

ENGLISH-SANSKRIT DICTIONARY

ANUNDORAM BOROOAH

PUBLICATION BOARD • ASSAM

ENGLISH-SANSKRIT DICTIONARY

ANUNDORAM BOROOAH

classics

Reprinted by

Publication Board, Assam

1. MAHĀVĪRACHARITA
2. SARASWATĪ-KAṆṬHĀBHARAṆA
3. NĀNĀRTHA-SAMGRAHA
4. ENGLISH-SANSKRIT DICTIONARY
5. BHAVABHŪTI AND HIS PLACE IN SANSKRIT
LITERATURE
6. ANCIENT GEOGRAPHY OF INDIA
7. NĀMALIṄGĀNUŚĀSANA

PRESENTATION

ENGLISH-SANSKRIT DICTIONARY

**ASIATIC SOCIETY
CALCUTTA.**

ANUNDORAM BOROOAH

25 cm

7 APR 1972

**PUBLICATION BOARD, ASSAM
GAUHATI-3**

B 57
2C

© 1971 BY PUBLICATION BOARD, ASSAM, INDIA

Reprinted and Published by
C. P. Saikia, Secretary,
Publication Board, Assam, Gauhati-3

First Published 1877

Reprint 1971

82177

Printed By
S. N. Guha Ray at Sree Saraswati Press Limited
32 Acharya Prafulla Chandra Road, Calcutta-9

SL NO - 6266

FOREWORD

Dictionaries had always formed the 'a—b—c' in the learning and study of a language. Sanskrit education for ages had started with the committing to heart of the *Amarakoṣa*. When Western scholars took to Sanskrit study in modern times, they prepared Dictionaries of Sanskrit with meanings in English and other European languages. With the adoption to modern education and the English medium, Indian scholars followed suit with their own Sanskrit-English Dictionaries.

As Monier Williams says in the Preface to his English-Sanskrit Dictionary, an ability to translate from and compose in a language has always been held as a measure of the proficiency in that language. As an aid to such translation and composition, a Dictionary from English to one Indian language is a necessity. So far as Indian languages are concerned, the first Dictionaries of this kind to appear related to some of the regional languages of India—Hindustani, Bengali, Marathi, Telugu and Kannada.

The first effort to provide an English-Sanskrit Dictionary was that of Monier Williams, who produced his work 'A Dictionary of English and Sanskrit' under the patronage of the East India Company in 1851, i.e. twenty years before he brought out his better known Sanskrit-English Dictionary. Regarding the all-round importance of such a Dictionary he pointed out in his Preface to it that it would be helpful even to those who use the modern Indian languages, as "no vernacular tongue is adequate to express the ideas of religion and science without borrowing its terms from the Sanskrit" (p. iii) and that "the influence which it (Sanskrit) exercises on the spoken dialects of India" was "far greater than that of Latin, or English, Italian or French." (p. iii). The labour involved and the method of compilation followed for his pioneering work in about 860 pages are set forth by him in the same Preface. According to his statement, it took him eight years to complete his English-Sanskrit Dictionary.

Twentyfive years after this, the pioneer Indian scholar to undertake an English-Sanskrit Dictionary was Anundoram Borooah who was also the pioneer in the whole field of modern Sanskrit scholarship among the Assamese. Born in 1850, an I.C.S. Officer in 1872, Borooah enjoyed hardly a decade and a half for his literary career and yet within that brief span, he undertook and accomplished more than one literary project, besides editing and publishing some important Sanskrit classics. In 1881, this modern Assamese Amarasimha, who had mastered his *Amarakoṣa* at fourteen, planned a work in Sanskrit grammar more arduous and prodigious than the undertakings of Bhandarkar or any other scholar, a comprehensive Sanskrit grammar in twelve volumes of one thousand

pages each ! Two of the volumes of this series were devoted to prosody and lexicography and even these two, which alone he could bring out before his end came, elicited Max Müller's admiration. The lexical volume of this series which he brought out in 1884—the *Nānārthasaṅgraha*—is a thesaurus of homonyms based on nearly a score of old *Koṣas* of this kind, and their commentaries, including unpublished ones.

Borooah's English-Sanskrit Dictionary appeared in three volumes between 1877 and 1880, the second and third volumes carrying also his *Higher Sanskrit Grammar* and *Ancient Geography of India*. V. S. Apte, the Poona lexicographer, who followed with his shorter *Students' English-Sanskrit Dictionary* in 1884, in his Preface, said of Borooah's work, contrasting it with that of Monier Williams: "Mr. Anundoram Borooah's work is eminently *practical*: it abounds in quotations from several standard authors; the renderings are generally happy... A study of Mr. Borooah's work is a good treat for an advanced Sanskrit scholar..."

Each of these three English-Sanskrit Dictionaries of Monier Williams, Borooah and Apte has its good points and usefulness. By size, range and methodology, Borooah's deserves high commendation. In the Preface to his compilation, Borooah explains the principles and scheme followed by him and the ideas which he had tried to incorporate in it. A balance is kept in the selection of shades of meanings of English words and the incorporation of Sanskrit equivalents for them and the compiler has, without committing the excess of resorting often to coining new words, tried to cite near usages or parallels from the works of classical Sanskrit poets. Several of these last mentioned citations are not only apt and idiomatic but also form striking coincidences in the two languages. New words whose creation could not be avoided are coined with due regard to the genius of the language and in extreme cases, the author is not averse to retaining in Sanskrit garb the English word. "Idiomatic rather than literal" has been the guide-line in the citation of equivalents. For conserving and utilising better the space, he has omitted whatever could be got at by cross-reference or by consulting a book of Sanskrit grammar or a technical treatise. Profusion of compounds is a major characteristic of Sanskrit and as Monier Williams says in his Sanskrit-English Dictionary (Preface p. xii. 1st edn.), to omit them is to 'un-Sanskritise' the language. Here again Borooah has followed the middle path of showing a few select and typical compounds, allowing the user to make out, on his own, the others.

Monier Williams had already a good comprehension of these and other characteristics, difficulties and finer points in the style and genius of Sanskrit which, as he himself says in his Preface (p. vii), is 'peculiarly a language of poetry'. Apte considered Borooah more practical than Monier Williams but

too learned for the student and fashioned his own work as a Students' Dictionary. Each of these three Dictionaries is thus a complement to the other two and also an improvement over the earlier in some respects.

The more recent ventures, the stupendous one of Dr. Raghuvira to produce English-Sanskrit glossaries in all branches of knowledge and the further work of the Terminology Commission for the National Language, which has to draw primarily on Sanskrit, are well-known.

Borooah, in his own words, sacrificed the pleasures of private life for service to learning and Sanskrit. Pointing to his Library, he said, "This is the darling of my life, demanding from me my best energy and attention." And of his favourite language, he said, "Sanskrit is dearer than any other language." In republishing his works, the Publication Board, Assam has done the right thing and has placed before the scholars of today the luminous image of a dedicated worker who, in an unbelievably brief spell of twelve years, produced so much work of planned and meticulous labour and enduring quality.

For giving me an opportunity to pay my homage to him, I should thank the Publication Board, Assam.

Madras

V. RAGHAVAN

INTRODUCTION TO THIS EDITION

Several factors have weighed with the Publication Board, Assam, in undertaking to reprint the priceless works of the great Sanskrit scholar, Anundoram Borooah, which were first published about a hundred years ago. Our prime consideration has been the fact that Anundoram Borooah belonged to that pioneering and noble band of Indian scholars who had addressed themselves to the task of rehabilitating the glory and greatness of the Sanskrit language, Sanskrit literature and Sanskrit education. Secondly, the brilliance and profundity of the commentaries and criticisms written by him on a number of important Sanskrit books are almost without parallel in the whole range of Sanskrit literature. Thirdly, by reprinting his works we aspire to rediscover for lovers of Sanskrit all over the world a fund of literary treasures which is now almost forgotten. Finally, we do hope that our endeavour will enable present generations of Indians to become acquainted with the achievements of one of the most eminent scholars of Assam and of the country as a whole who died at the early age of thirty-nine.

People of today cannot but marvel at Anundoram Borooah's stupendous creative genius which found its fulfilment within the span of a short life and which refused to be bogged down in the day-to-day problems of administration that he had to tackle in the capacity of a high official in the civil service of the British Government. The short biography included in the book would help readers to have an idea of the richness and vitality of his wonderful mind. In those days few Indians could aspire to a fame that extended beyond the frontiers of the country, and this was true especially for a man belonging to this remote corner of India. But Anundoram's deep devotion to literature and his great erudition had won for him the appreciation and admiration of scholars from all over the world. The truth of this is amply borne out by the tributes which are included in the appendix of this book. Anundoram was the first graduate from Assam and the first and the only member of Indian Civil Service from this State.

Anundoram Borooah's entire life was dedicated to literary pursuits. In fact, the story of his brief life may be said to be a story of the love and devotion which inspired his studies of Sanskrit literature. Only a few others can rival him in the zeal that he brought to bear upon his efforts to restore Sanskrit literature to its rightful pre-eminent position. The noble faith that informed his pursuit of Sanskrit literature is clearly expressed in the following words quoted from the book, *Mahāvītracharita*: "To me, Sanskrit is dearer than any other language. Its music has charms which no words can express. Its capability of representing every form of human thought in most appropriate language is probably not rivalled, certainly not surpassed, by any other language. Most touching scenes have been drawn in heart-rending words. Most noble images have been clothed in most sublime language. Most terrific pictures have been couched in terror-producing expressions; and among the foremost to elevate the language and enrich the literature of ancient India stands the name of our poet Vāsyavāk Kāśyapa Bhavabhūti Śrīkaṇṭha. His plays have been all translated into English, two by more than one writer, and it can be confidently predicted that before another hundred years, they will be rendered into almost every language of civilized Europe. May we hope that with the diffusion of Sanskrit, he will be as appreciated in the farthest corners of the world as he is on the banks of the Śiprā and near the ruins of Vijayanagara."

There is hardly any scope for adding to what Anundoram Borooah himself had said about this great book in his illuminating and comprehensive preface. It was originally published about a hundred years ago (1877) in three parts. After Monier William's *English-Sanskrit Dictionary*, Anundoram's is the second lexicon of its kind to be compiled anywhere in the world. This monu-

mental work was regarded as an astonishing achievement by all who were interested in the study of Sanskrit and won the highest praise from eminent scholars, including the great German Sanskritist, Prof Max Müller.

Anundoram was only twenty-three when he had started compiling this great work. He greatly felt the necessity of such a work keeping in view the growing respect for Sanskrit learning in a number of European countries.

The first part of the dictionary was published in 1877. A number of eminent persons got themselves included in the list of buyers of the book even before it was published. Lord Northbrooke, the then Governor General of India, was one of them. In that list also are found from Assam the names of Colonel Sivaram Borah and Colonel Jalnoor Ali Ahmed.

In the preface to the first part of the dictionary, Anundoram had very clearly set forth the plan upon which he would proceed. The English words, according to him, must be classified under three heads while rendering them into Sanskrit. First, the words which have adequate or very near Sanskrit equivalents; secondly, the words having no such adequate equivalents but whose idea and meaning can be expressed in Sanskrit words; and thirdly, the English words which have evolved from new scientific inventions, philosophical thoughts and new ideas but could not be adequately expressed in Sanskrit rendering.

The distinction of Anundoram's dictionary lies in the fact that Anundoram had not only given the adequate Sanskrit equivalent to each English word, but he had also quoted very often the complete Sanskrit sentences, illustrative of the employment of the words, in a bid to express the total meaning of a Sanskrit word in all its aspects. In such a gigantic attempt, he must have been well-versed with all the Sanskrit classics of the kind and the idioms of both Sanskrit and English.

Anundoram had sent the first sixty-four pages of the manuscript to Prof. Max Müller for his comments. Prof. Müller had highly appreciated his endeavour and Anundoram proceeded with great confidence.

The second part of the work was published in 1878 and the third in 1880. In the preface to the second part was incorporated the book, *Higher Sanskrit Grammar*, and in the preface to the third the book, *Ancient Geography of India*. The price of the three parts together was fixed at Rs. 40. But in 1887 he reduced it to Rs. 20 for the benefit of all his readers.

Below we quote some outstanding comments by a number of eminent persons of the time on Anundoram's *Dictionary*.

Lord Northbrooke, Viceroy and Governor General of India, said about the book, "It is of much importance that the study of the learned languages of India should be cultivated by men of education in that country."

Prof. F. Max Müller in a letter to Anundoram said, "Your work is evidently not simply a Sanskrit-English dictionary mechanically inverted, but you have treated each word independently, and by giving the nearest approach to each English word in Sanskrit, you have shown your familiarity with the idioms of both languages. The passages from Sanskrit writers, illustrative of the employment of Sanskrit words, are extremely useful and gives to your work a really scholar-like character".

Prof. Müller had also written in "*The Academy*" of 13th August, 1881, "We heartily congratulate Mr. Anundoram Borooah on the completion of his *English-Sanskrit Dictionary*. We have dwelt on former occasions, when noticing the appearance of his first and second volumes, on the great difficulties of such an undertaking, and we have no hesitation in saying that it would be almost impossible for a European Sanskrit scholar to undertake such a work and carry it

through successfully. That an English-Sanskrit dictionary cannot be produced by the simple process of putting a Sanskrit-English dictionary topsy-turvy is well known by this time to all scholars. But if we are still without a good English-Greek dictionary, we need not wonder that Sanskrit scholars, even those whose reading has been most extensive, shrink from attempting such a work for English and Sanskrit. Mr. Anundoram Borooah's work is a most creditable beginning in this branch of Sanskrit scholarship, and contains a number of very happy renderings of English words and phrases. But the great difficulty consists in this, that so many ideas are utterly unknown in Sanskrit literature, and words have actually to be framed which if they do not render the original ideas exactly, approximate at all events sufficiently near to become in time their proper equivalents. This process of inventing new words goes constantly in the modern languages of India, chiefly by the aid of Sanskrit, and hence a scholar like Mr. Anundoram Borooah is more likely to hit on possible Indian equivalents for English ideas than even the most learned of Sanskrit scholars in Europe.

"We see, therefore, that Mr. Borooah's *English-Sanskrit Dictionary*, even when examined by so severe a test as we have applied, supplies us generally with useful suggestions, and will form a safe and solid foundation for future labours in the same direction. Mr. Borooah has added to his third volume a long and important introduction 'On the Ancient Geography of India' and Appendix of 'Geographical Names Rendered in Sanskrit' both of which will be gratefully received by Sanskrit scholars in Europe."

The *Hindu Patriot* of August 6, 1877 wrote, "Mr. A. Borooah has undertaken a gigantic task—an English-Sanskrit dictionary, and he deserves all praises for the patience and perseverance with which he is pursuing it. We have the first volume of the great work before us. It has been prepared with much care and labour. In the preface the author has set forth the plan upon which he has proceeded. He has classified English words under three heads."

The *Englishman* of August 6, 1877 said, "Mr. A. Borooah's *English-Sanskrit Dictionary* will be of great service to students. He has adopted in our opinion the wise course of giving, in many cases, the authorities for the renderings he selects. The object of translating from English into Sanskrit is to gain an accurate literary knowledge of the latter language. No one will require, in this or in any other country, to use the Sanskrit language for business purposes. It is clear, therefore, that Mr. Borooah has much increased the value of the Dictionary by his frequent references to Sanskrit literature.

"It is pleasant to find one of our native Civilians employing his few leisure moments in this occupation. The charge originally brought against them is that they despise the literature and customs of their forefathers.

"Mr. A. Borooah has shown that his mastery of Western thought by no means disqualifies him for the most minute and painstaking study of the ancient literature of his native land. At the same time he has learnt in the West that the object of all study is enlightenment, not obscurity, and he is not ashamed to furnish *Mlecchas* with the means of clothing their barbarous ideas in elegant Sanskrit. Now that the improvement of the language which is the only key to Hindu customs and Hindu ideas is thoroughly recognised in Europe, we may anticipate that Mr. Borooah's work will obtain all the recognition it deserves. It seems to us far more perfect in its way than the English-Sanskrit vocabularies which aided, or rather worried, the students of twenty years ago. . . . It must be admitted that the work will be very useful to those who study Sanskrit with other ends in view than the acquisition of government prizes. Writing makes an accomplished man in Sanskrit as in every other language, and those who wish to acquire an accomplished knowledge of Sanskrit cannot do better than provide themselves with Mr. Anundoram Borooah's work."

Prof. V. S. Apte, in the Preface to his *English-Sanskrit Dictionary*, has written, "The Dictionary of this sort are two in number, one by Mr. Monier Williams and the other by Mr. A. Borooah of Calcutta. Their prices are prohibitively high. Mr. A. Borooah's work is eminently practical: it abounds with quotations from several standard authors; the renderings are generally happy and the work has at least a classical appearance. The fondness for giving quotations has induced the writer to give several quotations for illustrating such words as गम, इति, तत्र etc. of the meaning of which there is no doubt nor is any confirmation needed...."

"It now remains for me to do the grateful duty of acknowledging my obligations to those that have assisted me in the preparation of the Dictionary in one form or another. Foremost amongst them stand the work of Mr. Borooah and Prof. Williams both of which I have most frequently consulted. Monier Williams' Dictionary, though inferior in several respects to Mr. Borooah's, has several happy renderings of short words and expressions, especially where ideas purely English have to be clothed in a Sanskrit garb, and I have freely referred to the learned Prof.'s valuable renderings. But my acknowledgements are chiefly due to Mr. Borooah from whose work I have derived much substantial assistance, in the suggestions of equivalent words and phrases, more particularly from his numerous quotations, from such works as were not accessible to me or being accessible I had no time to go through them."

The chief object of the Publication Board, Assam, established in 1959, has been to publish and reprint the best works in different languages and thus help the enrichment of our language, literature and culture through contact with all that is best in world literature. It is this object that has inspired this Board to reprint the works of Anundoram Borooah. We are confident that our efforts will have goodwill and support of all who sympathise with our aims.

We must acknowledge here our debt of gratitude to that famous scholar and historian of Assam, the late Dr. Surya Kumar Bhuyan, who more than anybody else, was responsible for acquainting the present generation with the genius and achievements of Anundoram Borooah. In this connection, we refer to Dr. Bhuyan's memorable biography of Anundoram written in Assamese. The biographical sketch included in this book and the note on Anundoram in the Appendix have been reproduced from Dr. Bhuyan's book. We offer our grateful thanks to Srijuta Laksheswari Bhuyan, wife of Dr. Bhuyan, and the publishers of the book, the Lawyer's Book Stall, Gauhati, for kindly permitting us to use the material.

We are deeply grateful to Dr. V. Raghavan, the Sanskrit scholar of international repute, for kindly writing the Foreword of this book.

With this national enterprise will also remain associated the names of our ex-Chief Minister, the late Sri Bimala Prasad Chaliha, and Sri Mahendra Mohan Chaudhury, the present Chief Minister and Chairman of this Board, who took a keen interest in the publication of the books by Anundoram Borooah. We owe also a debt of gratitude to the Principal, Sanskrit College of Calcutta, for lending us the three volumes of Anundoram Borooah for preparing the manuscript of this work. But for his help this volume could not have been published.

Finally, a word of thanks is also due to Prof. Rajanikanta Dev Sarma, who carefully and conscientiously corrected the proofs including errors of misprint of the original.

PREFACE TO FIRST VOLUME

By ANUNDORAM BOROOAH

The want of a practical English-Sanskrit Dictionary is felt so much at the present time that it calls for no apology for an attempt to remove that want, although it will probably be unanimously admitted that the task is beset with the greatest difficulties. Sanskrit has long ceased to be a living language and its antiquity has been mixed up with all that imagination could inspire and veneration could support. Its grand and varied literature is, to a considerable extent, shut up in distant manuscripts and special works on special subjects have yet received but very scanty attention. A variety of causes has alienated the modern dialects from their mother tongue, making it often unsafe to draw any inferences from their usage. *The Light of the West has not yet even spread over the surface of our society and any deviations from the established opinions will be set down by our veteran Sanskritists as audacious and preposterous. It will be considered foolishness to maintain that our revered grammarian Pāṇini did not exhaust the subject of idioms,† although my critics will probably agree with me that the father of grammar was ignorant of any other refined language and was not therefore in a position to treat the subject fully. It will be considered arrogance to assert that our popular lexicographer Amara sinha confounded the language of conversation with "theatrical language", although it may be shewn that such language is not confined to the drama, but used alike in prose and poetry, in the romances and tales.‡ It will be considered imprudence to question the correctness of his definitions and lay bare the mistakes in his grouping of synonymous terms, although there may be the strongest grounds and the clearest evidence to the contrary.§

2. These are some of the difficulties in the way of this attempt—difficulties which would probably stagger the most accomplished scholar of the day. They are doubly telling on a man of

---

*It must, however, be admitted that they are sometimes of very great use in determining the exact sense of words, which have been clearly defined by any Sanskrit lexicographer. Take, for instance, the word पिच्छल. The Bengali word पिच्छल derived from it, shews its exact meaning and clears the apparent obscurity of such passages as रणाङ्गणे शोणितपङ्कपिच्छले.

†The great commentators of Pāṇini were aware of his omissions, although they filled them up in a circuitous way. Take, for instance, the use of the plural in the case of proper names in the sense of family or race. This is not to be found in the Aṣṭaka, but supplied by the commentators. But there are other idioms which, so far as my knowledge extends, are not noticed by any grammarian. Take, for instance, the use of the demonstrative pronouns with the personal pronouns. The cause of these omissions is apparent. Our ancestors had all the advantages of a spoken tongue—knew the language thoroughly—and used the idioms correctly, without being able to perceive that there was any thing to remark about them.

‡Take, for instance, the word देवी. In the Amara Koṣa, it is stated that a queen is called देवी in theatrical language. If Amara Sinha had said "in addressing," he would have been half correct, for in no dramatic work a queen of a country is called *its* देवी. But it is not difficult to shew that the term is not confined to the drama. I will not quote Kādambarī which may be regarded as a poem by the conservative Sanskritists but refer for its use to the fifth tale in the first part of the simple Panchatantra, which never smells of inflated style and does not come under the technical definition of poem.

§For instance, he groups together पञ्चता, कालधर्म, दिष्टान्त, प्रलय, अत्यय, अन्त, नाश, मृत्यु, मरण, निधन. The only equivalents of death in this group are मृत्यु and मरण. The other words respectively mean "fivefold stage", "effect of time", "fated end", "dissolution", "departure", "end", "destruction", "perishing" and as in English sometimes signify death. (Comp. "we expected immediate dissolution", Tilton). But if these words are to be reckoned as synonyms of death, we might as well include दीर्घनिद्रा, दीर्घप्रवास, दीर्घतमस्, स्वर्गगमन, and a hundred other similar expressions. To this illogical and mischievous grouping of words is to be ultimately traced the severe, but most unjust remarks of the historian Mill about the capabilities of the Sanskrit language as a medium of conveying one's thoughts correctly and accurately.

my humble acquirements, conscious alike of the poverty of intellectual gifts which are necessary for its execution and of the inability to devote uninterrupted and long-continued attention which is essential for its success. And I can assure my readers that I should have gladly left it to those, who add profound knowledge of Sanskrit to high philological attainments and have successfully used their powers in the highest intellectual achievements. But, unfortunately, Sanskrit researches seem yet to attract but very few scholars, and I know of none who is employing or is about to employ his abilities in the elucidation of this branch of study. It is, therefore, with some reluctance that I am devoting my leisure hours in the compilation of this work, neither intending nor pretending to produce a comprehensive work, but with a view to remove some of the difficulties in the way of this very interesting language and to make it approach the level of the classics of the West. The work is expected to be complete in* three volumes of not less than 600 pages each and I now present the first volume with the hope that, in the absence of any other work of the kind, it may be of some use to the students of the most copious, most refined, most philosophical language of the world—students whose number is everyday increasing and every day spreading all over the civilized world.

3. I may now explain the plan of my work. For the purpose of my dictionary, English words naturally fall under three classes: (1) those for which there are exact or very near equivalents, in Sanskrit; (2) those for which there are no equivalents, but the phrases in which they occur and the ideas conveyed by them are represented by different modes of expression; and (3) those which have evolved from new discoveries in science and thought and for which there are no equivalents or equivalent modes of expression.

4. With respect to the words of the first class, the principle I have kept in view is to give only the nearest Sanskrit equivalents for the English words. To do otherwise would be to swell the list of the pseudo-synonymous terms without giving the reader any insight into their real senses and disabling him from using them in their proper places. I have also tried to exclude all pedantic words which seldom occur except in the Sanskrit vocabularies. When I have retained them, I have marked them as 'rare' or annexed a letter A to shew that they are principally to be found in the vocabularies like the *Amarakoṣa*. I hope it will enable the reader to have firmer grasp over the more useful terms.

5. The task of selection is, however, not so easy as may appear at first sight. There are Sanskrit words which are etymological equivalents of English words, but are practically very seldom, if ever, used in the strict etymological sense. Take, for instance, the word सोदर. It is etymologically equivalent to *uterine* and now that Anglicisms are fast entering into our vernaculars, even some of our countrymen do not hesitate to use the word as an equivalent of *uterine*. Little do they think that the social condition of our women differed and differ from the social condition of Western women and our ancestors meant by सोदर *not only of the same womb but by the same father also*. The second marriage of a Hindu woman was quite abnormal and rare in the days of classical Sanskrit and we have a quite different expression for it, Kalluka, for instance, uses अन्वयितृ, i.e. "born of a different father" to indicate this relation and I have little doubt that my readers will agree with me in thinking that it is in complete accordance with the ideas of our ancestors.

6. Then there are what I may term accidental equivalents, that is, words which do not represent the real sense of the English words, but are practically used for them in a limited sense

---

*The size of the work will be much larger than I expected in March 1876. I am sorry I have in consequence to raise the price of the work and to publish it in three instead of two volumes. I also regret the delay in its appearance owing to causes which I need not allude to. But I hope the second volume will be more punctually out by the beginning and the third by the end of the next year.

or for a limited class of ideas. Take, for instance, the word *निजन्त*. This word literally means ending in *निज्*. According to the quibbles of Pāṇini, Sanskrit causal verbs are *निजन्त* and are therefore called *निजन्त*. But the word will never be applied to causal verbs of other languages, and I consider it wrong to apply the term as *causal*. In such cases, I have taken the greatest care to find out and give the real equivalents and to explain the meaning and usage of the accidental equivalents.

7. It must also be remembered that distinctions observed in Sanskrit are not always observed in English and *vice versa*. Words, which are only allied to each other in one language, are sometimes represented by one and the same word in another language, the shades of difference being subordinated to the prominent idea conveyed by them all. In such cases, I have always tried to explain the broad distinctions observed in Sanskrit. I have also tried to note the distinctions observed in English, when such distinctions are not hostile to the spirit of the former language. The object of this work is to explain the niceties of Sanskrit and not of English and I have thought it improper to enter into a field which would involve the invention of unnecessary words or modes of expression.

8. In the case of the second class of words, I have not coined words to murder the idiom of the language, but have illustrated their use by citations from classical writers. Take, for instance, the word *scenery*. There is no equivalent in Sanskrit for this word, but the idea was known to our ancestors and there are numerous instances of its use. I have given some examples and I hope my readers will feel no difficulty in understanding how the idea is expressed in Sanskrit and how to handle the mode of expression in other combinations.

9. With reference to the third class of words, my views almost coincide with those expressed not long ago by our distinguished countryman Dr. Rajendra Lal Mitra. To coin new equivalents, expressive of the prominent ideas conveyed by new scientific and philosophical terms, is not only in harmony with the genius of the Sanskrit language, whose pliancy and malleability are unsurpassed but is likely to facilitate the study of science and philosophy among our countrymen, who are not acquainted with foreign tongues. It not only eliminates the repulsive character of hard uncouth foreign terms, but at the same time impresses the memory with certain ideas or attributes which must necessarily be associated with those terms. When this object cannot be attained, it is better to retain them in Sanskrit garb and in such cases, I have either done this or explained the sense in Sanskrit. In the case of some new words, I am indebted to the labours of my predecessors, but in many cases, I have taken on myself the responsibility of their introduction, when I have found that the force of the English words are not well expressed by *their* words. But I have marked all new words with asterisks to shew my readers that they are not sanctioned by classical usage and to enable them to use other words should these inventions be found fault with.

10. Besides simple words, there are many compound words and phrases which must necessarily be taken cognizance of in a work of this kind. But in such cases, my object has been to give idiomatic, but not necessarily, literal equivalents. For instance, I give *दिनमणि* as the equivalent of "day-star" not because *मणि* corresponds with star, but because the compound fully expresses the idea of the English expression and has been used in the same sense by Sanskrit writers.

11. With these preliminary remarks, I may say that I have prominently marked the different senses of English words, specially when they are represented by different Sanskrit equivalents. I have used much care to find out the nearest and most common equivalents in each sense and taken great pains to arrange them according to their usefulness and frequency. I have attempted to note their construction briefly, when peculiar or different from the construction of the corresponding English words. I have tried to illustrate their use by citations from classical writers,

specially when my readers are apt to misunderstand their use in combination with other words. The laws of growth, development and ramifications of words are probably the same all over the world and I have strived to exemplify this not only by shewing that the same words with the same original senses are used in both the languages in many same secondary senses, but also by noticing some of the most remarkable coincidences in what may appear at first sight; their most peculiar idioms. I have kept in view the great difficulty of the particles of the English language and tried to go thoroughly into them by sufficiently illustrating the different shades of meaning as differently expressed in Sanskrit. Verbs followed by particles are often used in English in quite different senses from the original verbs and many English phrases, such as *arising from, be awake, belonging to, feel ashamed, of age* are generally peculiarly expressed in Sanskrit. I have put both such compound verbs and phrases before the prominent notice of my readers by inserting them among the words themselves.

12. Obsolete and technical words of rare occurrence have no place in my dictionary. I have also for the most part omitted to record *nominal* compounds and participles. For the former, my readers must look to the simple words which form the compounds and for the latter ample information will be to found in the published Sanskrit grammars. To include them will be to increase the size of the book without in the least enhancing its utility. With the same object, I have made as few repetitions as possible. If the student does not find sufficient information under any word, he is requested to look to the references made. If the student does not find a phrase under any of its components, he must not give up that it does not occur at all in my work before the other components are looked into. For instance, the phrase *tooth and nail* is given under *nail* and he must not despair if he does not find it under *tooth*. This absence of repetition is of some inconvenience to the student, but it will be more than compensated by the consequent reduction of the bulk of my work and comparative cheapness of its price.

13. As to the mechanical part of my work, I must first draw the attention of my readers to the abbreviations explained on pages 25 to 26*. I should also add that every English word has been mostly expressed by its first letter followed by a dot, when any example is cited under it. For instance, under *ADMIRE*, "*admired by the assembled gods*" is printed "*a.d by the assembled gods.*" The same letter *a.* means *act* under *ACT*, *allow* under *ALLOW*, and so on.

14. As regards the Sanskrit part of my work, I have, in the case of substantives, either given the singular number of the nominative case or when the base cannot be easily inferred from it, the base with its gender or genders in brackets. In the case of adjectives, when the base is the same for all the three genders, as *विजन्मन्*, I have given the base and marked (mfn.) within brackets. When the base is the same for two genders, I have either given this base and the other base with gender within brackets, or given the nominative singular in the masculine gender, and indicated the nominative singular in the other two genders within brackets. In the case of verbs, I have given the third person singular present tense and exhibited the root in brackets—the root such as would be under a rational classification and not necessarily what is given in Sanskrit works on roots. Adverbs are generally expressed by certain cases of the corresponding substantives and adjectives. But they are practically indeclinable and require no explanation. The prepositions are mostly put *after* the words they govern.

15. In this place, I may also remark that the formation of Sanskrit compounds is in many cases almost unlimited. In such cases, I have satisfied myself by giving some typical examples and leaving the student to form other compounds on the same plan.

* Pages 17 to 20 of this edition.

16. I am indebted to Dr. Smith's *English-Latin Dictionary* for the plan of my work. I have also received much assistance from Wilson's *Sanskrit-English Dictionary*, Monier Williams's *English-Sanskrit Dictionary*, Webster's *English Dictionary*, *Sabda Kalpa Druma*, and a few other works.

17. In conclusion, I must express my thanks to the Governments of the Punjab and N. W. Provinces for subscribing to my work and to Lord Northbrooke for being the first and foremost to encourage its publication.* I should also thank my other subscribers for their encouragements and to the Indian Press generally for taking a kind notice of it. Nor must I omit to thank professor Max Müller, the most renowned, if not the most accomplished scholar of the day, for his very favourable opinion on the first 64 pages of this work, which has not a little encouraged me to persevere in these very difficult, however interesting, researches. Irrespective of the disadvantages under which I lie, a first attempt of this nature must necessarily contain many mistakes and omissions and I shall be under great obligations to my readers and reviewers if they would favour me with their remarks and general suggestions, as it would be not only assisting the cause of Sanskrit but possibly also of its modern descendants.

Burdwan
May 9th, 1877

A.B.

---

*As regards the Governments of India and Bengal, I may say that His Honour the Lieutenant-Governor of Bengal has been pleased to express that he will pass orders about it on the appearance of my work.

PREFACE TO SECOND VOLUME

BY ANUNDORAM BOROOAH

IN THE PREFACE to the first volume, I have fully explained the plan of my work. But some parts of it have been misunderstood in certain quarters and objections have been taken first to my including words which have no equivalents in Sanskrit, secondly to my differing from my predecessors in coining equivalents for scientific and philosophical terms, and thirdly to my not giving all English words.

2. To the first objection, I plead guilty with the whole body of respectable European Lexicographers. They have felt that positive knowledge is as much of use as negative knowledge—it is as good to know that a word has its representative in another language as to know that it has no representative: and I am not sorry that I have deferred to their combined authority. It is a truism which cannot be denied, that words which have no equivalents in another language are to be retained in that language, when it is found that coined words would be as unsuitable to express their sense as long round about sentences, and the analogy of languages shews that, in such cases, the words are to be assimilated to the languages in which they are adopted. For homely examples, I may refer to the words which have been bodily adopted in English from the dialects of India.

But I will not rest there. Sanskrit itself contains abundant examples to illustrate my meaning. होरा* and हरिर्जा†, सेर and मण‡, भिल्ल¶ and पल्लव§ and hundreds of similar terms unmistakeably shew that in adopting foreign words Sanskrit does not lose sight of putting a Sanskrit garb on them. This serves a double purpose—of naturalizing the words and of fixing their spelling, neither of which is to be disregarded. It will probably be admitted that these considerations require that all English words are to be retained in an English-Sanskrit Dictionary.

3. There is another reason. I do not pretend to a comprehensive and thorough knowledge of Sanskrit. Words that are considered by me to have no representatives are either known to other scholars to have representatives or may hereafter be found to have representatives with the light of unpublished and hitherto unexplored texts. Some years ago, while I was reading with a highly respected if not distinguished Sanskrit scholar, we were told that the fruits imported from Cabool had no names in Sanskrit. The Bhāva Prakāśa is now with me, and I can authoritatively say how far the opinion of the learned scholar is correct. So with other classes of words. Till the whole field of Sanskrit Literature is fully explored*, it is presumptuous not only for a man of my limited knowledge, but for the highest and most deeply read scholar to lay down, except to a very

* Su. xiii. 78. Gr. 'ōra.

† Ja. v. 17. 92. Gr. 'orizon.

‡ Līlāvati. Admittedly taken from the Mahomedans.

¶ "गाः साम्प्रतं हरति भिल्ल इव" Dhanañjaya Vijaya.

§ V.p. iv. 3. 21.

* Almost every branch of science had special works and only a few are beginning to be printed. I may mention special works on elephants, horses, chariots etc. "कश्चित् सूत्राणि सर्वाणि षट्कृति भरतर्षभ ! हस्तिशूत्राण्यसुत्राणि रथसूत्राणि वा विदो ॥" Mah. ii. 5. 120. Nīla Kaṇṭha, who is a modern commentator, is satisfied with stating "अथवादीनां सप्तष-पटीकाभिरुत्तीर्णयोर्दीपनोन्मादनादिप्रकाशप्रतिपादकग्रन्थान्." But we learn more from the commentaries of Mallinātha. To "विनीतनायः किल सूत्रकारैरेतन् पदं प्रमिगतोऽपि भुङ्क्ते" of Raghu. iv. 27, he adds "सूत्रकारैर्गजशास्त्रकृद्भिः पावकादिभिर्महर्षिभिः." In his notes to the fifth canto of Śiśupāla Vadha, he mentions three works on horses—Haya Līlāvatī, Revata, and the compilation of Bhoja Rāja. The Sūtras have probably gone away with time. But modern compilations have not all perished. Our Calcutta friends, with abundant leisure, will do well to turn the attention to this field, which has not yet been touched by any scholar eastern or western, but nevertheless of immense interest to the readers of Sanskrit. I will here quote second-hand a passage from Bhoja Rāja (Mallināth's note to Śiśupāla Vadha v. 10.)—

slight extent, that such and such classes of words have no representatives in Sanskrit and it appears to me to be best that such words should not be left wholly unnoticed in an English-Sanskrit Dictionary.

4. To the second objection, I cannot so strong reply as I cannot be the judge of my own work. But I have already stated in the preface to the first volume, that I have differed from my predecessors only when I have considered their labours not very successful. My views may be faulty—my labours may have been wasted, but it is not correct to say that I have paid no attention to their teachings.

5. It is a notorious fact that the first workers in a field are led away by superficial identities and I will be pardoned for attributing the same fault to some of my predecessors. Every title page of a Bengali Book shows the stamp of English idiom*. Good many of the Bengalized words shew touchy consideration for the roots of words†. But the evil is not confined to the vernacular. It is very prevalent among many of the comparatively modern Pandits. The Sanskrit translation of geometry made by Yogadhyāna Miśra about 50 years ago, is so faulty in this respect that with the new light of Kern's Āryabhaṭīya, I regret very much that I had recourse to it for geometric terms. Not confining to using words in senses in which they are never used and of coining words where there were good equivalents, he retains the whole English alphabet and calls his figures by अ, ब, स, ड, etc. which neither in sound nor in appearance nor in sense resemble English a, b, c, d, etc. for which they stand.

6. To the third objection, I will remind my readers that I do not undertake a comprehensive Dictionary. Even such a work as Webster's Dictionary—the labour of many years on the relies of many learned scholars, is not only deficient in such words as Trench has commented on, but also such common phrases as *be over*, *get into*, *get up* (intrans). Mine is a much humbler undertaking and it cannot contain all the words of the English language.

7. But these are mere fleshy excrescences, the knowledge of which will not materially assist in learning a language—labours on which will be always subject to diverse criticisms. The words which form the backbone of a language—about which there is but one opinion and which should be thoroughly learnt both to understand it and to make one's thoughts intelligible to others, have received far greater attention from me. Even in these, I am conscious of my frailties and the very imperfect state of my work. But I do hope that my labours have not been wholly wasted and some success attained.

8. To make my meaning intelligible, I give a few instances. Take the Sanskrit word नव,, Latin *novus*, Greek *neos*, Persian *nao*, Anglo-Saxon *niwe*, English *new*. Webster devotes seven paragraphs to it, and gives the following meanings.

- (1) Having existed or having been made, but a short time, having originated or occurred lately; recent; fresh...
- (2) Not before seen, made acquainted with, or known.....
- (3) Starting anew, renovated; commencing.....
- (4) Not ancient; modern, not of ancient existence.....
- (5) Not worn out, defaced by use or the like.....
- (6) Not habituated, not similar; unaccustomed.....
- (7) Fresh from anything; newly-come.....

both to shew the nature of the work and illustrate its teachings. “मनुनेन जातेन इन्द्रकालेषु तावदेत् । सीकणं मयं पुनर्हृत्वा चक्षन् निष्कुर्यान्नृपिः । उपवेशे च निद्रायां स्वसिते दृष्टयेष्टिते । बह्वालोकोत्सुक्यं बहुगदितल्लेषिते । सन्नासे च दुस्त्वाने विमार्गमने जये । विज्ञात्वायस्य समये सम्जाते चित्तविभ्रमे । इन्द्रः प्रयोज्यो बाह्यानां कालेषु द्वादशस्वपि । श्रीवावां श्रीतमाह्व्यात् जस्तं चैव च वाचिनम् । विज्ञानचित्तमधरे त्यक्तजिह्वश्च तावदेत् । प्रहेषितं स्कन्धबाह्वोर्वेदवालोक्तिं तथा । उपवेशे च निद्रायां कटिवेशे च तावदेत् । दुस्तेष्टितं मुखे हन्वापुन्यार्कप्रतिवत् तथा । जघने स्वसितं हन्वाभेजमानं दुरविवृतम् । यः कुण्डप्रकृतिर्वाजी तं सर्वशेष तावदेत् ।

* It is good English to say that a *work* is *by so and so*. But it is not Bengali to say *चक्र गूढक चक्रकुड*. Yet the Anglicism is retained in every book almost imperceptibly.

† Hippopotamus is rendered सिन्धुघोटक evidently because it means in Greek *river-horse*. But I believe the author of the word never saw the animal and it is doubtful whether he would have called it a घोटक if he had seen it.

9. Wilson, who gave an English form to the then existing Sanskrit lexicons, says of नव simply "new". Monier Williams, who admittedly inverted his Dictionary in 1851, apparently concluded from this that नव was restricted only to the first of the above senses and gives different equivalents under the subheadings "modern", "not ancient", "never occurring before", "not habituated", "not familiar", "not before used." Little did he think that when "new" is used in any of these senses, it always retains the idea of "newness" and conveys something different from the equivalents specified under these heads. A "new empire" is different from "a modern empire", many new empires of old being ancient and not modern empires. A "new metal" is not the same as a "metal never occurring before", it being a metal newly discovered and retaining that name after discovery, until it is considered old; and so on.*

10. The history of the word is probably the same in every Aryan language, and with a few exceptions, the same word has risen through perceptible stages into the advanced ideas of "new man", "new hand" etc. The examples I have quoted from standard Sanskrit writers will clearly illustrate this as regards Sanskrit and similar examples will be found in most of the languages of this family.

11. But the similarity of growth is not confined to words clearly traceable to the same origin. It is seen even in words whose common origin is at least exceedingly doubtful. Take for instance the English "great", Sanskrit महत्. Originally applied to things, both the words have gradually grown to apply to a variety of ideas as will appear from the examples I have given. Monier Williams gives a large paragraph to it, but except the first word and the last few lines partially, the whole of it is quite irrelevant and out of the mark.

12. As another example, take the English word "honour" and Sanskrit मान. Each has the same history and is applied to the same variety of ideas. Monier Williams gives it the more insignificant place and even there, not correct in assigning its gender.†

13. From words the study of which must be of great interest to the historical students of language, I turn to words the full appreciation of which must be eagerly sought by every careful student of Sanskrit. Take for example, the common verb ज्वल् as applied to the burning of lights. It is a sense of every importance being the only representative of the English idea in Sanskrit, as may be seen from some of the vernaculars; and yet it does not find a place in the Dictionaries I have consulted, and for this reason that the verbs have been completely neglected by our home lexicographers.

14. Turning to nouns, take the pair of words वयस् and आयुस्, which are clearly distinguished in every vernacular I know and never confounded by any Sanskrit writer of repute. The first is the exact equivalent for English "age", while the second means *life-time—the whole of a man's age* as it is or as it should be. For instance, when we wish a man a long life, we never apply the word वयस् to it: when we say a man is of middle age, we never apply the word आयुस् to it. But in a few examples, आयुस् may be rendered into English by the word "age." In such cases not that आयुस् loses its proper sense, but "age" is applied to "whole age", "life", "life-time". This has led to a great deal of confusion among English writers. For instance, Wilson says शतायुस् (mfn.)="a man a hundred years old". Monier Williams follows him and inverting, gives twice under "hundred" and again under "old" a hundred years old=शतायुस्. But the compound can never have the meaning

* I am sorry that I have not by me to compare the Dictionaries of Benfey, Roth, Gold-stuker and the Sanskrit Dictionary of Monier Williams. But considering that some of the mistakes are repeated in the latest Dictionary in preparation, I presume I have not been anticipated in all that I say.

† मान in the sense of measure is neuter, in the sense of honour always masculine. Wilson has noted this, as well as other Dictionaries I have consulted. The rules of Pāṇini on gender and derivation shew this clearly.

given by these Sanskritists. Take for instance the well known instance *सत्सुर्वे पुरुषः*.* According to these writers it would mean "a man hundred years old", whereas it means "hundred years is the measure of man's life." It is not a particular expression referring to a particular individual, but a general expression referring to the whole mankind.

15. Turning to another class of words, take the pronominal forms *इयत्*, *एतावत्* and *तावत्*. Wilson does not distinguish them and Monier Williams seems to confound them altogether. It is not the less true that the first two forms may be used either absolutely or dependantly, but can never be used with the form *यावत्*; while the third is always used with *यावत्* expressed or understood and never used absolutely. When for instance it is said "*so much of such a thing is required for so much work*," we may use *एतावत्* . . . *एतावत्*, *इयत्* . . . *एतावत्*, *एतावत्* . . . *इयत्*, or *इयत्* . . . *इयत्*, but can never use *तावत्*. When, for instance, it is said "*it requires so much labour that*" . . . we must use either *एतावत्* or *इयत्*. On the other hand, when it is said, "*so much as*", "*as much as*", "*so many as*", "*as many as*", we must use, the forms *तावत्* . . . *यावत्*, and conversely *यावत्* . . . *तावत्* "*for as many as*" . . . *so many*", "*as much*" . . . *so much*" . . .

16. Turning to special names, take the word *भ्रमर* out of the animal kingdom. Amara, who is fond of including different species under the same head, does not classify it with *मधुमक्षिका* and the chapter of the *Bhāva Prakāśa* on honey contains a tolerably good account of them. Wilson commits no mistake about it. But Monier Williams leaves out the general expression and gives it as the proper equivalent for "bee". If it was an unimportant word in the Sanskrit Literature, I should have laid no stress on its proper meaning. But Sanskrit Poetry abounds with its allusions and many a beauty will be missed, if it is accepted as an equivalent for "bee". Take, for instance, the familiar passage in the first act of the *Śakuntalā*, where a *भ्रमर* comes near *Śakuntalā* almost to kiss her lips and buzzes about her face. Is this natural for common bees? Has any body seen a bee to do this? It will probably be said "no, it is the poet's creation". Not the least. *Kālidāsa's* creative power was great, but not at the sacrifice of nature. I can speak from personal experience and those who have studied the habits of these humble bees will bear me out that every word of *Kālidāsa's* description is true to nature. It is known as *भोररा* in vernacular and those who wish to test my assertion may do so by consulting the people.

17. Coming down to the vegetable kingdoms take the word, *melon*, *water-melon*, *musk-melon*. Each has a different name in the vernacular, and melon is broadly distinguished from the other two. Monier Williams pays no regard to the distinction and under *melon* gives the equivalents for *water-melon*. But unlike other cases, he notes that the equivalents are for *water-melon*, although that will not help the student a bit in finding out the name for *melon*. I have given the equivalents for each of these words.

18. In the mineral kingdom, I cannot say that my labours have been successful, but I can say that I have not altogether neglected the field. Take for example the word *वैडूर्यं* which Wilson calls the *lapis lazuli*, but I call the *cat's eye*. I base this conclusion on the ground that it is always compared by Sanskrit poets with cat's eye. For instance, in the *Mahābhārata Śānti Parva*, chapter 38, Bombay edition, the 67th verse is—

ततस्तीक्ष्णाग्रदशनो मणिवैडूर्यलोचनः ।

मृषिकं मन्दमृदीक्ष्य मार्जारो लोमशोऽब्रवीत् ॥

* As this mistake has been repeated by Pandit Tārānāth Tarkavāchāspati in his *Sabdastoma Mahānidhi*, I will quote authorities in support of my view. R. i. 23. has "नवीयाः प्रजाः पुरुषायुषजीविन्यः" and Mallināth says "यावूर्जीवित काकः । पुरुषस्यायुः पुरुषायुषं वर्ज्यमतमित्यर्थः । जतायुर्वै पुरुष इति श्रुतेः । Su. i. 21. has "परमायुः सत् तत्स्य" and Ranganātha explains "सत् सत्तत्तत्परमित्यर्थः । जरीरधारकाकः ।" Under Rg-Veda x. 18. 5., Sāyana says "जीवानामायुषि जीवनाणि कल्पन्". It is useless to multiply authorities. *यावत्* can never have the meaning given by Williams in any of these instances.

The second half of the 45th verse of the third canto of the Śisupāla runs thus—

विष्णुविहासेनजीवनाभ्यः

वैदूर्यकुड्येषु लक्षितमित्यः ॥

वैदूर्य literally means 'produced at a distance' and the विश्वकोष gives the mountain Balavaya as the place where it is found. It is for the mineralogist to say whether my conclusion is correct. But I can say that we have other names for the lapis lazuli.

19. If, in these and similar instances, my labours have been successful, I hope they have not been wholly fruitless in the important field of Sanskrit Syntax. The labours of European Scholars in the field of Sanskrit Grammar have in more than one point been very successful. The labyrinths of declension and conjugation have been unravelled, their intricacies laid bare and the rules methodized on a rational system. Differing on the one hand from the generalizing mazes of Pāṇini which are to be brought to bear on every instance, on the other from the numberless special rules of Vidyāsāgara which memory can not retain the method pursued by these scholars is the best calculated to give the student within the shortest possible time a fair acquaintance with the structure of the language. But not so with syntax. Our forefathers did not fully expound the subject and with the light of mere book learning, foreigners must feel difficulty to comprehend it. Indeed there are some writers, as for instance, Professor Monier Williams, who have made a complete mess of it. The rules of Pāṇini have not been carefully studied: the idioms of the vernacular have not been consulted: and exceptions and deviations have been mistaken for general rules, so that even in the abundant examples quoted, shades of difference have been completely ignored and almost every case is made to yield every sense and to agree with every collocation of words. For instance, nothing can be clearer than the use of the accusative to denote *time throughout which an action continues* and of the instrumental *for the time during which a thing is done*. But Monier Williams considers that there is confusion in their use and actually quotes two instances as if in support of his view.* The little words on which these uses are rivetted are but little studied and often completely neglected. I have devoted the deepest attention to them and hope there has been some success in bringing their apparent irregularities into order. As an instance, I may refer to the word 'if' where I believe for the first time, I have collected the rules for the use of what is called in English the subjunctive mood. It will be seen how clearly they agree with the rules of Latin Grammar, to which in fact I owe that arrangement.

20. There are people who are fond of mere gloss and glitter—of ponderous volumes with long trains of words and incorporation of whole treatises. They are dazzled with the size and do not stop to examine the contents. It is immaterial whether they find anything to recommend in my book. But there are scholars who are conscious of the time the intellectual world loses in disputes about terms for which there ought to be no dispute and about expressions and constructions which are as clear as high noon. I honestly hope that they will allow that my hard labours have not all been in a false direction. To illustrate what I mean, I give an instance second hand, as original examples may be considered begging the question. "Old" in English and the cognate languages is used both in the sense of "aged" and in the sense of "ancient". It is used equally of persons, things, and ideas. But not so वृद्ध in Sanskrit and the languages derived from it. It is never applied

* These and similar mistakes are repeated in the Dictionary. But द्वादशवर्षैः can never mean "for twelve years" and कल्पिवर्षैः "for a few days." The passages are not quoted at length. On examination, it will be found that they mean respectively "in twelve years", "in a few days." As another instance, I may mention his putting वेत् in the beginning of sentences, whereas it can never stand in that place.

to old practices, old rules etc. Yet such a simple phrase as वृद्धवृद्ध* has been misunderstood and become the subject of great discussion.

21. It has been pointed out to me by Professor Max-Müller and my friend Mr. R. C. Dutt that I have not been always very precise in referring to authorities. I thank them heartily for the suggestion and have tried to act up to it. It will be seen that not only in small books like the *Raghuvamśa* but also in the biggest works as the *Mahābhārata* I have latterly often given the most precise references. But it will be remembered that it is most difficult to do so in prose literature although I had often to refer to it and about many Calcutta editions, where no attention is paid to numbering the verses. In medical works, the subjects are very clearly marked and it is unnecessary to refer to them precisely. So in some other cases.

22. I have now the pleasant duty to thank warmly my friends and critics, who have encouraged the continuance and publication of this work. Knowledge for itself is so little valued in this country—there is such wide-spread abject deference to the language of our rulers—the sphere of such action is so limited—there is so little communication and sympathy between the different parts of India, that I cannot too highly express my obligations for such encouragement and advice.

GOALPARA

Oct. 27, 1878

A. B.

---

* Max Müller. Preface to *Rg-Veda*, vol. vi., p. xxix.

ABBREVIATIONS OF THE NAME OF WORKS

A.	Amara Koṣa	Ga.	Gautama Saṁhitā
A.b.	Ārya Bhaṭṭa	Gan.	Gaṇitādhyāya and its Mitākṣarā
*An.)	Anargha Rāghava	†Gi.	Gīta Govinda
Ana.)	Nāṭaka	Go.	Golādhyāya and its Mitākṣarā
Ap.	Āpastamba Saṁhitā	G.p.	Garuḍa Purāṇa
A.p.	Agni Purāṇa	§H.	Hitopadeśa
A.r.	Adhyātma Rāmāyaṇa	Ha.	Harivaṁśa
A.S.	Āṅgīrasa Saṁhitā	H.r.	Hāyana Ratna
At.	Atri Saṁhitā	H.s.	Hārīta Saṁhitā
Au.	Auśanasa Saṁhitā	J.	Jivānanda Vidyāsāgara's Kāvya Saṁgraha
†B.	Bhaṭṭi Kāvya	Ja.	Bṛhat Jātaka
B.a.	Brahmāṇḍa Purāṇa	K.	Kādambarī
B.c.	Bhārata Champū	†Ka.	Kāmandakī
Bh.	Bhoja Prabandha	Kal.	Kalki Purāṇa
Bha.	Bhāva Prakāśa	Kar.	Karaṇḍa Vyūha
Bham.	Bhāmini Vilāsa	Kat.	Kātyāyana Saṁhitā
†B.p.	Bhāgavata Purāṇa	†Kav.	Kāvya Prakāśa
Bh.p.	Bhaviṣya Purāṇa	K.b.	Kulluka Bhaṭṭa's Commentary on Manu
Br.	Brahma Purāṇa	K.d.	Jogadhyāna Mīśra's Kṣetratatva Dīpikā
*B.r.	Bāla Rāmāyaṇa	†Ki.	Kirātārjunīa
B.v.	Brahma Vaivarta Purāṇa	K.p.	Kurma Purāṇa
C.	Bāṇabhaṭṭa's Śrīharṣa Charita	K.s.	Kathā Sarit Sāgara
Ch.	Rāmanātha's Chandra Śekhara Champū	†Ku.	Kumāra Sambhava
*Cha.	Chanda Kauśika Nāṭaka	Kuv.	Kuvalayānanda
C.r.	Champū Rāmāyaṇa	L.	Lalita Vistara
C.s.	Charaka Saṁhitā	Li.	Līlāvati
†D.	Daśakumāra Charita	L.j.	Laghu Jātaka
Da.	Dāyabhāga	L.p.	Liṅga Purāṇa
Dak.	Dakṣa Saṁhitā	L.s.	Likhita Saṁhitā
D.b.	Devī Bhāgavata	†M.	Manu Saṁhitā
D.c.	Dattaka Chandrikā	*Ma.	Mālati Mādhava
De.	Devala Saṁhitā	Mah.	Mahābhārata
Dh.	Dhanañjaya Vijaya	*Mal.	Mālavikāgnimitra
D.m.	Dattaka Mimāṃsā		
D.s.	Sarva Darśana Saṁgraha		
G.	Bhāgavadgītā		

*The Roman numerals after this abbreviation refer to the number of acts, and the Arabic numerals (if any) refer to the number of the verse.

†The Roman numerals refer to the number of cantos, parts, &c., and the Arabic numerals refer to the number of verse.

§The Roman numerals refer to the number of the parts, and the Arabic (if given) refer to the number of the verse.

‡The Roman numerals refer to the number of the story.

*Ma.n.	Mahā Nāṭaka	†Sah.	Sāhitya Darpaṇa
Mat.	Matsya Purāṇa	Sam.	Samvarta Saṁhitā
M.b.	Mahā-Bhāṣya	San.	Śaṅkara Vijaya
M.c.	Mādhava Champū	S.b.	Śaṅkara on Brihadāraṇyaka
M.d.	Mīmāṃsā Darśana and Savara Svami's Commentary.		Upāniṣad
†Me.	Meghadūta	S.c.	Śaṅkara on the Chhāndogya
Mi.	Mitākṣarā	Sca.	Scanda Purāṇa
Mis.	Vāchaspati Miśra	S.d.	Sāṅkhya Darśana
Mit.	Vīramitrodaya	S.g.	Śaṅkara on Bhagavadgītā
M.m.	Mantra Mahodadhi	Sha.	Shankha Saṁhitā
M.n.	Mallī Nātha's Commentaries	Shat.	Śātātapa Saṁhitā
M.p.	Mārkaṇḍeya Purāṇa	†Si.	Śiśupālavadha
*Mr.	Mricchakatika	S.k.	Shiddhānta Kaumudī
*Mu.	Mudrā Rākṣasa	S.P.	Śiva Purāṇa
†N.	Naiṣadha Charita	S.p.b.	Sāṅkhya Pravachana Bhāṣya
*Na.	Nāgānanda	Sr.	Suśruta
N.d.	Nyaya Darśana and Vātsyāyana's Commentary	Sra.	Rudradhara's Śrādhaviveka
Ni.	Mādhavakara's Nidāna	Su.	Sūrya Siddhānta
Nil.	Nilakaṇṭha's Commentary on the Mahābhārata	Say.	Sāyaṇa
		T.	Vāchaspati Miśra's Sāṅkhya Tattva Kaumudī
N.p.	Nāradya Purāṇa	Ta.	Chandrakānta's Tattvāvalī
N.s.	Nāradya Saṁhitā	Tar.	Vidyanmoda Tarangiṇī
†P.	Panchatantra	*U.	Uttara Rāmacharita
pa.	Parāśara Saṁhitā	Up.	Upāniṣad
Par.	Bhāṣā Pariccheda	*V.	Vikramorvaśī
P.d.	Pātanjala Darśana and Vyāsa's Commentary	Va.	Vāsavadattā
P.p.	Padma Purāṇa	Vam.	Vāmana Purāṇa
*Pr.	Prasanna Rāghava Nāṭaka	Va.p.	Vāyu Purāṇa
*Pri.	Priyadarśikā Nāṭikā	Vas.	Vaśiṣṭha Saṁhitā
†R.	Raghu Vamśa	V.c.	Saṅkarāchārya's Viveka Chudāmaṇi
*Ra.	Ratnāvalī	V.d.	Vaiśeṣika Darśana and Saṅkara Miśra's Commen- tary on it
Raj.	Rājatarangiṇī		
Ram.	Rāmāyaṇa	*Vi.	Vīra Charita
†Ri.	Rtu Saṁhāra	*Vid.	Viddha Śālabhañjikā
R.t.	Raghunandana's Tattvas	Vij.	Bijagaṇita
§S.	Śaṅkarāchārya's Commentary on Vedānta Sūtras	Viv.	Vivāda Chintāmaṇi
*Sa.	Śakuntalā	†V.m.	Varāhamihira's Brihat Saṁhitā
		Vri.	Vrihaspati Saṁhitā

*The Roman numerals after this abbreviation refer to the number of acts, and the Arabic numerals (if any) refer to the number of the verse.

†The Roman numerals refer to the number of cantos, parts, &c., and the Arabic numerals refer to the number of the verse.

‡The Roman numerals refer to the number the parts, and the Arabic to the number of the story.

§The Roman numerals refer to the chapters in the first part, and the Arabic to the number of the aphorism.

V.p.	Viṣṇu Purāṇa	Y.	Yājñavalkya Saṁhitā
V.s.	Viṣṇu Smṛiti	Ya.	Yama Saṁhitā
V.t.	Vasanta Tilaka Bhāṣa	Com.	Commentary
Vy.	Vyāsa Saṁhitā		

OTHER ABBREVIATIONS

abl.	ablative	corresp.	corresponding
absol.	absolute, -ly	dat.	dative
abst.	abstract	defec.	defective
acc.	accusative	dep.	dependent
adj.	adjective	deri.	derive, -ative, -ation
adv.	adverb	desi.	desiderative
altern.	alternative	dif.	different
anal.	analogous, -ly	dva.	dvandva
app.	apparently	dvi.	dvigu
appel.	appellative	=	equivalent to or identical with
ast.	astronomy	equi.	equivalent
avy.	avyayibhāva	esp.	especially
bah.	bahubhrīhi	etc.	etcetera
bene.	benedictive	etym.	etymology, -ical
c.1.	1st. or भू class	ex.exs.	example, examples
c.2.	2nd or भव् class	expr.	express, -ed, -ion
c.3.	3rd or हु class	f.	feminine
c.4.	4th. or दिव् class	fig.	figurative, -ly
c.5.	5th. or सु class	fol.	following
c.6.	6th. or लुट् class	freq.	frequentative
c.7.	7th. or रुप् class	fut.	future
c.8.	8th. or तन् class	gen.	genitive; generally
c.9.	9th. or क्री class	sen., in	in a general sense
c.10.	10th. or चुर् class	geo.	geometry
c.of.	causal of	gram.	grammar
card.	cardinal	i.e.	id est, that is
circumlo.	circumlocution	i.q.	idem quod, the same
com.	compare	ib., ibidem.	in the same place
comp.	compound	id., idem,	the same
con.	conjunction	imper.	imperative
cons.	construction	indecl.	ideclinable
correl.	correlative	indef.	idenfinitive

indic.	indicative	perh.	perhaps
inf.	infinitive	pl.	plural
ins.	instrumental	poet.	poetical
inter.	interjection	preced.	preceding
interro.	interrogative	pref.	prefix, -ed
kar.	karmadhāraya	pro.	pronoun
leg.	legal	prob.	probably
lit.	literal, -ly	prop.	properly
loc.	locative	q.v.	quod vide
m.	masculine	ref.	refer, -ence
mf.	masculine and feminine	rel.	relative
mf.n.	masculine, feminine and neuter	sign.	signifies, -cation
mn.	masculine and neuter	sim.	simply
met.	metaphorical, -ly	sing.	singular
milit.	military	subj.	subjunctive
miscell.	miscellaneous examples	subs.	substantive
n.	neuter	suff.	suffix
nom.	nominative	super.	superlative
nomi.	nominal	syn.	synonym, -ous
num.	numeral	tat.	tatpurusha
O.E.	Old English	term.	termination
obs.	observe, -ation	trans.	transitive
opp.	opposed to, -ition	t.t.	technical term
ord.	ordinal	usu.	usually
orig.	original, -ly	v.	verb, vide
p.	page	v.i.	verb, intransitive
part.	participle	v.t.	verb, transitive
pass.	passive, -ly	voc.	vocative
perf.	perfect		

ANUNDORAM BOROOAH

मङ्गलाचरणम् ।

यस्यैश्वर्यं न चिन्त्यं जगदिदमस्त्रिलं भासयत्युच्चमुच्चं
यस्यास्तित्वं न दृश्यं प्रकटितमनिशं शोभनं भूतजातैः ।
वैचित्र्यं यस्य सृष्टेः स्फुटमपि नियतं शक्यते केन बोद्धुं
तं वन्दे भावभूतिं भवमरणजनिं कारणं कारणानाम् ॥ १ ॥

ग्रन्थविसर्जनम् ।

यो बाल्ये संप्रहृष्टो हृतसकलहृदास्तां मयि स्नेहवन्तौ
याभ्यां स्वीकृत्य दुःखं विविधमतिकथं वर्धितोऽहं तदानीम् ।
यो स्वे देशे नितान्तं सकलजनमनो ह्लादयन्तौ निवृत्तौ
वन्दे तौ ब्रह्मनिष्ठौ भुवि जननगुरु दुर्लभागर्गरामौ ॥ २ ॥
यो कौमारे कुमारं निजविशदधिया साग्रहं मां व्यनेष्टां
याभ्यां मे शीलवृत्तं चरितमपि ययोर्ज्ञानदानात्प्रपन्नम् ।
स्थित्वा पर्याप्तकालं मम हृदयगतौ कालधर्मेण यातौ
वन्दे तौ मुक्तिभाजौ दिवि चरमगुरु दुर्लभागर्गरामौ ॥ ३ ॥
स्मृत्वा यौ देवकल्पौ प्रथमपदमथो पुस्तकस्यास्य बद्धं
विघ्नः सर्वप्रकारः सततमुपनतो यत्प्रसादाभिरस्तः ।
कर्मण्यस्मिन् समाप्ते परिणतमनसानुग्रहानभ्युपेत्य
वन्दे तौ स्वर्गसंस्थौ मम परमगुरु दुर्लभागर्गरामौ ॥ ४ ॥
ययोर्विततकारुण्यादारब्धमवसायितम् ।
निदधे परया भक्त्या तयोः पित्रोः पदेऽब्जिदम् ॥ ५ ॥

ENGLISH-SANSKRIT DICTIONARY

A

A or (before vowels) **AN** : I. This article has no equiv. in Sanskrit and is expressed by the singular number alone : *there is a large silk-cotton tree on the banks of the Godavari* अस्ति गोदावरीतीरे विशालः शाल्मलीतृक्षः H. i. ; *there was a king named Cintamani* अभूद्राजा चिन्तामणिर्नाम Va. II. But कश्चिद् (काचिद्, किञ्चिद्) should be added when special attention is directed to the object : *a (certain) Yaksha* कश्चिद् यक्षः, Me. I. 1. ; *A (certain) saint named Marichi* कश्चिन्मरीचिर्नाम महर्षिः, D. iii. III. When it means a species of, विशेषः, भेदः, etc. should be added : *Asoka is a tree* अशोको वृक्षविशेषः. IV. When used distributively, (a) expr. by avy. comp. with प्रति, or, by the repetition of the word in proper agreement with the verb : *give (me) 500 sovereign a day* प्रत्यहं सुवर्णपञ्चशताणि देहि, H. ii ; (b) the simple gen. may be used in connection with num. adverbs : *dinner twice a day* द्विराहो भोजनम्, V. In O. E. sometimes=on, in, for : q. v. : *the world runs awheel* *चक्रैर्जगद्भावति.

ABAF : परचाङ्गाणे (with gen.) : *a. the mast* *गुणवृक्षस्य परचाङ्गाणे.

ABANDON : (1) त्यजति, परि-हृ, (त्यज्, c. 1.) ; (2) जहाति, वि-, अप-, (हा, c. 3.) ; (3) उज्जति, सम्-, प्र-, (उज्ज्, c. 6.) ; * (4) उद्-सृजति, वि-, (सृज्, c. 6.).

ABANDONED : I. Lit. त्यक्तः (क्ता, क्) : v. To abandon. II. Fig. : extremely wicked : q. v. (1) प्रष्टः (ष्टा, हृ) ; (2) खण्डितवृत्तः (क्ता, च) (= of a character).

ABANDONMENT : (1) त्यागः ; (2) परित्यागः ; (3) उद्सर्गः ; Ph : a. of wordly connexions : सत्समासः.

ABASE : (1) अमि-भवति (भू, c. 1.) ; (2) नमयति (c. of नमः) : v. To humble, to lower.

ABASEMENT : अमिमवः : v. Humiliation.

ABASH : (1) द्वेपयति (c. of द्वो) ; (2) लज्जयति (c. of लज्ज्).

ABATE (v.t.) : I. To lessen, diminish : q. v. लघयति (nomi.). II. Leg. t. t., To put down : q. v.

ABATE (v i.) : (1) क्षीयते (Pass. of क्षि) ; (2) परि-क्षीयते. (Pass. of हृ) ; (3) अप-क्षीयते (Pass. of क्षि) : v. To decrease.

ABATEMENT : I. Decrease, diminution : q. v. : ह्रासः. II. Diminution of price : Ph. *I will make an a. of five per cent* अर्धशतकं शतं लघयामि. III. Leg. t. t. : v. Failure.

ABBESS : (1) विहारपालिनी ; (2) मठाध्यक्षा.

ABBEY : (1) विहारः ; (2) मठः.

ABBOT : (1) विहारपतिः ; (2) मठाध्यक्षः ; (3) मठाधीशः.

ABBREVIATE : सम्-क्षिपति (क्षिप् c. 6.) : v. To contract, shorten.

ABBREVIATION : (1) संक्षेपः ; (2) समासः ; (3) संग्रहः.

ABDICATE (v.i.) : *राज्यं स्वाधिकारं वा त्यजति, परि-त्यजति.

ABDICATE (v.t.) : त्यजति, परि-, (त्यज्, c. i.) : v. To resign.

ABDICATION : (1) त्यागः, परित्यागः (when the sense is clear) ; (2) राज्यत्यागः (= a. of a throne) ; (3) पदत्यागः (of an office).

ABDOMEN : (1) वस्तिः ; (2) उदरम् : v. Belly.

ABDUCT : हरति, अप-, (हृ, c. 1.), Si. i. 51.

ABDUCTION : (1) हरणम् ; (2) अपहरणम्.

ABERRATION : (1) भ्रमः ; (2) विभ्रमः ; (3) उन्मार्श-गमनम्. Ph. a. of mind भ्रमिभ्रमः, Sa. vi. : a. of light भ्रमेजोभ्रान्तिः.

ABET : प्रोद्-साहयति (c. of सह) : v. To aid, instigate, encourage.

ABETTOR : (1) प्रोत्साहकः ; (2) प्रवर्तकः.
ABHOR : जुगुप्सते : v. To hate.
ABHORRENCE : (1) जुगुप्सा ; (2) परमद्वेषः ;
 N. B. Const. with loc.
ABHORRENT : v. Repugnant, discordant,
 inconsistent.
ABIDE (v. i.) : I. To dwell : q. v. : वसति (वस्,
 c. 1.). II. To stay : q. v. : अव-तिष्ठते (स्था,
 c. 1.).
ABIDE (v. t.) : (1) To wait for : q. v. : प्रति-
 ईक्षते (ईक्ष्, c. 1.). II. To endure ; q. v. सहते
 (सह् c. 1.).
ABIDE BY : (1) तिष्ठति (स्था, c. 1.) (with loc.),
 B. iii. 53 ; (2) अवतिष्ठते (स्था, c. 1.) (with
 loc.), B. iii. 14.
ABIDING (part. adj.) : (1) स्थाविन् (f. नी) ; (2)
 स्थावल् (mfn.).
ABIDINGLY : v. Constantly, permanently.
ABILITY : I. Power : q. v. (1) शक्तिः ; (2)
 सामर्थ्यम् ; Ph. : *to the best or utmost of one's*
a. : (1) शक्त्यव्ययम् ; (2) शक्त्यव्ययः. II. Men-
 tal capacity (1) ज्ञेयव्ययम् ; (2) वैचक्षण्यम् ; (3)
 पादव्ययम्.
ABJECT (adj.) : (1) निकृष्टः (ष्टा, ष्ट) ; (2) अपकृष्टः
 (ष्टा, ष्ट) : v. Base, vile.
ABJECTION, ABJECTNESS : अपकृष्टता : v.
 Meanness, servility.
ABJURATION : *शपथपुर्वकस्यागः, त्यागः (when the
 sense is clear).
ABJURE (v. t.) : *शपथपुर्वकम् or सप्रतिज्ञम् त्यजति,
 परि-, (त्यज्, c. 1.).
ABLATIVE CASE : (1) अपादानम् ; (2) अपादान-
 कारकम्.
ABLE (adj.) : I. Competent, having sufficient
 power : (1) समर्थः (र्था, र्थ) ; (2) शक्तः (क्ता,
 क्त) ; (3) क्षमः (मा, मं). II. Possessing mental
 capacity : (1) पटु (mfn.); (2) निपुणः (बा, ब) :
 v. Clever, skilful.
ABLE, BE : (1) शक्नोति (शक्, c. 5.) ; (2) पारयति
 (य, c. 10.) ; (3) प्रययति (य, c. 1.) ; (4) ईष्टे
 (ईश्, c. 2.) ; (5) क्षमते (क्षय, c. 1.) : v. Can.
ABLE-BODIED : (1) प्रबलकायः (बा, ब) ; (2) दृढाङ्गः
 (ङ्गा, ङ्ग) : v. Robust, strong.

ABLUTION : (1) आचमनम् (of the mouth) ; (2)
 गङ्गस्नानम् (of the body) ; (3) प्रक्षालनम् : v.
 Washing.
ABLY : i.e. with ability : (1) निपुणम् ; (2)
 सपादव्ययम्.
ABNEGATION : प्रत्याख्यानम् : v. Denial, renun-
 ciation.
ABOARD : Ph. *to get a.* नावमारोहति, RAJ.
ABODE : I. Continuance in a place ; अवस्थिति :
 v. Residence, stay. II. Dwelling place :
 (1) निवासः ; (2) आश्रयः ; (3) निवेदनम् : v.
 House.
ABOLISH (v. t.) : क्षुन्मति, अव-, वि-, (क्षुप्, c. 6.)
 (?).
ABOLITION : (1) क्षोपः ; (2) अवक्षोपः ; (3) विक्षोपः
 (?).
ABOMINABLE : (1) गर्हितः (ता, तं) ; (2) दूषितः
 (ता, तं) ; (3) दूषाकरः (री, रं).
ABOMINATE (v. t.) : (1) द्वेष्टि, (द्विप्, c. 2.) ;
 (2) गर्हते (गर्ह्, c. 1.) : v. To detest, execrate.
ABOMINATION : I. Hatred : q. v. द्वेषः. II.
 That which excites hatred : (1) जुगुप्सितम् ;
 (2) गर्हितम् ; (3) दूषितम्.
ABORIGINES : आदिमवासिनः (m.pl.) (?).
ABORTION : (1) गर्भक्षायः ; (2) गर्भपातः ; (3)
 गर्भपतनम् ; (4) गर्भच्युतिः. To cause a. : (1) गर्भ-
 पातयति (c. of. पर) ; (2) भ्रूणहत्यां करोति (हृ, c. 8.)
 One who causes a. : (1) भ्रूणहन् (f. ङी) ; (2)
 भ्रूणहत्याकारिन् (f. ङी) : Causing a. : (1) गर्भ-
 पातनम् ; (2) भ्रूणहत्या.
ABORTIVE : I. Producing abortion : (1) गर्भ-
 पातिन् (f. ङी) ; (2) गर्भक्षायिन् (f. ङी) ; (3)
 भ्रूणहन् (f. ङी). II. Born prematurely : (1)
 अकालप्रसूतः (ता, तं) ; (2) अकालजातः (ता, तं). III.
 Fruitless, unsuccessful : q. v. : निष्फलः
 (ता, तं).
ABORTIVELY : (1) मुषा ; (2) वृषा : v. In vain.
ABOUND (v. i.) : No equiv : expr. by the
 corresp. adj.s. : *among those trees a. ing in*
good fruits भुविष्ठसम्भाव्यफलैश्चमीषु पादेषु, R. xiii.
 46; *the country of Kimpurusha a. s in curiosities*
 बहुकुसुमैः किम्पुश्वनिषः, K. : v. Abundant,
 full of.

ABOUT (Prep.) : I. Around : q. v. : परितः (with acc.). Sometimes sim. by the loc. : *a. one's neck कण्ठे or कण्ठदेशे* (not कण्ठे परितः). Ph. : *a. these places इतस्ततः*. II. In attendance on : सह (with ins.) : v. With. III. Respecting, concerning : प्रति (with acc.) (rare in this sense) : *you have spoken one thing good a. Siva त्वयैकमीशं प्रति साधु भाषितम्*, Ku. v. 81. N.B. Note the following exx. : *is there any mistake a. it किमत्र काचिद्भ्रान्तिः*, Vi. iii. ; *whether mere knowledge a. God leads to emancipation किमीश्वरविषयं ज्ञानमात्रं निर्वाणकारणम्*, Ds. ; *conversing now a. his father, now a. his mother, now a. Sukanasa अन्तरा पितृ-सख्यमन्तरा मातृसम्बन्धमन्तरा शुक्रनासमयं कुर्वन्नालापम्* ; K. ; *I also want to ask something a. your friend वयमपि मन्त्रोः सखीगतं किमपि पृच्छामः*, Sa. i. ; *we had some conversation a. the news of the country सङ्ख्या च देशवार्तानुविद्धा काचनावयोरभूत्* ; D. v. ; *a. the Lord of the Heavens दिवोधिनायम-पिहृत्य* ; *a. the friend of the god of Wind पवनस्य सखायं निर्दिश्य* ; *a. the Lord of the (south) quarter दिक्पतिमुद्दिश्य* ; *a. many Nalas अनेक-मलावलम्बाः* ; N. xiii. 2. 9. 15. 26. IV. Near (in time) : v. About (adv.) (III) Ph. *remained for a. a moment मुहुर्तमिवासाञ्चक्रे*, K. ; *a. the same time तस्मिन्नेव क्षणान्तरे*, D. i.

ABOUT (adv.) : I. Around : q. v. : परितः. II. *Here and there इतस्ततः*. To go, walk, wander a. परिक्रामति (क्लृप्, c. 1.). III. Nearly. (1) *by an altern. com. : we will reach (Patna) in a. a week* (lit. in five or six days) पञ्चैरहोमि-र्यमेव तत्र गन्तारः, Mu. v. ; (2) *by bah. comp. with उप, आसन्न, अदूर etc. : a. ten उपदृष्टाः* (m. pl.) ; *a. four उपचतुराः* ; *a. twenty बीसवर्षाः* ; *a. thirty अष्टत्रिंशः* ; (3) *by प्रायः (या, व) or कल्पः (स्या, स्य) affixed : a. as high as the knee जानुदक्षकल्पः* (स्या, स्य) ; (4) *of age, by देशीयः (या, व), affixed : a. 18 years of age अष्टादशवर्षदेशीयः* (या, व), U. vi.

ABOUT, BE : उच्चतः (ता, त) : v. Point of, on the ; ready. Ph. : *What is the king a. now अथ स राजा किमारम्भः सम्पति*, U. ii.

ABOVE (adv.) : I. Overhead : (1) उपरि ; (2) ऊर्ध्वम् ; (3) उपरिष्ठात्. *From a. : (1) उपरिष्ठात् ; (2) ऊर्ध्वतः*, Ku. xiv. 37. II. *Before* : (1) पूर्वम् ; (2) प्राक्.

ABOVE (adj.) : पूर्वः (वा, व), in the a. aphorism पूर्वेषु सूत्रेषु, S.

ABOVE (prep.) : I. In a higher place : उपरि (with gen.) *Just a. : उपर्युपरि* (with acc.), *Just a. the village उपर्युपरि ग्रामम्*. II. In greater number : (1) by tat. comp. with अधिकः (का, कं) : *in a. half a moment अर्द्धाधिकमुहूर्तेन*, RAM. ; (2) by bah. comp. with अधिक, a. *forty अधिकचत्वारिंशः* (m. pl.) ; (3) *by comp. with परः, a. hundred (=hundreds) परःशतः* (ता, त) ; Ki. xiii. 26. III. Beyond ; v. Beyond (prep.) (III).

ABOVE, BE : (1) अतिवर्तते (इत्, c. 1.) Vi. iv. ; (2) अधि or अति (with acc.) (rare) : *Krishna is a. the gods अति देवान् कृष्णः*.

ABRADE : v. To rub, scrape.

ABREAST : पार्श्वपार्श्व (indec.).

ABRIDGE : (1) सङ्क्षिपति (क्षिप्, c. 6.) ; (2) समा-हरति (ह, c. 1.) ; (3) सम्-अत्यति (अत्, c. 4.) ; v. To lessen, shorten.

ABRIDGEMENT : (1) संक्षेपः ; (2) प्रत्याहारः ; (3) समाहारः ; (4) समासः.

ABROAD (adv.) : I. In a foreign country : (1) विदेशे ; (2) देशान्तरे. II. To a foreign country : (1) विदेशं ; (2) देशान्तरम्. III. Not at home बहिस्. IV. Widely : q. v. : *spreading his rays far a. दूरप्रसारितकरः*, K.

ABROAD, LIVE : (1) प्रवसति (वस्, c. 1.) ; (2) विदेशे वसति etc. *One who is, or, is living a. प्रोषितः* (ता, त).

ABROGATE, ABROGATION : v. To repeal, etc.

ABRUPT (adj.) : I. Steep, rugged : q. v. : विषमः (मा, म). II. Hasty, sudden : q. v. : (1) आकस्मिकः (की, कं) ; (2) अकाण्डः (ष्ठा, ष्ठ). III. Of style : no equiv. : *मग्नः* (मग्ना, मग्न).

ABRUPTLY : सहसा : v. Suddenly, hastily.

ABRUPTNESS : I. Steepness : q. v. Haste, Suddenness : q. v.

ABSCISS : perh. विद्वधिः.

ABSCOND : (1) आत्मानं निगूहति (गुह्, c. 1.) : v.

To hide ; (2) पलायते : v. To escape.

ABSENCE : I. A not being present : (1)

अनुपस्थितिः ; (2) By the corresp. adj s v.

ABSENT: Ph. *how shall I live in his a.* अहमेतस्य

विरहे कथं जीविष्यामि, Vet. II. A being abroad:

(1) प्रवासः ; (2) प्रवसनम्. III. Non-existence :

अभावः : *first of all, the property goes to the*

brothers, in their a. to the mother, in mother's

a. to the father, and in their a. to the husband

प्रथमं सोदराणां, तदभावे मातुः, मातुरभावे पितुः, एषां पुनरभावे

तदनं मर्तुः, Da. IV. Fig. : pl. a. of mind :

(1) अन्यमनस्कता ; (2) अमनोयोगः.

ABSENT : (adj.) I. Not present : (1) अनुपस्थितः

(ता, तं) ; (2) अविद्यमानः (ना, नं) ; (3) अवर्तमानः

(ना, नं). II. Heedless : q.v. : अन्यमनस्कः

(स्का, स्क्).

ABSENT, BE : i.e. To be abroad : प्र-वसति (वस्, c. 1.).

ABSENT-MINDED : शून्यहृदयः (या, वं), Sa. iv.

ABSENTEE : I. One temporarily absent :

अनुपस्थितः (ता, तं) : v. Absent. II. One being

abroad : (1) प्रोषितः (ता, तं) ; (2) प्रवासिन्

(f. नी).

ABSOLUTE (adj.) : I. Perfect : q.v. : (1)

नित्यः (त्वा, त्वं) (= eternal, sometimes used

with the same force) : *it is admitted by all*

assertors of final emancipation that it is a.

नित्यश्च मोक्षः सर्वमोक्षवादिरित्यपगम्यते, S. i. 4. ; (2)

परमः (मा, वं) (=excellent, q.v.). II.

Unconditional, uncontrolled : q. v. : Ph. :

for fate has a. power सर्वथा प्रभवति हि मगवान्

विधिः, K. iii. Not relative : केवलः (जा, जं)

(?) the recent philosophy of a. the आधुनिक-

केवलदर्शनम् or -विज्ञानम्.

ABSOLUTELY : i.e. Entirely : (1) सर्वथा ; (2)

एकान्ततत्.

ABSOLUTION : I. Acquittal : q.v. II.

Religious a. : (1) निस्तारः ; (2) निष्कृतिः ;

(3) उद्धारः.

ABSOLVE : I. To acquit, exonerate : q.v. :

मोचयति (c. of मुच्). II. In religious sense :

(1) निष्-तारयति (c. of तृ,) ; (2) उद्-हरति (वृ, c. i.).

ABSORB (v.t.) : I. To imbibe, suck up :

(1) चूषति (चूष्, c. i.) ; (2) शोषयति (c. of

शुष्) (=dry up). II. Fig. : To engross :

(1) मल्लजति, नि- (मस्ज्, c. 6.), *old men are a.*

ed. in thoughts and none clings to the supreme

spirit बृहस्तावच्छिन्तामग्नः परमे ब्रह्मणि कोऽपि न लघ्नः ;

(2) विरति, अग्निनिविशते (विश्, c. 6.) (with acc.)

[not so forcible as (1)] became a. ed. in

thought चिन्तां विवेश, K.

ABSORPTION : (1) चोषणम् ; (2) चूषा ; (3)

निषानम् ; (4) शोषणम्.

ABSTAIN (v. i.) : (1) वि-रमति (रम्, c. 1.), *a.*

from this dirty work विरम कर्मणोऽस्मान्महोमसात्,

D. iv. ; (2) नि-वर्तयति (c. of वृत्) (with acc.),

a. yourself from this unlucky affair निवर्त-

यास्मादसदीप्सितान्मनः, Ku. v. 73. ; (3) नि-वर्तते

(वृत्, c. i.) : निवृत्तमांसस्तु तन्नमवान् जनकः, U. iv.

ABSTAIN from food : उप-वसति (वस्, c. 1.) :

v. To fast.

ABSTEMIOUS : (1) मिताहारः (रा, रं) ; (2)

मिताशनः (ना, नं) ; (3) मितशुब् (mfn) ;

(4) लज्जाहारः (रा, रं) ; (5) लज्जाशिन् (f. नी) ;

(6) यताहारः (रा, रं).

ABSTEMIOUSLY : (1) मिताहारेण ; (2) मिताशनेन ;

(3) लज्जाहारेण.

ABSTEMIOUSNESS : (1) मिताहारः ; (2) मित-

भोजनम् ; (3) मिताशनम्.

ABSTINENCE : I. In gen. sense, refraining

from : (1) निवृत्तिः ; (2) विरतिः ; (3) हान्तिः.

II. From food : (1) उपवासः ; (2) अनशनम् ;

v. Fasting. III. From the gratification

of animal propensities : (1) संयमनम् ;

(2) यमः.

ABSTINENT : I. From food : (1) यताहारः (रा, रं) :

v. Abstemious. II. In a wider sense :

संयमिन् (f. नी) : v. Continent.

ABSTRACT (v.t.) : I. To separate : q. v. :

वि-योजयति (c. of युज्). II. To filch away,

steal : q.v. : अप-हरति (हृ, c. 1.). III. To

abridge : q.v.

ABSTRACT (subs) : v. Abridgment, epitomē.

ABSTRACT (adj.) : I. Separate : q.v. II. As opposed to concrete : perh. सूक्ष्मः (क्षमा, कर्म) : v. Abstruse, refined.

ABSTRACTION : Phil. t. t. *प्रविधानम् ; पदार्थानाम-परस्परान्नापेक्षकधर्म प्रति प्रविधानम्. In gen. sense, v. Stealing, separation, etc.

ABTRUSE : निगूढः (दा, दं) : v. Recondite, obscure.

ABTRUSENESS : निगूढता : v. Obscurity.

ABSURD : v. Ridiculous, preposterous, inconsistent, unreasonable.

ABSURDITY : I. Want of sense or judgement : (1) अनर्थक्यम् ; (2) अयथार्थ्यम् ; (3) असङ्गतिः II. An absurd thing : Ph. *what a कः प्रमादः*.

ABSURDLY : Ph. *do not talk a. *अलमनर्थकप्रलापेन*.

ABUNDANCE : (1) प्राचुर्यम् ; (2) भूयस्त्वम् ; (3) बाहुल्यम् ; (4) प्रभूतत्वम्.

ABUNDANT : (1) प्रचुरः (रा, रं) ; (2) प्रभूतः (ता, तं) ; (3) बहुलः (ला, लं) ; (4) भूयिष्ठः (डा, डं) ; (5) प्राज्यः (ज्या, ज्यं) ; (6) भूरि (mfn) ; (7) अदभ्यः (आ, अं) .

ABUSE (v.t.) : I. To revile : q.v. : आक्षिपति, अशि- (क्षिप्, c. 6.) ; (2) आक्रोशति (क्रुश, c. 1) ; (3) अप-माषते (माष्, c. 1) . II. To make ill use of : Ph. *a king who a. his rights goes to hell* राजान्यायमाचरन् नरकं गच्छति ; *he a. s his time* स कालं ह्वा नयति, क्षिपति, हरति, etc. III. To violate : q.v. प्रकुले.

ABUSE (subs) : I. Ill-use : (1) कुव्यवहारः ; (2) दुर्व्यवहारः ; (3) कुप्रयोगः (of word) ; (4) ह्वाहरणं (of time) : II. Contumely : (1) अक्षिपेयः ; (2) तिरस्कारः ; (3) आक्रोशः ; (4) आक्षारः.

ABUSIVE : Ph. *a. language* आक्षेपवचः ; *a. writer* *अक्षेपलेखकः.

ABUT : v. To adjoin, border on.

ABYSS : (1) गभीरगर्तः ; (2) गभीररन्ध्रम् ; (3) अगाधविलसम्.

ACACIA : वृक्षविशेषः ; शमी (a. suma) ; शिरीषः (another species).

ACADEMIC : i.e. Belonging to an academy : expr. by tat. comp.

ACADEMICIAN : *विद्वत्समाधिहारु (f. श्री).

ACADEMY : I. A School : q.v. विद्यालयः.

II. A society of learned men : (1) विद्वत्समा (र्) ; (2) पण्डितसमा (र्). *The royal a. *सङ्घन-नगरस्व विमकरसमाः*.

ACCEDE : अनुजानाति (ह्रा, c. 9) : v. To agree, assent.

ACCELERATE : त्वत्पति (c. of त्वर्) : v. To hasten, quicken.

ACCELERATION : त्वरा (र्) (Ku. ii. 63) : v. Haste.

ACCENT (subs.) : I. In speaking : त्वरः. *The acute a. उदात्तः ; the grave a. अनुदात्तः ; the circumflex a. स्वरितः*. II. A peculiar tone in speaking त्वरः ; *with distinct articulation and a. अतिस्पष्टवर्णस्वरसंस्कारया* K. III. An accentual mark : स्वरचिह्नम् (र्). IV. Language, expressions : q.v.

ACCENT (v.t.) : सत्वरम् उच्चारयति (c. of चर्) (र्).

ACCENTUATE (v.t.) : Ph. *a. these syllables* *पथामक्षराणां स्वरात् चिह्नम् (चिह्, c. 10).

ACCENTUATION : I. In speaking : त्वरः. II. In writing : स्वरचिह्नीकरणम् (र्).

ACCEPT (v.t.) : (1) गृह्णाति, प्रति-, परि-, (ग्रह्, c. 9) : *a. ing the benedictions* : आशिषः प्रतिगृह्णन्तौ, R. i. 44 ; *here we should a. the word* अथ in the sense of succession अत्राथशब्दः आनन्तर्यार्थः परिगृह्यते, S. I. i ; (2) स्वीकरोति, N. xiv. 49 ; (3) अङ्गीकरोति, *let the real Nala a. the garland* अङ्गीकरोतु परमार्जनलः स मालां, N. xiii. 53 ; (4) प्रतिपद्यते (पद्, c. 4), Si. xv. 22 ; (5) प्रति-दच्छति (दृष्, c. 6) ; *a. ing presents* प्रतीच्छन्नुपाय-नानि, K.

ACCEPTABLE : I. Lit. : (1) परिग्रहणीयः (या, यं) ; (2) उपादेयः (या, यं). II. Agreeable, pleasant : q.v. : (1) रुचिरः (रा, रं) ; (2) मनोहः (ह्रा, हं).

ACCEPTABLE, BE : रोचते (र्च्, c. 1.) (with dat.) : v. To please.

ACCEPTABLENESS : v. Agreeableness, pleasantness.

ACCEPTABLY : रुचिरम् : v. Agreeably, satisfactorily.

ACCEPTANCE : (1) परिग्रहः ; (2) प्रतिग्रहः ; (3) स्वीकरणम् ; (4) प्रतिपत्तिः.

ACCEPTATION : अर्पणः : v. Meaning. Ph. *according to usual a. the word 'inheritance' conveys property over which ownership is created on the demise of the former owner पूर्वस्वानुपरमे यत्र द्वये स्वत्वं तत्र निरुद्धो दातृशब्दः* : Da.

ACCEPTER : (1) ग्राहकः ; (2) परिग्राहकः ; (3) परिग्रहीता.

ACCESS : I. Admission, interview : q.v. Ph. *the ascetics want to gain a. to the king तपस्विनो देवं द्रष्टुमिच्छन्ति*, Sa. v. II. The means of a. (1) आगमद्वारम् ; (2) उपसर्पणमार्गः, etc. III. Sexual intercourse : q. v. अमिगमनम्. IV. Addition : v. Accession : v. A fit of disease : आगमः : v. Accession.

ACCESSIBLE : I. Of places : (1) गम्यः (गम्य, गम्य) ; (2) सुगमः (मा, मे). II. Of persons : (1) उपसर्पणीयः (या, ये). *Surely kings are a. only at convenient times नन्दवसरोपसर्पणीया राजानः*, Sa. vi. ; (2) सुलभदर्शनः (ना, न) (easily seen). Ph. : *not a. to bribe or sexual gratification न धन-कीदानादिना भेषः* : K. b.

ACCESSION : I. The act of joining : (1) योगः ; (2) सङ्गमः. II. A coming to power. Ph. *on his a. to the throne राज्यमवाप्य etc. or सिंहासन-मावृत्तः*. III. Increase : q.v. वृद्धिः, Ph. : *a. of wealth धनगमः*. IV. Of disease : (1) आगमः ; (2) आविर्भावः ; (3) अवतारः.

ACCESSORY (subs) : (1) सहायः ; (2) सहकारी ; (3) प्रवर्तकः : v. Instigator.

ACCIDENCE : उपक्रमिका (?) : v. Rudiment.

ACCIDENT : I Chance, casualty : q.v. ph. *seen by a. समापत्तिच्छाः*, D.v. : v. Accidentally. II. An unlucky event : दुर्घटनम् or sim. घटना (when the sense is clear). III. A non-essential property : (1) न प्रकृतिः ; (2) असहजो धर्मः or गुणः (?)

ACCIDENTAL : I. Casual, fortuitous : q.v. (1) दैविकः (की, कं) *if a. there is no punishment दैविके नास्ति निग्रहः*, M. viii. 409 ; (2) वाचञ्छिकः (की, कं) *not approving of a. union वाचञ्छिकी सम्प्रतिमनमिसमीक्ष्य*, D. vi. ; *even a. union वचञ्छयापि योगः*, Ki., II. Non-essential (1) असम्बन्धितम् (ई. नी) ; (2) आहार्यः (यां, यं) ; (3) असहजः (ना, नं).

ACCIDENTALLY : (1) दैवात् ; (2) दैवकीणात् ; (3) दैव-गत्या ; (4) वचञ्छया ; (5) विविधरात्.

ACCLAMATION : (1) प्रशंसावाचः ; *with various a. s of the spectators राजनस्य जम्बूद्वीपावाचः प्रशंसावाचः*, प्रतिगृह्णन्ती, D. vi. ; (2) साधुवादः, Si. xiv. 47.

ACCLIMATIZE : Ph. *many foreigners become a. d to India* अवहो विदेशिनः कालेन भारतवर्षस्य अहवाभ्यादि-सहिष्णवो भवन्ति.

ACCOLIVITY : उत्सङ्गः : v. Slope, incline.

ACCOMMODATE (v.t.) : I. To adapt, conform : Ph. *a. yourself to the whims of nature विविधसितान्यनुवर्तस्व (?)*. II. To reconcile, adjust : q.v. III. To supply with conveniences : Ph. : *a. me with lodgings* वासदानेन मासुपकुल.

ACCOMMODATION : I. Adaptation : q.v. : उपयोगिता. II. Reconciliation : q.v. III. Conveniences : Ph. : *we received every a. in the inn. सर्वोपकरणाभ्यामिः पथिकाम्ने समधिगतामि*. IV. A loan of money : Ph. *a. bill* उपकर-पत्रम्.

ACCOMPANIED BY : Often expr. by any comp. with स- : *as if a. by attendants ससन्निव हव*, Ki. x. 14. N.B. Note the fol. *exx. a. by Sachī शचीसखः*, R. viii. 32 ; *a. by Rati रतिद्वितीयः* Ku. iii. 35 ; *a. by his mistress गृहिणीसहायः* R. ii. 24.

ACCOMPANIMENT : Ph. *singing in a. with drums मुद्रानुगतसङ्गीतम्*, Ra. i.

ACCOMPANY : I. To go with : (1) अनु-गच्छति, अन्वेति, etc. : *a. d by some of the chief Kīratas अन्वीतः स कतिपयेः किरातवर्गैः*, Ki. xii. 52 : v. To go after, follow ; (2) सहचरः (री, रं) भवति (भू, c. i.) (with gen.) ; (3) गच्छति, गति etc. with सह and ins. : *I will a. you त्वया सह गमिष्यामि*. II. To play in accompaniment : (1) अनुगच्छति (गम्, c. i.) ; (2) अनुसरति (च, c. i.)

ACCOMPLICE : सहायः : v. Accessory.

ACCOMPLISH (v.t.) : I. To complete : q.v. पूरयति (c. of पू). II. To perform, execute : (1) साधयति (c. of सिध्) ; (2) निष्पादयति, सम्पादयति (c. of पद्) ; (3) निर्वर्तयति (c. of हृत्) ; (4)

समा-दधाति (वा, c. 3) ; (5) करोति (कृ, c. 8) ;
(6) दिरति (दिव्, c. 9) ; (7) राधयति (c. of.
राध्). III. To furnish : q.v.

ACCOMPLISHED (adj.) : I. Finished, performed :

(1) सिद्धः (द्वा, द्) ; (2) निष्पन्नः (ज्ञा, न्) ;
(3) निवृत्तः (ता, त्) . II. Clever, refined :

(1) विशारदः (दा, द्) ; (2) विचक्षणः (वा, वं) ;
(3) कृतिन् (फ. नी) : *let the a. enjoy it with
pleasure* तत् सुप्तसन्नमनसः कृतिनो मग्नन्ताम्, Vi. i.

N.B. The last word generally used absol.
But see Ki. xiv. 2.

ACCOMPLISHMENT : I. The act of accom-
plishing : (1) सिद्धिः ; (2) साधनम् ; (3) सम्पा-
दनम् ; (4) निष्पत्तिः ; (5) राद्धिः ; (6) निवृत्तिः .

II. Attainment, acquirement, culture :
q.v.

ACCORD (subs) : I. Agreement, concu-
rence : q. v. : Ph. *let us all with one a. fly
up with the net* सर्वैरेकचित्तोभूय जालमादावीजुवताम्,
H.i., *of one's own a. स्वेच्छातः* . II. Concord,
harmony. q. v.

ACCORD (v) : I. Trans : v. To grant. II.
Intrans : v. To harmonise, agree.

ACCORDANCE WITH, IN : (1) Comp with अनुसारेण ;
in a. with it तदनुसारेण ; (2) Sometimes by the
sim. abl. or ins. : *in a. with the king's command*
राजाह्वया, *in a. with my saying* मद्वचनाद्, Mr. :
v. According to.

ACCORDING TO : (1) By any. comp. *with यथा*,
a. to rite यथाविधि ; *punishing a. to (the nature of)
the offence (committed)* यथापराधदण्डानां, R. i. 6. ;
(2) When indicating order or succession
by अनुक्रमेण, क्रमेण, or by any comp. with अनु-
not a. to (the seniority of) the mother न मातृक्रमेण ;
K. b. ; *a. to regular order, अनुपूर्वतः*, M. : v.
In accordance with.

ACCORDINGLY (adv) : तथैव : v. Agreeably,
conformably.

ACCORDINGLY (conj.) : Often understood or
expr. by : circumlocution : Ph. *'the princess
is come, come to see her', (saying this) she went
and we a. followed her* प्राप्तेवैव मर्तुहारिका, जागच्छतां
द्रष्टुमिववासीद् । सामन्वयाय चापि, D. vi. ; *he a.*

followed me तथोक्तः माननुग्रामः : v. Conse-
quently, therefore.

ACCOST (v.t.) : आ-मन्त्रयति (मन्त्र्, c. 10) : v.
To address.

ACCOUCHEMENT : (1) गर्भनिर्गमः ; (2) प्रसवः :
v. Delivery.

ACCOUCHEUR : (1) कुमारभूत्वाकुशलो भिषक्, R. iii.
12. ; (2) प्रजननकुशलः (पुत्रः), Sr.

ACCOUNT (subs) : I. Of money : गणना ; a.
book गणनापत्रिका, Raj. ; *Balancing an a.* गण-
नामेकीकृत्य, Raj. ; *render an a. for me* मय्यै गणनां
कुरु. II. Estimation : q. v. गणना. III. Im-
portance, value, advantage : q.v. IV. A
narrative or description : q. v. (1) विवरणम् ;
(2) विवृतिः : v. Reason, consideration :
q. v. : Ph. *on this a. अतः*, *on what a. किमर्थम्*
or किमितिम्. on no a. न कवचञ्चन ; *on all a.s*
सर्वथा.

ACCOUNT OF, ON : (1) By the abl. : *on a. of
having no power* अप्रभुत्वाद्, D. ; (2) Sometimes
by the ins. especially if the word ends in ता,
on a. of my childhood शालतया, ; (3) By -निमित्तः
(ता, त्), *as we are reduced to this state on a.
of the enemy* दिवक्षिमिता वदितं दत्ता, Ki. i. 41. :
v. For the sake of.

ACCOUNT (v. t.) : गणयति (गण्, c. 10.) : v.
To consider, esteem.

ACCOUNT FOR, : I. To assign the cause of :
कारणं दर्शयति, प्र-, (c. of दृश्) (with gen.) :
v. To explain. II. To render an account :
Ph. *a. for the money received* *यद्वनं प्राप्तं तस्य
गणनां देहि.

ACCOUNTABLE : Ph. *I apprehend you are a. for
his death* *स्वदोषात्तस्य मरणमाशङ्के ; *every one is a.
to God for his conduct* *सर्वैरीश्वरावातप्रकार्यानां
न्यायान्यायौ प्रदर्शयितव्यौ.

ACCOUNTANT : perh. गणकः ; *chief a., a.-general*
गणनाय्यक्षः, Raj.

ACCOUTRE (v.t.) : सं-जहाति (जह्, c. 4.) : v.
To equip, arm.

ACCOUTREMENT (1) सज्जाहः ; (2) सज्जा : v.
Arms, equipment.

ACCREDIT (v.) : I. To trust : q.v. : वि-दधाति

(स्वरू, c. 2). II. To send with credentials : प्र-दिशोति (दि, c. 5) : To send.

ACCRETION : (1) उपचयः ; (2) वृद्धिः.

ACCRUE (v. 1) : v. To result ; also to augment.

ACCUMULATE (v. t.) : (1) सं-चिनोति, समा-, प्र- (चि, c. 5) ; (2) सं-विमर्ति (च, c. 3) ; (3) सं-गृह्णाति (ग्रह, c. 9) ; (4) राशिकरोति, प्रगीकरोति etc. (= to amass).

ACCUMULATE (v.i.) : (1) उपचीयते (pass) ; (2) कथते (वृ, c. i) ; (3) स्कीतः (ता, तं) भवति.

ACCUMULATION : (1) सम्पन्नः ; (2) संग्रहः ; (3) सम्पत्तिः.

AGGRACY : (1) विद्युत्त्वम् ; (2) विद्युद्धिः : v. Correctness, nicety.

AGGRATE : विद्युद्धः (डा, डं) : v. Correct, exact, careful.

AGGRATELY: विद्युद्धम् : v. Correctly, exactly

AGGURSED : (1) -हतकः (का, कं), the a. moon. चन्द्रहतकः, K. ; (2) दृषः (दृषा, दृषं), the a. saint दृषसिद्धः, D. vii. : v. Detestable, execrable.

AGGUSATION : (1) अभियोगः ; (2) अपवादः ; made a false a. against her husband मर्तुमिध्यापवाद-मभिहितवती, Ver ; (3) अभिरापः (= false a.).

AGGUSATIVE CASE : (1) कर्मकारकम् ; (2) कर्मन् (n).

AGGUSATORY (adj.) : i.e. Containing an accusation : अपवादगर्भः (गर्भ, गर्भं).

AGGUSE (v. t.) : (1) अभि-युनक्ति (युज्, c. 7), that I go like an a. d man अभियुक्त इव प्रयामि, Mr. ix. ; (2) अप-वदति (वद, c. 1.) ; v. To calumniate.

AGGUSER : (1) अभियोक्तृ (f. श्री) ; (2) अभियोगिन् (f. श्री) (rare.)

AGGUSTOM : (1) परिचयं करोति, a. ed himself in shooting moveable objects परिचयं चलत्तन्निपातने करोति, R. ix. 49 ; (2) अभ्यस्यति (अस्तु, c. 4) v. To practise. Ph. : he who is a. ed to good food. *यः सर्वदा भोजनविशेषैराहारं करोति ; a. ed to cheating बहनापरः (रा, रं).

AGE : Of cards : *देका. Ph. : within an a. of piercing : *अक्षेण वेदुं न शक्य.

ACGERBITY : कटुता (lit. and fig.) : v. Sourness.

ACHE (subs) : (1) पीडा ; (2) वेदना ; (3) व्यथा : v. Head- a. etc.

ACHE (v. i.) : (1) व्यथते (व्यथ्, c. 1) ; (2) पीडयते (c. of पीड्). Ph. my head a. s शिरोवेदना मां बाधते. Mu. iii.

ACHIEVE (v.t.) : (1) साधयति (c. of साध्) ; (2) निष्पादयति (c. of पद्) : v. To accomplish.

ACHIEVEMENT : I. Exploit : q.v. (1) अवदानम्, measured by your a. अवदानसम्पत्ता, Sa. vii ; (2) कर्मन् (n) ; v. Deed. II. In heraldry : v. Escutcheon.

ACHROMATIC : *अवर्णः (वर्ण, र्णं) : a. telescope *अवर्ण दूरबीक्षणं येन तेजोविरलेषेण रङ्गपीताम्बादिमणों न च्यते.

ACID : I. adj. अम्लः (म्ला, म्लं). II Subs. : अम्लः.

ACIDITY : (1) अम्लता ; (2) अम्लत्वम्, a. of stomach अम्लपित्तः.

ACIDBOUS : ईषदम्लः (म्ला, म्लं) (?)

ACKNOWLEDGE (v. t.) : (1) अभ्युप-यति (ह, c. 2) she a. d defeat from me मत्तः पराजयोऽभ्युपेतः, D. ii. ; (2) अभ्युप-गच्छति (गच्छ, c. 1) : I a. I am just so अभ्युपगतं तावदस्याभिरेवंविधा एव बबध्, Sa. v. ; (3) स्वीकरोति, D. s. ; (4) अंगीकरोति, if one would not a. the authority of inference यदि कश्चित्प्रामाण्यमनुमानस्य नाङ्गीकुर्यात्, D. s. ; (5) प्रति-पद्यते (पद्, c. 4.), M. viii. 183.

ACKNOWLEDGEMENT : (1) स्वीकारः ; (2) अभ्युप-गमः ; (3) अभ्युपायः ; (4) अङ्गीकारः.

ACME : परा कोटिः : the a. of joy परा कोटि-मानन्दस्य, K.

ACONITE : A poison : बत्सनामः.

ACORN : i.e. The fruit of the oak : v. Oak.

ACOUSTIC : (1) श्रौतः (ती, तं) ; (2) Comp. with श्रोत्र-.

ACOUSTICS : *शब्दविद्या.

ACQUAINT (v. t.) : I. To make familiar : परिचयं करोति (कृ, c. 8) आ-चरति (चर्, c. 1), making himself a. ed with all sciences सर्वविद्या-परिचयमाचरतः, K. II. To inform : q.v. बोधयति, अव- (c. of बुध्), you should keep me a. ed with whatever happens there everyday प्रत्यहं यद्यत्तत्र वृत्तान्तं ज्ञातं तदस्मि त्वयावबोधयः, D. iii.

ACQUAINTANCE : I. Familiar knowledge : (1) परिचयः, *out of respect for his a. with all practical arts* सकलकलाकलापरिचयबहुमानेन, K. ; (2) संस्तवः (rare) : v. Knowledge, intimacy. II. A person known ; (1) परिचितः (ता, तं), *like old a. s* चिरपरिचिताविव, D. iii. ; (2) संस्तुतः (ता, तं) Ki. iii. 2.

ACQUAINTED WITH : अभिज्ञः (ज्ञा, ज्ञं) (with gen.), *I am not a. with such affairs* एवंविधानां वृत्तान्तानामभिज्ञास्मि ; K. : Ph. *we are not a. with love affairs* अनभ्यन्तरा खलु वयं मदनगतस्य वृत्तान्तस्य, Sa. iii.

ACQUIESCE : v. To assent, abide by, content with.

ACQUIESCENCE : सम्मतिः : v. Assent.

ACQUIRE (v. t.) : (1) अर्जति, उप-, (अर्ज, c. 1) or commonly, उपार्जनं करोति (with gen.) ; (2) अधिगच्छति (गम्, c. 1), *to a. fame* यशोधिगन्तुम्, Ki. iii. 40. v. To gain, obtain.

ACQUIREMENT : I. The act of acquiring (1) अर्जनम्, उपार्जनम्, *by the a. of knowledge* विद्योपार्जनेन, P. i. p. ; (2) अधिगमः ; (3) ज्ञानः ; (4) अवाप्तिः. II. Of knowledge : v. Attainment.

ACQUISITION : I. Acquirement: q. v. II. The thing acquired ज्ञानः v. Gain.

ACQUIT (v. i.) : (1) मुञ्चति (मुच्, c. 6.) ; (2) मोचयति (c. of. मुच्) ; (3) निस्तारयति (c. of तृ) (†)

ACQUIT ONESELF : आ-चरति (चर्, c. 1.) : v. To conduct.

ACQUITTAI : (1) मुक्तिः ; (2) मोचनम् ; (3) मोक्षः.

ACQUITTANCE : I. Of debt : (1) परिशोधः ; (2) निर्वर्तनम्. II. A receipt : q.v.

ACRE : भूमानविशेषः.

ACRID (adj.) : कटुः (टू, ड) : v. Pungent, sharp, acrimonious.

ACRIMONIOUS : (1) कटुः (टू, ड) ; (2) उग्रः (ग्रा, ग्रं) ; (3) प्रखरः (रा, रं).

ACRIMONIOUSNESS, ACRIMONY : (1) कटुत्वम् ; (2) प्रखरत्वम् ; (3) उग्रत्वम्.

ACROSS (adv.) : (1) व्यत्यस्तः (स्ता, स्तं) ; (2) कोणाकोषि (†)

ACROSS (prep.) : Ph. *I will go a. the river.* नदी-पारं गमिष्यामि ; *a bridge has been laid a. the Son* *शोनत्वोपरि सेतुर्बन्धने.

AGROSTIC : Nearest word चित्रकाव्यम्, Kav. i. 8. ; *भाषाक्षरबन्धः.

ACT (v.t.) : I. To do, perform : q.v. II. On the stage : (1) अभिनयति (नी, c. 1), Sa. 1. ; (2) प्र-योचयति (युज्, c. 10), *we should a. Malabikagnimitra in this spring festival* मालविकाग्निमित्रमस्मिन् वसन्तोत्सवे प्रयोक्तव्यम्, Mal. ; (3) नाटयति (नट्, c. 10.), Ma. i. : Ph. *Urbashi a. ing the part of Lakshmi.* लक्ष्मीभूमिकायां वर्तमानोर्वाशी, V. iii. N.B. The sense of a. ing is often expressed by nomi. v. s. : a. the nymph अम्सरायते.

ACT (v.i.) : I. To be in action : करोति (कृ, c. 8) : *this is not possible that one a. s and another enjoys* न क्षेतत् सम्मविध्यत्यन्यः करोत्यन्यः मुक्त इति, D. s. II. To conduct oneself : (1) आचरति (चर्, c. 1) : *the king has a. ed very ungentlemanly towards Sakuntala* तेन राजा सकुन्तलायामनार्यमाचरितम्, Sa. iv. v. To behave ; (2) by nominal verbs : *to a. as a step-mother* सपत्न्यायते ; *to a. as a tutor* गुरुर्यते ; *to a. like yourself* त्वच्यते. III. On the stage : अभिनयति (नी, c. 1) v. Act (v. t.) (II).

ACT (subs) : I. A deed : q.v. : (1) कर्मन् (न) ; (2) क्रिया ; (3) कृतम्. II. A division of a play : अङ्क (mn.) III. A law : *विधिः Ph. : *the last act of life* : (जीवनस्य) चरमदशा.

ACTION : I. Agency : Often not expr : *water boils by the a. of heat* *वारि तपति तापेन. Ph. *the a. of the senses* इन्द्रियाणां वृत्तिः, Ku. iii. 72 ; *the a. of love* मदनस्य व्यापारः, Sa. i. II. Deed, conduct : q.v. (1) चेष्टितम् ; (2) विचेष्टितम्. III. Gesticulation : q.v. चेष्टा, M. vii. 63. IV. Law suit, cause : q.v. कार्यम्, Mr. xi. V. An engagement, battle : q.v. : युद्धम्. VI. In plays etc. : *कार्यम् : *there is much a. in the play* *कार्यबहुलं नाटकम्.

ACTIONABLE : (1) व्यवहार्यः (र्वा, र्वं) ; (2) व्यवहर्तव्यः (व्या, व्यं) : a. subject व्यवहारपदं, M.

ACTIVE (adj.) : I. Agile, nimble : (1) उत्थान-

शीलः (शा, शं) ; (2) उत्साहिन् (f. नी) (= zealous) ; (3, 4) क्षिप्रकारिन्, बाहुकारिन् (f. नी) (= one who does quick) ; (5) तीक्ष्णकर्म्मिन् (mfn.) (sharp worker) ; (6) नतश्चितः (ता, तं) (= not slow). II. Busy, industrious ; q.v. ; (1) कर्मिष्ठः (डा, डं) ; (2) व्यवसायिन् (f. नी). III. In gram. ; Ph. a. verb सकर्मकक्रिया ; a. voice कर्तृवाच्यम्. -IV. As opposed to passive : Ph. a. organs कर्मेन्द्रियाणि (n. pl.) ; entered into a. life संसारकार्ये व्यापृतः (ता, तं) (f)

ACTIVITY (subs) : I. Agility : (1) क्षिप्रकारिता ; (2) उत्साहः v. Zeal. II. Industry and energy : (1) उद्योगः ; (2) व्यवसायः ; (3) व्यवसायः ; (4) कर्माभिनिवेशः ; (5) उत्थानशीलता. Ph. with great a. महता यत्नेन.

ACTOR : I. A doer : q.v. : कर्तृ (m). II. A stage player : (1) नटः ; (2) नर्तकः ; (3) कुशाख्यः ; (4) चारणः ; (5) शैल्युषः ; (6) अभिनेतृ (m) ; (7) रङ्गजीवः ; (8) शैलाक्षिन् (m) (rare).

ACTRESS : (1) नटी ; (2) नर्तकी ; (3) अभिनेत्री.

ACTUAL : (1) यथार्थः (था, थं) ; (2) Comp. with परमार्थः v. Real, true.

ACTUALITY : (1) यथार्थता ; (2) तत्त्वम् : v. Realty.

ACTUALLY : (1) परमार्थतः ; (2) यथार्थतः v. Really, truly.

ACTUARY : लेखकः (f) v. Clerk, Registrar.

ACTUATE : प्र-बुद्धि (जुद्, c. 6) : v. To move, impel, influence.

ACUMEN : (1) सूक्ष्मदर्शिता ; (2) कुशाग्रबुद्धिः : v. Sagacity.

ACUTE (adj.) : I. In intellect : (1) सूक्ष्मदर्शिन् (f. नी) ; (2) कुशाग्रबुद्धि (mfn.), R. v. 4. : v. Subtle, shrewd, keen. II. Of the senses तीक्ष्णः (क्वा, क्वं) : v. Sharp, penetrating. III. Sharp, pointed : q.v. : Ph. a. angle : v. Angle : a. accent उदात्तः ; a. pain तीव्रवेदना.

ACUTELY : v. Sharply, keenly, subtly.

ACUTENESS : I. Of intellect : v. Acumen.

II. Of the senses : (1) तीक्ष्णम् ; (2) तेजः.

ADAGE : वचनम् (when the sense is clear) : v. Proverb, saying.

ADAMANT : I. An imaginary stone : वज्रः (Lit. and Fig.). II. Lode-stone q.v. अवस्कान्तः.

ADAPT : v. To fit, suit. A. ed : v. Fit, suitable.

ADAPTATIONS : v. Fitness, suitability.

ADD : I. To sum up : (1) बोजयति, र्द्ध-, (जुज, c. 10). ; (2) सं-कलयति (कल्, c. 10). II. To gain, unite : q.v. : बोजयति. III. To speak in addition अपरं च ब्रवीति (ब्रू, c. 2), अभिव्यक्ति (वा, c. 3), etc.

ADDER : सर्पविशेषः.

ADDICT : (1) आत्मानं आ-सज्जयति (with loc.) ; (2) आसज्जते (with loc.) : v. To devote, give up.

ADDICTED : (1) आसक्तः, प्रसक्तः, or सक्तः (का, कं) ; (2) निरतः (ता, तं).

ADDITION : I. The process of adding (1) सङ्कलनम् ; (2) सङ्कलितम् ; a. of fractions मिश्र-सङ्कलितम्, Li. II. The act of adding (1) योगः ; (2) संयोगः ; (3) समायोगः ; (4) सङ्कलनम् III. Anything added योगः : v. Increase.

ADDITIONAL : Ph. on receiving the a. powers *अतिरिक्तक्षमता प्राप्य ; there are additional reasons for his departure *तस्य प्रस्थानस्यापराणि कारणानि सन्ति.

ADDLE (adj.) : (1) नष्टः (टा, टं) (f) ; (2) दुष्टः (ष्टा, ष्टं) (f) v. Putrid.

ADDLE-HEADED : v. Silly, foolish.

ADDRESS (subs) : I. A speaking to : (1) सम्बोधनम् ; (2) अभिवाचनम् ; (3) वचनम्. II. A massage of respect : perh. अभिवाद्. III. Manner of speaking to another : Ph. of pleasing a. प्रियम्बद् : (दा, दं) or मिष्टमाषिन् (f. नी) or मञ्जुराशिपिन् (f. नी). IV. Tact, dexterity : q.v. दक्षता : V. In pl. : of courtship : Ph. his a. es were rejected *तस्यामन्त्रणं प्रत्यादिह्य. VI. The superscription of a letter : बाह्यनामम् (n.) got this letter written by Sakatadasa without putting any a. : अदत्तबाह्यनामानं लेखं शकटदासेन लेखयित्वा Mu. i. VII. The direction नामवाचनी (n. du.).

ADDRESS (v.t.) : I. To discourse to : (1)

सम्बोधयति (हु, c. 10) or सम्बोधनं करोति ; (2) अभिधापते, सद्-, वा-, समा-, (मा, c. 1), *he a. es me by my name* नामप्रत्ययपूर्वकं मां सम्भाषते ; (3) अभिधापति (वा, c. 3), *a. me as you have been accustomed to do* यथाभ्यस्तमभिधीयतां, U. i. : v. To speak to. II. To superscribe (as a letter) : q.v. : Ph. *he a. ed a letter to me* स मङ्गं पत्रं प्राहिपोद्. III. To court, woo : q.v. ADDUCE (v.t.) : (1) दिशति, उद्-, निर-, (दि, c. 6), *if a man does not a. witness saying that he has got them* साक्षिणो मम विद्यन्ते इत्युक्ता यो न निर्दिशति, K. b, M. viii. 56. ; (2) उपन्यस्यति (अ, c. 4) *a. ing of witness* साक्ष्युपन्यासः, K. b. ADEPT (adj.) : (1) निपुणः (वा, नं) ; (2) कुशलः (वा, नं) ; (3) पटु (mfn.). ADEQUACY : पर्याप्तिः v. Sufficiency. N.B. Better expr. by the adj. ADEQUATE (adj.) : I. Sufficient : q. v. पर्याप्तः (ता, तं). II. As applied to men : (1) उपयुक्तः (का, कं) ; (2) समर्थः (था, थं). v. Competent. ADEQUATELY : Better expr. by the adj. : v. Sufficient, sufficiently. ADHERE (v. i.) : (1) सज्जते (सज्ज, c. 1), *who a. s to my dress* को नु निर्वसने मे सज्जते, Sa. iv. ; (2) लगति, सं-, (लग, c. 1) *again a. d to the Sinsapa tree* शिंशपावृक्षे पुनर्लसाम, etc. v. To stick, cling to. ADHERENCE : v. Adhesion. ADHERENT (subs.) : अनुगामिन् (f. नी) : v. Follower. Ph. *Anantasira is an a. of Praharavarma* अनन्तसीरः प्रहारवर्मणः पक्षः, D. iii. : v. Partisan. ADHESION (subs) : I. Lit. : Sticking to : (1) संसृज्यम् ; (2) संसक्तिः. II. Fig. Attachment : q.v. : आसक्तिः. ADHESION (adj.) : Perh. श्यानः (ना, नं) v. Sticky. ADIEU (interj.) : स्वस्ति with dat. ADIEU (subs) : (1) आसक्त्यन्तः ; (2) आसक्त्यन्तः. To bid a. (1) आसक्त्यन्तः (मङ्ग, c. 10). R. vii. 30. ; (1) आसक्त्यन्तः, (मङ्ग, c. 6). R. viii. 49. ADJACENT (adj.) : (1) सन्निकटः (ता, तं) ; (2)

सन्निकटः (टा, थं) ; (3) समीपवर्तिन् (f. नी) ; (4) निकटस्थः (ता, थं) ; (5) आसन्नवर्तिन् (f. नी). ADJECTIVE : (1) विशेषणम् ; (2) गुणवाचकः शब्दः. ADJOIN (v. t.) : (1) लगति, सं-, (लग, c. 1) ; (2) स्पर्शति, (स्पर्श, c. 6). ADJOINING (adj.) : संलग्नः or लग्नः (ता, तं). ADJOURN (v.t.) : Perh. व्याक्षिपति (क्षिप्, c. 6) : *a. ed the case till monday* *सोमवारं यावद् कार्यं व्याक्षिपेयः v. To put off, postpone. ADJOURN (v.i.) : Ph. *the parliament a. ed for four days* *चतुर्दिवसं महासभा स्वकार्यासीद्. ADJOURNMENT : व्याक्षेपः (f) v. Postponement. ADJUDGE (v.t.) : v. To award, to decree, to sentence. ADJUDICATE : निर्णयति (नी, c. 1) : v. To decide, judge. ADJUDICATION : (1) निर्णयः ; (2) निर्णयकम् : v. Decision. ADJUNCT : (1) संयुक्तः (का, कं) ; (2) सम्मिश्रितः (ता, तं) ; (3) अनुबन्धः (ता, थं). ADJURATION : I. The act adjuring : शापकम्. II. The form of oath : शपथः. ADJURE : v. To entreat, beg. ADJUST : I. To make exact, fit : q.v. II. To Regulate : q. v. सन्निकटयति (वा, c. 3). III. Of accounts : v. Account. ADJUSTMENT : v. Regulation, settlement. ADJUTANCY : *सहचरपदम्. ADJUTANT (subs) : I. A military officer : *सहचरः. II. The gigantic crane : (1) अस्मिन्मङ्गः ; (2) लोहपुङ्खः. ADMEASUREMENT, ADMENSURATION : v. Measurement, mensuration. ADMINISTER (v. t.) : I. To manage, execute : q.v. निर्वाहयति (c. of हव्) : Ph. *to a. justice* धर्मविवेचनं करोति (हु, c. 8.) M. viii. 21. II. To give, afford : q.v. ददाति (दा, c. 3). III. To tender an oath : शापयति (c. of शप). IV. To manage an estate : *भूतकसम्पत्तेः रक्षणवैयर्थ्यं करोति. ADMINISTRATION : I. Execution, management : q.v. : निर्वाहः. Ph. *a. of Government* शासनम् ; *a. of justice* धर्मविवेचनम् ; *internal a.*

प्रजासु इति; Ki. i. I. II. The executive part of Government : सचिवाः (m.pl.). III. Legal. t. t. : Ph. letters of a. *निर्वाह्यम्.

ADMINISTRATIVE : Ph. his a. abilities are proverbial *तस्य शासनकार्यशक्तिं सुप्रसिद्धम्.

ADMINISTRATOR : I. A manager : q.v. : निर्वाहकः. II. Of an intestate's property : रक्षकः.

ADMIRABLE (adj.) : (1) काव्यः (व्या, व्य) ; (2) प्रशस्तः (स्त, स्त) ; (3) अद्भुतः (ता, त) (=wonderful, q.v.) ; (4) अनुपमः (मा, म) (=incomparable, q.v.).

ADMIRABLE (interj.) : साधु, सुष्ठु.

ADMIRABLY : (1) साधु ; (2) सुष्ठु ; (3) In comp., by the words given under Admirable.

ADMIRAL : (1) नाविकनायकः, D. vi. ; (2) *रथपोतपतिः.

ADMIRALTY : The board of a. : *रथपोतसचिवमण्डलो ; सायुधिकसचिवसमाजः.

ADMIRATION : (1) काषा ; (2) प्रशंसा ; (3) प्रशंसावाचः (acclamation, q.v.) ; (4) विस्मयः (=wonder, q.v.) Ki. xiii. 17.

ADMIRE (v.t.) : (1) प्रशंसति (शस्, c. 1), *Indra a. d the speed.....बलस्य शत्रुः प्रशंसं शीघ्रताम्*, Si. i. 52. ; (2) काषते (काष, c. 1), *a. d by the assembled gods काषितो देवसङ्घः*, Ki. xviii. 48 ; (3) स्तवीति (स्तु, c. 2) (*some*) a. deep sense स्तुवन्ति गुर्वीमभिषेयसम्पदम्, Ki. xiv. 5. : v. To praise.

ADMIRER : I. Lit. प्रशंसकः. II. A lover. : q.v.

ADMIRINGLY : Of gazing : (1) विस्मयविकसितान्धः (क्षी, क्षी), D. ; (2) निरचलनिबद्धलक्षणेन, K.

ADMISSIBLE (adj.) : प्राक्षः (क्षा, क्ष), M. viii. 78.

ADMISSION (subs) : I. Acknowledgment : q.v. : स्वीकारः. II. Admittance, entrance : (1) प्रवेशः ; (2) प्रवेशनम्.

ADMIT (v.t.) : I. To allow to enter : (1) प्रवेशयति, *a. them at once अविलम्बितं प्रवेशय तौ*, Sa. ii. ; (2) आ-वेशयति (c. of. विष्), *a. ing (me) to his hut स्वकुदिरमावेशय*, D. iii. II. To acknowledge : q.v. : (1) अनुमति (इ, c.

2) ; (2) अनुमति, (गम्, c. 1). III. To be capable of : Ph. it a. s of no other construction *अत्रान्योऽप्यन्यो न लगति or नोपपद्यते ; it a. s of no delay विलम्बं न सहते (†).

ADMITTANCE : v. Admission.

ADMITTING THAT : v. Granting.

ADMIXTURE : मिश्रणम् v. Mixture.

ADMONISH (v.t.) : (1) अनु-बोधयति (c. of बुद्) : v. To remind ; (2) उपदिशति (दिष्, c. 6) : v. To advise ; (3) उपा-क्षमते (क्षम्, c. 1) : v. To reprove.

ADMONISHER : (1) उपदेशकः v. Adviser ; (2) प्रबोधकः (†) : v. Monitor.

ADMONITION : (1) उपदेशः v. Advice ; (2) उपाख्यम् v. Reproof ; (3) प्रत्यादेशः (†) : v. Warning.

ADMONITORY (adj.) : उपदेशगर्भः (मौ, मँ).

ADO (subs) : v. Trouble, difficulty, bustle.

ADOLESCENCE (subs) : (1) यौवनम् ; (2) तारुण्यम् : v. Youth.

ADOLESCENT (adj.) : युवन् (f. युवती or युनी) : v. Young.

ADOPT (v.t.) : (1) गृह्णाति, परि-, प्रति-, (ग्रह्, c. 9) (Lit. and Fig.) *he who a. s a son.....* यः पुत्रं परिगृह्णीयात्, M. ix. 171. ; (2) करोति (=to make, applicable only to a. ing children), *who should a. and what sort of children*. केन कः कियतां सुतः, D. m. : Ph. to a. as a son पुत्री-करोति (nomi). D. m.

ADOPTER : ग्रहीतृ, परिग्रहीतृ प्रतिग्रहीतृ (f. ग्री) (Lit. and Fig.), D. m.

ADOPTION : (1) परिग्रहः, प्रतिग्रहः (Lit and Fig.) D. m. ; (2) पुत्रीकरणं (=a. as a child), D. m.

ADOPTIVE : I. One who adopts : परिग्रहीतृ (f. ग्री) : v. Adopter, II. One who is a. ed : (1) कृत्रिमः (मा, मँ) ; (2) दत्तकः (a son given) ; (3) क्रीतः (a son bought). See M. ix. 168. 169. 174. 177. : Ph. a. daughter अपत्यकृतिका, U. i.

ADORABLE : (1) आराधनीयः (या, यँ) ; (2) उपाख्यः (स्वा, स्वं) ; (3) पूज्यः (व्या, व्यँ).

ADORATION : (1) आराधना ; (2) उपासना ; (3) पूजा.

ADORE (v.t.) : (1) उपा-आस्ते (आस्, c. 2) ; (2)

उप-तिष्ठते (स्वा, c. 1) ; (3) आराधयति (राध्, c. 10) ; (4) पूजयति (पूज्, c. 10).

ADORER : (1) आराधकः (का, कं) ; (2) उपासकः (का, कं) ; (3) पूजकः (का, कं).

ADORN (v. t.) : (1) अलङ्करोति (कृ, c. 8) ; (2) भूषयति, वि-, (भूष्, c. 10) ; (3) मण्डयति (मण्ड्, c. 10) ; (4) प्रसाधयति (c. of सिष्).

ADORNER : (1) अलङ्कारः (f. जी) ; (2) प्रसाधकः (f. -धिका).

ADORNMENT : I. Adorning : (1) भूषा ; (2) मण्डनम् ; (3) अलङ्किया. II. Ornament : q. v. : (1) अलङ्कारः ; (2) भूषणम्.

ADRIFT : इतस्ततः द्रुमानः (ना, नं). To set a. : Perh. द्वावयति (c. of द्रु).

ADROIT (adj.) : (1) निपुणः (ना, नं) ; (2) हस्तवद (f. ती) : v. Clever, skilful, dexterous.

ADROITLY : (1) नैपुण्येन ; (2) सपाटवत् ; (3) हस्तवत्तया.

ADROITNESS : (1) दाक्ष्यम् ; (2) नैपुण्यम् ; (3) हस्त-वत्ता ; (4) चातुरी.

ADULATION : (1) चाटूक्तिः ; (2) स्तवः (?) ; (3) by false a. s वितथैः स्तवैः, Si.

ADULATOR : चाटुकारः, v. Flatterer.

ADULATORY : (1) चाटुपूर्णः (नां, नं) (?) ; (2) प्रशंसागर्भः (नां, नं) ; (3) श्लाघासूचकः (का, कं).

ADULT : (1) प्राक्कल्पवहारः (रा, रं) ; (2) युवन् (f. ती) : v. Youthful.

ADULTERATE (v. t.) : अपद्रव्येण मिश्रयति (मिश्र, c. 10.) or sim. मिश्रयति (when the sense is clear). Ph. a. d with water अलसंसृष्टः (हा, ह), M.

ADULTERATER : (1) मिश्रकः, M. xi. 50. ; (2) अपद्रव्येणमिश्रणकर्तृ (m), K. b.

ADULTERATION: अपद्रव्यमिश्रणम्, or sim. मिश्रणम् (when the sense is clear).

ADULTERER : (1) पारदारिकः ; (2) पारतप्यिकः ; (3) परस्त्रीकामिन् (m).

ADULTERESS : (1) व्यभिचारिणी ; (2) परपुरुषसङ्गता.

ADULTEROUS : (1) व्यभिचारिन् (f. जी) ; (2) Comp. with व्यभिचार.

ADULTERY : (1) व्यभिचारः ; (2) पारदार्यम् ; (3) परस्त्रीगमनम् ; (4) परकलत्रलङ्घनम् ; (5) पतिलङ्घनम् ; (6) परपुरुषसङ्गमनम्. N. B. Note that 2, 3, and 4 applicable to men only, and 5 and 6 to

women only. Ph. : to commit a. with a man परपुरुषं संगच्छति (गम्, c. 1), with a woman परस्त्रीं मन्ते-ति (मन्, c. 1).

ADUMBRATE (v. t.) : प्रतिच्छायां करोति (कृ, c. 8) (?).

ADUMBRATION : i.e. the sketch : प्रतिच्छाया (?)

ADUST : (1) दृषः- (स्वा, र्णं) ; (2) शुष्कः (ञ्का, ञ्कं) : v. Parched.

ADVANCE (v. i.) : I. To move forward : (1)

प्रयाति, the chariot a. d towards Krishna अमिश्रौरि रवः प्रयवौ, Si. xx. 2. ; (2) उच्चलति (चल्, c. 1), I a. d three or four steps मिचतुराणि पद्मान्मुचलन्, D. ii. ; (3) अभि-याति (या, c. 2), अभ्या-गच्छति (गम्, c. 1), etc. (with acc.), at once a. d against the lords of the quarters सपदि ककुमाभीशान-मन्यागमद्, Ku. xvi. 50. ; (4) अभिमुखं याति, व्रजति, etc., should a. against the enemy दिवतोऽभिमुखं व्रजेत्, Ka. xviii. 2. Ph. the day has a. d दूरमधि-

रुदः सविता Sa. iv. II. To make progress : q. v. : Ph. with his age, he a. d in knowledge वयसा सह ज्ञानमस्य ववृषे. Ph. : of a. d age : (1)

गतवयस्, H. ; (2) गलितवयस्, R. ; (3) परिणत-वयस्, K.

ADVANCE (v. t.) : I. To bring forward अभिमुखं चालयति (c. of. चल्) or नयति (नी, c. 1.) II. To promote, forward : q. v. : वर्धयति (c. of वृष्) III. To offer or propose (as an opinion) : q. v. IV. To pay before-

hand : Ph. a. d 500 rupees for the bridge कसेतु-वन्धनार्थं पञ्चशतकूप्यमुद्राः प्रागेव दत्तवान्.

ADVANCE (subs) : I. Onward movement : (1) प्रयाणम्. v. Going ; (2) आगमनम्. v. Coming.

II. Progress, improvement : q. v. : उन्नतिः. III. Increase of price :. वृद्धिः. IV. A paying beforehand : अभिमदानम् (?).

ADVANCED-GUARD : नासीरचराः (m. pl.) (after Vi.) and sim. comp.

ADVANCEMENT : (1) उन्नतिः. (2) अभ्युदयः : v. Promotion.

ADVANTAGE (subs) I. Benefit : (1) हितम् (= good q. v.), for whose a. कस्य हिताय ; (2) लाभः (= profit, q. v.), what a. will you derive श्वव को लाभोऽविष्यति ; (3) गुणः = merit, q. v.). they

do not know the a. s of riding *अश्वारोहणशुभात्
जायन्ति. II. Opportunity: q.v.: अवसरः. III
Superiority: Ph. the enemy had the a. of
us in number शत्रूणां संख्यास्मादधिकसीत्.

ADVANTAGE (v. t.): उपकरोति (कृ, c. 8) : v.
To profit.

ADVANTAGEOUS: (1) हितकरः (री, रं) : v.
Beneficial; (2) लाभप्रदः (दा, दं) v. Profit-
able; (3) अर्धकरः (री, रं) (=enriching) To
be a. : v. To advantage.

ADVANTAGEOUSLY: I. Profitably : q.v. II.
Conveniently : q.v.

ADVENT : आगमनम् : v. Arrival.

ADVENTITIOUS : (1) आहार्यः (र्वा, र्वं) ; (2)
आगत्युक्तः (की, कं) ; (3) बाह्यः (बा, बां)
(=external : q. v.).

ADVENTURE : I. Risk, hazard : q.v. II. A
remarkable achievement: (1) अङ्गुतं कर्म,
although a boy, Ram is celebrated for his
a. s रामः कर्ममिरहुतैः तिसुरपि ख्यातः, Vi. iii. ;
(2) चरितम्, (=the sum total of one's a. s)
the a. s of the ten princes दशकुमारचरितम्. III.
Accident: q.v.

ADVENTURE : v. To venture, dare.

ADVENTURER : साहसिकः (की, कं). A military
a. : v. Freebooter.

ADVENTUROUS : साहसिकः (की, कं) : v. Bold,
rash.

ADVERB : क्रियाविशेषणम्. A.ial : *क्रियाविशेषकः
(का, कं).

ADVERSARY : (1) वैरिन् (m) ; (2) विपक्षः v.
Opponent, enemy.

ADVERSATIVE : *विरोधस्वरूपकम् यथा—'तु', 'तथा च'.

ADVERSE : (1) प्रतिकूलः (ला, लं) ; (2) विपक्षः
(दा, दं) : v. Inimical, hostile.

ADVERSITY : (1) विपद् (f) ; (2) आपद् (f) : v.
Calamity, misfortune.

ADVERT TO : (1) उदाहरति (हृ, c. 1.) : if in
course of conversation, people were to a. your
name कथामसङ्गेन अन्यैश्चास्मात् तवामिधानात्, Ki. i.
24 ; (2) उद्-विक्षति (क्षिच्, c. 6) : v. To
notice, allude.

ADVERTENCE : अवधानम् : v. Attention, notice.

ADVERTISE (v.t.) : I. To inform: q. v.: ज्ञपयति
(c. of ज्ञा). II. To publish a notice of: (1)
*विज्ञापयति (c. of ज्ञा) ; (2) *बोधयति (बुद्, c. 10) : Ph. a. d a horse for sale in the Soma
Prakasa *विक्रियो बोदक इति सोमप्रकाशपत्रिकायां विज्ञा-
यमानात्.

ADVERTISEMENT : I. Information: q.v. A
public notice: (1) *विज्ञापनम् ; (2) बोधना.

ADVERTISER : *बोधकः.

ADVICE : I. Counsel : (1) उपदेशः ; (2) हासनम् ;
(3) अनुहासनम्. To give a. may be expr. by
हास्ति etc. : what sort of friend is he who does
not give good a. to his master स किंस्वहा साधु न
हास्ति योऽविपक्षम्, Ki. i. 5 : v. To advise. II.
Intelligence: q.v. संवादः.

ADVISABLE : बुद्धः (जा, जं) B. xii. 15. v. Pru-
dent, expedient.

ADVISABILITY : औचित्यम् : v. Expediency.

ADVISE (v. t.) I. To give advice: (1) उप-
दिशति (दिश्, c. 6). there is nothing to a. you
ते नाल्पमप्युपदेष्टव्यमस्ति, K. ; (2) हास्ति, अनु-
(हास्, c. 2), a. me what is to be done with
this wealth किं विधेयमनन्यार्थसम्पदा, हाशि.....मां, Si.
xiv. 11. N.B. These verbs may take two
acc. s. II. To inform: q.v.: ज्ञापयति (c. of ज्ञा).

ADVISEDLY : v. Designedly, purposely. Ph.
a. cruel प्रतिपत्तिनिष्ठुरः, R. viii 65.

ADVISER : (1) उपदेष्टु (m) ; (2) उपदेशकः ; (3)
हासकः (rare in this sense).

ADVOCACY : No equiv. : *अभिमापकः v. Defence,
vindication, recommendation.

ADVOCATE (v.) : *अभिमापते (माप्, c. 1) : v. To
plead, defend, vindicate.

ADVOCATE (subs) : I. A pleader : *अभिमापकः ;
उक्तिः : II. A. defender, vindicator : q.v.
*अभिमापकः.

ADVOWEE : *धर्मवृत्तिदः (दा, दं).

ADVOWSON : *धर्मवृत्तिदानम्.

ADZE : (1) वासिः (m) or वासी (f) ; (2) तक्षणी.

AERIAL : I. Lit. : (1) वायवः (बी, वं) ; (2) वायु-
सम्बन्धः (वा, वं) (=produced in the air) ; (3)
वैहावसः (=through the air). Ph. a. flight :
(1) नभोगतिः ; (2) विद्युत्पतनं ; a. spirit अमरचरः

(री, रं). -II. Fig. : lofty : व्योमस्तुम् (mfn.) and sim. comp.

AERIE : (1) कुक्षयः ; (2) नीडः : v. Nest.

AEROLITE : Perh. गण्डशैलः ; *वायुपत्तः.

AEROMANCY : *वायुगता मन्त्रिष्ययुमाद्युमकथनम्.

AEROMETER : *मारमापः ; वाय्वादीनां मारमापकयन्त्र-विशेषः.

AERONAUT : विमानवाद् (f. श्री) ; नमश्चरः (री, रं).

AESTHETICS : *रुचिविज्ञानम्.

AEAR ; दूरद् (from a.) A. off दूरतः (स्था, स्वं).

AFFABILITY : (1) मधुरालापता ; (2) मिष्टमापिता ; (3) सौजन्यम् ; (4) प्रमयः.

AFFABLE : (1) मधुरालापः (वा, पं) ; (2) मिष्टमापिन् (f. श्री) : v. Courteous.

AFFABLY : (1) सौजन्येन ; (2) प्रमयेन : v. Courteously.

AFFAIR : कार्यम्, state a. s राजकार्याणि : v. Business.

AFFECT (v.t.) : I. To act upon, influence : Ph.

I am a. ed with pain in the feet मम पादयोः पीडा सञ्जाता ; *as if a. ed with devil* पिशाचोपहतमिव.

II. Of feeling Ph. a. ed with sorrow शोकाभि-
भूतः (ता, तं) ; a. ed with joy हर्षाकुलः (स्था, लं) ;

a. ed with those lamentations आहतस्तैः परिदेविताक्षरैः ; *his speech did not a. the audience* *तत्त्वोक्तिः श्रोतु-
वर्गहृदयानि न जग्राह or श्रोतुवर्गहृदयेष्ववकाशं न लेभे.

III. To aspire to, aim at : q.v. IV. To love : q.v. V. To concern : q.v. VI. To make a

mere show of. Ph. a. ing quarrel कुलककलहं कुरुवा, Mu. iii. ; a. ing anger सङ्कलककोपं Sa. i. : v.

To feign.

AFFECTED : I. Assumed : (1) कृतकः (का, कं),
restraining his a. anger कृतकं कोपं संकुल, Mu. iii. ;

(2) कृत्रिमः (मा, पं), *un-a. love* अनुकृत्रिमं प्रेम, Ki. iii. 37. : v. False, feigned. II. Moved

(1) तरलः (स्था, लं), *I am a. by your manners* तावकैरनुभाषैस्तरलाः स्मः, N. v. 24 ; (2) गलितः

(ता, तं) (=melted) : v. To affect (II)

III. Unnatural and offensive : Perh. कृतकः (का, कं) : v. Unnatural.

AFFECTEDLY : (1) By the adj. : v. Affected ; (2) सादोषं (=boastfully)

AFFECTING (adj.) : कथः (वा, पं) (=pathetic, q.v.) : v. To affect (II).

AFFECTINGLY : कथन् *spoke a. कथममिहितम्*, K. x. 58 : v. Pathetically.

AFFECTION : I. Love : (1) स्नेहः ; (2) अनुरागः ; (3) प्रपयः (conjugal or friendly a.) ; (4)

प्रेमम् (n) v. Love ; (5) वात्सल्यम् (parental a.) ; (6) हार्दम् (rare). N.B. Note that these words

agree with the loc. : *I said I feel a. for this child as for my own* जीरस स्वास्मिन् वस्ते. वत्सल्येति

मवा विज्ञापितः, D. iii. II. An attribute or property : Ph. a. s of the mind मनोवृत्तयः ; a. s

of bodies शरीरवर्माः. III. Disease : q.v. : Ph. *remover of all rheumatic a. s* सर्ववातविकारनुद्, Sr.

AFFECTIONATE : (1) स्निग्धः (ग्वा, ग्वं) ; (2) प्रपयिन् (f. श्री), a. heart प्रपयि हृदयम् Me. i. 10 ;

(3) वत्सलः (स्था, लं) (applied to parents) ; (4) मक्तिम् (f. श्री) (of dutiful affection

towards parents and elder relatives) ; (5) प्रेमपरः (रा, रं).

AFFECTIONATELY : (1) स्निग्धम् ; (2) सानुरागम् ; (3) प्रीत्या.

AFFECTIONATENESS : स्निग्धता : v. Affection (1)

AFFIANCE (subs) : I. Marriage contract : (1) विवाहसम्बन्धः ; (2) वाग्दानं (only of the female

by her guardian). II. Trust, confidence : q.v. विश्वासः.

AFFIANCE (v.t.) : I. To betroth : q.v. प्रति-
श्रुति (श्रु, c. 5), a. d to me मङ्गलं प्रतिश्रुता. II.

To trust, confide : q.v. : विश्रवसिति (श्रवस्, c. 2).

AFFIDAVIT : *शपथपूर्वा विवृतिः : Ph. *he made an a. that he is a bachelor* *अकृतोद्वाहोऽस्मीति शपथपूर्वकं

विज्ञापयामास.

AFFILIATE : I. To adopt : q.v. II. : To ally ; q.v. III. To receive into a society : Ph.

a. d to the Calcutta University *कलिकाताविश्वविद्या-
लयसंरिक्तः (द्वा, दं).

AFFILIATION : I. Adoption : q. v. II. Filia-
tion : q. v.

AFFINITY : सम्बन्धः (general and matrimonial) : v. Relative, connection.

AFFIRM : I. To assert positively : वदति (वद्, c. 1) : v. To assert. II. To confirm, establish : q.v. : दृढयति (nomi).

AFFIRMANT : दाहिन् (f. नी) : v. Asserter.

AFFIRMATION : I. Assertion : q. v. : उक्तिः.

II. Confirmation, establishment : q. v. :
Ph. on solemn a. प्रतिज्ञापूर्वकम् (?).

AFFIRMATIVE (adj.) : I. Declaratory of what exists अस्तित्वसूचकः (का, कं) II. Expressing assent स्वीकारसूचकः (का, कं) III. Confirmative : v. To confirm, etc.

AFFIRMATIVE (subs.) : Ph. 'yes' is an a. अथ किं स्वीकारे ; one maintains the a., the other the negative एकोऽस्तित्वमपरो नास्तित्वं ब्रवीति.

AFFIX : प्रत्ययः : a. to verbs कृत् ; a. to nouns तद्धितः.

AFFLICT : (1) पीडयति (पीड्, c. 10) ; (2) क्षिण्णाति (क्षिन्, c. 9) ; (3) अर्दति (अर्द्, c. 1.).

AFFLICTING, AFFLICTIVE : (1) पीडाकरः (री, रं) ; (2) व्यथकः (का, कं).

AFFLICTION : I. Misfortune, calamity : q.v. II. Distress, grief ; q.v.

AFFLUENCE : समृद्धिः : Opulence, riches.

AFFLUENT : समृद्धः (डा, डं) : v. Opulent, rich.

AFFLUX : प्रवाहः (?) : v. Flow.

AFFORD : I. To give, yield, supply : q.v. : ददाति (दा, c. 3) II. To be able to sell or expend without imprudence : Ph. he can a. to keep four servants *स चतुरो भूत्वान् रक्षितुं शक्नोति ; he can a. to spend 500 Rs. a day *स प्रत्यहमह्ने शेन पञ्चशतकल्प्यमुद्रा व्ययितुं समर्थः.

AFFRAY : (1) द्वन्द्वः ; (2) कलहः ; (3) हिन्वः ; (4) झगड़ः (rare).

AFFRIGHT (v.) : (1) भीषयते (c. of भी) ; (2) त्रासयति (c. of त्रस्) : v. To frighten.

AFFRIGHT (subs.) : (1) त्रासः ; (2) साध्वत्सयः v. fear, terror.

AFFRONT (v. t.) : अवमन्यते (मन्, c. 4) : v. To insult.

AFFRONT (subs.) : (1) अपमानम् ; (2) अवमाननाः v. Insult.

AFFUSE (v.t.) : सिञ्चति, नि-, (सिच्, c. 6) : v. To pour.

AFFUSION : (1) सेकः ; (2) निषेकः ; (3) अभिषेकः.

AFLOAT : द्रवमानः (ना, नं), or by the verb ; I was a. for the day and the whole night तावद्युधि वायवपासरदासरः शर्वरी च सर्वा, D. vi. Fig. : the

rumour is a. बहुशीघ्रोत्थमर्थः, Sa. vi. : v. To get abroad.

AFOOT (adv.) : I. Lit. : पद्मपाद, did she go a. or in a carriage किमसौ पद्मपां गता उत प्रवहनेन ? Mr. ix. II. FIG., in action : प्रारब्धः (ष्वा, ष्वं), good men do not abandon what is set a. प्रारब्धसु-त्तमगुणा न परित्यजन्ति, P : v. To begin, undertake.

AFOREGOING : v. Foregoing.

AFOREMENTIONED, AFORENAMED, AFORESAID :

(1) पूर्वोक्तः (जा, जं) ; (2) प्रागुक्तः (जा, जं).

AFORETIME : (1) पुरा ; (2) पूर्वकाले v. Formerly.

AFRAID : (1) भीतः (ता, तं) ; (2) शङ्कितः (ता, तं) : v. Fearful.

AFRAID, BE : (1) विभेति (भी, c. 3) (with abl.) : I am a. to allow girls to live publicly विभेमि कन्यकानां प्रकाशावस्थानात्, D. iv. : v. To fear ; (2) शङ्कते (with acc.) : v. To apprehend.

AFRESH : (1) पुनर् ; (2) पुनरपि : v. Again.

AFT : I. subs. : * (नावः) परचाक्रागः II. Adv. : v. Aft.

AFTER (prep.) : I. Behind : q.v. : अनु (with acc.) : to go a. अनुगच्छति ; to run a. अनु-द्वति. II. At a later time : (1) By abl. : seen a. a long time बहोर्दृष्टं कालात्, U. ii. N.B. This const. is very rare ; (2) अनन्तरं (with abl. or crude base) : a. his father पितुरनन्तरं, R. ix. 1. ; a. 16 years षोडशवर्षानन्तरं, D. ; just a. his order वचनान्तरमेव, K. ; (3) परं (with abl.) : a. childhood बाल्यात् परं Ku. i. 31. ; (4) ऊर्ध्वम् (with abl.) a. childbirth ऊर्ध्वं प्रसूते, R. xiv. 66 ; (5) अर्वाक् (with abl.) (rare) ; (6) When time is specified by loc. or loc. absolute of words signifying motion : a. the rainy season अतीते वर्षके काले, B. vii. 18. ; a. a few days कतिपयदिनसावनमे, K., ततो गतेषु कतिपयदिनेषु, D. (N.B. note that इतः (=from this time) and ततः (=from that time) are sometimes prefixed in such cases for the sake of precision) ; (7) Sometimes by part. s : a. bathing with the water of the cascade निर्मलजल-

अभिहितस्वाभिविधिः, K. III. In an inferior degree to : अनु (with acc.) : a. the acquisition of friends मित्रहासमनु, Ki. xiii. 53. IV. In imitation of : (1) अनु (with acc.), every thing yours is a. me, but you do not feel the pain of separation from your beloved (wife) सर्वं भावतु ते मित्राभिरहं त्वं तु व्यथां मातुषुः, V. iv. ; (2) अनुकम्पः (वा, वं).

AFTER (adj.) : I. Subsequent, succeeding, later : q.v. II. More aft. : Ph. the a. sails *परचादभासत्त्वानि बावुवसनानि.

AFTER (adv.) : of time : परचाद : soon a. किञ्चित्परचाद, Mc. i. 10. ; long a. चिरात्, Ra. iv. ; how long a. कियञ्चिद्रेष, Sa. vi. For phrases like many years a. (=a. many years) : v. After (prep.) (II).

AFTER-AOES : आयातिः (१) v. Posterity.

AFTER-NOON (subs) : (1) पराहः ; (2) अपराहः ; (3) वैकालः.

AFTER-NOON (adj.) : (1) अपराहृतनः (नी, नं) ; (2) अपराहृदिकः (की, कं) ; (3) वैकालिकः (की, कं).

AFTER-PAINS : प्रसववेदना.

AFTER-PIECE : *उपक्रमकम्, *अनुनादकम्.

AFTER-THOUGHT : (1) अनुबोधः ; (2) उत्तरचिन्ता (१)

AFTERWARDS : (1) परचाद ; (2) परेष (rare) : v. After (adv.), then, thereupon.

AGAIN (adv.) : I. Once more ; (1) पुनर् ; (2) मृयस् ; (3) पुनरपि. a. and a. : (1) पुनःपुनः ; (2) मृयोमृयः ; (3) बारंवारं ; (4) असङ्ख्य. II. Moreover : q.v. अन्यच्च Ph. : sleeping never to wake a. अप्रतिबोधशायिन् (f. नी), R. viii. 58.

AGAINST : I. Abreast of, facing : (1) प्रति-, a. the hostile army प्रलरितैन्व, R. vii. 55. ; a. the wind प्रलजितं, Ku. iii. 31. ; (2) Comp. with अग्नि (rare), a. the enemy अन्यमित्रं, Ki. xvi. 5. ; (3) अग्निमुलं (in comp. or with gen.) should advance a. the enemy द्विपतोभिमुलं ब्रजेत् Ka. xviii. 2. II. In opposition to : Ph. (subjects) should not act a. their king राजन्यविस्त्राभिर्द्विपतिभिर्व-
तितान्म्य Mu.i. ; I have never acted a. yours wishes प्रतिफलं न च ते मया कृतम् ; Ku. ii. 7. ; if she, a. her castle.....अदिवमतिक्रम्य स्वकुलवर्धनम्, D. ii. III. In provision for : Ph. a. misfortune आपदर्थे,

H. IV. Upon : q.v. ; v. also the verbs to which it is joined.

AGAPE : कृष्णमात्रः (ना, नं) : v. Gaping.

AGARIC : v. Mushroom, touchwood.

AGATE : शबलमणिविशेषः Perh. गोमेदः.

AGE : I. Time of life : (1) वयस्, and what is his a. कियद्वा वयः, K. ; of the same a. सवयस्, (mfñ.), R. v. 65. ; of advanced a. गलितवयस् (mfñ.) (poet.) R.iii. 70. ; your majesty is still of a. वयःस एव प्रभुः, Sa. vi. ; (2) बायुस् (=the whole term of one's life) : when the king passed the 61st year of his a. एकषष्टिमतिक्रम्य वर्षान् भूपतिरायुवः, Raj. II. An epoch : q.v. युगम् the golden a. (1) कृतयुगम् ; (2) सत्ययुगम्.

AGE, OF : (1) comp. with वर्षं, वत्सर, etc. : thirteen years of a. त्रयोदशवर्षः (वर्षं, ई) D. iii. ; one who has completed twenty years पूर्णविराटिवर्षः (वर्षं, ई,) M. ii. 212. ; (2) comp. with वर्षीयः (वा, वं) etc. : twenty years of a. विंशतिवर्षीयः (वा, वं), H. iv. ; (3) comp. with वयस्कः (स्का, स्कं) : v. Aged (11) : Ph. about 18 years of a. अष्टादशवर्षदेशीयः (वा, वं), D. vi. ; below two years ऊनद्विवार्षिकः (की, कं), M. v. 68. : above 90 years of a. नवत्यधिकवयस् (mfñ.), K. b. ; who has not reached 25th. year of his a. अनाप्त-पञ्चविंशतिम्, Sr.

AGED : I. OLD : q.v. : (1) वृद्धः (डा, डं) (as animals) ; (2) पुराणः (ना, नं) ; (as trees etc.). II. Of a certain age : वयस्कः (स्का, स्कं), a. ten years दशवर्षवयस्कः (स्का, स्कं) : v. Age, of.

AGENCY : I. Action : q.v. II. Instrumentality : कर्तृत्वम्, the a. of God is visible everywhere *सर्वत्रेश्वरस्य कर्तृत्वं दृश्यम्, Ph. through my a. मत्कर्तृकः (का, कं) ; the burning power of iron is through the a. of applied fire अयसो दग्धत्वं स्वसंयुक्तशिखारकम्, S. p. b. III. The business of an agent : शाखा (=branch) : v. Agent.

AGENT : I. One who acts for another : (1) प्रतिनिधिः ; (2) प्रतिहस्तः. II. An actor : q.v. कर्ता ; III. An active power : शक्तिः (with gen.) ; fire is a powerful a. *अग्रे रुद्रस्त्वक्षा-शक्तिः.

AGGLOMERATE : पिण्डीकरोति (कृ. c. 8.) : v. To collect.

AGGLUTINATE : v. To glue, stick to.

AGGRANDIZE : (1) वर्धयति, वि-, (c. of वृष्) ; (2) ततोति (तद्, c. 8.) ; (3) स्कावयति (c. of स्काव्) ; (4) बाध्यावयति (c. of व्यै) ; (5) एवयति (c. of एष्).

AGGRANDIZEMENT : (1) वृद्धिः ; (2) विवृद्धिः ; (3) वर्धनम्. v. Advancement, exaltation, enlargement.

AGGRAVATE (v.t.) : I. To enhance : q.v. वर्धयति, वि-, (c. of वृष्) II. To exaggerate : q.v. III. To provoke or irritate : q.v.

AGGRAVATION : I. Enhancement : q.v. : (1) वृद्धिः ; (2) उपचयः. II. Exaggeration : q.v. III. Provocation, irritation : q.v.

AGGREGATE (v.t.) : संगृह्णाति (ग्रह् c. 9.) : v. To bring together.

AGGREGATE (subs) : (1) समष्टिः ; (2) समुदायः ; (3) निचयः ; सञ्चयः.

AGGREGATE (adj.) : Expr. by the subs. : also v. Total, whole.

AGGREGATION : I. An aggregate : q.v. II. The act of aggregating ; (1) समाहारः ; (2) संग्रहः. v. Collection.

AGGRESSION : (1) आक्रमणम्, v. Attack ; (2) प्रथमापकारः (= first act of mischief).

AGGESSOR : (1) पूर्वापकारी, B. ix. 102. ; (2) यः प्रथमं दिनस्ति (हिंस्, c. 7.), आक्रमति, etc.

AGGRESSIVE : आक्रमणशीलः (ला, लं) (?) : v. Mischievous.

AGGRIEVE : (1) व्यथयति (c. of व्यथ्) ; (2) क्षिण्णाति (क्षिष्, c. 9.) : v. To grieve, injure.

AGHAST : (1) भयविभूतः (ता, तं) ; (2) साध्वलोपहतः (ता, तं) ; (3) विस्मयाकुलः (ला, लं).

AGILE : (1) चटुलः (ला, लं) ; (2) चञ्चलः (ला, लं) v. Nimble.

AGILITY : v. Nimbleness, briskness.

AGISTMENT : I. Pasturing : चारणम्. II. The rate paid for it : चारणशुल्कम् (?).

AGITATE : I. Lit. : (1) क्षोभयति, वि-, (c. of क्षुम्) ; (2) ध्वनयति, वि-, (c. of धृ) v. To shake ; (3) वि-क्षोभयति (c. of लुह्). II. Fig. (1) क्षोभयति ; (2) आकुलीकरोति. v. To disturb, excite. III. Discuss, debate : q.v.

AGITATED, : i.e. excited : (1) आकुलः (ला, लं) ; (2) विह्वलः (वा, वं).

AGITATED, TO BE : (1) क्षुब्धयति (क्षुम्, c. 4.) ; (2) आकुलीभवति (भू, c. 1.) ; (3) हलति, वि-, (हल्, c. 1.).

AGITATION : I. Commotion : (1) क्षोभः ; (2) विलोडनम् ; (3) विध्वनयम्. II. Mental a. : (1) क्षोभः ; (2) व्याकुलता. III. Discussion : q.v. : विचारणम्.

AGITATOR : Ph. political a.s. राज्यविक्षोभकाः.

AGNAIL : (1) नखरोगः ; (2) चिच्यम्.

AGNATE : (1) सगोत्रः (त्रा, त्रं) ; (2) सनाभि (mfn) : v. Kinsman.

AGNUS CASTUS : पादपविशेषः.

AGO : Ph. 1927 years a. इतः पूर्वं सप्तविंशत्युत्तरोन-विंशतिशततमवर्षे, Tārānāth ; six months a. इतः षष्मासात् पूर्वम् ; long a. पुरा ; not very long a. अनतिपूर्वम् (?) ; how long a. कियत्पूर्वम् (?) ; some-time a. किञ्चित्पूर्वम् (?).

AGOG : कुतूहलिन् (f. नी) : v. Eager, longing.

AGOING : (1) चलः (ला, लं) ; (2) प्रचलः (ला, लं) ; (3) प्रचलितः (ता, तं).

AGONIZE : (1) सन्तापयति (c. of तप्) ; (2) नितरां व्यथयति (c. of व्यथ्).

AGONIZING (adj.) : (1) सन्तापकरः (री, रं) ; (2) व्यथकः (का, कं) : v. Excruciating.

AGONY : (1) यातना (physical) ; (2) आधिः (mental) ; (3) सन्तापः (gen. mental) ; (4) तीव्रवेदना (gen. physical) ; (5) व्यथा v. Pain.

AGRARIAN : (1) क्षेत्रसम्बन्धः (न्पा, न्धं) (?) ; (2) भूमिविषयकः (का, कं) (?).

AGREE (v.t.) : v. To admit.

AGREE (v.i.) : I. To concur : तथैव or एवं मन्यते (मन्, c. 4). In some cases, by circumlo. : my views about jail discipline a. with yours *कारागारशासनविषयमतान्यावयोरभिप्रायि ; they a. as to the omniscience of God *ईश्वरस्य सर्वज्ञत्वविषये तेषामैकमत्यम्. II. To yield, assent : (1) सम्मतः (ता तं) भवति ; (2) गृह्णाति, परि-, (ग्रह्, c. 9) (with acc.) : v. To accept. III. To resemble : q.v. : संवदति (वद्, c. 1), the characters a. with each other संवदन्यस्तराणि, Mu. v. IV. To stipulate : q.v. : मन्युवैति ; we sent messengers to

Kāmananjari, a. ing that he, who would be sought for by her, would carry the ensign of victory काममञ्जरी ब कामयते स हस्तं सुगमतां कामित्वमु-
पेत्य प्राप्तिपुत्रं तस्यैवृत्तान्, D. ii. Ph. at the hour a. d
upon निर्दिष्टसमये. V. Of food : Ph. One should
eat what a. s with him हितमरनीबाह, Sr. VI.
Gram. t.t. : Ph. a verb a. s with its nomina-
tive in number and person *वचनपुंसविषये क्रिया
कर्तारमनुगच्छति.

AGREEABLE : I. Pleasing (1) मनोहः (हा, ह) ; (2) हृषः (वा, व) ; (3) अमिमतः (ता, त) ; (4) रम्यः (म्या, म्य) ; (5) रुचिकरः (री, र)
II. Suitable, confirmable, consistent : q.v.

AGREEABLENESS : I. Pleasantness : q.v. मनोहता. II. Consistency, agreement : q.v.
AGREEABLY : I. Pleasantly : q.v. II. Con-
sistently, in accordance with; q.v. : a. to his
command तस्याहानुसारेण.

AGREEMENT : I. Compact : (1) संविद्, to
violate an a. संविद् भिनति (मिद्, c. 7), अतिक्रामति
(क्रम, c. 1), etc., M. ; (2) नियमः ; (3) समवः ;
(4) प्रतिष्ठा. II. Harmony of opinions or feel-
ings : (1) ऐक्यम् ; (2) ऐकमत्यम् ; III. Confor-
mity, consistency : q.v. : (1) सादृश्यम् ; (2)
अनुस्यम्.

AGRICULTURE : कृषिः, The science of a. कृषिविधा.

AGRICULTURIST : (1) कर्षकः ; (2) कृषिकः ; (3)
कृषिजीवी ; (4) कृषिवहः.

AGROUND : Ph. the boat is a. *भूमिं स्पृशति नौः.

AGUE : I. An intermittent fever : (1) विषमज्वरः ;
(2) कम्पज्वरः : a quotidian a. अन्त्येष्टज्वरः, a tertian
a. तृतीयकः, a quartan a. चतुर्थकः Sr. II.
The ague-fit : (1) वेपथुः ; (2) कम्पः.

AH (inter) : (1) हा (of grief etc.), v. Alas ;
(2) अहो (of surprise etc.) v. Oh ; (3) आः
(of contempt etc.), ah ! frowning at me आः
मन्येव अक्रुडीषरः संवृत्तः, Vi.

AHA (inter) : अहो (in all the senses of the
English word).

AHEAD : v. Forward. To go a. : v. Go on. To
get a. : q.v.

AID (subs) : I. Assistance, help : (1) साहाय्यम् ;

(2) साहायकम्. II. An auxiliary, a helper :

(1) सहायः ; (2) साहाय्यकारी.

AID (v.t.) : साहाय्यं करोति (with gen.) : v. To
assist, help.

AIDE-DE-CAMP : *सहचरः.

AIL (v.t.) : Ph. what a. s thes का ते पीडा ? : v.
III, unwell.

AILING (adj.) : (1) पीडितः (ता, त) ; (2) बाधितः
(ता, त) : v. III, unwell.

AILMENT : (1) पीडा ; (2) बाधा ; (3) व्यथा ; (4)
आतङ्कः.

AIM (subs) : I. The object aimed at : (1) लक्ष्यम् ;
(2) शरव्यम् ; (3) लक्षं. II. The direction of a
missile weapon : सन्धानम्. III. A purpose,
intention : q.v. चिकीर्षितम्.

AIM (v.) : I. To direct an arrow etc. : लक्ष्यीकृत्य
क्षिपति, बस्यति, etc. Ph. : a. ing at Siva हरयद्-
लक्ष्यः, Ku. II. To aspire, endeavour to
attain : (1) आकाङ्क्षति (काङ्क्ष, c. 1), a. ing at
your post पदकाङ्क्षिता ते, Ku. ; (2) ईप्सति (desi.
of आप्).

AIR (subs) : I. The atmosphere : (1) वायुः ;
(2) मस्तु ; (3) मातरिरवन् (m). II. The space
occupied by air : (1) वायुवर्त्मन् ; (2) व्योमन्
(n.) : v. Sky. III. Air in motion : (1)
वायुः ; (2) पवनः ; (3) अनिलः ; (4) वातः ; (5)
समीरणः ; (6) गन्धवहः. Ph. for taking a. वायु-
सेवनार्थम्, the vital a. प्राणः IV. Manner, mien,
look : q.v. : आकृतिः V. A tune or melody :
q.v. : रागः, Ph. : to take a. : i.e. to get
abroad : q.v. : बहुलीभवति.

AIR (v.t.) : I. To admit the fresh air : सुप्र-
वातः (ता, त) करोति. II. To dry : q.v. आतपे
ददाति (दा, c. 3) (to expose to the sun).

AIR-BALLOON : (1) व्योमयानम् ; (2) विमानम्.

AIR-BLADDER : *वायुकोषः.

AIR-GUN : *वायुबन्दुकः.

AIRING : I. A walk or ride in the air : वायु-
सेवनं or वायुपरिसेवनं. II. An exposure to air :
v. To air.

AIR-PUMP : *वायुनिष्कासनयन्त्रम्.

AIR-SHAFT : (in mines) : (1) वायुच्छिद्रम् ; (2)
आलोकपथः (?)

AIRY (adj.) : I. Consisting of air. (1) वायवः (वा, वं) ; (2) वायुमयः (वा, वं). II. Relating to air : Ph. took an a. flight विद्युत्पता, N. or विहायसा जगम ; the a. regions वायुवर्त्मन्, प्रवहमार्गः. III. Open to air : सुवतः (ता, तं). IV. Vain, trifling : (1) शून्यः (न्या, न्यं) ; (2) वसतः (रा, रं). V. Gay, lively : q. v.

ABLE : No equiv. : प्रकोष्ठः may be used.

AKIN : I. Related by blood : (1) सगोत्रः (गा, त्रं) ; (2) सनामि (mfn.). II. Allied by nature : (1) सप्ताः (शा, शं) ; (2) रूपः (पा, पं) affixed.

ALABASTER : श्वेतप्रस्तरविशेषः.

ALACK (inter.) : अहः v. Alas.

ALACRITY : (1) उत्साहः v. Zeal ; (2) जीत्सुकव्यः v. Eagerness.

ALARM : I. Alarm-cry : no equiv. : why don't you rouse your master by raising an a. किमि-
त्युचैः शब्दं कृत्वा स्वामिनं न जागरयसि, H. II. Terror, fright, consternation : q.v. : (1) जासः ; (2) परिजासः ; (3) उदेगः.

ALARM (v.t.) : (1) उदेजयति (c. of विञ्), *sum-
mon Vasantasenā's mother without a. ing her*
वसन्तसेनामातरमनुदेजयन्नाह्वय, Mr. ix. ; (2) आकुलजयति
(nomi.) (= to fill with anxiety) ; (3) जासयति
(c. of जस्) : v. To terrify.

ALARMED (adj.) : (1) उद्विग्नः (गा, ग्नं) ; (2)
आकुलः (ला, लं) : v. Anxious (3) वस्तः (स्ता, स्तं)
(= terrified) ; (4) विभुरः (रा, रं) (rare).

ALARMED, BE : (1) उद्विग्नते (विञ्, c. 6) ; (2)
वस्त्यति (जस्, c. 4) v. To dread.

ALARM-BELL : *विभुरवण्टा, शत्रोरागमनादिसूचनाय या
वण्टा वाद्यते.

ALARMING (adj.) : (1) उदेगकरः (री, रं) ; (2)
जासजननः (जी, जं) : v. Dreadful.

ALARUM : *प्रबोधवण्टा.

ALAS : (1) अहः, a. ! the buds of the tree of Rāva-
na's impolicy are as if scattered around अह !
रक्षपतेर्दुर्विचयविटपिकोरकाः परितः प्रकीर्णा इव, Vi. vi. ;
(2) हाहा, a. my Queen, my heart is bursting, my
joints loosening हाहा देवि ! स्फुटति हृदयं जं सते देह-
वन्धः, U. iii. ; (3) हा, a. what has befallen हा,
किमिदमापत्तिश्च, K. ; (4) हन्त, a. you will be the
first enemy of the man who never had an enemy

हन्त जातमजातारेः अन्तेन स्वदादिना, Si. ii. 102. ; (5)
वत a. when you hear what has befallen me वमाच
वृत्तान्तमिदं वतोदित, N. i. 139.

ALB : *कृष्णमूर्तुरोहितपरिहितं कृष्णमण्डीनम्.

ALBATROSS : *जासपादः समुद्रपक्षिविशेषः.

ALBEIT : यद्यपि : v. Although.

ALBINO : श्वेतकायः (या, वं).

ALBUGO : कृष्णम् ; चक्षुरोगविशेषः.

ALBUM : photographic a. *आलेख्यपुस्तकम् ; a. for
inserting quotations *वचनविशेषः.

ALBUMEN : Perh. श्वेतम् (of eggs) ; मग्जा (in
the scientific sense) (?)

ALCHEMIST : (1) रसायनविद् (?) ; (2) रससिद्धः
(?) ; (3) रसज्ञः (?)

ALCHEMY, ALCHEMY : (1) रसायनं (?) ; (2)
रससिद्धिः (?) ; (3) रसायन-विद्या (?) .

ALCOHOL : *मद्यसारः ; *सुरावीजम्.

ALCOVE : गर्भगृहं (?) : v. Recess.

ALCYON : मत्स्यारणः : v. Kingfisher.

ALDER : वृक्षविशेषः.

ALDERMAN : *लण्डनादि-नगरस्य मेयरनाम्नः प्रधान-
नायकस्य निम्नस्वोपकारिभेदः ; पौरवृद्धः.

ALE : यक्षुरं : v. Beer. a. brewer : v. Brewer.

ALE-HOUSE : शौण्डिकादयः Sa. v. ; *यक्षसुरापणः.

ALE-HOUSE-KEEPER : शौण्डिकः (f. की) ; *यक्ष-
सुरविक्रियन् (f. नी).

ALEE : i.e. on or towards the lee : v. Lee .

ALEMBIC : बकः (?) ; बकवल्गुम्.

ALERT : v. Watchful, vigilant ; also nimble,
brisk.

ALERTNESS : v. Briskness, watchfulness,
sprightliness.

ALEXANDRINE (subs) : चतुर्दशाक्षररक्षन्धोविशेषः.

ALGEBRA : बीजगणितम् ; A.ist. बीजगणितविशारदः
(दा, दं).

ALGEBRAIC, ALGEBRAICAL : (1) by tat. comp. ;
(2) *बीजगणितविषयकः (का, कं).

ALIAS : Ph. Rama a. Rāmanānda *रामः वस्य
रामानन्द इत्यपरनाम.

ALIBI : Ph. the prisoner proved an a. *बन्दी स्वामा-
न्तरस्थितिं प्रतिपादयामास.

ALIEN (subs) : विदेशिन् (f. नी) : v. Foreigner.

ALIEN (adj.) : I. Not native विदेशीयः (या, वं)

II. Unconnected : q.v. अत्रासृजिकः (की, क)

III. Adverse : q.v. : विरुद्धः (वा, वं).

ALIENABLE : *हस्तान्तरिकरीयः (वा, वं) ; परै-
रावेयः (वा, वं).

ALIENATE (v.t.) : I. Of property : हस्तान्तरं करोति
or हस्तान्तरिकरोति (?) II. Of affection: Perh.

विषदयति (c. of वृत्) ; विश्लेषयति (c. of विश्लेष)

ALIENATION : I. Of property : हस्तान्तरिकरणम्

(?). II. Of affection: (1) विषदयन् (?) ;

(2) विश्लेषयन् (?). III. Of mind : उन्मादः.

ALIGHT : I. To get down ; q.v. : अव-तरति

(वृ, c. 1). II. To settle on (as bees) : पतति,

नि-, (पट्, c. 1), the swan a. ed on the ground

वपातं भूमौ ईसः N. iii. 1.

ALIKE (adj.) : (1) सप्ताः (हा, हं) ; (2) तुल्यः

(स्या, स्य) : v. Like, similar.

ALIKE (adv.) : समः v. Equally, similarly.

ALIMENT : आहारः v. Food, nourishment.

ALIMENTARY (adj.) : v. Nourishing. The a.
canal *आहारवाहिनी.

ALIMONY : आसाच्छादनम्, K. b.

ALIVE : I. Living : q.v. : जीवत् (f. न्ती). II.

Active, lively : q. v.

ALIVE, BE : जीवति, tell me, is my darling a. कथय
जीवति मे प्रिया, Ma. ix.

ALKALI : (1) क्षारः ; (2) सर्जिजः (?)

ALL (adj.) (1) सर्वः : (सर्वा, सर्वं) ; all of them, en-
joying a. pleasures at a. times, reached the pin-

nacl of happiness सर्वपक्ष सर्वकालं सर्वसुखान्यमनुवन्तः

परां कोटिमानन्दस्याप्यगच्छन्, K. ; (2) सकलः (हा,

हं) ; (3) समस्तः (स्ता, स्तं) ; (4) निखिलः (हा,

हं), knowledge of a. characters, erudition in the

languages of a. countries, attainments in a. the

Shastras सकललिपिज्ञानं निखिलदेशीयभाषापाणिष्ठत्वं

समस्तशास्त्रभाषातुर्बन्ध, D ; (5) अखिलः (हा, हं) ; (6)

कुपलः (स्ता, स्तं) ; (7) समग्रः (ग्रा, ग्रं) ; (8)

समुदायः affid., or the abode of a. essence of

beauty सौन्दर्यसारसमुदायनिकेतनं वा, Ma. ii. Ph.

the Supreme Spirit is a. joy आनन्दमयः परमात्मा,

S. i. 13. : v. Full of ; by a. means, one ought

not to do anything without consideration सर्वथा

अविचारितं कर्म न कर्तव्यम् H. i. ; at a. events अन्ततः ;

a. along पूर्वपक्षि ; a. around सर्वतः.

ALL (subs) : सर्वः ; I want to hear a. about it सर्वं

श्रोतुमिच्छामि. Ph. : a. I can अत्रासृजिक ; a. of a

sudden सपदि ; in a. साकश्येन ; does not breathe

at. a. न मनागप्युच्छ्वसिति ; K. ; you are not kind

at a. त्वयि इवालोशोऽपि न विचते ; a. you have to

say is this *इदमेव or केवलमिदमेव त्वया वाच्यम्...

ALL-CONQUERING : * (1) सर्वत्रयिन् (f. नी) ; (2)

सर्वदमनः (ना, नं).

ALL-DESTROYING : (1) सर्वव्यसिन् (f. नी) ; (2)

सर्वहन् (वा, वं).

ALL-FORGIVING : (1) सर्वसहः or सर्वसहः (हा, हं) ;

(2) सर्वसहिष्णु (mfn.)

ALL-GLORIOUS : (1) सर्वतोभयः (वा, वं) ; (2)

सर्वप्रतापवत् (f. ती).

ALL-KNOWING : सर्वज्ञः (हा, हं) ; (2) सर्वविद्

(mfn.).

ALL-PERVADING : (1) सर्वव्यापिन् (f. नी) ; (2)

सर्वगतः (ता, तं).

ALL-POWERFUL : (1) सर्वशक्तिमत् (f. ती) ; (2) सर्व-

शक्तिसमन्वितः (ता, तं).

ALL-SEEING : (1) सर्वदर्शिन् (f. नी) ; (2) सर्वद्रष्टु

(f. द्वी).

ALL-WISE : (1) सर्वज्ञः (हा, हं) ; (2) सर्वज्ञानमयः

(यी, यं).

ALLAY (v.t.) ; शमयति, प्र-, (c. of. शम्), a. s

the heat शमयति परितार्प Sa. iv. : v. To app-

ease, mitigate.

ALLEGATION : (1) वचनम् ; (2) उक्तिः v. Asser-

tion, plea.

ALLEG (v.t.) : I. To affirm, to assert : q.v. :

प्रति-जानोते (हा, c. 9). II. To cite, quote. :

q.v. : उदाहरति (हृ, c. 1).

ALLEGIANCE : मक्तिः, they took an oath of a. to

Caesar *वयं सिजारपक्षा इति शपथं चक्रुः.

ALLEGORICAL : रूपकमयः (यी, यं) (f) : v. Figu-

rative.

ALLEGORICALLY : Expr. by the adj.

ALLEGORIZE : I. To turn into allegory : *रूपक-

क्रमेण वर्णयति (वर्ण, c. 10) II. To interpret

allegorically : *रूपकार्यं सं-योचयति (c. of.

युज्).

ALLEViate (v.t.) : (1) शमयति, प्र-, (c. of शम्) ;

(2) सपयति (nomi.) : v. To mitigate.

ALLEVIATION : I. Mitigation : q.v. : उपशमः

II. Extenuation : q.v.

ALLEY (subs.) : A walk in a garden : (1)

उद्यानपथः ; (2) उद्यानवर्त्मम् (n) ; (3) वीथिः v.

Avenue. II. A narrow passage : सङ्कीर्णपथः.

ALLIANCE : A union between states : सन्धिः ;

offensive and defensive a. परस्पररोपकारसन्धिः, H.

iv. : v. Treaty, league. II. Union arising

from marriage : सम्बन्धः matrimonial a. वैवाहिकः

सम्बन्धः.

ALLIGATOR : (1) नम्रः ; (2) कुम्भीरः.

ALLITERATION : अनुप्रासः.

ALLOCUTION : v. Address.

ALLODIAL : Ph. a. land निष्करभूमिः (†) a. land
belonging to a Brahmin ब्रह्मोत्तरः (†).

ALLODIUM : i.e. freehold estate : v. Freehold.

ALLOT (v.t.) : I. Distribute : q.v. वि-भजति

(मञ्, c. 1) II. To grant, assign : q.v. : ददाति

(दा, c. 3).

ALLOTMENT : I. The act of allotting : (1)

विभागः ; (2) विभजनम्. II. That which is

allotted : अंशः v. Share.

ALLOW (v.t.) : I. To concede, permit : (1)

अनु-मन्यते (मन्, c. 4), if you a. me space in

(your) flower-bed यदि कुसुमास्तरणेऽवकाशमनुमन्यसे,

Sa. iii. ; (2) अनु-मोदते (मुद्, c. 1), now none

is a. ed egress or ingress without a pass हदानीं न

कोष्णमुद्रालाङ्घितो निष्कमिषु प्रवेष्टुं वानुमोदते, M. v. ;

(3) अनु-जानामि (ज्ञा, c. 9) v. To permit. II.

To grant, bestow : q.v. ददाति (दा, c. 3).

III. To acknowledge : q.v. स्वीकरोति (हृ,

c. 8).

ALLOWABLE : v. Lawful, permissible. Not

a. : v. Forbidden.

ALLOWANCE : I. Acknowledgment : q.v. :

स्वीकारः. II. Permission : q.v. : अनुज्ञा. III.

That which is allowed : no equiv. : वृत्तिः, of

the Pandits enjoying my a. s. महत्ता वृत्तिं जुञ्जानानां

पण्डितानां, P.

ALLOWANCE, make : विगजयति (गज्, c. 10),

making a. for the temptations of youth *यौवनस्य

प्रलोभनानि विगजय : v. To consider.

ALLOY (v. t.) : मिश्रयति (मिश्, c. 10) : v. To

mix : Ph., a. ed with pain दुःखोपसृष्टः (ष्टा, ष्ट),

D.s. : being a. ed with pain दुःखसंमिश्रितया,

D.s.

ALLOY (subs.) : I. Any compound of two or

more metals : मिश्रधातुः. II. Evil mixed with

good : Ph. enjoyed pleasures without a. *अवि-

मिश्रितानि सुखान्यनुबभूव.

ALLUDE : (1) उद्विष्य or लक्ष्मीकृत्य वदति, अमिश्रते,

etc. (in speaking) ; (2) लक्ष्मीकरोति (= to

point, refer) ; what ! this alludes to me

कथमियं कथा मामेव लक्ष्मीकरोति, Sa. vii. Ph. this

mythological story is here a. d to (?)—इति

पौराणिकी कथामानुसन्धेया, M.n.

ALLURE (v. t.) : (1) आकर्षति (कृन्, c. 1.), men

are a. d by these sweet (but) false words

आमिस्तावन्मधुराभिरुतवाग्मिराकृष्यन्ते विषविषः, Sa.

v. ; (2) हरति (हृ, c. 1.) : even an old man

like myself is, as a rule, a. d by pleasures द्विषते

विषदैः प्रायो वयं यानपि माप्सः, Ki. xi. 10. ; (3)

प्रलोभयति, (c. of लुम्) v. To tempt.

ALLUREMENT : प्रलोभनम् : v. Temptation, entice-

ment.

ALLURING (adj.) : (1) हारिन् (f. वी) ; (2)

प्रलोभकः (का, कं) ; (3) आकर्षकः (की कं) (rare).

ALLUSION : Ph. his a. to my poverty *मम हारिद्रः

लक्ष्मीकृत्य स यदुवाच ; there is not the least a. of

Krishna in the Rig Veda *श्रुत्वेदे कृष्णस्यामासोऽपि

न लक्ष्यते v. To allude.

ALLUVIAL : Ph. a. accretion *पयोवस्तभूमिः.

ALLY (subs.) : मित्रम्, M.

ALLY (v.t.) I. To unite or connect: सम्बन्धं करोति,

संवन्नाति (बन्च्, c. 9.) II. To form an alliance

with (between states). : सन्धिं करोति or संदधाति

(धा, c. 3.).

ALMANAC : पञ्जिका ; a. maker पञ्जिकाकारः (?)

ALMIGHTINESS : (1) सर्वशक्तिमत्त्वम् ; (2) सर्वशक्तिवत्.

ALMIGHTY : (1) सर्वशक्तिमत् (f. ती) ; (2) सर्वशक्ति

(mfn.) ; (3) सर्वशक्तिसमन्वितः (ता, तं).

ALMOND : बादामम्. Bitter a. तिक्तबादामम्. A. tree

बादामवृक्षः.

ALMONER : *मिक्षावितरणकारी.

ALMOST : (1) प्रायः (वा, वं), it is a. morning now

प्रभातप्राया रजनी, Sa. iv ; (2) कल्पः (क्या, क्यं),

a. well प्रसन्नकल्पः, D. ii. ; *a. undertaken* प्रतिपन्नकल्पम्. Ku. iii. 14 ; (3) *a. extinguished* निर्वाणवृत्तिम्. Ku. iii. 52. N.B. Note that these words are placed after adjectives or part. adj. s and that, therefore, when in English *a.* qualifies verbs, it should be expressed in Sanskrit by corresp. part. adj. s: *when I had a. finished* *अवसितप्राये मम वाक्ये.

ALMS : (1) भिक्षा ; (2) भैक्षम्. *To beg a.* भिक्षते (भिक्ष, c. 1).

ALMS-GIVING : (1) दानधर्मः ; (2) भिक्षादानम्.

ALMS-HOUSE : (1) हरिद्रशाळा (?) ; (2) अनाथाश्रमः. (?)

ALOE : दूतकुमारी. *a. wood.* अलुः.

ALOFT : I. On high : ऊर्ध्वम्. II. In the air : (1) विहायसा ; (2) आकाशपथेन.

ALONE (adj.) I. Without anybody else: एकाकिन (f. नी), *he could not remain a. even for a moment without him* निमिषमपि तेन विना स्वातुमेकाकी न शशाक, K. : v. Solitary. II. One out of many : एकः (का, कं) (with एव or केवलम्), *let Bhāguraḍyana a. accompany me* मागुराद्य एव एव मामनुगच्छतु, Mu. iv. ; *let my intellect a. remain with me* एका केवलम्..... बुद्धिस्तु मा गान्धम, Mu. i. III. By itself: केवलः (ला, लं), *policy a. is cowardice* कातर्यं केवला नीतिः R. xvii. 47. Ph. *let imperialism be a.* आस्ताञ्जकवर्तिता, D. viii. : v. To let alone.

ALONG (prep.) : अनु, (in co np. or with acc.), *a. the bank* अनुकच्छम् ; *flows a. the city of Oudh* बह्वल्लयोध्यामनु राजधानीम्, R. A. with: सह (with ins.): v. With. *A. side* पार्श्वतः. *All a.* प्रथमावधि. *A. of* : v. On account of.

ALONG (adv.) : v. Onward, forward.

ALoud : (1) उच्चैः or उच्चैःस्वरैश्च (with a loud voice) ; (2) मुक्तकण्ठम् (with loosened throat) ; (3) प्रकाशम् (openly). *To call a.* : शब्दायते (nomi.).

ALPHABET : वर्णमाला. *a. ically* : (1) वर्णक्रमेण ; (2) वर्णानुसारेण.

ALREADY : (1) प्रालेव ; (2) पूर्वमेव. Sometimes by sim. एव : *he is a. come* स आगत एव ; *the sun is already up* उदित एव मास्करः.

ALSO : अपि ; *Chandrapida a. entered into thoughts* चन्द्रापीडोऽपि चिन्तां विवेश, K. ; *not only he who speaks ill of the great but a. he who hears* न केवलं यो महतोऽपमायते श्रुनोति तस्मादपि यः स Ku. v. 53.

ALTAR (subs.) : (1) वेदिः ; (2) चैत्यम्.

ALTER (v. t.) : (1) करोति (कृ, c. 8.) (when the sense is clear) : *he concluded that the merchant had a. ed the R into S.* रेफे सकारं वणिजा कारितं निश्चिकाय सः, Raj. ; (2) By means of अन्यः (न्या, न्यत्), मित्रः (भा, व) etc. : *as if you are a. ed in appearance* त्वमन्यमाकारमिवाभिपन्नः, Ki., iii. 46.; (3) परिवर्तयति (c. of वृत्). v. To change.

ALTER (v. i.) : परिवर्तते (वृत्, c. 1.) v. To change, vary.

ALTERABLE (adj.) : परिवर्तनीयः (या, यं) v. Changeable.

ALTERATION : (1) परिवृत्तिः ; (2) परिणामः ; (3) विपाकः ; (4) विकारः. N.B. The last three words refer to change in form etc. v. Change.

ALTERCATE (v. i.) : (1) कलहायते (nomi) ; (2) वि-वदते (वद्, c. 1.) v. To wrangle.

ALTERCATION : (1) कलहः ; (2) विवादः. v. Quarrel, wrangling.

ALTERNATE (adj.) : Comp. with पर्याय- ; *with a. victory and defeat* पर्यायविजयावसादां, Ki. xvii. 18. ; *a. angles* *पर्यायकोणौ (m. dual) ; *a. leaves* *पर्यायदलानि (n. pl.).

ALTERNATE (v. i.) : Ph. *the flood and ebb tides a. with each other* *पर्यायेन वेलानां वृद्धिचयौ भवतः or वेलानां पर्यायवृद्धिचयौ.

ALTERNATE (v. t.) : Ph. *to a. labour with repose* *पर्यायेन श्रमविश्रामौ करोति.

ALTERNATELY : पर्यायेन, अनुक्रमेण (=in regular order).

ALTERNATION : (1) पर्यायक्रमः ; (2) पर्यायवृत्तिः ; (3) परिवृत्तिः. (=change: q.v.)

ALTERNATIVE : (1) विकल्पः ; (2) पाक्षिकः Ph. : *which a. shall I choose* 'be a deserter of my wife' or 'be polluted with the touch of another's wife' दारत्यागी भवाम्भादौ परस्त्रीस्पर्शपाण्डुः, Sa. v.

ALTHOUGH : (1) अपि : *we remember that Vidura and others a. born Sudras were possessed of*

superior knowledge शिष्टमनुभवः शूद्रबोधिप्रमत्ता अपि-
विशिष्टविद्वानसम्पन्नाः स्वर्गन्ते, S. iii. 34. *She will
surely move a. she may be in a painting, will
practise jugglery a. she may consist of a doll,
will deceive a. she may be engraved* नियतमिवमादे-
क्यगतापि चलति, पुस्तकमप्यपीन्द्रजालमाचरति, उत्कीर्णापि
चित्रकल्पते, K. ; (2) यद्यपि, *a. we cannot extirpate
pain, still we can put it down*, यद्यपि न सन्निरुध्यते
दुःखं तथापि तदमिवः शम्यः कर्तुम्, T.

ALTITUDE : उच्छ्रायः v. Height.

ALTOGETHER : I. Wholly, completely, : q.v. :
(1) सर्वथा ; (2) अशेषतः II. Conjointly : q.v. :
समम्.

ALUM : (1) स्कटी (f.) ; (2) स्कटिकारिः.

ALWAYS : I. Perpetually, constantly : q.v. :
(1) सदा ; (2) सर्वदा ; (3) सततम् ; (4) सर्वकालम् ;
(5) अनिरुद्धम्. II. Invariably : q. v. : नियतम्.

AMAIN : (1) प्रसमम् ; (2) प्रसङ्गः ; (3) बलात्.

AMALGAM : मिश्रद्रावुः (?)

AMALGAMATE : मिश्रयति (मिश्र, c. 10.) : v. To
mix, combine.

AMALGAMATION : मिश्रणम् v. Mixture, combi-
nation.

AMANUENSIS : लेखकः ; योजन्यस्य माषितानुसारेण लिखति.

AMARANTH : I. The plant : अमृताक्षः. II. The
flower : अमृताक्षपुष्पम् etc.

AMASS (v. t.) : (1) सं-चिनोति (चि, c. 5.) ; (2)
सं-भरति (भृ, c. 1) : v. To accumulate.

AMATEUR : यः (वा, यं) आत्मविनोदनाय सङ्गीतादिकलां
सेवते.

AMATORY (adj.) : (1) रसिकः (का, कं) ; (2)
शृङ्गाररसप्रधानः (जा, नं) (such as a. verses) ; (3)
प्रेमकरः (री, रं) (= producing love, such as a.
potions) ; (4) कामिन् (f. नी). v. Amorous.

AMAZE (v. t.) : विस्माययति (c. of स्मि) : v. To
astonish.

AMAZED (adj.) : विस्मयाकुलः (ला, लं) : v. Asto-
nished.

AMAZEDLY (adv.) : (1) सविस्मयम् ; (2) विस्मयेन ;
(3) By the adj.

AMAZEMENT : विस्मयः : v. Astonishment.

AMAZING (adj.) : विस्मयकरः (री, रं) : v. Asto-
nishing.

AMAZINGLY : expr. by the adj. : v. Amazing :
v. Also excessively.

AMAZON : *यक्षिणी ; रथमित्रा.

AMBASSADOR : (1) दूतः ; (2) राजदूतः. Ph. *the
English a. at Berlin* *वाटिन्स्य इंग्लीयरजदूतः or
इंग्लीयरजमन्त्री.

AMBASSAGE : (1) दौत्यम् ; (2) राजदौत्यम् ; (3)
दूत्यम् : v. Ambassador.

AMBER (subs) : (1) तैलस्कटिकः ; (2) तुषमणिः.

AMBERGIES : अम्बरम् (?)

AMBIENT (adj.) : (1) व्यापकः (का, कं) ; (2)
परिवेष्टकः (का, कं) : v. To encompass.

AMBIGUITY : (1) सन्देहः ; (2) सन्दिग्धता ; (3)
सन्दिग्धार्थता.

AMBIGUOUS (1) सन्दिग्धः (रवा, र्थ) ; (2) सन्दिग्धार्थः
(र्वा, र्थ). Ph. *it is a. here whether the word
बन्दी means 'captive' or 'adorable'* अत्र बन्धामिति
किं बन्दीभूतायामुत बन्धनीयमिति सन्देहः *Sah.*

AMBIGUOUSLY : expr. by the adj. : Ph. *you
have spoken a.* *सन्दिग्धं तव माषितम्.

AMBIT : (1) मण्डलम् ; (2) चक्रम् : v. Circuit,
compass.

AMBITION : (1) स्पृहा ; (2) आकाङ्क्षा ; (3) यशोहिप्सा
(for fame) ; (4) राज्यलोलः (for royalty) ; (5)
गौरवलासला (for esteem) ; (6) and sim. com.s.

AMBITIOUS : (1) यशस्कामः (मा, मं) (for fame) ;
(2) उच्चपदमिलाषिन् (f. नी) (for high post)
etc. v. Desirous of, eager. Ph. *a. for your
post* पदकाङ्क्षिता ते Ku. iii. 4. .

AMBLE (subs) (1) चौरितकम् ; (2) चौरितम्.

AMBLE (v.) : (1) Perh. चोरति (चोर्, c. 1) ;
(2) चौरितगत्या चलति.

AMBLER : चौरितशीलः (ला, लं) (?)

AMBROSIA : अमृतम् : v. Nectar.

AMBULATORY : चरित्रम् (Mfn.) : v. Movable.

AMBUSCADE, AMBUSH : I. The place : पराशिवो-
गाय निधुतावस्थानम्. II. The men : पराशिवोगाय
निधुतस्थापितसैन्यम्. *to lie in a.* : निधुतं तिष्ठति (स्था,
c. 1)

AMELIORATE, AMELIORATION : v. To improve,
improvement.

AMEN : ओ or वाद्. In non-ecclesiastical sense :
तवास्तु ; एवमस्तु.

AMENABLE : I. Submissive, compliant : q.v. : अनुविधायिन् (f. नी). II. Accountable to : Ph. a. to our government *अस्माकं शासनायताः.

AMEND (v.i.) : शुद्ध्यति (शुद्ध्य c. 4) : v. To mend, improve.

AMEND (v.t.) : शोधयति (c. of शुद्ध्य) : v. To correct, improve.

AMENDMENT : I. Correction, improvement : q.v. : शोधनम्. II. A secondary resolution in a bill or motion : *शोधनम्.

AMENDS : v. Compensation, satisfaction. To make a. ; v. To recompense, atone for

AMENITY : (1) रम्यता ; (2) मनोहता : v. Agreeableness.

AMERCE : दण्डयति (दण्ड्, c. 10) (with double acc.) : v. To fine.

AMERCEMENT : (1) दण्डः ; (2) अर्धदण्डः (=fine, q. v.).

AMETHYST : आनीलः मणिविशेषः.

AMIAILITY : मनोहता ; (2) रमणीयता ; (3) सुसी-
लता, (good behaviour) ; (4) प्रियस्वाशुकता
(rare).

AMIALE : (1) सुसीलः (जा, ल) (= of good
behaviour) ; (2) प्रेमाहः (ह्रीं, ईं) (=deserving
of affection) ; (3) रम्यः (म्या, म्यं)
(= pleasant, agreeable)

AMIALE : प्रीत्या : v. lovingly, affectionately.

AMICABLE : मैत्रः (मी, म्र) : v. Friendly, kind.

AMID, AMIDST : (1) मध्ये (with gen.), a. four
fires इविर्मुखा चतुर्णां मध्ये, K. xiii. 41. ; (2) by
adj. s मध्यगतः (ता, तं), etc. Ku. v. 20.

AMISS (adv.) : expr. by the adj. s : (1) अनुक्तः
(जा, क) ; (2) सापराधः (जा, धं) etc. : v.
Wrong.

AMITY : मैत्री : v. Peace, friendship.

AMMONIA : मित्रादहः.

AMMONIAC : मित्रासिप्रमेदः.

AMMUNITION : बुद्धोपकरणम् : (now=gunpowder,
shot) q.v.

AMNESTY : क्षमा (=pardon, the meaning
determined by the context).

AMONG : I Amidst : q. v. : मध्ये (with gen.).

.. II.. Making part of a number of: (1) मध्ये

(with gen.), a. his very many sons अतिप्रसूतानां
पुत्रानां मध्ये, K. ; (2) by loc., Rambhā a. women
and Rāma a. kings नारीषु रम्भा वृत्तिषु रामः.

AMOROUS : I. Prone to love : (1) कामिन् (f.
नी) ; (2) कामुकः (का, क) ; (3) प्रेमशीलः (जा,
ल). II. In love : v. Enamoured. III. Per-
taining to love ; काम-(in comp.) : v. Ama-
tory.

AMOROUSLY : (1) सानुरागम् : v. Affectiona-
tely ; (2) सकामम्.

AMOUNT (subs) : v. Sum.

AMOUNT (v.i.) Ph. a. ing to a lac लक्ष्यसंख्यकः (का,
क) ; these races together a. to fourteen एतान्येकत्र
चतुर्दशकुलानि, K. ; ascertain what the balance a. s
to *कियदवशिष्टमिति परिहायताम् ; your argument a. s
to this *एतदभिप्रायकस्ते तर्काः.

AMOUR : प्रभवः (=love), secret a. गुप्तप्रभवः (ः).

AMPHIBIOUS : भ्रूलक्षरः (रा, रं) (ः) ; पाद्विन् (f.
नी). Sr.

AMPHITHEATRE : (1) रङ्गः ; (2) रङ्गभूमिः.

AMPLE : I. Specious : q. v. : विशालः (जा, ल)

II. Abundant, copious : q.v. प्रचुरः (रा, रं).

III. Not brief : विस्तृतः (ता, तं).

AMPLENESS : I. Spaciousness : q.v. : विशालता.

II. Abundance : q.v. : प्राचुर्यम्.

AMPLIFICATION : I. Enlargement : q. v. II.
Of speech : विस्तारः or विस्तारः.

AMPLIFY : विस्तारतः or विस्तारेण वर्धयति, उप- (वर्ध्,
c. 1) : v. To enlarge.

AMPLITUDE I. Extent : q. v. : विस्तारः. II.
Greatness : q. v. : महत्त्वम्.

AMPLY : प्रचुरम् : v. Abundantly, sufficiently,
fully.

AMPUTATE : क्षिपति (क्षिप्, c. 7) : v. To cut
off.

AMPUTATION : अङ्गच्छेदः or sim. क्षेदः (when the
meaning is clear).

AMULET : (1) रक्षाकाण्डः ; Sa. vii. ; (2) कवच
(mn.).

AMUSE : I. To entertain the mind agreeably:

(1) विनोदयति (c. of नृद्ध्य), how shall I a. myself

केलेदाजीमात्मानं विनोदयामि, V. ii. ; (2) रञ्जयति

(c. of रञ्ज्), the prince was very much a. ed by

his long description of his past valour, beauty and fortune अतीतस्वशीर्षकमपि मन्वर्णनाभावात्तेन तेन सुत-
रामरज्यत राजपुत्रः, K. II. To delude : q. v. :
झलवति (nomi.).

AMUSED, BE : (1) रज्यते ; (2) विनुषते (pass).

AMUSEMENT : (1) विनोदः ; (2) विनोदनम् : v.
Diversion, entertainment.

PASTIME. To afford a. : (1) रञ्जयति (2) प्रीणयति
(c. of प्री).

AMUSER : विनोदयितृ (m.) : v. To amuse.

AMUSING (part. adj.) : विनोदिन् (f. नी) : v.
Pleasing.

AN : v. A.

ANABAPTISM : *यौवनमज्जनवादित्वम् : v. Ana-
baptist.

ANABAPTIST : *यौवनमज्जनवादिन् (m.) कृष्टपमानु-
यायिनां मध्ये ये यौवने जलमज्जनोत्सवमनुशासति.

ANACHRONISM : कालगणनाभ्रमः (f).

ANAGRAM : *अक्षरविपर्यासः ; शब्दस्याक्षराणां मिश्रसमा-
वेशेनान्यशब्दकल्पनम्.

ANALOGICAL : Ph. a. argument उपमानम्.

ANALOGICALLY : साध्ययात् ; साध्ययत् ; तुल्यरूप-
तया.

ANALOGOUS : (1) सप्यः (शा, शं) ; (2) तुल्यः
(ल्या, ल्य) ; (3) तुल्यरूपः (पा, पं).

ANALOGY : साध्ययम् : v. Resemblance, simila-
rity.

ANALYSIS : I. Philo. t. t. : no equiv. : *विश्लेषः.
II. Synopsis : q. v.

ANALYTIC, ANALYTICAL : *विश्लेषकः (f. पिका,
n. पकं).

ANALYZE (v. t.) : *वि-श्लेषयति (c. of श्लिष्) ;
विश्लेष्य परीक्षते (ईक्ष्, c. 1).

ANARCHICAL (adj.) : (1) अराजकः (का, कं)
(without a king) ; (2) विद्रुतः (ता, तं)
(=turbulent); (3) *विद्रुतकारिन् (f. नी) (= anar-
chist).

ANARCHIST : *राज्यविद्रुतकारिन् (f. नी).

ANARCHY : (1) राज्यविद्रुतः ; (2) प्रजाविद्रुतः, Vi. iii.

ANATHEMA : (1) शापः (f) ; (2) अमिश्रापः (f) v.
Curse, excommunication.

ANATHEMATIZE : शपति, अमि-, (शप्, c. 1) : v.
To curse, excommunicate.

ANATOMICAL : (1) व्यवच्छेदविद्याविषयकः (का, कं) ;
(2) by tat. comp.

ANATOMIST : *व्यवच्छेदविद्याविशारदः or. -कुशलः.

ANATOMIZE : व्यवच्छिन्नयति (क्षिच् c. 7) : v. To
dissect.

ANATOMY : *व्यवच्छेदविद्या.

ANCESTOR : पूर्वपुत्रः, In. pl. : (1) पूर्वपुत्रः ; (2)
पूर्वजाः ; (3) पितरः ; (4) पूर्वं, I have excelled
my c. s पूर्वं तिरस्कारिताः, Vi. v.

ANCESTRAL : पितृपैतामहः (ही, हं) P. v. Paternal.

ANCESTRY : I. Ancestors : q. v. II. Birth, or
honourable descent : (1) अन्वयः ; (2) वंशः.

Ph. : of good or noble a. : (1) अमितातः (ता, तं) ;
(2) अमिगनवत् (f. ती) Sa. iv.

ANCHOR (subs) : नौबन्धनलौहयन्त्रभेदः ; *लङ्गरम्.
Ph. the arms of an a., *लङ्गरदन्ताः (m. pl.) :
the eye of an a. *लङ्गरच्छिद्रम् ; to cast a. *लङ्गरं
प्रक्षिपति ; to weigh a. लङ्गरम् उत्तोलयति (तुल्, c. 10.)

ANCHOR (v.) : लङ्गरं प्रक्षिपति (क्षिप्, c. 6.) (with
gen.) a. ed off Benares *उपवाराणसि लङ्गरं प्रक्षिपेय,
or लङ्गरेण नावं बन्धन्.

ANCHORAGE : I. The place : *लङ्गरस्थानम्.
II. The duty : *लङ्गरदुष्कम्.

ANCHORITE : (1) यतिः ; (2) सन्न्यासिन् (m). v.
Hermit.

ANCHOVY : *हेरिमातोयः सुदुर्मत्स्यविशेषः.

ANCIENT (adj.) : (1) पुराणः (जा, नं) ; (2) पुरातनः
(नी, नं) ; (3) प्राचीनः (जा, नं) ; (4) चिरन्तनः (नी, नं) ;
(5) प्राक्तनः (नी, नं) ; (6) पूर्वकालीनः (जा, नं) ;
(7) प्राक्कालीनः (जा, नं) : v. Old.

ANCIENT (subs) : I. Flag : q. v. : पताका.

II. An ensign : q. v. : पताकिन् (f. नी)

ANCIENTLY : (1) पूर्वकाले ; (2) पुरा. v. Formerly.

ANCIENT, THE : (1) वृद्धा (m. pl.), U. v. ; (2)
चिरन्तनाः (m. pl.), S. : v. Antiquity.

ANCILLARY : v. Supplemental.

AND : I. In case of subs. and adj.s. (a) by dva.
comp. : summer a. spring ग्रीष्मवसन्तो ; father a.
mother मातापितरौ ; or, sim. पितरौ [so brother a.
sister भ्रातरौ ; son a. daughter पुत्रौ ; father-in-
law a. mother-in-law श्वशुरौ] ; with his superior
birth, asceticism, erudition, valour a. deeds अमिगन-
तपोविद्याभिरातिशयेभिरेः, Vi. ii. ; exhausted, tremu-

lows, and (therefore) pleasant अलसं च क्षिप्रं भवति, U.i. ; (6) by च (enclitic) : *fresh youth, incomparable beauty, a. superhuman prowess* अमिनम-बौवनस्वमप्रतिमरूपत्वममानुषशक्तित्वं च, K. II. In case of numerals : (1) By a comp. with षष्टिकः (का, कं), or उत्तरः (रा, रं) : *one hundred a. two* द्वाषष्टिकं सत् or sim., द्वाषष्टिकसत् : *three thousand a. sixty-eight* अष्टषष्ट्युत्तराशिसहस्रं ; (2) By a comp. with स- : *after a reign of 18 years a. thirteen days* सोऽष्टादशाब्दान् रज्ज्वां मुकुटां सप्तयोदश-बासरां, Raj. ; (3) by च (very rare), Vi. III. In case of verbs, generally by participles : *go a. speak this to the minister* गत्वैवममात्यं ब्रूहि, Sa. vi. ; *then he alighted (from the horse) a. tied it up to a branch of a tree, a. then approached a. saluted Siva a. then again gazed on the same lady* ततोऽवतीर्णं तस्यास्त्रायां बद्ध्वा तुरगमुपसृत्य प्रणम्य त्रिलोचनाय तामेव योषितं चक्षुषा पुनर्निस्सृजामास, K.v. (iv). IV. In connecting sentences : (1) By च (never at the beginning) : (*these remem- brances*) burn my body a. rend my heart देवं वहन्ति हृदयं च विदारयन्ति ; Ma. x. ; (2) Some- times च is omitted : *behave so that you will not be laughed at by men, will not be censured by the good, will not be reviled by the seniors* तथा प्रयतेषाः यथा नोपहस्यसे अजैः, न मित्वासे साधुभिः, न विक्रियसे गुह्यभिः, K.V. In Interrogation, generally by वा (enclitic) : *who is he, whose son, a. what is his name ?* कोऽसौ, कस्य बापस्य किमभिधानो वा ? K. ; *O, fair lady, who are you, whose spouse, a. what is your object for coming to me ?* का त्वं भूमे कस्य परिग्रहो वा किं वा ब्रह्मभागमनकारणं ते, R. xiv. 8.

AND THEN : denoting immediate sequence :

- (1) तदनु *in childhood a. then again in youth* शैशवे तदनु, बौवने पुनः U.i. ; (2) ततः, *a. then allowed his son to go* ततोऽनुज्ञां गमनं सुतस्य B.i. 23. ; (3) तदनु च (very rare), Vi. ii. v. and (iii).

AND YET : तथापि : v. YET.

ANDROGYNAL, ANDROGYNOUS (adj.) : v. Hermaphrodite.

ANECDOTE : (1) कथा ; (2) उपाख्यानम् : v. Story

ANEURISM : Perh. नाडीव्रणम्.

ANEW : (1) पुनर् ; (2) पुनरपि : v. Again.

ANGEL : I. Lit. : देवदूतः ; गन्धर्वः. II, Fig : *as a term of endearment* : (1) मियतमा ; (2) प्रेवसी : v. Love, darling.

ANGEL, ANGELIC (adj.) : I. Belonging to angels : by tat. comp. II. Resembling angels : (1) दिङ्मः (व्या, व्यं) ; (2) अमानुषः (पी, प).

ANGER (subs) : (1) क्रोधः ; (2) कोपः, *to give way to a. कोपवशां गच्छति*, V.iv. ; *restraining his a. कोपं निगृह्णन्*, B. xii. 81. ; (3) रोषः ; (4) अमर्षः, *void of a. अमर्षशून्यः* (न्या, न्यं), Ki. i. 33. ; (5) मन्युः *deprived a. possessed (him)* मन्युरमन्यवगाकृतः, Si. xv. 2. ; (6) संरम्भः ; (7) स्फु, (f.) ; (8) कुप् (f.) ; (9) स्वा.

ANGER (v.t.) : (1) कोपयति (c. of कुप्) ; (2) क्रोधं, मन्युं करोति (with gen.)

ANGLE (subs) : (1) कोणः ; (2) अक्षः. *Right a. समकोणः ; obtuse a. *विषमकोणः ; acute a. समोन्- कोणः, सूक्ष्मकोणः ; alternate a. विपर्यस्तकोणः.*

ANGLE (v.) : (1) Perh. बक्षिण्यति (nomi.) ; (2) बक्षिणेन मत्स्यान् विध्यति (व्यप्, c. 4.), or गृह्णाति (ग्रह्, c. 9.).

ANGLER : I. One who angles मत्स्यवेचकः v. fish- erman. II. A species of fish : मत्स्यविशेषः.

ANGLICISM : *इरेजमाफरीतिः.

ANGLICIZE (v.t.) : *इरेजयति (nomi.).

ANGLING (subs) : बक्षिणेन मत्स्यबन्धनम्, or मत्स्य- चारणम्.

ANGLING-ROD : Perh. बक्षिण्यदण्डम्.

ANGRILY : (1) सकोपम् ; (2) सक्रोधम् ; (3) सरोधम् ; (4) सामर्षम्.

ANGRY : (1) क्रुद्धः (द्रा, द्रं) ; (2) कुपितः (ता, तं) : v. Enraged.

ANGRY, BE OR GET : (1) क्रुध्यति (क्रुप्, c. 4.) ; (2) कुप्यति (कुप्, c. 4.) ; (3) रुध्यति (रुप्, c. 4.)
N.B. These verbs are const. with dat. or with प्रति and acc. : *a. with the king of Chedi* क्रुद्धस्य वैचं प्रति Si. i. 75.

ANGUISH : (1) मनस्तापः (a. of mind) ; (2) यातना (=bodily pain) : v. Agony.

ANGULAR : (1) कोणविशिष्टः (व्या, व्यं) (?) ; (2) साक्षः (सा, क्षं) (?) .

ANIMADVERSION : उपसंहारः v. Reproof, censure.

ANIMADVERT (v.i.) : v. To observe, remark, censure.

ANIMAL : I. Any living creature : (1) प्राणिन् (m) ; (2) जीवः ; (3) चेतनः. (= a rational a.) ; (4) जन्तुः (usually applied to lower a.s only) ; (5) जन्मिन् (m) ; (6) जन्मवत् (m.) II. A beast : q.v. : (1) वृणः ; (2) पशुः.

ANIMAL (adj.) : Expr. by gen. of above : Ph. a. food आमिषम् v. Or meat ; a. pleasures विषयाः or विषयसुखानि (pl.) : a. passions इन्द्रियाणि (n. pl.) (lit. organs of sense), or, कामादयः पद्विषयः ; the a. kingdom *जीवसृष्टिः, निखिलप्राणिजगत्.

ANIMALCULE (subs) : (1) सूक्ष्मजीवः ; (2) अतिसूक्ष्मजन्तुः.

ANIMATE (v.t.) : I. To give life to : (1) जीवयति (c. of जीव्) ; (2) जीवं सञ्चारयति (c. of चर्), P. II. FIG. : To encourage, incite q.v. : (1) जाग्रासयति (c. of जास्) ; (2) प्रोत्साहयति (c. of सद्).

ANIMATE, ANIMATED (adj.) : I. Alive : सजीवः (वा, वं) : Ph. a. being (1) जीवः ; (2) प्राणी. II. Lively, vigorous : q.v. : (1) प्रकुलः (सा, ह्) ; (2) उल्लसः (सा, सं).

ANIMATION : I. Bestowal of life : (1) जीवनदानम् ; (2) जीवसञ्चारः. II. life : q.v. : जीवनम्. III. liveliness, vivacity : q.v. (1) प्रकुलता ; (2) उल्लासः.

ANIMOSITY : (1) द्वेषः ; (2) विद्वेषः ; (3) वैरम् ; (4) विरोधः.

ANISE : (1) अतिछत्रा, (2) छत्रा.

ANKLE : (1) गुरुक (mn.) ; (2) पुटिका ; (3) पुटिः.

ANKLET : (1) नुतुरम् ; (2) पादाङ्गुलम् ; (3) तुलाकोटिः ; (4) मञ्जीरम्.

ANNALIST : (1) आख्यानाविद् ; Vi. (?) ; (2) आख्यानावरचकः (?).

ANNALS : (1) आख्यानावयः (?) ; (2) इतिहासः (?) ; (3) *वार्षिकवृत्तानि.

ANNATS : (1) प्रथमवर्षकलानि (n. pl.) (?).

ANNEAL : (1) *प्रतपति (सत्, c. 1.)

ANNEX : I. To subjoin : Ph. I. a. a list of

articles for sale *वेदान्तेऽपि विविधाणि विविधानि.

II. To unite : संयोजयति (c. of युज्).

ANNEXATION : (1) संयोजनम् ; (2) संयोगः : v. Union.

ANNIHILATE : (1) उद्-क्षिपति, सङ्कुचयति (क्षिप्, c. 7.) ; (2) उन्मूलयति (मूल, c. 10.) ; (3) उद्-स्रावयति (c. of स्र्) ; (4) प्र-स्रावयति (c. of स्त्री) ; (5) विलोपयति (c. of लुप्) : v. To destroy.

ANNIHILATION : (1) उन्मूलनम्, सङ्कुचनम् ; (2) क्षोभः, विलोपः ; (3) क्षयः ; (4) प्रलयः (rare, except with reference to the a. of the world) : v. Destruction.

ANNIVERSARY : (1) वार्षिकः (की, कं) ; (2) सौवर्ण-सरिकः (की, कं). The a. of Krishna's birth जन्माष्टमी ; the a. of Rāma's birth रामजयन्ती.

ANNOTATE : (1) टीकां करोति, विवक्षति or रचयति (with gen.) ; (2) व्याख्याति (ख्या, c. 2.) : v. To explain.

ANNOTATION : (1) टीका ; (2) टिप्पणी ; (3) व्याख्या.

ANNOUNCE : (1) बोधयति (बुध्, c. 10.) : v. To proclaim ; (2) वि-ज्ञापयति (c. of ज्ञा) : v. To inform ; (3) प्र-काशयति, सन्धिः, (c. of कान्) Ki. xiii. 35 ; (4) अभि-दधाति or पसे (पा, c. 3.), the drum a. ed the departure (of the nymphs) प्रस्थानं समन्विष्ये मृदंगनादः, Ki. vii. I. v. To speak ; (5) आख्याति (ख्या, c. 2.), to a. this to the king of Nishādha आख्यायुं वृत्त-मेतन्निषयनरपती, N. iii. 132. v. To tell.

ANNOUNCEMENT : (1) ख्यापनम् ; (2) विज्ञापनम् : v. Proclamation, publication.

ANNOUNCER : आख्यापकः ; (2) विज्ञापकः ; (3) प्रकाशकः.

ANNOY : (1) बाधते (बाध्, c. 1.) ; (2) दुनोति (दु, c. 5.) ; (3) अर्दति (अर्द, c. 1.).

ANNOYANCE : (1). बाधा ; (2) विकम्बधा ; (3) दुःखं. v. Trouble, vexation.

ANNOYER : (1) बाधकः ; (2) विकम्बकः ; (3) कर्दकः.

ANNOYING (adj.) v. Troublesome, vexatious.

ANNUAL (adj.) : (1) वार्षिकः (की, कं) ; (2) सौवर्णसरिकः (की, कं) ; (3) आम्बिकः (की, कं).

ANNUAL (subs) : I. An a. plant : बोधयिः. II. A book appearing a.ly *वार्षिकम् or *वार्षिकपुस्तकम्.

ANNUALLY : (1) वर्षे वर्षे ; (2) प्रतिवर्षम् ; (3) प्रतिवर्षम् ; etc.

ANNUITANT *वार्षिकवृत्तिभोगिन् (f. जी) and sim. comp.s.

ANNUITY : *वार्षिकवृत्तिः And sim. comp. s.

ANNUL ; लुप्यति, अव-, वि-, (लृप्, c. 6.) (?)

ANNULAR : (1) मण्डलाकारः (रा, रं) ; (2) गोलाकारः (रा, रं) ; (3) वलयाकारः (रा, रं).

ANNULMENT : क्षोपः, वि-, अव-, (?)

ANNUNCIATION : (1) कथापनम् ; (2) विसापनम् ; (3) प्रकाशनम्.

ANODYNE : (1) शूलनः (ग्री, न्) ; (2) पीडाशमकः (का, कं) (?)

ANOINT : I. To besmear : q.v. : (1) लिप्सति (लिप्, c. 6.), as if a. ing, as if filling my sense of smell, अनुलिप्सन्तमिव प्रबन्तमिव प्राचेन्निग्रयम्, K. ; (2) जमक्ति, जमि-, (जञ्, c. 7.), Sa. v. ; (3) दिग्धे (दिह्, c. 2.) a. ed with nectar as well as poison दिग्धोऽमृतेन च विधेयं च, Ma. i. ; (4) समालम्बते (लभ्, c. 1.), I will prepare auspicious ointments मङ्गलसमालम्ब्य विरचयामि, Sa. iv. II. To consecrate by unction : जमिषिञ्चति (चिच्, c. 6.), B. iii. 2.

ANOINTER : विलेपकः : v. To anoint.

ANOINTING (subs) : (1) विलेपनम् ; (2) अन्यञ्जनम् ; (3) समालम्बः ; (4) जमिवेकः (= consecration).

ANOMALOUS : (1) विषिविरुद्धः (झा, झं) (?) ; (2) अनियमपरः (रा, रं) (?) ; (3) अविधि (मfn.) (?)

ANOMALY : (1) विषिविरोधः ; (2) अविधिः (?) ; (3) अनियमः (?)

ANON : I. Quickly, soon : q.v. : सपदि. II. Again : q.v. Ph. ever and a. वदा तदा : v. Often, frequently.

ANONYMOUS : (1) *अनिर्दिष्टलेखकामिधानः (वा, नं) (2) अदत्तप्रवेत्तसहः (हा, हं) ; etc.

ANONYMOUSLY : (1) *अनिर्दिष्टलेखकामिधानम् ; (2) *अदत्तप्रवेत्तसहम्.

ANOTHER : (1) अन्यः (स्या, न्यत्), it is impossible that one acts and a. enjoys न होतु सम्मविष्यत्यन्यः करोत्यन्यो भुञ्ज इति, D.s. : a. day अन्येद्युः ; (2) परः (रा, रं), a.'s wife परस्त्री, a.'s property परस्वम् ; (3) अपरः (रा, रं), a. dearer to you than myself अतःप्रियतरस्तत्तावरो जनः, K. ; (4) in some case by

अन्तर affixed, took her to a. king राजान्तरं विनाय, R. vi. 26. : v. Different. N.B. Note that पर is gen. confined to comp. and अपर is gen. used with a qualifying subs. Note also that अन्य and अपर do not gen. mean a.'s in comp. : v. Another's.

ANOTHER, One . (reciprocal) : v. One another.

ANOTHER'S : (1) अन्यदीयः (वा, यं) ; (2) परदीयः (वा, यं).

ANSWER (v.t.) : I. To reply : (1) कथयति (कथ्, c. 10.), (first) a. my these four questions and then drink water मदेतान् चतुरो प्रक्षाम् कथयित्वा जलं पिब, Mah. ; (2) ब्रवीति (ब्रू, c. 2.), if you do not a. my questions, I will eat you न चेद्ब्रवीषि प्रक्षामभामि त्वां, D. vi. ; (3) उत्तरं ददाति (दा, c. 3.) (with gen.) ; (4) प्रतिखिलति (= to write back, q.v.). N.B. (1) and (2) are not applicable to writing. II. To refute : q.v. III. To correspond to, suit : q.v. IV. To pay : q.v. Ph. : this will a. my object अनेन सफलसमीहितो भवामि.

ANSWER (v.i.) : I. To make a reply : उत्तरं ददाति. II. To speak in reply : (1) प्रतिवक्ति (वच्, c. 1.) ; (2) प्रतिवदति (वद्, c. 1.) ; (3) प्रतिमाफते (माच्, c. 1.). III. To render an account to : expressed by circumlo. : you will have to a. to your master for the sums received *त्वया यद्वलं लब्धं तस्य विशेषवृत्तान्तः स्वामिने निवेदयितव्यः. IV. To serve for. : q.v.

ANSWER (subs) : (1) उत्तरं ; (2) प्रतिवचनम् ; (3) प्रत्युक्तिः ; (4) प्रतिवाक्यम्. N.B. The last three words are applicable only to speaking in reply, while the first उत्तर is applicable also to legal replies and solutions of problems.

ANSWERABLE : I. Refutable : खण्डनीयः (वा, यं). II. Responsible, accountable : q.v. III. Correspondent, proportionate, suited : q.v.

ANT : (1) पिपीलिका (the common small red a.) ; (2) पिपीलिकः (a large black a.).

ANT-EATER : पिपीलिकाखादको जन्तुमेदः.

ANTAGONISM : (1) विरोधः ; (2) प्रतिद्वन्द्वम् ; (3) पर्य-द्वन्द्वम्.

ANTAGONIST : (1) विरोधिन् (f. नी) ; (2) प्रतिद्विन् (f. नी) ; (3) पर्यवस्थात् (f. नी) : v. Opponent.

ANTAGONISTIC : विरोधिन् (f. नी) : v. Opposed.

ANTARCTIC : *दक्षिणकेन्द्रीयः (वा, य) . A. pole *दक्षिणकेन्द्रम्.

ANTECEDENT (adj.) : v. Prior, previous.

ANTECEDENT (subs) : Ph. whose a. s are not known *यस्य पूर्वचरितमविज्ञातम्. II. In logic : पूर्वपक्षः. III. In gram. : *पूर्वसंज्ञा.

ANTECHAMBER : Perh. प्राग्वशः ; *उपशाला.

ANTEDATE : Ph. : he a. d the letter *अग्रिमदिनस्य पत्रे सन्निवेशयामास.

ANTEDELUVIAN : प्रलयपूर्वकालीनः (जा, नं) .

ANTELOPE : (1) कृष्णवर्णः (the black spotted a.) ; (2) रङ्गवर्णः (the painted a.) ; (3) मृगः (f. नी) (the general term for a. s, deer etc.)

ANTENNA : Of insects : Perh. शृङ्खलम्.

ANTERIOR : I. Preceding in time : v. Prior, previous. II. Befor in place : अग्रः : (ग्रा, प्र) , the a. part (as of a month) : अग्रभागः.

ANTHEM : (1) सूक्तम् ; (2) स्तोत्रम् : v. Hymn, song.

ANTHER : *परागकोषः.

ANTHOLOGY : कुसुमसंग्रहः (Lit. and Fig.)

ANTHONY'S FIRE : उर्दरः : v. Erysipelas. :

ANTIBILIOUS : पित्तघ्नः (घ्नी, घ्न) .

ANTICHRIST : The great adversary of Christ : *प्रतिकृष्टः.

ANTICIPATE (v.t.) : I. To foresee : Ph. old men can a. what is coming दृढबुद्धिरनागतं पर्यति Vi. ; even a. ing his death तस्य भाविमरणं जानन्नपि. II. To be before in doing : Ph. I a. d his designs by removing to London *तत्पराशयं निरूप्य लण्डनम् गताम् ; Scipio a. d Hannibal in crossing the Po. *हेनिबालस्याभिप्रायं ज्ञात्वा सिपियः प्रागेव पोन्दीमुत्ततार.

ANTICIPATION : Expr. by circumlo. : v. To anticipate.

ANTIDOTE : I. Any remedy : q.v. : प्रतिकारः. II. For poison : विषघ्नौषधम्. A dealer in a. s : (1) विषवैद्यः ; (2) जाह्नलिकः ; (3) बरेन्द्रः. III. For fever : ज्वरघ्नौषधम्.

ANTIMONY : (1) क्षोतोद्भवम् ; (2) कार्पोरम् ; (3) सौविरम् ; (4) यामुनम्. These words properly mean sulphuret of a.

ANTIPATHY : विद्वेषः : Hatred, aversion.

ANTIPHRAIS : Nearest word निहतार्थत्वम्, Sah. vii. ; *विपरीतार्थत्वम्.

ANTIPODES : I. The opposite part of the globe : *प्रतिलोमम् ; भूगोलस्वाधोभागम्. II. Those who inhabit it : *प्रतिलोमा. Ph. the a. and those who live in other parts of the globe, live just as comfortably as we do here अनाकुलास्तिर्यग्भवः स्थितारश्च तिष्ठन्ति ते तत्र यव यथात्र, S.s.

ANTIQUARIAN (adj.) : Ph. a. knowledge प्राक्कालीनविषयविज्ञानम्.

ANTIQUARIAN, ANTIQUARY (subs) : *प्राक्कालीनविषयेषु परिष्ठतः ; जमिष्ठः, etc. (f).

ANTIQUATED (adj.) : अग्रचलितः (ता, त) : v. Obsolete, oldfashioned.

ANTIQUÉ (adj.) : प्राचीनः (जा, नं) : v. Ancient, old.

ANTIQUÉ (subs) : (1) प्राचीनद्रव्यम् (f) ; (2) पुराणद्रव्यम् (f).

ANTIQUITY : I. The ancients : (1) वृद्धाः (m. pl.) ; (2) पूर्वं (m. pl.) ; (3) चिरन्तनाः (m. pl.) ; (4) प्राचीनाः or प्राचीनलोकाः (m.pl.) etc. II. The ancient time : (1) प्राक्कालः ; (2) पूर्वकालः. III. Ancientness : (1) प्राचीनत्वम् ; (2) पुराणत्वम् ; (3) पुरातनत्वम्. IV. The remains of a. : (1) प्राचीनद्रव्यम् (an old thing) ; (2) प्राक्कालीनविषयः (= antiquarian subject).

ANTITHESIS : nearest word विरोधः, Sah. x.

ANTITYPE : आदर्शः.

ANTLER : हरिणशृङ्गम् (or simp. शृङ्गम् when the meaning is clear).

ANTLERED : शृङ्गिन् (f. नी) : v. Horned.

ANTONOMASIA : लक्षणा.

ANUS : (1) गुदम् ; (2) गुह्यम् ; (3) पायुः ; (4) अपानम्.

ANVIL : (1) शूभिः (m.) ; (2) सुर्मी (f.).

ANXIETY : उद्वेगः ; (2) उद्वेगः (restless a.) ; (3) चिन्ता : v. Care ; (4) व्याकुलता : v. Agitation ; (5) उद्वेकिका ; (6) रपरपकः (rare).

ANXIOUS : I. Beset with anxiety : (1) उद्वेकितः (ता, त) ; (2) उद्विग्नः (ग्रा, ग्र) ; (3) व्याकुलः (जा,

लं); (4) चिन्तितः (ता, तं); II. Solicitous, eager : (1) व्यग्रः (प्रा, प्र); (2) उत्सुकः (का, कं). III. Causing anxiety : (1) उद्वेगकरः (री, रं); (2) उत्कण्ठाग्रहः (दा, दं).

ANXIOUS, TO BE : उन्मनायते (nomi.), a. to see दर्शनायोन्मनायमानः, D.

ANXIOUSLY : I. With anxiety : (1) सोत्कण्ठम् ; (2) सोद्वेगम् ; (3) by the adj. v. Anxious (I).

II. Eagerly : by the adj. : v. Anxious (II.)

ANY : (1) कश्चित् (काचित्, किञ्चित्), have you got a. one named Vimardaka किमस्ति कश्चिद्विमर्दको नामात्रमवतः ; D. ii. : is there a. doubt about it किमत्र काचिद्व्यतिः Vi. : I could not find a. thing in the house गृहं प्रविश्य न किञ्चिन्मया समासादितम्, Mr. iii. ; (2) कोऽपि, (कापि, किमपि), a. one else अन्यः कोऽपि etc. ; (3) कश्चन (काचन, किञ्चन) (rare). Ph. in the ab-sense of a. witness साक्ष्यमात्रे ; without a. wisdom ज्ञानं विना ; what power has Dhananjaya or a. body else even to take the name of your son का शक्तिरस्ति धनञ्जयस्यान्यस्य वा नामापि ग्रहीतुं ते तनयस्य, Vi. ii. N.B. When a. means any one or anything whatever, it is expr. : (a) by यः कश्चित् etc. a. one could be a witness in a house or in a forest अन्तर्वेश्मन्यरये वा यः कश्चित् साक्ष्यं जुयात्, M. viii. 69. ; I want to give even the gold bracelet of my hand to a. one (I meet) स्वहस्तस्यमपि सुवर्णकङ्कणं यस्मैकस्मैचिद्दातुमिच्छामि ; (b) by यः.....सः etc., they can attack a. number of horsemen *यावानश्ववारानधिगच्छन्ति तावानेवामियोक्तुं शक्नुवन्ति.

ANYHOW : (1) येल केन प्रकारेण ; (2) यथा तथा.

ANY LONGER, ANY MORE : (1) इतः परम् (= from this time) ; (2) ततः परम् (= from that time). I will not think any more of other girls न चिन्तयेमिहः परमितरनारी, D. iii.

ANYWHERE : (1) कुत्रापि, a. else अन्यत्र कुत्रापि ; (2) कश्चिदपि, N. kiii. 55. Ph. go a. you like गच्छ यदेच्छम्, N. i. 143. ; die a. you like यत्र तत्र वा प्राप्त्यागं कुरु, Vi. vi. ; I do not allow you to go a. else from here इतोऽन्यतो न वो गन्तुमनुमन्ये, Sa. iiiii.

AORIST : no equiv. : अनन्तनभूतः (= indefinite past).

AORTA : हृदयस्य बावकोपनिर्मिता रक्तवाहा दृढवाही.

APACE : सत्वरम् : v. Quickly, rapidly.

APART : I. Separately : q.v. : पृथक्. II. At a distance : दूरे. III. Privately : (1) विजने ; (2) निवृत्तम्. Ph. : a. from this, there is no other fault in the man. यत्तदभिज्ञस्तस्य दोषो नास्ति.

APARTMENT : कोठः ; v. Room. The inner a.s. अन्तःपुरम्. The attendants on the inner a.s. अन्तःपुरिकाः पुत्राः D. I.

APATHETIC : I. Void of passion : (1) बीतरागः (गा, गं) ; (2) बीतस्पृहः (हा, हं) ; (3) निस्पृहः (हा, हं) ; (4) उदासः (सा, सं) ; (5) विरागिन् (f. नी). II. Indifferent : q.v.

APATHY : I. Stoicism : (1) वेराग्यम् ; (2) बीदास्यम्. II. Indifference.

APE (subs.) : पुच्छहीनो बालरः ; कपिभेदः.

APE (v.t.) : v. To imitate, copy.

APERIENT : I. Adj. रेचकः (की, कं). II. Subs. : रेचकः : v. Purgative.

APERTURE : (1) छिद्रम् ; (2) रन्ध्रम् ; v. Opening, fissure.

APEX : (1) चूडा ; (2) शिखरम् : v. Tip, point.

APHORISM : (1) सूत्रम् ; (2) वचनम् : v. Maxim.

APHORISTIC : Ph. the method of the book is a. *सूत्रैर्ग्रहितो ग्रन्थः.

APIARY : *मधुमक्षिकाशाला : v. Bee-hive.

APIECE : एकैकः (का, कं) : v. Each.

APISH : v. Foolish, foppish.

APOCALYPSE : प्रकाशनम् : v. Revelation.

APOCOPE : *अन्त्याक्षरलोपः ; *अन्त्याक्षरलोपालङ्कारः.

APOCRYPHA : कृष्टीयोपवेदः ; *उपधर्मपुस्तकम्.

APOGEE : उच्चः ; चन्द्रकान्तिमण्डलस्य पृथिव्या दृष्टिः पदम्.

APOLOGIZE : (1) क्षमां प्रार्थयते or याचते ; (2) मर्षयति (सू, c. 10.), a. to the king for what we said amongst ourselves against etiquette मर्षयत लोकपालं यदस्माभिर्विश्वप्रलापिनीमिच्छन्चारातिक्रमेण मणितम्. Sa. iii. ; (3) अनुनयति (नी, c. 1.) (= to propitiate).

APOLOGUE : कथा : v. Fable.

APOLOGY : I. An excuse for a fault : Ph. to make an a. क्षमाप्रार्थनां करोति ; to accept an a. अनुनयवचनं परिगृह्णाति (after ge.) : v. Excuse.

II. An apologetic treatise ; *no equiv.* :

*प्रतिवादः.

APOPHTHEGM : (1) वचनम् : (2) वाक्यम् : v. Saying, maxim.

APOPLECTIC : I. subs. : सन्वासरोगिन् (f. नी).

II. Adj. : Expr. by tat. comp.

APOPLEXY : सन्वासरोगः.

APOSTASY : (1) स्वधर्मत्यागः (= abandonment of one's religion) ; (2) स्वमतत्यागः (= a. of one's principles) ; (3) परधर्माग्रहः (taking another religion) : v. Desertion.

APOSTATE : (1) *स्वधर्मत्यागिन् (f. नी) ; (2) यः (या, यत्) स्वधर्मं स्वमतं स्वधर्मं वा परित्यज्य परधर्मं, परमतं, परपक्षं वा अवलम्बते, आग्रहयति, etc.

APOSTATIZE : स्वधर्मं, स्वमतं, स्वपक्षं वा त्यजति, परित्यजति ; स्वधर्मात् स्वमतात् वा अग्रहते (अग्रस्, c. 1.), च्यवते (च्यु, c. 1.).

APOSTLE : (1) *ईश्वरदूतः ; (2) महर्षिः. A. -Ship *ईश्वरदौत्यम्.

APOSTROPHE : I. In Rhe. : सम्बोधनम्. II. In gram. : *अभिनिधानम्.

APOSTROPHIZE : (1) सम्बोधयति (c. of वृत्) ; (2) आह्वयति (हे, c. 1.). : v. To address.

APOTHECARY : (1) *औषधकारः ; (2) मिषन् (m) (= physician, q.v.).

APOTHEOSIS : v. Deification.

APPAL : बि-त्रासयति, सं-, (c. of त्रस्) : v. To terrify.

APPARATUS : उपकरणम् : v. Tools, instruments.

APPAREL (subs.) : परिच्छदः : v. Dress, attire.

APPAREL (v.) : v. To dress, clothe, attire.

APPARENT (adj.) : I. Visible : q.v. प्रादुर्भूत.

(ता, तं). II. Evident, clear : q.v. : (1) व्यक्तः (जा, ज) ; (2) स्पष्टः (दा, द) ; (3) स्पष्टः (दा, द).

III. Seeming (as opposed to real) : (1)

प्रकारः (ता, तं) ; (2) प्रकटः (दा, द) ; (3) बाह्यः

(बा, बा) (= external, q.v.) : v. Feigned, false.

APPARENTLY : I. Plainly, clearly : q.v. :

व्यक्तम्. II. Ostensibly, seemingly : (1)

प्रकारः ; (2) प्रकटः, Si. xvi. 19. ; (3) बहिः

(=externally, q.v.), a. sweet, but really unfriendly मधुरं बहिरन्तरविषयं, Si. xvi. 17.

APPARITION : I. Appearance : q.v. II. A ghost, phantom : q.v. : दृश्यः.

APPARITOR : no equiv. : दूतः ; अनुपस्थितः.

APPEAL (subs.) : I. Leg. t.t. : *पुनर्विचारप्रार्थना.

A court of a. *ये प्राद्विवाकाः पुनर्विचारप्रार्थनां मोक्षमर्हन्ति or मृष्यन्ति. II. Reference to some one as an authority or witness : Ph. to make an a. to प्रमादयति (nomi.). III. Resort, recourse : q.v. IV. An address of entreaty : प्रार्थना.

APPEAL (v.i.) : I. Leg. t.t. : पुनर्विचारं प्रार्थयते (अर्थ, c. 10.). II. To refer to another as an authority : प्रमादयति : Ph. I a. to gods about it अत्र विषये मम देवाः साक्षिणस्तित्ति. III. To implore, entreat : q.v. IV. To excite, affect : q.v.

APPEAR (v.i.) : I. To be visible : (1) आविर्भवति or प्रादुर्भवति, a herd of deer a.ed मुगानां दृग्मादिविर्भूय, R. ix. 55. ; (2) प्रादुरस्ति (अस्, c. 1.) R. xi. 63. ; (3) दृश्यते, अभि-, प्रति-, (pass. of दृश्) (=to be seen) not restricted to real life as (1) and (2). ; a swan a. ed in their dream तयोः स्वप्ने कश्चिज्जातपादः प्रत्यक्षयत, D. i. II. To show one's self : Ph. she does not a. before me सा मत्समक्षं नागच्छति (not दर्शनं ददाति, see R. xix. 7.). III. To be out : निर्गच्छति, an article a. ed in the Induprakāsha about so and so *अनुकविषयकः प्रबन्ध इन्दुप्रकाशपत्रिकायां निर्गतः. IV. Leg. t.t. : to be present : (1) उपस्थिति (लो, c. 1.) ; (2) Perh. दर्शनं ददाति. V. To seem : q.v. प्रतिमाति (मा, c. 2.). VI. To be evident or clear : q.v.

APPEARANCE : I. The act of becoming visible ; (1) आविर्भावः (=actual a. especially of invisible spirits), who wants to make his a. (in this world) दृग्मादिविर्भावमिच्छति, Mah. ; (2) by the verb : v. To appear (I) ; (3) प्रादुर्भावः (rare), Kuv. II. Act of being present : (1) उपस्थितिः ; (2) दर्शनम्, he who stands a security for one's a. यो वस्त्व प्रतिभूतिरुद्देशनाय. M. viii. 58. III. personal a. : (1) आकारः ; (2) जातिः.. of good a. : सुखः (स्वा, स्व). IV. Semblance, mere show :

Ph. *outward a.* बाह्यकृतिः ; *has an a. of justice* न्यायनिवाहमासते, Ki. xiv. 7. : v. Apparently (II). V. A phenomenon : q.v. : VI. Probability, likelihood : q.v.

APPEASABLE : शमनीयः (वा, वं) : v. Placable.

APPEASE : (1) शमयति, प्र-, उप-, (c. of शम्) ; (2) सान्त्वयति, उप-, परि-, (सान्त्व, c. 10) : v. Calm, propitiate.

APPEASED, TO BE : (1) शाम्यति (शम्, c. 4.) ; (2) प्र-सीदति (सद्, c. 1.).

APPEASER : शमयिता ; प्रशमयिता. v. To appease.

APPEASING (subs.) : (1) शान्तिः ; (2) प्रशान्तिः ; (3) सान्त्वना.

APPELLANT : *पुनर्विचारप्राधिन् (f. नी) ; निदेश-मन्त्राधिन् (f. नी).

APPELLATE: Ph. *a. jurisdiction* *पुनर्विचाराधिकारः ; *a. court* ये प्राद्विवाकाः पुनर्विचारप्रार्थनां श्रोतुमर्हन्ति.

APPELLATION : नामधेयम् ; v. Name.

APPELLATIVE : i.e. common : (1) साधारणः (वा, वं) ; (2) सामान्यः (न्या, न्यं).

APPEND : अनुबध्नाति (बन्ध, c. 9.) (?) .

APPENDAGE : Ph. *a house with its a. s* *सोपकरणं शुद्धं ; *virtue is an a. of belief in God* *सदाचार आस्तित्वबुद्धिमुपबध्नाति, v. Concomitant.

APPENDIX : परिशिष्टम्.

APPERTAIN : v. To belong. *A. ing to* : v. belonging to.

APPETENCE : v. Appetite, desire.

APPETITE : I. Any mental desire : (1) कामः ; (2) रागः ; v. Desire, longing. II. actual desire for food : (1) कुषा ; (2) कुक्षुता ; (3) अशनाया.

APPLAUD : (1) प्रशंसति (शंस, c. 1-) v. To praise ; (2) गायति, उपगायति (गै, c. 1-) Ki. xvii. 47. ; (3) बन्धते, परि-, (बन्ध, c. 1.), *a. ed by the chiefs of the clans* गणपतिभिः परिवन्धितेन, Ki.

APPLAUSE : I. Acclamation : q.v. : प्रशंसावाचः (f. pl.). II. Praise : q.v. प्रशंसा. N.B. Clapping the hands is not a sign of a. in Sanskrit, but the reverse, Si. xv. 39.

APPLE : I. A tree : *आतापवृक्षः. II. Its fruits : आतापफलम्. III. Of the eye : तारा : v. Pupil.

APPLIANCE : I. Application : q.v. II. In pl., instruments : q.v. : उपकरणानि. (n. pl.).

APPLICABILITY : Expr. by circumlo. : v. Applicable, apply (v.i.) (I).

APPLICABLE : लगत् (f. स्त्री), *the fine-toothed (lady) hearing the whole speech equally a. to Indra and Nala* आकर्ष्य तुल्यमखिलां सुदती लगन्ती-माखण्डलेऽपि च नलेऽपि च वाचमेतां, N. iii. 8. Ph. *equally a. to Yama and Nala* शमननैषधयोः समानः N. iii. 20. ; *to be a.* लगति (लग्, c. 1) (with loc.).

APPLICANT : (1) अर्थी ; (2) प्रार्थयिता ; (3) याचकः : v. Petitioner.

APPLICATION (subs.) : I. The act of putting to : प्रयोगः, सम्प्रयोगः, *by the a. of fire or heat* अग्न्यातप-संप्रयोगात्, R. v. 54. II. The thing applied : प्रयोगः, *should seize (them) by wet leather or by other a. s* आद्र्चर्मणान्यैर्वा प्रयोगैर्गृहीयात्, Sr. III. Petition : q.v. : (1) प्रार्थना ; (2) याचना. IV. attention, assiduity : q.v. : (1) अग्निनिवेशः ; (2) मनोयोगः. V. Use, employment ; प्रयोगः Ki. VI. Relation, reference : q.v.

APPLY (v.i.) : I. Refer or relate to : (1) लगति (लग्, c. 1) (with loc.) N. xiii. 8. ; (2) वर्तते (वृत्, c. 1) (only in certain cases), *here the word 'light' a. s to God* अत्र ज्योतिःशब्दः ब्रह्मणि वर्तते, S. iii. 40. II. To solicit, have recourse to : q.v. : प्रार्थयते (अर्थ, c. 10.).

APPLY (v.t.) : I. To lay or put on : (1) प्रयोजयति or युनक्ति or युंक्ते (युज्, c. 10. and 7.), *do not a. liniment at night* नालेपं रात्रौ प्रयुञ्जीत, Sr. ; (2) नि-वेशयति (c. विश्), *a. ing the shell to his lower lip* अषरोष्ठे जलजं निवेशय, R. vii. 63. Ph. : *a. ing the bit to your mouth* खलीनं मुले प्रक्षिप्य, P. iv. 7. ; *he a. d his hand to my breast* स मनोरसि हस्तं ददौ. II. To use, refer : प्रयोजयति or युनक्ति, or युंक्ते, *we a. the words like 'sun' to it* तस्मिन्नादित्यादयः शब्दाः प्रयुज्यन्ते, S. iii. 32. III. To use for a particular purpose, to devote : प्रयोजयति. IV. To fix closely, incline : मनो यच्छति (दा, c. 1), ददाति (दा, c. 3), निदधाति (धा, c. 3), or युनक्ति (युज्, c. 7).

APPOINT (v.t.) : I. To make or nominate : (1) युनक्ति or युंक्ते, नि-, विनि-, (युज्, c. 7), *as*

a king a. s. officers over villages etc. बवा राजा ग्रामादिष्वधिकृतान्निनिबुद्धे, Up. ; (2) करोति (क, c. 8) v. To make ; (3) निदधाति, सधि-, (वा, c. 3) Ki. i. 22. v. To place ; (4) व्या-दिशति (दिश्, c. 6) Ku. iii. 13. v. To order. II. To ordain, prescribe : q.v. : निर्दिशति.

APPOINTED, WELL : i.e. *well equipped* : (1) सुसज्जितः (ता, तं) ; (2) परिकल्पितः (ता, तं).

APPOINTMENT : I. The act of appointing : (1) नियोगः ; (2) विनियोगः. II. Station, position : पदम्. III. Stipulation, agreement : q.v. समयः (rare in this sense). IV. A command, decree : q.v. : नियोगः. v. Equipment : q.v. सज्जा.

APPORTION : वि-भजति, प्रवि-, संवि-, (मन् c. 1) : v. To distribute, allot.

APPORTIONMENT : (1) विभागः (= distribution, q.v.) ; (2) परिकल्पनम् (= assignment, q.v.).

APPOSITE : (1) उपयुक्तः (का, कं) ; (2) उपपन्नः (जा, जं) ; (3) सज्जतः (ता, तं) : v. Suitable, Fit, pertinent.

APPOSITELY : (1) Expr. by the adj. ; (2) स्थाने ; (3) प्रस्तावसम्पन्नम्.

APPOSITENESS : Ph. *your remark is characterized by a. सज्जतं तव भाषितम्* : v. Apposite.

APPOSITION : एकान्वयः (१).

APPRAISE (v.t.) : मूल्यं निरूपयति (रूप्, c. 10), निर्धारयति (वृ, c. 10).

APPRAISEMENT : (1) मूल्यनिरूपणम् ; (2) मूल्यनिर्धारणम् : v. Valuation.

APPRAISER : (1) मूल्यनिरूपकः ; (2) मूल्यनिर्धारकः : v. Valuer.

APPRECIABLE : उपलभ्यः (ब्या, भ्यं) (= perceptible, q.v.).

APPRECIATE : (1) मूल्यं or गुणगुणं जानाति (ज्ञा, c. 9), अवगच्छति (गम्, c. 1) ; (2) बहुमन्यते (मन्, c. 4) (= to think much of).

APPRECIATION : (1) मूल्यविज्ञानम् (१) ; (2) गुणगुणविज्ञानम् (१).

APPREHEND : I. To arrest : q.v. : (1) परति (वृ, c. 1) ; (2) गृह्णाति (ग्रह्, c. 9). II. To comprehend, conceive : q.v. : (1) उपलभते (लभ्, c. 1.) ; (2) अवगच्छति (गम्, c. 1.)

III. To believe, suppose : q.v. : शङ्कते (शङ्, c. 1), *I a. Bharata has come out to meet me शङ्के.....प्रत्युद्गतो मां भरतः*, R. xiii. 64.

IV. To fear शङ्कते, भा-, वि-, परि-, a. ing defeat from you विशङ्कमानो ममतः परमर्ष, Ki. i. 7.

APPREHENSION : I. The act of seizing : (1) ग्रहणम् ; (2) धृतिः (rare). II. Arrest : q.v. : आसेधः. III. Conception, comprehension, understanding : q.v. : Ph. *a man of quick a. तीक्ष्णबुद्धिः, a man of dull a. स्थूलबुद्धिः*. IV. Opinion, notion : q.v. : मतम्. V. Fear of future evil : (1) शङ्का ; (2) आशङ्का.

APPREHENSIVE : (1) शङ्कितः (ता, तं) ; (2) शङ्कान्वितः (ता, तं). *to be a. शङ्कते*.

APPRENTICE (subs) : no equiv. : अन्तेवासिन् (f. नी) (=disciple) may be used.

APPRENTICE (v) : Ph. *he was a. d to me for five years* *पञ्चवर्षपर्यन्तं समयं नियमबद्धोऽन्तेवास्यासीद.

APPRENTICESHIP : अन्तेवासित्वम्. (१) ; नियमबद्धोऽन्तेवासित्वम्.

APPRISE OF : वि-ज्ञापयति (c. of ज्ञा) : v. To inform.

APPROACH (v.) : I. To come or go near : (1) उप-सर्पति (सप्, c. 1) ; (2) उप-सरति, ससृप-, (सृ, c. 1) ; (3) उप-सीदति, उपा-, (सद्, c. 1) ; (4) समीपं, निकटं, etc. गच्छति (गम्, c. 1), याति (या, c. 2), etc. : v. Go near ; (5) उप-गच्छति, ससृप-. N.B. Observe that समीपं etc. are cons. with the gen., all the other verbs take the acc. II. To approximate, resemble : q.v.

APPROACH (subs) : I. The act of approaching : (1) आसन्नता (= the act of being near) ; (2) उपागमः ; (3) आगमः (= arrival). II. A means of a. ing : (1) उपसर्पणमार्गः (१) ; (2) उपागमद्वारम् (१).

APPROACHABLE : उपसर्पणीयः (या, यं) : v. Accessible.

APPROACHING (part. adj.) : (1) आसन्नः (जा, जं), *whose death was a. आसन्नशरीरपातः*, Ku. iii. 44 ; (2) अन्यर्षः (र्भा, र्भं), *a. separation, अन्यर्षविरहः*, K. ; (3) उपोदः (दा, दं), Ki. xvii. 54. ; (4) सञ्जिह्वः (ष्टा, ष्टं).

APPROBATION : I. Acclamation : (1) वन्द्यवाद् ; (2) साजुवाद्, *you will receive a. throughout the world* वायव संसारमण्डलमवाप्नुहि साजुवादद्, Si. xiv.

87. II. Assent, approval : q.v.

APPROPRIATE (v.t.) : I. To set apart for a particular purpose : (1) नि-बोजयति, विनि-म, (बुज्, c. 10.) ; (2) उप-कल्पयति (कृप्, c.10.).

II. To take to one's self : (1) आत्मसात् करोति (कृ, c. 8.), *what princes strive to a. even by misdeeds* दुरितैरपि कर्तुमात्मसात् प्रयतन्ते नृपसूनुवो हि यद्, R. viii. 2 ; (2) स्वायत्तः (ता, तं) or स्वाधीनः (ना, नं) (agreeing with the object) करोति, M. n. (not very common).

APPROPRIATE (adj.) : I. Apposite, suitable : q.v. : उपपन्नः (ता, तं), *this epithet is very a. for the breeze* उपपन्न विशेषणमस्य वायोः V. ii. II. Peculiar : q.v.

APPROPRIATELY : (1) उपपन्नम् ; (2) युक्तम् : v. Fitly, suitably.

APPROPRIATENESS : Fitness : suitability.

APPROPRIATION : (1) प्रयोगः ; (2) विनियोगः ; (3) उपकल्पनम् (†).

APPROVAL : (1) अनुमोदनम् (rare) ; (2) सम्मतिः (= assent) ; (3) by the verb, *you have received my a.* मयानुमोदितोऽसि : v. Also approbation.

APPROVE : I. To be pleased with : (1) अनु-मोदते (मुद्, c. 1) (gen. with the acc. of the person whose measures etc. are a. d), *none of his brothers could oppose or a. (his determination)* न कश्चन भ्रातृषु तेषु शक्तो निषेद्धमासीदनुमोदितुं वा. R. xiv. 43 ; *without obtaining a. al of my mother* मातृभाननुमोदिता ; K. ; (2) रोचते, अमि- (रुच्, c. 1) (with dat. of the person who a. s), *if you ask me, I do not a. even of their quarrel* यदि मां पृच्छसि तदैतेषां विवाद एव न मे रोचते, Mal. i. ; (3) अनु-मन्यते (मन्, c. 4) (rare in this sense), D. iv. : II. To prove : q.v. III. To commend : q.v.

APPROVED : (1) परीक्षितः (ता, तं) (= tried) ; (2) अमिमत्तः (ता, तं) (= accepted).

APPROVER. leg.t.t. : यः स्वयं दोषं प्रतिपद्य सहायान-प्यभियुज्जति.

APPROXIMATE (adj.) : आसन्नः (ता, तं) : v. Near, next.

APPROXIMATE (v.) : I. To approach : q.v. II. To resemble : q.v.

APPROXIMATION : Ph. *this is only an a. to truth* *एतन्ने दिष्टमेव सत्यस्य : v. Near, next.

APRICOT : सुत्वाडुः फलविशेषः.

APRIL : उत्तरचैत्रपूर्ववैशाखानुवादीयुत्थीयवत्सरस्य चतुर्थो मासः.

APRON : I. An article of dress : युतकम्. (†)

II. A covering for the legs : *चर्ममयः जङ्घा-प्रच्छदः, जङ्घामाणम्. III. A piece of lead to cover the vent of a cannon : no equiv. पिधानम् (= covering) may be used.

APROPOS : स्थाने : v. Opportunely, seasonably.

APSIS : मन्दोच्चः (मन्दः = the lower a., उच्चः = the higher a.) *The line of apsides :* मन्दोच्चरेखा (†).

APT : I. Fit, suitable : q.v. : उपयुक्तः (ता, तं). II. Inclined, prone : (1) by शीलः (ला, लं) in comp., *a. to forget* विस्मरणशीलः (ला, लं) ; (2) in some cases by a deriv. *a. to break* मङ्गुरः (रा, रं) ; *a. to fall* पातुकः (का, कं), *not a. to perish* अविविनश्यरः (रा, रं). III. Ready, prompt : q.v.

APTITUDE : I. Tendency, propensity : expr. by शीलता or by deriv. : *a. to break* मङ्गुरता : v.

Apt (ii). II. Fitness, Suitableness : q.v. उपयोगिता. III. Readiness in learning : of remarkable a. तीक्ष्णबुद्धिः. (mf.n.) : v. Sharp.

APPLY : (1) यथोचितम् ; (2) यथोपपन्नम् : v. Fitly, suitably.

APPTNESS : v. Aptitude.

AQUA-FORTIS : (nitric acid) : *तीक्ष्णरसः.

AQUARIUS : कुम्भारक्षिः, or simply, कुम्भः.

AQUATIC : I. Pertaining to water : जल (in comp.) : *a. animal* : (1) जलजन्तुः ; (2) यादस् (n). II. Pertaining to water : जलचरः or जलेचरः (री, रं). III. Born in water : (1) जलजः (जा, जं) ; (2) बारिजः (जा, जं) ; etc.

AQUEDUCT : (1) जलप्रवाही ; (2) जलवाहिनी (†).

AQUEOUS : (1) जलमयः (यी, यं) ; (2) अमयः (यी, यं) : v. Watery.

AQUILINE : Ph. *one who has a nose* हुकनासः (सा, तं) ; तुल्यबोधः (ना, नं).

ARABESQUE : *गृहमित्यादावुत्कीर्णकुसुमावलङ्कारविशेषः, भारवालङ्कारः.

ARABLE : (1) कृषियोग्यः (ग्या, ग्यं) ; (2) हल्यः (ह्या, ह्यं). *A. land* : हल्यम्.

ARBITER : I. An arbitrator : q.v. मध्यस्थः. II. A lord, master : ईशः.

ARBITRARILY : (1) स्वेच्छया ; (2) स्वेच्छातः ; (3) स्वकामतः.

ARBITRARY : I. Depending on mere will : Ph. *an a. decision* *इच्छानुरूपो निर्णयः ; *a. conduct* स्वेच्छाचारिता or कामचारिता ; *it was a. on your part to arrest me* *त्वं स्वेच्छया मां धृतवान्. II. Absolute, despotic : (1) स्वेच्छाचारिन् (f. नी) ; (2) कामचारिन् (f. नी) ; (3) उद्दामः (मा, मं) (without any control).

ARBITRATE : निर्णयति (नी, c. 1) : v. To decide.

ARBITRATION : निर्णयः (= decision : q.v.).

ARBITRATOR : मध्यस्थः : v. Umpire.

ARBOUR : (1) कुञ्जः ; (2) निकुञ्जः : v. Bower.

ARC : वृत्तसङ्घट्टम् (a. of a circle) : v. Arch.

ARCADE : Perh. तोरणगृहम्.

ARCH (subs.) तोरण (mn) (properly = an arched gateway, but may, by analogy, be applied to other arches).

ARCH (v) : I. To cover with an arch : तोरणं न्यत्यति (अस्, c. 4) (after Mu.) or तोरणेन प्रच्छादयति (छद् c. 10). II. To bend, curve : q.v.

ARCH (adj.) : चतुरः (रा, रं) : v. Cunning, sly.

ARCHAEOLOGIST : *पुराणसाहित्यविद् ; प्राक्कालीनसाहित्यादिविषयेषु पण्डितः.

ARCHAEOLOGY : *पुराणसाहित्यम् ; प्राक्कालीनसाहित्यादिविषयका विद्या.

ARCHAISM : *प्राचीनप्रयोगः : A. s occurring in the Mahābhārata, Rāmāyana, Manu, etc. are called *आर्षप्रयोगः*.

ARCHANGEL : *ईश्वरस्य प्रधानदूतः.

ARCHBISHOP : *कुट्टीयसम्प्रदायेषु सर्वप्रधानाचार्यः.

ARCHBISHOPRIC : *कुट्टीयसम्प्रदायेषु यः सर्वप्रधानाचार्यः, तस्याधिकारः.

ARCHDEACON : *ईश्वरदूते विश्वस्य निम्नस्त्वो धर्मोपासकः.

ARCHDEACONRY : I. The office of an archdeacon : *आर्चदिकनपदम्. II. His residence : *आर्चदिकनावासः. III. His jurisdiction *आर्चदिकनस्याधिकारः.

ARCHDUCY : Ph. *a. of Baden* बादेनराज्यम् : v. Kingdom.

ARCHDUKE (m.), Archduches (f.) : उपाधिविशेषः ; *उपरानः (m), उपराज्ञी (f.).

ARCHED : I. Covered with an arch : न्यस्ततोरणः (ना, नं) (†), *an a. gateway* तोरणम्. II. In the form of an arch, curved : (1) मुग्नः (गा, गं) ; (2) कुञ्चितः (ता, तं).

ARCHER : I. A bowman : q.v. : धानुक्. II. The constellation : धनुस् (n.)

ARCHERY : (1) धनुर्विद्या (the art) ; (2) शराम्यासः (the practice).

ARCHETYPE : आदर्शः : v. Pattern, model.

ARCHIEPISCOPAL : i. e. belonging to an archbishop : expr. by tat. comp.

ARCHIPELAGO : द्वीपसमूहः ; द्वीपसङ्घट्टतः ; etc.

ARCHITECT : I. Lit. : (1) वास्तुविद्योपजीविन् (m), K. b. ; (2) स्वपतिः, P. i. 1. ; (3) शिल्पिन् (n.) (= artisan, but may be appropriately used when the sense is clear), R. II. Fig. : a maker : q.v. : कर्ता.

ARCHITECTURAL : expr. by comp., *a. skill* निर्माणकौशलम्.

ARCHITECTURE : (1) वास्तुविद्या ; (2) गृहनिर्माणशिल्पम् (†) ; (3) शिल्पम् (when the sense is clear). Si. iii. 35.

ARCHITRAVE : no equiv. : *उपस्तम्भः.

ARCHIVES : I. Records : *प्राचीनपत्रसङ्ग्रहः. II. The place where they are kept : *प्राचीनपत्रागारम्.

ARCHLY : (1) चतुरम् ; (2) विदग्धम्.

ARCHNESS : (1) चातुर्यम् ; (2) चातुरी ; (3) वैदग्ध्यम्.

ARCTIC : *उत्तरकेन्द्रीयः (या, यं) : *the a. pole* उत्तरकेन्द्रम्.

ARDENCY : v. Ardour.

ARDENT : I. Fiery, hot : q.v. : प्रवण्डः (ण्डा, ण्डं). II. Eager : Ph. *a. eyes* (of a lover) सतृप्नयने. III. Warm, affectionate : अत्यन्तः (न्ता, न्तं) or निरतिशयः (या, यं) (= excessive), *a. love*

निरतिशयानुरागः : Ph. *a. vows* (of a lover) रूपवाः (m. pl.).

ARDENTLY : उत्तुङ्ग (as in gazing); (2) अत्यन्त (= excessively).

ARDOUR : I. Heat : q.v. उत्तापः. II. Warmth, eagerness : उत्साहः; with *a. सोत्साहः*. Ph. *the a. of his love* तस्य निरतिशयानुरागः.

ARDUOUS : I. Lofty : q.v. II. Difficult : q.v. दुष्करः (रा, रं).

ARDUOUSNESS : v. Difficulty.

AREA I. Outer *a.* : अङ्गनम् : v. Yard. II. Inner *a.* प्रकोष्ठः. III. In geo. फलम्, *a. of a circle* वृत्तक्षेत्रफलम्; *a. of a triangle* त्रिभुजफलम्, Li.

ARENA : (1) रङ्गः; (2) रङ्गभूमिः; (3) अल्लावतः (rare).

ARGILLACEOUS : v. Clayey.

ARGONAUTIC : Ph. *a. expedition* *कनकोर्णान्वेषणाय जेसनस्य कस्मिन् प्रति यात्रा.

ARGOSY : बह्वौविशेषः : v. Merchantman.

ARGUE (v.i.) : I. To reason : तर्कयति, वि- (तर्क, c. 10) or तर्क करोति II. To infer : q.v. : (1) तर्कयति; ऊहते (ऊह, c. 1).

ARGUE (v.t.) : I. To discuss : Ph. *he a. d the cause very ably* *स युक्तिं प्रदर्श्य सुनिपुणं तर्कयामास. II. To prove or evince : q.v.

ARGUMENT : I. A process of reasoning : (1) तर्कः; (2) वितर्कः. II. Any reason alleged : (1) युक्तिः, *when all a. s fail* युक्तिष्वप्यवसन्नासु; (2) उपपत्तिः Ki. ii. 23. III. A debate, discussion : q.v. : वादानुवादः. IV. The subject of a discourse, etc. : Ph. *I will give the a. (of the play)* संक्षेपत इतिवृत्तमभिधीयते, Tārānāth : v. Subect. v. An abstract summary : q.v.

ARGUMENTATION : तर्कः : v. Reasoning.

ARGUMENTATIVE : तार्किकः (की, कं) : Ph. *it is a. of almighty power in the creator* एतदीश्वरस्य सर्वशक्तित्वं प्रदर्शयति.

ARID : (1) शुष्कः (ष्का, ष्कं); (2) परिशुष्कः (ष्का, ष्कं) : v. Dry, parched.

ARIDITY : शुष्कता : v. Dryness.

ARIES : a constellation : मेघः; मेघराशिः.

ARIGHT : (1) युक्तम्, (2) यथोचितम्; (3) सम्यक्.

ARISE : (1) उदेति (इ, c. 2); (2) उद्गच्छति (गम्, c. 1) : v. To rise, produce (iv). N.B.

These two verbs are used in all the senses the English verb : *a. ing from the seat* वासनादुच्चन्, Ki. ii. 57. ; *the moon arose* उद्गात् सुवासुतिः, K. ; *does (not) your fear a., maiden* उदेति ते भीरपि किञ्च बाले, N. iii. 13.

ARISING FROM (as adj.) : (1) जः (जा, जं) or जनितः (ता, तं) (in comp.), *the infamy a. from the assassination of Parvatesvara* पर्वतेश्वरविनाशजनितस्यायशसः, Mu. iii. ; (2) भवः, उद्भवः, प्रभवः (वा, वं) (in comp.), *the darkness a. from youth is very impervious* अतिगहनं तमो यौवनप्रभवम्, K. ; (3) उत्पन्नः, समुत्पन्नः (त्पा, त्थं), *bodily pains are those a. from diseases etc.* तत्र शरीरं व्याध्यास्तुत्पन्नम्, S. p. b.

ARISTOCRACY : I. A form of Government : *कुलीनशासनम् or कुलीनप्रभुत्वम्. II. The persons of whom it is composed *कुलीनसम्प्रदायः or राज्यशासककुलीनवर्गः.

ARISTOCRAT : I. A member of an aristocracy : *कुलीनः. II. One who supports aristocracy : *कुलीनशासनसमर्थकः.

ARISTOCRATIC : Ph. *a. government*. *कुलीनशासनम्; *a. pride* कुलामिमानः; *of a family* कुलीनः (ना, नं) or अभिजातः (ता, तं).

ARITHMETIC : (1) अङ्कविद्या; (2) पाटीगणितम्. *The eight rules of a.* परिकर्माष्टकम्.

ARITHMETICAL : (1) अङ्कविद्याविषयकः (का, कं) (relating to a.); (2) अङ्कविद्यानुसारेण (according to the rules of a.).

ARITHMETICIAN : अङ्कविद्याविशारदः (दा, दं) and sim. comp. s.

ARK : I. A vessel : q.v. : (1) नौः; (2) तरणी. II. A chest : (1) पेठिका; (2) बाधारः.

ARM (subs.) : I. Of the human body : (1) भुजः; (2) बाहुः; (3) दोस्; (m); (4) प्रवेष्टः. *A. The fore a.* प्रकोष्ठः. *The upper a.* प्रगण्डः. II. any object analogous to an arm : (a) of a tree शाखा. v. Bough. (b) of a chair : *बाहुः. (c) of the sea or of a river : (1) वङ्कः; (2) वक्रम्. (d) of the polypi : v. Feelers. III. A weapon : v. Arms. IV. A branch of the military service : अङ्गम्. v. Power : q.v.

ARM (v.i.) : I. To take arms : (1) संनद्धति (नद्ध,

c. 4) (= to accoutre), *ordered the generals to a. सेनापतीन् संहनार्थमादिशत्*, Ku. xv. 5.; (2) बस्त्रं गृह्णाति (ग्रह्, c. 9) ; (3) सायुधः (धा, धं) भवति. II. To prepare for war युद्धाय सज्जीभवति.

ARM (v.t.): (1) सन्नाहयति (c. of नह) ; (2) सायुधः (धा, धं) करोति ; (3) सज्जीकरोति (= to equip).

ARMADA : पोतावलिः. v. Fleet.

ARMADILLO : विलेशयः छुद्रजन्तुविशेषः ; *बर्मरः.

ARMAMENT : I. A body of forces equipped for war: बलम्: v. Army, fleet. II. The guns and ammunitions of a man-of-war: युद्धोपकरणानि (n. pl.) (†).

ARMED (adj.): (1) सायुधः (धा, धं) ; (2) सन्नद्धः (डा, डं) (3) सज्जः (ज्जा, ज्जं) (= equipped).

ARMHOLE : (1) कक्षः ; (2) बाहुमूलम् ; (3) युजकोटरः ; (4) कक्षाक्षयः, Vi.

ARMISTICE : (1) अयुद्धम् ; (2) युद्धविरतिः ; and sim. comp. s. Ph. *from filial affection, asked for two days' a. यथाचे पुत्रवात्सल्यादियुद्धं दिवसद्वयम्*; Raj. v. Truce.

ARMLESS : I. Without an arm : (1) अयुजः (जा, जं) ; (2) युजहीनः (ना, नं) ; etc. II. Without weapons : (1) अशस्त्रः (स्त्रा, स्त्रं) ; (2) अनायुधः (धा, धं) ; etc.

ARMLET : बलयः v. Bracelet.

ARMOUR : (1) बर्मन् (n.) ; (2) कवच (mn.) ; (3) वारवाणः ; (4) संनाहः ; (5) कञ्चुकः ; (6) तनुत्रम्. *Chain a. जालिका* (rare).

ARMOURER : शस्त्रकारः ; Perh. असिधारकः.

ARMOURY : (1) आयुधालयम् ; (2) शस्त्रगृहम्.

ARM-PIT : कक्षः ; v. Arm-hole.

ARMS : I. Weapons : (1) शस्त्रम् ; (2) अस्त्रम् ; (3) आयुधः ; (4) हेतिः ; (5) प्रहरणम्. II. War, hostility : q.v. III. Armorial bearings : *कुलचिह्नानि (n. pl.).

ARMY : (1) सैन्यम् ; (2) बलम् ; (3) दण्डबलम् ; (4) पताकिनी ; (5) चम् ; (6) ब्यूहः (an a. in battle array) ; (7) चतुरङ्गबलम् (an a. comprising the four complements, elephants, cars, horse and foot). N.B. सैन्यम् and बलम् are also used in the plural in the 'singular' sense.

AROMA : (1) गन्धः ; (2) सौरभम् ; (3) जामोदः.

AROMATIC : (1) सुगन्धि (mfn.) ; (2) सुगन्धः (न्धा, न्धं) ; (3) सुरभि (mfn.) : v. Fragrant.

AROUND (prep.): परितः (with acc.), a. the altar वेदीं परितः, B. i. 12.

AROUND (adv.): (1) परितः ; (2) सर्वतो, *looking a. सर्वतो विलोक्य*, U. ; (3) समन्ततः, *समन्तात्*, K. ; (4) बिम्बक्, *with sparks scattered all a. बिम्बवित्तुतस्कुलितः*, Ki. xvi. 51.

AROUSE : I. From sleep : प्रबोधयति : v. To awake. II. From inaction (1) उत्तेजयति (तिज्, c. 10), *will go to the island of Mahendra to a. Jāmadagnya* जामदग्न्यमुत्तेजयितुं महेन्द्रद्वीपमेव गच्छावः Vi. ii. ; (2) उत्पापयति (c. of स्था), *and a. ing his natural enemies* उत्पाप्य सहजांश्च द्विषः D. iv. ; (3) प्रबोधयति (rare).

ARRACK : (1) ताली ; (2) ताहिः or ताही.

ARRAIGN : अभियुज्जति or योजयति (युज्, c. 7 and 10) : v. To accuse.

ARRAIGNMENT : अभियोगः : v. Accusation.

ARRANGE : I. To put in order : (1) रचयति, वि-, (रच्, c. 1), *a. ing the division of the forest विरचय्य काननविभागम्*, Ki. xii. 44. ; (2) विन्यस्यति (अस्, c. 4), *merely by a. ing sentences पदविन्यासमात्रेण* ; (3) यथाक्रमं स्थापयति (c. of स्था). II. To adjust, settle, determine : q.v.

ARRANGEMENT : I. Orderly disposition : (1) रचना ; (2) विन्यासः ; (3) संविधानम्. II. Settlement, adjustment, agreement : q.v.

ARRANT : पाप्मरः (री, रं) : v. Infamous, vile.

ARRAS : v. Tapestry.

ARRAY (subs.): I. Battle-array : q.v. II. Arrangement, order : q.v. III. Dress, clothing : q.v. : परिच्छदः. IV. Of jurymen *न्यायप्रतिभूषणः.

ARRAY (v.t.): I. To arrange, draw up : q.v. रचयति, वि-, (रच्, c. 10). II. To dress, deck : q.v. भूषयति. III. To select jurymen *न्यायप्रतिभूषो निरूपयति (रूप्, c. 10).

ARREAR, ARREARS : *अवशिष्टदेयम्, *pay up your a.s* *अवशिष्टदेयं परिशोधय ; *I owe large a.s* *मया बहु परिशोधनीयम् ; *a. of rent* *करशेषः.

ARREST (v.t.): I. To obstruct, stop : q.v. :

लब्धि (ल्, c. 7). II. To apprehend legally :

(1) आसेषति (सिष, c. 1) ; (2) षरति or चारयति (च्, c. 1 and 10) ; (3) गृह्णाति (ग्र्, c. 9).

III. To fix, engage : Ph. (ii) a. s my eyes वज्जाति मे चक्षुः ; R. ; it a. s my attention मामनन्य-मन्त्रं करोति.

ARREST (subs.) : (1) आसेषः ; (2) धृतिः (ढ्, Ph. a. of judgment *निर्णयरोधः.

ARRIVAL : (1) आगमनम् ; (2) आगमः ; (3) उपयानम् (rare), Ku. vii. 22.

ARRIVE (v.i.) : (1) प्र-आप्नोति, अव-, सम्प्र-, अनुप्र-, (आप्, c. 5), a. d at the hermitage of the saint महर्षेः प्रापदाश्रमम् ; R.i.48. ; (2) आ-सीदति, समा-, (सद्, c. 1), Kusha a. ing at the banks of the Sarayū कूलं समासाध कुशः सरस्वाः, R. xvi. 35. ; (3) प्र-पद्यते (पद्, c. 4), a. ed at the hermitage of Atri अत्रेस्तपोवनं प्रपेदे, B. iv. 19. ; after childhood, she a. ed at youth बाल्यात् परं साध वयः प्रपेदे, Ku. i. 31. N.B. Observe that all these verbs take an acc. Ph. : a. ed at no conclusion निर्णयं नाससाद ; the news a. ed of the assassination of his father पितृवधवार्ता समागता.

ARROGANCE : (1) औद्धत्यम् ; (2) प्रागल्भ्यम् ; (3) उत्तेकः ; (4) अवलेपः.

ARROGANT : (1) उद्धतः (ता, तं) ; (2) प्रगल्भः (ल्मा, ल्भं) ; (3) उत्तिष्ठः (का, कं) ; (4) अवलिप्तः (ता, तं).

ARROGANTLY : (1) उद्धतम् ; (2) प्रगल्भम् ; (3) सावलेपम्.

ARROGATE : *अन्यायतः गृह्णाति (ग्र्, c. 9) or स्वीकरोति (क्, c. 8), अन्यायेन स्वस्वत्वं ख्यापयति (c. of ख्या) or प्रकटयति (nomi.).

ARROGATION : *न्याय्यग्रहणम् ; अन्याय्यस्वीकारः ; अन्यायेन स्वस्वत्वंख्यापनम्.

ARROW : (1) शरः ; (2) बाणः ; (3) शूः ; (4) सायकः or शायकः ; (5) मार्गणः ; (6) शिलीमुखः ; (7) बाहुणः ; (8) पञ्जी ; (9) पुष्पकः ; (10) विशिलः A shower of a. s शरवर्षः. To discharge, shoot a. s शरं निरस्यति (ल्, c. 4), क्षिपति (क्षिप्, c. 6), Ki.

ARROW-HEAD : (1) फलम्, (2) शल्कम् ; (3) बाणग्रन्थः.

ARROW-HEADED : *कलाकारः (रा, रं), a. characters, *कलाकारावर्णाः.

ARROW-ROOT : साधोपयोगी द्रव्यविशेषः.

ARROWY : I. Of arrows : शर- (in comp.)

a. shower शरवर्षः. II. Crooked like an arrow : कुटिलः (ता, तं) ; v. Crooked.

ARSENAL : (1) आयुधालयम् ; (2) शस्त्रगृहम्.

ARSENIC : मनःशिला (= red a.).

ARSON : (1) आगारदहः ; (2) गृहदाहः.

ART : I. As opposed to nature : शिल्पम्. II.

As opposed to science : कला, in the a. s of dancing, singing, playing, and acting नृत्यगीत-वाचनादिकलासु, D. ii. Ph. the industrial a.s शिल्पविद्या ; the fine a.s सज्जीतादि-कला (?) or *श्रेष्ठकलाः (f. pl.). III. Skill, dexterity : q.v. : कौशलम्. IV. Cunning, artifice : q.v. कलम्.

ARTERIAL ; expr. by the gen. of words given under artery.

ARTERY : (1) रक्तवाहिनी नाडिः ; (2) रक्तवहा शिरा.

ARTFUL : चतुरः (रा, रं), Ku. iv. 20. : v. Cunning, crafty.

ARTFULLY : (1) निपुणम् ; (2) कौशलेन. v. Cunningly, ingeniously, craftily.

ARTFULNESS : (1) चातुर्यम् ; (2) चातुरी : v. Cunning, ingenuity.

ARTICHOKE : शाकविशेषः.

ARTICLE (subs.) : I. A part of speech :

विशेष्यस्वभावनिरूपकाव्ययशब्दः. II. A commodity

or substance : q.v. द्रव्यम्. III. A Clause

in a contract etc. : प्रकरणम् (?). Ph. we

enter into this a. to remove this doubt पतामाराङ्गां

निवर्तयितुमिदमधिकरणमारभ्यते, S. iii. 34. ; the a.

about Harisha Chandra was very good, *हरीशचन्द्र-

विषयकः प्रबन्धोऽत्युत्तम आसीत् ; the a. s of war

*सैनिकनियमावलिः. IV. A distinct part :

(1) अंशः (=part) ; (2) विषयः (=subject). V.

Moment : (1) क्षणः ; (2) समयः.

ARTICLE (v.t.) : *नियमपत्रेण वज्जाति (वज्, c. 9), an a.d clerk *नियमबद्धः लेखकः.

ARTICULAR : सन्धिगतः (ता, तं), a. disease सन्धिगत-रोगः, Sr.

ARTICULATE (adj.) : (1) स्पष्टः (घ्, घं) ; (2) स्फुटः (ट, टं) ; v. Distinct.

ARTICULATE (v.t.) I. To utter distinctly :

सुष्टं or स्पष्टम् उच्चारयति (c. of चर्), उदीरयति (ईर्, c. 10.), etc. II. To joint : संदधाति (धा, c. 3.).

ARTICULATION : I. Of words : Ph. *distinct a.* स्पष्टता यथोच्चारणे K. II. Of bones : सन्धिः : v. Joint.

ARTIFICE : (1) उपायः ; (2) कृतं ; (3) उपाधिः, *women are originators of all a. s* स्त्रियक्षोपाधीना-मुद्भवक्षेत्रम्, D. N.B. (2) and (3) always in the bad sense : v. Stratagem.

ARTIFICER : I. An artisan : q.v. शिल्पी. II. A maker, contriver : q.v. : कर्ता.

ARTIFICIAL : I. Made by art : कृत्रिमः (मा, मं), *herds of a. young elephants* कृत्रिमकरिकलमयूषानि, K. Ph. *sometimes over a. hills* कदाचित् क्रीडापर्वतेषु, K. ; *a. lake* केलिपल्लवम्, N. ; *a. clouds* मायामेषमालाः, K. II. Feigned, fictitious : q.v. : कृत्रिमः (मा, मं). III. Ingenious. skilful : q.v.

ARTILLERY : I. Weapons in general : अस्त्राणि (n. pl.). II. Cannon with all that appertains to them : *कामानानि or (when the meaning is not clear) सोपकरणकामानानि (n. pl.). III. The troops who manage cannon etc. : *कामानवलम्.

ARTISAN : (1) शिल्पिन् (m.) ; (2) शिल्पकारः ; (3) कारः or कारकः ; (4) कर्मकारः. *The workshop of an a.* शिल्पशाला or शिल्पिशाला. *The business of an a.* शिल्पकर्मन् (n.).

ARTIST : I. An artisan : q.v. II. A painter : q.v. चित्रकारः.

ARTISTIC : विचित्रः (त्रा, त्रं) (?) : v. Ingenious.

ARTLESS : I. Simple, frank, guileless : q.v. ; (1) अमायः (या, यं) ; (2) श्रुजु (mfn.). II. Contrived without art : (1) नीरसः (सा, सं) (= devoid of taste) ; (2) अलङ्कारहीनः (ना, नं) (= unadorned).

ARTLESSLY : i.e. Simply, frankly : q.v. : (1) माया विना ; (2) अकपटेन ; (3) भार्जवेन.

ARTLESSNESS : (1) अमायिता ; (2) सरलता ; (3) भार्जवम् : v. Simplicity.

As : I. As a particle of comparison : (1) वद् affixed, (*he who looks on*) *other's wives as*

mothers, on other's things as clods मातृवद् परदारेषु परद्रव्येषु बोद्धवत्, H. i. ; *as before* पूर्ववत् ; (2) यथा (either in comp. to expr. *sim. comparison*, or with यथा or एव to expr. *as.....so.....* ; also to introduce illustrations) : *as ordered* यथानिर्देशं ; *as prescribed* यथाविधि ; *as before* यथापुरा, Sa. vi. ; *as eating is inferred from nourishment or country from its language, so is knowable inferred from knowledge*, यथा पुष्ट्या भोजनमनुमीयते यथा च माषया देशः तथा ज्ञानाकारेण ज्ञेयमनुमेयम्, D. s. (see also R. iii. 23 and notice the repetition of यथा in such cases) ; *as animals attempt to fly away when they see men with sticks, so.....यथा पश्यादयः दण्डोद्यतकर्तृ पुरुषमभिसुखमुपलभ्य पलायितुमारमन्ते एव.....S. i. p. ; as for instance, fire is inferred from smoke* यथा धूमेनाग्निरिति, n.d. *As for instance : sometimes* expr. by यथाहि : *he, as a rule, enjoyed the pleasures of youth as for instance, sometimes roamed over artificial mountains, sometimes walked through summer houses* स प्रायशो यौवनसुखमनुबभूव, यथाहि कदाचित् क्रीडापर्वतेषु विचचार कदाचिच्छागृहेषु वज्राम, K. II. While : expr. by the pres. part : *as he went, he thought* ब्रजंश्च समर्थयामास, K. III. Since, in as much as : q.v. : (1) by the abl. and when the subs. ends in ता or वा by the ins. : *as the motion of the vessels (at sea) depends on wind* वाताधीनपोतगमन्तवाद्, K. b. ; *as there was much political work* राजकार्यस्य बहुलतया Sa. vi. ; (2) यतः.....ततः.....Miscell. : *as long as one lives* यावज्जीवं ; *as far as the ocean* वा समुद्राद् ; *as high as the knee* जानुदन्नः (त्रा, त्रं) ; *as yet* अद्यापि. N.B. *as*, when it connects two subs. s in apposition is expr. by भूत्वा or कृत्वा : *I will remain as your queen* तव महिषी भूत्वा तिष्ठामि ; *sent me to you as his agent* मां प्रतिनिधिं कृत्वा त्वत्सकारं प्रेरयामास.

As BEING : Expr. By the ins. of subs. s in ता or by the abl. in other cases : *a. few* अल्पतया ; *a. a child* बालतया ; *a. weak* दौर्बल्याद् ; *a. wonderful* अद्भुतत्वाद्.

As IF : इव (always after the word it governs) : *passed the night as if in a moment* क्षणार्धेन क्षणार्धं

चपितवती, K. ; *as if painted, as if engraved, as if paralyzed* लिखितमिवोत्कीर्णमिव स्तम्भितमिव, K. ; *as if from hell to heaven* नरकादिष्वर्चनम्, D.

AS FOLLOWS : इति (at the end of the quotation, which is placed first in Sanskrit). see R. iii. 47., Ku. iv. 43. Ph. : *began to speak as follows* वक्तुमित्यनुपचक्रमे वचः, K. xiii. 36. ; *Bachaspati spoke a.* वाचस्पतिरवाचेदं, Ku. ii. 30.

AS FOR, AS TO : विषयः (या, यं) or विषयकः (का, कं) in comp. : *as for his valour, I will not say a word* तस्य शौर्यविषयं न किञ्चिद् वदामि.

AS SOON AS : (1) by a comp. adj. with मात्रः (त्रा, त्रं), *he who does not put down an enemy or a disease a.* *it appears* जातमात्रं न यः शत्रुं रोगं च प्रशमं नयेत्, P. i. 8. ; (2) यदा.....तदैव. Ph. : *a.* *I spoke* मद्रचनातरमेव, K.

AS WELL AS : च.....च : *anointed with nectar a.* *poison* दिग्धोऽमृतेन च विषेण च, Ma. i. ; *as a mother a.* *as a father* माता च पिता च भ्राता D.v.

ASAFETIDA : (1) हिङ्गु (n.) ; (2) जतुकम्, A. ; (3) बाङ्गीकम्, A.

ASCARIDES : A disease : कृमिरोगः.

ASCEND (v.i.) : आरोहति (with acc.) : v. To mount, rise.

ASCEND (v.t.) : आ-रोहति, अधि-, (रुह्, c.1.) : v. To mount.

ASCENDANT : प्रभुत्वम् : v. Superiority. *To be in the a.* : जयति (जि, c. 1.) (=to flourish) (only when it conveys the idea of flourishing).

ASCENDANCY : प्रभुत्वम् : v. Authority, influence. Ph : *Chandrapālita, by various amusements, gained complete a.* *over Bihārabhadra* चन्द्रपालितो विविचाभिः क्रीडामिर्विहारमद्रमात्मज्ञादकरोत्, D. viii.

ASCENSION : v. Ascend. A. -day : *कृष्टस्य स्वर्गारोहणपर्वन् (n.).

ASCENT : I. The act of ascending : (1) आरोहः ; (2) आरोहणम् ; (3) अधिरोहणम्. II. The way of ascending : (1) आरोहमार्गः ; (2) आरोहणपथः. III. Inclination, slope : *the road has an a.* *of one foot per hundred.* *प्रतिशतपादमेकपादोन्नतो मार्गः.

ASCERTAIN : I. To find out : (1) जानाति, परि-, (ज्ञा, c. 9.), *a.* *what is the time now* ज्ञायतां का वेला वर्तत इति, Mu. v. ; (2) निरूपयति (रूप्, c. 10.), *I will follow him and a.* *what it is* तदनुगत्वा किमेतदिति निरूपयामि, H. iii. ; (3) निश्चिनोति (चि, c. 5.). *a.* *ing that the remaining one was the king* निश्चित्य शेषं तमसौ नरेण, N. xiv. 14. ; (4) निर्णयति (नी, c. 1.), *to a.* *this, we begin the second and the third part* तन्निर्णयाय द्वितीयतृतीयौ पादावारम्भेते, S. ii. p. ; (5) निर्धारयति (c. of धृ), *when a thing is a.* *ed by letter* निर्धारितेऽर्थे लेखेन, Si. ii. 70. II. To make certain : स्थिरीकरोति : v. Certain. III. To assure : q.v.

ASCERTAINABLE : (1) निर्णयः (या, यं) ; (2) निरूपणीयः (या, यं) ; (3) निर्धार्यः (र्या, र्यं).

ASCERTAINMENT : (1) निरूपणम् ; (2) निर्णयः ; (3) निर्धारणम्.

ASCETIC : (1) यतिः ; (2) योगी ; (3) वैरागी ; (4) संन्यासी ; (5) तपस्वी ; (6) तापसः.

ASCETICISM : (1) वैराग्यम् ; (2) संन्यासः.

ASCITES : i. e. Dropsy of the peritoneum : उदरी.

ASCRIBABLE : (1) आरोपणीयः (या, यं) ; (2) अभ्या-रोपणीयः (या, यं).

ASCRIBE : I. To refer to as an attribute : आ-रोपयति, अभ्या-, (c. of रुह्), *to whom divine nature has been falsely a.d* अभ्यारोपितवितथदेवतानुमादः, D. i. ; II. To refer to, as an effect : expr. by circumlo. : *common people a.* *every thing to fate* देवायत्तं सर्वमिति प्राकृता वदन्ति ; *the citizens a.* *ed his cure to the power of the charm* *मन्त्रबलेनासाधारोग्यं लेभ इति पौरैरधिगतम्. N.B. When the cause is a person, आरोपयति may be used : *they a.* *ed to me the success of the day* तद्दिवसस्य जयं मय्यारोपयामासुः.

ASCRPTION : (1) आरोपणम् ; (2) अभ्यारोपणम् ; (3) better by verb : v. To ascribe.

ASH : a tree : वन्यवृक्षविशेषः.

ASH-WHITE : (1) मस्मन्वल्गः (ला, लं) ; (2) भूतिसितः (ता, तं).

ASHAMED : (1) लज्जितः (ता, तं) ; (2) ह्रीतः (ता, तं) ; (3) नीहितः (ता, तं) ; (4) न्यायुकः (का, कं) ; (5) ह्रीणः (वा, वं). *To make a.* *ह्वेयति* (c. of ह्री), v. To shame.

ASHAMED, FEEL : (1) लज्जते (लज्ज्, c. 6.); (2) जिह्नेति (ही, c. 3.); (3) मीढाय पति (इ, c. 2.). Si. xiv. 2.; (4) म्रपते (म्रप्, c. 1.) (rare); (5) द्विणीयते (rare) B. iii. 38.

ASHES : (1) मस्मन् (n.), *reduced Madana to a. मस्मावशेषे मदनं चकार*, Ku. iii. 72. *To reduce to a. मस्मीकरोति, मस्मसात् करोति. To be reduced to a. मस्मीभवति*; (2) भूतिः, वि-, A.

ASHORE : I. On to the shore : तीरं ; तटम्.

II. On the shore : तीरे ; तटे ; उत्तीरस्.

ASH-WEDNESDAY : कृष्णद्विपद्वन्द्वभेदः.

ASHY : मास्मन् (नी, नं).

ASIDE : v. Apart. (to speak) a. (to any one) : (1) अपवार्य ; (2) जनान्तिकम् ; (3) विजने.

ASININE : (1) by comp. ; (2) गर्दमीयः (या, यं) : v. Also stupid.

ASK. : I. To interrogate, enquire : (1) पृच्छति, परि-, सं-, (प्रच्छ्, c. 6.) (with double acc.), *a. ed her attendants why she was weeping बाण्यहेतु-मस्याः परिजनमपृच्छत्*, K. ; (2) अनु-युनक्ति (युज्, c. 7.), *the king a. ed the priest अन्वयुंक्तं गुस्मीश्वरः क्षितेः*, R. xi. 62.; (3) जिह्नासते. v. To enquire. N.B. The sense of this verb is often expr. by वदति, अमिदधाति, etc. (=to speak) : *the king a. ed her why she was weeping and why she was not bedecked भूमिपालस्तामवादीत् देवि किमर्थं स्थते किमर्थं च नालङ्कृतासि*, K. Ph. *may I a. who you are कां पुनरत्रभवतीमवगच्छामि*, U. ii. II. To request, beg : (1) याचति, -ते (याच्, c. 1.), *a. ed her for drink (ताम्) अयाचत च पानीयम्*, D. vi. ; (2) अर्थयते, प्र-, अमि-, (अर्थ्, c. 10), *let me a. this stag for news about my darling इमं तावत् प्रियाप्रवृत्तये सारङ्गमासीनमभ्यर्थये*, V. iv. ; (3) वृणोति (वृ, c. 5.), *a. ed for Rāma's banishment बवार रामस्य वनप्रयाणम्*, B. iii. 6.; (4) नाचति, -ते (नाच्, c. 1.) (rare), *why don't you a. the mountain king नाचसे किमु पतिं न भृशतः*, Ki. xiii. 59. N.B. All these take two acc.s, one of person and one of object a. ed.

ASKANCE : (1) साचि ; (2) तिर्यक् ; (3) तिरश्चीनम्.

ASKER : I. An enquirer : प्रष्टा. II. A petitioner ; (1) याचकः ; (2) प्रार्थकः.

ASLANT : (1) तिर्यक् ; (2) तिरश्चीनम् : v. Obliquely.

ASLEEP : (1) सुप्तः (ता, त्) : *fast a. प्रसुप्तः (ता, त्) whether apparently or really a. किं लक्ष्यसुप्त परमार्थसुप्तम्*, Mr. iii. ; (2) निद्रितः (ता, त्) ; (3) शयितः (ता, त्).

ASLEEP, TO FALL : निद्रां याति (या, c. 2.), K. : v. Sleep, go to.

ASP : अतिविषालुः क्षुद्रसर्पभेदः.

ASPARAGUS : शतमूली (a. racemosus).

ASPECT : I. Vision, glance : q.v. दृष्टिः. II.

Countenance, mien : q.v. आकारः. III.

Position : Ph. *the house has a southern d.*

*दक्षिणमुखं गृहं. IV. State of affairs : (1)

अवस्था ; (2) दशा. V. Of planets at birth : दशा.

ASPEN : *पद्मारजातीयवृक्षविशेषः.

ASPERITY : रौक्ष्यम् : v. Roughness, severity, moroseness.

ASPERSE : आ-क्षिपति, अवि-, (क्षिप्, c. 6.) : v. Slander.

ASPERSION : (1) आक्षेपः ; (2) अविक्षेपः : v. Slander.

ASPHALT : शिलाजतु (= bitumen) ; *तारः.

ASPIRANT : (1) आकाङ्क्षिन् (f. जी) ; (2) प्रार्थिन् (f. नी) ; (3) अमिलापुकः (f. का).

ASPIRATE (subs.) : I. An aspirated sound :

महाप्राणः (वा, वं) or महाप्राणवर्णः. II. The mark,

महाप्राणसूचकं चिह्नम्.

ASPIRATE (v. i.) : महाप्राणं दत्ता उच्चारयति (c. of चर् (?).

ASPIRATION : (1) आकाङ्क्षा ; (2) स्पृहा ; (3) बालसा.

ASPIRE : (1) आ-काङ्क्षति, अमि-, (काङ्क्ष्, c. 1.) ;

(2) ईप्सति (desi. of आप) ; (3) स्पृहयति (स्पृह्,

c. 10) ; (4) प्रार्थयते (अर्थ्, c. 10). R. i. 3.

ASPIRING AFTER (as adj.) ; v. Aspirant.

ASQUINT : (1) साचि ; (2) तिर्यक् ; (3) चक्रम्.

ASS : (1) गर्दमः ; (2) राक्षसः ; (3) खरः ; (4)

चक्रीवान्. Fig. : a stupid person : गर्दमः.

ASSAIL : अमि-क्रामति, आ-, (क्रम्, c. 1.) : v. To attack.

ASSAILABLE : आक्रमणीयः (या, यं). Any a. point

(1) रज्ज्वम् ; (2) क्षिद्रम्.

ASSAILANT : (1) अभियोक्ता ; (2) आक्रामकः ; (3) अभिक्रामकः.

ASSASSIN : (1) घातकः ; (2) चण्डालः *or* मातङ्गः (the a. class under the Hindoo Kings.).

ASSASSINATE : (1) घातयति (c. of हन्), *or* मारयति (c. of मृ), *or* बध् *or* हर्त्ता करोति (with gen.) (=to kill, murder); (2) उपायु *or* निधुत *or* गोपनेन बध् करोति etc. (=to kill by secret assault); (3) अवस्कन्ध बध् करोति *or* घातयति (=to kill by surprise).

ASSASSINATION : (1) बधः (=murder, q.v.); (2) उपायु-बधः (= murder by secret assault), Mu. ii.; (3) *सावस्कन्धहत्या (=killing by surprise)

ASSAULT (subs.): आक्रमणम् : v. Attack.

ASSAULT (v.t.): आ-क्रामति (क्रम, c. 1.): v. To attack.

ASSAULTER : v. Assailant.

ASSAY (subs.): परीक्षा. A. of coin : नाणकपरीक्षा, Mr. Stand for Mricchaktikans.

ASSAY (v.): I. Trans : परीक्षते (ईक्ष्, c. 1.). II. Intrans : यतते (यत्, c. 1.): v. To endeavour.

ASSAYER, ASSAY-MASTER : (1) धातुपरीक्षकः ; (2) नाणकपरीक्षकः (of coins).

ASSEMBLAGE : (1) समूहः ; (2) सङ्घातः ; (3) समाहारः ; (4) समुच्चयः ; (5) सञ्चिपातः ; (6) समवायः ; (7) समुदयः ; (8) संहतिः ; (9) व्रातः ; (10) निकरः ; (11) by a deriv., an a. of Kshatriyas राजन्वकम् ; an a. of peacocks मायूरम् ; an a. of men जनता ; an a. of horses अश्वीयम्.

ASSEMBLE (v.i.): (1) सं-गच्छति, समा-, (गम्, c. 1.) the towns-people a.d समागमजागरणाः, D. ii.; (2) समा-यति, समभि-, (इ, c. 2.); (3) संमिलति (मिल्, c. 6.), M. n.

ASSEMBLE (v.t.): (1) संगमयति (c. of गम्) ; (2) मेलयति, सं-, (c. of मिल्), M. n. ; (3) समाहरति (ह, c. 1.), who a.d the kings समाहृतराजलोकम्, R. v. 64 ; (4) सञ्चिपातयति (c. of पद्), a. ing the citizens सञ्चिपात् पुरौकसः, R. xv. 75.

ASSEMBLY : (1) समा ; (2) सदस् (n.) ; (3) समाजः ; (4) समन्वा ; (5) संसद् (f.) ; (6) परिषद् (f.) ; (7) गोष्ठी. A. room (1) समागारम् ; (2) सदोगृहम् ; (3) इन्द्रकम्.

ASSENT (subs.): (1) सम्मतिः ; to obtain your a. तव सम्मतिमधिगन्तु N. ii. 48. ; (2) स्वीकारः (= acceptance : q.v.) ; (3) अनुमतिः (= permission, a. of a superior).

ASSENT (v.i.): (1) सम्मतः (ता, सं) मवति (भृ, c. 1.) ; (2) अभ्युपैति (इ, c. 2.) *or* अभ्युपगच्छति (गम्, c. 1.) (with acc.) he is sure to a. to this also तद्व्यवयमसावभ्युपेयति D. ii. ; (4) स्वीकरोति (=to accept : q.v.) ; (4) अनु-मन्यते (मन्, c. 4.) (rare in this sense), I a. ed to my father's proposal, तातस्य मतमन्यमसि, D. iv.

ASSENTATION : अनुमोदनम् : v. Compliance.

ASSENTINGLY : Ph. : raised his hand a. *सम्मति-सूचकं स्वहस्तोत्थोलनं चकार.

ASSERT : To affirm positively : (1) प्रति-जानीते (ज्ञा, c. 9.), if he were to a. that the duties of castes and religious orders were as unsettled in former times as at present इदानीमिव च कालान्तरेष्वव्यवस्थितप्रायान् वर्णाश्रमधर्मान् प्रतिजानीत, S. iii. 33. ; (2) ब्रवीति (ब्रू, c. 2.), वदति (वद्, c. 1.), *or* वक्ति (क्त्, c. 2.) (=to say, but used in the sense of a.ing), S. ; (3) प्रतिपादयति (c. of पद्) (=to establish), which a. that its nature is not earthly and deny that its nature is earthly, असंसारिस्वरूपप्रतिपादनाः संसारिस्वरूपप्रतिषेधनाश्च, S. iii. 43. II. To maintain, claim, vindicate : q.v.

ASSERTION : I. A positive statement : (1) वचनम् ; (2) वादः ; (3) उक्तिः. II. Maintenance, vindication, claim : q.v.

ASSERTOR : I. One who asserts : वादिन् (f. नी). II. A maintainer : q.v.

ASSESS : I. To tax : कर् निर्णयति (हृ, c. 10.) *or* अवधारयति *or* निर्धारयति (प्र, c. 1.). II. To value : q.v. Ph. to a. damages क्षति निर्णयति *or* निर्धारयति.

ASSESSMENT : I. A valuation : *करनिर्णयणम् *or* -निर्धारणम्. II. A tax : q.v. : करः. III. Of damages : *क्षतिनिर्णयणम् *or* -निर्धारणम्.

ASSESSOR : I. Of tax : *करनिर्धारकः. II. Of a judge : सहायः (?).

ASSETS : सम्पत्तिः (property).

ASSEVERATE : प्रति-जानीते (ज्ञा, c. 9.) : To affirm, assert.

ASSEVERATION : प्रतिज्ञा : v. Affirmation.

ASSIDUITY : (1) अथ्यवसायः ; (2) उद्योगः ; (3) अमियोगः : v. Diligence.

ASSIDUOUS : (1) अथ्यवसायिन् (f. नी) ; (2) उद्योगिन् (f. नी) ; (3) अमियोगवत् (f. ती) : v. Diligent.

ASSIDUOUSLY : v. Diligently.

ASSIGN : I. To appoint, allot : (1) दिशति, निर्दिशति (दिश, c. 6.) ; (2) कल्पयति, उप-, प्र-, (वज्र, c. 10.) and should a. lands for his maintenance भूम्यन्तरा तद्वत्पर्ययुपकल्पयेत्, K. b. II. To allege : q.v. : निर्दिशति. III. To transfer property : समर्पयति (c. of ऋ) : v. To bequeath.

ASSIGNATION : I. Assignment ; q.v. II. An engagement : सङ्केतः. A lady going to an a. अमिसारिका.

ASSIGNEE : यस्मै सम्पत्तिः समर्प्यते सः.

ASSIGNMENT : (1) दानम् ; (2) समर्पणम् : v. To assign, allotment.

ASSIMILATE : I. To make like : सञ्जीकरोति : v. Like. II. To convert into blood : v. To digest.

ASSIMILATION : I. A making like : सञ्जीकरणम्. II. Of food : पाकः : v. Digestion.

ASSIST : (1) साहाय्यं or साहाय्यकं or साहायकं करोति (with gen.), Sir, a. me in trouble छिन्द्य मे क्रियतामर्षसाहाय्यकम्, D. viii ; (2) उपकरोति. (= do good in general).

ASSISTANCE : (1) साहाय्यम् ; (2) साहायकम् ; (3) साहाय्यकम् ; (4) उपकारः (= good in general).

ASSISTANT, ASSISTER : (1) सहायः ; (2) साहाय्यकारी.

ASSIZE : I. A court of justice : विचारसभा (?). II. Fixing the price of commodities : अर्थ-संस्थापनम्, the a. rate संस्थापितमूल्यम्.

ASSOCIATE (v.t.) : (1) सं-योजयति or युजति (युज् c. 10 and 7.) ; (2) सङ्गमयति (c. of गम्) ; (3) संश्लेषयति (c. of श्लि) ; (4) सम्बन्धयति (c. of बन्ध).

ASSOCIATE, WITH : संसर्गं करोति or व्रजति or संसृजति (सृज्, c. 8.) (rare) (with ins. or ins. and सह) : Ph. leave off a. ing with bad men असत्सङ्गं परिहर, a. ion with lewd women संसर्गः सह

पुरुषस्त्रीभिः ; by a. ing with inferior men हीनैः सह समागमात् ; a. ing with the fallen पतितेन सहाचरत्.

ASSOCIATE (subs.) : I. A friend, companion : q.v. : वयस्यः (स्या, स्वं) II. A partner, confederate : q.v. : सङ्गिन् (f. नी).

ASSOCIATE (adj.) : Ph. a. judge *विचारयतेः सहकारी.

ASSOCIATION : I. Between men : संसर्गः. II. A company, society : q.v. (1) समा ; (2) समाजः. III. Connection : q.v.

ASSONANCE : v. Harmony, rhyme.

ASSORT (v.) : I. Trans. : v. To arrange, classify. II. Intrans. : v. To suit, fit.

ASSORTMENT : बिन्यासः : v. Arrangement, classification.

ASSUAGE : शमयति (c. of. शम्) : v. To alleviate, appease.

ASSUAGEMENT : प्रशमनम् : v. Alleviation, mitigation.

ASSUME : I. To take : (1) गृह्णाति, she a.d this red dress काषाये गृहीते, Mal. ; (2) धारयति or ग्रियते (धृ, c. 10. and 6.) you who a.d the form of the dwarf धृतवामनरूप, Gi. i. 9. ; (3) विजृम्भति (धृ, c. 3.), Si. xiv. 86. II. To arrogate : q.v. III. To take for granted : प्रमितः (ता, तं) or सिद्धः (द्वा, दं) मन्यते (मन्, c. 4.) : v. To suppose.

ASSUMING (adj.) : (1) अहङ्कारिन् (f. नी) ; (2) अवलितः (ता, तं) : v. Haughty.

ASSUMPTION : I. The act of taking : (1) ग्रहणम् ; (2) धारणम्. II. Arrogation : q.v. III. A taking for granted : Ph. on the a. that the earth is fixed, you.....पृथिवी स्थिरात्मन्यमानस्त्वं : v. Supposition. IV. The thing supposed : कल्पना.

ASSURANCE : I. The act of assuring : v. To assure, affirmation. II. Confidence : q.v. III. Intrepidity : q.v. IV. Impudence : q.v. v. Insurance : q.v. प्राणरक्षम्.

ASSURE : I. To make sure : (1) प्रत्यावयति (c. of ह) (?) ; (2) विशासयति (c. of वस्) (?). II. To confirm : q.v. III. To insure : q.v.

Ph. ; *I feel a.d that he is alive* *स जीवतीति-
निश्चितं मे प्रतिमाति *or sim.* नूनं स जीवति.

ASSURED (adj.) : (1) निश्चितः (ता, तं) ; (2)
असन्दिग्धः (ग्वा, ग्वं) : v. Certain.

ASSUREDLY : (1) निश्चितम् ; (2) नूनम् ; (3)
असंशयम् : v. Certainly.

ASTERISK : *तारा ; ताराकृतिचिह्नविशेषः.

ASTERN : (नावः) पश्चाद्भागे *or* पश्चाद्भागं प्रति.

ASTEROID : *उपग्रहः ; ग्रहस्पतिमङ्गलयोर्मध्यवर्ती छुद्र-
ग्रहसमूहः.

ASTHMA : श्वासः, Sr. ; श्वासरोगः ; तमकः (?), Sr.

ASTHMATIC : (1) श्वासरोगिन् (f. जी) ; (2) तमक-
पीडितः (ता, तं) (?), Sr.

ASTONISH : (1) विस्माययति R. II. 33. ; (2) विस्मयं
जनयति (with gen.) ; (3) चमत्करोति.

ASTONISHED : (1) विस्मितः (ता, तं) ; (2) सविस्मयः
(या, यं) ; (3) विस्मयान्वितः (ता, तं) ; (4) विस्मया-
कुलः (ला, लं) ; (5) चमत्कृतः (ता, तं).

ASTONISHED, BE OR FEEL : (1) विस्मयते (स्मि, c.
1.), Ki. xii. 5. ; (2) विस्मयमापद्यते (पद्, c. 4.) ;
(3) विस्मयवशं गच्छति (गम्, c. 1.).

ASTONISHING (adj.) : (1) विस्मयकरः (री, रं) ; (2)
विस्मयजननः (नी, नं) ; (3) अद्भुतः (ता, तं) ; (4)
आश्चर्यः (र्या, र्यं) ; (5) विचित्रः (त्रा, त्रं).

ASTONISHMENT : विस्मयः, with a. सविस्मयम् : v.
Wonder.

ASTOUND : (1) विमोहयति, सं-, (c. of मुह) ; (2)
जडीकरोति : v. To astonish.

ASTOUNDED : (1) चमत्कृतः (ता, तं) ; (2) विमोहितः
(ता, तं).

ASTRAY : Ph. *one who goes a.* : (1) उन्मार्गगामिन्
(f. जी) ; (2) उत्पथगामिन् (f. जी).

ASTRAY, LEAD : उन्मार्गम् *or* कुपथे नयति (जी, c. 1).

ASTRIDE : *उभयतो जंघे क्षिप्त्वा.

ASTRINGENCY : (1) कषायम् ; (2) रौक्ष्यम् ; (3)
तुवरम् (very rare).

ASTRINGENT (adj.) : (1) कषायः (या, यं) ; रुक्ष (क्षा,
क्षं) ; (3) तुवरः (री, रं) (rare).

ASTRINGENT (subs.) : कषायः (या, यं) ; (2) रुक्षः
(क्षा, क्षं).

ASTROLOGER : (1) गणकः ; (2) दैवज्ञः ; (3)
कार्तान्तिकः ; (4) मौहूर्तः (rare).

ASTROLOGICAL : (1) ज्योतिषः (जी, ञ) (also =

astronomical) ; (3) दैवज्ञशास्त्र in comp. (?)
a. erudition दैवज्ञशास्त्रपाण्डित्यम् (?).

ASTROLOGY : (1) ज्योतिषम् (including astro-
nomy) ; (2) दैवज्ञशास्त्रम् (?) (as proposed to
astronomy).

ASTRONOMER : (1) ज्योतिर्विद् (म.) ; (2) ज्योतिषिकः ;
(3) ज्योतिःशास्त्रज्ञः ; (4) ग्रहगणितपण्डितः ; (5)
खगोलविज्ञाविद् (म.)

ASTRONOMICAL : (1) ज्योतिषः (जी, ञ) ; (2) ग्रह-
गणितविषयकः (का, कं).

ASTRONOMY : (1) ज्योतिषम् ; (2) ज्योतिःशास्त्रम् ;
(3) ग्रहगणितम्, K. ; (4) खगोलविद्या.

ASTUTE : विदग्धः (ग्वा, ग्वं) : v. Shrewd, pene-
trating.

ASUNDER : पृथक् : Ph. *burst a.* विदीर्णः (र्जा, र्जं).

ASYLUM : आश्रमः : *a. for travellers* पथिकाश्रमः.

ASYMPTOTE : *अस्पृशरेखा.

At : I. Of place : by loc. : *who is at the door*
कोऽयं द्वारि तिष्ठति, Mu. ii. II. Of time : by
loc. : *at midnight* अर्द्धरात्रे. III. Of price : by
ins. : *at what price have you bought this book*
कियता मूल्येनैतत् पुस्तकं गृहीतम्, P. ii. 4. IV. Denot-
ing reason, occasion etc. : by ins. : *at*
Rāma's command रामाज्ञया, R. : v. By, on. Ph. :
at all प्रनागपि ; *at present* अधुना ; *at first* प्रथमम् ;
at least अन्ततः ; *they are all at play* सर्वे क्रोडन्ति ;
while the French and the Germans were at war
*युध्यमानयोः फरासिजर्मानजात्योः.

ATHEISM : (1) नास्तिक्यम् ; (2) निरीश्वरवादः (= de-
nial of the existence of God.

ATHEIST : (1) नास्तिकः ; (2) निरीश्वरः.

ATHEISTIC, ATHEISTICAL : (1) नास्तिक- (in
comp.) ; (2) निरीश्वरः (रा, रं) : *with a. doctrines*
निरीश्वरेष वादेन. P.p.

ATHIRST : (1) तृषितः (ता, तं) ; (2) पिपासु (मfn.) :
v. Thirsty.

ATHLETE : (1) मल्लः ; (2) कल्लः (rare) ; (3)
व्यायामकुशलः (?).

ATHLETIC : v. Strong, robust, Ph. : *a.*
exercise : व्यायामः.

ATHWART : v. Across.

ATLAS : *मानचित्रकावलिः ; मानचित्रकसंग्रहः.

ATMOSPHERE : वायुः : v. Air (I) and (II).

ATMOSPHERIC : (1) वायवः (वी, वं) ; (2) वायव्यः (व्या, व्यं).

ATOM : (1) परमाणुः ; (2) अणुः.

ATOMIC : Ph. : *the a. theory* परमाणुवादः.

ATONE : I. To expiate : q.v. : प्रायश्चित्तं करोति (कृ, c. 8.) or चरति (चर्, c. 1.). II. To make amends : परिशोधयति (c. of शुष्) (?).

ATONEMENT : I. Agreement, reconciliation : q.v. II. Expiation : q.v. प्रायश्चित्तः. To make a. for परिशोधयति (?)

ATONY : (1) निस्तेजता (?) ; (2) निर्वीर्यता (?) .

ATROCIOUS : (1) बीमत्सः (त्सा, त्सं), *you great sinner, doer of impure, disgusting, a. deeds* महापातकिन्, अशिष्टविकृतचेष्ट, बीमत्सकर्मन्. Vi. iii. v. Loathsome ; (2) विकृतः (ता, तं) v. Disgustful ; (3) पापिष्ठः (डा, णं). v. Sinful ; (4) क्रूरः (सा, सं). v. Cruel, Ph. a. crime घोरपातकः.

ATROCIOUSNESS : (1) बीमत्सता ; (2) विकृतता ; (3) क्रूरता. Better expr. by atrocious.

ATROCITY : I. Atrociousness : q.v. II. An atrocious deed : बीमत्सकर्मन् ; विकृतचेष्टितम् ; etc. v. Atrocious.

ATROPHY : शरीरशोषणम् (?).

ATTACH : I. To fasten, lit. and fig. : (1) आसज्जयति (c. of सज्) ; (2) संश्लेषयति (c. of श्लिष्) ; (3) लग्गयति (c. of लग्) ? II. To a. one's property *क्रोर्क करोति. (with gen.) : v. Also to arrest.

ATTACHED : आसक्तः (का, कं). To be a. आसज्यते.

ATTACHMENT (subs.) : I. Connexion, contact : q.v. II. Affection, devotion : (1) आसक्तिः ; (2) प्रसक्तिः ; (3) सङ्गः ; (4) आसङ्गः. N.B. All these words cons. with the loc. III. In law : a. of property *क्रोर्कः.

ATTACK (subs) : (1) आक्रमः ; (2) आक्रमणम् ; (3) अभिक्रमः ; (4) अभियोगः ; (5) अभिग्रहः ; (6) अवस्कन्दः or अवस्कन्दनम् (= storming). A. of any disease : आक्रमः, -णम्.

ATTACK (v.t.) ; I. Of physical force : (1) आ-क्रामति or क्रामयति, अभि-, (क्रम्, c. i. and 4) ; (2) अभियुनक्ति or योजयति (युज् c. 7. and 10.), *Anantavarmā raised an army to a. him* अनन्तवर्म तमभिवोक्त्, वससमुत्थानमकरोत्, D. viii. ; (3)

अव-स्कन्दति (स्कन्द्, c. 1.) (= to fall upon), *Mādhavasena coming to me was, in the way, a.ed and seized by your Antapāla* माधवसेनो ममो-पान्तिकमुपसर्पन्तरा त्वदीयेनान्तपालेनावस्कन्द्य गृहीतः, Mal. i. To a. in defence : (1) प्रत्यभियुनक्ति ; (2) प्रतिगृह्णाति (ग्रह् c. 9.), a.ed the opposite army प्रतिबलं प्रतिगृह्णात्, D. i. ; (3) प्रतियुज्यते (युज्, c. 4.). v. To fight. II. To assail with words : (1) आक्रामति ; (2) अवस्कन्दयति (स्कन्द् c. 10.), Vi. iii. ; (3) आ-हन्ति, अभि-, परा-, (हन्, c. 2.), a.ed by his haughty words बचौभिरुक्तेः पराहतः, Ki. xiv. l. III. To a. an opinion etc. : (1) परामर्षति (मृष्, c. 1.) ; (2) प्रत्यवतिष्ठते (स्था, c. 1.) (with loc.) (=to stand up against). IV. Of disease : (1) आक्रामति, a.ed with fever ज्वराक्रान्तः (न्ता, न्तं) ; (2) चरति (चर्, c. 1.), *O fever, listen to me how you would a. men* मृग्य ज्वर सन्देशं यथा लोके चरिष्यसि.

ATTAIN (v.t.) : (1) अभि-गच्छति (गच्छ्, c. 1.), *even after a. ing knowledge* श्रुतमध्यधिगम्य, Ki. ii. 41. ; (2) आ-सीदति (सद्, c. 1.), *the king will a. divine form by means of charms* राजा किल मन्त्रबलेन देवयोग्यं वपुरासादयिष्यति, D. iii. ; (3) प्राप्नोति : v. To obtain ; (4) स्पृशति (स्पृश्, c. 6.) (=to touch), *by this time would have a.ed your age* इयता कालेन तवेगं वयोवस्थामस्प्रक्ष्येतां, D. iii.

ATTAIN (v.i.) : (1) अभिगच्छति (with acc.) ; (2) आसीदति (with acc.).

ATTAINABLE : (1) लभ्यः (भ्या, भ्यं) ; (2) सुलभः (मो, मं) ; (3) प्राप्यः (व्या, व्यं) (4) अभिगम्यः (भ्या, भ्यं) ; (5) आसादनीयः (या, यं).

ATTAINER : v. Stain. Ph. : *a bill of a. *अभियोगपत्रम्.*

ATTAINMENT : I. The act of attaining : (1) अभिगमः ; (2) लाभः ; (3) प्राप्तिः ; (4) अवाप्तिः. *By the a. of* : expr. by the *part.* of the verb 'to attain'. *For the a. of* : expr. by the *inf.* of the verb 'to attain'. II. Of knowledge : (1) व्युत्पत्तिः ; (2) पारदर्शिता, *of great mathematical a.s* गणितशास्त्रस्य पारदर्शी.

ATTAINT : I. To stain : q.v. II. Leg t.t. : *a.ed of high treason* राजद्रोहदूषितः (ता, तं) (?).

ATTEMPER : v. To temper, mitigate.

ATTEMPT (subs.) : (1) उपयमः, *I have resolved on an a. on his life* बहो वयायोयमः, Vi. v. ; (2) यत्नः, प्रयत्नः (= effort), *I fancy the a. of Dāru-varma has been unsuccessful* अफलं दास्वर्मनः प्रयत्न-मवगच्छामि, Mu. iii. ; (3) आरम्भः (=beginning), *with success proportionate to a.s* आरम्भ-सम्प्रोदयः, R. i. 15 ; (4) चेष्टा.

ATTEMPT (v.t.) : I. To endeavour : (1) यत्ते, प्र- (यत्, c. 1.), *which princes a. to appropriate even by misdeeds* दुरितैरपि कर्तुमात्मसाधं प्रयतन्ते नृप-सूतवो हि यत्, R. viii. 2. ; (2) यत्ति or यत्स्यति, प्र- (यत्, c. 1 and 4). *repeatedly a.ed to fly up* पुनः पुनः प्रायसदुपप्लवाय सः, N. i. 125 ; (3) चेष्टते, (चेष्ट, c. 1.) Mu. v. ; (4) आ-रभते, प्र-, (रभ्, c. 1.) (= to begin), *low people do not a. at all from fear of obstacles* प्रारभ्यते न खलु विप्रमयेन नीचैः, Mu. iii. ; (5) बटते (बट्, c. 1.) (rare) B. xii. 26. II. To attack : q.v.

ATTEND (v.t.) I. To attend on or upon : q.v. II. To await, stay for : q.v. प्रतीक्षते (ईक्ष्, c. 1.) III. To be present at : (1) उप-तिष्ठति (स्था, c. 1.) (see Ki. vi. 29) ; (2) संनि-दधाति or पते (धा, c. 3.) *I a.ed it with my friend Dhanamitra* अहं च सह सख्या धनमित्रेण तत्र सन्नपिधि, D. ii. ; (3) better by गच्छति, सन्नच्छति or आगच्छति, समागच्छति, according as it means *going or coming*. IV. To attend to : q.v.

ATTEND ON OR UPON : (1) उप-तिष्ठते, पर्युप- (स्था, c. 1.), *returning after a. ing on the sun* सूर्योपस्थान-सन्निवृत्तं, V. i. ; (2) उप-चरति, परि-, (चर, c. 1.), *a. on her with care* यत्नादुपचर्यतां, Sa. iii. ; (3) उप-भास्ते (भास्, c. 2.), N. xxii. 1.

ATTEND TO : (1) शृणोति (शृ, c. 5.) (=to listen : q.v.), *a. to that (message)* शृणु...तां, R. viii. 77. ; *a. to me* मम वचनं शृणु ; (2) अव-दधाति or पते (धा, c. 3.), *let the superintendents also a. each to his own work* स्वे स्वे कर्मण्ययं समवधत्ताप्यधि-कृताः, Vi. vii. ; (3) मनो यच्छति or ददाति (दा, c. 1. and 3.) or निदधाति (धा, c. 3.), or युनक्ति (युज्, c. 7.) (=to apply the mind ; fix one's attention on) ; (4) अवेक्षते (ईक्ष्, c. 1.) (=to look after : q.v.), *I have a.ed to only one civil action* एकमेव मया पौरकार्यमवेक्षितम्, Sa. vi.

ATTENDANCE : I. The act of waiting on or serving : (1) उपचारः ; (2) उपस्थानम् (rare) ; (3) हुक्का (=reception of a guest). II. Presence : q.v. उपस्थितिः. Ph. *there was a good a. in the meeting* समयां बहवः समागमन्. III. A train, a retinue : q.v. : अनुयायिबर्गः. IV. Attention : q.v.

ATTENDANT (subs.) : (1) अनुचरः ; (2) अनुयायिन् (म.) ; (3) परिचरः : v. Companion, servant, follower. Ph. *a train of a.s* : (1) अनुयायिबर्गः ; (2) परिवर्गः ; (3) परिच्छदः : v. Also concomitant.

ATTENDANT (adj.) : (1) आनुषंगिकः (की, कं) ; (2) अनुगमिन् (f. नी).

ATTENDED BY : v. Accompanied by.

ATTENTION : I. The act or state of attending : (1) अवधानम्, *please lend me your a. for a moment* मां सुहृत्तमवधानदानेनानुगृह्यन्तु, Ma. ix. ; (2) मनोबोगः ; (3) अप्रमादः or अप्रमत्ता (= carefulness) ; (4) अभिनिवेशः (= application, study) ; (5) अवेक्षा (=looking after). Ph. : *his whole a. being devoted to it* अनन्यहृदयतया, K. ; *it engages my a.* मनो मे बध्नाति, (after R. xiii. 47.) ; *to draw the a. of the king* नरपतिप्रबोधनार्थम्, K. II. Politeness, courtesy : q.v. आदरः or समादरः.

ATTENTION, PAY : (1) अवधानं ददाति (दा, c. 3.), *paying a. to the buzzing of bees* दत्तावधानं मधुलेहि-गीतौ B. ii. 7. ; (2) आद्रियते (द्र, c. 6.) (=to respect), *the king without paying any a. (to what he said)* राजा अनाध्यय, Sa. vi. ; (3) आसज्यते (=to devote to : q.v.) : v. Attend to.

ATTENTIVE : I. Heedful, observant : (1) अवहितः (ता, तं) ; दत्तावधानः or कृतावधानः (ना, नं) (= paying attention) ; (3) सावधानः (ना, नं) ; (4) समाहितः (ता, तं) ; (5) अप्रमत्तः (ता, तं). II. Attentive to a guest etc. : (1) दक्षितादरः (रा, रं), K. ; (1) दक्षिणः (जा, नं) (as a lover ?) V. iii.

ATTENTIVELY : (1) अवहितम् ; (2) सावधानम् ; (3) अप्रमत्तम् ; (4) मनोयोगेन.

ATTENUANT (adj. and subs.) : विद्रावकः or विलायकः (का कं) (?).

ATTENUATE : (1) क्षीणकरोति ; (2) तनुकरोति.

ATTENUATED : (1) क्षीणः (शा, शं) ; (2) क्षीणः (जा, नं) ; (3) अपचितः (ता, तं) : v. Thin.

ATTEST : I. To a deed : *पत्रस्य विशुद्धिप्रदर्शनाय साक्षी भवति or स्वनाम पत्रे लिखति : Ph. *the will is a. ed by three witnesses* *अस्येच्छापत्रस्य विशुद्धिप्रदर्शकाः सन्ति. II. To manifest : q.v. : (1) प्रकटीकरोति ; (2) व्यनक्ति (अङ्ग, c. 7.).

ATTESTATION : I. Verbal : साक्ष्यम्. II. Written : Ph. *the a.s of the will are all forged* *इच्छापत्रे येषां साक्षिणां नामानि लिखितानि तत् सर्वं कृत्रिमम्.

ATTIC (adj.) : *परिनीयः (या, यं) ; यवनः (नी, नं) (with less precision).

ATTIC (subs.) : Perh. अट्टः ; शिरोगृहम्.

ATTIRE (v.t.) : (1) वस्ते (वस्, c. 2.) (= to put on, dress : q.v.) ; (2) भूषयति (= to adorn : q.v.).

ATTIRE (subs.) : (1) वेशः ; (2) परिवर्हः, in rich a. स्कीतपरिवर्हः (हर्ह, हर्ह), D. ii. : v. Dress, clo. : es.

ATTITUDE : v. Posture, position. Ph. *Russia has assumed a threatening a. towards Persia* *पारस्यराज्यं प्रति रूसियैर्विरुद्धाः कक्षीकृता.

ATTORNEY : *व्यवहारप्रतिनिधिः ; भोक्तारः. *A power of a. *व्यवहारप्रतिनिधिपत्रम्. A. general *व्यवहार-सचिवः, विचारादिकार्येषु राजपक्षसमर्थको राजकीय-प्रधानोपदेष्टा.*

ATTRACT : आकर्षति, समा-, (कृष्, c. 1.) (Lit. and Fig.) : v. To draw, allure.

ATTRACTION : I. The power of a. : आकर्षणशक्तिः. II. The act of attracting. : (1) आकर्षणम् ; (2) आकृष्टिः ; (3) समाकर्षणम्. III. Allurement, enticements : q.v.

ATTRACTIVE : I. Lit. : Ph. *the a. force (of bodies)* : आकर्षणशक्तिः. II. Fig. ; alluring, charming : q.v. : हारिन् (f. जी).

ATTRACTIVENESS : मनोहारित्वम् : v. Charm.

ATTRIBUTABLE : (1) आरोपणीयः (या, यं) ; (2) अभ्यारोपणीयः (या, यं). Ph. : *it was a. to you that we did not take the fort* *त्वन्निमित्तं दुर्गं न गृहीतम्.

ATTRIBUTE (v.t.) : आरोपयति (c. of रूप) : v. To ascribe.

ATTRIBUTE (subs.) : (1) धर्मः, and on the contra-

ry, the imputation of the subject and its a. s on the object तद्विपर्ययेण विषयिणस्तत्कर्माणां च विषयेऽप्यस्यः, S. i. p. ; (2) गुणः, possessed of the eight a. s, minuteness etc. अपिमाञ्छगुणोऽस्य.

ATTRIBUTIVE (subs.) : विशेषः.

ATTRITION : घर्षणम् : v. Friction.

ATTUNE : Ph. *a. your voice to the lyre*. *वीणानुगतं स्वरं कुरु.

AUBURN : (1) पिराङ्गः (जा, जं) : v. Tawny ; (2) रयावः (बा, बं) : v. Brown ; (3) गौरः (री, रं) : v. Yellow.

AUCTION : *आह्वानविक्रयः ; सर्वोच्चमूल्यदात्रे प्रकाश-विक्रयः, *A. room* *आह्वानविक्रयगृहं ; आह्वानविक्रयशाला.

AUCTIONEER : *आह्वानविक्रेतु (f. नी) ; यः (f. या) सर्वजनसमक्षं सर्वोच्चमूल्यदात्रे विक्रीणीते.

AUDACIOUS : (1) प्रगल्भः (स्मा, स्मं) ; (2) धृष्टः (व्या, व्यं) ; (3) प्रतिमान्वितः (ता, तं) ; (4) प्रतिमानवत् (f. ती) : v. Bold, impudent.

AUDACIOUSNESS, AUDACITY : (1) प्रगल्भता ; (2) प्रागल्भ्यम् ; (3) प्रतिभा or प्रतिमानम् ; (4) धाड्यम् ; (5) साहसम् (= boldness) ; (6) निर्लज्जता (= impudence).

AUDIBLE : स्फुटः (टा, टं) (= distinct : q.v.). Ph. : *he speaks in an a. voice* *स तथा गिरमुदीरयति यथा श्रोतृवर्गाणां कर्णगोचरीभवति or यथा श्रोतारो ग्रहीतुं शक्नुवन्ति.

AUDIBLY : स्फुटम् (= distinctly : q.v.) : v. Audible.

AUDIENCE : I. A hearing : Ph. *to give a. कर्षं ददाति* (दा, c. 3) ; *to gain a. श्रोतारं लभते* (लभ, c. 1). II. Admittance to a hearing : दर्शनम्, *to give a. दर्शनं ददाति*, R. ; *to get an a. to the king राजदर्शनार्थम्*. III. A body of hearers : (1) श्रोतारः (m. pl.) ; (2) श्रोतृवर्गः ; (3) प्रेक्षकाः (m. pl.) (spectators).

AUDIT (subs.) : I. In gen. : परीक्षा. II. Of accounts : *गणनापरीक्षा, गणनाशोचनम्.

AUDIT (v.t.) : परि-ईक्षते (ईक्ष, c. 1) ; (2) शोषयति (c. of शुष्) (१), *have you a. ed the accounts* *अपि गणनां परीक्षिता.

AUDITOR : I. A hearer : q.v. : श्रोता. II. Of accounts : *गणनाशोचकः ; परीक्षकः or शोषकः (when the meaning is clear).

AUDITORY (subs.) : an assembly of hearers : v. Audience (III).

AUDITORY (adj.) : Ph. a. *passages* श्रवणमार्गाः (m. pl.).

AUGER : (1) आस्फोटनी : (2) वेषजिका.

AUGMENT (v.i.) : वर्धते (वृष् c. 1) : v. To increase.

AUGMENT (v.t.) : वर्धयति (c. of वृष्) : v. To increase.

AUGMENT (subs.) : वृद्धिः v. Augmentation.

AUGMENTATION : (1) वृद्धिः ; (2) वर्धनम् : v. Increase, enlargement.

AUGMENTATIVE : (1) वर्धिष्णु (mf.). ; (2) वर्धमानः (ना, नं).

AUGUR (subs.) : (1) शकुनज्ञः or शकुनज्ञानविद् (m.) (from birds), *I heard from the a. that I would meet you just after 30 days* शकुनज्ञात्तस्मात्तिश द्विवसावसानन्तरमेव भवत्सङ्गः सम्मविष्यतीत्यश्रयवम्, D. ; (2) निमित्तज्ञः. (from any omen) K. : v. Soothsayer.

AUGUR (v.t.) : I. To betoken, predict : q.v. : सूचयति (सूच्, c. 10). II. To infer, conjecture : q.v. : शङ्कते. A. ed (by birds) : शकुननिर्दिष्टः (ष्टा, ष्टं), D.

AUGURY : I. From birds : शकुनज्ञानम् or शकुनिज्ञानम्, K. II. From any phenomena : निमित्तज्ञानम् : Ph. to practise a. *निमित्तैः शुभाशुभं कथयति. III. An omen : q.v. (1) शकुनम् ; (2) निमित्तम्, a bad a. अनिमित्तम्.

AUGUST (adj.) : (1) महामहिमन् (mf.). ; (2) पृथुचामन् (mf.). : v. Majestic, grand.

AUGUST (subs.) : उत्तरश्रावणपूर्वमाद्रसंबादीयुस्वीयवत्सरस्याष्टमो मासः.

AUNT : (1) पितृस्वसा (father's sister) : (2) मातृस्वसा (mother's sister) ; (3) पितृव्या (father's brother's wife). ; (4) मातुली, मातुलानी (mother's brother's wife).

AURICLE : I. The external ear : शङ्कुली or कर्णशङ्कुली. II. A cavity of the heart: *हृदयशङ्कुली, हृदयस्य रक्ताशयस्योर्ध्वस्थकोषः.

AURICULAR : श्रौतः (ती, तं) Ph. a. confession निष्कृतस्वीकारः (ः).

AUROCHS : पोलण्डदेशस्य वन्यगोविशेषः.

AURORA : (1) अरुणः ; (2) उषस् (n.) ; (3) दिनमुखम् ; (4) अहर्मुखम्.

AURORA BOREALIS : विषुद्वन्वो रात्रिष्ववो महोष्णवतः प्रकाशविशेषः.

AUSPICE : I. An omen : q.v. : शकुनम्. II. Protection, patronage : q.v. आश्रयः.

AUSPICIOUS : I. Lucky, propitious : q.v. : (1) शुभः (मा, मं) ; (2) कल्याणः (णा, णं) ; (3) मङ्गलः (ला, लं) II. Fortunate, prosperous : q.v. श्रद्धिमत् (f. ती).

AUSPICIOUSLY : शुभलग्ने (at an a.moment) : v. Propitiously, favourably.

AUSTERE : I. Severe, stern, harsh : q.v. ; कठोरः (रा, रं). II. Harsh, rough (to the taste) : q.v. : रुक्ताः (का, कं) (ः).

AUSTERE : (1) कठोरम् ; (2) उग्रम् ; (3) निष्ठुरम् : v. Severely.

AUSTERITY : (1) कर्करियम् ; (2) कठोरता : v. Severity, sternness.

AUTHENTIC : I. Genuine, true : (1) तथ्यः (व्या, ध्वं) ; (2) सत्यः (त्या, त्वं) ; (3) अकृत्रिमः (मा, मं) (not forged, as an a. register). II. Of approved authority, reliable : q.v. प्रामाणिकः (की, कं), an a. writer प्रामाणिकलेखकः.

AUTHENTICALLY : (1) प्रमाणतः ; (2) तत्त्वतः ; (3) सारतः.

AUTHENTICATE : I. To render authentic : प्रामाण्यं करोति (कृ, c. 8) II. To prove authentic : प्रमाणयति (nomi.).

AUTHENTICATION : Ph. for a. प्रामाण्यं कर्तुम् : v. Confirmation.

AUTHENTICITY : (1) प्रामाण्यं ; (2) सत्यता ; (3) अकृत्रिमता (=the quality of not being forged).

AUTHOR : I. The writer of a book : (1) कारः or कृत् (in comp.), a. of the commentary माध्यकारः ; the a. of the Mitāksharā मिताक्षराकृत्, Da. com. ; (2) ग्रन्थकारः or -कर्ता or -कृत् (=a. of a book and hence to be used when a. is used abs.) ; (3) लेखकः ; (4) रचकः or रचयिता ; (5) प्रणेता ; (6) निबन्ध (m.) (rare) ; (7) कृतिन् (m.) (very rare). N.B. 3, 4, 5, and 6. are gen. used with some defining word. II. A

maker, contriver, originator : q.v. : कर्ता, a. of great wonders कर्ता महाश्चर्याणाम्, K.

AUTHORESS : (1) कृत् (in comp.); (2) ग्रन्थकर्त्री; प्रणेत्री; (4) रचयित्री.

AUTHORITATIVE : I. Determinative : (1) सप्रमाणः (ना, नं) (= with proof). (2) दृढः (दा, दं) (= firm). II. Dictatorial, overbearing : q.v.

AUTHORITATIVELY : (1) सप्रमाणम्; (2) दृढम् (= firmly).

AUTHORITY : I. Lawful power : (1) प्रभुत्वम्; (2) क्षमता; (3) शक्तिः. II. Influence, might : q.v. : गौरवम्. III. Permission, order : q.v. : अनुज्ञा. IV. Testimony : प्रमाणं, the Vedas are our a. for this अत्र वेदाः प्रमाणम् (note the sing. numb.). V. Credibility : प्रामाण्यं, its a. is disputed अस्य प्रामाण्यं सन्दिग्धम्. VI. In pl., government : Perh. प्रभवः (m. pl.).

AUTHORIZE : I. To empower : (1) क्षमतां ददाति (दा, c. 3) (rare); (2) अनुमन्यते (मन्, c. 4) (to allow); (3) नियोजयति (युज्, c. 10) (to appoint). II. To legalize : q.v. III. To authenticate : q.v. Ph. : a. ed by usage व्यवहारसिद्धः (दा, दं) (†).

AUTHORSHIP : ग्रन्थकर्तृत्वम् or sim. कर्तृत्वम् : Ph. its a. is disputed *न निश्चीयते कोऽस्य लेखकः v. Author.

AUTOBIOGRAPHER : *स्वचरितलेखकः; आत्मजीवन-चरितप्रणेता.

AUTOBIOGRAPHY : *आत्मचरितम्, स्वकीयजीवन-चरितम्; स्वजीवनवृत्तान्तः.

AUTOGRAT : ईश्वरः : v. Despot.

AUTOGRAPH (adj.) : स्वहस्तलिखितः (ता, तं) : a. letter स्वहस्तलेख्यम्.

AUTOGRAPH (subs.) : (1) स्वहस्तलेखः; (2) स्वहस्ताक्षरम्.

AUTOMATION : *स्वयञ्चलयन्त्रम्.

AUTUMN : (1) शरद्, (f.); (2) शरत्कालः; (3) वनान्तः (poetical).

AUTUMNAL : (1) शरदः (दी, दं); (2) शरदीयः (या, यं); (3) शरत्कालीनः (ना, नं).

AUXILIARY (adj.) : (1) सहाकारिन् (f. णी); (2) उत्तरसाधकः (का, कं).

AUXILIARY (subs.) : सहायः. Ph. a. s i.e. a. troops : आसारः (rare), Si. ii. 64.

AVAIL (v.) : I. To make use of : Ph. I will a. myself of your advice *तदोपदेशं ग्रहीष्यामि; he a. ed himself of this opportunity to carry out his design *अस्मिन्नवसरे स्वार्थसम्पादनपरो बभूव. II. To serve, be of use : q.v. : all these did not a. (सर्वमेतत्) नार्थवद् बभूव, Ki. : v. Avail (subs.)

AVAIL (subs.) : (1) गुणः, of what a. is a loyal, but unwise and timid servant अप्राज्ञेन च कातरेण च गुणः स्यात् सानुरागेण कः, Mu. i.; the study of religious books has been of no a. निर्गुणो धर्मशास्त्राभ्यासः K. ; (2) अर्थः.

AVAILABLE : I. Profitable : q.v. II. Obtainable : not a. (1) दुर्लभः (मा, मं); (2) दुष्प्राप्यः (प्या, प्यं); (3) दुष्प्रापः (पा, पं).

AVALANCHE : हिमनिस्यन्दः (†).

AVARICE : (1) लोभः (covetousness); (2) अर्थकामः; (3) धनलोभः; (4) विरोहा.

AVARICIOUS : I. Covetous : q.v. : लोभिन् (f. णी). II. Desirous of wealth : (1) अर्थलुब्धः (ष्ठा, ष्ठं); (2) अर्थरुचि (mfn.); (3) धनलुब्धः (ष्ठा, ष्ठं).

AVARICIOUSLY : (1) अर्थलोभात्; (2) धनलोभेन : v. Covetously.

AVAUNT : अपेहि (2nd pers. sin. imper. of ह) : v. Get away, begone.

AVENGE (v.t.) : (1) प्रति-करोति (कृ, c. 8), (I) have a. d it now by taking away their clothes तत् साम्प्रतं प्रतिकृतं हरतांशुकानि, Dh. ; (2) प्रतिकारं or प्रतीकारं करोति (with gen.); (3) वैरानुष्यमुपगच्छति (गच्छ, c. 1), (with loc. of the wrong-doer), Vi. ; (4) परिशोधं गृह्णाति (ग्रह्, c. 9) (with gen.) (†).

AVENGER : प्रतिकर्ता or प्रतीकारकर्ता (rare).

AVENUE : I. Passage, approach : q.v. : द्वारम्.

II. An alley : वीथिः : a. of mango trees चूत-वीथिः, D. iii.

AVER (v.t.) : प्रतिजानीते : v. To affirm, assert.

AVERAGE (adj.) : Ph. all her parts are of a. dimensions अस्याः सर्वं पदमावयवाः नातिस्थूला नातिकृशाः D. vi. ; there was a. amount of rainfall this year *अस्मिन् वर्षे नात्यधिका नात्यल्पा वृष्टिः पपात ; he

is a man of a stamp *तस्य बुद्धिर्नातिप्रसूरा नाति-
स्थूला.

AVERAGE (subs.): no equiv.: मध्यम may be
used.

AVERMENT: (1) प्रतिज्ञा; (2) उद्वाक्यम्.

AVERSE: I. Disliking, unwilling: (1) विरक्तः
(का, कं); (2) पराङ्मुखः (खी, खं); (3) विमतः
(ता, तं). II. Unfavourable: q.v.

AVERSION: (1) विरागः; (2) विरक्तिः; (3) विमतिः
(rare); (4) द्वेषः.

AVERT: (1) नि-वर्तयति, विनि-, व्या-, अप-, (c. of
वृत्); (2) निवारयति (c. of वृ) (=to prevent:
q.v.).

AVIARY (subs.): (1) पक्षिराला; (2) कुलायिका.

AVIDITY: v. Eagerness, greediness; with a.:
v. Eagerly.

AVOCATION: (1) कार्यम्; (2) कर्मन् (n.); (3) व्या-
पारः: v. Business, occupation.

AVOID: (1) परिहरति (हृ, c. 1), a. ing his sight
उच्छिप्रपार्तं परिहृत्य तस्य Ku. iii. 43.; (2) वर्जयति
(वर्ज्, c. 10) v. Shun, abandon.

AVOIDABLE: (1) परिहर्तव्यः (व्या, व्यं); (2) परि-
हरणीयः (या, यं); (3) वर्जनीयः (या, यं); (4)
हेयः (या, यं); (5) त्याज्यः (ज्या, ज्यं); (6) परि-
हार्यः (र्या, र्यं).

AVOIDANCE: (1) वर्जनम्; (2) परिहरणम्. (rare):
v. Abandonment.

AVOUCH: प्रति-जानीते (हा, c. 9): v. To main-
tain, assert.

AVOW: स्वीकरोति (कृ, c. 8): v. To confess,
acknowledge, declare.

AVOWAL: स्वीकारः: v. Confession, acknow-
ledgment.

AVOWED (part. adj.): स्पष्टः (घा, घं) (open,
plain, evident: q.v.).

AVOWEDLY: (1) स्पष्टम्; (2) प्रकाशम्; (3) प्रकटम्.

AWAIT (v.t.): I. To wait for: q.v. (1) प्रतीक्षते
(ईक्ष्, c. 1); (2) प्रतिपालयति (पाल्, c. 10).

II. To be in store for: आसीदति, प्रत्या-, (सद्,
c. 1) (to be nigh), salvation a. s thee प्रत्या-
सीदति मुक्तिस्तां, Ki. xi. 36. Ph. death a. s every
one मरणं प्रकृतिः शरीरिणाम्, R.; what a. s me next
*किमतः पर्द मे सम्मविष्यति.

AWAKE (v.i.): (1) बुध्यते, वि-, प्र-, प्रति-, (बुष् c.
4); (2) उत्तिष्ठति (स्था, c. 1) (=to get up);
(3) निद्रां त्यजति, जहाति etc.; विनिद्रः (द्रा, द्रं)
मवति etc.

AWAKE (v.t.): I. From sleep: (1) बोधयति,
प्र-, वि-, प्रति-, विप्र-, (c. of बुष्); (2) जागरयति
(c. of जागृ); (3) निद्रां मनक्ति (मन्क्, c. 7)
(with gen.). II. From inattention, or inac-
tion: v. To arouse, rouse.

AWAKE (adj.): (1) जाग्रत् (f. ती); (2) जागरः
(रा, रं); (3) उन्नितः (द्रा, द्रं) (without
sleep); (4) प्रबुद्धः (द्रा, द्रं): v. To be awake.

AWAKE, BE: जागर्ति, प्र-, (जागृ, c. 2).

AWAKEN: v. To awake.

AWAKENING (subs.): (1) प्रबोधः, प्रबोधनम्; (2)
बोधः; (3) विबोधनम्.

AWARD (v.t.): (1) ददाति (दा, c. 3); (2) वि-
तरति (वृ, c. 1); (3) दापयति (c. of दा) (in
the legal sense, when a judge a. s damages
etc.).

AWARD (subs.): निर्णयः: v. Judgment, sen-
tence.

AWARE, BE: (1) जानाति (हा, c. 9); (2) अव-
गच्छति (गम्, c. 1): v. To know.

AWARE, MADE: (1) बोधितः (ता, तं); (2) विबो-
धितः (ता, तं); (3) अवबोधितः (ता, तं).

AWAY: v. the several verbs with which it is
used. Ph.: a. with begging कृतमेव याचूषया, Ki.
xiv. 20; a. with shame अलं द्विया, R. v. 58;
a. (=begone; q.v.) अन्तरमन्तरम्, Mr. ii.;
she is a. (=absent, q.v.).

AWE (subs.): (1) मयम्; (2) त्रासः; (3) साध्वसम्;
(4) आदरः. N.B. There is no exact equiv.
of awe: 1, 2 and 3 mean fear, 4 means
respect. To stand in a. of: विभेति (मी, c. 3)
(with abl.). Ph.: he is known to me and not
disagreeable, still I approach him with a न च
न परिचितो न चाप्यरन्ध्रश्चकितमुपैमि तथापि पार्श्वमस्य,
Mal. i.

AWE (v.t.): v. To frighten, terrify.

AWE STRUCK: (1) मयविह्वलः (ता, तं); (2) साध्वस-
परीतः (ता, तं); (3) त्रासाकुलः (ला, लं).

AWFUL: I. Awe-inspiring: (1) घोरः (रा, रं)

(= terrific : q.v. : not applicable to men);
 (2) अतिभयान् (f. नी) or महातेजस् (mf. n.)
 (full of that which inspires awe : applicable to men only and their appearance).
 Ph. : *Oh how a. is royal majesty* अहो ! इरासदो
 राजमहिमा, Mal. i.; *wild mountain scenery, grand*
and a. प्रहान्तगम्भीरनीलविपुलश्रीररण्यगिरिभूमिः, Vi.
 v. II. Awestruck : q.v.
 AWFULLY : I. Fearfully q.v. II. Exceedingly:
 q. v. अत्यन्तम्.
 AWFULNESS : (1) तेजः (of men etc.); (2) प्रहान्त-
 गम्भीरता (= calm solemnity).
 AWHILE : कियत्कालम् ; (2) कञ्चित्कालम् ; (3) मुह-
 र्तम् (= for a moment).
 AWKWARD : I. Unskilful : q.v. : अदक्षः (स्त्रा,
 स्त्रा). II. Inelegant, clumsy : q.v. : (1) अप-
 क्षमः (पा, पं) ; (2) ग्राम्यः (म्या, म्यं) (= rustic),
 (applicable to manners etc.).
 AWKWARDLY : v. Clumsily, inelegantly, un-
 skilfully.
 AWKWARDNESS : I. Unskilfulness : q.v. II.
 Inelegance : q.v. : ग्राम्यता.
 AWL : (1) अरार ; (2) चर्मप्रमेदिका (shoemaker's
 a.); (3) वेधनिका. v. Gimlet.
 AWN : (1) किंशारः ; (2) शस्यशूकम् ; (3) शुङ्गः ;
 (4) शूकम्.
 AWNING : (1) वितानम् ; (2) उद्योचः : v. Veil.
 AWRY : (1) तिर्यक् ; (2) तिररचीनम् ; (9) साधि ;
 (4) कुटिलम्.
 AXE : (1) कुठारः ; (2) परशुः ; (3) परशवः. A
small a. कुठारिका.
 AXIOM : *अप्रमेयतत्त्वम्, स्वतःसिद्धवस्तु, K. d.
 AXIS : *अक्षरेखा.
 AXLE, AXLE-TREE : (1) चक्रदण्डः (?) ; (2) अक्षाम्रम्
 (?) ; (3) अनुकर्षः (?).
 AYE : I. Yes : q.v. II. For aye : v. Always.
 AZURE : नीलः (स्त्रा, स्त्रं).

B

BABBLE (v.i.) : (1) जरपति (जरप्, c. 1.); (2)
 प्र-जरपति (जरप्, c. 1.); (3) बावक्षे, बावधि, or बावदीभि
 (freq. of बद्); (4) बावक्ष्ये, बावक्ष्मि (freq. of बच्).

BABBLE, BABBLING (subs.) : (1) जरपः ; (2)
 जरपनम् ; (3) जरपितम् ; (4) प्रजरपितम्.
 BABBLER : (1) (जरपकः (का, कं) ; (2) जरपाकः
 (की, कं) ; (3) बावक्षः (दा, दं) ; (4) बावदूकः (का, कं) ;
 (5) प्रजरपिन् (f. नी).
 BABBLING (adj.) : I. Lit. : Babbler. II. Fig. :
 v. Murmuring.
 BABOON : हनुमत् (m.) (?) ; वानरविशेषः.
 BABY, BABE : दारकः, m. (दारिका, f.) : v. Infant,
 suckling, child.
 BABYHOOD : शैशवम् (childhood : q.v.).
 BABYISH : बालिशः (शा, शं) : v. Childish.
 BACCHANAL, BACCHANALIAN : तान्त्रिकः (की, कं)
 (?).
 BACHELOR : (1) अकुतदारः or अकुतोदाहः : v. Un-
 married ; (2) बण्डः or बण्डः (very rare). Ph. :
a b. of arts *'वि प' उपाधिधारिन् (f. नी).
 BACK (subs.) : I. Of an animal : पृष्ठम्, *whose*
b.s the enemy has seen छट्पृष्ठानरातिना, Ki. xv.
 19. : Ph. *behind one's b.* : (1) पृष्ठतः ; (2)
 परोक्षे (in one's absence). II. As opposed to
 front : (1) पृष्ठम्, *on the b. of a writing* लेखस्य पृष्ठे,
 Y. ; (2) पृष्ठदेशः.
 BACK (adv.) : v. Backwards. It is generally
 expr. by the prefix प्रति : *to come back* प्रत्या-
 गच्छति ; *to give back* प्रति-ददाति etc.
 BACK (v.i.) : प्रत्या-वर्तते (बृत्, c. 1.) : v. To go
 back.
 BACK (v.t.) : I. To mount : q.v. II. To
 support, second : q.v. III. To drive back-
 ward : प्रतीपं नुदति (नुद्, c. 6.) or चालयति (c.
 of चल).
 BACKBITE : (1) परोक्षे परि-वदति (वद्, c. 1.), असूयति
 (nomi.), etc. v. To slander ; (2) पृष्ठमांसम् अपि
 (अद्, c. 2.) खादति (खाद्, c. 1.) (with gen) (not
 very common).
 BACKBITER : (1) पृष्ठमांसादः ; (2) यः परोक्षे परिवदति
 etc. ; (3) पिशुनः (?).
 BACKBITING : (1) पृष्ठमांसादनम् ; (2) पिशुनवाक्यम् :
 v. Slander.
 BACKBONE : (1) पृष्ठवंशः ; (2) कशेरुः ; (3) कशेरुका ;
 (4) रीटकः (rare).
 BACKDOOR : (1) पक्षद्वारम् ; (2) पक्षकः.

BACK-GAMMON : क्रीडाविशेषः. *b.-board* : (1) अष्टा-
पदम् (?) ; (2) चर्मपट्टिका (?).

BACKGROUND : *परचाद्भूमिः (in ana. with अग्र-
भूमिः) or expr. by circumlo.

BACK-SIDE : (1) पृष्ठभागः ; (2) पृष्ठदेशः v. Also
buttocks.

BACK-SLIDE : स्वधर्माद् अग्रयति (अंश्, c. 4.), च्यवते
(च्यु, c. 1.) : v. To go astray.

BACK-SLIDER : (1) वर्मभ्रष्टः (ष्टा, ष्टं) ; (2) वर्मच्युतः
(ता, तं) : v. Apostate

BACK-STAIRS : (1) *पक्षसोपानम् ; (2) *अन्तःसोपानम्.

BACKWARDS : I. Towards the back : पृष्ठभागे
or पृष्ठदेशे. II. On the back : *to fall b.* अवमूर्ध-
पातं पतति. III. In a reversed direction :
प्रतीपम्. Ph. *to go b.* (fig.) क्रमशोऽनति गच्छति.

BACKWARD (adj.) : I. Reluctant, averse :
q.v. परावृत्तः (खी, खं). II. Slow, dull : q.v.
कुण्ठितः (ता, तं). III. Late : q.v. IV.
Reversed : q.v. : प्रतीपः (पा, पं).

BACKWARDNESS : परावृत्तता : v. Reluctance,
aversion.

BACON : *लावणशुष्कशुकरमांसम् ; Perh. बहुरम्.

BAD : Gen. expr. by the prefixes दुर्, कु, अय
etc. and sometimes by the affix कः *a b. man*
दुर्जनः ; *b. weather* दुर्दिनम् ; *b. luck* दुर्दैवम् ; *not a*
b. speaker अकद्वदः ; *a b. road* कदध्वन् (म.) ; *b.*
food कदन्नम् ; *b. design* कुमतिः ; *b. policy* अपनयः ; *b.*
reputation अपयशः ; *a b. horse* अश्वकः : v. Wicked,
injurious, unfavourable.

BADGE (subs.) : (1) चिह्नम् ; (2) लक्षणम् ; (3) लिङ्गम्.

BADGER (subs.) : मल्लकजातीयजन्तुविशेषः.

BADINAGE (subs.) नर्मभाषितम् : v. Joke, raillery.

BADLY : Ph. *I am b. off for servants* भृत्यामावाह्य
क्षिरयामि ; *you have behaved b. towards her* तस्यां
स्वयानार्थमाचरितम् ; *he is b. bitten by the dog* स
कुक्कुरेण तीव्रं or बलवत् दष्टः, *b. governed* कुशासितः
(ता, तं) : *b. formed* कदाकारः (रा, रं) ; *smell-*
ing b. दुर्गन्धः (न्धा, न्धं) : v. Wrongly,
wickedly, unfortunately.

BADNESS : (1) by the adj. : *b. of character*
दुराचारः ; *the b. of this soil is proverbial* *अस्य
प्रदेशस्य कुम्भिका प्रसिद्धा ; (2) दुष्टता (= wicked-
ness) ; (3) निर्गुणता (= worthlessness).

BAFFLE (v.t.) : (1) व्यर्थीकरोति ; (2) मोचीकरोति :
v. Frustrate, elude.

BAG (subs.) : (1) Perh. पुटम् ; *canvas b.* *शाण-
पुटम् ; (2) मत्स्या ; *leather b.* चर्ममस्जिका D. II. ;
(3) गोषी (- sack. q.v.).

BAGATELLE : I. a trifle : q.v. II. A game :
कन्दुकक्रीडाविशेषः.

BAGGAGE : I. Of an army : (1) साधनम् ; *the*
bugle sounding and the b. being ready आहतायां
प्रयाणमेयां सज्जीक्रियमाने साधने, K. ; (2) बीषः
(provisions), Si. ii. 64. II. A strumpet :
q.v. वन्धकी.

BAGNIO : I. A bath : q.v. ज्ञानागारम् ; II. A
brothel : q.v. वेश्यालयः.

BAG-PIPE : सुषिरवाद्यविशेषः.

BAIL (subs.) : I. *The person who gives b.* : (1)
प्रतिभूः, *he who stands a b. to produce a man* यो
यस्य प्रतिभूस्तिष्ठेद्दर्शनायेह मानवः, M. viii. 158 ;
(2) लघ्नकः. II. Security : प्रातिमाभ्यम्, *on b.*
प्रातिमाभ्यन. D. vi.

BAIL (v.t.) : I. As applied to securities : Ph.
I will b. you तवाहं प्रतिभूर्मवामि (भू, c. 1.) or
तिष्ठामि (स्था, c. 1.) II. as applied to magis-
trates : प्रातिमाभ्येन मुञ्चति (मुञ्च्, c. 6.) or मोचयति
(मुञ्च् c. 10.).

BAILABLE : Ph. *this offence is b.* *ग्राह्यलघ्नकोऽपराधः
or अस्मिन्नपराधे प्रतिभूर्गृह्यते.

BAIL-BOND : *प्रातिमाभ्यपत्रम्.

BAILIFF : *आसेषादिकर्मणि नियुक्तः शेरिफस्य प्रतिनिधिः ;
*यष्टिपरः.

BAIT (subs.) : आमिषम् (Lit. and Fig.), Ka.
i. 44.

BAIT (v.t.) : I. To apply a bait : (1) सामिषं
करोति (?) ; (2) आमिषं बध्नि निदधाति (धा, c. 3.)
II. To furnish animals with food on a
journey : यवसादिना भोजयति (c. of भुञ्ज्) (?) :
Ph. *b. ing his horse* एनं तावदागृहीतकतिपयदूर्वा-
प्रबालकवलं कृत्वा, K. III. To attack an animal
with dogs : Ph. *to b. a bear* मस्लूकबाधनाय
कुक्कुरान् प्रमुदति (मुद, c. 6.).

BAKE (v.t.) : (1) पचति (पच्, c. 1.) (prop. to
cook : q.v.), *b.d brick* पक्ववृक्षा, Mr. ; (2)
मुञ्जति, ते (अस्ज्, c.6.) (= to fry, q.v.), *the*

word lāja (also) means b.d grain लाजं मृष्टवान्ये
Ph. *b.d in an iron pan or oven (as bread, cakes etc.)* कान्दवः (बी, वं).

BAKE-HOUSE, BAKERY : (1) पूषाला (?); (2) पाकशाला (?).

BAKER : (1) आपूषिकः; (2) कान्दविकः; (3) पिष्टक-पाचकः.

BALANCE (subs.) : I. A pair of scales : (1) तुला; (2) मापनः (?). *The beam of a b.* तुलादण्डः; *the string by which it is suspended* प्रग्रहः or प्रग्रहः; *the cup of a b.* घटः; *assay b.* नाराची. II. Of an account : (1) शेषः (remainder : q.v.), *he asked for the b. of money* गृहीतशेषं दातुं स धनं प्रार्थयताम् तं, Raj. ; (2) अन्तरम् (difference : q.v.), *gives the whole b.* दीयतां सकलान्तरम्, Raj. III. Counterpoise : q.v. IV. Comparison, estimate : q.v. तुलना.

BALANCE (v.t.) : I. To bring to an equipoise; तुलयति (तुल, c. 10) (Lit. and Fig.) : Ph. *their equipment is not b.d* न तुलाभूतस्तावदनयोः परिकरः, Vi. vi. II. To counterpoise : q.v. III. Of accounts : (1) समीकरोति (कृ, c. 8.); (2) एकीकरोति (?), *b. ing the account* गणनायेकीकृत्य, Raj.

BALANCE (v.i.) : I. To be in equipoise : समीभवति (भू, c. 1.) (?). II. To fluctuate, hesitate : q.v. : दोलायते (nomi.).

BALCONY : (1) प्रमीषः (?); (2) वितर्दिः (?); (3) इन्द्रकोषः (?).

BALD (adj.) : I. Hairless : q.v. : (1) अकेशः (श, शं); (2) खलति (mfn.) (by disease). II. Without natural covering : अनावृतः (ता, तं). III. Unadorned, inelegant : q.v. : असंस्कृतः (ता, तं).

BALDERDASH : v. Jargon, nonsense.

BALDNESS : I. Want of hair : अकेशता and sim. comp. *morbid b.* : (1) इन्द्रलुप्तम्; (2) खालित्वं Bha. II. Of style : v. Inelegance.

BALDRIC : प्रालम्बम् (?) : v. Belt, girdle.

BALE (subs.) : पोद्दली : v. Bundle.

BALE (v.) : *To b. out the bilge-water* (नावः) जलं सिञ्चति (सिञ्च, c. 6.).

BALEFUL : I. Fatal, destructive : q.v. II. Woeful, sad : q.v.

BALK (subs.) : I. Of a field : (1) बालिः; (2) बाली (f.). II. A beam, rafter : q.v. III. Disappointment : q.v. : आशामङ्गः.

BALK (v.t.) : खण्डयति (खण्ड, c. 10.) : v. To frustrate, disappoint.

BALL (subs.) : I. A playing-ball : *alternately striking with her left and right hands, sent (the b.) up* वामदक्षिणाम्यां कराभ्यां पययिणामिन्द्रियुदस्थापयत्. D. vi. II. A round mass : (1) गोल (mn.); (2) वर्तुलः. *a small b.* गुलिका; *the eye b.* तारा; *a b. of thread* सूत्रकोषम् (?) III. A meeting for dancing : (1) नृत्यम्; (2) नर्तनम् (=dancing).

BALLAD : गाथा. *b. singer* ; (1) गाथिकः; (2) गाथाकारः.

BALLAST *निलमः; पोतस्थैर्यार्थं तदधोभागनिविष्टं प्रस्तर-लोहादिद्रव्यम्.

BALLET : no equiv. : यात्रा would do. *b. girl* : (1) नर्तकी; (2) नदी.

BALLOON : (1) विमानम्; (2) व्योमयानम्.

BALLOT (subs.) : I. A ball or ticket used in voting : *गुटिका. II. Voting. by b. : *गुटिका; निवृत्तगुटिकापातेन मतमतप्रकाशनम्.

BALLOT (v.i.) : गुटिकापातेन मतमतं प्रकाशयति (c. of काश्).

BALL-ROOM (subs.) : *नृत्यशाला; नर्तनकोषः.

BALM : I. The sap of a shrub : निर्यासविशेषः. II. Solace, comfort : q.v. सुखालेपः (?).

BALMY : I. Odoriferous, aromatic : q.v. सुगन्धि (mfn.). II. Assuaging, soothing (1) तापहरः (री, रं); (2) शान्तिदः (दा, दं). Ph. *the b. tree* *वामवृक्षः.

BALSAM : v. Balm.

BALSAMIC : v. Balmy, soft, unctuous.

BALUSTRADE : प्रमीषः (m.n.) (?); वृत्तिविशेषः.

BAMBOO : (1) वेणुः; (2) वंशः; (3) कीचकः (when rattling).

BAMBOOZLE : (v.t.) : वञ्चयते (वञ्च, c. 10.) : v. Fool, to make a ; to deceive.

BAN : I. A proclamation : q.v. II. Of marriage : Ph. *have you published the b. s of marriage* *अपि विवाहबोधना प्रकाशिता. III. Interdiction, proscription : q.v. : Ph. *under b. to touch* निषिद्धस्पर्शः (शं, शं). IV. Curse : शपः.

BAN (v.t.): v. To curse.

BANANA: I. The tree: (1) कदली; (2) रम्मा.

II. The fruit: (1) कदलीफलम्; (2) चम्पकम् (a species of it).

BAND (subs.): I. That which binds: (1)

बन्धः; *b. of hope* आशाबन्धः, Mc. i. 10; (2)

बन्धनम्; (3) बन्धनी. II. A company of

persons: (1) दलम्; (2) गुल्मः (*b. of troops*).

III. Musical instruments: (1) बाद्यमाण्डम्. (?) ; (2) त्र्यौषः (?).

BAND TOGETHER (v.): संहतः (ता, तं) (भवति) (भू, c. 1.) v. To combine.

BANDAGE (subs.): (1) बन्धः, Sr.; (2) पट्टः (cloth) (only when the sense is clear).

BANDAGE (v.t.): बध्नाति (बन्ध्, c. 9.), *b. with a soft cloth* मृदुपट्टं निवेश्य बन्धीयात्, Sr. Ph. *things used in b. ing sores* ब्रणबन्धनद्रव्याणि, Sr.

BAND-BOX: पेटिका.

BANDIT: परिपन्थिन् (m); दस्युः v. Robber.

BANDY (v.t.): I. to exchange: q.v. : विनिमयते (मे, c. 1.). II. to agitate: q.v.

BANDY-LEGGED: (1) प्रङ्गु (mf.) ; (2) प्रगतजानु (mf.).

BANE: I. Poison: q.v. विषम्. II. Any fatal cause of mischief: Ph. *he became the b. of India* *भारतवर्षस्य कालरूपो or कालो बभूव; *prostitution is the b. of society* *वेश्यावृत्तिः समाजस्यानर्थ-मूलम्. III. Ruin, destruction: q.v.

BANEFUL (v.): v. Pernicious, injurious, destructive.

BANG (v.): v. To beat, strike. Ph. the door b. s. बितौति कपाटः Mr.

BANG (subs.): Ph. opened the door with a b. महाशब्दपूर्वकं कपाटमपातवान्: v. Explosion; v. Also blow, stroke.

BANIAN-TREE: (1) बटः; (2) न्यग्रोषः, *its berry:* नैयग्रोषम्.

BANISH (v.t.): I. To condemn to exile: (1) निर्वासयति (c. of बस्), *first of all, Jivasiddhi was b. ed from the city* आदावेव जीवसिद्धिर्नगराणि-र्वासितः Mu. ii.; (2) वि-वासयति (c. of बस्) M. viii. 123; (3) निर्-अस्यति (अस्, c. 4.) *b. ed Jānaki from his house, but not from his*

mind गृहाञ्जिरस्ता न तेन वैदेहसुता मनस्तः, R. xiv. 84.

v. To drive away. (4) प्र-प्राजयति (c. of प्रज्) (rare) M. II. Fig. To drive away, remove: q.v. *shame was b. ed (from their minds)* अपा-निरस्ता, Ki. x. 58.

BANISHMENT: (1) निर्वासनम्; (2) विवासनम्; (3) प्रवासनम्.

BANISTER: *सोपानस्तम्भः.

BANK (subs.): I. For dealing in money:

*धनागारम्, *the affairs of the b. were wound up*

*धनागारकार्याणि संहतानि; *the b. failed* *धनागारमव-ससाद् or क्षयं जगाम. II. Of a river etc.: (1)

तीरम्; (2) तटम्; (3) कूलम्; (4) प्रतीरम्; (5)

रोधस् (n.); (6) कच्छः (rare). *The opposite b.*

पारम्. *The near b.* अपारम्. *A sand b.* सैकतम्. *B.*

of a hill ब्रम्. III. A mound: q.v. (1) चयः;

(2) वप्र (mn.).

BANK (v.t.): v. To cmbank.

BANK (v.i.): (धनागारेण) व्यवहरति (ह, c. 1.) (?).

BANKER: (1) श्रेष्ठिन् (m.) (?); (2) *धनागारपतिः;

(3) कुसीदः; बार्हुषिकः (money-lender).

BANKING: (1) व्यवहारः P.i.; (2) अर्थव्यवहारः;

(3) अर्थप्रयोगः.

BANK-NOTE: *धनागारपत्रम्.

BANKRUPT (subs.): परिक्षीणो बणिक् (after M.);

ऋणशोघनाक्षमो बणिक् (?) *A fraudulent b.* *प्रकाश-

परिक्षीणः; उत्तमर्णप्रवञ्चनाय यो गतविभवतां प्रकाशयति.

BANKRUPTCY: परिक्षीणता (?); ऋणशोघनाशक्तिः (?);

गतविभवता (?)

BANNER: (1) ध्वजः; (2) पताका; (3) केतुः;

(4) वैजयन्ती; (5) केतनम्.

BANNERET: *इल्लण्डीयोपाधिविशेषः.

BANNOCK: पिष्टकविशेषः.

BANQUET (subs.): सम्भोजनम् (?); विशिष्टभोजनम् (?).

BANQUET (v.t.): (1) सम्भोजयति (c. of भुज्);

(2) भोजनविशेषैः सम्भोजयति (c. of. भुज्), H.

BANQUET (v.i.): (1) भुङ्क्ते (भुज्, c. 7.); (2)

अभ्यव-हरति (ह, c. 1.).

BANTER (v.t.): परि-हसति (हस्, c. 1.): v. To joke, mock.

BANTER (subs.): परिहासः; v. Joke, jesting.

BANTERER: (1) परिहासवेदिन् (m.); (2) परिहासवेत् (m.); v. Jester.

BANTLING : (1) हिम्नः ; (2) अर्मकः ; v. Infant.
BAPTISM : *अभिषेकः, a certificate of b. *अभिषेक-
 निर्दर्शनम्.
BAPTISMAL : expr. by tat. comp, b. font
 *अभिषेककुण्डम्.
BAPTIST : I. In gen. : *अभिषेक (m.). II. An
 anabaptist : q.v.
BAPTIZE (v.t.) : (1) *अभिषिञ्चति (सिच्, c. 6.) ;
 (2) *कृष्टवर्मं ग्राहयति (c. of. ग्रह).
BAR (subs.) : I. Of a door : अर्गलम्. II. Of a
 cage etc. : शलाका. v. Pole, beam. III. A
 hindrance or obstruction : q.v. : प्रत्यूहः.
 IV. A bank at the mouth of a river or
 harbour : बन्धः (?). V. For prisoners in a
 court of justice, or an inn. : *वृत्तिः. VI.
 Any tribunal : q.v. : Ph. at the b. of public
 opinion *साधारणमतस्याग्रे. VII. The entire
 body of advocates : *अभिमाषकवर्गः, उत्तरवादिनः
 (m. pl.). VIII. In music : लम्बः (?). IX.
 An ingot or wedge of metal : Perh. पिण्डः.
BAR (v.t.) : I. To bolt : q.v. II. To hinder,
 prevent : q.v. : (1) नि-रुणद्धि (रुध्, c. 7.) ;
 (2) प्रति-वेषति (सिष्, c. 1.).
BARB (subs.) : I. A horse : q.v. : बाजिः. II.
 Of an arrow : कर्णः (?).
BARBICAN : उपदुर्गम्, प्रवेशनिरोधनार्थं नगरोपांतनिर्मितो
 दुर्गविशेषः.
BARBARIAN (adj.) : v. Barbarous.
BARBARIAN (subs.) : I. An uncivilized person :
 (1) असभ्यः (स्या, स्यं) ; (2) म्लेच्छः (properly
 one who is not a Hindu, but may be used
 in the sense of b.). II. A cruel man :
 पिशाचः (?). v. Cruel.
BARBARIC : i.e. foreign : q.v. : विदेशीयः (या, यं)
BARBARISM : I. Incorrect language : म्लेच्छितम्
 (?), gentlemen do not use b. s in their speech
 नार्यो म्लेच्छन्ति भाषामिः, Mah. II. An uncivilized
 condition : असभ्यता III. Barbarity : q.v.
BARBARITY (subs.) : (1) निष्ठुरता ; (2) क्रौर्यम् :
 v. Ferocity, cruelty.
BARBARIZE (v.t.) : *म्लेच्छीकरोति (कृ, c. 8.) : v.
 To brutalize.
BARBAROUS (adj.) : I. Uncivilized : q.v. :

असभ्यः (स्या, स्यं). II. Cruel, ferocious :
 q.v. : (1) निष्ठुरः (रा, रं) ; (2) क्रूरः (सा, सं).
BARBAROUSLY : I. Without refinement : (1)
 असभ्यम् (?) ; (2) अक्षीलम् (- coarsely, in-
 decently). II. Cruelly : q.v. : निर्दयम्.
BARBAROUSNESS : क्रौर्यम् : v. Barbarity, bar-
 barism.
BARBED (adj.) : कर्णित् (f. नी) (?).
BARBEL : नादेयमत्स्यविशेषः.
BARBER : (1) नापितः ; (2) क्षुरिन् (m.) ; (3)
 क्षौरिकः ; (4) मुण्डिन् (m.) A b. 's shop नापितशाला ;
 b. 's business नापित्यम्.
BARBERRY : गुल्मविशेषः.
BARD : I. (1) मागधः ; (2) वैतालिकः ; (3) बन्दिन्
 (m.) ; (4) मधुकः. II. A poet : q.v. :
 कविः.
BARE (adj.) : I. Uncoverd : (1) अनावृतः (ता,
 तं) ; (2) शून्यः (न्या, न्यं) ; (3) केवलः (ला, लं)
 (only of places and things), on the b. ground
 स्थण्डिल एव केवले, Ku. v. 12. II. Destitute :
 q.v. : दीनः (जा, नं). III. Simple, unadorned :
 q.v. IV. Mere, alone : q.v. V. Thread-
 bare : जीर्णः (र्णा, र्णं).
BARE (v.t.) : विवस्त्रयति : v. To uncover, divest.
BARE-FACED (adj.) : निर्लज्जः (ज्जा, ज्जं) : v. Im-
 pudent.
BARE--FACEDLY (adv.) : निर्लज्जम् : v. Impu-
 dently.
BARE-FACEDNESS : निर्लज्जता : v. Impudence,
 effrontery.
BARE-FOOT, BARE-FOOTED : शून्यपादः (दा, दं) ;
 (2) अनावृतपादः (दा, दं).
BARE-HEADED : (1) अनावृतशिरस् (mfn.) ; (2)
 शून्यमस्तकः (का, कं).
BARELY : I. Only : q.v. केवलम्. II. Scarcely :
 q.v. कश्चित्.
BARENESS : I. Nakedness : अनावृतत्वम्. II.
 Indigence : q.v. : दैन्यम्.
BARGAIN (subs.) : I. An agreement or stipu-
 lation : q.v. (1) समयः ; (2) संविद् (f.). II.
 A gainful or satisfactory transaction : Ph.
 buy the house, it is a good b. *अल्पमुद्येन लभ्यं
 गृहं क्रीणीहि.

BARGAIN (v.i.) : पणते (पण्, c. 1.) (?) : v. To agree, stipulate.

BARGE : I. A pleasure-boat : केलिनौका (?).

II. A large boat for the conveyance of passengers or goods : (1) तरावु ; (2) तरावु ; (3) बहिरम.

BARGEMAN : (1) नाविक ; (2) पोतवाह.

BARK (subs.) : I. Of trees : (1) बरकल (mn.) ; (2) बरकम् ; (3) त्वच् (f.) ; (4) छुहिः (f.) (rare).

II. Of dogs : कुक्कनम्. III. A small vessel (1) नौ ; (2) तरी.

BARK (v.t.) : (1) बरकलं निर्हरति (ह, c. 10.), अपनयति (नी, c. 1.) etc ; (2) त्वचयति (nomi.) ; (3) त्वक्षति (त्वच्, c. 1.).

BARK (v.i.) : (1) कुक्कयति, ते (कुक्, c. 1.), b. ed at by dogs कुक्कुरैर्बुक्कमानः Mr. i : (2) मषति (मष्, c. 1.), human dogs always b. thus मषन्ति हेवं अनराः सदैव, Mah.

BARKING : Of dogs : (1) कुक्कनम् ; (2) मषितम् : v. Noise.

BARLEY : यवः. Fit for producing b. यवक्यः (क्या, क्य'). made of b. यवमयः (यी, य').

BARLEY-CORN : यवः. Fried b. घाना.

BARLEY-SUGAR : सिताखण्डः (?).

BARLEY-WATER : (1) उदमन्यः ; (2) यवोदकम्.

BARM : मण्डः or (more fully) सुरामण्डः : v. Yeast.

BARMAID : *मण्डपरक्षिणी.

BARN : (1) कुशुलः ; (2) धान्यकोष्ठम्, (3) धान्यागारम्.

BARNACLE : I. A mollusc : शम्बुकविशेषः. II. A kind of goose हंसविशेषः. III. In farriery : यन्त्रविशेषः ; *नस्तम्पहा.

BAROMETER : *वायुमापः.

BARON (subs.) : *हलण्डीयकौलीनोपाधिभेदः.

BARONAGE : I. The whole body of barons : *बैरणवर्गः. II. The rank of a baron *बैरणपदम्.

BARONESS : बैरणवधूः.

BARONET : उपाधिविशेषः : *उपबैरणः.

BARONIAL (adj.) : *बैरणीयः (या, य').

BARONY : *बैरणत्वाधिपत्यम् ; बैरण्यम् (?).

BARQUE : जौविशेषः.

BARRACK : (nearest word) निवेशः ; v. Camp.

BARRACK-MASTER : *निवेशाध्यक्षः, निवेशाधिकारिन् (m.).

BARREL (subs.) : I. A kind of cask : माण्डम् (any vessel). II. A cylinder or tube, as of a gun or watch : नाला or नाली (?)

BARREL (v.) : माण्डे निवेशयति (c. of विश्).

BARREN : (1) बन्ध्यः (न्य्या, न्य्य') (Lit. and Fig.), a. b. woman बन्ध्या K. b. whose anger is not b.

अबन्ध्यकोपः (पा, प'), Ki. i. 33. ; (2) निष्फलः (ला, ल') (not applied to females : v. unfruitful).

Ph. b. soil अनुर्वरा or अशस्यप्रदा भूमिः.

BARRENNES : (1) बन्ध्यता ; (2) बन्धात्वम् (of females), Śr ; (3) निष्फलता (fruitlessness).

BARRICADE (subs.) : वृद्धादिनिर्मितप्राकारः.

BARRICADE (v.t.) : वृद्धादिना प्रवेशमार्गादीन् अवरोधयति (रुष्, c. 7.) v. To obstruct, block up.

BARRIER : I. Fence, enclosure : q.v. वृत्तिः.

II. An obstacle : q.v. (1) प्रतिबन्धः ; (2) प्रत्युहः. III. A boundary : q.v. : सीमा.

BARRISTER : *अभिमापकविशेषः ; व्यवहारपण्डितः.

BARROW : I. A vehicle : हस्तचालितयानविशेषः.

II. A castrated hog : उत्पादितवृषणः शुकरः (?).

III. A mound or hillock : q.v.

BARTER (subs.) : (1) विनिमयः ; (2) निमेषः (rare) ; (3) नैमेषः (rare) : v. Exchange.

BARTER (v.t.) : (1) नि-मयते, विनि- (मे, c. 1.) ; (2) परि-वर्त्यति (c. of वृद्) Ph. : he b. ed a book for a cloth *स पुस्तकं दत्त्वा वस्त्रं जग्राह.

BARTER (v.i.) : द्रव्याणि विनिमयते न विक्रिणीते.

BASALT : प्रस्तरविशेषः.

BASE (adj.) : I. Of mean parentage : (1) अनभिजातः (ता, तं) ; (2) अनुलीनः (ना, नं) ; (3) दुष्कुलीनः (ना, नं). A b. man : (1) प्राकृतः ; (2) पृथग्जनः, Ki. II. A bastard : विजन्मन् (mfn.).

III. Mean, disingenuous : (1) निकृष्टः (हा, ह') ; (2) अपकृष्टः (हा, ह') ; (3) कदर्यः (या, य') ; (4) जघन्यः (न्या, न्य') ; (5) पामरः (रा, र'). IV. Of musical tones : गम्भीरः (रा, र') : v. Grave, deep. V. Of metals : निकृष्टः or अपकृष्टः (हा, ह'). Ph. b. metal कुच्यम्.

BASE (subs.) : I. The bottom of any thing : अपोभागः : v. Foot, foundation. II. In geo. : भूः or भूमिः, Li.

BASED ON (as adj.) : मूलः (ला, लं) (in comp.), *b. on knowledge* ज्ञानमूलः (ला, लं).

BASELESS : अमूलकः (का, कं) : v. Groundless, imaginary.

BASELY : expr. by the adj. : v. Meanly, disgracefully.

BASEMENT : (1) भित्तिमूलम् ; (2) वास्तु (n.) : (3) पोदः.

BASENESS : I. Meanness : q.v. : (1) निकृष्टता ; (2) कदर्यता ; (3) अनार्यता. II. Of birth : दुष्कुलीनता. III. Bastardy : विजन्मता. IV. Of sounds : गाम्भीर्यम्. V. Of metal : (1) निकृष्टता ; (2) अपकृष्टता.

BASHFUL (adj.) : (1) लज्जाशीलः (ला, लं) (applied only to persons) ; (2) लज्जालु (mf.) ; (3) लज्जावद् (f. ती) : v. Modest, shamefaced.

BASHFULLY : (1) सलज्जम् ; (2) सत्रीढम् ; (3) सज्जपम्.

BASHFULNESS : (1) लज्जाशीलता ; (2) शालीनता : v. Modesty.

BASIL : तुलसी (the holy b.).

BASILICA : धर्मशाला (?).

BASILISK : सर्पभेदः ; *तक्षकः.

BASIN : I. A vessel for washing etc. : (1) द्रोणी ; (2) माण्डम् (any vessel) in *a. b. of indigo* नीलीमाण्डे, H. iii. II. A reservoir : (1) जलाशयः ; (2) तडागः ; (3) कासारः. III. A b. round the root of a tree : आलवालम्. IV. dock : q.v. V. Geog. t.t. : *जलाधारः.

BASIS (subs.) : मूलम् : v. Base, foundation.

BASK : आतपं सेवते, आ-, नि-, (सेव्, c. 1.), *is b. ing in the morning sun* बालातपं सेवते, v.t.

BASKET : (1) पेटकः *or* मञ्जूषा (= a large b. or box for keeping clothes etc.) ; (2) करण्डः (a small b. for gathering flowers etc.) ; (3) ढल्लकम् (= a moderate sized portable b.) ; (4) विदलम् *or* वैदलम् (any b. work).

BASKING (subs.) : (1) आतपसेवा ; (2) आतप-निषेवणम्.

BAS-RELIEF *or* **BASS-RELIEF** : v. Relief.

BASS : in music : गम्भीरः (रा, रं) : v. Base.

BASS, EAST (subs.) : कटः : v. Mat.

BASSOON : वंशीविशेषः.

BASTARD : (1) जारजः (जा, जं) (=child of a woman by her gallant) ; (2) कानीनः (ना, नं) (child of an unmarried woman) ; (3) कौलदेवः (यी, यं) *or* कौलदेरः (री, रं) (child of a lewd woman) ; (4) कुण्डः (a b. son born when the husband is alive) ; (5) गोलकः (a b. son born after the death of the husband) ; (6) विजन्मन् (mf.) (not born in lawful wedlock).

BASTARDY : (1) जारजत्वम् : v. Bastard ; (2) विजन्मता.

BASTE (v.t.) : I. To beat with a stick : (1) यष्ट्याघातं करोति ; (2) लगुणेन ताडयति (c. of तड्) : v. To beat. II. To pour butter etc. over : सिञ्चति, नि-, (सिच् c. 6.).

BASTINADE (v.t.) : *पादतले लगुणेन ताडयति (c. of तड्) : v. To beat.

BASTINADO (subs.) : *लगुणेन *or* यष्टिना पादतलताडनम्.

BASTION : no equiv. : use बस्त्र (mn.).

BAT : I. An animal : (1) मङ्गारी, (2) चर्मचट्टी ; (3) जतुका. II. A club for playing : यष्टिः (?).

BATCH : I. Of things : (1) गणः ; (2) संघः. II. Of bread : *एककालपकः सन्धितापूपसंघः.

BATE : v. To abate.

BATH : I. A receptacle for bathing : *ज्ञानपात्रम्, *is the b. ready* *अपि प्रस्तुतं ज्ञानपात्रम्. II. Public b. s : ज्ञानशाला. Ph. : *to take a cold shower b.* *शीतलासारोदकैः स्नाति (स्ना, c. 2).

BATHE (v.i.) : (1) स्नाति (स्ना, c. 2.) ; (2) अमिषेकं करोति (by pouring water) ; (3) मञ्जति, नि-, (मस्ज्, c. 6.) (by plunging) ; (4) अवगाहते (गाह्, c. 1.) (by immersing, diving) (with acc.), *to b. in the waters* पयोवगाहुम्, Ki. viii. 27. ; (5) आ-प्लवते (प्ल, c. 1.) (Perh. by swimming).

BATHE (v.t.) : (1) लपयति (c. of ला) ; (2) अमिषिञ्चति (सिच्, c. 6.) (by pouring water) ; (3) निमज्जयति (c. of मस्ज्) (by plunging).

BATHER : (1) स्नात् (m.) ; (2) स्नायिन् (m.).

BATHING (subs.) : (1) ज्ञानम् ; (2) अमिषेकः ; (3) मञ्जनम्, निमज्जनम् ; (4) अवगाहनम् ; (4) आध्वावः. v. To bathe. *Relating to b.* : स्नानीयः . (या, यं).

BATHOS : *अवतारः.

BATON, BATOON (subs.) : दण्डः.

BATTALION : *दलम्. *Five b. s of infantry* पत्तौन पञ्च दलानि.

BATTEN (v.t.) : आप्याययति (c. of ज्ये) : v. To fatten.

BATTER (v.t.) : (1) मृदाति (मृद्, c.9) ; (2) मध्नाति (मन्ध्, c.9) ; (3) मनक्ति (मञ्ज्, c.7)

BATTER, BATSTER : in cricket : *यष्टिधरः.

BATTERING-RAM : मेघः ; मेघाकारलौहमुखः प्राचीरमञ्जकः प्राक्कालीनयुद्धयन्त्रविशेषः

BATTERY : I. Assault : (1) ताडनम् ; (2) प्रहारः.

II. The act of battering (1) मर्दनम् ; (2)

विमर्दनम् ; (3) मन्थनम् ; (4) मञ्जनम्. III. A line of

cannon : *कामानचक्रम्. IV. Galvanic b. :

*प्रचलविदुरज्जननी घटश्रेणी.

ATTLE : (1) युद्धम् ; (2) रणः ; (3) समरः ; (4) संग्रामः ; (5) आहवः ; (6) आयोधनम् ; (7) आजिः ; (8) प्रथनम् ; (9) संयत् (f.) ; (10) संयुगः.

BATTLE-ARRAY : (1) व्यूहः ; (2) बलविन्यासः ; (3) युद्धार्थं सैन्यसन्निवेशनम् ; To draw up in b. ; (1) व्यूहते (ऊह्, c. 1) : (2) युद्धार्थं विन्यस्यति or विरचयति.

BATTLE-AXE : (1) परशुः ; (2) परश्वधः. Armed with b. (1) परशुधरः ; (2) पारश्वधिक.

BATTLE-CRY : (1) सिंहनादः ; (2) क्षेपितम् ; (3) क्षेपणः.

BATTLE-DOOR : *कन्दुकताडनी.

BATTLE-FIELD : (1) रणभूमिः ; (2) रणज्जनम् ; (3) युद्धभूमिः ; (4) प्रथनक्षितिः.

BATTLEMENT : वप्रविशेषः ; दन्तुरवृत्तिः.

BAUBLE : *सुष्यमकिञ्चित्करद्रव्यम्.

BAWD : (1) कुट्टिनी ; (2) शम्भली : v. Procuress.

BAWDY : कुट्टिनीव्यवसायः and sim. comp. s.

BAWDY : v. Obscene, filthy, unchaste.

BAWL (v.i.) : (1) उद्-क्रोशति (क्रुश्, c. 1) ;

(2) उच्चैः शब्दायते (nomi.) ; (3) रसति (रस्, c.1).

BAWLING (subs.) : (1) उत्क्रोशः ; (2) विक्रोशः ; (3) चित्कारः.

BAY (adj.) : पिङ्गः (ङ्गा, ङ्ग') (?). A b. horse : उफानहः (very rare).

BAY (subs.) : I. An arm of the sea : *खातम्.

II. A Tree : दृक्षविशेषः. III. In. pl., garlands made of its branches : *जयमाला.

BAY, AT : मुखामुलि.

BAY (v.i.) : (1) बुक्कयति (बुक्क्, c. 10) ; (2) मयति (मय्, c.1).

BAYONET (subs.) : निस्त्रिशः may be used : . . Scimitar.

BAYONET (v.t.) : निस्त्रिशेन विध्यति (व्यध्, c. 4).

BAY-WINDOW : *प्रलम्बवातायनम्.

BAZAR (subs.) : (1) पण्यबीधिका ; (2) आपणः.

BDELLIUM : (1) गुग्गुलुः ; (2) उल्लुखलम्.

BE : I. As a logical copula : (1) मयति (भू, c. 1) , it is long-necked दीर्घशीवः स मयति, U.

iv. ; the hearts of good men are always com-

passionate कर्णार्द्राणि सतां खलु मयन्ति सदा चेतांसि, K. N.B. It is often understood : the end of

aims is beyond comprehension दुरधिगमा हि गतिः प्रयोजनानाम्, Ki. x. 40. II. Denoting existence,

presence : अस्ति, there was formerly a king named Śudraka आसीद्राजा शुद्रको नाम, K. ; and

there are heaps of gems सन्ति रत्ननिचयारच भूरिशः, Ki. xiii. 55. N.B. Note (a) that this verb is

exclusively used for there is-, there was-, etc. ; (b) that in this sense, it is gen.

placed at the beginning of the sentence ; and (c) that this verb is defective and its

non-conjugational tenses are supplied by those of भू and hence we meet with phrases

like अभून्वृषः (—there was a king), B. i. 1. ; (2) वर्तते, सं-, (वृत्, c. 1) , in a moment you will

be in your realm क्षणात् स्वाधिकारभूमौ वर्तिष्यते, Sa. vii. : v. To be present. Ph. : here are

we ह्ये स्मः, Sa. iv. ; be it so एवमस्तु, मयतु. III. To become : q.v. : मयति.

BE OVER : Ph. let the rain be over मयतु बृष्टे रूपशमः, H. iii. : v. To cease.

BEACH : (1) रोधस् (n.) ; (2) कूलम् : v. Shore.

BEACON : *आकाशदीपः, शत्रोरागमनसूचनाय समुद्रयायिनां च पथदर्शनायोन्नतभूभागस्थापिता महोल्का.

BEAD (subs.) : (1) गुली ; (2) गुलिका ; (3) गुटी ; (4) गुटिका. A string of b. s माला ; a rosary of b. s : (1) अक्षमाला ; (2) जपमाला.

BEADLE : Perh. शोषनकः, Mr. ix.

BEAGLE : आखेटिकः कुक्कुरप्रभेदः.

BEAK : I. Of birds : (1) चञ्चुः ; (2) चञ्चूः ; (3) बोटिः ; (4) मुखम् ; (5) तुण्डः. II. Of ships : *चञ्चुवाकारं पोतमुखम्.

BEAKED (adj.) : (1) चञ्चुमत् (f. ती) ; (2) चञ्चु-विशिष्टः (टा, ट').

BEAKER (subs.) : चषकः : v. Cup.

BEAM (subs.) : Of a house : तुला, Si. iii. 50.

II. Of a balance : (1) तुलादण्डः ; (2) तुलाधारः.

III. Of a loom : (1) वेमन् (n.) ; (2) बाणदण्डः ;

(3) बाणदण्डः. IV. Of a carriage : धुर (f.) :

v. Pole. V. A ray of light : (अ'शुः ; (2)

किरणः : v. Ray.

BEAM (v.i.) : I. Lit. : मासते (मास्, c. 1) : To gleam, glitter. II. Fig. : (1) लसति, उद्-, प्रोद्-, (लस्, c. 1) ; (2) स्फुरति (स्फुर्, c. 6).

BEAN : (1) शिम्बा ; (2) शिम्बिः.

BEAR (v.t.) : I. To carry : q.v. : वहति (बह्,

c. 1) II. To sustain, support : (1) वहति,

bore the bent down head with difficulty उवाह

दुःखेन भृशानतं शिरः, Si. i. 57. (2) विमर्ति (भृ, c. 3),

easily bore the great burden of state महान्तं तं राज्य-

मारमनायासेनैव बभार, K. III. To suffer, endure :

q.v. : (1) वहति, उद्- (rare in this sense),

surely distress.....is very difficult to be borne

दुःखानि नूनमतिमान्द्रुस्त्वहानि, Sa. iv. ; (2) सहते, प्र-

वि-, (सह्, c. 1), could not b. the respect (paid

to Krishna) मानमसहत न, Si. xv. 1. ; the faculty

of b. ing cold, heat and wind शीतोष्णवातप्रसहि-

ज्जुता, Ka. xv. 37. IV. To bring forth,

produce : q.v. : (1) वहति (very rare) ; (2)

सूते (सू, c. 2), immediately the Asoka tree bore

flowers असृत सद्यः कुसुमान्यशोकः, Ku. iii. 26. ;

(3) विमर्ति (rare), Ki. viii. 4. V. To cherish,

q.v. Ph. ; I. b. no hatred towards you त्वयि मम

द्वेषो नास्ति or न विष्यते etc. VI. To behave :

q.v. VII. To admit : q.v. Ph. : to be. wit-

ness साक्ष्यं ददाति (दा, c. 3) ; to b company

सहचरः (री, रं) भवति (भू, c. 1) (with gen.) ;

to b. a hand हस्तं ददाति (द) ; to b. a name नाम

विमर्ति M. ii. 157. ; your good policy has borne

fruit फलिता तव सुनीतिः, D. ii.

BEAR AGAINST : अभि-वर्तते (वृत्, c. 1), Ki. xii. 3.

BEAR BACK : परा-वर्तते (वृत्, c. 1) : v. To retreat.

BEAR DOWN (v.i.) : सन्निपतति (पत्, c. 1) : v. To hasten, approach.

BEAR OFF : V. To carry away.

BEAR ON, or UPON : I. To press, affect :

q.v. : (1) पीडयति (पीड्, c. 10) ; (2) बाधते

(बाध्, c. 1) II. To have reference to :

q.v. : लगति (लग्, c. 1).

BEAR OUT : I. To carry out : q.v. II. Fig.

to support : q.v. : द्रव्यति (nomi).

BEAR UP : I. Trans : v. To support. II.

Intrans. : (1) उद्वहति, (with acc.) ; could not

b. under the weight धुरमुद्रोदुं न शशाक ; (2) सहते

(with acc.) : v. To resist.

BEAR WITH : सहते (सह्, c. 1) : v. To endure.

BEAR (subs.) : I. An animal : (1) मल्लः ; (2)

मल्लु (लू) कः ; (3) श्वत्सः ; (4) अञ्जमल्लः ; (5)

माहूकः. II. A constellation : Ph. : the little

b. शिशुमारः (श) V. p. The seven stars of the

Great Bear : (1) सप्तर्षिमण्डलम् ; चित्रशिखण्डिनः.

BEARD (subs.) : I. Of men etc. : (1) रमश्च (n.) ;

(2) कूर्चम् ; (3) मुखरोमन् (n.) II. Of corn : (1)

शूकम् ; (2) शुक्लः ; (3) किंशारः.

BEARD (v.t.) I. To seize by the beard : रमश्चुणा

or रमश्चुणि गृह्णाति (ग्रह् c. 9). II. To defy

openly ; न्यक्करोति (ण) : v. To insult.

BEARDED (adj.) I. Lit. : (1) रमश्चलः (ला, ल) ;

(2) कूर्चधरः (रा, रं), even by long-b. goats प्रलम्ब-

कूर्चधरैरद्यागैरपि, K. Ph. a b. woman पोटा (rare)

II. As corn : (1) by comp. b. corn शूकधान्यम् ;

(2) शुक्लिन् (f. नी) ; (3) शूकवत् (f. ती). III.

Bearded : q.v.

BEARDLESS : (1) रमश्चहीनः (ना, न) ; (2) अनुश्लिन्न-

रमश्चु (mfn.) ; (3) अजातरमश्चु (mfn.). N B. (2)

and (3) mean one whose beard has not come

out.

BEARER : i.e. porter, carrier : q.v. : (1) वाहकः ;

(2) वाहः ; (at the end of a comp.). Letter b.

पत्रवाहः ; corpse b. ; (1) शववाहः ; (2) प्रेतनिहरिकः.

BEARING (subs.) : I. Gesture, mien : q.v. :

चेष्टा ; his b. is not as before अस्य चेष्टा नामायथापूर्वम्

D. viii. II. Relation, reference : q.v. Ph.

what b. has your argument on this subject *अस्य-

विषयस्य तबोपपत्तेरच कः सम्बन्धः. III. Relative

situation : Ph. *the b. of the cape is n. w.*

*अस्मात् पश्चिमोत्तरत्थमन्तरीपम् ; *ascertain the b. s of the lighthouse* कतमस्मिन्दिग्भागे दीपगृहमिति ज्ञायताम्.

BEARISH : v. Rude, surly.

BEAST : I. An irrational animal : (1) पशुः ; (2) तिर्थञ्च (n.) (rare), *a b. of prey* : श्वापदः ; *a b. burden* पुर्वः : v. Animal. II. A brutal man : पशुः, Vc. : v. Brute.

BEASTLINESS : जघन्यता : v. Filthiness.

BEASTLY : जघन्यः (न्या, न्य) : V. Filthy.

BEAT (v.t.) : I. To strike : q.v. : (1) ताडयति (तड्, c. 10), *b. ing her breast* सोरस्ताडम्, Vi. vi. ; *to b. in return* प्रतीपं ताडयति, Mr. xi. ; (2) हन्ति आ-, अमि-, नि-, (हन्, c. 2), *of un-b. en drums* अनाहतस्य दुन्दुभेः, Ki. xviii. 17. II. To defeat : q. v. : (1) मनक्ति (मञ्ज्, c. 7), *b. the king's troops in the battle* राजानीकं बमञ्जाजौ, Raj. ; (2) खण्डयति, परि-, (खण्ड्, c. 10), B. xii. 17. ; *being b. en by the enemy* खण्डनं प्राप्य परात्, Ki. xvii. 60.

BEAT(v.i.) : I. To strike, knock ; q. v. ; ताडयति (तड्, c. 10) (with acc.) II. To palpitate : q.v. : (1) कम्पते (कम्प्, c. 1) ; वेपते (वेप्, c. 1).

BEAT BACK OR OFF : वि-द्रावयति (c. of द्रु) : v. To drive back.

BEAT DOWN : I. To break, crush, or press down : q.v. II. Of price : लघयति (nomi.) : v. To lessen.

BEAT-OUT : Of metals : Perh. आहन्ति (हन्, c. 2) : v. To forge.

BEAT-UP : I. To attack suddenly : अलक्षितम् आक्रामति : v. To attack. II. As eggs : Perh मृत्राति (मृद्, c. 9) or वर्षति (वृष्, c. 1).

BEAT UPON : Ph. *the foam of big waves b. ing upon the rocks* उपलाहतोदतुतरङ्गधृतं फेनमपाम्, Ki. vi. 10.

BEATEN (adj.) : (1) क्षुण्णः (ण्णा, ण्ण) *from the b. track* क्षुण्णाद्वर्त्मनः, R. i. 17. ; (2) प्रहतः (ता, तं) M. n.

BEATIFIC : निःश्रेयसकरः (री, रं), Ki. xi. 19 : Blessed, blissful.

BEATIFICATION : *दिव्यजनत्वारोपणम् ; सिद्धिलाम-प्रख्यापनम् : v. Next art.

BEATIFY : I. To bless, make happy : q.v. : सुखयति. II. t.t. in the Romish church *दिवंगतः (ता, तं) इति प्रख्यापयति ; दिव्यजनत्वम् आरोपयति.

BEATING (subs.) : I. The act of striking : (1) ताडना ; (2) ताडनम्. II. Of the heart : कम्पः. Ph. *b. time* (in music) : तालः.

BEATITUDE : (1) मोक्षः ; (2) मुक्तिः ; (3) अपवर्गः ; (4) निःश्रेयसम् ; (5) सिद्धिः ; (6) निर्वाणम्.

BEAU : (1) सुवेशिन् (m.) ; (2) सुमगम्भन्यः ; (3) सुमगमानिन् (m.) : v. Fop.

BEAUTEOUS : (1) सुन्दरः (री, रं) ; (2) रम्यः (म्या, म्य) ; v. Beautiful.

BEAUTIFIER : i.e. a lady's maid : (1) प्रसाधिका ; (2) जलङ्करी.

BEAUTIFUL : (1) सुन्दरः (री, रं) ; (2) रमणीयः (या, यं) ; (3) कमनीयः (या, यं) ; (4) शोभनः (ना, नं) ; (5) चारु (f. री) ; (6) कान्तः (न्ता, न्तं) ; (7) पेशलः (ला, लं) ; (8) मञ्जुलः (ला, लं) ; (9) अमिरामः (मा, मं) ; (10) मनोहः (हा, हं) ; (11) *by सु in comp. ; a girl with a b. face* सुमुखी ; Ph. : *oh, what a b. morning* अहो रमणीयता प्रमातस्य, Dh. ; *oh, what a b. place* अहो रमणीयकमस्य, Na. I.

BEAUTIFULLY : (1) सुन्दरम् ; (2) चारु ; (3) शोभनम् ; (4) by the adj.

BEAUTIFY : (1) भूषयति (भूष्, c. 10) ; (2) प्रसाधयति (c. of साध्) : v. To adorn.

BEAUTY : (1) सौन्दर्यम् ; (2) चारुता (= loveliness) ; (3) रमणीयता (= pleasantness) ; (4) शोभा (splendour) ; (5) रूपम् (= b. of person) ; (6) लावण्यम् (= prettiness) ; (7) अमिख्या (rare). Ph. : *a. b. (= beautiful girl)* सुन्दरी ; *the b. s of poem*. काव्यस्य मधुनि (?) ; *enchanted with the b. s of nature* प्राकृतिकशोभयाद्वतचित्तः (ता, तं) ; *attained the b. of a bed* शयनीयलक्ष्मीं बभार, Ki. viii. 57. ; *uying with the b. of the ocean* पयोषिलक्ष्मीमुषि, N. i. 117. : N.B. In the same sense श्री, which is more common in comps.

BEAVER : I. An animal : *विबरः, विबरेण्यश्चतुष्पादजन्तुभेदः. II. A b. hat : *विबरलोमनिर्मितमियुरूपीयजनश्रुतशिरस्कम्. III. Of a helmet : *शिरस्कस्य चिबुकप्रच्छादकभागः.

BECAFICO : द्राक्षादिकलमङ्गको क्षुद्रपक्षिभेदः.

BECALM (v.t.) : शमवति, प्र-, उप-, (c. of श्म) :
v. To appease.

BECAUSE (conj.) : (1) इति ; *poems are not good b. old, nor faultly b. new* पुराणमित्येव न साधु सर्वं न चापि काव्यं नवमित्यवश्यम्, Mal. I. N.B. Note the position of इति ; (2) हि (never at the beginning of a sentence), *b. you see that a rich man feels pain at the loss of his wealth (you cannot conclude that) he will have the same pain when he assumes mendicancy* न हि धनिनो धनापहारनिमित्तं दुःखं दृष्टमिति तस्यैव प्रव्रजितस्य तदेव दुःखं भवति, S. i. 4. : v. For. N.B. Observe that न हि is the best way of expressing because.....not. (3) कृतः or कस्मात् (=why) with abl. : *here the word आयतन means something else, b. we hear that it is the bridge of ambrosia* तन्मार्गान्तरं किमप्यायतनं स्यादिति प्राप्तम्, कस्मात् ? अमृतस्यैव सेतुरिति श्रवणात्, S. iii. 1.

BECAUSE OF (prep.) : By ins. or abl. etc. : v. Account of, on.

BECK (subs.) : (1) सङ्केतः ; (2) संज्ञा ; (3) इङ्गितम्.

BECKON (v.i.) : संज्ञां, सङ्केतं or इङ्गितं ददाति (दा, c. 3).

BECKON (v.t.) : इङ्गितेन or संज्ञया आह्वयति, समा-, (ह्वे, c. 1).

BECOME (v.i.) : भवति (भू, c. 1), *what in the forest became of the deer-eyed (damsel) किमभवत् विपिने हरिणीयाः*, U. iii. (2) सम्पद्यते (पद्, c. 4). (rare) Me. i. 16. N.B. This verb in connexion with adj. s, is (a) often expr. by verbs of motion with corres. sub. s. : *became very sorry* परं विषादमगमत्. P. i. 2. ; *b. s an object of hatred to the people* द्वेष्यतां याति लोके, P. i. 3. ; *b. s of no use* व्रजति व्यर्थकताम्, Si. xvi. 43. (b) and by verbs meaning to produce : *b. ing very sorry* समुपजातशोका, K. (his) face became terrible आननं क्रूरमजनि, Si. xv. 8. (c) and sometimes by verbs meaning to obtain : *became surprised* विस्मयमापेदे, K. (d) by inceptive verbs : *to b. congealed* घनीभवति.

BECOME (v.t.) : (1) युज्यते (pass. of युज्) (with gen.) ; (2) उपपद्यते (पद्, c. 4) (with gen.). Better by the adj. s अनुस्यूः (पा, पं), सप्यः

(शी, शं) ; उपपद्यः (जा, जं) ; युजः (का, कं), etc. (with gen. or in comp.) : *we are going to act in a way, b. ing our prowess* गच्छामो बवं विक्रमानुरूपमाचरितुम्, Ve. I. ; *and what b. s such love ईप्सास्व चानुरागस्य सप्यम्*, R. ; *this does not b. men like you* अनुपपन्नमिदं मवद्विधानां, Ve. iii.

BECOMING (adj.) : (1) उचितः, समुचितः (ता, तं) ; (2) उपयुक्तः, युक्तः (का, कं) : v. Suitable.

BECOMING, IT IS : साम्प्रतं, is not b. (for me) to *speak now* साम्प्रत्यसाम्प्रतं वक्षुम्, Si. ii. 70.

BECOMINGNESS : (1) औचित्यम् ; (2) योग्यता ; (3) सामञ्जस्यम्.

BED (subs.) : I. For sleeping : (1) शय्या, (best equiv.) *a soft feather b. इंसतूलगर्भकोमलशय्या*, D. ii. ; *making his bed* उपरचक्ष्य शय्याम्, D. v. ; *leave your b.* मुञ्च शय्याम्, R. v. 66. ; *confined to b.* शय्यागतः (ता, तं) or शय्याग्रस्तः (स्ता, स्तं) ; (2) शयनीयम् ; (3) तल्पम् ; (4) संस्तरः ; (5) शयनम्, *got out of b.* शयनान्तादुत्थितः (ता, तं) Si. xi. 7. (more commonly) सुप्तोत्थितः (ता, तं) Sa. ; (6) औशीरम् (rare). Ph. *defiler of a preceptor's b.* गुस्तल्पगः ; *defiler of other's beds* पारतल्पिकः, D. ; *to go to b.* शेते (शी, c. 2) : v. To sleep.

II. Marriage : q.v. : विवाहः. III. Stratum, layer : q.v. : भित्तिः (?), *in gold b. ed summits* काञ्चनभित्तिषु सानुषु, Ki. v. 8. IV. Bottom of a stream : (1) तलम् ; (2) अधोभागः V. Garden-bed : प्रस्तरः or संस्तरः.

BEDABLE (v.t.) : (1) सिञ्चति (सिच्, c. 6) ; (2) उक्षति (उक्ष्, c. 1) v. To sprinkle.

BEDAUB (v.t.) : लिम्पति, वि-, (लिम्प्, c. 6) : v. To besmear.

BED-CHAMBER : (1) शयनागारम् ; (2) शयनगृहम् ; (3) वासगृहम्. (properly speaking, these words mean houses, as the Hindus had and even still gen. have separate houses for sleeping : शयनकोष्ठः would be exact equiv.).

BED-CLOTHES, BEDDING : (1) शय्योपस्कराः (m. pl.) ; (2) शय्योपकरणानि (n. pl.).

BEDECK (v.t.) : (1) विभूषयति (भूष्, c. 10) ; (2) मण्डयति (मण्ड्, c. 10) v. To adorn.

BEDREW (v.t.) v. To moisten. Ph. *her breast b. ed with drops of tear* अश्रुविन्दुतारकितपयोवरा, D. ii.

BED-HANGINGS : वितानम् : v. Curtains.

BEDIM (v.t.) : To dim, obscure.

BEDIZEN(v.t.) : no exact equiv. : मण्डयति (मण्ड्, c. 10) : v. To adorn.

BEDLAM (subs.) : *वातुलाश्रमः : v. Madhouse.

BEDLAMITE : (1) वातुलः (ता, लं) ; (2) उन्मत्तः (ता, लं) : v. mad man.

BEDRENCH : v. To drench.

BED-RID, BED-RIDDEN : (1) शय्यागतः (ता, लं) ; (2) शय्यामस्तः (स्ता, स्तं) .

BED-ROOM : शयनागारम् : v. Bed-chamber.

BED-SHEET : (1) शय्योत्तरच्छदः ; (2) आस्तरणम्.

BED-STEAD : (1) पर्यङ्कः ; (2) खट्वा, a small b. खटिका.

BED TIME : (1) शयनकालः ; (2) शय्यागमनसमयः (?)

BEE : (1) छट्वा ; (2) सरषा ; (2) मधुमक्षिका ; as b.s follow their queen यथा मधुकरराजं मधुमक्षिका अनुवर्तन्ते, D. s.

BEE-EATER : *सरषामुल (m.) ; मधुमक्षिकाशिन् (m.) ; पक्षिविशेषः.

BEE-HIVE : (1) छत्तकः ; (2) करण्डः ; (3) मधुकोषः.

BEECH : वृक्षविशेषः ; B.-nut *बीचफलम्.

BEEF. गोमांसम्. Roast b. *शुल्यगोमांसम्, Salt b. *लावणगोमांसम्. A b. -steak भुष्टगोमांसखण्डम्.

BEER : यबसुरम् ; मदिराविशेषः.

BEET : पालङ्कः (a species of the b.).

BEETLE : I. An insect : गोमयोत्था. II. A rammer : मुद्गरः.

BEETLE (v.) प्रलम्बते (लम्ब्, c. 1) : v. To project, overhang.

BEETLE-BROWED (adj.) : उन्नतभ्रू (n. भ्रू) (?) .

BEEVES : (1) गावः (m. pl.) ; (2) गवां कदम्बकम् and sim. expressions.

BEFALL (v.) : नि-पतति, सम्-, आ-, (पद्, c. 1) v. To happen.

BEFIT (v.t.) : (1) युज्यते ; (2) उपपद्यते : v. To become, suit.

BEFITTING (adj.) : (1) यथोचितः (ता, लं) ; (2) यथायोग्यः (र्या, र्वं) : v. Fitting.

BEFOOL (v.) : मोहयति, वि-, (c. of मुह्) : v. To delude, deceive.

BEFORE (prep.) : I. In front of : (1) पुरस्, b. him पुरोऽस्य, Si. i. 12. ; (2) पुरतः, b. the army

सैन्यस्य पुरतः, Vi. vii. ; (3) अग्रे, I will quit my life b. you तवाग्रे प्राणमोक्षं करोमि, P. ii. p. ; (4) अग्रतः, Ku. iv. 26. ; (5) अग्रितः, Ki. ii. 59. ; N.B. Note that the first four are const. with gen., but (5) with the acc. Ph. : b. the wind अनुवातम्. II. Before the eyes of : समक्षम् (with gen., or in comp. or absol). b. Umd चमासमक्षम् ; b. her two friends सख्योः समक्षम्, b. her own eyes समक्षम्, Ku.. iii 64., 75. ; v. I. III. Of time, succession, etc. : (1) प्राक् (with abl.), b. Chandragupta's entry प्राक् चन्द्र-गुप्तप्रवेशात्, Mu. ii. ; (2) पूर्वम् (with abl.), after daughter's son, but b. the mother दौहित्रात्प-रतो मातृतश्च पूर्वम्, Da.

BEFORE (adv.) : I. Of space : (1) पुरस्, from b. पुरस्तात्, K. : (2) पुरतः ; (3) अग्रतः ; (4) अग्रे. II. Of time : (1) पुरा (=formerly : q.v.) : (2) पूर्वम् not seen or known or felt b. अपूर्वः (बा, र्वं) ; not heard b. अश्रुतपूर्वः (बा, र्वं). N.B. Observe the cons. of यावत् न.....तावत्..b. the Demons laughed in this way, his (step) found measure in the sky यावदित्यमहसन्न दानवास्तावदस्य न ममौ नमस्तले, Si. xiv. 75. ; see also B. xii. 4., Si. i. 12.

BEFORE-HAND : (1) प्रागेव ; (2) पूर्वमेव ; (3) प्रथम-मेव ; (4) आदावेव.

BEFORE-MENTIONED : पूर्वोक्तः (का, कं) ; (2) प्रायुक्तः (का, कं) ; (3) पूर्वोदितः (ता, तं).

BEFOUL : (1) मलिनयति ; (2) कलूषयति ; (3) दूष-यति : v. To soil.

BEFRIEND (v.t.) : अनुकूलयति (nomi.) : v. To aid, favour.

BEG (v.i.) : (1) मिक्षते (मिक्ष्, c. 1) ; (2) मिक्षां याचते (याच्, c. 1) etc.

BEG (v.t.) : (1) अङ्गलिं बद्धा (=joining the palms) or जानुभ्यां स्थित्वा (= kneeling) or पादयोः पतित्वा (=falling on one's feet) निवेदयति, विज्ञापयति etc. (= to inform, q.v.) ; (2) याचते : v. To ask. Ph. to b. the question प्रमेयं प्रमितं परिगृह्णाति (ग्रह्, c. 9) etc. (?)

BEGET (v.t.) : (1) जनयति, उप-, प्र-, वि-, (c. of जन्) (Lit. and Fig.) b. ting. a child by her जनयित्वा सुतं तस्याम्, M. iii. 17. ; (2) उत्पादयति,

समुत्- (c. of पद्), *the child that a Brahmin lustfully b. s by a Śūdra woman* वं ब्राह्मणस्तु शुद्रायां कामादुत्पादयेत् सुतम्, M. : v. To bring forth, produce, cause.

BEGETTER : (1) जनयितु (m.); (2) जनकः ; (3) उत्पादकः : v. Father.

BEGGETTING (subs.) : (1) जननम् ; (2) प्रजननम् ; (3) उत्पादनम्.

BEGGAR (subs.) : I. A mendicant : (1) भिक्षुः ; (2) भिक्षुकः (कौ, f.). II. A very poor person : (1) दरिद्रः (द्रा, द्र') ; (2) अकिञ्चनः (ना, नं) : v. Indigent. III. One who begs : (1) याचकः ; (2) वनीयकः : v. Solicitor.

BEGGAR (v.t.) : दरिद्रः (द्रा, द्र') or निःस्वः (स्वा, स्व') करोति (कृ, c. 8)

BEGGARLY (adj.) कृपणः (णा, णं) (?) : v. Mean, contemptible.

BEGGARY : दरिद्र्यम् : v. Poverty, indigence.

BEGGING (subs.) : (1) भिक्षा ; (2) भिक्षणम् ; (3) भिक्षादनम् (going about b.)

BEGIN (v.) : (1) आरम्भते, प्रा-, समा-, (रम्, c. 1) *the low people do not b. from fear of obstacles* प्रारम्भ्यते न खलु विघ्नमयेन नीचैः, Mu. ii. ; (2) प्रवर्तते (वृत्, c. 1) (with. inf. or loc.), *began to weep* रोदितुं प्रवृत्ता, Sa. v. ; *the singing is begun* प्रवृत्तं सङ्गीतकम्, Mal. i. (3) उप-, क्रम्यते, प्र-, (क्रम्, c. 1) (gen. with inf.), *began thus to speak* वक्तुमित्यमुपचक्रम्ये वचः, Ki. xiii. 36 ; (4) प्र-स्तौति (स्तु, c. 2) (rare), *b. the holy ceremony* प्रस्तुतं कर्म धर्म्यम्, B. ii. 28 ; (5) प्र-कुर्वते (कृ, c. 8) (rare), *began to speak* उदीरयितुं प्रचक्रम्ये, N. xiii. 15.

BEGINNER : I. One who begins : (1) आरम्भ (f. स्त्री) ; (2) उपक्रमन् (f. स्त्री). II. A novice : q.v. : नवच्छात्रः (f. स्त्री).

BEGINNING (subs.) : I. Commencement : (1) आरम्भः ; (2) प्रारम्भः ; (3) समारम्भः. II. The first cause : आदिः, *you are the b. of the world but you yourself have no b., you are the end of the world, but you yourself have no end* जगदादि-रनादिस्त्वं जगदन्तो निरन्तकः, Ku. ii. 9. : v. Cause, origin. III. The first state : आदिः, *in the b. (God) created water* अप एव ससर्जादी, M. i. 8. ; *I want to hear from the b.* आदितः

श्रोतुमिच्छामि, Mu. ii. ; *from the b. to the end* आद्यन्तः (ता, तं). IV. Rudiments : q.v.

BEGIRD (v.t.) : I. To gird : q.v., II. To encompass : q.v. : परिवेष्टते.

BEGONE (interj.) : अपेहि. अपहर, etc. (imper. dual sing.).

BEGRIMED (adj.) : कलुषितः (ता, तं) ; (2) दूषितः (ता, तं). B. *with dust* धूलिषूसरितः (ता, तं).

BEGRUDE : v. To grudge.

BEGUILE (v.t.) : I. To cheat, deceive : q.v. वि-प्रलभते (लम्, c. 1). II. Of time : Ph. b. *d the day with various anecdotes* कथामिर्विनिर्दोषमानस्तं दिवसमवाहयत्, K.

BEGUILER : बध्नकः : v. Deceiver.

BEHALF OF, IN OR ON : (1) अर्थम्, *on my b.* मर्थम् ; (2) कृते (with gen.) *on b. of the Śūdra* वृषलस्य कृते : v. For, on account of.

BEHAVE (v.t.) : (1) आचरति (चर्, c. 1), *the king b. d very ungentlemanly towards Śakuntalā* तेन राजा शकुन्तलायामनार्यमाचरितम्, Sa. iv. ; (2) वर्तते (वृत्, c. 1) (with loc.) *b. politely towards him* अस्मिन् विनयेन वर्तताम्, U. vi. ; *b. towards the other wives as dear friends* कुरु प्रियसखीवृत्तिं सपत्नीजने Sa. iv. ; (3) व्यवहरति (हृ, c. 1), *what (he) b. s towards me by (asking for) an interchange of acts* कथं कार्यविनिमयेन मयि व्यवहरति, Mal. i. ; (4) यतते, प्र-, (यत्, c. 1) (to b. persistently), *you should b. in such a way that she will be soon your worthy attendant* तथा प्रयतितव्यं यथेय-मतिचिरमुचिता परिचारिका ते भवतीति, K.

BEHAVIOUR : (1) वृत्तिः ; (2) आचारः ; (3) व्यवहारः.

BEHEAD (v.t.) : शिरः or मूर्धानं or शीर्षं छिनत्ति (छिद्, c. 7) or कुन्तति (कृत्, or c. 7) or लुनाति (लु, c. 5) (with gen.).

BEHEADING (subs.) : (1) शिरश्छेदः ; (2) शीर्ष-रक्षेदः ; (3) मूर्धच्छेदः.

BEHEST (subs.) : (1) आज्ञा ; (2) निदेशः : v. Command.

BEHIND (prep.) : I. At the back of : (1) पृष्ठतः (with gen.) ; (2) अनु (with acc.) ; (3) परचात् (with gen.), *b. them* तासां परचात्, Ku. Ph. *from b. the bushes* वृताव्यवहितः (ता, तं),

Sa. iii. II. In a state of inferiority to: (1) नीचः (चा, च) : (2) अधःस्थः (स्था, स्थ) : v. Inferior.

BEHIND (adv.) : (1) पृष्ठतः (= on or from the back), *shuts the king's eyes from b.* पृष्ठेनागत्य राज्ञो लोचने संवृणोति, V. iii. ; (2) पश्चात्, *from b.* पश्चादेत्य. V. iii. ; *putting b.* पश्चात्क्रिया, Ki. xviii. 42.

BEHOLD (v.t.) : (1) पश्यति (प्, c. 1) ; (2) अव-लोकयति, वि-, (लोक, c. 10) ; v. To see, look at.

BEHOLD (interj.) पश्य or पश्य पश्य (imper. dual sing).

BEHOLDEN (part. adj.) : v. Obligated, indebted.

BEHOLDER : (1) प्रेक्षकः ; (2) दर्शकः ; (3) द्रष्टु (m.)

BEHOOF (subs.) लाभः : v. Advantage, benefit.

BEHOVE (v. impers.) : Expr. by the future pass. part : *it b. s you to forgive this fault* अयमपराधो ममता मर्षयितव्यः, Sa. iv. : v. Ought.

BEING (subs.) : I. Existence : (1) अस्तित्वम् ; (2) सत्त्वावः ; (3) सत्त्वम्, (4) सत्ता, *endowed with b.* by birth जन्मना लब्धसत्ताकस्य, S. i. 2. II. That with exists : (1) मृतम्, *of mortal and immortal b. s* मर्त्यामर्त्यस्य मृतप्राप्तस्य, U. vii. ; (2) सत्त्वः ; (3) विवेकिन् (m.) (= rational b.) ; (4) चेतनः (= sentient b.) ; (5) प्राणिन्, प्राणभृत् (m.) (= one endowed with life) ; (6) शरीरिन्, देहिन् (m.) (= corporeal b.) Ph. the Supreme B. परमेश्वरः.

BEING (part.) : when = from the fact of being ..... , expr. by the abl. : v. From, since, in as much as.

BELABOUR : ताडयति (तद्, c. 10) : V. To beat, cudgel.

BELAY : I. To block up : q.v. II. To fasten : q.v.

BELCH (v.) : (1) उत्-वमति (वम्, c. 1) ; उत्-गिरति (ग, c. 6) .

BELCH, BELCHING (subs.) : (1) उद्धमः ; (2) उद्धमनम् ; (3) उद्गारः ; (4) उद्गिरणम्.

BELDAM : वृद्धा : v. Old woman, hag.

BELEAGUER (v.t.) : क्णद्धि, अव-, उप, (क्व, c. 7) : v. To besiege, blockade.

BELFRY : *घण्टाघरम् ; यस्मिन् प्रासादशृङ्गे वादनाय घण्टा स्थाप्यते.

BELIE (v.t.) : I. To show to be false : expr. by (1) व्यनक्ति (व्यञ्ज, c. 7) ; (2) वि-वृणोति (वृ, c. 5) ; (3) प्रकाशयति (nomi.) etc. (= to show: q.v.) *the (wanton sword of) language of bad men b. s their heart* हृदयं निगूहतः स्फुरन्नसाधोर्विवृणोति वागसिः, Ki. xiv. 12. II. To calumniate, misrepresent : q.v. : अव-वदति (वद्, c. 1).

BELIEF (subs.) : I. Credence : (1) विश्वासः, *worthy of b.* विश्वासयोग्यः (ग्या, ग्य) : v. Credible ; (2) प्रत्ययः. II. Religious faith: (1) श्रद्धा ; (2) विश्वासः ; (3) आस्तित्वम् ; (4) आस्तित्वबुद्धिः. III. Doctrine, opinion : q.v. मतम्. IV. The object of belief : expr. by the verb : *ghosts are the belief of fools* *मूर्खा भूतेषु विश्वसन्ति.

BELIEVE (v.i.) : I. To have faith in : (1) विश्वसिति (श्वस्, c. 2.) (with loc.) *when does a virgin b. in man* पुंसि विश्वसिति कुत्र कुमारी, N. v. 100. (2) प्रत्येति (ह, c. 2.) (with acc.) *every body b. s in the existence of his self* सर्वो ह्यात्मास्तित्वं प्रत्येति, S. II. To think, suppose : q.v. : (1) सम्भावयति ; (2) मन्यते (मन्, c. 4.).

BELIEVE (v.t.) : (1) प्रत्येति, *if you don't b. me* यदि मम वचने न प्रत्येयि, Ra. ; (2) विश्वसिति, *so that his Highness would b. me* यथा मां विश्वसेद् विभुः, A. r. ; (3) श्रद्धाति or श्रद्धते (धा, c. 3) *who will b. the real fact* कः श्रद्धास्यति भूतार्थम्, Mr. iii. ; (4) सम्भावयति (c. of भूः = to think possible), *who will b. that the Maurya king sold the ornament* मौर्ये भूषणविक्रयं नरपतौ को नाम सम्भावयेत्, Mr. v. Ph. *I don't b. this* अत्र मेऽप्रत्ययः.

BELIEVER (subs.) : (1) श्रद्धालुः ; (2) विश्वासिन् (m.) ; (3) आस्तिकः (a religious b.).

BELL : घण्टा, *to ring a b.* घण्टां वादयति (c. of वद्) ; *small tinkling b. s* किङ्किणी, B. man : v. Bell-ringer.

BELL-FOUNDER : *घण्टाकारः.

BELL-FOUNDRY : *घण्टासन्धानशाला.

BELL-METAL : *घोषः ; ताम्रत्रयुमिश्रितोपधातुभेदः, कांस्यम् (properly an alloy of copper and zinc).

BELL-RINGER : (1) घण्टावादकः ; (2) घण्टाताडः ; (3) घण्टिकः.

BELLE : (1) सुन्दरी ; (2) मत्तकाशिनी ; (3) बरवर्णिनी.
BELLES-LETTERS : अलङ्कारादिशास्त्रम् : v. Literature.

BELLIGERENT : (1) युध्यमानः (ना, नं) ; (2) रणामि-
 युक्तः (जा, जं).

BELLOW (v.i.) ; नर्दति (नर्द्, c. 1.) : v. To
 roar, sound.

BELLOWING (subs.) : (1) नर्दितम् ; (2) नर्दनम् ;
 (3) गर्जनम् : v. Roaring.

BELLOWS : (1) मस्त्रा, a black-smith's b. कर्मकार-
 मस्त्रा, H. ; (2) प्लति ; (3) चर्मप्रसेविका.

BELLY (subs.) : I. Of an animal : (1) उदरम् ;
 (2) कुक्षिः ; (3) तुन्दम्, A. ; (4) पिचिण्डः, A.
One who has a big b. तुण्डिलः or पिचिण्डिलः (ला,
 लं). II. The womb : q.v. : कुक्षिः. III. The
 stomach : q.v.

BELLY, BELLY OUT (v.i.) : v. Swell out, pro-
 ject.

BELLY-ACHE : उदरशूलम्, Śr. ; उदरवेदना.

BELLY-BAND : उदरबन्धनम् : v. Girth.

BELLY-FUL (adv.) : आकण्ठम् (- up to the neck),
they ate b. अमीमिराकण्ठमभोजि, N. xvi. 92.

BELONG (v.i.) : I. To be the property of :
 expr. by the gen. with भू gen. understood :
it is said that a field b. s to him who clears the
jungle स्थानुच्छेदकस्य केदारबाहुः, M. ix. 44 : v.
 Belonging to, have. II. To relate to, con-
 cern : q.v.

BELONGING TO (as adj.) : (1) by- ईय deriv.
b. to another अन्यदीयः (या, यं) : *b. to a king*
 राजकीयः ; (2) by- अ der. : *b. to the season*
 आर्तवः (वी, वं) ; *b. the next world* पारलौकिकः
 (की, कं) ; (3) by- य der. : *b. to one's father*
 पित्र्यः (त्र्या, त्र्यं) ; *b. to a cow* गव्यः (व्या, व्यं).

BELoved (adj.) : (1) प्रियः (वा, यं), o, my b.
 अयि प्रिये, N. ; (2) इष्टः (ष्टा, ष्टं) ; (3) बह्वन्तः
 (भा, मं) ; (4) दयितः (ता, तं) ; v. Dear (II).

BELOW (prep.) : I. Of place : (1) अधः or
 अधस्तात् (with gen.) ; (2) तले (with gen.), *b.*
the bed पर्यङ्गतले, H. : v. Beneath, under.
 II. Less than : Ph. : *b. two years* ऊनद्वि-
 वार्षिकः, M. v. 68. ; v. Under. III. Of rank
 or dignity : अनु (with acc.) : v. Beneath.

BELOW (adv.) : I. Of place : (1) अधस् ; (2)
 अधस्तात् (from b.) (3) अधोभागे (not of motion) ;
 (4) नीचैः : v. Down. II. In the regions of
 the dead : (1) अधोलोके ; (2) अधोमुखात्. III.
 To those regions : अधोलोकम् etc.

BELT (subs.) : मेखला (also=sword-belt) : v.
 Girdle.

BELT (v.t.) : v. To encompass.

BEMOAN (v.t.) : (1) वि- लपति (लप्, c. 1.), *b.s.*
the loss of his son पुत्रशोकेन विलपति ; *b.s. the*
death of his brother भ्रातृमरणम् विलपति or मातृ-
 मरणशोकेन विलपति ; (2) अनुशोचति (शुच्, c. 1.)
 (rare) *I b. my fate* मायमनुशोचामि ; (3) परिदेवयति
 (देव्, c. 10.) (rare) v. To lament, bewail. N.B.
 Observe that only (2) takes a direct object.

BENCH I. A seat : no equiv. : पीठः ; पट्टः ; फलकः,
 etc. may be used. II. The seat of justice :
 (1) धर्मासनम् (the personal seat) ; (2) अधिकरण-
 मण्डपः, Mr. ix. ; (3) व्यवहारमण्डपः, Mr. ix.

BENCHER (of an inn of law) : *सभासद्.

BEND (v.t.) : I. To inflect : (1) नमयति, आ-
 अव-, (c. of नम्), *a bow not bent before* धनुरनमित-
 पूर्वम्, R. xi. 72. ; (2) आवर्जयति (वृज्, c. 10),
b.ing the boughs आवर्ज्य शाखाः, R. xvi. 19. ;
 (3) वक्रीकरोति (क्रु, c. 8) (- to curve) ; (4)
 मुजति, आ-, वि- (मुज्, c. 6.), *b.ing his neck* विमुज्य
 कण्ठः, N. xi. 12. ; (5) जिह्वयति (nomi.) (rare),
 Ph. (*a bow that has been bent* : चक्रीकृतम्,
 Ku. ; मण्डलीकृतम् or आवर्जितम्, Ki. (धनुः).
 II. Fig. : To subdue : q.v. : (1) नमयति,
 R. ; (2) आवर्जयति, D. III. To apply or
 exert : q.v. Ph. *to b. one's mind* मनो ददाति
 (दा, c. 3.) ; *to b. the brow* भ्रूमङ्गं करोति.

BEND (v.i.) I. To crook or be curving : (1)
 नमति, अव-, आ-, (नम्, c. 1.) (2) by भवति and
 any one of the adj.s given under crooked,
 curved. II. To bow : q.v. : नमति. III.
 To be closely directed. Ph. *bent on revenge*
 प्रतिचिकीर्षु (mfñ) ; *bent on mischief* जिघांसु
 (mfñ.) or हिंसापरायणः (जा, जं) ; *bent on religion*
 धर्मपरायणः (जा, जं).

BEND DOWN : I. Trans. : अव-नमयति, आ-, (c.
 of नम्). II. Intrans. : अव-नमति आ-, (नम्, c. 1.),

head much bent down with sorrow दुःखेन धुरानतं शिरः, Si.

BEND (subs) : of a river : (1) बकम् ; (2) बङ्कः ; (3) पुटभेदः (बक्रीकरणम्).

BENDING (subs) : (1) नतिः ; (2) नमनम् ; अव-
गा- ; (3) आबर्जनम्.

BENDING (adj.) : i. e. overhanging : पल्लवः
(स्वा, स्वं).

BENEATH (prep) : I. Under : (1) अधः or अधस्तात्
(with gen.) or by the adj. अधस्थः (स्वा, स्वं),
b. the banyan tree न्यग्रोधस्याधस्तात्, P. iii. 4. ;
(2) तले in comp., *b. the bed* पर्यङ्गतले, H. Ph.
b. a tree वृक्षमूले, V. s. II. Fig. : Ph, *our country*
sinks b. his yoke *तस्य पीडनेनाधोगच्छत्यस्मद्देशः.
III. Lower in rank etc. : अनु (with acc.)
the gods are b. Vishnu अनुहर्ति सुराः, S. k. : v.
Low, inferior. IV. Unbecoming, unworthy
of : expr. circum. : *he thinks it b. his dignity*
to converse with me *स मां सम्भाषणस्यायोग्यं
मन्यते.

BENEATH (adv.) : (1) अधः ; (2) अधस्तात् : v.
Below.

BENEDICTION : (1) आशिस् (f.) ; (2) आशीर्वादः :
v. Blessing.

BENEFACCTION : v. Benefit, donation.

BENEFACCTOR : (1) उपकर्तृ (m.) ; (2) उपकारकः ;
(3) उपकारिन् (m.) ; (4) हितकारिन् (m.) ; (5)
मित्रकृत्.

BENEFACCTRESS : (1) उपकर्त्री ; (2) उपकारिणी ; (3)
हितकारिणी.

BENEFICE : वृत्तिः. *A b. d. clergy man* : वृत्तिभुक्
पुरोहितः (?).

BENEFICENCE : (1) परोपकारिता ; (2) दानशीलता
(=magnificence : q.v.).

BENEFICENT : I. As applied to men : (1)
परोपकारिन् (f. जी) ; (2) परोपकारकः (का, कं) ;
(3) दानशीलः (जा, जं) (munificent : q.v.).
II. As applied to acts etc. : (1) हितकरः (री,
रं) ; (2) हितकारिन् (f. जी).

BENEFICENTLY : v. Benevolently, kindly,
liberally.

BENEFICIAL : Ph. *b. results* शुभफलानि ; *b. exer-*
tions हितचेष्टितानि : v. Profitable, useful. To

be b. to or for : हिताय (with gen.) : agri-
culture is b. for the whole human race कृषिः सर्व-
लोकहिताय : v. Good (subs.)

BENEFICIALLY : v. Profitably, usefully.

BENEFICIARY : (1) वृत्तिभुक् (mf.n.) (?) ; (2)
वृत्तिभोगिन् (f. जी) (?).

BENEFIT (subs.) I. An act of kindness, a
favour conferred : उपकारः, *like b. s. conferred*
on bad men उपकार इवासति प्रयुक्तः, Ki. xiii. 33.

II. Advantage, profit : q.v. : (1) उपकारः ;
(2) हितम्, for public b. प्रकृतिहिताय, Sa. vii.

BENEFIT (v.t.) : उपकरोति (कृ, c. 8.) : v. To
profit.

BENEFIT (v.i.) : v. To profit.

BENEVOLENCE : (1) हितैषिता ; (2) परोपकारिता :
v. Generosity.

BENEVOLENT : I. As applied to persons : (1)
हितैषिन् (f. जी) ; परोपकारिन् (f. जी) : v. Gener-
ous. II. As applied to acts, institutions,
etc. (1) हितकरः (री, रं) ; (2) हितकारिन् (f. जी.)

BENEVOLENTLY : (1) हितैच्छया ; (2) कृपया (=
kindly : q.v.).

BENIGHTED : I. Lit : Ph. *we were b. in the*
wood वन पवास्ताकं निशा जगाम. II. Fig., of mind
etc. (1) तिमिरावृतः (ता, तं) ; (2) तमोवृतः
(ता, तं).

BENIGN, BENIGNANT : दयालु (mf.n.) : v. Kind,
generous.

BENIGNITY : I. Kindness : q.v. दयालुता. II.
Salubrity : q.v.

BENIGNLY : (1) सदयम् (= kindly : q.v.) ; (2)
सौजन्येन (= graciously).

BENISON : आशिस् (f.) : v. Blessing.

BENT (subs.) : I. Flexure, curvity : (1) नतिः ;
(2) जिहता ; (3) वक्रता. II. Slope, declivity :
q.v. III. Inclination, disposition : q.v. :
भावः. IV. Particular direction or tendency
q.v. v. Bent grass : दुर्वा.

BENUMB : (1) जडीकरोति or जडयति (nomi.) ;
(2) स्तम्भनाति (स्तम्भ, c. 9.).

BENZON : (1) कपित्थलम् ; (2) अरमपुष्पम् ; (3) शैलेयम्.

BEQUEATH : (1) ददाति or यच्छति, प्र- (दा, c. 3
or 1.) ; (2) प्रतिपादयति (c. of पद) ; (3) समर्पयति

(c. of दृ). N.B. These words simply mean to give : when precision is wanted, some qualifying words must be added : *b. ed all his personal property to me* *सर्वा अस्मावर-सम्यक्तीर्माभिच्छापत्रेण प्रदत्तवान्.

BEQUEST : दानम् (= gift : q.v.) ; (or precisely) *श्छापत्रेण दानम्.

BEREAVE (v.t.) : (1) (वियोजयति (युज्, c. 10.), *you will be bereft of your dear wife* वियोजयसे बहुमया, N. i. 138. ; (2) विरलेषयति (c. of रिल्ष्). v. To deprive.

BEREAVEMENT : (1) वियोगः ; (2) विप्रयोगः : v. Deprivation, separation.

BEREAVER : (1) वियोजकः ; (2) विप्रयोजकः ; (3) वियोक्ता ; (4) विरलेषकः.

BERGAMOT : जम्बीरजातीयवृक्षविशेषः.

BERRY : no equiv. : *सारफलम्.

BERTH : I. Anchorage : q.v. II. Cabin : q.v. : कोष्ठः (?). III. A place, situation : q.v. : पदम्.

BERYL : मणिविशेषः ; गोमेदः (?).

BESECH : प्रार्थयते (अर्थ, c. 10.) : v. To beg, entreat, implore.

BESEEM : युज्यते : v. To become (v.t.).

BESET : I. To besiege, block up : q.v. : रुणद्धि (रुद्, c. 7.). II. To harass, perplex : q.v. : बाधते (बाध्, c. 1.). III. To encompass : q.v. वेष्टते, परि- (वेष्ट्, c. 1.). VI. To set on or in : q.v. : छुरति, (छुर्, c. 6.).

BESHREW : v. To curse.

BESIDE (prep.) : I. Near, by the side of : q.v. : पार्श्वे (with gen.) *b. her father* पितुः पार्श्वे, Ku. vi. 84. II. Over and above : v. Besides. III. Not belonging to : बहिः (with abl.), *b. my time* प्रवन्धादहिः or प्रवन्धस्य बहिर्भूतः (ता, तं).

BESIDE ONE'S SELF : (1) हतहानः (ना, नं) ; (2) विगतचेतनः (ना, नं).

BESIDES (prep.) : (1) by a comp. with मित्रः (जा, जं) or व्यतिरिक्तः (जा, जं) *b. this, another misfortune has befallen us* एतद्मित्रं or एतद्-व्यतिरिक्तं व्यसनमपरमस्माकमापतितम् ; (2) विहाय, अपहाय, etc. (with acc.), *I have no other friend* *b. you* स्वामपहाय ममापरो बन्धुर्नास्ति.

BESIDES (adv.) : expr. by अन्यः (न्या, न्वद्) or अपरः (रा, रं) or by the prep. : *are there any here* *b. किमत्रापरे सन्ति, I. give you a horse* *b. एतद्व्यतिरिक्तं षोडशं तुम्हं देदामि* v. Also, more-over.

BESIEGE (v.t.) : रुणद्धि, उप-, अव-, (रुद्, c. 7.), *b. d Champā* श्लोषं चम्पाद्, D. ii. ; *let (the Yadavas)* *b. Māhishmati* माहिष्मन्तीमुपस्थन्तु, Si. ii. 64.

BESIEGER : (1) अवरोषकः ; (2) अवरोद्ध (m.) (?) ; (3) रोषिन् (m.) (?).

BESIEGING (subs.) : (1) रोषः ; (2) अवरोषः ; (3) उपरोषः ; (4) रोषनम्.

BESMEAR (v.t.) : लिम्पति, वि-, आ-, समा-, उप-, अनु-, (लिप्, c. 6.) : v. To anoint.

BESOM (subs) : सम्मार्जनी : v. Broom.

BESOT (v.t.) : मोहयति (c. of मुह्) : v. To stupefy, infatuate.

BESPATTER (v.t.) : (1) अम्युक्तति (उच्, c. 1.) ; (2) अमिषिच्छति (सिच्, c. 6.).

BESPEAK (v.t.) : I. To order before hand : Ph. *I bespoke a vessel to carry me to London* *पूर्वमेव मयादेशि यानं यानाय लब्धने : v. To encage, hire. II. To be taken : q.v. : (1) कथयति Sr. ; (2) वदति (वद् c. 1.), (*these signs*) *b. this death* तं वदन्ति गतायुषम्, Sr. ; (3) आवेदयति (c. of विद्), K. III. To address : q.v. माधते (माध्, c. 1.).

BESPREAD : v. To spread.

BESPRINKLE (v.t.) : (1) अमिषिच्छति ; (2) अम्युक्तति : v. To sprinkle.

BEST (adj.) : Super. of good : q.v. Ph. : *to the b. of one's ability* वाचच्छक्तिः.

BEST (adv.) : v. Well.

BESTIAL (adj.) : v. Beastly.

BESTIALITY : i.e. unnatural connection with a beast : (1) पशुगमनम् ; (2) पशुषु मैथुनाचरणम्, V.s.

BESTIR ONESELF : (1) वतते, प्र-, (वद्, c. 1.) ; (2) वदते (वद्, c. 1.) : v. To exert.

BESTOW (v.t.) : I. To give, grant : q.v. : ददाति (दा, c. 3.). II. To give in marriage : ददाति, प्र- : *she should be. b. ed on him whom she fancies* यं चाभिलषेद् सप्तमुक्ते देया, D. vi. III. To

apply, use : q.v. : प्र-युजति (युज्, c. 7.). IV.
To deposit, store : q.v. : नि-क्षति (षा, c. 3.).

BESTOWAL : (1) दानम् ; (2) प्रदानम् ; (3) प्रति-
पादनम्.

BESTOWER : (1) दातृ or प्रदातृ (f. श्री) ; (2) द or
प्रद (f. दा), in comp. ; b. of money धनदः
(दा, दं).

BESTREW (v.t.) : स्तुणोति (स्तु, c. 5.) : v. To
strew.

BESTRIDE (v.t.) : Ph. to b. a horse अश्वमारोहति
(स्त्र्, c. 1.) : v. To stride.

BET (sub.) : (1) पणः ; (2) गृहः (rare).

BET (v.t.) पणं करोति (कृ, c. 8.) ; (2) पणतां नयति
(नी, c. 1.), Ki. xi. 47.

BETAKE (v.i.) : (1) आ-श्रयति, समा-, उपा-, (श्रि,
c. 1.), b. n to Malayaketu मलयकेतुमाश्रितः (ता,
तं), Mu. iii. (2) मज्जति, ते, (मज्, c. 1.), shall
I b. to quiet शान्तिं मज्जामि, Ma. n. IV. 50. :
v. Recourse to, have.

BETEL (subs.) : (1) ताम्बूली ; (2) नागवल्ली ; (3)
नागलता ; (4) कुहली. The prepared b. ताम्बूलम्.
B. -seller ताम्बूलिकः. B. -box = -bearer ताम्बूल-
करङ्गाहिनी, K.

BETEL-NUT : (1) पूगम् ; (2) गुवाकम् ; (3) ताम्बूलम्.
B. tree : (1) पूगः ; (2) क्रमुः ; (3) गुवाकः.

BETHINK ONESELF : संचिन्तयति (चिन्त्, c. 10) :
v. To remember, reflect.

BETIDE (v.t.) : v, To happen, befall.

BETIMES (adv.) : I. Seasonably : q.v. : समये.
II. Soon : q.v. : शीघ्रम्.

BETAKEN (v.t.) : सूचयति, आ-, वि-, (सूच्, c. 10.) :
v. To forebode.

BETRAY (v.t.) : I. To give up treacherously :
Ph. b. ed the fleet to the pirates *सविश्रम्भचातं
पोतावलीं दस्युहस्ते समर्पयामास (c. of त्र) ; do not
b. your trust मा विशासं वचीः (हन्, c. 2.) or मांहीः
(मज्, c. 7.). II. To disclose : q.v. : निनसि
(मिद्, c. 7.), b. ed the secret रहस्यं विभेद. III.
To mislead, expose, or indicate : q.v. IV.
To deceive : q.v.

BETRAYAL : Ph. the b. of a city शत्रुहस्ते नगर-
समर्पणम् : v. To betray.

BETRAYER : (1) विश्वासघातकः (= traitor) ; (2)
वञ्चकः (= deceiver). Ph. where is the b. of
the city क स विश्वासघातकः, यो नगरं शत्रुहस्ते समर्पया-
मास. N.B. Note that in such cases (1) or
(2) simply will not do.

BETROTH (v.t.) : (1) ददाति (दा, c. 3.) (only of
b. al by the father or guardian of the
girl), I apprehend she is already b. ed दत्तपूर्वेत्या-
शङ्क्यते, Ma. ; (2) प्रतिपादयति (c. of पद्), Si.

BETROTHAL : (1) वागदानम् (= verbal b. of a
girl by her father or guardian) ; (2) विवाह-
सम्बन्धः.

BETROTHED (adj.) : (1) दत्ता or वाग्दत्ता (a girl
b. by her father or guardian) Da. com. ;
(2) प्रतिपादिता, b. ed wife प्रतिपादिता बधूः, Si.
xvi. 49. (3) प्रतिश्रुतः (ता, तं) (= engaged,
promised). N.B. The person to whom one
is b. is put in the dat.

BETTER (adj.) : I. Comparative of good :
q.v. II. Preferable : Ph. b. (to have) a
learned enemy than a stupid friend पण्डितोऽपि
वरं शत्रुर्न मूर्खो हितकारकः, P. i. 21. ; b. to die
than to mix with low people वरं प्राणत्यागो
न पुनरधमानामुपगमः, H. i. ; b. to keep silence
than to utter a lie वरं मौनं कार्यं न च वचनमुक्तं
यदनृणम् ; H. III. In improved health : Ph. :
are you b. ? Oh, yes, a little b. अपि ते लघु-
सन्तापान्यङ्गानि ? अहो अस्ति विशेषः, Sa. iii.

BETTER OFF, BE : v. Well off, be.

BETTER (subs.) : I. Advantage or victory :
q.v. : Ph. to get the b. of an enemy शत्रूमभिमवति
(भृ, c. 1.). II. Improvement : q.v. III.
In pl. superiors गुरुवः (m. pl.) : Ph. your
b. s in knowledge त्वदधिकज्ञानसम्पन्नाः.

BETTER (v.) : To mend, improve.

BETTER (adv.) : v. Well. Ph. : I love you b.
than self *त्वय्यहं प्राणेष्वोऽधिकमनुरक्तः.

BETWEEN, BETWIXT (1) by the gen. (not of
time), the distance b. the Hemakūta and the
Vindhya is very great विप्रकूटमन्तरं हेमकूटविन्ध्या-
चलवोः, K. ; the space b. the divine rivers
Sarasvati and Drishadvati सरस्वतीर्षदत्योर्देव-
नद्योर्बहन्तरम्, M. ii. 17. ; enmity b. us तस्य च

मम च वैरम्, D. ii. ; *the conflict b. the two important duties* विप्रतिषेधं तं गुरुणोरप्य कार्ययोः, Si. ii. 6. ; (2) मध्ये or अन्तरे (with gen.) (of time and occasionally of other relations) : *middle age is b. sixteen and seventy years* षोडश-सप्तत्योरन्तरे मध्यं वयः, Sr.

BEVERAGE : पानीयम् : v. Drink.

BEVY : I. Of ladies etc. : गणः. II. Of birds : कुलम् : v. Flock.

BEWAIL (v.) : वि-लपति (लप्, c. 1.), *what are you b. ing for* किमर्थं विलपसि : v. To lament, weep, grieve.

BEWAILING (subs.) : (1) विलापः ; (2) परिदेवनम् ; (3) क्रन्दनम् : v. Lamentation.

BEWARE : no exact equiv. : *b. of him* तस्मिन् बह्विधासो मा मयः ; *b. of your servants that they may not deceive you* तथा प्रवतेषाः यथा न वञ्चयसे सेवकैः ; *b. of your steps* सावधानं परिक्राम : v. Care.

BEWILDER : (1) सं-मोहयति (c. of मुह्) ; (2) जडो-करोति (कृ, c. 8.) or जडयति (nomi.) ; (3) सं-भ्रमयति (c. of. भ्रम्) ; (4) विह्वलीकरोति (कृ, c. 8.).

BEWILDERED : (1) सम्भ्रान्तः (न्ता, न्त) ; (2) विह्वलः (वा, वं) ; (3) किंकर्तव्यतामूढः (डा, डं) (=not to know what to do) ; (4) संमुरब्धः (ग्वा, र्ग्वं).

BEWILDERMENT : (1) सम्भ्रमः ; (2) वैह्वल्यम् ; (3) सम्मोहः : v. Perplexity.

BEWITCH : I. To charm or fascinate : (1) मोहयति, परि-, वि-, सं-, (c. of मुह्), *let not Cupid b. you* मा मूयुह्य खलु भवन्तमनन्यजन्मा, Ma. i. ; (2) मदयति (c. 10. मद), *which b. the heart* मनो मदयन्ति ये, Ma. i. II. To fascinate by magic : (1) मोहयति ; (2) मन्त्रेण वशीकरोति (कृ, c. 8.).

BEWITCHER : v. Enchanter.

BEWITCHING (adj.) : मोहनः (नी or ना, नं) : v. Charming.

BEYOND (prep.) : I. On the further side of : Ph. : *b. it a desolate forest and b. that the mount Kailāsa* ततः परतो निर्मानुषमरुष्यं, तच्चातिक्रम्य कैलासगिरिः, K. ; *b. the range of speech and mind* अतीत्य वाचां मनसां च गोचरम्, Ki. xviii. 41.

II. Further than, past : Ph. *this is b. us* इदमस्माकमसाध्यम् ; *it was even b. my expectations* मनोरथानामप्यभूभिः, Sa. vii. ; *b. measure* अतीव ; *who is b. our senses* अतीन्द्रियाय, M. n. ; *naturally b. any one's comprehension* निसर्गदुर्बोधः (वा, वं) Ki. Ph. : *b. the seas* : i.e. out of the country : द्वीपान्तरे (not समुद्रपारे, which = on the coast of the sea).

BEYOND (adv.) : i.e. yonder : q.v. : दूरे, from b. दूराद्.

BEYOND, GO OR PASS : (1) अतिक्रामति (क्रम, c. 1.) (with acc.) ; (2) अत्येति (इ, c. 2.) (with acc.).

BEZEL : *रत्नाधारः ; अङ्गुरीयकस्य रत्नप्रणिधानमागः.

BIAS (subs.) : I. Inclination : q.v. प्रवणता. Partiality : q.v. : पक्षपातः.

BIAS (v.t.) : (1) आवर्जयति (c. of वृज्), M. n. ; (2) प्रह्वीकरोति (कृ, c. 8.), *my heart is b. ed by (your) good qualities* प्रह्वीकृतं मे हृदयं गुणैः, Ki. iii. 12.

BIB : *(बालकस्य) उररक्षदः.

BIBBER (subs.) : (1) सुरापः (पा, पं) ; (2) मद्यपः (पा, पं) : v. Drunkard.

BIBLE : *कुर्याद्यधर्मपुस्तकम्.

BIBLICAL (adj.) : expr. by comp., b. erudition *बाह्यबलपाण्डित्यम्.

BIBLIOGRAPHER : पुस्तकविद्याविशारदः and sim. comp.s.

BIBLIOGRAPHY : पुस्तकविद्या ; पुस्तकानां मुद्राङ्कनादि-निर्णायकशास्त्रम्.

BIBLIOMANIA : *दुर्लभपुस्तकसंग्रहणोन्मादः and sim. comp. s.

BIBLIOMANIAC : *दुर्लभपुस्तकसंग्रहणोन्मादिन् (f. नी) and sim. comp. s.

BIBLIOPOLIST : *पुस्तकविक्रेतु (f. श्री) : v. Book-seller.

BIBULOUS : (1) जलशोषकः (का, कं) ; (2) जलचोषकः (का, कं) (?).

BICKER (v.i.) : वि-वदते (वद्, c. 1.) : v. To wrangle.

BICKERING (subs.) : (1) कलहः ; (2) विवादः ; (3) द्वन्द्वम्.

BID (v.t.) : I. In auction : *वदति (वद्, c. 1.) :

I. will b. even hundred rupees for the horse

*शतस्यमुद्रयाप्यरवं क्रीणामिति वदामि. II. To request, tell : q.v. : Ph. *to b. defiance* : v. To defy ; *to b. welcome* स्वागतमिति वदति ; *to b. adieu* : v. Adieu.

BIDDER (subs.) : (1) *बादिन् (f. नी) ; (2) चिकीर्षु (mf.).

BIDDING (subs.) : *बादः ; चिकीर्षाबादः.

BIENNIAL (adj.) : (1) द्विवर्षीयः (जा, नं) ; (2) द्विवार्षिकः (जी, कं).

BIER (subs.) : (1) शवयानम् ; (2) शववाहनम् ; (3) कटः

BIESTINGS (subs.) : (1) पीयूष (mn.) ; (2) पेयूष (mn.).

BIFURCATION : Ph. *near the b. of the river* यत्र नदी द्वयोः प्रवाहयोः प्रविमक्ता तस्य समीपे.

BIG (adj.) : I. Large, huge : q.v. : (1) बृहत् (f. ती) (not applicable to men) ; (2) बृहत्कायः *or* महाकायः (या, यं) (=large-bodied) ; (3) महाप्रमाणः *or* अतिप्रमाणः (जा, नं) (=of large height), *a b. man* महाप्रमाणः पुल्लः K., *saw the b. (horse) Indrāyudha* अतिप्रमाणमिन्द्रायुधमद्राक्षीत्, K. II. Pregnant (Lit. and Fig.) : q.v. : III. Boastful : q.v.

BIGAMIST : I. The man : (1) द्विमार्यः ; (2) द्विपत्नीकः. II. The woman *द्विमर्तुका ; वर्तमाने पत्यौ या स्त्री पुनर्विवाहं करोति.

BIGAMY : (1) *द्विस्त्रीकरणम् (of men) ; (2) *द्विपतीकरणम् (of women).

BIGHT : v. Bay.

BIGNESS : v. Bulk, size.

BIGOT : *धर्मनिर्वहः (डा, ङ) ; यः (या, यं) अविचारेणान्यमतानि प्रत्याख्याय स्वमतमनुवर्तते.

BIGOTED (adj.) : v. Bigot. Ph. *this is a b. country* *अत्र पुनः अविचारेण स्वमतासक्ताः *or* परधर्मविद्वेषिणः.

BIGOTRY : *धर्मनिर्वहः ; स्वमताग्रहः ; अविचारेण स्वमतासक्तिः.

BILE : पित्तम्. *To stir one's b. (Fig.)* वायुं प्रकोपयति (c. of कुप).

BILGE-WATER : नौकातलजलम् (?).

BILIARY (adj.) : *the b. duct* पित्तवाहिनी (?).

BILIOUS (adj.) : वैषिकः (जी, कं) : *b. fever* पित्तज्वरः.

BILK (v.t.) : बञ्चयते (बञ्च, c. 10.) : v. To cheat.

BILL (sub.) : I. A declaration in writing लेखः, *a b. of indictment* अभियोगलेखः. II. A bill of exchange : *दुण्डिः, *a b. payable at sight* *दर्शनदेयो दुण्डिः. III. Proposed law : *पाण्डुलिपिः, *the House of Commons rejected the b. by a great majority* *बहुसंख्यानामेकमस्येन साधारणसमा पाण्डुलिपिं प्रत्यादिदेश. IV. A written or printed notice : बोधनापत्रम् : v. Advertisement, placard. V. An account (rendered) of money due : *देयपत्रम्, *make out a b. for me* मया यत्कुम्भं देयं तस्य गणनां कुरु. Miscell. : *a b. of sale* विक्रयपत्रम् ; *a b. of lading* *प्रेरणपत्रम्. VI. The beak of a bird : (1) चञ्चुः ; (2) चञ्चुपुटः. VII. A mattock, a hatchet : q.v. : दात्रम्.

BILL (v.i.) : Ph. *the pigeons are b. ing and cooing* अन्योन्यस्य चञ्चुं संघट्य कपोताः कृणन्ति.

BILLET (subs.) : I. A note : q.v. : पत्रम्. II. A ticket : q.v. निदर्शनपत्रम्. III. A log of wood : काष्ठम् : v. Log, stick.

BILLET (v.t.) : i.e. to quarter as soldiers : निवेशयति (c. of विश).

BILL-HOOK : फणिसुलः ; D. : v. Hatchet.

BILLIARD (adj.) : Ph. *a b. ball* *अण्डम् ; *b. room* *अण्डागारम्.

BILLIARDS : *अण्डक्रीडा. *To play at b.* *अण्डैः क्रीडति.

BILLION : खर्वम्.

BILLOW : (1) महोर्मिः ; (2) कलोलः ; (3) उल्लोलः ; (4) लहरिः : v. Wave.

BILLOWY : (1) तरङ्गितः (ता, तं) ; (2) ऊर्मिमालिन् (f. नी) ; (3) कलोलमालाकुलः (ला, लं) ; (4) उल्लेखः (ला, लं).

BIN (subs.) : Ph. *corn-b.* धान्यकोष्ठः ; *wine-b.* मदिराकोष्ठः.

BINARY (adj.) : Ph. *a b. compound* *द्विभूतजं द्रव्यम् ; *b. scale* *द्विकमूला गणनापद्धतिः.

BIND (v.t.) : I. Lit., to tie : q.v. : (1) बन्नाति, नि-, (बन्ध, c. 9.) *b. ing firmly to a post* स्थूलवा सह छद्बन्धनेन बद्धा, P. i. 4. ; (2) सं-यच्छति (यम्, c. 1.) (=to restrain : q.v.), *as if bound by chains* निगडेरिव सं-यत्ताम्, K. II. Fig., to restrain, hold in check : बन्नाति, नि-, (बन्ध,

c. 9.), *bound by affection* स्नेहनिबद्धः (दा, दं), Ki. ii. 44., *b. s my sight* बन्नाति मे चक्षुः, R. xiii. 47.; (2) नियन्त्रयति (यन्, c. 10), *laws do not b. him* *विषयस्तं न नियन्त्रयन्ति. Ph. *b. him by an oath* शपथेन तमाबद्धं कुरु III. To render costive : (1) बन्नाति, नि-, *b. ing of the bowels* बद्धविद्धता, Śr. ; (2) आनयति (नय, c. 4.) IV. To bind books : (चर्मादिना) बन्नाति (?). V. To protect with a border : बन्नाति (?) : V. To border, fringe.

BIND OVER : आबन्नाति or आबद्धः (दा, दं) करोति (?). Ph. *b. him over in 100 Rs. recognizance to keep the peace* *शान्तिरक्षार्थं शतकन्यमुद्रादानप्रतिष्ठया तमाबद्धं कुरु.

BIND UP : बन्नाति, नि-, (बन्, c. 9.) : *the snakes as if b. ing up the wounds of the branches* शाखानां व्रणमिव निबन्धन्ति फणिनः, Mu. vi. 13.

BIND UP IN OR WITH : only in *pass.* : Ph. *my love for you is bound up with my nature* स्वयि मे माबनिबन्धना रतिः, R. viii. 52.

BINDER : i.e. book- b. : (1) *पुस्तकबन्धनकारी ; (2) *पुस्तकपिघाता.

BINDING (subs.) : I. In gen. : (1) बन्धः ; (2) बन्धनम्. II. Of a book : Perh पिधानम् : v. Covering. III. Of a dress : v. Border, fringe.

BINDING (adj.) : Of medicines : ग्राहिन् or संप्राहिन् (f. जी), Śr.

BIND-WEED : क्षीरविदारि (a species of convolvulus).

BINOCULAR (adj.) : (1) द्विनयनः (ना, नं) ; (2) द्विनेत्रः (त्रा, त्रं).

BINOMIAL : *द्विपदः (दा, दं). *B. theorem* *द्विपद-वृद्धितत्त्वम्.

BIOGRAPHER : (1) *चरितलेखकः ; (2) जीवन-चरितरचकः ; (3) *जीवनचरितकृत् (म.).

BIOGRAPHICAL : Ph. *b. writer* : v. Biographer ; *b. work* : v. Biography.

BIOGRAPHY : (1) चरितम्, *b. of Śriharsha* श्रीहर्ष-चरितम्, C. ; (2) जीवनचरितम् ; (3) जीवनवृत्तान्तः.

BIPARTITE (adj.) : Perh. द्वैधः (धी, धं).

BIPED (adj.) : (1) द्विपदः or द्विपादः (दा, दं) ; (2) द्विपाद (म.), पत्नी (f.) पद, (n.) (?).

BIRCH OR BIRCH-TREE : बूर्जः बूर्जवृक्षः or (a species of b.)

BIRCHEN (adj.) : (1) by tat. comp. ; (2) बूर्ज-मयः (त्री, त्रं).

BIRD : (1) विहगः ; (2) विहङ्गः ; (3) विहङ्गमः ; (4) पक्षिन् (म.) ; (5) पक्षिन् (म.) ; (6) पक्षः ; (7) जगः ; (8) शकुन्तः ; (9) शकुनः ; (10) शिष्किरः ; (11) गस्तव (म.) ; (12) द्विजः.

BIRD-CAGE : पिञ्जरम् or पञ्जरम्.

BIRD-CALL : पक्षिस्तानुकारिणी वंशी यया प्रलोभ्य पक्षिणो बध्नन्ते.

BIRD-CATCHER : (1) शाकुनिकः ; (2) पक्षिकः.

BIRD-KEEPER : (1) विहगपालः ; (2) पक्षिपालः (?).

BIRD-LIME : पक्षिवन्धनार्थं श्यानोदपेषम्.

BIRTH (subs.) : I. Coming into life : (1) जन्मन् (n.) (the best equiv.), *blind from b.* जन्मान्धः (न्धा, न्धं) ; (2) जन्म्यः ; (3) जननम् ; (4) जनिः ; (5) जन्मवः ; (6) उत्पत्तिः ; (7) मयः ; (8) सम्भवः ; (9) सूतिः ; Ph. *lordship from b.* गर्वैश्वर्यम्, K. II. Lineage, descent : q.v. : (1) कुलम्, (2) जन्मवः ; Ph. *proud of one's b.* कुलामिमानिन् (f. जी), Ki. ; *of high b.* अमिजनवत् (f. ती), Sa iii. The act of giving birth : (1) प्रसवः ; (2) प्रजननम्. IV. That which is born : v. Creature.

BIRTH, TO GIVE : (1) सूते (सू, c. 2.) ; (2) जनयति (c. of जन्) : v. To bring forth.

BIRTH-DAY : (1) जन्मदिनम् ; (2) जनिदिवसम्, Vi. vi. ; and sim. comp.s

BIRTH-PLACE : (1) जन्मभूमिः ; (2) जन्मस्थानम् ; and sim. comp.s.

BIRTH-RIGHT : (1) जन्मनः स्वत्वम् or अधिकारः ; (2) by circumlo., *sold his b. for a morsel of bread* *अपूपक्षणादर्थं पितृसम्पत्त्यादौ सर्वं स्वत्वं व्यक्रीणीत.

BISQUIT : श्युस्पीयपिट्टकविशेषः.

BISPECT : (1) द्वैधीकरोति or द्विपाकरोति (कृ, c. 8.) ; (2) समाराधयेन विभजति (भज्, c. 1.).

BISECTION : (1) द्विपाकरणम् ; (2) द्वैधीकरणम् ; (3) समाराधयेन विभागः.

BISHOP : *कूटीयसम्प्रदायेषु प्रधानाचार्यः.

BISHOPRIC : I. A bishop's office : प्रधानाचार्य-वृद्धम्. II. Bishop's district *प्रधानाचार्यस्याधिकारः ; *b. of London* *लण्डनस्य प्रधानाचार्यस्याधिकारः.

BHMUTH : आहोहितशुद्धातुप्रभेदः.

BISON : एमेरीकादेशीयो महिषाकारोऽरन्ध्रजन्तुविशेषः.

BISSEXTILE : वैशुववत्सरेचैष्वर्षा पाश्चात्यपाण्डिताभ्युपेक्ष्यते वर्षे फेब्रुवारीमासमेकाधिकदिनसमूहमिश्रविषयात्मकमिति परिगणयन्ति । स च एकाधिकदिनसो वर्षस्तेर "बिसेक्स्टायल्", "बिषेक्स्टायर्" नामिषीयते.

BIT (subs.) : I. Of the bridle : (1) खलीन (mn.) ; (2) कविकः or कविका ; (3) बल्गा. II. A small piece : (1) खण्डः ; (2) घ्रासः (= a mouthful). Not a b. न मनगवि.

BIT (v.t.) : To b. a horse अश्वस्य मुले खलीनं ददाति, Mu. or खलीनं प्रक्षिपति (क्षिप्, c. 6.), P. iv. 7.

BITCH : I. Lit. : (1) कुक्कुरी ; (2) युनी ; (3) सरमा. II. As a term of reproach : बन्धकी.

BITE (v.t.) : I. With teeth etc. : दशति, वि-, सं-, (दन्त्, c. 1.) : Ph. one should not b. off one's nails दन्तेनौत्पाद्येन् (c. of पद् नखान्, M. iv. 69. ; one who b. s his nails नखखादी, M. ; to b. the lips ओष्ठौ दशति or खण्डति, वि-, (खण्ड् c. 1.), Si. xvii. 2., or निर्विमुक्तं (मुञ्, c. 7.) (poet) II. To produce a keen, pungent sensation : ज्वलयति (c. of ज्वल्,) III. To adhere to : q.v.

BITE (subs.) : I. The act of biting : दंशः ; poisonous b. सविषो दंशः, U. II. The wound made by biting : दंशः. III. A cheat or one who cheats q.v.

BITING (adj.) : i.e. sharp, severe, sarcastic : q.v.

BITTER (adj.) : I. Of the taste : तिक्तः (का, क'). II. Harsh, stern : (1) कटु. (mf.) even by the b. words of Śishupāla कटुनापि नैववचनेन. Si. xv. 40. ; (2) मर्माविष् (mf.) (Lit. piercing the vital parts) ; (3) निष्ठुरः (रा, रं) (prop = cruel.), we are very b. ly reviled बति निष्ठुरमुपालम्भाः स्मः, U. iv. III. Painful, severe : q.v. : उद्वेजनकरः (री, रं) : Ph. b. cold अत्यन्तशीतम्. IV. Mournful, distressing, pitiable : q.v.

BITTERLY : I. Severely, cruelly : q.v. : निष्ठुरम्. II. Sorrowfully, pitiously : q.v. : Ph. wept b. श्रुत् or अलम्बं हरोद.

BITTERN : कौञ्जजातीयपक्षिभेदः.

BITTERNESS : I. Of taste : (1) तिक्ता ; (2) तिक्तवद्. II. Keenness of reproach, sarcasm :

(1) कटुता ; (2) निष्ठुरता. III. Deep distress of mind : दुःखम्. IV. Impious feeling : पापवदुहिः. v. Malice, hatred : q.v. : विषेवः.

BITUMEN : (1) शिलाजलु (n.) ; (2) गिरिपुष्पकम् ; (3) शिलावद्.

BITUMINOUS : शिलाजलुशालिम् (f. नी) (?) (= containing bitumen).

BIVOUC (sub.) ; v. Watch, guard.

BIVOUC (v.) : Ph. "determined to b. there for the night" अग्रमत्तास्तत्रैव याभिनीं यापयितुं कृतसंकल्पाः.

BLAB, BLABBER : वावदुकः : v. Babbler, tell-tale.

BLAB (v.t.) : भिनति (भिद्, c. 7.) : v. To divulge : v. Also, to babble.

BLACK (adj.) : I. Of colour : (1) कृष्णः (ष्णा, ण्) ; (2) कृष्णवर्णः (र्षा, र्णं) ; (3) श्यामः (मा, मं) or श्यामलः (ला, लं) (=dark blue) ; (4) नीलः (ला, लं) (prop.=blue) ; (5) कालः (ला, लं) ; (6) मेघकः (का, कं) ; (7) मलिनः (ना, नं) ; your heart must be very b. like your exterior बहिरिव मलिनतरं तव मनोऽपि मविष्यति नूनम्, Gi. viii. 7. II. Fig., dismal, gloomy, calamitous, horrible, wicked : q.v. B. and blue : v. Livid.

BLACK (subs.) : I. The colour : (1) कृष्णः ; (2) कृष्णवर्णः. III. Black dress : (1) कृष्णवस्त्रम्, (2) कृष्णवसनम्. III. A black man : (1) कृष्णकायः (या, यं) ; (2) श्यामाङ्गः (ङ्गी, ङ्गं).

BLACK-ART : (1) इन्द्रजालम् ; (2) कार्मणम् : v. Magic.

BLACK-BALL (subs.) : (प्रत्याख्यानप्रदर्शनी) कृष्णगुटिका.

BLACK-BALL (v.t.) : प्रत्याख्याति (ख्या, c. 2.) : v. To reject.

BLACK-BERRY : फलविशेषः. In India, sometimes applied to जम्बु (n.)

BLACK-BIRD : पक्षिभेदः. In India, the term is applied to कोकिलः (= Cuckoo).

BLACK-CATTLE : मांसार्यं पालिता गावः.

BLACKEN : I. To make black : (1) कालीकरोति, b. s his face मुखं कालीकरोति, Na. iii. ; (2) कृष्णीकरोति (rare) ; (3) श्यामीकरोति (=to make dark blue). II. To darken : q.v. III. To sully : q.v.

BLACKGUARD : (1) दुर्वृत्तः (रा, रं) ; (2) दुराचारः (रा, रं) : v. Rake.

BLACKING (subs.) : काली (?).

BLACKISH : (1) ईषत्कृष्णः (ज्या, ज्ञं). ईषत्कालः (रा, रं).

BLACK-LEAD : लोहमेदः ; *अङ्गारलोहः.

BLACKNESS : (1) कालिमन् (m.) ; (2) कृष्णत्वम् ; (3) कृष्णिमन् (m.) : v. Also, darkness.

BLACKSMITH : (1) कर्मकारः ; (2) कर्मरः ; (3) लोहकारः.

BLADDER : (1) फोमन् (m.) ; (2) मूत्राशयः ; (3) तिलकम् (rare).

BLADE : I. The cutting part of a knife etc. ; चारा. II. Of grass : (1) दल (mn.) ; (2) काण्डम् (?). III. A rake : q.v.

BLADE-BONE : v. Shoulder-bone.

BLAMABLE or **BLAMEABLE** : (1) निन्दनीयः (या, यं) ; (2) निन्धः (न्धा, न्धं) ; (3) निन्दार्हः (हर्, हं) : v. Faulty, culpable.

BLAMABLENESS or **BLAMEABLENESS** : निन्धता : v. Culpability.

BLAME (subs.) : I. Censure, reprehension : q.v. : निन्दा. II. Fault, crime दोषः, *he lays the b. on another's shoulders* अन्यस्मिन् or अन्यस्य स्कन्धे स दोषं न्यस्यति (अस्, c. 4.). *Without b.* = blameless : q.v.

BLAME (v.t.) : निन्दति, वि-, (निन्द, c. 1.) : v. To censure.

BLAMELESS : (1) अनिन्धः (न्धा, न्धं) ; (2) अनिन्दनीयः (या, यं) ; (3) निर्दोषः (धा, धं) (=faultless : q.v.) ; (4) निष्कलङ्कः (ङ्गा, ङ्गं) (=spotless : q.v.) ; (5) विशुद्धः (द्वा, द्वं) (pure : q.v.).

BLAMELESSLY : v. Innocently, faultlessly.

BLAMELESSNESS : (1) अनिन्धता ; (2) निर्दोषता (=faultlessness) ; (3) विशुद्धता (=purity).

BLAMEWORTHY : (1) निन्दार्हः (हर्, हं) ; (2) निन्दनीयः (या, यं) : v. Censurable.

BLAMER : निन्दकः : v. Censurer.

BLANCH (v.) : I. To whiten : q.v. : श्वलयति (nomi.). II. To peel : q.v. श्वचयति (nomi.).

BLAND : मृदु (दी, दु) : Mild, gentle.

BLANDISHMENT : I. Of love : (1) हावः ; (2) विवासः ; (3) विप्रमः. N.B. Applied only to

women. II. Sweet words : (1) प्रियवाक्यम् ; (2) मधुरभाषितम्.

BLANK (adj.) : I. Not filled or written on : शुद्धः (द्वा, द्वं) (?). II. White pale or dismayed : q.v. : Ph. *b. verse* : अभिभाषारत्नम् ; *b. cartridge* *केवलचूर्णकोषः ; *b. endorsement* लेखक-नामविरहितं पुस्तकादौ पृष्ठलिखनम्.

BLANK (subs.) : I. A void space : Ph. *don't leave so much b.* पतावदलिखितं or शुद्धं (?) मा रक्षीः. II. A b. ticket *शुद्धनिदर्शनी. -III. A b. ballot *शुद्धगुटिका.

BLANKET : (1) कम्बलः ; (2) रक्तः ; (3) ऊर्णाशुः.

BLASPHEME : निन्दति (निन्द, c. 1.) : v. To revile.

BLASPHEMER : (1) ईश्वरनिन्दकः ; (2) पाषण्डः (=heretic).

BLASPHEMOUS : (1) ईश्वरनिन्दकः (का, कं) ; (2) comp. with पाषण्ड-

BLASPHEMOUSLY : (1) अमकला (=irreligiously) ; (2) अवहत्या (=contemptuously).

BLASPHEMY : (1) ईश्वरनिन्दा ; (2) पाषण्डता (=heresy).

BLAST (subs.) : I. A gust of wind : (1) बाल्या ; (2) जबानिलः : v. Gale. II. The blowing of a wind instrument : v. Blowing. III. A blight : q.v.

BLAST (v.t.) : I. To blight : q.v. II. To destroy, frustrate : q.v. उन्मूलयति (मूल, c. 10.). III. To rend open by explosion ; विदारयति (c. of द) (?).

BLAZE (subs.) : I. Lit. : (1) प्रमा ; (2) अर्धिस (m.) : v. Flame, light. II. Fig. : Ph. : "b. of fame" यशःप्रमा.

BLAZE (v.i.) : (1) ज्वलति, प्र-, सम्प्र-, (ज्वल्, c. 1.), *b. ing powers* ज्वलत्प्रतापावलिः ; N. i. 2. ; (2) दीप्यते, प्र-, सं-, (दीप्, c. 4.) *the Raghu-chief b. ed with rage* क्रुद्धोऽदीपि रघुव्याघ्रः, B. vi. 32. : v. To kindle.

BLAZON (v.t.) : I. To display : q.v. : प्रषयति (c. of प्र्). III. To deck, embellish : q.v. : मण्डयति III. To explain coat of arms व्याख्याति (ख्या, c. 2.).

BLAZON, BLAZONRY (subs.) : I. A coat of

arms : q.v. II. Publication, display :
q.v. : आकम्परः (?).

BLEACH : I. To whiten : q.v. : धवलयति (nomi.)
II. To make pale : विवर्णयति (nomi.).

BLEACHING-POWDER : *विरजकचूर्णम्.

BLEAK (adj.) : I. Bold, frigid : q.v. : अतिशीतः
(ता, त). II. Exposed to cold : expr. by
circum. : *these wastes are so b.* *एषु खिलप्रदेशेषु
हिमस्येष्क प्रादुर्भावः.

BLEAK (subs.) : नादेयः सुष्ठुवर्णः लुद्रमत्स्यभेदः.

BLEAKNESS : I. Exposure to the wind : by
circum. : v. Bleak. (II). II. Coldness :
q.v. : शीतता.

BLEAREDNESS : (1) छिन्नाक्षता ; (2) चुल्ला.

BLEAR-EYED : (1) छिन्नाक्षः (क्षी, क्ष) ; (2) चुल्लः
or चिह्नः (छा, छ) ; (3) पिह्नः (छा, छ).

BLEAT (v.i.) : रेमते (रेम्, c. 1) : v. To make
noise.

BLEAT, BLEATING (subs.) : (1) रावः or रेमणम् :
v. Noisc. (2) मेघस्तम् (the cry of a
sheep).

BLEED (v.t.) : रक्तं or रुधिरं or शोणितं स्नायति, वि-
आ-, परि-, (c. of स्ना) ; or मोक्षयति (मुच्, c. 10) ; or मोचयति (c. of मुच्) or अवसेचयति (c. of सिच्). N.B. These verbs are cons. with gen. of the person who is bled.

BLEED (v.i.) : रक्तं or रुधिरं or शोणितं स्रवति (स्र्, c. 1) ; or च्यवते (च्यु, c. 1), Ki. ; or क्षरति (क्षर्, c. 1). M. n. ; or गच्छति (गम्, c. 1) (rare), *when it stops itself after sufficient b. ing सम्यग् गत्वा यदा रक्तं स्वयमेवावतिष्ठते*, Śr. ; or प्रवर्तते (वृत्, c. 1) (rare), *if it does not b.* अप्रवर्तमाने रक्ते. N.B. These verbs are cons. with gen. of the person and abl. of the part which b. s : *his hand b. s तस्य हस्तात् शोणितं स्रवति*.

BLEEDING (subs.) : I. Letting of blood ; (1) रक्तस्त्रावः, -क्ष ; (2) रक्तमोक्षणम् ; (3) रक्तावसेचनम्, etc. II. Flowing of blood : (1) रक्तस्रुतिः ; (2) रक्तच्युतिः ; (3) रक्तक्षरणम् etc.

BLEMISH (v.t.) : (1) मलिनयति (nomi.) ; (2) दूषयति (c. of दूष्) : v. To stain.

BLEMISH (subs.) : दोषः : v. Stain, defect, fault.

BLEND, BLENDING : v. To mingle, mingling.

BLESS (v.t.) : I. To pronounce a blessing on : (1) often by sim. आशीर्षिक् or लोद् when any particular blessing is specified, *I b. you that you may have a son like yourself*, पुत्रं लमत्स्वात्मगुणानुरूपम्, R. v. 34. ; (2) आपिशं ददाति (दा, c. 3) or प्रयुज्जति (युज्, c. 7) (with dat.), R. v. 35. (3) आशास्ते (शास्, c. 2), *I b. you by the Rig Veda श्रुक्छन्दसाशास्ते*, Sa. iv. ; (4) आशंसते (शंस, c. 1) (rare), M. n. : Ph. *God b. you ईशस्ते कल्याणं or शुभं वितरतु*. II. To glorify or praise : q.v. : Ph. *b. the Lord, b. his holy name* *ईशो गीयतां, तस्य पवित्रं नाम गीयताम्. III. To consecrate : q.v. IV. To favour, endow liberally : q.v.

BLESSED : I. Happy, highly favoured : (1) धन्यः (न्या, न्ध), Si. xiv. 87. ; (2) महा-माग्यवत् (f. ती), Vi. II. Enjoying heavenly felicity : लब्धमोक्षः (क्षा, क्ष) ; (3) सिद्धः (डा, ड). Ph. *b. foot श्रीचरणकमलम् ; b. shore श्रीमत्कूलम्*.

BLESSEDNESS : v. Happiness, felicity. "*In single b. अनुद्राहसुखेन* (?)"

BLESSING : I. A benediction : (1) आशिस् (f.) ; (2) आशीर्वादः ; (3) आशीर्वाचनम्. II. A gift, benefit, or advantage : q.v.

BLIGHT (v.t.) : (1) उत्सादयति (c. of सद्) (= to destroy) ; (2) वृद्धिं स्तम्भयति (स्तम्भ्, c. 9) (= stop the growth) (with gen.).

BLIGHT (subs.) : (1) उपद्रवः (?) ; (2) व्याधातः (?) ; (3) क्षयः (= decay).

BLIND (adj.) : अन्धः, (न्धा, न्धं), *born b. जन्मान्धः* (न्धा, न्धं) or जात्यन्धः (न्धा, न्धं) (rare) M. ; (2) अन्धच्छू (mf.) and sim. comp.s., *naturally b. to their own improprieties सहजान्ध-प्याः स्वदुर्नये*, Si. xvi. 29. Ph. *b. of one eye काणः* (णा, णं) ; *b. at night रात्र्यन्धः* (न्धा, न्धं) ; *a b. well अन्धकूपः*, Va. ; *love is b.* *प्रेम मद्रं न परयति or गणयति.

BLIND (v.) : अन्धयति (nomi.) or अन्धीकरोति (कृ. c. 8), *b. ed by sensual pleasures विषयान्धीकृतेक्षणः*, Ka. Ph. *b. ed by passion कामान्धः* (न्धा, न्धं) *b. ed by rage क्रोधान्धः* (न्धा, न्धं).

BLIND (subs.) : तिरस्करिणी : v. Screen.

BLINDFOLD (v.t.) : नेत्रे *or* लोचने *or* द्यौ बध्नाति (बन्ध्, c. 9) *or* अमिनयति (नह्, c. 4).

BLINDFOLDED (adj.) : (1) बद्धचक्षुस् (mf.), S.c. ; (2) अमिनयत्वात् : (f. स्त्री). Up. Fig. "fate's b. reign" *देवस्य तिमिरावृतमाधिपत्यम् : v. Also blindly.

BLINDLY : (1) अन्धवद् ; (2) असमीक्ष्य (= inconsiderately) ; (3) सहसा (= suddenly).

BLINDMAN'S BUFF : नेत्रबन्धः, — क्रीडा, B. p.

BLINDNESS : I. Lit. (1) अन्धता ; (2) अन्धत्वम् II. Fig. : मोहः.

BLINK : v. To wink, twinkle.

BLISS : परमसुखम् v. Happiness, felicity, beatitude.

BLISSFUL : आनन्दमयः (यी, यं) : v. Happy, blessed.

BLISTER (subs.) : I. A watery tumour : जलपूर्णं व्रणम् (?). A b. on the foot : विपादिका. II. A plaster for raising b. s : *दाहालेपः, जलपूर्ण-व्रणोत्पादकालेपः.

BLISTER (v.t.) : I. To apply a blister : *दाहालेपं प्रयुज्जति (युज्, c. 7.). II. To raise blisters : जलपूर्णानि व्रणानि उत्पापयति (c. of स्वा) (?). III. Fig. v. To burn.

BLISTER (v.i.) : Ph, "let my tongue b." *मम जिह्वायां जलपूर्णानि व्रणानि भवन्तु.

BLITHE, BLITHESOME : v. Cheerful, gay, merry.

BLITHELY : (1) सहर्षम् ; (2) सोळासम् : v. Cheerfully, merrily.

BLITHENESS : (1) स्फूर्तिः ; (2) उल्लासः : v. Cheerfulness, sprightliness.

BLOAT : v. To swell.

BLOATED (adj.) : (1) स्फीतः (ता, तं) ; (2) शुनः (ना, नं) ; (3) स्फातः (ता, तं).

BLOCK (subs.) : I. Of wood : काष्ठम्. II. Of stone : शिला. III. For beheading criminals : वध्यकाष्ठम् (after वध्यशिला, of Na.). Ph. whose heads were brought to the b. तेषां शिरांसि वध्यकाष्ठं स्पर्शितानि *or* sim. छिन्नानि. IV. Any mass : पिण्ड (mn.). V. A row : q.v. : श्रेणी. VI. Any obstruction *or* hindrance : q.v. VII. A blockhead : q.v.

BLOCK UP : (1) रुध्, अव-, नि-, तं-, उप-, प्रति-, (रुध्, c. 7.) b. ing up the path मार्गमवरोधय Mah. ; (2) आवृणोति (वृ, c. 5.), b. ing up the road आवृत्य पन्थानम्, R. vii. 31. (3) आवृणोति (c. of रुध्) (rare), b. ing up the way of the chariot आवृणोति रथपन्थानम्, Mah.

BLOCKADE (subs.) : (1) रोधः ; (2) अवरोधः ; (3) उपरोधः ; (4) संरोधः.

BLOCKADE (v.t.) : (1) रुध्, अव-, उप-, (रुध्, c. 7.); (2) परिबेष्टे (वेष्ट्, c. 1.) (= to surround : q.v.) (to be used only when the context determines the meaning).

BLOCKADER : अवरोद्धा : v. Besieger.

BLOCKHEAD : (1) स्थूलबुद्धिः ; (2) बर्बरः : v. Fool.

BLOOD : I. Lit. : (1) रक्तम् ; (2) रुधिरम् ; (3) शोणितम् ; (4) असृज् (n.) ; (5) वलम् ; (6) क्षतजम् (rare), the cascade of fresh b ; प्रत्यमक्षतजङ्गरी, Vi. vii. (7) कीलालम् (rare), quenched by b. flowing सरत्कीलालनिर्वापित, Vi. iii. Ph. : to lose b. रक्तं मुञ्चति (मुच्, c. 6.); to take one's b. हन्ति (हन्, c. 2.) v. To murder. II. Kindred, lineage : q.v. : Ph. related by b. सनामि (mf.) ; of whole b. स्रोतः (रा, रं) ; half-b. q.v. III. Bloodshed : q.v. IV. Temper of mind, passion : Ph. their b. was up for revenge *प्रतीकारार्थं तेषां क्रोधाग्निरुद्दिपे ; do not rouse my b. मा मां प्रकोपय ; murdered the child in cold b. *शान्तो बालं जवान.

BLOOD (v.t.) : I. To bleed : q.v. II. To stain with blood : रुधरेण लिम्पति (v. To. anoint) *or* क्लृपयति (v. To stain) : Ph. b. ed scimitars कर्त्राः शोणितसन्दिग्धाः, Ku.

BLOOD-HOUND : कुक्कुरभेदः : v. Hound.

BLOODINESS : जिघांसा : v. Cruelty.

BLOODLESS : I. Without blood : (1) रक्तहीनः (ना, नं) (?) ; (2) गतासृ (mf.) (= dead). II. Without shedding of blood : रक्तमार्तं विना Ph. by which the discharger obtains a b. victory यतः प्रयोक्तुर्न चारिहिंसा विजयश्च हस्ते, R. v. 53.

BLOOD-LET : (v.) : v. To bleed.

BLOOD-RED : रक्तः (का, कं) : v. Red.

BLOOD-SHED : रक्तपतः : v. Slaughter.

BLOOD-SHOT : (1) अतिरक्तः (का, कं) (= very red) ; (2) रक्तमिष्यन्ति (f. नी) (?) .

BLOOD-STAINED : (1) रक्ताक्तः (रक्ता, रक्तं); (2) रक्षितः (रक्षा, रक्षं); (3) शोणितसन्दिग्धः (रक्षा, रक्षं); (4) अक्षदिरगः (रक्षा, रक्षं), R. ; and sim. comp.

BLOOD-SUCKER : (1) रक्तपायिन् (f. नी); (2) अक्षयः (पा, पं).

BLOOD-THIRSTY : (1) रक्षितप्रियः (या, यं); (2) जिह्वासु (mfn.) : v. Sanguinary, murderous.

BLOOD-VESSEL रक्तवाहिनी or अक्षयवाहा नाडी.

BLOODY : I. Blood-stained : q.v. II. Sanguinary, murderous : q.v. III. Attended with blood-shed : Ph. *it was a b. battle* अस्मिन् युद्धे बहु रक्तं पपात (?) ; *that day was most b. for the Romans* *तस्मिन् दिवसे र्मनीयाणां बहिष्कृतं रक्तं पपात.

BLOOM (subs.) : I. Blossom : q.v. II. Fig., *the b. of youth* नवयौवनम् ; *the b. (of a maiden's) cheek* कपोलरागः.

BLOOM (v.i.) : v. To blossom.

BLOOMING, BLOSSOMING (adj.) : (1) प्रकुलः (छा, छं), *b. face* प्रकुलवदनम् ; (2) विकसत् (f. न्ती); (3) स्फुटत् (f. न्ती); (4) कुसुमितः (ता, तं); (5) पुष्पितः (ता, तं).

BLOSSOM (v.i.) : (1) स्फुटति (स्फुट्, c. 6); (2) कुलति (कुल, c. 1); (3) विकसति (कस्, c. 1); (4) पुष्पति (पुष्प्, c. 4) (rare) : v. To flower.

BLOSSOM (subs.) : (1) पुष्पम् (= flower : q.v.); (2) मुकुल (mn.) (= an opening bud.); (3) प्रसवः (rare), *mango b. s* चूतप्रसवः, Ku. ; (4) प्रवालः (?).

BLOT (subs.) : कलङ्कः : v. Spot. stain, tarnish.

BLOT OUT : v. To erase, efface, obliterate.

BLOTCH : (1) किलासम् (?) ; (2) कच्छपिका (?) .

BLOTTING-PAPER : *मसीशोषकं कागजम्.

BLOW (subs.) : I. With the fist : (1) मुष्टि-प्रहारः, *gives a b. on the nose* धोणायां मुष्टिप्रहारं ददाति, Mr. ii. (2) मुष्टिघातः ; (3) मुष्ठाहतिः, Ki. *To strike a b. :* मुष्टिना हन्ति (हन्, c. 2.) or ताडयति (तड्, c. 10.). II. B. in general : प्रहारः : v. Stroke. III. Fig. Infliction of evil : Ph. *"gave a death-b. to the constitution"* *शासनप्रणाश्या विनाशं कल्पयामास ; *"fortune's b. s"* दैवनिर्वातः, U.

BLOW (v.i.) : I. To blossom : q.v. : स्फुटति, प्र- (स्फुट्, c. 6.). II. As air : (1) वाति, प्र- (वा, c. 2.); (2) वहति, प्र- (वह्, c. 1.), Ku. xvii. 26. III. To breathe hard or quick :

v. To breathe, to part. IV. To sound as a wind instrument : Ph. *horns blew* पूर्णाः वेराश्च सत्वनुः : B. : v. To sound.

BLOW (v.t.) : I. To b. the fire : धमति, समा- प्र-, उप-, (ध्मा, c. 1.) M. iv. 53. II. To drive, to impel : q.v. : Ph. *the tempest blew the ship ashore* *वात्या पोतं विचित्रेण (क्षिप्, c. 6.) तरे ; *dust b. n by the wind* अनिलोद्धतं (धू, c. 9.) or अनिलोत्थापितं (c. of स्वा) रणः. III. To sound a wind instrument : (1) धमति, समा-, *blew the shell* जलजं हृष्णी R. ; (2) पूरयति or मुखमास्तेन पूरयति (पूर, c. 10.), *blew horns* काहलाः पूरयाञ्चकुः, B. xiv. 3. IV. To spread, publish : q.v. : Ph. : *to b. the nose* नासिकां धमति ; *one who does so* नासिकन्धमः. *To b. hot and cold* : अनुग्रहनिग्रहौ प्रकटयति (nomi.).

BLOW AWAY : वि-धूयति or धूनयति or धूनाति (धू, c. 5., 10. & 9.) : v. To drive away.

BLOW INTO : फूत्करोति.

BLOW OUT : निर्बापयति (c. of वा) : Ph. *if you allow me, I will b. the dust from your eye* यच्चनु-मन्यसे तद्दहमेनां वदनमास्तेन विशदां करवाणि, Sa. iii.

BLOW OVER : शाम्यति, प्र-, उप-, (शम्, c. 4) : v. To cease, pass away.

BLOW UP : I. To swell, inflate : q.v. II. By explosion : no equiv. : उद्भूयति (धू, c. 10) may be used. III. To destroy : उन्मूलयति (मूल, c. 10).

BLOW UPON : v. To destroy, to taint.

BLOWER : (1) धमकः ; (2) ध्माता.

BLOWING (subs.) : I. Of a wind instrument : (1) ध्मातम् (rare) ; (2) नादः : v. sound : II. Of a flower, etc. : (1) विकासः ; (2) कुहिः. In other senses, v. To blow.

BLOW-PIPE : धमनी.

BLUBBER (subs.) : तिम्यादियादसां मेदस् (n.) : v. Fat.

BLUBBER (v.i.) : v. To weep.

BLUDGEON : लघुडः : v. Club.

BLUE (adj.) : (1) नीलः (ला, लं) ; (2) श्यामः (मा, मं) (= dark b.) ; असितः (ता, तं) (poet).

BLUE (subs.) : (1) नीलः ; (2) नीलवर्णः. B. s. ; i.e. low spirits : v. Melancholy.

BLUE-BIRD : *नीलपक्षी.

BLUE-BOTTLE : लतामेदः ; मक्षिकाभेदश्च.

BLUE-EYED : नीलाक्षः (स्त्री, लं).

BLUFF (adj.) : v. Uncouth, steep.

BLUBB (1) आनीलः (ला, लं); (2) ईषवीलः (ला, लं).

BLUNDER (v.i.) : प्रमादति (मद्, c. 4) : v. To err, mistake.

BLUNDER (subs.) : (1) प्रमादः ; (2) स्तलितम् ; (3) भ्रमः : v. Mistake.

BLUNDERBUSS : *आयतच्छिद्रविशिष्टः क्षुद्रबन्दुकविशेषः.

BLUNDERER : (1) प्रमादिन् (f. नो) ; (2) प्रमत्तः (ता, तं) ; (3) भ्रान्तचित्तः (ता, तं).

BLUNDERING (adj.) : (1) प्रमत्तः (ता, तं) ; (2) भ्रान्तः (न्ता, न्तं).

BLUNDERINGLY : (1) प्रमादेन (2) by the adj. *he talks b.* प्रमत्तः प्रलपति.

BLUNT (adj.) : I. Not sharp : (1) निस्तेजस् (mfn.) ; (2) कुण्ठः (घ्ठा, ण्ठं) ; (3) कुण्ठितः (ता, तं) ; (4) प्रखरः (रा, रं). *To become b.* : कुण्ठीभवति. II. Fig. Of understanding, etc. : (1) स्थूलः (ला, लं) (2) निस्तेजस् (mfn.). III. Plain but unceremonious : सरलः (ला, लं) or अजिह्वाः (ह्वा, ह्वां), (किन्तु) अविनीतः (ता, तं) or अशिष्टः (हा, हं) : *by his b. remarks* *तस्य सरलामिरविनीनामिरुक्मिः ; *be frank not b.* सरलो भव नाविनीतः.

BLUNT (v.t.) : (1) कुण्ठीकरोति (कृ, c. 8) ; (2) निस्तेजयति (तिज्, c. 10) ; (3) तैक्ष्ण्यं or प्राख्यं नाशयति (c. of नश्) or लुप्यति (लप्, c. 6) (with gen.).

BLUNTLY : Frankly, rudely, plainly.

BLUNTNES : Of manners : सहजाविनीतता (?) ; प्राण्यता (?) .

BLUR (subs.) : v. Smear, blot.

BLUR (v.) : v. To smear, stain.

BLUSH (v.i.) : (1) लज्जां नाटयति (नट्, c. 10), *Mālavikā b. s* मालविका लज्जां नाटयति, *Mal. iii.*

(2) जिह्वेति (ह्री, c. 3) *putting the sun to b. in splendour* द्वेपयज्जहिमतेजसं स्विषा, *Ki xiii. 41.*

n.b. Redness of the face is not used to indicate b. ing.

BLUSH (subs.) : I. A rosy tint : रक्तिमन् (m.)

II. A red colour suffusing the cheeks or

face : expr. by (1) लज्जा, (2) व्रीडा or (3) द्वीः (=shame) : *a b. came upon her face* तत्त्वाननमालोहितं बभूव or, as gen. represented in Sanskrit व्रीडयापोमुक्षी बभूव. III. Glance, view: q.v. Ph. *at the first b.* प्रथमदर्शने.

BLUSHING (adj.) : प्रफुल्लः (छा, छं) : v. Ruddy, also bluishful.

BLUSHFUL : (1) लज्जावनम्रः (म्रा, म्रं) ; (2) द्वीपरिगतः (ता, तं) ; (3) व्रीडावनतः (ता, तं).

BLUSTER (v.i.) : To be boisterous : व्याक्रोशति (क्रू, c. 1.) . II To brag : q.v. III. To bully : q.v.

BLUSTER (subs.) : v. Noise, tumult, boasting.

BLUSTERER : v. Boaster, swaggerer.

BOA-CONSTRUCTOR (a serpent) : (1) अजगरः ; (2) बाहसः ; (3) शयुः (rare).

BOAR : (1) बराहः ; (2) शूकरः ; (3) कोलः ; (4) पोत्री, A. ; (5) वृष्टिः, A.

BOARD (subs.) : I. A plank : फलक (mn.). II. A table for food : भोजनफलकः. III. Food, diet : q.v. : आहारः Ph. *but b. and clothing should be given* ग्रास्ताच्छादनन्तु देयमेव, *K. b. IV.*

For playing games : (1) अष्टापदम्, (2) शारिकलम्.

V. A council : समा. A member of it : सभ्यः or समासद् (m.) Ph. *to get on b.* a vessel नावमारोहति (रू, c. 1.), *Raj. ; to leap over b.* v. Overboard.

BOARD (v.t.) : I. To cover with b. s : फलकैः आच्छादयति (c. of छद्,) or आवृणोति (वृ, c. 5.).

II. To enter a ship by force : बलात् (नावं) आरोहति (रू, c. 1). III. To furnish with food : अर्थं गृहीत्वा भोजयति (c. of भुज्).

BOARD (v.i.) : (अर्थं दत्त्वा) (परगृहे) अति (अद्, c. 2.) or अभ्यवहरति (हृ, c. 1.) : *I b. here with my master* *अन्नोपाध्यायेन सह भोजनं करोमि.

BOARDER : expr. by the verb : v. Board (v.i.) and (v.t.) (III).

BOARDING-SCHOOL : यस्मिन् विद्यालये छात्रा वासं भोजनश्चाधिगच्छन्ति.

BOAST (v.i.) : (1) कथ्यते, वि-, (कथ्, c. 1.), *you b. for nothing* त्वं कथ्यसे मृषा, *A. r. : (2) अयति (अप्, c. 4.), he does not b. himself* स नात्मना अयति, *U. vi. : (3) आत्मानं (one's self) or*

आत्मचरितं or आत्मकर्म (one's acts) स्थावते
(रत्ना, c. 1), *why are you so b. ing of your acts*
किमेवमात्मकर्म स्थावते, Ve. v.

BOAST (subs.) : v. Boasting.

BOASTER : (1) आत्मश्लाघिन् (m.); (2) विकल्पिन्
(m.) : v. Proud.

BOASTFUL, BOASTING (adj.) : (1) विकल्पनः (ना,
नं) or विकल्पिन् (f. नी); (2) आत्मश्लाघिन् (f.
नी); (3) ध्वः (ता, तं); (4) गर्वितः (ता, तं);
(5) by comp. with अहङ्कार.

BOASTING (subs.) : (1) आत्मश्लाघा ; (2) विकल्पनम्,
-ना, *what b. about it* का तत्र विकल्पना, Vi. ; (3)
गर्वः : v. Pride.

BOASTINGLY : (1) सगर्वम् ; (2) सदर्वम् ; (3)
सामिमानम् ; (4) विकल्पनया.

BOAT : (1) नौ ; (2) नौका ; (3) तरौ ; (4) तरणिः
-णी ; (5) पोतः (=a big boat, a ship).

BOATABLE (adj.) : नौतार्यः (र्था, र्थं).

BOAT-MAN : (1) नाविकः ; (2) पोतवाहः ; (3) दाशः
(a class of boat-men). M. viii. 408.

BOAT-SWAIN : *नौपालः.

BOBBIN : v. Reel.

BODE : v. To forbode, portend, presage.

BODICE : (1) कूर्पासकः ; (2) चोलः ; (3) कञ्चुलिका.

BODILESS : (1) अशरीरः (रा, रं); (2) अविग्रहः
(हा, हं); (3) अनङ्गः (ज्ञा, ज्ञं).

BODILY (adj.) : (1) शारीरिकः (की, कं); (2)
कायिकः (की, कं); (3) दैहिकः (की, कं).

BODILY (adv.) : I. Corporeally : सशरीरम्, II.
Entirely : q.v. साकरण्येन.

BODKIN : I. For piercing : आविषः. II. For
the hair : केशकीलः.

BODY : I. The frame of an animal : (1) शरीरम्;
(2) गात्रम् ; (3) कायः ; (4) देहः (mn.); (5) वपुः ;
(6) तनुः (f.); (7) कलेवरम् ; (8) मूर्तिः ; (9) विग्रहः
(rare); (10) वर्ष्मन् (n.) (rare). II. A person:
v. No body, some body, etc. III. Any
substance : पदार्थः, *by collision of two b. s*
पदार्थद्वयस्य संघट्टात्. IV. An assembly : q.v. समा.
V. A collection : q.v. समवायः, *a b. of men*
अनसमवायः. VI. The main or central part :
Ph. *the b. of a carriage* यानमध्यम् (?) ; *the b. of*
a tree प्रकाण्डः ; *the b. of an army* बलसमुदायः (?).

BODY-GUARD : शरीररक्षाधिकारनियुक्तः पुस्तः, K. :
v. Guard.

BOG : अनुपः : v. Fen, marsh.

BOGGLE : v. To hesitate, shuffle.

BOGGY : अनुपः (पा, प) : v. Fenny, marshy.

BOIL (subs.) : (1) स्फोटः ; (2) विस्फोटः ; (3)
गण्डः.

BOIL (v.t.) : (1) क्वाचयति (c. of क्वच्), *to b. in*
oil तैलमध्ये क्वाचयति, V. p. (2) पचति (पच्, c.
1) (=to cook), *much b. ed milk* अतिपक्वं
दुग्धम्, Bha.

BOIL (v.i.) : I. Of liquids : (1) क्वध्यते (pass.
of क्वच्), *b. ing water* आपः क्वध्यमानाः ; V. d.
II. Fig., क्वध्यते : v. To burn. III. To be
cooked in liquid : सिद्धः (डा, दं) भवति (भू,
c. 1).

BOILED (in a boiler) : (1) उल्लूयः (ल्या ल्यं,) ;
(2) स्थालीपक्वः (क्वा, क्वं); (3) पैठरः (री, रं).

BOILER : (1) स्थाली ; (2) कटाहः ; (3) पिठरः ; (4)
उल्ला.

BOISTEROUS : I. Violent, rough : (1) उच्चैर रसितु
(f. त्री), *the b. ocean* उच्चैरसितापगानां पतिः Si.
iii. 72 : v. Noisy ; (2) उत्कटः (दा, दं)
(=furious : q.v.) ; (3) प्रचण्डः (ण्डा, ण्डं)
(=violent, strong), II. Turbulent, tumult-
uous : q.v.

BOISTEROUSLY : v. Violently, furiously, tumult-
uously;

BOLD I. Daring, intrepid : (1) साहसिकः (की,
कं); (2) साहसिन् (f. नी) II. Impudent,
rude : q.v. : III. Of expression etc. प्रगल्भः
(ल्भा, ल्भं), *a b. speaker* प्रगल्भवान् (mf.), D.
Ph. *it is a mere b. assertion that there is no*
part of the Vedas treating of existing things.
भूतवस्तुपरो वेदभागो नास्तीति वचनं साहसमात्रम्, S. i.
4. IV. Conspicuous, prominent : q.v. V.
Steep : q.v. *To make b. (to say)* : निर्मयं or
प्रगल्भं or साहसेन (वदति).

BOLD-FACED : v. Impudent.

BOLDLY : I. Courageously : (1) साहसेन ; (2)
निर्मयम् II. Impudently : q.v.

BOLDNESS : I. Courage : (1) साहसं, *pleased with*
the b. of the weaver कौशिकसाहसानुरजितमनसा, P.i.5;

(2) निर्भीकता (=intrepidity); (3) शौर्यम् (=valour). II. Of language : साहसम्. III. Impudence : q.v. साहसं, it is b. to be in front of a master पशुः पुरः साहसमासितव्यम्, Ki.

BOLE : v. Trunk, stem.

BOLL : v. Pod, follicle.

BOLSTER (subs.) : उपधानम् (=pillow : q.v.)

BOLSTER UP (v.) : v. To support, prop up.

BOLT (subs.) : I. A missile, a dart : q.v. II.

For securing doors : (1) अर्गलम् ; (2) विष्कम्भः (rare). III. Thunder-bolt : q.v.

BOLT (v.t.) : I. To secure with a bolt : (1) अर्गलेन पिब्र्णाति (वा, c. 3.) or रुणद्धि (रुध, c. 7.) or बध्नाति (बन्ध, c. 9) ; (2) अर्गलं ददाति (दा c. 3.) (with gen.). II. To fasten, restrain : q.v. III. To sift : q.v. IV. To examine : q.v. V. To exhibit : q.v.

BOLT (v.i.) : निष्पतति (पत्. c. 1.), M. viii. 55. : v. To depart. Also—to start abruptly : q.v.

BOLTER, BOLTING-SIEVE : (1) चालनी ; (2) तितरः.

BOLUS : *गुली : v. Pill.

BOMB : आग्नेयगुली, प्रज्वलितप्रक्षिप्तः खण्डशः पतित्वा शत्रुविमर्दनकारी स्वयं विदीर्यमानपदार्थपरिपूर्णायोगुली-विशेषः.

BOMBARD : *आग्नेयगुलीमिर्मृद्नाति (मृद्, c. 9.) : v. To batter.

BOMBARDMENT : *आग्नेयगुलीमिर्मर्दनं or विमर्दनं or मन्यनम्.

BOMBAST : (1) अप्रतीतशब्दप्रयोगः ; (2) उच्चशब्दप्रयोगः ; (3) उच्चशब्दाः (=big words)

BOMBASTIC : (1) अप्रतीतः (ता, तं), Kav. ; (2) उच्चः (चा, च) ; (3) ध्वनिसारः (रा, रं) (?).

BOND (subs.) : I. A band, a ligament : q.v. : बन्धः. II. Fig. : (1) पाशः, b. of affection प्रणय-पाशः ; (2) बन्धः (rare), b. of hope आशाबन्धः. Me. iii. In. pl., imprisonment, captivity : q.v. : बन्धनम्. IV. A legal document : प्रतिज्ञापत्रम् Ph. bail b. प्रतिमाव्यपत्रम् (?).

BOND (adj.) : v. Captive.

BONDAGE : (1) दासत्वम् (=slavery : q.v.) ; (2) बन्धित्वम् (=captivity ; q.v.)

BONDED (adj.) : Ph. b. goods *प्रतिज्ञातमुक्तदामानि

इच्छाणि (n. pl.) : b. warehouse *प्रतिज्ञातमुक्तदामानि-इच्छाशाला.

BOND-MAID, BOND-WOMAN : (1) दासी ; (2) बन्दी ; (3) किङ्करी.

BOND-MAN, BOND-SERVANT : (1) दासः ; (2) किङ्करः ; (3) चेदः.

BONE (subs.) : (1) अस्थि (n.) ; (2) कौकलम् (rare) ; (3) कुल्यम् (rare).

BONE, OF BONE (adj.) : अस्थि (in comp.), b.-ache अस्थितोदः ; b. necklace अस्थिमाला.

BONE (v.t.) : (1) निरस्थीकरोति (कृ, c. 8.) ; (2) अस्थीनि निर्हरति (हृ, c. 1.) or निष्कर्षति (कृष्, c. 1) (with gen.).

BONELESS (1) अस्थिहीनः (ना, नं) ; (2) अस्थिरहितः (ता, तं).

BONESET : सन्धिमुक्तं काण्डमग्नं वास्थि समादधाति (वा, c. 3.) or स्थापयति (c. of स्था).

BONE-SETTER : यः सन्धिमुक्तं अग्नं चास्थि समादधाति ; मन्नास्थिचिकित्सकः.

BONFIRE : उत्सवाग्निः (?) उत्सवभूपः (?) (see B. iii. 5).

BONMOT : नर्ममाधितम् : v. Witticism, jest.

BONNET : (स्त्रीलोकशृङ्गं) शिरस्त्रम्.

BONNY (adj.) : सुन्दरः (रो, रं) : v. Handsome, pretty.

BONY : (1) अस्थिमय or अस्थिवद (f. ती) (=having bones) ; (2) अस्थिमयः (यी, यं) (=made of or full of bones) : v. Also robust, strong.

BOOBY : स्थूलबुद्धिः : v. Blockhead, fool.

BOOK (subs.) : I. Any literary work : (1) पुस्तकम्, a printed b. *मुद्रितपुस्तकम् ; (2) ग्रन्थः (=work : q.v.) II. A division of a literary work : (1) अध्यायः, S. : (2) पर्जन, (n.) (sp. of the b. s of the Mahābhārata) ; (3) काण्डः (sp. of the b. s of the Rāmāyaṇa) ; (4) सर्गः (=canto), N. Ph. : account-b. गणनापत्रिका, Raj. ; "I was so much in his b. s" तस्याहमेतावन्मनुग्रहमाजनमासम् ; without b. (=without authority) प्रमाणं विना ; without b. (=by memory q.v.) : पुस्तकव्यतिरेकेण (?).

BOOK (v.t.) : पत्रिकायां सन्निवेशयति (c. of बिद्) or आरोपयति (c. of र्ण्).

BOOKBINDER : *पुस्तकबन्धनकारी : v. Binder.

BOOKBINDING : पुस्तकबन्धनशिल्पम्; *or sim.* पुस्तक-
बन्धनम्.

BOOK-CASE : *पुस्तकरक्षिणी; पुस्तकाधारः.

BOOKISH : (1) ग्रन्थप्रियः (या, यं) (?) ; (2) पुस्तकासक्तः
(का, कं) (?) .

BOOK-KEEPER : गणनापत्रिकापालः (?) : v. Account-
tant.

BOOK-KEEPING : गणनापत्रिकाविधा.

BOOK-SELLER : (1) पुस्तकविक्रेतु (f. जी) ; (2) पुस्तक
विक्रयिन् (f. जी) .

BOOK-WORM : I. A person extremely fond of
books : पुस्तकनुबुधः II. A worm that eats b. s :
बुधः ; पुस्तकखादककीटः.

BOOM (v.i.) : प्रध्वनति (ध्वन्, c. 1) : v. To echo.

BOOM (subs.) : I. For extending the bottom
of sails : *वातवसनप्रसारणदण्डः II. A chain or
line of spars to obstruct navigation etc. :
बन्धः.

BOON (adj.) : I. Gay, merry : q.v. II. Kind,
bountiful : q.v.

BOON (subs.) : I. Favour, gift : q.v. अनुग्रहः.
II. A prayer, petition : q.v. : प्रार्थना.

BOOR : I. A peasant, a rustic : q.v. II. A
rude man : अविनीतः *or* निर्भयः.

BOORISH : (1) ग्राम्यः (म्या, म्यं) ; (2) अशिष्टः
(हा, हं) .

BOORISHLY : ग्राम्यजनवत् : v. Also coarsely.

BOORISHNESS : (1) ग्राम्यता (=rusticity) ; (2)
अशिष्टता (=coarseness : q.v.).

BOOT (v.t.) : v. To benefit, profit.

BOOT, TO : i.e. in addition : exp by the adj.
अतिरिक्तः (का, कं) .

BOOT (subs.) : (1) पादुका (=shoe : q.v.) ; (2)
उन्नतपादुका (?) .

BOOTH : (1) पर्णशाला (=hut) ; (2) दृष्यम् (=tent):
(3) उपकार्या (rare).

BOOTJACK : *उन्नतपादुकानिःसारिणी.

BOOTLESS : निष्फलः (ला, लं) : v. Fruitless, un-
availing.

BOOTLESSLY : निरर्थकम् : v. In vain.

BOOT-TREE : पादुकानां चर्मशिलीकरणाय जंघाकृतिकाष्ठ-
यन्त्रम् ; काष्ठपादुका.

BOOTY : लुण्ठितम् *or* लुण्ठितानि (n. pl.) : v. Plunder.

BORAX : (1) दह्वनम् ; (2) धातुद्रावकम्.

BORDER (subs.) : (1) पर्यन्तः, *whose b.s were*
carved with flowers कुसुमलवच्छुरितपर्यन्तः (ता, तं)
D. ii. ; *from the b. of the disk of the sun*
पर्यन्तादहिममयूखमण्डलस्य ; Ki. vii. 9. ; (2) प्रान्तः,
Ku. iii. 43. ; (3) उपान्तः, *on whose b. यस्यो-*
पान्ते, Me. ii. 14. ; (4) अन्तः, *on the b. of a*
forest बनान्ते. *B. of a garment* : (1) अञ्चलः ;
(2) दशा.

BORDER (v.t.) : पर्यन्तं *or* प्रान्तं विदधाति (धा, c.
2) *or* निर्माति (मा, c. 2) (with gen.) (?) .

BORDER ON OR UPON : I. Lit., expr. by the
subs. : *lands b. ing on the Kailāsa* कैलासपर्यन्त-
भूमयः *or* कैलासपरिसराः ; *Bengal, on the south b.s*
on the sea बङ्गानां दक्षिणसीमा सागरः : v. To
adjoin. II. Fig. : To resemble closely :
vanity b. s on insolence गर्वो धाढ्यान्नातिदूरः.

BORE (subs.) : I. That which bores : (1)
वेधनी ; (2) वेधनिका ; (3) आविधः. II. A hole
made by boring : (1) छिद्रम् ; (2) रन्ध्रम्. III.
Calibre : q.v. IV. A high tide : बानम्. v. A
troublesome fellow : उद्वेजकः (?) .

BORE (v.t.) : I. To perforate : (1) विध्यति, आ-
(व्यध, c. 4) ; (2) स्फोटयति (स्फुट, c. 10) ;
(3) छिद्रयति (छिद्र, c. 10). II. To vex, worry,
harass : q.v.

BORER : I. One who bores : II. That which
bores : v. Bore (I).

BORING : (1) वेधः, *b. of the ears* (a religious
ceremony), कर्णवेधः ; (2) स्फोटनम्.

BORN : (1) जातः (ता, तं) ; (2) प्रयुतः (ता, तं) ; (3)
उद्भूतः (ता, तं) ; (4) जः (जा, जं), in. comp.,
b. of a different father अन्यपितृजः (जा, जं), K. b.

BORN, BE : (1) जायते (जन्, c. 4) , *b. of the race*
of Manu मनोः कुले जातम्, Si. i. 67 ; (2) उद्भवति
(भू, c. 1) *the child was b. of me* बालो मय्युद्भूतः,
D. iv. ; (3) सूयते, प्र, (pass. of सू) ; (1) उत्पद्यते
(पद्, c. 4) (with loc.). Ph. *the son b. of a*
Sudra by a slave girl यः शूद्रस्य सुतो दास्यां भवेत्,
M. ix. 179.

BORON : *बोरणः ; धातुविशेषः.

BOROUGH : नगरम् (=town) ; *त्रिदनीयमहासमायां
प्रतिनिधिमेरणाधिकारि नगरम्.

BORROW: I. To b. money, etc.: (1) ऋणं करोति (कृ, c. 8), *should eat ghee (even) by b. ing* ऋणं कृत्वा दत्तं पिबेद्, D. s.; (2) ऋणं गृह्णाति (ग्रह्, c. 9) or आदत्ते (दा, c. 3); (3) धारं करोति (?). II. To take from another : Ph. *this sentence is b. ed from Kālidāsa* *वचनमिदं कालिदासाद् गृहीतम्. III. Assume, imitate : q.v.

BORROWER: (1) ऋणकर्ता; (2) ऋणग्रहीता; (3) ऋणग्राही; (4) खादकः.

BORROWING (subs.): (1) ऋणग्रहः, -णम्; (2) ऋणकरणम्.

BOSKY: v. Woody, bushy.

BOSOM (subs.): I. The breast: (1) बक्षस् (n.), *pressed (him) to his bosom* निष्पिपेव परिरम्य बक्षसा. Ki. xviii. 13; (2) उरस् (n.), *and beat her b. उरो जघान च*, Ku. iv. 26; (3) बक्षःस्थलम्; (4) भुजान्तरम् (poet). II. Fig.: The heart: q.v. हृदयम्, b. friend हृदयङ्गमः सखा Ku. iv. 24. III. The interior: गर्भः, *the b. of the earth भूगर्भः*.

BOSOM (v.t.): I. To take to heart: हृदि धारयति (धृ, c. 1) or निदधाति (धा, c. 3). II. To conceal: q.v.

BOSS: गण्डः (?): v. Stud, knob.

BOTANIC, -AL: उद्भिद् विद्याविषयकः (का, कं); B. garden *उद्भिदुद्यानम्.

BOTANIST: *उद्भिद्विद् (mf.); उद्भिद्विद्याविशारदः (दा, ङ).

BOTANIZE: *परीक्षायै तल्लतादीन् गवेयति (गवे, c. 10).

BOTANY: उद्भिद् विद्या; तल्लतादिविषया विद्या.

BOTCH (subs.): I. A blotch: q.v. II. A potch q.v.: कन्या. III. A clumsy performance: v. Clumsy and performance.

BOTCH (v.t.): I. To potch: q.v. II. To do any thing clumsily: कौशलं विना or अपटु कार्यं करोति (?): *you have b. ed this* त्वयेदं नष्टम् (?).

BOTCHER: अदक्षसूचिकः (?).

BOTH (adj.): (1) उभौ (m. du.), उभे (f. n. du.), *b. of them bowing were not (distinctly) seen by b. (the mothers)* उमाबुमाभ्यां प्रणतौ न दृष्टौ, R. xiv. 2.; (2) उभयः (या, यं) (gen. in comp.) *on b. sides* उभयतः; *in b. ways* उभयथा; *in b. places* उभयत्र; *b. days* उभयेषु; (3) Often

sim. by the dual: *b. the parents* पितरौ, R. i. 1.; *with b. the hands* दोर्म्यान्, Ku. iii. 76.; (4) इयम् affixed, to *b. the seniors* गुरुद्वयाय, Si. ii. 6.

BOTH (conj.): च.....च, *where b. fate and cupid are assailants* यस्मिन् विचित्रच मदनश्च कृतामियोगः, Ma. i.; *does b. good and bad* शुभश्चाशुभश्च विदधाति, Ma. i.; *b. to see the country and to learn its customs* *देशदर्शनायाचारव्यवहारपरिष्ठानाय च.

BOTHER (v.): v. To tease, annoy.

BOTS: कुमिः.

BOTTLE (v.t.): Ph.: *to b. wine from a cask* माण्डान्मषं गृहीत्वा बोटलेषु, निवेशयति (c. of बिश्) or बोटलान् पूरयति (पू, c. 10).

BOTTLE (subs.): *बोटलः; काचादिनिर्मितपात्रविशेषः.

BOTTOM (subs.): I. The lowest part: (1) तल्लम्, *whose b. cannot be touched* अतलस्पर्शः (शी, शं); *who were sitting at the b. of the tree* तल्लेऽवस्थितान्, H. ii.; (2) अधोभागः; (3) पादः (of a hill: v. Foot). II. Fig.: Ph. *one who has dived to the b. of Philosophy* दर्शनपारदर्शी; *one who has gone to the b. of all śāstras* सकलशास्त्रपारङ्गमः, P. i. 10; *you should examine it to the b.* त्वयेदमायुलं परीक्षितव्यम्; *you are at the b. of this mischief* त्वमस्यानर्थस्य यूलं or निदानम्. III. A valley: q.v.; निम्नभूमिः. IV. A ship: q.v.: पोतः. V. Stamina: q.v. VI. Drugs: q.v.: मलम्.

BOTTOM (v.t.): I. To found or build upon: q.v. B. ed: v. Based. II. To furnish with a bottom: तलं विदधाति (धा, c. 3) (with gen.) (?).

BOTTOMLESS: (1) अगाधः (धा, ङ); (2) अतलस्पर्शः (शी, शं).

BOTTOMRY: पोतवल्मकः: v. Hypothecation.

BOUGH: (1) शाखा; (2) विटपः (rare).

BOUGIE: सूत्रमागदिर्भलशोषनाय यन्त्रविशेषः; *प्रवेशिका.

BOULDER: गण्डशैलः (?), Ki. vii. 37.

BOULEVARD: राजपथः: v. Street.

BOUNCE: I. To spring: q.v.: आस्कन्दति (स्कन्, c. 1). II. To boast: q.v.

BOUNCING: v. Stout, strong.

BOUND (subs.): I. A leap, spring: q.v.:

सम्कः. II. Limit, confine, boundary : q.v. : Ph. without b. v. Boundless ; to keep within b. s सीमां न व्यत्येति (द, c. 2) ; to transgress the b. s of decorum मर्यादां भिन्नति (मिद्, c. 7).

BOUND (v.t.) : Ph. : b.ed on the north by the Himalayas यत्पश्चिमसीमा हिमालयः ; b. ed on the all sides (i.e. encircled) by the river Vetravati वेतवत्या परिगतः (ता, तं) ; b. this field अत्र क्षेत्रस्य सीमां निर्धारय (धृ, c. 10).

BOUND (v.i.) : v. To leap, spring.

BOUND (adj.) I. Confine : बद्धः (द्वा, द्वं) : v. To bind. II. Destined : Ph. b. for Puri पुरीयात्रिन् (f. जी) ; where are you b. to क्व गच्छसि. III. Equiv. to must : q.v. : you are b. to do this त्वयेदमवश्यं कर्तव्यम्.

BOUNDARY : सीमा (f.) or सीमन् (m.) : a dispute about b. s सीमाविवादः ; on the b. lines सीमा-सन्धिषु ; b. marks सीमालिङ्गानि, M. viii. 6. 248. 249.

BOUNDEN (adj.) : (1) अवश्यकर्तव्यः (व्या, व्यं) ; (2) अवश्यकरणीयः (या, यं).

BOUNDLESS : (1) असीमः (मा, मं) ; (2) निरवधि (mfn.) (rare), b. ditch निरवधिपरिक्षा, Vi. vi.

BOUNDLESSNESS : (1) असीमता ; (2) अनन्तता ; (3) अमेयता.

BOUNTEOUS. BOUNTEOUSLY : v. Bountiful, bountifully.

BOUNTIFUL : (1) बदान्यः (न्या, न्यं) : v. Munificent ; (2) उदारः (रा, रं) : v. Liberal.

BOUNTIFULLY : to give b. मुक्तहस्तं ददाति : v. Liberally, largely.

BOUNTIFULNESS : (1) बदान्यता ; (2) औदार्यम् : v. Liberality, generosity.

BOUNTY : I. Munificence : q.v. : बदान्यता. II. Gift : q.v. दानम्. III. A premium or reward : q.v. : पारितोषिकम्.

BOUQUET : I. Of flowers : v. Nosegay. II. Of wine : आमोदः.

BOURGEON : स्फुटति (स्फुट्, c. 6) : v. To bud, sprout.

BOURN : v. Bound, limit.

BOUT : I. A conflict, contest : q.v. II. A turn : q.v. वारः.

BOVINE : (1) comp. with गो-, b. genus गोजातिः ; (2) गव्यः (व्या, व्यं).

Bow (v.i.) : नमति, प्र-, (नम्, c. 1), b. s to you all नमति वः सर्वान्, Ku. vi. 89.

Bow (v.t.) : नमयति, अव-, आ-, वि-, प्र-, भवि-, (c. of नम्) : b. ing the head शिरो नमयित्वा (not शिरसा प्रणम्य which means a dif. kind of salutation) : v. To bend, incline, subdue.

Bow (subs.) : I. Salutation : q.v. : (1) प्रणामः (the most common word, though the form of salutation dif. from a b.) ; (2) मूर्धः कम्पः, Ku. vii. 43. II. The stern or prow of a ship : q.v. : पोताग्रम्. III. A knot : q.v. : पाशः.

Bow (subs.) : I. For discharging arrows : (1) धनुः ; (2) चाप (mn.) ; (3) कार्मुकम् ; (4) शरासनम्. B. of Arjuna गण्डीवः ; b. of Śiva पिनाकः ; the notched extremity of a b. अटनी ; to bend the b. against deer धनुरिदं शृणु नमयितुम्, Sa. ii. II. A musician's b. (1) कोणः ; (2) परिवारः ; (3) शारिका (rare).

BOW-BENT : (1) बक्रः (क्रा, कं) ; (2) कुटिलः (ला, लं) : v. Crooked.

BOW-LEGGED : (1) प्रङ्गु (mfn.) ; (2) प्रगतजानु (mfn.).

BOW-MAN : (1) धन्वी ; (2) धानुष्कः ; (3) धनुर्धरः ; (4) धनुर्मूय ; (5) निषङ्गी.

BOW-STRING : (1) ज्या ; (2) धनुर्गुणः ; (3) मौर्वी ; (4) जीवा (rare).

BOWELS : I. The intestines : अन्त्राणि (n. pl.). II. The interior of any thing, गर्भः. III.

Fig., compassion, pity : q.v.

BOWER : (1) कुञ्जः ; (2) निकुञ्जः ; (3) लतामण्डपः.

BOWL (subs.) : I. A vessel : पुटः (?) : v. Cup.

II. The hollow of a vessel (1) पुटः ; (2) गर्भः.

III. A ball : q.v. गुलिका.

BOWL (v.t.) : I. To roll : q.v. II. To pelt : q.v. B. out : v. Knock down.

BOWL (v.i.) : गुलिकाभिः क्रीडति (क्रीड्, c. 1).

BOWLER : expr. by verb : v. To bowl.

BOWLING-GREEN : गुलिकाक्रीडाार्थं समीकृतो भूभागः.

BOWSPRIT : पोताग्रप्रलम्बी वातवसनप्रसारणदण्डः.

Box (subs.) : I. A chest, etc. : (1) पेदिता ; (2)

समुद्गः, -कः; (3) सम्पुटः, -कः. II. An enclosed space with seats in a theatre : *कोष्ठः or निष्पतकोष्ठः. III. The driver's seat on a carriage; सूतासनम् (?). IV. A tree; वृक्षविशेषः. v. A blow : q.v. : मुष्टिप्रहारः. VI. A present : q.v.

Box (v.i.) : (1) मलयुद्धं करोति ; (2) मुष्टीमुष्टिं प्रहरति (ह, c. 1) or युज्यते (युष्, c. 4).

Box (v.t.) : मुष्टिना प्रहरति (ह, c. 1) or हन्ति (हन्, c. 2).

BOXER : (1) मलयोद्धा ; (2) मल्लः ; (3) कल्लः (rare).

BOXING (subs.) : मलयुद्धम् (also : b. match.).

BOXING-DAY ; *कृष्टस्य जन्मोत्तरदिनं यदा पारितोषिकाणीलण्डनदेशे प्रदीयन्ते.

Boy : (1) बालः ; (2) बालकः ; (3) शिशुः ; (4) कुमारः ; (5) दारकः (= an infant) ; (6) माणवकः (spe. in contempt.). From a boy बाल्यात् प्रभृति.

BOYHOOD : (1) बाल्यम् ; (2) शैशवम् ; (3) कौमार्यम् ; (4) शिशुत्वम् (rare).

BOYISH : बालिशः (शा, शं) : v. Childish. b. nature : बालभावः.

BRACE (subs.) : I. A support : *अालम्ब. II. A cincture or bandage : q.v. III. In printing : “}” ‘इत्याकारः संयोगचिह्नविशेषः. IV. A pair, a couple ; q.v. V. A strap, girth ; q.v. : चर्मबन्धः (?). VI. A rope : बायुवसनदण्डचालनरज्जुः.

BRACE (v.t.) : I. To prop, support : q.v. II. To tighten, strengthen : q.v. III. To turn the yards of a ship : (1) सञ्चालयति (c. of चल्) ; (2) परावर्तयति (c. of वर्त्).

BRACELET : (1) अङ्गदम् ; (2) कङ्कणम् ; (3) केयूरम् ; (4) बलय (mn.).

BRACKET (subs.) : I. A support : (1) निर्भूदः ; (2) नागदन्तः. II. A mark in printing : *अर्धचन्द्रद्वयम्, चिह्नविशेषः.

BRACKET (v.t.) : *अर्धचन्द्रद्वयेन चिह्नयति (चिह्, c. 10).

BRACKISH : (1) ईषल्लवणः (जा, जं) ; (2) comp. with क्षार-, b. water क्षारजलम् (?).

BRAD : कीलविशेषः. B.-awl वेधनिका : v. Gimlet.

BRAG ; विकस्यते (कत्थ्, c. 1) : To boast.

BRAGGART, BRAGGADOCIO : विकल्पी : v. Boaster.

BRAGGING (adj.) : विकल्पिन् (f. नी) : v. Boasting.

BRAGGING (subs.) : विकल्पनम् : v. Boasting.

BRAGGINGLY : (1) साहङ्कारम् ; (2) सविकल्पम् : v. Boastingly.

BRAHMIN : (1) ब्राह्मणः ; (2) विप्रः ; (3) द्विजः. a false B. : (1) ब्राह्मणानुवः ; (2) ब्राह्मणानुः. The B. s add शर्मन् (m.) after their names.

BRAID (v.t.). I. Of hair : (1) कवरी or केशपाशं ब्रूति (बन्ध्, c. 9) ; (2) केशान् संमथनाति (ग्रन्थ्, c. 9). II. To weave, entwine : q.v.

BRAID (subs.) : I. Of hair : (1) कवरी ; (2) धम्मिल्लः (b. ed and ornamented hair ; (3) वेणी (unornamented b. ed hair, as worn by widows, etc.) II. A knot : q.v.

BRAIN : I. Lit. : (1) मस्तिष्कम् ; (2) मस्तुल्लम् ; (3) गोर्दम् (rare). II. Intellect, sense : q.v. : बुद्धिः.

BRAIN (v.t.) : I. मस्तकं चूर्णयति, etc. II. Fig. : To ruin, destroy.

BRAINLESS : निर्बुद्धि (mf.) : Senseless, stupid.

BRAKE : I. For railway cars. : *गतित्त्स्नमयन्त्रम्. II. A cart for breaking in horses : *अश्वदमनयानम्. III. A snaffle : q.v. IV. A thicket : q.v.

BRAMBLE : कण्टकिगुल्मः, K. b.

BRAMBLY : (1) कण्टकिगुल्मावृतः (ता, तं) ; (2) कण्टकिन् (f. नी) (= thorn).

BRAN : (1) तुषः ; (2) बुषम्.

BRANCH (subs.) : शाखा (in all the senses of the English word). B. of a b. (1) प्रशाखा ; (2) प्रतिशाखा, V. p. ; (3) अवान्तरशाखा, V. p. com.

BRANCH (v.i.) : I. Lit. : शाखां निर्मुञ्चति (मुच्, c. 6).

II. To divide into parts : q.v. : the race b. ed into eight parts मित्रोद्देशा वंशः. R. xvi. 3.

BRANCH OFF : Ph. there again b. es off *तत्रास्थापरा शाखा निर्गता.

BRANCH OUT : Ph. b. ed out into a long discourse सविस्तरं वक्तुमारम्भे.

BRANCHING, BRANCHY adj.) : (1) शाखिन् (f.) नी (= having branches) ; (2) शाखामयः (यी, यं) (= full of b. es.) ; (3) शाख्यः (ख्या, ख्यं) (rare).

BRAND (subj.) : I. Fire-brand : q.v. : अलातम्.

II. A mark of infamy : (1) अङ्कः ; (2) चिह्नम्.

III. A sword : q.v. IV. Kind, quality : q.v. : Ph. *ale of so and so b.* *अमुकचिह्नविशिष्टं यवसुरम्.

BRAND (v.t.) : I. With a hot iron : (तप्तलोहेन) चिह्नयति (चिह्, c. 10.) or अङ्कयति (अङ्क, c. 10.).

II. To stigmatize : q.v. : Ph. *b. ed with infamy*, अयशसाङ्कितः (ता, तं).

BRANDISH : (1) लासयति (c. of लस) ; (2) भ्रमयति (c. of भ्रम), *b. ed the pikes* शूलानि भ्रमयाचकुः. B. xiv. 9. Ph. *b. ed their bows* धनुष्यास्फालितानि (after Śi.).

BRANDY : मदिराविशेषः ; बास्फी.

BRANGLE : v. Wrangle, squabble.

BRASH (adj.) : अधीरः (रा, रं) : v. Impetuous.

BRASIER : A pan for coals : (1) अङ्गारशकटी ; (2) अङ्गारपात्रिका.

BRASS : (1) पित्तलम् ; (2) आरकूटम् (rare). *Oxide of b.* रौतिपुष्पम्. A.

BRASSY : comp. with पित्तल- : v. Brazen.

BRAT : अर्भकः : v. Child.

BRAVADO : v. Boast, defiance.

BRAVE (v.t.) : v. To face, disregard, defy.

BRAVE (adj.) : I. Courageous : (1) साहसिकः (की, कं) (=bold, daring) ; (2) विक्रान्तः (न्ता, न्तं) (=valorous) ; (3) निर्भयः (या, यं) (=fearless) ; (4) तेजस्विन् (f. जो) (=spirited). *A b. man* : i.e. a hero : (1) वीरः ; (2) शूरः. Ph. : *fortune favours the b.* साहसे श्रीः प्रतिवसति. Mr. iv. II. Excellent, noble, grand : q.v.

BRAVELY : (1) निर्भयम् v. Fearlessly ; (2) कृत-सत्त्ववेगः (गा, गं), Ki. xvii. 15. ; (3) सपैर्यम् (=with fortitude).

BRAVERY : I. Courage : (1) शौर्यम् ; (2) साहसम् (=boldness) ; (3) विद्रुमः (=valour) (4) निर्भीकता (fearlessness). II. Splendour, magnificence : q.v.

BRAVO : I. Interjec. : साधु. or साधु साधु. II. Subs. : v. Assassin.

BRAWL (v.i.) : व्याक्रोशति (क्रु, c. 1.) : v. To wrangle, quarrel.

BRAWL, BRAWLING (subs.) : व्याक्रोशः. v. Wrangling, quarrel.

BRAWLING (adj.) : कलहप्रियः (या, यं) : Quarrelsome, noisy.

BRAWN : I. The flesh of a boar : (1) शूकर-मांसम् ; (2) बहूरम्. II. Muscle, strength : q.v.

BRAWNY : मांसलः (ला, लं) : v. Muscular, strong.

BRAY (v.) : I. To pound : q.v. : पिनटि (पिप्, c. 7.). II. To utter a harsh cry : (1) चित्कारं करोति (कृ, c. 8.) ; (2) विरोति (रु, c. 2.).

BRAY, BRAYING (subs.) : (1) चित्कारः ; (2) खरनादः (=b. of an ass) : v. Noise.

BRAYING (subs.) : i.e. pounding ; q.v. : पेषणम्.

BRAZEN : I. Made of brass : (1) पित्तलमयः (यी, यं) ; (2) by comp., *b. vessel* पित्तलपात्रम्. II. Shameless, impudent ; q.v. निर्लज्जः (ज्जा, ज्जं).

BRAZEN-BROWED, BRAZEN-FACED : v. Shameless, impudent.

BRAZIER : कांस्यकारः.

BRAZIL-NUT : फलविशेषः :

BRAZIL-WOOD : रज्जदो रक्तवर्णकाष्ठविशेषः.

BREACH : I. Fracture : q.v. II. A gap made by breaking : (1) छिद्रम् ; (2) रन्ध्रम्. III. Violation : q.v. : Ph. *b. of peace* शान्तिमङ्गः (?) ; *b. of promise* प्रतिज्ञामङ्गः ; *b. of agreement* समय-भेदः ; *b. of faith* विश्वासघातः. IV. B. of union : भेदः ; *a b. between friends* सुहृद्भेदः.

BREACH (v.t.) : i.e. to make a breach : v. Breach (subs.) (II).

BREAD : I. Lit. : रोटी, Bha. *Unleavened b.* अपूपः. II. Sustenance, living : q.v. : अन्नं or अन्नजलम् (=b. and water).

BREAD-CORN : रोटीकरणोपयोगिगोधूमादिशस्यम्.

BREAD-FRUIT : (1) कण्ट- or कण्टक- or कण्टकिफलम् ; (2) पनसं or पनसफलम्.

BREAD-FRUIT-TREE : (1) पनसः ; (2) कण्टकि(की)-फलः ; (3) कण्टकफलः.

BREAD-ROOT : पालङ्गाकारः शाकभेदः.

BREADTH : I. Width : (1) विस्तारः ; (2) परिसरः ; (3) प्रस्थः ; (4) आयामः (rare) ; (5) परिणाहः ; (6) विष्कम्भः (rare). Ph. : *two fingers in b.* द्वाङ्गुलः (ला, लं) ; *(the doors) should be made two cubits in b.* तानि द्विहस्तविस्तृतानि कार्याणि. II. In painting : *b. of effect* : विस्तारः (?).

BREAK (v.t.) : I. Lit. : (1) मनकि (मङ्ग, c. 7.), *the flag-staff is broken* मङ्गः स्थन्वनकेतुः, Ve. ii. ; (2) चूर्णयति, सं-, (चूर्ण, c. 10.) (=reduce to powder), *shall I not b. Suyodhana's thighs with my mace* संचूर्णयामि गदया न सुयोधनोरु, Ve. ii. To weaken or subdue : q.v. : मनकि. III. To make bankrupt : अवसादयति (c. of सद्) (?). Miscell. : *but do not b. my meditation* मा पुनः समाधिं भङ्गयसि, V. ii. ; *b. ing his silence* मौनमङ्गं विधायास्य, Vet. ; *to b. one's sleep* निद्रामङ्गं करोति, Si. ; *to b. an agreement* समयं भिनसि (भिद्, c. 7.), M. v. To violate ; *I will b. all order* मनस्मि सर्वमर्यादाः, B. vi. 38. ; *to "b. one's mind"* हृदयं विवृणोति (वृ, c. 5.), Ki. v. To open ; *to b. horse etc.* : v. To break in ; *to b. wind* पर्दते (पर्द, c. 1.) ; *I will b. their union* तान् विषटयामि (वट्, c. 10.) (*the time*) *has come (for) b. ing my fast by (sucking) blood* उपस्थिता शोणितपारणा मे, R. ii. 39. ; *to b. ground* मृत्तिकाम् उत्तोलयति (तुल्, c. 10.) (?); *to b. one's heart* हृदयं विदारयति (c. of रु), U.

BREAK (v.i.) : I. Lit. : (1) मज्जते (pass. of मज्ज्) or more commonly मङ्गः (भा, ञ्) भवति (भू, c. 1.) ; (2) भुटयति (भुट्, c. 4.). Fig. *my heart is b. ing* स्फुटति हृदयम्, U. ; v. To rend. II. To become bankrupt : अवसीदति (सद्, c. 1.) (?). III. To dawn : Ph. *the day has nearly broken* प्रमातमाया रजनी, Sa. iv. IV. To decline in health ; Ph. *you are b. ing every day* अनुदिवसं परिहीयसेऽङ्ग्रे, Sa. iii. V. To burst : q.v. VI. To fall out : Ph. *their union broke* भेदस्तेषामजनि.

BREAK AWAY : i.e. to become dispersed, as clouds : विप्रकीर्णः (र्ण, णं) भवति.

BREAK DOWN (v.t.) : चूर्णयति (चूर्ण, c. 10.) : v. To crush, demolish.

BREAK DOWN (v.i.) : I. Lit. : मङ्गः (भा, ञ्) भवति. II. Fig. To fail : अवसीदति (सद्, c. 1.).

BREAK FORTH : v. To break out.

BREAK IN : I. Lit. : प्रसङ्गं प्रविशति (विश, c. 6.). II. To train horses, etc. (1) दमयति (c. of दम्) ; (2) विनयति (नी, c. 1.).

BREAK INTO : (1) अपजिहीर्षया प्रविशति (विश, c. 6.)

(?) ; (2) सन्धिं कृत्वा प्रविशति (=by making a hole under the walls of a house ; (3) कुण्डं कृत्वा प्रविशति (by making a passage in a wall).

BREAK IN OF INTO PIECES : I. Trans : खण्डं खण्डं करोति (कृ, c. 8.) ; (2) चूर्णयति ; II. Intrans : (1) खण्डं खण्डं भवति (भू, c. 1.), *the fruit fell from the king's hand and broke in p.* फलं राक्षः करकमलाक्षिपत्य भङ्गं खण्डं बभूव, Vet. ; (2) चूर्णितः (ता, तं) (भवति), H. iv.

BREAK LOOSE : I. Lit. : expr. by circumlo : *it broke loose and got into the high street* स आलानस्तस्मिन् मङ्कुरा राजमार्गमवतीर्णः Mr. ii. II. Fig. : of anger, etc. : (1) उदीप्यते (दीप्, c. 4.) ; (2) स्फूर्जति (स्फूर्ज, c. 1.).

BREAK OFF (v.t.) : I. Lit. : मनकि. II. To put an end to : Ph. *b. his journey for three nights* त्रिरात्रं प्रयानमङ्गमकरोत्, P. i. p. ; *to b. a marriage* विवाहमङ्गं करोति (?) (comp. the Bengali idiom).

BREAK OFF (v.i.) : विरमति (रम्, c. 1.) (=to cease : q.v.).

BREAK OPEN : (1) मनकि ; (2) भोटयति (c. of भुट्).

BREAK OUT : I. To escape from restraint : v. To escape. II. To arise suddenly : (1) आविर्भवति or प्रादुर्भवति (भू, c. 1.) ; (2) उदेति (उ, c. 2.) ; (3) उदगच्छति (गम्, c. 1.).

BREAK UP (v.t.) : To break into pieces : q.v. II. To abolish : q.v. *to b. an assembly* सामाज्यं करोति or समां मनकि, C.

BREAK UP (v.i.) : I. To break into pieces : q.v. II. To be dissolved : Ph. *let us b. now* स्वं स्वं स्नानमिदानीं गच्छामः.

BREAK UPON : Ph. *the waves b. the rocks* उप-लाहतास्तरङ्गा विभेदं or विलयं गच्छन्ति (after Ki. and Si.).

BREAK WITH : विवदते (वद्, c. 1.) : v. To quarrel.

BREAK (subs.) : I. An interruption : (1) विच्छेदः ; (2) छेदः. II. An opening made by fracture : मङ्गः. III. B. of day : v. Dawn.

BREAKAGE : i.e. an allowance for breaking : Perh. simp. मङ्गः.

BREAKER : I. One who breaks : मङ्गकः : v.

To break for the different senses. II. A wave breaking upon a sand-bank, etc. :

मङ्गः or मङ्गिः.

BREAKFAST (subs.) : (1) प्रातराशः ; (2) प्रातर्भोजनम् ; (3) कल्पवर्तः, Mr.

BREAKFAST (v.i.) : प्रातराशं or प्रातर्भोजनं करोति (कृ, c. 8.).

BREAKING (subs.) : मङ्गः (in almost all the English senses). B. in (of horses etc.) दमनम्. B. out (of disease, etc.) : (1) उद्भवः ; (2) बाधिमार्गः.

BREAK-WATER : *जलवेगरोधकः.

BREAM : मत्स्यविशेषः.

BREAST (subs.) : I. The bosom : q.v. (1) वक्षस् ; (2) उरस् (n.) II. The organ that secretes milk : (1) स्तनः ; (2) कुक्षः (of human b. only) ; (3) पयोधरः. III. The heart : q.v. हृदयम्. B. -bone वक्षोस्तिभ (n.)

BREAST (v.t.) : सम्मुखयति (nomi.) : v. To face.

BREAST-PLATE : उरक्षाणम् : v. Corslet, cuirass.

BREAST-WORK : प्रणखी, Mah. : v. Rampart.

BREATH : I. Lit. : (1) श्वासः, to take b. श्वासिति ; (2) निःश्वासः (=air exhaled), to hold b. निःश्वासं रूपद्धि ; (3) प्राणः (=air inhaled), restraint of b. (a religious exercise) प्राणायामः ; or प्राण-संयमः (4) श्वासितम्, out of b. मुग्धमुग्धस्त्वचं निःश्वासिति, K. II. Life : प्राणाः (m. pl.). III. Respite, pause : q.v. विरामः. IV. An instant : निमेषः, in a b. निमेषेण. V. Breeze : q.v.

BREATHE (v.i.) : I. To respire : श्वासिति (श्स्, c. 1.). to b. the last प्राणान् जहाति (हा, c. 3.) : v. To die. II. To live : q.v. : श्वासिति (I) who b. यः श्वासि N. v. 109. III. Pause, rest : q.v. to b. hard विनिःश्वासिति N. xii. 2. ; to b. freely उच्छ्वसिति, Ki. ix. 21.

BREATHE (v.t.) : I. Lit. : we b. the air *वायुं गृहीमः (ग्रह्, c. 9.) : n.b. पिबति (पा, c. 1.) is used, but not in the exact sense. II. To exhale : उद्गिरति (ग, c. 6.), b. ing the smell of .....परिमलोद्गारिभिः, Me. i. 26. III. To express, manifest : q.v. IV. To whisper.

BREATHE IN or INTO : v. To infuse. B. life into ; जीवं संचारयति (c. of चर्) P.

BREATHE OUT : (1) उद्गिरति (ग, c. 6.) ; (2) उद्गमति (वच्, c. 1.).

BREATHING (subs.) : I. Lit. : (1) श्वासः ; (2) श्वासनम्. II. Inspiration : q.v. III. Aspiration : q.v. IV. In gram. : Ph. rough b. महाप्राचक्षिणम् ; soft b. अमिनिष्टानक्षिणम्.

BREATHING HOLE : गवाक्षम् : v. Vent.

BAEATHING-TIME : Ph. give me b. श्वासितुमवकाशं देहि : v. Pause, respite.

BREATHLESS : I. Out of breath : v. Breath. II. Lifeless : q.v. : निश्च्छ्वासः (सा, सं).

BRED : v. To breed, well- b. : विनीतः (ता, तं). III- b. : दुर्विनीतः (ता, तं).

BREECH : (1) कटिदेशः (2) नितम्बः. B. of a gun : *पश्चाद्भागः.

BREECHES : जङ्घावारः. Sometimes = Trousers : q.v.

BREED (v.t.) : I. To beget (Lit and Fig.) : q.v. : जनयति (c. of जन्). II. To bring up : (1) पुष्पाति or पुष्यति (पुष्, c. 9. and 4.) ; (2) वर्धयति (c. of वृष्). III. To educate, instruct ; q.v.

BREED (v.i.) : I. To conceive : (1) गर्भं धारयति or धरति (धृ, c. 10. and 1.), (2) गर्भवती or गर्भिणी भवति (भू, c. 1.). II. To be produced : जायते (जन्, c. 4.) : v. To produce.

BREED (subs.) : I. Race, kind : जातिः, a cock of the Balākā b. बलाकाजातिस्ताम्रचूडः, D. v. Of a good b. : उत्तमजातीयः (या, यं). II. Progeny, offspring : q.v.

BREEDER : I. The female that produces : (1) जनयित्री ; (2) जननी ; (3) प्रसूतिः ; (4) उत्पादिका.

II. A b. of animals : (1) पोषकः ; (2) पोष्य (m.).

BREEDING (subs.) : I Nurture, education, instruction : q.v. II. Manners, deportment : q.v. : Ph. good b. विनयः ; of good b. विनीतः (ता, तं) : v. Politeness.

BREEZE : (1) मन्दानिलः ; (2) मृदुपवनः ; (3) समीरणः v. Wind, Ph. : the b. is blowing मन्दं मन्दं वहति पवनः morning b. विमातवायुः R.

BREEZY : सुप्रवातः (ता, तं) : v. Windy.

BREVIARY : I. An epitome : q.v. II. of prayers : *स्तोत्रसंग्रहः.

BREVITY : संक्षेपः : v. Conciseness, shortness,

BREW (v.t.) : I. To make beer : पचति (पच्, c. 1.) (?). II. To mix : q.v. III. To contrive, plot, hatch : q.v.

BREW (v.i.) : यवसुरं पचति (पच्, c. 1.) (?).

BREWER : *यवसुरपाचकः.

BREWHOUSE or BREWERY : *यवसुरपाचकस्थली ; यवसुरपाकशाला.

BREWING (subs.) : *यवसुरपाकः.

BRIAR : v. Brier.

BRIBE (subs.) : उत्कोचः, *taking b.s even from the ministers सचिवमण्डलादप्युत्कोचग्राही*, D. ; *not corruptible by b. etc. धनदानादिनाभेद्यः*, K. b. *one who receives b.* (1) उत्कोचकः (rare) ; (2) उत्कोचग्राहकः.

BRIBE (v.t.) : उत्कोचं ददाति (दा, c. 3.) Ph. *the judge has been b. d* उत्कोचदानेन वशीकृतो विचारकः.

BRIBER : उत्कोचदाता (=one who gives bribe).

BRIBERY : (1) उत्कोचदानम् (giving bribe) ; (2) उत्कोचग्रहणम् (taking b.).

BRICK (subs.) : इटका, *baked b.* पक्वेष्टका ; *unbaked b.* भावेष्टका, Mr. A *b. house* इटकागृहम् ; *a pile of b. s* इटकाराशिः.

BRICKBAT : (1) इटकाखण्डम् (?) ; (2) इटका-शकलम् (?).

BRICK-KILN : इटकापाकः (?) : v. Kiln.

BRICKLAYER : (1) लेपकः ; (2) पलगण्डः : v. Mason.

BRICKMAKER : (1) इटकापाचकः (?) ; (2) इटका-कारः (?).

BRICK-WORK : इटकामिर्मितः (ता, तं) ; *these are b. s* एतानीटकामिर्मितानि.

BRIDAL (subs.) : विवाहोत्सवः : v. Marriage.

BRIDAL (adj.) : वैवाहिकः (कौ, कं). B. *procession* (of the bridegroom) वरयात्रा N. xvi. 4. ; *b. string* कौतुकम् ; *b. chamber* कौतुकागारम्. Ku.

BRIDE : (1) वधूः ; *the b. and the bridegroom* वधूवरम्, Ku. vii. 78. ; (2) नववधूः ; (3) नवोद्या (=just married) ; (4) आसन्नपाणिग्रहणा (=about to marry). A *young b.* : (1) कन्या ; (2) कुमारी, R. vii. 22. A *b. who chooses her own husband* स्वयंवरा.

BRIDEGROOM : वरः.

BRIDE-MAID : जन्या.

BRIDESMAN : जन्यः ; वरस्य वध्व्याम् सहचरः.

BRIDEWELL : कारागारम् : v. Prison.

BRIDGE (subs.) : (1) सेतुः, *stone b.* पाषाणसेतुः, Raj. ; *to make a b.* सेतुं ब्रूयाति R. or करोति, Mah. or निर्माति, Vi. or विद्वाति, Ma. n. (with loc. or gen. and उपरि) ; (2) सङ्गमः (=foot -b.) ; (3) संबरः (rare). B. *of the nose* नासांबराः.

BRIDGE (v.t.) : सेतुना ब्रूयाति, नि-, (बन्च्, c. 9.), Mah. ; *b. d the Padmā, with boats* : नौभिः पद्मां बबन्ध.

BRIDLE (subs.) : I. Lit. : बल्ला : v. Bit, reins. II. Fig. : v. Restraint, check.

BRIDLE (v.t.) : I. Lit. : Perh. बल्लितः (ता, तं) करोति v. To bit, rein. II. Fig. : To restrain, check : q.v. : नियन्त्रयति (यन्च्, c. 10.).

BRIEF (adj.) : I. Compressed, terse : .v. : संक्षिप्तः (ता, तं). To be b. (when=b. ly) : किं बहुना. II. Lasting but little time : क्षणिकः (का, कं), *b. enjoyment* क्षणिका प्रीतिः H. ; (2) अचिरस्थायिन् (f. नी) : v. Temporary. III. Short : q.v.

BRIEF (subs.) : I. An epitome : q.v. II. A dispatch : q.v. III. An abridgment of a client's case : *विवादतत्त्वम्.

BRIEFLESS : Ph. *he is a b. barrister* *तं व्यवहार-पण्डितं कार्योपदेशार्थमधिप्रत्यक्षिणो नामयन्ते ; विवादतत्त्व-हीनो व्यवहारपण्डितः.

BRIEFLY : (1) संक्षेपेण ; (2) संक्षेपतः ; (3) समासतः.

BRIEFNESS : v. Brevity.

BRIER or BRIAR : कण्टकिगुल्मविशेषः ; also=कण्टकि-गुल्मः.

BRIG : सामुद्रपोतभेदः.

BRIGADE : *पृतना.

BRIGADIER, BRIGADIER-GENERAL : *पृतनापतिः.

BRIGAND : (1) परिपन्थी ; (2) दस्त्वुः : v. Robber.

BRIGANDAGE : दस्त्वुता : v. Robbery, plunder.

BRIGANTINE : Perh. बहिन्नम्, D. vi.

BRIGHT : I. Shining, lustrous : (1) उज्ज्वलः (ला, लं) ; (2) मासुरः (रा, रं) ; (3) दीप्तः (प्रा, प्रं) ; (4) क्षोतनः (ना, नं) ; (5) रोचिष्णु (mfn.). II. Clear, transparent : q.v. : उज्ज्वलः (ला, लं). III. Sparkling with wit, clever : Perh. उज्ज्वलः (ला, लं).

BRIGHTEN (v.t.) : I. Lit. : To make bright :

- (1) द्योतयति, उद्-, प्र-, (c. of द्युद्); (2) उज्ज्वलयति (c. of ज्वल्); (3) उद्भासयति (c. of भास्); (4) दीपयति (c. of दीप्), *b. ing the skies with its rays* दीपयन्त्य नमः किरणौघैः, Ki., ix. 23. II. Fig. : (1) उज्ज्वलयति; (2) उद्भासयति. III. To improve : q.v.

BRIGHTEN (v.i.) : i.e. to be or become bright:

expr. by the adj., under bright. Ph. *the sky did not quite b.* न प्रसादमुचितं गमिता द्यौः, Ki. ix. 25.

BRIGHTLY : (1) उज्ज्वलम्; (2) विमलम् (=clearly).

BRIGHTNESS : I. Splendour, brilliancy : (1)

- प्रभा; (2) तेजस्; (3) द्युतिः; (4) औज्ज्वल्यम्. II. Acuteness, sharpness : q.v. : Perh. औज्ज्वल्यम्.

BRILL : सुखाद्यमस्त्यविशेषः

BRILLIANCY : (1) प्रभा; (2) उज्ज्वलता; (3) दीप्तिः;

- (4) रोचिष्णुता; (5) भ्राजद्भ्यः.

BRILLIANT : (1) महोज्ज्वलः (ला, लं); (2) प्रद्योतनः

- (ना, नं); (3) मासुरः (रा, रं); रोचिष्णु (mfn.); (5) भ्राजिष्णु (mfn.); (6) प्रदीप्तः (ता, तं).

BRILLIANTLY : expr. by circumlo. v. Brilliant.

BRIM : I. Rim, border : q.v. : प्रान्तः. II. Of any vessel : सुलम्, to the b. आमुलम्.

BRIMFUL : परिपूर्णः (र्भा, र्भं) or एकान्तं पूर्णं (र्भा, र्भं), "B. of glory" तेजोमयः (र्भा, र्भं).

BRIMSTONE : गन्धकः : v. Sulphur.

BRINDED, BRINDLED : (1) श्वलः (ला, लं); (2)

- कर्बू(र्भूरः (रा, रं); (3) किर्मीरः (रा, रं); (4) चित्रः (त्रा, त्रं).

BRINE : I. Water saturated with salt : (1)

- लवणोदम्; (2) लवणजलम्. II. The ocean : (1) लवणोदः; (2) लवणोदधिः; (3) लवणाम्बुराशिः; (4) लवणाब्धिः. III. Tears : q.v.

BRING : I. To fetch or cause to come : (1)

- आनयति (नी, c. 1.), *b. my darling here* दयित-मिहानय, Ki. x. 47. ; (2) आहरति, उप-, (ह, c. 1.), *b. two dishes* उभे शरावे चाहर, D. vi. Ph. *winter b.s cold* हेमन्तेन सह शीतमागच्छति. II. To

cause the obtaining of : (1) by verbs of motion or verbs signifying to obtain and the ins. or abl. of the cause : *poverty b. s shame* दारिद्र्याद्विषमेति, Mr. i. ; *disgrace b. s*

despondency परिमवाङ्मिर्देमापद्यते, Mr. i. ; (2) ददाति (=to give : q.v.); (3) विकर्षति (कृष्, c. 1.), *b. s fortune* श्रियं विकर्षति, Ki. iii. 7. III. To induce, prevail on : q.v. Ph. : *to b. an action* अभियोगं करोति (?) : *b. to an end* समापयति (c. of आप्); *b. to pass* : v. Bring about.

BRING ABOUT : ददयति (c. of दद्) : v. To effect, accomplish.

BRING BACK : (1) प्रत्यानयति (नी, c. 1.), will b. the fortune of victory जयश्रियं प्रत्यानेष्यति, Ku. ii. 52. ; (2) प्रत्याहरति (ह, c. 1.), M.n.

BRING DOWN : I. Lit. : (1) आनयति, brought

them down to the earth क्षितिमानिन्दुः, Ki. vii.

19. ; (2) अवतारयति (c. of तृ) (=cause to descend) V. i. II. To humble, abuse : q.v.

BRING FORTH : I. To beget : q.v. : सृते, प्र-,

(सृ, c. 1.), *Sumitrā brought f. twins* सुमित्रा सुषुवे

यमौ, R. x. 71. II. To yield : q.v. : सृते,

the asoka tree at once brought f. flowers असृत् सद्यः

कुसुमान्यशोकः, Ku. iii. 26. III. To b. forward :

q.v.

BRING FORWARD : (1) आनयति ; (2) उपन्यस्यति

(अस्, c. 4.); (3) उदाहरति (ह, c. 1.), *argu-*

ments have been forcibly brought f. उपपत्तिरुदाहृता

बलात्, Ki. ii. 28.

BRING IN : I. To admit : q.v. II. To yield,

produce : q.v. III. To collect : q.v.

BRING OFF : (1) अपनयति (नी, c. 1.); (2) अप-

हरति (ह, c. 1.), Vc. iv.

BRING ON : आबहति (बह्, c. 1.) : v. To

produce.

BRING OUT : बहिष्करोति, b. ing his son out तत्पुत्रं

बहिष्कृत्य, H. ii. : v. To publish, expose, or

detect.

BRING OVER : I. To bear across : आनयति (with

double acc.), *I brought him over to London*

*तमहं लण्डनमानीतवान्. II. To draw to a new

party or opinion : Ph. *b. ing the Brahmins*

over by gold द्विजान् स्वीकृत्य स्वर्णेन, Raj.

BRING TO : v. To resuscitate. Ph. *I have*

brought troubles to my husband क्लेशावहा मर्तुः, R.

xiv. 5.

BRING TOGETHER : (1) समानयति (नी, c. 1.);

(2) समाहरति (हृ, c. 1.) : v. To collect, assemble.

BRING UNDER : (1) नमयति (c. of नम्), R. xiii. 9. ; (2) आकर्षयति (हृच्, c. 10.), D. ii. To b. one's power वशं नयति or आनयति : v. To subdue.

BRING UP : I. Lit. : (1) आनयति ; (2) उपानयति ; (3) आहरति. II. To train up, rear : q.v. : वर्धयति (c. of वृच्), (the child) was brought up by Vinayavati अवर्धत विनयवत्या, D. iv.

BRINK : v. Edge, margin.

BRINY : लावणः (जी, ञ) : v. Salty.

BRISK : चपलः (ला, ल) (of movements, etc.) ; (2) चतुरः (रा, रं) (=clever, sharp) : v. Lively.

BRISKET : Ph. b. of beef *गोवक्षोमांसम् ; b. of mutton मेघवक्षोमांसम्.

BRISKLY : स्वरितम् (=quickly) : v. Vigorously.

BRISKNESS : v. Vivacity, quickness.

BRISTLE (subs.) : सटा, Ki. viii. 2.

BRISTLE (v.t.) : Ph. b. ing of the hairs बह-सटोन्नतिः, Ki. xiii. 2. or उद्भूतसटाः (m. pl.), R. ix. 60.

BRISTLE (v.i.) : (1) स्तब्धः (ग्वा, व्ध) or उन्नतः (ता, तं) भवति ; (2) हृष्यति (हृच्, c. 4.) or पुलकितः (ता, तं) भवति (only of man in joy)..

BRISTLY : कण्टकितः (ता, तं), their skins b. with joy प्रीतिकण्टकितस्त्वचः, Ku. vi. 15.

BRITTLE : (1) मज्जुरः (रा, रं) ; (2) सुमज्जः (ज्ञा, ज्ञं) ; (3) मज्जमाज् (mf.) (rare).

BRITTLINESS : (1) मज्जुरता ; (2) सुमज्जता.

BROACH (subs.) : v. Spit ; v. Also, brooch.

BROACH (v.t.) : I To spit : q.v. : शूलाकरोति. II. To tap, pierce : q.v. III. To put forth, publish first : q.v. : प्रचारयति (c. of चर्).

BROAD : I. Wide (in measurement) : q.v. : (1) विस्तृतः (ता, तं) ; (2) expr. by a comp. with the words given under breadth (I) or by adj. formed with any of those words and the affix वच् : seven cubits long and one cubit b. सप्तहस्तदीर्घा एकहस्तविस्ताराः : Ph. : a b. road सुविस्तारवान्मार्गः (?) (not विशालमार्गः) : one who has a b. chest विशालवक्षस् (mf.), R. ; a breast beautiful and b. as the leaf of a door कपाट-

विस्तीर्णमनोरमोरः, Si. iii. 13. II. Extensive, vast : q.v. : विस्तीर्णः (वां, र्णं). Ph. : b. jokes ग्राम्यपरिहासाः (m. pl.) ; b. nonsense *स्पष्टनिरर्थक-भाषितम् ; thefts are not rare here even in b. daylight *देदीप्यमाने सूर्योऽप्यत्र चौर्याणि न विरह्णानि ; it is as b. as long, i.e. (it makes no difference) अत्र को विशेषः.

BROAD CLOTH : *बनातः.

BROADLY : v. Widely. Ph. b. these are the species इत्येता जातयः स्वीकृत्याद्, Śr.

BROADSIDE : to fire a b. रणपोतस्यैकपार्श्वस्थां बन्दुक-श्रेणिं समं विसर्जयति.

BROADSWORD : खड्गविशेषः.

BROCADE : कार्मिकवस्त्रम् (?) .

BROCKET : द्विर्वाणो हरिणः.

BROCOLI : शाकभेदः ; फुल्लकविसृष्टः कविभेदः.

BROGUE : पादुकाविशेषः.

BROIL (subs.) : कलहः : v. Quarrel.

BROIL (v.t.) : (1) अङ्गारे पचति, Bha. ; (2) मर्जयति (c. of मृज्) (upon a gridiron) : v. To fry.

BROIL (v.i.) : मृज्जति, -ते (अज्ज्, c. 6.).

BROKEN : v. Break. Ph. b. number मन्नाशः ; b.-winded अस्पृश्यासः (सा, सं) ; b.-hearted मन्नाशः (शा, शं) or मन्मनानसः (सा, सं), Mah.

BROKER : *दह्मालः.

BROKERAGE : *दह्मालिः.

BROMINE : *पूयम् ; त्रोमिषम्.

BRONZE : Perh. भारम् (comp. Lat. aes, aeris.) or भारकूटम् : v. Brass.

BROOCH : *वक्षोभूषणम्.

BROOD (v.i.) : सेवते (सेच्, c. 1.) (?) (used in this sense in Hindi), b. ing on eggs अण्डानि सेवमानः (ना, नं) (?)

BROOD OVER or ON, : ध्यायति (ध्यै, c. 1.) (with acc.) : v. Contemplate.

BROOD (subs.) : I. Offspring, progeny : q.v. II. A hatch : q.v.

BROOD (adj.) : Ph. b. mare बालप्रसवार्थं रक्षिता चोटकी.

BROODING (subs.) : Ph. b. on eggs अण्डसेवा (?) .

BROOK (subs.) : (1) सरित् or कुसरित् ; (2) कुह-नदी.

BROOK (v.t.) : मर्षयति (ब्रू, c. 10.) : v. To endure.

BROOM : I. A brush : (1) सम्मार्जनी ; (2) शोषनी. II. A shrub : लताविशेषः.

BROOMSTICK : सम्मार्जनीदण्डः (?).

BROTH : (1) मांसरसः (of meat), Sr. ; (2) दूधः (of dal).

BROTHER : (1) वेश्यालयः ; (2) वेश्यागृहम् ; (3) वेशः ; (4) वेश्याजनसमाश्रयः.

BROTHER : (1) भ्राता (a full or a step- b. and also used fig. like the English word) ; (2) सहोदरः or सोदरः or सोदर्यः or सगर्भः (= a full b.) ; elder b. : अग्रजः ; younger b. अनुजः.

BROTHERHOOD : I. The state of being a brother : भ्रातृत्वम्. Proper b. सौभ्रातृ R. xvi. I. II. An association of men: v. Fraternity, society.

BROTHER-IN-LAW : ( ) श्यालः (=wife's brother) ; (2) देवरः (=husband's younger brother) ; (3) भ्रातृश्वशुरः (=husband's elder brother) ; (4) मणिनीपतिः (sister's husband).

BROTHERLY (adj.) : I. Pertaining to brothers : (1) भ्रात्रीयः (या, यं), (2) comp. with भ्रातृ, etc. II. Becoming brothers : (1) भ्रातृसन्निभः (मा, मं) ; (2) भ्रातृरूपः (पा, पं).

BROTHERLY (adv.) : (1) भ्रातृवत् ; (2) भ्रातृ-सन्निभम्.

Brow (subs.) : I. The eye b. : (1) भ्रूः, to knit the b.s भ्रूकुटिं बध्नाति (बन्ध्, c. 9.) or भ्रूमङ्गं करोति ; (2) भ्रूलता. II. The forehead : q.v. : ललाटम्. III. Edge of a steep place : v. Edge, precipice.

BROWBEAT : भ्रूकुटिं बध्ना or भ्रूमङ्गं कृत्वा मीषयते (c. of मी) : Ph. b. ing me मध्येव भ्रूकुटीधरः संवृत्तः Vi. : v. To terrify.

BROWN (adj.) : (1) कपिशः (रा, रं) ; (2) श्यावः (वा, वं) ; (3) पिशाङ्गः (त्री, त्रं) ; (4) पिङ्गलः (ला, लं) : v. Tawny, dark.

BROWN (v.t.) I. To make brown : कपिशयति (nomi.). II. To brown (meat) in cooking : भारकः (का, कं) करोति (?).

BROWSE (v.t.) : (1) अस्ति (अद्, c. 2.) : (2) मक्षति (मक्ष, c. 1.) ; v. To eat.

BROWSE (v.i.) : चरति (चर्, c. 1.). B. on= browse (v.t.) : q.v.

BROWSE (subs.) : (1) किसलयम् ; (2) पल्लवम् ; (3) नवपल्लवम्.

BRUISE (subs.) : घृष्टम्, Ni. ; क्षतम् (=hurt).

BRUISE (v.i.) : I. To injure : q.v. II. To crush : q.v. III. To box : q.v.

BRUIT : I. Subs. : v. Report, rumour. II. Verb : v. To report, rumour.

BRUNETTE : (1) श्यामा ; (2) श्यामाङ्गी.

BRUSH (subs.) : I. Clothes -b. : *बस्त्रशोषनी. II. Shoe -b. *पादुकासम्मार्जनी. III. Painter's b. : (1) तूली, -लिका ; (2) ईपिका ; (3) शलाका ; (4) कूर्चः ; (5) बर्तिका. IV. The brushy tail of a fox : बालधिः.

BRUSH (vt.) : I. To take the dirt of : (1) माटि (मृद्, c. 2.) ; (2) शोषयति (c. of ब्रू) II. To touch gently : वर्षति (वृष्, c. 1.). III. To b. off or away : निष्कासयति (c. of कस्) : v. To remove. IV. To b. up : v. To furnish.

BRUSHWOOD : (1) शालामाषि (n. pl.) (?) ; (2) इन्धनम् (=fuel).

BRUSHY : v. Bushy, shaggy.

BRUTAL : (1) नृशंसः (सा, सं) ; (2) क्रूरः (रा, रं) : v. Cruel, savage.

BRUTALITY : (1) नृशंसता (2) क्रौर्यम् : v. Cruelty, inhumanity.

BRUTALIZE : (1) नृशंसीकरोति ; (2) क्रूरीकरोति.

BRUTALLY : (1) नृशंसम् ; (2) क्रूरम् ; (3) पशुवत्.

BRUTE (subs.) : I. A beast : q.v. : पशुः II. A brutal man : (1) पशुः ; (2) पिशाचः (=fiend). Ph. human b. नृपशुः ; पुरुषपशुः, etc.

BRUTE (adj.) : I. Irrational : q.v. II. Uncivilised : q.v. Ph. by mere b. force *केवलं पशुसाधारणेन बलेन.

BRUTISH, BRUTISHLY : v. Brutal, brutally.

BRYONY : A plant : पिलुपनी.

BUBBLE (subs.) : I. Of water : (1) बुद्बुदः ; (2) डिम्बिका Wilson. II. Fig. : Ph. man is a b. बुद्बुदनिमो मनुष्यः III. A delusive scheme : बुद्बुदः (?).

BUBBLE (v.i.) : बुद्बुदायते (nomi.). *B. ing* :
उद्बुद्बुदः (दा, दं).

BUBBLE (v.t.) : v. To deceive. *B. r.* :
v. Deceiver.

BUCCANEER : v. Pirate.

BUCK : (1) मृगः (of deer) ; (2) बजः (of goats) ;
(3) शशकः (of hare).

BUCKET : I. For drawing up water : (1)
अरषट्टः ; (2) उद्घाटनम् ; (3) उदञ्चनम्, *D. vi.* ;
(4) घटीयन्त्रम्. II. For carrying water : (1)
द्रोणी ; (2) सेचनी.

BUCKLE (subs.) : बन्धविशेषः ; *गण्डकः.

BUCKLE (v.) : *गण्डकितः (ता, तं) करोति. *B. to* :
v. To apply.

BUCKLER : फलकः : v. Shield.

BUCKRAM : स्थूलपट्टविशेषः.

BUCKSKIN : (1) मृगचर्मन् (n.) ; (2) हरिणजिनम्.

BUCKTHORN : रत्नप्रदायी वृक्षजातिभेदः.

BUCKWHEAT : शस्यभेदः.

BUCOLICS : गोपादिविषयकं काव्यम्.

BUD (subs.) I. An undeveloped flower : (1)
कोरक (mn.) ; (2) कल्लिः, -का ; (3) मुकुल (mn.)
(- half-open b.) ; (4) कुम्भा(ब)लः ; (5) जालम्,
-कम् ; (6) कोषः or कोशः. II. An undeveloped
branch, etc. : (1) अङ्कुरः ; (2) प्ररोहः.

BUD (v.i.) : *Ph. although the mangoes have*
b. ded late. चूतानां चिरनिर्गतापि कलिका, *Sa. vi.*
Expr. similarly by the verbs : उद्गच्छति (गम्,
c. 1.), उद्भिन्नति (भिद्, c. 7.), उदेति (इ, c. 2.), etc.

BUD (v.t.) : *अङ्कुरं निवेशयति (c. of विष्) (with
loc.).

BUDGE : v. To move, stir.

BUDGET : I. A bag, stock, store : q.v. II. Of
revenue : *आगामिवर्षस्य राजस्वस्य विमावितायव्यय-
गणना.

BUFF (subs.) : महिषादेः परिष्कृतचर्मः : v. Leather.

BUFF (adj.) : I. Made of b. : *परिष्कृतचर्ममयः
(यी, यं). II. Light yellow : आपीतः (ता, तं).

BUFFALO : (1) महिषः ; (2) सैरिमः (rare). *A she-*
b. : महिषी. *B.-horn* : गवलम्. *B.-milk* : माहिषं
दुग्धम्, *Bha.*

BUFFET (subs.) : I. A side-board : q.v. II.
A blow : q.v. मुष्ट्याघातः.

BUFFET (v.t.) : I. Lit. : मुष्टिना or चपेटेन हन्ति (हन्,
c. 2.) or प्रहरति (ह, c. 1.). II. To contend
with : q.v.

BUFFOON : (1) मण्डः ; (2) वैहासिकः ; (3) विदूषकः.

BUFFOONERY : मण्डम्.

BUG : (1) मत्स्यः ; (2) बूकः (f. का), *P. i. 9.* ;
(3) किटिमः.

BUGBEAR : (1) भूतः (ghost) ; (2) आसजजनः
(नी, नं) (=terrific), *he was a b. to the station*
स पुरस्य आसजजन आसीत्.

BUGLE : (1) काहलः, -ला (a kind of horn) ;
(2) पेरः (another kind), *B.*

BUILD : (1) निर्-मिमीते (मा, c. 3.), *built the city*
of Mathurā on the banks of the Yamunā उपकुलं
स कालिन्धा निर्ममे मथुरां पुरीम्, *R. xv. 28.* ;
(2) विदधाति or धत्ते (धा, c. 3.), *where (Kuvera)*
built the city..... व्यधत् यस्मिन् पुरम्, *Ki. v. 35.* :
v. To make.

BUILD UPON : अवलम्ब्य or आश्रित्य सृजति (सृज्, c.
6.) or निर्मिमीते (?).

BUILDER : (1) निर्माता ; (2) विधाता (rare) ; (3)
कर्ता (- maker : q.v.).

BUILDING (subs.) : I. The act of b. : (1)
निर्माणम् ; (2) निर्मितिः (rare) ; (3) विधानम् (rare).
II. A structure : (1) भवनम् ; (2) गृहम् : v.
Edifice, house.

BULB : No exact equiv. : कन्द (mn.) may be
used.

BULBOUS : *Ph. b. root* कन्द (mn.) (?).

BULGE (subs.) : v. Protuberance.

BULGE OUT : प्रलम्बते (लम्ब्, c. 1.) : v. To swell
out.

BULK : I. Dimension : q.v. *Ph.* : *Of great b.*
स्थूलकायः (या, यं) (of animals) or महा or
बृहत्प्रमाणः (वा, वं), *Ku. II. The majority,*
the principal portion. Ph. : *the b. of the*
people बहुतरल्लोकाः. III. A projecting part of
a building : अलिन्दः (?).

BULK-HEAD : A partition in a ship : v.
Partition.

BULKY : (1) बृहत् (f. ती) ; (2) स्थूलः (ला, लं) :
v. Big, large.

BULL : I. The animal : (1) वृषः ; (2) वृषमः ;

- (3) बृषभः ; (4) बलीवर्दः, (5) उस्तम् (m.) ; (6) ककुभम् (m.) (=the humped b.) ; (7) पुन्नवः ; (8) अननुष्टु (m.). II. The constellation : (1) वृषः ; (2) वृषराशिः. III. An edict of the Pope : (*योपस्य) आदेशः. IV. An absurd blunder : (1) प्रमादः ; (2) स्खलितम्.

BULL-BAITING : कुक्कुरैर्वृषभप्रासनम्.

BULL-DOG : बृहन्मुखः कुक्कुरभेदः ; *वृषकुक्कुरः.

BULL'S EYE : I. A window : गवाक्षः. II. A centre of a target : लक्ष्यम्. III. A police man's lantern : प्रदीपभेदः.

BULLET : गुलिका.

BULLETIN : (1) घोषणा ; (2) राजाह्वया प्रचारितो राजस्वास्थ्यादिविषयकः समाचारः.

BULL-FINCH : पक्षिप्रभेदः.

BULLION : (1) कोशः ; (2) हिरण्यम् (gen.=gold) ; (3) रजतम् (gen.=silver).

BULLOCK : (1) बलीवर्दः ; (2) वृषः : v. Bull.

BULLY (subs.) : (1) पिच्छीशूरः (?) ; (2) तर्जनपटुः (?).

BULLY (v.t.) : (1) तर्जयति (तर्ज्, c. 10.) (=threaten) ; (2) उद्वेजयति (c. of विज्) (=to frighten).

BULRUSH : जलजवृक्षप्रभेदः ; नलभेदः (?).

BULWARK : I. A rampart : (1) बन्धः ; (2) प्राकारः. II. Fig. : Any means of defence ; (1) संश्रयः ; (2) आश्रयः ; (3) शरणम् ; (4) आलम्बः.

BUMP (v.t.) : v. To knock, thump.

BUMP (subs.) : I. A swelling : q.v. गण्डः (?). II. A thump : q.v.

BUMPER : चषकम्, "fill the b. s to the brim"
*आमुखं चषकाणि पूरयत.

BUMPKIN : ग्रामिकः : v. Rustic.

BUN : पिष्टकः : v. Cake.

BUNCH : A protuberance, hunch : q.v. II. Of fruit : गुच्छः. III. A bundle : q.v. : a b. of keys : *तालीगुच्छः.

BUNDLE (subs.) : (1) कूर्चः (as of grass) ; (2) गुच्छः (?) ; (3) पोद्दली (of clothes).

BUNDLE OFF (v.) : I. Trans : प्रस्थापयति (c. of स्था). II. Intrans. : प्रतिष्ठते (स्था, c. 1.).

BUNG (subs.) : no equiv. : *मुखपिधानम्.

BUNG (v.) : v. To stop, close.

BUNG-HOLE : *मुखम् ; मद्यमाण्डमुखम् : v. Hole.

BUNGLE (subs.) : (1) प्रमादः ; (2) स्खलितम् : v. Blunder.

BUNGLE (v.) : I. Intrans : v. To blunder. II. Trans : v. To spoil, mar.

BUNGLING (adj.) : v. Unskilful, awkward, clumsy.

BUNGLINGLY : v. Unskilfully, clumsily.

BUNTING : I. A bird : पक्षिविशेषः. II. Stuff for flags : ध्वजनिर्माणोपयोगी पदविशेषः.

BUOY (subs.) : नाविकेभ्यः सङ्कटस्थलप्रदर्शकं जलोपरि ध्रुवमानं चिह्नम् ; *ध्रुवः.

BUOY UP (v.t.) : I. To keep afloat : (1) ध्रुवयति (c. of ध्रु) (?) ; (2) उन्मज्जयति (c. of. मज्ज्) (?). II. To support or sustain : q.v.

BUOY UP (v.i.) : Ph. merit will b. at last *न खलु गुणाः प्रच्छन्नास्तिष्ठन्ति.

BUOYANCY : I. Lit. : (1) ध्रुवनशीलता (?) ; (2) लघुता (=lightness). II. Fig. : Cheerfulness, vivacity : q.v. : उल्लासः.

BUOYANT : I. Lit. : (1) ध्रुवनशीलः (ला, लं) (?) ; (2) लघु (mf.) (=light). II. Fig. : Cheerful vivacious : q.v.

BURBOT : मत्स्यविशेषः.

BURDEN (v.t.) : I. Lit. : v. To load : II. Fig. : To oppress : q.v. : पीडयति (पीड्, c. 10.).

BURDEN (subs.) : I. Load : (1) भारः, b. of state 'राज्यभारः, K. ; what b. is great to the able कोऽतिभारः समर्थानाम्, H. iii. ; (2) भुर् (f.), a beast of b. भुर्धुः or भुरोषः ; (3) भरः, all b. placed on a worthy minister योग्यसचिवे न्यस्तः समस्तो भारः. Ra. i. Ph. the b. of proof : प्रमाणभारः. II. Taxes, pecuniary imposts : q.v. : unable to bear the b. s करभारासहाः, V. p. III. The capacity of a ship : Ph. a boat of 100 maunds b. *शतमन-बाहिनी नौः. IV. B. of a song : (1) भ्रुवकम् ; (2) अनुपदम्.

BURDENSOME : (1) दुर्बहः or दुरुद्धः (हा, हं) ; (2) दुर्भरः (रा, रं) ; (3) अतिभारिकः (का. कं) (Lit. and Fig.) Mu. vi. ; (4) दुःसहः (हा, हं) (Fig.).

BURDOCK : गुल्मभेदः.

BUREAU : I. A desk : q.v. II. A department : विभागः (?).

BURGESS : I. A burgher : q.v. II. A representative of a borough in Parliament : *नगर-प्रतिनिधिः or simp. प्रतिनिधिः (when the sense is clear).

BURGER : (1) *नगरः ; (2) पौरः (=citizen).

BURGLAR : (1) सन्धिचौरः or सन्धिहारकः (a b. who enters by making a hole under the walls of a house) ; (2) कुञ्जच्छेदिन (m.) (by making a passage through a wall) ; (3) कपाटघ्नः (by breaking or opening a door) ; (4) खनिकः or खानिलः (rare) (=सन्धिचौरः) ; (5) कुजम्म (मि) लः (rare).

BURGLARIOUS : Ph. b. entry *जिह्वीर्षया or चुचोर-विषया परगृहप्रवेशः.

BURGLARY : राजौ चौर्याधिन्याय्यकर्मधिकीर्षया सन्धि कृत्वा कुञ्जं वा द्विस्वान्येन वा प्रकारेण परगृहप्रवेशः.

BURIAL : निधानम्. B. ground : *निधानस्थली.

BURIN : An engraver's tool : तक्षणी (?).

BURLESQUE (adj.) : हास्यकरः (री, रं) or हास्य-जनकः (का, कं).

BURLESQUE (subs.) : हास्यकरप्रबन्धः.

BURLESQUE (v.t.) : Ph. to b. my gait *उपहासायं मम गतिम् अनुकरोति (कृ, c. 8.) : v. To imitate.

BURLY : स्थूलः (ला, लं) : v. Stout.

BURN (v.t.) : (1) दहति (दह्, c. 1.), I am b. ing *Lankā in your presence* तव प्रत्यक्षं लङ्का मया दह्यते, Ma. n. v. ; but (it) is b. ing me मां पुनर्दहत्येव, Sa. iii. ; b. t rice दग्धाक्षम्, b. t wood दग्धकाष्ठम् ; half b. t दग्धादग्धः (ग्धा, ग्धं), U. ; (2) ध्रुवति (ध्रुव्, c. 1.) (rare), half b. t अर्धध्रुवः (द्वा, दृ), Vi. vi. 4 ; (3) ज्वलयति (c. of ज्वल्) (to inflame), internal heat is b. ing my body ज्वलयति तनूमन्तर्दाहः, U. iii.

BURN (v.i.) : I. To be on fire, to blaze : q.v. ज्वलति (ज्वल्, c. 1.), the light is b. ing ज्वलति प्रदीपः Mr. ii. To be inflamed with passion : (1) दह्यते (pass of दह्), my heart b. ing from contumely मम परिमवानलदह्यमानं चेतः, Vc. iii. ; (2) तप्यते (pass. of तप्), who is b. ing with grief यः शोकेन तप्यते, U. iv. ; (3) दीप्यते (दीप्, c. 4.) (of rage only), b. t with rage क्रुद्धोऽङ्गीपि, B. Ph. my limbs are b. ing ज्वलन्ति मेऽङ्गानि.

BURN DOWN, BURN OUT (v.t.) : दहति : v. To burn up.

BURN OUT (v.i.) : शान्यति (शन्, c. 4.) : v. To go out, to be extinguished.

BURN UP : (1) निर्-दहति (दह्, c. 1.), as if b. ing up with his fiery look निर्दहन्निव दहनगर्भया स्था, D. ; (2) मस्तीकरोति (=reduce to ashes).

BURN (subs.) : दाहजं or दाहेन जनितं क्षतम् (hurt) or व्रणम् (wound).

BURNER : (1) दग्धा ; (2) दाहकः. B. (of a lamp) : *दाहवर्धनी.

BURNING (subs.) : I. Active : consuming with fire : (1) दाहः ; (2) दहनम् ; (3) ध्रुवः (rare). II. Passive : being on fire : ज्वलनम् (also of the b. of the face, etc.)

BURNING (adj.) : I. Active : expr. by a comp. with दाहः b. power दाहरक्तिः ; b. fever, दाहज्वरः.

II. Passive : ज्वलत् (f. स्ती) : v. Burn (v.i.)

III. Scorching, hot : q.v. Ph. b. scent : उग्रगन्धः.

BURNING-GROUND : (1) श्मशानम् ; (2) शवसानम् (rare).

BURNING GLASS : *दाहककाचः.

BURNISH (v.t.) : (1) प्रमार्जयति (वृज्, c. 10.) ; (2) धावति (धाव्, c. 1) : v. To polish.

BURNISH (subs.) : v. Glass, lustre.

BURNT-OFFERING : (1) होमः (?) ; (2) वषट्कारः (?) ; (3) यागः (?) : v. Sacrifice.

BURROW (subs.) : (1) विवरम् ; (2) विलम् ; (3) गर्तः : v. Hole.

BURROW (v.i.) : I. Excavate a hole : विवरं or विलं करोति (कृ, c. 8.). II. To live in it : विवरं or विलं कृत्वा निवसति (वस्, c. 1.). Any b. ing animal : विलेशयः.

BURSAR : I. A treasurer : q.v. II. The holder of a bursary : *वृत्तिमुज् (mfn.)

BURSARY : I. A treasury : q.v. II. A charitable foundation : *वृत्तिः.

BURST (v.i.) : स्फुटति (स्फुट्, c. 6.), my heart is b. ing स्फुटति हृदयम्, U. iii. ; (2) विदलति (दल्, c. 1.) (=split), M. n. ; (3) विशीर्यते (pass. of शृ) (=to split), a b. ing rock विशीर्यमानारम-, Ki. xvi. 51. ; (4) दीर्यते, वि- ; (pass. of दृ)

(to rend), *my heart b. ममदीर्यत हृदयम्, to b. into tears रोषितुमारमते* (रम्, c. 1.), K. ; *to b. with laughter or b. out laughing प्रहसितुम् आरमते ; to b. forth* (Lit.) : निष्क्रामति (क्रम्, c. 1.) or निर्गच्छति (गम्, c. 1.) ; *to b. forth* (=to break out) : उद्गिनति (भिद्, c. 1.) ; *tears b. forth अश्रुधारा प्रावर्तत* (वृत्, c. 1.) or *अश्रुणि निरगच्छन् ; to b. open* : v. To break open. *To b. upon* : आक्रामति (=to attack).

BURST (v.t.) : (1) स्फोटयति (c. of स्फुट्) ; (2) भोटयति (c. of भुट्).

BURST (subs.) : I. Lit. : स्फोटनम् or स्फुटनम्. II, Fig. : expr. by verb. : *there was a b. of applause उदतिष्ठन् प्रशंसावाचः ; b. of thunder स्फूर्ज-शुस्फूर्जितम्*, Vi.

BURY : I. To inter a corpse : (1) नि-खनति (खन्, c. 1.), *b. d (him) in the ground वसुधायां निचञ्चतुः*, R. xii. 30. ; (3) नि-दधाति or धत्ते (धा, c. 3.) (=to place), *bodies of mendicants should be b. d-in holes भिक्षोः कक्षेवरं बिले निदध्यात्*, M. n. II. To conceal : q.v.

BUSH : (1) गुल्मः ; (2) क्षुपः ; (3) क्षुपः ; (4) कुष्ठः ; (5) गहनम् (=thicket). Ph. *a bird in the hand is worth two in the b. : अभ्रुवाद् भ्रुवं वरम्* (?) (see H.i.) ; *you are beating the b. for nothing* : निरर्थकमिदमालोभयसि (?) ; *hide yourself in the b. विटपान्तरितो भव*, Sa. iii.

BUSHEL : मानविशेषः.

BUSHY : I. Full of bushes : गुल्मावृतः (ता, तं) : Thick like a bush : (1) निविडः (डा, डं) ;

(2) अविरलः (ला, लं). Ph. *b. tail* : दीर्घबालबालधिः.

BUSILY गहम् (=deeply), engaged गहं व्याप्तः (ता, तं) : Industriously.

BUSINESS : I. Occupation, profession : q.v. :

(1) व्यवसायः ; (2) कर्मन् (n), Sa. v. Ph. : *b. of a messenger दूत्यम् ; b. of a barber नापित्यम्*.

II. Mercantile transactions : व्यवहारः, P.

III. Any affair, transaction : (1) कर्मन् (n),

a man of b. कर्मठः ; (2) कार्यम्, a man of b.

कार्यक्षः : b. time कार्यकालः ; (3) व्यापारः, this is

your b. भवतस्तावदर्थं व्यापारः, H. iii. ; (4) नियोगः :

v. Employment. III. Right of acting : Ph.

what b. has he to send for you *त्वामाकारयितुं तस्य

कोडधिकारः. IV. Concern : q.v. : Ph. *what b. is it of yours*, किन्ते प्रयोजनमनेन.

BUSKIN : पादुकाविशेषः.

BUSS : चुम्बनम् : v. Kiss.

BUST : I. The trunk of body : (1) शरीरपूर्वभागः ; (2) पूर्वाभिः. R. II. A statue representing the b. : पूर्वाभिप्रतिमा.

BUSTARD : बृहत्पक्षिविशेषः.

BUSTLE (subs.) : (1) सम्भ्रमः ; (2) क्षोभः (=agitation : q.v.).

BUSTLE (v.i) : प्रधावति (धाव्, c. 1.) (=to run) : v. To be agitated.

BUSY (adj.) : व्याप्तः (ता, तं) (=employed : only of persons) : v. Active, industrious. Ph. *to-day is a b. day अद्य बहूनि कार्याणि कर्तव्यानि or दृष्टव्यानि*.

BUSY : (v.) : v. To occupy, attend to, employ.

BUSYBODY : यः पराधिकारचर्चां करोति.

BUT (subs. and v.) : v. Butt.

BUT : I. Except : अन्यः (न्या, न्यं) (with abl.),

this is the doing of none b. Aghoraghanta नाघोर-

धृष्टादन्यस्य कर्मेतद्....., Ma. v. Ph. his life was

nothing else b. a tissue of atrocious deeds *कीमत्स-

कर्मसन्ततिरेव तस्य जीवितमासीत् ; b. for the king,

which of your younger brothers would forgive

राजा नचेज्जिषेका स्यात् कः क्षमेत तवानुजः, Vc. i. ; *all*

b. finished सम्पूर्णप्रायः (या, यं), in the last page

b. one, *उपान्त्यपुष्पायाम् ; b. by going to London,

*लण्डनमगत्वा. II. Only : q.v. : Ph. *b. for a*

moment क्षणमात्रम्. R. III. Denoting contrast

or opposition : (1) तु (never at the beginn-

ing of a clause), *deep anxiety grinds my heart,*

b. it does not burst into two parts दलति हृदयं

गदोद्रेगो द्विधा न तु मिचते, U. iii. ; (2) तु is often

ommitted, *by sweet, b. false words मधुरामिरनु-*

तवाग्निः, Sa. v. ; *of what avail is (a servant)*

loyal, b. unwise and timid अप्राज्ञेन च कातरेण च गुणः

स्यात् सानुरागेण कः, Mu. i. ; *internal heat is*

burning my body, b. does not reduce it to ashes

ज्वलयति तनुमन्तर्दाहः करोति न मस्मसात्, U. iii. ;

(3) किन्तु or परन्तु (at the beginning) *your*

union is easy. B. the report is, she said.....

समागमो वामयक्षसाध्यः किन्तु सा किल समगिरत्.....
D. ii. ; (4) पुनः, *it is like it, b. not the same*
सदृश एवः । न पुनः सः, Mr. Ph. (a) b. also : (1)
अपि (indecl.) : *not only he who speaks ill of*
the great, b. also he who hears is a participator
of the sin न केवलं यो महतोऽपमापते शृणोति तस्मादपिः
स पापमाक्, Ku. v. 83.; (2) अपितु (rare), U. ii. ;
(3) किन्तु (rare), *not only to bring, b. also*
to bend (the bow) न केवलमानयनाय किन्त्वानमनाय,
Pr. ; (4) b. yet तथापि, *surely this is so, b. yet*
seeing the action of some foolish men वादमेवं तथापि
प्रवृत्तान्युपलभ्य केवाश्चिन्मन्दमतीनाम्, S. IV. Equiv.
to that.....not : Ph. *there is none b. fears him*
न कोऽपि यस्तस्मात्र विमेति : *there is not a day b. he*
comes to my house *नैकोऽपि दिवसो गच्छति यदा स
मम गृहं नागच्छति.

BUTCHER (subs.) : (1) सौनिकः or शौनिकः ; (2)
मांसिकः ; (3) मांसविक्रयी.

BUTCHER (v.t.) : (1) हन्ति (हन्, c. 2.) : v. To
slay, kill ; (2) विशसति (शस्, c. 1.) ; (3)
संक्षययति (c. of क्षा) : (4) निर्वपति (वप् c. 1.) ;
(5) निसृजयति (सूद्, c. 10.).

BUTCHER'S BROOM : सौनिकमार्जनी.

BUTCHERY (1) बधः ; (2) विशसनम् : v. Slaughter,
massacre.

BUTLER : भोजनपात्रमद्यादिरक्षकः सेवकः ; *आसवपालः.

BUTT (subs.) : I. An end, a limit : q.v. II.
Mark, target : q.v. लक्ष्यम्. III. An object
of ridicule : (1) उपहासास्पदम् ; (2) हास्यभूमिः.
IV. A push or thrust with the head of an
animal : शिरसा ताडनम्. V. A cask or vessel :
(1) पात्रम् ; (2) माण्डम्. VI. A short piece of
land at the end of a field : आलिः.

BUTT (v.) : I. To adjoin, bound : q.v. II.
To strike with the head : शिरसा ताडयति or
आहन्ति (हन्, c. 2.) : Ph. *two rams are b. ing*
मेवौ युध्यते (युष्, c. 4. =to fight).

BUTTER (subs.) : नवनीतम्, *fresh b.* सब्दकं नवनीतम्,
Bha. *clarified b.* : (1) दूतम्, (2) हविस (n.) ;
(3) सर्पिस् (n.) ; (4) आज्यम् ; (5) पुरोडाशम्.

BUTTER (v.) नवनीतेन लिम्पति : v. To besmear.

BUTTERCUP : पीतपुष्पप्रभेदः.

BUTTERFLY : (1) तिन्तिलिः (?) ; (2) पिप्पिलिः (?).

BUTTER-MILK : (1) तक्ष्म ; (2) कालशेयम् ; (3) अरिष्टम् ;
(4) दण्डाहतम्, A.

BUTTERY : v. Larder.

BUTTOCK : (1) नितम्बः (2) कटिप्रोथः (rare) ; (3)
स्किच् (f.) (rare).

BUTTON (subs.) *बुतामः. B. *hole* *बुतामच्छिद्रम्.

BUTTON (v.t.) *बुतामं ददाति (दा, c. 3.) or लगयति
(c. of लग्).

BUTTRESS : *आलम्बः.

BUXOM : प्रफुल्लदनः (ना, नं) : v. Comely, gay.

BUY (v.t.) : (1) क्रीणाति or क्रीणीते (क्री, c. 9.) ;
(2) अवक्रीणीते (rare) ; (3) गृह्णाति (ग्रह्, c. 9.) (=to
receive) (to be used only when the sense
is clear) : *at what price have you bought this*
book कियता मूल्येनैष पुस्तको गृहीतः, P. ii. 4.

BUY BACK or OFF : परिक्रीणीते (क्री, c. 9.).

BUYER : (1) केवृ (f. क्री) ; (2) कयिन् (f. जी) ;
(3) कयिकः (का, कं).

BUYING : क्रयः. B. and selling क्रयविक्रयः.

BUZZ (v.i.) : (1) गुञ्जति (गुञ्ज, c. 1.), *not a single*
bee that did nat b. in a sweet low tone न
षट्पदोऽसौ न जुगुञ्ज यः कलम्, B. ii. 19. ; (2) सिञ्जते
(सिञ्ज, c. 2.), B. xxii. 27. ; (3) बुण्वणायते
(nomi.), Kar. v. To sound.

BUZZ, BUZZING (subs.) : (1) गुञ्जितम् ; (2)
गुञ्जनम् ; (3) बुद्धतम्, K.

BUZZARD : I. A bird : श्येनभेदः. II. A block-
head : q.v.

BY (prep.) : I. Of place : (a) =near : q v. :
esp. by comp. with उप, *b. the Ganges* उपगङ्गम् :
Ph. *b. the side of (her) father* पितुः पार्श्वे Ku. ;
(b) =past : (1) अतीत्य ; (?) अतिक्रम्य : Ph.
flows b. the city of Oude बहस्ययोध्यामनु राजधानीम्,
R. ; *b. this road* अनेन मार्गेण ; (c) =on : by
the ins. : *b. land and water* स्थलेन जलेन च. II.
Of time : (a) not later than : Ph. : *b.*
this time, the day was complete अनेन समयेन
परिणतो दिवसः, K. ; *by the 1st of Vaisākha*
वैशाखस्य प्रथमदिवसात् पूर्वम् (?) ; (b) of succession :
Ph. *day b. day* अनुदिनम् ; *month b. month*
मासे मासे. III. Of other relations : (a) of
an agent after pass. verb : by the ins. :
should be forgiven b. you मवता मर्षयितव्यः, Sa.

iv. ; *Bali was asked land by Vamana* बालमेज
बलिययाचे बहुधा, S. k. ; (b) Of the instrument :
by the ins. : *b. fans made of lotus-leaves*
नलिनीदलतालवृत्तैः, Sa. iii. ; *b. king's command*
राजाज्ञया ; *b. force* प्रसङ्ग ; (c) Of the cause,
means, made, etc. : gen. by the ins., some-
times by part.s : *b. reading Shāstras* शास्त्राध्यधीनः ;
b. hook or b. crook येन केन प्रकारेण ; *b. name*
Sutikshna, of peaceful character नाम्ना सुतीक्ष्ण-
श्चरितेन दान्तः, R. xiii. 41. ; *b. heart* कण्ठस्थः
(स्वा, स्वं), Bo. ; *b. nature* प्रकृत्या or स्वभावतः ;
b. stealth चौरिकया ; *to sell b. weight* तोलयित्वा
विक्रीणीते (?) ; *to sell b. the yard* गजसंख्यया
विक्रीणीते (?) ; *b. one's self* एककः (का, कं) : v.
Solitary ; *b. degrees* क्रमशः ; *b. thousands*
सहस्रशः ; *b. crowds* सङ्घातः ; *one b. one* एकैकशः ;
man b. man प्रतिपुरुषम् : v. Each ; *he is taller*
than I b. half a foot *स मतोऽर्धपादोच्चः ; *a poem*
by Kālidāsa कालिदासकृतं काव्यम् ; (d) In adjura-
tions : Ph. *b. God* ईश्वरं साक्षीकृत्य ; *I swear b.*
my sacerdotal thread शपामि ब्रह्मशृङ्गेण, Ra. ii. .

By (adv.) : I. Near : q.v. : निकटे. II. Aside :
v. Lay by, put by.

By AND BY : (1) अचिरेण ; (2) किञ्चित् पश्चात्
(= little after).

By THE BY : प्रसङ्गेन or प्रसङ्गात् (?) .

ByGONE : (1) अतीतः (ता, तं) ; (2) अतिक्रान्तः
(न्ता, न्तं) ; (3) गतः (ता, तं) .

By-LAW : *उपबिधिः : v. Rule, ordinance.

ByPATH, ROAD, or WAY : (1) विमार्गः ; (2) विषयः .

By-PLACE : (1) विजनप्रदेशः ; (2) विविक्तस्थलम् ; (3)
विजनभूमिः .

BYSTANDER : (1) प्रेक्षकः (= a spectator) ; (2)
पार्श्वस्थः (= one who is near).

BYWORD : v. Proverb. *To become a b.*
उपहासास्पदं भवति (भू, c. 1.).

C

CAB : अश्ववाहयानभेदः .

CABAL (subs.) : I. A body of intriguers :
*स्वकार्यसाधनाय गूढमन्त्रकारिणः (m. pl.). II. Intri-
gue : q.v. : गूढमन्त्रणा.

CABAL (v.i.) : *स्वकार्यसाधनाय गूढं मन्त्रयति (मन्त्र्,
c. 10.) or sim. मन्त्रयति (when the sense is
clear). v. To intrigue.

CABALA : *काबलम् ; इहूदीनां निगुदशास्त्रम्.

CABALIST : *काबलविद् (mfn.) ; काबलज्ञः (f. ज्ञा).

CABALISTIC : काबलविषयकः (का, कं). In gen.
sense : v. Mystical.

CABALLER : v. Intriguer.

CABBAGE : शाकप्रभेदः ; *कविः .

CABIN : I. A cottage : q.v. II. Of a ship :
कोष्ठः (?) .

CABINET : I. A closet : q.v. II. A piece of
furniture : *दराजः : v. Chest. III. The
select council of a ruler : प्रधानमन्त्रिणां सभा.
Ph. *c. minister* : मुख्यमन्त्रिन् (m.). IV. A
room for c. council : इन्द्रकम् (?) .

CABLE : पोतबन्धनाय स्थूलः शानरज्जुः, लौहशृङ्गलो वा ;
पोतबन्धनी (?) .

CABMAN : (1) प्रवहणवाहकः ; (2) यानवाही : v.
Charioteer.

CABRIOLET : चतुश्चक्रविशिष्टः सपिधानो लघुरथविशेषः .

CACHINATION : (1) अट्टहासः ; (2) प्रहसनम् ; (3)
आच्छुरितम् .

CACKLE (v.) : (1) नदति (नद्, c. 1.) ; (2) रौति
(रु, c. 2).

CACKLE, CACKLING (subs.) : नादः, c. of the geese
हंसनादः : v. Noise.

CACOPHONOUS : श्रुतिकट्ट (mfn.), Kav. vii. 2. :
v. Harsh, discordant.

CACOPHONY : श्रुतिकट्टता.

CADAVEROUS : v. Ghastly, pale.

CADENCE : I. Lit. : v. Fall. II. Musical :
(1) स्वरसंक्रमः (= modulation of voice), Mr.
iii. 5. ; (2) स्वरावरोहः (= fall of voice.),
M.n. ; (3) विरामः (= pause).

CADET : I. A younger brother : अनुजः . II.
A younger son : कनिष्ठपुत्रः . III. In the
army : *काशितः .

CAESURA : *विच्छेदः .

CAGE : (subs.) : I. For animals : (1) पिङ्गरम् ;
(2) पञ्जरम् ; (3) कीर्तसः . II. For men : v. Prison.

CAGE (v.t.) : पिङ्गरे निबन्धितः (बन्ध्, c. 7.) : v. To
confine.

CAIRN : (1) उपसरातिः ; (2) पाषाणचित्तिः ; and
sim. comp. s.

CAITIFF : कलः : v. Knave.

CAJOLE (v.t.) : लासयति (लल, c. 10.) : v. To
deceive.

CAJOLER : लासिन् (f. नी) (†) : v. Deceiver,
flatterer.

CAJOLERY : लालनम् : v. Flattery, deception.

CAKE (subs.) : I. An article of food : (1)
पिष्टकः ; (2) पृष्ः. II. A cake-like mass : पिष्टः.

CAKE (v.i.) : पिष्टीभवति (भृ, c. 1.).

CALAMINE : धातुविशेषः ; *कलमिनम्.

CALAMITOUS : (1) विपन्नः (ज्ञा, ज्ञ) ; (2) विपद्ग्रस्तः
(स्ता, स्त) ; (3) आपदुपेतः (ता, त) ; (4) व्यसनोपेतः
(ता, त) : v. Unfortunate. Ph. 'c. condition'
विपद्ग्रा.

CALAMITY : (1) विपद् ; (2) आपद् (f.) ; (3)
विपत्तिः ; (4) व्यसनम् (rare) ; (5) उपद्रवः (=public
c.) : v. Misfortune.

CALCINATION : (1) गारणम् ; (2) आतञ्जनम् ; (3)
प्रतीबापः.

CALCINE : (1) गारयति (c. of गृ) ; (2) आतञ्जयति
(c. of तञ्ज्).

CALCIUM : *चूर्णसारः.

CALCULATE : (1) गणयति (to count, reckon :
q.v.) ; (2) निरूपयति (=to ascertain), c. a
day suited for our departure निरूपयतां तावदस्माकं
प्रस्थानयोग्यदिवसः, Mu. iv. C.d. : i.e. adapted :
v. To fit, suit.

CALCULATION : (1) गणना ; (2) निरूपणम् (=ascertain-
ment), c. of time कालनिरूपणम्, Su.

CALCULATOR : (1) गणकः ; (2) निरूपकः (=one
who ascertains).

CALCULOSE : (1) अश्मरः (री, रं) ; (2) शार्करः
(री, रं).

CALCULUS : (1) *सूक्ष्ममानगणितम् (=differential
c.) ; (2) *समाहारगणितम् (=integral c.).

CALDRON : (1) कटाहः ; (2) पिठरः : v. Boiler.

CALENDAR : I. An almanac : पञ्जिका. II. A
list : q.v.

CALENDAR (subs.) : *चक्रयन्त्रम्, Williams.

CALENDER (v.t.) : *चक्रयन्त्रेण रुद्धनीकरोति (nomi.).

CALENDS : रोमकीयमासस्य प्रथमदिवसम्.

CALENTURE : व्यामोहः (Lit. and Fig.).

CALF : I. The young of the cow : (1) बल्लः ;
(2) गोवत्सः or वेनुवत्सः ; (3) तथिकः (=a newly
born c.), A. A she-c. two years old दिहायनी.

II. A dolt, blockhead : q.v. III. The c.
of the leg : जङ्घाया मांसलः पञ्चाङ्गामः.

CALIBRE : Ph. : the c. (of a tube, etc.) :
मुखस्य or छिद्रस्य परिमाणम् ; of small c. क्षुद्रमुखविशिष्टः
(?) ; a man of small c. क्षुद्रबुद्धिः.

CALICO : कार्पासभेदः.

CALIGRAPHY : v. Penmanship.

CALK (v.t.) : जलप्रवेशनिरोधाय नौकायाः फलकसन्धि-
च्छिद्राणि जीर्णवस्त्रकण्ठैः पूरयति (c. of पू).

CALKER : जीर्णवस्त्रकण्ठैर्नौकायाः फलकसन्धिच्छिद्रपूरकः.

CALL (v.t.) : I. To summon : (1) ह्वयति, आ-
(ह्वे, c. 1.), I will c. and ask my mistress
गृहिणीमाह्वय पृच्छामि, Mr. i. ; (2) शब्दायते (nomi.)
(=c. aloud), c. Maitreya मैत्रेयं तावत् शब्दायस्व,
Mr. iv. ; (3) आकारयति (c. of कृ) (rare) ;
(4) निमन्त्रयति (मन्त्र्, c. 10.) (=invite : q.v.).

II. To address by a particular name :
(1) आह्वयति, c. ed her by the name Pārvali तां
पार्वतीति नाम्ना जुहाव, Ku. i. 26. ; (2) नाम्ना or
संज्ञया or आख्याया अभिधाति (धा, c. 3.) : "c. a spade
a spade" यो यद्रूपस्तं तद्रूपमभिधेहि. III. To name,
designate : (1) वक्ति (वच्, c. 2.), भाषते (भाष्,
c. 1.), etc. (=to speak : q.v.), you are c. ed
'mountainlifter' तुलितभूषुदुच्यसे Si. xv. 30. ; (2)
उदाहरति (हृ, c. 1.), c. ed Dasharatha दशरथ
इत्युदाहृतः, B. i. 1. ; (3) अप-दिशति, व्यप-, (दिश,
c. 1.), Si. xv. 28. Ph. c. to mind मनसि
करोति ; c. ed Rik, Yajus and Sāman ऋग्यजुःसाम-
संज्ञकाः, S. p. ; c. ed Tāraka तारकसंज्ञितः, Ku.

CALL BACK : v. To recall, revoke, retract.

CALL FOR : To demand, require.

CALL FORTH : आह्वयति (ह्वे, c. 1.) (Lit. and Fig.).

CALL IN : I. To collect, as debts : v. To
collect. II. To invite, as friends आह्वयति,
सम्.

CALL OFF : i.e. to divert : q.v.

CALL OUT : v. To recite.

CALL ON or UPON : I. To implore : q.v. II.
To invoke : q.v. III. To pay a short visit,

c. ed on me वां द्रष्टुमाजगाम (after Mu.); *c. on him* तं द्रष्टुं गच्छ.

CALL TO : शब्दायते : v. Call (I).

CALL (subs.) : I. A vocal address : आह्वानम्.

Ph. "*c. of the house*" *समासदां नामपाठः. II.

Demand, requisition : q.v. III. A pipe or whistle : q.v. *To make or give or pay a c.* : v. Call on (III.).

CALLING : I. Lit. : आह्वानम्. II. Vocation : q.v. : इतिः.

CALLOSIETY : I. Lit. : (1) क्लिप्तः ; (2) कदरः (?).

II. Fig. : hard-heartedness, insensibility : (1) काठिन्यम् ; (2) कठोरता.

CALLOUS : I. Lit. : (1) मृतः (ता, तं) (?) ; (2) कठिनः (ना, नं) (=hard : q.v.). II. Fig. : hard-hearted : q.v. : कठिनः (ना, नं).

CALLOUSNESS : (1) काठिन्यम् ; (2) कठोरता : v. Insensibility.

CALLOW : (1) पक्ष्मीनः (ना, नं) ; (2) बीतपक्ष्मः (क्षा, क्षं) ; and sim. comp. s.

CALM (adj.) : (1) शान्तः, प्र-, (न्ता, न्तं), *O, what a c. and beautiful morning* अहो प्रशान्तरमणीयता प्रमातव्य ; *c. and solemn place* प्रशान्तगम्भीरभूमिः, Vi. ; *c. countenance* शान्ताकारः, Ma. ; (2) निष्कम्पः (स्या, म्यं), निश्चलः (ला, लं) etc. (- without motion : as a sea), *like the c. ocean on a c. day* निवातनिष्कम्पमिवापगापतिम्, Ki. ; *the sea became very c. with unruffled water* निभृतोऽमवदत्यर्थं समुद्रः स्तिमितोदकः. V.p. ; (3) निर्वातः (ता, तं), etc. (=without wind : as a c. place), V. ; (4) अनुत्तरङ्गः (f. ज्वा) etc. (=not wavy : as a river) ; (5) अनुन्धः (f. न्धा), etc. (=not agitated), *To be c.* : शाम्यति, प्र-, (शम्, c. 4.), Ku.

CALM (subs.) : I. As opposed to storm : निवातः or निर्वातः. II. Calmness, tranquillity : q.v.

CALM (v.t.) : (1) शमयति, प्र-, (c. of शम्), *to c. a tempest* चण्डबातं शमयति ; (2) शान्तवति or शान्तवति, अभि-, उप-, परि-, (शान्त्य or शान्त्य c. 10.), *to c. the son of wind (Bhima)* मस्तः सुतमुप-शान्तवयितुम्, Ki. ii. 25 : v. To quiet.

CALMLY : I. Gently : q.v. II. Quietly, patiently : q.v.

CALMNESS : (1) शान्तिः or शमः ; (2) प्रशान्तिः or प्रशमः ; (3) अक्षोभः and sim. comp.s (=absence of agitation) ; (4) better by adj. *c. of mind* : (1) चैर्वैम्, Ki. xiv. 1 (2) निर्विकारचित्तत्वम्, M.n.

CALOMEL : *वीतहरितपारदः ; शुद्धपारदः.

CALORIC : तापः.

CALORIFIC : तापनः (नी, नं) or तापकः (का, कं).

CALTROP : I. A thistle : गोक्षुरः. II. A military instrument : *चतुःशूलम् ; अश्वारोहाणां गति-निरोधाय युद्धयन्त्रविशेषः.

CALUMNIATE : परिवदति (वद्, c. 1.), *c.s in my presence (my) friend the king of Anga* परिवदति समक्षं मित्रमहाधिराजम्, Ve. v. : v. To slander, detract, revile.

CALUMNIATION : परिवदः : v. Calumny.

CALUMNIATOR : परिवदकः or परिवदोः v. Slanderer, reviler.

CALUMNIOUS : परिवदिन् (f. नी) : v. Slanderous.

CALUMNIOUSLY : (1) गुणापवादेन ; (2) अभूतमासज्य (=falsely) ; (3) असूया (=detractingly).

CALUMNY : (1) परिवदः, *not before acquainted with c.s* परिवदादगोचरमयातपूर्वः (र्वा, वं), Ki. ; (2) परिमाषणम् (rare) ; (3) पिशुनवाक्यम् (=evil speech) : v. Slander, detraction.

CALVE : वल्त्तं लुते, प्र-, (लू, c. 2.) : v. To beget.

CALVINISM : *केल्विनमतं or केल्विनस्य मतम्.

CALVINIST : *केल्विनमतावलम्बिन् (f. नी).

CALYX : *दलकोषः ; पुष्पदलावरणम्.

CAMBRIC : *किम्ब्रिकम् ; सूक्ष्मपटविशेषः.

CAMEL : (1) उष्ट्रः ; (2) क्रमेलकः ; (3) द्विकुन्द (m.) (rare). *A young c.* : कर्म, *A she-c.* : उष्ट्री.

CAMELOPARD : दीर्घग्रीवः (?) ; उष्ट्रजातीयश्चित्रितो जन्तुविशेषः.

CAMEO : *कामोपलः.

CAMERA OBSCURA : *प्रतिबिम्बग्राहको यन्त्रविशेषः, प्रतिबिम्बग्राहिणी.

CAMP (subs.) : (1) शिविरम् ; (2) कटकः, *To pitch a c.* : स्कन्धावारं निवेशयति (c. of विश्), Ka.

CAMP (v.) : v. To encamp.

CAMPAIGN : I. An open tract : (1) समभूमिः ; (2) केदारमततिथ्यवृद्धगुल्मादिषर्जिता भूमिः, Ka. II.

The time that an army keeps the field :
विग्रहकालः (?) and sim. comp.s.

CAMPOR : (1) कर्पूर (mn.) ; (2) सितान्नः, A. ;
(3) हिमबालुका, A. (4) धनसारः, A.

CAMPORATED : कर्पूरवासितः (ता, तं).

CAN (subs.) : (1) चषक (mn.) ; (2) कंस (mn.).

CAN (v.) ; (1) शक्नोति (शक्, c. 5.), *Menā could not restrain (her) from the undertaking* शशाक मेना न नियन्तुमुद्यमात्, Ku. v. 5. ; c. *not be made to accept the ministry of Chandragupta* वृषलस्य साचिष्यं ग्राहयितुं न शक्यते, Mu. ; (2) प्रभवति (भू, c. 1.), *an enemy c. not conquer then* प्रभवति न तदा परो विजेतुम्, Ki. x. 35. ; (3) ईष्ये (ईश्, c. 2.), *who c. move a good man* सुजनं जनाश्चलयितुं क ईशते, Si. xv. 40. ; (4) पारयति (पृ, c. 10.), *nor c. we say that it is our friend's fault* सखिगामी दोष इति व्यवसाययितुमपि न पारयामः, Sa. iv. ; (5) क्षमते (क्षम्, c. 1.), N. xiv. 16. ; (6) समर्थः (र्थ, र्थ) or शक्तः (क्ता, क्त) or क्षमः (मा, मं) भवति (often understood). N.B. (a) Do not use 2 and 3 in the pass. ; (b) *could* can also be idiomatically expressed by निषिलिङ् : I. c. *deprive even Śiva of his fortitude* कुर्यां हरस्यापि पिनाकपाणेर्धैर्यं च्युतिम्, Ku. iii. 10. ; (c) *cannot be*—is best expressed by part. adj. s—तस्य, अनीय and य ; *what cannot be accomplished or cured* असाध्यः (ध्या, ध्य) ; *what cannot be measured* अपरिमयः (या, य) ; (d) *cannot but*—is expressed by अवश्य or circumlo. : *I cannot but remark* मयावश्यं वक्तव्यम् ; *I cannot but weep* रोदनं निवारयितुं न शक्नोमि.

CANAL : (1) कुल्या ; (2) प्रणाली ; (3) उपकुल्या.

CANARY BIRD : पीतवर्णः पक्षिविशेषः.

CANCEL : I. To erase, obliterate : कुण्डलनां तनोति (तन्, c. 8.) (with gen.) (properly by the circular mark prevalent among Hindus), N. II. To annul=destroy ; लुप्यति, अव-, वि-, (लुप्, c. 6.) (?). III. To strike out common factors : अपवर्तयति (c. of वृत्), Li. IV. To enclose : q.v.

CANCELLATION : I. Erasing : कुण्डलनाक्रिया. II. Annulment : अवलोपः (?). III. Striking out common factors : अपवर्तनम्.

CANCER : I. One of the signs of the zodiac : (1) कर्कटः ; (2) ककः (rare). II. A disease : कर्कटरोगः.

CANGEROUS : i.e. affected with cancer : *कर्कट्रोगाक्रान्तः (न्ता, न्तं) and sim. comp.s

CANDELABRUM : *प्रदीपपादपः ; कौमुदीवृक्षाः.

CANDID : I. White : विशदः (दा, दं). II. Fair, frank, sincere : q.v. : (1) न्याय्यः (व्या, व्य) (=fair) ; (2) स्फुटभाषिन् (f. जी) (=frank) ; (3) निष्कपटः (टा, टं) (sincere).

CANDIDATE : (1) आकाङ्क्षिन् (f. जी) ; (2) अर्धिनः, प्र-, (f. जी), c. *for poetic fame* कवियशःप्राप्तौ, R.

CANDIDLY : (1) स्फुटम् (=frankly) ; (2) निष्कपटम् or निर्व्याजम् (without any trick).

CANDIED : *शर्करितः (ता, तं), c. *sugar* : v. Candy.

CANDLE : *वर्तिः, wax c. *सिक्थवर्तिः.

CANDLEMAS : *दीपान्विता (properly a Hindu festival).

CANDLESTICK : दीपाधारः.

CANDOUR : निष्कापट्यम् : v. Frankness, ingenuousness.

CANDY : (1) माक्षिकशर्करा ; (2) खण्डः ; (3) खण्डमोदकः.

CANE (subs.) : I. The rattan : q.v. : वेतसः. II. A stick : वेज्र or वेज्रयष्टिः, A *seat made of c.* वेज्रासनम् : v. Also Sugar-cane, bamboo, reed.

CANE (v.t.) : (1) वेज्राघातं करोति ; (2) वेज्रेण हन्ति, आ-, (हन्, c. 2.)

CANINE : expressed by comp. of words under Dog : c. tail श्वपुच्छम्. Ph. c. *teeth* अग्रदन्ताः (?).

CANISTER : (1) फेदकः (?) ; (2) पात्रम् (=any vessel).

CANKER (subs.) : I. Cancer : *कर्कटरोगः. II. A disease of plants : कीटाः (m. pl.) III. Fig. : कालः. IV. Caterpillar : q.v. V. The dog-rose : q.v.

CANKER (v.) : v. To corrode, corrupt.

CANKERWORM : शुककीटः : v. Caterpillar.

CANNIBAL : नृशुङ्ग (m. f. n.), B. xii. 17., and sim. comp.s.

CANNIBALISM : I. Lit : नृभोजनम् : to practise c.

मनुष्यमांसं खादति (खाद्, c. 1.), अति (अद्, c. 2.), etc. II. Fig. : (1) नृसंज्ञा ; (2) जिवांशुता.
CANNON : *कामानः. *To load a c.* *गुल्लिभिः कामानं पूरयति (पूर, c. 10.).
CANNONADE (subs.) : *कामानगोलप्रक्षेपणम्.
CANNONADE (v.t.) : *कामानगोलेः मृदाति (मृद्, c. 9.) or मघ्नाति (मन्द्, c. 9.).
CANNON-BALL : *कामानगोलः ; कामानगुल्लिः ; अयो-गोलः.
CANNON-SHOT : I. Cannon-ball : q.v. II. Its range : Ph. *the fleet got out of c.* *रज-पोतावलिः कामानगोलविषयमतिचक्राम्.
CANOE : नौः or नौका : v. Boat.
CANON : I. A rule : (1) विधिः ; (2) व्यवस्था. C. -law : *पोष-प्रचारितधर्मसंहिता. II. An ecclesiastical dignitary : धर्मोपासकविशेषः.
CANONNESS : धर्मोपासिका (?).
CANONICAL : (1) वैधः (धी, धं) ; (2) वैधिकः (की, कं), c.s. : याजकवेशः.
CANOPY : (1) वितानम् ; (2) चन्द्रातपः ; (3) उल्लोचः.
CANOROUS : (1) मधुरः (रा, रं) (of songs, etc.) ; (2) मधुरभाषिन् (f. नी). (of men, etc.) : v. Melodious.
CANT (subs.) : *अपभाषा, "c. word" : *अपशब्दः. q.v. Canting (adj.) : दाम्भिकः (की, कं).
CAN'T=cannot :
CANTEEN, CANTINE : मद्यमाण्डपम्.
CANTER (v.i.) : अर्धपुलायितेन गच्छति (गम्, c. 1.) or चलति (चल्, c. 1.).
CANTER (subs.) : अर्धपुलायितम्, Si. v. 10.
CANTHARIDES : गोमयौल्याजातीयकीटभेदः.
CANTICLE : I. Of the Bible : *गीतकाण्डः. II. A canto : q.v.
CANTLE, CANTLET : खण्डम् : v. Piece.
CANTO : Of a poem : सर्गः : v. Book.
CANTON (subs.) : प्रदेशः : v. Province.
CANTONMENT : निवेशः, *military c.* सेनानिवेशः : v. Quarters.
CANVAS : I. A coarse cloth : शाणम्, c. bag शाण-पुटम्. II. Sails : q.v. : वातवसनानि (n. pl.) (?). III. Cloth for painting : पटम्, D.
CANVASS (v.) : I. To solicit for votes : प्रार्थयते (अर्थ, c. 10.) or याचते (याच्, c. 1) II. To sift,

examine : q.v. परीक्षते (ईक्ष्, c. 1.) III. To discuss : q.v. : विचारयति (c. of चर्).
CANVASS, CANVASSING (subs.) : I. Inspection : q.v. : परीक्षा. II. Discussion : q.v. : विचारः. III. Solicitation for votes : *मतप्रार्थना or simply प्रार्थना (when the context determines the meaning).
CANVASSER : I. One who solicits votes : *मतप्रार्थकः. II. Examiner : q.v. : परीक्षकः.
CAP : शिरस्कम् (gen. term). "C. of fools" मूर्ख-चूडामणिः.
CAPABILITY : (1) शक्तिः ; (2) क्षमता ; (3) सामर्थ्यम्.
CAPABLE : (1) शक्तः (का, कं), *with c. friends* शक्तैः सुहृद्भिः, B. ; *c. of this work* अस्त्य कर्मणः शक्तः Ve. iii. ; (2) समर्थः (र्था, र्थं), *c. of meeting* परिसरण-समर्थः, Vi. ; (3) क्षमः (मा, मं), *c. of disordering* विप्रकृतु* क्षमः, Vi. N.B. Note the construction of these words ; (4) शक्यः (क्या, क्यं) (in the passive sense) : *c. of being counteracted* समाधातुं शक्यः, Vi. *Be c.* : v. Able, be-.
CAPACIOUS : i.e. spacious, large : q.v. (1) विशालः (ला, लं) (in breadth) ; (2) विपुलः (ला, लं) (in depth) ; (3) बहुग्रहः (हा, हं) (rare).
CAPACIOUSNESS : (1) विशालता ; (2) विपुलता : v. Largeness.
CAPACITATE : v. To enable.
CAPACITY : I. Lit. : (1) धारणशक्तिः ; (2) ग्रहण-सामर्थ्यम् ; (3) better by circumlo. : v. Extent. Ph. *a measure of c.* प्रतीमानम्, M. II. Mental c. : ग्रहणसामर्थ्यम्, *c. for all knowledge* अशेषविद्या-ग्रहणसामर्थ्यम्, K. III. Ability : q.v. : शक्तिः, *to the extent of one's c.* यथाशक्ति. IV. Outward condition : रूपम्, *in the c. of a cook* स्वरूपेण or सहो भूत्वा. V. Legal c. : क्षमता (?). VI. In geo. : गर्भफलम्, Li.
CAP-A-PIE : आपादमस्तकम्, सर्वाङ्ग- in comp.
CAPARISON : I. (subs.) : कुपः : v. Trappings. II. Verb : कुपेन मण्डयति, etc. ; *saw Indrāyudha c. ed with red cloth* अश्वेनाश्वलङ्कारेणालङ्कृतमिन्द्रायुध-धमद्राक्षीत्, K. C. ed : विभूषितः (ता, तं). N. i. 57.
CAPE : I. A promontory : *प्रलम्बः. II. For the shoulders : *स्कन्धचन्द्रः.

CAPER (v.) : कूर्दति, -ते (कूर्द, c. 1.), Ha. : v. To frisk.

CAPER (subs.) : I. For pickling : मुकुलविशेषः : *कफरी. II. A skip, jump : q.v. To cut c.s : कृ(कु)र्दति, -ते (कूर्द or कूर्द, c. 1.).

CAPILLARY : I. (subs.); सूक्ष्मनाडीविशेषः ; संयोगिनी. II. Adj. : expr. by tat. comp.

CAPITAL (adj.) : I. Chief, principal : q.v. II. Excellent : q.v. Ph. c. letter *बृहदक्षरम् ; c. punishment प्राणदण्डः ; c. offence *प्राणदण्डाहो-
स्यराधः.

CAPITAL (subs.) : I. Of a column : चूडा (?). II. Of a country : राजधानी, c. of the king Bhima मीमभूमिपतिराजधानी, N. vi. 1. Ph. : the city named Puspapura (Patna) the c. of Magadha (Behar) *मगधदेशोत्तरीभूता पुष्पपुरी नाम नगरी, D. III. A c. letter ; *बृहदक्षरम्. IV. Stock, principal q.v. : (1) मूलम् ; (2) मूल-
जनम्.

CAPITALIST : Perh. मूलवत् (f. ती). Great c. स्कीत-
सारधनः (ना, न) D.

CAPITALLY : v. Chiefly. Ph. : to punish c. प्राणम् दण्डयति.

CAPITATION : Ph. c. tax : v. Poll-tax.

CAPITOL : *रोमनगरस्त्रुपितारदेवालयः.

CAPITULATE : शत्रुवशं स्वीकरोति, शत्रुहस्ते पुरं or दुर्गम्
वर्षयति (c. of शत्रु).

CAPITULATION : Ph. they agreed to a c. on these
conditions एतैर्नियमैः पुरं or दुर्गमर्षयितुमभ्युपगम्युः : v. To capitulate.

CAPON : i.e. castrated cock : हतमुष्ककुम्भजुडः and
sim. comp.s.

CAPRICE : (1) कामचारः (anything done accor-
ding to one's fancy), this is c. of fortune हैवत्यात्र
कामचारः, Mu. ii. ; (2) चाञ्चल्यम् (=fickleness :
q.v.).

CAPRICIOUS : (1) कामचारिन् (f. नी) (doing
according to one's fancy) ; (2) चाञ्चलः (बा, ल)
(=fickle, unsteady : q.v.).

CAPRICIOUSLY : v. Whimsically.

CAPRICIOUSNESS : (1) कामचारिता ; (2) चाञ्चल्यम्
(=fickleness : q.v.).

CAPRICORN : मकरः or मकरराशिः.

CAPRICUM : रक्तमरीचः ; रक्तमरीचकता.

CAPSTAN : मारोत्तोलनयन्त्रम्.

CAPSULAR : कोशाकारः (रा, र) (?).

CAPSULE : (1) बीजकोशः(वः), Bha ; (2) कणिका,
Bha.

CAPTAIN : I. A chief : q.v. : अध्यक्षः. II. A
military officer : *गुल्मपतिः or (in gen. sense)
सैन्याध्यक्षः or सेनानीः. III. A naval officer :
पोताध्यक्षः or पोतनायकः. IV. A master of the
military art : v. General.

CAPTAINEY OR CAPTAINSHIP : (1) गुल्मपतिपदम्
(military) ; (2) पोताध्यक्षपदम् (naval).

CAPTION : v. Apprehension.

CAPTIOUS : I. Disposed to find fault : (1)
दोषैकच्छ (mf.) ; (2) पुरोमागिन् (f. नी) ; (3) दोष-
प्राहिन् (f. नी). II. Peevish, perverse : q.v.
III. Insidious, troublesome : q.v.

CAPTIOUSLY : v. Peevishly, insidiously.

CAPTIOUSNESS : v. Censoriousness, peevish-
ness.

CAPTIVATE (v.t.) : I. To enslave : वशीकरोति,
c.d by her good qualities तद्गुणैः वशीकृतः, D. II.
To charm : q.v. : हरति (ह, c. 1.), c.d the
eyes, as well as the minds, of all creatures जहार
सर्वभूतानां चक्षुषि च मनसि च, Mah. C. ing : मनोहरः
(रा, र) : v. Charming, fascinating.

CAPTIVE (subs.) : बन्दी or बन्दि (f.), will bring
back fortune as a c. मियं बन्दीमिव प्रत्यानेष्यति, Mu.
ii. 52. : v. Prisoner.

CAPTIVE (adj.) : (1) बन्दीकृतः (ता, त), made
c. by the enemies of gods बन्दीकृता विष्णुशत्रुभिः,
V. ; (2) बन्दिः, c. women बन्दिस्त्रियः, Vi. vii.

CAPTIVITY : बन्दित्वम् : v. Slavery, subjection.

CAPTOR : (1) ग्राहकः ; (2) जेता (= victor, con-
queror : q.v.).

CAPTURE (v.) गृह्णाति (ग्रह्, c. 9.), and was c.d by
Chandaoarman जगुहे च चण्डवर्मना, D. i. ; newly
c.d नवग्रहः (हा, ह), K. : v. To take.

CAPTURE (subs.) : I. Seizure : q.v. : ग्रहः,
-वम्, c. of cattle गोग्रहः, Mah. II. Booty, prize :
q.v.

CAPUCHIN : I. A monk ; व्रतिविशेषः. II. A
monkey : वानरविशेषः.

CAR : रथः, *procession of the c. of Jagannātha* रथ-
बाजा : v. Chariot.

CARAT : I. A weight रत्निका (properly about
half a c.), K. b. II. A 24th part, in
measuring the fineness of gold : expr.
by circumlo. : *this is 18 c. gold* *अस्य पादत्रयं
स्वर्णम्.

CARAVAN : सङ्घः, *c. of pilgrims* यात्रिकसङ्घः ; *c. of
merchants* वणिजगणः, Mal.

CARAVANSARY, CARAVANSERA : पयिकाग्रमः.

CARAWAY : (1) अजमोहा ; (2) उग्रगन्धा.

CARBINE or CARABINE : *लघुबन्दुकः.

CARBINEER or CARABINEER : *लघुबन्दुकधृष्टधारः.

CARBON : *अक्षारसारः.

CARBONIC : *अक्षारसारजः (जा, जं).

CARBUNCLE : I. A tumour : विस्फोटः. II. A
gem : पद्मरागः.

CARCASS : (1) शव (mn.) ; (2) मृतशरीरम् ; (3)
कुण्ठ (mn.) (rare).

CARD (subs.) : I. A playing c. : *तासम्, *to play
with c.s* *तासैः क्रीडति ; *knave of c.s* : *दासः.
Diamond, heart, club and spade (of cards) *रत्नं,
पीतं, श्यामं, कृष्णम्. II. A visiting c. *नामपत्रम्.
III. A paper on which the points of a
compass are marked : *दिग्भागपत्रम्. IV. An
instrument for combing wool : उर्जामार्जनी.

CARD (v.t.) : v. To comb, cleanse.

CARDAMOM : (1) एला, (2) कोरन्ती (small c.) ;
(3) चन्द्रबाला (large c.) ; (4) निष्कुटिः (large c.)
(rare). C. -plant : एलालता, R.

CARDER : Of wool : उर्जामार्जकः.

CARDIAC : I. (adj.) : दीपनः (जा, नं), Śr. II.
(subs.) : दीपनम्.

CARDINAL (subs.) : *रोमकर्मनिषन्ता. C. ship, c.
ate : *रोमकर्मनियन्त्रणम् : *कार्डिनालपदवी.

CARDINAL (adj.) : i.e. chief, principal : c.
virtue परमधर्मः. Ph. c. number एकादशिका ; c.
points *प्रधानबिन्दवः (m. pl.).

CARE (subs.) : I. Anxiety : q.v. : चिन्ता, *free
from c. about you* स्ववि वीतचिन्ता, Sa. iv. Ph. :
I am now free from c. लब्धमिदानीं स्वास्थ्यम्, Sa.
iv. II. The object of care : चिन्ता, *a
daughter born in this world is a great c.* पुत्रीति

जाता महतीह चिन्ता, P. i. 5. III. Caution,
attention (1) वक्तुः, प्र- (=diligence), *although
(I) was brought up with c.* प्रवृत्तसंवरितोऽपि, D.
iv. ; (2) अग्रमादः (carefulness) ; (3) आदरः
(of treatment), *display c. in the service of
Rishis* ऋषिजनपरिचर्यासु दक्षितादरा मव, K. IV.
Charge, oversight : (1) रक्षा (=watching
over), (*but its*) c. is with you रक्षा युष्मास्त्ववस्थिता,
Ku. ii. 26. ; (2) अवेक्षा (=looking after).

CARE, TAKE : (1) रक्षति (रक्ष्, c. 1.), (= watch
over), *you should t.c. of it at night and Vardha-
mānaka in the day* इदं रक्षितव्यं त्वया रात्रौ वर्धमान-
केनापि दिवा, Mr. i. ; *I t.c. of the house* गृह-
रक्षां करोमि, H. iii. ; (1) लालयति, -ते, (लल्, c.
10.) (of children), *you should t.c. of her as a
child* बालेन लालनीया, K. *Take care*=beware :
q.v. : अग्रमतः (ता, तं) or सावधानः (ना, नं) मव.
CARE (v.) : (1) गणयति (गण्, c. 10.) (=to
reckon), *did not c. what Rāma said* अजीगण-
हाररथं न वाचयम्, B. ii. 53. : *he did not c. all these*
s तान्नाजीगणयत्स्वर्णान्, B. xv. 5. ; *not c. ing even
a straw for their husbands* तृणायापि न गणयित्वा
मर्तुं न, D. ; (2) ईक्षते, etc. (=to look : q.v.)
does not c. for birth or beauty नाभिजनमीक्षते न
रूपमालोकयते, K. ; (3) आद्रियते (द्र, c. 6.) (=to
regard), Ki, xvi. 10.

CAREEN (v.t.) : पार्श्वेन स्थापयति (c. of स्था).

CAREER : I. A race or race-course : q.v. II.
General course of conduct : चरितम्.

CAREFUL : I. Attentive : q.v. (1) अग्रमतः (ता,
तं) ; (2) वीतग्रमादः (दा, दं) ; (3) सावधानः (ना,
नं). II. Anxious : q.v. : (1) सचिन्तः (न्ता,
न्तं) ; (2) चिन्तावद् (f. स्त्री) ; (3) चिन्ताशताकुलः
(ला, लं). C. of or for : (1) चिन्तयति (चिन्त्, c.
10.) ; (2) आद्रियते, K.

CAREFULLY : I. With c. : (1) यत्नेन ; (2)
प्रयत्नतः ; (3) निपुणम्, *searching c.* निपुणमन्विष्य D.
ii ; *to consider c.* निपुणं विचारयति, Mr. II.
Attentively : (1) अग्रमतम् ; (2) अग्रमादेन ; (3)
सावधानेन. III. Anxiously : q.v. : expr. by
adj.

CAREFULNESS : (1) अग्रमादः ; (2) सावधानता ; (3)
चिन्ताकुलता (=anxiety).

CARELESS : I. Inattentive, neglectful : q.v. : प्रमत्तः (ता, तं). *To be c. of* : न चिन्तयति (चिन्त्, c. 10) *or* विभावयति (c. of भू) (with acc.), *is c. even of herself* आत्मात्मपि न विभावयति. II. Said or done without care : प्रमत्त- in comp. III. Free from care : निश्चिन्तः (न्ता, न्तं).

CARELESSLY : (1) प्रमादेन ; (2) सप्रमादम् : (3) प्रमत्तः (ता, तं) ; (4) अनवधानेन .

CARELESSNESS : (1) प्रमादः ; (2) अनवधानम् ; (3) असावधानता ; (4) प्रमत्तता .

CARESS (v.) : परिरमते (रम्, c. 1.) (= to embrace : q.v.) ; (2) क्रीडे करोति (to put in the lap) : v. Also to fondle.

CARESS (subs.) : परिरम्भः (= embrace : q.v.).

CARESSINGLY : वक्षसा परिरम्य (= embracing), Ku. v. 3.

CARET : *मूरकः ; असम्पूर्णलिखितविक्षापनाय 'A' इत्याकारचिह्नम् .

CARGO : expr. by द्रव्यं *or* भाण्डम्, *what is the c. of the boat* किमाण्डपूर्णौ नौः .

CARICATURE (subs.) : उपहास्यचित्रम् (?).

CARICATURE (v.t.) : उपहास्यचित्रं लिखति (लिख्, c. 6.) (?).

CARICATURIST : उपहास्यचित्रकरः (?) ; उपहास्यचित्र-लेखकः (?).

CARIES, CARIOSITY : अस्थिग्रणम् (?).

CARIOUS : प्रणितः (ता, तं) (?).

CARMAN : (1) सारथिः ; (2) रथवाहकः ; (3) शकट-वाहकः (of a cart).

CARMELITE : *कर्मलीययति : .

CARMINATIVE (adj. or subs.) : वातघ्नः *or* वायुघ्नः (घ्नो, घ्नं).

CARMINE (subs.) : A red dye : लाक्षा (?). *Dyed with c.* लाक्षिकः (कौ, कं), S. k.

CARNAGE : कदनम् : v. Slaughter, massacre.

CARNAL : I. Bodily, sensual : q.v. Ph. c. *pleasure* विषयसुखम्. II. Lustful : q.v. Ph. c. *desire* कामः ; c. *knowledge* : संसर्गः .

CARNALITY : (1) विषयासक्तिः (the state) ; (2) विषयोपभोगः (its indulgence) : v. Sensuality.

CARNALLY : Ph. *to know c.* संसृजति (सृज्, c. 6.) ; *or* better by संसर्गः .

CARNATION : I. Flesh colour : मांसवर्णः. II. A flower : रक्तवर्णपुष्पप्रभेदः .

CARNIVAL : *रोमकप्रतिभा मांसोत्सवः .

CARNIVOROUS : (1) मांसभुज् (mfn.) ; (2) आमि-पाशिन् *or* पिशिताशिन् (f. नी) ; (3) क्रम्यादः .

CAROB : शिम्बिभेदः .

CAROL (subs.) : सङ्गीतम् : v. Song.

CAROL (v.) : गायति (गै, c. 1.) : v. To sing.

CAROTID ARTERIES : Prob. मन्थे (f. dual), B.

CAROUSAL, CAROUSE (subs.) : पानगोष्ठीमहोत्सवः *or* sim. पानगोष्ठी, D.

CAROUSE (v.) : (1) अतिशयं पिबति (पा, c. 2.) : (2) प्रभूतमद्यपानं करोति .

CAROUSER : आपापयः, Ha. ; v. Drinker, reveller.

CARP (subs.) : रोहितगातीयमत्स्यप्रभेदः .

CARP AT (v.) : अवक्षिपति (क्षिप्, c. 6.) : v. To censure, to cavil.

CARPENTER : (1) तक्षकः ; (2) त्वष्टृ (m.) ; (3) वर्धकिः ; (4) सूत्रधारः ; (5) तक्षन् (m.)

CARPENTRY : (1) हाक्कर्मन् (n.) K. ; (2) तक्षणम्, *tools of c.* तक्षकसाधनानि (n. pl.)

CARPER : v. Caviller, censorer.

CARPET (subs.) : चित्रास्तरणम् (?). Ph. 'on the c.' : आलोच्यमानः (ना, नं).

CARPET (v.) : चित्रास्तरणैराच्छादयति (छद्, c. 10.) (= to cover : q.v.).

CARPING (adj.) : (1) मिथ्यादोषदर्शिन (f. नी) (?) ; (2) अवक्षेपिन् (f. गो) (?).

CARPING (subs.) : अवक्षेपः : v. Cavil, censure.

CARPINGLY : (1) गुणापवादेन ; (2) असूयया .

CARRIAGE : I. Conveyance : वाहनम्. II. A vehicle : (1) यानम् (most gen. term), *drives in a c. and four* चतुरथवाहनेन यानेन चलति ; (2) रथः (spec. a war-chariot), *a c. road* रथ्या ; (3) स्यन्दनः (= a chariot) ; (4) पुष्परथः (= a pleasure-car) ; (5) कर्णारथः ; (6) प्रबहणम् (= a light covered car for ladies). III. Gesture, conduct, deportment : q.v. व्यवहारः . IV. Management : q.v. : निर्वाहः .

CARRIAGE-MAKER : रथकारः .

CARRIER : (1) वाहकः ; (2) वाहिन् (m.) : (3) बोदा. *Message c.* : सन्देशहरः . *Common c.* : साधारण-द्रव्यवाहकः (?).

CARRION : कुम्पः, *c. eater* : कौम्पः.

CARROT : (1) गर्जरम् ; (2) पीतकन्दम् ; (3) पिण्ड-
मूलकम्.

CARRY : I. To convey : q.v. वहति, उद्-, (वह्, c. 1.), *c. ing him also on his shoulders* तमपि स्कन्धेनोदृष्ट्वा, D. vi. ; *c. ing these two* (i.e. the name Kshatriya and his bow) वहन् द्वयीम्, Ki. iii. 48. II. To urge, impel : q.v. III. To transfer : नयति (नी, c. 1.) IV. To accomplish : q.v. V. To carry one's self : v. To behave. VI. To exhibit : (1) वहति ; (2) expr. by gen. with अस्ति, *it c.s no weight* अत्य गौरवं नास्ति (?). VII. *To c. town or fort* : हस्तगतः (ता, तं) करोति. Ph. : *to c. coals to Newcastle* कुबेराय धनं ददाति (?).

CARRY AWAY : (1) अपवहति ; (2) नयति (नी, c. 1.) (=to take). Ph. : *(your) heart about to be c.ed away* अपह्रियमानं हृदयम्, K.

CARRY BACK : v. To take back.

CARRY OFF : I. Lit. : अपवहति. II. Fig. : हरति (हृ, c. 1.), *let him c. the ensign of triumph* *स हरतु सुमगपताकम्, D. ii.

CARRY ON : I. To manage : q.v. : करोति (=to do, to perform : q.v.). II. To promote : q.v. : उन्नयति (नी, c. 1.).

CARRY OUT : i.e. to accomplish, effect : q.v. : निर्वाहयति (c. of वह्).

CARRY OVER : v. To carry.

CARRY ROUND : परिवहति (?) गृहाद्गृहं (house to house) or हस्ताद्हस्तान्तरं (from hand to hand) नयति (नी, c. 1.).

CARRY THROUGH : (1) लङ्घयति (लङ्, c. 10.) (with abl. or ins. of the cause) ; (2) पारं नयति (नी, c. 1.), *may God c. you through all difficulties* : *ईश्वरप्रसादद्वयसर्वकुच्छ्राणि लङ्घय or त्वामिश्रः सर्वकुच्छ्राणां पारं नयतु.

CART (subs.) : (1) शकटः, *a. toy c.* शकटिका ; (2) अनस् (n.) (rare).

CART (v.t.) : शकटेन वहति (वह्, c. 1.) : v. To carry.

CARTAGE : शकटयुक्तम्.

CART-HORSE : शकटी or शकटीनोऽश्वः, etc. : v. Horse.

CART-LOAD : (1) शकटीनः ; (2) better by circum. *five c.s of things* पञ्चशकटपूर्णानि द्रव्याणि.

CARTE-BLANCHE : Ph. *I have c. to go there* स्वेच्छया गन्तुमनुमतोऽस्मि.

CARTEL : I. An agreement for the exchange of prisoners : नियमः. II. A challenge to single combat : द्वन्द्वयुद्धाय समाह्वानम्.

CARTER : (1) शकटवाहकः ; (2) शकटवाहिन (m.).

CARTILAGE : तर्णास्त्रि (n.), Sr.

CARTILAGINOUS : तर्णास्त्रिमयः (यी, यं) (?), Williams.

CARTOON : v. Sketch.

CARTOUCH : I. A cartridge-box : q.v. II. An architectural ornament : *पुटः.

CARTRIDGE : *चूर्णकोषः ; युटिः, C. -box : *चूर्णकोष-पेटिका. *c. -paper* : शकटकागजविशेषः.

CARVE : I. To cut artistically : expr. by उत्कीर्णः (र्ण, र्णं) (हृ, c. 6.), छुरितः (ता, तं) (छुर, c. 6.), or उद्-लिखितः (ता, तं) (लिख्, c. 6.) ; *whose borders are c.d with flowers* कुसुमलवञ्चुरितपर्यन्तः (न्ता, न्तं), D. ii. : *whose borders are c.d with plants* पर्यन्तलिखितलतः (ता, तं), K. Ph. *to c. out of* कल्पयति : v. To make ; *c.d work* कारकर्मन् (n.) (?). II. To cut (of meat) (फालिकाभिः) कृन्तति (कृद्, c. 6.) (?).

CARVER : I. A sculptor : (1) कारः (र्) ; (2) तक्षकः (?). II. A carving knife : *कृन्तनी.

CARVING (subs.) : कारकर्मन् (n.) (?) ; (2) तक्षणी (?)

CARVING-KNIFE : *कृन्तनी.

CASCADE : प्रपातः : v. Cataract. (I)

CASE (subs.) : I. A covering or box : q.v. : आवारः, *watch -c.* *कालमापावारः ; *printing c.* *मुद्राचिह्नावारः. II. A box : q.v. III. State, condition : q.v. IV. Matter, circumstance : q.v. : अर्थः, *represented the c. to Chandavarman* तमर्थं चण्डवर्मणे निवेदयाचक्रुः, D. i. Ph. : *in c.* यदि (with विधिलिङ्) v. If ; *this being the c.* एवं सति ; *in all c.s* सर्वत्र ; *in this c.* अत्र ; *in fever c.s* उषरातानाम् (Lit., of those suffering from fever). V. A lawsuit : q.v. : *who have got c.s* कः कः कार्यार्थी, Mr. ; *he loses that c.* तस्मादर्थस्त्व हीयते, M. ; *when the c. is gained* सिद्धेऽर्थे,

Vas. VI. In gram. कारकम् (not applied to the gen.), *objective c.* कर्मकारकम्, *c. ending* विभक्तिः.
CASE (v.) : v. To enclose, cover.

CASE-HARDEN (v.) : बहिः कठिनीकरोति : v. To harden.

CASEMATE : *आज्ञे यगुलिमिरमेधमस्तरनिमित्तो गुप्तिविशेषः.

CASEMENT : (1) गवाक्षः : (2) वातायनम्.

CASH (subs.) : दक्षः (१) ; (2) धनम् (- money).

CASH (v.t.) : Ph. *c. this bill* * दुर्गिष्ठ दत्त्वा दक्षमानम् or दुर्गिष्ठ गृहीत्वा दक्षं देहि (as the case may be).

CASH-BOOK : *दक्षपुस्तकम् ; गणनापत्रिका (= account-book), Raj.

CASHIER, CASH-KEEPER (subs.) : दक्षरक्षकः (?) : v. Treasurer.

CASHIER (v.) : I. To dismiss : q.v. II. To reject : q.v.

CASINO : आमोदशाला (?).

CASK : (1) माण्डम् (gen. term) ; (2) *पिपा (f.).

CASKET : (1) समुद्रगः, -कः ; (2) समुद्रः, -कः, Ph. *gold c.* सुवर्णमाण्डम्, Mr.

CASQUE, CASK : शिरस्त्रम् : v. Helmet.

CASSIA : (1) गन्धवल्कलः, -वृक्षः (= *laurus c.*) ; (2) दद्रुघ्नः or चक्रमर्दः (c. *tora*) *C.-bark* : (1) गन्धवल्कलम् ; (2) गुष्ठत्वच् (n.).

CASSOCK : उपसंछायनम् (?)

CASSOWARY : पक्षिविशेषः ; *कासोयारिः.

CAST (v.t.) : I. To throw : q.v. : क्षिपति (क्षिप्, c. 6), *c. this man into the ocean* प्रक्षिप्यैनं सागरे, D. vi. ; to *c. on the ground* अवनौ क्षिपति, Ki. ; to *c. lustre* रुचं क्षिपति, Ki. v. 48 ; to *c. eyes* दृष्टं क्षिपति, D. vii. Ph. : to *c. skin* कञ्च कं वि-मुञ्चति (मुच्, c. 6), M. n. ; *c. ing vote* *सञ्चितमतम्. II. To condemn : q.v. Ph. *c. (in a suit)* पराजितः (ता, तं), K. b. ; हीनः (ना, नं), M. viii. 57. III. To found : संस्थाति or धत्ते (धा, c. 3) (?), to *c. cannon* *कामानं संस्थाति. IV. To distribute : q.v. V. To calculate, contrive : q.v.

CAST (v.i.) : I. To contrive : q.v. II. To warp : q.v.

CAST ASIDE, CAST AWAY : v. Throw aside, throw away.

CAST DOWN : I. Lit. : to throw down : q.v. Ph. *with eyes c.* अक्षोऽष्टि (mf.) or अक्षोमुखः (f. स्त्री), Ku. vi. 85. II. Fig. : v. To deject, depress.

CAST FORTH : क्षिपति : v. To throw off, to emit.

CAST OFF : मुञ्चति, वि-, (मुच्, c. 6), *c. hounds* विमुञ्चन्तां हवानः : K. ; *c. by serpents* कश्चिदिषिमुक्ताः R. xvi. 17 : v. To throw off, lay aside.

CAST OUT : निरस्यति (अस्, c. 4) : v. To throw out, expel.

CAST UP : to *c. an account* गणनामेकीकरोति.

CAST ON or UPON : Ph. *the infamy was c. on us* पातितमस्मात्स्वयसः, Mu.

CAST (subs.) : I. A throw : q.v. : क्षेपः. II. The distance that a thing is thrown : क्षेपः. III. Throw of dice : अक्षपातः. IV. A chance or venture : q.v. V. A tinge : q.v. VI. Any thing *c. in metal* : वृत्तिः. VII. The assignment of parts in a play : भूमिकासंविभागः (१). VIII. A stroke or trick : q.v. IX. A tube or funnel : q.v. Ph. : *having a c. in the eye* केकराक्षः (स्त्री, कं).

CASTANET : करपिः (१).

CASTAWAY : त्यक्तः, परि-, (ता, तं) : v. Abandoned.

CASTE : (1) वर्णः, of the same *c.* सर्वर्णः (र्णं, नं) ; *low c.* हीनवर्णः, *high c.* उत्तमवर्णः, Da. ; *mixed c.* वर्णसङ्करः (m.) : (2) जातिः, of high *c.* उत्कृष्टजातीयः (या, वं), K. b. ; *low c.* निम्नजातिः, D. ; *void of c.* जातिहीनः (ना, नं), Ki. Ph. *a low c. man* अन्धयजः, M.

CASTELLAN : (1) दुर्गाधिकारी ; (2) दुर्गाध्यक्षः ; (3) दुर्गपालः.

CASTELLATED : (1) अट्टालंकृतः (ता, तं) ; (2) शिखरमण्डितः (ता, तं).

CASTER : I. A thrower : q.v. : क्षेपकः. II. Of horoscope : जन्मपत्रिकाकारः : v. Astrologer. III. A small bottle : कूपी (१).

CASTIGATE : I. Lit. : कशाघातं करोति. II. Fig. : निगृह्णाति (ग्रह, c. 9)

CASTIGATION : I. Lit. : कशाघातः. II. Punishment : निग्रहः. III. Reproof : q.v. मर्त्सना, to administer *c.* मर्त्सनां करोति.

CASTIGATOR : I. Lit. : कशाघातकारिन् (f. जो). II. Fig. : निग्रहीत् (f. जो).

CASTING : I. Lit. : क्षेपः : v. Throw. II. A mould : q.v.

CASTING-NET : क्षेपणिः.

CASTLE : दुर्गम् : v. Fort. To build aerial c. s : *आकाशप्रासादान् विरचयति (रच्, c. 10).

CASTOR : v. Beaver.

CASTOR-OIL : परण्डतैलम्, Śr. C. Plant : परण्डः.

CASTRATE : वृषणी उत्पादयति (c. of पट्), क्षिनिति (क्षिप्, c. 7) Vi. v. उत्कृन्तति (कृत्, c. 6) Vri. ; etc.

CASTRATED : (1) उत्पादितवृषणः (जा, ञ) : (2) क्षिन्नमुष्कः (ष्का, ञ्क) ; and sim. comp. s.

CASTRATION : (1) वृषणोत्पादनम् : (2) मुष्कच्छेदः ; and sim. comp. s.

CASUAL : I. Accidental, fortuitous : q.v. II. Occasional : q.v.

CASUALLY : I. Accidentally : q.v. : दैवात्. II. Occasionally : q.v.

CASUALTY : I. Chance, accident : q.v. II. Death or misfortune : विपत्तिः, R.

CASUIST : *धर्मविचारकः.

CASUISTIC, CASUISTICAL : *धर्मविचार- in comp.s.

CASUISTRY : धर्मविचारः, -जा.

CAT : (1) मार्जारः ; (2) विहालः.

CAT-O-NINE-TAILS : कशाविशेषः ; *नवबलिका.

CATACHRESIS : अनुचितार्थता (?), Kav.

CATACLYSM : महाजलप्लावः : v. Deluge, inundation.

CATACOMB : *अन्तर्मांसशबाधारः.

CATALECTIC : न्यूनाक्षरः (रा, रं).

CATALEPSY : मोहः(?) : v. Epilepsy.

CATALOGUE : *नामावलिः, c. of books : पुस्तक-नामावलिः.

CATAPLASM : लेपः ; प्रलेपः : v. Poultice.

CATAPULT : अवक्षेपिणी ; प्रस्तरावक्षेपणाय पूर्वकालीन-युद्धयन्त्रविशेषः.

CATARACT : I. Of water : (1) निर्गारः ; (2) प्रस्रवणम्. II. A disease of the eye : कफज् तिमिरम् (after Śr.).

CATARRH : (1) प्रतिश्यायः ; (2) पीनसः : v. Cold. (II).

CATASTROPHE : I. Of a drama : (1) निहा ; (2) निर्वाहणम्. II. End : q.v. : परिणामः. III. Disaster : q.v. : विपत्तिः.

CATCH (v.t.) : I. To seize : (1) धारयति or धरति (धृ, c. 10. and 1.), for which you were caught धृतोऽसि यदर्थम्, N. i. 143 ; for c. ing fish मत्स्य-धारणार्थम्, Tārānāth ; (2) दधाति, धरो (धा, c. 3), the king caught the bird with his hand नृपः पतङ्गं तमश्च पाणिना, N. i. 124 ; (3) गृह्णाति (ग्रह्, c. 9), caught the descending (ball) in the air अवपतन्तमाकाश एवाग्रहीत्, D. vi. ; I was caught stealing चोरयित्वा ग्राहितः, D. iv. ; (4) बध्नाति (बन्ध्, c. 9) (=c. in a trap, etc.), c. ing of elephants कुञ्जरबन्धनम्, Nil. II. Of fire : उप-गच्छति (गम्, c. 1.) or उपैति (इ, c. 2.), all of them caught fire and died सर्व एव ज्वलनमुपगता उपरताश्च, Mu. ii. III. Of disease : to c. a disease व्याधिमधिगच्छति (गम्, c. 1.), अवाप्नोति (आप्, c. 5.), etc., Śr. IV. To ensnare : Perh. धरति. V. To charm : q.v. VI. To overtake : q.v.

CATCH (v.i.) : लगति (लघ्, c. 1) : my garland has caught in the branch विटपे वैजयन्तिका मे लग्ना, Vi.

CATCH (subs.) : I. Seizure : q.v. Ph. on c. धर्तुम्. II. Of a gate or lock : तालकम् (?). III. Profit, gain : q.v. IV. The whole quantity caught at one time : expr. by circumlo.

CATCH AT : (1) गृह्णाति ; (2) धारयति or धरति.

CATCHER : I. One who c. s : ग्रहीत् (m.). II. That which c. s : बन्धनी.

CATCHING (adj.) : i.e. contagious : स्पर्शसञ्चारिन् (f. जो), Raj.

CATCHING (subs.) : (1) धारणम् ; (2) ग्रहः, -णम् ; (3) बन्धनम् (in a trap).

CATCH-LAND : सीमाभूमिः

CATCH-PENNY : v. Worthless.

CATECHETICAL : प्रश्नोत्तरमयः (यी, यं), Raj.

CATECHETICALLY : प्रश्नोत्तरैः (ins. pl.).

CATECHISE, CATECHIZE : I. To instruct : (प्रश्नोत्तरैः) शिक्षयति (c. of शिक्ष्). II. To interrogate : q.v.

CATECHISER, CATECHIST : expr. by verb.

CATECHISM : *प्रश्नोत्तरमाला ; प्रश्नोत्तरमय श्रृङ्गुपाठः.
CATECHU : (1) खदिरः ; (2) खदिरसारः. *Acacia*
c. : the tree : खदिरः.
CATEGORICAL : I. Pertaining to a category :
 expr. by comp. or gen. II. Positive, ex-
 press : q.v.
CATEGORICALLY : v. Positively, expressly,
 directly.
CATEGORY : I. Logical : पदार्थः. II. State,
 condition : q.v.
CATER (v.) : I. To provide food : आहारं ददाति,
 K. II. To procure provisions : v. To
 procure and provide.
CATERER : I. Purveyor : q.v. II. Feeder :
 q.v. : मोजयितु (m.).
CATERPILLAR : (1) शूककीटः (?) : (2) कोशकारः
 (?).
CATERWAULING : मेमेयितम् (?) : विडालस्तम्.
CATES : v. Dainty.
CATGUT : v. String, rope.
CATHERTIC : v. Purgative.
CATHEDRAL : प्रधानधर्ममन्दिरम् (?) : v. Church.
CATHETER : *सूत्राकर्षिणी ; सूत्रनिष्कर्षकयन्त्रविशेषः
CATHOLIC (adj.) : I. Universal : q.v. II.
 Liberal : q.v. III. Belonging to Roman
 c. s : expr. by gen. or comp. : c. *emancipa-*
tion *रोमकधर्मिणां मोक्षः.
CATHOLIC (subs.) : i.e. Roman-c. : *रोमक-
 धर्मिन् (f. णी) or रोमकधर्मावलम्बिन् (f. णी).
CATHOLICISM : I. Liberality : q.v. II. Roman
 -c. : *रोमकधर्मः.
CATKIN : *विडालपुच्छम् ; विडालपुच्छाकारं प्रसूनम्.
CATONIAN : I. Lit. : *कैटबः (वी, वं). II. Grave,
 severe : q.v.
CAT'S-EYE : A stone : वैदूर्यम्, Si. iii. 45.
CATTLE : I. The bovine species : गवः (m. pl.),
c. range गोचरः, Ki. ; *herd of c.* गोकुलम्, V. p. ; *c.-*
keeper गोपः, Ki. ; *c. -path* गोवाटः, Ga. II. In a
 wider sense, including sheep, etc. : (1)
 पशवः (m. pl.), *breeding of c.* पशुपाल्यम्, M. ;
to-graze c. पशुन् चारयति, B. p. ; (2) गोमेषादयः
 (m. pl.), *c. show* *गोमेषादिमेला.
CAUBLE (subs.) : अण्डादिमिश्रितमधमयः पानीयभेदः.

CAUL : I. A veil : q.v. : अवगुण्डनम्. II. The
 omentum : q.v. मेदोधरा.
CAULIFLOWER : I. The plant : कविपुष्पम् ;
 शाकभेदः. II. The flower : *कविपुष्पम्.
CAUSAL : (1) हेतुवर्कः (का, कं) (as a c. con-
 junction) ; (2) हेतुम् (f. ती) (of c. verbs),
 Paṇini ; (3) निजन्तः (न्, न्ता) (=ending in
 णिच् : of Sanskrit c. verbs.).
CAUSALITY : (कारणत्व) कार्योत्पादिका शक्तिः.
CAUSATION : I. Causality : expr. by कारणम्.
 II. The act of causing : V. Cause, pro-
 duction, creation.
CAUSATIVE : I. Causal : q.v. II. Causing :
 जनयितु (f. णी).
CAUSE (subs.) : I. That which produces an
 effect : कारणं, *you are the c. of all elementary*
c. s त्वं कारणं कारणकारणानाम्, Ki. *Primary c.* : (1)
 आदिकारणम् ; (2) निदानम्, R. iii. 1. *Material c.*
samvayikarṇam, *Efficient c.* निमित्तम् or निमित्तकारणम्.
 II. That which is the occasion of an
 action : कारणम्, *without any c.* अकारणम् : v.
 Reason, ground. III. A lawsuit : q.v. :
 कार्यम्, *tell (us) that c.* तत्कार्यं कथय. Mr. ix.
 IV. Object, side : q.v. कार्यम्, *our c. is all but*
undertaken by you कार्यं त्वया नः प्रतिपन्नकल्पम्, Ku.
 iii. 14 ; *in the Śūdra's (Chandragupta's) c.*
vृषलस्य कृते, Mu. : v. For the sake of.
CAUSE (v.t.) : (1) Often by a causal verb :
to cause pain व्यथयति (c. of व्यथ्) ; *to c. joy*
आनन्दयति (c. of नन्द्) ; *to c. to fall* पातयति (c.
 of पत्) ; (2) जनयति (c. of जन्) (=produce,
 create). *even an iota of master's favour c. s*
arrogance among unsteady (people) जनयति हि
 प्रभुप्रसादलवोऽपि प्रागल्भ्यमधीरप्रकृतेः, K. ; (3) by
 circumlo. : *this will c. his death* अनेन तस्य मरणं
 भविष्यति ; *ascertaining that the dropping of the*
arched gateway will c. his own destruction तोरय-
 पातमात्मविनाशफलमवधार्य, Mu. ii.
CAUSELESS : I. Uncaused : (1) expr. by
 circumlo., *you are c.* न ते किञ्चित् कारणमस्ति,
 M. n. ; (2) अकारणः (f. णा) (rare), M. n. ;
 (3) अयोनि (mf.), *you are the cause of the*
world, but yourself c. जगद्योनिरयोनित्वम्, Ku.

ii. 9. II. Groundless : q.v. : निष्कारणः (ना, नं).

CAUSELESSLY : (1) अकारणम् ; (2) निष्कारणम् ; (3) निमित्तम् ; (4) अहेतुकम् ; (5) निष्प्रयोजनम्.

CAUSER : (1) कर्तुं (f. त्री) ; (2) विधातुं (f. त्री) ; (3) सम्पादयितुं (f. त्री).

CAUSEWAY : (1) सेतुः ; (2) आलिः (f.) ; (3) पिण्डलः.

CAUSTIC (subs.) : I. Lunar c. : *अपानाम्ब-संस्त्रिजतम्, कटिकम्. II. In the wider sense : दाहकपदार्थः (†).

CAUSTIC (adj.) : I. Burning, corrosive : विदाहिन् (f. त्री). II. Severe, sarcastic : q.v. : मर्मच्छिन् (mfn.), Ki. xi. 49.

CAUTERIZATION : (1) दाहः ; (2) दहनम्.

CAUTERIZE : (तप्तलोहादिना व्याधितमांसादि) दहति (दह्, c. 1).

CAUTERY : दाहः or दहनम्. Actual c. *यथार्थदाहः ; potential c. *तेजोदाहः.

CAUTION (subs.) : I. Wariness : (1) समीक्षा (circumspection), to use c. in any work समीक्ष्य कार्यं करोति ; (2) अप्रमादः (=care) ; (3) सावधानता. (=attention). II. Guarantee, security : q.v. III. Warning : q.v.

CAUTION (v.) : v. To warn.

CAUTIOUS (adj.) : (1) सावधानः (ना, नं) ; (2) अप्रमत्तः (ता, तं) : v. Circumspect.

CAUTIOUSLY : (1) सावधानम् ; (2) अप्रमत्तम् ; (3) समीक्ष्य (=circumspectly).

CAUTIOUSNESS : (1) सावधानता ; (2) अप्रमत्तता ; (3) समीक्ष्यकारिता.

CAVALCADE : अश्वारोहिणः (m. pl.) (=horsemen) : v. Also procession.

CAVALIER : I. A horseman : q.v. : अश्वारोहिन् (m.). II. Of Charles I. : नागरः (?).

CAVALIERLY : सगर्वम् : v. Haughtily, disdainfully.

CAVALRY : (1) बाजिसैन्यम्, M. n., तुरगबलम्, K. and sim. comp s ; (2) अश्वारोहिणः (m. pl.) and sim. terms (=horse-soldiers) ; (3) अश्वारोहिसैन्यम् and sim. comp.s.

CAVE, CAVERN : I. Natural : (1) गुहा, entered the great c. प्रविशेत् महागुहाम्, V. p. ; (2) गह्वरम् ;

(3) कन्दरः (री, रं) ; (4) दरी or दरिः. II. Den, c ay: q.v.

CAVEAT : A notice : *विज्ञापनी.

CAVERNED ; I. Cavernous : q.v. II. Living in a cavern : गुहाशयः (या, यं).

CAVERNOUS : बहुगुहः (हा, हं) and sim. comp.s c : v. Cavern, full of.

CAVIAR, CAVIARE : लावणमत्स्याण्डम् (?).

CAVIL (v.) : (1) मिथ्यादोषमारोपयति (c. of रुक्) ; (2) अवक्षिपति (क्षिप्, c. 6) : v. To censure.

CAVIL (subs.) : मिथ्यादोषारोपणम् : v. Censure.

CAVILLER : मिथ्यादोषारोपकः : v. Censurer, carper.

CAVITY : (1) छिद्रम् ; (2) रन्ध्रम् ; (3) गर्तः (=hole).

CAW (v.) : (1) काकायते (nomi.), Mr. v. ; (2) कायति (के, c. 1) (to make noise: q.v.). G. ing : (1) काकस्तम् ; (2) काकायितम्.

CEASE (v.i.) : (1) विरमति (रम्, c. 1) (with abl.), c. ing to weep विलापाद् विरता, R. xiv. 71 ; when the lion c. d विरते मृगेन्द्रे, R. ii. 57 ; (2) शाम्यति, प्र-, उप-, (शम्, c. 4) (=to be over), when the rain c. d, शान्ते पानीयवर्षे, H. iii. ; saying this, (he) c. d एतावदभिधायोपशशाम, K. ; (3) विश्राम्यति (श्रम्, c. 4) (=to c. for a time), whose flowers have c. d to come out विश्रान्तपुष्पोद्गमा, V. iv. ; (4) जहाति (हा, c. 3) (=to leave off, abandon : q.v.), c. to thirst after money जहीहि धनागमतृष्णाम्, J. ; (5) by the use of the negative, c. to grieve मा व्यथिष्ठाः, R. xiv. 72.

CEASE (v.t.) : v. To stop.

CEASELESS : अनवरतः (ता, तं) : v. Perpetual, constant.

CEASELESSLY : अनवरतम् : v. Incessantly, perpetually.

CEDAR : वृक्षविशेषः

CEDE : उत्सृजति (सृज्, c. 6) : v. To give up, yield, surrender.

CEILING : अन्तःपटलः, Williams.

CELANDINE : अर्कवृक्षः : v. Swallow-wort.

CELEBRATE (v.t.) : I. To extol : (1) कीर्तयति, (कीर्त्, c. 10), to c. one's adventures चरितानि कीर्त-

यति, Ki.; (2) गायति, उप-, (गै, c. 1) (in verse or song), *may your fame be c. d by distinguished men* श्लोकः प्रशस्तचरितैरुपगीयतां ते, Vi. vii.; (3) प्रथयति : v. Known, to make. II. To solemnize : (1) अभिनन्दयति (नन्द्, c. 1), *c d my birth with a festival* महोत्सवेन मम जन्माभिनन्दितवान्, K.; (2) अनुतिष्ठति (स्था, c. 1) (=to perform : q.v.).

CELEBRATED : (1) प्रथितः (ता, तं); (2) ख्यातः, वि-, (ता, तं); (3) विप्रुतः (ता, तं) : v. Famous, renowned.

CELEBRATION : I. A praising : कौर्तनम् : v. To celebrate, praise. II. Solemnization (1) अभिनन्दनम् ; (2) अनुष्ठानम् (=performance : q.v.).

CELEBRITY : I. Fame, renown : q.v. Ph. : of c. विख्यातः (ता, तं). II. A man of c. : विख्यातलोकः.

CELERITY : (1) वेगः ; (2) जवः : v. Speed, quickness.

CELERY : शाकप्रभेदः.

CELESTIAL : दिव्यः (व्या, व्यं) : v. Heavenly, divine. Ph. : c. sphere : खगोलः.

CELEBACY : अनुदाहः ; and sim. comp. s : v. Marriage. *Living in c.* अकृतदारपरिग्रहः ; and sim. comp. s.

CELL : I. A small cavity : q.v. : गर्तः. II. A small apartment : (1) क्षुद्रकक्षः ; (2) गुप्तिः (of prisoners), Mr.

CELLAR : (1) गुप्तिः ; (2) भूमिगृहम्, D.

CELLARER, CELLARIST : गुप्तिपालः (?).

CELLULAR : *छिद्रमयः (यी, यं).

CEMENT (subs.) : I. Lit. : लेपः : v. Mortar, glue. II. Fig. : बन्धनम् : v. Bond.

CEMENT (v.) : षटयति (षट्, c. 10) : v. To glue, to unite.

CEMETERY : (1) परेतावासः ; (2) प्रेतवनम् ; (3) पितृकाननम्.

CENOBITE : विहारवासिन् (f. नी) : v. Monk.

CENOTAPH : *स्मरणस्तम्भः ; (fully) अनिहितप्रेतः स्मरणस्तम्भः.

CENSE (v.) : बासयति (c. of वस्) : v. To perfume.

CENSER : I. For burning incense : धूपधारः (?).

II. A bottle : q.v.

CENSOR : I. A Roman magistrate : *करनिषाद (m.). II. A captious critic : Perh. परीक्षकः

III. A public officer to examine manuscripts : अभ्यन्तरीक्षकः.

CENSORIOUS : (1) दोषदर्शिन् (f. नी) ; (2) दोषैक-
व्य (mfn.); (3) पुरोमाग्निन् (f. नी) ; (4) निन्दा-
व्रतिन् (f. नी).

CENSORIOUSNESS : (1) दोषदर्शिता ; (2) पुरोमागिता.

CENSORSHIP : I. Of the Roman censors : *करनिषादपदम्. II. Of the examiners of manuscripts : *अभ्यन्तरीक्षकपदम्.

CENSURABLE : निन्द्यः (f. न्द्या), निन्दनीयः (या, यं)
or निन्दार्हः (f. र्हा) : v. Faulty.

CENSURABLY : expr. by circumlo.

CENSURE (subs.) : (1) निन्दा (=blame) : (2)
उपालम्भः (=reproach), *I have received this c. from Your Highness* मया कुमारादयमुपालम्भोऽभिगतः, Mu. v.; (3) मर्त्सना (reproof); (4) तिर-
स्कारः (=abuse, rebuke); (5) गर्हा (rare in this sense).

CENSURE (v.t.) : (1) निन्दति, वि-, प्र-, (निन्द्, c. 1)
(=to blame), *c. d her figure* निनिन्द तस्या रूपम्, Ku. v. 10; (2) उपालभते (लभ्, c. 1) (=to reproach), *do not c. me for faults already committed* मोपालम्भाः कृतोदोषैः, B. xv. 20.; (3) मर्त्सयति, -ते, निर्द्-, (मर्त्स्, c. 10) (=to reprove), *c. this wicked (cupid)* निर्मर्त्स्यतामयं दुराचारः, Ki.; (4) शिक्करोति (कृ, c. 8) (=to say "shame"), *act in a way that you will not be blamed by good men or c. d by your elders* तथा प्रयतेथा यथा न निन्दसे साधुभिः न शिक् क्रियसे गुणभिः, K.; (5) तिरस्करोति (=to abuse); *why have I been c. d without any fault* किमित्यदोषेण तिरस्कृता वयम्, Ki. xiv. 11.; (6) गर्हयति (गर्ह, c. 10) (censure mixed with abhorrence), N. i. 131; (7) जुगुप्सते (from गुप्) (6), B. xv. 19.

CENSURER : (1) निन्दकः ; (2) उपालम्भ (m.); (3) मर्त्सनाकारिन् (m.); (4) better expr. by the verb : q.v.

CENSUS : (1) प्रजासंख्यानिश्चयम् (?) ; (2) लोकसंख्या-
निर्धारणम् (?). *To take a c.* प्रजानां संख्यां

- निरूपयति (रूप, c. 10) or निर्धारयति (ध, c. 10) (†).
- CENT : Ph. Interest at two, three, four, five per c. per annum दिक्, त्रिक्, चतुक्, पञ्चक् शतं वार्षिकी वृद्धिः or वर्षे वर्षे द्वित्रिचतुःपञ्चक् शतं वृद्धिः, M.; *our profits are 100 per c. द्विगुणा नो क्षामाः*, (after M. n.).
- CENTAUR : *नराश्वः (after नरसिंहः); or *अश्व-शरीरः (after अश्वमुखः)
- CENTAURY : ओषधिविशेषः.
- CENTENARIAN (subs.) : (1) शतवर्षवयस्कः (स्का, स्कं); (2) शतवर्षः (र्ष, र्षं).
- CENTENARY (subs.) : शतम्. 'A c. of years' : (1) वर्षशतम्; (2) शतवर्षम्.
- CENTENARY, CENTENNIAL (adj.) : शतवार्षिकः (की, कं) (?).
- CENTPEDE : An insect; (1) शतपदी or शतपादिका; (2) कर्पजलौकस् (f.).
- CENTO : नानाग्रन्थसंगृहीतं काव्यम्.
- CENTRAL : (1) मध्यः (ध्या, ध्यं) (=middle) : (2) मध्यस्थः (स्था, स्थं) (c. ly situated) : (3) मध्यगतः (ता, तं) (pertaining to the centre).
- CENTRALIZATION : Ph. c. of power एकत्र शक्ति-निवेशनम् (†).
- CENTRALIZE (v.) एकत्र निवेशयति (c. of विश्) (†).
- CENTRE (subs.) : I. In geo. : (1) केन्द्रम्; (2) मध्यबिन्दुः, Su., Ph. c. of gravity *आकर्षणकेन्द्रम्; c. of motion *अयनकेन्द्रम्. II. In gen. : मध्यम्, a staff passing through its c. तन्मध्यगो दण्डः, Su., plunging into the c. विगाह्य मध्यम्, Ki. xvi. 13.
- CENTRE (v.) : Ph. on whom your sons' hope of victory was c. d जयाशा यत्र बद्धा सुतैस्ते, Vc. v.
- CENTRIC, CENTRAL : मध्यस्थः (स्था, स्थं) : v. Central.
- CENTRIFUGAL : Ph. c. force *केन्द्रापसारिणी शक्तिः, and sim. comp. s.
- CENTRIPETAL : Ph. c. force *केन्द्रामिसारिणी शक्तिः, and sim. comp. s.
- CENTURION : शतयोधपतिः (†) : गुल्मपतिः (†).
- CENTURY : I. A hundred; q.v. : शतम्. II. A hundred years : (1) वर्षशतम् and sim. comp.s, ten c.s वर्षसहस्रम्; (2) शतवर्षम्, and sim. comp. s.

- CERATE : सैकृन्नालेपः (†).
- CEREBELLUM : *अवरमस्तिष्कम्.
- CEREBRAL : Ph. c. letter यूर्ध्वपर्वः.
- CEREBRUM : अग्रमस्तिष्कम्.
- CERE-CLOTH, CEREMENT : सैकृन्वासनम्, and sim. comp. s (?).
- CEREMONIAL (subs.) : आचारः : v. Ceremony.
- CEREMONIAL, CEREMONIOUS (adj.) : I. Ritual : q.v. II. Formal : q.v.
- CEREMONIOUSLY : I. Formally : अत्यादरेण. II. With due ceremony : यथाविधि.
- CEREMONIOUSNESS : अत्यादरः, leave off this c. विमुच्यतामयमत्यादरः, K.
- CEREMONY : I. A solemn observance : आचारः, observe c. आचारं समाचर, Ki. iii. 28; (2) उप-चारः (rare). marriage c. पाणिग्रहणोपचारः, Ku. ; (3) विधिः, with due c. विधिबद्, R. Ph. master of c. s अध्यक्षः; सङ्घारः (of a dramatic company) II. Pomp : q.v. : आढम्बरः.
- CERTAIN : I. Sure, undoubted : (1) निश्चितः (ता, तं) (ascertained), knows victory to be c. निश्चितं जयमवगच्छेत्, K. vi ; (2) भ्रूवः (भ्रूवा, भ्रूवम्) (unalterable) know this for c. भ्रूवमेतद्वेदि, Ki. ii. 22. : (3) अवश्यः (रथा, रथं) (inevitable), death is c. मरणमवश्यम्, Vc. iii. ; (4) असन्दिग्धः (रथा, रथं) (=undoubted q.v.); (5) स्थिरः (रा, रं) (=fixed). II. Convinced : Ph. yet I do not feel c. from terror पुनस्तथाप्यतिमयेना-निश्चयः, V. ii. ; when he was c. that I could not be dissuaded यदा नेयं शक्यते व्यावर्तयितुमिति निश्चयमधिगतवान्, K. III. Particular, but undefined : कश्चित् (काचित्, किञ्चित्), a c. young woman काचिद्व्युवतिः D.; in c. systems कासुचिच्छा-खासु, S. iv. 1. v. Some.
- CERTAINLY : I. Assuredly : (1) अवश्यम् (with- out failure), what would c. take place अवश्य-म्भाविन् (f. नी). H ; (2) भ्रूवम् (=unalterably), would c. have victory भ्रवं जयाः (भवन्ति) (with gen.), Ka. xv. 12, (3) नूनम् (=surely), c. he is not as his dress (i.e. as he looks) नूनं तथा नैव यथास्य वेषः, Ki. ; (4) असंशयम् : v. Undoub- tedly ; (5) नियतम् (fixedly) ; would c. give permission नियतमनुज्ञास्यति, D. ; (6) निश्चितम्, N.

com. II. In replies, to denote emphatic assent : expr. by repetition : *is this your resolution ? c. एष ते निश्चयः ? नादम्, एष मे स्थिरो निश्चयः*, Mu. i.

CERTAINESS, CERTITUDE : v. Certainty (I)

CERTAINTY : I. Freedom from doubt : (1) निश्चयः ; (2) स्थिरता (=fixedness) ; (3) अस्निग्धता (=undoubtedness). II. Anything certain ; expr. by the adj., *forsaking c. s* भ्रूवाणि परित्यज्य, H. i.

CERTIFICATE : *निदर्शनम्, c. of good behaviour *सद्व्यवहारनिदर्शनम्.

CERTIFY : I. To attest : *निदर्शयति (c. of दृष्ट). II. To inform ; q.v. विज्ञापयति. III. To verify : q.v.

CERULIAN : (1) नीलः (ला, लं) ; (2) अक्षितः (ता, तं) (poet).

CERUMEN : (1) कर्णमलम् ; (2) तोकम् ; (3) कर्णगुप्तः.

CERUSE : श्वेतरञ्जनम् (?) ; सोसकविशेषः.

CESSATION : (1) विरामः ; (2) विरतिः ; (3) शमः, प्र-, उप-, (=being over) ; (4) विश्रान्तिः or विश्रान्तिः (for a time) ; निवृत्तिः (=ending). C. of arms. अवहारः. Without c. : अविरतः (ता, तं) : v. Incessant, -ly.

CESSION : (1) उत्सर्गः ; (2) दानम् ; (3) समर्पणम्.

CESSMENT : v. Assessment, tax.

CESTUS : I. A girdle : मेखला. II. For hands : अङ्गुलित्रयम्.

CETACEOUS : तिम्रिजातीयः (या, यं).

CHAFE (v.i.) : (1) क्षुब्धयति (क्षुम्, c. 4) ; (2) क्षोभं गच्छति, Si.

CHAFE (v.t.) : I. To rub : कण्डूयति, -ते, c. d the doe मृगीमकण्डूयत, Ku. ii. To irritate : q.v. : क्षोभयति (c. of क्षुम्). III. To fall : q.v.

CHAFE (subs.) : I. Rubbing : कण्डूयनम्. II. Irritation : क्षोभः.

CHAFER : कीटमेदः : v. Beetle.

CHAFF (subs.) : I. Lit. : (1) तुषः ; (2) तुषम् ; (3) तुच्छम्. To remove the c. निर्बुधकर्तुम्, M. n. II. Fig. : v. Rubbish.

CHAFF (v.) : परिहसति (हस्, c. 1) : v. To joke.

CHAFER : I. Intrans. : v. To bargain ; negotiate. II. Trans. : v. To buy.

CHAFFINCH : क्षुद्रपक्षिमेदः.

CHAFFLESS : (1) निस्तुषः (वा, वं) ; (2) निर्बुधः (वा, वं) ; and sim. comp. s.

CHAFFY : I. Containing chaff : (1) सतुषः (वा, वं) (with c.) ; (2) तुषमयः (यो, यं) (=consisting of c.). II. Resembling c. : तुषोपमः (मा, मं) III. Light, worthless : q.v.

CHAFING (of the skin) : कण्डूयनम्.

CHAFING-DISH : (1) अङ्गारपानिका ; (2) अङ्गार-शकटी.

CHAGRIN (subs.) : मन्थुः : v. Vexation, ill-humour.

CHAGRIN (v.) : v. To vex, mortify.

CHAIN (subs.) : I. Lit. : (1) शृङ्खलः (ला, लं), silver c. रजतशृङ्खलम्, D. ; (2) निगडः (=fetter) ; (3) बन्धनम् (=bond). II. Fig. : (1) शृङ्खलः (ला लं) ; (2) निगडः ; (3) बन्धः. III. A series : q.v. परम्परा. Ph., a c. of mountains : पर्वतश्रेणी.

CHAIN (v.t.) : शृङ्खलेन or निगडेन बध्नाति (बन्ध्, c. 9).

CHAINED : (1) निगडितः (ता, तं), with c. feet निगडितचरणः (वा, वं) ; (2) शृङ्खलितः (ता, तं).

CHAIR (subs.) : I. Lit. : (1) *चौकिः, easy c. *आरामचौकिः ; armed c. *बाहुयुक्तचौकिः ; (2) पीठम् (=stool) ; (3) आसनम् (=any seat). II. Office : q.v. : पीठम् (?), who fills the c. of chemistry now- *सम्प्रति केनाधिष्ठितं रसायनपीठम्.

CHAIRMAN : I. President : q.v. : सभापतिः. II. One who carries a chair : चौकिवाहः.

CHALCEDONY : गोमेदः (?).

CHALICE : चषकः : v. Cup.

CHALK (subs.) : (1) कठिनी ; (2) खटिका ; (3) चात्पलः. Red c. : मैरिकम्.

CHALK (v.t.) : कठिन्या or खटिकया चिह्नयति (चिह्, c. 10.) or अङ्कयति (अङ्क, c. 10.)

CHALK OUT (v.t.) : निर्दिशति (दिश्, c. 6.), a c. ed out path निर्दिष्टमार्गः.

CHALKY : I. Abounding in c. : कठिनीमयः (यो, यं) (?). II. Resembling c. : कठिनीसदृशः (सी, शं).

CHALLENGE (v.t.) : I. To call out : (1) आह-

- वते (हे, c. 1), *Shishupala fearlessly c. d Kri-shna* गतमीराहवत चेदिराभुरारिम्, Si. xx. 1. ; (2) बाकारवति (c. of कृ), *to c. to war* प्रपनायाकारवितुम्, Si. xvi. 52. II. To defy : q.v. III. To object to (as jurors) दूषयति (c. of दुष्) (?). IV. To claim, demand : q.v.
- CHALLENGE** (subs.) : I. Calling out to fight : आह्वानम्. II. Defiance : q.v. III. Claim, demand : q.v. IV. In law : दूषणम् (?)
- CHALLENGER** : आह्वानकारिन् (m.).
- CHALYBEATE** (adj.) : लौहगर्मः (मं, मँ) (?), and sim. comp. s.
- CHAMBER** : I. A room : q.v. : कोष्ठः. II. A bed-chamber : q.v. III. A close space : कोष्ठः (?). Ph. C. of commerce : वषिकसमा (?).
- CHAMBERLAIN** : कञ्चुकिन् (m.) (?).
- CHAMBER-MAID** : *कोष्ठदासी.
- CHAMBER-POT** : मूत्राधारः.
- CHAMELEON** : (1) कुकलासः ; (2) सरटः ; (3) कुलाहकः ; (4) प्रतिवर्त्यः, -कः.
- CHAMFER** : I. Verb : v. To groove, channel. II. Subs. : v. Groove.
- CHAMOIS** : Perth : रूः ; वातमृगविशेषः.
- CHAMOMILE** : ओषधिप्रभेदः.
- CHAMP** (v.) : दन्तैर्निष्पीडयति (पीड्, c. 10.) : v. To bile.
- CHAMPAGNE** : मद्यविशेषः ; *द्राक्षासवः.
- CHAMPAIGN** (subs.) : i.e. c. country : समभूमिः : v. Plain.
- CHAMPIGNON** : A kind of mushroom : v. Mushroom.
- CHAMPION** : I. Lit. : (1) योषः : (2) मटः. II. Fig. : Defender : q.v. : गोप्तृ (m.), c. of liberty *गोप्ता स्वाधीनतायाः.
- CHANGE** (subs.) : I. An accident : दैवम् (: fate : q.v.), *disregarding c. दैवं निहत्य*, H. Ph. : *by c. दैवात्*. v. Accidentally ; *game of c. अज्ञादिक्रीडा*. II. Any thing of c. : expr. by दैवायत्तः (ता, तं) or दैवाधीनः (ना, नं), *hight birth is c. दैवायत्तं कुले जन्म*, Ve. III. Possibility of an occurrence सम्भवः(?) , *theory of c. s* *सम्भवविज्ञानम्.
- CHANGE** (v.i.) : expr. by दैवात्, etc. ; I. c. d. to be there दैवात्तत्राहमवम् : v. Accidentally.

CHANCE : वृत्तिः.

CHANCELLOR : प्राधिकाकः (?) ; मुख्यविचारकः (?). C. of the exchequer : कोषाधीशः ; C. of a university : *विरवविद्यालयाधीशः.

CHANCELLORSHIP : प्राधिकाकपदम् (?) etc. : v. Office and chancellor.

CHANCERY : *प्राधिकाकमुलय.

CHANDELIER : दीपपादः (?) ; शिखारः (?).

CHANDLER : I. Lit. : *वर्तिकाः. II. Any dealer : q.v.

CHANGE (v.t.) : I. To alter : (1) परिवर्तयति (c. of वृत्) or परिवर्त, परिवर्तनं or परिवृत्ति करोति, *should c. the deed* कर्षणं परिवर्तयेत्, M.; *what, she had c. d her voice* कर्षं स्वरपरिवर्तः कृतः, Mr. i. ; (2) by अन्यः (न्या, न्यत्) or मित्रः (जा, जं) or अन्तर-affixed : *as if you are c. d in appearance* स्वमन्य-माकारमिवाभिपन्नः. Ki. iii. 43. II. To substitute one for another : *c. ing our rings* अनुसूचीयक-विनिमयं कृत्वा, D. ii. III. To exchange : (1) परिवर्तयति (?) ; (2) by circulo : *go and c. this note* *पत्रमिदं दत्त्वा टङ्कमानय.

CHANGE (v.i.) : (1) परिवर्तते (वृत्, c. 1), *my character has c. d with my appearance* रूपेणैव सह परिवृत्तो मे स्वभावः, D. iii. ; *in a moment, it c. s for me into something else* क्षणेन तन्मे परिवर्ततेऽन्यथा, V. ; (2) by अन्यः (न्या, न्यत्) or मित्रः (जा, जं) or अन्तर-affixed and a verb : *seeing that its colour-c. d in a golden vessel* कनकमाजने वर्णान्तर-मुपगतमुपलभ्य, Mu.

CHANGE (subs.) : I. Alteration : (1) परिवृत्तिः, परिवर्तः or परिवर्तनम् (best equiv.), c. of dress वेषपरिवर्तनम्, Sah. : *in this world, full of c. परिवर्तिनि संसारे*, P. ; (2) विपर्ययः (incongruous c.), c. of vehicles प्रवहाणां विपर्ययः, Mr. ; c. of dress वेषविपर्ययः, P. i. 3. ; (3) विकारः, विकृतिः or विक्रिया (c. of form or nature : gen. for worse), *even at death, there is no c. in the character of the good* : प्राधान्तेऽपि प्रकृतिविकृतिर्जायते नोत्तमानाम्, Ma. n. ; (4) परिणामः (c. brought by time), D. s. Ph. : *O, what a c. in the sites of these places* बहो जनवस्थितो भूमिसन्निवेशः, U. ii. II. Of Government : परिवर्तः or परिवृत्तिः III. Exchange : q.v. IV. Small coins, etc. : सुद्र-

मुद्रा (?). Ph. *give me c. for a 10-rupee note*
 *दशटक्कमं गृहीत्वा दृक्कम् देहि.
CHANGEABLE : I. Mutable, variable : q.v.
 II. Fickle, inconstant : q.v.
CHANGEABLENESS : v. Mutability, fickleness,
 inconstancy.
CHANGELESS : I. Immutable : q.v. II. Con-
 stant : q.v.
CHANGELING : परिवर्तितशिशुः (?).
CHANGER : I. Lit. : परिवर्तकारिन् (f. नी). II.
 A money-c. : q.v.
CHANNEL (subs.) : I. The bed of a stream :
 गर्भः. II. Current : q.v. : स्रोतस् (n.) III. A
 canal : प्रणाली. IV. A strait : q.v. : *सागर-
 सन्धिः. V. A furrow, as in a column : रेखा.
 VI. Means of conveying (as of news) : मार्गः.
CHANNEL (v.t.) : I. To cut channels in : कुस्याः
 खनति (खन्, c. 2.), or करोति (with loc.), II.
 To groove : q.v.
CHANT (v.) : गायति (गै, c. 1.) : To sing. C. er
 गायकः : v. Singer.
CHANT (subs.) : गीतम् : v. Song.
CHANTRY : *गीतमन्दिरम्.
CHAOS : I. Lit. : Ph. *it was (all) c.* आसीद्विस्तृतो-
 भूतम्, M. i. 5. II. Fig. : v. Confusion, dis-
 order.
CHAOTIC : I. Lit. : Ph. *the world was in a c.*
state : प्रकृतौ लीनं विरवमासीत्, V. p. com. II.
 Confused : q.v.
CHAP (subs.) : I. A man or body : q.v. :
 माणवकः. II. A cleft or gap : q.v. Ph. : *c. in*
the foot. पादवारी.
CHAPEL : धर्ममन्दिरम् : v. Church.
CHAPLAIN : पुरोहितः ; आचार्यः.
CHAPLAINCY, CHAPLAINSHIP : पौरोहित्यम् ; आचार्य-
 त्वम्.
CHAPLET : (1) माला ; (2) स्रज् (f.) : v. Gar-
 land. C. of beads : अक्षमाला. C. on a peacock's
 head : शिखा.
CHAPMAN : आपणिकः : v. Trader.
CHAPTER : I. A division of a book : (1)
 अध्यायः ; (2) परिच्छेदः (= section) ; (3) उच्छ्वासः
 (rare). II. A body of canons *केननसम्प्रदायः ;

धर्मोपासकाः (m. pl.). III. Their meeting :
 केननसमा.
CHAPTER-HOUSE : केननसमागारम् ; धर्मशास्त्रा (?).
CHAR (v.t.) : अङ्गारीकरोति (ङ, c. 8.).
CHAR, CHARE : I. Subs : v. Job. II. Verb :
 v. To perform, do.
CHARACTER : I. A distinctive mark : (1)
 अक्षरम्, the c. s agree संबन्धन्यक्षराणि, Mu. v. ; (2)
 वर्णं (mn.). II. Moral qualities collectively :
 (1) शीलम्, whose caste and c. is not known :
 अज्ञातकुलशीलः (ला, लं), H. ; possessed of c. :
 शीलसमन्वितः (ता, तं), Mr. ; (2) स्वभावः, of a
 fallen c. : नष्टस्वभावः (वा, वं), M. n. ; (3)
 चरित्रम् or चारित्र्यम्, even (my) c. has been stained :
 चारित्र्यमपि दूषितम्, Mr. iii. Ph. : a bad c. : (1)
 दुष्टः (ष्टा, ष्टं) ; (2) असत् (f. ती), by checking
 bad c. s : नियमनादसत्ताम्, R. ix. 6. III. Repu-
 tation : q.v. IV. Nature, characteristic :
 q.v. V. Quality, capacity : रूपम्. Ph. : *assum-*
ing the c. of an astrologer : कार्त्तान्तिको नाम भूत्वा,
 D. VI. A person sp. in a play : अङ्गिन् (m.)
 (?) : v. Part, person. Leading c. नायकः (the
 man), नायिका (the woman). VII. Account,
 description : q.v.
CHARACTERISTIC (adj.) : (1) स्वामाधिकः (की,
 कं) : v. Natural ; (2) विशेषः (वा, वं) : v.
 Peculiar.
CHARACTERISTIC (subs.) : स्वभावः (= nature :
 q.v.), *this is the c. of benevolent men* स्वभाव एवैव
 परोपकारिणाम्, Sa. ; (2) लक्षणम् (mark : q.v.),
the c. s of a bold woman : प्रगल्भालङ्कारम्, Sah.
CHARACTERISTICALLY : सहजरीत्या (?) ; स्वभावा-
 नुयायि (?).
CHARACTERIZE : (v.) I. To be a charac-
 teristic of : expr. by subs. : *this c. s him* :
 एव तस्य स्वभावः. II. To assign a character
 to : (1) वर्णयति (वर्ण, c. 10.) : v. To
 describe.
CHARADE : सर्वात्मोदः (?)
CHARCOAL : अङ्गार (mn.) ; अज्ञातम् (rare).
CHARGE (v.) : I. To attack : q.v. : अभिमुञ्चति
 (मुञ्, c. 7.). II. To accuse : q.v. : अभिमुञ्चति.
 III. To load : q.v. Ph. : *to c. a gun* *बन्धुर्कं

पूरयति. IV. To command or exhort : q.v. : शास्ति (शास्, c. 2.). V. To regard as a debt (?) : वाचते (वाच्, c. 1.) (=ask), to c. interest : वृद्धि वाचते ; to c. for delivery : समर्पणव्ययं वाचते (?).

CHARGE (subs.) : I. Attack : q.v. : अभियोगः II. Accusation : q.v. : अभियोगः. III. Burden, load : q.v. IV. Injunction : q.v. V. A trust : q.v. : निक्षेपः. VI. Care, management : q.v. : रक्षा or रक्षणं, to give in c. : रक्षार्थं ददाति. VII. Money to be paid : (1) व्ययः (=expense) ; (2) बर्षः (=price) ; (3) देयम्.

CHARGEABLE : I. Subject to be accused : अभियोग्यः (ज्या, ज्यं). II. S. to a claim : c. with taxes : देयशुल्कः (ल्का, ल्कं) (?). III. Attributable : q.v. IV. Burdensome : q.v.

CHARGER : I. A large dish : पात्रम्. II. A warhorse : बाजिन् (m.) : v. Horse.

CHARILY : v. Sparingly.

CHARINESS : v. Parsimony.

CHARIOT : (1) रथः, to step a c. रथं स्वापयति, v. ; (2) स्यन्दनः, to drive a c. स्यन्दनं बाहयति, Ku. : v. Carriage. One who fights from a c. रथिन् (m.), Mah ; c.-race : रथचर्या (?), K. ; divine c. विमान (mn.), Vi.

CHARIOTEER : (1) सारथिः ; (2) द्यूतः ; (3) नियन्तुः ; (4) यन्तु (m.) ; (5) क्षत्तु (m.) ; (6) रथबाहकः.

CHARITABLE : I. Liberal, bountiful : q.v. : बहान्यः (न्या, न्यं). II. Benevolent, kind : q.v. : उदारः (रा, रं). III. Favourable : q.v. : अनुकूलः (ला, लं). Ph. : c. dispensary *दामार्थम् औषधालयः ; c. institution *दानप्रमथा शाखा.

CHARITABLY : सदयम् : v. Kindly, favourably.

CHARITY : I. Love : भूतानुकम्पा, R. II. Liberality : q.v. : बहान्यता. An act of c. : (1) पूर्तम् (of public c.) ; (2) दत्तम् (of private c.), by acts of c. पूर्तदत्तसाधनेः, S. III. The disposition to form kindly judgment : औदार्यम्.

CHARLATAN : (1) नरेन्द्रामिमाजिन् (m.) (=a quack-doctor), D. ; (2) कलाभिमाजिन् (m.) (in gen.) : v. Quack.

CHARLATANRY : (1) कलाभिमानित्वम् (in gen.

sense) ; (2) नरेन्द्रामिमानित्वम् (medical quackery).

CHARLES'S WAIN : (1) सत्तर्षवः (m. pl.) ; (2) चित्रशिल्पविहनः (m. pl.).

CHARLOOK : सर्पपनातीयसत्ताविशेषः.

CHARM (subs.) : I. A magic spell : मन्त्रः, a snake-catcher who is not versed in c.s and medicinal plants अमन्त्रौषधिकुशलो व्यालप्राही, Mu. II. An amulet : (1) रक्षाकरण्डः, Sa. ; (2) अपराजिता (a plant used as a c.), Sa. III. Anything that fascinates : (1) by the adj. : v. C.ing ; (2) मनोहरत्वम् etc., collecting the scattered c.s बहुभागतां कमनीयतां सममिहत्वं, Ki. Ph. : c. of beauty : रूपसाधनम् ; रूपसम्पद् (f.), K.

CHARM (v.t.) : I. Lit. : मन्त्रैर्बलीकरोति. II. To allay, assuage : q.v. III. To enchant : (1) मोहयति, परि- (c. of मुह्), let (it) not c. you : मवन्तं मा मूयह्व, Ma. ; (2) हरति (हृ, c. 1.) (=to allure), c.d the king पराधिपञ्जहार, R. ix. 69. ; (3) रमयति (c. of रम्) (=to delight : q.v.).

CHARMER : I. Lit. : मन्त्रहः : v. Magician. II. An enchanter : q.v.

CHARMING (adj.) : (1) मनोहरः (रा, रं), and sim. comp.s, c. lake हृदयहारि सरः, K. ; (2) मोहनः (नी, नं) ; (3) कमनीयः (या, यं) : v. Beautiful, pleasing.

CHARMINGLY : expr. by adj. or by past indeclinable part.

CHARNEL-HOUSE : मृतानामस्त्रिसञ्चयस्थानम्.

CHART : *सामुद्रचित्रम् : v. Map.

CHARTER (subs.) ; शासनम् शास or नपत्रम् (?).

CHARTER (v.) : I. To grant a c. to : शासनं ददाति (शा, c. 3.) (?), M.n. II. To hire or let (a ship) : q.v.

CHARTERPARTY : *पोतभाटकसमयः.

CHARY : v. Sparing, close.

CHASE (v.t.) : I. To hunt, pursue : q.v. : मृषयति or मृषयते (मृष्, c. 4 and 10). II. To chase away or off : i.e. to drive away : q.v. : निरस्यति (अस्, c. 4.). III. To engrave : q.v.

CHASE (subs.) : I. Hunting : q.v. : मृगया. II. Pursuit : q.v. : विमार्गजम्. III. An

open hunting ground : अवाधता वृणवाधुमिः.

IV. That which is chased : मृगः (रया, रयं).

CHASER : I. Engraver : q.v. II. Hunting : q.v.

CHASM : (1) रन्ध्रम् ; (2) दरी ; (3) विलम्.

CHASTE : I. Of morals : (1) सती (a c. woman) ; (2) शुचि (mf.). II. Pure, correct : q.v. : विद्युदः (डा, डं).

CHASTELY : I. Of morals : शुचि. II. Of language : विद्युदम्.

CHASTEN, CHASTENING : v. Chastise, chastisement.

CHASTENESS : v. Chastity.

CHASTISE (v.t.) : (1) निगृह्णाति (ग्रह्, c. 9.) : v. To punish ; (2) उपालभते (लभ्, c. 1) (reprove).

CHASTISEMENT : निग्रहः, I will inflict proper c. on you : तव यथोचितं निग्रहं करोमि, P. : v. Punishment.

CHASTISER : (1) निग्रहीतृ (म.) ; (2) निग्रहकारिन् (म.) : v. Punisher.

CHASTITY : I. Female c. : सतीत्वम्. II. Control of the passions : कितेन्द्रियत्वम्. III. Purity of style : विद्युदिः, Ki. xiv. 5.

CHAT (v.i.) : विश्रम्भात् अपति (लप्, c. 1.) : v. To converse.

CHAT (subs.) : (1) विश्रम्भालापः ; (2) सङ्ख्या : v. Conversation.

CHATELS : अस्माद्वरसम्पत्तिः (= moveable property) : v. Goods.

CHATTER (v.i.) : I. To utter inarticulate sounds : (1) किलकिलायते (nomi.) (of the monkey) ; (2) चटचटायते (nomi.) (as in frying) ; (3) किकिकरोति (of the jay) ; (4) चुङ्करोति (of young birds). II. To jabber : जल्पति (जल्प्, c. 1). III. Of the teeth : 'with c. ing teeth' दन्तैर्दन्ताभिर्जिह्वया.

CHATTER, CHATTERING (subs.) : I. An inarticulate sound : (1) किलकिलारवः, D. ; (2) चटचटारवः, Mah. etc. II. Idle talk : जल्पितम् : v. Babble. III. Of teeth : दन्तसङ्घर्षणम्.

CHATTERBOX : (1) वाचादः ; (2) वाचालः : v. Babbler.

CHATTY : संलापिन् (f. नी) : v. Talkative.

CHEAP : I. Of small cost : (1) अल्पार्थः (र्था, र्थं) ; (2) अल्पमूल्यः (रथा, र्थं) ; (3) अल्पार्थः (र्था, र्थं). II. Easily procurable : सुलभः (मा, मं), and sim. comp.s.

CHEAPEN : (1) सुलभीकरोति (?) ; (2) मूल्यं पातयति (c. of पत) (१).

CHEAPLY, CHEAP (adv.) : (1) अल्पमूल्येन, very c. अल्पीयसा मूल्येन, D. (2) अल्पार्थेन.

CHEAPNESS : (1) अल्पमूल्यता ; (2) अल्पार्थता ; (3) सुलभत्वं, ता. For dif. : V. Cheap.

CHEAT (v.t.) : (1) वञ्चते or वञ्चयते, प्र-, परि-, (वञ्च्, c. 1. and 10.), (that) you will not be c. ed by rogues : न वञ्च्यसे धूर्तैः, K. ; (2) प्रतारयति (c. of तु) : v. To deceive ; (3) विप्रलभते (लभ्, c. 1.) (rare), I see none, who was not firmly embraced and at the same time c. ed by her (fortune) : न हि तं पश्यामि यो ह्यनया न निर्भरमुपगूढो यो वा न विप्रलब्धः, K. ; (4) छलयति (nomi.), Gi. i. 16. ; (5) जमिसन्धसे (धा, c. 3.), by c. ing her इमाममिसन्धाय, Sa. N.B. Note how the indirect object is expressed in Sanskrit : you have c. ed me of my property : *वञ्चयित्वा मत्सम्पत्तिं ह्यतोऽसि.

CHEAT (subs.) : I. Cheating : (1) वञ्चना, (2) प्रतारणा : v. Deception. II. A cheater : (1) वञ्चकः, प्र-, (2) प्रतारकः : v. Rogue.

CHECK (v.t.) I. To restrain, curb, stop : q.v. : नि-यच्छति, सं-, (यच्, c. 1.). II. To reprove : q.v. III. Of accounts : Perh. संशोचयति (c. of शुच्).

CHECK (subs.) : I. Restraint, hindrance : q.v. : प्रतिबन्धः. Without c. : निर्वन्धम्, N. II. A cheque : q.v.

CHECKER : v. Chequer.

CHECKMATE : (1) *मातयति (nomi.), c.d. *मातः (ता, तं) ; (2) निश्चलः (ला, लं) करोति (?). (3) हन्ति (हन्, c. 2.), Rādhākānta.

CHEEK : (1) कपोलः ; (2) गण्डः ; (3) गह्वः (rare).

CHEEK-BONE : कपोलास्थि (n.), and sim. comp.s.

CHEER (subs.) : I. A shout of joy : हर्षवित्पन्नः, आनन्दनिनादः, and sim. comp.s, with the c.s of the soldiers सैनिकहर्षवित्पन्नैः, R. iii. 61. II. A

state of the mind : स्फूर्तिः, Ph. : 'be of good c.'
समाश्वसिति. III. Entertainment : good c. मोहन-
विशेषाणि (n. pl.), H. IV. Countenance : q.v.
CHEER (v.t.) : I. To gladden : q.v. : अमि-
नन्दयति (c. of नन्द). II. To comfort : q.v. :
समाश्वसयति (c. of श्वस्). III. To salute or
encourage with c.s हर्षनित्यनैरमिनन्दयति. IV.
To incite : q.v.

CHEER, CHEER UP (v.i.) सम्-आश्वसिति (श्वस्, c.
2.), K.

CHEERFUL : प्रसन्नः (आ, ल्) : v. Joyful, lively.
"C. shouts" हर्षकिलकिलारवः D. vi.

CHEERFULLY : Ph. : let the accomplished enjoy it
c. : त- स्तुप्रसन्नमनसः कृतिनो मज्जन्ताम्, Vi. i : v.
Gladly, joyfully.

CHEERFULNESS : प्रसन्नता or प्रसादः : v. Liveliness.

CHEERLESS : (1) विषण्णः (ष्ण, ल्) ; (2) अप्रसन्नः
(आ, ल्) ; (3) निरानन्दः (न्दा, ल्).

CHEESE : *पणिरम्, c. monger : *पणिरविक्रेत् (f. नी).

CHEESE-CAKE : *पणिरपिष्टकः.

CHEMICAL : रासायनः (नी, न) (?), c. property :
*रासायनधर्मः ; c. combination : *रासायनसंयोगः.

CHEMICALLY : *रासायननियमानुसारेण, and sim.
comp.s.

CHEMISE : (1) चलनम् (?) ; (2) युतकम् (?) .

CHEMIST : I. Lit. : रसायनविद् (mfn.) (?) ; रसायन-
प्रवीणः (वा, ञ) (?) ; and sim. comp.s. II. A
druggist : q.v.

CHEMISTRY : रसायनम् (?) ; पदार्थानां श्लेषविश्लेषपरिचाम-
विज्ञानम्. Inorganic c. *भूतरसायनम् ; organic c. :
*व्यूढरसायनम् ; practical c. *प्रयोगरसायनम्.

CHEQUE : *धनपत्रम् ; धनागाराखनदानार्थमनुज्ञापत्रम्.

CHEQUER : I. Lit. : Ph. : with body c. ed with
rainbow like-lines आलङ्कृतवापायुकारिमिलैकामिः
कल्माषितशरीरः, K. : v. To variegate. II. To
vary : मिश्रयति (मिश्र, c. 10.) : v. To mix.

CHEQUERED : I. Lit. : (1) कर्पूरः (रा, र) or
कर्पूरितः (ता, त) ; (2) शबलः (ला, ल) ; (3) कल्पापितः
(ता, त). II. Fig. : Ph. : whose life is not c. ?
कल्पापितं सुखमुपगतं दुःखमेकान्ततो वा, Mc.

CHEQUER-WORK : v. Tessellated, mosaic.

CHERISH : I. To foster, nurture : q.v. : (1)
पालयति (पाल्, c. 10.) (of children) ; (2)

पालयति (पाल्, c. 10.), to c. virtue धर्मं पालयति,
M. n. II. To entertain, bear : बभ्राति, अनु-
(बन्, c. 9.) (with loc.), c. ed great hatred (to-
wards her) द्वेषमल्पेनैव बबन्, D. vi. ; who has
c. ed enmity from before पूर्वानुबद्धैः, Mr.

CHERISHER : पालयितृ (f. नी) : v. Encourager,
supporter.

CHERRY : I. A fruit : *चेरिकल. II. A tree
*चेरिकुलः.

CHERUB : *किरुपः ; ईश्वरदूतविशेषः.

CHERVIL : *चर्वमोदा ; ओषधिविशेषः.

CHESS : चतुरङ्गम्. C. -board : (1) शारिकसम् ; (2)
अष्टपादम्. King of c. : राजा ; queen : राणी ;
bishop : गजः ; knight : अश्वः ; castle : नौः ;
pawn : पदातिः ; c. man : शारः.

CHEST : I. A box : q.v. : पेटिका. II. The
thorax, breast : q.v. : उरस् (n.), broad -c. ed
व्यूढोरस्कः (स्का, स्क), R.

CHESTNUT (adj.) : v. Red, brown. A c. horse :
उकनाहः (rare).

CHESTNUT (subs.) : फलविशेषः. C.-tree : वृक्षविशेषः.

CHEVAUX-DE-FRISE : v. Turnpike.

CHEVALIER : साहिब (m.) : v. Knight.

CHEW (v.t.) : चर्वति or चर्वयति (चर्व, c. 1. and
10.). To c. the cud : रोमन्त्यम् अग्न्यस्यति (अस,
c. 4.), Sa ii. or रोमन्त्यावते (nomi.).

CHEWING (subs.) : चर्वणम्. Food which requires c.
चर्व्यम्.

CHICANE (subs.) : (1) झलम् ; (2) कपटः.

CHICANE (v.) : झलं प्रयुज्जि (युज्, c. 7.) : v. To
usc.

CHICANERY : (1) कपटः, skilful in following c. :
कपटानुसारकुशलः, Mr. : (2) झलम्, c. is not admitted
here : झलमत्र न गृह्यते, Mr. : v. Trick, so-
phistry.

CHICORY : शाकप्रभेदः.

CHICK, CHICKEN : कुक्कुटशवः (of the hen) ; शवः
(any young).

CHICKEN-HEARTED : i.e. timid, cowardly :
q.v.

CHICKEN-POX : सर्पिका, Bha ; बालानां रोगप्रभेदः.

CHICK-PEA : चवकः.

CHICK-WEED : ओषधिविशेषः.

CHIDE : I. To reprove, scold : q.v. : मर्त्सयति, निर-; (मर्त्स, c. 10.), but she chid her and rejected (her proposal) : सा चैनां निर्मर्त्सयन्ती प्रत्याचक्षते.

II. To roar : q.v. : रसति (रत्, c. 1.).

CHIDER : निर्मर्त्सयिषु (f. मी) : v. Reprover.

CHIDING (subs.) : मर्त्सना : v. Reproof.

CHIEF (adj.) : (1) प्रधानः (ना, नं), c. men (of a state) प्रधानपुरुषवर्गः, Mu. iii. ; c. est reason : प्रधानतमं कारणम्, Mu. iv. ; (2) मुख्यः (ख्या, ख्यं), c. minister : मुख्यमन्त्री, P. ; (3) अग्रः (आ, अं) or अग्रिमः (मा, मं) (=front, first), c. seat : अग्रसनम्, Mu. ; (4) इन्दारकः (का, कं) rare : v. Also, first, great.

CHIEF (subs.) : (1) ईशः (=lord : q.v.), the c. of Kamroop : कामरूपराजाधीशः, R. iv. 83. ; (2) पतिः, अधि-, (=master : q.v.), c. of a clan : गणपतिः, Ki. ; (3) नायकः (=leader), c. of policemen भारतृकनायकः, D. ; (4) by the adj. (rare), c. of Rākshashas : नृमुखा प्रधानः, B. ; (5) अग्रणी, and sim. comp.s.

CHIEFLY : (1) प्रधानतः (=principally) ; (2) विशेषेण (=especially) ; (3) प्रायेण (=mostly).

CHIEFTAIN : ईशः : v. Chief (subs.).

CHILBLAIN : (1) विपादिका (of the feet) ; (2) हस्तस्फोटः (?) (of the hand).

CHILD : I. A boy or girl : q.v. : (1) शिशुः ; (2) गर्भकः (rare) ; (3) पुत्रकः (rare) ; (4) हिमः (rare). II. With reference to parents, a son or daughter : q.v. : (1) अपत्यम् ; (2) सनुः (mf.) ; (3) सन्तानः ; (4) तोकम् (rare). In addressing children बत्स (m.) and बत्सा (f.) is generally used. To be with c. : पुत्रिणी, Mah : v. Pregnant.

CHILD-BEARING : v. Child-birth. Past c. : निष्कला (rare).

CHILD-BED : प्रसवावस्था. In c. : जायमाने सन्ताने, and sim. expr.s.

CHILD-BIRTH : (1) प्रसवः ; from the pains of c. प्रसववेदनया, K. : up to c. : आ प्रसवात्, Sr. ; (2) प्रजननम्, Sr. ; (3) गर्भनिर्गमः, Sr.

CHILDHOOD : (1) शैशवम् ; (2) बाल्यम् ; (3) कुमारम् ; (4) शैशवावस्था ; (5) बाल्यकालः.

CHILDISH : I. Pertaining to a child : ex-

pressed by gen. or comp. II. Puerile, silly : q.v. : बालिशः (शा, शं), why do you entertain c. sentiments किं बालिशमस्मिन्माहितोऽसि, Mah.

CHILDISHLY : (1) बालवत् ; (2) शिशुरिव : v. Child and like.

CHILDISHNESS : (1) शिशुत्वम् (rare), N. iii. 15. ; (2) बालिश्यम् or बालिशता.

CHILDLESS : (1) निरपत्यः (त्या, त्यं) ; (2) अनपत्यः (त्या, त्यं) ; (3) निःसन्तानः (ना, नं) ; (4) अपुत्रः (त्रा, त्रं).

CHILDLESSNESS : (1) निरपत्यता or अनपत्यता ; (2) निःसन्तानता.

CHILDLIKE : (1) बालरूपः (पा, पं) ; (2) शिशुसंज्ञः (शा, शं) ; and sim. comp.s.

CHILL (subs.) : I. Lit. : शीतम् : v. Cold. II. Fig. : v. Discouragement.

CHILL (adj.) : I. Cold : q.v. : शीतः (ता, तं).

II. Affected with cold : शीतार्तः (तर्त, तं), and sim. comp.s III. Dejected : q.v. : विषण्णः (f. ण्णा).

CHILL (v.t.) : I. To cool : q.v. II. To discourage : q.v.

CHILLI : रक्तमरीचम् ; लङ्कामरीचम्.

CHILLINESS : शैत्यम् : v. Coldness.

CHILLY : शिशिरः (रा, रं) : v. Cold.

CHIME (subs.) : I. Harmony : q.v. II. Harmonious sound, as of bells : (प). चण्डारवः.

CHIME (v.) : I. To sound : q.v. : बाधयति (c. of बद्). II. To harmonise, correspond : q.v.

CHIMERA : कपोलकल्पितम् : v. Fancy, phantom.

CHIMERICAL : v. Imaginary, empty.

CHIMNEY : I. Hearth : q.v. II. A passage for the exit of smoke : धूमनाली. III. Of a lamp : *चुली.

CHIMNEY-CORNER : चुल्लिकोणः : v. Hearth.

CHIMNEY-PIECE : चुल्लिनेष्टनम्.

CHIMNEY-SWEEPER : *धूमनालीमार्जकः.

CHIMPANZEE : वनमानुषः (?) ; वानरविशेषः.

CHIN : (1) चिबुकम् ; (2) चिबु (n.) (rare).

CHINA (adj.) : चीन-, c. clay *चीनचुटिका ; c. -orange : नारङ्गम् ; c. -rose : जवा ; c. -silk : चीनम् (प).

CHINA (subs.) : i.e. : *c. ware* : *चीनवायम्.
CHINE : I. The back-bone : q.v. II. A piece of meat : Perh. : चून्.
CHINK (subs.) : I. A fissure : छिद्रम्. II. Tinkling : शिञ्जितम्.
CHINK (v.) : I. To crack : q.v. II. To jingle : q.v.
CHINKY : छिद्रशतैरलङ्कृतः (ता, तं) : v. Gaping.
CHINTZ : *चित्रकार्पासम्.
CHIP (subs.) : लघ्वः, *a c. of wood* काष्ठलघ्वः : v. Piece.
CHIP (v.t.) : लघ्वः छिनत्ति (छिद्, c. 7.) or कुलत्ति (छद्, c. 6.).
CHIRP (v.) : वि-रौति (ह, c. 2.) : v. Noise, to make.
CHIRP, CHIRPING : विरावः : v. Noise.
CHIRETTA : the plant : (1) भूनिम्बः ; (2) किरात-तिक्षः.
CHISEL (subs.) : (1) वृक्षादनः ; (2) वृक्षमेदिम् (m.).
CHISEL (v.t.) : तक्षति, परि-, (तक्ष, c. 1.), *c. ing with hatchets his Kshatriya body* : क्षात्रदेहं परितक्ष्य दह्ने, Ana.
CHIT-CHAT : विस्मयालापः : v. Conversation.
CHITTERLINGS : मृदशौकरनाम्नः (f. pl.) (?).
CHIVALROUS : शौर्यदाक्षिण्यादिगुणोपेतः (ता, तं) (?) : v. Brave, gallant.
CHIVALROUSLY : v. Boldly, gallantly.
CHIVALRY : I. A body of knights : साधिनः (m. pl.) : v. Knight. II. Knighthood : q.v. III. Valour, etc. : शौर्यदाक्षिण्यादिगुणाः (m. pl.) (?) : v. Valour, gallantry.
CHIVE : I. A kind of onion : q.v. II. Stamen : q.v.
CHLORATE : *पीतहरिताम्बलसंक्षिप्तः (हा, ह').
CHLORIDE : *पीतहरित-, *c. of mercury* : *पीतहरित-पारदः.
CHLORINE : *पीतहरितम् ; पीतहरिद्रावुः.
CHOCOLATE : *चकलादम्.
CHOICE (subs.) : I. The act of choosing : (1) ग्रहणम् (= acceptance) ; (2) वरणम् (= a. of a husband) ; (3) अभिलाषः (= desire). Ph. to make a c. of : v. To choose. II. The power of c. : v. Option. III. Discrimination :

q.v. IV. The thing chosen : expr. by
 ads : ईप्सितः (ता, तं) ; अभीष्टः (हा, ह'), etc.
 Ph. : *who is your c.* : कस्मिंस्ते हृदयमभिनिवेशः ;
 V. iii. V. The best part of anything :
 रत्नम्.
CHOICE (adj.) : I. Superior in quality : (1)
 विशिष्टः (हा, ह') ; (2) सर्वोत्तमः (मा, मं) (= best) ;
 (3) महार्हः (हर्हि, हर्हि) (= valuable), *c. bed* : महार्ह-
 शय्या, Ki. Ph. : *with c. food* : भोजनविशेषः, A.
 II. Select : q.v. III. Frugal : q.v.
CHOICELY : I. With choice : (1) समीक्ष्य ; (2)
 परितो वीक्ष्य. II. Excellently : q.v.
CHOICENESS : (1) विशिष्टता ; (2) उत्कर्षः : v.
 Excellence.
CHOIR : I. A band of singers : (1) गायकगणः ;
 (2) *सङ्गायकगणः. II. A part of a church :
 *सङ्गायकभूमिः.
CHOK : I. To stifle, suffocate : q.v. II. To
 check : q.v. III. To offend : q.v.
CHOLER : I. The bile : q.v. : पित्तम्. II.
 Anger : q.v. : क्रोधः.
CHOLERA : विदुषिका, Sr.
CHOLERIC : I. Irascible : q.v. : क्रोधानः (ना, नं).
 II. Angry : q.v.
CHOOSE (v.) : I. To select : (1) वृणीते (वृ, c. 9.)
 (= to accept as, husband), *whether (she)*
would c. me : वृणीत मां नेति, R. vi. 68. ; (2) मनो
 वभाति (वन्, c. 9.) (with loc.) (to set one's
 mind), *she chose (it) in preference to others* :
 मनो ववन्मान्यरसान् विलम्ब्य सा, R. iii. 4. ; (3)
 अभिलषति (लप्, c. 1.), *and whom (she) may c.* :
 यन्नाभिलषेत्, D. vi. : v. To desire ; (4) by
 circum., *which of the two you c.* : तयोरिममत्
 दद्, Vi. vi. ; (5) गृह्णाति (-ग्रह्, c. 9.) (= to
 take : only when the context fixes the
 meaning). II. To elect, appoint : q. v.
CHOP (subs.) : मांसफालिका, N. : v. Piece.
CHOP (v.t) : I. To mince : q.v. : विशकलयति
 (nomi.). II. To exchange : q.v. III. To
 bandy : q.v. Comp.s : *c. off* : v. To cut
 off ; *c. up* : v. To devour.
CHOP-HOUSE : *मांसफालिकागृहम्.
CHOPPER, CHOPPING-KNIFE : क्षुरिकाविशेषः.

CHORAL : साङ्गीतिकः (की, कं), Williams : v. CHOIR.

CHORD : I. A musical string : तन्त्री. II. Harmony : q.v. : एकतानः. III. In geo. ज्या or जीवा, Li.

CHORISTER : I. A singer : गायकः, Kuvera's c. : किरः. Indra's c. गन्धर्वः. II. Leader of a chorus : प्रधानगायकः (?).

CHOROGAPHER : प्रदेशवर्णकः (?)

CHOROGRAPHY : प्रदेशवर्णनम् (?)

CHORUS : I. A band of singers : गायकगणः and sim. comp. s. II. Of a song : भुवा or भ्रम, Gi.

CHOUGH (subs.) : काकनातीवपक्षिभेदः.

CHRIST : *कृष्टः.

CHRISTEN : I. To baptise ; q.v. II. To denominate : q.v.

CHRISTENDOM : I. The Christian religion : *कृष्टधर्मः. II. The c. world : *कृष्टधर्मानुयायिनः (m. pl.) ; कृष्टराज्यम्. III. A name : q.v.

CHRISTIAN : I. As adj. : *कृष्टीयः (या, यं). II. As subs. : *कृष्टधर्मावलम्बिन् (f. नी).

CHRISTIANITY : *कृष्टधर्मः.

CHRISTIANIZE : *कृष्टधर्मं प्राप्नुयति (c. of ग्रह्).

CHRISTIANLY : *कृष्टमतानुसरणम् ; कृष्टीयवत्.

CHRISTMAS : *कृष्टजन्मोत्सवः. C.-day : *कृष्टस्य जन्म-दिनम्. C.-eve : *कृष्टस्य जन्मदिनस्य पूर्वप्रदोषः.

CHRIST'S-THORN : A plant : कण्टकिगुल्मभेदः.

CHROMATIC : I. Relating to colour : रङ्ग- or वर्ण in comp., the science of c. s. *रङ्गविद्या (?). II. In music : ग्रासीयः (ना, नं).

CHROME, CHROMIUM : *विभ्रजौहम् ; चिन्नायस् (n.).

CHRONIC, CHRONICAL : I. Lit. : (1) सामयिकः (की, कं); (2) कालिकः (की, कं). II. Linger- ing : (1) दीर्घसायिन् (f. नी); (2) अविसर्गिन् (f. नी).

CHRONICLE (subs.) : I. In pl., annals : कालानुयायीवृत्तप्रबन्धः. II. History : q.v.

CHRONICLE (v.t.) : प्रबन्धे निवेशयति (c. of विश्) or लिखति (लिख्, c. 6.).

CHRONICLER : *कालानुसारेण वृत्तप्रबन्धकृत्, लेखकः : v. Historian.

CHRONOLOGER, CHRONOLOGIST : *कालगणनामिहः, कालगणकः.

CHRONOLOGICAL : (1) कालानुसारिन् (f. नी);

(2) कालानुयायिन् (f. नी). In c. order : अनुपूर्वः or अनुपूर्वार्थ. Mat.

CHRONOLOGICALLY : कालानुसारेण.

CHRONOLOGY : कालगणना.

CHRONOMETER : *कालपरिमापः ; विशिष्टकालमापः.

CHRYSALEIS : पुटिका (?).

CHRYSOGRAPHY : कलपौतलिपिः, and sim. comp. s.

CHRYSLITE : हरितारमन् (n.).

CHRYSOLOGY : *अर्थविज्ञानम्, and sim. comp. s.

CHUB : रोहितनातीयमत्स्यभेदः.

CHUBBED, CHUBBY : v. Plump, stout.

CHUCK (v.) : I. To check : q.v. II. To strike gently : q.v.

CHUCK (subs.) : I. v. Cluck. II. A slight blow : अपेटिका (with the open hand) : ईषत्प्रहारः. III. A term of endearment : जातः (ता, दं).

CHUCKLE (v.i.) : i.e. to laugh in a broken manner : v. To laugh.

CHUMP : स्थूलकाष्ठम् : v. Stump.

CHURCH (subs.) : I. Any temple : q.v. II. A Christian temple : *सिद्धायतनम् or धर्ममन्दिरम् (when the context determines the mean- ing) ; कृष्टधर्मानुयायिनां सिद्धायतनम्. III. A body of Christians : धर्मः, the c. of Christ : *कृष्टधर्मः ; the c. of England : इंग्लीशधर्मः.

CHURCH (adj.) : v. Ecclesiastical. C.-rate : *धर्ममन्दिरशुल्कः. C.-warden : धर्ममन्दिररक्षकः. C.-yard : *धर्ममन्दिराङ्गणम् : v. Cemetery.

CHURL : I. A rustic : q.v. II. A boor : अविनीतः ; निर्मर्बादः.

CHURLISH : I. Boorish, rude : q.v. II. Un- manageable : q.v.

CHURLISHLY : अशिष्टवत् : v. Roughly.

CHURLISHNESS : (1) अशिष्टता ; (2) अविनीतता ; (3) निर्मर्बादता.

CHURN (subs.) : (1) मन्थनी ; (2) गर्गरी ; (3) मन्थनपात्रम्.

CHURN (v.t.) : मथति or मन्थति (मथ्, c.1.), c. nectar : मन्थयामन्मृत्, V. p. ; c. ing of the ocean समुद्रमन्थनम्, M. n. C.-staff, ; C.-stick : (1) मन्थः ; (2) मन्थनः ; (3) मन्थानः ; (4) मन्थदण्डः.

C. ing-rope : (1) मन्थनरज्जुः ; (2) नेत्रम्, V. p.
CHYLE : (1) ज्वररसः ; (2) वातुपः, Wilson.
CHYMIC, CHYMI, CHYMI, CHYMI : v. Chemical, chemist, chemistry.
CICATRIX, CICATRICE : शुष्कव्रतः : v. Scar.
CICATRIZE (v.) : v. To heal. *c. d.* : शुष्कः (क्वा, क्वां).
CICERONE : दर्शकः : v. Guide.
CIDER : *जाताफलनिर्द्धृतो मदिराविशेषः.
CIMETER : (1) चन्द्रहासः ; (2) चक्रलङ्घः ; (3) मण्डलाम् : (rare).
CINCTURE : (1) मेखला ; (2) काञ्ची : v. Belt, girdle.
CINDER : (1) अङ्गार (mn.) ; (2) क्लृप्तम् (n.) : v. Ashes, charcoal.
CINNABAR : (1) रससिन्दूरम् ; (2) रक्तपारदः ; (3) रसस्नानम् (rare).
CINNAMON : (1) दारुसिता ; (2) गन्धवल्कलम्.
CIPHER : I. The arithmetical sign : (1) विन्दुः (Lit. and Fig.) ; (2) शून्यम् (= zero). II. A secret manner of writing : (1) गूढाक्षरम् (?) ; (2) चिह्नम् (= sign) (?)
CIRCLE (v.t.) : v. To encircle. *C.-d.* : v. Round.
CIRCLE (subs.) : I. In geo. : (1) वृत्तम्, Li. ; (2) मण्डलम्, Su. Ph. *Great c.* : *महावृत्तम् ; *small c.* : *क्षुद्रवृत्तम्. II. A circumference, ring : मण्डलम्, *moving in a c.* मण्डलभ्रमणम्, D. vi. III. A sphere : q.v. : "*c. of the earth*" भूमण्डलम्. IV. Compass, circuit : q.v. V. A group of persons : (1) मण्डलम्, *dismissing the c. of sages* विसंज्ञितशुनियमण्डलः, C. ; (2) चक्रम्, *c. of archers* धनुष्कचक्रम्, Ve. iv. Ph. : *in the family c.* परिवारमध्ये. VI. A province : मण्डलम्, M. Ph. : *to argue in a c.* : *मण्डलेन तर्कयति ; प्रमेयसाधनार्थं प्रमेयान्वेषकं चक्रं प्रयुज्यते.
CIOLET : मण्डलम् : v. Circle.
CIRCUIT : I. Movement round : (1) परिभ्रमणम् ; (2) पर्यवयम्. *To make a c.* परिभ्रमति or पर्येति (इ, c. 2.) (with acc.) II. Compass : (1) परि-वेष्टनम् ; (2) परिधिः. III. Of judges, etc., परि-भ्रमणम् (?) *C.-house* : *परिभ्रमणगृहम्.
CIRCUITOUS : चक्रः (क्वा, क्वां), *although (this)*

route is c. for you : चक्रः पन्था इति मन्तः, Mc. i. 28. : v. Round about.
CIRCULAR (adj.) : मण्डलाकारः (रा, रं) : v. Round. Ph. *c. are* : वृत्तलङ्घम्.
CIRCULARITY (subs.) : लेखविशेषः ; *चक्रम्, *c. file* *चक्रश्रेणी.
CIRCULARITY : मण्डलता, परि-, Ki. xiv. 64.
CIRCULARLY : (1) मण्डलेन ; (2) मण्डलाकारेण, M. n. ; (3) चक्राकारेण.
CIRCULATE (v.t.) : I. Of the blood : परि-चलति (चल्, c. 1.) (?) II. Fig. : भ्रमति or भ्राम्यति (भ्रम्, c. 1. and 4.), *and this strange news c. d. among the citizens* : भ्रमणम् पौरजनपदेऽभिव्यक्ततायमाना वार्ता, D. III. Ph. : *c. ing medium* : *विनिमयद्वारम् ; *c. ing library* : *आभ्यस्तुस्तकालयः.
CIRCULATION : I. Of the blood : परिचलनम् (?). II. Diffusion : (1) प्रसर्पणम् ; (2) प्रसरः. III. Currency : (1) प्रचारः ; (2) प्रचलनम्.
CIRCUMCISE (v.) : लिङ्गाग्रचर्म क्षिनति (क्षिद्, c. 7.) or कृन्तति (कृद्, c. 7.) (with gen.) (?) ; *C. d.* : (1) लिङ्गलिङ्गाग्रचर्मन् (mfn.) (?) ; (2) दुर्धर्मन् (mfn.) (?) M.
CIRCUMCISION : लिङ्गाग्रचर्मच्छेदः, -नम् (?)
CIRCUMFERENCE : (1) परिधिः ; (2) परिवेष्टः ; (3) परिवेष्टनम्.
CIRCUMFLEX : स्वरितः.
CIRCUMFLUENT : परितः or समन्ततः विसारिन् (f. जी) or प्रवहन् (f. स्त्री) etc. : v. To flow.
CIRCUMPAGENT : (1) चतुर्दिश्यः (स्था, र्थं) ; (2) परितः स्थितः (ता, तं).
CIRCUMLOCUTION : मञ्जिः or वाच्यमञ्जिः
CIRCUMNAVIGATE : नावा or पोतेन परिभ्रमति (भ्रम्, c. 1.) or पर्यटति (वट्, c. 1.)
CIRCUMNAVIGATION : पोतेन परिभ्रमणम् or पर्यटनम्.
CIRCUMNAVIGATOR : पोतेन परिभ्रमकारिन् (f. जी).
CIRCUMPOSITION : मण्डलीकरणम्.
CIRCUMSCRIBE : I. To describe : q.v. II. To confine, limit : नियच्छति (यच्, c. 1.) III. To encircle, surround : q.v.
CIRCUMSPECT : (1) समीक्ष्यकारिन् (f. जी) ; (2) विमृश्यकारिन् (f. जी) : v. Careful.
CIRCUMSPECTION : (1) समीक्ष्यकारिता ; (2) विमृश्य-कारिता : v. Prudence, caution.

CIRCUMSPECTLY : परितो वीक्ष्य, (Ki. ii. 2.) or अवेष्य ; समीक्ष्य, etc.

CIRCUMSTANCE (subs.) : I. Condition : q.v. : अवस्था. II. An event, incident : q.v. : (1) वृत्तान्तः ; (2) वृत्तम्.

CIRCUMSTANCED : v. Situated.

CIRCUMSTANTIAL : I. Minute, particular : q.v. : सविशेषः (वा, वं). II. Consisting of particular incidents : Ph. : c. evidence : *वृत्तान्तवर्तितं प्रमाणम्.

CIRCUMSTANTIALLY : (1) सविशेष (=minutely) ; (2) यथावृत्तम् (=as it happened).

CIRCUMVALLATE : क्रेण वेष्टयति (c. of वेष्ट्).

CIRCUMVENT : प्रतारयति (c. of वृ) : v. To cheat, deceive.

CIRCUMVENTION : प्रतारणा : v. Fraud, deception.

CIRCUS : *मण्डलारङ्गः ; मण्डलाकारो रङ्गभूमिः.

CISTERN : कुण्डम् (ण) : v. Reservoir.

CITADEL : दुर्गम् : v. Fortress.

CITATION : I. A summons : q.v. II. A quotation : q.v.

CITE : दिशति, उद्-, निर्-, (दिश्, c. 6.) : v. To adduce, quote, summon.

CITHERN or CITTERN : वीणाविशेषः.

CITIZEN : (1) पौरः, of c. s. and villagers : पौरजनपदानाम्, B. p. ; (2) पौरजनः, पुरवासिन् (m.), and sim. comp.s. ; (3) नागरः or नागरिकः (rare).

CITIZENSHIP : पौरत्वम् (ण).

CITRINE : जम्बीरामः (मा, मं).

CITRON : I. The tree मातुलुङ्गः ; -कः, (2) बीजपूरः.

II. The fruit : बीजपूरम् ; मातुलुङ्गफलम्.

CITY (subs.) : (1) नगरम्, -री ; (2) पुरम्, -री ; (3) पुर (f.) : v. town.

CITY (adj.) : (1) by a tat. com. a., c. gate : पुरद्वारम् ; (2) पौरः (री, रं).

CIVET : गन्धद्रव्यभेदः.

CIVET or CIVET-CAT : An animal : (1) गन्ध-मार्जारः ; (2) गन्धोतुः.

CIVIC : पौरः (री, रं) : v. Civil.

CIVIL : I. Polite : q.v. II. Civic : (1) पौरः (री, रं) ; (2) नागरः (री, रं). Ph. : c. war : *अन्तर्वर्द्धम् or sim. युद्धम् (when the sense is clear) ; c. death : *वैषम्यतुः.

CIVILIAN : I. One versed in civil law : *साधारणविधिज्ञः. II. A non-militaryman : *पौर-कार्याधिकृतः.

CIVILITY : सौजन्यम् : v. Politeness, attention.

CIVILIZATION : सभ्यता.

CIVILIZE : (1) शिक्षाकारात् शिक्षयति (c. of शिक्ष्) (ण) ; (2) सम्बन्धवीम् अविरोहयति (c. of वृह्) (ण).

CIVILLY : v. Politely.

CLAD IN : (1) वसानः (ना, नं) (with acc.) ; (2) परिदकम् (f. ती) (with acc) ; (3) विभ्रम् (f. ती) (with acc.) ; (4) by a comp. with वीत, संवीत, etc. (=covered), c. clean bark : शुचि-वल्कलीतवपुस् (mfn.), Ki. vi. 31. : v. To clothe.

CLAIM (v.t.) : expr. by circum. : who c. s. anything : ममेदमिति यो ब्रूयात्, M. viii. 31. ; the owners of the two mares went up to the king, both claiming (the colt) : मदीयोऽयं मदीयोऽयमिति (ब्रूवाणौ) बद्धाविपती राजान्तिकमगच्छताम्, Raj. ; c. s. a bow from him : ममानेन वज्रदेवमिति निर्दिशति, K. b.

CLAIM (subs.) : (1) expr. by verb, (2) उक्तम् (when the context fixes the meaning), to establish one's c. : उक्तं प्रतिपादयति, K. b. ; (3) अविवेकः (legal c.) : v. Demand.

CLAIMANT, CLAIMER : (1) अविविन् (m.) (=plain-tiff) ; (2) by circum.

CLAMBER : v. To climb.

CLAMMINES, CLAMMY : v. Viscidity, viscous ; glutinousness, glutinous.

CLAMOROUS : Noisy, Turbulent. Ph. c. for his banishment : तस्य निर्वासनार्थमुत्क्रोशन्ति.

GLAMOUR (subs.) : उत्क्रोशः : v. Noise, cry (II).

GLAMOUR (v.) उत्क्रोशति (कृष्, c. 1.) : v. To shout, make noise.

CLAMP (subs.) : क्रीडाः (ण).

CLAMP (v. t.) : क्रीडेन सम्बन्धयति (बन्ध्, c. 9.) or सङ्गृहयति (बद्, c. 10.) (ण).

CLAN : (1) गणः, of the village classes and c. s : ग्रामजेजीवणानाम्, Vri. ; (2) कुलम् : v. Tribe, race.

CLANDESTINE : प्रच्छन्नः (मा, न्नं) : v. Secret.

CLANDESTINELY : (1) छन्नम्, D. : v. Secretly ; (2) मोचेन, D. : v. By stealth.

CLANG, CLANK (v.) : टङ्करोति (ङ, c. 8.) (rare) :
v. To jingle, sound.

CLANG, CLANK (subs.) : टङ्कारः or टङ्कतम्, *by the c. of bells* : बण्डानां टङ्कतेन, K. ; v. Din, noise.

CLANSHIP : गजत्वम्. (†) : v. Clan, race.

CLAP (v.t.) : Ph. to c. the hands : करतालं or करतालिकां ददाति (दा, c. 3.), Si. xv. 39. ; (2) तलतालं वादयति (c. of बद्), Mah. ; (3) हस्ततालम् अर्पयति (c. of श्रु), (rare), N. iii. 6. ; to c. the wings : पक्षौ डुनोति or डुनुते (डु, c. 7.), N. iii. 1. C. sometimes = to applaud ; also = to cast : q.v.

CLAP, CLAPPING (subs.) : I. Of hands : (1) करताल-(ली)-दानम् ; (2) तलतालवादनम्. N.B. C. did not, among the Hindus, usually express *applause*, but note the following ex. : *cheered me with huzzas and c.s.* हर्षयामासुर्मां सिंहनादतलस्वनेः, Mah. II. Of thunder : (1) स्फूर्गुस्फूर्जितम्, Vi. ; (2) वज्रनिष्पेयः ; (3) वज्रनिर्घोषः ; (4) मेघगजितम्. III. Any loud noise : q.v.

CLAPPER : of a bell : *बण्डाताडनी.

CLAP-TRAP : v. Deceptive, counterfeit.

CLARET : रक्तवर्णो मद्यविशेषः.

CLARIFICATION : (1) शोधनम् ; (2) शुद्धिः ; (3) पावनम्.

CLARIFY : (1) शोधयति (c. of शुद्) ; (2) पुनाति (पू, c. 9.).

CLARION : काहलः (†) ; शुषिरवाद्यविशेषः. C.-et. सुरली (†).

CLASH (v.i.) : I. Lit. : (1) संघट्टो or घट्टयति (घट्ट, c. 1. and 10.). ; (2) समाहन्ति (हन्, c. 2.). II. Fig. To contradict, interfere : q.v. : विरुद्धि (रुद्, c. 7.) (with acc.). II. Noise produced by c. ing : चटचटाहन्, Mah. III. Opposition, contradiction : q.v. : विरोधः.

CLASH (subs.) : I. Lit. : (1) संघट्टः ; (2) समावातः.

CLASP (subs.) : I. Lit. : *संश्लेषकः. II. An embrace : q.v. : परिष्पङ्गः.

CLASP (v.t.) : I. Fasten (with acc.) : q.v. : सम्पन्नाति (बन्ध्, c. 9.). II. Embrace : q.v. : परिष्पङ्गते (स्पर्ध्, c. 1.). Ph. : with c. ed hands कृताञ्जलि or बद्धाञ्जलि (mfn.). III. To entwine : q.v.

GLASPER : i.e. tendril : प्रतानः.

GLASP-KNIFE : मङ्गवोग्गा क्षुरिका (†).

GLASS (subs.) : I. Of individuals : gen. not expr. द : *there can be no association between the higher and lower c. es* : सहायकृष्टैर्महतां न संगतम् Ki. ; c. es. of citizens : पौराणां मेघवः, Nil. : v. Party, caste. II. Of students : मेष्ठी (or -विः). III. A division of objects : (1) वर्गः, *we will now specify the c. es. of flesh* : जत ऊर्ध्वं मांसवर्गादुद्देश्यामः, Sr. ; (2) गजः (specially of verbs) ; (3) जातिः (=species).

GLASS (v.t.) : (1) वर्गीकरोति (†) ; (2) वर्गान् निर्दिशति (दिश्, c. 6.) (†).

CLASSIC (subs.) : I. In pl. the Greek and Latin literature : *ग्रीकलाटिनसाहित्यम्. II. A c. al writer : विशिष्टलेखकः, and sim. comp. s

CLASSICALLY : I. Well : विशिष्टम्. II. In classes : श्रेष्ठानुसारेण.

CLASSIFICATION : (1) वर्गनिर्देशः (†) ; (2) वर्गीकरणम् (†).

CLASSIFY : v. To class.

CLATTER (v.) : v. To rattle, prate.

CLATTER, CLATTERING (subs.) : c. of thunder-clouds : वनघटावर्षरश्मिनिः : v. Rattle.

CLAUSE : I. An article or stipulation : q.v. : प्रकरणम् (?). II. A part of a sentence : अङ्गवाक्यम्, Nil.

CLAVICLE : अङ्गु (n.).

CLAW (subs.) : नखः or नखरः, R. xvi. 16.

CLAW (v.t.) : नखैर्विदारयति (c. of दृ) : v. To tear, scratch.

CLAY : चिकनमृत्तिका, Bha. ; मृदुमृद (f.), C., and sim. comp. s ; *potters' c.* : कुलालमृत्तिका ; *bricks' c.* : हट्टामृत्तिका (?). *Made of c.* मृन्मयः : (वी, वं).

CLAYEY : चिकनमृदुलः (ला, लं) (?).

CLEAN (adj.) : (1) शुद्धः (डा, डं), वि-, परि-, c. *after a bath* : ज्ञानविशुद्धागतः (f. वी), Ku. ; (2) शुषि (mfn.) (gen. = pure), c. *ivory throne* : गजदन्तासनं शुषि, R. ; (3) धौतः (ता, तं) (= washed), *wearing a suit of fine c. clothes* : धौते दुक्कले दधता, K. ; (4) निर्मलः (वा, वं) (= free from dirt : often = clear). *To become c.* : शुष्यति (शुष, c. 4.), M.

CLEAN (v.t.): (1) शोधयति, वि-, परि-, (c. of शुष्), *should c. teeth every day*: दन्ताक्षिप्तं विशोधयेत्, Sr.; (2) माटि or मार्जयति, प्र-, सं-, (शृज्, c. 2 and 10) (=by rubbing or brushing), *c. ing of ornaments*: मृणमृजयति, D. vi.; (3) धावति or धावति (धाव्, c. 10 and 1.) (with water), *call Radanikā to c. our feet*: रदनिकां शब्दायस्व पादौ धावितुम्, Mr. iii.; (4) पुनाति (पु, c. 9.) (from dirt: gen. fig: v. To purify); (5) नेनेति or निजे, निर्-, (निज्, c. 3. and 2) (rare).

CLEAN (adv.): v. Entirely, altogether.

CLEANLINESS: (1) शुद्धिः, वि-, परि-; (2) शौचम्; (3) निर्मलता; (4) शौचपरायणता (?) (-habitual c.). For dif.: v. Clean.

CLEANLY (adj.): आचारयुक्तः (आ, ङ्) (?) or शौच-परायणः (आ, ण्) (?): v. Neat. Ph. c. (i.e. *cleansing*) powder: शोधनचूर्णम्, Sr.

CLEANLY (adv.): expr. by adj., *c. dressed*: शुचिवस्त्रधरः (रा, रं), V. p.: v. Neatly.

CLEANNESS: v. Cleanliness, purity.

CLEANSE (v.): शोधयति; पुनाति: v. To clean.

CLEANSING (subs.): Lit. or Fig.: (1) शोधनम् or शुद्धिः, वि-, परि-; (2) मार्जन- or मृजाक्रिया (by rubbing or brushing); (3) धावनम् (with water).

CLEAR (adj.): I. Transparent, bright: (1) विमलः, निर्मलः or अमलः (आ, लं), *c. sky*: विमलं नमः, Ki.; *c. -rayed moon*: विमलकिरणचन्द्रः, Ri.; (2) प्रसन्नः (फ. आ), *c. sky*: प्रसन्नं नमः; *the c. (lake) Mānasa*: प्रसन्नं मानसम्, K.; (3) विशदः (दा, दं). II. Plain, perspicuous: q.v.: (1) प्रसन्नः (आ, न्); (2) विशदः (दा, दं); (3) विमलः (आ, लं) or निर्मलः (आ, लं). III. Audible: Ph. *c. language*: विविक्तवर्णा सरस्वती, Ki.: *in c. voice*: स्पष्टवर्णया गिरा, K. IV. Evident: q.v.: Ph.: *c. profit*: शुद्धलाभः, *my mind is c. (now)*: ममान्तरात्मा विशदो जातः, Sa. iv.; *c. of any crime*: विशुद्धः (आ, दं), Mr.

CLEAR (v.t.): I. To make bright: (1) विशदी-करोति, *I may c. your sight*: दृष्टिं विशदां करवाणि, Sa. iii.; (2) प्रसादयति (c. of सद्) (rare). II. To exculpate: शोधयति *Krishna accepted that precious gem to c. himself*: अच्युतस्तनूपिरसमात्म-शोधनाय जग्राह, V. p. III. To make open:

शोधयति, *to c. a road*: मार्गं शोधयति, M. vii. 185.; *with c. ed back*: कुट्टपाणिः, R. Ph.: *c. ed forests*: विपिनानि प्रकाशानि चकार, R. iv. 31. IV. Of profits: v. To gain. Ph. *to c. a doubt*: संशयं क्षिपति, Da.; *to c. a debt*: ऋचं शोधयति, K. b.; *to c. (i.e. to leap over) a ditch*: परिस्त्राम् उल्लङ्घयति.

CLEAR UP (v.t.): विशदीकरोति (कृ, c. 8.): v. To explain.

CLEAR, CLEAR OFF, CLEAR UP (v.i.): (1) प्रसीदति (सद्, c. 1.), *the quarters c. ed*: दिशः प्रसेदुः, S.p.; (2) प्रसादं गच्छति, व्रजति, etc., *the sky did not quite c. off*: बौधचित्तं प्रसादं न गता (after Ki.); (3) विमलीभवति (भृ, c. 1.).

CLEARANCE: I. The act of c. ing: शोधनम्. II. Of vessels: शोधनम्. III. Clear profit: शुद्धलाभः.

CLEARLY: v. Plainly, distinctly, obviously, clear.

CLEAR-HEADED: (1) विमलधीः (न. -धि); (2) विशदबुद्धि (mf.).

CLEARNESS: I. Transparency, brightness: (1) प्रसादः or प्रसन्नता; (2) वैमल्यम्; (3) वैशद्यम्. II. Plainness, perspicuity: (1) वैशद्यम्, *impressive on account of c.*: वैशद्यहृद्यः (आ, ण्), N.; (2) वैमल्यम्, *perspicuity consists in c. of meaning*: अर्थवैमल्यात्मा प्रसादः, Kav.; (3) निर्मलत्वम्, S. Ph.: *with c. of voice*: स्पष्टवर्णया गिरा, K. **CLEAR-SIGHTED**: विमलक्ष (mf.). (Lit. and Fig.): v. Sagacious.

CLEAVE (v.i.): I. To adhere: q.v.: सज्जते (सज्ज्, c. 1). II. To part asunder (1) स्फटति (स्फट्, c. 1); (2) दीवते. III. To suit: q.v.

CLEAVE (v.t.): (1) स्फाटयति (c. of स्फट्); (2) वि-हारयति (c. of हृ).

CLEAVER: i.e. a butcher's knife: कर्तरी, K.b.

CLEF: स्वरसंक्रमचिह्नम्.

CLEFT (part. and adj.): v. Cloven.

CLEFT (subs.): I. A crack, chasm: q.v.: दरि. II. A piece: q.v.

CLEMENCY: I. Kindness: q.v.: दया. II. Mildness: q.v.: मार्दवम्.

CLEMENT: v. Kind, merciful, gentle.

CLEMENTLY: सद्यम्: v. Kindly, gently.

CLENCH (v.) : I. Lit. : to grasp : q.v. Ph. *to c. the fist* : मुष्टिं ब्रह्मति ; *to c. a nail* : *नालम् आबर्ज्य ब्रह्मति. II. Of arguments : द्रवति : v. To confirm, establish.

CLEPSYDRA : कपास्यन्त्रम्, Su. xiii. 23.

CLERGY : पुरोहितवर्गः, and sim. comp. s

CLERGYMAN : पुरोहितः (?) ; धर्मशासकः (?)

CLERICAL : I. Belonging to a clergyman : expr. by comp., *c. dress* : पुरोहितवेषः. II. Relating to a clerk : expr. by comp. or by gen. : *c. mistake* : लेखकस्य भ्रमः.

CLERK : I. A clergyman : q.v. II. A scholar : q.v. III. In ordinary sense : लेखकः.

CLERKSHIP : I. Business of a clerk : लेखकत्वम् (?) ; लेखकपदम्. II. Scholarship : q.v.

CLEVER : (1) चतुरः (रा, रं) ; (2) विचक्षणः (वा, वं) : v. Skilful, expert.

CLEVERLY : (1) निपुणम् ; (2) सपाटवम् ; (3) चतुरम्.

CLEVERNESS : (1) वैचक्षण्यम् ; (2) नैपुण्यम् ; (3) चातुर्यम् ; (4) वैदग्ध्यम्. : v. Skilfulness, dexterity.

CLEW : v. Clue.

CLICK : I. Verb : टक्करोति (?). II. Subs. : टक्कारः.

CLIENT : I. A dependent : आश्रितः (ता, तं). II. In law : *आवकः.

CLIENTSHIP : I. Dependency : q.v. : अधीनता. II. In law : *आवकत्वम्.

CLIFF : (1) प्रपातः ; (2) शृगुः (rare), *fall from a c.* : शृगुपतनम्, D.

CLIMACTER, CLIMACTERIC : परिणामकालः (?).

CLIMATE : I. Temperature etc. : देशप्रकृतिः (?) ; वायुतापौ (m. dual) (?). II. A region : q.v. : प्रदेशः.

CLIMAX : I. Acme : (1) परा कोटिः ; (2) चूडा. II. In Rhetoric : (1) सारः, Kav. x. 37. ; (2) सारासङ्कारः.

CLIMB (v.) : आरोहति, अवि- (रू, c. 1), (with acc.) *to c. up the top of a tree* : वृक्षाग्रमारोहति, S. c. Ph. : *c. d over the wall* : प्राकारमत्यलङ्घयम्, D. iii. ; *he knows how to c.* : स वृक्षादारोहं जानाति (sim. आरोहं) (will be ambiguous, as it often means riding.).

CLIMBER : I. In gen. : (1) आरोहिन् or अविरोहिन्

(f. नी) ; (2) आरोह (f. ह्री). II. A climbing plant : (1) व्रतती ; (2) बहरी. The supporting tree on which a climber rises : (1) संभवद्रुमः, Ku. ; (2) उपप्रतपः, R. III. A climbing bird : आरोहिन् (f. नी).

CLIME : प्रदेशः : v. Climate, region.

CLINCH : v. To clench.

CLINCHER : i.e. a decisive argument : उप-संहारः.

CLING (v.i.) : सज्जते, आ-, प्र-, सं- (सज्ज्, c. 1), *who c. s to my dress* : को नु खलु निवसने मे सज्जते, Sa. iv. ; *with trees c. ing* : संसकक्षितिरुज्जालम्, Vi. ; (2) लगति, संलगति (लग्, c. 1), *clung to the Sinsapā tree* : शिरापावृक्षे ललाग, Vet. ; *c. ing to the teeth* : दन्तलग्नः (प्रा, प्र), Ku. Ph. *c. to a hope* : आशां न मुञ्चति, जहाति, etc.

CLINICAL : Ph. *c. medicine* : शय्यागतरोगि-चिकित्सा (?), or -शास्त्रम् (?).

CLINK (subs.) : कणितम् : v. Tinkling, jingling.

CLINK (v.) : कणति (कण्, c. 1) : v. To tinkle, jingle.

CLIP : I. To embrace, encompass : q.v. II. To shear, cut off : कल्पति (कृप्, c. 1), (rare), *with hair, nails, and beard c. ped* : कृष्णकेशनखरमभः, M. iv. 35. III. To curtail : q.v.

CLIPPING : v. Cutting, paring.

CLIQUE : दलम् (?) : v. Faction, party.

CLOAK (subs.) : (1) कञ्जुकः, *her body covered with a blue c. hanging down to the ankle* : आगुल्फाबलम्बिना नीलकञ्जुकेनाच्छन्नशरीराम्, K. ; (2) प्रावारः (gen. = blanket or shawl), Mr.

CLOAK (v.) : अवगुण्ठयति (गुण्ठ्, c. 10) : v. To hide, palliate.

CLOCK : *घटिका ; *sidereal-c.* : *नाक्षत्रघटिका ; *what o'clock is it ?* *कियती घटिका ?

CLOCKWORK : घटीयन्त्रम्.

CLOD : (1) लोट (mn.) ; (2) लेच्छुः.

CLODHOPPER : v. Clown.

CLOG (v.) : प्रतिवध्नाति (बन्ध, c. 9) : v. To obstruct, fetter.

CLOG (subs.) : I. A shoe : पादुका (gen. term). II. An impediment : q.v. : प्रतिबन्धः. III. Of animals : प्रतिबन्धः, K.

CLOISTER : I. A portico : q.v. II. A monastery : q.v. : विहारः.

CLOISTRAL : v. Monastic.

CLOSE (v.t.) : I. To shut : q.v. : अवि-इषाति (वा, c. 3), *c. the back door* : पिनेहि पक्षद्वारकम्, Mr. ; *to c. the eyes* : लोचने मीलयति, नि-, (c. of मील), Mc. II. To bring into contact : संहन्ति (हन्, c. 2). III. To conclude, finish : q.v. : समापयति (c. of आप्). IV. To confine : q.v. *To c. in or round* : परिदृजोति : v. To surround.

CLOSE (v.i.) : I. To come together : (1) मीलति (मील्, c. 1) (of the eye) ; (2) समारोहति (रू, c. 1) (of wounds). : v. To unite. II. To come to an end : expr. by अवसितः (ता, तं), समाप्तः (ता, तं), etc. ; *when he c. d* : वचस्यवसिते तस्मिन्, Ku.

CLOSE ON OR UPON : स्मिरीकरोति : v. Agree, decide.

CLOSE UP : बाध्नाति (ध्, c. 5) : v. To block up.

CLOSE WITH : I. To close on : q.v. II. To unite with : q.v. III. To grapple with : संगच्छति (गच्छ, c. 4), समेति (ह, c. 2), etc.

CLOSE (adj.) : I. Shut fast : (1) पिहितः (ता, तं) ; (2) संवृतः (ता, तं) ; (3) बद्धः (बा, ब्) (= bound). II. Secret, retired : q.v. : विविक्तः (का, कं). III. Confined, as air : निरुद्धः (बा, ब्). IV. Reticent, taciturn : q.v. V. Niggardly : q.v. : बद्धमुष्टि (mfn.). VI. Dense, compact : q.v. : घनः (ना, नं). VII. Adjoining, near : q.v. : सन्नितः (ता, तं), *are always c. at hand* : हस्ते नित्यसन्नित्यानि, D. VIII. Of style : v. Concise. IX. Intimate : (1) घनः (ना, नं) ; (2) निविडः (डा, डं), *very c. friendship* : निविडतया मैत्री, Bha. X. Accurate, careful : q.v.

CLOSE (adv.) : I. Densely : q.v. II. Near : q.v. : (1) उपान्ते ; (2) समीपतः.

CLOSE (subs.) : I. An enclosure : q.v. : दृष्टिः. II. End, termination : q.v. : अवसानम्, *c. of the day* : दिवावसानम्, R. III. Junction : q.v.

CLOSE-FISTED, CLOSE-HANDED : बद्धमुष्टि (mfn.), *your c. ness in giving me a look* : उद्दिष्टाने तव बद्धमुष्टि, N.

CLOSELY : v. Densely ; nearly ; strictly ; accurately ; firmly ; secretly.

CLOSENESS : I. Compact : q.v. : घनता. II. Nearness : q.v. : नैकत्वम्. III. Niggardliness : q.v. IV. Of air : निरुद्धता. V. Of style : v. Conciseness. VI. Narrowness : q.v. VII. Accuracy : q.v. VIII. Secrecy : q.v.

CLOSE-STOOL : *उपरायनपीठम् ; विष्णुनाधारः.

CLOSET (subs.) : कोष्ठः.

CLOSET (v.) : I. To conceal : q.v. II. To consult : q.v.

CLOT (v.t.) : पिण्ड (mn.).

CLOT (v.) : (1) पिण्डीभवति ; (2) घनीभवति. *C. ted hair* : जटा, -जूटः.

CLOTH : I. Lit. : (1) वस्त्रम्, *coarse c.* स्थूलवस्त्रम्, P. ii. 5. ; *fine c.* : सूक्ष्मवस्त्रम्, N. com. ; (2) पटः *or* पट्टः, *making of different kinds of c.* : अनेकविधपट्टरचना, P. ii. 5. : v. Also clothes. II. A profession : q.v.

CLOTHE (v.) : I. To put on c. s : *c. ing herself* : गृहीतवस्त्रा, Ku. ; *c. ing himself* : परिचाय वाससी, K. : v. To put on clothes. II. To invest with raiment : वस्त्रं etc. परिचाययति (c. of चा) *or* वासयति (c. of वस्). III. To provide with c. s : *but should feed and c. her* : प्रासाच्छादनन्तु देयमेव, K. b. IV. To cover or invest : q.v.

CLOTHES, CLOTHING : (1) वसनम्, *when (her) c. were being drawn off* : आकृष्यमाणे वसने, Mah. ; (2) वस्त्रम्, *taking off c.* : वस्त्रानि मोचयित्वा, P. ; (3) वासस् (n.), *Basantasenā's c. are wet* : क्षिप्ते वाससी वसन्तसेनायाः, Mr. ; (4) अंशुकम् ; (5) अम्बरम् (rare) ; (6) परिच्छदः, *pretty c.* कमनीयपरिच्छदः, Ki. ; (7) परिधानम् (=under-c.), *by whom even her c. was taken away* : वेनास्याः परिधानमप्यपहृतम्, Ve. N.B. The first five words gen. = a single piece of cloth and their dual is often used to denote a suit of c. as the Hindu's dress consisted only of two pieces of garment : v. Dress.

CLOTHIER : (1) पट- *or* पट्टकारः (maker) ; (2) वस्त्रविक्रेतु (m.) (seller).

CLOUD (subs.) : (1) मेघः ; (2) जलदः ; (3) जल-

वरः ; (4) वनः ; (5) वर्ण्यः ; (6) अग्रम् ; (7) वला-
हकः ; (8) जीवतः ; (9) नीरवः ; (10) एवोदुष् (m.).
C. born : मेघ्यः (व्या, व्यं) ; c.-producing : मेघ-
ह्वरः (री, रं), Si. xx. 61. and 65. ; a long
line of c. s : कादम्बिनी, Ku. Fig. : a c. of dust
धूलिपटलः ; I am under a c. now : साम्प्रतं ममोपरि
हनेर्दृष्टिः (?).

CLOUD-CAPPED : (1) अन्नसिंहः (हा, हं) ; (2) अन्न-
कवः (वा, वं) ; (3) अन्नरलेखिन् (f. नी).

CLOUDED : I. Lit. : मेघावृतः (ता, तं) ; (2) मेघा-
च्छन्नः (जा, जं) ; (3) घनोपस्थः (डा, दं). II.
Fig. v. Dark, gloomy, sullen.

CLOUDLESS : (1) अमेघः (वा, वं) ; (2) निरग्रः (आ,
अं) ; (3) व्यग्रः (f. आ), V. p. ; (4) वीतवलाहकः
(का, कं), Ki. ; and sim. comp. s.

CLOUDY : I. Lit., clouded : q.v. : (1) अश्रितः
(ता, तं), R. iii. 12 ; (2) सन्नः (f. आ), Me.
ii. 29. Ph. c. weather दुर्दिनम्. II. Fig., dark,
obscure : q.v. : तमोवृतः (ता, तं).

CLOUT : चोरम् : v. Patch.

CLOVE : I. The plant : लवङ्गः. II. The fruit :
लवङ्गम्.

CLOVEN : (1) स्फादितः (ता, तं) ; (2) दीर्घः, वि-
(वा, वं) ; (3) खण्डितः (ता, तं). C.-hoofed :
द्विशकः (का, कं). C.-tongued : द्विबिम्बः (जा, जं)
(=double-tongued), Si.

CLOVER : त्रिपर्णी (?). To live in c. i.e. luxurious-
ly : q.v.

CLOWN : I. A countryman : (1) ग्रामिकः ; (2)
ग्राम्यजनः ; (3) कृषीवलः (=agriculturist). II. A
buffoon : q.v. : मण्डः.

CLOWNISH : (1) ग्राम्यः (व्या, व्यं) ; (2) अशिष्टः
(हा, हं) (not polite.).

CLOWNISHNESS : (1) ग्राम्यता ; (2) अशिष्टता.

CLOY (v.) : सं-तर्पयति (c. of तृप्) : v. To sati-
ate.

CLUB (subs.) : I. A cudgel : (1) यष्टिः ; (2)
लघुदः, to maul severely with c. s लघुदप्रहारैर्जर्जरी-
करोति, P. II. An association : q.v. : समाजः (?),
who will not come to the c. today : योज्य समाजे
नागमिष्यति, V. p.

CLUB TOGETHER (v.) : I. To eat together : सं-
हारति (साद्, c. 1) (?) II. To contribute : q.v.

CLUB-FOOTED : विवृतपादः (दा, दं).

CLUCK (subs.) : चूकृतम् (?).

CLUCK (v.) : चूकरोति (?).

CLUE : I. A ball of thread : सूत्रकोपम् (?). II.

Anything serving to guide : Ph. to get a c.
सन्धानं प्राप्नोति (?) ; to give a c. सन्धानं ददाति (?).

CLUMP : (1) गुच्छः ; (2) निचयः, संहतिः, etc. in
comp., a c. of creepers : वीरक्षिचयः, Ve. ; c. of
plantain trees : कदलीगुच्छः, Mah. or कदलीगुच्छः
Ra. ; (3) वनम् (a large c.), a c. of lotus : कुमु-
दनम्, Ki.

CLUMSILY : (1) असम्यक् ; (2) असुन्दरम् ; (3) अपटु.

CLUMSINESS : (1) असौन्दर्यम् (=inelegancy) ;
(2) ग्राम्यता (=rusticity) ; (3) अपाटवम् (=un-
skilfulness).

CLUMSY : (1) असुन्दरः (री, रं) (=inelegant) ;
(2) ग्राम्यः (व्या, व्यं) (=rustic) ; (3) अकृतिन्
(f. नी) (=unskilful).

CLUSTER (subs.) : (1) चयः, नि-, c. of ashes :
मस्मना चयः, Ki. ; (2) संहतिः, R. ; (3) स्तवकः (of
fruit or flower), with fresh c. s of flowers
प्रसूनस्तवकैर्जर्जरीनैः, N. : v. Crowd, assemblage.

CLUSTER (v.) : c. ed by wind : अनिलेन विरचित-
संहतिः, K. : v. To flock, swarm. "C. ing
grapes". *स्तवकमयानि द्राक्षाफलानि.

CLUTCH (v.) : आदत्ते (दा, c. 3) : v. To seize,
grasp. To c. the hand : मुष्टिं व्रजति.

CLUTCHES (subs.) : हस्तः, under the c. of death :
मृत्युहस्तवर्तिन् (f. नी), D.

GLYSTER : v. Injection.

COACH : रथः : v. Carriage, chariot.

COACH-MAN : सारथिः : v. Charioteer.

COADJUTOR : सहायः : v. Assistant.

COAGULATE : (1) वनीमवति ; (2) श्यामीमवति ;
(3) श्यायते (श्यै, c. 1).

COAGULATION : expr. by verb.

COAL : (1) अङ्गारः (=charcoal) ; (2) अङ्गाराशम्
(m.) or अङ्गारमुक्तिका. C.-heaver : अङ्गारावाहकः (?).
C.-pit : अङ्गारभूमिः (?).

COALESCE : v. To unite, combine.

COALITION : संयोगः : v. Communion, alliance.

COARSE : I. Not fine : स्थूलः (जा, जं), c. cloth
स्थूलवस्त्रम्, P. ; body is of two kinds, c. and fine:

द्विविधं शरीरं स्पर्शं सूक्ष्मं च, S. iv. 3. II. Rude, unpolished, mean : q.v.

COARSELY : v. Rudely, impolitely, meanly.

COARSENESS : I. Lit. : (1) स्पर्शता ; (2) स्वीकृत्य. II. Rudeness ; vulgarity : q.v.

COAST (subs.) : तीरम्, *whether he reached the c. तीरमगमद्वा*, D. : v. Shore. Ph. : *c.-line* रेखा, R. xiii. 15. ; "the c. is clear" (i.e. danger is over) : निष्कण्टका भूमिः (?).

COAST (v.i.) : उपकूलं पोतं बाहयति or पोतेन गच्छति (?).

COASTING (adj.) : Ph. : *c. vessel* (i.e. a coaster) *उपकूलपोतः, *c. -trade* : *उपकूलवाणिज्यम्.

COAT (subs.) : An article of dress : *कोटम्. II. A covering : q.v. (1) आवरणम्, *c.s of mail* : देहावरणानि, Ki. : v. Armour ; (2) पटलम् (of the eye). Ph. : *c. of arms* : *चोलचिह्नम्.

COAT (v.) : v. To cover, overlay.

COATING (subs.) : v. Covering, coat (II). *C. (of a paint)* : लेपः, K.

COAX (v.) : v. To wheedle, fondle, soothe.

COAXING (subs.) : v. Coaxingly.

COAXINGLY : i.e. by c. : (1) मियस्तमपुरामिर्बाणिमः K. ; (2) चादृक्किमिः or चादृशतैः (by flattery), H. ; (3) अभ्यर्थनाभिः (begging), K.

COB : अश्वविशेषः.

COBBLE : I. To mend : q.v. II. To do badly : v. To do, badly.

COBBLER : *पादुकासन्धातु (m.).

COBRA : A snake : फणकरः.

COBWEB : I. Lit. : जाल (mn.) or मर्कटकीटसृजजालम्, V.d., and sim. comp.s (when the meaning is not clear). II. Fig. : जाल (mn.), D.

COCHINEAL : (1) लाक्षा ; (2) जतु (n.). *C. -insect* : तित्तिमः.

COCK (subs.) : (1) कुक्कुटः ; (2) ताम्रचूडः, कृकबाहुः. *A. c. sparrow* : चटकः : v. Male. "The c. of the club" : समाजपुङ्खवः (?). *C. -a-hoop* : घसः (ज्ञा, ह').

COCK (v.) : I. To turn up : q.v. : उन्नमयति (c. of नम्र). II. To c. a gun : *बन्दुकस्य घोटकम् उन्नमयति (घोटकः = c. in Bengali). (*A. c. ed* (hat) साधिविदेशितः (ज्ञा, ह') (?).

COCKADE : *चूडा ; पदादिसूचकः शिरस्कोपरि धृतोऽलङ्कारविशेषः.

COCKATOO : शुक्रजातीयमृगद्वयान् पक्षिविशेषः

COCK'ATRICE : v. Basilisk.

COCK-BOAT : छुदनीका : v. Boat.

COCK-CHAFER : गोमयोत्पादभेदः.

COCK-FIGHT, COCK-FIGHTING : (1) कुक्कुटयुद्धम् ; (2) ताम्रचूडयुद्धम्, D. v.

COCKLE : I. A plant : बोधविभेदः. II. A shell-fish : दीर्घकोषिका (?).

COCKLOFT : (1) चन्द्रशाला ; (2) शिरोगृहम्.

COCKNEY : नागरः : v. Citizen.

COCKROACH : (1) तैलपा or तैलपायिका ; (2) परोष्णी ; (3) कलाधारा.

COCKSCOMB : चूडा : v. Coxcomb.

COCOA : *कोकम्.

COCOANUT : नारिकेलम्. *C. -husk* : नारिकेलीफलवल्कलम्, K. ; *c. tree* : नारिकेलः, -ली ; *c. water* : नारिकेलापः or नारिकेलान्तरापः, Si. iii. 81. ; नारिकेलीरसः, Vi. ; *c. wine* : नारिकेलासवः, R. iv. 42.

COGOON : (1) कृमिकोशः (वः) ; (2) गुटिका.

COD : मत्स्यविशेषः. *C. -liver-oil* : *कडमत्स्यतैलम्.

CODE : संहिता, *c. of Manu* : मनुसंहिता ; *penal c.* : *दण्डविधिसंहिता.

CODICIL : *इच्छापत्रस्य परिशिष्टम्.

CODIFY : p.p. To c. laws : *विधीन् संहितायां निबध्नाति (बन्ध्, c. 9.).

COEFFICIENT : मानम्, *c. of an unknown quantity* : अभ्यकराशेर्मानम्, Vij.

CO-EQUAL : समः (मा. मं) : v. Equal.

COERCE (v.) : नियन्त्रयति (यन्त्र्, c. 10.) : v. To restrain, compel.

COERCION : नियन्त्रणा, K. : v. Restraint, compulsion.

COERCIVE : नियन्त्र (f. न्त्री) (?) ; expr. by circum.

CO-ESSENTIAL : समस्त्वभावः (मा, मं) (?)

CO-ETERNAL : expr. by circum : v. Eternal.

COEVAL : (1) समकालीनः (जा, नं) ; (2) समानकालीनः (जा, नं), V.d. ; (3) तुल्यकालः (जा, लं), V.p.

CO-EXIST (v.) : समं or एकत्र वर्तते (वृत्, c. 1.) or विद्यते (विद्, c. 4.).

CO-EXISTENCE : एककालावस्थायित्वम्, V.d. ; better by circum.

CO-EXISTENT : expr. by circum., *pleasure and pain are not c.* : सुखदुःखे न वर्तते समम्.

CO-EXTENSIVE : *समविस्तारः (रा, रं); or by circum.

COFFEE : *काफिः, c. -house : *काफिगृहम् ; c. -pot : *काफिपात्रम्.

COFFER : धनभाण्डम् (?), his c.s are empty : रिक्तानि तस्य धनभाण्डानि (?)

COFFIN : शवाधारः, and sim. com.s (?).

COG (subs.) : दन्तः (when the sense is clear) (?); चक्रदन्तः (?).

COG (v.) : v. To deceive, cheat. C. god, i.e. furnished with c.s : दन्तविशिष्टः (द्वा, द्व'), and sim. comp.

COGENCY : सामर्थ्यम् : v. Force, weight.

COGENT : बलवत् (f. ती) : v. Forcible, weighty.

COGENTLY : v. Forcibly, convincingly.

COGITATE, COGITATION : v. Meditate, meditation.

COGNATE : v. Kindred.

COGNITION : ज्ञानम् : v. Knowledge.

COGNITIVE : Ph. c. faculty : ज्ञानेन्द्रियम्.

COGNIZANCE : I. Knowledge : q.v. II. Jurisdiction : q.v. III. A badge : q.v. Ph. I cannot take c. of it : *इदमवेक्षितुं मेऽधिकारो नास्ति.

COGNOMEN : पदतिः (?).

COHABIT : (1) सहवासं करोति (कृ, c. 8.); (2) संवसति (वस्, c. 1.).

COHABITATION : सहवासः or संवासः, M. viii. 373.

COHEIR, COHEIRESS : श्रव्यभागिन् (f. नी).

COHERENCE, COHERENCY : I. Adherence : q.v. II. Connexion, consistency : q.v.

COHERE (v.) : I. To adhere, stick together : q.v. II. To agree, be consistent : q.v.

COHERENT : I. Cleaving : संसक्तः (क्ता, क्तं). II. Consistent, adapted : q.v.

COHESION : (1) संलग्नता ; (2) संसक्तिः ; (3) समासक्तिः.

COHESIVE : संलग्नशीलः (ला, लं) (?).

COHORT : गुरुम् (?).

COIF, COIFFEUR : (1) शिरस्कम् ; (2) शिरस्त्रम्.

COIL (subs.) : (1) गुणः (of a rope) ; (2) कुण्डलम् (of a serpent) ; (3) व्यावर्तनम् (c. ing round), by the c.s of the serpent-king: व्यावर्तनैरहितः, Ki.

COIL (v.) : (1) पिण्डीकरोति (into a globe) ; (2) कुण्डलीकरोति, V.p. com. C. ed round by the serpent-king : सर्पराजेन मोगेनावेष्टितः (ता, तं), V.p.

COIN (subs.) : (1) मुद्रा, copper -c. : तावमुद्रा ; (2) नाणकम् (rare), Mr. To pay any one in his own c. *सम्प्राप्तोर्ध्वं ददाति.

COIN (v.) : I. To stamp : दह्यति (nomi.) (?).

II. To invent, originate : q.v. सृजति (सृज्, c. 6.).

COINAGE : I. Coining : दह्यन् (१). II. Money coined : मुद्रा. III. Invention : q.v. : सृष्टिः.

COINCIDE (v.) : I. To Agree, correspond, concur : q.v. II. To agree in position : एकीभवति.

COINCIDENCE : I. Agreement, correspondence : q.v. II. Agreement in position expr. by verb. III. Accident : दैवयोगः.

COINCIDENT, COINCIDENTAL : I. Of time : समकालीनः (ना, नं). II. Consistent : q.v. III. Corresponding : q.v.

COINER : I. Lit. : मुद्राकारः (?). II. An inventor, maker : q.v.

COITION : सङ्गमः : v. Copulation.

COLANDER : चालनी (- a sieve).

COLD (adj.) : I. Lit. : (1) शीतः (ता, तं), c. weather : शीतकालः, Ri. vi. 7. ; (2) शीतलः (ला, लं) (gen. = cool), c. nights : शीतला रात्रयः, Ri. V. 4. ; (3) शिशिरः (रा, रं), c. as ice : तुषार-शिशिरः (रा, रं), K. ; (4) हिमः (मा, मं) (rare) ; (5) तुषारः (रा, रं) (rare) ; (6) निरुष्णः (ष्णा, ष्णं), अघर्मः (र्म, र्म) etc. (poet). C. season : (1) हेमन्त (mn.) (from about the middle of November to about the m. of January) ; (2) शिशिर (mn.) (from a. the m. of J. to a. the m. of March). Ph. I am c. शीतं मे, P. iii. 7. III. Fig. : indifferent, reserved : q.v.

COLD (subs.) : I. Lit. : (1) शीतम्, capacity of enduring c. : शीतसहिष्णुता, Ka. ; (2) हिमम्, suffering from c. : हिमार्तः Sa. ; save me from c. : हिमत्राणं विधीयतां, P. II. Catarrh : (1) प्रति(ती)श्यायः, giving c. : प्रतिश्यायकरः (री, रं), Sr. ; (2) पीनसः, suffering from c. पीनसिन् (नी), Sr. Ph. : to catch c. : प्रतिश्यायः सम्-जायते (जन्, c. 4.) or भवति (with gen. of the person).

COLDISH : ईष्यङ्गीतः (ता, तं) : v. Cool.

COLDLY : अनादरेण : v. Indifferently, coolly.

COLDNESS : I. Lit. : (1) शैत्यम् or शीतता, *from great c.* : अतिशैत्याद्, M.n. ; (2) निरुत्थता, etc. (poet). II. Apathy, indifference : q.v. : अन्यादः.

COLEWORT : शाकविशेषः.

COLIC : (1) शूलम् ; (2) वातशूलम्.

COLLAPSE (subs.) : I. Lit. : संकोचः. II. Fig. : क्षयः : v. Fall, ruin.

COLLAPSE (v.) : I. To shrink up : q.v. : संकुचति (कुच्, c. 6.). II. Fig. : to fail q.v. : क्षयं or नाशं गच्छति, प्रजति, etc.

COLLAR (subs.) : (1) ग्रैवेयम् or ग्रैवेयकम् ; (2) कण्टिका ; (3) कण्ठभूषणम्. C. (of machines) : *परिकरः.

COLLAR (v.t.) : (1) ग्रैवेयेन धरति (धृ, c. 1.) or गृह्णाति (ग्रह्, c. 9.) : v. To seize.

COLLAR-BONE : जम्बु (n.).

COLLATE : I. To compare critically : (1) परीक्षते (ईक्ष्, c. 1.) ; (2) समवलोकते (लोक्, c. 1.). II. To appoint, to confer : q.v. : नियोजयति (युज्, c. 10.).

COLLATERAL : I. Indirect : q.v. : प्रासङ्गिकः (की, कं). II. Of pedigree : not in the direct line : मिश्रशास्त्रः (शा, खं) (?) ; उपलोमः (मा, मं) (?) .

COLLATERALLY : Of indirect descent : expr. by circum.

COLLATION . I. Comparison : (1) परीक्षा ; (2) समवलोकनम्. II. Presentation to a benefice : नियोगः or विनियोगः. III. Cold repast : कल्पवर्तः.

COLLEAGUE : सहकारिन् (f. णी) (?) . C. -ship : सहकारित्वम् (?).

COLLECT (v.t.) : I. To gather : (1) संगृह्णाति (ग्रह्, c. 9.), *to c. dust* : वांशून् संगृह्णाति, M. ; (2) समाह्वति (ह्व, c. 1.), *c. ing dictionaries* : कोषान् समाह्वत्, Nil. ; (3) समर्जयति (अर्ज्, c. 10.) (of earning), *c. ing gems* : समर्जयन् रत्नानि, K. ; (4) सञ्चिपातयति (c. of पच्) (= to assemble : q.v.) ; (5) आदत्ते (दा, c. 3.) (= to take) (only of taxes etc.) ; (6) राशीकरोति, पूर्णकरोति or पुञ्जीकरोति (c. into a heap). Ph. : *to c. one's self* आत्मानं संस्थापयति, पर्यव- (c. of स्था), Mr. iii. To infer : q.v.

COLLECT (v.i.) : (1) समागच्छति (गच्, c. 2.), समैति (ह्व, c. 2.), etc. : v. To assemble ; (2) राशीभवति, पूर्णभवति, पुञ्जीभवति (to c. into a heap).

COLLECT (subs.) : सक्तम् (?) : v. Prayer.

COLLECTED (adj.) : i.e. not disconcerted, cool : स्थिरः (रा, रं), *you should be always c. like this* : एवमेव सदा माय्यं स्थिरेष-....., Mah.

COLLECTION : I. The act : (1) संग्रहः ; (2) समाहारः (rare). II. Assemblage, crowd : q.v. : सङ्घः. III. Money collected. Ph. : *pay your c.s* *यद्दत्तं त्वया समाहृतं तदेहि. IV. Conclusion : q.v.

COLLECTIVE : (1) समवेतः (ता, तं) ; (2) संहतः (ता, तं). C. -ness : सङ्घट्टिता, Ki.

COLLECTIVELY : expr. by adj., *the birds c.* : संहतास्तु विहङ्गमाः, H. : v. Jointly, together.

COLLECTOR : संग्रहीतृ or समाहर्तृ (f. णी) (?), *tax -c.* : *करसमाहर्ता ; *c. of a district (in India)* : करनायकः (after दण्डनायकः - magistrate) ; *c. of customs* : *शुल्कनायकः.

COLLEGE : विद्यालयः or प्रधानविद्यालयः, and sim. comp.s ; *of your c. -life* अन्नमवतः विद्यागृहमभिवसतः, K.

COLLEGIAN : छात्रः (= student, pupil : q.v.).

COLLEGIATE : expr. by com., *c. church* : *विद्यालयधर्ममन्दिरम्.

COLLIER : *अङ्गारखनकः or अङ्गारारमखनकः.

COLLIERY : *अङ्गारखनिः ; अङ्गारारमखनिः.

COLLISION : सङ्घट्टः (with a defining word when the sense is not clear, as *लोहपथयानसङ्घट्टः to denote railway c.).

COLLOCATION : विन्यासः : v. Arrangement.

COLLOP : फालिका, *c. of meat* : मांसफालिका, N. xvi. 82. : v. Piece.

COLLOQUIAL : Ph. : *c. language* प्राकृतभाषा (?) ; *c. talent* : सम्भाषणशक्तिः (?) .

COLLOQUIALISM : प्राकृतभाषाप्रयोगः (?) , *Latin c.* : *प्राकृतलाटिनभाषाप्रयोगः.

COLLOQUY : v. Conversation.

COLLUDE : v. To conspire.

COLLUSION : (1) निवृत्तसंयोगः (= secret union) ; (2) शास्त्रम् (= deceit : q.v.).

COLLUSIVELY : निवृत्तसंयोगेन (?) ; (2) शाब्देन :
v. Deceitfully.

COLOCYNTH : (1) इन्द्रवास्वी ; (2) मृगादनी.

COLON : *द्विविन्दुचिह्नम् ; कोलनम्.

COLONEL : बाहिनीपतिः.

COLONELCY, COLONELSHIP : *बाहिनीपतिस्त्वम् ;
बाहिनीपतिपदम्.

COLONIAL : expr. by comp. c. governor :
*अधिनिवेशपालः.

COLONIST : *अधिनिवेशिन् (f. नी) or अधिनिवेशवासिन्
(f. नी).

COLONIZE : *अधिनिवेशयति (c. of विश्), *should c.*
places by the excess population of one's country :
जनपदं स्वदेशमिष्यन्दवमनेन निवेशयेत्, M.n.

COLONNADE : *स्तम्भावलिः.

COLONY : अधिनिवेशः.

COLOSSAL : महाप्रमाणः (जा, णं), K. v. : Huge.

COLOSSUS : *कोलस्तः, बृहत्प्रतिमाभेदः.

COLOUR (subs.) : I. A property of bodies :
(1) वर्णः, *seeing that it changed c. in a golden*
vessel : कनकमाजने वर्णान्तरमुपगतमुपलभ्य, Mu. ii. ;
(2) रागः or रङ्गः (rare), c. of the cheek : कपोल-
रागः, Ki. II. A pigment : (1) रङ्गः, *of lasting c.*
स्विररङ्गः (ज्ञा, ङ्) ; (2) वर्णः, -कः (rare), *from the*
vividness of the c. वर्णकोच्छ्वासात्, Sa. vi. Ph. :
you know how to paint sin in the blackest c.s :
*बोरकृष्णरङ्गैः पातकं चित्रयितुं जानासि. III. Pretext
q.v. : व्यपदेशः. IV. In pl. a. flag, ensign :
q.v. : ध्वजः.

COLOUR (v.t.) : I. Lit : (1) रञ्जयति (c. of
रञ्ज्) ; (2) वर्णयति (वर्ण, c. 10.) (rare in this
sense) ; (3) चित्रयति (चित्र, c. 10.) (= to
paint). II. To palliate, pretend : q.v.

COLOUR (v.i.) : Ph. : *his face c. ed* *तस्य
वदनमारक्तं बभूव or रक्तवर्णमापेदे or अजे.

COLOURABLE : v. Plausible.

COLOURED (adj.) : Ph. : *red -c.* रक्तवर्णः (र्वा, र्ण) ;
many -c. नानावर्णः (र्वा, र्ण) c. *people*. आफ्रिकादि-
देशीयकृष्णवर्णलोकाः.

COLOURING (subs.) : I. Lit. : रञ्जनम्. II. Fig.,
of style : वर्णनम् : v. Ornament.

COLOURIST : चित्रकरः (= painter : q.v. : not
रञ्जकः, which = dyer).

COLOURLESS : (1) अवर्णः (र्वा, र्ण) ; (2) वर्णहीनः
(जा, नं).

COLOURMAN : रङ्गविक्रयी or रङ्गविक्रेता (?).

COLT : (1) अश्वशवः (of a horse) ; (2) गर्दभशवः
(of an ass).

COLUMN : I. A pillar : q.v. : स्तम्भः. II. Mili-
tary : सूचिः or सूचिच्यूहः, *should march in file* or
c. : दण्डच्यूहेन सूच्या वा यायात्, M. III. Of a
page : *भारा.

COMB (subs.) : I. For hair : (1) प्रसाधनी ; (2)
कङ्कतिका. II. For carding wool : *मार्जनी (?).
III. Of a cock : चूडा. IV. Honeycomb :
q.v. V. A valley : q.v.

COMB (v.t.) : सम्मार्जयति (मृज्, c. 10) : v. To dress.

COMBAT (subs.) : v. Battle, contest. Ph. :
single-c. इन्द्रयुद्धम्, *close c.* : नियुद्धम्.

COMBAT (v.i.) : v. To contend, struggle.

COMBAT (v.t.) : I. To fight with : q.v. II.
To oppose, resist : q.v.

COMBATANT : I. Lit : योद्ध (f. दू). II. Fig. :
विरोधिन् (f. नी).

COMBATIVE : युक्तुम् (mfn.).

COMBINATION : (1) संहतिः, *to break their c.* : तत्सं-
संहतिभेदात्, Mu. II. ; *c. even of little things* :
अल्पानामपि बस्तूनां संहतिः, H. ; (2) समवायः, *much*
more their c. : किमुतसमवायः, K. : v. Union.
Ph. : *c. of letters* : सन्धिः, c. (in algebra)
*समवायः.

COMBINE (v.) : I. Trans. : v. To join, unite.

II. Intrans. : expr. by the parts : संहतः
(ता, तं), समवेतः (ता, तं), or मिलितः (ता, तं),
they c. d together to invade it : इदमभियोकुं मिलिता
बभूवुः.

COMBUSTIBLE : (1) दाह्यः (द्या, द्य) ; (2) दहनीयः
(या, यं). *Any c. material* : (1) दाह्यम् or दाह्य-
पदार्थः ; (2) इन्धनम्, R. xiii. 4.

COMBUSTION : (1) दाहः ; (2) दहनम्.

COME : (1) आगच्छति (गम्, c. 1), *I am c. ing* :
अयमागतोऽस्मि, Mr. ix. ; *does not c. (back) yet* :
नाद्याप्यागच्छति, Mr. v. ; *will he c. here* : किमय-
मत्रागमिष्यति, K. ; (2) एति (ह, c. 2), *c. c. my*
child : एषो हि बत्स, Vi. i. ; (3) आयाति (या, c.
2), *came to Yudhishtira* : युधिष्ठिरं समायवौ, Ki.

i. 1. Ph. : *the summer season is c.* : निदाषकालोऽ-
यमुपागतः, Ri. i. 1. ; *the news of his father's*
death is c. : तस्य पितृमरणवार्ता समागता. N.B. These
verbs take an acc.

COME ABOUT : v. Pass, come to.

COME AFTER : I. To go after, follow : q.v. :
अनुगच्छति (गम्, c. 1). II. To come for : Ph. :
he came after a book : *स पुस्तकार्यमाजगाम.

COME AGAIN : प्रत्यागच्छति (गम्, c. 1) : v. To
come back, return.

COME ALONG : (1) आगच्छति ; (2) एति : v. To
come.

COME AT : अभिगच्छति (गम्, c. 1) : v. To reach,
attain.

COME AWAY : I. To depart : q.v. II. To
come off : q.v.

COME BACK : (1) प्रत्यागच्छति ; (2) प्रत्यायाति (या,
c. 2) ; (3) प्रत्यावर्तते (वृत्, c. 2).

COME BY : i.e. to gain, obtain, acquire : q.v.

COME DOWN : I. To get down, descend : q.v.
अवतरति (त्, c. 1). II. To be handed down :
Ph. *the writings of Kālidāsa have c. to us* :
कालिदासकृतप्रबन्धा अस्मत्संकाशमागताः.

COME FORTH : निर्गच्छति (गम्, c. 1) : v. To
come out.

COME IN : I. To enter : q.v. : प्रविशति (विश्,
c. 6) : II. To comply : q.v. III. To become
fashionable : v. Fashionable.

COME IN FOR : Ph. : *they did not c. in for a share* :
*अंशग्रहणाय नाजगमुः.

COME INTO : v. To agree, comply. Ph. : c.
into vogue : प्रचलितः (ता, तं) भवति (भू, c. 1) ;
then they will c. into my power : वशमेव्यन्ति मे
तदा, H. i.

COME NEAR : I. Lit. : उपसर्पति (सृप्, c. 1) : v.
To approach. II. Fig. : Ph. : *nothing ancient*
or modern c. s near this achievement *एतादृशं
कर्म कदापि न सम्पन्नम्.

COME OF : i.e. to issue or produce from : q.v.

COME OFF : I. To come out of : निष्पतति (पत्,
c. 1), *fire came off his eye* : अक्षः कुर्यानुः किल
निष्पतत, Ku. : II. To be carried through :
निर्गच्छति. III. To take place : q.v. : आपतति.

COME OUT : I. Lit. : निर्गच्छति ; (2) निष्कामति :
v. To go out. II. Of the teeth etc. : (1)
उद्गच्छति, निर्- (गम्, c. 1) ; (2) उदेति (इ, c.
2) ; (3) उद्भिन्नति (भिद्, c. 7), *as no beard*
had c. out अनुद्भिन्नशमश्रुताजितया, K. iii. To be
published : निर्गच्छति or बहिर्गच्छति : v. To
publish.

COME OUT TO MEET OR RECEIVE : (1) प्रत्युद्गच्छति
(गम्, c. 1), R. viii. 64. ; (2) प्रत्युदेति (इ,
c. 2) ; (2) प्रत्युयाति (या, c. 2).

COME OVER : I. To pass over : Ph. : *if they get*
an assailant like you, they will leave him and c.
over to you : त्वाद्यशममियोकारमासाधनं परित्यज्य त्वामे-
वाश्रयन्ते, Mu. iv. II. Of feelings, etc. Ph. :
a sudden chill came over him *सहसा तस्य गात्रं
शीतं अभूव.

COME ROUND : Ph. : *he will c. round to our*
opinion : स स्वमतं परित्यज्यास्माकं मतं ग्रहीष्यति or
मतावलम्बनं करिष्यति.

COME SHORT : न्यूनीभवति (भू, c. 1) : v. To
Fall short.

COME TO : I. Lit. : v. To come. N.B. With
respect to persons सकारां should be used :
I have c. to you here : त्वत्संकाशमिहागतः, M. p.
Ph. : c. to memory स्मृतिमागच्छति, A. r. ; c. to
one's ears : श्रुतिपथमायाति, Sa., श्रुतिमागच्छति, N. ;
c. to pieces : खण्डखण्डं भवति, *let it never c. to pass* :
मास्मभूत्, Ki. ; c. to one's self : संज्ञां लभते (लभ्, c.
1) v. To recover ; c. to life : उज्जीवति (जीव्,
. 1) ; c. to an end : अवसानं गच्छति : v. To end ;
c. to an agreement : v. To agree. II. To
arrive at : q.v. III. To amount to : q.v.

COME UP : I. Lit. : आपतति, प्रा-, सञ्जि-, (पत्, c. 1),
saw Keyuraka c. -ing up : आपतन्तं केयूरकमद्वादीद्,
K. II. To spring, come out : q.v. : निर्गच्छति.

COME UP TO : I. To arrive at : (1) समुपगच्छति ;
(2) समागच्छति ; (3) समायाति : (4) समुपसर्पति
(सृप्, c. 1). II. Fig. : to equal : q.v.

COME UP WITH : v. To overtake.

COME UPON : आक्रामति (क्रम्, c. 1) : v. To attach.

COMEDIAN : I. An actor : q.v. : नटः. II. A
writer : *हर्षप्रधाननाटकलेखकः, or रचयितृ (म.) or
-कृत,

COMEDY : *हर्षप्रधाननाटकं (or less precisely) नाटकम्.

COMELINESS : v. Suitableness, symmetry, gracefulness.

COMELY : I. Becoming : q.v. II. Beautiful, handsome : q.v. : सुदर्शनः (ना, नं).

COMET : (1) धूमकेतुः, Ku. iii. 32. ; (2) केतुः, Vi.

COMETARY : (1) by comp. with धूमकेतुः ; (2) by gen. of धूमकेतुः.

COMFIT : v. Sweetmeat.

COMFORT (v.t.) : आश्वासयति (c. of श्वस्) : v. Console, cheer.

COMFORT (subs.) : I. Consolation, solace : q.v. : आश्वासः. II. Pleasure : सुखम्, enjoying every c. सर्वसुखान्यनुभवन्तः, K.

COMFORTABLE : are you c. here : अप्यत्र भवत्याः सुखम् ? V. p. : v. Pleasant.

COMFORTABLY : सुख-, in comp., sleeping c. : सुखसुप्तः (ता, तं), Mah. : v. Pleasantly, conveniently.

COMFORTER : आश्वासकः or expr. by verb : v. To console.

COMFORTLESS ; v. Uncomfortable.

COMIC, COMICAL : I. Diverting, sportive : q.v. : (1) हासकरः (री, रं) ; (2) हासजननः (नी, नं). II. Relating to a comedy : is this drama c. *अपि नाटकमिदं हर्षप्रधानम्.

COMING : I. Subs : आगमः, -नं. II. Adj. : आगमिन् (f. नी).

COMMA : *कमा ; पदविच्छेदकचिह्नविशेषः.

COMMAND (v.t.) : I. To give a c. : (1) आज्ञापयति, सं-, (c. of ज्ञा) (with two acc.), c. (me) what you have to be done : आज्ञापय यत्ते करणीयमस्ति, Ku. iii. 3 ; (2) आ-दिशति, नि-, (दिश्, c. 6) : v. To order. II. To be in c. of : (1) अधितिष्ठति (स्था, c. 1), the forces c. ed by my father : ताताधिष्ठितानां बलानाम्, Ve. iii. ; (2) अध्यास्ते (जास्, c. 2), Virūpāksha wanted to c. the heart of the city : विरूपाक्षः पुरोदरमभ्यासिसिञ्चक्रे, B. xiv. 16. III. To govern, control : q.v. IV. Of position ; expr. by circum., the house c. s a beautiful view of the lake : *अस्माद्गृहात्सरः सुन्दरमवलोकयितुं शक्यते.

COMMAND (subs.) : I. Order : (1) आज्ञा, at Rāma's c. रामाज्ञया, R. ; (2) आदेशः or निदेशः,

receiving their master's c. : मर्तुरादेशं समवाच्य, Ki. vi. 43. ; (3) शासनम् (a stronger term), who would transgress your majesty's c. : को देवस्य शासनमुल्लङ्घयिष्यति, Mu. iii. ; (4) नियोगः (= direction), by his father's c. : पितुर्नियोगात्, R. xiv. 43. II. The power to c. : expr. by circum., putting himself in c. of his treasury and army : तत्कोषबाह्वनमात्माधिष्ठितं कृत्वा, D. viii. : v. To command (II) ; appoint (him) to the c. of the army : अभिषिच्यतां सैन्यापत्ये, Ve. III. Control, government : q.v.

COMMANDANT : v. Commander.

COMMANDER : I. Lit. : (1) आज्ञापकः, c. of all kings : सर्वभूतलभुजमाज्ञापकः, Mu. ii. ; (2) आदेशु (m.). II. Of an army : (1) सेनानीः ; (2) सेनापतिः ; (3) सेनाध्यक्षः. III. Of a vessel : पोताध्यक्षः ; पोतनायकः ; and sim. comp. s. Ph. : c. -in-chief : महासेनापतिः (used in ancient grants) : v. Generalissimo. COMMEMORATE : कीर्तयति, सं-, (कीर्त्, c. 10) (?) : v. To celebrate.

COMMEMORATION : संकीर्तनम् (?) : v. Celebration.

COMMEMORATIVE : स्मारकः (की, कं) (?) .

COMMENCE : (1) आरभते (रम्, c. 1) ; (2) प्रक्रमते (क्रम्, c. 1) : v. To begin.

COMMENCEMENT : (1) आरम्भः ; (2) प्रारम्भः : v. Beginning.

COMMEND (v.t.) : I. To entrust, deliver : q.v. : अर्पयति (c. of ऋ). II. To praise : q.v. : प्रशंसति (शंस्, c. 1). III. To recommend : q.v. IV. To present as worthy of regard : expr. by अभिमतः (ता, तं) or circum., what you say does not c. to me : स्वद्वचो नाभिनन्दामि, Sa.

COMMENDABLE : इलाध्यः (ध्या, ध्यं) : v. Praise-worthy.

COMMENDABLY : v. Laudably.

COMMENDATION : I. Approbation, praise : q.v. II. Recommendation : q.v. III. Compliments : q.v.

COMMENDATORY : I. Subs. : v. Praise. II. Adj. : expr. by comp. Ph. : this is c. : अर्थवाद एव, U.

COMMENSURABLE : सजातीयः (या, यं) (?) .

COMMENSURATE : I. Lit. : सजातीयः (या, यं) (?) . II. Proportional : q.v.

COMMENT (v.): I. To annotate : q.v. II. To make remarks : अनुयुनक्ति (युज्, c. 1) (?) : v. Remark.

COMMENT (subs.): I. In pl., observations, remarks : q.v. II. Annotation, explanation : q.v.

COMMENTARY : I. Lit. : (1) व्याख्या ; (2) वृत्तिः, c. on Manu : मनुवृत्तिः, K. b. ; (3) टीका, Rāmāyaṇa with its c. : सटीकं रामायणम् ; (4) माध्यम (c. on aphorisms). II. Criticism : q.v. Ph. : c. s of Caesar. : *किंशूरव्याख्यानम्.

COMMENTATOR : (1) व्याख्यातृ (m.); (2) टीकाकारः ; (3) माध्यकारः (c. of aphorisms).

COMMENTITIOUS : काल्पनिकः (की, कं) : V. Fictitious.

COMMERCE : I. Trade, traffic : वाणिज्यम्. II. Intercourse : q.v.

COMMERCIAL : (1) comp. with वाणिज्य- ; (2) वाणिज्यविषयकः (का, कं). C.-treaty *वाणिज्य-द्रव्याणामागमनिर्गमविषयकः सन्धिः ; a c. nation *वाणिज्यपरायणा जातिः.

COMMINATION : तर्जनम् : v. Threat, menace.

COMMINGLE : मिश्रयति, सं-, (मिश्र्, c. 10.) : v. To mingle.

COMMINUTE : चूर्णयति (चूर्ण्, c. 10.) : v. To pulverize, grind.

COMMISERATE : दयते (दय्, c. 1.) : v. To pity.

COMMISERATION : (1) दया ; (2) अनुकम्पा : v. Pity.

COMMISSARIAT : I. The department : *वीवध-दानविभागः. II. Commissaryship : अधिकारः (?)

COMMISSARY : अधिकृतः (†), c. of horse : *अश्ववाधि-कृतः.

COMMISSION (subs.): I. Perpetration : q.v. : Ph. : c. of sin : पापाचरणम्, K. b. ; was caught in the c. of theft : चौर्यं कुर्वन् गृहीतः. II. Entrusting : अर्पणम्, सम्-. III. The business entrusted : नियोगः, attend to your c. : एवं नियोगमशून्यं कुरु, Sa. IV. A number of persons joined in an office or trust : *परीक्षकाः (m. pl.). V. Allowance for transacting business : no equiv. : expr. by circum. VI. In the army : पदम् (†).

COMMISSION (v.): नियुक्ते (युज्, c. 7.) : v. To charge, empower.

COMMISSIONER : I. In gen. sense : अधिकृतः, careless c. : अधिकृतः प्रमादी, H. II. Of a division : प्रदेशपालः.

COMMIT (v.t.): I. To entrust : q.v. : अर्पयति सम्-, (c. of श्र्), c. these (prisoners) to his care : तस्मै समर्पयेताम्, P. Ph. : was c. led to prison : बन्धनमनीयत, D. ii. ; to c. to the sessions : *अभिवेशनविचारार्थम् अर्पयति ; to c. to memory : कण्ठस्थं करोति ; c. (this) to writing : अमिलिख्यताम्, Mr. ix. II. To perpetrate : करोति (कृ, c. 8.), to c. crimes wilfully : कामतः पापानि करोति M. ; one who c. s an offence : अपराधिन् (f. नी). III. To match : q.v.

COMMITMENT : To the sessions : *अभिवेशन-विचारार्पणम्. For other senses : v. To commit. COMMITTEE : सभा.

COMMODIOUS : v. Convenient, comfortable.

COMMODIOUSLY : v. Conveniently, comfortably.

COMMODIOUSNESS : I. Convenience : q.v. II. Spaciousness : q.v.

COMMODITY : पण्यम्, import and export of c. s : पण्यानामागमनिर्गमौ, M.

COMMON (adj.) : I. Belonging to more than one : (1) साधारणः (जी णं), c. property : साधारणधनम्, Da. ; c. to many : बहुसाधारणः (जी, णं), Da. ; (2) सामान्यः (न्या, न्यं), this (gem) is c. to me and Balabhadra : एतन्मम बलभद्रस्य च सामान्यम्, V. p. II. Usual, ordinary : (1) साधारणः (जी णं), c. council : साधारणसभा ; c. crier : *साधारणघोषकः ; c. noun : *साधारणनामन् (n.) ; (2) सामान्यः (न्या, न्यं), "c. dame" : सामान्यनायिका, Sah. ; c. weaver : सामान्यकौलिकः, P. ii. 5. ; c. word : सामान्यशब्दः, N. d. ; a c. man : सामान्यजनः ; Ra. v. (स्तरः, V. p.). Ph. : c. saying : जनप्रवादः, N. ; c. gender : स्त्रीपुंलिङ्गम् ; c. law : देशाचारः ; the c. people : लौकिकाः, T. or प्रकृतयः, R. ; c. sense : विवेकः.

COMMON ; IN : (1) सामान्येन or सामान्यतः, but the three gems were held in c. : किन्तु रत्नत्रयं सामान्येन स्तितम्, Vet. ; (2) साधारण्येन, in c. with others : *अन्येषां साधारण्येन.

COMMON (subs.): साधारणप्रचारभूमिः, V. p. com.

COMMONPLACE : I. Adj. : सामान्यः (न्या, न्यं). G.

book : *सामान्यसन्निवेशः. II. Subs. : साधारणप्रवादः.

COMMONAGE : साधारणभूमौ प्रचाराधिकारः.

COMMONALTY : v. Commons. (1)

COMMONS : I. The mass of the people : (1)

प्रजाः (f. pl.); (2) प्रकृतयः (f. pl.); (3)

लोकः (m. pl.). *The House of C.* : *प्रजासभा.

A member of the H. of C. : *प्रजासभासदस्यः or

प्रजासभासः. II. Provisions, food : q.v.

COMMONLY : (1) साधारण्येन ; (2) सामान्यतः : v.

Usually.

COMMONWEALTH : साधारणतन्त्रम् (?).

COMMOTION : क्षोभः : v. Agitation, tumult.

COMMUNE (v.i.) : सम्भाषते (माष c. 1.) : v. To converse.

COMMUNE : (subs.) : मण्डलम् (?).

COMMUNICABLE : (1) देयः, प्र-, (या, यं), (what can be given) ; (2) कथनीयः (या, यं) (what can be spoken).

COMMUNICATE (v.t.) : I. To impart, bestow :

q.v. : (1) ददाति (दा, c. 4.), *to c. knowledge* :

विद्यां दातुम्, Ki. ; (2) वितरति (तु, c. 1.), *c. d.*

meditation योगं विततार, Ki. II. To reveal :

q.v. : (1) कथयति (कथ, c. 10.), *c. (to us)*

the cause of your distemper : कथय किंनिमित्तस्तेऽयं

सन्तापः, Sa. iii. : v. To speak ; (2) आख्याति

(ह्या, c. 2.), *what cannot be c. d* : अनाख्येयः

(या, यं), K. : v. To represent. III. To

share : q.v.

COMMUNICATE (v.i.) : I. To share : q.v. II.

To converse : q.v.

COMMUNICATION : I. The act of imparting :

(1) दानम् ; (2) वितरणम्. II. Conversation :

q.v. III. Intercourse : q.v. IV. News :

q.v. : सन्देशः : v. Passage : q.v.

COMMUNICATIVE : v. Frank, affable.

COMMUNICATIVENESS : v. Frankness.

COMMUNION : I. Intercourse : q.v. : संसर्गः. II.

The Lord's supper : *प्रभोर्मोजनम्. III. A

body of Christians : समाजः.

COMMUNITY : I. Common possession : सामान्यम्.

II. A society of people : समाजः. III. The

people in general ; प्रजाः (f. pl.).

COMMUTABLE : expr. by ph. : v. To commute.

COMMUTATION : परिवर्तनम् : v. Change, exchange.

COMMUTE : I. To exchange : q.v. II. Of

punishment : *his sentence of death was c. d to*

banishment : *तस्य प्राणदण्डमुन्मूल्य निर्वासनमादिष्टम्.

COMPACT (adj.) : (1) संहतः (तां, तं), सु- ; (2)

निविडः (डा, डं) ; (3) सान्द्रः (न्द्रा, न्द्रं) : v.

Dense.

COMPACT (v.t.) : सु-संहतः (ता, तं) करोति.

COMPACT (subs.) : संविद् (f.) : v. Contract, agreement.

COMPACTLY : expr. by adj. : v. Densely.

COMPACTNESS : I. Density, solidity, : q.v. :

संघातः. II. Of style : संक्षेपः.

COMPANION : (1) सहचरः (f. री), *in the hand of*

his c. spring : सहचरमनुहस्ते, Ku. ; (2) सखा

(f. स्त्री) (=boon c.), *in the presence of her two*

c. s. : सख्योः सख्यम्, Ku. ; (3) सहचारिन् (f. णी),

they were c. s from childhood and exceedingly

fond of each other : तौ बाल्याद् प्रभृति सहचारिणौ,

परस्परमतीव स्नेहपरौ, P. : v. Also partner,

attendant.

COMPANIONABLE : v. Affable, sociable.

COMPANIONSHIP : (1) साहचर्यम्, Ku. ; (2) सह-

चरत्वम्, M. n..

COMPANY : I. Companionship : q.v. *To bear*

c. : v. To accompany. *To keep c.* : v.

To associate. II. An assemblage or associa-

tion : q.v. : (1) समाजः ; (2) दलम्. III. For

trading purposes : *दलम्. IV. Of soldiers :

(1) गुल्मः ; (2) दलम् (?). V. A ship's crew :

q.v.

COMPARABLE : (1) तुल्यः (ह्या, ह्यं) ; (2) सघ्नः

(शी, शं) : v. Like.

COMPARATIVE I. Not positive : Ph. : *c. levity to*

water : *जलापेक्षया लाघवम् ; *the c. advantages of*

this place : अन्यान्यस्थानापेक्षयास्य स्थानस्य गुणाः. II.

In gram. : द्वयोरेकस्यातिशयबोधकः (का, कं). III.

Based on comprehensive comparison :

c. anatomy : *विश्वव्याप्यवच्छेदविधासारः.

COMPARATIVELY : often not expr., *c. taller* :

द्राक्षीयस (f. स्त्री), Ki. xi, 2. ; *c. lovelier* ;

पूर्वाकाराधिकतरश्च, R. viii. 95. : v. Comparative (I.)

COMPARE (v.t.) : I. To examine : q.v. : एकत्र-परीक्षते (ईक्ष्, c. 1.). II. To liken q.v. : (1) तुल्यति (तुल्, c. 10.), and it is c. d with the moon : तदपि च शशाङ्केन तुलितम्, J. ; (2) उपमिमीते (मा, c. 3.), there is nothing to be c. d with you nor any thing with which you may be c. d : नोपमानमसि नाप्युपमेयः, Ki.

COMPARED WITH : (1) तुलनया ; (2) औपम्येन ; (3) better by comp. degree.

COMPARISON : (1) तुला or तुलना, then there could be c. with her : अस्यास्ततः स्यात्तुलनापि नाम, N. ; (2) उपमा, -नं, bore c. with trees : महीरुहाणामुपमानं द्युः, Si. : v. Likeness. Standard of c. : उपमानम्, your body which was the standard of c. on account of its beauty : उपमानमभूत्करणं यत्तव कान्तिमत्तया, Ku. Subject of c. : उपमेयः (या, यं) of the standard and the subject of c. उपमानोपमेयोः, Kav.

COMPARTMENT : I. Of an edifice : (1) कक्षा ; (2) शाला ; houses with numerous c. s : भूरिशालानि गृहाणि, Si. II. A division : (1) खण्ड (mn.) ; (2) परिच्छेदः ; (3) विभागः.

COMPASS (subs.) : I. Circuit, extent : q.v. : परिसरः. II. An instrument : दिक्निर्णयन्त्रम्.

COMPASS (v.) : I. To encompass : q.v. II. To attain : q.v. : अभिगच्छति. III. To contrive : q.v.

COMPASSION : (1) अनुकम्पा, c. for animals : भूतानुकम्पा, R. ; (2) अनुक्रोशः (rare) : v. Pity.

COMPASSION, TO HAVE OR FEEL : अनुकम्पते (कम्प्, c. 1.) (with acc.). v. : To pity.

COMPASSIONATE (adj.) : कृपाश्रुः (श्रु, श्रु) ; (2) सद्यः (या, यं) ; (3) कृपालु (mf.n.) ; (4) दयालु (mf.n.) ; (5) सानुकम्पः (म्पा, म्प) ; (6) कारुणिकः (की, कं) : v. Pitiful.

COMPASSIONATELY : (1) सानुकम्पम् ; (2) सद्यम् ; (3) कृपया.

COMPATIBLE : सुसङ्गतः (ता, तं) : v. Suitable.

COMPATRIOT : स्वदेशीयसहयोगिन् (m.) (१).

COMPEER : बहस्यः : v. Friend, companion.

COMPEL : I. To constrain : expr. by casual

form with बलात् or बलेन, should be c. led to reside : बलाद् वासयितव्यः, Vri. , to c. to do work : बलादिष्टं कर्म कारयति, Viv. II. To scize : बलाद् गृह्णाति (ग्रह्, c. 9.). C. led : sometime=must : q.v.

COMPELLABLE : expr. by future pass. part : c. to pay : बलादाप्यः (प्या, प्यं) ; c. to do : बलात् कार्यः (र्या, र्यं).

COMPELLATION : सम्मापणम् ; आमापणम्.

COMPEND : v. Compendium.

COMPENDIOUS : संक्षिप्तः (मा, मं) : v. Brief, concise.

COMPENDIOUSLY : समासेन : v. Briefly, concisely.

COMPENDIUM : (1) सारः, c. of political science : नीतिसारः ; (2) सारसंग्रहः, S. g.

COMPENSATE (v.t.) : I. To recompense : उदयं ददाति (दा, c. 3.), Viv. II. To counter-balance, c. for : often expr. by दूरीकरोति (= distance.).

COMPENSATION : (1) उदयः ; (2) निष्कृतिः (of a debt).

COMPETE : स्पर्धते (स्पर्ध्, c. 1.), the accursed Rākshasa is c. ing with me : मया सह स्पर्धते राक्षसहतकः, Mu. : v. To emulate, contend.

COMPETENCE, COMPETENCY : (1) सामर्थ्यम् ; (2) शक्तिः, according to one's c. शक्त्यपेक्षम्, N. : v. Ability, sufficiency.

COMPETENT : I. Fit : q.v. : योग्यः (र्या, र्यं), c. minister : योग्यसचिवः, Ra. ; c. to give evidence : साक्षित्वयोग्यः (र्या, र्यं), K. b. II. Able : q.v. : समर्थः (र्था, र्थं). III. Belonging to : q.v.

COMPETENTLY : expr. by adj. : v. Sufficiently.

COMPETITION : स्पर्धा (= emulation) ; प्रतियोगिता (= opposition) ; *सहार्थिता.

COMPETITOR : प्रतिस्पर्धिन् (f. नी) ; सहार्थिन् (f. नी) (१).

COMPILATION : I. The act : सङ्कलनम्. II. A compiled work : सङ्कलितग्रन्थः.

COMPILE (v.t.) : Ph. : a Sanskrit dictionary c. d by Tārānāth Bhāṣṭhāchārya श्रीतारानाथमहापात्रेण सङ्कलितं (कल् c. 1. and 10.) संस्कृताभिधानम् ; c. d. from the works of the elders : पूर्वेषां शास्त्राण्यालोक्योपन्यास्य (अस, c. 4.), D. s.

COMPILER : सङ्कलयितृ (f. नी) (when the meaning is clear) ; शास्त्रान्तरेभ्यः सङ्कलयितृ (f. नी).

COMPLACENCY : I. Satisfaction : q.v. : प्रसादः. II. Civility : सौजन्यम्.

COMPLACENT : प्रसन्नः (जा, न्न) : v. Pleasing.

COMPLACENTLY : (1) expr. by the adj. ; (2) प्रसन्नमनसा.

COMPLAIN : *did not c. of her husband* : मर्तुर्वर्षं नावदत्, R. ; *c. ed all this in piteous language* : कथयामास तत्सर्वं खेदात्कल्पमापिणी, V. p. ; *otherwise I will go and c. in the court* : अन्यथा राजकुलं गत्वा निवेदयिष्यामि, P. : To represent, lament, accuse.

COMPLAINANT : (1) अभियोक्तृ (f. क्त्री) ; (2) अधिन् (f. नी) ; (3) वादिन् (f. नी).

COMPLAINT : I. In law : अभियोगः. II. A disease : पीडा. III. In gen. sense : (1) दुःखम् (=distress) ; (2) विलापः (=lamentation). Ph. : *I have heard c. s against you* : श्रुतो मया तवापवादः, P.

COMPLAISANCE : दाक्षिण्यम्, *from c. towards (us) seeking your favour* प्रणयिषु दाक्षिण्यवशात्, V. : v. Courtesy.

COMPLAISANT : I. Of men : (1) दक्षिणः (जा, न) ; (2) दाक्षिण्यपरवशः (शा, शं), L. II. Of acts : प्रियः (या, यं), *conduct (of gentlemen) is c. : प्रियप्राया वृत्तिः*, U. ; *with hundreds of c. language like these* : इत्यादिभिः प्रियशतैः, U.

COMPLAISANTLY : दाक्षिण्येन or दाक्षिण्यातिशयेन : v. Courteously.

COMPLEMENT : I. That which completes : पूरकः (का, कं). II. An accessory : सहायः, Sah.

COMPLETE : (adj.) : (1) पूर्णः (f. णी), परि-, सं-, (=full), *not c. by one* : एकेनापूर्णः (f. णी), R. iii. 33. ; (2) समाप्तः (जा, त्) (=finished, concluded), *one whose knowledge is c. : समाप्त-विद्यः* (जा, त्), R.

COMPLETE (v.t.) : I. To accomplish, finish : (1) समापयति, परि-, (c. of आप्) (best equi.), *to bring Chandrāpida, who had c.d his knowledge of all arts* : परिसमाप्तसकलकलाविद्वानं चन्द्रापीडमानेतुम्, K. ; (2) अवसाययति (c. of सो), *c. ing the injunction* : विधिप्रसाध्य, R. v. 76 ; (3) अशेषयति

(nomi.), *c. ing what was to be done* : कृत्य-अशेषयित्वा, Ku. vii. 29. II. To make up : पूरयति, परि-, सं-, (पूर, c. 10.), *he has c.d it now* : तदसौ सम्प्रति पर्यपूरयत्, Si. xvi. 36.

COMPLETELY : (1) सम्पूर्णम् (=fully) ; (2) अशेषतः and sim. comp.s (=without anything left), *(their) wishes are c. fulfilled* : निरवशेषं कलिता मनोरथाः, Ma. x. : v. Entirely.

COMPLETENESS : (1) सम्पूर्णता ; (2) परिपूर्णता ; (3) पूर्णता.

COMPLETION : (1) समापनम् (the act) : v. Accomplishment ; (2) समाप्तिः (the state) : v. End.

COMPLEX : विषमः (मा, मं) : v. Intricate.

COMPLEXION : I. Colour of the skin : वर्णः, *of a dark c. : कृष्णवर्णः* (जा, णं). Ph. : *their c. fell* : स विवर्णमात्रं प्रपेदे, R. vi. 63. II. Appearance : q.v. : आकारः. III. Temperament : q.v.

COMPLEXITY : वैषम्यम् : v. Intricacy.

COMPLIANCE : (1) अनुकूलता ; (2) अनुवृत्तिः ; (3) अनुविधायित्वम्.

COMPLIANT : I. Pliant : q.v. II. Obliging : (1) अनुरोधिन् (f. नी) ; (2) अनुविधायिन् (f. नी) ; (3) अनुवृत्तिकुशलः (जा, तं).

COMPLICATE (v.) : (1) विषमीकरोति ; (2) सङ्कुलीकरोति.

COMPLICATION : सङ्कटम् (?).

COMPLICITY : (1) सहायिता ; (2) सहयोगिता ; (3) सहकारिता.

COMPLIMENT (subs.) : Perh. : अभिनन्दनवचनः, *Parashurāma presents his c.s to the king of Ceylon and states* : परशुरामो लङ्केश्वरमभिनन्द्य ब्रवीति, Vi.

COMPLIMENT (v.t.) : प्रशंसति (शंस्, c. 1.) : v. To praise.

COMPLIMENTARY : अभिनन्दकः (का, कं) ; अभिनन्द- in comp.

COMPLY (v.) : (1) अनुविधत्ते (जा, c. 3.) : v. To obey ; (2) अनुमन्यते (मन्, c. 4.) : v. To assent ; (3) पूरयति (पूर, c. 10.) : v. To satisfy.

COMPLYING (adj.) : v. Compliant.

COMPONENT (subs.) : साधनम् : v. Part, element.

COMFORT (v.) : I. To agree : q.v. II. To behave : q.v. : व्यवहरति (हृ, c. 1.). III To bear : q.v.

COMPOSE (v.t.) : I. To constitute : q.v. II.

Of books etc. : (1) रचयति, वि-, (रच्, c. 10.),
c.d this aphorism : इदं सूत्रं रचयांचकार, Mis. ;
c.d by Bāṇabhaṭṭa : बाणभट्टविरचितः (ता, तं), K. ;
(2) प्रचयति (नी, c. 1.), c.d the life of Rāma :
रघुपतेः प्रणिनाय वृत्तम्, Ki. ; (3) निबध्नाति (बन्ध्,
c. 9.), this tale is c.d by him : तेनेयं कथा निबध्ना,
K. ; (4) सम्पादयति (c. of पद्), to c. a speech :
भारती सम्पादयति, Ki. ; (5) ग्रन्थाति (ग्रन्थ्, c. 9.)
(poet), Si. ; (6) विदधाति (धा, c. 3.) (rare),
B. III. To settle : q.v. IV. To calm,
appease : q.v. : स्त्रिकरोति, Śakuntalā should
be c.d by you two : भवतीभ्यां स्त्रिकर्तव्या शकुन्तला,
Sa. iv. V. In printing : *विन्यस्यति (अस, c. 4.).

COMPOSED (adj.) : I. Calm : स्त्रिः (रा, रं), don't
cry, be c. : अलं रुदितेन, स्त्रिरा भव, Sa. iv. II. C.
of : v. Made of, consisting of.

COMPOSEDLY : (1) स्त्रिम् ; (2) शान्तचित्तेन : v.
Calmly.

COMPOSEDNESS : v. Composure.

COMPOSER : I. Of books etc. : (1) रचयित्
(f. श्री), वि- ; (2) प्रचेत् (f. श्री) ; (3) निबन्ध् (f. न्नी)
(rare). II. One who calms : शमयित् (f. श्री).

COMPOSITION : I. Of books etc. : (1) रचना,
वि- ; (2) प्रणयनम्. II. A book etc. composed :
expr. by verb, this poem is Kālidās's c. :
काव्यमिदं कालिदासेन प्रणीतम् : v. Work. III.
Combination : q.v. IV. Adjustment of an
obligation : Perh. : निस्तारः.

COMPOSITOR : *विन्यासकारिन् (f. श्री) ;

COMPOST : I. Manure : q.v. II. A mixture :
q.v.

COMPOSURE : धैर्यम्, the son of Pāṇḍu, although
enraged, maintained his c. : जहौ न धैर्यं कुपितोऽपि
पाण्डवः, Ki. : v. Tranquillity.

COMPUTATION : (1) सङ्गणनम् ; (2) सम्पीतिः.

COMPOUND (adj.) : यौगिकः (की, कं), c. word :
यौगिकशब्दः. Ph. : c. interest चक्रवृद्धिः, Viv.

COMPOUND (subs.) : I. A c. substance : यौगिक-
पदार्थः. II. A c. word : (1) यौगिकशब्दः ; (2)
समासः, determined the analysis of c. s : समासयो-
विग्रहं व्यवसत्, Si.

COMPOUND (v.i.) : v. To compromise.

COMPOUND (v.t.) : I. To make : q.v. : विरचयति
(रच्, c. 10.), I will c. auspicious ointment :
मङ्गलसमालम्बनं विरचयामि, Sa. II. To combine :
q.v. III. To settle : संघटे (घा, c. 3.) (?).

COMPREHEND (v.t.) : I. To comprise,
include : q.v. II. To understand, grasp
mentally : (1) गृह्णाति, परि-, (ग्रह्, c. 9.), you
have well c. ed my meaning : सम्यग्गृहीतवानसि
मदाशयम्, Mu. iii. ; (2) वेत्ति (विद्, c. 2.), who
c.s your real nature : यावार्थं वेद कस्तव, R. : v.
To understand.

COMPREHENSIBLE : (1) ग्राह्यः (घ्रा, घं), परि (rare),
in easily c. discourse : सुखग्राह्यनिबन्धनेन, Ku.
vii. 90. ; not c. : दुर्ग्राहः (घ्रा, घं) M.n. ; (2)
सुबोधः (घा, घं) (=easily c.), M.n. ; not c. :
दुर्बोधः (घा, घं), Ku. i. 6. : v. Intelligible.

COMPREHENSION : I. The act of comprehend-
ing : (1) बोधः, beyond c. : बोधातीतः (ता, तं) ;
(2) अनुभवः. II. A summary : q.v. III.
Understanding : q.v. श्रीः.

COMPREHENSIVE : (1) व्यापिन् (f. नी) (?) ; (2)
विस्तीर्णः (र्ण, र्ण) (?).

COMPREHENSIVENESS : (1) व्यापकता (?) (as of
definitions) ; (2) विस्तीर्णता (?) (=extensive-
ness).

COMPRESS (v.t.) : संक्षिपति (क्षिप, c. 1.) : v.
To contact.

COMPRESSIBILITY : सङ्कोचशीलता.

COMPRESSIBLE : सङ्कोचशीलः (ता, तं).

COMPRESSION : सङ्कोचः, -नम्.

COMPRISE : परिगृह्णाति (ग्रह्, c. 9.) : v. To
include, contain.

COMPRISED, BE : अन्तर्भवति (भू, c. 1.), is c. in
motion : गमनेऽन्तर्भवति विषयि, Ta. : v. To include.

COMPROMISE (v.) : I. To compound :
*आपोषयति (पुष्, c. 10.). II. To involve :
संक्रामयति (c. of क्रम्), will c. me in this misdeed :
इदमकार्यं मयि संक्रामयेत्, Mr. III. To endanger :
q.v.

COMPROMISE (subs.) : *आपोषः.

COMPULSION : बलम् (=force), everything done
under c. : सर्वान् बलकृतानर्थान्, N. To use c. :
सम्पीडयति (पीड्, c. 10.), Viv. : v. To compel.

COMPULSORY : I. Compelling : expr. by बल or बलात्कारः, c. gift : बलात्कृतम्, M. II. Obligatory : expr. by अवश्यम्.

COMPUNCTION : अनुशयः : v. Repentance.

COMPUTABLE : (1) गण्यः or गणनीयः (या, यं), not c. : अगण्यः (f. व्या) ; (2) संख्येयः (या, यं).

COMPUTATION : गणना : v. Reckoning, calculation.

COMPUTE (v.) : गणयति (गण्, c. 10.) : v. Count, reckon.

COMRADE : सहचरः (री, रं) : v. Companion.

CONCATENATE : अनुवृत्ताति (वन्च्, c. 9.) : v. To connect.

CONCATENATION : (1) परम्परा ; (2) अनुवन्धः.

CONCAVE : *पुटाकारः (रा, रं) ; मध्यनिम्नः (ज्ञा, ज्ञं).

CONCAVITY : *पुटाकारता or पुटाकृतिः ; मध्यनिम्नता.

CONCEAL (v.t.) : (1) गूहति, -ते (गूह्, c. 1.), to c. your good fortune : आत्मनो सौभाग्यं निगूहितुम्, V. ii. ; I climbed up a tamarind tree and lay c. ed : चिञ्चावृक्षमारुह्य गूढतनुरतिष्ठम्, D. iv. ; (2) गोपयति (गुप्, c. 10.), if it is not a subject to be c. ed : न चेद्गोप्यमस्ति, D. iv. ; (3) प्रच्छादयति (c. of छद्), and those who c. it (stolen property) : ये च प्रच्छादयन्ति तान्, Kat. : v. To cover ; (4) निहृते (हृ, c. 2.) (=to keep back the truth), desirous of c. ing from the mistress : देव्या निहोतुमिच्छुः, Mu. ; (5) लीयते (ली, c. 4.) (=to lie c. ed), have now c. ed yourself in the mire : पङ्केऽनुना लीयसे, Ve.

CONCEALER : (1) गूहकः, नि- ; (2) गोप्त्र, सं-, (म.), buyer, receiver, and c. of stolen property : चोरितद्रव्याणां केता ग्रहीता संगोप्ता च, Viv.

CONCEALMENT : (1) गोपनम्, सं- ; (2) गूहनम्, नि- ; (3) प्रच्छादनम् ; (4) निह्वनः, अपहृतिः (of facts). In c. : गुप्तम् : v. Privately.

CONCEDE : I. To allow : q.v. : अनुमन्यते (मन्, c. 4.). II. To suffer to pass : क्षमते (क्षम्, c. 1.) : v. To admit.

CONCEIT : I. Conception : q.v. II. Freak, fancy : q.v. III. Self -c. : अस्मिमानम् : v. Vanity. IV. Opinion : q.v. : Ph. : to put any one out of c. with : विरुद्धयति (रुद्ध्, c. 10.).

CONCEITED : अस्मिमानिन् (f. नी) : v. Vain, proud.

CONCERNEDLY : (1) सामिमानम् ; (2) साहचर्यम् ; (3) सादोषम्.

CONCEITEDNESS : अस्मिमानिता : v. Vanity.

CONCEIVABLE : माव्यः (व्या, व्य) or मावनीयः (वा, यं), वि-*fortitude whose power is not c.* : चैर्वैमवि-माव्यवैमवम्, Ki. : v. Comprehensible.

CONCEIVE (v.) : I. To c.a child : गर्भं दधाति or धत्ते (धा, c. 3.) or धारयति or धरति (धृ, c. 10. and 1.), to c. by him : तस्माद्गर्भं दधाति (after R.). Ph. : and the Queen of Benares c.d a daughter : काशिराजस्य पत्न्याश्च गर्भे कन्या आसीत्, V.p. : v. Pregnant. II. To form in the mind : मावयति, वि-, (c. of भू), c. ing the frailty of every substance : मावयित्वानित्यतां सर्वमावानां, K. : v. Think, desire. III. To imagine : q.v. : सम्भावयति (c. of भू), who would c. that king Chandragupta would sell ornaments : ज्ञीर्ये भूषणविक्रमं नरपतौ को नाम सम्भावयेत्, Mu.

CONCENTRATE : I. To bring together : समा-हरति (हृ, c. 1.). II. Of the mind expr. by adj. : एकाग्रचित्तः (सा, सं), अनन्यमनस्कः (स्का, स्कं), etc.

CONCENTRATION : I. Bringing together : समाहारः. II. Of the mind : (1) एकाग्रता ; (2) अनन्यमनस्कता.

CONCEPTION : I. The act of conceiving (offspring) : (1) गर्भाधानम् ; (2) गर्मधारणम्. II. Formation in the mind : भावना, वि- : v. Imagination. III. The faculty of c. : ची- : v. Understanding. IV. Notion, idea : q.v.

CONCERN (subs.) : I. Affairs, business : q.v. : व्यापारः. II. Care, anxiety : q.v. : चिन्ता. Ph. : with much c. : सोद्वेगम्, Mu. III. A firm : सम्प्रदायः (?)

CONCERN (v.) : I. To affect the interest of : Ph. : this c.s you : भवतस्तत्संबन्धं व्यापारः, H. II. To make interested in : expr. by verbs : चिन्तयति : (चिन्त्, c. 10.) (=to think) or अवेषते (ईच्, c. 10.) (=to look after). III. To make uneasy : expr. by adj.s : उद्विग्नः (घा, घं), उत्सुकः (का, कं) or व्यग्रः (घ्रा, ग्रं).

CONCERNING (prep.) : विषयः (या, यं). § v. About (III).

CONCERT (v.) : मञ्चयति (मञ्च्, c. 10.), *well c. ed measures succeed* : सिध्यन्ति कार्याणि सुमन्त्रितानि, B. : v. To devise, plan.

CONCERT (subs.) : I. Agreement : q.v. : ऐक्यम्. II. Harmony : q.v. III. A musical entertainment : सङ्गीतम्.

CONCESSION : I. The act of conceding : (1) अनुमोदनम् ; (2) अनुमतिः. II. A boon : q.v.

CONCH : I. A shell : शङ्खः. II. A Bahamite : *शङ्खः ; बाहमवासिन् (f. नी).

CONCILIATE (v.) : (1) अनुरञ्जयति (रञ्ज्, c. 10.) ; (2) प्रसादयति (c. of सद्).

CONCILIATION : (1) अनुरञ्जनम् ; (2) प्रसादनम्.

CONCILIATORY : (1) अनुरञ्जकः (का, कं) ; (2) प्रसादनः (ना, नं).

CONCISE : I. As applied to language : (1) संक्षिप्तः (रा, र्त्तं), Si. ii. 24. ; (2) लघुः (f. घ्वी) (=terse), Si. ii. 23. II. As applied to writers etc. expr. by the above : *he is a very c. writer* : तस्य भाषासंक्षिप्ता.

CONCISELY : (1) संक्षेपतः : v. Briefly ; (2) सलाघवम् : v. Tersely.

CONCISENESS : (1) संक्षिप्तता ; (2) लाघवम्, Ki. xi. 38.

CONCLAVE : I. A private assembly : गृहसभा. II. Of cardinals : *रोमकधर्मनियन्तृणां सभा.

CONCLUDE (v.) : I. To shut up : q.v. II. To include : q.v. III. To infer, guess q.v. : मावयति (c. of भू). IV. To finish : q.v. : समापयति (c. of आप्). Ph. : *when he c.d* : वचस्य-वसिते तस्मिन्, Ku. ii. 53 ; *to c.a treaty* : सन्धिं करोति or विदधाति (धा, c. 3.), H. V. To decide : q.v. : अवधारयति (धृ, c. 10.), K.

CONCLUSION : I. End : q.v. : (1) समाप्तिः, c. of a song : गीतसमाप्तिः, K. ; (2) अवसानम्, *at the c. of Sunandā's speech* : सुनन्दावचनावसाने, R. II.

Decision, determination : q.v. : (1) अवधारणा ; (2) निर्णयः, *come to a c.* : निर्णयम् आसीदति, N. III. Inference : q.v. : अनुमनः, K. IV. Logical c. : (1) निगमनम्, N.d. ; (2) निर्णयः, N.d.

CONCLUSIVE : अलङ्घ्यः (लङ्घा, लङ्घ्य) (=irrefutable : q.v.).

CONCLUSIVELY : (1) expr. by adj. ; (2) निश्चयेन (=certainly).

CONCLUSIVENESS : अलङ्घ्यता or अलङ्घनीयता (=irrefutableness).

CONCOCT (v.) : I. To digest : q.v. II. To ripen : q.v. III. To devise, contrive, plot : q.v.

CONCOCTION : I. Digestion : q.v. II. Contrivance : q.v.

CONCOCTIVE : पाचनः (नी, नं) : v. Digestive.

CONCOMITANCE : सङ्गः (with gen.) ; often expr. by sim. सह (=with).

CONCOMITANT (adj.) : (1) आनुवर्तिकः (की, कं) ; (2) सहवर्तिन् (f. नी).

CONCORD : I. Union : q.v. : ऐक्यम्. II. Compact : q.v. III. In gram : (1) अन्वयः, सम्- ; (2) योजना, *remote c.* : व्यवहितयोजना, Da. IV. Harmony : q.v. : ऐक्यम्.

CONCORDANCE : I. Agreement : q.v. II. A glossary : निर्घण्टः.

CONCOURSE : I. A crowd : q.v. : जनसमूहः. II. A collection : समवायः.

CONCREMENT : (1) संहतिः ; (2) सङ्घातः, *hard by c.* : सङ्घातकठिनः (ना, नं), Ku.

CONCRETE (adj.) : I. United in growth : (1) संहतः (ता, तं) ; (2) सङ्घातवत् (f. ती). II. Not abstract : Perh. स्थूलः (जा, लं).

CONCRETE (subs.) : संहतपदार्थः.

CONCUBINAGE : विना विवाहेन सहवासः.

CONCUBINE : उपपत्नी.

CONCUPISCENCE : कामः : v. Lust.

CONCUPISCENT : कामुकः (का, कं) : v. Lustful.

CONCUR : I. To agree : q.v. : अभ्युपगच्छति (गम्, c. 1.). II. To assent : अनुमन्यते (मन्, c. 4.).

CONCURRENCE : I., Union : q.v. II. Agreement, consent : q.v. : सम्मतिः. Ph. : *with-out the c. of (my) mother* : अननुमोदिता माता, K.

CONCURRENT : I. Concomitant : q.v. II. Equal : q.v. : समानः (जा, नं).

CONCURRENTLY : (1) समनेव, Ku. iv. 22. ; (2) सहैव, Ki. xiv. 56.

CONCUSSION : संक्षोभः : v. Agitation, shock.

CONDEMN (v.t.) : I. To censure : q.v. : निन्दति

(निन्द, c. 1.). II. To pass sentence : दण्डयति (दण्ड, c. 10.) or दण्डं करोति or दण्डम् आह्वयति (c. of हा) Mu. Ph. : c. to death : वधम् आदिशति (दिश, c. 6.), P.

CONDEMNABLE : (1) दण्डार्हः (हर्हि, हं) (=deserving of punishment); (2) निन्द्यः (न्धा, न्य) (=censurable).

CONDEMNATION : I. Censure : q.v. : उपाख्यम्. II. Judicial c. : अपराधनिर्णयः, and sim. comp.s; (2) दण्डप्रणयनम् (=passing sentence).

CONDEMNATORY : अपराधवादिन् (f. नी) (?).

CONDEMNER : अपराधवादिन् (f. नी) (?): v. Censurer. punisher.

CONDENSATION : I. The act : संहननम् (?). II. The state : संहतिः. III. Of stile: Perh: समाहारः.

CONDENSE : I. Trans. : संहन्ति (हन्, c. 2). II. Intrans. : संहतः (ता, तं) भवति (भू, c. 1.).

CONDENSER : संहतियन्त्रम्.

CONDESCEND : प्रसीदति (सद्, c. 1.) (=be pleased), c. to amuse yourself in the southern regions : प्रसीद रन्तुं मलयखलीषु, R. vi. 64. : v. To yield, vouchsafe.

CONDESCENDING : दक्षिणः (जा, ') (=com-
plaisant): v. Courteous.

CONDESCENDINGLY : प्रसन्नः (जा, न्नं) भूत्वा ; दाक्षिण्येन.

CONDESCENSION : (1) दाक्षिण्यम् (=complaisance); (2) प्रसादः (=favour).

CONDIGN : यथार्हः (हर्हि, हं) : v. Suitable ; to deserve.

CONDIGNNESS : यथार्हता : v. Fitness.

CONDIMENT : उपस्करः.

CONDITION : I. State, predicament : (1) दशा, very bad c. of the tanks : दीर्घिकाणां सुदुर्दशा, Ku. ; that (body) is reduced to this c. : तदिदं गतमीच्छति दशाम्, Ku. iv. 5. ; (2) अवस्था, in all c.s : सर्वा-
वस्थासु, Mr. ii. 47. II. Stipulation : (1) समयः ; (2) अमिसन्धिः. I will give it back on one c. ; एकेनामिसन्धिना प्रत्यर्पयामि, Sa. III. Quality, property : q.v.

CONDITIONAL : I. Lit : (1) समययुक्तः (का, क) ; (2) सामिसन्धि (mf.n.). II. In gram. : विकल्प-
स्यकः (का, क).

CONDITIONALLY : (1) समयपूर्वकम्, (2) सामिसन्धि.
CONDOLE (v.) : (1) शोचति (शुच्, c. 1.) : v. To grieve.

CONDOLENCE : समदुःखता : v. Also grief.

CONDONATION : क्षमा : v. Forgiveness.

CONDONE : क्षमते (क्षम्, c. 1.) : v. To forgive.

CONDUCE TO or TOWARD : (1) वर्धयति (c. of वृध्) (=to increase) (2) आबहति (बह्, c. 1.) (=to bring about) ; (3) जनयति (c. of जन्) (=to produce).

CONDUCTIVE : (1) आवहः (हा, हं) in comp., c. to sorrow : शोकावहः (हा, हं) ; (2) करः (री, रं) in comp. (=producing), c. to good : हितकर (री, रं).

CONDUCT (subs.) : I. The act of leading : expr. by verb. II Management, guidance : q.v. III. Skilful guidance : कौशलम्. IV. One who c.s. : expr. by verb. V. Behaviour : (1) व्यवहारः ; (2) वृत्तिः or वृत्तम्, by your c. : तव वृत्तेन, R. : (3) चेष्टा or चेष्टितम्, his brother's c. : भ्रातृचेष्टितम्, P.

CONDUCT (v.t.) : I. To lead : (1) नयति (नी, c. 1.), c. (me) to my residence in a new cloud : नय मां नवेन वसति पयोमुखा, V. ; (2) प्रापयति (c. of आप्), to conduct mistresses to the residence of their lovers : कामिनां वसतिं प्रियाः प्रापयितुम्, Ku. iv. II. ; (3) अनुगच्छति (गम्, c. 1.) to accompany Mr. II. To direct, control : q.v. III. To manage : q.v. : निर्वाहयति (c. of वह्). IV. To behave : q.v. : (1) आचरति (चर्, c. 1.) ; (2) व्यवहरति (हृ, c. 1.).

CONDUCTOR : I. A leader, guide : q.v. : नायकः. II. Of heat, etc. : *प्रवाहकः.

CONDUIT : प्रणाली : v. Canal, pipe.

CONE : I. A solid : शङ्कुः (?) ; सूचिबनक्षेत्रम्, K. d. II. A cone-shaped fruit : *शङ्कुः.

CONEY or GONY : शशकः (?).

CONFABULATE : संकथयति (कथ्, c. 10.) : v. To converse.

CONFABULATION : संकथा : v. Conversation.

CONFECTION : *शर्कराफलादि (comp. शर्करोदकम्, Bha.).

CONFECTIONER : (1) बापूपिकः ; (2) पिष्टकाजीवः ; (3) मिष्टकारः.

CONFECTIONERY : (1) मिष्टम् (=sweetmeat) ; (2) पिष्टकः (=cake).

CONFEDERACY : I. A league : सन्धिः. II. The states bound by a league : सन्धिबद्धराष्ट्राणि (n. pl.) (?).

CONFEDERATE : I. Adj. : सन्धिबद्धः (डा, डं) ; संघतः (ता, तं) (=combined). II. Subs. ; मित्रम् (=ally).

CONFEDERATION : v. Confederacy.

CONFER (v.t.) : (1) संवदति (वद्, c. 1.) : v. To converse ; (2) मन्त्रयति (मन्त्र्, c. 1.) : v. To consult.

CONFER (v.t.) ; वितरति (तृ, c. 1.), to c. knowledge : विष्ठा वितरति, U. : v. To give. C. a favour : अनुगृह्णाति (ग्रह्, c. 9.) : v. To favour.

CONFERENCE : संवादः, Mah. : v. Conversation.

CONFESS : I. To acknowlege : q.v. : (1) स्वीकरोति ; (2) प्रतिपद्यते (पद्, c. 4.), and he himself c. ed it : स्वयं च प्रतिपद्यः, Mr. x. II. To disclose, reveal : q.v. : प्रकाशयति (c. of काश्).

CONFESSION : असंशयम् (=undoubtedly) : v. Avowedly, undisputably.

CONFESSION : (1) स्वीकारः ; (2) प्रतिपत्तिः : v. Acknowledgment.

CONFESSIONAL : *स्वीकारश्रवणासनम्, and sim. comp.s.

CONFESSOR : I. A priest who hears confessions : *स्वीकारश्रोतृ (m.). II. One who confesses : (1) स्वीकर्तृ (m.) ; (2) अभ्युपगन्तृ (m.).

CONFIDANT : विश्वासभूमिः, विश्रम्भभूमिः, and sim. comp.s : c. in one's all private affairs : सर्व-विश्रम्भभूमिः, K.

CONFIDE (v.i.) : विश्वसिति (श्वस्, c. 2.) : v. Rely.

CONFIDE (v.t.) : न्यस्यति (अस्, c. 4.) : v. To entrust.

CONFIDENCE : I. Reliance : (1) विश्वासः to give the birds c. : विश्वासाय विहङ्गानाम्, R. i. 51. ; raising c. : विश्वासप्रदः (दा, दं), B. vi. 89. ;

(2) विश्रम्भः, an object of c. विश्रम्भस्त्रालम्, K. Ph. : had so much c. in her : तथा तस्यां विश्रम्भस्तुः, Ku. V. 15. : विश्रम्भे जग्मुः, M.n. ; to inspire with c. : विश्वासयति (c. of श्वस्). H. ; to do evil to one who has put c. : विश्रम्भे पापमाचरति, H. ; order me with c. what is to be done : विश्रम्भमादिरयतां कर्तव्यम्, K. II. Self-c. : प्राणहन्त्यम् or प्रणहन्ता, Ki. xvi. 27.

CONFIDENT : I. Having confidence : विश्वासिन् (f. नी). II. Bold, impudent : q.v. : प्रगल्भः (त्वा, त्वं). To be c. of : निश्चितः (ता, तं) मन्यते, is c. of victory : जयं निश्चितं मन्यते : v. Certain.

CONFIDENTIAL : I. Enjoying confidence : (1) विश्वस्त (f. स्ता) ; (2) विश्रम्भ (f. भ्या) ; (3) आप्त (f. स्ता), with some c. princes : कतिपयासराजपुत्र-परिवृतः, K. II. Private, secret : Ph. : c. talk : विश्रम्भालापः, H. ; in all c. matters : सर्वविश्रम्भेषु, K.

CONFIDENTIALLY : (1) विश्वस्तम् ; (2) विश्रम्भम्, K. : v. Privately.

CONFIDENTLY : I. Boldly, firmly : q.v. : प्रगल्भम्. II. Confidentially : q.v.

CONFIDING (adj.) : (1) विश्वासमान् (mfn.) ; (2) विश्वासमुज्ज् (mfn.), N. ; and sim. comp.s.

CONFIGURATION : आकारः : v. Figure.

CONFINE (subs.) : सीमा : v. Boundary. On the c.s of : पर्यन्तस्थः (स्था, स्थं).

CONFINE (v.i.) : v. To border.

CONFINE (v.t.) : (1) रुषडि, अव-, नि-, (रुष्, c. 7.), should be c.d in the jail : चारके निरोद्धव्या, D. i. ; (2) संयच्छति (यच्, c. 1.) (=to c. tightly), c.d in irons : निगडसंयतः (ता, तं), Ra. ; should c. her in the house : संयतां वास्तयेद्गृहम्, M. ; (3) बध्नाति (बन्ध्, c. 9.) (=संयच्छति). Ph. : c. ed themselves to the boundaries of their divisions : प्रविभागसीमां न व्यतीयुः, R. : v. To transgress ; to be c.d (i.e. in child-bed) : आसन्नप्रसवा, P.

CONFINEMENT : I. Restraint : q.v. II. Imprisonment : (1) निरोधः, -नम्, अव- ; (2) बन्धनम् (c. by tying), putting in c. : बन्धने सिद्धिवा, D. i. III. In childbirth : प्रसवावस्था (?).

CONFIRM : I. To make firm : दृढयति (nomi.)

or *घडीकरोति*, to c. it still more : *घटतीकरोति*, v. To establish. II. To ratify : q.v. III. To c. Christians : *प्रतिपादयति (c. of पद्).
CONFIRMATION : I. Establishment : q.v. : *घडीकरणम्*. II. Ratification : q.v. III. Of Christians : *प्रतिपादनम्.
CONFIRMATORY : i.e. serving to confirm : expr. by verb.
CONFIRMED (adj.) : (1) *घट* : (दा, ढ) : v. Firm ; (2) *स्थिर* : (रा, रं) : v. Constant.
CONFISCATE : Ph. : *the king should c. their property* : निःस्वान् कारयेत्, प. ; *the whole property should be c. d* : सर्वस्वहारमईन्ति, M. ix. 231. and 242.
CONFISCATION : सर्वस्वहरणम्. and sim. comp. s.
CONFLAGRATION : दाहः, c. of Tripura : त्रिपुरदाहः, Ki. : v. Burning. C. in a forest : दावानलः, Ki.
CONFLICT (subs.) : I. Contest : q.v. : विरोधः. II. Opposition : (1) विरोधः, c. of two Smritis : स्मृत्योर्विरोधः, Y. ; (1) विप्रतिषेधः, c. of the two duties : द्वयोः कार्ययोर्विप्रतिषेधः, Si. ii. 6.
CONFLICT (v.) : v. To contend, clash. C. ing : विरुद्धः (डा, ढं).
CONFLUENCE : I. Of rivers : (1) सङ्गमः ; (2) सम्भेदः, *this is the c. of the two great rivers* : अयमसौ महानद्योः सम्भेदः, Ma. iv. ; (3) तोयव्यतिकरः (poet), R. viii. 95. II. Concourse : q.v.
CONFLUENT : सहवाहिन् (f. नी) (?).
CONFORM : I. Trans : v. To accommodate, suit. II. Intrans. : v. To comply, obey.
CONFORMABLE : I. Suitable, like : अनुरूपः (पा, पं). II. Compliant : अनुविधायिन् (f. नी).
CONFORMABLY : अनुसारेण : v. Accordance with, in.
CONFORMATION : I. Agreement : q.v. II. Form : q.v. : आकारः.
CONFORMITY : v. Agreement. In c. with : v. Accordance with, in.
CONFOUND : I. To mix and confuse : expr. by मन्यते (मन्, c. 4), c. s ignorance of distinction as impartiality : अविवेकज्ञतापक्षपातित्वमिति मन्यते, Ph. : c. ing, (lit. coupling) truth and falsehood : सत्यानृते मिथुनीकृत्य, S. II. To perplex : q.v. : आकुलीकरोति (कू, c. 8). Ph. : being

c. ed : ससम्भ्रमम्, V. III. To ruin : q.v. : उन्निवृत्ति (खिद्, c. 7).
CONFOUNDEDLY : अत्यन्तम् : v. Exceedingly.
CONFRATERNITY : v. Fraternity.
CONFRONT : I. Lit. : (1) सम्मुखयति or अभिमुखयति (nomi.), to c. the Lord : ईशमभिमुखयितुम्, Ki. ; (2) सम्मुखीकरोति or अभिमुखीकरोति, M. n. II. To oppose : q.v.
CONFUSE : I. To mix wrongly : सङ्करति (कू, c. 6) : v. To mix. II. To perplex : q.v. : आकुलीकरोति.
CONFUSEDLY : I. With bewilderment : ससम्भ्रमम्. II. Without order : क्रमं विहाय.
CONFUSION : I. Irregular mixture : सङ्करः, c. of castes : वर्णसङ्करः, Kal. II. Tumult, disorder : विप्रवः, when the duties prescribed by the Vedas and Smritis will be in a state of great c. : श्रौतस्मार्तधर्मे विप्रवमत्यन्तमुपगते, V. p. Ph. : in the c. (i.e. in the crowd) : सङ्कुले, D. III. Bewilderment : (1) सम्भ्रमः ; (2) वैलक्ष्यम् (from shame), Ra. IV. Ruin, defeat : q.v.
CONFUTATION : खण्डनम् : v. Refutation.
CONFUTE : (1) खण्डयति (खण्ड्, c. 10.) : v. To refute ; (2) उत्तरं हरति (हृ, c. 1.), Ki., or निरुत्तरीकरोति, M. n. (=to put to silence).
CONGEAL (v.) : Trans. : घनीकरोति (कू, c. 8.) II. Intrans. : घनीभवति (भू, c. 1.), c. ed snow ; घनीभूतो हिमः, M. n.
CONGENER : सजातीयः (या, यं).
CONGENIAL : I. Kindred : एकप्रकृति (mfn.) (?). II. Suitable : q.v. : अनुरूपः (पा, पं).
CONGENIALITY : एकप्रकृतित्वम् (?).
CONGENITAL : सहजः (जा, जं) ; expr. by जन्मन् (n.), c. blindness : जन्मान्धता.
CONGER : The sea-eel : समुद्रकुञ्चिका (?).
CONGERIES : राशिः : v. Heap.
CONGESTION : *रक्तसंग्रहः ; शोषितसमाहारः.
CONGLOBATE, -D : पिण्डीभूतः (ता, तं).
CONGLOMERATE (v.t.) : स्तूपीकरोति.
CONGLOMERATE (subs.) : स्तूपः : v. Mass.
CONGLUTINATE : v. To cement, glue.
CONGLUTINATION : सन्धिः : v. Union.
CONGRATULATE : अभिनन्दति (नन्द्, c. 1.), c. d

by the nurse : तापसीमिरमिनन्धमाना, Sa. N.B. Often expr. by दिष्ट्या (lit. by luck), I c. you on having such a boy as the gentle Rāma : दिष्ट्या वर्षसे यदीच्छास्ते वत्सो राममद्रः, Vi. ; we should c. ourselves that the king has returned to the city : दिष्ट्या राजा प्रतिनिवृत्तो नगरम्, V.

CONGRATULATION : अभिनन्दनम् (?). To offer c. : v. To congratulate.

CONGRATULATORY अभिनन्दकः (का, कं) (?).

CONGREGATE : I. Intrans : समागच्छति (गम्, c. 1.) : v. To assemble. II. Trans : समाहरति (ह, c. 1.) : v. To collect.

CONGREGATION : I. Collection : १.v. : समाहारः. II. An assembly : १.v. : समाजः.

CONGREGATIONAL : सामाजिकः (की, कं) (?).

CONGRESS : महासभा.

CONGRUITY : सङ्गतता. C. (of a sentence) : आकाङ्क्षा, Ki.

CONGRUOUS : सङ्गतः (ता, तं).

CONIG, -AL : *शङ्काकारः (रा, रं). C. section : शङ्कुखण्डः.

CONJECTURAL : (1) वैतर्किकः (की, कं) (rare) : अनुमानिकः (की, कं).

CONJECTURE (subs.) : (1) वितर्कः, your c. is right: उपपन्नस्ते वितर्कः, ; (2) ऊहः or ऊहा (=guess) ; (3) शङ्का (=apprehension); (4) अनुमानम् (=inference).

CONJECTURE (v.) : (1) तर्कयति, वि- (तर्क, c. 10) which do you c. (to be Śakuntalā) : त्वं तावत्कतमां तर्कयसि, Sa. vi. ; (2) ऊहते (ऊह, c. 1), c. d that they were devoid of hostile feelings : औहिष्ठ तान् वीतविरुद्धबुद्धीन्, B. iii. 48.

CONJOIN : संयोजयति (जुञ्, c. 10) : v. To join.

CONJOINT : संहतः (ता, तं) : v. Unitedly.

CONJOINTLY : (1) expr. by adj., but c. : संहतास्तु, H. ; (2) सम्भूय, all c. : सर्वे सम्भूय, Mat : v. Together.

CONJUGAL : Ph. : c. love : दम्पत्योः प्रेम ; transgression of c. duties : दम्पत्योः परस्परं धर्मव्यतिक्रमः, K. b. ; c. fidelity : अव्यभिचारः, K. b. : v. Chastity.

CONJUGALITY : (1) दाम्पत्यम् ; (2) संयोगः (= union).

CONJUGATE (v) : Ph. : c. मू in the सिद्. भूषातोसिद्ध-रूपाणि (n. pl.) ब्रूहि, वद, etc. : v. To say.

CONJUGATION : I. The act : प्रातुस्पाख्यानम्. II. A class of verbs : गणः. III. A scheme : प्रातुस्पादर्शः.

CONJUNCTION : I. Union : q.v. II. In gram. : समुच्चयार्थकमव्ययम्. III. In astro. : योगः, सं-Planetary c. : ग्रहयोगः, Su.

CONJUNCTIVE : I. Connection : q.v. II. Occasion : अवसरः.

CONJURATION : I. An entreaty : q.v. II. Enchantment : q.v. : इन्द्रजालम्, to practise c. इन्द्रजालमाचरति, K. III. Magic : q.v.

CONJURE (v.t.) : I. To adjure, implore : q.v. II. To enchant : मोहयति (c. of मुह्), c. ing the king of Mālava by my c. ing art : इन्द्रजाल-विद्यया मालवेन्द्रं मोहयन्, D. C. up : उत्पापयति (c. of स्पा).

CONJURER : इन्द्रजालिकः or ऐन्द्रजालिकः, Ra.

CONNECT : सम्बन्धाति, अभि-, (rare) (बन्ध्, c. 9.), it is not an iota c. ed with its faults or merits : तत्कृतेन दोषेण गुणेन बाधगुणमालेणापि स न सम्बध्यते, S. ; c. ed with each other : इतरेतरासिम्बद्धः (द्वा, द्वं), N. d. : v. To unite.

CONNECTEDLY : (1) ससम्बन्धम् ; (2) सङ्गतम् (consistently).

CONNECTION, CONNEXION : (1) सम्बन्धः (best equiv.), an enviable c. : श्लाघ्यसम्बन्धः, R. ; the c. between the families of Janaka and Raghu जनकानाञ्च रघूणाञ्च सम्बन्धः, Vi. ; (2) सम्पर्कः, to disallow c. : सम्पर्कम् नानुजानाति, Mal. ; (3) सङ्गः (=being together), with your c. : सङ्गेन वः, Ku. : v. Association ; (4) प्रबन्धः (=connectedness, as of a discourse), Ki. ; (5) सङ्गमः (sp. sexual c.).

CONNECTIVE : सम्बन्धिन् (f. नी), Da.

CONNIVANCE : उपेक्षा (?).

CONNIVE AT : उपेक्षते (ईच्छ्, c. 1.) (?).

CONNOISSEUR : (1) गुणज्ञः ; (2) अभिज्ञः.

CONNUBIAL : v. Conjugal, nuptial.

CONQUER : (1) जयति (जि, c. 1.), to c. Persia : पारसिकान् जेतुम्, R. iv. 60 ; one who has c. ed his passions : जितेन्द्रियः, Ku. ; (2) विजयते (जि,

c. 1.), *c. ed him in battle* : युधि तं विजिग्ये, Vi. ; (3) निर्जयति, अवजयति (rare), *one who has c. ed the world* : अवजितमुवनः, Ki. : v. To subdue, subjugate, surmount.

CONQUERESS : (1) जेत्री ; (2) विजेत्री.

CONQUERING (adj.) : जयिन्, विजयिन् (f. नी), *c. power* : विजयिवीर्यम्, Vi.

CONQUEROR : (1) जेत्, वि-, (rarely अव-,) (m.), *c. of the (three) worlds* : जगतां जेता, Vi. ; (2) जित् (m.) in comp., *c. of Indra* : इन्द्रजित्.

CONQUEST : I. The act : जयः, वि- : v. Victory, subjugation. II. That which is conquered : expr. by जितः (ता तं).

CONSANGUINITY : सगोत्रता ; सनामिता.

CONSCIENCE : no equiv. : *संज्ञानम्.

CONSCIENTIOUS : संज्ञानिन् (f. नी) : v. Upright, just.

CONSCIENTIOUSLY : *संज्ञानेन ; अमायया (=since-rely).

CONSCIENTIOUSNESS : *संज्ञानिता ; धार्मिकता (= piety) ; न्यायपरायणता (=uprightness).

CONSCIOUS : I. Possessing c. ness : चेतनः or सचेतनः (ना, नं), *even by (those) who are not c. :* विचेतनैरपि, Ku. II. Aware, sensible : expr. by the verbs ; जानाति (ज्ञा, c. 9.), वेत्ति (विद्, c. 2.), etc. (=to know : q.v.) ; *though c. unable to control the organs* : जानानाप्यप्रमवन्ती करणानाम्, K. ; *which one can only be c. of* : स्वसंवेद्यः (ज्ञा, ज्ञ'), K.

CONSCIOUSLY : (1) ज्ञानात् ; (2) ज्ञानतः ; (3) ज्ञानपूर्वम्.

CONSCIOUSNESS : I. Sensation : चेतना or चैतन्यम्, *deprived her of c. :* तस्याश्चेतनां जह्वा, K. ; (2) संज्ञा, *to restore c. :* संज्ञां प्राह्वयति, K. II. Knowledge : (1) ज्ञानम् ; (2) उपलब्धिः.

CONSCRIPT : I. Sub. : v. Recruit. II. Adj. : पत्रारोपितः (ता, तं).

CONSCRIPTION : बलसमुत्थानम्, D., and sim. comp. s.

CONSECRATE : (1) प्रतिष्ठापयति (c. of स्था) (of idols, etc.), Mat., (2) पवित्रीकरोति or पवित्रयति (=to make sacred), *will c. my language* : मद्गिरि पवित्रयिष्यति, N. i. 2.

CONSECRATE, -D (adj.) : v. Sacred, holy.

CONSECRATION : (1) प्रतिष्ठापनम्, V. m. ; (2) better by verb.

CONSECUTIVE : expr. by adv. : अनुक्रमेण, *for five c. years* : अनुक्रमेण पञ्चवर्षम्.

CONSECUTIVELY : अनुक्रमेण.

CONSENT (subs.) : सम्मतिः, *to obtain your c. :* तव सम्मतिमधिगन्तुम्, N. ii. 48. ; *sells without the c. of the owner* : स्वाम्यसम्मतो विक्रीणीते, M.

CONSENT (v.) : (1) सम्मतिं ददाति (दा, c. 3.) ; (2) सम्मतः (ता, तं) भवति. Ph. : *I c. to what has been written above* : मतं मे यदत्रोपरि लेखितम्, Y.

CONSEQUENCE : I. Result, effect : q.v. : फलम्, *of evil c. s* : अनिष्टफलः (ला, लं), Mu. Ph. : *in c. of* : v. For, account of, on ; *the c. of which was* : ततः or अतः. II. Logical : निगमनम्. III. Importance. Ph. : *of no c.* निरर्थकः (का, कं) ; *a matter of great c.* पुर्वर्धः ; *doing what is of little c. :* यत्किञ्चनकारिता, K.

CONSEQUENT (adj.) : v. Attendant. C. upon : v. After.

CONSEQUENT (subs.) : I. Logic : निगमनम्. II. Of rations : Perh. अन्तः.

CONSEQUENTIAL : I. Lit. : आनुवृत्तिकः (की, कं). II. Pompous, conceited : q.v.

CONSEQUENTIALLY : I. Logically : q.v. II. Eventually : q.v. III. In a regular series : अनुक्रमेण, पौर्वापर्येण. IV. Pompously, conceitedly : q.v.

CONSEQUENTLY : अतः, *c. the behaviour of men is the same as of (lower) animals* : अतः समानः परवादिभिः पुस्त्राणां व्यवहारः, S. : v. Therefore.

CONSERVATION : रक्षा : v. Preservation.

CONSERVATIVE (subs.) : *नवविद्वेषिन् (f. णी) ; स्थितिपालः (ली, लं). C. ministry : *नवविद्वेषि-सचिवमण्डलम्.

CONSERVATOR : (1) रक्षकः ; (2) पालः, in comp., *c. of a forest* : वनपालः : v. Preserver.

CONSERVATORY : *प्रसूनशाला.

CONSERVE : I. Verb : रक्षति : v. To preserve. II. Subs. : v. Preserve.

CONSIDER : I. In gen. sense : (1) विचारयति (c. of चर्), *if it is c. ed, this quitting of life (by*

widows) is selfish : अत्र हि विचार्यमाणे स्वार्थं एव प्राणपरित्यागोऽयम्, K. ; (2) विद्वद् (व)ति (वृत्, or -च्, c. 6), *without c. ing sayings of Manu and others* : मन्वादिव्याख्यान्विमूरय, Da. ; (3) आलोचयति, समा-, पर्वा-, (लोच्, c. 10.), *c. ing their (comparative) importance and insignificance* : तेषां गुणवृत्तयः पर्यालोच्य, K. b. ; (4) चिन्तयति, परि-, वि-, सं-, (चिन्त्, c. 10.) (= to think of), *c. ing the painfulness of affection* : चिन्तयित्वा दुःखतां स्नेहस्य, K. ; (5) समीक्षते (ईक्ष्, c. 1) (=to look at), *age is not c. ed among elders in virtue* : न धर्मवृद्धे वयः समीक्षते, Ku. II. To regard, think : मन्यते (मन्, c. 4.), *one who c. s himself learned* : पण्डितम्मन्यः (न्या, न्यं), B.

CONSIDERABLE : I. Respectable : q.v. II. Moderately large : अनल्पः (ह्पा, ह्यं), *a c. force* : अनल्पं बलम्, D. : v. Many, large.

CONSIDERABLY : बलवद्, Sa. : v. Much, exceedingly.

CONSIDERATE (adj.) : I. Mindful of the feelings or rights of others : no equiv : सद्यः (या, यं) (=kind), *enjoyed in a c. manner* : सद्यं वृत्ते, R. II. Circumspect : समीक्षकारिन् (फ. जी) ; विमृश्यकारिन् (फ. जी).

CONSIDERATELY : I. With due regard to others : सद्यम् (=kindly). II. Circumspectly : (1) विमूरय ; (2) समीक्ष.

CONSIDERATENESS : I. Thoughtful kindness : दया (?). II. Prudence : समीक्षकारिता.

CONSIDERATION : I. Deliberation : (1) विचारः or विचारणा, *agreed without c* अविचारानुमतः (ता, तं), D. ii. ; (2) आलोचना, सम-, परि- ; (3) विमर्शः ; (4) समीक्षा (=circumspection) ; (5) चिन्ता (=thinking). II. Regard : आदरः. *To have c. for* : आद्रियते (ञ्, c. 4.), *has no c. for munificence* : न त्यागमाद्रियते, K. In c. of : expr. by inde. past. part., *in c. of its being the first (offence)* : प्रथममिति प्रेक्ष्य, Sa. : v. Account of, on. III. Respectability : प्रतिष्ठा, of c. : लक्ष्यप्रतिष्ठः (ङा, ङ्ठ) : v. Chief. IV. Motive, reason : q.v. : कारणम्. V. In law : अर्थः (?).

CONSIGN : v. To entrust, deliver, send.

CONSIGNMENT : (1) प्रेषणम् (=sending) ; (2) समर्पणम् (delivery) ; (3) निक्षेपः (=depositing).

CONSIST : I. To subsist : q.v. II. To be consistent : v. Consistent. III. To c. of : Ph. : *on what it stands and of what it c. s of यदाचारं यदात्मकम्*, V. p ; *the science of astronomy c. s of three branches* ज्योतिःशास्त्रं स्कन्धत्रयाभिहितम्, V. m. ; *the Gāyatri (metre) c. s of 24 syllables* चतुर्विंशत्यक्षरा गायत्री, Up. : v. C. ing of. IV. To c. in. : Ph. : *perspicuity c. s in clearness of meaning* : अर्थवैमल्यस्या प्रसादः, Kav. ; *grace c. s in picturesqueness of language* : उक्तिवैचित्र्यस्य माधुर्यम्, Kav.

CONSISTING OF : (1) -मयः (यो, यं), *food c. of water, fruit, and roots* : जलफलमूलमयेष्वाहारेषु, K. Ph. : *an army c. chiefly of elephants* : हास्तिक-प्रायं सैन्यम्, Ra. ; (2) आत्मकः (का, कं), *in beings c. of five (elements)* पञ्चात्मकेषु भूतेषु, B. p. ; (3) *in some cases by deriv., c. of five elements* : पाञ्चभौतिकः (की, कं).

CONSISTENCE, CONSISTENCY : I. Firmness, stability : q.v. : स्थैर्यम्. II. Combination : q.v. III. Congruity : साङ्गत्यम्. IV. Thickness : q.v.

CONSISTENT : I. Congruous : सङ्गतः (ता, तं). II. Firm, solid : q.v.

CONSISTENTLY : (1) सङ्गतम् ; (2) ससम्बन्धम्.

CONSISTORY : धर्मसमा (?).

CONSOLABLE : (1) आश्वासनीयः (या, यं) ; (2) शा (सो) न्वनीयः (या, यं).

CONSOLATION : (1) आश्वासः ; (2) समाश्वासः ; (3) शान्तवनम् or सान्त्वनम्, -ना. To give c. : v. To console.

CONSOLATORY : I. Adj. : आश्वासकः (सिका, सकं) ; (2) शोकापनोदननिपुणः (ना, नं), K. II. Subs. : सान्त्वनम्, उप-, *with mild c. s* : मृदुमिषसान्त्वनैः, K. CONSOLE (v.t.) : (1) आश्वासयति, सम्-, (c. of हवस्), K. ; (2) शा (सा) न्वयति, उप-, अभि-, (शान्तब् or सान्तब्, c. 10), B. ; (2) अभ्युपपद्यते (पद्, c. 4), *to c. Rati* : रतिमभ्युपपत्तुम्, Ku. iv. 25 ; (3) प्रकृतौ स्थापयति (c. of स्था) (=to put in natural state), R.

CONSOLE (subs.) : निर्व्यूहः (?).

CONSOLE : वः (या, वं), आरवासवति : v. To console.

CONSOLIDATE : (1) संहन्ति (हन्, c. 2.); (2) छ्दी-करोति (=to make firm).

CONSONANCE : I. Of sounds : साम्यम्. II. Suitable, consistent : q.v. योग्यता.

CONSONANT (adj.) : I. Accordant : समः (मा, नं). II. Suitable, consistent : q.v.

CONSONANT (subs.) : (1) व्यञ्जनम् or व्यञ्जनवर्णम् ; (2) हन् (according to the arrangement of Pāṇini), ending in a c. : हन्त (f. न्ता).

CONSORT (subs.) : i.e. husband or wife : q.v.

CONSORT WITH : v. Associate with.

CONSPICUOUS : I. Manifest : q.v. : प्रकाशः or सुप्रकाशः (शा, शं). II. Prominent, great : q.v. : उत्कृष्टः (टा, छं).

CONSPICUOUSLY : स्पष्टम् : v. Plainly, remarkably.

CONSPICUOUSNESS : I. Lit. : प्रकाशता. II. Eminence, renown : q.v.

CONSPIRACY : (1) कुचक्रम् (=cabal) ; (2) उपजापः (=plot).

CONSPIRATOR : (1) कुचक्रिन् (f. जी) ; (2) उपजापक (f. पिका).

CONSPIRE : (v.) : I. To plot : q.v. : उपजपति (जप्, c. 1.). II. To combine, agree : q.v.

CONSTABLE : (1) रक्षिन् (m.) (watchman) ; (2) नागरिकः (= municipal c. ?), D. ii. Lord high c. : *महादण्डनायकः.

CONSTANCY : I. Firmness : (1) स्थैर्यम् or स्थिरता ; (2) निश्चलता. II. Of mind : स्थैर्यम् : v. Fortitude, perseverance.

CONSTANT : I. Firm : (1) स्थिरः (रा, रं), my entire fortune is c. : स्थिरा मम सर्वसम्पत्, Si. ; (2) अचलः or निश्चलः (ला, लं), regard for dependents is not c. : चलं गौरवमाश्रितेषु, Ku. ; (3) अवस्थितः or व्यवस्थितः (ता, तं) (rare), love for woman is not c. : प्रेम इयितास्वनवस्थितम्, Ku. iv. 28. II. Continuous : q.v. : सततः (ता, तं).

CONSTANTLY : I. Firmly : (1) स्थिरम् ; (2) अचलम्. II. Continuously, perpetually : q.v. : सततम्, think of truths c. in your mind : तत्त्वं चिन्तय सततं चित्ते, J.

CONSTELLATION : राशिः, c. of the lion : सिंहराशिः.

CONSTERNATION : संनासः : v. Terror, amazement.

CONSTIPATE : (1) बन्नाति (बन्, c. 9) ; (2) अव-स्वद्धि (रप्, c. 7.) ; (3) अवदृष्ट्नाति, वि-, (स्तम्, c. 9) ; (4) नद्धति, ना-, (नद्, c. 4.). N.B. These verbs take as their acc. मलम्, पुरीषम्, etc. C. ing : v. Costive (I).

CONSTIPATION : (1) वद्धविट्कता, and sim. comp. s, Sr. ; (2) विट्कम्, Sr.

CONSTITUENT (adj.) : Ph. : c. part : साधनम् : v. Element.

CONSTITUENT (subs.) : I. An elector : q.v. II. A component : q.v.

CONSTITUTE : I. To enact, establish : q.v. II. To appoint, depute : q.v. III. To form, compose. Ph. : after deciding what c. s a poem : काव्यस्वरूपं निरूप्य, Kav. ; clearness of meaning c. s perspicuity : अर्थवैमल्यात्मा प्रसादः, Kav. ; body or wealth does not c. manhood : न वपुर्बुधु वा पुंस्त्वमूलम्, D.

CONSTITUTION : I. Formation : q.v. II. Natural condition, temperament : प्रकृतिः III. Government : perh. : तन्त्रम्.

CONSTITUTIONAL : I. Inherent in the constitution : स्वाभाविकः (की, कं). II. Regulated by a c. : Ph. : c. government : *व्यवस्थिततन्त्रम् ; c. law : *तन्त्रव्यवस्था.

CONSTITUTIONALLY : I. Naturally : (1) प्रकृत्या ; (2) स्वभावतः. II. Lawfully : q.v.

CONSTRAIN (v.) : I. To compel : q.v. : सम्पीडयति (पीड्, c. 10.). II. To restrain : q.v. III. To compress : q.v.

CONSTRAINT : I. Compulsion : q.v. II. Restraint : q.v.

CONSTRIC (v.) : संकोचति (कुच्, c. 1.) : v. To contract.

CONSTRUCT (v.) : निर्मिमते (मा, c. 3.) : v. To build, make.

CONSTRUCTION : I. Making : निर्माणम्. II. Form : q.v. III. Of a sentence : (1) अन्वयः ; (2) सम्बन्धः ; (3) योजना. IV. Sense, meaning : q.v. अर्थः.

CONSTRUCTIVE : Perh : कलार्थ, *c. treason* : कलार्थराजद्रोहः

CONSTRUE (v.) : I. To explain the construction of : अन्वयं वदति (वद्, c. 1). *To be c. d* : (1) अन्वीयते (pass. of वद्), Da. ; (2) सम्बध्यते (pass of वद्), *why the word 'so' is not c. d with brother* : तवापदं भ्रात्रेव कुतो न सम्बध्यते, Da.

II. To explain, interpret : q.v.

CONSUBSTANTIAL : सख्यः (पा, पं).

CONSUL : I. Ancient : *कंसलः ; दण्डनायकः. II. An agent of a foreign government : अनुदूतः.

CONSULATE, CONSULSHIP : कंसलपदम्.

CONSULT : मन्त्रयति, -ते (मन्त्र्, c. 10.), *c. my good* : मन्त्रयध्वं हितं मम, Mah. ; *c. ed with the ministers* : मन्त्रिमिः सार्धं मन्त्रयामास, V. p. : v. Also, to consider ; attend ; ask.

CONSULTATION : (1) मन्त्रणा ; (2) मन्त्रः ; -णं, *to hold c.* : मन्त्रं करोति, P. : v. Consideration.

CONSUMABLE : क्षयिन् (f. नी) : v. Perishable.

CONSUME (v.) : क्षययति (c. of क्षि) : v. To destroy, waste.

CONSUMER : I. Destroyer : q.v. II. Devourer : खादकः.

CONSUMMATE (v.) : पूरयति (c. of पूर्) : v. To complete.

CONSUMMATE (adj.) : परिपक्वः (क्वा, क्वं) : v. Perfect.

CONSUMMATION : I. Perfection : q.v. : परिपाकः, *seeing his c. in civility* : वीक्ष्य तस्य विनये परिपाकम्, N. II. Close, end : q.v.

CONSUMPTION : I. Decay, destruction : q.v. क्षयः. II. Of commodities : perh. best expr. by विक्रयः (- sale). III. A disease : (1) क्षयरोगः ; (2) यक्ष्मन् or राजयक्ष्मन् (m.) ; (3) शोषः.

CONSUMPTIVE : क्षयरोगिन् (f. नी).

CONTACT : Lit. : स्पर्शः. II. Association : q.v. : सम्पर्कः.

CONTAGION : I. Contact : स्पर्शः. II. Infection by c. : स्पर्शसञ्चारः.

CONTAGIOUS : Ph. : *c. disease* आमयः स्पर्शसञ्चारी, Raj.

CONTAIN (v.) : I. To comprise : (1) by bah.

comp., *a dwelling c. ing eight courts* : अष्टप्रकोष्ठं भवनम्, Mr. : v. Having ; (2) by गर्भः (गर्भा, गर्भं) in comp., *this house c. s men* : पुत्रगर्भमेताद् गृहम्, Mu. ; *c. ing moral instruction* : धर्मोपदेश-गर्भः (गर्भा, गर्भं), K. : v. Also, to hold, include. Ph. : *I saw that it c.ed this couplet* (lit. written on it) तस्यामिमामभिलिखितामार्यामपश्यम्, K. II. To restrain : q.v.

CONTAINING : v. To contain (I).

CONTAMINATE : दूषयति (c. of दुष्) : v. To pollute.

CONTAMINATION : दूषणम् : v. Pollution.

CONTEMN : अवमन्यते (मन्, c. 4) : v. To despise.

CONTEMNER : अवमन्त्रु (f. न्त्री) : v. Despiser.

CONTEMPLATE : I. Trans. : v. To consider. II. Intrans : ध्यायति (ध्यै, c. 1). : v. To meditate.

CONTEMPLATION : (1) चिन्ता : v. Consideration ; (2) ध्यानम् : v. Meditation. *To have in c.* : i.e. to intend or purpose : q.v.

CONTEMPLATIVE : (1) ध्यानपरः (रा, रं) ; (2) चिन्ताप्रवणः (पा, पं).

CONTEMPLATOR : ध्यानिन् (f. नी).

CONTEMPORANEOUS, CONTEMPORARY : (1) समकालः (ला, लं) ; (2) समकालीनः (ना, नं) ; (3) तुल्यकालः (ला, लं), *these kings will be c.* : एते तुल्यकाला भूयतो भविष्यन्ति, V. p.

CONTEMPT : (1) अवहता, *was turned out with c.* : अवहत्या निःसारितः, P. : (2) अवमानम्, *c. of each other* : अन्योन्यावमानम्, D. ; (3) अनादरः, Ki. ; (4) अवगणना, M. n. Ph. : *to treat with c.* : अवजानाति (हा, c. 9.) : v. To despise.

CONTEMPTIBLE : (1) निकृष्टः (ट्टा, ट्टं) : v. Mean ; (2) गर्हितः (ता, तं) : v. Despicable.

CONTEMPTUOUS : v. Disdainful, haughty.

CONTEMPTUOUSLY : (1) अवहत्या ; (2) सावहम् ; (3) सावमानम्, (4) अनादरेण ; (5) अवगणनया.

CONTEND : (1) विगृह्णाति (ग्रह्, c. 9.) (= to contest), *c. ing with the enemy of Namuchi* (i.e. Indra) : नमुचिद्रिषा विगृह्ण, Si. i. 51. ; (2) विरुद्धि (रुद्, c. 7.) : v. To oppose ; (3) विवदते (वद्, c. 1.) : v. To dispute. (4) स्पर्धते (स्पर्ध्, c. 1.) : v. To ire.

CONTENDING (part. adj.) : विवदमानः (ना, नं) ; better expr. by verb.

CONTENT (adj.) : (1) सन्तुष्टः or तुष्टः (हा, ह') ; (2) सन्तोषवद् (f. ती) (rare), P. Ph. : *you should be c. : त्वया सन्तोषः कार्यः*, P. ii. 6.

CONTENT, TO BE : तुष्यति, सं- (तुष्, c. 4.), *an intelligent man is c. with whatever is his own* : वस्य यावत् स तेनैव स्वेन तुष्यति बुद्धिमान्, V. p.

CONTENT (v.t.) : सन्तोषयति (c. of तुष्) : v. To satisfy, please.

CONTENT (subs.) : I. Contentment : q.v. II. Reward : q.v. : पारितोषिकम्. III. Capacity : q.v. : *the cubic c. s of a sphere* : गोलस्यान्तर्गतं घनफलम्, Li. IV. That which is contained : Ph. : *the c. s of a book* : यद्ग्रन्थे लिखितम् ; *table of c. s* : निर्घण्टपत्रम् or सूचिपत्रम्, Maheshachandra.

CONTENTEDLY : expr. by the adj. : सन्तुष्टः (हा, ह').

CONTENTION : I. Contest, strife : q.v. : विवादः. II. Controversy : q.v. : विवादः, Da. Ph. : *your c. is not valid* : *न सङ्गतस्ते वादः. III. Eagerness : q.v. : Ph. : "*c. of mind*" : मनः-संयोगः.

CONTENTIOUS : विवादप्रियः (या यं) : v. Quarrelsome, litigious.

CONTENTIOUSNESS : v. Quarrelsomeness, litigiousness.

CONTENTMENT : सन्तोषः, *there is no wealth like c. : सन्तोषतुल्यं धनमस्ति नान्यत्*, P. ii. 6.

CONTERMINOUS : एकसीमः (मा, मं) or by circum. : v. Border.

CONTEST (subs.) : I. Dispute : q.v. : विवादः. II. Strife : विग्रहः, *a furious c. : तुमुलो विग्रहः*, Mat.

CONTEST (v.) : I. To dispute : q.v. II. To contend, fight : q.v. : विगृह्णाति (ग्रह्, c. 9).

CONTESTED : expr. by विवाद in comp. : v. Disputed.

CONTEXT : perh. अन्वयः.

TEXTURE : v. System.

CONTIGUITY : (1) संलग्नता ; (2) सन्निकर्षः (= nearness) ; (3) सम्पर्कः (contact).

CONTIGUOUS : (1) संलग्नः (मा, नं) (= adjoin-

ing) : (2) सन्निकृष्टः (हा, ह') (= adjacent : q.v.).

CONTINENCE : (1) संयमः ; (2) संयमिता ; (3) जितेन्द्रियता, -त्वं ; (4) इन्द्रियजयः, K.

CONTINENT (adj.) : I. Chaste : (1) सयमिन् (f. नी) ; (2) जितेन्द्रियः (या, यं). II. Continuous : q.v.

CONTINENT (subs.) : I. Lit. : वर्षः (?), V. p. II. Europe as distinguished from England : *इयुरोपवर्षः.

CONTINENTAL : I. Lit. : *वर्षीयः (या, यं) or वर्ष in comp., c. congress : *वर्षसमा. II. Of Europe : expr. by comp., c. tour : इयुरोपवर्षभ्रमणम्.

CONTINENTLY : (1) संयमेन ; (2) जितेन्द्रियतया.

CONTINGENCE, CONTINGENCY : I. Possibility : सम्भावना. II. A casualty : expr. by words meaning *uncertain, doubtful* : *follows c. s*. अत्र बाणि निवेबते, H. ; *even if his connection was a c. : सन्दिग्धोऽप्यस्य समागमो यदि स्यात्*, K.

CONTINGENT (adj.) : (1) अनिश्चितः (ता, तं) (= uncertain) ; (2) सन्दिग्धः (र्था, र्थं) (= doubtful), c. on : आयातः (ता, तं) ; c. on fate : दैवायातः (ता, तं), Ve. : v. To depend (II.).

CONTINGENT (subs.) : अंशः (= share) : v. Quota.

CONTINGENTLY : v. Accidentally.

CONTINUAL : (1) नित्यः (त्या, त्वं) (prep = perpetual) ; (2) अविरतः (ता, तं) : v. Incessant ; (3) अविच्छिन्नः (ज्ञा, ज्ञं) : v. Uninterrupted.

CONTINUALLY : (1) सततम्, *in c. passing time* : काले सततयायिनि, V. s. ; v. Always : (2) अविरतम् : v. Incessantly ; (3) मुहुर्मुहुः : v. Frequently.

CONTINUANCE : I. Constancy, stay : q.v. : स्थितिः, अव- II. Continuity : q.v. Ph. : *of long c. बहुकालस्यायिन्* (f. नी).

CONTINUATION : I. The act of continuing : expr. by circum. : v. To continue. II. Continuity : q.v. III. That which is continued, as the c. of a story : शेषः : v. Remainder, sequel.

CONTINUE (v.i.): I. To stay : q.v. : तिष्ठति, अव-, (स्था, c. 1). II. To last : q.v. III. To persevere : तिष्ठति, अव-.

CONTINUE (v.t.): expr. by *adv.*, or by *not and cease*, by *c. d calls* : नित्यविहितोपहृतिषु, Si. ; *c. d to quarrel* : कलहं कुर्वाणा न विश्राम्यति, P. ; and *c. d the journey day and night* : दिवारात्रौ चावहत्, K.

CONTINUITY : (1) प्रसक्तिः : (2) प्रबन्धः, *c. of making sacrifices* : अश्वराणां क्रियाप्रबन्धः, R. ; (3) अविच्छेदः (=uninterruptedness) ; (4) अविरामः (=unceasingness) ; (5) सातत्यम् (=perpetuity).

CONTINUOUS : (1) प्रसक्तः (f. क्ता), *by c. performance* : अविच्छिन्नादनुष्ठानाद्, M. n. ; (3) अविरतः (ता, तं) : v. Incessant.

CONTINUOUSLY : (1) सततं or सन्ततम्, Ki. ; (2) अविच्छिन्नम् ; (3) अविरतम् ; (4) प्रसक्तम्.

CONTINUOUSLY : v. Continuity.

CONTORT : v. To distort (I), twist.

CONTORTION : v. Distortion.

CONTOUR : (1) आकारः (=form) ; (2) परिवेशः (=circumference).

CONTRABAND : निषिद्धः or प्रतिषिद्धः (डा, ङ), K.b.

CONTRACT (v.t.): 1. To bring into less compass : (1) संकोचति (कुच्, c. 1.) or संकोचं नयति (नी, c. 1.), प्रापयति (c. of आप्), etc. ; (2) कुञ्चयति, आ-, वि-, (c. of कुञ्च्) ; (3) संक्षिपति (क्षिप्, c. 6.) (=to shorten) ; (4) समूहति (ऊह्, c. 1.) (=to bring together), *as if c. ing the quarters* : दिशः समूहयति, Ki. II. To acquire, gain : q.v. : अविगच्छति (गम्, c. 1.). III. In gram. संक्षिपति (?). Miscel : *to c. a debt* : ऋणं करोति, *a debt c. ed by a husband* : पतिकृतशृणम्, N.s. ; *to c. a disease* : व्याधिम् अविगच्छति (गम्, c. 1.), अवाप्नोति (आप्, c. 5.), etc. Sr. ; *I will c. the union of Madalekhā with Vaisampāyana* : वैशम्पायनस्य मदलेखया सह षट्नां कारयामि, K. ; *to c. friendship* : सख्यं व्रज्जाति, Ku.

CONTRACT (v.i.): I. To shrink : (1) संकुचति (कुच्, c. 6.), *skin c.s* : संकुचति चर्म, V.d ; (2) कुञ्चति, वि-, आ-, (कुञ्च्, c. 1.), *with the brow c. ed* : विकुञ्चितभ्रूतम्, Ku. v. 74 ; (3) संकोचम्

पति, व्रजति, etc. II. To covenant : (1) समर्थ or संविदं करोति ; (2) (अभ्युपैति (ए, c. 2.) (=to agree), *c. ing for service* : सुसूचामभ्युपेत्य, Vri. ; Ph. : *should reside the time c. ed for* : कृतं कालं निवसेत्, Y. ; *should complete the time c. ed for* : कृतं कालं समापयेत्, N.s.

CONTRACT (subs.): I. Lit. : (1) नियमः ; (2) समयः ; (3) संविद्, -दा (f.), *breach of c.* : संविद्व्यतिक्रमः, M. II. A contracted word : संक्षिप्तपदम् (?).

CONTRACTIBILITY, CONTRACTILITY : संकोचशीलता.

CONTRACTIBLE, CONTRACTILE : (1) संकोचशीलः (ला, लं) ; (2) कुञ्चनीयः (या, यं) (rare).

CONTRACTION : I. Lit. : (1) संकोचः, -नम् ; (2) कुञ्चनम्, वि-, आ-, II. An abbreviation : संक्षेपः.

CONTRACTOR : (1) समयकारिन् (f. णी) ; (2) कृतसंविद् (mfn.).

CONTRADICT : (1) वि- क्णद्धि (क्च्, c. 7.), प्रति, उप-, (=to oppose), S. ; (2) प्रतिषेधति (सिच्, c. 1.), (=I), *he would c. the variety of the world* : स जगद्वैचित्र्यं प्रतिषेधेत्, S. iii. 33. ; (3) प्रत्याख्याति (ख्या, c. 2.) (=gainsay) : v. To deny. *To c. a man* : expr. by *circum*, *he c. ed himself on many points* : *स बहुनि विरुद्धचनान्मुवाच.

CONTRADICTION : (1) विरोधः ; (2) प्रतिषेधः ; (2) प्रत्याख्यानम् (=denial).

CONTRADICTORY : I. Opposing in terms : (1) विरुद्धः (डा, ङ) ; (2) विरोधिन् (f. नी), *these two assertions are c.* : परस्परविरोधिनी वचने, Mu. i. II. Repugnant, inconsistent : q.v.

CONTRADISTINCTION : (1) वैपरीत्यम् ; (2) वैलक्षण्यम्.

CONTRARIETY : I. Contrary state : वैपरीत्यम्. II. Inconsistency : विरोधः.

CONTRARIWISE : (1) वैपरीत्येन ; (2) विपर्ययेन.

CONTRARY (adj.): I. In direction etc. : (1) प्रति in comp., *driven by c. wind* : प्रतिवातप्रेरितः (ता, तं), D. ; (2) प्रतीपः, वि-, (या, यं), *c. wind* : प्रतीपपवनः, R. xi. 62. II. Opposite : (1) विपरीतः (ता, तं), *but it is c. with learned men* :

विपरीतम् विपक्षितम्, M.n. ; *as you are of a c. mind* : यतो विपरीतमुद्दिष्टि P. ; (2) विरुद्धः (दा, दः) (=contradictory).

CONTRARY TO : v. Against (II).

CONTRARY (subs.) : (1) विपरीतम्, *in saying that the weak are incurable we get its c.* : कुरा दुष्प्रसिद्ध्या इत्युक्ते विपरीतं गृह्यते ; (2) विपर्ययः, *on the c.* : तद्विपर्ययेण, S. ; (3) प्रातिलोम्यम्, Sr.

CONTRAST (v.t.) : Ph. : *c. the castes* : वर्णभेदान् प्रदर्शय : v. Difference, to show.

CONTRAST (v.i.) : i.e., to stand in or exhibit c. : expr. by circum : v. Above.

CONTRAST (subs.) : I. In c. ing : (1) by क.....क *what a c. between the solar dynasty and (my) little mind* : क सूर्यप्रभवो वंशः क चाक्षुषविषया मतिः, R. i. 2. ; (2) अन्तरम् (=distance), *that is the c. between you and Rāma* : तदन्तरं ते रघुनन्दनस्य, Ma. n. II. Obs. : v. Opposition, dissimilarity.

CONTRAVENTE : प्रतिहन्ति (हन्, c. 2.) : v. Oppose, violate.

CONTRAVENTION : व्यतिक्रमः : v. Violation, opposition.

CONTRIBUTE : I. To give, grant : q.v. : ददाति (दा, c. 3.). II. To help, benefit : q.v.

CONTRIBUTOR : I. In gen. sense : दानम्. II. Literary : प्रबन्धः (?), *sends c.s to many papers* : *बह्विधु पत्रिकासु स प्रबन्धैः लिखति.

CONTRIBUTION : I. A giver : दातृ (m.). II. Literary : लेखकः (=writer).

CONTRITE : अनुशयिन् (f. नी) : v. Penitent.

CONTRITELY : सानुशयम् : v. Penitently.

CONTRITION : अनुशयः : v. Penitence, repentance.

CONTRIVANCE : I. The act : कल्पना : v. Invention. II. Plan, artifice : q.v. : (1) उपायः ; (2) उपाधिः, *this object cannot be accomplished without some c.* : विनोपाधिनायमर्थो न साध्यः, D.

CONTRIVE (v.t.) : I. To form : (1) उद्भावयति (c. of भू) (=to invent) ; (2) कल्पयति (कल्प, c. 10.) (=to think out) ; (3) करोति (=to form) : (4) चिन्तयति (=to consider). II.

To spend : q.v.

CONTRIVE (v.i.) : v. To plan, plot.

CONTRIVER (1) उद्भावयितृ (f. त्री) ; (2) कल्पयितृ (f. त्री).

CONTROL (subs.) : I. Restraint : q.v. : यज्जना, नि-. II. Command : यज्जना, नि-, *on whom (you) would exercise c.* : यस्योपरि (तव) नियज्जना स्यात्, K. Ph. : *your (duty) is to keep me under your c. and mine to obey it.* : वञ्चित्वं वो वश्यता च मम, Vi.

CONTROL (v.) : (1) यच्छति, नि-, सं-, (यम्, c. 1.), *c. ing the passions* : संयम्येन्द्रियाणि, K. ; (2) यज्जयति (यज्, c. 10.), *one whose mouth is not c.d* : अयञ्जितमुखः (खा, खं), D. ; (3) निगृह्णाति, विनि-, सञ्जि-, (ग्रह्, c. 9.), *c. ing rage with patience* : कोपं क्षमया निगृह्णन्, B.

CONTROLLER : (1) नियामकः, *you are king, our c.* : त्वं राजा नो नियामकः, A. r. ; (2) नियन्तृ (m.) ; (3) निग्रहीतृ (m.) ; (4) नियज्जयितृ (m.)

CONTROVERSIAL : expr. by comp., *c. point* : विवादपदम्.

CONTROVERSIALIST : तर्किन् (f. नी) ; वादिन् (f. नी).

CONTROVERSY : (1) वादः, *to win a c.* : वादं जयति, Mah. ; (2) विवादः, *in literary c.s* : विद्याविवादेषु, K. ; (3) विचारः (=discussion), *in a c. about truths* : तत्त्वविचारमध्ये, Ki.

CONTROVERT : प्रतिक्षिपति (क्षिप्, c. 6.), *c. the doctrine of transiency* : क्षणिकत्वपक्षं प्रतिक्षिपन्ति, D.s. : v. To dispute, assail.

CONTROVERTIBLE : (1) प्रतिक्षेपणीयः (या, यं) ; (2) खण्डनीयः (या, यं) (=refutable).

CONTUMACIOUS : प्रतीपः (पा, पं), *a c. servant* : प्रेष्यः प्रतीपः, H. : v. Obstinate, perverse.

CONTUMACIOUSLY : प्रतीपम् : v. Obstinate, perversely.

CONTUMACIOUSNESS, CONTUMACY : प्रतीपता : v. Obstinacy, insolence.

CONTUMELIOUS : अवमानिन् (f. नी) : v. Insolent.

CONTUMELIOUSLY : सावमानम् : v. Insolently.

CONTUMELY : अवमानना : v. Insult.

CONTUSE : I. To pound : q.v. : पिनष्टि (पिप्, c. 7.). II. To bruise : q.v.

CONTUSION : i.e. a bruise : दृष्टम्, Ni.

CONVALESCENCE : (रोगाद्) समुत्थानम् : v. Recovery.

CONVALESCENT : (रोगाद्) समुत्थितः (ता, तं) : v. To recover.

CONVENE (v.) : I. Trans. : समाह्वयति (ह्वे, c. 1.) : v. To assemble, summon. II. Intrans. : v. To meet, assemble.

CONVENIENCE : I. Fitness, suitability : q.v. II. Ease, comfort : q.v. Ph. : according to one's c. : यथावसरम्.

CONVENIENT : I. Suitable : q.v. : उचितः (ता, तं). II. Commodious : सज्जतः (ता, तं).

CONVENIENTLY : (1) सुखेन (=with ease) ; (2) यथावसरम् (at a c. time).

CONVENT : विहारः : v. Monastery.

CONVENTICLE : समाजः, who will not come to the c. : यः समाजे नागमिष्यति, V.p. : v. Assembly.

CONVENTION : I. An agreement : q.v. : समयः, this c. was made by the sages : एवं मुनिगणैः समयः कृतोऽभूत्, V.p. II. An assembly : q.v. : समा.

CONVENTIONAL : (1) लौकिकः (की, कं) (=popular) ; (2) सर्वसम्मतः (ता, तं) (=approved by all).

CONVERGE : सन्निपतति (पत्, c. 1.) (?).

CONVERGENCE, CONVERGENCY : सन्निपातः (?).

CONVERGENT, CONVERGING (adj.) : सन्निपातिन् (f. नी) (?).

CONVERSABLE : आलापिन् (f. नी) : v. Affable, courteous.

CONVERSABLENESS : आलापिता : v. Sociability.

CONVERSANT : (1) अमिश्रः (हा, हं), I am not c. with such affairs : एवंविधानां वृत्तान्तानामनमिष्यास्मि, K. ; (2) कोविदः (दा, दं) (=learned), c. with all the Vedas : वेदसमुदायकोविदः, D. : v. Versed. Ph. : c. about -विषयकः (का, कं) in comp.

CONVERSATION : I. Conduct, behaviour : q.v. II. Intercourse, acquaintance : q.v. III. Talk : (1) आलापः, संलापः, our c. was in one verse : आबयोरसीदिकयार्थया संलापः, D. vi. ; (2) सम्भाषा, सम्भाषणम्, to hold c. with women : स्त्रीभिः सह सम्भाषणं करोति ; स्त्रीभिः सम्भाषां समाचरति, M. viii, 360-1. ; (3) सङ्कथा, we had some c.

about news of the country सङ्कथा च देशवार्ताविनिष्ठा काचनादयोरभूत्, D. v. ; (4) संवादः (rare), Mah. ; (5) कथोपकथनम् or कथानुकथनम्, N. IV. Sexual intercourse : सङ्गमः.

CONVERSATIONAL : expr. by comp., c. power : संलापशक्तिः.

CONVERSE (subs.) : I. Conversation : q.v. II. The contrary : q.v. : (1) विपरीतम् ; (2) प्रातिलोम्यम् (rare).

CONVERSE (v.) : I. To hold conversation : (1) सं-लपति, आ-, (लप्, c. 1.), not c. ing even with Madalekhā : मदलेखामप्यनालपन्ती, K. ; (2) सं-भाषते (भाष्, c. 1.) privately c.s. with witnesses : मिथः साक्षिभिः सम्भाषते, M. viii. 55. ; (3) सं-कथयति (कथ्, c. 10.) (rare) ; (4) सं-वदति (वद्, c. 1.) (rare), while we are privately c. ing : रहः संवादिनो आवाय, R. xv. 92. II. To have sexual intercourse : संगच्छति (गम्, c. 1.).

CONVERSELY : तदिपर्ययेण, S.

CONVERSION : I. Change : q.v. : परिवर्तनम्. II. Religious : Ph. : c. to Christianity : *स्वधर्मं परित्यज्य कृष्टधर्मग्रहणम्. III. Interchange of words : व्यत्ययः.

CONVERT (subs.) : *स्वधर्मं परित्यज्य धर्मान्तरग्राहिन् (f. णी).

CONVERT (v.t.) : I. To change : q.v. II. Of religion : *स्वधर्मं ग्राहयति (c. of ग्रह्). III. To reform : q.v. IV. To appropriate : q.v.

CONVERT (v.i.) : c. ed into mouse : मूषिको बभूव : v. To change.

CONVEX : *गण्डाकारः (रा, रं) ; मध्योच्चः (चा, च').

CONVEXITY : *गण्डाकारता, मध्योच्चता.

CONVEY : I. To carry, transport : q.v. : (1) वहति (वह्, c. 1.) (=to carry) ; (2) हरति (ह्, c. 1.) (=to take), c. my message : सन्देशं मे हर, Me. i. 7. ; (3) प्रापयति (c. of आप्) (=to cause to reach), c. ing my respects (to them) : प्रापितमल्पचामः, R. xiv. 60. II. To transfer (property) : सन्-वर्षयति (c. of ऋ). III. To impart : q.v.

CONVEYANCE : I. The act : (1) वहनम् ; (2) by verb. II. Instrument of c. : (1) वाहनम् ;

(2) वाहनम् : v. Carriage. III. Transference : q.v. IV. Deed of c. : *समर्पणपत्रम्.

CONVEYANCER : *समर्पणपत्रकोविद् : or पण्डितः.

CONVEYANCING : *समर्पणपत्रव्यवहारः.

CONVEYER : वाहकः : v. Carrier.

CONVICT (subs.) : (1) निर्णीतापराधः (धा, ञ) (?) ; (2) आदिष्टदण्डः (पडा, ण्ड) (?).

CONVICT (v.t.) : I. To find guilty : अपराधं निर्णयति (नी, c. 1.), *the judge c. ed him of murder* : *धर्माधिकरणिकस्तस्य वधापराधं निर्णिनाय ; *c. ed by his own conscience* : *स्वसंज्ञानेन निर्णीतापराधः. II. To prove : q.v.

CONVICTION : I. The act of finding guilty : अपराधनिर्णयः. II. Confutation : q.v. III. Relief : विश्वासः.

CONVINCE : (1) विश्वासयति (c. of वस्) (=to cause to believe) ; (2) सर्वसन्देहान् निराकरोति (कृ, c. 8.) (=to dispel all doubts). *To be c.d* : i.e., to be certain : निश्चयम् अधिगच्छति (गम्. c. 1.), K.

CONVINCING : (1) विश्वासजननः (नी, नं) (=creating belief) ; (2) सर्वसन्देहमञ्जकः (का, कं) (=doubt-removing) ; (3) निश्चायकः (का, कं) (=making certain).

CONVINCINGLY : सर्वसन्देहान् निराकृत्य, and sim. comp.s.

CONVOCAION : I. The act : समाह्वानम्. II. An assemblage : q.v. : समा.

CONVOKE : समाह्वयति (क्वे, c. 1.) : v. To assemble.

CONVOLUTION : v. Fold, turn.

CONVOLVULUS : क्षौरविदारि (a species).

CONVOY (v.) : v. To accompany, escort.

CONVOY (subs.) : I. Protection, attendance : q.v. II. A protecting escort : रक्षकः (=guard). III. A ship for c. : रक्षकपोतः (?).

CONVULSE : संक्षोभयति (c. of क्षुब्ध) : v. To agitate.

CONVULSION : I. Agitation : q.v. : संक्षोभः. II. Involuntary contraction : (1) आक्षेपकः ; (2) अपतन्त्रकः.

CONVULSIVE : आक्षेपिन् (f. जी).

CONY : शलकः (?).

Coo (v.i.) : (1) कौति (कु c. 2.), *flurried by c. ing birds* : कुतस्पष्टिकुलाकुलाः, B. ; (2) कूजति (कूज्, c. 1.), *of the c. ing dove* : कूजत्कपोतस्य, Bham.

COOK (v.t.) : (1) पचति, -ते (पच्, c. 1.), *to c. rice* : तण्डुलान् पचति, Bha. ; *c. ed in ghee* : शृतपकः (का, कं), Bha. ; *c. ing vessel* : पाकपात्रम्, Bha. ; (2) साधयति (c. of सिष्) (rare), *the way of c. ing food* : अन्नानां साधनप्रकारः, Bha. ; *c. ed meat* : सिद्धमांसम्, Bha.

COOK (subs.) : (1) पाचकः ; (2) सूपकारः ; (3) बह्वः ; (4) सूदः.

COOKERY : पाककला. *C. book* : पाकशास्त्रम्, Bha. ; *skilled in c.* : पाकपण्डितः, Bha.

COOK-ROOM : (1) पाकशाला ; (2) महानस (mn.).

COOL (adj.) : I. Lit. : शीतलः (ला, लं), *with c. fans of lotus-leaves* : शीतलेनैर्लिनीदलतालवृन्तैः, Sa. ; *very c.* : सुशीतलः (ला, लं), Ri. : v. Cold.

II. Calm, composed : q.v. : शान्तः (न्ता, न्तं).

III. Indifferent : q.v.

COOL (subs.) : शीतलता.

COOL (v.t.) : I. Lit. : शीतलीकरोति, *c. ing the rice-scum* : अन्नमण्डं शीतलीकृत्य, D. vi. II. Fig., *to allay, moderate* : q.v. : शमयति (c. of शम्).

COOL (v.i.) : I. Lit. : शीतलीभवति. II. Fig., *शाम्यति* (शम्, c. 4.) : v. To subside.

COOLER : शीतलसाधनम्.

COOLING (adj.) : (1) शीतलकरः (रो, रं) ; (2) तापहरः (रो, रं). *C. apparatus* : v. Cooler.

COOLLY : I. Lit. : expr. by adj. II. Calmly : q.v. : शान्तम्. III. Indifferently, impudently : q.v.

COOLNESS : I. Lit. : (1) शीतलता ; (2) शिशिरता, K. II. Calmness : q.v. : प्रशान्तिः. III. Indifference : q.v. IV. Impudence : q.v.

COOP : I. Lit. : जलचरपक्षिभेदः. II. A simpleton : q.v.

COOP (subs.) : I. A barrel : q.v. II. A cage : q.v. : वीतंसः.

COOP UP or IN : नि-रुणद्धि, सं-, (रुष्, c. 7.) (with loc.), *c.d up in a cage* पञ्जरे संरुध्य, K. : v. To confine.

COOPER : *दाहकर्मन् (m.) ; माण्डकारः.

COOPERAGE : I. Cooper's work : *दास्कर्म्म (n.) II. Price for it : *दास्कर्म्ममूल्यम्

CO-OPERATE : I. To work together : सम्भूय करोति (कृ, c. 8.). II. To help : q.v.

CO-OPERATION : I. Joint operation : (1) सङ्घ-वृत्तिता, Ki. ; (2) सम्भूयकारिता, M.n. II. Assistance : q.v. : साहाय्यम्.

CO-PARGERER : सहाधिकारिन् (f. जी).

CO-PARTNER : समवायिन् (f. जी) : v. Partner.

CO-PARTNERSHIP : समवायिता : v. Partnership.

COPE (subs.) : I. A cap : शिरस्कम्. II. A cloak : प्रावारः. III. Coping : q.v. IV. Arch : q.v.

COPE (v.t.) : I. To accost : विगृह्णाति (ग्रह्, c. 9.). II. To requite, reward : q.v.

COPE WITH : Ph. : *c.d with the adverse army* : प्रतिबलं प्रतिजग्राह, D. ; *elephant riders c.d with* (lit. went up to) *elephant riders* : यन्ता गजस्याम्ब-पतद्गजस्यम्, R. ; *horse c.d with* (lit. met) *horse* : बाहमेयाय बाजी, Si. : v. To encounter.

COPIER : v. Copyist.

COPING (subs.) : कपिशीर्षम्, Wilson.

COPIOUS : (1) प्रचुरः (रा. रं) ; (2) पुष्कलः (ला, लं) ; (3) भूयिष्ठः (हा, हं) : v. Abundant.

COPIOUSLY : (1) प्रचुरम् ; (2) भूयिष्ठम् ; (3) प्रभूतम् ; (4) भूरि.

COPIOUSNESS : (1) प्राचुर्यम् ; (2) प्रभूतता : v. Abundance.

COPPER (subs.) : I. The metal : ताम्रम्. II. A c. coin : (1) ताम्रमुद्रा ; (2) पणः. III. A c. vessel : ताम्रपात्रम् : v. Caldron.

COPPER (adj.) : I. C. coloured : (1) ताम्रः (त्रा, त्रं), "c. nose" : ताम्रनासिका ; (2) ताम्रवर्णः (र्णा, र्णं). II. Consisting of c. : (1) ताम्र- in comp. ; (2) ताम्रमयः (यो, यं).

COPPER (v.t.) : ताम्रपत्रैरावृणोति (वृ, c. 5.) or पिद्वाति (वा, c. 3.).

COPPER-BOTTOMED : ताम्रपत्रावृततलः (ला, लं) (?).

COPPER-FACED : Of types : *ताम्रावृतः (ता, तं).

COPPER-PLATE : (1) ताम्रफलकम् ; (2) ताम्रपत्रम् ; (3) ताम्रपट्टम्.

COPPER-SMITH : (1) ताम्रकारः ; (2) ताम्रिकः.

COPPERY : ताम्र- in comp. : v. Copper (adj.).

COPPICE, COPSE : गुल्मः : v. Shrubbery, thicket.

COPULA : क्रिया.

COPULATE : (1) मैथुनं करोति or जाघरति (षर, c. 1.), Mah. ; (2) सङ्गच्छति (गच्छ, c. 1.), *c. ing in the form of a deer* : मृगरूपेण सङ्गतः, Mah.

COPULATION : (1) मैथुनम् ; (2) सुरतम् ; (3) सङ्गमः ; (4) संसर्गः ; (5) व्यवायः, B.p. ; (6) निधुवनम्, A.

COPULATIVE : समुच्चयार्थकमव्ययम्.

COPY (subs.) : I. A transcript : प्रतिलिपिः. II. A book printed : Ph. : *my c. of the Mahābhārata* : *मदीयं महामारतम् ; *two c.s of the Mudrā Rākshaha* : *मुद्राराक्षसद्वयम्. III. An imitation : q.v. IV. An original : q.v.

COPY (v.t.) : I. To write, print, or engrave after an original : q.v. : *c. out this letter* : *अस्य पत्रस्य प्रतिलिपिं कुरु. II. To imitate : q.v.

COPY-BOOK : *प्रतिलिपिपत्रिका.

COPYHOLD : भूमिपतीनाभिच्छापीनः क्षेत्रादावधिकारः ; अस्वायत्ताधिकारः.

COPYHOLDER : *अस्वायत्ताधिकारवद् (f. ती).

COPYIST : *प्रतिलिपिकारः.

COPYRIGHT : *मुद्रणस्वत्वम्.

COQUET : विलासति (लस्, c. 1).

COQUETRY : (1) विलासः ; (2) हावः.

COQUETTE : विलासिनी.

CORAL : (1) प्रवाल, (mn.) ; (2) विद्रुमः.

CORBAN : बलिः.

CORD (subs.) : (1) रज्जुः ; (2) दामन् (n.).

CORD (v.) : i.e. to bind with a c. : v. Cord, to bind.

CORDIAL (adj.) : v. Hearty, sincere, affectionate.

CORDIALITY : सौहार्दम् : v. Friendship, affection.

CORDIALLY : v. Affectionately.

CORIANDER : (1) धन्याकम् ; (2) धानेयम्.

CORK (subs.) : *कर्कम्.

CORK (v.t.) : *कर्कयति (nomi.) or कर्केष पिद्वाति (वा, c. 3) : v. To shut. C. ed : *कर्कितः (ता, तं).

CORMORANT : A bird : *समुद्रकाकः.

CORN (subs.) : I. Lit. चान्यम्, Bha. II. On the foot : (1) किण्वः ; (2) कदरः.

CORN (v.) : I. To sprinkle with salt : लवणयति (nomi.). II. To granulate : q.v.

CORNEA : रवेतमागः, C. s.

CORNEL : वृक्षविशेषः.

CORNELIAN : उपलभेदः.

CORNER : I. An angle : (1) कोणः ; (2) अक्षः ; (3) आरम् (rare). II. Fig. : a retreat or lurking place: कोणः. Ph. : c. of the eye : अपाङ्गम् ; c. of the mouth : सुक्कन् (n.).

CORNER-STONE : I. Lit. : कोणप्रस्तरः (?). II. Fig. : स्तम्भः (=pillar)

CORNET : I. A wind instrument : काहलः. II. A cavalry officer : वैजयन्तिकः (=standard bearer : q.v.)

CORNICE : चूडा.

CORNUCOPIA : *श्रीशृङ्गम्.

CORNY : I. Lit. : चान्यमयः (यी, यं). II. Horny : q.v.

COROLLA : गर्मदलम् (?).

COROLLARY : अनुमानम्, K. d.

CORONATION : अभिषेकः.

CORONER : शवपरीक्षकः.

CORONET : An inferior crown : v. Crown.

CORPORAL (subs.) : An officer in the army : *अधियोधः.

CORPORAL (adj.) : (1) कायिकः (की, कं) ; (2) शारीरिकः (की, कं).

CORPORATE : Ph. : c. body : v. Corporation ; c. town : v. Municipality ; c. property *सम-वायस्य सम्पत्तिः.

CORPORATION : समवायः (?).

CORPOREAL : I. Having a body : (1) देहिन् (f. नी) ; (2) शरीरिन् (f. नी) ; (3) शरीरमाज् (mfn.) ; (4) ब्युष्मत् (f. ती) ; (5) विग्रहवत् (f. ती) (rare). II. Material : q.v. Ph. : c. frame : v. Body.

CORPS : दलम् (?) : v. Company (I).

CORPSE : (1) शव (mn.) ; (2) कुणप (mn.) (rare) : v. Dead and body.

CORPULENCE : (1) पीनता ; (2) स्थूलता : v. Fatness.

CORPULENT : (1) पीनः (ना, नं) ; (2) स्थूलः (ला, लं) : v. Fat, stout.

CORPUSCLE : परमाणुः : v. Atom.

CORPUSCULAR : expr. by comp., c. theory : परमाणुवादः.

CORRECT (adj.) : (1) शुद्धः (डा, दं), वि-, परि- ; (2) अभ्रान्तः (न्ता, न्तं).

CORRECT (v.) : I. To amend : शोधयति, परि- सं-, (c. of शुध्), c. ing Śūdras : वृषलान् संशोधयित्वा, Mat. II. To remove : q.v.

CORRECTION : शोधनं or शुद्धिः, वि-, परि-, सं-, its c. तस्य विशुद्धिः, Tārānātha.

CORRECTIVE : (1) शोधकः (चिका, चिकं) ; (2) शोधनः (नी, नं).

CORRECTLY : (1) शुद्धम् ; (2) अभ्रान्तम् ; (3) अज्ञप्ता.

CORRECTNESS : शुद्धता, वि-.

CORRECTOR : शोधकः, वि-, परि-, सं-.

CORRELATION : परस्परसम्बन्धः.

CORRELATIVE : परस्परसम्बन्धः (डा, दं) (?).

CORRESPOND : I. To fit : expr. by adj. s : अनुरूपः (पा, पं) or सत्ताः (शी, शं). II. To agree : q.v. संबदति (वद्, c. 1.). III. By letter : *पत्रेण संवादं करोति (?).

CORRESPONDENCE : I. Fitness, congruity : q.v. : अनुरूपता. II. By letter : पत्रसंवादः. III. Letters : पत्राणि (n. pl.).

CORRESPONDENT : I. Subs. : पत्रप्रेरकः or by circum., he has many London c. s : *लण्डनाद्-बहवस्तं पत्राणि लिखन्ति or प्रेरयन्ति. II. Adj. : v. Corresponding.

CORRESPONDING (adj.) : I. Agreement : संवादिन् (f. नी). II. By letter : पत्रसंवादिन् (f. नी)

CORRIDOR : v. Gallery.

CORRIGIBLE : शोधनीयः (या, यं), वि-, परि-, सं-.

CORROBORATE : द्रवयति (nomi.) : v. To confirm.

CORROBORATION : i.e. the act of corroborating or that which c. s : expr. by verb.

CORROBORATIVE : expr. by verb, this is c. of his guilt : एतत्तस्यापराधं द्रवयति.

CORRODE : क्षिणोति (क्षि, c. 5.) (?), खादति (खाद्, c. 1.) (?).

CORROSIVE : क्षयकरः (री, रं) (?).

CORRUPT (v.i.) : i.e., to rot : प्रूतीभवति.

CORRUPT (v.t.) : I. To putrefy : प्रूतीकरोति (कृ. c. 8.). II. To vitiate : (1) दूषयति (c. of दुष्), to c. a virgin : कन्यां दूषयति, M. ; (2) नाशयति (c. of नश्) (=to destroy), great addiction to sensual pleasures c. s men : नाशयति पुरुषमत्यासङ्गो विषयेषु, K. ; (3) पातयति (c. of पत) (to cause to fall from), for c. ing the character of noble ladies : कुलवधूनां शीलपातने, D. ; (4) विकरोति (कृ. c. 8.), whose minds are not c. ed in presence of c. ing agencies : विकारहेतौ सति विक्रियन्ते येषां न चेतांसि, Ku.

CORRUPT (adj.) : I. Rotten : प्रूति (mfn.). II. Spoiled, depraved : नष्टः (ङा, ङ). III. Incorrect : भ्रान्तः (न्ता, न्त). IV. Impure : अशुचि (mfn.).

CORRUPTER : (1) दूषकः ; (2) नाशकः .

CORRUPTIBLE : I. Subject to decay : (1) नश्वरः, वि-, (रा, रं) ; (2) नाशिन् (f. नी), वि- ; (2) क्षिप्तिन् (f. नी), वि-. II. Capable of being vitiated : expr. by verb. Ph. : c. by money : धनदानेन भेद्यः (ङा, ङ), K. b.

CORRUPTION : I. Putrescence : q.v. II. Pus : q.v. III. Vitiating : (1) दूषणम् ; (2) नाशनम् ; (3) पातनम्. IV. Depravity, impurity : q.v. Ph. : "c. of blood" : अधिकारलोपः (?).

CORRUPTLY : expr. by adj. or circum., to decree and dismiss c. : *नष्टः or धनेन मित्रः जयपराजयौ विदधाति.

CORRUPTNESS : I. The state : नष्टता. II. Depravity, impurity : q.v.

CORBAIR : I. A pirate : q.v. II. A piratical vessel : दस्युपोतः.

CORSE : शवः : v. Corpse.

CORSELET : (1) कवचः ; (2) उररक्षदः ; (3) उर-स्त्राणम् ; (4) चोलकः.

CORSET : (1) चोलः ; (2) कूर्पासकः : v. Bodice.

CORTEGE : (1) परिजनाः (m. pl.) ; (2) परिवर्धः : v. Retinue.

CORUSCATION : (1) छटा ; (2) स्फुरितम् : v. Flash.

CORVETTE : (1) रणपोतविशेषः ; (2) बहिष्त्रम् (?).

COSMETIC : (1) कान्तिदः (दा, दं) ; (2) कान्ति-वर्धकः (का, कं).

COSMOGONY : *जगदुद्भवतत्त्वम्, and sim. comp.s.

COSMOGRAPHY : (1) *विश्वविषयम् ; (2) *जगद्-वर्णनम्.

COSMOPOLITE : यः (या, यं) समभावेन सर्वदेशवासिनः पश्यति ; *वैश्वानरः.

COST (subs.) : I. Price : q.v. : मूल्यम्. II. Expense : q.v. : व्ययः, even at the c. of one's life : प्राणव्ययेनापि, H.

COST (v.t.) : I. Of price : Ph. : what did the book c. you : कियता मूल्येन त्वया पुस्तको गृहीतः, P. II. Of expense : Ph. : it c. him much to repair the town : बहुधनव्ययेन नवीकृता नगरी. Ph. : though it c. me ten nights' watchings : दशरात्रिजागरणेनापि.

COSTERMONGER : फलविक्रेता : v. Fruiterer.

COSTIVE : I. Of medicines : (1) ग्राहिन् (f. नी) सं-, Sr. ; (2) विट्मिन् (f. नी), Sr. II. Of bowels, constipated : v. To constipate.

COSTIVENESS : (1) आनाहः ; (2) विट्बद्धता : v. Constipation.

COSTLINESS : (1) बहुमूल्यता ; (2) महार्घता ; (3) महार्घता ; (4) दुर्मूल्यता.

COSTLY : (1) बहुमूल्यः (ल्या, ल्यं) ; (2) महार्घः (र्चा, र्चं) ; (3) महार्घः (र्हा, र्हं).

COSTUME : वेशः or वेषः, riding costume : तुरङ्गाधि-रोहणोचितो वेशः, K. : v. Dress.

COT : I. A cottage : q.v. : कुटीरः. II. A small bed : खट्वा or खट्टिका.

COTEMPORARY : v. Contemporary.

COTTAGE : (1) कुटीरः ; (2) उटजः ; (3) पर्णशाला ; (4) तुषकुटी.

COTTAGER : कुटीरवासिन् (m.) : v. Peasant.

COTTON : I. The plant : कार्पासी. II. Its down-like substance : (1) कार्पासम् ; (2) तुल (mn.) ; (3) पिचुलः. III. Cloth made of cotton : कार्पासवस्त्रम्. Ph. : made of c. : (1) कार्पासः (सी, सं) ; (2) फालः (ली, लं). C. mill : *कार्पासचक्रम्.

COUCH (subs.) : (1) शय्या ; (2) प्रस्तरः : v. Bed.

COUCH (v.i.) : I. To lie down : q.v. : शेते (शी, c. 2.). II. To hide : q.v.

COUCH (v.t.) : I. To lay down, place : q.v. II. To express : ग्रन्थनाति (ग्रन्थ्, c. 9). III. To level a lance : v. To aim. IV. To c, a

cataract : ऋषिमण्डलनकहरणाय युष्मागौ विष्यति (व्यं, c. 4.), Sr.

COUGH (subs.) : कासः or काशः, dry c. : शुष्ककासः (after Sr.) ; *suffering from c. :* काशिन् (f. नी), Sr.

COUGH (v.i.) : कासते (कास्, c. 1). C. up : उत्कासते.

COULTER : (1) फालः ; (2) कुशी ; (3) पोत्रम्.

COUNCIL (1) समा (best equiv.), to hold a c. : समी करोति or कारयति (if held through another's instrumentality); H. ; *to break up a c. :* समामङ्गं करोति, H. ; *secret c. :* गुह्यसमा ; *august c. :* महासमा ; (2) संसद्, (f.) ; (3) सदस् (n.) ; (4) समितिः, *addressed the c. :* समितिं बभावे, B. C. *chamber, C. room :* (1) by the above words, *arrived at the c. :* आसदसदः. Si. ; (2) समीगृहम्, and sim. comp. ; (3) इन्द्रकम्.

COUNCIL-BOARD : I. Lit. : समापीठम् (?). II. Fig., =council : q.v.

COUNCILLOR : Ph. : town-c. : पोरसमासद् (?).

COUNSEL (subs.) : I. Consultation : q.v. : मन्त्रणा. II. Deliberation, prudence : q.v. : विचारः. III. Advice : q.v. : उपदेशः. IV. Scheme, policy : उपायः. V. An advocate : q.v. : *धर्मोपदेष्टु (f. द्नी).

COUNSEL (v.) : उपदिशति : v. To advise, consult.

COUNSELLOR : I. An adviser : q.v. II. A councillor : मन्त्रिन् (m.).

COUNT (subs.) : I. A title : पद्मविशेषः ; *कान्तः. II. Counting : q.v. III. Esteem : q.v. IV. In law, *पादः.

COUNT (v.) : I. Trans : गणयति, वि-, परि-, प्र-, (गन्, c. 10.) (lit. and fig.), c. ed lotus-leaves : कमलपत्राणि गणयामास Ku. : v. To reckon. II. Intrans : गण्यते (pass. of गण्).

COUNT ON or UPON : गणयति, वि-, परि-, c. ing on success : फलनिष्पत्तिं विगणय्य, Ki. ii. 35. : v. To rely.

COUNT OUT : संख्याति (ख्या, c. 2.).

COUNTENANCE (subs.) : I. Face : q.v. : आननम्, "out of c." : नताननः (ना, न) (?). II. Look, appearance : (1) आकारः ; (2) आकृतिः. III.

Favour, encouragement : q.v. : *To give c. to :* अनुकूलयति (nomi.). IV. Show, pretence : q.v.

COUNTENANCE (v.t.) : v. To favour, encourage, support.

COUNTER (subs.) : I. A piece of metal etc. used in reckoning : गुटिका (properly a small ball), Da. II. A shop-c. : गणनाफलकम् (?).

COUNTER (adj.) : v. Contrary, opposite.

COUNTER TO : v. Against.

COUNTERACT : (1) निवारयति (वृ, c. 10) (=to prevent : q.v.) ; (2) मोषीकरोति (=frustrate : q.v.).

COUNTERACTION : प्रतिक्रिया (?) : v. Hindrance, resistance.

COUNTERBALANCE (v.t.) : I. Lit. : Ph. : *when the weight c. s the man :* प्रतिमानपुरुषौ समभूतौ, V. s. ; *being c. d :* प्रतिमानसमीभूतः, Y. II. Fig. : शमयति (c. of शम्) (?).

COUNTERCHANGE : v. Exchange.

COUNTERFEIT (adj.) : (1) कपट- in comp., c. seal : कपटमुद्रा, Mu. v. ; (2) कूट- in comp., c. order : कूटशासनम्, M. ix. 232. ; (3) कृत्रिमः (मा, मं) or कृतकः (का, कं) (=fabricated, forged), c. letter : कृतको लेखः, Mu. vi. : v. False, spurious.

COUNTERFEIT (subs.) : I. In bad sense : expr. by the adj. : *these c. s are well-fabricated :* *सुकृतान्येतानि कपटद्रव्याणि. II. Likeness, counterpart : q.v. III. A cheat, an impostor : q.v.

COUNTERFEITER : A forger : कूटकर्मकर्तृ (m.), V. s. ; c. of letters : कूटलेखकारः, V. s. II. An impostor : q.v.

COUNTERMAND (v.) : प्रत्यादिशति (दिश्, c. 6.) : v. To revoke, contradict.

COUNTERMAND (subs.) : प्रत्यादेशः : v. Revocation.

COUNTERMARCH (v.) : प्रत्यावर्तते (वृत्, c. 1.) : v. To return.

COUNTERMARK (subs.) : *प्रतिचिह्नम्.

COUNTERMINE (subs.) : प्रतिसुरङ्गम् (?).

COUNTERMINE (v.t.) : मोषीकरोति : v. Frustrate.

COUNTERNATURAL : प्रकृतिविरुद्धः (या, यं), and
sim. comp. s : v. Natural.

COUNTERPANE : कुपः, K. : v. Coverlet.

COUNTERPART : प्रतिरूपम् : v. Duplicate.

COUNTERPLOT (subs.) : प्रतीपमन्त्रणा (?), and
sim. comp. s.

COUNTERPOISE (v.) : I. Lit. : प्रतिमानं भवति
(with gen.) (?). II. Fig. : शमयति (c. of
शम्) (?).

COUNTERPOISE (subs.) : प्रतिमानम् (?).

COUNTERSCARP (f.) : परिखापर्यन्तः (?).

COUNTERSIGN (v.t.) : *प्रति-लिखति (लिख्, c. 6.).

COUNTERSIGNATURE : *प्रतिलेखः.

COUNTER-TENOR : तारस्वरः (?), Mr. iii.

COUNTERVAIL (v.) : v. To equal, balance,
compensate.

COUNTESS : पदवीविशेषः ; *कान्ता.

COUNTING (subs.) : गणना. C. -house : गणना-
गृहम् (?).

COUNTLESS : असङ्ख्य (f. ह्यः) : v. Innumerable.

COUNTRY (subs.) : I. A tract of land : (1)
देशः, one's own c. : स्वदेशः ; I will leave this c. :
देशमिदं जिहासामि, D. ii. ; (2) राष्ट्रम्, among the
c. s you have seen : मयदृष्टेषु राष्ट्रेषु, D. vi. ;
(3) विषयः ; (4) जनपदः. II. As opposed to
town : ग्रामः (=village) (?).

COUNTRY (adj.) : I. As opposed to city :
ग्राम्यः (म्या, यं), c. mouse : ग्राम्यमुषिकः ; c. town :
*ग्राम्यपत्तनम् or खर्वटम् ; c. - house : *ग्राम्यमबनम् ;
to lead a c. life : ग्रामेषु जीवनमतिवाहयति (?). II.
Rude : q.v. : ग्राम्यः (म्या, यं). III. Of a c. :
देशीयः (या, यं).

COUNTRY-POLK : (1) ग्राम्यजनाः (m. pl.) ; (2)
ग्राम्याः (m. pl.) : v. Rustic.

COUNTRYMAN : I. A rustic : q.v. II. An
inhabitant of a country : देशीयः (या, यं) or
देशवासिन् (f. नी), one's own c. : स्वदेशीयः (या, यं).

COUNTY : प्रदेशः (?), c. town : पत्तनम् (?).

COUP-DE-MAIN : Ph. : by c. : अतर्कितं द्रुततर-
मवस्कन्धम् (?).

COUP-D'ETAT : *आकस्मिकनीतिकोशलयम्.

COUPLE (subs.) : I. A pair : q.v. : युग्मम्. II.
Of animals : (1) मिथुनम्, c. s of the ruddy

goose : मिथुनानि रषाङ्गनाम्नाम्, Ki. ; (2) इन्धुम्, in c.
s : इन्धीयम्, A.R. ; (3) इम्पती (m, dual) (man
and wife) ; (4) बध्नुम् (a newly married
c.), Ku. III. A bond or leash : q.v.

COUPLE (v.i.) : संयोजयति (युज्, c. 10) : v. To
join.

COUPLE (v.i.) : v. To copulate.

COUPLET : पंक्तिद्वयम् (?). C. of two slokas : युग्मकम्.

COURAGE : (1) शौर्यम् (=valour) ; (2) निर्भीकता
(=intrepidity) ; (3) साहसम् (=boldness).
To lose c. : सत्वाद् परिभ्रम्यते, Mr. To inspire
with c. : उत्साहयति (c. of सह्), Ku. xv. 51.
To take c. : सम्-आरवसिति (रवस्, c. 2), Ki.

COURAGEOUS : v. Brave, valiant, intrepid,
spirited.

COURAGEOUSLY : v. Bravely, valiantly, fear-
lessly.

COURIER : (1) जहाकरिकः or जहालः ; (2) वार्तावहः
(=any message-bearer) ; (3) लेखहारः (=letter
carrier).

COURSE (subs.) : I. Motion : q.v. : (1) गतिः,
the c. of his chariot was not interrupted: गतिर्विजग्न
नहि तद्वस्य. R. v. 27. ; (2) प्रवाहः (=flowing
c., as of rivers) : Ph. : look, so the balloon bends
its c. : प्रवर्तते परय तथा विमानम्, R. ; directed the c.
of the car towards the capital : राजधानीं रथस्यदस्य
लक्ष्यीचकार, N. II. Track, way : q.v. : मार्गः,
c. of an arrow : मार्गतस्य मार्गः, Ki. III. Race-
course : q.v. IV. Method of procedure :
गतिः, there being no other c. : गत्यन्तराभावाद्, D.
ii. ; one who has no c. left : अगतिकः (का, कं), K.
Ph. take to a sacred c. : पूतं मज्ज्व पन्थानम्, Vi.
V. Of lectures etc. : Ph. : a c. of lecture :
*क्रमिकपाठाः. VI. Of dishes : भोजनप्रकारः (or
strictly) *भोजनक्रमः. VII. The menstrual c. :
श्रुतुः. A woman in her c. : रजस्वला. Ph. : as a
matter of c. : प्रकृत्वा, U. : v. Naturally ; he
would of c. give his assent : स नियतमनुज्ञास्यति, Da.
v. Indeed, certainly, undoubtedly ; in the
c. of, expr. by मध्ये or by loc. absol. ; in the
c. of conversation : कथाप्रसङ्गेन, K. i. 24 or कथानु-
कथनेन, N. v. 13 ; in the c. of time : गच्छति काले,
K. or कालक्रमेण, Ku. ; in due c. : क्रमेण, K.

COURSE (v.) : I. To hunt, pursue : q.v. II.

To run : q.v. : वाचति, प्र-, (वाच्, c. 1.).

COURSER : I. A hunter : q.v. : जवनवाणिम् (m.)

COURT (subs.) : I. An enclosed space : (1)

प्रकोष्ठः, *a dwelling with eight c.s* अष्टप्रकोष्ठकं मदनम्, Mr. ; (2) चत्वरम् (= a front c.) : v. Yard.

II. A palace : q.v. : राजकुलम्, *we will go and represent in the c.* राजकुलं गत्वा निवेद्यावः, Mr.

II. C. dress राजदर्शनोचितो वेशः, and sim. comp.s. III. The men about a king : राज-

सन्निधिलोकाः (m. pl.), P. IV. Their assembly : समा, *to hold a c.* समां करोति, Mah. V. Attention, civility : q.v. VI. A c. of justice :

(1) विचारालयः ; (2) अधिकरणम्, Mr. ; (3) व्यवहार-मण्डपः, Mr. ; (4) धर्माधिकरणस्थानम्, P. VII. A judge or judges : (1) अधिकरणिकः, *this is to be asked by men, not by the c.* : जनस्य प्रच्छन्नीयो-

ऽयमर्थः, न पुनरधिकरणिकस्य, Mr. ; (2) धर्माधिकारिन् (m), *the c. said to him* : धर्माधिकारिणस्तमुचुः, P.

COURT (v.t.) : I. To pay c. to : आराधयति (c. of राष्ट्र), *c. ing the people* : आराधनाय लोकानाम्, U. II. To solicit, seek : q.v. III. To woo : q.v.

COURT-DAY : *व्यवहारदिनम् ; अधिवेशनदिवसः.

COURT-MARTIAL : *युद्धाधिकरणम् ; योषाविचारसभा.

COURTEOUS : (1) दक्षिणः (जा, ज) (=complai-

sant) ; (2) विनीतः (ता, तं) (=polite) ; (3)

मिथ्यवदः (दा, द) (=affable) ; (4) सुजनः

(=civil).

COURTEOUSLY : (1) सविनयम् ; (2) सप्रश्रयम् ; (3)

सौजन्येन.

COURTEOUSNESS : v. Courtesy (I).

COURTESAN : (1) गणिका ; (2) वाराङ्गना, and sim.

comp.s ; (3) वारविज्ञासिनी. *A chief c.* वारमुख्या,

Mc. ii. 10 : v. Prostitute.

COURTESY : I. Courteousness : (1) दाक्षिण्यम्, *by her politeness, c., and affability* : तस्या विनयेन

दाक्षिण्येन मधुरालापितया, K. ; (2) विनयः ; (3)

प्रश्रयः, *accepted with c.* : सप्रश्रयं प्रतिनय्राह, K. ;

(4) सौजन्यम्, *c., agreeable as free from arrogance* :

अपगतामिमानमधुरा सुजनता, K. II. An act of c. :

उपचारः, *by c.s to the invited ladies* : उपचारेण

निमज्जितस्त्रीषु, G. III. A bow : प्रणामः, R. vi. 25.

COURTIER : I. A member of a princely

court : (1) राजसन्निधिलोकः ; (2) राजवह्मनः ;

and sim. comp.s. II. A flatterer : q.v.

COURTLY : I. Relating to a court : expr. by

comp. II. Well-bred : q.v. III. Obsequi-

ous : q.v.

COURTSHIP : no equiv. : expr. by प्रणयः or

वासक्तिः.

COURTYARD : (1) अङ्गनम् ; (2) प्राङ्गणम् ; (3)

चत्वरम् ; (4) अग्निरम्.

COUSIN : (1) पितृव्यपुत्रः (f. स्त्री) (=father's bro-

ther's child) ; (2) पितृस्वस्त्रीयः (f. या) (=f.

sister's c.) ; (3) मातृस्वस्त्रीयः (f. या) (=mother's

s. c.) ; (4) मातुलपुत्रः (f. स्त्री) (=m. bro-

ther's c.).

COVE : बह्वः (?).

COVENANT (subs.) : संविद् (f.) : v. Agreement.

COVENANT (v.) : संविद् करोति : v. To agree,

bargain.

COVER (v.t.) : I. To overspread : (1) छादयति,

आ-, समा-, प्र-, (छद्, c. 10.), *c. him with this*

wrapper : अनेन प्रावारकेण छादयैनम्, Mr. ; i. (2) आ-

वृणोति, समा-, (rarely प्रा-, सं-, नि-,) (वृ, c. 5.),

c. ed with darkness : तिमिरावृतः (ता, तं), M.n. ;

c. ed face : संवृतमुखम्, K. ; (3) अपि-दधाति, पि-

(धा, c. 3.) *c. ing his head with a wing* : शिरः

पिषाय पक्षेण, N. ; (4) स्तृणाति or स्तृणोति (स्तृ or स्तृ,

c. 9. and 5.) (rare), *c. ed the ground with their*

hands : शिरोर्मिर्महीं तस्तार, R. iv. 63. ; (5) आचिनोति,

समा-, (चि, c. 5.) (rare), *c. ed with bunches of*

flowers : कुसुमस्तवकाचितः (ता, तं) ; (6) उर्णोति, प्र-

(उर्ण, c. 2.) (rare), B. ; (7) खगयति (खग, c.

10.) (rare). Ph. : *c. ed with wounds* : क्षतविक्षतः

(ता, तं). II. To conceal : q.v. (1) आच्छादयति,

प्र-, *by what means shall I c. this failing* : केनोपायेन

स्खलितमिदं प्रच्छादयामि, K. ; (2) आवृणोति, सं-

M.n. ; (3) पिदधाति, Si. *C. ed way* : कृत्रपयः or

गृहमार्गः. III. To protect : q.v. : रक्षति (रक्ष,

c. 1.), *to c. the rear* : पृष्ठदेशं रक्षितुम्, M.n. IV.

To brood : आवृणोति (?). V. To be sufficient

for : v. Sufficient. VI. To include : q.v.

VII. To copulate with : q.v.

COVER (subs.) : I. C. ing, lid : q.v. C. (of a

book) वेष्टनम्, C. II. Fig., screen : (1) आवरणम् ; (2) आच्छादनम् ; (3) पिधानम्. III. Shelter, protection : q.v. : expr. by verb, (women are) under c. of their father during their childhood : पिता रक्षति कौमारे, M. Ph. : under c. of the night : रात्रियोगेन. IV. Pretext : q.v. V. For game : no equiv. : वनम् : v. Wood.

COVERING (subs.) : (1) आवरणम्, c. of the body : देहावरणानि, Ki. ; (2) आच्छादनम्, give me also your under-garment and c. : परिधानाच्छादनवस्त्रमपि समर्पय, P. ; (3) पिधानम् (not used of clothes) : v. Clothing, cloak.

COVERLET : (1) उत्तरच्छदः ; (2) प्रच्छदपटः ; (3) उपर्यास्तरणवस्त्रम्, M.n.

COVERT (adj.) : I. Secret : q.v. : प्रच्छन्नः (वा, ज्ञ). II. Protected, as a fence c. : रक्षितः (ता, तं).

COVERT (subs.) : I. A shelter : q.v. II. A thicket : q.v. III. Of wings of birds : perh. : पक्षितः, N.

COVERTLY : छन्नम्, D. : v. Secretly.

COVET : (1) लुभ्यति, -ते (लुभ्, c. 4.) (with dat.) (in bad sense), yet Rama c. ed the stag : तथापि रामो लुलुभे मृगाय, H. ; (2) स्पृहयति (स्पृह्, c. 10.) (=to long for, desire : q.v.). I c. this (child) स्पृहयाम्यस्मै. Sa. vii. ; (3) गृह्यति (गृह्, c. 1.) (rare), he who would c. me : यो मां गृह्येत Mah.

COVETABLE : स्पृहणीयः (या, यं) : v. Desirable.

COVETOUS : I. In bad sense : (1) लुब्ध (f. ब्धा), c. of riches : धनलुब्धः (f. ब्धा), H. ; a c. man : लुब्धकः, P. ; (2) लोभिन् (f. नी) ; (3) लोभवत् (f. ती) ; (4) गृह्णु (mf.) (rare). Ph. : your mind is c. : तृष्णातरलं भवन्मनः, N. Very c. : (1) लोलुपः (मा, मं) ; (2) लोलुपः (पा, पं). II. In good sense, =desirous : q.v. : लिप्सु (mf.).

COVETOUSLY : (1) लोभात् ; (2) लोभेन ; (3) expr. by adj.

COVETOUSNESS : लोभः, c. creates thirst : लोभो जनयते तृषाम्, H. : v. Desire, avarice.

COVEY : कुलम् : v. Flock.

COW (subs.) : गो (mf.) c.'s milk : गोदुग्धम् ; killing a c. : गोहत्या ; milch c. : वेनुः. C. -dung : (1) गोमय (mn.) ; (2) गोविष् (f.). Dry c. : करीर (mn.)

Cow (v.) : v. To stupefy, terrify. C. ed down : (1) बलीभूतः (ता, तं) ; (2) सञ्चस्तः (स्ता, स्तं).

COWHERD : (1) गोपः ; (2) बल्लभः ; (3) आमीरः ; (4) गोपाहः. A station of c.s : (1) बोषः ; (2) आमीरपक्षिः. C. ess : (1) गोपी ; (2) बल्लवी.

COWHIDE : I. Lit. : गोचर्मम् (n.). II. A whip : गोचर्मनिर्मिता कशा.

COW-HOUSE, COW-PEN : (1) ब्रजः ; (2) गोष्ठम् ; (3) गोशाला ; (4) गोकुलम्.

COWARD : (1) कापुस्वः, H. ; (2) भीरुः, whether he was a c. or a hero : स भीरुः शूरो वा, Ve iii. : v. Timid.

COWARDICE : (1) भीस्ता, from c. भीस्तया, Mr. ; (2) कातर्यम् (=timidity), simple policy is c. : कातर्यं केवलं नीतिः, R. ; (3) कुविक्रमः (towards the weak), your c. to a poor bird : कुविक्रमं ते कृपणे पतत्रिणि, N. ; (4) अपौरुषम् (=unmanliness).

COWARDLY : I. Lit. : (1) भीरु (mf.) v. Timid ; (2) निर्बीर्यः (र्या, र्यं) ; (3) अपौरुषः (वा, वं) : v. Unmanly. II. Mean, base : q.v. : कृपणः (f. णा).

COWER (v.i.) : मयावनव्रशरीरः (रा, रं) ; मयावनतः (ता, तं).

COWL : शिरस्कषिरोषः : v. Head-dress.

COWSHIP : ओषधिभेदः ; *गोकन्दः.

COXCOMB : I. A fop : q.v. : दाम्भिकः (?). II. A plant : मयूरचूडा or मयूरकः.

COXCOMBRY : (1) नागरिकता (?) ; (2) दम्भः (?).

COY : अप्रगल्भः (स्मा, ल्भं) : v. Modest, reserved.

COYLY : (1) अविश्रम्भम् (=without confidence) ; (2) सप्रौढम् (=bashfully, modestly : q.v.).

COYNESS : (1) अविश्रम्भता (want of confidence), K. ; (2) व्रीडा (=bashfulness, modesty : q.v.).

COZEN : छलयति (छल्, c. 10.) : v. To cheat.

COZENAGE : छलना : v. Cheating.

COZILY : आरामेण or सारामम् (?) : v. Comfortably.

COZY : आराम-, c. seat : आरामासनम् (?) : v. Comfortable.

CRAB : (1) कर्कटः ; (2) कुलीरः. C., i.e. c. -apple : कपित्थः (?).

CRABBED I. Harsh, cross : q.v. II. Difficult, perplexing : q.v.

CRABBEDLY : v. Peevishly ; with difficulty.

CRABBEDNESS : v. Peevishness ; roughness ; perplexity.

CRACK (v.i.) : I. To break into pieces : q.v. : क्रुदति (क्रुद्, c. 6.). II. To rattle : q.v. : विरौति (वृ, c. 2.). III. To boast : q.v.

CRACK (v.t.) : I. To break, burst : q.v. : मोदयति (c. of क्रुद्). II. To snap : q.v. : स्फोटयति, आ-, (c. of स्फुद्). III. To puff : q.v. Ph. : to c.a joke : परिहासं करोति.

CRACK (subs.) : I. Chink : छिद्रम्, c. in a wall : मिसिच्छिद्रम्, Mu. ii. II. A sound : q.v. : विरावः. III. A crazy person : v. C-brained. IV. A boaster : q.v. : विकल्पिन् (m).

CRACK-BRAINED : इतहानः (ना, न) : v. Mad, foolish.

CRACKER : a firework : *स्फोटकः.

CRACKLE (v.i.) : चटचटावते (nomi.), continuously c. ing sesamum, white mustard seed, etc. : निरन्तरचटचटायितान् तिलसिद्धार्थकादीन्, D.

CRACKLING (subs.) : I. A rattle : q.v. : चटचटायितम्. II. The rind of roast pork : श्ल्य-शूकरमांसस्य त्वक्.

CRACKNEL : a kind of biscuit : *मुडमुडी.

CRADLE (subs.) : I. Lit. : no equiv. : शिशुनां दोला : v. Swing. Ph. : from one's c. : आ शैशवाद् : v. Childhood ; an infant in the c. : क्रोडस्थः or स्तनन्धयः शिशुः. II. Fig., abode : q.v. : आवासः.

CRADLE (v.t.) : लालयति (c. of लब्) : v. To nurse.

CRAFT : I. Art, occupation : q.v. : कला, I learnt it as a c., but it is my livelihood now : कलेति शिक्षिता जीविकेदानीं संवृत्ता, Mr. ii. II. Cunning, artifice : q.v. : कौशलम्. III. A small vessel : (1) नौः ; (2) तरी.

CRAFTILY : चतुरम् : v. Cunningly.

CRAFTINESS : (1) वैदग्ध्यम् ; (2) चातुर्यम् : v. Cunning, artifice.

CRAFTSMAN : कारः : v. Artisan, mechanic.

CRAFTY : (1) विदग्धः (f. ग्धा) ; (2) चतुरः (रा, रं) : v. Cunning.

CRAIG : I. Rock, cliff : q.v. : कूटः. II. Neck : q.v.

CRAIGED, CRAIGY : I. Ru'ged, rough : q.v. II. Rocky : q.v.

GRAM (v.t.) : I. To fill to excess : c. med with houses : गृहसंवापः (वा, वं), V.p. ; the forest was c. med with the attendants of Siva : वनं गणैरविच्छेदनिरुद्धम्, K. ; c. ming the belly with sweetmeats : मोदकैः कुक्षिं पूरयित्वा, Mal. : v. To fill, stuff. II. Of special instruction : *विशेषशिक्षां ददाति (दा, c. 3.) (?), c. mer *विशेष-शिक्षादाय (m).

GRAM (v.i.) : *विशेषशिक्षां गृह्णाति (ग्रह्, c. 9.) (?).

CRAMP (subs.) : A restriction : q.v. II. C. -iron : बकलौहः (?). III. Spasm : q.v.

CRAMP (v.) : I. To check : q.v. II. To fasten : q.v. III. To afflict with c. : संकोचति (कुच्, c. 1.) (?). C. ed : v. Crooked.

CRANE : I. The bird : (1) सारसः (the Indian c.) ; (2) कर्करेडः (the Numidian c.). II. A Machine for hoisting : *उत्तोलनयन्त्रम्.

CRANK : I. An iron elbow : बक्रमागः (?). II. Bend, turning : q.v.

CRANNIED : छिद्रपूर्णः (र्णा, र्णं).

CRANNY : छिद्रम्.

CRAPE : बक्रविशेषः.

CRAPULENCE : महातक्कः (?) ; अतिपानजनिता वमनेच्छा.

CRAPULENT, CRAPULOUS : मदविह्वलः (ला, लं) (=drunk : q.v.).

CRASH (subs.) : महाशब्दः : v. Sound, noise.

CRASH (v.t.) : चूर्णयति (चूर्ण, c. 10.) : v. To break, crush.

CRASH (v.i.) : महाशब्देन मज्जते (pass. of मज्ज) : v. To clatter.

CRASIS : in grammar : *संयोगः.

CRASS : v. Gross, thick.

CRATE : v. Basket.

CRATER : of a volcano : मुखम् (?).

CRAUNCH : दन्तैः निष्पीडयति (पीड, c. 10.), B. : v. To crush, chew.

CRAVAT : v. Neck cloth.

CRAVE : I. To beg, implore : q.v. II. To long for : q.v.

CRAVEN : कापुरुषः : v. Coward.

CRAVING (subs.) : लालसा : v. Longing.

CRAW : v. Crawl. (II).

CRAWFISH, GRAYFISH : चिह्नः (?) ; मत्स्यविशेषः.

CRAWL (v.) : I. Of men : (1) रिङ्गति (रिङ्ग, c. 1.), they then used to c. about in the cowpen : रिङ्गितौ तौ तदा ब्रजे, V.p. ; (2) जानुभ्यां रंहति (रंह, c. 1.), S. ; (3) जानुभ्यां कराम्भ्यां च सुबं संश्लिष्य सञ्चरति (चर्, c. 1.), V.p. com. II. Of animals : सर्पति, प्र-, (स्पर्, c. 1.). C. up to : उपसर्पति.

CRAWL, -ING (subs.) : (1) रिङ्गनम् (of boys etc.) ; (2) सर्पणम् (of reptiles).

CRAWLER : i.e. a crawling animal : सरोत्सपः.

GRAYON : वर्तिका (=pencil) ; कठिनी (=chalk.)

CRAZE (v.) : I. To crush, grind : q.v. II. To confuse : q.v.

CRAZED, CRAZY : I. Decrepit, feeble : q.v. II. Mad : q.v. : क्षिप्तः (क्षा, क्ष').

CRAZINESS : I. Feebleness : q.v. II. Madness : q.v. : क्षिप्तता.

CREAK (v.) : कडकडायते (nomi.) (?) ; विरौति (रु, c. 2.).

CREAK, -ING (subs.) : कडकडायितम् (?) ; विराबः.

CREAM : I. Lit. : सरः (?). II. Fig. : सारः : v. Essence.

CREAM-COLOURED : i.e. light yellow : आपीतः (ता, तं).

CREASE (subs.) : (1) मङ्गिः ; (2) ऊमी.

CREASE (v.) : मङ्गि करोति (?) : v. To fold, wrinkle.

CREATE : I. To call into being : सृजति (सृज्, c. 6.), c.d water first : अप एव ससर्जादौ, M. i. 8. ; to c. pain : व्यथां सृजति, N. iv. II. : v. To cause. II. To conceive by the mind : (1) सृजति, by whom this story is c.d : वेनेयं कथा सृष्टा, K. ; (2) निर्-मिमीते (मा, c. 3.), poet's c. -ion : कवेर्निर्मितिः, Kav. III. To make, appoint : q.v. : करोति. Tungabala was c.d. a governor : तुङ्गबलो मोगपतिः कृतः, H.

CREATION : I. Lit. : (1) सृष्टिः ; (2) सर्गः, the sole cause of the c. continuation and destruction of the world : विश्वस्य सर्गस्थितिप्रलययानामेकं कारणम् ; (3) सृजनम्. II. Fig., as of a poet : (1) सृष्टिः ; (2) निर्माणम् or निर्मितिः. III. A thing created :

सृष्टिः, as if the first c. of God as regards women : सुवर्तिविषये सृष्टिराद्येव धातुः, Mc. ii. 21. IV. Appointment : q.v.

CREATIVE : Ph. : c. power : सृजनशक्तिः ; निर्माणशक्तिः.

CREATOR : I. Lit. : स्रष्टृ (f. स्त्री) ; (2), सृज्. in comp., c. of the world : विश्वसृज् (mf.), R. II. The Supreme Being : (1) विधातृ (m.) ; (2) विश्वसृज्, विश्वकर्त्ता, and sim. comp.s III. Maker, originator : q.v. : (1) कर्त्तृ (f. स्त्री) ; (2) विधातृ (f. स्त्री).

CREATURE : I. A created being : सृष्टपदार्थः. Living c. : प्राणिन् (m.). : v. Animal. II. A term of contempt : जन्तुः. III. A term of endearment : जातः (ता, तं), D. IV. A tool, dependant : q.v. : आश्रितः (ता, तं). Ph. : being my c. : मत्तो लब्धोदयः (या, यं), M.n.

CREDENCE : विश्वासः : v. Belief. To give c. to : विश्वासं करोति : v. To believe.

CREDENTIALS : *विश्वासोत्पादिका ; अद्याजनपत्रम्.

CREDIBILITY : (1) विश्वास्यता, from the c. of the great sage : विश्वास्यतया महर्षेः, Ki. iii. 34. ; (2) विश्वसनीयता ; (3) विश्वासयोग्यता ; (4) अश्रेयता.

CREDIBLE : (1) विश्वास्यः (स्या, स्यं) ; (2) विश्वसनीयः (या, यं) ; (3) विश्वासयोग्यः (ग्या, ग्यं) ; (4) अश्रेयः (या, यं), this is not c. : अश्रेयमेतत्, Sa. v.

CREDIT (subs.) : I. Belief : q.v. : विश्वासः. II. Esteem, reputation : q.v. : प्रतिष्ठा. Ph. : it reflects c. on you : एतत्ते दाक्ष्यं दर्शयति or त्वां प्रतिष्ठापयति (?). III. Authority : प्रामाण्यम्. IV. In a commercial sense : *विश्वासः, to sell on c. : *विश्वासेन विक्रीणीते. Ph. : c. side (of an account) *प्राप्तधनमागः.

CREDIT (v.) : I. To believe : q.v. II. To enter upon the c. side : *प्राप्तधनमागे लिखति.

CREDITABLE : श्लाघ्यः (ध्या, ध्यं) : v. Honourable. Ph. : c. to you : तव गौरवकरः (री, रं).

CREDITABLY : v. Honourably, well.

CREDITOR : (1) उत्तमर्णः ; (2) ऋणदातृ (m.).

CREDULITY : (1) विश्वासशीलता ; (2) विश्रम्भप्रवणता ; (3) अद्यालुता.

CREDULOUS : (1) विश्वासशीलः (ला, लं) ; (2) विश्रम्भप्रवणः (ला, लं) ; (3) अद्यालु (mf.).

CREDULOUSLY : expr. by adj. or by ins. of subs.

CREED : धर्मः.

CREEK : (1) बङ्कः ; (2) खातम् (?).

CREEP : I. To crawl : q.v. II. To move slowly : मन्दं मन्दं सर्पति (सृप्, c. 1.). III. Of plants : (1) विसर्पति ; (2) चरति (चर्, c. 1.), c. ing on the ground : भ्रूचरः, Nil. IV. To fawn : q.v. Ph. : to c. into the mind : मनसि आधिर्मवति.

CREEPER : (1) लता (gen. term.) ; (2) बीजम् (f.) ; (3) बल्ली ; (4) व्रतती or ति (f.).

CREMATION : (1) दाहः ; (2) दहनम् ; (3) (fully) शवदाहः.

CREPUSCLE, CREPUSCULAR : v. Twilight.

CRESCENT (adj.) : (1) वर्धिष्णु (mf.) ; (2) वर्धमानः (ना, नं).

CRESCENT (subs.) : I. Of the moon : (1) अर्धचन्द्रः (=half moon) ; (2) वर्धमाना चान्द्रमसी लेखा, Ku. or sim. शशाङ्कलेखा, and sim. comp.s. II. The Turkish flag : अर्धचन्द्रकेतनम्. III. The Turkish power : अर्धचन्द्रकेतनास्तुरस्काः (m. pl.). IV. Anything c. -shaped : अर्धचन्द्रः.

CRESCENTIC, CRESCENT-SHAPED : अर्धचन्द्राकारः (रा, रं). and sim. comp.s.

CRESS : शाकप्रभेदः.

CRESET : आकाशदीपः.

CREST : I. Of animals : (1) चूडा ; (2) शिखा. II. Of a helmet : (1) शिखा ; (2) चूडा ; (3) शेलरः. III. Of a mountain : (1) चूडा ; (2) शिखरः : v. Summit.

CRESTED ; (1) शिखिन् (f. नी) ; (2) शिखाधरः (रा, रं) ; (3) चूडावत् (f. ती).

CREST-FALLEN : (1) मग्नचूडः (ङा, ङं) ; (2) हतौजस् (mf.).

CRETIN : गड्ढकण्ठः (ष्टा, ष्टं).

CREVICE : छिद्रम्, c. of a rock : प्रावच्छिद्रम्, D. ii.

CREW : I. A throng : q.v. : गणः. II. A ship's c. : (1) नाविकाः (m. pl.) ; (2) पोतवाहाः (m. pl.).

CRIB : I. A manger : q.v. : द्रोणी. II. A stall for cattle : गोष्ठम् : v. Cow-house. III. A child's bed : शिशुशय्या : v. Bed. IV. A hut : q.v. : कुटीरः.

CRIBBLE : चालनी : v. Sieve.

CRICK : a kind of sprain : v. Sprain, strain.

CRICKET : I. The insect : (1) किछी, chirping of the c. : किछीकङ्कारः, A. r. (2) भृङ्गारी ; (3) चीरी. II. The game : *कन्दुकनोदनक्रीडा. N.B. कन्दुकक्रीडा is a quite dif. game.

CRIER : (1) घोषकः ; (2) उद्घोषकः ; (3) घोषणाकारः, -कः.

CRIME : (1) पापम् (=offence=sin.), to commit a c. deliberately : कामतः पापं करोति, M. ; c. s cannot be checked without punishment : दण्डाच्चे पापविनिग्रहः कर्तुं न शक्यः, M. ; (2) अपराधः : v. Offence ; (3) दोषः : v. Fault ; (4) साहसम् (=daring c.), M.

CRIMINAL : I. Of men : (1) अपराधिन् (f. नी) ; (2) पातकिन् (f. नी) : v. Guilty. II. Of acts : (1) सापराधः (वा, वं) ; (2) सपापः (पा, पं) ; (3) by comp., c. act : पापक्रिया, K.b. Ph. : c. law : *अपराधविधिः ; "c. conversation" : परस्पर पत्न्या रहः सम्भाषा, M.

CRIMINALITY : सापराधता : v. Guiltiness, wickedness.

CRIMINALLY : I. Wickedly : सापराधम्. II. According to criminal law : *अपराधविध्यनुसारेण. Ph. : to proceed c. : दण्डनायकं निवेदयति (c. of विद्) (?) .

CRIMINATE : I. To accuse : q.v. : अभियुक्ति (युज्, c. 7.). II. To implicate : q.v.

CRIMINATION : अभियोगः : v. Accusation.

CRIMINATORY : (1) अपवादगर्मः (मां, मं) ; (2) अभियोगलिप्तः (ता, तं).

CRIMP (adj.) : I. Brittle : q.v. II. Inconsistent : q.v.

CRIMP (v.) : I. To decoy : q.v. II. To curl : q.v.

CRIMP (subs.) : प्रतारकः (?).

CRIMPLE : v. To contract ; to curl.

CRIMSON : शोणः (जा, जं) : v. Red.

CRINGE : Ph. : who is always c. ing : योऽहर्निशमुपरचित्ताङ्गलिः स्तौति, K. ; c. before Lakshmana : सौमित्रेश्वरणौ मज, Vi. C. ing : आपादपञ्चमणतः (ता, तं), R. : v. To Bend, bow.

CRINGINGLY : पादयोः पतित्वा ; अङ्गलि बद्धा ; etc.

CRINOLINE : i.e. a lady's skirt expanded : *सरी.

CRIPPLE (subs. or adj.) : पङ्गु (mf.) (=lame : q.v.) ; (2) विकलः (ला, लं) (=wanting any limb), carrying the c. on his shoulders : तं विकलं स्कन्धेनोदुष्य, D. vi. ; (3) विकलाङ्गः (f. ङी) (= विकल).

CRIPPLE (v.t.) : I. Lit. : विकलीकरोति, who has c. d my husband : येन मे पतिर्विकलीकृतः, D. : v. To lame, disable. II. To impair, weaken : q.v.

CRIPPLING : i.e. a spar for support : उप-स्तम्भः (?).

CRISIS : सङ्कटम्, c. of an affair : कार्यसङ्कटकम्, K. Ph. : at this c. : तस्मिन् क्षणे or अत्रान्तरे, K.

CRISP, CRISPY (adj.) : मञ्जुरः (रा, रं) : v. Curly, brittle.

CRISP (v.) : To curl ; to interweave. "C. ed (brook)" तरङ्गितः (ता, तं).

CRISPNESS : मञ्जुरता.

CRISS-CROSS-ROW : (1) मातृका ; (2) सिद्धिफला : v. Alphabet.

CRITERION : लक्षणम् : v. Sign, mark.

CRITIC : I. One who criticizes : गुणदोषविचारकः. (?). II. One skilled in criticism : गुणदोष-कोविदः ; गुणदोषविचारपण्डितः ; etc. III. A carper : दोषैकध्वं (mf.).

CRITICAL : I. Relating to criticism : expr. by comp., c. dissertation: गुणदोषविचारप्रबन्धः. II. Possessing skill to criticize : गुणदोषविचारकुशलः (ला, लं), and sim. comp. s (?). C. power : गुणदोषविचारशक्तिः (?). III. Captious, fastidious : q.v. IV. Belonging to a crisis : Ph : c. position: सङ्कटम् ; whose intellect does not fail in c. circumstances: कार्यसङ्कटेष्वविषण्णधीः, K. ; c. philosophy : *कण्ठदर्शनम्.

CRITICALLY : I. In a critical manner : गुण-दोषान् विचार्य ; सूक्ष्मम् (=minutely, carefully). II. At a crisis : सङ्कटे.

CRITICISE, CRITICIZE : I. To examine as a critic : गुणदोषान् विचारयति (चर्, c. 10.) II. To pass criticism on : समालोचयति (लोच्, c. 10.) (?). III. To censure : q.v.

CRITICISM : I. The art : गुणदोषविचारः (?). II. Review : *समालोचनम् ; गुणगुणवादः. III. Cen- sure : q.v.

CRITIQUE : गुणदोषविचारप्रबन्धः (?), and sim. comp. s.

CROAK (v.) : I. As frogs or crows : (1) रदति (रद्, c. 1.), the crow is much c. ing gratingly : काकः कदूच्यैः खलु रादतीति, Ch. ; (2) मकमकायते (nomi.) (of frogs), J. ; (3) शब्दं करोति (=to make any sound), when I will c. : गदाई शब्दं करोमि, H. : v. To cry. II. To grumble : मकमकायते (?).

CROAK, -ING (subs.) : I. Lit. : भेकनादः (of frog.) ; (2) काकशब्दः (of crows) : v. Cry. II. Fig. : मकमकायितम् (?) : v. Complaint.

CROAKER : i.e. grumbler : q.v.

CROCK : I. A pot : q.v. : "c. of gold" : हिरण्यपात्रम्. II. Soot : q.v.

CROCKERY : मृन्मयपात्राणि (n. pl.) : v. Earthen-ware.

CROCODILE : (1) कुम्भीरः ; (2) नक्रः. Ph. : "c. tears" : कृत्रिमाम्नी (n. pl.).

CROGUS : कुकुमलता (a species of c.).

CROFT : इति : v. Enclosure.

CRONE : (1) वृद्धा ; (2) जरती.

CRONY : सुहृद् : v. Friend.

CROOK (subs.) : I. A bend or turn : q.v. II. A shepherd's staff : दण्डः. Ph. : by hook or by c. : येन केन प्रकारेण.

CROOK (v.) : बक्रीकरोति (कृ, c. 8) : v. To bend.

CROOK-BACK : (1) कुण्ज (f. ङ्गा) ; (2) न्युण्ज (f. ङ्गा) ; (3) गङ्गुरः (रा, रं) ; (4) बक्र (f. क्रा), V. p.

CROOKED (adj.) : I. Not straight : (1) बक्र (f. क्रा) ; (2) कुटिलः (ला, लं) ; (3) वक्रिमः (मा, मं) ; (4) अरालः (ला, लं) ; (5) जिह्वा, वि-, (f. ह्वा) ; (6) वृजिनः (ना, नं). II. In moral sense : (1) बक्र (f. क्रा) (rare), c. nature बक्र-मावः, N. ; (2) कुटिलः (ला, लं), c. minded कुटिल-मति (mf.), Mu. ; (3) जिह्वा (f. ह्वा), yet that c. (man.) : तथापि जिह्वाः सः, Ki. ; (4) अङ्गु- (mf.).

CROOKEDLY : (1) बक्रम् ; (2) कुटिलम् ; (3) जिह्वम् : v. Awry.

CROOKEDNESS : (1) बक्रता ; (2) बक्रिलम् (m.) ; (3) कौटिल्यम् ; (4) विजिह्वता ; (5) कुटिलता ; (6) जेह्व्यम् ; (7) अनुजुता.

CROP (subs.) : I. The produce of fields : (1) शस्यम्, *yielding all c. s.* : सर्वशस्यप्रदः (दा, दं), Nil.; *devastation of c. s.* : शस्यघातः, D.; (2) not expr. when any particular c. is meant, *rice c.* : धान्यम्. II. Of birds : कण्ठम् (=throat).

CROP (v.) : I. To cut short : कल्पति (कृप्, c. 1). II. To reap : q.v. : लुनाति (लु, c. 9). III. To nibble : q.v.

CROP OUT : आविर्भवति (भू, c. 1). v. To appear.

CROP-EARED : झिन्नकर्णाग्रि (f. प्रा), and sim. comp. s.

CROSIER : *क्रुशदण्ड, or sim. दण्डः (when no ambiguity).

CROSS (adj.) : I. Transverse : (1) व्यत्यस्तः (स्ता, स्तं) ; (2) तिरश्चीनः (ना, नं) (=sideways). II. Adverse, contrary : q.v. : प्रतीयः (पा, पं). Ph. : *oh ! how c. is fate* : अहो वामता मागधेयानाम्. Vi. III. Ill-tempered, peevish : q.v. प्रतीयः (पा, पं), *don't get c. with your husband* : मर्तुः प्रतीयं मात्स्य गमः, Sa. A c. charge : प्रत्यभि-योगः, Y.

CROSS (v.t) : I. To pass over : (1) तरति (तु, c. 1), c. *ed the Ganges* : गङ्गां ततार, R. xvi. 52. ; *I want to c. the ocean on a raft* : उडुपेन सागरं तितिर्धुरस्मि, R. ; (2) लङ्गते or लङ्गयति, वि, -उत्, (लङ्, c. 1. and 10.), c. *ed the Vindhya* : विन्ध्यं व्यलङ्गयत्, R. xvi. 32. II. Of the mind, to occur to : q.v. III. To thwart, obstruct : q.v. IV. To mix breeds : perh. संमिश्रयति (मिश्र, c. 10.). V. To conceal : q.v. VI. To put across, expr. by circumlo., *to c. arms.* : एकस्मिन् भुजे भुजान्तरं विन्यस्यति or विदधाति. VII. To draw line across : रेखया अङ्कयति (अङ्क, c. 10.).

CROSS (v.i.) : *to c. over to Ceylon* : समुद्रमुल्लङ्घ्य सिंहं गच्छति : v. To cross (I) and go.

CROSS (subs.) : I. An instrument : शूलम् (= stake : q.v.) ; *क्रुशम्. II. The symbol : *क्रुशम् ;

व्यत्यस्तरेखाद्वयम्. III. The gospel : q.v. IV. Money : नाणकम्. V. Affliction, trouble : q.v.

CROSS-BILL : पक्षिविशेषः ; *व्यत्यस्तपुटः.

CROSS-BOW : *बक्रचापः. C. -man : *बक्रचापशूत्र (mfn.) or -धरः (री, रं).

CROSS-BREED : खच्चरः (री, रं) (in modern dialects).

CROSS-EXAMINATION : *प्रतीपपरीक्षा ; कूटपरीक्षा (in modern Bengali).

CROSS-EXAMINE : *प्रतीपं परीक्षते (ईक्ष्, c. 1.) ; कूटपरीक्षां करोति (?).

CROSS-GRAINED : प्रतीयः (पा, पं) : v. Morose, perverse.

CROSSING : I. Lit. : तरः, -णम् : v. Passage. *Fare for c.* : (1) तारिकम्, M. ; (2) तार्यम्, M. II. Where roads cross : (1) चतुष्पथम् (of four roads) ; (2) शृङ्गाटकम् (=1) ; (3) त्रिपथम् (of three roads) ; (4) तरः (very rare).

CROSS-LEGGED : व्यत्यस्तपादः (दा, दं), and sim. comp. s. *Sitting c.* (i.e. placing the feet on the thighs) बीरासनस्थः (स्वा, स्वं).

CROSS-QUESTION : v. To cross-examine.

CROSS-ROAD : i.e. an obscure road : (1) उत्पथः ; (2) उन्मार्गः.

CROSS-ROW : i.e. the alphabet : q.v. : मालुका, M.n.

CROSSWISE : (1) व्यत्यस्तम् (?) ; (2) तिरश्चीनम् : v. Sideways, athwart.

CROSSLY : I. Peevishly : q.v. II. Adversely : प्रतीयम्.

CROTCHET : I. A whim, fancy : q.v. II. In music : *शृङ्गिः.

CROTCHETY : i.e. full of whims : v. Whim, whimsical.

CROUCH : I. To stoop low : q.v. : नमयति (c. of नम्). II. To cringe : q.v. : पादयोः पतति (पत्, c. 1.).

CROUP : I. Of a horse, etc. : जघनमागः, K. II. A disease : काशरोगविशेषः.

Crow (subs.) : I. The bird : (1) काकः ; (2) बायसः. *Carriion c.* : दण्डकाकः (?). II. A bar : लोहदण्डः. III. Of the cock : रवः : v. Cry. Ph. : *at cock-c.* प्रत्युषे : v. Morning.

CROW (v.) : I. Of the cock : रौति, बि-, (र. c. 2.) : v. To cry. II. To boast : q.v. विकल्पते (कल्प, c. 1.).

CROWFOOT : a plant : *काकपादः.

CROWD (subs.) : I. Of people : (1) जनसमूहः, Mr. ; (2) जनसमर्दः (=men pressed together without order), a great c. : महान् जनसमर्दः, Mr. x. ; (3) सङ्कुलम् (=जनसमर्दः), D. iv. ; (4) जनौघः, and sim. comp. s II. Populace : q.v. III. Any c. : v. Throng, multitude.

CROWD (v.t.) : I. Lit. : Ph. : the place was very c. ed : तत्र महान् जनसमर्द आसीत् ; c. ed with cars and horses : रथाश्चसङ्कुलः (ला, लं), Ki. i. 16., a. c. ed house : जनाकीर्णं गृहम् (i.e. full of men), Sa. : the theatre is c. ed today : अद्य प्रेक्षकपूर्णा रङ्गशाला (?). II. To urge : q.v.

CROWD (v.i.) : expr. as above : v. To flock.

CROWDER : v. Fiddler.

CROWN (subs.) : I. The ornament : (1) किरीट (mn.) ; (2) मुकुटम् ; (3) मौलिः. II. Fig., royal power : got the c. of Italy : इतालिराज्यमवाप ; placed the c. on his son : तदात्मसम्भवं राज्ये समादधुः, R. xvii. 8. III. Fig., sovereign : q.v. Ph. : servant of the c. : राजसेवकः. IV. Any garland : q.v. : माला. V. Of the head : चूडा. VI. Summit : q.v. : चूडा. VII. A coin : इलण्डीय-रुप्यमुद्राविशेषः.

CROWN (v.t.) : I. To invest with royal power : (1) (राज्ये) अभिसिञ्चति (सिच्, c. 6) (according to the Hindu style), R. ; (2) राज्ये समादधति (धा, c. 3.), R. (3) मौलिं ग्राहयति (c. of ग्रह) (?). II. To adorn : q.v. : भूषयति (भूष्, c. 10.). III. To consummate : q.v. Ph. : c. ing success सिद्धेः परा कोटिः (?).

CROWN-JEWELS : राजरत्नानि (n. pl.) (?).

CROWN-PRINCE : युवराजः.

CRUCIAL : perh. मर्ममेदिन् (f. जी) : v. Severe, strict.

CRUCIBLE : (1) मूषः (बी, बं) ; (2) आवर्तनी.

CRUCIFIX : *क्रुशारोपितस्य कृष्टस्य प्रतिमा.

CRUCIFIXION : *क्रुशारोपणम्.

CRUCIFORM : *क्रुशाकारः (रा, रं).

CRUCIFY : I. Lit. : *क्रुशम् आरोपयति (c. of रुह्). II. Fig. : to c. the flesh : इन्द्रियाणि जयति.

CRUDE : अपक्व (f. का) (lit. and fig.) : v. Unripe, immature.

CRUDELY : v. Imperfectly.

CRUDENESS, CRUDITY : अपक्वता : v. Unripeness, immaturity.

CRUEL : (1) निष्ठुरः (रा, रं) ; (2) क्रूरः (रा, रं) ; (3) नृशंसः (सा, सं) ; (4) निष्करुणः (णा, णं) (=unmerciful : q.v.) ; (5) कठिनः (ना, नं) (=hard-hearted : q.v.).

CRUELLY : (1) निष्ठुरम् ; (2) क्रुद्धम् ; (3) निष्करुणम् : v. Unmerciful.

CRUELTY : नैष्ठुर्यम् or निष्ठुरता ; (2) क्रौर्यम् or क्रूरता ; (3) नृशंसता.

CRUET : *कूपकः. C. -stand : *कूपकाधारः.

CRUISE (subs.) : I. A jug : q.v. II. Of a ship : v. Voyage.

CRUISE (v.i.) : (समुद्रेण or पोतेन) परिभ्रमति (भ्रम्, c. 1.) (?).

CRUISER : *परिभ्रमणपोतः.

CRUMB : I. A morsel : q.v. II. The soft part of bread : मध्यभागः or कोमलभागः (?). Ph. : to a c. : निरवशेषम्.

CRUMBLE (v.t.) : चूर्णयति (चूर्ण, c. 10.) : v. To bruise. To be c. d into dust : धूलिमवति.

CRUMBLE (v.i.) : I. Lit. : चूर्णीभवति. II. Fig. : विनश्यति (नश्, c. 4.) : v. To perish.

CRUMP : I. Crooked : q.v. : कुञ्जः (f. -ञ्जा). II. Hard : q.v.

CRUMPLE : v. To rumple, wrinkle.

CRUPPER : पुच्छबन्धः, Williams.

CRUSADE : *क्रुशेदम् ; कृष्टीयानां पुण्यभूमिलामाय महम्मदीयान् प्रत्यभियोगः.

CRUSH (v.t.) ; (1) मृदाति or मर्दयति, -ते, आ-, परि-, वि-, सं-, (मृद्, c. 9. or 10.), c. ed the forces of his enemies : परेषां बलान्ममृदात्, R. ; (2) दलति or दलयति (दल्, c. 1. and 10.), c. ing forts दलयन्मुर्गाणि, K. ; (3) मघ्नाति, प्र-, (मन्थ्, c. 9.), shall I not c. the hundred Kauravas : मघ्नामि कौरवशतं न, Ve. : v. To grind, overwhelm, put down.

CRUSH, CRUSHING (subs.) : I. The act :

(1) मर्दनम्, वि- ; (2) दलनम्. II. Of a crowd : जनसंमर्दः, Mr.

CRUSHING (adj.) : प्रमाथिन् (f. नी), of c. calamities : प्रमाथिनीनां विपदाय, Ki. iii. 34.

CRUSH (v.) : I. Trans. : v. To encrush. II. Intrans : उपरि संहन्ति (इन्, c. 2.) (?).

CRUST (subs.) : कठिनभागः.

CRUSTACEAN, CRUSTACEOUS : *वर्मधरः (री, रं).

CRUSTILY : v. Peevishly, angrily.

CRUSTINESS : I. Hardness : q.v. II. Peevishness : q.v.

CRUSTY : I. Hard : q.v. : कठिनः (ना, नं). II. Peevish, surly : q.v.

CRUTCH : यष्टिः, leaning on a c. : यष्ट्यावलम्बितः, Ki. : v. Stick.

CRY (subs.) : I. Of lower animals : रवः or विरावः, very loud cries were also uttered by the elephants : मुक्तो विरावः सुमहान् कुञ्जरैरपि, Mah. : v. Noise, sound. II. Clamour : उत्क्रोशः or आक्रोशः, by the c.s of the disputants : विवदमानानां प्रजानामाक्रोशः, D. : v. Noise. III. Of distress : (1) आर्तनादः, आर्तरवः, and sim. comp.s, by the piteous cries of the attendants : परिजनानां कलस्वनेन, M.n. ; (2) कन्दनम् or आकन्दितम् or आकन्दः (=loud c. of grief) ; (3) रुदितम् : v. Weeping. IV. Of crier : perh. आक्रोशः : v. Proclamation.

CRY (v.t.) : I. To utter : q.v. II. To proclaim : q.v.

CRY (v.i.) : I. To c. out : q.v. II. To weep : (1) कन्दति or कन्दयति, आ-, (कन्द, c. 1. and 10.), cried aloud : मुक्तकण्ठं चक्रन्द, R. xiv. 68 ; (2) रोदिति, प्र-, (रुद्, c. 2.), cried aloud : उच्चैररोदीय, K. ; क्रोशति, वि-, आ-, (क्रुश्, c. 1.) (rare), B. iii. 22. III. To utter sounds : (1) रौति, वि-, (रु, c. 2.), this vulture is c. ing not once : नैकशः शकुनिरयं विरौति, Mr. ; (2) बाशति or बाश्यते (बाश्, c. 1. and 4.), this crow is c. ing gratingly : रुक्स्वरं बाशति बायसोऽयम्, Mr. : v. Noise, to make.

CRY DOWN : अव-क्रोशति, उप-, अप-, : v. To detract, censure.

CRY OUT : (1) क्रोशति, आ, वि-, उद्, G. : आक्रोश,

विक्रोश, लपाचिच्छम्, Mr. ; (2) शब्दायते (=to call out). To c. for protection : शरणं क्रन्दति, V. i.

CRY UP : v. To extol.

CRYING (adj.) : v. Notorious, heinous.

CRYSTAL : I. Subs. : स्फटिकः. II. Adj. : (1) स्फटिकः, c. palace : स्फटिकहर्म्यम्, Ku. vi. 42. ; स्फटिकामः (भा, मं) (=like c.) : v. Transparent.

CRYSTALLINE : v. Crystal (II).

CRYSTALLIZATION : *स्फटिकीमावः.

CRYSTALLIZE : I. Trans. : *स्फटिकीकरोति. II. Intrans : *स्फटिकीभवति (भू, c. 1.).

CUB (subs.) : शवः, -कः : v. Young (subs.).

CUB (v.) : स्ते (सु, c. 2.) : v. To bring forth.

CUBE (subs.) : I. In arith. : घनः, c. root : घन-मूलम्, Li. II. In geo. : समकोणसमचतुर्भुजघन-क्षेत्रम्, K.d.

CUBIC, CUBICAL : expr. by comp., c. hand : घनहस्तः, Li. ; c. equation : घनसमीकरणम्.

CUBIT : (1) हस्तः, five c.s in length : पञ्चहस्तदीर्घ (f. र्वा) ; (2) किष्कुः, D.

CUCKOLD : expr. by circumlo, he is a c. : तस्य भार्या पुंश्चली or बन्धकी.

CUCKOO : (1) कोकिलः ; (2) पिकः ; (3) परश्रुतः.

CUCUMBER : I. The plant : त्रुषी. II. fruit : त्रुषम्.

CUD : I. Lit. : पशुविशेषैः पुनरर्चवणाय मुखनीतं शुक्रम्. Ph. : to chew the c. : रोमन्धमभ्यस्यति, Sa. ii. ; chewing the c. : रोमन्धः. II. Where it is chewed : perh. रोमन्धभागः.

CUDGEL (subs.) : (1) लगुडः ; (2) यष्टिः ; (3) दण्डः.

CUDGEL (v.) : लगुडेन or यष्ट्या प्रहरति (हृ, c. 1.) or ताडयति (तड्, c. 1.) or आहन्ति (हन्, c. 2.).

CUDGELLING (subs.) : (1) यष्ट्याघातः ; (2) लगुड-प्रहारः, giving (them) a very good c. : लगुडप्रहारैर्जर्जरीकृत्य, P. i. 22.

CUE : I. The end of a thing : अन्तः : v. End.

II. A hint : q.v. : संज्ञा, to give a c. : संज्ञां ददाति, Mr. III. Humour, disposition : q.v.

IV. For billiards : *दीर्घदण्डः or दण्डः.

CUFF (v.t.) : करतलेन or तलेन or चपेटेन ताडयति (तड्, c. 10.), आहन्ति (हन्, c. 2.), or प्रहरति (हृ, c. 1.), c. ed him on the breast : तलेनोरस्यताडयद्, V.p.

CUFF (subs.): I. A blow, slap: q.v.: तल-
प्रहारः. Ph.: *to be at fisti -c. s*: मुष्टीमुष्टि युज्यते.

II. Of a sleeve: *कफम्.

GUIRASS: (1) कवच (mn.); (2) बर्मन् (n.); (3)
वारवाणः; (4) कङ्कटः, -कः; (5) तनुजम्; (6) चररुद्धः;
(7) दशनम् (rare).

GUIRASSIER: (1) कवचिन् (f. नी); (2) बर्मितः (ता,
त); (3) ब्यूडकङ्कटः (टा, ट), and sim. comp.s.

CULINARY: पाक- in comp., *c. utensil*: पाकपात्रम्;
the c. art: पाककला.

GULL: आहरति (हृ, c. 1.): v. To pluck, gather.

CULM: स्तम्भः: v. Stalk.

CULMINATE: I. Lit.: *the sun has c.d*: मध्य-
मलङ्करोति मानुः, K. II. Fig.: परां कोटिम् अधि-
गच्छति (गम्, c. 1.), K.

CULMINATING (adj.): Ph.: *c. point*: परा कोटिः;
परा काष्ठ.

CULPABILITY: (1) सदोषता; (2) सापराधता; (3)
निन्दार्हता (=blamableness).

CULPABLE: (1) सदोषः (षा, ष); (2) सापराधः (षा,
ष); (3) निन्दार्ह (f. र्हा) (=blamable: q.v.).
C. homicide: हानकृता नृहत्या (?).

CULPRIT: I. An accused person: अभियुक्तः
(क्ता, क्त). II. A criminal: q.v.

CULTIVATE: I. To till: (1) क्षेत्रं करोति, *to have*
land c.d: क्षेत्रं कारयति, Y.; (2) कर्षति (कृष्, c. 1.)
(=to plough). II. To devote, to foster:
(1) शीलयति, अनु-, (शील्, c. 10.), *sages c. good*
conduct: शीलयन्ति मुनयः सुशीलताम्, Ki.; (2) उ-
चिनोति, प्र-, (चि, c. 5.), *c. friendship*: प्रचिनु
मैत्रोम्, Vi. iii.; (3) सेवते, नि-, (सेव्, c. 1.): v.
To devote. III. To civilize: q.v.

CULTIVATION: I. Tillage: (1) कर्षणम्; (2)
कृतिः (rare). II. Fostering care: अनुशीलनम्.
III. Culture: q.v.

CULTIVATOR: क्षेत्रिकः: v. Husbandman.

CULTURE: I. v. Cultivation. II. Refine-
ment: q.v.: शिक्षा.

CULVERT: *आवृत्तनाली.

CUMBER: v. To encumber., embarrass.

CUMBERSOME, CUMBROUS: I. Burdensome:
q.v.: (1) भारिन् (f. नी); (2) दुर्भरः (रा, रं). II.
Vexatious: q.v.

CUMBRANCE: v. Encumbrance.

CUMBROUSNESS: भारिता: v. Cumbrous.

CUMMIN: (1) जीरः; (2) जीरकः.

CUMULATIVE: (1) उपचयिन् (f. नी) (?); (2)
निचयिन् (f. नी) (?).

CUNIFORM: कीलाकारः (रा, रं). "*C. scholar*"
*कीलवर्षविद् (mf.).

CUNNING (adj.): I. Skilful: q.v. II. Artful:
(1) चतुरः (रा, रं) (best equiv.); (2) विदग्ध
(f. ग्धा); (3) छलनापरः (रा, रं) (=wily).

CUNNING (subs.): I. Skill, dexterity: q.v.
II. Art, deceit: (1) चातुर्यम्; (2) चातुरी; (3)
वैदग्ध्यम्; (4) छलम् (=stratagem).

CUNNINGLY: (1) चातुर्येण; (2) छलेन.

CUP (subs.): I. Lit.: (1) पानपात्रम्; (2) पान-
माजनम्; (3) चषक (mn.). II. Drinking:
q.v.: "*fond of the c.*" पानप्रियः (या, यं). III.
Lot, portion: q.v. Ph. "*to taste of the*
sorrow's c." दुःखं रसयति. IV. A flower -c.:
पुष्पकोषः. *A c. made of leaves*: पत्रपुटः, R.

CUP (v.): रक्तं स्नायति (c. of क्षु) or मोक्षयति (मोक्ष,
c. 10.).

CUP-BEARER: पानपात्रवाहिन् (m.) (?); चषकवाहकः
(?).

CUPBOARD: अन्नकोष्ठः (?).

CUPID: (1) कामः; (2) कन्दर्पः; (3) मदनः; (4)
मन्मथः.

CUPIDITY: I. Covetousness: q.v.: लोभः. II.
Lust: q.v.

CUPOLA: तोरणशीर्षम् or तोरणशृङ्गम् (?).

CUPPING-GLASS: शरादीमुखम् (a kind of c.), Sr.

CUR: घृणकः: v. Dog.

CURABLE: (1) चिकित्स्य (f. स्या); (2) साध्य (f.
ध्या), *easily c.*: सुखसाध्य (f. ध्या) Sr.; (3)
प्रतीकार्य (f. र्था).

CURACY: *आचार्यकपदम्.

CURATE: *आचार्यकः.

CURATIVE: (1) रोगघ्न (f. घ्नी); (2) रोगहरः
(री, रं).

CURATOR: अध्यक्षः (?).

CURB (subs.): I. For a horse: अशमुखशृङ्गला
(?) : v. Bit. II. Fig.: v. Check, restraint.

CURB (v.): नियन्त्रयति (यन्, c. 10.), *whose*

mouth is not c.ed : अनियन्त्रितमुखः, D. : v. To restrain.

CURB-STONE : निरोधोपलः, and sim. comp.s (?).

CURD : दधि (n.), skim of c.s: दध्नः सरः, Sr.

CURDLE (v.) : I. Trans : घनीकरोति (कृ, c. 8.).

II. Intrans : घनीभवति (भृ, c. 1.).

CURE (subs.) : I. Curacy : q.v. II. Of diseases : (1) शान्तिः ; (2) उपशमः ; (3) सिद्धिः ; (4) प्रतीकारः : v. Treatment (II).

CURE (v.t.) : I. Of diseases : (1) चिकित्सति (चि, c. 1.) (gen. : to treat), not a sick man returned without his disease c.d : नाचिकित्सितगदेन रोगिणा प्रत्यगामि, Si. xiv. 49. ; (2) शमयति, प्र-, उप-, (c. of शम), for c. ing diseases : रोगोपशमार्थम्, Sr. ; (3) साधयति (c. of सिध्) (such), ulcers get c.d with difficulty : व्रणाः कृच्छ्रेण सिध्यन्ति, Sr. ; (4) प्रतिकरोति, Sr. II. Of persons : (1) by the above verbs with the gen. of the person c.d, I will c. the child : बालस्य रोगं साधयामि ; (2) सुत्वं (f. स्त्री), नीरोगं (f. गी) करोति with abl. of the disease. III. To preserve : लवणयति (nomi.) (?).

CURFEW-BELL : प्रदोषघण्टा, and sim. comp.s.

CURIOSITY : I. Inquisitiveness : (1) कुतूहलम् or कौतूहलम्, satisfy your c. : पूरयतु कुतूहलम्, U. iv. ; excited his excessive c. : अतुलं विदधे कुतूहलम्, N. ii. 7. ; from c. : कुतूहलवशात्, K. ; (2) कौतुकम्, since seeing you I have very great c. about it. : अतिमहत् खलु मवर्णनात् प्रवृत्ति मे कौतुकमस्मिन् विषये, K. (note the loc.) ; (3) दिष्टा (c. to see), my heart filled with c. : दिष्टाक्रान्तहृदयः, D. ; (4) श्रुत्वा or श्रोतुमिच्छा (c. to hear), Ki. II. An object of c. : कुतूहलम् or कौतूहलम् or कौतुकम् (rare), by telling about many c.s seen by travel : पर्यटनच्छात्रेण कौतूहलप्रकथनेन. P. iii. 2. ; (2) अपूर्व-वस्तु (n.) or अपूर्वधर्मम्.

CURIOUS : I. Inquisitive : (1) कुतूहलिन् (f. नी), c. to see : दर्शनकुतूहलिन् (f. नी) K. ; (2) कुतूहलाक्रान्तमनस् (mf. n.) ; (3) कौतुकाविष्टचेतस् (mf. n.) ; (4) दिष्टु (mf. n.) (=c. to see) ; (5) श्रुतु (mf. n.) (=c. to hear) (rare) ; (6) जिज्ञासु (mf. n.) (=c. to know). II. Singular, wonderful : (1) कुतूहलः (ला, लं) (rare) ;

(2) अपूर्वः (वाँ, वं). III. Nice, scrupulous : q.v. IV. Careful, studious : q.v.

CURIOUSLY : I. Inquisitively : सकौतुकम्. II.

Carefully : q.v. III. Wonderfully : q.v.

CURL (subs.) : I. Of hair : (1) अलकः ; (2)

चूर्णकुन्तलः. II. Any undulation : मङ्गिः.

CURL (v.t.) : I. To crisp : मञ्जुरीकरोति (?) : v. Curly. II. To coil : q.v. : मण्डलीकरोति, c. ing up the trunk : मण्डलितहस्तकाण्डः, D. III. To ripple : q.v.

CURL (v.i.) : expr. by adj. : v. Curled.

CURLED, CURLY : (1) कुटिलः (ला, लं), Mah. ;

(2) मञ्जुरः (रा, रं), D. vi. ; (3) अरालः (ला, लं), c. haired : अरालकेशः (शी, शं), N. xiii. 40. ; (4)

कुञ्चितः (ता, तं), c. -haired : कुञ्चितकेशः (शी, शं), H.s.

CURLEW : a. bird : क्रौञ्चः (?).

CURLINESS : (1) कुटिलता ; (2) मञ्जुरता ; (3) अरालता.

CURLING-IRON : *अलकलौहम्.

CURMUDGEON : v. Miser.

CURRANT : I. The tree : *करण्डः. II. Its fruit : करण्डम् or करण्डफलम्. III. A kind of dried grape : perh. शुष्कद्राक्षा.

CURRENCY : I. Circulation : q.v. Ph. : to gain c. (i.e. to be current) प्रचलितः (ता, तं) भवति. II. Estimation : q.v. III. The current coin : प्रचलित मुद्रा (?), we have a paper c. here : *अत्र कागजमुद्रा प्रचलिता.

CURRENT (adj.) : (1) प्रचलितः (ता, तं) ; (2) प्रचलः (ला, लं). Ph. : c. year : वर्तमानवत्सरः ; c. report : जनप्रवादः.

CURRENT (subs.) : I. Lit. : (1) स्रोतस् (n.) (of water), against the c. : प्रतिस्रोतस् ; (2) प्रवाहः, c. of electricity : *विद्युत्प्रवाहः ; (3) रयः or वेगः (speed) (when the sense is clear), the c. of river is its cause : नदीवेगस्तल कारणम्, Sa. II. Fig. : c. of time : कालगतिः (?) ; the c. of opinion is in your favour : *तवानुकूलं साधारणानां मतम्.

CURRENTLY : v. Generally, commonly.

CURRICULE : रयः (?) : v. Chariot.

CURRIER : *चर्मशोधकः.

CURRISH : I. Churlish, quarrelsome : q.v. II. Brutal : q.v.

CURRY (subs.): व्यञ्जनम् (applied to all c.s), N. xvi.

CURRY (v.t.): I. To dress leather : शोषयति (c. of शुष्) (?). II. To beat, drub : q.v. Ph. : to c. a horse : अश्वदेहं माष्टि (मृज्, c. 2.) ; to c. favour with the people : लोकानाराधयति, U.i.

CURRY-COMB : *अश्वदेहमार्जनी.

CURSE (v.) शपति, -ते, अमि-, (शप्, c. 1.), c.d him "become a moral": तमशपत् एहि मर्त्यत्वमिति, D. iii.; Krishna gave no reply when the Chedi king was c. ing: प्रतिवाचमदत्त केशवः शपमानाय न चेदि भूमुजे, Si. xvi. 25. Ph. : I will c. and reduce your father to ashes : शप्य दत्त्वा पितरं ते मत्समात् करिष्यामि, P. i. 5.

CURSE (subs.): I. Lit. : शपः, अमिशापः. II. Bane, pest : q.v. : c. of the nation : कुलाङ्गारः.

CURSED (adj.): expr. by -हत or -हतक affixed or दग्ध prefixed, c. son of Madri: माद्रीसुतहतकः, Ve. : v. Accursed.

CURSORYLY : क्षिप्रम् : v. Hastily, slightly, summarily.

CURSORY : क्षिप्रः (प्रा, प्र) : v. Superficial, slight, hasty.

CURST (adj.): संक्षिप्तः (क्षा, क्ष) : v. Peevish, malignant.

CURT (adj.): संक्षिप्तः (क्षा, क्ष) : v. Brief, concise.

CURTNESS : संक्षेपः (पा, प) : v. Conciseness.

CURTAIL (v.) : v. To diminish, shorten.

CURTAIN : (1) तिरस्करिणी ; (2) जवनिका ; (3) मशहरी (mosquito -c.). Ph. : the c. falls: जवनिका पतति (?) ; the c. rises : जवनिका उत्पतति (?) ; behind the c., (a) in theatrical language नेपथ्ये (loc.), (b) in gen. sense परोक्षे.

CURTAINED : अवगुण्ठितः (ता, त) : v. To veil.

CURTAIN-LECTURE : *शय्यातुरासनम्.

CURTLY : संक्षेपेण : v. Briefly, concisely.

CURULE : Ph. : c. chair : सिंहासनम् (?).

CURVATURE : वक्रिमन् (m.) (?).

CURVE (v.) : वक्रीकरोति : v. To bend.

CURVE (subs.): I. A bending : q.v. II. A c. line : *वक्ररेखा.

CURVED : (1) वक्रः (क्रा, क्र) ; (2) जिह्वितः (ता, त) : v. Crooked.

CURVET (v.) : v. To leap, bound, frisk.

CURVET (subs.): I. Of horses : वल्गितम्. II.

A prank, frolic : q.v.

CURVILINEAR : *वक्ररेखामयः (या, य).

CUSHION : (1) उपशानम् ; (2) उपबर्हः.

CUSHIONY : v. Soft, pliable.

CUSP : चूडा : v. Also point.

CUSTARD : *दुग्धभाण्डमिष्टम्.

CUSTARD-APPLE : I. The tree : आतृप्यः. II.

The fruit : आतृप्यम् or -फलम्.

CUSTODIAN : रक्षकः : v. Keeper, superintendent.

CUSTODY : I. Charge, guarding : q.v. रक्षा.

II. Confinement : q.v. : निरोधः.

CUSTOM : I. Usage : आचारः, immemorial c. : शाश्वत आचारः, M. ; deviating from c. : आचाराद्विच्युतः, M. II. Business : q.v. Ph. : he has a great deal of c. : तस्यानेका ग्राहकाः. III. A c. duty : शुल्क (mn.).

CUSTOM-HOUSE : शुल्कशाला. C. officer : शुल्काधिकृतः ; शुल्कोपजीवी, Mah.

CUSTOMARY : (1) आचार in comp., c. taking of smoke : आचारधूमग्रहणम्, K. Ph. : it is c. : एष आचारः ; (2) नित्यः (त्या, त्व) (what should be observed daily), B.

CUSTOMER : ग्राहकः, a known c. : परिचितग्राहकः, P. i. l. : v. Buyer.

CUT (subs.): I. A wound : (1) छिन्नम्, Sr. ;

(2) क्षतम् (=hurt, wound : q.v.) II. A blow :

(1) प्रहारः ; (2) बाधातः. III. Portion cut

off : छेदः. IV. A slight. Ph. : this was an un-

kind cut : *एष परिहारो निर्दय आसीत्. V. A

groove : q.v. : खातम्. VI. An engraving :

q.v. VII. Shape : आकारः. VIII. Of cards :

*विभागः. Ph. : whose c. is it : *कस्य विभागावसरः.

IX. A horse : अश्वः. Ph. : a short c. : सरलमार्गः.

CUT (v.t.): I. Lit. : (1) छिनत्ति (छिद्, c. 5.)

(best equiv.), to c. the Sāmi tree : शमीलतां छेत्तुम्,

Sa. ; to c. nails : नखानि छिनत्ति, M. iv. 69. ;

c. ing the heart : मर्मच्छिद् (mfn.), Ki. xi. 49. ;

(2) लुनाति (लू, c. 9.), with hair c. : लूनकेशः,

K. b. ; c. ting of corn : व्रीहिलवनम्, S. c. ; (3)

कुन्तति (कृत्, c. 6.) नि-, to cut one's own throat :

स्वस्थ कण्ठं निकुन्तति, Mah. ; (4) वृश्चति (वृश्च ,

c. 1.) (rare), *c. one another* : परस्परं वदन्तुः, B. ; (5) घति (दो, c. 4.) (rare). Ph. : *the dart was c. into three pieces*: त्रिधा कृता शक्तिः, Vc. iv. II. To carve : q.v. III. To intersect : q.v. IV. To castrate : q.v. Ph. : (1) *to c. cards* : *तासं कृन्तति ; (2) *to c. a figure*: प्रतिष्ठां प्राप्नोति ; (3) *to c. a person*: परिहरति ; (4) *to c. capers* : उपहासं करोति ; (5) *to c. the teeth*. V. To put forth ; (6) *c. -glass* : *संस्कृतकाचः.

CUT (v.i.) : I. Lit. : v. Above. II. To interfere (as a horse) : q.v.

CUT DOWN : I. To fell : क्षित्वा or लूत्वा or कर्त्तित्वा पातयति (c. of पत्) ; अवकृन्तति ; अवघति, Ki. II. To abash : q.v. : द्वेपयति (c. of द्वी). III. To reduce, diminish : q.v.

CUT IN OR INTO : i.e. to interrupt : q.v. विच्छिनत्ति.

CUT OFF : I. Lit. : (1) क्षिनत्ति, (their) heads were c. off : सूर्यार्नौ विच्छिन्नाते, Vi. vi. ; (2) कृन्तति, नि-, *c. off his arms* : मुञ्जौ चकृततुस्तस्य, B. vi. 45. ; (3) लुनाति, *c. ting off the head of this boy* : एतस्य शिरोः शिरो लूत्वा, Vi. iii. II. To destroy : q.v. : *to be c. off by disease* : रोगेण क्षयं गच्छति, एति. III. To interrupt : नि-रुणद्धि (रुष्, c. 5.), *c. off supplies* : वीवधं निरुणद्धि, Si. ii. 64.

CUT OUT : I. Lit. : उत्कृन्तति. II. To contrive, adapt : q.v. III. To supersede : q.v. : उच्छिनत्ति. IV. To carry off : q.v.

CUT SHORT : I. To abridge : संक्षिपति (क्षिप्, c. 6.). Ph. : *to c. the matter short* : किं बहुना. II. To interrupt : Ph. : *c. ing him short* : अस्य वचनम् आक्षिप्य (क्षिप्, c. 6.), K.

CUT TO OR IN PIECES : (1) खण्डखण्डं करोति ; (2) खण्डशः or लवशः or सहस्रशः etc. क्षिनत्ति, कृन्तति, etc. ; (3) शकलयति, वि-, (nomi.), Vi.

CUT UNDER : v. To undersell.

CUT UP : I. To cut to pieces : q.v. : निकृन्तति, *which c.s. up enemies' army* : परसेनानिकर्तनम्, Mah. II. Fig. : to wound, assail : (1) गुरुभिर्दोषैर्मर्मसु जिस्तुदति (तुद्, c. 6.). Ki. xvii. 43. ; (2) खण्डयति (खण्ड, c. 10.), B.

CUTANEOUS : expr. by comp., *c. disease*: त्वग्रोगः ; *c. eruption*: दग्ः.

CUTICLE : अबभासिनी, Wilson : v. Skin.

CUTLASS : कर्त्तरिका : v. Sword.

CUTLER : *छुरिकाकारः.

CUTLERY : I. The business of a cutler : छुरिकाकारव्यवसायः. II. Cutting instruments : *छुरिकादीनि (n. pl.).

CUTLET : *मृष्टफालिका, *veal c.* : *मृष्टा वत्समांस-फालिका.

CUTPURSE : ग्रन्थिभेदः, -कः, M. ix. 277 ; v. Thief.

CUTTER : I. One who cuts : (1) छेदकः ; (2) छेत् (m.) ; (3) छिद् in comp., *wood -c*: वनछिद् ; (4) लवनकर्तृ (m.), *rice -c.* : धान्यलवनकर्ता, K. b. II. A cutting instrument : कर्त्तरिका. III. A front teeth : v. Incisor. IV. A small ship : perh. मदगुः.

CUT-THROAT : I. Subs. : कण्छेदकः : v. Murderer. II. Adj. : v. Murdrous.

CUTTING (adj.) : I. Lit. : (1) क्षित्तरः (री, रं) ; (2) ब्रश्नः (चा, नं). II. Of wind or cold : perh. उद्वेगकारिन् (f. जी). III. Biting, severe : q.v. : मर्मच्छिद् (mfn.).

CUTTING (subs.) : I. The act : (1) छेदः, -नं (best equiv.) ; (2) कर्त्तनम् or कृन्तनम्, नि- ; (3) लवनम् ; (4) ब्रश्नम् ; (5) छिदा. II. A part cut off : छेदः : v. Part. III. A trench : q.v. : खातम्.

CUTTLE-FISH : a mollusk : *दशमुजा.

CUT-WATER : पोताग्रम् ; *तरङ्गभेदिन् (n.).

CYCLE : चक्रम्, *c. of time* : कालचक्रम्, Sr. : v. Circle.

CYCLONE : चक्रवात्या (?) : v. Hurricane.

CYCLOPAEDIA : *विद्याकोषः, *c. of medicine* : *वैद्यकविद्याकोषः.

CYGNET : हंसशावकः, बालहंसः.

CYLINDER : *स्तूपः ; यष्टिघनक्षेत्रम्, K.d.

CYLINDRICAL : *स्तूपाकारः (रा, रं).

CYMBAL : (1) तालम् ; (2) मल्लकम्, (3) घनम् ; (4) क्षिप्तिः.

CYNIC (subs.) : मनुष्यद्वेषिन् (m.) (?).

CYNIC, -AL (adj.) : v. Surly, austere, captious.

CYNICISM : मनुष्यद्वेषिता (?) ; विषयपराङ्मुखाता (in good sense).

CYNOSURE : I. Lit. : मुषः. II. Fig. : चन्द्रः,
the c. of the solar race : दिनकरकुलचन्द्रः, U. vi.
CYPHER : v. Cipher.
CYPRESS : नित्यपर्णो महावृक्षविशेषः.
CZAR : अश्विराजः ; रूसीयानामश्विराजः.

D

DAB (v.) : लघु ताडयति (तड्, c. 10.) or आहन्ति (हन् c. 2.).
DAB (subs.) : I. A blow : लघुप्रहारः ; लघुघातः.
II. A lump : q.v. : पिण्डः. III. An expert : q.v. IV. A fish : चन्द्रकः (?).
DABBLE (v.t.) : सिञ्चति : v. To sprinkle, spatter.
DABBLE (v.i.) : I. Lit. : क्रीडति (क्रीड c. 1.).
II. Of learning : शार्त्तमात्रमधिगच्छति (गम् c. 1.) (rare).
DABBLER : पल्लवग्राहिपण्डितः ; शास्त्रगण्डः.
DACE : रोहितजातीयमत्स्यभेदः.
DACTYL : म ; चरणविशेषः.
DACTYLOLOGY : *अङ्गुलिमाषा.
DAD, DADDY : तातः.
DAEDAL, -IAN (adj.) : विचित्रः (द्रा, त्रं) : v. Ingenious.
DAFFODIL : पीतपुष्पभेदः ; लताभेदश्च.
DAGGER : (1) कृपाणी ; (2) कर्तरी ; (3) छुरिका.
DAILY (adj.) : (1) आदिकः (की, कं) ; (2) दैनिकः (की, कं) ; (3) दैनन्दिनः (नी, नं).
DAILY (adv.) : (1) प्रत्यहम् ; (2) प्रतिदिनम् ; (3) प्रतिदिवसम् ; (4) प्रतिवासरम् ; (5) दिने दिने ; (6) अह्न्यहनि ; (7) अहरहः ; (8) अनुदिनम्. (9) अन्वहम्
D. and nightly = day and night : v. Day.
DAINTILY : v. Nicely ; scrupulously ; deliciously.
DAINTINESS : I. Nicety : q.v. : लालित्यम्. II. Fastidiousness : q.v.
DAINTY (adj.) : I. Delicious : q.v. : स्वादु (mfn.). II. Nice : q.v. : ललितः (ता, तं). III. Fastidious : q.v.
DAINTY (subs.) : विशिष्टमोजनम् and sim. comp.s.
DAIRY, DAIRY-HOUSE : (1) गणः, Ki. iv. 16. ; (2) दुग्धशाला (?).

DAIRY-MAID : (1) गोपी ; (2) बह्व्री ; (3) आमीरी.
DAISY : शुक्लपुष्पभेदः.
DALE : उपत्यका : v. Vale, valley.
DALLIANCE : I. Sportiveness : q.v. : विलासः.
II. Delay : q.v.
Dally : I. To linger : कालं क्षिपति (क्षिप्, c. 6.), Vi. or जहाति (हा, c. 3.). II. To sport : विलसति (लस्, c. 1.).
DAM (subs.) : I. A mound : (1) सेतुः, to set up a d. : सेतुं प्रवर्तयति, Y. ; (2) आलिः. II. A mother : q.v. : मातु (f.).
DAM, DAM UP (v.) : सेतुना बध्नाति (बन्ध्, c. 9.) or निरुणद्धि (रुध्, c. 7.).
DAMAGE (subs.) : I. Injury, loss : q.v. : हानिः.
II. In law : (1) उदयः, the thing shall be awarded with d.s. : सोदयं पण्यं दाप्यः, V.s. ; (2) क्षयः (wear and tear, deterioration), N.s.
DAMAGE (v.t.) : who d.s things : यो द्रव्येषु क्षयं कुर्यात्, Kat. : v. To injure, impair.
DAMASK (v.) : v. To embellish, variegate.
DAMASK (subs.) : चित्रदुकूलम् (?).
DAME : पुरन्द्री : v. Lady, mistress.
DAMN (v.t.) : I. To condemn : q.v. II. To consign to perdition : Ph. : you will be d. ed : (तव) नरको मवेत्, A.r.
DAMNATION : (1) विनिपातः, Sa. ; (2) नरकवासः, and sim. comp.s.
DAMNED : i.e. accursed, abominable : q.v.
DAMP (subs.) : I. Moisture : q.v. : छेदः. II. Fog : कुञ्जटिका. III. Dejection : q.v. विषादः, B.
DAMP (adj.) : I. Moist : q.v. : छिन्नः (जा, जं). II. Dejected : q.v. म्लानः (ना, नं), परि-, Ku.
DAMP (v.t.) : I. To moisten : q.v. II. To depress, discourage : q.v.
DAMPISH : (1) आच्छिन्नः (जा, जं) ; (2) ईषदार्द्रः (द्रा, द्रं).
DAMPNESS : छिन्नता : v. Moisture, fogginess.
DAMSEL : कन्या : v. Girl, maiden.
DAMSON : फलभेदः.
DANCE (v.i.) : नृत्यति (नृत्, c. 4.), as if d. ing with the waves : नृत्यमानमिवोर्मिभिः, Mah. Ph. : my arm is d. ing : स्फुरति or स्पन्दते मे बाहुः, Sa. ; to d. on the rope, i.e. to be hanged : q.v.

DANCE (v.t.) : नर्तयति (c. of नृत्). Ph. : to d. attendance on : (1) उपतिष्ठते (स्वा, c. 1.) ; (2) आराधयति (c. of राध्).

DANCE (subs.) : (best equiv.), round d. : मण्डल-नृत्यम् ; (2) लास्यम् (spe. of females) ; (3) ताण्डवम् (d. of Śiva.) ; (4) रासः (of Krishna and h's Gopis).

DANGER : नर्तकः.

DANCING (subs.) : v. Dance. D. -girl : नर्तकी. D. -master : (1) नाट्याचार्यः (of d. and singing) ; (2) नर्तयितृ (m.), Mal. D. -school : नृत्यशाला.

DANDELION : सिद्धतुण्डः (?) ; ओषधिभेदः.

DANDIPRAT : I. A dwarf, a child : माणवकः.

II. A coin : *बराटकः.

DANDLE : v. To fondle, caress.

DANDRIFF, DANDRUFF : दारुणम् or दारुणकम्, Bha.

DANDY : दारुमिकः (?) : v. Fop.

DANGER (subs.) : (1) मयम् (fear : q.v.), the d. from the demon is passed : गतं सुरारिसम्भवं मयम्, V. ; (2) संशयः (=doubt : q.v.), we are all put in d. of our lives : सर्वे बयं जीवितसंशय-मारोपिताः, Ve. vii. ; (3) विपद्, -त्तिः (calamity : q.v.), you do not see my d. : न हि पश्यसि मे विपत्तिम्, Mr. ix. ; (4) कण्टकम्, शल्यम् etc. (=anything causing mischief or annoyance), clearing d.s of roads: स्तलपथशल्यशोधनम्, D. viii.

DANGEROUS : I. Beset with danger : (1) प्रत्यवाययुयिष्ठः (डा, ष्ठ) ; (2) संकटः (टा, टं) ; (3) सम्नाथः (था, थं), in a place not d. and pleasant: असम्नाथशिबे देशे, Ki. II. Causing danger : भयावहः (हा, हं) : v. Dreadful, danger. Ph. : d. illness : सांघातिकरोगः.

DANGEROUSLY : expr. by circumlo., d. ill: सांघातिकरोगाक्रान्तः (न्ता, न्तं).

DANGLE (v.) : लोलति, वि- (खल्, c. 1.) : v. To hang. D. about or after: अनुसरति (स्व, c. 1.).

DANGLER : कालक्षेपिन् (m.) or कालक्षेपकः (?).

DANGLING (adj.) : (1) लोलः (ला, लं) वि-, व्या- ; (2) चञ्चल (f. न्ती).

DAPPER : Lively, smart.

DAPPLE : I. Adj. : विचित्रविन्दुयुक्तः (का, कं), A. r. ; v. Spotted, variegated. II. Subs. :

विन्दुः : v. Spot. III. Verb. : चित्रयति (चित्र्, c. 10.) : v. To variegate.

DARE (v.t.) : I. To venture : q.v. II. To challenge : q.v.

DARE (v.i.) : Ph. : who d.s assail me : को मां धर्षयितुं शक्तः, A. r. ; did not d. to enter : प्रवेष्टुं न विवेहिरे, Ku.

DARING (subs.) : साहसम् (= boldness and also bold act.)

DARING (adj.) : (1) साहसिन् (f. नी) ; (2) निर्विशङ्कः (डा, ङं) : v. Intrepid.

DARINGLY : साहसेन : v. Boldly, fearlessly.

DARINGNESS : साहसिकता : v. Boldness, courage.

DARK (subs.) : I. Darkness : q.v. II. Secrecy : q.v. Ph. : in d. : गुह्यम् : v. Secretly. III. Ignorance : q.v. : in the d. : अनभिज्ञः (डा, ङं).

DARK (adj.) : I. Lit. : (1) by comp., a d. place : अन्धकारभूमिः, Kar. ; in a very d. night : घोरान्धकारे रात्रौ, Vet. ; (2) तिमिरावृतः (ता, तं), तमसामिभूतः (ता, तं), तिमिरनिष्ठः (डा, ङं) ; (3) तामसः (सी, सं) ; (4) निरालोकः (का, कं) and sim. comp.s. (= destitute of light). II. Black : q.v. : कालः (ली, लं). III. Obscure : q.v. : तमसावृतः (ता, तं), and sim. comp.s. IV. Vile, wicked : q.v. V. Gloominess : q.v. VI. Blind : q.v.

DARKEN (v.t.) : I. Lit. : (1) अन्धकारीकरोति V.p. : (2) अन्धकारतां नयति, K., d. ed by the shadows of : छायाण्धकारितः (ता, तं), Vi. vii. II. Fig. : to obscure, sully : q.v.

DARKEN (v.i.) : i.e. to become dark : v. Dark and to become.

DARKLY : v. Dimly, obscurely, blindly.

DARKNESS : I. Physical or moral : (1) अन्धकार (mn.), d. came on the plain : अन्धकार-मुदबाप समानि, Ki. ix. 11. ; (2) तमस् (n.), d. -dispelling : तमोपहः (हा, हं), D. ; (3) तिमिरम्, enveloped in d. : तिमिरावगुण्ठितः (ता, तं), Ku. ; (4) तमसम् (in. comp.s), thick d. : घनसन्तमसम्, Si. ; blinding d. : अन्धतमसम्, Vi. ; (5) तमिस्रा (=extensive d.) ; (6) Ph. : आन्तम् : to enter the

land of d.: दीर्घतरं तमः प्रविशति, Ki. xiii. 30. II. Secrecy : q.v.

DARKSOME : तामसः (सी, सं) ; v. Dark, obscure.

DARLING : (1) प्रियः (या, यं) ; (2) प्रियतमः (मा, मं) : v. Dear.

DARN (subs.) : सूचिसंहितम् (?).

DARN (v.) : सूच्या सं-दधाति *or* वत्ते (धा, c. 3.) (?).

DARNEL : वृणविशेषः.

DART (subs.) : (1) अस्त्रम् (-- any missile) ; (2) प्रासः (any d. specially a lance). *Species of d.* : शल्यम् ; शक्तिः ; परिघः ; मुरालः ; पट्टिशः ; कर्पणः ; etc.

DART (v.t.) : मुञ्चति (मुच्, c. 6.), *d. ed an iron spear at the demon* : शक्तिं मुमोच दितिजं प्रति, Mat. ; *her companions d. ed glances at me* : मामवलोक्य तस्याः सखीजनेन कटाक्षा मुक्ता, Ma. i. : v. To hurl ; to emit.

DART (v.i.) : Ph. : *an arrow d. ed from the Pinaka (bow of Śiva)* : निपात जवादिषुः पिनाकाद्, Ki. xiii. 20. : v. To start, run.

DASH (subs.) : I. Collision : (1) सङ्घट्टः ; (2) समाघातः. II. A check : q.v. III. An admixture : Ph. : *wine with a d. of water* ; जलसिक्तं मद्यम् (?) ; *with a d. of white* : ईषद्धवलाभः (मा, मं). IV. An onset, a blow : q.v. V. Capacity for bold movements : प्रागल्भ्यम्. VI. A line : रेखा.

DASH (v.t.) : I. To throw with violence : q.v. प्रसमं क्षिपति. II. To shatter : q.v. : चूर्णीकरोति. *To be d. ed* : चूर्णोभवति. III. To abash : q.v. IV. To overspread partially : स्पर्शयति (c. of स्पृश्) (?) : v. To mix. Comp.s : (a) *d. off* : i.e. to execute rapidly : शीघ्रं करोति ; (b.) *d. out*, i.e. to obliterate : q.v. व्या-मार्ष्टि *or* मार्जयति (मृज्, c. 2. and 10.).

DASH (v.i.) : धावति (धाव्, c. 1.) : v. To rush.

DASTARD : (1) कापुरुषः ; (2) मीरः : v. Coward.

DASTARD, DASTARDLY (adj.) : Ph. : *d. conduct* : कापुरुषत्वम् : v. Timid, base.

DASTARDY : कापुरुषत्वम् : v. Cowardliness.

DATA : स्वीकृतानि (n. pl.) (?).

DATE (subs.) : I. A fruit : खर्जूरम्, -री. II. Epoch : (1) कालः, *the d. of Harsha Deva's accession* : हर्षदेवराज्यारम्भकालः, Mahesha ; (2) समयः. III. Of letters, etc. : Ph. : *it bears no d.* : *लिखनदिनमत्र न वर्तते.

DATE (v.t.) : *लिखनदिनम् आरोपयति (c. of रूढ) *or* चिह्नयति (चिह्, c. 10.).

DATE (v.i.) : I. To begin : q.v. II. To have a d. : *d.d London, the 1st. June* : *लण्डने जुनस्य प्रथमदिवसे लिखितः (ता, तं).

DATE-TREE : खर्जूरः.

DATIVE CASE : (1) सम्प्रदानम् ; (2) सम्प्रदानकारकम्.

DATURA : धुस्तु(स्तुर)रः ; धुत्तुरा.

DAUB (v.) : लिम्पति (लिप्, c. 6.) : v. To besmear.

DAUB : (subs.) : लेपः : v. Smear.

DAUBER : I. Lit. : लेपकः, वि-, प्र-, II. A flatterer : q.v.

DAUGHTER : (1) दुहितृ (f.) ; (2) तनया ; (3) सुता ; (4) पुत्री ; (5) नन्दिनी ; (6) in the case of proper names, also by patronymic, *d. of Janaka* : जानकी.

DAUGHTER-IN-LAW : (1) स्नुषा ; (2) पुत्रवधूः ; (3) वधूः.

DAUNT : त्रासयति (c. of त्रस्) : v. To terrify.

DAUNTLESS : निर्भयः (या, यं) : v. Fearless.

DAUNTLESSNESS : निर्भीकता : v. Fearlessness, daring.

DAUPHIN : फरासीयराज्ञो ज्येष्ठपुत्रः ; युवराजः.

DAUPHINE, DAUPHINESS : i.e. wife of the Dauphin : फरासीययुवराजस्त्री.

DAW : काकजातीयपक्षिभेदः.

DAWDLE : कालं क्षिपति (क्षिप्, c. 6.) : v. To trifle, loiter.

DAWDLER : v. Loiterer, idler

DAWN (subs.) : (1) अरुणोदयः ; (2) उषस् (n.) ; (3) प्रत्यु(त्पू)षः ; (4) प्रमातृ ; (5) विमातृ ; (6) दिन-मुखम् ; (7) दिनादिः ; (8) निशान्तः ; (9) निशावसानम्. v. Morning.

DAWN (v.i.) : Ph. : *before the day d. ed* : अप्रमातायां रजन्याम्, Mu. i. ; *when it was d. ing* : प्रत्युन्मिषलक्षणाच्चिषि, D. ii. Fig. : as of genius : (1) उन्मिषति (मिष्, c. 6.) ; (2) उद्भिन्नति (मिद्, c. 7.).

DAY : (1) दिनम् (2) दिवस (mn) ; (3) वासरम् ; (4) अहम् (n.). *A d. of the week:* बारः. *A lunar d. :* तिथिः. *D. to d.* दिने दिने : *v.* Daily (adv). *D. and night* (adv.) : (1) अहर्निशम् ; (2) दिवा-निशम् ; (3) दिवारात्रम् ; (4) रात्रिदिवम्. *A whole d.* i.e. a d. and night : अहोरात्रः. *The d. before :* पूर्वदुः. *The next d. :* परेदुः. *Another d. :* अन्येदुः. *Both d. s :* उभयेदुः. *By d. :* दिवा. *Late in the d. :* वैकाले. *Even to this d. :* अद्यापि. *Every other d. :* द्वितीये द्वितीये दिवसे. *A d. 's hire :* दैनिकी. *In his d. :* तत्काले : *v.* Time. *The last of a Hindu month :* संक्रान्तिः. *Gained the d. :* विजयं लेभे (लम्, c. 1) : *v.* Victory.

DAY-BOOK : दैनिकपुस्तकम्.

DAY-BREAK : (1) दिनमुखम्, Ki. ; (2) निशान्तः ; (3) प्रत्युषः : *v.* Dawn.

DAY-DREAM : दिवास्वप्नः (?) : *v.* Dream.

DAY-LABOUR, DAY-WORK : दिनकर्मन् (n.), and sim. comp s.

DAY-LABOURER : दिनकर्मकरः and sim. comp. s.

DAY-LIGHT : दिवालोकः and sim. comp. s, *yet it was like d. day and night :* तथापि दिवसाकारं प्रकाशं तदहर्निशम्, Mat. Ph. : *in the d. :* तपति तपने ; *before d. :* अनुदिते मास्करे.

DAY-SIGHT : रात्र्यन्धता, *affected with d. :* रात्र्यन्धः (न्धा, न्ध).

DAY-STAR : I. The morning-star : q.v. II. The sun : दिनमणिः, Go.

DAY-TIME : दिवाभागः, *in the d.* दिवा : *v.* Day.

DAZZLE (v.t.) : I. Lit. : *to d. the eye :* चक्षुष-स्तेजसि प्रतिहन्ति (हन्, c. 2.) K. ; *d. d by it. :* (1) तेन प्रतिहतेक्षणा, B. p. II. Fig. : मोहयति (c. of मुह्) : *v.* To charm, blind.

DAZZLING (adj.) : I. Lit. : (1) लोचनानि प्रति-भ्रष्ट (f.), Ki. or प्रतिबभ्रत् (f. ली), M. n. etc. ; (2) (better) दुष्प्रेक्ष्यः (क्ष्या, क्य), दुर्दर्शः (शी, शी) etc. : *v.* Brilliant. II. Fig. : *v.* Wonder-ful.

DEACON : *याजकः. *D. ess :* *याजिका.

DEACONHOOD, DEACONRY, DEACONSHIP : याजक-त्वम् ; याजकपदम्.

DEAD (subs.) : *in the d. of night :* विगाढायाम् शर्बर्षाम्, C.

DEAD (adj.) : I. Lit. : (1) मृतः (ता, तं (best equiv.), *naturally d. :* स्वयं मृतः, H. ; *half d. :* मृतकल्पः (f. र्पा), D. iv. ; *d. body :* मृतकम्, D. vi. ; (2) परासु (mfn.), *fell d. :* परासुरपतत्, Ku. xvii. 53. ; (3) गतासु (mfn.), and sim. comp.s (=whose life is past), *just d. :* तत्क्षणविगत-जीवितः (ता, तं), K. ; (4) उपरतः (ता, तं) ; (a milder term - deceased), Da. (rarely) ; (5) प्रेतः (ता, तं) ; (6) संस्थितः (ता, तं) ; (7) प्रमीतः (ता, तं) ; (8) परेतः (ता, तं) ; II. Of civil death : perh. मृतकल्पः (र्पा, र्प) ; निरंशकः (का, कं) (- entitled to no share of ancestral property), Y. III. Fig. : *d. language :* अप्रचलितभाषा (?) ; *d. sleep :* घोरनिद्रा ; *d. darkness :* घोरान्धकारः ; *d. drunk :* मद्मूढः (दा, ढ) ; *d. letter* (i.e. obsolete) : लुप्तः (ता, तं) ; *d. letter* (i.e. unclaimed letter) : *अगृहीतपत्रम् ; *d. lock :* *v.* Stoppage. IV. Without motion as a d. weight : निश्चलः (ला, लं). V. Unproductive : निष्फलः (ला, लं). VI. Dull, monotonous : q.v. VII. Fixed : q.v. VIII. Vapid : q.v.

DEAD, BE : म्रियते : *v.* To die.

DEADEN (v.t.) : I. To blunt, impair : q.v. : कुण्ठीकरोति. II. To retard : q.v. III. To make vapid : विरसीकरोति.

DEADEN (v.i.) : कुण्ठीमवति : *v.* To blunt, de- cay.

DEADLINESS : (1) प्राणहरत्वम् ; (2) प्राणनाशकत्वम् ; (3) better by adj. : *v.* Deadly.

DEADLY (adj.) : I. Destructive : (1) प्राणहरः (री, रं), *d. poison :* प्राणहरं विषम्, Ni. ; (2) प्राणान्तिकः (का, कं) : (3) प्राणनाशकः (शिका, शकं) ; (4) जीवितापहः (हा, हं) and sim. comp.s. II. Fig. : implacable : q.v. : *d. enmity :* आमरणान्तिकं वैरम्, Mr. i.

DEADLY (adv.) : I. Mortally : q.v. : II. Like death : expr. by comp., *d. pale :* शवश्यावः (वा, वं). II. Exceedingly : q.v.

DEADNESS : I. Numbness : q.v. : स्तब्धता. II. Languor : q.v. : ग्लानिः. III. Inactivity : q.v. : शैथिल्यम्. IV. Vapidness : q.v.

DEAD-WIND : प्रतीपवायुः, प्रतीपगा मस्तः, R. ; and sim. comp. s.

DEAF : I. Lit. : (1) बधिरः (रा, रं) ; (2) एहः (हा, हं) (rare), *d. mute*: एहमूकः (का, कं) ; (3) कहः, (छा, छं) (rare) ; (4) विकलमोत्रः (त्रा, त्रं), and sim. comp. s. II. Fig. : unwilling to hear : कर्णं न ददाति *or* न कर्णे करोति, K.

DEAFEN : (1) बधिरयति (nomi.) ; (2) बधिरीकरोति, Si. xiii. 3.

DEAFENING (adj.) : (1) कर्णविदारिन् (f. णी) ; (2) ओत्रमिद् (mf.), Ki. xiii. 21. ; and sim. comp. s.

DEAFNESS : (1) बधिरता ; (2) बाधिर्यम्, Viv.

DEAL (subs.) : I. A quantity : expr. by बहु (mf.), *a great d. of time*: बहुसमयः : v. Much, *a good d.* : अत्यन्तम् : v. Exceedingly. II. In cards : बण्डनम्. III. D. wood : देवदारु (n.) (?).

DEAL (v.t.) : I. To d. out : बण्डयति (बण्ड्, c. 10.) : v. To distribute. II. Of cards : *बण्डयति. III. Of blows, etc. : ददाति (दा, c. 3).

DEAL (v.i.) : I. To traffic : q.v. : क्रयविक्रयं करोति. II. To act, behave : q.v. *D. with* : (a) to treat, handle : q.v. ; (b) to contend : q.v.

DEALER : I. A Trader, merchant : q.v. : विक्रेतु (m.), *horse d.* : अश्वविक्रेता. II. Of cards : *बण्डकः.

DEALING : I. Traffic, trade : q.v. : क्रयविक्रयः. II. Intercourse, connexion : q.v. संसर्गः. III. Treatment : q.v.

DEAN : I. Under a bishop : *आचार्यः, *d. and chapter* : *धर्मसमाजः. II. The president of a faculty : समापतिः.

DEANERY : i.e. a dean's house : *आचार्यावासः and sim. comp. s.

DEAR (adj.) : I. High-priced : (1) दुर्मूल्यः (f. ल्या) : (2) बहुमूल्यः (ल्या, ल्यं), *sell cheap things at a d. price*: अल्पमूल्यं बहुमूल्येन विक्रीणते, Viv. (3) गुल्मूल्यः (ल्या, ल्यं), Viv. : v. Costly. II. Highly valued : (1) प्रियः (या, यं) (= beloved : q.v.), *d. er than myself* : मत्तः प्रियतरः, K. ; (2) अमिमत्तः (ता, तं), *with his d. friend spring* : माधवेनामिमतेन सख्या, Ku. ; (3) हृदय-ज्जमः (मा, मं) (=reaching the heart), *d. friend* : हृदयज्जमः सखा, Ku. iv. 24. Ph. : *d. as one's*

life: प्राणसमः (मा, मं), K. ; *to an old man, a young wife is d. er than his life* : वृद्धस्य तस्या मायां प्राणिभ्योऽपि गरीयसी, H. i.

DEAR, DEARLY (adv.) : I. At a high rate : (1) बहुमूल्येन ; (2) महावैषेण. II. Greatly : q.v. : अत्यन्तम्, "*d. loved*": अतिप्रियः (या, यं). III. Affectionately : q.v.

DEARNESS : I. High price : (1) दुर्मूल्यता ; (2) महार्घता (3) दुर्लभता (= scarcity). II. Tenderness : प्रियत्वम्, -ता.

DEATH : (1) मृत्युः, *unnatural d.* : अपमृत्युः, P. ; *premature d.*: अकालमृत्युः, U. ; *violent d.*: अपघातमृत्युः ; *under the grasp of d.* : मृत्युहस्तवर्तिन् (f. नी), D. ; *who have met d. for you* : तवार्थे मृत्युमीयुषां, Mah. ; (2) मरणम्, *did not meet d.*: मरणं नाभ्यपद्यत, Mah. ; *the swing of birth and d.*: जननमरणदोला, J. (3) प्राणवियोगः and sim. comp. s (=extinction of life) ; (4) प्राणपरित्यागः and sim. comp. s (=quitting life : only of voluntary d.) (5) वधः (=killing : q.v.), *to seek d.*: वधं मृगयते, Ka. Ph. : *pellet to d.* : लोष्ट्राघातं हतः, Mu. ii. ; *longing for d.* : मृत्युकामः (मा, मं), V. p. ; *sentence of d.*: प्राणदण्डः, *will pass sentence of d. on this man with forfeiture of all property*: अस्य सर्वस्वप्राणहरणं दण्डमाह्वापयिष्यति, Mu. i. ; *angel of d.*: यमदूतः, V. p. ; *after d.*: प्रेत्य (rare), D.

DEATH, PUT TO : (1) हन्ति (हन्, c. 2.), *put him to d. at once*, हन्यतामविलम्बितम् : V. p. ; (2) व्यापादयति (c. of पद्), *no, he has not been put to d., but thrown into prison*: न खलु व्यापादितः परन्तु बन्धनागारे निक्षिप्तः, Mu. ii. ; (3) by वधः, *the king ordered him to be put to d.* : राजा (तस्य) वधं आदिष्टः, P. ; *one who should not be put to d.*: अवध्यः (ध्या, ध्यं) : v. To kill.

DEATH-BED : मृत्युशय्या. *On one's d.* : मृत्युकाले *or* मरणसमये, Vet.

DEATHLESS : अमरः (रा, रं) : v. Immortal.

DEATH-LIKE : v. Cadaverous.

DEATH'S HEAD : a moth : *कापालिकः ; कपालचिह्नितपक्षः पतङ्गभेदः.

DEATH-WARRANT : वधादेशलेखः, and sim. comp. s.

DEATH-WATCH : गोमयोल्पाम्रभेदः.

- DEBAR (v.)** : प्रतिषेधति (सिष्, c. 1.) : v. To prevent, exclude.
- DEBARK** : अवतरति (तु, c. 1.) : v. To disembark.
- DEBASE** : (1) अपकर्षति (c. of कृष्); (2) अवनमयति (c. of नम्); (3) by adj. : v. Base.
- DEBASEMENT** : (1) अपकर्षः; (2) अवमानना (= disgrace : q.v.).
- DEBATABLE** : (1) विवदनीयः (या, यं); (2) सन्दिग्धः (ग्वा, ग्वं) (= doubtful).
- DEBATE (subs.)** : (1) विवादः, and there were d. s amongst themselves. अन्योन्यस्य विवादाश्च प्रादुरभूवन्, C. ; (2) वादः : v. Controversy.
- DEBATE (v.)** : (1) विवदते (विद्, c. 1.) : v. To dispute ; (2) विचारयति (c. of चर्) : v. To discuss.
- DEBATER** : (1) वादिन् (m.); (2) वक्ता (m.) (strictly =speaker), Ki. ; (3) तर्किन् (m.) (=argumentator).
- DEBAUCH (v.)** : नाशयति (c. of नश्), great attachment to sensual pleasures d. es a man : नाशयति पुरुषमत्यासङ्गो विषयेषु, K. ; to d. a girl : बालां नाशयति, D. ii. : v. To corrupt.
- DEBAUCH (subs.)** : I. Debauchery : q.v. II. Revel : q.v.
- DEBAUCHEE** : (1) लम्पटः : v. Lewd ; (2) कामवृत्तः : v. Libertine.
- DEBAUCHER** : (1) नाशकः ; (2) दूषकः ; (3) दूषयितु (m.).
- DEBAUCHERY** : I. Corruption : q.v. : नाशः. II. Lewdness, libertinism : q.v. : लाम्पट्यम्. III. Intemperance : q.v.
- DEBENTURE** : *देयलेखः ; देयस्वीकारपत्रम्.
- DEBILITATE** : क्षिपोति (क्षि, c. 5.) : v. To weaken.
- DEBILITY** : दुर्बलता : v. Feebleness.
- DEBIT (v.)** : *देयघनमात्रे लिखति (लिख, c. 6.).
- DEBIT (subs.)** : Ph. : d. side : देयघनमात्रः.
- DEBONAIR** : विनीतः (ता, तं) : v. Gentle, affable.
- DEBT** : ऋणम् (lit. and fig.): to discharge a d. : ऋणं शोधयति, K. b. ; to contract a d. : ऋणं करोति, D. s. ; involved in d. : ऋणग्रस्तः (स्ता, स्तं), At. ; recovery of a d. : ऋणादानम्, M. ; as I may get out of this (d.) : तस्मान्मुच्ये यथा, R. i. 72. ; one who is unable to pay d. : ऋणं दातुमशक्तो यः, M.
- DEBTOR** : (1) ऋणिन् (m.) or ऋणिकः (lit. and fig.) ; (2) ऋणमर्षः (lit.) ; (3) ऋणग्रहीतृ (m.), K. b. ; (4) सादकः (rare).
- DEBUT** : I. A beginning : प्रारम्भः. II. A first appearance : q.v.
- DECADE** : i.e. ten of any thing : d. (of years) : दशवर्षम् : v. Ten.
- DECADENCE, DECADENCY** : अवसादः : v. Decay, decline.
- DECAGON** : दशकोणः (णा, णं) ; दशभुजः (जा, जं).
- DECALOGUE** : *निदेशदशकम्.
- DECAMP** : I. To break up a camp : कटकं मनक्ति (मञ्ज, c. 7.) or स्थानान्तरं नयति (नी, c. 1.). II. To go away, flee : q.v. : अपसरति (सप, c. 1.), d. ed from the battle : रणापसर्प, Mat.
- DECAMPMENT** : I. Lit. : कटकमञ्जनम् (?). II. Flight : q.v. : अपसरणम्.
- DECANT** : स्नाययति (c. of झृ) (?) : v. To pour gently.
- DECANTER** : a glass vessel : कुरी.
- DECAPITATE** : शिरः क्षिनसि (क्षिद्, c. 7.) (with gen.) : v. To behead.
- DECAPITATION** : शिरश्छेदः : v. Beheading.
- DECAY (v.i.)** : (1) क्षीयते, परि-, (pass. of क्षि) or क्षयं गच्छति, याति, etc. ; of un-d. ed loyalty : अक्षीणमक्तिः, Mu. ; when the night d. ed : क्षीणायं क्षपायाम्, K. ; (2) शीर्यते, वि-, (pass. of शृ) (= go to ruin), doors of income d. ed : आयद्वाराणि व्यशीर्यन्त, D. ; d. ed leaf : शीर्षपर्णः, Me. ; (3) जीर्यति or जरति (जृ, c. 4. and 1.) (from age) : the teeth of a d. ing man d. : दन्ता जीर्यन्ति जीर्यतः, P. v. 10. ; d. ed bark : जीर्णवल्कलम्, K.
- DECAY (subs.)** : (1) क्षयः, परि-, d. of fame : यशः-क्षयः, Ki. ; (2) विशीर्यता (going to ruin : as a building) ; (3) जीर्णता (from age) ; (4) अवसादः (=failing).
- DECAYING (adj.)** : (1) क्षयिन् (f. णी) ; (2) क्षयिष्णु (mfn.) ; (3) क्षीयमाण (f. णा), परि- ; (4) विशीर्यमाण (f. णा) ; (5) जीर्यत् (f. न्ती).

DECEASE : I. Subs. : उपरमः : v. Demise. II. Verb : v. To die.

DECEASED : उपरतः (ता, तं) : v. Dead.

DECEIT : I. Deception : q.v. : प्रतारणा. II. Artifice, strategem : (1) छलम्, *d. is not admitted here* : छलमत्र न गृह्यते, Mr. ; (2) कपट (mfn.), *able to follow out d.* : कपटानुसारकुशलः, Mr. ; (3) छपन् (n.) (strictly=disguise), *by d.* : छपना, Viv.

DECEITFUL : I. Lit. : (1) प्रतारणापरायण (f. जा) ; (2) वञ्चनाशीलः (ला, लं) ; (3) छलनापरः (रा, रं) ; (4) कपटप्रवण (f. जा). II. Fig. : false : q.v.

DECEITFULLY : (1) छलेन ; (2) सकपटम् ; (3) छपना ; (4) सव्याजम्.

DECEITFULNESS : (1) प्रतारणापरायणता ; (2) वञ्चनाशीलता.

DECEITLESS : (1) निष्कपटः (टा, टं) ; (2) निर्व्याजः (जा, जं).

DECEIVE : (1) प्रतारयति (c. of तु), *was d. d and drawn away to the bush*: प्रतार्य तेनाचकृषे लतासु, N. ; (2) वञ्चयते (वञ्च्, c. 10), *d. ing me* : मां वञ्चयित्वा, P. ; (3) छलयति (छल्, c. 10), *to the d. r of Bali* : बलिं छलयते, Gi. ; (4) विप्रलमते (लम्, c. 1.) ; (5) अमिसन्धाने (धा, c. 3.), Sa.

DECEIVER : (1) प्रतारकः ; (2) वञ्चकः ; (3) विप्रलम्भकः.

DECEMBER : उत्तराग्रहायणपूर्वपौषसंवादीयुल्पीयवत्सरस्य द्वादशो मासः.

DECEMVIS : दशानाम् एकः. D. i. : *दश; प्राचीनरोमकस्य दशशकाः.

DECEMVIRAL : *दशानाम्, *d. government* : दशानां शासनम्.

DECEMVIATE : दशाधिपत्यम्.

DECENCY : (1) शालीनता (- modesty) ; (2) विनयः : v. Decorum.

DECENNIAL : (1) दशवार्षिकः (की, कं) ; (2) दशान्दिकः (की, कं).

DECENT : I. Decorous : (1) विनीतः (ता, तं) ; (2) विनयोपेतः (ता, तं). II. Not obscene : साधु-सम्मतः (ता, तं). III. Sufficient : q.v.

DECENTLY : (1) शालीनतया (- modestly) ; (2) समुचितम् (- suitably).

DECEPTION : (1) प्रतारणा, -णम्, *well up in d.* : प्रतारण-कुशलः (ला, लं), K. ; (2) वञ्चना, प्र-, *even d. is a*

gain : वञ्चनापि लामाय, M. n. ; (3) छलना, *addicted to d.* : छलनापरः, Si. ; (4) विप्रलम्भः, *means of d.* : विप्रलम्भोपायः, D. (5) अमिसन्धानम्, Sa. v.

DECEPTIVE : भ्रान्तिजनकः (का, कं), and sim. comp. s : v. False.

DECEPTIVENESS : भ्रान्तिजनकत्वम् : v. Falsity.

DECIDE (v.t.) : (1) निर्णयति (नी, c. 1.), *we are to d., the rest rests with the king*: निर्णये बवं प्रमाणं, शेवे तु राजा, Mr. ix. ; (2) निश्चिनोति, (चि, c. 5.), *he d. d that the r had been altered into s by the merchant*: रेफे सकारं वणिजा कारितं निश्चिकाय सः, Raj. (3) स्थिरीकरोति (=to fix.), *to d. the meaning of the plaint*: माधार्थस्थिरीकरणाय, K. b. Ph. : *d. ing for and against according to pleasure*: स्वेच्छया जयपराजयौ विदधानाः (m. pl.), D. viii.

DECIDED (adj.) : (1) निश्चितः (ता, तं) ; (2) स्थिरः (रा, रं) (=firm) ; (3) असन्दिग्धः (ग्धा, ग्धं) (=undoubted : q.v.).

DECIDEDLY : (1) निश्चितम् ; (2) असंशयम् : v. Undoubtedly, certainly.

DECIDER : निर्णेतु (m.) : v. Judge.

DECIDUOUS : पतनशीलः (ला, लं) (?) .

DECIMAL : *दशकः (का, कं), *d. fraction* : *दशक-भिन्नम्.

DECIMATE : I. Lit. : दशांशं गृह्णाति (ग्रह्, c. 9.).

II. To punish every tenth man of : दशम-भागस्य प्राणदण्डं करोति (with gen.). III. To devastate : q.v.

DECIMATION : दशमभागस्य वधः or प्राणदण्डः.

DECIPHER : निर्वाचयति (c. of वच्).

DECIPHERER : निर्वाचकः. *Decipheress* : निर्वाचिका.

DECISION : I. Adjudication : निर्णयः, *d. of a case*: व्यवहारनिर्णयः, K. b. II. Firmness : q.v. : स्थैर्यम्. *A man of d.* : स्थिरधीः, R.

DECISIVE : निश्चायकः (का, कं) (?) ; संशयच्छिद् (mfn.) (?) .

DECISIVELY : v. Decidedly.

DECK (subs.) : *छदः ; नौयुद्धम्. *Four d. ed* : *चतु-रछदः (दा, दं).

DECK (v.) : I. To adorn : q.v. : भूषयति (भूष्, c. 10.). II. To furnish with a deck : छदेन योजयति (जुज्, c. 10.).

DECLAIM (v.) : (1) माधते (माध्, c. 1.) : v. To

speak ; (2) गिरावृत्तिः निर्मितीते (मा, c. 3) (poet), N.

DECLAIMER, DECLAIMANT : वक्ता (m.) : v. Speaker.

DECLAMATION : I. Speech : q.v. : गिर (f.) (often in the pl.). II. Rhetorical display : वागाढम्बरः.

DECLAMATORY : I. Lit. : वाक्पुष्पः (वी, वं). II. Fig. : v. Bombastic.

DECLARATION : I. Assertion, statement : q.v. उक्तिः. II. Announcement, proclamation : q.v. : ख्यापनम् Ph. : *the D. of Independence* : *स्वाधीनताख्यापनम्, -पत्रम्. IV. In law : माषा, K. b. ; माषापदम्, Mi.

DECLARATIVE, DECLARATORY : v. Expressive, explanatory.

DECLARE (v.t.) : I. To clear : q.v. II. To assert : q.v. : ब्रवीति *or* ब्रूते (ब्रू, c. 2.). III. To make known, manifest : q.v. : ब्रवीति *or* ब्रूते, *for good men d. their use by results* : ब्रूते हि फलेन साधवो निजोपयोगिताम्, N. IV. To proclaim : q.v. : घोषयति (c. of घष).

DECLARE (v.i.) : ब्रवीति : v. To say. *To d. for* : अवलम्बते. *To d. against* : प्रतिपक्षम् अवलम्बते (लम्ब, c. 1.).

DECLENSION : I. Decline : q.v. II. In gram. शब्दरूपाख्यानम्.

DECLINABLE : नैकरूपः (पा, पं) (i.e. having more than one form).

DECLINATION : I. Obliquity : q.v. II. In astr. : अपमः.

DECLINE (v.i.) : I. To bend over : लम्बते, अव-, (लम्ब, c. 1.). II. To decay, diminish : q.v. : ह्रासमुपैति (ह, c. 2.). III. Of day, etc. : (1) परिणमति (नम् c. 1.), *by this time the day d. d.* : अनेन समयेन परिणतो दिवसः, K. ; (2) गलति (गल्, c. 1.), *the third watch d. ing* : गलति तृतीये यामे, C. ; (3) क्षीयते, *when the night d. d.* : क्षीणायां क्षपायाम्, K. IV. To deviate : q.v. V. To refuse : q.v. प्रत्याख्याति (ख्या, c. 2.).

DECLINE (v.t.) : I. To refuse, reject : q.v. : प्रत्याख्याति. II. To inflect : Ph. : *d. पति* : *पते रूपान्याख्याति (ख्या, c. 2.). III. To bend : q.v.

DECLINE (subs.) : (1) ह्रासः (=decrease), *by the rise and d. of prices* : अवस्य वृद्धिह्रासेन, Vy. ; (2) क्षयः (=decay), *d. of fame* : यशःक्षयः, Ki. ; (3) परिणामः, *or* परिणतिः, (lit., bending : of life or time), *d. of life* : वयःपरिणामः, K. ; *d. of night* : रात्रेः परिणतिः, Si.

DECLINING (subs.) : प्रत्याख्यानम् : v. Refusal.

DECLIVITY : (1) अवसर्पिणी भूमिः ; (2) नतभूः : v. Slope.

DECOCTION : क्वाथः (both of decocting and of the extract).

DECOLLATE : v. To behead. "*D. d. head*": द्विज-शिरस् (n.).

DECOMPOSE (v.i.) : I. To dissolve : विलीयते (ली, c. 4.). II. To decay : पृथते (पृथ, c. 1.) (?). v. Decomposition (III).

DECOMPOSE (v.t.) : I. To analyze : q.v. II. To dissolve : q.v.

DECOMPOSITION : I. Analysis : *विश्लेषः. II. Dissolution : (1) विलयः ; (2) परिक्षयः. III. Corruption : पृतिः, *that there might be no d.* : माभूत् पृतिरिति, B. com.

DECORATE : (1) प्रसाधयति (c. of साध्) ; (2) आकरुषयति (करुष्, c. 10.) : v. To adorn.

DECORATION : (1) प्रसाधनम्, Ka. vii. 30 ; (2) प्रतिकर्मन् *or* परिकर्मन् (n.). Ku. vii. 6. ; (3) आकरुषः : v. Ornament ; adornment.

DECORATOR : (1) प्रसाधकः (f. धिका) ; (2) अलङ्कर्तृ (f. त्री).

DECOROUS : विनीतः (ता, तं), *in a d. dress* : विनीत-वेष्टेण, Sa. : v. Becoming.

DECOROUSLY : (1) सविनयम् ; (2) विनयेन ; (3) यथोचितम् (suitably).

DECORUM : (1) विनयः, *seeing his ripeness in d.* : वीक्ष्य तस्य विनये परिपाकम्, N. ; (1) मर्यादा, *transgressor of d.* : मर्यादालङ्घिन् (f. नौ), M. n. ; (3) स्थितिः, *breaker of d.* : स्थितिभिद् (mf.n.), R.

DECOY (v.t.) : आकर्षयति (c. of कृष्) : v. To entrap, allure.

DECOY (subs.) : i.e. a d. -bird : आकर्षकः (?).

DECREASE (subs.) : (1) ह्रासः, *from gradual d.* : अल्पाल्पह्रासात्, V. p. ; (2) क्षयः (=gen. decay), *d. and increase* : क्षयवृद्धौ, Su. ; (2) अपक्षयः (rare).

DECREASE (v.t.) : v. To diminish.

DECREASE (v.i.) : (1) हासमुपैति, अभिगच्छति, etc., *spirit d. s. : सत्त्वं हासमुपैति, Mr. ; (2)* क्षीयते, परि-, (pass. of क्षि), *the nights d. when the sun is on the north of the equator : क्षीयन्ते खलु स रात्रये रात्रयः M. n. ; (3)* होयते, परि-, प्र-, (pass. of हा), *every day you are d. ing in your body : अनुदिवसं खलु परिहोयसेऽङ्गेषु, Sa. ; (4)* अपक्षीयते (pass. of क्षि) (rare).

DECREE (subs.) : (1) आज्ञा ; **(2)** आदेशः : v. Order.

DECREE (v.) : I. To order : q.v. : (1) आदिरति (दिग्, c. 6.) ; **(2)** दापयति (c. of दा) (=cause to give), *should d. the debt to the creditor : धनिते धनं दापयेत्, Y. II. To decide : q.v.*

DECREMENT : हासः : v. Decrease.

DECREPIT : (1) जरातुरः (रा, रं) ; **(2)** जराजोर्षेन्द्रियः (या, यं) ; **(3)** जरत् (f. ती) *d. son of Ganga : जरदगाङ्गेयः, Vc. : v. Infirm.*

DECREPITUDE : जरा, d. and deformity : जरा वैरूप्यमेव च, V. p.

DECRETAL (adj.) : expr. by comp., d. epistle : आदेशपत्रम्.

DECRETAL (subs.) : a collection of decrees : आदेशसंग्रहः.

DECRIAL : अपक्रोशः v. Calumny, abuse.

DECRY : परिवदति (वद्, c. 1.) : v. To disparage, censure.

DECURION : दशाध्यक्षः, and sim. comp.s.

DECUSSION : तिर्यक्पातः (?)

DEDICATE : I. To consecrate : q.v. : उत्सृजति (सृज्, c. 1.) II. To devote : q.v. III. To d. books, etc. : समर्पयति (c. of ऋ) (?) ; उत्सृजति (?)

DEDICATION : I. Consecration, appropriation : उत्सर्गः. II. Of a book : मुखबन्धः (?)

DEDICATORY : Ph. : d. epistle : मुखबन्धः (?)

DEDUCE : I. To derive or draw : q.v. II. To infer : q.v. : (1) निर्णयति (नी c. 1.) ; **(2)** लभते (लभ्, c. 1.) (to get).

DEDUCIBLE : (1) अनुमेयः (या, यं) ; **(2)** लभ्यः (ल्या, ल्यं)

DEDUCT v.t. : वियोजयति (युज्, c. 10.) Ph. : capital

d. ed from amount is interest : मूलं मिहाच्छ्युतं कलान्तरम्, Li. : v. To subtract.

DEDUCTION : I. Conclusion, inference : q.v. : निगमनम्. II. Subtraction : (1) वियोजनम् ; **(2)** व्यवकलनम्, *To make d. s. : वियोजयति, Li.*

DEDUCTIVE : नैगमिकः (की, कं) (?)

DEED : I. An act : q.v. : (1) कर्मन् (n.) ; **(2)** अवदानम् (=a noble d.), Sa. II. A legal instrument : पत्रम्, *d. of sale : विक्रयपत्रम्, Raj.*

DEEM : मन्यते (मन्, c. 4.) : v. To think.

DEEP (adj.) : I. Lit. : (1) गभीरः or गम्भीरः (रा, रं) ; अगाधः (धा, धं) (=very d., bottomless) : Ph. : *thigh-d. : उत्तद्वः (ध्रा ध्रं), K., in thumb-d. water : अनुष्ठोदकमात्रेण, J. II. Of sounds : (1)* गभीरः or गम्भीरः (रा, रं) ; **(2)** मन्द्रः (f. न्द्रा) ; v. Grave. III. Of colours : **(1)** घन, in comp., *d. red : घनाक्षः (f. ञा) ; (2)* नितान्त- in comp. : v. Exceedingly. IV. In various senses : *d. sense : गभीरार्थः, Ki.; in a very d. king : अतिगम्भीरे भूमे, C. ; very d. wounds : दूरावगाढा व्रणाः, Sr. ; in a d. mind : अवगाढे हृदि, N. ; d. sleep : गाढनिद्रा or चोरनिद्रा, K. ; d. sigh : दीर्घनिश्वासः ; very d. anger : गम्भीरतरः क्रोधः, Pri. ; with d. passion : विगाढमावेन, B. p. ; soldiers nine files d. : नवपंक्तयो घोषाः (?) ; d.-rooted : स्थिरबद्धमूलः (ला, लं), B. ; d. darkness : चोरान्धकारः, Vet. ; d. distress : चोरदुःखम् : v. Cunning, artful : q.v.*

DEEP (subs.) : expr. by the adj., in the d. of night : गाढायां रजन्याम्, K. ; moving about in the d. अगाधसलिले चरन्, Ka.

DEEPEN (v.i.) : गभीरीभवति : v. Also to thicken, increase.

DEEPEN (v.t.) : I. Lit. : (1) गभीरीकरोति ; **(2)** by the adj. : v. Deep, to make. II. To increase : q.v. : बर्द्धयति.

DEEPLY : (1) गाढम्, *(her) glances are d. impressed on my heart : गाढं निश्चित इव मे हृदये कटाक्षः, Ma. i. ; (2)* प्रगाढम् (=very d.) ; **(3)** अत्यन्तम् (=excessively : q.v.). Ph. : *sighing d. : दीर्घ निश्वासः, K. ; wounded d. in (her) heart : हृदि व्यायतपात-मक्षिणोत्, Ku. v. 54.*

DEEPNESS : v. Depth.

DEER : (1) मृगः ; **(2)** हरिणः ; **(3)** कुरङ्गः, -मः.

DEFACE : I. To disfigure : q.v. विरूपीकरोति.

II. To spoil : q.v.

DEFACTION : I. Disfigurement : विरूपीकरणम्.

II. Obliteration : q.v.

DEFALCATION : I. A deficit : q.v. II. Embezzlement : q.v.

DEFAMATION : परिवादः : v. Calumny.

DEFAMATORY : परिवादगर्भः (गर्भ, गर्भ) : v. Slandercous.

DEFACTION : (1) परिवदति (वद्, c. 1.), is *d. ing in (my) presence my friend, the king of Anga* : परिवदति समक्षं मित्रमङ्गाधिराजम्, Ve. ; (2) अपमावते (माव्, c. 1.), *who d. s great men* : यो महतोऽपमावते, Ku. ; (3) आक्षिपति (क्षिप्, c. 1.) (=to asperse).

DEFAMER : परिवादिन् : (f. नी) : v. Slanderer.

DEFAULT (v.) : I. To offend : q.v. II. To be absent : अनुपस्थितः (ता, तं).

DEFAULT (subs.) : I. Negligence : शैथिल्यम्. II. Fault : q.v. : दोषः. III. Absence : in *d. of the plaintiff* : अनुपस्थिते वादिनि; in *d. of fine* : अदत्ते दण्डे; in *d. of fishes* : मत्स्यामात्रे.

DEFAULTER : I. In law : अनुपस्थितः (ता, तं). II. A delinquent : q.v.

DEFEAT (v.t.) : I. To overthrow : पराजयते (जि, c. 1.), *the Xavanas were d. ed* : पराजयितव्यवनाः, D. vi. : v. To conquer, bear. II. To frustrate in battle : q.v. : हन्ति, नि-, व्या- (हन्, c. 2.), *would d. my object* : निहन्त्यान्मे मनोरथम्, D. ii.

DEFEAT (subs.) : I. Discomfiture : (1) पराजयः, *who has admitted d. from me* : यया मत्तः पराजयोऽभ्युपेतः, D. ii. ; (2) परामवः; *d. of Parashurāma* : परशुरामस्य परामवः, Vi. ; *to get a d.* : परामवं प्राप्नोति, Ki. ; (3) मङ्गः (rout). II. Frustration : q.v. : विघातः.

DEFECATE : I. Trans : v. To clarify, refine. II. Intrans : मलोत्सर्गं करोति.

DEFECATE (adj.) ; DEFECATION : v. Refined, Purification.

DEFECT : I. Want : q v. II. Fault, blemish : q.v. : दोषः.

DEFECTION : Ph. : *d. from one's own religion* :

स्वधर्मत्यागः ; "d. to Popery" रोमकधर्मपरिग्रहः ; "d. of a realm" *राष्ट्रविघटनम् : v. Revolt, apostacy.

DEFECTIVE : असम्पूर्णः (पूर्ण, पूर्ण) : v. Imperfect, maimed, faulty.

DEFECTIVENESS : (1) असम्पूर्णता ; (2) सदोषता, (faultiness) ; (3) वैकल्यम् (of limbs).

DEFENCE : I. Protection : q.v. : (1) रक्षा ; (2) गुप्तिः, *for the d. of cities* : नगरगुप्त्यर्थम्, Mah. ; (3) better by circumlo : v. To defend. II. Art of d. : prob. रक्षा. III. That which defends : गुप्तिः, *and the d. s are quite impassable* : अलङ्घ्यतमा च गुप्तिः, D. : v. Also defender. IV. In law : उत्तरम्, *witnesses for the d.* : उत्तरवादिनः साक्षिणः, Y. V. Apology.

DEFENCELESS : (1) अगुप्तः (ता, तं) ; (2) अनायुधः (धा, धं) (=unarmed).

DEFEND : I. To protect : q.v. रक्षति (रक्ष, c. 1.), *d. him from Bhima* : रक्षेन्न भीमात्. Ve. iii. N.B. Exact sense expr. by circumlo., *Karna cannot d. the Kaurava army from Bhima and Arjuna* : कौरवबलमालोढयन्तौ भीमार्जुनौ राधेयेन न शक्येते निवारयितुम्, Ve. II. In law, to contest : उत्तरं ददाति, (दा, c. 3.). III. To repel : q.v.

DEFENDANT : (1) प्रत्यक्षिन् (f. नी), Mr. ix. ; (2) प्रतिवादिन् (f. नी), Si. xx. 18.

DEFENDER : (1) रक्षकः ; (2) गोप्तृ (m.), *d. of the faith* : धर्मस्य गोप्ता, Vi. v. : v. Protector, guardian.

DEFENSIVE : Ph. : *on the d.* : आत्मरक्षार्थम् ; *d. and offensive weapons* : आक्रमणनिवारण-, परप्रहरणायुधाः.

DEFER (v.t.) : I. To put off, delay : q.v. : व्याक्षिपति (क्षिप्, c. 9.). II. To refer : q.v.

DEFER (v.i.) : I. To yield, submit : q.v. : अनुपालयति (पाल्, c. 10.). II. To delay, put off : q.v.

DEFERENCE : (1) बहुमानः (=regard), *out of d. to a good thing* : सद्गुणबहुमानात्, V. ; (2) अनुरोधः (=complaisance), *is this d. to the sayings of superiors* : किमयं गुरुजनवचनानुरोधः, K. *To treat with d.* : (1) बहु मन्यते (मन्, c. 4.), Sa. ; (2) अनुकथ्यते, K.

DEFERENTIAL : v. Respectful, obliging.

DEFERENTIALLY : (1) सवहुमानम् ; (2) सम्प्रयम् (=courteously).

DEFIANCE : (1) अवज्ञा (- contempt : q.v.) ; (2) आव्हानम् (=challenge : q.v.). Ph. : *he, in d. of us* : अस्मानयमतिक्रम्य, Mah.

DEFIANT : उद्धतः (ता, तं) : v. Haughty, insolent, fearless.

DEFIANTLY : उद्धतम्, (you) *act d. even towards Krishna* : हरावप्युद्धतं चेष्टते, Ve. : v. Haughtily, insolently.

DEFICIENCY : (1) अभावः (=want : q.v.) ; (2) न्यूनता (=state of being less) ; (3) दैक्यम् (=incompleteness), *d. of strength* : शक्ति-दैक्यम्, Ki.

DEFICIENT : (1) हीनः (ना, नं) (=wanting : q.v.), *d. in limbs* : हीनाङ्गः (f. ह्री), Pa. ; (2) न्यूनः or ऊनः (ना, नं) (=less) or अल्पः (स्पा, स्प) (=little) : *not of d. fortune* : अनवदि (mfn.), R. ; *d. in wisdom* : अल्पप्रज्ञः (ज्ञा, ज्ञं), V.p. ; (3) विकलः (ला, लं) (=incomplete), *even when the clouds are d.* : विकलेऽपि हि पर्जन्ये, H.

DEFICIT : *there will be a d. in revenue* : राजस्वं न्यूनं भवति : v. Wanting.

DEFIER : अवमन्तु (m.) (=despiser) ; अतिक्रमकारिन् (m.) (=transgressor).

DEFILE : (v.t.) : दूषयति (c. of दूष्), *to d. a virgin* : कन्यां दूषयति, M. viii. 364 : v. To corrupt, polute.

DEFILE (v.i.) : दण्डव्यूहेन यात्रां करोति or याति (या, c. 2.), M. vii. 187.

DEFILE (subs.) : सन्नाधः (?) : v. Pass.

DEFILEMENT : दूषणम् : v. Pollution.

DEFILER : दूषकः, *d. of virgin's apartments* : कन्या-पुरदूषकः, D.

DEFINABLE : (1) निर्वचनीयः (या, यं) ; (2) व्याख्येयः (या, यं) (what can be explained) ; (3) निरूपणीयः (या, यं) (what can be determined).

DEFINE : I. To end : q.v. II. To determine : q.v. : निरूपयति (रूप, c. 10.). III. To explain : q.v. (1) व्याख्याति (ख्या, c. 2.), *perception is d.d.* : व्याख्यातं प्रत्यक्षम्, N.d. ; (2) स्वरूपं or लक्षणं कथयति (=to say : q.v.) or निरूपयति (=to determine).

DEFINITE : (1) निश्चितः (ता, तं) : v. Certain ; (2) स्थिरः (रा, रं) : v. Fixed. Ph. : *the d. article* : *विशेष्यनिर्धारकमव्ययम्.

DEFINITELY : (1) निश्चितम् : v. Certainly ; (a) स्पष्टम् : v. Clearly.

DEFINITENESS, DEFINITUDE : (1) निश्चयः ; (2) निर्णयः.

DEFINITION : (1) लक्षणवचनम्, N.d. ; (2) निर्वचनम् (- etymological d.), Sr. ; (3) व्याख्या (=explanation).

DEFINITIVE : I. Definite : q.v. II. Determining : निश्चायकः (का, कं).

DEFINITIVELY : v. Definitely, positively.

DEFLECT : I. Trans : विचालयति (c. of चल्) (?) . II. Intrans : v. To deviate.

DEFLECTION : v. Deviation.

DEFLOURATION : दूषणम्, *d. of a girl* : कन्यादूषणम्, D. : v. Seduction.

DEFLOWER (v.t.) : I. Lit. : पुष्पहीनं (नां) करोति. II. To deprive : हरति (हृ, c. 1.). III. To defile : q.v. : नाशयति (c. of नश्), *will seduce and d. this girl* : एतां बालां विलोभ्य नाशयिष्यति, D. ii.

DEFLOWERER : दूषकः, D.

DEFORM (v.t.) : विरूपयति (रूप, c. 10.) : v. To disfigure.

DEFORMED (part. adj.) : (1) विरूपः (पा, पं), *d. and eightfold crooked* : विरूपं वक्रमष्टधा, V.p. ; (2) अमनिरूपः (पा, पं) ; (3) विकृतः (ता, तं), *of d. figure* : विकृताकृति (mfn.), Vi. ; (4) विकलः (ला, लं) (wanting a limb or limbs).

DEFORMITY : वैरूप्यम्, *on account of my d.* : वैरूप्यान्मम, D. ii.

DEFRAUD : वञ्चयते (वञ्च्, c. 10.) : v. To cheat, deceive.

DEFRAUDER : (1) वञ्चकः, प्र- ; (2) प्रतारकः.

DEFRAY : ददाति (दा, c. 3.) (= to pay : q.v.) : v. Also to supply, assist.

DEFRAYMENT : दानम् (=payment : q.v.).

DEFT : बालः (मा, मं) : v. Neat, dexterous. D. ly : बालम्, R.

DEFUNCT : संस्मितः (ता, तं) : v. Dead, deceased.

DEFY : (1) आव्हयते : v. To challenge ; (2)

सुषीकरोति (=to care a straw for), and *d. ing* those who have assembled : सुषीकृत्य च सङ्गतान्, Mah. ; (3) अतिक्रामति (कम् c. 1.) (=to transgress), *d. ing* the duties of her caste: अतिक्रम्य स्वकुलधर्मम्, D.

DEGENERACY, DEGENERATENESS : (1) क्षयः (=decay : q.v.) ; (2) हानिः (=loss : q.v.) ; (3) भ्रंशः (=fall : q.v.).

DEGENERATE (adj.) : Ph. : *d. in time* : काल-विभ्रष्टः (हा, ष्ट), Kal. ; *d. Kshatriyas* : क्षत्रिया-पक्षदाः, Ve. ; *d. Brahmin* : ब्रह्मबन्धुः, Ana.

DEGENERATE (v.) : क्षीयते (pass. of क्षि) : v. To decay : (2) हीयते (pass. of हृ) : v. Inferior, bc- ; (3) च्यवते (च्यु, c. 1.) : v. To fall.

DEGLUTITION : (1) गिलनम् ; (2) ग्रसनम् ; (3) गीर्णः.

DEGRADATION : I. Lit. : *निम्नपदारोपणम्, or -लम्भनम्. II. Fig. : (1) क्षयः (=decay) ; (2) अवमानना (=disgrace).

DEGRADE : I. Lit. : *निम्नपदे क्षिपति (क्षिप्, c.6.) or निम्नपदं लम्भयति (c. of लम्भ्). II. Fig. : लघूकरोति or लघयति (nomi.), *shame on me d. d. by life* : मां धिग जीवितलघूकृताम्, B. *To become d. d.* : (1) लघूभवति ; (2) हीयते (pass. of हृ), H.

DEGREE : I. Academical : उपाधिः. II. Position, rank : q.v. : पदम्. III. Grade : q.v. Ph. : *by d. s* : क्रमशः : v. Gradually ; 'in the highest d.', 'to a d.' : निरतिशयम् : v. Exceedingly ; *in some d.* : v. Somewhat ; *in the same d. as* : v. Equally. IV. Of latitude or longitude : *कला. V. In genealogy : पुरुषः, *a relation in the third d.* : *त्रिपुरुषान्तरो बन्धुः.

DEIFICATION : (1) देवीकरणम् (rare) ; (2) देवत्वारोपणम् (with loc.).

DEIFIED, TO BE : (1) देवत्वम् एति ; (2) देवीभवति ; (3) त्रिदशीभवति, R.

DEIFY : (1) देवत्वम् आरोपयति (c. of रुह्) (with loc.) ; (2) देवीकरोति.

DEIGN : अर्हति (अर्ह, c. 1.), *d. to excuse this* : इदं विचोदुमर्हति, Sa. iii. : v. To condescend, please.

DEISM : ईश्वरवादः (?) ; ईश्वरवादित्वम् (?).

DEIST : ईश्वरवादिन् (f. नी) (?).

DEISTICAL : Ph. : *d. writer* : *ईश्वरवादी लेखकः ; *d. work* : ईश्वरवादविषयको ग्रन्थः.

DEITY : I. Divinity : q.v. II. A god or goddess : q.v. : देवता. III. The Supreme Being : (1) ईश्वरः ; (2) देवदेवः.

DEJECT (v.t.) : I. Lit. : to cast down : अवक्षिपति (क्षिप्, c. 6.). II. Fig. : to dispirit : विषण्णीकरोति or विषादं जनयति (c. of जन) : v. Dejected.

DEJECTED : विषण्णः (ण्णा, ण्ण). *To be d.* : विषीदति (सद्, c. 1.), *do not be d.* : मा विषीद, Ch. ; *d. ly said this* : विषीदक्षिदममवीष्ट, G.

DEJECTEDLY : (1) सविषादम् ; (2) विषण्णः (ण्णा, ण्ण) ; (3) विषीदत् (f. न्ती).

DEJECTEDNESS, DEJECTION : (1) विषादः or विषण्णता, *the demolisher seeing (his) forces in d.* : विषाद-वस्तव्यबलः प्रमाथी, Ki. ; (2) वैमनस्यम्, Sa. ; (3) परितापः (=anguish), N. xiii. 54 ; (4) निर्वेदः (=despondency).

DELATE : I. To carry : q.v. II. To spread : q.v. III. To cause : q.v. IV. To manage : q.v.

DELAY (v.t.) : I. To retard : विलम्बयति (c. of लम्ब्), *with wishes, whose fruits were d. ed* : विलम्बितफलैर्मनोरथैः, R. II. To put off, prolong : q.v. विलम्बेन करोति.

DELAY (v.i.) : (1) विलम्बते (लम्ब्, c. 1) ; (2) चिरयति or चिरायते (nomi.), *why my men are d. ing* : किमिति चिरायते मे जनः, P.

DELAY (subs.) : (1) विलम्बः, *whether there will be d. in their way* : अन्तरा वा गच्छतां विलम्ब उत्पत्स्यते न वा, K. ; *without d.* : अविलम्बम् or अविलम्बेन or अविलम्बितम्, Sa. ; (2) व्याक्षेपः (putting off), R.

DELAGER : (1) विलम्बकारिन् (f. जी) (of another) ; (2) विलम्बिन् (f. नी) (lingerer : q.v.)

DELECTABLE : रम्यः (म्या, म्य) : v. Delightful.

DELECTION : v. Delight, gratification, amusement.

DELEGATE (v.t.) : I. To depute : q.v. II. To assign, commit : q.v.

DELEGATE (subs.) : प्रतिनिधिः : v. Representative commissioner.

DELEGATION : I. Deputing : नियोगः. II. Assigning : अर्पणम्. III. A body of delegates : प्रतिनिधिवर्गः. IV. In law : प्रतिभूः.

DELETE (v.) : (1) अप-माष्टि or मार्जयति, निर्-, व्या-, (मृच्, c. 2. and 10.) ; (2) लुप्तति, वि-, अव-, (लुप्, c. 6.)

DELETERIOUS : (1) प्राणहरः (री, रं) ; (2) प्राण-
नाशिन (f. नी) ; (3) जीवितापहः (हा, हं).

DELF : I. Mine : q.v. II. Earthenware :
मृत्पाण्ड्य (?) .

DELIBERATE (v.) : वि-मृशति, परा-, (मृश्, c. 6.) :
v. Consider ; (2) मन्वयति, सं-, (मन्च्, c. 10.) :
v. To consult.

DELIBERATE (adj.) : I. Circumspect : q.v. :
धीरः (रा, रं). *D-ly resolved* : (1) निश्चितः (ता,
तं) : v. Certain ; (2) स्थिरः (रा, रं) : v. Con-
stant. Ph. : of *d. intention* : प्रवेच्छः (च्छा, च्छं),
Ku. ; to *commit d. crimes* : कामतः पापानि करोति,
Pa. III. Slow : q.v.

DELIBERATELY : I. Circumspectly : (1) समीक्ष्य ;
(2) विमृश्य. II. Intentionally : कामतः Ph. :
d. cruel : प्रतिपत्तिनिष्ठुरः, R. III. Slowly : q.v.

DELIBERATENESS : I. Of men : (1) धीरता ; (2)
समीक्ष्यकारिता. II. Of acts : expr. by circumlo :
v. Deliberate (II).

DELIBERATION : (1) मन्त्रणा or मन्त्रः, जम्-, *but wisdom
and not valour is required in d.* : प्रज्ञा तु मन्त्रेऽधिकृता
न शौर्यम्, B. ; (2) विमर्शः : v. Consideration.

DELIBERATIVE : Ph. : "the *d. body*" : मन्त्रिमण्डलम्.

DELICACY : I. Of flavour, odour, etc. : (1)
माधुर्यम्. II. Fineness : सौकुमार्यम्, *from great
d.* : अतिसौकुमार्यात्, M.n. III. Elegance :
लालित्यम्. IV. Of manners : अत्यादरः. V. Of
character : मार्दवम्. VI. Luxury ; self-in-
dulgence : q.v. VII. A dainty : विशिष्ट-
मोजनम्.

DELICATE : I. Delightful : q.v. : ललितः (ता,
तं). II. Pleasing to the senses : मधुरः (रा,
रं), *d. meat* : मधुरं मांसम्, Bha. III. Fine, soft,
feeble : (1) सुकुमारः (रा, रं) ; (2) कोमलः (ला,
लं), *with d. limbs* : कोमलैरङ्गैः, S. IV. Refined,
polite : q.v. V. Luxurious : q.v. VI.
Of subjects, difficult : विषमः (मा, मं).
VII. Nice, critical : q.v.

DELICATELY : v. Softly, nicely, delightfully.

DELICATENESS : v. Delicacy.

DELICIOUS : (1) स्वादु (mfn.) (to the taste),
fruits d. as the nectar : अमृतरसस्वादुनि फलानि, K. ;
(2) ललितः (ता, तं) (tender, fine), *very d.
flesh* : सुललितं मांसम्, H. ; (3) मधुरः (रा, रं) : v.
Sweet, pleasant.

DELICIOUSLY : v. Delightfully.

DELICIOUSNESS : (1) सुस्वादुता ; (2) लालित्यम्.

DELIGHT (subs.) : I. Pleasure : q.v. : (1)
आकादः ; (2) प्रमोदः. II. That which gives
d. : (1) आकादनम् ; (2) आनन्दनम्.

DELIGHT (v.i.), DELIGHTED, TO BE : (1) हृष्यति,
सं-, प्र-, (हृष्, c. 4.), *with a d. ed face* : प्रहृष्ट-
वदनः (ना, नं), K. ; (2) तुष्यति, परि-, सं-, (तुष्,
c. 4.), *was d. ed to see the beauty of the rice
crop* : कलमस्य रामणीयकं पश्यन् तुतोष, Ki. ; (3)
मोदते, प्र-, (मुद्, c. 4.), *Kāmandaki (always) d.s
in Mālati* : मालति मालतीति मोदते कामन्दकी, Ma. ;
(4) ह्लादते, सं-, प्र-, आ-, (ह्लाद्, c. 1.) (rare).

DELIGHT (v.t.) : (1) आ-ह्लादयति, प्र-, सं-, (c. of
ह्लाद्), *d.s the tongue* : रसनामाह्लादयति, K. ; (2)
रमयति, अग्नि-, (c. of रम्), *whom does not a
woman d.* : कं न नारी रमयति, Ka. : v. To
please.

DELIGHTFUL : (1) रम्यः (म्या, म्यं) or रमणीयः
(या, यं), *whichever country may be d.* : रम्यो
यो देशः, Mah. ; (2) आ-ह्लादनः, प्र-, (नी, नं),
d. to the eye : आह्लादनं छन्दे, K. ; (3) संह्लादिन्
(f. नी), *even the name of women is d.* : नामापि
कीति संह्लादि, K. ; (4) प्रमोदिन् (f. नी) : v.
Charming, pleasing, sweet.

DELIGHTFULLY : expr. by circumlo., *d. cool* :
सुशीतलः (ला, लं).

DELIGHTFULNESS : (1) रम्यता ; (2) रमणीयता :
v. Pleasantness, sweetness.

DELINEATE : I. To sketch, draw : q.v. :
लिखति (लिख्, c. 6.). II. To describe : q.v. :
वर्णयति (वर्ण्, c. 10.).

DELINEATION : I. A drawing : q.v. II.
Description : q.v. वर्णना.

DELINQUENCY : (1) दोषः : v. Fault, offence ;
(2) व्यतिक्रमः : v. Transgression.

DELINQUENT : अपराधिन् (f. नी) : v. Offender,
guilty.

DELIRIOUS : भ्रान्तः (न्ता, न्तं) or भ्रान्ताचितः (ता, चं).

DELIRIUM : भ्रमः or मनसः सम्भ्रमः, Bha.

DELIVER : I. To release, rescue : q.v. : मोचयति (c. of मुच्) or मोक्षयति (मोक्ष्, c. 10.), to d. my friend : सुहृदः परिमोक्षणाय, Mr. iv. II. To make over : अर्पयति, सम्-, (c. of ऋ), d. ed two letters : लेखद्वितयमर्पयाम्बभूव, K. ; d. ing Patralekhā to Meghanāda : पत्रलेखां मेघनादाय समर्प्य, K. : v. To give. Ph. : d. (this) back to him : [इदं] तस्मै प्रतिनिर्यातय, Mr. iv. : v. To give back. III. To utter, pronounce : q.v. : (1) उदीरयति (ईर्, c. 10.) ; (2) कथयति (कथ्, c. 10.) (to tell), d. Kādambarī's message : कथय कादम्बर्याः सन्देशम्, K. ; (3) आवेदयति, नि-, (c. of विद्) (=to d. respectfully), d. ed the return message : प्रतिसन्देशमावेदयत्, D. i. IV. To discharge (of missiles) : q.v. : मुञ्चति (मुच् c. 6.). V. In childbirth : गर्भं मोचयति, P. A woman who has recently d. ed : नवप्रसूता : v. To bring forth.

DELIVERANCE : (1) मोचनम् ; (2) उद्धारः ; (3) मोक्षः, -णम् ; (4) परिमोक्षणम् ; (5) निस्तारः ; (6) मुक्तिः : v. Release, rescue.

DELIVERER : I. Rescuer : (1) मोचकः ; (2) मोक्षकः, परि- ; (3) निस्तारकः ; (4) उद्दार्तृ (m.). II. Announcer : (1) विज्ञापकः ; (2) आवेदकः.

DELIVERY : I. Deliverance : q.v. II. Making over : (1) अर्पणम् ; (2) समर्पणम् ; (3) निर्यातनम् (of trusts, etc.). III. Childbirth : q.v. : गर्भमोचनम्. House of d. : सूतिकागृहम्. IV. Utterance : q.v. : (1) व्याहारः ; (2) विज्ञप्तिः (of message).

DELL : दरी : v. Dale.

DELTA : त्रिमुजाकारभूमिः ; *त्रिमुखम्.

DELUDE : I. To deceive : q.v. : सम्मोहयति (c. of मुह्). II. To frustrate : q.v. D. ing : v. Delusive.

DELUDE : v. Deceiver.

DELUGE (subs.) : I. Universal d. : प्रलयाद्वावः, Si. ; आभूतसंघुवः, Mat. II. Inundation, flood : q.v. : (1) आद्वावः ; (2) संघुवः. III. Fig. : perh. संघुवः, "fiery d." ; अग्निसंघुवः (?).

DELUGE (v.t.) : घ्रावयति, आ-, वि-, अभि-, (c. of घ्) (lit. and fig.), d. ed Dwārakā : द्वारकां घ्रावयामास, V.p. : v. To drown.

DELUSION : I. Illusion : q.v. : मोहः. II. Deception : q.v. : वञ्चना.

DELUSIVE : मिथ्या (= false : q.v.).

DELVE (v.) : I. To dig : q.v. II. To fathom : q.v.

DEMAOGUE : *प्राकृतनायकः ; इतरलोकशासकः.

DEMAND (v.) : I. To ask : q.v. : (1) याचते (याच्, c. 1.) ; (2) by circumlo., d. ed the balance from the merchant : श्रेष्ठिनमुवाच दीयतां मे तुलेति, P. i. 21. II. To call for : Ph. : it d.s careful enquiry : निपुणमिदमनुसन्धेयम् ; the case d.s your special attention : अस्मिन्विषये त्वया विशेषेणावधानं देयम् or विशेषेणावहितेन मवितव्यम्. III. To summon : q.v.

DEMAND (subs.) : I. Lit. : (1) अनुयोगः ; (2) प्रार्थना (=asking). Ph. : a debt should be paid on d. : ऋणं याचमानाय दातव्यम्, Vri. II. Query : अनुयोगः. III. Want : *ईप्सा, horses are in great d. now : *इदानीमईप्सा प्रवला. IV. That which may be d. ed : प्राप्यम् (?), arrear d. : अवशिष्टप्राप्यम्.

DEMARKATION : Ph. : a line of d. : प्रतिभागसीमा : v. Boundary.

DEMEAN (v.) : I. To behave : q.v. II. To debase : q.v.

DEMEANOUR : चेष्टा : v. Behaviour, mien.

DEMENTED, DEMENTATE (adj.) : उन्मत्तः (ता, चं) : v. Mad.

DEMERIT : दोषः : v. Fault.

DEMESNE : भूमिभराणां स्वहस्तस्था भूमिः.

DEMIGOD : (1) उपदेवः ; (2) देवयोनिः.

DEMIGODDESS : (1) उपदेवी ; (2) देवयोनिः (f.).

DEMISE (v.) : I. To bequeath : q.v. : समर्पयति (c. of ऋ). II. To lease : q.v.

DEMISE (subs.) : I. Death : उपरमः, on the d. of the owner : स्वाभ्युपरमे, Da. On the d. of the king : ऊर्द्ध or दिवं गते (gone to heaven) राक्षि, Kal. II. Transference : q.v. : समर्पणम् (?) ; हस्तान्तरिकरणम् (?).

DEMOCRACY : प्रजातन्त्रम् (?) ; प्रजाशासनम् (?).

DEMOCRAT : *प्रजातन्त्रिन् (f. जी). प्रजातन्त्रवादिन् (f. नी).

DEMOCRATICAL : *प्रजातन्त्रीयः (या, यं). Ph. : *d. people* : *प्रजातन्त्रवादिनः.

DEMOCRATICALLY : *प्रजातन्त्रानुसारेण, and sim. comp.s.

DEMOLISH : ध्वंसयति वि-, प्र-, (c. of ध्वंस्) : v. To destroy.

DEMOLISHER : ध्वंसकः : v. Destroyer.

DEMOLITION : ध्वंसः, वि-, प्र- : v. Destruction.

DEMON : (1) दैत्यः or दानवः (=titan); (2) राक्षसः (=goblin?); (3) पिशाचः (=fiend); (4) भूतः (=ghost).

DEMONIAC (subs.) : (1) आविष्टः (हा, हं), K.; (2) भूताधिष्ठितः (ता, तं), K.

DEMONIAC, -AL (adj.) : (1) वैशाचः (ची, चं); (2) राक्षसः (सी, सं).

DEMONSTRABLE : (1) साध्यः (ध्या, ध्यं); (2) प्रतिपादनीयः (या, यं); (3) उपपाद्यः (धा, धं).

DEMONSTRABLY : expr. by adj., *this is d. false* : *अत्यालीकता साध्या.

DEMONSTRATE : I. To exhibit : प्रदर्शयति (c. of धृ), S. II. To establish, prove q.v. : साधयति (c. of साध्).

DEMONSTRATION : I. Proof : q.v. : साधनम्. II. Exhibiton : प्रदर्शनम्.

DEMONSTRATIVE : I. Lit. : (1) साधकः (f. धिका); (2) प्रदर्शकः (f. शिका). II. Frank : q.v.

DEMONSTRATIVELY : v. Clearly, certainly, openly.

DEMORALIZATION : I. Corruption : धर्मभ्रष्टता. II. Of discipline : शासनातिक्रमः (?).

DEMORALIZE : विकरोति (कृ, c. 8.) : v. To corrupt.

DEMULCENT : दाहन् (घ्री, घं) or दाहनुद् (mfn.), Bha. : v. Soothing.

DEMUR (v.) : I. To delay, pause : q.v. II. In law : *प्रतीपवादं करोति.

DEMUR (subs.) : (1) विलम्बः : v. Delay; (2) विरामः : v. Pause.

DEMURE : शान्तः (न्ता, न्तं) : v. Grave, modest.

DEMURELY : (1) शान्तम्; (2) प्रशान्तम् : v. Gravely, modestly.

DEMURENESS : प्रशान्तिः, K. : v. Gravity, modesty.

DEMURRAGE : I. Detention of a vessel beyond the prescribed time (?); II. Payment for it : *विलम्बदेयम्.

DEMURRER : in law ; *प्रतीपवादः.

DEN : I. Lit. : (1) विवरम्; (2) बिलम्, *bear's d.* : शृङ्गबिलम्, V.p. : v. Cave. II. Fig. : haunt : q.v.

DENARY (adj.) : (1) दशकः (का, कं); (2) दशिन् (f. नी).

DENIABLE : (1) प्रत्याख्येयः (या, यं); (2) अस्वीकार्यः (र्या, र्यं) : v. To deny.

DENIAL : (1) अस्वीकारः; (2) अपह्नवः; (3) अपह्नुतिः; (4) अपलापः; (5) प्रत्याख्यानम्.

DENIER : I. Lit. : (1) अस्वीकर्तृ (f. ग्री); (2) अपह्नोत् (f. ग्री); (3) अपलापिन् (f. नी). II. A small coin : बराटिका.

DENIZEN : I. A naturalized citizen : *कृतपौरः. II. A dweller : q.v. : निवासिन् (m.) Ph. : *d. of heaven* : दिवौकस् (m.).

DENOMINATE : अभिदधाति (धा, c. 3.) : v. To name, designate.

DENOMINATION : I. Name, epithet : q.v. : अभिधेयम्. II. Sect : q.v. : गणः.

DENOMINATOR : I. Lit. : नामकृत्. II. In arith. : छेदः, *having the same d.* : समच्छेदः (दा, दं), Li. ; *reduction to a common d.* : सवर्णम्, Li.

DENOTATION : निर्देशः (=pointing out); अर्थः (=meaning).

DENOTE : I. To mark, point : q.v. : निर्दिशति (दिश्, c. 6.). II. To mean, signify : q.v. : expr. by अर्थ, *here the word* अर्थ *d.s. succession* : अत्रार्थशब्द आनन्तर्यार्थः, S.

DENOUEMENT : I. Of a drama : (1) निष्ठा; (2) निर्द्वेषणम्.

DENOUNCE : I. To announce : q.v. : II. To stigmatize, accuse : (1) अभिशंसति (शंस्, c. 1.); (2) अपिक्षिपति (क्षिप्, c. 6.).

DENOUNCEMENT : I. Announcement : q.v. II. Accusation : अभिशंसनम्.

DENOUNCER : (1) अभिशंसकः; (2) अपिक्षेपकः.

DENSE : (1) घनः (ना, नं), *d. dew* : घननीहारः,

Ki.; (2) निविडः (डा, ड), *d. union*: निविडसंयोगः, J.; (3) सान्द्रः (न्दा, न्द), *to make d.*: सान्द्रीकरोति, R.; (4) अविरलः (ला, लं) (=close); (5) निरन्तरः (रा, रं) *or* निरन्तरालः (ला, लं); (=without any intervening space).

DENSELY: (1) घनम्; (2) निविडम्; (3) सान्द्रम्; (4) अविरलम्.

DENSITY: (1) घनत्वम्; (2) निविडता; (3) सान्द्रता, etc.

DENTAL: I. Adj.: दन्त्यः (न्त्या, न्त्य). II. Subs.: दन्त्यम्, दन्त्यवर्णः.

DENTATE: (1) दन्तिन् (f. नो); (2) दन्तुरः (रा, रं).

DENTICULATED: सूक्ष्मदन्तिन् (f. नो) (?).

DENTIFRIGE: (1) दन्तशोधनचूर्णम् (=tooth powder); (2) दन्तपावनम्, Sr.

DENTIST: *दन्तवैद्यः, दान्तिकः.

DENTISTRY: *दन्तचिकित्सा; दान्तिकविद्या.

DENTITION: (1) दन्तोद्भेदः; (2) दन्तनिर्गमः.

DENUDE, DENUDE: नक्षीकरोति: v. To strip, uncover.

DENUDEATION: (1) नक्षीकरणम्; (2) शून्यीकरणम् (=emptying).

DENUNCIATION: (1) अभिशंसनम्; (2) अधिक्षेपः, अभिशापः.

DENY (v.t.): I. To gainsay, disown: (1) न स्वीकरोति, etc. (=not acknowledge: q.v.), *if any one were to d. the authority of inference*: यदि कश्चित् प्रामाण्यमुमानस्य नाङ्गीकुर्यात्, D.s.; (2) अप- ह्रुते, नि-, (ह्र, c. 2.), *and who (first) specifies and (then) d.s.*: निर्दिश्यापह्रुते च यः, M.; (3) प्रत्याख्याति (ख्या, c. 2.), *it cannot be d. ed that by devotion one can get divinity*: योग ऐश्वर्यप्राप्तिफलको न शक्यते प्रत्याख्यातुम्, S. II. To refuse, withhold: q.v. Ph.: *to d. one's self*: आत्मानं संयच्छति (यम्, c. 1.): v. Self-denial.

DEODAND: *देवदेयम्.

DEPART (v.): I. Lit.: (1) प्रतिष्ठते, सम्-, (स्वा, c. 1.) (on a journey), *d. ed for Hariprastha*: हरिप्रस्थं प्रतस्थे, Si. iii. 1.; (2) अपक्रामति (क्रम, c. 1.) (=to go away: q.v.), *d. ed from the city*: नगरादपक्रान्तः, Mu. i. Ph.: *my parents have d. ed me for the hermitage*: मां परित्यज्य तपोवनं यातौ पितरौ, Na. i.: v. To leave, one whose

life is d. ed: विगतजीवितः (ता, तं), K.; *to d. this life* (=to die: q.v.): परलोकं गच्छति. II. Ph.: *did not d. a line from the beaten track*: क्षुण्णादूर्ध्वनो रेखायात्रमपि न व्यतीद्युः, R.; *d. ed from virtue*: धर्मव्रष्टः (ष्टा, ष्टं). III. To pass away, vanish, set: q.v.

DEPARTED (adj.): i.e. dead: q.v. (1) दिवं गतः (ता, तं) (i.e. gone to heaven; of great men), Raj.; (2) परलोकगतः (ता, तं), Mu.

DEPARTMENT: विभागः (in all senses).

DEPARTURE: I. Lit.: (1) प्रस्थानम्; (2) प्रयाणम्.

II. Death: q.v. परलोकगमनम्. III. Deviation:

q.v.: व्यतिक्रमः. IV. Desertion: q.v.: त्यागः.

DEPEND: I. To hang: q.v.: II. To be dependant on: (1) अधीनः (ना, नं) (in comp. or with loc.), *for what have stoics to d. on us*: अस्मास्वधीनं किमु नित्यपृहाणाम्, Ki. iii. 9.; *pleasure d.s on you*: त्वदधीनं सुखम्, Ku.; (2) आयत्तः (ता, तं) (in comp. or with loc.), *as the fruits of agriculture d. on you*: त्वय्यायत्तं कृषिफलमिति, Me. i. 16.; *whose life d.s entirely on water*: जलैकायत्तजीवितः (ता, तं), M.n.; (3) निम्नः (न्ना, न्नं) (with loc.) (rare), (4) -तश्च in comp. (rare), *as it d.s on (the will of) man*: पुरुषतन्त्रत्वाद्, S. i. 4. III. To rely on: q.v.: विश्वसिति (श्स्, c. 2.) (with loc.). Ph.: *d. upon it*: भ्रुवमेतद्वेदि, Ki.

DEPENDENCE: I. Suspension: q.v. II.

Connexion: q.v.: सम्बन्धः. III. Reliance:

q.v.: विश्वासः. IV. A state of subjection:

(1) अधीनता; (2) आयत्तता; (3) निम्नता (rare).

V. That on which one depends: (1) आश्रयः;

(2) अवलम्बनम्.

DEPENDENCY: I. Dependence: q.v. II. A

dependant state: अधीनराष्ट्रम्; *England's*

d. s: इल्लिषाधीनराष्ट्राणि.

DEPENDENT OR DEPENDANT (adj.): I. Hang-

ing down: प्रलम्बः (म्बा, म्बं). II. Subject to:

(1) अधीनः (ना, नं); (2) आयत्तः (ता, तं): v.

To depend (II). *D. on another*: (1) पराधीनः

(ना, नं); (2) परायत्तः (ता, तं); (3) परवशः

(शा, शं); (4) परतन्त्रः (न्ना, न्नं); (5) परवत्

(f. तौ), N.

DEPENDENT (subs.): (1) अनुजीविन् (f. नां), *d.s of Suyodhana* : सुयोधनानुजीविनः, Vc. (2) आश्रितः (ता, तं), *my d.s* : ममाश्रितात्, H. : v. Also servant, attendant.

DEPICT : I. To paint : q.v. : चित्रयति (चित्र c. 10.). II. To describe : q.v. : वर्णयति (वर्ण, c. 10.).

DEPILATE : अपलोमं (मां,) करोति, *skinned and d.d* : अपलोमत्वच् (mf.), D.

DEPILATION : (1) लोमोपनयनम्, etc. : (2) केशलुञ्चनम् (of the hair on the head), D.

DEPILATORY : लोमोपहः (हा, हं) : केशहरः (री, रं) (?).

DEplete : I. To empty : q.v. II. To exhaust : q.v.

DEPLORABLE : शोचनीयः (या, यं) : v. Lamentable.

DEPLORABLENESS : शोचनीयता : v. Misery.

DEPLORABLY : v. Miserably, exceedingly.

DEPLORE : शोचति, अनु-, (घृच्, c. 1.) : v. To lament, bewail.

DEPLOY : विस्तारयति (c. of स्तृ) : v. To extend, display.

DEPONENT : I. A witness : q.v. : साक्षिन् (f. णी). II. A verb : expr. by आत्मनेपदम् (?).

DEPOPULATE : (1) निर्जनीकरोति ; (2) निर्मानुषीकरोति ; (3) शून्यीकरोति (=empty), *d. the town* : नगरं शून्यं कुरु, Vet. : v. To desolate, ravage.

DEPOPULATION : (1) निर्जनीकरणम् ; (2) निर्मानुषीकरणम् : v. Desolation.

DEPOPULATOR : expr. by verb.

DEPORT v. : I. To transport, banish : q.v. : निर्वासयति (c. of वस्). II. To behave : q.v. : व्यवहरति (ह, c. 1.).

DEPORTATION : निर्वासनम् : v. Banishment, transportation.

DEPORTMENT : व्यवहारः : v. Behaviour.

DEPOSE (v.) : I. To dethrone : राज्यात् or राष्ट्राद् अवरोपयति (c. of ह्) or पातयति (c. of पत्), *Khāṇḍikya was d.d by Keshidhwaja* : केशिध्वजेन क्षाण्डिक्यः स्वराष्ट्रादवरोपितः, V.p. II. To dismiss : q.v. III. To bear testimony : (1) साक्ष्यं ददाति (=give evidence) ; (2) वदति, वक्ति,

etc. (=to say : when the meaning is clear), *d. falsely* : अनृतं वदति, V.s.

DEPOSIT (v.) : निक्षिपति (क्षिप् c. 1.) : v. To lay down, entrust.

DEPOSIT (subs.) : I. Pledge : q.v. : निक्षेपः. II. Sediment : q.v.

DEPOSITORY : (1) निक्षेपग्राहकः ; (2) न्यासप्रहरीव. (म.) : v. Trustee, pledgee.

DEPOSITION : I. The act of dethroning : राज्यात्पातनम् or अवरोपणम्. II. The state of being dethroned : राज्यभ्रंशः, राज्यक्षुतिः. III.

Dismissal : q.v. IV. Testimony : (1) वक्तिः (=saying) ; (2) साक्ष्यम् (=evidence). V. Depositing : (1) निक्षेपः, -णम् ; (2) न्यासः or न्यसनम्. VI. Presentation : q.v.

DEPOSITOR : (1) निक्षेपु (f. ष्ठी) ; (2) न्यासकर्तु (f. ऋीं).

DEPOSITORY : (1) आशयः ; (2) आभारः (=receptacle) ; (3) निधिः (only in fig. sense).

DEPOT : I. A warehouse : q.v. II. A military d. : सैन्यनिवेशः (?).

DEPRAVATION : दूषणम् : v. Corruption, perversion.

DEPRAVE : I. To corrupt : q.v. : दूषयति. II. To defame : q.v.

DEPRAVED : of men : (1) पामरः (री, रं) ; (2) खण्डितवृत्तः (ता, तं) ; (3) दुराचारः (रा, रं) ; (4) दुरात्मन् (mf.).

DEPRAVITY : (1) दुराचारता ; (2) दौर्जन्यम् ; (3) दौरात्म्यम्.

DEPRECATE : I. Lit. : शान्तये or शान्तिमधिकृत्य ईश्वरम् उपपूजयति (कृन्द्, c. 10.). II. To regret : q.v. : अनुशोचयति (घृच्, c. 1.). III. To censure : q.v.

DEPRECIATION : I. Prayer : स्तवः. II. Begging pardon : क्षमाप्रार्थना. III. Curse : शापः.

DEPRECATORY : शान्तिमधिकृत्य, R. ; to perform d. rites : शान्तिं करोति, Vi.

DEPRECIATE : (1) अपवदति (वद्, c. 1.) ; (2) अवक्षिपति (क्षिप्, c. 6.).

DEPRECIATION : (1) अपवादः ; (2) अवक्षेपः : v. Disparagement, detraction. D. (i.e. fall in price) : कर्षस्थ ह्रासः, Vy.

DEPREDATE : (1) उप-द्रवति, अभि-, (द्र, c. 1.), *d.d. Prāgiyotisha* (Gauhati) प्राग्व्योतिषमुपाद्रवत्, Mah. ; *the gods d.d. by Rāvaṇa* : पौलस्त्योपद्रुता देवाः, R. (2) उपद्रुवते (द्र, c. 1.), : v. Also to plunder.

DEPREDACTION : (1) उपद्रवः ; (2) उपद्रुवः, *for committing d. s on people* : लोकानामुपद्रुवाय, Ku. : v. Also to plunder.

DEPREDACTOR : (1) उपद्रवकारिन् (m.) ; (2) उपद्रुवकारिन् (m.) ; (3) विप्रकर्तृ (m.).

DEPRESS (v.) : I. Lit. : to press down : पातयति (c. of पद्). II. To humble : लघूकरोति. III. To deject, discourage : (1) विषादं or वैमनस्यं जनयति ; (2) खेदयति (c. of खिद्).

DEPRESSION : I. Lit. : पातनम्. II. A cavity : विलम्, *the face is covered with d.s.* : बलिमिर्मुलमाक्रान्तम्, J. III. Humiliation : q.v. IV. Of spirits : सत्त्वभ्रंशः, Vi. : v. Defection, despondency.

DEPRIVATION : (1) हरणम् ; (2) वियोगः : v. To deprive.

DEPRIVE (v.) : (1) हरति, अप-, (ह, c. 1.) (=to take away : q.v.), *say what has not been taken away by death by d. ing me of you* : मृत्युना हरता त्वां वद किं न मे हृतम्, R. ; (2) वियोजयति or -युक्ते (युज्, c. 10 and 7.) (=to disunite, separate), *d.d. of his life* : प्राणैर्वियोजितः (ता, तं), D. ; (3) विनाकरोति (=2), *d.d. of Cupid* : मदनेन विनाकृता, Ku. ; (4) हापयति (c. of हा) (=cause to leave), *or will be soon d.d. of his life* : प्राणैर्वा हाप्यतेऽचिरात्, A.r. : v. Also devoid of.

DEPTH : Lit. : (1) गभीरता ; (2) गाम्भीर्यम्, *(we) get the d. of water* : लब्धं जलगाम्भीर्यम्, Li. II. Fig. : (1) गभीरता ; (2) गाम्भीर्यम् : v. Deep. III. A deep : q.v. : Ph. : *in the d. of night* : विगाढायां शर्बरीम्, G.

DEPUTATION : I. The act : (1) प्रेषणम् (=sending) ; (2) नियोगः (=employing). II. The person or persons deputed : (1) प्रतिनिधिः, *I am sent as his d.* : स्वप्रतिनिधिः प्रेषितोऽस्मि, B.r. ; (2) दूतः (=ambassador), *(the king) Bhoja sent a d. to Raghu* : भोजेन दूतो रघवे विसृष्टः, R.

DEPUTE : (1) प्रेषयति (ईर, c. 1.) : v. To send ; (2) नियुक्ते (युज्, c. 7.) : v. To employ.

DEPUTY : (1) प्रतिनिधिः ; (2) प्रतिहस्तः -कः. D. -collector : *प्रतिनिधिकरनायकः.

DERANGE : क्षोभयति, बि-, (c. of क्षुम्) : v. To disturb, confuse. D. d (in mind) उन्मत्तः (ता, तं) : v. Insane.

DERANGEMENT : I. Confusion : q.v. : विक्षोभः. II. Insanity : q.v.

DERELICTION : त्यागः : v. Abandonment, neglect.

DERIDE : अवहसति, उप-, अप-, (हस्, c. 1.) : v. To laugh at, ridicule.

DERIDER : (1) उपहासकः ; (2) अवहासकः ; (3) अपहासकः.

DERIDING, DERIDINGLY : v. Derisive, derisively.

DERISION : (1) उपहासः ; (2) अवहासः : v. Ridicule, mockery.

DERISIVE : (1) सोपहासः (सा, सं) ; (2) सावहासः (सा, सं) ; (3) अपहासगर्भः (र्मा, र्मं).

DERISIVELY : (1) सोपहासम् ; (2) सावहासम् ; (3) सापहासम्. Ph. : *d. and contemptuously* : अवहस्यावमन्य च, Mah.

DERIVATION : I. Lit. : of words, etc. : व्युत्पत्तिः. II. That which is derived : शास्त्रा, "artificial d." : कृत्रिमशास्त्रा.

DERIVATIVE (subs.) : व्युत्पन्नशब्दः (?).

DERIVE v. : I. To draw from : Ph. : *the race d. d from the sun* : सूर्यप्रमवो वंशः, R. ; *one who is d. d from Virasena* : वीरसेनोद्भूतिः, N. : v. Origin, arising from. II. Of words : व्युत्पत्तिं वदति (वद्, c. 1.) : v. To say. *To be d. d : व्युत्पद्यते* (पद्, c. 4), *as being d. d in the passive sense* : कर्मव्युत्पन्नतया, Da. com.

DEROGATE : I. To detract, disparage : q.v. II. To restrict : q.v.

DEROGATION : अवमानना : v. Detraction, insult.

DEROGATORY : expr. by subs., *this is d. to God* : *इदमीश्वरस्यावमानना : v. Detraction, insult.

DERVISE : *महम्मदीययतिः or संन्यासिन् (m.).

DESCANT (v.) : I. To sing : q.v. II. To com-

ment : विस्तरेण वदति (वद्, c. 1.), वक्ति (वच्, c. 2.), etc.

DESCANT (subs.) I. To songs : q.v. : गीतम्.

II. A discourse : (1) बाणालम्, Si. ii. 27. ;

(2) बाणाढम्बरः, M. n.

DESCEND : I. Lit. : (1) अवतरति (तृ, c. 1) (= to d. wilfully), *d. ed from the sky* : ज्योतिष्यादवततार, R. xii. 68. ; (2) अवरोहति (रुह्, c. 1.) (= अवतरति), *as if d. ing from the summits of mountains* : शैलानामवरोहतीष शिखराद्, Sa. vii. 8. ; (3) अवपतति (पत्, c. 1.) (= to d. irrespective of one's own will), *caught the d. ing (ball) in the air* : अवपतन्तमाकाश एवाग्रहीत्, D. vi. II. Fig. : अवतरति, *then why d. ing into the consideration of...* तत्र कुतो... चिन्तावतारः, S. III. To make an attack : v. Descent (II). IV. To come down : आगच्छति (गम्, c. 1.).

DESCENDANT : सन्ततिः : v. Offspring. D. s : पुत्रपौत्राः (pl.).

DESCENDED : i.e. derived : (1) by a deriv., *d. from Yadu* : यादवः ; *d. from Puru* : पौरवः ; (2) जातः (ता, तं) (= born : q.v.) ; (3) उद्भूतः (ता, तं) (rare).

DESCENDING (adj.) : Ph. : *d. scale* : *अवरोहपद्धतिः ; *d. node* : पातः.

DESCENT : I. Lit. : (1) अवतरणम् or अवतारः, *as if to tell the news of Minerva's d.* : सरस्वत्यवतरण-वार्तामिव कथयितुम्, C. ; (2) अवरोहः, -णम् ; (3) अवपातः (falling) ; (4) अधोगतिः (= going downwards). II. Attack : q.v. : *we made a d. on Vindhyaketu* : विन्ध्यकेतोर्परि निपतिताः स्म, Pri. III. Lineage, birth : q.v. : *princes of noble d.* : कुलजाः कुमारः, N. IV. Issue : सन्ततिः. V. A declivity, slope : अवसर्पिणी (भूमिः), Mat.

DESCRIBE (v.t.) : I. To draw : लिखति (लिख्, c. 6.), *to d. a circle* : मण्डलं लिखति, Su. II. To give a description of : (1) वर्णयति, उप-, अनु-, सं-, (वर्ण, c. 10.), *she has d. d her dream* : स्वप्नदर्शनमनया वर्णितम्, Ve. ii. ; *d. s Himalaya in sixteen verses* : षोडशभिः श्लोकैर्हिमाद्रिं वर्णयति, M. n. ; (2) व्याख्याति (ख्या, c. 2.) (to d. and explain), At. ; (3) आख्याति : v. To narrate, say.

DESCRIPTOR : वर्णयितु (f. नी), उप-, अनु-, सं-

DESCRIPTION : वर्णना, -णम्, उप-, सं-, *d. of Shan-karavarman* : शङ्करवर्मणो वर्णनम्, B. r. : v. Also narration.

DESCRY : पर्यति (च्श्, c. 1.) : To see, discover.

DESECRATE : (1) अपवित्रीकरोति ; (2) दूषयति.

DESECRATION : (1) अपवित्रीकरणम् ; (2) दूषणम्.

DESERT (adj.) : (1) विजनः (ना, नं) : v. Solitary ; (2) खिलः (ला, लं) : v. Waste.

DESERT (subs.) : I. A waste place : (1) मरु-भूमिः ; (2) धन्वन् (m.) (rare). Ph. : *a sandy d.* : बालुकार्णवः, Mah. II. Merit : q.v. : गुणः, *d. and not acquaintance* : गुणा न संस्तवः, Ki.

DESERT (v.) : त्यजति, परि-, सं-, (त्यज्, c. 1.), *servants d. a master when his fortune is gone* : भृत्यास्त्यजन्ति प्रचलितविमर्ष स्वामिनम्, Mu. ; (2) जहाति, वि-, अप-, (हा, c. 3.) ; *d. ing a dear wife* : अपहाय प्रियां मावीम्, Mah. ; (3) उत्सृजति (सृज्, c. 6.), *d. ing a sleeping (woman) in the forest* : उत्सृज्य विपिने सुप्ताम्, Mah.

DESERTER : I. Lit. : त्यागिन् (m.). II. A soldier or scaman : *नियोगत्यागिन् (m.).

DESERTION : I. Lit. : (1) त्यागः, परि- ; (2) उत्सर्गः. II. Military : *नियोगत्यागः, नियोगाद-पसरणम्.

DESERVE (v.) : अर्हति (अर्ह, c. 1.), *d. s death* : वधमर्हति, M. ; *d. s snakebite* : अर्हति सर्पदंशनम्, Mal. : v. Deserving, deserving of.

DESERVEDLY : (1) योग्यतया ; (2) अर्हतया.

DESERVING (adj.) : (1) योग्यः (ग्या, र्व), *to the most d.* : योग्यतमाय, Ki. iv. 26. ; (2) उपयुक्तः (क्ता, क्तं) ; (3) अर्हः (र्हा, र्हं).

DESERVING OF : (1) often by a part. in य, *d. of compassion* अनुकम्प्यः (म्प्या, म्प्यं) R. ; *d. of death* : वध्यः (ध्या, ध्यं), R. ; (2) by words given above : *d. of death* : वधार्हः (र्हा, र्हं), M.

DESERVINGLY : (1) योग्यतया ; (2) अर्हतया.

DESHABILLE : in d. : एकवस्त्रः (f. स्त्रा), Mah. : v. Undress.

DESICCATE : I. To dry : q.v. : शोषयति (c. of शुष्). II. To become dry : शुष्यति (शुष्, c. 4.).

DESICCATION : शोषणम् : v. Drying.

DESIDERATE : v. To want, need.

DESIDERATIVE : (1) इच्छार्थकः (का, कं) ; (2) सनन्तः (न्ता, तं) (of Sanskrit d. s).

DESIDERATUM : अभावः (=want).

DESIGN (v.t.) : I. To draw, delineate : q.v.

II. To indicate : q.v. III. To project : q.v. : कल्पयति, परि-, सं-, (कृप्, c. 10.). IV. To intend, purpose : q.v. : कल्पयति, परि-, सं-.

DESIGN (subs.) : I. A sketch : q.v. : सूत्रपातः.

II. Device, plot : q.v. : मन्त्रणा. III. Intention, purpose : q.v. : आशयः, my d. : मदाशयः, Mu. IV. Of medals etc. : गठनम् (?).

DESIGNATE : I. To name : q.v. : आख्याति (ख्या, c. 2). II. To nominate, elect : q.v.

DESIGNATION : I. Name : q.v. : आख्या, got the d. of *Aparṇā* अपर्णाख्यामवाप, S.p. II. Appointment, selection : q.v. : नियोगः. III. Signification : q.v. : अर्थः.

DESIGNEDLY : (1) कामतः (=intentionally); (2) हानतः (=knowingly).

DESIGNER : I. In good sense : *रूपोद्भावकः ; गठनकल्पकः. II. A schemer, plotter : q.v.

DESIGNING : (1) चतुरः (रा, रं) (=artful); (2) उपजापिन् (f. नी) (=intriguing).

DESIRABLE : (1) अमिलषणीयः (या, यं) ; (2) वाञ्छनीयः (या, यं) ; (3) आकाङ्क्षणीयः (या, यं) ; (4) पषणीयः (या, यं) (rare).

DESIRABILITY, DESIRABLENESS : (1) वाञ्छनीयता ; (2) better by adj. : v. Desirable.

DESIRE (subs.) : (1) इच्छा, although I have not satisfied your d. : अनिच्छापूर्वकोऽपि, Sa. iii. ; (2) अमिलाषः, d. for *Tilottamā* तिलोत्तमायाममिलाषः, D. ii. ; (2) वाञ्छा, d. rises from it : ततो वाञ्छा प्रवर्तते, H. ; (4) मनोरथः (wish : q.v.); (5) कामना (=wish); (6) स्पृहा (- longing : q.v.); (7) कामः (often=lust); (8) by desi. noun, d. to see : दिष्टा ; (9) इष्टम् (=object of d.), be united with your d. : इष्टेन युज्यस्व, Sa.

DESIRE (v.t.) : I. To wish, long for : q.v. : (1) इच्छति (इष, c. 6.) ; (2) by desi. verb,

d. to go : जिगमिषति, K. II. To ask : q.v. : याचते (याच्, c. 1.).

DESIROUS : (1) इच्छु (mfn.); (2) इच्छुकः (का, कं) ; (3) अमिलषिन् (f. जी) ; (4) अमिलाषुकः (का, कं) ; (5) वाञ्छिन् (f. जी) ; (6) by desi. adj., I am d. of hearing you : तव गिरः शुम्भुरहम्, Si. ; d. of seeing Indra : इन्द्रं दिच्छुः, N. ; d. of again saying something : किमपि पुनर्विबुद्धः, Ku. : v. Eager ; to wish.

DESIST : विरमति (रम्, c. 1.), d. from this work : विरम कर्मणोऽस्मात्, D. : v. To cease.

DESK : *देशकम् : v. Bench.

DESOLATE (adj.) : I. Uninhabited : (1) निर्मानुषः (वा, वं), and sim. comp. s, a d. forest : निर्मानुषमरण्यम्, K. ; (2) खिलः (ला, लं), (=empty), the road being d. : खिलीभूते पथि, Ku. ii. 45. II. Decayed : जीर्णः (र्णा, र्णं), a d. garden : जीर्णोद्यानम्, Mu. III. Lonely : असहायः (या, यं), K.

DESOLATE (v.) : उच्छिन्नति (छिद्, c. 7.) : v. To devastate, ravage,

DESOLATENESS : I. Uninhabitedness : निर्मानुषत्वम्, and sim. comp. s. II. Decayed state : जीर्णता. III. Loneliness : असहायता, -त्वम्.

DESOLATION : उच्छेदः : v. Devastation, ruin.

DESPAIR (subs.) : नैराश्यम् or निराशता. In d. (as adj.) : निराशः (शा, शं).

DESPAIR (v.i.) : निराशः (शा, शं) भवति, d. ed as to his life : निराशो जीवितेऽभवत्, Raj. ; (2) नैराश्यं ब्रजति, निराशतां गच्छति, etc., d. ing of flying : उड्डयने निराशतां गतः, N. i. 125. ; (3) आशां जहाति, etc. (=to abandon hope : q.v.).

DESPAIRINGLY : (1) निराशः (शा, शं) ; (2) नैराश्यात्.

DESPATCH (v.t.) : I. To send, depute : q.v. : प्रेरयति (ईर्, c. 10.). II. To kill : q.v. : (शमनसदनं) प्रेरयति, (the son of Śiva) having thus d. ed the demon-king : इति (हरतनयेन) प्रेरिते दानवेन्द्रे, Ku. xvii. 56. III. To perform, execute : q.v. : समादधाति or त्वरितं समादधाति or षते (षा, c. 3.).

DESPATCH (subs.) : I. The act of sending : (1) प्रेरणम् ; (2) प्रेषणम्. II. Dismissal : विसर्जनम्.

III. Hasty execution : q.v. : *with d.* : स्वरितम् or क्षिप्तम्. IV. A message : (1) पत्रम् (=letter); (2) सन्देशः. *D. -box* : सन्देशपेटिका (?).

DESPERADO : (1) साहसिकः (=daring); (2) उन्मत्तः (=mad).

DESPERATE : I. Hopeless : q.v. : निराशः (शा, शं). II. Beyond hope : आशातीतः. *Ph.* : *the case is d.* : अतिभूमिमर्थ गतः (lit. gone to the extreme), *K.* ; *a d. disease* : वैद्यक्षपरीमावी गदः, *R.* : v. Incurable. III. Excessive : q.v. : IV. Daring : q.v.

DESPERATELY : I. Furiously : q.v. : उन्मत्तः (ता, तं) इव. II. Exclusively : q.v. : निरतिशयम्.

DESPERATION : नैराशयम् : v. Despair.

DESPICABLE : जघन्यः (न्या, न्य) : v. Mean, worthless.

DESPISE : (1) अवजानाति (हा, c. 1.), *d. ed in mind* : मनसावज्ञातवान्, *D.* ; (2) अवमन्यते (मन्, c. 4.), *I will not d. high Brahmins* : नावमंस्ते ब्राह्मणर्षमान्, *Mah.* ; (3) जुगुप्सते (=to hate : q.v.) ; (4) तुच्छयति (nomi.) : (5) तुणीकरोति ; (6) न गणयति (गन्, c. 10.) : v. To care.

DESPISINGLY : (1) अवज्ञया ; (2) सावमानम् ; (3) अनादरेण.

DESPITE (subs.) : I. Hatred, malice : q.v. : जुगुप्सा. II. Defiance, contempt :

DESPITE (prep.) : (1) अवमन्य ; (2) अवगणय्य ; etc. : v. To depise.

DESPITEFUL, DESPITEFULLY : v. Malicious, maliciously.

DESPOIL : हरति (ह्, c. 1.) : v. To deprive, divert, rob.

DESPOLIATION : हरणम् : v. Deprivation, divestment.

DESPOND (v.) : निर्वेदं गच्छति (गम्, c. 1.), आपद्यते (पद्, c. 4.), etc.

DESPONDENCY : (1) निर्वेदः ; (2) विषादः (=dejection).

DESPONDENT : (1) निर्विण्णः (ण्णा, ण्ण) ; (2) विषण्णः (ण्णा, ण्ण).

DESPONDINGLY : (1) सनिर्वेदम् ; (2) विषण्णम् ; (3) नैराश्यात्, etc.

DESPOT : I. A lord : q.v. II. A tyrant : q.v. : भूमकेतुः (?).

DESPOTICAL : स्वेच्छाचारिन् (f. नी) : v. Also tyrannically.

DESPOTICALLY : स्वेच्छाचारेण : v. Also tyrannically.

DESPOTISM : स्वेच्छाचारित्वम् : v. Also tyranny.

DESPUMATE : फेनायते (nomi.).

DESPUMATION : निष्फेनीकरणम्, (?) : v. Clarification.

DESSERT : फलमिष्टादीनि (n. pl.) (?).

DESTINATION : I. Intention, purpose : q.v. : अभिप्रायः. II. End of a journey : ईप्सितं स्थानम्.

DESTINE : (1) स्थिरीकरोति (=to fix : q.v.) ; (2) better by circumlo, *I am 'd. d to eternal woe'* : *अविरतदुःखं कपाले मे लिखितम्.

DESTINY : मवितव्यता, *following d.* : मवितव्यतानुविधायिन् (f. नी), *V.* : v. Fate.

DESTITUTE : दीनः (ना, न) : v. Needy, indigent.

DESTITUTE OF : हीनः (ना, न) : v. Devoid of.

DESTITUTION : I. Indigence, poverty : q.v. : दैन्यम्. II. The state of being destitute of : हीनता, वि-, परि-, in tat. comp.

DESTROY : (1) नाशयति, वि-, प्र-, (c. of नश्), *why has he d. ed the whole park* : वनं किमर्थं सकलं विनाशितम्, *A. r.* ; *d. (our) ignorance* : अज्ञानं विनाशव, *B. p.* ; (2) ध्वंसयति, वि-, प्र-, (c. of ध्वंस्) (=demolish), *Hanumān who has d. ed the, whole city* : विध्वंसिताशेषपुरो हनुमान्, *B. xii. 23.* ; (3) क्षयं नयति (नो, c. 1.) (=to annihilate), *d. ed Rākshasas* : अनैवीद्राक्षसान् क्षयम्, *B. xv. 10.* ; (4) हन्ति (हन्, c. 2.) (prop.=to kill). *if this garland d. s life* : स्रग्वि यदि जीवितापहा, *R.*

DESTROYED, BE OR GET : (1) नश्यति, वि-, (नश्, c. 4.) : (2) नाशम् or विनाशमेति (ह्, c. 2.), अवप्नोति (आप्, c. 5.) etc., *everything else gets d.* : नाशं सर्वमन्यद्भि गच्छति, *M.* ; (3) ध्वंसं or प्रध्वंसं or विध्वंसम् पति etc., *Ki.* ; (4) ध्वंसते, वि-, प्र-, (ध्वंस्, c. 1.).

DESTROYER : (1) नाशकः, वि-, *d. of Tāraka* : तारकस्य विनाशकः, *Mat.* ; (2) नाशयितु, वि-, (m.)

Ch. ; (3) नाशः, -नः in bah. comp., *d. of sins.* : पापनाशः, J. ; (4) हन्ता (=slayer : q.v.).
DESTROYING (adj.) : नाशिन, प्र-, (f. नी) in comp., *sin-d.* : पापप्रणाशिन (f. नी), Mat.
DESTRUCTIBILITY : नश्वरता, वि-, : v. Frailty.
DESTRUCTIBLE : (1) नश्वरः (री, रं), वि-, in *d. wealth* : नश्वरविस्ते, J. ; (2) ध्वंसिन् (f. नी), वि-, *body is d. in a moment* : शरीरं क्षणविध्वंसि, H. : v. Frail.
DESTRUCTION : (1) नाशः, वि-, *for one's own d.* : स्वनाशाय, A.r. ; (2) ध्वंसः, वि-, प्र-, (strictly = demolition), *from the d. of the seed of ignorance* : अविद्याबीजविध्वंसाद्, Ana. ; (3) क्षयः (gradual complete d.), *I have avenged the d. of my race* : साधितं मया कुलक्षयजं वैरम्, P. Ph. : *to come to or meet d.* : v. Destroyed, get.
DESTRUCTIVE : (1) नाशिन, वि-, प्र-, (f. नी) in comp. ; (2) अपहः (हा, हं) or ध्वं (धी, ध्वं) in comp. : (3) प्राणहरः (री, रं) (d. of life), Bha. ; (4) क्षयावह (हा, हं), *d. of monkeys* : वानराणां क्षयावहः, P. v. 10.
DESTRUCTIVELY : नाशम् or क्षयम् परिकल्प्य (with gen.).
DESTRUCTIVENESS : (1) नाशकत्वम् ; (2) क्षयावहता ; (3) better by adj.
DESUETUDE : अव्यवहारः : v. Disuse.
DESULTORY : (1) अघोरः (रा, रं) (=hasty) ; (2) उच्छृङ्खलः (ला, लं) (=without order) ; (3) भ्रान्तः (न्ता, न्तं) (=roving).
DETACH : I. To separate, disunite : q.v. : विरलेषयति (c. of शिल्प). II. To send : q.v. : प्रेषयति (c. of हृ).
DETACHMENT : I. Separation : q.v. : विरलेषः. II. A body of troops : दलम्.
DETAIL (v.t.) : विस्तरेण or विस्तरतः or कात्स्न्येन कथयति (कथ, c. 10.) (=to tell : q.v.) or वर्णयति (=to describe), *d. to us the birth of Kārtika* : अस्माकं गुह्यजन्म कात्स्न्येन ब्रूहि, Mat. ; *I want to hear a d. ed account of it* : विस्तरेण श्रोतुमिच्छामि, Mu. iv.
DETAIL (subs.) : विस्तरः or विस्तारः, *d. s of the army of the gods also* : सुराणामपि सैन्यानां विस्तरः, Mat. *In d.* : विस्तरेण or विस्तरतः or सविस्तरम्.

DETAINEE (v.) : I. To with-hold : q.v. II. To restrain from proceeding : Ph. *we were d. ed by the rain* : *बृष्ट्या नो विलम्बो जनितः : v. Delay.
DETAIN : (1) प्रकाशयति (c. of काश्) ; (2) बहिष्करोति (कृ, c. 8.).
DETECTION : (1) प्रकाशः, -नम् ; (2) बहिष्कारः.
DETECTIVE : Ph. : *d. officer* : (1) चरः or चारः (=spy), Ve. vi. ; सुनिपुणसञ्चारालापदिभिस्तत्कारादिप्रकाशकः.
DETENTION : I. Confinement, restraint : q.v. : निरोधः. II. Delay : q.v. : विलम्बः. III. With-holding : v. To withhold.
DETER : निवर्तयति (c. of हृ) : v. To prevent, hinder.
DETERGE : शोधयति, वि-, (c. of शुष्) : v. To cleanse.
DETERGENT : I. Adj. : शोधनः (नी, नं). II. Subs. : शोधनम्, Sr.
DETERIORATE (v.) : I. Intrans. : (1) हीयते (pass. of हा) ; (2) क्षयं गच्छति (गम्, c. 1.). II. Trans. : (1) हीनीकरोति ; (2) क्षयं नयति (नी, c. 1.).
DETERIORATION : क्षयः : v. Degeneracy.
DETERMINE : निवर्तनम् : v. Prevention.
DETERMINE : स्थिरः (रा, रं) : v. Fixed, definite.
DETERMINATION : I. The act of determining : निर्णयः, वि-, *d. of boundaries* : सीमाविनिर्णयः, M. II. Resolution : q.v. : निश्चयः, *is this your d.* : एष ते निश्चयः, Mu. III. Purpose : q.v. : प्रतिपत्तिः, *what is your d.* : का ते प्रतिपत्तिः, D. IV. Direction or tendency : गतिः. V. Termination : q.v.
DETERMINE : I. To limit : q.v. II. To settle, decide : q.v. : निरूपयति (रूप, c. 10.). (2) निर्णयति (नी, c. 1.). III. To resolve : q.v. : निश्चयं करोति.
DETERMINEDLY : (1) निश्चितम् ; (2) स्थिरम् : v. Firmly.
DETERGENT : शोधनः (नी, नं) : v. Detergent.

DETEST : जुगुप्सते (जुगुप्स्, c. 1.) : v. To hate.
 DETESTABLE : (1) गर्हितः (ता, तं), *the very d.*
Chārvāka (philosophy) : चार्वाकमतगर्हितम्, P. p.;
 वृणितः (ता, तं); (3) जुगुप्सितः (ता, तं).
 DETESTABLY : I. Lit. : जुगुप्सया. II. Excessively :
 q.v. : अत्यन्तम्.
 DETESTATION : जुगुप्सा : v. Hatred.
 DETESTER : expr. by verb or subs. : v. Also
 hater.
 DETHRONE : सिंहासनात् पातयति (c. of पत्), Mu.
 i. : v. To depose.
 DETHRONEMENT : छत्रमङ्गः : v. Deposition (I)
 and (II).
 DETONATE (v.) : I. Intrans : स्तनति (स्तन्, c. 1.)
 (?). II. Trans. : स्तनयति (c. of स्तन्) (?).
 DETONATION : स्तननम् (?) : v. Explosion.
 DETOUR : भ्रमिः (?).
 DETORT : विकरोति (कृ, c. 8.) : v. To pervert.
 DETRACT : I. To take away : q.v. II. To
 defame, censure : q.v. : (1) अपवदति (वद्,
 c. 1.), *by d. ing merit* : गुणापवादेन, Ki. ; (2)
 असूयति (with dat.) (=to d. men.), *d.s*
Vishnu : हरयेऽसूयति, S. k. ; (3) अधि-क्षिपति, आ-
 (=to asperse), *while the King (Śisupāla)*
was d. ing Krishna : नृपतावधि-क्षिपति शौरिम्, Si.
 DETRACTION : (1) अपवादः ; (2) असूया ; (3)
 अधिक्षेपः or आक्षेपः v. To detract ; calumny.
 DETRACTOR : (1) अपवादिन् (m.) ; (2) असूयकः ;
 (3) अधि-क्षेपकः, आ-.
 DETRIMENT : हानिः : v. Loss, harm.
 DETRIMENTAL : हानिकरः (री, रं) or better by
 subs. : v. Injurious.
 DETRITION : क्षयः : v. To wear off, rub.
 DETRUNCATE : v. To cut off, lop.
 DETRUNCATION : (1) अवच्छेदः ; (2) कर्तनम्, अव-
 DEUCE : I. In dice: कटः, Mr. II. A devil: q.v.
 DEUTERONOMY : *द्वितीयविधिः.
 DEVASTATE : (1) उच्छिन्नति, सम्*, (छिद्, c. 7.) ;
 (2) उत्सादयति (c. of सद्) ; (3) अव-मृद्वाति, अधि-
 आ-, (मृद्, c. 9.).
 DEVASTATION : (1) उच्छेदः, सम्-, (2) उत्सादनम् ;
 (3) अवमर्दः.
 DEVELOP : I. To disclose, expound : q.v. :

विवृणोति (वृ, c. 5.). II. To rear, mature :
 q.v. III. To grow, increase : q.v. *D. ed.* :
 of buds : स्रजदः (डा, दं), Sa.
 DEVELOPMENT : I. Disclosure, exposition :
 विवृतिः. II. Growth, increase : q.v. III.
 Issue, ripeness : q.v.
 DEVIATE (v.) : अति-एति, न्येति-, (इ, c. 2.)
 (=transgress, pass by : q.v.), *did not d. a*
line from the path : वर्त्मनः परं रेखामात्रमपि न
 व्यतीयुः, R. i. 17. ; (2) चलति, वि-, (चल्, c. 1.)
 (=to swerve : q.v.), (*his*) *mind does not*
d. from virtue : न धर्माच्चलते बुद्धिः, Mah. ; (3)
 च्यवते (च्यु, c. 1.) (=to fall : q.v.), *in*
the assembly d. d from the (right) course : पथ-
 रच्युतायां समितौ, Ki. : v. Also to wander,
 stray, err.
 DEVIATION : (1) अतिक्रमः (=transgression) ;
 (2) विचलनम् (=swerving) ; (3) च्युतिः (=fall-
 ing) ; (4) उन्मार्गगमनम् (=going by a wrong
 path) ; (5) भ्रमः (=error).
 DEVICE : I. A contrivance : (1) उपायः ; (2)
 छलम् : v. Stratagem. II. Invention : q.v. :
 निर्माणम्. III. An emblem : चिह्नम् (?).
 DEVIL : भूतः : v. Demon. Ph. : *printer's d.* :
 *बालमुद्रकः ; *to play the d. with* : *उत्पीडयति
 (पीड्, c. 10.) : v. To molest.
 DEVILISH : (1) पैशाचः (ची, चं) ; (2) राक्षसः
 (सी, सं).
 DEVILRY : पैशाचत्वम् ; पैशाचाचारः, and sim.
 comp. s.
 DEVIOUS : I. Lit. : वक्रः (क्रा, कं), *although this*
route is d. to you : वक्रः पन्था यदपि मवतः, Me. :
 v. Crooked. II. Erring, wandering : q.v.
 उद्भ्रान्तः (न्ता, न्तं).
 DEVISE (v.) : I. To contrive : q.v. : कल्पयति
 (कृप्, c. 10.). II. To bequeath : q.v. :
 *इच्छापत्रेण ददाति (दा, c. 3.) or sim ददाति
 when the meaning is clear.
 DEVISE (subs.) : *इच्छापत्रेण स्वावरसम्पत्तिदानम्.
 DEVISEE : *इच्छापत्रेण यस्मै स्वावरसम्पत्तिर्दीयते ;
 दानाधिकारिन् (f. णी).
 DEVISER : कल्पयितु (f. णी) : v. Inventor.
 DEVISOR : *इच्छापत्रेण स्वावरसम्पत्तिदातु (f. णी).

DEVOID OF : (1) हीनः (ना, नं), वि-, परि-, *d. of spirits* : तेजोविहीनः (ना, नं), Ki ; (2) रहितः (ता, तं), वि-, *d. of wealth* : धनैर्विरहितः (ता, तं), Mr. ; (3) शून्यः (न्या, न्यं), *d. of the power of combustion* : दाहशक्तिशून्यः (न्या, न्यं), S. p. b. ; (4) वर्जितः (ता, तं), वि-, परि-, *d. of covetousness and anger* : लोभक्रोधविवर्जितः (ता, तं), Mah. ; (5) वीत-, विगत-, etc. in comp. (= gone : of what was once possessed), *d. of care* : वीतचिन्ता : (न्ता, न्तं), Sa, ; (6) often by a neg. comp., *d. of hands and feet* : अपाणिपादः (दा, दं), S. ; *d. of flies* : निर्मल्लिकः (का, कं), V. ; *d. of clouds* : व्यन्नः (भ्रा, भ्रं), V.p. N.B. (1) to (4) are used as second member of a comp. or with ins.

DEVOLVE (v.t.) : I To roll on : पातयति (पत्, c. 6.). II. To commit, entrust : q.v. : निक्षिपति (क्षिप्, c. 6.) (with loc.)

DEVOLVE (v.i.) : expr. by circumlo., *on the demise of a King the crown d.s on his eldest son* : उपरते राज्ञि ज्येष्ठपुत्रो राज्यमाक् : v. Also to come.

DEVOTE : I. To consecrate : उत्सृजति (सृज्, c.6.), *d.d animals* : उत्सृष्टपशवः ; Y. II. To doom : q.v. III. To give up : (1) योजयति, आ-, अमि-, (युज्, c. 10.) (= to apply), (you) have *d. d. yourself to great penances* : आयोजितस्तपसि महत्यात्मा, K. ; (2) आ-वेशयति, नि-, अमिनि-, (c. of विष्) (= to put), *of (those) who have d. d themselves to you* : त्वय्यावेशितचित्तानाम्, R. ; (3) expr. by आ-सक्तः (का, कं), *प्र-, व्या-, *the fools are d. d to them* : आसक्तास्तावमी मूढाः, Ki. ; *d. ed to gambling* : द्यूतप्रसक्तः (का, कं), Mr. ; or (4) रक्तः (का, कं), अनु-, (fondly), *young men are d. d to young women* : तरुणस्तावत्तरुणीरक्तः, J.

DEVOTEDLY : एकाग्रचित्तेन : v. Earnestly, zealously.

DEVOTEDNESS : v. Devotion.

DEVOTEE : (1) तापसः (फ. सो) ; (2) योगिन् (फ. नी) ; (3) धर्मनिरतः (ता, तं).

DEVOTION : I. Consecration : उत्सर्गः. II. Addiction : (1) आसक्तिः ; (2) निरतिः, Ki. III. Religious or respectful : भक्तिः, *d. to your preceptor* : गुरौ भक्तिः, R. IV. A gift : दानम्.

DEVOTIONAL : I. Devout : (1) धर्मपरायणः (फ. णा) ; (2) धर्मनिष्ठः (छा, ष्ठ). II. Relating to devotion : expr. by धर्म- in comp.

DEVOUR : मक्षयति (मक्ष, c. 10.), *will d. us all* : मक्षयिष्यति नः सर्वान्, A.r., *the world-d. ing time* : कालो जगद्भक्षकः, J. : v. To eat, swallow.

Devourer : (1) भक्षकः ; (2) खादकः ; (3) मक्षयितृ (म.).

DEVOUT : I. Pious : (1) धार्मिकः (का, कं) ; (2) धर्मपरायणः (णा, णं). Ph. : *he is a d. Christian* : *आत्मन्तिकी तस्य कृष्टधर्मे श्रद्धा. II. Sincere : q.v.

DEVOUTLY : (1) मत्तया ; (2) भक्तिपुरःसरम् ; (3) भक्तिपूर्वकम्.

DEVOUTNESS : (1) धार्मिकता ; (2) धर्मपरायणता ; (3) धर्मनिष्ठता ; (4) धर्मपरता.

DEW (subs.) : (1) नीहारः, *covered with d. s* : नीहारपरीतः (ता, तं), B. ; (2) अवश्यायः (rare), *no d. fell on the ground* : नावश्यायः पपातोर्व्याम, Mah. ; (3) तुषारः (prop. snow : q.v.).

DEWIFY : नीहारीकरोति, Vi. v.

DEW-LAP : (1) गलकम्बलः ; (2) सास्त्रा, Si. v. 62.

DEWY : नीहाराच्छन्नः (ज्ञा, ज्ञं), and sim. comp. s : Ph. : *d. morning* : नीहारमग्नो दिनपूर्वभागः, R. vii. 60.

DEXTERITY : (1) कृतहस्तता ; (2) हस्तवत्ता ; (3) लघु-हस्तता ; (4) दक्षता : v. Cleverness, skill.

DEXTEROUS : (1) हस्तवत् (फ. ती), R. vii. 45. ; (2) कृतहस्तः (स्ता, स्तं), M. n. ; (3) लघुहस्तः (स्ता, स्तं) ; (4) दक्षः (क्षा, क्षं) : v. Skilful, clever.

DEXTEROUSLY : (1) हस्तवत्तया ; (2) लघुहस्ततया ; (3) कृतहस्ततया : v. Skilfully.

DIABETES : a disease : बहुमूत्ररोगः ; प्रमेहभेदः.

DIABOLICAL : पैशाचः (ची, चं) : v. Atrocious, impious.

DIADEM : (1) किरिटः ; (2) मुकुटम् ; (3) मौलिः ; (4) चूडामणिः.

DIADEMED : किरिदिन् (फ. नी).

DIAGNOSIS : रोगनिर्णयः or -निरूपणम्.

DIAGONAL : (1) श्रुतिः, Li. ; (2) कर्णः, Li.

DIAGONALLY : *to join d.* : कर्णयोजयति.

DIAL : (1) शकुन्यन्त्रम्, S. s. ; (2) चक्रयन्त्रम् (?). S. s. ; *d. of a timepiece* : चक्रम् (?).

DIALECT : (1) प्राकृतभाषा ; (2) भाषा (= language, speech : q.v.).

DIALECTIC, DIALECTICS (subs.) : (1) तर्कशास्त्रम् ; (2) हेतुविद्या, D.

DIALECTIC, -AL (adj.) : I. Relating to dialects : expr. by comp., *d. difference* : भाषाभेदः. II. Logical : q.v. : तार्किकः (कौ, कं).

DIALECTICIAN : (1) तार्किकः ; (2) हेतुविद्याविशारदः. **DIALLING** : ज्ञायायज्ञसाधनम् (?).

DIALLIST : ज्ञायायज्ञकारः (?); शकुयज्ञनिर्मातृ (m.) (?).

DIALOGUE : I. Conversation : q.v. : कथोप-
कथनम्. II. Conversational composition :
(1) प्रश्नोत्तरमय्युक्तिः, Raj. ; (2) प्रश्नोत्तरमयः प्रबन्धः.

DIAMETER : (1) व्यासः, Li. ; (2) विष्कम्भः, Li.

DIAMETRICAL : expr. by tat. comp.

DIAMETRICALLY : Ph. : *d. opposed* : एकान्त-
विरुद्धः (डा, डं).

DIAMOND : (1) हीरम् or हीरकम् ; (2) वज्र (mn.)
(rare).

DIAPASON : I. The octave : q.v. : II. Control,
harmony : q.v.

DIAPHRAGM : उदराद्वक्षोवियोजिका पेशी ; उदरवक्षःपेशी.

DIARRHOEA : (1) अति (ती) सारः ; (2) प्रवाहिका ;
(3) प्रसृक्निष्का.

DIARY : दिनपत्रिका, दैनिकपुस्तकम्.

DIATONIC : *दीर्घतानीयः (या, यं)

DIATRIBE : अधिक्षेपः, -वादः (?) : v. Reproach.

DIBBER, DIBBLE : *विदारिकाः भूमिविदारणलघुयन्त्र-
विशेषः.

DICE (subs.) : I. Plural of die : q.v. II.
Dicing : q.v.

DICE (v.) : अक्षैः क्रीडति (क्रीड्, c. 1.) : v. To
gamble.

DICE-BOARD : (1) अष्टापदम् ; (2) शारिफलम्.

DICE-BOX : पाशकपीठम्, Mr., and sim. comp. s.

DICER : (1) अक्षधूर्तः ; (2) अक्षदेविन् (m.) : v.
Gambler.

DICING : अक्षक्रीडा (2) अक्षवती : v. Gambling.

DICTATE (v.) : I. To order, prescribe : q.v. :
आदिशति (दिश्, c. 6.). II. In dictation : व्याहरति
(ह्, c. 1.) : v. To speak.

DICTATE (subs.) : निर्देशः : v. Command, direc-
tion.

DICTATION : *व्याहारः, *to write from d. *व्याहारा-*
हिति.

DICTATOR : आज्ञापकः (?) ; निर्देष्टृ (m.) (?) : v.
Commander.

DICTATORIAL : v. Imperious, overbearing.

DICTATORSHIP : *आज्ञापकपदम्, निर्देष्टृपदम्.

DICTION : उक्तिः : v. Style, language.

DICTIONARY : कोषः, अभिधानम् ; वर्णक्रमेण शब्दकोषः.

DIDACTIC, -AL : (1) शिक्षाविधायिन् (f. नी) (?) ;
(2) उपदेशमयः (यी, यं) (?).

DIDAPPER : a diving bird : डुवजातीयपक्षिभेदः.

DIE (subs.) : I. For playing : (1) अक्षः, *one*
who plays with false dice : कुटाक्षदेविन्, Vri. ;
(2) पारकः. II. For stamping : perh. मुद्राः.
III. Chance : q.v.

DIE (v.i.) : I. Lit. : (1) म्रियते (मृ, c. 6.), *vomited*
blood and d.d. : शोषितमुद्गमन् ममार, V.p. ; *like*
medicine by a dying man : म्रियमाण इबौषधम्,
A r. ; (2) expr. by the adj. : *he d.d.* : सोऽभूत्
परास्तुः, R. ix. 78 : v. Dead ; (3) प्राणान् or
असन् or जीवितं त्यजति, उत्सृजति, etc. (= to quit
life : of voluntary death), *you should not d.* :
न परित्याज्यास्त्वया प्राणाः, K. ; (4) मृत्युमवाप्नोति, (आप्,
c. 5.), K. मरणम् अभिपद्यते (पद्, c. 4.), etc.
(= to meet death), Mah. ; (5) पञ्चत्वं गच्छति
(गम्, c. 1.), *some horses d.d.* : केचिदस्याः पञ्चत्वं
गताः, P. II. To be extinct : v. Extinct.

DIE AWAY or OUT : (1) उपरमति (रम्, c. 1.), *when*
the noise d.d away : तस्मिन्नुपरते शब्दे, Mah. : v.
To cease ; (2) क्षयं गच्छति (गम्, c. 1.), *when the*
night d.s away : क्षयं गतायां यामवत्याम्, Ki. : v.
To vanish.

DIET (subs.) : आहारः. Ph. : *d. good for the*
feverish : ज्वरिताय हितान्यन्नादीनि, Bha.

DIET (v.) : I. Trans : लघु भोजयति (c. of भुज्),
Bha : v. To feed. II. Intrans : हितम् अस्माति
(अश्, c. 9.), Sr.

DIETETICS : आहारविधिः, Sr.

DIFFER (v.i.) : I. To be unlike : (1) मिषते
(pass. of मिद्) (rare), *the prince did not d. from*
his cause : न कारणात् स्वाग्रिमिदे कुमारः, R. v. 37. ;
you two d. in this : युवयोरिदमेव मिषते ; Si. xvi.
70. ; (2) विशिष्यते (pass. of शिष्), M.n. ; (3)

better by the subs., in *what do they d.* : कस्तयोर्भेदः. II. To disagree : विप्रतिपद्यते (पद्, c. 4.) Ph. : *I d. from you* : मम मतं मित्रम्, or तन्मते न वर्ते.

DIFFERENCE : I. Lit. : (1) भेदः, प्र-, वि-, and (yet) *did not find any d. among the five*: भेदं विवेद न च पञ्चसु कश्चिद्देशः, N. xiii. 41. ; *from the d. of the results and subjects of enquiry*: फलजिज्ञास्यभेदात्, S. ; (2) विशेषः (= distinction : q.v.) ; (3) तारतम्यम् (= d. in quality), *O, what a d. in men* : अहो तारतम्यं नराणाम्, Mr. x. ; (4) अन्तरम् (= distance : to contrast two objects), *the d. between you and me is like the d. between the ocean and the pond* : अत्रमवतः किल मम च समुद्र-पल्लवयोरिवान्तरम्, Mal. Ph. : *it makes no d.* : अत्र नास्ति विशेषः. II. Discordance : q.v. : विप्रतिपत्तिः, S. III. Dissension : विवादः. IV. In arith. : अन्तरम्, *sum and d.* : योगान्तरे, Vij.

DIFFERENT : (1) मित्रः (जा, ज'), वि-, प्र-, *men have d. tastes* : मित्ररुचिर्हि लोकः, R. ; *not d. from me* : मत्तोऽविमित्रः, V.p. ; (2) by subs., *made many d. statements* : वाक्यभेदान् बहुनकथयत्, Mu. ii. ; (3) by अन्तरम् affixed, *d. tastes* : रसान्तराणि, R. x. 17. : v. Other : v. Unlike, various.

DIFFERENTIAL : v. Special. *D. coefficient* : *सूक्ष्ममानम्.

DIFFERENTIATE : *सूक्ष्ममानं निरूपयति, (रूप, c. 10.).

DIFFERENTLY : v. Various, otherwise.

DIFFICULT : (1) Often by a comp. with दुः, *d. to understand* : दुर्बोधः (जा, थं) ; *d. to climb* : दुरारोहः (हा, हं) ; *d. to pass* : दुर्गमः (मा, मं) ; (2) दुःख-, कष्ट-, or कृच्छ्र-, in comp. (of physical d. ies), *very d. to procure food here* : कष्टतरलम्याहारमिदं स्थानम्, H. ; (3) विषमः (मा, मं), *although d. political science is dived into*: विषमोऽपि विगाह्यते नयः, Ki. ; (4) कठिनः (ना, नं) (= hard) ; (5) दुर्लभः (हा, हं) (= obscure).

DIFFICULTY : I. Arduousness : (1) काठिन्यम् ; (2) वैषम्यम्. *Without any d.* : अनासायेन or सुखेन : v. Easily. *With d.* : कथमपि (= somehow), *fixing his speech (i.e. controlling his emotions) with great d.* : कथं कथमपि वचनं संस्थाप्य, V. ii. ; (2) कथञ्चन or कथञ्चिद् (= कथमपि), *controlled*

their minds with d. : कथञ्चिदीशा मनसां बभूवुः, Ku. iii. 34. ; दुःखेन, *was able to feed with d.* : दुःखेन भोजयितुं शक्ताकः, Si. v. 51. ; (4) कृच्छ्रेण, Ki. iii. 42. ; (5) कष्टेन, *with great d.* : महाकष्टेन, M.n. II. Something difficult : (1) कृच्छ्रम्, in *d.s* : कृच्छ्रेषु, Ki. xi. 75. ; (2) सङ्कटम् (= straits), *his understanding not failing in d.s* : कार्यसङ्कटेष्वविषण्णधीः, K. ; (3) विघ्नः (= obstacle : q.v.) ; (4) expr. by adj., *d.s of grammar* : व्याकरणस्य विषमाणि ; *may everybody overcome his d.s* : सर्वेस्तरतु दुर्गाणि, V. III. Embarrassment, perplexity : q.v. IV. An objection : q.v.

DIFFIDENCE : I. Distrust : q.v. : अविश्वासः. II. Modesty : q.v. : अग्रगल्मता.

DIFFIDENT : I. Distrustful : q.v. : अविश्वासिन् (f. नी). II. Modest : q.v. (1) अग्रगल्मः (ल्मा, ल्मं) ; (2) विलङ्घः (ङ्गा, ङं) ; (3) अष्टुष्टः (ट्टा, ट्टं) .

DIFFIDENTLY : (1) अग्रगल्मम् ; (2) सबैलक्ष्यम् : v. Bashfully.

DIFFUSE (v.i.) : (1) वि-सरति (स, c. 1.), *the rays of the sun clearly d. d* : स्फुटं विसृजे सवितुर्मयल्लैः, Ki. ; (2) वि-सर्पति (सप्, c. 1.), *I smelt the d. ing scent of flower*: विसर्पन्तं कुसुमगन्धमभ्यजिघ्रम्, K.: v. To spread.

DIFFUSE (v.t.) : (1) विसारयति (c. of सृ) ; (2) विसर्पयति (c. of सृ) : v. To spread.

DIFFUSE (adj.) : (1) विस्तृतः (ता, तं) ; (2) विततः (ता, तं) ; (3) सुविस्तरः (रा, रं), *very d. discourse* : सुविस्तरतरा वाचः, Si. ii. 24.

DIFFUSELY : (1) विस्तराः ; (2) विस्तरेण ; (3) सविस्तरम्, K.

DIFFUSINESS : विस्तरः. N.B. Better expr. by the adj.

DIFFUSION : (1) विसर्पणम् ; (2) विसरः : v. Dissemination, extension.

DIFFUSIVE : (1) विसृमरः (रा, रं) ; (2) विसर्पणशीलः (ला, लं) .

DIG (v.) : खनति, -ते, (खन्, c. 1.), *d. gins the place* : स्थानं खनित्वा, P. v. 3. : *to d. a well* : कूपं खनति, Sr. ; *to d. gold from the ground* : भूमिं खनित्वा स्वर्णं गृह्णाति or भूमेः स्वर्णम् उत्खनति.

Comp. : *d. down* : अवखनति ; *d. in* : निखनति ; *d. out or up* : उत्खनति. Ph. : *to d. a subterranean passage* : सुरङ्गं करोति, D. ; *to d. the ground* : भूमिम् अवदारयति, R.

DIGEST (subs.) : संहिता, *d. of Manu* : मनुसंहिता.

DIGEST (v.i.) : I. Of food : (1) जीर्यति (जु, c. 4.), *what is eaten does not d. well* : मुक्तं सम्यक् न जीर्यति, Sr. ; (2) पच्यते, वि-, परि-, (pass. of पच्), Sr. ; (3) पाकं or परिपाकं गच्छति, व्रजति, etc., Sr. II. To suppurate : q.v.

DIGEST (v.t.) : I. To arrange : q.v. II. Of food : जीर्णं (f. णीं) करोति or जरयति (c. of जु) (rare) ; *I will eat and d. (Vrikodara)* : वृकोदरं संमध्य जरयिष्यामि, Mah. III. Fig. : to think over : अनुश्रयति, नि-, (ध्वे, c. 1.), S. IV. To brook : सहते (सह्, c. 1.).

DIGESTIBLE : (1) शीघ्रपाकः (का, कं) ; (2) यः (या, यद्) (सुखेन) जीर्यति or पाकं गच्छति.

DIGESTION : I. Arrangement : q.v. II. Of food : (1) पाकः, परि-, (2) जीर्णता. III. Digestive power : अग्निः, and those persons who have good *d.* : ये च दोहास्यो नराः, Sr. ; of weak *d.* : मन्दाग्नि (mf.), Sr.

DIGESTIVE : i.e. causing to digest : पाचनः (नी, नं), Sr. Ph. : *d. organ* : *पाकेन्द्रियम्, पकाशयः. D. power : v. Digestion (III).

DIGGER : (1) खनकः ; (2) खनितु (m.) ; (3) खातकः.

DIGGING : खननम्. Ph. : *gold d.s.* : स्वर्णभूमयः (pl.), P. (or fully) खननयोग्याः स्वर्णभूमयः.

DIGHT : v. To adorn.

DIGIT : I. A measure : अनुलम्, *measuring three d.s.* : त्रयल्लः (ला, लं), Pa. II. Any number under ten : *आदिसंख्या, Ph. : *an eclipse of six d.s.* (d = १/३) : अर्द्धासः, Su.

DIGNIFIED : (1) अनुभाववत् (f. ती) ; (2) महानुभावः (बा, वं) : v. Majesty.

DIGNIFY : संभावयति, अनु-, (c. of भू) : v. To honour, promote, adorn.

DIGNITARY : उच्चपदाधिष्ठितः (ता, तं) ; लब्धप्रतिष्ठः (हा, हं).

DIGNITY : I. Honourableness : (1) महिमन् (m.), *royal d.* : राजमहिमा, Mal. ; (2) अनुभावः, *high d.* :

महानुभावः, Ki. II. Of style : भोजस् (n.), Ki. III. *High position* : (1) उच्चपदम् ; (2) प्रतिष्ठा : v. Honour.

DIGRESS : Ph. : *I have d. ed. much from what I began to say* : यद् कथयितं प्रवृत्तोऽस्मि तत्परित्यज्यैवातिदूरमतिक्रान्तोऽस्मि, K.

DIGRESSION : expr. by circumlo : v. To digress.

DIGRESSIVELY : expr. by circumlo, *to talk d.* : प्रस्तुतं परित्यज्य दूरमतिक्रामति (क्रम, c. 1.) or विषयान्तरं विस्तरेण विवृणोति (वृ, c. 5.).

DIKE : I. A channel : q.v. : प्रणाली. II. Mound : q.v. : वप्रम्.

DILAPIDATED : (1) विशीर्णः (र्ण, णं), *with hundreds of d. edifices and turrets* : विशीर्णतत्पादुस्तः (ता, तं), R. ; (2) जीर्णः (र्ण, णं) (= decayed).

DILAPIDATION : (1) विशीर्णता ; (2) जीर्णता.

DILATATION : विस्तारः v. Expansion, extension.

DILATE : I. To expand : q.v. : विस्तारयति (c. of स्तु). II. To enlarge : q.v. : *विस्तरेण विवृणोति (वृ, c. 5.).

DILATORILY : (1) विलम्बेन ; (2) कालक्षेपेण.

DILATORINESS : (1) दीर्घसूत्रता, H. ; (2) चिरक्रियत्वम्, Nil : v. Slowness, tardiness.

DILATORY : I. Of men : दीर्घसूत्रः (f. त्रा) ; (2) चिरक्रियः (या, यं). II. Of acts : v. Slow, tardy.

DILEMMA : I. Log. : *खण्डसिद्धान्तः, *the horns of a d.* : खण्डसिद्धान्तमृद्भौः (n. dual). II. A difficulty : q.v. : विकल्पः, Sah.

DILETTANT, -e : *प्रियदर्शकः ; आत्मविनोदार्थं कलासेवी.

DILIGENCE : (1) उद्योगः ; (2) अध्यवसायः ; (3) अमियोगः ; (4) उद्यमः ; (5) अमिनिवेशः (application) ; (6) प्रयत्नः (effort).

DILIGENT : (1) उद्योगिन् (f. नी) ; (2) अध्यवसायिन् (f. नी) ; (3) उद्यमिन् ; (4) अमियोगवत् (f. ती), Ki. : v. Active.

DILIGENTLY : (1) सोद्योगम् ; (2) उद्यमेन ; (3) सोत्साहम् (= zealously).

DILL : a plant : (1) शालेयः (?) ; (2) शतपुष्पा (?) .

DILUENT : तनूकरणशीलः (ला, लं) (?). Ph. : "*there is no real d. but water*" : यथार्थतो जलादन्यः पदार्थो नास्ति यः पदार्थान्तरान् तनूकरोति (thins) or विलयति (dissolves) or क्षीणीकरोति (weakens).

DILUTE : I. To thin, weaken, or dissolve : q.v. II. To mix with water : जलेन मिश्रयति (मिश्र, c. 10.) or संसृजति (सृज्, c. 6.), M.

DILUTION : I. Attenuation, dissolution : q.v. II. With water : जलेन मिश्रणम्. III. A mixture : तनुकृतः (ता, तं) (?).

DILUVIAL : नद्योत्सृष्टः (द्वा, ष्टं), Vri. ; strictly आप्लावजः (जा, जं).

DIM (adj.) : I. Obscure : (1) मलिनप्रमः (मा, मं) ; (2) मन्दकान्तः (न्ता, न्तं) ; (3) मन्दद्युति (mfn.). II. Of sight : Ph. : *his eyes are d.* : न स सुतरां पश्यति or अस्पष्टं पश्यति. III. Dull : स्थूलः (ला, लं).

DIM (v.) : तिमिरयति (nomi.).

DIMENSION : परिमाणं or प्रमाणम् : v. Size, measure.

DIMINISH (v.i.) : ह्रासमुपैति : v. To decrease.

DIMINISH (v.t.) : (1) ह्रासयति (c. of ह्रस्), *should d. one mouthful* : एकैकं ह्रासयेत् पिण्डम्, Pa. ; (2) अपचिनोति (चि, c. 5.) ; (3) अल्पीकरोति, न्यूनीकरोति, etc. (=to make less) ; (4) लघयति (=to lighten).

DIMINUTION : I. Decrease : q.v. : ह्रासः II. Degradation, abasement : q.v.

DIMINUTIVE : I. Adj. : अल्पकायः (या, यं), Mah. II. In gram. : ह्रस्वार्थकप्रत्ययः.

DIMISSORY : Ph. : *letter d.* : अनुरोधपत्रम् (?).

DIMLY : (1) अस्पष्टम् (=not clearly) ; (2) न सुतराम् (=not well), P.

DIMNESS : (1) अस्पष्टता (=obscurity : q.v.) ; (2) मान्द्यम् (=dulness : q.v.).

DIMPLE : मङ्गः (?).

DIMPLED : मङ्गिन् (f. नी).

DIN (subs.) : कलकलः : v. Noise, crash.

DIN (v.) : *to d. the ears* : श्रवणपुटं जर्जरीकरोति, K. : v. To deafen.

DINE (v.) : I. Trans : भोजयति (c. of भुज्) : v. To feed. II. Intrans : भोजनं करोति : v. To eat ; dinner.

DINGINESS : कालिमन् (m.) : v. Darkness, blackness.

DINGLE : दरी : v. Dale, valley.

DINGY : कालः (ला, लं) (?) : v. Dark, black.

DINING-ROOM : भोजनशाला, Ch., and sim. comp. s.

DINNER : भोजनम्, *who invites and does not give d.* : निमन्त्रयित्वा भोजनादायी, V. s. ; *d. plate* : भोजन-माजनम्, N. ; *it is time to bathe and take d.* : समयः स्नानभोजने सेवितुम्, V. : v. Food.

DINNERLESS : (1) भोजनविरहितः (ता, तं) ; (2) अनशनेन or निराहारेण (=without food).

DINT (subs.) : I. Blow : q.v. : प्रहारः. II. Mark of blow : प्रहारचिह्नम्, and sim. comp. s. Ph. : *by d. of* : -बलेन (in comp.) : v. Means.

DINT (v.t.) : चिह्नयति (चिह्, c. 10.) : v. To mark.

DIOCESAN (subs.) : प्रधानाचार्यः : v. Bishop.

DIOCESAN (adj.) : i.e. pertaining to a diocese : expr. by comp. or by gen.

DIOCESE : अधिकारः or प्रदेशः (when the exact sense is not clear), प्रधानाचार्यस्याधिकारः.

DIOPTRICS : *तेजसो विषमगतिविज्ञानम्.

DIP (v.t.) : I. To plunge or immerse : मञ्जयति (c. of मस्ज्), *the youths were d.d in the fair dame with all their soul* : सर्वात्मनैव सुतनौ युवमिर्ममञ्जे, N. II. To wet : q.v. : छेदयति (c. of छिद्). III. To dip out : i.e. to take out : q.v.

DIP (v.i.) : I. To immerse (lit. and fig.) : मञ्जति (मस्ज्, c. 1.). II. *To d. into* (books etc.) : चुम्बति (चुम्, c. 1.).

DIP (subs.) : I. Immersion : मञ्जनम्. II. Inclination, slope, : q.v.

DIPHTHONG : युक्तस्वरः (?) ; द्विस्वरः (?).

DIPLOMA : *उपाधिपत्रम्.

DIPLOMACY : I. In gen. sense : सामन् (n.), *these are the five forms of d. noted by those skilled in its practice* : इति सामप्रयोगहैः साम पञ्च-विधं स्मृतम्, Ka. ; *the milk ocean was churned by d.* : क्षीराब्धिर्मथितः साक्षा, Ka. II. Envoys : दूतवर्गः.

DIPLOMATIC : Ph. : *d. skill* : सामप्रयोगप्रावीण्यम्.

DIPLOMATIST : सामप्रयोगज्ञः, Ka. and sim. comp. s.

DIRE : दारुणः (जा, जं) : v. Dreadful.

DIRECT (adj.) : I. Straight : q.v. : श्रुज् (mfn.). II. Sincere : q.v. III. Plain, express : q.v.

DIRECT (v.t.) : I. To aim, point : लक्ष्यीकरोति.

Ph. : *d. ing the mind* : मनः समाधाय, Ki. II. To manage, govern : q.v. : शास्ति (शास्, c. 2.). III. To guide : दिशति, निर्-, आ-, उप-, प्र-, (दिश. c. 6.), *who would d. the way to Suvarnapura* : यः सुवर्णपुरपन्थानमुपदेक्ष्यति, K. IV. To order : q.v. : नियुक्ते, वि-, (युज, c. 7.), *d. me what I shall give* : प्रयच्छामि कमर्थं विनियुक्त्व मां, Mah. v. To superscribe : q.v.

DIRECTION : I. Management, guidance, command : q.v. II. Order, prescription : q.v. : नियोगः, *by the d. of (her) superior* : गुरो-नियोगात्, Ku. III. Line of motion : दिश् (f.), *in whichever d. the eye is thrown* : यस्यां यस्यां दिशि विक्षिप्यते चक्षुः, K. ; *in whatever d. the will of Providence runs* : यया दिशा भावति वेषसः स्यूहा, N. ; *in every d.* : प्रतिदिशम्, Ki. ; *cast his eyes in that d.* : तामेव दिशं चक्षुः प्राहिणोत्, K. : IV. The name and residence of a person : नामधामनी (n. du.). A board of directors : नायकवर्गः (?).

DIRECTLY : I. Instantly : q.v. : सपदि. II. Immediately after : "*d. he stopped*": विरतमात्रे तस्मिन् or तद्विरामानन्तरमेव. III. Expressly : q.v. : स्पष्टम्. IV. In a direct line : श्रद्धु, or सरलम्. V. As opposed to, inversely : अनुलोमेन.

DIRECTNESS : आर्जवम् : v. Frankness.

DIRECTOR : नायकः v. Manager, chief.

DIRECTORY : *नामधामप्रदर्शिनी.

DIREFUL : दारुणः (जा, णं), नि-, : v. Dreadful.

DIRENESS : दारुणत्वम् : v. Terribleness, horror.

DIRGE : कर्णगीतम् (?). *In d.s.* : कर्णार्थग्रथितम् (?), R.

DIRGELIKE : i.e. doleful : q.v. : कर्णः (f. जा).

DIRK : कृपाणी : v. Dagger.

DIRT : मल (mn.) (lit. and fig.), *in a mind free from d.* : अपगतमले मनसि, K.

DIRTILY : (1) मलिनम् ; (2) मलीमसम्.

DIRTINESS : (1) मालिन्यम् ; (2) मलिनता ; (3) समलता.

DIRTY (adj.) : (1) मलिनः (ना, नं), *an old d. rag torn into hundred pieces* : जौर्णशतखण्डमलिनकन्धा, J. ; *d. by birth and in acts* : जन्मकर्मतो मलिनः, (ना, नं), K. ; (2) मलीमसः (सा, सं), *a d. track* : मलीमसा पङ्क्तिः, R. ; (3) समलः (ला, लं).

DIRTY (v.) : मलिनयति (nomi) : v. To soil, befoul.

DISABILITY : I. Inability : q.v. II. Legal d. : अनीशता (?).

DISABLE (v.) : अवसादयति (c. of सद्), *of d.d sight* : अवसन्नम् (mfn.), R. : v. To weaken, unfit. Ph. : *an outcaste is d.d from inheritance, (funeral) cake and water* : अपपात्रितस्य रिक्षपिण्डोदकानि निवर्तन्ते, Sha.

DISABUSE : भ्रमं क्षिनयति (क्षिद्, c. 7.), दूरीकरोति, etc. *To d. of artifice* : क्षलं निरस्यति (अस्, c. 4.), etc. : v. To dispel.

DISACCUSTOM : v. Unaccustomed and to make.

DISADVANTAGE (subs.) : (1) अहितम् : v. Advantage ; (2) हानिः (=loss : q.v.) ; (3) पीडा (=inconvenience, trouble), *and little d. to the farmer* : क्षेत्रस्वामिनश्चास्या पीडा, Viv. ; (4) बाधा (=पीडा), *if of much use and little d.* : महागुणोऽल्पबाधरचेत्, N.s.

DISADVANTAGEOUS : (1) अहितकरः (री, रं) ; (2) अनर्थकरः (री, रं) : v. Unfavourable ; to injure.

DISADVANTAGEOUSLY : v. Unprofitably, unfavourably.

DISAFFECT : अपराणं or विराणं जनयति (जन्, c. 10.) (with gen.).

DISAFFECTED : (1) विरक्तः (का, कं) ; (2) अपरक्तः (का, कं) ; (3) द्रोहबुद्धि (mfn.).

DISAFFECTION : (1) विरक्तिः ; (2) विरागः ; (3) अपरागः, Ki.

DISAGREE : I. Not to agree, differ : q.v. : विसंवदति (वद्, c. 1.). II. In opinion : (1) विप्रतिपद्यते (पद्, c. 4.) ; (2) विवदते (वद्, c. 1.) (to dispute). III. To be unsuited : न रोचयति (c. of रू) (with acc.) (?).

DISAGREEABLE : I. Unpleasant, offensive : q.v. : अनमिमताः (ता, तं). II. Unamiable, peevish : q.v. : प्रतीपः (पा, पं). III. Contrary, unsuitable : q.v.

DISAGREEABLENESS : (1) अनमिमतता ; (2) प्रतीपता.

DISAGREEABLY : (1) अनमिमतम् : v. Unpleasantly ; (2) प्रतीपम् : v. Peevishly.

DISAGREEING (adj.) : विसंवादिन् (f. नी) ; (2) विस्वः (वा, वं).

DISAGREEMENT : I. Difference : q.v. : विस्वादः.

II. In opinion : विप्रतिपत्तिः. III. Dispute : विवादः ; भेदः. IV. Unsuitableness : q.v.

DISALLIED : विश्लेषितः (ता, तं) ; v. To separate.

DISALLOW : न अनुमन्यते (मन्, c. 4.) ; v. To allow, permit, and note.

DISANNUL : (1) विलुप्यति (लुप्, c. 6.) : (2) खण्डयति (खण्ड्, c. 10.).

DISAPPEAR : (1) अन्तर्धीयते or तिरोधीयते (pass. of धा) (as phantoms), *the Father of the world d. ed* : विषयोनिः तिरोदधे, Ku. ; (2) तिरोभवति (भू, c. 1.) (=1) Ki. ; (3) नश्यति, वि-, (नश्, c. 4.) (=to vanish), *d.s although made motionless with ties* : सन्दाननिष्पन्दीकृतापि नश्यति, K. ; (4) अच्ययः (श्या, श्यं) भवति (=to become invisible).

DISAPPEARANCE : *on the d. of the disease* : विनष्टे च तदामये : v. To disappear, also departure.

DISAPPOINT : Ph. : *I am d.ed in you* : तय्यहं मद्भासः ; *d. ed in love* : खण्डितप्रणयः (या, यं) ; *do not d. him* : नास्याशां विफलां कुरु ; *better to be d. ed in an application to a great man* : याच्ना मोघा वरमधिगुणे, Me. ; *d. ed by Śiva*. शम्भुना विफलीकृतयत्नाः, Ki.

DISAPPOINTMENT : (1) आशामङ्गः (of hope) ; (2) याच्नावैफल्यम्, M. n. ; and sim. comp. s (in an application), *the pain of d.* : प्रणयमङ्गवेदना, Ki. (3) विप्रलम्भः (- deception : q.v.) ; (4) विषादः (=dejection).

DISAPPROBATION : (1) विमतिः ; (2) निन्दावादः (expression of d.) (?).

DISAPPROVAL : (1) अननुमोदनम् ; (2) निन्दा : v. Censure.

DISAPPROVE : (1) न अनुमोदते (मुद्, c. 1.) ; (2) निन्दति (निन्द्, c. 1.) : v. To censure.

DISARM : I. Lit. : (1) निरस्त्रीकरोति ; (2) अस्त्राणि or आयुधानि हरति (हृ, c. 1.). II. Fig. : शमयति (c. of श्म).

DISARRANGE : (1) आकुलीकरोति ; (2) संक्षोभयति (c. of क्षुम्).

DISARRANGEMENT : संक्षोभः : V. Confusion, disorder.

DISARRAY : I. An army : व्यूहं मनक्ति (मञ्, c. 7.). II. To disrobe : q.v. : विवस्त्रयति.

DISASTER : विपद् (f.) or विपत्तिः : v. Calamity.

DISASTROUS : (1) आत्ययिकः (की, कं) ; (2) दुरन्तः (न्ता, न्तं) ; (3) दारुणः (गा, गं) (=terrible).

DISAVOW : न स्वीकरोति : v. To deny.

DISAVOWAL : अस्वीकारः : v. Denial.

DISBAND : I. To dismiss : विसर्जयति (सृज्, c. 10.). II. To divorce : त्यजति (त्यज्, c. 1.).

DISBAR : *अभिमाषकमण्डलाद् बहिष्करोति (कृ, c. 8.).

DISBARK : अवतारयति (c. of तृ) : v. To disembark.

DISBELIEF : (1) अविश्वासः ; (2) अप्रत्ययः ; (3) अश्रद्धा.

DISBELIEVE : न प्रत्येति (ह, c. 2.) : v. Not to believe.

DISBELIEVING (adj.) : (1) अविश्वासिन् (f. नी) ; (2) अश्रद्धालु (mfn.).

DISBURDEN : भारम् अवतारयति (c. of तृ) : v. To unburden.

DISBURSE : व्ययते (व्यय्, c. 1.) : v. To expend.

DISBURSEMENT : व्ययः : v. Expenditure, payment.

DISC : v. Disk.

DISCARD : अपात्यति (अस, c. 4.) : v. To reject, renounce.

DISCERN : I. Mentally : विविनक्ति (विच्, c. 7.), *does not d. what is his good* : स्वहितं न विविनक्ति, Si. II. With the eyes : (1) निमालयति (मञ्, c. 10.), *d. ing this ring* : इदमङ्गुलीयकं निमालयन्ती, Mal. ; (2) निर्बर्णयति (वर्ण्, c. 10.), *d. ing my limbs* : मद्दङ्गानि निर्बर्ण्य, D.

DISCERNIBLE : (1) निर्बर्ण्य (f. र्ण्या) ; (2) विभाव्य (f. व्या) ; (3) by verb : v. To discern.

DISCERNING (adj.) : सूक्ष्मदर्शिन् (f. नी) : v. Sharp.

DISCERNMENT : Judgement, sagacity : q.v. : विवेकः, (you) *have spoken without d.* : विवेकशून्यममिहितम्, Mal. II. The act : विवेकः (rare), *no d. could be made of any thing* : न कस्यचिद्विवेक उपलेभे, Ki. ix. 12.

DISCHARGE (v.) : I. Of burdens : (1) अवतारयति (c. of तृ) ; (2) अवरोपयति (c. of रुद्).

II. Of rivers : to enter the sea : (1) विशति, प्र-, (विश, c. 6.) ; (2) याति (या, c. 2.) (to go). III. To utter, give vent to, emit : q.v. : उद्गिरति (गृ, c. 6.), Ki. ; to d. rage : कृषं विसृजति, Si. IV. To let fly : (1) मुञ्चति or मोचयति, निर्-, वि-, प्र-, (मुच्, c. 6. and 10.), d. ed a shower of arrows : शरवर्षं मुमोच, Ram. ; (2) सृजति, वि-, (सृज, c. 6.), to d. fire : अग्निं विसृजति, Sa. ; (3) अस्यति (अस्, c. 4.). V. To dismiss : q.v. : (कर्मणः or अधिकारात्) अपकर्षति (कृष्, c. 1.). VI. To pay : (1) शोषयति, वि-, to d. a debt : ऋणं शोषयति, Vri. ; (2) निर्यातयति (c. of यत्), for d. ing a debt : ऋणनिर्यातनाय, Viv. ; (3) तरति, आ-, उद्-, (तृ, c. 1.), N. s. VII. To perform : q.v. : निर्वाहयति (c. of वह्). Ph. : you also d. your duty : त्वमपि त्वनियोग-मशुन्यं कुरु, Sa. ii. VIII. Of prisoners : मुञ्चति. IX. Of pus : पृथते (पृथ्, c. 1.).

DISCHARGE (subs.) : I. Of a burden : (1) अव-तारणम् ; (2) अवरोपणम्. II. A letting fly : (1) मोक्षः, d. of arrows : बाणमोक्षः, Sa. ; (2) विसर्जनम् ; (3) असनम् (rare). III. Dismissal : (1) पदभ्रंशः ; (2) अधिकारच्छुतिः ; (3) कर्मापकर्षः. IV. Payment : (1) शोषणम्, वि-, (2) निर्यातनम्. V. Performance : q.v. : निर्वाहः. VI. Acquittal : मुक्तिः. VII. Emission : q.v. : स्त्रावः.

DISCHARGER : of electric jars : *निःसारणदण्डम्. Arrow-d. (i.e. bow) : इन्वासनम्.

DISCIPLE : (1) शिष्य (f. प्या), dialogue between a preceptor and his d. गुरुशिष्यसंवादः ; Mah. ; (2) अन्तेवासिन् (f. नी) (rare), of her d. : तदन्तेवासि-न्याः, Mah.

DISCIPLESHIP : (1) शिष्यत्वम् ; (2) अन्तेवासित्वम् (rare).

DISCIPLINARIAN : (1) शासनकर्तृ (m.) (?) ; (2) शासितृ (m.) (?).

DISCIPLINE (subs.) : शासनम् (in all the senses).

DISCIPLINE (v.) : I. To educate : q.v. II. To bring under control : दमयति (c. of दम्). D. d. : दान्तः (न्ता, न्तं). III. To chastise : शास्ति (शास्, c. 2.).

DISCLAIM : प्रत्याख्याति (ख्या, c. 2.) : v. To deny.

DISCLAIMER : प्रत्याख्यानम् : v. Denial.

DISCLOSE : I. To uncover, open : q.v. : विवृणोति (वृ, c. 5.). II. To reveal, expose : q.v. : विवृणोति, to d. a secret : रहस्यं विवृणोति, D. viii.

DISCLOSURE : I. Exposure : q.v. : विवृतिः. II. That which is disclosed : these d. s. : एषां विवृतिः.

DISCOLORATION : I. The act : (1) वर्णान्तरजननम् ; (2) विवर्णीकरणम् : v. To discolour. II. Stain : q.v.

DISCOLOUR : I. To alter the colour : वर्णान्तरं जनयति (जन्, c. 10.) (with gen.). II. To sully : विवर्णीकरोति.

DISCOMFIT : पराजयते (जि, c. 1.) : v. Defeat.

DISCOMFITURE : पराजयः : v. Defeat.

DISCOMFORT (subs.) : दुःशः : v. Distress, pain.

DISCOMFORT (v.) : पीडयति (पीड, c. 10.) : v. To pain.

DISCOMPOSE : I. To break up : मनक्ति (मञ्ज्, c. 9.). II. To agitate, disturb : q.v. : आकुली-करोति.

DISCOMPOSURE : (1) व्याकुलता ; (2) अधीरता : v. Agitation.

DISCONCERT : I. To frustrate, defeat : q.v. : खण्डयति (खण्ड्, c. 10.). II. To confuse : क्षोभयति (c. of क्षुम्).

DISCONNECT : वियोजयति (युज्, c. 10.) : v. To separate.

DISCONNECTION : भेदः : v. Separation.

DISCONSOLATE : (1) विषण्णः (ण्णा, ण्ण) : v. Dejected ; (2) शोकसन्तप्तमानसः (सा, सं) : v. Sad.

DISCONSOLATELY : (1) सविषादम् ; (2) सखेदम् : v. Sadly.

DISCONSOLATENESS : (1) विषण्णता : (2) निर्वेदः : (3) वैमनस्यम्.

DISCONTENT, DISCONTENTMENT : (1) असन्तोषः ; (2) असन्तुष्टिः ; (3) असन्तुष्टता ; (4) अनिर्वृतिः.

DISCONTENT (v.) : To dissatisfy.

DISCONTENT, DISCONTENTED (adj.) : (1) असन्तुष्टः (ट्टा, ट्टं) ; (2) अनिर्वृतः (ता, तं) : v. Content.

DISCONTENTEDLY : expr. by adj., writes d. : असन्तुष्टो लिखति.

DISCONTINUANCE, DISCONTINUATION : I. Cessation : q.v. : विरामः. II. Disruption : विच्छेदः.

DISCONTINUE (v.i.) : विरमति (रम्, c. 1.) : v. To cease.

DISCONTINUE (v.t.) : I. To stop, leave off : q.v. : समापयति (c. of आप). II. To disunite : वियोजयति (युज्, c. 10.).

DISCORD : I. In music : (1) विस्वरः ; (2) अपरवः ; II. Dispute : q.v. : विवादः. III. In gen. sense : v. D. -ance.

DISCORDANCE : (1) वैषम्यम् ; (2) अनैक्यम् ; (3) विरोधः.

DISCORDANT : I. Incongruous : (1) विषमः (मा, मं) ; (2) विरुद्धः (द्वा, द्वं). II. Dissonant : (1) प्रतिकूलः (ला, लं) (= disagreeable), *even the cuckoo (would appear to) have a d. voice* : अल्प-न्यपुष्टा प्रतिकूलशब्दा, Ku. (2) कर्णकठोरः (रा, रं) (jarring), M. n.

DISCOUNT (v.) : I. To deduct a percentage : Ph. : *to d. five per cent* : *पञ्चकं शतं त्यजति (त्यज्, c. 1.). II. To pay a bill, deducting the percentage : Ph. : *d. this bill* : *त्यागं गृहीत्वा दुष्प्रभृत्पुण्यं देहि.

DISCOUNT (subs.) : *त्यागः.

DISCOUNTER : कुसीदः (- usurer : q.v.).

DISCOURTENANCE : I. To abash : q.v. : लज्जयति (लज्ज्, c. 10.). II. To disapprove, oppose : q.v. : न अनुमोदते (मुद्, c. 1.).

DISCOURAGE : I. To deject : q.v. : उत्साहमङ्गं करोति, *d. d.* : मग्नोत्साहः (हा, हं). *To be d. d.* : (1) सत्त्वात् परिश्रयते (pass. of व्रश्) ; (2) तेजसः प्र-व्रश्यते, Mr. II. To deter : q.v. : निषेधति (सिध्, c. 1.).

DISCOURAGEMENT : I. Dejection : q.v. : (1) उत्साहमङ्गः ; (2) सत्त्वभ्रंशः, Vi. II. Hindrance, obstacle : q.v. : विघ्नः.

DISCOURAGING (adj.) : (1) by comp. ; (2) उत्साहक्षयिन्. (f. जी) ; (3) प्रतिकूलः (ला, लं) (= unfavourable).

DISCOURAGINGLY : expr. by adj., *speaking d.* : प्रतिकूलवादिन्, Ku.

DISCOURSE (subs.) : I. Speech, conversation : q.v. : (1) वचस् (n.) ; (2) भारती. II. Transaction : q.v. : व्यवहारः.

DISCOURSE (v.) : वक्ति (वच्, c. 1.) : v. To speak, converse.

DISCOURTEOUS : (1) अविनीतः (ता, तं) ; (2) अदक्षिण (f. णा) : v. Courteous.

DISCOURTEOUSLY : (1) अविनीतम् ; (2) अदक्षिणम्.

DISCOURTEOUSNESS, DISCOURTESY : (1) अविनयः ; (2) अदाक्षिण्यम् : v. Courtesy.

DISCOVER : I. To reveal, shew : q.v. : प्रकाशयति (nomi.). II. To find out : prob. प्रकाशयति ; आविष्करोति (used in Bengali), *d. ed America* : *आमेरिकामाविश्चकार.

DISCOVERER : (1) प्रकाशकः ; (2) आविष्कर्तृ (m.) (?).

DISCOVERY : I. Revelation : q.v. : प्रकाशनम्. II. Finding out : (1) प्रकाशनम् (?) (2) आविष्कारः (?).

DISCREDIT (subs.) : I. Disbelief : अविश्वासः. II. Disgrace, infamy : q.v. : (1) अयशस् (n.) ; (2) कलङ्कः.

DISCREDIT (v.) : I. To disbelieve : न प्रत्येति (ह, c. 2.). II. To disgrace : q.v. : कलङ्कयति (nomi.).

DISCREDITABLE : (1) अयशस्करः (री, रं) ; (2) कीर्तिनाशिन् (f. नी) ; (3) कलङ्कावहः (हा, हं) ; (4) गहितः (ता, तं).

DISCREET : (1) समीक्ष्य- or विमृश्यकारिन् (f. जी) (= circumspect) ; (2) परिणामदर्शिन् (f. नी) (seeing the end) ; (3) विह्वः (हा, हं) (- wise : q.v.).

DISCREETLY : समीक्ष्य : v. Prudently, wisely.

DISCREETNESS : v. Discretion.

DISCREPANCY : (1) भेदः : v. Difference ; (2) विरोधः : v. Contradiction.

DISCREPANT : भिन्नः (ज्ञा, ज्ञं) : v. Different.

DISCRETION : I. Discreetness : (1) समीक्ष्य-कारिता ; (2) विवेकः ; विद्वता : v. Wisdom. II. Entire control : Ph. : *you have no d. in the matter* : न ते इच्छाधीनमेतत् ; *act according to your d.* : *यत् शोमनं मन्यसे तदेव कुरु ; *you have entire d. to do what becomes you in this case* : यदत्रात्मनः समुचितं तत्र प्रभवति (भू, c. 1.) भवती, K. ; *at d.* (i.e. without condition) विना समयेन.

DISCRETIONARY : expr. by adv. : विवेकानुसारेण.

DISCRIMINATE : विविनक्ति (विच्, c. 7.) : v. To Distinguish.

DISCRIMINATING, DISCRIMINATIVE (a.i.): I.

Distinguishing : भेदक (f. दिका). II. Capable

of discrimination : (1) विशेषकः (ज्ञा, ज्ञं); (2)

गुणोदोषविद् (mf.n.). Ph.: *d. faculty* : विवेकशक्तिः.

DISCRIMINATION : विवेकः : v. Discernment, discrimination.

DISCROWN (v.): मुकुटं हरति (हृ, c. 1.): v. Crown.

DISCURSIVE : I. Rambling : नानाविषयकः (का, कं), and sim. comp. s. II. Rational : तार्किकः (की, कं).

DISCUS : I. A quoit : चक्रम्. II. A disk : q.v.

DISCUSS (v.): I. To disperse : q.v. II. Debate : विचारयति (c. of चर्) (to consider thoroughly), (*we will*) *d. whether different or not* : मिश्रन्ते न वेति विचार्यते, S.

DISCUSSION : विचारः, *d. of the sense of passages* : वाक्यार्थविचारणा, S. : Ph. : *now we will follow the subject under d.* : सम्प्रति प्रकृतमेवानुवर्तमहे, S.

DISCUSSIVE, DISCUTIENT : रसन्नः (घ्नी, घ्न') (?).

DISDAIN (v.): अवजानाति (ज्ञा, c. 9.): v. To despise. Ph. : *who d. ed people as straws* : तुण्मिव परिभूतो यस्य गर्वेण लोकः, Vc.

DISDAIN (subs.): (1) अवज्ञा : v. Contempt ; (2) हृणा : v. Scorn.

DISDAINFUL : expr. by adv., *his disdainful speech* : स यदवह्वयोवाच : v. Haughty, arrogant.

DISDAINFULLY : (1) अवह्वया ; (2) अनादरेण ; (3) साबलेपम्.

DISDAINFULNESS : अवलेपः (= haughtiness : q.v.).

DISEASE (subs.): (1) रोगः (best equiv.), *cured of mental d.* : चिकित्सितमनोरोगः (गा, गं), Vi. vii. ; (2) व्याधिः, *oppressed with d. s* : व्याधिभिः परिपीडितान्, Bha. ; (3) गदः, *did not get over the d.* : गदं नात्यगात्, R. ; (4) आमयः, *infectious d.* : आमयः स्पर्शसञ्चारी, Raj.

DISEASED : (1) रोगग्रस्त (f. स्ता), *a d. branch* : रोगग्रस्ता शाखा, S. c. ; (2) रोगोपसृष्ट (f. ष्टा), *d. body* : रोगोपसृष्टतनुः, R. viii. 94 ; (3) व्याधितः (ता, तं) : v. Sick, ill. Ph. : *he is d. both in body and mind* : *तस्य शरीरमनसौ रोगाक्रान्ते.

DISEDGE : (1) कुण्ठयति (nomi.) : (2) कुण्ठीकरोति.

DISEMBARK (v.i.) : (1) अवतरति, अव-, (तृ, c. 1.),

we d. ed on a rock : शीलावलयमवतराम, D. ; (2) अवरोहति (रू, c. 1.).

DISEMBARK (v.t.) : अवतारयति (c. of तृ) ; (2)

अवरोह (प) यति (c. of रू).

DISEMBARKATION : (1) अवतरणम् ; (2) अवरोहणम् (rare).

DISEMBARRASS : मोचयति (मुच्, c. 10.) : v. To free, extricate.

DISEMBARRASSMENT : मोक्षः : v. Release.

DISEMBITTER : तिक्ततां नाशयति (c. of नश्) or हरति (हृ, c. 1.).

DISEMBODIED : I. Disbanded : q.v. II. Freed from the body : वीतशरीरः (रा, रं) : v. Free from.

DISEMBOGUE : of rivers : v. To discharge.

DISEMBOWEL : अन्त्राणि अपनयति (नी, c. 1.) : v. To eviscerate.

DISEMBROIL : v. To disentangle, extricate.

DISENCHANT : Ph. : *d. this place* : *अत्रस्थां मायां नाशय or निर्धूनय, etc. : *I will d. you* : *तव मोहं दूरीकरोमि.

DISENCUMBER : I. Lit. : मारं हरति (हृ, c. 1.) or अपनयति (नी, c. 1.). II. Fig. : to free : मोचयति (मुच्, c. 10.).

DISENGAGE : I. To detach : विश्लेषयति (c. of क्षिप्). II. To release, free : मोचयति (मुच्, c. 10.).

DISENGAGED : i.e. at leisure : न व्यापृतः (ता, तं) ; कार्यविरतः (ता, तं).

DISENGAGEMENT : I. Release : q.v. : मुक्तिः. II. Separation : q.v. : विश्लेषणम्. III. Leisure : q.v. : विश्रामः.

DISENNOBLE : अवनमयति (c. of नम्) : v. To degrade.

DISENTANGLE : I. Lit. : विक्र(ज)टति (क्रट् or जट्, c. 1.) (?). II. To extricate, free q.v. : मोचयति.

DISENTITLE : अधिकारं नाशयति (c. of नश्) or लुप्तयति (लुप्, c. 6.) (with gen.).

DISENTRANCE : *the king was d.* : नृपतेस्तमो नुनुदे, R. : v. Trance ; to remove.

DISESTEEM (v.) : अवजानाति (ज्ञा, c. 9.) : v. To slight, disregard.

DISESTEEM (subs.) : अवज्ञा : v. Contempt.

DISFAVOUR (subs.) : निग्रहः or अवग्रहः (rare),

the disposer of favours and d.s. : अनुग्रहावग्रहयो-
विधाता, Si. : v. Favour and not. Ph. :
finding himself suddenly in royal d. : अकस्मादेव
प्रसादपराङ्मुखमवनिपतिमवलोक्य, P. i. 3.

DISFIGURATION : v. Disfigurement.

DISFIGURE (v.) : (1) विरूपीकरोति or विरूपयति
(nomi.), *to d. a face* : मुखं विरूपयति, D. ; (2)
विकरोति (rare), *seeing himself d.d* : आत्मानं
विकृतं पृष्ट्वा, Mah. ; (3) विकलीकरोति (by depri-
ving limbs), *by whom my husband has been*
d.d : येन मे पतिर्विकलीकृतः, D. ; (4) व्यङ्गयति
(nomi.) (=3), *who can d. me* : को मां व्यङ्गयितुं
समर्थः, P.

DISFIGUREMENT : I. The state : वैरूप्यम्. II.
The act : expr. by verb. Ph. : *d. of limbs* :
वैरूप्यमङ्गेषु, Ram.

DISFRANCHISE : *पौरत्वं लुप्तमिति (लुप्, c. 6.) or
हरति (हृ, c. 1.), *d.d* : *हृतपौरत्वः (त्वा, त्वं).

DISFRANCHISEMENT : *पौरत्वहरणम् or -लोपः.

DISGORGE : (1) उद्गिरति, (गृ, c. 6.) ; (2) उदमति
(वम्, c. 1.).

DISGRACE (subs.) : I. Disfavour : q.v. II.
Dishonour, ignominy : (1) अप(व)मानम्,
whose notions of honour and d. have been erased
by decrepitude : जरावलुप्तमानावमानचित्तः, D. ; (2)
अव-मानना, वि-, (the act), Ku. ; (3) अमिमवः
or परामवः (rarely अमिभूतिः or पराभूतिः)
(=humiliation), *from fear of d.* : अमिभूति-
मयात्, Ki. ; (4) निकृतिः or न्यङ्कारः (=insult),
the d. of being removed from the first seat :
अग्रसनापनयजा निकृतिः, Mu. III. That which
brings disgrace. Ph. : *there is nobody without*
some d. : नास्त्यकुलङ्कः कोऽपि, Va. ; *the d. to the*
Paulastya race : पौलस्त्यकुलपांसनः, Vi.

DISGRACE (v.) : I. To dishonour : (1) अपमानयति,
अव-, वि-, (c. of मन्) ; (2) परि-भवति, परा-,
अभि-, (भृ, c. 1.), Vi. II. To revile : q.v.
गर्हयति, वि-, (गर्ह, c. 1.).

DISGRACEFUL : (1) गर्हितः, वि-, (ता, तं) ; (2)
अयशस्करः (री, रं) (=infamous) ; (3) द्वेषण
(f. पी) (=shameful).

DISGRACEFULLY : (1) मानमुन्मथ्य ; (2) expr.
by adj.

DISGRACEFULNESS : (1) गर्हितता, etc. ; (2)
better by adj.

DISGRACIOUS : (1) प्रसादहीनः (ना, नं) ; (2)
प्रसादपराङ्मुखः (खा, खं), etc.

DISGUISE (subs.) : छषन् (n.), *Takshaka coming*
in d. : छषनोपेत्य तक्षकः, Mah. ; *flow of ambrosia*
under the d. of sweat : स्वेदच्छषामृतप्रवः, Ra. ii.

DISGUISE (v.t.) : I. Lit. : Ph. : *d.d as foresters* :
आटविकच्छषणा, D. ; *we two d.d as Kāpālikas*
(beggars) आवां कापालिकवेष्टाच्छषौ, D. viii. II.
To conceal : q.v.

DISGUISEDLY : (1) छषणा ; (2) छषवेशेन.

DISGUST (subs.) : (1) जुगुप्सा ; (2) घृणा, (my)
d. being excited : समुत्पन्नघृणः, K.

DISGUST (v.) : expr. by adj., घृणां जनयति (c. of
जन्), उत्पादयति (c. of पद्), etc. D. *ed i.e.*
offended : विरक्तः (जा, जं).

DISGUSTFUL, DISGUSTING (adj.) : (1) बीभत्स (f.
त्सा), *with d. dresses* : बिभत्सविन्यासैः, K. ; (2)
उद्देगकरः (री, रं) (=alarming), *d. even to the*
residents of the hell : नरकवासिनामप्युद्देगकरम्, K.

DISH (subs.) : I. A vessel : q.v. : (1) शरावः ;
(2) पात्रम्. II. A made -d. : *how many d.s have*
you got : *कियद्विधानि ते भोज्यानि.

DISH (v.) : पात्रे or शरावे निवेशयति (c. of विश्).

DISHABILLE : v. Deshabille, undress.

DISHABIT (v.) : निर्वासयति (c. of वस्).

DISH-CLOTH, DISH-CLOUT : सम्मार्जनपटः.

DISH-COVER : पिधानम् (?) : v. Lid.

DISHEARTEN : v. D. ed and to make ; to
deject.

DISHEARTENED : (1) मग्नमनस् (mfn.) : (2) मग्न-
मानसः (सा, सं), and sim. comp.s.

DISHEVELLED : Ph. : *with d. hair* : प्रकीर्णकेशः
(शी, शं), Mah. ; *विकीर्णमूर्द्धजः* (जा, जं), Ku.
असंयताकुलालकः (का, कं), K. ; and sim.
comp.s.

DISHONEST : अशुचि (mfn.) : v. Honest and
not.

DISHONESTLY : (1) अन्यायेन ; (2) वञ्चयित्वा
(=deceiving), *theft is taking other's property*
d. : वञ्चयित्वा परधनापहरणं स्तेयम्, Mit.

DISHONESTY : (1) अशुचिता or अशौचम् : v.

- Honesty ; (2) जिह्मता (=crookedness) ; (3) वृत्तम् (=fraud).
- DISHONOUR (subs.) : अव(प)मानम् : v. Disgrace, ignominy.
- DISHONOUR (v.t.) : I. To disgrace : q.v. : अपमानयति (c. of मन्). II. To defile ; q.v. : *in d. ing respectable women* : कुलवधूनां शीलपातने, D. III. Not to accept : प्रत्याख्याति (ख्या, c. 2.).
- DISHONOURABLE : I. Of acts : अपयश- or अयशस्करः (री, रं) : v. Disgraceful. II. Of men : मानहीनः (ना, नं), P. i. 3.
- DISHONOURABLY : मानं प्रमृज्य : v. Disgracefully.
- DISHONOURER : I. In gen. sense : अपमानकर्तृ (मन्). II. A debaucher : q.v.
- DISINCLINATION : (1) अनिच्छा ; (2) विरक्ति : v. Aversion.
- DISINCLINE : निवर्तयति (c. of वृत्) : v. To alienate.
- DISINCLINED : अनिच्छु (mfñ.) : v. Unwilling, averse.
- DISINFECT : (1) शोधयति (c. of शुध) (=to purify) ; (2) अपनुदति (नुद्, c. 6.) (=to dispel).
- DISINFECTION : (1) शोधनम् : v. Purification ; (2) निःसारणम् : v. Removal.
- DISINGENUOUS : अनृजु (mfñ.) : v. Insincere.
- DISINGENUOUSLY : अनृजुतया : v. Insincerely, crookedly.
- DISINGENUOUSNESS : अनृजुता : v. Insincerity, crookedness.
- DISINHERIT : (1) मागानीशं (f. शां) करोति (?) ; (2) मागाधिकारं लुपति (लुप्, c. 6.) (?).
- DISINTEGRATION : (1) संहतिभेदः ; (2) विश्लेषः (=disunion).
- DISINTER : उत्खनति (खन्, c. 6.) (=to dig up).
- DISINTERESTED : (1) निःसङ्ग (f. ज्ञा), H. ; (2) अपक्षपातिन् (f. नी) (=impartial) ; (2) निरीहः (हा, हं) (=indifferent).
- DISINTERESTEDLY : (1) expr. by adj. ; (2) विपक्षपातम्.
- DISINTERESTEDNESS : (1) निःसङ्गता ; (2) अपक्षपातिता.

- DISJOIN : वियोजयति (c. of युज्) : v. To separate.
- DISJOINT : I. To dislocate : q.v. II. To break into pieces : q.v. D. ed : i.e. unconnected : असम्बद्धः (द्वा, द्वं).
- DISJOINTLY : v. Separately.
- DISJUNCTION : विश्लेषः : v. Disunion, separation.
- DISJUNCTIVE : Ph. : *d. conjunction* : *विकल्पसूचक-मन्ययम् ; *d. proposition* : विकल्पः, Sr.
- DISJUNCTIVELY : v. Disjunctive, separately.
- DISK : (1) बिम्ब (mn.) (the best equiv.) ; (2) परिधिः ; (3) परिवेशः.
- DISLIKE (subs.) : विरागः : v. Aversion, hatred.
- DISLIKE (v.) : देहि, वि-, (दिष्, c. 2.) (=to hate), *d.s what is pleasing* : रम्यं देहि, Sa. : v. To like and not ; Ph. : *and will d. and leave her* विरक्तश्चैनौ त्यज्यति, D.
- DISLOCATE : I. To disjoint : सन्धेः चालयति (c. of चल्) ; विसन्धीकरोति. D. d : (1) सन्धिमुक्तः (का, कं), Sr. ; (2) सन्धिविश्लिष्टः (ष्टा, ष्टं), Bha. II. To displace : q.v.
- DISLOCATION : I. The act : विसन्धीकरणम्. II. The state : (1) सन्धिमुक्तिः ; (2) सन्धिविश्लेषः.
- DISLODGE : निर्वासयति (c. of वस) : v. To drive out.
- DISLOYAL : मक्तिहीनः (ना, नं), Mu : v. Unfaithful, treacherous. Ph. : *d. to a king* : राजविरुद्धः (द्वा, द्वं), Mu.
- DISLOYALLY : अमत्तया : v. Treacherously.
- DISLOYALTY : मक्तिहीनता : v. Unfaithfulness, treachery.
- DISMAL : (1) अपसन्नः (ज्ञा, ज्ञं) (=cheerless) ; (2) दारुण (f. णा) (=dreadful) ; (3) सशोकः (का, कं) (=sorrowful).
- DISMALLY : (1) दारुणम् (=horribly) ; (2) सशोकम् (=sorrowfully).
- DISMALNESS : (1) दारुणता ; (2) अपसादः : v. Horror, gloom.
- DISMANTLE : I. Lit. : to disrobe : q.v. II. Fig. : prob. नष्टीकरोति.
- DISMAST (v.) : कूपकं or गुणवृत्तं हरति, अप-, (हृ, c. 1.) (with gen.). D. ed : हृत- or बीत-कूपकः (का, कं), etc.

DISMAY (subs.) : I. Terror : q.v. : साध्वसम्.
II. Ruin : q.v.

DISMAY : (v.) : सन्नासयति (c. of त्रस्) : v. To terrify. *D. ed* : सन्नस्तः (स्ता, स्तं) ; साध्वसपरीतः (ता, तं), etc.

DISMEMBER : विषटयति (षट्, c. 10.) : v. To sever ; also to mutilate.

DISMEMBERMENT : विषटनम् : v. Separation, mutilation.

DISMISS : I. To let go : विसर्जयति (सर्ज्, c. 10.), *d. ing the princes*: विसर्जितराजलोकः, K. II. From an office : expr. by (1) अंशयति, परि-, प्र-, (c. of अंश्) ; (2) च्यावयति, परि-, प्र-, (c. of च्यु) ; (3) अवरोपयति (c. of रुह्) ; (4) अपकर्षति (कृष्, c. 1.) ; (5) आक्षिपति (क्षिप्, c. 6.) etc. : *favour is replacing of Bhadrabhatta and Purusha Dutta who have been already d. ed*: अनुग्रहस्तावदाक्षिप्ताधिकारयोर्भद्रमदपुरषदत्तयोः पुनरधिकारापणमेव, Mu. ; *whether you do not d. from their employments without first finding some fault* : कश्चित्.....नापकर्षति कर्मभ्यः पूर्वमप्राप्य किल्बिषम्, Mah. ; *d. ing from their places* : स्वाधिकाराम्यामवरोप्य, Mu. ; *without being d. ed* : अत्रष्टपदः, D. III. To reject : प्रत्याख्याति (ख्या, c. 2.). *To decree and d.* : जयपराजयौ विदधाति, D.

DISMISSAL, **DISMISSION** : I. Leave to depart : विसर्जनम्. II. From employment : अधिकारच्युतिः, Nil, and sim. comp.s etc. : v. To dismiss (II).

DISMOUNT (v.t.) : (1) अवरोहति ; (2) अवतरति : v. To get down.

DISMOUNT (v.i.) : पातयति (c. of पत्), *d.s and kicks* : पातयति पादेन ताडयति, Mr. vi.

DISOBEDIENCE : (1) आह्वामङ्गः, *do not brook d.* : नाह्वामङ्गं सहन्ते, Mu. (2) आदेशलङ्घनम् ; (3) शासनव्यतिक्रमः, etc.

DISOBEDIENT : (1) आह्वामङ्गकरः (री, रं) ; (2) निर्देशलङ्घिन् (रि. नी) ; (3) प्रतीपः (पा, पं) (=re fractory), H.

DISOBEY : आह्वानं न प्रतिपालयति (पाल्, c. 10.), *or मनकि* (मङ्ग, c. 7.) (=break), *or लङ्घयति* (=transgress : q.v.).

DISOBLIGE : v. To oblige and not ; to offend.

DISOBLIGING : प्रतीपः (पा, पं) : v. Uncivil, disagreeable.

DISOBLIGINGLY : (1) प्रतीपम् ; (2) अदाक्षिण्येन ; (3) सविनयापराधम्.

DISOBLIGINGNESS : (1) प्रतीपता ; (2) अदाक्षिण्यम् ; (3) विनयापराधः.

DISORDER (subs.) : I. Confusion : *threw the encampment in d.* : सेनानिवेशं तुमुलं चकार, R. v. 49. ; *the entire Zenana was thrown in d.* : सकलमेवान्तःपुरमाकुलीबभूव, D. II. Tumult : q.v. : तुमुलम्. III. Disease : q.v. : पीडा.

DISORDER (v.) : I. To confuse, discompose : आकुलीकरोति. II. To derange : दोषान् जनयति (c. of जन्) (?).

DISORDERLY : I. In confusion : v. Disorder (I). II. Not in proper order : (I) विमृश्रलः (ला, लं) ; (2) विपर्यस्तः (स्ता, स्तं). III. Turbulent, unruly : q.v.

DISORGANISATION : I. The act : उच्छेदः : v. Destruction. II. The state : उच्छृङ्खलता.

DISORGANISE : I. To destroy, break up : उच्छिन्नति (छिद्, c. 7.). II. To disorder : q.v.

DISOWN : प्रत्याख्याति, (ख्या, c. 2.) : v. To deny.

DISPARAGE : अक्षिपति, आ-, (क्षिप्, c. 6.) : v. To detract, censure.

DISPARAGEMENT : I. Detraction, disgrace : q.v. : अक्षिपेपः. II. Insult : q.v.

DISPARAGER : अक्षिपेपकः : v. Detractor.

DISPARAGING (adj.) : expr. by comp., *d. remarks* : आक्षेपवचः, Ki.

DISPARAGINGLY : expr. by circumlo : v. Detractingly.

DISPARITY : (1) वैषम्यम् : v. Inequality ; (2) भेदः : v. Difference.

DISPASSIONED, DISPASSIONATE : (1) वीतरागः (गा, गं) ; (2) वीतस्पृहः (हा, हं) ; (3) शान्तः (न्ता, न्तं) : v. Calm.

DISPASSIONATELY : प्रशान्तम् : v. Calmly, impartially.

DISPATCH : v. Despatch.

DISPEL : (1) नुदति, अप-, अपा-, व्यपा-, (नुद्, c. 6.), *d. ed his doubt* : तस्य वितर्कं नुनोद, Ki. iv. 5. ;

(2) निर-अत्यति, अप-, उद्-, (अस्, c. 4.) (=to throw off), *darkness has been d. ed* : तमो निरस्तम्, R. v. 71. ; (3) निर-धनोति, अव-, (धू, c. 5.) (=to shake off), *d. ing your ignorance arising from inadvertence* : निर्धय तमः प्रमादजम्, Ki. ii. 22. : v. To remove, drive away.

DISPENSARY : औषधशाला (?); औषधालयः (?); etc.

DISPENSATION : I. Distribution : q.v. II. Divine d. : नियमः : v. Order. III. Legal : आदेशः : v. Also exemption.

DISPENSATOR, DISPENSER : v. Distributor.

DISPENSATORY : Ph. : d. power : *मुक्तिदा क्षमता.

DISPENSE (v.) : I. To distribute : q.v. II. To d. with : Ph. : *I cannot d. with a cap* : *शिरस्त्रं विना स्थातुं न शक्नोमि ; *he can d. with your presence* : *तवानुपस्थितिमनुमन्तुं शक्तः.

DISPERSE (v.t.) : किरति, वि-, (कू, c. 6.), *d. ed up, sidewise, and down* : ऊर्ध्वन्तिरश्चीनमधश्च कोणैः, Ki. : v. To scatter, diffuse, dispel.

DISPERSE (v.i.) : (1) वि-सरति, प्र-, विप्र-, (सु, c. 1.) : v. To spread ; (2) नश्यति (नश्, c. 4.) (=to vanish). Ph. : *d. ed to their several homes* : स्वं स्वं गृहं जग्मुः.

DISPERSEDLY : (1) सर्वतः (on all sides) ; (2) इतस्ततः (=here and there)

DISPERSION : (1) विकिरणम् (=spreading) ; (2) विसर्पणम् (=diffusion) ; (3) better by verb. : "the jews in their d." : बहुधागता इहृदयः (=after Ki.).

DISPIRIT : सत्त्वं or तेजो भ्रंशयति (c. of भ्रंश्) : v. To discourage, disheartened.

DISPLACE : I. To put out of place : विपर्यस्यति (अस्, c. 4.). II. To remove : q.v. III. To discharge : पदात् आक्षिपति (क्षिप्, c. 6.), भ्रंशयति, (c. of भ्रंश्) etc., *who d. d Nahusha from the post of Indra* : पदान्मघोनः प्रभ्रंशयां यो नहुषं चकार, R.

DISPLACEMENT : I. Lit. : विपर्यासः. II. Removal, discharge : q.v.

DISPLAY (v.t.) : (1) दर्शयति (c. of दृश्) : v. To exhibit ; (2) प्रथयति (c. of प्रथ्) : v. Known, to make. *To d. itself* : v. To reveal.

DISPLAY (subs.) : विकासः : v. Show. Ph. : *d. s of poetic genius* : कवित्वशक्तेर्विलासाः, N.

DISPLEASE : (1) असन्तोषं जनयति (c. of जन्) ; (2) better by adj. असन्तुष्टः (ष्टा, ष्ट) : v. Also to enrage.

DISPLEASING (adj.) ; असन्तोषकरः (री, रं) : v. Unpleasant.

DISPLEASURE : असन्तोषः : v. Anger, dislike.

DISPORT : I. Subs. : v. Play. II. Verb : v. To amuse, play.

DISPOSABLE : (1) प्रदेयः (या, यं) (what can be given) ; (2) विनियोज्य (f. व्या) or योज्य (f. व्या) (what can be employed).

DISPOSAL : I. Arrangement : q.v. : (1) विन्यासः ; (2) विरचना. II. Regulation, management : q.v. : निर्वाहः. III. Bestowal : q.v. IV. Power, control, pleasure : q.v. : Ph. : *since I saw you, I am at your d.* : दर्शनात् प्रभृति परवानयं जनः, K. ; *this is at your d.* : अन्न प्रभवति (भू, c. 1.) भवति.

DISPOSE : I. To arrange : q.v. : विन्यस्यति (अस्, c. 4.). II. To employ, apply : q.v. : विनियोजयति (युज्, c. 10.). III. To incline, impel : प्रचोदयति, (चुद्, c. 10.). *D. d. i. e. bent* : -प्रवण (f. णा) or -शीलः (ला, लं) in comp. Ph. : *I am not d. d to follow you* : तवानुवृत्तिं न च कर्तुमुत्सहे (सद्, c. 1.), Ku.

DISPOSE OF : I. To direct, employ : q.v. : निर्दिशति (दिश्, c. 6.). II. To get rid of : (1) ददाति (दा, c. 3.) : v. To give ; (2) विक्रीणीते (क्री, c. 9.) : v. To sell. III. To finish : q.v. : समापयति (c. of आप्).

DISPOSER : (1) विधातृ (म.) ; (2) नियन्तृ (म.).

DISPOSITION : I. Disposal, arrangement : q.v. II. Character : q.v. : स्वभावः. III. Tendency, inclination : q.v. : प्रवणता.

DISPOSSESS : निष्कासयति (c. of कस्), "d. the swain" : *भूमेर्ग्रामिकं निष्कासयः v. To drive away, deprive.

DISPOSSESSION : निष्कासनम् (?).

DISPROOF : निराकरणम् ; v. Refutation.

DISPROPORTION : I. Lit. : (1) expr. by circumlo. ; (2) वैषम्यम्. II. Unsuitableness : अयोग्यता.

DISPROPORTIONATE, DISPROPORTIONED : न
सुलभतः (ता, तं), Vi. : v. Unequal, inade-
quate.

DISPROPORTIONATELY : (1) विषमम् : v. Un-
equally : (2) असङ्गतम् : v. Unsuitably : (3)
better by circumlo.

DISPROVE : निराकरोति (कृ, c. 8.) : v. To refute.

DISPUTABLE : (1) विवादनीयः (या, यं); (2)
विवादितव्य (f. व्या).

DISPUTANT : (1) विवादमानः (ना, नं); (2)
विवादिन् (f. नी).

DISPUTATION : विवादः : v. Dispute.

DISPUTATIOUS : (1) विवादप्रियः (या, यं); (2)
विवादशीलः (ला, लं).

DISPUTATIOLUSLY : v. Obstinate.

DISPUTE (subs.) : (1) विवादः, *I do not like even
their d.* : पक्षेषां विवाद एव न मे रोचते, Mal. i. ; *if
a d. arises about boundaries* : सीमां प्रति समुत्पन्ने
विवादे, M. ; (2) कलहः (=altercation) ; (3)
विचारः (=discussion) ; (4) वादः (=contro-
versy).

DISPUTE (v.) : I. To debate, altercation : (1)
विवादते (वद्, c. 1.), *by the cries of people d. ing
amongst themselves* : अन्योन्यं विवादमानानां प्रजाना-
माक्रोशैः, D. viii. ; (2) कलहायते (nomi.) (=to
quarrel), *d. ing with a sage named Mandu* :
मन्दुनाम्ना मुनिना सह कलहायमानः, C. Ph. : *a d. d
point* : विवादपदम्, M. II. To deny : q.v. : विवादते,
it is not to be d.d here : नैवात्र विवादितव्यम्, S.

DISPUTELESS : निर्विवादः (दा, दं) : v. Undisputed.

DISPUTER : I. A denier : q.v. : विवादितु (m.).

II. One fond of disputes : विवादप्रियः, and
sim comp.s.

DISQUALIFICATION : I. Disability : प्रत्यूहः
(=obstacle). II. Defect : निर्गुणः.

DISQUALIFY : expr. by अक्षमः (मा, मं) (=in-
capable) or अयोग्यः (ग्या, ग्यं) (unworthy).

DISQUIET (subs.) : व्याकुलता : v. Anxiety, un-
easiness.

DISQUIET (v.) : आकुल्यति (nomi.) : v. To
disturb, agitate. D. : v. Restless, uneasy.

DISQUIETNESS, DISQUIETUDE : v. Disquiet.

DISQUISITION : विचारः : v. Discussion.

DISREGARD (subs.) : (1) अनादरः ; (2) उपेक्षा :
v. Neglect, contempt.

DISREGARD (v.) : (1) उपेक्षते (ईक्ष्, c. 1.), *a rising
enemy should not be d. ed* : उत्तिष्ठमानः परो नोपेक्ष्यः,
Si. ; (2) अवधीरयति (धीर्, c. 10.), *this is the
fruit of d. ing the advice of a friend* : अवधीरित-
सुहृदाक्यस्य फलमेतद् ; (3) न आद्रियते (दृ, c. 6.)
v. To care and not ; despise.

DISREGARDFUL : v. Regardless, negligent.

DISRELISH (subs.) : (1) अरुचिः ; (2) अनमिरुचिः.
Ph. : *arises d. for food* : नास्ते रुचिर्मवति, Sr.

DISRELISH (v.) : न अमिनन्दति (नन्द्, c. 1.), K. :
v. To relish ; not.

DISREPUTABLE : अपयशस्करः (री, रं) : v. In-
famous, scandalous. *A d. person* : अभिरास्तः,
Y.

DISREPUTE : अवज्ञा : v. Disgrace, infamy.

DISRESPECT (subs.) : असम्मानम् : v. Disregard.

DISRESPECT (v.) : (1) न सम्मानयति (c. of मन्) ;
(2) उपेक्षते (ईक्ष्, c. 1.).

DISRESPECTFUL : सम्मानरहितः (ता, तं) : v.
Insolent, uncivil.

DISRESPECTFULLY : (1) वीतसम्मानम्, etc. ; (2)
उपेक्षया (=disregardfully) ; (3) अनादरेण (=dis-
dainfully).

DISROBE : (1) विवस्त्रयति (nomi.) ; (2) विवस्त्री-
करोति ; (3) by circumlo., *every body has been
d.d except one—Bhishma* : एकं शान्तनवं हित्वा सर्वे
विवसनाः कृताः, Dh.

DISRUPTION : I. Lit. : स्फुटनम् : v. To burst.

II. Fig. : भेदः. v. Rupture.

DISSATISFACTION : (1) असन्तोषः ; (2) विरक्तिः

DISSATISFY : expr. by past part. *D.ed* : (1)
असन्तुष्टः (टा, ष्टं) ; (2) विरक्तः (का, कं).

DISSECT : I. Medically : व्यवच्छिन्नति (छिद्, c.
7.). II. To examine minutely : खण्डशः
समालोचयति (लोच्, c. 10.) (?).

DISSECTION : I. Lit. : व्यवच्छेदः. II. Fig. :
खण्डशः समालोचना (?).

DISSECTOR : व्यवच्छेदकारिन् (m.) (?) ; व्यवच्छेदकः
(?).

DISSEMBLE : निह्रुते, अप-, (ह्रु, c. 2.), Mu. : v.
To conceal.

DISSEMBLER : (1) नि-होत्र, अप-, (m.) ; (2) द्वाषिकः (=hypocrite).

DISSEMBLINGLY : नि-हृत्य, अप- : v. Falsely.

DISSEMINATE : I. To disperse : प्रकिरति (कु, c. 6.), *seeds d.d on the ground* : बीजानि प्रकीर्णानि महीतले, Vri. II. To spread : प्रसर्पति (सप्, c. 1.), *the rumour d.d in every direction* : प्रतिदिशं लोकवादः प्रासर्पद्, D.

DISSEMINATION : (1) प्रकिरणम् ; (2) प्रसर्पणम् : v. Above.

DISSEMINATOR : expr. by verb.

DISSENTION : I. Disagreement : भेदः. II. Quarrel : q.v. : कलहः.

DISSENT (subs.) : (1) वैमत्यम् ; (2) असम्मतिः.

DISSENT (v.) : वैमत्यं or असम्मतिं प्रकाशयति (c. of काश्). Ph. : *without a d. ing voice* : विना कस्यापि वैमत्येन or सर्वेषामेवैकमत्येन.

DISSENTER : *विमतिन् (f. नी).

DISSENTIENT : Ph. : *without a d. voice* : *विना कस्यापि वैमत्येन.

DISSERTATION : (1) प्रबन्धः ; (2) निबन्धः.

DISSERVE : अपकरोति (कृ, c. 8.) : v. To injure, disoblige.

DISSERVICE : अपकारः : v. Injury, disadvantage.

DISSEVER : v. To sever.

DISSIMILAR : I. Unlike : q.v. : असदृशः (शी, शं). II. Different : q.v. : भिन्नः (ज्ञा, ज्ञं).

DISSIMILARITY : (1) असादृश्यम् (=unlikeness) : q.v. ; (2) विभिन्नता (=difference : q.v.).

DISSIMULATION : क्लृप्तम् : v. Hypocrisy, deceit.

DISSIPATE : I. To disperse : q.v. : विकिरति (कु, c. 6.). II. To squander, consume : अवक्षिपति (क्षिप्, c. 6.).

DISSIPATED (adj.) : i.e. dissolute : (1) खण्डित-वृत्तः (चा, चं) ; (2) नष्टचरित्रः (ज्ञा, ज्ञं).

DISSIPATION : I. Dispersion : विक्षेपः. II. Gay, vicious life : अनुकामीनता (?), B. ; लाम्पट्यम् (=debauchery).

DISSOCIATE : विरलेषयति (c. of क्षिप्) : v. To separate.

DISSOCIATION : विरलेषः : v. Separation.

DISSOLUBLE : द्राव्यः (व्या, व्यं) : v. Soluble.

DISSOLUTE : (1) उच्छृङ्खलः (ला, लं) ; (2) उदामः (मा, मं), *d. youths* : उदामानि यौवनानि, Mc. : v. Lewd.

DISSOLUTENESS : (1) उच्छृङ्खलता ; (2) लाम्पट्यम् (=lewdness).

DISSOLUTION : I. The act : (1) विद्रावणम् ; (2) विलयनम् ; (3) विगलनम्. II. The state : (1) लयः, वि-, प्र-, ; (2) गलनम्, वि-, ; (3) द्रुतिः, वि-.

DISSOLVE (v.i.) : (1) द्रवति, वि-, (द्रु, c. 1.), *d. quick* : द्रव द्रुतम्, N. ; (2) गलति, वि-, (गल्, c. 1.), *difference and identity have d.d* : भेदाभेदौ गलितौ, J. ; (3) लीयते, वि-, प्र-, (ली, c. 4.), *the star of the living world d.s* : जीवलोकतिलकः प्रलीयते, Ma.

DISSOLVE (v.t.) : द्रावयति, वि-, (c. of द्रु) : v. To melt. *To d. a parliament* : महासभां द्रावयति (?) : v. Also to break up.

DISSONANCE, DISSONANCY : v. Discord.

DISSONANT : I. Discordant : विस्वरः (रा, रं). II. Discrepant : q.v.

DISSUADE (v.) : वारयति, नि-, (वृ, c. 10.), *I generously d. you* : काङ्क्ष्यात्वां वारयामि, Mah. : v. To prevent ; to advise.

DISSUADER : (1) निवारकः ; (2) निवर्तयितु (m.).

DISSUASION : (1) निवारणम् ; (2) निवर्तनम्.

DISSUASIVELY : (1) निवार्य ; (2) निवर्त्य.

DISSYLLABIC : द्व्यक्षरः (रा, रं).

DISSYLLABLE : (1) द्व्यक्षरम् ; (2) द्व्यक्षरः शब्दः.

DISTAFF : (1) तर्कुः ; (2) तर्कुटी.

DISTANCE (subs.) : I. Space : (1) भूमिः (=space : q.v.), *(I) have come such a d.* : एतावतीं भूमिमायातः, K. ; (2) अध्वन् (=way : q.v.), *by what d. am I separated from my forces* : कियताध्वना विच्छिन्नमितो बलं मे, K. II. Remote-ness : (1) दूरम्, *from a d.* : दूरात्, P. ; *(my) darling (is) at a d.* : दूरे दयिता, Mu. ; *what is d. to the active* : किं दूरं व्यवसायिनाम्, H. : (2) अन्तरम् (=interval), *trees at a d. of three leagues* : त्रिगव्यूत्यन्तरद्रुमाः, B. p. ; (3) विप्रकर्षः, *d. of time* : कालविप्रकर्षः, Vi. III. In association : अविश्रम्भता, K. : v. Also respect.

DISTANCE (v.) : (1) दूरीकरोति, वि-, *garden plants have been d.d by wild plants* : दूरीकृता उद्यानलता वनलताभिः, Sa. ; (2) दवयति (nomi.). (rare), *d. ing the places reached* : दवयत्प्राप्तपूर्वविभागम्, B.

DISTANT : I. Of objects : दूरस्थ (f. स्था). Ph. : *the temple is not d. far* : नातिदूरे सिद्धायतनम्. II. Of relations, etc. : (1) दूरः (रा, रं) ; (2) विप्रकृष्टः (ष्टा, ष्टं) (rare). III. Not cordial : अविश्रम्भः (स्मा, स्मं). IV. Discrepant, repugnant : विभिन्नः (जा, जं).

DISTANTLY : I. Remotely : दूर- in comp. II. Not cordially : अविश्रम्भम्.

DISTASTE : अरुचिः : v. Disrelish, dislike.

DISTASTEFUL : I. Of the palate : (1) अरुचिः (mfn.) ; (2) अरुच्यः (च्या, च्यं). Ph. : *is d. to the satiated* : तृप्ताय न स्वदते, N. II. Offensive, unpleasant : q.v. : (1) अरुचिरः (रा, रं) ; (2) अरुच्यः (च्या, च्यं).

DISTASTEFULNESS : (1) अरुचिता ; (2) अरुचिरता ; etc.

DISTEMPER : I. Disease : q.v. : पीडा. II. Tumult : q.v. III. Uneasiness : व्याकुलता.

DISTEMPERED : I. Diseased : पीडितः (ता, तं). II. Disturbed : व्याकुलः (ला, लं).

DISTEND : आ-धमति (ध्मा, c. 1.) : v. To inflate, swell.

DISTENS(T)ION : आध्मानम् : v. Inflation, extent.

DISTICH : (1) श्लोकः (=verse) ; (2) युग्मकम् (=a couple of verses).

DISTILL (v.i.) : I. To drop : q.v. II. To flow : q.v. III. To use a still : *मद्यनिष्कर्षं करोति.

DISTILL (v.t.) : I. To let fall : पातयति (c. of पत्). II. To extract : निष्कर्षति (कृष्, c. 1.) (?).

DISTILLATION : *मद्यनिष्कर्षः : v. To distill.

DISTILLER : *मद्यनिष्कर्षकः.

DISTILLERY : *मद्यनिष्कर्षशाला.

DISTINCT : I. Different, separate : q.v. (1) विभिन्नः (जा, जं) ; (2) विविक्तः (जा, जं) (in philo), S. II. Clear : स्पष्टः (ष्टा, ष्टं) : v. Clear (III).

DISTINCTION : I. Difference : q.v. : विशेषः, *what d. have I between you and him* : कः खलु मे

त्वयि तस्मिन् विशेषः, K. ; *to find d.* : विशेषम् अवामोति, N. ; *ignorance of d.s* : अविशेषज्ञता, K. ; *without d.* : निर्विशेषणः : v. Promiscuously. II. Discrimination : विवेकः. III. Division : q.v. : विभागः. IV. Eminence : (1) प्रतिष्ठा ; (2) गौरवम् ; (3) ख्यातिः (=renown).

DISTINCTIVE : (1) विशेषकः (f. विकार) ; (2) भेदक (f. दिकार) ; (3) विशेषः (वा, वं) (=peculiar).

DISTINCTIVELY : सविशेषम् or विशेषेण.

DISTINCTLY : I. Separately : q.v. II. Clearly : q.v. : सविशेषम् or विशेषेण, *d. appears to me* : सविशेषं मे प्रतिभाति, Ku. v. 35. III. In distinct words : निष्कार्थम्, Sa.

DISTINCTNESS : I. Difference : (1) भिन्नता ; (2) पार्थक्यम्. II. Clearness : q.v. : स्पष्टता.

DISTINGUISH : I. In gen. : (1) विविक्तिक (विच्, c. 7.) (mentally), *who can sufficiently d. what is good and what is not good* : यः शुभमिदं न शुभमिदमिति विवेक्तुमलय, K. ; (2) विशिनष्टि (शिष्, c. 7.) (=to particularize), *d. es the sage in seven (verses)* : सप्तमिर्मूर्तिं विशिनष्टि, M. n. ; (3) परिच्छिन्नति (छिद्, c. 7.) (=to mark out), *the reverend lady should d. us as to our merits* : भगवती नौ गुणदोषतः परिच्छेत्तुमर्हति, Mah. ; (4) पृथक्करोति (-to separate : q.v.) ; (5) विभजति (मज्, c. 1.) (=to divide : q.v.). II. To d. oneself : प्रतिष्ठा or उत्कर्ष or ख्यातिं लभते (लभ्, c. 1.), *who d. ed himself in winning the affection of his people* : प्रजारञ्जनलब्धवर्णः, R.

DISTINGUISHING (part. adj.) : भेदक (f. दिकार), *d. property* : भेदको गुणः, Si. ii. : v. Distinctive.

DISTINGUISHED : i.e. famous : q.v. : (1) लब्ध-प्रतिष्ठः (ष्टा, ष्टं) ; (2) विश्रुतः (ता, तं) ;

DISTORT : I. To disfigure : q.v. : विरूपयति (रूप, c. 10.). II. To twist : q.v. व्याकुञ्चयति. III. To pervert : q.v.

DISTORTION : I. Crookedness, deformity : q.v. II. Perversion : q.v.

DISTRACT : I. To draw away : q.v. : अपकर्षति (कृष्, c. 1.). II. To confuse : आकुलीकरोति (कृ, c. 8.) ; (2) मोहयति, वि-, (c. of मुह). III. To make mad : *d.ed mind* : प्रविक्षितं चेतः, Ma. : v. Mad.

DISTRACTEDLY : (1) क्षिप्तवत् ; (2) क्षिप्तचेतस् (mf.) : v. Madly.

DISTRACTEDNESS : क्षिप्ता : v. Madness.

DISTRACTION : I. Drawing away : अपकर्षः, -णम्. II. Diversion : q.v. III. Agitation, perplexity : q.v. : क्षोभः. IV. Disorder : q.v. V. Madness : q.v. : क्षिप्ता.

DISTRAIN : *सम्पीड्य गृह्णाति (ग्रह्, c. 9.).

DISTRAINT : *सम्पीडनग्रहणम्.

DISTRAUGHT : v. Distract.

DISTRESS (subs.) : I. Misery, affliction : (1) दुःखम्, *seeing no end of (my) d.* : दुःखस्यान्तमपश्यन्ती, Mat. ; (2) कष्टम् ; (3) शोकः (=sorrow) ; (4) क्लेशः (=pain). II. Calamity : q.v. : आपद् (f.). III. A state of danger : कृच्छ्रम्. IV. Distraint : *सम्पीडनग्रहणम्.

DISTRESS (v.) : I. To afflict : (1) व्यथयति (c. of व्यथ्) ; (2) पीडयति (पीड्, c. 10.) ; (3) दुःखाकरोति. *D. ed.* : (1) दुःखितः (ता, तं) ; (2) व्यथितः (ता, तं). II. To distraint : q.v.

DISTRESSFUL : v. Distressing.

DISTRESSING (adj.) : (1) कष्टकरः (री, रं) ; (2) व्यथकः (का, कं) ; (3) दुःखबहुलः (ला, लं) ; (4) by subs, *what can be more d.* : ततो दुःखतरं नु किम्, G. ; *what else will be more d. to narrate* : किं वापरमतः कष्टतरमाख्येयमन्यद्भव्यति, K.

DISTRESSINGLY : v. Piteously.

DISTRIBUTE : (1) वि-भजति (भज्, c. 1.) (=to divide : q.v.) ; (2) वितरति (तृ, c. 1.) (=to give : q.v.) ; (3) विन्यस्यति (अस्, c. 4.) (=to arrange as of d. ing types) ; (4) परिकल्पयति (कृप्, c. 1.) (=to assign).

DISTRIBUTION : (1) विभागः (=division) ; (2) विसर्गः (=giving), *taking is for d.* : आदानं हि विसर्गाय, R. ; (3) विन्यासः (=arrangement).

DISTRIBUTIVE : Ph. : *D. justice* : *विभागकारिषर्मः ; *d. adjective* : *विभागव्यञ्जक विशेषणम्.

DISTRIBUTIVELY : (1) विभागशः ; (2) सविभागेन.

DISTRIBUTER : (1) विभागकर्तृ (m.) ; (2) दातृ (=giver : q.v.).

DISTRICT : (1) प्रदेशः (?) ; (2) मण्डलम् (?) : v. Country, region.

DISTRUST (subs.) : (1) अविश्वासः ; (2) अप्रत्ययः : v. Suspicion, doubt.

DISTRUST (v.) : (1) न विशसिति, etc. : v. To believe ; (2) शङ्कते (शङ्क्, c. 1.) : v. To suspect.

DISTRUSTFUL : I. Suspicious : q.v. : अविश्वासी (f. नी). II. D. of : expr. by verb.

DISTRUSTFULLY : (1) अविश्वासेन ; (2) साशङ्कम् (=apprehensively), and *d. followed by Rati* : रत्ना च साशङ्कमनुप्रयातः, Ku.

DISTURB : I. To derange : (1) विप्रकरोति (कृ, c. 8.) ; (2) आकुलीकरोति (to confuse). II. To agitate : q.v. : आकुलीकरोति. III. To interrupt : q.v. : प्रतिवह्नाति (वन्, c. 7.).

DISTURBANCE : I. Commotion, disorder : q.v. : संक्षोभः. II. Agitation : q.v. : संक्षोभः. III. In law, perh. मज्जः. IV. The act : expr. by verb.

DISTURBER : (1) संक्षोभकः (=agitator) ; (2) विप्रकर्तृ (m.) (=deranger) ; (3) मज्जकः (=interrupter).

DISUNION : I. Separation : q.v. : वियोगः. II. Disagreement : q.v. : भेदः.

DISUNITE : वियोजयति (जुज्, c. 10.) : v. To separate.

DISUSE (subs.) : (1) अव्यवहारः : v. Use ; (2) विरामः : v. Cessation. *To fall into d.* : विलुप्यति (लुप्, c. 6.), V. p.

DISUSE (v.) : v. To use and not.

DISUSED : Ph. : *d. to toil* : अज्ञातपरिश्रमः (मा, मं) ; *d. from pain* : विरतवेदनः (ना, नं).

DITCH (subs.) : (1) परिखा (=moat), *the d. es were filled up with spikes* : परिखाः कीलैः सुनिश्चिताः कृताः, Mah. ; (2) खातम् (=trench), *near the d.* : उपखातम्, D.

DITCH (v.t.) : I. To surround with a moat : परिखाया वेष्टयति (c. of वेष्च्). II. To dig a d. : खातं करोति (with loc.).

DITCHER : (1) परिखाखनकः ; (2) खातकारः.

DITTANY : शाकभेदः.

DITTO : I. Adj. or subs. : तथा. II. Verb. : तथास्तु वदति (वद्, c. 1.) (?).

DITTY : गीतम् : v. Song.

DIURETIC : मूत्रलः (ला, लं), Sr.

DIURNAL : दैनिकः (की, कं) : v. Daily.

DIVAN : I. A council : q.v. : समा. II. A c. -chamber : इन्द्रकम्. III. A sofa : *दिव्या-सनम्.

DIVE (v.) : I. To plunge : वि-गाहते, व्यव-, (गाह्, c. 1.), *they d.d into the Sarayū (for it), (but) were unsuccessful* : बन्ध्यममास्ते सरयू विगाहन्, R. II. Fig. : v. Bottom, absorb.

DIVER : I. One who dives : विगाहकः. A river -d. : नदीष्णः, R. II. A bird : (1) जलकाकः ; (2) मद्गुः ; (3) प्लवः (applied also to other aquatic birds).

DIVERGE : I. As opposed to converge : विसर्पति (सप्, c. 1.) (†). II. To deviate : q.v. III. To differ : q.v.

DIVERGENCE : v. Deviation, difference.

DIVERGENT : विसर्पिन् (f. णी) (†).

DIVERS : (1) अनेकः (का, कं) ; (2) नाना-, d. coloured : नानावर्णः (र्ण, णं) or नानारागविरागः (गा, गं), Mah. : v. Several.

DIVERSE : I. Different : q.v. : भिन्नः (जा, जं) II. Various : q.v. : (1) नानाविधः (धा, धं) ; (2) पृथग्विधः (धा, धं), Ki.

DIVERSIFICATION : भेदः (=difference : q.v.).

DIVERSIFY : I. To variegate : q.v. II. To distinguish : q.v. विशिनष्टिः (शिप्, c. 7.).

DIVERSION : I. The act of turning aside : अपवाहनम्. II. Amusement, sport : q.v. : विनोदः, -नम्, *your friend without any d. : निर्विनोदां सखीं ते*, Me. ; *wishing for d. by a war* : रणेन विनोदमिच्छन्, Si. III. Mil. t.t. : expr. by verb : v. To divert (III).

DIVERSITY : I. Dissimilitude : भिन्नता. II. Variety : नानाविधत्वम् ; better by adj. III. Distinctness : पृथक्त्वम्.

DIVERT : I. To turn aside : अपवाहयति (c. of बह). II. To amuse : q.v. : विनोदयति (c. of नुद्). III. Mil. t.t. : expr. by circumlo. : *d. ing the enemy by appearing in front* : पुरस्तु दर्शनं दत्त्वा तल्लक्ष्यकृतनिश्चयात्, Ka. xviii. 57.

DIVERTING (adj.) : विनोदिन् (f. नी) ; विनोदकरः (री, रं).

DIVERTINGLY : expr. by part., विनोदयन् (f. न्ती).

DIVEST (v.) : I. To strip : हरति (ह, c. 1.), *and soon d. ed him of his armour* : जहार चात्माद-चिरेण बर्म, Ki. *To d. of cloths* : विवस्त्रयति (nomi.) or विवस्त्रीकरोति. II. To deprive : q.v. : हरति.

DIVIDE (v.t.) : I. To apportion : (1) मज्जति (commonly) वि-, प्रवि-, सं-, (मज्, c. 1.), *after the demise of the father, the sons should d. his property* : पितर्युद्धं गते पुत्रा विमज्जेयुधनं पितुः, N. s. ; *d. d among the two wives* : पत्न्योर्विभेजे, R. x. 54. ; (2) वण्टयति (वण्ट्, c. 10.), *the rest should be d. d* : शेषं वण्टनीयम्, Viv. II. In arith. : (1) मज्जति, वि-, *d. ing (we) get the quotient* : मज्जनाह्वयो गुण्यः, Li. ; (2) हरति (ह, c. 1.) *d. d by the remainder* : शेषैर्द्वैतः (ता, तं), Li. III. To sever, separate, cut into pieces : q.v. : विमज्जति, *as the Meru was not d. d and made over to the beggars* : विमज्ज्य मेरुर्न यदधिसात्कृतः, N. *To d. into two* : द्विधाकरोति ; *into three parts* : त्रिधाकरोति, Ve. IV. In opinion or interest : Ph. : (they are) neither combined nor d. d : न संहता न मिश्रवृत्तयः, Ki. i. 19.

DIVIDE (v.i.) : (1) विमक्तः (का, कं) भवति ; (2) विमज्ज्यते (pass.) (rare).

DIVIDEND : I. In arith. : भाज्यः, Li. II. A share made by division : अंशः (=share) ; लाभः (=profit).

DIVIDER : भाजकः, विभाजकः.

DIVINATION : v. Prophecy ; augury ; divine (v.) (III).

DIVINE (adj.) : (1) दिव्यः (व्या, व्यं) (best equiv), *d. hide* : दिव्यमजिनम्, S. p. ; *d. bed* : शयनं दिव्यम्, Mah. ; (2) दैवः (बी, वं), *d. language* : दैवी वाक, U. ; (3) by comp, *d. intellect* : देवधीः, B. ; (4) अमानुषः (बी, वं) (=not human) ; अपार्थिवः (बी, वं) (not earthly), R.

DIVINE (subs.) : वेदविद् (mf. n.) : v. Theologian.

DIVINE (v.) : I. To foresee : q.v. : पश्यति (प्श, c. 1.) (-to see) or जानाति (जा, c. 7.) (-to know) (the context determining the exact sense). II. To guess : ऊहते (उह्, c. 1.).

- III. To practise divination : अनानातं or मवि-
व्यन्तं वक्ति (वच्, c. 1.) or बदति (बद्, c. 1.) :
v. Also augury.
- DIVINELY : I. Lit. : देववत् : v. Extremely. II.
Providentially : ईश्वरेच्छया, नियत्या.
- DIVINENESS : v. Divinity.
- DIVINER : (1) दैवज्ञः (=astrologer); (2) निमित्तज्ञः
(augur).
- DIVINING-BELL : *विगाहयन्त्रम्.
- DIVINITY : I. Divine nature : (1) दिव्यता, I
have no doubt as to her d. : नहि मे संशयतिरस्त्या
दिव्यतां प्रति, K. ; (2) देवत्वम्, -ता, even a stone
acquires d. : अश्मापि याति देवत्वम्, H. ; (3) देवतानु-
मावः, D. II. A god : q.v. देवता. III.
Theology : वेदः.
- DIVISIBILITY : माज्यता, -त्वं, वि-, प्रति-.
- DIVISIBLE : माज्यः (ज्या, ज्यं), वि-, प्रवि-, Viv.
- DIVISION : I. Partition : विभागः (rarely भागः
or प्रवि-), d. of paternal property : विभागोऽर्थस्य
पित्र्यस्य, Da. ; one who knows d. s of countries
and times : देशकालविभागवित्, Ka. II. A section:
विभागः, by the d. s of the army: अनीकानां विभागेन,
Mah. III. In arith : (1) मजनम्, Vij. : (2)
हरणम्, Li. ; (3) भागहारः, d. of fractions : मित्र-
भागहारः, Li. IV. Discord, Disunion : q.v.
v. Distinction : q.v.
- DIVISOR : (1) भाजकः, Li. ; (2) हरः, Vij. : (3)
हारः, Li.
- DIVORCE (subs.) : *विवाहलोपः ; वैधविच्छेदः ; त्यागः
(=desertion).
- DIVORCE (v.) : I. Lit. : *विवाहलोपं करोति ;
त्यजति, परि-, (त्यज्, c. 1.) (=to desert), d.
ing an innocent wife : निर्दोषां पत्नीं परित्यजन्, V. s.
II. Fig. : निर्वासयति (c. of वस्).
- DIVORCEMENT : "bill of d." *विवाहलोपपत्रम् : v.
Divorce.
- DIVULGE : I. To reveal : q.v. : विवृणोति, to d.
a secret : गुह्यं विवृणोति, D. II. To impart :
q.v.
- DIVULGER : भेद्यु (m.) (=betrayers) ; better by
verb.
- DIZZINESS : v. Giddiness, vertigo.
- DIZZY : I. Giddy : q.v. II. Heedless : q.v.

- Do (v.t.) : I. To effect : (1) करोति, कुस्ते (कृ, c. 8.) (the best equiv.), command us what shall we d. : शाधि नः करवाम किम्, Ku. vi. 24. ; what is to be done to Sthāvaraka : स्थावरकस्य किं क्रियताम्, Mr. x. ; not knowing what to d. : किं कर्तव्यविमूढः (दा, ड), K. ; to d. penance : तपांसि करोति, Ki. ; (2) वि-दधाति or धत्ते (धा, c. 3.), what is to be done with this wealth : किं विधेयमनयार्थसम्पदा, Si. ; does both good and bad to animals : शुभञ्च विदधत्यशुभञ्च जन्तोः, Ma. i. ; (3) अनुतिष्ठति (स्था, c. 1.) (=to perform), this was done by fate : दैवेनेदमनुष्ठितम्, Mu. iii. ; (4) निष्पादयति (= to accomplish : q.v.). II. When standing for another verb, expr. by it or circumlo. : 'I have much to ask about it.' 'Do so calmly,' 'बहु प्रष्टव्यमत्र' । 'विश्रब्धं पृच्छ,' Nu. iii. ; address me as you have been accustomed to d. : यथाभ्यस्तममिधीयताम्, U. i. ; 'listen and feel sure of,' 'I will do both' : 'अयतामवधार्यताञ्च' । 'उभयमपि क्रियते', Mu. (in this last ex. क्रियते does not stand for the principal verbs, but उभयं means श्रवणं and अवधारणम्). III. As simple auxiliary verb, not expressed : sir, d. assist me in trouble : क्षिष्टस्य मे क्रियतामर्थसाहाय्यकम्, D. viii. N.B. (a) When emphatic, expr. by words given under truly, surly, indeed. (b) In interrogative sentences, expr. by अपि, कश्चित्, etc., do you set to penances according to your capability : अपि स्वशक्त्या तपसि प्रवर्तसे, Ku. IV. To be done : as of meat, etc. सिध्यति (सिद्, c. 4.) Bha. V. To deceive : q.v.
- Do (v.i.) : I. To behave : q.v. II. To fare : Ph. : how d. you d. : स्वागतं ते, Mr. v. ; asks how you are doing : त्वां कुशलं पृच्छति, Me. III. To get on, succeed : q.v. : Ph. : I have done : साधयामि, R. xi. 91.
- DO AWAY : Ph. : do away with begging : कृत्स्नेव याच्छया, Ki. xiv. 20. : do away with (your) axe : समापयतु परशुम्, Vi.
- DO FOR : I. Lit. : करोति, if you would do this for me : यदि मे भवानिदं कुर्यात्, M. b. II. To do good : मित्रं करोति (with gen.), what more shall I do for you : किं ते भूयः मित्रं करोमि, Mr.

x. : v. Good, to do. III. To destroy : q.v. : उत्सादयति (c. of सद्), *I am done for* : उत्सादितोऽस्मि, Mr. iv. To suit : q.v.

DO INTO : Ph. : *do into Persian* : पारचीवाचा करोति, Raj.

DO UP : v. To pack.

DO WITH : expr. by कार्यं or अर्थः with ins. : *what have you to do with him* : कस्तेनार्थः, D. ii. ; *I have nothing to do with Mālavikā* : न मे मालविकया कश्चिदर्थः, Mal. iii.

DO WITHOUT : expr. by circumlo., *unable to d. w. sensual pleasures even for a moment* : इन्द्रियार्थपरिशून्यमक्षमः सोढुमेकमपि क्षणान्तरम्, R.

DOCILE : (1) विनेयः (या, यं) ; (2) शिक्षाप्रवणः (जा, नं) ; (3) अनुविधायिन् (f. नी) (=pliant).

DOCILITY : (1) विनेयता ; (2) शिक्षाप्रवणता ; (3) अनुविधायित्वम्.

DOCK (subs.) : I. For ships : *पोतारयः, and sim. comp.s. II. For prisoners *वृत्तिः. III. A plant : (1) लोलिका ; (2) रक्तसौगन्धिकः.

DOCK (v.) : I. Of ships : *पोतारये निवेशयति (c. of विश्). II. To cut off : अवकुन्तति (कृत्, c. 6.).

DOCKET (subs.) : I. A label or ticket : q.v. A summary : सारपत्रम् (?).

DOCKET (v.) : सारपत्रं लिखति (लिख्, c. 6.) (?).

DOCK-TAILED : छिन्नबालबालधि (mf.), and sim. comp. s.

DOCK-YARD : *नौनिर्माणस्थानम्, and sim. comp. s.

DOCTOR (subs.) : I. A physician : q.v. : वैद्यः. II. A learned man : पण्डितः, 'd. of laws' : धर्मशास्त्रविशारदः.

DOCTOR (v.t.) : चिकित्सति (कित्, c. 1.) : v. To treat (III).

DOCTORATE, DOCTORSHIP : विशारदोपाधिः (?).

DOCTRINAL : expr. by comp., d. difference : मतभेदः.

DOCTRINE : I. Instruction : q.v. II. An opinion : (1) मतम्, the d. of Chārvāka : चार्वाकमतम्, D. s. ; (2) वादः, *atheistic d.* : निरीश्वरो वादः, P. p. (3) तत्त्वम् (=truth). III. Erudition : q.v.

DOCUMENT : लेख्यम्, *public d.* : राजसाक्षिकं (or

राजकीयं) लेख्यम्, V. s. ; *private d.* : जानपदं लेख्यम्, Mi. ; *attested d.* : ससाक्षिकं लेख्यम्, V. s. ; *to make a d.* : लेख्यं करोति, Y. ; *to renew a d.* : अन्यलेख्यं कारयति, Y. : v. Writing.

DOCUMENTARY : Ph. : *d. evidence* : लेख्यप्रमाणम् ; *d. debt* : लेख्यकृतमृणम्, Y.

DODDER : लताविशेषः.

DODGE (subs.) : कपटम् : v. Trick.

DODGE (v.) : I. To evade : q.v. : परिहरति (ह्, c. 1.). II. To play tricks, quibble : चातुरीं करोति (?).

DODGE, -s : (1) चातुरी ; (2) शास्त्रम् (=deceit), d. of the Lord : विमोः शास्त्रम्, Mu. i. 1.

DODGER : (1) चतुरः ; (2) शठः.

DODO : पक्षिविशेषः ; *दोदः.

DOE : (1) मृगी ; (2) हरिणोः (3) मृगवधः ; etc.

DOER : (1) कर्तृ (f. त्री) ; (2) कारिन् (f. जी) ; (3) विधात् (f. त्री) ; (4) कारक (f. रिक्ता) ; (5) -कृत् in comp.

DOG (adj.) : as a dog-fox : v. Male.

DOG (subs.) : I. The animal : (1) कुक्कुरः, *barked at by d. s.* : कुक्कुरैर्बुक्कमानः, Mr. ; *to throw to the d. s.* : कुक्कुरेभ्यः क्षिपति (?) ; (2) श्वन् (m.), *human d.* : श्वनरः, Mah. ; *let go the d. s.* : विमुच्यन्तां श्वानः, K. ; *all that will go to the d. s.* : तत् सर्वं शुनो गच्छेत्, M. viii. 90. Ph. : *hunting-d.* : आलेष्टिकः ; *mad-d.* : अलर्कः. II. A constellation : श्वनक्षत्रम्.

DOG (v.) : मृगयति or मृगयते (मृग्, c. 4. and 10.)

DOG-BRIER, DOG-ROSE : जवा, -पुष्पः.

DOG-CART : *लघुयानम्.

DOG-CHEAP : अत्यन्तस्वल्पमूल्यः (ल्या, ल्यं) or -सुलभः (मा, मं).

DOG-DAY : *श्वदिनम् ; श्ववारः.

DOGE : प्रधानदण्डनायकः.

DOG-FANCIER : (1) श्वपोषकः, K. ; (2) श्वमाहिन् (m.), M. n.

DOG-FISH : हाङ्गरः (?) : v. Shark.

DOGGED : कर्कराशः (शा, शं) : v. Sullen, obstinate.

DOGGEDLY, DOGGEDNESS : v. Sullenly ; sullenness.

DOGGEREL : i.e. d. poetry : कुक्कुरिता.

DOGGISH : d. fellow ; श्वनरः, Mah. ; v. Churlish.

DOG-GRASS : रुणविशेषः.

DOG-LATIN : स्लेच्छलादिनाम् (?).

DOGMA : I. A doctrine : q.v. : मतम्. II. In bad sense : प्रलापः, *D. s.* ; साहसवादः (?).

DOGMATIC, DOGMATICAL : I. Lit. : expr. by comp. II. In bad sense : Ph. : *d. assertion* : प्रलपितम् *or* जल्पितम् (?); *d. person* : प्रलापिन् (?).

DOGMATICALLY : (1) साहसेन ; (2) धार्ष्ट्येन ; (3) विना प्रमाणेन.

DOGMATISM : (1) प्रलापप्रियता ; (2) साहसवादित्वम् (?).

DOGMATIST : प्रलापप्रियः (?); साहसवादिन् (?).

DOGMATISE : (1) प्रलपति (लप्, c. 1.) (?); (2) साहसेन वदति (वद्, c. 1.) (?); (3) जल्पति (जल्प, c. 1.) (?), *Vyāsa d. d.* : व्यासो जजल्प, N.

DOGSTAR : *श्वनक्षत्रम्, and sim. comp. s.

DOG-WOOD : वृक्षविशेषः.

DOILY : v. Napkin.

DOING (subs.) : कर्मन् (n.) : v. Deed.

DOLE (subs.) : I. A part : q.v. : अंशः. II.

Alms : q.v. : दानम्. III. Grief : q.v. : शोकः.

DOLE, DOLE OUT (v.) : वितरति (तृ, c. 1.).

DOLEFUL : सशोकः (का, कं) : v. Mournful.

DOLEFULLY : सशोकम् : v. Mournfully, sadly.

DOLEFULNESS : सशोकता : v. Sadness, grief.

DOLL : (1) पुत्रकः *or* पुत्रिका, Ku. i : 29. ; (2) पाश्चात्तिका ; (3) पुतली ; (4) शालमञ्जिका ; (5) दास्यार्मा.

DOLLAR : मुद्राविशेषः ; *दह्यारः.

DOLOROUS : शोकपरिप्लुतः (ता, तं) : v. Sad.

DOLOUR : शोकः : v. Grief.

DOLPHIN : I. A fish : *दाल्फिणः. II. A constellation : धनिष्ठा ; अविष्ठा.

DOLT : जडः : v. Blockhead.

DOLTISH : जडः (डा, ड') : v. Stupid.

DOMAIN : अधिकारः : v. Dominion, estate.

DOME : I. A house : हर्म्यम्. II. A cupola : अर्धगोलशृङ्गम् (?).

DOMESTIC : I. Belonging to a house : (1) by comp., *d. affluence* : गृहभूतिः, Mu. ; (2) गृहः (हा, ह'), *d. fire* : गृहो बहिः, Vi. ; (3) गृहजः (जा, जं) ; गृहोत्पन्नः (जा, जं) (born in the home), *d. bullocks* : गृहोत्पन्नौ वृषभौ, P. II. Not wild : (1) ग्राम्य (f. म्या) ; (2) ग्राम- in comp., *d. fowl* : ग्रामकुक्कुटः, M. III. Intestine : q.v. :

अन्तर्- in comp. IV. Fond of home : गृहप्रियः (या, यं).

DOMESTIC (subs.) : गृहदासः (f. स्त्री) : v. Servant.

DOMESTICATE : गृहासक्तं (f. क्ता) करोति (?): v. To tame.

DOMESTICATED : कृतगृहासङ्गः (ज्ञा, ज्ञं) (?): v. Domestic.

DOMICILE : निवासः : v. Abode, home.

DOMICILIARY : निवास- in comp., "*d. visit*" : निवासदर्शनम् (?).

DOMINANT (adj.) : प्रबलः (ला, लं). *To be d.* : v. To dominate.

DOMINATE : शास्ति (शास्, c. 2.) : v. To rule, govern.

DOMINATION : v. Rule, sway.

DOMINEER : (1) शास्ति (शास्, c. 2.) (=to rule); (2) कदर्ययति (अर्थे, c. 10.) (=to oppress).

DOMINEERING (adj.) : उद्धतः (ता, तं) : v. Haughty, bold.

DOMINICAL : पेशः (शी, शं) (?). Ph. : *d. day* : मङ्गलवारः.

DOMINICAN : *डोमिनिकः (को, कं).

DOMINIE : I. A school master : q.v. II. A parson : q.v.

DOMINION : I. Authority, power : q.v. : आधिपत्यम्. II. In pl., kingdom, country : q.v. : राज्यम् ; विषयाः (m. pl.).

DOMINOS (pl.) : a game : *चतुरस्रक्रीडा.

DON : अर्तु (m.) (in addressing) : v. Grandee.

DONATION : दानम् : v. Gift, grant.

DONATIVE : दानम् : Gift, present.

DONJON : गुप्तिः (?).

DONKEY : खरः : v. Ass, male.

DONOR : दातृ (f. त्री) : v. Giver.

DOOLY : दोला.

DOOM (subs.) : I. Sentence : दण्डाज्ञा. II. Lit. : परिणामः.

DOOM (v.) : I. To condemn : दण्डयति (दण्ड, c. 10.). II. To destine : Ph. : *only d. ed to distress* : केवलदुःखमाजनम्, K. : v. Fated.

DOOMSDAY : महाविचारदिनम्, and sim. comp.s (?).

DOOMSDAY-BOOK : *ईंलण्डियभूमिपत्रिका "विजय"-राजाज्ञया संगृहीता.

DOOR : (1) द्वारम् (lit. and fig.), *near the d.* : द्वारो-
पान्ते, Mc. ; *to open a d.* : द्वारं विवृणोति, Ku. ;
shut the back d. : पिषेहि पञ्चद्वारकम्, Mr. ii. ; *d. s*
of income broke down : आयद्वाराणि व्यतीर्यन्त, D.
viii. ; *death's d.* : मृत्युद्वारम्, H. ; (2) द्वार (f.)
(rare, except in the loc.), *who is at the d.* :
कोऽयं द्वारि तिष्ठति, Mu. ii. ; (3) कपा(बा)ट (mn)
(the leaf of a d.). Ph. : *from d. to d.* : गुहाद्-
गृहम्, D. ; (b) *indoors* : गेहे, U. ; (c) *out of d. s* :
बहिः ; *next d. to* (i.e. bordering on) : अनन्तरः
(रा, रं) ; *"the fault lies at my d.* : *द्वारे मे
वर्तते दोषः.

DOOR-KEEPER : (1) द्वारपालः ; (2) द्वारिन् (m.) ;
(3) द्वाररक्षकः ; (4) दौवारिकः, B.

DOOR-POST : द्वारस्तम्भः.

DOOR-SILL : (1) द्वारपिण्डी ; (2) देहलिः, -ली (f.).

DOORWAY : द्वारम् : v. Door.

DORIAN, DORIC : *दौरः (रा, रं).

DORMANT : I. Lit. : सुप्तः (सप्त, तं). II. Fig. :
v. Obsolete, hidden.

DORMITORY : (1) शय्यागृहम् ; (2) शयनगृहम् ; and
sim. comp.s.

DORMOUSE : *वृक्षमूषिकः.

DORSAL : (1) पृष्ठ- in comp., *d. bone* : पृष्ठवंशः ; (2)
पृष्ठः (घ्रा, घ्रा').

DOSE (subs.) : expr. by circumlo., *should give*
this medicine in d. s of three rattis : रसमिमं रत्तिका-
त्रयमितं दद्यात्, Bha. ; *should increase the d.*
everyday by one ratti : प्रतिदिनं तस्यैकैकां रत्तिकां
वर्द्धयेत्, Bha.

DOSE (v.) : i.e. to prepare or give d. s :
expr. by circumlo.

DOT (subs.) : बिन्दुः.

DOT (v.) : I. Lit. : बिन्दुना चिह्नयति (चिह्, c.
10.). II. To diversify : *"d. ed with cottages"*
इतस्ततः कुटीरैः समलङ्कृतः.

DOTAGE : जराजीर्णैर्न्द्रियता ; जरा (=decrepitude).

DOTARD : जराजीर्णैर्न्द्रियः (या, यं).

NOTE UPON (v.) : अत्यन्तानुरागवत् (f. ती) (with
loc.).

DOTINGLY : I. Fondly : अत्यन्तानुरागेण. II. Foo-
lishly : q.v.

DOUBLE (adj.) : I. Two-fold : (1) द्वि- in

comp. ; (2) द्विकः (का, कं). II. As much
again : द्विगुणः (गा, गं), *d. pay* : द्विगुणवेतनम्. III.
In pairs : द्वन्द्वीभूय. IV. Deceitful, ambiguous ;
q.v. : perh. द्वि- in comp., *having a d. meaning* :
द्वयर्थः (र्था, र्थं), Va.

DOUBLE (subs.) : I. Twice as much : द्विगुणम्.

II. A trick : q.v. III. Companion : q.v.

DOUBLE (v.) : I. Lit. : द्विगुणीकरोति. II. To be
d. of : द्विगुणः (गा, गं). III. To double up :
द्विमङ्गि करोति (१). Ph. : *to d. a cape* : *प्रलम्बं लङ्घयति.

DOUBLE (v.i.) : I. Lit. : द्विगुणीभवति. II. To
return : परावर्तते (वृत्, c. 1.). III. To play
false : छलनां करोति.

DOUBLE-BARRELLED : *दिनालः (ला, लं).

DOUBLE-DEALER, DOUBLE-DEALING : v. Deceit-
ful.

DOUBLE-DEALING (subs.) : v. Deceit, artifice.

DOUBLE-ENTENDRE : द्वयर्थः (र्था, र्थं), Ve.

DOUBLE-FACED : prob. दिमुखः (खा खं) : v.
Deceitful.

DOUBLE-HEADED : दिशिरस् (mf. n.) and sim.
comp.

DOUBLE-LOCK (v.) : *तालकद्वयेन पिदधाति (धा,
c. 3.).

DOUBLE-TONGUED : द्विजिह्वा (f. ह्वा) (lit. and
fig.), Si. i. 63.

DOUBLET : I. A pair : q.v. : युग्मम्. II. A
vest : चोलः, -कः.

DOUBLY : (1) द्विः ; (2) द्विगुणम्.

DOUBT (v.) : (1) संशये (शी, c. 2.), *was d. ingly*
received by the king : संशय्य नृपैः प्रपन्नः, Ki. ; (2)
संदिग्धे (दिह्, c. 1.), *a man alone d. s in things*
to be done : एकः सन्दिग्धे कार्यवस्तुनि, Si. ; (3)
शङ्कते, आ-, वि-, (शङ्क, c. 1.) (=to apprehend),
from whom (you) d. disgrace : यतोऽवधीरणां
विशङ्कसे, Sa. ; (4) न प्रत्येति (ह, c. 2.) (=not to
believe : q.v.).

DOUBT (subs.) : (1) संशयः ; *without d.* : असंशयम्,
Sa. ; *I have only one d. about (his) form* : रूपे मे
संशयस्त्वेकः, Mah. ; (2) सन्देहः, *he is in d. even of*
our marriage : [आर्यस्थ] परिणय एव सन्देहः, Sa.
v. ; (3) शङ्का, आशङ्का (apprehension), *I will*
remove your d. : तवाशङ्कामपनेष्यामि, Sa. v.

DOUBTER : (1) संशयितृ (म.) ; (2) सन्देष्टृ (म.).
 DOUBTFUL : (1) सन्दिग्धः (यथा, यथं), *d. as (in this verse)*: सन्दिग्धं यथा, Kav.; (2) संशयिकः (की, कं) ; (3) सन्देष्टुकः (जा, कं) ; (4) संशयापन्नः जा, कं) ; (5) शङ्कनीयः (या, यं). *To be d. : i.e. to have doubts : v. Doubt.*
 DOUBTFULLY : (1) ससन्देहम् ; (2) ससंशयम् ; (3) सन्दिग्धम्.
 DOUBTINGLY : (1) संशय्य ; (2) सन्दिग्ध ; (3) सशङ्कम्.
 DOUBTLESS : निःसन्देहः (हा, हं) : v. Undoubted.
 DOUBTLESSLY : निःसन्देहम् : v. Undoubtedly.
 DOUCEUR : पारितोषिकम् : v. Present, gift.
 DOUGH : पिष्टगोष्ठमूर्चपिण्डः (?).
 DOUGHTY : विक्रान्तः (न्ता, न्तं) : v. Valiant, illustrious.
 DOVE : I. Lit. : कपोतः. II. Fig. : v. Darling.
 DOVE-COT : (1) कपोतपालिका ; (2) विटङ्कः (rare), Vi.
 DOVE-TAIL (subs.) : *कपोतपुच्छबन्धः.
 DOVE-TAIL (v.) : v. To unite ; fit.
 DOWAGER : विधवा (=widow : q.v.).
 DOWER (subs.) : I. Any gift : दानम्. II. Woman's : यौत(तु)कम् ; *mother's d.:* मातृयौतकम्, M.
 DOWERED : यौत(तु)कवती, and sim. comp. s.
 DOWERLESS : यौतकहीना (*a d. woman*) ; निर्धनः (ना, नं) (=poor).
 DOWN (subs.) : i.e. soft hair : कोमलरोमन् (n.) (?). *Eider-d. हंसतुलम्* (?), D.
 DOWN (subs.) : I. A bank : खलम्. II. Low ground : निम्नं or निम्नप्रदेशः, *ups and d. s. : निम्नोन्नतानि*, H. ; *on the road having ups and d. s. : मार्गे नतोन्नतभूमिमागे*, Sa. III. Fig., d. fall : पातः, *ups and d.s of men* : पातोत्पाता मनुष्याणाम्, H.
 DOWN (prep.) : I. Below : expr. by adv. II. D. the same line : gen. not expr. : *d. the stream* : अनुलोतस्.
 DOWN (adv.) : (1) अधः, *for which it does not go d.:* येन नेयमियादधः, Go. ; *looking d. :* अधोऽवलोक्य, Ana. ; (2) नीचैः, *goes up and d. :* नीचैर्गच्छत्युपरि च, Me. Ph. : "*d. with the palace*". : अधः पातय प्रासादम् ; *d. to the present time* : अद्य यावत्.

DOWN (adj.) : of trains, etc. : निम्नगामिन्, (f. नी) (?).
 DOWNCAST : (1) अधोमुखः (खी, खं), and sim. comp. s, *Karna d. from dejection* : कर्णो हैन्यादधोमुखः, Mah. ; (2) विषण्ण (f. ण्णा) (=dejected). Ph. : *with d. eyes* : अधोऽष्टि (mf.), and sim. comp. s.
 DOWNFALL : (1) विनिपातः ; (2) अवपातः ; (3) पतनम् ; (4) क्षयः : v. Ruin. destruction.
 DOWNHEARTED : दीनमनस् (mf.), Mah. ; and sim. comp. s.
 DOWNHILL (adj.) : पातुकः (का, कं) : v. Sloping.
 DOWNRIGHT (adj.) : I. Plain, artless : q.v. : स्पष्टः (हा, हं), II. Open, absolute. स्पष्टः (हा, हं), *d. nonsense* : स्पष्टनिरर्थकमाश्रितम्.
 DOWNRIGHT (adv.) : I. Lit. : नीचैः. II. Plainly : q.v. : स्पष्टम्.
 DOWNWARD (adj.) : (1) अधोगामिन् (f. नी) : (2) पातुकः (का, कं) (=sloping).
 DOWNWARDS (adv.) : I. Lit. : अधः : v. Down. II. From a remote time : पूर्वैन्यः (abl. pl.).
 DOWNY : I. Lit. : कोमललोमयः (यी, यं) (?). II. Fig., soft, calm : कोमलः (ला, लं).
 DOWRY : यौतुकम् : v. Dower.
 DOXY : I. In good sense : दयिता. II. In bad sense : बन्धकी.
 DOZE : निद्रायते (nomi.), Mal. : v. To sleep.
 DOZEN : द्वादशन् (mf.) : v. Twelve.
 DOZINESS : निद्राशीलता (?) : v. Sleepiness.
 DOZING, DOZY : निद्राशीलः (ला, लं) (?) : v. Sleepy.
 DRAB (adj.) : पिङ्गलः (ला, लं) : v. Brown.
 DRAB (subs.) : I. A slut : बन्धकी. II. A wool-len cloth : *द्राबम्.
 DRACHM, DRACHMA : रूप्यमुद्राविशेषः.
 DRAFF : उच्छिष्टम् : v. Refuse.
 DRAFT : I. Draught : q.v. II. A bill of exchange : *निष्कर्षपत्रम्. : v. Bill.
 DRAG (subs.) : I. Of an Indian boat : गुणः. II. A d. -net : आकर्षजालम्. III. A hook : आकर्षणी. IV. A carriage : क्षिप्रयानम् (?) V. A harrow : q.v. VI. A break : q.v.

DRAG (v.t.) : I. To draw : q.v. : कर्षति, आ- (कृष्, c. 1.), *to d. hounds* : कौलेयकानाकर्षति, K. II. To earn : q.v. Ph. : *to d. on life* : जीवनं बाहयति, (c. of बह).

DRAG (v.i.) : i.e. to hang to the ground : लुठति (लुठ्, c. 6.), H. Ph. : *the matter d. ed on for a year* : *एकवर्षं चचालार्थः.

DRAGGLE : v. To drag. *D. -tailed* : v. Untidy.

DRAG-NET : आकर्षजालम्.

DRAGOMAN : व्याख्यातृ (m.) (?).

DRAGON : *नागसिंहः.

DRAGOON (subs.) : अश्वारोहः (=horseman).

DRAGOON (v.) : I. Lit. : अश्वारोहैः वशीकरोति (कृ, c. 8.). II. Fig., to harass : सम्पीडयति (पीड्, c. 10.).

DRAIN (subs.) : (1) *मलप्रणाली (=sewer) ; (2) जलप्रणाली (=water-course). (3) जलनिर्गमः (for the exit of water) ; (4) भ्रमः (=3), Si.

DRAIN (v.t.) : I. To draw off water : *to d. a marsh* : अनूपप्रदेशस्य जलम् अपकर्षति (कृष्, c. 1.) or अपवाहयति (c. of वह्) or निर्गमयति (c. of गम्). II. Fig. : (1) क्षपयति (c. of क्षि) : v. To exhaust. (2) रिक्तीकरोति. v. To empty. III. To filter : q.v.

DRAINAGE : *जलनिर्गमप्रणाली, and sim. comp. s.

DRAKE : कादम्बः : v. Duck.

DRAM : I. Lit. : मानविशेषः II. Drinking : पानम्. *D. -drinker* : मद्यपः : v. Drunkard. *D. -shop* : शौण्डिकालयः, शुण्डापानम्.

DRAMA : I. A play : नाटकम्. II. *The d.* : द्रय-काव्यं or द्रयं काव्यम्, Sah.

DRAMATIC, -AL : expr. by comp., *d. genius* : *द्रयकाव्यशक्तिः ; *d. composition* द्रयकाव्यं or -प्रबन्धः.

DRAMATICALLY : (1) नाट्येन (by representation) ; (2) द्रयकाव्यानुसारेण (according to drama).

DRAMATIST : (1) कविः (=poet : q.v.) ; (2) नाटक-प्रणेत् (m.) (?).

DRAMATIZE : नाटकयति (nomi.) (?).

DRAPE : वस्त्रैर्मणयति, वि-, (धृष्, c. 10.) or मणयति (मण्ड्, c. 10.).

DRAPER : लोमशवस्त्रविक्रेतृ (m.) or विक्रियिन् (m.) (?).

DRAPERY : I. Cloth : लोमशवस्त्रम् (?). II. *D. -selling* : लोमशवस्त्रविक्रयः (?). III. For statues, etc. : परिच्छदः.

DRAUGHT : I. Drawing : आकर्षः, -णम्. II. Load carrying : धुर्वहनम्. *D. -cattle* : धुर्वः or धुर्वहः. III. Drinking : q.v. : पानम्. IV. Delineation : लेखनम्. V. That which is drawn : expr. by circumlo., "*which brought him a great d.*" : *येन बद्धाकृष्टमासीत्. VI. A potion : q.v. VII. A detachment : q.v. VIII. A sketch : q.v. IX. A draft : *निष्कर्षपत्रम्. X. Current of air ओषः : v. Current. XI. A drain : मलनिर्गमः. XII. Of ships : Ph. : "*a ship of 12ft. d.*" *अष्टहस्तजलगामिपोतः. XIII. In pl., a game : अष्टापदक्रीडा (??), *d. -board* : अष्टापदम् (?).

DRAUGHTSMAN : I. A drawer : (1) लेखकः ; (2) चित्रकरः (=painter). II. A tippler : मद्यपः. III. For playing draughts : शारिः.

DRAW (v.t.) : I. To pull : कर्षति, आ-, (कृष्, c. 1.), *d. s a snake out of the basket* : मुञ्जङ्गमाकर्षति पेटिकायाः, V. t. ; *d. ing his sword* : खड्गमाकृष्य, Ve. iii. ; *d. n up to the ear* : आकर्षकृष्टः (द्रा, दृ), R. ix. 57. ; *d. ing the sheet rolled up under his arm-pit* : कक्षतललुण्ठीकृतं पटमाकृष्य, Mr. ii. ; *to d. a curtain* : जबनिकाय् आकर्षति (?) (there were no sliding curtains among the Hindus). Fig. ; *d. n. by fame* : यशसाकृष्टः (द्रा, दृ) : v. To allure. II. To extract : q.v. : निष्कर्षति, *intend to d. money from Kuvera* : निष्कण्डुमर्थं चकमे कुबेरात्, R. v. 26. III. To lift : q.v. : उदञ्चयति (अञ्च्, c. 10.), *d. ing water to quench thirst* : पिपासां प्रतिकर्तुमुदकमुदञ्चयन्, D. IV. To delineate : लिखति, अमि-, आ-, (लिख्, c. 6.), *the person d. n on the canvas* : पटे लिखितं पुरुषम्, D. iv. V. To write : लिखति, अमि-. VI. To deduce : q.v. VII. To require a depth of : Ph. : *it d. s six feet of water* : *चतुर्हस्तजले गच्छति. VIII. To gain : q.v. : Misc : *to d. the breast* : स्तनम् आकर्षति (?) or पिबति, B. p. ; *to d. an animal* : पशोः छोमादीन्यपोहति, (after D.) ; *serpents d. air* : सर्पाः पिबन्ति पवनम्, P.

DRAW (v.i.) : I. To pull : आकर्षति. II. To be

- d. n. : आकृष्यते (pass. of कृष्). III. To contract : q.v. IV. To sketch : q.v.
- DRAW AWAY** : अपकर्षति, वि-, *Chandragupta has been d. n. a. from Chāṇakya* : अपकृष्टश्चाणक्याच्चन्द्रगुप्तः, Mu.
- DRAW BACK** : I. Trans. : प्रति-कर्षति, प्रत्या-. II. Intrans. : परावर्तते, प्रत्या-, प्रतिनि-, (वृत्, c. 1.) : v. To retreat.
- DRAW IN** : I. To bring in : कर्षति, आ-, वि-, d. s in fortune : अयं विकर्षति, Ki. II. To entice : q.v.
- DRAW NEAR OR NIGH** : (1) सन्निकर्षति, D. i. ; (2) प्रत्यासीदति (सद्, c. 1.), *time for going home d. s n. : प्रत्यासीदति गृहगमनकालः*, K.
- DRAW OFF** : I. Lit. : अप-कर्षति, आ-, अपा-, d. ing off the eyes from the king : अवनिपालमुखादाकृष्य चक्षुः, K. II. To withdraw, retire : q.v.
- DRAW ON** : I. To draw in : q.v. II. To draw near : q.v. III. *To make a draft to d. on the Bank of Bengal* : *वङ्गधनगारात् निष्कर्षति.
- DRAW OUT** : I. To draw : v. Draw (I). II. To extract : v. Draw (II). III. To stretch, extend : q.v. IV. To prolong : q.v.
- DRAW OVER** : prob. समाकर्षति : v. To bring over.
- DRAW TOGETHER** : समाकर्षति : v. To bring together.
- DRAW UP** : I. Lit. : उत्कर्षति, R. II. To compose : लिखति (लिख्, c. 6.). III. To arrange troops : (1) विन्यस्यति (अस्, c. 4.); (2) विरचयति (रच्, c. 10.).
- DRAWBACK** : (1) हानिः (=loss) ; (2) प्रत्यूहः (obstacle).
- DRAWBRIDGE** : *आकर्षसेतुः ; यन्मोपेतसंक्रमः, Ram. *To close (it)* : हरति (हृ, c. 1.), Ram.
- DRAWEE** : of a cheque : *आदिष्टनिष्कर्षः.
- DRAWER** : I. Lit. : कर्षकः, आ-, II. A painter : लेखकः. III. Of a cheque : *निष्कर्षकः. IV. A sliding box : *निष्कर्षणी. V. In pl., a garment : जूतावारः. Ph. : *a chest of d.s* : *निष्कर्ष-पेटिका.
- DRAWING** (subs.) : I. The act : आकर्षः, -णम्. II. Delincation : चित्रकर्मन् (n.). III. A picture : q.v. : *whose d. is it* : केनेदं लिखितम्. IV. In lotteries : निःसारणम्, (१).
- DRAWING-MASTER** : चित्रशिक्षकः (?), and sim. comp.s.
- DRAWING-ROOM** : समाजनकोष्ठः (१). Ph. : *to hold a d.* *समाजनकोष्ठं करोति.
- DRAWL** (v.) : मन्दं मन्दम् उदीरयति (ईर्, c. 10.) : v. To utter.
- DRAY, DRAY-DART** : शकटः
- DRAYMAN** : शकटवाहकः.
- DREAD** (subs.) : त्रासः, वि-, d. *inspiring* : त्रासजननः (नो, नं), Ki. : v. Fear.
- DREAD** (adj.) : v. Dreadful, terrible.
- DREAD** (v.) : त्रस्यति, वि-, (त्रस्, c. 4.) (with abl.) : v. To Fear. Ph. : *d. ing me* : मत्त्रासात्, Vc.
- DREADED** (adj.) : घोरः (रा, रं) : v. Formidable.
- DREADFUL** : (1) भीषण (f. णा) ; (2) दारुण, नि-, (f. णा) ; (3) घोरः (रा, रं) ; (4) त्रासावहः (हा, हं).
- DREADFULLY** : (1) धोरम् ; (2) दारुणम् ; (3) भीषणम्.
- DREADFULNESS** : (1) भीषणत्वम् ; (2) दारुणत्वम् ; (3) घोरता.
- DREADLESS** : निर्भयः (या. यं) : v. Fearless.
- DREAM** (subs.) : I. Lit. : (1) स्वप्नः, *to have a bad d.* : दुःस्वप्नं पश्यति, D. viii. ; (2) सुप्तिः or सुप्तिका, *pleasant d.* : सुखसुप्तिका, Sa. iv. Ph. : *to speak in d.* : उत्स्वप्नायते (nomi.), U. II. Fig. Ph. : *pleasures are but d.s* : कामाः स्वप्नोपमाः, Ki. xi. 34.
- DREAM** (v.) : Lit. : (1) स्वप्ने पश्यति (अस्, c. 1.) (=to d. of something.), *d.t that the moon had entered into the mouth of Vilāsavati* : स्वप्ने विलासवत्या आनने शशिन् प्रविशन्तमपश्यत्, K. ; (2) स्वप्नं पश्यति (=to have a d.). II. Fig. : ध्यायति (ध्यै, c. 1.) (=to meditate). *To d. away or out* : of time : मिथ्याचिन्तया कालं क्षिपति, (क्षिप्, c. 6.).
- DREAMER** : I. Lit. : स्वप्नदर्शिन् (f. नो) II. Fig. : उन्मत्तः (ता, तं) (१).
- DREAMLESS** : (1) वीतस्वप्नः (मा, प्पं) ; (2) स्वप्न-शून्यः (न्या, न्यं), etc.

DREAMY i.e. dreamlike : स्वप्नोपमः (मा, मं), and sim. comp.s.

DREAR : v. Dreary.

DREARILY : (1) घोरम् ; (2) निरानन्दम् (=cheerlessly).

DREARINESS : घोरता : v. Desolation, cheerlessness.

DREARY : घोरः (रा, रं) : v. Desolate.

DREDGE : आकर्षणी (?)

DREGS : I. Lit. : मलम्. II. Fig. : उच्छिद्यम् : v. Refuse.

DRENCH (subs.) : पानम् : v. Drink.

DRENCH (v.) : I. To make to drink : पाययति (c. of पा). II. To moisten, wet : q.v. : छेदयति (c. of छिद्). Ph. : *although I was d. ed with sweat* : स्वेदसलिलस्नातापि, K.

DRESS (subs.) : वेषः or वेशः, *take away the hunting d.* : मृगयावेशमपनयन्तु, Sa. ; (2) नेपथ्यम् (rare), *with marriage d.* : वैवाहिकेन नेपथ्येन, Ma. vi. : v. Clothes, garment.

DRESS (v.t.) : I. To clothe : q.v. : (1) वेषयति (c. of विष्) (=to d. another), *d. ing Sāmba with female d.* : साम्बं स्त्रीवेषैर्वेषयित्वा, B.p. ; (2) वेषं विदधाति (धा, c. 3.) M.n. ; *or* विरचयति (रच्, c. 10.), *d. ed* : विरचितवेषः, R. v. 76. ; (3) वेषं विमर्ति (भृ, c. 3.), (=to d. one's self), R. Ph. : *d. ed as Vāsavadattā* : वासवदत्तावेशधारिणी, Ra. iii. II. Of the hair : (1) रचयति, वि-, *d. the hair* : केशरचनां बुर्धन्ति, Ri. iv. 15. ; (2) कल्पयति, आ-, (छृप्, c. 10.), *here (they are) d. ing the mane of horses* : इतो इतोऽश्वानां केशकल्पना क्रियते, Mr. iv. ; (3) संस्कारोति (कृ, c. 8.). III. Of food, etc. ; संस्कारोति, *I also know how to d. food* : अन्नसंस्कारमपि जानामि, Mah. IV. Of wounds : शोषयति (c. of शुष्) Bha. : v. To bind up.

DRESSER : I. One who dresses : प्रसाधक (f. धिका). II. A table.

DRESSING (subs.) : I. Dress : q.v. II. For a wound : लेपः, प्र-, वि-. III. Of food : संस्कारः (?). IV. Belabouring : v. To belabour, thrash. Comp.s. (a) *d.- gown* *प्राक्प्रसाधनवेषः ; (b) *d.- room* प्रसाधनकोष्ठः, (?) ; (c) *d. table* : *प्रसाधनमेजः.

DRIBBLE : क्षरति (क्षर्, c. 1.) : v. To trickle.

DRIBBLET : कणः, in *d.s.* : कणशः : v. Drop.

DRIFT (subs.) : I. That which is driven : (1) प्रवाहः ; (2) राशिः (=heap : q.v.) Ph. : *under the d. of*=impelled by : v. To impel. II. Course : q.v. III. Purport : q.v. : (1) भावः ; (2) तात्पर्यम्.

DRIFT (v.t.) : नुदति, (नुद्, c. 6.) : v. To drive.

DRIFT (v.i.) : नुद्यते (pass. of नुद्) ; उद्यते (pass. of वृद्), etc.

DRILL (subs.) : I. For boring : वेषणी : v. Gimlet. II. Of soldiers : सैन्यव्यायामः, Ka.

DRILL (v.t.) : I. To bore : q.v. : विन्यति (व्यच्, c. 4.). II. To train and exercise troops : Ph. : *should d. the soldiers every d.* : अन्वहं सैन्यव्यायामं कारयेत् (c. of कृ), Ka. xvi. 18.

DRILLING (subs) : स्थूलकार्पासपदविशेषः.

DRINK (v.) : पिबति (पा, c. 1.), *while they were d. ing there* : पिबतां तत्र वै तेषाम्, V.p. ; *d. ing maireya liquor* : मैरेयं मधु पीत्वा, B.p. Ph. : *he d.s* (=a drunkard : q.v.) स पानं करोति ; *we d. to your health* : *तव स्वास्थ्याय पिबामः., *D. off or up* : (1) नि-पबति ; (2) उद-चुलुम्पति, Vi. v. D. in : v. To imbibe.

DRINK (subs.) : (1) पानीयम् ; (2) पेयम् ; (3) पानम्, *bring me d. quick* : पानमाहर मे क्षिप्रम्, Mah. *D.-money* : सुरामूल्यम्, Sa. vi. *To take to d.* आसवम् आसेवते, D.

DRINKABLE : (1) पेयः (या, यं) ; (1) पानीयः (या, यं).

DRINKER : यः (या, यद्) पानं करोति : v. Drunkard.

DRINKING : पानम्, *excessive d.* : अतिपानम्, Ki. ; *great d. began* : प्रावर्तत महापानम्, Mah. *D.-vessel* : पानपात्रम् and sim. comp.s. *D. assembly* : पानगोष्ठी, D. *D.-place* प्रपा, Mah.

DRIP (subs.) : I. Dropping : पातः. II. Eaves : स्यन्दनिका.

DRIP (v.t.) : गालयति (c. of गल्), *I will d. this cloth on her* : एतस्त्रीवरमस्या उपरि गालयिष्यामि, Mr.

DRIP (v.i.) : (1) क्षरति (क्षर्, c. 1.) ; (2) गलति (गल्, c. 1.) ; v. To ooze.

DRIPPING (subs.) : रसः, *d.-pan* : *रसधारिणी.

DRIVE (v.t.) : I. To impel : (1) प्रेरयति (ईर्,

c. 10.), *d.n by contrary wind* : प्रतिवातप्रेरितः (ता, त), D. vi. ; *d. the horses fast towards the N. E.* : देशानीं दिशं प्रति प्रेरयाश्वानाशुगमनाय, V. i. ; (2) नूदति or नोदयति (नुद्, c. 6. and 10.), *d.n by fate* : नियत्या नोदिताम्, Si. xx. 2. ; *d.n by the charioteer* : सारथिसम्प्रणुजः, Ku. xvii. 10. ; (3) चोदयति, प्र- सं-, (चुद्, c. 10.), *drove the horses on level ground* : समे देशे हयान् प्राचोदयद्, Mah. ; (4) बाहयति (c. of बह्), *don't d. the car* : मा तावद् प्रवहन् बाहय, Mr. vi. ; (5) चालयति, परि-, (c. of चल्) (=cause to move), *in d. ing chariots* : रथस्य परिचालने, Nil. Ph. : *I will d. you to your house* : रथेन त्वां गृहं नयामि or प्रापयामि ; *to d. a nail* : कीलं प्रवेशयति (c. of बिश्). II. To hunt : q.v. III. To follow, carry on : q.v. IV. To force : q.v.

DRIVE (v.i.) : I. To be impelled : expr. by the pass. of verbs given under drive (v.t.) (I). II. To rush : q.v. : निष्पतति (पद्, c. 1.). III. To go by a carriage : रथेन गच्छति, चलति : v. To go, move. IV. To d. at : अभिसन्द्वाति (धा, c. 3.) : v. To aim, strive.

DRIVE AWAY : (1) निर्-अस्यति, अप-, (अस्, c. 4.) (=cast away) ; (2) निर्-सारयति, अप-, (c. of स) ; (3) निर्-ध्नोति, अव-, वि-, (धू, c. 5.) (=shake off).

DRIVE OFF : निःसारयति : v. Drive away.

DRIVE OUT : (1) निर्वासयति (c. of वस) : v. To banish ; (2) निःसारयति (c. of स), *drove the son out of the country* : देशाग्निःसारयामास सुतम्, B.p. ; (3) निरस्यति (अस्, c. 4.) : v. To dispel.

DRIVE (subs.) : I. The exercise : expr. by verb : *gone out to take a d.* : वायुसेवनार्थं रथेन निर्गतः. II. A place for d. : रथ्या (?).

DRIVEL (subs.) : I. Slaver : लाला. II. Non-sense : q.v.

DRIVEL (v.) : I. To slaver : लालायते (nomi.). II. To dote : *d. ing* : लालायितः (ता, त).

DRIVELLER : I. Lit. : लालास्वः. II. Fig. : v. Idiot.

DRIVER : (1) वाहकः, *d. of a carriage* : प्रवहणवाहकः, Mr. ; (2) यन्त्र (m.) (=moderator : of animals), *elephant -d.* : यन्त्रा गजस्य, Ki.

DRIZZLE : *when it was d. ing* : मन्दं मन्दं प्रवर्षति पर्जन्ये, P. ; v. To rain gently.

DRIZZLY : *d. weather* : i.e. raining : expr. by circumlo.

DROLL (adj.) : हास- or हास्यकरः (री, रं) and sim. comp.s.

DROLL (subs.) : (1) वैहासिकः ; (2) मण्डः.

DROLLERY : परिहासः : v. Fun, humour.

DROMEDARY : पकककुदुद्दः ; आरविकोद्दः.

DRONE (v.) : I. To idle, loiter : q.v. II. To hum : हुक्करोति.

DRONE (subs.) : I. A non-working bee : मधुकरः. II. An idler : q.v. III. A noise : हुक्कृतम्.

DRONISH : अलसः (सा, सं) : v. Idle, lazy.

DROOP (v.) : I. To hang down : q.v. : अवनमति (नम्, c. 1.), *d. ing of lotus* : पङ्कजावनतिः, M.n. II. To fade, decline : q.v. : (1) सीदति, अव-, वि-, (सद्, c. 1.), *my limbs are d. ing* : सीदन्ति मम गात्राणि, G.

DROOPINGLY : i.e. dejectedly : विषण्णः (ष्णा, ण्ण).

DROP (subs.) : I. A liquid globule : (1) बिन्दुः, *two or three d.s of water* : द्वित्राः पयोबिन्दवः, J. ; (2) पृषत् (n.) or पृषतः (rare). II. The smallest portion of a fluid ; (1) कणः ; (2) शीकरः, *the breast covered with d.s of blood* : शोणित-शीकरस्त्वगितभूजान्तरः, Ki. III. An ear-ring : q.v. : कुण्डलम्.

DROP (v.t.) : I. To let fall in d.s : (1) क्षरति (क्षर्, c. 1.), *d. ping the rutting juice* : मर्दं क्षरन्तः, Ki. ; (2) by subs., *nectar-d. ping* : अमृतबिन्दुनिःस्यन्दिन् (f. नी), K. II. To let fall : पातयति, नि-, अव-, (c. of पद्), *to d. on Vairodhaka* : वैरोधकस्योपरि निपातनाय, Mu. III. To leave off : q.v. : संहरति, उप-, (ह, c. 1.), *d. it* : संह्रियतामियम्, K. IV. To communicate : q.v. V. To send : q.v. Ph. : "*d. ped*" deer : बिन्दु-मिर्युको मृगः, A. r.

DROP (v.i.) : I. To fall in d.s : expr. by subs, *by the d. ping of water* : जलबिन्दुनिपातेन, H. II. To fall : पतति, नि-, (पद्, c. 1.), *Nakula has d.'d down on the ground* : नकुलः पतितो युधि, Mah. III. Fig. : to come out : q.v. : निर्-पति (ह, c. 2.). IV. To cease : q.v.

DROP-SCENE : *उपसंहारजनिका.

DROPSICAL : वातशय्युपीकितः (ता, त) (?) .

DROPSY : वातशय्युः (?) ; उदरो (= ascites).

DROSS : I. Of metals : मण्ड (mn.). II. Fig. :

उच्छिष्टम् : v. Refuse.

DROSSY : समलः (ला, ल) (?) : v. Impure, worthless.

DROUGHT : I. Aridity : (1) अनावृष्टिः ; (2) अवग्रहः. II. Thirst : q.v.

DROUGHTY : शुष्कः (ष्का, ष्क) : v. Dry, parched.

DROVE : यूथम् : v. Herd.

DROVER : पशुपालः : v. Herdsman.

DROWN (v.t.) : I. To deluge : q.v. : ड्रावयति (c. of ड्रु). II. To kill by immersion : (1) जले निमज्जयति, -ते (c. of मस्ज्) (=to plunge : when the sense is clear), *will d. you soon like a vessel of stone* : पाषाणनौरिव निमज्जयते पुरा त्वाम्, Ku. xvii. 15. ; (2) जले मज्जयित्वा व्यापादयति (c. of पद्) : v. To kill.

DROWNED, TO BE : I. To perish in water : (1) निमज्जति (मस्ज्, c. 1.) (when the sense is clear), *I don't know whether Ratnodbhava was d. there or reached the coast.* : रत्नोद्भवस्तत्र निमज्जो वा तीरमगमद्वा न जानामि, D. ; (2) by circumlo. II. Fig. : निमज्जति.

DROWSILY : (1) निद्रालसः (सा, सं) : v. Sleepily ; (2) आलस्येन ; v. Slothfully.

DROWSINESS : I. Lit. : (1) निद्रा (sleep), *overcome with d.* : निद्रायामिश्रितः ; (2) सुषुप्सा : v. Sleepiness. II. Slothfulness : q.v. : आलस्यम्.

DROWSY : I. Sleepy : q.v. : निद्रालु (mn.). II. Soporific : निद्रादः (दा, दं) (?) . III. Dull, stupid : q.v.

DRUB (v.) : लघुडेन ताडयति (तड्, c. 10.) : v. To beat, cudgel.

DRUB (subs.) : (1) यष्टप्रघातः : (2) लघुप्रहारः ; etc.

DRUDGE (subs.) : निकृष्टकर्मकरः (?) , and sim. comp.s.

DRUDGE (v.) : निकृष्टकर्मसु आत्मानम् आयासयति (c. of यस्) (?) .

DRUDGERY : निकृष्टकर्माणि (?) , and sim. comp.s.

DRUG (subs.) : (1) औषधम् (=medicine : q.v.) ;

(2) औषधिः (=plants used in their composition).

DRUG (v.) : I. Intrans : औषधं ददाति. II. Trans : मिश्रयति (मिश्, c. 1.) : v. To mix.

DRUGGET : स्थूलप्रावारः (?) .

DRUGGIST : (1) औषधविक्रेतु (m.) (?) ; (2) औषधीय-द्रव्यविक्रेतु, (m.) (?) .

DRUID : *द्रुतः. D. -ism : *द्रुतत्वम्.

DRUM (subs.) : (1) मृदङ्गः ; (2) पटहः ; (3) दुन्दुभिः ; (4) डिण्डिमः (a small d.), *beat the d.* : आहत डिण्डिमम्, Mr.

DRUM (v.) : I. Lit. : मृदङ्गं नादयति (c. of नद्), ताडयति (तड्, c. 10.), etc. II. To throb : कम्पते (कम्प्, c. 1.) .

DRUM OUT : सपटहताडं निर्वासयति (c. of बस्) .

DRUMMER : (1) मार्दङ्गिकः ; (2) पटहताडकः, and sim. comp.s.

DRUMSTICK : दण्डः (- stick).

DRUNK : (1) मत्तः (ता, तं), *half d.* : मध्येन मदेन मत्तः, Ni. ; *in the fourth stage (a man) d. is worse than dead* : चतुर्थे तु मदे मृदो मृतादप्यपरो मृतः, Ni. ; (2) मदोन्मत्तः (ता, तं) ; (3) क्षीबः (बा, बं), परि-, *d. with the blood of Duhshāsana* : क्षीवो दुःशासनासृजा, Ve. Ph. : *I got d.* : मदेनास्पृश्ये ; *being d.* : उपोदमदः, D. ii.

DRUNKARD : (1) सुरापः ; (2) मद्यपः ; (3) पानपः, Mah. ; (4) पानशौण्डः, R.

DRUNKEN : मत्तः (ता, तं), *the d. fell* : मत्ताः परिपतन्ति स्म, Mah. : v. Drunk.

DRUNKENNESS : (1) मत्तता ; (2) मदोन्मत्तता ; (3) मदः ; (4) क्षैब्यं or क्षीबता (rare).

DRY (adj.) : (1) शुष्कः (ष्का, ष्क) (in all the senses of the English word), *a heap of d. leaves* : शुष्कपत्रसञ्चयः, Mr. ; *when it becomes d.* : अस्मिन् शुष्के, V. ; *d. grinding* : शुष्कपेषः, B. ; *d. altercation* : शुष्कविग्रहः, B.p. ; (2) परि-शुष्कः, सम्-, उत्-, वि-, (ष्का, ष्क). Ph. : *d. land* : स्थलम् ; *d. measure* : *शुष्कमानम् ; *d. wine* : *शुष्कासवः.

DRY (v.t.) : (1) शुष्कं (f. ष्का) करोति, *where shall I spread and d. (this cloth)* : कुत्र प्रसार्य शुष्कं करिष्यामि, Mr. viii. : (2) शोषयति (c. of शुष्), *should d. the body with penances* : तपसा शरीरं शोषयेत्, V.s.

DRY (v.i.) : शोषमेति (इ, c. 2.), याति (या, c. 2.), व्रजति (व्रज, c. 1.), गच्छति (गम्, c. 1.), and the ponds dried : ययुः शोषं सरांसि च, V.p. : v. To dry up.

DRY UP (v.i.) : शुष्यति (शुष्, c. 4.), that branch dries up : सा शाखा शुष्यति, S.c.

DRY UP (v.t.) : शोषयति, वि-, परि-, उद्-, सं-, (c. of शुष्), is like d. ing up the ocean : समुद्रस्तेष्व शोषणम्, Mah.

DRYAD : वनदेवता.

DRY-EYED : prob. शुष्कनेत्रः (त्रा, त्र) : v. Tearless.

DRYNESS : शुष्कता, परि-, वि-, सं-.

DRY-NURSE : अस्तन्यपायिनी धात्री.

DRY-POINT : सूचिविशेषः.

DRY-SHOD : शुष्कपादः (दा, दं), and sim. comp.s.

DUAL : but why (you have used) the d. number : द्विवचनन्तु कथम्, U. vi.

DUALITY : (1) द्वित्वम् ; (2) द्वैतम्.

DUB (v.) : (1) करोति (=to make) ; (2) कीर्तयति (=to glorify).

DUBIOUS : संदिग्धः (ग्वा, ग्वं) : v. Doubtful.

DUBIOUSLY : संसर्दिहम् : v. Doubtfully.

DUBIOUSNESS : संदिग्धता : v. Doubtfulness.

DUCAL : *डिउकीयः (या, यं) ; उपराजकीयः (या, यं).

DUCAT : *डिउकीयमुद्रा ; उपराजमुद्रा.

DUCHESS : *डिउकी ; उपराज्ञी.

DUCHY : *उपराज्यम्.

DUCK (subs.) : I. Lit. : (1) कादम्बः ; (2) कलहंसः. II. A darling : जातकः (f. का).

DUCK (v.) : v. To plunge, nod.

DUCKER : I. A plunger, diver : q.v. II. A fawner : q.v.

DUCKLING : कादम्बरान्नः : v. Duck.

DUCT : नाहिः : v. Also passage.

DUCTILE : विनेयः (या, यं) : v. Docile.

DUCTILITY : विनेयता : Docility.

DUDGEON : मन्त्रुः, in d. : समन्त्रु (mfn.) : v. Anger.

DUE (adv.) : सरलम्, d. east : सरलपूर्वः (वाँ, वँ) (?)

DUE (adj.) : I. Owed : (1) देयः (या, यं) (=to be given) ; (2) प्राप्यः (प्या, प्यं) (=to be received. II. Proper, fit : q.v. : उपयुक्तः (का, कं). III. Owing : the fall of rain is d. to its

heaviness : अपां पतनं सदुत्सवकारणकम्, V. d. : v. Account of, on-. Ph. : the mail is d. now : जय पत्राणि समागन्तव्यानि.

DUE (subs.) : I. Lit. : (1) देयम् ; (2) ऋणम् (=debt).

Ph. : respect. is d. to elders : पूज्या गुरवः : v. Ought. II. Right : q.v. III. In pl., taxes : शुल्कः.

DUEL : I. Subs. : द्वन्द्वयुद्धम्. II. Verbs : द्वन्द्वयुद्धं करोति.

DUELIST : द्वन्द्वयुद्धकारिन् (f. णी) ; द्वन्द्वयोद्धृ (f. ङी).

DUG (subs.) : स्तनः : v. Nipple, teat.

DUGONG : *द्विजङ्घुः ; स्तनन्धयमत्स्यविशेषः.

DUKE : *अधिनायकः ; उपराजः ; द्यु कः

DUKEDOM : *अधिनायकत्वम् ; उपराज्यम्.

DULCET : मधुरः (रा, रं) : v. Sweet.

DULCIMER : तन्त्री (?) ; बाद्ययन्त्रविशेषः.

DULL (adj.) : I. Of intellect : (1) मन्दः (न्दा, न्दं) ; (2) मूढ (डा, दं) (=stupid). II. Of colours, etc. : (1) मन्दः (न्दा, न्दं) ; when the d. -lighted (moon) was about to set : अथास्तमासेदुषि

मन्दकान्तौ, B. ; (2) मलिनः (ना, नं) (=dark). III. Blunt : q.v. : निस्तेजस् (mfn.). IV. Sad, melancholy : q.v. : विषण्ण (f. ण्णा). V. Flat, insipid : q.v. : अरसः (सा, सं). VI. Heavy, insensible : q.v. VII. Cloudy, dark : q.v.

DULL (v.) : I. To stupify : जडीकरोति. II. To blunt : कुण्ठीकरोति. III. To obscure : मलिनी-

करोति. IV. To depress : म्लानीकरोति.

DULLARD : मूढः : v. Fool.

DULL-BRAINED, DULL-HEADED : (1) मन्दधी (n. धि), Ve. ; (2) मन्दमति (mfn.), Pra. ; (3) स्थूल-बुद्धि (mfn.), K.

DULLY : (1) मन्दम् (=slowly) ; (2) नीरसम् (=insipidly).

DULLNESS : (1) मान्द्यम् (=slowness, dimness) ; (2) जाड्यम् (=stupidity) ; (3) निस्तेजस्कता (=bluntness, drowsiness) ; (4) नीरसता (=insipidity).

DULY : I. Fitly. : q.v. : यथायथम्. II. In proper time : यथासमये.

DUMB : (1) मूकः (का, कं) (the best equiv.), deaf and d. : एहमूकः (का, कं) ; (2) जडः (डा, दं) : v. Speechless. To strike d. : जडीकरोति.

DUMB-BELL : prob. अयोद्धः, K.
DUMBLY : (1) मूकम् ; (2) निःशब्दम् (=silently).
DUMBNESS : (1) मूकता ; (2) मौनम् (rare).
DUMB-SHOW : मूकवेष्टा : v. Gesture.
DUMFOUNDER : जडीकरोति : v. To confound.
DUMMY : prob. जडः.
DUMP : विषादः : v. Sadness. *D.ish* : v. Sad, dull.
DUMPLING : a pudding : *apple. d.* : *भाताफल-वर्धरी.
DUMPY : i.e. short and thick : *a d. woman* : अनायता स्थूलकाया नारी : v. Short, thick.
DUN (adj.) : I. Swarthy : कपिशः (शा, शं). II. Dark, gloomy : q.v. : दोरः (रा, रं).
DUN : (subs.) : I. A demand : प्रार्थना. II. One who d. s : उत्पीडकः (?).
DUN (v.) : उत्पीडयति (पीड्, c. 10.) (=to trouble).
DUNCE : स्थूलबुद्धिः : v. Fool, block-head.
DUNG (subs.) : (1) विष्टा ; (2) पुरीषम् ; (3) मलम् ; (4) गुधम्.
DUNG (v.) : I. To void excrement : (1) गुबति (गु, c. 6.) ; (2) हृदते (हृद्, c. 1.). II. To manure : q.v.
DUNGEON : गुप्तिः, Mr. : v. Prison.
DUNG-HILL : I. Lit. : शकृत्स्तोमः, and sim. com. s. II. As a term of reproach : नीच-योनिः.
DUNLIN : दिट्टिमः (?) ; पक्षिविशेषः.
DUODECIMO : *द्वादशकः (का, कं).
DUPE (v.) : वञ्चयते (वञ्च्, c. 10.) : v. To deceive.
DUPE (subs.) : विश्रम्भप्रवणः (=credulous). Ph. : *I was their d.* : *अहमासं तेषां कपटभूमिः.
DUPLICATE (subs.) : *द्वितीया प्रतिलिपिः.
DUPLICATION : द्वैगुण्यम् (?).
DUPLICITY : कपटः : v. Deception.
DURABILITY : (1) स्थायित्वम् ; (2) स्थिरता ; (3) अक्षयता.
DURABLE : (1) स्थायिन् (f. नी) (=lasting, abiding) : (2) स्थिरः (रा, रं) (=constant) ; (3) अक्षयः (या यं) (=undecaying).
DURABLY : expr. by adj. or circumlo.

DURANCE : I. Duration : q.v. II. Imprisonment : q.v. : निरोधः.
DURATION : I. Durability : स्थितिः, अव-, व्यव-. II. Abidingness : स्थायित्वम्. Ph. : *of long d.* : दीर्घस्थायिन् (f. नी) ; *of short d.* : अचिरस्थायिन् (f. नी).
DURING : (1) by loc. abs., *d. whose reign* : अस्मिन् महीं शासति, R. ; (2) by loc., (when=in). *d. youth* : यौवनदशायाम्, H. ; *d. sleep* : स्वप्ने, D.
DUSK (adj.) : v. Dusky.
DUSK (subs.) : I. Lit. : सन्ध्या (=twilight). Ph. : *in the d. of the evening* : सायन्तने तमसि. II. A colour : मालिन्यम्.
DUSKINESS : I. Lit. : ईषदन्धकारः. II. Fig. : मलिनता.
DUSKY : I. Lit. : (1) तमस्कल्प (f. ल्पा) ; (2) ईषदन्धकारः (रा, रं) ; and sim. comp.s. II. Fig. : मलिनः (ना, नं).
DUST (subs.) : (1) धूलि (ली) (f.), *sea of d.* : धूली-जलधिः, Ku. ; (2) रजस् (n.), *to put down d.* : रजः शमयति, Ki. ; (3) रेणु (mf.), *to raise d.* : रेणुमुत्थापयति, R. ; (4) पांशु (m.) (rare), *the whole body smeared with d.* : पांशुपलितसर्वाङ्गः, Mah. Ph. : *to throw d. (fig.)* : धूलिं ददाति (used in Bengali).
DUST (v.) : i.e. to brush or sweep away d. : v. To brush ; sweep.
DUSTER : *धूलिहारिणी : v. Brush.
DUSTINESS : (1) पांशुलता ; (2) by adj.
DUST-MAN : धूलिहारकः (?) ; धूलिवाहः (?).
DUSTY : I. Filled with dust : (1) धूलिनिचितः (ता, तं) ; (2) रजोवृतः (ता, तं) ; (3) पांशुलः (ला, लं) ; etc. II. Like dust : (1) धूलि-, *d. white* : *धूलिसितः (ता, तं).
DUTEOUS, DUTIFUL : (1) मत्तः (का, कं) ; (2) मत्तिमत् (f. ती) ; (3) वश्यः (रया, रयं) (=submissive) ; (4) अनुविधायिन् (f. नी) (=compliant).
DUTEOUSNESS, DUTIFULNESS : (1) मत्तिः ; (2) वश्यता (=submissiveness).
DUTY : I. Moral obligation : धर्मः, *caste-d. s* : वर्णधर्मान्, S. ; *d. s of kings* : राजधर्माः, V. s ; *to abandon d.* : धर्म्यां क्रियां मुञ्चति, B. Ph. : *it is the d. of i.e. it should be done by* : v. Should,

ought. II. Service : निवोनः, *execute your d.* : स्वनियोगमशुन्यं कुन्, Sa. Ph. : *one who has done one's d.* : कृतकृत्यः, H. III. Reverence : मक्तिः.

IV. An impost : शुल्क (mn.).

DUUMVIR : *द्विपुखौ (dual). D. -ate : *द्विपुखाधि-कारः.

DWARF : (1) वामनः (नी, नं) ; (2) खर्व (f. र्वाँ).

DWARF (v.t.) : (1) खर्वयति (nomi.) ; (2) खर्वी-करोति.

DWARFISH : (1) वामनः (नी, नं), *d. stature* : वामनी मूर्तिः, N. i. 24. ; (2) खर्वः (र्वा, र्वँ) : v. Short.

DWARFISHNESS : (1) खर्वता ; (2) वामनता (?) .

DWELL (v.i.) : वसति, नि, उप-, अनु-, अधि-, आ-, प्रति-, सम्-, सन्नि-, अध्या-, (वस्, c. 1.) (the last eight are not common), *d.s. in the forest* : वने उपवसति, S. k.

DWELL ON or UPON : I. To detail : q.v. : प्रपञ्चयति (nomi.), S. II. To remain absorbed with : निर्वर्णयति (वर्ण, c. 10.), D.

DWELLER : निवासिन् (f. नी) : v. Inhabitant.

DWELLING : (1) निवासः ; (2) वसतिः ; (3) वासः, आ-.

DWELLING-HOUSE : (1) वासगृहम् ; (2) वसतिवेश्मन् (n.), Ki. ; and sim. comp. s.

DWELLING-PLACE : वासभूमिः, आ-, H. and sim. comp. s.

DWINDLE : क्षीयते (pass. of क्षी) : v. To waste away, decrease.

DYE (subs.) : (1) रङ्गः ; (2) रागः.

DYE (v.t.) : रञ्जयति, अभि-, (c. of रञ्ज), *d.d. with indigo* : नील्या रक्तम्, S. k. : v. To paint.

DYED WITH (as adj.) : by a deriv. : *d. madder* : माञ्जिष्ठ (f. ष्टी) ; *d. turmeric* : हारिद्र (f. द्रा), S. k.

DYEING : रञ्जनम्, अभि-.

DYER : (1) रङ्गाजीवः ; (2) रञ्जकः.

DYE-WOOD : रङ्गकाष्ठम्.

DYING (adj.) : Ph. *D. man* : म्रियमाणः : v. To die ; *d. hour* : मरणकालः : v. Death.

DYNAMICS : *गतिविज्ञानम्, *rigid d.* : *स्थूलगति-विज्ञानम्.

DYNASTIC : (1) वंशः (रया, रयं) ; (2) by comp.

DYNASTY : वंशः, *the solar d.* : सूर्यवंशः ; *of the*

solar d. : सूर्यवंश (f. रया), R. xvi. 10. ; *that d. will become extinct with Kshemaka* : क्षेमकं प्राप्य स वंशः संस्थां प्राप्स्यते, V. p.

DYSENTERY : (1) मृदणी ; (2) आमरक्तः.

DYSPEPSIA : आमयावित्त्वम् : v. Indigestion.

DYSPEPTIC : आमयाविन् (f. नी).

DYSBURY : मूत्रकृच्छ्रम्.

E

EACH : v. Every. Ph. : *went e. to his own house* :

स्वं स्वं धाम जग्मतुः, B. p. ; *e. of these* : एषामेकैकम्, K. ; *gave one code to e.* : एकैकां संहितामेकैकस्मै ददौ, B. p. : v. Everybody ; *we are ashamed of e. other* : अन्योन्यस्य जिह्वीमः, Ki. v. : One another.

EAGER : I. Desirous : (1) लालसः (सा, सं) (best equiv.), *e. to see Śiva* : ईशानसंदर्शनलालसः (सा, सं), Ku. ; (2) लोलुपः (पा, पं), *e. for an embrace* : आश्लेषलोलुपः (पा, पं), Si. II. Impetuous, fervent : (1) व्यग्रः (घ्रा, ग्रं) ; (2) उत्सुकः (का, कं), *the spring is very e.* : पर्युत्सुक एष माधवः, Ku. III. Brittle : q.v.

EAGERLY : (1) सत्सृहम् (=longingly) ; (2) सत्पृष्णम् (=thirstily) ; (3) सोत्साहम् (=zealously) ; (4) व्यग्रम् (=impetuously).

EAGERNESS : I. Eager desire : (1) लालसा ; (2) पृष्णा (=thirst). II. Impetuosity : व्यग्रता. III. Zeal : उत्साहः.

EAGLE : prob. खट्वाङ्गः of Mat. ; पक्षिविशेषः.

EAGLE-EYED : गृध्रक्ष्म् (mf.) or -रुष्टि (mf.).

EAGLE-STONE : उपलौहविशेषः.

EAGLET : खट्वाङ्गरावकः (?).

EAR (subs.) : I. Of animals : (1) कर्णः, *to come to one's e.s* : कर्णपथम् आयाति, Sa. ; *to shut the e.* : कर्णौ पिदधाति, M. ; *to lend an e.* : कर्णं ददाति, Sa. ; *to whisper into one's e* : कर्णे कथयति, Mu. ; *the boring of the e.s* (a religious ceremony) कर्णवेशः ; *the root of an e.* : कर्णमूलम्, R., or कर्णान्तः. R., or कर्णजाहम्, B. ; *the middle e. or drum of the e.* : कर्णकूपः, N. ; (2) ओत्रम्, *e. -enchancing* : ओत्र-हारिन् (f. णी), K. ; (3) मृतिः, *being of the same name to the e.* : मृतेः सनाम्नः, Mu. Ph. : *the tip of an e.* : पालिः ; *the outer e.* : शण्डुली, C. s.

II. Of other objects : perh. कर्णः. III. Of corn : (1) कणित (mn.) ; (2) शस्यमञ्जरी.
EAR (v.) : I. To plough : q.v. II. To put forth ears of corn : v. To put forth.
EAR-ACHE : कर्णशूलम्, Sr., *creates a bad man's e.* : उपजनयति श्रवणस्थितं शूलमभव्यस्य, K.
EARED : I. Having ears : (1) कर्णिन् (f. नी) ; (2) कर्णवत् (f. ती) ; (3) कर्णिलः (ला, लं). II. Spiked : मञ्जरितः (ता, तं).
EARDROP : कर्णपूरः (?) : v. Ear-ring.
EAR-LAP : कर्णपालिः.
EAR-LESS : (1) अकर्णः (जाँ, नं) ; (2) कर्णहीनः (ना, नं) ; and sim. comp.s.
EAR-MARK : I. Lit. : कर्णचिह्नम्. II. Any mark : चिह्नम्.
EAR-RING : (1) कुण्डलम्, *gold e.* : काञ्चनकुण्डलम्, Si. ; (2) कर्णपाली ; (3) कर्णिका ; (4) कर्णभूषणम् ; (5) कर्णवेष्टनम्.
EAR-SHOT : कर्णविषयः ; कर्णगोचरः ; and sim. comp.s.
EAR-TRUMPET : *कर्णनादिनी.
EAR-WAX : (1) कर्णमलः ; (2) कर्णगूथम् ; (3) तोक्मम्.
EAR-WIG : कर्णकोटी (?) .
EARL : उपाधिविशेषः ; *उपनायकः, *E. dom* : *उपनायकत्वम्.
EARLINESS : expr. by adj. : v. Early.
EARLY (adj.) : I. Commencing : Ph. : *e. drops of rain* : वर्षाग्रविन्दवः, Me. ; *in the e. part of the day* : दिवसस्याद्यभागे, Dak. ; *e. twilight* : अग्रसन्ध्या, Sa. ; *e. youth* : प्रथमं वयः. II. Ancient : q.v. : *in e. times* : पूर्वकाले. III. Forward : *the winter is e. this year* : *अस्मिन् वर्षे शीघ्रं समागतं शीतम् ; *e. death* : अकालमृत्युः. IV. In the morning : प्रगेतनः (नी, नं) : v. Morning.
EARLY (adv.) : I. In the morning : (1) प्रातर् ; (2) प्रत्युषसि : v. Morning. Ph. : *very e. in the morning* : अतिप्रत्युषे or महति प्रत्युषे, Sa. II. Soon : q.v. : (1) शीघ्रम् ; (2) अचिरेण. III. First : q.v. : पूर्वम्.
EARN (v.) : (1) अर्जयति, उप-, (अर्ज, c. 10.), *e. ing fleeting fortune* : अर्जयन् गत्वरीः श्रियः, Ki. ; (2) अर्जनं or उपार्जनं करोति, *after e. ing three*

hundred sovereigns : सुवर्णसतत्रयोपार्जनं कृत्वा, P. : v. To acquire.

EARNEST (adj.) : I. Eager, zealous : q.v. : (1) व्यग्रः (घ्रा, घं) ; (2) सोत्साहः (हा, हं). Ph. : *e. wish* : एकान्तकामना. II. Intent : (1) एकग्रः (घ्रा, घं) ; (2) निविष्टः (हा, हं). III. Serious : q.v.

EARNEST (subs.) : I. Reality : सत्यम्. Ph. : *I am in e.* : न परिहसामि. II. Eagerness, intentness : q.v. III. Part-payment : (1) सत्पापनम् ; (2) सत्यद्वारः, *to give e.* : सत्यद्वारं ददाति, Vy.

EARNESTLY : I. With fixed attention : (1) एकग्रचित्तेन ; (2) निविष्टमनसा. II. Eagerly : q.v. : सोत्साहम्. III. Seriously : q.v.

EARNESTNESS : I. Eagerness : व्यग्रता. II. Intentness : एकग्रता. III. Seriousness : q.v.

EARNING (subs.) : अर्जितम्, उप-, *one's own e. s* : स्वयमर्जितम्, Ga. ; *e. s of valour* : शौर्यार्जितम्, Da.

EARTH (subs.) : I. The globe : (1) पृथिवी ; (2) पृथ्वी ; (3) वसुधा ; (4) वसुमती ; (5) वसुन्धरा ; (6) अवनि : (f.) ; (7) मेदिनी ; (8) मही ; (9) धरित्री ; (10) भूः ; (11) भूमिः ; (12) धरा ; (13) क्षितिः ; (14) धरणी. II. The dry land : स्थलम्. III. Clay : (1) मृत्तिका ; (2) मृद (f.).

EARTH (v.) : I. Trans : भूमौ निदधाति (धा, c. 3.). II. Intrans : [भूमौ] वसति (वस्, c. 1.).

EARTH-BORN : (1) भूमिजः (जा, जं), and sim. comp.s ; (2) भौमः (भी, भं), *when you went to conquer the e.* : त्वयि भौमं गते जेतुम्, Si.

EARTHEN : (1) मृन्मयः (यी, यं), *e. vessel* : मृन्मयं पात्रम्, R. ; (2) मार्तिकः (की, कं) (rare).

EARTHEN-WARE : (1) मृद्भाण्डम् ; (2) मृन्मयं भाण्डम् ; (3) मार्तिकम् ; (4) कौलालकम्.

EARTHLING : (1) भौमः ; (2) मर्त्यः.

EARTHLY : I. Lit. : (1) पार्थिवः (बी, भं), *e. fortune* : पार्थिवश्रीः, R. ; (2) भौमः (भी, भं), *e. forms* : भौमा उपाधयः, Vi. ; सांसारिकः (की, कं) (= worldly q.v.). II. Conceivable : खलु ; *what e. pleasure* : किं खलु सुखम्.

EARTHQUAKE : (1) भूमिकम्पः, Raj. ; (2) क्षितिकम्पः, V. m. ; (3) अवनिप्रकम्पनम्, Ku. and sim. comp.s.

EARTH-WORM : I. Lit. : पीतुः. II. Fig. : कीटः.
EARTHWORK : I. Lit. : मृदुसोलनम् (?). II. A mound : q.v.

EARTHY : v. Earthen, earthly.

Ease (subs.) : I. Comfort : सुखम्, *at e.* : सुखेन *or* निश्चिन्नेन. II. Peace, tranquillity : (1) निर्वृतिः, *how could he have e.* कथं स्यात्तस्य निर्वृतिः, P. ; (2) स्वास्थ्यम्, *I am now at e.* : लब्धमिदानीं स्वास्थ्यम्, Sa. III. Facility : अनायासः, *with e.* : v. Easily. IV. Of style, etc. : स्वाच्छन्द्यम् (?).

EASE (v.) : I. To comfort : स्वस्थयति (nomi.). II. To alleviate : लघयति (nomi.). III. To move gently : ईषच्चायति (c. of चल्). IV. To dung : अशौचं करोति, V. s.

EASEL : *चित्राधारः.

EASEMENT : I. Assistance : q.v. II. In law : परभूमावधिकारः.

EASILY : I. With facility : (1) सुखेन, *or* सुखम्, *or* सुख in comp., *e. to be got* : सुखेन लभ्य (f. म्या), Ki. i. 17. ; *digests e.* : सुखं जीर्यति, Sr. ; (2) अनायासेन *or* निरायासेन (=without exertion), *to sustain e.* : अनायासेन विमर्ति, K. (3) अङ्कुशेन (=without trouble). II. Without anxiety : (1) निश्चिन्नेन ; (2) निश्चिन्तम्. III. Gently, gracefully : q.v.

EASINESS : I. Comfort : सुखम्. II. Good-nature : सौजन्यम्. III. Credulity : q.v. IV. Of style, etc. : स्वाच्छन्द्यम् (?). V. Facility : सौकर्यम् ; better expr. by adj. : v. Easy (I).

EAST (adj.) : (1) पूर्वः (र्वा, र्वं), *on the e.* : पूर्वतः, A. p. ; (2) प्राच् (f. ची), *e. of Vinashana* : प्राग्बिनशनाद्, M.

EAST (subs.) : (1) पूर्वदिश् (f.), and sim. comp.s, *flow towards the e.* : पूर्वो दिशं प्रति स्रवन्ति, S. c. ; (2) प्राची, *he first went to the e.* : स ययौ प्रथमं प्राचीं, R. ; (3) ऐन्द्री दिक् and sim. comp.s, Ki.

EASTER : *कृष्टस्य पुनस्त्यानपर्वन् (n.).

EASTERLY : I. Adj. : v. Eastern. II. Adv. : expr. by loc. : (1) पूर्वस्थां दिशि ; (2) प्राच्याम् ; etc.

EASTERN : (1) पूर्वः (र्वा, र्वं), *the e. and western oceans* : पूर्वपटौ तोयनिधी, Ku. ; (2) प्राच्यः (च्या, च्यं), *e. gate* : प्राच्यं द्वारम्, B. ; *the e. s* : प्राच्याः,

Mah. ; (3) पौरस्थ (f. स्था), *e. regions* : पौरस्था जनपदाः, R.

EASTWARD : expr. by ins. : (1) पूर्वेण ; (2) प्राच्या *or* प्राचा, *passing a little e.* : प्राचा किञ्चिदन्तर-मतिक्रम्य, D.

EASY : I. Not difficult : (1) सुकरः (रा, रं), अयत्नसाध्यः (ध्या, ध्यं), etc. (=e. to do), *it is not e. to break great men's contemplation* : न हि महतां सुकरः समाधिमङ्गः, Ki. ; (2) सुगमः (मा, मं) (=e. to go or understand), *the rest is e.* : शेषं सुगमम्, Go. ; (3) सु in comp., *fortune is not e. to keep* : असुरक्षाः श्रियः, Ki. ; *Indra is e. to worship* : स्वाराध्यो मरुत्वान्, Ki. II. Quiet, calm : q.v. : (1) निर्वृतः (ता, तं) ; (2) सुस्थः (स्था, स्थं). III. Of style, etc. : स्वच्छन्दः (न्दा, न्दं) (?). IV. Causing ease : उत्तमः (मा, मं) (=good). V. Compliant : अनुरोधिन् (f. नी).

EAT (v.t.) : I. Lit. : (1) खादति (खाद्, c. 1.), *should not e. fishes* : मत्स्यान् खादेत्, K. b. ; (2) अस्ति (अद्, c. 2.), *we e. Brahmans* : अस्मो द्विजान्, B. ; (3) अश्नाति (अश्, c. 9.), *and nobody returned without e. ing who wanted to e.* : इच्छता-शितुमनाशुषा न च प्रत्यगामि, Si. ; (4) मक्षति *or* मक्षयति (मक्ष्, c. 1. and 10.), *will e. us all* : मक्षयिष्यति नः सर्वान्, A. r. ; (5) मुंक्ते (मुञ्, c. 7.), *they ate belly-ful* : अमोमिराकण्ठममोजि, N. ; (6) जक्षति (जक्ष्, c. 2.) (rare) ; (7) वसति (वस्, c. 1.) (rare) ; (8) प्साति (प्सा, c. 2.) (rare). II. To corrode : खादति : Ph. : *to e. one's own words* : स्ववचनं वितर्ध करोति (?).

EAT (v.i.) : I. Lit. : v. Eat (I). II. To taste : q.v.

EAT AWAY, EAT OUT : खादति, सं-.

EAT UP : (1) मक्षति *or* मक्षयति ; (2) जक्षति (rare).

EATABLE (Subs.) : (1) खाद्यम् ; (2) भोज्यम् ; (3) मक्ष्यम् ; (4) भोजनीयम् ; (5) अशितव्यम् ; etc.

EATER : (1) खादकः ; (2) मक्षकः ; (3) भोक्तृ (m.) ; (4) भोजिन् (m.), *man -e.* : मानुषभोजिन्, A. r. ; (5) -आशिन्, *e. of one's own race* : स्वकुलाशिन्, N. ; (6) -अदः, *a fish-e. is e. of all flesh* : मत्स्यादः सर्वमांसादः, M. ; (7) -भुज् (m.), *man -e.* : जमुज्, B.

EATING (subs.) : (1) भोजनम् ; (2) भक्षणम् ; (3) भक्षणम्.

EAVES : (1) नीभम् ; (2) बलिकः ; (3) स्यन्दनिका ; (4) पटलप्रान्तः.

EAVESDROPPER : श्रवणकामुकः (?).

EBB (subs.) : I. Lit. : (1) क्षीयमाणा वेला ; (2) वेलाहासः. II. Fig. : v. Decline, decay.

EBB (v.) : (1) क्षीयते (pass. of क्षि) ; (3) हासं गच्छति (गम्, c. 1.).

EBONY : कोविदारः, a banner of e. : कोविदारकेतुः, U.

EBRIETY : मत्तता, in a state of e. : मत्तः (ता, तं) : v. Drunkenness.

EBULLITION : I. Lit. : बुद्बुदायितम् (?). II. Fig. : उद्रेकः.

ECCENTRIC : I. Deviating from a centre : *केन्द्रभ्रष्टः (टा, ष्ट). II. Not having the same e. : *विषमकेन्द्रः (न्द्रा, न्द्रं). III. Irregular, odd. : perh. विषमः (मा, मं).

ECCENTRICITY : वैषम्यम्. (?) : v. Oddity.

ECCLESIASTIC, -AL (adj.) : (1) धर्म- in comp. ; (2) याजकीयः (या, यं) (?).

ECCLESIASTIC (subs.) : याजकः (?).

ECHINUS : v. Hedgehog.

ECHO (subs.) : (1) प्रतिशब्दः, -कः, men follow royal sayings like e.s : प्रतिशब्दक इव राजवचनमनुगच्छति जनः, K. ; (2) प्रतिध्वनिः ; (3) प्रतिस्वनः, by its e. in the cave : प्रतिस्वनेनास्य गुहागतेन, R. ; (4) प्रतिनादः.

ECHO (v.i.) : (1) प्रतिध्वनति (ध्वन्, c. 1.) ; (2) प्रतिस्वनति (स्वन्, c. 1.) ; (3) प्रतिनदति (नद्, c. 1.), the noise e. ed in the caves : ध्वनिर्दरीषु प्रतिननाद, Ki.

ECHO (v.t.) : I. To cause to e. : (1) प्रतिध्वनयति (c. of ध्वन्), e. ing the cave : कन्दरभुवः कुर्वन् प्रतिध्वनितः, Na. ; (2) प्रतिनादयति, (c. of नद्). II. To echo : q.v. : अनु-नदति, etc. III. Fig., to adopt : expr. by these verbs : v. Echo (subs.).

ECLAT : I. Splendour : q.v. : प्रशंसा. II. Applause : q.v.

ECLECTIC : *समाहारिन् (f. जी).

ECLIPSE (subs.) : (1) ग्रहणम् (the best equiv.), total e. : सम्पूर्णग्रहणम्, Su. com., or सर्वग्रहणम्,

Gan. ; (2) प्रासः, partial e. : आंशिकप्रासः, Su. com. ; magnitude of an e. : प्रासप्रमाणम्, Gan. ; (3) उपरागः, lunar e. : चन्द्रोपरागः, Mu. i. ; (4) ग्रहः (rare).

ECLIPSE (v.) : I. Lit. : छादयति, प्र-, आ-, सं-, (छद्, c. 10.), in the solar e. the moon e.s the sun : रविग्रहणे रविं विधुरछादयति, Gan. II. Fig. : to obscure, darken : (1) छादयति, प्र-, e. ing their fame : कीर्तिं प्रच्छाद्य तेषां वै, Mah. ; (2) तिरस्करोति (ह्, c. 8.), so long as your title of prince is not e.d by the title of emperor : अधिराजशब्देनातिरस्कुते कुमारशब्दे, Mu.

ECLIPTIC : (1) क्रान्तिवृत्तम् ; (2) क्रान्तिमण्डलम्.

ECLOGUE : *गोपकाव्यम्.

ECONOMIC, -AL : I. Domestic : q.v. II. Frugal : q.v. III. Prudent, careful : q.v. : अप्रमत्तः (ता, तं). IV. Relating to economy : expr. by comp. Ph. : e. museum : *साधारण-कौतुकागारम्.

ECONOMICALLY : v. Frugally, prudently.

ECONOMICS : अर्थशास्त्रम् : v. Economy.

ECONOMIST : I. Lit. : विवेकव्ययिन् (f. नी) (?). II. Political e. : अर्थशास्त्रविद् (mf. n.) (?).

ECONOMIZE : विवेकेन व्ययते (व्यय्, c. 1.) (?).

ECONOMY : I. Lit. : विवेकव्ययः (?). II. Orderly system : नियमावलिः (?). Political e. : अर्थशास्त्रम् (?).

ECSTASY : I. Rapture : हर्षोन्मादः, in e. : सहर्षोन्मादम्, Vi. II. Madness, frenzy : q.v. : उन्मादः.

ECSTATIC : I. Entrancing : उन्मादिन् (f. नी), as if in e. mind : उन्मादिनेव मनसेव, N. II. Rapturous : उन्मादिन् (f. नी).

ECUMENIC, -AL : (1) सार्वभौमिकः (को, कं) ; (2) विश्वजनीनः (ना, नं).

EDDY (subs.) : (1) आवर्तः ; (2) भ्रमिः : v. Whirlpool. E. of wind : चक्रवात्या : v. Whirlwind.

EDDY (v.) : I. Lit. : भ्रमीभवति (?). II. Fig. : आवर्तवद् भ्राम्यति (भ्रम्, c. 4.).

EDGE (subs.) : I. Of a cutting instrument : धारा, the sharp e. of the axe of Rāma : धारां शितां रामपरश्वस्य, R. II. Border, end : q.v. : धारा.

III. Sharpness, severity : तेजस् (n.). IV. Commencement : प्रारम्भः. Ph. : "to set the teeth on e." : दन्तद्वयं जनयति (जन्, c. 10.).

EDGE (v.t.) : I. To whet : q.v. : (1) prob. धारयति ; (2) शाणयति (nomi.). II. To embitter : q.v. : तेजयति, उद्-, Vi. III. To border : q.v.

EDGE (v.i.) : i.e. to e. along : प्रसर्पति (सृप्, c. 1.) (?).

EDGED : (1) सधारः (रा, रं) ; (2) चारोज्ज्वलः (ला, लं) (poet), Pra.

EDGING (subs.) : (1) प्रान्तः : v. Border ; (2) दशा (of a garment).

EDIBLE : खाद्यः (खा, खं) : v. Eatable.

EDICT : शासनम् : v. Order.

EDIFICATION : शिक्षा (प) : v. Instruction, improvement.

EDIFICE : (1) प्रासादः ; (2) सौधम् ; (3) हर्म्यम् ; (4) अट्टालिका,

EDIFY : (1) उत्कर्षति (कृष्, c. 1.) (=to ennoble); (2) शिक्षयति (शिच्, c. 10.) (=to teach).

EDIFYING (adj.) : (1) ज्ञानदः (दा, दं) ; (2) मोहध्वंसिन् (f. नी).

EDIT : (1) प्रकाशयति (काश्, c. 10.) (=to publish); (2) संस्करोति (कृ, c. 8.) (?); (3) मुद्रयति (मुद्, c. 10.) (=to print).

EDITION : *संस्करणम्, first e. : प्रथमसंस्करणम्.

EDITOR : *संस्कर्तृ (f. त्री) ; (2) प्रकाशक (f. शिका) (=publisher).

EDUCATE : (1) विनयति (नी, c. 1.), and him : विनिन्युरेनम्, R. iii. 29. ; (2) शिक्षयति (शिच्, c. 1.) (=to instruct) ; (3) संस्करोति (कृ, c. 8.) (=to dress up).

EDUCATED : of men : (1) कृतविधः (बा, बं) ; (2) सुशिक्षितः (ता, तं) : v. Learned.

EDUCATION : (1) संस्कारः, e. has been given by (your) father with great care : पित्रा महता प्रयत्नेन समारोपितसंस्कारः, K. ; (2) विनयः (rare), by giving e. : विनयाधानाद्, R. ; (3) शिक्षा (=instruction).

EDUCATIONAL : Ph. : for e. purposes : *प्रज्ञा-शिक्षार्थम् ; e. series *शिक्षापुस्तकावलिः ; e. department : *शिक्षाविभागः.

EDUCATOR : (1) विनेत् (f. त्री) ; (2) संस्कर्तृ (f. त्री).

EDUCE (1) उन्नयति (नी, c. 1.) ; (2) उद्-हरति, -ते ह, c. 1.).

EEL : कुञ्चिका (?) ; बर्मिः (?).

EFFACE : माहि or मार्जयति, अप-, उद्-, निर्-, प्र-, व्या-, (सृज्, c. 2. and 10.), to e. the mud of infamy : प्रमार्ज्यमयशःपङ्कम्, Ki.

EFFACEMENT : मार्जना, -नम्, अप-, प्र-, निर्-.

EFFECT (subs.) : I. As opposed to cause : कार्यम्, there is no e. in the absence of a cause : कारणाभावात् कार्याभावः, V.d. II. Consequence, result : q.v. : फलम्, of no e. : निष्फलः (ला, लं).

III. Force, importance : Ph. : he always speaks with e. : हृदयग्राहीणि सदा खलु तस्य वचांसि ; "the e. was heightened by the lonely nature of the place" : *स्थानविविक्तता रौद्रतां वर्धयामास : (the real e. should be expr. in such cases). IV. Purpose : q.v. : अभिप्रायः, to this e. : एतदभिप्रायः (या, यं). V. Fact : q.v. : in e. : फलतः, S. VI. In pl., goods : q.v. सम्पत्तिः.

EFFECT (v.) : निष्पादयति (c. of पद्) : v. To accomplish.

EFFECTIBLE : (1) साध्यः (ध्या, ध्यं) ; (2) निष्पाद्यः (खा, खं).

EFFECTION : (1) निष्पादनम् ; (2) उपपादनम् ; (3) साधनम्.

EFFECTIVE : I. Producing effects : कार्योत्पादक (f. दिक्). II. Effectual : फलवत् (f. ती). III. Telling, impressive : हृदयग्राहिन् (f. जी). IV. Serviceable : कार्यक्षमः (मा, मं).

EFFECTIVENESS : of speech : हृदयग्राहित्वम्.

EFFECTLESS : निष्फलः (ला, लं) : v. Ineffectual.

EFFECTOR : निष्पादकः : v. Doer, author.

EFFECTUAL : (1) फलवत् (f. ती) ; (2) सफलः (ला, लं) ; (3) बलवत् (f. ती) (=forcible).

EFFECTUALLY : (1) सफलम् ; (2) बलवत् (=forcibly) ; (3) अमोघम् (without failure).

EFFECTUATE : सम्पादयति (c. of पद्) : v. To accomplish.

EFFEMINACY : (1) कापुरुषत्वम् (=cowardice) ; (2) कृम्यम् ; (3) मार्दवम् (=mildness).

EFFEMINATE : I. Womanish : (1) क्लीबः (बा, बं) : v. Unmanly, coward ; (2) सुकुमारः (रा, रं) ;

v. Delicate. II. Womanly : स्त्रैव (f. जी),
by *e. lightness* : स्त्रैवेन लघिना, B.
EFFEMINATELY : स्त्रीवत्, *to shed eye-drops e.* :
स्त्रीवन्नयनसलिलं परित्यजति, Ve.
EFFEMINATENESS : v. Effeminacy.
EFFERVESCE : बुबुदायते (nomi.) (?).
EFFERVESCENCE : I. Lit. : बुबुदायितम् (f). II.
Fig., excitement : तापः.
EFFETE : (1) बन्ध्यः (न्या, न्यं) : v. Barren ;
(2) जीर्णः (नां, नं) (=worn-out).
EFFICACIOUS : (1) गुणवत् (f. ती) ; (2) फलवत् (f. ती).
EFFICACIOUSLY : सफलम् : v. Effectually.
EFFICACIOUSNESS, EFFICACY : (1) गुणवत्ता ; (2)
साफल्यम् ; (3) प्रभावः (=power).
EFFICIENCY : I. Effectual agency : कार्योत्पादिका
शक्तिः. II. Competent energy : (1) तेजस्
(n.) ; (2) प्रभावः. III. Ability : दाक्ष्यम्.
EFFICIENT : (1) कार्यक्षमः (मा, मं) ; (2) दक्षः
(क्षा, क्षं) (=able).
EFFICIENTLY : (1) दाक्ष्येण (=ably) ; (2)
अतन्द्रितम् (=actively).
EFFIGY : प्रतिमा : v. Image, likeness.
EFFLORESCENCE : I. Lit. : पुष्पोद्गमः. II. Fig. :
आविर्भावः : v. Appearance.
EFFLUENCE : निर्गमः : v. Issue, flow.
EFFLUVIUM : perh. उद्गारः : v. Exhalation.
EFFLUX : स्रावः : v. Flow, effusion.
EFFORT : यत्नः, प्र-, *with the utmost possible e.* :
सर्वप्रयत्नेन, R. : v. Endeavour, attempt.
EFFORTLESS : निर्यत्नः (क्षा, क्षं), V.p. ; and sim.
comp.s.
EFFRONTERY : धाव्यम् : v. Impudence, bold-
ness, shamelessness.
EFFULGENCE : उज्ज्वलता : v. Splendour, bright-
ness.
EFFULGENT : उज्ज्वलः (क्षा, क्षं) : v. Bright,
splendid.
EFFUSION : स्रावः, *e. of blood* : रक्तस्रावः : v. Flow.
EFT : तुण्गोष्ठा (?)
EGG (subs.) : (1) अण्डम् (the best equiv.), *hen's*
e. : कुक्कुटाण्डम्, Ya. ; *I will lay e.s there* :
तत्राण्डमण्डकविमोक्षणं करोमि, P. i. 12. (rarely) ;
(2) हिन्मः ; (3) कोषः ; (4) देशी.

EGG ON (v.) : प्रोत्साहयति (c. of सृ) : v. To
instigate, impel.
EGG-PLANT : (1) बार्ताकुः ; (2) बन्ननः ; (3)
हिण्डीरः.
EGG-SPOON : *अण्डखादनचमसः.
EGLANTINE : वन्यसेबती (?).
EGOISM : I. Philo : अहंवादः. II. Egotism : q.v.
EGOTISM : आत्मकाषा : v. Vanity, pride.
EGOTIST : आत्मकाषिन् (f. नी) : v. Vain, proud.
EGOTISTIC, -AL : आत्मकाषाभयः (यी, यं).
EGOTISTICALLY : (1) आत्मकाषया ; आत्मकाषापूर्वकम्.
EGREGIOUS : असाधारणः (जी, जं) (=uncommon),
e. mistake : असाधारणभ्रमः. Ph. : *e. fool* : अत्यन्त-
मूर्खः.
EGREGIOUSLY : अत्यन्तम् : v. Exceedingly.
EGRESS : (1) निर्गमः, -णम् ; (2) निर्याणम् ; (3)
निष्क्रमः, -णम्.
EIDER-DOWN : perh. ईसतूलः, D.v.
EIGHT : अष्टम् (mf.), *in e. ways or parts* :
अष्टधा ; *e. times* : अष्टकृत्वः or अष्टवारान्.
EIGHTEEN : अष्टादशम् (mf.). *E. th.* : अष्टादशः
(शी, शं).
EIGHTFOLD : अष्टगुणः (गा, गं).
EIGHTH (adj.) : अष्टमः (मी, मं), *in the e. place* :
अष्टमतः.
EIGHTH (subs.) : (1) अष्टमांशः or अष्टांशः ; (2)
अष्टमभागः or अष्टभागः.
EIGHTIETH : (1) अशीतितमः (मी, मं) ; (2) अशीतः
(ती, तं).
EIGHTLY : (1) अष्टमतः ; (2) अष्टमम्.
EIGHTY : अशीतिः, *e. times* : अशीतिकृत्वः.
EITHER (conj.) : (1) वा.....वा (never at
the beginning of a clause), *e. I dissolve on the*
summit of this mountain : नगमूर्ध्नि विलीये वा,
Ki. ; (2) .....किंवा, *will touch e. his nails*
or his arrow-heads : तन्नलं किंवा तद्विषुलं स्पर्शारः,
Vi. : v. Or.
EITHER (pro.) : Ph. : *e. of two* : अन्यतरः (रा, रर) ;
e. of three : अन्यतमः (मा, मर) ; *"on e. cheek"* :
कपोलयोः ; *"on e. side"* : उभयतः : v. Both ; *not e.*
v. Neither.
EJACULATE : उद्गिरति (ग, c. 6.), *to e. greatness* :
माहात्म्यम् उद्गिरति, Vi. : v. To utter,

EJACULATION : उद्गारः, N. : v. Cry (subs.).

EJACULATORY : perh. उदीर्यमाणः (गा, णं).

EJECT : निरस्यति (अस्, c. 4.) : v. To throw out, drive away.

EJECTION, EJECTMENT : निःसारणम्, निरसनम्.

EKE (adv.) : अपि : v. Also.

EKE (v.) : I. To increase : q.v. : वर्धयति. II. To extend : q.v.

ELABORATE : (1) बहुश्रमेण करोति (=to produce with labour) ; (2) संस्फुरति (=to refine : q.v.).

ELABORATE (adj.) : (1) संस्कृतः (ता, तं) (=refined) ; (2) बहुश्रमसिद्ध (f. डा).

ELABORATELY : (1) बहुश्रमेण (= with great labour : q.v.) ; (2) संस्कारम् (?).

ELABORATION : I. Refinement : संस्कारः. II. Of style, etc. : *संस्कारः.

ELAPSE : (1) अत्येति, सम्- (इ, c. 2.), 12 years have e.d. : द्वादशसमाः समतीयुः, D. iv. ; (2) अतिक्रामति or क्रामयति, सम्- (क्रम्, c. 1. and 4.), when the sixth night watching had e.d. : अतिक्रान्ते षष्ठीजागरे, K. : v. To pass.

ELASTIC : I. Lit. : स्थितिसापकः (का, कं). II. Fig. : v. Cheerful, brisk.

ELASTICITY : स्थितिसापकः, Par. ; स्थितिसापकता, -त्वम्.

ELATE (v.) : उत्सेचयति (c. of सिच्) : v. To puff up, inflate.

ELATE or ELATED, TO BE : उत्सिञ्चति (सिच्, c. 6.), (yet) his mind was not e. : न तस्योत्सिञ्चिषे मनः, R.

ELATION : उत्सेकः : v. Pride ; to elate.

ELBOW : (1) अरुणिः ; (2) कफोणिः ; (3) कूर्परः. Ph. : saw her leaning on her left e. : वामकरतल-विनिहितमुखकमलां ददर्श, K.

ELBOW-ROOM : i.e. room for motion : अवकाशः.

ELDER (adj.) : (1) ज्येष्ठः (f. डा) ; (2) ज्यायस् (f. सी) (rare) ; (3) वयोधिकः (का, कं). E. brother : अग्रजः ; e. sister : अग्रजा.

ELDER (subs.) : I. A tree : वृक्षविशेषः. II. An c. person : (1) वृद्धः, e.s in knowledge, and merit : जन्मविद्यागुणज्येष्ठः, Vri.

ELDERLY : अविषकवयस् (mfn.) : प्रवयस् (mfn.).

ELDERSHIP : (1) ज्येष्ठता, -त्वम् ; (2) ज्येष्ठम्, Da.

ELDEST : ज्येष्ठः (डा. ष्टं), the e. or his next, ज्येष्ठोऽनन्तरो वा, L. s.

ELECT (v.) : I. To choose : q.v. II. To select by vote : no equiv. : निर्वाचयति (c. of वच्) (?) ; मनोनोतं (f. तां) करोति (in Bengali).

ELECT (adj.) : निर्वाचितः (ता, तं) (?) ; स्थिरीकृतः (ता, तं) (?) .

ELECTION : I. Choice : q.v. II. For an office : निर्वाचनम् (?). III. The e.s : *निर्वाचन-कार्याणि (n. pl.). IV. Free will : इच्छा. V. Discernment : विवेकः.

ELECTIONEERING : I. Subs. : *निर्वाचननिर्वाहः. II. Adj. : expr. by comp., e. agent : *निर्वाचन-निर्वाहकर्मकरः.

ELECTIVE : Ph. : e. franchise : *निर्वाचनाधिकारः ; e. office : *निर्वाचनोपपदम्.

ELECTOR : *निर्वाचकः ; निर्वाचनाधिकारिन् (m.).

ELECTORAL : expr. by comp., the e. body : *निर्वाचकसम्प्रदायः.

ELECTRIC, ELECTRICAL : (1) वैद्युतः (ती, तं), e. fire : वैद्युतः कृशानुः ; Ki. ; (2) by comp., e. current : *तद्धितप्रवाहः.

ELECTRICITY : (1) तद्धित् (f.), the science of e. : *तद्धितज्ञानम् ; (2) विद्युत् (f.), atmospheric e. : *वायवविद्युत्.

ELECTRIFY : I. Lit. : to e. a jar : *घटं तद्धित्वन्तं करोति. II. Fig., to surprise : परं विस्मयं जनयति (c. of जन्).

ELECTUARY : अवलोहः, Bha.

ELEEMOSYNARY : i.e. relating to or founded or supported by charity : q.v.

ELEGANCE : (1) चास्ता : v. Beauty ; (2) माधुर्यम् (of style, etc.), Kav.

ELEGANT : (1) चार (f. वीं) : v. Beautiful ; (2) मधुरः (रा, रं) (of style, manners, etc.).

ELEGANTLY : (1) चार ; (2) मधुरम् ; (3) सुललितम् (of movements, etc.).

ELEGIAC : कर्णार्थग्रथितः (ता, तं), and sim. comp.s. E. metre (in Sanskrit) : वियोगिनी-वृत्तम्, M.n.

ELEGY : कर्णार्थग्रथितं काव्यम् (=poem) or गीतम् (=song).

ELEMENT : I. An e. ary substance : (1) भूतम्,

sky, etc. are the five e.s : पञ्चभूतानि वियदादीनि, D.s. ; *the sixth of the great e.s* : भूतानां महतां षष्ठः, R. ; (2) मूलपदार्थः. II. Rudiments : q.v. : *e.s of grammar* : व्याकरणसारः or लघुव्याकरणम्. III. The proper sphere : Ph. : *he is out of his e.* : *न स्वभूमौ वर्तते सः.

ELEMENTARY : Ph. : *e. substance* : मूलपदार्थः ; *e. instruction* : वार्तामात्रावबोधनम्, D. ; *e. treatise* : लघुप्रबन्धः (१).

ELEPHANT : (1) गजः, *e.-catcher* : गजबन्धः, Vet. ; *a wild e.* : वनगजः ; (2) हस्तिन् (m.) ; (3) करिन् (m.) ; (4) मातङ्गः ; (5) कुञ्जरः ; (6) नागः ; (7) वारणः ; *a rutting e.* : मत्तवारणः ; (8) दन्तिन् (m.) ; (9) द्विपः, *a newly caught e.* : नवग्रहो द्विपः, D. ii. ; *a musk -e.* : गन्धद्विपः. *A she -e.* : (1) करिणी ; (2) हस्तिनी ; (3) गजवशा ; (4) करेणु (f.). *A young e.* : कर(ल)मः. *The leader of a (wild) herd (of e.s)* : ग्रथनाथः or यूथपः. *A large fine e.* : (1) गजेन्द्रः ; (2) गजपुङ्गवः ; (3) करेणुवर्यः. *The roaring of an e.* : बृंहितम्. *Its trunk* : (1) करः ; (2) शृण्डः ; (3) हस्तः (rare). *Its frontal globes* : कुम्भौ (m. dual). *Its temple* : (1) गण्डः ; (2) कटः.

ELEPHANT-APPLE : (1) कपित्थः ; (2) दधित्थः.

ELEPHANT-DRIVER : (1) आधोरणः ; (2) हस्तिपकः ; (3) महामात्रः, Mr. ; (4) गजस्य यन्त्रा or नियन्त्रा, Ki.

ELEPHANTIASIS : a disease of the leg : श्लेपदम् or शिलीपदम्, *one effected with e.* श्लेपदिन् (f. नी), M. iii. 165.

ELEPHANTINE : expr. by comp., *e. epoch* : *हस्तियुगम्.

ELEVATE : I. To raise : q.v. : उन्नमयति (c. of नम्). II. To exalt : q.v. : उन्नमयति. *E.d.* : i.e. lofty : q.v. : उन्नतः (ता, तं).

ELEVATION : I. Rising : (1) उन्नमनम् ; (2) उत्तोलनम्. II. Loftiness : q.v. : उन्नतत्वम्, K. III. Of ground : उन्नतभूमिः : v. Height.

ELEVEN : एकादशन् (mf. n.). *E. times* : एकादशवारान्.

ELEVENTH : I. Adj. ; एकादशः (शी, शं). II.

Subs. : एकादशमागः.

ELF : ढाकिनी (?).

ELFIN, ELFISH : I. Lit. : expr. by comp. II. Fig. : v. Mischievous.

ELF-LOCK : जटा, *e.s* : जटाजूटः (?).

ELICIT : (1) निर्हरति, (ह, c. 1.) (=bring out) ; (2) निष्कर्षति (कृष्, c. 1.) (=draw out).

ELIDE : लुपति (लुप्, c. 6.).

ELIGIBILITY : I. Lit. : *निर्वाच्याधिकारः. II. Worthiness : q.v. : योग्यता.

ELIGIBLE : I. Lit. : निर्वाच्याधिकारिन् (f. नी). II. Worthy : q.v. : योग्य (f. ग्या).

ELIMINATE : निष्कासयति (c. of कस्).

ELIMINATION : निष्कासनम्.

ELISION : लोपः.

ELITE : मुख्याः (m. pl.) ; रत्नानि (n. pl.) (=gems.).

ELIXIR : I. Lit. : रसायनम्. II. Fig. : सारः, *the e. of wives* : दारसारः, N.

ELK : श्वष्यः (?) ; हरिणविशेषः.

ELL : मानविशेषः.

ELLIPSE : *अण्डवृत्तम् or उपवृत्तम् or उपमण्डलम्.

ELLIPSIS : न्यूनपदम्, Kav.

ELLIPSOID : *अण्डवृत्तस्थूलम्.

ELLIPTIC, -AL : I. Rhet. : न्यूनपदः (दा, दं). II. Geo. : expr. by comp., *e. motion* : *उपवृत्तगतिः.

ELLIPTICALLY : expr. by circumlo : v. Wanting.

ELM : वन्यपादविशेषः.

ELOCUTION : I. The power of speech : वाक्शक्तिः. II. Delivery : व्याहारः. III. Eloquence : वाग्मिता.

ELONGATE : दीर्घीकरोति : v. To lengthen.

ELONGATION : I. Extension : विततिः. II. Distance : q.v. : विप्रकर्षः.

ELOPE : पलायते (पलाय्, c. 1.) : v. To run away. Ph. : *she e.d with him* : तेन सह देशान्तरं जगाम (after D.).

ELOPEMENT : पलायनम् : v. Flight.

ELOQUENCE : I. Of men : (1) वाग्मिता ; (2) वाक्पाटवम्. II. Of address, etc. : perh. प्रौढत्वम्, Ma.

ELOQUENT : I. Of men : (1) वाग्मिन् (f. नी), *at the head of the e.* : वाग्मिनां धुरि, Ki. ; (2) वाक्य-कोविदः (दा, दं), M.n. ; and sim. comp.s. II. Of speeches, etc. : perh. प्रौढः (दा, दं).

ELOQUENTLY : (1) शौढम् (?) ; (2) सपादवम् (=skilfully) ; (3) वाक्विलासेन (?) .

ELSE (conj.) : (1) अन्यथा ; (2) इतरथा : v. Otherwise.

ELSE (adj.) : Ph. : *who e.* : कोऽन्यः or कोऽपरः, K. ; *what e.* : किमन्यत् or किमपरम्, Ma. or किमितः परम्, Ra. ; *something e.* : अन्यत् किञ्चित्, Ana ; *some-where e.* : अन्यत्र कुत्रापि, N.

ELSEWHERE : (1) अन्यत्र ; (2) अन्यतः, R.v. 17.

ELUCIDATE : (1) उद्गासयति (c. of मात्) ; (2) विशदीकरोति (कृ, c. 8.) : v. To explain.

ELUCIDATION : (1) उद्गासनम् ; (2) विशदीकरणम् : v. Explanation.

ELUCIDATOR : उद्गासकः, : v. Interpreter.

ELUDE : (1) कौशलेन परिहरति (हृ, c. 1.) ; (2) मोषीकरोति (=to frustrate : q.v.).

ELYSIAN : स्वर्गीयः (या, यं) (=heavenly : q.v.).

ELYSIUM : स्वर्गः (=heaven) ; वैकुण्ठम् (of Vishnu).

EMACIATE : I. To make lean : (1) कर्षयति, परि-, (c. of कृश्) or कृशीकरोति, e.d by *disfigurement* : वैरूप्यकर्मितः (ता, तं), Ram. ; (2) क्षिणोति, परि-, (क्षि, c. 5.), *the disease e.d him* : आमयस्तमक्षिणोत्, R. II. To become lean : (1) कृशीभवति or कृशयति, परि-, (कृश्, c. 4.) ; (2) क्षीयते (pass. of क्षि).

EMACIATE (adj.) : परिकृशः (शा, शं) : v. Lean, thin.

EMACIATION : (1) कृशता ; (2) कार्श्यम् ; (3) क्षामता.

EMANATE : I. To flow from : q.v. : उद्गच्छति (गम्, c. 1.). II. To arise, originate : q.v. : उद्गच्छति.

EMANATION : I. The act : उद्गमः ; निर्गमः. II. That which comes out : expr. by verb.

EMANCIPATE : मोचयति or मोक्षयति, वि-, (मुच् or मोक्ष् c. 10.), *you will be e.d from the bond of the world* : मवबन्धादिमोक्षयसे, V.c. ; *they should be e.d by the king* : राजा मोचयितव्यास्ते, M.p. : v. To liberate, free.

EMANCIPATION : मोक्षः ; e. of slaves : दासस्य मोक्षः, Viv. : v. Liberation, release.

EMANCIPATOR : मोचयितृ (f. त्री) : v. Liberator.

EMASCULATE : I. Lit., to castrate : पुंस्त्वं हन्ति,

उप-, प्रति-, (हन्, c. 2.), V.s. II. Fig. : v. To Weaken, Enervate.

EMASCULATE-D (adj.) : I. Lit. : इतपुंस्त्वः. II. Fig. : इतवीर्यं (f. र्यां).

EMASCULATOR : (1) पुंस्त्वस्य प्रतिघातकृत्, Y., and sim. comp.s.

EMBALM : (1) रक्षति (रक्ष्, c. 1.), *therefore (they) e. the king* : ततो रक्षन्ति भूमिपम्, Ram. ; (2) तैले निक्षिपति (क्षिप्, c. 6.) (to e. in oil), B.

EMBALMER : expr. by verb : v. Above.

EMBANK : वज्रेण वध्नाति (वध्न्, c. 9.).

EMBANKMENT : वज्रवन्धः (?) : v. Mound, bank.

EMBARGO : निषेधः or प्रस्थाननिषेधः (?) .

EMBARK (v.t.) : I. Lit. : (1) नौकायाम् आरोपयति (c. of रूष्) or निदधाति (धा, c. 3.) (=put on board), *e. ing them all* : अस्यां निधाय सर्वोस्तान्, Mat. ; (2) नौकया प्रस्थापयति (c. of स्था) (=to send by boat). II. To engage : व्यापारयति (c. of पृ).

EMBARK (v.i.) : I. Lit. : (1) नावं or पोतम् आरोहति, अधि-, (रूष्, c. 1.) etc., *without e. ing on a vessel* : पोताधिरोहेण विनैव, Tar. ; (2) नौकया प्रतिष्ठते (स्था, c. 1.) (=to depart). II. To engage : व्याप्रियते (पृ, c. 4.).

EMBARKATION : नौकारोहणम् (going) or नौकारोपणम् (putting on board) ; प्रस्थानम् (=departure).

EMBARRASS : (1) आकुल्यति (=to perplex), *affection e. es Śatānanda* : स्नेहः शतानन्दमाकुल्यति, An. ; (2) मोहयति, वि-, प्र-, व्या-, (c. of मुह्) (=to confound), *I. am e. ed seeing (this) evil* : अनर्थमुत्प्रेक्ष्य प्रमुग्धोऽस्मि, An. (3) बाधते (=to hinder, annoy), Vi.

EMBARRASSMENT : (1) व्याकुलता ; (2) प्रमोहः ; (3) बाधा ; (4) विषमम् (=difficulty : q.v.).

EMBASSADOR : v. Ambassador.

EMBASSY : I. Lit. : दौत्यम् or दूत्यम्. II. The dwelling of an ambassador : दूतावासः.

EMBATTLED : (1) विन्यस्तः (स्ता, स्तं) ; (2) विरचितः (ता, तं). Ph. : *e. field* : युद्धक्षेत्रम्.

EMBEDDED : (1) निहितः (ता, तं) ; (2) न्यस्त (f. स्ता) ; (3) निविष्ट (f. टा).

EMBELLISH : विभूषयति (भूष्, c. 10.) : v. To adorn,

EMBEZZLEMENT : विभूषणम् : v. Adornment, ornament.

EMBERS : मलम् (n.) : v. Ashes.

EMBER-DAY ; उपवासदिवसः (?) .

EMBEZZLE : छद्मम् आत्मसात्करोति (कृ. c. 8.).

EMBEZZLEMENT : छद्ममात्मसात्करणम् ; स्तेयम् (=theft).

EMBEZZLER : छद्ममात्मसात्कर्तृ (f. श्री) : v. Also thief.

EMBITTER : I. Lit. : तिकायते (nomi.). II. To distress : झिज्जनाति (झिज्ज, c. 9.). III. To exasperate : उत्कोपयति (c. of कुप्).

EMBLAZON : (1) मण्डयति (मण्ड, c. 10.); (2) विभूषयति (भूष्, c. 10.).

EMBLAZONRY : पताकादिभिः मण्डनम् (?).

EMBLEM : (1) लक्षणम् ; (2) लाञ्छनम् ; (3) लिङ्गम्.

EMBLEMATIC.-AL : expr. by emblem : v. Symbolic.

EMBLEMATICALLY : लक्षणेन (?) : v. Also figuratively.

EMBODIMENT : I. Lit. : expr. by verb. II. Representation : Ph. : e. of virtue : सशरीरो धर्मः.

EMBODY : Lit. : देहेन or शरीरेण युनक्ति (युज्, c. 7.). II. To collect : q.v. : समाहरति (हृ, c. 1.).

EMBOLDEN : साहसं जनयति (जन्, c. 10.) : v. To encourage.

EMBOSS : उच्चरेखादिना तक्षति. (तक्ष्, c. 1.) (?).

EMBOWEL : I. To eviscerate : अन्त्राणि अपनयति (नी, c. 1.) : v. To remove. II. To embalm : q.v. III. To busy : q.v.

EMBOWERED : कुञ्जितः (ता, तं), नि-.

EMBRACE (v.) : I. To clasp : (1) आलिङ्गति, समा-, (लिङ्, c. 1.), the father e. d him with open arms : प्रसारितयुजयुगलस्तं पितालिङ्ग, K. (2) आरिलिङ्गति, समा-, सं-, उप-, (रिल्, c. 4.), e. d the pillar for a moment : क्षणं स्तम्भमाखिप्, Si. ; (3) स्वजते, परि-, (स्वज्, c. 1.), e. ing her firmly : तां हृदं परिष्वज्य, D. ; (4) उपगूहति (गुह्, c. 1.), as if e. ing me with cool breezes : शिशिरानिलैर्मसुपगूहतीव, R. ; (5) परिरमते (रम्, c. 1.), was (it) e. d with the eyes : परिरेभेयु विलोचनाम्याम्, Ki. II. To comprise : q.v. : क्रोधीकरोति, from (its) e. ing also another sense : अर्थान्तरस्यापि क्रोधीकरणात्.

Kuv. III. To accept : q.v. : परिगृह्णाति (गृह्, c. 9.).

EMBRACE (subs.) : (1) आलिङ्गनम् ; (2) आस्त्रेण ; (3) परिरम्भः ; (4) परिष्वङ्गः ; (5) उपगूहनम् ; (6) आलिङ्गितम्.

EMBRASURE : द्विद्रम् (=any aperture).

EMBRODATE : (1) मृशति (मृष्, c. 9.); (2) संवाहयति (c. of वह्).

EMBROCATION : I. The act : (1) मर्दनम्, सं- ; (2) संवाहनम्. II. A lotion for e. : expr. by comp.

EMBROIDER : Ph. : e. ed cloth : कार्मिकवस्त्रम्, he knows how to e. cloth : वस्त्रोपरि कर्म कर्तुं जानाति.

EMBROIDERER : कार्मिकवस्त्रकारः, and sim. comp.s.

EMBROIDERY : I. Variegated needle-work : Ph. : this is gold e. : *स्वर्णकर्मैतत् : v. To embroider. II. Fig., decoration : अलङ्कारः.

EMBROIL : आकुलीकरोति : v. To confound, perplex.

EMBROILMENT : संक्षोभः : v. Confusion, perplexity.

EMBRYO : I. Lit. : गर्भः or अपरिणतगर्भः. II. Fig. : this work is in e. : अपरिणतैव कृतिः.

EMBRYONIC, EMBRYOTIC : अपरिणतः (ता, तं) (?).

EMEND : शोधयति (c. of शुष्) : v. To correct.

EMENDATION : शुद्धिः : v. Correction.

EMENDATOR : शोधकः, सं-, वि-, परि-.

EMERALD (subs.) : (1) मरकतः ; (2) हरिष्मणिः ; (3) गारुत्मतम् (m.).

EMERALD (adj.) : (1) expr. by tat. ; (2) मारकतः (ती, तं).

EMERGE : उन्मज्जति (मस्ज्, c. 6.), e. ing from the river of arrows : बाणनद्या उन्मज्जन्, Ki. ; slowly e. d from the eastern ocean : पूर्वपयोधेः शनकैरुन्मज्जन्, Ki. : v. To rise.

EMERGENCE : उन्मज्जनम् : v. Rise.

EMERGENCY : I. Crisis, occasion : q.v. : सङ्कटम्. II. Exigency : q.v. : प्रयोजनम्.

EMERGENT : I. Lit. : उन्मज्जत् (f. ती). II. Critical : Ph. : e. business : आत्यर्थिकं कार्यम्, H.

EMERSION : I. Lit. : उन्मज्जनम्. II. Astro. : मोक्षः, Su.

EMERY : अश्मसारः (?).

EMETIC : वान्तिकरः (री, रं), and sim. comp.s.

EMIGRANT : *निर्वासिन् (f. नी); स्वदेशत्यागिन् (f. नी).

EMIGRATE : *निर्वसति (वस्, c. 1.), *e. d to America* : अमेरिकां निरुधुः ; वासार्थं देशान्तरं गच्छति, व्रजति, etc.

EMIGRATION : *निर्वासः.

EMINENCE : I. A height : q.v. : उन्नतभूमिः. II.

Exaltation : q.v. : (1) उत्कर्षः or प्रकर्षः ; (2) उन्नतिः, सम्- III. As a title : भगवत् (f. ती).

EMINENT : (1) उत्कृष्टः (द्य, दृ) : v. Excellent ; (2) विश्रुतः (ता, तं) : v. Celebrated ; (3) असाधारण (f. णी) : v. Uncommon.

EMINENTLY : (1) अति- in comp. : v. Exceedingly ; (2) विशिष्टम् : v. Especially ; (3) शोभनम् : v. Well.

EMISSARY : (1) चरः ; (2) चारः ; (3) प्रणिधिः.

EMISSION : I. Lit. : (1) मोक्षः ; (2) विसर्जनम् ; (3) निर्गमः or निष्क्रमः (=coming out) ; (4) उद्गारः (=throwing up) ; (5) स्रावः (=flow). II. Animal : रेतस्खलनम्, रेतःस्रुतिः ; रेतःक्षरणम् ; वीर्यनिषेकः ; etc. Ph. : *he had e.* : अस्य रेतः चस्कन्द or सुस्राव, Mah.

EMIT (v.) : (1) मुञ्चति निर्-, वि-, प्र-, (मुच्, c. 6.), *e. ted steam* : उष्माणममुञ्चत्, Ku. ; *to e. water* : अपो मुञ्चति, Ki. ; (2) विसृजति (सृज्, c. 6.), *to e. fire* : अग्निं विसृजति, Sa. : v. To send forth, throw out, vomit. *To be e. ted.* : i.e. to come out : q.v. : निः- सरति, प्र-, (सृ, c. 1.), *from the bow arrows were e. ted* : धनुषः शराः प्रसृज्, Si.

EMMET : पिपीलिका : v. Ant.

EMOLLIENT : I. Adj. : स्नेहनः (नी, नं). II. Subs. : स्नेहनम्.

EMOLUMENT : लाभः : v. Gain, salary.

EMOTION : I. Feeling : q.v. : रसः, *the tender e.* : कर्णरसः, U. II. Excitement : q.v. : (1) विकारः, विकृतिः, or विक्रिया, *seeing the e. s (of Nala) of holy fame* : पुण्यश्लोकस्य विकारं दृष्ट्वा, Mah. ; (2) अपकृतिः (rare), *unable to control her e. s* : अपकृतीर्विनियन्तुमक्षमा, Ki. i. 27.

EMPALE : I. To enclose : q.v. II. To put to

death : शूलं or शूले or शूलायाम् आरोपयति (c. of शू), P. ; शूले निवेशयति (c. of विश्), Viv.

EMPEROR : (1) सम्राज् (m.) ; (2) महाराजः ; (3) अधिराजः ; (4) राजराजः ; (5) राजाधिराजः ; (6) राजेन्द्रः ; (7) अधीश्वरः ; (8) सार्वभौमः (rare), *e. of the gods* : देवतासार्वभौमः, Kuv.

EMPHASIS : शक्त्युत्कर्षद्योतकोक्तिः, (after Tārā-nāth).

EMPHASISE : शक्त्युत्कर्षद्योतनाय द्रवयति (nomi.) (?).

EMPHATIC : (1) दृढः (दा, दं) (=firm) ; (2) निश्चितः (ता, तं) (=certain) ; (3) सबलः (ला, लं) (=forcible).

EMPHATICALLY : (1) दृढम् (=firmly) ; (2) निश्चितम् (=certainly) ; (3) बलात् (=forcibly) ; (4) सगौरवम् (=gravely).

EMPIRE : (1) साम्राज्यम् ; (2) अधिराज्यम् (rare) : v. Kingdom.

EMPIRIC (subs.) : I. A quack : कुवैद्यः. II. An examiner : q.v.

EMPIRICAL : I. In good sense : दर्शनसिद्ध (f. द्य). II. In bad s. : असिद्धः (द्य, दं).

EMPIRICALLY : I. In good sense : बहुदर्शनेन. II. In bad s. : अविद्यया.

EMPIRICISM : i.e. quackery : अशास्त्रचिकित्सा (?).

EMPLOY (subs.) : v. Employment.

EMPLOY (v.t.) : I. To use : q.v. : प्रयुक्ते. II. To commission : (1) नियुक्ते or योजयति (युज्, c. 7. and 10.), *e. (me) without any hesitation in what are to be done* : कर्तव्येष्वविशङ्कितया नियुज्यताम्, K. ; (2) व्यापारयति (c. of पृ), *e. ed to break their confederacy* : तत्संहतिभेदाय व्यापारिताः, Mu.

EMPLOYEE : (1) अधिकृतः ; (2) नियोज्यः, Sa. : v. Officer.

EMPLOYER : (1) नियोजकः ; (2) प्रयोजकः.

EMPLOYMENT : I. Lit. : (1) प्रयोगः ; (2) नियोगः. II. Occupation : कर्मन् (n.), *to dismiss from an e.* : कर्मणोऽपकर्षति, Mah. : v. Service, livelihood, office.

EMPORIUM : बाणिज्यस्थानम्.

EMPOWER : क्षमतां ददाति (दा, c. 3.) : v. To authorize.

EMPRESS : (1) अधिराज्ञी ; (2) महाराज्ञी ; (3) राज-राजेश्वरी ; (4) राजाधिराज्ञी.

EMPTINESS : I. Lit. : शून्यता ; (2) रिक्ता. II. Fig. : असारता.

EMPTY (adj.) : I. Lit. : (1) शून्यः (न्या, न्य), परि-, the street is e. : शून्यो राजमार्गः, Mr. i. ; today my bed is e. : परिशून्यं शयनीयमद्य मे, R. ; (2) रिक्तः (का, कं) (rare), in the e. mouth of the quiver : रिक्ते निष्कुवक्त्रे, Ki. II. Fig. : असारः (रा, रं), in this e. world : असारे संसारे, Va. : v. Vain.

EMPTY (v.t.) : (1) शून्यीकरोति ; (2) रिक्तीकरोति, e. ing tanks : रिक्तीकुर्वन् सरांसि, K. (3) रिणक्ति (रिच्, c. 7.) (rare), B.

EMPTY (v.i.) : शून्यीभवति, D. Ph. : the rivers quickly e. themselves in the ocean : प्रयान्ति नद्यस्त्वरितं पयोनिधिम्, Ri.

EMPTY-HANDED : (1) शून्यहस्तः (स्ता, स्तं) ; (2) रिक्तहस्तः (स्ता, स्तं), etc.

EMPTY-HEADED : शून्यमस्तिष्कः (क्का, क्कं), and sim. comp.s.

EMPYREAL : तेजोमयः (यी, यं).

EMPYREAN : वैकुण्ठम् (?) ; तेजोलोकः (?).

EMULATE : स्पर्धते (स्पर्ध्, c. 1.), the accused Rākshasa is e. ing me : मया सह स्पर्धते राक्षसहृत्कः, Mu.

EMULATION : स्पर्धा, as if in e. of the waters of the celestial rivers : दिव्यसरिदम्बुपद्मतिस्पर्धयेव, Si. : v. Also rivalry, contest.

EMULATIVE, EMULATORY : v. Emulous.

EMULATOR : स्पर्धिन् (f. नी), प्रति-, : v. Rival.

EMULOUS : स्पर्धिन् (f. नी), E. of : स्पर्धया : v. Emulation. To be e. of : v. To emulate.

EMULOUSLY : स्पर्धया, स्पर्धापूर्वकम्.

ENABLE : शक्तिं, सामर्थ्यं or क्षमतां ददाति (दा, c. 3.), better by circumlo. ; it will e. you to decamp : अनेन तवापसर्पणं शक्यम्.

ENACT : I. To decree : करोति, to e. laws : *विधीन् करोति. II. To do, perform : q.v. : करोति.

ENACTMENT : I. The act : करणम् ; निष्पादनम्. II. A law : कृतिः (?) ; विधिः.

ENACTOR : कर्तृ (f. ङी) : v. Doer.

ENAMEL (subs.) : *अनामिलम्.

ENAMEL (v.) : *अनामिलयति (nomi.) ; अनामिलेन रञ्जयति (रञ्ज्, c. 10.) E. 'd. : *अनामिलितः (ता, तं).

ENAMOUR : Ph. : he is e. ed of her : अयमस्यामासक्त-मावः, D. ; I am e.ed of these books : *पतेषु पुस्तकेषु बद्धमावोऽस्मि.

ENCAGE : पञ्जरे रणद्धि, नि-, अव-, सं-, (रूप्, c. 7.).

ENCAMP (v.i.) : निविशते (विश्, c. 1.), preparing to e. : निवेष्टुमुद्यच्छमाना, M. n.

ENCAMP (v.t.) : निवेशयति (c. of विश्), e. ed the forces : बलानि निवेशयामास, R.

ENCAMPMENT : निवेशः, R. v. 49. : v. Camp.

ENCEINTE : गर्भवती : v. Pregnant.

ENCHAIN (v.) : निगडैर्बन्धति (बन्ध्, c. 9.) or संयच्छति (यम्, c. 1.) (lit.), K. ; (2) निगडयति (nomi.), D.

ENCHANT : I. Lit. : (1) वशीकरोति, Kuv. ; (2) साधयति (c. of सिध्), D. II. Fig. : to e. the hearers : शृण्वतां मनो हर्तुम्, R. xv. 64. : v. To charm, delight. E. ing : v. Charming.

ENCHANTER : I. A magician : (1) मायाविन् (m.) ; (2) मायाकारः. II. A charmer : मोहिनः or -कः, वि-.

ENCHANTMENT : I. The act : वशीकरणम्, K. II. The practice : वश्यकर्मन् (n.), D. s. III. Any thing enchanting : v. Charming.

ENCHANTRESS : (1) मोहिनी ; (2) मायाविनी (in bad sense).

ENCIRCLE : (1) परि-वेष्टयति (वेष्ट्, c. 10.), e. whatever be on the side : यत्पार्श्वतो भवति तत्परि-वेष्टयन्ति, P. ; to e. in the arms : भुजाभ्यां परि-वेष्टयन्ति, D. ; (2) परिगच्छति (गम्, c. 2.) (=to go round), e. d by the Vetravati : वेत्रवत्या परिगता, K.

ENCLOSE (v.) : I. To surround : q.v. : परि-वृणोति or वारयति (वृ, c. 5. or 10.). e. d. me with showers of arrows : शरवर्षैर्मां पर्यवारयन्, Mah.

II. To fence : q.v. : परिवृणोति. III. To shut up, confine : q.v. IV. To put in a case : सह प्रेरयति (ईर्, c. 10.) (=to send with).

ENCLOSURE : I. Fence : वृत्तिः, परि-, e. s of parks : उपवनवृत्तयः, Mc. ; over the e. s : वृत्तीनामुपरि, Si. II. That which is enclosed : there was no e. s with letter : *पत्रेण सहितं न किञ्चित् प्रेरितम्.

ENCOMIAST : v. Eulogist.

ENCOMIASTIC, -AL : v. Eulogistic.

ENCOMIUM : स्तवः : v. Eulogy, praise.

ENCOMPASS : परिबेष्टयति (बेष्ट्, c. 10.) : v. To encircle.

ENCORE : I. Adv. : पुनरभिनीयताम् (?). II. Verb. : पुनरभिनीयतामिति वदति (वद्, c. 1.) (?).

ENCOUNTER (v.i.) : संगच्छते (गम्, c. 1.), *the two seas of armies e. ed* : सेनाम्बोवी सङ्गमाते, Si. : v. To meet.

ENCOUNTER (v.t.) : I. To meet in opposition : (1) अमि- पति, आ-, (इ, c. 2.), *footmen e. ed footmen* : पतिः पतिमयीयाय रणाय, Ku. ; *horse e. ed horse* : बाहमेयाय वाणी, Si. ; (2) अभ्या-पतति (पत्, c. 1.), R. ; *of the two armies coming up to e. each other* : संग्रामाय सन्निपततः सैन्ययुगस्य, Ku. ; (3) वि-गृह्णाति (ग्रह्, c. 9.) (=to fight), *for whom we have e. ed enemies* : यत्कृतेऽरीन् व्यगृहीम, B. II. To struggle with : q.v.

ENCOUNTER (subs.) : I. A meeting : अभ्यागमः. II. Conflict, battle : संयुगः. "for fierce e. s fit" : सांयुगीनः (ना, नं), V.

ENCOURAGE : (1) साहसं जनयति (जन्, c. 10.) (with gen.) (=to embolden) ; (2) आश्वासयति (c. of शस्) (=to cheer) ; (3) प्रोत्साहयति (c. of सह) (=to incite).

ENCOURAGEMENT : (1) आश्वासः, -नम्, *it found no e. from the public* : *साधारण्यादाश्वासं न लेभे ; (2) प्रोत्साहः, -नम्, : "with good e." सुप्रोत्साहनेन.

ENCOURAGER : (1) आश्वासकः ; (2) प्रोत्साहकः.

ENCOURAGING : (1) आश्वासनः (नी, नं) ; (2) प्रोत्साहनः (नी, नं).

ENGROACH : (1) गृह्णाति (ग्रह्, c. 9.) (=to seize), *your house has been e. ed upon by another crocodile* : त्वदीयं गृहमपरेण मकरेण गृहीतम्, D. ; (2) हरति (ह, c. 1.) (=to take) ; (3) अन्यायेन प्रविशति (विश्, c. 6.) (=to enter unlawfully) ; (4) न्यूनीकरोति (=to lessen).

ENGROACHMENT : (1) ग्रहणम् (=seizing) ; (2) अन्यायप्रवेशः (=unlawful entry). Ph. : *e. of a river* : नदीसञ्चारः, Viv.

ENCRUST : v. To incrust.

ENCUMBER : *thus e. ed by you on all sides* : आयेनैवं सर्वतो निरुद्धवेष्टाप्रसरस्य, Mu. ; *e. ed estate* : ऋणग्रस्ता सम्पत्तिः : v. To burden.

ENCUMBRANCE : प्रतिबन्धः : v. Impediment, burden.

ENCYCLOICAL : v. Circular, *e. letter* : *चक्रम्.

ENCYCLOPÆDIA : विद्याकोषः.

ENCYCLOPÆDIC, -AL : Ph. : *of learning* : विद्या-सागरः.

END (subs.) : I. Extreme point : अन्तः, (rarely पर्यन्तः, प्रान्तः, उपान्तः) *at the e. of the journey* : अञ्जनोऽन्ते, R. xvi. 35. ; *e. of a martle* : अञ्जुकान्तः, J. II. Termination : (1) अन्तः or पर्यन्तः, *at the e. of the year* : संवत्सरान्ते, Mat. ; *distressing in the e.* : पर्यन्तपरितापिन् (f. नी), Ki. ; (2) अवसानम्, *at the e. of the day* : दिनावसाने, Sa. ; (3) परिणामः or परिणतिः, *pleasing in the e.* : परिणामसुखः (खा, खं), Ki. III. Conclusion :

(1) अन्तः, *at the e. of the sacrifice* : सत्रान्ते, R. ; (2) अवसानम्, *at the beginning, middle or e.* : बादौ मध्येऽवसाने वा, N.s. Ph. : *put an e. to* : समापयति (c. of आप्), Vi. IV. Death, destruction : q.v. : (1) अन्तः, *will surely meet his e.* : अन्त-मवाप्स्यति भुवम्, Ku. xv. 42. ; (2) अवसानम्, *at the e. of the head-man* : मूलपुरुषावसाने, Sa. V. Aim, object : q.v. : आशयः. Ph. : *to no e.* : निरर्थकम् ; *to the e. that.....* एतदभिप्रायकः (का, कं). VI. Remnant : अन्तः, *in the morning, giving its e.s to the servants* : प्रत्युषे तदन्तं कर्मकरान् दत्त्वा, P.

END (v.t.) : (1) अन्तं करोति (rare), *the e. er of Kshatriyas* : क्षत्रियान्तकरः, Vi. (2) समापयति (c. of आप्) : v. To finish, complete. Ph. : *e. er of the e. er* (=death) : अन्तकल्यान्तकः, Vi.

END (v.i.) : (1) expr. by subs., *this dynasty will e. in Sumitra* : अयं वंशः सुमित्रान्तो भविष्यति, V.p. ; (*words*) *e. ing in the affix ई are feminine* : ईप्रत्ययान्तः स्त्री स्यात्, S. k. ; *whether it will e. auspiciously or otherwise* : कल्याणी परिणतिरस्तु वा अन्यथा वा, Vi. ; (2) अवसीयते (pass. of सो) (rare), *it will e. so* : एवं क्लिप्तावसीयते, Vi.

ENDANGER : i.e. to bring into danger : expr. by subs, *it e.s my life* : मम जीवितमनेन संशयमारोपितम् : v. Danger.

ENDEAR : i.e. to make dear : v. Dear and make. *E. ing* : प्रीतिकरः (रो, रं) ; मधुरः (रा, रं) (=sweet).

ENDEARMENT : i. e. blandishment : (1) हावः ;
(2) विलासः.

ENDEAVOUR (v.) : (1) यतते (यत्, c. 1.) : v. To attempt ; (2) उद्यच्छति, -ते (यम्, c. 1.), *e. ing to go* : उद्यच्छमाना गमनाय, R. ; (3) व्यवस्थति (सो, c. 4.), *who would e. to separate her* : कस्तां पृथक्कर्तुं व्यवस्थेत्, Mu.

ENDEAVOUR (subs.) : (1) उद्यमः ; (2) व्यवसायः : v. Attempt.

ENDING (subs.) : अन्तः : v. End ; to end.

ENDIVE : शाकप्रभेदः.

ENDLESS : I. Without end : अनन्तः (न्ता, न्तं), *of e. prowess* : अनन्तवीर्यः (र्या, र्यं), Ku. II. Without an object : निरर्थकः (का, कं).

ENDLESSLY : (1) अनन्तम् : v. Incessantly ; (2) निरर्थकम् : v. In vain.

ENDORSE : I. In gen. sense : पृष्ठे लिखति, अमि-, (लिख्, c. 6.), *a debtor should e. payments on the bond* : लेखस्य पृष्ठेऽभिलिखेद्वा दत्त्वा धनं श्रुणी, Y. II. Fig. : of opinion, etc. : कक्षीकरोति, D.s.

ENDORSEMENT : पृष्ठलिखितम्, *this is my e.* : *ममैतत् पृष्ठलिखितम् or ममैतत् पृष्ठे लिखितम्.

ENDOW : I. Lit. : वृत्तिं ददाति (दा, c. 3.). II. To furnish with : योजयति (युज्, c. 10.). *E. ed with* : (1) अन्वितः (ता, तं), सम-, *e. with reason* : विवेकसमन्वितः (ता, तं) ; (2) उपेतः (ता, तं), *e. with all good qualities* : सर्वगुणोपेतः (ता, तं) ; (3) युक्तः (का, कं) : v. To possess.

ENDOWMENT : I. The act : वृत्तिदानम्. II. A settlement : वृत्तिः. III. Talent, gift : शक्तिः.

ENDUE : v. Endow.

ENDURABLE : सह्यः (ह्या, ह्यं) : v. Tolerable.

ENDURANCE : I. The habit of enduring : सहिष्णुता, प्र-, *e. of troubles* : क्लेशसहिष्णुता, Ka. II. The act of e. : (1) सहनम् ; (2) मर्षः, जम्-. III. Lastingness : स्थायित्वम्.

ENDURE (v.t.) : (1) सहते, वि-, प्र-, *all-e.ing* : सर्वसहः (हा, हं), *I cannot e. the slur* : अहमवर्णं सोढुन्नेरो, R. ; *e.s to live* : जीवितुं विप्रहते, Ve. ; (2) मर्षयति or शृष्यति or मर्षति, -ते (शृष्, c. 10. 4. and 1.), *did not e. the horns* : शृङ्गं न ममृषे, R.

ENDURE (v.i.) : तिष्ठति (स्वा, c. 1.) : v. To last, remain.

ENDURING : i.e. lasting : स्थायिन् (f. नी), चिर-.

ENEMY : (1) शत्रुः, *who never made an e.* : अजात-शत्रुः, Ve. ; *a prostrate e.* : चरणनिपतितः शत्रुः, Mr. ; (2) रिपुः, *attack on the e.s' side* : रिपु-पक्षाभियोगः, Vi. ; (3) वैरिन् (m.), *great e.* : वैरिचरः, Ku. ; (4) अरिः, *to the e. of Namuchi* (i.e. Indra) : नमुचेररये, R. ; (5) अरातिः, *victory over the e.s* : अरातिषु जयः, Ki. ; (6) द्विष्, विद्विष्, or द्विष (n.), *e.s of gods* : देवद्विषः, Ku. ; (7) परः (an ambiguous term), *by stronger e.s* : बलवत्तरैः परैः, Ku. ; (8) परिपन्थिन् (m.) (rare) ; (9) शत्रवः (rare) : v. Opponent.

ENERGETIC : (1) वीर्यवत् (f. ती) (=strong, powerful) ; (2) तेजस्विन् (f. नी) (=spirited) : v. Active.

ENERGETICALLY : सोत्साहम् (=eagerly) ; (2) सहतेजसा (=spiritedly) ; (3) वीर्यं समाश्रित्य (=vigorously) ; (4) अतन्द्रितम् (=actively).

ENERGY : (1) तेजः : v. Spirit ; (2) वीर्यम् : v. Vigour, strength ; (3) उद्योगः : v. Activity.

ENERVATE (v.) : (1) दुर्बलीकरोति ; (2) वीर्यं हरति (ह्, c. 1.) : v. To weaken.

ENERVATE, -D (adj.) : हतवीर्य (f. र्या) : v. Weak.

ENERVATION : I. The act : (1) दुर्बलीकरणम् ; (2) वीर्यक्षयः. II. The state : (1) हतवीर्यता ; (2) निर्वीर्यता ; (3) कुैग्यम्.

ENFEEBLE : दुर्बलीकरोति, *e. (the ministers) one by one* : एकैकं दुर्बलीकुरु, Mah. : v. Feeble, to weaken, emaciate, break down. *To become e.d* : दुर्बलीभवति.

ENFEEBLEMENT : I. The act : दुर्बलीकरणम्. II. Weakness : q.v. : दुर्बलता.

ENFEOFF : Ph. : *e. ed this estate to me* : *मादकेन भूमिमिमां मां सम्पूर्णमोगाय ददौ.

ENFEOFFMENT : expr. as above.

ENFORCE (v.) : I. To compel : q.v. II. To force : q.v. III. To give force to : प्रबलयति (nomi.) ; प्रबलं (f. लां) करोति. IV. To carry out : अनुतिष्ठति (स्वा, c. 1.). V. To confirm, support : q.v. : द्रढयति, (nomi.).

ENFORCEMENT : expr. by verb. : q.v.

ENFRANCHISE (v.) : I. To release : q.v. : मोक्षयति (मोक्ष, c. 10.). II. To naturalize :

(1) पौराधिकारं ददाति (दा, c. 3.) (?); (2) पौरत्वं लम्बयति (c. of लम्) (?). *E.d.* : दत्तपौराधिकारः (रा, रं) (१).

ENFRANCHISEMENT : I. Release : q.v. : मोक्षः.

II. Admission to the freedom of a corporation : पौराधिकारदानम् (?); पौरत्वप्रतिपादनम् (?).

ENGAGE (v.t.) : I. To bind, pledge : q.v. : बध्नाति (बन्ध्, c. 7.). II. To enlist : perh. मादयति (=to hire); उत्थापयति (c. of स्था) (=raise). III. To attract : q.v. : आकर्षति (कृष्, c. 1.). IV. To occupy, employ : q.v. : व्यापारयति (c. of पृ). *To be e.d.* : व्याप्रियते (पृ, c. 6.). *E. d.* : व्यापृतः (ता, तं); सव्यापारः (रा, रं), *in the daytime while e.* : सव्यापारमह्नि, Mc. V. To encounter : q.v. : अभ्येति (ह, c. 2.).

ENGAGE (v.i.) : I. To promise, undertake : q.v. : प्रतिश्रुणोति (श्रु, c. 8.). Ph. : *she is e.d to me* : मया प्रतिश्रुता सा. II. To enter in : *when the ascetic e.d in fighting* : मुनौ रणमुपेयुषि, Ki. ; *e.d in meditation* : ध्याननिविष्टः (ष्टा, ष्टं); *while they were e.d in the controversy* : प्रवृत्ते च तयोर्वादिः. v. To Begin, enter.

ENGAGEMENT : I. A battle : q.v. : युद्धम्. II. A promise to visit : Ph. : *I have an e. today at his* : *अथ तद्गृहगमनं मया प्रतिश्रुतम्; *I could not keep my e.* : *नाहं प्रतिश्रुतं रक्षितुमशक्नोम्. III. Betrothal : प्रतिश्रुतसम्बन्धः. IV. Business : q.v. : (1) व्यापारः; (2) कार्यम्; (3) कृत्यम्. V. Pledge : q.v. VI. An obligation : q.v. VII. The act of engaging : v. To engage.

ENGAGING : (1) हृदयहारिन् (f. जी) : v. Charming; (2) रम्यः (स्या, स्यं) : v. Pleasant, delightful.

ENGAGINGLY : expr. by adj. or verb : v. To charm.

ENGENDER : जनयति : v. To beget, produce.

ENGINE : यन्त्रम्, *military e.* : युद्धयन्त्रम्; *e. -driver* *यन्त्रवाहकः.

ENGINEER : वास्तुविद्याविशारदः (?) : v. E. ing.

ENGINEERING : वास्तुविद्या (?) : *Civil e.* : पथ-प्रणाल्यादिनिर्माणविद्या (?). *Military e.* : वप्रपरिखादि-निर्माणविद्या (?). *Mechanical e.* : यन्त्रविद्या (?).

ENGLISH : इंग्लिषीयः (या, यं); इरेजः (जा, जं), *knows e.* : *इरेजी जानाति.

ENGLISHMAN : *इंग्लिशदेशीयः, इरेजः.

ENGRAFT : v. To ingraft, graft.

ENGRAINED : v. Ingrained.

ENGRAVE : (1) मुद्रयति (मुद्र, c. 10.), *with my name e.d on it* : मन्नामाक्षरमुद्रितः (ता, तं), A. r. ; (2) उत्क्रियति (कु, c. 6.), *with name e.d. on the bezel* : मणिबन्धनोत्कीर्णनामधेयः (या, यं), Sa.

ENGRAVER : नामादिमुद्राकारिन् (f. जी) (?).

ENGRAVING : I. The art : नामादिमुद्राकर्मन् (n.) or -कला (?). II. A print : expr. by मुद्रितः (ता, तं); उत्कीर्ण (f. जी).

ENGROSS : I. To thicken : q.v. II. To copy in a large fair hand : स्पष्टाक्षरैः लिखति (लिख्, c. 6.) (?). III. To absorb : q.v. : Ph. : *it e. es my mind* : अत्रासक्तं मे मनः. IV. To buy up : परिक्रीणीते (क्री, c. 9.). V. To assume : q.v.

ENGROSSER : I. A copyist : स्पष्टाक्षरलेखकः. II. A fore-staller : (1) परिक्रियन् (f. जी) (?); (2) पूर्वक्रेतु (f. श्री) (?).

ENGULF : (1) ग्रसते (ग्रस्, c. 1.) (=to swallow); (2) ग्रावयति (c. of घु) (=to drown).

ENHANCE : वर्द्धयति (c. of वृष्) : v. To increase.

ENHANCEMENT : v. Increase.

ENHARMONIC : एकतानिकः (की, कं) (?).

ENIGMA : प्रहेलिका : v. Riddle.

ENIGMATIC, -AL : वक्रः (क्रा, क्रं) : v. Obscure, ambiguous.

ENIGMATICALLY : वक्रम् : v. Ambiguously.

ENJOIN : I. To order : q.v. : शास्ति (शास्, c. 2.). II. To prohibit or restrain : q.v. : निषेधति (सिध्, c. 1.).

ENJOY : I. Lit. : (1) अनुक्ति or मुंक्ते, उप-, परि-, अनु-, अधि-, (अनु, c. 7.), *e. my milk* : पयो मदीयमुपमुंक्ष्व, R. ; *e.s the kingdom of heaven* : अनुक्ति स्वाराज्यम्, N; (2) अनुभवति (भू, c. 1.) (prop. to feel), *e. ing all pleasures* : सर्वसुखान्यनुभवन्तः, K. ; (3) निर्विशति (विष्, c. 6.), *e. the beauties of youth* : यौवनश्रीनिर्विशयताम्, R. II. Carnally : अनुक्ति, उप-, P.

ENJOYMENT : भोगः, उप-, सं-, परि-, *the desire of e. is over* : निवृत्ता भोगेच्छा, J. ; *what an e. in those places* : स सम्भोगो यस्तांशेषु प्रदेशेषु, V.

ENKINDLE : संधुक्षयति (धुक्ष्, c. 10.) : v. Kindle.

ENLARGE (v.t.) : I. In gen. : (1) वर्धयति (c. of वृद्) : v. To increase ; (2) विस्तारयति (c. of स्तृ) : v. To extend. II. To release : q.v. : मुञ्चति (मुञ्, c. 6.).

ENLARGE (v.i.) : I. Lit. : वर्धते (वृद्, c. 1.), *the fish e.d there* : स तत्र वृधे मत्स्यः, Mah. : v. To increase, extend. II. *To e. upon* : प्रपञ्चयति (पञ्च, c. 10.), *now we will e. on its different states* : इदानीं तस्यैवावस्थाभेदः प्रपञ्च्यते, S. : v. To detail.

ENLARGEMENT : I. Extension, expansion : q.v. : वृद्धिः, वि-, R. II. Release : q.v. : मोक्षः. III. Expatiation : विस्तारः.

ENLIGHTEN : I. To lighten : q.v. : दीपयति (c. of दीप्). II. To instruct : ज्ञानं ददाति (दा, c. 3.) (=to give knowledge) ; (2) चक्षुस्मीलयति (c. of मील्) (=to open the eyes) ; (3) उद्गासयति (c. of भास्) (rare).

ENLIGHTENED : perh. उद्गासितः (ता, तं) : v. Educated.

ENLIGHTENMENT : perh. संविद्, *the Lord of e.* : संविदामीशः, Ki. : v. Refinement, civilization.

ENLIST (v.t.) : I. To enroll : q.v. : (1) गृह्णाति (ग्रह्, c. 9.) (=to take) ; (2) उत्पापयति (c. of स्वा) (=to raise). II. To gain over : perh. निवेशयति (c. of विश्) or ग्राहयति (c. of ग्रह्), *I will e. them in the cause of trust* : *तान् सत्यार्थे निवेशयामि or सत्यपथं ग्राहयामि.

ENLIST (v.i.) : I. To engage in : विशति, प्र-, (विश्, c. 6.). II. To enter heartily in a cause : निविशते, अमि-, (विश्, c. 6.).

ENLISTMENT : I. The act : v. To enlist. II. A writing : *प्रवेशपत्रम्.

ENLIVEN : (1) उत्तेजयति (c. of तिज्) (=to excite : q.v.) ; (2) हर्षयति (c. of हृष्) (=to gladden : q.v.).

ENLIVENING : हर्षजननः (नी, नं) : v. Joyful.

ENMITY : (1) वैरम्, *should not make e. with any one* : न.....वैरं कुर्वीत केनचित्, B.p. ; *e. towards Udāra* : उदारके वैरम्, D. ii. ; (2) शत्रुता ; (3) विद्वेषः ; (4) शात्रवम् ; (5) दौहृद्यम् (rare) ; (6) विरोधः (=feud).

ENNOBLE : I. To dignify : (1) उन्नमयति (c. of

न्नम्) ; (2) उद्-कर्षति, प्र-, (कृष्, c. 1.) ; (3) उद्-आवयति (c. of शि). II. To raise to the nobility : *अनुराजं or अध्वार्यं करोति.

ENNUI : स्वेदः : v. Weariness.

ENORMITY : I. Greatness : घोरता. II. An atrocious crime : q.v. : घोरपातकम्.

ENORMOUS : I. Inordinate : असाधारण (f. जी). II. Great : (1) महाप्रमाण or बृहत्प्रमाण or अति-प्रमाण (f. जा) (=of e. size) ; (2) विशालः (ला, लं) (=large : q.v.) III. Atrocious : q.v.

ENORMOUSLY : अत्यन्त- in comp. : v. Exceedingly.

ENOUGH : (1) अलम् ; *all this is not e. for one* : सर्वं तन्नालमेकस्य, Mah. ; *e. of this story* : अलमनया कथया, K. ; (2) पर्याप्तः (ता, तं). *I am e. for all the Rākshasas in battle* : सर्वेषामेव पर्याप्तो राक्षसानामहं युधि, Ram. ; *and so much fuel is e. for cooking so much food* : इयतश्चौदनस्य पाकायैतावदिन्धनं पर्याप्तम्, D. ; (3) प्रचुरः (रा, रं) (=abundant). Ph. : *and I have not had e. of (lit. not satiated with) youth* : न च तृप्तोऽस्मि यौवने, Mat. ; *more than e. for hundred years' consumption* : वर्षशतो-पभोगोऽप्यक्षय्यम्, D.

ENQUIRE : I. To ask : q.v. : अनुयुक्तं (युज्, c. 7.), *e.d of him what was to be given and how much* : किं प्रदेयं कियदेति तमन्वयुक्तं, R. II. To seek to know : जिज्ञासते, *we will now e. into the nature of spirit* : प्राणः किंस्वरूप इतीदानीं जिज्ञास्यते, S. III. To examine, consider : q.v. : अनुसन्दधाति or पश्ये (धा, c. 3.), *personally e.d into disputes* : विवादान् स्वयमनुसन्दधौ, M.n.

ENQUIRY : I. Asking : अनुयोगः, *whoever I may be (you) should make no e.* : यास्मि सास्यानुयोगो मे न कर्तव्यः, Mah. II. Seeking to know : जिज्ञासा, *e. after duties* : धर्मजिज्ञासा, M.d. ; *a subject of e.* : जिज्ञास्यम्, S. III. Examination, consideration : q.v. : अनुसन्धानम्.

ENRAGE : (1) कोपयति, प्र-, सं-, (c. of कुप्), *I will e. him* : कोपयाम्येनम्, B.r. (2) क्रोधयति (c. of क्रुद्) ; (3) रोषयति (c. of रूष्) ; (4) कोपं जनयति (c. of जन्) ; (5) क्रोधं उत्पादयति (c. of पद्), K. ; (6) संरम्भं नयति (नी, c. 1.), R. ; etc.

ENRAGED : (1) क्रुद्धः (क्रा, दं) ; (2) कुपितः (ता,

तं); (3) रुष्टः (हृ, ष्ट); (4) संरुष (f. ष्वा); (5) जातामर्षः (र्षा, षं); (6) आगतमन्यु (mfn.); etc. *To be e.*: (1) कुप्यति (कुप्, c. 4.): v. Angry, to be-; (2) क्रोधम् पति (हृ, c. 2.); (3) मन्युं प्राप्नोति (आप्, c. 5.), Vi.; etc.

ENRAPTURE, ENRAVISH : प्रहर्षयति (c. of हृष्) : v. To charm.

ENRAVISHINGLY : प्रहर्षं जनयत् (f. न्तो).

ENRICH : I. Lit. : धनिनं (f. नौ) or धनशालिनं (f. नौ) करोति : v. Rich, to make. II. To adorn : q.v. : मण्डयति (c. of मण्ड्). III. To fertilize : q.v.

ENRICHMENT : expr. by circumlo. : v. To enrich.

ENROLL (v.) : I. To enlist : *निवेशपत्रिकायां नाम निवेशयति (c. of विश्). II. To record : q.v. III. To envelop : q.v.

ENROLLMENT : I. The act : *नामनिवेशनम्. II. A register : *निवेशपत्रिका.

ENROOTED : (1) बद्धमूलः (ला, लं); (2) रुद्धमूलः (ला, लं).

ENSAMPLE : निदर्शनम् : v. Example.

ENSANGUINED : रुधिरसंलितः (सा, प्तं); (2) शोणितः (f. का); (3) अलक्षितः (f. ष्वा); etc.

ENSCONCE : लीयते (ली, c. 4.) : v. To hide.

ENSHRINE : I. Lit. : v. Shrine; to enclose. II. To cherish : रक्षति (रक्ष्, c. 1.).

ENSIGN : I. A banner : q.v. : पताका. II. A standard-bearer : (1) पताकिन् (m); (2) बैजयन्तिकः.

ENSLAVE : दासीकरोति, *one who has e.d the whole of the three worlds* : दासीकृताशेषजगत्पुत्रः (या, यं), Ku.; *there is none whom the good qualities of Kādambari do not e.* : कादम्बर्या गुणा न कश्चिद् दासीकुर्वन्ति, K. *To become e.d* : दासीभवति.

ENSLAVEMENT : I. The act : दासीकरणम्. II. The state : दास्यम् : v. Slavery.

ENSNARE : पाशेन बध्नाति (बन्ध्, c. 9.) or पाशे पातयति (c. of पत्) (lit and fig.). *To be e.d* : पाशे पतति (पत्, c. 1.) (lit and fig.).

ENSUE : अनुवर्तते : v. To follow. *E. ing* : v. Following.

ENSURE, ENSURER : v. Insure, insurer.

ENTABLATURE, ENTABLEMENT : *स्तम्भशिरःशाखा.

ENTAIL (subs.) : I. An estate : *अनुच्छेदसम्पत्तिः.

II. Its rule : *अनुच्छेदनियमः.

ENTAIL (v.) : I. Lit. : to settle unalienably : *अनुच्छेदनियमेन बध्नाति (बन्ध्, c. 9.). II. Fig. : to bring on : आवहति (वह्, c. 1.).

ENTANGLE : I. Lit. : ज(क्)दयति (c. of जट) (used in Bengali). *To be e.d* : ज(क्)दयति (जट or कट्, c. 1.). Ph. : *e.d in the bracelets of creepers* : व्रतित्वलयासङ्गसञ्जातपाशः, Sa. II. To embarrass, puzzle : q.v.

ENTANGLEMENT : I. Lit. : v. To entangle. II. Embarrassment : q.v. : प्रमुग्धता.

ENTER (v.) : I. In gen. : विशति, प्र-, (rarely आ-, समा-), (with acc.) or निविशते (with loc.) (rare) (विश्, c. 6.), *e. ed the house of Vasanta-senā* : वसन्तसेनागृहं प्रविष्टः, Mr. ii.; *if a Śuka thorn e.s the foot* : निविशते यदि शुकशिखा पदे, N. iv. II.; *e.d the hearts of the ascetics* : तपोभृतां हृदयानि समाविवेश, Ki.; *you e. (on your story)* : अत्रमवान् प्रविशतु, D. v. : v. To begin; *you have e. ed into the sixth year (of your school life)* : प्रविष्टोऽसि षष्ठं वर्षम्, K. v. To attain; *e. ed into reflection* : चिन्तां विवेश, K.; *e. ed into combat* : प्राविशतां रणे, B.p. v. To engage in. Ph. : *to e. into an alliance* : सन्धिं करोति, Ve. II. To make an entry of : निवेशयति, सं-, (c. of विश्), *should e. (his) name with (his) own hand* : नाम स्वहस्तेन निवेशयेत्, Y.; (2) (=to write : q.v.).

ENTERPRISE (subs.) : I. A (bold) undertaking : (1) उद्यमः : v. Attempt.; (2) अवदानम् (=achievement); (3) साहसम् (often in bad sense).

II. Energy : q.v. : उद्यमः *a man of great e.* : महोद्यमः पुरुषः.

ENTERPRISE (v.) : आरभते (रभ्, c. 1.) : v. To begin, undertake.

ENTERPRISING (adj.) : (1) उद्योगिन् (f. नो); (2) अद्यवसायिन् (f. नो) : v. Active, bold.

ENTERTAIN (v.) : I. To maintain : q.v. II. To receive guests : शृण्वते (desi. of शृ); (2) पूजयति (पूज्, c. 10.) (=to honour : q.v.). Ph. : *then we are ready to e. you* : ततः सज्जातिषेया वयम्,

Vi. II. To amuse : q.v. : जुषते (जुष्, c. 6.),
e. us : जुषस्व नः, Vi. IV. To accept : q.v. :
परिगृह्णाति (ग्रह्, c. 9.). V. To cherish : करोति,
to c. a hope : आशां करोति.

ENTERTAINER : I. A host : q.v. : शुश्रूषाकारिन्
(f. जी). II. An amuser : q.v. : विनोदकः. III.
A cherisher : expr. by circumlo.

ENTERTAINING (adj.) : (1) विनोदिन् (f. नी)
(=amusing); (2) हास्यकरः (री, रं) (=excit-
ing laughter).

ENTERTAININGLY : (1) विनोदं विदधत् (f. ती); (2)
हास्यं जनयत् (f. न्ती).

ENTERTAINMENT : I. Hospitality : q.v. : (1)
शुश्रूषा; (2) पूजा. II. A feast उत्सवः. III.
Amusement : q.v. : विनोदः.

ENTHRALL : दासीकरोति : v. To enslave.

ENTHRONE : (1) अभिषिञ्चति (सिच्, c. 6.); (2)
सिंहासने निवेशयति (c. of बिष्) (only of kings) :
v. To place, throne.

ENTHRONEMENT : (1) अभिषेकः; (2) सिंहासन-
निवेशनम् (only of kings).

ENTHUSIASM : I. Frenzy, fanaticism : धर्मोन्मादः
(?). II. Warmth, zeal : q.v. : अत्युत्साहः.

ENTHUSIAST : I. A fanatic : धर्मोन्मत्तः (ता, तं)
(?). II. In gen. sense : perh. उन्मत्तः (ता,
तं), e.s about war : युद्धोन्मत्ताः; अत्युत्साहवत् (f.
ती) : v. Zealous.

ENTHUSIASTIC, -AL : (1) व्यग्रः (ग्रा, ग्रं) (=eager,
zealous); (2) उन्मत्तः (ता, तं) (=mad); (3)
प्रचण्ड (f. ण्डा) (=impetuous). Ph. : e. devotion :
निरतिशयभक्तिः : v. Extreme.

ENTHUSIASTICALLY : (1) निरतिशयम् (=extreme-
ly); (2) सोत्साहम् (=eagerly); (3) सोन्मादम्
(=madly).

ENTHYME : उपनयान्निगमनम्.

ENTICE (v.) : (1) हरति (हृ, c. 1.) (=to allure :
q.v.), not e.d by other temptations : अहृतस्य
विलोमनान्तरैः, R.; (2) प्र-, लोभयति, वि-, (c. of लुभ्)
(=to tempt : q.v.), if any one e.s and defiles
this girl : यदि कश्चिदेनां बालां विलोम्य नाशयिष्यति, D.

ENTICEMENT : I. The act : (1) हरणम्; (2)
प्र-लोभनम्, वि-. II. Alluring object : प्र-लोभनम्,
वि-.

ENTICER : प्रलोभकः : v. Tempter.

ENTICING : v. Alluring; charming.

ENTICINGLY : (1) प्रलोभ्य, वि-; (2) मनो हृत्वा.

ENTIRE : I. Complete, whole : q.v. : (1) कृत्स्न
(f. त्सा); (2) समग्रः (ग्रा, ग्रं); (3) अखण्डः (ण्डा,
ण्डं); (4) अविकलः (ला, लं); (5) निखिलः (ला,
लं); (6) अखिलः (ला, लं); (7) समस्तः (स्ता,
स्तं). II. Not gelded : q.v. : prob. अविकलः
(ला, लं).

ENTIRELY : I. Completely : q.v. : (1) कात्स्न्येन;
(2) साकल्येन; (3) समग्रम्; (4) अखण्डम्; (5)
सर्वथा (=altogether); (6) by adj. II. Solely :
comp. with एक, whose life depends e. on water :
जलैकायतजीवितः (ता, तं). M.n. : of e. peaceful
character : शमैकवृत्ति (mf.n.), Ki.

ENTIRENESS, ENTIRETY : (1) कात्स्न्यम्; (2)
साकल्यम्; (3) समग्रता; (4) सम्पूर्णता : v. Entire.

ENTITLE (v.) : I. To call, name : (1) अभिदधाति
(धा, c. 3.); (2) उदाहरति (हृ, c. 1.) II. To
give a claim to : expr. by अधिकारः or अर्हति
(अर्ह, c. 1.) or -माज् (mf.n.) in comp., who
are not e.d to share : विभागानधिकारिणः, Mit. ;
how is the youngest e.d to the kingdom in pre-
ference to the eldest : कथं ज्येष्ठमतिक्रम्य कनीयान्
राज्यमर्हति, Mat ; in the absence of the former, the
latter is e.d to property : पूर्वस्याभावे धनमागुत्तरः, Y.

ENTITY : (1) सत्, G. ; (2) भावः, G.

ENTOMB : निदधाति (धा, c. 3.) (=to bury).

ENTOMBMENT : i.e. burial in a tomb : v.
Burial, tomb.

ENTOMOLOGIST : *कीटविज्ञानविद् (mf.n.), -विशारदः
(दा, दं).

ENTOMOLOGY : *कीटविज्ञानम् ; कीटविद्या.

ENTOZOON (pl. -zoa) : *अन्तर्जीवः.

ENTRAIL : (1) अन्नम्; (2) पुरीतत् (n.) (rare).

ENTRANCE (subs.) : I. The act or right of
entering : प्रवेशः, -नम्, for our e. : अस्माकं प्रवेशाय,
V.p. ; give me e. : देहि मे प्रवेशम्, Mu. ; e. -fee :
*प्रवेशनशुल्कम्. II. A place for e. : प्रवेशः, at the
e. of a certain town : कस्यचिन्नगरस्य प्रवेशे, P. iv.
6. : v. Door, passage.

ENTRANCE (v.) : I. To put in a trance : मोहं
जनयति (जन्, c. 10.), उत्पादयति (c. of पद्), etc.

- E.d.* : मोहाविष्टः (छा, ष्ट), मोहाविष्टितः (ता, षं).
 II. To enrapture : प्रहर्षयति (c. of हृष्).
 ENTRAP : (1) बन्नाति (बन्, c. 9.) (when the meaning is clear) *by means of nets, hooks, and other devices for e. ping fish*: जालवडिशप्रवृत्तिमिर्मत्स्य-बन्धनोपायैः, Sa v. ; (2) पाशे पातयति (c. of पत्) : v. To ensnare.
 ENTREAT : उपच्छन्दयति (छन्द, c. 10.), R. v. 58 : v. To beg, implore.
 ENTREATY : (1) अमर्त्यना or प्रार्थना, *by e.s, by advice* : अमर्त्यनामिश्रोपदेशैश्च, K. (2) याचना : v. Request.
 ENTREPOT : बाणिज्यस्थानम् (?)
 ENTRUST (v.t.) : निक्षिपति (क्षिप्, c. 6.), *should e. all work to him* : तस्मिन् सर्वकार्याणि निक्षिपेत्, M. vii. 59 ; *is the secret you were entrusted with kept* : रक्ष्यते भवता रहस्यनिक्षेपः, V. ii. ; (2) न्यस्यति, वि-, (अस्, c. 4.) or न्यासीकरोति (with sim. cons.), *e. ing wife to sons* : सुतविन्यस्तपत्नीकः, Y. ; (3) नि-दधाति or धत्ते (धा, c. 3.) (with sim. cons.), K.b. ; (4) निवेशयति (c. of विश्) (rare), *all work was e. ed to you* : त्वयि निवेशितसर्वकार्यः, Mu. v.
 ENTRY : I. The act of entering : प्रवेशः, -नम्, *on (your) e.* : प्रवेशे, R. vi. 24 : *getting an e. with difficulty* : कथमपि लब्धप्रवेशः, Va. II. A passage for entering : प्रवेशः : v. Entrance (III), passage. III. That which is entered : expr. by verb : *this is an erroneous e.* : *इदमप्रमादिवेशितम् ; *to make an e. of* : v. Enter (II).
 ENTWINE (v.) : परि-वेष्टयति (वेष्ट्, c. 10.) (=to encircle, surround : q.v.).
 ENUMERATE : I. To count : संख्याति (ख्या, c. 2.). II. To recount, mention : q.v. आख्याति (ख्या, c. 2.), *e. the kings of England* : *इल्लन्धे-श्वराणां नामानि कथय.
 ENUMERATION : आख्यानम्. v. Mention, recital.
 ENUNCIATE : I. To predicate : लक्षणं or रूपं कथयति (कथ्, c. 10.). II. To pronounce : q.v. : उच्चारयति (c. of चर्).
 ENUNCIATION : I. Predication : लक्षण- or रूप-कथनम्. II. Mode of utterance : उच्चारणम्. III. A declaration : उक्तिः.

- ENVELOP (v.) : (1) गुण्ठयति, अव-, (गुण्ठ्, c. 10.) (=to veil), *e. ed in nocturnal darkness* : रत्नवी-तिमिरावगुण्ठितः (ता, षं), Ku. ; (2) परि-वृणोति or वारयति (वृ, c. 5. and 10.) (=to enclose), *e. ing the whole Lankā* : लङ्कां समस्तां परिवार्य, Ram. : v. Also to encircle, conceal.
 ENVELOP (subs.) : *पद्मवेष्टनम्.
 ENVENOM (v.) : I. Lit. : विषेण लिम्पति (क्षिप्, c. 6.) or देविष (दिष्, c. 2.) or अनक्ति (अञ्ज, c. 2.). II. Fig. : *e. ed glance* : विषेण दिग्घः कटाक्षः, Ma. ; *"e. ed tongue of calumny"* : विषाक्षा पिशुनजिह्वा.
 ENVIABLE : स्पृहणीयः (या, यं), *of e. prowess* : स्पृहणीयवीर्यः, Ku. iii. 20.
 ENVIER : (1) ईर्ष्यिन् (m.) ; (2) असूयकः : (3) मत्सरिन् (m.).
 ENVOUS : (1) ईर्ष्यिन् (f. जी), *e., hateful, discontented* : ईर्ष्यां व्यसन्नुष्टः, H. ; (2) मत्सरिन् (f. जी), *e. of others' rise* : परवृद्धिमत्सरिन् (f. जी), Si. ; साम्यसूयः (या, यं) ; (4) ईर्ष्यालु (mf.) ; (5) असूयापरीतः (ता, तं) ; etc.
 ENVOUSLY : (1) सेर्ष्यम् ; (2) साम्यसूयम् ; (3) समत्सरम्.
 ENVOUSNESS : v. Envy.
 ENVIRON (v.) : परिवृणोति (वृ, c. 5.) : v. Encompass.
 ENVIRONS : परिसराः or परिसरविषयाः (m. pl.) : v. Suburbs.
 ENVOY : दूतः : v. Ambassador.
 ENVY (subs.) : (1) ईर्ष्या : v. Jealousy ; (2) अमि-असूया, *who has created yours e.* : केनाम्यसूया ते जनिता, Ku. ; (3) मात्सर्यम्, *whose minds are vitiated with the feeling of e.* : मात्सर्यरागोपहतात्मन् (mf.), Ki.
 ENVY (v.) : I. In bad sense : (1) असूयति, अमि-, (nomi.) (with dat.) ; (2) ईर्ष्यति, (ईर्ष्य्, c. 1.) (rare : with dat.) ; (3) better by subs. II. In good sense ; स्पृहयति, -ते (स्पृह्, c. 10.) (with dat.), *I e. the king Daśaratha* : स्पृहयामि राष्ट्रे दशरथाय, Vi.
 EPACT : annual e. : सूर्यचन्द्रवत्सरान्तरम् ; monthly e. : अर्कचन्द्रमासान्तरम्.
 EPAULET : स्कन्धाभरणम्, and sim. comp.s. (?)

EPHEMERAL : I. Diurnal : q.v. II. Short-lived : क्षणमग्न्युः (रा, रं) : v. Transient.
EPHOD : परिकरः (?) : v. Girdle.
EPHOR : *परिदर्शकः. *E. -ally* : *परिदर्शकत्वम्.
EPIC : Ph. : *e. poem* : महाकाव्यम्; *e. poet* : महाकाव्य-लेखकः ; etc.
EPICENE : स्त्रीपुंलिङ्गः (हा, हं)
EPICURE : भोजनचक्रः ; Vct. : विषयासक्तचेतस् (mfn.) (=sensualist : q.v.).
EPICURIAN : I. Lit. : *दधिकौरीयः (या, यं). II. Luxurious : विशिष्टः (हा, हं). III. Given to indulgence : (1) इन्द्रियसुखनिरतः (ता, तं) ; (2) विषयासक्तः (का, कं).
EPIDEMIC : I. Adj. : व्यापक (f. पिका). II. Subs. : व्यापकव्याधिः ; मारिः (=pestilence).
EPIGLOTTIS : उपजिह्वा ; प्रतिजिह्वा, अक्षिजिह्वा.
EPIGRAM : छुद्रकविता (?).
EPIGRAMMATIC, -AL : I. Lit. : expr. by comp. II. Concise, pointed : q.v. ; लघु (mfn.).
EPIGRAMMATIST : छुद्रकवितालेखकः (?).
EPILEPSY : (1) अपस्मारः ; (2) भ्रामरम्.
EPILEPTIC : (1) अपस्मारिन् (f. जी), Si. ; (2) भ्रामरिन् (f. जी).
EPILOGUE : उपसंहारः.
EPIPHANY : I. Lit. : आविर्भावः : v. Appearance. II. A festival : *आविर्भावपर्वन् (n.).
EPISCOPAL : expr. by comp., *e. jurisdiction* : *प्रधानाचार्याधिकारः ; *e. church* : आचार्यधर्म-मन्दिरम्.
EPISCOPALLY : *प्रधानाचार्यैः (ins. pl.).
EPISCOPATE : I. A bishopric : q.v. II. The body of bishops : *प्रधानाचार्यवर्गः.
EPISODE : उपाख्यानम् ; उपकथा.
EPISTLE : पत्रम् : v. Letter.
EPISTOLARY : expr. by पत्रम्, *e. style* : *पत्ररीतिः, *e. correspondence* : *पत्रसंवादः.
EPITAPH : *स्मरणमण्डनम् : v. Inscription.
EPITHALAMIUM : (1) मङ्गलगीतम् ; (2) विवाहगीतम्.
EPITHET : विशेषणम्, V.
EPITOME : (1) सारसंग्रहः ; (2) संक्षेपः (=abridgement).
EPITOMIST : सारसंग्रहकरः ; संक्षेप्य (m.) (=abridger).

EPITOMIZE : (1) सारसंग्रहं करोति ; (2) संक्षिपति (क्षिप्, c. 6.) (=to abridge) ; (3) समस्यति (अस्, c. 4.) (=2.).
EPOCH : (1) कालः (=time) ; (2) युगम् (=age).
EPODE : काव्यविशेषः.
EPOPER : v. Epic.
EQUABILITY : समता : v. Evenness, equanimity.
EQUABLE : समः (मा, मं), *e. -tempered* : समवृत्तिः, Ki. : v. Even, uniform.
EQUABLY : समम् : v. Evenly, uniformly.
EQUAL (adj.) : I. Alike : (1) समः (मा, मं), *I do not see any one greater than or e. to Rāma* : परयामि रामादधिकं समं वा नान्यम्, B. ; *e. share* : समभागः, Da. ; (2) समानः (ना, नं), *e. in caste and number* : समाना जातिसंख्यया, Da. ; *to (men) of e. valour, lineage, and manliness* : समानवीर्यान्वय-पौरुषेषु, Ki. ; (3) तुल्यः (त्या, ल्यं) (=matching, like), *of e. strength* : तुल्यशक्ति (mfn.), M.n. ; (4) सप्ताः (शी, शं) (=तुल्य), *with those, who are not his e.s* : अनात्मसप्तेषु, Mu. II. Adequate : (1) समः (मा, मं) ; (2) पर्याप्तः (ता, तं) (=enough : q.v.). III. Equitable : समः (मा, मं). IV. Indifferent : समः (मा, मं) or समानः (ना, नं).
EQUAL (subs.) : (1) expr. by adj. : समः (मा, मं) or समानः (ना, नं), *with e.s* : समैः, H. ; *two e.s* : समानौ, B. ; (2) समानजनः, *before e.s* : समान-जनसमक्षम्, M.n.
EQUAL (v.t.) : I. To be e. to : expr. by adj., *but does not e. me in penances* : न तु तपसा मे समः, Vi. II. To make e. to : (1) expr. by adj. ; (2) समीकरोति or समानीकरोति.
EQUALITY : I. Lit. : (1) साम्यम्, *bearing e. with the thunder of Jupiter* : अशनिना मघोनः साम्यं गतः, Ki. ; (2) समानता ; (3) तुल्यता. II. Evenness : तुल्यता. III. Uniformity : समता.
EQUALIZATION : (1) समीकरणम् ; (2) समानीकरणम्.
EQUALIZE : (1) समीकरोति ; (2) समानीकरोति ; (3) by adj. v. Equal.
EQUALLY : (1) समं or समानम्, *treats his servants e.* : समं भृत्येषु वर्तते, P. ; (2) तुल्यम् ; (3) सप्ताम् ; (4) by adj., *the battle was e. matched* : तुल्य-प्रतिदण्डि बभूव युद्धम्, R.

EQUANIMITY : (1) समता, *by e.* : समतया, R. ix. 6. ; (2) समवृत्तिता ; (3) समभावः ; (4) समचित्तता.

EQUATION : समीकरणम्, *quadratic e.* : वर्गसमीकरणम्, Vij.

EQUATOR : I. Terrestrial : (1) भूपरिधिः ; (2) भूकक्षा. II. Celestial : (1) व्योमकक्षा and sim. comp.s. ; (2) आकाशपरिधिः, Gan.

EQUATORIAL : Ph. : *e. region* : निरक्षदेशः, Go.

EQUERRY, EQUERY : I. A stable : (1) मन्दुरा ; (2) बाजिशाला ; (3) अश्वशाला. II. An officer : मन्दुरापालः, K.

EQUESTRIAN (subs.) : अश्वारः : v. Horseman.

EQUESTRIAN (adj.) : I. Pertaining to horse : (1) अश्वीयः (या, यं) ; (2) आश्व (f. आ) ; (3) आश्विकः (कौ, कं). II. Pertaining to horsemen : expr. by tat. comp.

EQUIANGULAR : (1) समकोणः (जा, जं) ; (2) समानाक्ष (f. क्षा) ; etc.

EQUIDISTANT : (1) समदूरः (रा, रं) ; (2) समानान्तरः (रा, रं) ; etc.

EQUILATERAL : समभुजः (जा, जं). *E. triangle* : समत्रिभुजः ; *e. pentagon* : समपञ्चभुजः ; and so on.

EQUILIBRIUM : समवृत्तिः (?) ; V.s. *To be in e.* : (1) समवृत्तः (ता, तं) ; (2) तुलावृत्तः (ता, तं) (?).

EQUINOCTIAL : विषुवोद्यः (या, यं). *The e. line* : (1) विषुवरेखा ; (2) विषुवचक्रम् ; (3) विषुवदृष्टम्, Su. *The e. sun* : विषुवस्थो दिवाकरः, Su. *E. point* : अयनम्.

EQUINOX : (1) विषुवम् ; (2) विषुवद् (n.). *Vernal e.* : गृष्मविषुवम्, *Autumnal e.* : जलविषुवम्.

EQUIP (v.) : (1) सज्जीकरोति, *well e. ped* : सुसज्जितः (ता, तं) ; (2) आकल्पयति, उप-, (कृप्, c. 10.) : v. Also to adorn, accoutre.

EQUIPAGE : I. Lit. : (1) सज्जा ; (2) आकल्पः. Ph. : *personal e.* : शरीरोपकरणानि, K. II. Re-tinue : q.v. : परिवर्हः.

EQUIPMENT : I. The act : (1) सज्जीकरणम् ; (2) आकल्पनम्, उप-. II. Equipage : q.v. : सज्जा.

EQUIPOISE : समवृत्तिः : v. Equilibrium.

EQUITABLE : I. Of men : न्यायपरायण (f. णा). II. Of acts : न्यायसंगतः (ता, तं) : v. Just.

EQUITABLY : न्यायेन or न्यायतः : v. Justly, fairly.

EQUITY : न्यायः : *e. governs in the conflict of two*

codes of law : स्मृत्यधिकारोपे न्यायो बलवान्, Y. : v. Justice.

EQUIVALENT (adj.) : (1) तुल्यः (ह्या, ल्यं) v. Equal ; (2) तुल्यार्थकः (का, कं) (in meaning) ; (3) तुल्यबलः (ला, लं) (in force) ; (4) तुल्यमूल्यं (ह्या, ल्यं) (in value).

EQUIVALENT (subs.) : I. An e. thing : expr. by adj. II. In chemistry : *तुल्यम्.

EQUIVOCAL : वक्त्रः (का, कं) : v. Ambiguous.

EQUIVOCALLY : वक्त्रम् : v. Ambiguously.

EQUIVOCATE (v.) : (1) वक्त्रोक्तिं करोति ; (2) भक्तिं करोति.

EQUIVOCATION : (1) वक्त्रोक्तिः ; (2) स्फुटमिच्छार्थं वचः, Si.

ERA : (1) कालः : v. Time ; (2) शकः or शाकः (sp. of. Shālivāhana) ; (3) संवत् (of Vikramāditya).

ERADICATE : (1) उन्मूलयति, सम्- (मूल्, c. 10.), *an enemy can be easily e. d* : रिपुन्मूलयितुं सुकरः, Ki. ii. 50 ; (2) उद्धरति (ह्, c. 1.), *I will e. the enemy today* : शत्रुमखोद्धरिष्यामि, Ram. ; (3) उच्छिनत्ति (छिद्, c. 7.).

ERADICATION : (1) उन्मूलनम् ; (2) उद्धरणम् or उद्धारः ; (3) उच्छेदः, *e. of birth* : उच्छेदो जन्मनः, Ki.

ERASE : I. To efface : q.v. : प्र-माष्टि (मृज्, c. 2.). II. To destroy : q.v. : कषति (कष, c. 1.), *all-e. ing fate* : सर्वकषा भवितव्यता, Ma.

ERASURE : लोपः (?) : v. Obliteration.

ERE : पूर्वम्, *e. this* : इतः पूर्वम् : v. Before.

ERE LONG : (1) अचिरेण ; (2) अचिरात्.

ERECT (adj.) : I. Of posture : perh. उन्नतः (ता, तं). II. Raised, uplifted : q.v. : उन्नतः (ता, तं), *with eyebrows e.* : उन्नतभ्रू (n. भ्रु). Ph. : *his hair became e. (from joy)* : पुलकितो बभूव.

ERECT (v.) : I. To set up, plant : q.v. : स्थापयति (c. of स्था). II. To build : q.v. : (1) निर्मिमीते (मा, c. 3.) ; (2) करोति (=to make). III. To exalt : q.v. : उन्नमयति (c. of नम्). IV. To establish, found : q.v. : स्थापयति.

ERECTION : I. Planting : (1) स्थापनम्, सं-, (2) प्रतिष्ठापनम्. II. Building : निर्माणम्. III. Exaltation : q.v.

ERECTLY : prob. उन्नतकायेन or उन्नतो (f. ता) भूत्वा.

ERECTNESS : उन्नतता, -त्वम् : v. Erect.

EREWHILE : किञ्चित्पूर्वम् : v. Sometime, before.

EREMITE : अरण्यवासी, Vi. ; (2) आरण्यकः, Vi. : v. Hermit.

ERMINE : I. An animal : नकुलजातीयजन्तुविशेषः.

II. Its fur : *ऊर्मणिजलोमम् (n.). III. The dignity of judges : ऊर्मणिजलोमधराः (m. pl.).

EROTIC : v. Amatory.

ERR (v.) : (1) भ्रमति, वि-, (भ्रम्, c. 1.), *that you may not e. again* : मा भूयो विभ्रमेरिति, Mah. ; (2) पथः or मार्गात् च्यवते (च्यु, c. 1.) or भ्रश्यति, -ते (भ्रश्, c. 4.) (=to wander from the right way), Ki. ; (3) उत्पथेन or उन्मार्गेण गच्छति (गम्, c. 1.) or धावति (धाव्, c. 1.) (in moral sense), U.

ERRAND : सन्देशः : v. Message.

ERRANT : I. Wandering : q.v. : परिभ्रमिन् (f. जी). II. Wild : q.v. : उद्भूतः (ता, तं).

ERRING (adj.) : (1) भ्रान्तः (न्ता, न्तं), e. -minded : भ्रान्तबुद्धि (mf.n.), M. n. ; (2) व्यभिचारिन् (f. जी), un-e. knowledge : ज्ञानमव्यभिचारि, N. d.

ERRONEOUS : (1) भ्रममूलकः (का, कं), *this reading is e.* : इति पाठस्तु भ्रममूलकः, Va. com. ; (2) प्रामादिकः (की, कं), e. interchange of things : प्रामादिको वस्तुपरिवृत्तिः, M. n. ; (3) मिथ्या (=false) in comp., an e. inference : मिथ्यानुमानम्, N. d.

ERRONEOUSLY : (1) भ्रमात् ; (2) प्रमादेन ; (3) भ्रान्तिताः, Go. ; (4) मिथ्या (=falsely : q.v.).

ERRONEOUSNESS : (1) भ्रममूलत्वम् ; (2) प्रामादिकत्वम् : v. Falsity.

ERROR : I. A mistake : q.v. : भ्रमः. II. An inaccuracy : अशुद्धम्. III. Deviation : उन्मार्गगमनम्. IV. Fault, sin. : q.v.

ERST : पुरा : v. Formerly.

ERUCT, ERUCTION : v. Belch, belching.

ERUDITE : I. As applied to men : पण्डितः (ता, तं) : v. Learned. II. As applied to any science, etc. : v. Abstruse, profound.

ERUDITION : (1) पाण्डित्यम् ; (2) वैदुष्यम् (rare).

ERUPTION : I. A bursting forth : (1) निःसरणम् ; (2) निर्गमः. II. Of the skin : *what are these e.s.* :

*किं निर्गमम् : v. Pimple, itch,

ERUPTIVE : expr. by verb : निर्गच्छति (गम्, c. 1.) or निःसरति (सु, c. 1.).

ERYSIPELAS : (1) उदरः ; (2) दन्तः.

ESCALADE : I. Subs : prob. अवस्कन्दः, -नम्. II.

Verb : अवस्कन्दति (स्कन्द, c. 1.) (?) ; लङ्घयति (लङ्, c. 10.) (=to scale).

ESCAPADE : स्वलितम्, K.

ESCAPE (v.t.) : I. To get out of : (1) मुच्यते, वि, परि-, (pass. of मुच्) (with abl.), *who e. s the great snare* : यो महापाशादिमुक्तः, V. c. ; (2) तरति, उत्- निर्-, सम्-, अस्मि, (तु, c. 1.) (=to cross, overcome), *without e. ing an accusation* : अमियोगमनिस्तौर्य, Y. ; *to e. death* : मृत्युं तरति, Vi. II. To avoid : q.v. : परिहरति (ह्, c. 1.), *infamy has been e. d* : परिहृतमयशः, Mu. III. Of observation, etc. : *e. d the notice of the guards* : न लक्षितो रक्षिमदैः, N. ; *it e. d his notice* : स एतन्नालक्षयत् (लच्, c. 10.).

ESCAPE (v.i.) : i.e. to flee : (1) अप-क्रामति or क्राम्यति, निर्-, सम्प-, (क्रम्, c. 1. and 4.), *why was he allowed to e.* : स कस्मादपक्रामञ्चुपेक्षितः, Mu. iii. ; (2) अप-सरति, निर्-, (सु, c. 1.) ; (3) अपसर्पति, (सप्, c. 1.) ; (4) निर्-गच्छति (गम्, c. 1.). *To e. from* : v. Escape (v.t.).

ESCAPE (subs.) : I. E. ing from : (1) निस्तारः, *I see no e.* : निस्तारं न पश्यामि ; (2) by verb, *it was a narrow e.* : कथं कथमपि तस्मादिमुक्तः. II. Fleeing : (1) निष्क्रमः ; (2) अपसर्पणम्.

ESCARPMENT : [पर्वतस्थ] पातुकपार्ष्वः (?).

ESCHEAT (v.i.) : I. To the crown : (1) राजस्वताम् आपद्यते (पद्, c. 4.), Sa. vi. ; (2) राजसात् गच्छति (गम्, c. 1.), *all these accumulated silver, base metal, etc. e. d to the crown* : सञ्चितं रौप्यं-कुप्यादि सर्वं तद्राजसादगात्, Raj. II. To a lord : by ana : स्वामिसात् गच्छति.

ESCHEAT (subs.) : expr. by circumlo. : v. To escheat.

ESCHEW : वर्जयति (वृज्, c. 10.) : v. To avoid.

ESCORT (subs.) : (1) expr. by circumlo. *attended by a large e.* : महता बलेन रक्षितः (ता, तं) ; (2) रक्षाधिकृतपुरवः ; (3) परिचरः : v. Retinue, guard.

ESCORT (v.) : अनुगच्छति (गम्, c. 1.), *I myself*

will e. her : स्वयमेवानुमन्नामि तममवतीम्, Mr. : v. To accompany ; guard.

ESCULENT : खाद्यः (खा, ख) : v. Eatable.

ESCUTCHEON : *कुखचिह्नपत्रम्, Williams.

ESOTERIC : विशिष्टः (हा, हट) (?)

ESPALIER : लतागुञ्जः (?)

ESPECIAL : विशेष in com. : v. Principal, particular.

ESPECIALLY : (1) विशेषेण ; (2) विशेषम् ; (3) प्राधान्येन (=principally : q.v.).

ESPIONAGE : I. The practice of spies : गुह-प्रचारः, and sim. comp.s. II. Their employment : चारप्रयोगः, and sim. comp.s.

ESPLANADE : विरामभूमिः (?)

ESPOUSAL : I. Betrothal : दानम्, प्र-. II. Marriage : q.v. : विवाहः. III. Fig., adoption : परिग्रहः.

ESPOUSE : I. To betroth : ददाति, प्र-, (दा, c. 3.). II. To marry : q.v. : परिगृह्णाति (ग्रह्, c. 9.). III. To accept : परिगृह्णाति.

ESPY : निर्बर्णयति (वर्ण, c. 10.) : v. To see.

ESQUIRE : I. An attendant : सहचरः. II. A title : श्रीमत् (m.) prefixed.

ESSAY (subs.) : I. To Attempt : व्यवस्यति (सो, c. 4.). q.v. : II. To Assay : q.v.

ESSAY (subs.) : I. Attempt : q.v. II. Assay : q.v. III. Composition : (1) प्रबन्धः ; (2) निबन्धः.

ESSAYIST : प्रबन्धलेखकः.

ESSENCE : I. In gen. sense : सारः, *e. of beauty* : सौन्दर्यसारः ; Ma. ; in *e. and in character* : सारतः शीलतत्त्व, D. II. Perfume : गन्धसारः (?)

ESSENTIAL : I. Lit. : expr. by comp., *e. thing* : सारवस्तु. II. Containing essence : (1) ससारः (रा, र) ; (2) सारवत् (f. ती). III. Indispensable, necessary : q.v. : *the study of the Vedas is e. for an enquiry about duties* : धर्मजिज्ञासा वेदाध्ययनं नियमेनापेक्षते, S. Ph. : *e. oil* : *सारतैलम्.

ESSENTIALLY : सारतः : v. Essential, really.

ESTABLISH : I. To found, settle : q.v. : स्थापयति, सं-, प्रति-, (c. of स्था), *will e. Kaivartas in his kingdom* : कैवर्तान् राज्ये स्थापयिष्यति, V. p. Ph : *the e. ed church* : *प्रतिष्ठापितधर्मः. II. To

confirm : q.v. : स्थिरीकरोति. III. To prove : q.v. : (1) प्रति-पादयति, उप-, (c. of पद,), *does not e. his claim by evidence* : उक्तं प्रमाणेन न प्रतिपादयति, K. b. ; (2) मावयति, वि-, (c. of भू) (rare), *a case e. ed by witness* : साक्षिमिर्मावितं कार्यम्, Kat.

ESTABLISHER : I. A founder : स्थापकः, सं-, प्रति-. II. Prover : प्रतिपादकः, or by verb.

ESTABLISHMENT : I. Settlement : स्थापनम्, सं-. II. Confirmation : स्थिरीकरणम्. III. Proving : प्रतिपादनम्. IV. System, government : स्थितिः. V. Domestic : expr. by circumlo. : *he keeps a large e.* : बहूनि श्रुत्यादीनि रक्षति.

ESTATE : I. State : q.v. : अवस्था. II. Property : q.v. : सम्पत्तिः. III. An order or class : वर्गः (?), *the third e.* (i.e. the commonalty) : *तृतीयवर्गः.

ESTEEM (v.) : I. To think, reckon : q.v. : गणयति (गण्, c. 10.). II. To respect, love : q.v. : बहु मन्यते (मन्, c. 4.).

ESTEEM (subs.) : expr. by verb, *he is held in high e. by the people* : प्रजास्तं बहु मन्यन्ते : v. Regard, reputation.

ESTIMABLE : I. Praiseworthy : q.v. : श्लाघ्यः (घ्या, घ्य). II. What can be estimated : q.v. : निरूप्यः (घ्या, घ्य).

ESTIMATE (subs.) : I. Of money, etc. : गणना (?). II. Judgement, appreciation : q.v. : गणना.

ESTIMATE : निरूपयति (रूप्, c. 10.) : v. To count, compute.

ESTIMATION : I. Lit. : निरूपणम् : v. Computation. II. Opinion : q.v. : मतम्. III. Esteem : q.v.

ESTOP : *प्रतिबध्नाति (बन्ध्, c. 9.), *e. d by his own deed* : * स्वपत्रेण प्रतिबद्धः.

ESTOPPLE : *प्रतिबन्धः.

ESTRANGE : विरलेषयति (c. of शिल्प्) : v. To alienate.

ESTRANGEMENT : विच्छेदः : v. Alienation.

ESTUARY : पुटभेदः (?)

ET CETERA : (1) आदि (mfn.), animals, etc. : पश्यादयः, S. ; (2) प्रवृत्ति (mfn.), *citizen, villagers, etc.* : पौरजनपदप्रवृत्तयः, Ana.

ETCH : लिखति (लिख्, c. 6.) (=to draw : q.v.)

ETERNAL : (1) नित्यः (स्वा, त्वा), *to the e. God* : नित्याय देवाय, Vi. ; (2) शाश्वतः (ती, त्), *in e. course* : शाश्वते पथि, Ka. ; (3) अनन्तः (न्ता, न्त) (=endless) ; (4) सनातनः (नी, न्) (=ever-existing) ; (5) सन्ततः (ता, त्) (=incessant).

ETERNALLY : (1) नित्यम् ; (2) शाश्वतम् ; (3) अनन्तम् ; (4) सनातनम्.

ETERNITY : (1) नित्यता ; (2) better by adj. : v. Eternal.

ETESIAN : वार्षिकः (की, क्) : v. Annual.

ETHER : I. A medium : *तेजोवहः. II. A fluid : *हिमद्रवः.

ETHEREAL : I. Celestial : q.v. : *e. regions* : नमस् : v. Sky. II. Spirit-like : तैजसः (ती, त्).

ETHIC, ETHICAL : expr. by धर्म- in com., "*e. meaning*" : *धर्मार्थः ; *authors of e. systems* : धर्मशास्त्रप्रयोजकाः, Y.

ETHICS : धर्मशास्त्रम् (applied also to jurisprudence) ; धर्मतत्त्वम् (?).

ETIQUETTE : आचारः or सदाचारः : v. Custom.

ETYMOLOGICAL : व्युत्पत्तिविषयकः (का, क्), and sim. expr. (?).

ETYMOLOGIST : व्युत्पत्तिविद् (mfn.) (?); व्युत्पत्ति-विद्याविशारदः (दा, द्) (?), and sim. comp. s.

ETYMOLOGY : I. In gram. : शब्दादीनां रूपप्रकरणम्. II. Derivation : व्युत्पत्तिः. III. The science : व्युत्पत्तिः, -विद्या (?).

EUGARIST : *कृष्टआद्यम्. *E.-ic* : *कृष्टआदीयः (या, य).

EULOGIST : (1) प्रशंसकः ; (2) स्तुतिपाठकः (who sings eulogies).

EULOGIZE : स्तौति or स्तवीति (स्तु, c. 2.) : v. To praise.

EULOGY : स्तुतिः or स्तवः, *others are pleased with false e. s* : तोषमेति वितथैः स्तवैः परः, Si. : v. Praise.

EUNUCH : (1) वर्षवरः ; (2) वण्डः ; (3) डीवः ; (4) नपुंसकः. N.B. (3) and (4) are usually terms of contempt.

EUPHEMISM : *मङ्गलभाषितम्.

EUPHEMISTIC : Ph. : *e. expression* : *मङ्गलभाषितम्.

EUPHONIC, -AL, EUPHONIOUS : (1) सुस्वरः (रा, र्) ; (2) सुस्वरसंश्लिष्टः (दा, द्) (?).

EUPHONIOUSLY : (1) सुस्वरेण (?) ; (2) सुस्वर-संश्लिष्टम् (?).

EUPHONY : सुस्वरः (?).

EUPHORBIA : बहुदुःखिका.

EUPHUISM : वाग्बिलासः (?) ; *बौक्किमम्.

EVACUATE (v.) : I. To empty : q.v. : शुष्की-करोति. II. To void : q.v. : उत्सृजति, (सृज्, c. 6.). III. To desert, quit : q.v. : त्यजति, परि-, (त्यज्, c. 1.), *e. ing Dwārakā* : द्वारकां परित्यज्य, Mah.

EVACUATION : I. Of the bowels : मलोत्सर्गः. *E.s.* : उच्चारः. II. Of a town or fort मोक्षः, *the siege and e. by Śālva* : रोषं मोक्षञ्च शास्वनेन, Mah.

EVADe (v.) : परिहरति (हृ, c. 1.), *to e. a summons* : *बाह्वां परिहरति, Ph. : *to e. observation* : v. To escape (v.t.) (III) ; *e. ing these points* : अयं विमुच्यैव, N.

EVANESCENT : क्षणमज्जुरः (रा, र्) : v. Transient.

EVANGELIC, -AL : Ph. : *e. preacher* : *मङ्गलप्रवक्ता ; **e. history* : मङ्गलपुरावृत्तम् ; *e. truth* : *बाईबलानुगत सत्यम्.

EVANGELICALLY : *बाईबलानुसारेण.

EVANGELIST : I. A writer : मङ्गललेखकः. II. A preacher : *मङ्गलप्रवक्ता (m.).

EVANGELIZE : *to e. the world* *लोकेभ्यो मङ्गलं प्रवक्ति (वच्, c. 2.).

EVAPORATE (v.t.) : I. Lit. : *वाष्पीकरोति (?) : v. Vapour ; to dissipate. II. To dry up : q.v. : जायामति (चम्, c. 1.), R.

EVAPORATE (v.i.) : I. Lit. : वाष्पो भूत्वा गच्छति (गम्, c. 1.) (?). II. Fig. : to be wasted : नश्यति (नश्, c. 4.).

EVAPORATION : I. Lit. : वाष्पीकरणम् (?) (turning into vapour) ; वाष्पीभावः (?) (passing off in v.). II. Fig. : क्षयः : v. Decay.

EVASION : (1) expr. by verb : v. To evade : (2) छलम् (=trick).

EVASIVE : वक्रः (का, क्) (?) : v. Ambiguous.

EVASIVELY : (1) प्रस्तुतं परिहृत्य (?) ; (2) वक्रोक्त्या : v. Ambiguously.

EVE, EVEN (subs.) : I. Evening : q.v. : II. The evening preceding a feast : पूर्वप्रदोषः (?).

III. Fig. : *we are on the eve of war* : प्रत्यासीदति (सीद्, c. 1.) नो युद्धम् : v. To approach.

EVEN (adj.) : I. Level, smooth : q.v. : समः (मा, मं), *it (the earth) looks e. to him* : सा समा तस्य प्रतिमाति, Go. II. Equable : समः (मा, मं), *e. -tempered* : समवृत्ति (mf), Ki. III. Not odd : समः (मा, मं).

EVEN (adj.) : अपि (placed after the word emphasized), *where e. the trees, e. the animals are my friends* : यत्र द्रुमा अपि मृगा अपि बन्धवो मे, U. iii.; *very difficult to be shunned e. when leaving* : सुदुस्त्यजास्त्यजन्तोऽपि, Ki.; *e. now* : अद्यापि, J.; *e. if* : v. If; *not e. he* : सोऽपि.....न. Ph. : *e. so* : एव.

EVEN-HANDED : (1) समः (मा, मं); (2) समदर्शिन (f. नी); (3) तुल्यवृत्ति (mf.).

EVENING (subs.) : (1) सायंकालः; (2) प्रादोषः; (3) सन्ध्या; (4) विकालः; (5) दिनान्तः (poet); (6) रजनीमुखम् (poet). *In the e.* : सायम्; *e. and morning* : सायं प्रातश्च, Sha.

EVENING (adj.) : (1) सायन्तनः (नी, नं); (2) प्रादोषिकः (की, कं); (3) सायंकालीनः (ना, नं); (4) सान्ध्यः (f. न्ध्या); (5) बैकालिकः (की, कं); (6) by tat. comp. *The e. star* : *प्रदोषतारा.

EVENLY : (1) समम्; (2) समानम्; (3) तुल्यम् : v. Equally, uniformly.

EVENNESS : I. Lit. : समता. II. Of temper : समता, *by e., by discharging showers of wealth* : समतया बहुवृद्धिसर्जनैः, R.

EVENT : I. An occurrence : (1) घटना; (2) वृत्तम्. Ph. : *at all e. s* : अन्ततः; *in the e. of* : यदि : v. If. II. Issue, end : q.v.

EVENTFUL : घटनाकुलः (ला, लं) (?) : v. Memorable.

EVEN-TIDE : सायंकालः : v. Evening.

EVENTUAL : अन्तिमः (मा, मं) : v. Final, ultimate.

EVENTUALLY : अवशेषे : v. Finally, ultimately.

EVER : I. At any time : कदाचित् or कदापि, *if these e. deserve union* : कदाचिदेते यदि योगमर्हन्तः, Ku.; *"nobody e. yet hated his own flesh"* : *अद्यापि न कोऽपि स्वमांसं दिद्वेष्ट. Ph. : *e. and anon* : यदा तदा. II. Always : q.v. : (1) सततम्, *e. think of the truth* : तत्त्वं चिन्तय सततम्, J.; (2) नित्यम्, D. :

Ph. : *gone for e.* : अनुपरागमनाय गतः; *lost for e.* : एकान्तनष्टः (ष्टा, ष्टं) E. *so* (=in whatever degree) : v. However.

EVERBLOOMING : नित्यपुष्पः (ष्पा, ष्पं), and sim. comps., *where trees are e.* : यत्र पादपा नित्यपुष्पाः, Me.

EVERGREEN : (1) सततहरितः (ता, तं); (?) ; (2) नित्यपर्ण (f. र्णी) (?).

EVERLASTING : नित्यस्वायिन् (f. नी) : v. Eternal.

EVERLASTINGLY : v. Eternally, continually.

EVERMORE : I. For e. : सततम्. II. At all times : सदा.

EVERY : (1) by doubling the word, *at e. place* : स्थाने स्थाने, J.; *in e. house* : गृहे गृहे, Ku.; *e. six months* : षण्मासे षण्मासे, P. iii. 6.; (2) by comp. with प्रति, *in e. direction* : प्रतिदिशम्, Ki.; *e. day* : प्रत्यहम्, H.; (3) by comp. with अनु (of rapid succession), *e. moment, e. now and then* : अनुक्षणम्; (4) सर्वः (र्वी, र्वं) (when e. = all); *e. poem* : सर्वं काव्यम्, Mal.

EVERYBODY, EVERYONE : (1) सर्वः, *e. is after his own interest* : सर्वैः स्वार्थे समीहते, Si. ii. 65.; (2) सर्वजनः, *सकलो जनः, etc., e. will say* : सर्वो जनो वद्विष्यति, P.; *e. hates the minister* : सकलो जनोऽमात्यं जुगुप्सते, Ma. ii. Ph. : *delighted e. one of the citizens* : पौरान् प्रत्येकं ह्लादयाञ्चक्रे, R.; *looking at e. one* : प्रत्येकमवलोक्य, Ana.

EVERYDAY (adj.) : (1) प्रात्यहिकः (की, कं), *e. hunger* : प्रात्यहिकञ्जुष्ट, S. d.; (2) नित्यः (त्या, त्थं) (=regular), *e. present* : नित्यदक्षिणा, Mal. : v. Daily.

EVERYTHING : सर्वम्, *everybody does not know e.* : न सर्वः सर्वं जानाति, Mu.

EVERY-TIME : यदा यदा : v. Whenever.

EVERY-WAY, IN : (1) सर्वथा; (2) सर्वप्रकारेण.

EVERYWHERE : (1) सर्वत्र; (2) सर्वतः, *you go e.* : त्वं सर्वतोगामि, Ku.

EVICT : निःसारयति (c. of सू) (?).

EVICTON : निःसारणम् (?).

EVIDENCE (subs.) : (1) साक्ष्यम् (of witnesses), *to give e.* : साक्ष्यं ददाति, Y.; *e. may be direct and also hearsay* : समक्षदर्शनात् साक्ष्यं श्रवणाच्चैव सिध्यति, M.; (2) प्रमाणम् (=any proof), *does not estab-*

lish his claim by e. : उक्त प्रमाणेन न प्रतिपादयति, K.b. ; *document (=written) possession (=real) and witnesses (=oral) are e.* : प्रमाणं लिखितं भुक्तिः साक्षिणश्च, Y.

EVIDENCE (v.) : प्रमाणयति (nomi.) : v. To evince, prove.

EVIDENT : (1) स्पष्टः (हा, ष्टं), वि-, *although e. the lustre of his body was not e.* : स्पष्टोऽप्यविस्पष्टवपुः-प्रकाशः, Ki. ; (2) व्यक्तः (का, कं), अमि-, *very e. from the long wet footsteps* : सुव्यक्तमाद्रेपदचकिमिरा-यतामिः, R. ; (3) स्पष्टः (टा, टं), परि-, *to become e.* : स्पष्टीभवति, Si.

EVIDENT, TO BE : (1) प्रकाशते (काश्, c. 1.), M.n. ; (2) विकश(स)ति (कश् or कस्, c. 1.), *your untruthfulness is e. from your act* : तव कर्मणैव विकशत्य-सत्यता, Si. xv. 16.

EVIDENT, TO MAKE : (1) प्रकाशयति (c of काश्), *who have made your intellect and character e.* : प्रकाशितस्वन्मतिशीलसाराः, Ki. ; (2) विकश(स)यति (c. of कश् or कस्).

EVIDENTLY : (1) व्यक्तम्, *e. I have been deceived* : व्यक्तमस्मि विप्रलब्धा, D. ; (2) स्पष्टम्, वि- ; (3) (3) स्पष्टम्, परि-.

EVIL (adj.) : I. Having bad qualities : (1) दुष्टः (हा, ष्टं), *quieting the e. ones* : दुष्टप्रशान्तिः, Vi. ; *e. sleep* : दुष्टनिद्रा, K. (2) by दु- prefixed, *e. doings* : दुष्कर्माणि (n. pl.); *e. speaking* : दुर्वाक्यम्. II. Not good : by कु- pref, *at an e. moment* : कुक्षणे ; *e. course* : कुमार्गः ; *e. eye* : कुदृष्टिः.

EVIL (subs.) : I. Mischief, calamity : q.v. : अनिष्टम्. II. Wickedness : q.v. : दुष्टता.

EVIL (adv.) : v. Badly.

EVIL-MINDED : (1) कुमति (mfn.); (2) दुराचारः (रा, रं) ; (3) दुष्प्रकृति (mfn.) : v. Wicked.

EVINCE : दर्शयति (c. of दृश्) : v. To show, manifest.

EVISCERATE : अन्नाणि अपनयति (नी, c. 1.) or अपोहति (ऊर्, c. 1.) (with gen.).

EVOKE : (1) आह्वयति (ह्वे, c. 1.) (=to call) ; (2) निष्कर्षति (कृष्, c. 1.) (=to draw out)

EVOLUTION : I. Development : उद्भेदः, *e. of affection* : अनुरागस्योद्भेदः, Ma. II. A series : परम्परा. III. In arith : मूलस्रामः (?).

EVOLVE (v.) : I. To disclose : q.v. : विवृणोति (वृ, c. 5.). II. To emit : q.v.

EVULSION : (1) लुञ्चनम्, अव-, उत्- ; (2) पादनम्, उत्-, वि-.

EWE : (1) मेघी ; (2) मेढी ; (3) उरणी ; (4) ण्डका.

EWER : कम्पण्डलुः : v. Pitcher.

EXACT (adj.) : I. Precise : q.v. : यथार्थः (र्थ, र्थं). II. Accurate, punctual : q.v. : स्ववहितः (ता, तं).

EXACT (v.) : निष्कर्षति (कृष्, c. 1.) : v. To extort take.

EXACTION : I. Extortion : q.v. : निष्कर्षः, -णम्. II. That which is exacted : perh निष्कर्षः, -णम् (after उत्प्रीडनम्).

EXACTLY : I. Precisely, accurately : q.v. : यथार्थतः. II. Nicely : सूक्ष्मम्, Ph. : *these are e. alike* : नास्ति कश्चिदनयोर्विशेषः ; *e. so* : एवमेव : v. Just (adv.).

EXACTNESS : I. Accuracy : q.v. : शुद्धता. II. Nicety : q.v. : सूक्ष्मता. III. Carefulness : q.v. : अवहितता. IV. Regularity : q.v.

EXAGGERATE (v.) : perh. वर्धयति (c. of वृष्) or अधिकं कथयति (कथ्, c. 10.).

EXAGGERATION : (1) अत्युक्तिः or अतिशयोक्तिः (=hyperbole).

EXALT : I. Lit. : उन्नमयति (c. of नम्), *e. ed by the echoes* : प्रतिस्वनैश्चमितिः (ता, तं), Ki. : v. To lift. II. Fig., to elevate : (1) उन्नमयति, सम्- or उन्नति or समुन्नति नयति (नी, c. 1.), प्रापयति (c. of आप्) etc., *e.s some* : काश्चिन्नयत्युन्नतिम्, Mr. ; (2) उच्छ्राययति, सम्-, (c. of श्रि), *e. ing (his) prowess by arms* : अस्त्रैर्बोर्धमुच्छ्राययिष्यन्, Vi. III. To elate : उहासयति (c. of लस्), *e.s Daśaratha* : दशरथमुहासयति, An.

EXALTATION : I. The act : उन्नमनम्. II. The state : (1) उन्नतिः, सम्-, (2) उच्छ्रायः, सम्-.

EXALTED : (1) उन्नतः (ता, तं), सम्-, *bending the e.* : उन्नतान्नमयन्, K. (2) उच्चैः (ता, तं), सम्-, *in a very e. minister* : अत्युच्चैः मन्त्रिणि, Mu. ; (3) उच्चैः (=high), *a more e. place* : उच्चैस्तरं पदम्, Ku.

EXALTED, TO BE : उन्नमति (नम् c. 1.), *as if the sky was e.* : दौर्लभनामेव, K.

EXAMINATION : परीक्षा, *e. of gems* : रत्नपरीक्षा, Mal. ; *e. -in-chief* : *पूर्वपरीक्षा ; *post mortem e.* : *प्रेतपरीक्षा ; *e. of urine* : मूत्रपरीक्षा, Bha. ; *after e. (of a book)* : परीक्ष्य, Mal.

EXAMINE (v.) : परीक्षते, सं-, (ईक्ष्, c. 1.), *one should e. and then form association* : सङ्गतं परीक्ष्य कर्तव्यम्, Sa. ; *shall e. a sick man by look, touch and question* : दर्शनस्पर्शनप्रश्नै रोगिणं परीक्षेत, Bha. ; *shall not e. witnesses in all cases of violence* : साहसेषु च सर्वेषु न परीक्षेत साक्षिणः, N.s.

EXAMINER : (1) परीक्षकः *or* परीक्षिन् (m.), *e. of coins* : नाणकपरीक्षी, Y. ; (2) प्राश्निकः (by questions), *your Reverence should take the post of e.* : भगवत्या प्राश्निकपदमध्यासितव्यम्, Mal.

EXAMPLE : I. Lit. : (1) उदाहरणम्, *I am an e. of it* : तस्याहमस्त्युदाहरणभूता, D. vi. ; (2) निदर्शनम्, *with e.s* : सनिदर्शनः (ना, न), K. ; (3) दृष्टान्तः, *an e. of the weak* : दुर्बलानां दृष्टान्तः, M.n. : v. Also instance. II. Fig., =way : q.v. “to give e.” : पन्थानं दर्शयति (c. of दृश्).

EXANIMATE : I. Dead : q.v. : गतजीवितः (ता, त). II. Spiritless, dejected : q.v.

EXASPERATE : I. To enrage : q.v. : (1) उत्-कोपयति (c. of कुप्) ; (2) संक्षोभयति (c. of क्षुम्). II. To aggravate : वर्धयति (c. of वृष्).

EXASPERATION : I. Irritation : उत्कोपनम्. II. Increase : वृद्धिः.

EXCAVATE : (1) खनति : v. To dig. : (2) विदारयति (c. of दृ).

EXCAVATION : I. The act : (1) खननम् ; (2) विदारणम्. II. A cavity or hollow q.v. : खातम्.

EXCAVATOR : I. A digger : q.v. II. A machine : *विदारिणी.

EXCEED (v.) : (1) अतिक्रामति *or* क्राम्यति (क्रम, c. 1. and 4.) ; (2) अत्येति (इ, c. 2.), Ki. : v. Surpass, excel.

EXCEEDING (=prep.) : (1) expr. by verb ; (2) by अति- in comp. (rare), *e. human spirit and prowess* : अतिमानुषप्राणबलः (ला, ल), D.

EXCEEDING, EXCEEDINGLY (adv.) : (1) अति, *you are e. arrogant* : अति हि नामाबलिष्यसे, Vi. ; (2) अत्यन्तम्, *e. proud* : अत्यन्तमानिम् (f. वी), Mu. ;

(3) अतिमात्रम् ; (4) अतीव : v. Also extremely, excessively.

EXCEL (v.t.) : (1) प्रकृष्यते *or* उत्- (pass. of कृप्) (=to be drawn up) (with abl.), *no body e.s Vishvāmītra in greatness* : न खलु विश्वामित्रान्महत्त्वेन कश्चिदपरः प्रकृष्यते, Vi. i. ; (2) अतिवर्तते (वृत्, c. 1.) (=to be beyond), *what is eulogy to you whose dignity e.s the range of eulogy* : का ते स्तुतिः स्तुतिपवादतिवृत्तबालः, Vi. ; (3) अतिशेते (शी, c. 2.) (=to lie beyond), *in this your Excellency e.s your ancestors* : पूर्वान् महामागयतातिशेते, R. v. 14 ; (4) अतिरिच्यते (pass. of रिच्) (to be more) (with abl.) ; *truth e.s even thousand horse-sacrifices* : अश्वमेवसहस्राणि सत्यमेवातिरिच्यते, H. iv. ; (5) अवरयति (nomi.) (=put down : q.v.), *e. ling the sages in his pure acts* : चरितैर्मुनीनवरयन् शुचिभिः, Ki. vi. 24. ; (6) तिरस्करोति (=to eclipse : q.v.), M.n ; (7) अभिमवति (भृ, c. 1.) (=to humble : q.v.), *e. ling the fragrance of other flowers* : अभिभूतान्यकुसुमपरिमलम्, K. ; (8) जयति (जि, c. 1.) (=to conquer : q.v.), Si. i. 19. ; (9) ह्वेपयति (c. of ह्वी) (=to put to shame), Ki. xiii. 41. ; (10) निन्दति (निन्द, c. 1.) (=to censure : q.v.), Gi. ii. 6. : v. To surpass.

EXCELLENCE : I. Superiority : (1) उत्कर्षः *or* प्रकर्षः ; (2) उत्कृष्टता ; (3) विशिष्टता : v. Also greatness, loftiness. II. Any good quality : गुणः *or* महद्गुणः *or* विशिष्टगुणः.

EXCELLENCY : I. Excellence : q.v. II. A title : देवः (f. वी) (applied to kings and ministers) ; महामागः (गा, ग).

EXCELLENT : I. Admirable, eminent : q.v. : (1) उत्कृष्टः (दृ, दृ) ; (2) विशिष्टः (दृ, दृ) ; (3) प्रकृष्टः (दृ, दृ), *the bird parrot is of e. form* : शुकपक्षी प्रकृष्टरूपः, S.p. b. II. Extremes : q.v.

EXCELLENTLY : expr. by adj. : v. Also admirably, well.

EXCEPT (v.) : I. Trans. : to leave out : (1) वर्जयति, वि-, (वृज्, c. 10.) ; (2) अपास्यति (अप्, c. 4.). II. Intrans, to object : q.v.

EXCEPT (conj.) : यदि न : v. Unless.

EXCEPT, EXCEPTING (prep.) : (1) by part.s

वर्जयित्वा, विहाय, अपहाय, मुक्ता, etc. (with acc.),
e. your acceptance of Sikk: सीतायाः स्वीकारं वर्जयित्वा,
M.n. ; e. Damayanti : विहाय मैत्रीम्, N. i. 13 ;
(2) ऋते (with acc. or abl.), e. the sun : ऋते रवेः,
Si. i. 33. : v. Also but, without.

EXCEPTION (subs.) : I. Excluding : वर्जनम्,
वि-, Ph. : with the e. of : वर्जयित्वा (with acc.) :
v. Except (prep.). II. To rules, etc. : अपवादः,
e. to theft : चौर्यापवादः, Viv. ; like precepts by o.s. :
अपवादैरिदोत्सर्गाः, Ku. ii. 27. III. Objection :
q.v. : आपत्तिः.

EXCEPTIONABLE : v. Objectionable.

EXCEPTIONAL : i.e. uncommon : असाधारण (f.
जी).

EXCERPT : I. उद्धरति (हु, c. 1.). II. Subs. :
expr. by उद्धृतः (ता, तं).

EXCEPTION : I. The act : उद्धरणम्. II. Except :
expr. by उद्धृतः (ता, तं).

EXCESS : I. Lit. : (1) आधिपत्यम् ; (2) अतिरेकः
M.n. ; (3) often by adj. : अधिकः (का, कं)
or अतिरिक्तः (का, कं), when there is e. of bile :
पित्तेशधिके, Bha. ; e. population : अतिरिक्तजनः,
M.n. To be in e. of : अतिरिच्यते (pass. of रिच्)
(with abl.). II. Intemperance, dissipation :
q.v. : perh. अतिभोगः.

EXCESSIVE : (1) अति- in comp., e. rain : अतिवृष्टिः ;
e. drinking : अतिपानम् ; (2) अतिशय- in comp., e.
devotion : अतिशयमक्तिः ; (3) अत्यन्तः (न्ता, न्तं)
e. crying अत्यन्तं हृदितम्, R. ; (4) नितान्तः (न्ता,
न्तं) ; (5) सातिशयः (या, यं) : v. Abundant,
much.

EXCESSIVELY : (1) अतीव, e. agitated : अतीव व्याकुलित-
चित्तः, P. ; (2) नितान्तम्, e. fond : नितान्तवत्सलः,
R. ; (3) सातिशयम् : v. Exceedingly.

EXCHANGE (subs.) : I. Lit. : विनिमयः, how many
pomegranates are to be got in e. : कति दाडिमानि
लम्ब्यानि तद्विनिमयेन मयन्ति, Li. ; e. of qualities :
गुणानां विनिमयः, Ki. : v. Also change, inter-
change. Ph. : take my life in e. of hers : विहाय
जीवितं तस्या गृहाण मम जीवितम् ; bill of e. : *विनिमय-
पत्रम् ; e. is in favour of London : *लण्डनानुक्कूलो
विनिमयः. II. E. place : ब्रेडिचस्वरम् (?) ; *विनिमय-
गृहम्.

EXCHANGE (v.) : (1) मयते, नि-, (gen.) विनि-,
(ने, c. 1.) ; (2) परिवर्तयति (c. of वृत्) (=change :
q.v.) ; (3) by circumlo., e. these for fuel :
इमान्दत्त्वा काष्ठान्याहर, D.

EXCHANGEABLE : विनिमयः (या, यं) ; विनिमययोग्यः
(ग्या, ग्यं).

EXCHEQUER : I. Treasury : q.v. : कोषः, lord
of the e. : कोषपतिः. II. A court : q.v.

EXCISABLE (adj.) : *उपयुक्ताई (f. ही).

EXCISE (subs.) : i.e. e. duty : *उपयुक्तः.

EXCISEMAN : *उपयुक्तग्राहकः.

EXCISION : उच्छेदः : v. Extirpation. destruction.

EXCITABLE (1) उत्तेजनीयः (या, यं) ; (2) कोपनः
(ना, नं) (=irritable).

EXCITANT : दीपनः (नी, नं), Sr.

EXCITATION : I. Lit. : (1) उत्तेजनम्, सम्- ; (2)
उत्कोपनम् ; (3) उद्दीपनम् (=kindling). II. Caus-
ing : जननम्.

EXCITE : I. To stir up : (1) उत्तेजयति, सम्-, (c.
of तिज्), I will e. the king's servants to release
my friend : सुहृदः परिमोक्षणाय नरेन्द्रभृत्यानुत्तेजयामि,
Mr. ; speech e. ing an enemy : शत्रोस्तुतेजनकरी वाक्,
Sah. ; (2) उत्कोपयति (c. of कुप्) (a stronger
term), to e. head-ache : शिरःशूलमुत्कोपयति, Vi. ;
(3) उद्दीपयति (c. of दीप्) (=to kindle : q.v.).
II. To produce, cause : q.v. : जनयति (c. of
जन्), to e. envy : ईष्यां जनयति, M.n.

EXCITEMENT : I. Exciting : उत्तेजनम्. II. Agita-
tion, emotion : q.v. : संक्षोभः. III. That
which excites : उत्तेजनम्.

EXCITER (adj.) : (1) उत्तेजक (f. जिक्ता) ; (2)
उत्कोपयितृ (f. त्री).

EXCITING (adj.) : उत्तेजक (f. जिक्ता) ; (2) उत्तेजनकरः
(री, रं).

EXCLAIM : गदति (गद्, c. 1.) : v. To speak, cry
out.

EXCLAIMER : वक्त्रु (f. क्त्री) : v. Speaker.

EXCLAMATION : आक्रोशः : v. Clamour, noise.

EXCLAMATORY : I. Expressing exclamation :
आक्रोशव्यञ्जक (mn.) (?). II. Using excla-
mation : आक्रोशिन् (f. नी) (?).

EXCLUDE (v.) : I. To turn out, eject : (1)
बहिष्करोति ; (2) निःसारयति (c. of सृ). II. To

hinder : q.v. : निषेधति (सिच्, c. 1.). III. To except : वर्जयति (वृज्, c. 10.).

EXCLUSION : I. Turning out : (1) बहिष्करणम् ; (2) निःसारणम्. II. Exception : वर्जनम्, वि-परि-. III. Rejection : प्रत्याख्यानम्.

EXCLUSIVE : Lit. : निवारक (f. रिका). II. Not shared by others : अनन्यसाधारण (f. जी) or अनन्यसामान्य (f. न्या). Ph. : *e. of horse* : अश्वारोहातिरेकेण or अश्वारोहातिरिक्तः (का, कं).

EXCLUSIVELY : अनन्यसाधारणम् ; अनन्यसामान्यम्.

EXCLUSIVENESS : अनन्यसाधारणता, अनन्यसामान्यता.

EXCOGITATE : (1) उद्गावयति (c. of भृ) ; (2) परिकल्पयति (c. of क्लृप्).

EXCOGITATION : (1) उद्गावनम्, सम- ; (2) परिकल्पनम्.

EXCOMMUNICATE : I. Lit. : समाजाद् बहिष्करोति. *E.d* : समाजबहिष्कृतः (ता तं) ; अपपात्रितः (ता, तं), Viv. II. To forbid : q.v.

EXCOMMUNICATION : समाजाद्बहिष्करणम्.

EXCORIATE : चर्म पीडयति (पीड्, c. 10.) (with gen.).

EXCORIATION : I. Lit. : चर्मपीडनम्. II. Spoliation : q.v.

EXCREMENT : (1) उच्चारः ; (2) अव(प)स्करः : v. Dung, ordure.

EXCREMENTAL : (1) उच्चरितः (ता, तं) ; (2) अव(प)स्कृतः (ता, तं).

EXCRESCENCE : आविर्भावः : v. Also encumbrance.

EXCRETE : (1) उत्सृजति (सृज्, c. 6.) ; (2) निःसारयति (c. of सृ).

EXCRETION : I. The act : (1) उत्सर्गः ; (2) निःसारणम्. II. Excrement : q.v. : उच्चारः.

EXCRETORY (subs.) : *मलबाहिनी.

EXCRUCIATE (v.) : अत्यन्तं व्यथयति (c. of व्यथ्) : v. To pain, exceedingly. Ph. : *e. ing pain* : मर्मच्छेदिनी or अरुन्तुदा वेदना.

EXCULPATE : (1) शोधयति, वि-, परि-, (c. of शुच्) *if he does not e. himself* : नात्मानं चेद्विशोधयेत्, Y. ; (2) मोचयति (मुच्, c. 10.) (=free) (when the meaning is clear).

EXCULPATION : (1) शोधनम्, वि-, परि- ; (2) मोचनम् (=freeing).

EXCULPATORY : expr. by comp., *e. evidence* : शोधनप्रमाणम्.

EXCURSION : I. Expedition : अभिद्रवः. *To make an e.* : अभिद्रवति (द्रु, c. 1.), Mah. II. A strip : q.v. : *to make an e. into Cashmere* : कारमीरान्द्रष्टुं गच्छति. III. Deviation, digression : q.v.

EXCURSIVE : I. Lit. : पर्यटनशीलः (ला, लं). II. Fig. : सर्बतोर्भावित् (f. नी).

EXCUSABLE : (1) मर्षणीयः (या, यं) ; (2) क्षन्तव्यः (व्या, व्यं).

EXCUSE (v.) : I. To absolve : मोचयति (मुच्, c. 10.). II. To forgive, pardon : q.v. : मर्षयति (c. of मृच्).

EXCUSE (subs.) : I. Release : मोचनम्. II. Forgiving : मर्षणम्, "*in e. for it*" : तन्मर्षणाय. III. Plea, apology : उत्तरम् (=reply). IV. That which e.s : expr. by verb : "*it hath the e. of youth*" : शैशवाद्धेतोरिदं मर्षयितव्यम्.

EXCUSELESS : (1) अमर्षणीयः (या, यं) ; (2) अक्षमार्हः (f. हर्).

EXECRABLE : अतिगर्हितः (ता, तं) : v. Abominable, detestable.

EXECRATE : I. To curse : q.v. : शपति (शप्, c. 1.). II. To detest, hate : q.v. : जुगुप्सते.

EXECRATION : I. Curse : q.v. : शापः ; अभिशापः. II. Anything detested : जुगुप्सितः (ता, तं) ; अतिगर्हितः (ता, तं).

EXECUTE : I. To accomplish, carry out : q.v. : अनुतिष्ठति (स्था, c. 1.), *to e. an order* : शासनमनुतिष्ठति, R. II. Of deeds : करोति. III. To put to death : q.v. : व्यापादयति (c. of पद्). Ph. : *about to be e.d* : बध्यमानः (ना, नं), Mu.

EXECUTION : I. Accomplishment : (1) अनुष्ठानम् ; (2) निष्पादनम् ; (3) निर्वाहः. II. Of deeds : करणम्. III. Putting to death : व्यापादनम्. Ph. : *place of e.* : बध्यभूमिः, Mu.

EXECUTIONER : घातकः ; वधाधिकृतः (?).

EXECUTIVE (adj.) : I. Pertaining to execution : expr. by comp., *e. duty* : अनुष्ठाननियोगः, *e. power* : *अनुष्ठानक्षमता. II. Fitted for execution : (1) कार्यक्षमः (मा, मं) ; (2) कार्यकुशलः (ला, लं), and sim. comp.s.

EXECUTIVE (subs.): *अनुष्ठानाधिकृतः (m. pl.); व्यक्तिक्रमशासकः (m. pl.).

EXECUTOR (m.), EXECUTRIX (f.): I. Doer : q.v. : निष्पादयितु (f. त्री). II. Of a will : *इच्छापत्रानुशासकः (f. सिका).

EXECUTORY : I. Executive : q.v. II. In law : *अनुष्ठेयः (या, यं).

EXEGESIS : विवृतिः : v. Explanation .

EXEGETE, EXEGETIST : व्याख्यातृ (f. त्री); (2) व्याकर्तृ (f. त्री).

EXEMPLAR : आदर्शः : v. Model.

EXEMPLARY : (1) expr. by आदर्शः ; (2) प्रशस्त्यः (स्या, स्यं) (= commendable).

EXEMPLIFICATION : expr. by verb : v. Below.

EXEMPLIFY : (1) उदाहरणेन or उदाहरेण or सनिदर्शनं स्पष्टीकरोति or स्फुटीकरोति ; (2) उदाहरति (ह, c. 1.), these have been e. ed in order : तत्क्रमेणोदाहृतम्, Kuv.

EXEMPT (v.): मोचयति (मुच्, c. 10.): v. To free, release.

EXEMPT (adj.): expr. by निर् or वीत pref. d, e. from birth and decrepitude: वीतजन्मजरस् (mfn.), Ki. v. 22. : v. Free from, devoid of.

EXEMPTION : (1) मुक्तिः : v. Freedom ; (2) by deriv., e. from anxiety : निश्चिन्तता, वीतचिन्तता, etc.

EXEQUIAL : (1) और्द्धदेहिकः (कौ, कं) ; (2) अन्त्येष्टि- in comp.

EXEQUIES (pl.): (1) और्द्धदेहिकम् ; (2) अन्त्येष्टि- क्रिया.

EXERCISE (subs.): I. Application, employment : q.v. : प्रयोगः. II. Performance, practice : अनुष्ठानम्. III. Exertion : (1) व्यायामः, place of e. : व्यायामभूमिः, Ka. ; (2) श्रमः, परि-, took e. with iron maces: अयोद्धेन श्रममकरोत्, K. ; tired with e. : परिश्रमहान्तः (न्ता, न्तं), Ki. IV. A disquisition, task : q.v.

EXERCISE (v.t.): (1) व्यायामं करोति ; (2) श्रमं करोति.

EXERCISE (v.i.): I. To use : q.v. : प्रयुक्ते (युज्, c. 7.). II. To practise : q.v. : अभ्यस्यति (अस्, c. 4.). III. To discipline : शिक्षयति (c. of शिच्). IV. To cause to e. : व्यायामं

कारयति (c. of कृ), Ka. V. To afflict : आयासयति (c. of यस्).

EXERT (v.): I. To e oneself : यत्नं करोति : v. To endeavour, attempt. II. To employ, apply : q.v. : प्रयुक्ते (युज्, c. 7.).

EXERTION : आयासः, from e. : आयासात्, Si. : v. Effort.

EXFOLIATE : परिपुटति (पुट्, c. 6.) (?).

EXFOLIATION : परिपुटनम् (?).

EXHALATION : I. The act : (1) उद्गारः ; (2) उत्क्षेपः. II. That which is exhaled : perh. उद्गारः, N.

EXHALE : (1) उद्गिरति (गृ, c. 6.), to e. a smell: परिमलम् उद्गिरति, Me. ; (2) उत्क्षिपति (क्षिप्, c. 6.) (=to throw up) : v. To emit.

EXHAUST (v.): I. To empty : q.v. : शून्यीकरोति. II. To dry up : q.v. : शोषयति (c. of शुष्). III. To consume : क्षयं or परिक्षयं करोति. IV. To weary : खेदयति (c. of खिद्).

EXHAUSTION : I. Emptying : (1) शून्यीकरणम् ; (2) रिक्तीकरणम्. II. Drying up : शोषणम्, वि-, उत्-. III. Consumption : क्षयः, परि-. IV. Fatigue : q.v. : खेदः. V. Dejection : अवसादः.

EXHAUSTIVE : क्षयिन् (f. णी), परि-.

EXHAUSTLESS : अक्षयः (या, यं) : v. Inexhaustible.

EXHIBIT : (1) दर्शयति, प्र-, उत्-, (c. of धृ) : v. To shew ; (2) प्रकटयति (nomi.) or प्रकटीकरोति, discharged the magician who had e. ed skill: प्रकटीकृतपाटवं विद्येश्वरं विसर्जं, D. ; (3) व्यञ्जयति (c. of अञ्ज्), e. ing your good fortune : सौभाग्यं ते व्यञ्जयन्ती, Me.

EXHIBIT (subs.): निदर्शनम् (?).

EXHIBITION : I. Display : (1) दर्शनम्, प्र-, (2) प्रकटीकरणम्. II. A show : प्रदर्शनी (?). III. A scholarship : वृत्तिः, (or fully) छात्रवृत्तिः.

EXHIBITIONER : (1) वृत्तिगुज् (mfn.) ; (2) छात्रवृत्ति-मोगिन् (f. नी).

EXHILARATE : उल्लासयति (c. of लस्) : v. To cheer, delight.

EXHILARATING (adj.): (1) उल्लासिन् (f. नी), सम्- ; (2) उल्लासकरः (री, रं).

EXHILARATION : उत्साहः : v. Cheerfulness, delight.

EXHORT (v.) : प्रोत्साहयति (c. of सृ) : v. To incite, advise.

EXHORTATION : प्रोत्साहः, -नम् : v. Incitement, advice.

EXHORTATIVE, EXHORTATORY : (1) by comp.; (2) प्रोत्साहक (f. हिका).

EXHORTER : प्रोत्साहकः : v. Inciter, adviser.

EXHUMATION : उत्खननम् : e. of a corpse : शवोत्खननम्.

EXHUME (v.) : उत्खनति, प्र-, (खन्, c. 1.).

EXIGENCE, EXIGENCY : e. of business: कार्यगौरवम् ; "in the present e. of affairs:" वर्तमाने कार्यसंकटे; in this e.: अस्मिन् कृच्छ्रे : v. Urgency, importance, crisis.

EXIGENT (adj.) : युस्तरः (रा, रं) (=very important).

EXILE (subs.) : I. Banishment : q.v. : निर्वासनम्.

II. The person e. d : निर्वासितः or विवासितः or प्रवाजितः (ता, तं).

EXILE (v.) : निर्वासयति (c. of वृ) : v. To banish.

EXIST : I. To be : q.v. : अस्ति (अस्, c. 2.), everybody would believe that he does not e. : सर्वो लोको नायमस्तीति प्रतीयत्, S. ; (2) वर्तते (वृत्, c. 1.), H. II. To live, remain : q.v. : तिष्ठति, अय-, (स्था, c. 1.).

EXISTENCE : (1) अस्तित्वम् (as opposed to non-e.), e. of God : ब्रह्मास्तित्वम्, S. ; (2) अवस्थानम् or स्थितिः (=continuance), birth, e. and destruction: जन्म-स्थितिनाशः, S. ; (3) जीवनम् (=life : q.v.).

EXISTENT : वर्तमानः (ना, नं). To be e. : v. To exist.

EXIT : (1) निष्क्रमः ; (2) निर्गमः ; (3) निर्याणम्. E. (in drama) निष्क्रान्तः (न्ता, न्तं). Exeunt (pl.) or e. omnes : निष्क्रान्ताः सर्वे, Y.

EXODUS : (1) निर्याणम्, e. of the Jews : *इब्रुदीनां निर्याणम् ; (2) निर्गमः, -णम्.

EXONERATE : शोचयति (c. of शुच्) : v. To exculpate.

EXORABLE : (1) अनुनेयः (या, यं) ; (2) प्रसादनीयः (या, यं) ; (3) or by circumlo., he is e. : स अनुनयं गृह्णाति or प्रसादयितुं शक्यः.

EXORBITANCE, EXORBITANCY : v. Excess, enormity, extravagance.

EXORBITANT : अत्यधिकः (का, कं) : v. Excessive, extravagant.

EXORBITANTLY : अत्यधिकम् : v. Excessively.

EXORCISE : (1) भूतं दूरीकरोति ; (2) भूतावेशाद् मोचयति (मुच्, c. 10.).

EXORCISM : भूतापसारणम् ; भूतप्रतिषेधः.

EXORDIUM : मुखवन्धः : v. Preface.

EXOTERIC : साधारणः (जी, जं) (?).

EXOTIC : विदेशीयः (या, यं) (=foreign : q.v.).

EXPAND (v.t.) : प्रसारयति (c. of सृ) : v. To spread, extend, open.

EXPAND (v.i.) : प्रसरति (सृ, c. 1.) : v. To spread, extend.

EXPANSE : प्रसरः : v. Extent. Ph. : in the e. of heaven : विततनमसि.

EXPANSION : प्रसारः or प्रसरः : v. Extension, space.

EXPANSIVE : (1) प्रसारिन् (f. जी) ; (2) प्रसर्पिन् (f. जी) : v. Also diffusive.

EXPATiate : I. To rove : q.v. II. To enlarge : q.v. : प्रपञ्चयति (पञ्च्, c. 10.).

EXPATRIATE : स्वराष्ट्रादिप्रवासयति (c. of वृ), Y. : v. To banish.

EXPATRIATION : स्वराष्ट्रादिप्रवासनम् : v. Banishment.

EXPECT : (1) उत्पश्यति (दृश्, c. 1.) (=to look forward), e. ing the fierce fall of the lion: उत्पश्यतः सिंहनिपातमुग्रम्, R. ; (2) उत्प्रेक्षते (ईच्, c. 1) (=1), M. n. ; (3) तर्कयति (तर्क, c. 10.) (=to fancy : q.v.) ; (4) सम्माचयति (c. of भू) (=to believe : q.v.) ; (5) प्रतीक्षते (ईच्, c. 1.) (=to wait for : q.v.).

EXPECTABLE : उत्प्रेक्ष्य (f. क्ष्या) or उत्प्रेक्षणीयः (या, यं) : v. To expect.

EXPECTANCE, EXPECTANCY : I. Expectation : q.v. II. Hope : आशा.

EXPECTANT : उत्प्रेक्षकः : v. Candidate.

EXPECTATION : I. The act : expr. by verb, I was in e. of it : तदनुदपश्यम्. II. Hope : q.v. : आशा, it is beyond our e. s : आशातीतमेतत्. III. Promise : q.v.

EXPECTORATE : उद्गिरति (गृ, c. 6.) : v. To spit.

EXPECTORATION : उद्गारः : v. Spittle.

EXPEDIENCY : I. Fitness : q.v. : युक्तता. II. Self-interest : q.v.

EXPEDIENT (adj.) : उचितः (ता, त) : v. Fit, proper.

EXPEDIENT (subs.) : उपायः : v. Means, shift.

EXPEDITE : I. To hasten : q.v. : त्वरयति (c. of त्व्). II. To despatch : q.v. : विसृजति (सृज्, c. 6.).

EXPEDITION : I. Haste : q.v. : त्वरा. II. Departure : q.v. : यात्रा. : v. Attack.

EXPEDITIOUS : त्वरान्वितः (ता, त) : v. Quick.

EXPEDITIOUSLY : त्वरितम् : v. Speedily, hastily.

EXPEL : निरस्यति (अस्, c. 4.) : v. To banish, drive away.

EXPEND : व्ययते (व्यय्, c. 1.) or व्ययं करोति : v. To spend.

EXPENDITURE : व्ययः, heads of e. increased : व्यय-मुखान्यवर्द्धन्त, D. viii.

EXPENSE : व्ययः, परि-, e. s connected with commodities : व्ययः पण्यसमुद्भवः, Y. ; and who have e. s and no income : निराया व्ययवन्तश्च, Y. ; at the e. of food : मत्तव्ययेन, K. b.

EXPENSELESS : (1) व्ययरहितः (ता, तं) ; (2) व्यय-शून्यः (न्या, न्य) ; etc.

EXPENSIVE : I. Dear : q.v. : बहुमूल्यः (ल्या, ल्य). II. Requiring expense : expr. by circumlo, living here is e. : अत्र जीवनं बहुव्ययसाध्यम्. III. Lavish : बहुव्ययिन् (f. नी).

EXPENSIVELY : (1) बहुव्ययेन ; (2) महता व्ययेन : v. Dearly.

EXPENSIVENESS : I. Lit. : expr. by circumlo : v. Expensive (II). II. Costliness : q.v. : बहुमूल्यता. III. Extravagance : बहुव्ययिता.

EXPERIENCE (subs.) : I. Knowledge : q.v. : अनुभवः. II. Practical wisdom : बहुदर्शिता.

EXPERIENCE (v.) : I. Lit. : अनुभवति (भू, c. 1.), to e. pain : वेदनामनुभवति, Ki. II. To exercise : q.v.

EXPERIENCED (adj.) : i.e. wise : (1) बहुदर्शिन (f. नी) ; (2) बहुव्ययवन् (mfn.) (3) परिष्ठकार्यः (र्ग, र्ग) (in work), B.

EXPERIMENT (subs.) : *संपरीक्षा (?) : v. Trial.

EXPERIMENT (v.) : संपरीक्षते (ईक्ष्, c. 1.).

EXPERIMENTAL : I. Lit. : expr. by comp. or adv. II. Experimented : q.v.

EXPERIMENTALLY : संपरीक्ष्य ; बहुदर्शनेन (=by experiment).

EXPERT : (1) दक्षः (क्षा, क्षं) ; (2) प्रवीणः (णा, णं) ; (3) कृतिन् (f. नी) : v. Able, skilful, dexterous.

EXPERTLY : प्रावीण्येन : v. Skilfully, dexterously.

EXPERTNESS : (1) दाक्ष्यम् ; (2) प्रावीण्यम् : v. Skill, dexterity.

EXPIABLE : मार्जनीयः (या, यं).

EXPIATE : (1) शोधयति (c. of शुष्) (=to clear : q.v.) ; (2) मार्जयति (मृज्, c. 10.) ; (=to efface : q.v.) ; (3) पुनाति (पू, c. 9.) (=to purify), Brahmins' sins are e.d by sacrifices : होमैर्द्विजातयः पापेभ्यः पूयन्ते, V. s. ; (4) प्रायश्चित्तं करोति, चरति (चर्, c. 1.), etc. (=to perform expiation), I will e. your transgression : व्यतिक्रमाद् प्रायश्चित्तं चरिष्यामि, Vi.

EXPIATION : I. The act : (1) शोधनम् ; (2) मार्जनम् ; (3) पावनम् ; At. II. The means : (1) प्रायश्चित्तम् ; (1) प्रायश्चेतनम्, Vi.

EXPIATORY : पावनः (नी, नं), e. rite : पावनो विधिः, Pa. Ph. : e. ceremony : प्रायश्चित्तम्.

EXPIRATION : I. Death, end : q.v. : उपरमः.

II. Cessation : q.v. : उपरमः. III. Emission :

q.v. : उद्गारः. IV. Breathing out : निःश्सनम्.

EXPIRE (v.i.) : उपरमति (रम्, c. 1.) : v. To die, cease.

EXPIRE (v.t.) : I. To breathe out : निःश्सिति (श्स्, c. 2.). II. To emit : q.v. : उद्गिरति (गृ, c. 6.). III. To finish : q.v.

EXPIRING : I. Dying : भ्रियमाण (f. णा). II. Pertaining to e. time : (1) मरणकालीनः (ना, नं) ; (2) expr. by अन्तकाले or अवसानसमये.

EXPIRY : v. Expiration. Ph. : on the e. of the lease : *अतीते माटकसमये.

EXPLAIN (v.t.) : (1) व्याख्याति (ख्या, c. 2.) (best equiv.), I will briefly e. these mantras : [एतान्] मन्त्रान् संक्षेपतो व्याख्यास्यामः, Up. ; (2) विबुधोति, (बु, c. 5.), the meaning e. d by sages : मुनिभि-

विबुधतमर्थम्, K. b. ; (3) स्फुटीकरोति (to make clear), (I) have already e. d its meaning: अस्वार्थः प्रागेव स्फुटीकृतः, Sah. ; (4) स्पष्टीकरोति (3), this has been e. ed in another Smriti : स्पष्टीकृत-
श्रयमर्थः स्मृत्यन्तरे, Mit. ; (5) विशदीकरोति (= 3) : let me e. the aphorisms : कारिकावलौ विशदीकरवाणि, Par. ; (6) व्याकरोति or कुस्ते (कृ, c. 8.), shew the bow, the gentle Rāma will e. : कार्यकं दर्शय, राममद्र एव व्याकरोतु, An. ; (7) व्याचष्टे (चक्ष, c. 2.), e.s the three poems : काव्यत्रयं व्याचष्टे, M. n.

EXPLAINABLE : (1) व्याख्येयः (या, यं) ; (2) स्फुटी-
करणीयः (या, यं) (?) .

EXPLAINER : (1) व्याख्यातृ (f. श्री) ; (2) स्फुटीकर्तृ
(f. श्री), etc.

EXPLANATION : (1) व्याख्या, -नम् ; from the various
e. s of former writers : बहुविधपूर्वनिबन्धव्याख्यातः,
Da. ; (2) विवृतिः (exposition), in the e. of
Manu's sayings : मनुस्मृत्यविवृती, K. b. : v. To
explain.

EXPLANATORY : Ph. : e. notes : व्याख्यान- or अर्थ-
व्यञ्जकटीका.

EXPLETIVE (subs.) : i.e. e. word : पादपूरकशब्दः.

EXPLICABLE : (1) expr. by verb ; (2) व्याख्येयः
(या, यं) .

EXPLICATE (v.) : (1) विवृणोति (वृ, c. 5.) ; (2)
व्यञ्जयति (c. of व्यञ्ज्), Gan. : v. To explain.

EXPLICATION : विवृतिः : v. Explanation.

EXPLICIT : (1) स्पष्टः (ष्टा, ष्टं) ; (2) स्फुटः (टा, टं) :
v. Clear.

EXPLICITLY : (1) स्पष्टम्, वि- ; (2) स्फुटम्, परि-.

EXPLICITNESS : (1) स्पष्टता, वि- ; (2) स्फुटता,
परि-, Ki. iii. 27.

EXPLODE (v.i.) : महाशब्देन विदीर्यते (pass. of दृ)
or स्फुटति (स्फुट्, c. 6.) (?) .

EXPLODED (adj.) : i.e. rejected : (1) निरस्त (f.
स्ता) ; (2) दूरीकृतः (ता, तं) .

EXPLOIT : (1) अवदानम् ; (2) अद्भुतं कर्मन् (n.), Vi.
EXPLORATION : गवेषणा : v. Search.

EXPLORE : गवेषयति (गवेष, c. 10.) : v. To search.

EXPLORER : गवेषकः : v. Searcher.

EXPLOSION : (1) सशब्दस्फोटनम् (?) ; (2) by verb.

EXPLOSIVE : स्वयं विदी(शी)र्यमाण (f. णा) (?) ; स्वयं
स्फुटत् (f. ती) (?) .

EXPORT (v.t.) : (1) विदेशम् or देशान्तरम् नयति (नी,
c. 1.) (= to take), grain should not be e. ed
during famine : दुर्मिसे भान्यं देशान्तरं न नेयम्,
K.b. ; (2) विदेशे or देशान्तरे प्रेरयति (ईर्, c. 10.)
(to send) ; (3) निहर्तति (हृ, c. 1.) (rare), to
e. contraband (articles) : प्रतिषिद्धानि निहर्तति, M.

EXPORTATION : (1) विदेशनयनम् ; (2) विदेशे नयनम् ;
(3) निर्गमः, M.

EXPORTS (subs.) : देशान्तरनीतानि द्रव्याणि ; निहर्त-
द्रव्याणि (?) .

EXPOSE (v.) : I. To lay out, disclose : विवृणोति
(वृ, c. 5.), you have e.d your heart from rapture :
त्वयातिहर्षाद्विबुधतोऽन्तरात्मा, B. II. To explain :
q.v. : विवृणोति. III. To shew : q.v. : दर्शयति
(c. of ज्ञ्). IV. To put : q.v. : ददाति (दा, c.
3.). V. To e.a child : अपविध्यति (व्यध्, c. 4.)
D. iv.

EXPOSITION : (1) विवृतिः (2) व्याख्या (= expla-
nation : q.v.).

EXPOSITOR : विवृतिकारः : v. Explainer.

EXPOSITORY : Ph. : e. index : सूचिपत्रम्.

EXPOSTULATE : तर्कयति (तर्क्, c. 10.) : v. To
remonstrate, reason.

EXPOSTULATION : विरुद्धतर्कः : v. Remonstrance,
dissuasion.

EXPOSTULATORY : विरुद्धतर्कमयः (यी, यं) (?) .

EXPOSURE : I. Disclosure : विवृतिः. II. Shew-
ing : प्रदर्शनम्. Ph. : e. in the sun : आतपलङ्घनम्,
Sa. : northern e. : उत्तरामिमुखता.

EXPOUND (v.) : विवृणोति (वृ, c. 5.), it has been e.
ed in Tatvakaumudi : विवृतं तत्त्वकौमुद्याम्, D.s. :
v. To explain.

EXPOUNDER : विवृतिकारः : v. Explainer.

EXPRESS (v.t.) : I. To press out of : (1) निष्कर्षति
(कृष्, c. 1.) ; (2) निष्पीड्य गृह्णाति (ग्रह्, c. 9.).

II. To indicate, exhibit : q.v. : व्यनक्ति (अञ्ज्,
c. 7.), your interview e. es worthiness : मन्वीय-
दर्शनं योग्यतां व्यनक्ति, Si. ; or it e. es "you are
saying false" : अथवा मिथ्या वदसीति व्यज्यते, Kav.

III. To denote : q.v. : वक्ति (वच्, c. 2.),
here the word beast is intended to e. illiberal :
अत्र जन्तुपदमदातर्थे विवक्षितम्, Kav. IV. To
declare, speak : q.v. : वक्ति, what he was

about to e. : विवक्षितां गिरम्, Si. V. To send : q.v. :
 विवक्षति (सू, c. 6.). VI. To represent : q.v.
EXPRESS (adj.) : I. Explicit, plain : q.v. : स्पष्टः
 (हा, ष्ट). II. Special : विशिष्टः (हा, ष्ट), *e.*
messenger : विशिष्टवातावाहकः.
EXPRESS (subs.) : I. A courier : जहाकारिकः. II.
 An *e.* train : *विशिष्टयानावलिः.
EXPRESSIBLE : I. What can be declared : (1)
 कथनीयः (या, यं); (2) आख्येयः (या, यं). II.
 What can be squeezed : निष्कर्षणीयः (या, यं).
EXPRESSION : I. Pressing out : (1) निष्कर्षणम् ;
 (2) निष्पीक्य ग्रहणम्. II Declaration : (1) कथनम् ;
 (2) स्थापनम्. III. Significance : indication :
 व्यञ्जनम्. IV. Look : q.v. V. Phrase : वाक्यम्,
here the fault is of e. : अत्र वाक्यस्यैव दोषः, Kav.
 VI. In arith : राशिः.
EXPRESSIVE : I. Lit. : (1) व्यञ्जकः (*f.* झिका)
 (=indicative), *e. of shame* : शीढाव्यञ्जकः, Kav. ;
 (2) वाचकः (*f.* चिका) (=denoting), *day is not e.*
of light : दिनमिति प्रकाशमयमित्यर्थेऽवाचकम्, Kav.
 II. Significant : q.v. अर्थवत् (*f.* ती).
EXPRESSIVENESS : (1) व्यञ्जकता ; (2) वाचकत्वम् ;
 (3) अर्थवत्ता : *v.* Above.
EXPRESSLY : (1) स्पष्टम् ; (2) मित्रार्थम् : *v.* Expli-
 citly, plainly.
EXPUGN : विजयते (जि, c. 1.) : *v.* To conquer.
EXPUGNER : जेतु (*f.* ज्रो) वि- : *v.* Conqueror.
EXPULSION : (1) निरसनम् ; (2) निःसारणम् ; (3)
 निर्वासनम्.
EXPULSIVE : (1) निःसारिन् (*f.* णी) ; (2) by comp.,
e. power : निरसनशक्तिः.
EXPUNGE : उन्माष्टि *or* मार्जयति (मृज्, c. 2. and
 10.) : *v.* To blot out, erase.
EXPURGATE : पुनाति (पु, c. 9.) : *v.* To purge,
 purify.
EXPURGATORY : पावनः (नी, नं). Ph. : *e. index* :
 *निषिद्धपुस्तकनामावलिः.
EXQUISITE (adj.) : I. Excellent : अत्युत्तमः (मा,
 मं). II. Most delightful : अतिरम्यः (म्या, म्यं) ;
 मनोहारिन् (*f.* णी) : *v.* Delightful, charming.
 III. Extreme : q.v. : परमः (मा, मं).
EXQUISITELY : expr. by adj. : *v.* Also extremely
 ly ; well.

EXQUISITENESS : I. Lit. : (1) अत्युत्तमता ; (2)
 अतिरमणीयता ; etc. II. Extremity : expr. by
 परमः (मा, मं). III. Sharpness : तीव्रता.
EXSICCATE : शोषयति (*c.* of शुष्) : *v.* To dry.
EXSICCATION : शोषः *or* शोषणम्, उत्-, वि-, परि-, सं-
EXSICCATIVE : (1) शोषिन् (*f.* णी), वि-, परि- ; (2)
 विशोषण (*f.* णी).
EXTANT : I. Protruded : बहिर्गतः (ता, तं). II.
 Not lost : विद्यमानः (ना, नं).
EXTASY, EXTATIC : *v.* Ecstasy, ecstatic.
EXTEMPORANEOUS, EXTEMPORARY : (1) तत्क्षण-
 कल्पितः (ता, तं) (?) ; (2) तत्क्षणविहितः (ता, तं)
 (?) ; (3) तत्कालकृतः (ता, तं) (?) .
EXTEMPORE (adv.) : expr. by adj., *delivered an*
address e. : *तत्क्षणविहितां वक्तृतामुदीरयामास.
EXTEND (v.t.) : (1) विस्तारयति (स्तु, c. 10.), *amass-*
ing fame, e.ing excellencies : उपचिन्विन् यशः,
 विस्तारयन् गुणान्, K. ; (2) तनोति, वि-, प्र-, (तन्,
 c. 8.), *to e. fame* : यशस्तनोति, Ki. ; (3) प्रसारयति
 (*c.* of सु) (=to stretch), *who would e. (his)*
hand : कः कर् प्रसारयेत्, Ku.
EXTEND (v.i.) : (1) विस्तीर्यते (*pass.* of स्तु) ; (2)
 वितन्यते (*pass.* of तन्) ; (3) विस्तृतः *or* विततः
 (ता, तं) भवति : *v.* To spread, increase.
EXTENDIBLE, EXTENSIBLE, EXTENSILE : (1)
 विस्तारणीयः (या, यं) ; (2) विस्तारक्षमः (मा, मं) ;
 (3) by circumlo.
EXTENSION : (1) विस्तारः (*best equiv.*) ; (2)
 विस्तीर्णता ; (3) विस्तृतिः ; (4) विततिः ; (5) प्रततिः ;
 (6) विस्तारः.
EXTENSIVE : विस्तीर्ण (*f.* णी), *the sea-garmented*
(earth) is e. : विस्तीर्णैयमर्णवाम्बरा, D. ; *news of*
Kusumapura is e. : विस्तीर्णः कुसुमपुरवृत्तान्तः, Ku : *v.*
 Large, wide.
EXTENSIVELY : (1) विस्तीर्णम् ; (2) विस्तरेण ; (3)
 विस्तराः.
EXTENSIVENESS : विस्तीर्णता : *v.* Largeness, wide-
 ness.
EXTENT : विस्तारः, *a Tojana in e.* : योजनविस्तारः
 (रा, रं). Ph. : *to a great e.* : अतिमात्रम् : *v.* Exceed-
 ingly ; *to such an e.* : एतावत् : *v.* Much, so ; *to*
a slight e. : ईषत् : *v.* Little.
EXTENUATE (v.t.) : I. To thin : उ. *v.* : कर्षयति

(c. of कृन्). II. To palliate, to degrade : q.v. : लघयति (nomi.).

EXTENUATION : लघूकरणम् : v. Palliation, mitigation.

EXTERIOR (adj.) : बहिः in comp. : v. External, outer.

EXTERIOR (subs.) : (1) बहिर् (ind.), like (your) e. : बहिरिव, Gi. viii. 7 ; charming only in the e. : बहिरिव मनोहराः, H. ; (2) बहिर्भागः.

EXTERMINATE : उच्छिन्नति (छिद्, c. 7.) : v. To extirpate, eradicate.

EXTERMINATION : उच्छेदः, सम्- : v. Extirpation, eradication.

EXTERMINATOR : (1) उच्छेदक (f. दिका), सम्- ; (2) उन्मूलयितृ (f. त्री) सम्- ; (3) उद्धृतृ (f. त्री), सम्- ; (4) विध्वंसिन् (f. नी) ; (5) अन्तर्कृतृ (mfn.).

EXTERNAL (adj.) : (1) बहिः (in comp.), removing e. and internal dirt : बहिरन्तर्मलमुष् (mfn.), An. ; (2) बाह्यः (ह्या, ह्य'), e. objects : बाह्यविषयाः S.p.b.

EXTERNALLY : (1) बहिः, e. sweet, but internally disagreeable : मधुरं बहिरन्तरप्रियम्, Si. ; not only internally but also e. : न केवलमन्तर्बहिरपि, K. ; (2) बाह्यतः (rare).

EXTINCT (adj.) : I. At an end : (1) उच्छिन्नः (ज्ञा, ज्ञ') ; (2) संसृतः (ता, तं), to be e. : संसां प्राप्नोति, V.p. : v. Also end. II. Extinguished : (1) शान्तः (न्ता, न्तं) ; (2) निर्वातः (ता, तं).

EXTINCTION : I. Putting out : निर्वाणम्. II. Destruction : q.v. : उच्छेदः, e. of Kshatriyas : क्षत्रियोच्छेदः, VI. iv.

EXTINGUISH : I. To put out : q.v. : निर्वापयति (c. of वा), I will e. the fire of bereavement by quitting life : देहमुत्सृज्य विरहाग्निं निर्वापयामि, Va. II. To destroy : q.v. : उच्छिन्नति (छिद्, c. 7.).

EXTINGUISHED, BE : I. To go out : q.v. : निर्वाति (वा, c. 2.), these fires are not yet e. : निर्वात्य-द्यापि नैते हव्यवाहाः, Mu. II. To be destroyed : q.v. : expr. by उच्छिन्नः (ज्ञा, ज्ञ').

EXTINGUISHABLE : I. Of lights : निर्वाप्य (f. प्या). II. Fig. : उच्छेद्य (f. ह्य).

EXTINGUISHER : of a lamp : *दीपनिर्वापकः.

EXTINGUISHMENT : v. Extinction.

EXTIRPATE : (1) उन्मूलयति, सम्- (मूल, c. 10.), and all the Nandas have been e.d : नन्दाभ्योन्मूलिताः सर्वे, Mu. ; (2) उच्छिन्नति, सम्- (छिद्, c. 7.), to e. enemies : रिपूनुच्छिन्नति, R. ; (3) उत्सादयति (c. of सद्), e. ing thorns : उत्सादयन् कण्टकान्, K.

EXTIRPATION : (1) उन्मूलनम् ; (2) उच्छेदः, सम्- ; (3) उत्सादनम्.

EXTOL (v.) : I. To raise up : उन्नमयति (c. of नम्). II. To praise : q.v. : कीर्तयति (कृत्, c. 10.), especially to those who e.d the excellencies of Damayanti : विशिष्य भैमीयुगकीर्तनकृतान्, N.

EXTORT (v.t.) : निष्कर्षति (कृष्, c. 1.), to e. a confession : *प्रतिपत्तिं निष्कर्षति ; to e. money : अर्थं निष्कर्षति, R.

EXTORTION : निष्कर्षः, -णम् e. of money : *अर्थनिष्कर्षः.

EXTORTER, EXTORTIONER : निष्कर्षक (f. षिका) (?).

EXTRA : I. Adj. : अतिरिक्तः (क्ता, क्तं). II. Subs. : अतिरिक्तम्. III. Prep. : v. Beyond, exceeding.

EXTRACT (v.) : (1) निर्-कर्षति, उत्-, (कृष्, c. 1.), to e. an oil : तैलं निष्कर्षति ; (2) निर्-हरति, -ते, उत्-, (हृ, c. 1.), will e. the thorn of infamy : अयशःशल्यमुद्धरे, Ki. To e. a root (in arith.) : मूलं निर्धारयति.

EXTRACT (subs.) : I. That which is e. ed: expr. by verb. II. Essence : (1) रसः ; (2) निर्वासः ; (3) निर्यहः. III. A citation, quotation : expr. by उद्धृतः (ता, तं). IV. Descent : q.v.

EXTRACTION : I. The act : (1) निष्कर्षः or उत्कर्षः, -णम् ; (2) निर्हारः or निर्हरणम् ; (3) उद्धरणम्. II. Lineage, descent : q.v. : Ph. : e. of roots (in arith.) : मूलनिर्धारणम्.

EXTRAFORENEOUS : perh. simply बहिः in comp.

EXTRAJUDICIAL : व्यवहारबहिर्भूतः (ता, तं) (?); व्यवहारबाह्य (f. ह्या) (?).

EXTRAMUNDANE : अलौकिकः (की कं) ; अपार्षिणः (बी, बं).

EXTRAMURAL : भित्तिबहिर्भूतः (ता, तं) (?).

EXTRANEIOUS : बाह्य (f. ह्या) : v. External, foreign.

EXTRAORDINARILY : (1) असाधारण्येन ; (2) अपूर्वम्.

EXTRAORDINARINESS : (1) असाधारण्यम् ; (2) असा-मान्यता.

EXTRAORDINARY : (1) असाधारण (f. जी) ; (2) असामान्य (f. न्या) ; (3) अलोकसामान्य (f. न्या), Ku.

EXTRAVAGANCE : I. In expenditure : अतिव्ययः or महान् व्ययः, *began to enjoy with e.* : महता व्ययेनोप-
भोक्तुमारब्धवान्, Mu. II. Of expression :
अतिशयोक्तिः, Kav. III. Excess : q.v. IV.
Wandering beyond proper limits : व्यभिचारः
(lit. and fig.).

EXTRAVAGANT : I. Prodigal : q.v. : अतिव्ययिन्
(f. नी). II : Unrestrained : Ph. : *e. conduct* :
व्यभिचारः, *e. language* : अतिशयोक्तिः. III. Err-
ing : व्यभिचारिन् (f. जी).

EXTRAVAGANTLY : I. Prodigally : (1) अतिव्ययेन ;
(2) महता व्ययेन. II. Wildly, excessively : q.v.

EXTRAVAGANZA : उद्गान्तगीतम्.

EXTRAVASATED : नाडिनिर्गतः (ता, त), and sim.
comp.s.

EXTRAVASATION : Ph. : *e. of blood* : रक्तनिर्गमः : v.
Effusion.

EXTREME (adj.) : I. Greatest : (1) परः (रा, र),
possessed of e. faith : अद्भुता परयोपेतः, G. ; (2)
परमः (मा, म), *e. gain* : परमो लाभः, Ki. ; (3)
निरतिशयः (या, य), *e. joy* : निरतिशयानन्दः, D.s. ;
(4) एकान्तः (ता, त), *e. coldness* : एकान्तशैत्यम्,
Ku. II. Outermost : परः (रा, र), *e. limit*
परा काष्ठा, Ku. III. Last : q.v.

EXTREME (subs.) : परा कोटिः : v. Acme, end.
Ph. : *gone to the e.* : अतिभूमि गतः, K.

EXTREMELY : (1) परम्, *was e. pleased* : परमहृष्यत्,
D. ; (2) परमम् ; (3) निरतिशयम् ; (4) एकान्तम् or
एकान्ततः.

EXTREMITY : I. Highest degree : परा कोटिः :
v. Acme. II. End : q.v. : अन्तः, *e. of nail* :
नखान्तः, At. III. Utmost limit : अवधिः, *e. of*
the delightful : आकादनीयानामवधिः, K. IV.
Greatest need : अतिरुच्छम् or महत् रुच्छम्.

EXTRICABLE : (1) उद्धारणीयः (या, य), सम्- ; (2)
मोच्य (f. च्या), वि-, परि-.

EXTRICATE : (1) उद्धारति, सम्-, *to e. one's self* :
आत्मानमुद्धारति, V.c. ; (2) मोचयति (मुच्, c. 10.)
(=to free : q.v.) ; तारयति (c. of तृ) (=to
save : q.v.).

EXTRICATION : I. Lit. : (1) उद्धारः, सम्- ; (2)

उद्धारणम्, सम्- ; (3) मोक्षः, -णम् : v. Deliverance.
II. Emission : q.v.

EXTRINSIC, -AL : बाह्यः (बा, ह्य) : v. External.
EXTRUDE : निःसारयति (c. of सु) : v. To expel,
thrust out.

EXUBERANCE : प्राचुर्यम् : v. Abundance, excess.
Ph. : *in e. of joy* : हर्षनिर्भरः (रा, र), K.

EXUBERANT : प्रचुरः (रा, र) : v. Abundant,
excessive.

EXUBERANTLY : प्रचुरम् : v. Abundantly, excess-
ively.

EXUDATION : I. The act : (1) उद्गारः ; (2)
निष्ठीवनम्. II. Flow : q.v. III. What is
exuded : (1) निर्यासः ; (2) निर्यहः ; (3) रसः.

EXUDE (v.) : I. Trans. : (1) उद्गिरति (गृ, c. 6.) ;
(2) निरस्यति (अस्, c. 4.) ; (3) निष्ठीवति (ष्ठीव्,
c. 1.), *some e.d lac.* : केनचिद्वाक्षारसो निष्कृतः,
Sa. II. Intrans. : स्रवति (स्र, c. 1.) : v. To
flow.

EXULT (v.) : (1) उत्सिञ्चति, -ते (सिञ्च्, c. 6.)
(often in bad sense), *his mind did not e.* : न
तस्योत्सिञ्चिचे मनः, R. ; (2) प्रमोदते (मुद्, c. 1.), *we*
eagerly e. : बर्ष व्यथाः प्रमोदामहे, Vi.

EXULTANT : (1) उत्सिक्तः (क्ता, क्त), *of the e. ascetic* :
उत्सिक्तस्य तपोनिषेः, Vi. (2) प्रमुदितः (ता, त),
the e. party of the bridegroom : प्रमुदितवरपक्षः, R.

EXULTATION : (1) उत्सेकः ; (2) प्रमोदः : v.
Rapture.

EXULTINGLY : (1) सोत्सेकम् ; (2) सोल्लासम् ; (3)
प्रमोदनिर्भरम्.

EXUSTION : (1) निर्दोहः ; (2) निर्दहनम् : v. To
burn up.

EYE (subs.) : (1) चक्षुः, *have divine e.s in seeing*
others' fault : परदोषेक्षणदिव्यचक्षुषः, Si. ; *where a*
king places his e. : यस्मिन् पार्थिवश्चक्षुरारोपयति, P. ;
(2) लोचनम्, वि-, *shut the e.s never to open again*
(i.e. died) : अपुनरुन्मीलनाय निमिमील लोचने, C. ;
pass with e.s shut : लोचने मीलयित्वा गमय, Me. ;
(3) नेत्रम्, *the observed of hundreds of e.s* : नेत्रशतैक-
लक्ष्यः (ह्य, ह्य), R. ; (4) नयनम्, *his e. fell on*
her e.s : अस्य तस्या नयनयुगले निपपात चक्षुः, K. ;
(5) अक्षि (n.), *the thousand -e.d.* (Indra) : सहस्राक्षः ;
the external coat of the e. : अक्षययोर्बाह्वं पटलम्,

Bha. ; (6) *यू (f)*, *all the fine -e.d (companions) drunk him with (their) e.s* : अयं यूया पयुस्ताः सुप्ताः समस्ताः, N. *Blind of one e.* : काजः (जा, ञ). *The outer corner of the e.* : (1) अपाङ्गः ; (2) नयनोपान्तः. *Before the e.s of* : (1) समक्षं or प्रत्यक्षम् (with gen. or absol.), *before the e.s of kings* : प्रत्यक्षं क्षमापतीनाम्, Vc. ; (2) by gen. or loc. of परयत् (f. न्ती) *before my e.s* : परयतो मे or परयति मयि.
EYE (v.) : निरीक्षते (ईच्, c. 1.) : v. To see.
EYE-BALL : (1) तारा or तारका ; (2) कनीनिका.
EYE-BROW : भ्रूः or भ्रूलता. *A girl with beautiful e.* : सुभ्रूः. *A face with black, smooth, gracefully arched e.s* : अनुवकनीलक्षिभ्रूलतमाननम्, D. vi.
EYE-DROP : (1) नयनजलविन्दुः, K. ; (2) नयन-सलिलम्, Mc. ; (3) नयनाम्बु (n.), Ki. ; (4) अम्बुविन्दुः, D. : v. Tear.
EYE-GLASS : उपनेत्रम् ; उपलोचनम्.
EYE-LASH : पद्मन् (n.), *eyes with raised e.s* : उत्पद्म-राजीनि विलोचनानि, R. xiii. 25.
EYELET, EYELET-HOLE : छिद्रम् : v. Aperture.
EYELID : (1) नेत्रच्छदः ; (2) नयनच्छदः.
EYE-PIECE : *नेत्रखण्डम् : v. Lens.
EYE-SALVE : अञ्जनम्, नेत्राञ्जनम् ; etc. : v. Ointment.
EYE-SERVICE : प्रत्यक्षसेवा ; प्रत्यक्षशुभूषा.
EYE-SHOT, EYE-REACH : चक्षुर्विषयः, and sim. comp.s, *when they were out of e.* : चक्षुर्विषयमतिक्रान्तेषु तेषु, H.i.
EYE-SIGHT : दृष्टिः, *my e. cannot decipher these letters* : नात्र मे वर्णविभावनसहा दृष्टिः, V. : v. Sight.
EYE-SORE : (1) चक्षुःशूलम् ; (2) अक्षिगतः (ता, त), *I am his e.* : अक्षिगतोऽहमस्य, D.
EYE-WITNESS : (1) प्रत्यक्षसाक्षिन् (f. णी) (after M.) ; (2) प्रत्यक्षद्रष्टृ (f. द्वा), etc.
EYRE : परिभ्रमणम् : v. Circuit.
EYRIE, EYRY : कुलायः : v. Nest.

F

FABIAN (adj.) : *फाबीयः (या, य) ; दीर्घसूत्रः (जा, ज्र).
FABLE : II. Lit. : कथा : v. Story. II. Falsehood : q.v.

FABRIC : I. Texture : q.v. II. Edifice : q.v. : भवनम्. III. Cloth : q.v. : पटः.
FABRICATE : I. To build, produce : q.v. : रचयति (रच्, c. 10.). II. To invent : सृजति (सृज्, c. 6.) : v. Counterfeit ; false.
FABRICATION : I. Construction, manufacture : q.v. : रचना, वि-. II. Falsehood : *this is a f.* : जलीकमेतत् : v. False, counterfeit.
FABRICATOR : रचयितृ (m.) : v. Maker.
FABULIST : (1) कथाकारः (?) ; (2) आख्यानकारां कर्ता, K. ; (3) आख्यायिकाकारः, C.
FABULOUS : I. Fictitious : q.v. II. Related in fable : कथानिबद्धः (दा, द्) ; आख्यानकीर्तितः (ता, त).
FACADE : मुखम्.
FACE (subs.) : I. In gen. : (1) मुखम्, *struck Yudhishtira on the f.* : शुषिष्टिरं मुखेऽहनम्, Mah. ; *with a f. beautiful as the moon* : इन्दुसुन्दरमुखी, Ma. ; *how (we) will shew our f. to men* : कथं लोकस्य मुखं द्रक्ष्यामः, Ana ; *makes thousands of f.s* : मुखमङ्गिसदृशाणि कुर्वते, K. ; *is it proper for a king to turn his f. from duty* : किं धर्मं प्रति विमुख-तोचिता राक्षः, Sa. ; *you have come before my f.* (=eyes : v. Eye) : मत्संमुखमागतोऽसि, Vc. ; *the f.s of the quarters* : दिशां मुखानि, N. ; (2) भाननम् ; (3) वदनम् ; (4) वक्त्रम् ; (5) आस्थम्. Ph. : *in the f. of the Vedāntas* : वेदान्तेषु जागरुकेषु, D.s. II. In Geo. : पार्श्वः, K. d. : *मुखम्, *having six f.s* : षण्मुखः (खी, खं).
FACE (v.) : I. To confront : (1) सम्मुखयति (nomi.) ; (2) अमिमुखयति (nomi.) ; (3) सम्मुखी- or अमिमुखीभवति (with gen.), *made it f. me with difficulty* : कथमपि मदमिमुखमकरोत्, D. : v. To meet. II. To front upon : expr. by मुख- or अमिमुख- in comp., *f. ing the east* : पूर्वमुख (f. खी) ; *f. the north* : उत्तरमुख (f. खी) ; *f. ing Lakshmana* : लक्ष्णामिमुखः, Ram. III. To cover the f. of : v. To cover.
FACET : as of a diamond : मुखम्.
FACETIOUS : I. Merry, jocular : परिहासशीलः (ला, लं). II. Exciting laughter : f. conver- sation : नर्मभाषितम्, K.
FACETIOUSLY : परिहासपूर्वकम् : v. Merrily, gaily.

FACILE : I. Easy : (1) सुकरः (रा, रं) ; (2) अयस-
साध्यः (ध्या, ध्यं) ; (3) अनायासनिष्पाद्यः (द्या, द्यं).
II. Easy to pass : सुगमः (मा, मं). III. Mild,
affable : q.v. : मृदु (फ. दी).

FACILITATE : expr. by adj., *it will f. their
union* : अनेन समागमस्तयोरयससाध्यः.

FACILITY : I. Ease : q.v. : सौकर्यम्. II. Dexter-
ity : q.v. : लाघवम्, *shewing the f. of his hand* :
दर्शयन् पाणिलाघवम्, Ram. III. Mildness, affa-
bility : मार्दवम्.

FACING (subs.) : *मुखच्छदः.

FAC-SIMILE : प्रतिरूपम् (?).

FACT (subs.) : I. Reality, truth : q.v. : भूतार्थः,
it was speaking the f. : भूतार्थव्यावृत्तिः सा हि, R. ;
why don't you represent the f. : किमर्थं भूतार्थो न
निवेद्यते, Mr. ix. II. An act, event : q.v. : वृत्तम्.

FACT, IN : (1) वस्तुतः, *but in f.* : वस्तुतस्तु, Da. com. ;
(2) प्रत्युत, *it is in f. (your) abuse* : प्रत्युत सा
तिरस्त्रिया, Si.

FACTION : I. A body of combatants : दलम्. II.
A party : q.v. : दलम्. III. Discord : q.v. : भेदः.

FACTIONOUS : I. Given to faction : (1) कलहप्रियः
(या, यं) (= quarrelsome), (2) उपजापिन् (फ. नी)
(= intriguing). II. Belonging to a f. : expr.
by comp. or gen.

FACTIONOUSNESS : (1) कलहप्रियता ; (2) उपजापिता.

FACTITIOUS : कृत्रिमः (मा, मं) : v. Artificial,
unnatural.

FACTITIVE : Ph. : *f. object* : गौणं कर्मन् (न.).

FACTOR : I. A manager, agent : q.v. II.
In arith : expr. by circumlo : *two is a f. of
ten* : दश द्वान्यां भाज्यः.

FACTORAGE : पारितोषिकम् (= reward) : v. Also
commission.

FACTORY : *कर्मस्थानम्.

FACULTY : I. Power : q.v. : शक्तिः. II. Autho-
rity : क्षमता. III. A body of men : समाजः, *f. of
medicine* : *चिकित्सासमाजः.

FADE (v.i.) : I. To decay, droop : q.v. : अव-
सीदति (सद्, c. 1.). II. To lose freshness :
(1) म्लायति, परि- (म्लै, c. 1.), *with f. d beauty
of faces* : परिम्लानमुखश्रियाम्, Ku. ; (2) मलिनीभवति,
the f. ing garland : मालां मलिनीभवन्तीम्, N.

FADE (v.t.) : (1) म्लापयति, परि- (c. of म्लै), *fad-
ing the chaplet* : वनमालां म्लापयन्, Si. ; (2)
मलिनीयति (nomi.) or मलिनीकरोति, Ki.

FÆCES : अवस्करः : v. Excrement.

FAG (subs.) : चेटः : v. Servant.

FAG (v.i.) : I. To drudge : कर्म करोति. II. To
tire : खिद्यते (खिद्, c. 4.).

FAG (v.t.) : (1) आयासयति (c. of यस्) ; (2)
खेदयति (c. of खिद्).

FAG-END : पर्यन्तः : v. End, refuse.

FAGOT : काष्ठानि (n. pl.) : v. Fuel.

FAIL (v.i.) : I. In gen. : (1) सीदति, अव-, वि-,
(सद्, c. 1.), *of f. ed eyesight* : अवसन्नधृम् (mfn.),
R. : v. To depart, go ; *my limbs are f. ing* :
सीदन्ति मम गात्राणि, G. : v. To sink, decay ;
with intellect not f. ing in exigencies : कार्यसङ्कटेष्व-
विवर्णधीः, K. : v. To break, become frustrated ;
(2) अवस्यति (सो, c. 4.), *my strength f. s* :
शक्तिर्मावस्यति, Ki. II. To be deficient : v.
Deficient. *F. of* : हीनः (ना, न), in comp. :
v. Wanting, fall off.

FAIL (v.t.) : v. To desert, disappoint.

FAIL (subs.) : v. Failure. *Without f.* : नियतम् :
Certainly.

FAILING (subs.) : I. Fault : q.v. : दोषः. II. In
money-matters : अवसादः (?).

FAILURE : I. Want, deficiency : q.v. : *f. of
rain* : वृष्ट्यभावः ; *f. of crops* : शस्यविपत्तिः, V.m.
II. Non-performance, miscarriage : मङ्गः, *f.
of a vow* : व्रतमङ्गः, K. ; *which was the first f.* :
तत्पूर्वमङ्गः (ज्ञा, ज्ञं), R. III. Decay, destruc-
tion : q.v. : (1) अवसादः ; (2) लोपः, *f. of
memory* : स्मृतिलोपः, Sa., IV. In business : (1)
अवसादः ; (2) परिक्षीणता.

FAIN (adj.) : स्पृहयालु (mfn.) : v. Glad, apt.

FAIN (adv.) : सोहासम् : v. Gladly.

FAINT (adj.) : I. Languid : अवसन्नः (ज्ञा, ज्ञं).
II. Cowardly, dejected : q.v. : दीनः (ना, नं).
III. Feeble : q.v. : दुर्बलः (ला, लं). IV. Not
distinct अस्पृष्टः (दा, दं) : v. Also little.

FAINT (v.i.) : I. Lit. : (1) मूर्च्छति (मूर्च्छं, c.
1.), *f. ed away from the sudden fall of distress* :
सहसा दुःखोपनिपातान्मुमूर्च्छ, M. n. ; (2) मूर्च्छा

गच्छति (गम्, c. 1.), मोहम् एति (इ, c. 2.), etc.
 II. To vanish : q.v. : नश्यति (नश्, c. 4.).
FAINT-HEARTED : दीनमनस् (mfn.) : v. Dejected, coward.
FAINT-HEARTEDNESS : दीनमनस्कता : v. Dejection, cowardice.
FAINTING (subs.) : (1) यूच्छा ; (2) मोहः (ambiguous), given to f. : मोहपरायणा, Ku. ; (3) प्रलयः (rare), the end of f. : प्रलयान्तः, Ku.
FAINTLY : (1) ईषत् (= little : q.v.) ; (2) दुर्बलम् (= feebly).
FAINTNESS : I. Dejection, inactivity : q.v. : अवसादः. II. Feebliness : q.v. : दौर्बल्यम्. III. Dulness : मान्द्यम्.
FAIR (adj.) : I. Clear : q.v. : विमलः (ला, लं). II. Beautiful : q.v. : सुन्दरः (री, रं). Ph. : the f. or f. sex : सुन्दर्यः (f. pl.). III. Frank, upright : q.v. : श्रु (mfn.). IV. Of complexion : गौरः (री, रं) or गौरवर्ण (f. र्णां). V. Favourable : q.v. VI. Proper : q.v. : युक्तः (का, कं).
FAIR (adv.) : I. Clearly : स्पष्टम्. II. Frankly : श्रु. Ph. : to bid f. : v. To promise : f. and square : v. Justly, honestly.
FAIR (subs.) : मेला, Fancy f. : *रुचिरमेला : v. Market.
FAIRING (subs.) : मेलासुख्यम् (?).
FAIRLY : I. Expressly : q.v. : स्पष्टम्. II. Justly : q.v. : न्यायेन. III. Properly : q.v. : यथार्हम्.
FAIRNESS : I. Clearness : q.v. : वैमल्यम् (?). II. Beauty : q.v. : सौन्दर्यम्. III. Honesty : q.v. : आर्जवम्. IV. Distinctness : स्पष्टता.
FAIR-SPOKEN : प्रियवदः (दा, दं) : v. Affable.
FAIRY : I. Illusion : माया. II. A female spirit : (1) अप्सरस् (f.), "f. ring" *अप्सरीमण्डलम् ; (2) सुरकामिनी : v. Also elf.
FAITH (subs.) : श्रद्धा, being full of f. saluted the gods : श्रद्धामयीभूय सुपर्वणस्तान् ननाम, N. : v. Belief. To have f. in : श्रद्धाति or पत्ते (वा, c. 3.) (with loc.), having f. in gods : सुरेषु श्रद्धत् (f. ती), N. ; he had f. in Rāma's prowess : स पौरुषं राघवे श्रद्धे, R.

FAITH (interj.) : सत्यम् : v. Verily.
FAITHFUL : I. Full of faith : (1) श्रद्धालु (mfn.); (2) श्रद्धामयः (यी, यं). II. Loyal : भक्तः (का, कं). Ph. : a f. wife : पतिप्रता नारी ; a f. husband : पत्नीरतः पुमान् (?). III. Not breaking promises : सत्यसन्धः (न्धा, न्धं) ; सत्यप्रतिज्ञः (ज्ञा, ज्ञं), etc.
 IV. Worthy of belief : विश्वसनीयः (या, यं) or विश्वास्य (f. स्या). V. True : यथार्थः (र्था, र्थं).
FAITHFULLY : (1) मत्वा ; (2) श्रद्धापूर्वकम्.
FAITHFULNESS : I. Lit. : श्रद्धालुता. II. Loyalty : भक्तिः. III. Constancy : अव्यभिचारिता. IV. Truth : यथार्थता.
FAITHLESS : I. Lit. : अश्रद्धानः (ना, नं) ; (2) श्रद्धाहीनः (ना, नं). II. Treacherous : विश्वासघातिन् (f. नी). III. Disloyal : भक्तिहीनः (ना, नं). IV. Inconstant : व्यभिचारिन् (f. णी). V. Delusive : अयथार्थः (र्था, र्थं). VI. In promises : असत्यसन्धः (f. न्धा) ; and sim. comp.s.
FAITHLESSLY : expr. by acc. sing. of adj. or ins. sing. of subs.
FAITHLESSNESS : I. Lit. : अश्रद्धा. II. Treachery : विश्वासघातः. III. Disloyalty : अभक्तिः. IV. Inconstancy : व्यभिचारिता. V. Delusiveness : अयथार्थता. VI. In promises : (1) असत्यसन्धता ; (2) प्रतिज्ञामङ्गः, etc.
FALCATE, FALCATED : अनुवक्रः (का, कं), D.
FALCHION : खड्गविशेषः v. Sword, scimitar.
FALCON : श्येनः.
FALCONER : श्येनजीविन् (f. नी), M. iii. 169.
FALL (v.i.) : I. In gen. : (1) पतति, नि-, (rarely प्र-, परि-, विनि-, आ-, सं-,) (पत्, c. 1.), Putand fell on the ground : पपात पतना भूमौ, V. p. ; with the dress fell into the water : सवासः प्रापतज्जले, Mah. ; to fall on the knees : जानुभ्यां (ins.) पतति, Mah. ; the glittering scimitar fell from his hand : ज्वलन्नसिस्तस्य पपात पाणेः ; Ki. xvii. 58. ; rivers f. ing into the ocean : अमराशि पतन्तीर्नदीः, Si. iii. 75. (This use of पत् is rare. Gen. expr. by प्रविशति, M. n. or उपैति, Mah. or प्रयाति, Ri., etc.) ; flower-rain fell from the sky : वियतः पुष्पवर्षं पपात, Vi. : v. Rain ; we suddenly fell on Vindhyaetu : अतर्किता एव विन्ध्यकेतोः परि निपतिताः स्म, Pri. : v. To assail, some rise and

f. : कोऽप्युत्थितः पतति, Mr. : v. To decline, *the refuge of the f.* en: पतितशरण्या, J.; *something else has f. en there*: अन्यत् किमप्यर्यान्तरं तत्र पतितम्, Ana. iv. v. : To happen; *this kingdom had f. en into the hands of Vasantabhānu* : वसन्तभानोर्हस्ते राज्यमिदं पतितम्, D. ; (2) अश्रयति, -ते or अश्रयते, परि-, (अंश्, c. 4. and 1.) (gen. in fig. senses), *f. en on the ground* : उर्व्यो ब्रह्मः (हा, षं), R. ; *did not f. from truth* : सत्यान्नाभ्रयत, R. ; (3) च्यवते, वि-, प्र-, परि-, (च्यु, c. 1.) (gen. fig.), *has f. en from the top of the tree* : तरुशिखरादस्मात्परि-च्युतः, K. ; *f. en from the path* : पथरच्युतः (ता, तं), Ki. II. To cease : q.v. : शाम्यति (शम्, c. 4.), *when the wind fell*: वाते शमतां गते, Mah. III. To decrease : q.v. : ह्रासमुपैति (ह, c. 2.). Ph. : *to f. asleep*: v. Asleep; *to fall calm*, i.e. to become calm. : v. Calm; *to f. foul*: v. To attack; *to f. short* : न्यूनीभवति : v. Deficient. FALL AWAY : I. To pine : अङ्ग्रेषु परिहीयते (pass. of हा), Sa. II. To sink into wickedness : पतति : v. To fall. FALL BACK : I. To recede : q.v. II. Not to fulfil : q.v. : (1) अश्रयति ; (2) च्यवते. FALL DOWN : I. Lit. : पतति, नि-, अव-, *as if the hot-rayed (sun) had f. en d. on the earth*: निपतन्त-मिबोष्णरश्मिमुख्याम्, Ki. II. To prostrate : q.v. FALL IN : I. To agree : q.v. II. To comply : q.v. III. To enter : q.v. FALL IN WITH : आसादयति, सम्-, (c. of सद्) : v. To meet. FALL OFF : (1) अश्रयति, *does not f. off or decay* : न अश्रयति न जीर्यति, Vi. ; *spirit f.s off* : तेजः प्रअश्रमेति, Ki. ; (2) च्यवते ; (3) पतति : v. To fall. FALL OUT : I. To quarrel : q.v. II. To happen : पतति, आ-, नि-, सं-. FALL OVER : I. Lit. : v. To fall. II. To revolt : q.v. : *the people of Tirhut have f. en o. Prahārvārman* : प्रहारावर्मण्यधि विदेहा जाताः, D. FALL TO : I. To begin : q.v. : प्रस्तौति (स्तु, c. 2.). II. To apply : निविशते, अमि-, (विश्, c. 1.) FALL UNDER : I. To come under : *to f.u. one's power* : बशमेति, H. ; v. To come. II. To come within : expr. by अन्तर्गतः (ता, तं).

FALL (subs.) : I. The act of f. ing : (1) पातः, नि-, *f. of a mountain* : गिरिपातः, V. p. ; (2) पतनम्, नि-, प्र-, *f. from a mountain* : गिरेः पतनम्, H. i. ; (3) अवपतनं or अवपातः (=f. ing down); (4) अंशः, प्र-, (rare) ; (5) च्युतिः, परि-, वि-, (rare). Ph. : *coming out had a f. in front* : निष्कम्वाधे पपात ह, Mah. : v. To fall. II. Death, destruction : q.v. : पातः or पतनम्, नि-, विनि-, *how will Rāvaṇa brook the repeated f. of his men* : कथमिव दशमुखः भूयोभूयः स्वजनविनिपातं सहेत, Vi. III. Downfall, degradation : पातः or पतनम्, अव-, नि-, विनि-, *rise and f. of men*: पातोत्पाता मनुष्याणाम्, H. ; *even f. .... is equivalent to rise* : विनिपातोऽपि समं समुन्नतेः, Ki. IV. Decrease : q.v. : ह्रासः, *rise and f. of prices*: अर्धस्य वृद्धिह्रासः, Vy. V. Cadence : q.v. : पातः. VI. Declivity, slope : q.v. पातः. VII. Waterfall : प्रपातः, *the f. s of the great Koshi* : महाकोशीप्रपातः, Ku. VIII. A falling : पातः, *heavy f. of hail* : तुमुलकरकावृष्टिपातः, Mc. IX. Felling : पातः, -नम्. FALLACIOUS : (1) भ्रमजननः (नी, नं) ; (2) मिथ्या in comp. (=false : q.v.). FALLACIOUSLY : (1) भ्रमं जनयत् (f. न्ती) ; (2) बह्वनार्थम् (=to deceive). FALLACY : I. Deception : q.v. : बह्वना. II. Mistake : q.v. : भ्रमः. III. Logical : (1) हेत्वामासः, N. d. ; (2) भ्रान्ततर्कः. FALLIBILITY : (1) पतनशीलता ; (2) भ्रान्तिः (?). FALLIBLE : (1) पतनशीलः (ला, लं) ; (2) भ्रान्तः (न्ता, न्तं) (=erring). FALLING-SICKNESS : अपस्मारः : v. Epilepsy. FALLOW (adj.) : I. Lit. : पतितः (ता, तं) (*land which lies f. for three years is waste (land)* : त्रिवर्षपतितं खिलम्, Viv. : v. Untilled. II. Pale red : पाटलः (ला, लं). FALLOW (subs.) : पतितभूमिः. FALLOW (v.) : (1) पातयति (c. of पत्), *f. ing land* : क्षेत्रं पातयित्वा, Viv. ; (2) बाहयति (c. of बह्), *to f. low land* : निम्नां भूमिं बाहयति, Pa. FALLOW-DEER : हरिणविशेषः : v. Deer. FALSE (subs.) : I. Not true, not real : (1) मिथ्या in comp., *f. reply*: मिथ्योत्तरम्; *to speak f.*:

मिथ्या वदति, M. ; (2) अलीकः (का, कं), *f. pro-*
wess अलीकविक्रमः, Pr. i. ; *f. Nala* : अलीकनलः,
 N. ; (3) वितथः (वा, थं), *this proverb is f.* :
 अयं लोकवादो वितथः, Ve. ; (4) मृषा in comp.,
f. assertion : मृषावादः, K. b. ; (5) अनृतः (ता, तं),
f. accusation : अनुतामियोगः, Si. ; (6) असत्यः (त्या,
 त्थं). II. Uttering falsehood : मिथ्यावादिन् (*f.*
 नी); (2) अनृतगिर (*mf.*); and sim. comp.s.
 III. Fictitious, counterfeit : q.v. : कूट in
 comp., *f. measures of weight* : कूटतुलामानम्, P. ;
f. evidence : कूटसाक्ष्यम्, M. IV. Treacherous,
 unfaithful : q.v. : असत्यसन्धः (न्धा, न्धं), Sa.
 FALSE (adv.) : v. Falsely. *F. -hearted* : कपट-
 हृदयः (या, थं).
 FALSEHOOD : I. Want of truth : (1) असत्यता ;
 (2) अलीकता ; (3) वैतथ्यम्, *how could f. take a*
footing in their speech : कथं ताच्छानां गिरि
 वैतथ्यमास्पदं कुर्यात्, K. II. A lie : q.v. : अनृतम्.
 III. Deceit : q.v. : कैतवम्, *unacquainted with*
f. : अनभिज्ञः कैतवस्य, Sa.
 FALSELY : I. Not truly : (1) मिथ्या ; (2) मृषा,
deposing f. : साक्ष्यं मृषा ब्रुवन्, Mit. ; (3) by adj.
 v. False. II. Deceitfully : q.v.
 FALSENESS : I. Lit. : अलीकता : v. Falsehood (I).
 II. Fictitiousness : कृत्रिमता. III. Perfidy,
 deceitfulness : q.v.
 FALSIFICATION : I. Lit. : (1) मिथ्याकरणम् ; (2)
 वितथीकरणम्, etc. II. Counterfeiting, *f. of*
coins : कृत्रिममुद्राकरणम्.
 FALSIFIER : I. Lit. : expr. by verb. II.
 Counterfeiter : q.v.
 FALSIFY (v.t.) : I. To counterfeit ; forge. II.
 To prove to be false : (1) मिथ्याकरोति,
 वितथीकरोति, etc., *if you f. your own saying* :
 मिथ्याकरोषि चेत् स्वीयं भाषितम्, A.r. ; (2) अनृतं
 (*f.* तां) करोति ; *you should not f. it* : तत्त्वया
 नानृतं कार्यम्, V.p.
 FALSIFY (v.i.) : (1) मिथ्या वदति ; (2) मृषा ब्रवीति,
 etc.
 FALSITY : v. Falseness.
 FALTER : I. Of speech : *making them f. at*
every step : वचनानि स्खलयन् पदे पदे, Ku. , *f. ing*
with tears : साश्रुदग्दम्, D. ii. II. To tremble ;

Ph. : *with steps f. ing* : स्खलितमिर्गतिभिः, Si.
 ix. 78. III. To fail : q.v.
 FALTERING, FALTERINGLY : (1) स्खलद्गिरा ; (2)
 गद्गद्वाचा ; (3) गद्गद्गलोद्गद्गच्छद्विनीनाक्षरः, J.
 FAME : I. Rumour : q.v. : किंवदन्ती. II. Glory,
 renown : (1) यशस् (*n.*), *to acquire f.* : यशोऽधि-
 गन्तुम्, Ki ; (2) कीर्ति, *of endless f.* : अनन्तकीर्ति
 (*mf.*), R. : v. Renown.
 FAMED : Celebrated, famous.
 FAMILIAR (adj.) : I. Domestic : q.v. : II.
 Acquainted with : q.v. : (1) परिचितः (ता, तं) ;
 (2) अमिष्टः (ज्ञा, ज्ञं). III. Easy, accessible :
 वनिष्ठः (ज्ञा, ज्ञं).
 FAMILIAR (subs.) : चिरपरिचितः, D. : Friend.
 FAMILIARITY : I. Acquaintance : परिचयः. II.
 Intimacy : वनिष्ठता.
 FAMILIARIZE : (1) परिचयं करोति ; (2) अभ्यस्यति
 (अस्, c. 4.) : v. To accustom.
 FAMILIARLY : (1) विसम्भ्रम् ; (2) by circumlo.
 FAMILY : कुलम्, *this girl is the life of the f.* : कन्येयं
 कुलजीवितम्, Ku. ; *of good f.* : कुलजः (ज्ञा, ज्ञं),
 N. : v. Race, lineage, descent.
 FAMINE : दुर्मिक्षम्, *in a f. stricken country* : दुर्मिक्ष-
 पीडिते देशे, P. iv. 4. : *f. would enter a country* :
 दुर्मिक्षमाविशेद्राष्ट्रम्, Mah. : v. To starve, kill.
 FAMISH (v.t.) : क्षुधया पीडयति (पीड्, c. 10.) or
 अवसादयति (*c.* of सद्).
 FAMISH (v.i.) : क्षुधया अवसीदति (सद्, c. 1.) : v.
 To starve.
 FAMOUS : (1) ख्यातः (ता, तं), वि-, प्र- ; (2) विभूतः
 (ता, तं) ; (3) प्रथितः (ता, तं) : v. Renowned,
 illustrious.
 FAN (subs.) : (1) व्यजनम् ; (2) तालवृन्तः (*of palm*
leaves). Winnowing.
 FAN (v.t.) : I. वीजयति, उप-, उत्-, (वीज्, c. 10.),
are my friends. f. ing me : किं वीजयतो मां सख्यौ,
 Sa. II. To kindle : q.v. : सन्धुक्षयति. III. To
 winnow : q.v.
 FANATIC (subs.) : धर्मोन्मत्तः (ता, तं) (?).
 FANATIC, FANATICAL : (1) उग्रः (घ्रा, घ्रं) ; (2)
 उन्मत्तः (ता, तं) (=mad).
 FANATICALLY : (1) उन्मत्तवत् (=madly) ; (2)
 उग्रम् (=sharply).

FANATICISM : धर्मोन्मादः (?).

FANCIER : I. Lit. : भावकः. II. A breeder : पोषकः.

FANCIFUL : I. Dictated by fancy : (1) भाषितः (ता, तं); (2) कल्पितः (ता, तं). II. Whimsical : q.v. : भावनापरायण (f. ना) (?).

FANCIFULLY : भावनायाः v. Wildly, whimsically.

FANCY (subs.) : I. Imagination : q.v. : भावः, -ना, *my f. -got likeness* : भावगम्यं मत्साम्यम्, Mc. II. Conception, idea : q.v. : भावः, -ना. III. Inclination : भावः, *my mind rests on him with entire f.* : ममात्र भावैकरसं मनः स्थितम्, Ku.; "*f-free*" भावमुक्तः (जा, ल).

FANCY (v.i.) : मन्यते (मन्, c.4.), *one who f.s. himself to be a learned man* : पण्डितम्मन्यः, B. : v. To think, believe.

FANCY (v.t.) : I. To imagine, guess : q.v. : तर्कयति (तर्क, c. 10.); *which do you f. (to be Sakuntalā)* : त्वं तावत् कतमां तर्कयसि, Sa. II. To have a f. for : रोचते (रुच्, c. 1.). (with dat. of the person) : v. To like.

FANCY (adj.) : *F. goods* : रुचिरद्रव्याणि ; *f. ball* : *रुचिरजुत्यम् ; *f. price* : *कल्पितमूल्यम्.

FANCY-SICK : दुष्टबुद्धि (mfn.) and sim. comp. s.

FANE : सिद्धायतनम् : v. Temple.

FANG : दंष्ट्रा, *with the rays of the f. s.* : दंष्ट्रामयलैः, R. Ph. : *having poison in the f. (i. e. a serpent)* : आशीविषः, Vc.

FANGED : दंष्ट्रिन् (f. णी), Kl. xiii. 50

FANGLESS : दंष्ट्राहीनः (ना, नं) and sim. comp. s.

FANNER, FANNING-MACHINE : व्यजनयन्त्रम्.

FANTASM : v. Phantom.

FANTASTIC, -AL : I. Not real : कल्पितः (ता, तं) II. Capricious : चपलः (ला, लं). III. Irregular, wild : q.v.

FANTASY : v. Fancy.

FAR (adj.) : I. Not near : (1) दूरः (रा, रं), (with abl. or gen.), *f. from the village* : दूरं ग्रामस्य ग्रामाद्वा, S.k. ; *not very f. from here* : इतो नातिदूरे, K. ; (2) विप्रकृतः (हा, ष्ट) (rare), *even now (his) time of awaking is very f.* : अद्यापि विप्रकृतः प्रबोधकालः, VI. II. Remote from purpose : *f. be it from me to justify cruelty* : *दूरतस्तावत् क्रौर्यशोचनप्रस्तावः.

FAR (Adv.). I. To a great distance : दूरम्, *with f. different results* : दूरभिन्नफलयोः, Si. ; *f. -risen hope* : दूरारोहिणी आशा, Sa. II. At a great d. : दूरे, Mu. Ph. : *from f.* : (1) दूरात् ; (2) दूरादेव, K. ; (3) दूरतः, P. ; (4) दूरत एव, K. *How f.* : (a) = to what distance : *कियद्दूरं*, h. f. *are you coming* : *कियद्वावदुपैषि दूरम्*, N. ; (2) *कियत्*, h. f. *did he come following us* : *कियदनुसरन्नुत्तमानसावागतः*, K. (b) = at what distance : (1) *कियद्दूरे* ; (2) *कियत्स्वप्नि*, *what sort of a place is Ujjayani and how f. is it (from here)* : *कोष्युज्जयिनी कियत्स्वप्नि सा च*, K. *Far off* : (1) दूरं or दूरे : v. Far. (2) दूरस्थः (स्वा, स्थ) (=situated f.), *nearing what was f. o.* : नेदयन् दूरसंस्थम्, B. *So far* (i.e. such a distance) : एतावती भूमिम्, K. *So far as* : v. So. *As far as* : (a) = up to : पर्यन्तं in comp., *as f. as the park* : वनान्तपर्यन्तम्, N. ; (b) = so far as : v. So.

FARF-FADED : (1) दूरयशस् (mfn.) (?) ; (2) प्रथित-यशस् (mfn.) ; (3) उल्कीति. (mfn.), R. ; and sim. comp. s.

FARCE : I. A comedy : प्रहसनम्. II. Empty show : perh. दर्शनम्.

FARCICAL : v. Ludicrous, deceptive.

FARCIN, FARGY : जन्तूनां चर्मरोगविशेषः.

FARE (subs.) : I. Food : q.v. ; अन्नम्. II. Passage money : (f.) तारिकं or तार्यम् (for crossing) ; (2) बाहिकम् (?) (for conveying). III. News ; वार्ता.

FARE (v.i.) : I. To go, pass : q.v. : व्रजति (व्रज्, c. 1.). II. To be in any state : *how does Sāgarikā f.* : सागरिकायाः किं वर्तते, Ra. ; *he f. s. well, ill* : तस्य प्रियं, अप्रियं वर्तते : v. To happen. III. To feed : q.v. : भोजनं करोति.

FAREWELL : v. Adieu. *Bid your companion f.* : आमन्त्रयस्व सहचरम्, Sa. ; *I have done, f. to you* : साधयाम्यहमविघ्नमस्तु ते, R. ; "*f*". : शिवमस्तु.

FARINA : I. Flour : q.v. : II. Pollen : (1) परागः ; (2) पुष्परेणुः.

FARINACEOUS : I. Made of flour : चूर्णमयः (ग्री, य) (?). II. Yielding f. : चूर्णदः (दा, दं) (?). III. Mealy : चूर्ण- in comp.

FARM (subs.) : I. Lit. क्षेत्रम्, owner of a f. : क्षेत्र-पतिः, H. II. Lease : q.v.

FARM (v.) : I. To let : q.v. : माटेन *or* माटकेन ददाति (दा, c. 8.). II. To hire : माटयति (c. of मद्) *or* माटकेन गृह्णाति (ग्रह्, c. 9.), Viv. III. To cultivate : q.v. : क्षेत्रं करोति.

FARMER : I. A cultivator : (1) क्षेत्रपतिः ; (2) क्षेत्रस्वामिन् (m) ; (3) क्षेत्रिकः. II. A leaseholder : q.v.

FARM-YARD : कुशुलचत्वरम् ; कुशुलाङ्गनम् ; etc.

FARMING (subs.) : (1) कृषिकर्मन् (n.) ; (2) क्षेत्र-कर्मन् (n.)

FARRAGO (subs.) : बोलम् (?) : v. Medley.

FARRIER : (1) अश्ववैद्यः ; (2) अश्वचिकित्सकः ; (3) अश्वलाक्षणिकः.

FARRIERY : अश्वचिकित्सा.

FARROW : v. To bring forth.

FARTHER : v. Further (adj. and adv.)

FARTHING : ताम्रमुद्राविशेषः ; *पेनिपादम्.

FASCES : दण्डपरशुः.

FASCINATION : बन्धः : v. Bondage.

FASCICULAR : पुञ्जितः (ता, तं).

FASCINATE (v.) : मोहयति, वि- (c. of मुह्), *what man you may not f.* : पुमांसं कं न मोहयेः, Mah. : v. To bewitch, charm.

FASCINATING (adj.) : (1) मोहनः (नी, न) ; (2) विमोहिन् (f. नी), *world-f. Sitā* : सीता लोक-विमोहिनी, A.r. : v. Charming. Ph. : *a woman with f. eyes* : मदिराक्षी, R. ; मुग्धाक्षी, Mal. ; etc.

FASCINATION : I. The art : मोहनी शक्तिः, etc. better by verb. II. The power : मोहनी शक्तिः, etc.

FASH : I. Verb : v. To vex, tease. II. Subs. : v. Anxiety, care.

FASHION (subs.) : I. Shape, make : q.v. : गठनम्. II. Prevailing custom : रीतिः (?), *this is the new f.* : *इयमभिनवा रीतिः. III. Manner, way : q.v.

FASHION (v.) : I. To form : q.v. : गठति (गठ्, c. 1.). II. To fit, adopt : q.v. : "*laws ought to be f. ed to the manners of the people*" : *लोकाचारानुरूपिणो विषयो विषेयाः.

FASHIONABLE : I. Approved : लोकसम्मतः (ता, तं) : v. Good. II. Current : q.v. : प्रचलितः (ता, तं). III. Observing fashions : no equiv. : *रीलनुयायिन् (f. नी). IV. Gentle, good : q.v.

FASHIONABLY : *रीलनुसारण ; यथारीति.

FASHION-MONGER : *रीत्यैकघ् (mf.) : v. Fop.

FAST (adj.) : I. Firm : q.v. : दृढः (दा, दं). Ph. : *f. sleep* : गाढनिद्रा ; *very f. friend* : वनिष्ठमित्रम्. II. Swift : q.v. : शीघ्रगामिन् (f. नी). III. Rash : q.v. : प्रमत्तः (ता, तं). *A f. girl* : प्रगल्भबलिता, K. ; *f.-handed* : बद्धमुष्टि (mf.), N.

FAST (adv.) : I. Firmly : q.v. : दृढम्. II. Swiftly : q.v. : (1) शीघ्रम् ; (2) आद्यु, *f. er than the mind itself* : मनसोऽप्याद्युतरम्.

FAST (subs.) : I. F. ing : (1) उपवासः ; (2) अनशनम्, निराहारः (=not taking food) ; (3) प्रायः (rare), R. II. F. ing time : उपवासकालः, *f. day* : उपवासदिनम्.

FAST (v.i.) : (1) उपवसति (वस्, c. 1.) *or* उपवासं करोति *or* कुरुते, *but (they) all f. ed that day* : तस्मिन्स्तु दिवसे सर्वे उपवासं प्रचक्रिरे, A.r. ; (2) न अश्नाति (अश्, c. 9.), etc. : v. To eat, not. *To f. to death* : अनशनेन उपरमते (रम्, c. 1.), D. vi.

FASTEN (v.) : बध्नाति, नि-, आ-, सं-, (बन्ध्, c. 9), *f. ing a chain to the feet* : शृङ्खलया चरणयोर्निबध्य, V.t. ; *did not f. her affection on him* : तस्मिन् मावं न बबन्ध, R. vi. 36. ; *she took off (her) necklace and f. ed on a bark* : सा हारं विमुच्य वल्कलं बबन्ध, Ku. v. 8 ; *f. ed. (secured) by the glances of beauties* : सुन्दरीणां कटाक्षैर्बद्धः, Ku. iii. 5. : v. To bind, tie. Ph. : *to f. a door* : द्वारं ददाति, Vi. *or* कपाटं ददाति, Va.

FASTENER : expr. by verb.

FASTENING (subs.) : I. The act : बन्धनम्. II. That which binds : बन्धः, -नः, -नी.

FASTER : (1) उपवासकारिन् (f. नी) ; (2) कृतोपवासः (सा, सं)

FASTIDIOUS : (1) दोषच्छ् (mf.) (=fault-find-ing) ; (2) असन्तुष्टः (ष्टा, ष्टं) (=discontented) ; (3) कष्टप्रीतः (ता, तं) (?) .

FASTIDIOUSLY : expr. by adj.

FASTIDIOUSNESS : (1) दोषदर्शिता ; (2) असन्तुष्टता : v. Fastidious.

FASTING (subs.) : v. Fast (I).

FASTLY : दृढम् : v. Firmly.

FASTNESS : I. Firmness ; q.v. : दृढता. II. A fort : दुर्गम्.

FAT (adj.) : I. Corpulent : (1) पीनः (ना, नं) ; (2) पीवरः (रा, रं) ; (3) मेदस्विन् (f. नी), *f. men* : मेदस्विनः, Bha. ; (4) पुष्टाङ्ग (f. ज्ञी) (in body), H. II. Oily, rich : (1) घृतसंसृष्टः (टा, टं) (in ghee) ; (2) मेदस्विन् (f. नी) (?) (in fat). III. Dull, stupid : q.v. IV. Productive, rich : स्फीतः (ता, तं), *of f. capital* : स्फीतसारधनः (ना, नं), D. ; *the country became f.* : स्फीतो जनपदोऽभवत्, Mah. ii. 33.2.

FAT (subs.) : (1) मेदस् (n.) ; (2) वसा ; (3) वपा.

FATAL : I. Inevitable : q.v. II. Deadly, mortal : (1) प्राणहरः (री, रं) ; (2) सांघातिकः (की, कं) ; (3) आत्ययिकः (की, कं) ; (4) दुरन्तः (ता, तं) ; (5) (ता, तं) ?.

FATALISM : दैष्टिकता, Si. ii. 86.

FATALIST : (1) दैष्टिकः ; (2) दैवप्रमाणकः, M.n.

FATALITY : I. Inevitable necessity : दैवनिर्बन्धः. II. Mortality : (1) प्राणहरत्वम् ; (2) सांघातिकता ; (3) better by adj. III. Fate : q.v. : भवितव्यता.

FATALLY : I. Inevitably दैवनिर्बन्धेन. II. Mortally : expr. by adj. : *to wound f.* : प्राणहरत्वं करोति ; *f. deceived* : आत्ययिकवञ्चनागतः (ता, तं) (?)

FATE : I. In abstract sense : (1) दैवम्, *f. cannot be altered* : न शक्यं दैवमन्यथा कर्तुम्, K. ; (2) नियतिः, *f. is the cause in the world* : नियतिः कारणं लोके, Ram. ; (3) भवितव्यता, *following f.* : भवितव्यतानुविधायिन् (f. नी), V. ; (4) विधिः, *f. dominates* : प्रभवति विधिः, K. ; (5) दिष्टम् ; (6) अष्टम्. II. Appointed lot : दिष्टम्, *has met end of f.* : दिष्टान्तं समनुप्राप्तः, Ram. ii. 74. 25.

FATED : (1) दैवविहितः (ता, तं) ; (2) विधिकृतः (ता, तं) ; (3) दिष्टः (टा, टं).

FATHER : (subs.) : (1) पितृ (m.), *he was the f., their f. s were only begetters* : स पिता पितरस्तासां केवलं जन्महेतवः, R. i. 24. ; *you are the f. of f. s* : एवं पितृणामसि पिता, Ku. ii. 14. ; (2) जनकः ; (3) जनयितृ (m.) ; (4) तातः (= papa).

FATHER (v.) : I. To beget : q.v. II. To adopt : q.v. III. To f. on or upon : v. To ascribe.

FATHERHOOD : पितृत्वम् : v. : Paternity.

FATHER-LAND : (1) पैतृभूमिः ; (2) पितृभूमिः ; etc.

FATHER-IN-LAW : श्वशुरः, *your f. is my friend* : तव श्वशुरो मे सखा, R.

FATHERLESS : (1) पितृहीनः (ना, नं) ; (2) अपितृकः (का, कं).

FATHERLINESS : (1) expr. by adj. ; (2) बात्सल्यम् (= fatherly affection).

FATHERLY (adj.) : (1) पितृसन्निभः (मा, भं) and sim. comp. s. ; (2) by adv.

FATHERLY (adv.) (1) पितृवत् ; (2) पितेव.

FATHOM : I. Subs. : व्यामः or व्यायामः. II. Verb : मापयति (c. of मा) : v. To measure.

FATHOMLESS : (1) अगाधः (धा, धं) ; (2) अतलस्पर्शः (र्शा, र्शं).

FATIGUE (subs.) : (1) आयासः, Ki. vii. 3. ; (2) खेदः (= exhaustion), Si. vii. 75. ; (3) क्लान्तिः or क्लमः (= weariness), Ki. ix. 75. ; (4) श्रमः or परिश्रमः (= by exertion), R. ix. 49. Ph. : *inured to f.* : जितश्रमः (मा, मं), Ka. ; *able to bear f.* : आयाससहः (हा, हं), V. p.

FATIGUE (v.) : (1) आयासयति (c. of यस्) ; (2) खेदयति (c. of खिद्) ; (3) क्लमयति, परि-, (c. of क्लम्) ; (4) श्रमं जनयति (c. of जन्).

FATIGUED : (1) श्रान्तः or परिश्रान्तः (ता, तं), *f. by watering the trees* : वृक्षसेचनात् परिश्रान्ता, Sa. ; (2) क्लान्तः or परिक्लान्तः (ता, तं) ; (3) खिन्नः (ज्ञा, ज्ञं) ; (4) आयासितः (ता, तं). *To be f.* : (1) श्राम्यति, परि-, (श्रम्, c. 4.) ; (2) क्लाम्यति (क्लम्, c. 4.) ; (3) खिद्यते (खिद्, c. 4.).

FATIGUING (adj.) : (1) श्रमकरः (री, रं) ; (2) आयासकरः (री, रं) ; etc.

FATNESS : (1) मेदस्विता ; (2) पीनता ; (3) पीवरता ; (4) पुष्टाङ्गता.

FATTEN (v.t.) : (1) प्याययति, आ-, (c. of प्यै) ; (2) पीवरीकरोति ; (3) बृंहयति (c. of बृंह्) ; (4) by adj.

FATTEN (v.i.) : (1) प्यायते, आ-, (प्यै, c. 1.) ; (2) by adj.

FATTENING : (1) पौष्टिकः (की, कं) (= nourishing) ; (2) बृंहण (f. णी).

FATTY : मेदस्विन् (f. नी). *F. tissue* : *मेदोजालम्.

FATUITOUS, FATUOUS : I. Foolish, weak : q.v. : दुर्बुद्धि (mfn.). II. Illusory : q.v.

FATUITY : मूर्खता : v. Foolishness, weakness.

FAUCET : for drawing liquors : *निष्काशकः.

FAULT : (1) दोषः, *this is not your f.* : न ते दोषोऽयम्, P. i. 16. ; *will not find f. with it* : दोषं न ग्रहीष्यति, Sa. ; *these are f. s of language* : वाक्येऽपि दोषाः सन्त्येते, Kav. ; (2) अपराधः (not physical), *how can a slave be without f.* : कथं नु दासो निरपराधः, V. ii. ; *it is not the f. of a stump if a blind man does not see it* : नैव स्वाधोरपराधो यदेनमन्धो न पश्यति, Say. To find f. with : दृश्यति (c. of दुष्), *bad men in a moment find f. with the excellencies of good men* : दुर्जनो दृश्यत्येव सतां गुणगणं क्षणात्, J.

FAULT-FINDER : दोषच्छ् (mfn.), *a mere f.* : दोषैक-च्छ् (mfn.)

FAULTILY : (1) सदोषम् ; (2) साधपराधम् ; (3) दोषेण. **FAULTINESS** : (1) सदोषता ; (2) दुष्टता ; (3) सापराधता.

FAULTLESS : (1) निर्दोषः (वा, वं) ; (2) दोषहीनः (जा, नं) ; दोषशून्यः (न्या, न्यं), etc. : v. Devoid of ; (3) अदोषः (वा, वं) : v. Also blameless, innocent, correct.

FAULTLESSNESS : (1) निर्दोषता ; (2) दोषशून्यता ; etc.

FAULTY : (1) दोषवत् (f. ती), *f. girl* : दोषवती कन्या, M. ix. 73. ; (2) दोषिन् (f. जी) ; (3) सदोषः (वा, वं) ; (3) दुष्टः (द्वा, द्यं) (often = vicious), *afterwards found to be f.* : *दुष्टं पश्चाद्विमाशितम्, Mit.

FAUNA : जन्तवः (m. pl.), *fossil f.* : *शिलीभूत-जन्तवः : v. Animal.

FAVOUR (subs.) : (1) अनुग्रहः, *f. proceeding from remembrance* : संस्मरणप्रवृत्तोऽनुग्रहः, Ku. iii. 3 ; *with your f.* : तवानुग्रहात् ; *even this my chastisement has been made a f. by you* : मम त्वया निग्रहोऽप्ययमनुग्रहीकृतः, R. xi. 90. ; *disposer of f. s and dis-f. s* : अनुग्रहावग्रहयोर्विधाता, Si. i. 71. ; (2) प्रसादः (= a f.), *do the f. (to excuse me), Sir* : तत् प्रसादं करोतु स्वामी, P. i. 3. ; *who eagerly longs for your f.* : प्रसादमाकांक्षति यस्तोबोत्सुकः, V. III. Ph. in f. with i.e. f. ed : v. F. ite ; in f. of i.e. on the side of : पक्षे (with gen.). v. Side.

FAVOUR (v.t.) : (1) अनुगृहाति (ग्रह्, c. 9.), *just favour with a look* : बिबोक्नेनानुगृहाण तावत्, N. xxii. 3 ; (2) अनुकूलयति (nomi.) (= to be

friend), *even Indra f. s him with ornaments of the Kalpa tree* : तमनुकूलयतीन्द्रोऽपि कल्पद्रुमविभूषणैः, Ku. ii. 39. ; (3) by subs., *the king ceased to f. Dantila* : स राजा दन्तिलस्य प्रसादपराङ्मुखः सञ्जातः, P. i. 3. ; (4) अभ्युपपद्यते (पद्, c. 4.), Ku. v. 61.

FAVOURABLE : (1) अनुकूलः (जा, जं), *considering what was f. to him* : अस्यानुकूलं विचिन्त्य, Ki. xii. 43. ; *f. wind* : अनुकूलवातः ; (2) प्रसन्नः (जा, जं) (= cheerful) ; *f. look* : प्रसन्नवृष्टिः ; (3) शुभः (मा, मं) (= auspicious : of time) : v. Also conducive, good.

FAVOURABLENESS : (1) अनुकूलता ; (2) प्रसन्नता : v. FAVOURABLE.

FAVOURER : (1) अनुग्रहकारिन् (f. जी) ; (2) better by verb.

FAVOURITE (subs.) : (1) प्रियपात्रम्, प्रियमाजनम्, and sim. comp. s, *I was her greatest f.* : तस्याः परं प्रसादपात्रमात्मम्, D. ii. ; (2) बह्वम् (f. मा), *and to the f. s of a king* : बहुभेभ्यश्च भूपतेः, Ka. v. 19.

FAVOURITE (adj.) : प्रियः (या, यं) : v. Dear, favourite (subs.).

FAVOURITISM : (1) बह्वमप्रियता (?) ; (2) पक्षपातित्वं (= partiality).

FAWN (subs.) : (1) मृगशावः, -कः ; (2) मृगपोतः ; (3) हरिणशिष्टः ; etc.

FAWN (v.) : I. To bring forth a f. : प्रसूते (सु, c. 2.), *f. ing of deer* : मृगीणां प्रसूतिः, R. II. To flatter : q.v. : चादृशत करोति.

FAWNINGLY : (1) चादृशतैः, H. ; (2) स्तुतीः कृत्वा.

FAY : I. Subs., a fairy : q.v. : विद्याधरी. II. verb., to fit, suit : q.v.

FEALTY : प्रभुभक्तिः (?) : v. Also loyalty.

FEAR (subs.) : I. Lit. : (1) भयम्, *out of f.* : भयात्, Sa. ; *or, through f. of the ascetic* : भयेन वा मुनेः, Ki. ; (2) भीतिः (rare) ; (3) त्रासः, सम्-, परि-, (= terror, q.v.). II. Source of (1) : भयम्, *the f. from the titan is over* : सुरारिसम्भवं भयं गतम्, V. i. ; *you have no f. from me* : न मत्तोऽस्ति भयं तव, Mah., ii. 43. 20.

FEAR (v.t.) : (1) बिभेति (भी, c. 3.) (with abl.), *f. s. thieves* : चौराद्विभेति, S. k. ; *f. s in the forest* : वनस्ये बिभेति, S. k. ; (2) ब्रह्मयति, सं-, वि-, परि-, (त्रस, c. 4. (with abl.) : stronger

than f., if he did not f. the god *Siva* : यदि तेन देवान्प्रवानीयतेर्न ऋतम्, Vi. ii. 28.

FEAR (v.i.) : I. Lit. : बिभेति. II. To apprehend : q.v. : शङ्कते, आ- (शङ्क, c. 1.), *affection f. s of evil* : स्नेहः पापशङ्की, Sa.

FEARFUL (adj.) : I. Inspiring fear : (1) मयङ्करः (री, रं); (2) मयावहः (हा, हं); (3) मयदः (दा, दं); (4) मयदायिन् or -विषायिन् (f. नी); (5) मयानकः (का, कं); (6) मीषणः (जा, जं) : v. Dreadful, terrible. II. Full of fear : (1) मीतः (ता, तं) (with abl. of the source of fear) : v. Afraid; (2) समयः (या, यं) (= possessed of fear); (3) मयातुरः (रा, रं) (= habitually); (4) ऋत्तु (mf.n.) : v. Timid.

FEARFULLY : I. Timidly : (1) समयम्; (2) ससाध्वसम्; (3) सत्रासम्, Y. II. Frightfully, terribly : q.v. : मीषणम्.

FEARFULNESS : I. Timidity : (1) मीतिः (with abl.) : v. Fear; (2) मीरता (habitual). II. Dreadfulness : q.v. : मीषणत्वम्.

FEARLESS : (1) निर्भयः (या, यं); (2) निर्भीकः (का, कं); (3) अकुतोमयः (या, यं).

FEARLESSLY : (1) निर्भयम्; (2) by the adj.s : अपमयः (या, यं), अपमी, गतमी, विगतमी (n. मि) etc. R. iii. 51. ; xi. 70. ; (3) निःशङ्कम् (without any apprehension).

FEARLESSNESS : (1) निर्भीकता; (2) निर्भयता; (3) अभीतिः.

FEASIBILITY : (1) साध्यता; (2) उपादेयता (combining utility).

FEASIBLE : (1) साध्य (f. ध्या); (2) उपादेयः (या, यं) (f. and useful).

FEAST (subs.) : I. Festival : q.v. : उत्सवः "moveable f." : अस्थिरोत्सवः (?). II. Banquet : सम्भोजनम् (?). III. Fig. : उत्सवः, f. to the eye : नयनोत्सवः.

FEAST (v.i.) : I. Lit. : विशिष्टभोजनं करोति (?). II. Fig. : मोदते, प्र-, (मुद्, c. 1.).

FEAST (v.t.) : I. Lit. : विशिष्टभोजनं ददाति (दा, c. 3.) (?). II. Fig. : to delight : q.v. : मोदयति, प्र- (c. of मुद्).

FEAT (subs.) : अवदानम्, whose f.s are seen: दृष्टावदानः (ना, नं), K. xviii. 16. : v. Deed, exploit.

FEATHER (subs.) : I. Lit. : (1) पत्रम्, I am throwing away this one f. : एतत्पत्रं त्यजाम्येकम्, Mah. i. 30. 21. ; f. -bed : (*पतन-) पत्रसंस्तरः ; to win a f. in the cap : सुमगपताकां हरति, D. ; (2) पर्णः, good -f. ed: सुपर्णः, Mah. II. Of an arrow : (1) पत्रम्, heron- f. ed (arrows) : कङ्कपत्राः, U. ; (2) पक्षः, of f. supported arrows : पक्षाश्रयिणां शिलीमुखानाम्, Si. xx. 9. III. A species : q.v. : जातिः.

FEATLY : बामम् : v. Cleverly.

FEATURE : I. Form : q.v. : रूपम्, the same dignified f.s.: रूपं तदोजस्वि, R. ; what sort of f.s he has: कीष्णं तस्य रूपम्, K. II. The face : q.v. : मुखम्.

FEBRIFUGE : ज्वरघ्न (f. घ्नी) and sim. comp.s., a f. ; ज्वरघ्नमीषणम् ; etc.

FEBRILE : expr. by comp. or gen., f. symptoms : ज्वरस्य लक्षणम्, Bha.

FEBRUARY : उत्तरमाघपूर्वफाल्गुनसंवादीयुरुभीयवर्षस्य द्वितीयो मासः.

FECAL : expr. by comp., f. ditch : अमेध्यस्त्रातम् ; f. matter : मलम् : v. Dung.

FECULENCE : पक्विलता : v. Muddiness, foulness.

FECULENT : अमेध्य (f. ध्या) : v. Foul, muddy.

FECUNDATE : I. Lit. : बहुप्रजं (f. जां) करोति (?). II. To impregnate : q.v.

FECUNDITY : I. Of seeds or plants : (1) फल-वत्ता ; (2) better by adj. फलदः (दा, दं). II. Of females : बहुप्रजातवम् (?).

FEDERAL : *संहतः (ता, तं), f. constitution : *संहत-तन्त्रम्.

FEDERAL, FEDERALIST : *संहतिध्वजः (जा, जं) ; संहतिवादिन् (f. नी).

FEDERALISM : *संहतिवादः ; संहतिध्वजानां मतम्.

FEE (subs.) : I. Property, possession : q.v. II. Charge, pay : शुल्क (mn.), even a Śūdra should not take f., giving away a daughter : आददीत न शुद्रोऽपि शुल्कं दुहितरं दत्तम्, M. ix. 98. ; f. giver : शुल्कदः, M. iii. F. -simple : चिरस्वायिनी भूमिः (?).

FEE (v.) : I. Lit. : शुल्कं ददाति (दा, c. 3.). II. To bribe : q.v.

FEEBLE : दुर्बलः (ला, लं), the king is the strength of the f. : दुर्बलस्य बलं राजा, J. ; having f. hope

for the fulfilment of his object : स्वाधौपपत्तिं प्रति दुर्बलाः, R. v. 12. : v. Weak.

FEEBLENESS : (1) दौर्बल्यम् ; (2) दुर्बलता : v. Weakness.

FEEBLY : (1) by adj. ; (2) दुर्बलतया or बलक्षयात् मन्दं मन्दम् (=slowly).

FEED (subs.) : I. Food : q.v. : भोजनम्, she is my f. : सा भोजनं मे, M.n. II. Pasture-land : प्रचारभूमिः. III. Of a boiler. *पोषकम् ; जलम्.

FEED (v.t.) : I. Lit. : (1) भोजयति (c. of भुज्), should f. hundred Brahmins : शतं द्विजान् भोजयेत्, Shat. ; employed Dushāsana about f. ing people: मध्यमोऽधिकांशेषु दुःशासनमायोजयत्, Ma. n. ; (2) आशयति, प्र-, (c. of अश्) (rare). II. To graze : q.v. : चारयति (c. of चर्). III. To fill the wants of : पूरयति (पूर, c. 10.). IV. To supply : ददाति (दा, c. 3.).

FEED (v.i.) : I. Lit. : (1) भोजनं करोति ; (2) अत्ति (अद्, c. 2.) : v. To eat. II. To graze : q.v. III. Fig., to grow fat : स्फीतः (ता, तं) भवति.

FEEDER : I. An eater : q.v. II. One who gives food : (1) भोजयितु (f. श्री) ; (2) आशयितु (f. श्री), Si. III. An encourager : उत्साहदातु (f. श्री). IV. A breeder : पोषक (f. विक्र). V. Of roads and canals : f. road : *अङ्गपथः, पोषकपथः.

FEEDING (subs.) : I. The act : expr. by verb. II. Food : q.v. : भोजनम्. III. Pasture-land : प्रचारभूमिः.

FEEL (v.t.) : I. To perceive : (1) अनुभवति (भू, c. 1.), much more, Mahāśvelā who has felt the ways of love : किमुतानुभूतमदनवृत्तान्ता महारवेता, K., as if f. ing the pain of those who ask : वेदना-मनुभवन्निवारिणाम् Ki. xiii. 60. ; (2) उपलभते (लभ्, c. 1.) (=to receive), then Śiva f. ing pleasure : उपलब्धसुखस्तदा हरः, Ku. iv. 42. ; (3) वेत्ति, सं- (विद्, c. 2.) (=to know), which one f.s but cannot express : अनाख्येयः (या, यं), संवेद्यः (या, यं), K. II. To be conscious of : जानाति (ज्ञा, c. 9.), the two sons of Daśaratha were not seen but felt : ज्ञातादुभौ दाशरथी न दृष्टौ, R. : v. To know. III. To touch : q.v. : स्पृशति (स्पृश्, c. 6.). IV. To examine by touching : स्पृशति, should

carefully f. the pulse : नाडीमवहितः स्पृशेत्, Bha. : v. Also to examine.

FEEL (v.i.). I. To appear to the touch : expr. by स्पर्शः. II. In other senses : v. Feel (trans.)

FEELE (subs.) : I. F. ing : q.v. II. Touch : q.v. : स्पर्शः.

FEELER : I. Lit. : expr. by verb. II. Fig. : expr. by circumlo, it is a f. : *मतज्ञानायेदं प्रयुक्तम्.

FEELING (subs.) : I. The sense : स्पर्शः. II. Perception : (1) अनुभवः, (rarely) अनुभूतिः ; उपलब्धिः ; (rarely), (2) उपलम्भः. (actual f.), from the f. of pleasure : सुखोपलम्भात्, R. ; (3) संवेदः, -जम् (=knowledge), only for f. pain : दुःखसंवेदनावैव, U. i. 47. III. Susceptibility to emotions : expr. by हृदयम् (=heart), a man of f. : सहृदयः (या, यं), destitute of f. : निष्कृषण (f. णा) : v. Hard. IV. Any state of mind : (1) भावः ; (2) वृत्तिः. Ph. : f. of pride : अविमानिता.

FEELINGLY : सहृदयतया (?) : v. Affectingly.

FEIGN (v.) : expr. by f. ed, f. ing quarrel : कृतक-कलहं कृत्वा, Mu.

FEIGNED (adj.) : (1) कपट in comp., with f. cloak of virtue : कपटधर्मकञ्चुकः, Da. i. : v. Counterfeit ; (2) कृतकः (का, कं), f. anger : कृतककोपः, Sa. v. : v. Affected ; (3) अलोकः (का, कं), f. Nala : अलोकनलः, N. : v. False.

FEIGNEDLY : (1) सकपटम् ; (2) सव्याजम् ; (3) मिथ्या : v. Falsely.

FEIGNER : expr. by adj., f. of anger : कृतककोपकारः.

FEINT : छलम् : v. Pretence.

FELICITATE (v.) : I. To delight : q.v. II. To congratulate : expr. by दिष्ट्या वर्धते (वृष्, c. 1.), I f. you on your recovery : दिष्ट्या वर्धसे रोगोत्थानेन.

FELICITOUS . (1) श्रेयसः (री, सं) ; (2) श्रेयस्कः (री, सं) : v. Happy.

FELICITY : श्रेयस् (n.), of you who have received every f. : श्रेयांसि सर्वाण्यधिजन्मुषस्ते, R. v. 34. : v. Happiness.

FELINE : i.e. pertaining to or like a cat : v. Cat, etc. The f. species : मार्जारजातिः.

FELL (subs.) : I. A mountain : q.v. II. Hide, skin : q.v. : चर्मम् (n.).

FELL (adj.) : निष्ठुरः (रा, रं) : v. Cruel, fierce.

FELL (v.t.) : (1) पातयति, अव-, नि-, (c. of पत्) ; (2) क्षिनति (क्षिद्, c. 7.) (=to cut : q.v. as of timber).

FELL-MONGER : *चर्माजीवः.

FELLNESS : निष्ठुरता : v. Cruelty.

FELLOE : of a wheel : (1) नेमिः ; (2) प्रधिः ; (3) नीभम्.

FELLOW : A companion : q.v. : सहायः. II.

A person : q.v. : जनः, *this f. is very audacious* : अतिप्रगल्भोऽयं जनः. III. A mate : सहचरः (f. री), Mc. ii. 22. IV. An equal : q.v. V. Holder of a f.-ship : वृत्तिभुज् (mf.). VI. Of a society or corporation : सम्यः. VII. As a prefix : सह- or स- in comp.

FELLOW-COMMONER : एकपाकमोजिन् (f. नी), Mit.

FELLOW-CREATURE : (1) सहजन्मन् (mf.) ; (2) by circumlo.

FELLOW-FEELING : सहानुभूतिः : v. Sympathy.

FELLOW-PASSENGER : सहयात्रिन् (f. णी) : v. F. traveller.

FELLOWSHIP : I. Association : q.v. : सङ्गः. II.

Company : q.v. : सङ्गः. III. Partnership as in pain : सहानुभूतिः. IV. A band : दलम्. V. Scholarship : वृत्तिः.

FELLOW-STUDENT : (1) सहाध्यायः, *Nichula, f. of Kālidāsa* : निचुलः कालिदासस्य सहाध्यायः, M.n. ; (2) सहाध्यायिन् (f. नी), Mu. i. ; (3) सतीर्थ (f. र्था) (rare), Ma.

FELLOW-TRAVELLER : (1) सहगामिन् (f. नी) ; (2) सहयात्रिन् (f. णी) ; (3) सहप्रस्थायिन् (f. नी), K.s. i. 10. 70.

FELLY : I. Adv. : निष्ठुरम् : v. Cruelly. II. Subs. v. Fellowe.

FELO-DE-SE : (1) आत्मघातिन् (f. नी) ; (2) आत्महन् (mf.).

FELON : आततायिन् (f. नी) : v. Criminal.

FELONIOUS : By comp., *f. act* : पापक्रिया : v. Criminal.

FELONY : पापम् : v. Crime.

FELT (subs.) : ऊर्णा, *f. hat* : *ऊर्णामयं शिरस्त्रम् : v. Wool.

FEMALE (subs.) : स्त्री : v. Woman.

FEMALE (adj.) : Not male : (1) by a feminine termination आ or ई : *f. preceptor* : उपाध्याया ; *a f. monkey* : बानरी ; *a f. dove* : कपोतिका ; (2) by वध् affixed (denoting the f. of a couple), *the f. Chakra* : चक्रवाकवधः, M.n. II. Belonging to a woman : expr. by comp. : *f. form* : स्त्रीरूपम्.

FEMININE : I. As opposed to manly : स्त्रैण (f. णी), *hesitates from f. (consideration)* : स्त्रैणेन विचिकित्सति, Vi. i. 37. : v. Also effeminate.

II. In gram. : स्त्री, *f. gender* : स्त्रीलिङ्गम् (the word) ; इषुधि is also *f.* : इषुधिः स्त्री च, S.k. ; *the five words अप् etc. are f. and (used in the plural)* : अवादीनां पञ्चानां स्त्रीत्वं बहुवचं च, S.k.

FEN : (1) अनूपः ; (2) कच्छभूः : v. Marsh.

FENCE (subs.) : I. Enclosure : q.v. : वृत्तिः. II. *F. ing* : q.v.

FENCE (v.) : I. To defend : q.v. : रक्षति (रक्ष, c. 1.). II. To enclose : वृत्तिना आ-वृणोति, परि-, (वृ, c. 5.) or वेष्टयति, परि-, (वेष्ट्, c. 10.).

FENCER : (1) असियोधः (with sword) ; (2) दण्डयोधः (with stick) ; (3) कलः (=2), Nil.

FENCING (subs.) : (1) असिचर्या (with sword), Mah. ; (2) दण्डयुद्धम् (with stick) ; (3) गदायुद्धम् (=2), Mah.

FEND : निवारयति (वृ, c. 10.) : v. To prevent, ward off.

FENDER : I. For coals of fire : *अङ्गारगुप्तिः. II. Of a car : (1) वरूधः ; (2) रथगुप्तिः.

FENNEL : (1) शतपुष्पा (a species of f.) ; (2) मिश्री (another species).

FENNY : (1) अनूपः (पा, पं), *f. land* : अनूपभूमिः ; (2) पक्विलः (ला, लं) (=muddy).

FEOFF (v.) : ददाति (दा, c. 3.) : v. To enfeoff.

FERINE : (1) हिंस्रः (स्त्रा, स्त्रं) ; (2) वन्यः (न्या, न्यं) (= wild).

FERMENT (subs.) I. Lit. : (1) किण्व (mn.) ; (2) मण्ड (mn.). II. Heat, agitation : q.v. : क्षोभः.

FERMENT (v.t.) : क्षोभयति (c. of जुम्) : v. To agitate.

FERMENT (v.i.) : I. To effervesce : q.v. : फेनायते (nomi.) (१). II. To be agitated : जुम्यति (जुम्, c. 4.).

FERMENTATION : (1) सन्धानम् (?) ; (2) स्फूर्तिः (?)

FERMENTATIVE : (1) स्फूर्तिकरः (री, रं) (?) ; (2) मण्डजननः (नी, नं) (?) .

FERN : लताजातिविशेषः ; *पत्रप्रसूः .

FEROCIOUS : (1) रौद्रः (द्री, द्रं) ; (2) उग्रः (घा, घ्रं) : v. Dreadful, cruel.

FEROCIOUSLY : (1) दारुणम् (=dreadfully) ; (2) क्रूरम् (=cruelly).

FEROCIOUSNESS, FEROCITY : (1) रौद्रता ; (2) उग्रता ; (3) क्रौर्यम् (=cruelty) ; (4) दारुणता (=dreadfulness).

FERRULE : लोहबलयः, Monier Williams.

FERRY (v.) : I. Intran: तरति (तृ, c. 1.). II. Trans.: तारयति (c. of तृ).

FERRY (subs.): तरः, should employ confidential men in charge of mines, customs, and f.s: आकरशुल्क-तरेष्वासाप्तियुञ्जीत, V.s. ; f. boat : तरनीः, तरणनौका.

FERRYMAN : (1) घट्टजीविन् (m.) ; (2) तरनायकः. (?)

FERTILE : I. Fruitful : q.v. : (1) शस्यप्रदः (दा, दं) ; (2) उ(ऊ)र्वरा (of soil), f. land: उर्वरा भूमिः. II. Fig., rich, inventive : निर्माणकुशलः (ला, लं) and sim. comp.s, he has f. mind : *तस्य निर्माणदत्तं मनः.

FERTILENESS, FERTILITY : I. Fruitfulness : (1) फलवत्ता ; (2) by adj. II. Inventiveness : निर्माणदक्षता (?) and sim. comp.s.

FERTILIZE (1) फलवन्तं (तीं, तं) करोति ; (2) फलदीकरोति (?) .

FERTILIZATION (1) expr. by verb ; (2) फलदीकरणम् (?) .

FERULE : दण्डकाष्ठम् (?) ; वेत्रम् (=cane).

FERVENCY : (1) औत्सुक्यम् ; (2) उत्साहः : v. Zeal.

FERVENT : I. Hot : q.v. II. Eager, earnest : q.v. : उत्सुकः (का, कं) .

FERVENTLY : सोत्साहम् : v. Eagerly, zealously.

FERVID : I. Very hot : प्रचण्डः (ण्डा, ण्डं), when the sun is f. : प्रचण्डसूर्यः, f. heat : प्रचण्डतापः, Rit. II. Vehement : q.v. : प्रचण्ड (f. ण्डा).

FERVOUR : I. Heat : q.v. : प्रचण्डता. II. Ardour : प्रचण्डता.

FESTAL : expr. by comp., f. day : उत्सवदिनम्.

FESTER (v.) : I. Intrans. : v. To corrupt. II. Trans. : v. To nurse.

FESTIVAL : (1) उत्सवः, the great f. of the birth of the prince increased every moment: प्रतिक्षणमवर्धत राजसुनोर्जन्मनो महोत्सवः, K. ; (2) अन्युदयः (rare), even in f.s : अन्युदयेष्वपि, M. ix. 84. ; (3) महः or महस्(n.) (rare), the f. of cupid: मदनमहः, Ra.

FESTIVE : (1) by comp. ; (2) पार्वणः (f. णी) (=relating to पर्व=holiday), the chief citizens take to desired f. work : मजन्ते विधिममिलपितं पार्वणं पौरमुख्याः, Mu. iii.

FESTIVITY : I. Festival : q.v. II. Joy : q.v. : प्रमोदः.

FESTOON : adorned with f.s : दाममिर्वरमाख्यानां प्रालम्बैः समलङ्कृतम्, Ram. ii. 12. 31. : v. Wreath.

FETAL : expr. by comp. ; v. Fetus.

FETCH (v) : I. To bring : q.v. : आहरति (हृ, c. 1.), went to Kichaka's house to f. wine: प्रातिष्ठत सुराहारी कीचकस्य निवेशनम्, Mah. iii. 16. 17. II. To sell for, expr. by लमते (लम्, c. 1.), friend, what price will fourteen f. : चतुर्दश सखे मूल्यं लमन्ते कियत्, Li. III. To arrive at : q.v. : प्राप्नोति (आप्, c. 5.). IV. To fell : q.v. : पातयति. (c. of पत्). V. To make, do : q.v. : करोति.

FETCH (subs.) : छलम् : v. Trick, artifice.

FETCHER : (1) आहर्तृ (f. ऋ) ; सम्- ; (2) by verb.

FETE : I. Subs. : पर्वन् (n.) : v. Festival. II. Verb, to feast : तर्पयति, सं-, (c. of तृ), f.d the great Brahmins: तर्पयामास विप्रेन्द्रान्, Mah.

FETID (adj.) : (1) दुर्गन्धः (न्धा, न्धं) ; (2) दुर्गन्धि (mfn.) ; (3) पूतिगन्धिः (mfn.) ; (4) पूति (mfn.) ; (5) उग्रगन्धि (mfn.) (=strong-smelling).

FETIDNESS : (1) दुर्गन्धि(न्धि)ता ; (2) पूतिगन्धिता.

FETISH, FETICH : भूतम् (?) . F. ism : भूतमक्तिः (?) .

FETOR : (1) पूतिगन्धः ; (2) दुर्गन्धः : v. Fetidness.

FETTER (subs.) : शृङ्खलः, (-ला, -लं) : v. Chain.

FETTER : (v.) : निगडयति (nomi.) : v. To enchain, confine.

FETUS : गर्भः, dead f. : मृदगर्भः, Sr.

FEUD : I. Quarrel : q.v. : कलहम्, II. An estate : कर्मणोपमोग्या भूमिः (?) . * कर्मोत्तरभूमिः.

FEUDAL : the f. system : *कर्मोत्तरभूमिप्रणाली ; f. rights *कर्मोत्तरभूम्यधिकाराः.

FEUDATORY : *f. chiefs* : कर्मकारिणो भूपालाः : v. Also tributary.

FEVER : I. Lit. ज्वरः, *acute (lit. new) f.* : नव-ज्वरः ; *chronic (lit. old) f.* : जीर्णज्वरः, Bha. ; *inflammatory f.* : दाहज्वरः ; *cold f.* : शीतज्वरः ; *typhoid f.* : सन्निपातज्वरः (?) ; *he will have f. again* : अस्य पुनरेव भवेज्ज्वरः ; Sr. ; *recovered from f.* : जरो-त्सृष्टः (हा, ष्ट), Sr. or ज्वरमुक्तः (का, कं), Bha. II. Fig. : ज्वरः, *speak it without f.* : तद्मूलं विगत-ज्वराः, Mat. : v. Excitement.

FEVERISH : I. Affected with fever : (1) ज्वरितः (ता, तं) ; (2) ज्वरिन् (f. णी) ; (3) ज्वरार्तं (f. तौ) ; (4) ज्वरग्रस्तं (f. स्ता) ; and sim. comp.s. II. Indicating fever : expr. by ज्वरमावः. III. Hot. : q.v. IV. Fickle : q.v.

FEVERISHNESS : (1) ज्वरितता (= actual f.) ; (2) ज्वरमावः.

FEW : (1) अल्पः (ल्पा, ल्यं), *in a very f. days* : स्वल्पीयोभिरेव दिवसैः, C. ; *in f.* : अल्पेन ; (2) कतिपयः (या, यं) or कतिचित् (= a small number), *a f. nights* : कतिचित् शर्वरीः, R. xi. 93. v. Also some, small.

FEWNESS : अल्पता : v. Also smallness.

FIAT : शासनम् : v. Decree.

FIB (subs.) : (1) अन्तम् ; (2) असत्यम् ; (3) अलीकम्.

FIBRE : I. Thread : q.v. : तन्तुः. II. Of animals or plants : शिरा.

FIBRIL : सूक्ष्मतन्तुः.

FIBROUS : (1) तन्तुमयः (यी, यं) (?) ; (2) तन्तुघटितः (ता, तं) (?) .

FICKLE : (1) चञ्चलः (ला, लं), *fortune is f.* : चञ्चलं वसु, Ki. ; (2) चपलः (ला, लं) ; *this Brahmin youth is f.* : चपलोऽयं ब्राह्मणवटुः, Sa. ii. ; (3) अस्थिरः (रा, रं) (= inconstant) ; (4) अनवस्थितः (ता, तं) (= 3).

FICKLENESS : (1) चञ्चलता ; (2) चपलता ; (3) अस्थिरता ; (4) चाञ्चल्यम् ; (5) चापल्यम् (6) अस्थैर्यम् ; (7) चलचित्तता (= f. of mind).

FICKLY : (1) अस्थिरम् ; (2) चापल्येन ; (3) चञ्चलतया.

FICTION : कल्पना, *this is a f. of his own creation* : तस्य मनःकल्पितमलीकमेतत् : v. Invention, untruth.

FICTITIOUS : (1) कृत्रिमः (मा, मं) ; (2) अलीकः. v. False ; (3) काल्पनिकः (की, कं).

FIDDLE (subs.) : शा(सा)रङ्गी. Ph. : *to play the second f. to* : perh. प्रतिध्वनिं करोति, K. ; *f. -stick* : कोणः (gen. term), B. xiv. 2.

FIDDLE (v.) : I. Lit. : शारङ्गीं वादयति (c. of वद्).

II. To tweddle : q.v.

FIDDLE-FADDLE : निरर्थकथा, यत्तत् or यत्किञ्चित्, Vi.

FIDDLER : I. Lit. : शारङ्गीवादः, -कः. II. Fig. : यत्किञ्चनकारी, K.

FIDELITY : I. Loyalty : मक्तिः, *with (your) f. to (your) preceptor* : मत्स्या गुरो, R. ii. 63. Honesty, निष्कपदता. III. Attachment : (1) आसक्तिः ; (2) सङ्गः (rare), गणिकायाश्च गम्यं प्रति सङ्गतैव न सङ्गः, D.

FIDGETY : चपलः (ला, लं) (?) : v. Restless.

FIDUCIARY : I. Adj. : expr. by विश्वासं समालम्ब्य, Mr. : v. Also confident, firm. II. Subs. : v. Trustee.

FIE (interj.) : धिक् (with acc.) : v. Shame.

FIEF : *कर्मोत्तरभूमिः ; योधभूमिः.

FIELD : I. Agricultural : (1) क्षेत्रम्, *the boundaries of a f.* : क्षेत्रसीमा, M. ; *the owner of a f.* : क्षेत्रस्वामी, K. b. ; *high f.* : मालं क्षेत्रम्, Me. ; *good f.* : सत्क्षेत्रम्, Mu. i. 3. (2) केदारः (rare). II. Battle-f. : q.v. समरभूमिः, *to leave the f.* : समरभूमिं or समरं त्यजति, Ve. III. Battle : q.v. : युद्धम्, *they lost the f.* : पराजिता बभूवुः. IV. Scope, range : perh. क्षेत्रम्, *f. of knowledge* : ज्ञानक्षेत्रम्.

FIELD-DAY : सैन्यव्यायामदिनं or दिवसम् (after Ka.).

FIELD-FARE : पक्षिभेदः ; *क्षेत्रचारिन् (f. णी).

FIELD-MARSHAL : बलाध्यक्षः : v. General.

FIELD-MOUSE : क्षेत्रमृषिकः (?).

FIELD-PIECE : *लघुकामानम् ; युद्धयन्त्रविशेषः.

FIELD-SPORT : मृगयाविहारः, M. n. : v. Hunting.

FIEND : (1) पिशाचः ; (2) राक्षसः (= ghoul) ; (3) यातुधानः (rare).

FIENDISH : (1) वैशाचः (ची, चं) ; (2) राक्षसः (सी, सं) : v. Malignant.

FIERCE : (1) घोरः (रा, रं) ; (2) क्रूरः (रा, रं) (= cruel, savage), *his face became f. with frowns* : क्रूरमजनिं कुटिलं तस्याननम्, Si. xv. 8. ; (3) दारुणः (ना, णं), नि- (- terrible), *of f. form* : दारुणाकृतिः, Mah. i. 150. 2.

FIERCELY : (1) घोरम् ; (2) क्रूरम् ; (3) दारुणम्, नि-.

FIERCENESS : (1) घोरता ; (2) क्रूरता ; (3) दारुणता, नि-.

FIERINESS : (1) तेजस्विता ; (2) चण्डता, प्र- (of temper).

FIERY : I. Lit. : आग्नेयः (यी, यं). II. Full of heat : तेजस्विन् (f. नी) (lit. and fig. : applied to a f. horse, K.), *among f. (things)* : तेजस्विमन्, Si. ii. 52. III. Vehement, passionate : चण्ड (f. ण्डा), प्र-, f. (and) collected wrath: प्रचण्ड-परिपिण्डितो मनुः, Vi. v. 26.

FIERY-FOOTED : (1) अनिलोपमः (मा, मं), Mah. ; (2) वातरंहस् (mfn.) and sim. comp.s, Ram.

FIFE : वेणुः : v. Flute.

FIFER : (1) वेणुधमः ; (2) वेणुवादः, -कः.

FIFTEEN : पञ्चदशन् (mfn.). F.-th : पञ्चदशः (शी, शं).

FIFTH : I. Adj. : पञ्चमः (मी, मं), *in the f. place* : पञ्चमतः. II. Subs. : (1) पञ्चमागः ; पञ्चांशः or पञ्चलवः ; (2) पञ्चमांशः or पञ्चममागः. *The f. note (in music)* : मध्यमः.

FIFTHLY : (1) पञ्चमतः ; (2) पञ्चमम्.

FIFTIETH : (1) पञ्चाशत्तमः (मी, मं) ; (2) पञ्चाशः (शी, शं).

FIFTY : पञ्चाशत् (f.), *Hundred and f.* : सार्द्धशतम्.

FIG : I. The tree : (1) अञ्जीरः (ficus carica) ; (2) उडुम्बरः (ficus glomirata) ; (3) न्यग्रोधः or बटः (f. Indica) ; (4) अश्वत्थः or पिप्पलः (f. religiosa) ; (5) पुष्पः or पर्कटी (f. Infectiosa). II. The fruit : अञ्जीरम् (the common f.) ; उडुम्बरम्, न्यैयग्रोधम्, आश्वत्थम्, पुष्पम् of the other species named. Ph. : *not to care a f. for anything* : न तृणाय मन्यते (मन्, c. 4).

FIGHT (v.i.) : (1) युध्यते, नि- (युष्, c. 4.), *where women could f.* : स्त्रियोऽपियत्र युध्येयुः, V.p. ; *with whom you are eager to f.* : केन ते योद्धुमुत्सहते मनः, Mah. ii.23. 2. ; (2) योधयति (c. of युष्) (=to f. with), *Indra went out to f. with Krishna for the sake of the Pārijāta* : प्रययौ पारिजातार्थमिन्द्रो योधयितुं हरिम्, V. p. ; (3) युद्धं करोति, कुरुते, *I wish to f. a duel with Arjuna* : अहं पार्थेन द्वन्द्वयुद्धं कर्तुमिच्छामि, Mah.

FIGHT (v.t.) : I. Lit. : योधयति. II. Fig., to carry on : *to f. one's way* : पथं मोचयति (मुच्, c. 10.) ; *to f. a cause* : कार्यार्थं वदति (वद्, c.1.) (१).

FIGHT, FIGHTING : (subs.) : (1) युद्धम्, *who did not wish f. with him* : योऽनेन युद्धं नेयेष, Mah. ; (2) रणम् (prop. = battle), *I defy you, come to f.* : आह्वये त्वां रणं गच्छ, Mah. ii. 45. 2. ; (3) नियुद्धम् (=close f., foot-f.), *very strong on elephant, on horse-back, and in foot-f.* : गजपृष्ठेऽथपृष्ठे च नियुद्धे च महाबलाः, Mah. i. 132. 29. ; (4) आयोधनम् (rare), *if both fall in the f.* : आयोधने चेदुभयोर्निघातः, Vi. ii. 12. ; (5) युष् (f.) (rare), Ku.

FIGHTER : (1) योद्धृ (m.) ; (2) योषिन् (m.).

FIGMENT : कल्पना : v. Fiction, invention, untruth.

FIGURATE : I. Lit. : आकारवत् (f. ती). II. Discordant : q.v.

FIGURATIVE : (1) गौण (f. नी) (=not literal) ; (2) सालङ्कारः (रा, रं) (=flowery) ; (3) लाक्षणिकः (की, कं) (=significant) ; (4) व्यञ्जकः (का, कं) =indicatory) ; for dif. v. Kav. ii.

FIGURATIVELY : expr. by adj.

FIGURE (subs.) : I. Form : q.v. : मूर्तिः. II. An image : q.v. : मूर्तिः. III. A design : मूर्तिः. IV. A numeral : अङ्कः. V. Price : मूल्यम्. VI. A f. of speech : अलङ्कारः. VII. In dancing : प्रचारः, *undulating f.* : (१) गोमूत्रिकाप्रचारः, D.

FIGURE (v.) : I. Lit. : v. To form. II. To depict : q.v. : रूपयति (रूप्, c. 10.). III. To calculate : q.v. : गणयति (गण्, c. 10.). IV. To indicate : q.v. : सूचयति (सूच्, c. 10.). V. To image : कल्पयति (कृप्, c. 10.). F.d. : i.e. adorned with f. s : चित्रः (त्रा, त्रं). F. out : गणयति. F. up : संकलयति (कल्, c. 10.) : v. To add.

FILACEOUS : (1) सत्रमयः (यी, यं) ; (2) तन्तुमयः (यी, यं).

FILAMENT : (1) केश (स) रः ; (2) किञ्चल्कः.

FILBERT : फलविशेषः ; *कुचफलम्.

FILCH : मुष्णाति (मुष्, c. 9.) : v. To steal.

FILCHER : मोषकः : v. Thief.

FILCHINGLY : (1) मोषेण ; (2) चौरिकया ; (3) चौर्येण.

FILE (subs.) I. Of soldiers : perh. दण्डपंक्तिः. II. An orderly collection : perh. समष्टिः. III. A line or wire on which letters are

kept: perh. गुणः IV. A list : perh. नामावलिः.
V. A steel instrument : perh. रेन्नी (comp.
vern. रेति).

FILE (v.i.) : दण्डव्यूहेन याति (या, c. 2.) or यात्रां करोति, M.

FILE (v.t.) : I. To smooth : q.v. II. To arrange : *गुणीकरोति.

FILIAL : expr. by comp., *f. duty* : पुत्रधर्मः.

FILIALLY : (1) पुत्रवत्; (2) पुत्र इति and sim. expr. s.

FILIATION : I. Lit. : पुत्रत्वम्. II. Af-f. : जनक-
स्वारोपणम् (?).

FILIGREE : *जालकर्मन्, *f. basket* : जालकर्मपेटिका.

FILING : चूर्णम् (=powder), *iron-f.* लौहचूर्णम्.

FILL (v.t.) : I. Lit. : (1) पूरयति, प्र-, परि-, सं-,
आ-, प्रति-, (पू, c. 10.), *f. -ing the pot with water*:
बारिणा कमण्डलुमापूर्य, K. ; (2) विमर्ति (मृ, c. 1.)
(rare), *I (will) f. my prison with them*:
तैर्विमर्मि स्वकाराम्, Vi. II. To cause to abound :
पूरयति, प्र-, परि-, सं-, *being f. ed with ascetics*:
पूर्यमाणं तपस्विभिः, R. i. 49. III. To satisfy ;
q.v. : पूरयति. IV. Of office etc. : perh.
पूरयति, *to f. the throne* : सिंहासनस्य प्रतिपूरणाय,
R. xviii. 40.

FILL (v.i.) : पूर्यते, प्र-, परि-, सं-, आ-, प्रति-, (pass.
of पू), *the begging pot f. ed with fruits dropped naturally* :
स्वयंपतितैः फलैरपूर्यत मिक्षामाजनम्, K.

FILL IN : पूरयति (with loc.) : v. To fill.

FILL UP : I. Trans : परि-पूरयति, सं-, आ-, *is the earth f. ed up in the uneven parts* : पूरिता नु विषमेषु
धरित्री, Ki. ix. 15. ; *one who f. s up a ditch*:
परिक्षापूरकः, M. II. Intrans : परि-पूर्यते, सं-.

FILL (subs.) : gen. in pl. 'my f.', 'your f.' best
expr. by यथेच्छम्, U.

FILLER : (1) पूरक (f. रिका), परि-, सं- ; (2) पूरयितु
(f. त्री).

FILLET (subs.) : I. A band : पट्टः. II. Of meat :
खण्डः (१).

FILLET (v.) : पट्टेन बध्नाति (बन्ध्, c. 9.) ; v. To
bind.

FILLING (subs.) : J. The act ; पूरणम्. II. That
which fills : perh. पूरणम्.

FILLIP : I. Verb : perh. स्फोटयति (c. of स्फुट्).
II. Subs. perh. स्फोटनम्.

FILM : I. A covering : पटलम्. II. A slender
thread : सूक्ष्मतन्तुः.

FILMY : सूक्ष्मतन्तुवदितः (ता, तं), V. d. and sim.
comp.

FILTER (subs.) : *पावकी, *carbon f.* : *अङ्गारपावकी.

FILTER (v.t.) : पुनाति (पू, c. 9.) : v. To purify,
clean.

FILTH (subs.) : मलम् (lit. and fig.) : v. Dirt, foul.

FILTHILY : समलः : v. Dirtily, foully.

FILTHINESS : समलता : v. Dirtiness, foulness.

FILTHY : समलः (ला, लं) : v. Dirty, foul.

FILTRATE, FILTRATED : (1) पूतः (ता, तं) ; (2)
शोधितः (ता, तं), वि-.

FILTRATION : (1) पावनम् ; (2) शोधनम्, वि-.

FIN : perh. हिहः (comp. Bengali हल्).

FINABLE : अर्थदण्डार्ह (f. हर्) or (when the sense
is clear) दण्डार्ह (f. हर्).

FINAL : (1) परमः (मा, मं) ; (2) अन्तिमः (मा,
मं) ; (3) अन्त्य (f. न्त्या) ; (4) परिचमः (मा, मं),
remembering the f. order : स्मरन्तः पश्चिमामाह्वयम्,
R. xvii. 8.

FINALLY : चरमम् : v. Lastly.

FINALITY : I. Lastness : चरमता. II. Conclu-
siveness: अखण्डव्यता.

FINANCE : आयः, *your f. s superintended by loyal (men)*:
आयस्तव मत्तैरनु (वि?) छितः, Mah. ii. 5. 67.

FINANCIAL : आयव्ययसम्बन्धिन् (f. नी). Ph. : *to improve the f. condition*: कोषवृद्धिं करोति, Nil. ; *his f. condition is bad*: न स्फीतस्तस्यायः.

FINANCIER : I. An officer : आयव्ययाध्यक्षः ;
अर्थनायकः (?). II. One skilled in finance :
आयव्ययकुशलः ; अर्थविद्याविशारदः (?).

FINCH : सुस्वरः पक्षिविशेषः.

FIND : I. In gen. : (1) उपलभते (लभ्, c. 1.),
after careful search did not f. him : निपुणमन्त्रिण्य
नोपलब्धवान्, D. ii. ; (2) प्राप्नोति (आप्, c. 5.)
(=to get : q.v.), *whoever is found there at night with other woman*: यो नरः प्राप्यते तत्र रात्रौ
सह परस्त्रिया, K. s. II. To furnish : (1) ददाति
(दा, c. 3.) (=to give : q.v.) ; (2) योजयति
प्र-, नि-, (जुज्, c. 10.) (=to cause to join),
Ku. iv. 42.

FIND OUT : I. Lit. : उपलभते : v. To find. II.

To discover : जानाति (जा, c. 9. = to know : q.v.), *f. out the cause of his anxiety*: जानीहि तस्योत्कण्ठाकारणम्, V. ii. III. To solve : expr. by वदति (वद्, c. 1.), ब्रवीति (ब्रू, c. 2.), etc. (=to say), *f. out. the amount of their money*: तयोर्बद्ध धने मम किंप्रमाणे, Vij. ; *f. out how many pearls this necklace is made of*: कथय कतिपयैर्मौक्तिकैरेष हारः, Li.

FINDER : (1) उपलब्ध (f. श्री) ; (2) आसादयितु (f. श्री) ; (3) better by verb.

FINJING (subs.) : in law : (1) निर्णयः ; (2) perh. उपलम्भः (विधः).

FINE (adj.) : I. Not coarse or heavy : सूक्ष्म (f. क्षमा), *coarse and f.*: स्थूलः सूक्ष्मः, Ku. ii. 11. ; *f. thread*: सूक्ष्मतन्तुः V. d. ; *of f. intellect*: सूक्ष्मबुद्धि (mfn.) M. n. II. Excellent, good : q.v. (1) उत्कृष्टः (दृष्ट, ष्ट) ; (2) सु- in comp., *having f. teeth*: सुदन्त (f. ती), N. III. Beautiful, elegant : शोभनः (ना, नं), *f. language*: शोभनोक्तिः ; *oh. f. lady*: शोभने, Mah. IV. Artful : q.v.

FINE (subs.) : अर्थदण्डः or sim. दण्डः (when the sense is clear), *unable to pay the f.*: दण्डं दातुमशक्नुवन्, M. ; *is liable to a fine of 100 (panas)*: शतं दण्डमर्हति, M. ; *is to be punished with a f. of fifty panas*: पञ्चाशत् पणान् दण्ड्यः, K. b.

FINE (v.t.) : I. To refine : q.v. II. To decorate : q.v. III. To impose a f. : (1) अर्थदण्डं करोति ; (2) दण्डयति (दण्ड्, c. 10.) (= to punish when the sense is clear) ; (3) दण्डं or दम् दापयति (c. of दा = to cause to give), *should f. him double*: तं दापयेद् द्विगुणं दम्, Y. iii. 309.

FINE-DRAW : सूक्ष्मं सीव्यति (सिब्, c. 4.) : v. To sew.

FINE-FINGERED : सूक्ष्मकर्मनिपुण (f. जा) ; लघुहस्त (f. स्ता) (dexterous : q.v.).

FINELY : I. Minutely : सूक्ष्मम्. II. Elegantly : शोभनम् ; better by adj.

FINENESS : (1) सूक्ष्मता (= minuteness, delicacy) ; (2) उत्कृष्टता (= excellence) ; (3) शोभा (= beauty) ; (4) निर्मलता (= clearness).

FINERY : अलङ्कारः : v. Decoration, ornament.

FINESSE : छलम् : v. Artifice, stratagem.

FINGER (subs.) : अङ्गुलिः (ली), *the fore f.*: तर्जनी ; *the middle f.*: मध्यमा ; *a ring for the middle f.*: मध्यमोपलः ; Ki. ix. 2. ; *the third or ring f.*: अनामिका ; *the little f.*: कनिष्ठा. *Measuring two f. s in breadth*: द्व्यङ्गुलः (ला, लं). *To snap or crack the f. s*: अङ्गुलिस्फोटनं or -मोटनं करोति, M. *Five-f. ed wood*: पञ्चाङ्गुलं दारु, S. k.

FINGER (v.t.) : I. Lit. : अङ्गुल्या स्पृशति (स्पृश्, c. 1.). II. To pilfer : perh. अङ्गुलिं चालयति (c. of चल्) (with loc.).

FINGER-GLASS : *अङ्गुलिधावनपात्रम्.

FINGER-POST : v. Signpost.

FINICAL : एकान्तसूक्ष्म (f. क्षमा) (?) .

FINING (subs.) : I. Lit. : v. To fine. II. Clarification : q.v. : पावनम्. III. That which refines : पावनद्रव्यम् (?) .

FINISH (v.t.) : I. To put an end to : समापयति (c. of आप्), *and f. (your) axe*: समापयतु परशुं च, Vi. iii. : v. End. II. To complete : q.v. : समापयति, *f. ing the work proper for morning*: प्रातःकालोचितमनुष्ठानं समाप्य, M. n. III. To polish : q.v.

FINISH (subs.) : (1) समाप्तिः ; (2) अन्तः (= end : q.v.).

FINISHER : (1) समापक (f. पिका) ; (2) समापयितु (f. श्री) ; (3) अन्तकः (= ender).

FINITE : (1) परिच्छेद्य (f. क्षा) ; (2) प्रमेयः (या, यं) (- measurable) ; (3) निरूपणीयः (या, यं) (what can be ascertained).

FINITENESS : (1) परिच्छेद्यता ; (2) प्रमेयता (= measurableness).

FINLESS : हिल्हीनः (ना, नं) (?) and sim. comp.s.

FINNIKIN : पारावतविशेषः.

FIR : वृक्षविशेषः ; देवदारुः, Monier Williams.

FIRE (subs.) : I. Lit. : (1) अग्निः, *who threw f. on our fort*: केनास्मद्दुर्गे निक्षिप्तोऽग्निः, H. ; *to throw oneself into f.* : अग्निं विशति (विश्, c. 6.), ; (2) बह्निः, *the f. spread according to the turning of the wind*: ततान बह्निः पवनानुवृत्त्या, Ki. xvi. 52 ; (3) अनलः, *burning f.*: ज्वलितानलः, Si. ; *forest f.*: दावानलः, Ki. (4) ज्वलनः, *the weapon of f.*: ज्वलन-स्यास्त्रम्, Ki. ; (5) पावकः, *a good f. सुखन्दीप्तः पावकः*, P. ; (6) दहनः. II. Fig. : तेजस् (n.), *that is*

ever-rising f. (of horses): सत्तेजः सततोत्थितम्, M. n.

III. Of fire-arms : अग्निः : v. (I).

FIRE (v.t.): I. To set on f.: q.v. II. To inflame, animate : q.v. : उत्तेजयति (तिञ्, c. 10.). III. To f. up. : दीपयति (c. of दीप्) : v. Light (I). IV. To discharge, as a gun : मुञ्चति (मुच्, c. 6.) (?).

FIRE (v.i.): I. To kindle : q.v. : दीप्यते (दीप्, c. 4.). II. Off. arms: आग्नेयास्त्रं मुञ्चति.

FIRE, ON : (1) अग्निपरीतः (ता, तं), and sim. comp.s., *the inner apartment of the princess as if on f.*: राजकन्यान्तःपुरमग्निपरीतमिव, D. i. ; (2) अग्निनामिभूतः (ता, तं) and sim., comp.s., Ku. xvii. 40.

FIRE, TO SET ON : (1) दाहयति (c. of दह्) (= causc to burn), *set the house on f.*: दाहितं गृहम्, Mu. ii. ; (2) दीपयति, आ-, (c. of दीप्) (=to light : q.v.) Ram. ; (3) by circumlo, *set the house of Rāvaṇa on f.*: ज्वलदग्निं रावणगृहं कृतवान्, B. x. 2. ; (4) अग्निं मुञ्चति (मुच्, c. 6.), विसृजति (सृज्, c. 6.) (=to put f.), *and setting the houses of Rākshasas on f.*: विसृज्य रक्षोमवनेषु चाग्निम्, Ram. v. 50. 21.

FIRE, TO TAKE : (1) अग्निं प्राप्नोति (आप्, c. 5.), वह्निं समागच्छति (गम्, c. 1.), etc., P. x. 11. ; (2) ज्वलति (ज्वल्, c. 1.) (=to burn : q.v.).

FIRE-ARM : आग्नेयास्त्रम् (?) ; आग्न्यस्त्रम् (?) ; etc.

FIRE-BALL : I. Lit. : अग्निगोलः (?). II. Heavenly : उल्का.

FIRE-BRAND : I. Lit. : ज्वलदलातम् ; उल्का ; उल्मुकम्, Mah. II. Fig : अग्निदः (?)

FIRE-ENGINE : *अग्निनिर्वाणयन्त्रम्.

FIRE-ESCAPE : *अग्नित्राणम्

FIRE FLY : प्रमाकीटः : v. Glow-worm

FIRE-GUARD : *अग्न्यावरणम् ; अग्निनिरोधः.

FIRE-MAN : I. Of an engine : *अग्निदर्शकः. II. To extinguish fire: अग्निनिर्वापकः (?)

FIRE-PAN : (1) अग्न्याधारः ; (2) अन्नारचानिका ; (3) अन्नारिणी.

FIREPLACE : अग्निस्थानम् (?) (not चुली=cooking place).

FIREPROOF : अनग्निघृष्य (f. घ्या) (?) : v. Incombustible.

FIRE-SHIP : *अग्निपोतः ; शत्रुपोतेषु वह्निसंयोजनगपोतः.

FIRE-SIDE : expr. by अग्निः or गृहम् (=house)

FIRE-STONE : अग्न्युपलः (?) ; आग्नेयारमन् (m.) (?) .

FIRE-WARD, -EN : *अग्निनिर्वापकाध्यक्षः, and sim. comp. s.

FIREWOOD : इन्धनम् : v. Fuel.

FIREWORKS : I. The play : (1) अग्निक्लीडा ; (2) वह्निक्रीडनम्, Raj. : and sim. comp. s II. The preparations : *अग्निक्लीडनद्रव्याणि (n. pl.) (?) .

FIRE-WORSHIP : अग्न्युपासना, San. *F.-er* : (1) अग्न्युपासकः (का, कं) ; (2) अग्निदेवः (वा, वं) ; (3) अग्निमतानुवर्तिन् (f. नी), San.

FIRING : I. The act. : आग्नेयास्त्रमोचनम् (?) . II. Application of fire : अग्निप्रयोगः. III. Fuel : q.v. : दाह्यम्.

FIRKIN : मानविशेषः ; द्रोणार्द्धम् (?) .

FIRM : (adj.) : (1) दृढः (दा, दं), *made a bridge f. er than the friendship of Sugriva*: सुग्रीवसख्यादपि दृढं सेतुमकरोत्, Ma. n. vi. 30. ; *seeing the attack was very f.*: दृढतरमभियोगं वीक्ष्य, Vi. vi. 27 ; *to make it more f.*: दृढतरीकर्तुम्, D. iii. ; (2) स्थिरः (रा, रं) (= constant : q.v.), *f.-minded*: स्थिरधीः, R. viii. 88. ; *of f. instuction*: स्थिरोपदेशः (शा, शं), Ku. i. 30.

FIRM (v.) : v. To confirm, firm (adj.).

FIRM (subs.): समवायः (?) : v. Also partnership.

FIRMAMENT : नमस्तलम् : v. Sky, heaven.

FIRMAMENTAL : (1) by comp. ; (2) आकाशीयः (या, यं) ; (3) वैहायसः (सी, सं)

FIRMLY : (1) by comp. ; (2) दृढम् ; (3) स्थिरम् (= constantly).

FIRMNESS : (1) दृढता ; (2) दाढ्यम् ; (3) द्रढिमन् (m.) ; (4) स्थैर्यं or स्थिरता (= constancy) ; (5) संहतिः (= compactness).

FIRST (adj.) : (1) प्रथमः (मा, मं) (of time, place, or rank), *on the f. day of Ashādha*: आषाढस्य प्रथमदिवसे, Me. i. 1. ; *in the f. court*: प्रथमे प्रकोष्ठे, Mr. iv. ; *f. of those, who share in sacrifices*: मखांशभाजं प्रथमः, R. iii. 44. : v. Also chief ; (2) आदि- in comp. or आद्यः (द्या, द्यं) or आदिमः (मा, मं) (= the beginning), *the f. poet*: आदिकविः ; *on the f. day of separation*: आद्ये विरहदिवसे, Me. ii. 31. ; (3) पूर्व- in comp. (when there is

comparison), the *f. half*: पूर्वाद्धम्, R. ; the *f. part of the day*: पूर्वाह्नः ; (4) अग्र्यः (ग्या, ग्यु) or अग्रिमः (मा, मं) or अग्रणी (n. णि) (= foremost), you are the *f. to eat*: मोक्षं भवानग्रणीः, Ma. n. ix. 86. Ph. : for the *f. time* : (1) तत्प्रथमम्, Si xv. 42. ; (2) तत्पूर्वम्, Ki. vii. 11. ; the *f. of archers*: चापवृत्तां पुरोगः, R.

FIRST (adv.) : (1) प्रथमम्, *f. of all, this is itself a great wonder*: प्रथमं तावदिदमेव महदाश्चर्यम्, K. ; (2) पूर्वम्, *f. of all, I am a fool*: पूर्वं तावदहं-मूर्खः, P. iii. 13; the *king f. reflected in this way*; इत्थं नृपः पूर्वमवालुलोचे, B. i. 23. ; (3) प्राक्, *f. (took her) to the king of Magadha*: प्राक् सन्निकर्षं मगधेश्वरस्य, R. vi. 20. ; (4) पुरा, *f. ascertained to be an assemblage of light*: चयस्त्विषामिलवधारितं पुरा, Si. i. 3. ; (5) आदौ (=in the beginning), *at f. Jivasiddhi was banished from the city*: आदावेव जीवसिद्धिर्नगराजिर्वासितः, Mu. ii. ; (6) अग्रे (= before anything else), D. vi. N.B. (3) and (4) with ref. to time only.

FIRST-BEGOTTEN, FIRST-BORN (adj.) : (1) अग्रजः (जा, जं) ; (2) अग्रजन्मन् (mfñ.) ; (3) पूर्वजः (जा, जं) ; (4) पूर्वप्रसूतः, (ता, तं) (rare).

FIRST-FRUIT : प्रथमफलानि (n. pl.) (?) and sim. comp.s.

FIRSTLING : expr. by adj. : v. First-begotten.

FIRSTLY : (1) प्रथमतः ; (2) प्रथमम् ; (3) पूर्वम् ; (4) आदौ.

FISC : v. Treasury.

FISCAL : कोषः in comp. or कोषस्य (gen) : v. Also financial.

FISH (subs.) : (1) मत्स्यः, *caught f.es with various traps*: बबन्धुर्विविधैर्योगैर्मत्स्यान्, Mah. : *f. es with one bone* : एककण्टका मत्स्याः, Ram. ; (2) मीनः, *raw-f-eaters*: आममीनानां, Ram. ; (3) ऋषः (rare). *F. basket*. (1) मत्स्यधानी ; (2) कुबेणी ; (3) मत्स्यकरण्डिका.

FISH (v.) : I. Lit. : मत्स्यान् ब्रह्माति (बन्ध, c. 9.) or गृह्णाति (ग्रह, c. 9.) or धारयति (धृ, c. 10.). II. Fig. : v. To search.

FISH-BONE : (1) कण्टक (nm.) (=small f.) ; (2) अस्थि (n.) (=large bone).

FISHER, FISHERMAN : (1) धीवरः ; (2) कैवर्तः ;

(3) जालु(लि)कः (4) मात्स्यिकः ; (5) आनायी, R. xvi. 55. ; (6) मत्स्यबन्धः, मत्स्योपजीविन् (m.), etc. Mah ; (7) दासः. N.B. (2) and (7) are *f.-castes*.

FISHERY : I. The act : (1) मत्स्यबन्धनम् ; (2) मत्स्यधारणम्. II. The place : prob. मत्स्यबन्धः ; मत्स्यस्थानम् (?).

FISHFUL : प्रभूतमत्स्य (f. तस्या), Mah. ; and sim. comp.s.

FISH-HOOK : (1) बडिशम् ; (2) मत्स्यवेधनम्, -नी.

FISH-TYING-ROPE : (1) उद्यानम्, Mah. s. 137. 115. ; (2) ग्रथनसूत्रम्, Nil.

FISHING : (1) मत्स्यधारणम्, Tārānāth ; (2) मत्स्य-बन्धनम्, Sa. v.

FISHING-BOAT : जालिकनीः and sim. comp.s.

FISHING-FROG : मत्स्यविशेषः.

FISHING LINE : बडिशसूत्रम्.

FISHING-NET : (1) जालः ; (2) आनायः (rare).

FISHING-TACKLE : मत्स्यबन्धनोपकरणम् (gen. term).

FISHMONGER : (1) मत्स्यविक्रेतु (m.) ; (2) मत्स्य-विक्रयिन् (m.).

FISHY : I. Fishful : q.v. II. Extravagant : prob. जालिक- in comp.

FISSURE : I. Subs. : (1) छिद्रम् ; (2) रन्ध्रम्. II. Verb : v. To divide, leave.

FIST : मुष्टिः, *struck back with the f.*: मुष्टिभिः प्रति-जघान, Ki. xviii. 1. ; *a blow with the f.*: मुष्टिघातः, M. n.

FISTICUFFS : मुष्टीमुष्टिप्रहरणम्, Vi. ; मुष्टियुद्धम्.

FISTULA : I. A disease : मगन्दरः (anal f.). II. A pipe : q.v.

FISTULOUS : Ph.: *f. sore*: नाडि or नाडी, -त्रणम्, Bha.

FIT (subs.) : I. A convulsion : मूर्च्छा, then *men get f. s.*: तदा मूर्च्छन्ति मानवाः, Bha. II. An attack : q.v. : *in a f. of rage*: क्रोधमूर्च्छितः (ता, तं), Ram. ; *in a f. of madness*: वायुग्रस्तः (स्ता, स्तं). III. A vicissitude : विलासः.

FIT (adj.) : (1) योग्यः (ग्या, ग्यं), *f. for sending to Lankā*: लङ्काप्रस्थापनयोग्यः (ग्या, ग्यं), Ma. n. ; *I am f. (to hold the weapon), you are not f., how is this*: योग्योऽहमयोग्यो भवानिति कथमेतत्, Mu. vii. ; (2) उचितः (ता, तं), *f. for riding*: तुरङ्ग-चिरोहणोचितः (ता, तं), K. ; (3) क्षमः (मा, मं)

(=able, adequate), *dress f. for going to hunting fields*: मृगवनोपगमक्षममेवः, R. ix. 50. : v. Also proper.

FIT (v.) : I. To make f. : expr. by adj. II. Of tailors, etc. : perh. समानीकरोति. III. To be suitable to : perh. समानीभवति (with gen.). Comp. : (a) *f. out*: सञ्जीकरोति ; (b) *f. up*: बलकूरोति, *Dwārakā was f. ed to honour the son of Pandu*: कुन्तीपुत्रस्य पूजार्थं द्वारकालङ्कृता बभूव, Mah. i. 216. 16.

FITCH : I. A chick-pea : चणकः. II. A fur : q.v.

FITFUL : (1) चञ्चलः (ला, लं) ; (2) चपलः (ला, लं) ; (3) लोलः (ला, लं).

FITLY : (1) युक्तम् ; (2) उचितम् ; (3) better by adj.

FITNESS : (1) योग्यता ; (2) औचित्यम् ; (3) क्षमता. For dif. : v. Fit.

FITTING : I. The act : v. To fit. II. Anything used in f. up : सज्जा (?) ; उपकरणम् (?).

FIVE : पञ्चन् (mfn.). *F. or six*: पञ्चष (f. षा) (only in pl.), Vi. *F. times*: पञ्चकृत्वः ; or पञ्चवारान्. *In f. ways or parts* : पञ्चषा. *F. hundred*: पञ्चशतम्. *F. -fold* : पञ्चगुणः (णा, णं). *Having f. claws*: पञ्चनख (f. खी), M.

FIVE-FINGER, FIVE-LEAF : a plant *पञ्चदलः (पञ्चाङ्गुलः is another p.).

FIVES : a play : पञ्चक्रीडा (?).

Fix (subs.) Ph.: *Krishna thought himself to be on a f.*: कृष्ण आत्मानं चक्रान्तरस्थितमिव मेने, V. p.

Fix (v.t.) : I. To set, establish : स्थापयति (c. of स्था), *f. ing (them) as two trophies*: कीर्तिस्तम्भ-द्वयमिव स्थापयित्वा, R. xv. 103. II. To fasten : q.v. : बध्नाति (बन्ध्, c. 9.). III. To implant : q.v.

Fix (v.i.) : I. To rest : q.v. : तिष्ठति, अव-, (स्था, c.2.), *not f. ed on darlings*: दयितास्वनवस्थितम्, Ku. iv. 28. II. To f. on : स्थिरीकरोति : v. To resolve.

FIXED (adj.) : I. Firm : q.v. : स्थिरः (रा, रं), II. Fastened : बद्धः (f. द्वा), नि-, *with eyes whose aim is immovably f.* : निश्चलनिबद्धलक्षणेण चक्षुषा, K. III. Of mind : (1) एकाग्रः (ग्रा, ग्रं) ; (2) अनन्य- in comp.

FIXEDLY : (1) स्थिरम् ; (2) दृढम् (=firmly) ; (3) by adj.

FIXEDNESS : I. Firmness : q.v. : स्थैर्यं or स्थिरता. II. Of mind : एकाग्रता ; अनन्यमनस्कता.

FIXTURE : I. As of a house : no equiv.: expr. by सङ्गीयः (या, यं). II. Firmness : q.v. दृढता.

FLABBINESS : (1) शिथिलता ; (2) शैथिल्यम् : v. Also softness.

FLABBY : शिथिलः (ला, लं) : v. Also soft.

FLACCID : श्लथः (था, थं), प्र- : v. Flabby, soft.

FLACCIDITY : श्लथता : Flabbiness, softness.

FLAG (subs.) : I. A banner : q.v. : (1) ध्वजा ; (2) पताका. II. F. stone : समशिला (?). III. A plant : गोलोमी (?).

FLAG (v.i.) : स्लायति (स्लै, c. 1.) : v. To droop.

FLAG (v.t.) : I. To droop : q.v. II. To lay with f. stone : आ-स्तुणाति (स्तु, c. 9.).

FLAG-STAFF : (1) ध्वजदण्डः ; (2) केतुयष्टिः.

FLAGEOLET : बंशः (gen. name : v. Flute).

FLAGGINESS : (1) शिथिलता : v. Weakness ; (2) नीरसता : v. Insipidity.

FLAGGING : I. A pavement : समशिला भूमिः (?). II. Flags : समशिला (?).

FLAGGY : I. Weak, flexible : q.v. : शिथिलः (ला, लं). II. Insipid : q.v. : नीरसः (सा, सं).

FLAGITIOUS : I. Of acts : महापाप- in comp. II. Of men : घोरपातकिन् (f. नी) : v. Also atrocious.

FLAGITIOUSLY : expr. by adj. "so f. unjust": एतादृशं घोरमन्याय्यम्.

FLAGON : पुटग्रीवः (?) : v. Vessel.

FLAGRANCY : I. Enormous : (1) घोरता ; (2) दारुणता, -त्वम्. घोरः (रा, रं) ; (3) दारुण (f. णा). II. Glowing, raging : दीप्यमानः (ना, नं).

FLAIL : कण्ठनयष्टिः (?).

FLAKE : perh. पिण्ड (mn.).

FLAKY : पिण्डमयः (यी, यं).

FLAMBEAU : उल्का, then they went about at the head of the battle with f. s in their hands : उल्काहस्तौ तदा रामौ रणभूमिं विचेरतुः, Ram.

FLAME (subs.) : शिखा, as if coming out in f. s: शिखामिधिनिश्रवन्, Vi. v. 26. ; (2) ज्वाला, with hairy f. s.: ज्वालासटैः, Ki. xvi. 50. ; (3) बर्चिस

(f.), *with circles of fiery f. s.*: अरुणैरचिषां चक्रवालेः, Vi. vi. 4.

FLAME (v.): I. Intrans: ज्वलति (ज्वल्, c. 1.): v. To burn. II. Trans.: v. To inflame.

FLAMINGO: पक्षिविशेषः; *शोणच्छदः, मरालः (??).

FLAMY: (1) शिखावत् (f. ती); (2) शिखिन् (f. नी); (3) ज्वालामयः (यी, य).

FLANK (subs.): पार्श्वं (mn.) or पार्श्वदेशः, *in front, on the rear, and on the f. s.*: अग्रे पृष्ठे च पार्श्वयोः, A. r.; (the horse) *as if painted on the f. s.*: उल्लिखितमिव पार्श्वयोः, K.

FLANK (v.): I. To border, touch: q.v. II. To attack the f.: पार्श्वं हन्ति, अमि-, (हन्, c. 2.), Ka. III. To guard the f.: पार्श्वे or पार्श्वयोः रक्षति (रक्ष्, c. 1.).

FLANNEL: *प्राणलम्, *F. led*: *प्राणलवस्त्रावृतः (ता, तं).

FLAP (subs.): I. Anything that hangs loose: प्रालम्बः (?). II. F-ping; (1) धूननम्, वि-; (2) आस्फालनम्. III. In pl. अश्वानामोष्ठरोगभेदः.

FLAP (v.t.): I. To strike: q.v.: ताडयति (तड्, c. 10.). II. To shake: (1) धूनाति or धूनीति (धू, c. 9.); (2) आस्फालयति (c. of स्फल्).

FLARE (subs.): (1) लोलशिखा; (2) चाञ्चल्यप्रमा, and sim. comp.s.

FLARE (v.): expr. by subs.: v. Also to glare.

FLARINGLY: (1) लोलम्; (2) चञ्चलम्; (3) by adj. न स्तिमितः (ता, तं).

FLASH (subs.): (1) स्फुरितम्, *terrified with f. es of wreathy lightning*: विबुद्दामस्फुरितचकितः (ता, तं), Me. i. 28.; (2) स्फुरणम्.

FLASH (v.i.): स्फुरति (स्फुर्, c. 6.) (lit. and fig.), *they are f.ing with rage*: स्फुरितमनयोः क्रोधेन, U. v.

FLASHY: I. Lit.: क्षणप्रम (f. मा) and sim. comp.s. II. Insipid: नीरसः (सा, सं).

FLASK: (1) माण्डम् (gen. term.); (2) महाकूपी (?).

FLASKET: I. For viands: अन्नपात्रम् (?). II. A basket: q.v.

FLAT (adj.): I. Plain, level: समः (मा, मं), *to lay f.*: समीकरोति, Ku. or fig. पातयति (c. of पत्) (=to fell), V. p. II. Dull, insipid: नीरसः (सा, सं). III. Positive, clear: स्फुटः (टा, टं), "that is f.": स्फुटमेतत्. IV. Of

letters: घोषवत् (f. ती), T. p. i. 14. V. Of nose, etc.: स्थूलः (ला, लं).

FLAT (subs.): I. Lit.: समभूमिः. II. A shallow: q.v. III. A boat: (1) तरावु; (2) तरावु. IV. A car: यानविशेषः. V. A dull fellow: स्थूल-बुद्धि (mf. n.), K. VI. Story: q.v. VII. A f. part: perh. पृष्ठम्.

FLAT (v.): I. Lit.: समीकरोति. II. To depress: q.v.

FLATLY: I. Evenly: समम्. II. Openly: स्फुटम्.

FLATNESS: I. Lit.: समता. II. Of nose, etc.: स्थूलता. III. Dejection: q.v.: विषादः. IV. Insipidity: नीरसता.

FLATTEN: I. Lit.: समीकरोति. II. To fell: q.v.: पातयति (c. of पत्). III. To deject, depress: q.v. IV. To make vapid: नीरसीकरोति.

FLATTER: I. Lit.: (1) स्तौति, सं-, अमि-, परि-, (स्तु, c. 2.), *who day and night f. s (him) as super-divine*: योऽहर्निशमधिदैवतमिव स्तौति, K.: v. To praise; (2) by subs., *to f. one's vanity*: चाटुक्तिमिर्मानं वर्धयति (c. of वृष्). II. To gratify, please: q.v.: संतोषयति (c. of तुष्).

FLATTERER: (1) स्तोत्र (m.), सं-: v. Praiser.; (2) चाटुकारः; (3) संस्तववक्तृ (m.), Mah. ii. 44. 6.

FLATTERING (adj.): (1) प्रीतिवर्द्धनः (नी, नं) (=gratifying); (2) शोमनः (ना, नं) (=fine); (3) by subs.

FLATTERY: (1) स्तवः, सं- (=praise: q.v.), *with false f.*: वितथैः स्तवैः, Si. xiv. 3.; (2) चाटुः or चाटुक्तिः.

FLATTING: I. The act.: समीकरणम्. II. A mode of painting: समीकरणम् (?).

FLATULENCE, FLATULENCY: (1) अजीर्णम् (=indigestion); (2) वातात्मकोऽरोचकः (?), Sr.

FLATULENT: (1) वाताधिकः (का, कं) (!); (2) (2) अजीर्णरोगिन् (f. णी) (?).

FLAUNT: I. Intrans: सगर्वं चलति (चल्, c. 1.) (?). II. Trans.: v. To show.

FLAVOUR (subs.): (1) आस्वादः: v. Relish; (2) आमोदः: v. Fragrance.

FLAVOUR (v.): *f. ing essences*: सुस्वादकरसाः (?); *highly-f. ed wine*: उग्रस्वादं मद्यम् (?).

FLAVOURLESS : स्वादहीनः (ना, न) : v. Tasteless.

FLAW (subs.) : I. In gen. : छिद्रम्, *evils multiply in f. s.* : छिद्रेष्वनर्था बहुलीभवन्ति, H. : v. Defect, fault. II. A quarrel : q.v. कलिः. III. Of mindः. चण्डवातः.

FLAW : (v.t.) : छिद्रयति (छिद्र, c. 10.) : v. To break, crack.

FLAWLESS : (1) अच्छिद्र (f. द्रा), *f. should see the flaws of others*: अच्छिद्रश्छिद्रदर्शी स्वात्, Mah.; (2) निर्दोषः (वा, षं); (3) निष्कलङ्क (f. क्का).

FLAX : I. The plant : (1) क्षुमा; (2) अतसी. II. The skin : क्षुमा.

FLAX-COMB : क्षुमामार्जनी (?) and sim comp.s.

FLAX-DRESSER : क्षुमाशोधकः (?) and sim. comp.s.

FLAXEN : क्षौमः (मी, म), *f. -haired* : क्षौमकेश (f. शी) (?).

FLAY (v.) : (1) त्वचयति (nomi.); (2) चर्म अपनयति (नी, c. 1.), निर्हरति (हृ, c. 1.), निष्कर्षति (कृष्, c. 1.), etc.; (3) अपत्वचं (n. क्) करोति, D.

FLAYER : expr. by verb.

FLEA : दंशः (?), *f. -bite*: दंशदंशः (?).

FLEAK (subs.) : बिन्दुः, A. r. : v. Spot.

FLECK (v.t.) : चित्रयति (चित्र, c. 10.) : v. To variegate, spot.

FLEDGE : exp. by subs., "not yet f. d": असञ्जात-पक्षपुटः (दा, ङ), K.; *but when sufficiently f. d to go in the air*: उन्निरपक्षतिस्तु गगनतलसञ्चारणसमर्थः, K.

FLEE (v.i.) : I. Lit. : (1) पलायते, प्र-, वि-, (पलाय, c. 1.), *does not f. from battle*: नाहवात्पलायते, Ki.; (2) द्रवति, वि-, सं-, प्र-, (द्रु, c. 1.), Mat. : v. Also to go away. II. To avoid : q.v. : पलायते, *piety f. s from there*: तस्माद्धर्मः पलायते, S.p.

FLEECE (subs.) : मेघलोमन् (n.) and sim. comp.s.

FLEECE (v.t.) : I. Lit. : अपलो (रो) मं or विलो (रो) मं (f. मां) करोति. II. Fig. : (1) लुण्ठति (लुठ, c. 1.) : v. To plunder; (2) निष्कर्षति (कृष्, c. 1.) : v. To extort.

FLEECY : (1) लो (रो) मशः (शा, शं); (2) बहुलोमन् (mfn.).

FLEER (subs.) : I. A flier : पलायितः (ता, तं). II. Derision : अवहासः.

FLEER (v.) : अवहसति (हस्, c. 1.) : v. To mock, ridicule.

FLEET (subs.) : I. In gen. : पोतावलिः (?). II. Military : रणपोतावलिः (?).

FLEET (adj.) : (1) प्रज्विन् (f. नी); (2) वेगिन् (f. नी); (3) वेगवत् (f. ती); (4) जवनः (नी, नं), *f. charger*: जवनवाजी, R. : v. Swift.

FLEET (v.) : I. To fly swiftly : जवेन or द्रुतं प्रसर्पति (सप्, c. 1.) or चलति (चल्, c. 1.) etc. II. To skim : q.v.

FLEETING (adj.) : (1) चञ्चलः (ला, लं); (2) चपलः (ला, लं); (3) चलः (ला, लं); (4) गत्वरः (री, रं) (rare), Ki. ; (5) अचिरस्मायिन् (f. नी); (6) क्षणमग्नुरः (रा, रं) : v. Transient.

FLEETLY : द्रुतम् : v. Swiftly.

FLEETNESS : (1) जवः ; (2) वेगः : v. Speed.

FLESH (subs.) : I. Lit. : (1) मांसम्, *abstaining from f. and wine*: निवृत्तः मांसमद्ययोः, Pa. ; *horse -f. is sweet (and) light*: अश्वमांसं मधुरं लघु, Bha.; (2) आमिषम्, *the f. of buffalo is sweet*: महिषस्यामिषं स्वादु, Mah.; (3) पिशितम् (rare), *f. -eater*: पिशिताशिन् (f. नी), R. II. Body : q.v. : मांसम्. III. Mankind : q.v. IV. Kindness : q.v. : perh. मांसम्. V. Carnality : कामः. VI. Kindred: सनामि (mfn.): VII. Of fruit: बीजम्.

FLESH (v.) : I. Lit. : मांसेन भोजयति (c. of भुज्). II. To glut, satiate : q.v.

FLESH-BROTH : (1) मांसरसः ; (2) सिद्धमांसरसः, Bha.

FLESHER : (1) मांसिकः ; (2) मांसविक्रेतृ (m.); (3) मांसविक्रयिन् (m.).

FLESH-HOOK : *मांसकर्षणी : v. Hook.

FLESHINESS : मांसलता : v. Plumpness.

FLESHLESS : निर्मांसः (सा, सं) and sim. comp.s, *from f. ness*: निर्मांसतया, K. : v. Lean.

FLESHLINESS : विषयासक्तिः : v. Carnality, sensuality.

FLESHLY : I. Corporeal : q.v. शारीरिकः (की, कं). II. Animal : मांस- in comp. Ph.: *f. -minded* : विषयासक्त (f. क्ता):

FLESH-MEAT : *to take f.* : मांसाहारं or आमिषभोजनं करोति.

FLESHY : मांसलः (ला, लं), *f. not tendinous*: मांसला-वशिरालौ, D. : v. Plum.

FLEX : (1) नमयति (c. of नम्) : v. To bend.

FLEXIBILITY : (1) नम्यता, अव-, आ- ; (2) कुञ्चनीयता, आ-, अव-.

FLEXIBLE : (1) नम्य (f. म्या) or नमनीयः (या, यं), आ-, अव- ; (2) कुञ्चनीयः (या, यं), आ-, अव- : v. Also soft, elastic.

FLEXION : (1) नमनम्, आ- ; (2) कुञ्चनम्, आ-, अव-, *their use is seen in unfolding and f.*: प्रसारणाकुञ्चनयोर्दृष्टं तासां प्रयोजनम्, Bha.

FLEXURE : I. Flexion : q.v. II. A turn, bend : q.v.

FLICKER : I. To flutter : q.v. II. Of flames etc. : expr. by adj. चञ्चलः (ला, लं), अस्थिरः (रा, रं), अस्तिमितः (ता, तं).

FLIER : I. Lit. : पलायकः. II. Of a spindle : बाहुः (?).

FLIGHT (subs.) : I. Fleeing: पलायनम्, *taken to f.*: पलायनपरायण (f. णा). *To put to f.*: विद्रावयति (c. of द्रु). II. Of birds : (1) वयनम्, *upward f.*: चक्रुयनम् ; (2) गतिः (=motion), of "lazy f.": मन्दगतिः, H. III. Fig., soaring, wandering: ऊर्ध्वगतिः (?). IV. A flock : q.v. V. Of stairs : निःश्रेणि, -णी, R.

FLIGHT-SHOT : बाणक्षेपः and sim. comp.s. (?).

FLIGHTY : चञ्चलः (ला, लं) : v. Fleeting, fickle.

FLIMSINESS : (1) असारता ; (2) निःसारता ; (3) दुर्बलता (=weakness).

FLIMSY : (1) असारः or निःसारः (रा, रं) ; (2) दुर्बलः (ला, लं) (=weak).

FLINCH (v.) : (1) पराङ्मुखीभवति ; (2) विमुखीभवति.

FLINCHER : expr. by verb.

FLINDER-MOUSE, FLITTER-MOUSE : चर्मचटी.

FLING (v.) : क्षिपति, नि-, (क्षिप्, c. 6.) : v. To throw, cast, emit. Comp.s.: *f. away*: अवक्षिपति; *f. down*: अधःक्षिपति; *f. in, f. off*: अवक्षिपति; *f. open*: बलात् अपावृणोति (वृ, c. 5.) (?). v. Also to break open ; *f. out*: उद्गिरति (गृ, c. 6.) ; *f. up*: अवक्षिपति, त्यजति.

FLING (subs.) : I. A throw : क्षेपः, नि-, प्र-. II. A gibe : (1) आक्षेपः ; (2) अवक्षेपः.

FLINT : (1) अग्निप्रस्तरः ; (2) अरणिः. *F. glass* : *अरणिक्वाचः.

FLINTY : I. Lit. : by comp. II. Cruel : बह्य- in comp.

FLIP : पानीयविशेषः ; *डुबः. *F. -dog* : *डुबलौहः.

FLIPPANCY : I. Of speech : वाचालता. II. Of conduct : चापल्यम्.

FLIPPANT : I. In speech : वाचालः (ला, लं). II. Empty, pert : q.v. : चपलः (ला, लं).

FLIRT (v.) : I. To throw : q.v. II. To toss about : सञ्चालयति (c. of चल्). III. To coquet : प्रेमालापं करोति (?).

FLIRT (subs.) : I. A jerk : q.v. II. A coquette : प्रेमालापनिपुणा (?).

FLIRTATION : प्रेमालापः (?) and sim. comp.s.

FLIT : I. To fly : q.v. II. To flutter : q.v. III. To migrate : q.v.

FLITTER : चोरम् : v. Rag, tatter.

FLOAT (subs.) : I. A raft : (1) डुबः ; (2) कोलः ; (3) उड्डुः. II. Of the fishing line : तरण्ड (mn.).

FLOAT (v.i.) : डुबते (डु, c. 1.), *pumpkins sinking in water and stones f. ing*: अमृनि मज्जन्यलावनि ग्रावाणः डुबन्त इति, Vi. i. ; *a body of horse f. ing in that cloud of dust*: तस्मिन्नेव महति रजसि डुवमान-मश्ववृन्दम्, C.

FLOAT (v.t.) : I. To cause to f. : expr. by डुबते. II. To deluge : q.v. : डुवायति (c. of डु).

FLOCK (subs.) : (1) यूथम् ; (2) सङ्घः ; (3) कुलम् ; (4) वृन्दम् ; (5) कदम्बकम् ; (6) गणः ; (7) बोधः ; (8) व्रातः ; (9) व्रजः ; (10) समूहः ; (11) by deriv., *a. f. of pigeons*: कापोतम्.

FLOCK (v.) : एकत्र or एकस्थ (f. स्था) भवति : v. Gather, crowd.

FLOG (v.) : (1) कशया (whip) or वेत्रेण (rattan) प्रहरति (हृ, c. 1.) : v. To beat ; (2) कशाघातं or वेत्राघातं करोति.

FLOGGING : (1) कशाघातः ; (2) वेत्राघातः. *Deserving f.*: करय (f. रया).

FLOOD (subs.) : I. A flow, *f. of water*: जलौघः, Ki. or जलसंघातः, Ku. II. Deluge : (1) आड्डाव ; (2) सङ्घवः, *universal f.*: आभूतसङ्घवः, Mat. ; (3) बन्धा or बानम् (=high f.). Ph.: *all was a f. of water*: सर्वमाम्मसमेवासीत्, Mah. or एतदेकार्षेवं सर्वम्, Mat. III. Of tide : v. Tide. IV. Abun-

dance : q.v. : प्राचूर्णम्. V. A stream : प्रवाहः, *f. of tears*: अश्रुप्रवाहः.
 FLOOD (v.) ग्रावयति (c. of घृ) : v. To deluge.
 FLOOD-GATE : I. Lit. : निर्गमनमार्गः, K. and sim. comp.s. II. Any passage: मार्गः.
 FLOOK : v. Fluke.
 FLOOR (subs.) : I. In gen. : (1) तलम् ; (2) भूतलम् : v. Ground. II. Story : q.v. (1) भूमिः, *in the seventh f.*: सप्तमभूमिमागे, N. xxii. 1. ; (2) perh. तलम् (comp. Bengali दोताला, तेताला, etc.). III. A platform : q.v.
 FLOOR (v.t.) : I. To furnish with a f. : expr. by subs. II. To throw on the ground : भूमौ पातयति (c. of पत्).
 FLOOR-CLOTH : भूम्यास्तरणम् (?) and sim. comp.s.
 FLOORING : I. Pavement : q.v. II. Materials for floor : *तलास्तरः, भूमिस्तरः.
 FLORA : I. The goddess of flowers : नन्दन-वनदेवता (?), K. II. A list of plants : *f. of Bengal*: वङ्गानां पुष्पावलिः or लताकोषः (?).
 FLORAL : (1) by comp. ; (2) पौष्प (f. प्पी) ; (3) कौसुम (f. मी).
 FLORID : I. Red : q.v. : रक्त (f. क्ता). II. Ornate : perh. पुष्पितः (ता, तं) ; (2) अलङ्कृतः (ता, तं) ; (3) विचित्रः (त्रा, त्रं) ; (4) उज्ज्वलः (ला, लं).
 FLORIDITY, FLORIDNESS : I. Redness : रक्तता. II. Of style : (1) औज्ज्वल्यम् ; (2) अलङ्कारः.
 FLORIN : मुद्राविशेषः, *पुष्पकम्.
 FLORIST : I. Lit. : पुष्पोपजीविन् (f. नी), Ram. II. Writer of a flora : *पुष्पावलि- or लताकोष-रचयितृ (f. त्री).
 FLOTA : पोतावलिः. *Flotilla* : क्षुद्रपोतावलिः.
 FLOTATION : I. The act : ध्रुवनम्. II. The science : ध्रुवनम्, -ज्ञानम्.
 FLOUNCE (v.) : अङ्गानि विक्षिपति (क्षिप्, c. 6.) or संचालयति (c. of चल्).
 FLOUNCE (subs.) : अङ्गविक्षेपः (?) ; अङ्गचालनम् (?).
 FLOUNDER : I. Verb : v. To flounce. II. Subs. : मत्स्यविशेषः.
 FLOUR : I. Of wheat : (1) गोधूमचूर्णम् ; (2) गोधूमपिष्टम्, Raj. II. Of other grains : by चूर्ण or पिष्टम्, *barly f.*: यवचूर्णम्. *Fried-grain-f.*: शक्कुः.

FLOURISH (subs.) : I. Show : आहम्बरः, *with great f.*: वङ्गाहम्बरपूर्णकम्. II. Of language : अतिशयोक्तिः. III. Brandishing : आस्फालनम्.
 FLOURISH (v.i.) : I. To thrive : वर्धते (c. of वृष्). II. To decorate : q.v. : अतिशयोक्तिं करोति. III. To brandish : q.v.
 FLOURISH (v.t.) : I. To thrive : वर्धयति (c. of वृष्). II. To decorate : q.v. : अलङ्करोति. III. To brandish : q.v.
 FLOURISHING (adj.) : (1) समृद्ध (f. द्वा) (=affluent) ; (2) उत्कृष्ट (f. द्वा) (=excellent).
 FLOUT : I. Verb : अवहसति (हस्, c. 1.) (with acc.). II. Subs. ; अवहासः.
 FLOW (subs.) : I. A pouring : (1) स्रवः, स्रवणम् or स्रुतिः, परि-, *f. of eye-drops*: अश्रुविन्दुस्रुतिः, N. ix. 104 ; (2) स्यन्दः, -नम्, नि-, अभि-, *emission of the f. of heaven*: स्वर्गमिष्यन्दवमनम्, Ku. vi. 37. ; (3) प्रवाहः (=stream : q.v.). II. Of tide : वर्धमाना वेला : v. Tide.
 FLOW (v.i.) : I. In gen. : (1) स्रवति, प्र-, परि-, (स्रु, c. 1.) (best equiv.), *rivers like the Ganges f. towards the east*: नद्यो गङ्गाद्याः पूर्वी दिशं प्रति स्रवन्ति, S.c. ; *honey-f. ing*: मधुस्रवः (वा, वं), N. ; (2) स्यन्दति, प्र-, अभि-, नि-, (स्यन्द, c. 1.), *as if the place from which the quarters f.*: निष्यन्दमिव दिशाम्, K. ; (3) प्रवर्तते (वृत्, c. 1.) (=to proceed : of language), Ki. II. Of the tide : v. Tide. III. To melt : q.v. IV. To hang loose : लम्बते, प्र-, (लम्ब, c. 1.).
 FLOWER (subs.) : I. In gen. sense : (1) पुष्पम्, *the stars, the f.s of heaven*: ताराः खपुष्पाणि, N. ; (2) कुसुमम्, *f. -bed*: कुसुमास्तरणम्, Ku. ; (3) प्रसून or प्रसवः (rare), *coming out of f.s*: प्रसूनस्यागमः, U. *In f.*: कुसुमिः (ता, तं) or पुष्पितः (ता, तं), Mah. II. Best part : सारमागः. *F. of life* : प्रौढयौवनम् (?). III. Menstrual discharge : पुष्पम्.
 FLOWER (v.) : expr. by subs., *ever f. ing*: नित्य-पुष्प (f. प्वा), Me. v. Also to blossom.
 FLOWERET : क्षुद्रपुष्पम् ; प्रसूनम्
 FLOWERLESS : (1) अपुष्प (f. प्वा) ; (2) कुसुमहीनः (ना, नं) ; and sim. comp.
 FLOWER-STALK : (1) मङ्गरी ; (2) पुष्पवृन्तम् ; (3) प्रसवबन्धनम् (poet).

FLOWERY : I. Lit. : (1) पुष्पमयः (यी यं) ; (2) कुसुममयः (यी, यं) ; (3) पुष्पबहुलः (ला, लं) ; etc. II. Florid : q.v. : पुष्पितः (ता, तं) (१).

FLOWINGLY : (1) द्रुतम् ; (2) अनर्गलम् (without restraint).

FLUCTUATE (v.) : (1) दोलायते (nomi.) : v. To waver ; (2) विचिक्लितस्ते (= to hesitate : q.v.).

FLUCTUATION : I. The act : expr. by verb. II. Unsteadiness : q.v. : चाञ्चल्यम्. II. In pl., ups and downs : पातोत्पाताः.

FLUE : *वायुकोतस् (n.) ; धूममार्गः.

FLUENCY : (1) वाक्शक्तिः ; (2) वाक्पादवम् : v. Eloquence.

FLUENT : (1) वश्यवाच् (mfn.), Vi. ; (2) अनर्गलवाच् (mfn.) ; (3) वचस्विन् (f. नी), Si. xvii. 1.

FLUENTLY : (1) अनर्गलम् (= without stop) ; (2) अविश्रान्तम् (= continuously).

FLUID : I. Adj. : द्रवः (वा, वं). II. Subs. : द्रवः, -द्रव्यम्.

FLUIDITY, FLUIDNESS : द्रवता, -त्वम्, Par.

FLUKE : (*लङ्गर-) दन्ताग्रं or दन्तमुखम् (दन्त being the whole arm).

FLUMERY : I. A pap : q.v. II. Flattery : मिथ्याप्रशंसा ; वितथस्तवः, Si.

FLUNKEY : पीठमर्दः (?).

FLURRY (subs.) : (1) व्याकुलता : v. Confusion ; (2) त्वरा : v. Hurry.

FLURRY (v.) : (1) क्षोभयति (c. of जुम्) : v. To agitate ; (2) उद्वेजयति (c. of विज्) : v. To alarm.

FLUSH (subs.) : I. A rush : q.v. : II. A blush : q.v. रक्तिमन् (m.).

FLUSH (adj.) : I. Lively : q.v. : प्रफुल्लः (छा, छं). II. Affluent : q.v. III. Liberal : q.v. : स्वाग्नि (f. नी). IV. Level : समः (मा, मं).

FLUSH (v.t.) : I. To redden : q.v. : "faintly f. ed" : ईषदश्रुतः (ता, तं). II. To elate : उत्सेचयति (c. of सिच्). III. To agitate : क्षोभयति.

FLUSH (v.i.) : I. To rush : q.v. II. To redden : q.v. : अरुणीमवति.

FLUTE (subs.) : I. A pipe : (1) वेणुः, a lute is

played on, a f. is blown: वीणा बाधते वेणुः पूर्यते, N.d. ; (2) वंशः, -री ; (3) मुरली, enchanted with the music of the f. : मुरलीनादमोहितः (ता, तं). II. A channel, groove : रेखा (?).

FLUTE (v.) : I. Intrans : वेणुं पूरयति (पूर, c. 10.) etc. II. Trans : गायति (गै, c. 1.) : v. To sing.

FLUTER, FLUTIST : (1) वेणुध्वजः ; (2) वांशिकः ; (3) वंशीधरः.

FLUTTER (v.) : I. Lit. : पक्षौ ध्वनति or ध्वनुते or ध्वनयति, -ते (धू, c. 5. and 10.), N. II. To fluctuate : दोलायते (nomi.). III. To agitate : q.v.

FLUTTER (subs.) : I. Vibration, motion : q.v. II. Agitation : क्षोभः.

FLUVIAL, FLUVIATIC : नादेयः (यी, यं) or by comp.

FLUX (subs.) : I. Flow : q.v. II. Concourse : q.v. संमर्दः.

FLUXIBLE : विलयनीयः (या, यं) : v. Fusible.

FLUXION : I. Flow : क्षुतिः. II. Decoration : उद्दत्तनम् (?).

FLY (subs.) : (1) मक्षिका ; (2) माचिका (rare).

FLY (v.i.) : I. As birds : (1) डीयते or डयते (डी c. 4. and 1.) ; (2) उत्पतति : v. To f. up ; (3) गच्छति : v. To go. II. To move rapidly : (1) क्षिप्रं गच्छति and sim. ph.s, *fing more quickly than the mind* : मनसोऽप्याशुतरं यतः, Ki. xiii. 22. : v. Go and rapidly ; (2) धावति (धाव्, c. 1.), *fing through the firmament* : गीर्वाणवर्त्मना धावन्, K. III. To flee : q.v. : पलायते (पलाय्, c. 1.). IV. To burst open : q.v.

FLY (v.t.) : I. To avoid : q.v. : परिहरति (हृ, c. 1.). II. To cause to start : चालयति (c. of चल्), Ki. III. As a kite : उड्डुनं (f. नां) करोति.

FLY DOWN : अवडीयते : v. To alight.

FLY ROUND : परिडीयते.

FLY TOGETHER : as birds : संडीयते.

FLY UP : (1) उड्डुयते ; (2) उत्पतति (= to go up : q.v.), *flew up to the sky* : वियदुत्पपात, H. ii. 5.

FLYBLOW : मक्षिकाण्डम्. Fly-blown : मक्षिकाण्ड-दूषितः (ता, तं).

FLYBOAT : हुतनौका (?).

FLY-CATCHER : a bird : *मक्षिकाप्राहकः.

FLYING : डयनम्, *f. up*: उडयनम् ; *f. together*: संडीनम् :
v. To fly.

FLY-LEAF : *शुद्धपत्रम्.

FLY-TRAP : a plant : *कीटग्रहः.

FOAL (v.) : अशवावः (of a horse): v. Colt, filly.

FOAL (v.) : सूते, प्र-, (सू, c. 2.) : v. To bring forth.

FOAM (subs.) : (1) फेनः ; (2) हिण्डीरः (= sea -f.) (rare) : v. Froth.

FOAM (v.i.) : फेनायते (nomi.) : v. To froth.

FOAMY : फेनिलः (ला, लं), R. xiii. 2. : v. Frothy.

FOB : I. A little pocket : आषारः. II. To cheat : q.v.

FOCUS : I. Subs. : केन्द्रम् (?). II. Verb : एकत्री-
करोति (?).

FODDER (subs.) : (1) घासः, and *f. for horses is easily procurable*: अशवासस्र सुग्रहः, K.s. xv. 124. ;
(2) यवसः.

FOE : शत्रुः, *even-handed to both friends and foes*:
समः शत्रौ च मित्रे च, G. : v. Enemy.

FOG : (1) कुम्भटिका ; (2) धूमि(पि)का ; (3) कुहा.

FOGGINESS : (1) कुम्भटिकाच्छन्नता ; (2) कुहावृत्ता ;
(3) धूमलता.

FOGGY : (1) कुम्भटिकाच्छन्नः (त्रा, त्रं) ; (2) कुहावृत्तः
(ता, तं) ; (3) धूमलः (ला, लं).

FOH : आः-; धिक् (=fie).

FOIBLE : (1) क्षिद्रम् ; (2) दोषः : v. Fault.

FOIL (v.) : मोघीकरोति : v. To frustrate.

FOIL (subs.) : I. Defeat : q.v. : मङ्गः. II. A
blunt sword : मिथ्याखड्गः (?). III. A leaf of
metal : पत्रम्. IV. Fig. : विभूषणम्.

FOIST (v.) : संक्रामयति (c. of क्रम्), Mr.

FOISTER : (1) संक्रामकः ; (2) संक्रामयितु (m.).

FOLD (v.) : I. To double : पुटीकरोति, सं-, (?).

II. To confine : q.v. : निरुद्धि (रूप्, c. 7.).

III. Of doors : पिदधाति (धा, c. 3.).

FOLD (subs.) : I. F. ing : मङ्गिः or मङ्गः (?). II.

Embrace : q.v. III. Sheep-pen : अवरोधः (?).

FOLDING-DOOR : मङ्गप्रवर्णद्वारम् (?), द्विपक्षद्वारम्, Mah.
i. 205. 32.

FOLIAGE : (1) पत्राणि (n. pl.) ; (2) पल्लवः (fresh
f.).

FOLIATION : पत्रीकरणम् (?) ; (2) तनूकरणम् (?).

FOLIO : विशालपत्रम् (?) and sim. comp.s.

FOLK : लोकः : v. Man, people.

FOLLOW (v.t.) : I. In gen. : (1) अनुगच्छति
(गम्, c. 1.), *f. ed her like a shadow*: छायेव
तामन्वगच्छत्, R. ii. 6. ; *f. s heroic conduct*: अनु-
गच्छति वीरवृत्तम्, U. v. 24. ; (2) अनुयाति (या, c.
2.), *if I f. you*: त्वामनुयामि यद्यपि, Ku. iv. 21. ;
(3) अनुसरति (सृ, c. 1.), *how far did he come f.
ing us*: कियदनुसरन्नस्मानसावागत इति, Ri. ; *f. ing
the way of policy*: नीतिमार्गानुसारिन् (f. नी), M.
n. ; (4) अनुव्रजति (व्रज्, c. 1.) (lit.), *f. ed up to
the door*: आद्वारमनुवव्राज, Ram. ; (5) अनुधावति
(धाव्, c. 1.) (=to run after : q.v.) ; (6)
अनुवर्तते (वृत्, c. 1.) (fig.), *for men f. their
master's mind*: प्रमुचित्तमेव हि जनोऽनुवर्तते, Si. ; (7)
अनुविदधाति or विषत्ते (धा, c. 3.) (=to do after),
f. ing destiny: भवितव्यतानुविधायिन् (f. नी), V. ;
(8) अनुवदति (वद्, c. 1.) (=to speak after,
repeat), *is f. ing our speech*: अनुवदति गिरं नः, R.
v. 74. II. As a result, consequence : expr.
by लभते (लभ्, c. 1.) or प्राप्नोति (आप्, c. 5.)
(=to get) or सिध्यति (सिद्, c. 4.) (=to suc-
ceed) or not expr., *it f. s from this that God is
the source of all Shāstras*: तस्मात् प्राप्तं लब्धं or
सिद्धं ब्रह्मणः सर्वशक्त्योनिवत्म् ; *because one man lives
hundred years, it does not follow that every man
will live hundred years* : न हि शतायुः पुरुषो ष्ट इति
सर्वे शतायुषो भवन्ति (after S.).

FOLLOWER : (1) अनुगामिन् (f. नी), *women follow
the way of their husbands*: स्त्रियः पतिमार्गानुगामिन्यः,
M.n. ; (2) अनुयायिन् (f. नी), *a body of f.s*: अनुयायि-
वर्गः, R. ii. 4. ; (3) अनुसारिन् (f. नी), *f. s of the
doctrines of Jaimini*: जैमिनिमतानुसारिणः, Va. ; (4)
अनुगः (गा, गं) ; (5) अनुसर (f. री) (=atten-
dant).

FOLLOWING (subs.) : (1) अनुगमनम् (gen. lit.) ;
(2) अनुसरणम् ; (3) अनुवृत्तिः (fig.), *f. of royal
duties*: राजधर्मानुवृत्तिः, Mu. ; (4) अनुयानम् (rare) :
v. To follow.

FOLLOWING (adj.) ; i.e. next : q.v. : परः (रा, रं).

FOLLY : (1) मूर्खता, *oh, what sort of f. I have been* : अहो मे मूर्खतायाः प्रकारः, K. ; (2) मौर्ख्यम् (rare) ; (3) निर्बुद्धिता ; (4) बुद्धिहीनता : v. Foolishness.

FOMENT (v.) : I. Lit. : (1) उत्तापयति (c. of तप्) (?) ; (2) सेकं ददाति (दा, c. 3.) or दापयति (c. of दा), then *girding it with a bandage, should f. with ghee* : ततः पट्टेन संवेष्ट्य घृतसेकं प्रदापयेद्, S. N.B. सिञ्चति or सेचयति, परि-, सं-, (सिच्, c. 2. and c. of सिच्), of Bha. as in उज्ज्वैः संसेचयेच्छोषम्, *do not mean f. ing but sprinkling*. II. To encourage : q.v. : प्रोत्साहयति (c. of सह).

FOMENTATION : I. The act. : (1) उत्तापनम् (?) ; (2) सेकदानम् or सेकप्रदानम्. II. The lotion : सेकः or परिषेकः. III. Exertion : प्रोत्साहनम्.

FOMENTER : (1) प्रोत्साहकः ; (2) उत्तेजकः.

FOND : I. Foolish : q.v. II. Doting : (1) अनुरागवत् (f. ती), *the old husband was very f. of her* : स वृद्धपतिस्तस्यामतीवानुरागवान्, H. ; (2) expr. by आसक्तः (का, चं), रक्तः (का, चं), etc., *boys are f. of* (lit. attached to) *sports, young men of young women* : बालस्तावत् क्रीडासक्तस्तस्मिन्स्तावत्स्त्री-रक्तः, J. ; (3) वत्सलः (ला, लं) (as a parent). III. Liking : प्रियः (या, यं) in comp.s., *f. of wine* : मद्यप्रियः (या, यं).

FONDLE (v.t.) : लालयति (c. of लल्), *should f. (a son for the first) five years* : लालयेत् पञ्च-वर्षाणि, J.

FONDLING (subs.) : I. The act : लालनम्. II. The object : प्रेमपात्रम् and sim. comp.s.

FONDLY : I. Affectionately : सानुरागम्. II. Foolishly : q.v.

FONDNESS : I. Affection : (1) अनुरागः ; (2) अनुरक्तिः ; (3) रागः (rare), D. II. Likeness : -प्रियता in comp., *f. of wine* : मद्यप्रियता. III. Foolishness : q.v.

FONT : I. A fountain : q.v. II. A basin : कुण्डम् (?). III. Of types : *मुद्राक्षरमाला ; मुद्राक्षर-जातम्.

FOOD : I. Lit. : (1) आहारः (best equiv.), *in giving me f.* : ममाहारदाने, H. ; *to take f.* : आहारं करोति, Va. ; *we have to eat f. consisting chiefly of roasted meat* : शल्यमांसभूयिष्ठ आहारोऽप्यस्ते, K. ;

(2) अन्नम् (used absol.), *bad f.* : कदम्बम् ; *the ways of preparing f.* : अन्नानां साधनप्रकारः, Bha. ; (3) आमिषम् (= animal f.) : v. Meat ; (4) भोजनम् (often=feeding), M.n. ; (5) खाद्यम् : v. Eat-able. Ph. : *without taking f.* : अनाहारेण or अनशनेन, K. ; *f. and raiment* : प्रासाच्छादनम्, K.b. ; *forbidden f.* : अमक्षयम्, V.s. II. Fig. : आमिषम्, *became the f. of the enemies* : द्विषामामिषतां ययौ, R. xii. 11.

FOOL (subs.) : (1) मूर्खः, *there is no medicine for a f.* : मूर्खस्य नास्त्यौषधम्, J. ; (2) निर्बुद्धिः or अबुद्धिः, *what has been done by me a f.* : किं मया कृतमबुद्धिना, Mah. ; (3) अविद्वान्, *f.s bow down to fate* : दैवम-विद्वांसः प्रमाणयन्ति, Mu. Ph. : *to make a f. of* : अवहासास्पदं करोति ; *to play the f.* : मूर्खवद् व्यवहरति (ह, c. 1.) ; *f.'s errand* : मूर्खचेष्टितम्.

FOOL (v.t.) : मोहयति, वि-, व्या-, (c. of मुह्) : v. To delude, deceive.

FOOLERY : मूर्खता (of the behaviour and of acts of folly), K.

FOOL-HARDINESS : (1) अतिसाहसिकत्वम् ; (2) व्यामोहः (=madness).

FOOL-HARDY : अतिसाहसिन् (f. नी) ; (2) प्रमत्तः (ता, तं) (=mad).

FOOLISH : I. Silly : मूढः (दा, दं), *f. (men) are troubled with passion* : मूढो मदनेनायास्यते, K. : v. Also unwise. II. Of acts, etc. : (1) बालिशः (शा, शं) (=children), *attachment to f. acts* : बालिशचरितेष्वसक्तिः, K. ; (2) निरर्थकः (का, कं) (=useless : q.v.). III. Ridiculous : q.v.

FOOLISHLY : (1) मूढतया or मौढ्यात् (rare), V.p. v. 30. 4. ; (2) दुर्बुद्धिक्रमेण ; (3) अज्ञानतः (=not knowing) ; (4) निरर्थकम् (=uselessly).

FOOLISHNESS : (1) मूढता ; (2) बालिशता ; (3) दुर्बुद्धिता : v. Foolly.

FOOLSCAP : *पुरस्कम्, पुरस्कपत्रम्.

FOOT (subs.) : I. Lit. : (1) पादः, *without hand and f.* : अपाणिपादः (दा, दं). S. ; *to go on f.* : पद्भ्यां (or पादचारेण A.r.) गच्छति : Mr. ; *water for cleaning the feet* : पाद्यम् ; *water in which feet have been washed* : पादोदकम् ; (2) चरण (mn.) ; (3) पदम् ; (4) अङ्घ्रिः. II. Fig. : पादः, *from its f. rises the lake named Hill-water* : तस्य पादात्

प्रभवति शैलोर्ध्वं नाम तत्सरः, Mat. : v. Bottom. III. Of a stool etc. : पादः or पदम्. IV. Metrical f. : (1) चरण (mn.), a *Gāyatri f. consists of six syllables* : षडक्षरो गायत्रीचरणः, Li. ; (2) पादः ; (3) पदम्. V. A measure : expr. by हस्तः (=cubit), *three f. in length*: त्रिहस्तदीर्घः (र्वा, र्ण). VI. Infantry : (1) पतिः ; (2) पदातिः. FOOT (v.) : I. To tread : q.v. II. To kick : q.v. FOOT, SET ON : प्रवर्तयति (c. of वृत्). FOOT-BALL : पादाहतकण्डुकक्रीडा ; पादकण्डुकम्. FOOT-BATH : I. The act : पादमञ्जनम्. II. The vessel : पादद्रोणी (?). FOOT-BOARD : पादफलकम् (?). FOOT-BOY : चेटः : v. Menial. FOOT-BRIDGE : सङ्क्रमः, *all the f.s were broken*: सङ्क्रमा भेदिताः सर्वे, Mah. FOOTED (adj.) : I. Lit. : expr. by comp., *two f.*: द्विपदः (दा, दं) ; *f. like the goat*: बज्रपादः (दा, दं). II. Established : बद्धमूलः (ला, लं). FOOT-FALL : I. Foot-step : q.v. II. A trip : स्तलनम्, पाद-. FOOT-FIGHT : (1) पादचारयुद्धम् (after U.) ; (2) निग्रयम् (gen. f.). FOOT-GUARDS : रक्षाधिकृताः पदातयः. FOOTHOLD : v. Footing (II). FOOTING : I. Ground : q.v. : स्थानम्. II. Firm position : (1) स्थितिः ; (2) better by adj. : बद्धमूलः (ला, लं). III. Condition : q.v. : वृत्तिः. IV. Footstep : q.v. V. Sum : फलम्. FOOTLESS : (1) निष्पादः (दा, दं) ; (2) चरणहीनः (ना, नं) ; and sim. comp.s. FOOT-LICKER : (1) चरणसेविन् (f. नी) ; (2) पादलिङ्ग (mf.). FOOTMAN : I. A soldier : पदातिः. II. A menial : चेटः. III. A runner : जङ्घाकरिकः. FOOTMARK, FOOT-PRINT : (1) पदबी, Ki. v. 40. ; (2) पदतिः, H. ii. ; (3) पादचिह्नम् and sim. comp.s. FOOTPATH : (1) संसरणम्, Vri. ; (2) गोवाटः (=cattle-path). FOOT-SOLDIER : (1) पदातिः ; (2) पतिः, Ku. xvi. 2.

FOOTSTEP : I. Lit. : (1) पदचिह्नः ; (2) पादव्यासः ; (3) चरणपातः ; and sim. comp.s. II. Foot-print : q.v. : पदम्, *by rows of wet f.s*: भार्द्रपद-पङ्क्तिभिः, R. ix. 59. III. Token, mark : q.v. : लक्षणम्.

FOOTSTOOL : पादपीठम्, Ku. iii. 1.

FOP : सुभगमानिन् (m.) ; सुन्दरम्मन्यः ; वेषाभिमानिन् (m.) (?).

FOPPERY : I. Lit. : सुभगमानिता ; वेषाभिमानः (?). II. Folly : q.v.

FOPPISH, FOPPISHNESS : v. Fop, foppery.

FOR (prep.) : I. Denoting cause or occasion : (1) by abl., *f. want of combustibles*: दाक्षामावात्, Mu. i. 11. ; *tied for hundred (rupees)*: शताह्वः, S.k. ; (2) by ins, *is any one respected simply f. his caste*: किं जातिमात्रेण कश्चित्पूज्यते, H. i. ; *f. what reason*: केन हेतुना : v. Why. N.B. Use the ins. when the Sanskrit subs., which f. governs, is feminine. II. Denoting object or end : (1) by dat., *f. appeasing the fears of the distressed*: भार्तामयोपशान्तये, R. viii. 31. ; (2) अर्थ or अर्थे in comp., *f. amusing you*: त्वदिनोद-नार्थम्, U.i. ; (3) by loc. (only in some cases), *kill elephants f. their tusks*: दन्तयोर्हन्ति कुञ्जरम्, S.k. III. For the sake of : (1) by अर्थ or अर्थे in comp., *f. me*: मदर्थम्, N. i. 137. ; (2) कृते (with gen.), *f. the Śūdra (Chandragupta)*: वृषलस्य कृते, Mu. i. ; (3) अपेक्ष्य (with acc.) or अपेक्षया in comp., *f. me he should be released with his wife and brothers*: मदपेक्षया सकलत्रसोदर्यो मोचयितव्यः, Mal. i. IV. = towards : प्रति (with acc.), "for China" : चीनं प्रति. V. = as for : q.v. = in spite of : *f. all of them* : तिष्ठत्सु तेषु or ताननाप्य. VII. In the character for : *do not take him f. a friend*: मा तं बन्धुरिति परिगृहाण or बन्धुमवगच्छ. VIII. Instead of : q.v. प्रति (with abl.) (?), *give dal for sesame*: तिलेभ्यः प्रति-यच्छति माषान्, S.k. IX. Of time through which an action extends by acc., *for ten days*: दशाहम्, Vas. ; *f. one or two nights*: एकरात्रं द्विरात्रं वा ; *f. twelve months*: द्वादशमासान्, Vat. ; *f. so many years*: तावन्ति वर्षाणि, Sam.

FOR (conj.) : (1) हि (never at the beginning

of a sentence), *f. you know the internal (sentiments) of animals* : अन्तर्गतं प्राणवृत्तां हि वेद, R. ii. 43. ; *f. it is not easy to break the meditations of great (men)* : न हि महतां सुकरः समाधिमग्नः, Ki. x. 23. N.B. Note the cons. of न हि (=f..... not ; (2) यतः or यस्मात्, *f. association of good men*.....यतः सतां सङ्गतं....., Ku. v. 39. : v. Because. Ph. : *f. why* : कस्मात्, किन्निमित्तम्, etc.

FORAGE (subs.) : I. Search for food : धान्याद्याहरणम्. II. Fodder : यवसः, *in a place where water and f. are easily procurable* : सुलभपयोयवसे प्रदेशे, K.

FORAGE (v.) : prob. प्रसारं करोति, Si. ii. 64.

FORAGER : प्रसारकारिन् (m.) (?) ; धान्याद्याहर्तृ (m.).

FORAGING (subs.) : प्रसारः (?) ; धान्याद्याहरणम्.

FORASMUCH : (1) यतः ; (2) यस्मात् : v. Since.

FORBEAR : I. To desist, abstain from : q.v. : निवर्तते (वृत्, c. 1.). II. To bear with : (1) सहते (सह्, c. 1.) ; (2) क्षमते, (क्षम्, c. 1.). III. To refuse : q.v.

FORBEARANCE : (1) क्षमा ; (2) तितिक्षा, *there is no instrument like f.* : न तितिक्षासममस्ति साधनम्, Ki. ii. 43.

FORBID : निषेधति, प्रति-, (सिष्, c. 1.), *even the remaining followers were f. den* : न्येषधि शेषोऽप्यनुयायिबर्गः, R. ii. 4. ; *f. den commodities* : प्रतिषिद्धानि माण्डानि, M. ; *to whom even residence in the country has been f. den* : यस्य देशेऽप्यवस्थानं निषिद्धम्, Cha. Ph. : *God f. that I should be the king while you are alive* : अहं क्षितीन्द्रस्त्वयि स्थिते स्यामिति शान्तेतत्, B. iii. 55. ; *God f. such an evil* : शान्तं पापं प्रतिहतमङ्गलम्.

FORBIDDING (p. adj.) : v. Disagreeable, odious, repulsive.

FORCE (subs.) : I. Lit. : (1) बलम्, *the mount Kailāsa (knows my) f.* : बलं कैलासाद्रिः, Vi. : *every act done by f.* सर्वान् बलकृतानर्थान्, M. ; *then tell (their) f. and weakness* : तदप्रख्यात बलाबले, N. xvii. 44. ; (2) शक्तिः, *weakness of f.* : शक्तिवैकल्यम्, Ku. ; (3) सामर्थ्यम्, *f. of language* : गिरां सामर्थ्यम्, Ki. ii. 27. : v. Strength. *To be in f.* : बलवत्, (f. ती) भवति. II. Military : बलम्, *f. s heroic* :

बलानि शूराणि, Si. i. 45. ; *that unmeasurable f.* : तदपरिमितं बलम्, K.

FORCE (v.) : I. To compel : q.v. : बलात् or बलेन कारयति (c. of कृ). II. To ravish : बलात् करोति. III. *To take by f., storm* : बलात् गृह्णाति, (ग्रह्, c. 9.). IV. To garrison : q.v. Ph. : *to f. a passage* : मार्गं साधयति (c. of सिष्), Vi. vi. ; *f. d (fruit, wine, etc.)* : *स्वरितकारितः (ता, त), Comp.s : *f. down* : अवः प्रेरयति (c. of ईर्) etc. : *f. from or out* : निष्कर्षति (कृष्) : v. To extort : *f. on or upon* : बलात् कारयति or योजयति (c. of युज्) ; *f. up* : प्रचोदयति (c. of चुद्).

FORCED (adj.) : I. Artificial : q.v. : कृत्रिमः (मा, मं). II. Effected by labour : यत्नसाधितः (ता, तं). For other senses : v. Force (V.).

FORCE-MEAT : अवच्छिन्नमांसम्, and sim. comp.s. (?)

FORCEPS : (1) संदेशः ; (2) कङ्कमुखः ; (3) खण्डधारा.

FORCIBLE : I. In gen. (1) बलवत् (f. ती) ; (2) प्रबलः (ला, लं) ; (3) सबलः (ला, लं) ; (4) शक्तिम् (f. ती) ; (5) समर्थः (र्था, र्थं) ; (6) वीर्यवत् (f. ती) : v. Also strong, weighty. II. Effected by force : बलकृतः (ता, तं), M.

FORCIBLY : (1) बलात् ; (2) प्रसमम्, Ki. ii. 28. ; (3) प्रसह्य, R. ii. 27. ; (4) हठात्, M. n.

FORD (subs.) : I. Lit. : सुप्रतरस्थलम्. II. A current : स्रोतस् (n.).

FORD (v.t.) : पदभ्यां तरति (तृ, c. 1.), *to f. on horseback* : हयेन तरति.

FORDABLE : (1) सुतरः (रा, रं) ; (2) सुप्रतरः (रा, रं), R. iv. 31.

FORE (adj.) : (1) अग्रः (ग्रा, ग्रं), *f. part* : अग्रभागः ; (2) पूर्वः (र्वा, र्वं) (=upper).

FORE (adv.) : अग्रतः, *f. and aft.* : अग्रपश्चात्.

FORE-ARM (subs.) : (1) प्रकोष्ठः ; (2) अग्रबाहुः.

FORE-ARM (v.) : (1) पूर्वमेव or प्रागेव सन्नहति (नह्, c. 4.) : v. To arm ; (2) सज्जीभवति (=to prepare).

FOREBODE : (1) सूचयति, वि-, आ-, (सूच्, c. 10.) (to indicate), *this omen is good-f. ing* : कल्याणसूचकमिदं निमित्तम्, Sa. i. ; (2) कथयति (= to tell), *f. s terrible death* : कथयति महाबोरं मृत्युम्, Mr. ix. : v. To bespeak.

FOREBODING (subs.): by verb: v. Also augury.

FORECAST (v.): I. To project : कल्पयति (छृप्, c. 10.). II. To foresee : q.v.

FORECAST (subs.): I. Contrivance : कल्पना.

II. Prevision : समीक्षा.

FORECASTLE : *अग्रकोष्ठः.

FORECLOSURE : बन्ध (-क) मोक्षप्रतिषेधः.

FORE-DECK : *अग्रच्छदः.

FORE-END : (1) पूर्वान्तः (?); (2) अग्रोपान्तः (?).

FORE-FATHERS : (1) पूर्वजाः (m. pl.); (2) पूर्व-पुरुषाः; (3) पूर्वा, Vi.

FOREFEND : निवारयति (वृ, c. 10.) : v. To forbid.

FORE-FINGER : (1) तर्जनी; (2) प्रदेशिनी. N.B. With or without अङ्गुली.

FORE-FOOT : (1) अग्रपादः; (2) पूर्वचरणम्, M. n.

FOREGO : जहाति (हा, c. 3.) : v. To relinquish, renounce.

FOREGOING : i.e. preceding : अतिक्रान्तः (न्ता, न्तं), S.

FOREGONE : Ph.: f. conclusion: पूर्वकल्पितनिगमः.

FOREGROUND : अग्रभूमिः, Ki.

FOREHEAD : (1) ललाटम्, *whatever is written by God on one's f.*: यस्त्येधरेण यदलेखि ललाटपट्टे, N.; (2) मालम् (rare). Ku.

FOREIGN : I. Of another country : (1) by comp., f. commodities : परदेशपण्याः, V. s.; (2) विदेशीयः (या, यं); (3) वैदेशिकः (की, कं), f. merchant : वैदेशिकवणिक्, D. i.; (4) देशान्तरीयः (-या, यं), K. b.; (5) विदेशजः (जा, जं), etc. (=produced in a f. country); (6) परदेश्यः (f. रया) (rare), Y. Ph.: f. country : (1) विदेशः; (2) देशान्तरम्; (3) परदेशः. II. Extraneous, irrelevant : बाह्य (f. बाह्य), f. matters : बाह्य-वस्तूनि (?); *it is f. to my purpose*.....मदभि-प्रेतबाह्य (f. बाह्य) (?).

FOREIGNER : (1) वैदेशिकः (की, कं), *as I am a f.*: वैदेशिकोऽस्मीति, U. i.; (2) विदेशिन् (f. नी); (3) पारदेशिकः (की, कं) (rare) : v. Stranger, new comer.

FORE-KNOW : प्रागेव जानाति : v. To know, beforehand.

FORE-KNOWLEDGE : अग्रज्ञानम् (?); मविष्यद्विज्ञानम्; अनागतज्ञानम्.

FORELAND : *प्रलम्बम् : v. Promontory.

FORELOCK : (1) अग्रकेशाः (m. pl.); (2) अग्रशिखा. Ph.: *to take time or occasion by the f.*: *विनाति-पातं कालं or अवसरं गृह्णाति.

FOREMAN : (1) प्रधानः, f. of a Jury: सभ्यप्रधानः. v. Chief; (2) नायकः (=leader).

FOREMAST : (1) अग्रकूपकः; (2) अग्रस्थो गुणवृक्षः.

FOREMOST : I. Chief : q.v. : (1) मुख्य (f. रूपा); (2) प्रधानतमः (मा, मं). II. First : q.v.

FORE-NOON (subs.): (1) पूर्वाह्नः; (2) प्राह्नः.

FORE-NOON (adj.): (1) पूर्वाह्ने तनः (नी, नं); (2) प्राह्ने तनः (नी, नं).

FORENSICAL : expr. by comp., f. medicine : व्यवहारचिकित्सा.

FORE-ORDAIN : पूर्वं निर्दिशति (दिश्, c. 6.) : v. To ordain, beforehand.

FOREPART : (1) अग्रभागः; (2) अग्रिमभागः; (3) पूर्वभागः.

FORE-QUARTER : of an animal : अग्रपादः (?).

FORE-RUNNER : (1) पुरोगः, -गामिन् (m.); (2) पुरःसरः; (3) अग्रेसरः.

FORESEE : (1) पश्यति, प्र-, (दृश्, c. 1.) (when the sense is clear), *old man's intellect f.s the future*: वृद्धबुद्धिरनागतं पश्यति, Vi. vi. : v. To see; (2) expr. with words meaning future, I f. death: मम भावि मरणं पश्यामि.

FORE-SEEING (adj.): मविष्यदर्शिन् (f. नी); मविष्यत्-प्रेक्षिन् (f. णी).

FORESHADOW : पूर्वम् or प्राक् or अग्रे रूपयति (रूप्, c. 10.).

FORESHORTEN : I. Lit. : अग्रं संहरति (हृ, c. 1.) (??). II. Fig. : संहरति (हृ, c. 1.). v. To shorten.

FORESHORTENING (subs.): अग्रसंहारः, वक्रचित्रितम्.

FORESHOW : (1) सूचयति (सूच्, c. 10.) (=to indicate); (2) कथयति (कथ्, c. 10.) : v. To bespeak; (3) प्रदर्शयति (c. of दृश्) : v. To show.

FORESIGHT : I. Lit. : मविष्यदर्शनम् (?). II. In gen. : (1) दूरदर्शिता, (?), दीर्घदर्शिता, Ka. viii. 10. FORESKIN : (पुरुषाङ्गस्य) उपरिगतचर्मम् (n.).

FOREST : I. Subs. : (1) वनम् (also=a park); (2) अरण्यम्; (3) विपिनम्; (4) काननम्; (5) अटवी; (6)

गहनम् (=thicket). II. Adj. : (1) expr. by tat. comp. : *a f. tree*: वनपादपः; (2) बन्धः (न्या, न्य); (3) आरम्भकः (f. का).

FORESTALL : I. To anticipate : q.v. II. To obstruct : q.v. III. To f. a market : मूल्यवर्धनाय द्रव्याणि पूर्वं क्रीणाति (क्री, c. 9.).

FORESTALLER : मूल्यवर्धनाय पूर्वक्रेतुः (म.); *पञ्चरोधकः.

FORESTER : I. Inhabitant of a forest : (1) वनेचरः; (2) वनेसद्- (म.); (3) वनवासिन् (म.); (4) आरम्भकः; (5) आदिकः, H.; and sim. comp.s. II. Keeper of a forest : वनपालः, N.

FORETASTE : I. Subs. : पूर्वस्वादः : v. Taste. II. Verb : पूर्वम् or प्राक् स्वादयति (c. of स्वाद्).

FORETELL : अनागतं वदति (वद्, c. 1.) : v. To predict.

FORETELLER : भविष्यद्वाक्यं (म.) : v. Prophet.

FORETHOUGHT : I. Lit. : expr. by verb, *having f. of his own end* : भाविनमन्तमात्मनो जानन्नपि, Si. II. Prudence : समीक्षा, प्र.

FORETOKEN : सूचयति (सूच्, c. 10.) : v. To forebode.

FORETOP-MAST : *अग्रमस्तकूपः.

FOREWARN, FOREWARNING : v. Warn ; warning, beforehand.

FOREWOMAN : (1) प्रधाना; (2) नायिका : v. Foreman.

FORFEIT (subs.) : दण्डः : v. Penalty, fine.

FORFEIT (v.) : (1) दण्डम् अधिगच्छति (गम्, c. 1.) v. Punishment ; (2) हारयति (c. of हृ) v. To lose.

FORFEITED (adj.) : no exact equiv. : दण्डितः (ता, त) (=punished, fined) : v. Also to escheat.

FORFEITURE : I. The act : expr. by दण्डः or हानिः (=loss). II. Anything forfeited : प्रमादोद्यो दण्डः (?).

FORGE (subs.) : (1) कुट्टिका, Wilson ; (2) उद्भ्रान्तम् (gen. term).

FORGE (v.t.) : I. To form, effect : q.v. : घटयति (c. of घट्). II. To fabricate, expr. with कपट or कूट, *to f. a grant*: कूटशासनं करोति; *to use a f.d letter*: कपटलेखं प्रयुक्ते : v. Counterfeit, false.

FORGER : कूटकारः, -कः; कूटकृत (म.); कपटलेखादिकारः. FORGERY : I. The crime : कूटकरणम् (?), *f. of a document* : कपटलेखकरणम्. II. Anything forged : expr. by कौटः (टी, ट) or कौटिकः (की, क).

FORGET : (1) विस्मरति (स्मृ, c. 1.), *who f.s wrongs*: योऽपकृतं विस्मरति, Mr. ii. ; (2) न स्मरति, *who f.s his mother land* : केन जन्मभूमिर्न स्मरति, V.p.

FORGETFUL : (1) विस्मरणशीलः (ला, ल) ; (2) स्वल्पस्मृति (mf.), Mr.

FORGETFULNESS : (1) विस्मृतिः ; (2) विस्मरणम् ; (3) अस्मरणम् ; (4) स्मृतिलोपः, Sa. and sim. comp.s.

FORGIVE : (1) क्षमते or क्षाम्यति (क्षम्, c. 1. and 4.), *Sātānanda will not so easily f.* : न त्वेवं शतानन्दः क्षमिष्यते, Vi. iii. ; (2) तितिक्षते (तितिक्ष्, c. 1.), *please f. my misbehaviour*: तितिक्षतुं दुश्चरितं त्वमहं सि, Ki. xviii. 42. ; (3) मर्षयति or मृष्यति (मृच्, c. 10. and 4.), *you should f. this fault*: अयमपराधो ममता मर्षयितव्यः, Sa. iv. ; (4) सहते (सह्, c. 1.), *I will then f. this fault*: अपराधिममं ततः सहिष्ये, Sa. iii. N.B. Only क्षम् can take an acc. of the person.

FORGIVENESS : (1) क्षमा ; (2) तितिक्षा ; (3) सहिष्णुता.

FORGIVING (adj.) : (1) क्षमिन् (f. नी) ; (2) क्षमावत् (f. ती) ; (3) तितिक्षु (mf.) ; (4) सहिष्णु (mf.) (= bearing up) ; (5) कृपालु (mf.) (=merciful).

FORK (subs.) : *कण्टकः, *three pronged f.*: *त्रिमुल-कण्टकः ; चतुर्दन्तकण्टकः.

FORKED (adj.) : द्विमुखः (खा, ख) (?).

FORLORN : I. Deserted : त्यक्तः (क्ता, क्त) . II. Miserable, helpless : (1) दीनः (ना, न) (=wretched) ; (1) हतः (ता, त) (=done for), *in this f. life*: हतजीवितोऽस्मिन्, R.

FORM (subs.) : I. Shape : (1) रूपम्, *assuming a f. at pleasure* : कामरूपिन् (f. नी), Ram ; *like in f. and quality* : रूपस्य गुणस्य च सद्यः (शी, श), Mr. ix. 33. ; (2) आकारः or आकृतिः (gen. =features), *external f.*: बहिराकारः, M.n. ; (3) मूर्तिः (=entire f.), *assuming dwarfish f. to deceive*: विषाद्य मूर्तिं क्रमेण वामनीम्, N. : v. Body. II. Shapeliness, beauty : रूपम्. III. Appearance : आकारः. Ph. *in due f.*: वषाविधिः, *f. of prayer*: स्तोत्रसूत्रम् (?). IV. system, kind : q.v. : *f. of Government*: राजतन्त्रम्.

V. A bench : q.v. VI. A hare's scat : निबन्धः.

FORM (v.t.) : I. To construct : (1) निर्मितीते (मा, c. 3.), *to f. this charming f.*: मनोहरमिदं रूपं निर्मातुम्, V.i. ; (2) षट्यति (षट्, c. 10.) *f. ed of thread* : तन्तुषटितः (ता, तं). V.d. ; (3) विदधाति (धा, c. 3.), Ki. vi. 42. : v. To make. II. To enter upon : (1) षट्यति, *better not to f. affection*: स्नेहो हि बरमषटितः, Bho. ; (2) विदधाति, *f. ing friendship*: विषाय मैत्रीम्, Si. III. To conceive : q.v. : कल्पयति (कृप्, c. 10.). IV. To train : संस्करोति, *f. ed mind*: संस्कृतमनस्. V. To constitute : भवति, *they f. ed the majority*: *ते बहवो बभूवुः. VI. To derive : q.v.

FORMAL : I. Essential : सार- in comp. II. Done in due from : expr. with adv.s: यथा-विधि or आचारानुसारेण. III. Of men : आचारानुगतः (ता, तं) (?). IV. Not real : वाक्षिकः (की, कं), बाह्याचारतः. V. Of form : expr. by comp.

FORMALIST : कपटधर्मकक्षुकः, D.i. ; बाह्यधर्मसेविन् (?).

FORMALITY : I. A formal ceremony : आचारः or उपचारः. II. Of manners : (1) अत्यादरः, *leave off this f.*: विमुच्यतामयमत्यादरः, K. ; (2) उपचारः, K.

FORMALLY : I. With due ceremony : यथोपचारम्. II. Of behaviour: अत्यादरेण ; सोपचारम्.

FORMATION : (1) षटना ; (2) निर्माणम् ; (3) कल्पना ; (4) विधानम् ; for dif. of meaning: v. To form.

FORMER (adj.) : (1) पूर्वः (वा, वं), *and by the f. kings*: पूर्वराजैश्च, D. iv. ; (2) प्राक्तनः (नी, नं) ; v. Ancient. F.....latter : (1) पूर्वः (वा, वं), उत्तरः (रा, रं), *the f. course was avoided as what favour would please (them)* ; the latter was also avoided as by severe punishment we would lose the confidence of the subjects.....कीच्छो-स्तुग्रहः प्रीतिं जनयिष्यतीति परिहृतः पूर्वः पक्षः । उत्तरो-प्युद्येन दण्डेन प्रकृतीनामविधास्या भवाम इति परिहृत एव, Mu. iii. ; (2) प्रथमः (मा, मं) (=first).....अपरः (रा, रं) (=after), R. viii. 28. ; (3) आद्यः (वा, वं) (=first).....द्वितीयः (वा, वं) (=second), D.s.

FORMERLY : (1) पुरा, *where we f. lived long*: यस्मिन्मयम् चिरमेव पुरा बसन्तः, V. i. 22. ; (2) पूर्वम्,

f. seen: पूर्वदृष्टः (हा, हं) ; (3) पूर्वकाले ; (4) प्राक्काले.

FORMIDABLE : (1) महत् (f. ती) (=great) ; (2) भयावहः (हा, हं) : v. Fearful ; (3) उद्देगकरः (री, रं) (=alarming) ; (4) दारुण (f. वा) (=terrible), *f. enemy*: दारुणः शत्रुः, Ka. viii. 14.

FORMIDABLENESS : (1) भीषणत्वम् ; (2) उद्देगकरत्वम् ; (3) better by adj.

FORMIDABLY : (1) भीषणम् ; (2) दारुणम् ; (3) भयं जनयत् (f. न्ती).

FORMLESS : (1) अरूपः (वा, वं) ; (2) निराकारः (रा, रं) ; (3) नीरूपः (वा, वं) etc.

FORMULA : सूत्रम् ; पाठः, "f. of will": *इच्छापत्रपाठः.

FORMULARY : a book of form : *सूत्रग्रन्थः (?).

FORNICATE : व्यभिचारति (चर्, c. 2.) ; व्यभिचारं करोति.

FORNICATION : व्यभिचारः : v. Debauchery.

FORNICATORY : व्यभिचारिन् (m.) : v. Debauchee.

FORSAKE : त्यजति, परि-, सं-, (त्यज्, c. 1.) : v. To abandon.

FORSAKING (subs.) : त्यागः, परि-. v. Abandonment, desertion.

FORSOOTH : v. Indeed, truly, of course.

FORSWEAR : I. To abjure : q.v. II. Perjure : q.v.

FORT : (1) दुर्गम्, *governor of a f.*: दुर्गाधिकारिन्, H. ; *mountainous f.*: गिरिदुर्गम्, N. ; (2) कोटः or कोट्टः (rare).

FORTE : बलम् (=force).

FORTH : I. Of time : Ph.: *from this day f.*: अद्यप्रभृति ; *from that time f.*: तदाप्रभृति. II. Of place : बहिः v. Out and the verbs to which f. is joined. III. Of succession : Ph.: *and so f.*: इत्यादि (mfn.) (always agreeing with a subs. gen. expressed and sometimes understood : see U. iii. 26).

FORTHCOMING : आसन्नप्रकाशः (शा, शं) : v. Also coming.

FORTHWITH : (1) सपदि ; (2) कदिति ; (3) द्राक् : v. Immediately.

FORTIETH : (1) चत्वारिंशः (शा, शं) ; (2) चत्वारिंशतमः (नी, मं).

FORTIFICATION : I. The works : (1) गुप्तिः (=defences), *the f.s are most inaccessible*: अलङ्घ्यतमा गुप्तिः, D.; (2) दुर्गम् (=fort), *f.s naturally strong*: प्रकृत्या विषमं दुर्गम्, Mah.; (3) प्राकारपरिखादि (n.). II. The operation: गुप्तिः; दुर्गकर्मन् (n.), Mah. s. 86. 3.

FORTIFIER : expr. by verb, *f. of a town*: नगर-गुप्तिकारः.

FORTIFY (v.) : I. In gen. : v. To strengthen, confirm. II. To render defensible : (1) सुगुप्तं (f. तं) or सुरक्षितं (f. तं) करोति, *to f. strongly*: परमां गुप्तिं करोति, Ka. ; (2) by circumlo. : “पुरी समन्तादिहिता सपताका सतोरणा । सचक्रा सङ्कुटा चैव सयन्त्रखनका तथा ॥.....संक्रमा भेदिताः सर्वे नावश्च प्रतिषेधिताः । परिखाश्चापि कौरव्य कीलैः सुनिचिताः कृताः ॥ उदपानाः कुश्रेष्ठ तथैवाप्यम्बरीषकाः । समन्तात् कोशमात्रञ्च कारिता विषमा च भूः ॥”, Mah. iii. 156.

FORTITUDE : (1) धैर्यम् ; (2) धृतिः (rare), R. viii. 66.

FORTNIGHT : (1) पक्षः, *in three f.s*: पक्षत्रये, L.s. ; *the dark f.*: कृष्णपक्षः ; *the light f.*: शुक्लपक्षः ; (2) मासाद्धम् (=half a month).

FORTRESS : I. A fort : q.v. : दुर्गम्. II. A town : सुगुप्तं नगरम् and sim. expr.

FORTUITOUS : (1) आकस्मिकः (की, कं) ; (2) समापत्ति- in comp. : v. Accidental.

FORTUITOUSLY : दैवयोगेन : v. Accidentally.

FORTUNATE : (1) माग्यवत् (f. ती), *considered himself more f. than even Indra*: मघवतोऽपि माग्यवन्त-मात्मानमजीगणत्, D. iv. ; (2) सुमाग्य (f. न्या), *ah ! I am very f.*: अहोऽतीव सुमाग्याऽहम्, Mah. ; (3) सुमगः (गा, गं), *vain of being. f. thinks himself beautiful*: सुमगमानी सुन्दरम्मन्यः, D. ii. ; (4) धन्यः (न्या, न्यं) (=happy), *f. are you*: धन्योऽसि, Si ; (5) मङ्गल्य (f. ल्या) (=auspicious : q.v. : of time etc.).

FORTUNATELY : (1) माग्यात् or माग्येन, सौ- ; (2) दिष्ट्या, U.i.

FORTUNE : I. The goddess : (1) श्रीः ; (2) लक्ष्मीः, *at home she is f.*: इयं गेहे लक्ष्मीः, U. II. Chance, luck : (1) माग्यम्, *to conceal your good f.*: आत्मनः सौभाग्यं निगुहितुम्, V. ii. ; *(every thing) else depends on f.*: माग्याधीनमतःपरम्, Sa. iv. ; (2) दैवम् : v. Fate. III. Wealth ; possessions :

(1) ऋद्धिः ; (2) सम्पृद्धिः ; (3) ऐश्वर्यम्. Ph. : *to tell f.s*: शुभाशुभं वदति, कथयति, etc. : v. To tell.

FORTUNE-HUNTER : ऐश्वर्यलिप्सु (mfn.) and sim comp.s.

FORTUNE-TELLER : (1) दैवज्ञ (f. ज्ञा) ; (2) विप्रश्चिका (=female f.) ; (3) कार्तान्तिकः (rare), D. : v. Also soothsayer.

FORTUNE-TELLING : शुभाशुभकथनम् and sim. comp.s.

FORTY : चत्वारिंशत् (f.), *f. times*: चत्वारिंशद्द्वारान्.

FORUM : अधिकरणम्, -मण्डपः (?).

FORWARD (adj.) : I. In place : (1) अग्रिमः (मा, मं) ; (2) अग्रस्थः (स्था, स्थं). II. Early : (1) शीघ्रपक्व (f. क्वा) (=precocious) ; (2) आकालिकः (की, कं) (=untimely), *a f. spring*: आकालिकी मधुप्रवृत्तिः, Ku. iii. 34. III. Bold, confident : q.v. : प्रगल्भ (f. ल्भा).

FORWARD (v.) : I. To send on : q.v. : प्रेरयति (ईर्, c. 10.). II. To hasten : q.v. : त्वरयति (c. of त्वर्). III. To promote : वर्धयति (c. of वृष्).

FORWARD, FORWARDS (adv.) : (1) अग्रतः ; (2) पुरतः. *To go f.*: पुरः सरति ; *to go backwards and f.*: परिक्रामति ; *from this day f.*: अक्षारम्य, अक्षप्रवृत्तिः, f.: पुरो मव, Ku.

FORWARDNESS : I. Promptness, eagerness : q.v. : उत्साहः. II. Boldness, impudence : q.v. : प्रगल्भता. III. Precociousness : शीघ्रपक्वः.

FOSSE : खातम् : v. Dich, moat.

Fossil : I. Dug out : उत्खातः (ता, तं). II. Petrified : शिलीभूतः (ता, तं).

FOSTER : पुष्पाति or पोषयति (पुष्, c. 9. and 10.) : v. To nourish.

FOSTER-BROTHER : (1) चात्रेयः ; (2) चात्रोपुत्रः and sim. comp.s.

FOSTER-CHILD : (1) पोष्यपुत्रः (f. त्री) ; (2) परिष्क(स्क)न्द(श्च) (f. न्दा or न्ना) (rare).

FOSTERER : (1) पोषकः, परि- ; (2) पालयितृ (m) ; (3) धातृ (m.) (rare).

FOSTER-FATHER : पालकपितृ (m.) ; धातृ (m.) (rare).

FOSTER-MOTHER : (1) मातृका ; (2) उपमातृ : v. Nurse.

FOSTER-SISTER : चात्रेयी, *by Mālātī's f. Lavangikā*: मालतीचात्रेयी लवङ्गिकया, Ma. i.

FOSTER-SON : (1) पोष्यपुत्रः ; (2) पालितसुतः and sim. comp.s.

FOSTERING (adj.) : (1) पोषकः (f. पिका) (?) ; पा(ला)लकः (f. लिका) (?) .

FOUL (v.t.) : कलुषयति (nomi.) : v. To befoul.

FOUL (adj.) : I. Dirty : q.v. : (1) मलपूर्ण (f. नी) (=full of dirt) ; (2) अशुचि (mf.n.), अमेध्य (f. ध्या), etc. (=impure), in a ditch full of f. (matter) : अशुचिसंपूर्ण खातके, K.s. xiii. 148. II. Obscene, abusive : q.v. : अश्लीलः (ला, लं). III. Abominable, detestable : q.v. : मलिनः (ना, नं), K. IV. Unfair, fraudulent : q.v. : कूट- in comp., f. play: कूटव्यवहारः. V. Unfavourable : q.v. Ph. : f. weather : दुर्दिनम् ; fall f. of : -उपरि पतति.

FOULLY : (1) मलिनम् (=dirtily) ; (2) अश्लीलम् (=obscenely) ; (3) गर्हितम्. (=abominably) ; better by adj.

FOUL-MOUTHED : (1) बाग्दुष्ट (f. टा) ; (2) अश्लील-वादिन् (f. नी), etc.

FOULNESS : (1) मलिनता ; (2) अश्लीलता (=obs-
cenity) ; (3) अमेध्यता (=impurity, dis-
honesty) : v. Also foul.

FOUND (v.t.) : I. In gen. : (1) स्थापयति, प्रति-, (c. of स्था) (=to establish : q.v.) ; (2) निर्मिमते (मा, c. 3.) (=to build : q.v.) ; (3) -मूल (=root) in comp., f. ed on love: प्रेममूलः (ला, लं). II. To cast : सं-दधाति (धा, c. 3.) (?) .

FOUNDATION : I. Groundwork : (1) मितिमूलम् (lit. and fig.), lay the f. stone of a college: *विद्यालयस्य मितिमूलप्रस्तारं न्यस्यति ; (2) भूमिः (=ground). II. Endowment: वृत्तिः, f. scholarship: *मूलवृत्तिः. III. Establishment: स्थापनम्, प्रति-.

FOUNDER (subs.) : I. In gen. ; (1) स्थापकः, प्रति- (=establisher) ; (2) निर्मातृ (m.) (=builder) ; (3) कारः (=author) ; (4) मूलम् ; (=root). II. Caster : संघातृ (m.) (?) .

FOUNDER (v.) : I. Lit. : जलाविष्टः (टा, ष्टं) नश्यति (नश्, c. 4.) : v. Also to sink. II. To fail, miscarry : नश्यति.

FOUNDERY, FOUNDRY : (1) सन्धानी ; (2) कुप्यशाला.

FOUNDLING : अपविद्धबालः (f. ला), f. hospital: *अनाथ-
बालाश्रमः.

FOUNDRESS : (1) स्थापयित्री, प्रति- ; (2) स्थापिका, प्रति-.

FOUNT, FOUNTAIN : I. Lit. : (1) प्रलवणम् ; (2) निर्गारः ; (3) उत्सः II. Source : (1) मूलम् ; (2) योनिः ; (3) प्रसूः or प्रसूतिः (=mother), Ki. III. Of types : v. Font.

FOUR : चतुर् (mf.n.), f. times: चतुः ; of f. kinds: चतुर्विधः (धा, षं), aggregate of f.: चतुष्टयम् ; in f. ways: चतुर्धा ; f. hundred: चतुःशतम् ; the f. objects of human pursuit (virtue, wealth, love, and sal-
vation) : चतुर्वर्गः ; an army complete in its four parts—horse, foot, car and elephants: चतुरङ्गबलम्.

FOUR-CORNERED : (1) चतुरङ्ग (f. ला) ; (2) चतुष्कोण (f. णा).

FOURFOLD : (1) चतुर्गुणः (गा, ङं) ; (2) by adv.: चतुर्वारान् ; (3) चतुर्धा (in f. ways).

FOUR-FOOTED : (1) चतुष्पदः (दी, दं) ; (2) चतुष्पाद् (mf.n.).

FOURSCORE : अशीतिः : v. Eighty.

FOURSQUARE : समचतुरङ्ग (f. ला) : v. Square.

FOUR-WHEELED : चतुश्चकः (का, कं).

FOURTEEN : चतुर्दशन् (mf.n.). F. th: चतुर्दशः (शी, शं).

FOURTH (adj.) : (1) चतुर्थः (र्था, र्थं) ; (2) तुरीयः (या, यं) ; (3) तुर्यः (र्या, र्यं). In the f. place: चतुर्थतः ; for the f. time: चतुर्थवारम्.

FOURTH (subs.) : I. Lit. : (1) चतुर्मासः ; (2) पादः, three f. s : पादत्रयम्, Li. : v. Quarter. II. The f. note in music: षड्जः.

FOURTHLY : (1) चतुर्थतः ; (2) तुरीयतः (rare).

FOWL (subs.) : I. A bird : q.v. II. A cock or hen : q.v.

FOWL (v.i.) : पक्षिणो हन्ति (हन्, c. 2.), etc.; always f. ing in the forest : द्विजान् हत्वा वने सदा, Mah.

FOWLER : (1) शाकुनिकः ; (2) शकुनिलुब्धकः, P. iii. 7. ; (3) विद्वज्जहन् (m.), Mah.

FOWLING : पक्षिघातः. F. -piece: *पक्षिघातयन्त्रम्.

FOX : I. Lit. : (1) खिलिः or किलिः ; (2) खिल्विः. II. Fig. : a sly rogue: भूर्तः.

FOX-GLOVE : औषधिभेदः ; *खिलिपादः.

FOX-HOUND : v. Hound.

FRACTION : I. In arith : मिश्रम्, -राशिः, multipli-
cation of f.s : मिश्रगुणनम्, Li. II. A portion,
fragment : q.v.

FRACTIOUS : v. Peevish, irritable, ill-tempered.

FRACTURE (subs.) : (1) मङ्गः, *f. of the bones*: अस्त्नां मङ्गः, Sr. ; (2) मङ्गम्, *a f. heals with difficulty*: मङ्गं कुच्छेत् सिध्यति, Sr.

FRACTURE (v.t.) : मनकि (मङ्ग, c. 7.) : v. To break.

FRAGILE : (1) मङ्गुरः (रा, रं) ; (2) सुमङ्ग (f. ज्ञा) (3) मङ्गशीलः (ला, लं).

FRAGILITY : (1) मङ्गुरता ; (2) मङ्गशीलता ; (3) सुमङ्गता.

FRAGMENT : I. Lit. : (1) खण्ड (mn.), *in f.s*: खण्डशः ; (2) शबल (mn.) (rare). II. Of a work : perh. खण्ड (mn.).

FRAGMENTARY : खण्डितः (ता, तं), "व्यक्तिविवेकलोचनग्रन्थादत्र खण्डितावेव स्त इति न तौ सम्पूर्णं दृष्टौ", Mahesh.

FRAGRANCE, FRAGRANCY : (1) सौरभम् *or* सौरभ्यम् ; (2) परिमलः ; (3) आमोदः ; (4) सुगन्धिः, सुगन्धः *or* सौगन्ध्यम्.

FRAGRANT : (1) सुगन्धः (न्वा, न्धं) ; (2) सुगन्धि (mf.n.) ; (3) सुरभि (mf.n.) ; (4) आमोदिन् (f. नी) ; (5) परिमलवद् (f. ती) ; (6) सामोदः (दा, दं) (rare), Ki. viii. 28.

FRAGRANTLY : (1) सौरभेन ; (2) सुगन्धम् ; (3) सामोदम्.

FRAIL (subs.) : पेटिका : v. Basket.

FRAIL (adj.) : I. Fragile : q.v. II. Weak, infirm : दुर्बलः (ला, लं). III. Easily destroyed : (1) क्षणमङ्गुरः (रा, रं) ; (2) विनश्वरः (री, रं). IV. Of infirm virtue : इन्द्रियपरवशः (रा, रं).

FRAILNESS, FRAILTY : I. Fragility : मङ्गुरता. II. Weakness ; दुर्बलता. III. Fickleness : अनिलता. IV. Fault, foible : q.v.

FRAME (subs.) : I. A fabric : निर्माणम्. II. A case : आधारः, *door-f.*: दारस्याधारदार, M.n. III. Body : q.v. : वपुः, *surely (her) f. was made of golden lotuses*: भुवं वपुः काञ्चनपद्मनिर्मितम्, Ku. IV. Humour : भावः ; oftenn ot expr., *in a happy f. of mind*: निर्बृतमनस् (mf.n.). V. System: प्रकारः.

FRAME (v.t.) : I. To form, make : q.v. : निर्मिमोते (मा, c. 3.), *with which the earth has*

been f.d.: वसुधा येन निर्मिता, Ram. II. To plan : q.v. : कल्पयति (कृप्, c. 10.). III. To provide with a f. : साधारं (f. रं) करोति. IV. To draw up : निबध्नाति (बन्ध, c. 9.).

FRAMER : रचयितृ (f. नी), *f. of the world*: विश्वरचयिता ; *f. of a law*: विश्वरचयिता (?) ; *f. of the Vedas*: वेदस्य कर्तारः, D.s. : v. Maker.

FRAMEWORK : आधारः : v. Frame (II).

FRANCHISE (subs.) : I. Freedom : मोक्षः. II. In gen. : अधिकारः, *f. of a citizen*: पौराधिकारः ; "crowning f.": प्रधानतमाधिकारः ; *monasteries in Spain are f.s for criminals*: *हिस्पानीयविहारा दुष्टानामधिकाराः.

FRANCHISE (v.) : मोक्षयति (मोक्ष, c. 10.) ; मोक्षं ददाति (दा, c. 3.).

FRANK (adj.) : (1) सरलः (ला, लं) (=straight-forward) ; (2) निष्कपटः (टा, टं), अमायः (या, यं) etc. (=sincere) ; (3) स्फुटमाषिन् (f. नी), स्फुटबादिन् (f. नी), etc. (=open : of men only) ; (4) असंवृतः (ता, तं) (=unreserved).

FRANK (v.) : of letters : राजकार्यतो विना ग्रह्येन बाह्यार्थं पत्रोपरि प्रेरकस्य नाम लिखति.

FRANKINGENSE : (1) कुन्दुहः ; (2) कुन्दुः ; (3) रसालम् (?).

FRANKLY : (1) स्फुटम् (=openly), *makes enmity when talked to f.*: करोति वैरं स्फुटमुच्यमानः, B. xii. 83. ; (2) निष्कपटम् : v. Sincerely ; (3) असंवृतम् (=unreservedly).

FRANKNESS : (1) सरलता *or* सारल्यम् ; (2) निष्कपटता ; (3) अमायता ; (4) असंवृतिः ; (5) स्फुटमाषित्वम् ; (6) स्फुटबादिता ; for dif. : v. Frank.

FRANTIC : उन्मत्तः (ता, तं), *f. with rage*: क्रोधोन्मत्तः (ता, तं) : v. Mad, maddened.

FRANTICLY : उन्मत्तवत् : v. Madly.

FRATERNAL : भ्रातृयः (या, यं) : v. Brotherly (adj.).

FRATERNALLY : (1) भ्रातृवत् ; (2) भातृसन्निभम् ; (3) सोदरवत्.

FRATERNITY : I. Brother-hood : भ्रातृत्वम्, *good f.*: सौभ्रातृम्, R. II. Association : q.v. : समाजः.

FRATERNIZE : भ्रातृवत् मिश्रितः *or* संघतः (ता, तं) भवति (भू, c. 1.).

FRATRICIDAL : expr. by comp., *f. crime*: भ्रातृवधपातकः.

FRATRICIDE : I. The murderer : ब्रातृघातिन् (f. नी), Mah. ; ब्रातृहन् (mfn.) ब्रातृघातकः (m.); and sim. comp.s. II. The crime : ब्रातृहत्या ; ब्रातृवधः and sim. comp.s.

FRAUD : छलम्, *without force or f.*: बलच्छले विहाय, Viv. : v. Deceit.

FRAUDULENT : expr. by छलेन, *to make a f. sale*: छलेन विक्रयं करोति ; f. (man): छलप्रियः (या, यं), छलनापरः (रा, रं) : v. Deceitful.

FRAUDULENTLY : छलेन : v. Deceitfully, dishonestly.

FRAY : I. Subs. : कलिः : v. Affray. II. Verb. f. ed. भीतः (ता, तं) : v. To frighten.

FREAK (subs.) : कामाचारः : v. Caprice. Ph. : *in a f., by a mere f.*: असमीक्ष्य.

FREAK (v.) : चित्रयति (चित्र्, c. 10.) : v. To variegate.

FREAKISH : चपलः (ला, लं) : v. Capricious.

FREAKISHLY : (1) चापल्यात् (inconstantly) ; (2) असमीक्ष्य (inconsiderately) ; (3) कामचारेण.

FREAKISHNESS : (1) कामचारिता ; (2) चापल्यम् ; (3) मनोलौल्यम्.

FRECKLE : (1) तिलः, -कः ; (2) कालकः ; (3) जडुलः (rare).

FRECKLED, FRECKLY : (1) तिलकिन् (f. नी) ; (2) कालकिन् (f. नी).

FREE (adj.) : I. At liberty : (1) स्वाधीनः (ना, नं), *he is f.*: स्वाधीनोऽयम्, K., "*f. town*": *स्वाधीन-नगरम् ; (2) स्वतन्त्र (f. न्त्रा), *who being f. sells himself*: विक्रोणीते स्वतन्त्रः सन्नात्मानं यः, N.s. ; "*f. country*": स्वतन्त्रराज्यम्. Ph. : *according to one's f. will*: स्वेच्छया ; *she should be made f.*: सादासी कर्तव्या, Kat. : v. Slave ; f. agency, स्वच्छन्दता. II. Liberated : मुक्तः (क्ता, कं), वि-, निर्- ; मोक्षितः (ता, तं), वि-. III. Unrestrained : निर्यन्त्रण (f. णा) ; अयन्त्रितः (ता, तं). IV. मुक्तहस्तः (स्ता, स्तं). V. Not obstructed, open : मुक्तः (ता, कं). VI. Gratuitous : expr. by विना मूल्येन. VII. Unreserved : असंवृतः (ता, तं).

FREE FROM : (1) by निर्- or अ pref., *f. f. all care*: निश्चिन्तः (न्ता, न्तं), *f. f. debt*: अनृणः (णा, णं) ; (2) गतः, विगतः, वीतः, etc. pref., *f. f. desire*: गत-स्पृहः (हा, हं), Si. ; (3) वर्जितः (ता, तं), वि-, f.

f. the possession of pride: स्वयावेशविषर्जितः (ता, तं), R. : v. Also devoid of.

FREE (v.t.) : I. To set free : (1) मोक्षयति, वि-, (मोक्ष्, c. 10.), *how to f. a slave*: कथं दासस्व मोक्षः, Viv. ; *f.s from danger of life*: मोक्षयेत् प्राणसंशयात्, M. p. ; (2) मुञ्चति or मोचयति, वि-, परि-, निर्-, (मुच्, c. 6. and 10.), *a debtor is f. d from slavery*.....श्रुणी दास्यादिमुञ्चते, Viv. ; *f. d him thus bewailing*: इत्यममं विलपन्तममुञ्चत्, N. II. To clear : q.v. : मोचयति, वि-, निर्-, *one who f. s others from all doubts*: सर्वसंशयनिर्मोका, Mah. ii. 39. 8. III. To f. a lock : उन्मोचयति or उन्मुञ्चति (?) .

FREE WITH, MAKE : असङ्कोचेन व्यवहरति (ह्, c. 1.) (with ins.).

FREEBOOTER : (1) लुब्धकः ; (2) दस्युः : v. Robber.

FREEBOOTING (subs.) : दस्युवृत्तिः : v. Robbery.

FREEBORN : (1) जातस्वाधीनः (ना, नं) ; (2) जातस्वतन्त्र (f. न्त्रा).

FREEDMAN : (1) लब्धमोक्षो दासः ; (2) अदासीकृता जनः.

FREEDOM : I. Liberty : (1) स्वाधीनता ; (2) स्वतन्त्रता. II. Release : (1) मोक्षः, वि-, परि- ; (2) मुक्तिः, निर्-, वि-. III. Licence : q.v. IV. Liberality : मुक्तहस्तता. V. Frankness : q.v. : असङ्कोचव्यवहारः. VI. Unrestrainedness : निर्यन्त्रणता, -त्वम्. VII. Exemption, *f. from disease*: नीरोगता : v. Free from.

FREEDWOMAN : (1) लब्धमोक्षो दासी ; (2) अदासीकृता दासी.

FREEHOLD (subs.) : *f. property*: निष्करभूमिः.

FREEHOLDER : निष्करभूस्वामिन् (m.); निष्करभूमिपतिः.

FREELY : I. Of one's own will : (1) स्वेच्छया ; (2) स्वच्छन्दतः ; (4) स्वैरम्, *as moving f.*: यथा स्वैरं ब्राम्यन्, Vi. II. Gratuitously : विनामूल्येन. III. Liberally, amply : मुक्तहस्तम्. IV. Without restraint : (1) निर्यन्त्रणम् ; (2) अनियन्त्रितम् ; (3) यथेच्छम्, *this wood is f. enjoyable by you*: यथेच्छं मोक्ष्य वो वनमिदम्, U. i. V. Without scruple : असङ्कोचेन.

FREEMAN : (1) स्वाधीनः ; (2) स्वतन्त्रः ; (3) अस्वाधीनः ; (4) अदासः.

FREEMASON : *समवायधर्मिन् (m.) ; संसर्गध्वजिन् (m.).

FREEMASONRY : *समवायधर्मः ; संसर्गध्वजः.

FREEMINDED : I. Lit. : स्वाधीनमनस् (mfn.) II.

Careless : निश्चिन्तमनस (mfn.) etc.

FREENESS : v. Freedom.

FREE-SPOKEN : (1) स्फुटभाषिन् (f. जी) ; (2) स्पष्ट-
बादिन् (f. नी).

FREE-STONE : सुलब्धेयप्रस्तरविशेषः ; *विषडोपलः.

FREE-THINKER : *यथेच्छभाषुकः (की, कं) : v.
Also atheist.

FREE-THINKING : यथेच्छभाषना : v. Scepticism.

FREE-WILL : I. In gen. : यथेच्छा. II. Phil. t.
t. : v. Will.

FREEZE (v.i.) : I. Lit. : शिलीभवति, *where even
on roads where snow has frozen*: मार्गे शिलीभूत-
हिमेऽपि यत्र, Ku. i. 11.; घनीभवति. (= to congeal).
II. Fig. : जडीभवति (nomi.)

FREEZE (v.i.) : I. Lit. : शिलीकरोति, घनीकरोति.
II. Fig. : जडीकरोति.

FREIGHT (subs.) : I. Cargo : q.v. : expr. by
द्रव्यम् or माण्डम्, *f. to go to Mathura*: मथुरागामीनि
माण्डानि, P. II. Fare : (1) तरः (gen. term).
M. viii. 406. ; (2) बाहिकम् (after तारिकम्).

FREIGHT (v.) : माण्डानि निवेशयति (c. of विश्)
(with loc.) : v. To load.

FRENCH : *फ्रांसीयः (या, यं). Ph. : *to take f.
leave*: *चौरप्रस्थानं करोति. *F. -bean* : जुद्धशिष्टिः.

FRENZIED : उन्मत्तः (चा, चं) : v. Mad. *F. ly* :
v. Madly.

FRENZY : उन्मादः : v. Madness.

FREQUENCY : (1) पौनःपुन्यम् ; (2) अमीक्षणता or
आमीक्षण्यम् ; (3) सममिहारः, *by f. of acts*: क्रियासममि-
हारेण, Si. ii. 43.

FREQUENT (adj.) : expr. by adv., *his visit to me
are f.*: स माममीक्षणं पश्यति : v. F. ly, continually.

FREQUENT (v.) : नियतं गच्छति : v. To go, visit ;
f. ly, continually.

FREQUENTATIVE : (1) सममिहारार्थकः (का, कं)
(after Pāṇini) ; (2) यङन्तः (न्ता, न्तं) (=end-
ing in यङ् of Sanskrit verbs only).

FREQUENTED, MUCH (adj.) : जनाकीर्णं (f. र्णा)
(=crowded : q.v.).

FREQUENTLY : (1) पुनःपुनः ; (2) सुवृत्तः ; (3)
भूयोभूयः ; (4) असकृत् ; (5) अमीक्षणम् ; (6) सममि-
हारेण.

FRESCO : I. Coolness : q.v. II. In painting :
मण्डोदकेन मितौ चित्रकरणम्. *Painting in f.*: मण्डोदक-
चित्रम् (?).

FRESH : I. New : q.v. : (1) अमिनवः (वा, वं),
f. blood: अमिनवशोणितम्, Sa. vi. 32. ; *f. youth*:
अमिनवयौवनम्, K. ; (2) प्रत्यग्रः (ग्रा, ग्रं), *with f.
flowers*: प्रत्यग्रैः कुसुमैः, Me. ; (3) sometimes by
सद्यः, *f. meat*: सद्योमांसम्, J. II. Not saline : (1)
निर्दोषः (वा, वं) ; (2) पेयः (या, यं) (=drink-
able). Ph. : *having f. water*: शुद्धोदः (दा, दं),
D. s. ; आस्वाद्यतोयः (या, यं), H. III. Unprac-
tised : नवः (वा, वं), *f. men*: नवाः ; प्रथमवर्षच्छात्राः.
IV. Of wind : *f. air*: शिवा मस्तः, Ki. vi. 33. ;
सुखा वाताः, M. n.

FRESHEN (v.t.) : I. To refresh : q.v. II. To
take saltiness from : निर्दोषीकरोति (?); विलवणी-
करोति (?).

FRESHEN (v.i.) : v. Fresh, to become.

FRESHLY : I. Newly : q.v. : अमिनवम्. II. Coo-
lly : सुखम्.

FRESHNESS : I. Newness : नवीनता. II. Livi-
ness : उल्लासः. III. Pleasantness : सुखता. IV.
Not salted-ness ; निर्दोषता. Better by adj. : v.
FRESH.

FRESH-WATER (adj.) : expr. by comp., *f.
fishes*: पेयजलमत्स्याः or नादेयमत्स्याः (=river-f.).

FRET (subs.) : क्षोभः : v. Agitation, vexation.

FRET (v.t.) : I. To rub : q.v. : वर्षति (दृष्ट, c.
1.). II. To impair : q.v. : दापयति (c. of
दो). III. To variegate : q.v. IV. To vex :
q.v. : क्षिण्णाति (क्षिण्, c. 9.). v. To agitate :
q.v.

FRET (v.i.) : I. To be agitated : q.v. : क्षुभ्यति
(क्षुम्, c. 4.). II. To be vexed : क्षुभ्यति ;
सन्तप्यते (pass. of तप्).

FRETFUL : (1) चण्ड (f. ण्डा) (=irritable) ; (2)
प्रतीपः (पा, पं) (=cross) ; (3) शीघ्रचुम्ब (f. ण्वा),
आशुसन्तप्त (f. ण्ता), etc. (?).

FRETFULLY : (1) सक्रोधम् (=angrily) ; (2) क्षोभेण ;
(3) by adj.

FRETFULNESS : (1) शीघ्रमुत्पत्ता ; (2) आशुसन्तापिता ; (3) प्रतीपता (१).

FRETWORK : कर्षरेखाकर्मन् (n.).

FRIABILITY : (1) मृदुरता : v. Fragility ; (2) by circumlo. : v. Friable.

FRIABLE : मृदुरः (रा, रं) : v. Fragile. यः (या, यत्) सुखेन चूर्णीभवति.

FRIAR : ब्रह्मचारिन् (m.) (१) : v. Monk.

FRICASSE (subs.) : तलितमांसम् (१), Bha.

FRICTION : (1) घर्षणम् ; (2) घर्षः, नि-, सं-, उत्-, *fire rising from the f. of the roots of branches*: शाखान्त-निघर्षजोऽनलः, Ki.

FRIDAY : (1) शुक्रवारः ; (2) शुक्रवासरः ; (3) शृगु-वारः.

FRIEND : I. In gen. : (1) सखि (m.) (f. स्त्री), *bosom f.*: हृदयङ्गमः सखा, Ku. (2) मित्रम्, *greatest f.*: परं मित्रम्, K. ; *old f.*: चिरमित्रम्, H. ; (3) सुहृद् (m.), *dear old f.*: चिरन्तनप्रियसुहृद्, U. vi. ; *first shewing leniency as a f.*: सुहृदिव प्रथममनुकूलतां प्रकटय्य, Ma. iv. 7. ; (7) बन्धुः, *who else is f. to me like you* : कोऽपरः त्वत्समो मे बन्धुः, K. ; (5) वयस्य (f. स्या=of the same age). II. An advocate : (1) मित्रम् ; (2) बन्धुः.

FRIENDLESS : (1) बन्धुहीनः (ना, नं), *I live in this wood f. as dead*: अत्राप्ये बन्धुहीनो मृतवन्निवसामि, H. ; (2) मित्रहीनः (ना, नं) ; (3) असहायः (या, यं) (= without a helper).

FRIENDLINESS : (1) स्नेहः : v. Affection, love ; (2) अनुकूलता (favourableness) ; (3) दया (=kindness) : (4) मित्रवद्भाव्यवहारः.

FRIENDLY (adj.) : (1) स्निग्ध (f. ग्धा) (affectionate) ; (2) अनुकूलः (ला, लं) (=favourable) ; (3) सद्यः (या, यं) (kind). Ph. : *should have f. feeling towards those who have enjoyments*: सम्भोगापन्नेषु मैत्रीं भावयेत्, P. d. ; *the one next to an enemy is a f. power*: अरेरनन्तरं मित्रम्, M. vii. 158.

FRIENDLY (adv.) : (1) मित्रवत् ; (2) सुहृदिव ; (3) बन्धुवत्, etc.

FRIENDSHIP : (1) सख्यम्, *among the good, f. (is produced) in seven words*: सतीं साप्तपदं सख्यम्, Mah. ; (2) मित्रता or मैत्री, *to make f.*: मैत्रीं करोति, Ki. ; *it is not proper (to form) f. with a stranger*:

भाग्यन्तुना सह मैत्री न युक्ता, H. ; (3) सौहार्दम् or सौहृदम् *out of f. or from compassion towards me*: सौहार्दाद्वा मय्यनुक्रोशमुक्ता वा, Mc. ; (4) बन्धुता.

FRIEZE : I. Coarse cloth : स्थूलपट्टम्. II. In architecture : *अवचूहा.

FRIGATE : मद्गुः (१). D. vi. : v. Ship.

FRIGHT (subs.) : त्रासः : v. Fear, terror. *To take f.*: त्रस्यति (त्रस्, c. 4.) (with abl.).

FRIGHTEN (v.) : (1) भीषयति, बि-, (c. of भी), *I can never be f. ed with mere words*: नाहं भीषयितुं शक्नो वाक्मात्रेण कथञ्चन, Mah. (2) त्रासयति, बि-, (c. of त्रस्), *on the pretence of f. ing pigeons*: पारावतत्रासनापदेशात्, D. *To be f. ed* : बिभेति, मी, c. 2.), *do not get f. ed*: मा मैषीः, *I therefore stand f. ed before you*: अत एव मीतस्तिष्ठामि तेऽग्रतः, Mah.

FRIGHTFUL : (1) भैरवः (बी, वं) ; (2) भीषण (f. णा) ; (3) भीमः (मा, मं) ; (4) करालः (ला, लं) ; (5) विकटः (टा, टं) : v. Also dreadful, fearful.

FRIGHTFULLY : (1) भैरवम् ; (2) भीषणम् ; (3) भीमम् ; (4) करालम् ; (5) विकटम्, Vi. : v. Also dreadfully.

FRIGHTFULNESS : (1) भैरवता ; (2) भीषणता ; (3) दारुणता.

FRIGID : I. Cold : q.v. : शीतः (ता, तं). II. Unfeeling : q.v. : नीरसः (सा, सं).

FRIGIDITY : I. Coldness : q.v. : शीतता. II. Fig. : नीरसता.

FRIGIDLY : I. Lit. : शीतलम्. II. Fig. : नीरसम्

FRILL : *कुक्षितादशा (after Assamese).

FRINGE : (1) दशा ; (2) अञ्चलः ; (3) तरी or तरिः (rare).

FRINGED : (1) दशायुक्तः (का, कं) ; (2) अञ्चलान्वितः (ता, तं) ; etc.

FRIPPERY : I. Lit. : (1) जीर्णवस्त्रम् ; (2) उच्छिष्टवस्त्रम्. II. Fig. : secondhand finery : दृष्टिशोभनः (ना, नं) (१).

FRISK (v.) खेलति (खेल्, c. 1.), U. : v. To play, leap.

FRITH : मुखम् (=mouth) ; सङ्गमः (=confluence).

FRITTER (subs.) : खण्डः (mn.) : v. Fragment.

FRITTER (v.) : I. To cut : खण्डशः कृन्तति (कृद्,

c. 6.). II. To break into pieces : शक्ययति (nomi.). *F. away* : क्षययति (c. of क्षे). v. To waste.

FRIVOLITY : (1) लावण्य ; (2) लघुता ; (3) लघुवृत्तिता ; (4) चापल्य or चपलता. (- fickleness) ; (5) यत्किञ्चन-कारिता, Ki. N.B. (3) to (5) only of *conduct*.

FRIVOLOUS : I. Of little weight, slight : लघु (mf.). II. Given to trifling (1) लघु (mf.); (2) यत्किञ्चनकारिन् (f. जी) ; (3) चपलः (ला, लं).

FRIVOLOUSLY : (1) लघुतया ; (2) लावणेन ; (3) चापत्येन.

FRIZ, FRIZE, FRIZZLE (v.): कुञ्चितम् (f. तां) करोति : v. Curly, to make.

FRIZZLED, FRIZZLY : (1) कुटिलः (ला, लं) ; (2) मञ्जुः (रा, रं).

FRO : Ph.: to and f. : (1) इतस्ततः ; (2) इतश्चेतः.

FROCK : I. For females : शायी (f.) : II. For males : आप्रपदीनय (f.).

FROG : (1) भेकः ; (2) मण्डूकः ; (3) दर्दुरः ; (4) वर्षाम्नः (rare).

FROG-FISH : मत्स्यविशेषः ; *भेकमुखः.

FROLIC (v.i) : खेलति (खेल, c.1.) : v. To play, sport.

FROLIC (subs.) : खेला : v. Play, sport.

FROLICOME : (1) विलासप्रियः (या, यं) ; (2) विनोदिन् (f. नी) : v. Also playful.

FROLICOMENESS : (1) विलासप्रियता ; (2) विनोदिता.

FROM : I. Of place : (a) by abl. *f. its top*:

तस्याग्रभागात्, Sa. ; *rose f. the seat*: पीठादुदसिष्ठत्, Si. i. 12. ; (b) sometimes by tat. comp., *fallen f. the mouth of a hawk*: श्येनमुखपरिभ्रष्टः (हा, ह्), K. II. Of distance : by abl. : *the village is a Yojana f. the forest*: वनादग्रामो योजनम्, S. k. ; *not far f. here*: इतो नातिदूरे, K. III. Of time ; (a) by abl. and प्रवृत्ति or आरम्भ, *f. the time of seeing*: दर्शनात् प्रवृत्ति, K. ; *f. today*: अद्य-प्रवृत्ति, Ki. ; (b) by comp. with -अवधि or आ, *f. today*: अद्यावधि ; *f. birth*: आजन्मनः, Sa. v. IV. Of source, origin : (a) by abl., *the Ganges rises f. the Himalayas*: हिमवतो गङ्गा प्रभवति ; *men are sprung f. God*: ब्रह्मणः प्रजाः प्रजायन्ते, S. k. V. Denoting cause, occasion, etc. : (a) by abl. *not f. exhaustion*: न खेदात्, Mu. i. ; and *f. non-*

perception of others: इतरेषामानुपलब्धेः, S. ; (b) by ins. in the case of feminine nouns, *f. a desire to see*: दिष्ट्या, Ki. ; *f. fragrance*: सुरमित्तवा, K. VI. Of material : v. Of. VII. Of persons : expr. by सकाशात् and gen., *f. Raghu*: रघोः सकाशात्, R. v. 24. Miscell. : *f. day to day*: दिने दिने, Ku. i. 25. : *f. country: to country*: देशात् देशम् or देशान्तरम्, D. vi. ; *wandered f. house to house*: गृहाद्गृहं प्रविश्यान्नमत्, D. ; *f. the beginning*: आमुलात् or आदितः, Mu. ii. ; *f. a boy*: बाल एव or बाल्यात् प्रवृत्तिः, Vi. ; *f. behind*: पृष्ठेनागत्य or परचा-देत्य, V. iii. ; *f. humanity to corporeal beings ending in God*: मनुष्यत्वादारम्य ब्रह्मान्तेषु देहवत्सु, S. ; *f. God to columns*: आब्रह्मास्तम्भपर्यन्तम्, S. p. b. ; *speaking of the difference of happiness f. humanity upwards, speaks of it among the lower (beings)*: मनुष्यत्वादुर्ध्वगतेषु सुखस्य तारतम्यमुक्तवासुभोगेषु तदाह, S. com. ; *told (her) all f. the conquest*: विजयादारम्य सर्वमाचक्षे, K. ; *f. me (- for me)*: मद्रचनात्, Sa. ; *the sixth king f. Nimi*: निमेः षष्ठो महीपतिः, Ram. i. 68. 8.

FRONT (subs.): I. Face, brow : q.v. II. In gen.: (1) अग्रम्, in *f. of*: अग्रतः (with gen.), Ku. : v. Before. ; (2) अग्रभागः (= f. part) ; (3) अग्रभूमिः (= f. place), Ki. ; (4) शिरस् (n.) (= head ; q.v.), in *f. of battle*: रणशिरसि, Sa. *From the f. as if dragged by the heart, on the back as if driven by Cupid*: पुरस्तादाकृष्यमाणेव हृदयेन पृष्ठतः प्रेर्यमाणेव पुष्पचन्वना, K. ; *the leader should go in f.*: नायकः पुरतो यायात्, Ka. ; *to place in f.*: पुरस्करोति, Ka. ; *goer in f.*: पुरोगः (गा, गं), etc., Ku. in *f.*..... *on the rear*: पुरः, पूर्वतः..... पश्चात्, Ka. xviii. 56. 7.

FRONT (adj.): (1) अग्र (f. ग्रा) (= fore) ; (2) सम्मुखीनः (ना, नं), *f. window*: सम्मुखीनं वातावनम्.

FRONT (v.): (1) सम्मुखयति ; (2) अग्रिमुखयति : v. To face, con-f.

FRONTAGE : सम्मुखभागः, सम्मुखम्.

FRONTIER : I. Subs. border : q.v. : प्रान्तः. II.

Adj. : सामन्तः (न्ता, न्तं), *f. king*: सामन्तः. VI.

FRONTISPIECE : I. Of a book : प्रथमचित्रम् (?).

II. Of a building : सम्मुखम्.

FRONTLET: I. Lit. : सलाटिका. II. Fig. :

भ्रु (भ्रू) कुटिः ; भ्रूमङ्गः.

FROST : no exact equiv. : (1) तुषारः ; (2) प्रालेयः ;

(3) अवश्यायः would do. *F.-bitten* : (1) तुषारक्षतः (ता, त), Ku. ; (2) प्रालेयावततिम्बानः (ना, न), Ki.

FROSTY : अतिहिमः (मा, म), *F. weather*: तुषारकालः, Ki.

FROTH (subs.) : (1) केनः (जः) ; (2) मण्डः (in boiling), *removed the f.*: मण्डमगालयत्, D. vi.

FROTH (v.) : (1) केना(जा)यते (nomi.), *f. ing ocean*: केनायमानं पतिमापणानाम्, Si. iii. 72. ; (2) मण्डायते (in boiling) ; (3) केनम् उद्गिरति (गृ, c. 6.) (as of horse), K.

FROTHINESS : I. Lit. : केनिलता. II. Emptiness : निःसारता.

FROTHY : I. Lit. : केनि(णि)लः, (ला, ल) ; केनलः (ला, ल). II. Fig., empty : निःसारः (रा, र) ; केनोपमः (मा, म), *f. life*: केनोपमं जीवितम्, H.

FROUZY : रूतिगन्धः (न्धा, न्ध) : v. Fetid.

FROWARD : प्रतीपः (पा, प) : v. Perverse, obstinate.

FROWARDLY : प्रतीपम् : v. Perversely, obstinately.

FROWARDNESS : प्रतीपता : v. Obstinacy, perverseness.

FROWN (subs.) : (1) भ्रूमङ्गः, *making a f.*: भ्रूमङ्गमाधाय, B. -आवध्य, com. ; (2) भ्रु(भ्रू)कुटिः, -टी, *face bent with f.*: भ्रुकुटिकुटिलं मुखम्, V. p.

FROWN (v.) : भ्रूमङ्गं करोति ; भ्रुकुटिं बध्नाति (बन्ध्, c. 9.) etc., *you are f. ing at me*: मध्येव भ्रुकुटिधरः संवृत्तः, Vi. ii.

FROWNINGLY : (1) भ्रूमङ्गं बद्ध्वा ; (2) भ्रुकुटिं कृत्वा ; (3) भ्रूमङ्गमाधाय.

FROZEN : I. Lit. : (1) शिलीभूतः (ता, त) ; (2) घनः (ना, न) (=thick), *f. dew*: घननीहारः, Ki. : v. To freeze. II. Chilly ; (1) नितान्तशीतः (ता, त) ; (2) हिमप्रधानः (ना, न).

FRUCTIFICATION : I. Lit. : फलदीकरणम् ; better by verb. II. The reproductive parts of a plant : प्रसूनम् ; फलपुष्पम्. III. The process : प्रसूनकृतिः (?).

FRUCTIFY : फलवन्तम् (ती, -त्) करोति ; फलदीकरोति (rare).

FRUGAL : (1) मितव्ययिन् (f. नी) ; (2) परिमितव्ययः (या, य).

FRUGALITY : (1) मितव्ययिता ; (2) परिमितव्ययः.

FRUGALLY : I. With frugality : मितव्ययेन, परि-, II. Moderately, sparingly : मितम्, परि-.

FRUIT : (1) (lit. and fig.), *raw, ripe, dry, juicy, insect-contaminated f.*: आमं, पक्वं, शुष्कं, सरसं, कीटदूषितं फलम्, Bha. ; *and to enjoy the sweet f.s of the life-tree*: मोक्षं स्वादु फलञ्च जीविततरोः, B. i. ; *you will get (its) f. also*: फलमपि प्राप्स्यसि, Mr. ii. ; *considering very important production of f. s.*: गरीयसीं फलनिष्पत्तिं विगणय्य, Ki. ii. 35. ; (2) प्रसवः (of trees, of animals), *about f. s.*: प्रसवं प्रति, M. ix. 55.

FRUIT, TO BEAR : फलति (फल्, c. l.), *b. s. f. among the good*: फलति साधुषु, Ma. n. ; *your wishes have borne f.*: तव कामाः फलिताः, R. ; *about to b. f.*: फलोन्मुखः (खा, ख), Vi. ; *b. f. in time*: काले फलं बध्नन्ति, R. xii. 69.

FRUIT-BEARING : (1) फलिन् (f. नी) ; (2) फलश्रुत् (mfn.) : v. Fruitful.

FRUITERER : (1) फलविक्रेतृ (f. त्री) ; (2) फलविक्रयिन् (f. नी) ; (3) फलजीविन् (f. नी).

FRUITERY : I. Fruits : फलानि (n. pl.). II. A fruit-loft : फलागारम्.

FRUITFUL : (1) फलवत् (f. ती) ; (2) फलिन् (f. नी) ; (3) फलशालिन् (f. नी), *f. action*: फलशालिनी क्रिया, Ki. ii. 36. ; (4) फलदः (दा, द), फलदायिन् (f. नी), etc. (=fruit-producing), *as a germ would become f. in time*: यथाङ्कुरः काले फलप्रदो भवेत्, Bha.

FRUITFULLY : (1) फलवत् ; (2) सफलम् ; (3) प्रचुरम् (=copiously).

FRUITFULNESS : (1) फलवत्ता ; (2) फलशालिता ; (3) फलप्रदत्वम्.

FRUIT-GARDEN : (1) फलवाटिका ; (2) फलोद्यानम्, Raj.

FRUITION : सम्भोगः : v. Enjoyment.

FRUITLESS : (1) निष्फलः (ला, ल), *by all means (your) wisdom is f.*: सर्वथा निष्फला प्रज्ञा, K. ; (2) विफलः (ला, ल) ; (3) अफलः (ला, ल) ; (4) फलहीनः (ना, न) ; (5) फलशून्यः (न्धा, न्ध) ; etc.

FRUITLESSLY : (1) निष्फलम् ; (2) विफलम् ; (3) व्यर्थम् (=in vain : q.v.).

FRUIT-TREE : (1) फलवान् वृक्षः, etc. ; (2) वनस्पतिः (large f.), B. ii. 33.

FRUSTRATE : (1) विफलीकरोति, *whose efforts were f. d.* विफलीकृतयत्न (f. क्षा) Ki. xv. 46. ; (2) व्यर्थीकरोति, *finding her undertaking f. d.* अस्या व्यवसायं व्यर्थीकृतमवसाय, N. iii. 6. ; (3) मोघीकरोति ; (4) निष्फलीकरोति ; (5) विफलं (f. लां), मोघं (f. घां), etc. करोति, वितनोति (तन्, c.8.) or विदधाति (धा, c.3.). *To be f. d.* विफलीभवति, etc., K.

FRUSTRATION : (1) by verb ; (2) मङ्गः ; (3) पिघातः or व्याघातः.

FRY (subs.) : I. Of fishes : (1) छुद्रमत्स्यसंघातः ; (2) पोताधानम् (=small f.), A. II. Of men : "even the smaller f." : छुद्रा अपि.

FRY (v.t.) : मर्जयति, सं-, नि-, (c. of धृज्), *to f. with oil* : तैले मर्जयति, Bha. F. ed meat: क्षुष्टं मांसम्, Bha.

FRYING-PAN : (1) भ्राष्टम् ; (2) भ्रज्जनम् ; (3) अम्बरीषम्.

FUDDLED : मदेन or मधुना हतचेतनः (ना, नं), K.s.

FUDGE : an exclamation : (1) हलम् ; (2) कम् ; (3) फुत् (?).

FUEL : (1) इन्धनम् ; (2) समिध् (f.) ; (3) पषस् (n.) ; (4) इष्मम्. Ph. : *to add. f. to the flames* : क्षारं क्षते प्रक्षिपति, Mr.

FUGITIVE (adj.) : I. Fleeting : q.v. : (1) चञ्चलः (ला, लं) ; (2) अचिरस्थायिन् (f. नी). II. Running away : पलायितः (ता, तं) ; कृतपलायनः (ना, नं).

FUGITIVE (subs.) : कृतपलायनः (ना, नं) ; पलायनकारिन् (f. नी).

FULCRUM : *आलम्बः.

FULFIL : I. To fill up : q.v. II. To carry into effect : (1) पूरयति (पूर, c. 10.), *f. ing (his) promise* : पूरयित्वा प्रतिज्ञाम्, Ve. iv. ; (2) सफलीकरोति, -कुरुते (कृ, c.8.), *f. our wishes* : मनोरथाब्धः सफलीकुरुष्व, Ki. iii. 54. ; (3) निर्वाहयति (c. of बह्) (to accomplish : q.v.).

FULFILLER : (1) पूरकः, सम्-, परि- ; (2) पूरयितृ (m.), परि-.

FULFILMENT : (1) पूरणम्, परि- ; (2) साधनम् (=accomplishment : q.v.).

FULGENCY : रोचिष्णुता : v. Brightness, splendour.

FULGENT : रोचिष्णु (mf.n.) : v. Bright, brilliant.

FULL (adj.) : I. Full of, abounding in : (1) पूर्णं (f. नी), परि-, सं-, a *pot f. of Chhātu* : शकुपुर्ण-शरावः, H. ; *is seen every morning f. of gold* : प्रातः प्रातः सुवर्णपूर्णो दृश्यते, D. ; *f. of water* : सलिलसंपूर्णं (f. नी), Ve. ; (2) -मयः (यी, यं) (fig.), *f. of joy* : आनन्दमयः (यी, यं), S. ; (3) श्रुतः (ता, तं), सम्-, (rare), Vi. ; (4) -वलः (ला, लं) (only in some cases) *f. of reeds* : नडवलः (ला, लं), R. II. Ample, copious : q.v. : पूर्णं (f. नी), सम्-, परि-. III. Complete, entire : q.v. : पूर्णं (f. नी), सं-, परि-, *f. youth* : पूर्णयौवनम् ; *a f. year* : पूर्णवर्षम् (adv.) ; *f. speed* : पूर्णवेगः M.n. IV. Mature : q.v. : परिणतः (ता, तं). V. Of colour : घोरः (रा, रं).

FULL (adv.) : पूर्णम्, सं-, परि-, *f. blown* : पूर्णविकासिन् (f. नी) ; *f. -bodied wine* : *पुष्टं मद्यम्.

FULL (v.) : I. Intrans : पूर्णं (f. नी) भवति. II. Trans : (1) शृङ्खयति (nomi.), *to f. cloth* : शृङ्खयति वस्त्रम्, S.k. ; (2) शृङ्खणीकरोति.

FULL-GROWN : I. Lit. : पूर्णयौवनः (ना, नं). II. Fig., mature : पक्वः (का, कं), परि-.

FULL-LENGTH (adj.) : Ph. : *f. portrait* : देहदीर्घचित्रम् (?).

FULL-MOON : (1) पूर्णचन्द्रः and sim. comp.s. ; (2) सकलेन्दुः, V. ; (3) कठोरताराधिपः (rare), Si. *The lunar day of f.* : (1) पूर्णिमा ; (2) पौर्णमासी ; (3) राका. (rare), Vi.

FULLER : रजकः (washerman), *f. 's earth* : रजकमृत्तिका (?).

FULLNESS, FULNESS : I. The state of being full : (1) पूर्णता, सं- ; (2) पूर्तिः, परि-, (rare). II. Abundance, sufficiency : q.v. : (I) पूर्णता ; (2) बाहुल्यम्. III. Completeness : (1) पूर्णता ; परिपक्वः (=maturity). IV. Of colour : घोरता.

FULLY : I. Completely, altogether : (1) सम्पूर्णम् ; (2) अशेषेण. II. At length : (1) विस्तरेण ; (2) सुविस्तरम्.

FULMINATE (v.) : I. Lit., to thunder : स्फूर्जति (स्फूर्ज, c. 1.). II. Fig., to send out : स्फूर्जयति (c. of स्फूर्ज्) (f.).

FULMINATION : स्फूर्जितम्, *with f.s of thunder* : स्फूर्जयुस्फूर्जितैः, Vi.

FULSOME : I. Nauseous, disgusting : कुत्सितः

(ता, तं). II. Coarse, obscene : गर्हितः (ता, तं), *f. flattery*: गर्हितस्तवः (?).

FULSOMELY : (1) गर्हितम् ; (2) कुत्सितम् ; (3) बीमत्सयम्.

FULSOMENESS : (1) गर्हिता ; (2) बीमत्सता ; (3) कुत्सितता.

FUMBLE : सम्भ्रान्तः (न्ता, न्तं) परावृष्टिः (मृश, c. 6.) (?).

FUMBLER : expr. by verb.

FUMBLINGLY : (1) सम्भ्रान्तः (न्ता, न्तं) (=confused) ; (2) अपरूपम् (=awkwardly).

FUME (subs.) : I. Lit. : धूमः (पः), "*f. s. of wine*": *मद्यधूपाः. II. Of rage : संरम्भः.

FUME (v.i.) : I. Lit. : धूमा(पा)यते (nomi.). II. Fig. : to rage : संरम्भ (f. ष्या) भवति.

FUMID : (1) सधूमः (मा, मं) ; (2) धूमान्वितः (ता, तं) ; and sim. comp.s.

FUMIGATE : (v.t.) : (1) धूपायति (nomi.) ; (2) वासयति (वास्, c. 10.) (=to perfume).

FUMIGATION : (1) expr. by verb : (2) वासनम्, अधि-, अनु-.

FUMING : संरम्भः (ष्वा, ष्व) : v. Enraged.

FUMINER, FUMITORY : *कुवूमः ; दुर्गन्धौषधिभेदः.

FUN : परिहासः (=jest : q.v.).

FUNCTION : I. Work : q.v. : व्यापारः. II. Action : q.v. : वृत्तिः, *f. of the heart*: हृदयवृत्तिः.

III. Math. t.t. : वृत्तिः, *f. of x*: *शस्य वृत्तिः ; (श)वृ.

FUNCTIONARY : अधिकृतः v. Officer, employee.

FUND (subs.) : I. Stock, capital : q.v. : सारधनम्. II. A store, supply : कोषः, "*an inexhaustible f. of stories*": अक्षय्यकथाकोषः. III. In pl., public *f. s*: *राजर्णम् ; राष्ट्रर्णम्. Ph.: *sinking f.* : *शोधनमूलम्.

FUNDAMENT : (1) गुदम् ; (2) गुह्यम् ; (3) अपानम् ; (4) पायुः.

FUNDAMENTAL : मूल-, in comp., *f. bodies*: मूलपदार्थाः ; *f. cause*: मूलकारणम् ; *f. sound*: मूलध्वनिः.

FUNDAMENTALLY : (1) मूलतः ; (2) सारतः ; (3) तत्त्वतः.

FUND-HOLDER : *राजर्णदातृ (f. त्री) ; राष्ट्रर्णदातृ (f. त्री).

FUNERAL (subs.) : I. Lit. : (1) अन्त्येष्टः, -क्रिया ; (2) और्ध्वदेहिकम्, -क्रिया ; (3) प्रेतकार्यम्. II. Fig. : *f. procession*: प्रेतयात्रा (?).

FUNERAL (adj.) : और्ध्वदेहिकः (की, कं). Ph.: *f. ceremony*: श्राद्धम् ; *f. fire*: चिताग्निः ; *f. procession*: प्रेतयात्रा ; *f. hymn (in burning)*: प्रेतदाहमन्त्रः.

FUNEREAL : शोकविभूतः (ता, तं) : v. Sorrowful.

FUNGOUS : क्षत्रोपमः (मा, मं) ; क्षत्रसन्निभः (मा, मं), etc.

FUNGUS : (1) क्षत्रम्, -त्रा ; (2) क्षत्र(त्रा)कम्

FUNNEL : चुञ्जी (in modern vernaculars), *f. form, f. -shaped* *चुञ्जगाकारः (रा, रं).

FUNNY : (1) हास्यकरः (री, रं) ; (2) हास्यजननः (नी, नं) ; etc.

FUR (subs.) : I. Fine hair : सूक्ष्मलो(रो)मन् (n.). II. Skin with f. : सूक्ष्मलोमचर्मन् (n.) (?).

III. Of the tongue : कुल(स्व)कम्.

FURBELOW : a flounce : प्रम्बालम्.

FURBISH : (1) प्रमाजयति or माष्टि (मृज्, c. 10. and 2.) ; (2) धावति (धाव्, c. 1.).

FURBISHER : (1) प्रमाजकः ; (2) धावकः *f. of weapons*: अस्त्रमाजः.

FURIOUS : I. Mad, violent : मत्तः (ता, तं), *f. elephant*: मत्तगजः. II. Strong, turbulent : q.v. : चण्डः (ण्डा, ण्डं), *f. wind*: चण्डवातः.

FURIOUSLY : expr. by adj.

FURIOUSNESS : v. Fury.

FURL (v.) : पिण्डीकरोति, Mr.

FURLONG : नल्वः ; क्रोशस्य षोडशभागः.

FURLOUGH : *कर्मावसरः ; विदायः (=leave).

FURNACE : (1) उध्मानम् ; (2) अग्निकुण्डम्. *A portable f.* : (1) अङ्गारधानिका ; (2) अङ्गारशकटी.

FURNISH : I. In gen. : no equiv. (1) योजयति, सं-, (युज्, c. 10.) ; (2) सं-विमर्ति (भृ, c. 3.) ; (3) उपपादयति (c. of पद्). II. To offer : (1) ददाति (दा, c. 3.) ; (2) प्रतिपादयति (c. of पद्).

FURNISHED : Ph.: *f. house*: परिवर्धयन्ति वेशमानि (?), R. xiv. 15. ; सोपकरणानि गृहाणि (?).

FURNITURE : उपकरणानि (n. pl.) (?); परिवर्धः (?), R.

FURRED, FURRY : I. Lit. : सूक्ष्मलोमशः (शा, शं) ; सूक्ष्मरोमान्वितः (ता, तं). II. Of the tongue : कुल(स्व)किन् (f. नी).

FURRIER : पशुलोमजीविन् (m.) (?); सूक्ष्मलोमविक्रेतृ (m.) (?).

FURROW (subs.) : I. Lit. : (1) सीता ; (2) लाङ्गलपङ्क्तिः. II. A groove: रेखा. III. Wrinkle: q.v.

FURROW (v.) : दारयति, वि- (इ, c. 10.), R.
FURROWED (adj.) : i.e. wrinkled : q.v.
FURTHER (v.) : (1) अनुकूलयति (nomi.) (= to be friend) ; (2) वर्धयति (c. of वृष्) (= to advance).
FURTHER (adj.) : I. More distant : (1) दूरतरः (रा, रं) ; (2) दक्षीयस् (f. स्त्री). II. As opposed to nearer : (1) दूरः (रा, रं) ; (2) दूरतः (स्वा, स्व). III. Additional : (1) अधिकः (का, कं) ; (2) अपरः (रा, रं) (= other).
FURTHER (adv.) : I. Of distance : (1) दूरतरम् ; (2) दक्षीयस्. II. In. addition : अधिकम्. III. Moreover : अपरञ्च.
FURTHERANCE : expr. by verb : v. Further.
FURTHERER : (1) सहायः (= helper) ; (2) better by verb.
FURTHERMORE : अपरञ्च : v. Moreover.
FURTIVE : v. Stolen, secret.
FURTIVELY : v. Stealth (by), secretly.
FURY : I. Madness : मत्ता, in f. : मत्तः (ता, तं). II. Violence : चण्डता, प्र-, उत्-, III. Violent rage : संरम्भः. IV. A deity : (1) चण्डा ; (2) भैरवी.
FURZE : वीतपुष्पः सदापर्णो गुरुममेदः.
FUSE (v.) : I. Trans. : विलाययति (c. of ली) : v. To melt. II. Intrans. : विलीयते (ली, c. 4.). v. : Melt.
FUSEE : I. Of a watch : *शकुचक्रम्. II. A light musket : *लघुबन्दुकम्.
FUSIBLE : (1) विलयनीयः (या, यं) ; (2) गलनीयः (या, यं) ; (3) द्राव्य (f. व्या) or द्रवणीयः (या, यं), वि-.
FUSIBILITY : (1) विलयनीयता ; (2) गलनीयता ; (3) द्राव्यता.
FUSION : I. The act : (1) विलयनम् ; (2) गलनम् ; (3) विद्रावणम्. II. Union : q.v. : संयोगः.
FUSS (subs.) : (1) आडम्बरः (= show) ; (2) सम्प्रमः (- bustle).
FUSSY : (1) आडम्बरप्रियः (या, यं) ; (2) सम्प्रमशीलः (ला, लं).
FUSTIAN : I. Coarse cloth : स्थूलपट्टम्. II. Of language : अतिशयोक्तिः.
FUSTIGATION : वेत्नाघातः : v. Flogging.
FUSTINESS : I. Lit. : दुर्गन्धता. II. Dryness : शुष्कता.
FUSTY : I. Rank : दुर्गन्धः (न्धा, न्धं). II. Dry : शुष्कः (ष्का, ष्कं).

FUTILE : निरर्थकः (का, कं) : v. Useless.
FUTILITY : (1) निरर्थकता ; (2) निष्फलता : v. Uselessness.
FUTURE (adj.) : (1) भविष्यत् (f. स्त्री) or भविष्यः (व्या, व्यं), of the f. husband: भविष्यतः पत्युः, Ku. iii. 58. ; f. kings: भविष्याः पार्थिवाः, V. p. ; (2) भाविन् (f. स्त्री), the past, the present and the f.: समतीतञ्च भवञ्च भावि च, R. viii. 78. ; (3) अनागतः (ता, तं) (= what is not present), sees the f.: अनागतं पश्यति, Vi. ; (4) मय्य (f. व्या) (rare), Ki.
FUTURE (subs.) : v. Future (adj.) and futurity.
FUTURITY : (1) आयतिः ; (2) उदकः ; (3) उत्तर-कालः and sim comp.s. F. (as opposed to this world) : परकालः.

G

GABARDINE : स्थूलमाप्रदीनम् (?) ; *गोवर्धनम्.
GABBLE : जल्पति (जल्प्, c. 1.) : v. To Babble, chatter.
GABBLER : जल्पाकः (की, कं) : v. Babbler.
GABION : *गोपकः ; शत्रोरन्नेर्गोपको मृद्गर्भः करण्डविशेषः.
GABLE : त्रिकोणशिरस् (n.) (?) . G. window : त्रिकोण-वातायनम् (?).
GAD (subs.) : I. Of a weapon : अग्रम्, g. of an arrow : बाणायम्. II. A spike or wedge: कीलः.
GAD (v.i.) : अटति (अट्, c. 1.) : v. To roam, wander.
GADDER : वृथाभ्रमणकारिन् (f. स्त्री) : v. Rambler.
GADFLY : (1) दंशः, -शी ; (2) दंशकः ; (3) गोमक्षिका.
GAG (subs.) : (1) मुखबन्धनी ; (2) मुखरोधनम् (?), etc.
GAG (v.) : मुखं बध्नाति (बन्ध्, c. 9.), रुणद्धि. नि- (हृष्, c. 7.).
GAGE (subs.) : I. Pledge : q.v. : बन्धकः. II. A challenge to combat. : perh. क्षेपः, "there I throw my g." : अत्राहं क्षेपं क्षिपामि.
GAGE (v.) : I. To bind : q.v. II. To gauge : q.v.
GAGGLING : Of geese : (1) हंसनादः ; हंसनिस्वनः, Ki. ; (2) मरालकूजितम्, M. n.

GAITY : (1) आमोदः ; (2) प्रमोदः : v. Mirth, cheerfulness.

GAILY : I. Cheerfully : सोहासम्. II. Beautifully : सुन्दरम्.

GAIN (subs.) : (1) लाभः, *are the g. s of your business thriving*: अपि प्रचीयन्ते संख्यहाराणां लाभा वः, Mu. i. ; *participating good g. s*: उत्तमलाभमाज् (min.), Si. iii. 76. ; (2) वृद्धिः (=increase), *considering g. and loss*: वृद्धिस्तयो विचार्य, M. viii. 401.

GAIN (v.t.) : I. To obtain, acquire : q.v. : लभते (लभ्, c. 1.), *g. ed by knowledge* : विषया लब्ध (f. ष्या), Y. ; *if you again g. your place*: यदि लब्धं पुनरात्मनः पदम्, Ki. II. To be successful in : जयति (जि, c. 1.), *to g. a battle*: युद्धं जयति or युद्धे जयं लभते ; *one who g. s a case*: जयिन् (f. नी), Mit. III. To arrive at : q.v. : प्राप्नोति (आप्, c. 5.). IV. Of time : *it g. s an hour a day* : *प्रत्यह-मत्येका घटिका वर्धते (वृध्, c. 1.) or उपचीयते (pass. of चि). Ph. : *to g. ground* : उप-चीयते, प्र-.

GAIN ON OR UPON : "*g. ed u. the Venetians*" *वैनसिकेभ्यः वृद्धिं प्राप्नुः ; "*so far g. ed on the emperor*" : *अधिराजमीधगनुकूलोचकार.

GAIN OVER : धनदानादिना आत्मीयं (f. यां) करोति.

GAINER : expr. by verb.

GAINFUL : लाभकरः (री, रं) : v. Profitable.

GAINLESS : अलाभः (मा, मं) : v. Unprofitable.

GAINSAY : प्रत्याख्याति (ख्या, c. 2.) : v. To contradict.

GAIT : (1) गतिः ; (2) चलनम् ; (3) गमनम् as in गजगमनः (ना, नं).

GAITER : गुल्फत्राणम् (?).

GALA-DAY : (1) उत्सवदिनम् ; (2) प्रमोददिवसः ; etc.

GALAXY : I. The milky-way : सूर्यनदी. II. A spendid assemblage "*of g. poets*" : महाकवीनां समागमः.

GALBAN, GALBANUM : *गाल्वनम् ; निर्यासविशेषः.

GALE : वातः, *hard g.*: चण्डवातः : v. Wind, breeze.

GALL (subs.) : I. The bile : पित्तम्, *g.-bladder* : पित्ताशयः. II. Spite, malignity : q.v. : विषम् (=poison). Ph. : *to add g. to bitterness*: क्षते क्षारं क्षिपति, P. III. A sore by rubbing : क्षतम् (gen. term), IV. Of a tree : मलम् (?).

GALL (v.t.) : I. To chafe : धर्षणेन क्षिणोति (क्षि, c. 5.). II. To tease, vex : q.v. : बाधते (बाध्, c. 1.)

GALL-FLY : लतामक्षिका (after गोमक्षिका).

GALL-STONE : पित्ताशयशर्करा : v. Stone.

GALLANT (adj.) : I. Handsome, showy : q.v. : शोभनः (ना, नं). II. Brave, courageous : q.v. : शूरः (रा, रं). III. Chivalrous : दक्षिण (f. ण).

GALLANT (subs.) : I. Lover : बह्व्रमः. II. Paramour : जारः.

GALLANTLY : I. Bravely : सहाहसम्. II. Politely : (1) दक्षिणम् ; (2) दाक्षिण्येन.

GALLANTRY : I. Courage, bravery : q.v. : शौर्यम्. II. Politeness : दाक्षिण्यम्. III. Amour : प्रणयः.

GALLEON : महापोतः : v. Ship.

GALLERY : I. A room : कोष्ठः, *picture g.*: *चित्र-कोष्ठः. II. A raised structure : मञ्चाः (m. pl.), R. vi. 1., *ladies' g.* : योषितां मञ्चाः, V. p. v. 20. 26. III. A covered passage : कृत्रपथः and sim. comp.s. IV. Underground : कुल्या (=mine).

GALLEY : I. A long boat : नौः. II. The cook-room of a man-of-war : पाकखली.

GALLEY-SLAVE : नौदासः (?) ; पोतदासः (?).

GALLIC, -AN : *फरासीयः (या, यं).

GALLICISM : *फरासीयनोतिः ; फरासीयमाधारीतिः.

GALLINULE : जलकुङ्कुटः (f. टी) ; जलरङ्कुः, Wilson.

GALLING (adj.) : (1) कटु (mf. n.) (=bitter) ; (2) मर्माविष् (mf. n.).

GALLIPOT : घटी (?) : v. Pot.

GALLON : द्रव्यमानविशेषः ; अर्द्धप्रस्त्रः, Williams.

GALLOP (v.) : I. Of the animal : (1) धुवते (ध्रु, c. 1.) ; (2) बल्लगति (बल्ल्, c. 1.). II. Of the rider : perh ध्रुतगत्या चलति (चल्, c. 1.) ; पुलायितेन गच्छति (गम्, c. 1.).

GALLOP (subs.) : (1) ध्रुतम् ; (2) पुलायितम् ; (3) बल्लितम्. *Full g.*: पूर्णवेगा गतिः, M. n.

GALLOWES : बद्धकाष्ठम् (?) ; बद्धदोश (n.) (?).

GALVANIC : *गाल्वनीयः (या, यं) ; गाल्वनः (नी, नं).

GALVANIZE : *गाल्वनीकरोति, *g. d iron*: *गाल्वनी-कृतलोहः.

GAMBLE : (1) दीव्यति (दिष्, c. 4.), *g. s on*

hundred: शतस्य दीव्यति, S. k. ; (2) द्युतं करोति or सेवते, नि- (सेव्, c. 1.), M. ix. 228.

GAMBLER : (1) द्युत करः or -कारः ; (2) देवित् (m.), Mah. ; (3) दुरोदरः (rare).

GAMBLING : (1) द्युतम् ; (2) देवनम्, M. ; (3) दुरोदरम् (rare) ; (4) कैतवम् (rare). *G. -assembly* : द्युत-समा or द्युतसमाजम्. *Its president*: समिकः. *G. -house*: द्युतशाला. *G. -table, g. -board*: द्युतफलकम्.

GAMBOL (subs.) : नृत्यम् (= dance) ; (2) क्रीडा (= sport).

GAMBOL (v.) : (1) नृत्यति (नृत्, c. 4.) (= to dance) ; (2) क्रीडति (= to play).

GAME : I. Sport : (1) क्रीडा, *shewed other good g. s with a ball*: क्रीडान्तराणि दर्शनीयानि कन्दुकेनादर्शयत्, D. ; (2) खेला, *let us have a g. at chess*: *चतुरङ्गखेलां करावाम्, Ph. : *you are making a g. of me*: मया सह क्रीडां or खेलां करोषि. II. In hunting: जाङ्गलः, *almost all g. is light and strengthening*: जाङ्गलाः प्रायशः सर्वे लघवो बलवर्धनाः, Bha. III. Project, scheme : q.v.

GAME-COCK : (1) योधकुक्कुटः ; (2) चरणायुधः (poet), कथमुपक्रान्तएव क्रूरधारचरणशस्त्रयोश्चरणायुधयोः कलहः, V.t.

GAME-EGG : योधकुक्कुटगर्भमण्डम्.

GAME-KEEPER : जाङ्गलपालः (after वनपालः of N.).

GAMESOME : (1) क्रीडाप्रियः (या, यं) ; (2) खेला-प्रियः (या, यं).

GAMESTER : द्युतकरः : v. Gambler.

GAMING : v. Gambling.

GAMMON : I. Smoked ham : धूपितवह्निरम् (?). II.

A game : v. Back-g. III. An imposition : (1) छलम् ; (2) कपटम्.

GAMUT : the musical scale : ग्रामः.

GANDER : हंसः ; (2) वरटः (rare).

GANG : (1) गणः ; (2) सङ्घः : v. Crowd.

GANGRENE (subs.) : expr. by गलितः (ता, तं), वि-.

GANGRENE (v.) : (1) गलति (गल्, c. 1.) ; (2)

गलितः (ता, तं) भवति.

GANGRENOUS : गलितः (ता, तं), वि-.

GANGWAY : I. A way : द्वारम्. II. Of a ship : मध्यम्.

GAOL, GAOLER : v. Jail, jailor.

GAP (subs.) : (1) छिद्रम् (= hole) ; (2) मङ्गः (= break) (?).

GAPE (v.) : I. Lit. : (1) जृम्भते, वि-, प्र-, भमि-, उप-, (जृम्भ्, c. 1.) ; (2) जृम्भते (जृम्भ्, c. 1.). Ph. : *of the g. ing lion* : जृम्भाविदारितमुखस्य हरेः, Mu. 1. ; "*with g. ing amazement*" : विस्मयस्तिमितः (ता, तं). II. To open as ground : विदीर्यते (pass. of दृ), Ki.

GAPER : (1) जृम्भकः ; (2) जृम्भाकारिन् (m.) ; (3) जृम्भनकृत् (m.).

GAPING (subs.) : (1) जृम्भा ; (2) जृम्भणम्, वि- ; (3) जृम्भितम्, वि-.

GARB : वेषः : v. Dress.

GARBAGE : उच्छिष्टम् : v. Refuse.

GARBLE : खण्डीकरोति : v. To corrupt, falsify.

GARDEN : (1) उद्यानम्, *the beauty of the old g.* : जीर्णोद्यानस्य सश्रीकता, Mr. vii. ; (2) आरामः (= pleasure.-g.) ; (3) आक्रीडः (= 2.) ; (4) वाटिका, *Kitchen g.* : शाकवाटिका.

GARDENER : (1) उद्यानपालः, -कः ; (2) उद्यानरक्षकः ; (3) उद्यानाधिकृतः, M. n.

GARDENING : उद्यानकर्मन् (n.), *ornamental g.* : सश्रीकोद्यानकर्मन् (?).

GARDEN-STUFF: उद्यानवस्तु(?); better by circumlo.

GARGLE (v.) : कुलीकरोति (?). *G. out*: निष्कुलीकरोति (?).

GARGLE (subs.) : आचमनीयम् ; आचाम्यम्.

GARLAND : (1) माला, *wild g.*: वनमाला, Si. ; (2) स्रज् (f.), *divine g.*: दिव्या स्रज्, V. p. ; (3) दामन् (n.) (rare). *G. ed* : (1) मालिन् (f. नी) ; (2) स्रग्विन् (f. नी).

GARLIC : (1) ल(र)द्युनम्, *beef with g.*: गोमांसं लद्युनैः सह, Mah. viii. 34. 11. ; (2). गृञ्जनः.

GARMENT : (1) वस्त्रकम् ; (2) वसनम् ; (3) वस्त्रम् ; वासस् (n.). *A lower. g.*: (1) अन्तरीयम्, (2) अधोऽशुकम् ; (3) परिधानम् ; (4) उपसंभ्यानम् (rare). *An upper g.* : (1) उत्तरीयम् ; (2) उत्तरासङ्गः ; (3) संभ्यानम्.

GARNER (subs.) : (1) कुशूलः ; (2) कोष्ठः, -कम् ; (3) धान्यागारम्.

GARNER (v.t.) : कुशूले रक्षति (रक्ष्, c. 1.) or न्यस्यति (अस्, c. 4.) or निवेशयति (c. of विश्).

GARNET : पद्मरागः, -मणिः (?).

GARNISH : (1) भूषयति ; (2) अलंकरोति : v. To adorn.

GARNITURE : v. Ornament, adornment.

GARRET : perh. अट्टः ; शिरोगृहम्.

GARRISON (subs.) : दुर्गरक्षकाः सैनिकाः ; रक्षासैन्यम् ; and sim. comp.s.

GARRISON (v.) : सुरक्षितं (f. तां) करोति ; रक्षकभृतं (f. तां) करोति ; रक्षासैन्यं स्थापयति (c. of स्था).

GARROTE : लोहग्रैवेयकेन मारणप्रकारः ; मारणयन्त्रम्.

GARRULITY : (1) वाचालता ; (2) बहुमाषिता ; (3) वावदूकता.

GARRULOUS : (1) वाचालः (ला, लं) ; (2) बहु-माषिन् (f. णी) ; (3) वावदूकः (का, कं).

GARRULOUSLY : (1) expr. by adj. ; (2) वाचाल-तया.

GARTER : *पादावरणबन्धनी. *Order of the G.* : *राज-मालाश्रेणी. *Knight of the G.* : राजमालिन् (f. नो).

GAS : वायुः (=air). *उद्रायुः. *Coal g.* : *अङ्गारोद्रायुः.

GASEOUS : I. Lit. : *उद्रायुरूपः (पा, पं). II. Fig. : असारः (रा, रं).

GASH (subs.) : दीर्घगभीरच्छेदः or -च्छिन्नम् ; महा-च्छेदः (?).

GASH (v.) : महाच्छेदं करोति (?) ; आयातं क्षिणोति (क्षि, c. 5.).

GASOMETER : *उद्रायुमापः.

GASP (subs.) : उच्छ्वसितम्. Ph. : "at the last g." : मरणदशायाम्.

GASP (v.) : उत्-श्वासिति (श्वस्, c. 2.) ; (2) प्रभृतं श्वासं करोति -कुस्ते, P.

GASTRIC : (1) by comp. (2) जाठरः (री, रं), g. juice. : *जाठरद्रवः.

GASTRONOME : (1) औदरिकः ; (2) उदरम्मरिः ; (3) कुक्षिम्मरिः.

GASTRONOMY : (1) उदरसेवा (?) ; (2) कुक्षिकला (?).

GATE : (1) द्वारम् or rarely द्वार् (f.), *the first palace -g.* : प्रथमराजद्वारम्, Mu. ii. ; *the outer g. -house* : बहिर्द्वारशाला, Mr. ; *at the outer g.* : अङ्गनद्वारि, B. ; *it has four large g. s.* : अस्य चत्वारि महान्ति द्वाराणि, Ram. ; (2) गोपुरम् (rare) (city g.), Ki. v. 35. *G. -post* : द्वारस्तम्भः. *G. -keeper* : (1) द्वार-पालः ; (2) द्वारिन् (m.) ; (3) प्रतिहारः. *A female g. keeper* : प्रतिहारी, K.

GATEWAY : (1) द्वारम्, -पथः ; (2) गोपुरम् (=front g.) (rare), D. iii.

GATHER (v.t.) : I. To collect, assemble : q.v. :

आहरति, सम्-, (ह, c. 1.). II. To cull, pluck :

(1) आ-हरति, समा-, g. flowers: कुसुमान्याहरत, Sa.

iv. ; (2) चिनोति (चि, c. 5.), comp.s. : (1)

उच्चिनोति (=to g. by climbing up a tree), D. ;

(2) अव-चिनोति (=to g. on or from the

ground), Ku. i. 60. ; (3) लुनाति (लू, c. 9.)

(=to pluck : q.v.). III. To infer, con-

clude : q.v. : अवगच्छति (गम्, c. 1.), g. the

sequel: परस्तादवगम्यत एव, Sa. i.

GATHER (v.i.) : I. To assemble : एकत्र or एकस्य

(f. स्था) मवति ; *come, let us quickly g. (round her)* ;

तदेहि, शीघ्रमेकस्था मवाम. II. To foster : पच्यते

(pass. of पच्), Bha.

GATHER IN : (1) समाहरति ; (2) संगृह्णाति ; (ग्रह्, c. 9.).

GATHERER : (1) समाहर्तुं (f. त्रीं) ; (2) संग्रहीतुं

(f. त्री) ; (3) by verb.

GATHERING (subs.) : I. The act : (1) समाहारः ;

(2) संग्रहः ; (3) अवचयः (of flowers etc.). II.

A crowd : q.v. : जनसमागमः. III. A tumour :

पक्वणम्, Bha.

GAUDILY : (1) उज्ज्वलम्, g. dressed: उज्ज्वलवेषधारिन्

(f. णी). Mr. ix. ; (2) शोभनम्.

GAUDINESS : (1) औज्ज्वल्यम् (?) ; (2) शोभनता (?) ;

(3) आढम्बरः (?).

GAUDY : I. Showy : (1) उज्ज्वलः (ला, लं) (?) ;

(2) शोभनः (ना, नं) (?). II. Merry : "g. day" :

हर्षदिनम्.

GAUGE (v.) : मापयति (c. of मा) : v. To mea-

sure.

GAUGE (subs.) : मापः, rain-g. : *वृष्टिमापः.

GAUGER : मापकः, परि- ; मापयितुं (m.) परि-.

GAUNT : कुशः (शा, शं), परि- : v. Lean.

GAUNTLET : हस्तत्राणम् ; गोधा (?), Mah. Ph. : to

throw down, take up the g. : युद्धाय आह्वानं करोति,

परिगृह्णाति (?).

GAUZE : गजम् (in vernacular) ; सूक्ष्मांशुकविशेषः.

GAUZY : गजसन्निभः (भा, भं) ; सूक्ष्म (f. क्ष्मा)

(=thin).

GAY : I. Merry : (1) आमोदिन् (f. नो) ; (2)

प्रमोदिन् (f. नो) ; (3) प्रफुल्लः (ला, लं) (=cheer-

ful). II. Gaudy : q.v.

GAZE (v.) : (1) बल्लक्षणे or स्थिररूपे निरीक्षते

(ईक्ष्, c. 1.), अवलोकयति (लोक, c. 10.), etc.
v. To see, look; (2) निर्वर्णयति (वर्ण, c. 10.)
(=to look with attention), *g.ing by turn at me and the painted man*: लिखितं पुरुषं मात्रं पययिणं
निर्वर्णयन्ती, D. v.

GAZE (subs.): I. The act : (1) स्तिरदृष्टिः; (2)
बद्धदृष्टिः, नि-. II. The object : स्तिर- or बद्धलक्ष्यम्,
K.

GAZELLE : prob. एणः : v. Deer. *G.-eyed* :
एणाक्ष (f. क्षी).

GAZETTE (subs.): *वार्तावहः, *the Assam g.*: *असम-
वार्तावहः.

GAZETTEER : I. A gazette-writer : *वार्तावह-
लेखकः. II. Of places : *स्थानकोषः, *g. of India*
*भारतवर्षस्थानकोषः.

GAZING-STOCK : दर्शनपात्रम् (?) ; परिहासभूमिः (?).

GEAR : उपकरणम्. Ph. : *in, out of g.*: संलग्न (f. घ्रा),
विलग्न (f. घ्रा).

GELATINE : घनसारः.

GELATINOUS : *घनसारसम्प्लः (शी, शं) : v. Viscus.

GELD : I. Subs. : v. Money. II. Verb : v.
To castrate.

GELDER : (1) वृषणोत्पाटकः (?) ; (2) मुष्कच्छेदकः (?).

GELDING : I. Castration : q.v. मुष्कच्छेदः. II.
A gelded horse : क्षिप्तमुष्कोऽश्वः (?) and sim.
comp.s.

GEM (subs.): (1) रत्नम् (lit. and fig.), *a g. does not seek, but it is sought*: न रत्नमन्विष्यति मृग्यते हि
तत्, Ku.; *the nine g.s (of the Court of Vikramā-
ditya)* : नवरत्नानि ; *a necklace of g.s*: रत्नमाला ;
(2) मणिः.

GEM (v.t.): v. To stud, adorn.

GEMINI : मिथुनः, -राशिः.

GEMMED : (1). मणिमयः (यी, यं) ; (2) रत्नलचितः
(ता, तं) ; etc.

GENDER : लिङ्गम्, *of masculine g.*: पुलिङ्गः; *of feminine g.*: स्त्रीलिङ्गा; *of neuter g.*: क्लीबलिङ्गम्; *of two g. s*:
द्विलिङ्गः (ज्ञा, ज्ञं), *of three g. s*: त्रिलिङ्गः (ज्ञा, ज्ञं) ;
a predicative noun of invariable g.: अजहलिङ्गः ;
these (words) are of masculine g.: एतानि पुंसि स्युः;
the (word) अग्निः is of feminine and neuter g.: अग्निः
स्त्रियान्पुंसके च स्यात्, S. k.

GENEALOGICAL : expr. by comp., *g. writer*:

वंशावलि-लेखकः; *g. tree*: वंशवृक्षः; *g. table*:
वंशक्रमः (?)

GENEALOGICALLY : (1) वंशावलि-क्रमेण ; (2) वंशानु-
सारेण.

GENEALOGIST : (1) वंशक्रमज्ञः ; (2) वंशज्ञः ; (3)
अन्वयज्ञः.

GENEALOGY : (1) वंशावलिः, -ली ; (2) often by
sim. वंशः (dynasty), *I will tell you the g. of Yadu*: यदोवंशमहं कथयामि, V. p. ; *who had heard of the g. of kings*: नृपाणां श्रुतवृत्तवंशा, R. vi. 20.

GENERAL (adj.): साधारणः (जी, जं) : v. Com-
mon, usual.

GENERAL, IN : (1) साधारण्येन ; (2) प्रायेण (= usually).

GENERAL (subs.): I. Commander of an army :
(1) सेनापतिः ; (2) सेनानी ; (3) बलाध्यक्षः ; (4)
सेनानायकः ; (5) चमूपतिः (=g. of a division) ; (6)
*पृतनापतिः (=brigadier-g.). II. A master of
the military art : (1) रणपण्डितः ; (2) युद्धाभिज्ञः.

GENERALISSIMO : (1) मुख्यसेनापतिः ; (2) बलाध्यक्षः :
v. General.

GENERALITY : I. The bulk : expr. by प्रायेण,
g. of mankind: प्रायेण सर्वे मनुष्याः. II. A general
statement : साधारणवाक्यम् (?).

GENERALIZATION : सामान्यप्रत्यक्षम् (?) ; बहुषु साधारण-
धर्मोपलब्धिः.

GENERALIZE : I. In gen. : साधारणधर्मं प्रदर्शयति
(ईक्ष्, c. 10.) (=to shew) or उपलभते (लम्, c.
1.) (to perceive) (?), *Newton g. d the motions of planets*,
*नूदनो ग्रहगतीनां साधारणधर्मं प्रदर्शयामास,
v. V. d. ii. 2. II. To derive, collect : संगृह्णाति
(ग्रह्, c. 9.).

GENERALLY : I. In general : (1) साधारण्येन ;
(2) सामान्यतः ; (3) साधारणतः. II. Mostly : (1)
प्रायेण ; (2) प्रायशः ; (3) प्रायः.

GENERALSHIP : I. The office : (1) सेनापत्यम् ;
(2) सेनापतित्वम् ; etc. : v. General. II. A
general's skill : (1) रणपाण्डित्यम् ; (2) युद्धनैपुण्यम् ;
etc.

GENERATE : जनयति (c. of जन्) : v. To beget,
produce.

GENERATION : I. The act: (1) जननम्, प्र- ; (2)
उत्पादनम् ; (3) प्रसवः. II. Formation : (1) by

verb ; (2) उत्पत्तिः. III. Offspring : q.v. : प्रसवः, प्रसूतिः. IV. Race : q.v. : वंशः. V. A rank in genealogy: पुरुषाः, *seven g.s.*: सप्त पुरुषाः. VI. People living at one period : expr. by circumlo.; *he survived his g.*: *स समकालीनपुरुषेभ्यो दीर्घं जिवीव ; *saw three g. s of men pass away*: *त्रिकालीनपुरुषाणामत्यन्तं ददर्श.

GENERATIVE : जननः (नी, नं), *g. power*: प्रजननशक्तिः.

GENERATOR : जनयितृ (f. त्री) : v. Parent, begetter.

GENERIC : जातिगतः (ता, तं) (?), *g. difference*: जातिगतप्रभेदः.

GENERALLY : जातितः (?); जात्या (?).

GENEROUSITY : औदार्यम् : v. Kindness, liberality.

GENEROUS : (1) उदारः (रा, रं) : v. Liberal ; (2) दयालुः (mf.n.) : v. Kind ; (3) त्यागशीलः (ला, लं) : v. Munificent.

GENESIS : I. Birth : q.v. : जन्मन् (n.). II. Of the Bible : आदिकाण्डः (after Ram.).

GENIAL : I. Generative : q.v. II. Cheering : (1) सुखदः (दा, दं) ; (2) रुचिरः (रा, रं). III. In disposition : उदारः (रा, रं).

GENIALITY : (1) प्रफुल्लता ; (2) उदारता (= liberality).

GENIALLY : (1) प्रफुल्लम् ; (2) प्रसन्नचित्तेन ; (3) सोल्लासम्.

GENITAL : v. Generative.

GENITALS : जननाङ्गानि (n. pl.) (?) ; गुप्ताङ्गानि.

GENITIVE : षष्ठी, *subjective, objective g.* : कर्तरि, कर्मणि षष्ठी.

GENIUS : I. Mental power : शक्तिः, *g., skill*: शक्तिनिपुणता, Kav. i. 3. ; *these are surely displays of poetic g.*: कवित्वशक्तेः खलु ते विलासाः, N. xiv. 14. II. A man of genius : धीशक्तिसम्पन्नः (ज्ञा, ज्ञं), and sim. comp.s., *Shakespeare was a rare g.*: *साहस्यप्रियोऽसाधारणो धीशक्तिसम्पन्न आसीत्. III. Peculiar constitution: perh.: प्रकृतिः. IV. A being (1) देवता (=good g. ; god) ; (2) भूतः (=spirit).

GENTEEL : विनीतः (ता, तं) : v. Polite, elegant.

GENTEELLY : (1) विनीतम् ; (2) विनयेन : v. Politely.

GENTIAN : (1) भूमिम्बः ; (2) किराततक्तः ; (3) चिरतित्तः.

GENTILE : I. Belonging to a gens : जातीयः (या, यं). II. As opposed to Christian : विजातीयः (या, यं) (?).

GENTILITY : (1) विनीतता ; (2) विनयः : v. Politeness, refinement.

GENTLE : I. Well-born, refined : मद्गः (द्रा, द्रं), *of g. nature* : मद्गप्रकृतिः (mf.n.) ; *g. behaviour* : मद्गव्यवहारः ; *g. address* : मद्गसम्भाषणम्. II. Mild, soft : q.v. : (1) मृदु (f. द्री), *with g. fire* : मृदुना वह्निना, Bha. ; *with g. foams* : मृदुमिः फेनैः, B. xii. 48. ; (2) शान्तः (न्ता, न्तं) (=calm, quiet). III. Of inclinations : अलक्षितः (ता, तं) (=unperceived) (?).

GENTLEMAN : (1) साधुः, -जनः ; (2) मद्गः, *to act like a g.* : मद्गवद् व्यवहरति ; (3) आर्यः, (stronger term) *g.'s living*: आर्यवृत्तिः D. iv.

GENTLEMANLY : expr. by comp., *g. behaviour* : साधुवृत्तिः.

GENTLENESS : (1) मद्गता (=gentlemanliness) ; (2) मार्दवम् (=mildness) ; (3) विनीतता (=gentility) ; (4) शान्तिः, प्र- (=calmness).

GENTLEWOMAN : (1) मद्गा ; (2) साध्वी ; (3) आर्या.

GENTLY : I. Softly : (1) सदयम् (=kindly), *enjoyed g.*: सदयं कुञ्जे, R. (2) मृदु (=mildly) ; (3) शान्तम् (=calmly) ; (4) मन्दं मन्दम् (=slowly). II. Gradually : (1) क्रमशः ; (2) अलक्षितम् (=unperceived).

GENTRY : (1) मद्गा or मद्गजनाः ; (2) साधवः ; (3) आर्याः.

GENUINE : (1) अकृत्रिमः (मा, मं) (=not artificial), *g. love* : अकृत्रिमप्रेम, Ki. ; (2) निष्कपटः (टा, टं) (=without deception) ; (3) सत्यः (त्या, त्वं) (=real : q.v.).

GENUINELY : (1) अकृत्रिमम् ; (2) निष्कपटम् ; (3) (3) सत्यम् : v. Genuine.

GENUINENESS : (1) अकृत्रिमता ; (2) निष्कपटता ; सत्यता.

GENUS : जातिः, 'समानप्रसवात्मिका जातिः', N.d.

GEOGRAPHER : *भूमण्डलविद् (mf.n.) ; भूगोलज्ञ (f. ज्ञा).

GEOGRAPHICAL : *भूमण्डलविषयकः (का, कं) and sim. comp.s.

GEOGRAPHY : भूमण्डलविवरणम् and sim. comp.s.

Outlines of g. : भूगण्डलस्य संक्षिप्तविवरणम् (after V. p.) ; *g. of India* : *भारतभूमिविवरणम्.

GEOLOGICAL : *भूतत्त्वविषयकः (का, कं) and sim, comp.s.

GEOLOGICALLY : *भूतत्त्वविद्यानुसारेण ; भूतत्वानुसारेण.

GEOLOGIST : *भूतत्त्वविद् (mfn.) ; भूतत्त्वविद्याविशारदः (दा, दं) ; and sim. comp.s.

GEOLOGY : *भूतत्त्व or भूतत्त्वविद्या.

GEOMETER : v. Geometrician.

GEOMETRICAL, GEOMETRIC : expr. by comp.

GEOMETRICALLY : रेखागणितानुसारेण ; etc.

GEOMETRICIAN : *ज्यामितिज्ञः, रेखागणितपण्डितः ; and sim comp.s.

GEOMETRY : (1) ज्यामितिः, *plane, solid g.* *सम-; स्थूल-ज्यामितिः ; (2) रेखागणितम् ; *plane g.* : *सम-भूरेखागणितम्. K.d. has क्षेत्रतत्त्वम्, but it means mensuration.

GEORGIC : *the G.s of Virgil* : *वीरकीलस्य कृषिकान्यम्.

GERM : अकुरः (or अकूरः) (lit. and fig.), *generation of g.s in seeds* : बीजेऽकुरजननम्, D.s ; *the journey of (his) sister to deceive them is the g.* : अकुरः स्वसुर्याना तौ परिवञ्चितम्, Vi. vi. 1.

GERMAN : I. Kindred : सनामि (mfn.). *Cousin g.* : एकपितामहः (हा, हं). II. Belonging to G.y : *शर्मणः (जी, जं). III. G. language : *शर्मणभाषा. Ph. : G. silver : *उपरूप्यम्.

GERMANE : I. Allied : q.v. II. Relevant : q.v. : expr. by सम्पर्कः.

GERMINATE : expr. by subs.

GERMINATION : (1) अकुरोद्गमः ; (2) अकुरोद्भेदः ; etc.

GERUND : *वाहकक्रिया.

GESTATION : गर्भधारणम् : v. Pregnancy.

GESTICULATE : अङ्गमङ्गि करोति.

GESTICULATION : अङ्गमङ्गिः.

GESTICULATORY : expr. by comp. or ins.

GESTURE : चेष्टा, M. ; इङ्गितम् (=sign).

GET (v.t.) : I. To obtain : (1) लभते (लभ्, c. 1.), *man g.s what he is to g.* : प्राप्तव्यमर्थं लभते मनुष्यः, P. ii. 4. ; *to g. sleep* : निद्रां लभते, A.r. ; *dividing (we) g. 72.* : मक्ता लब्धम् ७२, Li. ; *or he might g. three fortnights* : लभेतासौ त्रिपलं वा, Kat. ; (2) आप्नोति, अव-, प्र-, सम्प्र-, समव-, (आप्, c. 5.), *got*

a son by Kusha : काकुत्थात् पुत्रमाप, R. ; *to g. one's wishes* : कामान्प्राप्नोति, Mat. ; (3) आ-सादयति, समा-, (c. of सद्), *where did you g. this ring* : कुत्र त्वयैतदङ्गुरीयकं समासादितम्, Sa. ; (4) प्रपद्यते, अभि-, समभि-, (पद्, c. 4.), *one who wishes to g. beatitude* : मुक्तिं प्रपित्सुः, Ki. ; (5) अभिगच्छति (गम्, c. 1.), *to g. a saviour* : प्रातारम् अभिगच्छति, A.r. II. To come into possession of : (1) जायते, सं-, (जन्, c. 4.) (with gen. of the person g. ting), *I have got headache with this exercise* : व्यायामेन ममाऽनेन जाता शिरसि वेदना, Mah. iii. 29. 3. ; (2) उत्पद्यते, सम-, (पद्, c. 4.) (same cons.), Ra. III. To induce : expr. by causal v., *to g. food cooked* : मत्कानि पाचयति, Mah. ; *to g. work done* : कर्म कारयति, M.

GET (v.i.) : I. To become : q.v. : *to g. angry* : कोपं गच्छति ; *to g. disunited* : विरुद्धम् एति, Ki. ; *to g. red* : लोहितायते (nomi.), *to g. cloudy* : दुर्दिनायते ; *to g. clear* : सुदिनायते, S.k. II. To arrive : q.v. : प्राप्नोति (with acc.), *got to the town* : नगरं प्रापुः, K.s.

GET ABROAD : (1) प्रसरति (सृ, c. 1.), D. iii. ; (2) प्रसर्पति (सृप्, c. 1.), *the rumour got abroad on all sides* : प्रतिदिशं लोकवादः प्रासर्पत्, D. viii. ; (3) बहुलीभवति (भू, c. 1.), Sa. vi. ; (4) प्रथते (प्रथ्, c. 1.) (=to be known), *the fame of Dhanamitra got abroad* : धनमित्रस्य कीर्तिरप्रथत्, D.ii.

GET ACROSS : पारं गच्छति (to go) or नयति (to take).

GET AHEAD : अग्रे भवति or अग्रसरीभवति (with gen.) : v. Also to advance.

GET ALONG : v. To proceed. *G. a. !* : अन्तर-मन्तरम्, Mr.

GET AMONG : मध्ये भवति, *g. ing among them unperceived* : तत्रैव जनानुलीनः, D. iv.

GET AT : प्राप्नोति (आप्, c. 5.) (with acc.) : v. To reach.

GET AWAY : अपसरति (सृ, c. 1.) : v. To go away, escape.

GET BACK : I. Intrans. : पुनः प्राप्नोति, Ku. : v. To return. II. Trans. : (1) पुनर्लभते, Ki. ; (2) by sim. *get* : q.v. : *he got back youth* : यौवनं प्रतिपेदे सः, Mat.

GET THE BETTER OF : (1) परिभवति : v. To overcome ; (2) आवर्जयति : v. To bend.

GET BEYOND : अतिक्राम्यति (क्रम्, c. 4.) : v. To go beyond.

GET CLEAR OF : (1) निर्मोचयति (मुच, c. 10.) v. To release ; (2) उन्मज्जति (मज्ज, c. 1.) : v. To emerge.

GET DOWN : I. Intrans : (1) अवतरति (तृ, c. 1.) ; (2) अवरोहति (रुह, c. 1.). II. Trans. : (1) अवतारयति (c. of तृ), V. i. ; (2) अवरोहयति (c. of रुह), R. i. 54.

GET HOLD OF : प्राप्नोति (=to get : q.v.) : v. Also to seize.

GET IN (v.) : I. To enter : q.v. : प्रविशति (विश, c. 6.) : v. Also to get into. II. To collect : q.v. : समाहरति (ह, c. 1.).

GET INTO : Ph. : to g. into a carriage : प्रवहणम् आरोहति or अधिरोहति (रुह, c. 1.), Mr. or अध्यास्ते (आस्, c. 1.), R. vi. 10. ; he himself helped *Damayanti* in g.ing into the car : रथे स मेमी स्वयमध्यरुहत्, N. xvi. 114. ; to g. into debt : ऋणग्रस्तः (स्ता, स्तं) भवति.

GET OFF : I. Trans. : v. To extricate. II. Intrans : (a) to escape : q.v. : अपसरति ; (b) to be acquitted : perh. निःसरति ; मुक्तः (क्त, कं) भवति. II. To alight : q.v.

GET ON : expr. by वर्तते (वृत्, c. 1.).

GET OUT : I. To go out : अपैति (ह, c. 2.). II. To leave : मुञ्चति (मुच्, c. 6.), त्यजति (त्यज्, c. 1.), etc., g. o. of bed : शय्यां मुञ्च, R. ; g. ting out of temper : विहाय वैर्यम्, B. xii. 76.

GET READY : सज्जीकरोति, -जुस्ते : v. To prepare.

GET RID OF : (1) आत्मानं मोचयति (मुच्, c. 10.) (with abl.) (to disengage oneself) ; (2) दूरीकरोति (=to remove).

GET THROUGH : I. To complete : q.v. : समापयति (c. of आप्). II. To traverse, arrive : q.v.

GET TOGETHER : समाहरति : v. To assemble, bring together.

GET UP : I. From a seat : उत्-तिष्ठति, अभ्युद्-, (स्था, c. 1.), got up from the seat : पीठादुदतिष्ठत्, Si. II. From bed : उत्तिष्ठति, g.g. a thief is gone

out : उत्तिष्ठ, उत्तिष्ठ, चौरो निष्क्रान्तः, Mr. iii. III. To prepare (as an oration) : सज्जीकरोति (?).

GET UPON : आरोहति (रुह, c. 1.) : v. To mount.

GEWGAW : perh. अकिञ्चनः ; अकिञ्चित्करः (री, रं).

GEYSER : सीतोत्सः (after सीताकुण्डः).

GHAFTLINESS : I. Lit. : भूतसरूपता. II. Paleness : विवर्णता. III. Dreadfulness : (1) करालता ; (2) विकटता.

GHAFTLY : I. Lit. : भूतसरूपः (पा, पं) ; शवस्येव (=as of a corpse), Mah. II. Pale, dismal : विवर्ण (f. र्णा), these (ghosts) with long g. bodies : एते विवर्णदीर्घदेहाः, Ma. v. 15. III. Horrible, dreadful : (1) करालः (ला, लं) ; (2) विकटः (टा, टं).

GHAUT, GHAT : (1) तीरसोपानपथः, R. xvi. 56. ; (2) घट्टः (specially ferry-g.) ; (3) सोपानमार्गः and sim. comp.s. (where the sense is clear), Me. ii. 15.

GHOST : I. The soul : q.v. : आत्मन् (m.). Ph. : the Holy G. : पुरुषोत्तमः : to give up the g. : देहं त्यजति. v. To die. II. An apparition : भूतः, a g. lives in this tree : एतस्मिन् पादपे कोऽपि भूतः प्रतिवसति, Ra. ii.

GHOSTLY : I. Spiritual : q.v. II. Pertaining to ghosts : भूत-in comp.

GHOUL : राक्षस (f. सी), Brahmin -g. : ब्रह्मराक्षसः.

GIANT : I. A great man : महापुरुषः, "a g.'s strength" : अतिमानुषं बलम्. II. A titan : (1) दैत्यः ; (2) दानवः. G.'s causeway : *दानवबन्धः.

GIANT (adj.) : बृहत्कायः (या, यं) : v. Also gigantic.

GIANTESS : दानवी (may be applied also to g. females).

GIBBER : अस्पष्टं जल्पति (जल्प्, c. 1.) : v. To chatter.

GIBBERISH : (1) अस्पष्टजल्पितम् ; (2) किलकिलायितम् (like monkey's).

GIBBET (subs.) : उद्धून्धनकाष्ठम् (?) ; बन्धकाष्ठम् (?).

GIBBET (v.) : I. Lit. : बन्धकाष्ठं बध्नाति (बन्ध्, c. 9.) (?). II. Fig., to brand : अङ्कयति. To g. a name : दुर्नामं प्रकाशयति (?).

GIBBOUS : I. Crooked : q.v. : बक्रः (क्रा, कं). II. Hunched : q.v.

GIBE (subs.): गालिः, J. : v. Abuse.

GIBE (v.): गालिं ददाति (दा, c. 3.). J. : v. To abuse.

GIBLETS : खगानां हृषिकृदादि ; खण्डमांसम् (?).

GIDDILY : i.e. thoughtlessly : (1) चापल्येन ; (2) चञ्चलतया ; etc.

GIDDINESS : I. Lit. : शिरोहर्षः (?), Bha. II. Fig. : thoughtlessness : (1) चापल्यम् ; (2) चाञ्चल्यम् ; (3) चलचित्तता.

GIDDY : I. Lit. : expr. by भ्रमति or भ्राम्यति (भ्रम, c. 1. and 4), *I feel g. : शिरो मे भ्रमति*. II. Fig. : fickle : (1) चञ्चलः (ला, लं) ; (2) चपलः (ला, लं).

GIFT (subs.) : I. A present : q.v. : (1) दानम्, *great g. : महादानम्*, He. ; (2) दत्तम्, *g.s from brothers* : आत्तदत्तम्, N.s. ; (3) दायः (rare), *g. of love* : प्रीतिदायः, Ram. II. An endowment : *you have all the g.s of nature* : *सर्वाणि ते स्वामाविकान्यमिलषणीयानि सन्ति ; शक्तिः (=faculty, power).

GIFTED : I. Endowed : q.v. : अन्वितः (ता, तं) ; सम्पन्नः (जा, जं). II. Endowed with natural g.s : शक्तिसम्पन्नः (जा, जं) (?).

GIG : लघुयानविशेषः.

GIGANTIC : (1) अतिमानुषः (जी, णं) (=super-human) ; (2) दानवः (जी, णं) (?). Comp. देव्यमहः of V.p. v. 20. 64.

GIGGLE (v.): प्रहसति (हस्, c. 1.) (?) : v. To laugh.

GILD (v.): स्वर्णलं or हेमलं (f. लां) करोति (??) ; स्वर्णेन रञ्जयति (रञ्ज्, c. 10.).

GILDED, GILT : स्वर्णलः or हेमलः (ला, लं) (??) ; स्वर्णरञ्जितः (ता, तं) (?).

GILDER : expr. by verb, स्वर्णरञ्जकः (??).

GILDING : I. The art : स्वर्णरञ्जनम् (?) ; स्वर्णकर्मन् (n.). II. The gold surface : स्वर्णच्छदः (?).

GILL : i.e. quarter of a pint : पादः : v. Pint.

GILLS : of a fish : नासारन्ध्रे (n. dual) (?).

GIMLET : (1) वेधनिका ; (2) आवेधः ; (3) आस्फोटनी.

GIN (subs.): I. A spirit : शीघ्रः (?). II. A snare : q.v. : जालम्. III. A machine : यन्त्रम्, cotton -g. : *कार्पासयन्त्रम्.

GIN (v.) शोधयति (c. of शुष्) : v. To clean.

GINGER : (1) आर्द्रकम् ; (2). यक्षवेरम्, *A. Dry g.* :

गुण्डिः. *G.-bread* : आर्द्रकरसवासितपिटकविशेषः. *G.-beer, pop, or wine* : *आर्द्रकासवः.

GINGERLY : v. Cautiously.

GIPSY : *याक्ष (f. स्त्री) ; हाप्सिः (f. स्त्री).

GIRAFFE : *दीर्घग्रीवः ; चित्रोद्गः.

GIRD (v.t.): (1) वेष्टयति, अपि- (वेष्ट्, c. 10.) (=to encircle : q.v.), *g. ed by the mountain.....*

भूमिभृताधिबेष्टितः (ता, तं), Ki. xii. 22. ; (2) नहति, अपि-, (नह्, c. 4.) (=to fasten), *the matted hair g. ed upon with snakes* : मुगङ्गमोचद-जटाकलापः (पा, पं), Ku. iii. 46.

GIRDER : आधारदारु (n.) (?).

GIRDLE : (1) मेखला ; (2) रस(श)ना ; (3) काञ्ची ; (4) कट्या ; (5) सारसनम् ; (6) परिकरः (any g.), *with tied g.* : बद्धपरिकरः, D. ; (7) मण्डली (=man's g.).

GIRL : (1) बाला ; (2) बालिका ; (3) कन्या (=unmarried g. and gen. with ref. to the parents) ; (4) कुमारी (=a virgin) ; (5) बास् (only in addressing g.s.).

GIRLHOOD : (1) बाल्यम् (=childhood : q.v.) ; (2) बालिकावस्था ; (3) बालमावः, K.

GIRLISH : I. Pertaining to a girl : expr. by comp. II. Like a girl : expr. by circumlo, *g. taste* : बालानामिव रुचिः.

GIRLISHLY : (1) बालेव ; (2) कुमारीव : v. Girl, like.

GIRTH : I. Of a horse : (1) बरजा ; (2) बद्धम्. II. The middle : मध्यम्.

GIST : (1) फलितार्थः ; (2) फलार्थः.

GITTERN : v. Guitar.

GIVE (v.t.) : I. To bestow : (1) ददाति, दत्ते or यच्छति, प्र-, सम्प्र-, सं-, (दा, c. 3. and 1), *the king g.s him his daughter and lieutenantcy* : तस्मै राजा ददाति तनयां च यौवराज्यं च, K.s. xxiv. 53. ; *to g. knowledge* : विद्यां दातुम्, Ki. iii. 23. ; (2) वितरति (तु, c. 1.) (=to g. freely), *I will g. you eyes* : यच्छुस्ते वितराम्यहम्, Mah. ; (3) वि-सर्जयति, अति- (सृज्, c. 10.) (=to g. lavishly), *for taking is to g.* : आदानं हि विसर्गाय, R. iv. 86. ; (4) प्रति-पादयति (c. of पद्) (rare) (=to make over), *g. ing of things with faith* : अर्थानां अद्वया प्रतिपादनम्, H.s. ; (5) स्पर्शयति (c. of स्पृश्) (rare) (=to cause to reach), *g. ing millions of kine* : गाः कोटिः स्पर्शयता, R. iii. 49, II. To deliver :

(1) ददाति *there are six ways of g. ing and taking:* षड्विधो दानादानविधिः, N.s.; (2) अर्पयति, सप्-, *gave (the child) to the queen to bring up:* देव्यै वर्धयेति समर्पितवान्, D. III. To produce : जायते सं-, (जन्, c. 4.), *striking off twenty, it g.s interest:* .....विशत्यापवर्त्य जातं कलान्तरम्, Li. IV. To admit : q.v. : परिगृह्णाति (ग्रह्, c. 9.). V. To devote : q.v. : आत्मानं ददाति or समर्पयति, Miscel., *to g. ear:* कर्णं ददाति, Sa. i.; *to g. advice:* उपदेशं ददाति, P.; *to g. way (in the street, etc.):* वर्त्म ददाति, Ki. xiv. 14. or अन्तरं ददाति, Mr. x. ; *to g. order:* आज्ञां ददाति, V.p. ; *to give time:* कालं ददाति, Mat.; *to g. thanks:* धन्यवादं करोति (?),
GIVE (v.i.) : v. To yield, give way.
GIVE AWAY : प्रददाति v. To give (I).
GIVE BACK : (1) प्रत्यर्पयति ; (2) प्रतिददाति : v. To return (I).
GIVE CHASE : अनुधावति (धाव्, c. 1.) : v. To pursue.
GIVE FORTH : v. To give way (I).
GIVE IN (v.t.) : ददाति, प्र- : v. Also to declare.
GIVE IN TO : i.e. to adopt : परिगृह्णाति (ग्रह्, c. 9.).
GIVE OFF : (1) त्यजति, परि-, (त्यज्, c. 1.) ; (2) जहाति, वि-, (हा, c. 3.) ; etc.
GIVE OUT : I. To announce : Ph. : *g. ing out that the queen was burnt:* देवी दग्धेति वार्तास्तुत्याष, Ra. iv. ; *should not g. out master's secret acts and counsel:* गुह्यं कर्म च मन्त्रं च न मर्तुः सम्प्रकाशयेत्, Ka. v. 31. : v. To disclose, reveal. II. To emit : q.v. III. To yield : q.v.
GIVE UP : I. Lit. : (1) ददाति ; (2) समर्पयति : v. To give (II and V). II. To despair : आशां जहाति, त्यजति, etc. (with loc.). III. To cease : q.v.
GIVE WAY : I. To yield to force : (1) अवसीदति (सद्, c. 1.) (१) ; (2) मज्जते, (pass. of मज्ज्) (=to break). II. Fig. : वशं गच्छति (गम्, c. 1.), *you should not g. way to sorrow :* शुचो वशं गन्तुं नार्हसि, R. viii. 90. III. To comply with : अनुमन्यते (मन्, c. 4.) (with acc.).
GIVEN : in math. : expr. by यदि.....स्यात्.
GIVER (subs.) : (1) दातृ, प्र-, (f. नी), *a g. unasked:* अयाचितप्रदाता, Ga. ; (2) -दः or -प्रदः (दा, दं) or

-दायिन् (f. नी) in comp., *money-g.:* धनदः ; *g. s of fire and water :* अग्न्युदकदायिनः, Kat. ; (3) स्वागशालिन् (f. नी) (=a lavish g.), Si.
GIVING (subs.) : (1) दानम् (best equiv.) ; (2) प्रदानम्, सं- ; (3) प्रतिपादनम् ; (4) वितरणम् ; (5) विसर्जनम् (6) विश्राणनम् (rare) : v. To give.
GIVING (adj.) : (1) -दः or -प्रदः (दा, दं), *life-g. :* प्राणप्रदः (दा, दं) ; *strength g :* बलदः (दा, दं), Bha. ; (2) -दायिन् (f. नी).
GIZZARD : of birds : जठरः (?).
GLACIAL : expr. by comp. : v. Glacier, icy.
GLACIER : *संहतहिमक्षेत्रम् ; शिलीभूतहिमभूमिः.
GLACIS : *बहिःप्रवणः ; बहिःप्रवणा भूमिः.
GLAD (adj.) : (1) हृष्टः (हा, हं), प्र-, सं-, (best equiv.) ; (2) आनन्दितः (ता, तं) ; (3) सानन्दः (न्दा, न्दं) ; (4) आह्लादितः (ता, तं). *To become g. :* हृष्यति (हृष्, c. 4.) : v. Delighted, to be.
GLADDEN : हर्षयति, प्र-, सं-, (c. of हृष्) : v. To delight, please.
GLADE : वनमार्गः or sim. मार्गः (when the sense is clear).
GLADIATOR : असियोधः (१) ; असिमलः (?).
GLADIATORIAL : expr. by comp., *g. fight:* असियोधयुद्धम् (?).
GLADLY : (1) सदर्षम् ; (2) साक्षात् ; (3) सानन्दम्.
GLADNESS : (1) हर्षः, प्र- ; (2) आह्लादः ; (3) आनन्दः ; (4) हृष्टिः (rare).
GLADSOME : I. Glad : q.v. II. Clearing : expr. by comp., *g. way :* आनन्ददानम्.
GLANCE (subs.) : (1) दृष्टिपातः ; (2) कटाक्षः (=sidelong g.), *a g. containing nectar as well as poison :* दिग्धोऽमृतो न च विषेण च कटाक्षः, Ma. i. 30 ; (3) अपाङ्गनिक्षेपः (=2) ; (4) साक्षि विलोकितम् and sim. comp.s (=2).
GLANCE (v.) : I. To cast the eyes rapidly : (1) दृष्टिं क्षिपति (क्षिप्, c. 6.) ; (2) कटाक्षपातं करोति. II. To graze : वर्धति (वृष्, c. 1.). III. To allude : कटाक्षेण वदति (वद्, c. 1.), वक्ति (वच्, c. 1.), etc. Tārānāth. IV. To move quickly : स्फुरति (स्फूर्, c. 6.). V. To dart aside : नवात् निष्पतति (पत्, c. 1.).
GLAND : शिरा, (?).
GLANDERS : prob. क्षयक्षुः, Bha.

GLANDULAR : expr. by comp. or by gen.

GLARE (subs.) : perh. तेजस्, *I cannot bear the g.* :
आतपतेजः सोढुं न शक्नोमि : v. Also brightness.

GLARE (v.) : I. Lit. : (1) संदीप्यते (दीप्, c. 4.) ;
(2) वि-द्योतते (द्युत्, c. 1.) ; (3) रोचते (रूच्, c. 1.).

II. Fig. : expr. by adj., *where the eye g.s on* :
यत्र संदीप्तचक्षुः पतति.

GLARING : I. Lit. : (1) सं-दीप्तः (प्ता, त'), प्र- ; (2)
द्योतनः (नी, नं), वि- ; (3) रोचिष्णु (mfn.). II.
Very clear : q.v. : सुस्पष्टः (ष्टा, ष्टं).

GLARINGLY : (1) सुस्पष्टम् ; (2) परिस्फुटम् : v. Clearly.

GLASS (subs.) : I. The material : (1) काचः ;
(2) स्फटिकः (=crystal). II. A mirror : q.v. :
दर्पणः. III. A g. instrument : perh. काचयन्त्रम् :
v. Telescope, microscope, etc. IV. A drink-
ing g. : चपक (mn.) (=cup) ; *wine-g.* : *काच-
निर्मितं मद्यपानपात्रम्. V. Glassware : *काचपात्राणि
(n. pl.).

GLASS (adj.) : (1) by comp. ; *g.-bottle* : काचकूपी ;
(2) स्फटिकः (की, कं) (=crystal ?), *g.-door* :
स्फटिकं द्वारम्, Mah. ii. 47. 11.

GLASS (v.) : I. To see : q.v. : निरीक्षते (ईच्,
c. 1.). II. To reflect : q.v.

GLASS-BLOWER : *काचध्वजः ; काचधमकः

GLASS-CUTTING : *काचपरिष्कारः ; काचतत्तणम्.

GLASSFUL (subs.) : expr. by glass, *two g. s* : द्वे
चपके.

GLASS-WORK : I. The work : काचकर्मन् (n.) (?).

II. The place : *काचागारम्.

GLASSY : I. Lit. : v. Glass (adj.). II. Resembl-
ing g. : स्फटिकः (को, कं).

GLAZE (v.) : I. Lit. : *काचयति (nomi.). II.
To render smooth : श्लक्ष्णीकरोति. III. To
furnish with glass : expr. by circumlo.

GLAZIER : *काचकारः (=glass-maker) : काच-
संचार (m.).

GLEAM (v.) : (1) स्फुरति, वि-, परि-, (स्फुर, c. 6.) ;
(2) लसति, उत्-, वि-, (लस्, c. 1.) ; (3) दीप्यते
(दीप्, c. 4.) : v. To shine.

GLEAM (subs.) : I. Lit. : स्फुरितम्, स्फुरणम्. II.
Brightness, splendour : q.v. : प्रभा. III.

Fig., of hope, joy, etc. : not expr., *there is*
no g. of hope : आशालेशोऽपि नास्ति.

GLEAMING (adj.) : (1) स्फुरत् (f. न्ती), वि-, प्र-,
परि-, *g. rays* : स्फुरन्मरीचि-, Ku. ; (2) लसत् (f. न्ती),
उत्-, वि-, *g. lightning* : लसत्तडित्, Ki. xvi. 37.

GLEAN (v.) : (1) संकलयति (कल्, c. 10.) ; (2)
सं-गृह्णाति (ग्रह्, c. 9.).

GLEANER : (1) संकलयितृ (f. त्री) ; (2) संग्रहीतृ
(f. त्री).

GLEANING : I. Lit. : उच्चः (rare), M. iv. 5. II.
In gen. : (1) संकलनम् ; (2) संग्रहः.

GLEBE : मृत्तिका : v. Ground, soil.

GLEBY : (1) लोटमयः (यी, यं) and sim. comp.s.

GLEDE : चिह्नः v. Kite.

GLEE : हर्षः : v. Joy.

GLEEFUL : प्रहृष्टः (ष्टा, ष्टं) : v. Joyful.

GLEN : उपलका : v. Valley.

GLIB : I. Slippery : पिच्छिलः (ला, लं). II
Voluble : चपलः (ला, लं).

GLIBLY : द्रुतम् or क्षिप्रम् (=quickly).

GLIBNESS : I. Slipperiness : पिच्छिलता. II.
Volubility : चपलता.

GLIDE : I. Of time : याति (या, c. 2.) : v. To
go. II. Of rivers : लवति (लु, c. 1.) : v. To
flow. III. To move on : प्रचलति (चल्, c. 1.).

GLIDE, GLIDING (subs.) : (1) गतिः (=motion) ;
(2) प्रसर्पणम् (as of serpent) ; (3) स्रुतिः (=flow).

GLIMMER (v.) : मन्दं मन्दं ज्वलति (ज्वल्, c. 1.).

GLIMMER (subs.) : (1) मन्दतेजस् (n.) ; (2) मन्द-
प्रभा ; (3) better by verb.

GLIMMERING (adj.) : मन्दं मन्दं ज्वलत् (f. न्ती) ;
मन्दप्रभा (मा, मं) (with faint light), B.

GLIMPSE : (1) क्षणदृष्टिः (?) ; (2) मुहुर्तदर्शनम्.

GLISTEN, GLISTER : द्योतते (द्युत्, c. 1.) : v. To
gleam, shine. *G. ing* : v. Bright, brilliant.

GLITTER (v.) : (1) द्योतते, वि-, (द्युत्, c. 1.) ; (2)
राजते, वि-, (राज्, c. 1.) ; (3) भासते, उत्-, (भास्,
c. 1.) ; (4) भाति, वि- (भा, c. 2.). Ph. : "*all that*
g. s is not gold" : शैले शैले न भाषिक्यम् (?). J.

GLITTER (subs.) : (1) औज्ज्वल्यम्, Ma ; (2) द्युतिः ;
(3) प्रभा ; (4) तेजस् (n.)

GLITTERING : ज्वलत् (न्ती), प्र-, *g. energy* : ज्वलत्प्रतापः,
N. : v. Bright, brilliant.

GLOAT (v.) : तृप्यति, सं-, परि-, (तृप्, c. 4.) (=to
be satiate).

GLOBE : I. A sphere : गोलः, *terrestrial g.* : पृथिवी-गोलः, Su. xiii. 3. II. The earth : q.v. : भूगोलः, *the Meru is in the center of the g.* : भूगोल-मध्यगो मेरुः, Su.

GLOBULAR : (1) गोलकाकारः (रा, रं) ; (2) गोलकाकृति (mfn.), Su. ; etc.

GLOBULE : गुली, -का : v. Ball.

GLOOM : I. Lit. : तिमिरम् : v. Darkness. II. Fig., cloudiness of mind : निष्प्रमत्ता ; better by adj., निष्प्रमः (मा, भं). III. Sadness, calamity : q.v.

GLOOMILY : I. Dimly : निष्प्रमम्. II. Sadly : सविषादम्.

GLOOMINESS : निष्प्रमता : v. Gloom.

GLOOMY : (1) तामसः (सी, सं) : v. Dark ; (2) निष्प्रमः (मा, भं) : v. Dim ; (3) विषण्ण (f. ण्णा) : v. Dejected.

GLORIFICATION : (1) कीर्तनम्, सं-, परि- ; (2) आराधनम् ; (3) सत्कारः. For dif. : v. Glorify.

GLORIFY : (1) कीर्तयति, सं-, परि- (कीर्त्, c. 10.), *g. ed in heaven* : लोकान्तरगीतकीर्ति (mfn.), R. vi. 45. : v. To celebrate ; (2) आराधयति (राष्, c. 10.) : v. To adore ; (3) सत्करोति : v. To honour.

GLORIOUS : I. Illustrious, famous : q.v. : (1) महायशस् (mfn.) ; (2) उदयकीर्ति (mfn.). II. Conferring glory : (1) यशस्य (f. स्या) ; (2) यशस्करः (री, रं). III. Excellent, great : q.v. : महत् (f. ती). IV. Splendid : q.v. : महोज्ज्वलः (ला, लं), *he was a g. collection of greatness* : राशिरासीन्महसां महोज्ज्वलः, N.

GLORIOUSLY : (1) महोज्ज्वलम् (=splendidly) ; (2) विशिष्टम् (=excellently).

GLORY (subs.) : I. Renown : q.v. : (1) कीर्तिः ; (2) यशस् (n.). Ph. : *the g. of your fame* : सौभाग्यमात्मयशसः, Sa. vii. II. Honour : q.v. : गौरवम्. III. Splendour : q.v. : (1) तेजस् (n.) ; (2) प्रतापः. IV. Pride : q.v. : अभिमानः. V. Praise : expr. by कीर्तयति. VI. An ornament : (1) अलङ्कारः ; (2) रत्नम् (=gem.) ; (3) तिलकः (rare), *the g. of the race of Raghu* : रघुकुल-तिलकः, Vi.

GLORY (v.) : I. To rejoice : q.v. : मोदते, प्र-

(मुद्, c. 1.). II. To boast : q.v. : ध्वयति (ह्य, c. 4.).

GLOSS (subs.) : I. Comment, interpretation : (1) टीका ; (2) टीप्पनी ; (3) व्याख्या, *in the g. of the Mimāṃsā styled "light of the glorious commentary"* : मीमांसकव्याख्यायां भाष्यरत्नप्रभावाम्. II. A specious appearance : बाह्यशोभा.

GLOSS (v.) : टीकां करोति (with gen.) : v. To explain.

GLOSSARY : निघण्टुः, *medical g.* : वैद्यकनिघण्टुः.

GLOSSINESS : (1) लिङ्गता ; (2) चिक्छता ; (3) बाह्यशोभा (in bad sense).

GLOSSY : I. Polished : (1) लिङ्ग (f. ण्णा), *g. black hair* : लिङ्गनीलो मूर्धजकलापः, D. ; (2) चिक्छणः (वा, वं). II. In bad sense : बाह्यप्रमः (मा, भं) (?).

GLOVE (subs.) : *हस्तुका ; करच्छदः. *To throw the g. (fig)* : नियुदाय आह्वयते (ह्वे, c. 1.)

GLOVE (v.t.) : (1) *हस्तुकया or करच्छदेन आवृणोति (वृ, c. 5.) ; (2) हस्तुकां परिदधाति (धा, c. 3.).

GLOVER : *हस्तुकाकारः ; करच्छदनिर्मातृ (m.).

GLOW (subs.) : I. Heat : q.v. : उत्तापः. II. Redness : रक्ता.

GLOW (v.) : (1) दीप्यते (दीप्, c. 4.) (=to be lighted, inflamed), *g. ed with rage* : क्रुद्धोऽदीपि, B. vi. 32. ; (2) ज्वलति (ज्वल्, c. 1.) (=to burn : q.v.).

GLOWING (adj.) : I. Lit. : (1) प्रदीप्तः (ता, तं) ; (2) ज्वलितः (ता, तं). II. With passion, etc. : प्रदीप्त (f. ता). III. Red. : रक्तः (ता, तं). IV. Brilliant : उज्ज्वलः (ला, लं), *ing. colours* : उज्ज्वल-वर्णैः.

GLOWINGLY : i.e. in glowing terms : perh. दीप्ताक्षरैः.

GLOW-WORM : (1) खद्योतः ; (2) ज्योतिरिक्कः, -णः ; (3) प्रमाकीटः.

GLOZE : I. Verb : v. To flatter, fawn. II. Subs. : v. Flattery, adulation.

GLUE (subs.) : (1) क्षारम्, -कम् Mah. s. 147. I. ; (2) लाक्षा (?) (comp. vernacular लाच्छा) ; (3) संश्लेषार्थं चिक्छणद्रव्यम्, Nil.

GLUE (v.) : क्षारेण or लाक्षया संश्लेषयति (c. of छिप्) (?).

GLUE-BOILER : (1) क्षारकारः (?) ; (2) लाक्षाकारः (?).

GLUEY : v. Glutinous.

GLUT (v.t.) : I. To swallow : q.v. : ग्रसते (ग्रस्, c. 1.). II. To satiate : q.v. : संतर्पयति (c. of तृप्).

GLUT (subs.) : I. That which is swallowed, प्राप्तः. II. Abundance : q.v. : प्राचुर्यम्. III. Satiety : q.v. : सौहित्यम्, Vi.

GLUTINOUS : (1) चिक्कणः (जा, ञ) (?); (2) संलग्नशीलः (ला, लं) (?).

GLUTINOUSNESS : (1) चिक्कणता (?); (2) संलग्नशीलता (?).

GLUTTON : (1) बौदरिकः; (2) उदरम्मरिः; (3) आद्यूनः, Ki.

GLUTTONOUS : (1) बौदरिकः (का, कं); (2) घस्मरः (रा, रं); (3) अल्पाहारप्रियः (या, यं); (4) गृभः (त्रा, व्र) (=covetous).

GLUTTONY : (1) बौदरिक्ता; (2) घस्मरता; (3) अल्पाहारप्रियता.

GNARLED : ग्रन्थिलः (ला, लं) : v. Knotty.

GNASH : to g. the teeth: दन्तैर्दन्तान् निष्पीडयति (पीड्, c. 10.) or दशति, बि-, सं-, (दंश्, c. 1.), Mah. ii. 43. 12.; दवेदति (दवेद, c. 1.), M. iv. 64.

GNASHING : दवेदनम्. K.b.; better by verb.

GNAT : (1) मशकः (=mosquito); (2) दंशः (a fly).

GNAW : दशति (दंश्, c. 1.) : v. To bite.

GNAWING (subs.) : दंशः : v. Bite, sting.

GNOME : I. A fairy : भूतपात्री (?). II. A goblin : भूतः.

GNOMIC-AL : i.e. sententious : लघु (mf.).

GNOMON : I. Of a dial : (1) शङ्कुः; (2) कीलः; (3) मयूखः. II. In geo. : *स्वरूपच्छेदः; कीलः.

GNOMONICS : घटीविद्या.

GNOSTIC : *पण्डितामिमानिन् (f. नी); नोस्तिकः.

GNOSTICISM : *नोस्तिकमतम्; नोस्तिकदर्शनम्.

GNU : कृष्णसारजातीयोऽश्वाकारो दिग्धृजो जन्तुविशेषः; prob. न्यङ्कुः.

Go : I. In gen. : (1) गच्छति (गम्, c. 1.), when Keyūra had gone: गते च केयूरके, K. ; true and going to (i.e. reaching) the heart: यथार्था हृदयङ्गमा, Ku. ; the danger is gone: गतं मयम्, V. i. 5. ; is gone, will not return : गत एव न निवर्तते, Ku. iv. 30.; a road going to the Golden City: सुवर्णपुरगामी पन्थाः, K. ; that they should go the way of their husbands : यद्मर्तुर्गतिर्गन्तव्येति, P. iv. ; in her

absence, (it) goes to the daughter: तद्मात्रे दुहितृगामि, V. s. ; (2) याति (या, c. 2.), and you go to another (man) : अपरञ्च यासि, Mr. iv. ; the man will go one month : मासमेकं नरो याति, H. ; moonlight goes (away) with the moon : शशिना सह याति कौमुदी, Ku. ; (3) एति (इ, c. 2.), come, come, let us go : एषो हि यामः; U. ; (4) व्रजति (व्रज्, c. 1.), go and conquer the enemies: व्रज जय रिपुलोकम्, Ki. II. To sell : expr. by लमते (लम्, c. 1.) or प्राप्नोति (आप्, c. 5.), eight go for hundred : अष्टौ लमन्ते शतम्, Li. III. To fare, turn out : q.v. Ph. : go in : अप्यन्तरं प्रविश, Mr. i. ; he has gone too far : अतिभूमिमयं गतः, K. ; he is going (lit. wishes) to say something : किमप्यर्थं विवक्षुः, Ku. ; or वक्तुकामः, Sa. ; (I am) going to ask something: किञ्चिद् प्रष्टुमनाः, Ku.; as the story goes: किल (enclitic) ; to go for nothing : विफलमीवति.

GO ABOUT : I. To round : q.v. II. To endeavour : q.v. : perh. गच्छति, याति, यतते (यद्, c. 1.).

GO AFTER : अनुगच्छति (with acc.) : v. To follow.

GO ASTRAY : (1) अपन्यान् गच्छति, etc., Ana. ; (2) उन्मार्गेण गच्छति, याति, etc.

GO AWAY : I. Lit. : (1) अपैति (इ); (2) अपसरति; (3) अपक्रामति; (4) अपगच्छति; (5) अपयाति; (6) अपसर्पति. II. To vanish (1) गच्छति; (2) याति.

GO BACK : (1) प्रतिगच्छति, you should go back from here after communicating your message to us: अत्र नः सन्दिश्य प्रतिगन्तुमर्हसि, Sa. iv. ; (2) प्रतियाति, D. ii. : v. To return.

GO BEFORE : पुरो गच्छति, याति, or सरति (with gen.).

GO BY : I. Lit. : v. To pass by. II. Fig., to follow : अनुगच्छति.

GO DOWN : अधो गच्छति : v. To descend ; to sink.

GO FORTH : निष्क्रामति : v. To go out (I.).

GO NEAR : उपगच्छति or उपयाति (with acc.) : v. To approach.

GO OFF : I. To go away : q.v. II. To turn out : q.v. III. To discharge, as a gun : perh. मुच्यते, निर्- (pass. of मुच्).

GO ON : I. In gen. : याति, प्र-, *go on*: याहीति, R. vi. 30.; *go on, cattle*: यातं गावौ यातम्, Mr. vi. II. To take place : वर्तते (वृ, c. 1.).

GO OUT : I. In gen. : (1) निष्कामति ; (2) निर्गच्छति ; (3) निर्याति ; (4) निःसरति ; (5) निरेति. II. Of light : (1) निर्वीति (वा, c. 2.), Sa. v.; (2) शाम्यति, उप-, (शम्, c. 4.), Mu. Ph. : *my life is g. ing out*: प्रचलन्ति हि मे प्राणाः, Vi. v.

GO OUT TO MEET or RECEIVE : (1) प्रत्युद्गच्छति (गम्), Ku. vii. 52. ; (2) प्रत्युदेति (र), Ku. v. 31. ; (3) प्रत्युवाति (वा), Vi. vii. ; (4) प्रत्युद्गच्छति (गम्).

GO OVER : I. To read : q.v. : वाचयति (c. of वच्). II. To examine : q.v. परीक्षते (ईक्ष्, c. 1.). III. To change sides : expr. by अवति, आ-, सं-, (मि, c. 1.), *people being alarmed go o. enemies*: भूतानि उद्विजमानानि द्विषतां यान्ति संभवम्, Ka. xiv. 13. IV. To revolt : q.v.

GO ROUND : (1) परिगच्छति ; (2) पर्येति (र); (3) चङ्क्यते (freq. of क्रम्) N. i. 144. ; (4) प्रदक्षिणं करोति or प्रदक्षिणीकरोति (=to g. r. a sacred fire etc. as a sort of reverential salutation), Sa. iv.

GO THROUGH : I. To accomplish, finish : q.v. : समापयति (c. of आप्). II. To suffer, undergo : q.v. : अनुभवति (भू, c. 1.).

GO TO : *go to war* : रणं गच्छति, B. p. ; v. To go (I).

GO TO AND FRO : परि-क्रामति or क्राम्यति (क्रम्, c. 1. and 4.).

GO TOWARDS : अभिमुखं (with gen.) or -प्रति (with acc.) गच्छति, प्रजति, etc.

GO UNDER . I. Lit. : अघो गच्छति, याति, etc. II. To be known : q.v. : expr. by प्रथितः (ता, तं).

GO UP TO : (1) अभिगच्छति ; (2) अभियाति ; (3) अभ्येति.

GOAD (subs.) : (1) प्रतोदः ; (2) अकुशः (for elephants) ; (3) प्राजनम् ; (4) शृणिः (=2) ; (5) (rarely) तोत्रं or तोदनम्.

GOAD (v.) : I. Lit. : तुदति or तोदयति, प्र-, (तुद्, c. 6. or c. of तुद्), *g. ing speech* : वाक्प्रतोदः, Ram. II. Fig. : perh. (1) प्रतोदयति ; (2) प्रणो(चो)दयति (c. of तुद् or चुद्) : v. To drive.

GOAL : I. Lit. : अग्रभूमिः. II. Fig. : अन्तः : v. End.

GOAT : (1) अजः ; (2) द्वागः ; (3) द्वागलः. *She-g.*: (1) अजा ; (2) द्वागी. *A flock of g.s* : आजकम्. *G. herd* : (1) अजाजीवः ; (2) जाबालः ; (3) द्वागपालः. *G.'s flesh*: द्वागमांसम्. *G.'s milk*: द्वागीदुग्धम् or द्वागं दुग्धम्, Bha.

GOATISH : expr. by tat. comp. : v. Also lustful, rank.

GOATISHLY : (1) द्वागवद् ; (2) अजवत् : v. Also lustfully.

GOAT-SUCKER : पक्षिविशेषः ; *मिथ्योलूकः ; द्वागपुषः.

GO-BETWEEN : (1) मध्यस्थः ; (2) मध्यवर्तिन् (m.). *Female g.* : v. Procureess.

GOBBET : ग्रासः : v. Mouthful.

GOBBLE : उत्-ग्रसते (ग्रस्, c. 1.) : v. To swallow.

GOBLET : (1) चषक (mn.) : v. Cup ; (2) कांस्यम् (of Kānsa).

GOBLIN : (1) भूतः, *possessed by g.s*: भूताविष्टः (हा, छं) ; (2) प्रेतः ; (3) पिशाचः.

GOD : I. A g. : (1) देवः (*you are the G. of g.s*: देवानामपि देवता, Ku. : *the earthly g.s (Brahmins)*: भूमिदेवाः, Ma. ; (2) देवता (=deity), *town g.*: नगरदेवता, D. ii. ; (3) सुरः (as opposed to असुरः Titan), *having faith in g.s* : सुरेषु श्रद्धवद् (f. ती), N. ; (4) अमरः (=immortal) ; (5) विदुषः (=wise) ; (6) दिवौकस् (m.) (=residing in heaven) ; (7) लोकपालः (of the quarters), *human g.s (kings)*: नरलोकपालाः, R. II. The G.: ईश्वरः, परम-.

GODCHILD : धर्मपुत्रः (f. त्री) : धर्मसुतः (f. ता).

GODDESS : (1) देवी ; (2) भगवती (gen. restricted to दुर्गा).

GODFATHER : धर्मपितृ (m.).

GODHEAD : I. Divinity : q.v. : देवत्वम्, -ता. II. A god : देवता.

GODLESS : निरीश्वरः (रा, रं), P. p. : v. Impious.

GODLIKE : दिव्य (f. व्या) : v. Divine.

GODLINESS : (1) धार्मिकता ; (2) धर्मिष्ठता : v. Piety.

GODLY : (1) धार्मिकः (की, कं) ; (2) धर्मिष्ठ (f. ङा) : v. Pious.

GODMOTHER : धर्ममातृ (m.) ; धर्मजननी.

GODSEND ; (1) expr. by देवदत्तः (ता, तं) ; (2) सौभाग्यम् (=good fortune).

GODSON : धर्मपुत्रः and sim. comp.s, *g. of Vishvāmītra*: विश्वामित्रधर्मपुत्रः, B. r.

GOER : (1) गन्तु (*f. न्त्री*) ; (2) गामिन् or यायिन् (*f. नी*) or सरः (*री, रं*) or गः (*गा, गं*) in comp., *front g.*: पुरोगः.

GOGGLE-EYED : लोलनेत्रः (*त्रा, त्रं*) and sim. comp.s.

GOING (subs.): (1) गमनम्, *g. back*: प्रतिगमनम्; *g. out*: निर्गमनम्; *g. round*: परि-गमनम्; *g. up to*: अभिगमनम्; (2) यानम्, *g. forth*: निर्याणम्; *g. away*: अपयानम्; *g. and coming*: यातायातम् : v. The several verbs.

GOITRE : (1) गलगण्डः ; (2) गण्डिः ; (3) गड्डुः (rare).

GOITRED, GOITROUS : गलगण्डिन् (*f. नी*).

GOLD (subs.): (1) स्वर्णम् ; (2) सुवर्णम् ; (3) कनकम् ; (4) काञ्चनम् ; (5) हेमम् ; (6) हिरण्यम् ; (rarely) ; (7) चामीकरम् ; (8) जाम्बूनदम् ; (9) रक्वम् ; (10) महारजतम्.

GOLD, OF GOLD (adj.) : v. Golden.

GOLD-BEATER : स्वर्णपत्रकारः and sim. comp.s.

GOLD-DUST : (1) काञ्चनरेणुः ; (2) कनकपरागः ; (3) चामीकरचूर्णम्, K. and sim. comp.s.

GOLDEN : (1) by tat. comp., *g. ornament*: कनकभूषणम् ; (2) काञ्चनः (*नी, नं*) ; (3) सौवर्ण (*f. णी*) ; (4) हिरण्यः (*यी, यं*) ; (5) स्वर्णमयः (*यी, यं*) ; (6) हेमः (*मी, मं*) ; (7) कनकमयः (*यी, यं*). Ph.: *the g. age*: सत्ययुगम्.

GOLDFINCH : सुवर्णसवर्णपक्षः पक्षिविशेषः ; *स्वर्णपत्रत्रः.

GOLDFISH : *स्वर्णवर्णः चीनदेशीयमत्स्यविशेषः.

GOLDLEAF : (1) स्वर्णपत्रम् ; (2) सुवर्णपत्रम् ; (3) कनकपत्रम् ; etc.

GOLD-REFINER : स्वर्णशोधकः and sim. comp. s. : v. To refine.

GOLDSMITH : (1) स्वर्णकारः ; (2) सुवर्णकारः (rare) ; (3) हेमकारः (rare).

GOLD-THREAD or WIRE : (1) कनकसूत्रम् ; (2) सुवर्णसूत्रम् ; (3) सुवर्णतन्तुः.

GONDOLA : इटालिदेशीयकेलिनौविशेषः ; गण्डः, -नौः.

GONDOLIER : गण्डवाहकः : v. Boatman.

GONG : (1) कांस्यम् ; (2) घनम्.

GONORRHOEA : मूत्रावातः (gen. term), Bha. : मूत्ररुक्म (?) , Sr.

GOOD : I. In ordinary sense : (1) उत्तमः (*मा, में*), *the g. things of Camphor island*: कर्पूरद्विपस्योत्तमानि वस्तूनि, H. iv. ; *his best painter*: निजश्रित्रकरोत्तमः, K.s. 57. 123. ; *the best of men (God)*: पुण्योत्तमः, (2) उत्कृष्टः (*ष्टा, ष्टं*) (=excellent), *g., bad, and middling*: उत्कृष्टापकृष्टमध्यमः, K. b. ; (3) विशिष्टः (*ष्टा, ष्टं*) (=very g.), *very g. cloth*: विशिष्टवस्त्रम्, P. iii. 9. ; (4) सु or सत् prefixed : *a g. poet*: सुकविः, Bha. ; *a g. physician*: सुचिकित्सकः ; *a g. judge*: सद्भिचारकः ; *g. man*: सज्जनः or sim. सत्, U. ; *of g. appearance*: सुरूपः (*पा, पं*) ; (5) गुणवत् (*f. ती*) (having g. qualities), *g. soil*: गुणवती भूमिः, Ka. ; *g. wife*: गुणवती भार्या ; (6) दर्शनीयः (*या, यं*) or दृश्य (*f. र्या*) (*g. to see*), *other g. games*: क्रीडान्तराणि दर्शनीयानि, D. II. Suited, adopted : हितः (*ता, तं*), *g. for cattle*: गोहितः (*ता, तं*), Ka. iv. 51. ; *sour gruel is not g. in fever*: यवागूर्लं हिता ज्वरे, Bha. III. Proper : right : q.v. : शस्तः (*स्ता, स्तं*), N. iii. 9. IV. Considerable : सु-, *for a.g. while*: सुचिरम्, K. ; *g. many days*: सुबहून्दिवसान्, C. viii. ; *a g. number of*: सुबहु (mf.). V. Auspicious : q.v. : शुभः (*भा, मं*). Ph. : *g. fellow*: मद्रः or मद्रमुखः ; *g.-for-nothing*: अकर्मण्य (*f. ण्या*) or sometimes by अ- in comp., *a field g.-for-nothing*: अक्षेत्रम्, M. ; *a g. deal*: (adv.): विशेषेण ; *be so g. as, be g. enough*: अनुग्रहपुर्णकम् ; *this is a g. day to me*: अयं मे सुदिवसः, U. ii. 1. [N.B. Note सुदिवसः, सुप्रमातम् etc. are not used in the English sense for which use कुरालं ते, कुरालं भवतः, etc. or स्वागतम् to a visitor] ; *as g. as* (i.e. in effect) : वस्तुतः.

GOOD (subs.): I. Advantage: (1) उपकारः (=benefit), *I will do g. to this man*: उपकारं करोम्यस्य, Ka. ix. 11. ; (2) हितम् (=welfare), *for the g. of the people*: प्रकृतिहिताय ; Sa. vii. *For the g. of may be expr. by अर्थम् or अर्थे* in comp. : v. For the sake of. II. As opposed to evil : (1) शुभम्, *this is g., this is not g.*: शुभमिदमशुभमिदम्, K. ; (2) कल्याणम् ; (3) कुरालम् ; (4) मङ्गलम् ; (5) श्रेयस् (=well-being) ; (6) क्षेमम् (=5), *in g.-con-ferring work*: क्षेमहरेऽर्थे, B. xii. 6. III. In pl., =property : q.v. : सम्पत्तिः. Ph. : *for g. expr. by circumlo., slept for g.* : अप्रबोधाय सुप्ताप, R.

GOOD (as interj.) : (1) वाह्यम् (as an assent) : v. Yes ; (2) साधु (=very g. ; admirable).

GOOD, TO DO : (1) उपकरोति or -कुरुते (कृ, c. 8.) (with gen.), Ki. vii. 28. ; (2) प्रियं करोति (with gen.), V. v.

GOOD, TO MAKE : v. To make good.

GOOD-BREEDING : (1) मद्रता ; (2) साधुता (=gentlemanliness), D. ii.

GOOD-FELLOWSHIP : I. Lit. : सत्सङ्गः. II. Pleasant company : q.v.

GOOD-FRIDAY : सुशुक्रवारः or -वासरः.

GOOD HUMOUR : (1) प्रफुल्लचित्ता ; (2) प्रसन्नमनस्कता.

GOOD-HUMOURED : (1) प्रफुल्लचित्तः (ता, तं) ; (2) प्रफुल्लमनस्कः (स्का, स्कं).

GOOD-HUMOUREDLY : (1) प्रफुल्लचित्तेन ; (2) प्रसन्नमनसा.

GOOD-LOOKING : (1) प्रियदर्शनः (ना, नं) ; (2) सुधर्यः (रया, रयं) ; (3) सुदर्शनः (ना, नं) ; (4) दर्शनीयः (या, यं) or धर्य (f. रया), very g. : विशेषधर्यः (रया, रयं), R., vi. 31.

GOODLY : v. Handsome, pleasant.

GOODMAN : I. In gen. : मद्रः. II. Husband : भार्यपुत्रः.

GOOD-NATURE : (1) सौजन्यम् or सुजनता, -त्वम्, this your g. : सौजन्यमेतद्भि बोः, Vi. v. 62. ; (2) सद्भावः (rare), but then by that additional (act) which shewed (her) g. : तदानीन्तु तेनापरेण दर्शितसद्भावेन, K. ; (3) मद्रता (=good-breeding).

GOOD-NATURED : (1) सौजन्यवत् (f. तो) ; (2) सद्भावशालिन् (f. नी) : v. Also gentlemanly.

GOOD-NATUREDLY : (1) सौजन्येन ; (2) सद्भावतः : v. Also kindly.

GOODNESS : I. Excellence : (1) उत्तमता. (rare) ; (2) उत्कृष्टता ; (3) विशिष्टता ; (4) गुणवत्ता : v. Good-nature : q v.

GOOD-TEMPERED : (1) अचण्डप्रकृति (mfn.) ; (2) मृदुप्रकृति (mfn.) (=mild).

GOOD-WILL : I. Benevolence : (1) दया (=kindness) ; (2) अनुग्रहः (=favour). II. Of any business : प्रतिष्ठा (??).

GOODS : v. Good (subs.) (III). G.-wagon : भाण्डयानम्.

GOOSE : I. Lit. : (1) हंसः (f. सी) ; (2) राजहंसः (f. सी) ; (3) चक्राङ्गः (f. ङ्गी) (rare). G.-quill :

हंसपत्रम् (??). The ruddy g. : चक्रवाकः. The striped g. : घर्ताराङ्गः. II. Fig. : v. Fool.

GOOSEBERRY : फलविशेषः ; *तेपारि. G.-fool : *तेपारीयङ्गीरम्.

GO-OUT : निर्गमः ; जलनिर्गमः.

GORDIAN : Ph. : g. knot : अमोच्यबन्धः ; to cut it : अमोच्यबन्धं छिनत्ति.

GORE (subs.) : I. Blood : q.v. : रक्तपिण्डः ; रक्त-गुल्मः. II. A piece of cloth : योजितपदखण्डः.

GORE (v.t.) : विच्यति (व्यष्, c. 4.) : v. To stab, pierce.

GORGE (subs.) : I. The throat : q.v. : कण्ठः. II. A defile, pass : the Krauncha g. : क्रौञ्चरन्ध्रम्.

GORGE (v.) : I. To swallow : उद्वसते (ग्रस, c. 1.). II. To satiate, fill : q.v. : (कुक्षिं) पूरयति, परि-, (पूर, c. 10).

GORGEOUS : (1) विचित्रः (त्रा, त्रं), with a g. canopy : वितानेन विचित्रेण, Mah. i. 183. 17. ; (2) उज्ज्वलः (ला, लं), wearing a g. dress : उज्ज्वलवेशधारिन् (f. णी), Mr. ix ; (3) शोभनः (ना, नं) (=beautiful).

GORGEOUSLY : expr. by adj., g. dressed. : उज्ज्वल-वेशभृत् (mfn.).

GORGEOUSNESS : (1) विचित्रता ; (2) औज्ज्वल्यम् ; (3) शोभा.

GORGET : गलत्राणम्, कण्ठकञ्चुकः, and sim. comp.s. (?)

GORGON : I. Subs. : गार्गी (?). II. Adj. : राक्षसः (सी, सं).

GORMANDIZE : कुक्षिं परिपूर्णं खादति (खाद्, c. 1.) ; अत्याहारं करोति.

GORMANDIZER, GORMAND : v. Gourmand.

GORSE : पीतपुष्पः कण्टकिगुल्मविशेषः.

GORY : I. Blood-stained : q.v. : रक्ताक्त (f. का). II. Murderous : रक्तप्रियः (या, यं).

GOSHAWK : रयेनभेदः.

GOSLING : (1) हंसशावः, -कः (2) हंसशिष्यः, as your g. s will be dead : यतस्ते शिशवः परासवः, N.

GOSPEL : *सुवृत्तम्. To preach the g. : *कृष्टधर्मं प्रवक्ति.

GOSSAMER : वृद्धासूत्रम् (after Assamese).

GOSSIP (subs.) : I. A talkative person : (1) जल्पकः ; (2) वावदूकः ; (3) प्रलापिन् (m.). II. Idle talk : (1) जल्पितम् ; (2) प्रलापः : v. Also rumour.

GOSSIP (v.) : (1) जल्पति (जल्प, c. 1.) (?) ; (2) प्रलपति (लप, c. 1.) (?) ; v. Also to converse.

GOSSIPING (adj.) : जलपाकः (की, कं) : v. Babbling.

GOTH : *गोथः. G. ic. : *गोथीयः (या, यं).

GOUGE (v.) : उत्पातयति (c. of पट्) ; उद्धरति (इ, c. 1.), D.

GOURD : no gen. term : (1) रक्तकुम्भाण्डः (=pumpkin g.) ; (2) लातुः, अ- (=bottle g.) ; (3) ह्वेतकुम्भाण्डः (=chāl kumrā) ; etc.

GOURMAND : (1) बौदरिकः ; (2) उदरम्मरिः ; (3) आचून्.

GOUT : सन्धिगतो वातः, Bha., g. in the stomach : पकाशयगतो वातः, Bha.

GOUTY : वातरोगिन् (f. जी) (gen. term) ; सन्धि-वातकिन् (f. नी) (?) .

GOVERN : I. As a country : (1) शास्ति, प्र-, अनु- (शास्, c. 2.), g. the world: शाधि पृथ्वीम्, B. iii. 53. ; (2) पालयति, परि- (पाल्, c. 10.) (= to protect ; not to regulate), let kings g. the earth always standing by virtue: राजानः परिपालयन्तु वसुधां धर्मे स्थिताः सर्वदा, Ma. x. ; (3) by subs. प्रभुः, ईश्वरः, etc. : v. Lord, master. II. To control : q.v. : नियच्छति (यच्, c. 1.). III. In gram. : expr. by संबध्यते (pass. of बन्ध्) or अन्वीयते (pass of व्) (=to agree : with ins.), Da. ; or by कर्मन् (n.) (=accusative).

GOVERNANCE : शासनम् : v. Government (I).

GOVERNESS : I. Lit. : शासित्री. II. An instructor : q.v. : perh. शासित्री, -अनु.

GOVERNMENT : The act : (1) शासनम्, प्र-, अनु-, good g.: सुशासनम् ; (2) परिपालनम् (=protection), g. of people: प्रजानां परिपालनम्, M. II. Supreme power : (1) राज्यम् : v. Kingdom ; (2) प्रभुत्वम् : v. Supremacy. III. Form of g. : तन्त्रम् (?). IV. The ruling power : (1) राजन् (=monarch : q.v.) ; (2) प्रभवः (m. pl.) (=masters). V. A state : राष्ट्रम्, hearing that the g. was thoroughly occupied by the sons of Samhāra-varman : संहारवर्मणः सुतैर्भ्यां राष्ट्रमाकर्ण्य, D. iii.

GOVERNOR : I. Ruler : (1) शासकः ; (2) शासितृ (m.) ; (3) प्रभुः : v. Master, lord. II. Of a province : अधिपतिः ; (2) भोगपतिः, was made

g. of the town called Virapur वीरपुरनाम्नि नगरे भोगपतिः कृतः, H. ; (3) देशाध्यक्षः, V. s. III. An instructor : q.v. : शासकः or शासितृ (m.), the god Śiva is my g. : भगवान् शिवो हि मे शासिता, Vi. ii. 27.

GOVERNORSHIP : आधिपत्यम् ; (2) भोगपतित्वम् ; (3) देशाध्यक्षता.

GOWN : I. For women: शादी (?). II. Of scholars etc. : *गौणम्. III. A dressing-g. : q.v. :

GOWNSMAN : *गौणवृत् (m.), गौणधारिन् (m.), etc.

GRACE (subs.) : I. Favour : q.v. : प्रसादः, she obtaining the g. of the gods: प्रसादमासाद्य सुरैः कृतं सा, N. xiv. 8. II. Beauty : q.v. : लावण्यम्. III. Good quality : गुणः. IV. Ornament : q.v. : भूषणम्, these various (actions) became their g.s.: इति विविधमियाय तासु भूषाय, Ki. x. 59. V. As a title : देवः (for dukes), भगवत् (m.) (for archbishops). VI. A goddess : अम्बरम् (f.). VII. A prayer before or after meal : to say g. : *ईश्वरस्य प्रसादं कीर्तयति or प्रसादनाम् आद्रियते (ट, c. 4.), N. xiv. 1.

GRACE (v.) : I. To adorn, decorate : q.v. : भूषयति, chaste knowledge graces flesh: शुचि भूषयति भुक्तं वपुः, Ki. ii. 32. II. To honour : q.v. : सम्मानयति (c. of मन्).

GRACEFUL : (1) लावण्यवत् (f. ती) (=pretty) ; (2) शोभनः (ना, नं) (=fine) ; (3) रमणीयः (या, यं) (=lovely, pleasant).

GRACEFULLY : (1) शोभनम् : v. Beautifully, ; (2) मधुरम् : v. Sweetly.

GRACEFULNESS : (1) चास्ता : v. Beauty, (2) माधुर्यम् : v. Sweetness.

GRACELESS : नष्टः (ष्टा, ष्ट) : v. Depraved, corrupt.

GRACIOUS : I. Merciful : q.v. : (1) प्रसन्नः (जा, जं) ; (2) दयामयः (यी, यं), To be g. : प्रसीदति (सद्, c. 1.). II. Excellent : q.v. : विशिष्टः (ष्टा, ष्ट). III. Beautiful : q.v.

GRACIOUSLY : (1) सानुग्रहम् (=favourably) ; (2) सद्यम् : v. Kindly.

GRACIOUSNESS : (1) प्रसन्नता ; (2) दया : v. Kindness, (3) बौदार्यम् : v. Liberality.

GRADATION : v. Grade, degree. In music : आरोहावरोहः (?). M. n.

GRADE : (1) श्रेणि: (= class); (2) प्रकार: (= kind); (3) पदम् (= position). Ph. : *g. d. service* *श्रेणि-बद्धा वृत्तिः.

GRADIENT : I. Moving : चलत् (f. स्त्री). II. Inclined : प्रणतः (ता, त) (?), *a g.* : प्रणतभूमि: (?).

GRADUAL : (1) क्रमिकः (की, कं), आनु-; (2) अल्पाल्प- in comp., *g. decrease* : अल्पाल्पहासः, V. p.; (3) by adv.

GRADUALLY : (1) क्रमशः, *a pot is g. filled* : क्रमशः पूर्यते घटः, H.; (2) क्रमे क्रमे; (3) अनुक्रमेण; (4) अल्पाल्पशः (= little by lit.); (5) शनैः शनैः (= slowly).

GRADUATE (subs.) : उपाधिधारिन् (f. णी) : उपाधि-ग्राहक (f. हिका).

GRADUATE (v.) : *to g. in a university* : *विश्व-विद्यालयस्योपाधिं गृह्णाति (ग्रह्, c. 9.); *g. scale* : *अङ्कितपादा पद्धतिः.

GRADUATION : expr. by verb : v. To graduate.

GRAFT (subs.) : मिश्रवृक्षे निधानाय वृक्षपल्लवः or कलमः.

GRAFT (v.) : I. Lit. : निदधाति (धा, c. 3.) (?).

II. Fig. : निदधाति.

GRAFTER : सङ्करफलोत्पादकः (?).

GRAIN (subs.) : I. Corn. : धान्यम्, *small g.* (= millet : q.v.) : क्षुद्रधान्यम्. II. Seed : q.v. : बीजम्. III. A small particle : कणः. IV. Of the veins of wood : *against the g.* : प्रतिलोमम् : v. A weight : expr. by रक्तिका (= $1\frac{1}{2}$ g.) Ph. : *in. g. i. e. deeply seated* : अस्थिगतः (ता, त) (?).

GRAIN (v.) : I. To dye : रङ्गं रञ्जयति (c. of रञ्ज्). II. To form into g s : कणमयं (f. यौ) करोति (?).

GRAINY : धान्यमयः (यौ, यं) and sim. comp.s.

GRAMINIVOROUS : (1) तृणजम्भ (f. म्मा); (2) शण्य-मोजिन् (f. नी); (3) घासादः (दा, दं) and sim. comp.s.

GRAMMAR : (1) व्याकरणम्; (2) शब्दविद्या (rare), D. *A master of the rules of g.* : शब्दशासनविद् (mf. n.) Si. xiv. 24.

GRAMMARIAN : (1) वैयाकरणः, *a mere g.* केवल-वैयाकरणः, S.k.; (2) शब्दशास्त्रज्ञः (rare).

GRAMMATICAL : I. Lit. : by comp. II. According to the rules of grammar : *not g.* : व्याकरणलक्षणहीनः (ना, नं), Kav. or च्युतसंस्कारः (रा, रं), Sah.

GRAMMATICALLY : (1) व्याकरणानुसारेण; (2) by adj.

GRAMPUS : मत्स्यविशेषः.

GRANARY : (1) कुशुलः; (2) धान्यकोष्ठः, -कः; (3) मरारः (rare).

GRAND : I. Great : q.v. : महत् (f. ती). II. Chief : q.v. : प्रधानः (ना, नं). III. Lofty, dignified : q.v. : तेजस्विन् (f. नी).

GRANDCHILD : v. Grandson, granddaughter.

GRANDDAUGHTER : (1) पौत्री (= son's d.); (2) दौहित्री (= daughter's d.); (3) नप्त्री *Great -g.* : प्रपौत्री, etc.

GRANDEE : महाजनः (?) : v. Noble.

GRANDEUR : I. Greatness : q.v. : महत्त्वम्. II. Nobleness, majesty : q.v. : माहात्म्यम्. III. Loftiness, impressiveness : q.v. : तेजस्विता.

GRANDFATHER : (1) पितामहः (= paternal); (2) मातामहः (maternal). *Great g.* : प्रपितामहः (p.); प्रमातामहः (m.). *Great great g.* : वृद्धप्रपितामहः, etc.

GRANDILOQUENCE : (1) अतिशयोक्तिः; (2) उच्च-वादः.

GRANDILOQUENT, GRANDILOQUOUS : (1) उच्च-वादिन् (f. नी); (2) ध्वनिसारः (रा, रं) (in bad sense), Si.; (2) वाक्शूरः, M.n.

GRANDLY : (1) उज्ज्वलम् (= splendidly); (2) विशिष्टम् (= excellently); (3) better by adj.

GRANDMOTHER : (1) पितामही (= paternal); (2) मातामही (= maternal). *Great g.* : प्रपितामही, etc. *Great g.g.* : वृद्धप्रपितामही, etc.

GRANDSON : (1) पौत्रः (son's son); (2) दौहित्रः (daughter's s.); (3) नप्तृ (m.). *Great -g.* : प्रपौत्रः, etc.

GRANGE : I. Granary : q.v. II. Farm : क्षेत्रम्.

GRANITE : *ग्रन्थिकः, *red. g.* : *रक्तग्रन्थिकः.

GRANIVOROUS : धान्यमुज् (mf. n.); धान्यादः (दा, दं); etc.

GRANT (subs.) : (1) दानम्, प्र-, *g. of a village* : ग्रामदानम्, He.; (2) शासनम् (= edict : of royal g.), *with g.s. attested with his own signature* : स्वहस्तकृतचिह्नशासनः, Si. xiv. 36.

GRANT (v.t.) : I. To give : q.v. : (1) ददाति or दत्ते (दा, c. 3.), *what does not God g. (when)*

gracious : किं न ददाति मगवान् प्रसन्नः, Ve. ; (2) वितरति (तृ, c. 1.), *God, g. me whatever is good* : तन्मे मद्रं मद्रं वितर मगवान्, Ma. i. 4. ; *to whom excessive powers had been g. ed* : वितीर्णवीर्यातिशयान्, Si. i. 71. Ph. : *to g. a request* : प्रार्थितं or कामं ददाति, v. p. or अमिलाषं पुरयति. II. To concede : (1) स्वीकरोति (=to admit : q.v.) ; (2) by अथ or अथो (=g. ed), *g. ed the arrow was discharged by him for me* : अथो शरस्तेन मदर्ध-मुज्जितः, Ki. xiv. 17. ; (3) by imper., *I g. he is wholly so* : तथाविषस्तावदशेषमस्तु सः, Ku.

GRANTEE : (1) दानग्रहीतृ (f. श्री) ; (2) प्रतिग्रहीतृ (f. श्री), He.

GRANTOR : (1) दानकर्तृ (f. श्री) ; (2) दातृ (f. श्री) : v. Giver.

GRANULAR : (1) कणमयः (यी, यं) (?) ; (2) कणपूर्ण (f. र्णी) (?).

GRAPE : द्राक्षा, *mountain-g.* : पर्वतजा द्राक्षा ; *g. without stone or seedless g.* : अबीजा द्राक्षा ; *large g.* : गोस्तनी द्राक्षा, Bha. N.B. These words are often applied to *raisins*, Bha. : for distinction, add आमा or पका.

GRAPHIC, -AL : (1) विचित्रः (त्रा, त्रं) (=picturesque) ; (2) सुस्पष्टः (ष्टा, ष्टं) (=very clear) ; (3) अर्थवत् (f. ती) (=significant).

GRAPHICALLY : expr. by adj.

GRAPNEL : I. Properly : क्षुद्रलङ्कारः. II. In gen : आकर्षणी (?).

GRAPPLE (v.) : I. Lit. : गृह्णाति (ग्रह्, c. 9.), *g. ed the arms of Siva* : शिवस्य अजुदयं जग्राह, M.n. : v. To seize. II. To comprehend : q.v. : गृह्णाति.

GRAPPLE, GRAPPLING (subs.) : I. Seizure : q.v. : ग्रहणम्. II. A hook : आकर्षणी (?).

GRAPPLING-IRONS : लौहाकर्षणी (?).

GRAPY : I. Lit. : by comp. II. Like grape : द्राक्षामः (मा, मं).

GRASP (v.) : I. To catch : q.v. : गृह्णाति (ग्रह्, c. 9.). II. To comprehend : q.v. : गृह्णाति. *G. at* : i.e. aspire to : q.v. : ईप्सति (desi. of आप्).

GRASP (subs.) : I. Lit. : ग्रहः, -णम्, *he has fallen in my g.* : सोऽयं महुजपङ्करे निपतितः, Ve. iii. ;

embraced with a firm g. : निष्पिपेष परिरम्य बक्षसा, Ki. xviii. 13. : *by their g. ing of each other* : तयोर्मुञ्जविनिष्पेषात्, Mah. iii. 39. 60. II. Mental : v. Capacity, comprehension.

GRASPING (adj.) : गृह्णु (mf. n.) : v. Covetous.

GRASPINGLY : expr. by adj., un -g. : अगृह्णुः, R. : v. Also covetously.

GRASPINGNESS : गृह्णुता : v. Covetousness.

GRASS : तृणम्. *Young g.* : (1) बालतृणम् ; (2) शष्पम् ; (3) शादः. *Meadow g.* : (1) घासः ; (2) यवसः. *The 'Sacrificial g.'* : (1) कुश (mn.) ; (2) दर्भः. *The Dūrvā g.* : दुर्वा.

GRASS-GREEN : (1) शादलः (ला, लं) ; (2) शाद-हरितः (ता, तं) ; (3) नवतृण (f. णा), Ki. x. 33.

GRASSHOPPER : (1) शलमः ; (2) पतङ्गः.

GRASSY : I. Lit. : (1) बहुतृण (f. णा) ; (2) तृणावृतः (ता, तं) ; and sim. comp.s. II. Green : q.v.

GRATE (subs.) : no equiv. : *लौहयोगः. लौहचुह्री might be used for g. = fireplace.

GRATE (v.) : I. To furnish with g.s : *लौह-योगान्वितं (f. तां) करोति ; लौहदण्डैः ष्डीकरोति. II. To rub : q.v. : वर्षति (वृष्, c. 1.). III. To vex, irritate : q.v.

GRATEFUL : I. Pleasant : q.v. : रम्य (f. म्या). II. Thankful : (1) कृतज्ञ (f. णा) ; (2) कृतवेदिन् (f. नी), *and who is not g.* : यश्च कृतं न वेत्ति, H.

GRATEFULLY : I. Pleasantly : q.v. II. Thankfully : कृतज्ञतया.

GRATEFULNESS : I. Gratitude : q.v. II. Pleasantness : q.v. : रम्यता.

GRATER : वर्षणी (?), वर्षणयन्त्रम् (?).

GRATIFICATION : I. The act : (1) तोषणम्, सं-, परि- ; (2) तर्पणम्, परि-, (rare). II. Pleasure, delight : q.v. : (1) सन्तोषः ; (2) परितोषः ; (3) तुष्टिः ; *receiving g. at night* : तुष्टिमुपेतुषां निशि, N. xvi. iii. III. Reward : q.v. : पारितोषिकम्.

GRATIFY : तोषयति, सं-, परि-, (c. of तुष्), *you will g. him and return quick* : तं सन्तोष्य सार्वभौममिष्यसि, H. ; *the killer of Vritra was g. ed with his excessive strength* : तुतोष वीर्यातिशयेन वृत्रहा, R. iii. 62. : v. To please, satisfy.

GRATING (adj.) : कर्कशः (शा, शं), *g. to the ear* : कर्णकर्कशः (शा, शं), N. xvii. 25.

GRATING (subs.) : I. Rubbing : संवर्षणम्, *g. of teeth* : दन्तसंवर्षणम्. II. Grate : q.v.

GRATINGLY : कर्कशम् : v. Harshly.

GRATIS : विना मूल्येन ; स्वतः (=naturally).

GRATITUDE : (1) कृतज्ञता ; (2) कृतवेदिता.

GRATUITOUS : I. Given without recompense : expr. by adv. II. Without good ground : अमूलकः (का, कं).

GRATUITOUSLY : (1) विना मूल्येन ; (2) स्वतः (=naturally : q.v.).

GRATUITY : दानम् : v. Present, gift.

GRATULATE, GRATULATION, GRATULATORY : v. Congratulate, congratulation, congratulatory.

GRAVE (adj.) : I. Heavy : q.v. : गुरु (f. वीं).

II. Important : q.v. : गुरु (f. वीं). III.

Solemn : (1) गम्भी(मी)रः (रा, रं) (=deep) ;

(2) धीरः (रा, रं) (=steady). IV. Of sound :

(1) गम्भी(मी)रः (रा, रं) ; (2) मन्द्र (f. न्द्रा) ; (3)

धीरः (रा, रं) ; (4) घनः (ना, नं).

GRAVE (subs.) : I. Lit. : शवखातम् (?). II. Tomb : q.v. : समाधिः. III. Death, end : q.v. : अन्तः.

GRAVE (v.) : मुद्रयति (मुद्, c. 10.) : v. To engrave.

GRAVE-CLOTHE : प्रेतवासस् (n.), *covering the emperor with g.* : महाराजं वाससा समाच्छाद्य, Ram. ii. 83. 15.

GRAVE-DIGGER : शवखातखनकः (?).

GRAVE-STONE : निधानोपलः (?) ; निधानप्रस्तरः (?).

GRAVEYARD : प्रेतवनम् : v. Cemetery.

GRAVEL (subs.) : शर्करा (=both the earth and the disease).

GRAVEL (v.) : I. Lit. : शर्करावृत्तं (f. तां) or शर्कराच्छन्नं (f. त्वां) करोति. II. Fig. : v. To entangle, embarrass.

GRAVELLY : (1) शर्करावत् (f. ती) ; (2) शार्करिकः (की, कं).

GRAVELY : (1) गम्भीरम् ; (2) धीरम् : v. Grave (adj.).

GRAVENESS : v. Gravity.

GRAVITATE : आकृष्यते (pass of कृष्), *g.s* (lit. is

drawn) *towards it according to the law of g. ion* (lit. by its force) : आकृष्यते स्वामिमुखं स्वशक्त्या, Go. iii. 5.

GRAVITATION : आकर्षणम्. *Law of g.* : आकर्षणशक्तिः.

GRAVITY : I. Heaviness : गुरुत्वम्, *specific g.* : विशेषगुरुत्वम्. II. Weight, importance : q.v. : गुरुत्वम्. III. Solemnity : (1) गाम्भीर्यम् ; (2) धैर्यम् (=steadiness). IV. Of sound : (1) गाम्भीर्यम् ; (2) मन्द्रता.

GRAVY : सिद्धमांसरसः, Bha.

GRAY (adj.) : (1) पाण्डु (mfn.) (=pale white), *covered with ash-g. hair* : मस्मपाण्डुरोमाहिटः (हा, ह), K. ; (2) धवलः (ला, लं) (=white : q.v.) *g. old age* : धवला जरा, K. ; (3) धूँव (f. त्वा) (=smoky : q.v.), *g. eyed* : धूँवाक्ष (f. क्षी), Ram. ; (4) पलितः (ता, तं) (of the head and of old men), *a man is not old because his head is g.* : न तेन स्वविरो भवति येनास्य पलितं शिरः, Mah. ; *gray for nothing* : वृथा पलितः, Si. ; *not by g. (hairs)* : न पलितैः, Mah.

GRAY (subs.) : I. The colour : v. Gray (adj.). II. A g. animal : expr. by white, *g. horse* : शुक्लाश्वः.

GRAYISH : (1) पाण्डु (mfn.) (?) ; (2) पाण्डुरः (रा, रं).

GRAYNESS : पलितम् : v. Gray (4).

GRAZE (v.) : I. To feed on : चरति (चर्, c. 1.), *for g. ing at a distance* : दूरे चरणाय, Pa. ; *g. grass* : तृणं चरन्ति, Pa. II. To feed : चारयति, सं-, प्र-, (c. of चर्), *to g. calves* : बत्सांश्चारयति, V.p. III. To touch slightly : चर्षति, (चर्ष, c. 1.).

GRAZER : तृणचारित्र (f. जी), Pa.

GRAZIER : चारकः, N.s. *Cattle -g.* : गोचारकः.

GRAZING (subs.) : I. The act : (1) चरणम् ; (2) प्रचारः. II. G. land : (1) प्रचारभूमिः, V.p. com. ; (2) गोचरः (for kine), Ki. III. Rubbing : आ-वर्षणम्.

GREASE (subs.) : (1) वसा ; (2) वपा ; (3) मेदस् (n.).

GREASE (v.) : I. Lit. : वसया श्लक्ष्णीकरोति : v. Also to smear. II. To bribe : q.v.

GREASILY : I. Lit. चिक्कणम्. II. Grossly : अशीलम्.

GREASY : I. Oily : वसायुतः (ता, तं) (after हल-
दुतः of N.). II. Smooth : q.v. : चिक्कणः (वा, णं).

GREAT : (1) महत् (f. ती) : in most senses : (a)
of size : a g. forest : महावनम्, Mu. : v. Large.
(b) of quantity : g. collection : महासिक्कणः, Ki. ;
a g. crowd : महाजनसमूहः, Ku. (c) of weight :
g. news : महती वार्ता, H. ; for g. result : महते फलाय,
Ki. : v. Important. (d) eminent, noble :
of the g. : महताम्, Ki. ; g. man : महाजनः, Mah. ;
g. -minded : महात्मन् (mfn.), K. : v. Principal,
chief. (e) of degree, etc. : a g. while : महान्
कालः, K. ; g. effort : महान् यत्नः, R. ; g. sinner :
महापातकिन्, Vi. ; of g. price : महार्ह (f. ह्री), Ku. ;
g. interval : महन्तरम्, P. ; (2) सु (= good) or
अति (= very) prefixed (to intensify the
meaning), to a g. distance : सुदूरम्, K. ; g. many :
सुबहु (mfn.), K. ; to a g. degree : अत्यर्थम्, Ki. ;
(3) अधिकः (का, कं) (when there is compari-
son), the g. animals did not harass the little : ऊनं
न सत्त्वेष्वधिको बबाधे, R. ii. 14. ; g. er devotion :
अधिका भक्तिः, K. : v. More.

GREAT-COAT : no equiv. : *महाचोलः.

GREAT-GRANDFATHER etc. : v. Grandfather
etc.

GREATEST : in degree : परमः (मा, मं) : v.
Extreme. In the g. degree : परम् : v. Extremely.

GREATLY : I. Much, exceedingly : q.v. :
(1) अति- or सु- in comp. ; (2) अतिशयम् ; (3)
भृशम्. Very g. : सुतराम्, नितराम्, or अतितराम्, his love
was very g. implanted : सुतरामारोपितप्रीतिरभवत्, K.
II. Nobly : q.v. : by adj.

GREATNESS : (1) महत्त्वम्, for accession of g. : महत्त्व-
योगाय, Ki. iii. 23. ; (2) महिमन् (m.), the chief
of devotees domineers with her g. : प्रभवति हि महिम्ना
स्वेन योगेश्वरीयम्, Ma. x. 8. : v. Eminence,
grandeur ; (3) गुरुत्वम् (= importance : q.v.) ;
(4) उदारता (= magnanimity : q.v.) ; (5)
विपुलता (= largeness : q.v.).

GREAVES : जहात्राणम् and sim. comp.s.

GRECIAN : I. Adj. : (1) by comp. ; (2)
*अधिकः (को, कं). II. Subs ; (a) a Greek :
*अधिकः (b.) one versed in Greek : *अधिक-
भाषाज्ञः.

GREGISM : *अधिकभाषाणुसारिणी वाक्पद्धतिः.

GREEDILY : expr. by adj. : v. Also covet-
ously.

GREEDINESS, GREED : I. Covetousness : q.v. :
गृह्णता. II. Voracity : (1) वस्मरता or अक्षरता ;
(2) जिघत्सा, : v. Hunger.

GREEDY : I. Covetous : q.v. : गृह्ण (mfn.).
II. Of food : (1) अक्षरः or वस्मरः (रा, रं)
(= voracious), the g. destructive Rudra : वस्मर-
कालरुद्रः. vi. iii. 48. ; (2) जिघत्सु (mfn.) (= wish-
ing to eat) : v. Hungry.

GREEK : i.e. G. language : *अधिकभाषा. For
other senses : v. Grecian.

GREEN (adj.) : I. Of colour : (1) हरितः (ता,
तं) or हरित् (mfn.), about g. paddy : हरिते धान्ये,
M. viii. 330. ; (2) पलाशः (शा, शं) (rare), a
wood g. like new leaves : नवपलाशपलाशवनम्, Si. vi.
2. II. Fresh : q.v. : g. manhood : नववयस् ; g.
crop : नवराश्यम्. III. Raw, immature : q.v. :
अपरिणतः (ता, तं). IV. Not dry, as of g.
wood : आर्द्र (f. द्रौ).

GREEN (subs.) : I. The colour : (1) हरितः ; (2)
हरिदर्पः ; (3) पलाशः (rare). II. A grassy
plain : शादलस्थली : v. Also grassy. III. In
pl., vegetables : शाकम्.

GREEN, TO BE OR BECOME : हरितायते (nomi.)
(rare).

GREENFINCH : पक्षिभेदः ; हारीतः (?).

GREENGAGE : no equiv. : *पलाशफलम्.

GREENGROCER : फलादिक्रिेत् (f. श्री) ; फलोप-
जीविन् (f. नी), Ram. ii. 90. 19.

GREENHORN : (1) अपरिणतवृद्धि (mfn.) ; (2)
अपक्वधी (n. धि) ; etc.

GREENHOUSE : *आतपत्राणम् ; हरितगृहम्.

GREENSIH : (1) ईषद्वरितः (ता, तं) ; (2) हरिदामः
(मा, मं).

GREENNESS : I. Lit. : हरितता, -त्वम्. II. Fresh-
ness : नवता. III. Immaturity : अपक्वता.

GREENSWARD : वृणावृता भूमिः and sim. comp.s.

GREENWOOD (adj.) : by comp., g. shade : हरित-
वनच्छाया.

GREET (v.) : समाजयति (समाज्, c. 10.), coming
to g. (his daughter) out of affection : स्नेहात्समा-

जयितुमेत्य, U. i. 7. ; *uses the right arm to g. me* : समाजने मे सख्येतरं मुञ्जं प्रयुक्ते, Ram. xiii. 43. : v. Also salute.

GREETER : (1) समाजयित् (f. ग्री) ; (2) better by verb.

GREETING : (1) समाजनम् ; (2) अभिनन्दनम् (= congratulation) : v. Also salutation.

GREGARIOUS : (1) यूयचारिन् (f. ग्री) and sim. comp.s. (=moving in company : as of elephants) ; (2) सङ्गमियः (या, यं) and sim. comp.s.

GREGARIOUSLY : (1) by adj. ; (2) सङ्गशः (in flock).

GRENADE : *अवपोषिका (used in a like sense in Mah).

GRENADIER : *दक्षिणरक्षिन् (m.).

GREY : v. Gray.

GREYHOUND : श्वन् (m.), and *presented many tiger-like g.s* : व्याघ्रसंहननशुतीन्.....शुनश्चोपानयद्रुहन्, Ram. ii. 72. 24.

GRICE : शूकरावः, -कः and sim. comp.s.

GRIDIRON : अम्बरीषम् (?) ; ब्राह्म (= frying pan).

GRIEF : (1) शोकः, *broken-hearted from g. on account of me* : ममैव शोकेन विदीर्णवक्षसा, N. i. 140. ; (2) दुःखम् (=pain), *g. at a son's loss dries up the heart, body and mind* : हृच्छरीरमनःशोषि दुःखं पुत्रवियोगजम्, Ram. ii. 76. 28. : v. Also sorrow, distress.

GRIEVANCE : I. Injury : (1) दुःखम् ; (2) कष्टम् ; (3) हृशः. II. Grief : सन्तापः.

GRIEVE (v.i.) : (1) शोचति, *why she will not g. in distress* : कथं शोचेन्न दुःखिता, Ram. ; (2) by adj. : v. Sorry. *To g. at or for* : अनुशोचति, Mah.

GRIEVE (v.t.) : I. To afflict : (1) दुःखयति (nomi.), *this g.s me* : अदो दुःखाकरोति मां, Si. ii. 11. ; (2) तापयति, सं-, (c. of तप्) (stronger), *g.d by widowhood* : वैषम्यतापिता, Si. xi. 67. ; (3) दुनोति (दु, c. 5), *I am not g.d* : न दुये, Si. II. To mourn : शोचति, *I g. you* : मयन्तं शोचामि, Mr. i.

GRIEVINGLY : शोचमानः (ना, नं) : v. Sorrowfully.

GRIEVOUS : I. Heinous, aggravated ; घोरः

(रा, रं). Ph. : *g. hurt* : घोरस्तम्. II. Full of grief : शोकाकुलः (ला, लं). III. painful : (1) दुःखाकरः (री, रं) ; (2) दुःखजननः (नी, नं), etc.

GRIEVOUSLY : (1) घोरम् ; (2) बलवत् ; (3) सशोकम् (=sorrowfully) : v. Also exceedingly, painfully.

GRIEVOUSNESS : (1) घोरता : v. Fierceness ; (2) शोकाकुलता (=sorrowfulness) ; (3) शोच्यता (=sadness).

GRIFFIN, GRIFFON : *श्येनसिंहः.

GRIG : I. An eel : कुञ्चिकाभेदः. II. Health : q.v.

GRILL : शृज्जति (भ्रस्ज्, c. 6.) : v. To fry.

GRIM : घोरः (रा, रं) : v. Frightful, horrible.

GRIMACE : मुखमङ्गिः, K. ; and sim. comp.s.

GRIMLY : घोरम् : v. Fiercely, sternly.

GRIMNESS : घोरता : v. Fierceness, frightfulness.

GRIMY : मलिनः (ना, नं) : v. Dirty, foul.

GRIN (v.) : दन्तान् दर्शयति (c. of स्मृ), *then the fool g.ned and laughed loudly* : ततो जहास स्वनवन्मूढो दन्तान् दर्शयन्, V.p. v. 28. 15.

GRIN (subs.) : (1) विकृतस्मितम् (?) ; (2) better as above.

GRIND (v.t.) : I. Lit. : पिनष्टि, निस्-, उद-, विनिस्-प्रति-, (पिष्, c. 7.), *say whether we shall g. the sun on the ground* : किं ब्रूहि भूमौ पिनषाम मानुम्, B. xii. 18. : v. Also to pound. II. Fig. : पिनष्टि, निस्-, विनिस्-, *g. ed (his) teeth from rage* : रोषादन्तान् दन्तैर्निष्पिपेष, Mah. iv. 16. 14. ; *it ground that powder* : तदेष पिपेष पिष्टम्, N. xiii. 19. ; *g. ing the world* : पिष्ट्वा ब्रह्माण्डम्, Vi. vi. 10. ; *ground down by taxes* : करनिष्पिष्टः (हा, हं) : v. To oppress. III. To rub : घर्षति (घृष्, c. 1.) : v. To gnash, whet.

GRIND (v.i.) : I. To do g. ing : पेषणं करोति. II. To become ground : पेष्यते, निस्, विनिस् (pass. of पिष्).

GRINDER : I. Lit. : पेषकः, निस्-. II. A molar : चर्वणदन्तः (?).

GRINDINGLY : (1) निष्पिप्य, वि- ; (2) निष्पीड्य.

GRINDSTONE : I. Whet-stone : q.v. : शाणम्. II. Grinding-s. : पेषणी.

GRINNINGLY : हन्ताम् दर्शयत् (f. ली), प्र-, V.p.
 GRIP : I. Subs. : expr. by हस्तम् : v. Grasp.
 II. Verb : गृह्णाति (ग्रह्, c. 9.) : v. To catch.
 GRIPE (subs.) : I. Grasp : q.v. : expr. by हस्तम्. II. Handle : हस्तम्. III. In pl. pain in the intestines : उदरशूलम् (?).
 GRIPE (v.) : I. To grasp : q.v. II. To cause pain to the bowels : expr. by उदरशूलम् (?). III. To distress : सन्तापयति (c. of तप्).
 GRIPER : I. Lit. : ग्राहकः. II. Oppressor : पेशकः.
 GRISLY : मीषण (f. जा) : v. Terrible, horrible.
 GRIST : I. Corn for grinding : केष्यम्. II. Ground-corn : पिष्टम्. III. Supply, provision : q.v.
 GRISTLE : तरुणास्थि (n.), Sr. (?).
 GRISTLY : तरुणास्थिमयः (यी, यं), Monier Williams.
 GRIT : I. Sand, gravel : q.v. : शर्करा. II. In pl. oats or wheat coarsely ground : स्थूल-पिष्टम् (?).
 GRITTY : शर्करामयः (यी, यं) (?).
 GRIZZEL : पाण्डुरः (रा, रं) : v. Gray.
 GRIZZLY : धूम्रः (प्रा, प्रं), g. bear : धूम्रमहः.
 GROAN (v.) : रदति (रट्, c. 1.) : v. To cry, sigh.
 GROAN (subs.) : रदितम्, very sad g.s : अतिकातरं रदितम्, D. : v. Also cry.
 GROAT : प्राचीनमुद्राविशेषः ; *चतुष्पाणिः.
 GROCER : गन्धवणिज् (m.) (?) सितादिविक्रेतु (m.).
 GROCERY : सितादिपण्यम् (?).
 GROIN : I. Lit. : (1) बन्धनः ; (2) बाटः. II. In architecture : *बाटः.
 GROOM (subs.) : (1) अश्वपालः, -कः ; (2) तुरग-परिचारकः, K. and sim. comp.s.
 GROOM (v.) : परिचर्यो करोति (= with gen.) ; परिचरति (चर्, c. 1.).
 GROOVE : I. Subs. : (1) रेखा (=line) ; (2) प्रणाली (=canal). II. Verb : रेखां or प्रणालीं करोति (?).
 GROPE (v.) : परामृशयति (मृश्, c. 6.) : v. To search, feel.
 GROPINGLY : अन्धकारे परामृशत् (f. ली) (?).

GROSS : I. Bulky : स्थूलः (ला, लं). II. Coarse : स्थूलः (ला, लं) III. Stupid : स्थूलः (ला, लं). IV. Obscene : q.v. V. Great, as g. injustice : महत् (f. ली). VI. Whole, total : q.v.
 GROSSLY : I. Greatly : भृशम्. II. Indecently : अश्लीलम्.
 GROSSNESS : I. Thickness, coarseness : स्वीक्यम् or स्थूलता. II. Enormity, greatness : महत्त्वम्. III. Indecency : अश्लीलता.
 GROT, GROTO : (1) कन्दरा ; (2) दरी : v. Cave.
 GROTESQUE : I. Adj. : अपरूपः (पा, पं) (?). II. Subs. : अपरूपम् (?) or by adj.
 GROTESQUELY : अपरूपम् (?) : v. Also ridiculously.
 GROTESQUENESS : अपरूपता (?) : v. Also ridiculousness.
 GROUND (subs.) : I. Lit. : (1) भूमिः or भूः, good g. : गुणवती भूमिः, Ka. ; in another's g. : परभूमौ, Vi. ; seeing him fallen on the g. : तं छट्टा पतितंभूमौ, Ram. vi. 92. 63. ; gone to the g. : गतो भुवि, Ku. xvi. 41. ; (2) क्षितिः (=earth), fruitful g. : फलवती क्षितिः, R. ; (3) स्थलं, -ली, सं-, (=high g.), let us stand from here on high (fighting) g. : तदितः स्थलीमधिनिष्ठाय, Vi. v. ; lying on g. full of Dürvā grass अदभ्रदर्ममविशय्य संस्थलीम्, Ki. i. 58 ; (4) स्थण्डिलम् (=cleared g.) (rare), on the bare g. : स्थण्डिल एव केबले, Ku. v. 12. ; (5) रणम् (=battle : q.v. : poet. for battle g.), Ram ; (6) भूतलं or महीतलम् (=surface of earth), V.p. II. Basis ; (1) मूलम् : v. Root ; (2) कारणम् : v. Cause : (3) प्रयोजनम् : v. Object. III. In painting : क्षितिः, although the g. is plain : मितौ समायामपि, Sa. vi. 16. IV. In pl., dregs : मलम्. Ph. : (a) to gain g. : उपचीयते (pass. of चि) : v. To advance ; (b) to lose g. : अवचीयते : v. To decline ; (c) to give g. : v. To recede.
 GROUND (v.i.) : भूमि or क्षिति स्पृशति (स्पृश्, c. 6.) (?) or भूमौ or क्षितौ लगति (लग्, c. 1.) (?).
 GROUND (v.t.) : I. Lit. : भूमौ लगयति (c. of लग्) (?). II. To establish : q.v. : expr. by मूलः (ला, लं), g. ed in love : प्रेममूलः (ला, लं).
 GROUND-FLOOR : प्रथमो भूभागः (after N.) ; sim. भूमिः or क्षितिः (when the sense is clear).

GROUND-IVY : लताविशेषः.

GROUNDLESS : अमूलः or निर्मूलः (ला, लं), -कः (का, कं) : v. Also false.

GROUNDLESSLY : (1) अमूलम् ; (2) निष्कारणम् : v. Also falsely.

GROUNDLESSNESS : (1) अमूलता ; (2) असारता (=emptiness).

GROUND-NUT : चीनवादायः (?) .

GROUND-RENT : भूमिकरः (?) ; स्तोमः, N.s.

GROUNDSEL : ओषधिभेदः ; भूमिवर्धनः.

GROUNDWORK : I. Lit. : मितिमूलम्. II. First cause : निदानम्.

GROUP (subs.) : (1) सङ्घः, in g. : सङ्घः ; (2) समवायः ; (3) समूहः ; (4) गणः ; (5) ओषः.

GROUP (v.t.) : गभीकरोति (?) : v. To arrange.

GROUSE : वन्यपक्षिभेदः.

GROVE : (1) वृक्षवाटिका ; (2) उपवनम् ; (3) आरामः. A g. near a house : (1) गृहारामः ; (2) निष्कृतः.

GROVEL : रिङ्गति (रिङ्, c. 1) : v. To crawl.

GROVELLING (adj.) : कृपण (f. णा) : v. Mean, base.

GROW (v.i.) : I. To increase : वर्धते (वृष्, c. 1.), the fish grew there : स तत्र बवृषे मत्स्यः, Mah. iii. 187. 12. : v. To grow up. II. To be produced : जायते (जन्, c. 4.) or भवति (भू, c. 1.), barley g.s here : यवोऽत्र जायते or भवति. Ph. : land where all crops g. : सर्वशस्यप्रदा भूमिः, K.b. III. To become : q.v. : जायते or भवति, grew fierce : क्रूरमजनि, Si. IV. To arise from : q.v. : जायते.

GROW (v.t.) : i.e. to raise : करोति (कृ, c. 8.). N.B. रोपयति, सं-, (c. of रुह्) is gen. restricted to planting.

GROW UP : (1) वर्धते, परि-, सं-, (वृष्, c. 1.), Rājāvāhana grew up with the ministers' sons : राजवाहनो मन्त्रिपुत्रैः सहावर्धत, D. ; (2) पश्यते (पष्, c. 1.) (rare), g.n up with young deer : मृगश्रावैः समेषितः (ता, तं), Sa. ii. ; (3) रोहति (रुह्, c. 1.) (of trees etc.), as seeds g. : यथा बीजानि रोहन्ति, Vri.

GROWER : (1) रोपयितृ (म.) ; (2) रोपकः, आ-, g. of trees : वृक्षारोपकः, M.

GROWL (v.) : चित्कारं करोति : v. Also to roar.

GROWL (subs.) : चित्कारः : v. Also roar.

GROWN UP (adj.) : i.e. adult : प्रौढः (दा, ढं).

GROWTH : I. Increase : q.v. : वृद्धिः. Ph. : of one year's g. : एकवर्षीय (f. णा) ; full g. : परिणामः : v. Maturity. II. Product : q.v.

GRUB (subs.) : I. A larva : बण्डः (?) . II. Dwarf : बामनः.

GRUB (v.) : I. To dig : खनति (खन्, c. 1.). G. up : उन्मूलयति, विदलति (दल्, c. 1.), Ram. II. To beg : q.v. : भिक्षते.

GRUBBER : I. A digger : खनकः. II. An instrument : खनित्रम्.

GRUB-STREET (adj.) : perh. ग्राम्य (f. म्या) (lit. village).

GRUDGE (v.) : (1) दूयते (pass. of दृ) (=to be grieved) ; (2) by साम्यसूयः (या, यं) (=envious) ; (3) by वदति (= to say).

GRUDGE (subs.) : (1) रागः : v. Enmity ; (2) अभ्यसूया (=envy).

GRUDGINGLY : (1) अनिच्छया (=unwillingly) ; (2) दुःश्लेन (with difficulty).

GRUEL : (1) यवागृः ; (2) काञ्चीकम् ; (3) भारनालम्.

GRUFF : कर्करः (शा, शं) : v. Rough, harsh.

GRUFFLY : कर्करम् : v. Roughly, harshly.

GRUFFNESS : कार्कर्यम् : v. Roughness, harshness.

GRUMBLE : I. To complain : (1) न तुष्यति (तुष्, c. 4.) ; (2) खिद्यते (खिद्, c. 4.) (=to be distressed). II. To roar : q.v.

GRUMBLER : expr. by verb.

GRUMBLINGLY : (1) असन्तुष्टः (टा, टं) (=discontented) ; (2) सखेदम्.

GRUNT (v.) : g. ed loud : जगर्ज परिघर्षरम्, V. p. i. 4. 25. ; where do not fierce g. ing boars g. : कः कुत्र न घुर्यायितवुरो घोरो घुरेच्छकरः, Kav.

GRUNT (subs.) : घर्षरनादः and sim. comp.s. : v. Cry.

GRUNTLING : शूकरश्रावः, -कः.

GUANO : सामुद्रिकपक्षिमलम् ; *गवनम्.

GUARANTEE (subs.) : I. The person : प्रत्यय-प्रतिभूः, Mit. II. An engagement : प्रत्ययः, on my g., give him goods : मत्प्रत्ययेनास्य द्रव्यं देहि, Mit. ; v. Security.

GUARANTEE (v.) : expr. by प्रत्ययः ; (2) प्रतिशु-
र्भवति (= to become surety).

GUARD (v.t.) : (1) रक्षति, परि-, सं-, अभि-, प्रति-,
(रक्ष्, c. 1.), and the gods of quarters g.ing (your)
strength as to penances : रक्षन्तस्तपसि बलञ्च लोकपालाः,
Ki. v. 50. ; was well-g.ed and well-protected
like the edifice of Indra : सुरक्षितं सुगुप्तञ्च यथेन्द्रभवनं
तथा, Mah. ; (2) गोपायति, अभि-, सं-, अनु-,
(गुप्, c. 1.), g. ed himself undaunted : जुगोपात्मान-
ममस्तः, R. i. 21. : v. Also to protect.

GUARD AGAINST : अप्रमत्तः (ता, तं) भवति : v.
Careful.

GUARD (subs.) : I. G. ing : रक्षा or रक्षणम् : v.
Protection. Ph. : off the g. : प्रमत्तः (ता, तं) :
v. Careless ; be on your g. : सावधानो भव, U. v. :
v. Careful ; to mount g. : रक्षाम् अशितिष्ठति (स्या,
c. 1.) (?). II. One who g.s : (1) रक्षिन्
(m.) ; (2) रक्षकः ; (3) रक्षाधिकृतः. N.B. Use
pl. when it conveys many, life-g. : अन्नरक्षकाः,
Bha. G. -master : गुल्मस्थानाधिपः, Mu. v. III.
In a vessel, a fence : आवरणम् (?).

GUARDED (adj.) : (1) अप्रमत्तः (ता, तं) ; (2)
अवरहितः (ता, तं).

GUARDEDLY : (1) by adj. ; (2) सावधानम् ; (3)
विशुद्धम्.

GUARDIAN : I. Protector : q.v. : (1) रक्षकः ;
(2) रक्षितृ (m.) ; (3) गोप्त्र (m.) ; (4) गोपायकः,
of the g.s of the three worlds : गोपायकानां भुवनत्रयस्य,
Ki. II. Of a minor or female : रक्षकः, the
husband is the g. of a married woman (lit. in
youth) : मर्ता रक्षति यौवने, H.

GUARDIANLESS : अनाथः (था, थं) ; अरक्षकः (का,
कं) (?).

GUARDIANSHIP : I. Care, defence : रक्षा. II.
The office : रक्षकपदम् (?).

GUAVA : (1) अङ्गोरम् ; (2) आम्रलम् (?) (comp. H.
आमरुत्).

GUDGEON : क्षुद्रमत्स्यभेदः.

GUERDON : फलम् : v. Reward.

GUESS (subs.) : (1) ऊहः : v. Conjecture ; (2)
शङ्का (= apprehension).

GUESS (v.) : (1) शङ्कते, आ-, (शङ्, c. 1.) (= to
apprehend : q.v.) ; (2) तर्कयति, वि-, (तर्क, c.

c. 10.) : v. To conjecture ; (2) अनुमिमीते,
(मा, c. 3.) (= to infer : q.v.) ; (4) ऊहते
(ऊह्, c. 1.), D.

GUEST : (1) अतिथिः (= one who comes un-
asked), make (him) the g. of the abode of Death :
विधेहि कीनारानिकेतनातिथिम्, Si. ; (2) निमन्त्रितः (ता,
तं) (= invited), C. ; (3) अग्रागतः (ता, तं)
(= visitor) ; (4) प्राघृणिकः (= 1. rare) ; (5)
प्रेक्षकः (= spectator), U. vii.

GUIDANCE : expr. by उपदेशः or शासनम् : v. Advice,
counsel.

GUIDE (subs.) : I. To a place : (1) अश्वदर्शिन्
(f. नी) and sim. comp.s. I myself would be
your g. : अहमेव मयेयमश्वदर्शी, D. vi. ; (2) पथोपदेशकः,
Ra. iv. II. Adviser, leader : q.v. : उपदेष्टृ
(f. ष्टी).

GUIDE (v.t.) : I. To lead : q.v. : (1) नयति
(नी, c. 1.) ; (2) पथं दर्शयति (c. of च्श) or
उपदिशति (दिश्, c. 1.). II. To direct : (1)
उपदिशति ; (2) शास्ति, अनु-, (शास्, c. 2.) : v.
Also to control.

GUIDE-POST : पथदर्शककाष्ठम् (?).

GUIDER : v. Guide (subs.).

GUILD : श्रेणी, (?) वणिक्समाजः (?).

GUILDHALL : पौरशाला ; श्रेष्ठिसङ्गमः.

GUILE : (1) माया ; (2) कपटम् : v. Deceit, cunning.

GUILEFUL : (1) मायिन् (f. नी) ; (2) कापटिकः
(की, कं) : v. Deceitful.

GUILELESS : (1) अमायः (या, थं) ; (2) निष्कपटः
(टा, टं) : v. Simple, honest.

GUILELESSLY : (1) निष्कपटम् ; (2) मायां विना : v.
Sincerely.

GUILELESSNESS : (1) निष्कपटता ; (2) अमायता ; (3)
अजिज्ञाता.

GUILLOTINE : गलकृन्तनम् ; शिरच्छेदयन्त्रम्.

GUILT : I. Crime : q.v. : (1) अपराधः ; (2) पापम्.
II. Criminality. : expr. by crime : my g.
has fallen on another's shoulders : मया कृतं पाप-
मन्यस्य मस्तके निपतितम्, Mr. ix.

GUILTILY : (1) सापराधम् ; (2) सपापम् : v.
Wickedly.

GUILTYNESS : (1) अपराधिता ; (2) कृतापराधता ; (3)
by adj.

GUILTLESS : (1) निष्पापः (पा, पं), *g. livelihood* : निष्पापा वृत्तिः, Raj. ; (2) अपापः (पा, पं), *thousands of g. men* : अपापानां सहस्राणि, Mr. ix. ; (3) निरपराधः (धा, धं) : v. Innocent.

GUILTLESSNESS : (1) निष्पापता ; (2) निरपराधता. : v. Innocence.

GUILTY : (1) पापिन् (f. नी), *the love of the g. couple* : पापिनोः प्रेम तत्तयोः, Raj. ; (2) पातकिन् (f. नी), *this g. Brahmin* : अयं हि पातकी विप्रः, Mr. ix. ; *g. of heinous offences* : महापातकिन्, V. s. ; (3) अपराधिन् (f. नी), *I am surely g.* : अपराधी नूनमहम्, V. ii. ; (4) कृतापराधः (धा, धं) ; (5) लब्धापराधः (धा, धं).

GUINEA : स्वर्णमुद्राविशेषः ; *प्राचीनमुद्राविशेषः.

GUINEA-FOWL : *चित्रकुक्कुटः.

GUINEA-PIG : *विन्दुशुकरः.

GUISE : (1) वेषः : v. Dress ; (2) छद्म (n.) : v. Disguise.

GUITAR : *षडतन्त्री ; हिस्पानपरिवादिनी : v. Lute.

GULF : I. An abyss : q.v. : स्नातम्. II. A bay : (1) महास्नातम् (?) ; (2) उपसागरः (?).

GULFY : घूर्णिमयः (यी, यं) (?).

GULL (subs.) : (1) गङ्गाचिह्नी ; (2) जलकुक्कुटी.

GULL (v.) : v. To delude, cheat.

GULLET : गलः, *does not go below the g.* : विशत्यधो-गलाच्च, K.

GULLIBILITY : expr. by circumlo.

GULLIBLE : यत् शृणोति तत् श्रद्धाति : v. Credulous, silly.

GULLY : प्रणाली : v. Channel.

GULLY-HOLE : प्रणालीमुखम् (?) and sim. comp.s.

GULP (v.) : *g. down* : ग्रसते (ग्रस्, c. 1.) : v. To swallow. *G. up* : उद्गिरति (गृ, c. 6.) : v. To disgorge.

GULP (subs.) : I. A swallow : ग्रस. II. G. ing up. : उद्गिरणम्.

GUM (subs.) : I. Of the mouth : (1) दन्तवेष्टः, *whose g. s suddenly bleed* : शोणितं दन्तवेष्टेभ्यो यस्या-कस्मात् प्रवर्तते, Bha. ; (2) दन्तमांसम्. II. Of trees : निर्यासः (?). III. For gumming : *गोमम्. *G. boil* : दन्तपुष्टः, Bha.

GUM (v.t.) : *गोमयति (nomi.) : v. To glue.

GUMMY : v. Viscous, adhesive.

GUN : I. Cannon : *कामानम्, *g. carriage* : *कामान-यानम्. II. Musket : *बन्दुकम्. N.B. Under Mah. iii. 15. 5., Nil identifies महायन्त्रम् with great and क्षुद्रयन्त्रम् with small g. s., but without authority.

GUN-BARREL : *कामाननाली.

GUN-COTTON : *स्फोटकयन्त्रम्.

GUNNER : *कामानिकः ; कामानाधिकृतः.

GUNNERY : *कामानविज्ञानम् ; आग्नेयास्त्रविद्या.

GUNPOWDER : आग्नेयचूर्णम्. Nil. uses आग्नेयौषधम् probably in this sense.

GUNSHOT : I. Subs. : कामानविषयः. II. Adj. : कामानकृतः (ता, तं).

GUNSMITH : बन्दुककारः.

GUNWALE, GUNNEL : *कामानदर्शनम् ; उच्चधारा.

GURGLE (v.) : घर्घरायते (nomi.), *g. stream* : घर्घरवासरि, Mah. v. 19. अथाहं पूर्वमाणस्य जलकुम्भस्य निःस्वनम् । अचक्षुर्विषयेऽश्रौषं वारणस्येव हृदितम्, Ram.

GURGLE, GURGLING (subs.) : घर्घरायितम्, घर्घरशब्दः and sim. comp.s.

GURNARD, GURNET : समुद्रमत्स्यविशेषः.

GUSH (subs.) : प्रवाहः : v. Flow, rush.

GUSH (v.) : प्रपतति (पृ, c. 1.) : v. To Flow, rush.

GUSHING (adj.) : i.e. soft-hearted : कोमलहृदयः (या, यं).

GUST : I. Of wind : चण्डवातः and sim. comp.s. II. Enjoyment : सम्भोगः. III. Relish : स्वादः.

GUSTO : रुचिः : v. Taste, relish.

GUSTY : v. Stormy, tempestuous.

GUT (subs.) : अन्त्राणि (n. pl.) : v. Intestines.

GUT (v.) : I. Lit. : अन्त्राणि अपनयति (नी, c. 1.), निर्हरति (हृ, c. 1.), etc. II. To plunder : लुण्ठति.

GUTTER : I. Of a house : स्यन्दनिका, Mit. II. A channel : प्रणाली.

GUTTERAL : कण्ठ्य (f. ण्या), *g. letter* : कण्ठ्यवर्णः. *G. sound* : कण्ठकुहरम् (rare).

GUZZLE (v.) : अतिपायन् करोति : v. To drink.

GUZZLE, GUZZLER : अतिपायिन् (f. नी) : v. Drunkard.

GYMNASIUM : व्यायामशाला, *school of g.* : व्यायाम-
शिक्षाशाला.

GYMNASTIC (adj.) : by comp., *g. exercises* :
व्यायामः.

GYMNASTICS : धावनलक्ष्यामिहरणादिक्रीडाः ; व्यायामः
(=exercise) : v. Also wrestling, fencing.

GYMNOSOPHIST : योगिन् (f. नी) : v. Ascetic.

GYPSUM : प्रस्तरविशेषः ; *याक्षः.

GYPSY : *याक्ष (f. स्त्री).

GYRATION : घूर्णः : v. Rotation.

GYVE : निगडः : v. Fetter, chain.

H

HA : आ : v. Oh.

HABEAS-CORPUS : *दर्शनराशनम्.

HABERDASHER : सूच्यादिस्तुद्रपण्यविक्रेतु (m.) or
विक्रयिन् (m.).

HABILIMENT : वसनम् : v. Garment, dress.

HABIT : I. Dress : q.v. : वेशः. II. Condition,
temperament : q.v. : अवस्था. III. Practice,
custom : (1) अभ्यासः (?) ; (2) शीलम् (?), *of bad*
h. s : अशीलः (ला, लं), Ki. *To be in the h. of* :
-शीलः (ला, लं) in comp.

HABIT (v.) : v. To dress, clothe.

HABITABLE : वासयोग्यः (ग्या, ग्यं) : v. Inhabi-
table.

HABITANT : निवासिन् (f. नी) : v. Inhabi-
tant.

HABITATION : (1) वसतिः, *the h. of serpents* : सुजङ्ग-
मानां वसतिः, R. ; (2) धामन् (n.), *the h. of gods* :
त्रिदशधाम, N. : v. Residence, house.

HABITUAL : (1) नित्य (f. त्या) (=every day) ;
(2) अभ्यासजः (जा, जं) (formed by habit) (?).

HABITUALLY : (1) नित्यम् ; (2) सततम् (=const-
antly).

HABITUDE : I. Familiarity : q.v. II. Mode :
प्रकारः (?).

HABITUATE : अभ्यासं करोति : v. To accustom.

HACK (subs) : I. A cut : q.v. II. A procuress :
q.v. III. A horse for hire : मादकघोटकः (?).

HACK (v.) : व्यव-क्षिणसि (क्षिद्, c. 7.) : v. Cut
to pieces.

HACKNEY-COACH : मादकयानम् (?) ; gen. simp.
यानम्.

HACKNEYED (adj.) : (1) साधारण (f. नी) (=com-
mon) ; (2) जीर्ण (f. र्णा) (=worn out) ; (3)
बहुभिः प्रणीतः (ता, तं) (of subjects), Ana ;
(4) बहुप्रयुक्तः (का, कं) (of words, etc.).

HADDOCK : समुद्रमत्स्यविशेषः ; *हाडकः.

HAFT : मुष्टि : v. Handle, hilt.

HAG : (1) जरती ; (2) राक्षसी (in contempt).

HAGGARD : I. Emaciate, lean : q.v. : परिकृशः
(शा, शं). II. Wild, rough : q.v.

HAGGLE (v.) : perh. कलहं करोति.

HAH : आः : v. Oh.

HAIL (interj.) : नमः (with dat.) “शिखिनेऽनेक-
शिखाय ते नमः”, Ki.

HAIL (subs.) : (1) शिलाघृष्टिः ; (2) करकाघृष्टिः, *heavy*
h. : तुमुलकरकाघृष्टिः, Mc. i. 55. *H. water* : करका-
जलम्, Bha.

HAIL (v.) : I. To salute : q.v. : वन्दते (वन्द्,
c. 1.). II. Of h. : expr. by subs. or वर्षति,
it h. ed heavily burning firebrands : ज्वलद्गिरिज्जार-
चयेर्नमस्तलं वर्षति गडम्, Ku.

HAIRSTONE : (1) करका ; (2) वर्षोपलः and sim.
comp.s.

HAILY : expr. by comp., *h. shower* : करकाघृष्टिः.

HAIR : I. Of the head : (1) केशः, *seizing by the*
h. : केशैर्गृहीत्वा, P. ; *here they are dressing the h. of*
horses : इतोऽश्वानां केशकल्पना क्रियते, Mr. iv. ; *the*
Sakas with short h., *the Pāradas with flowing h.* :
अर्द्धमुण्डान् शकान्, प्रलम्बकेशान् पारदान्, V.p. iv.
3. ; *arranging the h. in the folds of a peacock's*
tail : मयूरबहिर्मन्त्रगा केशपाशं विधाय, D. ; (2) कचः ;
(3) कुन्तलः ; (4) चिकुरः ; (5) शिरोरुहः, मूर्द्धजः, etc.
(poet). *The entire h. of the head* : (1) केशपाशः ;
(2) केशकलापः ; (3) कचौषः, N. ; (4) चिकुरप्रकरः,
N. ; etc., (*her*) *h. not very curly, thick, long and*
every one of them naturally equal, smooth,
and black : अनतिमञ्जुरो बहुल आयामवानेकैकनिसर्गसम-
क्षिण्णनीलो मूर्द्धजकलापः, D. vi. *Matted or clotted*
h. : जटा, -जुटः ; *Curly h.* : (1) अलकः ; (2) चूर्णकुन्तलः.
H. ; *twisted together into a single braid* : बेणिः
(जी) ; *to do so* : बेणीं or शिलां ब्रह्मति, Mc. *A braid*
of h. : कबरी. *Ornamental h.* : धम्मिहः (rare.)

II. Of the body : (1) लो (लो)मन् (n.), with *gladdened h.* : हृदरोमन् (mfn.), Ram. ; (2) बालः (specially of an animal's tail), Ki. ; (3) तनु(नू)रुम् (poet). III. Of plants : केश(स)रः, Ph. : *a h.'s breadth* : रेखामानमपि, R.

HAIRCLOTH : लो(रो)मपटः (??).

HAIRDRESSER : केशकल्पकः : v. Barber.

HAIRINESS : लो(रो)मशता, -त्वम् : v. Hairly.

HAIRLESS : I. Of the head : (1) अकेशः (श, शं) ;

(2) केशहीनः (ना, न) and sim. comp. s, *like a crest on a h. head* : शिरसीव कङ्कणमपेतयुद्धजे, Si. xv.

33. II. Of the body : निलोमन् (mfn.) and sim. comp.s.

HAIR-POWDER : केशचूर्णम् (?).

HAIR-SPRING : *केशाप्रतारः ; सूक्ष्मतारः.

HAIRY : (1) लो(रो)मशः (श, शं) ; (2) लोमावृतः (ता, तं).

HALBERD : शूलविशेषः.

HALCYON : I. Subs. : मत्स्यरङ्गः : v. Kingfisher.

II. Adj. : v. Peaceful, happy.

HALE (adj.) : सुस्थः (स्था, स्थ) : v. Healthy, robust.

HALE (v.t.) : आकर्षति (कृष्, c. 1.) : v. To pull.

HALF (subs.) : (1) अर्द्धम्, *h. the day is over* : अर्द्धं गतं दिवसस्य, V. ; *will take the other h.* : अपरमर्द्धं गृहीयुः, Da. ; *and its h. in width* : तदर्धेन तु विस्तृता, A. p. ; (2) अर्द्धभागः or अर्द्धांशः, *with h. of it* : तदर्द्ध-भागेन, Ku. Ph. : *in h., i.e. in two* : द्विधा ; *each of them went halves with her* : अर्द्धार्द्धभागाम्नां तामयोजयतामुभे, R. x. 56.

HALF (adj.) : अर्द्ध (f. र्द्धा), *h.-moon* : अर्द्धचन्द्रः : v. Half (subs.).

HALF-AFRAID : भीतभीतः (ता, तं), Ki. xiv. 65.

HALF-BINDING : अर्द्धचर्मबन्धनम् (?).

HALF-BLOOD : v. Half-brother, half-sister.

HALF-BOOT : *आगुरुफपादुका.

HALF-BRED : अर्द्धशिक्षितः (ता, तं) (?) (used in Bengali).

HALF-BROTHER : I. By the same father : (1) वैमात्रेयभ्राता ; (2) साधुः (rare) ; (3) अन्योदयो भ्राता, Mit. II. By the same mother ; (1) मातृजो भ्राता, Mah. ; (2) अन्यपितृजो भ्राता, K. b.

HALF-BURNT : (1) अर्द्धदग्ध (f. र्द्धा) and sim. comp.s. ; (2) दग्धादग्ध (f. र्द्धा), D.

HALF-CASTE : सङ्कीर्णयोगि (mfn.), M. x. 25.

HALF-COOKED : अर्द्धसिद्धः (डा, ड').

HALF-DEAD : (1) अर्द्धमृतः (ता, तं) ; (2) मृतकल्पः (ल्पा, ल्प) ; (3) मृतप्रायः (या, यं).

HALF-DOZENTH : षष्ठ (f. ष्ठी) : v. Sixth.

HALF-EATEN : अर्द्धोपभुक्तः (जा, जं), Ku. and sim. comp.s.

HALF-HEARTED : निहृदयः (या, यं) (=without any heart).

HALF-HOLIDAY : in schools ; perh. अर्द्धनव्यायः.

HALF-LEARNED : v. Half-bred.

HALF-OPEN : (1) अर्द्धविवृतः (ता, तं) and sim. comp.s. ; (2) स्फुटास्फुटः (टा, टं).

HALF-PENNY : तावमुद्राविशेषः ; *अर्द्धपाणिः.

HALF-SEAS-OVER : (1) अर्द्धमतः (ता, तं) ; (2) मध्येन मदेन मतः (ता, तं), Ni.

HALF-SISTER : I. By the same father : वैमात्रेय-मगिनी. II. By the same mother : अन्यपितृजा or -मातृजा मगिनी.

HALF-WAY (adv.) : अर्द्धपथे, V.=i. and sim. comp.s.

HALF-YEAR : (1) षण्मासः ; (2) अर्द्धवर्षः and sim. comp.s.

HALF-YEARLY : I. Adj. : (1) षण्मासिकः (की, कं) ; (2) अर्द्धवार्षिकः (की, कं) ; II. Adv. : षण्मासे षण्मासे, M.

HALIBUT : समुद्रमत्स्यविशेषः.

HALL : (1) शाला ; (2) समा (=public h.), *the h. of Brahṃā is not supported by columns* : ब्राह्मी समा स्तम्भैर्न धृता, Mah. ; (3) चैत्यम्, -कम् (=religious h. of Buddhists), Mah. ii. 21. 19.

HALLELUJAH : ईश्वरगीतम् (?).

HALLOO (interj.) : (1) ओः or ओ ओ or ओ ओ ; (2) इहो.

HALLOO (v.) : उच्चैः शब्दायते (nomi.) ; v. To call.

HALLOW (v.) : पुनाति (पू, c. 9.), मज्जतः (ता, तं), K. : v. To sanctify.

HALLUCINATION : मतिविभ्रमः : v. Delusion, dream.

HALM or HAUL : काण्डः : v. Stalk, straw.

HALO : तेजस् (n.), K. : v. Also glory.

HALT (v.) : I. To stop : (1) अवतिष्ठते (स्था, c. 1.) (=to stay) ; (2) विश्राम्यति (श्रम, c. 4.) (=to rest). *H. ing place (for troops)* : निवेशः (=encampment), R. xvi. 29. II. To hesitate : विचिकित्सति. III. To limp : q.v. : लङ्गति (लङ्, c. 1.).

HALT (subs.) : I. Stay, rest : अवस्थितिः. II. *Lame* : लङ्गुः.

HALT, HALTING (adj.) : पङ्गु (mf.) : v. Lame.

HALTER (subs.) : I. Rope, noose : q.v. : रज्जुः.

II. For the neck : कण्ठपाशः.

HALTER (v.) : कण्ठपाशेन बध्नाति (बन्ध्, c. 9.) (?) : v. To bind.

HALVE (v.) : अर्द्धाई करोति. *H. ing it with the gambling-master* : तदर्थं समिकाय दत्त्वा अर्द्धं स्वीकृत्य, D. ii.

HALVED (adj.) : in botany: *अर्द्धचिल्लवः (ज्ञा, ज्ञं).

HALVES : to cry h. : अर्द्धं ममेति वदति (वद्, c. 1.).

HAM : I. The back of the knee : मन्दिरः. II.

The thigh : ऊरुः. III. Of hog : *लावण-शुक्रोश्च ; शौकरम्.

HAMLET : पञ्चिः, ग्रामः : v. Village.

HAMMER (subs.) : (1) मुद्गरः ; (2) अयोधनः (=forge-h.), R.

HAMMER (v.) : I. Lit. : मुद्गरेण आहन्ति (हन्, c. : 2.). II. To contrive : q.v.

HAMMOCK : *दोलयानम्.

HAMPER (subs.) : पेठा, पेटी, पेटकः, or पेटिका.

HAMPER (v.) : निरुणद्धि (रुध्, c. 7.) : v. To confine, fetter.

HAMSTER : *शर्मण्यमृषकः.

HAMSTRING (subs.) : मन्दिरशिरा.

HAMSTRING (v.) : I. Lit. : मन्दिरशिराः छिनत्ति.

II. To disable : q.v.

HAND (subs.) : I. Lit. : (1) हस्तः, *taking each other's h.* : अन्योन्यहस्ताग्रहम्, Vi. v. ; *h. to h.* : हस्ताहस्ति ; *this kingdom has fallen into the h. s of the king of Ashmaka* : अस्मकेन्द्रस्य हस्ते राज्यमिदं पतितम्, D. viii. ; *they touch each other's h.* (= English shaking of h. s) : अन्योन्यं हस्तं स्पर्शतः, V. i. ; *who has earned the title of hero with his own h.* : स्वहस्ताभितवीरशब्दः, R. ii. 64. ;

Chandragupta is now under (my) h. : हस्ततलगतः सम्प्रति चन्द्रगुप्तः, Mu. ; (3) करः, *taking (her) by the h.* : [तां] आददानः करेण, Ku. vii. 94. ; *carrying on one h.*....., *on the other*..... एकेन..... अपरेण..... करेण कलयन्तम्, K. ; *right h.* : दक्षिणः or बामेतरः (=other than left) करः, R. ii. 31. ; (3) पाणिः, *with a club in h.* : दण्डपाणि (mf.) ; *pressing of h.s* (i.e. marriage) : पाणिपीडनम्, Ku. ; *this arm is stretched, take (my) h. with (your) h. (in friendship)* : गृह्यतां पाणिना पाणिर्बाहुरेष प्रसारितः, Ram. iv. 4. 13. Ph. : (a) *to join the h. s* : हस्तौ समानयति, R. ii. 64. or gen. अङ्गलिर्बध्नाति, M. n. ; (b) *fore h.* : अग्रहस्तः, Ku. v. 63. ; (c) *on the one*....., *on the other* : एकतः.....एकतः or अन्यतः, K. ; (d) *if on the other h.*.....अथ यदि....., K. ; (e) *on all h. s.* : सर्वथा, K. ; (f) *at h.* : प्रत्यासन्नः (ज्ञा, ज्ञं), *The time for going home is at h.* : प्रत्यासीदति गृहगमनकालः, K. : v. Near ; (g) *in h.* : (1) lit. हस्ते, ect. ; (2) fig. हस्तस्य (f. स्था), हस्तगतः (ता, तं), etc. ; (h) *from h. to h.* : हस्ताहस्तम् or -हस्तान्तरम् ; (i) *h. in h.* : (1) =unitedly : q.v. : हस्ताहस्ति ; (2) =fit : q.v. ; (j) *to lend a h.* : हस्तं ददाति : v. To help ; (k) *off h.* ; *out of h.* : त्वरितम् : (1) *to live from h. to mouth* : यदर्जयति तदुदरपूरणायैव भवति II. Handwriting : हस्तः, *under his own h.* : स्वहस्तपरिचित्रितः (ता, तं), Y. Ph. : *he writes a good h.* : शोभनं हस्तलिखितं तस्य. III. Of a clock : प्रदर्शनी (?), *hour -h.* : *घटिका-प्रदर्शनी : v. Gnomon.

HAND (v.) : I. To h. over : हस्ते or करे or पाणौ ददाति (दा, c. 3.). II. To lead with the h. : हस्तेन or करेण or पाणिना गृहीत्वा or आदाय नयति (नी, c. 1.).

HAND DOWN : Ph. : *h. ed down by tradition* : अनेक-वृद्धपरम्परासमागतः (ता, तं), K.

HAND-BARROW : हस्तयानम्.

HANDBELL : घण्टा (which is always used for h.) :

HANDBILL : I. A hatchet : दात्रम्. II. A printed sheet : घोषणापत्रम् (?).

HAND-BOOK : उपक्रमणिका, Vidyāsāgara.

HANDBREADTH : हस्तार्द्धम् (हस्तः gen. =cubit).

HANDCUFF (subs.) : (1) हस्तशृङ्खलम् (?) ; (2) हस्त-बन्धः (?).

HANDCUFF (v.) : हस्तौ बध्नाति (बन्ध्, c. 9.) or संयच्छति (यच्, c. 1.), *h. ed on the back* : पश्चाद्बाधु-
बद्ध (f. बा), Mr. x.

HANDFUL : I. Lit. : मुष्टिः. II. Fig. : expr.
by few, small.

HAND-GALLOP : अर्धपुलायितम् (?), Si.

HANDICRAFT : शिल्पम् : v. Art, business.

HANDICRAFTSMAN : शिल्पिन् (m.) : v. Artisan.

HANDIWORK : (1) हस्तकर्मन् (n.) (?); (2) better
by sim. हस्तः.

HANDILY : (1) कृतहस्ततया ; (2) हस्तलाघवेन.

HANDINESS : (1) कृतहस्तता ; (2) लघुहस्तता ; (3)
हस्तलाघवम्.

HANDKERCHIEF : *रौमालम् ; हस्तकेतुः.

HANDLE (subs.) : I. Lit. : (1) मुष्टिः, *the h. of
swords and similar weapons is hilt* : त्सरः खड्गादि-
मुष्टौ स्यात्, A. ; (2) दण्डः, *h. of a plough* : ईषादण्डः ;
(3) तलः or तालः (rare). II. Fig. : v. Tool.
Ph. : *to give a h.* : अवसरं ददाति.

HANDLE (v.) : I. Lit. : perh. हस्तयति (nomi.) :
v. To touch. II. Fig. : perh. हस्तयति : v. To
manage, treat.

HANDMAID HANDMAIDEN : चेटी.

HANDSOME : I. Beautiful : q.v. : (1) कान्तिमत्
(f. ती) ; (2) लाघव्यवत् (f. ती). II. Ample,
large : q.v. : यथेष्टः (हा, ष्ट). III. Generous,
liberal : q.v. : उदारः (रा, रं).

HANDSOMELY : I. Beautifully : q.v. : शोभनम्.
II. Amply : यथेष्टम्.

HANDSOMENESS : I. Beauty : q.v. II. Genero-
sity : उदारता.

HANDWRITING : (1) हस्ताक्षरम् ; (2) हस्तलिखितम्.
Agreement of h. : हस्तसंवादः, Mu. v. *Is this the h.
of Śakaṭa Dāsa* : किं शकटदासेन लिखितम् (?), Mu.

HANDY : (1) कृतहस्त (f. स्ता) ; (2) लघुहस्त (f. स्तार) :
v. Dexterous.

HANG (v.t.) : I. To suspend : (1) नि- दधाति
(घा, c. 3.) (=to put), *on this (branch) bows have
been hung* : अस्यां धनुषि निहितानि, Mah. ; (2)
बध्नाति (बन्ध्, c. 9.) (=to fasten : q.v.), *hung
banners* : ध्वजान् बधन्तुः, B. iii. 5. II. To kill by
h. ing : उद्धृणाति (बन्ध्, c. 9.), *he h. s him-
self* : अयमात्मानमुद्धृणाति, Mu. vi. ; *here I will kill*

*myself. h. ing on this Aśoka tree with this
creeper* : तदिहैवाशोकपादपेऽनया लतयोद्धृज्यात्मानं व्यापा-
दयिष्यामि, Ra. vii. III. To lower : q.v. :
नमयति (c. of नम्). IV. To cover, adorn :
q.v. : द्वादयति (द्वाद, c. 10).

HANG (v.i.) : I. Lit. : (1) लम्बते, प्र-, (लम्ब, c. 1.)
(=to dangle ; h. down) ; (2) प्लवते (प्ल, c. 1.)
(=to float) ; (3) तिष्ठति (स्था, c. 1.) (=to
stay). II. To h. on, to stick : सज्जते, आ-
(सज्ज, c. 1.), *my heart h. s on her* : आसज्जते मे
हृदयमस्याम्, D. vi. III. To h. on or upon, to
depend : अवलम्बते, *this action h. s on Chārudatta* :
व्यवहारोऽयं चारुदत्तमवलम्बते, Mr. ix. IV. To h.
to, to cling : q.v. : सज्जते. V. To h. over,
impend : (1) उन्नमति (नम्, c. 1.) (=to rise) ;
(2) better by उपरि. VI. To h. back, to be
in suspense : दोलायते (nomi.) : v. Also to
hesitate, decline.

HANGDOG : nearest equiv. श्वपचः, Mah.

HANGER-ON : पादसेविन् (f. नी) (?) : v.
Dependant.

HANGING (subs.) : I. Lit. : उद्धन्धनम्, *one who
dies by h.* : उद्धन्धनमृतः (ता, त), V.s. II. That
which is hung : perh. परिच्छिन्नः.

HANGING (adj.) : (1) लम्बमानः (ना, नं) ; (2)
प्रलम्बः (म्बा, म्बं) ; (3) अवनतः (ता, त)
(= drooping).

HANGMAN : घातकः (=executioner) : उद्धन्धन-
घातकः (?).

HANKER AFTER : *लालायते (nomi.) (with loc.) :
v. To long.

HANSOM, CAB : *अश्रमः, -यानम्.

HAP : v. Chance, accident, fate.

HAP-HAZARD : *at h.* : यथा तथा ; *in a h. way* :
असमीक्ष्य.

HAPLESS : अभागः (गा, गं) : v. Unfortunate,
unhappy.

HAPLY : (1) दैवात् : v. Accidentally ; (2) अपि
नाम (=would it.....).

HAPPEN : (1) वर्तते (वृत्, c. 1.) (=to occur),
we do not know what has h. ed to her : न विद्याः
किं तस्या वृत्तमिति, K. ; (2) by भवति (भू, c. 1.)
(=to be), *what is to h. will h.* : भवितव्यं भवत्येव,

D. b.; (3) पतति, नि-, सं-, आ-, (पत्, c. 1.) (=to befall), *alas! very bad has h. ed*: अहो कष्टतरमापत्तितम्, K. N.B. *when it h. ed to be=when it was* is expr. by sim. loc.: v. When.

HAPPILY: I. Luckily: (1) सौभाग्येन; (2) दिष्ट्या.

II. In a happy manner: (1) सुखेन; (2) सुखान्यनुभवत् (f. न्ती).

HAPPINESS: (1) सुखम् (=pleasure), *I seek neither h. nor wealth*: न सुखं प्रार्थये नार्थम्, Ki. xi. 66.; (2) श्रेयस् (m.) (=bless); (3) सन्तोषः (=contentment); (4) सौभाग्यम् (=good fortune); (5) श्रौः (fortune).

HAPPY: I. Fortunate; q.v.: धन्यः (न्या, न्यं).

II. Good: q.v.: (1) प्रशस्तः (स्ता, स्तं) (=commendable); (2) श्रेयस् (f. सी) (rare), *of this speech although h.*: श्रेयसोऽप्यस्य वचसः, Ki. xi. 44. III. Delighted: q.v.: (1) सुखिन् (f. नी), *be delightedly h.*: मोदमानः सुखी भव, Mah.; (2) सन्तुष्टः (ष्टा, ष्टं) (=content). IV. Able: q.v.: पटु (f. also ट्टी).

HARANGUE (subs.): उच्चवचस् (n.) (?): v. Speech.

HARANGUE (v.): *h. d the populace*: प्रजाम्यो भारती व्याहरति (हृ, c. 1.) (?).

HARANGUER: expr. by circumlo.

HARASS (v.): I. To fatigue: q.v.: खेदयति (c. of खिद्). II. To annoy: (1) बाधते, प्र-, परि-, (बाध्, c. 1.); (2) अर्दति or अर्दयति, -ते (अर्द्, c. 1. and 10.), D. vii.: v. To trouble.

HARASSING (adj.): (1) खेदजननः (नी, नं): v. Fatiguing; (2) हे शकरः (री, रं): v. Troublesome.

HARBINGER: (1) अग्रेसरः; (2) दूतः (=envoy).

HARBOUR (subs.): I. Refuge: शरणम्. II. A port: *क्रोडः.

HARBOUR (v.): I. To shelter, protect: q.v.

II. To take shelter: वसति (वस्, c. 1.), *I will h. here one night*: अत्रैकां रजनीं वसामि, K. s. 18. 225.: v. To stay, reside.

HARBOURAGE: आश्रयः: v. Shelter.

HARBOUR-MASTER: *क्रोडनायकः.

HARD (adj.): I. To the touch: (1) कठिनः (ना, नं) (best equiv.), *with h. limbs*: कठिनैः

शरीरैः; (2) कठोरः, *h. er than adamant*: बजादपि कठोराणि, U. II. Fig.: hard-hearted: q.v.: कठिनः (ना, नं). III. Difficult: q.v.: (1) कठिनः (ना, नं), *sometimes they are ambiguous and h.*: कचिद्रक्ता कठिनता च, Pra.; (2) कठोरः (रा, रं), *with h. argumentative discourses*: कठोरताकिंकालापैः. IV. Trying, distressing: (1) कठिनः (ना, नं), *very h. pain*: नितान्तकठिनां रुजम्, V. ii.; (2) दीनः (ना, नं): v. Pitiable, wretched. V.=excessive: q.v. VI. Of wines: perh. कर्कशः (शा, शं).

HARD (adj.): I. Diligently: q.v.: आयासेन.

H.-fought battle: शीघ्रं or घोरं युद्धम्. II. With difficulty: q.v.: कष्टेन. *He is h. up for money*: धनाभावेन क्षिश्यति. III. Excessively: q.v.: नितान्तम्. *To drink h.*: अतिपानं करोति; *h. by*: अतिसन्निहितः (ता, तं). IV. Rapidly: q.v.: शीघ्रम्.

HARDEN: I. Trans: (1) कठिनीकरोति, Ki. i. 36.; (2) कठिनं (f. नां) करोति. II. Intrans: (1) कठिनीभवति; (2) कठिनः (ना, नं) भवति.

HARD-HEARTED: (1) कठिनहृदयः (या, यं), K.; (2) कठिनचेतस् (mf), Ve. vi. and sim. comp.s.; (3) कठिनः (ना, नं), *women are surely h.*: कठिनाः खलु स्त्रियः, Ku. iv. 5.; (4) कठोरः (रा, रं), *o, h.*: अयि कठोर, U. iii. 27.; (5) निष्ठुरः (रा, रं): v. Cruel.

HARD-HEARTEDNESS: (1) कठिनहृदयता and sim. comp.s.; (2) काठिन्यम्; (3) नैष्ठुर्यम्: v. Cruelty.

HARDIHOOD: साहसम्: v. Boldness.

HARDLY: I. With difficulty: q.v.: कथमपि.

II. Scarcely: कष्टेन. III. Harshly: q.v.: (1) कठिनम्; (2) कठोरम्.

HARD-MOUTHED: कठिनमुखः (खा, खं) and sim. comp.s.

HARDNESS: I. Lit.: (1) कठिनता or काठिन्यम्; (2) कठोरता (rare). II. Harshness, insensibility: (1) कठिनता, *leave off h.*: जहिहि कठिनताम्. Ki. x. 51.; (2) कठोरता (rare). III. Difficulty of comprehension or accomplishment: कठिनता. IV. Hardship: q.v.:

HARDSHIP: (1) कष्टम्, *I got this h.*: इदं कष्टमुपागमम्, K. s.; (2) हे शः (=trouble: q.v.), *do not*

think of this h. : इमं परिच्छेदं हृदि मा कृष्याः, Mah. ;
 (3) दुःखम् (=pain), *putting (you) into such h.* :
 ईप्सां दुःखमानीय, Mah. ; *the h. s met in the*
(forest) Dandaka : दण्डकायां प्राप्तानि दुःखानि, R.
HARDWARE : लोहमाण्डानि (n. pl.). *H. manu-*
facturer : लोहमाण्डकारः.
HARD-WORKING (adj.) : परिश्रमिन् (f. जी) : v.
 Industrious.
HARDY : I. Bold, confident : q.v. : साहसिन्
 (f. नी). II. Strong, inured to fatigue :
 q.v. : कठिनः (ना, नं).
HARE : शराः, -कः, *h.'s horn (any improbability)* :
 शराविषाणम् ; *h.-spotted (the moon)* : शराङ्कः ; *h. (i. e.*
h.'s flesh) is cool, light, sweet : शराः शीतो लघुः
 स्वादुः, Bha.
HAREBELL : नीलमसीरसो लताविशेषः, *क्षीरवल्ली.
HARE-BRAINED : चपलः (ला, लं) : v. Rash,
 giddy.
HARE-LIP : शशोष्ठः (?) ; द्विभोष्ठः (?).
HAREM : I. The place : (1) अवरोधः ; (2) शुद्धान्तः ;
 (3) अन्तःपुरम्. II. The female : (1) अवरोधः,
although his h. was large : अवरोधे महत्यपि, R. i.
 32, ; (2) अवरोधवध्वः (f. pl.), Si.
HARK : (1) शृणु ; (2) आकर्ण्य ; (3) निशामय.
HARLEQUIN : मण्डः : v. Jester, buffoon.
HARLOT : (1) वेश्या ; (2) पण्यस्त्री : v. Prostitute.
HARLOTRY : I. Of women : वेश्यावृत्तिः. II. Of
 men : वेशवधूपमोगः, and sim. comp.s.
HARM (subs.) : अपकारः, : v. Damage, injury.
HARM (v.) : अपकरोति : v. To damage, injure.
HARMFUL : हिंस्र (f. स्त्री) : v. Hurtful, injurious.
HARMLESS : I. Innocent : q.v. : निरपराधः (धा, धं).
 II. Unhurt : अक्षतः (ता, तं).
HARMLESSLY : (1) निरपराधम् : v. Innocently ; (2)
 अक्षतम् (=unhurt).
HARMLESSNESS : निरपराधता (not अहिंसा which
 is active virtue).
HARMONIC, -AL : (1) रक्तः (का, कं) ; (2) क्लृष्टः
 (द्या, द्यं), *and the h. sound of lute* : क्लृष्टञ्च तन्त्रीस्वनम्,
 Mr. iii. 5. ; (3) एकतालः (ला, लं) or एकतानः
 (ना, नं) (=in unison).
HARMONICALLY : रक्तम्, *h. and sweetly* : रक्तञ्च मधुरञ्च,
 Mr.

HARMONICS : रागाः (m. pl.), *to know h.* : रागान्
 जानाति : v. Music.
HARMONIOUS : I. HARMONIC : q.v. II. Sweet,
 melodious : q.v. : मधुरः (रा, रं). III. Sym-
 metrical : सर्वाङ्गसंवादिन् (f. नी) (?).
HARMONIOUSLY : I. Of sounds : (1) रक्तम् ; (2)
 मधुरम् : v. Sweetly. II. Symmetrically : expr.
 by adj.
HARMONIUM : a musical instrument *हर्मोनियनः.
HARMONIZE : expr. by adj., *the tones h.* : क्लृष्टाः
 स्वराः ; *the arguments h.* : संबदन्ति तर्काः : v. To
 agree ; *h. the sound* : नादं रक्तं कुरु (?).
HARMONY : I. Of sounds : (1) रक्तम्, "रक्तं नाम
 वेणुवीणादिस्वराणामेकीभावः", Narada ; (2) एकतालः
 (नः) (=unison : q.v.). II. Melody, sweet-
 ness : q.v. : माधुर्यम्. III. Agreement, sym-
 metry : सर्वाङ्गसंवादितः (?). IV. Peace, friend-
 ship : ऐक्यम् : v. A literary work : *ऐक्यदर्शनम्.
HARNESS (subs.) : (अश्व-)सज्जा and sim. comp.s.
HARNESS (v.) : I. To equip. : सज्जीकरोति. II.
 To yoke : रथं युनक्ति or योजयति (युज्, c. 7. and
 10.), *h. ed chariot* : युक्तो रथः, Ram. ii. 13. 23.
HARP (subs.) : *त्रिमुनवीणा : v. Lute.
HARP (v.) : I. Lit. : वादयति (c. of वद्) : v.
 To play. II. Fig. : to dwell tediously on
 the same theme : भूयोभूयो गायति (गै, c. 1.) (?).
HARPER, HARPIS : त्रिमुनवीणावादकः.
HARPOON : I. Subs. : perh. शूलम्. II. Verb :
 शूलेन गृह्णाति (ग्रह्, c. 9.).
HARPOONEER, HARPOONER : शूलवेधकः (?).
HARPY : I. A fabulous monster : क्षुधा (??).
 II. An extortioner, plunderer : q.v. :
 निष्कर्षकः.
HARRIDAN : (1) वृद्धवेश्या ; (2) वृद्धकुट्टिनी, K. s.
 xii. 79. : v. Prostitute, old.
HARRIER : शशश्च (m.) : v. Hound.
HARROW (subs.) : (1) कोटि(टी)शः ; (2) जिलः
 (rare) ; (3) लोहभेदनः, A.
HARROW (v.) : I. Lit. : कोटिशं चालयति (c. of
 चल्) (with loc.) II. To rend, grind : पिनष्टि,
 निस्- (पिष्, c. 7.).
HARROWER : I. Properly : कोटिशचालकः. II.
 =harrier : q.v. :

HARROWING (adj.) : अरुन्तुदः (दा, दं) : v. Heart-rending, horrible.

HARSH : (1) कर्कशः (शा, शं), *h. like the lotus stalk* : अम्भोजनालकर्कशः, Vi. ; *this man is h. (in appearance)* : कर्कशोऽयं पुरुषः, D. iv. ; *h. to the ear* : कर्णकर्कशः (शा, शं), N. ; *this is the h. end of my peacefulness* : एष मे प्रशमस्य कर्कशः परिणामः, Vi. ii. ; (2) रुक्षः (क्षा, क्षं) (=rough), *lotus-film is sweet (but) h. (in taste)* : मृणालं मधुरं रुक्षम्, Bha ; *in a h. tone* : रुक्षेण स्वरेण, Mah. ; *of exceedingly h. resolution towards the daughter of Janaka* : जनकात्मजायां नितान्तरुक्षामिनिवेशः (शा, शं), R. xiv. 43 ; (3) पशुः (पा, पं) (of words), *h. language* : पशुं वाक्यम्, Ram. : v. Also hard, cruel.

HARSHLY : (1) कर्कशम् ; (2) रुक्षम् ; (3) पशुम्, Mah. or पशुभाक्षरम्, R. (in harsh words) : v. Also cruelly.

HARSHNESS : (1) कर्कशता, -त्वम् or कार्कश्यम्, R. ; (2) रुक्षता or रौक्ष्यम्, *forgive my h.* : रौक्ष्यं मे क्षमस्व, R. xiv. 56. ; (3) पशुता or पारुष्यम् (of language), *h. is not good* : पशुता न साध्वी, Ki. ix. 39.

HART : (1) मृगः ; (2) हरिणः ; (3) कुरङ्गः, -मः.

HARVEST : (sub) : I. The season : लवः, *h. is the reaping time* : लवः शस्यच्छेदनकालः, Nil. II. The crops : शस्यानि (n. pl.).

HARVEST (v.) : लुनाति (लु, c. 9.), *in sowing, in h. ing* : वपने लवने, Pa : v. To reap.

HARVESTER : (1) लावकः, N. d. ; (2) लवनकर्तृ (f. त्री), K. b. : v. Reaper.

HARVEST-HOME : नवान्नम् (?).

HASH (subs.) : कुट्टितं सिद्धमांसम् (?) ; वेसवारः, Sr.

HASH (v.) : कुट्टयति (कुट्, c. 10.) : v. To chop, mince.

HASP : कुडुपः (?).

HASSOCK : (1) कटः ; (2) कुशासनम् (used by Brahmins).

HASTE (subs.) : त्वरा, *of doubled speed from h.* : त्वरादिगुणरंहस् (mf.), Ku. ii. 68. ; *to make h.* : v. To haste ; *in h.* : v. Hastily.

HASTE, HASTEN (v.) : I. Intrans : त्वरते (त्वर्, c. 1.), *h., h. the sages are calling* : त्वरस्व, त्वरस्व श्रवयः शब्दायन्ते, Sa. : v. Also to fly, run. II. Trans : (1) त्वरयति (c. of त्वर्), *who h. s*

crowds in the way : वृन्दानि त्वरयति पथि, Me. ; *h. his dinner* : त्वरात्स्य भोजनम्, v. ii.

HASTILY : (1) त्वरितम् ; (2) सत्वरम् ; (3) त्वरान्वितः (ता, तं) and sim. comp.s, Ram. ii. 13. 20. ; (4) क्षिप्रम् : v. Quickly. Ph. : *should not do a thing h.* : सहसा विदधीत न क्रियाम्, Ki. ii. 30.

HASTINESS : I. Haste : त्वरा. II. Rashness : q.v. : असमीक्ष्य- or आविमृष्यकारिता. III. Irritability : शीघ्ररागिता, and sim. comp.s.

HASTY : I. Quick : q.v. : त्वरितः (ता, तं). II. Rash : q.v. : असमीक्ष्य- or अविमृष्य-कारिन् (f. णी), III. Of words : अविमृष्य (f. व्या) or अन्याय-, in comp. (=unjust).

HAT : पाश्चात्यशिरस्कम् : v. Cap, turban.

HATCH (v.t.) : I. Lit. : विमति (भृ, c. 3.), *ants h. but do not break their eggs* : अण्डानि विभ्रति स्वानि न भिन्दन्ति पिपीलिकाः, Mah. II. Fig. : to contrive, form : q.v. : सं-कल्पयति (छृ, c. 10.).

HATCH (subs.) : in a deck : *प्रवेशपिधानम्. *To be under the h. s* : (lit.) अवरुद्धः (दा, दं) ; (fig.) अवसन्नः (क्षा, क्षं).

HATCHET : टङ्कः, *cut with axes, and h. s and with bills.* : कुठारेष्टकैश्च दात्रैश्चैव प्रविच्छिद्दः, Ram.

HATE (subs.) : v. Harted.

HATE (v.) : (1) द्वेष्टि, वि-, (द्विष्, c. 2.), *h. s beautiful (things)* : रम्यं द्वेष्टि, Sa. ; *bad men h. the doings of the great* : द्विषन्ति मन्दाक्षरितं महात्मनाम्, Ku. ; (2) जुगुप्सते (जुगुप्स्, c. 1.) (stronger than h. ing) ; (3) घृणां करोति.

HATEFUL (adj.) : I. Malignant : q.v. : *with h. eyes* : विद्वेषचक्षुषा. II. Hated, odious : (1) घृणितः (ता, तं) ; (2) घृणार्ह (f. हर्) ; (3) गर्हितः (ता, तं) ; (4) निर्घृण (f. णा), *where all practices are more h. than the hearts of people* : लोकहृदयेभ्यो निर्घृणतरसर्वसंख्यवहारम्, K. ii.

HATEFULLY : I. With hate : (1) सद्देषम् ; (2) द्वेष-भावेन ; II. Odiously : (1) घृणितम् ; (2) गर्हितम् ; (3) जुगुप्सितम्.

HATEFULNESS : I. Lit. : द्वेषिता, वि-, II. Hatedness : (1) घृणितता ; (2) गर्हितता.

HATRED : (1) द्वेषः, वि-, *one who does good to a king becomes the object of h. with the people* : नरपतिहितकर्ता द्वेष्यतां याति लोके, P. i. 3. (2) घृणा,

and expressed *h.* for the sound of the lute: वृणाच्च वीणाकणितं वितेने, N. iii. 60. ; (3) जुगुप्सा (=abhorrence).

HAUGHTILY: (1) उद्धतम्; (2) साबलेपम्; (3) सादोपम्: v. Also proudly, insolently.

HAUGHTINESS: (1) बौद्धत्यम्; (2) अबलेपः (=arrogance); (3) उत्सेकः (=inflatedness); (4) मानिता, अभि-, (=pride).

HAUGHTY: (1) उद्धतः (ता, तं), struck with the *h.* words of the *Kirāta*: किरातस्य वचोमिरुद्धैः पराहतः, Ki. xiv. i. ; (2) उत्सिक्तः (का, कं), on the one hand, from the arrival of the *h.* mine of penances and powers: उत्सिक्तस्य तपःपराक्रमनिषेधस्यागमादेकतः, Vi. ii. 22 : v. Also arrogant, proud, insolent.

HAUL (v.): आकर्षति (कृष्, c. 1.) : v. To pull. Ph. : to *h.* the wind : वातामिमुलीकरोति.

HAUL (subs.): I. A pull : q.v. II. Of nets : क्षेपः.

HAULM : काण्डः : v. Stalk.

HAUNCH (subs.): (1) जघनम्, *I will eat the h. of the dog* : मक्षयिष्ये श्वजाघनीम्, Mah. s. 141. 71. ; (2) नितम्बः ; (3) उत्सङ्गः.

HAUNT (v.): सेवते, नि-, (सेव्, c. 1.), *h. ed by ghosts* : भूतसेवितः (ता, तं).

HAUNT (subs.): expr. by verb : v. Also refuge.

HAVE : I. To possess : (1) अस्ति (with gen. of the person *h.* ing : often understood),

I h. no other friend like you : न त्वत्समोऽन्योऽस्ति मम सुहृद्, P. ii. 1. ; *I h. something more to ask* ; अस्ति नोऽन्यदपि प्रष्टव्यम्, Sa. ; *I h. no doubts as to her divinity* : न हि मे संशीतिरस्य दिव्यतां प्रति, K. ; (2) वर्तते (वृत्, c. 1.) or (3) विद्यते (विद्, c. 4.) (with sim. comps. : not so common), for even

good (men) *h.* fear from the mischievous : विद्यते हि नृशंसेभ्यो मयं गुणवतामपि, H. ; *you h. manliness* : विद्यते यौवर्षं तव, K. s. 10. 1. ; (4) by bah. : bad men

h. divine eyes to see others' faults : असाधवः पर-दोषेक्षणदिव्यचक्षुषः, Si. ; *you h. no beginning, no end* : स्वमनादिनिरन्तकः, Ku. II. To accept, obtain :

q.v. : लभते, "wilt thou *h.*" him : स किं लप्स्यते, D. iii. III. To be under necessity : expr. by fut. pass. part., *I h. to go there* : मया तत्र

गन्तव्यम् ; *I. h. to ask this* : प्रष्टव्यमेतन्मया. IV. To cause, procure : expr. by causal : v. To get. (III). *H. on* : दधाति or धत्ते (धा, c. 3.) : v. To wear.

HAVEN : (1) कोढः (?) ; (2) कोलः (?).

HAVERSACK : मखा : v. Bag, sack.

HAVING : (1) by bah. : *h. four arms* : चतुर्भुजः (जा, जं) ; *h. great wealth* : बहुधनः (ना, नं) ; *h. rags on* : चिरवासस् (mfn.) ; affixes वत् or मत् (f. ती), इन् (f. नी), or rarely विन् or मिन् (f. नी) (v. s. k. for their use), *h. good qualities* : गुणवत् (f. ती) ; *h. a hump* : ककुषत् (f. ती) ; *h. sons* : पुत्रिन् (f. नी) ; *h. good memory* : मेधाविन् (f. नी) ; *h. cattle* : गोमिन् (f. नी) : v. Also endowed with.

HAVOC : ध्वंसः, वि- : v. Destruction, waste, slaughter.

HAW ; I. A hedge : वृत्तिः. II. A fruit : -फलम्.

HAWK (subs.): I. The bird : श्येनः (=falcon) ; शशपातकः, Bha. II. A board : फलकम्.

HAWK (v.): I. To catch with *h.* : श्येनं मुक्त्वा पक्षिणो गृह्णाति (ग्रह्, c. 9.). II. To sell by *h.* ing : मार्गेषु घोषयन् विक्रीणीते (क्री, c. 9.). III. To force up : उत्कासयति (c. of कास्).

HAWKER : उद्घोषविक्रयिन् (f. णी) (?).

HAWK-EYED : सूक्ष्मदर्शिन् (f. नी) : v. Keen-sighted.

HAWSER : डदवरत्रा, Mah. : v. Cable.

HAWTHORN : a tree : हगकण्टकः.

HAY : शुष्कतृणम्, *h.-cock* : तृणराशिः or -चित्तिः ; *h.-loft* : तृणकोष्ठः ; *h.-maker* : तृणशोषकः (?) ; *h.-market* : घासापणः (?) ; *h.-rick, h.-stock* : तृण-राशिः : v. Also grass, fodder. Ph. : make *h.* while the sun shines : यथावसरं कार्यसिद्धिं कुरु (?).

HAZARD (subs.): I. Danger : सङ्कटम्. II. Chance : q.v.

HAZARD (v.): I. To risk : (1) सङ्कटे क्षिपति (क्षिप्, c. 6.). (2) संशयस्थं (f. स्थां) करोति. II. To venture : साहसं करोति.

HAZARDOUS : I. सङ्कटः (टा, टं) ; (2) सन्दिग्धः (ग्धा, ग्धं) (=doubtful) : v. Also dangerous.

HAZARDOUSLY : (1) ससङ्कटम् ; (2) ससाहसम् (=boldly) ; (3) संशयम् (=doubtfully).

HAZE : I. Lit. : कुम्हटिका : v. Fog. II. Dimness : q.v. :

HAZEL (subs.) : a plant : *h.-nut* : *कोरलबादामः.

HAZEL (adj.) : कपिशः (श, शं) : v. Tawny, brown.

HAZY : सधूमः (मा, मं) (=smoky : lit. and fig.).

HE : I. Pron. : (1) तद् (=that), *I am he* : एषोऽस्मि सः, Mu. vii. 4. ; *here is he* : अयं सः, Sa. ; *he also* : सोऽपि, D. ; (2) अदस्, *which of them is he* : कतमोऽसौ, D. ; *what he would have done to you* : त्वय्यसौ यदकरिष्यत्, K. (3) इद् (=this), *is he a new-comer* : किमयमागन्तुकः, Mu. ; (4) एतद्, (=this : q.v.) ; (5) not expr. when the meaning is clear, *moreover he is cruel* : अपरञ्च क्रूरः, P. Ph. : *thinks he is a Śudra* : शुद्रोऽहमिति मन्यते, G. p. : v. That. II. He who, he that : यद् .....तद् : v. Who. III. A male : q.v. : expr. by m. gender : *he-goat* : ह्यागः.

HEAD (subs.) : I. Lit. : (1) शिरस् (n.), *the h. aches* : शिरो रुजति, Sr. ; *with a shake of the h.* : सशिरःकम्पम्, Ve. ; (2) मूर्धन् (m.), *three-h. ed* : त्रिमूर्धन् (mfn.), Vi. ; (3) मस्तकम्, *I will hash your h.* : मस्तकं ते कुट्टयिष्यामि, Mr. ; (4) शीर्षम्, *with the frightful h. s. cut off* : क्षिप्तेः शीर्षमयङ्कुरैः, A. r. ; (5) मुण्डम् (in contempt), *shaving the h.* : मुण्डं मुण्डयित्वा, Mu. ; (6) तुण्डम् (rare), *the h. is grey* : पलितं तुण्डम्, J. II. Chief, leader : q.v. : अग्रणी. Ph. : *the h. of the atheists* : नास्तिकशिरोमणिः, Da. III. Of things : अग्रम्. Ph. : *at the h. of a battle* : रणशिरसि, रणमूर्धनि, etc. ; *h. of a mount* : गिरिमूर्धा ; *h. of a wound* : व्रणमुखम्, Ki. IV. Source : q.v. V. A topic of discourse : विषयः. VI. Intellect : q.v. : VII. An individual : q.v. : VIII. Force, strength : q.v. Ph. : *to come to a h. (of wounds)* : पाकं व्रजति ; *h. or tail* : एष पाखोऽप्यो वा (?) ; *neither h. nor tail* : न किञ्चिदपि ; *to one's h.* : समक्षम् ; *to make h.* : v. To advance.

HEAD (adj.) : only in comp.s. : मुख्यः (ख्या, ख्य) : v. Chief.

HEAD (v.) : I. To lead, command : expr. by comp.s., *an army h. ed by Atikāya* : अतिकायमुखं बलम्, A. r. : v. Leader. II. To behead :

q.v. III. To go in front of : पुरः or अग्रतः गच्छति.

HEADACHE : (1) शिरोवेदना, शिरःपीडा, and sim. comp.s., *violent h.* : प्रबला शिरोवेदना, K. ; *I have got h. by looking into this picture* : ममेदं चित्रं पश्यन्त्याः शीर्षवेदना समुत्पन्ना, Ra. ii. ; (2) शिरःशूलम्, (rare), D. ; (3) शिरोरोगः (=any disease of the head).

HEADBAND : (1) शिरोवेष्टः, -नम् ; (2) शिरोबन्धनम्, -नी ; etc.

HEAD-DRESS : शिरोभूषणम् : v. Also veil, turban, crest.

HEAD-FOREMOST : *to fall h.* : अवयूर्ध्वपातं पतति.

HEADLAND : perh. टङ्कः (comp. टेंक in Bengali).

HEADLESS : अशिरस् (mfn.) and sim. comp.s. *H. trunk* : कबन्धः.

HEADLONG (adv.) : Headforemost : q.v. : अवाकशिरस् (mfn.) and sim. comp.s. (=with the head down). II. Rashly, hastily : q.v. : सहसा.

HEADLONG (adj.) : I. Rash, reckless : q.v. II. Precipitous : अवसर्पिन् (f. नी), Mat.

HEADMAN : (1) मुख्यः ; (2) मण्डलः (of many Indian villages).

HEADQUARTERS : मुख्यनिवेशः and sim. comp.s. (?).

HEADSHIP : (1) प्राधान्यम् ; (2) प्रमुख्यम् (=mastery).

HEADSTRONG : उग्रचित्तः (ता, तं) and sim. comp.s. (?).

HEAD-WIND : सम्मुखवातः and sim. comp.s.

HEADY : I. Rash, violent : q.v. II. Of wines : उग्रः (ग्रा, ग्रं).

HEAL (v.t.) : I. Lit. : v. To cure. II. Fig. : माहि or मार्जयति, प्र-, (मृज्, c. 2. and 10) : v. To reconcile, clean, wash.

HEAL (v.i.) : (1) शाम्यति, प्र-, उप-, (शम्, c. 4.) (of wounds only), *wounds of aged people quickly h.* : वयःस्थानामाहु व्रणा रोहन्ति, Sr.

HEALER : I. Physician : q.v. II. That which heals : (1) -न्न (f. फ्री) in comp. (=killing) ; (2) -हर (f. री) (=removing).

HEALING (subs.) : (1) शमः or शान्तिः or उपशमः ; (2) प्रति(नी)कारः or प्रतिक्रिया (=remedying), for

h. diseases : प्रतीकाराय रोगाणाम्, Bha. ; (3) नाशः etc. (=destruction), जनव्याधिबिम्बसनाय, Bha. **HEALING** (adj.) : (1) शान्तिकरः (री, रं) ; (2) शान्तिदः (दा, दं) ; (3) शीतः (ता, तं) (=cool). Ph. : *the h. art* : आभयानां शमोपायः, Bha. : v. Medicine.

HEALTH : (1) आरोग्यम् (best equiv.) (also अरोगिता or अरोगता), *strength*, *h.* : शक्तिआरोग्यम्, Ph. : *to recover h.* : आरोग्यं प्राप्नोति ; *to wish h.* : आरोग्यमिच्छति, Kat. ; (2) स्वास्थ्यम्, *to keep h.* : स्वास्थ्यं रक्षति, Sr. ; (3) अनामयम् (rare), *says this, wishing you h.* : अनामयप्रश्नपूर्वकमिदमाह, Sa. v. *To be in good, bad h.* : सुखः (स्वा, स्व), अ- : v. Well, ill.

HEALTHFUL : I. Healthy : q.v. II. Wholesome : q.v.

HEALTH-GIVING : स्वास्थ्यकरः (री, रं) and sim. comp.s.

HEALTHILY, HEALTHFULLY : (1) सुस्थम् ; (2) निरामयम् ; etc.

HEALTHINESS : I. Of men : (1) स्वास्थ्यम् ; (2) अरोगिता and sim. comp.s. II. Of places : expr. by adj.

HEALTH-OFFICER : स्वास्थ्याधिकृतः (?) and sim. comp.s.

HEALTHY : I. Of men : (1) सुखः (स्वा, स्व) ; (2) अरोगः (गा, गं), निरामयः (या, यं) and sim. comp.s. (=without disease) ; (3) कुशलिन् (f. नी) (=well : q.v.). II. Of places : (1) क्षेम्य (f. म्या), M. vii. 212. ; (2) अनामयक्षमः (मा, मं), K. b. and sim. comp.s. III. Of food : (1) हितः (ता, तं) (=good : q.v.) ; (2) पथ्य (f. घ्या), Sr. : v. Wholesome.

HEAP (subs.) : (1) राशिः, *h. s. of jewels* : रत्नराशीन्, Si. ; (2) चयः, नि-, सं-, *h. of ashes* : मस्मनां चयः, Ki. ; (3) पुञ्जः ; (4) पूगः ; (5) स्तोमः : v. Also pile.

HEAP (v.) : I. Lit. : (1) राशीकरोति, पूगीकरोति, etc. ; (2) चिनोति, सं-, नि-, आ-, प्र-, समा- (चि, c. 5.) : v. Also to collect. II. Of favours etc. : वर्षति (वृष्, c. 1.) : v. To shower.

HEAR : I. Lit. : (1) शृणोति (श्रु, c. 5.), *he h. s*

without ears : शृणोत्यकर्णः, S. ; *we h. he will go to hermitage* : तपोवनं गमिष्यतीति श्रूयते, Mu. iv. ; *I will h. their confidential talk* : शृणोमि विश्वस्त-कथितान्यासाम्, Sa. iii. ; (2) आकर्णयति, सम्-, (कर्ण, c. 10.) (=perceive by the ear), *h. ing the noise of geese* : हंसनादानाकर्णयन्, B. ii. 7. ; (3) निश्रामयति (शम्, c. 10.) (rare), *h. ing of the success of enemies* : निशम्य सिद्धिं क्षिपताम्, Ki. i. 27. II. To listen to : शृणोति, [princes] *h. him who flatters day and night* : तस्य वचनं शृण्वन्ति योऽहनिशं स्तौति, K. ; *a king after rising is to h. about all receipts and disbursements* : उत्थितेन राज्ञा कृत्स्नमायव्यजातं श्रोतव्यम्, D. viii. III. In law : परयति (ष्म, c. 1.) (=to see), *he personally h. d complaints* : स स्वयं व्यवहारान् ददर्श, R. xvii. 39. IV. To receive letters : *I have not h.d from him for a long time* : *बहोः कालात् तस्य पत्राणि न मयाधिगतानि ; *distressed at not h. ing (of him) for good many days* : बहुदिवसापगमे च वार्तया विनोत्ताम्यन्ती, K. ii. : v. Also to learn.

HEARER : (1) श्रोतृ (f. त्री), *you will get a h.* : लप्स्यसे श्रोतारम्, Mu. 1. ; (2) श्रावक (f. विका), *all those h. s* : सबनिव तान् श्रावकान्, K. ; (3) शृण्वत् (f. ती) (=actually hearing), *to draw the hearts of the h. s* : शृण्वतां मनो हर्तुम्.

HEARING (subs.) : I. The act : श्रवणम्, *from first h.* : प्रथमश्रवणात्, M.n. : v. To hear. II. The faculty : (1) श्रवणशक्तिः ; (2) श्रुतिः. III. An audience : q.v. : दर्शनम्. IV. Judicial : दर्शनम्, *of not h. or of h. improperly* : अदर्शनान्यथादर्शनयोः, Mit. V. Reach of the ear. : श्रवणविषयः. Ph. : *within h.* : श्रवणगोचरः (रा, रं) ; *out of h.* : असंश्रवः (वा, वं) ; *going beyond the h. of a cow's lowing* : गोस्तान्तरमतिक्रम्य, D.v.

HEARKEN : आकर्णयति (कर्ण, c. 10.) : v. Listen, hear.

HEARSAY : जनश्रुतिः : v. Rumour, Ph. : *h. evidence* : श्रुतसाक्ष्यम् (?), Mit.

HEARSE : (1) शवयानम् ; (2) प्रेतशकटम्, Say.

HEART : I. Lit. : हृदयम् or हृद् (n.), *has any body two h. s* : किं कस्यचिद्दृढद्वयं भवति, P. iv. 1. II. Fig. : (1) हृदयम्, *touching the h.* : हृदयग्राहिन् (f. नी), Ki. ; (2) चेतः, *the unsteady h. runs behind* : पावति

पश्चादसंस्थितं चेतः, Sa. ; (3) मनस्. (n.), *even at h.* : मनसापि, R. : v. Mind. III. The interior of anything : उदरम्, *the h. of the city* : पुरोदरम्, B. xiv. 10. IV. Courage, spirit : q.v. : सत्त्वम्, Ph. : *take h.* : प्रकुलमना भव. V. Real intention : अभिप्रायः, Ph. : *to get by h.* : कण्ठस्थं (f. स्थां) करोति ; *to have in h.* : हृदये करोति ; *he has set his whole h. on it* : स सर्वात्मनैवास्मिन्नभिमतः ; *he took it to h.* : *हृदं तस्य हृदयं पस्पशं or मनो खेदयामास ; *I "find in the h."* that he is a friend : *स मित्रमिति हृदयं मां कथयति.

HEARTACHE : मनस्तापः, हृदयसन्तापः, and sim. comp.s., *yet his advancement gives wicked men h.* : तथापि तदुन्नतिरसतां हृद्रोगकरी, Si. xvi. 22.

HEART-BREAKING : हृदयभेदिन् (f. नी) : v. Heart-rending.

HEART-BROKEN : (1) मग्नहृदयः (या, यं) ; (2) मग्नमानसः (सा, सं), Mah. ; and sim. comp.s.

HEARTBURN : (1) हृदयज्वाला ; (2) हृदाहः ; (3) मनःसन्तापः (?), Bha.

HEARTBURNING : I. Subs : v. Heartburn.

II. Adj. : सन्तापकरः (री, रं) and sim. comp.s.

HEART-FELT : हृदयङ्गमः (मा, मं) : v. Sincere.

HEART-PEA : (1) ज्योतिष्मती ; (2) पारावताघ्नी ; (3) पारावतपदी.

HEART-RENDING : (1) हृदयविदारणः (जा, नं), Mu. ; (2) हृदयच्छिद्. (mfn.), Ram. ; (3) हृदय-मर्मच्छिद् (mfn.), U. ; and sim. comp.s.

HEART-WHOLE : अक्षतहृदयः (या, यं) and sim. comp.s.

HEARTEN : आश्वासयति (c. of शस्) : v. To cheer, encourage.

HEARTH : (1) अभिकुण्डम् ; (2) चुहिः (ह्री).

HEARTILY : I. Freely, at pleasure : (1) कामम्, प्र-, नि- ; (2) यथेच्छम्. II. Vigorously : प्रयत्नेन. III. Sincerely : q.v. IV. Cordially : स्नेहनिर्मलः (=affectionately), K.

HEARTINESS : मनोयोगः : v. Zeal, devotion.

HEARTLESS : निर्हृदयः (या, यं) : v. Hard-hearted.

HEARTLESSLY : expr. by adj.

HEARTLESSNESS : निर्हृदयता : v. Hard-heartedness.

HEART'S EASE : a plant : ओषधिभेदः.

HEARTY : I. Sincere : q.v. : अङ्गुष्ठमिः (मा, मं).

II. Cordial : (1) हृद्य (f. द्या) ; (2) स्नेहनिर्मलः (रा, रं) (=affectionate). III. Rich, abundant : q.v. : by adv., *h. sleep.* : प्रकामशयितव्यम्, Sa. IV. Sound, firm : q.v.

HEAT (subs.) : I. Lit. : (1) तापः, उत्त-, सं-, अभि-, परि-, प्र-, *able to remove h.* : तापापनोदकम् (मा, मं), R. ; *from the h. of the sun* : दिनकरपरितापात्, Ri. ; *the breeze cooled the h. of the ladies* : कान्तानां सन्तापं विरमयति स्म मातरिषा, Ki. ; (2) उष्णः (ष्मः), *do not care for cold or h.* : गणयन्ति न शीतोष्णम्, Mr. ; *overpowered with h.* : उष्णालु (mfn.), V. ; (3) ग्रीष्मः, *pleasing in h.* : ग्रीष्मसुखः (खा, खं), R. ; (4) घर्मेः, *eruptions from h.* : घर्मे-विचर्चिका ; (5) निदाघः (rare), *the mine of h.* (sun) : निदाघषामन् (m.), Si. II. Fig., vehemence, excitement : उत्तापः. III. A course : चर्या. IV. As of youth. : नवः.

HEAT (v.t.) : I. Lit. : तापयति or तपति, सं-, उत्त-, प्र-, अभि-, परि-, (तप्, c. 10. and 1.), *the earth is h. ed with the rays of the sun* : सूर्यातपतापिता मही, Ri. ; *the h. ed water* : तप्तं वारि, V. II. Fig. : उत्तपति or -तापयति : v. To inflame, excite.

HEATED : of animals : मत्तः (ता, तं).

HEATH : I. A plant : *हीरकः. II. A desert : q.v.

HEATHCOCK : a bird : काष्ठकुक्कुटः (?), Mat. 117. 52.

HEATHEN (subs.) : स्लेच्छः (used by Hindus to other nations).

HEATHEN (adj.) : स्लेच्छ- in comp., *h. nations* : स्लेच्छजातयः.

HEATHENISH : I. Heathen : q.v. II. Cruel, savage : q.v.

HEATHENISM : स्लेच्छव्यवहारः : v. Also idolatry.

HEATHY : *हीरकाक्षजः (जा, नं) ; जाङ्गलः (ला, लं) (=jungly).

HEATING (adj.) : i.e. stimulating : दीपनः (नी, नं), Bha.

HEAVE (v.t.) : I. To raise : q.v. : उन्नमयति (c. of नम्). II. To cast : q.v. : क्षिपति (क्षिप्, c. 6.). *H. up* : (a) *to vomit* : उद्गिरति (वृ, c. 6.) ; (b) *to raise* : उत्तोलयति (तुल्, c. 10.)

HEAVE (v.i.) : I. To go up : उन्नमति (नम, c. 1.)
II. To palpitate : स्पन्दते (स्पन्द, c. 1.). III.
To pant : q.v.

HEAVEN : I. The sky : q.v. : द्यौः. II. The
blessed region : (1) स्वर्गः (best equiv.), as if
from hell to h. : नरकादिव स्वर्गम्, D. ; (2) द्यौः, if you
seek h. : दिवं यदि प्रार्थयसे, Ku. ; the road to h. :
दिवंगमो मार्गः, Mah. ; (3) त्रिदिव (mn.), a ladder
to h. : त्रिदिवनिःश्रेणिः, R. ; (4) स्वर् in comp.s.,
the master of h. : स्वर्पतिः, N. ; (5) नाकः, N. ; (6)
वैकुण्ठम् (=h. of Vishnu). III. God : q.v. :
bestowed by h. : देवदत्तः (ता, तं), Ma.

HEAVEN-BORN : दिविजः (जा, जं) and sim.
comp.s.

HEAVENLY : (1) स्वर्गीयः (या, यं) ; (2) दिव्यः (व्या,
व्यं) ; (3) अपार्थिवः (वा, वं), with h. flowers :
कुसुमैरपार्थिवैः, R. ; h. body : नक्षत्रम् : v. Star.

HEAVENWARDS : (1) स्वर्गामुल्लम् ; (2) दिवं प्रति.

HEAVILY : I. Lit. : गुरु ; (2) by adj. II.
Slowly : q.v. : मन्दं मन्दम्. III. : sorrowfully :
q.v. : श्लिघ्नः (जा, जं).

HEAVINESS : I. Weight : गुरुत्वम्, -ता. II. Sadness :
विषादः. III. Sluggishness : मान्द्यम्. IV. Oppres-
sion : q.v.

HEAVY : I. In gen. : गुरु (f. वीं), h. clothes : गुरुणि
वासांसि, Ri. ; the h. er falls quicker : गुरुतरं शीघ्रं
पतति, Go. ; very h. clouds : गुरुतरा घनाः, Ku.
xiv. 50. ; Sitā h. with child : गर्भगुर्वी सीता, Sah. ;
beef is h. : गोमांसं गुरु, Bha. II. Of rain, snow,
etc. : महत् (f. ती), h. rain : महती वृष्टिः, A. III.
Sad, oppressed : q.v. : स्तिमितः (ता, तं), h.
with care : चिन्तास्तिमितः (ता, तं), K. IV. Slow :
q.v. : मन्दः (न्दा, न्दं). Ph. : h. price : गुरुमूल्यम्
(D. has लघीयसा मूल्येन) ; h. (sea) : ऊर्मिसमाकुलः
(ला, लं) : v. Ruffled ; h. sigh : दीर्घनिःश्वासः.

HEAVY-HEADED : (1) स्थूलबुद्धि (mf.n.) ; (2) मन्दधी
(n. पि).

HEBDOMADAL : साप्ताहिकः (की, कं) : v. Weekly.

HEBRAISM : *हिब्रुभाषानुसारिणी वाक्पद्धतिः.

HEBRAIST : *हिब्रुभाषाज्ञः (जा, जं), -विशारदः (दा, दं),
etc.

HEBREW : I. A jew : q.v. : *हिब्रु. II. The
language : हिब्रुभाषा.

HECATOMB : I. Lit. : *शतगोमेघः. II. Victim :
q.v. : बलिः.

HECTIC : v. Habitual. H. fever : तापज्वरः. (?)

HECTOR (v.) : I. To boast : q.v. II. To
vex : बाधते (बाध्, c. 1.).

HECTOR (subs.) : पिण्डीशूरः (?) : v. Bully.

HEDGE (subs.) : कण्टकवृत्तिः : v. Fence.

HEDGE (v.) : बाध्णोति (बाध्, c. 5.) : v. To
fence.

HEDGEHOG : शस्यमृषिकः ; Perh. शस्यकः,
“श्राविच्छस्यक-”, Sr.

HEDGE-SPARROW : कलबिकः (??).

HEED (subs.) : (1) अवधानम् ; (2) सावधानता : v.
Care.

HEED (v.) : गणयति (गण्, c. 10.) : v. To care.

HEEDFUL : अप्रमत्तः (ता, तं) : v. Careful.

HEEDLESS : प्रमत्तः (ता, तं) : v. Careless, rash.

HEEDLESSLY : प्रमत्तम् : v. Carelessly, rashly.

HEEDLESSNESS : प्रमत्तता : v. Carelessness.

HEEL (subs.) : पार्श्विः, to be at one's h. s. : पार्श्वि
गृह्णाति (ग्रह्, c. 9.). H. of a shoe : तलम् (?). To
show or take to the h. s. : पलायते : v. To flee.
Neck and h. s. : आपादमस्तकम्.

HEEL (v.) : Of ships ; to incline : expr. by
वर्तते (वृत्, c. 1.).

HEEL : I. Effort : q.v. : यत्नः. II. Handle :
मुष्टिः.

HEGIRA : I. Lit. : महम्मदीयशकः. II. Flight,
departure : q.v.

HEIFER : बत्सतरः (f. री), U. (H) two years old :
द्विहायनी, A.

HEIGH-HO : हुहो : v. O.

HEIGHT (subs.) : I. Lit. : (1) उच्छ्रायः (or
rarely उच्छ्रितः), of great h. : महोच्छ्रायः (या, यं) ;
and whose h. is three cubits : त्रिकरोच्छ्रितश्च, Li. ;
(2) उत्सेधः, M. n. ; (3) उन्नता or rarely औच्छ्रयम्,
Li. ; (4) तुन्नता : v. Also loftiness, tallness. II.
Fig. : expr. by the above words : v. Lofti-
ness. III. An elevated place : (1) उन्नत्यली ;
(2) उन्नतभूभागः ; etc. : v. Also summit. IV.
Utmost degree : expr. by adj. : in the h. of
fever : प्रबले ज्वरे ; the h. of wisdom : परमं ज्ञानम् : v.
Extreme, acme.

HEIGHTEN (v.) : I. Lit. : (1) उच्चिकरोति, etc. ; (2) by adj. : v. High. II. To increase : q.v. : वर्धयति (c. of वृष्).

HEINOUS : (1) घोरः (रा, रं), *h. sin* : घोरपातकम् ; (2) दारुणः (जा, णं), *on account of committing a h. offence* : दारुणापराधित्वेन, Bha.

HEINOUSLY : (1) घोरम् ; (2) दारुणम्.

HEINOUSNESS : (1) घोरता, -त्त्वम् ; (2) दारुणता, -त्त्वम्.

HEIR, HEIRESS : (1) उत्तराधिकारिन् (f. नी) ; (2) श्रव्यिन् (f. नी) or श्रव्यहरः (री, रं), *sons are father's h. s* : पुत्रा श्रव्यहराः पितुः, M. ix. 185. ; (3) दायदः (दा, दं) (applied also to all relatives); (4) धनाधिकारिन् (f. नी), धनमाज् (mfn.), etc., *sole h.* : समग्रधनमाज् ; *h. to one half* : अर्द्धहरः, Da. : v. Also sharer.

HEIR-APPARENT : राज्यमाज् (mfn.), *h. to the crown of England* : ईलण्डराज्यमाज्.

HEIRLESS : (1) अदायकः (का, कं), Devala ; (2) दायदशून्यः (न्या, न्यं), Viv.

HEIRLOOM : expr. by कुलक्रमागतः (ता, तं).

HEIRSHIP : (1) उत्तराधिकारित्वम्, -ता ; (2) धनाधिकारित्वम्, ता, *Sole h. to mother's property* : सकल-मातृधनाधिकारित्वम्, Da. ; etc.

HELL : (1) नरकः, *resident of the h.* : नरकवासिन्, K. ; (2) निरयः, *leading to h.* : निरयफलः (ला, लं), D. ii. ; (6) पातालम्, *the heart of h.* : पातालोदरम्, U. v. 14. ; (4) रसातलम्, *let caste go to h.* : जातिर्यातु रसातलम्, J. N.B. (1), (2)=place of punishment ; (3), (4)=lower world.

HELLEBORE : औषधीयवृक्षविशेषः.

HELLENIC : *हेलेनीयः (या, यं) ; अग्रिक- (Grecian) in comp.

HELLENISM : *हेलेनरीतिः, *this is a h.* : *हदमैलेन-भाषानुवर्ति.

HELLENIST : *हेलेनवादिन् (m.).

HELLHOUND : I. Lit. : नरकश्वन् (m.) and sim. comp.s. (?) II. Fig. : आक्रोशकः (रं).

HELLISM : नारकः (की, कं) ; v. Infernal, wicked.

HELM : I. Of a vessel : (1) अरित्रम् (=properly rudder : q.v.) ; (2) केनिपातः ; (3) कर्षः, *one who holds the h.* : कर्षधारः, H. II. H. -et : q.v.

HELMET : (1) शिरस्त्रम् or शिरस्त्राणम् ; (2) शिरस्कम् ; (3) शीर्षणम्.

HELOT : दासः (=slave : may be used lit. and fig.).

HELP (subs.) : साहाय्यम् : v. Assistance. *H. h.* : ब्रह्मि, ब्रह्मि, V. p. or परित्रायस्व, परित्रायस्व, Sa. vi. ; *there is no h. for it* : अस्य प्रतिक्रिया नास्ति.

HELP (v.) : I. To assist : साहाय्यं (कं) करोति, *I will h. you* : साहाय्यं वः करिष्यामि, V. p. v. 11. 5. ; *the spring will of course h. you* : मधुस्ते सहाय पव, Ku. iii. 21. Ph. : 'so h. me God' (in oaths): perh. प्रसीद मगवन्. II. To avoid, prevent : q.v. : *I can't h. saying* : मयावश्यं वक्तव्यम् : v. Must ; *what can I h.* : किं करोमि, K. ; *this evil cannot be h. ed* (lit. has no remedy) : निष्प्रतीकारेयमापत्, K. III. At table : परिवेषयति (विष्, c. 10.) (=to serve) ; perh. ददाति (दा, c. 3.).

HELPER : (1) सहायः ; (2) साहाय्यकारिन् (m.)

HELPLEFUL : उपयोगिन् (f. नी) : v. Useful.

HELPING (adj.) : *to lend a h. hand* : साहाय्याय हस्तं ददाति.

HELPLESS : I. Needing help : (1) निराश्रयः (या, यं) ; (2) अनाथः (था, थं) ; (3) अगतिकः (का, कं). II. Beyond help : अप्रतिकार्यं (f. र्यं).

HELPLESSLY : expr. by circumlo.

HELPLESSNESS : (1) निराश्रयता ; (2) अनाथता ; etc. : v. Helpless.

HELPMATE, HELPMET : (1) सहधर्मिणी ; (2) सहधर्मचारिणी.

HELTER-SKELTER : यथा तथा : v. Also rashly.

HEM (subs.) : दशा : v. Border, margin.

HEM (v.) : I. To sew the border : दशां सीव्यति (सिष्, c. 4.). II. To h. in : निरुणद्धि (रुष्, c. 7.) : v. To confine. III. In speaking : उत्कासते (कास्, c. 1.) (?).

HEM (interj.) : हुम्, Vi.

HEMIPLEGIA : (1) पक्षाघातः ; (2) पक्षवधः ; (3) अर्द्धाङ्गवातः.

HEMISPHERE : (1) अर्द्धगोलः, -कः ; (2) कपालः, Su. v. 17.

HEMISPHERICAL : अर्द्धगोलाकारः (रा, रं), and sim. comp.s.

HEMISTICH : (1) अर्द्धश्लोकः ; (2) श्लोकार्धः.

HEMLOCK : prob. शकुजः, Bha. ; विषभेदः.

HEMORRHAGE : रक्तस्रावः and sim. comp.s.

HEMORRHOIDS अर्शस् (n.) : v. Piles.

HEMP : I. The plant. शम्भुः ; शम्भुष्णी (another variety). II. The rind.

HEMPEN : शम्भु (f. जी), H. cord : शम्भुसूत्रम्.

HEN : 1. In gen. : कुक्कुटी. II. = she, female : q.v. : -वधूः.

HENBANE : विषभेदः.

HENCE (interj.) : अपेहि : v. Away.

HENCE : I. Of place : इतः, will go from h. : इतो गमिष्यामि, Ku. II. Of time इतः or अतः, five days h. : इतः पञ्चदिनानामपगमे ; a year h. : अक्ष प्रभृति संवत्सरेण (lit. in a year from today), Mah. III. Of reason : अतः, h. relatives wish a woman (to be) near her husband : अतः समीपे परिणेतुमिच्छते... प्रमदा स्वबन्धुभिः, Sa. v. IV. Of source : अतः or इतः, the demon h. receiving his fortune : इतः स दैत्यः प्राप्तश्रीः, Ku. ii. 55.

HENCEFORTH, HENCEFORWARD : (1) इतः परम् ; (2) अतः परम् ; (3) अक्ष प्रभृति (=from now).

HEN-COOP : कुक्कुटपालिका (?)

HENDECASYLLABIC : एकादशाक्षरः (रा, रं).

HENPECKED : (1) क्षीवश्य (f. श्या), you are also h. like Nanda and Vararuchi : त्वमपि नन्दवरश्चिवत् क्षीवश्यः, P. iv. 7. ; (2) क्षीणितः (ता, तं) ; (3) क्षीविषेयः (या, यं), Ram.

HEN-ROOST : कुक्कुटनिलयः (?) and sim. comp.s.

HEPATIC : यकृत- in comp. : v. Liver, belonging to.

HEPTAGON : सप्तभुजः.

HEPTAGONAL : (1) सप्तभुजः (जा, जं) ; (2) सप्ताक्ष (f. क्षा).

HEPTARCHY : *सप्तशासनम्.

HER : v. She, his, he.

HERALD (subs.) : (1) कञ्चुकिन् (=royal h.), Mu. iv. ; (2) बोधकः, (=proclaimer).

HERALD (v.) : बोधयति (वृष्, c. 10.) : v. To announce, proclaim.

HERALDIC : h. distinctions : *कुलचिह्नानि ; h. delineation : *कुलचिह्नरचना.

HERALDRY : *कुलचिह्नविधा.

HERB : (1) ओषधिः ; (2) शाकम् (=vegetable).

HERBACEOUS : expr. by comp.s. or gen., h. plant : ओषधिः.

HERBAGE : I. Grass : q.v. : grazed tender h.

नवशस्यं चेदः, V. p. II. In law : चारणाधिकारः.

HERBAL : ओषधीनां विज्ञानम्, Sr.

HERBALIST : ओषधिविदः (हा, हं) (?) ; (2) ओषधिविज्ञानविद् (mf.) (?) .

HERBARIUM : *ओषधिशाला.

HERBIVOROUS : शाकजन्म (f. म्मा) : v. Graminivorous.

HERD (subs.) : I. Flock : q.v. : (1) वृषम् ; (2) वृन्दम् ; (3) कदम्बकम्. II. Crowd : q.v.

HERD (v.) : वृणेत or सवृणेत : चरति, सं-, (चर्, c. 1.).

HERDSMAN : रत्नकः : v. Cowherd, shepherd, etc.

HERE : I. In this place : (1) अत्र, (2) इह. Ph. : who is h. : कः कोऽत्र सोः. Sa. ; look h. is the queen : परयेयं देवी, Ra. ; h. are we : इमे स्मः, Sa. II. In this world : (1) इह ; (2) इहलोके. Ph. : h. and hereafter : उभयत्र, Ki. or परत्रेह च, R. or इहामुत्र च, S. p. H. .... there : (1) इतः ..... इतः, h. a flock of deer, there a herd of wild elephants : इतो मृगकदम्बकं, इतो वनगजवृषम्, K. ; (2) कचित्... कचित्, R. H. and there : (1) इतस्ततः, sang h. : इतस्ततो जगत्, R. ; (2) अन्तरान्तरा (at intervals), K. ; (3) कचित् कचित्, N. (=2).

HEREABOUT, -s : (1) इतो नातिदूरे ; (2) अत्रोपान्ते.

HEREAFTER : I. Of time : अतः or इतः परम् or ऊर्द्धम्.

II. By and by : (1) अग्रे, Go. ; (2) ऊर्द्धम्, S. ;

(3) उपरिहात्, P. d. III. In the next world :

(1) परत्र ; (2) अमुत्र.

HEREAFTER (subs.) : (1) परकालः ; (2) by परलोकः (=next world).

HEREAT : (1) अत्र ; (2) इह : v. Also hereupon.

HEREBY : अनेन ; अनेन योगेन. (with this accession), Ki. ; etc.

HEREDITAMENT : (1) श्रव्यम् ; (2) दायः : v. Property.

HEREDITARILY : (1) वंशक्रमेण ; (2) कुलक्रमेण ; (3) पितृपितामहक्रमेण ; K. b.

HEREDITARY : (1) कुलक्रमागतः (ता, तं), h. minister : कुलक्रमागतः सचिवः, P. (2) पितृपैतामहः (ही, हं), h. kingdom : पितृपैतामहं राज्यम्, Ram. ii. 50. 8. (3) मौलः (ली, लं), M. vii. 54. ; (4) मूलागतः (ता, तं), M. n.

HEREIN : (1) अत्र, Vi. ; (2) इह, Mu.
HERESIARCH : पाषण्डशिरोमणिः and sim. comp.s.
HERESY : पाषण्डमार्गः, and sim. comp.s., *my conversion to h.* : मम पाषण्डपथावतारः, D.
HERETIC : पाषण्डः, *unprecedented h.* : अपूर्वपाषण्डः, Vi. iii.
HERETICAL : expr. by comp. : v. Also false.
HERETICALLY : (1) पाषण्डबुद्धि (mfn.) : (2) by circumlo.
HERETOFORE : (1) अद्यावधि (=up to now) ; (2) इतः पूर्वम्.
HEREUPON : ततः (=then), B vii. 94.
HERewith : expr. by ins. of this, अनेन, एतेन, etc.
HERIOT : श्रव्यमोगशुल्कः (?).
HERITAGE : I. Lit. : v. Inheritance. II. Fig. : मोगः (= enjoyment).
HERMAPHRODITE : अर्द्धनारीशः (after अर्द्धनारीशः).
HERMENEUTICS : *बाइबलव्याख्यानम्, -विवृतिः.
HERMETIC : v. Chemical. *H. Philosophy* : *त्रिभूतदर्शनम्.
HERMETICALLY : निरुद्धवातप्रवेशम् (?); by circumlo.
HERMIT : (1) तापसः (f. सी) ; (2) तपस्विन् (f. नी) ; (3) यतिः.
HERMITAGE : आश्रमः, *H. of Kanva* : कण्वस्याश्रमः, Sa.
HERN : बकः : v. Heron.
HERNIA : (1) अन्नबुद्धिः (inguinal h.) ; (2) नाभि-वर्धनम् (umbilical h.).
HERO : I. Lit. : वीरः, *mother of a h.* : वीरसूः, R. ; *to whom even the son of Bhṛigu (Jāmadagnya) is not a h.* : यस्य भृगुनन्दनोऽपि न वीरः, U. v. 34. II. Of a play : नायकः.
HEROIC, -AL : I. Lit. : by comp., *h. age* : *वीरयुगम्. II. Epic : q.v. III. Bold, brave : q.v. : *h. action* : वीरत्वम् ; *h. enterprise* : वीरचरितम्.
HEROICALLY : वीरवत् : v. Bravely, boldly.
HEROINE : I. Lit. : वीराङ्गना, and sim. comp.s. II. Of a play : नायिका, Sah.
HEROISM : वीरत्वम् : v. Bravery, courage, valour.
HERON : (1) बकः ; (2) बलाका (a smaller variety).
HERRING : मत्स्यविशेषः ; हेरङ्गः.
HERS : तदीयः (या, य) or by gen. : v. He.

HERSELF : I. As nom. : स्वयम् : v. Self. II. As acc. : आत्मानम्. III. Sane : स्वस्थ (f. स्था) Ph. : *by h.* : एकाकिनी : v. Alone.
HESITANCY : विचिकित्सा : v. Hesitation, doubt.
HESITATE : I. To be in suspense : (1) विचिकित्सते (चिकित्स, c. 1.), *my mind h. s to kill this woman* : वनितामेनां हन्तुं मनो विचिकित्सते, An. ii. 62. ; (2) दोलायते : v. To vacillate : v. Also to doubt. II. To stammer, falter : q.v.
HESITATINGLY : (1) दोलायितमनसा ; (2) संशय्य (=doubtingly).
HESITATION : I. Lit. : (1) विचिकित्सा ; (2) विकल्पः : v. Doubt. II. In speaking : स्खलित (mfn.) : v. To falter.
HESPERIAN : पाश्चात्यः (त्या, त्य) : v. Western.
HEST : शासनम् : v. Command.
ETEROCLITE : *उद्दामरूपः (पा, प).
ETERODOX : *मिश्रमतः (ता, तं), *h. opinion* : धर्मविरुद्धं मतम् (?).
ETERODOXY : *मिश्रमतम् ; धर्मविरुद्धता : v. Also heresy.
ETEROGENEAL, ETEROGENEUS : (1) मिश्रः (त्रा, त्रं) (=different) ; (2) पृथग्विधः (धा, धं) (=various).
HEW : छिनत्ति (छिद्, c. 7.) : v. To cut. *H. out* : कृन्तति : v. To form.
HEWER : छेदक (f. दिका) : v. Cutter.
HEXAGON : (1) षड्भुजः ; (2) षट्पदः ; (3) षट्कोणः.
HEXAGONAL : (1) षड्भुजः (जा, जं) ; (2) षट्कोण (f. णा), etc.
HEXAMETER : पाश्चात्यं षट्पदवृत्तम्.
HEY : ही ही, V. v. : v. O.
HEYDAY : उल्लासः. *H. of youth* : प्रौढयौवनम्.
HIATUS : I. Lit. : विच्छेदः. II. In gram. : सन्धिभङ्गः (?).
HIBERNAL : (1) हैमन्त (f. न्ती) ; (2) हैमन (f. नी) ; (3) हैमन्तिक (f. की).
HIBERNATE : हैमन्तं or शीतं कालं गमयति (c. of गम्), नयति (नी, c. 1.) etc. : v. To pass.
HICCOUGH, HICCUP : I. Subs. : (1) हिका or हेका ; (2) हल्लासः. II. Verb. : हिकति, -ने (=हिक, c. 1.).

HIDDEN : (1) गूढ (f. हा), नि- ; (2) प्रच्छन्न (f. ना) : v. Secret.

HIDE (subs.) : चर्मन् (n.) : v. Skin.

HIDE (v.t.) : प्रच्छादयति (छद्, c. 10.), *I will h. (the body) with these leaves* : शुष्कपर्णपुटेन प्रच्छादयामि, Mr. viii. ; and *who h. them (thieves)* : ये च प्रच्छादयन्ति तान्, Mat. : v. Also to conceal. Ph. : *he hid himself under the bed* : पर्यङ्कतले निभृतं स्थितः, H. iii. ; *h. ing among the amaranths* : कुरवकैरपवारितशरीरः (रा, रं), Sa. iii. ; *it was not known where he hid himself* : न ज्ञायते कापि प्रलीनः सः.

HIDE AND SEEK : a play : लुकायितमार्गणम् (?) (comp. लुकाचुरि) ; पलायितान्वेषणम् (?) (comp. पलापलि) ; अस्पृश्यम् (?), B. p. x. 18. 14.

HIDEOUS : (1) विकृतः (ता, तं) ; (2) विकृताकारः (रा, रं) and sim. comp.s. ; *h. face and body* : वक्त्रं वपुश्च विकृताकृति, Vi. v. 29. ; (3) बीमत्सदर्शनः (ना, नं) : v. Also horrible.

HIDEOUSLY : (1) विकृतम् ; (2) घोरम् (- frightfully, horribly : q.v.).

HIDEOUSNESS : (1) विकृतता ; (2) विकृताकारता ; etc.

HIDER : गोप्तृ (f. ग्री) : v. Concealer, to hide.

HIDING (subs.) : I. Concealment : q.v. II. Passive : प्रच्छन्नावस्थानम्.

HIDING-PLACE : expr. by circumlo : v. To hide, place.

HIE (v.) : त्वरते (त्वर्, c. 1.) : v. To hasten.

HIERARCH : धर्मानायकः (?) ; धर्माधीशः (?) .

HIERARCHICAL : expr. by comp. : v. Also priestly.

HIERARCHY : I. The body : धर्माधीशाः (m. pl.) (?) . etc. II. The government : *धर्माधीशतन्त्रम्.

HIEROGLYPHIC : *चित्राक्षरम् ; चित्रवर्णः.

HIEROGLYPHICAL : expr. by comp.

HIEROPHANT : आचार्यः : v. Priest.

HIGGLE : v. To haggle. *H. dy-piggledy* : अस्तव्यस्त (f. स्ता).

HIGH (adj.) : (1) उच्चः (चा, च') or उच्चैः (indec.), *h. places* : उच्चैः स्थानानि, D. ; *but now a h. er (place) than that on account of your favour of*

remembrance : अद्य तूच्चैस्तत् ताभ्यां स्मरणानुग्रहात्, Ku. vi. 19. ; *much more one so h. (i.e. noble : q.v.)* किं पुनर्यस्तथोच्चैः, Me. l. 17. ; *h. -minded* : उच्चमनस्कः (स्का, स्कं) ; *of a h. family, h.-born* : उच्चवंशजः (जा, जं) ; *at a h. price* : उच्चमूल्येन ; *h. talk* : उच्चप्रलापः, D. : v. Haughty ; *h. education* : उच्चशिक्षा (after Bengali) ; (2) उन्नतः (ता, तं), सम्- (= lofty), *h. summit* : उन्नतं शैलाग्रम्, M.n. ; *connected with that h. (personage)* : उन्नतेन तेन योजितसम्बन्धः (न्धा, न्धं), Ku.vi. 30. ; (3) उच्छिन्नः (ता, तं), सम्-, (lit.=h. ; fig.=lofty : rare), *h. umbrella* : उच्छिन्नं छत्रम्, R. xvii. 33. ; *six feet h. : चतुर्हस्तोच्छिन्नः* (ता, तं) ; *h. sound* : समुच्छिन्नो रवः, Ku. ; (4) तुङ्ग (f. ज्ञा), उत्-, (=3 : rare), *even a h. mountain is accessible* : गम्यस्तुङ्गोऽपि भूधरः, Ki. xi. 63. ; (5) प्रांशु (mfn.) (=tall : q.v.) ; (6) महत् (f. ती) (when h.=great), *h. pleasure* : महासुखम् ; *h. admiral* : *महानाविकनायकः ; *h. priest* : *महान् पुरोहितः : v. Also chief. Ph. : *h. note* : उदात्तस्वरः ; *h. wind* : गुरुसमीरः, Ku. ; *it is h. noon* : मध्यमलङ्करोति मानुः ; *h. time* : समुचितकालः ; *h. water* : प्रबुद्धा बेला ; *h. meat* : उद्यमोसम् ; *h. anti-quity* : अतिपूर्वकालः ; *h. sauce* : उद्योपस्करः ; *h. er and h. er* : अधिकाधिकम् (- more and more) ; *h. est* : i.e. extreme : q.v. : परः (रा, रं) ; *h. treason* : राजद्रोहः, -अपराधः ; *he has h. opinion of you* : स त्वामुच्चैर्मन्यते ; *on h. ऊर्ध्वम्* ; *from on h. : उपरिष्ठात्*.

HIGH (adv.) : I. Lit. : (1) उच्चैः ; (2) उच्चकैः ; (3) उच्चम्. II. Fig. : expr. by adj. : *h. -aimed* : उच्चाभिलाषिन् (f. णी).

HIGH-BLOWN : उत्सिक्तः (का, कं) : v. Inflated, proud.

HIGH-BRED : (1) अभिजातः (ता, तं) ; (2) सुजातः (ता, तं).

HIGH-CLIMBING : (1) उच्चः (चा, च') ; (2) तुङ्ग (f. ज्ञा) : v. High.

HIGH-COLOURED : I. Lit. : अतिरञ्जितः (ता, तं). II. Fig. : विचित्र (f. त्रा).

HIGH-DAY : पर्वन् (n.) : v. Festival.

HIGH-FLOWN : स्फीतः (ता, तं) (lit. and fig.).

HIGH-HANDED : उद्-पीडक (f. डिका) : v. Oppressive, violent.

HIGH-HEELED : उच्चतलः (ता, तं) (??).

HIGH LAND : पार्वतीयदेशः (?), *h. dress*: पार्वतीयवेषः (?).

HIGHLANDER : I. Lit. : पार्वतीयः (या, यं) (?).

II. A Scot : *स्कुदः (दा, दं).

HIGHLY : I. = high : q.v. II. Greatly : q.v. : भूशम्.

HIGH-METTLED : (1) महासत्त्व (f. रत्ना) ; (2) महातेजस् (mfn.) ; (3) अतितेजस्विन् (f. नी), K.

HIGHNESS : I. Lit. : v. Height. II. As title : देव (f. वी).

HIGH-PRIESTSHIP, HIGH-PRIESTHOOD : महा-पौरोहित्यम्.

HIGH-ROAD : (1) रम्या ; (2) राजमार्गः : v. Street.

HIGH-SEASONED : सुसंस्कृतः (ता, तं) (??).

HIGH-SPIRITED : I. = high-mettled : q.v. II. Irascible : q.v.

HIGHWAY : राजमार्गः, *shall not obstruct h.*: राजमार्गाच्च रोषयेद्, N.s.

HIGHWAYMAN : perh. पान्यमुष् (mfn.), Mit. वाटपाटच्चरः, Viv. : v. Also robber.

HILARITY : उल्लासः, सम्- : v. Mirth.

HILL : पर्वतः (properly = mount) ; लुद्रपर्वतः : v. Mountain.

HILLOCK : (1) स्थली ; (2) वप्र (mn.).

HILLY : पर्वतमयः (यी, यं) (=mountainous : q.v.).

HILT : त्सरः, *from the h.*: त्सरप्रदेशात्, Ki.

HIMSELF : I. As nomi. : स्वयम् or स्वयमेव (emphatic), *killing h.* : स्वयं मारयित्वा, Mr. ix. : v. Self. II. As acc. : आत्मानम्, *he who kills h.* : य आत्मानं व्यापादयति. *By h.*: एकाकी.

HIND (subs.) : I. The female of the stag : (1) मृगी ; (2) मृगवधूः ; etc. : v. Deer. II. A peasant : q.v. : ग्राम्यजनः.

HIND, HINDER (adj.) : (1) पश्चिमः (मा, मं) ; (2) जघन्यः (न्या, न्यं). *H. part* : पश्चाङ्गागः, पश्चादेशः.

HINDER (v.) : (1) वारयति, नि-, विनि-, प्रति-, *with h. ed twinkling*. : निवारितनिषेधः (वा, वं), Sa. ; (2) प्रतिषेधति (सिच्, c. 1.), *h. ing the entry of all attendants*. : प्रतिषिद्धाशेषपरिजनप्रवेशा, K. : v. To prevent, obstruct.

HINDERMOST, HINDMOST : सर्वपश्चिमः (मा, मं) ; (2) परमः (मा, मं) (=final).

HINDOO : I. As subs. : बार्हः. II. As adj. : by comp. or gen., *for H. student* : छात्राणामार्ह-देश्यानाम्, Raj. vi. 8. 7.

HINDOOSTANI : सिन्धुस्थानी, -भाषा, उर्दू, -भाक्.

HINDRANCE : I. The act : (1) वारणम्, नि- ; (2) प्रतिषेधः. II. Obstacle : q.v. : विघ्नः.

HINGE (v.) : I. Lit. : *केन्द्रयति (nomi.). II. Fig. : v. To enter.

HINGLE (subs.) : *केन्द्रम्.

HINT (subs.) : (1) इङ्गितम् ; (2) सूक्ष्मतः ; (2) आकुतम्. (rare).

HINT (v.) : इङ्गितं ददाति (दा, c. 3.) or करोति (कृ, c. 8.). II. To suggest, allude : q.v.

HIP : I. Haunch : q.v. : कटिः. Ph. : *I have him on my h.*: मम हस्तगतः सः. II. A fruit : *हिबम्, -कम्.

HIPPOCAMP, HIPPOCAMPUS : *अश्वकुक्षिका.

HIPPODROME : रथचर्या, -स्थानम्.

HIPPOGRIFF : *श्येनघोटकः.

HIPPOPOTAMUS : *जलहस्तिन् (f. नी) ; जलशूकरः (f. री).

HIRE (v.t.) : मादयति (c. of मद्), *h. ing a cart* : मादयित्वा शकटम्, Viv. Ph. : *a h.d labourer* : श्रुतः, -कः, Viv. ; *to h. labourers* : श्रुतकान् गृह्णाति.

HIRE (subs.) : I. Lit. : मादः or माटकः, *to pay h.* : मादं ददाति, Viv. ; *to take on h.* : माटकेन गृह्णाति, N.s. II. Wages : q.v. : मूल्यम्, Mat.

HIRELING (adj.) : perh. गृह्णः, D. ii. : v. Venal, mercenary.

HIRELING (subs.) : I. Lit. : (1) श्रुतकः ; (2) वैतनिकः. II. A mercenary : q.v. III. A prostitute : पण्यस्त्री.

HIRER : (1) मादयित् (f. जी) (of things) ; (2) स्वामिन् (f. नौ) (=master) (of men), V.s.

HIRSUTE : (1) लो(रो)मशः (शा, शं) ; (2) बहुलो(रो)मन् (mfn.).

HIS : (1) तदीयः (या, यं) (of that) ; (2) एतदीयः (या, यं) (of this) ; (3) by gen. N.B. When not emphatic, it is not expr. when the sense is clear and when emphatic, it is expr. by those words given under own. *Confining with h. family*: एनं सपुत्रकलत्रं नियम्य, Mu. ; *as this (man) quits h. life*: यथायं प्राणान्

खनति, Mu. 1; with *h. fortitude* : निजेन धैर्यगुणेन, Ki. xiv. 39.

HISS (v.) : I. Lit. : (1) कू(कु)त्करोति ; (2) कूकारम् उद्गिरति (गृ, c. 6.), V.t. II. To *h. off* : निष्कासयति (c. of कस्) (=to drive out) ; पिक्करोति (?).

HISS, HISSING (subs.) : I. Lit. : कू(कु)त्कारः. II. Of content : perh. पिक्कारः or पिक्कृतम्, D. ii.

HIST (interj.) : तूष्णीम् (indec.) : v. Silent, be.

HISTORIAN : (1) इतिहासप्रणेत् (m.) and sim. comp.s. : v. Author ; (2) आख्यानविद् (m.), Vi. (=annalist).

HISTORIC, -AL : (1) ऐतिहासिकः (की, कं) ; (2) by comp.

HISTORICALLY : इतिहासानुक्रमेण, आख्यानक्रमेण.

HISTORIOGRAPHER : *इतिहासलेखकः ; आख्यानाधिकृतः.

HISTORY : (1) इतिहासः, *knows h. and mythology* : इतिहासपुराणज्ञः, Mah. ; (2) पुरावृत्तम् (=ancient h.).

HISTRIONIC, -AL : नाटकीयः (या, यं) : v. Theatrical.

HIT (subs.) : I. Blow : q.v. : प्रहारः. II. throw : क्षेपः. Ph. : *a good h.* : prob. सुप्रहारः.

HIT (v.) : I. To strike : प्रहरति (ह, c. 1.), *look, you are to h. this mark now* : त्वयेदानीं प्रहर्तव्यमेतल्लक्ष्यं विलोपयताम्, Mah. i. 131. I. II. To *h. on or upon*, i.e. to come by chance : expr. by लभते (लभ्, c. 1.) : v. To get. III. To *h. off*, i.e. to describe with h.s : perh. विवृणोति (वृ, c. 5.) (=to expose).

HITCH (subs.) : बाधः (?), *there is a h. in it* : *सबाधमेतत् : v. Obstacle.

HITHER (adv.) : इतः : v. Here. *H. and thither* : (1) इतस्ततः ; (2) इतश्चेतः.

HITHER (adj.) : expr. by this, *on the h. side* : अस्मिन् पार्श्वे.

HITHERTO : I. Of time : (1) अद्यावधि ; (2) अद्य यावत्. II. Of place : एतत्पर्यन्तम् : v. Up to.

HITHERWARD : (1) इत इतः ; (2) एतदभिमुखम् (?).

HIVE : (1) मधुकोषः ; (2) करण्डः ; (3) क्षत्रकः.

HO, HOA (interj.) : हूहो : v.O.

HOAR : धवलः (ला, लं) : v. Hoary, gray.

HOARD (subs.) : धृगः : v. Heap.

HOARD (v.) : धृणीकरोति : v. To heap.

HOAR-FROST : (1) वननीहारः, Ki. xiii. 24. ; (2) सान्द्रतुहिनम्, M.n.

HOARINESS : (1) धवलता ; (2) शुक्लता : v. Gray.

HOARSE : रुद्धः (ला, लं) (=harsh, rough : q.v.) : v. H. ness.

HOARSELY : रुद्धस्वरम् or रुद्धेण स्वरेण (=harshly, roughly).

HOARSENESS : (1) रुद्धता ; (2) रुद्धस्वरता. *H. of voice* (from cold) : (1) स्वरमङ्गः ; (2) स्वरोपघातः, Sr. : v. Harshness.

HOARY : expr. by words given under white, *become h. with age* : जराधवलितः (ता, तं), K. ; *with h. hair* : सितैः केशैः, Ki. xi. 3. ; *h. brows* : विशदभ्रूयुगम्, Ki.

HOAX (subs.) : विप्रलम्भः : v. Trick, deception.

HOAX (v.) : विप्रलम्भते (लभ्, c. 1.), *h. ed by the boys* : विप्रलम्भाः कुमारकैः, V.p. v. 37. 9.

HOB : ग्राम्यजनः : v. Rustic.

HOBBLE (v.) : लङ्गति (लङ्, c. 1.) : v. To limp.

HOBBY, -HORSE : I. Lit. : घोटकविशेषः. II. A play-horse : क्रीडाघोटकः. III. A favourite theme : चिरकाम्यम् (?), *to ride one's h.* : *चिरकाम्यं कीर्तयति or स्तौति.

HOBGOBLIN : भूतः : v. Goblin.

HOBNAIL : स्थूलकीलः and sim. co s (?).

HOBNOB : expr. by पानगोष्ठी : v. To drink.

HOBSON'S CHOICE : .....भूत्यामिहचिः (??).

HOCK : मदिराविशेषः.

HOCUS-POCUS : I. Juggler : q.v. : मायाकारः. II. His trick : माया. Ph. : *by h.* : तन्त्रमन्त्रैः, D.

HOD : लेपफलकम् (?) and sim. comp.s.

HODGEPODGE : सप्तमिश्रम् (?) ; सन्निपातः (?), Williams.

HOE (subs.) : कुदालः, *others tore up grass stumps with h.s.* : अपरे वीरणस्तम्बान् कुदालैः विदलन्ति स्म, Ram. ii. 7. 10.

HOE (v.) : कुदालेन तृणानि विदलति (दल्, c. 1.), उन्मूलयति (मूल्, c. 10.), etc.

HOING, HOER : expr. by verb.

HOG : (1) शु(सु)करः, *h.-keeper* : शौकरिकः, Ram. ii. 90. 17. ; (2) ब्राह्मः, *with h.'s flesh and venison* : मांसैर्ब्राह्महारिणैः, Mah. ii. 4. 2. ; (3) कोलः (rare).

HOGGISH (1) शुकरसन्निभः (भा, मं) and sim. comp.s.; (2) by adv., शुकरवत्.

HOG-PLUM : I. The tree : आत्रातः, -कः. II. The fruit : आत्रातम्, -कम्.

HOGSHEAD : I. A measure : मानविशेषः. II. A cask : कुण्डम्, *drank eight h.s.* : अष्टौ कुण्डान्यपिबत्, Mah. i. 126. 70.

HOGSTY : (1) शुकरशाला ; (2) शुकरशरणम्.

HOIDEN : v. Hoyden.

HOIST (v.) : उन्नमयति (c. of नम्) : v. To raise.

HOIST (subs.) : I. A machine : *उन्नमनयन्त्रम्.

II. H. ing : (1) उन्नमनम् ; (2) उत्थापनम्, Bharata.

HOLD (subs.) : I. Grasp : q.v. : Ph. : *to take or lay h.* : गृह्णाति, परि-, (ग्रह्, c. 9.) ; *to keep h.* : धारयति. II. Support : q.v. : आलम्बः, -नम्, *without any h.* : निरालम्बनः, D. III. Authority, claim : q.v. : अधिकारः. IV. Influence, ascendancy : q.v. V. Prison : q.v. : चारकम्. VI. Strong-h. दुर्गम्. VII. Of a ship : perh.

क्रोडः (comp. Bengali कोल्), *fore h.* : अग्रः क्रोडः.

HOLD (v.t.) : I. To keep h. of : धारयति, -ते or (rarely) धरति, वि-, सं-, परि-, (धृ, c., 10. and 1.), *h. me uncle* : मातुल धारयस्व माम्, Vi. iv. *Cannot h. his neck* : न शक्नोति शिरोधरा धारयितुम्, R. II. To restrain : धारयति....., *I cannot h. my tongue* : न शक्नोम्यात्मनो जिह्वां धारयितुम्, V. ii. ; *and h. ing the horse asked from a distance* : धृतुरङ्गमश्च दूरादेवापृच्छत्, K. III. To possess : धारयति or धरति, (*which was*) *long held by kings of your race* : चिरं धृता भूपतिभिः स्ववंशजैः, Ki. i. 29. ; *burden held by himself* : आत्मना धृतां धुरम्, R. iii. 35. IV. To contain : धारयति or धरति, *the celestial river will h. the seed* : सुरापगा नीजं धारयिष्यति, Ku. x. 25. V. To keep, defend : q.v. : रक्षति (रक्ष्, c. 1.). VI. To maintain : q.v. : धारयति or धरति ; *h. ing thoughts for victory* : धृतजयधृति (mf.), Ki. xii. 2. VII. To esteem, think : q.v. : मन्यते (मन्, c. 4.). VIII. To do, bring about : करोति, *to h. counsel* : मन्त्रणां करोति ; *to h. a council* : समां करोति ; *to h. a wager* : पणं करोति. Ph. : *to h. one's own* : perh. नापचीयते (pass. of चि).

HOLD (v.i.) : I. To stand, stop : q.v. : तिष्ठति

(स्वा, c. 1.). II. To last, remain : q.v. : तिष्ठति. II. To apply : q.v. : लगति (लग्, c. 1.). IV. To think : q.v. : मन्यते. V. To refrain, desist : q.v. : निवर्तते (वृत्, c. 1.). VI. To defend, derive : q.v.

HOLD BACK : I. Intrans. : perh. विचिकित्सते (=to hesitate). II. Trans. : v. To withhold.

HOLD FORTH, HOLD OUT : I. To stretch out : q.v. : प्रसारयति (c. of स्तृ). II. To exhibit, offer : q.v. : धारयति. III. To endure : q.v. : सहते (सह्, c. 1.).

HOLD IN : I. Trans : (1) धारयति ; (2) नियच्छति (यम्, c. 1.) (=to restrain : q.v.). II. Intrans.

HOLD OFF : परिहरति (हृ, c. 1.) : v. To avoid.

HOLD ON : I. To continue : तिष्ठति (स्वा, c. 1.). II. To proceed in : न विरमति (रम्, c. 1.), Ki. v. 24.

HOLD TO : धारयति : v. Also to maintain, cling.

HOLD UP : I. To raise : q.v. : उन्नमयति (c. of नम्). II. To support one's self : आत्मानं संधारयति. III. To cease raining : *let the weather h. up* : मवतु वृष्टेरुपशमः, H.

HOLD-BACK : अन्तरायः : v. Obstacle, restraint.

HOLDER : I. Lit. : धारकः, धारयितृ (m.) ; etc. II. A thing for holding, expr. by verb, *this is its h.* : अनेनैतद्धार्यते : v. Handle.

HOLDER-FORTH : प्रवक्तृ (f. क्त्री) : v. Speaker.

HOLD-FAST : *छ्दाग्रहः : v. Catch, hook.

HOLDING (subs.) : i.e. tenure : क्षेत्रम् (=field), *according to the nature of the h.* : क्षेत्रस्थित्यनुसारेण, Mit.

HOLE : I. A pierce : (1) गर्तः (spec. of h.s in earth : not fig.) ; (2) छिद्रम्, *making a h. on a side* : पार्श्वे छिद्रं विधाय, Bha. ; (3) रन्ध्रम्, *dexterous in picking h.s* : रन्ध्रान्वेषणदक्षः, R. ; (4) विवरम् (rare), *in other's h.s* : परस्य विवरे, Ki. II. A cave, den : q.v. : विवरम्. III. A hovel : perh. विवरम्.

HOLIDAY : (1) पर्वन (n.) (=religious day) ; (2) अनव्यायः (=school h.), *because to day is a h.*

अबानध्याय इति, V. iv. ; (2) *बन्धः, -दिनम्, (=court h.) : v. Also festival.

HOLILY : v. Piously, sacredly, holy.

HOLINESS : I. Sanctity, sacredness : q.v. : पवित्रता. II. In address : भगवद् (f. ती), if (your) revered h. gives (me) no harbour : यदि भगवत्पादमूलमशरणम्, D. ii.

HOLLA, HOLLO, HOLLOA : हला (in Prakrit) : v.O.

HOLLOW (subs.) : (1) कोटरः (of trees), in the centres of h.s : कोटरोदरेषु, K. ; (2) (कर-) पुटः (of the hand) ; (3) (कर्ण-) कूपः (of the ear) ; (4) (नाभि-) भावर्तः (of the navel) ; (5) गर्तः (=hole : q.v.).

HOLLOW (adj.) : I. Lit. : शून्यगर्भ (f. र्भा) ; (2) मध्यशुचिः (रा, रं) (rare), B. com. II. Fig. : शून्यगर्भ (f. र्भा) : v. Empty, vain. III. Of sounds, deep : धीरः (रा, रं) or perh. धीरगमीरः (रा, रं).

HOLLOW (v.) : (1) तक्षति (तक्ष्, c. 1.) (†) ; (2) खनति (खन्, c. 1.) (=to dig) ; (3) better by adj. or circumlo.

HOLLOWNESS : I. Lit. and fig. : शून्यगर्भता : v. Emptiness. II. Of sounds : धीरता or perh. धीरगमीरता.

HOLLY : *हालिः ; सदाहरितो गुल्मभेदः.

HOLLYHOOK : a plant : *चित्रलेवती.

HOLLY-OAK, HOLM-OAK : सिन्दूरभेदः.

HOLOGAUST : (1) होमः ; (2) हुतम् ; (3) हव्यम्.

HOLY : पुण्य (f. ण्या), h. person : पुण्यजनः, Ki. iii. 31. ; h. prayer : पुण्या स्तुतिः, K. ; h. rivers : सरितः पुण्याः, Ram. ii. 12. 5. ; h. place of pilgrimage : पुण्यतीर्थः, Ram. ; h. land : पूण्यभूमिः : v. Also pure, sacred. Ph. : h. father, mother : भगवद् (f. ती) ; "h. alliance" : धर्मसन्धिः ; h. -day : v. Holiday.

HOMAGE (subs.) : I. In gen. (1) नमस्कारः ; (2) नमस्त्वा, N. : v. Also respect. To do, pay h. : नमति, प्र-, (नम्, c. 1.), then do not pay h. to a man until he pays h. to you न नमन्ति पुनर्षं पुनरास्तव यावदीश न नतिः क्षित्यते, Ki. II. Feudal : to do h. (to a lord) : perh. प्रमुखं स्वीकरोति.

HOME (subs.) : (1) गृहम् (=house : q.v.), gone

h. : गृहं गतः, Mr. ix. ; (2) जन्मभूमिः (=birth-place), where is your h., sir ? Madam, Patna is my h. : कुत भार्यः ? भार्ये पाटलिपुत्रं मे जन्मभूमिः, Mr. ii. ; (3) आलयः (=abode : q.v.). Ph. : at h. : गृहे or गेहे, U. i. 57. 8. ; he is making himself at h. there : तत्र परिचित इव व्यवहरति.

HOME (adv.) : I. Lit. : गृहम्. II. Fig : expr. by मर्मन् (n.), to come h. : मर्मं स्पृशति.

HOME (adj.) : I. Lit. : गृह- in comp. II. Of one's country : "h. department" : *स्वदेशविभागः.

HOME-BOUND : (1) गृहगामिन् (f. नी) ; (2) स्वदेश-गामिन् (f. नी).

HOME-BRED : I. Lit. : गृहजः (जा, जं) or जातः (ता, तं). II. Rude : ग्राम्य (f. म्या).

HOMELESS : अगृहः (हा, हं), Mah. iii. 27. 16. ; निराश्रयः (या, यं) and sim. comp.s. : v. Also exile.

HOMELINESS : ग्राम्यता : v. Homely.

HOMELY : I. Domestic : q.v. : गृह (f. ह्या). II. Plain, unpolished : ग्राम्य (f. म्या).

HOME-MADE : I. Made at home : गृह- in comp., h. butter : गृहनवनीतम्. II. Made in one's own country : स्वदेश- in comp. : v. Also made.

HOMER : I. The poet : *होमरः. II. A measure : मानविशेषः.

HOMESICK : गृहविरहातुरः (रा, रं) ; गृहविरहार्त (f. र्ता), etc.

HOMESPUN : I. Adj. : गृहोतः (ता, तं) (?). II. Subs. : गृहोतम् (?) ; गृहनिर्मितवस्त्रम्.

HOMESTALL, HOMESTEAD : (1) वास्तु (mn.) ; (2) गृहवास्तु (n.), Kat ; (3) वेरमन् (n.) (rare) Kat. ; (4) वासभूमिः, Mit.

HOMEWARD : स्वदेशामिमुखम्, "H. -bound" : स्वदेशामि-मुखः (खा, खं) : v. Also home-bound.

HOMICIDAL : expr. by tat. comp. : v. next art ; belonging to.

HOMICIDE : I. The deed : नृहत्या and sim. comp.s. : v. Murder. II. The slayer : (1) नरहत्याकारिन् (f. णी) ; (2) मनुष्यघातिन् (f. नी).

HOMILY : धर्मप्रबन्धः (?) : v. Sermon.

HOMCEOPATHIC : expr. by comp., h. doctor : *समव्यवस्थाविद्वैद्यः.

HOMCEOPATHY : *समव्यवस्था, समव्यवस्थाशास्त्रम्.

HOMOGENEAL, HOMOGENEOUS : *सजातीयः (वा, यं).

HOMOLOGOUS : *समस्थिति (mfn.).

HOMONYMOUS : बह्वर्थकः (का, कं) : v. Also equivocal.

HONE : शणः(नः) : v. Whetstone.

HONEST : I. Decent, good : q.v. II. Upright, just : (1) शुचि (mfn.) (=pure), M. ; (2) अर्थशौचयुक्त (f. का), K. b. ; (3) सरलः (जा, लं) (=simple) ; (4) निष्कपटः (टा, टं) (=guileless). III. Frank, sincere : q.v.

HONESTLY : (1) झलं विहाय ; (2) निष्कपटम् : v. Also simply, sincerely.

HONESTY : (1) अर्थशौचम् or sim. शौचम् or शुचिता, त्वम् (when the sense is clear) ; (2) निष्कपटता (- guilelessness) ; (3) सारल्यम् (=simplicity) ; (4) आर्जवम् (- uprightness).

HONEY : मधु (n.), h. -bees make h. by gathering the juice of divers trees : मधुकरमक्षिका नानाजातीनां वृक्षाणां रसान् समाहृत्य मधु निष्पादयन्ति, S. c. ; old (h.) is binding and astringent : पुराणं ग्राहकं रुद्धं, Bha ; of this (king) who is h. in mouth and poison at heart : अस्य मुखमधोहृदयविषस्य, Sa. v.

HONEY-BEE : मधुमक्षिका : v. Bee.

HONEYCOMB : (1) मधुकोषः ; (2) मधुचक्रम् ; (3) झक्रम् ; (4) मधुजालकम्, Si. xii. 54 ; (5) क्षौद्रपदलम् (rare), R.

HONEYDEW : दालं मधु, Bha.

HONEYED : मधुमयः (यी, यं) (lit. and fig.) and sim. comp.s.

HONEY-HARVEST : मधुसंग्रहः (?) and sim. comp.s.

HONEY-SUCKLE : *मधुगर्मा ; सुपुष्पलताभेदः.

HONEY-TONGUED : (1) मुखमधु (mfn.), Sa. and sim. comp.s. ; (2) perh. मधुजिह्वा (f. ह्वा).

HONORARY : no equiv. *साम्मानिकः (की, कं) or by circumlo.

HONOUR (subs.) : I. A nice sense of what is right : मानः, सम्-, who has from age lost all sense of h. : जराबलुप्तमानाबमानचित्तः, D. ii. II. Nobility, chastity : मानः, सम्-, rich in h. : मान-धनः (ना, नं), Ki. ii. 19. ; devoid of h. : मानहीनः (ना, नं), Ki. xi. 59. III. Respect, reverence :

q.v. (1) मानः, सम्-, P. ; (2) आदरः (=attention). IV. A mark of respect : (1) मानः, सम्-, for this h. : अस्य सम्मानस्य कृते, P. i. 3. ; (2) गौरवम्, master's h.s on dependents are as a rule moving with the object to be accomplished : प्रयोजनापेक्षितया प्रभूनां प्रायश्चलं गौरवमाश्रितेषु, Ku. iii. 1. ; (3) प्रसादः (- favour : q.v.).

HONOUR (v.) : (1) मानयति, सं-, (rarely) प्रति-, (c. of मन्), yet your Highness will be pleased to h. my request : तथापि मद्राष्टापता मानयितुमर्हत्यर्थः, Mu. ii. ; (2) पूजयति, सम्-, अमि-, प्र-, (पूज्, c. 10.) (=to respect : q.v.) he, although destitute of h. will be everywhere h. ed : सम्मान-हीनोऽपि स सर्वत्र प्रपूज्यते, P. i. 3.

HONOURABLE : I. Possessing a high mind : मानिन् (f. नी). II. Illustrious, respected : (1) मान्य (f. न्या) or माननीयः (या, यं), सम्- ; (2) पूज्य (f. ज्या) or पूजनीयः (या, यं), I have been commanded by h. sir (you) : पूज्येनाहमादिष्टः, Mah. : v. Respectable. III. Conferring honour : सम्मानकरः (री, रं) and sim. comp.s. : v. Also famous. IV. Good, noble : q.v. : शुद्ध (f. द्वा).

HONOURABLY : expr. by adj.

HOOD : I. For women : शिरस्कम् (?). II. Of a carriage : शिरस् (n.) (?). III. Of a serpent : फणा.

HOODWINK : I. Lit. : v. To blind. II. To deceive : q.v. : perh. झलयति (झल् c. 10.).

HOOF : (1) खुरः, right h. : दक्षिणखुरः, K. ; (2) शफ (mn.) (rare).

HOOFED : (1) खुरिन् (f. नी) ; (2) खुरान्वितः (ता, तं) ; and sim. comp.s.

Hook (v.) : I. Of fishes : बहिशयति (nomi.). II. To entrap : पाशे पातयति, (c. of पृत्).

Hook (subs.) : I. Fish-h. : q.v. : बहिशम्. II. To goad elephants : अकुश (mn.). III. In gen. : आकर्षणी (?). IV. A sickle : दात्रम्. V. Fig. : पाशः : v. Snare.

HOOKED (adj.) : बद्ध (f. क्ता) : v. Crooked.

HOOK-NOSED : शुकनासः (सा, सं) ; तुङ्गनासः (सा, सं) [not बक्रनासः].

HOOP (subs.) : चक्रम् (=anything circular).

HOOP (v.) : (1) चिह्नकारं करोति ; (2) उच्चैः शब्दावते (nomi.).

HOOPING-COUGH : perh. ऊर्ध्वश्वासः, Bha.

HOOPE : a bird : काष्ठकूटः (?).

HOOT, HOOTING (subs.) : I. In gen. : चिह्नकारः (?). II. Of an owl : चूहकारः, U.

HOOT (v.) : I. In gen. : गर्हयति (गर्ह्, c. 10.) (?). II. Of an owl : चूहकरोति.

HOP (subs.) : I. A leap : q.v. : एकपादलम्फः. II. A plant : लताविशेषः.

HOP (v.) : एकपादेन ध्रुवते (ध्रु, c. 1.) : v. To leap.

HOPE (subs.) : I. Expectation : आशा, प्रति-
what is not done from h. : आशया किमिव न क्रियते, K. ; *I have no h. of life* : निराशोऽस्मि जीविते, Sa. vi. ; *the girl entertained h.s of remeeting (her) master* : बभुवाशावती बाला पुनर्भर्तृसमागमे, Mah. ; *false h.* : दुराशा K. : v. Also wish. II. That which gives h. : (1) आशा ; (2) आश्वासः, *for you are the h. of the distressed* : त्वं क्षातानां समाश्वासः, Mah.

HOPE (v.) : (1) आशां करोति ; (2) आशांसते (शंस, c. 1.) (=to apprehend). N.B. In questions, "I h." may be expr. by the interro. particles अपि, कश्चित्, अथ, *we h. the breeze of these lotus-leaves pleases you* : अपि सुखायते ते नलिनी-पत्रवातः, Sa. iii.

HOPEFUL : I. Entertaining hope : (1) आशावत् (f. ती) ; (2) आशान्वितः (ता, तं) ; and sim. comp.s. II. Giving hope : (1) आशाजननः (नी, नं) ; (2) आशावर्धन (f. नी) (=very h.).

HOPEFULLY : expr. by adj.

HOPEFULNESS : (1) आशावत्ता ; (2) आशाजननता. For dif. v. Hopeful.

HOPELESS : I. Without hope : (1) निराशः (शा, शं) ; (2) हताशः (शा, शं) ; etc. II. Beyond hope : आशातीतः (ता, तं).

HOPELESSLY : expr. by circumlo.

HOPELESSNESS : (1) नैराश्यम् ; (2) निराशता ; (3) हताशता ; etc.

HOPPER : in a mill : शस्याधारः, Williams.

HORDE : सङ्घः (=crowd, flock : q.v.).

HORIZON : (1) हरिजम्, *as a sign comes to the h.* :

यद्वाशिर्गतिरिति हरिजम्, Ja. v. 17. ; (2) क्षितिजम्, *that point is then on the h.* : तल्लक्ष्णं क्षितिजे तदा, Su. iii. 48. N.B. Colloquially दिङ्मण्डलः and sim. comp.s. would do.

HORIZONTAL : समः (मा, मं) (=level : q.v.).

HORIZONTALLY : perh. समभूमौ (on a level).

HORN : I. Lit. : (1) मूलम्, *the root of a h.* : मूल-मूलम् ; *the tip of a h.* : मूलाग्रम्, Pa. ; *sharp-h. ed* : तीक्ष्ण-मूलम्, Ram. ; (2) विषाणम्, *struck with h.s.* : विषाणैराहतः (ता, तं), M.n. II. A wind-instrument : काहला, *blew h.s* : काहलाः पूरयाश्चक्रुः, B. xiv. 3.

HORNBILL : perh. खट्वाङ्गः, "खट्वाङ्गान् लुण्ठकांस्तथा", Mat.

HORNBOOK : प्रथमपाठः (?) : v. Primer, hand-book.

HORNED : मृक्जिन् (f. जी). *H. moon* : सिनीवाली.

HORNET : (1) बरटा ; (2) विषमृक्जिन् (m.) or विष-मृकः (?).

HORNLESS : मृक्जहीनः (ना, नं) and sim. comp.s. *H. deer* : मुण्डिन (m.). Bha. *H. Bull* : तूबरः (rare).

HORNY : I. Lit. : शार्ङ्ग (f. ज्ञी). II. Fig. : कठिनः (ना, नं) : v. Hard.

HOROLOGE : कालसाधनयन्त्रम्, Su. iii. 19.

HOROLOGY : कालज्ञानम्, Su. xiii. 21.

HOROSCOPE : (1) जन्मपत्रिका (the table) ; (2) जन्मनक्षत्रम् (the sign).

HOROSCOPY : (1) होराशास्त्रम्, V.m. ; (2) होरा-तन्त्रम्, Ja.

HORRIBLE : I. Dreadful : q.v. : (1) घोरः (रा, रं) ; (2) करालः (ला, लं). II. Abominable : बीमत्स (f. त्सा), K.

HORRIBLY : (1) घोरम् ; (2) करालम् : v. Dreadfully.

HORRID : I. Rough : q.v. II. Hideous : q.v. III. Disagreeable : q.v.

HORRIDLY : घोरम् : v. Dreadfully.

HORRIDNESS : घोरता : v. Also hideousness.

HORRIFIC : मैरवः (बी, वं) : v. Terrific.

HORRIFICATION : रो(लो)महर्षः, -णम्.

HORRIFY : वि-त्रासयति (c. of त्रस्) : v. To terrify, horror.

HORROR : I. A shaking : कम्पः, Sa. II. The feelings : त्रासः, सं-, (=terror). III. Dreariness : (1) घोरता : (2) रौद्रता, *the great h. of the funeral yard* : महती श्मशानवाटस्य रौद्रता, Ma. v. ; (3) बीमत्सम्, बीमत्समेवाग्रे वर्तते, Ma. v.

HORSE : I. The animal : (1) अश्वः, *h. -flesh* : अश्वमांसम्, Bha. ; *one who knows the peculiarities of h. s* : अश्वलाक्षणिकः, S. k. ; *the ceremony h. -sacrifice* : क्रतुरश्वमेघः, U. ii. ; *h. s of good breed* : आजानेया अश्वाः, Mah. ii. 49. 9. ; *I am well up in breaking as well as in treating h. s* : कुशलोऽ-स्यश्वशिक्षायां तथा चाश्वचिकित्सिते, Mah. iv. 3. 4. ; (2) तुरगः, *mounted on another h.* : अन्यतुरगारूढः, K. ; (3) तुरङ्गः, -मः, *eight-h. d chariot* : युक्ताष्टतुरङ्गो रथः, Ram. vi. 75. 27. ; *turned the h., moving the reins by the left hand* : वामकरतलवलितरश्मिपारास्तुरङ्गमं व्यावर्त्तयामास, K. ; *a h. moving about without any control* : उद्धामप्रचारी तुरङ्गमः, K. ii. (4) हयः, *Sind h. of great speed* : महारयः सिन्धुजो हयः, N. i. 64. 6. ; (5) बाहः, *Arabian (?) h. s* : बनायुदेरया बाहः, R. v. 73. ; (6) वाजिन् (m.), *swift h.* : जवनवाजी, R. ix. 56. ; (7) घोटकः. Ph. : *a white h.* : कर्कः, A. ; *h. -neck* : निगातः, A. II. Cavalry : q.v. : अश्वाः or अश्व in comp., *these are the duties of h. and of infantry.* : इत्यश्वकर्म पत्तेश्च, Ka. xix. 5. Ph. : *clothes -h.* : *वस्त्रधारिणी ; *towel-h.* : *मात्रमार्जनपटधारिणी.

HORSEBACK : अश्वपृष्ठम्. Ph. : *goes on h.* : अश्वेन गच्छति, S. ; *seated on h.* : तुरङ्गसादी, R.

HORSE-BLOCK : अश्वारोहणसाधनम्.

HORSE-BREAKER : (1) अश्वशिक्षकः ; (2) अश्वदमयितृ (m.) ; (3) अश्वविनेतृ (m.).

HORSE-BREAKING : (1) अश्वदमनम् ; (2) अश्वशिक्षा.

HORSE-CHESTNUT : a tree and its fruit : no equiv.

HORSE-CLOTH : अश्वपृष्ठावगुठनपटः, K. ; and sim. comp.s.

HORSE-DOCTOR : (1) अश्ववैद्यः ; (2) शालिहोत्रज्ञो वैद्यः, P. v. 10.

HORSE-FLY : अश्वदंशः.

HORSE-GUARDS (pl.) : अश्वारोहिदक्षिणः and sim. comp. s. *The H.* : a place in London : सैनिकसमागृहम्.

HORSE-HAIR : अश्वरो(हो)मन् (n.) and sim. comp.s. : v. Hair.

HORSE-LAUGH : अट्टहासः ; *laughed a h.* : जहास स्वनव्हासम्, Mah.

HORSE-LEECH : a farrier : q.v. : अश्वलाक्षणिकः.

HORSEMAN : अश्वारोहः or रुढः or -रोहिन् (m.) and sim. comp.s. ; (2) अश्ववारः, Si. ; (3) तुरङ्गसादिन् (m.), तुरङ्गिन् (m.), तुरङ्गस्थः, and sim. comp. s, Ku. xvi.

HORSEMANSHIP : (1) अश्वशिक्षा ; (2) अश्वारोहणम् (=riding).

HORSE-PLAY : कर्करावृत्तिः (?).

HORSE-POWER : अश्वबलम् (?), *of 100 h.* : *शताश्व-बलः (ला, सं).

HORSE-RACE : अश्वचर्या (after रथचर्या) ; अश्वपु तिः (?).

HORSE-RADISH : कुस्कन्दक (m. for the plant, n. for the root).

HORSE-SHOE : I. subs. : नालम् (?). II. Verb. : (अश्वस्य) नालानि बध्नाति (बन्ध्, c. 9.), *h. er* : नालबन्धः (after Hindi).

HORSE-WHIP : I. Subs. : (1) कशा, Si. v. 10. ; (2) अश्वताड (ङि)नी, A. II. Verb. : कशाघातं करोति : v. To strike.

HORTATIVE, HORTATORY : उत्साहवर्धन (f. नी).

HORTICULTURAL : expr. by comp., *h. produce* : उद्यानोत्पन्नः (ज्ञा, ङं).

HORTICULTURE : उद्यानविद्या (?) ; उद्याननिर्माणम् (?).

HOSANNA : perh. : जय जय.

HOSE : I. Stocking : *पादावरणम्. II. A pipe : चर्मकूपः.

HOSIER : *पादावरणजीवः ; पादावरणविक्रयिकः.

HOSIERY : *पादावरणानि (n. pl.) ; पादावरणविक्रयः (the business).

HOSPITABLE : आतिथेयः (या, यं), *h. regard* : आतिथेयापचितिः, Ki. xi. 9. ; *the h. Pārvali* : आतिथेयो पार्वती, Ku. v. 31.

HOSPITABLY : सादरम्, बहुमानपूर्वम्, etc. (=with attention).

HOSPITAL : (1) आरोग्यशाला, Raj. ; (2) चिकित्सालयः.

HOSPITALITY : (1) आतिथ्यम् or आतिथेयम्, *then our h. is ready* : ततः सज्जातिथेया वयम्, Vi. ii. 50. ; *did not cease to do h.* : आतिथेयं कर्तुं नाश्रमम्, Si. xiv. 35. ; (2) अतिथिसत्कारः and sim. comp. s.

Host : I. An entertainer : no equiv. : expr. by गृहिन् (f. ग्री) (when the sense is clear) ; निमन्त्रयितु (f. ग्री) (=inviter) ; भोजनदातु (f. ग्री) (one who gives food). II. A multitude : q.v. : सङ्घः. III. The consecrated water बलिः (?).

HOSTAGE : बन्धकः (??).

HOSTEL, HOSTELRY : I. A hotel : q.v. II.

For boys : मठः (?) 'प्रमुखाध्ययनकर्मठेषु मठेषु', Va.

HOSTESS : v. Host (I).

HOSTILE : (1) by comp. *h. ground* : शत्रुभूमिः : v. Enemy ; (2) विपक्ष (f. क्षा) ; (3) विद्वेष्टिन् (f. ग्री) ; (4) विरुद्ध (f. क्षा) (=opposed).

HOSTILELY : (1) by adj. ; (2) विरुद्धम्.

HOSTILITY : I. Enmity : q.v. : वैरभावः. II.

Hostile operations : (1) विग्रहः ; (2) विरोधः : v. War.

HOSTLER : अश्वपालः, -कः : v. Groom.

Hot : I. Lit. : (1) तप्त (f. स्ता), सं-, प्र-, अग्नि-, उप-, *h. iron* : अयोऽमितसम्, R. ; *h. water* : तप्तं बारि, V. ; (2) उष्ण (f. ष्णा), *h. and acrid* : उष्णकटुकः (का, कं), Sa. ; *slightly h.* : कबोष्ण (f. ष्णा) ; (3) धर्म (f. र्मा) (rare), *h. -rayed* (the sun) : धर्म-दीप्तिः ; (4) ग्रीष्म (f. ष्मा) (rare) ; (5) ज्वलत् (f. न्ती) (=burning of h. and glowing heat). Ph. : *h. season* : (1) ग्रीष्मः ; (2) निदाघः ; (3) धर्मः, R. ; (4) तपः, Si. ; (5) उष्णः, A. ; (6) शुचिः, Ri. ; (7) ग्रीष्मकालः, निदाघकालः, and sim. comp. s. II. To the taste तीक्ष्ण (f. क्ष्णा), *pepper is acrid and h.* : मरिचं कटुकं तीक्ष्णम्, Bha. : v. Sharp. N.B. Not उष्ण or धर्म which is = heating, exciting heat. III. Fig., vehement, furious : (1) उग्र (f. ग्रा) ; (2) चण्ड (f. ण्डा), प्र-

HOT-BED : fig. : क्षेत्रम् (=field), *h. of sin* : पापक्षेत्रम्.

HOT-BLOODED : चण्डप्रकृति (mfn.) : v. Irritable, violent.

HOTCHPOTCH : सप्तमिश्रम् (?) ; सन्निपातः, Williams.

HOTEL : *पथिकालयः ; प्रवासालयः.

HOT-HEADED : चण्डप्रकृति (mfn.) : v. Violent, rash.

HOT-HOUSE : *तप्तगारम् and sim. comp.s.

HOTLY : (1) चण्डम्, प्र-, उत्- ; (2) उग्रम्.

HOT-MOUTHED : (1) चण्डमुख (f. खा) ; (2) उग्र-मुख (f. खा) ; etc.

HOTNESS : I. Lit. : (1) उष्णता ; (2) तप्तता ; etc. : v. Heat. II. Sharpness : q.v. : तीक्ष्णता or तैक्ष्ण्यम्. III. Of temper : (1) चण्डता, प्र- ; (2) उग्रता.

HOUND : (1) श्वन् (m.), *let loose the h. s* : विमुच्यन्तां श्वानः, K. ; *h. keeper* : श्वगणी, R. ix. 53. ; (2) कौलेयकः (=blood-h.) ; (3) श्वगर्दशकः or सारमेयः (=fox-h. ?) ; (4) आखेटिकः, A.

HOUND ON : उत्तेजयति (तिज्, c. 10.) : v. Excite, urge.

Hour : होरा (very rare), Su. xii. 79. ; gen. expr. by दण्डः or घटी or घटिका (=24 minutes), Ph. : *at all h. s.* : i.e. always : (1) सदा ; (2) सर्वदा.

Hour-angle : नतम्, Su. iii. 34.

Hour-glass : घटीयन्त्रम् or घटिका, Gan.

Hourly : (1) दिव्याङ्गना ; (2) अम्सरस् (f.) ; (3) विद्याधरी.

Hourly (adj.) : expr. by adv.

Hourly (adv.) : I. Lit. : प्रतिदण्डम्. II. Continually : q.v. : सदा.

House (subs.) : I. Lit. : (1) गृहम् (best equiv. : गृहाः in pl.=h. with its surroundings or inmates), *to the h. of the chief of Vidarbha* : गृहान् विदर्भाधिपतेः, N. xvi. 1. ; *where h. s shone as if with edges of thatches* : गृहाणि निग्नैरिव यत्र रेजुः, Si. iii. 49. ; (2) गेहम्, *she is fortune in h.* : इयं गेहे सद्मिः, U. i. 38. ; *the mistress of my h.* : मद्वेष्टिनी, Me. ii. 16. ; (3) आ(अ)गरम्, *our h.* : अस्मदीयागारम्, Ma. ; (4) कुलम् (rare), *h. of god* : देवकुलम्, Mr. ii. ; (5) शरणम् (rare : prop.=protection), *h. of fire* : अग्निशरणम्, Sa. iv. ; (6) मवनम् (=building) : v. Edifice ; (7) निकेतनम् (=abode : q.v.) ; (8) आयतनम् : v. Temple. II. Family, race : q.v. : गृहम्, *is this becoming your h.* : युक्तमेतद्दे गृहस्य, Vi. iv. III. A firm : गृहम् (after Bengali). IV. In chess : गृहम्. V. A legislative body : समा, *"to bring down the whole h."* : समग्रसमागृहम् (or श्रावकान्) आकर्षयति (?).

House (adj.) : by comp., *h.-dog* : गृहकुलुरः.

House (v.) : I. To harbour : वासं ददाति

(दा, c. 3.). II. To shelter, store : गेहे रक्षति (रक्ष, c. 1.).

HOUSE-BREAKER : कुक्ष्यच्छेदिन् (f. नी) : v. Burglar.

HOUSE-BREAKING : कुक्ष्यच्छेदः : v. Burglary.

HOUSEHOLD (subs.) : I. Family : (1) परिजनः ; (2) परिवारः. II. Family life : expr. by गृहम्.

HOUSE (adj.) : expr. by comp. *h. god* : गृहदेवता ; *to perform h. affairs* : गृहकार्याणि अनुतिष्ठति.

HOUSEHOLDER : (1) गृहस्थः, H. ; (2) गृहिन् (m.) ; (3) गृहपतिः.

HOUSEKEEPER : I. Lit. : गृहिन् (f. णी). II. A female servant : गृहजनाधिष्ठात्री (?), गृहरक्षिका (?).

HOUSEKEEPING : गृहरक्षा (??) ; गृहावेक्षणम् (??).

HOUSE-LEEK : कुतुम्, Wilson.

HOUSELESS : (1) गृहहीनः (ना, नं) ; (2) अशरण (f. णा) ; (3) निराश्रयः (या, यं) ; etc.

HOUSEMAID : चेटी (=maid-servant).

HOUSE-PIGEON : गृहकपोतः (f. ती, -तिका), U.

HOUSE-RENT : गृहमाटः, -कः.

HOUSE-TAX : गृहकरः (??) ; गृहशुल्कम् (??).

HOUSE-WARMING : गृहप्रवेशोत्सवः (?) ; वास्तुपरायणम् (a similar ceremony).

HOUSEWIFE : गृहिणी, *look up to hs.* : गृहिणीनेत्राः, Ku. vi. 85.

HOUSEWIFERY : गृहकार्यानुष्ठानम् (after D.) ; and sim. comp.s.

HOUSING : (1) आस्तरः, -णम् ; (2) पृष्ठपटः.

HOVEL : (1) पर्णशाला ; (2) कुटी, -रः ; (3) उदजः.

HOVER : I. Lit. : perh. परिहीयते (ही, c. 4.).

II. Fig., to hang about : परितो विसर्पति (सर्प, c. 1.) (?) ; पर्यवेक्षते (ईक्ष्, c. 1.) (=to look about).

HOVERINGLY : expr. by pres. part.

How (adv.) : I. In what way : (1) कथम्, *h. can a servant be without fault* : कथं नु दासो निरपराधः, V. ; *h. (you) fell into the hands of the Chandal* :

कथं चण्डालहस्तगमनम्, K. ; (2) केन प्रकारेण, *teach me h. to make prostration* : केन प्रकारेण दण्डप्रणामः

कर्तव्यस्तन्मां शिक्षय, V.t. N.B. (1) In the last sense, *h. is often not expr., you know (h.) to make (one) take* : जानासि ग्राहयितुम्, K. ; (2)

sometimes expr. by किम् (=what), *h. is*

(=what has happened to) *Sāgarikā* : सागरिकायाः किं वर्तते, Ra. iv. II. To what degree : कियत्. N.B. For *h. many, h. long*, etc. : v. Many, long, etc.

HOWBEIT : तथापि. : v. Nevertheless, yet.

HOWDAH : वरणः, -कः, Wilson.

HOWEVER (adv.) : I. In whatever way : (1)

यथा यथा ; (2) येन येन प्रकारेण II. To whatever degree : expr. by super. and अपि, *h. poor* :

अत्यन्तदरिद्रोऽपि (f. द्रापि) ; *h. learned* : पण्डित-वरिष्ठोऽपि ; *h. often* : यावतो यावतो वारान्. III. At least : अन्ततः.

HOWEVER (conj.) : (1) परन्तु : v. But. ; (2) तथापि : v. Yet.

HOWL (subs.) : (1) ची(चि)त्कृतम् ; (2) आक्रन्दितम् ; (3) चीत्कारः.

HOWL (v.) : (1) ची(चि)त्कारं करोति ; (2) आक्रन्दति (क्रन्द, c. 1.).

HOWLING (adj.) : "*h. wilderness*" : निर्मानुषमरण्यम्.

HOWSOEVER : v. However.

HOY : पोतः : v. Ship.

HOYDEN : ग्राम्य (f. म्या) : v. Rude.

HUBBLE-BUBBLE : गुर्गुरिः (in Bengali).

HUBBUB : कोलाहलः : v. Tumult, uproar.

HUCKSTER (subs.) : छद्मपण्यविक्रयिकः, -विक्रेतु (m.) etc.

HUCKSTER (v.) : छद्मपण्यानि विक्रीणीते (क्री, c. 9.).

HUDDLE (subs.) : जनसंमर्दः (of person) ; सङ्करः (of thing).

HUDDLE (v.) : i.e. h. together : perh. पिण्डी-करोति : v. Also to crowd.

HUE (subs.) : I. Colour : q.v. : रङ्गः. II. A shouting, *so when a h. and cry is raised after a thief, those who hear and do not run after him*

also share in his guilt : उक्तोशतां जनानान्तु द्वियमाणे बने तथा । श्रुत्वा ये नामिषावन्ति तेऽपि तदोषमागिनः॥, N.s.

HUFF (subs.) : I. Rage : q.v. : मन्थुः. II. A boaster : उत्सिक्तः.

HUFF (v.) : v. To swell, bully.

HUG (subs.) : परिष्णः : v. Embrace.

HUG (v.) : परिष्णते (स्पर्श, c. 1.) : v. To embrace,

HUGE : (1) विशालः (बा, लं) ; (2) विपुलः (बा, लं) ;
 (3) महाप्रमाण (f. बा) : v. Large, immense.
HUGELY : (1) विशालम् ; (2) विपुलम् : v. Largely.
HUGENESS : (1) विशालता ; (2) विपुलता : v. Large-
 ness.
HULK : जीर्णनौका. Ph. : *to condemn to the h. s.* :
 *पोतनिरोधम् आदिशति (with gen.).
HULL : I. Of fruits : पुटः. II. Of grain : तुषः.
 III. Of a ship : expr. by पोतः or नौ : or
 नौका.
HUM (subs.) : I. Buzz : q.v. : हुक्कुत्तम्, *with the*
h. of bees : मधुलिङ्गां हुक्कुतेन, K. II. Of men :
 कलकलः. III. A low murmur : हुक्कारः, Sa.
HUM (v.) : (1) हुक्करोति ; (2) गुञ्जति (गुञ्ज्, c. 1.)
 (to buzz).
HUM (interj.) : हुम्, हुं राक्षसः, Vi. i.
HUMAN : (1) by comp., *in h. tongue* : मनुष्यवाचा,
 R. ; *h. nature* : मानुषता, K. : v. Man ; (2)
 मानुषः (बी, वं), *h. body* : मानुषी तनुः, R. xvi. 22. ;
 (3) मानवः (बी, वं) or- वीयः (या, यं), *h. form* :
 मानवं रूपम्, M.n.
HUMANE : दयालु (mf.) : v. Kind, benevolent.
HUMANELY : सदयम् : v. Kindly.
HUMANITY : I. Human nature : (1) मनुष्यता,
 -त्वं ; (2) मानुष्यम्. II. Mankind : q.v. : मनुष्याः
 (m. pl.). III. Humane feeling : दया : v.
 Kindness.
HUMANIZE : विनयति (नी, c. 1.) : v. To civilize.
HUMANLY : मनुष्यवत्, "*H. speaking*": मनुष्यमुद्रा.
HUMBLE (adj.) : I. Low, mean : q.v. : नीचः
 (चा, चं). II. Small, modest : क्षुद्र (f. द्रा).
 Ph. : *and where (my) h. intellect* : क चाख्यविषया
 मतिः, R. i. 2. III. Meek, not proud : (1)
 नम्र (f. म्रा), अव- ; (2) निरभिमानः (ना, नं) and
 sim. comp.s. : v. Proud, not. Ph. : *to eat h.*
pie (fig.) : अपमानं पुरस्करोति, मानं पृष्टे करोति, J.
HUMBLE (v.) : (1) नमयति, अव- (c. of नम्),
h. s. his head to the foe of Namuchi : नमयति
 नमुचेररये शिरः, R. ; *h. ing the lofty* : उन्नतान् नमयन्,
 K. ; (2) नमस्करोति.
HUMBLE-BEE : (1) ब्रमरः, *honey of h. s.* : आम्रं मधु ;
 (2) शृङ्गः ; (3) अलिः ; (4) द्विरेफः ; (5) शिखीमुखः
 (rare).

HUMBLENESS : I. Lowness, meanness : q.v. :
 नीचता. II. Humility : q.v. : नम्रता.
HUMBLING (adj.) : दर्पहरः (रा, रं) ; (2) दर्पहः
 (हा, हं) ; and sim. comp.s.
HUMBLY : (1) नम्रम्, अव- ; (2) नीचैः (rare),
 R. v. 62.
HUMBUG (subs.) : प्रतारणा (=deception :
 q.v.) (?).
HUMBUG (v.) : प्रतारयति (c. of तृ) : v. To
 deceive, fool.
HUMDRUM : जडः (डा, डं) : v. Dull, slow.
HUMID : सार्द्रं (f. द्रां) : v. Moist.
HUMIDITY : आर्द्रता : v. Moisture.
HUMILIATE : गर्वमनक्ति (मञ्ज्, c. 7.), हरति (ह,
 c. 1.), हन्ति (हन्, c. 2.), etc. (with gen.) :
 v. Also to humble. *H. ing* (adj.) : v.
 Humbling.
HUMILIATION : (1) अवमानना : v. Disgrace ; (2)
 दर्पमङ्गः and sim. comp.s. (=breaking of
 pride).
HUMILITY : (1) नम्रता, अव-, वि- ; (2) निरभिमानता
 and sim. comp.s. (=want of pride) ; (3)
 विनयः (good breeding).
HUMMING-BIRD : मधुम्रियः (?) (comp. Assamese
 name).
HUMOROUS : Perh. सरसः (सा, सं) ; हासकरः
 (री, रं) (=laughable).
HUMOROUSLY : perh. सरसम् : v. Also jestingly,
 sportively.
HUMOUR (subs.) : I. Wit, h. ousness : रसिकता
 (?). II. Disposition, temper : (1) मावः ; (2)
 प्रकृतिः Ph. : *he is in a bad h.* : न प्रकृतिः सः (?)
 III. Whim : छन्दस् (n.). IV. Fluid : रसः.
Disorder (of the h.s of the body) : दोषः.
HUMOUR (v.) : I. To comply with the h. of : *I*
will h. (our) master : अहं स्वामिनः चित्तवृत्तिमनुवर्तिष्ये
 (वृत् c. 1.), Sa. ii. ; *a fool by h. ing* : मूर्खं
 छन्दोऽनुवृत्तेन, H. iv. 104. II. To favour : q.v. :
 अभ्युपपद्यते (पद्, c. 4.).
HUMOURIST : वैहासिकः (?) ; परिहासवेत्तु (m.) (?).
HUMOURSOME : v. Capricious, whimsical.
HUMP : (1) गड्ढः ; (2) ककुद् (f.) (of a bull).
HUMP-BACKED, HUMPED : (1) कुञ्ज (f. ग्जा) ;

(2) गड्डरः (रा, रं) or गड्डलः (ला, लं). *H. bull* : ककुषत् (m.).

HUNCH, HUNCHBACKED : v. Hump, hump-backed.

HUNDRED : I. The numeral : शतम्, *I will give you h. villages* शतः ग्रामान् प्रदास्यामि, A. r. ; *three h. years* : अब्दशतानि त्रीणि, V. p. iv. 24. 15. ; *h. times* : शतवारान् ; *in a h. ways* : शतधा ; *by hundreds* : शतशः ; *a h. thousand* : लक्षम्. II. A district : मण्डलम्. N.B. V. s. has शताध्यक्षः = chief of h. (villages).

HUNDREDTH (adj.) : शततमः (मी, मं), *h. part* : शततमी कला, D. ii.

HUNDREDTH (subs.) : (1) शतांशः (2) शतभागः ; (3) शततमो भागः.

HUNDREDWEIGHT : expr. by मणम् (= 2/3 of a cwt.).

HUNGER (subs.) : (1) जुषा, *to allay h.* : जुषाशान्तये, H. ; *our master is suffering from h.* : स्वामी जुषया परिपीड्यते, P. i. 16. ; (2) कुसुक्षा, *I will eat this in (my) first h.* : प्रथमकुसुक्षायामिदं खादामि, H. (3) जुष् (gen. in comp.), *and in a moment h. and thirst of all went off.* जुष्टिपासे च सर्वेषां क्षणेन व्यपगच्छताम्, Mah. iii. 314. ; (4) अशनाया (rare) ; (5) जिघत्सा (rare).

HUNGER (v.) : I. Lit. : जुष्यति (जुष्, c. 4.), better by adj. II. Fig. : जुष्यति (जुष्, c. 4.).

HUNGRY, HUNGERED : ( ) जुषितः (ता, तं), *I am h., my life is going out* : जुषितोऽहं गतप्राणः, Mah. ; (2) कुसुक्षितः (ता, तं), *the h. monkey* : कुसुक्षितः कपिः, A. r. ; (3) जुषार्त (f. तर्ता), जुषाविष्ट (f. टा), जुषापिडितः (ता, तं), etc. ; *you are h.* : जुषालुर्भवाम्, P. i. 16.

HUNT (v.t.) : I. Lit. : मृगयते (मृग्, c. 10.) or मृगयां करोति or चरति (चर्, c. 1.), Ram. II. Fig. : मृगयते, *a gem does not seek, but it is h. ed* : न रत्नमन्विष्यति मृगयते हि तत्, Sa. : v. To search.

HUNT, HUNTING (subs.) : (1) मृगया, *there is nothing so beneficial as h.* यथा मृगया औपकारिकी न तथान्यत्, D. viii. ; *to go out (for) h.* : मृगयां याति, Mah. ; *devoted to h.* : मृगयाशीलः (ला, लं), Sa. ii. ; (2) आखेटः, -कः, *deer. h.* : हरिणाखेटकः, K. s.

ix. 74. ; (3) मृगव्यम् (rare), *h.-forest* : मृगव्यसमम्, Ki. xiii. 9.

HUNTER : I. One who hunts : (1) व्याधः (= professional h.) ; (2) मृगवुः (rare : of more gen. application). II. A hunting horse : बाजिन् (m.), R. ix. 56. (?) : v. Horse. III. A hound : मृगयाकुक्षुरः ; आखेटिकः.

HUNTING-BOX, HUNTING-SEAT मृगयास्थली.

HUNTSMAN : I. A hunter : q.v. II. A servant : मृगयापुरुषः (?) .

HURDLE : *काष्ठबन्धः or काष्ठरोधः.

HURL (v.) : (1) क्षिपति (क्षिप्, c. 6.) : v. To cast, throw ; (2) पातयति (c. of पत्) (= to cause to fall).

HURL (subs.) : I. A cast : q.v. : क्षेपः. II. Tumult : q.v. : तुमुलम्.

HURLING (subs.) : a game: perh. कन्दुकक्षेपः.

HURLY-BURLY : तुमुलम् : v. Tumult, confusion.

HURRA, HURRAH : जयध्वनिः. and sim. comp.s.

HURRICANE : (1) ऋष्मत्, -निलः. and sim. comp.s., *a violent h. blew* : महाबलो ऋष्मत्वातो बवौ, Mah. i. 149. 2. ; (2) प्रमञ्जनः, H. ; (3) चण्डबातः, जवानिलः, etc. (any strong gale).

HURRIED (adj.) : (1) त्वरितः (ता, तं) (= hasty : q.v.) ; (2) त्वराविघ्नान्त (f. न्ता) and sim. comp.s.

HURRIEDLY : (1) त्वरितम् : v. Hastily ; (2) ससम्भ्रमम्.

HURRY (v.i.) : त्वरते (त्वर्, c. 1.) : v. To hasten.

HURRY (v.t.) : त्वरयति (c. of त्वर्) : v. To Hasten.

HURRY (subs.) : I. Haste : q.v. : त्वरा. II. Bustle : सन्भ्रमः.

HURRY-SKURRY (adv.) : (1) अस्तव्यस्तम् ; (2) ससम्भ्रमम्.

HURRYING (subs.) : "there was h. to and fro" : जना वाक्चलितस्ततः : v. Also haste.

HURT (subs.) : (1) क्षतम्, *causing of h.* क्षतदर्शनम्, N.s. ; व्रणम् (= wound : q.v.) ; (2) दुःखम् (= pain : q.v.), *to cause h. without drawing blood* : शोणितेन विना दुःखमुत्पादयति, V. s.

HURT (v.t.) : (1) पीडयति (पीड्, c. 10.) : v. To

pain ; (2) क्षिणोति (क्षि, c. 5.) : v. To injure ; (3) दुदति (दुद, c. 6.), *then the enemy h. (him) with sharp words*: बाक्सायकैरथ तुतोद तदा विपक्षः, Si. xx. 77. ; (4) by subs.

HURTFUL : (1) पीडाकरः (री, रं), *h. thing*: पीडाकरं द्रव्यम्, V. s. ; (2) हिंस्र (f. ज्ञा) (not of things) : v. Injurious, mischievous.

HURTFULLY : v. Injurious, mischievously.

HURTFULNESS : (1) पीडाकरता ; (2) हिंस्रता ; (3) better by adj.

HURTLE : संघट्टते (वट्ट, c. 1.) : v. To clash.

HUSBAND (subs.) : (1) पतिः, *get a h. who will not take to others* : अनन्यमाजं पतिमाप्नुहि, Ku. iii. 63. ; *who had h. s and children*: याः पतिपुत्रवल्, Ku. viii. 6. ; (2) मर्तुं (m.), *will choose a second h.*: मर्तारं द्वितीयं वरयिष्यति, Mah. ; (3) स्वामिन् (m.), *but you (are my) h.*: किन्तु स्वामी त्वम्, H. ; (4) परिणेतु (m.), Sa ; (5) उपयन्तु (m.), R.

HUSBAND (v.) : बाहयति (c. of बह्) : v. To use, till.

HUSBANDMAN : कृषीबलः : v. Agriculturist, farmer.

HUSBANDRY : (1) कृषिकर्मन् (m.), P. ; (2) कृषिः (=agriculture).

HUSH (interj.) : (1) शान्तम् ; (2) तूष्णीम् : v. Silent.

HUSH (adj., subs. v.) : v. Calm, silent, silence.

HUSH UP : निगूहति, -ते (गूह्, c. 1.) : v. To conceal.

HUSK (subs.) : तुष (mn.), *unbroken h.*: अखण्डं तुषम्, D.

HUSK (v.) : निस्तुषयति, (nomi.) ; (2) निस्तुषीकरोति.

HUSKY : I. Lit. : सतुषः (वा, वं). II. Rough : q.v. : रूक्ष (f. ज्ञा).

HUSTING : संसद् (f.) (=assembly : may be used in every sense).

HUSTLE : (1) खलीकरोति, Mr. ii. ; (2) निष्कासयति (c. of कस्) (=to drive out).

HUSWIFE : गृहिणी : v. Housewife.

HUT : (1) कुटी, -रः ; (2) उदणः ; (3) पर्णशाला.

HUTCH : perh. कोष्ठः, *rabbit-h.*: शशकोष्ठः (?).

HUZZA : (1) जयध्वनिः ; (2) जयारवः ; (3) जयनादः.

HYACINTH : सुगन्धिलताभेदः.

HYADS : पञ्चतारम्, -कम् (??).

HYAENA : perh. तरङ्गः ; मृगादनः (poet.).

HYBRID : *मिश्रजः (जा, जं) ; लक्षरः (रा, रं) (in Bengali).

HYDRA : *सहस्रशीर्षः.

HYDRAULIC, -AL : *चलञ्जलबलः (ला, लं).

HYDRAULICS : *चलञ्जलविज्ञानम् ; द्रवगतिविज्ञानम्.

HYDROCELE : (1) वृद्धिः, Sr. ; (2) फलकोषरोगः, Sr.

HYDROCEPHALUS : perh. शिरोग्रहः, Bha. ; जल-मस्तकः, Williams.

HYDROGEN : *जलमाणः, जलसारः, अग्जननः.

HYDROMEL : जलसंसृष्टं मधु (n.) and sim. comp.s.

HYDROMETER : *द्रवमापः ; जलमापः.

HYDROPHOBIA : लालाविषदोषः (?), after Sr. ; by आलकं विषम् (=canine poison).

HYDROPHthalmia : perh. वाताभिष्यन्दः, Bha.

HYDROSTATICS : *स्थिरजलविज्ञानम् ; अचलद्रवविषा.

HYDROMETER : *छेदमापः, *Dunell's h.* : *दानिल-छेदमापः.

HYMEN : विवाहदेवता ; prob. अग्निः.

HYMENEAL : वैवाहिकः (की, कं) : v. Nuptial.

HYMN (subs.) : (1) स्तोत्रम् ; (2) ऋच् (f.) (of the Rig Veda) ; (3) सामन् (n.) (of the Sama Veda), "केचिच्च स्तुतिचतुराः समुदाहरन् । केचिच्च प्रशंसावालीढानि सामानि जयुः ॥", C.

HYMN (v.) : गायति (गै, c. 1.) : v. To sing, celebrate.

HYP : I. subs. : विषादः : v. Melancholy. II. Verb : विषादयति (c. of सद्).

HYPERBOLA : *उद्बृत्तम्, अविबृत्तम्.

HYPERBOLE : (1) अत्युक्तिः ; (2) अतिशयोक्तिः, Kav.

HYPERBOLIC, -AL : expr. by comp.

HYPERBOLICALLY : (1) अत्युक्तिपूर्वम्, -कम् ; (2) अति-शयोक्त्वा.

HYPERBOLOID : *उद्बृत्तस्थूलम् ; अतिवृत्तस्थूलम्.

HYPERCATALECTIC : prob. अन्धकारः (रा, रं) ; by circumlo.

HYPERCRITIC : prob. दोषैकज्ञः. (mfn.) : v. Critic.

HYPERCRITIC, -AL (adj.) : I. Of persons : दोषैक-ज्ञः (mfn.) (?). II. Of words, etc. by comp. or gen.

HYPERCRITICISM : दोषविचारणा. (?) : v. Criticism.

HYPHEN : संयोगचिह्नम्.

HYPOCHONDRIA : prob. पित्तोन्मादः ; विषादः (=dejection, melancholy).

HYPOCHONDRIAC, -AL : prob. पित्तोन्मादिन् (f. नी) ; विषण्ण (f. ञ्णा) (=dejected, melancholic).

HYPOCRISY : दम्भः ; v. Also disguise, pretence.

HYPOCRITE : (1) दाम्भिकः (क्री, कं) ; (2) धर्म-ध्वजिन् (f. नी) (religious) ; (3) वैशालप्रतिकः (like cats) "यस्य धर्मध्वजो नित्यं सुरध्वज इवोच्छ्रितः प्रच्छन्नानि च पापानि वैशालं नाम तद्वत् ॥" Śrīdhara ; (4) बकवृत्तिः (like herons), "अर्वागृष्टिनैकृतिकः स्वार्थसाधनतत्परः । शठो मिथ्याविनीतश्च बकवृत्तिस्तदा-हृतः ॥" (comp. M. iv. 195. 6.).

HYPOCRITIC, -AL : I. Of persons : v. Hypo-
crite. II. Of acts etc.s कपटः (टा, टं) : v.
Deceitful.

HYPOCRITICALLY : (1) कपटेन ; (2) छपना : v. Also
externally, falsely.

HYPOTENUSE : **HYPOTHENUSE** : कर्णः or श्रुतिः, Si.

HYPOTHECATE : आर्षि कृत्वा गृहे गोपायति (गुप्, c.
10.), h. d article : गोप्याधिः, Mit.

HYPOTHECATION : expr. by verb.

HYPOTHESIS : अनुभवः (??) ; अनुमानम् (=inference).

HYPOTHETIC, -AL : अनुभवसिद्ध (f. डा) or -गृहीतः
(ता, तं) (??).

HYPOTHETICALLY : अनुभवेन or अनुभवपूर्वकम् (??).

HYSSOP : *हिशोकः ; ओषधिभेदः.

HYSTERIA, HYSTERICS : हर्षभ्रूच्छर्त्ता (??).

HYSTERIC, -AL ; हर्षभ्रूच्छर्त्ताः (जा, लं) (??).

I

I : अहम्. N.B. Not expr. when the meaning is
clear, *I am coming* : अयमागतोऽस्मि, Mr. ix. ; *I
do not know* : न जाने, H. ; *I am going now* :
गम्यतेऽधुना, U.

IAMBIC, IAMBUS : (1) आदिलघुद्विकः ; (2) ध्वजम्.

IBEX : पार्वतीयो ज्ञागः or अजः.

IBIS : पक्षिभेदः ; क्रौञ्चः (??).

ICE (subs.) : (1) हिमघनः ; (2) तुषारसङ्घातः, Ku.
v. 35. ; and sim. comp.s.

ICE (v.) : no equiv. : हिमीकरोति (?) ; तुषारी-
करोति (?),

ICEBERG : *हिमघनसंहतिः ; हिमसंघातक्षेत्रम्.

ICE-COLD : (1) हिमशीतलः (जा, लं) ; (2) तुषार-
शिरः (रा, रं), K. ; (3) निहारनिमः (मा, मं),
N.

ICE-HOUSE : हिमगृहम् may do ; *हिमघनकोष्ठः.

ICHNEUMON : (1) नकुलः ; (2) वज्रुः (rare).

ICHOR : of elephants : (1) मदः ; (2) दानम् (rare).

ICICLE : *हिमघनकणः, -षिका. N.B. Not तुषारकणः
=dew-drop.

ICONOCLAST : प्रतिमापोषकः.

ICY : I. Lit. : expr. by comp. II. Ice-cold :
q.v.

IDEA : I. Conception : बुद्धिः, *under the i. of a
tiger* : व्याघ्रबुद्ध्या. *To have an i.* : सम्भावयति (c. of
भू). II. Opinion : q.v. : मतम्. III. A
thought : भावः, -ना. IV. Platonic : perh.
कल्पना.

IDEAL : I. Mental : q.v. : मानसिकः (क्री, कं).

II. Conceived in the mind, visionary :
काल्पनिकः (क्री, कं). III. Perfect, best : expr.
by परमः (मा, मं), i. *form of virtue* : परमधर्म-
लक्षणम्.

IDEALISM : perh. बाह्यशून्यम्, -वादः.

IDEALIST : बाह्यशून्यवादिन् (f. नी) (??).

IDEALLY : मनसा (=in mind) : v. Ideal.

IDENTICAL : *he is the i. person* : स एवैषः : v.
Same.

IDENTIFICATION : v. To identify.

IDENTIFY : I. To make to be the the same :
मिश्रणीकरोति (=to couple), S. ; and sim.
verbs. II. To prove to be same : expr. by
circumlo., *to i. stolen property* : लोप्प्रमेवैतदिति
प्रदर्शयति (c. of छा्,) or प्रतिपादयति (c. of पद्) :
v. Also to recognize.

IDENTITY : I. Sameness : q.v. : ऐक्यम्. II.
The condition of being identical : expr. by
adj., *to prove the i. of an offender* : सोऽपराध्येव एव
इति प्रतिपादयति.

IDES : in Roman calendar : *मध्यदिनम्.

IDIOCY : जडता or जाड्यम् : v. Also foolishness,
insanity.

IDIOM : *वाक्यपद्धतिः, रीतिः (??).

IDIOMATIC : expr. by subs.

IDIOMATICALLY : *वाक्यपद्धत्यनुसारेण, रीतिक्रमेण.

IDIOSYNCRASY : व्यक्तिगतो भावः (??).

IDIOT : जडः (जा, ड) : v. Also foolish, mad.

IDIOTCY : जडता or जडत्वम् : v. Also foolishness.

IDIOTIC : expr. by comp. or gen. : v. Also foolish.

IDLE (adj.) : I. Vain, useless : q.v. : निरर्थकः (का, कं). II. Lazy, inactive : q.v. : अलसः (सा, सं), like the action of an i. (man) : अलसस्य यथा कार्यम्. VI. vi. 2. III. Unemployed : q.v. अव्यापृतः (ता, तं).

IDLE (v.) : i.e. i. away : क्षपयति (c. of क्षै) : v. To waste, spend.

IDLENESS : I. Laziness, inactivity : (1) अलस्यम् ; (2) अलसता. II. Uselessness : q.v. : निरर्थकता.

IDLER : अलसः : v. Also lazy, sluggard.

IDLY : I. Vain : q.v. : निरर्थकम्. II. Lazily : अलस्येन.

IDOL : I. Lit. : (1) प्रतिमा, *oh. a wooden i. ; no, no, of stone* : कथं काष्ठप्रतिमा, न न शैलप्रतिमा, Mr. ii. ; *i. of the goddess (Durgā)* : देवीप्रतिमा, A. p. ; (2) भूतिः (=form; when the sense is clear); (3) विग्रहः (rare) ; (4) शालग्रामः (of Vishnu), A. p. ; (5) लिङ्गम् (of Śiva). II. Fig. : perh. देवता ; better by आराधयति (c. of राष्) (=to worship).

IDOLATER : I. Lit. : (1) देवपूजकः ; (2) प्रतिमापूजकः (?). II. Fig. : आराधयितु (m.) : v. Adorer, worshipper.

IDOLATROUS : I. Lit. : by comp. i. *worship* : प्रतिमापूजा. II. Fig. : i. *reverence* : परममहिः : v. Excessive.

IDOLATRY : (1) प्रतिमापूजा (?) ; (2) देवोपासना (?).

IDOLIZE : देववत् पूजयति (पूज्, c. 10.), आराधयति (c. of राष्), etc.

IDYL, IDYLL : गीतकाव्यम् (??).

IF : (1) यदि, *if you are not delighted with the tremulous glances.....* : लोलापाङ्गैर्यदि न रमसे, Mc. ; *if so, I am fortunate* : यद्येवं तद्वन्योऽहम्, P. ; *or if you again get your place* : स्वयायवा यदि लब्धं पुनरात्मनः पदम्, Ki. ; *even if his union was doubtful* : सन्दिग्धोऽप्यस्य समागमो यदि स्यात्, K. ; *if (he) had not wagered* : यदि पर्णं नाकरिष्यत्, V. ; *then again if.....* : पुनरपरं यदि, K. ; (2) चेत् (never at the

beginning of a sentence), *if not* : नो चेत्, H. v. Otherwise ; *if on the other hand, you are waiting for time* : अथ चेदवधिः प्रतीक्ष्यते, Ki. ; *but if I could not find out some means here* : अपि तु न चेदिह कमप्युपायमुन्नावयितुं शक्नुयाम्, D. N.B. Note the use of विशिलिङ् when the sentence implies that something may or might happen and of लृङ् when it implies that something would have happened. लट्, लृट् and लृट् are used when it deals with facts actual or assumed, the first with present and the last two with future facts.

IGNEOUS : (1) आग्नेयः (यी, यं) ; (2) वह्निमयः (यी, यं).

IGNIS-FATUUS : भूतदीपिका (?) ; भूतालोकः (?).

IGNITE : I. Trans : ज्वलयति (c. of ज्वल्) : v. To kindle. II. Intrans : (1) ज्वलति (ज्वल्, c. 1.) ; (2) समिध्यते (pass. of हन्ध).

IGNITION : (1) ज्वलनम् ; (2) हन्धनम्, सम्- ; (3) दीपनम्.

IGNOBLE : नीचः (चा, चं) : v. Mean, base, low.

IGNOBLY : expr. by adj. : v. Also meanly.

IGNOMINIOUS : यशोघ्न (f. घ्नी) : v. Infamous, shameful, base.

IGNOMINY : (1) निष्कृतिः, *did not bear the i. of being removed from the front seat* : साम्रासनापनयना निष्कृतिर्न सोदा, Mu. iv. ii. ; (2) न्यकारः, Vi. v. 22. : v. Disgrace.

IGNORAMUS : (1) अहम् ; (1) निर्बोधः : v. Fool.

IGNORANCE : I. Absol. : अज्ञानम्. II. In special subjects : अनभिज्ञता, i. of algebra : बीजानभिज्ञता. Ph. : *I will keep her in i. of it* : न तामेतदभिज्ञां करोमि : v. Also to conceal ; *to be in i. of* : अनभिज्ञ (f. ज्ञा) (with gen.).

IGNORANT (adj.) : I. Destitute of knowledge : (1) अज्ञ (f. ज्ञा) ; (2) अबोध (f. धा) ; (3) ज्ञानहीनः (ना, नं), विद्याविहीनः (ना, नं), and sim. comp.s ; (4) अपण्डित (f. ता), अविद्वत् (f. दुषी), etc. (=not learned). II. Unacquainted : (1) अनभिज्ञ (f. ज्ञा) or occ. अज्ञ (f. ज्ञा) ; (2) by verb : v. Know, not.

IGNORANTLY : (1) अज्ञानतः ; (2) अज्ञानात् ; (3) अज्ञानेन.

IGNORE (v) : न स्वीकरोति : v. To admit, not.
IGUANA : (1) गोघा or गोषिका ; (2) गौघेयः (रः).
ILIAC : i. *passion* : उदावर्तः, Sr.
ILL : I. Bad : q.v. : expr. by दुर्- or अ- in comp., i. *health* : असुस्थता. II. In ill health : (1) असुस्थशरीरः (रा, रं), *Kādambari, who is very i.* : बलवदसुस्थशरीरा कादम्बरी, K. ; (2) असुस्थ or अस्वस्थ (f. स्था) ; (3) पीडितः, i. *with fever* : ज्वरपीडितः (ता, तं) : v. Also sick.
ILL (subs.) : (1) अनिष्टम् ; (2) अद्युमम्, अमङ्गलम्, etc., *crying i. of the boy* : वत्सस्य मङ्गलविरुद्धं रदनम्, Vi. iii. 31. ; (3) पापम्, *to wish i.* : पापं वाञ्छति, Vi. ii. 50. : v. Also calamity.
ILL (adv.) : expr. by adj. or subs : v. Also badly.
ILL-ADVISED (adj.) : expr. by न सम्यगालोच्य or विविच्य, i. *action* : अविवेककर्मन्.
ILL-AFFECTED : I. Disaffected : q.v. : विरक्तः (ता, तं). II. Ill-disposed : q.v.
ILLATIVE : (1) आनुमानिकः (की, कं) ; (2) आनुषङ्गिकः (की, कं).
ILL-BEHAVED : (1) दुःशीलः (ला, लं) ; (2) दुराचारः (रा, रं) ; (3) दुर्वृत्त (f. ता).
ILL-BLOOD : द्वेषः, वि- : v. Enmity.
ILL-BRED : (1) दुर्विनीतः (ता, तं) ; (2) अविनीतः (ता, तं) ; (3) अशिष्ट (f. टा).
ILL-BREEDING : (1) अविनयः ; (2) अशिष्टता ; (3) अमद्रता.
ILL-DISPOSED : (1) दुष्टबुद्धि (mfn.) ; (2) पापबुद्धि (mfn.), etc.
ILLEGAL : *अवैधः (धी, धं) ; विधिविरुद्ध (f. टा).
ILLEGALLY : *विधीन् अतिक्रम्य, प्रमथ्य, etc.
ILLEGIBILITY : (1) expr. by adj. : (2) दुर्वाच्यता.
ILLEGIBLE : (1) न सुपठः (ठा, ठं) ; (2) दुर्वाच्य (f. च्या).
ILLEGIBLY : (1) by adj. ; (2) अस्पष्टाक्षरैः.
ILLEGITIMATE : I. Illegal : q.v. : II. Illogical : अन्याय्य (f. व्या). III. Bastard : q.v. : विजन्मन् (mfn.).
ILLEGITIMATELY : expr. by adj.
ILL-FATED : अभागः (गा, गं) : v. Unlucky, unhappy.
ILL-FAVOURED : कदाकारः (रा, रं) : v. Ugly.

ILL-GOTTEN : (1) अन्यायार्जितः (ता, तं) ; (2) अन्यायलब्ध (f. व्या), etc.
ILLIBERAL : (1) अनुदारः (रा, रं) (rare) ; (2) कृपण (f. णा) : v. Niggardly, mean.
ILLIBERALITY : (1) अनौदार्यम् (rare) ; (2) कृपणता or कार्पण्यम्.
ILLIBERALLY : (1) expr. by adj. : (2) कार्पण्येन.
ILLICIT : निषिद्ध or प्रतिषिद्ध (f. टा) (=forbidden), V. s.
ILLICITLY : expr. by adj. : v. Also illegally.
ILLIMITABLE, ILLIMITED : (1) निरवधि mfn. ; (2) असीमः (मा, मं) : v. Also endless, infinite.
ILLITERATE : अशिक्षितः (ता, तं) : v. Ignorant (I).
ILL-MATCHED : न तुलावृत्तः (ता, तं), Vi. vi. : v. Unequal.
ILL-NATURED : I. Of men : (1) दुष्प्रकृति (mfn.) ; (2) वक्रत्वभावः (वा, वं). II. Mischievous : दुष्टः (टा, ष्टं). III. Of land : दोषवत् (f. ती).
ILL-NATUREDLY : (1) दुष्प्रकृत्या ; (2) वक्रत्वभावतया.
ILLNESS : (1) असुस्थता (gen. i.) ; (2) पीडा : v. Disease.
ILLOGICAL : (1) अन्याय्य (f. व्या) ; (2) न्याय-विरुद्ध (f. टा) ; (3) अयुक्तिसिद्ध (f. टा) ; etc. Ph. : i. *conclusion* : अपसिद्धान्तः, N. d. v. 2. 24.
ILLOGICALLY : न न्यायानुसारेण or न्यायक्रमेण.
ILL-OMENED : अद्युमः (मा, मं) : v. Mischievous, omen.
ILL-STARRED : (1) दुर्दैवः (वा, वं) ; (2) दैवोपहतः (ता, तं), etc.
ILL-TEMPER : (1) कोपनता ; (2) क्रोधशीलता ; (3) चण्डत्वभावः.
ILL-TEMPERED : (1) कोपनः (ना, नं) ; (2) क्रोध-शीलः (ला, लं) ; (3) चण्ड (f. ण्डा).
ILL-TIMED : अकाल-कल्पितः (ता, तं) (=planned), -विहितः (ता, तं) (=done), -उदितः (ता, तं) (=said), etc.
ILL-TRAINED : (1) अशिक्षितः (ता, तं) ; (2) अप-शिक्षितः (ता, तं).
ILL-TREAT : खलीकरोति : v. To maltreat.
ILLUDE : विप्रलभते (लम्, c. 1.) : v. To deceive.
ILLUME, ILLUMINE : (1) द्योतयति, उद्-, (c. of द्यु-) ; (2) मासयति (c. of मास्) : v. To light (III).

ILLUMINATE : I. To illumine : q.v. II. To adorn with lights : दीपैः उद्गासयति (c. of मास्). III. Of manuscripts : रञ्जयति (c. of रञ्ज).

ILLUMINATION : I. The act : (1) द्योतनम्, प्र- ; (2) उद्गासनम् ; (3) दीपनम्. II. Festive decoration : दीपालिः (*the i. festival*). III. Decoration of manuscripts : पत्ररञ्जनम्. IV. Brightness, splendour : q.v.

ILLUMINATOR : of manuscripts : पत्ररञ्जकः.

ILLUSION : माया, *is this an i. or is it delusion of my mind* : माया त्विदेषा मतिविभ्रमो वा, Ki. xvi. 18.

ILLUSIVE, ILLUSORY : (1) मिथ्या in comp. : v. False ; (2) असारः (रा, रं) (=unsubstantial). Ph. : i. *show* : माया ; i. *clouds* : मायामेषमाला, K.

ILLUSTRATE : (1) स्फुटीकरोति ; (2) उदाहरति (ह, c. 1.) : v. To exemplify.

ILLUSTRATION : I. The act. : expr. by verb : v. Also elucidation, explanation. II. Example : q.v. : उदाहरणम्, *here in the first i.* : अत्राद्योदाहरणे, Kuv. ; i. *s in order* : क्रमेणोदाहरणम्, Kav.

ILLUSTRATIVE : expr. by verb or subs., *it is i. of this* : तदेतत् स्फुटीकरोति or तस्योदाहरणमेतत्.

ILLUSTRIOUS : (1) महायशस् (mfn.) ; पुण्यश्लोकः (का, कं) : v. Famous, renowned, celebrated.

ILLUSTRIOUSLY : expr. by adj.

IMAGE (subs.) : I. Likeness : q.v. : Ph. : *this boy is the very i. (of Rāma)* : [रामस्य] सम्पूर्णं प्रतिविम्बितैव निखिलास्मिन् शिखावाकृतिः, U. iv. 21. II. An idol : q.v. : (1) प्रतिमा, *i. -worship* : प्रतिमापूजा ; (2) मूर्तिः, *how many varieties of i. s.* : कति मूर्तिभेदाः, Li. 241. III. Reflected i. : (1) प्रतिविम्बम् ; (2) छाया (= shadow). IV. Show, appearance : q.v. V. Mental : कल्पना. VI. Rhetorical : perh. चित्रम्.

IMAGE (v.) : I. To reflect : q.v. II. Mentally : कल्पयति (c. of कृप्).

IMAGERY : I. Images : चित्राणि (n. pl.). II. Appearance : q.v.

IMAGINABLE : संभाव्य (f. व्या) or मावनीयः (या, यं) : v. To imagine.

IMAGINARY : काल्पनिकः (की, कं) : v. Also false. Ph. : i. *quantity* : काल्पनिकराशिः (?) ; करणी (=surd).

IMAGINATION : (1) भावना, सं-, or rarely भावः, *what can be sketched by i.* : सम्भावनयोत्प्रेक्ष्य (f. ह्या), M. n. ; (2) कल्पना (=mental creation) ; (3) चिन्ता (thought), *like a poet's mind agitated with many hundreds of self-created i. s.* : स्वयमुत्पादितानेकचिन्ताशताकुला कथिमतिरिव, K.

IMAGINATIVE : expr. by comp.s. ; i. *power* : कल्पनाशक्तिः.

IMAGINE : I. To conceive : q.v. : सं-भावयति (c. of भू). II. To think : q.v. : भावयति, वि-. III. To contrive : q.v. : कल्पयति (कृप्, c. 10.).

IMBALM, IMBANK, etc. : v. Embalm, embank, etc.

IMBECILE : I. Weak : q.v. : दुर्बलः (ला, लं). II. Idiotic : जहमति (mfn.) : v. Also foolish, childish.

IMBECILITY : I. Weakness : q.v. : दौर्बल्यम्. II. Of mind : (1) बुद्धिमान्धम् ; (2) बालिश्यम् (=childishness).

IMBIBE : I. To drink in, absorb : q.v. : नि-पिबति (पा, c. 1.). II. To contract, acquire : q.v. : अधिगच्छति (गच्, c. 1.).

IMBITTER, IMBLAZON, IMBODY, IMBOLDEN : v. Embitter, emblazon, embody, embolden.

IMBOSOM : क्रोडीकरोति or क्रोडे करोति : v. Also to embrace.

IMBRUE : (1) आर्द्रीकरोति : v. Wet ; (2) लिम्पति (लिप्, c. 6.) : v. Anoint.

IMBUE : रञ्जयति, अमि-, (रञ्ज्, c. 10.) (lit. and fig.).

IMITABLE : अनुकरणीयः (या, यं) or अनुकार्य (f. र्यां) ; better by verb.

IMITATE : (1) अनुकरोति or कुस्ते (कृ, c. 8.), *men i. the sound of peacock* : पुरुषो मयूरवासितमनुकरोति, N. d. ; *for artists i. work after seeing* : दृष्ट्वा क्रियामनुकरोति शिल्पिवर्गः, Mr. ix. 33. ; (2) अनु-विदधाति or वसे (वा, c. 3.), Ki. ix. 10. ; (3) अनुबदति (वद्, c. 1.) (in speaking) : v. To follow.

IMITATION : अनुकरणम् or अनुक्रिया (both of the act and of the thing).

IMITATIVE : I. Inclined to imitate : (1) अनुकरणशीलः (ला, लं) ; (2) अनुकरणप्रियः (या, यं) ; etc. II. Formed after a model : expr. by अनुकरणम्, "was i. of the first" : प्रथमस्यानुकरणम्.

IMITATOR : (1) अनुकारिन् (f. नी) ; (2) अनुकारक (f. रिका) (rare).

IMMACULATE : (1) निष्कलङ्क (f. क्का) ; (2) निर्मलः (ला, लं) : v. Pure, unstained, unblemished.

IMMACULATELY : (1) निष्कलङ्कम् ; (2) निर्मलम् ; (3) शुद्धम्.

IMMATERIAL : I. Incorporeal : q.v. : अमूर्त (f. र्ता). II. Unimportant : q.v. : (1) अकिञ्चित्करः (री, रं) ; (2) by circumlo.

IMMATERIALITY : (1) अमूर्तता ; (2) अदेहवृत्ता ; (3) अशरीरता.

IMMATERIALLY : निरर्थकम् : v. (In) vain ; (for) nothing.

IMMATURE : (1) अपक्व (f. का) ; (2) अपरिपक्व (f. का) ; (3) अपरिणत (f. ता).

IMMATURITY : (1) अपक्वता ; (2) अपरिपाकः ; (3) अपरिणामः.

IMMEASURABLE : (1) अमेयः (या, यं) ; (2) अपरिमेयः (या, यं) ; (3) अप्रमेयः (या, यं) ; (4) अपरिमितः (ता, तं), etc.

IMMEASURABLY : (1) निरतिशयम् (= exceedingly) ; (2) by circumlo.

IMMEDIATE : I. Proximate, close : (1) अनन्तरः (रा, रं) ; (2) अव्यवहितः (ता, तं). II. Instant : expr. by adv. III. Acting or cognized directly : perh अव्यवहितः (ता, तं).

IMMEDIATELY : I. Proximately : (1) अनन्तरम् ; (2) अव्यवहितम्. II. Instantly : q.v. (1) सद्यः ; (2) सपदि. Ph. : i. after or on : अनन्तरमेव ; i. on (his) saying : वचनान्तरमेव, K. : v. Also as soon as.

IMMEDICABLE : अचिकित्स्य (f. त्स्या) : v. Incurable.

IMMEMORIAL : i. time : अस्मार्तकालः, Mi. ; i. custom : शाश्वतः (or पारम्पर्यागतः, K. b.) आचारः, M, i. 107.

IMMENSE : I. Excessive : q.v. : अत्यन्त (f. न्ता).

II. Vast, infinite : q.v. : अनन्तः (न्ता, न्तं).

IMMENSELY : (1) अत्यन्तम् : v. Exceedingly ; (2) अनन्तम् : v. Endlessly.

IMMENSITY : I. Infinity : अनन्तता. II. Vastness : विशालता.

IMMERGE, IMMERSE : I. Trans : निमज्जयति (c. of मस्ज्) : v. To plunge, dip in. II. Intrans : मज्जति, नि-, (मस्ज्, c. l.).

IMMERSION : मज्जनम्, नि-, (lit. and fig-).

IMMESH : पाशे बध्यते, नि-, (pass. of बन्ध्).

IMMIGRANT : *अधिप्रवासिन् (f. नी) ; or by circumlo, they are i. s : ते स्वदेशं परित्यज्यात्र निवसन्ति.

IMMIGRATE : *अधिप्रवसति (वस्, c. l.) ; or by circumlo.

IMMIGRATION : अधिप्रवासः ; परदेशनिवासः.

IMMINENCE : I. Nearness : सन्निकर्षः. II. Impending evil : आत्ययिकम्.

IMMINENT : I. Impending : (1) आसन्नतरः (रा, रं) ; (2) सन्निकृष्ट (f. टा). II. Perilous : आत्ययिकः (की, कं).

IMMOBILE : अचलः (ला, लं) : v. Immovable.

IMMOBILITY : (1) अचलता, -त्वम् ; (2) निश्चलता, -त्वम् ; (3) स्थैर्यम्.

IMMODERATE : अपरिमितः (ता, तं) : v. Also excessive.

IMMODERATELY : अपरिमितम् : v. Also excessively.

IMMODERATENESS : expr. by adj. : v. Immoderate, excessive.

IMMODEST : I. Shameless : q.v. : निर्लज्जः (ज्जा, ज्जं). II. Low, unchaste : q.v. : perh. निर्लज्ज (f. ज्जा).

IMMODESTLY : निर्लज्जम् : v. Shamelessly, unchastely.

IMMODESTY : निर्लज्जता : v. Shamelessness, unchastity.

IMMOLATE : बलिं ददाति (दा, c. 3.) : v. To sacrifice.

IMMOLATION : (1) बलिः : v. Sacrifice ; (2) बलिदानम् (the act.).

IMMOLATOR : बलिदातृ (f. त्री) : v. Sacrificer.

IMMORAL : (1) असाध (f. ती) ; (2) असाध (f. स्त्री) :
v. Also vicious, corrupt.

IMMORALITY : विषमः, -ता (?) : v. Vice, profligacy.

IMMORALLY : धर्ममतिक्रम्य (?) : v. Viciously, wrongly.

IMMORTAL : I. Lit. : (1) अमरः (रा, रं) ; (2) अविनश्य (f. री) (=imperishable). II. Eternal : q.v. : शाश्वत (f. ती) .

IMMORTALITY : I. Lit. : (1) अमरत्वम्, -ता ; (2) अविनश्यता (=imperishableness). II. Perpetuity : (1) नित्यता ; (2) चिरस्थायिता.

IMMORTALIZE : expr. by adj., *it will i. him* : एतत्तममरं करिष्यति, *or* तस्यानन्तकीर्तिं स्थापयिष्यति : v. Also to perpetuate.

IMMOVEABLE : (1) अचलः *or* निश्चलः (ला, लं) ; (2) निष्कम्पः (म्या, म्य) (not shaking or swerving), *but good men's minds are i.* : निष्कम्पं तु सतां मनः, K. s. xx. 120. : v. Moveable ; firm. I. (*property*) : स्थावरम्, Ya.

IMMOVEABLY : expr. by adj., *i. fixed* : निश्चल-निबद्धः, K. : v. Firmly.

IMMUNITY : I. Privilege : q.v. II. I. from : v. Exemption, freedom.

IMMUTABILITY : (1) निर्विकारता ; (2) अविकारिता ; (3) अविकार्यता.

IMMUTABLE : (1) निर्विकारः (रा, रं) ; (2) अविकारिन् (f. नी) ; (3) अविकार्य (f. र्या) ; (4) अविकारः (रा, रं) .

IMMUTABLY : (1) निर्विकारम् ; (2) by adj. *or* circumlo.

IMP : I. A scion, offspring : q.v. II. A goblin : भूतः.

IMPACT : संघट्टः, "वायुद्वयसंघट्टः", V.d.

IMPAIR : क्षीणीकरोति : v. To enfeeble, weaken.

IMPALE : v. To empale. I. *ment* : शूलारोपणम्.

IMPALPABLE : (1) दुर्ग्रहः (हा, हं) ; (2) दुरभिग्रह (f. हा) .

IMPANEL : *to i. a jury* : *सम्मानां नामानि निवेशयति (c. of विश्) .

IMPART (v.) : (1) वि-तरति (दू, c. 1.), *to i. knowledge* : विद्यां वितरति, U. ii. 4. ; (2) ददाति (दा, c. 3.) : v. To give.

IMPARTIAL : (1) अपक्षपातः (ता, तं) ; (2) विपक्षपातः (ता, तं) ; (3) अपक्षपातिन् (f. नी) ; (4) पक्षपातरहितः (ता, तं) ; (5) पक्षपातहीनः (ना, नं) ; (6) समः (मा, मं) (=evenhanded : q.v.).

IMPARTIALITY : (1) अपक्षपातिता, -त्वम् *or* अपक्षपातः, *i. to suitors* : अर्धिवपक्षपातः, At. ; (2) समवृत्तिः (=evenhandedness).

IMPARTIALLY : (1) अपक्षपातेन ; (2) समम् (=evenly).

IMPARTIBLE : I. Indivisible : अविभाज्य (f. ज्या). II. Capable of being imparted : वितरणीयः (या, यं) ; देयः (या, यं), प्र-.

IMPASSABLE : (1) अगम्य (f. म्या) (=inaccessible) ; (2) अलङ्घ्य (f. ल्घ्या) ; (3) दुस्तरः (रा, रं) ; (4) अनतिक्रमणीयः (या, यं), M. n. ; (5) अनतिशयनीयः (या, यं) (rare), Ki. vi. 52.

IMPASSABLENESS : (1) अगम्यता ; (2) अलङ्घ्यता ; (3) दुस्तरता.

IMPASSIBLE : (1) अनेद्य (f. द्या) (what cannot be penetrated) ; (2) अस्पर्शय (f. र्या) (what cannot be touched).

IMPASSIONED : तेजस्विन् (f. नी) (fiery, spirited).

IMPASSIVE : v. Impassible, insensible.

IMPATIENCE : I. Inability to endure : (1) अक्षमा ; (2) असहिष्णुता. II. Of passion : (1) अक्षमा ; (2) अमर्षः, *devoid of i.* : अमर्षशून्य (f. न्या), Ki. i. 33. III. Eagerness : q.v.

IMPATIENT : I. Not tolerant : (1) असहनः (ना, नं) ; (2) असहिष्णु (mfn.). II. Passionate : (1) अक्षमिन् (f. नी) ; (2) अमर्षण (f. णा) ; (3) अक्षमापरीतः (ता, तं) ; and sim. comp. s. III. Very eager : व्यग्र (f. ग्रा) .

IMPATIENTLY : expr. by adj., *i. met the hostile army* : अक्षमापरीतः प्रतिबलं प्रतिजग्राह, D. ii. 1.

IMPEACH : (1) धर्षति (धृ, c. 1.) (=to assail) (?) ; (2) अमिशंसति (शंस्, c. 1.) (=to accuse : q.v.).

IMPEACHMENT : धर्षणा (?), *i. of Hastings* : *हस्ति-सस्य प्रधर्षणा : v. Also accusation.

IMPECCABILITY : (1) निष्पापता ; (2) अनघता ; (3) often by adj.

IMPECCABLE : (1) निष्पापः (पा, पं) ; (2) अनघः (घा, घं) ; (3) अनेनस् (mfn.).

IMPEDE : स्तम्भाति (स्तम्भ्, c. 9.) : v. To stop, hinder, retard.

IMPEDIMENT : (1) व्याघातः ; (2) प्रतिबन्धः ; (3) प्रत्यङ्गः ; (4) बाधा ; (5) प्रतिद्वन्द्वः : v. Also obstacle.

IMPEL : I. To drive : q.v. : प्रणो(चो)दयति (नुद, or चुद्, c. 10.). II. To urge on : q.v. : (1) प्रणो(चो)दयति ; (2) नि-योजयति, प्र-, (युज्, c. 10.) (=to employ), i. s. me to ask : बलान्मां प्रसकर्तुं नि-योजयति, K.

IMPEND : I. To hang over : expr. by उपरि (=above). II. To be imminent : (1) प्रत्यासीदति (सद्, c. 1.) (=approach) ; (2) पतति, सं-, आ-, (पत्, c. 1.) (=to befall).

IMPENDENT, IMPENDING : (1) प्रत्यासन्न (f. णा) ; (2) सन्निकृष्ट (f. ष्टा) ; (3) उपनतः (ता, तं) (=arrived).

IMPENETRABILITY : अमेघता etc. : v. Impenetrable.

IMPENETRABLE : (1) अमेघ (f. णा), i. to the sun : अमानुमेघ (f. णा), K. ; (2) by circumlo, his mind is i. to advice : तस्य मनसि न विरान्त्युपदेशाः ; (3) दुष्प्रवेशः (शा, शं) (what cannot be entered) ; (4) गहनः (ना, नं) (=thick).

IMPENITENCE : कठिन्यम् (=hardness) : v. Also repentance.

IMPENITENT : (1) expr. by न अनुतप्यते (तप्, c. 4.) : v. Repent ; (2) कठिनः (ना, नं) (=hard).

IMPERATIVE : I. Absolute, obligatory : अखण्ड्य (f. ण्य). II. In gram. विध्यर्थकः (का, कं), “लोदप्रत्ययो भवति धातोर्विध्यादिष्वर्थे”, Kāśikā.

IMPERCEPTIBLE : (1) दुर्ग्रहः (हा, हं) ; (2) दुर्लक्ष्य (f. ह्य) : v. To perceive.

IMPERCEPTIBLY : (1) by adj. ; (2) अल्पाल्पम् (=little by little).

IMPERFECT : I. Not complete : q.v. : असम्पूर्ण (f. र्णा). II. Defective, faulty : q.v. : विकलः (ला, लं). III. In gram. भुतः ; लङ् (in Sanskrit gram. only).

IMPERFECTION : I. Deficiency : q.v. : असम्पूर्णता. II. Fault, want : q.v. : दोषः.

IMPERFECTLY : expr. by adj. : v. Incompletely.

IMPERFECTNESS : (1) असम्पूर्णता ; (2) वैकल्यम् ; (3) अपूर्णता.

IMPERIAL : I. Lit. : expr. by comp., i. title : अधिराजशब्दः, Mr. iv. ; i. fortune : साम्राज्यश्रीः, Si. xiv. 88. : v. Emperor, empire. II. Superior : q.v.

IMPERIALIST : *सर्वभौमवादिन् (f. नी) ; अधिराजपक्षः.

IMPERIALLY : perh. अधिराजवत् : v. Royally.

IMPERIL : संशयस्थं (f. स्थां) करोति : v. Danger.

IMPERIOUS : उदतः (ता, तं) : v. Haughty, arrogant.

IMPERIOUSLY : उदतम् : v. Haughtily, arrogantly.

IMPERIOUSNESS : औदत्यम् : v. Haughtiness, arrogance.

IMPERISHABLE : (1) अविनश्यरः (रा, रं) ; (2) अविनाशिन (f. नी) ; (3) अक्षयः (या, यं) (=undecaying).

IMPERISHABLY : expr. by adj., “i. pure” : नित्य-शुद्ध (f. ह्य), S.

IMPERMEABLE : it is i. to water : अत्र जलं न प्रविशति : v. To enter, impenetrable.

IMPERSONAL : in. gram. : *प्रथमपुरुषः (वा, वं).

IMPERSONALLY : *प्रथमपुरुषे (loc. sing).

IMPERSONATE : v. To personate, personify.

IMPERTINENCE : I. Irrelevancy : q.v. II.

Impudence, insolence : q.v. : धाव्यं or घृष्टता.

IMPERTINENT : I. Irrelevant : q.v. : असम्पर्क (f. र्का). II. Impudent, insolent : q.v. : घृष्टः (हा, हं).

IMPERTINENTLY : I. Insolently : q.v. : धाव्येन. II. Irrelevantly : expr. by adj.

IMPETURBABLE : (1) अक्षोभ्य (f. ह्य) ; (2) निष्कम्प (f. म्पा) : v. Calm.

IMPETURBABILITY : (1) अक्षोभ्यता ; (2) अप्रकम्प्यता (rare), Ki. : v. Calmness.

IMPERVIOUS : दुष्प्रवेशः (शा, शं) : v. Impenetrable, impassable.

IMPERVIOUSLY : (1) दुष्प्रवेशम् ; (2) better by adj.

IMPETUOSITY : (1) वेगः : v. Rush ; (2) चण्डता : v. Fury ; (3) संरम्भः : v. Race.

IMPETUOUS : (1) चण्ड (f. ण्डा), प्र-, उत्-, i. wind : चण्डो मरुत्, K. xvii. 44. ; (2) खरः (रा, रं), प्र-,

(=sharp: q.v.); (3) बोरः (रा, रं) (=fierce: q.v.).

IMPETUOUSLY : (1) चण्डम्, प्र-; (2) महावेगेन (=swiftly : only of motion).

IMPETUOUSNESS : v. Impetuosity.

IMPETUS : वेगः, सं-, आ-, *I cannot hold the i. of sorrow* : न शक्नोम्यहं दुःखावेगं धारयितुम्, K.

IMPIETY : I. The quality : पाषण्डबुद्धिः : v. Also piety, wickedness, irreligiousness. II. Sin, guilt : q.v. : पापम्.

IMPINGE : अभिहन्ति (हन्, c. 2.) : v. To clash.

IMPIOUS : I. Of men : (1) पाषण्डिन् (f. नी) (=heretic); (2) अधार्मिकः (की, कं) (=irreligious); (3) पापिष्ठ (f. ङा) (=sinful); (4) मक्तिहीनः (ना, नं) : (=wanting in faith). II. Of acts, etc. पाप- or पाषण्ड- in comp.s.

IMPIOUSLY : (1) पाषण्डबुद्ध्या ; (2) by adj.

IMPLACABLE : I. In gen. : अहार्य (f. र्या) (=what cannot be taken away), *of i. resolution* : अहार्यनिश्चया, Mu. Ph. : *i. enmity* : आमरणान्तिकं वैरम्, Mr. II. In enmity : बहवैरः (रा, रं).

IMPLACABLY : by adj. or by circumlo.

IMPLANT : निदधाति (धा, c. 3.), *as you, i. ed in her heart, will not be removed even by Indra* : हृदये निहितस्तस्या मवानपि नेन्द्रेण यथापनीयते, N. ii. 47. ; *it is true you have i. ed these excellences [among these things]* : निहिताः सत्यममो गुणास्तथा, R. viii. 60. : v. Also to put, keep.

IMPLEAD : आवेदयति (c. of विद्) : v. Also to accuse, plead.

IMPLEMENT : उपकरणम्, *i. of exercise* : व्यायामोपकरणम्, R. ; *whatever is one's i.* : यद्यस्योपकरणम्, Mit. : v. Tool.

IMPLICATE : (1) सम्बन्नाति (बन्, c. 9.) (?) ; (2) संक्रामयति (c. of क्रम्) (falsely), *might i. me in this crime* : इदमकार्यं मयि संक्रामयेद्, Mr. viii.

IMPLICATION : I. Connection : सम्बन्धः. II. An implying : ध्वनिः, M. n. Ph. : *by i.* : मङ्गला, M. n.

IMPLICIT : I. Implied : कार्यतः (by action) or अर्थतः (by meaning). II. Absolute, uncon-

ditional : (1) परमः (मा. मे) ; (2) निरतिशयः (या, यं).

IMPLICITLY : I. Impliedly : कार्यतः or अर्थतः.

II. Absolutely : (1) परमम् ; (2) निरतिशयम्.

IMPLORE : अभ्यर्थयते (अर्थ, c. 10.) : v. To beg, ask (II.).

IMPLORINGLY : (1) कृताञ्जलि (mfn.) or अञ्जलि बद्धा (=with joined palms); (2) पादयोः पतित्वा (=falling at one's foot); (3) जानुभ्यां महीं गत्वा (=kneeling).

IMPLY : सूचयति (सूच्, c. 10.) (=to indicate : q.v.) : v. Also to involve, implicit (I). Ph. : *it also i. ies.* : इदमप्यर्थान्तरं ध्वनयति, M. n.

IMPOLICY : (1) दुर्नयः ; (2) दुर्नीतिः ; (3) कुरीतिः ; (4) अपनयः.

IMPOLITE : (1) अशिष्टः (ङा, ङं) ; (2) असभ्यः (म्या, म्यं).

IMPOLITELY : (1) शिष्टाचारम् अतिक्रम्य ; (2) असभ्य-तया.

IMPOLITENESS : (1) असभ्यता ; (2) विनयापराधः ; (3) शिष्टाचारस्यातिक्रमः.

IMPOLITIC : I. Of men : (1) नयभेदिन् (f. नी) ; (2) नीत्यां नाशतः (ता, तं), D. ; (3) प्रनष्टनीति (mfn.), B. ; and sim. comp.s. II. Of acts, etc. : comp., *i. act.* : दुर्नयः.

IMPONDERABLE : (1) मारहीनः (ना, नं) (?) ; (2) अमरः (रा, रं) (?) ; etc.

IMPORT (v.) : I. Of goods : विदेशात् or देशान्तरात् आनयति (नी, c. 1.) or आहरति (ह, c. 1.). *I. ed from* may be expr. also by : आगतः (ता, तं) (=come), *i. from China* : चीनागतः (ता, तं). II. To imply, mean : expr. by अर्थ (=meaning) or अभिप्रायः (=purport). III. To concern : (1) अवलम्बते (लम्, c. 1.) ; (2) by gen.

IMPORT (subs.) : I. In. pl. imported goods : विदेशीयपण्यानि ; विदेशागतद्रव्याणि. and sim. comp.s. II. Purport, meaning : q.v. : भावः. III. Importance : q.v.

IMPORTANCE : गौरवम् (of persons) or गुरुत्वम्, -ता (of things), *why do you raise into i. this attack by men* : नराभियोगं...किं नयसे गुरुत्वम्, B. xii. 17. ; *lightening mountains in i.* : गौरवेन लघयन्महीभूतः,

Ki. xiii. 33. : v. Also distinction, weight.

Ph. : (a) of no i. : अकिञ्चित्करः (री, रं) or निरर्थकः (का, कं) ; (b) of great, much i., etc. ; बहुफलः (ला, लं) ; महाप्रयोजनः (ना, नं) ; etc.

IMPORTANT : (1) गुरु (f. वीं) (mostly of things), the i. object begun has not been finished : गुर्वर्थः प्रारब्धो न परिसमाप्तः, K. ; (2) महत् (f. ती) (= great : q.v.). Ph. : for it is i., it is not i., etc. ; =it is of i. ance, it is of no i. ance, etc. : v. Of i. ance.

IMPORTATION : I. The act : (1) देशान्तराङ्गान्वा-नयनम्, P. ; (2) पण्यानामागमः, M. viii. 401. ; and sim. expr. II. = import : q.v.

IMPORTER : विदेशपण्याहर्तृ (f. त्री) ; better by verb.

IMPORTUNATE : expr. by verb or subs.

IMPORTUNE : अनुल्गधि (रू, c. 7.), thus men i. d with improper demands : एवं नामानुल्ग्यमानाः पुमांसः, Vi. v.

IMPORTUNITY : (1) अनुरोधः ; (2) ग्रहः (=per- tinacity).

IMPOSE : न्यस्यति (अस्, c. 4.), all burden (of state) is i. d on a worthy minister : योग्यसचिवे न्यस्तः समस्तो मरः, Ra. i. 10. : v. To put, employ. I. on or upon : विप्रलमते (लभ्, c. 1.) : v. To deceive.

IMPOSING (adj.) : (1) प्रकाण्ड- in comp. : v. Also wonderful.

IMPOSITION : I. The act : (1) न्यासः ; (2) नियोगः (= employment). II. Burden, tax : q.v. : करः. III. Deception : q.v. : विप्रलम्भः, even i. is for good : विप्रलम्भोऽपि लाभाय, Ki. xi. 270.

IMPOSSIBILITY : I. The quality : (1) असाध्यता ; (2) अशक्यता. II. An impossible thing : असाध्यम् : v. Impossible.

IMPOSSIBLE : (1) असम्भवः (वा, वं) (=impro- bable : q.v.) ; (2) असाध्यः (ध्या, ध्यं) (what cannot be accomplished), there is nothing i. in this world : असाध्यं नास्ति लोकेऽत्र, P. ; (3) अशक्यः (क्या, क्यं) (what cannot be done), i. either to acquire or to avoid : अशक्यार्जनवर्जनः (ना, नं), N. xvii. 62.

IMPOST : करः : v. Tax, duty.

IMPOSTOR : (1) धूर्तः (=rogue), buffoons, i. s, and goblins are the authors of Vedas : वेदस्य कर्तारो मण्डधूर्तनिशाचराः, D. s. ; (2) लोकदम्भकः, M. iv. 195. : v. Also deceiver.

IMPOSTURE : (1) छलना : v. Deception ; (2) छद्मन् (n.) (=disguise).

IMPOTENCE, IMPOTENCY : I. Weakness : q.v. : (1) वैकल्यम् ; (2) दुर्बलता. II. Inability to beget : (1) कुल्यम्, i. from birth : सहजं कुल्यम्, Bha. ; (2) ध्वजमङ्गः (the usual from of i.), Bh. III. Ungovernable passion : उद्दामता.

IMPOTENT : I. Weak, feeble : q.v. : अशक्तः (का, कं). II. Without generative power : सुरतारक्तः, Bha. ; क्षीवः. III. Violent : q.v. : "i. of tongue" : अनियन्त्रितजिह्वा (f. ह्वा).

IMPOTENTLY : दुर्बलम् (=weakly : q.v.).

IMPOUND (v.) : निरुणद्धि (रू, c. 7.) : v. To confine, shut up.

IMPOVERISH (v.) : I. Lit. : दरिद्रीकरोति : v. Poor, make. II. To exhaust the strength of : क्षीणीकरोति.

IMPOVERISHED (adj.) : नष्टधनः (ना, नं), गतविभवः (वा, वं), and sim. comp.s.

IMPOVERISHMENT : (1) धननाशः, धनक्षयः, etc. ; (2) दारिद्र्यम् (=poverty).

IMPRACTICABILITY : (1) दुःसाध्यता ; (2) अहार्यता ; etc.

IMPRACTICABLE : I. Impossible : दुःसाध्य (f. ध्या). II. Intractable : दुर्धमः (मा, मं). III. Impassable : दुर्गमः (मा, मं). IV. Inexor- able : अनिवार्य (f. र्यां).

IMPRECATE : (1) स्तौति or स्तवीति (स्तु, c. 1.) (=to pray) ; (2) शपति-न्ते (शप्, c. 1.) (=to curse : q.v.).

IMPRECATION : अमिचारः, like the sharp i. s of the Atharva (Veda) : अथर्वणस्तीत्र इवामिचारः, Vi. i. 62. : v. Also curse.

IMPRECATORY : आमिचारिकः (की, कं), i. action : आमिचारिकी क्रिया, Ki. iii. 56.

IMPREGNABLE : (1) अलङ्घ्य (f. ह्य), the defences are most i. : अलङ्घ्यतमा गुप्तिः, D. ; (2) अजेयः (या, यं) (=inevitable).

IMPREGNATE (v.): I. To make pregnant : गर्भवती करोति : v. Pregnant. II. To fertilize : q.v. III. To infuse : perh. निवेशयति (c. of विश्).

IMPREGNATE (adj.): "i. with disease" : रोगगर्भ (f. गर्भा) (?) .

IMPREGNATION: I. Lit. : गर्भाधानम्. II. Infusion : सम्मिश्रणम्.

IMPRESS (v.): I. To press : अकृयति (अकृ, c. 10.). II. To implant : q.v. : निदधाति (धा, c. 3.). III. To produce an effect on : हरति (हृ, c. 1.) (to allure). IV. To take by force for public service : (1) धरति (धृ, c. 1.) (in Assamese); (2) बलाद् गृह्णाति (ग्रह्, c. 9.).

IMPRESS (subs.): I. Mark : q.v. : चिह्नम्. II. Seal : q.v. : मुद्रा.

IMPRESSIBLE : expr. by verb : v. To impress.

IMPRESSION : I. Marking : अकूनम्. II. Mark : q.v. : चिह्नम्. III. Mental : Ph. : *it made no i. on him* : तस्य हृदयं न जग्राह or जहार or तस्य हृदये स्थानं न लेभे. IV. Idea : अनुभवः. V. An edition, copy : *अनुलिपिः.

IMPRESSIVE : (1) हृदयग्राहिन् (f. ग्री), Ki. ; (2) हृदयहारिन् (f. ग्री); (3) हृदयस्पृश (mfn.).

IMPRESSIVELY : expr. by adj., *he speaks i.* : तस्य मारती हृदयग्राहिणी.

IMPRESSIVENESS : (1) हृदयग्राहिता ; (2) हृदयहारिता.

IMPRINT : v. Impress.

IMPRISON (v.): I. Lit. : कारायां निरुद्धि (रुध्, c. 7.) : v. Jail, to confine. II. To restrain.

IMPRISONMENT : (1) कारावासः ; (2) कारागारनिवेशनम्, Bha. and sim. comp.s. ; (3) निरोधनम् (= confinement), M. viii. 310.

IMPROBABILITY : I. The quality : (1) असम्भवता ; (2) असम्भाव्यता. II. Anything improbable : असम्भवम्.

IMPROBABLE : (1) असम्भवः (वा, वं), *birth of a golden deer is i.* : असम्भवं हेममृगस्य जन्म, H. ; (2) असम्भावनीयः (या, वं) or असम्भाव्य (f. व्या), *this is i. even in Bhishma or in (our) preceptor Drona* : श्रीभेष्मसम्भाव्यमिदं गुरौ वा, Ki. xvi. 23.

IMPROBABLY : expr. by adj., *to talk i.* : असम्भवं वक्ति.

IMPROBITY : अनुचिता : v. Dishonesty, probity.

IMPROMPTU : v. Extempore.

IMPROPER : (1) अनुचितः (ता, तं), i. *language* : अनुचितं वचः, K. s. xi. 2 ; (2) अयुक्तः (जा, जं), etc. : v. Proper, not.

IMPROPERLY : (1) अनुचितम् ; (2) अयुक्तम् ; (3) often by comp.

IMPROPRIATE : (ग्राम्यजन-) हस्ते निदधाति (धा, c. 3.) (??).

IMPROPRIETY : अनुचितव्यवहारः, etc. : v. Unbecoming.

IMPROVE (v.t.): I. To make better : (1) expr. by adj. : v. Good ; (2) वर्धयति (c. of वृष्) (to increase : q.v.); (3) उत्-कर्षति, प्र-, (कृष्, c. 1.) (rare). II. To employ to good purpose : सद्यवहारं करोति (with gen.).

IMPROVE (v.i.): i.e. to become better : (1) by adj. ; (2) वर्धते (वृष्, c. 1.) : v. To increase ; (3) उत्-कृष्यते, प्र-, (pass. of कृष्) (rare). Ph. : *I see (she is) almost i. ing on Irāvati* : अतिक्रामन्तीमिवेरावतीं प्रेक्षे, Mal. i.

IMPROVEMENT : (1) उत्कर्षः (= excellence); (2) उन्नतिः (= advancement); (3) वृद्धिः (= increase).

IMPROVIDENCE : (1) असमीक्ष्यकारिता ; (2) प्रमत्तता (= carelessness).

IMPROVIDENT : (1) असमीक्ष्यकारिन् (f. ग्री) ; (2) प्रमत्तः (ता, तं) (= carelessness).

IMPROVIDENTLY : (1) असमीक्ष्य ; (2) सप्रमादम् (= carelessly).

IMPRUDENCE : (1) अविवेकः, *i. is the great seat of evils* : अविवेकः परमापदां पदम्, Ki. ii. 30. ; (2) अविवेकिता.

IMPRUDENT : (1) अविवेकिन् (f. ग्री) ; (2) विवेकहीनः (ना, नं), B. and sim. comp.s.

IMPRUDENTLY : अविवेकेन or निर्विवेकेन : v. Also rashly.

IMPUDENCE : (1) धार्ष्ट्यम् ; (2) निर्लज्जता : v. Shamelessness.

IMPUDENT : (1) निर्लज्जः (जा, जं) : v. Shameless ; (2) धृष्टः (टा, ष्टं) : v. Confident ; (3) दुर्विनीतः (ता, तं) (= ill-bred).

IMPUDENTLY : (1) निर्लज्जम् : v. Shamelessly ; (2) धाट्येन : v. confidently.

IMPUGN : (1) प्रत्याख्याति (ख्या, c. 2.) : v. To deny, contradict ; (2) धर्षति (धृष्, c. 1.) : v. To assail.

IMPUGNER : प्रतिवादिन् (f. नी) (?) ; better by verb.

IMPULSE, IMPULSION : I. The act : प्रणो(चो)दनम्.

II. Force communicated : expr. by प्रतिघातः or संघट्टः (=clash) : v. Also speed. III. Mental : (1) भावगतिः (?) ; (2) by verb प्रणो(चो)दयति.

IMPULSIVE : of persons : यो भावगत्या कार्याण्यविचार्य करोति.

IMPULSIVELY : expr. as above.

IMPUNITY : दण्डमोक्षः (?) . with i. : निर्वाणम्.

IMPURE : अशुद्ध (f. द्वा) ; (2) अशुचि (mfn.) ; etc. : v. Pure.

IMPURELY : (1) अशुद्धम्, etc. : v. Purely ; (2) समलम् : v. Foully.

IMPURITY : I. The condition : (1) अशुद्धिः ; (2) अशौचम् ; (3) अमेध्यता. II. Anything impure : expr. by n. or adj. अशुचि, अमेध्यम्, etc.

IMPUTABLE : आरोपणीयः (या, यं), सम्-, अधि- ; better by verb.

IMPUTATION : I. The act. : आरोपणम्. II. Accusation, blame : q.v. : अपवादः. III. Hint, notice : q.v.

IMPUTE : I. To attribute : q.v. : आरोपयति (c. of हृष्), सम्-. II. To accuse : q.v. : अप-वदति (वद्, c. 1.). III. To reckon, regard : q.v. : विगणयति (गण्, c. 10.).

IN : I. Denoting *where* : by loc., in the house of Vasudeva : बसुदेवसङ्गति, Si. ; in (the work) *Yogapradīpa* : योगप्रदीपे, V. p. com. ; in the first chapter : प्रथमे पादे, S. Ph. : in one place : एकत्र, Vi. ; in my presence : पश्यतो मे ; in the hearing of Sugriva : शृण्वतः सुग्रीवस्य, Ram. II. Denoting *when* : by loc., in childhood : शैशवे, R. ; in the first or the third year : प्रथमेऽब्दे तृतीये वा, M. III. Denoting *by what time* : by ins., (he) studied *Anuvāka* in a day : अहानुवाकोऽधीतः, S.K. ; in twenty years : विंशत्या वत्सरेः, Raj. Ph. : in a

short time : अक्षिणे, K. IV. Denoting *how* : by ins., passing in a balloon : विमानेन विगाहमानः, R. ; resolving in his mind : मनसा निश्चित्य, K. ; in *Anuṣṭubh metre* : अनुष्टुप्तेन छन्दसा, U. ; in the style of butterflies : शालमेन विधिना, Mu. ; in what manner : केन प्रकारेण. Vet. : in rage : क्रुधा, Si. Ph. : in short : किं बहुना, K. V. Of direction : (1) by ins., 16 miles in breadth : विस्तारेण योजनद्वयम्, Mat. ; (2) better by comp. : v. Length, breadth. VI. To denote other circumstances : by loc., in deciding : निर्णये, Mr. VII. The interior : अन्त्यन्तरम्, took him in : तमन्त्यन्तरं निन्द्ये, C. ; go or come in : अन्त्यन्तरं प्रविश, Vi., Mr. Ph. : in most cases : बहुशः ; in all likelihood : प्रायेण, Sa. ; "not in man" i.e. not the nature of man : v. Nature ; in that : v. Because ; in consequence of : v. On account of ; in the name of (i.e. on behalf of) : -अर्थे or -वचनात्.

INABILITY : (1) असामर्थ्यम् ; (2) अशक्तिः ; (3) अक्षमता.

INACCESSIBILITY : I. Of places : (1) अगम्यता ; (2) दुरासदत्वम्. II. Of documents, etc. : (1) दुर्लभता ; (2) दुष्प्राप्यता.

INACCESSIBLE : I. Of places : (1) दुर्गमः (मा, मं) ; (2) अगम्यः (म्या, म्यं) ; (3) दुरासदः (दा, दं). II. Unattainable : q.v. : दुर्लभः (मा, मं). III. Of persons : दुर्लभदर्शनः (ना, नं).

INACCURACY : (1) अशुद्धता ; (2) अशुद्धिः : v. Mistake.

INACCURATE : अशुद्धः (द्वा, दं) : v. Erroneous.

INACCURATELY : अशुद्धम् : v. Also erroneously, falsely.

INACTION : (1) by विना कर्मणा or कार्येण ; (2) औदासीन्यम् (= indifference) ; विश्रामः (=rest).

INACTIVE : I. Inert : जडः (डा, दं). II. Not active : (1) निष्कर्मन् (mfn.) ; (2) मन्दकर्मन् (mfn.) ; (3) अलसः (सा, सं) (idle) ; (4) निस्क्षोगः (गा, गं) (=not diligent).

INACTIVITY : I. Inertness : जाड्यम्. II. Idleness : q.v. : (1) निष्कर्मता ; (2) निस्क्षोगः ; (3) कार्यदेवः.

INADEQUACY : (1) अप्राचुर्यम् ; (2) अक्षमता (=inability).

INADEQUATE : (1) अप्रचुरः (रा, रं) ; (2) अक्षमः (मा, मं) (=incapable).

INADEQUATELY : (1) अप्रचुरम् ; (2) न पर्याप्तम् ; (3) by adj.

INADMISSIBLE : (1) अघातः (f. घा) ; (2) अग्रहणीयः (या, यं).

INADVERTENCE, INADVERTENCY : अनवधानम् : v. Inattention.

INADVERTENT : अनवहितः (ता, तं) : v. Inattentive.

INADVERTENTLY : अनवधानेन : v. Inattentively.

INALIENABLE : न परैरादेयः (या, यं) and sim. expr. (?) ; (2) अहार्यं (f. र्यं). (what cannot be taken away).

INALIENABLY : expr. by adj.

IN-AND-IN : द्यूतविशेषः ; *चतुरङ्गः.

INANIMATE : (1) अचेतनः (ना, न) ; (2) विचेतनः (ना, नं) ; (3) निर्जीवः (वा, वं).

INANIMATION : I. Lit. : अचेतनता, -स्त्वम्. II. Animation : उद्भासः.

INANITION : असारता : v. Emptiness.

INAPPLICABLE : expr. by न लगति (लग्, c. 1.), etc. : v. To apply.

INAPPOSITE : (1) अयुक्तः (का, कं) ; (2) असङ्गतः (ता, तं).

INAPPRECIABLE : दुस्फलम् : (म्या, म्यं) (?) : v. To appreciate.

INAPPREHENSIBLE : (1) दुष्परिग्रहः (हा, हं) ; (2) दुर्महः (हा, हं).

INAPPROACHABLE : दुरासदः (दा, दं) : v. In-accessible.

INAPPROPRIATE : अयोग्यः (ग्या, ग्यं) : v. Undeserving, fit.

INAPPROPRIATELY : (1) अयुक्तम् ; (2) अनुचितम् ; (3) by adj.

INAPTITUDE : अनुपयोगिता : v. Aptitude, incapacity.

INARTICULATE : (1) अस्पष्टः (टा, टं) ; (2) अस्फुटः (टा, टं).

INARTICULATELY : (1) अस्पष्टम् ; (2) अस्फुटम्.

INARTIFICIAL : (1) अकृत्रिमः (मा, मं) ; (2) अकृतकः (का, कं) : v. Also simple.

INASMUCH AS : (1) यस्मात् ; (2) यतः : v. For, because.

INATTENTION : (1) असावधानता ; (2) अमनोयोगः ; (3) प्रमादः

INATTENTIVE : (1) असावधानः (ना, नं) ; (2) अनवधानः (ना, नं) or अनवहितः (ता, तं) (=inadvertent) ; (3) प्रमत्तः (ता, तं) (=careless) ; (4) अमनोयोगिन् (f. नी) (rare) ; (5) अनवेक्षिन् (f. णी) (=not looking after).

INATTENTIVELY : (1) असावधानतया ; (2) अमनोयोगेन ; (3) सप्रमादम्.

INAUDIBLE : अस्फुटः (टा, टं) (=indistinct) ; better by circumlo. ; न कर्णम् आयाति (या, c. 2.) or कर्णगोचरीभवति.

INAUDIBLY : अस्फुटम् ; better by circumlo.

INAUGURAL : (1) by comp ; (2) प्रथमः (मा, मं) (=first).

INAUGURATE : (1) प्रतिष्ठापयति (c. of स्था) (?) ; (2) अभिविधति (सिच्, c. 6.) (?) .

INAUGURATION : (1) प्रतिष्ठा (?) ; (2) अभिवेकः (?) .

INAUSPICIOUS : (1) अशुभः (मा, मं) ; (2) अमङ्गलः (ला, लं) ; (3) अमङ्गल्य (f. ल्या) ; (4) अकल्याण (f. णा) ; (5) अक्षेमः (मा, मं).

INAUSPICIOUSLY : (1) अशुभम् ; (2) अमङ्गलम् ; (3) अक्षेमम्.

INBORN, INBRED : सहजः (जा, जं) : v. Natural.

INCALCULABLE : अगण्य (f. ग्या) : v. Innumerable.

INCANDESCENCE : expr. by adj. or by verb : प्रज्वलति (ज्वल्, c. 1.).

INCANDESCENT : (1) प्रज्वलत् (f. न्ती) ; (2) उत्तप्तः (ता, तं) (hot).

INCANTATION : (1) मन्त्रप्रयोगः (the act) ; (2) मन्त्राः (m. pl.) (the formulæ).

INCAPABLE : (1) अक्षमः (मा, मं) ; (2) असमर्थ (f. र्था) ; (3) अशक्त (f. क्ता) ; (4) शक्तिहीनः (ना, नं) ; and sim. comp.s.

INCAPACITY : (1) असमर्थता ; (2) अक्षमता ; (3) असामर्थ्यम् ; (4) शक्तिहीनता and sim. comp.s.

INCARCERATE : कारायां निरुणद्धि (रुध्, c. 7.) : v. To imprison.

INCARNATE : (1) वपुष्मत् (f. ती) ; (2) मूर्तिमत् (f. ती) ; (3) विग्रहिन् (f. णी) ; (4) कायवत् (f. ती) ; (5) मूर्त (f. र्ता) ; (6) शरीरबद्ध (f. ब्द्धा) ; (7) तनुं भितः (ता, तं), etc.

INCARNATION : (1) अवतारः (=descent : esp. of

the ten i.s of Vishnu); (2) शरीरग्रहणम् and sim. comp.s.

INCASE : आवृणोति (वृ, c. 5.) : v. To enclose.

INCAUTIOUS : (1) प्रमत्तः (ता, तं) : v. Careless, inattentive ; (2) असमीक्ष्यकारिन् (f. नी) (=not circumspect).

INCAUTIOUSLY : (1) प्रमादात् : v. Carelessly ; (2) असमीक्ष्य.

INCENDIARISM : (1) गृहदाहः ; (2) आगारदाहः ; etc.

INCENDIARY : I. Subs. : (1) गृहदाहकः (f. हिका) ; (2) आगारदाहिन् (f. नी). II. Adj. : expr. by comp.

INCENSE : (1) धूपः ; (2) सिद्धः (rare).

INCENSE (v.) : I. Lit. : धूप(पा)यति (धूप, c. 10.) or धूपेन वासयति (c. of वस्). II. To kindle : q.v. : संधुक्षयति (c. of धुक्).

INCENTIVE : (1) कारणम् (=cause) ; (2) प्रलोभनम् (=temptation) ; (3) by verb : v. To urge.

INCERTITUDE : अनिश्चयः : v. Uncertainty, doubt.

INCESSANT : (1) अविरतः or अनवरत or अनारतः (ता, तं) ; (2) अविश्रान्त or अश्रान्त (f. न्ता) : v. Also continuous.

INCESSANTLY : (1) अविरतम् ; (2) अनवरतम् ; (3) अश्रान्तम् ; (4) अविततम् : v. Also continually, always

INCEST : (1) अगम्यागमनम् (of men), V. ; (2) गमनम् (when the sense is clear), i. with a mother : मातृगमनम्.

INCESTUOUS : I. Of men : (1) अगम्यागामी ; (2) अगम्यागन्तु (m.). II. Of acts : by comp., for i. intercourse : अगम्यागमनार्थम् or अगम्यार्थम्, N. xvii. 15.

INCESTUOUSLY : expr. by adj or by circumlo.

INCH : सार्द्धाङ्गुलः (अङ्गुल=2/3 of an i.). By i. es : अल्पाल्पशः : v. Gradually.

INCHOATE : असम्पूर्ण (f. र्णा) (=incomplete) ; असमाप्तः (=unfinished) ; प्रारम्भ (f. र्णा) (=begun).

INCIDENCE : पतनम् or पातः (?), angle of i. : *पात-कोणः.

INCIDENT (adj.) : I. Carnal : q.v. : II. Attach-
ing to : आनुबन्धिक (f. की).

INCIDENT (subs.) : I. Event : q.v. : वृत्तम्. II. Episode : उपकथा.

INCIDENTAL : I. Accidental : q.v. : यादृच्छिक (f. की). II. Occasional : expr. by adv.

INCIDENTALLY : I. Accidentatly : q.v. : समा-
पत्त्या. II. Occasionally : (1) प्रसङ्गात् ; (2) कथा-
प्रसङ्गेन, Ki. i. 24.

INCIPIENCE, INCIPIENCY : प्रारम्भः : v. Beginning.

INCIPIENT : (1) प्रथमः (मा, म) (=first) ; (2) by subs.

INCISED : i. wound : क्षिप्तम् or क्षिप्तं व्रणम्, Ni.

INCISION : (1) छेदः ; (2) क्षिप्तम् : v. Cut.

INCISIVE : अतितीक्ष्ण (f. क्ष्णा) (=very sharp : q.v.).

INCISOR : राजदन्तः, N. vii. 46.

INCITE : उत्साहयति, प्र-, सम्-, (c. of सङ्), i. ing
Bhānuvarman : मातुवर्मणं प्रोत्साह्य, D. : v. Also to
impel, encourage.

INCITEMENT : (1) प्रोत्साहः, -नम् ; (2) by verb.

INCITER : प्रोत्साहक (f. हिका) or प्रोत्साहयितृ (f. त्री).

INCIVILITY : (1) अशिष्टता ; (2) विनयापराधः, Vi.

INCLEMENCY : perh. कर्कशता or रौद्र्यम् (=harsh-
ness).

INCLEMENT : I. Harsh, cruel : निष्ठुरः (रा, रं).
II. Of weather : perh. कर्कशः (शा, शं) ; दुर्दिनम्
or वार्दलम् (of cloudy weather).

INCLINATION : I. Leaning : नतिः. II. Fancy :
q.v. : मावः. III. Desire : q.v. : छन्दस् (n.).

INCLINE : (subs.) : उत्सर्पिणी (= ascending) or
अवसर्पिणी (=descending) भूमिः, Mat.

INCLINE (v.i.) : I. To lean : नमति (नम्, c. 1.).
II. To be disposed : expr. by -प्रवण (f. णा)
in comp. or by अमिलाषः (=desire), however
my mind is i. d : यथाविधौ मे मनसोऽमिलाषः, R.

INCLINE (v.t.) : I. To bend : q.v. : नमयति
(c. of नम्). II. To dispose : expr. as above :
v. Also to induce.

INCLINED (adj.) : I. Disposed : -प्रवण (f. णा)
in comp. II. In. math, नतः (ता, तं).

INCLOSE, INCLOSURE : v. Enclose, enclosure.

INCLUDE : expr. by अन्तर्भवति (भू, c. 1.) or
अन्तर्भवति (वृत्, c. 1.) or अन्तःपतति (पत्, c. 1.)
(=be i. d), some are. i. d in these: केचिदन्तर्भवन्त्येषु,

Kav. viii. 7. ; is i. d in motion : गमनेऽन्तर्भवति,
Ta. : v. To contain.

INCLUSIVE : expr. by ins. or with सह, *three i. of self :* आत्मना तृतीयः, Vi. i. ; *from Monday to Saturday i. :* सोमवारमारभ्य शनिवारपर्यन्तम् (?).

INCLUSIVELY : सर्वं परिगृह्य or गृहीत्वा.

INCOGNITO : (1) अवच्छिन्न (ज्ञा, ज्ञं), *some prince travelling i. :* कोऽपि राजसूतुरवच्छिन्नश्चरन्, D. iii. ; (2) प्रच्छन्न (f. ज्ञा) (=hidden), Ki. xvi. 19.

INCOHERENCE, INCOHERENCY : (1) असम्बन्धः ; (2) असम्बद्धता.

INCOHERENT : असम्बद्ध (f. ज्ञा) : v. Also inconsistent.

INCOHERENTLY : expr. by adj., *talking i. :* असम्बद्ध-प्रलापिन् (f. नी), Sa.

INCOMBUSTIBLE : (1) अदाह्य (f. ह्या) ; (2) अदहनीयः (या, यं) (rare).

INCOME : आयः, *without thinking of the i. :* आयमनालोच्य, H. ; *sources of i. :* आयद्वाराणि, Mat.

INCOMMENSURABLE, INCOMMENSURATE : *विषम-मानः (ना, नं).

INCOMMODE : बाधते (बाध्, c. 1.) (?) ; पीडयति (पीड्, c. 10.) (?) .

INCOMMODIOUS : perh. असुखकरः (री, रं).

INCOMMUNICABLE : (1) अप्रदेयः (या, यं) (what cannot be given) ; (2) अकथनीयः (या, यं) (=what cannot be told).

INCOMPARABLE : (1) अनुपमः (मा, मं) ; (2) निरूपमः (मा, मं) ; (3) अनुलः (ला, लं) ; (4) अप्रतिमः (मा, मं) ; (5) अद्वितीयः (या, यं) (: without a second).

INCOMPARABLY : (1) निर्विवादम् (=indisputably) ; (2) निःसन्देहम् (=undoubtedly) ; (3) परमम् (=exceedingly).

INCOMPATIBILITY : (1) विस्वादः (=disagreement) ; (2) विरोधः (=opposition).

INCOMPATIBLE : (1) विरुद्ध (f. ज्ञा) (=opposed) ; (2) by circumlo, *vanity is i. with fortune :* न मानिता चास्ति मवन्ति च श्रियः, Ki. xiv. 13.

INCOMPETENCE, INCOMPETENCY : अक्षमता : v. Incapacity.

INCOMPETENT : (1) अक्षमः (मा, मं) : v. Incapable ; (2) अयोग्य (f. ग्या) (=unfit).

INCOMPLETE : (1) असम्पूर्ण (f. पूर्ण) ; (2) असमाप्त (f. ज्ञा) (=unfinished) ; (3) खण्डितः (ता, तं) (=broken).

INCOMPLETELY : (1) असम्पूर्णम् ; (2) न पूर्णम् or सम्पूर्णम् or परिपूर्णम्.

INCOMPLETENESS : (1) असम्पूर्णता ; (2) अपूर्तिः (rare).

INCOMPREHENSIBILITY : (1) दुष्परिग्रहता ; (2) दुर्ग्रहता.

INCOMPREHENSIBLE : (1) दुष्परिग्रहः (हा, हं) ; (2) दुर्ग्रहः (हा, हं) ; (3) दुर्बोधः (पा, पं) (rare), Ki. xviii. 31

INCONCEIVABLE : (1) अचिन्त्य (f. न्त्या) ; (2) अचिन्तनीयः (या, यं) ; (3) अविमर्श (f. व्या).

INCONCEIVABLY : expr. by adj.

INCONCLUSIVE : खण्डनीयः (या, यं) (what can be repelled).

INCONCLUSIVELY : (1) अनिर्णयेन (?) ; (2) by adj.

INCONCLUSIVENESS : खण्डनीयता ; अनिर्णयः (?).

INCONGRUITY : (1) असङ्गतिः ; (2) असाङ्गत्यम् (rare).

INCONGRUOUS : असङ्गतः (ता, तं) : v. Also improper.

INCONGRUOUSLY : (1) expr. by adj. ; (2) अनुचितम् (=improperly).

INCONSIDERABLE : अवहु (f. ह्वी) ; v. Also little, moderate.

INCONSIDERATE : I. Of men : (1) अविमृश्यकारिन् (f. जी) ; (2) असमीक्ष्यकारिन् (f. जी). II. Of acts : expr. with अविमृश्य or असमीक्ष्य.

INCONSIDERATELY : (1) अविमृश्य ; (2) असमीक्ष्य ; (3) अविविच्य.

INCONSIDERATENESS : (1) अविमृश्यकारिता ; (2) असमीक्ष्यकारिता.

INCONSISTENCE : I. In gen. : (1) विस्वादः (=disagreement) ; (2) विरोधः (=opposition). II. Fickleness : q.v. : अस्थैर्यम्.

INCONSISTENT : I. In gen. : (1) विरुद्ध (f. ज्ञा) (=opposed) ; (2) असङ्गतः (ता, तं) (=incongruous) ; (3) by न संबद्धति (बद्ध, c. 1.) (=disagree). II. Fickle : q.v. : अस्थिरः (रा, रं).

INCONSISTENTLY : expr. by adj.

INCONSOLABLE : (1) दुःसा(शा)न्तवनीयः (या, यं) ; (2) निराशासः (सा, सं).

INCONSONANT : expr. by न संवदति (वद्, c. 1.) :
v. Inconsistent, discordant.

INCONSTANCY : (1) अस्थिरता ; (2) अनवस्थिति : v.
Fickleness.

INCONSTANT : (1) अस्थिरः (रा, रं) ; (2) अनवस्थितः
(ता, तं) : v. Fickle. constant.

INCONSUMABLE : अक्षयः (या, यं) or अक्षय्य (f. द्या),
i. even after hundred years' enjoyment : वर्षशतोप-
भोगेऽक्षय्य (f. द्या), D. iv.

INCONTESTABLE : (1) अक्षण्णीयः (या, यं) (=in-
controvertible) ; (2) निर्विवादः (दा, दं) (=in-
disputable).

INCONTINENCE, INCONTINENCY : I. Lit. : (1)
असंयमः ; (2) अजितेन्द्रियता. II. Indulgence of
lust : इन्द्रियासक्तिः. Ph. : arising from i. : रतिराग-
सम्भवः (वा, वं), R. xix. 48.

INCONTINENT : Lit. : (1) असंयतः (ता, तं) ; (2)
अजितेन्द्रियः (या, यं). II. Lustful : इन्द्रियासक्त
(f. क्ता).

INCONTINENTLY : I. Lit. : असंयतम्. II. Imme-
diately : q.v. : अचिरेण.

INCONTROLLABLE : (1) निर्यन्त्रण (f. ना) ; (2)
निरवग्रहः (दा, दं), Vi.

INCONTROVERTIBLE : अक्षण्य (f. ण्य) or अक्षण्-
नीयः (या, यं).

INCONTROVERTIBLY : निर्विवादेन (=indisputa-
bly).

INCONVENIENCE : (1) असुखम् (?) ; (2) क्लेशः
(=trouble) ; (3) पीडा (pain).

INCONVENIENT : I. Unfit : q.v. : अयोग्य (f. ग्या).
II. Incommodious : (1) असुखकरः (री, रं)
(?) ; (2) क्लेशकरः (री, रं) (?) ; (3) पीडाकरः
(री, रं) (?) .

INCONVENIENTLY : expr. by adj.

INCONVERTIBLE : अपरिवर्त्तनीयः (या, यं) (?) ;
better by circumlo : v. To change.

INCORPORATE (v.t.) : I. To mix : q.v. : मिश्रयति
(मिश्र, c. 10.). II. To unite : q.v. : संयोजयति
(c. of युज्). III. To form into a legal
body : *समवायीकरोति.

INCORPORATE (v.i.) : (1) संयुज्यते (pass. of. युज्) ;
(2) मिश्रीभवति, सं-.

INCORPORATION : I. Union, combination :

q.v. : संयोगः. II. Of companies etc : *सम-
वायीकरणम्.

INCORPOREAL : (1) अशरीरः (री, रं) ; (2) अदेहः
(दा, दं) ; (3) अशरीरिन् (f. णी) ; and sim.
comp.s. : v. Body, devoid of.

INCORRECT : (1) अशुद्ध (f. द्वा) ; (2) भ्रान्त (f. न्ता)
(=erroneous) ; (3) मिथ्या (=false : q.v.).

INCORRECTLY : (1) अशुद्धम् ; (2) भ्रान्तम् ; (3) मिथ्या ;
(4) नाञ्जसा (rare).

INCORRECTNESS : (1) अशुद्धिः ; (2) असत्यता
(=falsity).

INCORRIGIBLE : expr. by दुर्दान्त (f. न्ता) (=in-
tractable, of persons only) or दुरन्त (f. न्ता)
(=fatal, extreme).

INCORRIGIBLY : (1) expr. as above, to drink i. :
दुरन्तं पिबति ; (2) by circumlo : v. To correct.

INCORRUPT, INCORRUPTED : v. Incorruptible.

INCORRUPTIBILITY : (1) अविनश्वरता ; (2) अदुष्यता ;
(3) अमेद्यता : for dif. : v. Imperishable.

INCORRUPTIBLE : (1) अविनश्वरः (रा, रं) (=im-
perishable) ; (2) अक्षयः (या, यं) (=undecay-
ing) ; (3) अदूष्य (f. द्या) (cannot be defiled) ;
(4) अमेद्य (f. द्या) (as with bribe), K. b.

INCORRUPTIBLY : expr. by adj.

INCREASE : (v.i.) : (1) वर्धते, वि-, परि-, सं-, प्र-,
अभि-, (वृष्, c. 1.), the fish i.d there (i.e. became
large) : स तत्र ववृषे मत्स्यः, Mah. iii. 187. 22. ; of
i. d spirit : विवृद्धतेजस् (mfn.), Ki. xvi. 7. ; do
your penances i. (i. e. advance) : वर्धते ते तपः,
B. vi. 69. ; i. ing affection : वर्धमानः स्नेहः, H. ii.
1. ; (2) वृद्धिं गच्छति (गम्, c. 1.), याति (या, c. 2.),
अश्नुते (अश्, c. 5.), etc. ; (3) एषते, सम्-,
(एष्, c. 1.) (rare) ; (4) उपचीयते (pass of चि).

INCREASE (v.t.) : (1) वर्धयति, वि-, परि-, सं-, प्र-,
(c. of वृष्), you are i. ing my curiosity : वर्धयसि
मे कुतूहलम्, Mu. v. ; does not i. it (fortune) : न तां
वर्धयति, H. ii. 5. ; i. (=advance) them who
flatter : तं वर्धयति यः स्तौति, K. ; (2) वृद्धिं नयति
(नी, c. 1.) or लम्भयति (c. of लम्), etc. ; (3)
एषयति, सम्-, (c. of एष्) (rare) ; (4) उप-चिनोति
(चि, c. 5.).

INCREASE (subs.) : (1) वृद्धिः, (rarely) वि-, सं-,
causing the i. of wealth : वनवृद्धिकरः (री, रं),

K.b. ; *i. and decrease (of days)*: हानिवृद्धिः, Su. xii. 56. ; *the i. (i.e. interest) allowed by Vasistha*: वसिष्ठविहिता वृद्धिः, M. viii. 140. ; (2) वर्धनम्, सं-, वि-, (=the act of i. ing).

INCREDIBILITY : (1) अविरवास्थता ; (2) अश्रद्धेयता.

INCREDIBLE : अविश्वास्य (f. स्या) ; (2) अश्रद्धेयः (या, यं).

INCREDIBLY : expr. by adj. or circumlo.

INGREDULITY : (1) अविश्वासः ; (2) अप्रत्ययः ; (3) अश्रद्धा.

INCREDULOUS : (1) अविश्वासिन् (f. नी) ; (2) अविश्वासशीलः (ला, लं) (?) : v. Credulous.

INCREDULOUSLY : (1) अविश्वासेन ; (2) अश्रद्धया ; etc.

INCRIMINATE : v. To implicate, criminate.

INCRUST : (1) expr. by subs ; (2) तिरस्करोति (??).

INCRUSTATION : (1) बाष्पपटलम् (??) ; (2) तिरस्कारः (?), *his rage was like iron i.*: लौहतिरस्कार इवात्म-मन्युः, Ki.

INCUBATE : अवतिष्ठते (स्या, c. 1.) (?) (comp. वसा in Bengali) : v. Also to hatch.

INCUBATION : अण्डपोषणम् (?) ; अण्डवृत्तिः (after Mah.).

INCUBUS : i.e. nightmare : perh. भूतदर्शनम्.

INGULGATE : शास्ति, अनु- (शास्, c. 2.) : v. To advise, teach.

INGULCATION : शासनम्, अनु- : v. Also teaching.

INCUMBENCY : Ph. : *during his i.*: तस्याधिकारे.

INCUMBENT (adj.) : v. Indispensable, obligatory.

INCUMBENT (subs.) : अधिकृतः (=employee).

INCUMBER : v. Encumber.

INCUR : (1) मज्जे (मज्, c. 1.), *he i.s guilt*: स दोष-माक्, Ku. v. 83. ; *the doer of this i.s the punishment of a thief*: तत्कर्ता चौरदण्डमाक्, Mit. ; (2) by circumlo., *i. s the hatred of people*: द्वेष्यतां याति लोके, P. : v. To become.

INGURABLE : (1) असाध्य (f. स्या), *i. piles*: असाध्यो गुल्मः, Bha. ; *i. by physicians*: मिषनामसाध्य (f. स्या), R. viii. 93. ; (2) अचिकित्स्य (f. स्या) (only of disease).

INGURABLY : expr. by adj or circumlo, *i. ill*: अचिकित्स्यरोगाक्रान्त (f. न्ता).

INGURIOUS : *I am i. about snakes*: न नः कुतूहलमस्ति सर्पदर्शने, Mu. ii. : v. Curious, not.

INGURSION : अवस्कन्दः : v. Inroad.

INGURVATE : वक्रीकरोति : v. To bend, crooked.

INDEBTED : (1) ऋणिन् (f. नी) (Lit. : also rarely fig.) ; (2) उपकृतः (ता, तं) : (fig.) : v. Obligated.

INDEBTEDNESS : I. Lit. : ऋणित्वम्. II. Fig.: expr. by ऋणम् : v. Also obligation, to owe.

INDECENCY : अश्लीलम्, -ता, *i. is of three kinds (according) as it indicates shame, abhorrence, or evil*: त्रिधाश्लीलं त्रीडाजुगुप्सामङ्गलव्यञ्जकत्वात्, Kav. vii.

INDECENT : (1) अश्लीलः (ला, लं), *i. language*: अश्लीला वाक्, Mit.

INDECENTLY : (1) अश्लीलम् ; (2) by adj.

INDECISION : I. Hesitation : अनिश्चयः. II. Fickle-ness : q.v. : (1) चलचित्तता ; (2) अस्थिरमनस्कता.

INDECISIVE : (1) अनिश्चितः (ता, तं) (=not certain) ; (2) सन्दिग्ध (f. स्या) (=doubtful).

INDECISIVELY : (1) अनिश्चितम् ; (2) सन्दिग्धम् : v. Doubtfully.

INDECLINABLE : *i. word*: अव्ययम् ; *i. compound*: अव्ययीभावः.

INDECOROUS : (1) अविनीतः (ता, तं) ; (2) अनुचितः (ता, तं) (=improper).

INDECOROUSLY : expr. by adj. ; (2) अविनयेन.

INDECORUM : अविनीतः : v. Also indecency.

INDEED : I. Emphatic : (1) -एव (enclitic), *you know i. that from (the time of) deserting (his) wife*: जानास्येव यथा वधूत्यागात् प्रवृत्ति, U. ii. ; (2) नूनम् (- surely : q.v.). II. (In) fact : q.v. : वस्तुतः. III. Of surprise : सत्यम् (=truly : q.v.), *i. you have been informed by Chandrika*: सत्यं त्वं परिगतायां चन्द्रिकाया, Mah. iv. IV. Concessive : (3) खलु, *family knowledge is i. highly thought of by every body*: कामं खलु सर्वस्यापि कुलविद्या बहुमता, Mal. i. ; (3) किं, *he i.*: स किं, K.

INDEFATIGABLE : अतिश्रमः (जा, जं) : v. Assiduous, diligent.

INDEFATIGABLENESS : अतिश्रमता : v. Also assiduity, diligence.

INDEFATIGABLY : (1) अतिश्रमम् ; (2) by adj. : v. Also diligently.

INDEFEASIBLE : अक्षय्य (f. ण्य) or अक्षयनीयः (या, यं).

INDEFENSIBLE : expr. by circumlo, *your conduct is i.* : *बलं न शक्नोते किञ्चिच्चरितस्य कृते तव : v. Also to defend.

INDEFINABLE : अनिर्वचनीयः (या, यं) : v. Definable.

INDEFINITE : (1) अनिश्चितः (ता, तं) (=uncertain); (2) अस्थिरः (रा, रं) (=not fixed). Ph. : i. article : *अनिरूपकमव्ययम्.

INDELIBLE (1) अक्षरः (रा, रं) ; (2) by circumlo : v. To efface.

INDELICACY : ग्राम्यता : v. Rudeness.

INDELICATE : ग्राम्य (f. म्या) : v. Rude, offensive.

INDELICATELY : अस्वीकृतम् (=indecently) : v. Also rudely.

INDEMNIFICATION : (1) उदयदानम् (?) ; (2) क्षतिपूरणम् (?) .

INDEMNIFY : उदयं दापयति (c. of दा) or ददाति (दा, c. 3.), Viv. : v. Also loss, make good.

INDEMNITY : act. of i. : *रक्षाविधिः ; क्षमाविधिः.

INDEMONSTRABLE : असाध्य (f. ध्या) (?) : v. To demonstrate.

INDENT : I. To notch : q.v. II. Of stationery etc : perh. याचते (याच्, c. 1.) (=to ask).

INDENTED : I. Notched : इन्तुरः (रा, रं). II. Scent for : याचितः (ता, तं) (??).

INDENTURE : नियमपत्रम् (??).

INDEPENDENCE : (1) स्वाधीनता ; (2) स्वातन्त्र्यम् : v. Freedom.

INDEPENDENT (adj.) : I. Free : q.v. : (1) स्वाधीनः (ना, नं) ; (2) स्वतन्त्र (f. त्रा). II. Not obsequious : स्वमतानुविधानिन् (f. नी) (?) ; अनुरोधामेव (f. धा) (?). III. Bold, untrained : q.v. IV. I. of=exclusive of : q.v. : विहाय (with acc.) : v. Also except.

INDEPENDENT (subs.) : *स्वाधीनधर्मवादिन् (f. नी).

INDEPENDENTLY : I. Lit. : (1) स्वाधीनतया ; (2) स्वातन्त्र्येण, i. of the husband : मर्तुतः स्वातन्त्र्येण, Da. II. Apart from : expr. by अतिरेकेण in comp. or by विहाय (=excepting : q.v.).

INDESCRIBABLE : (1) अनिर्वचनीयः (या, यं) ; (2) अनिर्देश्य (f. श्या) ; (3) अनाख्येयः (या, यं) ; etc.

INDESTRUCTIBILITY : (1) अविनश्यता, -त्वम् ; (2) अविनाशिता, -त्वम्.

INDESTRUCTIBLE : अविनश्यरः (रा, रं) ; (2) अविनाशिन् (f. नी).

INDETERMINABLE : (1) अनवधारणीयः (या, यं), R. xiii. 5. ; दुर्निरूपः (पा, पं), M. n. ; (3) दुर्निरूपणीयः (या, यं), etc.

INDETERMINE : v. Indefinite. Ph. : i. equation : *बहुफलसमीकरणम्.

INDETERMINATELY : by adj. or Prest. part : v. To determine.

INDEX : I. Of a book : सूचि(ची),-पत्रम्, *alphabetical i.* : वर्णानुसारेण सूचिपत्रम्. II. Of a dial, etc. : (?) प्रदेशिनी (= the i. finger). III. In Math. : *रूपम्.

INDIA : भारतम्, -वर्षम्, I. is now under my sway : भारतं वर्षमद्य मम वर्तते वशे, Si. xiv. 5.

INDIAN : भारतवर्षीयः (या, यं) (?) .

INDICATE : (1) सूचयति, सं-, परि-, (सूच्, c. 10.), i. d by curved frowns : आमुष्मन्कुटीरसंयुतः (ता, तं), Vi. v. 21. ; (2) व्यञ्जति (व्यञ्ज, c. 7.), a cloud whose internal thunder is i. d by lighting : विबुद्-व्यञ्जितवज्रगर्जनलदः, Vi. ; (3) कथयति (कथ्, c. 10) (=to speak : q.v.), i. s the corporeal union of Śiva and Śivā : कथयति शिवयोः शरीरयोगम्, Ki. v. 40. ; (4) दर्शयति, प्र-, (c. of ष्म्) (=to shew : q.v.).

INDICATION : (1) लक्षणम्, i. of fever : स्वरलक्षणम्, Bha. ; (2) व्यञ्जनम्, ? Ve. vi. 2. : v. Also mark, sign.

INDICATIVE : (1) सूचक (f. चिका), a noise i. of man : शब्दो मानुषसूचकः, A. r. ; (2) व्यञ्जक (f. झिका), Kav. ; (3) by verb. The i. or i. mood : *प्रवेदनादां प्रयोगः.

INDICT : समभि-युज्जति or युज्जे (युज्, c. 7.) : v. To accuse.

INDICTABLE : समभियोज्य (f. श्या) ; महा (=great) in comp.

INDICTION : *सूचना ; पञ्चदशवर्षमितकालगणनाभेदः.

INDICTMENT : समभियोगः (?), bill of i. : *समभियोगपत्रम्.

INDIFFERENCE : I. Apathy : (1) औदासीन्यम् or औदासीन्यम् ; (2) उपेक्षा, *harm in i.* : उपेक्षायां दोषः, M. n. II. Impartiality, evenness : q.v. : निःसङ्गता. III. Passableness : expr. by adj. : v. Indifferent (III). IV. Making no difference : निर्दिशेयः : v. Difference.

INDIFFERENT : I. Apathetic : (1) उदासः (सा, सं) ; (2) उदासीनः (ना, नं), *even on an i. son or minister* : सुतेऽमात्येऽन्युदासीने, H. ii. 134. ; (3) निरीहः (हा, हं) (=without any effort). *To be i.* : (1) उदास्ते (बास्, c. 2.), *men who are i. to enemies* : नरोऽरौ य उदास्ते, Si. ii. 42. ; (2) उपेक्षते (ईक्ष्, c. 1.), *who is i. to (your) loosely hanging matted hair* : उपेक्षते यः कृषलम्बिनीर्जटाः, Ku. v. 47. II. Impartial, neutral : q.v. : निःसङ्ग (f. ज्ञा). III. Passable : नात्युत्तमः (मा, मं) ; नातिमन्दः (न्दा, न्दं) (?). IV. Having no difference : निर्दिशेयः (वा, वं) ; better by subs : v. Difference.

INDIFFERENTLY, I. Making no difference : निर्दिशेयेण. II. Without concern : (1) औदास्येन ; (2) उपेक्षया ; (3) by adj. III. Impartially : q.v. : निःसङ्ग (f. ज्ञा). IV. Passably : यथा तथा.

INDIGENCE, INDIGENCY : (1) दैन्यम् (=destitution) ; (2) दारिद्र्यम् (=poverty) ; (3) निःस्वता (rare).

INDIGENOUS : (1) स्वदेशजः (जा, जं) ; (2) स्वदेश-जातः (ता, तं) ; (3) स्वदेशोद्भवः (बा, बं).

INDIGENT : (1) दीनः (ना, नं) ; (2) दरिद्रः (द्रा, द्रं) ; (3) निःस्वः (स्वा, स्वं) ; (4) अकिञ्चनः (ना, नं) (=having nothing), Ku.

INDIGESTIBLE : (1) दुर्जरः (रा, रं) (rare), Sr. ; (2) यः (या, यत्) कृच्छ्रेण जीर्यति or पाकं गच्छति.

INDIGESTION : अजीर्णता, अजीर्णम्, (rarely) अजीर्णिः.

INDIGNANT : संजातमन्यु (mfn.) : v. Enraged.

INDIGNANTLY : expr. by adj.

INDIGNATION : prob. मन्युः, अमि- applied equally to rage and sorrow, B. vi. 30. : v. Anger, rage.

INDIGNITY : अपमानम्, *pocketing i. ies.* : अपमानं पुरस्कृत्य, J. : v. Insult.

INDIGO : नीलम् or नीली, *died with i.* ; नीलीरक्तः

(जा, जं), A.s. ; *where i. is sown* : बापिता यत्र नीली स्यात्, A.s.

INDIRECT : I. Not direct : अनृजु (mfn.) : v. Crooked. II. Unfair, dishonest : q.v. : अनृजु (mfn.). III. Not express : expr. by adv. Ph. : *i. taxation* : *वक्त्रकराधानम् ; *i. speech (in Gram.)* : प्रथमपुरुषोक्तिः (??).

INDIRECTLY : i.e. not expressly : (1) कटाक्षेण ; (2) मङ्गया.

INDIRECTNESS : I. Crookedness : q.v. : अनृजुता. II. Unfairness : अनृजुता. II. Of remarks, etc. : by adv.

INDISCREET : अविवेकः (का, कं). : v. Imprudent.

INDISCREETLY : अविवेकेन : v. Rashly.

INDISCRETION : अविवेकः : v. Imprudence.

INDISCRIMINATE : expr. by adv. : v. Also promiscuous.

INDISCRIMINATELY : (1) निर्दिशेयेण ; (2) अविविच्य.

INDISPENSIBLE : (1) निरूपेक्षणीयः (या, यं) (?) ; (2) अपरिहार्य (f. र्था) (=what cannot be avoided).

INDISPENSIBLY : expr. by adj., *i. necessary* : अत्यावश्यकीयः (या, यं).

INDISPOSE : v. Disqualify, disinclined.

INDISPOSED : I. Averse : q.v. : विरक्तः (का, कं).

II. In health : किञ्चिदसुखः (स्वा, स्थं) : v. III.

INDISPOSITION : I. Aversion : q.v. : विरक्तिः. II. Slight illness : असुखता.

INDISPUTABLE : (1) न विवदितव्य (f. व्या), S. ; (2) अविवदनीयः (या, यं) ; (3) निर्विवादः (दा, दं).

INDISPUTABLY : निर्विवादेन, etc. ; *i. proved* : अविवाद-सिद्ध (f. द्वा), V. d.

INDISSOLUBLE : अक्षरः (रा, रं) : v. Also imperishable.

INDISSOLUBLY : अक्षरम् (rare) ; better by circum- lo : v. To dissolve.

INDISTINCT : अस्पष्ट (f. द्वा) or अविस्पष्ट (f. द्वा) (rare).

INDISTINCTLY : (1) अस्पष्टम् ; (2) न विस्पष्टतया, R.

INDISTINCTNESS : (1) अस्पष्टता ; (2) न विस्पष्टता : v. Also confusion, uncertainty, obscurity

INDISTINGUISHABLE : (1) अपरिच्छेद्य (f. द्वा) ; (2) परिच्छेद्युमशक्य (f. द्वा).

INDITE : लिखति (लिख्, c. 6.) : v. To write, compose.
 INDIVIDUAL (subs.) : व्यक्ति : v. Person.
 INDIVIDUAL (adj.) : I. Single, one : q.v. II. Distinctive : व्यक्तिगतः (ता, तं).
 INDIVIDUALITY : I. A state of oneness : एकत्वम्, Par. II. The character of an individual : व्यक्तिगतविशेषः (?).
 INDIVIDUALLY : I. Singly : एकैकम्. II. Inseparably : q.v.
 INDIVISIBILITY : (1) अमाप्यता, -त्वम् ; (2) अविमाप्यता, त्वम्.
 INDIVISIBLE : (1) अमाप्य (f. ज्या) ; (2) अविमाप्य (f. ज्या), Mit.
 INDOCILE : (1) अविनेयः (या, यं) ; (2) अविषेयः (या, यं) ; (3) न वश्य (f. श्या).
 INDOCILITY : (1) अविनेयता ; (2) अविषेयता : v. Intractableness.
 INDOCTRINATE : शिक्षापयति (c. of शिक्ष्) : v. To instruct, teach.
 INDOLENCE : (1) तन्द्रा (=sloth) ; (2) आलस्यम् (=idleness) ; (3) स्तम्भः (f.) ; (4) कर्मपराङ्मुखता (f.).
 INDOLENT : (1) तन्द्रितः (ता, तं) (=slothful) ; (2) अलसः (सा, सं) (=idle) ; (3) स्तम्भ (f. म्बा) (rare), H. ii. 108. ; (4) कार्यपराङ्मुख (f. स्त्री) (f.).
 INDOLENTLY : expr. by adj., to do i.: तन्द्रितः करोति.
 INDOMITABLE : (1) दुर्दान्त (f. न्ता) ; (2) दुर्दमः (मा, मं) ; (3) अदम्य (f. म्या).
 INDOOR (adj.) : गृह- (=house) in comp.
 INDORSE, INDORSEMENT : v. Endorse, endorsement.
 INDUBITABLE : (1) असन्दिग्ध (f. म्बा) ; (2) निःसन्देहः (हा, हं) : v. Undoubted.
 INDUBITABLY : (1) असंशयम् ; (2) निःसन्देहम् : v. Undoubtedly.
 INDUCE : I. To introduce : q.v. II. To cause : q.v. : जनयति (c. of जन्). III. To persuade, urge : q.v. : (1) प्रवर्तयति (c. of वृत्) ; (2) हरति (ह, c. 1.) (=allure).
 INDUCEMENT : no exact equiv. : प्रलोभनम् (=temptation : q.v.) : v. Also motive.

INDUCT : प्रतिष्ठापयति (c. of स्था) : v. To consecrate.
 INDUCTION : I. In philo : बहुचष्टिभूतमनुमानम् ; *आवहः. II. Formal appointment : प्रतिष्ठापनम् (?). III. Entrance, beginning, introduction : q.v.
 INDUCTIVE : i. philosophy : *आवहदर्शनम् : i. reasoning : *आवाहिकतर्कः, साधारणचष्टिभूततर्कः.
 INDUE : v. Endue, endow.
 INDULGE (v.i.) : इन्द्रियसुखेषु or इन्द्रियमोगेषु or विषयेषु आसक्तः (का, कं) or निरतः (ता, तं).
 INDULGE (v.t.) : I. To humour : लालयति (लल्, c. 1.). II. To gratify : q.v. : तोषयति (c. of तुष्). III. To grant : q.v. : वितरति (तृ, c. 1.). IV. To give way : q.v.
 INDULGENCE : I. Humouring : लालनम्. II. Gratification : q.v. : i. of passions : इन्द्रियासक्तिः. III. Favour granted : प्रसादः. Ph. : to treat with i. : v. To indulge.
 INDULGENT : expr. by verb : v. Also compliant.
 INDULGENTLY : सद्यम् (=kindly, mildly : q.v.).
 INDURATE : कठिनीकरोति : v. To harden.
 INDUSTRIOUS : (1) कर्मिष्ठ (f. ङा) ; (2) कर्मठः (ठा, ठं) ; (3) कर्मनिष्ठ (f. ङा) ; (4) व्यवसायपरः (रा, रं) ; (5) परिश्रमिन् (f. णी) ; (6) उद्योगिन् (f. नी) : v. Active, diligent.
 INDUSTRIOUSLY : (1) सोद्योगम् ; (2) उद्यमेन ; (3) अध्यवसायेन.
 INDUSTRY : (1) व्यवसायः or अध्यवसायः, no work bears fruit without i.: व्यवसायं विना कर्म न फलति, P. ii. 5. ; (2) परिश्रमः (=labour) ; (3) उद्योगः (=effort) ; (4) अमियोगः (=diligence) ; (5) कर्मिष्ठता.
 INDWELLING (adj.) : (1) हृदयस्थ (f. स्था) ; (2) अन्तर्बर्तिन् (f. नी).
 INEBRIATE (v.) : मत्तीकरोति : v. To intoxicate.
 INEBRIATED : मत्तः (सा, सं) : v. Drunk.
 INEBRIATION, INEBRIETY : मत्तता : v. Drunkenness.
 INEFFABLE : (1) अनाख्येयः (या, यं) ; (2) अनिर्वचनीयः (या, यं).
 INEFFABLY : expr. by adj. or circumlo.

INEFFECTIVE : expr. by *effective* and *not*.

INEFFECTIVELY : (1) निष्फलम् ; (2) व्यर्थम् : v. In vain.

INEFFECTUAL : निष्फलः (ला, लं) : v. Fruitless.
To make i.: मोषीकरोति : v. To frustrate.

INEFFECTUALLY : निष्फलम् : v. Fruitlessly.

INEFFICACIOUS : (1) न फलवत् (f. ती) ; (2) न गुणवत् (f. ती).

INEFFICACY : (1) निष्फलवत्ता ; (2) निर्गुणवत्ता ; (3) better by circumlo.

INEFFICIENCY : असाधर्म्यम् (=incapacity) : v. Efficiency.

INEFFICIENT : (1) कार्याक्षमः (मा, मं) ; (2) अदक्ष (f. क्षा) (=not expert) ; (3) अक्षमः (मा, मं) (=incapable).

INELEGANCE : (1) अलावण्यम् ; (2) अमाधुर्यम् : v. Elegance.

INELEGANT : (1) असुन्दरः (री, रं) ; (2) अमधुरः (रा, रं) : v. Elegance.

INELEGANTLY : कर्कराम् (harshly, roughly: q.v.).

INELIGIBILITY, INELIGIBLE : v. Eligibility, eligible ; not.

INELOQUENT : अग्रीह (f. दा) (?) : v. Eloquent.

INEPT : I. Improper : q.v. : अनुचितः (ता, तं).

II. Foolish, useless : q.v. : expr. by मूर्खता.

INEPTITUDE : I. Unfitness : q.v. : अयोग्यता.

II. Foolishness : मूर्खता.

INEQUALITY : वैषम्यम् : v. Difference, equality.

INERT : I. Lit. : (1) जडः (डा, डं) : v. Also immoveable. II. Inactive : q.v. : जडः (डा,डं).

INERTIA, INERTNESS : जाड्यम् or जडता : v. Also inactivity.

INERTLY : जाड्येन : v. Slowly, indolently.

INESTIMABLE : (1) अगण्य (f. ग्या) ; (2) अनिरूप्य (f. रूपा) : v. Also invaluable.

INEVITABLE : (1) अवश्यम्भाविन् (f. नी) (what must befall) ; (2) अपरिहार्य (f. र्या) (=unavoidable) ; (3) अनिवार्य (f. र्या) (=irresistible).

INEVITABLENESS : (1) अवश्यम्भाविता ; (2) अपरिहार्यता ; (3) अनिवार्यता.

INEVITABLY : (1) अवश्यम् : v. Must ; (2) नियतम् : v. Certainly.

INEXACT : अयुक्तम् (f. र्वा) : v. Also incorrect.

INEXCUSABLE : (1) अमर्यादीयः (या, यं) ; (2) अक्षन्तव्य (f. ग्या).

INEXCUSABLY : विना केनापि कारणेन : v. Also excuse.

INEXHAUSTIBLE : अक्षयः (या, यं) or अक्षय्य (f. ग्या), Me. ii. 10.

INEXISTENCE : नास्तित्वम्, -ता, D.s.

INEXORABLE : (1) नानुरोध्य (f. ध्या) (?) ; (2) कठिनः (ना, नं) (=hard) : v. Also implacable.

INEXORABLY : (1) निश्चलम् (=immoveably) ; (2) कठिनम् (=hardly).

INEXPEDIENCY : अयोग्यता : v. Unfitness.

INEXPEDIENT : अयोग्य (f. ग्या) : v. Unfit.

INEXPERIENCE : अल्पदर्शिता : v. Experience.

INEXPERIENCED : अचष्टकार्य (f. र्या) : v. Experienced.

INEXPERT : (1) अदक्ष (f. क्षा) ; (2) अकुशलः (ला, लं) : v. Expert.

INEXPIABLE : (1) अशोचनीयः (या, यं) ; (2) अमार्जनीयः (या, यं)

INEXPLICABLE : (1) अव्याख्येयः (या, यं) (?) ; (2) दुर्बोध्य (f. रूपा) (?) .

INEXPLICABLY : prob. व्याख्या or विवृतिम् अतिश्रम्य.

INEXPRESSIBLE : अवाक्येयः (या, यं) : v. Indescribable.

INEXPRESSIBLY : expr. by adj. or circumlo.

INEXPRESSIVE : अवाचकः (f. चिका) : v. Expressive.

INEXTINGUISHABLE : (1) अनिर्वाप्य (f. र्या) (lit.) ; (2) अनुच्छेद्य (f. र्या) (fig.).

INEXTRICABLE : (1). अनुद्वर्णीयः (या, यं) ; (2) अमोच्य (f. र्या).

INFALLIBILITY : (1) अपातुकता (?) ; अभ्रान्तिः (?).

INFALLIBLE : I. अपतनशीलः (ला, लं) (?) ; (2) अभ्रान्त (f. र्या) (=unerring). II. Certain : q.v. : द्रुवः (वा, वं).

INFALLIBLY : द्रुवम् (=certainly, rarely : q.v.).

INFAMOUS : I. Of acts : (1) अयशस्व (f. र्या), cruel and i.: नृशंसमयशस्वं च, Ram. ; (2) अ- or अप-यशस्करः (री, रं) ; (3) अकीर्तिकरः (री, रं) ; (4) यशोह (f. नी). II. Of men : (1) अ- or

अप-यशस्विन् (f. नी) ; (2) दुष्कीर्तिमन् (f. ती) ;
(3) दुर्वृत्त (f. ता) : v. Abandoned, wicked.

INFAMOUSLY : (1) कीर्तिमुच्छेद्य ; (2) यशो हत्वा ;
(3) by adj.

INFAMY : (1) अयशस् (n.), *what i. is more horrible than this* : किमयशो ननु घोरमतःपरम्, U. iii. ; *the i. was avoided and cast on us* : परिहृतमयशः पातितमत्स्यासु च, Mu. ii. ; *to drink the poison of i.* : अयशोविषं पिबति, Mr. x. ; (2) अपयशस् (n.) ;
(3) अकीर्तिः ; (4) अख्यातिः.

INFANCY : I. Lit. : (1) शैशवम्, *and until (he) passes i. (comes to age)* : यावच्चातीतशैशवः, M. viii. 27. ; (2) बाल्यम्, *i., childhood, and youth* : बाल्य-कौमारयौवनम्, B.p. II. Fig. : प्रथमावस्था.

INFANT (subs.) : (1) शिशुः, *i. child of a Brahmin* : शिशुर्द्विजस्य, U. ; (2) बालः (f. ला) (=child), *he while an i. was...* : स बाल आसीत्, Si. i. 70. ;
(3) दारकः f. रिक्ता, *saw an i. crying* : कमपि दारकं रुदन्तमद्राक्षम्, D. iv. ; (4) अर्भकः (rare), R. iii. 25. ; (5) हिम्म (f. म्मा) (in joke or contempt).

INFANT (adj.) : by comp., *i. lessons* : बालपाठ्यानि, V.p.

INFANTICIDE : I. The crime : बालहत्या and sim. comp.s. II. The criminal : शिशुघातिन् (f. नी) and sim. comp.s. : v. Killer.

INFANTILE, INFANTINE : बालेयः (या, यं) : v. Infant (adj.).

INFANTRY : (1) पत्तिः or in pl. पत्तयः or पत्तिसैन्यम् ;
(2) पदातयः (m. pl.) or पदातिबलम् or पादातम् (rare), etc.

INFATUATE : मोहयति, सं-, परि-, (c. of मुह), *i. ing* : परिमोहिन् (f. नी), Ki. xiv. 19.

INFATUATED : मूढः (डा, ढ), वि-, सं- : v. Foolish.

INFATUATION : मोहः, सं-, व्या-, *what i.* : को व्यामोहः : v. Foolishness.

INFEASIBILITY : असाध्यता : v. Impossibility.

INFEASIBLE : असाध्य (f. ध्या) : v. Impossible.

INFECT : I. In gen. : दूषयति (c. of दुष्) : v. To correct. II. Of diseases : expr. by स्वर्णेन सञ्चरति (the disease i. ing being the nom.).

INFECTION : I. Lit. : स्पर्शसंचारः. II. Fig. : expr. by सांक्रामिकः (की, कं).

INFECTIOUS : (1) स्पर्शसंचारिन् (f. नी), *the disease was i.* : आमयः स्पर्शसंचारी, Raj. ; (2) सांक्रामिकः (की, कं).

INFELICITY : असुखम् -ता : v. Unhappiness, misery.

INFER : अनुमिमीते (मा, c. 3.) ; (2) ऊहते (=to guess).

INFERABLE : (1) अनुमेयः (या, यं) ; (2) आनुमानिकः (की, कं) (=inferential).

INFERENCE : (1) अनुमानम्, *i. is of three kinds—antecedent (or a priori : where an effect is inferred from its cause), consequent (or a posteriori : where a cause is deduced from its effect), and analogous (where an object is guessed from common sign)* : त्रिविधमनुमानं पूर्ववत् (यत्र कारणेन कार्यमनुमीयते), शेषवत् (यत्र कार्येण कारणमनुमीयते), सामान्यातोऽष्टञ्च (यत्र लिङ्गस्य सामान्यात्.....लिङ्गि गम्यते), N.d. ; (2) अनुमितिः (rare). *To draw an i.* : v. To infer.

INFERENTIALLY : अनुमानेन, S. ; अनुमानपूर्वकम्.

INFERIOR : (1) हीनः (ना, नं), *from association with i.s* : हीनैः सह समागमात्, H. ; *a man of i. caste* : हीनवर्णः, H. ; *but little i. to them* : किन्तु किञ्चित्सेव्यो हीनाः, Bha. ; (2) ऊनः (ना, नं) (in comp.), *not i. in qualities* : गुणैरनूनः (ना, नं), R. ; *not i. to Chaitraratha* : चैत्ररथादनूनः (ना, नं), R. vi. 50 : v. Also low, bad.

INFERIOR, BE : हीयते, परि-, (pass. of हा), *Your majesty is not i. to the ancient in good qualities* : न पूर्वमनुज्येभ्यो गुणैः परिहीयते देवः, K.

INFERNAL : (1) by comp. ; (2) नारकः (की, कं), *taken away to know the taste of i. tortures* : कारणानां नारकीनां रसज्ञानायपनीतः, D. vii. I. regions : v. Hell.

INFERNALLY : expr. by circumlo.

INFERTILE : अशस्यप्रदः (दा, दं) : v. Fertile.

INFEST : (1) बाधते (बाप्, c. 1.) : v. To annoy ; (2) व्याप्नोति (बाप्, c. 5.) (=to pervade), *the son of Parvata is indeed i. ed with my men* : मद्भृत्यैः किल नाम पर्वतसुतो व्याप्तः, Mu. iii.

INFIDEL : नास्तिकः may be used in every sense.

INFIDELITY : (1) नास्तिकता (?) ; (2) अश्रद्धा (=unbelief).

INFINITE : (1) अनन्तः (न्ता, न्त) (=endless) ; (2) अमेयः (या, यं) (=unmeasurable). Ph. : *it is i.*: अस्मेयता नास्ति.

INFINITELY : (1) अनन्तम् ; (2) अनन्तगुणम्, Vi. vi. 53.

INFINITIVE : *क्रियावाचकः ; तुम् (in Sanskrit conjugation).

INFINITY : (1) अनन्तता ; (2) अमेयता ; (3) असीमता.

INFIRM : दुर्बलः (ला, लं) : v. Feeble, weak.

INFIRMARY : *दुर्बलाश्रमः : v. Also hospital.

INFIRMITY : (1) दुर्बलता ; (2) दौर्बल्यम् : v. Weakness.

INFLAME : I. In gen. : (1) संभुक्षयति (c. of भुक्ष्), *he whose fire of passion was thus i.d* : इत्थं संभुक्षितमन्मथाग्निः, D. ii. ; (2) उद्दीपयति (c. of दीप्) : v. To kindle : (3) ज्वलयति (c. of ज्वल्), *i.d with rage* : कोपज्वलितः (ता, तं), Ki. iii. 20. : v. To burn ; (4) उत्तेजयति (तिज्, c. 10.) : v. To excite. II. In medical sense : दाहं जनयति (c. of जन्).

INFLAMMABLE : यः (या, यत्) शीघ्रं संभुक्षयते : v. Combustible.

INFLAMMATION : दाहः, *i. of the eyes* : नयनयोर्दाहः, Bha.

INFLAMMATORY : I. Lit. : by comp., *i. fever* : दाहज्वरः. I. (medicine) : दीपनः (ना, नं), Bha.

II. Seditious : q.v. : perh संभुक्षक (f. क्षिका).

INFLATE : आ-धमति (ध्मा, c. 1.), *i.d with pride* : धर्माध्मातः (ता, तं) ; *i.d for nothing* : मिथ्याध्मातः, Vi. iii. 28. : v. Also flate.

INFLATION : उत्तेकः : v. Pride.

INFLECT : I. In gram. : क्यम् आख्याति (ख्या, c. 2.), ऋणीति (ऋ, c. 2.), etc. : v. To say.

II. To bend : q.v. : नमयति (c. of नम्).

INFLECTION : क्पाख्यातम् : v. Declension, conjugation.

INFLEXIBILITY : (1) अनम्यता ; (2) दुरानम्यता : v. Firmness.

INFLEXIBLE : (1) अनम्य (f. म्या) ; (2) दुरानम्य (f. म्या) : v. Also firm.

INFLEXIBLY : v. Firmly, obstinately.

INFLEXION : v. Inflection.

INFLICT : to *i. punishment* : दण्डं प्रणयति (नी, c. 1.) or पातयति (c. of पत्) : v. To impose, apply.

INFLECTION : I. The act : *i. of punishment* : दण्ड-प्रणयनम् ; *i. of torment* : यातनाप्रयोगः. II. Punishment : q.v. : दण्डः.

INFLORESCENCE : *पौष्पितम्.

INFLUENCE (subs.) : I. In gen. : no exact equiv. : (1) बलम् (=force), *by divine i.* : देवबलात् ; (2) प्रभावः (=power), *under the i. of the sage* : ऋषिप्रभावात्, R. ; (3) प्रभुत्वम् (=mastery), *as they had no i.* : अप्रभुत्वात्, D. i. ; (4) बलम् (=subjection), *a man under the i. of a woman* : स्त्रीबलः, P. ; (5) गौरवम् (weight), *he has great i. with the king* : राजसन्निधौ महोगौरवं तस्य. II. Distinction : प्रतिष्ठा, *a man of i.* : प्रतिष्ठापन्नो जनः.

INFLUENCE (v.) : (1) चालयति (c. of चल्) (=to move) ; (2) प्रवर्तयति (c. of वृत्) (=to induce) ; (3) प्रभोदयति (बुद्, c. 10.) (=to impel). *I. d. by=under the i. of* : v. Subs.

INFLUENTIAL : (1) प्रतिष्ठापकः (ज्ञा, ज्ञं) ; (2) गौरवमाज् (mfn.) ; (3) प्रभविष्णु (mfn.) : v. Powerful, master.

INFLUENZA : सर्वप्रभवः or सर्वजः प्रतिशयायः, Sr. (?) .

INFLUX : (1) आवेशः ; (2) आगमः (=coming in).

INFOLD : परिवेष्टयति (वेष्ट्, c. 10.) : v. Encircle, embrace.

INFOLIATE : पत्रावृतं (f. तां) or पत्रान्वितं (f. तां) करोति (?).

INFORM : I. To form : q.v. II. To animate : q.v. III. To tell : (1) वि-हापयति (c. of हा), *i. with my respects* : विहापय प्रापितमल्पनामः, R. xiv. 60. ; (2) नि-वेदयति, आ-, (c. of विद्), *otherwise I will i. the Court (against you)* : अन्यथा राजकुले निवेदयिष्यामि, P. i. 21. : v. Also to announce, say.

INFORMAL : अवैधिकः (की, कं) or विविचिरुद्ध (f. डा) (?).

INFORMALITY : अवैधता (?) ; सदोषता (=faultiness).

INFORMALLY : अवैधिकतया (?) ; सदोषम् (=faultily).

INFORMANT : विहापक (f. पिका) ; (2) निवेदक or आवेदक (f. दिका).

INFORMATION : I. The act : (1) विहापनम् ; (2) निवेदनम् or आवेदनम्. II. Legal : नि-वेदनम्. III. News : q.v. : वार्ता. IV. Knowledge : q.v. : (1) ज्ञानम् ; (2) बोधः ; (3) आगमः (rare), *his i. is like (his) wisdom* : प्रहया सप्पागमः, R. i. 15.

INFORMER : आवेदकः, Mit. Common i. : सूचकः ; *professional i.* : स्तोमकः, Kat.

INFRACTION : लङ्घनम् : v. Violation.

INFREQUENCY : विरलता : v. Rareness, frequency (not).

INFREQUENT : विरलः (ता, लं) : v. Rare, frequent (not).

INFREQUENTLY : कदाचित् : v. Rarely, sometimes.

INFRINGE : I. To violate : q.v. : लङ्घयति (लङ्, c. 10.). II. To encroach : q.v. : expr. by गृह्णाति (गृह्, c. 9.).

INFRINGEMENT : लङ्घनम् : v. Violation.

INFURIATE (v.) : उद्-कोपयति (c. of कुप्) : v. To enrage.

INFURIATE, -D (adj.) : क्रोधान्ध (f. न्धा) : v. Enraged, mad.

INFUSE : I. To pour in : निषिञ्चति (सिच्, c. 6.). II. To inspire : आदधाति, सम्-, (धा, c. 3.), *by i. ing good breeding among the people* : प्रजानां विनयाधानाद्, R. i. 24. III. For medical purpose : साधयति (c. of सिच्), *is to be i.d. in eight-fold water*: जलेष्ट्युणिते साध्यम्, Bha.

INFUSION : I. Pouring in : निषेकः. II. Inspiration : आधानम्, सम्-. III. A liquid obtained by i. : (1) जलम् (=water), *i. of rice* : तण्डुल-जलम्, Bha. ; (2) कायः (= decoction).

INGATHERING : (शस्त्र-) संग्रहः. *Feast of i.* : नवाक्षम् (?).

INGENERATE : जनयति (c. of जन्) : v. To beget.

INGENIOUS : (1) प्रवीण (f. णा) ; (2) विदग्ध (f. ण्धा) : v. Clever, dexterous.

INGENIOUSLY : (1) प्रावीण्येन ; (2) विदग्धम् : v. Dexterously, skilfully.

INGENUITY : (1) प्रावीण्यम् ; (2) वैदग्ध्यम् : v. Dexterity, skill.

INGENUOUS : I. Noble : q.v. : अमिजातः (ता, तं).

II. Frank, generous : q.v. : उदारः (रा, रं).

INGENUOUSLY : औदार्येन : v. Frankly, liberally.

INGENUOUSNESS : औदार्यम् : v. Frankness, liberality.

INGLE : अग्निः : v. Fire, fire-place.

INGLORIOUS : अयशस्य (f. स्या) : v. Infamous, glorious.

INGLORIOUSLY : v. Infamous, glorious.

INGLORIOUSLY : v. Infamously, disgracefully.

INGOT : पिण्ड (mfn.), *i. of gold* : हिरण्यपिण्डम्, N. xxii. 18.

INGRAFT : निवेशयति (c. of विश्) (=to insert : q.v.).

INGRAINED : प्दरञ्जितः (ता, तं) (??).

INGRATE, INGRATEFUL : I. Ungrateful : q.v. : अकृतज्ञ (f. ज्ञा). II. Unpleasant : q.v. : अदृष्ट (f. ष्टा).

INGRATULATE : *he i. d himself with the king* : सराज-प्रसादमाजनं बभूव : v. Favour.

INGRATITUDE : (1) अकृतज्ञता ; (2) अकृतवेदिता ; (3) कृतघ्नता (=treachery).

INGREDIENT : (1) साधनम् (?) ; वस्तु (n.) (when the sense is clear).

INGRESS : (1) प्रवेशः, -नम् ; (2) by verb, *no one is allowed i. or regress* : न कोऽपि निष्क्रमितुं प्रवेष्टुं बानुमोक्षते, Mu.

INGRAFT : ग्रसते (गृस्, c. 1.) : v. To swallow, overwhelm.

INHABIT : वसति, नि-, (with loc.), अधि-, (with acc.), (वस्, c. 1.) : v. To dwell, live (III). *Thickly i. ed* : जनाकीर्ण (f. र्णा) (?). *Thinly i. ed* : विरलजनः (ना, नं) (?).

INHABITABLE : (1) वासयोग्य (f. ग्या), निवासार्ह (f. र्हा) and sim. comp.s., *the earth is not i.* : न वासयोग्या वसुधा, N. i. 138. ; (2) वा(व)स्तव्य (f. व्या) ; (3) वासतेयः (यी, यं) (rare), B.

INHABITANT : (1) नि-वासिन् (f. नी), *by the i. s of the earth, sky and heaven* : क्षितिममःसुरलोक-निवासिभिः, Ki. v. 3. ; (2) occasionally by deriv., *i. of Oudh*: आयोषिकः, U. ; *i. of this*

place: इहसः, D. iii. n.s. The names of countries (not towns) in Sanskrit denote also their i.s : i.s of Persia : पारसिकाः (m. pl.) ; i.s of Videha : विदेहाः, "अथैव प्रहारवर्मन्यपि विदेहा जाताः" D. iii.

INHALATION : *the external air inhaled by spirit is i., the internal air exhaled is exhalation*: प्राणो यद्वाष्पं वायुमाचामति स श्वासः, यत्कौष्ठ्यं वायुं निःसारयति स प्रश्वासः, P. d.

INHALE : आचामति (चम्, c. 1.) or प्रवेशयति (c. of विश्), com.

INHARMONIOUS : विस्वरः (रा, रं) : v. Harmonic, harmonious.

INHARMONIOUSLY : विस्वरम्, after C.

INHERE : (1) वसति, नि-, (वस्, c. 2.), *for excellences i. in affection not in things*: वसन्ति हि प्रेम्णि गुणाः न वस्तुनि, Ki. viii. 37. ; (2) तिष्ठति (स्था c. 1.) (=to remain : q.v.).

INHERENT : expr. by *inhere* (=be i.) or by *nature*

INHERENTLY : प्रकृत्या (=naturally : q.v.).

INHERIT : expr. by प्राप्नोति (आप्, c. 5.) : v. To get, possess.

INHERITANCE : I. Heritage : (1) दायः, *division of i.*: दायभागः, Da. ; (2) श्रव्यम्, *sharing an i.*: श्रव्यभागिन् (f. नी), Y. II. Act. of inheriting : श्रव्यग्रहणम्, Viv. and sim. comp.s. III. Possession, employment : q.v.

INHERITOR : दायार्थः : v. Heir.

INHIBIT : नियच्छति (यच्, c. 1.) : v. To check, restrain.

INHIBITION : निषेधः (=prohibition).

INHOSPITABLE : आतिथ्यविमुखः (खा, खं) : v. Hospitable.

INHOSPITABLY : अनादरेण (=without attention).

INHOSPITABILITY : आतिथ्यविमुखता and sim. comp.s.

INHUMAN : निर्दयः (या, यं) : v. Cruel.

INHUMANITY : निर्दयता : v. Cruelly.

INHUMANLY : निर्दयम् : v. Cruelly. •

INHUME : निदधाति (धा, c. 3.) : v. To bury.

INIMICAL : अहितः (ता, तं) : v. Hostile, unfriendly.

INIMICALLY : (1) by comp. ; (2) अहितबुद्ध्या ; (3) शत्रुवत्.

INIMITABLE : (1) अनुपमः (मा, मं) : v. Incomparable ; (2) असाधारण (f. णा) : v. Uncommon ; (3) नानुकरणीयः (या, यं) (rare).

INIMITABLY : by adj. or circumlo.

INIQUITOUS : अन्याय्य (f. य्या) : v. Unjust, wicked.

INIQUITOUSLY : अन्यायतः or अन्यायेन : v. Wickedly.

INIQUITY : (1) अन्यायः ; (2) अन्याय्यता : v. Wickedness.

INITIAL (adj.) : आदि- in comp. : v. First.

INITIAL (subs.) : आद्यक्षरम् ; (2) आदिवर्णः, etc.

INITIATE : I. To begin : q.v. : आरम्भते (रम्, c. 1.). II. To instruct : q.v. : उपदिशति (दिश्, c. 6.). *I. d.* : दीक्षितः (ता, तं) (?). III. To admit : q.v. : परिगृह्णाति (ग्रह्, c. 9.).

INITIATION : I. Beginning : q.v. : आरम्भः. II. Instruction : (1) उपदेशः ; (2) दीक्षा (in sacrifices) ; (3) उपनयः, -नम् (of the first three castes with customary thread).

INITIATORY : expr. by comp.

INJECT : (1) प्रवेशयति (c. of विश्) ; (2) निक्षिपति (क्षिप्, c. 6.) : v. To throw.

INJECTION : I. The act : प्रवेशनम्. II. A clyster : वस्तिः(??).

INJUDICIOUS : अविवेकः (का, कं) (=imprudent : q.v.).

INJUDICIOUSLY : (1) अविचार्य ; (2) अविवेच्य.

INJUDICIOUSNESS : अविवेकिता : v. Imprudence.

INJUNCTION : शासनम् : v. Order, command.

INJURE : (1) अपकरोति (कृ, c. 8.) ; (2) क्षतं करोति, Kat. ; (3) पीडयति (पीड्, c. 10.), *who i. their own nest-trees*: निजनीडद्रुमपीडिनः, N. ; (4) हिनस्ति (हिस्, c. 7.) (a much stronger term : often=to kill), *he i. s all enemies of the Vedas*: ऋषद्विषो षे ष हिनस्ति सर्वान्, Vi. i. 62.

INJURER : (1) अपकर्तृ (f. त्री) or अपकारस्त्य कारक (f. रिका), Y. ; (2) अनिष्टकारिन् (f. नी) ; (3) पीडयितृ (f. त्री) or पीडक (f. डिका).

INJURIOUS : (1) अनिष्टकरः (री, रं) (=causing evil) ; (2) हानिकरः (री, रं) (=causing loss) :

(1) पीडाकरः (री, रं), *throwing i things on a house* : गृहे पीडाकरं द्रव्यं प्रक्षिपन्, V. s.; (4) बाधक (f. धिका), *slightly i.*: अल्पबाधः (धा, धं), N. s.
INJURIOUSLY : expr. by pres. part or circumlo.
INJURIOUSNESS : (1) पीडाकरता ; (2) बाधकता, etc.

INJURY : I. Harm : (1) अपकारः ; (2) पीडा, *from which there is much good and little i. to the farmer* : येन बहुतर उपकारः क्षेत्रस्वामिनश्चात्त्या पीडा, Viv.: (3) बाधा. II. Hurt : क्षतम् or क्षतिः.

INJUSTICE : (1) अशर्मः (=ambiguous) ; (2) अन्यायः (=iniquity).

INK : मसि or मसी (also written with श and व).

INKLING : वार्तामात्राबोधनम्, D. ii.

INKSTAND : मसीपात्रम्, Mu. i. ; मसीमाजकम् ; and sim. comp.s.

INLAND : I. Lit. : आभ्यन्तरिकः (की, कं). II. Domestic : देशीयः (या, यं).

INLAY : (1) प्रतिवपति (वप्, c. 1.), Si. iii. 5. ; (2) अवनक्षति (नङ्, c. 10.), *rubies i. d on bracelets* : बलयामनक्षताम्राश्म-, Si. iii. 7. : v. To set.

INLAYER : प्रतिवप्सु (f. व्री) : v. Setter.

INLY : अन्तर् (indec.) : v. Internal, internally.

INMATE : expr. by निवसति (वस्, c. 1.) (=to dwell) ; परिजनः (of the menials), 'येन तस्य गृहं प्रविश्य परिजनस्योपमर्दः क्रियते', Mr.

INMOST : "to prey on the i. vitals" : हृदयमर्माणि छिनत्ति, U. or अन्नमेदनं करोति, Vi. ; in the i. heart : हृदयोदरे (?).

INN : (1) पथिकाश्रमः ; (2) पान्थावासः. I. (of court) : मठः (?).

INNATE : सहजः (जा, जं) : v. Natural.

INNATELY : (1) by adj. : (2) प्रकृत्या : v. Naturally.

INNER : अन्तर- in comp., i. *appartments*: अन्तःपुरम्, Ku. vii. 2. ; the i. soul : अन्तरात्मा, U. iii. 37. : v. Internal.

INNERMOST : v. Inner, inmost.

INN-KEEPER : *आवासिकः (after श्लोषिकः).

INNOCENCE : I. Of men etc. : (1) निरपराधता ; (2) अनपराधिता. II. Of acts etc. : (1) निर्दोषता ; (2) अनवक्षता.

INNOCENT : I. Of men etc. : निरपराधः (धा, धं),

the killer of the i. royal race : निरपराधराजकुलहर्दनः, Vi. iii. : v. Guiltless. II. Of acts etc. :

(1) निर्दोषः (धा, धं) (without fault) ; (2) निरवध (f. धा) (against which nothing can be said), *hurting i. grass* : अनवधक्षुणादिनः, N. ii. 10.

INNOCENTLY : (1) निरपराधम् ; (2) निर्दोषम् ; (3) निरवधम्.

INNOCUOUS : निर्दोषः (धा, धं) ; (2) अदोषलः (ला, लं) (rare), Bha.

INNOCUOUSLY : (1) निर्दोषम् ; (2) निरपराधम्.

INNOVATE : नूतनरीति or नव्यप्रथा प्रवर्तयति (c. of वृत्) (?).

INNOVATION : I. The act : expr. by verb. II. Change : नव्या रीतिः : v. New.

INNOVATOR : नव्यप्रथाप्रवर्तकः and sim. comp.s.

INNOXIOUS : (1) अहिसक (f. सिका) (of animals) ; (2) निर्दोषः (धा, धं) (of things).

INNUENDO : वक्रोक्तिः : v. Hint.

INNUMERABLE : (1) असंख्य (f. ख्या) ; (2) संख्यातीतः (ता, तं) ; (3) अगण्य (f. ग्या) ; (4) असंख्येयः (या, यं) ; (5) अतीतसंख्य (f. ख्या).

INNUMERABLENESS : (1) असंख्यता ; (2) अगण्यता ; etc.

INOBSERVABLE : (1) अलक्ष्य (f. ह्या) ; (2) दुर्लक्ष्य (f. ह्या), Ki. xvii. 28.

INOCULATE : I. To insert : निवेशयति (c. of विश्). II. In medicine : (शीतलाबीजं) निवेशयति (with loc.) (?).

INOCULATION : I. In gen. : निवेशनम्. II. In medicine : शीतलाबीजननिवेशनम् (?).

INODOROUS : गन्धहीनः (ना, नं) : v. Scentless.

INOFFENSIVE : निरपराधिन् (f. नी) : v. Innocent.

INOPERATIVE : निष्फलः (ला, लं) : v. Effective.

INOPPORTUNE : अप्राप्तकालः (ला, लं) : v. Opportune.

INOPPORTUNATELY : (1) अकाले ; (2) असमये ; (3) अनवसरम्.

INORDINATE : अपरिमितः (ता, तं) : v. Excessive.

INORDINATELY : अपरिमितम् : v. Excessively.

INORGANIC : निरिन्द्रियः (धा, धं) (?).

INQUEST : परीक्षा (=examination).

INQUIRE etc. : v. Enquire etc.

INQUISITION : I. Enquiry, examination :

q.v. : परीक्षा. II. A court : *पाषण्डसंयमसभा.

INQUISITIVE : जिज्ञासु (mfn.), *briefly to the i.* : संक्षेपतोऽर्थजिज्ञासुः, S. c. : v. Also curious.

INQUISITIVELY : (1) कौतुकेन ; (2) कुतूहलात् ; (3) सकौतुकम्.

INQUISITIVENESS : कुतूहलम् : v. Curiosity.

INQUISITOR : I. In gen. : v. Inquisitive. II.

Reli. : *पाषण्डनिदायकः.

INQUISITORIAL : expr. by comp., i. tribunal : *पाषण्डसंयमसभा.

INROAD : (1) उपद्रवः ; (2) अवस्कन्दः ; (3) आक्रमः, -णम्. To make an i. : उप- or अमि- द्रवते (द्रु c. 1.) (with acc.), Mah. ; अवस्कन्दति (स्कन्द, c. 1.) (with acc.), Si.

INSALUBRIOUS : रोगकरः (री, र') : v. Unhealthy.

INSANE : उन्मत्तः (ता, त') : v. Mad.

INSANELY : उन्मत्तवत् : v. Madly.

INSANITY : उन्मादः, acute i. : तर्ण उन्मादः, Bha. : v. Madness.

INSATIABLE : expr. by न तृप्तिमधिगच्छति (गम्, c. 1.).

INSATIABLENESS : अतर्प्यता (rare) : better by circumlo.

INSATIABLY : अतृप्तः (ता, त'), Vi. iii. 24. ; अपरितृप्तः (ता, त').

INSCRIBE : I. In gen. : (1) अमिलिखति (लिख, c. 6.) (=to write) ; (2) मुद्रयति (मुद्र, c. 10.) (=to engrave). II. In geom. to i. a square in a circle : वृत्तान्तर्बर्गम् अमिलिखति or वर्णयति (वर्ण, c. 10.).

INSCRIPTION : expr. by अमिलिखितः (ता, त') or मुद्रितः (ता, त').

INSCRUTABILITY : (1) अतर्क्यता ; (2) दुर्लक्ष्यता ; (3) दुष्प्रवेश्यता.

INSCRUTABLE : (1) अतर्क्य (f. कर्या) ; (2) दुर्लक्ष्य (f. क्ष्या) ; (3) दुष्प्रवेशः (शा, शं).

INSCRUTABLY : expr. by adj. or comp.

INSECT : (1) कीटः ; (2) कृमिः (=worm).

INSECURE : I. Not firm : अस्थिरः (रा, र'). II.

Apprehensive : साशङ्क (f. क्षा).

INSECURITY : I. Unsafety : अस्थिरता. II.

Danger : q.v. : सङ्कटता.

INSENSATE : निर्बोधः (वा, व') (=stupid) : v. Foolish.

INSENSIBILITY : I. Unconsciousness : अचेतनता, -स्वम् ; विचेतनता, -स्वम् ; etc. II. Dullness, torpor : जाड्यम्. III. Indifference, hardness : q.v. : expr. by verb : v. Insensible (IV.)

INSENSIBLE : I. Imperceptible : q.v. : दुलक्ष्य (f. क्ष्या). II. Not conscious : (1) अचेतनः (ना, न'), विचेतनः (ना, न'), वि-गतचेतनः (ना, न'), etc. ; (2) विसंज्ञ (f. ज्ञा). III. Benumbed : जडः (वा, व'). IV. To emotion : (1) by उपेक्षते (ईक्ष्, c. 1.) : v. Indifferent ; (2) न चेतयति, -ते (चित्, c. 10.) (with acc.) : v. Also hard, cruel.

INSENSIBLY : v. Gradually, imperceptibly.

INSEPARABLE : अवियोज्य (f. ज्या) : v. Separable.

INSEPARABLY : expr. by circumlo. ; छद्म (=firmly).

INSERT : निवेशयति (c. of विष्), the debtor shall i. his name with his own hand : ऋणी नाम स्वहस्तेन निवेशयेत्, Y. ii. 88. : v. Also to put.

INSERTION : निवेशः, -नम्.

INSIDE (adv.) : (1) अन्तर् ; (2) अभ्यन्तरम् (=to i.) ; (3) अभ्यन्तरे (=in i.).

INSIDE (subs.) : अभ्यन्तरम् : v. Interior.

INSIDIOUS : कापटिकः (की, कं) : v. Deceitful.

INSIDIOUSLY : कपटेन : v. Deceitfully.

INSIDIOUSNESS : कापट्यम् : v. Deceitfulness.

INSIGHT : ज्ञानम् (=knowledge). One who has a thorough i. of : पारदर्शिन् (f. नी), in comp. Getting thorough i. : आभ्यन्तरीकरणम्, D. ii.

INSIGNIA : (1) लक्षणम् ; (2) चिह्नम्.

INSIGNIFICANCE : (1) निरर्थकता (not of men) ; (2) तुच्छता (=meanness).

INSIGNIFICANT : (1) निरर्थकः (का, कं) ; (2) तुच्छ (f. च्छा) (=mean, trivial).

INSIGNIFICANTLY : (1) निरर्थकम् ; (2) तुच्छम् (=meanly).

INSINCERE : (1) मौलिकः (की, कं) (=in mouth) : v. Deceitful, false, affected, sincere.

INSINCERELY : (1) अवृजु : v. Crookedly ; (2) कपटेन : v. Deceitfully ; (3) मुखेन (=in mouth).

INSINCERITY : (1) by adj. ; (2) अनुजुता (=crookedness); (3) कपटता (=deceitfulness); (4) कुत्रिमता (affectedness).

INSINUATE (v.i.): I. To creep in. : कटाक्षेण आक्षिपति (क्षिप्, c. 1.). II. To ingratiate : q.v.

INSINUATE (v.t.): I. To infuse gently : अल्पाल्पं निवेशयति (c. of विष्).

INSINUATING (adj.): हृदयग्राहिन् (f. जी) (?).

INSINUATINGLY : thus i. addressed : इति प्रविश्यामि-
हिता, Ku. v. 51. [प्रविश्यान्तर्गत्वात्तद्वद्ब्रह्मस्यमुद्राभ्येत्यर्थः,
M.n.].

INSINUATION : I. Ingratiating : expr. by verb. II. A hint : कटाक्षोपः (?).

INSIPID : (1) विरसः (सा, सं); (2) नीरसः (सा, सं); (3) रसहीनः (ना, नं), etc.

INSIPIDITY : (1) नीरसता ; (2) विरसता ; (3) रसहीनता ; etc.

INSIPIDLY : नीरसम् or विरसम् (lit. and fig.).

INSIST : न ग्रहं मुञ्चति (मुञ्च, c. 6.) (?); दाढ्येन वदति (वद्, c. 1.) (=to say) or प्रार्थयते (अर्थ, c. 10.) (=to ask) (?).

INSNARE : v. Ensnare.

INSOBRIETY : पानासक्तिः : v. Drunkenness.

INSOLENCE : (1) बाध्यर्धम् or घृष्टता ; (2) अवलोपः or अवलिप्ता ; (3) प्रगल्भता or प्रागल्भ्यम् ; (4) औद्धत्यम् or उद्धतिः.

INSOLENT : (1) घृष्टः (हा, ह'); (2) प्रगल्भ (f. र्भा); (3) अवलिप्तः (हा, ह') (=arrogant); (4) उद्धतः (ता, त') (=haughty).

INSOLENTLY : (1) बाध्यर्धेन ; (2) प्रगल्भम् ; (3) साबलोपम् ; etc.

INSOLUBLE : I. Not soluble : expr. by न गलति (गल्, c. 1.) : v. To dissolve. II. Not to be solved : (1) असाध्य (f. ध्या) (?); (2) by circumlo., it is i.: अस्त्योत्तरं दातुं न शक्यते, after Mah.

INSOLVENCY : परिक्षीणता (?); क्षीणधनता (?).

INSOLVENT : परिक्षीण (f. णा) : v. Bankrupt.

INSOMUCH SO OR THAT : यतः or यस्मात् (=as).

INSPECT : अवेक्षते (ईक्ष्, c. 1.) : v. To look into, examine.

INSPECTION : (1) अवेक्षा ; (2) परिदर्शनम् : v. Also examination.

INSPECTOR : (1) अवेक्षकः ; (2) परिदर्शकः.

INSPECTORSHIP : (1) अवेक्षकपदम् (?) ; (2) परिदर्शकत्वम् (??).

INSPIRATION : I. Inhalation : q.v. : श्वासः.

II. Divine prompting : by divine i.: आकस्मिक-
प्रत्यवभासात्, U. ii. ; one who has received i. of
language : आविर्मतशब्दब्रह्मप्रकाशः (शा, शं), U. ii.

III. Infusion : आधानम्, सम्-.

INSPIRE (v.i.): I. To breathe : q.v. : श्वसिति (श्वस्, c. 1.). II. To blow : q.v. : वहति (वह्, c. 1.).

INSPIRE (v.t.): I. To inhale : q.v. II. To blow : पूरयति (पूर्, c. 10.). III. To infuse : (1) वितरति (तु, c. 1.) : v. To impart ; (2) निवेशयति (c. of विष्) (=to instil) ; (3) सम्-
आदधाति (धा, c. 3.) (=to put) ; (4) जनयति (c. of जन्) (=to cause), to i. with fear : मयं
जनयति (with gen.). IV. To disclose preter-
naturally : i. d (persons): दैवज्ञानापन्नाः ; he was
i. d with this knowledge : ईश्वरप्रसादादिदं
ज्ञानं लेभे, see Ki. iii. 23 and 25., N.
xiv. 8.

INSPIRIT : आश्वासयति (c. of श्वस्) : v. To encourage, cheer.

INSTABILITY : (1) अस्थिरता ; (2) अस्थैर्यम् ; (3) अनवस्थितिः.

INSTALL : प्रतिष्ठापयति (c. of स्था) (with loc. of the place).

INSTALLATION : (1) प्रतिष्ठापनम् ; (2) प्रतिष्ठा.

INSTALMENT : I. Installation : q.v. II. Part payment : (1) देयांशः (?) ; (2) *किस्ति (in the vernacular).

INSTANCE (subs.): I. Importance : गुरुत्वम्. II. Solicitation : प्रार्थना. III. Example : q.v. : उदाहरणम्, for i.: तथाहि; for i., Purūravas met destruction from a thirst after Brāhmin's money : तथाहि पुरुषा ब्राह्मणधनतृष्ण्या विनानाश, Va. As for i.: तक्षया; as for i., in the entirety of the family etc. one attributes to himself "I am entire" : तक्षया पुत्रमार्यादिषु सकलेष्वहमेव सकल इत्यात्मन्यप्यव्यस्यति, S. Ph. : in the first i.: प्रथमतः ; Visva Prakāsha in the three i.s : त्रिषु विश्वप्रकाशः, Va. com.

INSTANCE (v.) : उदाहरणं, निदर्शनं, or दृष्टान्तं ददाति (वा, c. 3.).

INSTANT (adj.) : I. Earnest : q.v. : आग्रहवत् (f. ती). II. Immediate : (1) सद्यः ; i. death : सद्योमृत्युः ; (2) by adv. : v. I. ly (I).

INSTANT (subs.) : I. Moment : q.v. : क्षणः. II. A day of the current month : on the 5th. i. : अस्य मासस्य पञ्चमदिवसे or आगामिनि or गते पञ्चमे दिवसे (according as it is coming or past).

INSTANTANEOUS : (1) क्षणमात्रमवः (वा, बं), Si. ; (2) क्षणमात्रस्थायिन् (f. नी) M.n.

INSTANTANEOUSLY : (1) क्षणेन ; (2) मुहूर्तमात्रेण ; (3) एकपदे.

INSTANTLY : I. Immediately : (1) कदिति, Vi. i. 43. ; (2) सपदि, Ki. xiii. 25 ; (3) तत्क्षणम्, -णात्, P. i. 5. ; (4) द्राक्, Vi. i. 34. ; (5) अधुनेव (=just now), Vi. iii. 34 ; (6) अञ्जसा (=quickly). II. Urgently : (1) आग्रहपूर्वकम् ; (2) निर्बन्धेन.

INSTEAD OF : I. Before a subs. : स्थाने, i. of self : आत्मस्थाने, P.i. 4. ; some read लासिका, i. of विलासिका : केचिद्विलासिकास्थाने लासिकेति पठन्ति, Sah. II. Before pres. parts : expr. by negative, may be strengthened with वस्तुतः or प्रत्युत (=in fact) : i. of amassing he squandered his money : सञ्चयमकृत्वा स धनं क्षपयामास. III. Equal to : q.v.

INSTEP : पिच(चि)पिठका ; पिण्डिका, Bha.

INSTIGATE : प्रोत्साहयति (c. of सह्) : v. To encourage, excite.

INSTIGATION : प्रोत्साहनम् : v. Encouragement.

INSTIGATOR : प्रोत्साहकः : v. Inciter, encourager.

INSTILL : (1) निवेशयति (c. of विश्) ; (2) सम्-आदधाति (वा, c. 3.).

INSTINCT (subs.) : (1) अन्तःप्रवृत्तिः (?) ; (2) सहजज्ञानम् (??).

INSTINCT : (adj.) : (1) उत्तेजितः (ता, तं) ; (2) चक्षितः (ता, तं).

INSTINCTIVE : expr. by adv.

INSTINCTIVELY : (1) अन्तःप्रवृत्त्या (??) ; (2) स्वत एव (=naturally).

INSTITUTE (subs.) : I. Maxim, precept : q.v.

II. An institution : समा (?). III. In pl. संहिता, i. s. of Manu : मनुसंहिता.

INSTITUTE (v.) : To establish, found : q.v. : स्थापयति (c. of स्था). II. To begin : q.v. : उपक्रमते (क्रम्, c. 1.).

INSTITUTION : I. Establishment : स्थापनम्. II. Instruction : शासनम्. III. A society.

INSTRUCT (1) शिक्षापयति (c. of शिक्ष) (=to teach : q.v.), i. me how to salute : केन प्रकारेण प्रणामः कर्तव्यस्तन्मां शिक्षापय, Vet. 25. ; (2) शास्ति, अनु-(शास्, c. 2.), thus i. ing the elder of Arjuna : इत्यनुशासतमर्जुनाग्रजम्, Ki. ii. 54. ; (3) उपदिशति (दिश्, c. 6.), by doing them in a better style, the girl as if i. s me in return : तत्तद्विशेषकरणा-त्प्रत्युपदिशतीव मे बाला, Mal. i.

INSTRUCTION : I. Teaching : (1) शिक्षा ; (2) उपदेशः, in receiving i. : उपदेशग्रहणे, Mal. i. II. Education : (1) विनयनम्, thorough i. in the art of conversation : वचनकौशलेषु सम्यग्विनयनेन, D. ii. ; (2) by verb. III. Precept, command : q.v. : शासनम्.

INSTRUCTIVE : शिक्षादायिन् (f. नी) ; (2) उपदेशार्थं (f. र्मा) ; (3) अनुशासक (f. सिका) ; etc.

INSTRUCTOR : (1) शिक्षकः : v. Teacher ; (2) शासकः (rare), Vi.

INSTRUMENT : I. Implement, tool : q.v. : यन्त्रम्, hand is the chiefest i. : हस्तं प्रधानतमं यन्त्राणाम्, Sr. ; the chapter on i. s. : यन्त्राध्यायः, Go. Musical i. : वादित्रम्, Mah. II. A deed : q.v. : लेखः. III. An agent, tool : q.v. : साधनम्.

INSTRUMENTAL : expr. by subs., I was i. in his release : तस्य मोक्षस्य साधनमहमात्मम् : v. Also cause. Ph. : i. case. करणम् ; i. music. वादित्रम् : v. Music.

INSTRUMENTALITY : expr. by साधनम् or by-द्वारकः (का, कं) in comp.

INSUBORDINATE : (1) अवश्य (f. श्या) ; (2) अविधेयः (या, यं).

INSUBORDINATION : (1) अवश्यता : (2) अविधेयता ; (4) अननुविधायिता.

INSUFFERABLE : (1) असह्य (f. ह्या) ; (2) दुःसहः (हा, हं) ; (3) असहनीयः (या, यं) ; (4) अविवक्ष्य (f. ह्या).

INSUFFERABLY : (1) असह्यम् ; (2) दुःसहम्, etc. ; (3) by adj.

INSUFFICIENCY : (1) Deficiency, want : q.v. न्यूनता. II. Inability, incapacity : q.v. : अक्षमता.

INSUFFICIENT : I. Deficient : (1) न्यूनः (ना, नं) ; (2) अप्रचुरः (रा, रं). II. Incapable : q.v. : अक्षमः (मा, मं)

INSUFFICIENTLY : expr. by adj.

INSULAR : (1) by comp. (2) द्वैष्य (f. घ्या), Si. iii. 76.

INSULATE : (1) पृथक्करोति ; (2) विरुध्यति (c. of विष्).

INSULT (subs.) : (1) अपमानः ; (2) अवमानः, -ना ; (3) विमानना : v. Disgrace, ignominy.

INSULT (v.) : अप(व)मानयति (c. of मन्) : v. To disgrace. I. *ing language*: आक्षेपवचः, Ki.

INSULTINGLY : (1) सावेष्टम् (=insolently) ; (2) अवहत्या (=despisingly) ; (3) साक्षेष्टम् (=abus- ingly).

INSUPERABLE : (1) दुर्लभ्य (f. घ्या) ; (2) अनति- क्रमणीयः (या, यं) ; (3) दुरतिक्रम्य. (f. म्या).

INSUPERABLY : expr. by adj. or circumlo.

INSUPPORTABLE : दुर्बहः (हा, हं) : v. Insufferable.

INSUPPORTABLY : (1) दुर्बहम् ; (2) दुःसहम् (=in- sufferably).

INSURANCE : i. *company*: *अभिरक्षासमाजः. N.B. Wilson seems to think योगक्षेम as a sort of i. probably on M. vii. 127., but even Kulluka's interpretation does not counten- ance it.

INSURE : I. To guard, secure : q.v. : रक्षति (रक्ष्, c. 1.). II. In mercantile sense : *अभिरक्षति.

INSURER : *अभिरक्षकः, *life. i.* : जीवनाभिरक्षकः.

INSURGENT : राजद्रोहिन् (f. जी) : v. Rebellious.

INSURMOUNTABLE : अलंघ्य (f. घ्या) : v. Insu- perable.

INSURRECTION : राजविद्रोहः : v. Rebellion, revolt.

INSURRECTIONARY : राजविद्रोहिन् (f. जी) : v. Rebellious, seditious.

INTACT : (1) अखण्ड (f. ण्डा) ; (2) अविकलः (ला, लं) : v. Entire.

INTANGIBLE : दुर्ग्रहः (हा, हं) : v. Tangible.

INTEGER : पूर्णाङ्कः ; समग्रसंख्या (?).

INTEGRAL : (1) अविकलः (ला, लं) : v. Whole ; (2) आवश्यकीयः (या, यं) : v. Necessary. I. *calculus*: *समाहारगणितम्.

INTEGRATE : *in calculus* : *समाहारीकरोति ; समा- हारं वदति (to say).

INTEGRITY : I. Entireness : q.v. : (1) अखण्डता ; (2) अविकलता. II. Honesty, uprightness : q.v. : अर्जवम्.

INTEGUMENT : वेष्टनम्, Bha. : v. Covering.

INTELLECT : (1) बुद्धिः, *one whose i. is (sharp) like the point of the Kusa*: कुशाग्रबुद्धि. (mfn.), R.v. 4.; (2) धीः, *with all the excellences of i.*: समग्रैषियो गुणैः, R. iii. 30. ; (3) विषणा (rare), *guilty i.*: पापविषणा, Vi. vi. 8. : v. Also mind.

INTELLECTUAL : In gen. : expr. by comp., i. *powers* : बुद्धिवृत्तयः. II. Mental : q.v. : मानसिकः (की, कं). Ph. : i. *culture*: शास्त्रानुशीलनम् or शास्त्र- दर्शनम् (?). III. Intelligent : q.v.

INTELLECTUALLY : (1) बुद्ध्या ; (2) धिया ; (3) विषणया.

INTELLIGENCE : I. Intellect : q.v. : बुद्धिः. II. Knowledge imparted ; (1) व्युत्पत्तिः ; (2) आगमः (rare), K. i. 15. III. News. : q.v. : वार्ता. IV. An intelligent being : बुधः, वि-, N. i. 1.

INTELLIGENCER : v. Messenger.

INTELLIGENT : I. Possessing (good) intellect : (1) बुद्धिमत् (f. ती) ; (2) धीमत् (f. ती) ; (3) उदारधी (n. धि) (=highly i.), R. iii. 30. ; etc. II. Well-informed : व्युत्पत्तिमत् (f. ती) or व्युत्पन्नचित्त (f. ता), S.

INTELLIGENTIAL : I. Of acts etc. : बुद्धिपूर्व (f. वी), Ki. II. Mental : मानसिक (f. की).

INTELLIGENTLY : (1) बुद्धिपूर्वम् ; (2) चतुरम् : v. Skilfully.

INTELLIGIBILITY : (1) बोधगम्यता ; (2) सुबोधता ; (3) स्पष्टता.

INTELLIGIBLE : (1) बोधगम्य (f. म्या) ; (2) स्पष्ट (f. हा) (=clear : q.v.).

INTELLIGIBLY : (1) स्पष्टम् (=clearly : q.v.) ; (2) by adj. or circumlo.

INTEMPERANCE : I. Incontinence : अस्वयम्. II. In drink : अतिपानम्. III. In eating : अत्याहारः. IV. Excess : अतिभोगः (?).

INTEMPERATE : (1) असंयतः (ता, तं) (=incontinent); (2) अतिपानासक्तः (का, कं) (in drinking); (3) मोगासक्त (f. का).

INTEMPERATELY : (1) असंयतम् ; (2) अपरिमितम् (=immoderately).

INTEMPERATNESS : अतिपानासक्तिः, etc. : v. Intemperate.

INTEND : (1) by subs. ; (2) अभिप्रेति (इ, c. 2.) ; (3) संकल्पते (कृप्, c. 1.), *we were i. ed by you as their price* : भवता वयमेतेषां मूल्यं कल्पिताः, Mu. v. ; (4) प्रतिपद्यते (पद्, c. 4.), *what the king of Vidarbha i. s.* : किं प्रतिपद्यते वैदर्भः, Mal. i. ; (5) इच्छति (इष्, c. 1.) (=to wish : q.v.).

INTENDANT : अध्यक्षः : v. Superintendent.

INTENSE : प्रचण्ड (f. ष्टा) (=fiery), *i. heat* : प्रचण्डा-तपः, Ki. i. 10. ; (2) तीव्र (f. त्रा), *i. affliction* : तीव्रामिषङ्गः, Ku. iii. 73. : v. Sharp. ; (3) नितान्तः (न्ता, न्तं) (=excessive : q.v.).

INTENSELY : I. Exceedingly : q.v. : (1) नितान्तम्, *i. cold* : नितान्तशीतः (ता, तं), D. vii. ; (2) rarely by यद्, *to shine i.* : देदीप्यते. II. Attentively : q.v. : सावधानम्.

INTENSIFY : (1) वर्धयति (c. of. वृष्) (=to increase) ; (2) by adj.

INTENSITY : (1) प्रचण्डता (as of heat) ; (2) तीव्रता (as of pain) ; (3) प्रगाढता. (as of love) ; (4) अतिशयः- in comp. : v. Excessive.

INTENSIVE : In gram. : श्रुशार्थकः (का, कं), *यद् is also i.* : श्रुशार्थे च यद् स्यात्.

INTENSIVELY : श्रुशार्थे ; श्रुशार्थोत्तनाय.

INTENT (subs.) : v. Intention. Ph. : *with deliberate i.* : सङ्कल्पपूर्वकम् ; *to all i. s and purposes* : सर्वथा ; *to the i. that* : एतदभिप्रायकः (का, कं) ; *the i. (of this passage) is*...इति भावः, M.n.

INTENT (adj.) : I. Fixed closely : (1) एकाग्र (f. ग्रा), *i. on hearing their songs* : तद्गीतश्रवणैकाग्र, R. xv. 66. ; (2) एकाग्रचित्त (f. त्ता) (=with i. mind) ; (3) अनन्यमनस् (mfn.) (=2) ; (4) एकाग्रनः (ना, नं), -गतः (ता, तं) ; (5) एकतानः (ना, नं). II. Engaged, bent : (1) अभिमिषिष्टः (टा, ष्टं) ; (2) अभिशुक्तः (का, कं).

INTENTION : I. Purpose : (1) अभिप्रायः, *it was the i. of Droṇa* : एवं किल द्रोणस्याभिप्राय आसीत्, Vi. ;

(2) संकल्पः (=determined wish), *but (her) guardian's i. is to give her to a suitable person* : गुरोः पुनरस्या अनुसूचकप्रदाने संकल्पः, Sa. i. ; (3) प्रतिपत्तिः (rare), *what is your i. now* : काद्य ते प्रतिपत्तिः, D. ii. ; (4) आशयः (=design) *evil-i. ed* : पापाशयः, H. ii. : v. Also wish. II. Intentionness : q.v.

INTENTIONAL : expr. by adv.

INTENTIONALLY : (1) कामतः or कामात्, *uni. or i.* : एकामाद्य कामतो वा, Pa. ; (2) प्रतिपत्त्या (rare), R. : v. Also knowingly.

INTENTLY : (1) एकाग्रचित्तेन ; (2) अनन्यमनसा ; (3) अनन्यवृत्ति (mfn.), अनन्यवृष्टि (mfn.) (in seeing), etc., Ku. v. 20.

INTENTNESS : (1) एकाग्रता ; (2) अनन्यमनस्कता ; (3) अभिमिषेष्टः ; etc. : v. Intent.

INTER : निदधाति (धा, c. 3.) : v. To bury.

INTERCALARY : अधिकः (का, कं), Nil. "पञ्चमे पञ्चमे वर्षे द्वौ मासावुपजायतः" Mah. iv. 52.

INTERCALATE : अधिकदिनं निवेशयति (c. of विद्) (?) .

INTERCALATION : of a day : अधिकदिननिवेशनम् (?) .

INTERCEDE : अनुरोध (इष्, c. 7.).

INTERCEDER : अनुरोधकारिन् (f. णी) : v. Also mediator.

INTERCEPT (v.) : निरुणद्धि (इष्, c. 7.), Si. ii. 64. : v. Obstruct.

INTERCEPT (subs.) : Of two circles : ग्राहः, A.b.

INTERCESSION : अनुरोधः : v. Also mediation.

INTERCESSOR : अनुरोधकारिन् (f. णी) : v. Also mediator.

INTERCESSORY : अनुरोध- in comp.

INTERCHANGE (subs.) : (1) विनिमयः, *making i. of rings* : अनुस्तीयकविनिमयं कृत्वा, D. ; (2) व्यतिकरः (of acts), *i. of abuse* : अविक्षेपव्यतिकरः, D. : v. Exchange, change.

INTERCHANGE (v.) : (1) by subs. ; (2) इत्था प्रतिगुह्यति (गृह्, c. 9.).

INTERCHANGEABLE : I. Exchangeable : विनिमयः (या, यं). II. Following alternately : पर्यायसेविन् (f. नी).

INTERCHANGEABLY : (1) विनिमयेन (by exchange) ; (2) पर्यायसेवित् (=alternately).

INTERCOURSE : (1) सङ्गः, सङ्गमः *or* समागमः, *by i. with inferiors*: ह्रीनैः सह समागमात्, H. i. 42. ; *i. with a lioness* : केसरिकलत्रसमागमः, D. ii. ; (2) संसर्गः, *i. with wanton women*: पुञ्जलिभिः सह संसर्गः, H. i. 113.

INTERDICT (subs.) निषेधः : v. Prohibiton.

INTERDICT (v.) : निषेधति (सिष्, c. 1.) : v. To forbid, prohibit.

INTEREST (v.) : I. To amuse, delight : q.v. : रञ्जयति (रञ्ज, c. 10.). Ph. : *and he is i. ed in us* : स च लिङ्गत्यावयोः (लिङ्, c. 4.), U. vi. II. To concern : expr. with अर्थः : v. Do with. III. Reflexively, to excite for another : *he is himself much in philosophy* : दर्शनासक्तचेताः सः (?) : v. To attach.

INTEREST (subs.) : I. Concern : अर्थः, *in your i.* : त्वदर्थम् *or* त्वदर्थे. II. Regard : q.v. : आदरः. *To feel, take i.* : आद्रियते (द्र, c. 4.), K. III. Share : q.v. : अंशः. IV. Good : q.v. : हितम्. V. Affection : q.v. : स्नेहः. VI. In commerce : (1) वृद्धिः, *compound i.* : चक्रवृद्धिः, Vri. ; (2) कलान्तरम्, *capital and i.* : मूलकलान्तरे, Li. Ph. : *at five percent (per month)*: पञ्चकेन शतेन, Li. N.B. Note that *i.* means *monthly i.* unless specified.

INTERESTED : I. Partial : पक्षपातिन् (f. नी), *I and the queen are i.* : पक्षपातिनावहं देवी च, Mal. i. II. Looking to one's own interest : स्वार्थपरः (रा, रं) *or* स्वार्थपरायण (f. णा).

INTERESTING (adj.) : (1) हृदयमाहिन् (f. णी) ; (2) मनोहरः (रा, रं) ; (3) रमणीयः (या, यं), *i. story, go on* : रमणीया कथा, ततस्ततः, Mal. iv.

INTERFERE : I. To clash : q.v. II. To intermeddle : q.v. : (1) हस्तं ददाति (दा, c. 3.) (?) ; (2) मध्ये तिष्ठति (स्वा, c. 1.) (= to interpose).

INTERFERENCE : expr. by verb.

INTERIM : मध्यकालः, Ph. : *in the i.* : अस्मिन् काले.

INTERIOR (subs.) : (1) अम्यन्तरम् ; (2) गर्भः (=womb) ; (3) उदरम् (=heart), *the i. of an edifice* : मन्दिरोदरम्, Ri. v. 2.

INTERIOR (adj.) : v. Inner, internal. Ph. : *i. angle* : अन्तर्गतकोणः, K. d.

INTERJACENT : (1) मध्यवर्तिन् (f. नी) ; (2) मध्यस्थ (f. स्था).

INTERJECTION : मावव्यञ्जकमव्ययम्.

INTERLACE : परिवेष्टयति (वेष्ट्, c. 10.) (=to encircle : q.v.).

INTERLARD : संमिश्रयति (मिश्र्, c. 10.) : v. To mix.

INTERLEAVE : *to i. a book* : *पत्राणि पुस्तकान्तर्निवेशयति (c. of विश्).

INTERLINE : *to i. Latin and English* : *पर्यायिण लाटिनेरेजीयंको लिखति ; *with i. ar paraphrase* : *सान्तःपंक्किलिखितानुवादः (दा, दं).

INTERLINEATION : I. The act : expr. by verb.

II. An interlineated passage, etc. : *अन्तःपंक्किलिखितम्.

INTERLOCUTOR : (1) संवादकः ; (2) संवादिन् (m.). (3) संवादकारकः.

INTERLOPER : *अनधिकारप्रवेशकः [आगन्तुकः may gen. do].

INTERLUDE : *मध्यरङ्गः (after पूर्वरङ्गः).

INTERLUNAR : अमावस्या- in comp.

INTERMARRIAGE : expr. by विवाह (=marriage) and मध्ये (=between).

INTERMARRY : *it is lawful to i. now* : *अधुना मिश्र-जालां विवाहो न विधिर्विच्छः.

INTERMEDDLE : *you are not to i. in my work* : मम नियोगस्य चर्चा त्वया न कर्तव्या, H. ii. ; *i. ing* : पराधिकारचर्चा.

INTERMEDIATE : (1) मध्यवर्तिन् (f. नी) ; (2) अन्तर्वर्तिन् (f. नी) : v. Middle.

INTERMENT : निधानम् : v. Burial.

INTERMINABLE : (1) अनन्त (f. न्ता) ; (2) अपर्यन्त (f. न्ता) ; (3) निरवधि (mfn.).

INTERMINABLY : (1) अनन्तम् ; (2) अपर्यन्तम्.

INTERMINGLE : मिश्रयति (मिश्र्, c. 10.) : v. To mix.

INTERMISSION : विरामः *or* विरतिः : v. Cessation. *Without i.* : अविरतम् : v. Incessantly.

INTERMIT : I. Trans. : निवर्तयति (c. of वृत्).

II. Intrans : विरमति (रम्, c. 1.) : v. To cease.

INTERMITTENT : *That (fever) which is not at all i. is called continuous* : सन्तत्या योऽविरती स्यात्

सन्ततः स निगद्यते, Sr. ; *high i. fever* : विषमन्वरः, Sr.

INTERMITTENTLY : *coming i. (of fever)* : चिरोत्थितः (ता, तं), Bha.

INTERMIX : संमिश्रयति (मिश्र, c. 10.) : v. To mix.

INTERMIXTURE : संमिश्रणम् : v. Mixture.

INTERNAL : (1) अन्तर in comp., *i. heat* : अन्तर्दाहः, U. iii. 31. ; *arising from i. disaffection* : अन्तः-प्रकृतिप्रकोपणः (जा, जं), Ki. ii. 61. ; (2) आभ्यन्तर (f. री) (rare), *secretly fomenting external and i. discord* : बाह्याभ्यन्तरान् कोपान् गृहमुत्पाद्य, D. viii. ; (3) अन्तर्गतः (ता, तं) (what is in.), (but) as you know the *i. feelings of animals* : अन्तर्गतं प्राण-श्रुतां हि वेद सर्वं भवान् भावम्, R. ii. 43. ; (4) अन्तःस्थ (f. स्था) (what stands in) ; (5) अन्तर्भवः (वा, वं) (what is born in).

INTERNALLY : अन्तर, *i. towards you* : अन्तस्त्वा प्रति, Vi. iii. 43. ; *externally and i.* : बहिरन्तश्च, Ki. ii. 53.

INTERNATIONAL : *i. law* : *राष्ट्राणां परस्परव्यवहारः.

INTERNECINE : perh. अन्तर्घातिन् (f. नी) : v. Destructive.

INTERNUNCIO : of the pope : *अनुदूतः.

INTERPOLATE : स्वकृतेनान्यग्रन्थोद्धृतेन वा श्लोकादिना ग्रन्थं दूषयति (c. of दुष्) (?) .

INTERPOLATION : expr. as above. The Bombay edition uses आधिक्यम् (= excess) for the *i.s* of the Mah.

INTERPOLATOR : ग्रन्थदूषकः (?) .

INTERPOSE : I. To introduce : निक्षिपति (क्षिप्, c. 6.) : v. To cast. II. To interfere : expr. by मध्ये तिष्ठति (स्था, c. 1.) or माध्यस्थ्यं करोति. III. To intrude : q.v.

INTERPOSITION : I. A coming between : मध्य-वर्तिता. II. Mediation : माध्यस्थ्यम्.

INTERPRET : व्याख्याति (ख्या, c. 2.) : v. To explain.

INTERPRETATION : व्याख्या : v. Explanation, meaning.

INTERPRETER : I An. expositor : व्याख्यातृ (m.).

II. A translator : *Persian i.* : *पारसिकभाषावोचकः.

INTERREGNUM : *in the i.* : शून्ये सिंहासने : v. Regent.

INTERROGATE : प्रश्नं करोति : v. To enquire, question.

INTERROGATION : expr. by verb. *Note of i.* : *प्रश्नचिह्नम्.

INTERROGATIVE : प्रश्नार्थकः (का, कं), "who" is *i.* : किं प्रश्ने.

INTERROGATIVELY : प्रश्नक्रमेण. (?) ; प्रश्नरूपेण (?) .

INTERROGATOR : प्रश्निकः, Mah. i.

INTERROGATORY : I. Subs. : v. Question. II. Adj. : v. Interrogative.

INTERRUPT : (1) प्रतिवध्नाति (बन्ध्, c. 9.), *do not i. him* : मेनमन्तरा प्रतिवध्नीतम्, Sa. ; (2) उप-क्षण्डि, नि-, (श्च्, c. 7.) (= to check), *to i. his progress* : तत्प्रसरं निरोद्धुम्, Vi. iv. 6. ; (3) आक्षिपति (क्षिप्, c. 6.) (= to throw out), *i. ing his saying* : अस्य वचनमाक्षिप्य, K. : v. Also to break off.

INTERRUPTEDLY : अन्तरा अन्तरा प्रतिवध्ना (f. द्वा). सविच्छेदम् (with breaks).

INTERRUPTION : (1) प्रतिवन्धः ; (2) उपरोधः, *i. of business* : कार्योपरोधः, Sa. ; (3) अन्तरायः, *without i. to (your) other works* : क्रियान्तरान्तरायमन्तरेण, Mu. v. Also break.

INTERSECT : सम्पातं करोति, K.d. ; अन्तरा छिनत्ति (छिद्, c. 7.).

INTERSECTION : सम्पातः, K.d. ; छेदः (the context determining the meaning).

INTERPERSE : *the forest is i. d with cocoanut trees* : वनस्यान्तरान्तरा नारिकेलपादपाः, after K.

INTERSTICE : (1) छिन्नम् ; (2) रन्ध्रम्, *without i.* (adv.) : नीरन्ध्रम्, Ki.

INTERTWINE, INTERTWIST : संग्रष्णति (ग्रन्थ्, c. 9.).

INTERVAL : (1) अन्तरम् ; (2) अन्तरालः, *without i.* : निरन्तरालः (ला, लं), Ki. ; *in the i.* : अन्तराले, U. : v. Also permission. Ph. : *after so long an i.* : पतावत्कालान्तरम् ; *but on his saying without i.* : तदाक्यसमकालन्तु, Mah. i. 131. 14.

INTERVENE : I. To interpose : मध्ये तिष्ठति (स्था, c. 1.). II. Of time : अतिवहति (वह्, c. 1.) : v. To pass. III. To interrupt : अन्तरायो भवति, R. xiv. 65.

INTERVENING (adj.) : मध्यस्थ (f. स्था) or मध्यवर्तिन् (f. नी). *I. spaces* : अन्तरालः : v. Interval.

INTERVENTION : v. Interposition.

INTERVIEW : दर्शनम्, सं- : v. Conference, to meet.

INTERWEAVE : perh. संवपति (वप्, c. 1.); संग्रन्नाति (ग्रन्, c. 1.).

INTESTACY : expr. by circumlo : v. Intestate.

INTESTATE : *he died i.* : *इच्छापत्रमकृत्वा ममार; *this estate is i.* : *यत्तत्सम्पत्तिविषयकमिच्छापत्रं न कृतम्.

INTESTINAL : expr. by comp. : v. Intestine (subs.).

INTESTINE (adj.) : अन्तर in comp. : v. Internal.

INTESTINE (subs.) : अन्त्राणि (n. pl.), Bha.

INTRALL : दासीकरोति : v. To enslave.

INTIMACY : गाढसौहृदम् : v. Friendship. Ph. : *Your Majesty were in terms of the greatest i. with the poet Kālidāsa* : देव ! कालिदासकविना सह [मवतः] नितान्तं निविडतमा मैत्री [आसीत्], Bho.

INTIMATE (adj.) : गाढः (दा, ढं), प्र-, (= deep : q.v.). Ph. : *i. friend* : हृदयङ्गमः सखा, Ku. iv. 24.; *i. relation* : अन्तरङ्गः, Mn.

INTIMATE (v.) : (1) सूचयति (सूच्, c. 10.) (=to indicate : q.v.) : (2) व्यनक्ति (अङ्, c. 7.) (=to express : q.v.).

INTIMATELY : (1) गाढम्, प्र- (=deeply) ; (2) निविडम् (=closely).

INTIMATION : (1) सूचना (=indication) ; (2) व्यञ्जनम् (=expression).

INTIMIDATE : भीषयते (c. of भी) : v. To frighten.

INTIMIDATION : (1) expr. by verb ; (2) भीषिका or भीषा (=threat), *dispossessing by i.* : भीषया हरन्, M.

INTO : मध्ये (with gen.) : v. Within, in.

INTOLERABLE : असह्य (f. ह्य), *i. dust* : असह्यरेणुः, Ri. i. 10. : v. Insufferable.

INTOLERABLY : (1) असह्यम्, etc. ; (2) by adj.

INTOLERANCE : (1) अक्षमा (=impatience) ; (2) कोपः (?), Raj. i. 200.

INTOLERANT : अक्षमिन् (f. जी) : v. Impatient.

INTONATION : स्वरः : v. Tone.

INTONE : स्वरेण पठति (पठ्, c. 1.) or वाचयति (c. of वच्).

INTOXICATE : (1) मादयति (c. of मद्) ; (2) मदीकरोति ; (3) मर्दं जनयति (c. of जन्). *I. d.* : मसः (ता, सं) : v. Drunk. *To be i. d.* : (1)

मदेन स्वारयते (pass of. स्वर्य्), D. ii. ; (2) क्षीयति, -ते (क्षीव्, c. 1.) (rare).

INTOXICATING (adj.) : (1) मादक (f. दिका) ; (2) मदजननः (नी, नं) (?).

INTOXICATION : मत्तता : v. Drunkenness.

INTRACTABLE : (1) दुर्दान्त (f. न्ता) ; (2) दुर्दमः (मा, मं).

INTRACTABLENESS : (1) दुर्दमता ; (2) अदम्यता ; (3) दुर्दान्तता.

INTRANSITIVE : अकर्मकः (का, कं). *I. ly* : expr. by adj.

INTRENCH : I. To fortify with a trench : परिखया परिवेष्टयति (वेष्ट्, c. 10.). II. To encroach : q.v. : गुह्यति (मद्, c. 9.).

INTRENCHMENT : परिखा : v. Ditch.

INTREPID : निर्मयः (या, यं) : v. Fearless.

INTREPIDITY : (1) निर्भीकता ; (2) निर्मयता ; (3) अमयः.

INTREPIDLY : निर्मयम् : v. Fearlessly.

INTRIGACY : (1) विषमता ; (2) वैषम्यम्.

INTRIGATE : (1) विषमः (मा, मं) ; (2) निगूढ (f. दा) (=profound).

INTRIGATELY : (1) विषमम् ; (2) निगूढम्.

INTRIGUE (subs.) : I. A plot : उपजापः. II. An amour : व्यभिचारः.

INTRIGUE (v.t.) : उपजपति (जप्, c. 1.), *we two together will i. with Nāgapāla* : आवां सम्भूय नागपालमुपजपावः, D. viii.

INTRIGUER : उपजापकः, उपजापकारिन् (m.).

INTRINSIC : perh. यथार्थ (f. र्था) (=real : q.v.).

INTRINSICALLY : यथार्थतः (=really, truly : q.v.).

INTRODUCE : I. To lead in : प्रवेशयति (c. of बिष्). II. To bring to be acquainted : perh. परिचयं जनयति (c. of जन्) (with gen.). III. To bring into practice : प्रवर्तयति (c. of वर्त्). IV. To produce : q.v. : जनयति (c. of जन्).

INTRODUCER : expr. by verb.

INTRODUCTION : I. Preface : (1) मुखबन्धः ; (2) भूमिका ; (3) प्रस्तावना (of a play). II. Leading in : प्रवेशनम्. III. Rudiments : उपक्रमशिका. IV. In other senses : expr. by verb.

INTRODUCTORY : I. Lit. : प्रावेक्षिकः (की, कं), i. song : प्रावेशिकाक्षिका, V. iv. II. Preparatory : (1) expr. by subs., i. chapter : मुखबन्धः, -अध्यायः; (2) प्रथमः (मा, मं) (=first) may occasionally do.

INTROSPECTION : (1) अन्तर्दर्शनम् ; (2) दर्शनम् (=view) will gen. do.

INTRUDE : अनाहूतः (ता, तं) प्रविशति (विष्, c. 6.) (=to enter uninvited) (?) : v. Also to encroach.

INTRUSIVE : षट् : (टा, षं) (?) ; better by verb. : v. To intrude.

INTRUST : v. Entrust.

INTUITION : *सहजज्ञानम्.

INTUITIVE : (1) *सहजज्ञानलब्ध. (f. ज्ञा) ; (2) by adv.

INTUITIVELY : *सहजज्ञानेन. The idea probably occurs in Ki. xi. 8. "अविज्ञातेऽपि बन्धौ हि बला-त्प्रज्ञादते मनः" (=for one i. knows a friend), in Ki. xiii. 6. "विमलं कलुषीमवच चेतः कथयत्येव हितैर्विषं रिपुं वा", and similar passages.

INTUSSUSCEPTION : उदावर्तः (?) .

INTWINE : v. Entwine.

INUNDATE : प्लावयति, आ-, परि-, (c. of ड्) : v. To deluge.

INUNDATION : (1) बन्धा ; (2) जलप्लावनम् : v. Flood.

INURE : अभ्यस्यति (अस्, c. 4.) : v. To accustom.

INUREMENT : अभ्यासः : v. Practice.

INURN : निदधाति (धा, c. 3.) : v. To bury, put.

INUTILITY : अनुपयोगिता : v. Uselessness.

INVADE : आ-क्रामति (क्रम्, c. 1.), thus i. ing the eastern provinces : पौरस्था नेवमाक्रामंस्तांस्तान् जनपदान्, R. iv. 34. : v. To attack, depredate.

INVADER : आक्रमणकारिन् (n.). Often expr. by enemy : q.v.

INVALID (adj.) : I. Weak : q.v. ; दुर्बलः (ला, लं). II. In law : अप्रमाणम्.

INVALID (subs.) : (1) रोगिन् (f. णी) (=sick) ; (2) असुख (f. स्था) (=ill).

INVALIDATE : मोषीकरोति : v. To frustrate.

INVALIDITY : अप्रामाण्यम् ; दुर्बलता (=weakness : q.v.).

INVALUABLE : (1) अमूल्य (f. स्था) ; (2) अनर्घ (f. र्घा) or अनर्घ्य (f. र्घ्या).

INVALUABLENESS : (1) अमूल्यता ; (2) अनर्घ(र्घ्य)ता.

INVARIABLE : expr. by adv. : v. Also unchangeable.

INVARIABLY : (1) नित्यम् ; (2) सततम् : v. Always.

INVASION : आक्रमणम् : v. Attack, inroad.

INVECTIVE : आक्षेपः, अवक्षेपः or अविक्षेपः.

INVEIGH AGAINST : (1) कुत्सां करोति (with gen.), Mah. ; (2) पिच्छरोति.

INVEIGLE : (1) प्रलोभयति (c. of लुम्) (=to tempt) ; (2) पातयति (c. of पट्) (=to fell) (when the sense is clear).

INVENT : सृजति (सृज्, c. 6.) : v. To create.

INVENTION : सृष्टिः (both in good and bad sense).

INVENTIVE : Ph.: i. power : उद्भावन- or उत्पादन-शक्तिः.

INVENTOR : स्रष्टृ (m.) (=creator) ; उद्भावयितृ (m.).

INVENTORY : परिसंख्या, "i. of all I have" : मम सर्वस्वपरिसंख्या (?).

INVENTRESS : स्रष्ट्री (?) ; उद्भावयित्री (?) ; प्रसूः (=mother).

INVERSE : (1) विपर्यस्त (f. स्ता) (?) ; (2) व्यत्यस्त (f. स्ता) (?).

INVERSELY : (1) विपर्ययेण (?) ; (2) विपर्यसेन (?).

INVERSION : (1) विपर्ययः (?) ; (2) व्यत्ययः (?).

INVERT (v.t.) : विपर्यासयति (c. of अस्) (?). Ph. : reads i. ing the first and the second personal pronoun : शुष्मदस्मदयोर्व्यत्ययेन पठति, Mu. v. ; the thickness and thinness of trees are (now) i. ed : विपर्यासं यातो घनविरलमात्रः क्षितिरुद्धाम्, U. ii. 27.

INVEST : I. To put on : q.v. : परिधापयति (c. of धा). II. To endow : q.v. : योजयति (युज्, c. 10.). III. To adorn : q.v. : भूषयति (भूष्, c. 10.). IV. To besiege : q.v. : रुणद्धि (रुध्, c. 7.) V. Of money: प्रयोजयति (??), i. your money in shares : *त्वं धनेन मूलांशान् क्रीणीहि.

INVESTIGATE : अनुसन्धधाति (धा, c. 3.) (?) : v. To enquire.

INVESTIGATION : अनुसन्धानम् : v. Enquiry, examination.

INVESTIGATOR : अनुसन्धातृ (म.) : v. Enquirer, examiner.

INVESTITURE : (1) प्रतिष्ठा (?) ; (2) अमिवेकः (of kings) ; (3) उपनयः, -नम् (of the first three castes with their thread).

INVESTMENT : I. Of money : प्रयोगः (?) : v. To invest (v.). II. A siege : q.v. : रोषः. III. A robe : बासस् (न.).

INVETERACY : gen. expr. by adj. *I. of enmity* : वैरातुबन्धः, M.n.

INVETERATE : (1) बद्धमूलः (ला, लं) ; (2) र्द्धमूलः (ला, लं) ; (3) स्थिरः (रा, रं) : v. Firm. Ph. : *not free from i. rage* : भृशमासेवितया रूपा न मुक्तः, Ki. xiii. 5.

INVETERATELY : (1) निर्वन्धेन : ; (2) अनुबन्धेन : v. Also firmly.

INVIDIOUS : (1) द्वेषजनन (f. नी) (?) ; (2) सन्तापक (f. पिक्का) (?) .

INVIDIOUSLY : द्वेष or कोप or सन्ताप जनयत् (f. न्ती).

INVIDIOUSNESS : expr. by adj. or circumlo.

INVIGORATE : बलं or सत्वं or तेजो वर्धयति (c. of वृष्).

INVIGORATING : बलदः (दा, दं), Bha.

INVIGORATION : (1) बलदानम्, Bha; (2) सत्त्वोपचयः ; (3) तेजोवृद्धिः.

INVINCIBLE : (1) अजेयः (या, यं) ; (2) दुर्जयः (या, यं) ; (3) अजय्य (f. या), Si. xx. 77.

INVINCIBILITY, INVINCIBLENESS : अजेयता ; दुर्जयता ; etc.

INVINCIBLY : (1) दुर्जयम्, etc. ; (2) better by adj.

INVIOABILITY : (1) अलङ्घ्यता ; (2) अनतिक्रमणीयता ; (3) अशुष्यता.

INVIOABLE : (1) अलङ्घ्य (f. ङ्गा) or अलङ्घनीयः (या, यं), *we have been made i. by demons* : त्रिदशप्रतिपक्षस्यालङ्घनीये कृते स्वः, V. ii. ; (2) अनतिक्रमणीयः (या, यं), *your words are also i.* : अनतिक्रमणीयवचनो भवानपि, Mu. ii.

INVIOABLY : expr. by adj. or circumlo.

INVIOATE : (1) अलङ्घ (f. ङा) ; (2) अलङ्घतः (ता, तं).

INVIOUS : दुर्गमः (मा, मं) : v. Impassable.

INVISIBILITY : (1) अदृश्यता ; (2) अदर्शनीयता ; etc.

INVISIBLE : (1) अदृश्य (f. रया) (best equiv.),

i. forms : तनूरुष्याः, Ki. xiv. 60. ; (2) दृष्टिपयातीतः (ता, तं) and sim. comp.s. *To become i.* : i.e. to disappear : q.v. : अन्तर्धीयते (pass. of धा).

INVISIBLY : expr. by adj or comp., *to strike i.* : अदृश्यः प्रहरति.

INVITATION : निमन्त्रणम्, उप-, *in not keeping i.* : निमन्त्रणातिक्रमे, V.s.

INVITE (v.) : I. Lit. : निमन्त्रयति, उप- (मच्, c. 10.), *I will i. a Brahmin* : अहं ब्राह्मणमुपनिमन्त्रयामि, Mr. ; *an i.d (person) and eating after saying "very well"* [i.e. after accepting an invitation] : निमन्त्रितस्तथेत्युक्ता मुञ्चानः, V.s. II. Fig. : आह्वयति (ह्वे, c. 1.), *as if. i.d by the cries of swans* : कलहंसानां कोलाहलैराह्वयमान इव, K.

INVITER : निमन्त्रयितृ (f. त्री), *and double food to the i.* : निमन्त्रयितुश्च द्विगुणमन्नम्, V.s.

INVITING (adj.) : i.e. alluring : (1) हारिन् (f. नी) ; (2) मनोहरः (रा, रं) : v. Charming, beautiful.

INVITINGLY : expr. by adj. or circumlo.

INVOCATION : in books : मङ्गलाचरणम्, K.

INVOICE : *आवाहपत्रम्.

INVOKE : (1) आह्वयति (ह्वे, c. 1.) : v. To call ; (2) वन्दते (वन्द, c. 1.) (=to salute ; in prayer), R. i. 1.

INVOLUNTARILY : (1) स्वेच्छया or स्वेच्छापूर्व.....न. : v. Voluntarily ; (2) स्वेच्छाविरुद्धम् (against wish).

INVOLUNTARY : (1) न स्वेच्छापूर्व (f. वाँ) : v. Voluntary ; (2) स्वेच्छाविरुद्ध (f. डा) (against wish).

INVOLUTION : I. Complication : जटिलता. II In math. ; सर्वाङ्गीकरणम्

INVOLVE : I. To envelop : q.v. : अवगुण्ठयति (गुण्ठ, c. 10.). II. To comprise, contain : q.v. : परिगृह्णाति (ग्रह्, c. 9.). III. To implicate : expr. by लिप्तः (सा, तं), *"his end with mine i.d"* : तदर्थो मदर्थलिप्तः. IV. To overwhelm : expr. by ग्रस्त (f. स्ता), *i.d in calamity* : विपद्ग्रस्त (f. स्ता). V. In math : *i. ing to the third power* : सप्तम्यसंघर्षः, A.b.

INVULNERABLE : (1) अनेद्य (f. दा) (=not to be pierced), Ram. ; (2) by circumlo. : v. Wound.

INWARD : अन्तर्गतः (ता, त) : v. Internal.

INWARDLY : अन्तरः v. Internally.

INWEAVE : perh. संवपति (वप्, c. 1.) ; संघष्णाति (घन्, c. 9.).

INWROUGHT : (1) स्रुतः (ता, त) ; (2) अलङ्कृतः (ता, त) (=adorned).

IODINE : *धूआरमन् (m.) ; अयोदनम्.

IOTA : (1) अणुः, *you have not an i. of fear* : न तेऽस्ति मयमन्वपि, V.p. v. 37. 66. ; (2) लवः, *even an i. of a master's favour* : प्रमुपसादलबोऽपि, K.

I O U : अहं त्वां धारयामीति पत्रम्.

IRASCIBILITY : (1) क्रोशशीलता ; (2) सुलभकोपता ; (3) चण्डता.

IRASCIBLE : (1) क्रोशशीलः (ला, ल) ; (2) सुलभ-कोपः (पा, प), Sa. : v. Irritable.

IRE : कोपः : v. Anger, rage.

IRFUL : अमर्षण (f. ण), Mah. iii. 33. 1. : v. Angry.

IRFULLY : सकोपम् : v. Angrily.

IRIDESCENT : इन्द्रायुषसवर्ण (f. र्ण) (?) : better by circumlo.

IRIS : I. The rainbow : q.v. : इन्द्रायुषम्. II. Of the eye : *उपतारा. III. A plant : गोलोमी.

IRK : खेदयति (c. of लिद्) : v. To trouble, weary.

IRKSOME : खेदकरः (री र्) : v. Tiresome, wearisome.

IRON (subs.) : I. The metal : (1) लोह or लौह (mn.), *impure i.* : अशुद्धलोहम् ; *i. -filing* : लोहमर्च्यम्, Bha. ; (2) अयस् (n.), *tiffed or pointed with i.* : अयोयुल (f. ली), Ka. *Wrought i.* : कुशी. *Green sulphate of i.* : चातुशेखरः. *Red sulphate of i.* : चातु-काशीराम्. *Made of i.* : (1) लौह (f. ही) ; (2) लोहलः (ला, ल) : v. Made of. II. An iron implement : लोहयन्त्रम् or लौहः (?). III. In pl., fetters : q.v. : लौहयन्त्रलम्.

IRON (adj.) : by comp., i. *image*. लोहप्रतिमा.

IRON-HEARTED : (1) अयोद्धयः (या, य), R. and sim. comp.s. ; (2) अश्महृदयः (या, य) (=stone-hard), K.

IRON (v.) : *लौहेन रुद्धणीकरोति.

IRONICAL : काकाक्षित (f. क्षा), Kav.

IRONICALLY : (1) काकाक्षिप्य ; (2) काकुवाक्येन.

IRONMONGER : लोहकारः or लोहकारः, Ram. ii. 90. 23.

IRONMONGERY : लोहमाण्डानि (n. pl.).

IRONY : काकाक्षितं व्यङ्ग्यम्, Kav. ; काकुमापितम् and sim. comp.s.

IRRADIATE : दीपयति (c. of दीप्) : v. To brighten.

IRRADIATION : प्रबोधनम् : v. Illumination.

IRRATIONAL : I. Void of reason : (1) विवेकहीनः (ना, न), विवेकरहितः (ता, त), etc., *even among the i. animals* : पशोरपि विवेकविवर्जितस्य, P. ii. 55 ; (2) अविवेकः (की, कं), S. II. Unreasonable : q.v.

IRRATIONALLY : (1) अविवेकपूर्वकम् ; (2) निर्विवेकेन.

IRRECLAIMABLE : अशोध्य (f. ध्या) : v. To reclaim.

IRRECONCILABLE : I. Implacable : अप्रतिसमाधेयः (या, य). II. Inconsistent : असमञ्जसः (सा, सं).

IRRECONCILABLY : अप्रतिसमाधेयम् (?) ; better by adj.

IRRECOVERABLE : असाध्य (f. ध्या) : v. To recover.

IRREFRAGABLE : अलङ्घ्य (f. ण्ठ्या) : v. Incontestable, undeniable.

IRREFRAGABLY : अलङ्घ्यम् or अलङ्घनीयम् (?) ; better by adj.

IRREFUTABLE : (1) अलङ्घ्य (f. ण्ठ्या) ; (2) better by circumlo. : v. To refute.

IRREGULAR : (1) अवैधः (धा, धं) (=against rule) : v. Regular ; (2) विषमः (मा, मं) (=uneven : as of motion) ; (3) उच्छृङ्खलः (ला, लं) (in conduct). In gram. : perh. विशेष- ; निपातितः (ता, तं), Wilson.

IRREGULARITY : I. In gen. : (1) अवैधता ; (2) वैषम्यम् (as of motion). II. In gram. : निपातनम् (र्). III. Of conduct : उच्छृङ्खलं चरितम्, Vi. ii. 29.

IRREGULARLY : (1) अवैधम् ; (2) विषमम् ; (3) उच्छृङ्खलम्.

IRRELEVANT : (1) अप्रासङ्गिकः (की, कं) ; (2) असंलग्न (f. ण्ता).

IRRELIGION : (1) अधर्मः, -ता ; (2) विधर्मता : v. Impiety.

- IRRELIGIOUS** : (1) अधार्मिकः (की, कं) ; (2) विषमिन् (f. जी) : v. Impious.
- IRRELIGIOUSLY** : (1) अधर्मेण ; (2) धर्मयुन्मथ्य, etc.
- IRRELIGIOUSNESS** : अधार्मिकता : v. Irreligion.
- IRREMIABLE** : (1) अप्रतिकार्य (f. र्या) ; (2) अप्रति(ती)कारः (रा, रं) : v. Also incurable.
- IRREMIABLY** : by adj. or comp., i. *fierce* : अप्रतीकारदाहः, K.
- IRREMIABLY** : (1) अप्रतिसमाधेयम् ; (2) better by adj.
- IRREPARABLE** : (1) अप्रतिसमाधेयः (या, वं) ; (2) अप्रतिकार्य (f. र्या) .
- IRREPREHENSIBLE** : अनिन्द्य (f. न्द्या) : v. Blameless, faultless.
- IRREPROACHABLE** : (1) निरवद्य (f. द्या) ; (2) अनिन्द्य (f. न्द्या) : v. Blameless.
- IRREPROACHABLY** : expr. by adj. or circumlo.
- IRRESISTIBLE** : (1) अनिवार्य (f. र्या) ; (2) दुर्निवारः (रा, रं) .
- IRRESISTIBLY** : expr. by adj. or comp.
- IRRESOLUTE** : I. Fickle : q.v. : अस्तिरचितः (ता, तं) . II. Undertermined, hesitating : v. To hesitate, determine.
- IRRESOLUTELY** : अस्तिरचितेन : v. Also hesitatingly.
- IRRESOLUTION** : I. Fickleness : q.v. : अस्तिरचितता. II. Hesitation : q.v. अनिश्चयः.
- IRRESPECTIVE OF** : विहाय (=leaving), अगणयित्वा (=not caring), or निरपेक्ष्य (without looking), (all with acc.).
- IRRETRIEVABLE** : अप्रतिसमाधेयः (या, र्य) : v. Irreparable.
- IRREVERENCE** : (1) अमक्तिः ; (2) अनादरः (=disregard).
- IRREVERENT** : (1) मक्तिहीनः (ना, नं) ; (2) अधार्मिक (f. की) (=irreligious).
- IRREVOCABLE** : (1) अनिवर्त्य (f. र्या), Mit. ; (2) better by circumlo., *the curse has been already pronounced, it is now i. by me* : दत्त एव शापः सम्प्रति मया नान्यथा मविमुमर्षति, K.
- IRREVOCABLY** : expr. by circumlo.
- IRRIGATE** : सिञ्चति, अव-, नि-, (सिच्, c. 6.).
- IRRIGATION** : (1) सेकः, अव- ; (2) सेचनम्, अव- (of the act only).
- IRRITABILITY** : I. Irascibility : चण्डस्वभावः. II. A susceptibility: expr. by ज्वलति (ज्वल्, c. 1.) (=to burn) : v. Also irascible.
- IRRITABLE** : (1) कोपनः (ना, नं) ; (2) क्रोधनः (ना, नं) ; (3) रोषण (f. णा) ; (4) चण्ड (f. ण्डा or ण्डी of women).
- IRRITATE** : I. To provoke : कोपयति, उत्-, प्र- : v. Enrage. II. To excite : ज्वलयति (c. of ज्वल्) (?) .
- IRRITATION** : I. Anger : q.v. : कोपः. II. Of the body : ज्वाला (?) .
- IRRITATIVE** : i.e. causing irritation : expr. by comp.
- IRRUPTION** : उपद्रवः : v. Depredation.
- ISINGLASS** : *कोष्कुमम् ; मत्स्याञ्जो वनसारः.
- ISLAM** : मुहम्मदीयधर्मः.
- ISLAND** (adj.) : (1) by comp. ; (2) द्वीप (f. प्या), Si.
- ISLAND** (subs.) : द्वीप (mn.), *the i. of Yāwā* (?) : यवद्वीपम्, Ram.
- ISLANDER** : द्वीपवासिन् (m.), and sim. comp. inhabitant.
- ISLE** : v. Island, *an alluvial i.* : पुलिनम्, etc.
- ISLET** : सुद्वीप (mn.) : v. Small.
- ISOLATE** : विद्वेषयति (c. of द्विष्) : v. To insulate. *I.d from a society* : अपपात्रितः (ता, तं) .
- ISOLATION** : expr. by above, separately : q.v.
- ISOSCELES** : i. *triangle* : समदिबाहुत्रिभुजः, K.d. and sim. comp.s.
- ISOTHERMAL** : *समोष्तापगर्भ (f. र्मा) .
- ISSUE** (subs.) : I. Flow, egress : q.v. : निःसरणम्. II Result : q.v. : (1) फलम् ; (2) परिणतिः (= end), *whether there be a happy i. or not* : कस्यापि परिणतिरस्तु बान्यथा, Vi. vi. 28. ; (3) उदकः (=future), *sweet in i.* : उदकस्तादु (mf.).
- III. In law** : *point at i.* : विचार्यविषयः. IV. Progeny : q.v. : सन्ततिः. V. A discharge : q.v. : स्नावः.
- ISSUE** (v.i.) : I. To come out, flow : q.v. : अपैति (ह, c. 2.), *i.ing from the arrow* : अपयन् वज्रुणः ;

Ki. II. To spring : q.v. : प्रभवति (भू, c. 1.).
 III. To end : q.v. : परिणमति (नम्, c. 1.).
 ISSUE (v.t.) : I. To deliver : q.v. : समर्पयति
 (c. of श्र). II. To put into circulation :
 *वर्हिर्गमयति (c. of गम्) (after Bengali). III.
 To publish : प्रचारयति (c. of चर्).
 ISTHMUS : *योजकः, i. of Suez : *सूयजयोजकः.
 IT : expr. by the "n., m., or f. form" of
 pron.s given under *he* according as the
 noun for which it stands is in Sanskrit
 n., m., or f. : *I have to say much about it* : मम
 बह्वाख्येयमत्र, Mr. ; *what is it (you) are thinking*
of : इदं किं चिन्त्यते, Mr. ; *it is she* : सैवेयम्, Na. ;
whether it (माषकः) is the same or not : स एवैव न
 वेति, Mr. ; *therefore it (पृथ्वी) looks even* : अतः सा
 समा प्रतिमाति, Go. ; *its (मञ्जर्याः) smell* : अस्या
 गन्धः, K. ; *is it true* : अपि नाम सत्यम्, Ma. ; *it is*
said in the Purana that the earth is even : पुराणे
 भूः समा कथ्यते, Go. ; *it has been established in the*
first part that the Lord of all is the creative
cause of the world : प्रथमेऽध्याये सर्वेश्वरो जगत् उत्पत्ति-
 कारणं प्रतिपादितम्, S. ; *if you think it not very*
tiresome to go : यदि नातिसेदकरं गमनं कलयसि, K.
 N.B. Note how it is expr. in such cases.
 ITALICS : *इटालीयवर्णः.
 ITALICIZE : *इटालीयवर्णैः लिखति (लिख्, c. 6.).
 ITCH (subs.) : (1) कण्डूः, of the i. of arrogance :
 दर्पजन्मनः कण्डूः, Si. i. 48. ; (2) कण्डूतिः ; (3)
 खर्जूः (the disease) ; (4) कण्डूयनम् (i. ing).
 ITCH (v.) : कण्डूयति, -ते (nomi.), i. ing :
 कण्डूया.
 ITCHY : कण्डूलः (ला, लं) : v. Itch (subs.).
 ITEM : (1) पदम् ; (2) विषयः (=subject).
 ITERATE I. To utter again : पुनः पुनर्वदति (वद्,
 c. 1.), वक्ति (वच्, c. 2.).
 ITERATION : I. Repetition : पुनरक्तिः. II. Doing
 again : पुनःक्रिया.
 ITINERANT : (1) भ्रमणशीलः (ला, लं) ; (2) अटमानः
 (ना, नं).
 ITINERARY : *भ्रमणवर्णनम् and sim. comp.s.
 ITINERATE (1) पर्यटनं करोति ; (2) परिभ्रामयति, (भ्रम्,
 c. 4.).
 ITSELF : स्वयम् or स्वयमेव, Sr. Ph. : the mind i. :

चेत्त एव, Ki. ; *by nature i.* : स्वभावेनैव, H. ; *fresh*
cloud, by i. : केवलोऽपि नवाम्बुदः, R. xi. 80.
 IVORY : I. Subs : गजदन्तः and sim. comp.s.
 दन्तः (when meaning clear). II. Adj. : expr.
 by comp., *swords with pure i. hilts* : शुद्धदन्तस्तरु-
 नसीम्, Mah. ; *i. seat* : गजदन्तासनम्, R. xvii. 21.
 IVY : लताविशेषः, "i. mantled" : *इव्यावगुण्ठितः
 (ता, तं).

J

JABBER : जरूपति (जरूप्, c. 1.) : v. To babble.
 JABBERER : जरूपाकः : v. Babbler.
 JABBERING : जरूपितम्, प्र- : v. Babbling.
 JACK : I. The tree : (1) पनसः ; (2) कण्टकफलः.
 II. The fruit : पनसम्. III. A fellow :
 माणवकः. IV. For boots : *निष्कर्षकः. V. A pike :
 जलसूचिः. VI. A frame : मारः.
 JACK-A-LANTERN : मृतदीपिका ; मृतालोकः.
 JACKAL : (1) शृगालः ; (2) गोमायुः ; (3) जन्तुकः ;
 (4) फेरः or फेरबः.
 JACKANAPES : I. A monkey : q.v. II. Fig. :
 बानरः.
 JACKASS : गर्दमः (both lit. and fig. = blockhead).
 JACK-DAW : काकविशेषः.
 JACKET : (1) चोलः, -कः ; (2) कूर्पासकः.
 JACK-PUDDING : मण्डः : v. Buffoon.
 JADE (subs.) : I. A bad horse : कदम्बः. II. A
 bad woman : बन्धकी.
 JADE (v.) : सेदयति (c. of सिद्) : v. To tire.
 J. d : खिन्नः (जा, जं) : v. Fatigued.
 JADDED (adj.) : (1) जर्जरः (रा, रं) ; (2) बन्धुरः
 (रा, रं) (as of rocks).
 JAIL : (1) कारा, -गारम् ; (2) चारः, -कः ; (2) बन्धना-
 लयः.
 JAIL-BIRD : कारामोगिन् (f. नी) (?) ; मुक्तचारकः
 (का, कं) (?).
 JAILER : (1) काराध्यक्षः ; (2) चारकनायकः ; and
 sim. comp.s.
 JALAP : *जलपम् ; रेचकमूलविशेषः.
 JAM : *पिष्टमिष्टम्, *greengage j.* : *हरितकपिष्टमिष्टम्.
 JAMB : अवग्रहणी (?), A.
 JANGLE : v. To wrangle, quarrel.

JANISSARY : तुल्कतैनिकविशेषः.

JANUARY : उत्तरपौषपूर्वमासंवादीशुक्लीयवर्षस्य प्रथममासः.

JAPAN : a varnish : *यावनम्, -कुङ्कुमः.

JAR (subs.) : I. A vessel : बलिङ्गरः (?), Mah.

II. Harsh sound : कर्कशशब्दः. III. Clash,

quarrel : q.v. : कलहः. Ph. : on the j. or ajar :

जर्जविषुतः (ता, तं).

JAR (v.) : I. Of sounds : विस्वरं करोति. II.

quarrel : q.v.

JARGON : perh. प्रलपितम् or प्रलापः.

JARRING (adj.) : (1) कर्णकर्कशः (शा, शं), (2)

विस्वरः (रा, रं)

JASMINE : (1) मल्लिका (=Arabian j.); (2) मालती

(=j.grandiflorum); (3) जातिः (=2); (4)

नवमालिका (=double j.); (5) कुन्दः (=j. pube-

scens); (6) हेमपुष्पिका (=yellow j.). N.B.

These also indicate the flowers, except (5),

for which use neuter.

JASPER : जाक (in Kachari and Assamese dia-

lects).

JAUNDICE : (1) पाण्डुरोगः ; (2) पाण्डुरः ; (3) कामला.

JAUNDICED : I. Lit. : पाण्डुरोगिन् (f. जी). II.

Fig. : दूषितः (ता, तं).

JAUNT : I. Sub. : (1) भ्रमणम् (=rambling); (2)

विहारः or विहरणम् (for pleasure), j. in a wood :

वनविहरणम्, Si. II. Verb : v. To ramble.

JAUNTY : v. Fresh, lively. J. car : विवृतयानम् (?).

JAVELIN : (1) शल्कम् ; (2) शूलम् ; (3) प्रासः : v.

Dart.

JAW : I. Lit. : हनुः (नूः), j.ed : हनुमत् (f. ती) ;

upper, lower j. : उत्तरा, अधरा हनुः, Ta. Lower j. :

चिबुकः. II. Fig.=mouth : q.v. : before you

fall into my j.s : यावन्मम द्रष्टान्तर्गतो न भवान् मवि-

ष्यति, P. i. 8. ; to the j.s of death : यमस्य जन्मयोः,

Ta.

JAY : (1) चापः ; (2) किकिदीविः ; (3) नीलकण्ठः.

JEALOUS : I. Envious : q.v. : ईर्ष्यिन् (f. जी).

II. Suspicious : q.v. III. Zealous : q.v.

JEALOUSLY : ईर्ष्या ; (2) साम्यसूयम्.

JEALOUSY : (1) ईर्ष्या, Si. xi. 37. ; (2) अभ्यसूया,

Ku. iii. 4.

JEER (v.) : अवहसति (हस्, c. 1.) : v. To deride,

mock.

JEER (subs.) : अवहासः : v. Derision, mockery.

JEERINGLY : (1) अवहासपूर्वकम् ; (2) सोपहासम् ; (3)

अवहस्य.

JEJUNE : I. Hungry : q.v. II. Dry, meagre :

शुष्क (f. ञ्का).

JEJUNELY : (1) शुष्कम् ; (2) नीरसम् ; (3) कर्कशम् (?).

JEJUNENESS : (1) शुष्कता ; (2) नीरसता ; (3)

कार्कश्यम् (?).

JELLY : *जाली, calve's-foot-j. *वत्सपादजाली.

JELLY-FISH : *जालीमत्स्यः ; जालीदर्शनो मत्स्यः.

JEOPARD, JEOPARDIZE : *संशयस्त्वं (f. स्तां) करोति :

v. To endanger.

JEOPARDY : संशयः : v. Danger.

JERK : वि-भ्रवति (भू, c. 6.) (=to shake : q.v.).

JERKIN : jacket : चोलः, -कः.

JERUSALEM ARTICHOKE : *दिवाकरमूलः (the

plant), -लम्(the root).

JESSAMINE : v. Jasmine.

JEST (subs.) : I. Lit. : परिहासः, jabbering in j. :

परिहासविजल्पितम्, Sa. ii. ; even in j. : परिहासकथा-

स्त्वपि, R. ix. 8. II. Object of j. : परिहासास्पदम्

and sim. comp. s.

JEST (v.) : परिहसति (हस्, c. 1.) ; परिहासं करोति.

JESTER : (1) परिहासयितृ (m.) ; (2) वैहासिकः ;

(3) विदूषकः.

JESTINGLY : (1) परिहासेन ; (2) परिहासपूर्वम्.

JESUIT : *यिहुदेवः (वा, वं). J.'s bark : *पितृवत्कलम्.

JESUITIC, -AL : I. Lit. : expr. by comp. II.

Cunning, deceitful : q.v.

JET (subs.) : I. A stone : perh. नीलगोमेदः (comp.

gagates). II. Of water : उत्सेकः.

JET-BLACK : घोरकुण्ड (f. ञ्का) (?).

JETTY (subs.) : no equiv. : *श्रुतिः ; यातिः.

JEW : *यिहुदिः, J.-ess *यिहुदिस्त्री and sim. comp.s.

JEWEL : रत्नम् : v. Gem.

JEWELLED ; (1) by comp. ; (2) मणिमयः (जी,

यं) ; (3) रत्नलङ्घितः (ता, तं).

JEWELLER : (1) मणिकारः ; (2) रत्नजीविन् (m.).

JEWISH : *युहुदीयः (या, यं).

JIBE : (v.) : हतस्ततः चालयति, सं-, (c. of चञ्) (?).

JIG : a dance : पञ्चविन्दुप्रसूतिः (?), D. viii.

JILT (subs.) : चपला (?) ; विप्रलम्भिका (after विप्र-

लम्भा, Sah. iii.)

JILT : (v.) : विप्रलम्बते (लम्, c. 1.). *I am clearly j.ed* : व्यक्तमस्मि विप्रलम्बा, D.

JINGLE (v.) : शिञ्जे (शिञ्ज्, c. 7.) : v. To tinkle.

JINGLE (subs.) : शिञ्जा or शिञ्जितम् : v. Tinkling.

JINGLING (adj.) : (1) शिञ्जिन् (f. नी) ; (2) कण-कणायमानः (ना, नं).

JOB (subs.) : I. A work : सामान्यकर्मन् (n.). II. A public transaction for private profit : स्वार्थपरं कार्यम् (?). Ph. : *to do a j. for one, i.e. to kill* : शमयति (c. of शम्), Vi. iii. 24.

JOBBER : सामान्यकर्मकारिन् (f. णी) (?).

JOCKEY (subs.) : अश्वलाक्षिकः : v. Also groom.

JOCKEY (v.) : v. To cheat, deceive : (also of men).

JOCOSE : I. Of expressions, etc. : (1) हास्यकरः (री, रं), etc. (=exciting laughter), *j. and quarrelsome* : हास्यकरः कलहरतिः, Sah. ; (2) हास्यगर्भ (f. र्भा), etc. (=containing laughter) ; (3) विनोदिन् (f. नी) or विनोदकरः (री, रं) (=amusing). II. Of persons : परिहासशीलः (ला, लं) ; रसिकः (का, कं) (=witty).

JOCOSELY : (1) परिहासेन ; (2) परिहासपूर्वम्.

JOCOSENESS : I. Of style, etc. : हास्यकरत्वम्, -ता, etc. II. Of persons : परिहासशीलता, etc. Better by adj. : v. Jocose.

JOCULAR, JOCULARITY : v. Jocose, -ness, -ly.

JOCUND : सरसः (सा, सं) : v. Merry.

JOG (v.) : I. To push gently : चालयति (c. of चल्) (?). II. To j. on : मन्दं मन्दं सर्पति (स्रप्, c. 1.).

JOG (subs.) : "to give an invisible j." : अदृश्यमीष-दपसारणं करोति (?).

JOG-TROT : I. Lit. : गजगतिः (?). II. A habitual mode of action : गजगतिः (?).

JOIN (v.t.) : I. To unite : q.v. : युज्जति or योजयति, सं-, आ-, (युज्, c. 7. and 10.), *you have j.ed yourself in great penances* : आयोजितस्तपसि महत्यात्मा, K. II. To come to, go over : गच्छति (गम्, c. 1.), याति (या, c. 2.), पति (प्, c. 2.), etc., *j.ed Yudhishtira with his forces* : बलेनागादयुधिष्ठिरम्. *Dhrishtaketu j.ed the sons of Pāṇḍu* : बृहकेतुसुपागच्छत् पाण्डवान् ; *with the hill-chiefs, j.ed the sons*

of Pāṇḍu : पार्वतीयैर्महीपात्रैः सहितः पाण्डवानियात् ; *j.ed Duryodhana* : दुर्योधनमुपयातौ, Mah. v. 19. 1-17. ; *to j. battle* : रणं गच्छति, V. p.

JOIN (v.i.) : I. Lit. : (1) संयुज्यते (pass. of युज्) (rare) ; (2) by युक्तः (का, कं). II. To take part in : (1) उपागच्छति (गम्, c. 1.) ; (2) उपैति (इ, c. 2.) ; (3) आयाति (या, c. 2.).

JOINER : (1) सूत्रधारः ; (2) तक्षन् (m.) (=carpenter : q.v.).

JOINT (subs.) : (1) सन्धिः, *j.s are flexible and inflexible* : सन्धयश्चेष्टावत्यः स्त्रिराश्व, Bha. ; *there are three j.s in every toe* : एकैकस्यां पादाङ्गुल्यां त्रयसन्धयः सन्धयः, Bha. ; *out of j.* : सन्धियुक्तः (का, कं), Sr. ; (2) पर्वन् (n.) (in plants and animals : also the part between two j.s in a plant : might be applied to a j. of meat), *in every j. of the sugarcane* : इक्ष्वोः पर्वणि पर्वणि, P. ii. ; *with j.s. rough like those of bamboo* : वेणुकर्करपर्व (f. र्वा), R. xii. 41. ; (5) ग्रन्थिः (=knot).

JOINT (v.) : I. To join : q.v. : सन्धयति (भा, c. 3.). II. To disjoint : वियोजयति (c. of युज्).

JOINT (adj.) : I. Combined : (1) समवेतः (ता, तं) ; (2) सहतः (ता, तं). II. Held in common : साधारण (f. णी), *j. property* : साधारणधनम्, Da. ; *j.-family property* : संसृष्टिधनम्, Mit. ; *j.-stock-company* : सम्भूयकारिणः or precisely *समवाय-मूलप्रयोक्तारः. III. Sharing in common : सह-in comp., *j. heir* : एकस्मिन् (f. नी), M. ix. 162.

JOINTLY : (1) सह ; (2) समवायेन ; (3) सम्भूय : v. Unitedly, together.

JOINTURE : सौदायिकं धनम् (?), Mit.

JOIST : *कोलकाष्ठम्.

JOKE (subs.) : (1) परिहासः, *practical j.* : *कर्मपरिहासः : v. Jest. : (2) प्रहासः, *even in j.* : प्रहासनेऽपि, Ka. v. 20. ; (3) नर्मन् (n.) (=play), *I speak in earnest, no j.* : सत्यं ब्रूयामि, न नर्म, B. p.

JOKE (v.) : (1) परिहासं करोति ; (2) क्रीडति (=to play).

JOKER : (1) परिहासयितृ (m.) ; (2) परिहासवेत्तु (m.) ; (3) परिहासकारिन् (m.).

JOKING (subs.) : परिहासः, *away with j.* : अलं परिहासेन.

JOKEINGLY : (1) परिहासेन ; (2) परिहासपूर्वम्.
JOLLITY : आनन्दप्रमोदः (?) : v. Festivity, gaiety.
JOLLY : प्रफुल्लः (छा, छ) : v. Merry, fine.
JOLLY-BOAT : no equiv. : केलि-नौः (?).
JOLT, JOLTING (subs.) : (1) उद्घातः, *he went over the pleasant road where there was no j.* : ययावमुद्घातसुखेन सोऽध्वना ; (2) ह्योमः (?), R. i. 58.
JOLT (v.) : उद्घातं गच्छति (गम्, c. 2.) : v. To shake.
JOSTLE : सं-बाधते (बाष्, c. 1.) : v. To shake.
JOSTLING (subs.) : संबाधा (?), Ki. ; (2) संक्षोभः (= agitation).
JOT (subs.) : कणः : v. Iota.
JOT (v.) : *j. down* : अमिलिखति (लिख्, c. 6.) (?).
JOTTING (subs.) : *where are my j.s* : *क यन्मयामिलिखितम्.
JOURNAL : पत्रिका (?) : v. Also diary.
JOURNALIST : पत्रिकालेखकः.
JOURNEY (subs.) : (1) प्रयाणम् : v. March ; (2) expr. by words given under way, *thus after a few days' j.* : इत्यध्वनः कैश्चिद्दोहोरिन्ते, R. xvi. 35. ; *I wish you a pleasant j.* : तव वर्त्मनि वर्ततां शिवम्, N. ii. 62. or शिवास्ते सन्तु पन्थानः, Sa. iv.
JOURNEY (v.) : प्रयाति (या, c. 2.) : v. To march, travel.
JOURNEY-MAN : भ्रुतकः, Viv.
JOVIAL : (1) प्रफुल्लः (छा, छ) ; (2) सोहासः (सा, स) : v. Merry.
JOVIALITY : प्रफुल्लता : v. Mirth.
JOWL : गण्डः : v. Check.
JOY (subs.) : (1) हर्षः, प्र-, *heavy with j.* : हर्षजडः (डा, ड), R. iii. 68. ; (2) आनन्दः, *with tears of j.* : आनन्दजामुमिः, : v. Pleasure, delight.
JOY (v.) : I. To rejoice, be delighted : q.v. : हृष्यति (हृष्, c. 4.). II. To delight, give pleasure : q.v. : हर्षयति (c. of हृष्).
JOYFUL : (1) हृष्टः (हा, ह), प्र-, सं- ; (2) आनन्दितः (ता, त) : v. Also delightfully.
JOYFULLY : (1) सानन्दम् ; (2) हृष्टचित्तेन ; (3) सोहासम्.
JOYLESS : (1) निरानन्दः (न्वा, न्द) ; (2) अहर्षः (र्वा, र्द) (?).

JOYOUS : (1) सानन्दः (न्वा, न्द) ; (2) सहर्षः (र्वा, र्द) : v. Joyful.
JOYOUSLY : (1) सानन्दम् ; (2) सहर्षम् : v. Joyfully.
JUBILANT : I. Lit. : जयध्वनिं कुर्वन् (f. न्ती). II. Joyful : q.v. : संहृष्ट (f. हा).
JUBILEE : I. Rapture : प्रहर्षः. II. A season of joy : "*the town was all a j. of feasts*" : सर्वं नगरं महोत्सवमयमासीत्.
JUDAICAL : *यिहुदीयः (या, य). *J. ly* : *यिहुदीय-प्रकारेण.
JUDAISM : *यिहुदीयधर्मः ; also *यिहुदीयधर्मासक्तिः.
JUDGE (subs.) : I. Civil : (1) प्राह्विवाकः (the chief j.), *an appeal lies to the c. j. from the decision of a king's employee* : नृपाधिकृतकृतः प्राह्विवाकसविधं परावर्तते, Mit. ; (2) अधिकरणिकः, धर्म-, (any j.), *then enters the j. with the merchant and the writer* : ततः प्रविशति श्रेष्ठिकायस्वपरिवृत्तोऽधिकरणिकः, Mr. ix. ; (3) विचारकः, निर्णेतु (m.), etc. (in gen. sense), *the heads of families, classes and communities are j.s of the said (actions)* : कुलश्रेणिगणाध्यक्षाः प्रोक्तनिर्णयकारिणः, Vri. II. An expert : (1) गुणदोषज्ञः ; (2) विशेषज्ञः ; (3) रसज्ञः (= appreciator).
JUDGE (v.t.) : (1) विचारयति (c. of चर्), *as he j.s* : विचारयति येनासौ, Vy. ; (2) विवेचयति (c. of विच्) ; (3) निर्णयति (नी, c. 1.) (=to decide q.v.) ; (4) संचिन्तयति (चिन्त्, c. 10.) (=to think, consider : q.v.).
JUDGMENT : I. In law : निर्णयः. N.B. Not विचारः=enquiry, trial. II. Notion, taste : q.v. : विचारः, Ku. v. 42. III. Reason : q.v. : विवेकः. IV. Divine : दण्डः (?).
JUDGMENT-DAY : धर्मविचारदिनम् (??).
JUDGMENT-HALL : (1) विचारसभा ; (2) धर्मसभा.
JUDICATURE : I. Jurisdiction : अधिकारः. II. Court of j. : धर्माधिकरणम्.
JUDICIAL : व्यवहार- in comp., *j. subordination* : व्यवहारपराधीनता, Mr. ix. ; *j. proceedings consist of four parts* : व्यवहारवस्तुषुषदः, Vri.
JUDICIALLY : (1) विचार्य ; (2) विचारं कृत्वा.
JUDICIOUS : विवेकिन् (f. नी) : v. Discreet, circumspect.

JUDICIOUSLY : (1) विवेकेन ; (2) विवेकपूर्वकम् ; (3) विविच्य.

JUDICIOUSNESS : विवेकिता : v. Discretion, circumspection.

JUG : कण्डलुः : v. Pitcher.

JUGGLE (v.) : I. To deceive : मोहयति (c. of मुह्), *j.ing the chief of Mālwa with the art of j. ry* : इन्द्रजालविद्यायां मालवेन्द्रं मोहयन्, D. II. To practise j.ry : इन्द्रजालं करोति ; *j.ing men* : इन्द्रजालपुराणः, D.

JUGGLE (subs.) : I. Lit. : इन्द्रजालम्, *this is j.* : इन्द्रजालम्, Ra. iv. 19. II. Deception : q.v. : माया.

JUGGLER : इन्द्रजालिकः, Ra. iv. *His rod*: पिच्छिका, K.

JUGGLERY : (1) इन्द्रजालम् ; (2) कुहकम्.

JUGULAR : by comp., *j. vein*: गलधमनिः, Vi. *The two external j. veins* : मन्वे (f. dual), B. iii. 28.

JUICE : रसः, *j. of the date* : खर्जूररसः, Bha.

JUICY : (1) रसमयः (यी, यं) ; (2) रसपूर्णं (f. र्णी).

JUJUBE : I. The tree : (1) न(व)दरः, -री, -रिका ; (2) कर्कन्धुः. II. The fruit : बदरम्, etc.

JULY : उत्तराषाढपूर्वश्रावणसंवादीयुरुषीयवर्षस्य सप्तमो मासः.

JUMBLE (v.t.) : व्यामिश्रयति (मिश्र्, c. 10.) : v. To mix, confuse.

JUMBLE (subs.) : सङ्करः (?) : v. Confusion, mixture.

JUMP : I. Subs : कम्पः : v. Leap. II. Verb : कम्पं ददाति : v. To leap.

JUNCTION : I. Union : q.v. : योगः. II. Of rivers : सङ्गमः. III. Of rail lines *सङ्गमः, *Kanoo j.* : कोणसङ्गमः (?).

JUNCTURE : I. In gen. : सन्धिः, *in the j. of the Tretā and Dwāpara* : त्रेताद्वापरयोः सन्धौ, Mah. II. Of time : क्षणम् : v. Time, opportunity.

JUNE : उत्तरज्येष्ठपूर्वाषाढसंवादीयुरुषीयवर्षस्य षष्ठो मासः.

JUNGLE : ज(ग)ङ्गलम्, *j. cock* : वनकुक्कुटः.

JUNIOR : कनिष्ठ (f. ङा) (lit. and fig.) : v. Young.

JUNIPER : बृक्षमेदः.

JUNK : चीनदेशीयपोतः ; *जङ्गम.

JUNKET : v. Sweetmeat.

JURIDICAL : expr. by comp., *j. seat* : धर्मासनम्, Sa. ; "in j. construction" : धर्मार्थेन (?).

JURISCONSULT : (1) धर्मज्ञः, M. ; (2) धर्मशास्त्रज्ञकुशलः, N.s.

JURISDICTION : अधिकारः, *beyond j.* : अधिकारबहिर्भूतः (ता, तं) (?).

JURISPRUDENCE : धर्मः, -शास्त्रम्, *promulgators of systems of j.* : धर्मशास्त्रप्रवर्तकाः, Y. ; (precisely) *व्यवहारधर्मः.

JURIST : धर्मशास्त्रकुशलः (ला, लं), -कोविदः (दा, दं), etc. ; (precisely) *व्यवहारधर्मज्ञ (f. ङा).

JUROR, JURY-MAN : (1) सभ्यः, *the j.s are the examiners of actions* : सभ्याः कार्यपरीक्षकाः, Vri. ; (2) समासद (m.), P. i. iv.

JURY : सभ्याः (m. pl.), Mit., *the j. system* : सभ्यैः सह विचारविधिः (?).

JUST (adj.) : I. Of men : (1) धार्मिक (f. की) ; (2) न्यायपरायण (f. णा) ; etc. II. Of action, etc. : (1) न्याय्य (f. य्या) ; (2) न्यायसङ्गत (f. ता) ; (3) धर्म्य (f. र्म्या) ; etc. III. Exact, proper : q.v.

JUST (adv.) : I. In gen. : by -एव, *j. so* : एवमेव ; *j. now* : इदानीमेव ; *j. here* : इहैव, Sa. i. ; *j. the same feature* : सैवाकृतिः, U. iv. 23. ; *complaisance is j. proper for affection* : उचितमेव दाक्षिण्यं स्नेहस्य, U. iii. ; *j. at this moment* : अस्मिन्नेव क्षणे, D. v. ; *j. before sunrise* : अनुदित एव भास्करे. II. Only : *j. wait a moment* : मुहूर्तं तावत्तिष्ठ, Sa. ; *so much sunshine as is sufficient for lotus-blowing* : तावन्तमेवातपं तनोति यावन्मात्रेण कमलोन्मेषो साध्यते, Ku. ii. 23. III. =instantly ; now : q.v.

JUSTICE (subs.) : I. Lit. : (1) धर्मः ; (2) न्यायः (=equity). II. Justness : न्याय्यता. III.

Just treatment : expr. by circumlo., *you will have j. in his hands* : *तद्वस्ते ते समुचितविचारो भविष्यति. IV. A judge : धर्माध्यक्षः.

JUSTICIARY : (1) धर्माध्यक्षः ; (2) ग्राह्यविवाकः : v. Judge.

JUSTIFIABLE : expr. by comp. : v. To justify.

JUSTIFIABLY : न्यायतः (=justly) : v. Rightly.

JUSTIFICATION : I. Excuse : (मर्माणीय ?) कारणम्, *admitting pleads j.* : प्रपन्न कारणं ब्रूते, Mit. II. Absolution : शोधनम् or मुक्तिः.

JUSTIFIER : I. One who defends : expr. by verb. II. Absolver : शोधकः.

JUSTIFY : I. To defend : न्यायः (f. व्या) इति प्रदर्शयति (c. of व्य्) or प्रतिपादयति (c. of पद्).

II. To clear : q.v. : शोधयति (c. of शुष्).

JUSTLY : (1) न्यायतः ; (2) यथान्यायम् ; (3) यथार्हतः (=rightly).

JUSTNESS : न्याय्यता : v. Just, justice.

JUT (v.) : प्रलम्बते (लम्ब्, c. 1.), j. ting : प्रलम्ब (f. म्बा).

JUVENILE : बालः, in comp., j. sports : बालक्रीडाः (m. pl.) : v. Youthful, childish.

JUVENILITY : कौमारवस्था : v. Youthfulness.

JUXTAPOSITION : (1) सन्निकषणम् or सन्निकष्यम्, -योगः ; (2) सन्निकर्षः.

K

KALE : शाकभेदः ; *कविः.

KALENDAR : v. Calendar.

KALIF : *कालिफः : v. Emperor.

KANGAROO : an animal : *कङ्गारूः.

KEEL : नौकातलम् (?) ; *कीलम्.

KEEN : I. Sharp : q.v. : तीक्ष्ण (f. क्ष्णा), K.-pointed : तीक्ष्णाय (f. ग्रा), with a k. edge : तीक्ष्णधारः (रा, रं). II. Severe : q.v. : तीव्र (f. ग्रा), also, thundering saying with k. impetus : अहह तीव्रसंवेगे वाग्बलः, U. i. III. Eager : q.v. IV. In mind : सूक्ष्मबुद्धि (mfn.) : v. Also sharp.

KEENLY : (1) तीक्ष्णम् : v. Sharply ; (2) तीव्रम् : v. Severely, bitterly ; (2) अत्यन्तम् : v. Exceedingly.

KEENNESS : q.v. : तीक्ष्णता. II. Severity : q.v. : तीव्रता. III. Eagerness : व्यग्रता (=shrewd).

KEEN-EYED, KEEN-SIGHTED : (1) सूक्ष्मबुद्धि (mfn.); (2) दूरदर्शिन् (f. नी) ; (far-sighted) ; (3) चतुरः (रा, रं).

KEEN-SIGHTEDNESS : (1) सूक्ष्मबुद्धिः ; (2) दूरदर्शिता.

KEEP (v.t.) : I. To retain : (1) रक्षति, सं-, परि-, अग्नि- (रक्ष्, c. 1.), Mālavikā is kept out of the sight of His Majesty : मालविका मर्तुर्दर्शनपथाद्दृश्यते, Mal. i. ; to k. counsel : मन्त्रं संरक्षति, Ka. ; can I k. my tongue now : किमिदानीद् जिह्वां रक्षितुं समर्थोऽस्मि, V. ii. ; (2) धरति or धारयति (धृ, c. 1. and 10.) (=to hold), should k. in mind :

हृदि धर्तुमर्हसि, M.n. ; therefore you k. (it) : तत्त्वात् स्वयं धारय, Mr. iii. II. Fig., to observe : रक्षति, सं-, etc., to keep a promise : प्रतिज्ञां परिरक्षति, Sca. ; k.ing of a vow : व्रतामिरक्षा, Ki. III. To preserve : रक्षति, etc., to k. the hair : केशानां रक्षणार्थाय, Pa. IV. To have : q.v. : रक्षति (?) : used in Bengali. Ph. : have you kept the secret I entrusted : रक्ष्यते भवता रहस्यनिक्षेपः, V. ii. ; to k. daily accounts of receipts and expenses : नित्यमायव्यये अनुतिष्ठति (स्वा, c. 1.) (?), Mah. ii. 5. 72. ; to k. bed : शय्यायां तिष्ठति ; he k.s a school : तस्य विद्यागृहमस्ति ; to k. bad hours : विलम्बेन शय्यां गच्छति (?).

KEEP (v.i.) : I. To last, stay : q.v. : तिष्ठति (स्वा, c. 1.). II. To remain, continue : आस्ते (आस्, c. 2.), to k. crying : रुदन्नास्ते.

KEEP BACK : रक्षति : v. To withhold, restrain.

KEEP COMPANY : I. To associate : q.v. : संसर्गं करोति. II. To accompany : q.v. : सहचरी-भवति (with gen.), N.

KEEP-DOWN : निर्गृह्णाति (ग्रह, c. 9.) : v. To check, repress.

KEEP OFF : I. Trans : निवर्तयति (c. of वृत्) : v. To prevent. II. Intrans : निवर्तते (वृत्, c. 1.) : v. To obtain.

KEEP ON : न विरमति (रम्, c. 1.) or आरम्भयति (अरम्, c. 4.) (with inf. or loc.).

KEEP TO : अनुवर्तते (वृत्, c. 1.) : v. To follow. Ph. : k.ing to one's own religion : स्वधर्मवर्तित्वम्, Mah. iii. 313. 88.

KEEP UP : रक्षति : v. To keep, maintain, hold. KEEP (subs.) : of a castle : गुप्तिः (?).

KEEPER : I. Lit. : रक्षकः. II. As of a park : पालः, -कः, k. of a prison : गुप्तिपालकः, Mr. vi. ; (2) rarely by deriv., dog k. : खण्णी, R. ix. 53.

KEEPING (subs) : रक्षा, अग्नि-, etc. : v. To keep. In k. with i.e. agreeing : संवादिन् (f. नी).

KEEPSAKE : प्रीतिदायः (?), Ram.

KEG : माण्डविशेषः.

KEN : गोचरः, beyond the k. of speech and mind : अतीत्य वाचां मनसाश्च गोचरम्, Ki. xviii. 41. : v. View.

KENNEL : I. A cot : कुक्कुरशाला (?). II. A pack : दलम्.

KERB-STONE : निरोधोपलः (??).

KERCHIEF : आवरणम् (any covering) : v. Also hand-k.

KERNEL : I. Of a fruit : बीजम्, *as if its seeds have been thrown out by the k.-eating time* : बीजमुजादसीयं कालेन निष्कृतमिवास्त्रियुषम्, N. II. Of flesh : गण्डः (?), Bha. III. Fig. : मूलम् : v. Bottom.

KERNELLY : (1) बीजमयः (यी, यं) ; (2) बीजपूर्ण (f. र्णी).

KESTREL : मासः (?); श्येनः (=falcon).

KETCH : पोतविशेषः.

KETTLE : (1) कटाहः ; (2) पिठरः ; (3) कन्दुः.

KETTLE-DRUM : (1) भेरी (large k. ?) ; (2) गुञ्जा (small k. ?).

KEY : I. Of a lock : (1) अकुटः (?); (2) कुञ्चिका (?). II. In gen. : उद्घाटकः, *becomes a k. in a locked door* : उद्घाटको भवति यन्नष्टे कपाटे, Mr. iii. III. Explanation : q.v. : व्याख्या. IV. Key-note : वादिन् (m.), Wilson. V. Of a country : शरणम् (?).

KEY-HOLE : अकुटच्छिद्रम् and sim. comp.s. (??).

KEY-STONE : *सारप्रस्तरः ; सन्धानप्रस्तरः.

KIBE : (1) पादस्फोटः ; (2) विपादिका.

KICK (v.) : (1) पादेन प्रहरति (ह, c. 1.), ताडयति (तड्, c. 10.) or हन्ति, आ-, (हन्, c. 2.), *k.ed on the head* : पदा मूर्ध्नि प्राहरत्, Mah. ; (2) पादं क्षिपति (क्षिप्, c. 6.) (of horses ?).

KICK, KICKING (subs.) : (1) पादप्रहारः ; (2) पदाघातः ; (3) पादक्षेपः (of horse ?).

KID : I. Lit. : छागशायः, -कः and sim. comp.s. II. A child : बालः.

KIDNAP : (1) हरति (ह, c. 1.), *to k. women* : नारीं हरति, Mit. : v. Also to steal.

KIDNAPPER : नरहर्तृ, Mit. *K. of women* : स्त्रीहर्तृ (m.), Mit.

KIDNAPPING (subs.) : नरहरणम्, etc. ; *k. of boys* : बालहरणम्.

KIDNEY : बु(ह)क्, -क्षा or -कन् (m.), *the K.s* ; वृक्कयो-युगलम्, Bha.

KIDNEY-BEAN : शि(सि)म्भा (श्विः or म्भी) ; शि(सि)म्बिका.

KILL : (1) हन्ति, नि-, (हन्, c. 2.), *k.ed Satra-jita in sleep* : सुप्तं सत्रार्जितं जघान, V. p. ; *to k. by poison* : विषेन हन्ति, D. iv. ; *let not duty k.ed k. us* : मा नो धर्मो हतोऽवधीत्, Mah. iii. 313.128. (वध्, only in लृट् and लुक्) ; (2) व्यापादयति (c. of पद्), *k. the wretch* : दुरात्मानं व्यापादय, Ma. iv. ; (3) मारयति (c. of मृ) (rare), *to k. as they k. animals* : पशुमारणं मारयितुम्, Sa. vi. ; (4) स्रयति, नि-, (स्रद्, c. 10.) (=to slay : q.v.) ; (5) नाशयति, वि-, (c. of नश्) (=to destroy : q.v.) ; (6) परलोकं नयति (नी, c. 1.), गमयति (c. of गम्), etc. (=to send to the next world).

KILLER : (1) हन्तु, नि- (f. ङी) ; (2) in comp., *Brahmin-k.* : ब्रह्महा, V.s. ; *k. of enemies* : शत्रुघ्नः ; (3) घातिन् (f. नी) (gen. in comp.), *bird-k.* : पक्षिघाती, V.s. ; *k. of Madhu* : मधुसूदनः ; *k. of Naraka* : नरकान्तकः.

KILLING (subs.) : (1) वधः ; (2) हत्या, *Brahmin k.* : ब्रह्महत्या, V.s. ; (3) हननम्, नि-, *k. of Krishna* : कृष्णहननम्, M.n. ; (4) घातः (rare), *k. of brutes* : पशुघातः, Mr. ; (5) सूदनम्, नि- (=slaying).

KILN : (1) पाकपट्टी ; (2) आपाकः, *like pots, etc. thrown in the k.* : आपाके निक्षिप्तस्य घटादेः, V.d.

KIMBO : मुग्ध (f. म्भा), अव- : v. Crooked, arched (I).

KIN : v. Kindred (subs. and adj.). When affix, expr. by-कः, *manikin* : माणवकः.

KIND (subs.) : I. Race, genus : जातिः. II. Sort : (1) भेदः, *k.s. of heroes* : नायकभेदाः, Sah. ; (2) प्रकारः (of things etc.) ; (3) -विधः (धा, धं) in comp., *of three k.s.* : त्रिविधः (धा, धं) ; *of the same k.* : तथाविधः (धा, धं) ; *of how many k.s.* : कतिविधः (धा, धं). Ph. : (a) *a kind of* =somewhat : q.v. ; (b) *in k.* : i.e. not in money : expr. by the commodity implied.

KIND (adj.) : I. Generous, merciful : (1) दयालु (mfñ.), *as if by k. penance* : दयालुनेव तपसा, Ki. vi. 27. ; (2) दयावत् (f. ती) (of persons only) ; (3) सदयः (या, यं). Ph. : *k. act* : उपकारः : v. Good (subs.). II. Of words : (1) त्रियः (या, यं) ; (2) मधुरः (रा, रं).

KIND-HEARTED : सदयहृदयः (या, यं), Gi. i. 13. and sim. comp.s.

KINDLE (v.t.) : (1) उत्-दीपयति, सं- (c. of दीप्), *k.d the Pāṇḍavas with glances* : पाण्डवान् सन्दीपयामास कटाक्षपातैः, Mah. ii. 67. 42.; (2) सं-धुक्षयति (c. of धुक्ष्) : v. To inflame, lighten.

KINDLE (v.i.) : (1) दीप्यते, उत्-, सं- (दीप्, c. 4.), *the Raghu chief k.d with rage* : क्रुद्धोऽदीपि रघुव्याघ्रः, B.; (2) संधुक्षते (धुक्ष्, c. 1.) : v. Also to lighten, take fire.

KINDLINESS : (1) सौम्यता ; (2) सौजन्यम् (=good nature).

KINDLY (adj.) : I. Kindred : सजातीयः (या, यं). II. Soft, gentle : q.v. : सौम्य (f. म्या). III. Kind : q.v. : सद्यः (या, यं).

KINDLY (adv.) : (1) सद्यम्, *enjoyed k.* : सद्यं ब्रुजे, R. viii. 7. ; (2) दयापूरःसरम्, etc. ; (3) दयालुतया. *To speak k.* : प्रियं or मधुरम् वक्ति.

KINDNESS : I. The feeling : (1) दया, *show k.* : दर्शय दयाम्, K.; (*they*) *feel even for them* : दयास्ति तात्त्विकि, Mah. ii. 68. I. ; *k. is desire for the happiness of all* : दया सर्वसुखैषित्वम्, Mah. iii. 313. 19. ; (2) दयालुता, *ou of k. for the poor* : दीनदयालुतया, N. i. 143. II. An act of k. : (1) अनुग्रहः : v. Favour ; (2) हितम् : v. Good.

KINDRED (subs.) : I. Relationship : (1) बन्धुता ; (2) ज्ञातेयम् or ज्ञातिमात्रः or ज्ञातित्वम्. II. Relatives : (1) बन्धुता (rare), Ki. i. 10. ; (2) बन्धवः (m. pl.) : v. Relative.

KINDRED (adj.) : *the union of the k. (couple)* : समगुणयोगः, R. vi. 85. : v. Akin (II), congenial.

KINE : गावः (f. pl.) : v. Cow.

KING : (1) राजन् (m.), *great k.* : महाराजः, अधिराजः ; *k. of k.s* (gen. Kuvera) : राजराजः ; (2) नृपः, भूपतिः, महीपालः, and sim. comp.s.

KINGDOM : I. Lit. : (1) राज्यम्, *obtaining the k. bequeathed by his father* : गुरुणा दत्तं राज्यं प्रतिपद्य, R. iv. 1. ; *placed (him) in the k.* : राज्ये समादधुः, R. xvii. 8. ; (2) राष्ट्रम् (=country) ; (3) राजत्वम्, -ता (=royal power). II. Fig. : *mineral k.* : *धातुसृष्टिः ; *these are the three k.s of nature* : *तिष्ठो नैसर्गिकपदार्थानां जातयः.

KINGFISHER : मत्स्यरङ्गः (कः) ; मत्स्याशनः (rare).

KINGLY : I. Lit. : (1) by comp. ; (2) राजकीयः (या, यं). II. Like a king : राजसम्पत्तिः (शी, शं) ; राजसन्निभः ; etc.

KING'S-EVIL : a disease : गण्डमाला.

KINSFOLK : (1) बान्धवाः (m. pl.) ; (2) बन्धुवर्गः, etc.

KINSMAN : (1) बन्धुः ; (2) बान्धवः : v. Relative (subs.).

KISS (subs.) : (1) चुम्बनम्, *to give a k.* : चुम्बनं ददाति, H. or अर्पयति, J. ; (2) चुम्बितम्.

KISS (v.) : (1) चुम्बति or चुम्बयति, परि-, नि-, आ-, (चुम्, c. 1. and 10.), *to k. you* : त्वां निचुम्बितुम्, Ch. ; *k.ed the darling on the face* प्रियामुखं चुचुम्ब, Ku. ; (2) निस्ते, परि-, (निस्, c. 2.) (rare). *To k. the lips* : अधरं पिबति (पा, c. 1.) (poet), Sa. ; *to k. on the head* : मूर्धनि उपजिघ्रति or उपा- or आ- (आ, c. 6.), K.

KISSER : (1) चुम्बकः ; (2) परिणिसकः (rare).

KITCHEN : (1) पाकशाला ; (2) महानसम्, *I am well up in k. work* : कुशलोऽस्मि महानसे, Mah. ; (3) रसवती (rare).

KITCHEN-GARDEN : (1) शाकवाटिका ; (2) शाकशकटम् (rare).

KITCHEN-MAID : (पाकशालायां नियुक्ता) चेटी.

KITE : I. The bird : चिह्नः. II. The toy : चिह्नः (?) ; मासः, Mah.

KITTEN : मार्जारशालः, -कः and sim. comp.s. : v. Cat.

KNACK : कौशलम् : v. Skill, dexterity.

KNAPSACK : *पाथेयमक्का.

KNAVE : धूर्तः : v. Rogue.

KNAVERY : धूर्तता : v. Villainy, deceit.

KNAVISH : धूर्त- in comp., *k. fellow* : धूर्तजनः.

KNAVISHLY : कपटेन : v. Deceitfully, dishonestly.

KNAVISHNESS : (1) धूर्तता ; (2) कपट्यम् : v. Deceitfulness.

KNEAD : मर्दयति, सं-, परि-, वि-, (मृद, c. 10.)

KNEADING-TROUGH : द्रोणिः (णी) (gen. term : not nec. for kneading).

KNEE : जानु (n.), *k.-joint* : जानुसन्धिः.

KNEE-DEEP : (1) जानुदम (f. ग्री) ; (2) जानुमितः (ता, तं) ; (3) जानुदयसः (f. सी).

KNEE-PAN : जानुफलकम्, Wilson.

KNEEL : also with *down* : जानुस्य महीं गच्छति (गम्, c. 1.) or नमति (नम्, c. 1.). *King*, *k*, etc. is expr. also by जानुस्य स्थित्वा, क्षिति-तलनिहितजानु (mf.n.), *K.*, and sim. expr.s.

KNELL : I. Lit. : *प्रेतघण्टा. II. Death, end : q.v.

KNIFE : (1) क्षुरिका ; (2) कर्तारिका ; (3) दात्रम्.

KNIGHT (subs.) : I. A champion : मटः. II. A title : *अनुवेरणः, मटः,

KNIGHT (v.) : *अनुवेरणं or मटं करोति, मटोपाधिं ददाति (दा, c. 3.).

KNIGHT-ERRANT : (1) मटः ; (2) वीरः.

KNIGHTHOOD : I. The dignity : *अनुवेरणत्वम् ; मटपदम्. II. The knights collectively : expr. by pl.

KNIGHTLY : expr. by gen. or comp. : v. Heroic.

KNIT (v.) : I. To fasten : q.v. : बध्नाति (बन्ध्, c. 9.). II. With needles : सं-सीयति (सिब्, c. 4.). III. To connect : q.v. : संयोजयति (c. of युज्). Ph. : *to k. the brows* : भ्रूकुटीं बध्नाति.

KNOB : I. A lump : (1) पिण्ड (mn.) ; (2) गण्डः ; (3) गुल्मः ; (4) गेण्डुः (of balls, etc.). II. A knot : ग्रन्थिः.

NOBBED, NOBBY : (1) पिण्डिलः (ला, लं) (?) ; (2) ग्रन्थिलः (ला, लं) (=knotty).

KNOCK (v.) : आ-हन्ति, सम्-, (हन्, c. 2.) : v. To strike, beat. *K. against* : प्रतिहन्ति (with ins. of the English acc.). *K. down* : (a) to fell : पातयति (c. of पत्), *I will k.d. all your teeth* : पातयिष्यामि दशनान् वदनादखिलांस्तव, V.p. xvi. 7. ; (b) in auction : *आह्वानं समापयति (c. of आप्). *K. in or on the head* (fig.) : समापयति : v. Also to frustrate. *K. off* : (a) to k. out : q.v. ; (b) in auction : v. *K. down* (b) ; (c) to cease : q.v. *K. out* : (a) to fell : पातयति ; (b) to force out : बहिष्करोति. *K. under* : v. To yield, submit. *K. up* : (a) to assure : *द्वारे समाहत्य प्रबोधयति (c. of बुध्) ; (b) to be k.ed up : परि-ह्वाम्यति (ह्वम्, c. 4.) : v. Fatigued.

KNOCK, KNOCKING (subs.) : (1) आघातः, सम्- ; (2) अभिघातः.

KNOCKER : of a door : *द्वारताडनी ; द्वाराहृतियन्त्रम्.

KNOCK-KNEED : (1) संबु (mf.n.) ; (2) संवृतजानु (mf.n.).

KNOLL : नाकुः : v. Also mound.

KNOT (subs.) : I. A tie : (1) ग्रन्थिः, Ku. iii. 46. ; (2) बन्धः, -नम्, M.n. *To tie up the hair in a k.* : वेणीं बध्नाति, Mu. ; *having k.ted hair* : जटिलः (ला, लं), S. p. II. Of plants : ग्रन्थिः : v. Joint. III. Fig., bond : q.v. : बन्धः. IV. A cluster, circle : मण्डलम्. V. A knotty point : ग्रन्थिः, *in this work I have carefully inserted k.s here and there* : ग्रन्थग्रन्थिरिह कचित् कचिदपि न्यासि प्रयत्नान्मया, N. xxii. 154. ; *to loosen a k.* : ग्रन्थिं श्लथीकरोति, N. VI. A bird : पक्षिविशेषः. VII. In ships : *it goes ten k.s an hour* : *होरायां पञ्च-कोशं गच्छति.

KNOT (v.) : ग्रन्थिं बध्नाति (बन्ध्, c. 9.).

KNOT-GRASS, KNOT-WEED : ग्रन्थिमती ; (?) ; (2) ग्रन्थिदूर्वा (?) .

KNOTTINESS : (1) ग्रन्थिलता ; (2) ग्रन्थिमत्ता.

KNOTTY : (1) ग्रन्थिलः (ला, लं) ; (2) ग्रन्थिमत् (f. ती). *K. point* : ग्रन्थिः : v. *Knot* (V.).

KNOUT : कक्षा (?) : v. Also scourge.

KNOW (v.) : (1) जानाति, वि-, सं-, परि-, प्र-, or जानीते (ज्ञा, c. 9.) (best equiv.), *everybody does not k. everything* : न हि सर्वः सर्वं जानाति, Mu. ; *I don't k. how it is propitiated* : न जाने कथं साराधिता मवति, V. ; *don't you k. she is Chandrarekhā* : किं न जानासि सा खलु चन्द्ररेखेति, V.t. ; *did not k. that a long while had passed* : महान्तं कालमतिक्रान्तं नास्मा-सीत्, K. ; *you k. how to amuse the queen* : जानासि देवीं विनोदयितुम्, U. ; *I do not k. any other man except you* : त्वां विहाय न जाने पुष्कान्तरम्, H. ii. ; (2) वेत्ति (विद्, c. 2.), *k. me to be (your) husband's friend* : मर्तुमित्रं मां विद्धि, Me. ; *one who k.s. all that is to be k.n.* : विदितसकलवेदितव्यः (व्या, व्यं) V.t. ; (3) अवैति (इ, c. 2.), *I k. your strength* : अवैमि ते सारम्, Ku. ; (4) अवगच्छति (गम्, c. 1.) (=to find out, understand), *k.ing the body to be reduced to (a subject) of talk (only)* : अवगम्य कथीकृतं वपुः, K. ; (5) बुध्यते (बुध्, c. 4.) (=to understand : q.v.).

KNOWABLE : (1) विज्ञेयः (या, वं) ; (2) वेदितव्य (f. व्या), etc.

KNOWING (adj.) : I. Well-informed : (1) ज्ञानिन् (f. नी) ; (2) विज्ञ (f. ज्ञा). II. Cunning : q.v. : विदग्ध (र्था). III. Acquainted with : (1) ज्ञ (f. ज्ञा), ज्ञमि-, in comp., k. *Shāstras*: शास्त्रज्ञः ; (2) -विद् (mfn.) in comp., k. *Veda* : वेदविद् (mfn.).

KNOWINGLY (adv.) : (1) by pres. part., *who did not k. release Jānaki* मुमोक्ष जानक्यपि जानकीं न यः, Si. ; (2) ज्ञानतः ; (3) ज्ञानात् ; (4) ज्ञानपूर्वम्, Ram.

KNOWLEDGE : (1) ज्ञानम्, k. *is comprehension of truths* : ज्ञानं तत्त्वार्थसम्बोधः, Mah. ; *false k.* : मिथ्याज्ञानम्, S. ; *k. is a burden without action* : ज्ञानं भारः क्रियां विना, H. ; *light of k.* : ज्ञानप्रदोषः, D. ; *k. of one's feelings* : भावज्ञानम्, Mah. iii. (in this sense, gen. expr. by verb) ; (2) विद्या (=gen. learning), *one destitute of k. is a beast* : विद्याविहीनः पशुः, J. ; *k. of weapons and sciences* : विद्याशस्त्रस्य शास्त्रस्य, H. ; (3) संविद् (rare), *Lord of k.* : संविदामीशः, Ki. Ph. : *to come to the k. of* : श्रुतिम् आयाति, etc. ; *or has it come to the k. of the spy-eyed king* : चारेक्षणस्य नृपतेः श्रुतिमागतो वा, Mr. ix. 9. ; *to have a k. of* : जानाति, ज्ञमि- : v. Acquainted. : *carnal k.* : भोगः, सं-, V.t. ; *with, without my k.* (informing, not i. me) मां विज्ञाप्य, अविज्ञाप्य, (=I knowing, not k.) ; विज्ञाते, अविज्ञाते मयि *or* मदगोचरेण, मदगोचरेण.

KNOWN (adj.) : i.e. celebrated, renowned : q.v. : प्रसिद्ध (f. डा). *Well-k.* : सुप्रसिद्ध (f. डा). *Ill-k.* : अप्रसिद्ध (f. डा).

KNOWN, BE : (1) by ज्ञातः (ता, तं), *is it k. that* : ज्ञातो नु किम्, Mr. ix. 9. ; (2) by विदितः (ता, तं), *be it k. to your excellent Majesty* : विदितमस्तु देवपादानाम्, Sa. vi. ; (3) by प्रसिद्ध (f. डा) (of what is well-k.), *if God is well-k. from peoples' souls* : यदि लोके ब्रह्मात्मत्वेन प्रसिद्धमस्ति, S.i.1.

KNOWN, BECOME : प्रवते (प्रथ्, c. 1.), *afterwards k. among people by her name* : प्रजासु पश्चात्प्रथितं तदाख्याया, Ku. v. 7.

KNOWN, MAKE : I. To disclose : q.v. ३ प्रकारी-

करोति. II. To inform : q.v. : विज्ञापयति (c. of ज्ञा).

KNUCKLE : पर्बन् (n.), R. xii. 41. ; अङ्गुलिसन्धिः, etc.

KNURL, KNURLY : v. Knot, knotty.

KORAN : *कोराणम्.

L

LABEL (subs.) : *लेपपत्रम् ; बीजकम्, Monier Williams.

LABEL (v.) : *लेपपत्रं सज्जयति (c. of सज्ज्).

LABIAL : I. Adj. : बौध्य (f. व्या). II. Subs. : बौध्यवर्णः ; बौध्यम्.

LABORATORY : Of chemists : *कर्मकुलम् and sim. comp.s.

LABORIOUS : I. Requiring labour : (1) श्रमसाध्य (f. ध्या) ; (2) प्रयासकरः (री, रं) and sim. comp.s. II. Industrious : q.v. : परिश्रमिन् (f. नी).

LABORIOUSLY : (1) परिश्रमेण ; (2) श्रमपूर्वम् ; (3) सप्रयासम्.

LABORIOUSNESS : I. Toilsomeness : प्रयासकरता ; etc. II. Industry : q.v.

LABOUR (v.) : I. To toil : (1) परिश्रमं करोति ; (2) आयासं करोति. II. To work : कर्म करोति. III. To strive : यत्नं *or* उद्योगं करोति. IV. To be in travail : प्रसवावस्थायां वर्तते. V. To l. under, suffer : बाध्यते (pass. of बाध्) *or* बाधितः (ता, तं).

LABOUR (subs.) : I. Toil : (1) श्रमः, परि-, *languid with l.* : परिश्रमक्रान्त (f. न्ता), Ki. iv. 17. ; (2) आयासः *or* प्रयासः (=exertion), *then why vain l.* : तत् किं वृथा प्रयासेन, P. II. Work : q.v. : कर्मन् (n.). III. Of childbirth : प्रसवावस्था (the state) ; प्रसववेदना (of the pains).

LABOURED (adj.) : (1) श्रमसिद्ध (f. डा) (?) ; (2) आयाससिद्ध (f. डा) (?) .

LABOURER : (1) कर्मकरः, *will do work like l.s* : कर्म कर्मकरवत् करिष्यति, Si. ; (2) कर्माजीवः ; (3) कर्मजीवी, *artisans and l.s* : शिल्पिनः कर्मजीविनश्च, V.s.

LABURNUM : सुन्दरवृक्षविशेषः ; लावण्यः.

LABYRINTH : दुर्लभ्यनिर्गमा वादी or वाटिका.

LABYRINTHIAN, LABYRINTHINE : अतिगहनः (ना, न) (?) .

LAC : I. The substance : (1) लाक्षा ; (2) अलकः ; (3) जालु, -कम् (n.). II. The number : लक्षम्.

LACE (subs.) : I. A string or cord : सूत्रम्. II. A fabric : *सूत्रजालम्.

LACE (v.) : सूत्रजालेन मण्डयति (मण्ड्, c. 10.), "L.d with silver" *रजतजालमण्डितः (ता, तं) : v. Also to fasten.

LACEMAKER : *जालकर्मकरः ; सूत्रजालकरः.

LACERATE : मिनति (मिद्, c. 7.) : v. To rend, tear. L.d wound : मित्रम्, Sr.

LACERATION : I. The act : (1) भेदनम् ; (2) विभेदः ; (3) विदारणम् ; (4) पाटनम्, वि-. II. The breach made : भेदः, वि-.

LACK (subs.) : अभावः : v. Want, deficiency.

LACK : (v.) : expr. by subs. : v. To want, deficient.

LACK-A-DAY : अहो दुर्दिनम् : v. Alas.

LACK-BRAIN : निर्बुद्धि (mf.n.) : v. Fool.

LACKEY : चेरः (=servant.).

LACONIC : (1) लघु (mf.n.) ; (2) संक्षिप्त (f. स्त) (=concise).

LACONICALLY : (1) लाघवेन ; (2) सलाघवम् ; (3) संक्षेपेण (=concisely).

LACONISM : I. The style : लाघवम्, Ki. II. A saying : लघूक्तिः, etc.

LACQUER (LACKER) (subs.) : *लाक्षकण (लाक्षा =lac).

LACQUER (LACKER) (v.) : *लाक्षकेण लिम्पति (लिप्, c. 6.).

LACTEAL, LACTEUS : क्षीरिन् (f. क्षी). L. vessel : अन्नरसवाहि क्षोतस् (n.), after Bha.

LAD : (1) बालः : v. Boy ; (2) अर्भकः (?).

LADDER : सोपानम्, -मार्गः, -पथः, R. vi. 1.

LADDE : v. To load. L.n=loaded : v. Load. L. out : v. To ladle.

LADING (subs.) : expr. by माण्डम् : v. Freight, cargo.

LADLE (subs.) : दक्षिः or दक्षी, giving two l.s of rice : जोदनस्य दक्षीद्वयं दत्त्वा, D. vi. Sacrificial l.: भुवः, Vi.

LADLE (v.) : l. out : दक्ष्या बहिष्करोति.

LADY : I. Corresponding to lord : (1) ईश्वरी, l. of life : प्राणेश्वरी ; (2) देवी (in addressing), L. Kādambari : देवी कादम्बरी. II. Mistress : q.v. : गृहिणी. III. A good woman : (1) आर्या ; (2) gen. expr. by वनिता, etc., ladies go the way of their husbands : प्रमदाः पतिवर्त्मगाः, Ku. iv. 33.: v. Woman.

LADY-DAY : *देवीपर्वन् (n.).

LADY-LIKE : आर्यः (र्या, र्य) : v. Also noble.

LADYSHIP : देवी, "देव्या.....परिचर्यासुखम्, K. ii.

LADY'S MAID : प्रसाधिका, R. vii. 7. ; अलङ्कृणी, M.n.

LAG (v.) : मन्दायते (nomi.) : v. Also to loiter.

LAGGARD, LAGGING (adj.) : मन्दकर्मन् (mf.n.) : v. Idler, loiterer.

LAGOON : (1) अणूपः (=marsh) ; (2) पृथ्वलम् (=shallow pond).

LAIC : by comp. or gen. : v. Layman.

LAIR : (1) निलयः (=abode) ; (2) विलम् (=den).

LAIRD : v. Lord, leader.

LAITY : (1) गृहस्थाः (m. pl.) ; प्राकृताः (m. pl.) (=common people).

LAKE : (1) हृद्, in a deep l. : हृदे गभीरे, N. ; (2) सरस् (n.), -वरः, the l. called Achchhoda : अच्छोदं नाम सरः, K.

LAMB : I. The animal : मेघशावः and sim. comp.s. II. The flesh : मेघशावामिषम् and sim. expr.s.

LAMBENT : प्रलम्ब (f. म्बा) (?) (comp. लम्ब with L. lambo).

LAMBKIN : क्षुद्रमेघशावः and sim. expr.s.

LAME (adj.) : I. Lit. : (1) खड्ग (f. खा) ; (2) पङ्गु (mf.n.) ; (3) खोटः (डा, डं) or खोरः (रा, रं) (rare). To be l. : खड्गति (खङ्ग, c. 1.). II. Imperfect. weak : दुर्बलः (ला, लं).

LAME (v.) : खड्गीकरोति ; (2) by adj.

LAMELY : Lit. खड्गवद्. II. Imperfectly : असम्यक्.

LAMENESS : I. Lit. : (1) खड्गता ; (2) पङ्गुता ; etc. II. Weakness : q.v. : दुर्बलता.

LAMENT (v.) : (1) वि-लपति (लप्, c. 1.), the chief of Kōśala thus l.ing : विलपति कौशलाधिपः,

R. viii. 70. ; (2) कन्दति (कन्द, c. 1.) : v. To cry ; (3) रोदिति (रुद्, c. 2.) : v. To weep ; (4) शोचति, अनु-, (शुच्, c. 1.) : v. To grieve ; (5) परिदेवयति (देव्, c. 10.) (rare), Ram. ii. 85. 15.

LAMENT (subs.) : v. Lamentation.

LAMENTABLE : I. Deplorable : शोचनीयः (या, यं) or शोच्य (f. च्या), अनु-. II. Mourning : by comp., "l. eye" : शोकचक्षुः ; by the l. words : परिदेविताक्षरैः, Ku. iv. 25.

LAMENTATION : I. Bewailing : (1) विलापः ; (2) परिदेवनम् or परिदेवितम् (rare) ; (3) रोदनम् =weeping). II. In. pl., a book of the Bible : *विलापकाण्डः.

LAMENTED (adj.) : as=dead : स्वर्गीयः (या, यं) (=heavenly) and sim. comp.s.

LAMINA : शकलम् (??) : v. Plate, scale.

LAMINATE, -D : शकलित् (f. नी) (?) : v. Also plated.

LAMP : दीपः, प्र-, like the moving flame of a l. : सञ्चारिणी दीपशिखेव, R. vi. 67. : v. Also light.

LAMP-BLACK : (1) कज्जलम् ; (2) दीपकिट्टम् (rare).

LAMP-STAND : (1) दीपदण्डः ; (2) प्रदीपपादपः.

LAMPOON (subs.) : *निन्दालेखः ; अपवादवन्धः.

LAMPOON (v.) : *निन्दालेखपात्रं करोति ; प्रबन्धेन अप-वदति (वद्, c. 1.).

LAMPREY : कुञ्चिका (??) : मत्स्यविशेषः.

LANCE (subs.) : (1) कुन्तः ; (2) प्रासः : v. Dart.

LANCE (v.) : (कुन्तेन) विध्यति (व्यष्, c. 4.) : v. To pierce.

LANCER : कुन्तपाणिः and sim. comp.s.

LANCET : शलाका, l.s are of various shapes and for various purposes : शलाकायन्त्राणि नानाप्रकाराणि नानाप्रयोजनानि, Sr.

LANCET-WINDOW : *शलाकाशिरागवाहः.

LAND (subs.) : I. Opp. to water : खलम्, proceeded by l. : प्रतस्थे खलवत्सर्पना, R. iv. 60. II. - Any portion of it. : भूमिः or भूः, grant of l. : भूदानम्, He. III. Soil. : q.v. : भूमिः or भूः, shall : till low l. where water accumulates : निम्नां हि बाह्वेर्द्धमि यत्र विश्राम्यते जलम्, Pa. IV. L.ed prop-erty : भूः or भूमिः. V. A country : q.v. : देशः.

LAND (adj.) : by comp., L.-lotus : खलपद्मम् ; l.-war : खलविग्रहः, H. iii. ; l.-gods : भूमिदेवाः, Ma. : for dif. : v. Land (subs.).

LAND (v.) : I. Trans : अवतारयति (c. of तृ). II. Intrans : अवतरति (तृ, c. 1.) : v. To disembark.

LANDED (adj.) : expr. by comp., l. proprietors : भूस्वामिनः.

LANDING (subs.) : अवतरणम् or उत्तरणम्. L. place : तरः, -स्थानम्.

LANDLADY : I. Of a house : गृहस्वामिनी (?). II. Of land : भूस्वामिनी (?).

LANDLORD : I. Of a house : गृहस्वामिन् (m.). II. Of land : भूस्वामिन् (m.), etc.

LANDMARK : (1) सीमाचिह्नम् or सीमालिङ्गम्, shall always cause these public l.s. : प्रकाशचिह्नान्येतानि सीमायां कारयेत् सदा, Vri.

LANDRAIL : पक्षिविशेषः.

LANDSCAPE : I. Scene : q.v. : भूभागः. II. A picture : to print l. s. : *मनोहरभूमागाम् चित्रयति. "L. gardening" : *मनोहरोद्यानरचना.

LANDSLIP : अवसर्पिणी भूमिः (?).

LAND-TAX : भूमेः करः ; भूकरः (?).

LANDWARD : खलामिमुखम् : v. Towards.

LANE : (1) गलिः (?) ; (2) कुपयः.

LANGUAGE (subs.) : I. Lit. : भाषा, proficiency in the l.s of all countries : निखिलदेशीयभाषापाण्डित्यम्, D. ; (2) वाच् (f.) (=speech), formerly they also had l. like men : एतेषामपि पुरा पुरुषाणामिव वागासीत्, H. ; to render into the Persian l. : पारसीय-वाचा करोति, Raj. II. Diction. : (1) भारती, सरस्वती, etc., l. perspicuous but deep : प्रसन्नगम्भीर-पदा सरस्वती, Ki. (2) उक्तिः, वाक्यम्, etc., pictur- esqueness of l. : उक्तिवैचित्र्यम्, Kav. III. Words, speech : q.v. : वचस्, with haughty l. : वचोमि-रुद्धैः, Ki.

LANGUID : (1) ग्लानः (ना, नं), she looks l. from love : मदनग्लानेयमालक्ष्यते, Sa. ; (2) म्लानः (ना, नं), परि-, Ki. ii. 2. ; (3) छान्त (f. न्ता), परि-, the waist (has become) very l. : मध्यः छान्ततरः, Sa. iii. 12.

LANGUIDLY : छान्तः (न्ता, न्तं), etc. : v. Also weakly.

LANGUIDNESS : (1) ग्लानिः ; (2) म्लानिः ; (3) छान्तिः, परि-

LANGUISH : (1) लीदति, अव- : v. To droop, fade ; (2) छाम्यति, परि- : v. Wearied ; (3) क्षीयते (pass. of क्षि) : v. To waste ; (4) ग्लायति (ग्लै, c. 1.) (rare).

LANGUISHING (adj.) : languishingly : v. Languid, languidly.

LANGUOR : (1) ग्लानिः ; (2) म्लानिः ; (3) छान्तिः, परि-

LANK : I. Loose : शिथिलः (ला, लं). II. Lean : q.v. : कृशः (शा, शं). III. Languid : q.v.

LANKNESS : (1) शिथिलता (=looseness) ; (2) कृशता (=leanness).

LANKY : v. Lank.

LANTERN : *लण्ठनः : v. Also lamp, light.

LANTERN-JAWED : क्षीणवदनः (ना, नं) and sim. comp.s.

LAP (subs.) : I. Of a garment : अञ्चल (mn.).

II. Of the body : (1) क्रोढम् ; (2) अङ्गः ; (3) उत्सङ्गः.

LAP (v.) : I. To lick : q.v. : लेढि (लिङ्, c. 2.).

II. To overlap : q.v. : वेष्टयति, परि- (वेष्ट्, c. 10.).

LAP-DOG : *अङ्गुलकुरः ; क्रोढकुरः.

LAPFUL OF (=adj.) : अङ्गपूर्ण (f. गर्ग) and sim. comp.s.

LAPIDARY : उपलशोषकः ; रत्नसम्मार्जकः.

LAPIS LAZULI : (1) नीलोपलः ; (2) असितारमम् (n.).

LAPPET : अञ्चल (mn.) (?).

LAPSE (subs.) : I. Flow, motion : q.v. : गतिः.

II. A failing : स्वलितम्. III. Fall : q.v. : पातः.

LAPSE (v.) : I. To pass : q.v. : याति (या, c. 2.).

II. To err. : स्वलति (स्वल्, c. 1.). III. To fall : q.v. : पतति.

LAPSTONE : *अङ्गोपलः and sim. comp.s.

LAPWING : (1) कोयटिः, -कः ; (2) पङ्ककीरः.

LARBOARD : नावो बामभागः.

LARCENY : चौर्यम् : v. Theft.

LARCH : *नारक्षः, वृक्षविशेषः.

LARD (subs.) : शृकरमेदस् (n.) and sim. comp.s.

LARD (v.) : I. To grease : q.v. II. fatten : q.v.

LARDER : खाद्यगृहम् and sim. comp.s.

LARGE : I. In size or extent : (1) बृहत् (f. ती),

a l. wrapper : बृहद्बृहत्तिका, Ki. ; with l. halls of

precious stones : बृहन्मणिशिलाशालः (ला, लं), Ku. ;

(2) विशालः (ला, लं), a l. silk-cotton tree : विशालः

शाल्मलीतकः H. ; his eyes l. : विशाले तस्य लोचने,

Ri. ; (3) विपुलः (ला, लं), and the world is l. :

विपुला च पृथ्वी, Ma. ; a l. river : विपुला नदी,

Mah. ; (4) महत् (f. ती), having l. arms : महा-

भुजः (जा, जं), R. ; a very l. fish : सुमहान्मत्स्यः,

Mah. ; (5) पृथु (f. धुः or ध्वी) ; (6) पृथुलः

(ला, लं) ; (7) व्यूढः (दा, ढं) ; (8) उर (f. रुः

or वीं). II. Fig., noble, far-sighted : बृहत्

(f. ती), l.-hearted : बृहन्मनस् (mfn.), Ki. III.

Numerous, populous : महत् (f. ती), of the

very l. army of the Savaras : अतिमहत् शबरसैन्यस्य,

K. ; although (his) seraglio was l. : अवरोधे

महत्पि, R. IV. Abundant, ample : q.v. :

विपुलः (ला, लं). V. Diffuse : q.v. : विपुलः

(ला, लं), in neither very concise nor very l.

writing : नातिलुपुविपुलरचनाभिः, V.m. Ph. : at

l. : (a) without restraint : स्वेच्छाधीनः (ना,

नं) ; (b) diffusely : विस्तराः.

LARGE-HEARTED : (1) बृहन्मनस् (mfn.), Ki.

(2) विपुलहृदयः (या, यं), J.

LARGELY : बहु : v. Copiously, diffusely.

LARGENESS : (1) बृहत्त्वम्, from (my) l. : बृहत्त्वात्,

Mah. ; (2) विशालता ; (3) विपुलता ; (4) महत्त्वम् ;

(5) पृथुता ; (6) पृथुलता : v. Large.

LARGESS : दानम् : v. Present, gift.

LARGISH : किञ्चिद्बृहत् (f. ती) : v. Large, some-

what.

LARK : I. The bird : (मा) मरदाजः. II. Frolic :

केलिः.

LARVA : कोषः (शः) (??).

LARYNX : (1) कण्ठनालः (ली) ; (2) कृकः (rare).

LASCIVIOUS : लम्पटः (of men) : v. Lustful.

LASCIVIOUSLY : (1) कामचेतसा ; (2) कामचक्षुषा (in

looking) ; (3) by सकामः (मा, मं), Ram. :

v. Also lustfully.

LASCIVIOUSNESS : लाम्पट्यम् : v. Also lust.

LASH (subs.) : I. The instrument : कशा(वा). II.

Its stroke : (1) कशाघातः, कशाताडनम्, etc.

LASH (v.) : I. To strike with a l. : कशया हन्ति, ला-, अमि- (हन्, c. 2.) : v. To beat, lash (II). II. Fig., to satirize : बाक्सायकैः तुदति (तुद, c. 6.) or मिनसि (मिद्, c. 7.). III. To throw up : उत्क्षिपति (क्षिप्, c. 6.). IV. To fasten : q.v. : बन्नाति (बन्, c. 9.).

LASSITUDE : (1) ग्लानिः : v. Languor ; (2) तन्द्रा : v. Sloth.

LAST (subs.) : *मूलपादुका ; पादुकालिङ्गम्.

LAST (adj.) : I. Final : (1) अन्त्य (f. न्त्या) or अन्त- in comp., l. syllable अन्त्याक्षरम् ; to the l. : अन्तपर्यन्तम् ; at l. : अन्ते [शेवे or अवशेषे is used in this sense in Bengali, but I do not remember any instance in Sanskrit] ; (2) चरमः (मा, मं), nor the l. : नापि चरमः, D.s. ; (3) पश्चिमः (मा, मं), getting up at the l. watch : याम उत्थाय पश्चिमे, Mah. ; l. order of (their) master : मर्तुः पश्चिमाह्वा, R. xvii. 8. II. Preceding : (1) पूर्वः (वा, वं) (=former) ; (2) गतः (ता, तं) (=past), l. year : गतवर्षः, Ph. : l. evening : ह्यः प्रदोषे : v. Yesterday.

LAST (adv.) : v. Lastly, l.-born : जन्मन्यजः (जा, जं) (rare).

LAST (v.) : तिष्ठति (स्था, c. 1.), l.s one moment ; तिष्ठत्येकक्षणम्, V. ii. 1. ; l.ing but one moment : क्षणमात्रस्यायिन् (f. नी), M.n. : v. To remain.

LASTING (adj.) : (1) स्थायिन् (f. नी) ; (2) स्थास्तु (mfn.), l. fame : स्थास्तु यशः, Ki. ii. 19. ; (3) चिरस्थायिन् (f. नी) (=l. long).

LASTINGLY : expr. by adj. or comp.

LASTLY : (1) चरमम् or चरमतः ; (2) पश्चिमतः (rare) ; (3) अन्ततः (?).

LATCH : खिङ्गः (?) ; अर्गलः (=bolt).

LATCHET : of a shoe : सूत्रम् (??) ; बन्धनी (??).

LATE (adj.) : I. Long delayed : expr. with विलम्बेन or चिरेण, the summer is l. this year : *अस्मिन् वर्षे चिरेणगतो निदावः. II. Far advanced : परिणतः (ता, तं), l. in the day : परिणते दिवसे, Ph. : at l. hours (of night) : अकाले or (१) रिरसाकाले, D. III. Departed, out of office : पूर्वतनः (नी, नं). IV. Not long past : expr. with इतः किञ्चित् पूर्वम्, L.p. : (1) परः (रा, रं) ; (2) अपस्तनः (नी, नं) (of persons or things in position), l.r than

the works...ग्रन्थानामपस्तनः, Mahesha. : v. Deceased : q.v.

LATE (adv.) : I. At an advanced time : (1) विलम्बेन ; (2) चिरेण. Ph. : sooner or l.r. अद्य शो वा ; too l. : अतीतकालः (ला, लं), वि-, R. v. 14. II. Lately : q.v. III. Far in the night : अकाले or असमये. Ph. : of l. : अनुनातनकाले ; (2) इदानीन्तनकाले ; (3) अनुना- (=now : in connection with formerly).

LATELY : (1) इदानीमेव (?) ; (2) किञ्चित्पूर्वम्.

LATENESS : expr. as described under late.

LATENT : निगूढः (दा, ढं) : v. Hidden, invisible.

LATERAL : (1) by comp. : v. Side ; (2) पार्श्विकः (का, कं).

LATERALLY : पार्श्वतः : v. Sidewise.

LATH : सूत्रमफलकः, Monier Williams.

LATHE : (1) कुन्दः ; (2) भ्रमिः (मः).

LATHER : (subs.) फेनः (the exact sense being determined by context) : v. Foam.

LATHER (v.) : फेनायते : v. To froth.

LATINIST : *लाटिनभाषामिहः, -विशारदः, etc.

LATINITY : *विद्युद्भलाटिनम् ; लाटिनम् will often do.

LATITUDE : I. Geo. : अक्षांशः, Su. com. ; अक्ष-मागः, Gan. Ph. : place of no. l. : निरक्षदेशः ; they have no l. : तासु नाक्षस्थोन्नतिरिष्यते, Su. xii. 42. ; celestial l. : विक्षेपः, Su. II. Breadth : q.v. III. Laxity, freedom : गुरुलाघवम् (??).

LATITUDINAL : expr. by comp., l. difference : अक्षभेदः.

LATITUDINARIAN : *शिथिलधर्ममत्तः (का, कं).

LATITUDINARIANISM : *शिथिलधर्ममत्तिः.

LATTER (adj.) : उत्तरः (रा, रं) (in all the senses) : v. Former, subsequent.

LATTERLY : परेण. (= afterwards : ?) : v. (Of) late.

LATTICE : Ph. : l. window : जालमार्गः ; l. work : जालकर्मन् (n.).

LAUD (v.) : प्रशंसति (शंस्, c. 1.) : v. To praise, celebrate.

LAUDABLE : प्रशस्य (f. स्या) : v. Praiseworthy, excellent.

LAUDABLENESS : (1) प्रशस्यता ; (2) प्रशस्तता ; (3) उत्कृष्टता (=excellence).

LAUDABLY : (1) प्रशस्तम् ; (2) by comp. or circumlo.

LAUDANUM : *बहिफेनरसः.

LAUDATION : प्रशंसा (प्रशस्ति) वचनम्, Mr. : v. Praise.

LAUDATORY : (1) प्रशंसक (f. सिका) ; (2) स्तावक (f. विका) .

LAUGH (v.) : हसति (हस्, c. 1.), *Led violently* : स्वनवज्जहास, V. p. ; *the ladies led* : जहसुरङ्गनाः, K. ; *he l.s at Dasānana and others* : दशाननादीन् हसत्यसौ, S. i. 71. ; *to l. at* : हास्यम्, Vi. iii. 28. : v. Also to smile., deride. Ph. : *to l. down or out* : अप(व)हसति ; *to l. in one's sleeve* : अन्तर् हसति.

LAUGH, LAUGHING (subs.) : (1) हास्यम् ; (2) हासः ; (3) हसितम् (rare).

LAUGHABLE : (1) हासकरः (री, रं) ; (2) हास्यजननः (नी, नं), etc.

LAUGHABLY : expr. by adj. or circumlo.

LAUGHING-STOCK : (1) हास्यास्पदम् ; (2) हास्यपात्रम् ; etc. : v. Object.

LAUGHTER : हासः : v. Laugh (subs.).

LAUNCH (v.) : I. Of vessels : बाहयति (c. of बह). II. To level : क्षिपति (क्षिप्, c. 6.). III. To expatiate : प्रपञ्चयति (पञ्च, c. 10.).

LAUNDRESS : बल्लाविका (?) : v. Washerwoman.

LAUNDRY : धावनशाला (?) ; रजकगृहम् (?) .

LAUREATE : I. Lit. : *नारलमालिन् (f. नी). II. Fig. : स्रग्विन् (f. नी) (?) .

LAUREL (subs.) : *नारलः (use m. for tree, n. for ornament).

LAURELED, LAURELLED : *नारलभूषितः (ता, तं) and sim. comp.s.

LAVA : *उद्गारः ; आग्नेयोद्गारः.

LAVATORY : I. A place : *प्रक्षालनस्थानम्. II. A wash : q.v. :

LAVE : प्रक्षालयति (क्षाल्, c. 10.) : v. To wash, bathe.

LAVENDER : l. water : *लावन्दरजलम्.

LAVER : प्रक्षालनपात्रम् (?) . and sim. comp.s.

LAVISH (v.) : (1) वर्षति (वृष्, c. 1.) (= to shower), K. ; (2) अवाकिति (कृ, c. 6.) (= to scatter down) : v. Also to spend.

LAVISH (adj.) : I. Prodigal, wasteful : q.v. :

अतिस्त्राग्निं (f. नी). II. Wild, unrestrained : q.v. III. Immoderate : अपरिमितः (ता, तं). IV. Bestowing much : expr. by verb.

LAVISHLY : अपरिमितम् (immoderately). To give l. : v. To lavish.

LAVISHNESS : अतिव्ययः : v. Prodigality.

LAW : I. A command : शासनम्. II. Natural : नियमः (?). III. Statute : विधिः (?). IV. Jurisprudence : q.v. : Ph. : l. asks you : व्यवहारस्त्वां पृच्छति, Mr. ix. ; *who has come to l. against me* : केन सह मम व्यवहारः Mr. : v. Action, to inform ; *against (the common) l.* : स्मृतिविस्मय or स्मृत्यपेतेन मार्गेण ; l.-breaker : विधिभेदकः (?) (after स्थितिभेदा).

LAW-BOOK : स्मृतिशास्त्रम् (used of Hindu l.s.) ; *विधिग्रन्थः.

LAWFUL : (1) वैधः (धी, धं) (?) ; (2) न्याय्य (f. व्या) (=just).

LAWFULLY : विध्यनुसारेण (?) ; न्यायतः (=justly).

LAWFULNESS : (1) वैधता (?) . ; (2) न्याय्यता (=justness).

LAWGIVER : विधिप्रवर्तकः (?) ; स्मृतिकारः (only of the Smritis).

LAWLESS : I. Lit. : अवैधः (धी, धं) (?) . II. Unrestrained : अनियन्त्रण (f. णा).

LAWLESSLY : expr. by adj.

LAWLESSNESS : I. Lit. : अवैधता. II. Fig. : अनियन्त्रणा.

LAWN : I. Of grass : रुण्मृमिः (?) and sim. comp.s. II. A sort of fine linen क्षौमम् (?) .

LAWSUIT : (1) व्यवहारः v. Action ; (2) विवादः : v. Dispute.

LAWYER : (1) विधिकः (?) : v. Jurist ; (2) व्यवहारिकः (?) (=practising l.).

LAX (adj.) : I. Loose : q.v. : शिथिलः (ला, लं). II. Not strict : शिथिलः (ला, लं) (?) ; मृदु (f. दी) (=gentle). III. Of the bowel : शिथिलः (ला, लं).

LAXATIVE : रेचकः (f. चिका) : v. Purgative.

LAXITY : शैथिल्यम् : v. Looseness.

LAXLY : शिथिलम् : v. Loosely.

LAXNESS : शिथिलता : v. Looseness.

LAY (v.) : I. To place, put : q.v. : निदधाति

(वा, c. 3.). II. To cause to lie : शावयति (c. of शी) (rare) : v. To lie. III. To sell : q.v. : पातयति (c. of पत्). IV. Miscell. : to l. dust : रजः शमयति, Ki. vi. 27. ; to l. eggs : अण्डक-विमोक्षणं करोति, P. (H. has प्रसूते, not अण्डानि प्रसूते : डिम्बान् ददाति is used in the vernacular) ; to l. a snare : उन्मार्थं प्रयोजयति, Mah. ; to l. com- mand : शासनं प्रयोजयति ; to l. paint, etc. : रङ्ग, etc. ददाति ; to l. siege : रोषं करोति, (with gen.) ; "when the winds are laid" : शान्ते वाते ; l. blame upon : दोषम् आरोपयति (c. of रू) (with loc.) ; to l. waste : खिलीकरोति : v. To devastate ; to l. a tax, etc. : करं, etc. स्थापयति (c. of स्था).

LAY ASIDE : I. Not to retain : (1) अप-अस्यति, निर्- (अस, c. 4.), how all that was suddenly l.d a : सर्वं तदेकपदमेव कथं निरस्तम्, Vi. iii. 13. ; (2) विमुञ्चति (मुच्, c. 6.) (= to leave : q.v.), ling a. (her) necklace : हारं विमुच्य, Ku. v. 8. II. To reserve : q.v. :

LAY BEFORE : उपन्यस्यति (अस, c. 4.) (?).

LAY BY : रक्षति (रक्ष, c. 1.) : v. To keep, reserve.

LAY DOWN : I. To abandon : q.v. : मुञ्चति, वि-, (मुच्, c. 6.), l.d d. arms : शस्त्राणि मुञ्चेत्, Ki. ii. 9. II. To determine, decide : q.v. : निर्धारयति (धृ, c. 10.).

LAY HOLD OF : गृह्णाति (ग्रह्, c. 9.) : v. To catch, seize.

LAY IN : संचिनोति (चि, c. 5.), how much blood you have l.d in : कियत् प्रभूतं त्वया सञ्चितं रुधिरम्, Vi.

LAY ON : of blows : ददाति (दा, c. 3.).

LAY OPEN : विवृणोति (वृ, c. 5.) : v. To dis- close, open.

LAY OUT : I. Of corpses : l.d out the corpse of Bāli on the litter : आरोप्य शिविकायां तु बालिं नष्ट-जीवितम् (वाससाच्छादयामास मात्येनावचकार च), Ram. II. To use : q.v. : प्रयोजयति (युज्, c. 10.). III. To plan : परिकल्पयति (कृप्, c. 10.). IV. To exert : q.v. : v. To intend, purpose : q.v.

LAY TO : I. To impute : q.v. II. Of ships : गतिरोषं करोति.

LAY TOGETHER : समाहरति (हृ, c. 1.) : v. To

collect. Ph. : l. heads : एकत्र मञ्चयति, (मञ्च, c. 10.).

LAY UP : I. To store, l. in : q.v. : संचिनोति (चि, c. 5.). II. In pass., confined to bed : उत्थातुं अक्षमः (मा, मं) : v. Also bed.

LAY UPON : i. e. to wager : q.v. : पण्यतां नयति (नी, c. 1.), Ki.

LAY WAIT FOR : क्रमं कृत्वा निश्चितं तिष्ठति (स्वा, c. 1.), P.

LAY (subs.) : I. A song : q.v. : गीतम्. II. A meadow : भूमिः. III. A layer : स्तरः.

LAY (adj.) : v. Layman.

LAYER : I. A stratum : स्तरः, and how many l.s. : कति स्तराश्च, Li. 198. II. Of a plant : perh. मूलम्.

LAYING (subs.) : of eggs : अण्डमोक्षणम्, प्रसवः, (?), K.

LAYMAN : गृहस्थः (=householder); प्राकृतः (=com- mon man); ग्राम्यः (=villager).

LAZAR : पापरोगिन् (f. जी) ; पापरोगपीडितः (ता, तं) ; etc., M. v. 164.

LAZARETTO : LAZARHOUSE : *पापरोगशाला.

LAZILY : (1) आलस्येन ; (2) तन्द्रितः (ता, तं) ; (3) आलस्येन.

LAZINESS : (1) तन्द्रा : v. Sloth ; (2) आलस्यम् : v. Idleness.

LAZY : (1) अलसः (सा, सं) ; (2) तन्द्रायुक्त (f. का) ; (3) तन्द्रितः (ता, तं).

LEAD (subs.) : I. The metal : सीसम्, -कम्, Bha. Red l. powder : सिन्दूरम्. II. Precedence : expr. by adj. or verb, to take the l. : अग्रतो वाति, H.

LEAD (v.t.) : I. To guide : (1) नयति (नी, c. 1.) (=to conduct : q.v.) ; (2) आदिशति (दिश्, c. 6.) (with gen.) or आदेशयति (c. of दिश्) (in showing), l. me the way : आदिशतु मे मार्गम्, V.

ii. Ph. : with the hand led the daughter of the Chief Mountain to the marriage chamber : क्षितिचरपतिकन्यामाददानः करेण.....कौतुकागारमागतं, Ku. vii. 94. ; led by her finger : त्वदीयामङ्गुलिमव-

लम्ब्य, R. iii. 25. ; l. to success : सिद्धिं नयति, Ki. II. To command : q.v. : अपिहितिष्ठति (स्वा, c. 1.). Ph. : led by whom : यं पुरस्कृत्य, Ku.

ii. 52. III. To go before : पुरो गच्छति (गम्, c. 1.), etc. (with gen.). IV. To pass,

spend : q.v. : नयति : v. To influence : हरति (ह, c. 1.).

LEAD (v.t.) : I. To go before : पुरो भवति, etc. Ku. xiii. 11. II. To tend : *the road leading to the Golden City* : सुवर्णपुरगामी पन्थाः, Ku. Poverty *l.s to shame* : दारिद्र्याद्वियमेति, Mr. i.

LEADEN : I. Lit. : लीस- in comp. : v. Lead, made of. II. Dull, heavy : q.v.

LEADER : I. Lit. : (1) नेतृ (m.), *l. of armies* : नेता चयुनाय, R. : v. Commander ; (2) नायकः, *l. of sailors* : नाविकनायकः, D. : v. Chief. II. A leading article : *मुख्यप्रबन्धः.

LEADERSHIP : (1) नेतृत्वम् (?) ; (2) नायकत्वम् (?) : v. Command.

LEADING (adj.) : मुख्य (f. ख्या), *l. men* : मुख्याः : v. Chief, first.

LEADING (subs.) : लीडिंग्वाणि (n. pl.) (?).

LEADING-STRINGS : बालानामालम्बनसूत्रम् (?).

LEAF (subs.) : I. Lit. : पत्रम्, *in a small basin of l.ves* : पत्रपुटे, R.; (2) पर्णम्, *knows even the l.ves of the whole of this forest* : सकलस्यास्य कान्तारस्य पर्णानामप्यभिज्ञः, C. viii.; *living on tree-l.ves naturally withered* : स्वयंविशीर्णद्रुमपर्णवृत्तिता, Ku. II. Of metal : पत्रम्, *of gold, that is, of (its) l.ves made very thin* : स्वर्णस्य अतितनूकृतपत्रस्य, Bha. III. Of a book : पत्रम्. Ph. : *you should turn over a new l.* : *त्वया मित्रवृत्तिनिषेवनीया. IV. Of a door : कपा(वा)ट (mn.), *with folded l.ves* : दत्तकपाटः, Va. ; *l.-breaker* (i.e. thief) : कपाटघ्नः.

LEAFLESS : (1) निष्पत्रः (ज्ञा, ज्ञं) ; (2) अपत्रः (ज्ञा, ज्ञं) ; (3) अपर्ण (f. र्णा) ; etc.

LEAFY : (1) पत्रावृतः (ता, तं), and sim. comps. (= covered with leaves) ; (2) पत्रमयः (यी, यं) (=consisting of l.).

LEAGUE (subs.) : I. A compact : सन्धिः *or rarely सन्धानम्, to form l.* : सन्धिं करोति *or* कुर्वते, H. ; *shall either quickly set to l.* : क्षिप्रं वा सन्धिकामः स्यात्, Mah. II. Two miles : गम्बूतिः, *going about three l.s.* : गम्बूतिमितयमिव गत्वा, K. : v. Mile.

LEAGUE (v.) : सन्दधाति (धा, c. 3.), *shall never l. with false irreligious people* : सत्यधर्मव्यपेतेन सन्दध्याम कदाचन, H.

LEAGUER : I. A camp. : निवेशः. II. Siege : रोषः.

LEAK (subs.) : छिद्रम्, Ph. : *to spring a l.* : expr. by छिद्रं जायते.

LEAK (v.) : *the house l.s* : गृहे जलं स्रवति : v. To ooze. *L. out* : of secrets, etc. : स्रवति.

LEAKAGE : स्रुतिक्षतिः (?).

LEAKY : छिद्रपूर्ण (f. र्णा) (full of chinks).

LEAN (subs.) : मेदोहीनं मांसम् (??).

LEAN (adj.) : (1) कृशः (शा, शं), परि-, *with l. limbs* : परिकृशोरङ्गः, Ki. (2) तनु (f. न्वी) (=thin) ; (3) क्षीण (f. णा), परि-, (that has lost flesh) ; (4) क्षामः (मा, मं) (rare) (=3).

LEAN (v.) : I. To l. on or upon : अवलम्बते (लम्ब, c. 1.) (with acc.). II. To be disposed : प्रवण (f. णा). III. To bend, deviate : नमति, अव-, (नम्, c. 1.).

LEANNESS : (1) कृशता *or* कार्यम्, परि- ; (2) क्षीणता, etc.

LEAP (subs.) : (1) पुतिः *or* पुतम्, *deer's l.* : हरिणपुतम्, U. ; (2) लम्फः *or* कम्पः (म्पा) (jumping), and *those l.s to hell* पातालकम्पाश्च ताः, Vi. v. 53. ; (3) धल्गितम् (=skipping).

LEAP (v.) : (1) पुवते (पु, c. 1.) : *l. down* : अव-पुवते ; *l. up* : उत्पुवते ; *l. forth* : आपुवते ; (2) वल्गते, -ति (वल्ग, c. 1.) (= to skip) ; (3) लम्फं *or* कम्पं ददाति. *L. over* : (लम्फेन, etc.) लङ्घयति (लङ्, c. 10.).

LEAP-FROG : दर्दुरङ्गावः, B.p. x. 18. 15. ; मण्डूक-पुतिः, com.

LEAPING (subs.) : पुतिः ; पुवनम् : v. Leap.

LEAPINGLY : i.e. by leaps : पुतैः, U. ; etc.

LEAP-YEAR : *अधिर्बर्षः (after अधिमासः) : v. Bissextile.

LEARN : I. To gain knowledge : (1) शिक्षते (शिक्ष, c. 1.), *shall not l. the language of barbarians* : न म्लेच्छभाषां शिक्षते, Vas. ; (2) अभ्येति (ह, c. 2.) (gen. =to study), *he l.t the Vedas as well as their limbs in their entirety* : अध्यगीह स वेदाश्च वेदाङ्गानि च सर्वशः, Mah. i. 128. 37. ; (3) शिक्षां गृह्णाति (ग्रह, c. 9.) (with gen.), V.p. II. To get information : अवगच्छति (गम्, c. 1.) : v. To know, understand. III. To teach : q.v.

LEARNED : I. Erudite : (1) विद्वत् (f. -द्वी) ;

(2) पण्डितः (ता, तं); (3) विपश्चिन् (mfn.); (4) बुधः (बा, बं), वि- II. L. in : (1) अमिहः (हा, हं) : v. Knowing ; (2) अमीतिन् (f. नी), *l. in the four Vedas* : अमीती चतुर्वर्णायेषु, D.v. : v. Proficient. III. Of works etc. : पाण्डित्य-व्यञ्जक (f. ङिका) (=indicative of learning) (?).
LEARNEDLY : (1) पाण्डित्येन (?) ; (2) वैदुष्येण (?).
LEARNER : (1) शिक्षा- or विद्या-ग्राहक (f. ङिका) ; (2) शिष्यः (=pupil).
LEARNING (subs.) : (1) विद्या, *as a rule, men of equal l. cavil at each other's reputation* : प्रायः समानविद्याः परस्परयशःपुरोमागाः, Mal i. 19. ; (2) शिक्षा, (rare), *they may show their l.* : ते दर्शयेयुः स्वां शिक्षाम्, Mah. i. 132. 3. ; (3) पाण्डित्यम् (=erudition) ; (4) वैदुष्यम् (=3. : rare) ; (5) अमिहता (=knowingness) : v. Proficient.
LEASE (subs.) : पट्टः or पट्टोलिका (?).
LEASE (v.) : पट्टे न ददाति (?) (after Bengali) : v. Also to hire.
LEASEHOLD : पट्टकृतः (ता, तं) (?).
LEASH : I. A thong : चर्मबन्धः. II. Three : त्रयम्.
LEAST (adj.) : expr. by words given under *little* with अपि, (you) *should not feel the l. sorrow for it* : अल्पोऽपि नात्र कर्तव्यः शोकः, V.p. ; *the l. acceptance* : अणुरपि परिग्रहः, K.
LEAST (adv.) : (1) अल्पतया ; (2) अल्पेण, etc.
LEAST, AT : अन्ततः, Kav. : v. Also certainly.
LEAST, THE OR IN THE (adv.) : (1) अल्पमपि ; (2) अण्वपि ; (3) मनागपि ; etc.
LEATHER : चर्मन् (n.), *l. bag* : चर्ममञ्जिका, D.
LEATHER-BOTTLE : हतिः (rare).
LEATHER-DRESSER : *चर्मसंस्कारकः.
LEATHERN : (1) चर्म- in comp. ; (2) चर्ममयः (यी, यं) ; (3) चामिकः (की, कं) (rare).
LEATHERY : चर्मसंस्कारः (शी, शं) ; better with adv. चर्मवत्.
LEAVE (subs.) : I. Permission : q.v. : अनुज्ञा. Ph. : *by your l.* : तवानुमते, Mah. II. Departure : विदायः, *give me l. (to depart)* : विदायो दीयतामिति, Ma. n. v. 99. L. (of absence) : विदायः (used in Bengali) ; *privilege l.* : *देवविदायः.
LEAVE (v.) : I. To forsake, abandon : q.v. : त्यजति, परि- (त्यज्, c. 1.). Ph. : *it is not proper*

to l. him alone : न युक्तमेनमेकाकिनं कर्तुम्, K. II. To bequeath : q.v. : ददाति (दा, c. 3.). III. To suffer to remain : स्थापयति (c. of स्था) : v. To remain. IV. To entrust : q.v. न्यस्यति (अस्, c. 4.) or न्यासीकरोति, *certainly Rākshasa will not l. his family with men who are not his equals* : नूनं ह्यनात्मसंशेषं राक्षसः कलत्रं न्यासीकरिष्यति, Mu. i. : v. To refer : perh. न्यस्यति.
LEAVE BEHIND : पश्चात् करोति (क्, c. 8.), R. xvii. 18.
LEAVE FOR : प्रतिष्ठते (स्था, c. 1.) (with acc.) Si. iii. 1.
LEAVE OFF : I. To cease, desist : q.v. : *ling off crying* : विलापादिरता, R. xiv. 71 ; *when the rain left off* : शान्ते पानीयवर्षे, H. II. To leave, abandon : q.v.
LEAVE OUT : (1) त्यजति, परि- ; (2) वर्जयति : v. To omit.
LEAVEN (subs.) ; कृष्णः : v. Ferment.
LEAVEN (v.) : I. To ferment : q.v. II. To taint, imbue : q.v.
LEAVING : I. Lit. : शिष्टम्, अव- . II. Refuse : उच्छिष्टम्.
LECHEROUS : कामासक्तः (ता, तं) : v. Lustful, lewd.
LECHEROUSNESS : कामासक्तिः : v. Lust.
LECTURE (subs.) : I. Reading : *प्रपाठः. II. A reproof : शासनम्.
LECTURE (v.) : I. Of l.s. : *प्रपठति (पठ्, c. 1.). II. To reprove : शास्ति (शास्, c. 2.).
LECTURE-ROOM : *प्रपाठशाला or कोष्ठः.
LECTURER : *प्रपाठकः ; शासकः (=instructor).
LEDGE : I. Ridge : q.v. : कटकम् (?). II. A row : जालिः. III. A layer : स्तरः.
LEDGER : गणनापत्रिका (?), Raj.
LEE : हस्तमुनिः (?) [हस्त used among the boat-men].
LEECH : I. The reptile : (1) रक्तपा ; (2) जलौकाः ; (3) जलोरगी. II. A physician : q.v. : भिषज् (m.).
LEEK : कन्दविशेषः.
LEER (v.) : कदाक्षेण विभ्यति (व्यच्, c. 4.) : v. To glance.

LEER (adj.) : रिक्तः (का, कं) : v. Empty.
LEERINGLY : कटाक्षपातैः : v. Glance.
LEES : (1) मलम् ; (2) उच्छिष्टम् (=refuse).
LEFT (adj.) : (1) वामः (मा, मं) (=best equiv.),
on the l. : वामतः ; *l. hand* : वामहस्तः ; (2) सव्य (f. व्या) ; (3) दक्षिणेतः (रा, रं) (poet).
LEFT-HANDED : वामहस्तः (स्ता, स्तं) (?). [सव्यसाचिन् is not=l. and used mostly of Arjuna].
LEG : I. Of animals : जङ्घा. II. Of a table, etc. : पादः.
LEGACY : * (इच्छापत्रेण) दानम्.
LEGAL : (1) वैधः (धी, धं) (?); (2) विधिसंगतः (ता, तं) (?). *L. proceeding* : व्यवहारः : v. Action.
LEGALIZE : * वैधीकरोति.
LEGALLY : (1) विधिक्रमेण (?) ; (2) विध्यनुसारेण : v. Also justly.
LEGATE : दूतः : v. Ambassador, deputy.
LEGATEE : * इच्छापत्रधनाधिकारिन् (f. जी).
LEGATION : I. Lit. : दौत्यम्. II. The residence : दूतावासः (?).
LEGEND : I. In gen. : (1) कथा (=story) ; (2) इतिहासः पुरातनः, Mah. II. An inscription : शासनम् (?).
LEGENDARY : (1) पौराणिकः (की, कं) (?) ; (2) मिथ्या (=false).
LEGERDEMAIN : माया (?) : v. Jugglery.
LEGGING : जङ्घाबन्धनम्, and sim. comp.s.
LEGIBILITY : (1) सुपठता ; (2) सुपाठ्यता ; etc.
LEGIBLE : I. Lit. : (1) सुपठ. (ठा, ठं) ; (2) सुपाठ्य (f. ठ्या) ; etc. II. Fig. : expr. with वाचयति, निर्- (c. of वच्) : v. To read.
LEGIBLY : सुपठम् (?) ; better by adj.
LEGION : चक्रः (?) : v. Army, host.
LEGIONARY : I. Lit. : by comp. II. Fig. : प्रभूतः (ता, तं).
LEGISLATE : विधिं विदधाति (धा, c. 3.) (??).
LEGISLATION : विधिविधानम् (??).
LEGISLATIVE : विधिविधात् (f. जी) (??) ; व्यवस्थापक (f. पिका) (in Bengali) (?).
LEGISLATOR : विधिविधात् (m.) (??) ; व्यवस्था-कारकः (??).
LEGISLATURE : विधिविधातारः (m. pl.) ; व्यवस्था-पकाः (m. pl.) (??).

LEGITIMACY : I. Legality : वैधता (??). II. Of birth : सुजन्मता (??). III. Genuineness : यथार्थता.
LEGITIMATE : I. Legal : वैधः (धी, धं) (?). II. Of birth : सुजन्मन् (mfn.) (?). III. Genuine : यथार्थ (f. र्था).
LAGITIMATELY : यथान्यायम् (=justly) ; यथार्थतः (=truly).
LEGUMINOUS : शिम्बिजः (जा, जं), Bha. Ph. : *l. plants* : शिम्बिजान्यम्, Bha.
LEISURE : (1) अवकाशः ; (2) अवसरः, Sa. Ph. : *at l.* : प्राप्तावसरः (रा, रं), लब्धावसरः (रा, रं), etc. ; *want of l.* : अनवकाशः, etc.
LEISURELY (adj.) : (1) मन्थरः (रा, रं) : v. Slow.
LEISURELY (adv.) : (1) मन्दं मन्दम् ; (2) शनैः शनैः : v. Slowly.
LEMON : I. The tree : (1) जम्बीरः ; (2) निम्बः. II. The fruit : (1) जम्बीरम् *or* जम्बीरफलम् ; (2) निम्बफलम्.
LEMONADE : पानीयविशेषः ; जम्बीरजलम्.
LEND (v.) : ददाति (दा, c. 3.) : v. To give, borrow.
LENDER : उत्तमर्षः : v. Also usurer.
LENGTH : (1) दैर्घ्यम् ; *another cloth 3½ cubits in l.* दैर्घ्ये सार्धं करत्रयापरपटी, Li. ; *whose breadth is five cubits, l. eight cubits* : यद्विस्तृतिः पञ्चकराष्टहस्तं दैर्घ्यं च, Li. ; (2) आयतिः *or* आयामः (rare) ; (3) परिमाणम् (=measure : as of time).
LENGTH, AT : I. Copiously, fully : सविस्तरम्, K. II. At last : शेधे, अव- (?) . III. After a long time : दीर्घकालानन्तरम्.
LENGTHEN : I. Trans : दीर्घीकरोति, *ling the body with speed* : वेगदीर्घीकृताङ्गः, Ku. iii. 76. ; *ling the cry of geese* : दीर्घीकुर्वन् कूजितं सारसानाम्, Me. i. 32. : v. Also tend, prolong. II. Intrans : दीर्घीभवति.
LENGTH-WISE : (1) दैर्घ्ये ; (2) अन्वायामम्.
LENGTHY (1) विस्तीर्ण (f. र्णा) ; (2) विस्तृतः (ता, तं) : v. Also long.
LENIENCY : (1) दया : v. Kindness ; (2) मार्दवम् : v. Mildness.
LENIENT : (1) सदयः (मा, यं) : v. Kind, merciful ; (2) मृदु (f. द्वी) : v. Mild.

LENIENTLY : (1) सदयम् (=kindly) ; (2) मृदु (=mildly).

LENITY : v. Leniency.

LENS : *दृष्टिकाचः ; *वीक्षणकाचः.

LENT : कुटीयपर्वभेदः.

LENTEN : I. Lit. : *लेण्टीयः (या, यं). II. Fig. : v. Spare, plain.

LENTIL : मसूरः or मसुरः.

LEONINE : सिंहः (ही, हं). Ph.: *l. verse* : *लैयनच्छन्दः.

LEOPARD : (1) चित्रकः ; (2) उपव्याघ्रः.

LEPER : (1) कुष्ठिन् (f. नी), M. ; (2) कुष्ठरोगिन् (f. णी) ; (3) कुष्ठपीडितः (ता, तं), Sr.

LEPROSY : (1) कुष्ठम् ; (2) महाव्याधिः (a gen. term). *Spotted l.* : चित्रम्.

LEPROUS : (1) कुष्ठिन् (f. नी) ; (2) कुष्ठरोगाक्रान्तः (न्ता, न्तं).

LESS (adj.) : (1) न्यूनः (ना, नं) ; (2) ऊनः (ना, नं), *if it is l.* : ऊनाच्चेत्, V.s. : v. Little.

LESS (adv.) : (1) न्यूनम् ; (2) अल्पतरम् (?). *Much l.* : q.v. : किञ्चुत.

LESS (suff.) : (1) अ- (or अन्- before vowels), *childless* : अपुत्रः (त्रा, त्रं) or अनपत्यः (त्या, त्थं) ; (2) निर्-, *fearless* : निर्भयः (या, यं) : v. Devoid of.

LESSEE : माटकेन क्षेत्रादिग्रहीत् (m.).

LESSEN : न्यूनीकरोति (trans) or न्यूनीभवति (intrans) : v. To diminish.

LESSON : I. That which is taught : (1) पाठ्यम्, *read boy's l.s* : पपाठ बालपाठ्यानि, V.p. ; (2) शिक्षा (=instruction), *to take l.* : शिक्षां गृह्णाति, Mah. II. A portion to learn at one time : पाठः. III. Reproof : शासनम्, *to give l.* : शासनं करोति.

LESSOR (v.) : पट्टदात् (f. त्री) (??).

LEST : expr. by कदाचित् with विधिलिङ्, *l. he see you* : कदाचित् त्वां स परयेत् ; नोचेत् with लट् : v. Otherwise.

LET : I. To allow, permit : q.v. II. As sign of imper. mood : (1) by लोट्, *let him be entirely so* : तथाविधस्तावदशेषमस्तु सः, Ku. ; *l. him say all he thinks proper to say* : उच्यतां स वचनीयमशेषम्, Ki. ; *l. it be what may be* : यदस्तु तदस्तु, Ma. ; (2) by लुङ् after मा, *l. it never*

come to pass : मा स्म भूत्, Ki. ; *l. not cupid enchant you* : मा मृमुहम्वन्तमनन्यबन्मा, Ma. III. To lease : माटकेन ददाति, (दा, c. 3.). IV. Of blood : स्नायति (c. of स्ना) : v. Bleed.

LET ALONE : न बाधते (बाध्, c. 1.). *L. a. its seeing, I have never heard of it* : न च तां श्रुतवानस्मि, दूरे तद्दर्शनं पुनः, K.s. xxv. 31. *L. a. principle* : *निर्बाधं तत्त्वम्.

LET DOWN : (1) अवतारयति (c. of तृ) ; (2) अवरोहयति (c. of रुह्).

LET FLY, LET OFF : मुञ्चति (मुच्, c. 6.) : v. To discharge.

LET GO, LET LOOSE : मुञ्चति or मोचयति : v. To release, set free.

LET IN : प्रवेशयति (c. of विश्) : v. To admit.

LET OUT : I. To let go : q.v. II. To lease : माटकेन ददाति.

LETHAL : प्राणहरः (रा, रं) : v. Fatal, deadly.

LETHARGIC, -AL : (1) जडः (डा, डं) (=dull) ; (2) निद्रालसः (सा, सं) (=sleepy).

LETHARGY : (1) जाड्यम् (=dullness) ; (2) निद्रालसता (=sleepiness) ; (3) तन्द्रा (=lassitude).

LETHE : विस्मृतिः : v. Forgetfulness.

LETTER : I. Of the alphabet : (1) अक्षरम् ; (2) वर्णः. *The l.* अ (a), क (k), etc. : अकारः, ककारः, etc. ; *the l.* र (r) : रेफः. II. Literal statement : शब्दार्थः. Ph. : *to the l.* : यथावचनम् : v. Also literally. III. An epistle : (1) पत्रम्, *send a l.* : पत्रं प्रेषय, A r. ; (2) लेखः, *to open a l.* : लेखम् उन्मुञ्चति, K ; *to seal a l.* : लेखं मुद्रयति, Mu. ; *a l. carrier* : लेखद्वारकः, K. Ph. : *a man of l.s* : कृतविद्य (f. ञा) : v. Learned.

LETTERED (adj.) : i.e. educated, learned : q.v. : कृतविद्य (f. ञा).

LETTER-WRITER : पत्रलेखकः and sim. comp.s.

LETTUCE : शाकभेदः ; *लज्जकम्.

LEVANT : भूमध्यसागरस्य पूर्वप्रान्तः.

LEEVE : दर्शकमेला.

LEVEL (adj.) : समः (मा, मं), *on a l. ground* : सम-भूमौ ; *l. with the ground* : भूमिसमः (मा, मं).

LEVEL (subs.) : I. Even surface : समभूमिः.

Ph. : *water always finds its own l.* : *जलं सर्वत्र समं तिष्ठति. II. Equality : q.v. : समता. Ph. :

on a l. with : समः (मा, मं) : v. Equal ; to rise above the l. of : अतिवर्तते (वृत्, c. 1.). III. Instrument for taking l. : सूत्रम् (?), Williams. IV. Plan, scheme : q.v.

LEVEL (v.) : I. To make l. : समीकरोति, *the earth all around was l.ed* : क्षितिः परितः समीकृता, Ku. xiv. 44. II. To direct : expr. with लक्ष्मीकरोति (with acc.).

LEVELLER : i.e. one who l.s. : expr. by verb.

LEVELLING : I. Subs. : समीकरणम्. II. Adj. : expr. by part.

LEVELNESS : समता : v. Equality.

LEVER : *तुलायन्त्रम्.

LEVERAGE : *तुलायन्त्रयोगः.

LEVERET : शरशावकः and sim. comp.s.

LEVIABLE : आदापनीयः (या, यं) (?) : v. To levy.

LEVIATHAN : तिमिञ्जिलः (?) ; मातङ्गनकः (?),

LEVITE : I. Lit. : *लैविः. II. A priest : पुरोहितः (?).

LEVITICAL, -LY : Priestly.

LEVITY : लघुता or लाघवम् or लघिमन् (m.), *so that (he) does not understand my l.* : न च मेऽपिगच्छति यथा लघुताम्, Si. ix. 56.

LEVY (subs.) : I. Of troops, etc. : उत्थानम्, सम्-. II. Of taxes, etc. : समाहारः. II. An army : वासाः, M.n.

LEVY (v.) : I. Of troops : उत्थापयति, सम्-, (c. of स्था) : v. To raise. II. To collect : q.v. : समाहरति (वृ, c. 1.) : v. Also to impose.

LEWD : (1) कामुकः (को, कं) ; (2) कामिन् (f. नी) ; (3) कामवशः (शा, शं) ; (4) कामरतः (ता, तं).

LEWDLY : सकामः (मा, मं) : v. Lasciviously, lustfully.

LEWDNESS : कामुकता : v. Lust.

LEXICOGRAPHER : कोषकारः and sim. comp.s.

LEXICOGRAPHY : कोषरचना (?) and sim. comp.s.

LEXICON : कोषः (शः) : v. Dictionary.

LIABILITY : expr. by circumlo.

LIABLE : expr. by circumlo, in default of the principal, a surety who stands to produce him is l. to pay his debt : यो यस्य प्रतिभूतिच्छेदार्थनायेह मानवः.

अदर्शयन् स तं तस्यै प्रयच्छेत् स्वपनाम्नम्, Kat. : v. Also subject.

LIAISON : गुप्तप्रणयः : v. Also intercourse.

LIAR : (1) मिथ्यावादिन् (f. नी) ; (2) अनृतमापिन् (f. नी) ; etc. : v. False.

LIBATION : अमिषारः (both of the act and of the liquor), Vi.

LIBEL (subs.) : परि(री)वादलेखः : v. Calumny.

LIBEL (v.) : परिवादं लिखति (लिख्, c. 6.) : v. To defame.

LIBELLOUS : परिवादगर्भ (f. र्मा) : v. Calumnious.

LIBERAL (adj.) : I. Catholic : उदारः (रा, रं), *for to the l. minded, the (whole) earth is kindred* : उदारचरितानां हि वसुधैव कुटुम्बकम्, H. II. Bountiful : (1) बदान्य (f. न्या), *gone to another l. (person)* : गतो बदान्यान्तरम्, R. ; (2) त्यागशालिन् (f. नी), Si. ; (3) दानशौण्ड (f. ष्ठा), A. ; (4) मुक्तहस्त (f. स्ता) (=open-handed). III. Profuse : q.v. : प्रचुरः (रा, रं). Ph. : l. arts : उच्चविद्याः (f. pl.) (?).

LIBERAL (subs.) : *उदारः, l. government : *उदाराणां शासनम्.

LIBERALITY : I. Of mind : बौदार्यम् or उदारता. II. Munificence : (1) बदान्यता ; (2) त्यागशालिता ; etc. III. A gift : दानम्.

LIBERALLY : I. Unselfishly : उदारम्. II. Bountifully : मुक्तहस्तम्. III. Not strictly : असंयतः(??) ; मावतः (=by purport).

LIBERATE : मोक्षयति (मोक्ष्, c. 10.) : v. Manumit.

LIBERATION : मोक्षः, l. of slaves : दासस्य मोक्षः, Va. : v. Release.

LIBERATOR : (1) मोक्षकः, परि- ; (2) मोचकः, वि-, सं-.

LIBERTINE : (1) खण्डितवृत्त (f. स्ता) (?) ; (2) मत्प्रचारित्रयव्रज (f. ना), D. xiii.

LIBERTINISM : व्यभिचारः : v. Profligacy.

LIBERTY : I. Freedom : q.v. : स्वाधीनता. II. Permission : q.v. : अनुज्ञा. III. Privilege : अधिकारः. IV. Breach of decorum : अविनयः, etc., *the l. I have taken* : मम विनयापराधः, Vi. Ph. : *you are at l. to go* : गच्छ यथेच्छम्, N.

LIBIDINOUS : कामुकः (की, कं) : v. Lewd, lustful.

LIBRA : तुला, -राशिः.

LIBRARIAN : *पुस्तकशालाध्यक्षः, -नायकः, etc.

LIBRARY : I. Collection of books : पुस्तकानि (n. pl.) (?) ; पुस्तकसंग्रहः (??) ; etc. II. The place : *पुस्तकशाला ; पुस्तकागारम् ; etc.

LIBRATION : तुलाकरणम् (?) .

LICENSE (subs.) : I. Permission : अनुज्ञा. II. Its document : अनुज्ञापत्रम् (?). III. Excess of liberty : अनियन्त्रणा (?). Ph. : *poets have free l.* : निरङ्कुशः कवयः, S.k.

LICENSE (v.) : अनुज्ञानाति (हा, c. 9.) : v. To permit.

LICENTIALE : *लम्बाधिकारः (रा, र').

LICENTIOUS : I. Using licence : अनियन्त्रण (f. जा) (?). II. Lewd, dissolute : q.v. : उद्दामः (मा, मं).

LICENTIOUSNESS : (1) अनियन्त्रणा (?) ; (2) उद्दामता ; (3) कामुकता (= lewdness).

LICHEN : *लैकनः ; शूकरी (a kind of moss).

LICK : लेदि or लीदे, ला-, अव-, परि-, सं-, (लिङ्, c. 2.), *fire l.s up Lankā* : लङ्कां हुताशो लीदे, Vi. vi. 4. *L. up* : ग्रसते : v. To devour. *L. the dust* : भूमौ शेते (शी, c. 2.) : v. To perish.

LICKERISH : v. Nice, dainty.

LICKING (subs.) : I. लेहः, -नम्, etc. II. Beating : ताडनम्.

LICORICE : (1) यष्टिमधु ; (2) मधुयष्टिः, -का ; (3) छीतकम् (rare).

LICTOR : (1) दण्डधरः (?) ; (2) यष्टिधरः (?)

LID : I. Lit. : पिधानम्, II. Eye-l. : q.v. : नेत्रच्छदः.

LIE (subs.) : (1) अनुत्तम् ; (2) असत्यम् ; (3) अलीकम् ; (4) वितथम् ; (5) मिथ्योक्तिः ; (6) श्रुतावादः ; etc. : v. False.

LIE (v.) : I. To speak falsely : अनुत्तं वदति (वद्, c. 1.), etc. II. To be prostrate, stretched out : शेते (शी, c. 2.) (with loc.), अधि- (with acc.), *he must be lying in this tank* : नूनं तेन सरसीमेनामधिरायितेन मथितम्यम्, Ve. vi. III. To remain, rest : q.v. : आस्ते (आस्, c. 2.). IV. To lodge : वसति (वस्, c. 1.). V. To

consist, be included : q.v. : अन्तर्भवति. VI. To be situated : expr. with अवस्थितः (ता, तं) : v. Situated. VII. To be sustainable : perh. वर्तते (वृत्, c. 1.) ; gen. expr. with परयति (= to see). Ph. : "*for that has ever lain at their hearts*" : *तेषामेतद्धि सन्ततं मनसि स्थितम् ; *l. in the way* : अन्तरायो भवति ; *l. hard upon* : पीडयति (पीड्, c. 10).

LIE BY : I. To remain : तिष्ठति (स्था, c. 1.). II. To rest : शेते.

LIE DOWN : (1) शेते (शी, c. 2.) (often=sleep), *leaving off desire for food, I lay d. on a lonely bed* : दूरीकृताहारस्पृहो विविक्ते तल्पेऽरायिषि, D. ; (2) संविशति (विश्, c. 2.), *passed the night lying d. on a Kusha bed* : संविष्टः कुशशयने निशां निनाय, R. ; (3) निवीदति (सद्, c. 2.), *lying d. on the bare ground* : निषीदतो खण्डिल एव केवले, Ku.

LIE IN : i.e. in child-bed : expr. with प्रसवावस्था. *L. in wait* : निश्चतं तिष्ठति (स्था, c. 1.).

LIE ON OR UPON : expr. with अधीनः (ना, नं) : v. To depend.

LIE OVER : तिष्ठति (?) (used in Bengali).

LIE TO : perh. रुद्धगति (mfn.) : v. To check.

LIE WITH : I. Lit. or sexually : शेते. II. To belong to : expr. with अधीनः (ना, नं).

LIEF : कामम्, प्र- : v. Also willingly.

LIEGE : अधीनः (ना, नं) : v. Dependant.

LIEN : *दाविः (after Bengali).

LIEB : expr. by verb. : v. To lie down, lie in wait.

LIEU : Ph. : *in l. of* : स्थाने or स्थले (with gen.). Ph. : *read यावत् in l. of तावत्* : यावदित्यत्र तावदिति पठ.

LIEUTENANT : I. In the army : no equiv. : v. Captain. II. In gen. : अनु- in comp. *l.-governor* : अनुशासकः (??).

LIFE : I. Of men or animals : (1) जीवनम् or जीवितम्, *I did not quit l.* : जीवितं नोत्सृज्यती, K. ; *longing for my own death simply that he may be (recovered) to l.* : तज्जीवितायै वात्समरणाय स्तुहयन्ती, K. ; (2) प्राणाः (m. pl.), *takes one's l.* : प्राणान् हरति, A r. ; *my l. is moving (i.e. I am dying)* : प्रचलन्ति हि मे प्राणाः, Vi. ; *I will give you my l.* :

प्राणम् ते दास्यामि, A. r. ; (3) असवः, (m. pl.), *why my l. did not go out at the time* : असवो मे तत्क्षणे केन हेतुना नोद्गच्छन्ति स्म, K. II. Life-time : (1) जीवनम् or जीवितम्, *the l. of animals consists of four or five days* : जीवितं जन्मवतां चतुःपञ्चान्यहानि, D. ; *throughout one's l.* : यावज्जीवम्, H.s. ; (2) आयुस् (n.), *having long l.* : दीर्घायुस् (mfn.), Sr. III. Fig. : (1) जीवनम् or जीवितम्, *you are (my)l.* : त्वं जीवितम्, U. iii. 26. ; (2) प्राणाः, D. IV. Conduct : q.v. : वृत्तम् or वृत्तिः. V. Vivacity, energy : q.v. : perh. प्राणाः.

LIFE, BRING TO : जीवयति, उत्-, सं-, (c. of जीव्).
LIFE, COME TO : उज्जीवति (जीव्, c. 1.), *the living beings suddenly came to l.* : उद्जीवत् सहस्रैव जीवलोकः, Si.

LIFE-BLOOD : fig. : perh. प्राणः.

LIFE-BOAT : *जीवनत्राणम्, जीवनरक्षा-नौः.

LIFE-GUARD : perh. जीवितरक्षाधिकृतः : v. Body-guard.

LIFE-INSURANCE : v. Insurance.

LIFELESS : I. Dead : q.v. : गतासु (mfn.) ; विगतजीवितः (ता, तं) ; and sim. comp.s. II. Inanimate : q.v. : निर्जीवः (बा, बं). III. Flat, dull : q.v. : निस्तेजस् (mfn.).

LIFE-TIME : जीवितकालः : v. Life (II).

LIFT (subs.) : (1) उत्तोलनम् ; (2) उन्नमनम् ; (3) उत्थापनम्.

LIFT (v.t.) : उत्तोलयति (तुल्, c. 10.) : v. To raise.

LIGAMENT : बन्धः : v. Bandage, joint.

LIGATURE : बन्धः : v. Bandage, band.

LIGHT (subs.) : I. Lit. : (1) आलोकः, *to give l.* : आलोकं ददाति, Si. xx. 38. ; (2) प्रकाशः, *like l. and darkness* : तमःप्रकाशवत्, S. ; *by the l. of plants* : ओषधिप्रकाशेन, Ku. vi. 43. ; (3) प्रमा (=shining l.), *l. of the moon* : इन्दुप्रमा Su. ; (4) ज्योतिस् (n.) (=3) ; (5) तेजस् (rare), Par. II. That which gives l. : (1) आलोकः, *I noticed a l. in the street* : राजवीथ्यामालोकमलक्षयम्, D. ii. ; (2) प्रदीपः (gen.=lamp), *l. of knowledge* : ज्ञानप्रदीपः, D. III. A window : q.v. : आलोकमार्गः, R. vii. 6. VI. Fig., publicity : q.v. : प्रकाशता, *to get to l.* : प्रकाशतां गच्छति, Mu. *To see l. or*

come to l. : प्रकाशीभवति, Mu. *To bring to l.* : प्रकाशयति, (nomi.). V. In painting : प्रकाश-मागः (?). VI. Illustration : *to throw l.* : विशदी-करोति : v. To explain. VII. Construction : *according to one's l.* : स्वध्याख्यानुसारेण. VIII. A noteworthy : तेजस् (n.) (?). Ph. : *l. of coun-tenance i.e. favour* : प्रसादः.

LIGHT (adj.) : I. Not heavy : लघु (f. छ्वी). II. Of food : लघु (f. छ्वी), *goat-flesh is l.* : छागमांसं लघु, Bha. III. Active, nimble : लघु (f. छ्वी), *l.-handed* : लघुहस्त (f. स्ता). IV. Lightly armed : perh. लघु (f. छ्वी). V. Unsettled, volatile : लघु (f. छ्वी), *by l. conduct* : लघुवृत्तितया, Ki. ii. 53. VI. Gay : लघु (f. छ्वी), *as with their l. appearance* : दर्शनेन लघुना यथा तयोः, R. xi. 12. VII. Of colours : लघु (f. छ्वी) (??). [पातला is used in vernacular]. VIII. Not dark : सालोकः (का, कं), etc. : v. Also moon -l. Ph. : *make l. of* : लघुकरोति, etc.

LIGHT (v.t.) : I. To kindle : (1) दीपयति, सं-, प्र-, आ-, उत्-, (c. of दीप्), *led the fire* : पावकं समदीपयत्, R. ; *I will l. the funeral pile* : चिता-मादीपयामि, Ve. vi. ; (2) ज्वलयति, प्र-, (c. of ज्वल्), *l. the fire quick* : अग्निं त्वरितं ज्वलय, M.n. II. To furnish with l.s : सालोकं(कां) करोति. III. To make l. : (1) दीपयति, etc., *ling the sky with its rays* : दीपयन्नथ नमः किरणौघैः, Ki. ix. 23. ; (2) झोतयति, प्र-, उत्-, वि-, (c. of झुत्), Si. ii. 7. ; (3) मासयति, उत्-, वि-, अव-, (c. of मास्).
LIGHT UPON : पतति, नि-, (पत्, c. 1.) : v. To alight.

LIGHTED, BE : (1) दीप्यते, प्र-, सं- (दीप्, c. 4.), *when the lights were being l.* : प्रदीप्यमानेषु प्रदीपेषु, K. ; (2) ज्वलति, प्र- (ज्वल्, c. 1.) (=to burn), *l. lamp* : प्रज्वलितदीपिका, K.

LIGHTEN (v.t.) : I. To illumine : v. To light (III). II. To make less heavy : लघयति (nomi.) or लघूकरोति, *to l. a burden* : धुरं लघयति, R. III. To alleviate, mitigate : लघयति, V. ; लघूकरोति, Ve. -

LIGHTEN (v.i.) : I. To flash : झोतते, वि- (झुत्, c. 1.). II. To clear : प्रसादं गच्छति (गम्, c. 1.), etc.

LIGHTER : a boat : तरावुः (न्युः) (?).

LIGHTERMAN : नाविकः : v. Boatman.

LIGHT-FINGERED : लघुहस्त (f. स्ता) (?) : v. Thievish.

LIGHTHEARTED : प्रफुल्लचेतस् (mfn.) and sim. comp.s. N.B. लघुचित्त (f. ता), gen. means *fickle-minded*.

LIGHTHOUSE : *आलोकशरणा, etc.

LIGHTLY : I. In gen. : (1) लघु, *even rising l.* : लघु लघुस्थितापि, Sa. iv. ; (2) लाजवेन. II. Cheerfully : (1) सोहासाय ; (2) प्रफुल्लम्.

LIGHTNESS : (1) लघुता ; (2) लघिमन् (m.), *cause of the l. of women* : योषितां लघिमन् : कारणम् ; K. : v. Levity.

LIGHTNING (subs.) : (1) विद्युत् (f.) ; (2) तडित् (f.) ; (3) सौदामिनी. Ph. : *struck with l.* : वज्राहतः (ता, तं) : v. Thunder.

LIGHTNING-CONDUCTOR : *तडित्प्रवाहकः.

LIGHTSOME : प्रफुल्लः (ला, लं) : v. Cheerful, gay.

LIKE (adj. or adv.) : I. In gen. : (1) सप्ताः (शी, शं), *it is l. (it) but not the same* : सप्ता एव न पुनः सः, Mr. ix. ; (2) तुल्यः (स्था, स्थं) (=matching), *you choose him l. you by birth, in beauty, in fresh age* : कुलेन कान्त्या वयसा नवेन त्वमात्मनस्तुल्यममुं वृणीष्व, R. vi. 79. ; (3) with इव in comparing, *l. fortune* : श्रीरिव, U. ; (4) -वत् in comp. (adv.), *l. water* : जलवत्, J. ; (5) occasionally by comp., *beautiful l. the moon* : इन्दुसुन्दर (f. री), Mal. [In such cases, -उपमः (मा, मं), -निमः (मा, मं), (rarely) -प्रतिमः (मा, मं), -प्रख्यः (ख्या, ख्यं) -प्रतीकाशः (शा, शं), etc. may be used in comp.] : v. Also equal, same. II. Likely : q.v.

LIKE, JUST : in adv. ial phrase : निर्विशेषेण in comp., *just l. a son* : सुतनिर्विशेषेण ; *just l. day* : दिवसनिर्विशेषेण, K.

LIKE (v.) : (1) expr. with : रोचते (रूच्, c. 1.) (with dative of the person ling), *I l. that* : तन्मह्यं रोचते ; (2) with प्रीतिः (=pleasure), *she did not l. him* : न स तस्याः प्रीतये बभूव : v. (Be) pleased, love.

LIKE, LIKING (subs.) : (1) प्रीतिः, *love or l.* : प्रणयः प्रीतिर्वा, Mr. ; (2) रुचिः, अमि- : v. Taste.

LIKELIHOOD : v.-Probability.

LIKELY : expr. with प्रायेण : v. Probable, probably.

LIKE-MINDED : एकमनस् (mfn.) and sim. comp.s.

LIKEN : उपमिमीते (मा, c. 3.) : v. To compare.

LIKENESS : I. Resemblance : q.v. : साधयम्, *so close l.* : ईप्सां सौसाधयम्, Na. II. Image, portrait : q.v. : साधयम्, *sketching my l.* : मत्साधयं लिखन्ती, Mc. ii. 24.

LIKEWISE : (1) तथा : v. So ; (2) अपि : v. Also.

LILAC : सुरमिकुसुमम् ; पारसिकगुल्मभेदः ; *लिलाकः.

LILIPUTIAN : बामनः (नी, नं) : v. Also petty.

LILY : नलिनी (the plant), नलिनम् (the flower) : v. Lotus. *L. of the valley* : *कन्दरालः ; सुरमिकुसुममञ्जरीकः काण्डहीनो गुल्मभेदः.

LIMB : I. Of the body : (1) अङ्गम्, *over every l.* : सर्वाङ्गीणः (जा, जं), V. ; (2) अवयवः, *description of every l.* : प्रत्यवयववर्णना, V. ii. II. Fig. : (1) अङ्गम्, *l.s of the Vedas* : वेदाङ्गानि, Mah. ; (2) अवयवः, *while any l. of the Nanda family is alive* : कस्मिंश्चिदपि जीवति नन्दान्वयावयवे, Mu. III. Edge, border : q.v. : कोटिः.

LIMBED (1) अङ्गित (f. नी) ; (2) सावयवः (वा, वं), etc. *Slender-l.* : कृशाङ्ग (f. ङ्गी) ; *well-l.* : शोमनाङ्ग (f. ङ्गी) ; etc.

LIMBER (adj.) : कोमलः (ला, लं) : v. Soft, pliant.

LIMBO : निरयः : v. Hell, prison.

LIME (subs.) : I. A tree : जम्बीरः. II. Its fruit : जम्बीरम्. III. Bird l. : q.v. : क्षारकः (?), Mah. IV. Quick-l. : चूर्णम्, *l. stone* : चूर्णपिलः (?). चूर्णखण्डः (?) : Ph. : *l.-water* : सुषा, *l.-water-maker* : सुषाकारः, Ram.

LIME (v.) : L. Lit. : क्षारकं सञ्जयति (c. of सञ्ज्) (?). II. To ensnare : q.v. :

LIME-BURNER : चूर्णकारः.

LIME-KILN : चूर्णापाकः (?).

LIMIT (subs.) : (1) अवधिः ; (2) सीमा (boundary) ; (3) अन्तः (=end). *To set l.s to* : v. Limit.

LIMIT (v.) : I. To set l. to. : सीमां निर्धारयति (वृ, c. 10.). II. To confine, restrain : q.v. : नियच्छति, सं-, (यम्, c. 1.). III. To define, determine : निरूपयति (रूप, c. 10.).

LIMITATION : v. To limit. *L. Act* : *कालसापक-विधिः.

LIMITED (adj.) : perh. निबद्ध (f. द्वा) : v. Narrow, small. *Ph.* : *l. monarchy* : *संयतराज्यम्.

LIMITEDLY : निबद्धम् (??) ; परिमितम् (=moderately).

LIMITLESS : निरवधि (mf. n.) : v. Boundless, infinite.

LIMN (v.) : आ-लिखति (लिख्, c. 6.) : v. To paint, represent.

LIMNER : चित्रकरः : v. Painter.

LIMP (v.) : (1) खञ्जति (खञ्ज्, c. 1.) : (2) खोडति or खुण्डते (खोड् or खुण्ड्, c. 1.) ; (3) (ब)लज्जति (बज्ज् or लज्ज्, c. 1.).

LIMP, LIMPING (subs.) : expr. by verb.

LIMP, LIMPING (adj.) : (1) खोड (f. द्वा) ; (2) खञ्ज (f. द्वा).

LIMPID : स्वच्छ (f. च्छा) : v. Clear, transparent.

LIMPIDNESS, LIMPIDITY : स्वच्छता : v. Clearness.

LIMY : I. Covered with bird-lime : क्षाराक्त (f. क्ता) (?) : v. Viscous. II. Containing lime : चूर्णगर्भ (f. र्मा) (?) .

LINCH-PIN : (1) अक्षायकीलः ; (2) (आ) अणिः ; (3) उद्वयः.

LINCTURE, LINCTUS : (1) अवलेहः ; (2) लेह्यम्.

LINDEN : वृक्षविशेषः ; *तिलिः.

LINE (subs.) : I. As of the body : रेखा, *straight l.* : सरला रेखा ; *curve l.* : कुटिला रेखा, *K.d.* ; *of the l.s drawn on a l. from a point without it* : एकचिह्नादन्यरेखोपरि कृतासु रेखासु, *K.d.* II. A cord : सूत्रम्, *fishing l.* : बडिशसूत्रम् ; *measuring l.* : मानसूत्रम् ; *hauling l.* (for boats) : गुणः. III. Lint or flax : q.v. IV. A row as in a book : पंक्तिः. v. = words, *to drap a l. or few l.s* : पञ्चषाण्यक्षराणि or कतिपयवर्णान् लिखति. VI. Military : *drawing up in l.s* : दण्डव्यूहः ; *he is not in the l.s* : नासौ सेनानिवेशे. VII. Course of conduct, etc. : मार्गः : v. Way. VIII. As of steamers : expr. with परम्परा. IX. Genealogical : q.v. : क्रमः (=order), gen. expr. by pl. X. Direction : q.v. : दिग् (f.)

LINE (v.) : I. To cover the inside of : अन्तर-च्छादयति (छद्, c. 10.) (?). II. To place along

the side of : *the streets were l.d with troops* : बहैरधिष्ठिता रथ्या दण्डान्याम्.

LINEAGE : (1) जन्मवयः ; (2) कुलम् : v. Family, noble.

LINEAL : expr. with पुत्रपौत्रादिक्रमेण (?).

LINEAMENT : आकारः : v. Feature, form.

LINEAR : (1) by comp. ; (2) रेखामयः (यी, यं) (=consisting of lines).

LINEN : कौमः (मा, मं), *l. cloth* : कौमं वस्त्रम्.

LINENDRAPER : (1) कौमविक्रेतु (f. त्री) (?) ; (2) कौमपटविक्रेयिन् (f. नी) (?) .

LINENDRAPERY : कौमाणि (n. pl.) (?) ; कौमवस्त्राणि (?) ; etc.

LINGER : चिरायते. (nomi.) : v. To delay, slow.

LINGERER : चिरक्रियः (या, यं) : v. Also to delay.

LINGERING (adj.) : As of diseases : दीर्घ (f. र्घा) (=long) ; चिर- in comp.

LINGERING (subs.) : (1) विलम्बः (=delay) ; (2) कालक्षेपः (=throwing away time) (3) विचिकित्सा (=hesitation).

LINGERINGLY : (1) विलम्बेन (=with delay) ; (2) मन्दं मन्दम् (=slowly).

LINGUIST : (1) भाषाविद् (mf. n.) ; (2) भाषाप्रवीण (f. णा) ; (3) भाषापण्डितः (ता, तं) ; etc. : v. Proficient.

LINGUISTIC : *Ph.* : *l. science*, *l.s.* : *भाषातत्त्वम्.

LINIMENT : आलेपः or प्रलेपः : v. Ointment.

LINING (subs.) : *अन्तरस्त्रम् : v. To line.

LINK (subs.) : I. As of a chain : सन्धिः (??).

II. A chain : q.v. : शृङ्खलम्. III. A torch : q.v. : उल्का.

LINK (v.) : संयोजयति (युज्, c. 10.) : v. To connect.

LINNET : पक्षिविशेषः ; *अतसीमुञ्ज (m.) ; लीनातः.

LINSEED : अतसी, -बीजम्, *l. oil* : अतसीतैलम्, *Bha.*

LINT : कौमबन्धः (?) : comp. पटबन्धः, *Sr.*

LINTEL : द्वारोर्ध्वकाष्ठम् or दाह (?) .

LION : (1) सिंहः ; (2) केश(स)रिन् (m.) ; (3) मृगराजः (poet). *Ph.* : *l's share* : प्रधानभागः ; *l. of the day* : तत्कालसिंहः (??).

LIONESS : (1) सिंही ; (2) मृगराजवधूः, etc. (poet).

LION-METTLED : सिंहसत्त्व (f. त्वा) (??) and sim. comp.s.

LIP (subs.): I. Lit. : (1) बोधः (gen.=upper l. as distinguished from अधरः=lower l.) ; (2) दशनच्छदः ; दशनवासस्, etc. (poet). II. Fig.=mouth : q.v. : मुखम् : v. Also tongue. III. Edge, as of a vessel.

LIP (v.): अधरं पिबति (पा, c. 1.) (with gen.): v. To kiss.

LIP (adj.): l.-salve : ओष्ठाञ्जनम् ; l.-loyalty : मौलिकमक्तिः ; l.-honeyed : मुखमधु (mfn.).

LIPPED : expr. by comp., Bimba-l. : बिम्बोष्ठ (f. हा).

LIQUIFY : द्रावयति (c. of द्रु) : v. To melt.

LIQUID (adj.): I. Lit.: द्रवः (वा, वं). II. Clear, transparent : q.v. : स्वच्छ (f. च्छा).

LIQUID (subs.): (1) द्रवः ; (2) द्रवपदार्थः ; etc.

LIQUIDATE : शोधयति (c. of शुध्) : v. To clear, pay.

LIQUIDITY द्रवता, -त्वम्, Par.

LIQUOR : I. A liquid : q.v. II. An intoxicating drink : (1) आसवः : v. Wine ; (2) पेयम् (=drink), Mah.

LIQUORICE : यष्टिमधु (n.) : v. Licorice.

LISP, LISPING : v. Stammer, stammering.

LIST (subs.): I. Border : q.v. : प्रान्तः. II. An enclosed field : वीधिः, Si. Ph. : to enter the l.s. : रणं गच्छति, V.p. III. A catalogue : नामावलिः. Ph. : civil l. : (a) of officers : राजकर्मकराणां नामावलिः (?) ; (b) of expenses : *राजव्ययपत्रिका.

LIST (v.): I. To please : q.v. II. To enlist : q.v.

LIST, LISTEN : (1) शृणोति (श्रु, c. 5.) (both of hearing and of attending) ; (2) कर्णं ददाति (दा, c. 3.) (=to lend ear) ; (3) कर्णे करोति (to yield), K.

LISTENER : श्रोतृ (f. श्री) : v. Hearer.

LISTLESS : (1) अनवहितः (ता, तं) (=careless) ; (2) निरीहः (हा, हं) (=indolent, indifferent).

LISTLESSLY : (1) निरुसाहेन (=without zeal) ; (2) जाड्येन : v. Indolently.

LISTLESSNESS : (1) निरीहता : v. Indifference ; (2) जाड्यम् : v. Inactivity.

LITANY : (?) सूक्तम् : v. Prayer, hymn.

LITERAL : v. L.ly. L. -sense : प्रकृतार्थः, etc.

LITERALLY : I. Not figuratively : परमार्थतः, यथार्थतः or अन्वर्थतः, you are l. a Rākshasa : अन्वर्थतो राक्षसोऽसि, Mu. v. II. Not liberally : perh. यथार्थतः, etc. ; with यथा, तथा, translate l. into Sanskrit : *यथैरेजीमाषायां संस्कृतेन तथा कुरु.

LITERARY : L. conversation : शास्त्रालापः ; l. history : *शास्त्राणामितिहासः ; l. man : पण्डितः ; l. fame : पाण्डित्यशस् ; etc.

LITERATE : पण्डितः : v. Learned.

LITERATURE : (1) शास्त्रम् ; (2) साहित्यम् (used in Bengali).

LITHE, LITHESOME : v. Flexible, soft.

LITHOGRAPHER : *प्रस्तरलेखकारः.

LITHOGRAPHY : *प्रस्तरलेखकला or -विद्या.

LITHOTOMY : अश्मरीच्छेदः and sim. comp.s (comp. Sr.).

LITIGANT : विवादमानः (ना, नं), D. viii.

LITIGATE : expr. with व्यवहारः, Mit.

LITIGATION : (1) व्यवहारः ; (2) विवादः (=dispute).

LITIGIOUS : (1) व्यवहारप्रियः (या, यं) (?) ; (2) विवादशीलः (ला, लं) (?) .

LITIGIOUSNESS : (1) व्यवहारप्रियता (?) ; (2) विवादशीलता (?) , etc.

LITTER (subs.): I. The vehicle : (1) शिबिका ; (2) शिरस्का (rare). II. Of straw : तृणसंस्तरः. III. Of young : सहजातः शवकगणः. IV. Disorder : q.v.

LITTER (v.): I. To bring forth : q.v. : सूते (सू, c. 2.). II. With straw : तृणैः संस्तृणाति, आ-, (स्तु, c. 9.).

LITTLE (adj.): (1) अल्पः or स्वल्पः (ल्पा, ल्पं), giving l. milk : अल्पक्षीरः (रा, रं), Mah. ; going a l. distance : स्वल्पमन्तरं गत्वा, L. ; I do not see the least reason to call it false : नाल्पमपि कारणमस्य मिथ्यामिधाने पर्यामि, K. ; a l. (man) : अल्पकः, Si. xvi. 28. ; l. fishes : अल्पका मत्स्याः, Ram. ii. 69. 28. ; (2) क्षुद्रः (द्रा, द्रं) (=small), a l. fish : क्षुद्रमत्स्यः, Mah. ; (3) स्तोकः (का, कं) (rare), a l. way : स्तोकं मार्गम्, P. Ph. : a l. man : माणवकः ; a l. horse : अश्वकः ; a l. while : v. While.

LITTLE, A LITTLE (adv.) : (1) ईषत्, *smiling a l.* : ईषद्विहस्य, K. ; (2) किञ्चित्, *l. less than ten thousand winters* : किञ्चिद्दुर्ग शरदामयुतम्, R. ; *a l. ashamed* : किञ्चिदुपजातलज्जः, K. ; (3) अल्प- in comp., *l. heard of* : अल्पश्रुतः (ता, तं), Kar. ; *a l. remaining* : अल्पावशिष्टः (हा, ष्टं), Vi. ; (4) मनाक्, *going up a l.* : मनागिवोपसस्य, D. ; (5) स्तोकम्, *l. by l.* : स्तोकं स्तोकम्, Mr.

LITTLE (subs.) : (1) किञ्चित्, *if (he) would delay a l.* : यदि किञ्चिदिलम्बेत, R. ; (2) अल्पम्, *wishing to lose much for a l.* : अल्पस्य हेतोर्बहु हातुमिच्छन्, R.

LITTLE-MINDED : अल्पचेतस् (mfn.), Ram. vi. 100. 6., and sim. comp.

LTTLINESS : अल्पता (lit. and fig.), *from our l.* : निजयारूपतया, Ki. vi. 37. ; (2) छुद्रता : v. Smallness.

LITURGIC, -AL : expr. by comp.

LITURGY : सूक्तसमष्टिः ; स्तोत्रपद्धतिः.

LIVE (v.) : I. Lit. : (1) जीवति (जीव्, c. 1.), *I will not l. any more* : अत ऊर्ध्वं न जीवामि, A. r. ; *why the sinner is allowed to l.* : किनिमित्तं पातकी जीव्यते, Mr. ; (2) प्राणिति (अन्, c. 2.), *so long as I am ling* : यावत् प्राणिमि, K. II. *To sustain life* : (1) जीवति, उप-, आ-, *ling on the produce of trees* : वृक्षजीविकया जीवन्, B. p. : (2) वर्तयति (c. of वृत्), *ling on wild fruits* : वन्येन वर्तयन्, R. xii. 20. Ph. : *ling on leaves* : पर्णवृत्तिता, Ku. ; *ling by gambling* : द्यूतोपजीविन् (f. नी), Mr. III. *To dwell* : (1) वसति, नि-, (वस्, c. 1.), *were they known to be ling there* : न खलु विदितास्ते तत्र निवसन्तः, Mu. ; (2) *ling together* : सह जीवन्तः, Mit. *To l. with* : (1) सह वसति, *will always l. with you* : त्वया सार्धं सदा वत्स्यति, Mah. iii. 231. 6. ; (2) संवसति, M. IV. *To spend life* : जीवनं नयति (नी, c. 1.) or गमयति (c. of गम्) or यापयति (c. of या) or अति-बाहयति (c. of बाह्).

LIVE (adj.) : जीवद् (f. न्ती) : v. Alive.

LIVELIHOOD : (1) जीविका, आ-, उप-, *to get l.* : जीविकां प्राप्नोति, S. k. ; *(it) has become my l. now* : आजीविकेदानीं संवृत्ता, Mr. ; (2) आजीवः, -नम्, *pure l.* : विशुद्ध आजीवः, Sa. ; (3) वृत्तिः,

(rarely वर्तनम्), *for l.* : वृत्त्यर्थम्, H. ; (4) जीवनम् (rare), *means of l.* : जीवनोपायः, D.s.

LIVELINESS : (1) उल्लासः ; (2) प्रहर्षः (=joy) ; (3) प्रफुल्लता (=vivacity) (?) ; (4) स्फूर्तिः (=animation).

LIVELONG : I. Living long (rare) ; चिरजीविन् (f. नी). II. Long : दीर्घ (f. र्घी), *'l. night'* : दीर्घयामा त्रियामा, Me. ii. 47.

LIVELY : I. Living : q.v. II. Merry, gay : (1) प्रफुल्ल (f. छा) ; (2) उल्लासः (सा, सं) ; (3) हृष्ट (f. टा) (=merry).

LIVER : यकृतम्, *l. disease* : यकृतदोषः, Bha.

LIVERY : I. Delivery, deliverance : q.v. II. Dress : q.v. : वेष्टः. Ph. : *l.-stable* : *भाटकाश-शाला.

LIVID : श्यावः (वा, वं) or श्याववर्ण (f. र्णी) (?), D. ii.

LIVIDNESS, LIVIDITY : श्यावता.

LIVING (adj.) : I. Having life : सजीवः (वा, वं). *A l. being* : जीवः ; *the land of the l.* : जीवलोकः, H. II. Alive : जीवत् (f. न्ती).

LIVING (subs.) : I. Livelihood : q.v. : जीविका. II. Estate : q.v. : सम्पत्तिः. For other senses : v. To live.

LIZARD : (1) गृह्णोषा ; (2) ज्येष्ठी.

LO : पश्य or पश्य पश्य : v. To look.

LOAD (subs.) : I. Burden : q.v. : भारः. II. A quantity carried at once : भारः, *brought a l. of fuel* : इष्मनां भारमाजह्ने, Mah.

LOAD (v.t.) : I. Lit. : expr. by subs. : v. To fill, put. II. Fig., as to l. the stomach : पूरयति (पूर्, c. 10.) (=to fill). III. To adulterate : q.v. IV. To charge : पूरयति (?). V. To heap : q.v.

LOADED : *the boat is l. with iron* : लौहभृता नौः(?) ; *l. gun* : पूरितं बन्दुकम् ; *heavily l.* : भाराक्रान्त (f. न्ता) (?).

LOAD-STONE : (1) अयस्कान्तः ; (2) चुम्बकः.

LOAF : अपूपः (?), रोटिः (?).

LOAM : कर्दमभूमिः (?).

LOAMY : *l. soil* : कर्दमभूमिः (?) : v. Also clayey.

LOAN : (1) ऋणम् : v. Debt ; (2) धारः : v. To owe.

LOATH (adj.): अनिच्छुकः (का, कं) : v. Loth, unwilling.

LOATHE : दृणते (दृण, c. 1.) : v. To hate, abhor.

LOATHING (subs.): दृणाः v. Hatred, abhorrence.

LOATHSOME : (1) बीमत्सकरः (री, रं) ; (2) अतिकुत्सितः (ता, तं).

LOATHSOMENESS : (1) बीमत्सता ; (2) कुत्सितता ; (3) गर्हणीयता.

LOBBY : प्राग्बशः (?) : *प्रवेशशाला.

LOBE : पालिः (?) , l. of the ear : कर्णपालिः.

LOBSTER : महाचिह्नारिः (?) .

LOCAL : स्थानीयः (या, यं) , l. paper : *स्थानीय-पत्रिका.

LOCALITY : I. Place : q.v. : स्थानम्. II. Position : संस्थानम् or संस्थितिः.

LOCALLY : gen. expr. by तत्र (there) or यत्र (where).

LOCATE : स्थापयति (c. of स्था) : v. To place.

LOCH : सरस् (n.) : v. Lake.

LOOK (subs.) : I. For doors : ताल (mn.), -क (mn.). II. A fastening : बन्धः, -नम्. III. A kind of wear : बन्धः (?). IV. Of a gun : *तालम्, -कम् ; अग्नियोजकम्. V. Of hair : पाराः : v. Hair. N.B. शिखण्डः, -कः and काकपक्षः are used of children's l.s. VI. A grapple : निष्पेषः.

LOOK (v.) : I. To fasten : q.v. : बध्नाति (बन्ध् , c. 9.). II. To confine : q.v. : निरुणद्धि (रुध् , c. 7.). III. To embrace tightly : निष्पिनष्टि (पिष् , c. 7.), Ki.

LOCKED-JAW, LOCK-JAW : (1) हनुस्तम्भः or हनुग्रहः.

LOCKER : पेटिका (??).

LOCKET : *सम्पुटकः (सम्पुट is like l.s though not worn).

LOCKSMITH : तालकारः (?) ; तालककारः (??).

LOCOMOTION : सञ्चारः : v. Motion.

LOCOMOTIVE : सञ्चारिन् (f. जी) : v. Moving.

LOCUM-TENENS : कार्यकरः (?) ; पदस्थः (?) .

LOCUS : In math. : *निधानम्.

LOGUST : शलमः or शरमः (??).

LODGE (v.i.) : (1) वसति, नि- (वस्, c. 1.) : v. To reside ; (2) अवतिष्ठते (स्वा, c. 1.) : v. To stay ; (2) विश्रामयति (श्रम, c. 4.) (=to rest),

do me the favour of l.ing in my house to-night : मम गृहेऽथ विश्रामयितुमनुग्रहः क्रियताम्, D. v.

LODGE (v.t.) : I. To place, put : q.v. : स्थापयति (c. of स्था). II. To harbour : वासं ददाति ; gen. expr. by intrans. Ph. : to l. information : आवेदनं करोति.

LODGEMENT : वासः, नि-, Si. xii. 62.

LODGER : expr. by verb.

LODGING (subs.) : (1) वासः, नि-, : v. residence : (2) by verb.

LODGING-HOUSE : No equiv. : *अवस्थानगृहम्.

LOFT : of a house : अट्टः. Hay-l. : तृणकोष्ठः, etc.

LOFTILY : उन्नतम्, सम्- ; उन्नतम् (=haughtily).

LOFTINESS : I. Lit. : उन्नतिः, सम्-, the l. of your mind is like the l. of your summits : मनसः शिखराणाञ्च सङ्घाते समुन्नतिः, Ku. vi. 66. II. Fig. : (1) उन्नतिः, सम्- ; (2) उन्नतत्वम्, the same natural l. : तदेव नैसर्गिकमुन्नतत्वम्, R. v. 37.

LOFTY : (1) उन्नतः (ता, तं), सम् ; the l. assemblage of kings : अवनीश्वतां समुन्नतो गणः, Si. xv. 21. ; (2) तुन्न (f. ज्ञा) : v. High.

LOG : l. Of wood : स्थूलकाष्ठम्, etc. : v. Wood. II. In ships : *गतिमापः.

LOGARITHM : *संवर्गमानम्.

LOG-BOOK : गतिपत्रिका.

LOGGERHEAD : स्थूलबुद्धि (mfn.). To be at or fall or go to l. : कलिं गच्छति : v. Strife.

LOGIC : (1) न्यायः, -शास्त्रम् ; (2) तर्कविद्या.

LOGICAL : (1) by comp. : (2) न्यायिन् (f. नी) ; (3) तार्किकः (की, कं).

LOGICALLY : (1) न्यायानुसारेण ; (2) न्यायेन.

LOGICIAN : (1) नैयायिकः ; (2) तर्कशास्त्रविशारदः and sim. comp.s.

LOGOMACHY : वितण्डा (?) ; शब्दविवादः (??), Williams.

LOIN : (1) ओषिः ; (2) कटिः. Its cavities : कुकुन्दरे (n. dual).

LOITER : कासं क्षिपति (क्षिप्, c. 6.) : v. To delay, linger.

LOITERER : (1) कालक्षेपकः ; (2) अलसः (=idler).

LONE, LONELY : I. Solitary : (1) विविक्त (f. क्ता), l. place giving content to soul : चित्तनिर्बृतिविधायि विविक्तम्, Ki. ix. 71. ; (2) निर्जनः (ना,

न) (=without any man). II. Alone : (1) expr. with एकाकिन् (f. नी); (2) अनाथः (वा, वं) (=helpless).

LONELINESS : (1) विविक्तता (=solitude); (2) अनाथता (=helplessness).

LONESOME, LONESOMENESS : v. Lonely, loneliness.

LONG (v.): (1) स्पृहयति (स्पृह्, c. 1.) (with dat.), *ling for my own death for his life*: तज्जीवितायात्ममरणाय स्पृहयन्ती, K.; (2) गृह्यति (गृह्, c. 4.) (rare), *ling for the son*: पुत्र-गृह्णीतुः V. p.: v. To desire.

LONG (adj.): (1) दीर्घः (र्घ, र्घं) (in all senses), *l. -eared*: दीर्घकर्ण (f. र्णा), H.; *in l. journeys*: दीर्घेऽध्वनि, Ka.; *for a l. time*: दीर्घकालम्, K.; *l. sorrow*: दीर्घशोकः, K.; *l. sleep*: दीर्घनिद्रा, R.; *a vowel is short, long or protracted*: अज्-कृत्स्नदीर्घप्लुतः, Pāṇini; (2) आयतः (ता, तं) (lit.), *how broad, how l.*: किंविस्तारः किमायताः, Mah. ii. 6. 16.; *thrice l.*: त्रिगुणमायतः (ता, तं), Mat.; (3) आयामवत् (f. ती) (=2), *l. black hair*: आयामवात्रीलो मूर्धन्यकलापः, D. vi.; (4) विस्तीर्ण (f. र्णा) (in extent), *news about Kusumapura is l.*: विस्तीर्णः कुसुमपुरवृत्तान्तः, Mu. ii.; (5) चिरः (रा, रं) (of time only), *l. standing*: चिरस्थितिः, D. v.

LONG (adv.): I. In comp.: by adj., *l. -extended*: दीर्घविस्तारः (रा, रं). II. Through, throughout: q.v. III. Of time: दीर्घकालम् or often चिरम्, *live l.*: चिरं जीव, D. iii. Ph.: (a) *how l. did you see (him)*: कियच्चिरं दृष्टस्त्वया, K.; *how l. after*: कियच्चिरेण, Sa.; (b) *too l.*: सुचिरम्, K.; *not very l.*: नातिचिरम्, K.; (c) *ere l.*: अचिरेण or अचिरात्, Vi.; (d) *as l. as*: यावत्; *as l. as one lives*: यावज्जीवेत्, D.s.; *lived as l. as he wished*: यावदिच्छमुषितम्, Mu. iii.; (e) *so l.*: तावत्, *so l. his fame is constant*: तावदस्य स्थिरं यशः, Ki. xi. 61.; (f) *l. after*: दीर्घकालानन्तरम्, बहुः कालात्, U.; etc.

LONGEVITY : (1) दीर्घजीवनम् ; (2) दीर्घायुस् (n.); etc.

LONGING (subs.): स्पृहा, *for what things the Princess of Magadha feels a l.*: स्पृहावती वस्तुषु

केषु मागधी, R. iii. 5.; (2) तृष्णा : v. Thirst.; (3) अभिलाषः : v. Desire; (4) दोहदम् (of a pregnant woman), M.n.

LONGINGLY : सत्स्पृहः (हा, हं) : v. Also eagerly.

LONGISH : दीर्घदीर्घ (f. र्घा) : v. Somewhat.

LONGITUDE : I. Length : q.v. II. In Ast.: रेखान्तरम्. Ph.: *distance of the place (in. l.)*: देशान्तरम्, Su. i. 60.

LONGITUDINAL : expr. by adv. or comp.

LONGITUDINALLY : दैर्घ्येण : v. Length.

LONG-LIVED : (1) आयुष्मत् (f. ती); (2) चिर-जीविन् (f. नी); (3) चिरजीवः (वा, वं); (4) दीर्घजीविन् (f. नी); (5) दीर्घायुस् (mfn.); (6) जैवातुक (f. का) (rare).

LONG-SIGHTED : (1) दूरक्ष (mfn.), *vultures are l.*: दूरक्षो गृष्णाः, Ana.; (2) दूरदृष्टि (mfn.), A.r.; and sim. comp.s.

LONG-SIGHTEDNESS : (1) दूरदृष्टिः; (2) दूरदर्शिता; etc.

LONG-SUFFERANCE, LONG-SUFFERING : चिरसहिष्णुता : v. Patience.

LONG-SUFFERING (adj.): (1) चिरसहिष्णु (mfn.); (2) बहुक्षमः (मा, मं) : v. Patient.

LONG-WINDED : fig.: दीर्घसूत्र (f. त्रा) : v. Tedious.

LOOBY : स्थूलबुद्धि (mfn.) : v. Blockhead.

LOOK (v.): I. Lit.: (1) पश्यति (प्श, c. 1.) (with acc.) l.: पश्य, U. vi.; (2) आ-लोकयति, अव-, वि-, (लोक्, c. 10.); (3) दृष्टिपातं करोति, R. viii. 18.; v. Also to see. II. To face : q.v. III. To appear : (1) दृश्यते, अभि-, प्रति-, (pass. of प्श), *l.s. as if floating (in the air)*: प्लवमानेव दृश्यते, Mah. ii. 10. 4.; (2) लक्ष्यते, सं-, परि-, आ-, (pass. of लक्ष्), Sa. iii. 12.

LOOK ABOUT : Lit. or fig.: परितो वीक्ष्यते (ईक्ष्, c. 1.), etc., Ki. ii. 2.

LOOK AFTER : I. To attend : q.v.: (1) पश्यति; (2) अवेक्षते. II. To expect : q.v.: प्रेक्षते. III. To search : q.v.: (1) पश्यति; (2) अवेक्षते.

LOOK AT : पश्यति, etc., *does not l. at character*: न शीलं पश्यति, K.: v. Look. (I).

LOOK DOWN : I. Lit.: v. Down, look. II. To l. down on : अवमन्यते (मन्, c. 4.) : v. To despise.

LOOK FOR : v. Look after, expect, search.

LOOK IN THE FACE : (1) सम्मुखीभवति (with gen.); (2) अमिमुखयति (with gen.).

LOOK IN, INTO : (?) पर्ययति, *should himself l. into income and expenditure* : पर्येदायव्ययौ स्वयम्, Y. ; (2) अव-ईक्षते, वि-, or सम्-, *should always l. into Śāstras* : नित्यं शास्त्रावेक्षी स्यात्, V. s. ; (3) अवलोकयति.

LOOK ON : I. Lit. : प्रेक्षते. II. To consider, regard : q.v. : मन्यते.

LOOK OUT : अवेक्षते (lit. and fig.) : v. Also to attend.

LOOK OVER : पर्ययति (?) ; (2) अवेक्षते (?) .

LOOK THROUGH : Fig. : पर्यवेक्षते.

LOOK TO : I. To pay attention to : वि-ईक्षते, सम्-, *for, the age of luminaries is not led to* : तेजसां हि न वयः समीक्ष्यते, R. II. To fix hopes on : प्रेक्षते, अमि-.

LOOK UP : (1) उद्दीक्षते ; (2) उत्पश्यति ; (3) उद्दीक्षते. These verbs take an acc.

LOOK UP TO : प्रतीक्षते, *to those who are led up to* : प्रतीक्ष्येयुः, R. v. 14.

LOOK (subs.) : I. Lit. : (1) विलोकनम्, अव-, *even by (your) l.* : विलोकनेनैव, Si. ; (2) दृष्टिः or दर्शनम्, *with a favourable and pleasant l.* : छत्वा प्रसादामलया, R. II. Expression of countenance, aspect : दर्शनम्, *oh, how sweet is their l.* : अहो मधुरमासां दर्शनम्, Sa. i.

LOOKER : दर्शकः. L. on : प्रेक्षकः : v. Spectator.

LOOKING (subs.) : (1) दर्शनम्, l. round : परि-दर्शनम् ; (2) प्रेक्षणम् ; l. up : उद्दीक्षणम्, l. into : अवेक्षणम् ; (3) विलोकनम्, l. into : अवलोकनम्.

LOOKING GLASS : (1) आदर्शः ; (2) दर्शनम् (rare) : v. Mirror.

LOOK OUT : I. Lit. : अवेक्षा, सम्-. II. The place : अवेक्षास्थानम्.

LOOM (subs.) : (1) तन्त्रम् ; (2) तन्त्रवापः.

LOOM (v.) : I. Lit. : लक्ष्यते (pass. of लक्ष्) : v. To appear, look. II. Fig. : शोभते (शुभ्, c. 1.) : v. To shine.

LOON : I. A rascal : घूर्तः. II. A bird : जालपादः पक्षिभेदः.

LOOP (subs.) : (1) पाशः (?) ; (2) छिद्रम् (=hole).

LOOP (v.) : बन्नाति (बन्ध्, c. 9.) (=to fasten : q.v.).

LOOP-HOLE : छिद्रम् (?) ; रन्ध्रम् (?) .

LOOSE (adj.) : I. Not tight : (1) शिथिलः (ला, लं), l. tie : शिथिलबन्धनम्, M.n. (2) श्लथः (था, थं), परि-, प्र-. II. Free : q.v. : मुक्तः (का, कं). III. Unrestrained, dissolute : q.v. : उच्छृङ्खलः (ला, लं). IV. Of bowels : शिथिलः (ला, लं). V. Of soil : शिथिलः (ला, लं).

LOOSE, LOOSEN (v.) : I. Lit. : (1) शिथिलीकरोति, etc. ; (2) शिथिलयति (nomi.), *Led bracelet* : शिथिलितबलयः, Sa. iii. 10. II. To free, untie : q.v. : मुञ्चति or मोचयति (मुच्, c. 6 and 10.), *Led from all ties* : निर्मुक्तसमस्तबन्धनः (ना, नं), A. r.

LOOSELY : I. Lit. : (1) शिथिलम् ; (2) श्लथम्, l. hanging : श्लथलम्बिन् (f. नी), Ku. v. 47. II. Dissolutely, unchastely, carelessly : q.v. : उच्छृङ्खलः.

LOOSENESS : I. In gen. : (1) शिथिलता ; (2) श्लथता, प्र-, परि. II. Of morals : उच्छृङ्खलता.

LOOSENING, LOOSING : I. Lit. : शिथिलीकरणम्. II. Freeing : विमोचनम्.

LOP (v.) : आ-छिनत्ति (छिद्, c. 7.) : v. To cut.

LOP-SIDED : विषममरः (रा, रं) (?) .

LOQUACIOUS : वावदूकः (का, कं) : v. Talkative, noisy.

LOQUACIOUSNESS, LOQUACITY : (1) वावदूकता ; (2) वाचालता.

LORD (subs.) : (1) ईशः, *the L. of the past, the future, and the present* : भूतमव्ययमवदीशः, Ki. ; (2) ईश्वरः, *the l. of Kāmrūpa* : कामरूपेश्वरः, R. : v. Master. Ph. : 'my l.' (as a term of address) देवः or आर्यपुत्रः (by wives) or मर्तृ (m.) (by menial servants) : v. Master.

LORD (v.) : प्रमुत्वं करोति (with gen.) : v. To domineer, rule.

LORD'S SUPPER : ईश्वरश्राद्धम् ; कृष्टश्राद्धम्.

LORDLY : I. Noble, dignified : q.v. II. Haughty, imperious : q.v.

LORDSHIP : I. As title : देवः : v. (My) Lord. II. Dominion, power : q.v. : प्रमुत्त्वम्.

LORE : विद्या : v. Learning.

LORN : अनाथः (वा, य) : v. Forlorn.

LOSE : I. To cause to be taken : हारयति, अप-
(c. of ह), *I. lost ten sovereigns in gambling* :
दशसुवर्णं हारितम्, Mr. ; *to l. wife* : पत्नीं
हारयति, Vi. v. 23. II. To be deprived of :
वियुज्यते (pass. of युज्) : v. To deprive, de-
void of. III. To fall from : q.v. : भ्रश्यति,
-ते, परि-, प्र-, (भ्रंश्, c. 4.), *l.s. spirits* : प्रभ्रश्यते
तेजसः, Mr. IV. Opposed to win : पराजयते
(जि, c. 1.) (rare), *what you first lost* : किञ्च पूर्वं
पराजयिषीः, Mah. ii. 67. 7. IV. To miss : expr.
with नश्यति (नश्, c. 4.), प्र-, *one who has lost
his way* : प्रनष्टवर्त्मन् (mfn.), K. ; *Vasantasenā
is lost* : नष्टा वसन्तसेना, Mr. i. V. To ruin,
destroy : q.v. : नाशयति (c. of नश्). VI. Of
time : v. To spend, waste. Ph. : *to l.
oneself* : बुद्धं परित्यज्यते, Mr.

LOSER : expr. by verb.

LOSS : I. Waste : (1) हानिः, *l. of capital* :
मूलहानिः, Vri. ; (2) क्षतिः, *to make good a l.* :
क्षतिं पूरयति (?). II. Destruction : नाशः, *l.
of wealth* : अर्थनाशः. III. Fall : भ्रंशः, *l. of
caste* : जातिभ्रंशः. IV. Deprivation : वियोगः,
l. of life : प्राणवियोगः. V. Defeat : q.v. :
पराजयः. Ph. : *l. of time* : कालहरणम्, etc. ; *at a
l. what to do* : किंकर्तव्यतामूढः (दा, दं).

LOT : I. Part, share : q.v. : भागः. II. Fate,
fortune : q.v. : मायम्. III. Chance, hazard :
casting of l.s. : गुटिकापातः, Da.

LOTH : अनिच्छु (mfn.) : v. Unwilling.

LOTION : धावनम् (?) : v. Liniment.

LOTTERY : गुटिकापातः (??).

LOTUS : (1) पद्मम् ; (2) कमलम् ; (3) नलिनीम् ; (4)
अरविन्दम्. *Blue-l.* : (1) उत्पलम् ; (2) इन्दीवरम्.
White-l. : पुण्डरीकम्. *Red-l.* : कोकनदम्. *The
plant* : (1) नलिनी ; (2) कमलिनी ; (3) मृणालिनी ;
(4) पद्मिनी. *Its stalk* : नालः. *Its root* : शालूकम्.
Its film : (1) मृणालम् ; (2) विसम्. *Its filament* :
किञ्चलकः.

LOUD : *with a l. voice* : उच्चैः, *l. cry* : महाशब्दः :
v. Cry, noise, shout : v. Also noisily.

LOUD, LOUDLY (adv.) : (1) उच्चैः ; (2) उच्चकैः ;
(3) प्रोच्चैः ; (4) उच्चैः =स्वरेण ; (5) महाशब्देन.

LOUDNESS : v. Loud, clamour.

LOUNGE (v.) : (1) विश्राम्यति (=to rest) ; (2)
कालं क्षिपति (=to spend time).

LOUNGE (subs.) : शयनम् (=bed, couch)).

LOUNGER : expr. by verb. : अलसः (सा, सं)
(=idle).

LOUSE : (1) उत्कुण्णः ; (2) यूकः ; (3) केशकीटः.
Its eggs : लिक्ता.

LOUSEWORT : वृक्षविशेषः.

LOUSY : (1) उत्कुणिन् (f. नी) (?) ; (2) यूकोपद्रुतः
(ता, तं) (?) .

LOUT (subs.) : वृषलः (?) : v. Clown.

LOUTISH : ग्राम्य (f. म्या) (?) : v. Rude, awk-
ward.

LOVE (subs.) : I. Affection : q.v. : (1) प्रेमन्
(n.), *man's l. for woman is inconstant* : दयिता-
स्वनवस्थितं नृणां.....प्रेम, Ku. iv. 28. ; (2)
प्रणयः, *are you attached to, or in l. or friendship
with her daughter* : अस्ति मवतोऽस्या दुहित्रा सह
प्रसक्तिः प्रणयः प्रीतिर्वा, Mr. ix. ; (3) अनुरागः
(=fondness), *mutual l. is the best thing in
matches* : इतरेतरानुरागो दारकर्मणि परार्द्धं मङ्गलम्,
Ma. ii. ; (4) कामः (=amorous l.), *for he
whom you look would fall in l. with you* : यं हि
त्वमभिधीक्षेथाः स कामवशगो भवेत्, Mah. ; *l.-sick* :
कामार्तं (f. र्ता), Me. ; कामातुरः (रा, रं), D. ;
Kalahansaka makes l. to Mandārikā : कलहंसको
मन्दारिकां कामयते Ma. i. ; *l. is cross* : कामो
वामः, Mr. ; *l.-stricken* : मदनपरवशः (शा, शं),
मन्मथमध्यमान (f. ना), etc. II. =darling :
प्रिय (f. या). III. Kindness : दया, *universal
benevolence is l.* : दया सर्वसुखैषित्वम्, Mah. IV.
God of love : (1) कामः ; (2) मदनः ; (3)
मन्मथः ; (4) कन्दर्पः ; (5) अनङ्गः.

LOVE (v.) : I. To have l. for : (1) expr. by
subs. ; (2) by प्रियः (या, यं) (=dear) ; (3)
स्निह्यति (स्निह्, c. 4.) (=to feel affection
for) : v. Also to like, (be) pleased. II. To
delight in : q.v. : मोदते (मुद्, c. 1.).

LOVE-BROKER : षटकः.

LOVE-FAVOUR : प्रीतिदायः, Ram. and sim.
comp.s.

LOVE-KNOT : प्रेमबन्धः (?) प्रेमग्रन्थिः (?) .

LOVE-LETTER : (1) मदनलेखः, Sa. ; (2) अनङ्ग-लेखः, Ku. ; (3) पत्रिका (when the sense is clear), D.

LOVELINESS : कान्तिः : v. Beauty, delightful-ness.

LOVELY : (1) कान्त (f. न्ता) : v. Beautiful ; (2) कमनीयः (या, यं) : v. Charming, delightful.

LOVER : I. Lit. : अनुरागिन् (f. गी) : v. Fond. II. One who is in love with : (1) प्रणयिन् (f. नी) (?) ; (2) प्रियः (या, यं) (=dear). Ph. : 'love is blind and l.s cannot see' : न कामवृत्तिर्वचनीयमोक्षते, Ku.

LOVING (adj.) : I. Dear : q.v. : प्रियः (या, यं). II. Expressing love : by comp. : v. Love.

LOVING KINDNESS : स्नेहः : v. Kindness, favour.

LOVINGLY : (1) सस्नेहम् ; (2) सानुरागम् ; (3) सप्रणयम्, etc.

Low (adj.) : I. Of place : (1) नीचः (चा, चं), *exceedingly l.* : नितरां नीचः, Bham. i. 8. ; *where the water is l.* : यत्र जलस्य नीचत्वम्, A.c. ; (2) निम्न (f. म्ना), *l. parts become high lands* : निम्न-प्रदेशः स्थलतामुपागमन्, Ku. ; (3) नतः (ता, तं), *l. and high grounds* : नतोन्नतभूमिमागाः, Sa. II. Fig., mean, base : q.v. : नीचः (चा, चं), *l. caste* : नीचजातिः, Ki. III. In stature : द्रुत्व (f. स्वा) : v. Short. IV. Of the tide : Ph. : *at l. water* : क्षीणार्था वेलायाम्. V. Of price : स्वल्पः (ह्पा, ह्पं). VI. Not loud : नीचः (चा, चं) (?). Ph. : *high and l. talks* : उच्चनीचप्रलापान्, D. VII. Grave (of tones) : मन्द्र (f. न्द्रा). VIII. Depressed, sad : विषण्ण (f. ण्णा). IX. Humble, reverent : q.v. X. Moderate, reasonable : स्वल्प (f. ह्पा). XI. Feeble, weak : q.v. : अवसन्न (f. न्ना).

Low (adv.) : I. Not aloft : (1) नीचः ; (2) नीच- in comp. ; (3) अधस् (=down). II. Not loud : नीचैः (?) ; मृदु (=gently), Sa.

Low (v.) : रेमते (रेम्, c. 1.) : v. Noise.

LOWBELL (v.) : भीषयते (c. of भी) : v. To frighten.

LOWER (adj.) : I. In place : अधस् in comp.,

l. world : अधोभुवनम् ; *l. garment* : अधोऽयुक्तम्.

II. Socially : नीचः (चा, चं).

LOWER (adv.) : अधस् : v. Low, below.

LOWER (v.t.) : I. To let down : नमयति (नम्, c. 10.) : v. Also to descend. II. To abase, humble : q.v. : नमयति. III. To diminish : q.v.

LOWER (v.i.) : I. To decrease : q.v. II. To be gloomy : *let the clouds l.* : उदयन्तु नाम मेघाः, Mr. iv. III. Frown : q.v.

LOWERY : v. Cloudy, gloomy.

LOWING (subs.) : रेमितिम् : v. Cry, noise.

LOWLAND : निम्नभूमिः : v. Also level.

LOWLINESS : I. Humility : q.v. : नम्रता. II. Meanness : q.v. : नीचता, -त्त्वम्.

LOWLY (adj.) : I. Humble : q.v. : नम्र (f. म्रा). II. Mean : q.v. : नीचः (चा, चं). III. Low : q.v.

LOWLY (adv.) : I. Humbly, meekly : q.v. : नम्रम्. II. Meanly : q.v.

LOWNESS : I. Of position : (1) नीचता ; (2) निम्नता. II. Of birth, etc. : v. Meanness. III. Of stature : स्वल्पता. IV. Of price : स्वल्पता. V. Of spirit : अवसादः : v. Dejection.

LOW-SPIRITED : विषण्ण (f. ण्णा) : v. Dejected.

LOYAL : (1) राजमक्त (f. क्ता) ; (2) अनुरक्त (f. क्ता) (=attached).

LOYALLY : (1) भक्त्या (?) ; (2) सानुरागम् (?) ; (3) श्रद्धापूर्वकम् (?) .

LOYALTY : (1) राजमक्तिः ; (2) अनुरागः (=attachment).

LOZENGE : I. A rhombus : q.v. II. A cake : *लोजङ्गम्.

LUBBER : स्थूलबुद्धि (mfn.) : v. Fool, block-head.

LUBBERLY : I. Adj. : v. Stupid. II. Adv. : स्थूलबुद्ध्या.

LUBRICATE : अभ्यनक्ति (अङ्ग, c. 7.) : v. To anoint.

LUBRICATION : अभ्यङ्गनम् : v. To anoint be-smear.

LUCENT : रोचिष्णु (mfn.) : Lucid, bright,

LUCERN : आलेटिककुुरविशेषः.

LUCID : I. Resplendent, bright : q.v. : उज्ज्वलः (ला, लं). II. Transparent, clear : q.v. : स्वच्छ (f. च्छा). III. Distinct, perspicuous : q.v. : विशदः (दा, दं). Ph. : *l. (interval)* : प्रसन्नः (ना, नं) (comp. प्रसन्नकल्पः प्रकृतित्वा एव जातः, D. ii.).

LUCIDLY : विशदम् : v. Clearly.

LUCIFER : I. The morning star : प्रमाततारा (?).

II. Satan : q.v.

LUCK : I. Chance, accident : q.v. : दैवम्.

II. Fortune : q.v. : दैवम्. Ph. : *I wish your good l.* : शुभमस्तु भवतः.

LUCKILY : (1) दिष्ट्या, Mah. s. i. 11. ; (2) दैवयोगात् or -योगेन.

LUCKLESS : दैवोपहतः (ता, तं) : v. Unfortunate, unlucky.

LUCKY : I. Fortunate : q.v. : माग्यवत् (f. ती).

II. Auspicious : q.v. : शुभः (मा, मं).

LUCRATIVE : (1) लाभकरः (री, रं) ; (2) लाभजनकः (का, कं).

LUCRE : लाभः : v. Gain, profit.

LUCUBRATE : राज्यध्ययनं करोति, and sim. comp.s. : v. To study.

LUCUBRATION : I. Nocturnal study : q.v. : राज्यध्ययनम् and sim. comp.s. II. What is composed by night : (?) रात्रिविरचितः (ता, तं) and sim. comp.s.

LUCULENT : विशदः (दा, दं) : v. Clear, transparent.

LUDICROUS : हास्यकरः (री, रं) : v. Ridiculous.

LUDICROUSLY : expr. by adj. : v. Also ridiculously.

LUFF : (v.) : वाताभिमुखं करोति (?) : v. To turn.

LUG : कर्षति (कृष्, c. l.) : v. To drag, pull.

LUGGAGE : साधनम् (?), K. ; सामग्र्यः (pl. = things).

LUGGER : नौकाविशेषः.

LUGUBRIOUS : शोकसूचक (f. चिका) : v. Mournful.

LUKEWARM : I. Tepid : q.v. : कोष्ण (f. ण्णा).

II. Not zealous : मन्दोत्साहः (हा, हं) : v. Zealous, indifferent.

LUKEWARMLY : I. Lit. : कोष्णम् or कपोष्णम्. II.

Indifferently : (1) मन्दोत्साहेन ; (2) औदासीन्येन.

LUKEWARMNESS : I. Lit. : कोष्णता or कपोष्णता.

II. Indifference : मन्दोत्साहः.

LULL (v.i.) : शान्ति (शम्, c. 4.) : v. To subside, cease.

LULL (v.t.) : शमयति (c. of शम्) : v. To quiet, soothe. Ph. : *l. to sleep* : निद्रां नयति (नी, c. l.).

LULL (subs.) : उपशमः : v. Quiet.

LULLABY : निद्राप्रदं गीतम् (??) and sim. comp.s.

LUMBAGO : गृध्रसी (ग्रध्रसी) ; कटिवातः.

LUMBAR : expr. by comp. : v. Loin.

LUMBER (subs.) : निरर्थकद्रव्यम् (??).

LUMINARY : (1) ज्योतिस् (n.), *the lord of the lies (the moon)* : ज्योतिषां पतिः ; (2) तेजस् (rare), *all lies like the sun* : सूर्यादीनि सर्वाणि तेजांसि, S.p.b. Fig. : रत्नम् (= gem.).

LUMINOUS : उज्ज्वलः (ला, लं) : v. Bright, lucid.

LUMINOUSLY : उज्ज्वलम् : v. Brightly, lucidly.

LUMP (subs.) : I. A heap : पिण्ड (mfn.). II.

A collection : q.v. : समाहारः.

LUMP (v.) : I. Lit. : पिण्डीकरोति. II. To collect : q.v.

LUMPISH : I. Lit. : पिण्डाकारः (रा, रं). II.

Dull, stupid : q.v.

LUMPY (1) पिण्डमयः (यी, यं) ; (2) पिण्डितः (ता, तं).

LUNACY : उन्मादः : v. Madness.

LUNAR : (1) by comp., *l. eclipse* : चन्द्रग्रहणम् ; *the l. dynasty* : चन्द्रवंशः ; (2) चान्द्रः (न्द्री, न्द्रं) ; (3) चान्द्रमसः (सी, सं) ; (4) ऐन्दवः (बी, वं), *l. month* : ऐन्दवो मासः, Go. *A l. day* : तिथिः ; *the 2nd. 3rd. 11th. l. day* : द्वितीया, तृतीया, एकादशी, etc.

LUNATED : अर्धचन्द्राकारः (रा, रं) and sim. comp.s.

LUNATIC : उन्मत्तः (ता, तं), *released a l.* : उन्मत्तं मुक्तवती, D. ii. v. Mad.

LUNCH, LUNCHEON (subs.) : जलपानम् (in some of the dialects).

LUNCH (v.) : जलपानं करोति.

LUNG : कु(ग्र)स्फु(ष्कु)सः. *Pain in the l.s* : हृत्पीडा, Bha.

LUNGE : आघातः : v. Stroke, thrust.

LUNGWORT : गुल्मविशेषः.

LUNT : *अभिरञ्जुः.

LUPINE : I. Subs : त्रिपुटः (?). II. Adj. : expr. with वृकवत्.

LURCH (subs.) : I. Of a ship : पार्श्विनतिः (?).

II. Ph. : to leave in the l. : कुञ्ज् or सङ्गटे परित्यजति, etc.

LURCH (v.) : I. To steal : q.v. : मुष्णाति (मुष्, c. 9.). II. To defeat : q.v. : हन्ति (हन्, c. 2.).

LURCHER : I. A poacher : q.v. II. A dog : कौटिककुक्कुरः (?).

LURE (subs.) : I. Lit. : v. Decay. II. Fig. : प्रलोभनम् : v. Enticement, allurement.

LURE (v.) : I. To allure : q.v. : आकर्षति (कृष्, c. 1.). II. To call : q.v. : आह्वयति (ह्वे, c. 1.).

LURID : विपाण्डु (mfn.) : v. Pale, gloomy.

LURK : लीयते (ली, c. 4.) : v. To hide.

LURKER : expr. by circumlo : निश्चतनिलीनः (ना, नं) (?).

LURKING-PLACE : निश्चतनिलयः (?) : v. Hiding-place.

LUSCIOUS : ललितः (ता, तं) : v. Also sweet.

LUSCIOUSNESS : लालित्यम् : v. Also sweetness.

LUST (subs.) : कामः, possessed of l. : कामपरीतात्मन् (mfn.), Mah. ; and (their) l. is said to be eight-fold : कामश्चाष्टगुणः स्थूतः, H. ; l.s. are surely troublesome enemies : कामाः कष्टा हि शत्रवः, Ki. xi. 35. : v. Desire, love (I).

LUST (v.) : कामयते (nomi.) (with acc.) : v. To desire.

LUSTFUL : I. Having lust : (1) कामुकः (की, कं) ; (2) कामवृत्ति (mfn.) ; (3) कामार्तं (f. तार्ता), कामान्ध (f. न्धा), etc. (=inflamed with l.) ; (4) कामात्मन् (mfn.), Mah. II. Inciting l. : (1) कामवर्धन (f. नी) ; (2) कामोत्तेजक (f. जिक्का) ; etc.

LUSTFULLY : expr. by adj. : कामार्तं (f. तार्ता), मदनपरवशः (शा, शं), स्मरातुरः (रा, रं), मन्मथा-विद्धचेतस् (mfn.), etc.

LUSTFULNESS : (1) कामुकता ; (2) कामवृत्तिः ; (3) कामासक्तिः.

LUSTILY : ससत्त्वम् : v. Vigorously, forcibly.

LUSTINESS : वीर्यम् : v. Vigour, strength.

LUSTRAL : (1) विशेषक (f. बिका) ; (2) पावकः (की, कं).

LUSTRATION : शुद्धिः : v. Purification. L. of arms (Wilson) : नीराजनम्, ना (?).

LUSTRE : I. Brightness, splendour : q.v. : औज्ज्वल्यम्. II. Renown, distinction : q.v. : (1) प्रमा ; (2) बुतिः. III. A chandelier : *प्रद्योतकः. IV. A space of five years : पञ्चवर्षम् and sim. comp.s.

LUSTROUS : उज्ज्वलः (ला, लं) : v. Bright, splendid.

LUSTRUM : (1) पञ्चवर्षम् ; etc. (2) वर्षपञ्चकम् ;

LUSTY : वीर्यवत् (f. ती) : v. Vigorous, robust.

LUTE : (1) वीणा ; (2) वल्लकी ; (3) विपञ्ची ; (4) परिवादिनी. Its neck : (1) वीणादण्डः ; (2) प्रवालः. Its belly : (1) ककुमः ; (2) प्रसेवकः. Its bow : कोणः. To play on the l : वीणां वादयति, H. To play near God : ईश्वरमुपवीणयितुम्, R. viii. 33.

LUTHERAN : *लुथारीयः (या, यं).

LUXATE : विसन्धीकरोति : v. To dislocate.

LUXATION : विसन्धीकरणम् : v. Dislocation.

LUXURIANCE : विवृद्धिः : v. Exuberance.

LUXURIANT : I. Abundant, exuberant : प्रचुरः (रा, रं). II. More than necessary : उद्विक्त or अतिरिक्त (f. क्का).

LUXURIANTLY : प्राचुर्येण : v. Abundantly.

LUXURIATE : विवर्धते (वृष्, c. 1.) : v. To grow, indulge.

LUXURIOUS : I. Of men : (1) विलासप्रियः (या, यं) ; (2) मोगासक्त (f. क्का) ; (3) विषयसुखनिरतः (ता, तं) ; etc. II. Of things, etc. : विलासमयः (यी, यं) (?) ; अतिसुखावहः (हा, हं) (?). III. Abundant : प्रचुरः (रा, रं).

LUXURIOUSLY : expr. by circumlo : प्रचुरम् (=abundantly).

LUXURY : I. In gen. : (1) ऐश्वर्यसुखम्, K. ; (2) विषयमोगः. II. Of food : v. Dainty, delicacy.

LYCEUM : विद्यालयः : v. School, college.

Lys : क्षारजलम् (?) and sim. expr.s. and comp.s.

LYING (subs.) : (1) अनृतवादिष्यम् ; (2) असत्य-माषणम्, V.s. ; etc. ; (3) असत्यता, Si., or निःसत्यता, H.

LYING (adj.): I. Telling lies : अनृतवादिन् (f. नी), and sim. comp.s. II. Situated : अवस्थितः (ता, तं).

LYING IN : I. Subs : प्रसवावस्था : v. Child-birth. II. Adj. : expr. by subs. Ph. : l. -chamber : सुतिकागृहम् ; (2) अरिष्टम् (rare).

LYMPH : I. Water : निर्मलजलम्. II. Of the body : रसः (?), Bha.

LYMPHATIC : रसवाहिन् (f. नी) (?).

LYNX : वनविडालः (?), विडालवृकः (?).

LYNX-EYED : Fig. : सूक्ष्मदर्शिन् (f. नी) ; सूक्ष्मदृष्टि (mfn.).

LYRE : वीणा, a player on the l. : वीणावादः : v. Lute.

LYRIC : I. Lit. : expr. by comp. II. In gen. sense : रसप्रधानः (ना, नं) (?).

LYRIST : वीणावादः, -कः ; वैणिकः.

M

MACADAMIZE : प्रस्तरखण्डैः छादयति (c. of छद्) or संहन्ति (हन्, c. 2.).

MACARON : *चूर्णनाली, m. soup : चूर्णनालीमिश्रं यूषम्.

MACAROON : *बादामपिष्टकः.

MACAW : वक्रतुण्डः : v. Parrot.

MACE : I. A spice : जाति(ती)पत्री, Bha. Powdered with m. cardamom, and cinnamon : त्रिजातकावचूर्णितः (ता, तं), D. vi. II. A heavy staff : गदा, Mah. III. In gen. : दण्डः : v. Staff.

MACE-BEARER : (1) दण्डधरः ; (2) यष्टिधरः : and sim. comp.s.

MACERATE : perh. द्रावयति (c. of द्रु) : v. To steep.

MAGERATION : perh. द्रावणम्, पाचनम् (??).

MACHINE : परिकल्पयति (कृप्, c. 10.) : v. To contrive.

MACHINATION : (1) कुमन्त्रणा ; (2) षड्यन्त्रम् (?).

MACHINE : यन्त्रम् : v. Also tool.

MACHIHE-MAKER, MACHINIST : यन्त्रकारः.

MACHINERY : I. Machines collectively : यन्त्राणि (n. pl.). II. Working parts of a machine : expr. by circumlo. : 'm. of state' : राजकार्यवाहः (m. pl.) (?).

MACKEREL : *मक्रलः, नीलबिन्दुः, मत्स्यविशेषः.

MACROCOSM : (1) विश्वम् ; (2) विश्वसंसारः and sim. comp.s.

MAD : I. Of persons or mind : (1) उन्मत्तः (ता, तं) (best equiv.) (lit. and fig.) (we are both m. about it : द्वावप्यत्रोन्मत्तौ, V. ii. ; o, m. woman : अयि, उन्मत्तिके, K. ii. ; to go or run m. ; उन्मादं गच्छति ; to drive m. : उन्मत्ततां नयति, K. ; (2) बातुलः (ला, लं), बायुप्रस्तः (स्ता, स्तं), etc. (lit.) my son is m. : मम पुत्रो बायुप्रस्तः, D. ii. ; (3) उन्मादिन् (f. नी), N. xiii. 40. ; (4) मदोद्धतः (ता, तं) (fig.), Ki. xiv. 63. II. Of acts, etc. (1) by comp. ; (2) दुष्टः (द्वा, द्वं) (=vicious) ; (3) उदामः (मा, मं) (=unrestrained).

MADAM, -E : (1) देवी : v. Lady ; (2) आर्या (by gentlemen).

MADCAP : प्रमत्तः (ता, तं) : v. Rash, mad.

MADDEN (v.t.) : (1) उन्मादयति (c. of मद), m.ed by your form : त्वदाकारोन्मादितः (ता, तं), D. ; (2) उन्मत्तीकरोति.

MADDEN (v.i.) : (1) उन्माद्यति (मद, c. 4.) ; (2) उन्मत्तीभवति. M.ed : (1) उन्मत्तः (ता, तं), m.ed with wine : मदोन्मत्तः ; (2) अन्धः (न्धा, न्धं) : v. Blind.

MADDER : मञ्जिष्ठा, dyed with m. : माञ्जिष्ठ (f. ङी), -क (f. का), Vi.

MADE OF : (1) -मयः (यो, यं), m. of human bone : मनुष्यास्थिमयः (यो, यं), S.p. ; (2) निर्मितः, वि- (ता, तं), a monkey m. of gold : कपिः कनकनिर्मितः, Shat. ; (3) वदितः (ता, तं), m. of fine thread : सूक्ष्मतन्तुवदितः (ता, तं), V. d. ; (4) by a deriv., m. of mustard : सार्षपः (पो, पं), Bha.

MADHOUSE : (1) बातुलाश्रमः ; (2) उन्मत्तालयः (?).

MADLY : I. In madness : उन्मादात्, K. ii. II. Like a mad man : उन्मत्तवत् ; उन्मत्त (f. ता) इव.

MADNESS : I. Lit. : (1) उन्मादः, m. is a mental disease : उन्मादो मानसो व्याधिः, Sr. ; treatment of m. : उन्मादचिकित्सा, Bha. ; (2) उन्मत्तता (the state) ; (3) बातुलता etc. (=2). II. Fig. : (1) उन्मादः ; (2) बायुः, possessed of the m. of alchemy : सञ्जातधातुवादबायु (mfn.), K. III. Of acts, etc. : मोहः : v. Folly, infatuation.

MADRIGAL : no equiv. : गोपणीयम्.
MAGAZINE : I. For arms : शस्त्रागारम् and sim. comp.s. II. A store-house : q.v. III. A periodical : no equiv. : *कोषः or छानकोषः ; पत्रिका (used in Bengali.).
MAGGOT : I. A worm : q.v. : कीटः, -कः. II. A whim : q.v.
MAGGOTY : I. Lit. : कीटोपसृष्टः (दृष्ट, दृष्ट) and sim. comp.s. II. Whimsical : q.v.
MAGI : *मागयः (m. pl.) ; पारसिकपूर्वपण्डिताः.
MAGIAN : *मागीयः (या, य).
MAGIC (subs.) : (1) इन्द्रजालम् ; (2) माया ; (3) कार्मणम् (rare).
MAGIC, -AL (adj.) : ऐन्द्रजालिकः (की, क) ; (2) माया- in comp.
MAGICALLY : (1) मायया ; (2) इन्द्रजालेन ; etc.
MAGICIAN : (1) ऐन्द्रजालिकः, *m.'s brush* : पिच्छिका, D. (2) मायाकारः, मायिन् or मायाविन् (gen. applied to demons etc. assuming illusive forms).
MAGISTERIAL : I. Lit. : expr. by comp. II. Imperious, proud : उद्धतः (ता, त).
MAGISTERIALLY : Lit. : दण्डनायकत्वेन (?). II. Arrogantly : उद्धतम्.
MAGISTRACY : दण्डनायकत्वम् or दण्डनायकाधिकारः (??).
MAGISTRATE : perh. दण्डनायकः, D.
MAGNANIMITY : (1) माहात्म्यम् ; (2) महानुभावः ; etc.
MAGNANIMOUS : I. Of men : (1) महात्मन् (mf. n.) ; (2) महानुभावः (बा, ब) ; (3) महामनस् (mf. n.) ; (4) उदारचेतस् (mf. n.) ; etc. II. Of acts : उदारः (रा, र).
MAGNANIMOUSLY : (1) औदार्येण ; (2) उदारचेतसा, etc.
MAGNET : (1) अयस्कान्तः ; (2) चुम्बकः, -प्रस्तरः.
MAGNETIC, -AL : by comp., *m. needle* : अयस्कान्तशलाका (?).
MAGNETISM : *चुम्बकशक्तिः.
MAGNETIZE : *चुम्बकशक्तिमन्तं (ती, -त्) करोति.
MAGNIFICENCE : (1) श्रीः (?) ; (2) तेजस् (?) ; (3) प्रतापः (?) ; (4) महिमन्. (m.) (= greatness).
MAGNIFICENT : (1) रोचिष्णु (mf. n.) : v. Splen-

did ; (2) तेजस्विन् (f. नी) ; v. Fiery ; (3) महत् (f. ती) : v. Great ; (4) श्रीम् (f. ती) : v. Beautiful.
MAGNIFICENTLY : expr. by adj. in comp. or by circumlo., *m. dressed* : उज्ज्वलवेषः (वा, व), Mr.
MAGNIFIER : *बृंहयन्त्रम्.
MAGNIFY : बृंहयति (बृंह्, c. 10.) or by circumlo., *it m.ies objects* : *अनेन पदार्था बृंहतो व्ययन्ते : v. To enlarge, extol.
MAGNILOQUENCE : उद्धतोक्तिः, उद्धतं वचः, Ki. ; etc.
MAGNILOQUENT : (1) उद्धतः (ता, त) ; (2) प्रगल्भ (f. लम्बा) ; (3) प्रौढ (f. दा).
MAGNITUDE : इयत्ता : v. Size, extent, greatness.
MAGPIE : किकिः (?).
MAHOMETAN : I. Adj. : महम्मदीयः (या, य). II. Subs. : v. Mussulman.
MAID, MAIDEN : I. A girl : q.v. : कन्या. II. A virgin : q.v. : कन्या. III. A maid-servant : चेदी.
MAIDEN (adj.) : Lit. : expr. by comp. II. New, pure : q.v. : अमिनवः (बा, ब).
MAIDENLY : कन्यकोचितः (ता, त) and sim. comp.s : v. Becoming.
MAIDENHAIR : a plant : *सुकेशी.
MAID-SERVANT : (1) चेदी ; (2) पण्यदासी, D. ; (3) दासी : v. Slave.
MAIL (subs.) : I. Armour : (1) वर्मन् (n) ; (2) कवच (mn.) ; (3) कशुकः ; (4) सन्नाहः (5) कङ्कटः ; (6) बारबाणः. II. Letter (prop., a bag for l.) : *पत्रकोषः.
MAILED : (1) वर्मितः (ता, त) ; (2) दंशितः (ता, त), सं-, परि- ; (3) सन्नद्ध (f. द्वा).
MAIM (v.) : (1) विकलीकरोति ; (2) व्यङ्गीकरोति (=to mutilate). *M.ed.* : (1) विकलाङ्ग (f. ङ्गी) ; (2) व्यङ्ग (f. ङ्गी) ; (3) दुर्बलः (ला, ल) (= weak).
MAIN (subs.) : I. Strength : q.v. II. The ocean : महासमुद्रः. III. Mainland : q.v. IV. A pipe. Ph. : for the *m.*, in the *m.* : v. Mainly.

Main (adj.): मुख्य (f. स्त्रिया) : v. Chief, principal.

Mainland : महादेशः : v. Continent.

MAINLY : (1) प्रधानतः ; (2) प्राधान्येन : v. Principally.

MAINPRIZE : प्रातिमाव्येन मुक्तिः. *Writ of m.* : प्रातिमाव्येन मोचननिदेशः (?).

MAINSAIL : मुख्यवातवसनम् (?) and sim. comp.s.

MAINSRING : Fig. : निदानम् : v. Chief, cause.

MAINTAIN : I. To hold : q.v. : धरति (धृ, c. 1.). II. To keep, defend : रक्षति (रक्ष्, c. 1.). III. To continue : q.v. IV. To support : भरति or विभर्ति, सं-, (धृ, c. 1. and 3.), *daughters should be m.ed till marriage* : दुहितरः परिचर्यन् यावद्भर्तव्याः, Da. IV. To affirm and defend : (1) भरति or विभर्ति (?); (2) ब्रवीति (ब्रू, c. 2.) (=to assert : q.v.).

MAINTAINABLE : (1) संधार्य (f. स्त्री); (2) रक्षणीयः (या, यं); (3) मर्तव्य (f. स्त्री) : for dif. : v. To maintain.

MAINTAINER : मर्तु (f. स्त्री) (=supporter) or by verb.

MAINTENANCE : I. Holding : धारणम्, -सं. II. Defence : रक्षा. III. Support : (1) मरणम् ; (2) भृतिः. III. Means of support : (1) वृत्तिः ; (2) आसाच्छादनम् (=food and clothing : as for wives), Da.

MAIZE : मधुली (?), Bha. ; भुट्टा and जुनार in modern dialects.

MAJOR : Ph. : *m. premise* : (1) उदाहरणम् ; (2) पूर्वपक्षः. *M. (in the army)* : *अधिगुरुमपतिः.

MAJOR-DOMO : कार्याधीशः : v. Steward.

MAJORITY : I. The greater number : (1) by बहु (f. स्त्री) (=great m.) : v. Many. ; (2) by अनेक-, *the m. was for acquittal* : *अनेके मुक्तिमनुमेनिरे. II. Full age : वयस् (n.). *One who has attained his m.* : प्राप्तव्यवहारः (रा, रं). III. Major's rank : *अधिगुरुमपतिवत्.

MAKE (v.t.): I. To construct : (1) करोति or कुरुते (कृ, c. 8.), *to m. a bridge* : सेतुं करोति, Mah. ; (2) विदधाति or विधत्ते (धा, c. 3.), *to m. a town* : पुर्त विधत्ते, Ki. II. To form, fabricate : (1) करोति, *with made delights* : कृतकानन्दैः ; *m. a*

bed : शय्यां करोति ; (2) विदधाति, *that I made friendship with him* : यदनेन सह मैत्री विहिता, P. i. 10. III. To appoint : (1) करोति, *who made him king* : केनासौ राजा कृतः, H. ; (2) विदधाति, *m.ing friend guards* : विधाय रक्षान् परितः परेतान्, Ki. IV. To do : (1) करोति, *to m. effort* : उद्यमं करोति ; *to m. peace* : सन्धिं करोति, Ve. ; *to m. a sound* : शब्दं करोति, P. ; *to m. account of* : गणनां करोति ; *to m. bold* : साहसं करोति ; *to m. doubt* : सन्देहं करोति ; *to m. an oath* : शपथं करोति, D. ; *m.s suit to* : शाराधनां करोति (with gen.) ; *m. use of* : प्रयोगं करोति ; (2) विदधाति, *to m. abode* : वसति विदधाति, Ch. V. To gain : करोति, *m.ing a lac of money* : लक्षसंख्यानि धनानि कृत्वा, H. iv. VI. To cause : (1) by causal verb, *to m. (to) revolve* : भ्रामयति, V.p. ; *to m. (to) believe* : विश्वासयति, Ki. ; (2) कारयति (c. of कृ), *as I have made their friendship* : यथानयोः सौहार्दं मया कारितम्, H. VII. To compel : q.v. VIII. To m. up : q.v. IX. To arrive at : q.v. X. To pass : गच्छति (गम्, c. 1.), *to m. a distance* : अञ्चानं गच्छति, K. XI. To represent : q.v. XII. To become : भवति, *m. merry* : हृष्टो भवति, Ph. : *a made man* : वृद्धिं गतो नरः ; *m. much of* : बहु मन्यते ; *m. light of* : लघु मन्यते, तुषाय मन्यते ; *m. way* : अन्तरं ददाति (to give way) or स्थानं करोति (to clear the way) ; *m. free with* : विना सङ्कोचेन व्यवहरति.

MAKE (v.i.): I. To move : q.v. II. To become : q.v. : भवति, *m. against* : प्रतिकूलो भवति ; *m. bold* : साहसं करोति. III. With, *as if* =to pretend : भावयति (c. of भृ), D. ii. IV. To increase : q.v.

MAKE AWAY WITH : उत्सादयति (c. of सद्) : v. To do away.

MAKE FOR : I. To move towards : q.v. II. To favour : q.v.

MAKE GOOD : I. To maintain, fulfil : रक्षति, सं-, (रक्ष्, c. 1.). II. To make compensation for : पूरयति (पूर्, c. 10.).

MAKE OUT : I. To discover : निरूपयति (रूप्, c. 10.). II. To prove, establish : q.v. : प्रतिपादयति (c. of पद्).

MAKE OVER : समर्पयति (c. of च्) : v. To deliver, convey.

MAKE UP : I. To collect : सङ्कलयति (कल्, c. 10.). II. To complete : पूरयति (पूर्, c. 10.).

III. To compensate for : पूरयति. IV. To determine : q.v. : *one who has made up his mind* : कृतमति (mfn.). V. To reconcile : सं-दधाति or धत्ते (धा, c. 3.).

MAKE UP TO : उपगच्छति (गम्, c. 1.) : v. To approach.

MAKE (subs.) : आकृति : v. Shape, form.

MAKE-PEACE : peace-maker : v. Peace, maker.

MAKE-WEIGHT : कृतमानम् (?) (after प्रतिमानम् of V.s.).

MAKER : I. In gen. sense : (1) कारः in comp. or कारकः (best equiv.). *Chariot-m.* : रथकारः, P. ; *coarse-cloth m.* : स्थूलपट्टकारकः, P. ; (2) कृत् (mfn.) in comp, *m. of the world* : विश्वकृत्, Ch. ; (3) कर्तृ (m.) (rare), *m. of bows and arrows* : धनुःशराणां कर्ता, M. II. The creator : q.v. (1) विधात् (m.) ; (2) धात् (m.), *m. of all* : सर्वस्य धाता, Ku. ii. 3.

MAKING (subs.) : कृतिः (in all senses) : v. To make.

MALACHITE : *हरितताम्रम् ; मलकूटम् ; अङ्गारसाराम्ल-संश्लिष्टं ताम्रम्.

MALADMINISTRATION : कुशासनम् (?) : v. Administration, bad.

MALADY : आमयः : Disease.

MALAPROPOS : अस्थाने : v. Unseasonably.

MALARIA : *मारिवातः.

MALARIOUS : *मारिवातजः (जा, जं) ; मारिवातदुष्टः (टा, ष्टं), etc.

MALCONTENT, -ED : (1) असन्तुष्टः (टा, ष्टं) : v. Discontented ; (2) विरक्तः (क्ता, क्तं) : v. Seditious.

MALE (adj.) : I. To indicate males : (1) expr. by the m. gender, *a m. tiger* : व्याघ्रः ; (2) पुं-, in comp. (rare), *a m. cuckoo* : पुंस्कोकिलः, Ku. II. Belonging to a m. : (1) पुं-, *female and m. union* : स्त्रीपुंसयोगः, N.s. ; (2) *the m. organ* : पुण्याङ्गम्.

MALE (subs.) : (1) पुमान्, *of the m. and the*

female : स्त्रीपुंसयोः, D. ; (2) पुरुषः. N.B. When standing for a m. animal, better expr. by the word itself, *she said to the m.* : सा दिष्टि-ममूचे, P.

MALEDICTION : शापः : v. Curse.

MALEFACTOR : पातकिन् (f. नी) : v. Criminal, guilty.

MALEFICENT : परापकारिन् (f. नी) : v. Beneficent.

MALEVOLENCE : (1) हिंसा ; (2) द्रोहबुद्धिः.

MALEVOLENT : (1) हिंसापरायण (f. णा) and sim. comp.s. ; (2) द्रोहबुद्धि (mfn.).

MALEVOLENTLY : expr. by adj.

MALFORMATION : v. Formation, ill.

MALICE : (1) हिंसा ; (2) द्रोहबुद्धिः.

MALICIOUS : (1) हिंसापरायण (f. णा) ; (2) द्रोह-बुद्धि (mfn.).

MALICIOUSNESS : द्रोहबुद्धिता : v. Malice.

MALIGN (adj.) : I. Malignant : q.v. II. Unpropitious : अशुम् (f. मा).

MALIGN (v.) : (1) वि-द्वेष्टि (द्विष्, c. 2.) : v. To hate. ; (2) अपवदति (वद्, c. 1.) : v. To defame.

MALIGNANT : I. Malevolent : (1) द्रोहबुद्धि (mfn.) ; (2) विद्वेषभावः (वा, वं). II. Unpropitious : अशुम् : (मा, मं).

MALIGNANTLY : (1) द्रोहबुद्ध्या ; (2) परमद्वेषेण.

MALIGNER : expr. by verb.

MALIGNITY : (1) द्रोहबुद्धिः, अमि- ; (2) परमद्वेषः.

MALLEABILITY : ताडनवर्धनीयता (??).

MALLEABLE : ताडनवर्धनीयः (या, यं) (??).

MALLET : (1) मुद्गरः ; (2) घनः (??).

MALLOW : *मालवः ; गुल्मप्रभेदः.

MALPRACTICE : दुश्चेष्टितम् : v. Misdeed.

MALT : यवः (comp. यावा, Bengali), *m.-liquor* : यवसुरम्.

MALTREAT : (1) विप्रकरोति, *m.ed by Tāraka* : तारकेण विप्रकृताः, Ku. ii. 1. ; (2) खलीकरोति, *this gambler is m.ed by the gambling-master* : अयं ब्रूतकरः समिकेन खलीक्रियते, Mr. ii. ; (3) कदर्थयति (nomi.), Vi. vi. 29.

MALTREATMENT : (1) खलीकरणम् ; (2) कदर्थना ; (3) by verb.

MALVERSATION : दुराचरः (?) : v. Peculation.
MAMMA : अम्मा : v. Mother.
MAMMAL : *स्तनध्वजः.
MAMMON : I. Wealth : q.v. : धनम्. II. Its god : कुबेरः.
MAMMOTH : I. Subs. : *ममन्तः ; पूर्वकालीनहस्ति-विशेषः. II. Adj. : v. Gigantic.
MAN (subs.) : I. A human being : (1) मनुष्यः, *rise and fall of men* : पातोत्पाता मनुष्याणाम्, H. ; (2) मानुषः, *always inaccessible to men* : अगम्यो मानुषैः सदा, Mah. ; (3) नरः, *but m. endowed with intellect* : नरास्तु बुद्धिस्सम्पन्नाः, Mah. ; *m-stealer* : नरहर्ता, Mit. ; (4) मानवः, *m.-god* : मानवदेवः, R. xiv. 32. ; (5) नृ (m.), *m.-eater* : नृशुज् (mfn.), B. N.B. (a) *of m.* : मानुषः (षी, षं) : v. Human. ; (b) *old m., young m., etc.* gen. expr. by adj., *consisting chiefly of young men* : युवप्रायः (या, यं), C. ; (c) *a m. of straw* : अकिञ्चनः, Ku. : (d) *he is his own m.* : अयं स्वाधीनः, K. II. The human species : expr. by above words, gen. in. pl. III. As opposed to child : मानुषः, *when he became a m.* : यदा स मानुषोऽभवत् (comp. Beng.). IV. One of manly qualities : (1) पुरुषः, *how can the appellation m. (be applied) to him* : पुरुषोक्तिः कथं तस्मिन्, Ki. xi. 71. ; *great m.* : महापुरुषः, U. ; (2) पुमान्, *he who has money is a m. in this world* : यस्यार्थाः स पुमान् लोके, H. V. As opposed to woman, wife : (1) पुरुषः, *men are treacherous hard-hearted* : पुरुषाः कृतघ्नाः कठिनहृदयाः, Vet. 3. ; *did she desire other men* : किमनया पर-पुरुषोऽभिलषितः, P. i. 4. ; (2) पुमान् (v. Male), *better impotence in men* : वरं ह्रिष्यं पुंसाम्, H. VI. An attendant, servant : (1) मानुषः, (2) पुरुषः, *king's men* : राजपुरुषाः, P. VII. In chess : (1) शारः ; (2) नरः. Ph. : *m.-of-war* : युद्धपोतः.
MAN (v.) : I. Lit. : पुरुषाधिष्ठितं (f. तां) करोति ; मनुष्यान्, etc. स्थापयति (c. of स्था) (with loc.). II. Fig. : v. To strengthen.
MANACLE (subs.) : (1) हस्तबन्धनम्, and sim. comp.s. (?) ; (2) हस्तपाराः (?).
MANACLE (v.) : (1) बध्नाति (बन्ध्, c. 9.) (=to fasten) ; (2) निगदयति (nomi.) : (=to fetter).

MANAGE : I. To administer : निर्वाहयति (c. of वह्). II. To direct, control : (1) विनयति (नी, c. 1.) (?) ; (2) चालयति (c. of चल्) (?). III. To train : विनयति.
MANAGEABLE : विनयः (या, यं) : v. Docile, teachable.
MANAGEMENT : I. Conduct, carrying on : (1) निर्वाहः ; (2) शासनम् (=government). II. Skilful practice : कौशलम् (?).
MANAGER : I. In gen. : निर्वाहकः (?). II. Of the stage : (1) सूत्रधारः ; (2) मारिषः (in addressing). III. A skilful handler : expr. with कुशलः (ला, लं) (with loc.).
MANDARIN : मन्त्रिन् (m.). *M. language* : प्राकृत-चीनभाषा (?) ; *m. duck* : *चीनकादम्बः.
MANDATE (subs.) : आज्ञा : v. Command, order.
MANDIBLE : हनुः : v. Jaw.
MANDRAGORA, MANDRAKE : लताविशेषः.
MANE : (1) केश(स)रः, *with the lustre of the hair of the m.* : केशरकेशररिमभिः, N. ; (2) सदा, *a flowing m.* : सदाच्छटा, Si. M.d. : i.e. *having m.* : केशरिन् (f. णी).
MANES : प्रेताः (m. pl.) ; पितरः (m. pl.=ancestors).
MANFUL, MANFULLY, MANFULNESS : v. Manly, manliness.
MANGE : पशूनां कण्डूः -रोगः : v. Itch (I).
MANGER : (1) द्रोणी ; (2) गवादनी (for cows).
MANGINESS : (1) कण्डूलता (?) ; (2) कच्छुरता (?).
MANGLE (subs.) : वस्त्रपरिमार्जनी.
MANGLE (v.) : I. To lacerate, back : (1) व्यवच्छिन्नति (छिद्, c. 7.) ; (2) विनिकृन्तति (कृत्, c. 1.). *M.d.* : (1) क्षतविक्षतः (ता, तं) ; (2) छिन्नभिन्नः (ज्ञा, ज्ञं). II. To smooth with a m. : *वस्त्रपरिमार्जन्या शुद्धणीकरोति.
MANGO : आम्रम्. *M.-tree* : आम्रः, चूतः (poet). *M.-fool* : दुग्धतालीयम्.
MANGO-FISH : तपस्विन् (m.), -मत्स्यः.
MANGOSTEEN : *मनुष्ठम्, (the m. for the tree).
MANGY : (1) कच्छुरः (रा, रं) ; (2) कण्डूलः (ला, लं).
MANHOOD : I. Human nature : (1) मनुष्यत्वम् ;

(2) मानुषता. II. Puberty : (1) दीपनम् (=youth); (2) वयः (=age); (3) by मानुषः (?).
 III. Manliness : पौरुषम्.
 MANIA : II. Madness : q.v. II. Great passion : महाव्यसनम्.
 MANIAC : बातुलः (ला, लं) : v. Mad.
 MANICHEAN : *माणिकानुवर्तिन् (f. नी), and sim. comp.s.
 MANIFEST (adj.) : (1) स्पष्ट (f. टा) ; (2) प्रकाशः (शा, शं) V. : v. Evident.
 MANIFEST (v.) : प्रकाशयति (c. of काश्) : v. Evident, to make.
 MANIFESTATION : I. The act : प्रकाशनम्. II. The state : (1) प्रकाशः ; (2) आविर्भावः (=appearing).
 MANIFESTLY : प्रकाशम् : v. Evidently, clearly.
 MANIFESTO : perh. विज्ञापनपत्रम् : v. Proclamation.
 MANIFOLD : I. Various : (1) नानाविधः (धा, धं) ; (2) विविधः (धा, धं) ; (3) बहुविधः (धा, धं) ; (4) बहुप्रकारः (रा, रं) ; etc. II. Lit. : बहुवारान् or अनेकवारान् (adv.).
 MANIPLE : I. Handful : मुष्टिः. II. A band : दलम्.
 MANIPULATE : हस्तं चालयति (c. of चल्) (with loc.) (?).
 MANIPULATION : (1) हस्तचालनम् (?) ; (2) लघु-हस्तता (=dexterity).
 MANKIND : (1) by pl. मनुष्याः etc. : v. Man. ; (2) मानवजातिः, etc.
 MANLINESS : (1) पुरुषत्वम् ; (2) पौरुषम् ; (3) पौरुषेयता.
 MANLY (adv.) : I. Human : q.v. II. Opposed to womanly : (1) पुरुष- in comp., m. act : पुरुषकारः, H. ; (2) पौरुषः (धी, धं) ; (3) पौरुषेयः (या, यं).
 MANLY (adv.) : (1) पौरुषेण ; (2) पुरुषवत्.
 MANNA : I. Of the Bible : *स्वरसम्. II. Of the bamboo : बंशरो(लो)चना.
 MANNER : I. Way : रीतिः. Ph. : in this m. : अनेन प्रकारेण : v. Thus. ; in what m. : केन प्रकारेण : v. How. ; in the same m. : तेन प्रकारेण : v. So. II. Custom : q.v. : आचारः, the good

m.s. : सदाचारः ; bad m.s. : दुराचारः. III. Sort, kind : q.v. : प्रकारः. Ph. : in a m. : भावतः (=in purport) or कथञ्चित् (=something).
 MANNERED : gen. in comp. : शीलवत् (f. ती) : v. Conduct.
 MANNERISM : धरणम् (used in Bengali).
 MANNERLY : विनीतः (ता, तं) : v. Civil, polite.
 MANIKIN, MANNIKIN : माणवकः (?) ; वामनः.
 MANOEUVRE (subs.) : I. Military arrangement : यानप्रकारः, Ka. xviii. 68. II. Intrigue, stratagem : कौशलम्.
 MANOEUVRE (v.) : expr. by subs.
 MANOR : *बेरणभूमिः.
 MANSE : (1) वामन् (n.) ; (2) बेरमन् (n.) : v. House.
 MANSION : (1) हर्म्यम् ; (2) मन्दिरम् ; (3) सौधम् ; (4) सधन् (n.). Lunar m. : नक्षत्रम्.
 MANSLAUGHTER : नरहत्या : v. Murder.
 MANTELET, MANTLET : तनुत्राणम् (?).
 MANTEL-PIECE : *अग्निस्थानप्रावारः.
 MANTLE (subs.) : I. Lit. : प्रावारः : v. Cloak. II. Fig. : धूर् (f.).
 MANTLE (v.) : प्रावृणोति (वृ, c. 5.) : v. To cover.
 MANUAL (subs.) : उपक्रमणिका.
 MANUAL (adj.) : हस्त- in comp., under sign m. : कृतहस्तचिह्न (f. ङा).
 MANUFACTORY : शिल्पशाला ; gen. with शाला or गृहम् with particular worker.
 MANUFACTURE (subs.) : I. The operation : निर्माणम् (=making) (?). II. The thing : शिल्पद्रव्यम् (?).
 MANUFACTURE (v.) : निर्मिमते (मा, c. 3.) : v. To make.
 MANUFACTURER : शिल्पकारः (?) ; better by circumlo.
 MANUMISSION : (1) मोक्षः -वम्, परि-, वि- ; (2) मुक्तिः (?).
 MANUMIT : मोक्षयति (मोक्ष्, c. 10.) : v. To emancipate, liberate.
 MANURE (subs.) : सारः (used in vernacular).
 MANURE (v.) : सारं ददाति (दा, c. 3.) (comp.

vern.), well m.d : *इत्तसुसारः (रा, रं) ; सारवत् (f. ती).

MANUSCRIPT : हस्तलिखितं गुस्तकम्.

MANY (adj.) : (1) बहु (also f. बह्वी) (best equiv.), after good m. days : सुबहुदिवसापगमे, K. ; great m. advantages : बहुतर उपकारः, Viv ; by not very m. attendants : नातिबहुना परिजनेन, K. ; killing very m. monkeys : बानरान् बहुशो हत्वा, A.r. ; bring m. of these : बहूनीमान्युपाहर, Mah. ; very m. rivers : बहुतरसरितः, Mat. ; m-headed, etc. : बहुशिरस् (mfn.), etc. ; (2) अनेक or नेकः (का, कं), m. thousands of Gandharvas : अनेकानि गन्धर्वसहस्राणि, Kar. ; (3) भूयस् (f. सी), by m. little (things) : भूयोमिः क्षुद्रैः, A.r. ; (4) अनल्पः (ल्पा, ल्पं), etc (=not few).

MANY, AS : यावत् (f. ती), but as m. as they were in war : ते तु यावन्त एवाजौ, R. xii. 45.

MANY, HOW : (1) कति, (mfn.), h. m. years : कति वर्षाणि, A.r. ; (3) कियत् (f. ती), and in h. m. days : कियन्निर्वा दिवसेः, K. Ph. : h. m. times : कतिशः or कति वारान् or कियतो वारान्.

MANY, SO : I. Absol. : (1) इयत् (f. ती), so m. years : इयन्ति वर्षाणि, R. ; (2) एतावत् (f. ती), so m. days : एतावतो दिवसान्, U. i. II. In connection with : यावत्, तावत् (f. ती), so m. he appeared to them : तावाञ्च दृष्टे स तैः, R. xii. 45.

MANY-SIDED : I. Lit. : बहुयुजः (जा, जं). II. Fig. : v. Manifold.

MAP (subs.) : *मानचित्रम्.

MAP (v.) : अभि-लिखति (लिख्, c. 6.). II. To describe : वर्णयति (वर्ण्, c. 10.). III. To mark : चिह्नयति.

MAPLE : फलविशेषे तद्गुणे च.

MAR : (1) हन्ति (हन्, c. 2.) : v. To destroy ; (2) दूषयति (c. of दुष्) : v. To spoil : v. Also to disfigure.

MARAUD (v.) : अभिद्रवति (द्रु, c. 1.) (?).

MARAUDER : अभिद्रवकारिन् (f. णी) (?) ; उपद्रविन् (f. णी) (?) .

MARBLE (subs.) : *मर्मरः, मर्मरोपलः ; etc.

MARBLE (v.) : *मर्मरयति (nomi.) ; चित्रो करोति, m-edged : चित्रधारः (रा, रं) (f.) .

MARCH (subs.) : I. The month : उत्तरफाल्गुन-पूर्वचैत्रसंवादीयुरुषीवर्षस्व तृतीयो मासः. II. Journey : (1) यात्रा (also fig.), obstructor of the m. of the world : लोकयात्राविघातकः, Mah. ; (2) यानम्, प्र-, broke off m.ing. for three nights : विरात्रं प्रयाण-मङ्गमकरोद्, P. ; (3) प्रस्थानम् (= setting out on a m.), just ascertain a day proper for our m. : निरूप्यतां तावदल्पाकं प्रस्थानयोग्यदिवसः, Mu. iv. II. As measure of distance : (1) प्रयाणम्, -कम्, followed a few m.es : कतिचित्प्रयाणकान्यनुवव्राज, C. v. ; (2) अज्वन् (m.) (= way), after three m.es : अज्वन्तु विष्णु, R. xi. 57.

MARCH (v.) : याति, प्र-, अभि-, अभिप्र-, (या, c. 2.), let the whole army m. : प्रयातु बाहिनी सर्वा, A. r. ; (2) व्रजति, अभि-, (व्रज्, c. 1.) ; should m. against an enemy, drawing up the forces in battle-array : बलं व्यूहं द्विषतोऽभिमुखं व्रजेत्, Ka. xviii. 2. ; (3) चलति, सं-, उद् (चल्, c. 1.) (=to move), the great army m.ed : महाचमूह-चाल, Ki. ; (4) प्रतिष्ठते (स्वा, c. 1.) (=to start), m.ed by land : प्रतल्ये स्थलवर्त्मना, R. iv. 60.

MARCH (v.t.) : (1) नयति (नी, c. 1.) (=to lead : q.v.) ; (2) expr. by intrans.

MARCHES : प्रान्ताः (m. pl.) : v. Boundary.

MARCHING (subs.) : (1) प्रयाणम् ; (2) प्रस्थानम् : v. March (II).

MARCHIONESS : *नायिका ; मार्शी.

MARE : (1) वानी ; (2) बडवा ; (3) घोटकी ; (4) जश्वा ; (5) हयी.

MARGIN : धारः : v. Also edge, border.

MARGINAL : धारे लिखितः or धारलिखितः (ता, तं) (?) .

MARGINALLY : धारे, धारतः (f.) .

MARGRAVE : सामन्तः (??). Mine : सामन्तवधूः (f.) .

MARIGOLD : *पीतपुष्पा ; लताविशेषः.

MARINE (adj.) : (1) सामुद्र (f. द्री) ; (2) सामुद्रिक (f. की) ; etc.

MARINE (subs.) : *पोतयोधः and sim. comp.s.

MARINER : नाविकः : v. Sailor.

MARITAL : विवाह- in comp. : v. Matrimonial.

MARITIME : सामुद्रिक (f. की) : v. Also naval.

MARJORAM : आमलकः, -की (? comp. Lat. amarcus).

MARK (subs.) : I. A sign, character ; चिह्नम्,

m. of one condemned to death : मध्यचिह्नम्, Na.
II. Characteristic : (1) चिह्नम् ; (2) लक्षणम् ;
(3) व्यञ्जनम्. III. Butt. : लक्ष्यम् (लक्ष्), *hitting* (lit.
piercing) *the m.* : लक्ष्यभेदः. IV. A coin :
मुद्राविशेषः. Ph. : (*a man*) *of m.* : लक्ष्यवर्ण (f. णी) ;
to make a m. : *लक्षणं स्थापयति (c. of स्था).

MARK (v.) : I. Lit. : (1) चिह्नयति (nomi.), परि-
सं-, *m.ed with one's own hand* : स्वहस्तापरिचिह्नितः
(ता, तं), Y. ii. 95. ; (2) चिह्नं करोति, Si. ;
(3) अङ्कयति (with lines, etc.), *m.ed by the*
ocean : सागराङ्किता (मही), Mah. II. To
indicate : q.v. : सूचयति. III. To attend to,
regard : q.v. : लक्षयति, अभि-, उप-, सं-, (लक्ष्,
c. 10.).

MARK OUT : I. Lit. : चिह्नयति : v. Also to
measure. II. To point out, designate :
q.v. : चिह्नयति.

MARKER : expr. by verb.

MARKET (subs.) : I. Lit. : (1) हट्टः, *in every m.-*
place : प्रतिहट्टपथे, N. ; (2) विपणिः (any place
for sale). II. In wider sense : expr. with
पणायः : v. Also sale. III. Price : q.v. :
मूल्यम्.

MARKET (v.) : पणायते (nomi.) : v. To buy,
sell.

MARKETABLE : पण्य (f. ण्या) : v. Saleable.

MARKET-DAY : (1) हट्टवारः ; (2) हट्टदिनम् ; (3)
हट्टदिवसः.

MARKET-PLACE : हट्टस्थानम् etc. : v. Market (I)

MARKET-TOWN : पत्तनम् : v. Town.

MARKING (subs.) : *m. ink* : *अक्षरमली.

MARL : मृत्तिकाविशेषः.

MARLINE-SPIKE : कीलविशेषः (?) ; *विषाणम्.

MARMALADE : *मधुकषायः ; मिष्टविशेषः.

MARMOT : गिरिसूषिकः (?).

MAROON (adj.) : (1) पाण्डुराशेण (f. णा) (?) ;
धनारण्य (f. णा) (?).

MARLOT : (1) मन्त्रविघातकः (?) ; (2) कार्यविघातकः (?).

MARQUE : Ph. : *letters of m.* : *उपद्रवशासनम्.

MARQUEE : उपकार्या : v. Tent.

MARQUIS, MARQUESS : *नायकः ; मार्कः.

MARQUISATE : *नायकत्वम् ; मार्कशासनम्.

MARRIAGE : (1) विवाहः, *m. dress* : विवाहवेषः, R.

vi. 10. ; *bad m.* : कुविवाहः, M. iii. 63. ; *after*
celebrating the m. of his after-born sister :
अनुष्ठितानन्तरजाविवाहः, R. ; *and making him the*
m. witness : तमेव चापाय विवाहसाक्ष्ये, R. ; (2)
उद्वाहः, *m. time* : उद्वाहकालः, Vas. ; *m.-gift* :
औद्वाहिकम्, M. ; (3) परिणयः, *recent m.* : नव-
परिणयः, Ku. vii. 95. ; *seeing this m.* : अनयोः
परिणयमवलोक्य, N. xvi. 130. ; (4) उपय(या)मः
(rare) ; (5) पाणिग्रहः, -णम्, दारपरिग्रहः, etc.
(=taking a wife). *M.-chamber* : कौतुकागारम्,
Ku. *M.-string* : (1) मङ्गलसूत्रम् ; (2) कौतुकम्, R. ;
(3) कङ्कणम्, Vi.

MARRIAGEABLE : विवाहयोग्य (f. ण्या), and sim.
comp.s, *of m. age* : विवाहयोग्यवयस् (mfn.),
M. n. ; *and that his son was of m. condition* :
दारक्रियायोग्यदर्शश्च पुत्रम्, R. v. 40.

MARRIED (adj.) : विवाहितः (ता, तं). *Of men* :
कृतोद्वाहः and sim. expr.s.

MARROW : मज्जा, *m.-place* : मज्जास्थानम्, Bha.

MARROW-BONE : मज्जाबहुलमस्ति (?).

MARROWY : मज्जाबहुलः (ता, तं).

MARRY (v.) : I. To take a wife : (1) उत्-
वहति, वि-, समुत्- (वह्, c. 1.), *who m.ies such a*
girl : यस्तां समुद्देत् कन्याम्, Ph. : (2) परिणयति,
(नी, c. 1.), *when (Śiva) will m. Pārvaī* :
परिणयेयति पार्वतीं यदा, Ku. ; (3) उपयच्छते (यम्,
c. 1.), *m.ed according to rite and took the*
girl : विशिवदुपयम्य कन्यां निन्दे, D. ; (4) पाणि
गृह्णाति (ग्रह्, c. 9.), (with gen.) ; (5) by
subs., *at the time of m.ing another woman* :
स्त्रान्तरविवाहकाले, Mit. II. To take a
husband : (1) पाणि ग्राहयति (c. of ग्रह्), *with-*
out considering this how could I m. : अविगणय्यैतत्
कथं पाणि ग्राहयिष्यामि, K. ; (2) पतिं गृह्णाति, परि-
प्रति-, (ग्रह्, c. 9.) or याति, उप-, (या, c. 2.), or
मर्तारं सम्भावयति (c. of भू), R. etc. ; (3) वृणीते
or वरयति (वृ, c. 9. and 10.) (to select).
III. To cause to m. (1) योजयति, सं- (युज्,
c. 10.), *m.ed Rājavāhana with Avantisundari* :
राजवाहनेनावन्तिमुन्दरीं संयोजयामास, D. ; (2) पाणि-
ग्रहणं सम्पादयति (c. of पृष्ठ्) (with gen.), R. ;
(3) विवाहं कारयति (c. of कृ) (with gen.),
M. n. ; etc. IV. To give away in

marriage : (1) ददाति or दच्छति, प्र-, (दा, c. 3. and 1.) : v. To give ; (2) द्राह्यति (c. of द्रह्), *could not m. his daughter to the god of gods* : देवदेवं सुतां द्राह्यितुं न शक्नुः, Ku.
MARRY (interj.) : सत्यम् : v. Indeed.
MARS : I. The planet : (1) मङ्गलः ; (2) कुजः.
 II. The god of war : (1) कुमारः ; (2) कार्तिकेयः.
MARSH : (1) कच्छः, -श्वः ; (2) अनूपभूमिः ; etc.
MARSHAL (subs.) : I. General : बलाध्यक्षः. II. In provision etc. : संविधाय (f. श्री) (?).
MARSHAL (v.) : विन्यस्यति (अस्, c. 4.) : v. To arrange, draw up.
MARSHY : अनूपः (पा, प) : v. Marsh.
MART : क्रयविक्रयस्थानम् : v. Market.
MARTEN : नकुलजातीयजन्तुभेदः.
MARTIAL : by comp. : v. War, warlike, military.
MARTINET : अचलशासनः (ना, न) (?) and sim. comp.s.
MARTYR : स्वधर्मन्यस्तजीवनः (ना, न) (?) and sim. comp.s.
MARTYRDOM : स्वधर्मे जीवनन्यासः (?) and sim. comp.s.
MARTYROLOGIST : स्वधर्मन्यस्तजीवनानां जीवनलेखकः (??).
MARTYROLOGY : स्वधर्मन्यस्तजीवनानां वृत्तम्, etc.
MARVEL : आश्चर्यम् : v. Wonder.
MARVELLOUS : आश्चर्य (f. र्वा) : v. Wonderful.
MARVELLOUSLY : आश्चर्यम् : v. Wonderfully.
MASCULINE : I. Manly, strong : q.v. II. In gram., male : m. gender : पुल्लिङ्गम् ; in also m. : पुल्लि च.
MASH (subs.) : सम्मेषः (?) : v. Also mixture.
MASH (v.) : सम-पिनष्टि (पिब, c. 7.) : v. To pound.
MASK (subs.) : I. Lit. : perh. नेपथ्यम् ; छद्म-मुखम् (?). II. Fig. : छद्मन् (n.) : v. Disguise. III. Masquerade : q.v.
MASK (v.) : I. Lit. : छद्ममुखं (?) विमर्ति (धृ, c. 2.), etc. : v. To wear. II. In gen. : v. To disguise.
MASON : (1) सुधाजीविन् (m.) ; (2) लेपकारः ; etc. : (3) राजशिल्पिन् (m.) (?) (comp.).

MASONRY : इष्टकविन्यासः (?) ; राजशिल्पम् (?).
MASORETIC, -AL : *मासरीयः (या, य) and sim. deriv.
MASQUERADE : perh. नाटनृत्यम् (comp. नटुषा नाच).
MASQUERADER : छद्ममुखधारिन् (f. णी) (?) and sim. comp.s.
MASS (v.) : v. To collect, assemble.
MASS (subs.) : I. A religious service : *नीराजना, *high m.* : *सङ्गीतनीराजना. II. A lump : पिण्ड (mn.). III. A heap : q.v. : (1) स्तोमः ; (2) पुञ्जः. IV. A multitude : q.v. : जनसमवायः : v. Bulk, size : q.v.
MASSACRE (subs.) : (1) विशसनम् ; (2) संहारः : v. Slaughter, murder.
MASSACRE (v.) : विशसति (शस्, c. 1.) : v. To slaughter, murder.
MASSE, -EN : expr. by समय (f. ग्रा) : v. Entire, whole.
MASSINESS : (1) स्थूलता ; (2) बृहत्त्वम् (= largeness).
MASSIVE, MASSIVENESS : v. Massy, massiness.
MASSY : (1) स्थूलः (ला, लं) ; (2) बृहत् (f. ती) : v. Large : (3) पृथुलः (ला, लं) : v. Also heavy.
MAST : I. Of a vessel : (1) कूपः, -कः, *the m. of the earth-vessel* : क्षौणीनौकूपदण्डः, D. ; (2) गुण-वृक्षकः, *m.-head* : गुणवृक्षाग्रम्. II. A fruit : v. Nut.
MASTER (subs.) : I. Lord : q.v. : (1) प्रभुः, *who wishing to become the m. of the three worlds* : प्रभुर्भुवर्भुवनत्रयस्य यः, Si. i. 49. ; *in the absence of my m.* : प्रभुणा विना मे, R. ; (2) स्वामिन् (m.) (=owner and with ref. to servants), *if a m. were to leave a servant before time* : स्वामी चेद्भूतकमपूर्णे काले जहात्, Mit. ; (3) पतिः (=husband, guardian), *m. of a family* : कुलपतिः ; (4) मर्तु (m.) (as opposed to भृत्य), *m.'s pleasure* : मर्तुः परितोषः, Sa. Ph. : *I am not my own m.* : नाहमात्मनः प्रभुः or आत्मानं नियन्तुं न शक्नोमि. II. Manager, director : q.v. : नायकः, *'m. of the rolls'* : राजपत्रनायकः. III. A teacher : q.v. : शिक्षकः. IV. An adept : *m. of knowledge* : विद्याविधिः ; *m. of dialectics* : तर्कवाचस्पतिः ; m.

of eloquence : श्रीकण्डः ; *m. of the entire Vedas* : वेदसमुदायकोविदः, D. : v. Proficient. V. A painter or sculptor : *the old m.s.* : *प्राचीनचित्रकोविदः. VI. In addressing : not expr. : श्रीमत् (m.) (in writing).

MASTER (v.t.) : I. To subdue : q.v. : बलीकरोति. II. To attain familiarity with : (1) अभ्यन्तरीकरोति, D. ii. ; (2) by subs. : v. Proficiency.

MASTER-BUILDER : प्रधानस्वपतिः and sim. comp.s. (??).

MASTERFUL : प्रमुत्त्वचक (f. चिका) (?) and sim. comp.s.

MASTER-HAND : I. Skill : वैचक्षण्यम्. II. Skilful : विचक्षण (f. णा).

MASTERLY : (1) विचक्षण (f. णा) : Skilful ; (2) निरुपमः (मा, मं) : v. Incomparable : (3) उत्कृष्ट (f. ट्टा) : v. Excellent.

MASTERPIECE : अप्रतिमकर्मन् (n.) and sim. comp.s.

MASTERSHIP : I. Lit. : प्रमुत्त्वम्. II. Mastery : q.v.

MASTER-STROKE : (1) कौशलम् (?) ; (2) विदग्धकर्मन् (n.) (?).

MASTERY : I. Proficiency : q.v. II. Dominion, supremacy : q.v. : प्रमुत्त्वम्. III. Victory : q.v. : जयः. IV. Eminence : q.v.

MASTICATE : चर्बति or चर्बयति (चर्ब, c. 1. and 10.).

MASTICATION : चर्बणम्. *Food requiring m.* : चर्ब्यम्.

MASTIFF : बृहत्कुक्षुरभेदः.

MAT (subs.) : (1) कटः ; (2) किलिङ्गकः (rare) ; (3) बटरः (rare).

MAT (v.) : कटेन आच्छाति (स्तु, c. 9.), etc. : v. To cover. *Matted hair* : जटा, -जुटः.

MATCH (subs.) : I. An equal : expr. by समः (मा, मं) etc. : v. To match. II. A contest : q.v. : युद्धम्, *boxing m.* : मल्लयुद्धम्, V. p.

III. Marriage : q.v. : वटना, *I will bring about a m. between Vaiṣampāyana and Madalekhā* : वैशम्पायनस्य मदलेखया सह वटनां कारयामि, K.

IV. For kindling : *दीपशलाका.

MATCH (v.) : I. In gen. sense : expr. by the

adj.s सप्ताः (शी, शं) ; तुल्यः (ह्या, ह्यं) ; अनुरूपः (पा, पं) ; etc. : *a husband to m.* : सप्ता उपयन्ता, R. vii. 1. ; *the battle was between m.ing combatants* : तुल्यप्रतिद्वन्द्वि बन्धु युद्धम्, R. vii. 37. : v. Equal, worthy. II. To marry : (1) योजयति (युज्, c. 10.) ; (2) समानयति (c. of नी), Sa. v. ; (3) वटनां कारयति (c. of कृ), K.

MATCHLESS : (1) अद्वितीयः (या, यं) ; (2) अप्रतिमः (मा, मं) : v. Incomparable.

MATCH-MAKER : वटकः.

MATE (subs.) : I. A companion, consort : सहचर (f. री), *seeing the m.* : सहचरीं प्रेक्ष्य, R. ix. 57. II. An assistant : सहकारिन् (f. णी).

III. Check.-m. : q.v.

MATE (v.) : v. To match.

MATERIAL (adj.) : I. Composed of matter : (1) मौक्तिकः (की, कं), पाञ्च-, आधि- ; (2) by comp. II. Important : q.v. : प्रासङ्गिकः (की, कं) (?).

MATERIAL (subs.) : (1) साधनम्, *m.s. being collected* : संयुतसाधनत्वात्, R. xvi. 38. ; (2) उपकरणम्, M. n. : v. Thing.

MATERIALISM : perh. : लोकायतम् ; *विषयवादः.

MATERIALIST : perh. : लोकायतिकः ; *विषयवादिन् (m.).

MATERIALITY : प्रासङ्गिकत्वम्, -ता (?) : v. Importance.

MATERIALLY : (1) सारतः (=essentially) ; (2) यथार्थतः (really).

MATERNAL : (1) मातृकः (का, कं) ; (2) मातृ (f. त्रा) ; (3) better by comp., *in m. and m. grandfather's property* : मातृमातामहे धने, Vri.

MATHEMATIC, -AL : expr. by comp., *m. instruments* : *गणितयन्त्राणि.

MATHEMATICALLY : गणितानुसारेण ; गणितविद्याक्रमेण (?).

MATHEMATICIAN : गणितपण्डितः, -विशारदः, -कुशलः, etc.

MATHEMATICS : गणितम्. *Mixed m.* : *मिश्रगणितम्.

MATIN (adj.) : (1) प्रगेतनः (नी, नं) ; (2) प्रातः-कालीनः (ना, नं) : v. Morning.

MATINS : (प्रगेतनानि) अवधर्षणानि (n. pl.).

MATRICIDE : I. The act : (1) मातृहत्या ; (2)

मातृवः. II. The doer : (1) मातृवातिन् (f. नी) ; (2) मातृहन् (mf.).

MATRICULATE : *प्रविशति (विष्, c. 6.), *m.d in the London University* : लण्डनविश्वविद्यालयं प्रविशेत्.

MATRIGULATION : examination : *प्रावेशिकी परीक्षा.

MATRIMONIAL : वैवाहिकः (की, कं) : v. Nuptial.

MATRIMONY : विवाहः : v. Marriage.

MATRON : (1) कुटुम्बिनी ; (2) पुरन्धिः or -न्त्री, *where in every house the m.s were busy* : गृहे गृहे व्यग्रपुरन्धिवर्गः, Ku. vii. 2.

MATRONLY : expr. by comp. or with words expr. under proper, becoming.

MATTER (v.) : expr. with अर्थः, *it does not m. to me.....* : अस्मिन् ममार्थो नास्ति ; *it does not m. whether it is caught or not* : गृहीतमिह ततः किम् ? अथ न गृहीतं ततोऽपि किम् ? , K.

MATTER (subs.) : I. Material substance : विषयः : v. Thing. II. Essence : q.v. : सारः. III. Subject : (1) विषयः ; (2) वस्तु (n.). IV. Affair : (1) विषयः ; (2) अर्थः. V. Concern : expr. with वर्तते (वृत्, c. 1.), *what is the m. with you* : किं ते वृत्तम्. VI. Import, consequence : अर्थः. VII. Difficulty, trouble : q.v. VIII. Pus : पूयम्, Sr.

MATTING (subs.) : कटः : v. Mat.

MATTOCK : (1) खनित्रम् (?) ; (2) टक्कः (=hatchet).

MATTRESS : (1) आस्तरणम् (gen. term.) ; (2) तुलिका (of cotton : ?).

MATURE (adj.) : I. Ripe : q.v. : पक्व (f. का), परि-. II. Completely worked out : परिणतः (ता, तं) : v. Also complete.

MATURE (v.) : परिपाकं नवति (नी, c. 1.) : v. To ripen, perfect.

MATURELY : (1) expr. by adj. : (2) परिणतम् : v. Also completely.

MATURENESS, MATURITY : I. Ripeness : पाकः, परि-. II. Perfection, completion : q.v. : परिणामः.

MATUTINE, MATUTINAL : प्रगतनः (नी, नं) : v. Morning.

MAUDLIN : Drunk, intoxicated : q.v. : क्षीवः

(वा, वं). II. Silly, foolish : q.v. : मूढः (वा, वं).

MAUGRE : v. Notwithstanding, in spite of.

MAUL (v.) : लगुणेन ताडयति (तड्, c. 10.), प्रहरति (ह, c. 1.), etc.

MAUSOLEUM : *चिन्नचूडम्, -कम् ; चैत्यः (?).

MAW : बडरः : v. Belly.

MAWKISH : (1) कुत्सितः (ता, तं) , (2) विरसः (सा, सं) (?).

MAWKISHLY : (1) कुत्सितम् ; (2) विरसम् (?)

MAWKISHNESS : (1) कुत्सितता ; (2) विरसता (?)

MAXILLARY : हनु- in comp. : v. Jaw.

MAXIM : (1) सूत्रम् ; (2) वचनम् : v. Also proverb.

MAXIMUM : expr. with सर्वोच्च (f. चा).

MAY (subs.) : उत्तरवैशाखपूर्वज्यैष्ठसंवादीयुक्तीयवर्षस्य पञ्चमो मासः.

MAY (v.) : I. =can : q.v. : by विधिलिङ्, *you m. carry the burden* : त्वं भारं वहः, S.k. II. Expressing desire or wish : (1) by आशीर्षिङ्, *m. people live a man's life* : जीव्याञ्जनः पुण्यायुषम्, Vi. ; (2) by लोट्, *m. you have a good journey* : तव वर्त्तन्नि वर्ततां शिवम्, N. III. Denoting contingency or liability : by विधिलिङ्, *an applicant m. or m. not get fortune* : लभेत् वा प्रार्थयित्वा न वा श्रियम्, Sa. ; *I might have disregarded this wretched life* : कुर्यामुपेक्षां हतजीवितेऽस्मिन्, R. Ph. : *m. be* (=perhaps : q.v.) : expr. by विधिलिङ्.

MAY-BUG : गोमयोत्थाभेदः.

MAY-DAY : मेमासस्य प्रथमदिवसः.

MAY-POLE : *मेनृत्ययूपः.

MAY-QUEEN : *मेमासेश्वरी.

MAYOR : *अधिनायकः. *Mess* : *अधिनायिका.

MAYORALTY : *अधिनायकत्वम्, -ता ; अधिनायकपदम् or -अधिकारः.

MAZE (subs.) : गहनम् (?) : v. Labyrinth

MAZE (v.) : आकुलयति : v. To disturb, amaze.

MAZY : गहनः (ना, नं) (?) ; अति-, सु-.

MEAD (subs.) : I. A meadow : q.v. II. A drink : मधु (n.).

MEADOW (1) क्षेत्रम् (=field) ; (2) गोपचारः (=pasture land). *M.-grass* : यवस (mn). *M.-sweet* : गुल्मप्रभेदः.

MEAGRE : I. Thin, lean : q.v. : कृशः (रा, शं). II. Scanty, insufficient : स्वल्प (f. त्वा). III. Wanting in richness : (1) कलु (mf.n.); (2) असारः (रा, रं).

MEAGRELY : i.e. not richly : (1) कलु ; (2) असारम्.

MEAGRENESS : I. Leanness : q.v. : कृशता. II. Poorness : (1) असारता ; (2) अपकृष्टता (= badness). III. Scantiness : स्वल्पता.

MEAL (subs.) : I. Flour : q.v. : चूर्णम्. II. A repast : (1) भोजनम्, *one day taking a m. at night* : एकाहं रात्रिभोजनः, Pa. ; (2) भक्षम्, *one day taking one m.* : एकाहम् एकभक्षारी, Pa. *M. time* : भोजनवेला.

MEALINESS : चूर्णमयता etc. : v. Mealy.

MEALY : I. Consisting of meal : चूर्णमयः (यी, यं) etc. II. Like meal : चूर्णसदृशः (शी, शं), etc. III. Soft : q.v. : मृदु (f. द्दी), *m.-mouthed* : मृदुभाषिन् (f. णी) and sim. comp.s.

MEAN (subs.) : I. The middle point or place : मध्यम् by adj. II. Instrument : उपकरणम् : v. Means.

MEAN (v.) : I. To intend : q.v. : अभिप्रेति (इ, c. 2.). II. To indicate : q.v. : सूचयति (सूच्, c. 10.). III. To denote, signify : expr. with अर्थः, *I will call the mistress and ascertain what (all this) really m.s* : कुटुम्बिनी शब्दाय परमार्थं ज्ञास्यामि, Mr. i.

MEAN (adj.) : I. Middle, intermediate : q.v. : मध्यः (ध्या, ध्यं), *m. deviation* : मध्यविक्षेपः, Su.i. 70. Ph. : *in the m. time* : अवान्तरे, C. II. Low in rank or birth : (1) निकृष्टः (टा, टं); (2) अपकृष्टः (टा, टं). III. Base, contemptible : q.v. : जघन्यः (न्या, न्यं).

MEAN-SPIRITED : (1) लघुचेतस् (mf.n.); (2) क्षुद्रमानसः (सा, सं), B. v. 40.

MEANDER (v.) : expr. by कुटिलः (ला, लं), बक्र (f. क्रा), etc. (=crooked : q.v.); *the river m.s for a kros* : क्रोशं कुटिला नदी, S.k.

MEANDER, MEANDERING (subs.) : कुटिलता etc. : v. Crookedness.

MEANING : I. Signification : अर्थः, *of double m.* : द्वार्षकः (का, कं); *this is its m.* : अस्या-

वमर्थः, Da. : v. Sense (IV.). II. Intention, purpose : q.v. : अभिप्रायः.

MEANINGLESS : (1) निरर्थकः (का, कं); (2) अवर्थकः (का, कं); (3) अर्थहीनः (ना, नं).

MEANINGLY : (1) सार्थम् ; (2) साकृतम् ; (3) सामिप्रायम्.

MEANLY : I. Humbly : *m. born* : अपजातः (ता, सं); *m. clad* : कृपणवेषः (वा, वं), etc. II. Dishonourably : नीचम् or नीच- in comp. III. Moderately : नाधिकम्.

MEANNESS : I. Lowness : (1) निकृष्टता ; (2) अपकृष्टता. II. Poorness, niggardliness : कृपणता or कार्षण्यम्.

MEANS : I. Fortune, income : q.v. : विभवः. II. Instrument : साधनम्. Ph. : *by all m.* : सर्वथा ; *by no m.* : सर्वथा.....न ; *by any m.* : केनापि प्रकारेण, etc.

MEANWHILE : (1) अवान्तरे, K. ; (2) इत्येवकाले, Vet.

MEASLES : पाणिशीतला (?), Bha. iv.

MEASURABLE : (1) मेयः (या, यं), प्र-, परि- ; (2) माप्य (प्या) (rare).

MEASURE (subs.) : I. Standard for m.ing : मानम्, *all m.s of weight* : सर्वं तुलामानम् ; *m. of capacity* : प्रतिमानम्, M. viii. 403. ; *cubic hand m.* : घनहस्तमानम्, Li. II. A m. ; मानम्, *hundred m.s of a crop* : शस्यस्य मानशतम्, Li. III. Fig. : a rule for judging : मानम्, प्र-. IV. Size or extent : (1) मानम्, परि-, (rarely) प्र- ; *exact or rough m. of a diameter* : सूक्ष्मं स्थूलं वा व्यासमानम्, Li. ; (2) मितिः, परि-, Li. V. Means, plan : q.v. : (1) उपायः, *to take m.s* : उपायम् अवलम्बते ; (2) प्रयोगः (=active m.), *employed hostile m.s* : पारम्यामिकान् प्रयोगान् प्रायुक्त, D. iv. VI. Metre : q.v. : छन्दस् (n.). VII. In music : लयः, *steps are in m.* : पादन्वयासो लयमुपगतः, Mal. ii. 8. VIII. In pl., beds or strata : भूमिः. Ph. : *in m.* : परिमितम् ; *beyond m.* : अतिमात्रम् ; *drying in some m.* : मात्रया विशोष्य, D. vi.

MEASURE (v.i.) : माति, परि-, (मा, c. 2.), *m.ing 8 cubits in length* : कराटकमिता द्वेष्टे, Li. ; *did not m. in the sky* : न ममौ नमस्तले, Si. xiv. 75.

MEASURE (v.t.): (1) माति or मीरीते, परि-, (मा, c. 2. and 3.), *m.d (her) eyes with their eyes*: तदीयेनैयनैर्लोचनेऽमीरीत, Ku. v. 15.; *you cannot be m.d but the world is m.d by you*: अमेयो मितलोक्तस्त्वम्, R. x. 18.; *the middle is m.d with the hand*: मध्यः पाणिमितः, Mal. ii. 3.; (2) मापयति (c. of मा) (lit.), *when the heap of a crop is m.d*: राशौ शस्यस्य मापिते, Li.; *m.d (in music)*, -छिष्टः (हा, छं), Mr. iii. 5.: v. Measure (VII).

MEASURELESS: (1) अमेयः (या, यं); (2) अप्रमेयः (या, यं); (3) अपरिमेयः (या, यं).

MEASUREMENT: I. Measuring: मापः, -नम्. II. Area: मानम्: v. Measure (IV).

MEASURER: मापकः, परि-.

MEASURING (subs.): मानम्, परि-, *m. rod*: मानदण्डः, Ku. i. 1.: v. To measure.

MEAT: I. Food: q.v.: आमिषम्. II. Animal: (1) मांसम्; (2) आमिषम्.

MECHANIC (subs.): (1) शिल्पिन् (m.); (2) शिल्पकारः; (3) शिल्पिकः.

MECHANIC, -AL (adj.): I. Lit.: यन्त्र- in comp., *m. contrivance*: यन्त्रसाधनम् (?). II. Done as if by a machine: (1) expr. with यन्त्रवत् (?); (2) संस्कारचालितः (ता, तं) (??). III. Belonging to artisans: (1) शिल्पि- etc. in comp.; (2) by gen.

MECHANICALLY: (1) by संस्कारचालितः (ता, तं) (??); (2) न बुद्धिपूर्वम् etc., (- not intentionally).

MECHANICIAN: *बलविज्ञानविशारदः (हा, दं), etc.

MECHANICS: *बलविज्ञानम्; बलानां गत्यादिविज्ञानम्.

MECHANISM: *यन्त्रसंविधानम् and sim. comp.s.

MECHANIST: यन्त्रकारः: v. Also mechanician.

MEDAL: *पारितोषिकमुद्रा; पुरस्कारमुद्रा; and sim. comp.s.

MEDALIST: I. One who has gained a m.: *पुरस्कारमुद्राश्रुत् (mfn.) and sim. comp.s. II. One skilled in it.: *पुरस्कारमुद्राकुशलः (ला, लं) and sim. comp.s.

MEDALLION: *महामुद्रा.

MEDDLE (v.): पराधिकारचर्चा करोति: v. To Interfere.

MEDDLER: expr. by verb. or circumlo.

MEDDLING, MEDDDLESOME (adj.): परकार्याभियुक्तः (ला, लं) (?); better by circumlo.

MEDIAEVAL: मध्यकालीनः (ना, नं): v. Also indirect.

MEDIATE (v.): I. Intrans: सन्धिं कारयति (c. of कृ). II. Trans: वटयति (c. of वट्).

MEDIATELY: (1) व्यवधानेन; (2) अन्तरेण.

MEDIATION: expr. by mediator: q.v.

MEDIATOR: (1) मध्यस्थ (f. स्था); (2) मध्यवर्तिन (f. नी).

MEDIATORIAL: expr. by comp.: v. Belonging to.

MEDICAL: i.e. pertaining to medicine: expr. by comp., *m. work*: वैद्यकशास्त्रम्: v. Also medicinal.

MEDICALLY: वैद्यकशास्त्रानुसारेण; वैद्यकोपचारेण.

MEDICAMENT: v. Medicine (I).

MEDICATE: (1) औषधं ददाति (हा, c. 3.); (2) भेषजं करोति (with gen.), Mah.

MEDICINAL: (1) by comp.; (2) औषधीयः (या, यं); (3) भेषजः (जी, जं).

MEDICINALLY: I. As a medicine: expr. with औषधम् etc.: v. Medicine. II. To heal: उपचाराय.

MEDICINE: I. A medical remedy: (1) औषधम् (lit. and fig.), *m. is good for the sick*: व्याधित-स्थौषधं पथ्यम्, H.; *in all distress there is no m. like wife*: न च भार्यासमं किञ्चिदौषधं सर्वकृच्छ्रेषु, Mah.; (2) भेषजम् or भेषज्यम्, *this is your m. (antidote)*: भेषजमिदं ते, P. iii. 10.; *as in very strong m.s*: अतिवीर्यवतीव भेषजे, Ki. ii. 4.; (3) अगदः (rare), *is not m. drunk*: अगदः किं न पीयते, H. II. The art or theory: (1) आयुर्वेदः (=Hindu m.), *teach us m.*: आयुर्वेदमस्मान्-ध्यापयतु, Bha.; (2) चिकित्सा, *well up in m. in its eight branches*: चिकित्सायामष्टाङ्गायां विशारदाः, Mah.; (3) वैद्यकम्, A. p.

MEDIOCRE: सामान्य (f. न्या) (=common: q.v.).

MEDIOCRITY: expr. by सामान्य (f. न्या), *m. of success*: सामान्यसिद्धिः.

MEDITATE: I. To cogitate: ध्यायति, अनु-, सं-

अभि-, प्र-, (ज्ये, c. 1.) : v. To think. II. To contrive : intend : (1) संकल्पयति (कृप्, c. 10.) ; (2) ध्यायति (?), m. it : तद् ध्यायस्व, Mah. 8. 59. 27.

MEDITATION : (1) ध्यानम्, *whose eyes were fixed with m.* : ध्यानस्तिमितलोचनः, R. ; (2) समाधिः, *to break m.* : समाधिं मनक्ति, V. ; (3) प्रणिधानम्, R. i. 74.

MEDITATIVE : (1) ध्यानपरः (रा, रं) ; (2) समाहितः (ता, तं) ; etc.

MEDITATIVELY : expr. by adj. or circumlo.

MEDITERRANEAN SEA : *मध्यसागरः.

MEDIUM (subs.) : I. Mean. : expr. by मध्य (f. ञ्वा). II. In paper. : *मध्यपत्रम्. III. In spiritualism : *मध्यमपुरुषः ; अनुवादकः. IV. Channel, vehicle : expr. by द्वारम्.

MEDLAR : I. The tree : *मास्पीलः. II. The fruit : *मास्पीलम्, -फलम्.

MEDLEY : (1) सङ्करः ; (2) सञ्जिपातः.

MEDULLAR, -y : (1) by मज्जा- in comp. ; (2) मज्जावत् (f. ती) (?).

MEED : पारितोषिकम् ; v. Reward, recompense.

MEEK : विनीतः (ता, तं) : v. Gentle, humble.

MEEKLY : विनीतम् : v. Gently, humbly.

MEEKNESS : (1) विनयः ; (2) मार्दवम् (= mildness) ; (3) नम्रता (= humility).

MEERSCHAUM : I. Lit. : शृत्तिकाविशेषः ; सागरफेनः. II. A pipe : *सागरफेननाली.

MEET (adj.) : उचितः (ता, तं) : v. Proper, fit.

MEET (subs.) : मेला : v. Meeting.

MEET (v.t.) : I. To come with : पश्यति (दृश्, c. 1.) (= to see). *To come or go out to m.* : (1) प्रत्युद्गच्छति (गम्, c. 1.) ; (2) प्रत्युच्चाति (या, c. 2.). II. To encounter : q.v. : अभि-याति, etc., *to m. death* : मृत्युमेति, Mah. III. To m. together, assemble : expr. with : संगच्छते (गम्, c. 1.), समेति (इ, c. 2.), etc. : *the lords of quarters have met* : समागता लोकपालाः, V. ; *the ladies have met to remove the marriage-string* : देव्यः कङ्कणमोक्षनाय मिलिताः, Vi. ii. 50. IV. In geo. : सम्पतति (पत्, c. 1.).

MEET WITH : I. To find : q.v. : आसाद्यति

(c. of दृश्). II. To encounter : expr. by पति (इ, c. 2.) : v. To meet (II).

MEETING (subs.) : I. Coming together : समागमः : v. Also concourse. II. An assembly : q.v. : (1) मेला ; (2) समितिः.

MEETING-HOUSE : (1) सभा, -गृहम् (?) ; (2) मेलागृहम् (?).

MEETNESS : औचित्यम् : v. Fitness.

MEGRIM : I. A pain : अर्द्धशिरःशूलम्. II. A whim, fancy.

MELANCHOLIC : सदाविषादिन् (f. नी) (?) and sim. comp.s : v. Dejected, sad.

MELANCHOLY : (subs.) : सदाविषादः (?) and sim. comp.s : v. Dejection, sadness.

MELANCHOLY (adj.) : I. Dejected, sad : विषण्ण (f. ञ्वा). II. Calamitous, afflictive : विषादकरः (री, रं), etc.

MELEE (sub.) : (1) सकुलम् ; (2) सकुलयुद्धम्.

MELLIFEROUS : मधुप्रदः (दा, दं) and sim. comp.s.

MELLIFLUOUS : मधुलवः (वा, वं) and sim. comp.s : v. Honey.

MELLOW (adj.) : मधुरः (रा, रं) : Also soft, ripe, sweet.

MELLOW (v.) : मधुरयति (nomi.) : Also to ripen, soften.

MELLOW (v.i.) : मधुरीभवति : v. Also to ripen.

MELLOWNESS : मधुरता : v. Also ripeness, softness.

MELODIOUS : (1) मधुरः (रा, रं) ; (2) सुस्वरः (रा, रं) ; (3) श्रोत्रसुख (f. खा) ; etc.

MELODIOUSLY : (1) मधुरम् ; (2) मञ्जुलम् ; (3) सुस्वरम् ; etc.

MELODIOUSNESS : (1) मधुरता ; (2) मञ्जुलता ; (3) सुस्वरता.

MELODRAMA : *सङ्गीतनाटकम्.

MELODRAMATIC : I. Lit. : by comp. II. Fig. : v. Exaggerated, wonderful.

MELODY : I. Melodiousness : q.v. II. In music : सुस्वरः. III. A time : तालः.

MELON : स्फुटि, -फलम्. *Water-m.* : कादिङ्गम्. *Musk-m.* : खर्बुजम्.

MELT (v.t.) : (1) द्रावयति (c. of दृश्) ; (2) वि-

हाययति (c. of ली) ; (3) गल्लयति (c. of गल्) : v. Melt (v.i.).

MELT (v.i.) : (1) द्रवति, -ते (द्रु, c. 1.), *why does not your heart m. : द्रवते हृदयं कथं न ते, M.s. ; resembling m.ed gold* : द्रुतकनकनिकासः, V. m. ; (2) विलीयते, प्र-, (ली, c. 4.) (lit.) ; (3) गलति (गल्, c. 1.) (of metals, etc.) : v. Also to soften.

MELTING (subs.) : I. Active : (1) द्रावणम् ; (2) विलायनम् ; (3) विगलनम्. II. Passive : (1) द्रवणम् or द्रुतिः ; (2) विलयनम्. III. Fig. : (1) द्रवणम् ; (2) विलयनम् (of colours, etc.).

MELTINGLY : expr. by part : v. Melt.

MELTING-POT : आवर्तनी : v. Crucible.

MEMBER (subs.) : I. Of the body : अङ्गम् : v. Limb. II. Of a sentence : अङ्गम्, -वाक्यम्, Nil. III. Fig. : अङ्गम्, *those qualities which are m.s. of sentiment* : ये रसस्याङ्गिनो धर्माः, Kav. viii. 1. IV. Of a society : (1) सभ्यः ; (2) सदस्यः. V. Of a family : परिवाराः (m. pl.) ; अङ्गम् : v. Limb (II). VI. Of an equation : पक्षः, Vij.

MEMBERSHIP : (1) सभ्यपदम् (?) ; (2) सदस्यत्वम् (?) .

MEMBRANE : त्वच् (f.) (?), Bha.

MEMBRANEUS : त्वचाकारः (रा, रं) (?).

MEMENTO : (1) स्मृतिचिह्नम् (?) ; (2) स्मरणम् (?) .

MEMOIR : (1) वृत्तम् ; (2) विवरणम् ; (3) चरित्रम्.

MEMORABLE : प्रसिद्ध (f. दार) (=well-known : q.v.).

MEMORANDUM : स्मरणम्, -पत्रम्, -लेखः, etc. (??).

MEMORIAL (subs.) : I. A monument : स्मरणचिह्नम् and sim. comp.s II. A petition : आवेदनम्, -पत्रम्, etc. : v. Represent, petition.

MEMORIAL (adj.) : expr. by verb स्मारयति (c. of स्मृ) or by circumlo.

MEMORIALIST : आवेदनकारिन् (f. नी) (?) and sim. comp.s.

MEMORIALIZE : आवेदनं करोति, etc.

MEMORY : I. The faculty : (1) स्मृतिः, *to cover the m. : स्मृतिमारोहति, N. ii. 44.* ; (2) मेधा (=retentive m.), *is very skilful and has a good m. : परमनिपुणा मेधाविनी च, Mal. Ph. :*

committed to m. : कण्ठस्थ (f. स्था), Bha. ; to consign to m. : हृदये निदधाति, N. II. Remembrance : q.v. : स्मृतिः, held in the m. : स्मृतिभूतः (ता, तं), N. v. 134. ; loss of m. : स्मृतिहोपः, Sa. vii. III. The time that can be remembered : स्मार्तकालः, within, beyond m. : स्मार्ते, अस्मार्ते काले, Mi.

MENACE (v.) : तर्जयति, सं-, अमि-, (तर्ज्, c. 10.) : v. To threaten.

MENACE (subs.) : (1) तर्जनम्, सं- ; (2) विभीषिका, Mah.

MENACING (adj.) : भीषण (f. जा) : v. Terrible, fierce.

MENACINGLY : expr. by pres. part.

MENAGERIE : पशुसंग्रहः and sim. comp.s. : v. Collection.

MEND (v.t.) : I. To repair : q.v. : नवीकरोति.

II. To correct : q.v. : शोधयति (c. of शुच्).

III. To quicken : q.v.

MEND (v.i.) : expr. with विशिष्ट (f. द्य) or विशेषम् इति (इ, c. 2.), etc.

MENDACIOUS : (1) मिथ्यावादिन् (f. नी) ; (2) अनुतभाविन् (f. नी) ; and sim. comp.s.

MENDACITY : (1) मिथ्यावादित्वम् ; (2) असत्यता : v. Falschood.

MENDICANCY : v. Mendicity.

MENDICANT : (1) मिष्ठुः, -कः ; (2) परित्राज् (m.) ; (3) परित्राजः, -कः.

MENDICITY : (1) मैक्ष्यम् (क्षम्) ; मिष्ठुकता, -त्वम् ; (3) मैक्ष्यचर्या ; (4) परित्राज्या.

MENIAL (adj.) : I. Low : expr. by comp., m. duties : प्रेष्यकर्म, H. II. Low, mean : q.v.

MENIAL (subs.) : (1) परिजनः ; (2) प्रेष्यः : v. Servant, slave.

MENSTRUAL : मासिकः (की, कं) : v. Monthly. *M. course* (=menstruation) श्रुतुः, -कालः, *bathing after m. : श्रुतुस्नानम्, Sr. M. discharge : (=mense) रजस् (n.)*.

MENSTRUOUS : (1) रजस्वला ; (2) श्रुतुमती ; (3) पुष्पिणी, V. t.

MENSURATION : I. Measuring : मापनम्. II. In math. : क्षेत्रम्यबहारः, Li.

MENTAL : (1) मानसः (सी, सं) ; (2) मानसिकः

(की, कं) ; (3) by comp., *m. agony* : मनस्तापः : v. Mind.

MENTALLY : (1) मनसा ; (2) बुद्ध्या ; (3) by comp., *m. sick* : मनोरोगिन् (f. जी).

MENTION (v.) : (1) आख्याति (ख्या, c. 2.), *having m.ed the way to the abode of Vālmiki* : आख्यातवाल्मीकिनिकेतमार्गः, R. xiv. 58. ; (2) कथयति (कथ्, c. 10.) : v. To speak. ; (3) वक्ति (वच्, c. 2.) : v. To say ; (4) अग्नि-दधाति (धा, c. 3.) : v. To announce.

MENTION (subs.) : उल्लेखः : v. To mention.

MENTOR : उपदेष्टृ (m.) : v. Guide, counsellor.

MEPHITIC, -AL : प्रतिकः (का, कं) (?) : v. Foul, noxious.

MERCANTILE : expr. by comp., *m. business* (lit. way) : वनिकूपयः, Mah.

MERCENARILY : expr. by adj.

MERCENARY (adj.) : I. Lit., hired : v. To hire. II. Fig. : (1) अर्थैककृष् (mf.) (?) ; (2) अर्थपरवशः (शा, शं) (?) .

MERCENARY (subs.) : श्रुतकसेन्यः and sim. comp.s. : v. Soldier.

MERGER : कौशेयविक्रयिकः (?) ; ऊर्णाजीविन् (m.) (??).

MERCHANDISE (-ZE) : I. Commerce, trade : q.v. : वाणिज्यम्. II. Goods, commodities : q.v. : पण्यानि (n. pl.).

MERCHANT : (1) वणिज् (m.), *dealing of m.s* : वणिजां पणाः, B. ; *voyaging m.* : पोतवणिक्, H. ; *business of a m.* : वणिक्कर्म, P. ; *a m. dealing in knowledge* : ज्ञानपण्यो वणिक्, Mal. i. 17. ; (2) श्रेष्ठिन् (m.) (= a class of m.s), *m. quarter* : श्रेष्ठिचत्वरम्, Mr. ii.

MERCHANTABLE : विक्रयः (या, यं) : v. Saleable.

MERCHANTMAN, MERCHANTSHIP : वाणिज्यपोतः : v. Ship.

MERCIFUL : (1) कृपालु (mf.) ; कृपामयः (यी, यं) ; (3) कृपायः (यी, यं) ; (4) दयाशीलः (ला, लं) : v. Kind, generous.

MERCIFULLY : (1) कृपापूर्वम् ; (2) सद्यम् ; (3) सानुकम्पम् ; etc.

MERCIFULNESS : कृपालुता : v. Mercy.

MERCILESS : (1) निष्कृपः (पा, पं) ; (2) निर्दयः (फ. जा) ; (3) निष्कारण (f. जा) ; (4) निर्दयः (या, यं), etc.

MERCILESSLY : (1) निष्कृपम्, etc. ; (2) by adj.

MERCILESSNESS : (1) कृपाशून्यता ; (2) निर्दयता ; (3) निष्कारण्यम्, etc.

MERCURIAL : i.e., fickle : q.v. : चञ्चलः (ला, लं).

MERCURY : I. The metal : पारदः, *calx of m.* : रसमस्मन् (n.). *Sulphuret of m.* : कज्जली. II. The planet : बुधः.

MERCY : (1) कृपा, *do not talk of m.* : कृपेति चेदस्तु, Ki. xiv. 16. ; (2) कृपा (=pity), *m. does not check you* : त्वां कृपा स्पर्द्धि न, N. i. 135. ; (3) दया (- kindness), *to have m.* : दयां करोति, K. : (4) अनुकम्पा (=compassion) ; (5) दयालुता ; (7) दया.

MERCY-SEAT : कृपास्थानम्, and sim. comp.s (?. comp. कृपासिन्धुः).

MERE (subs.) : I. A lake : q.v. : सरस् (n.). II. A boundary : q.v.

MERE (adj.) : (1) केवलः (ला, लं) (=bare), *m. policy is cowardice* : कातर्यं केवला नीतिः, R. xvii. 47. ; *not of m. milk* : न केवलानां पयसाय, R. ii. 63. ; (2) with एव (to emphasize =absolute), *with your m. look* : विलोकनेनैव तव, Si. i. 29. ; (3) शुद्धः (दा, दं) (=pure, unmixed), *from a m. bath* : शुद्धलानात्, Me. ii. 30. ; (4) मात्र, in comp. (=simply), *on account of m. caste* : जातिमात्रेण, H. i. 57.

MERELY : (1) by adj. ; (2) केवलम् (=only, barely).

MERETRICKIOUS : I. Lit. : (1) वैशिकः (की, कं) ; (2) by comp. : v. Harlot. II. Fig. : वैशिकः (की, कं) : v. Showy, gaudy.

MERETRICKIOUSLY : expr. by adj. or circumlo : v. Also gaudily.

MERETRICKIOUSNESS : वैशिकम्, -ता : v. Also gaudiness.

MERGE : I. Trans. : मज्जयति, नि-, (c. of मस्ज्) : v. To immerse. II. Intrans. : मज्जति, नि-, (मस्ज्, c. l.), Ku. i. 3.

MERIDIAN (subs.) : I. Mid-day : q.v. II. Climax : q.v. III. In astro. : (ऊर्ध्व)

याम्बोत्तरवृत्तम् (the circle). Ph. : *when the sun is on the m.* : समारुहे मध्यमहः सवितरि, K. ; मध्यगतो मानुः, B.

MERIDIAN (adj.) : I. Mid-day : q.v. II. Highest : expr. by परा कोटिः (with gen.) : v. Acme.

MERIDIONAL : याम्य (f. म्या) : v. Southern.

MERIT (subs.) : (1) गुणः, *not to enumerate your m.s* : न गुणानामियसया, R. x. 32. ; *according to (our) m.s* : गुणदोषतः, Mal. ; (2) उत्कर्षः (=excellence).

MERIT (v.) : अर्हति (अर्ह्, c. 1.) : v. To deserve, earn.

MERITED (adj.) : उपयुक्त (f. क्ता) : v. Proper, fit.

MERITORIOUS : प्रशस्त (f. स्ता) : v. Praiseworthy, good.

MERITORIOUSLY : (1) प्रशस्तम् ; (2) शोभनम् : v. Well.

MERL, MERLE (subs.) : कृष्णवर्णः पक्षिभेदः.

MERMAID : (1) मत्स्यकुमारी (?) ; (2) मत्स्यकन्या (?) ; (3) जलनारी.

MERMAN : *मत्स्यपुरुषः ; जलनरः.

MERRILY : (1) सहर्षम् ; (2) सानन्दम् ; (3) सोहासम्.

MERRY : I. Cheerful, joyful : (1) हृष्ट (f. ह्रा), प्र- ; (2) सानन्द (f. न्दा) ; (3) हृष्टमनस् (mfn.) ; (4) उल्लसः (सा, सं). II. Causing mirth : हासकरः or हास्यकरः (री, रं).

MERRY-ANDREW : पीठमर्दः (?) : v. Buffoon.

MERRY-MAKING, MERRY-MEETING : आनन्दोत्सवः, and sim. comp.s.

MERRY-THOUGHT : कुक्कुटस्य विश्रुतमुरोऽस्थि.

MESEEMS : मन्ये : v. To think.

MESENTERIC : expr. by comp.

MESENTERY : अन्नपेशी (?) ; अन्नकोषः (?) .

MESH : I. Net : पाशः. II. Its interstice : छिद्रम्.

MESHY : जालाकारः (रा, रं), and sim. comp.s.

MESMERIZE : *मस्मरयति (nomi.) ; हस्तचालनादिना विवशीकरोति.

MESS (v.) : सह or एकत्र भोजनम् or आहारं करोति.

MESS (subs.) : I. A dish or quantity of food : not expr. II. Of persons : expr. with,

एकपाकमोजिन् (m.), Mit. III. A medley : सङ्करः, Mah. 69. 77.

MESSAGE : सन्देशः, *represented the return m. of Darpasāra* : दर्पसारस्थ प्रति सन्देशमावेद्यत्, D. ; *convey this m.* : सन्देशं मे हर, Me. : v. News.

MESSENGER : (1) सन्देशहरः ; (2) वार्तावहः ; (3) वैवधिकः (rare).

MESSIAH : *त्राणामिषिक्तः. *M.-ship* : *त्राणामिषिक्ता.

MESSMATE : (1) एकपाकमोजिन् (m.) : (2) एकस्वामी, Mit.

METAL (subs.) : (1) धातुः ; (2) लोहः (rare).

METALLIC : expr. by comp., *m. property* : धातुगुणः.

METALLIFEROUS : धातुगर्भ (f. र्मा) and sim. comp.s.

METALLURGY : *धातुनिष्कर्षः, धातुशोधनादिकला.

METAMORPHOSE : *m. d* : परिवृत्तशरीरः (रा, रं) : v. To change.

METAMORPHOSIS : शरीरपरिवृत्तिः and sim. comp.s. (??).

METAPHOR : रूपकम्, Kav. x. 7.

METAPHORICAL : रूपक- in comp. : v. Figurative.

METAPHORICALLY : लक्षणया (?) : v. Figuratively.

METAPHYSICAL : आन्वीक्षिकीविषयकः (का, कं) and sim. comp.s.

METAPHYSICS : आन्वीक्षिकी ; समयविद्या (rare), D. ii.

METE (v.) : मापयति (c. of मा) : v. To measure.

METEMPSYCHOSIS : expr. with पुनर्जन्मम् (n.).

METEOR : उल्का, *fall of m.* : उल्कापातः.

METEORIC : by comp. or circumlo, *m.-stone* : *उल्काश्चप्रस्तारः.

METEOROLOGICAL : आकाशीयः (या, यं) (??) ; or by comp.

METEOROLOGY : *वायुविद्या ; नमोविद्या.

METHINKS : मन्ये ; तर्कयामि, etc. : v. To think, fancy.

METHOD : (1) प्रणाली ; (2) रीतिः : v. Way, manner.

METHODICAL : (1) प्रणालीसङ्गतः (ता, तं) (?) ; (2) रीत्यनुगतः (ता, तं) (?) .

METHODICALLY : (1) सुप्रभात्या ; (2) रीतिक्रमेण.
METHODIST : of a Christian sect : *रीतिध्वजः
(जा, जं).

METHODIZE : to dispose methodically : q.v. :
expr. by circumlo.

METONYMY : लक्षणा, Kav.

METOPÉ : *मितोपः ; विवृतिः.

METRE : (1) छन्दस् (n.), *sung in various m.s.* :
छन्दोभिर्विविधैर्गीतय, G. ; (2) वृत्तम्, *in this canto*
the m. is mostly उपजातिः : अस्मिन् सर्गे प्रायेण वृत्तमुप-
जातिः, M.n.

METRICAL : expr. by the above words : m.
composition is poetry : छन्दोबद्धपदं पद्यम्, Sah. ;
what is not m. is prose : वृत्तबन्धोष्मिक्तं गद्यम्,
Sah.

METRICALY : वृत्तबन्धेन.

METROPOLIS : राजधानी : v. Capital (II).

METROPOLITAN (adj.) : (1) पौरः (री, रं) ; (2)
राजधानी in comp.

METROPOLITAN (subs.) : *पौराचार्यः.

METTLE (subs.) : तेजस् (n.), *of great m.* : महा-
तेजस्विन् (f. नी) : v. Spirit, vigour.

METTLESOME : तेजस्विन् (f. नी) : v. Spirited,
strong.

METTLESOMENESS : तेजस्विता : v. Mettle, spirit.

Mew (subs.) : I. A cage : q.v. II. A fowl :
समुद्रपक्षिभेदः. III. Cat's cry : मेरावः and sim.
comp.s. (?).

Mew (v.) : I. To moult : q.v. II. To shut
up, enclose : q.v. : बध्नाति (बन्ध्, c. 9.).
III. To cry as a cat : मे मे रीति (रु, c. 2.).

Mews : मन्दुरा : v. Stable.

Miasma : *दुष्टोद्धारः ; दूषकाणवः (m. pl.).

Mica : अन्नम्, -कम्, Monier Williams.

MICHAELMAS : *मेखलपर्वन् (n.) and sim. comp.s.

MICROSCOPE : *अणुबीक्षणम्, -यन्त्रम्.

MICROSCOPIC : Ph. m. *insects* : *अणुबीक्षणपरिज्ञाः
कीटाः ; m. *observation* : *अणुबीक्षणपरीक्षा.

MID (adj.) : मध्यः (ध्या, ध्य) : v. Middle.

MID-DAY (subs.) : (1) मध्याह्नः : v. Noon.

MID-DAY (adj.) : (1) मध्याह्निकः (की, कं) ; (2)
माध्यन्दिनः (नी, नं) ; (3) better by comp.,
m. meal : मध्याह्नभोजनम्.

MIDDLE (adj.) : (1) मध्यः (ध्या, ध्य), *the m.*
men leave off, beset with obstacles : विघ्ननिवृत्ता
विरमन्ति मध्याः, Mu. ; (2) मध्यमः (मां, मं),
following a m. course : पुरस्कृतमध्यमक्रमः, R. ;
the m. world (i.e. the earth) : मध्यमलोकः, Vi. ;
(3) मध्यस्थः (स्वा, स्वं) (=on the m.) ; (4)
मध्यमीयः (या, यं) (rare). *The m. age* : *मध्य-
युगम् or मध्यकालः.

MIDDLE (subs.) : (1) मध्यम्, *the m. of the sky* :
व्योममध्यम्, V. ; *in the m. of the ocean* : मध्ये-
समुद्रम्, Si. ; *in the m. of the army* : सैन्यस्य मध्ये,
K. ; *making the m. (=waist) slender* : मध्यं
तनुकृत्य, N. vii. 81. ; (2) मध्यभागः, *and there*
in the m. : तत्र च मध्यभागे, K.

MIDDLE-AGE : मध्यं वयस् or मध्यवयस् (n.) or
वयोमध्यम् ; m., *decay and death* : वयोमध्यं जरा
मृत्युः, B.p.

MIDDLE-AGED (adj.) : मध्यवयस् (mf.n.), Bha. ;
मध्यवयस्कः (स्का, स्कं) ; अर्द्धवयस्कः (स्का, स्कं).

MIDDLING : मध्यमः (मा, मं), *men good, bad and*
m. : पुरुषानुसमाधममध्यमान्, Mah. ii. 5. 64.

MIDGE : मशकः (=gnat, mosquito).

MIDLAND (adj.) : I. Lit. : मध्यदेशीयः (या, यं).
II. In gen. : अन्त्यन्तरवर्तिन् (f. नी) and sim.
comp.s. (?).

MIDNIGHT : I. Subs. : (1) अर्द्धरात्रः, R. ; (2)
मध्यरात्रम् ; (3) मध्यनिशा, P. v. ii. ; (4) निशीथः,
in the calm m. : स्तिमिते निशीथे, C. II. Adj.
expr. by comp.s.

MIDRIFF : i.e. diaphragm : उदरवद्धःपेशी (?).

MIDST : मध्यम् : v. Middle.

MIDSUMMER : उत्तरायणम् (= summer solstice) ;
मध्यनिदावः and sim. comp.s. (?).

MIDWAY (adv.) : अर्द्धपथे, V. and sim. comp.s.

MIDWIFE : प्रजननकुशला स्त्री, Sr. (for men,
use m.).

MIDWIFERY : (1) स्तुतिकर्मन् and sim. comp.s. ;
(2) कुमारभृत्या, R.

MIDWINTER : दक्षिणायनम् (= winter solstice) ;
मध्यहेमन्तः and sim. comp.s. (?).

MIEN (subs.) : आकारः : v. Look.

MIGHT (v.) : v. May.

MIGHT (subs.) : शक्तिः : v. Power, strength.

MIGHTILY : (1) तेजसा; (2) धृशम् (=exceedingly : q.v.).

MIGHTY : I. Powerful, strong : q.v. : शक्तिमत् (f. ती). II. Great, important : q.v. : महत् (f. ती).

MIGNONETTE : सुगन्धिलताविशेषः.

MIGRATE : (1) निर्गच्छति (गम्, c. 1.) (=go out : q.v.); (2) देशान्तरं, स्थानान्तरं, etc. गच्छति : v. To go.

MIGRATION : expr. as above : *निर्वासः.

MIGRATORY : जनवस्थितवासाः (सा, सं) and sim. comp.s.

MILCH : (1) दुग्धवती; (2) क्षीरिणी; (3) पयस्विनी; (4) दोग्घी, Mah. v. 35. 13. *M.-cow* : धेनुः.

MILD : मृदु (f. द्वी), *was neither harsh nor very m. : न खरो न च भयसा मृदुः*. R. viii. 9. : *m. things* : मृदु वस्तु; *m. air* : मृदुपवनः, V.; *m. speech* : मृद्वी वाक्, N. iii. 60.; *m. action* : मृदुक्रिया, Sr. : v. Also soft, gentle.

MILDEW : (subs.) : prob. : क्षत्रकम् ; श्वेतरजस् (n).

MILDEW (v.) : I. Trans. : क्षत्रकितं (f. तां) करोति. II. Intrans. : *क्षत्रकितः (ता, सं) भवति.

MILDLY : मृदु : v. Gently, softly.

MILDNESS : (1) मृदुता; (2) मार्दवम्; (3) व्रदिमन् (m.) : v. Also gentleness, softness.

MILE : अर्द्धकोशः (कोशः = 4000 cubits).

MILEAGE : to draw m. : *कोशानुसारेण भ्रमणव्ययं निष्कर्षति.

MILE-POST : *अर्द्धकोशलकः (after सीमावृक्षः of m.).

MILFOIL : सहस्रपत्रः (?) ; लताविशेषः.

MILITANT : युद्धे प्रवृत्तः (ता, सं) and sim. expr.s. v. War.

MILITARY (adj.) : I. Pertaining to war : युद्ध-, etc. in comp. : v. War. II. Belonging to a soldier : सैनिक-, etc. in comp. : v. Soldier. Ph. : *m. man* : योषः or मटः ; *a man of m. caste* : क्षत्रियः or (rarely) क्षत्रम् ; *m. duty* : क्षत्रधर्मः.

MILITARY (subs.) : expr. by pl. of soldiers, योषाः, etc.

MILITATE : expr. with विरोधिन् (f. नी) (= opposed).

MILITIA : *रक्षा बलम् ; सामयिकसैन्यम्.

MILK (subs.) : (1) दुग्धम् (best equiv.), *buffalo-m.* : महिषीदुग्धम् or माहिषं दुग्धम् ; *camel's m.* : उष्ट्रीदुग्धम् or बौष्ट्रं दुग्धम्, Bha. : (2) क्षीरम् (also of plant) : *doe's m.* : मृगक्षीरम्, S.k. ; *m.-yielding trees* : क्षीरिणः पाश्या, M. viii. 246. ; (3) पयस् (n.) (rare), *m.ing my m. in a vessel of leaves* : दुग्ध्वा पयः पत्रपुटे मदीयम्, R.

MILK (v.) : दोग्धि (दुह्, c. 2.), *m.ed gems from the earth* : धरिणीं रत्नानि दुदुहः, K.

MILKER : (1) दोग्धृ (f. ग्नी) ; (2) दोहकः (f. हिका) ; (3) दोहिन् (f. नी).

MILKINESS : expr. with दुग्धवत् (=like milk) : v. Also softness.

MILKING (subs.) : दोहः, -नम्. *M. pail* : (1) दोहनपात्रम् ; (2) दोहिनी ; (3) दोहः (rare).

MILKMAID : (1) गोपी ; (2) गोपिका ; (3) गोपिनी.

MILK-WHITE : दुग्धधवलः (ला, सं) and sim. comp.s.

MILKY : I. Yielding milk : v. Milch. II. Relating to or made of m. : expr. by comp. : *m. cake* : दुग्धकृपा, Bha. III. Soft, mild : q v. Ph. : *m. juice* : क्षीरम् ; *m. trees* : क्षीरिणो महीरूपाः, Mah. s. 86. 15. ; *m. way* : (1) मन्दाकिनी ; (2) स्वर्नदी ; (3) आकाशगङ्गा.

MILL (subs.) : चक्रम् ; *oil m.* : तैलचक्रम् ; *cotton-m.* : *कापांसचक्रम्.

MILL (v.) : I. To grind : q.v. : चूर्णीकरोति. II. To cut fine grooves : *दन्तुरीकरोति. III. To beat : निष्पिनष्टि (पिप्, c. 7.).

MILL-DAM : *चक्रबन्धः ; चक्रचालनोपयोगी बन्धः.

MILL-RACE : *चक्रपयःस्त्रोतस् (n.) and sim. comp.s.

MILL-STONE : (1) पेषणी(भिः) ; (2) शिलापट्टः.

MILLED (adj.) : as a coin : दन्तुरितः (ता, सं) (?) .

MILLENARIAN : *सहस्रवर्षवादिन् (f. नी) ; कृतस्य सहस्रवर्षाधिपत्यवादिन् (f. नी).

MILLENNIAL : सहस्रवर्षीयः (या, यं) and sim. comp.s. : v. Year.

MILLENNIUM : (1) सहस्रवर्षम् ; (2) वर्षसहस्रम् ; etc.

MILLER : चाक्रिकः (?) ; चक्राजीवः (?) .

MILLET : क्षुद्रधान्यम्. *Italian m.* : प्रियङ्गुः ; *Indian m.* : चीनाकः ; *little m.* : श्यामाकः ; *spiked m.* : कज्जुः ; *kodo m.* : कोद्रवः, Bha.

MILLINER : परिच्छदोपजीविन् (f. नी), and sim. expr.s.

MILLINERY : (1) परिच्छदः ; (2) वस्त्रम् (=cloth : q.v.).

MILLION : नियुतम् or प्रयुतम्. *Ten m.s* : कोटिः. *By m.s* : कोटिशः. *M.-th* : नियुततमः (मी, मं) (rare).

MILLIONAIRE : (1) कुबेरः ; (2) लक्षपतिः ; (3) लक्षोत्तः, J.

MILT : I. Spleen : q.v. : ड्रोहन् (m.). II. Roe : q.v.

MIME : I. A farce : perh. माणः. II. A player : मण्डः ; कुरीलवः.

MIMIC (adj.) : I. Imitative : q.v. : II. Imitated : अनुकृतः (ता, तं), better by circumlo. III. Ludicrous : q.v.

MIMIC (subs.) : मण्डः : v. Buffoon.

MIMIC (v.) : विडम्बयति : v. To mock, imitate.

MIMICRY : माण्डम् : v. Buffoonery.

MINARET : *दीपनम् ; भासम्भ्रमम् ; मीनारकम्.

MINCE (v.) : सूक्ष्मखण्डशः क्षिनति (छिद्, c. 7.) (= to cut). Ph. : not to m. matters : स्पष्ट सम्पूर्णं प्रकाशयति (?).

MINCE-MEAT : विशकलितं मांसम् ; सूक्ष्मं खण्डीकृतं मांसम्.

MINCINGLY : Fig. : (1) असम्पूर्णम् ; (2) खण्डितम् ; etc.

MIND (subs.) : (1) मनस् (n.), *m. whose action through the nine passages was prevented* : मनो नवद्वारनिषिद्धवृत्ति, Ku. iii. 50. ; *as his m. is entirely turned to you* : एतन्मनो यद्भवदेकवृत्ति, N. iii. 105. ; *this person has a m. to ask you something* : अयं जनः किञ्चिद्भवतीं प्रष्टुमनाः, Ku. v. 40. ; *say now what is in your m.* : बदेदानीं यत्ते मनसि वर्तते, Mal. ii. ; *to cross the m.* : मनसि च्छेदति, N. ; *to call to m.* : मनसि करोति ; *out of m.* : शून्यमनस्कः (स्का, स्कं) ; (2) चित्तम् (not used in the sense of memory), *knowing of one's m.* : चित्तज्ञानम्, D. ; *by all being of one m.* : सर्वैरेकचित्तीभूय, H. ; (3) चेतः (=2), *my unsteady m. is running behind* : मम भावति पश्चाद-संस्थितं चेतः, Sa. ; *not little-m.ed* : अनल्पचेतस् (mfn.), Ki. ; (4) हृदयम् (=heart : q.v.) ; (5) अन्तःकरणम् (lit).

MIND (v.) : आद्रियते (द्र, c. 6.) : v. To attend, care, look, remember. *Never m. the rest* : मा शेषाणि विलोकय.

MINDFUL : (1) अवहितः (ता, तं) ; (2) आहितमनस् (mfn.) : v. Attentive. Ph. : *to be m. of* : स्मरति (स्मृ, c. 1.) (=to remember : q.v.), R. xvii. 8.

MINE (adj.) : (1) मदीयः (या, यं) ; (2) मामकीनः (ना, नं) or मामकः (की, कं) (very rare).

MINE (subs.) : I. Lit. : (1) आकरः (=any source), *in a m. of rubies* : आकरे पद्मरागाणाम्, H. ; (2) खनिः or खनी, खनिमिः सुषुवे रत्नम्, R. ; (3) भूमिः, etc. (=earth), *as he digs the place there is copper-m.* : यावत् प्रदेशं खनति तावत्ताम्रमयी भूमिः, P. v. 3. II. Fig. : (1) आकरः, *the m. of mercy* : आकरः कृपायाः, C. iii. ; (2) निधिः : v. Abode. III. Military : (1) कुल्या, *over-charged m.* : *अधिचूर्णकुल्या ; (2) सुरङ्गः, Nil.

MINE (v.) : खनति (खन्, c. 1.) (in both senses) : v. To dig.

MINE (subs.) : खनक (in both senses), *so with machines and m.s* : सयन्त्रखनकास्तथा, Mah. iii. 15. 5.

MINERAL : धातुः (=metal). *M. product* : आकरजं द्रव्यम्, *should appropriate all m. substances* : आकरेभ्यः सर्वमादधात्, V.s. ; *m. water* : *धातुजलम्.

MINERALIST, MINERALOGIST : *धातुविद्याविशारदः (दा, दं) and sim. comp.s.

MINERALOGY : *धातुविद्या ; आकरद्रव्यविज्ञानम्, and sim. comp.s.

MINGLE (v.) : I. Trans. : (1) मिश्रयति, मि-, सं-, (मिश्र, c. 1.) ; (2) मिश्रीकरोति : v. To mix. II. Intrans. : मिलति, सं-, (मिल्, c. 6.) ; ऐक्यं गच्छति, Si. xvii. 3.

MINGLING (subs.) : मिश्रणम् : v. Mixture.

MINIATURE : expr. with : द्वस्व (f. स्वा) (=short) or सूक्ष्म (f. क्ष्मा) (=minute, fine).

MINIM : in music : अर्द्धस्वरः (??) ; दीर्घस्वरः, Wilson.

MINIMUM : expr. with सर्वाल्पः (ल्पा, ल्पं) or लघुहि (f. हा).

MINING (subs.) : खनिकर्मन् (n.) and sim. comp.s.

MINION : वरुणः : v. Favourite.

MINISTER (subs.) : I. Helper, servant : q.v. : सचिवः ; *mistress, minister, private friend* : गृहिणी सचिवः सखी मित्रः, R. II. Of state : (1) सचिवः, and then entrusting to m.s. : सन्निवेश्य सचिवेष्वतः परम्, R. xix. 4. ; m.s. should be of good descent, pure, valorous.....कुलीनाः शुचयः शूराः सचिवाः स्युर्महीपतेः, Ka. ; (2) मन्त्रिन् (m.) (=counsellor), placing the burden of state on another m. : राजकार्यधरामन्यत्र मन्त्रिणि समासज्य, Mu. iv. ; principal m. : मुख्यमन्त्री, P. ; (3) अमात्यः, m.'s failing : अमात्यव्यसनम्, Mu. III. A preacher, pastor ; perh. आचार्यः.

MINISTER (v.t.) : I. To serve : i.v. : सेवते (सेव्, c. 1.). II. To attend to : q.v. : उपचरति (चर्, c. 1.) III. To conduce : q.v. : कल्पते, उप-, (कृप्, c. 1.), Mah.

MINISTERIAL : expr. by comp. : m. duties : सचिवकार्याणि.

MINISTRATION : उपचारः : v. Also ministry.

MINISTRY : I. Ministration, agency : q.v. II. Office of a minister : (1) साचिव्यम् ; (2) मन्त्रित्वम्, etc. III. Ministers jointly : सचिव-मण्डलम् and sim. comp.s.

MINIUM : (1) सिन्दूरम् ; (2) नागजम् (very rare).

MINNOW : in gen. : क्षुद्रमत्स्यः.

MINOR (adj.) : उप- in comp., m. division : उप-विभागः ; m. deity : उपदेवता, etc. : v. Also premiss.

MINOR (subs.) : अप्राप्तवयस्क (f. स्का) or अप्राप्त-व्यवहार (f. रा), बाल (f. ला).

MINORITY : I. Under age : expr. by subs., the king is (the guardian) of children during m. : राजा बालानामप्राप्तव्यवहाराणाम्, Vas. : v. Infancy. II. Smaller number : expr. by अल्पः (ल्पा, ल्प), they were in the m. : *तेऽल्पा आसन् ; the m. was large : *अल्पानां संख्या महत्यासीत्.

MINOTAUR : *नरबृषमः and sim. comp.s. (after तरसिंहः).

MINSTER : सिद्धायतनम् : v. Monastery.

MINSTREL : मागधः (prop. a class of m.s.), Si. Celestial m. : गन्धर्वः.

MINSTRELSY : गान्धर्व्यम् : v. Music. 'M. of heaven' : गन्धर्वाः.

MINT (subs.) : I. A plant : *पदिना (in Bengali). II. For coining : टङ्कशाला, m. -master : टङ्कशालाध्यक्षः. III. Fig.=mine : खनिः.

MINT (v.) : मुद्रयति (nomi.) : v. To coin.

MINUET : मन्दगत्या नृत्यविशेषः.

MINUS : v. Devoid of. 10000 m. these : पतानयुतविद्युतान्, Li. ; 100 m. five : पञ्चवर्जितशतम्, Li. ; the square of 3 and of - 3 : त्रितयस्य द्वयस्य च वर्गः ; -2x : या 2, Vij.

MINUTE (subs.) : I. Of time : (1) क्षणः : v. Moment : (2) more precisely by पलम् (=2/5 of a m.), Gan. II. In geo. : कला, sixty seconds make a m. : विकलानां कला षष्ट्या, Su. i. 28. III. Of proceedings : सारलेखः, m.-book : सारलेखपत्रिका.

MINUTE (v.) : सारं लिखति (लिख्, c. 6.) (with gen.) (?).

MINUTE (adj.) : सूक्ष्म (f. द्मा), animals of m. source : सूक्ष्मयोनीनि भूतानि, Mah. s. 15. 26. : सूक्ष्मकार्यार्थदर्शिन् (f. नी), R. iv. 13.

MINUTE-HAND : *क्षणदर्शकहस्तः ; क्षणप्रदर्शिनी.

MINUTELY : I. Nicely : (1) सूक्ष्मम् ; (2) पुंस्त्वानु-पुंस्त्वम्. II. Every minute : प्रतिक्षणम्.

MINUTENESS : (1) सूक्ष्मता, -त्वम् ; (2) सौक्ष्म्यम् (rare) : v. Also fineness.

MINUTIAE (pl.) : सूक्ष्माणि (n. pl.) ; सूक्ष्मतत्त्वानि (n. pl.) ; etc.

MINX : perh. रण्डा (used in contempt).

MIRACLE : (1) अलौकिकं कर्मन् (n.) and sim. comp.s. ; (2) अद्भुतम् (=wonder).

MIRACULOUS : (1) अलौकिकः (कौ, कं) : v. Superhuman : (2) अद्भुतः (ता, तं) : v. Wonderful.

MIRACULOUSLY : (1) अलौकिकशक्त्या and sim. comp.s.

MIRAGE : (1) मृगतृष्णा, -ज्विक्ता, I am tired of dissuading dear friend from this m. : परिश्रान्तो-स्त्या मृगतृष्णायाः प्रियवयस्य निवर्तयितुम्, V. ii.

MIRE : पङ्कः : v. Mud.

MIRINESS : (1) पङ्किलता ; (2) सपङ्कता : v. Muddy.

MIRROR (subs.): (1) दर्पणः, *but on the clean surface of a m.*; शुद्धे तु दर्पणतले, Sa.; (2) आदर्शः, *on the m.-like sky*: आदर्शनिभे नभस्तले, N.; (3) मुकुटः, Go.

MIRROR (v.): विम्बति, प्रति-, : v. To reflect.

MIRTH: (1) हर्षः, प्र-; (2) आनन्दः; (3) हल्लासः

MIRTHFUL: हर्षाकुलः (सा, सं) and sim. comp.s.:
v. Also glad, cheerful.

MIRTHFULLY: (1) प्रहृष्टः (हा, ह'); (2) सहर्षम्;
(3) सोह्लासम्.

MIRTHFULNESS: (1) प्रहृष्टता; (2) सोह्लासता:
v. Mirth.

MIRY: पङ्क्तिः (सा, सं): v. Muddy.

MISADVENTURE: दुर्घटना: v. Also misfortune,
calamity.

MISALLIANCE: in marriage: (1) कुसम्बन्धः;
(2) कुविवाहः.

MISANTHROPE, MISANTHROPIST: *नरद्वेषिन् (m.)
and sim. comp.s.

MISANTHROPIC, -AL: *नरद्वेषिन् (f. जी); by
comp.s.

MISANTHROPY: *नरद्वेषः and sim. comp.s.

MISAPPLICATION: अस्वानुप्रयोगः; असत्प्रयोगः; etc.

MISAPPLY: v. To apply and wrongly, im-
properly.

MISAPPREHEND: अन्यथा गृह्णाति (ग्रह्, c. 9.):
v. To apprehend, wrongly.

MISAPPREHENSION: v. Misunderstanding.

MISBECOME, MISBECOMINGNESS: v. To become,
etc., not.

MISBEGOT, -TEN: (1) विजन्मन् (mfn.); (2) विजातः
(ता, तं).

MISBEHAVE: v. To behave improperly.
M.ing: दुराचारः (रा, रं).

MISBEHAVIOUR: (1) दुष्चेष्टितम्; (2) दुर्बृत्तिः; (3)
अविनयः.

MISCALCULATE: वि-गणयति (गण्, c. 10.): v.
Also to err.

MISCALCULATION: भ्रान्तगणना (?); भ्रमः (=error).

MISCALL: v. To call, improperly. *M.ed*:
मिथ्यामिहितः (ता, तं).

MISCARRIAGE: I. Abortion: q.v.: गर्भपातः.
II. Failure: q.v.

MISCARRY: I. To have a miscarriage: गर्भः
स्वति (चु, c. 1.), पतति (पत्, c. 1.), etc. (with
gen.). II. Not to succeed: न सिध्यति (सिद्, c. 4.). II. Of letters, etc.: म्रियते (यु, c. 6.)
(used in Bengali).

MISCELLANEOUS: प्रकीर्ण (f. र्णी), -कः (का, कं),
R.: v. Also promiscuous, various, mix(ed).

MISCELLANEOUSLY: (1) प्रकीर्णम्; (2) by adj.

MISCELLANEOUSNESS: (1) प्रकीर्णता; (2) मिश्रितता
(?).

MISCELLANY: (1) expr. by adj.; (2) संकरः
(=medley).

MISCHANCE: दुर्घटना: v. Misfortune, calamity.

MISCHIEF: I. Harm, injury: (1) अपकारः;
(2) हिसा (in old writers): *if cattle commit m. to crops*: धान्यं विहिंस्युः पशवो यदि, M. Ph.:
m. to (lit. destruction of) crops by cattle, etc.:
शस्यघातो गवादिभिः, N.s. II. Damage, loss:
q.v.: हानिः.

MISCHIEF-MAKER: expr. by circumlo. with:
भेदः (=separation), विवादः (=dispute) or
अनर्थः (=evil), *he was the m.*: *स भेद जनयामास.

MISCHIEF-MAKING: (adj. or subs.): expr.
by circumlo. as above.

MISCHIEVOUS: (1) हिंस (f. स्त्रा); (2) बातुकः
(का, कं) (=murderous); (3) दुष्टबुद्धि (mfn.)
(=malicious); (4) पाप- in comp. (=wic-
ked).

MISCHIEVOUSLY: (1) हिंसापूर्वम्; (2) दुष्टबुद्ध्या
(=maliciously).

MISCHIEVOUSNESS: हिंसा, etc.: v. Mischievous.

MISCONCEIVE, MISCONCEPTION: v. Misun-
derstand, -ing.

MISCONDUCT (subs.): (1) दुश्चरितम्; (2) दुष्चे-
ष्टितम्; (3) दुर्नयः: v. Also misdeed.

MISCONDUCT (v.): दुश्चरति (चर्, c. 1.) (?);
दुष्टं चरति; न सम्यक् व्यवहरति (हृ, c. 1.).

MISCONSTRUCTION: असङ्गतव्याख्या; अयथार्थव्याख्या
(?).

MISCONSTRUE: न सम्यक् परिगृह्णाति (ग्रह्, c. 9.),
etc.

MISCREANT: (1) खण्डितवृक्षः (ता, तं); (2) पापा-
चारः (रा, रं); etc.

MISDATE (v.) : *लिखनदिनभ्रमं करोति.

MISDEED : (1) कुकर्मन् (n.), etc. ; (2) अकार्यम् ;
of all m.s : सर्वेषामकार्याणाम्, Mah. s. 35. 36. :
v. Also crime.

MISDEMEANOUR : दुश्चरितम् : v. Misconduct.

MISDIRECT : expr. by circumlo., he m.ed the
letter to Jāhānābād in Gayā instead of to
Jāhānābād in Burdwan : *पत्रं वर्षमानान्तर्गतं
जाहानाबादमप्रेष्य गयायां जाहानाबादं निर्दिदेश.

MISER : (1) कृपणः, -जनः, H. ; (2) मितपचः (cook-
ing little) (rare), H.

MISERABLE : (1) कृपण (f. णा) (=mean), yet
m. (men) bear distress at the door of the rich :
सहन्ते सन्तापं तदपि धनिनां द्वारि कृपणाः, J. ; (2)
दीनः (ना, नं) (=wretched), very m. condition :
सुदीना दशा, Ku. ; (3) दुःखितः (ता, तं) (=un-
happy), surely the poor fellow is m. like me :
नूनमहमिव दुःखितस्तपस्वी, Mu. vi.

MISERABLY : (1) कार्पण्येन ; (2) दीनम् : v.
Meanly, wretchedly.

MISERABLENESS : (1) कार्पण्यम् ; (2) कदर्यता ; (3)
लुब्धता (=covetousness).

MISERLY : (1) कृपण (f. णा) ; (2) कदर्य (f. र्या) :
v. Also mean.

MISERY : (1) दुःखम् (gen. term=distress, trou-
ble), the same becomes the seed of the tree of m. :
तदेष दुःखवृक्षस्य बीजत्वमुपगच्छति, V. p. ; even m.ies
met in the Daṇḍakā : प्राप्तानि दुःखान्यपि दण्डकायाम्,
R. xiv. 25. ; (2) दैन्यम् (the state), full of m.
and thievishness : दैन्यस्तैः न्यमयाः, N. xvii. 25. ;
(3) व्यसनम् (=calamity), fellow-disciple of m. :
व्यसनसमसञ्चारिन्, Mu. vi. ; (4) कार्पण्यम् (rare),
D. iv.

MISFORTUNE : (1) दुर्भाग्यम् (both of ill-luck
and of disasters) ; (2) दुर्दैवम् (rarely of
disasters), this is my m. : मम दुर्दैवमेतत्, H. v.

MISGIVE : my heart m.s me : उदेति मनसि शङ्का or
अनिष्टं शङ्कते मे हृदयम्.

MISGIVING (subs.) : शङ्का : v. Apprehension.

MISGOTTEN (adj.) : अन्यायोपाजितः (ता, तं) and
sim. comp.s.

MISGOVERN : न सम्यक् शास्ति (शास्, c. 2) ; better
by subs.

MISGOVERNMENT : (1) कुशासनम् ; (2) दुष्टशासनम् ;
etc.

MISGUIDE : अपथे पातयति (c. of पत्) and sim.
expr.s.

MISGUIDED (adj.) : विमार्गभाषितः (ता, तं) and
sim. comp.s.

MISHAP : दुर्घटना : v. Calamity.

MISINFORM : न सम्यक् निवदयति (c. of विद्) etc. :
v. To inform.

MISINTERPRET : न यथार्थं व्याख्याति (व्या, c. 2.)
or व्याचष्टे (चच्, c. 2.).

MISINTERPRETATION : असङ्गता or अयथार्था व्याख्या,
etc.

MISJUDGE : v. To judge wrongly.

MISLAY : the letter is m.id : *अस्थाने निहितं पत्रम्.

MISLEAD : (1) अपथे पातयति (c. of पत्) ; (2)
वञ्चयते (वञ्च्, c. 10.) : v. To deceive.

MISLEADING (adj.) : as of statement : भ्रमोत्पा-
दक (f. दिको) and sim. comp.s.

MISMANAGE : expr. by subs.

MISMANAGEMENT : through his m. the estate
went to ruin : *तस्य कार्यनिर्वाहदोषाज्ञाशमगमत् सम्पत्तिः.

MISNAME : I. Lit. : नामान्तरेण अमिदधाति (धा, c.
3.), etc. II. To name improperly : expr.
with मिथ्या (=falsely).

MISNOMER : (1) मिथ्यामिधानम् ; (2) मिथ्यानामन्
(n.), etc.

MISOGAMIST : विवाहद्वेषिन् (m.) ; उदाहद्वेषिन् (m.) ;
etc.

MISOGYNIST : स्त्रीद्वेषिन् (m.) and sim. comp.s. :
v. Woman.

MISPLACE : expr. with : अस्थानम् : v. Place.

MISPRINT : *मुद्राक्षरदोषः.

MISPRISION : m. of treason : *राजद्रोहनिगूहणम्
and sim. comp.s.

MISPRONOUNCE : अनुद्धम् उच्चारयति (c. of च्).

MISQUOTE : न सम्यक् उदाहरति (हृ, c. 1.) : v.
To quote.

MISREPRESENT : मिथ्या or मृषा or अन्यथा वर्णयति
(वर्ण, c. 10.) : v. To represent, describe.

MISREPRESENTATION : मिथ्याव्याहारः and sim.
comp.s.

MISRULE (subs.) : कुशासनम् ; दुर्नयः (=impolicy).

Miss (subs.) : I. In writing : श्रीमती-. II. In addressing : मरुदारिका.

Miss (subs.) : I. Loss. : q.v. II. Error : q.v. III. Opposed to hit : मङ्गः.

Miss (v.) : I. Not to hit : (1) मोचीमवति (= be frustrated : q.v.) ; (2) with न पतति (पत्, c. 1.) (= not to fall). II. Not to attain : q.v. : न लभते (लभ्, c. 1.). III. To omit, pass by : expr. with जहाति (हा, c. 2.) ; etc. (= to abandon), to m. an opportunity : अवसरं जहाति or क्षिपति (= throw away). IV. To lose : q.v. V. To feel the want of : expr. by circumlo., I m. him very much : *तस्य विप्रयोग-दुःखं नितरामनुभवामि : v. Also anxious. VI. To err : q.v.

MISSAL : रोमकधर्मस्तोत्रसंहिता.

MISSEND : प्रमादात् or भ्रमवशात् प्रेरयति (ईर्, c. 10.), etc. : v. To send.

MISSHAPEN : (1) विकृपः (पा, प) ; (2) विकृताकृति (mfn.) ; etc.

MISSILE : क्षेपणीयः (या, य) (rare), R. iv. 77. M. weapon : अस्त्रम् : v. Dart, weapon.

MISSING (part. adj.) : I. Lost : नष्ट (f. हा), प्र-, m. property : प्रनष्टं द्रव्यम्, M. II. Wanting : (1) हीनः (ना, न) ; (2) न्यूनः (ना, न).

MISSION : I. Sending, delegation : (1) by circumlo. ; (2) gen. expr. by दौत्यम् (= embassy, commission). II. Christian : (1) *कृष्टधर्मप्रचारकाः (m. pl.) (of the men) ; (2) कृष्टधर्मप्रचाराणा (of the preaching).

MISSIONARY : *कृष्टधर्मप्रचारकः.

MISSIVE : I. Adj. : सन्दिष्ट (f. हा). II. Subs. : सन्देशः.

MIS-SPell : *वर्षविन्यासव्यत्ययं करोति.

MIS-SPEND : अपव्ययं करोति (with gen.) ; क्षिपति (क्षिप्, c. 1.) (= to throw).

MIS-STATE : न याथातथ्येन कथयति (कथ्, c. 10.) : v. To state.

MIS-STATEMENT : (1) अयथाकथनम् and sim. comp.s. (?) ; (2) with adv. अयथातथ्यम् : v. Also falsehood, false.

MIST : (1) कूहा ; (2) कुहेलि(ठिका) ; (3) कुञ्जटिका.

MISTAKE (subs.) : (1) भ्रमः, by m. of name :

नामभ्रमात्, N. xvii. 106. ; (2) भ्रान्तिः, by m. : भ्रान्तिः, Go. ; (3) दोषः (= fault) ; (4) अदुष्टिः (= incorrection) ; (5) प्रमादः (= carelessness).

MISTAKE (v.) : I. Intrans. : expr. by subs. : v. To err. II. Trans. : expr. with मन्यते (मन्, c. 4.) (= to think) or with subs. दुष्टिः, पीः, etc. : m.ing for milk : दुग्धपिया, Sah. x. or पय इति [मत्वा], Kav. x. 46.

MISTAKEN : I. In error : expr. by subs., you are much m. : महान्ते भ्रमः ; m. beauty (of language) : भ्रान्तिमानलङ्कारः, Kav. II. Wrong, false : q.v. : भ्रान्त (f. न्ता).

MISTAKENLY : (1) भ्रमात् ; (2) भ्रान्तिः ; (3) भ्रमेण.

MISTEACH : अन्यथा शिक्षयति (c. of शिक्ष्) : v. To teach, wrongly.

MISTEMPERED : v. Disorderly (II).

MISTER : v. Master (VI).

MISTINESS : I. Lit. : कूहाच्छन्नता. II. Fig. : v. Dimness.

MISTLETOE : a parasite : *पुक्सम् (Lat. viscus ; Gr. Fizo).

MISTRANSLATE : expr. by circumlo., he has m. d the verses : * न तेनाञ्जसा (or याथातथ्येन) भाषान्तरी-कृताः श्लोकाः.

MISTRANSLATION : expr. as above : v. Translation.

MISTRESS (subs.) : I. Of a house : (1) गृहिणी (also गेहिनी), I will call and ask the m. of the house : गृहिणीमाहूय पृच्छामि, Mr. i. ; (2) स्वामिनी, the m. of the whole seraglio : मिखिलान्तःपुर-स्वामिनी, K. ; (3) मट्टिनी (with ref. to servants) ; (4) कुटुम्बिनी (matron) ; (5) ईश्वरी (= lady), m. of life : जीवितेश्वरी, Sa. iv. II. A kept woman : (1) उपपत्नी ; (2) बन्धकी, gamblers have m.es in their house : भवन्ति गेहे बन्धक्यः कितवानाम्, Mah. ; (3) अशरोपः (when the sense is clear), कामपि गणिकामशरोपमकरोत्, D. III. A sweetheart : प्रिया or प्रियतमा : v. Darling, woman. IV. A teacher : q.v. : शिक्षयित्री. V. Skilled : q.v. : कुशला, प्रवीणा, etc. VI. As title : श्रीमती.

MISTRUST (subs.): अविश्वासः : v. Distrust, suspicion.

MISTRUST (v.): न विश्वसिति (श्वस, c. 2.) : v. To distrust, suspect.

MISTRUSTFUL; अविश्वासिन् (f. नी) : v. Distrustful, suspicious.

MISTY : I. Lit. : कूहाच्छन्न (f. त्वा) and sim. comp.s. II. Fig. : गहनः (ना, नं) : v. Obscure.

MISUNDERSTAND : अन्यथा परिगृह्णाति (ग्रह्, c. 9.) : v. To understand wrong.

MISUNDERSTANDING : I. Mistake : q.v. : अन्य-
थाग्रहणम् or -बोधः. II. Dis-agreement, difference : वैमत्यम् ; मनोभेदः (?) (comp. Bengali मनान्तर).

MISSUSE : v. Abuse, misspend, maltreat.

MITE : I. Of money : (1) कपर्दकः (?) ; (2) बराटकः (?). II. An insect : अणुकः. II. A particle : लवः.

MITIGATE : (1) लघयति or लघु करोति : v. To lighten ; (2) शमयति (c. of शम्) (=to quiet down, soothe).

MITIGATING (adj.) ; *there were no m. circumstances* : *नासीद् किमप्यपराधलाघवकारि.

MITIGATION : gen. expr. with लाघवम् (=lightness) or शान्तिः (=quieting down) : v. To mitigate.

MITRE : शिरस्कम् ; किरीटः ; *धर्मकिरीटः.

MITRED : किरीटिन् (f. नी) ; शिरस्कभृद् (mfn.).

MITTEN : *हस्तत्राणम् (after अङ्गुलित्राणम् of Mah.).

MIX (v.t.) : I. Lit. : (1) मिश्रयति (मिश्र, c. 10.) सं-, वि-, व्या- ; (2) by verbs meaning to unite : *m.ed with pepper* : मरिचसंयुतः (ता, तं), Sr. II. Fig. : मिश्रयति, *although (she) does not m. words with my words* : वाचं न मिश्रयति यद्यपि मद्बोधिः, Sa. i. 32.

MIX (v.i.) : (1) मिश्रीमवति, *m.ed with the jingling of the wires of a lute* : वीणातन्त्रीकङ्कारमिश्र (f. त्वा), K. ; (2) मिलति (मिल्, c. 6.) (fig.) : v. To unite.

MIXEDLY : सम्मिश्रेण : v. Promiscuously.

MIXEN : perh. मिश्र, -कम् (comp. मिश्रकोऽध्यायः, मिश्रकचिकित्सितम्, Sr.).

MIXTURE : I. Mixing : (1) मिश्रणम्, सञ्- ; (2) संयोगः (= union : q.v.). II. The compound :

(1) मिश्रम् ; (2) सं-मिश्रेण जातः (ता, तं). III. A medley : (1) सङ्करः ; (2) सन्निपातः.

MIZZEN : of masts, etc. : सर्वपक्षिणः (मा, मं) ; चरमस्थ (f. स्था).

MIZZLE : शीकरः : v. Also to drizzle.

MNEMONICS : *स्मरणसाधनी, -विद्या.

MOAN (v.) : *क्रन्दति (क्रन्द, c. 1.) : v. To lament, cry.

MOAN (subs.) : (1) अन्तर्नादः ; (2) अतिरवः : v. Lamentation, cry.

MOAT : परिखा : v. Ditch.

MOB (subs.) : प्राकृतजनसमूहः and sim. comp.s. : v. Crowd.

MOB (v.) : *to be m.bed* : प्राकृतजनैः अभिभूयते (pass. of भू) or बाध्यते (pass. of बाध्) (?).

MOBILE : I. Adj. : चलः (ला, लं) : v. Fickle. II. Subs. : v. Mob.

MOCK (v.t.) : विडम्बयति (डम्, c. 10.), *then why are you m.ing me with falsehood* : तत् किं माम-सत्यवचनेन विडम्बयसि, P. i. 5. ; *m.s the setting sun* : विडम्बयत्यस्तजिमग्रसूर्यम्, R. xvi. 11. ; (2) उपहसति (हस्, c. 1.) (=to deride).

MOCK (v.) : उपहसति : v. Also to jest.

MOCK (adj.) : विडम्बना affd. in comp. : v. False, counterfeit.

MOCK, MOCKING (subs.) : विडम्बना : v. Derision.

MOCKER : विडम्बनाकारिन् : v. Also derider.

MOCKERY : (1) उपहासः (= derision) ; (2) विडम्बना, *why you are doing this m. of conciliation* : विडम्बनामिमां भूयः करोष्यनुनयात्मिकाय, V. p. i. 9. 24.

MOCKINGLY : सोपहासम् : v. Derisively.

MOCKING-BIRD : स्तानुकरबकुलः पक्षिभेदः.

MODALITY : *रूपिकता, -स्वरूप.

MODE : I. Manner : q.v. II. Fashion : q.v.

III. Variety : प्रकारः. IV. In logic : रूपम् (?). V. In music : रागः (f. रागिणी).

MODEL (adj.) : *m. school* : *आदर्शविद्यालयः.

MODEL (subs.) : आदर्शः : v. Pattern, standard.

MODEL (v.) : expr. by subs., *m. house* : *आदर्श-गृहं कुरु.

MODELLER : *आदर्शकारिन् (f. फी).

Moderate (adj.) : I. Within due measure :

मितः (ता, तं), परि-, *one whose expenses are m.* :

मितव्ययिन् (f. फी); *whose language is m. (for the sake of) truth* : सत्याय मितभाषिणम्, R. i. 7.

II. Of a middle rate : expr. with negative, *of m. height* : जनतिदीर्घ (f. फी); *of m. abilities* : जनतिदीर्घदुहि (mfn); etc.

Moderate (v.) : I. To mitigate : लघयति (nomi.). II. To control, restrain : q.v. :

संयच्छति (यच्, c. 1.). III. To preside over a meeting : अघितिष्ठति (स्वा, c. 1.).

Moderately : I. In due measure : मितम्, परि-. II. In a medium degree : v. Moderate (II).

Moderation : I. The act : (1) लघकरणम् ; (2) प्रशमनम् (=quieting). II. Temperance : संयमः. III. Equanimity : धैर्यम्.

Moderator : i.e. president : *अघिष्ठात् (m.).

MODERN : (1) आधुनिकः (फी, फं), S. p. b. i. 43. ; (2) इदानीन्तनः (नी, नं). *The m.s* : इदानीन्तनाः, S. ; (3) इदन्तनः (नी, नं), *by the m.s wanting in energy* : शक्तिहीनैरिदन्तनैः, Vri. ; (4) अधुनातनः (नी, नं).

MODERNISM : आधुनिकरीतिः ; नव्यरीतिः.

MODERNIZE : *आधुनिकीकरोति or by circumlo.

MODEST : I. Having a proper sense of shame : (1) शाहीनः (ना, नं), *women are naturally m.* : निसर्गशाहीनः स्त्रीजनः, Mal. iv. :

(2) लज्जावत् (f. स्त्री), *the m. bride* : लज्जावती बधूः, R. vii. 25. ; (3) लज्जाशीलः (ला, लं) ;

(4) लज्जालु (mfn.); (5) हीमत् (f. स्त्री); etc.

II. Not presumptuous : विनीतः (ता, तं).

MODESTLY : सविनयम् : v. Also decently.

MODESTY : (1) शाहीनता, *out of m.* : शाहीनतया, R. vi. 81. ; (2) लज्जा (=shame), *like m. of women* : लज्जेव योषितः, Si ii. 44. : v. Also decorum.

MODICUM : अल्पम् : v. Little.

MODIFICATION : विवर्तनम् (?) : v. Alteration.

MODIFY : विवर्तयति (c. of वृत्) (?) : v. To alter, change.

MODULATE : संक्रामयति (c. of क्रम्) (?) .

MODULATION : *m. of voice* : स्वरसंक्रमः, Mr. iii. 5.

MOHAMMEDAN : v. Mahometan, mussulman.

MOIETY : अर्द्धम् ; अर्द्धभागः : v. Half.

MOIL : I. Verb. : v. To soil, toil. II. Subs. : v. Stain.

MOIST : (1) सरसः (सा, सं) ; (2) छिन्न (f. जा) (?) ; (3) आर्द्र (f. द्रौ) (=wet).

MOISTEN : (1) छेदयति, सं-, परि-, (c. of छिद्) (?) ; (2) आर्द्रीकरोति (=to make wet).

MOISTURE : रसः, *m. of the lip* : अश्वरसः : v. Also wetness.

MOLAR : i.e. *m teeth* : चर्वणदन्ताः (?) .

MOLASSES : गुडः, *old m.* : पुराणगुडः, Bha.

MOLD : v. Mould.

MOLE : I. A mark on the body : तिलः, -कः.

II. An animal : *तल्पः ; विलेशयो जन्तुभेदः.

III. A mound : q.v. वप्रम्.

MOLECULE : परमाणुः : v. Particle.

MOLEHILL : (1) बल्मीक (mn.), *born in a m.* : बल्मीकमवः, A. r. ; (2) बामसूरः. Ph. : *to make mountains of m.s* : तिले तालं पश्यति (comp. Bengali तिलके ताल करा).

MOLEST : बाधते (बाध्, c. 1.) : v. To harass, trouble.

MOLESTATION : (1) उत्पीडनम् ; (2) by verb : v. Annoyance.

MOLESTER : (1) उत्पीडक (f. डिका) ; (2) बाधक (f. धिका), प्र-.

MOLLIFY : शमयति (c. of शम्) : v. To calm.

MOLLUSK : *कम्बुः, -जातीयः.

MOLTEN : I. Melted : पिहीनः (ना, नं), etc.

II. Made of melted metal : धातुमयः (धी, धं) and sim. comp.s.

MOMENT : I. Importance : q.v. : गुरुत्वम्. II.

Of time : (1) मुहूर्त (mn.), *for about a m.* : मुहूर्तमिव, K. ; *in a m.* : मुहूर्तेन, R. ; *but for a m.* : मुहूर्तमात्रम्, N. ; *after a m.* : मुहूर्तापगमे, K. ;

(2) क्षणः *in a m.* : क्षणेन, V. ; *even for a m.* : क्षणमपि, R. ; *at this very m.* : अस्मिन्नेव क्षणे, D. ; *in the next m.* : तस्मिन्नेव क्षणान्तरे, D.

MOMENTARILY : (1) अनुक्षणम् ; (2) प्रतिक्षणम् ;

(3) प्रतिकुहूर्तम्.

MOMENTARY : क्षणिकः (का, कं), *m. pleasure* : क्षणिका प्रीतिः, H. : v. Transient, fleeting.
MOMENTOUS : गुरु (f. वी) : v. Important.
MOMENTOUSNESS : गुरुत्वम् : v. Importance.
MOMENTUM : जवः (= speed : q.v.).
MONACHISM : संन्यासाश्रमः and sim. comp.s. : v. Anchorite.
MONAD : परमाणुः : v. Atom.
MONARCH : (1) राजन् (f. राज्ञी) : v. King ; (2) ईश्वरः (f. रो) : v. Lord.
MONARCHICAL : I. Royal : q.v. II. Vested in a monarch : *m. government* : *राजाधीन राज्यम् ; *m. form of g.* : *राजतन्त्रम्.
MONARCHY : I. M.cal government : (1) राजशासनम् ; (2) राजतन्त्रम्. II. Kingdom : q.v. : राज्यम्.
MONASTERY : (1) विहारः, *make him the chief of all m.ies* : सर्वविहारेषु कुलपतिरयं क्रियताम्, Mr. ; (2) मठः, आश्रमम्, etc. (when the sense is clear.), *here in the m.* : इहेवायतने, D. ii.
MONASTIC, -AL : expr. by comp., *m. life* : *विहारजीवनम् : v. Monastery, monk, anchorite.
MONDAY : (1) सोमवारः ; (2) सोमवासरः and sim. comp.s.
MONEY : (1) धनम्, *to make m.* : धनं करोति, H. ; *to acquire much m.* : महद्वनम् उपार्जयति, D. ; *if we are rich with m. dug in the middle of a house* : गृहमध्यनिष्कातेन धनेन धनिनो यदि, P. ; *what is the use of m. who does not give, does not enjoy* : धनेन किं यो न ददाति नाश्रुते, H. ; (2) अर्थः, *loss of m.* : अर्थनाशः, H. ; *man is slave of m.* : अर्थस्य पुत्रो दासः, J. ; (3) वित्तम्, *buying his poverty with own m.* : वित्तैर्निजैः क्रीत्वा दारिद्र्यम्, D. : v. Coin, wealth.
MONEY-BAG : धनमञ्जिका (after रत्नमञ्जिका of D. ii.).
MONEY-CHANGER : *धनपरिवर्तकः ; द्रव्यव्यापारिन् (m.).
MONEYED : I. Rich : (1) धनवान् (f. ती) ; (2) धनिन् (f. नी,) ; (3) धनशालिन् (f. नी) ; (4) धनाढ्य (f. ङ्या). II. Composed of money : "*m. capital*" : सारधनम्, D.

MONEY-LENDER : धनिकः : v. Usurer.
MONEYLESS : (1) निर्धनः (ना, नं) ; (2) धनहीनः (ना, नं) and sim. comp.
MONEY-ORDER : द्रव्यशासनम् ; धनाह्वयपत्रम्, *to pay a m.* : शासननिर्दिष्टं धनं ददाति.
MONEYWORT : क्षताविशेषः ; *तुमलारिः.
MONGREL : सङ्कर- in comp. : v. Hybrid, mixed.
MONITION : शासनम् : v. Admonition.
MONITOR : I. Lit. : शासकः. II. In a school : शासकः (?).
MONK : no spe. equiv. : (1) ब्रह्मचारिन् (m.) ; (2) यतिः ; (3) संन्यासिन् (m.). *Chief of m.s* : कुलपतिः, Mr.
MONKERY : ब्रह्मचर्या, L.
MONKEY : (1) बानरः ; (2) कपिः ; (3) मर्कटः ; (4) पुवङ्गः, -मः.
MONKISH : expr. by comp. : v. Monk.
MONK'S-HOOD : i.e. aconite : वत्सनाम्.
MONODY : विलापः (when the sense is clear) ; विलापगीतम्, etc.
MONOGAMY : एकमाया-परिणयः or -परिग्रहः ; and sim. comp.s.
MONOGRAM : *आक्षरबन्धः.
MONOGRAPH : प्रबन्धः (=dissertation). *M.s.* : एकैकविषयप्रबन्धाः.
MONOLOGUE : स्वगतोक्तिः and sim. comp.s. (?).
MONOMANIA : एकविषय उन्मादः (?) ; एकविषये चित्त-विक्षेपः : v. Madness.
MONOPOLIST : *अनन्यसाधारणव्यवसायिन् (f. नी) and sim. comp.s.
MONOPOLIZE : I. To forstall : q.v. II. In gen. : अनन्यसाधारणं (f. जां) करोति (?).
MONOPOLY : *अनन्यसाधारणो व्यवसायः or व्यापारः, etc.
MONOSYLLABIC : (1) एकाक्षरः (रा, रं) ; (2) एकाक्षरिन् (f. जी) ; (3) एकस्वरः (रा, रं).
MONOSYLLABLE : (1) एकाक्षरम् ; (2) एकाक्षरशब्दः.
MONOTHEISM : अद्वैतवादः and sim. comp.s.
MONOTHEIST : (1) अद्वैतवादिन् (f. नी) ; (2) एकेश्वरवादिन् (f. नी).
MONOTONE : एकस्वरः ; अमिश्रस्वरः.
MONOTONOUS : Lit. : एकस्वरः (रा, रं). II. Fig. : एकतानः (ना, नं) (?).

MONOTONOUSLY : expr. by adj.

MONOTONY : expr. by adj., *avoid m. of delivery* : एकस्वरव्याहारं परिहर.

MONSOON : *कालवातः, *during the m.s.* : *काल-वातागमे.

MONSTER : I. Anything monstrous : expr. by adj.. II. A marvel : बहुतम. Ph. : *a man-m.* : नरराक्षसः (?).

MONSTROUS : I. Unnatural and misshapen : (1) अपरूपः (पा, प) (?) ; (2) विकृताकृति (mfn.), Vi. v. 29. ; and sim. comp.s. II. Dreadful, horrible : घोरदर्शनः (ना, न) and sim. comp.s. (?). III. Fig. ; revolting to reason : राक्षस (f. स्त्री) or पैशाच (f. स्त्री).

MONSTROUSLY . उत्कटम् : v. Dreadfully, exceedingly.

MONSTROUSNESS : अपरूपता, etc. : v. Monstrous, enormity.

MONTH : मासः, *within six m.s.* : षण्मासाभ्यन्तरे, H. ; *in the auspicious m. of Mārgashīrsha* (Nov.-Dec.) मार्गशीर्षे शुभे मासि, M. ; *for two m.s.* : द्वौ मासौ, H. or मासद्वयम्, D.

MONTHLY (adj.) : (1) मासिकः (कौ, कं) ; (2) by comp. ; (3) by adv.

MONTHLY (adj.) : (1) मासे मासे ; (2) प्रतिमासम् ; (3) मासि मासि.

MONUMENT : कीर्तिस्तम्भः (=memorial pillar), R. and sim. comp.s.

MONUMENTAL : expr. by comp. : v. Memorial.

MOOD : I. Frame of mind : भावः. II. In gram : expr. with प्रकारः. N.B. Note how expr. in Sanskrit : *here the verb is in the imperative, subjunctive m.* : अत्रानुदायां लोट्, आशङ्कायां लिट्.

MOODINESS : वक्रता : v. Peevishness, anger.

MOODY : वक्र (f. स्त्री) : v. Peevish, angry.

MOON : (1) चन्द्रः, *enjoy the m.-beams* : सेव्यन्तां चन्द्रपादाः, V. ; *full m.* : q.v. ; *half m.* : अर्धचन्द्रः, P. ; *approaching m.-rise* : आसन्नचन्द्रोदयः, K. ; (2) शशी, *m.-light passes with the m.* : शशिना सप्त याति कौमुदी, Ku. ; (3) हन्दुः, *the new m.* : नवेन्दुः, R. ; *the m.-set* : गतोऽस्तमिन्दुः, B. ; (4) चन्द्रमस (m.), *fixing my sight on the m. which*

has whitened the quarters with its rays : कर्तै-र्धवलितारामुखे चन्द्रमसि निहितचट्टिः, K. ii. ; (5) विधुः ; (6) शिराकरः ; (7) शराङ्कः ; (8) सुषाणुः ; (9) द्विचराणः ; (10) शीतमयूखः. *The day of new m.* : प्रतिपद्.

MOONLESS : (1) अचन्द्र (f. स्त्री) ; (2) चन्द्रहीनः (ना, नं) ; and sim. comp.s.

MOONLIGHT (subs.) : (1) कौमुदी, *the m.-festival* : कौमुदीमहोत्सवः, Mu. ; (2) चन्द्रिका, *in m. lights are superfluous* : चन्द्रिकायां दीपिकाः पुनरुक्ताः, V. ; (3) चन्द्रालोकः and sim. comp.s., *perceivable by m.* : चन्द्रात्पेन विभाव्यमानः (ना, नं), K. ; (4) ज्योत्स्ना (when the sense is clear).

MOONLIGHT (adj.) : (1) expr. by comp. or circumlo., *in the autumnal m. nights* : शरच्चन्द्रिकासु क्षपासु, Me. ; (2) ज्योत्स्नावत् (f. स्त्री) (*having m.*), *enjoys m. evening* : ज्योत्स्नावतो निर्विशति प्रदोषान्, R. vi. 34..

MOON-PLANT : सोमलता. *Its juice* : सोमरसः. *Its drinker* : सोमपः, -पीयिन्, etc.

MOONSHINE : I. Lit. : चन्द्रप्रभा. II. Fig. : मरीचिका.

MOONSTRUCK : (1) वायुग्रस्तः (स्ता, स्तं) ; (2) वायुनिग्र (f. स्त्री) : v. Mad.

MOOR (subs.) : I. An open waste : सरसपतित-भूमिः (?). II. A dark African : *मौरः (f. स्त्री).

MOOR (v.) : वज्राति (वन्च्, c. 9.), *m. the ark with the peak of the Himalaya* : हिमवतः शृङ्गे नावं बह्नीत, Mah. iii. 187, 49. ; *ark-m.ing peak* : नौबन्धनं शृङ्गम्, Mah.

MOOR-HEN : जलकुङ्कुटी.

MOORINGS : नौबन्धानि (n. pl.).

MOOR-LAND : सरसपतितभूमिः (?).

MOOSE, MOOSE-DEER : शम्बरः (rarely with स).

MOOT-POINT : सन्दिग्धविषयः and sim. comp.s.

MOP (subs.) : I. A brush : मार्जनी. II. A young girl : बाला.

MOP (v.) : सं-माटि or मार्जयति (मृज्, c. 2. and 10.).

MOPE (v.) : दुर्गन्धयते (nomi.) : v. To drowse, dejected.

MOPING, MOPISH (adj.) : निस्तेजस् (mfn.) : v. Dull, gloomy.

MORAL (adj.): I. Relating to m.s : नीति-
or नय- in comp., *m. bond* : नयबन्धनम् (?); *m. philosophy* : *नीतिदर्शनम्. II. Virtuous, just :
न्याय्य (f. व्या). III. Probable : *there is m. certainty of his guilt* : *तस्यापराधितां प्रति नास्ति
कश्चिदप्यान्तरः सन्देहः.

MORAL (subs.): I. Behaviour : q.v. II.
In pl. : नीतिशास्त्रम्. III. Drift : q.v. : (1)
मावः ; (2) अमिप्रायः.

MORALIST : नीतिशास्त्रविद् (mf.n.) and sim.
comp.s.

MORALIZE (v.i.): नीतिचिन्तां करोति, नीतिप्रबन्धं
लिखति, etc.

MORALLY : I. In a moral point of view :
नीतिमार्गाजुसारेण. II. Virtuously, honestly :
न्यायतः. III. Probably : expr. as shewn
under Moral (adj.) (III).

MORASS : सजलभूमिः (?) : v. Marsh.

MORBID : दुष्टः (दृष्ट, दृष्ट) ; v. Also diseased.

MORBIDNESS : (1) दुष्टता ; (2) दोषः (=fault,
defect).

MORBIFIC, -AL : रोगकरः (री, रं) and sim.
comp.s. : v. Disease.

MORDANT : I. Adj. : कटु (mf.n.) ; II. Subs. :
रत्नसंस्वापकं द्रव्यम्.

MORE (Adv.): I. With adj. : (1) by comp.
degree, *m. beloved* : प्रियतरः (रा, रं), K. ;
m. tall : द्वावीयस् (f. सी), Ki. ; (2) अधिक in
comp., *m. beautiful* : अधिकमनोहः (दृष्ट, दृष्ट),
Sa. II. With verbs : (1) अधिकम्, *puts the eye more* : अधिकं चक्षुरारोपयति, P. ; (2) अधिक-
तरम् (in comp.), *shines m. now* : अधिकतरमिदानीं
राजते, V. Ph. : *what can be m. distressing* :
ततो दुःखतरं नु किम्, G. ; *what can be m. wonder-
ful* : किमतः परमाश्चर्यम्, K. ; *favoured her every day m. and m.* : अन्यधिकं प्रतिदिवसमस्याः प्रसाद-
मकरोत्, K. : *increases m. and m.* : उत्तरोत्तरं
वर्धते (only of succession), H. ; *as said and m.* : यथोक्तमन्यधिकञ्च, D. ; *no m.* : न हतः परम्, D.
or न अतः परम् or अत ऊर्ध्वम्, A.r.

MORE (adj.): (1) अधिकः (का, कं), *m. devotion* :
अधिका भक्तिः, K. ; *five times m. than it* : ततः
पञ्चगुणाधिकम्, Mah. ; *m. than twenty times* :

अधिकविशान्वारान्, Ana. ; (2) अधिकतरः (रा, रं)
(in comp.), *their trouble is m.* : हेशोऽधिकतर-
स्तेषाम्, G. Ph. : *something m.* : अन्यदपि, Sa. ;
anything m. : अतोऽप्यपरम्, Na. ; *what m.* :
किमन्यत्, V.

MORE (subs.): अधिकम्, *and the king who gave m. than the wish of the petitioner* : नृपोऽधि-
कामादधिकप्रदक्ष, R. ; *no m.=enough* : q.v. :
अलम् (with ins.).

MOREOVER : (1) अन्यच्च, *m. spies have been employed* : अन्यच्च नियुक्ताः प्रणिषयः, Mu. ; (2)
अपरञ्च, *m. (he) is cruel* : अपरञ्च क्रूरः, P. ; (3) किञ्च,
and m. you are our enemy : किञ्चान्यत् शत्रुर्ववान-
स्माकम्, H. ; (4) अपि च, C.

MORGANATIC : *m. marriage* : वामाचारविवाहः.

MORIBUND : (1) मुमूर्षु (mf.n.) ; (2) आसन्नमृत्यु
(mf.n.) : v. Death, near.

MORN : (1) विभातम् ; (2) दिनमुखम्, R. : v.
Morning.

MORNING (subs.): I. Lit. : प्रमातम् or विभातम्,
tomorrow m. : स्वः प्रमाते, A.r., *good m. to you* :
*सुप्रमात ते : v. Dawn ; *early in the m.* :
प्रत्युषे or प्रत्युषसि or ऊषसि, K. or अतिकल्प्यम्, M. ;
the m. has dawned : प्रमाता रजनी, Sa. ; *this m.* : अद्य प्रातः, H. ; *from m.* : प्रातरास्त्य, Vi.
II. Forenoon : पूर्वाह्नः, in the m. : पूर्वाह्ने, M.

MORNING (adj.): (1) by comp., *m. breeze* :
विभातवायुः, R. ; *the m. star* : *प्रमाततारा ; (2)
प्रातर- in comp., *m. time* : प्रातःकालः ; *m. meal* :
प्रातराशः ; *m. duties* : प्रातःकृत्यानि ; (3) प्रामाणिकः
(की, कं) ; (4) प्रगेतनः (नी, नं) ; (5) प्रातःकालीनः
(ना, नं). Ph. : *the m. sun* : बालारणः, R.

MOROCCO : *औरचर्मम् (n.).

MOROSE : रुद्ध (f. दृष्ट) (=rough, harsh : q.v.).

MOROSELY : रुद्धम् : v. Harshly, roughly.

MOROSENESS : रौक्ष्यम् : v. Harshness, severity.

MORRIS : Ph. : *m.-dance* : लास्यविशेषः ; *nine men's m.* : अलावूर्कनम् (comp. Bengali लाव काटाकादि).

MORROW : v. Tomorrow.

MORSEL : I. Lit. : मुष्टिः : v. Also mouthful.

II. Fragment : खण्ड (mn.) : v. Also little.

MORTAL (subs.): मर्त्यः : v. Man.

MORTAL (adj.): I. Subject to death : (1) मृत्युवशः (रा, शं) and sim. comps. ; (2) by circumlo., *every one is m., all are m.* : सर्वेण खलु मर्त्यम्यम्, सर्वानाविशते मृत्युः, Mah. s. II. Causing death : (1) प्राणहरः (री, रं) ; (2) साक्षातिकः (की, कं), etc. III. Human : q.v. : मर्त्य- in comp.

MORTALITY : I. Subjection to death : expr. by adj. or circumlo. II. Death : q.v. मृत्युः. III. Humanity : q.v.

MORTALLY : I. Lit. : expr. by adj., *m. wounded* : साक्षातिकमणोपेतः (ता, तं). II. Extremely : q.v. : दुर्मरम्.

MORTAR : I. For pounding : उद्वलम्. II. A cement : इष्टककोदलेपः and sim. expr. according to its composition. III. A kind of cannon : *मुषलम्.

MORTGAGE (subs.): (1) आधिः (gen. term), *m. -deed* : आधिलेख्यम्, Kat. ; *a m. becomes lost if it is not redeemed when the debt is doubled* : आधिः प्रणश्येद्दिगुणे धने यदि न मोक्ष्यते, Y. ; *m. of real property* : स्वावर आधिः, N.s. ; (2) बन्धः, -कः (=1), *the same field given on m. to two (persons)* : क्षेत्रमेकं द्वयोर्वन्धे दत्तम्, Vri. ; (3) आधानम् (=m.ing), Kat.

MORTGAGE (v.t.): (1) आ-दधाति (धा, c. 3.), *who first m.s and then sells it* : यः पूर्वतरमाधाय विक्रीणीते तु तं पुनः, Vas. ; (2) आधीकरोति, *who m.s the same property to two* : आधिमेकं द्वयोर्वस्तु कुर्यात्, Kat. ; (3) बन्धे ददाति (दा, c. 3.), Vri.

MORTGAGEE : (1) बन्धग्रहीतृ (f. ग्री) ; (2) आधि-ग्राहक (f. हिका).

MORTGAGER : (1) आधातृ (f. ग्री) ; (2) आधिकर्तृ (f. ग्री) ; (3) बन्धदातृ (f. ग्री).

MORTIFICATION : I. Gangrene : perh. नाशः. II. Subjection, opposition : इन्द्रियवञ्चयः, -दमः, and sim. comp.s. III. Humiliation : (1) अमिमवः ; मानमङ्गः and sim. comp.s., अमिमान-व्यसनम्, Ki. IV. Vexation, disappointment : q.v. : expr. with दुःखम्.

MORTIFY (v.i.): perh. नश्यति (नश्, c. 4.) or क्षियते (क्ष, c. 4.).

MORTIFY (v.t.): I. To destroy : मारयति

(c. of क्ष), "of m.ed" iron : मारितस्य बीदस्य, Bha. II. Of passions : ज्वति (जि, c. 1.) *one who has m.ed his lusts* : जितेन्द्रियः (वा, वं). : v. Also to control. III. To vex, pain : q.v. : दुःखाकरोति.

MORTIFYING (adj.): सन्तापक (f. पिका) (?) : v. Also painful.

MORTISE (subs.): छिद्रम् (used in Bengali रन्मम्) (?) .

MORTISE (v.): I. To make a m. : छिद्रं करोति. II. To join : लगयति (c. of लग्) (?) .

MORTMAIN : *समवायभुक्तिः ; अस्खलितभुक्तिः.

MOZAIC : I. Relating to Moses : *मोषः (पी, पं). II. Variegated : विचित्रः (त्रा, त्रं) (?) .

MOSQUE : (महम्मदीय- or -यानां) सिद्दायतनम् : v. Temple.

MOSQUITO : मशः, -कः, H., *m.-curtain* : मशहरी, Wilson.

MOSS : शैवालः (or शैवलः or शेवलः), *m.-grown* : जातशैवालः (ला, लं).

MOSS-TROOPER : दस्युः : v. Robber, bandit.

MOSSY : (1) शैवलिन (f. नी) ; (2) शैवलवत् (f. ती), R. xvi. 46.

MOST (adj.): I. In number : प्रायेण सर्वे (f. वाँ, n. वाणि) : v. All, many. II. Greatest : निरतिशयः (या, यं). Ph. : *at the m.* अन्ततः ; *to the m. of one's ability* : यावच्छक्तिः ; *for the m. part* : प्रायेण.

MOST (adv.): I. As a sign of the superlative : expr. with : -तमः (मा, मं) or with : अति-, *m. wealthy* : आढ्यतमः (मा, मं). II. In the greatest degree : expr. by circumlo., *confides on him m.* : सर्वपिच्छया तस्मिन्मधिकं विश्वसिति or तमधिकं श्रद्धधाति.

MOSTLY : (1) प्रायशः ; (2) प्रायेण : v. Also principally.

MOTE : बिन्दुः : v. Spot, speck.

MOTH : धुणः (?) , *m.-eaten* : धुणक्षतः (ता, तं), Si.

MOTHER : I. Lit. : (1) माता, *m.-queen* : राजमाता ; *m.-tongue* : मातृभाषा ; *his father m.ed him* : पितृवास्य मातृतामकरोत्, C. i. ; (2) जननी, *I am your m* : सासहमस्मि वो जननी, D. v. II. Fig.,

parent, source : q.v. : (1) प्रसवित्री ; (2) प्रसू ; (3) प्रसूति : (rare).

MOTHERHOOD : (1) मातृत्वम्, -ता ; (2) जननीत्वम्.

MOTHER-IN-LAW : श्वस्रूः, *all (my) m.s. : श्वस्रूजनं* सर्वम्, R. xiv. 60.

MOTHER-OF-PEARL : मुक्तयुवरम् (?) ; *मुक्तामलम्.

MOTHERLESS : (1) अमातुकः (का, कं), D. ; (2) मातृहीनः (ना, नं) : v. Devoid of.

MOTHERLY : I. Pertaining to a mother : (1) by gen. or comp. ; (2) मातृकः (का, कं).

II. Like a m. : (1) मातृसन्निभः (मा, मं) ; (2) expr. with मातृवत् (adv.).

MOTION (subs.) : I. Movement : q.v. : गतिः, *eastward m. : पूर्वगतिः*, Gan. ; *apparent m. : स्फुटगतिः*, com. ; *mean (daily) m. of the moon : चन्द्रत्यय (दैनिकी) मध्यमगतिः* Su. com. *To be in m. : चलति* : v. *To move. : to set in m. : चालयति* (c. of चल्). II. Impulse : q.v. : Ph. : *of one's own m. : स्वेच्छया*. III. Feeling : मादः. IV. Proposal : प्रस्तावः. (?), *to second a m. : प्रस्तावनाम् अनुमोदते*.

MOTION (v.) : इङ्गितं करोति : v. To reckon.

MOTIONLESS : निश्चलः (ला, लं) : v. Immoveable.

MOTIVE (adj.) : चालक (f. लिका) (?) : v. To move.

MOTIVE (subs.) : *rewards are m.s for action : पारितोषिकलाभेच्छया नराः कर्मणि पर्वतन्ते ; money was the m. for murdering her : अर्थस्य कारणादेवा मारिता*, Mr. ; *whose m.s cannot be thought of : अचिन्त्यहेतुकः* (का, कं), Ku. v. 75. : v. Reason, ground, why.

MOTLEY (adj.) : I. Lit. : चित्रविचित्र (f. त्रा). II. Fig. : -सङ्करः in comp.

MOTTLED (adj.) : कर्बुरः (रा, रं) : v. Variegated, spotted.

MOTTO : *आदर्शवाक्यम्.

MOULD : (subs.) : I. For casting : perh. सङ्घः (comp. Bengali सॉच) ; संघानः, Wilson. II. Form, shape : q.v. : श्रुतिः. III. A concretion : पिण्ड (mn.) (?).

MOULD (v.) : I. To shape : q.v. : रूपयति (रूप, c. 10.). II. To knead : q.v.

MOULDER (subs.) : expr. by verb : v. Also maker.

MOULDER (v.) : (1) विशीर्यते (pass. of शृ) : v. To decay.

MOULDINESS : Of soil : मृदुमृन्मयता (?).

MOULDY : Of soil : मृदुमृन्मयः (यी, यं) (?).

MOULT : पशुपक्षिणां रोमादीनि पातयति (c. of पत्).

MOUND : वम्र (mn.) : v. Also hill.

MOUNT (subs.) : शैलः : v. Mountain.

MOUNT (v.t.) : I. Lit. : to get up : आ-रोहति, अवि-, (रू, c. 1.). II. To furnish with horses : आ-रोहयति, अवि-, (c. of रू). III. To set : निदधाति (धा, c. 3.). IV. To raise : उच्चैः करोति. Ph. : *to m. guard : रक्षास्थानमपितिष्ठति* (?).

MOUNT (v.i.) : I. To ascend : q.v. II. On horse-back : अश्वम् आरोहति.

MOUNTAIN : (1) पर्वतः, *a range of m.s : कुलपर्वतः*, V. p. ; (2) गिरिः, *waters of m.-streams : गिरिनदीसलिलानि*, Sa. ; (3) शैलम्, *m.-residence : शैलवासः*, Ki. ; (4) अग्रिः, *the summit of a m. : अग्रेः शृङ्गम्* ; (5) नगः, *chief of m.s : नगाधिराजः*, Ku. ; (6) भूधरः and sim. comp.s. ; (7) अचलः ; (8) शिखरिन् (m.).

MOUNTAIN-DEW : i.e. Scotch whisky : *गिरि-मदिरा.

MOUNTAINEER : (1) (प) पार्वतीयः (या, यं), Ku. ; (2) पर्वतवासिन् (f. नी) and sim. comp.s.

MOUNTAINOUS : I. Lit. : (1) प(पा)र्वतीयः (या, यं) ; (2) शैलमयः (यी, यं) ; and sim. comp.s. II. Huge : पर्वतप्रमाण (f. ता) and sim. comp.s.

MOUNTEBANK : पीठमर्दः (?) : v. Quack.

MOUNTING (subs.) : I. Ascent : q.v. II. On horse-back : अश्वारोहणम्. III. Equipment, embellishment : q.v.

MOURN (v.) : (1) शोचति, अनु-, परि-, (शृच्, c. 1.) ; (2) विलपति (लप्, c. 1.) ; (3) परि-देवयते (दिव्, c. 10.) (rare).

MOURNER : शोचकः, अनु- ; better by adj.

MOURNFUL : I. Expressing sorrow : शोकसूचक (f. चिका) and sim. comp.s. II. Full of sorrow : शोकाकुलः (ला, लं) and sim. comp.s.

III. Causing sorrow : शोककरः (री, रं) and sim. comp.s.

MOURNFULLY : (1) सशोकम् ; (2) better by adj.

MOURNFULNESS : I. Sorrow, grief : शोकाकुलता and sim. comp.s. II. Sadness, as of places : शोच्यता. III. Expression of sorrow : शोक-सूचकता and sim. terms.

MOURNING (subs.) : I. As felt : शोकः : v. Grief, sorrow. II. As expressed by dress, etc. : to be in m.s. : शुचा or शोकेन तिष्ठति (?) ; dressed in m. *शोकवासोसि परिचाय, etc.

MOUSE : मूषि(ष)कः, its hole : विलम् or विवरम्, H. ; by the smell of a m. : मूषिकगन्धेन, Mah. ; m-trap *मूषिकबन्धः or मूषिकग्रहयन्त्रम्.

MOUSE-TRAP (v.) : *मूषिकबन्धेन बध्नाति (बन्ध, c. 9).

MOUSER : *मूषिकग्रहः or -ग्राहकः and sim. comp.s.

MOUSTACHE : गुम्फः.

MOUTH (subs.) : I. Lit. : (1) मुखम्, from the m. of Vasantaka : वसन्तकस्य मुखात्, K.s. ; of unchecked m. : अयचित्तमुखः (खा, खं), D. viii. ; honey in m., (but) poison in heart : मुखमधुहृदय-विषः, Sa. v. ; (2) बक्त्रम् ; (3) आस्थम् ; (4) आननम् ; (5) बदनम्. N.B. These words also mean face and when the meaning is doubtful, रन्ध्र should be added, as बक्त्ररन्ध्रम्, R. ix. 63. II. Of things : (1) मुखम्, pots with closed m.s. : अपिन्दुमुखा घटाः, Vc. iii. ; rising from the m.s of caves : दरीमुखोत्थः, Ku. i. 8. ; (2) बक्त्रम्, the m. of a quiver : निषङ्गबक्त्रम्, Ki. xvii. 36. ; hundred-m.ed hole : शतमुखं विलम्, Mah. : v. Also orifice. III. Of a river : मुखम्, waters at the m. of a river : नदी-मुखात्मः, R. xiii. 10. IV. Fig. : मुखम्, grammar, the m. of all learning : सर्वविद्यानां मुखं व्याकरणम्, K. s. vi. 144.

MOUTH (v.) : I. To devour : q.v. : ग्रसते (ग्रस्, c. 1.). II. To speak out, rant q.v. : शब्दायते (nomi.).

MOUTHFUL : (1) ग्रासः, large m. : महाम् ग्रासः, Mah. ; (2) कबलः (rare), a few m.s of fresh Dub : कतिपयपूर्वाप्रवालकबलः, K. ; (3) मुष्टिः (=handful).

MOUHPIECE : I. Of a wind instrument :

मुखम्. II. A spokesman : मुखम्, therefore you become my m. : तत्त्वं मे मुखं भव, V. i.

MOVE (subs.) : I Movement : q.v. : चलनम्.

II. In play : (1) चालनम् (? : comp. Bengali चाल) ; (2) परिचायः, A. III. An ingenious course of proceeding : perh. कौशलम्.

MOVE (v.i.) : I. In gen. : (1) चलति (चल्, c. 1.), m.ing dust : चरद्वाराक्षि-, Ku. ; the girl m.d : चंचाल बाला, Ku. v. 84. ; for the minds of (persons) seeking victory do not m. from policy : चलति नयाश्च जिगीषतां हि चेतः, Ki. x. 29. ; (2) गच्छति (=to go) q.v. : v. Also to remove. II. To make a motion : *प्रस्ताव or प्रस्तावनां करोति.

MOVE (v.t.) : I. Lit. : चालयति, वि-, सं-, अभि-, (c. of चल्), shall not m. that : तां विचालयेत्, Vri. Ph. : to m. the bowel : विरेचयति (c. of रिच्), Sr. II. To affect, as with gold : चालयति, वि- ; gen. expr. with चलति. III. To excite : q.v. : जनयति (c. of जन्). Ph. : m.d to pity : आर्द्रकृतहृदयः (या, यं), K.

MOVEABLE : (1) चलः (ला, लं), love for friends is surely not m. : न खलु प्रेम चलं सुहृज्जने, Ku. iv. 28. ; (2) चरः (रा, रं) (lit.), hence is m. and im.-m. world : अतश्चराचरं विश्वम्, Ku. ii. 5. ; (3) जङ्गमः (मा, मं) (lit.), m. and im.-m. being : जङ्गमः स्थावरश्च भूतग्रामः, U. vii. M.s., im.-m.s, gold : जङ्गमं स्थावरं हेम, Vri.

MOVEMENT : I. Lit. : (1) गतिः : v. Motion ; (2) चलनम्, the earth moves with his m. : चलनेऽवनिक्षलति तस्य, Ki. xii. 28. ; (3) चारः, प्र-, (rare), by the rapid m. of the ball : कन्दुकस्य शीघ्रप्रचारतया, D. vi. ; (4) भ्रमणम् (=going round), circular m. : मण्डलभ्रमणम्, D. II. Trans., moving : चालनम्, m. of the limbs : अङ्गचालनम्. III. Agitation, commotion : q.v. IV. In music : मूर्च्छना.

MOVER : i.e. proposer : प्रस्तावकारिन् (f. जी) (?).

MOVING (adj.) : I. Lit. : जङ्गमः (मा, मं), a m. capital : जङ्गमराजधानी, R. xvi. 26. : v. Moveable. II. Pathetic : हृदयस्पर्श (mfn.).

MOVINGLY : हृदयं स्पृष्टा (?) : v. Pathetically.

Mow. (v.) : लुनाति (लू, c. 9.) : v. To cut.

MOWER : लावकः : v. Cutter.

MOWING (subs.) : (1) लवनम् or लावः ; (2) वेदनम् (=cutting.).

Mr. (f. Mrs) : श्रीमत् (f. ती).

MUCH (adj.) : (1) बहु (f. ह्री), *showering too m. wealth on bards* : वसुनि वर्षन् सुवहूनि बन्दिनाम्, N. xv. 1. ; *with m. effort* : बहुयत्नेन ; (2) भूरि- (mf.) (=abundant : q.v.), *m. fear* : भूरि मयम्, Ki. ; (3) अति- (=excessive : q.v.), *m. rain* : अतिवृष्टिः ; (4) महत् (f. ती) (=great : q.v.), *m. time* : महान् कालः, K.

MUCH (subs.) : बहु (n.), *one who eats m.* : बहुभोक्ता, At. : *I have m. to ask about it* : बहु प्रष्टव्यमत्र, Mu. ; *men do not believe those who talk m.* : बहुभाषिणो न श्रद्धाति लोकः, K. ; *even this is too m. from him* : एतदेव तस्मिन् बहुतरम्, Sa. iv.

MUCH (adv.) : (1) बहु, *we think m. of ourselves* : आत्मानं बहु मन्यामहे वयम्, Ku. vi. 20. ; (2) अति (=greatly, exceedingly ; q.v.), *m. pleased* : अतिप्रीतः (ता, तं).

MUCH, AS, AS : यावत् (f. ती)...तावत् (f. ती), *gave as m. wealth as* :...तावद्भु ददौ यावत्..., R. xvii. 17. ; *as m. as (lies) in one's power* : यावच्छक्तिः, K.

MUCH, HOW : कियत् (f. ती), *what thing and how m.* : किं वस्तु कियद्वा, R. v. 18.

MUCH, SO : I. Abs : (1) इयत् (f. ती), *and for cooking so m. rice so m. fuel is sufficient* : इयतश्चौदनस्य पाकायैतावदिन्धनं पर्याप्तम्, D. viii. ; (2) एतावत् (f. ती), *if the motion of the moon is so m. in one day* : यद्येकेन दिनेनैतावती चन्द्रगतिः, Gan. II. In correlation with as much : तावत् (f. ती). N.B. Use the neuter acc. sing. for adv.

MUCH, THAT : तावत् (f. ती), Ku. v. 10.

MUCH LESS, MUCH MORE : (1) किमुत, *even my parents do not recognise me, m. less others* : पितरावपि मां न प्रतिसंविदाते किमुतेतरः, D. : *he is master even of my body, m. more of (my) house, of (my) fortune, and of (my) dependants* : शरीरस्याप्यवमेव प्रभुः, किमुत मवनस्य विम्वरस्य परिजनस्य वा, K. ; (2) किमु, *m. less kings* : किमु रोजकम्, Ki. ii. 43. ;

(3) किं पुनर्, *m. more one who is so high* : किं पुनर्यस्तथोच्चैः, Me.

MUCILAGE : no equiv. : रसः may be used.

MUCK : मलम् : v. Dirt, dung.

MUCK-HEAP, MUCK-HILL : मलराशिः and sim. comp.s.

MUGOUS : चिक्कणः (जा, जं) (=slimy : ?). *M. membrane* : prob. जालानि (n. pl.), "वैर्गवाक्षित-मिदम् शरीरम्", Bha.

MUD : (1) पङ्कः, *to remove m.* : पङ्कं हरति, V.p. v. 10. 14. ; *stuck in deep m.* : महापङ्के निमग्नः, H. (Also poet. of any turbid liquid, अपूरि पङ्केरिव कुङ्कुमस्य, N.) ; (2) कर्दमः, *thick m.* : सान्द्रकर्दमः, Ki. ; (3) जम्बालः (mn.) (rare), *this pond is reduced to m.* जम्बालशेषमेतत् सरः सङ्ज्ञातम्, P. N.B. कर्दमः is never applied by accurate writers to the mire of ponds etc. : comp. Bengali कादा and पाँक ।

MUD-BUILT : (1) मार्तिकः (की, कं) ; (2) by comp. : v. Earth.

MUDDINESS : (1) पङ्किलता ; (2) सपङ्कता (rare) ; (3) कालुष्यम् (=foulness) : *m. of water* : कालुष्यमन्मसः, V. p. v. 10. 14.

MUDDLE : I. Lit. : (1) पङ्किलं (f. लां) करोति ; (2) कलुषयति (nomi.) (=befoul : q v). II. Fig., to confuse : आकुलयति. III. To be m.d.=to be intoxicated : v. Drunk.

MUDDY : (1) पङ्किलः (ला, लं) ; (2) सपङ्क (f. ह्वा), *from pond whose water was m.* : सपङ्कतोयात् सरसः, Ri. i. 18. ; (3) कलुषः (वा, वं) (=turbid, foul).

MUD-WALL : मृत्कुण्डम् and sim. comp.s.

MUFF : हस्तसम्भारः ; ऊर्णामयं हस्तत्राणम्.

MUFFIN : पिष्टकभेदः.

MUFFLE : अवगुण्ठयति (गुण्ठ्, c. 10.) : v. To wrap, cover, conceal.

MUFFLER : (1) अवगुण्ठनम्, *let me remove your m.* : अपनेष्यामि तावत्तेऽवगुण्ठनम्, Sa. ; (2) अंशुकम् (when the sense is clear), Ki. ix. 24.

MUGGY : *we have m. weather now* : अधुना सरसा अपि निर्वातयता तापकरा दिवसाः.

MULBERRY : I. The tree : नूदः or तूतः. II. The fruit : नूदम् or तूतम्, Bha.

MULOT : I. Subs : अर्धदण्डः : v. Fine. II. Verb : v. To fine.

MULE : (1) अश्वतरः ; (2) खेसरः ; (3) वेसरः ; (4) खरः, horses, m. s and asses : तुरङ्गान् खरगर्दमान्, Mat., f. अश्वतरा, etc.

MULETEER : खरवाहकः and sim. comp.s.

MULISH : प्रतीपः (पा, प) : v. Obstinate, stubborn.

MULL (v.) : वासयति (c. of वस्), m.ed : वासितः (ता, तं), D.

MULLER : (1) पेषणी ; (2) शिलापट्टः.

MULLET : रोहितः ; रोहितमत्स्यः.

MULLION : *वातायनादिविभागलम्बः.

MULTANGULAR : (1) बहुकोणः (जा, जं) ; (2) अनेकाक्षः (जा, जं).

MULTIFARIOUS : नानाविधः (बा, बं) : v. Various, manifold.

MULTIFORM : (1) बहुरूपः (पा, पं) ; (2) नैकरूपः (पा, पं) ; (3) नानास्वः (पा, पं).

MULTILATERAL : (1) बहुभुजः (जा, जं) ; (2) भूरिभुजः (जा, जं).

MULTINOMIAL : *बहुपदः (दा, दं). The m. theorem : बहुपदवृद्धितत्त्वम्.

MULTIPLE : (1) *आधारः, least common m. : *साधारणनीचाधारः ; (2) expr. by मास्य (f. ज्या) (=divisible).

MULTPLICAND : गुण्यः, Li.

MULTIPLICATION : (1) गुणनम्, Li. ; (2) घातः, etc. (of the act only).

MULTIPLIER : गुणकः, Li.

MULTIPLY (v.t.) : I. In arith. : (1) गुणयति, m.ing (we) get 1/6 : गुणिते जातम् १/६, Li. ; (2) हन्ति, भा., नि., (हन्, c. 2.), m.ied by three : त्रिगुणः, Li. II. To increase : q.v. : वर्धयति (c. of वृष्).

MULTIPLY (v.i.) : (1) बहुलीभवति ; (2) वर्धते (वृष्, c. 1.) : v. To increase.

MULTITUDE : I. A collection, number : (1) समूहः ; (2) सङ्घः ; (3) ओघः ; (4) समवायः : v. Also many. II. Of men : जनसमवायः and sim. comp.s. : v. Crowd. III. =populace : (1) व्रजाः (pl.=people) ; (2) प्राकृताः (=common men).

MULTITUDINOUS : बहुलः (जा, जं) : v. Many, to crowd.

MUMBLE : गजगजायते (nomi. ?) : v. To murmur.

MUMMER : झुझवेशिन् (m.) (?) : v. Buffoon.

MUMMERY : माया (?) : v. Jugglery, trick.

MUMMY : सुगन्धौषधादिभिः परिरक्षितः शवः, Ph. : to beat a m. : मृतस्योपरि खड्गपातः.

MUMPS : लालाशयशोथः (?).

MUNCH : मुखं संकृत्य चर्वति (चर्व्, c. 1.) : v. To chew.

MUNDANE : (1) सांसारिकः (की, कं) ; (2) लौकिकः (की, कं).

MUNICIPAL : expr. by comp. or gen.

MUNICIPALITY : *क्षेत्रमण्डलम्.

MUNIFICENCE : (1) वदान्यता ; (2) त्यागशालिता ; (3) मुक्तहस्तता ; etc.

MUNIFICENT : (1) वदान्य (f. न्या) ; (2) दानशौण्ड (f. ष्टा) ; (3) त्यागशालिन् (f. नी) ; etc.

MUNIFICENTLY : (1) मुक्तहस्तम् ; (2) वदान्यतया (?).

MUNIMENT : दुर्गम् : v. Fort, fortification.

MUNITION : v. Fortification. M. of war : युद्ध-सामग्री.

MURAL : expr. by comp., m. circle : *कुल्लवृत्तम्.

MURDER (subs.) : (1) वधः (intentional : q.v.), to commit wife and friend-m. : स्त्री-सुहृद्वधं करोति, Mr. xi. 89. ; m. of a Brāhmaṇa : कामतो (=intentional) ब्राह्मणवधः, Go. ; (2) हत्या (not necessarily i.), m. of a father : पितृहत्या.

MURDER (v.t.) : (1) expr. by subs : (2) हन्ति (हन्, c. 2.) : v. To kill ; (3) मारयति (c. of मृ) (rare), Mr. viii.

MURDERER : घातकः, secret m. : उपाशुघातकः, Vri. : v. Killer.

MURDEROUS : I. Accompanied with murder : expr. by circumlo : v. Also bloody, cruel.

II. Intending murder : (1) हन्तुकामः (भा, मं), of m. intent : हन्तुकामबुद्धिः, Mr. ix. ; (2) जिघांसु (mf.n.), the m. beast : जिघांसुर्मृगः, Ki. xiv. 14. Ph. : in m. works : मारणात्मकेषु शास्त्रेषु, K.

MURDEROUSLY : (1) राक्षसम् (=ferociously) ; (2) निन्दुरम् (=cruelly).

MURIATIC : i.e. hydrochloric : q.v.

MURKILY : expr. by adj. : v. Also obscurely.

MURKY : तामसः (सी, सं) : v. Dark, gloomy.

MURMUR (subs.) : I. A low sound : कलकलः.

II. A complaint : उत्क्रोशः (=cry : q.v.).

MURMUR (v.) : I. To make a low sound : कलकलं करोति. II. To grumble : q.v. : शिदशिदायते (nomi.) (?).

MURMURING : I. Lit. : Subs. : v. Murmur.

II. Adj. : expr. by comp.

MURRAIN : पशुनां मारी (?).

MUSCLE : I. Of the body : पेशी, मांस-, Bha.

II. A kind of fish : शम्बूकविशेषः.

MUSCULAR : I. Pertaining to muscles : by comp. or gen., *m. action* : पेशीनां कर्म, Bha.

II. Strong, powerful : q.v. : मांसलः (ला, लं).

MUSE (subs.) : I. Meditation : ध्यानम्. II. Goddess of learning : विद्यादेवी (?).

MUSE (v.) : ध्यायति (ध्ये, c. 1.) : v. To meditate, think.

MUSEUM : *कौतुकागारम् and sim. comp.s.

MUSHROOM : (1) छत्रम्, -त्रा ; (2) छत्रकः ; (3) छत्राकः.

MUSIC : I. The art : (1) सङ्गीतम्, *m.-room* : सङ्गीत-शाला, Sa. ; (2) गीतम् (=vocal m.), *learnt vocal and instrumental m.* : गीतं वादित्रञ्च प्रत्यबिन्दत्, Mah. ; (3) वाद्यम् or वादित्रम् (=instrumental m.) ; (4) गान्धर्वम्, *to hear m.* : गान्धर्वं श्रोतुम्, Mr. iii. ; *one who knows m.* : गान्धर्वज्ञः, K. s. xi. 11. II. Melody, harmony : (1) मूर्च्छना or मार्जना (=succession of modulated sounds), Si. i. 10. ; (2) स्वनः (=sound), *m. of lyre* : तन्त्रीस्वनः, Mr. ; (3) माधुर्यम् (=sweetness).

MUSICAL : I. Relating to music : expr. by comp., *in the special m. works* : गान्धर्ववेदविशेषेषु, K. II. Fond of m. : सङ्गीतप्रियः (या, यं) and sim. comp.s. III. Melodious, sweet : मधुरः (रा, रं).

MUSICALLY : मधुरम्, Mr. : v. Melodiously, sweetly.

MUSICIAN : (1) गान्धर्वज्ञ (f. ज्ञा) ; (2) गीतकोविदः (दा, दं) (vocal), Mah.

MUSK : (1) कस्तूरी ; (2) मृगनाभिः ; (3) मृगमदः.

M.-bag. : (1) कस्तूरीमल्लिका ; (2) मृगमदबासा ; (3) अण्डः, -ण्डम् (when the sense is clear), Kuv.

MUSK-DEER : कस्तूरीमृगः (?) or कस्तूरिकामृगः, Kuv.

MUSK-MELON : खर्बजम्, Bha.

MUSK-RAT : गन्धमूषिकः ; गन्धास्तुः.

MUSKET : बन्दुकः, *m.-ball* : *बन्दुकगुलिः.

MUSKETEER : *बन्दुकधृत् (inf.) ; *बन्दुकधारिन् (f. णी) ; etc.

MUSKETRY : *बन्दुकाः (m. pl.), *fire of m.* : बन्दुकाग्निः.

MUSLIN : *मम्मलम् (comp. Bengali मल्लम्).

MUSSULMAN : *महम्मदधर्मावलम्बिन् (f. नी) ; महम्मदीयः (या, यं).

MUST (subs.) : द्राष्टानिष्पीडितं नवमद्यम्.

MUST (v.) : (1) अवश्यम् with future pass. part, *if (you) m. go* : अवश्यं यदि गन्तव्यम्, P. ; *you m. tell (me) the reason* : त्वयावश्यं कारणं वक्तव्यम्, Vet. ; *what m. come to pass* : अवश्यमव्यः (व्या, व्यं), N. ; (2) नियमेन (rare) with same cons., *I m. kill (him)* : नियमेन मया निवर्हणीयः, Ki. : v. Also should.

MUSTARD : सर्षपः, *m.-oil* : सर्षपतैलम्, Sr. *Black m.* : कुष्णिका, राजिका (rare), P. *White m.* : सिद्धार्थकः.

MUSTER (subs.) : expr. by verb. : v. Also collection, review.

MUSTER (v.t.) : समाहरति (ह्, c. 1.) : v. To collect.

MUSTER (v.i.) : (1) समागच्छति (गम्, c. 1.) ; (2) समैति (इ, c. 2.).

MUSTER-ROLL : *संख्यानपत्रिका and sim. comp.s.

MUSTINESS : कालुष्यम् : v. Foulness.

MUSTY : कलुषितः (ता, तं) : v. Foul.

MUTABILITY : परिवृत्तिशीलता, etc. : v. Also inconstancy.

MUTABLE : (1) परिवृत्तिशीलः (ला, लं) ; (2) बिकारवत् (f. ती) (gen. for the worse) ; (3) अनवस्थितः (ता, तं) (=inconstant, fickle : q.v.).

MUTE (adj.) : मूकः (का, कं), *with the birds m.* : मूकाण्डजम्, Ku. iii. 42. : v. Dumb, speechless.

MUTE (subs.) : I. Of birds : पुरीषम्, R. : v. Dung. II. A consonant : *मूकः (का, कं).

III. An attendant at a funeral : मृत-परिचारकः (?).

MUTE (v.) : I. To cast off : उत्सृजति (सृज्, c. 6.). II. To dung : पुरीषमुत्सृजति.

MUTELY : (1) मुकवत्, (2) निःशब्दम्.

MUTILATE : I. Lit. : व्यङ्गीकरोति, *why you m.d your wife* : किमर्थं त्वया भार्या व्यङ्गिता, P. i. 4. II. Fig. : Perh. विकलीकरोति, "*m.d poets*": विकलीकृतकवयः ; *the Vyaktiviveka and Alochana are here only in a m.d form* : व्यक्तिविवेकालोचन-ग्रन्थावम खण्डितावेव स्तः, Mahesha.

MUTILATION : I. The act : व्यङ्गीकरणम्. II. The state : वैकल्यम्. III. Of works : *विकलीकरणम्.

MUTINEER : विद्रोहिन् (f. जी) (?) ; अन्तःप्रकोप-कारिन् (f. जी) (?) .

MUTINOUS : (1) विद्रोहजननः (नी, नं) (?) ; (2) अन्तःप्रकोपकरः (री, रं) ; etc.

MUTINOUSLY : expr. by adj. or prest. part.

MUTINY (subs.) : I. Lit. : (1) सैनिकविद्रोहः (?) ; (2) सैन्यप्रकोपः (?). II. Fig. : tumult, uproar : q.v. : संरम्भः.

MUTINY (v.) : (1) विद्रोहं करोति (?) ; (2) अधि-जायते (जन, c. 4.) (with loc.) (?), D. iii.

MUTTER (v.) : अस्फुटं जल्पति (जल्प्, c. 1.) (of men) and sim. comp.s., *the sky looks sounding with m.ing thunder and rolling with wind* : अमरं विस्पष्टाशनिनिस्त्वेन रसतीवाघूर्णतीवानिलैः, Mr. v. 26.

MUTTON : (1) मेषमांसम् ; (2) मेषामिश्रम्, Bha. ; and sim. comp.s.

MUTUAL : (1) परस्पर- in comp. or gen. (=one another : q.v.), *m. love* : परस्परस्व प्रीतिः, Raj. ; (2) साधारण (f. जी) (=common), *m. good* : साधारणं श्रेयः, Mah.

MUTUALLY : (1) परस्परम् ; (2) अन्योन्यम् ; (3) मिथः, *m. contending* : मिथोविरोधिन् (f. जी), Ki.

MUZZLE (subs.) : I. Mouth : q.v. : मुखम्. II. A fastening for the m. : मुखबन्धनम्, -नी.

MUZZLE (v.) : मुखं बध्नाति (बन्ध्, c. 9.) : v. To bind, prevent.

MY (1) मम or मे (never at the beginning of a sentence) or मत् in comp., *I for my part think*

so : मम तावन्मतमिदम्, Si. ; *you are my second heart* : त्वमसि मे हृदयं द्वितीयम्, U. ; *my wife* : मद्गोहिनी, Mc. ; (2) मदीयः (या, यं), *my milk* : मदीयं पयः, R. ; *like my mother* : मदीया जननीव, R. ; (3) often not expr. when the meaning is clear, *today is the tenth month from the demise of my father* : अद्य दशमो मासस्तातस्योपरतस्य, Mu. ; *even my parents* : पितरावपि, D. ; (4) मामकीनः (ना, नं) (rare).

MYRIAD : अयुतम् ; दशसहस्रम् ; *M.s. of* : सहस्रतः. MYRMIDON : क्रूरपरिचरः.

MYROBALAN : आमलकम्, -को.

MYRRH : (1) गन्धरसः ; (2) रसगन्धः ; (3) बोलः.

MYRTLE : सताविशेषः ; *शूर्पा.

MYSELF : I. In person : स्वयम्, *I m.* : स्वयमेवाहम्, K. II. =me. : आत्मानम्, *I will show m.* : आत्मानं दर्शयिष्यामि, K.

MYSTERIOUS : (1) गहनः (ना, नं) (=impentrable) ; (2) निगूढः (डा, ढं) (=secret, obscure) ; (3) दुर्हयः and sim. comp.s. (=unintelligible) ; (4) तामसः (सी, सं) etc. (=dark).

MYSTERIOUSLY : (1) expr. with adj. ; (2) गूढम्, नि- (=secretly).

MYSTERY : निगूढतत्त्वम्, Ki. and sim. expr.s, *m.ies of London* : *लण्डनरहस्यानि (n.) : v. Mysterious.

MYSTIC, -AL : I. Mysterious : q.v. : दुर्हयः (या, यं). II. Belonging to mystics : expr. by comp.s.

MYSTIC (subs.) : (1) परमहंसः (?), Pa. ; (2) ब्रह्ममिथुः (?), Pa.

MYSTICALLY : expr. with adj.

MYSTICISM : I. Obscurity : निगूढता. II. Doctrine of mystic : योगधर्मः (?).

MYSTIFY : (1) गहनीकरोति (?) ; (2) निगूढीकरोति (?).

MYTH, -E (?) इतिहासः पुरातनः, Mah. ; पौराणिकी कथा.

MYTHICAL : I. Lit. : पौराणिकः (की, कं). II. Imaginary, fanciful : काल्पनिकः (की, कं).

MYTHOLOGIST : पुराणज्ञः, Mah. ; पुराणविद् (m.) ; and sim. comp.s.

MYTHOLOGY : पुराणम् (specially of the 18 Purāṇas of Hindus).

N

- NAB (v.)** : अकस्मात् गृह्णाति (ग्रह्, c. 9.) : v. To catch, surprise.
- NABOB** : I. Lit. : *नबावः. II. Fig., a rich man : *नबावः ; भोगपतिः.
- NAGRE, NAKER** : शुक्लपुदरम् (?).
- NADIR** : हरिजलम् (?).
- NAG** : I. A horse : q.v. : अश्वः. II. A paramour : जारः.
- NAIAD** : जलदेवता ; अप्सरस् (f.) (usually in the pl.) (=heavenly nymph).
- NAIL (subs.)** : I. Lit. : (1) नखः, to keep n.s : नखानि विमर्शि, M. vi. 6. ; having n.s : नखिन् (f. नी), H. ; n.-brush : *नखमार्जनी ; (2) नखरः, striking with n.s (claws) : नखप्रहारः, Mah. iii. Ph. : tooth and n. : आकेशायादानखान्तात्, At. ; on the n. : (=immediately) तत्क्षणात्. II. Of metal : कीलकः. Ph. : to hit n. on the head : मर्मणि विध्यति (व्यध्, c. 4.).
- NAIL (v.)** : कीलयति (कील्, c. 10.) : v. To fasten.
- NAIVE** : (1) सरलः (ला, लं) : v. Simple, ingenuous ; (2) प्रकृतिमधुरः (रा, रं), K.
- NAIVELY** : सहजसरलतया ; स्वभावसौजन्येन.
- NAIVETE** : (1) सहजसरलता ; (2) स्वभावसुजनता ; (3) प्रकृतिमधुरता.
- NAKED** : I. Lit. : (1) नग्न (f. न्ना), what are you looking, n. woman : किं निरीक्षसे नग्निके, P. iv. 62. ; (2) अनावृतः (ता, तं) (=not covered, bare), Mah. ; (3) विवस्त्र (f. न्ना) and sim. comp.s. (=without clothes), Mah. ; (4) दिगम्बरः (रा, रं) (poet), made n. : चक्रे दिगम्बरः, K. s. xiii. 147. II. Fig.: open, plain : अनावृतः (ता, तं). III. Mere, simple : केवलः (ला, लं).
- NAKEDLY** : I. Lit. : expr. by adj. II. Fig., openly : स्पष्टम्.
- NAKEDNESS** : I. Lit. : (1) नग्नत्वम्, n. of Śiva : नग्नत्वं नीलकण्ठस्य, H. i. ; (2) दिगम्बरत्वम्, Ku. ; etc. II. Openness, exposure : अनावृतता.
- NAME (subs.)** : I. Of person or thing : (1) नामम् (n.), only the n. of Duryodhana remains :

- नामैकं धर्तारष्ट्रस्य शेषम्, Vi. ; who bear the mere n. : केवलं नामधारकाः, Pa. ; with (their) father's n. : पितृनामैकपूर्वकम्, Y. : kept the n. of the son Chandrāpīḍa : सुतोश्चन्द्रापीठ इति नाम चकार, K. ; to call by n. : नामग्राहमाह्वयति, S. k. ; (2) नामधेयम्, asking the n.s of trees : नामधेयानि पृच्छन्तौ ...शाखिनां, R. ; do (you) know them by n. : अपि ज्ञायन्ते नामधेयतः, Mu. (3) अमिधानम्, who is this girl and what is her n. : केयं कन्यका किममिधाना, K. II. Reputation, renown : q.v. : नामन्, whose n. even enemies approve : नाम यस्यामि-नन्दन्ति द्विषोऽपि, Ki. xi. 73. ; bad n. : दुर्नाम ; "men of n." : नामशालिनः or ख्यातनामानः. III. Authority : वचनम्, go and in my n. rebuke : गच्छ मद्वचनाद्.....उपालमस्व, Sa. vi. IV. In adjuration : in the n. of gods : देवान् साक्षीकृत्य.
- NAME (v.t.)** : I. To call : q.v. : नाम करोति or कुर्वते (with gen.), and then should n. (him) : ततश्च नाम कुर्वीत, V. p. ; therefore n.d him Aja after God : अतो ब्रह्मणो नाम्ना तमजं चकार, R. v. 36. II. To mention by n. : नाम करोति, गृह्णाति (ग्रह्, c. 9.) or ब्रवीति (ब्रू, c. 2.), etc. ; still n.s that wretch : अद्यापि तस्यैव पापस्य नाम गृह्णाति, Mr. viii. III. To appoint, fix. : नाम्ना निर्दिशति (दिश्, c. 6.).
- NAMED (adj.)** : (1) नाम (rarely नाम्ना=by name) ; n. Vimardaka : विमर्दको नाम, D. ii. ; a town n. Valabhi : बलमी नाम नगरी, D. vi. ; (2) by comp., of a swan n. Karpūrakeli : कर्पूरकेलिनाम्नो राजहंसस्य, H. : v. Also to call.
- NAMELESS** : (1) अनामकः (का, कं) ; (2) नामहीनः (ना, नं) and sim. comp.s. : v. Name.
- NAMELY** : animals are of two kinds, n., worldly and free : जीवा द्विविधाः संसारिणो मुक्ताश्च, D. s. iii. ; some say truths are seven, n., animate and inanimate beings, allurements, bond, control, casting off and emancipation : केचन सप्त तत्त्वानीति वर्णयन्ति, तदाह जीवाजीवास्त्वबन्धसंवरनिर्जरमोक्षास्तत्त्वानीति, D. s. ; there are two ways of correcting disaffected people, n., favour and chastisement : इह खलु विरक्तानां प्रकृतीनां द्विविधं प्रतिविधानम्, तद्यथायुग्रहो नियग्रहश्चेति ; it is of two kinds, n., visible and invisible : तद् द्विविधं दृष्टादृष्टभेदात्, D. s. xi.

NAMESAKE : (1) सनामन् (mf.n.) ; (2) समनामन् (mf.n.).

NAMING (subs.) : (1) नामकरणम् ; (2) नामग्रहणम् ; etc. : v. Name.

NAP (subs.) : I. A short sleep : स्वल्पनिद्रा (?) : v. Sleep. II. Down : लोमन् (n.) (?).

NAP (v.) : स्वल्प or क्षण स्वपिति (स्वप्, c. 2.) (?) : v. To sleep.

NAPE : of the neck : (1) घाटा : (2) कुकाटिका ; (3) अवटुः : *To turn by the n.* : अर्द्धचन्द्रं दत्त्वा निःसारयति, P.

NAPKIN : *मुखमार्जनी and sim. comp.s.

NAPLESS : जीर्ण (f. र्णा) (=decayed, old) : v. Threadbare.

NARCISSUS : लार्कसाख्ये पुष्पे, तत्प्रसविन्यां लतायाश्च.

NARCOTIC, -AL (adj.) : (1) निद्रादायिन् (f. नी) ; (2) स्वप्नकरः (री, रं).

NARCOTIC (subs.) : उपविषम्, 'सप्त विषजातयः', Bha.

NARD : (1) नलदम् ; (2) जटामांसी ; (3) जटिला.

NARRATE : वर्णयति, उप-, (वर्ण्, c. 10.) : v. To relate, describe.

NARRATION : I. Description, relation : वर्णना. II. Story : कथा.

NARRATIVE (subs.) : (1) कथा (=story) ; (2) वर्णना (=description).

NARRATIVE (adj.) : expr. by comp. or adj.

NARRATOR : कथकः (=tell-tale) ; वर्णयितु (f. त्री) (=describer).

NARROW (adj.) : I. Lit. : (1) अविस्तृतः (ता, तं) ; (2) अल्पपरिसरः (रा, रं) ; (3) संकीर्णं (f. र्णा) (?). II. Mean : क्षुद्र (f. द्रा). III. Exact : सूक्ष्म (f. क्ष्मा).

NARROW (v.t.) : संक्षिपति (क्षिप्, c. 6.) : v. To contract.

NARROW (v.i.) : संक्षिप्यते (pass. of क्षिप्), etc.

NARROWLY : I. With difficulty : कथं कथमपि. II. Closely, minutely : सूक्ष्मम्. III. Contractedly : संक्षेपेण.

NARROW-MINDED : (1) क्षुद्रमनस् (mf.n.) ; (2) अल्पचेतस् (mf.n.).

NARROWNESS : I. Contractedness : संकीर्णता (?) II. Meanness : क्षुद्रता. III. Poverty : दैन्यम्.

NARWHAL, NARWAL, NARWHALE : *एकशृङ्गिन् (m.).

NASAL : अनुनासिकः (की, कं). *N. dot* : अनुस्वारः.

NASALIZE : नासिकया उच्चारयति (c. of चर्).

NASCENT : (1) जायमानः (ना, नं) ; (2) उत्पद्यमानः (ना, नं).

NASTILY : कुत्सितम् : v. Dirtily.

NASTINESS : कुत्सितता : v. Dirtiness.

NASTY : कुत्सितः (ता, तं) : v. Dirty, foul.

NATAL : जन्म- in comp., *n. day* : जन्मदिनम्, Ku.

NATION : no equiv. : जातिः is used, but very ambiguous : better expr. with देशीयाः (=natives) or लोकाः (=people), *all other n.s.* : *अपरापरदेशीयाः ; *a n. is the unity of a people* : *प्रजानामैक्यं देशीयत्वम्.

NATIONAL : (1) देश- in comp., *n. language* : देशभाषा ; (2) देशीयः (या, यं), *n. dress* : देशीयवेषः.

NATIONALITY : देशभिमानिता and sim. comp.s. (?)

NATIONALLY : expr. by comp. or circumlo. : v. Also wholly, generally.

NATIVE (adj.) : I. Natal : जन्म- in comp., *yet who forgets his n. land* : तथापि केन वा जन्मभूमिर्न स्मर्यते, V. p. : *n. language* : मातृभाषा. II. Born with one : (1) सहजः (जा, जं), *n. unsteadiness* : सहजचापलम्, Si. ; (2) स्वभावजः (जा, जं), *n. dignity* : स्वभावजं धाम, Ki. ii. III. Not foreign : देशीयः (या, यं). IV. Not artificial : अकृत्रिमः (मा, मं).

NATIVE (subs.) : (1) देशीयः (या, यं) ; (2) देशवासिन् (f. नी) ; (3) gen. by deriv., *n. of Ayodhyā* : आयोध्यिकः, U. n.b. The names of countries also indicate their n.s, *n. s of Persia* : पारसिकाः.

NATIVITY : I. Birth : q.v. : जन्मन्- (n.), *sign of n.* : जन्मराशिः. II. Horoscope : जन्मपत्रिका ; *great, short work on n.* : बृहज्जातकम्, लघुजातकम् ; *to cast, calculate n.* : जातकं निरूपयति, गणयति ; *verse about n.* : जातकश्लोकः, M. on. R. iii. 13.

NATURAL (adj.) : I. In gen. : (1) स्वामाधिकः (की, कं), *n. fragrance* : स्वामाधिकं सौरभ्यम्, R. ; (2) नैसर्गिकः (की, कं), *n. opposition* : नैसर्गिको विरोधः, R. vi. 46. ; (3) सहजः (जा, जं) (=born with one), *n. affection* : सहजस्नेहः,

Ki. ; (4) प्रकृतिसिद्ध (f. डा), *this is n. for great men* : प्रकृतिसिद्धमिदं हि महात्मनाम्, H. ; (5) निसर्गजः (जा, जं), etc. (rare), *n. friend* : स्वभावजं मित्रम्, H. ; *n. death* : स्वामाविकृत्युः ; *n. caves or reservoir* : देवज्ञातम्. Ph. : *it is n. for.....* better expr. by subs. : v. Nature (V). II. Of the nature : प्राकृतिकः (की, कं) ; प्रकृति- in comp. III. Resembling the object imitated : स्वरूप- in comp. : v. True. IV. Illegitimate : (1) गूढजः (जा, जं) (born in private), Y. ; (2) *बीजजः (जा, जं) (after क्षेत्रजः). Miscell. : *n. history* : *प्राणितत्त्वम् ; *n. philosophy* : *पदार्थविज्ञानम् ; *n. theology* : *प्राकृतं ब्रह्मदर्शनम् ; *n. order* : *प्रकृतश्रेणिः.

NATURAL (subs.) : यथाजातः (ता, तं) : v. Idiot.

NATURALISM : I. Lit. : स्वामाविकावस्था. II. Theo. : *प्रकृतिवादः.

NATURALIST : I. In gen. : प्राणितत्त्वविद् (mfn.) ; etc. II. Theo. : *प्रकृतिवादिन् (f. नी).

NATURALIZATION : v. Naturalize.

NATURALIZE : I. To make as if native : देशीयं (f. यां) करोति (?) ; *n.d German* : *लब्धजर्मनाधिकारः ; जर्मनीकृतः. II. To adopt : स्वीकरोति. III. To adapt : उपयुक्तं (f. कां) करोति.

NATURALLY : I. By nature : (1) by comp., *for bad men are n. not friend of the good* : प्रकृत्यमित्रा हि सतामसाधवः, Ki. ; *n. complaisant* : निसर्गदक्षिण (f. णा), Si. xv. 68. ; (2) स्वभावतः ; (3) प्रकृत्या ; (4) निसर्गेन. II. By birth : q.v. : जन्मना. III. Without addition : *a new cloud is n. beautiful* : केवलोऽपि सुमगो नवामुदः, R. ii. 80. ; *pearls are n. pleasing to the eye* : प्रागेव मुक्ता नयनाभिरामाः, R. xvi. 69. IV. Spontaneously : स्वतः, *good men are n. bent for others* : स्वत एव सतां परार्थता, N. ii. 61. V. As a natural consequence : perh. स्वत एव : v. Indisputably, necessarily.

NATURE : I. The creation, the universe : q.v. : सृष्टिः. II. The original cause : प्रकृतिः. III. Kind, sort : q.v. : प्रकारः. IV. Substance, purport : q.v. : भावः. V. Natural constitution : (1) स्वभावः, *for n. is at the head above all qualities* : अतीत्य हि गुणान् सर्वान् स्वभावो

सृष्टिं वर्तते, H. ; (2) प्रकृतिः, *it is the n. of the great* : प्रकृतिः खलु सा महीयसः, Ki. ; (3) निसर्गः (mostly as=adv.), *this grove is beautiful by n.* : निसर्गरमणीयोऽयमारामः, Pra. ; (4) भावः in comp., *of impure n.* : अशुद्धभावः (वा, वं) Mah. ; (5) शीलम् (mostly in comp.), *for it is the n. of inebriety and insanity* : शौलं हि मदोन्मादयोः, D. ii. ; *bad n.d* : दुःशीलः (ला, लं). VI. Essential n. : स्वरूपम्, *n. of the soul* : आत्मस्वरूपम्, S. vii. Ph. : *to attend to, satisfy a call of n.* : मैत्रं करोति, V. p. iii. 13. 8. ; शौचं करोति, Mah. s. 193. 4.

NATURED : by comp., *good n.* : सुशीलः (ला, लं).

NAUGHT (subs.) : शून्यम्. *To set at n.* : न तृणाय मन्यते (मन्, c. 4.).

NAUGHT (adj.) : अकिञ्चित्करः (री, रं).

NAUGHTY : दुष्टः (टा, टं) : V. Also vicious.

NAUSEA : I. Sea-sickness : उत्कृष्टे, Wilson. ; वमिः. II. Fig. : loathing : जुगुप्सा.

NAUSEATE (v.t.) : I. To sicken : उत्कृष्टं जनयति (c. of जन्) (?). II. Fig. : जुगुप्सते.

NAUSEOUS : जुगुप्सितः (ता, तं) : v. Loathesome.

NAUSEOUSNESS : जुगुप्सितता ; better by adj.

NAUTICAL : नाविक- in comp., *n. almanac* : *नाविकपञ्जिका.

NAVAL : (1) समुद्र- in comp., *n. fight* : *समुद्र-युद्धम् ; (2) सामुद्रिकः (की, कं) : v. Also D. vi., R. iv. 36.

NAVE : I. Of a wheel : (1) नाभिः (भी) (f.) ; (2) पिण्डः (ण्डी) (f.). II. Of a church : perh. नाभिः ; मध्यभागः. III. Fig. : नाभिः, *you are the n. of this world* : त्वमस्य जगतो नाभिः, V. p. v. 7. 35.

NAVEL : नाभिः, *n.-string* : नाभिनालम्, R. v. 7.

NAVIGABLE : (1) नाव्यः (व्या, व्यं) *made n. rivers fordable* : नाव्या नदीः सुप्रतराश्रकार, R. iv. 31. ; (2) नौतार्यं (f. र्यां), A.

NAVIGATE : I. To sail : पोतेन or नौकया परिक्रामति (क्रम्, c. 1.) (?). II. To direct, steer : चालयति (c. of चल्) (?).

NAVIGATION : I. The art : पोतसञ्चालनकला and sim. comp.s. (?). II. The act : Ph. : *inland n.*, नद्यादिषु पोतचालनम् (?).

NAVIGATOR : नौचालनविद् (mfn.) (?) ; पोतसञ्चालनपटु (mfn.) (?) ; etc. : v. Also sailor.

NAVY : पोताबलिः and sim. comp.s.

NAY : v. No. Ph. : *N. more* : अधिकञ्च : v. Moreover. *N. rather* : वरम् : v. Rather, better.

NEAP (adj.) : *n. -tide* : असंपूर्णा वेला (?) : v. Tide.

NEAR (prep.) : (1) उप- in comp., *n. Bhaimi* : उपभैमि, N. ; (2) आरात् (with abl.), *n. the forest* : आरादनात्, S. k. ; (3) निकषा (with acc.), *n. Lankā* : लङ्कां निकषा, Si. ; (4) समया (with acc.) : v. Near (adj. and adv.).

NEAR (adj.) : I. In time : आसन्न (f. ज्ञा), "*n. death*" : आसन्नमृत्यु (mfn.), M. n. : v. Approaching. II. In place : (1) निकटस्थ (f. स्था) ; (2) समीपवर्तिन् (f. नी), *very n. the fire of heart-ache* : *समीपतरवर्ति हृदयशोकाग्नेः, K. ; (3) आसन्न (f. ज्ञा), प्रति-, *at heart, yet not n. : हृदयस्थमनासन्नम्*, R. ; (4) सन्नहिः (ता, तं), *and here (her) superior is not n. : न च सन्नहितोऽत्र गुरुजनः*, Sa. ; (5) सन्निकृष्टः (टा, टं) ; (6) अम्यर्ण (f. र्णा) (rare) ; (7) उपोढ (f. दा) (rare). III. Intimate, dear : q.v. : आसन्न (f. ज्ञा) (?), *does not admit me in n. concerns* : न मामासन्नकार्येष्वभ्यन्तरीकरोति, D. viii. IV. Of roads : perh. आसन्न (f. ज्ञा) ; सन्नहिः (f. ता) : v. Straight. V. Of relation : निकटः (टा, टं), *n. relation* : निकटबन्धुः. VI. Close-fisted : q.v.

NEAR (adv.) : I. Not remote : *to be n. : समीपे वर्तते*, Sa. ; *came n. the king* : राजान्तिकमाजगाम, K. ; *coming n. er and n. er* : अन्तिकान्तिकगतः (ता, तं), Ki. ix. 21. ; *keep him n. : तं पार्श्वे करोति*, K. ; *n. situated* : निकटस्थ (f. स्था). N.B. Note the use of acc. after verbs of motion and of loc. after other verbs. II. Nearly : q.v.

NEAR (v.) : उपसरति (द्य, c. l.), K. : v. To approach.

NEARLY (adj.) : I. Within a little : (1) प्रायः (= almost : q.v.), *n. dead* : मृतप्रायः (या, यं) ; (2) किञ्चिदूनम् (= little less), *n. ten thousand winters* : किञ्चिदूनं शरदामयुतम्, R. x. l. II.

Closely : expr. with adj. : v. Near (VI).

III. Pressingly : मृशम्.

NEARNESS : I. Of time : आसन्नता. II. Of place :

(1) आसन्नता ; (2) नैकत्वम् ; (3) सामीप्यम् ; etc.

III. Kindred : नैकत्वम् (?). IV. Stinginess : बद्धमुद्रिता.

NEAR-SIGHTED : अदूरदर्शिन् (f. नी) : v. Short-sighted.

NEAT (adj.) : (1) शोभनः (ना, नं) (= fine : q.v.) ; (2) शुद्ध (f. द्वा) (= clean, pure : q.v.), *n. brandy* : *शुद्धवास्नी.

NEAT (subs.) : गावः (m. pl.) : v. Cattle.

NEAT-HERD : (1) गोपालः ; (2) गोरक्षकः : v. Cow-herd.

NEATNESS : (1) शोभनता : v. Fineness, elegance ; (2) शुद्धता : v. Cleanness.

NEBULA : *गगनकलङ्कः.

NEBULOUS : मेघाच्छन्न (f. ज्ञा) : v. Cloudy, misty.

NECESSARIAN : (1) दैष्टिकः ; (2) दैवप्रमाणकः (= fatalist).

NECESSARIANISM : दैष्टिकता ; (2) *अवश्यम्भवाद्.

NECESSARILY : (1) अवश्यम् : v. Must ; (2) नियतम् : v. Certainly.

NECESSARY (adj.) : I. Subs., as must be : (1) अवश्यम्भावित् (f. नी) ; (2) अवश्यमन्य (f. व्या), *in (all) n. (matters)* : अवश्यमन्येषु, N. i. 120.

II. Indispensable, requisite : (1) आवश्यकीयः (या, यं), *satisfying the n. calls of nature* : शौचमावश्यकं कृत्वा, Mah. s. 193. 4. ; (2) प्रयोजनीयः (या, यं). III. Not free : परवत् (f. ती) : v. Dependent.

NECESSARY (subs.) : I. Anything n. : expr. by adj. II. A privy : q.v.

NECESSITARIAN : *अवश्यम्भवादिन् (f. नी) : v. Necessarian.

NECESSITATE : I. To compel : q.v. : expr. with बलात्. II. To make indispensable : expr. by adj.

NECESSITOUS : निःस्व (f. स्वा) : v. Indigent.

NECESSITY : I. Unavoidableness : अवश्यम्भाविता.

II. Requisiteness : आवश्यकीयता. III. Indigence : दैन्यम्. IV. Anything necessary :

प्रयोजनम्. V. Fate, fatality : (1) दिष्टम् ; (2) मथितव्यता, V. ; (3) नियतिः, J.

NECK : I. Lit. : (1) ग्रीवा, long n.ed : दीर्घग्रीव (f. वा), U. ; with the n. turned up : उद्ग्रीव (f. वा), Ki. vii. 22. ; (2) गलः, putting his feet on our n.s : कृत्वा पदं नो गले, Mu. iii. ; who will seize him by the n. (and turn him out) : य एनं गलहस्तयति, H. iii. or अर्द्धचन्द्रं दत्त्वा निःसारयति, P. i. 3. ; (3) कण्ठः (=throat), like a medal on his n. : अस्य कण्ठे निष्कमिव, Ku. ii. 49. ; (4) कन्धरा (rare) ; (5) शिरोधरा (poet.). II. Of a vessel : गलः. III. Of land : भूभागः. N. -break : गलग्रहः ; N. and crop : v. Completely, utterly. On the n. of : उपकण्ठम् (with gen.) : v. After.

NECK-BAND, NECK-CLOTH : *गलावरणम् ; ग्रैवेयकम्.

NECKLACE : (1) हारः, n. of pearls : मौक्तिकहारः Ma. vi. ; (2) माला (=wreath), (also मुक्ता-कलापः, Ku. ; मुक्तावली, R. ; rarely मुक्तालता, Si.). Indra tied to me a n. of Mandāra flowers : मम.....मन्दारमाला हरिणा पिनद्धा, Sa. vii. ; (2) कण्ठिका, Ku. ; N. of seven strings : सप्तनाली (?).

NECROLOGY : v. Obituary.

NECROMANCER : प्रेतसिद्धः (डा, ढ) : v. Magician.

NECROMANCY : प्रेतसिद्धिः : v. Magic.

NECTAR : I. Of gods : (1) अमृतम् ; (2) सुधा ; (3) पी(पे)यूषम्. II. Of flowers : (1) मधु (n.) ; (2) मकरन्दः.

NECTAREAN : (1) सुधामयः (यी, यं) ; (2) अमृतमयः (यी, यं) ; (3) by comp.

NECTARINE (subs.) : 'पिच्छ'जातीयफलविशेषः.

NEED (subs.) : I. Necessity : (1) प्रयोजनम्, "at thy n." : प्रयोजनापेक्षितया ; what n. of this pair : किमनेन.....युगलेन प्रयोजनम्, K. ; (2) अर्थः : v. Object. II. Want : q.v. : अभावः. III. Reason or occasion : no n. of quarrelling : *विवादेन किम् ; there is no n. of going there : *नास्ति प्रयोजनं तत्र गमने.

NEED (v.) : expr. by subs. : v. Also to require.

NEEDFUL : I. Necessary : q.v. II. Indigent : q.v.

NEEDINESS : दैन्यम् : v. Indigence, poverty.

NEEDLE : (1) सूचिः or सूची, the eye of a n. : सूचिरन्त्रम् ; the point of a n. : सूच्यग्रम् ; n. woman : सूचिका ; to sew with a sharp n. : तीक्ष्णया सूच्या सीव्यति, Kāśikā ; (2) सेवनी, n.-maker : सेवनी-कारः (?). The magnetic n. : *अयस्कान्तशलाका.

NEEDLE-WORK : (1) सूत्रकर्मन् (n.) ; (2) सूचिकर्मन् (n.).

NEEDLESS : (1) निष्प्रयोजनः (ना, नं) ; (2) निरर्थकः (का, कै).

NEEDLESSLY : निरर्थकम् : v. Unnecessarily.

NEEDLESSNESS : (1) निरर्थकता ; (2) निष्प्रयोजनता.

NEEDS (adv.) : gen. with must : अवश्यमेव.

NEEDY : (1) निःस्व (f. स्वा) ; (2) दीनः (ना, नं) : v. Poor.

NEFARIOUS : पापिष्ठ- in comp. : v. Wicked.

NEFARIOUSLY : expr. with adj. or by circumlo.

NEFARIOUSNESS : पापिष्ठता : v. Wickedness, heinousness.

NEGATION : (1) नास्तिवादः (after, D.s.) ; (2) अपह्नवः : v. Denial.

NEGATIVE (adj.) : I. Implying negation : अस्वीकारसूचक (f. चिका). II. Of propositions, etc. : नास्तिगर्भं (f. र्मा) (D. s. has स्वाप्नास्तीति). III. Opposed to positive : n. quantity : क्षय-राशिः (after Vīj.) ; n. sign : क्षयचिह्नम् (अर्द्ध-बिन्दुः was the Hindu sign).

NEGATIVE (subs.) : and it is the nature of the n. that it denies the existence of its connection : नञ-श्चैष स्वभावो यत् स्वसम्बन्धिनोऽभावं बोधयति, S. i. 4. ; to reply in the n. : नेति वदति.

NEGATIVE (v.) : I. To disapprove : प्रत्याख्याति (ख्या, c. 2.), S. II. To reject : प्रतिक्षिपति (क्षिप्, c. 6.), D. s.

NAGATIVELY : I. With denial : नेति, नास्तीति, etc. according to the nature of the question. II. Opp. to positively : स्वाप्नास्तीति न्यायेन.

NEGLECT (v.) : उपेक्षते (ईक्ष्, c. 1.), you should not n. advice : शासनमिदं त्वया नोपेक्षितव्यम् : v. To disregard, despise, attend and not.

NEGLECT (subs.) : उपेक्षा : v. Disregard, inattention,

NEGLECTFUL : (1) expr. by verb. ; (2) अनवहितः (ता, तं) (=inattentive).

NEGLECTFULLY : उपेक्षयाः v. Also inattentively.

NEGLECT : (1) शैथिल्यम् ; (2) उपेक्षा (=neglect).

NEGLIGENT : (1) expr. by verb. or subs., *he is n. of his duties* : कृत्यानि स उपेक्षते or नाद्रियते ; (2) अनवहितः (ता, तं) : v. Needless, careless. (3) शिथिलः (ला, लं) (=slack).

NEGLIGENTLY : (1) अनादरेणम्, Ki. ; (2) by adj.

NEGOTIATE (v.) : व्यवहरति (=to treat) ; often not expr. or by circumlo., *sent ambassadors to n. for peace* : दूतान् विसर्जं सन्धये.

NEGOTIATION : (1) संवादः (=conference : q.v.), (2) व्यवहारः (=transaction, conduct)

NEGOTIATOR : दूतः (=ambassador) ; (2) मध्यस्थः (=middle man) ; (3) व्यवहर्तु (m.) (=transactor).

NEGRO : *हाप्सिन् (m.), *Negress* : *हाप्सिनी.

NEGUS : पानीयविशेषः ; मैरेयम् ; (??) *माषवं मधु.

NEIGH (v.) : हेषते or द्वेषते (हेष, or द्वेष, c. 1.), *if you n. like a horse* : यद्यश्वद्वेषते, P. iv. 7.

NEIGH, -ING (subs.) : हेषा or द्वेषा ; (2) हे(ह्वे)षितम्.

NEIGHBOUR (subs.) : (1) प्रतिवेशिन् (f. नी) ; *the n.s* : प्रतिवेशिवर्गः, Mr. iii. ; *n.ing householder* : प्रतिवेशिकगृहपतिः, Mr. vi. ; (2) प्रतिवासिन् (f. नी) ; (3) प्रातिवेश्य (f. श्या) (rare), *n.ing fortune-teller* : प्रातिवेश्यः कालान्तिकः, D. ii.

NEIGHBOURHOOD : सन्निहितप्रदेशः. Ph. : "in the n. of death" : मृत्युसन्निधौ, "law of n." : प्रतिवेशिधर्मः ; *in the n. of Mithilā* : मिथिलोपकण्ठे, Vi. iv.

NEIGHBOURING (adj.) : I. Of men : v. Neighbour. II. Of places, etc. : निकटवर्तिन् (f. नी) : v. Near, adjoining.

NEIGHBOURLY (adj.) : by comp., *n. dealing* : प्रतिवेशिव्यवहारः.

NEITHER (conj.) : (1) न.....न वा, *only nine categories n. more nor less* : नवैव द्रव्याणि नाधिकानि न न्यूनानि वा, V. d. ; (2) न च.....न च *n. sex nor age* : न च लिङ्गं न च वयः, U. ; (3) न.....न, *n. very high nor very low* : नात्युच्छ्रितं नातिनीचम्, G. ; (4) न...न च, *nor father n. brothers* : न पिता न च भ्रातरः, Kat. ; (5) न च...नापि, S.

NEITHER (pron.) : (1) expr. with : एकः (का, कं), अपि or एकतरः (रा, रं) and न, "both, one, or n." : उभयमेकं नैकतरं वा ; *you can enjoy n.* : न त्वयेकमपि मोक्षं शक्यम् ; (2) with उभ (=both) and न.

NEOGAMIC : नवकृतपरिग्रहः : v. To marry, newly.

NEOLOGY : I. Lit. : नवशब्दव्यवहारः and sim. comp.s. II. In theology : नवमतम् and sim. comp.s.

NEOPHYTE : नवशिष्य (f. व्या) : v. Novice, newly convert.

NEOPLASTIC : नवोद्भूतः (ता, तं) and sim. comp.s.

NEOPLATONISM : *नवप्लेटोनदर्शनम् or -मतम्.

NEOTERIC : नूतनः (ना, नं) : v. New.

NEPENTHE, -s : *दुःखहरमौषधम् ; सन्तापशमनम्.

NEPHEW : I. A brother's son : (1) भ्रातृपुत्रः ; (2) भ्रातृव्यः ; (3) भ्रातृपुत्रः. II. A sister's son : (1) मागिन्यः ; (2) स्वस्त्रीयः ; (3) मगिनीसुतः, P.

NEPHRITIC, -AL : Ph. : *n. disease* : बुक्कारोगः, *n. patient* : बुक्कारोगिन् (f. णी).

NEPOTISM : *नामिवन्धः ; or by circumlo.

NEREID : जलदेवता and sim. comps.

NERVE : I. Organ of sensation : शिरा : v. Also sinew. II. Strength, vigour : q.v. : वैर्यम्.

NERVOUS : I. Lit. : शिरालः (ला, लं). II. Vigorous : q.v. III. Easily agitated : सहजचकितः (ता, तं) (?).

NERVOUSLY : I. Weakly : expr. by adj. II. Strongly : q.v.

NERVOUSNESS : I. Vigour, strength, as of style : ओजस् (n.), K. II. Weakness of nerves : सहजचकितता (?).

NEST : I. Lit. : (1) नीडः, *to build a n.* : नीडं निर्मिमीते, H. or विरचयति, K. ; (2) कुलायः, *n-trees* : कुलायद्रुमाः, U. ii. 9. Ph. : *to find a mare's n.* : शशविषाणम् अधिगच्छति. II. Retreat, abode : q.v.

NESTLE : लीयते, नि-, (ली, c. 4.), *n.ing place* : निलयः

NESTLING (subs.) : (नीडस्थः) पक्षिशवः, -कः.

NESTOR : in fig. sense : perh. मुख्यः (chief.).

NET (subs.) : जालम्, *to spread a n.* : जालं बिनस्ता-

रयति, H. ; *I may use some n. by means of it : तद्वद्वारेण किञ्चिज्जालमाचरेयम्*, D. iii. : v. Snare.

NET (v.) : I. To make network : जालं करोति.

II. To catch with a n. : जालेन बध्नाति, *n.ed* : पाशबद्धाः, H. III. To make clear gain : expr. by adj.

NET (adj.) : शुद्ध (f. द्वा) : v. Pure.

NETHER : अधस्, *n. world* : अधोमुखनम् : v. Lower.

NETHERMOST : *n. hell* : नितलम् (?), V. p.

NETTLE : I. Subs. : a plant : पीतपर्णी. II.

Verbs : क्षोभयति (c. of क्षुम्) : v. To irritate, *vcx*.

NETWORK : जालकर्मन् (n.) ; सूत्रकर्मन् (n.).

NEURALGIA : *शिराशूलम्.

NEUTER : *n. gender* : ङीवलिङ्गम् ; *words expressing species of fruit are n.* : फलजातिवाची शब्दो नर्पुसकं स्यात्, S. k. ; (*words*) *having these terminations are n.* : एतदन्तानि ङीवानि, S. k. ; *a n. verb* : अकर्मकक्रिया ; (*the verb*) *मा in (the sense of) measuring is n.* : मा माने अकर्मकः, S. k.

NEUTRAL : (1) मध्यस्थ (f. स्था), *but others remained n.* : मध्यस्थास्त्वपरेऽभवन्, Mah. ii. 45. 32. ; (2) मध्यमः (मा, मं) (rare), R. xiii. 7. : v. Indifferent.

NEUTRALITY : माध्यस्थ्यम्, *to betake n.* : माध्यस्थ्यमवलम्बते.

NEUTRALIZE : नाशयति (c. of नश्) (=to destroy.).

NEVER : (1) न कदाचित् -अपि, न कदापि, *or* न कदाचन, *will n. admit in the presence of Rākshasa* : न कदाचिदपि राक्षसस्याग्रतः प्रतिपत्स्यते, Mu. ; *n. grieve* : खेदं कदापि मा कृथाः, Bham. ; (2) न जातु, *the girl n. felt easy* : न जातु निर्वृतिं बाला लभते स्म, Ku. ; (3) Often by sim. न, *such a horse n. was and n. will be* : नैवंविधो भूतो मावी वा तुरङ्गमः, K. ; *n. to open again* : अपुनस्मीलनाय, C. ; *n.-fading* : अजरः (रा, रं), H. ; *n.-failing* : अक्षय्य (f. व्या), D. N. *so* (=ever so) expr. by यावत् : v. Much as, as. N. more : इतः परं...न.

NEVERTHELESS : (1) तथापि : v. Yet ; (2) किन्तु (=but : q.v.).

NEW : (1) नवः (वा, वं), *a n. lord* : नवेश्वरः, R. ; *a n. descent of man* : नवः पुस्वावतारः, U. ; *the n.*

moon : नवो निशाकरः, Sa. ; *n. crops* : नवशस्यानि, H. ; (2) नवीनः (ना, नं), *a n. shoot* : नवीनोऽङ्कुरः, Pri. ; (3) अमिनवः (वा, वं), *a n. servant* : अमिनवसेवकः, K. ; *a n. work* : अमिनवा कृतिः, Vi. ; (4) नूतनः (ना, नं), *n. cloud* : नूतनघनः, Vi. ; (5) नव्यः (व्या, व्यं), *n. offering* : नव्यं हव्यम्, B. r. ; (6) नूतः (ता, तं) (rare) ; (7) अपूर्वः (वा, वं) (=unprecedented). *New-year's day* : नववर्षस्य प्रथमदिवसः.

NEWCOMER : (1) आगन्तुकः, *as we are n.s* : आगन्तुकतया, Sa. vi. ; (2) नवागतः and sim. comp.s., *the n. Chandrāpīḍa* : अमिनवागतश्चन्द्राप्रीढः, K.

NEW-FANGLED : नवकल्पितः (ता, तं) and sim. comp.s.

NEW-FASHIONED : नववदितः (ता, तं) (?) ; नवः (वा, वं) : v. New.

NEWLY : *n.-married wife* : नवपाणिग्रहणा वधूः, R. *or* अचिरोढा, Si. ; *n.-blown* : नवविनिद्रः (द्वा, द्रं), Ki. : v. New, recently.

NEWNESS : (1) नवीनता : v. Novelty.

NEWS : (1) वार्ता, *distressed on hearing the n.* : विदितवार्तावार्त्तौ, D. i. ; *without (any) n.* : वार्त्तया विना ; K. ; (2) वृत्तान्तः, *what n. of your friend* : को वृत्तान्तस्ते सख्याः, Mal. iv. ; *is there any n.* : अस्ति नवीनः कोऽपि वृत्तान्तः, Pri. i. ; (3) प्रवृत्तिः, *receiving our n. from the son of Wind* : प्रामञ्जने-रस्मत्प्रवृत्तिमुपलभ्य, Vi. ; *was the conveyer of bad n.* : दुष्प्रवृत्तिहराऽभवत्, R. xii. 51. Ph. : *good n.* : मद्रम, शुभम्, etc. ; *bad n.* : अशुभम्, etc. ; *pleasant n.* : प्रियम्, Sa. ; *this is no n. to me* : नैवं नवा वार्त्ता.

NEWSMONGER : वार्त्तायिनः, वार्त्ताप्रचारकः ; etc.

NEWSPAPER : संवादपत्रिका, *Weekly n.* : साप्ताहिकपत्रिका.

NEWS-VENDER (-DOR) : *संवादपत्रविक्रेतु (f. त्री) ; -विक्रयिन् (f. णी).

NEWT : तृणगोषा, -धिका : v. Lizard.

NEXT (adj.) : (1) परः (रा, रं), *the n. day* : परेद्युः ; *in absence of the first, n and n.* : पूर्वामात्रे परः परः, Y. ii. 135. ; (2) आगामिन् (f. नी) (=coming : of time), *on the n. 14th (lunar) night* : आगामिन्यां चतुर्दशीरुपपायाम्, C. ; (3) अनन्तरः

(रा, रं) (=without any interval : rare),
n.-born : अनन्तरज (f. जा), R. vii. 32. ; in
the n. continent : अनन्तरे वर्षे, K.

NEXT (adj.) : I. Of place : (1) अनन्तरम् ; (2)
by adj. II. Of time, succession, etc. : परम्,
परतः or परेण, n. to a daughter's son : दौहित्रात्परतः,
Da. Ph. : what n. : ततः किम् : v. Then.

NIB (Subs.) : I. Of a bird : चञ्चुः. II. Of a
pen : कलमाग्रम् (??).

NIB (v.) : तीक्ष्णीकरोति (=to sharpen) (??).

NIBBLE : I. To bite : दशति (दंश्, c. l.). II.
To carp : q.v.

NICE : I. Delicate, dainty : (1) ललितः
(ता, तं) ; (2) स्वादु (mfn.) (=sweet). II.
Agreeable, delightful : रुचिरः (रा, रं). III.
Delicate, refined : सूक्ष्म (f. क्ष्मा). IV.
Exact, accurate : विशुद्ध (f. द्वा). V. Fasti-
dious, scrupulous : सूक्ष्मप्रियः (या, यं) (??).

NICELY : I. Exactly, accurately : विशुद्धम्.
II. Well : शोभनम्. III. Agreeably. रुचिरम्.

NICENESS, NICETY : I. Delicacy : (1) लालित्यम् ;
(2) स्वादुता. II. Agreeableness : रुचिरता. III.
Exactness, accuracy : विशुद्धता. IV. Fine-
ness, minuteness : सूक्ष्मता : v. Fastidious-
ness : सूक्ष्मप्रियता. V. Delicate management :
perh. वैदग्ध्यम्.

NICHE : perh. तक्कम् (comp. Bengali ताक्).

NICK (subs.) : I. Notch : ग्रन्थिः, n. of propi-
tious reckoning : संख्यामङ्गलग्रन्थिः, U. iii. II. Of
time : शुभक्षणः ; उपयुक्तसमयः ; and sim. comps.

NICK (v.) : v. To hit, defeat, wound.

NICKNAME (subs.) : अपनामन् (n.) (?) : संज्ञा,
(appellation), got the n. of hare-eater : शशाद-
संज्ञामवाप, U.p.

NICKNAME (v.) : अपनाम करोति (?). N.d. : -अप-
नामन् (mfn.) ; -संज्ञ (f. ज्ञा).

NIECE : I. Brother's daughter : (1) भ्रातृपुत्री ;
(2) भ्रातृजा (rare). II. Sister's d. : (1) मागिनेयी ;
(2) स्वस्तीया (rare), maternal n. : मातृष्वस्नेयी, M.

NIGGARD : कृपण (f. णा) : v. Miser.

NIGGARDLINESS : (1) कृपणता (=miserliness) ;
(2) बद्धमुष्टिता (=close-fistedness) ; (3) तनु-
स्वागिता (= parsimony).

NIGGARDLY : (1) कृपण (f. णा) ; (2) बद्धमुष्टि
(mfn.) ; (3) तनुस्वाग (f. णा) ; For dif. : v.
N.ness.

NIGH (adj. and adv.) : v. Near (adj. and
adv.).

NIGHT : (1) रजनी, at n. : रजन्याम्, V. ; in the depth
of n. : गाढायां रजन्याम्, K. ; n. with the moon
(just) risen but darkness not (quite) dispelled :
उद्गतेन्दुरविमिश्रतमिक्षा रजनी, Ki. ix. 36. ; (2)
रात्रिः, the n. has passed : रात्रिर्णिता, R. ; day and
n. : अहोरात्रम् : v. Day. : for three n.s : त्रिरात्रम्,
Vas. ; when mid.-n. was oozing away : गलति
मध्यरात्रे, D. viii. ; I will reside here one n. : अत्र
वसाम्येकां रात्रिम्, K.s. xviii. 255. : (3) निशा, end
of n. : निशावसानम्, B. xi. 17. ; (4) विमावरी, in
the fourth watch of n. : विमावरीयाः तुरीये यामे, Cl. ;
(5) शर्वरी, to pass a n. : शर्वरीं गमयति, Si. xi.
5. ; (6) क्षपा, in autumnal full-moonlight n.s :
परिणतशरच्चन्द्रिकासु क्षपासु, Mc. ii. 49. ; (7) यामिनी ;
(8) क्षणदा ; (9) त्रियामा. At n. : निशि ; नक्तम्,
Gi. ; n.-walker : निशाचरः, रजनीचरः, etc. ;
n.-blindness : रात्र्यन्धता ; n.-dew : निशातुषारम् ;
n.-waking : रात्रिजागरणम् ; etc.

NIGHTCAP : नैश शिरस्कम्, and sim. expr.s.

NIGHT-DRESS : नैशी वेशः(वः), Ri. v. 14. and sim.
expr.s.

NIGHTFALL : (1) निशागमः ; (2) दिनान्तः ; (3)
रजनीमुखम् ; etc.

NIGHT-GOWN : *नैशमाप्रपदीनम् : v. Night-dress.

NIGHTINGALE : *प्रियगीतः ; बुल्लुल्लः.

NIGHTLY (adj.) : (1) नैशः (शी, शं) ; (2) शार्वरः
(री, रं) ; (3) दोषातनः (नी, नं).

NIGHTLY (adv.) : I. By night : (1) by loc. :
रात्रौ, etc. ; (2) निशि ; (3) नक्तम्. II. Every
night : (1) प्रतिरात्रम् : (2) निशि निशि ; etc.

NIGHT-MAN : *निशासम्मार्जकः and sim. comp.s.

NIGHTMARE : he had a n. : भूतस्तं पीडयामास स्वप्ने
(after Bengali).

NIGHTPIECE : *रात्रिच्छयम् ; रजनीचित्रम्.

NIGHTSHADE : कण्टकारी (a prickly n.).

NIGHT-WATCH : I. Lit. : यामः : v. Watch.
II. A guard : q.v. : नगररक्षिन् (m.), Ma.
viii.

NIHILISM : शून्यमतम्, Sa.

NIHILIST : शून्यवादिन् (f. नी), San.

NIHILITY : शून्यत्वम् : v. Nothing, -ness.

NIMBLE : लघु (f. घ्नी) (=light and gay).

NIMBLENESS : लाघवम् : v. Lightness, activity.

NIMBLY : सलाघवम् : v. Lightly, quickly.

NINE : नवन् (mfn.), n. or ten : नवदशाः (n. -नि) ; n. times : नववारान् ; in n. ways : नवधा ; of n. kinds : नवविधः (धा, धं) ; n. gems of Vikramāditya : विक्रमस्य नव रत्नानि, Ja.

NINEFOLD : नवगुणितम् : v. Nine.

NINETEEN : (1) नवदशन् (mfn.); (2) ऊनविंशतिः (f.).

NINETEENTH : (2) नवदशः (शी, शं) : (2) ऊनविंशः (शी, शं) ; (3) ऊनविंशतितमः (मी, मं).

NINETY : नवति (f.); n.-nine : नवनवतिः ; n. times : नवतिवारान् ; n.-fold : नवतिगुणितम् ; in n. ways : नवतिधा.

NINNY : अल्पबुद्धि (mfn.) : v. Fool.

NINTH : नवमः (मी, मं). N.-ly : नवमम् ; नवमतः.

NIP : I. To pinch : निष्पीडयति (पीड्, c. 10.) (?). II. To cut off : निकृन्तति (कृत्, c. 6.).

III. To destroy : q.v. : नाशयति (c. of नश्). Ph. : to n. in the bud : जातमात्रं हन्ति, नि- (हन्, c. 2.).

NIPPERS : (1) संदंशः, -कः ; (2) कङ्कमुखः.

NIPPLE : (1) चूचुकम् or चुचुकम् ; (2) स्तनाग्रम् ; (3) कृचाग्रम्.

NIT : (1) लिङ्गा ; (2) निङ्गा ; (3) रिङ्गा ; (4) दिङ्कः.

NITRE : (1) यवक्षारः ; (2) यवलाशः ; (3) यवशूकः ; (4) यवजः.

NITROGEN : *निष्प्राणवायुः ; यवक्षारजनकः. Nitric acid : *निष्प्राणाम्लः. Nitrous acid : *उपनिष्प्राणाम्लः.

No (adv.) : न, no, no, become the ornament of my lap : न न मदुत्सङ्गविभूषणं भव, N. ix. 114. ; and to say 'no, no' to one like you would be rebuking : न नेति च त्वादि वाग् विगर्हणा, N. ix. 25. ; to this we say 'no' : अत्रोच्यते 'न', S. ; there is no greater fault than this : नातः परतरो दोषः, H. N.B. Use 'yes' in Sanskrit for 'no' after negative interrogation, 'has not this come to Chandragupta's ears ? No, Sir : न खलु वृषलस्य श्रवणमुपगतोऽर्जुनः...आर्य, अथ किम्, Mu. iii.

No (adj.) : (1) न, he is no other than Arjuna :

नैषोऽन्यः सव्यसाचिनः, Mah. ; and there is no cessation of sorrow but from spiritual knowledge : न चान्यत्र परमात्मज्ञानाच्छोकविनिवृत्तिरस्ति, S. iii. 8. ; (2) अ (or अन् before vowels), if forced no evidence : बलात्कारितमप्रमाणम्, V.s. ; paying no attention : अनाद्य, Sa. ; seeing no other recourse ; अन्यदुपायान्तरमपरयन्, K.

No ONE : (1) न कोऽपि ; (f. काऽपि), there is n. without some stain : नास्त्यकलङ्कः कोऽपि, Va. ; (2) न कश्चित् (f. काचित्), n. is one's friend : न कश्चित् कस्यचिन्मित्रम्, H. ; (3) न कश्चन (f. काचन) (rare) : v. None.

NOBILITY : I. Of rank or birth : no equiv. : कौलीन्यम् may occasionally do ; महत्त्वम् (=greatness). II. Noblemen collectively : *अनुराजवर्गः ; नायकसम्प्रदायः. III. Greatness : eminence : महत्त्वम्.

NOBLE, NOBLEMAN (subs.) : *अनुराजः, नायकः.

NOBLE (adj.) : I. Of birth or rank : कुलीनः (ना, नं) (?); of n. blood : कुलजः, N. ; महत् (f. ती) (=great). II. Great, eminent : q.v. : महत् (f. ती).

NOBLENESS, NOBLESSE : महत्त्वम् : v. Nobility.

NOBLY : I. With ref. to descent : n. descended : कुलीनः (ना, नं), etc. II. Eminently : splendidly : अतितेजसा.

NOBODY : v. No one.

NOCTURNAL ; नैशः (शी, शं) : v. Nightly.

NOD (subs.) : शिरःकम्पः or मूर्ध्नः कम्पः, Ku. vii. 46. ; forbidden by a n. : शिरःकम्पसंज्ञावारिता, D. vi. ; whose entry was permitted with a mere n. (lit. turning of the eye-brow) : भ्रूत्तेपमानानुमतप्रवेशाम्, Ku. iii. 60.

NOD (v.) : I. To salute : नमति (नम्, c. 1.), Ku. vi. 89. II. Of kings : शिरःकम्पेन अनुमन्यते (मन्, c. 4.) (to assent or permit) or आह्वयति (ह्वे, c. 1.) (to call).

NODDING : I. Subs. : प्रणतिः. II. Adj. : नतः (ता, तं) (?).

NODDY : अल्पबुद्धिः : v. Simpleton, fool.

NODE : पातः. Ascending n. : प्रथमः सम्पातः, Go. ; पूर्वार्द्धपातः. Descending n. : द्वितीयः सम्पातः, Go. ; परार्द्धपातः.

NODULE : perh. पिण्डः. *Nodular* : पिण्डाकारः (रा, रं) (?) .

NOISE (subs.) : (1) नादः, नि-, *soft and high n.* : क्षिप्ततारो नादः, Mah. ; *with the n. of the lions* : केसरिणां निनादेन, K. ; (2) शब्दः (sound), *with the n. of the hunter's feet* : मृगयुक्तां चरणशब्देन, K. ; (3) ध्वनिः (=low s.), *the n. of bow-strings and swords* : शरासनज्यातलवारणध्वनिः, Ki. ; (4) रवः, विरावः (=cry : q.v.) : (5) ध्वानः (=3) ; (6) रणितम् *or* कनितम् (=harsh n.) ; (7) निह्रादः *or* संह्रादः (=murmuring, roaring n.) ; (8) कलकलः *or* कोलाहलः (=loud confused n.), *when the n. of the hunting ceased* : प्रशान्ते तस्मिन् मृगयाकलकले, K.

NOISE, TO MAKE : (1) नदति, नि- (नद्, c. 1.) ; (2) ध्वनति (ध्वन्, c. 1.) ; (3) शब्दायते (nomi.) ; (4) रणति (रण्, c. 1.) : v. Noise.

NOISE (v.t.) : घोषयति, आ-, वि-, (घुष्, c. 10.), "n.d abroad" : विघोषितः (ता, तं).

NOISELESS : (1) निःशब्द (f. ब्दा) ; (2) नीरवः (वा, वं) : v. Silent, mute.

NOISELESSLY : (1) निःशब्दम् ; (2) नीरवम् : v. Silently.

NOISILY : कोलाहलं *or* कलकलं कृत्वा : v. Noise, noisy.

NOISOME : उत्पीडकः (का, कं) : v. Fetid, noxious, insalubrious.

NOISOMENESS : (1) उत्पीडकत्वम् ; (2) उद्वेगकरत्वम् (=offensiveness).

NOISY : I. Making noise : कृतकलकलः (ला, लं) and sim. comp.s., *in the n. crowd* : बद्धकलकले महाजने, D. iv. *To be n.* : v. Noise. to make.

II. Full of noise : (1) व्याप्तकलकलः (ला, लं) ; (2) महाशब्द (f. ब्दा) and sim. comp.s.

NOMAD, NOMADE : *चारक (f. रिका) ; नैकत्रासः (सा, सं).

NOMADIC : expr. by gen. or comp., *n. tribe* : चारकजातिः.

NOMENCLATOR : नामदातृ (f. त्री) and sim. comp.s.

NOMENCLATURE : परिभाषा, S.k.

NOMINAL : I. Lit., by comp., *n., n. verb* : नामधातुः, S.k. II. Fig., existing in name only : नाममात्र (f. त्रा).

NOMINALIST : व्याप्तिज्ञानविस्वादिन् (f. नी) (?) .

NOMINALLY : I. Lit. : नाम्ना. II. Fig. : नाममात्रम् ; नामत एव ; and sim. comp.s. : v. Only, merely.

NOMINATE : I. To name : q.v. : II. To an office : *निर्वाचयति (c. of वच्), *they can n., but cannot appoint* : निर्वाचयितुं न तु नियोज्युं ते प्रभवन्ति.

NOMINATION : निर्वाचनम् : v. Also appointment.

NOMINATIVE : कर्ता, *n. case* : कर्तृकारकम्.

NOMINATOR : (1) *निर्वाचकः ; (2) निर्वाचयितृ (m.) ; (3) by verb.

NOMINEE : निर्वाचितः (ता, तं), *he is Rājā's n.* : राजा निर्वाचितः सः.

NON : prefix : expr. by अ *or* अन्, before vowels, *n.-enjoyment* : अमोगः, *n.-arrival* : अनागमः.

NONAGE : v. Minority, childhood.

NON-ATTENDANCE : अनुपस्थितिः : v. Attendance.

NONCE : "for the n." : तत्काले.

NON-CONDUCTOR : अप्रवाहकः, *n. of electricity* : न तडित्प्रवाहकः.

NONCHALANCE : निरुत्साहताः : v. Indifference, carelessness.

NONCONFORMIST : *मतापलापिन् (f. नी).

NONCONFORMITY : *मतापलापः.

NONDESCRIPT : न विवृतपूर्वः (वां, वं) : v. New, odd.

NONE : न कोऽपि (f. कापि, *n.* किमपि) *or* कश्चित् (f. काचित्, *n.* किञ्चित्) *or* कश्चन (f. काचन, *n.* किञ्चन), *n. of his brothers* : न कश्चन भ्रातृषु, R. xiv. 43. ; *n. else* : नान्यः कोऽपि. *N. but* : expr. by एव, *n. but the brave* : साहसिका एव : v. Only. *N.-so-pretty* : a plant : कास्तिमती.

NONENTITY : (1) असत्, *there is nothing out of n.* : नास्ततो विषये मावः, G. ; (2) अभावः, G.

NONES : in Roman calendar : *नवमः.

NON-ESSENTIAL : अनावश्यकः (की, कं) (=needless).

NONEXISTENCE : नास्तित्वम् : v. Existence.

NONJUROR : नवराज्यविद्वेदिन् (f. जी).

NONPAREIL : (1) अप्रतिमः (मा, मं) ; (2) अनुपमः (मा, मं).

NON-PAYMENT : expr. by verb., to *pay* and *not*.

NONPLUS (v.) : मोहयति, वि-, (c. of मुह्) : v. To confound.

NON-RESIDENT : स्थानान्तरवासिन् (f. नी) and sim. comp.s.

NON-RESISTANCE : अप्रतिरोधः and sim. comp.s.

NONSENSE : I. Subs. : expr. by adj., *talking n.* : असम्बद्धप्रलापिन् (f. नी), Sa. i. II. As exclam. : भिक् प्रहसनम्, U. iv.

NONSENSICAL : (1) निरर्थकः (का, कं) (without sense) ; (2) असम्बद्ध (f. द्वा) (=inconsistent, improper) ; (3) मृषार्थकः (का, कं).

NONSUIT (v.) : to be *n.ed* : अर्थात् हीयते (pass. of हा).

NOODLE : अल्पबुद्धि (mf.) : v. Simpleton, block-head.

NOOK : (1) कोणः (=corner : q.v.) ; (2) विविक्तम् (=secluded retreat).

NOON : (1) मध्याह्नः ; (2) मध्यन्दिनम् ; (3) दिन-यौवनम् (poet.), R.

NOONDAY : माध्याह्निकः (की, कं) : v. Midday.

NOONTIDE : (1) मध्याह्नवेला ; (2) मध्याह्नकालः ; etc.

NOOSE (subs.) : पाशः, to cut (i. e. remove) *n.s.* : पाशान् छिनत्ति, H. : v. Halter, snare.

NOOSE (v.t.) : पाशे पातयति (c. of पत्) : v. To ensnare.

NOR : न...न च : v. Neither, not.

NORMAL : युक्तः (का, कं) (?) : v. Regular. *N. school* : *शिक्षकशिक्षानिवेशः.

NORTH (subs.) : (1) उत्तरा दिश (f.) ; उत्तराशा (f.) ; etc., on the *n.* : उत्तरस्यां दिशि, K. ; to the *n.* : उत्तरतः, V. m. ; to the *n.* of Kuvera's dwelling : धनपतिगृहानुत्तरेण, Me. ii. 14. ; (2) उद्दिची, *facing the n.* : उदङ्मुख (f. स्त्री), V. m. ; (3) कौबेरी दिश, etc., from the *n.* : कौबेर्याः ककुभः, Vi. ; (4) (poet.) कुबेरगुप्ता-, Ku. ; धनदपालिता-, Mah. ; सप्तर्षिताराशबला-, K., दिश.

NORTH (adj.) : उत्तरः (रा, रं), the *n. Kurus* : उत्तरान् कुरून्, Ki. ; *what is n. of the ocean* : उत्तरं यत् समुद्रस्य, V. p. ; *n. wind* : उत्तरो वायुः, V. m. ; (rarely) उद्दीचीनः (ना, नं) or उद्दीच्य

(f. च्या) or कौबेरः (री, रं), the *n. quarter* : कौबेरदिग्भागः, Si. N. star. : ध्रुवः.

NORTH-EAST : I. Adj. : (1) पूर्वोत्तरः (रा, रं), the *n. wind* : पूर्वोत्तरो वायुः, Mah. ; to the *n.* of Kailāsa : प्रागुत्तरेण कैलासात्, Mat. ; (2) उत्तरपूर्वः (र्वा, र्वं) ; (3) प्रागुद्दीच्य (f. च्या) or -चीनः (ना, नं). II. Subs. : (1) पूर्वोत्तरा or उत्तरपूर्वा or पेशानी दिश (f.), towards the *n.* : पेशानी दिशं प्रति, V. ; (2) पूर्वोत्तरो दिग्भागः, to the *n.* of the mount Kailāsa : कैलासशिखरिणः पूर्वोत्तरे दिग्भागे, R. ; (3) प्रागुद्दीची.

NORTH-EASTERLY, NORTH-EASTERN : v. North-east (I.)

NORTHERLY (adv.) : I. Northwards : q.v. : II. From the north : उत्तरतः.

NORTHERLY, NORTHERN (adj.) : उत्तरः (रा, रं) v. North. *N. lights* : *उत्तरप्रकाशः : v. Aurora borealis. *N.-most* : सर्वोत्तरः (रा, रं).

NORTHWARDS : उत्तरामिमुखम् ; उत्तरां दिशं प्रति and sim. comp.s.

NORTH-WEST (subs.) : पश्चिमोत्तरा or उत्तरपश्चिमा or वायवी दिक्, आशा, etc.

NORTH-WEST, NORTH-WESTERLY, NORTH-WESTERN : (1) पश्चिमोत्तरः (रा, रं) ; (2) वायव्य (f. व्या) (rare) (of the *n.* wind), V. m.

NOSE (subs.) : (1) नासा or नासिका, through the *n.* : नासिक्या, N. ; tip of the *n.* : नासाग्रम्, J. ; diseases of the *n.* : नासारोगाः, Sr. ; running of the *n.* : नासापरिस्रावः, Sr. ; *n.-string* : (for cattle) : नास्यम् ; (2) नासिक्यम् (rare) ; (3) ब्राणम् (poet.), with a long elevated bridge of the *n.* : आयतोत्तुङ्गब्राणधंश (f. शा), K. To lead by the *n.* : यथेच्छं बाहयति (?). To thrust one's *n.* into : अन्यायचर्चा करोति (?).

Nose (v.) : I. To scent : q.v. II. To affront, abuse : q.v.

NOSEGAY : (1) कुसुमस्तवकः ; (2) पुष्पगुच्छः ; (3) प्रसूनप्रकारः (rare).

NOSLOGY : रोगविज्ञानम्, Sr.

NOSTRIL : (1) नासारन्त्रम् ; (2) नासाकुहरम् ; (3) नासाविवरम्.

NOSTRUM : मिथ्यौषधम् ; गुप्तौषधम् (?), etc.

NOT : (1) न, there the sun does *n.* shine, the

moon does n. gleam : न तत्र सूर्यस्तपति न विराजति चन्द्रमाः, Mat. ; (*it is*) *lightning n. my darling Urvashi*...विद्युत्, प्रिया मम नोर्वशी, V. ; *there was n. a (single) prince of high birth who did n. go* : नासौदगन्ता कुलजः कुमारः, N. x. 2. ; *n. that he was n. beautiful nor that she did n. know to see well* : नासौ न काम्यो न च वेद सत्यं द्रष्टुं न सा, R. vi. 30. ; *n. so much...as* : न तथा...यथा, Ki. xiii. 32. ; *n. only with (their) hearts* : न केवलं हृदयेन, N. xi. 2. ; *n. even death can strike on me* : प्रभुः प्रहर्तुं मयि नान्तकोऽपि, R. ii. 62. ; *for.....n.* : नहिः v. For ; (2) मा (prohibitive), *do n. boast of wealth, men or youth* : मा कुरु धनजनयौवनगर्वम्, J. ; *let n. your sense-horses carry you astray* : मा भूधनपथहरास्तवेन्द्रियाश्वाः, Ki. v. 50. ; (3) अ-, (अन्-, before vowels) or निर्-, in comp., *n. able* : अशक्त (f. क्ता) ; *n. kind* : निर्दयः (या, यं) ; *there is nothing mine which is n. yours* : अमवदीयं नैव किञ्चिन्मत्सम्बद्धम्, D.

NOTABLE : प्रसिद्ध (f. द्वा) : v. Remarkable, memorable.

NOTABLY : विशेषेण (=specially) : v. Also remarkably.

NOTARY : लेखकप्रमाणकः.

NOTATION : अङ्कप्रणाली (?). *Musical n.* : प्रस्तरः, Wilson.

NOTCH (subs.) : (1) छेदः (=cut) ; (2) कुन्दकः (?).

NOTCH (v.) : क्षिनति (क्षिद्, c. 7.) (=to cut) (?). *N.ed extremity of a bow* : अटनी.

NOTE (subs.) : I. A mark : लिङ्गम्. II. A sign : संज्ञा. III. A memorandum : no equiv. : सारलेखः. IV. Explanatory : (1) टीका ; (2) व्याख्या. V. A short letter : पत्रिका. VI. Musical symbol : चिह्नम्. VII. Musical tone : स्वरः. VIII. Reputation : of n. : विभूतः (ता, तं), : v. Renowned, famous. IX. Heed : *take n. of* : अवेक्षते. X. Of birds : स्तम्. XI. Commercial : पत्रम् (when the sense is clear). *Promissory n.* : *प्रतिज्ञापत्रम्.

NOTE (v.) : I. To observe, remark : q.v. : वर्णयति, निर्-, (वर्ण, c. 10.). II. To record, write : q.v. : लिखति (लिख, c. 6.). III. To charge. stigmatize : अभिशंसति (शंस, c. 1.).

NOTE-BOOK : *सारलेखबन्धः ; स्मरणपत्रिका.

NOTED : i.e. celebrated : q.v. : प्रसिद्ध (f. द्वा).

NOTEWORTHY : expr. with परिग्रहीतव्य (f. व्या) ; अवेक्षणीयः (या, यं) ; etc.

NOTHING (subs.) : I. Non-entity : (1) अभावः ; (2) असत्, *there is n. out of n.* : नासतो विद्यते भावः, G. ; (3) शून्यम्, San. II. Not anything : (1) न किञ्चित्, *for there is n. which he cannot do from shame* : न हि किञ्चिन्न क्रियते हिंसा, K. ; *beyond which there is n. else* : यस्मात्परं किञ्चिदन्यथास्ति, S. iii. 13. ; *it is n. to Ravana* : दशकन्धरमधिकृत्य न किञ्चिदेतत्, An. vi. ; *said n., only with the feet.....* न किञ्चिद्दूरे चरणेन केवलं... Ki. viii. 14. ; (2) न किञ्चन (rare), Mah. *For n.* : (a) without any cause : अकारणम् ; अकारणे ; अकारण्डे ; अवस्तुनि (rare), Ra. iv. ; (b) in vain : q.v. : वृथा. *N. but* : (=only : q.v.) : नान्यत् किञ्चित् (with abl.). *To make n. of* : न किञ्चित् मन्यते.

NOTHING (adv.) : किञ्चिदपि or मनागपि...न or अ- in comp.

NOTHINGNESS : (1) अभावता ; (2) शून्यत्वम्, San.

NOTICE (v.) : I. To observe, see : लक्षयति, आ-, सं, अभि-, समा- (लक्ष, c. 10.), *did not n.* : नालक्षयत्, Ku. iii. 51. II. To remark upon : विवृणोति (वृ, c. 5.) (=to explain) : निर्दिशति (दिश्, c. 6.)

NOTICE (subs.) : I. Heed, observation : (a) *to take n. of* : v. Notice (v) (I) ; (b) *to attract n.* : मनो हरति or आकर्षति (कृष्, c. 1.) ; (c) *to escape n.*, expr. with लक्षयति and न ; (d) *worthy of n.*, expr. by circumlo. : v. Noteworthy. II. Information, intelligence : q.v. : विज्ञापनम्, *to give n.* : विज्ञापयति (c. of ज्ञा). III. Allusion, mention : उल्लेखः ; निर्देशः. IV. Notification : (1) विज्ञापनम् (?) ; (2) घोषणा (=proclamation). V. Attention : आदरः. VI. With a view to punishing : *I will take n. of your conduct* : perh. चेष्टितं ते स्मरिष्यामि : v. Also chastise.

NOTICEABLE : i.e. remarkable : q.v. : विशेष- in comp.

NOTIFICATION : (1) बोधना (?) ; (2) विज्ञापनम्, -ना (=notice).

NOTIFY : expr. by subs : v. Also to announce, proclaim.

NOTION : I. Conception : भावः. II. Idea : q.v. : बुद्धिः. III. Opinion, belief : q.v. : विश्वासः.

NOTORIETY : (1) प्रसिद्धिः ; (2) दुर्नामम् (n.) (=bad name).

NOTORIOUS : (1) प्रसिद्ध (f. द्वा) (in good or bad sense) ; (2) प्रकाशः (शा, शं) (=open, manifest), to get n. : प्रकाशीभवति, Mu.

NOTORIOUSLY : (1) by adj. or comp. ; (2) प्रकाशम् (=publicly).

NOTORIOUSNESS : (1) प्रसिद्धता ; (2) प्रकाशता : v. Notoriety.

NOTWITHSTANDING : I. As conj. : तथापि. II. As prep. : by gen. or loc., n. Bala : पश्यतो बलस्य ; her cries n. : रुदत्यास्तस्याः or रुदत्वामपि तस्याम् ; n. my advice : ममोपदेशमनाद्यः v. Despite.

NOUGHT : v. Naught, nothing.

NOUN : प्रातिपदिकम्, Pāṇini.

NOURISH (v.) : (1) पोषयति or पुष्पाति, परि-, (पुष्, c. 10. and 9.), he also attentively n.ed (the child), considering as if his brother had returned : सोऽपि सोदरमागतमिव मन्यमानो विशेषेण पुपोष, D. ; n.ed (developed) the lovely parts : पुपोष लावण्यमयान् विशेषान्, Ku. i. 25. ; (2) वर्धयति, वि-, (c. of वृष्) : v. To bring up. : (3) पालयति, प्रति- (पाल्, c. 10.) : v. To protect.

NOURISHER : (1) पोषकः, परि- ; (2) पोषयितु (m.) ; (3) पालयितु (m.).

NOURISHING (adj.) : (1) पुष्टिकर (f. री) or कृत् (mfn.) ; (2) बृंहण (f. णी), all meat is phlegm-removing and n., promoting strength and growth : मांसं वातहरं सर्वं बृंहणं बलपुष्टिकृत्, Bha.

NOURISHMENT : I. The act : (1) पोषणम्, परि-, (2) पुष्टिः, परि-. II. Food : q.v. : perh. पोषणम् (as in the expr. भरणपोषणम्).

NOVEL (adj.) : अमिनवः (वा, वं) : v. New, strange.

NOVEL (subs.) : no equiv. : आख्यायिका would do.

NOVELIST : nearest equiv. : आख्यायिकाकारः, "कथ-माख्यायिकाकारा न ते बन्धाः कवीश्वराः", C. 2.

NOVELTY : I. Newness : q.v. : अपूर्वता. II. Anything novel : (1) expr. by adj. ; (2) अपूर्ववस्तु (n.), etc.

NOVEMBER : उत्तराग्रहायणपूर्वकार्तिकसंवादीयुरूपीयवर्षस्यैकादशो मासः.

NOVICE : expr. with : नवः (वा, वं) (=new) or अलम्बवैदग्ध्य (f. ग्या) and sim. comp.s. (=untrained, unskilled.).

NOVITIATE : अन्तेवासित्वम्, after Vri.

Now : I. At the present time : (1) इदानीम्, just n. : इदानीमेव ; enmity of n. : इदानीन्तनं वैरम्, A. r. ; (2) सम्प्रति or साम्प्रतम्, but n. my only wish is : साम्प्रतं पुनर्मम मनोरथ एव एव, Ma. ; (3) अधुना, where are you going now : काधुना गम्यते, Vi. ; (4) अद्य (=today), even n. : अद्यापि, U. i. II. As correl. ; now.....now : (1) अन्तरा...अन्तरा (=at intervals), conversing n. about his father, n. about his mother, n. about Shukanāsa : अन्तरा पितृसक्तमन्तरा मातृसम्बद्धमन्तरा शुकनासमयं कुर्वन्नालापम्, K. ; (2) कदाचित्...कदाचित् (=at one time.....at another time), K. ; (3) कचित्...कचित् (=2), n. (in the region) of the clouds and n. of birds : कचिद्वनानां पततां कचिच्च, R. III. As particle of transition : (1) अथ (or commonly) अथातः, n. we will describe penances : अथातो प्रायश्चित्तानि व्याख्यास्यामः, At. ; (2) अतः परम् or अत ऊर्ध्वम् (=after this), n. I will tell you : अतः परं...युष्माकं सम्प्रवक्ष्यामि, Pa. ; (3) इदानीम्, it n. remains : इदमिदानीमवशिष्टम्, S. iv. i. ; (4) सम्प्रति, S. iv. =but : q.v. : तु "n. Barab-bas was a robber" : बरब्बास्तु दस्युरासीत्. Ph. : n. and then : (1) समये समये (=at times) ; (2) कदाचित् : v. Sometimes ; n. and n. : तदा तदा, D. iii.

NOVITIATE : अन्तेवासित्वम्, after Vri.

Now : I. At the present time : (1) इदानीम्, just n. : इदानीमेव ; enmity of n. : इदानीन्तनं वैरम्, A. r. ; (2) सम्प्रति or साम्प्रतम्, but n. my only wish is : साम्प्रतं पुनर्मम मनोरथ एव एव, Ma. ; (3) अधुना, where are you going now : काधुना गम्यते, Vi. ; (4) अद्य (=today), even n. : अद्यापि, U. i. II. As correl. ; now.....now : (1) अन्तरा...अन्तरा (=at intervals), conversing n. about his father, n. about his mother, n. about Shukanāsa : अन्तरा पितृसक्तमन्तरा मातृसम्बद्धमन्तरा शुकनासमयं कुर्वन्नालापम्, K. ; (2) कदाचित्...कदाचित् (=at one time.....at another time), K. ; (3) कचित्...कचित् (=2), n. (in the region) of the clouds and n. of birds : कचिद्वनानां पततां कचिच्च, R. III. As particle of transition : (1) अथ (or commonly) अथातः, n. we will describe penances : अथातो प्रायश्चित्तानि व्याख्यास्यामः, At. ; (2) अतः परम् or अत ऊर्ध्वम् (=after this), n. I will tell you : अतः परं...युष्माकं सम्प्रवक्ष्यामि, Pa. ; (3) इदानीम्, it n. remains : इदमिदानीमवशिष्टम्, S. iv. i. ; (4) सम्प्रति, S. iv. =but : q.v. : तु "n. Barab-bas was a robber" : बरब्बास्तु दस्युरासीत्. Ph. : n. and then : (1) समये समये (=at times) ; (2) कदाचित् : v. Sometimes ; n. and n. : तदा तदा, D. iii.

NOVITIATE : अन्तेवासित्वम्, after Vri.

Now : I. At the present time : (1) इदानीम्, just n. : इदानीमेव ; enmity of n. : इदानीन्तनं वैरम्, A. r. ; (2) सम्प्रति or साम्प्रतम्, but n. my only wish is : साम्प्रतं पुनर्मम मनोरथ एव एव, Ma. ; (3) अधुना, where are you going now : काधुना गम्यते, Vi. ; (4) अद्य (=today), even n. : अद्यापि, U. i. II. As correl. ; now.....now : (1) अन्तरा...अन्तरा (=at intervals), conversing n. about his father, n. about his mother, n. about Shukanāsa : अन्तरा पितृसक्तमन्तरा मातृसम्बद्धमन्तरा शुकनासमयं कुर्वन्नालापम्, K. ; (2) कदाचित्...कदाचित् (=at one time.....at another time), K. ; (3) कचित्...कचित् (=2), n. (in the region) of the clouds and n. of birds : कचिद्वनानां पततां कचिच्च, R. III. As particle of transition : (1) अथ (or commonly) अथातः, n. we will describe penances : अथातो प्रायश्चित्तानि व्याख्यास्यामः, At. ; (2) अतः परम् or अत ऊर्ध्वम् (=after this), n. I will tell you : अतः परं...युष्माकं सम्प्रवक्ष्यामि, Pa. ; (3) इदानीम्, it n. remains : इदमिदानीमवशिष्टम्, S. iv. i. ; (4) सम्प्रति, S. iv. =but : q.v. : तु "n. Barab-bas was a robber" : बरब्बास्तु दस्युरासीत्. Ph. : n. and then : (1) समये समये (=at times) ; (2) कदाचित् : v. Sometimes ; n. and n. : तदा तदा, D. iii.

NOVITIATE : अन्तेवासित्वम्, after Vri.

Now : I. At the present time : (1) इदानीम्, just n. : इदानीमेव ; enmity of n. : इदानीन्तनं वैरम्, A. r. ; (2) सम्प्रति or साम्प्रतम्, but n. my only wish is : साम्प्रतं पुनर्मम मनोरथ एव एव, Ma. ; (3) अधुना, where are you going now : काधुना गम्यते, Vi. ; (4) अद्य (=today), even n. : अद्यापि, U. i. II. As correl. ; now.....now : (1) अन्तरा...अन्तरा (=at intervals), conversing n. about his father, n. about his mother, n. about Shukanāsa : अन्तरा पितृसक्तमन्तरा मातृसम्बद्धमन्तरा शुकनासमयं कुर्वन्नालापम्, K. ; (2) कदाचित्...कदाचित् (=at one time.....at another time), K. ; (3) कचित्...कचित् (=2), n. (in the region) of the clouds and n. of birds : कचिद्वनानां पततां कचिच्च, R. III. As particle of transition : (1) अथ (or commonly) अथातः, n. we will describe penances : अथातो प्रायश्चित्तानि व्याख्यास्यामः, At. ; (2) अतः परम् or अत ऊर्ध्वम् (=after this), n. I will tell you : अतः परं...युष्माकं सम्प्रवक्ष्यामि, Pa. ; (3) इदानीम्, it n. remains : इदमिदानीमवशिष्टम्, S. iv. i. ; (4) सम्प्रति, S. iv. =but : q.v. : तु "n. Barab-bas was a robber" : बरब्बास्तु दस्युरासीत्. Ph. : n. and then : (1) समये समये (=at times) ; (2) कदाचित् : v. Sometimes ; n. and n. : तदा तदा, D. iii.

NOVITIATE : अन्तेवासित्वम्, after Vri.

Now : I. At the present time : (1) इदानीम्, just n. : इदानीमेव ; enmity of n. : इदानीन्तनं वैरम्, A. r. ; (2) सम्प्रति or साम्प्रतम्, but n. my only wish is : साम्प्रतं पुनर्मम मनोरथ एव एव, Ma. ; (3) अधुना, where are you going now : काधुना गम्यते, Vi. ; (4) अद्य (=today), even n. : अद्यापि, U. i. II. As correl. ; now.....now : (1) अन्तरा...अन्तरा (=at intervals), conversing n. about his father, n. about his mother, n. about Shukanāsa : अन्तरा पितृसक्तमन्तरा मातृसम्बद्धमन्तरा शुकनासमयं कुर्वन्नालापम्, K. ; (2) कदाचित्...कदाचित् (=at one time.....at another time), K. ; (3) कचित्...कचित् (=2), n. (in the region) of the clouds and n. of birds : कचिद्वनानां पततां कचिच्च, R. III. As particle of transition : (1) अथ (or commonly) अथातः, n. we will describe penances : अथातो प्रायश्चित्तानि व्याख्यास्यामः, At. ; (2) अतः परम् or अत ऊर्ध्वम् (=after this), n. I will tell you : अतः परं...युष्माकं सम्प्रवक्ष्यामि, Pa. ; (3) इदानीम्, it n. remains : इदमिदानीमवशिष्टम्, S. iv. i. ; (4) सम्प्रति, S. iv. =but : q.v. : तु "n. Barab-bas was a robber" : बरब्बास्तु दस्युरासीत्. Ph. : n. and then : (1) समये समये (=at times) ; (2) कदाचित् : v. Sometimes ; n. and n. : तदा तदा, D. iii.

NOVITIATE : अन्तेवासित्वम्, after Vri.

Now : I. At the present time : (1) इदानीम्, just n. : इदानीमेव ; enmity of n. : इदानीन्तनं वैरम्, A. r. ; (2) सम्प्रति or साम्प्रतम्, but n. my only wish is : साम्प्रतं पुनर्मम मनोरथ एव एव, Ma. ; (3) अधुना, where are you going now : काधुना गम्यते, Vi. ; (4) अद्य (=today), even n. : अद्यापि, U. i. II. As correl. ; now.....now : (1) अन्तरा...अन्तरा (=at intervals), conversing n. about his father, n. about his mother, n. about Shukanāsa : अन्तरा पितृसक्तमन्तरा मातृसम्बद्धमन्तरा शुकनासमयं कुर्वन्नालापम्, K. ; (2) कदाचित्...कदाचित् (=at one time.....at another time), K. ; (3) कचित्...कचित् (=2), n. (in the region) of the clouds and n. of birds : कचिद्वनानां पततां कचिच्च, R. III. As particle of transition : (1) अथ (or commonly) अथातः, n. we will describe penances : अथातो प्रायश्चित्तानि व्याख्यास्यामः, At. ; (2) अतः परम् or अत ऊर्ध्वम् (=after this), n. I will tell you : अतः परं...युष्माकं सम्प्रवक्ष्यामि, Pa. ; (3) इदानीम्, it n. remains : इदमिदानीमवशिष्टम्, S. iv. i. ; (4) सम्प्रति, S. iv. =but : q.v. : तु "n. Barab-bas was a robber" : बरब्बास्तु दस्युरासीत्. Ph. : n. and then : (1) समये समये (=at times) ; (2) कदाचित् : v. Sometimes ; n. and n. : तदा तदा, D. iii.

NOVITIATE : अन्तेवासित्वम्, after Vri.

Now : I. At the present time : (1) इदानीम्, just n. : इदानीमेव ; enmity of n. : इदानीन्तनं वैरम्, A. r. ; (2) सम्प्रति or साम्प्रतम्, but n. my only wish is : साम्प्रतं पुनर्मम मनोरथ एव एव, Ma. ; (3) अधुना, where are you going now : काधुना गम्यते, Vi. ; (4) अद्य (=today), even n. : अद्यापि, U. i. II. As correl. ; now.....now : (1) अन्तरा...अन्तरा (=at intervals), conversing n. about his father, n. about his mother, n. about Shukanāsa : अन्तरा पितृसक्तमन्तरा मातृसम्बद्धमन्तरा शुकनासमयं कुर्वन्नालापम्, K. ; (2) कदाचित्...कदाचित् (=at one time.....at another time), K. ; (3) कचित्...कचित् (=2), n. (in the region) of the clouds and n. of birds : कचिद्वनानां पततां कचिच्च, R. III. As particle of transition : (1) अथ (or commonly) अथातः, n. we will describe penances : अथातो प्रायश्चित्तानि व्याख्यास्यामः, At. ; (2) अतः परम् or अत ऊर्ध्वम् (=after this), n. I will tell you : अतः परं...युष्माकं सम्प्रवक्ष्यामि, Pa. ; (3) इदानीम्, it n. remains : इदमिदानीमवशिष्टम्, S. iv. i. ; (4) सम्प्रति, S. iv. =but : q.v. : तु "n. Barab-bas was a robber" : बरब्बास्तु दस्युरासीत्. Ph. : n. and then : (1) समये समये (=at times) ; (2) कदाचित् : v. Sometimes ; n. and n. : तदा तदा, D. iii.

NOVITIATE : अन्तेवासित्वम्, after Vri.

Now : I. At the present time : (1) इदानीम्, just n. : इदानीमेव ; enmity of n. : इदानीन्तनं वैरम्, A. r. ; (2) सम्प्रति or साम्प्रतम्, but n. my only wish is : साम्प्रतं पुनर्मम मनोरथ एव एव, Ma. ; (3) अधुना, where are you going now : काधुना गम्यते, Vi. ; (4) अद्य (=today), even n. : अद्यापि, U. i. II. As correl. ; now.....now : (1) अन्तरा...अन्तरा (=at intervals), conversing n. about his father, n. about his mother, n. about Shukanāsa : अन्तरा पितृसक्तमन्तरा मातृसम्बद्धमन्तरा शुकनासमयं कुर्वन्नालापम्, K. ; (2) कदाचित्...कदाचित् (=at one time.....at another time), K. ; (3) कचित्...कचित् (=2), n. (in the region) of the clouds and n. of birds : कचिद्वनानां पततां कचिच्च, R. III. As particle of transition : (1) अथ (or commonly) अथातः, n. we will describe penances : अथातो प्रायश्चित्तानि व्याख्यास्यामः, At. ; (2) अतः परम् or अत ऊर्ध्वम् (=after this), n. I will tell you : अतः परं...युष्माकं सम्प्रवक्ष्यामि, Pa. ; (3) इदानीम्, it n. remains : इदमिदानीमवशिष्टम्, S. iv. i. ; (4) सम्प्रति, S. iv. =but : q.v. : तु "n. Barab-bas was a robber" : बरब्बास्तु दस्युरासीत्. Ph. : n. and then : (1) समये समये (=at times) ; (2) कदाचित् : v. Sometimes ; n. and n. : तदा तदा, D. iii.

NOVITIATE : अन्तेवासित्वम्, after Vri.

Now : I. At the present time : (1) इदानीम्, just n. : इदानीमेव ; enmity of n. : इदानीन्तनं वैरम्, A. r. ; (2) सम्प्रति or साम्प्रतम्, but n. my only wish is : साम्प्रतं पुनर्मम मनोरथ एव एव, Ma. ; (3) अधुना, where are you going now : काधुना गम्यते, Vi. ; (4) अद्य (=today), even n. : अद्यापि, U. i. II. As correl. ; now.....now : (1) अन्तरा...अन्तरा (=at intervals), conversing n. about his father, n. about his mother, n. about Shukanāsa : अन्तरा पितृसक्तमन्तरा मातृसम्बद्धमन्तरा शुकनासमयं कुर्वन्नालापम्, K. ; (2) कदाचित्...कदाचित् (=at one time.....at another time), K. ; (3) कचित्...कचित् (=2), n. (in the region) of the clouds and n. of birds : कचिद्वनानां पततां कचिच्च, R. III. As particle of transition : (1) अथ (or commonly) अथातः, n. we will describe penances : अथातो प्रायश्चित्तानि व्याख्यास्यामः, At. ; (2) अतः परम् or अत ऊर्ध्वम् (=after this), n. I will tell you : अतः परं...युष्माकं सम्प्रवक्ष्यामि, Pa. ; (3) इदानीम्, it n. remains : इदमिदानीमवशिष्टम्, S. iv. i. ; (4) सम्प्रति, S. iv. =but : q.v. : तु "n. Barab-bas was a robber" : बरब्बास्तु दस्युरासीत्. Ph. : n. and then : (1) समये समये (=at times) ; (2) कदाचित् : v. Sometimes ; n. and n. : तदा तदा, D. iii.

NOZZLE : I. Lit. : नासाग्रम्. II. Of a vessel : कर्णः.
NUDE : नग्न (f. स्त्रा) : v. Naked.
NUDGE (v.) : perh. स्पर्शति (स्पर्श्, c. 6.) (= to touch).
NUDITY : नग्नत्वम्, -ता : v. Nakedness.
NUGATORY : (1) निष्फलः (ला, लं) : v. Fruitless ; (2) निरर्थकः (का, कं) : v. Vain.
NUGGET : पिण्ड (mn.) : v. Mass.
NUISANCE : I. Of men, etc. : (1) उत्पातः ; (2) कण्टक (mn.) (= thorn), *clearing n.s* : कण्टकान् विशेषयन्, D. vii. II. In law : no equiv. : *सम्पीडनम्, *public n.* : *साधारणसम्पीडनम्.
NULL : (1) निष्फलः (ला, लं) ; (2) मोघः (घा, घं) ; (3) व्यर्थ (f. र्था) ; (4) निरर्थकः (का, कं) ; (5) विकलः (ला, लं).
NULLIFY : (1) निष्फलीकरोति, etc. ; (2) by adj.
NULLITY : I. The state : (1) निष्फलता ; (2) निरर्थकता, etc. II. Anything null : expr. by adj.
NUMB (adj.) : (1) निस्तेजस् (mf.n.) ; (2) जडः (बा, डं) ; (3) स्तब्ध (f. ब्धा) ; (4) अवसन्नः (ज्ञा, ञं) (?).
NUMB (v.) : जडीकरोति : v. Numb, to benumb.
NUMBER (subs.) : I. Lit. : (1) संख्या, *tell the total n. of the flock* : सकलां यूथस्य संख्यां वद, Li. ; *beyond n.* : अतीतसंख्याः (ख्या, ख्यं), Ki. ; *according to the n. of the sciences* : विद्यापरिसंख्यया, R. ; *prime n.* : *मूलसंख्या ; *theory of n.s* : *संख्यातत्त्वम् ; (2) राशिः (=quantity) *what n.* : को राशिः. II. A great n. : (1) expr. by बहु (f. ह्यी) (=many : q.v.) ; (2) सङ्घः (=crowd, multitude : q.v.), *in n.s* : सङ्घाः. III. Numerousness : (1) संख्या, *the strength of an army does not depend on its n.* : *बलानां बलं न संख्याधीनम् ; (2) बहुत्वम्. III. In gram. : वचनम्, *n. and person* : पुरुषवचने, S. k. ; *the singular n.* : एकवचनम् ; *the dual n.* : द्विवचनम् ; *the plural n.* : बहुवचनम्. IV. In pl., poetry, metre : q.v. : छन्दस् (n.). V. In pl., *the book of n.s* : *संख्याध्यायः.
NUMBER (v.) : I. To count : q.v. : संख्याति, परि-, (ख्या, c. 2.), *by n.ing one, two, three* : एका द्वे तिस्र इति संख्यानेन, M. n. II. To give

the n. of, perh. संख्याति ; संख्यां करोति, Mah.
 III. To reckon as one of a n. : (1) संख्याति ; (2) expr. by संख्या, *or to n. above men* : मनुष्यसंख्यामतिवर्तितुं वा, Ki. iii, 40. IV. To amount to : expr. by संख्या, *n.ing five thousand* : पञ्चसहस्रसंख्य (f. ख्या), -क (f. -का).
NUMBERLESS : असंख्य (f. ख्या) : v. Innumerable.
NUMBNESS : (1) जाड्यम् ; (2) स्तब्धता ; (3) स्तम्भः.
NUMERAL : (1) संख्या ; (2) अङ्कः (= figure).
NUMERATION : perh. संख्यानम्, परि- (after गुणनम्).
NUMERATOR : अंशः, *multiply the n.s with the denominators of other (fractions)* : तत्तदंशं परेशां छेदैर्गुणितं कुर्यात्, A. c.
NUMERICAL : expr. by comp., *n. strength* : *संख्याबलम्.
NUMERICALLY : (1) संख्यया, परि- ; (2) संख्यानेन, परि-.
NUMEROUS : बहुसंख्य (f. ख्या), -कः (का, कं) : v. Also many. Ph. : "n. verse" : छन्दोबद्धं पद्यम्.
NUMEROUSLY : *it was n. attended* : तत्र बहवः समागमन्.
NUMEROUSNESS : (1) बहुत्वम् ; (2) आधिक्यम् (when there is direct or implied comparison) : v. More.
NUMISMATICS : *मुद्राविज्ञानं and sim. comp.s.
NUMISMATIST, NUMISMATOLOGIST : *मुद्राविज्ञानविशारदः (दा, दं), -विद् (mf.n.), etc.
NUN : ब्रह्मचारिणी (?). *Buddhist n.* : सौगतपरिव्राजिका, Ma.
NUNCIO : दूतः : v. Ambassador.
NUNNERY : विहारः (?) ; *ब्रह्मचारिणीविहारः.
NUPTIAL (adj.) : (1) by tat., *n. hall* : विवाहमण्डपः, N. ; (2) वैवाहिक (f. की), *with n. preparations* : वैवाहिकैः संविधानैः, Ku. ; (3) वैवाह (f. ही), *in proper n. hour* : युक्ते मुहूर्ते वैवाहे, Ram. ; (4) औदाहिक (f. की), *n. gift* : औदाहिकम्, M.
NUPTIAL (subs.) : gen. in pl. : उद्वाहः, -कर्मन् (n.) M : v. Marriage.
NURSE (subs.) : I. Lit. : धात्री, *wet-n.* : दोग्ध्री धात्री, Sr. ; *by Mālatī's n.'s daughter Lavangikā* : माळतीधात्रेय्या लवङ्गिकया, Ma. II. For sick

men : परिचारिका. III. Fig. : (1) पालयितु (f. श्री); (2) सम्भावयितु (f. श्री), *the n. of the wise* : सम्भावयिता बुद्धान्, D.

NURSE (v.t) : I. To nourish : q.v. : वर्धयति, वि- (c. of वृष्), *n.ed the plants* : वृक्षान् व्यव- वर्धयत्, Ku. v. 14. II. To tend : उप-चरति, परि- (चर्, c. l.), *the wounded king was n.d by you yourself* : राजा शस्त्रपरिक्षितः त्वयोपचरितः स्वयम्, Ram. ii. 8. 14. III. To suckle : q.v. : दुग्धं पाययति (c. of पा), Sr. IV. To protect, cherish : q.v.

NURSERY : I. For children : लालनागारम् (?). II. For plants : *वर्धनस्थानम्. III. Fig. : (1) आश्रयः ; (2) कुलमवनम्, R.

NURSERY-MAN : *वर्धनस्थानपालः, लता- N.B. पुष्पोप- जीविन् (m.) may occasionally do.

NURSING (subs.) : Of the sick : उपचारः or परि- चारः : v. To nurse.

NURSLING : स्तनन्धयः : v. Infant, child.

NURTURE (subs.) : I. Nourishment : q.v. : पोषणम्. II. Instruction, education : q.v. : शिक्षा.

NURTURE (v.) : I. To nourish : q.v. : पोषयति (पुष्, c. 10.). II. To educate, bring up : q.v. : विनयति (नी, c. 1.).

NUT : no. equiv. : *अस्थिफलम्.

NUT-BROWN : perh. श्यावः (वा, ब) : v. Brown.

NUT-CRACKER : *अस्थिफलविदंशकः or -मञ्जकः.

NUTHATCH : पक्षिविशेषः.

NUT-HOOK : आकर्षणी (?).

NUTMEG : I. The plant : जातिः or जाती. II. The fruit : (1) जातीफलम् ; (2) जातिकोषम् (शम्).

NUTRIMENT : पौष्टिकम् : v. Nourishment, food.

NUTRITION : पुष्टिः : v. Nourishment.

NUTRITIOUS, NUTRITIVE : पुष्टिकरः (री, र्) : v. Nourishing.

NUTRITIOUSNESS : (1) पुष्टिकरत्वम् ; (2) पौष्टिकता ; (3) बृंहणत्वम्.

NUTSHELL perh. : कञ्चकः or बहिरस्थि (n.). Ph. : *to lie in a n.* : perh. द्व्यक्षरसाध्य (f. ध्या).

NUTTING : *अस्थिफलाहरणम्, etc. : v. To gather.

NUX VOMICA PLANT : बरम्बर, Wilson.

NYLGAU, NYLGHAU : नीलः, "नीलाक्षैश्च महानीलाय", Mat.

NYMPH : I. Lit. : (1) अम्बरम् (f. : gen. in pl.); (2) विद्यापरी ; (3) सुरसुन्दरी. Wood-n. : वनदेवता, U. ; water-n. : जलदेवता. II. Fig. : सुन्दरी ; विलासिनी.

O

O, OH : I. In addressing : (1) हे ; (2) ओ मो, or मो मो (gen. to men), o, courtiers : मो मो कुलचारिणः, Vi. ; (3) अयि or अये (expr. of tenderness), o, you unbearing : अयि असहने, Ra. ; (4) रे or अरे (to inferiors or in contempt), o, you fool : अरे मूर्ख, Mr. ; (5) हा (in sorrow), o, my father, o, my mothers, o, my dear friend Sugriva : हा तात, हा मातरः, हा प्रियसख सुग्रीव, U ; (6) by voc. II. Of joy and surprise : (1) अहो, oh, how grand and beautiful is earth : अहो उदाररमणीया पृथिवी, Sa. ; (2) अयि or अये, oh, you also don't know : अयि त्वमपि न वेत्सि, Mah. III. Of surprise, anger, contempt : आ, oh, I understand, very well : आः हातं, तिष्ठ, Mu. IV. Of grief : हा : v. Alas.

OAK : a tree : सिन्दूरः, Williams.

OAKEN : (1) सिन्दूर- in comp. (?) ; (2) सिन्दूर- काष्ठमयः (यी, यं) (?).

OAKUM : perh. तलपत्रम् (comp. Bengali कालापाति).

OAR : (1) दण्डः (when the sense is clear) ; (2) क्षेपणिः, -णी.

OAR (v.) : v. To row. O.ed : by comp., four-o. : चतुर्दण्ड (f. ण्डा).

OAT, OATS : धान्यभेदः, *ओटः (use also for the seed).

OATEN : (1) by comp. ; (2) *ओटः (टी, टं) ; (3) *ओटमयः (यी, यं).

OATH : (1) शपथः, to take an o. : शपथं करोति, D. ; to bind with an o. : शपथेन नियच्छति, N. s. ; to administer an o. : शपथं शपयति, Mit. ; he swore thousand of o.s : सहस्रशोऽसौ शपथानशपयत्, B. iii. 32. ; (2) दिव्यम्. (=special oath ; ordeal : q.v.).

OATH-BREAKING (subs.): शपथमङ्गः : v. Perjury.

OAT-MEAL : *ओटचूर्णम् or ओटक्षोदः.

OB DURACY : कठिन्यम् : v. Hardness.

OB DURATE : कठिनः (ना, नं) : v. Hard, obstinate.

OB DURATELY : कठिनम् : v. Hardly, obstinately.

OBEDIENCE : आह्वानुवृत्तिः and sim. comp.s. ; (2) वश्यता.

OBEDIENT : (1) आह्वानकरः (री, रं) and sim. comp.s., *your o. servant is exceedingly obliged* : सोऽयमार्येणाह्वानकरो जनोऽत्यर्थमनुगृहीतः, D. vi. ; (2) आह्वानुवर्तिन् (f. नी) and sim. comp.s. ; (3) वश्य (f. रया) or वराग (f. गा), etc. (=submissive).

OBEDIENTLY : आह्वानायां तिष्ठत् (f. न्ती) : v. To obey.

OBEISANCE : (1) नमस्कारः ; (2) प्रणामः ; (3) प्रणतिः.

OBELISK : perh. स्तूपः ; *सूचिस्तूपः.

OBELIZE : *सूचिरेखया चिह्नयति (चिह्न, c. 10.).

OBELUS : *सूचिरेखा.

OBESE : मेदस्विन् (f. नी) : v. Fat.

OBSITY : मेदस्विता : v. Fatness, corpulence.

OBEY : to o. one or one's order : आह्वानम्, निर्देशम्, etc. पालयति, अनु-, प्रति- (पाल्, c. 10.), or करोति (कृ, c. 8.), or अनुवर्तते (वृत्, c. 1.), or अनुविधत्ते (धा, c. 3.), or वचनं शृणोति (श्रु, c. 5.), or आह्वानायां etc. तिष्ठति (स्वा, c. 1.) ; to o. laws etc. : अनुवर्तते : v. To follow : v. Also to disobey.

OB FUSCATE : विह्वलीकरोति : v. To bewilder.

OB FUSCATION : I. Lit. : v. To darken. II.

Bewilderment : q.v. : वैह्वन्यम्.

OB ITUARY : *मृत्युनिर्देशः ; मरणोद्देशः.

OBJECT (subs.) : I. As opposed to subject : विषयः, of the o. and the subject : विषयविषयिणोः, S. II. An external thing : (1) द्रव्यम्, an o. does not destroy its cause or effect : न द्रव्यं कार्यं कारणञ्च वधति, V. d. ; (2) वस्तु (n.), for external o.s : बाह्यवस्तुषु, Ku. Ph. : an o. of sense : इन्द्रियार्थः, V. d. ; an o. of hearing : श्रोत्रग्रहणोऽर्थः, V. d. III. An o. of emotion or effort : (1) पात्रम्, I was the o. of (their) looks : अहमभूवं पात्र-मालोकितानाम्, Ma. ; (proper) and improper o. :

पात्रमपात्रं वा, Mal. ; (2) माजनम्, o. of love : प्रणय-माजनम् ; (3) स्थानम् and sim. words (=place), excellencies are o.s of adoration : गुणाः पूजास्थानम्, U. iv. 11. ; o. of trust : विश्वासभूमिः, H. ; (4) with become, by circumlo., becomes an o. of hatred among the people : द्वेष्यतां याति लोके, P. : v. To become. IV. Aim, intention : (1) प्रयोजनम् : without some o. : निष्प्रयोजनम्, Mu. ; (2) अर्थः, this o. is to be accomplished with another o. : अर्थोऽयमर्थान्तरमाव्य एव, Ku. ; and with this o. : एतदर्थञ्च, Vi. ; (3) अभिप्रायः (=intention), but I, understanding his o. : अहन्तु विदिताभिप्राया, K. V. In gram. : कर्मन् (n.), without distinguishing o. and subject : अवशिष्टकर्तृकर्मभावम्, An. ; taking two o. s : द्विकर्मकः, S. k.

OBJECT (v.) : I. In gen. : expr. by verbs अभिषत्ते (धा, c. 3.), etc. (=to say) or मन्यते (मन्, c. 4.), etc. (=to think) and adj.s भ्रान्त (f. न्ता), असङ्गत (f. ता), अप्रामाणिक (f. की), etc. II. To expose : विवृणोति (वृ, c. 5.). OBJECTION : (1) प्रतिवादः (?) ; (2) आपत्तिः (used in Bengali) ; (3) बाधा (=obstruction, obstacle) ; (4) by verb.

OBJECTIONABLE : दुष्टः (दृष्ट, दृष्टं), असङ्गतः (ता, तं), etc.

OBJECTIVE : v. Object (v.), (II).

OBJECTIVELY : expr. by adj. विषयगतः (ता, तं). (?).

OBJECTOR : expr. by verb.

OBJURGATE : मर्त्सयति (मर्त्स्, c. 10.) : v. To reprove.

OBJURGATION : मर्त्सना : v. Reproof.

OBLATE : in geo. : *अवनतः (ता, तं).

OBLATION : (1) बलिः, offer o.s to the (divine) mothers : मातृभ्यो बलिमुपहर, Mr. i. ; (2) नैवेद्यम् (of uncooked rice, sweetmeats etc.) ; (3) हव्यम् (in fire, gen. of ghee) ; (4) कन्यम् (to the manes).

OBLIGATION : I. Binding moral power : (1) बन्धः (=bond) ; (2) धर्मः (=duty). II. A contract : q.v. : संविद् (f.). III. Indebtedness : under o. expr. by ऋणिन् (f, नी) (=indebted), or उपकृतः (ता, तं) (=done

good to) or अनुगृहीतः (ता, तं) (=favoured)
or बह (f. दा), his generosity lay the whole vill-
age under o. : *ग्रामः समग्रस्तस्य दयालुतया बहः.

OBLIGATORY : expr. with अवश्यम् (=must :
q.v.).

OBLIGE : I. To bind : बन्नाति (बन्ध्, c. 9.).
II. To compel : q.v. O.d.=under obli-
gation : v. Obligation (III).

OBLIGING (adj.) : दक्षिण (f. गा) : v. Also
kind, good-natured.

OBLIGINGLY : दक्षिण्येन : v. Also liberally.

OBLIGINGNESS : दक्षिण्यम् : v. Kindness, civility.

OBLIQUE : वक्र (f. क्रा), o. line : वक्ररेखा ; o.
insinuation : वक्रोक्तिः ; o. speech : *कथकस्य
i.e. teller's (in opposition to वक्तुः=speaker's
i.e. direct) उक्तिः ; o. case : अप्रधानकारकम्.

OBLIQUELY : वक्रम् : v. Askance.

OBLIQUENESS : Obliquity. I. Lit. : वक्रता : v.
Crookedness. II. Deviation : नतिः. III.
Fig., iniquity : q.v. : वक्रता.

OBLITERATE : (1) लुपति, वि-, भा-, अव- (लुप्, c.
6.), my sight is o.d : दृष्टिरालुप्यते मे, Me. ii. 44. ;
(2) माहि, परि-, प्र-, अप- (मृज्, c. 2.) : To
erase.

OBLITERATION : (1) लोपः, वि-, अव-, भा- ; (2)
मार्जना.

OBLIVION : विस्मृतिः : v. Forgetfulness.

OBLIVIOUS : I. Causing oblivion : स्मृतिमुष्
(mfn.), स्मृतिहरः (री, रं) and sim. comp.s.
II. Forgetful : q.v.

OBLONG : I. Adj. : आयतः (ता, तं). II. Subs. :
आयतः, Li.

OBLIQUE : परि(री)वादः : v. Censure, reproach.

OBNOXIOUS : I. Liable, subject : q.v. : -वशः
(शा, शं) in comp. II. Offensive, hateful :
q.v. : गर्हितः (ता, तं).

OBNOXIOUSLY : expr. by circumlo. with adj.
or pres. part.

O BOLUS : *पेलेनः लुद्रूप्यमुद्राविशेषः ; औपलः.

OBSCENE : I. In gen. : (1) अश्लीलः (ला, लं)
(=indecent : q.v.) ; (2) ग्रीडाकरः (री, रं)
and sim. comp.s (lit.=producing shame),
Sah. (3) विद्यातः (ता, तं) (=immodest) ;

(4) न्यङ्गसंयुतः (ता, तं) (in low abuse), Mit.
II. Ill-omened : अशुभलः (ला, लं) and sim.
comp.s.

OBSCENELY : (1) अश्लीलम् (acc.) ; (2) often by
comp.

OBSCENITY : I. The state : (1) अश्लीलता ; (2)
ग्रीडाकरता. II. Anything obscene : expr.
by adj.

OBSCURATION : (1) आच्छादनम् ; (2) आवरणम्,
for o. of sight : आवरणाय ष्टेः, R. v. 18. ; (3)
उपरोधः, R.

OBSCURE (v.) : I. Lit. : (1) आच्छादयति : v.
Eclipse ; (2) आवृणोति (वृ, c. 5.), o.ing eye-
sight : लोचनमार्गमावृण्वत् (f. ती), K. vii. 42. :
v. To cover. Ph. : with eyes o.d with ichor :
मदान्धकारिताक्ष (f. क्षी), V.p. i. ix. 10. : v. To
darken. II. Fig. : expr. by adj. : v. Obs-
cure ; clear, not.

OBSCURE : I. Covered over, darkened : (1)
आच्छादितः (ता, तं) ; (2) आवृतः (ता, तं) ; (3)
उपरुद्ध (f. दा) : v. Also dark. II. Retired,
unknown : अप्रसिद्ध (f. दा) : v. Also humble,
mean. III. Not easily understood : (1)
कष्टः (टा, ष्टं), o. meaning : कष्टोर्थः, Kav. vii.
7. ; (2) कष्टार्थ (f. र्थ) (of passage, etc.) ;
(3) क्लिष्ट (f. टा) (=difficult : q.v.). IV.
Hidden : गूढ (f. दा), नि-, whose truths are o. :
निगूढतत्त्व (f. त्वा), Ki.

OBSCURELY : expr. by adj.

OBSCURITY : I. Darkness : q.v. II. Hidden-
ness, privacy : गूढता, -त्वम्, नि-. III. Un-
intelligibleness : कष्टार्थता. IV. Meanness :
q.v. : नीचता.

OBSEQUIES : (1) अन्त्येष्टिः, -क्रिया ; (1) नैष्ठिको
विधिः, R. viii. 25.

OBSEQUIOUS : ह्रन्दोनुवर्तिन् (f. नी) : v. Also
submissive.

OBSEQUIOUSLY : expr. with कृताञ्जलि (mfn.),
अभिदैवतमिव, K., etc.

OBSEQUITY : ह्रन्दोनुवर्तित्वम्, -ता : v. Also servi-
lity.

OBSERVABLE : v. Remarkable.

OBSERVANCE : I. Attention : आदरः. II. Per-

- formance : पालनम्, प्रति-, अनु-. III. Rite, usage : q.v. : कर्मन् (n.).
- OBSERVANT : gen. with of: expr. by verb. : v. Also attentive, careful.
- OBSERVATION : I. The act: अवेक्षणम्, परि-. II. A remark : q.v. अनुशासनम् (?).
- OBSERVATORY : दिगबलोकनप्रासादः (Sa. but not in the exact sense).
- OBSERVE : I. To notice with care : अवेक्षते, परि- (ईक्ष्, c. 1.), *o.ing that the verb (conveys) the sense of motion* : अवेक्ष्य धातोर्गमनार्थम्, R. iii. 4. : v. To look, consider. II. To keep, obey. q.v. : पालयति, प्रति-, अनु-, (पाल्, c. 10.). III. To remark : q.v. : अभि-दधाति or वृत्ते (धा, c. 3.). IV. To humour : q.v.
- OBSERVER : I. Spectator : q.v. : अवेक्षकः. II. Keeper : प्रति-पालयितु (f. त्री), अनु-.
- OBSERVING (adj.) : अप्रमत्तश्च (mf.n.) and sim. comp.s.
- OBSERVINGLY : अप्रमत्तः (ता, तं) : v. Carefully.
- OBSIDIAN : उपलविशेषः ; *अक्षोदः.
- OBSOLETE : (1) गतव्यवहारः (रा, रं) (?) ; (2) लुप्तप्रयोगः (गा, गं) (of words etc.) (?) and sim. comp.s. : v. Also ancient.
- OBSOLETENESS : (1) प्रयोगलोपः (?) and sim. comp.s. ; (2) by adj.
- OBSTACLE : (1) अन्तरायः ; (2) व्याघातः ; (3) प्रतिबन्धः ; (4) बाधा ; (5) प्रत्युहः ; (6) प्रतिद्वन्द्वः.
- OBSTETRIC : प्रजनन- in comp. : v. Also obstetrices.
- OBSTETRICAL : प्रजननकुशलः (ला, लं), Sr. ; प्रसव-कर्मनिपुण (f. णा), etc.
- OBSTETRICES : गर्भिणीव्याकरणम्, Sr. : v. Midwifery.
- OBSTINACY : (1) निर्वन्धः (=pertinacity) ; (2) दार्ढ्यम् (firmness) ; (3) अविनेयता (-indocility).
- OBSTINATE : (1) दृढः (दा, दं) (=firm), *really you are very o. : सत्यमतिदृढासि*, U. iv. ; (2) अविनेयः (या, यं) (=indocile) ; (3) निरवग्रहः (हा, हं) (=self-willed).
- OBSTINATELY : (1) निर्वन्धेन ; (2) दृढम् (=firmly).

- OBSTREPEROUS : expr. with कलकलः or कोलाहलः : v. Noisy.
- OBSTREPEROUSLY : (1) कलकलैः ; (2) कोलाहलैः.
- OBSTRUCT : (1) रुद्धि or रुद्धे, अव- (रुष्, c. 9.) (=to stop, hinder, block up), *your patience like coast o. s the Yādava-oceans* : यादवाम्मोनिषीन् रुद्धे वेलेव भवतः क्षमा, Si. ; (2) बाधते, प्र-, (बाध्, c. 1.) (=to impede, trouble), *you always o. us* : सदैवास्मान् प्रबाधते, Mah. iii. 372. 8.
- OBSTRUCTION : बाधा : v. Obstacle, hindrance.
- OBSTRUCTIVE : (1) बाधक (f. धिका) ; (2) बाधाकरः (री, रं) ; (3) संरोधिन् (f. नी), अव-, प्रति- ; (4) प्रतिबन्धक (f. निधिका).
- OBTAIN (v.t.) : समासादयति (c. of सद्) : v. To get, gain.
- OBTAIN (v.i.) : expr. with प्रवल् (ला, लं) or प्रचलितः (ता, तं) (=current).
- OBTINATION : अभ्यर्थना : v. Entreaty, supplication.
- OBTRUDE : हठेन or हठात् प्रविशति (विश्, c. 6.) (?).
- OBTRUSIVE : expr. by circumlo. : धृष्ट (f. हा) (=bold).
- OBTRUSIVELY : (1) साबाधम् (?) ; (2) हठेन (=forcibly).
- OBTUSE : I. In geo. : o. angle : *विषमकोणः ; अधिककोणः, K.d. II. Dull, stupid : q.v. : जडः (हा, हं).
- OBTUSELY : दुर्बुद्धितया : v. Stupidly.
- OBTUSENESS : जाड्यम् : v. Dullness, stupidity.
- OBVERSE (subs.) : of a coin : मुखम्.
- OBVIATE : दूरीकरोति : v. To prevent.
- OBTAIN : स्पष्ट (f. हा) : v. Manifest.
- OBTAIN : स्पष्टम् : v. Evidently, plainly.
- OBTAIN (v.) : जनयति : v. To cause.
- OBTAIN (subs.) : I. Opportunity : q.v. : अवसरः. II. Incidental cause expr. with निमित्तम्. III. Need : प्रयोजनम्. IV. Incident, occurrence : घटना.
- OBTAIN : expr. by adv.
- OBTAIN : (1) अन्तरान्तरा ; (2) समये समये (: at times).
- OBTAIN : प्रतीच्य (f. च्या) : v. Western.
- OBTAIN : o. bone : *शिरःपृष्ठासि (n.).

OCCULT : गूढः (हा, ह), नि- : v. Secret.
OCCUPANCY : भोगः : v. Possession (I).
OCCUPANT : (1) भोगकारिन् (f. जी) ; (2) भोक्तृ (f. क्त्री), परि-.
OCCUPATION : I. The act : अधिष्ठानम्. II. Possession : q.v. : भोगः. III. Employment, calling : वृत्तिः : v. Livelihood. IV. Business : q.v. : व्यापारः.
OCCUPIER : अधिष्ठातृ (f. त्री) (?) : v. Also occupant.
OCCUPY : I. To hold, cover : अधितिष्ठति (स्था, c. 1.) (?). II. To possess : q.v. : भुंक्ते (भुज्, c. 7.). III. To employ : नि-योजयति or भुंक्ते (भुज्, c. 10. and 7.), to o. oneself : व्याप्रियते (घृ, c. 6.) or with व्यापृतः (ता, तं).
OCCUR : I. To be found here and there : expr. with : अस्ति, वर्तते (वृद्, c. 1.). II. To come into the mind : मनसि उदेति (हृ, c. 2.), *doubts, o. ring to her* : मनसि विकल्पातुषतः, N. xiii. 54. III. To happen : q.v. : वर्तते.
OCCURRENCE : I. Occasional presentation : by verb : of rare o. : कदाचित् सम्भवति. II. Event : q.v. : घटना.
OCEAN (subs.) : (1) समुद्रः ; (2) सागरः ; (3) अर्णवः ; (4) अम्मोनिधिः, पयोधिः and sim. comp. ; (5) रत्नाकरः ; (6) वारां राशिः and sim. comp.s. (poet.).
OCEAN, OCEANIC (adj.) : (1) by comp. ; (2) सामुद्र (f. द्वी).
OCHRE : (1) रक्तोपलम्, Wilson ; (2) सुवर्णचैरिकम्.
OCTAGON : (1) अष्टकोणः ; (2) अष्टभुजः ; (3) अष्टाक्षः, Li.
OCTAGONAL : अष्टभुजः (जा, जं) : v. Octangular.
OCTAHADRON : *अष्टाग्रः (comp. द्वादशाग्रः, A.b.).
OCTANGULAR : (1) अष्टकोणः (जा, जं) ; (2) अष्टाक्षः (स्त्रा, स्त्रं).
OCTAVE : अष्टमी, Williams.
OCTAVO : *अष्टक- in comp. : अष्टमङ्गि (mfn.)
OCTENNIAL : अष्टवार्षिकः (कौ, कं) (in both senses).
OCTENNIALLY : अष्टनेष्टमे वर्षे and sim. comp.s. : v. Every.

OCTOBER : उत्तराश्विनपूर्वकार्तिकसंबादीशुक्लीयवर्षस्य दशमो मासः.
OCTOGENARIAN : (1) अशीतिवर्षस्य वर्षाणि, A. p. ; (2) अशीतिवर्षवयस्कः (का, कं) and sim. comp.s. अशीतिवर्ष (f. र्षा), P. ; (3) अशीतिकः (का, कं), Ka.
OCTOSYLLABIC : अष्टाक्षर (f. रा) ; अष्टस्वरः (रा, रं).
OCTROI : शुल्कम् (=custom).
OCULAR : (1) प्रत्यक्ष- in comp. ; (2) चाक्षुषः (बी, वं).
OCULARLY : (1) by ins : चाक्षुषा, etc. : v. Eye ; (2) प्रत्यक्षतः.
OCULIST : नेत्ररोगचिकित्सकः and sim. comp.s.
ODD : I. Not even : विषमः (मा, मं). II. Remaining over and above round numbers : कतिपयः (या, यं). III. Strange, peculiar, queer : अपरूपः (पा, पं).
ODDITY : anything odd : expr. by adj. : अपरूपः (पा, पं).
ODDLY : o. shaped : अपरूपः (पा, पं) : v. Odd.
ODDNESS : I. Of numbers : वैषम्यम् (?). II. Singularity, strangeness : अपरूपता.
ODDS : I. Excess : आधिक्यम्. II. Inequality : वैषम्यम्. III. Advantage, superiority : q.v. : Ph. : (a) at o. i.e. in dispute : expr. with वैषम्यम् or अनेक्यम् ; (b) o. and ends : यत्तदस्तु (n.), etc.
ODE : (1) गीतम् (=song) ; (2) कविता (=poetry).
ODIOUS : (1) गहितः (ता, तं) ; (2) कुत्सितः (ता, तं) ; (3) घणितः (ता, तं).
ODIOUSLY : (1) गहितम् ; (2) घणितम् ; (3) कुत्सितम्.
ODIOUSNESS : (1) गहितता ; (2) कुत्सितता ; (3) गहर्गता.
ODIUM : I. Hatred : घृणा. II. Fault : दोषः.
ODONTOLOGY : दन्तव्याकरणं शारीरम् (comp. चमनी- व्याकरणं शारीरम्, Sr.).
ODORIFEROUS : (1) गन्धवत् (f. ती) : v. Fragrant ; (2) गन्धवहः (हा, हं) (=bearing scent, as o. gales).
ODORIFEROUSNESS : गन्धवत्ता : v. Fragrance.
ODOROUS : सुगन्धि (mfn.) : v. Fragrant.
ODOUR : गन्धः : v. Smell. Ph. : to be in bad o. : अवग्रहगतः (ता, तं) : v. Disfavoured.

OF : I. Denoting relation : expr. by gen. or tat. comp., *daughter of the king of Kāsi* : काशिराजपुत्री, V. ; *speed of a chariot* : रथस्य वेगः, Sa. ; *conquest of Tripura* : त्रिपुरविजयः, Me. N.B. (a) do not use gen. when one subs. is in apposition with another : *all of us* : सर्वे वयम्, K. ; *entered the city of Oudh* : पुरमविशद्-गोध्याम्, R. ; *the island of Ceylon* : सिंहलद्वीपः, Kar. ; *in the m. of Fālguna or Chaitra* : फाल्गुने चैत्रे वा मासि, K. b. ; (b) expr. by an adj. or bah. when it introduces an attributive clause, *a man of wealth* : धनो ; *of great strength* : महाबलः (ला, लं) ; *of many kinds* : नानाविधः (धा, धं) ; (c) expr. by a deriv. when it indicates a man's abode : *a man of Oudh* : जायोध्यिकः, U. ; *nobody of this place* : न कश्चिदिहलः, D. : v. Inhabitant ; (d) part. in उक् (except कामुक) take an acc., *killer of demons* : दैत्यान् धातुकः, S.k. II. About, concerning : q.v. : expr. by gen., *what would one say of the other* : किं मणत्वेक एकस्य, Sa. ; *do you remember of your master* : कच्चिद्भर्तुः स्मरसि, Me. III. Made of : q.v. : (1) by tat. comp., *a house of crystal* : यत्र स्फटिकहर्म्यम्, Ki. ; (2) -मयः (यो, यं), *a vessel of clay* : मृन्मयं पात्रम्, R. ; (3) by deriv., *surely my heart is of iron* : नूनं हृदयं ममायसम्, Ram. IV. In partitive sense : (1) by gen., *by one of which* : येषामेकतमेन, P. ; (2) by loc., *of the kingdoms you have seen* : भवदृष्टेषु राष्ट्रेषु, D. ; (3) gen. expr. by comp. when of follows a superlative, *best of men* : पुरुषोत्तमः (मा, मं), A.r. ; *greatest of all* : सर्वमहत् (फ. तां), S. k. Ph. : *one of the wives* (=one wife) : एका भार्या, J. ; *many of these* : बहूनीमानि, Mah. V. To denote cause : expr. by ins., *of sorrow* : शोकेन, A. r. : v. From. VI. To denote descent : expr. by deriv. or by comp., *of the lunar race* : सोमवंशीयः (या, यं), Mah. ; *prince of high blood* : कुलजः कुमारः, N. Ph. : *of late* : अयुना ; *of old* : पुरा.

OFF : I. Interj. : अवेहि : v. Away, begone.

II. Adj. : दूरवर्तिन् (फ. नी) and sim. comp.s.

III. Adv. : दूरे or दूरतः : v. Far. IV. With verbs or adverbs : v. The several verbs, etc. V. Prep. : expr. by circumlo., *to be o. the bed* : शय्यां मुञ्चति. Ph. : (a) o. and on : सकासक्तम् (??) ; (b) o.-hand : विना समाधानेन (?).

OFFAL : उच्छिद्यम् : v. Refuse.

OFFENCE (subs.) : I. Crime., fault : q.v. : fault : अपराधः, *punishing according to the nature of the o.* : यथापराधदण्ड (फ. ण्डा), R. i. 6. ; *shall not forgive any one for a second o.* : द्वितीयमपराधं न कश्चित् क्षमेत, V.s. ; *it is not master's o.* : नास्ति प्रभवतोऽपराधः, V. ii. II. Displeasure, resentment : q.v. : विरागः.

OFFEND : To sin, transgress : q.v. : (1) अपराध्यति (राष्, c. 4.), *I have o.ed in this (matter)* : अहमेवात्रापराद्धा, V. ii. ; (2) अपराधं करोति. M.n. II. To pain : q.v. : पीडयति (पीड्, c. 10.). III. To displease, affront : (1) अपराध्यति, *you have o.ed Jāmadagnya* : अपराद्धं त्वया जामदग्न्यस्य, Vi. iv. ; (2) expr. with : विरक्त (फ. का) (=displeased) or कुपितः (ता, तं) (=enraged), and (my) master is o.ed : सेव्यो जनश्च कुपितः, V. ii. IV. Cause to stumble : स्खलयति (c. of स्खल्).

OFFENDER : अपराधिन् (फ. नी) : v. Also guilty.

OFFENSIVE : I. Displeasing, disagreeable : दुष्ट (फ. ट्टा), o. words : दुष्टवाक्यम् ; o. smell : दुष्टगन्धः. II. Injurious : पीडाकरः (री, रं) and sim. comp.s. III. Assailant : आक्रामक- in comp. (?). Ph. : *league o. and defensive* : सङ्गतः or काञ्चनः सन्धिः, Ka. ix. 8. ; *to act on the o.* : परामियोगं करोति (??).

OFFENSIVELY : (1) सापराधम् ; (2) सदोषम् ; (3) दुष्टम्.

OFFENSIVENESS : (1) दुष्टता ; (2) पीडकता (=injuriousness).

OFFER (v.t.) : I. To present as a sacrifice : (1) उपहारं करोति or ददाति, *if you o. your own son to the goddess* : यदि त्वमात्मनः पुत्रं भगवत्या उपहारीकरोषि, H. iii. ; (2) उपदीकते (दौक्, c. 1.) (not religiously), *o.ed this body to Garuda* : गरुडाय स्वेदहमुपदीकितवान्, Vet. xiii. ;

(3) उपनयति (नी, c. 1.) ; *o.ed his body to the lion* : हरये स्वदेहमुपानयत्, R. ii. 59. II. To the mind : उदेति (ह, c. 2.) : v. To occur, arise. III. To propose : q.v. : उपन्यस्यति (अस्, c. 4.) (?). IV. To bid : दिस्सति (desi. दा). V. To make use of : करोति, *o. violence* : बलात्कारं करोति ; *o. prayers* : स्तवं करोति. Ph. : *to o. hand (in friendship)* : बाहुं प्रसारयति, Ram. OFFER (v.i.) : I. To arise, arrive : q.v. : उपनमति (नम्, c. 1.). II. To volunteer, promise : q.v. III. To attempt : q.v. OFFER (subs.) : प्रस्तावः (?), *to reject an o.* : प्रस्तावं प्रत्याख्याति (?). Ph. : *to make an o. of* : दिस्सति. OFFERING (subs.) : उपहारः, *take this o.* : गृह्यता-मुपहारः, H. iii. : v. Oblation, sacrifice. OFFERTORY : उपहारस्तोत्रम् (??). OFFICE : I. Duty, work : q.v. : कर्मन् (n.). II. An employment : q.v. (1) कर्मन् (n.) ; (2) अधिकारः, *discharged from an o.* : आक्षिप्त-अधिकारः (रा, रं), Mu. ; (3) पदम् (=position) ; (4) कार्यम्. III. Place where business is transacted : no equiv. : कर्मशरणम्, कर्मकुलम्, and sim. comp.s. may be used. IV. Formulary : पद्धतिः. V. Of a house : बहिःशाला. OFFICER : (1) कर्मचारिन् (m.) (used in Bengali) ; (2) अधिकृतः (=employee), *civil o.* : *पौराधि-कृतः ; (3) नायकः (=leader). OFFICIAL (subs.) : राजपुरुषः : v. Also officer. OFFICIAL (adj.) : by comp., *o. life* : *अधिकृत-जीवितम् ; *o. dress* : अधिकृतवेषः ; *o. duties* : अधि-कृतकर्मणि. OFFICIALNESS : in bad sense : अधिकृतरागः and sim. comp.s. OFFICIALLY : *अधिकृतनियमानुसारेण and sim. comp.s. OFFICIATE : कर्म करोति, *o.ing magistrate* : *कर्मकर-दण्डनायकः. OFFICIOUS : I. Meddlesome : अनधिकारचर्चाशीलः (ला, लं) and sim. comp.s. II. Kind : दक्षिण (f. णा). OFFICIOUSLY : अनधिकारचर्चां कृत्वा and sim. comp.s.

OFFICIOUSNESS : (1) अनधिकारचर्चा ; (2) मोगल्यम् (=boldness). OFFING : perh. अपारसमुद्रः. Ph. : *in the o.* : विदूरे गभीरे जले (?). OFFSCOURING : उच्छिद्यम् : v. Refuse. OFFSET : I. Lit. : प्ररोहः : v. Shoot. II. Fig. : v. Set off. OFFSPRING : (1) सन्तानः, *desirous of o.* : सन्तान-कामः (मा, मं), R. ; (2) सन्ततिः, *for o. of pure lineage* : सन्ततिः शुद्धवंश्या हि, R. i. 69. ; (3) प्रजा (f.), *quieting the people like his own o.* : प्रजाः प्रजाः स्वा इव सान्त्वयित्वा, Sa. v. 3. ; (4) प्रसूतिः, *destitute of o.* : प्रसूतिविकलः (ला, लं), Sa. vi. OFT, OFTEN : (1) बहुशः ; (2) अनेकशः ; (3) असङ्कृतः ; (4) अमीक्षणम् : v. Frequently. Ph. : (1) *how o.* : कतिशः ; (2) *as o. as.....so o.* : यावतो बारान्..... तावतो बारान्. OGLE : I. Subs : साचिबिलोकितम् : v. Glance. II. Verb : साचि *or....तिर्यक्* बिलोकयति : v. To glance. OGRE : राक्षसः (f. सी). OH : आः : v. O. OIL (subs.) : तैलम्, *sesamum o.* : तिलतैलम्, Bha. : *cooked in o.* : तैलपक (f. का), Bha. ; *o.-seeds* : तिलादिवस्तूनि, Bha., *or -द्रव्याणि, or perh. तैल-बीजानि* (comp. खसबीजानां तैलम्, Bha.). OIL (v.) : तैलेन अनक्ति (अञ्ज, c. 7.), लेपयति (c. of लिप्), etc. : v. To besmear. OILCAKE : (1) तैलकिट्टम् ; (2) पिण्याकः. OILCLOTH : *तैलरञ्जितवस्त्रम्, -आस्तरणम्, etc. OIL-COLOUR : *तैलरञ्जितरङ्गः and sim. comp.s. OIL-MAN : (1) तैलिकः ; (2) तैलिन् (m.) ; (3) तैलकारः. OIL-MILL, OIL-PRESS : तैलचक्रम्. OIL-PAINTING : *तैलरञ्जितरङ्गेन चित्रितम् and sim. expr.s. OILY : I. Lit. : (1) by comp. ; (2) तैलमयः (यी, यं) (=consisting of oil) II. Resembling oil : मसृण (f. णा). II. Supple, compliant : छन्दोऽनुवर्तिन् (f. नी). OINTMENT : अञ्जनम्, अग्निः : v. Unguent. OLD : I. Aged : (1) वृद्धः (डा, दं), *an o. man's saying* : वृद्धस्य वचनम्, H. ; *the o. woman* : सा वृद्धा,

D. ; *I am now o.* : इदानीमहं बृद्धः, H. ; *an o. ox* : बृद्धोऽश्वः, Ku. ; (2) स्वविरः (रा, र्) ; *like an o. man* : स्वविर इव, Mah. ; *the king is o.* : स्वविरः स राजा, D. ; *an o. maid-servant* : स्वविर-दासी, Ana. ; (3) प्रवयस् (mfn.) : v. Age. ; (4) जरत् (f. ती) (= decayed), *o. and infirm figure* : जरती तनुः, Ki. xi. 7. II. To expr. age : by comp. with -वर्ष (f. र्वा), -वत्सर (f. रा), etc., *thirteen years o.* : त्रयोदशवर्ष (f. र्वा), D. viii. : v. Age, of. Ph. : *and how o. is (he)* : कियद्वा वयः, K. III. Not new : (1) पुराणः (गा, णं), *our o. dear friend* : पुराणप्रिय-सुहृदस्माकम्, Ana. ; *o. wine* : पुराणमद्यम्, Bha. ; (2) जीर्णः (र्वा, र्णं) (=o. and rotten), *o. temple* : जीर्णदेवावतनम्, Au. ; (3) चिरन्तनः (नी, नं) (of long standing), *o. butler* : चिरन्तनं नवनीतम्, Bha. : *o. friend* : चिरमित्रम्, H. ; *o. servant* : चिरसेवकः, H. IV. Ancient : q.v. : पुराणः (गा, णं) : *o. sages* : मुनयः पुराणाः, Vi.

OLD, OF : (1) पुरा ; (2) पूर्वकाले : v. Formerly.

OLD AGE : (1) वार्द्धक्यम् ; (2) स्वविरम् ; (3) वार्धक्यम्, R. i. 8. ; (4) परिणामः (=advanced age), R. viii. II. ; (5) जरा (=infirm old age), D.i.

OLDEN : (1) पुराण (f. गा), *of o. custom* : पुराणस्या-चारस्य, Vi. iii. 38. ; (2) पुरातनः (नी, नं), *o. necklace* : पुरातनी माला, Ku. : v. Ancient, Ph. : *o. times* : पुराकालः.

OLD-FASHIONED : (1) प्राचीनः (ना, नं) : v. Ancient ; (2) by circumlo.

OLDNESS : I. Antiquity : (1) पुराणत्वम्, -ता ; (2) पुरातनत्वम्, -ता. II. Old age : (1) वृद्धत्वम् ; (2) स्वविरता.

OLEAGINOUS : (1) तैल- in comp. ; (2) स्निग्ध (f. ग्धा) (=unctuous).

OLEANDER : a plant : करवीरः.

OLFACTORY : गन्धवाहिन् (f. नी) (?) (comp. बायुवहा शिरा).

OLIBANUM : (1) कुन्दः ; (2) कुन्दुरः (रुः), -कः.

OLIGARCH : *मुख्यः.

OLIGARCHIC, -AL : expr. with subs. or by circumlo.

OLIGARCHY : *मुख्यतन्त्रम् ; मुख्यानां शासनम्, Ph. : *o. of bishops* : *कतिपयधर्मनायकशासनम्.

OLIO : सङ्करः : v. Also medley.

OLIVE : I. The tree : जितः, -वृक्षः (?). II. The fruit : जितम्, -फलम् (?).

OLYMPIAN, OLYMPIC : *शौलुम्प्य (f. म्पी).

OMELET : *अण्डसारः ; अण्डसाध्यलाघविशेषः.

OMEN (subs.) : (1) निमित्तम्, *good and bad o.s* : शुभाशुभानि निमित्तानि, V. m. ; (2) शकुनम्, -नः (properly from birds), सर्वशकुनसंग्रहः, V. m. 86. 4. ; (3) by adj. (when the meaning is clear), *good o.* : शुभम्, इष्टम्, शस्तम्, etc. : v. Also portent.

OMEN (v.) : कथयति : v. To betoken. *Well-o.ed, ill-o.ed* : v. Auspicious, inauspicious.

OMINOUS : अनिष्टशंसिन् (f. नी) and sim. comp.s. : v. Inauspicious.

OMINOUSLY : expr. by adj. or circumlo.

OMISSION : बर्जनम् (?) ; (2) अतिक्रमः (?) ; (3) उत्क्षेपः (र्) : v. To omit, neglect.

OMIT : (1) परित्यजति (ल्यञ्, c. 1.) (=to leave out) ; (2) अतिक्रामति (क्तञ्, c. 1.) (=to pass by) ; (3) उत्क्षिपति (क्षिप्, c. 6.) (=to throw out).

OMNIBUS : गोडीयानम्, Mr. vi.

OMNIPOTENCE : (1) सर्वशक्तित्वम् ; (2) सर्वशक्ति-मत्त्वम्.

OMNIPOTENT : (1) सर्वशक्ति (mfn.) ; (2) सर्व-शक्तिम् (f. ती) ; (3) सर्वशक्तिसमन्वितः (ता, तं) ; (4) सर्वसमर्थः (र्वा, र्थं) ; (5) समग्रशक्ति (mfn.) ; etc.

OMNIPRESENCE : (1) सर्वगतत्वम्, S. ; (2) सर्वत्र विद्यमानता.

OMNIPRESENT : (1) सर्वत्र विद्यमानः (ना, नं) ; (2) सर्वगतः (ता, तं) ; (3) सर्वव्यापिन् (f. नी) (=all-pervading).

OMNISCIENCE : (1) सर्वज्ञता, -स्त्वम् ; (2) सर्ववेदित्वम् (rare).

OMNISCIENT : (1) सर्वज्ञः (ज्ञा, ज्ञं) ; (2) सर्वविद् (mfn.) ; (3) सर्ववेदिन् (f. नी) ; and sim. comp.s.

OMNIVAGANT : (1) सर्वगः (गा, गं) ; सर्वत्रगः (गा, गं) ; (3) सर्वतोगामिन् (f. नी).

OMNIVOROUS : सर्वभक्षः (ज्ञा, र्जं) and sim. comp.s.

ON (prep.) : I. In contact with : (1) by loc., *lying on a grass bed* : संविष्टः कुशशयने, R. ; *putting on his head* : शिरस्थारोप्य ; Vi. ; *to fall on the ground* : भूमौ पतति, Mr. ; (2) उपरि (=over : q.v.) : (with gen.), *to throw on Vairodhaka* : वैरोधकस्योपरि निपातनाय, Mu. N.B. The ins. must be used after verbs of motion : *to go on horse* : अश्वेन गच्छति, S. ; *carrying on his shoulders* : स्कन्धेनोद्वाह, D. ; *take me to (our) house on a fresh cloud* : नय मां नवेन वसति पयोमुखा, V. IP.=at, near : (1) by loc., *a cow-station on the Ganges* : गङ्गायां घोषः, Kav. ; *on the north* : उत्तरस्यां दिशि, Ku. ; (2) by affi. तस्, *on the right* : दक्षिणतः ; *on the left* : वामतः ; *on the rear* : पृष्ठतः ; *on both sides* : उभयतः. III. At the time of : by loc., *on the first of Āshādha* : आषाढस्य प्रथमदिनसे, Me. ; *on the following day* : परस्मिन्नहनि (or commonly, परेद्युः). IV.=after : q.v. : by loc. abs., *on her departure* : गतायां तस्याम्, K. V. Denoting logical basis of connexion : expr. by ins., *on one condition* : एकेनामिसन्धिना, Sa. ; *on oath* : शपथेन (?). VI. Concerning : q.v. : expr. by comp., *a treatise on spheres* : गोलप्रबन्धः, Go. VII. To denote various relations : v. The several verbs after which it is used. Miscell. : *on high* : उच्चैः ; *on a sudden* : सपदि ; *on the wing* : v. To fly ; *on the alert* : सावधानः (ना, न) ; *on hand* : हस्तगतः (ता, तं) ; *the gods were on (the side of) Arjuna* : देवा अर्जुनतोऽभवन्, S.k.

ON (adv.) : I. After verbs : gen. not expr. II. Attached to the body : अङ्गे. Ph. : *and so on* : इत्यादि (mfn.).

ONCE : I. One time : (1) सकृत्, *even o.* : सकृदपि, K. ; (2) एकवारम्, *o. and again* : (1) असकृत् ; (2) वारं वारम् ; (3) मुहुः. II. At one time : कदाचित्. III. Formerly : q.v. : पुरा.

ONCE, AT : I. At the same time : (1) युगपत् ; (2) समकालम् ; (3) एकावसरम् ; (4) समम्, Ki. Ph. : *at o. perspicuous and deep* : प्रसङ्गगम्भीरः (रा, रं), Ki. ; *at o. terrific and pleasant* : भीमकान्तः (ता, तं), B. II. Immediately : q.v. : (1) सद्यः ; (2) तत्कृण्वत्.

ON DIT : (1) क्तिव (enclitic) ; (2).....इति श्रूयते ; etc.

ONE : I. In gen. sense : (1) एकः (का, कं), *not o. of you* : भवत्सु नैकम्, N. xiv. 44. ; *in o. hollow* : एकस्मिन् कोदरे, K. ; *one-horse carriage* : एकाश्वयानम् and sim. comp.s. (१) ; (2) एकैकः (का, कं) (distributive), *takes one Dinār every day* : प्रतिदिनमेकैकं दीनारं गृह्णाति, P. ; *gave o. code to each* : एकैकां संहितामैककस्मै ददौ, B. p. *One of two* : एकतरः (रा, रं), *one of many* : एकतमः (मा, मत्), *even by o. of which* : येषामेकतमेनापि, P. v. 3. *One by one* : एकैकशः, A. r. O. *day* : एकदा, K. *At o. time* : एकस्मिन् समये, L. II. In contrast to other or another : एकः (का, कं), *the o. brought the kings under subjection, the other...* एको नृपतीन् वशमनयत्. अपर..., R. viii. 19. ; *one is grinding paints, another stringing flowers* : एका वर्णकं पिनष्टि । अपरा सुमनसो गुम्फति, Mr. ; *their clans are fourteen ; one is derived from the mind of Brahmā, another from the Vedas, another from the fire* : तासां चतुर्दश कुलानि । एकं कमल-योनेर्मनसः समुत्पन्नम्, अन्यदेवेभ्यः संभूतम्, अन्यदग्रे स्फुटम्, K. ; *what will o. say of the other* : किं भवति एक एकस्य, Sa. ; *on the o. hand...on the other* : एकत्र...एकत्र (better अन्यत्र or अपरत्र), K. ; *on the o. hand...on the other* : एकतः...अन्यतः, Vi. Ph. : *at one time...at another time* : कदाचित्...कदाचित्, R. III. Denoting identity : expr. by तद्, *but not the o.* : न पुनः सः, Mr. ; *I am the o.* : सोऽहमस्मि, D. : v. Same. Ph. : *all the ethical systems are at one that innocence is a cardinal virtue* : धर्मशास्त्राणामहिंसा परमो धर्म इत्यत्रैकमस्यम्, H. ; *the great-minded are one in mind, in word, in action* : मनस्येकं वचस्येकं कर्मण्येकं महात्मनाम्, H. i. 100. IV. In connexion with rel. pro. : expr. by तद्, *I do not see o. whom she has not embraced* : न हि तं पश्यामि योऽनया नोपगूहः, K. V. Equiv. to some o., any o. : कश्चित् : v. Any, some. VI. In an indefinite sense (=men) जनः or लोकः, *one would say* : जनो or लोको ब्रूहि-ष्यति. Ph. : (a) *little ones* : शिशवः : v. Child ; (b) *one-eyed* : एकाक्ष (f. क्षी) or gen. काष्ण (f. णा).

ONE ANOTHER, ONE...THE OTHER : (1) अन्योन्यः

(न्या, न्यत्), *why do you eat o. a.'s flesh* : कस्माच्च-यमन्योन्यं मांसं मक्ष्यथ, Kar.; *placing o. a.'s attributes on o. a.* : अन्योन्यस्मिन्नन्योन्यधर्मानध्यस्य, S.; (2) इतरेतरः, (रा, रत्) *feeding o. a.* : इतरेतरं भोजयतः, S. k.; *without distinguishing one from the other* : इतरेतराविवेकेन, S.; (3) परस्परः, (रा, रं) *all spoke to o. a.* : ऊचुः सर्वे परस्परम्, A. r.; *one with the other* : परस्परेण, R. vii. 14.

ONENESS : एकता, S. p. b. : v. Unity.

ONEROUS : (1) गुरु (f. र्गी) (=heavy); (2) दुर्भरः (रा, रं) (=oppressive).

ONESIDED : असमः (मा, मं) (=inequal) : v. Partial.

ONESIDEDNESS : असमता (=inequality) : v. Partiality.

ONION : (1) पलाण्डुः; (2) सुकन्दः.

ONLY (adj.) : (1) एक एव (एकैव, एकमेव), *I was the o. daughter born of them* : तयोरहमेकैवात्मजा ससुप्तजा, K.; (2) एक- in comp., (my) *old infirm mother who has an o. son in me* : मदेकपुत्रा जननी जरातुरा, N.; (3) by adv. : q.v.

ONLY (adv.) : (1) केवलम्, (best equiv.), *killing me is not o. killing an animal* : न केवलं प्राणिबधो वधो मम, N.; (but) *o. (he) does not bear transgression* : केवलं न सहते विलङ्घनम्, Ki.; (2) by -मात्र in comp., *black o. in colour* : वर्णमात्रेण कृष्णः, Me.; (3) with एव giving emphasis, *there is o. one means* : एक एवोपायोऽस्ति, K.s.

ONOMATOPŒIA : अव्यक्तानुकरणम्, S.k.

ONSET : अवस्कन्दः : v. Attack.

ONSLAUGHT : अग्निघातः : v. Also invective.

ONTOLOGY : *सत्त्वविज्ञानम्; सत्त्वविचारः; and sim. comps.

ONWARD (adj.) : (1) अग्रेसरः (री, रं); (2) वर्धिष्णु (mfn.) (=increasing).

ONWARD-S (adv.) : (1) अग्रे; (2) अग्रतः; (3) पुरतः.

ONYX : गोमेदभेदः; पीतरत्नम् (?), Bha.

OOZE (v.i.) : (1) स्रवति, परि-, (लृ, c. 1.). *and the secret will o. out* : रहस्यञ्च स्रवति, D. ii.; (2). स्ररति (स्र, c. 1.); (3) रीयते (री, c. 4.) (rare).

OOZE (subs.) : स्ररितम् : v. Also flow.

OOZY (adj.) : सरसः (सा, सं) : v. Moist, wet.

OPACITY : कलुषता or कालुष्यम् : v. Transparency.

OPAL : perh. पुलकः or विमलकः, V.m. 80. 4.

OPAQUE : कलुषः (पा, पं), V.m. 82. 4. : v. Transparent.

OPE (v.) : v. Open (V.).

OPEN (v.t.) : I. To uncloze : (1) विवृणोति, अपा-, (वृ, c. 5.), *o. the back door* : अपावृणु पञ्चद्वारकम्, Mr.; *to o. the mouth* : आत्स्यं विवृणोति, V.p.; (2) उद्घाटयति (c. 'of वट्), (from some fastening, etc.), *o. the door* : उद्घाटय द्वारम्, Mr.; (3) उन्मोचयति (मुच्, c. 10.) (=to free, as from a cover) *o.ed and read it* : तदुन्मुच्य पपाठ, K.; (4) उन्मीलयति (c. of मील्) (of the eyes); (5) व्यादत्ते, -ददाति (दा, c. 2.) (to open wide, as the mouth); (6) प्रसारयति (c. of सृ) (=to stretch, put forth, as the hands). II. To disclose, reveal : q.v. : विवृणोति. III. To explain, expound : q.v. : विवृणोति. IV. Of roads, etc. : (1) करोति : v. To make; (2) शोषयति (c. of शुष्) (=to clear), कुर्वन्तः शोषयन्तश्च पन्थानं गहने बने, Ram. V. To begin : q.v. : प्रस्तौति (स्तृ, c. 2.). VI. To lance : विध्यति (व्यध्, c. 4.), Sr. VII. Of the bowels : रेचयति (रिच्, c. 10.).

OPEN (v.i.) : I. To uncloze : (1) विवृतः (ता, तं) भवति; (2) by pass. II. To appear : q.v. : आविर्भवति. III. Of flowers, etc. : उन्मीलति (मील्, c. 1.). IV. To begin : q.v. : आरभते (रम्, c. 1.).

OPEN UP : (1) विवृणोति : (2) प्रकटीकरोति.

OPEN (adj.) : I. Unclosed : (1) विवृतः, अनावृतः or अपावृतः (ता, तं); (2) उद्घाटितः (ता, तं); (3) उन्मीलितः (ता, तं); (4) व्यात्त (f. ता); (5) उन्मुक्त (f. का); (6) प्रसारितः (ता, तं), *with o. arms* : प्रसारितशुभाभ्याम् or -भुजैः (for many) : for dif. : v. To open. II. Frank, artless : q.v. : विवृतः (ता, तं), *to lay o.* : विवृणोति, Ki. xiv. 12. III. Public, exposed : प्रकाशः (शा, शं), *what ! I have come out into o. (field)* : कथं, प्रकाशं निर्गतोऽस्मि, Sa. iii.; *made woods o.* : विपिनानि प्रका-

शानि चकार, R. iv. 31. : v. Also clear. IV. Fig., accessible : *the post is o. to all* : सर्वेषु मुक्तं पदम् or सर्वेसाधारं कर्म. : v. Not settled : न निर्णीतः (ता, तं), etc. : v. To decide.

OPEN-EYED : विवृताक्षं (f. क्षी) and sim. comp.s.

OPEN-HANDED : (1) मुक्तहस्तः (स्ता, स्तं); (2) मुक्तकरः (रा, रं), K. s. 120. 12.

OPEN-HEARTED : विवृतहृदयः (या, यं) and sim. comp.s. : v. Also frank, sincere.

OPENING (adj.) : Ph. : o. *medicins* : रेचकम्.

OPENING (subs.) : I. The act : (1) उद्घाटनम् ; (2) उन्मीलनम् ; etc. : v. To open. II. An aperture : q.v. : छिद्रम्. III. Beginning : q.v. : आरम्भः, सन्, o. of a book : ग्रन्थारम्भः, Kav. IV. Appearance : q.v. : आविर्भावः.

OPENLY : (1) प्रकाशम् ; (2) प्रकटम् ; (3) स्पष्टम्.

OPENNESS : (1) विवृतिः ; (2) प्रकाशता ; etc. : v. Open.

OPERA : सङ्गीतविशेषः ; *कार्यणम् : v. Also music.

OPERATE : I. To act, influence : II. In surgery : (1) शस्त्रम् अवचारयति (c. of चर्), Sr. ; (2) कर्म करोति (when the sense is clear), मृदगमोदिराशोऽश्मरीमगन्दरमुखरोगेष्वमुक्तवतः कर्म कुर्वीत, Sr. III. In medicine : expr. with गुणः : Efficacious.

OPERATION : I. Action, exertion : व्यापारः. II. Military or naval : कर्मन् (n.). III. Mathematical : कर्मन् (n.). IV. Surgical : (1) कर्मन् (n.) or precisely : शस्त्रकर्म ; (2) शस्त्रावचारः. V. Effect : q.v.

OPERATIVE (adj.) : कर्मनिपुण (f. णा) : v. Also efficacious.

OPERATIVE (subs.) : कर्मकरः : v. Labourer.

OPERATOR : in surgery : a skilful o. : शस्त्रावचारकुशलः (ला, लं) and sim. comp.s.

OPEROSE : श्रमसाध्य (f. ध्या) and sim. comp.s.

OPHTHALMIA, OPHTHALMY : (1) अर्बुद (mn.); (2) अभिमन्थः.

OPIATE : निद्राजनकमौषधम् and sim. expr.s.

OPINE : मन्यते (मन्, c. 4.) : v. To think.

OPINIATED, OPINIATIVE : v. Opinionated.

OPINION : I. In gen. : मतम्, in my o. the *Vaishika doctrine is good* : वैशेषिकं चायं मतं मतं मे,

N. xxii. 36. II. Estimation : expr. with मतः (ता, तं), अमि-, win good o. of your husband : मत्तुर्बहुमता मव, Sa. iv. III. Honour, fame : q.v. : मानः.

OPINIONATE, -D : स्वमतवद् (f. डा) and sim. comp.s. (?)

OPIUM : (1) अहिफेनम् : (2) आफूकम्, "आफूकं शोषणं ग्राहि", Bha.

OPOSSUM : *ओपसमः ; शावककोषमृज्जन्तुविशेषः.

OPPONENT : प्रतिद्वन्द्विन् (mn.) : v. Also adversary, enemy.

OPPORTUNE : I. Timely : (1) समयोचितः (ता, तं); (2) प्रासकालः (ला, लं); and sim. comp.s. II. Fig., becoming : q.v.

OPPORTUNELY : (1) यथावसरम् ; (2) यथासमयम् ; (3) काले : v. Time.

OPPORTUNENESS : (1) औचित्यम् (= fitness) ; (2) प्रासकालता (of time).

OPPORTUNITY : अवसरः, *kings are to be approached (when) o.ies. (occur)* : अवसरोपसर्पणीया राजानः, Sa. v. ; *to give an o. :* अवसरप्रदानाय, Sr. ; *this is the o. to show myself* : अवसरोऽयमाप्तानं दर्शयितुम्, Sa. : *looking up for an o. for (discharging) an arrow* : बाणावसरं प्रतीक्ष्य, Ku. iii. 64. : v. Also time.

OPPOSE (v.t.) : I. Lit. : (1) संमुखयति ; (2) संमुखीकरोति. II. In gen. : (1) निरुणद्धि (रुष्, c. 7.) (=to check), *to o. his progress* : तत्प्रसरं निरोद्धुम्, Vi. iv. 6. ; (2) प्रतिकूलयति (nomi.) (=to act adversely), *and it (passion) cannot be o.d by any one* : न चायं केनापि प्रतिकूलयितुं शक्यते, K. ; (3) प्रतिकृतिपति (क्षिप्, c. 6.) (=to refute : as of opinion), D.s. ; *प्रतियोपयति* (c. of युष्) (in fighting), D. ; (4) निवारयति (वृ, c. 10.) (=to prevent).

OPPOSE (v.i.) : in controversies : प्रत्यवतिष्ठते (स्वा, c. 1.), *others o. to this* : अत्रापरे प्रत्यवतिष्ठन्ते, S.

OPPOSED : (1) विरुद्ध (f. डा) (o. to practices, moral, etc.), M. viii. 46. ; Ki. xiv. 25. ; (2) प्रतिकूलः (ला, लं) (=adverse).

OPPOSITE (adj.) : I. Facing : (1) संमुख (f. खा) ; (2) संमुखीनः (जा, नं). II. Adverse,

contrary : q.v. : (1) विरुद्ध (f. द्वा), of o. natures like darkness and light : तमःप्रकाशवद्विरुद्ध-स्वभावयोः, S. ; (2) विरोधिन् (f. नी), of o. views : विरोधिष्वचस् (mfn.), Si. ii. 25.

OPPOSITE (subs.) : I. An enemy : q.v. : विरोधिन् (f. नी). II. A contrary : q.v. : विपरीतम्.

OPPOSITION : I. The act : (1) विरोधः, -नम्, etc. ; (2) better by verb : v. To oppose. II. Obstacle : q.v. : बाधा. Ph. : without o. : अविरोधेन. III. Contrariety, repugnance : q.v. : विरोधः. Ph. : in o. to : विरुद्धम् : v. Against. IV. Adverse party : विरुद्धपक्षः (?).

OPPRESS : (1) पीडयति, प्र-, उद्-, नि-, सं-, उप- (पीड्, c. 10.), unjustly o.es men : अन्यायतः पीडयति मानवान्, Ram. i. 14. 17. ; was o.ed with the enjoined price of (this) daughter : पीडितो दुहितु-युक्तसंख्यया, R. xi. 38. ; (2) बाधते or बाधयति, प्र-, परि-, (बाध्, c. 1. and c. 10.), he o.es the three worlds : स बाधयति लोकांस्त्रीन्, Ram. ; (3) उपद्रवते (घृ, c. 1.) (rare), Si.

OPPRESSION : I. The act or that which oppresses : (1) पीडनम्, उद्-, प्र-, o. of people : प्रजापीडनम् ; (2) उपद्रवः ; (3) उपद्रवः (rare). II. Misery : q.v. : पीडा. III. A sense of weight : भारः.

OPPRESSIVE : I. Tyrannical : (1) पीडक (f. डिका), उद्-, प्र- ; (2) बाधक (f. धिका) ; (3) दारुण (f. णा) (= fierce). II. Heavy, overpowering : दुर्भरः (रा, रं).

OPPRESSIVELY : expr. by adj.

OPPRESSIVENESS : (1) पीडकता etc. (?) ; (2) better by adj.

OPPRESSOR : (1) प्रजापीडकः ; (2) लोकबाधकः ; etc. : v. To oppress.

OPPROBRIOUS : कुत्सितः (ता, तं) : v. Also disgraceful, blameable.

OPPROBRIOUSLY : कुत्सितम् : v. Also disgracefully.

OPPROBRIUM : कुत्सा : v. Reproach, blame.

OPPUGN (v.) : v. To oppose, resist.

OPTATIVE : o. mood : आशंसावाचिनी क्रिया (after S. k.).

OPTICIAN : *आलोक्यधिकः and sim. comp.s.

OPTIC, -AL : by comp., o. angle : *ज्योतिः ; o. nerve : आलोक्यवाहिनी शिरा (after शब्दवाहिनी, Sr.)

OPTICS : तेजोविज्ञानम् ; प्रकाशविज्ञानम् ; आलोकविज्ञानम्.

OPTION : अमिश्चिः (?), is there any o. in the matter : किमत्र कस्यचित् स्वरचिः, Vi. iv. : v. Choice.

OPTIONAL, -LY : by expr. with subs.

OPULENCE : (1) सम्पत्तिः ; (2) ऐश्वर्यम् ; (3) विभवः.

OPULENT : (1) समृद्धिशालिन् (f. नी) : v. Rich.

OR : I. In gen. : वा, whether child or pupil : शिशुर्वा शिष्या वा, U. iv. 11. ; whether God is spoken of in this passage or not : किं ब्रह्मास्मिन् वाक्येऽभिधीयते न वेति, S. ii. 15. ; from fear of the king or of thieves : राजमयाचौरमयाद्वा, Mr. iii. ; or else : किं वा, Vi. vi. 21. (when=otherwise : नोचेत्, H.). II In interrogation direct or implied : is it a dream, an illusion, or delusion of my mind : स्वप्नो नु माया नु मतिभ्रमो नु, Sa. ; is my strength gone or am I another : ध्वस्तं नु मे वीर्यमुताहमन्यः, Ki. ; or is (she) going to live with hinds : आहो निवत्स्यति समं हरिणाङ्गनामिः, Sa. ; shall I kill him, or is he dreaming : किं व्यापादयाम्बुतोत्सव्ज्जायते, Mr. iii. ; I do not know whether this is becoming of (your) bark or (your) matted hair, whether it befits (your) penances or it is a part of (your) religious observances : न जाने किमिदं वल्कलानां सध्यामु-ताहौ जटानां समुचितं, किं तपसोऽनुरूपमाहोस्विर्दर्मकर्मा-पदेशाङ्गमिदम्, K. (N.B. नु is interro. and not used in such cases). III. Beginning a sentence : अबवा, or to injure tender things : अबवा मृदु वस्तु हिसिनुम्, R. viii. 45. IV. In definitions or explanations : by च or not expr., is called a fratricide or a brother-killer : भ्रातृहा भ्रातृघाती चाभिधीयते.

ORACLE : I. Lit. : (1) देववाणी ; (2) देवी वाक् ; (3) आकाशमवा सरस्वती (from heaven) ; and sim. comp.s. II. A prophet : q.v. : मन्त्रिष्य-इत्ता (m.).

ORACULAR : (1) expr. with subs., his words are o. ; *देववाणीसन्निभस्तस्य व्याहारः ; (2) प्रामाणिकः (की, कं) (= authoritative).

ORACULARLY : expr. with subs. or by circumlo.

ORAL : (1) वाचिकः (की, कं) (=verbal), *I now wish to know his o. (communication)* : वाचिक-मिदानीं श्रोतुमिच्छामि, Mu. v. ; (2) मौखिकः (की, कं) (lit. but ambiguous).

ORALLY : वाचा (=in words) and sim. comp.s.

ORANGE : I. The fruit : (1) नागरङ्गम् ; (2) मधु-जम्बीरम् (use m. for the tree). II. The colour : रक्तपीतः.

ORANGERY : नागरङ्गवाटिका (?).

ORANG-OUTANG : वनमानुषः (?), K.

ORATION : वक्तृता (used in Bengali) ; प्रोढव्याहारः (?); सरस्वतीनिस्थन्दः (?).

ORATOR : (1) वाक्पकोविदः (?); (2) वक्तृ (m.) (=speaker).

ORATORICAL : by comp., or talents : वक्तृता-शक्तिः (?).

ORATORIO : *गीतसन्दर्भः.

ORATORY : I. The art : (1) वाग्मिता (?) ; (2) वाक्पाठवम् (?). II. A place of prayer : *मज्जनालयम्.

ORB (subs.) : मण्डलम् : v. Circle, disk.

ORB (v.) : I. Lit. : मण्डलीकरोति. II. Fig. : मण्डयति (=to adorn : q.v.).

ORBED (adj.) : मण्डलितम् (f. नी) : v. Circular, round.

ORBIT : कक्षा, o. of a planet : ग्रहकक्षा, Su. xii. 73.

ORCHARD : फलवाटिका (?), mango-o. : आम्रवाटिका, -वनम् and so on.

ORCHESTRA : I. Part of a theatre : वादित्रभूमिः (??). II. The body of musical performers : वादित्रवादकाः (m. pl.) (??).

ORCHID : *कोषवता.

ORDAIN : (1) नियोजयति (युज् c. 10.) : v. To employ ; (2) आदिशति (दिश्, c. 6.) : v. To order.

ORDEAL : I. Lit. : *here the o.s for clearing (one-self) are by balance, by fire, by water, by poison, by drinking divine water* : तुलाप्राप्तो विषं कोषो दिव्यानीह विद्युदये, Y. ii. 97. ; *to accept an o.* : दिव्यं करोति, V. s. II. Fig., severe trial : expr. with व्यसनम् or विपद् (=calamity : q.v.).

ORDER (subs.) : I. Disposition, arrangement :

q.v. : (1) क्रमः (of succession), *without deviating from o.* : अनुष्कृतक्रमः, Ku. ; *in regular o.* : यथाक्रमम् ; (2) परिपाटी, M.n. Ph. : o. of battle : व्यव् ; *without o.* : उच्छृङ्खलम्. II. Regularity :

q.v. : परिपाटी. Ph. : in o. (as of the organs) : प्रकृतिस्व

(f. स्वा). III. Established usage : (1) स्थितिः,

observer of o. : स्थितेरेवेष्टा, R. iii. 27. or अभिव्य-

स्थितिः, Sa. v. 11. ; (2) मर्यादा, M.n. IV. A

command, direction : (1) आज्ञा, *sending me*

o.s : प्रेषयन्महामाह्वम्, Mu. ii. ; *received his o. with*

pleasure : तदाहं मुदितोऽग्रहीत्, R. xii. 7. ; *to*

give an o. : आज्ञां ददाति, Ku. ; (2) आदेशः or

निदेशः, *getting their master's o.* : मर्तुरादेशं समवाप्य,

Ki. vi. 46. ; *I wish to know (his) o.* : निदेशं

ज्ञातुमिच्छामि, Mah. ; (3) नियोगः, *(we) have*

carried out (our) preceptor's o. : अनुष्ठितो गुरुनियोगः,

Sa. ; (4) शासनम्, *to stand by an o.* : शासने तिष्ठति,

R. xi. 65. V. For paying money : शासनम्,

निदेशः, etc. may be used. VI. Rank, class :

श्रेणिः (नी). Ph. : *the lower o.s* : प्राकृताः or

पृथग्जनाः (m. pl.). VII. Of religious com-

munities : सम्प्रदायः. VIII. For constructing

houses : विधानम् (?). IX. In pl., *to take (holy)*

o.s : *आचार्यक्षेत्रं प्रविशति or आचार्यत्वं परिगृह्णाति.

Ph. : (a) *in o. to read, etc.* (i.e. for the pur-

pose of) : अध्ययनार्थम् or अध्ययनाय : v. For ;

(b) *o. of the day* : दैनिकक्रमः (?).

ORDER (v.) : I. To arrange, dispose : q.v. :

परिकल्पयति (कृप्, c. 10.). II. To command,

direct : (2) आ-दिशति, नि-, समा-, (दिश्, c. 6.),

I have been o.ed by the Princess of Benares :

आदिहोऽस्मि काशिराजपुत्र्या, V. iii. ; (2) आज्ञापयति,

सम्-, (c. of ह्वा), *as your Majesty o.s* : यदाज्ञा-

पयति देवः, Mah. ; *o. the forces to eradicate (his)*

resolution : संकल्पसमुन्मूलनाय दण्डचक्रमाज्ञापय, Mah.

i. ; (3) शास्ति (शास्, c. 2.) (ambiguous).

ORDERLY (subs.) : *आज्ञावाहकः and sim. comp.s.

ORDERLY (adj.) : I. Well-arranged, well-

regulated : -परिपाटी in comp. : v. Also to

arrange, methodical. II. Well-conducted :

शिष्ट (f. ह्वा).

ORDINAL : Ph. : o. number : पूर्णी सङ्ख्या, Ki.

ORDINANCE : I. An injunction : (1) नियोगः ; (2) शासनम् (=edict). II. Religious : विधिः : v. Ceremony.

ORDINARILY : I. Commonly : प्रायेण : v. Usually, generally. II. In an ordinary degree : expr. by circumlo., "more than o. severe" : *यथा प्रायशो भवति तस्मादधिकतीव्र (f. त्रा).

ORDINARY : I. Customary, regular : प्रचलः (ला, लं) or प्रचलितः (ता, तं). II. Common, inferior : q.v. : सामान्य (f. न्या).

ORDINATION : नियोगः, वि- : v. To appoint.

ORDNANCE : *कामानानि (n. pl.) : v. Artillery.

ORDURE (subs.) : (1) विष्टा ; (2) पुरीषम् ; (3) शकृत् ; (4) गुथम्.

ORE : I. A metal : धातुः. II. In mining : आकरः (?). Ph. : common pyritic iron o. : स्वर्ण- : मात्तिकम्, Wilson.

OREAD : गिरिदेवता and sim. comp.s.

ORGAN : I. A medium : (1) इन्द्रियम् (of men), the o. of taste : रसनेन्द्रियम्, D. ; (2) करणम्, there are three internal and ten external o.s. : अन्तःकरणत्रयं दश बाह्यकरणानि, S. p. b. Ph. : the male o. : लिङ्गम् ; the female o. : योनिः. II. Fig. : द्वारम्. III. A musical instrument : *आर्गणम्.

ORGANIC : by comp., o. pleasure : इन्द्रियसुखम्. Ph. : o. substance : *व्यूढपदार्थः.

ORGANICALLY : (1) व्यूढ- in comp. (?) ; (2) by circumlo.

ORGANISM : I. Lit. : *करणसन्निवेशः. II. Fig. : यन्त्रम् (= machine : q.v.).

ORGANIST : *आर्गणवादकः.

ORGANISATION : I. The act : परिकल्पना (?). II. =organism : q.v.

ORGANIZE : परिकल्पयति (कृप्, c. 10.) : v. To arrange, devise.

ORGIES : प्रमोदः (=amusement), o. of imps in the first part of night : प्रादोषिकः प्रमोदः पिशाचाङ्गनानाम्, Ma. v.

ORIENT : I. Rising : उद्यत् (f. ती) : v. To rise. II. Eastern : q.v. : प्राच्य (f. च्या). III. Bright, shining : सज्ज्वलः (ला, लं).

ORIENTAL : (1) प्राच्य (f. च्या) ; (2) पौरस्त्य (f.

स्त्या) ; (3) पूर्वदेश (f. श्या) and sim. comp.s. ORIFICE : (1) मुलम् ; (2) छिद्रम् (=hole, when there are several o.s.).

ORIGIN : मूलम्, the o. of all vices like harmfulness : मूलं दोषस्य हिंसादेः, Ki. xi. 20. ; of good o. : मौल (f. ली), R. ; wealth always has its o. in piety : धर्ममूलः सदैवार्थः, Mah. s. 123. 4. : v. Also beginning, source.

ORIGINAL (adj.) : I. Primitive : q.v. : आदिमः (मा, मं). II. Primary : मूल- in comp., o. side (of a High Court) : *मूलविभागः. II. Not translated or borrowed : expr. with : मूलम्. IV. Having new ideas, etc. : perh. अनन्य-साधारण (f. णी) : v. Also originality.

ORIGINAL (subs.) : Origin : q.v. II. An o. work : मूलम्, this is just like the o. : यथा मूलं तथैवेतत्, K. s. l. 10. III. First copy : मूलम्.

ORIGINALITY : ? अपूर्वकल्पनाशक्तिः. (in inventing) ; ? अपूर्वरचनाशक्तिः. (in writing), etc.

ORIGINALLY : I. At first : आदौ. II. From the origin : मूलात्.

ORIGINATE : expr. by subs. : v. Also to create, begin, spring.

ORIGINATION : expr. with प्रभवः : v. Origin, beginning.

ORIGINATOR : (1) मूलम् (=origin : q.v.) ; (2) प्रभवः (=source : q.v.) ; (3) स्रष्टृ (m.) (=creator : q.v.).

ORIOLE : पक्षिविशेषः : v. Thrush.

ORION : a constellation : (1) मृगशिरस् (m.) ; (2) मृगशीर्षः.

ORISON : v. Prayer.

ORNAMENT (subs.) : (1) अलङ्कारः, an o. for horses : अश्वालङ्कारः, K. ; who (Urvaśī) is the o. of heaven : यालङ्कारः स्वर्गस्य, V. i. ; now speaks of o.s of language : सम्प्रति शब्दालङ्कारानाह, Kav. ix. ; (2) भूषणम्, वि-, adorned with various o.s : नानाविभूषणविभूषितः (ता, तं), J. ; there is here a city named Ujjayini—the o. of earth : अस्तीहोज्जयिनी नाम नगरी भूषणं भुवं, K. s. xi. 31. ; (3) आभरणम् (lit.), she also taking off all other o.s. : अवमुच्य तथान्यानि सर्वाभ्यामरणानि सा, Ram.

ORNAMENT :: (v.) : अलङ्करोति (कृ, c. 8.) : v. To adorn.

ORNAMENTAL : (1) expr. with भूषणम्, वि-, (2) शोभायः (हा, हं) and sim. comp.s.

ORNAMENTALLY : (1) अलङ्कृतम् ; (2) मण्डनार्थम् ; (3) शोभाविबुद्धये ; etc.

ORNAMENTATION : (1) अलङ्कृता ; (2) भूषा ; (3) मण्डनम्.

ORNATE :: (1) कान्तिम् (f. ती) ; (2) विचित्र (f. त्रा) (=picturesque).

ORNATENESS : of language : (1) कान्तिः, Kav. ; (2) कान्तिमत्ता ; (3) वैचित्र्यम् (picturesqueness).

ORNITHOLOGICAL : पक्षिशालविषयकः (का, कं), etc. (?)

ORNITHOLOGIST : पक्षिशालविद् and sim. comp.s. (after गजशालविद्, M.n.).

ORNITHOLOGY : पक्षिशालम् ; पक्षिविज्ञानम् ; etc. (?)

ORPHAN : (1) अनाथः (या, थं) (=masterless), o. asylum : *अनाथाश्रमः ; (2) पितृमातृविहजितः (ता, तं), Mah.

ORPHANAGE, ORPHANHOOD : (1) अनाथता ; (2) पितृमातृविहीनता.

ORPIMENT : (1) हरितालम् (=yellow o.) ; (2) रक्तधातुः (=red o.).

ORRERY : *ग्रहगोलम्, -यन्त्रम्.

ORTHODOX : स्वधर्मपरायण (f. णा) and sim. comp.s. (in good sense) : v. Also bigotted.

ORTHODOXY : स्वधर्मपरायणता (of men) ; सत्यता (of faith etc.) : v. Also bigotry.

ORTHOGRAPHICAL : *वर्णगतः (ता, तं) ; by comp.s.

ORTHOGRAPHY : वर्णविज्ञानम्.

ORTOLAN : a bird : *औषानकः.

OSCILLATE : दोलायते (nomi.) (?)

OSCILLATION : दोलायितम् (?) : परिस्पन्दः.

OSIER : no equiv. : *औषरः (usc n. for twig.), o. cage : औषरपिञ्जरम्.

OSPREY : (1) कुररः (f. री), R. xiv. 68. ; (2) उत्क्रोशः (f. शी -वधूः).

OSSEOUS : अस्थिमयः (यी, यं) and sim. comp.s., S.p.

OSSIFICATION : expr. by verb.

OSSIFY : अस्थित्वम् इति (इ, c. 2.), व्रजति (व्रज, c. 1.), etc.

OSTENSIBLE : expr. by adv.

OSTENSIBLY : (1) प्रकाशम् ; (2) प्रकाशतः.

OSTENSIVE, OSTENSIVELY : v. Ostensible, ostensibly.

OSTENTATION : (1) प्रदर्शनम् (=display) ; (2) आडम्बरः (=pomp).

OSTENTATIOUS : आडम्बरप्रियः (या, यं) (?) : v. Also boastful.

OSTENTATIOUSLY : (1) साडम्बरम् (?) ; (2) दम्भपूर्वम् (?) ; v. Boastfully.

OSTEOLOGY : perh. अस्थिव्याकरणं शारीरम् (comp. Sr.).

OSTIUM : rare : नदीमुखम्, R.

OSTLER : अश्वपालः, -कः : v. Groom.

OSTRACISE : प्रवाजयति (c. of व्रज्) : v. To banish.

OSTRACISM : प्रवाजनम् : v. Banishment.

OSTRICH : *महाद्विजः ; खगोद्गः.

OTHER : (1) अन्यः (न्या, -न्यत्), these and many others : एते चान्ये च बहवः, D.b. ; by any o. (individual) : त्वदन्येन, R. iii. 63. ; at o. times : अन्यदा, R. xi. 78. ; in o. places : अन्यत्र, R. xiii. 56. ; no. o. : नान्यदितः किञ्चित्, D. vii. ; (2) अपरः (रा, रं), the o. went to Vidarbha : यथावपरो विदर्भा, R. v. 60. ; but o.s. blamed : अपरे तु निनिन्दुः, D. iv. ; the o. end : अपरान्तः, R. iv. 58. ; (3) इतरः (रा, रत्) (=all o. : rare), of the o.s. : इतरेषाम्, S. ; not fit for any o. (man) : इतरस्मै न योग्या, D. v. Ph. : (a) o.'s : पर- in comp. : v. Another. ; (b) belonging to o.s. : (1) अन्यदीयः (या, यं) ; (2) परकीयः (या, यं) ; (c) the o. day : तस्मिन् दिवसे (comp. Beng.).

OTHERWISE : I. Differently : अन्यथा, what should not be done o. : नान्यथा यदि कर्तव्यम्, Mah. iii. 1. 34. ; if I speak o. : अन्यथा चेद् ब्रवीम्यहम्, V.p. iv. 13. 60. II. In other respects : perh. अन्यथा ; अन्यान्य- or अपरापरविषयेषु (?) . III. =or else : (1) न (नो) चेत्, o. I would kill you : नो चेदन्तव्योऽसि मया, H. ; (2) विपरीते (=on the contrary), Mah. iii. 10. 36. ; (3) अन्यथा, Da.

OTTER : (1) उद्गः (best equiv.) ; (2) जलविहालः and sim. comp.s.

OTTOMAN : I. A Turk : तुल्कः. Ph. : *the O. empire* : तुल्कसाम्राज्यम्. II. A couch : *तुल्क-शयनम्.

OUGHT : (1) अर्हति (often = please), *impatience o. not to lead you away from political success* : न भवन्तमहमा नयसिद्धेरपनेतुमर्हति, Ki. ii. 42. ; (2) by -तव्य, -अनीय and -य part.s, *I o. to do that* : मया तत् कर्तव्यम् : v. Should.

OUNCE : I. A weight = टङ्कद्वयम् (in Troy weight) ; = पणार्द्धम् (of gold, silver, etc.). II. An animal : द्वीपिन् (m.).

OUR, OURS : (1) अस्मदीयः (या, यं) ; (2) by gen. : v. Also our. N.B. After not expr. : v. My.

OURSELVES : v. Self, myself.

OUSEL : a bird : *अञ्जनः ; नीलपक्षः.

OUST : निःसारयति (c. of सु) : v. To drive out, expel.

OUT (adj.) : I. Not within : बहिः v. The several verbs with which it is used. II. Not at home : बहिर्गतः (ता, तं). III. Published : q.v. : बहिर्गतः (ता, तं). IV. Disclosed : विवृतः (ता, तं) : V. Extinguished, gone : गतः (ता, तं). VI. Not in office : expr. with नास्ति. VII. Completely : q.v. VIII. Perceptively : उच्चैः. IX. In error : expr. with भ्रमति, वि- (भ्रम्, c. 1.). X. Uncovered : अनावृतः (ता, तं). XI. Away, off : q.v. : "o. with the dog" : दूरीकृतं कुक्कुरम्. XII. Openly : स्फुटम्.

OUT OF : I. Of place : q.v. : by abl. : *to expel o. of a country* : देशाग्निःसारयति, B.p. : v. From. II. Denoting motive : by abl., *o. of fear* : मयाद्. : v. From. III. = beyond : expr. with अतीतः (ता, तं) or अति- in comp. (rare), *o. of one's power* : शक्त्यतीतः (ता, तं), Ph. : *gone o. of sight* : चक्षुर्विषयमतिक्रान्तः. IV. In various senses : *o. of tune* : विस्वरः (रा, रं) ; *o. of use* : गतव्यवहारः (रा, रं) ; *o. of life* : विगतजीवितः (ता, तं) ; *o. of hope* : गताराः (शा, शं).

OUTBID : *अतिवदति : v. To bid.

OUTBREAK : I. Bursting forth : उद्भेदः. II. A disturbance : संक्षोभः.

OUTCAST : I. An exile : निष्कासितः (ता, तं). II. = excommunicated : अपपात्रितः (ता, तं). III. = vagabond : लण्डितवृत्त (f. ता).

OUTCRY : उत्क्रोशः, *to raise an o.* : उत्क्रोशति (क्रुश, c. 1.), Mit. : v. Cry, noise.

OUTDO : अतिक्रामति (क्रम्, c. 1.) : v. To excel, surpass.

OUTDOOR : Ph. : *o. exercise* : प्रकाशव्यायामः (?).

OUTER : (1) बाह्य (f. बा), *o. area* : बाह्यमण्डपः ; (2) बहिस् in comp., *o. door* : बहिर्द्वारम्.

OUTFIT : सज्जा : v. Equipment.

OUTFLANK : पार्श्वम् अतिक्रामति (क्रम्, c. 1.) ; etc.

OUTGENERAL : अतिक्रामति (क्रम्, c. 1.) (= to surpass : q.v.).

OUTGO : अत्येति (इ, c. 2) : v. (To go) beyond, surpass.

OUTGROW : expr. with अतीत्य वर्षते (वृष्, c. 1.) : v. To grow, increase.

OUTHOUSE : बहिःशाला : v. Also shed, hut.

OUTLANDISH : विजातीयः (या, यं) : v. Also uncouth.

OUTLAST : expr. with अधिकम् : v. To last.

OUTLAW (subs.) : *उद्घोषितपातकिम् (f. नी) (?) ; *रुद्राग्न्युदकः* (का, कं) (?) (comp. अग्न्युदकदायिनः, Mit.) ; अपपात्रितः (ता, तं) (?).

OUTLAW (v.) : v. To proscribe.

OUTLAWRY : अग्न्युदकरोषः : v. Proscription.

OUTLAY : द्रव्यसंग्रहादिव्ययः : v. Expenditure.

OUTLET : (1) निर्गमः ; (2) मुखम् (= mouth) ; (3) द्वारम् (= door).

OUTLINE : पाशुलेख्यम् (?) : v. Sketch.

OUTLIVE : v. To live, survive.

OUTLOOK : I. The act : अवलोकनम्. II. View, prospect : q.v.

OUTNUMBER : expr. with संख्या and अधिकः (का, कं).

OUTPOST : गुरुमस्थानम्, Mu. v.

OUTPOUR : (1) वर्षति (वृष्, c. 1.) (= to shower) ; (2) निषिञ्चति (सिञ्च, c. 6.).

OUTRAGE (subs.) : उपद्रवः : v. Also insult, offence.

OUTRAGE (v.) : (1) अमिदुहति (दुह्, c. 4.) (?) ; (2) प्रमथति (मथ्, c. 1.) (??).

OUTRAGEOUS : (1) दाक्ष (f. जा) : v. fierce ;
 (2) निर्लज्ज (f. ज्ञा) : v. Shameless. Ph. :
o. conduct. : अत्याचारः.
OUTRAGEOUSLY : (1) दाक्षम् (=fiercely) ; (2)
 निर्लज्जम् (=shamelessly).
OUTRAGEOUSNESS : (1) दाक्षता ; (2) बोरता.
OUTRIDER : परिचरसादिन् (f. नी) and sim.
 comp.s. (?).
OUTRIGHT : I. Instantly, at once : q.v.
 कदिति. II. Completely, entirely : q.v. :
 अशेषेण.
OUTRUN : अतिधावति (धाव्, c. 1.) : v. Also to
 exceed.
OUTSET : प्रारम्भः : v. Beginning.
OUTSHINE : expr. with दीप्तिः etc. (=lustre) and
 अधिकम् (=more). Ph. : "o. beam" : रोचिष्णुपादाः,
 etc. : v. Brilliant.
OUTSIDE (subs.) : I. Lit. : (1) बहिर्भागः ; (2)
 often with बहिस्, *are beautiful only on the o.* :
 बहिरेव मनोहराः, H. ; कस्य कस्यो बहिः, A. II.
 The utmost : ph. : *at the o.* : अन्ततः.
OUTSIDE (adj.) : बाह्य (f. ह्या) : v. External.
OUTSIDE (adv.) : बहिस्, *o. a village* : बहिर्ग्रामात्,
 S.k.
OUTSKIRT : *in the o.s of the city* : पुर उपशब्दे,
 R. xvi. 37. : v. Suburb, border.
OUTSPOKEN : स्फुटमायिन् (f. णी) : v. Frank,
 candid.
OUTSPREAD (adj.) : प्रसारितः (ता, तं) : v. To
 spread.
OUTSTANDING (adj.) : अशोधितः (ता, तं) (=not
 cleared, paid).
OUTSTRETCHED : प्रसारितः (ता, तं) : v. Also to
 stretch.
OUTSTRIP : अत्येति (इ, c. 2.) (=to go beyond),
 etc., *o. ping the wind* : अनिलालिङ्गः (गा, नं),
 Mah.
OUTVIE : अत्येति (इ, c. 2.) : v. To surpass.
OUTVOTE : expr. with *vote* and परा-भवति
 (वृ, c. 1.)
OUTWARD : बाह्य (f. ह्या) : v. External.
OUTWARD, OUTWARDS (adv.) : बहिस् or by
 circumlo.

OUTWARDLY : बहिस् : v. Externally.
OUTWEIGH : सारतोऽतिरिच्यते : v. Also to exceed.
OUTWIT : विप्रलभते (लम्, c. 1.) (=To deceive :
 q.v.).
OUTWORK : बाह्यपरिक्रिया or -कर्मन् (n.) (?).
OVAL (adj.) : (1) अण्डाकारः (रा, रं) ; (2) डिम्बा-
 कृति (mfn.)
OVAL (subs.) : *उपवृत्तम् ; उपमण्डलम्.
OVATION : no equiv. : समाजनम् may be used :
 v. Also feast.
OVEN : चुङ्गिः (ह्री), "दत्तचुङ्गीपूजा", D. vi.
OVER (adv.) : I. From side to side : expr.
 with वेधः. II. On the opposite side : अपारे
 or परपारे. III. With verbs : v. The several
 verbs. IV. Beyond a limit : expr. with
 शिष्ट (f. ह्य) : v. To remain. Ph. : (a) *o.*
again : पुनरपि ; (b) *o. and o.* : पुनः पुनः : v. Re-
 peatedly ; (c) *o. against* : अमितः (with acc.) ;
 (d) *o. and above* : expr. with अपरञ्च.
OVER (prep.) : I. In gen. : उपरि (with gen.),
I found myself fallen o. a heap of dry leaves :
 शुष्कपर्णराशेरुपरि निपतितमात्मानमपश्यम्, K. ; *being*
o. all joy : सर्वानन्दानामुपरि वर्तमाना, K. ; *God is*
o. the entire world : उपर्युपरि लोकं हरिः, S.k. : v.
 Also on, above, and the several verbs with
 which it is used. II. More than : अधिक- in
 comp., *o. a thousand* : अधिकसहस्र (f. ह्रा).
OVER- (prep.) : often =excessive : अति- in
 comp.
OVER, BE : उपरमति (रम्, c. 1.) : v. To cease.
OVERABOUND : expr. with अतिप्रचुरः (रा, रं),
 -बहुलः (ला, लं), etc.
OVERAWE : मीषयते (c. of मी) : v. To frighten.
OVERBALANCE : सारतोऽतिरिच्यते, *Saviour will o.*
the whole world : सारतो जगतः कृत्स्नादतिरिक्तो
 जनार्दनः, Mah. v. 68. 7.
OVERBEARING (adj.) : अवज्ञित (f. ह्या) : v.
 Insolent.
OVERBEARINGLY : साबलेपम् : v. Insolently.
OVERBLOWN (adj.) : fig. : प्रध्मातः (ता, तं).
OVERBOARD : expr. by abl. नावः etc. and जले
 (=in water).
OVERBURDEN : v. To overload.

OVERCAST (v.): I. To cloud, darken : q.v. :

II. To rate too high : अधिकं मन्यते (मन्, c. 4.).

OVERCAUTIOUS : अलवहितः (ता, तं), etc. : v. Cautious.

OVERCHARGE : I. To fill : q.v. : परिपूरयति (पू, c. 10.). II. To charge too much : अधिकं याचते (याच्, c. 1.) (?).

OVERCLOUDED : मेघोपलब्ध (f. द्वा) and sim. comp.s.

OVERCOAT : *उपरिकोटम् ; बृहत्कोटम्.

OVERCOME : I. To surmount : q.v. : अतिक्राम्यति (क्रम्, c. 4.). II. To distress, exhaust : अमि-
भवति (भृ, c. 1.). III. To conquer : q.v.

OVERCOMING (adj.): विजयिन् (f. नी), o. prowess :
विजयि बोर्यम्, Vi. i. 8. : v. Victorious.

OVERDONE : in cooking : अतिसिद्ध (f. द्वा).

OVERDRAW : अधिकं निष्कर्षति (कृप्, c. 1.) (?).

OVERDRINK : अधिकम् पिबति ; अतिपानं करोति.

OVERDRIVE : भृशं बाहयति (c. of बह), etc. : v. To drive.

OVERDUE : अतीतशोधनकालः (ला, लं) (??) and
sim. comp.s.

OVEREAT : बहु अश्नाति (अश्, c. 9.), etc. : v. To eat.

OVERESTIMATE : अधिकं गणयति, परि- (गण्, c. 10.).

OVERFATIGUE (subs.): अतिश्रमः : v. Fatigue.

OVERFEED : बहु भोजयति (c. of भुज्) : v. To feed.

OVERFLOW (subs.): उत्सेकः : v. Inundation,
deluge.

OVERFLOW (v.): I. Lit. : expr. with *flow* and
उपरि : v. Also to inundate. II. Fig. : expr.
with प्रच्युतः (रा, रं) : v. Abundant.

OVERFLOWING : (adj.): v. Abundant, ex-
cessive.

OVERGROW : I. To cover : q.v. : *o.n with*
moss : शैबलवत् (f. ती), R. xvi. 46. II. To
grow beyond : अतिवर्धते (वृध्, c. 1.).

OVERHANG (v.t.): उपरि वृत्ताति (वन्च्, c. 9.) :
v. To hang.

OVERHANG (v.i.): Often expr. with *sim.* उपरि :
v. Also to hang.

OVERHANGING (adj.): as clouds : उपरि प्रलम्ब-
मानः (ना, नं) and sim. comp.s.

OVERHASTY : अतिक्षिप्रकारिन् (f. जी) : v. Hasty.

OVERHAUL : Fig. : विविच्य परीक्षते (ईच्, c. 1.)

OVERHEAD : (1) उपरि ; (2) ऊर्ध्वम् (=above).

OVERHEAR : अलक्षितं शृणोति (शृ, c. 5.) and
sim. comp.s., "लतान्यवहितः शृणोमि विश्वस्तकविता-
न्यासाम्", Sa. iii. : v. To hear.

OVERHEAT : अतितापयति (तप्, c. 10.), etc. : v.
To heat.

OVERJOY (subs.): अतिहर्षः and sim. comp.s. :
v. Joy, delight.

OVERLAND : Ph. : *went o.* : प्रतस्थे स्थलवर्त्मना, R.
iv. 60. ; *o. route* : स्थलवर्त्मन् and sim. comp.s.

OVERLAY : I. To cover, set : q.v. : आवृणोति
(वृ, c. 5.), *o.id with specks of gold* : हेमविन्दु-
मिरावृतः (ता, तं), Mah. iv. 42. 16. II. To
o. another by laying upon : expr. with
उपरि and a verb, *she o.id the child and it died* :
*उपरिशयनेन शिशुर्ममर.

OVERLEAP (v.): लङ्घयति, वि-, उत्-, प्र-, (लङ्, c. 10.).

OVERLOAD : I. Lit. : अतिभारं न्यस्यति (अस्, c. 4.) (with loc.). II. Fig. : as the stomach :
अतिपूरयति (पू, c. 10.).

OVERLONG : अतिदीर्घ (f. र्भा), etc. : v. Long.

OVERLOOK : I. To command a view of :
expr. by circumlo. : v. To look, see. II. To
inspect, look into : q.v. III. To pass by
refraining from noticing : न पश्यति.

OVERMATCH : अधिकः (का, कं) : v. Also great.

OVERMUCH : अत्यधिकम् : v. Much, extremely.

OVERNIGHT (adv.): (1) पूर्वरात्रौ ; (2) गतनिशायाय ;
and sim. comp.s.

OVERPASS : v. To pass over.

OVERPEOPLED : अतिजनाकीर्ण (f. र्णा) and sim.
comp.s. : v. Populous.

OVERPLUS : उद्धतम् : v. Surplus.

OVERPOWER : (1) मुह्यति (मुह्, c. 9.) (=to
crush); (2) अभिमवति (भृ, c. 1.) (=to over-
come) : v. To overwhelm.

OVERRATE : अधिकं मन्यते (मन्, c. 4.) : v. To
value.

OVERREACH : अभिसं-दधाति *or* -धत्ते (धा, c. 3.) :
v. To deceive.

OVERREACHING (subs.) : अभिसन्धानम् : v.
Deception.

OVERRIDE : Fig. : अधिगच्छति (गच्, c. 1.), *one who o.s. virtue* : धर्मातिगः, Mah. v. 92. 2.

OVERRIPE : अतिपक्व (f. का) : v. Ripe.

OVERRULE : अवः क्षिपति (क्षिप्, c. 6.) (?).

OVERRULING : (adj.) : प्रभविष्णु (mfn.) : v.
Also omnipotent.

OVERRUN : उपप्लवते (प्लु, c. 1.), *the o. world* :
उपप्लुतं विश्वम्, Si. i. 38. : v. Also to harass,
oppress.

OVERSEE : v. To inspect, overlook.

OVERSEER : परिदर्शकः (??).

OVERSHADOW : छादयति (छद्, c. 10.) : v. To
eclipse.

OVERSHOOT : लक्ष्यम् अतिक्रामति *or* -क्राम्यति (क्रम्,
c. 1. and 4.).

OVERSHOT : I. Drunk : लीवः (वा, वं). II.
Of wheels : *क्षिद्रवत् (f. ती).

OVERSIGHT : I. Care : q.v. II. Mistake :
q.v. : अनवेक्षा.

OVERSLEEP : दीर्घं स्वपिति (स्वप्, c. 2.) : v. To
sleep.

OVERSPREAD : समावृणोति (वृ, c. 5.) : v. To
cover.

OVERSTATE : v. To exaggerate.

OVERSTEP : अतिक्राम्यति (क्रम्, c. 4.) : v. To
exceed.

OVERSTOCK : पूरयति (- to fill) will gen. do. :
v. Also stock.

OVERSTRAIN : क्षिभाति (क्षिप्, c. 9.) (= to pain :
q.v.).

OVERT : प्रकाशः (शा, शं) : v. Open.

OVERTAKE : I. To come up with : *I could o. even Garuda* : पूर्वप्रस्थितं बैनतेयमप्यासादेयम्, V. i. :
v. To reach, catch. II. To fall upon :
पतति, नि-, (पत्, c. 1.) (with loc.).

OVERTASK : अतिमार्दं न्यस्यति (अस्, c. 4.), etc.
(with loc.).

OVERTAX : I. Lit. : अधिककरं न्यस्यति, etc. (with
loc.). II. Fig. : v. To overtask.

OVERTHROW (v.) : I. To upset : q.v. II.
To ruin, demolish : q.v. : (1) पोषयति,
अव-, (पुष्, c. 10.) ; (2) मृदयति, अव-, (मृद्,
c. 9.).

OVERTHROW (subs.) : ध्वंसः, वि-, प्र- : v. Des-
truction.

OVERTLY : प्रकाशम् : v. Openly.

OVERTOP : अतिक्राम्यति (क्रम्, c. 4.) : v. To
exceed, surpass.

OVERTURE : I. Proposal : उपन्यासः (?) ; प्रस्तावना
(?). II. A musical introduction : प्रस्तावना
(?).

OVERTURN : I. Lit. : विपर्यस्यति (अस्, c. 4.),
now the living world is o.ed : विपर्यस्तः सम्प्रति
जीवलोकः, U. i. II. To overthrow, ruin :
q.v.

OVERVALUE : अधिकम् (f. कां) मन्यते (मन्, c.
4.) : v. To esteem.

OVERWEENING : उद्धतः (ता, तं) : v. Haughty,
arrogant.

OVERWEENINGLY : (1) सामिमानम् ; (2) उद्धतम्
(= Haughtily).

OVERWEIGH : v. To overbalance.

OVERWHELM : सादयति, अव-, (c. of सद्), *o.ed with grief and sorrow* : दुःखशोकसन्न (f. न्ना),
Ram. ii. 59. 32. : v. Also to crush,
immerge. Ph. : *o.ing testimony* : अतिप्रबलं *or*
-प्रचुरं साक्ष्यम् (?).

OVERWORK (v.) : अधिकं कर्म कारयति (c. of कृ)
(?).

OVERWORK (subs.) : अधिककर्मन् (n.) (?) : v.
Work.

OVERWROUGHT : perh. कार्मिक- in comp. :
Also wrought.

OVERZEALOUS : (1) अत्युत्सुकः (का, कं) ; (2)
अत्युत्साहिन् (f. नी) : v. Also zealous.

OVIPAROUS : अण्डजः (जा, जं), "मृकाण्डजम्", Ku.
iii. 42.

OWE (v.t.) : Lit. : धारयति (धृ, c. 10.) (with dat.
of the creditor), *he o.s (me) ten sovereigns* : अयं
दशसुवर्णकं धारयति, Mr. ii. ; *God o.s liberation to the pious* : भक्ताय धारयति मोक्षं हरिः, S.k.
II. To be obliged for : expr. by circumlo,

I o. my darling to you : त्वमेवैयं प्रिया मे इत्ता, D. ii.

OWING : I. Due : expr. by देवः (या, यं) or प्राप्य (f. प्या). II. (On) account of : q.v. : *fall of (rain) water is o. to its heaviness : अपां गुरुत्वात्पतनम्, V.d.*

OWL : (1) पेचकः ; (2) उ(ऊ)लूकः ; (3) कौशिकः (rare).

OWLET : i.e. a little owl : q.v.

OWN (adj.) : (1) स्वः (स्वा, स्वं), *by giving my o. life : स्वदेहार्पणेन, R. ; towards his o. daughter : स्वदहितरि, D. ; your o. land : स्वभूमिः, K. ;* (2) स्वकीयः or स्वीयः (या, यं) (=one's o.), *if you want your o. life : यदि स्वकीयजीवनमिच्छसि, Vet. ;* (3) निजः (जा, जं), *to his o. preceptor : निजाय गुरवे, Ana. ;* (4) स्वकः (का, कं), *went to their o. houses : स्वकं स्वकं निवेशनं प्रत्युद्गताः, Kar. ;* (5) आत्मीयः (या, यं) (=one's o.), *make it your o. : अयमात्मीयः क्रियताम्, K. N.B.* Note that possessive pronouns are not expr. in Sanskrit.

OWN (v.) : I. To acknowledge : q.v. : स्वीकरोति. II. To possess : q.v. : expr. by subs. : v. Owner, belonging to.

OWNER : स्वामिन् (f. नी), *first o. : पूर्वस्वामी, Vri. ; sale by one who is not the o. : अवस्वामिविक्रयः, Kat. ; o. of cattle : गोस्वामी, M.*

OWNERSHIP : (1) स्वत्वम्, *creating, destroying o. : स्वत्वजनक (f. निका), स्वत्वनाशक (f. शिका), Srikrishna ; partial o. : एकदेशगतस्वत्वम्, Mit. ;* (2) by स्वामिन्, *to acquire o. : स्वामी भवति, Mi.*

Ox : (1) गो (m.) ; (2) वृषः, -भः ; (3) उक्षन् (m.).

Ox-HIDE : (1) गव्यम्, Mah. ; (2) उक्षचर्मन् (n.) and sim. comp.s.

OXIDIZE : जारयति (c. of जृ), Wilson : v. Also rush.

OXLIP : *उक्षकन्दः.

Ox-STALL : उक्षशाला (?) : v. Cow-pen.

OXYGEN : *प्राणवायुः ; सारवायुः.

OXYTONE : in gram : अन्तोदात्त (f. ता).

OYEZ : शृणुत शृणुत (=hear), Mr.

OYSTER : शुक्तिः, -का, o.-shell : शुक्तिपुटम्, -पेशी.

P

PABULUM : भोजनम् : v. Food.

PAGE (subs.) : I. A step : q.v. : पदम्, -न्यासः.

II. Gait : (1) गतिः, *p. of a horse : अश्वस्य गतिः, M.n. ; at a quick p. : द्रुतगत्या ;* (2) धारा (of horses), “पूर्णवेगा तथा चान्या पञ्च धाराः प्रकीर्तिताः”, M.n. Ph. : *to keep or hold p. with : सह चलति (चल्, c. 1.) (used in Bengali).* III. A measure : perh. पदम्.

PAGE (v.i.) : क्रामति (क्राम, c. 1.), *p. up and down : परिक्रामति : v. To move.*

PAGE (v.t.) : I. To pass over : अतिक्रामति. II. To measure : q.v. : मीमते (मा, c. 3.).

PACHA : v. Pasha.

PACIFIC : शान्तः (न्ता, न्तं), प्र-, *the eastern ocean is p. : प्रशान्तः पूर्वसागरः, Ram. : v. Quiet, calm.*

PACIFICALLY : expr. by circumlo., *p. inclined : शमप्रवण (f. णा) : v. Peace.*

PACIFICATION : शमनम्, प्र- : v. Also reconcilia-
tion.

PACIFICATOR, PACIFIFR : expr. by circumlo. : v. Peace, to make.

PACIFICATORY : शान्तिकरः (रो, रं) ; शान्तिकदः (दा, दं) ; and sim. comp.s.

PACIFY : शमयति, प्र- (c. of शम्) : v. To appease, reconcile.

PACK (subs.) : I. A bundle : पोद्दली (?). II. Of hounds etc. : गणः. III. Of cards : पदलम् (??).

PACK (v.) : पदलीकरोति (??). *P. off : अपसारयति (c. of सृ).*

PACKAGE : no equiv. : पोद्दली or पदलम् may be used.

PACKET : (1) पोद(ट्ट)लिका (?) ; (2) कूर्चः (??).

PACK-CLOTH : *संवरणवासस् (n.), etc. : v. Cloth.

PACK-HORSE : (1) स्थूरिन् (m.) ; (2) स्त्रौरिन् (m.) ; (3) पृष्ठोश्चः ; etc.

PACK-SADDLE : (1) पत्थानम् (comp. Beng. पालान्) ; (2) पर्याणम् or पर्ययणम्.

PACK-THREAD : दामन् (n.) ; v. Cord, string.

PAD (subs.) : I. A package : कूर्चः. II. A bolster : उपधानम्.

PAD (v.) : तुलादिना पूरयति (पू, c. 10.) or भरति (धृ, c. 1.).

PADDING : I. The act : पूरणम् ; मरणम्. II. The things : expr. by verb.

PADDLE (subs.) : श्लेषणि : v. Oar.

PADDLE (v.) : I. Intrans. : (1) आ-हन्ति (हन्, c. 2.), Ki. viii. 43. ; (2) ताडयति (तड्, c. 10.), (poet.), R. xvi. 66. II. Trans : चालयति, सं-, (c. of चल्).

PADDLE-BOX : *चक्रकोष्ठः (the exact sense from context).

PADDLE-WHEEL : *वारिसञ्चालनचक्रम् ; पोतचक्रम्.

PADDOCK : वृत्तिः : v. Enclosure.

PADLOCK : *महातालकम्.

PADDY : धान्यम्. *Winter p.* : शालिधान्यम् ; *autumnal p.* : आपुधान्यम्.

PÆN, PEAN : जयगीतम् and sim. comp.s. : v. Song.

PAGAN : मिथ्यादेवमक्तः (क्ता, कं) (?) : v. Heathen, -ish.

PAGANISM : मिथ्यादेवमक्तिः (?) : v. Heathenism.

PAGE (subs.) : I. Of a book : पृष्ठा. II. A boy attendant : (1) चेटः, -कः ; (2) किंकरः : v. Servant.

PAGE (v.) : पृष्ठाः अङ्कयति or पृष्ठाङ्कनं करोति (??).

PAGEANT : I. A grand show : समारोहः ; anything showy : perh. ध्वजम्.

PAGEANTRY : आडम्बरः : v. Show.

PAGODA : सिद्धायतनम् : v. Temple.

PAIL : माण्डः : v. Also bucket.

PAIN (subs.) : I. Lit. : (1) वेदना, *for this exercise I have got p. in the head* : व्यायामेन ममानेन जाता शिरसि वेदना, Mah. iii. 297. 3. ; (*my mother*) *died of p.s of labour* : प्रसववेदनया लोकान्तरमगमत्, K. : (2) पीडा, *giving p.* : पीडाकरः (री, रं), V.s. ; (3) व्यथा ; (4) दुःखम्, *who causes p. without drawing blood* : शोणितेन विना दुःखमुत्पादयिता, V.s. ; (5) रुज् (f.) (rare), *who does not understand my mental p.* : रुज् मम न वेद यो मानसीम्, V. ii. 11. In pl. labour, effort : q.v. : परिश्रमः. III. Punishment : expr. by circumlo., "under p. of death" : नो चेद्वन्तव्योऽसि.

PAIN (v.) : (1) पीडयति (पीड्, c. 10.), *I am*

p.ed : पीडितोऽस्मि, R. xi. 38. ; (2) व्यथयति (c. of व्यथ्), *and this proclamation p.s. my mind* : एषा च व्यथयति बोधना मनो मे, Mr. x. 22. ; (3) दुःखाकरोति, *this p.s me* : अदो दुःखाकरोति माम्, Si. ii. 11. *To be p.ed* : (1) व्यथते (व्यथ्, c. 1.), Ki. i. 2. ; (2) पीड्यते (pass. of पीड्), etc.

PAINFUL : I. As an abscess : (1) रुजावत् (f. ती), Ni. ; (2) स्रजः (जा, जं), Ni. *Very p.* : (1) महारुजः (जा, जं), Ni. ; (2) अत्यर्थवेदनः (जा, नं), Ni. ; etc. II. Causing pain : (1) कष्टः (टा, टं), *her awaking was more p. than her loss of sense* : मोहाद्भूत् कष्टतरः प्रबोधः, R. xvi. 56. ; (2) दुःखदः (दा, दं), M.n. and sim. comp.s. ; (3) व्यथक (f. थिका) (rare), Ki. ii. 4. III. Laborious : श्रमसाध्य (f. ध्या) and sim. comp.s.

PAINFULLY : I. With pain : (1) व्यथितः (ता, तं) ; सव्यथः (था, थं). II. Laboriously : श्रमेण.

PAINFULNESS : स्रजता, etc. : v. Painful.

PAINLESS : अरुजः (जा, जं), Ni. and sim. comp.s.

PAINSTAKING : expr. by verb : परिश्रमं करोति : v. Laborious.

PAINT (v.t.) : I. Lit. : (1) चित्रयति (चित्र्, c. 10.) ; (2) आ-लिखति (लिख्, c. 6.), बालचूत-वृक्षस्य पार्श्वे आलिखिता, Sa. vi. II. To colour : आलिखति, *painting idols* : प्रतिमाः आलिखन्ति, Mah. vi. 3. 9. III. Fig. : वर्णयति : v. To describe.

PAINT (subs.) : (1) वर्णकम्, *from vividness of p.* : वर्णकोच्छ्वासात्, Sa. vi. 18. ; (2) रज्ज्.

PAINT-BRUSH : (1) वर्तिका, *skill in the use of p.* : वर्तिकालेखानिपुणता, Sa. ; (2) वर्णतुली, -लिका.

PAINTER : I. Artistic : (1) चित्रकर (f. री) ; (2) चित्रलिख् (mfn.) (rare). II. Fig. : expr. by verb.

PAINTING (subs.) : I. The art : (1) चित्रकर्मन् (n.) and sim. comp.s. II. Anything painted : (1) चित्रम्, *even in the p.* : चित्रेऽपि, Sa. vi. 14. ; (2) आलेख्यम्, R.

PAIR (subs.) : I. Of things : (1) युगम्, -लम् ; (2) युग्मम् ; (3) -द्वयम् in comp. (=two) : v. Both. II. Of the sexes : द्वन्द्वम्, *to couple a p.* : द्वन्द्वं योजयति, R. vii. 14. : v. Couple. Ph. : *A p. of sand-pipers* : टिट्मिदम्पती, P.

PAIR (v.t.) : योजयति (युज्, c. 10.) : v. To join, match.

PAIR (v.i.) : I. To couple : (1) सम्भवति (भू, c. 1.), *p. ed with her* : सम्भव तया सार्धम्, Mah. i. 104. 6. ; (2) मैथुनम् आचरति (चर्, c. 1.) (with loc. of the female), Mah. II. To suit, fit : q.v. : युज्यते (pass of युज्).

PAIRING (subs.) : (1) व्यवयः ; (2) मैथुनम् ; (3) सङ्गमः.

PALACE : (1) सौध (mn.) ; (2) हर्म्यम् ; (3) राज-कुलम् (royal).

PALADIN : मटः : v. Champion.

PALANQUIN : (1) नरयानम्, Mah. ; (2) मनुष्य-बाह्वं चतुरयानम्, R. vi. 10. ; (3) शिविका (=litter), V.p.

PALATABLE : (1) स्वादु (mfn.) : v. Sweet ; (2) आस्वाद्य (f. बा), *containing p. water* : आस्वाद्य-तोयः (या, यं), H. : v. Also nice.

PALATAL : i.e. *a p. letter* : तालव्यम्, -वर्णम्.

PALATE : I. Lit. : तालु (n.). Ph. : *soft p.* : उपजिह्वा : v. Uvulla. II. Fig., taste : q.v. : अमिरुचिः.

PALATIAL : Ph. *P. building* : महाप्रासादः : v. Palace, big.

PALATINE : Ph. : *Count p.* : *उपरान्तः.

PALAUER : I. Subs. : (1) चाटुक्तिः (?) ; (2) प्रियवादः (?). II. Verb. : expr. by subs.

PALE (adj.) : I. Dusky white : (1) पाण्डु (mfn.) ; (2) पाण्डुरः (रा, रं) ; (3) हरिणः (जी, नं), "विवर्णो हरिणः कृशः", Mah. 137. II. Not ruddy, wan : विवर्ण (f. र्णा), *p. with lustre gone* : विवर्णा विगतश्रीका, Mah. i. 8. 18. ; *those kings grew p.* : प्रपेदे विवर्णमावं स स भूमिपालः, R. vi. 67. III. Dim, not bright : मन्दप्रमः (मा, मं) and sim. comp.s., *then when the p. moon* : निधौ कलानामथ मन्दकान्तौ, B. xi. 1. IV. Light (of colours) : prob. पाण्डुर- in comp. : v. Also slight.

PALE (subs.) : I. A stake : शलाका. II. Limit, fence : q.v. : सीमा.

PALE (v.) : I. To enclose : q.v. : परिवृणोति (वृ, c. 5.). II. To check, stop : q.v. : अवर्णयति (र्ण, c. 7.). III. To turn p. : विवर्णीभवति.

PALE-EYED : पाण्डुनयनः (ना, नं) and sim. comp.s. (comp. विपाण्डुमिष्टानतया पयोधरैः, Ki. iv. 24.).

PALENESS : I. Lit. : (1) पाण्डुता, वि- ; (2) पाण्डुरता. II. Loss of colour : विवर्णता or वैवर्ण्यम्. III. Dimness : q.v.

PALEOGRAPHY : पुराणवर्णलक्षणम् and sim. comp.s.

PALETTE : v. Pallet.

PALFREY : घोटकभेदः.

PALINDROME : प्रतिलोमानुलोमपादः (whose every foot is a p.), Si. xix. 40. : प्रतिलोमानुलोमार्द्धम् (whose half is a p.), Ki. xv. 20. : प्रतिलोमानुलोमेन श्लोकद्वयम् (whose two verses form a p.), Ki. xv. 22- 3., Si. xix. 33- 4.

PALING : वृत्तिः : v. Enclosure.

PALINODE : अपलापः : v. Recantation.

PALISADE : prob. गुडः (comp. गोर्ज in Bengali).

PALISADING (subs.) : गुडवृत्तिः (?) and sim. comp.s.

PALISH : (1) आपाण्डु (mfn.) ; (2) आपाण्डुरः (रा, रं), etc. : v. Pale.

PALL (subs.) : वासस् (n.) or महाईवासस् (n.) and sim. comp.s. (?)

PALL (v.i.) : (1) नीरसीभवति ; (2) विरसीभवति ; (3) by adj.

PALLADIUM : fig. : शरणम् : v. Defence, safety.

PALLET : I. A small bed : खटिका. II. Painter's board : रङ्गफलकम् and sim. comp.s.

PALLIATE : (1) लघयति (nomi.) ; (2) लघूकरोति : v. Also to cover (II).

PALLIATION : (1) by verb ; (2) उपशमः (=abatement).

PALLIATIVE : (1) by verb ; (2) उपशमनः (नी, नं=mitigating : rare) ; (3) शान्तिप्रद (f. दा =2) and sim. comp.s.

PALLID : पाण्डु (mfn.) : v. Pale.

PALLOR : पाण्डुता : v. Paleness.

PALM (subs.) : I. Of the hand : करतल (mn.) and sim. comp.s. Ph. : *joining the p.s.* : (in respect) कृताञ्जलि (mfn.), -गुटः (टा, टं) or वृद्धाञ्जलि (mfn.), etc. II. A measure : हस्तार्द्धम्. III. A tree : तालः (the palmyra p. : for other species, use तालजातीयः). Its sap : ताली. Made of its wood : ताल- in comp.s. or ताल

- (f. ली). IV. Its fruit : तालम्, *like the fall of the p.-fruit on the crow* : (i.e. sudden and unexpected) काकतालीयः (या, य), S.k. V. Fig., a p.-leaf as a token of victory : जयपताका.
- PALM (v.) : To p. off : i.e. to impose, defraud : q.v. : संक्रामयति (c. of क्रम्).
- PALMARY : I. Measuring a palm : पञ्जुलः (ला, ल). II. Palmy : q.v.
- PALMATE, -D : करतलाकारः (रा, र) and sim. comp.s. (?).
- PALMER : सदातीर्थनिधेयिन् (f. जी) and sim. comp.s. (?).
- PALMER-WORM : लोमशकीटः (?).
- PALMISTER : सामुद्रकज्ञ (f. ज्ञा) ; करतलविद्याविद् (mf.) (?) ; etc.
- PALMISTRY : सामुद्रकम् ; perh. करतलविद्या (comp. अङ्गविद्या, V.m.).
- PALM-OIL : *तालतैलम्.
- PALMY : समृद्ध (f. द्वा) : v. To flourish, prosperous.
- PALMYRA : तालः, *ashes of p. flowers with molasses destroy spleen* : तालपुष्पमवः क्षारः सगुहः घृहीतानाशनः, Chakradatta.
- PALPABLE : स्पष्ट (f. ट्ट) : v. Plain, clear. Ph. : *p. darkness* : सूचीभेद्यतमम् (n.) ; *p. arithmetic* : *स्पर्शाङ्कः, -शास्त्रम्.
- PALPABLY : (1) स्पष्टम् ; (2) स्फुटम् : v. Also clearly.
- PALPITATE : वेपते, *my heart is p.ing* : वेपते मे हृदयम् : v. To throb.
- PALPITATION : (1) स्पन्दः, -नम् (natural) ; (2) कम्पः (from fear etc.), *p. of the heart* : हृत्कम्पः ; (2) वेपथुः (rare=2.).
- PALSICAL, PALSIED : v. Paralysis.
- PALSY : स्तम्भः : v. Paralysis.
- PALTER : विकुस्ते (क, c. 8.) : v. To shuffle.
- PALTRINESS : (1) छुद्रता ; (2) तुच्छता ; (3) लघुता.
- PALTRY : (1) छुद्र (f. द्वा) ; (2) तुच्छ (f. च्छा) : v. Trifling.
- PAMPAS : विशालक्षेत्राणि (n. pl.) (?).
- PAMPER : प्याययति (c. of प्याय्) : v. Also satiate.
- PAMPHLET : छुद्रपुस्तकम् (?) : v. Book.

- PAMPHLETEER : सन्दर्भलेखकः and sim. comp.s. (?).
- PAN : I. The god : गोपदेवता. II. The preparation : ताम्बूलम्, *gave another p. to Mahasvetā* : अपरं ताम्बूलं महाश्वेतायै प्रायच्छत्, K. III. A vessel : भाजनम्, *frying p.* : झाड़म्. IV. The skull : कपालम्.
- PANACEA : सर्वरोगहर (f. रा) and sim. comp.s.
- PANCAKE : पिष्टकविशेषः.
- PANDECT : *रोमकसंहिता.
- PANDEMONIUM : रक्षःसमम्, S.k. ; नरकः (=hell).
- PANDER (subs.) : विदः : v. Procurer.
- PANDER (v.) : I. Lit. : सम्मोगाय प्रवर्तते (वृत्, c. 1.) ; better by circumlo. “सञ्जयन्ति हि ते नारीः”, M. viii. 362. II. Fig. : प्रयति (पूर्, c. 10.).
- PANDERING (subs.) : संघटनजीविका (comp. सम्मोग-जीविका, Mit.).
- PANDIT, PUNDIT : I. Lit. : पण्डितः. II. A tutor : शिक्षकः.
- PANE : of glass : *काचफलकम् ; चतुरस्रकाचम्.
- PANEGYRIC : (1) संस्तवः ; (2) स्तुतिवादः : v. Also praise.
- PANEGYRIST : (1) स्तोत्र (f. त्री), सं- ; (2) स्तव-वक्त्र (f. त्री) and sim. comps.
- PANEL (subs.) : I. Of a door : कपा(वा)ट (mn.). II. Of jurors : सम्यलेख्यम् (?).
- PANG : (1) वेदना (=pain.), *p.s of childbirth* : प्रसववेदना, K. ; (2) यातना ; (3) यन्त्रणा ; (4) कारणा (rare), *to taste the p.s of hell* : कारणानां नारकीणां रसज्ञानाय, D. vii.
- PANIC (subs.) : I. Sudden fright : सन्नासः : v. Terror, fear. Ph. : *to be seized with p.* : त्रस्यति, Ki. xv. 1. II. A grass : (1) दुर्वा (=panicum dactylon) ; (2) अणुः (=p. miliaceum).
- PANIC-STRUCK : (1) मयविभ्रुत (f. ता), Ki. xiii. 24. and sim. comp.s ; (2) पिशाचोपहत (f. ता) इव, D. i.
- PANNEL : I. Rustic saddle : पर्याणम्. II. Of a hawk : जठरम्.
- PANNIER : करण्डः, -कः : v. Basket.
- PANOPLY : (1) सर्वाङ्गवर्मन् (n. ?) ; (2) तनुवस्त्र (=armour : q.v.).

PANORAMA : *विशदयम् ; better by circumlo. :
v. View.

PANSLAVISM : *सर्वश्रावकसंयोगः.

PANSY : a plant and its flowers : *प्राणशी.

PANT : I. To palpitate : वेपते (वेप्, c. 1.).

II. To breathe hard : विनिःश्वसिति (श्वस्, c. 2.). III. To long for : q.v. : स्पृहयति (स्पृह्, c. 10.).

PANTALOOM : I. A buffoon : मण्डः. II. A dress : *पान्थलम्.

PANTHEISM : *वैश्वदेवम् ; विश्वदेवमतम्.

PANTHEIST : *विश्वदेविन् (f. नी) ; विश्वदेवमतः (ता, तं).

PANTHEISTIC, -AL : expr. by comp. or subs.

PANTHEON : विश्वदेवकुलम् may be used in every sense.

PANTHER : perh. पुण्डरीकः (=leopard : q.v.).

PANTING (adj.) : (1) विनिःश्वसत् (न्ती) ; (2) वेपमान (f. ना=quaking).

PANTOMIME : I. An actor : *मृकामिनेत् (f. मी). II. A representation : *मृकामिनयः ; लास्यम् (?).

PANTOMIME, PANTOMIMIC (adj.) : expr. by comp.

PANTRY : माण्डारम् (?) ; खाद्यमाण्डारम् (?). N.B. In Hindu houses महानसम् (=cooking house) is also the p.

PAP : I. A nipple : q.v. : स्तनः. II. Soft food for boys : सिद्धचूर्णम् (?).

PAPA : तातः : v. Also father.

PAPACY : *पातृपदम् ; पातृत्वम् : v. Pope.

PAPAL : *पौष (पी, पं), पात्र्य (f. त्र्या), and sim. comp.s.

PAPAW : अमृता (both the tree and its fruit).

PAPER (subs.) : I. Lit. : पत्रम् may be used, note-p. : लेख्यपत्रम्. II. Any document : पत्रम् : v. Writing. III. A newspaper : *पत्रम्.

PAPER (v.) : *पत्रैः आवृणोति (वृ, c. 5.) and sim. comp.s. : To cover.

PAPER-HANGER : *पत्रच्छादकः and sim. comp.s.

PAPER-MAKER : *पत्रकारः ; पत्रकृत् ; etc. : v. Maker,

PAPER-MONEY : *पत्रपत्रम् ; दक्षपत्रम्.

PAPIST : *पोपध्वजः (जा, जं) ; पातृध्वजः (जा, जं), and sim. comp.s.

PAPISTIC, -AL : expr. by comp. : v. Also Popish.

PAPYRUS : *पत्रजन्मन् (m.) ; पत्रवेणुः.

PAR : समता, on p., at p. : समः (मा, मं) : v. Equal.

PARABLE : (1) कथा (=story) ; (2) उपमा (=simile).

PARABOLA : *समान्तरक्षेत्रम् ; अनुवृत्तम्.

PARABOLICAL : expr. by comp. or circumlo.

PARADE (subs.) : I. Ostentation, pomp : आहम्बरः. II. Procession : यात्रा. III. Military : खुरली (?). IV. P.-ground : खलूरिका (?), H. c. ; व्यायामभूमिः, Ka. xvi. 20.

PARADE (v.) : खुरलीं करोति (?).

PARADE (v.t.) : I. Troops etc. : खुरलीं कारयति (c. of कृ) (?). II. To display : संदर्शयति (c. of दृश्).

PARADISM : रूपाणि (n. pl.) or रूपादर्शः, p. of verbs : धातुरूपादर्शः.

PARADISE : I. The garden : नन्दनम्. II. Heaven : q.v. : (1) स्वर्गः ; (2) वैकुण्ठम् (of Vishnu). Bird of p. : *नन्दनः ; नन्दनखगः.

PARADISIACAL : expr. by comp. or deriv.

PARADOX : विरुद्धमतम् and sim. comp.s. (?).

PARADOXICAL : विरुद्ध or लोकविरुद्ध (f. द्वा).

PARAGON : i.e. model : आदर्शः.

PARAGRAPH : no. equiv. : परिच्छेदः may be used.

PARALEIPSIS : in rhetoric : आक्षेपः, Kav.

PARALLAX : in astro : लम्बनम्, p. in latitude : नतिः, Su. com.

PARALLEL (adj.) : In geo. : समान्तरः (रा, रं), K.d. II. Fig. : similar : q.v. : सप्ताः (री, शं), p. passages : सप्तावाक्यानि (?).

PARALLEL (v.) : exps. by adj. : v. Also to compare.

PARALLEL (subs.) : I. A p. line : समान्तररेखा. P. of latitude : अक्षवृत्तम्. II. Resemblance, likeness : q.v. : साध्यम्. III. Equal, match ; q.v. : समः (मा, मं).

PARALLELISM : I. Of lines etc. : समान्तरता.
 II. Resemblance : q.v. : साध्वयम्.
PARALLELOGRAM : समानान्तरचतुर्भुजः, K.d.,
 *समान्तरक्षेत्रम् (after Li.).
PARALLELEPIPED : समान्तररत्नातः (after Li.).
PARALYSIS : (1) स्तम्भः, *p. of the thigh* : ऊस्तम्भः;
 (2) पक्षाघातः (=hemiplegia); (3) एकाङ्गवातः,
 Bha.
PARALYTIC : पक्षाघातिन् (f. नी) and sim.
 comp.s. : v. Above.
PARALYZE : I. Lit. : स्तम्भं जनयति (c. of जन्) :
 v. Above. II. Fig. : (1) स्तम्भ्नाति (स्तम्भ,
 c. 9.); (2) जडीकरोति, Sa. iv.
PARAMOUNT : (1) सर्वश्रेष्ठ (f. द्वा); (2) प्रधानतम
 (f. मा); (3) by circumlo. Ph. : *p. power* :
 अशीश्वरः.
PARAMOUR : I. Male : (1) जारः; (2) उपपतिः.
 II. Female : उपपत्नी.
PARAPET : बन्धोदघ्नः प्राकारः; or gen. sim. प्राकारः.
PARAPHERNALIA : I. Wife's : अश्यावह्निकम् (?),
 Mit. II. In gen. : सामग्री.
PARAPHRASE (subs.) : अनुवादः, *this is p. of the
 preceding* : पूर्वस्थापयमनुवादः, K.b. on M. viii.
 350.
 ***PARAPHRASE** (v.) : अनुवदति (वद्, c. 1., not
 translate as used in Bengali).
PARASITE : I. A diner-out : पराश्रमोणिन् (f. नी)
 and sim. comp.s. II. A sycophant, flat-
 terer : चातुकारः. III. An animal : *परप्राणः.
PARASITIC, -AL : expr. by comp.
PARASOL : छत्रिका : v. Umbrella.
PARBOIL : ईषत् साधयति (c. of सिष्), *p. ed* :
 ईषत्सिद्ध (f. द्वा).
PARCEL (subs.) : I. A small bundle : पोदली-
 (लिका). II. A portion : q.v. Ph. : "*part and
 p. of it*" : युक्त (f. क्ता). III. Of men : संघः.
PARCEL OUT (v.) : (1) विभजति (भज, c. 1.);
 (2) वण्टयति (वण्ट्, c. 10.) : v. To divide (I),
 distribute.
PARCH (v.) : (1) दहति (दह्, c. 1.=to burn :
 q.v.); (2) तपति (तप्, c. 1.) or तापयति (c. of
 तप्=to heat : q.v.). *P. ed* i.e. dry : q.v. :
 शुष्क (f. क्का).

PARCHMENT : *चर्मपत्रम् and sim. comp.s.
PARDON (subs.) : क्षमा, *touched the feet of the
 ascetic saying "I beg your p."* : (lit. forgive
 me) : चरन् तपोनिवेः क्षम्यतामिति वदन् समस्पृशत्, R.
 xi. 89.
PARDON (v.) : क्षमते (क्षम्, c. 1.=to forgive :
 q.v.).
PARDONABLE : (1) क्षन्तव्य (f. व्या); (2) मर्षणीय
 (f. या); (3) क्षमार्ह (f. हर्ह); and sim. comp.s.
PARDONABLY : expr. by adj. or by circumlo.
PARDONING (adj.) : क्षमाशील (f. ला) and sim.
 comp.s.
PARE (v.) : I. To clip, cut : q.v. : कल्पति
 (कृप्, c. 1.). II. To diminish : q.v. :
 तनूकरोति.
PAREGORIC : (1) प्रशमनः (नी, नं); (2) शान्तिप्रद
 (f. दा) and sim. comp.s.
PARENT : I. Father or mother : q.v. : *with-
 out p.s.* : पितृमातृवर्जितः (ता, तं), Mah. iv. 11.
 9.; *p.s.* : मातापितरौ, Mah. *The P.s of the
 world* : जगतः पितरौ, R. ; (I) *carried (them) to
 my p.s* : मम पित्रोः सन्निधिमनैषम्, D. II. Fig. :
 प्रसूतिः, *p. of the Vedas* : श्रुतीनां प्रसूतिः, Ki. iii.
 4. : v. Source.
PARENTAGE : (1) अन्वयः; (2) अन्ववायः; (3)
 अभिजनः, *of good p.* : अभिजनवत् (f. ती), Sa.
 iv. ; (4) जन्मन् (n.) (=birth).
PARENTAL : (1) पितृमातृ- in comp. ; (2) पैतृकः
 (को, कं), Da. 54. Ph. : *p. affection* : नात्सल्यम्.
PARENTALLY : (1) पितृमातृवत् ; (2) मातापितरानिव.
PARENTHESIS : I. A sentence : निक्षिप्तवाक्यम् (?).
 II. A sign : इति.
PARENTHETICAL : (1) निक्षिप्त (f. क्षा) (?) ; (2)
 by adv.
PARENTHETICALLY : (1) निक्षिप्त्य (?) ; (2) निक्षेप-
 पूर्वकम् (?).
PARHELION : मिथ्यासूर्यः and sim. comp.s (?) :
 v. Sun.
PARIAH : *p.s or p. dogs* : ग्रामकुक्कुराः.
PARING (subs.) : (1) कृत्तम् ; (2) छिन्नम् ; (3) by
 adv.
PARISH : no. exact equiv. ग्रामः or गावसयः may
 be used,

PARISHIONER : ग्रामवासिन् (f. नी) and sim. comp.s. (?) .

PARITY : (1) साम्यम् ; (2) साध्यम् (analogy) ; (3) better by adj.

PARK : I. Lit. : (1) उपवनम् ; (2) वनम् or काननम् (prop.=wood), N. ; (3) आक्रीड (mn.), D. II. Of objects : निकरः : v. Collection. Ph. : *p. phaston* : *आक्रीडयानम्.

PARK-KEEPER : (1) उपवनरक्षित् (m.) (?) ; (2) वनपालः, N. i. 76.

PARLANCE : Ph. : *in common p.* : लौकिकमाशया (?) .

PARLEY : I. Subs. : संवादः : v. Conference, conversation. II. Verb : संवदति (वद्, c. 1.) : v. Confer, converse.

PARLIAMENT : *महासभा, *members of p.* : *महासमाधिष्ठिताः.

PARLIAMENTARY : expr. by comp. or by gen., *p. procedure* : महासमाव्यवहारः.

PARLOUR : *संलापकम् ; संलापकोष्ठः.

PAROCHIAL : (1) ग्राम्य (f. न्या ?) ; (2) आवसथ्य (f. न्या ?).

PARODY : I. Subs. no equiv. *उपवादः. II. Verb : *उपवदति (वद्, c. 1.).

PAROL,-E : I. In law : उक्तिः, *p. evidence* : साक्षि-साक्ष्यम्. II. Promise : q.v. : प्रतिज्ञा.

PARONOMASIA : श्लेषः, *paronomastically* : क्रिष्टम्, N. xiv. 12.

PAROXYSM : I. Lit. : वेगः, *when the p. is over* : गतवेगेषु दोषेषु, Bha. II. Fig. : आवेशः, *in a p. of rage* : क्रोधावेशात्.

PARRICIDAL : by comp., *p. crime* : पितृवधपातकः.

PARRICIDE : I. The act : (1) पितृहत्या ; (2) पितृवधः. II. The doer : (1) पितृहन् (mf.) ; (2) पितृघातिन् (f. नी) ; etc.

PARROT : (1) शुक्रः ; (2) कीरः (rare).

PARRY : निवारयति (वृ, c. 10.) : v. To prevent, avoid.

PARSE : *अन्वयविवृतिं करोति. Parsing : *अन्वयविवृतिः.

PARSEE : पारसीकः, R. (use पारसिकः for Persian).

PARSEEISM : पारसीकधर्मः (?) and sim. comp.s.

PARSIMONIOUS : (1) अल्पव्ययिन् (f. नी) ; (2) कृपण (f. णा) (= miserly) ; (3) बद्धहस्त (f. स्ता) (= close-fisted).

PARSIMONIOUSLY : (1) बद्धहस्तम् ; (2) कार्ष्ण्येन ; (3) with कुण्ठितः (ता, तं).

PARSIMONY : (1) अल्पव्ययः ; (2) कार्ष्ण्यम् ; (3) बद्धहस्तता : v. Adj.

PARSLEY : a plant : *पार्सलः ; शैलिन् (m.).

PARSNIP : a plant : *पौष्टिलकः.

PARSON : याजकः (?) ; पुरोहितः (?) .

PARSONAGE : याजककुलम् (?) ; पुरोहितावासः (?) and sim. comp.s.

PART (subs.) : I. Portion : (1) भागः, *in the first p. of the day* : दिवसस्याद्यभागे, Dak. ; (2) अंशः, *eighth p.* : अष्टमांश, Viv. ; (3) कला (of a whole), *even the 100th p.* : शततमीमपि कलाम्, D. ii. ; (4) लवः (rare), *fifth p.* : पञ्चलवः, Li. Ph. : *to divide into four, five p.s* : चतुर्णां पञ्चधा करोति, S. k. II. Of a book : अंशः, V. p. ; भागः. III. Region : q.v. : प्रदेशः, *in this p. of the country* : अस्मिन् प्रदेशे, K. IV. In gram. : p. of speech : no equiv. : शब्दभेदः may be used. V. Side, party : q.v. VI. 'share : q.v. : अंशः. VII. Allotted duty : कर्मन् (n.), *will not do his p.* : कर्म न करिष्यति, Si. xiv. 16. Ph. : *it is the p. of* : v. Should. VIII. Concern, interest : सङ्गः. IX. Character : भूमिका, *while acting the p. of Lakshmi* : लक्ष्मीभूमिकायां वर्तमाना, V. iii. ; *you have got up the first p. of Kāmandaki* : कामन्दक्याः प्रथमभूमिकां भाव एवाधीते, Ma. i. X. In pl., p.s=qualities : शक्तिः. XI. A member, an element : q.v. : अङ्गम्. Ph. : (a) *for my p.* : अहं तावत् ; (b) *for the most p.* : प्रायशः ; (c) *in good p.* : सानुरागम् or प्रीतमनसा ; (d) *in ill p.* : विरक्त (f. का) ; (e) *in p.* : अंशतः ; (f) *p. and parcel* : प्रभानाङ्गम् ; (g) *on the p. of* : v. For ; (h) *from all p.s* : चतुर्दिगम्.

PART (v.t.) : I. To divide, distribute : q.v. : विभजति (मज्, c. 1.). II. To separate : q.v. : विवोजयति (c. of जुञ्). III. Of the hair : सीमन्तयति (nomi.), *whose thick mire had been p.ed by wheels* : रथाङ्गसीमन्तितसान्द्रकर्दमान्, Ki. iv. 18.

PART (v.i.) : I. To p. with=leave : q.v. : त्यजति, परि-, (त्यज, c. 1.). II. To be separated :

q.v. : विद्युज्यते (pass. of जुज्). III. To split :
q.v. : विमज्यते (pass. of मज्). IV. To bid
farewell : expr. by circumlo., *let me p.* :
अनुजानीहि मां गन्तुम् ; *they p.ed with bad grace* :
विनामन्त्रणेन स्वं स्वं गृहं प्रातिष्ठन्त.

PARTAKE (v.) : I. To have a share : expr.
by adv. : अंशिन् (f. नी), भागिन् (f. नी), etc.
II. Of food etc. : भुंक्ते (जुज्, c. 7.) (=enjoy
with acc) भुङ्क्व भोगान् मया सार्धम्.

PARTAKER : (1) अंशिन् (f. नी =sharer : q.v.);
(2) -भाज् (mfn.), in comp., *p. of your distress* :
तव दुःखभाक् ; (3) by comp., *your boon com-*
panions are equal p.s of your pleasures and
pains : समदुःखसुखः सखीजनः, R. viii. 65.

PARTERRE : पुष्पवाटिका and sim. comp.s.

PARTHENON : *कुमारीकुलम् ; सरस्वतीमन्दिरम्.

PARTIAL : I. Not total : (1) आंशिक (f. की),
p. eclipse : आंशिकघातः, Su. comp. ; (2) कचित्
कचित् (=in some places, as of p. rain). II.
Biased : पक्षपातिन् (f. नी), *even gods are p.*
to the Pāṇḍavas : पक्षपातिनो देवाऽपि पाण्डवानाम्,
Va. : v. Also unfair, unjust.

PARTIALITY : I. Undue bias : पक्षपातः or -पातिता :
v. Also unfairness. II. Special fondness :
आग्रहः.

PARTIALLY : I. Partly, somewhat : q.v. :
(1) अंशतः ; (2) असम्य- and sim. expr.s in
comp. II. With undue bias : (1) सपक्षपातम् ;
(2) by subs.

PARTICIPANT : -भाज् (mfn.) in comp. : v.
Partake.

PARTICIPATE : expr. by अंशिन् (f. नी) : v.
Partake, -r.

PARTICIPATION : (1) भोगः (=enjoyment) ;
(2) better by circumlo.

PARTICIPATOR : -भाज् (mfn.) in comp. : v.
Partaker.

PARTICIPIAL : expr. by comp. or circumlo.

PARTICIPLE : (1) सत् (present p.); (2) निष्ठा
(past p.); etc. : v. Grammar.

PARTICLE : I. A minute portion : (1) कणः ; (2)
कणिका ; (3) अणुः. II. In gram. : (1) निपातः ;
(2) अव्यय (mn. =indeclinable p.).

PARTI-COLOURED : (1) चित्रविचित्र (f. त्रा) ; (2)
नानारङ्ग (f. त्रा) and sim. comp.s. (=of many
colours) ; (3) कल्माषित (f. ता =variegated).

PARTICULAR (adj.) : I. Not common, singu-
lar, special : (1) विशेष- in comp. ; *p. news* :
विशेषवार्ता ; *p. grant* : विशेषदानम्, He. ; (2) विशिष्ट
(f. टा) ; *p. mark* : विशिष्टलिङ्गम्. II. Specifiable,
definite : -विशेषः in comp., *at p. times* :
कालविशेषे ; *to p. individuals* : व्यक्तिविशेषेषु, M.n.
on Ku. v. 31. III. Minute : q.v. : सूक्ष्म (f.
द्म). IV. Hard to suit, punctilious : expr.
by circumlo., *very p. in dress* : *वेशभूषायां
महादरः. V. Single, individual : not expr.

PARTICULAR (subs.) : *in p.* : विशेषतः ; *p.s of a*
story : षट्नावली (better expr. with विस्तरः =
in detail) ; *"for his p."* : विशिष्टतया.

PARTICULARITY : I. Lit. : विशिष्टता. II. Detail :
q.v.

PARTICULARIZE : सविशेषं कथयति (कथ्, c. 10.) or
वर्णयति (वर्ण्, c. 10.).

PARTICULARLY : I. In detail : (1) विस्तरेण ;
(2) विस्तरः. II. Especially : (1) विशेषेण ;
(2) विशिष्य, N. i. 131. ; (3) विशेषतः, He. : v.
Also chiefly.

PARTING (subs.) : वियोगः : v. Separation,
departure.

PARTISAN : I. Of a party : q.v. : (1) पक्षीयः
(या, यं) ; (2) पक्षल (f. स्त्रा). II. A staff :
q.v. : शृङ्गिः, Nil.

PARTISANSHIP : पक्षपातिता or पक्षपातः, "पक्षपातकृत-
ज्ञेहः, Mah.

PARTITION (subs.) : I. In law : विभागः, *deed*
of p. : विभागपत्रम्, Vri. or भागलेख्यम्, Da. II.
Division, separation : q.v. : परिच्छेदः. III.
That which separates : व्यवच्छेदिका भूः, Mit.
and sim. comp.s. IV. A compartment :
कोष्ठः.

PARTITION (v.) : विभजति (मज्, c. 1.) : v. To
divide.

PARTITIVE : अंशद्योतक (f. तिका) and sim.
comp.s. (??).

PARTLY : (1) अंशतः ; (2) with adj. आंशिकः (को,
कं) : v. Little.

PARTNER : I. In business : (1) सम्भूयकारिन् (f. जी), *by all the p.s. : सम्भूयकारिभिः सर्वैः*, Mit. ; (2) सहकारिन् (f. जी), Viv. ; (3) समवायिन् (f. नी), Vri. II. In matrimony : v. Consort. III. A partaker, sharer : q.v. : समदुःखसुखः सखीजनः, R. viii. 65.

PARTNERSHIP : In business : (1) सम्भूयसमुत्थानम्, M. ; (2) सहक्रिया, Vri. N.B. In arith. मिश्रक-व्यवहारः includes p., Li.

PARTRIDGE : (1) तित्तिरः (रिः) (=francolin p.) ; (2) चकोरः (=Greek p.) ; (3) कृकणः (sylvan p.).

PARTURITION : प्रजननम् : v. Also delivery.

PARTY : I. A faction : an assembly : पक्षः, *the p. of the bridegroom :* वरपक्षः, R. vi. 86. ; *because he is of Prahāravarmā's p. :* प्रहारवर्मणः पक्ष इति, D. iii. ; *by the Bhojas of Akṛūras p. :* अक्रूरपक्षीयैर्मोक्षैः, V. p. iv. 13. 52. II. In law : पक्षः, *opposite p. :* प्रतिपक्षः, Mit. ; *the first p. :* पूर्वपक्षः, Y. ii. 17. III. Social : expr. with भोजनम् or भोजयति : v. To feed. IV. Military : दलम्.

PARTY-COLOURED : v. Parti-coloured.

PARTY-SPIRIT : perh. पक्षपातिता or पक्षादुरागः.

PARTY-WALL : सीमामितिः (?) ; सीमाकुलम् (?).

PARVENU : expr. with नवः (वा, व) : v. New, upstart.

PASHA : (1) राजन् (=king) ; भोगपतिः (governor).

PASQUINADE : कौलीनगीतम् (??) and sim. comp.s.

PASS (v.t.) : I. To go beyond : (1) अतिक्रामति or क्राम्यति (क्रम्, c. 1. and 4.) ; (2) अत्येति (इ, c. 2.) ; (3) लङ्गते, उद्-, वि-, (लङ्, c. 1.), *p. ing Lahore the Turks reached their encampment :* उलङ्घय लोहरं प्रापस्तुरस्काः स्वनिवेशनम्, Raj. ; (4) तरति, उद्- (तृ, c. 1.) (=to cross), *p. ing the next road :* तत्परं वर्त्म तीर्थः, Mc. i. 19. II. To surpass : q.v. III. To spend time : (1) गमयति (c. of गम्), *even Śiva p. ed those days with difficulty :* पशुपतिरपि तान्यहानि कृच्छ्रादगमयत्, Ku. vi. 95. ; (2) यापयति (c. of या), Mc. ii. 28. ; (3) नयति (नी, c. 1.), *the night was p. ed as a moment :* नीता रात्रिः क्षण इव..., Mc. ;

(4) बाहयति, अति-, (c. of बह्), *p. ing one night :* रात्रिमिकामतिवाह्य, B. r. ; (5) वसति, वि-, (वस्, c. 1.), *p. ed that night :* ऊषुस्तां रजनीम्, Mah. ; (6) क्षपयति (c. of क्षी), *p. ed the night as if in a moment :* क्षणादिव क्षणदां क्षपितवती, K. IV. To send on : q.v. : प्रापयति (c. of आप्). V. To utter : q.v. : उदीरयति (ईर्, c. 10.). VI. To care : q.v. VII. To put in circulation : (1) चालयति, सं-, (c. of चल्) ; (2) चारयति सं-, (c. of चर्). VIII. To carry on, ratify, as accounts, laws : *संसाधयति (c. of सिध्).

PASS (v.i.) : I. Of time : (1) गच्छति (गम्, c. 1.) ; (2) याति (या, c. 2.) : v. Also p. away. II. To go, move : q.v. : चलति (चल्, c. 1.). III. To become changed : expr. by भवति (= to become). IV. To be current : (1) चलति, प्र- ; (2) by adj. : प्रचलः (ला, लं) or प्रचलितः (f. ता). V. To occur, happen : q.v. VI. To surpass : q.v. VII. To be enacted : *सिध्यति (सिध्, c. 4.) or सिद्धीभवति.

PASS AWAY : (1) विगच्छति, *whose life had then p. ed a. :* तत्क्षणविगतजीवित (f. ता), K. ; (2) वियाति (rare), *and the night p. ed a. :* विमावरी च व्ययासीत्, D. v. ; (3) व्यत्येति (इ, c. 2.), *thrice seven days p. ed a. :* त्रिगुणानि सप्तदिनानि व्यतीतुः, R. ii. 25. : v. Also to elapse.

PASS BY : I. Lit. : expr. by अतिक्रामति or अत्येति and words signifying near, *although you p. by (me), you do not cast a look :* समीपेऽप्यतिक्रामन्तीतो षट्ठि न ददासि, Mal. i. II. Of time : अत्येति (इ, c. 2.) : v. Pass away. III. To pass over, omit : q.v.

PASS FOR : (1) by nomi., *even a castor-oil plant p. es for a tree :* एरन्धोऽपि दुमायते, H. ; (2) by circumlo., *he p. es for a learned man :* तं पणिष्ठं मन्यन्ते. : v. To think.

PASS OFF : I. To go away : q.v. : अपैति (इ, c. 2.). II. To palm, impose : भावयति (c. of भू), D. ii.

PASS ON : प्रयाति (या, c. 2.) : v. To proceed.

PASS OVER : I. To cross over : अतिक्रम्य गच्छति

(गम्, c. 1.), etc., II. To go over (III) : q.v.
 III. To omit, neglect : आ-क्षिपति, उव्-,
 (क्षिप्, c. 6.).

PASS ROUND : अपरान् etc. (=other) प्रापयति
 (c. of आप्).

PASS THROUGH : भित्वा निष्कामति (क्रम्, c. 1.=to
 come out).

PASS, BRING TO : (1) घटयति (c. of घट्) ; (2) आब-
 हति (बह्, c. 1.=to bring).

PASS (subs.) : I. A narrow and difficult
 way : (1) कान्तारः ; (2) रन्ध्रम् (mountain p.).

II. Passport : q.v. III. Condition : दशा.

IV. A thrust or push : q.v.

PASSABLE : I. Lit. : *the road is not p.* : अगम्योऽयं
 पन्थाः ; *the stream is p. by boats* : नौतार्येयं सरित् :
 v. To pass. II. Current : q.v. : प्रचलः (ला,
 लं), III. Mediocre, middling : q.v.

PASSABLY : expr. by adj., *not even p. acquainted
 with medicine* : *सामान्यमपि वैद्यकज्ञानं न वर्तते.

PASSAGE : The act : (1) गमनम् (=going) ;
 (2) तरणम् (=crossing) ; (3) अतिक्रमः (=2) :
 v. To pass. Ph. : *p. to and fro* : यातायातम् ;
to effect a p. : यात्रां करोति : v. To march.

II. In vessels : *p. money* : तारिकम् or तरपण्यम् ;
to take p. in so and so : अनुकपोतेन यात्रां स्थिरीकरोति
 (?). III. Way, road : q.v. : मार्गः. IV. Of
 a book : (1) वचनम् ; (2) स्थलम् (=place).
 V. Event : घटना. VI. Reception, currency :
 प्रचारः. Ph. : *birds of p.* : *अनवस्थितस्थितयः
 पक्षिणः ; *p. at arms* : *समर्द्धो बाहुबाहवि.

PASSENGER : (1) यात्रिक (f. की) ; (2) यात्रिन्
 (f. जी) ; (3) यायिन् (f. नी).

PASSER-BY : (1) पथिकः, *by female p.s-by* : पथिक-
 वधूभिः, Ma.n. iii. 17. ; (2) पान्थः ; (3) यायिन्
 (=passer).

PASSING (adj.) : अतिशय- in comp. : v. Exces-
 sive, great.

PASSING (adv.) : अतिशय- in comp., *p. beautiful* :
 अतिशयसुन्दर (f. री) ; *p. shrewdly* : अतिशय-
 वेदध्येन : v. Exceedingly.

PASSING-BELL : मरणघण्टा and sim. comp. s. (3) :
 v. Death.

PASSION : I. As opposed to action § क्रिया (?).

II. Endurance, sufferance : q.v. : Ph. :
p. week : *यातनासप्ताहम् and sim. comp.s.

III. Sensual desire : (1) अमिलाषः, *had p. for
 his own daughter* : स्वसुतायाममिलाषमकरोत्, K. ; (2)
 कामः, *p. considers (all) itself* : कामः स्वतां परयति,
 Sa. iii. 2. ; *p. never subsides by enjoyment of
 pleasures* : न जातु कामः कामानामुपभोगेन शाम्यति,
 H. IV. Rage : q.v. : संरम्भः, *roused her p.* :
 तां संरम्भं निनाय, R. V. *Great fondness for* :
 व्यसनम्, *p. for living at Kailāsa* : कैलासनिवास-
 व्यसनम्, K.

PASSIONATE : I. Fervent, earnest : (1) साग्रह
 (f. हा) ; (2) आत्यन्तिक (f. की) (=exces-
 sive) ; (3) गाढ, प्र-, (f. दा =deep). II. Easily
 excited : (1) क्रोधन (f. ना) ; (2) चण्डप्रकृति
 (mf.) and sim. comp.s. II. Lustful :
 q.v.

PASSIONATELY : I. Fervently : (3) गाढम्, प्र-,
 (=deeply) ; (2) एकान्तम् (=exceedingly) ;
 (3) परमम् (=2). II. With anger ; (1) सरोषम् ;
 (2) सकोपम् : v. Angriily.

PASSIONATENESS : I. Insensibility : (1) क्रोष-
 शीलता ; (2) चण्डप्रकृतिः and sim. comp.s.
 II. Lust : कामिता.

PASSIONLESS : (1) विरक्त (f. का : rare) ; (2) राग-
 हीन (f. ना) ; (3) वीतस्वहृ (f. हा), Ki. iii. 12 ;
 and sim. comp.s.

PASSIVE : I. In gram : *p. voice* : कर्मवाच्यम् ; *in
 the p. voice* : कर्मणि ; *on p. verbs* : कर्मतिङ्प्रक्रिया,
 S.k. ; *in the reflective p. voice* : कर्मकर्तरि, S.k.
 II. Not active : expr. by सहते (सह्, c. 1.
 =to bear) or क्रियते (pass. of कृ) ; *p. agent* :
 कर्माधारः (?).

PASSIVELY : In gram. कर्मणि (loc.).

PASSIVENESS, PASSIVITY : (1) सहिष्णुता (=pati-
 ence) ; (2) निश्चेष्टता (=inactivity).

PASSOVER : A Jewish feast : *अभिमक्रमः.

PASSPORT : *Without a p.* : अनुद्रास्ताच्छ्रितः, Mu. v. ;
I will take a p. from Bhāgūrāyana : अहमपि
 भागुरायणाद् मुद्रां प्रतीच्छामि, Mu. v.

PASSWORD : गमनादेशः and sim. comp.s. (?).

PAST (adj.) : (1) गत (f. ता), *p. year* : गतवर्षम् ;
 (2) अतीत (f. ता). Ph. : *p. tense* : भूतकालः,

in remote p. : भूतेऽनन्तने, S.k. ; *in p. times* : पुरा : v. Formerly.

PAST (subs.) : (1) भूतम्, *the lord of the p., the future, and the present* : भूतमव्ययवदीशः, Ki. xii. 19. ; (2). अतीतम्.

PAST (=prep.) : *p. the time* : अतीतकालः, R. v. 14. : v. After ; *p. the house* : गृहमतिक्रम्य : v. Beyond.

PASTE (subs.) : (1) विलेपी, Bha. ; (2) उदपेयः († : उदपेयम् of Pāṇini vi. 3. 58. is an adv.).

PASTE (v.) : (1) लिप्सति, वि-, (लिप्, c. 6.) ; (2) सर्जयति, सं-, (c. of सृज्). *P.ed with wax* : मधुच्छिद्रस्थित (f. ता), Mah. iii. 308. 7.

PASTE-BOARD : *संसृष्टपत्रम् and sim. comp.s.

PASTER : of a horse : गुल्फः (=ankle).

PASTIME : (1) विनोदः (=amusement) ; (2) क्रीडा (=play, sport : q.v.).

PASTOR : I. Shepherd : q.v. : II. Religious : आचार्यः.

PASTORAL : I. Adj. : *p. life* : अविपालत्वम् ; *p. poem* : *गोपकाव्यम् ; *p. duties* : धर्मकार्याणि ; *p. office* : आचार्यकर्मन् (n.) and sim. comp.s.

II. Subs. : *गोपकाव्यम्.

PASTRY : (1) पिष्टकाः (m. pl.) ; (2) आपूपिकम् ; (3) मिष्टानम् (=sweetmeats)

PASTRY-COOK : (1) आपूपिकः ; (2) पिष्टककारः and sim. comp.s.

PASTURAGE : I. Grazing ground : प्रचारभूमिः, V.p. com. and sim. comp.s. II. Grazing for cattle : perh. चारः (comp. Beng. चारा) ; यवस (mn.).

PASTURE (subs.) : (1) यवस (mn.) ; (2) शद्वलम्, *with abundant water and p.* : पर्याप्तजलाद्वलम्, Ka. xiv. 30. : v. Pasturage.

PASTURE (v.) : चरति (चर्, c. 1.) : v. To graze.

PASTY (subs.) : no equiv. : *मांसापूपः.

PAT : I. Adj. : सङ्गत (f. ता) : v. Also fit.

II. Verb : हस्तेन स्पृशति (स्पृश्, c. 6.), *Indra p.ted his body* : हस्तेन पस्पर्श तदङ्गमिन्द्रः, Ku. iii. 22.

PATCH (v.) : (1) संग्रह्णाति (ग्रन्थ्, c. 1.), *eagerly engaged-in p.ing old nets* : जीर्णवापुरासंग्रहणव्यग्रैः,

K. ; (2) perh. संविदधाति or -धत्ते (धा, c. 3.).

PATCH (subs.) : I. Of cloth : ग्रथितखण्डम् (?) ; perh. युक्तम् (comp. Beng. योडा). II. In gen. : खण्ड (mn.).

PATCHWORK : संग्रहणम् : v. To patch.

PATE : मुण्डम् : v. Head.

PATEN, PATIN : पात्रम् : v. Plate, vessel.

PATENT (adj.) : I. Plain, clear : q.v. : स्पष्ट (f. टा). II. Specially licensed : *मुद्रितः (ता, तं), Ph. : *letters p.* : *सार्वभौमिकपत्रम्.

PATENT (subs.) : *मुद्रा ; असामान्याधिकारः.

PATENTEE : *मुद्राधारिन् (f. णी) ; असामान्याधिकारिन् (f. णी).

PATERNAL : I. Pertaining to or derived from a father : (1) पितृ- in comp. ; (2) पैतृकः (की, कं), *p.debt* : पैतृकशून्यम्, Da. ; (3) पित्र्य (f. त्र्या), *p. share* : पित्र्योऽंशः, R. xi. 64. II. Like a father : v. Fatherly.

PATERNALLY : (1) पितृवत् ; (2) पितेव.

PATERNITY : I. Lit. : पितृत्वम्. II. Fig. : expr. with प्रसूतिः : v. Origin.

PATH : पन्थाः (पथिन्), *I did not mark the p. in this thick wood* : न मया महावने पन्था निरूपितः, K. ; *wrong p.* : अपथः, R. ix. 74. : v. Way ; footpath.

PATHETIC : (1) करुण (f. णा) ; (2) कारुणिकः (की, कं) (rare).

PATHETICALLY : (1) करुणम्, Ki. ; (2) करुणार्थ-ग्रथितम् (poet.), R.

PATHLESS : निष्पथः (था, थं) and sim. comp.s. : v. Also inaccessible.

PATHOLOGY : (1) निदानम् ; (2) रोगाणां विज्ञानम्, Ni.

PATHOS : करुणो रसः, U. iii. 46. ; करुणा- or कारुण्य-रसः, N.

PATHWAY : संसरणम् : v. Path.

PATIENCE : I. In gen. : (1) क्षमा ; (2) तितिक्षा ; (3) सहिष्णुता. II. Perseverance : अभियोगः.

PATIENT (adj.) : I. In gen. : (1) क्षमिन् (f. णी) ; (2) तितिक्षु (mf.) ; (3) सहिष्णु (mf.) ; (4) क्षमायुक्त (f. क्ता) and sim. comp.s. II. : Not hasty : धीरः (रा, रं).

PATIENT (subs.) : रोगिन् (f. णी), *in-p.* : अन्तःस्वरोगिन् ; *out-p.* : *बहिःस्वरोगिन् (m.).

PATIENTLY : वैद्येय : v. Also calmly.

PATOIS : (1) ग्राम्यभाषा (comp., Kav. vii. 3.) ;
(2) स्तेच्छितम् (in contempt), Mah.

PATRIARCH : (1) कुलपतिः, Sa. ; (2) प्रजापतिः (?).

PATRIARCHAL : expr. by comp. or gen.

PATRICIAN : (1) कुलीनः (ना, न) ; (2) अमिजात
(f. ता) : v. Noble.

PATRIMONY : पैतृकसम्पत्तिम् and sim. comp.s :
v. Inheritance, property.

PATRIOT : (1) स्वदेशानुरागिन् (f. नी) ; (2) मातृ-
भूम्यभिमानीन् (f. नी) ; and sim. comp.s.

PATRIOTIC : expr. by circumlo., *p. zeal* :
स्वदेशहिताग्रहः ; *p. sentiments* : *स्वदेशनिष्ठानि
मतानि.

PATRIOTICALLY : (1) स्वदेशानुरागात् ; (2) स्वदेश-
हितेच्छया ; and sim. comp.s.

PATRIOTISM : (1) स्वदेशानुरागिता ; (2) जन्मभूमि-
हितैषिता ; and sim. comp.s.

PATROL (subs.) : I. The act : रात्रिचर्या (?) ;
निशापरिक्रमः (?). II. The men : (1) रक्षिणः
(m. pl.) ; (2) आरक्षकवर्गः ; and sim. comp.s.
Ph. : town p. : नागरिकबलम्, D. ii.

PATROL (v.) : रात्रौ परिक्रामति (क्रम्, c. 1.) or
परिपरयति (वृश्, c. 1.) (?).

PATRON, PATRONESS : I. In law : स्वामिन् (f.
नी). II. Protector, supporter : (1) आश्रयः
(=refuge), *p. of wits* : आश्रयो रसिकानाम्, K. ;
(2) सम्भावयितृ (f. त्री), *p. of the learned* :
सम्भावयिता बुद्धान्, D. viii. ; (3) अनुपालयितृ (f.
त्री) ; etc.

PATRONAGE : (1) साहाय्यम् (=aid) ; (2) आनु-
कूल्यम् (=favour) ; (3) सम्भावना (?).

PATRONIZE : (1) संवर्धयति (c. of वृध्=to
advance) ; (2) अनुकूलयति (nomi=favour) ;
(3) संभावयति (c. of भू=to honour).

PATRONLESS : (1) निराश्रय (f. या) ; (2) असहाय
(f. या) ; and sim. comp.s.

PATRONYMIC : I. In gram. : *p. affixes* :
अपत्ये or अपत्यार्थे प्रत्ययाः, S.k. II. Surname :
पैतृकनामन् (n.) ; गोत्रनामन् (?).

PATTEN (subs.) : काष्ठपादुका and sim. comp.s.

PATTER (v.) : Intrans. : पटपटावृत्ते (nomi.). II.
Trans. : सिञ्चति (सिच्, c. 6.).

PATTER (subs.) : I. Lit. : पटपटावृत्तिः. II. A
discourse : जल्पितम्.

PATTERN : I. Lit. : आदर्शः. II. Style of cloth
etc. : perh. धरणम्. III. A full specimen,
as of dress : प्रतिकृतिः.

PAUCITY : (1) स्वल्पता ; (2) by adj. : v.
Few.

PAUNCH (subs.) : पिचिण्डः : v. Belly. *Having*
a p. : पिचिण्डिल (f. ला).

PAUNCH (v.) : (1) निस्तुन्दीकरोति (?) ; (2) निरन्त्री-
करोति ; etc.

PAUPER : (1) अकिञ्चनः (ना, नं) : v. Poor ;
(2) मिद्धुः, -कः (f. की=beggar) ; (3) अनाथ
(f. या =without protector).

PAUPERISM : (1) दारिद्र्यम् (poverty) ; (2)
मिक्षावृत्तिः (=begging) ; (3) अनाथता (=with-
out protection).

PAUSE (subs.) : (1) विरामः (in every sence),
low at p.s. : विरामे मृदुम्, Mr. iii. 5. ; (2) यतिः
(in poetry) : v. Also cessation.

PAUSE (v.) : विरमति (रम्, c. 1.) : v. To cease,
stop, *p. upon* : संचिन्तयति (चिन्त्, c. 10.) :
v. To consider, think about.

PAVE (v.) प्रस्तरैः (stones) or इष्टकाभिः (bricks)
खचयति (खच्, c. 10.), *p.d* : उपलखयति (f. ता),
etc. ; *p.d resting places* : इष्टकाखचितविश्रामाः, K.

PAVEMENT : इष्टकाखचितभूमिः and sim. comp.s. ;
कुट्टिमम्, R. xi. 9.

PAVER, PAVIOR : expr. by verb.

PAVILION : मण्डप (mn.), “प्रतीहारीमण्डलाधिष्ठित-
पुरोभागं श्रीमण्डपं ददर्श”, K.

PAW (subs.) : I. Lit. : (1) पादः ; (2) नखानि
(=nails) may be often used. II. Hand :
q.v. . हस्तः.

PAW (v.) : I. Intrans. : (खुरेण) भूमिम् अभिहन्ति
(हन्, c. 2.). II. Trans. : पादेन etc., परामृशति
(मृश्, c. 6.) : v. Also to handle.

PAWN (subs.) : I. Pledge, mortgage : q.v. :
आधिः. II. Pan (II) : q.v. III. In chess :
शारः (रिः).

PAWN (v.) : (1) आदधाति (धा, c. 3.) ; (2)
आधीकरोति ; (3) बन्धे ददाति (दा, c. 3.) and
sim. comp.s.

PAWNBROKER : जाचिग्रहीत् (f. ग्री) and sim. comp.s.

PAY (v.t.) : I. To discharge a debt : q.v. : ददाति or दत्ते (दा, c. 3.), to p. interest : वृद्धि ददाति, Kat. ; to p. a debt : श्रृणं ददाति, M. II. To give p. : वेतनं ददाति (दा, c. 3. : with dat.), Viv. III. In gen. : मूल्यं ददाति, if a master discharges a servant before time, he shall p. him fully : स्वामी चेद् मृतकमपूर्णे काले जहात् तस्य सकलमेव मूल्यं दद्यात्, Viv. ; after being paid : मूल्यमादाय, Mat. IV. To revenge : शोधयति, परिशोधयति (c. of शुष्). V. To perform : करोति.

PAY BACK : प्रतिददाति (दा, c. 3.) : v. To pay, return.

PAY FOR : Ph. : I have paid f. it : अस्य मूल्यं मया दत्तम् ; you will p. your life f. it : *एतन्निमित्तं जीवनं हारयसि or जीवनदानेनास्य निष्कृतिं गमिष्यसि.

PAY OFF : v. To pay.

PAY (subs.) : (1) वेतनम्, after taking p. : ग्रहीत-वेतनः, Vri. ; the p. settled : कृतवेतनम्, Viv. ; (2) भृतिः (prop. maintenance), he is entitled to half the p. : श्रुतेरर्धं लभेत् सः, Vriddha Manu ; (3) मूल्यम् (prop. price), shall p. his whole p. : सर्वमेव मूल्यं दद्यात्, Vishnu.

PAYABLE : (1) देय (f. या), प्र-, is p. to the master : तत्स्वामिने देयम्, Mit. ; is p. although the (whole) journey may not be over : अगतस्यापि देयं स्यात्, Viv. ; (2) परिशोध्य (f. ध्या : of debts).

PAYEE (subs.) : ग्रहीत् (f. ग्री), परि-, (=receiver).

PAYER : (1) दात् (f. ग्री), प्र- ; (2) often by verb.

PAYMENT : I. The act : (1) दानम् ; (2) परिशोधः, -नम् ; (of debts). II. Requit : q.v. : परिशोधः.

PAY-OFFICE : *श्रृणशोधकुलम् and sim. comp.s.

PEA : (1) कलायः, He. (now gen. applied to Phaseolus radiatus) ; (2) सतिनः, -कः ; (3) सतिलः (ला).

PEACE (intej.) : शान्तम् : v. Silence, silent.

PEACE (subs.) : (1) शमः, it is very difficult to

make p. with such persons : ताभ्योन शमः परमदुष्करः, Mah. v. 74. 5. ; let there be p. among you : शमोऽस्तु मवताम्, Vi. v. 55. ; (2) शान्तिः, as there may be p. among the Kurus : यथा यथैव शान्तिः स्यात् कुरुणाम्, Mah. ; breach of p. : शान्तिमङ्गः ; hold p. : शान्तो मवः v. Silence ; (3) सन्धिः (league : q.v.).

PEACEABLE : I. Disposed to peace : शान्तप्रकृति (mfn.) and sim. comp.s. II. Calm, quiet : q.v. : शान्त (f. न्ता), प्र-.

PEACEABLY : expr. by circumlo. : v. Also quietly.

PEACEFUL : (1) प्र-शान्त (f. न्ता=quiet, still) ; (2) निरुपद्रव (f. वा=without any disturbance, as a p. country) ; (3) निर्वृत (f. ता=content, as a p. life) ; (4) मधुर (f. रा=sweet, as p. words).

PEACEFULLY : (1) प्रशान्तम् ; (2) निरुपद्रवम्, etc. : for dif. : v. Above.

PEACEFULNESS : (1) प्रशान्तता ; (2) निरुपद्रवता ; (3) निर्वृतिः : v. Above.

PEACE-OFFERING : नैवेद्यम् (बलिः gen. applied to animal-o.).

PEACH : no equiv. : *रामठः (n. for the fruit).

PEACOCK : (1) मयूरः ; (2) नीलकण्ठः ; (3) शिखण्डिन् (m.) ; (4) शिखिन् (m.). P.'s tail : (1) बर्हम् ; (2) शिखण्डः (rare) ; (3) कलापः. Eye in p.'s tail : (1) चन्द्रकः ; (2) मेचकः. P.'s cry : केका. A tuft of p.'s feathers : बर्हमारः, Ki. xvi. 15.

PEAHEN : (1) मयूरी ; (2) शिखण्डिनी ; (3) कलापिनी (rare).

PEAK : I. Of a mountain : (1) शिखरम् ; (2) शृङ्गम् ; (3) कूट (mn.) (rare), having three p.s : त्रिकूटः : v. Also summit. II. Of anything : अग्रम् : v. Tip.

PEAKED : तीक्ष्णाम् (f. ग्रा) (of things) ; शिखरिन् (f. जी) etc. (of mountains).

PEAL (subs.) : (1) ध्वनिः ; (2) निनादः : v. Sound, noise.

PEAL (v.) : ध्वनति (ध्वन्, c. 1.) : v. To sound, ring.

PEAR : a fruit : no equiv. : *पीरम्, -फलम्.

PEARL : मुक्ता, -फलम्, sources of p.s : मौक्तिकयोनयः,

Bha.; *large p.s* : मुक्ता बृहत्प्रमाणाः, V. m. 81. 21.

P. necklace : मुक्तावली, R.

PEARL-FISHERY : perh. मुक्तिकवचः, -नम्.

PEARL-OYSTER : (1) मुक्तिः ; (2) मौक्तिकमुक्तिः.

PEARLY : I. Lit. : मुक्तामयः (यी, यं) and sim. comp.s. II. Fig. : pure, transparent : q.v. : मुक्तावदातः (ता, तं).

PEASANT : (1) कृषकः ; (2) कृषीबलः ; (3) कृषि-जीविन् (m.).

PEASANTRY : I. Peasants : कर्षकाः, etc. II. Their works : कृषिकर्मन् (n.).

PEASCOD, PEA-SHELL : कलायकशुक्रम् and sim. comp.s.

PEBBLE : I. Round stone : उपलः. II. Crystal : *p. spectacles* : *स्फाटिकमुपनेत्रम्.

PEBBLED, PEBBLY : (1) प्रचुरोपल (f. ला) ; (2) उपलभूयिष्ठ (f. ङा) , etc.

PECCABLE : i.e. liable to sin. : expr. by circumlo. : v. Sin.

PECCADILLO : स्खलितम् : v. Also fault.

PECCANT : I. Sinning, criminal : q.v. : पापिन् (f. नी). II. Morbid, corrupt, as the humours : दुष्ट (f. द्र) , Bha.

PECCAVI : अपराद्धोऽस्मि ; मया कृतोऽपराधः ; etc.

PECK (subs.) : I. Lit. : मानविशेषः. II. Fig. : शतानि (n. pl.) in comp.

PECK (v.) : I. Lit. : (1) चञ्चा or चञ्चुपुटेन लिखति, वि-, अमि-, (लिख्, c. 6. : over the surface), N. ii. 2. ; or दशति (दंश्, c. 1.=to bite), N. i. 125. ; (3) तुण्डेन खण्डयति (खण्ड्, c. 10.=to tear), V. t. II. To pick up by the beak : चञ्चुपुटेन etc. गृह्णाति (ग्रह्, c. 9.), etc. III. To strike, pierce : q.v.

PECKER : प्रतुदः, "प्रतुद्य मक्षयन्त्येते तुण्डेन प्रतुदास्ततः", Bha.

PECTORAL : I. Adj. : by comp., *p. region* : वक्षोदेशः : v. Breast. II. Subs : कासघ्नम् (removing cough).

PEGULATION : मोषः (=stealth, theft : q.v.)

PECULIAR : विशेष- in comp. : v. Particular, singular.

PECULIARITY : विशेषचिह्नम् (=mark), -धर्मः (quality), -भावः (=nature), etc. : v. Those words.

PECULIARLY : expr. by विशेष- in comp.s.

PEGUNIARY : अर्थ- in comp., *p. mulct* : अर्थदण्डः : v. Money.

PEDAGOGUE : I. Lit. : शिशुशिक्षकः and sim. comp.s. II. A pedant : q.v. : पण्डितम्मन्य (f. न्या).

PEDAL (adj.) : (1) पादिक (f. की) ; (2) by comp. : v. Foot.

PEDANT : (1) पण्डितम्मन्य (f. न्या) ; (2) पण्डित-मानिन् (f. नी) ; (3) विद्यामिमानिन् (f. नी) ; and sim. comp.s.

PEDANTIC, -AL : पाण्डित्यामिमानव्यञ्जक (f. शिञ्जा) and sim. comp.s. (?)

PEDANTICALLY : expr. by adj. or comp.

PEDANTRY : (1) पाण्डित्यामिमानः ; (2) विद्यावलेपः, and sim. comp.s.

PEDDLER, PEDLAR : perh. पादकारः (comp. vern. *paiker*).

PEDDLERY : I. The wares : तुच्छमाण्डानि (n. pl. ?) ; छुद्रपण्यानि (n. pl. ?). II. The business : पादकार्यम् (?).

PEDESTAL : स्तम्भादेः पादः.

PEDESTRIAN : I. Subs. : (1) पादचारिन् (f. णी) ; (2) पदग (f. गा) ; (3) पदाति (mf. n.) ; etc. II Adj. : by comp.

PEDICLE, PEDIGEL : (1) वृन्तम् ; (2) प्रसवबन्धनम् (rare).

PEDIGREE : (1) वंशावलिः (ली) ; (2) वंशानुचरितम् (account of).

PEDUNCLE : काण्ड (mn.=stalk).

PEEL (v.t.) : I. Lit. : (1) त्वचयति (nomi.) ; (2) त्वचम्, etc. अपनयति (नी, c. 1.), etc. : v. To remove. II. Fig. : विलुण्ठति (लुण्ठ्, c. 1.).

PEEL (v.i.) : *it p.s easily* : अनायासेनास्य त्वग् विश्लेषी-भवति or स्खलति.

PEEL (subs.) : त्वच् (f.) : v. Skin, rind.

PEEL (v.) : I. Lit. : जालरन्ध्रेण etc. पश्यति (द्श्, c. 1.) : v. To see. II. Fig. : निर्गच्छति (गम्, c. 1.) : v. To come out. III. To cry, chirp : चुं करोति.

PEEP (subs.) : I. Lit. : रन्ध्रेण वीक्षणम्. II. Fig. : प्रारम्भः (=commencement). III. Cry : चुं कृतम्, N.

PEEP-HOLE, PEEPING-HOLE : जालरन्त्रम्, and sim. comp.s.

PEER (v.) : I. To appear : q.v. : आविर्भवति.
II. To peep : q.v.

PEER (subs.) : I. An equal, match : q.v.
II. A comrade : वयस्य (f. त्या). III. A nobleman : q.v. : *राजन्यः (?).

PEERAGE : राजन्यकम् (both of the rank and the body).

PEERLESS : अप्रतिम (f. मा) : v. Incomparable, unmatched.

PEEVISH : (1) कोपन (f. ना=irascible) ; (2) कलहप्रिय (f. या=quarrelsome) : (3) प्रतीप (f. पा=cross).

PEEVISHLY : (1) चण्डम् (=angrily) ; (2) कार्कर्येन (=roughly).

PEEVISHNESS : (1) कोपनता ; (2) प्रतीपता ; (3) कार्कर्यम् : v. Above.

PEG (subs.) : I. A pin : (1) कीलः, -कः ; (2) नागदन्तकः (ivory). II. Of brandy : *ब्राण्ड-जलम्.

PEG (v.) : कीलयति (nomi.) : v. Also to fasten.

PEKOE : वासितचाविशेषः.

PELF : perh. अन्यायोपार्जितं धनम् ; अन्यायाजितम्.

PELLET : गुटिका : v. Ball.

PELL-MELL (adv.) : perh. हलस्थूलम् (com. Beng. and sim. comp.s. in Vāmana : v. Also confusion (in-).

PELLUCID : स्वच्छ (f. च्छा) : v. Clear, transparent.

PELT (v.t.) : (1) हन्ति, अमि- (to strike), was p.ed to death : लोटघातं हतम्, Mu. ii. ; p.ed with shower : भारामिहत (f. ता) ; (2) क्षिपति क्षिप्, c. 6.) : To throw : q.v.

PELT (v.i.) : with p.ing rain : चण्डामिधरारामिः, Mu. v. 43.

PELVIS : क(कु)न्दरविभागः (?), D. vi. ; (2) वस्तिदेशः, Williams.

PEN (v) : I. To write : q.v. : लिखति (लिख्, c. 6.). II. To confine : q.v. : नि-रुणद्धि, अद-, (रु, c. 7.).

PEN (subs.) : I. For writing : (1) लेखनी, if my p. does not cease to write for a moment : यदि

मे लेखनी क्षणं लिखतो नावतिष्ठेत, Mah. ; (2) कलमः (reed-p.). II. For cattle : cow-p. : गोशाला, गोकुलम्, etc.

PENAL : I. In gen. : by comp., p. servitude : *दण्डदास्यम् ; p. settlement : *दण्डितसन्निवेशः. II. Incurring punishment : दण्डार्ह (f. र्हा) and sim. comp.s.

PENALTY : दण्डः : v. Punishment, fine.

PENANCE : I. Voluntary : (1) तपस् (n.), to perform p.s : तपस्तप्तुम् or चरितुम् ; (2) तपस्या. II. Imposed : प्रायश्चित्तम्, to do p. : प्रायश्चित्तं करोति.

PENCIL (subs.) : (1) तूलिका (painter's) ; (2) बर्तिका (=1) ; (3) कूचिका (?).

PENCIL (v.) : तूलिकया etc. लिखति (लिख्, c. 6.) : v. To draw, write, mark.

PENDANT : I. For the ear : कर्णेन्दुः : v. Ear-ring. II. In gen. perh. प्रालम्बः, R. vi. 14. III. A flag : केतुः.

PENDANT : (1) लोल (f. ला=tossing) ; (2) प्रलम्ब (f. म्बा=hanging).

PENDING : I. Adj. : the case is p. : अनिर्णीतोऽयं व्यवहारः. II. Prep. p. the trial : यावत् निर्णीयते व्यवहारः.

PENDULOUS : (1) लोल (f. ला=tossing) ; (2) दोलायमान (f. ना=swinging) ; (3) प्रलम्ब (f. म्बा=hanging).

PENDULUM : *लोलदण्डः.

PENETRABILITY : (1) प्रवेश्यता ; (2) भेद्यता ; (3) ग्रहणीयता : for dif. : v. Below.

PENETRABLE : (1) प्रवेश्य (f. श्या) ; (2) भेद्य (f. द्या) ; (3) ग्रहणीय (f. या) : etc. : v. To penetrate.

PENETRATE : (1) प्रविशति (=to enter : q.v.), instructions easily p. a clear heart : अपगतमले मनसि विशन्ति सुखमुपदेशगुणाः, K. ; to p. into the poem of Bhāravi : कर्तुं प्रवेशमिह मारविकाव्यवन्धे, M. n. 7. ; (2) भिनत्ति, निर्-, (भिद्, c. 7. =to pierce : q.v.) ; (3) गृह्णाति (ग्रह्, c. 9. =to comprehend : q.v.).

PENETRATING (adj.) : Fig. : of a p. mind : सूक्ष्मबुद्धि (mf.n.) : v. Shrewd, acute.

PENETRATION : I. Lit. : (1) प्रवेशः (=entry) ;

(2) भेदः (= piercing) ; (3) ग्रहणम् (=comprehension). II. Fig. : सूक्ष्मबुद्धिः : v. A'so sagacity.

PENINSULA : उपद्वीपः (?).

PENINSULAR : Expr. by comp. or circumlo., *p. war* : *उपद्वीपेन संग्रामः.

PENITENCE : अनुतापः : v. Repentance.

PENITENT : जातानुताप (f. पा) and sim. comp.s. v. Repentant.

PENITENTIAL : अनुतापज (f. जा) and sim. comp.s.

PENITENTIARY : *दण्डितागारम् ; कारागारम् (=jail).

PENITENTLY : (1) सानुतापम् ; (2) by adj. अनुतप्त (f. स्ता) ; etc.

PENKNIFE : *कलमकर्तनी ; लेखनीछुरिका.

PENMAN : (1) लेखकः : v. Writer ; (2) लिपिकरः.

PENMANSHIP : लिपिः, *knowing p.* : लिपिज्ञः ; *good p.* : सुलिपिः.

PENNANT, PENNON : केतुः : v. Banner, flag.

PENNILESS : अकिञ्चनः (ना, नं) : v. Destitute, poor.

PENNY : ताम्रमुद्राविशेषः. *P. weight* : मानविशेषः.

PENSILE : लम्ब (f. म्बा), प्र- : v. Hanging.

PENSION : I. Subs. : *अपसरवृत्तिः. II. Verb : *अपसरवृत्तिं ददाति (दा, c. 3.), etc.

PENSIONER : *अपसरवृत्तिभोगिन् (f. नी) and sim. comp.s.

PENSIVE : चिन्तापरायण (f. णा) and sim. comp.s. v. Thoughtful, meditative.

PENSIVELY : expr. by adj. or pres. part. : v. To think.

PENSIVENESS : (1) चिन्तावेशः ; (2) ध्यानपरता and sim. comp.s.

PENT-UP : सं-रुद्ध (f. द्वा), अव-, नि- : v. To confine.

PENTAGON : (1) पञ्चभुजः ; (2) पञ्चालं क्षेत्रम्, etc.

PENTAGONAL : (1) पञ्चभुज ; (f. जा) ; (2) पञ्चकोण (f. णा) ; etc.

PENTAMETER : पञ्चपदी (वृत्तिः) (?).

PENTASTICH : पञ्चश्लोकी, "पञ्चश्लोकीभागवतम्".

PENTHOUSE : बहिर्गृहम् and sim. comp.s.

PENULT, PENULTIMA : (1) उपधा ; (2) उपान्त्यम्.

PENULTIMATE : I. Adj. : उपान्त्य (f. न्त्या). II.

Subs. : उपान्त्यम्, J. Ph. : *p. letter* : उपधा, S. k.

PENUMBRA : (1) लण्डच्छाया (?) ; (2) व्यस्तच्छाया (?).

PENURIOUS : कृपण (f. णा) : v. Miserly, illiberal, mean.

PENURIOUSNESS : (1) कार्पण्यम् ; (2) बद्धमुष्टिता (=close-fistedness).

PENURY : दारिद्र्यम् : v. Indigence, poverty.

PEON : पदातिः, -कः (?).

PEOPLE (subs.) : I. A community : (1) प्रकृतयः (f. pl.), *for the good of the p.* : प्रकृतिहिताय, Sa. vii. 6. ; (2) प्रजाः (f. pl.), *to your p.* : तव प्रजासु, Sa. ; *that my p.* : यन्मदीयाः प्रजाः, R. i. 63. II. Persons generally : (1) लोकः (often in pl.), *is not known among p.* : लोकेऽप्रसिद्ध (f. द्वा), Kav. vii. ; *all the Jādava p.* : अखिल एव यदुलोकः, V. p. iv. 13. 19. ; (2) जनः (=person : q.v.), *all the p.* : सर्वे जनाः, P. : v. Also inhabitant. Ph. : *common p.* : (1) प्राकृताः (m.pl.) ; (2) पृथग्जनाः (m.pl.) ; (3) इतरो जनः, Mah. III. Servants, retainers, etc. : लोकाः (m.pl.).

PEOPLE (v.) : expr. with subs. *P.d* : v. Populated.

PEPPER : I. The black p. : (1) मरि(री)चम्, *p. box* : मरीचभाण्डम् (?) ; (2) कोलम्, -कम्, A. II. The long p. : पिप्पली(लिः).

PEPPERMINT : *पिप्पलमन्थः.

PEPPERWORT : तृणविशेषः.

PEPPERY : I. Lit. : expr. by comp. II. चण्ड (f. ण्डा).

PERADVENTURE : expr. with कदाचित् and विधिलिङ् : v. Perhaps. Ph. : *without p.* : असंशयम् : v. Undoubtedly.

PERAMBULATE : परिभ्राम्यति (भ्रम्, c. 4.) : v. To traverse, travel.

PERCEIVABLE : v. Perceptible.

PERCEIVE (v.) : I. To cognize : (1) उपलभते (लम्, c. 1.), *to p. by the senses* : इन्द्रियैरुपलभते, S.c. ; (2) गृह्णाति (ग्रह, c. 9.) (=to receive), *p.d before by the senses of hearing and touch* : दर्शनस्पर्शानाम्यां पूर्वगृहीतम्, S.c. ; (3) निभालयति (माल्, c. 10.) (rare), S.c. II. To discern,

understand : (1) उपलभते, *no distinction was p.d even of great (things)* : विवेकः कस्यचिन्म महतोऽप्युपलेभे, Ki. ix. 12.; (2) बुध्यते (बुध्, c. 4.), *gradually p.d that he was Nārada* : क्रमादभुं नारद इत्यबोधि सः, Si. i. 3. : v. To understand, know : (2) लक्षयति, सं-, परि-, (लच्, c. 10.) (=to notice : q.v.).

PERCENTAGE : expr. by शतिकः (की, कं) or by शतम् : v. Cent.

PERCEPTIBLE : (1) उपलभ्य (f. भ्या), *from its being p. to the tongue* : जिह्वोपलभ्यमानत्वात्, S.c. ; (2) ग्राह्य (f. ह्या) or ग्रहणीयः (या, य) ; (3) संवेद्य (f. ह्या) etc. (=knowable).

PERCEPTIBLY : expr. by adj. or circumlo.

PERCEPTION : उपलब्धिः, *and from the non-p. of others* : इतरेषाञ्चानुपलब्धेः, S. : v. Also knowledge, understanding.

PERCEPTIVE : perh. ग्राहक (f. हिका) or ग्राहिन् (f. णी).

PERCH (subs.) : I. For birds : (1) वासयटिः, Mc. ii. 18. ; (2) यटिः, R. xvi. 14. II. For measuring land : expr. by नल्वः (=400 cubits). III. A fish : मत्स्यविशेषः.

PERCH (v.) : अध्यास्ते (आस्, c. 2. : with acc.) : v. Sit, roost.

PERCHANCE : दैवात् : v. Perhaps, accidentally.

PERCOLATE : परि-स्रवति (लृ, c. 1.) : v. To flow, ooze.

PERCOLATION : लवणः परिस्रवः : v. Flow.

PERCUSSION : (1) समाघातः ; (2) संघट्टः : v. Collision.

PERDITION : उच्छेदः : v. Also ruin, destruction.

PEREGRINATE : परिभ्रमति or भ्राम्यति (भ्रम्, c. 1. and 4.) : v. To travel.

PEREGRINATION : परिभ्रमणम् : v. Travel.

PEREMPTORILY : (1) अटलम् ; (2) स्पष्टम् ; (3) सुनिश्चितम् : v. Below.

PEREMPTORY : (1) अटल (f. ला=unchangeable) ; (2) स्पष्ट (f. ह्या=clear) ; (3) सुनिश्चित (f. ता=decisive).

PERENNIAL : नित्य (f. त्या) : v. Perpetual. Ph. : *having p. water* : सदानीरा (a name of the Karatoyā).

PERENNIALY : (1) नित्यम् : v. Perpetually, continually ; (2) by adj.

PERFECT (v.) : संपूरयति (पूर, c. 10.) : v. To finish, complete.

PERFECT (adj.) : (1) सम्पूर्ण (f. र्णा) : v. Full, complete ; (2) समग्र (f. ग्रा) : v. Entire ; (3) उत्कृष्ट (f. ह्या) : v. Excellent. Ph. : *no one is p.* : नास्त्यदोषः कोऽपि ; *p. lense* expr. by निष्पन्नक्रिया.

PERFECTION, PERFECTNESS : I. Completeness : q.v. : सम्पूर्णता. II. Great skill : q.v. : परं कौशलम्. III. Excellence : q.v. : उत्कर्षः. IV. An endowment : गुणः. V. Acme. : q.v. : परा कोटिः. Ph. : *to p.* : परमेण कौशलेन : v. Also perfectly.

PERFECTLY : (1) सम्पूर्णम् : v. Completely ; (2) समग्रम् : v. Entirely ; (3) by adj. or comp.

PERFIDIOUS : I. Of men : (1) असत्यसन्ध (f. न्धा) ; (2) विश्वासघातिन् (f. नी) : v. Treacherous ; (3) शठ (f. ठा) : v. Wicked. II. Of acts : अनार्थ (f. र्था) : v. Dishonest.

PERFIDIOUSLY : विश्वासमुन्मथ्य : v. Treacherously.

PERFIDIOUSNESS, PERFIDY : विश्वासघातः : v. Treachery.

PERFORATE : विध्यति (व्यध्, c. 4.) : v. To bore, pierce. *P.d* ; (1) छिद्रित (f. ता) ; (2) छिद्रपूर्ण (f. र्णा=full of holes).

PERFORATION : I. Boring : q.v. : वेधः. II. A hole : q.v. : छिद्रम्.

PERFORCE : बलात् : v. Forcibly.

PERFORM : I. To do : q.v. : करोति. II. To accomplish : q.v. : साधयति (c. of सिध्). III. To fulfil : q.v. : पूरयति (पूर, c. 10.). IV. To keep : q.v. : रक्षति (रक्ष्, c. 1.).

PERFORMANCE : I. The act : (1) साधनम् ; (2) सम्पादनम् ; (3) निष्पत्तिः. II. Deed, act : q.v. : कर्मन् (n.). III. An exhibition : अभिनयः.

PERFORMER : अभिनेतृ (f. त्री) : v. Actor. In lit. sense : कर्तृ (f. त्री=doer) or साधक (f. धिका=achiever).

PERFUME (v.) : (1) वासयति, अनु-, अधि-, (वास, c. 10.), *p.d, with scent* : आमोदवासित-, Ki. ix. 77. ; (2) सुरमीकरोति, *p. ing the lotus filaments* :

सुरमितमकरन्दम्, Si. xi. 19. ; (3) सुगन्धयति (nomi.) Ri. v. 5. ; (4) आमोदयति (c. of मुद्).
PERFUME (subs.) : I. Scent, fragrance : q.v. : परिमलः. II. Anything scented. (1) गन्धद्रव्यम्, Bha. and sim. comp.s. ; (2) गन्धः, *who live by selling p.s* : गन्धोपजीविनः, Ram. ii. 90. 13.
PERFUMER : (1) गान्धिकः ; (2) गन्धवणिज् (m.) ; etc.
PERFUMERY : गन्धाः (m. pl.) : v. Perfume (II).
PERFUNCTORILY : अनवहितम् : v. Negligently, inattentively.
PERFUNCTORY : (1) अनवहित (f. ता) : v. Careless, negligent.
PERHAPS : (1) प्रायेण (=probably) ; (2) by बिधिलिङ् (=may, gram. §353) ; (3) दैवात् (=by chance).
PERIGEE, PERIGEUM : *उपगमम् ; चन्द्रस्य क्रान्ति-मण्डलस्य पृथिव्या नेदिष्ठपदम्.
PERIL (subs.) : भयम् : v. Danger.
PERIL (v.) : संशये क्षिपति (क्षिप्, c. 6.) : v. Endanger.
PERILOUS : भयावह (f. हा) : v. Dangerous.
PERILOUSLY : expr. by circumlo. : v. Dangerously.
PERIOD : I. Time : q.v. : समयः. Ph. : *for a p. of three months* : मासत्रयम्. II. End : q.v. : अन्तः. III. A full stop : दण्डः (the corresponding line). IV. A sentence : वाक्योच्चयः, Sah.
PERIODIC, -AL (adj.) : (1) सामयिक (f. की) ; (2) नित्य (f. ला =regular) ; वार्षिक (f. की = annual)
PERIODICAL (Subs.) : *सामयिकपत्रिका.
PERIODICALLY : (1) समये समये ; (2) नित्यम् (=regularly).
PERIODICITY : (1) नित्यता (=regularity) ; (2) by circumlo.
PERIPATETIC : पादचारिन् (f. नी : may be used lit. and fig.).
PERIPHERY : (1) परिधिः ; (2) परिवेशः(वः) ; (3) प्रधिः (of a wheel).
PERIPHRASTIC : अविकम्पदः (दा, दं).
PERISH : (1) नश्यति, वि-, प्र- (नश्, c. 4.) ; (2)

नशाम् दति (द, c. 2.), गच्छति (गम्, c. 1.), etc. : v. Destroyed, be.
PERISHABLE : (1) नश्वर (f. री), वि- ; (2) मञ्जुर (f. रा : prop. breaking).
PERISHABLENESS : (1) नश्वरता, वि- ; (2) मञ्जुरता, *the sudden p. of all pleasures* : अकाण्डमञ्जुरता सर्व-सुखानाम्, K.
PERISTALTIC : *सर्पसन्निभ (f. मा) and sim. comp.s.
PERISTYLE : *परितःस्तम्भम् (comp. सर्वतोमदम्).
PERIWIG : *परिकेशम् : v. Also wig.
PERIWINKLE : शम्भूकविशेषः, लताविशेषश्च.
PERJURE : *A p.d witness i.e. who p.s himself* : साद्येऽनृतं वदन् साक्षी, साक्षी साद्यं मृषा भुवन्, etc. Mit. : v. Falsely, to say. Ph. : *p.d oath* : मिथ्याशपथः.
PERJURER : (1) कूटसाक्षिन् (f. नी), Mit. ; (2) by circumlo.
PERJURY : (1) कूटसाद्यम् ; (2) मिथ्यासाद्यम् ; (3) by circumlo.
PERMANENCE, PERMANENCY : (1) स्थायिता ; (2) स्थायिता (rare).
PERMANENT : स्थायिन् (f. नी) : v. Lasting.
PERMANENTLY : expr. by adj. or circumlo.
PERMEABLE : expr. by verb.
PERMEATE : (1) अन्तर्गच्छति (गम् c. 1. to go through) ; (2) व्याप्नोति (आप्, c. 5. =to pervade) : v. Also to penetrate.
PERMISSIBLE : (1) ग्राह्य (f. ह्या =acceptable) ; (2) युक्त (=proper).
PERMISSION : (1) आदेशः ; (2) अनुज्ञा : v. Order (IV.).
PERMISSIVE : (1) आदेशिन् (f. नी) ; (2) अनुज्ञा-दायिन् (f. नी), etc.
PERMIT : (1) आदिशति (दिश्, c. 6.) ; (2) अनु-जानाति (ज्ञा, c. 9.) : v. To order (II), direct (II).
PERMUTATION : In algebra : अङ्कपाराः, Li.
PERNICIOUS : विनाशिन् (f. नी) : v. Injurious, destructive.
PERNICIOUSLY : expr. by adj. or circumlo.
PERORATION : उपसंहारः (=conclusion).
PERPENDICULAR (subs.) : (1) लम्बः, *those lines*

are p. to each other : ते रेखे मिथो लम्बरूपे भवतः, K.d. ; (2) अबलम्बः, -कः, Li. 139.

PERPENDICULAR (adj.) : I. In geo. : v. Above. II. =straight : q.v.

PERPENDICULARLY : (1) लम्बरूपेण ; (2) लम्बवत्.

PERPETRATE : करोति : v. To do, commit (II).

PERPETRATION : expr. by verb, in the *p. of murder* : वधं कुर्वन् ; *his p. of incest* : अगम्यागमनं तस्य ; etc.

PERPETRATOR : -कारिन् (f. नी) or -कृत् (mfn.) in comp. : v. Doer.

PERPETUAL : (1) नित्य (f. त्या), and considering that nothing was *p.* : भावयित्वा चानित्यतां सर्व-भावानाम्, K. ; (2) शाश्वत (f. ती) : v. Eternal ; (3) सतत (f. ता) : v. Continuous, incessant.

PERPETUALLY : (1) नित्यम् ; (2) सततम् : v. Continually, incessantly ; (3) सदा (=always : q.v.), *p. moving* : सदागतिः (air).

PERPETUATE : अक्षयं (f. यां) or सदातनं (f. नां) करोति.

PERPETUITY : (1) नित्यता ; (2) नित्यस्थायिता ; (3) अविच्छिन्नता (=continuity) ; (4) चिर-स्थायिता ; etc. Ph. : *to p.* : शाश्वतीः समाः, Mah. iii. 286. 19.

PERPLEX : आकुलयति (nomi.) : v. To embarrass.

PERPLEXED : I. Intricate : q.v. : विषम (f. मा). II. Embarrassed : (1) व्याकुलः (ला, लं) ; (2) सम्भ्रान्त (f. न्ता) ; (3) उद्दिष्ट (f. ग्रा=alarmed) : Ph. : *p. what to do* : किं कर्तव्यतामुदः, K.

PERPLEXING (adj.) : (1) विषम (f. मा=intricate) ; (2) सन्दिग्ध (f. ग्रा=doubtful) ; (3) व्यामोहक (f. हिका : rare) ; (4) भ्रान्तिजनन (f. नी).

PERPLEXITY : I. The state : (1) चित्तसंभ्रमः, चित्तव्यामोहः, and sim. comp.s. ; (2) by adj. II. Doubt : q.v. : संशयः.

PERQUISITE : पुरस्कारः : v. Present, reward.

PERRY : *पीरासवम् and sim. comp.s.

PERSECUTE . बाधते, प्र-, परि-, (बाध्, c. 1.) : v. To harass, trouble.

PERSECUTION : (1) बाधः, -नम्, प्र-, परि- ; (2) अभिद्रोहः ; (3) उपद्रवः ; (4) उपश्लवः.

PERSECUTOR : (1) बाधक (f. धिका), प्र- ; (2) उपद्रवकारिन् (f. नी) ; etc.

PERSEVERANCE : (1) अभियोगः ; (2) अभिनिवेशः ; (3) अभ्यवसायः.

PERSEVERE : (1) मनोऽभियुक्ते (युज्, c. 7.) or अभिनिवेशयति (c. of विश्), (2) by subs. or adj. : q.v.

PERSEVERING (adj.) : (1) अभियोगमाज् (mfn.) K. iii. 40. ; (2) अभिनिवेशवत् (f. ती), M.n. ; (3) अभियुक्त (f. क्ता), *fate cannot be changed even by perseverance* : न हि शक्यं दैवमन्यथाकर्तुमभियुक्तेनापि, K. ; (4) अभिनिविष्ट (f. टा) ; (5) अभ्यवसायिन् (f. नी) ; etc.

PERSEVERINGLY : (1) अभियोगेन ; (2) by adj. : अभियुक्त (f. क्ता), etc.

PERSIAN (subs.) : I. Inhabitant : पारसीकः, R. iv. 60. II. The language : पारसीबाच्, Raj. ; and sim. comp.s.

PERSIFLAGE : परिहासः (=joke : ?).

PERSIST : expr. by subs., *if you p. about it* : तेषु चेद् ग्राहस्ते, Vi. v. 51.

PERSISTENCE, PERSISTENCY : (1) निर्बन्धः ; (2) अग्रहः ; (3) ग्राहः.

PERSISTENT : (1) निर्बन्धपर (f. रा) and sim. comp.s. ; (2) by adv.

PERSISTENTLY : निर्बन्धेन ; (2) सनिर्बन्धम् ; (3) साग्रहम्.

PERSON : I. A human being : (1) पुरुषः (not of woman), *like an ordinary p.* : पुरुषः प्राकृतो यथा, Mah. iv. 46. 13. ; (2) जनः, *this p.* (i.e. I Pārvatī) : जनोऽयम्, K. v. 64. : v. People, man. Ph. : *in p.* : स्वयम् : v. Self. ; *to one's p.* (=facc) : समक्षे. II. Body : q.v. : शरीरम्, *beauty of p.* : शरीरशोभा, N. III. Form, character : q.v. : रूपम्, *in the p. of Brihannalā* : बृहन्नलारूपमुपेत्य, Mah. iv. 67. 15. IV. In gram. : पुरुषः, *the first p.* : उत्तमपुरुषः ; *the second p.* : मध्यमपुरुषः ; *the third p.* : प्रथमपुरुषः.

PERSONAGE : I. Character : q.v. : रूपम्. II. Person : q.v. : पुरुषः, *great p.* : महापुरुषः, U. vi. 7.

PERSONAL : I. Individual : व्यक्तिगत (f. ता). II. Bodily : q.v. : शरीर- in comp., *p. charms* :

शरीरशोभा, N. III. Belonging to persons : expr. by comp. or gen. IV. Done in person : स्वयंकृत (f. ता). V. Own : q.v. : for *p. attendance* : आत्मदर्शनार्थम्. VI. Concerning individual character : *I donot like your p. observations* : अमुकं लक्ष्मीकृत्य यदुक्तं तन्मे न रोचते. Ph. : *p. pronous* : पुरुषवाचकानि सर्वनामानि (n. pl.) ; *p. property* : अस्वावरसम्पत्तिः.

PERSONALITY : I. Individuality : (1) पुरुषता (?) ; (2) पृथगात्मता. II. Personal reflections : (1) by circumlo. : v. Personal (IV) ; (2) आक्षेपः (=abuse).

PERSONALLY : I. In person : स्वयम्, *p. delivered* : स्वयंदत्त (f. ता) ; *p. came to him* : स्वयं तममीयाय, Ki. ii. 54. II. Individually : gen. not expr. : विशेषतः (=particularly).

PERSONALTY : (1) अस्वावरसम्पत्तिः ; (2) अस्वावरम् ; (3) जङ्गमं द्रव्यम् (rare), Vri. ; and sim. comp.s.

PERSONATE : रूपं गृह्णाति (ग्रह्, c. 9. with gen.), *p. ing a sage* : मुनिरूपः, Ki. xi. 2. ; *p. ing a Kirāta* : किरातरूपधारिन्, M. n. ; *p. ing me* : मम रूपं समास्थाय, Ram. i. 49. 26. ; *p. ing the sage* : मुनिवेशधरः, 17.

PERSONATED : i.e. feigned, false : q.v. : कपट- in comp.

PERSONATION : रूपग्रहणम् or -धारणम् ; better by verb.

PERSONIFICATION : I. In Rhe. : समासोक्तिः, Kav. x. ii. 56. II. Fig. : *p. of justice* : साक्षाद्वर्मः ; *p. of death* : कृतान्त इव.

PERSONIFY : चेतनत्वं or चेतनधर्मम् आरोपयति (c. of रह्).

PERSPECTIVE : यथादृश्यचित्रालोकः (??).

PERSPICACIOUS : तीक्ष्णदृष्टि (mfn.) : v. Also keen, sharp.

PERSPICACIOUSLY : (1) तीक्ष्णदृष्ट्या ; (2) तीक्ष्ण- बुद्ध्या ; etc.

PERSPICACITY : (1) तीक्ष्णदृष्टिः ; (2) तीक्ष्णबुद्धिः (fig.).

PERSPICUITY : (1) प्रसादः, Kav. viii. 6. ; (2) वैशङ्क्यम्, N. xiv. 6.

PERSPIGIOUS : (1) प्रसन्न (f. ज्ञा), *language at once p. and deep* : प्रसन्नगम्भीरपदा सरस्वती, Ki.

xiv. 3. ; (2) विशदः (दा, दं) ; (3) निर्मलः (ला, लं) (=clear : q.v.).

PERSPICUOUSLY : (1) सप्रसादम् ; (2) विशदम् ; (3) निर्मलम्.

PERSPIRATION : I. The act : (1) स्वेदः, -नम्, प्र- ; (2) स्वेदस्नातः and sim. comp.s. II. Sweat : (1) स्वेदः, *although drenched with p.* : स्वेदसलिलस्नातापि, K. ; (2) धर्मः ; (3) धर्मायुः ; (4) स्वेदजलम् ; etc.

PERSPIRE : स्विच्छति, प्र-, (स्विद्, c. 4.), *p. ing* : स्विच्छत् (f. न्ती) ; *p. ing violently* : शूरास्विद् (mfn.).

PERSUADE : I. To induce : (1) अनुनीय प्रवर्तयति (c. of वृत् ?) ; (2) sometimes by causal. II. To convince : q.v.

PERSUASION : I. Lit. : (1) अभ्यर्थना (-begg- ing) ; (2) अनुनयः (=inducement) ; (3) प्रवर्तना (?). II. Faith : q.v. : विश्वासः.

PERSUASIVE : (1) हृदयग्राहिन् (f. णी) ; (2) by circumlo.

PERSUASIVELY : expr. by adj. or circumlo.

PERSUASIVENESS : हृदयग्राहिता : v. Persuasion.

PERT : धृष्ट (f. टा) : v. Bold, impudent.

PERTAIN : *nothing p.s to me which does not p. to you* : अमवदीयं हि नैव किञ्चिन्मात्सम्यदम्, D. i. : v. Belonging, relate.

PERTINACIOUS : (1) expr. by subs., *if you are p.* : ग्राहस्ते, Vi. ; (2) निर्बद्ध (f. द्वा) (rare) : v. Obstinate, persistent.

PERTINACIOUSLY : (1) सनिर्बन्धम् ; (2) निर्बन्ध- in comp. ; (3) ग्रहेण.

PERTINACIOUSNESS, PERTINACITY : (1) निर्बन्धः ; (2) ग्राहः or ग्रहः, Vi.

PERTINENCY : (1) प्रासङ्गिकता ; (2) योग्यता : v. Fitness.

PERTINENT : (1) प्रासङ्गिक (f. की) ; (2) योग्य (f. ग्या) : v. Fit ; (3) उपपन्न (f. ज्ञा) : v. Apposite. *To be p.* : उपपद्यते (पद्, c. 4.).

PERTINENTLY : expr. by adj. or circumlo.

PERTLY : (1) धाष्ट्येन ; (2) अविनयेन : v. Also impudently.

PERTNESS : (1) धाष्ट्यम् ; (2) अविनयः : v. Also impudence,

PERTURB : क्षोभयति (c. of क्षुम्) : v. To disturb, disquiet.

PERTURBATION : *p. of mind* : चित्तसम्भ्रमः or मनः-क्षोभः.

PERUSAL : पाठः, प्र- : v. Reading.

PERUSE : पठति, प्र-, (पठ्, c. 1.) : v. To read.

PERVADE : (1) व्याप्नोति, अभि-, (आप्, c. 5.), *all-p. ing (God)* : सर्वव्यापिन् (f. नी), S. ; (*my limbs which p. the remotest corners* : व्यास-दिगन्तानि मेऽङ्गानि, Ku. vi. 59. ; (2) अश्नुते, वि-, (अश्, c. 5.), *as if p. ing the world with his dignity* : अश्नुवानमिव विश्वमोजसा, Ki. xii. 21.

PERVERSE : (1) प्रतीप (f. पा) ; (2) कुटिल (f. ला=crooked : q.v.).

PERVERSELY : (1) प्रतीपतया ; (2) वामतया ; (3) कौटिल्येन.

PERVERSENESS, PERVERSITY : (1) प्रतीपता ; (2) वामता ; (3) कौटिल्यम्.

PERVERSION : (1) पातः or पतनम् (=fall) ; (2) पाषण्डपथावतारः (in religion) ; (3) विपर्ययः (as of taste) ; etc. : v. Also to pervert.

PERVERT (v.) : (1) दूषयति (c. of दुष्) : v. To corrupt ; (2) कलुषयति (nomi.=to befoul), *p. ed senses* : कलुषितानोन्द्रियाणि, K. ; *the intellect becomes p. ed* : कालुष्यमुपयाति बुद्धिः, K. ; (3) with subs, *your intellect being p. ed* : एतय मति-विपर्ययम्, Ki. ii. 6.

PERVIOUS : प्रवेश्य (f. श्या) : v. Passable, penetrable.

PEST : I. Pestilence : मारी. II. Fig. : *p. of the world* : त्रैलोक्यकण्टकः ; *p. of society* : लोक-दूषकः ; *great p.* : खलशल्यम्, Ku. xvii. 55.

PESTER : बाधते (बाध्, c. 1.) : v. To harass, annoy.

PESTHOUSE : *मारीशरणम् ; मरकशाला.

PESTIFEROUS : मारीजनन (f. नी) and sim. comp.s. : v. Pestilential.

PESTILENCE : (1) मारिः (री), *great p.* : महामारी ; (2) मरकः, *all calamities such as p. and famine ceased on his arrival there* : तत्रागत एव मरकदुर्मिह्ना-क्षुपद्रवः शशाम, V. p. iv. 13. 18

PESTILENTIAL : I. Lit. : (1) मरकावह (f. हा) ; (2) मारिजनन (f. नी) ; and sim. comp.s.

II. Noxious : (1) बनिष्टकर (f. री) ; (2) विनाशक (f. शिका destructive).

PESTLE : मुस(ब)ल (mn.), *with a p. of catechu wood* : खादिरेण मुसलेन, D.

PET (subs.) : I. A favourite : q.v. : बहुमः.

II. A fit of peevishness : विरक्तिः, 'in a p.' : विरक्त (f. क्ता).

PET (v.) : लालयति (लल, c. 10.) : v. To fondle.

PETAL : दलम्, *with hundred p.s* (the lotus) : शत-दलम्.

PETITION (subs.) : I. In gen. : प्रार्थना. II. Written : प्रार्थना, -पत्रम् ; निवेदन- or आवेदनपत्रम्.

PETITION (v.) : (1) प्रार्थयते (अर्थ्, c. 10.) : v. To ask (II) ; (2) आवेदनपत्रेण याचते (याच्, c. 1.) and sim. comp.s.

PETITIONER : अर्थिन् (f. नी), प्र-, अभि- (in every sense).

PETRIFICATION : expr. by verb : v. To petrify.

PETRIFY : I. In gen. : (1) पाषाणीकरोति ; (2) प्रत्तरीकरोति ; (3) अरमीकरोति : v. Stone. *To be p. ed* (lit. and fig.) : (1) पाषाणीभवति ; (2) अरमीभवति ; etc. II. To stupefy : जडीकरोति.

PETROLEUM : शिलातैलम्, Williams.

PETTICOAT : शाटी (?), *p. government* : स्त्री-शासनम् (?).

PETTIFOGGER, PETTIFOGGING (adj.) : चुद्रवृत्ति (mf.) (?).

PETTINESS : चुद्रता : v. Smallness.

PETTISH : कर्करा (f. शा) : v. Peevish.

PETTISHNESS : कार्करयम् : v. Peevishness.

PETTY : चुद्र (f. द्रा), *p. princes* : चुद्रराजानः : v. Small.

PETULANCE : I. Forwardness : धाष्ट्यम्. II. Peevishness : q.v.

PETULANT : I. Forward, wanton : वृष्ट (f. द्रा). II. Peevish : q.v.

PEW : मञ्जः, -कः (?).

PEWIT : a bird : कोयटिः, "कोयटिकहीकते", Mal.

PEWTER : मिश्रधातुभेदः ; *राक्वसीलयम्.

PHALANX : I. Lit. : मोगव्यूहः. II. In gen. : व्यूहः.

PHANTASM : v. Phantom.

PHANTASTIC : v. Fantastic.

PHANTASY : v. Fancy, imagination.

PHANTOM : I. Ghost, shade : q.v. : भूत (mn.).

II. Fancied vision : *is this a p. or my delusion* : माया स्वदेहा मतिविभ्रमो वा, Ki. xvi. 18.

PHARISAIC, -AL : expr. by comp. or gen.

PHARISAISM : I. Lit. : *पारसवं मतम्. II. Fig. : बाह्यिकी धार्मिकता (?) ; वक्रमतम् (?).

PHARISEE : I. Lit. : *पारसवः. II. Fig. : दाम्भिकः : v. Hypocrite.

PHARMACOPŒIA : भैषज्यतत्त्वम् ; भैषज्यमुक्तावली ; and sim. comp.s.

PHARMACY : Perh. भैषज्यम् ; औषधकरणम् (?).

PHARMOS : *आलोककरणम् and sim. comp.s.

PHASE : *p.s of the moon* : चन्द्रस्य हासवृद्धि (?) ; *p.s of an eclipse* : ग्रहणस्य प्रग्रहस्थितिमोक्षाः (?).

PHEASANT : जीवङ्गवीर्य (?) ; वीजनः (?).

PHENOMENON : (1) gen. by विषयः (subject or वस्तु (n.=thing) ; (2) उत्पातः (extraordinary p., portent).

PHIAL : काचकूपिका (??).

PHILANTHROPIC : (1) लोकहितैषिन् (f. नी) ; (2) सद्य (f. या=kind : q.v.).

PHILANTHROPICALLY : (1) लोकहितेच्छया ; (2) सद्यम् (=kindly).

PHILANTHROPIST : v. Philanthropic.

PHILANTHROPY : (1) लोकहितैषिता or -हितेच्छा ; (2) दया (=kindness).

PHILIPPIC : आक्षेपवक्तृता and sim. comp.s (?).

PHILISTINE : I. Lit. : *प्रास्थलः. II. Fig. : नागरः.

PHILOLOGER, PHILOLOGIST : भाषातत्त्वविद् (mf.), -विशारद (f. दा -ज्ञ), (f. ज्ञा), and sim. comp.s.

PHILOLOGICAL : expr. by comp. : v. Philology.

PHILOLOGICALLY : भाषातत्त्वानुसारेण and sim. comp.s.

PHILOLOGY : भाषातत्त्वम्, भाषाविज्ञानम् and sim. comp.s.

PHILOPROGENITIVENESS : अपत्यस्नेहः and sim. comp.s.

PHILOSOPHER : (1) दार्शनिक (f. की) ; (2) विद्व (f. ज्ञा=learned, wise : q.v.). *P.'s stone* : (1) चिन्तामणिः ; (2) स्पर्शमणिः.

PHILOSOPHIC, -AL : I. Lit. : (1) दार्शनिक (f. की). II. Rational, wise : q.v. : विद्व (f. ज्ञा).

PHILOSOPHICALLY : I. Lit. : दर्शनानुसारेण. II. Calmly, wisely : q.v.

PHILOSOPHISE : (1) perh. अन्वीक्षते (ईक्ष्, c. 1.); (2) by circumlo.

PHILOSOPHY : I. Lit. : दर्शनम्, -शास्त्रम्, *learned in the six schools of p.* : षड्दर्शनवेत्ता ; *epitome of all the schools of p.* : सर्वदर्शनसंग्रहः, D.s. II. Principles, theory : विज्ञानम्.

PHILTER : वशीकरणचूर्णम् (=powder), K. ; -पानम् (=drink).

PHLEBOTOMY : शिरावेधः, -नम् and sim. comp.s.

PHLEGM : I. Lit. : (1) कफः, *p.-destroying* : कफघ्न (f. घ्नी), Sr. ; (2) श्लेष्मन् (m.), *increase of p.* : श्लेष्मणो वृद्धिः, Sr. II. Coldness, indifference : q.v. : जाड्यम्.

PHLEGMATIC : I. Lit. : (1) कफिन् (f. नी) ; (2) श्लेष्मण or -ल (f. णा or ला) ; (3) कफेलू (n. लु). II. Cold, indifferent : q.v. : जडः (डा, ड).

PHLEGMATICALLY : v. Indifferently, coolly.

PHLOGISTIC : सन्तापक (f. पिका) : v. Inflammatory.

PHŒNIX : *अमरविहगः.

PHONETIC : *स्वरसंवादिन् (f. नी).

PHONETICS, PHONOLOGY : *स्वरविज्ञानम्. *Vedic p.* : प्रातिशाख्यम्.

PHOSPHORESCENCE : *प्रस्फुरशीलता ; मधुरप्रकाशजननता.

PHOSPHORESCENT : *प्रस्फुरशीलः (ला, लं) ; मधुरप्रकाशजननः (नी, नं).

PHOSPHORUS : I. In chem. : *प्रस्फुरः. II. The morning-star : q.v.

PHOTOGRAPH : I. Subs. : *आलोकलेख्यम्. II. Verb : आलोकलेख्यं करोति.

PHOTOGRAPHER : आलोकलेख्यकारः and sim. comp.s.

PHOTOGRAPHY : *आलोकलेख्यकला (the art) or -विज्ञानम् (the science).

PHRASE (subs.) : I. Lit. : वाक्यम्, Sah. ii. 4. II, Diction, expression : q.v.

PHRASE (v.t.) : अमिदधाति (धा, c. 3.) : v. To call, style.

PHRASEOLOGY : (1) वाक्यबन्धः ; (2) वाक्यरचना : v. Style.

PHRENOLOGER, PHRENOLOGIST : *मस्तिष्कविद्याविद् (mfn.), -विशारदः (दा, दं), etc.

PHRENOLOGY : *मस्तिष्कविद्या.

PHTHISICAL : of person : (1) क्षयरोगिन् (f. जी) ; (2) शोषाक्रान्तः (न्ता, न्तं), etc.

PHTHISIS : (1) क्षयः, -रोगः ; (2) राजयक्ष्मन् (m.) ; (3) शोषः.

PHYLACTERY : (1) रक्षाकाण्डः ; (2) कवच (mn.).

PHYSIC : I. Medicine : q.v. : चिकित्सा. II. Purgative : q.v. : रेचकम्.

PHYSICAL : I. Bodily : q.v. : by comp., *p. strength* : शरीरशक्तिः. II. Natural : q.v. : *p. sciences* : पदार्थशास्त्राणि (?). III. Individual : q.v.

PHYSICALLY : I. According to physics : पदार्थशास्त्रानुसारेण (?). II. Bodily : *p. unfit* : शरीरेषाक्षमः.

PHYSICIAN : (1) चिकित्सकः, *faults of a p.* : चिकित्सकदोषाः, C. ; (2) वैद्यः, *calling all the p.s* : सर्वानाहूय वैद्यान्, C. ; *a disease which repels the efforts of p.s* : वैद्ययत्नपरिमावी गदः, R. ; (3) मिषज् (m.), *incurable by p.s* : मिषजामसाध्य (f. ध्या), R.

PHYSICS : पदार्थशास्त्रम् ; पदार्थविज्ञानम् ; and sim. comp.s.

PHYSIOGNOMIST : पुरुषलक्षणविद् (mfn.), -ज्ञ (f. ज्ञा) ; and sim. comp.s.

PHYSIOGNOMY : I. Features : आकृतिः. II. The art : perh. बदनलक्षणम् and sim. comp.s. ; पुरुषलक्षणम्, K.

PHYSIOLOGICAL : expr. by comp. or gen.

PHYSIOLOGIST : *करणतत्त्वविशारद (f. दा) ; करणविज्ञानविद् (mfn.) ; etc.

PHYSIOLOGY : *करणविज्ञानम् and sim. comp.s.

PIACULAR : (1) दूषक (f. पिका), परि- ; (2) दूषण (f. जी), etc.

PIANO, -FORTE : बाद्यविशेषः.

PIAZZA : v. Portico.

PICK (v.) : I. To pluck, gather : q.v. : चिनोति,

ग्र-, अमि-, (धि, c. 5.). II. To pick : q.v. III. Of the teeth : उद्भिदति (लिङ्, c. 6.). IV. To pierce : q.v. : विध्यति (व्यध्, c. 4.). Ph. : (a) *to p. one's purse* : धनमल्लिका मुष्णाति ; (b) *p. holes in one's coat* : परस्य छिद्राणि समाहरति ; (c) *p. a quarrel* : कलहम् उत्पापयति. Comp.s. : (a) *P. off* : उद्धरति (ह, c. 1.) : v. Also to separate. (b) *P. out* : बाहरति with expr.s meaning *from or among* : v. Also to choose. (c) *P. up* : समाहरति : v. To gather.

PICK (subs.) : I. In comp. : *tooth -p.* : दन्तोद्धेखनी ; *ear -p.* : कर्णस्य कण्डूयनकम्, H. ii. 66. ; *p. -wick* : *दशोद्धरणो. II. *P. axe* : q.v. III. Choice, chosen things : q.v. IV. The best : विशिष्टाः (m. pl.), *with the p. of the school* : विद्यालयस्य विशिष्टैरुद्धानैः सह.

PICKAXE : (1) पाषाणदारणः, -णी ; (2) पाषाणभेदनी ; (3) टंकः.

PICKET : v. Picquet.

PICKLE : I. Subs. : no equiv. : *अम्लासवः, -द्रव्यम्. II. Verb : *अम्लासवेन संदधाति (धा, c. 3.).

PICKPOCKET : ग्रन्थिच्छेदः, -कः : v. Thief.

PICNIC : विहारः or -हरणम् (=amusing), *p. in a park* : वनविहरणम्, Si. ; *let us go to the Yamunā and have a p. there and come back in the evening* : “गच्छावो यमुनां प्रति । सुहृज्जनवृत्तौ तत्र विहृत्य मधुसूदन । सायाह्ने पुनरेष्यावः”, Mah. i. 220. 14-5.

PICQUET : रक्षिकदलम् (?), गौलिमकाः (m. pl. ?).

PICTORIAL : (1) सचित्र (f. त्रा) ; (2) चित्रोपेत (f. ता) and sim. comp.s.

PICTORIALLY : expr. by adj. or circumlo.

PICTURE (subs.) : I. Lit. : (1) चित्रम्, *I think much of this representation in the picture* : चित्रार्पितामहमिमां बहु मन्यमानः, Sa. vi. 17. ; (2) आलेख्यम्, *living only in p.* : आलेख्यशेष (f. धा), R. xiv. 15. II. Fig. : (1) चित्रम् ; (2) by circumlo.

PICTURE (v.) : I. Lit. : चित्रयति. II. Fig. : (1) मनसि करोति ; (2) पर्यालोचयति (लोच्, c. 10.) : v. To consider, think.

PICTURE-FRAME : चित्रधारणी (?) ; चित्राधारः (?)

PICTURE-GALLERY : चित्रालयी (=pictures) ; चित्रशाला and sim. comp.s.

PICTURESQUE : विचित्र (f. प्रा), in *p. language* : विचित्रपदम्, Ram. Ph. : *p. arrangement of words* : चित्रम्, Kav. ix. 8.

PICTURESQUENESS : वैचित्र्यम् or विचित्रता, *p. of language* : उक्तिवैचित्र्यम्, Kav.

PIDDLE : मूत्रयति (मूत्र, c. 10.) : v. Water, to make.

PIDDLING (adj.) : क्षुद्र (f. द्रत) : v. Little, trivial.

PIE : I. A bird : किकिः (?). II. An article of food : no equiv. III. In printing : *मुद्राक्षर-सङ्करः.

PIEBALD : तित्तिरिकल्माष (f. पा), *very good p. horses* : तित्तिरिकल्माषान् हयोत्तमान्, Mah. ii. 28. 6.

PIECE (subs.) : I. Lit. : (1) खण्ड 'n.n.', *a dirty rag torn to hundred p.s* : शतखण्डमलिनकल्पा, J. ; *to p.s* : खण्डखण्डम् or खण्डशः ; (2) शकलम्, *p.s of rock-salt* : सैन्धवशिलाशकलानि, R. v. 73. ; (3) not expr. in fig. ps., *this is a p. of excellent advice* : प्रकृष्टोऽयमुपदेशः ; *a p. of music* : सङ्गीतमेकम् (?). II. A gun : अस्त्रम्. III. A coin : not expr. IV. An individual : (1) लोकः ; (2) often not expr., "*a p. of a logician*" : तार्किकः. Ph. : (a) *of a p.* : एकरूप (f. पा) ; (b) *of a p. with* : सप्ता (f. शा) : v. Like ; (c) *p. of eight* : मुद्राविशेषः.

PIECE (v.) : संदधाति (धा, c. 3.) : v. To patch, unite.

PIECEMEAL (adj.) : खण्डशः, *to tear p.* : शकलयति.

PIECEWORK : perh. स्वरकर्मन् (n. : comp. vern. ठिका).

PIED (adj.) : (1) तित्तिरिकल्माष (f. पा) ; (2) चित्रविचित्र (f. प्रा).

PIER : I. Of a bridge, etc. : स्तम्भः (=pillar). II. A mole : वप्रम् (?).

PIER-GLASS : गवाक्षदर्पणः (?) and sim. comp.s.

PIERAGE : *वप्रशुल्कम्- and sim. comp.s.

PIERCE : I. Lit. : (1) विध्यति, सं-, प्रति-, परि- (व्यप्, c. 4.), *p.d with arrows* : ईषुभिर्विद्धः, R. ix. 60. ; (2) मिनति, निर- (मिद्, c. 7.=to force a way into), *grief p.d his heart* : विभेद हृदयं तस्य शोकशङ्कुः, R. viii. 93. II. To touch, move : चालयति, वि-, (c. of चल्). III. To dive into, understand : q.v.

PIERCING (adj.) : I. Of men : कुशाग्रबुद्धि (mfn.) : v. Acute. II. Of sounds : perh. कर्णवेदिन् (f. नी) : v. Shrill.

PIERCINGLY : expr. by adj. or circumlo : v. Also keenly.

PIERIAN : *P. spring* : सरस्वतीकुण्डम्.

PIETY : (1) धर्मिष्ठता ; (2) धर्मपरायणता ; (3) धार्मिकता.

PIG : I. Prop. शूकरशवः. -कः. II. Gen. : शूकरः, ग्राम्य- : v. Hog. III. Of metal : perh. पिण्डः.

PIGEON : (1) पारावतः ; (2) कपोतः ; (3) हारीतः (=wood -p.). Ph. : *p. English* : *अष्टरेजी.

PIGEON-HOLE : I. Lit. : कपोतविवरम्, and sim. comp.s. (?). II. In paper : छिद्रम् (?).

PIGEONRY : (1) कपोतपालिका ; (2) विटङ्कः.

PIGGERY : (1) शूकरगृहम् ; (2) शूकरशाला ; (3) शूकरकुलम्.

PIGHEADED : prob. शूकरशिरस् (mfn.) : v. Also obstinate.

PIGMENT : वर्णकः : v. Paint.

PIGMY : बामनः : v. Dwarf. *The p.s* : बालखिल्याः (?).

PIGSTY : शूकरवृत्तिः (?).

PIGTAIL : *dressing the hair in p.* : *शूकरपुच्छवत् केशानि विरचय्य.

PIKE : I. A weapon : perh. पट्टिशः : v. Lance, spear. II. A fish : जलसूचिः (?).

PIKEMAN : पट्टिशधारिन् (f. नी) and sim. comp.s.

PILASTER : *मित्तिस्तम्भः.

PILCHARD : मत्स्यविशेषः.

PILE (subs.) : I. A heap : q.v. : राशिः. II.

Funeral : चिता (rarely चिह्या and चितिः), *make a p., I will follow my lord* : विरचय चितामनुसरामि जीविनेश्वरम्, K. ; *make a p. for me* : कुरु मे चिताम्, Ku. iv. 35. III. Edifice : q.v. : इर्म्यम्. IV. A timber : द्यूणा. V. Hair : बालः.

PILE (v.) : समा-चिनोति (चि, c. 5.) : v. To heap.

PILE-DRIVER : *द्यूणाचोदनयणम् and sim. expr.s.

PILES : अर्शस् (n.), *internal p.* : अक्षयान्यर्शांसि, Sr. ; *ointments for p.* : अर्शसामालेपाः ; *suffering from p.* : अर्शोर्मिरुपद्रुतः (ता, तं), Sr. or अर्शसः (सा, स), Bha.

PILFER : मुष्णाति (मुष्, c. 9.) : v. To steal.
PILFERER : मोषकः : v. Thief.
PILFERING (subs.) : मोषः : v. Theft.
PILGRIM : (1) तीर्थयात्रिकः ; (2) तीर्थानुसारिन् (m.), V.s. ; (3) यात्रिकः (when sense clear).
PILGRIMAGE : (1) तीर्थयात्रा, *desirous of p.* : तीर्थ-यात्रामिलाषी, D. ; (2) तीर्थाभिगमनम्, Mah. ; and sim. comp.s. *Place of p.* : तीर्थम्. *P. to the Ganges* : गङ्गायात्रा.
PILL : वटिका. Ph. : *it was a bitter p. to swallow* : *असह्यमीदृशं श्रोतुं पर्वणं कर्णकर्कशम्.
PILLAGE (subs.) : विलुण्ठनम् : v. Plunder.
PILLAGE (v.) : विलुण्ठति (लुण्ठ, c. 1.) : v. To plunder.
PILLAGER : वि-लुण्ठकः : v. Plunderer.
PILLAR : स्तम्भः, *it is not supported by p.s* : स्तम्भैर्न च धृता सा तु, Mah. ii. 11. 14. Ph. : *p. of state* : राज्यरक्षकः, राजस्तम्भाधारः (com. v. iii. 17.) and sim. comp.s. *P. ed* : स्तम्भोपेत (f. ता) and sim. comp.s.
PILLION : पर्याणम् (?), -च्छदः (?).
PILLORY : *स्तम्भबन्धः ; हडिः, William.
PILLOW (subs.) : उपाधानम्, *a couch with many p.s* : बहुपाधाना कुशा, K. ; (2) उपबर्हः ; (3) बालिशम् ; (4) गण्डुः (rare).
PILLOW (v.) : उपदधाति (धा, c. 3.) : v. To put, prop.
PILOT (subs.) : *जलमानविद् (mfn.) and sim. comp.s.
PILOT (v.) : मार्गं दर्शयति (c. of दृश् with gen.) : v. Way.
PILOTAGE : *जलमानविदां मूल्यम्.
PIMP (subs.) : (1) विटः ; (2) सुरततालः.
PIMP (v.) : स्त्रीः or नारीः संजोयति (c. of युज्), or सज्जयति (c. of सज्ज्), or संक्षेपयति (c. of ह्रिप्), or संगमयति (c. of गम्), M. viii. 362.
PIMPLE : स्फोटः, -कः.
PIMPLED, PIMPLY : (1) स्फोटिन् (f. नी) ; (2) स्फोटकिन् (f. नी).
PIN (subs.) : I. Lit. : perh. सूचिः. II. A peg : कौलः, -कः. III. Fig. : तृणम् : v. Straw, care.
PIN (v.) : I. Lit. : सूच्या बध्नाति (बन्ध्, c. 9.). II. To confine : q.v. : संरुण्धि (रुष्, c. 7.).

PINCERS : (1) संदशः ; (2) कङ्कमुलम्.
PINCH (subs.) : I. Lit. : expr. by verb : v. Pinch (I). II. Pressure, oppression : q.v. : सम्पीडनम्.
PINCH (v.) : I. With the fingers : चर्मं कृन्तति (कृत्, c. 7. : ?). II. To squeeze or press hard. : (1) सं-पीडयति (पीड्, c. 10.) ; (2) सं-बाधते (बाध्, c. 1.). Ph. : *p. ed with cold and hunger* : शीतार्तश्च जुषार्तश्च, P. 3. 7. : *p. ing poverty* : दुःसहदारिद्र्यम्. and sim. comp.s.
PINCUSHION : सूच्याधारः and sim. comp.s.
PINE (subs.) : देवदारुः (a kind of p. Use n. for wood).
PINE (v.) : I. To p. away : अङ्गेषु परिहीयते (pass. of हृ), Sa. iii. : v. Also to languish. II. To p. for : (1) ताम्बयति (तम्, c. 4. = to be distressed) ; (2) अवसीदति (सद्, c. 1. = to droop).
PINEAPPLE : भूपनसः or नानारसः (??) (Use n. for the fruit).
PINION (subs.) : पक्षः : v. Wing, feather.
PINION (v.) : बध्नाति (बन्ध्, c. 9.) : v. To bind.
PINK (subs.) : I. A plant : लताविशेषः. II. Its flower : *पिङ्गम्. III. A colour : पाटलवर्णः.
PINK (adj.) : पाटलः (ला, जं).
PINK (v.) : विध्यति (व्यध्, c. 4.) : v. To pierce.
PIN-MONEY : बाह्यव्ययार्थं धनम् (?).
PINNACE : a boat : *पीनासम् (comp. vern. पिनिस).
PINNACLE : I. A turret : q.v. : अट्टः. II. Summit : q.v. : शिखरम्.
PINT : मानविशेषः.
PIONEER : I. Lit. : स्थापुच्छेदकः. II. Fig. : मार्ग-दर्शकः.
PIOUS : (1) धार्मिक (f. की) ; (2) धर्मनिष्ठ (f. छा) ; (3) धर्मपरायण (f. जा) ; (4) धर्मप्रवण (f. णा) ; and sim. comp.s.
PIOUSLY : (1) धार्मिकतया etc. ; (2) better by adj. or circumlo.
PIP (v.) : चूकरोति, “कमाहूय चिराय चूकरोतः”, N.
PIP (subs.) : I. Of fruits : बीजम्. II. In fowls : रोगविशेषः.
PIPE (subs.) : I. Musical : (1) वंशः, -री ; (2)

वेणुः ; (3) मुरली. II. A tube : नाली (?). III. For smoking : धूपनाली (?). IV. A cask : कुण्डम्.

PIPE (v.) : I. Lit. : वेणुं वादयति (c. of वद्). II. To cry : q.v.

PIPER : (1) वांशिकः ; (2) वेणुवादकः ; (3) वंशीधरः. PIPKIN : खाली (gen. term) : v. Boiler.

PIQUANCY : (1) तीक्ष्णता (= pungency) ; (2) सरसता (in fig. sense).

PIQUANT : I. Lit. : तीक्ष्ण (f. द्वा) : v. Pungent. II. Fig. : सरस (f. सा = flavoured, witty).

PIQUANTLY : (1) तीक्ष्णम् ; (2) सरसम् : for dif. : v. Above.

PIQUE (subs.) : (1) विरक्तिः (dislike) ; (2) often by कलिः (= quarrel).

PIQUE (v.) : expr. by विरक्त (f. क्ता) or रुष्ट (f. ह्ता).

PIRACY : I. Lit. : समुद्रदस्युता and sim. comp.s. II. Fig. : चौर्यम्.

PIRATE (subs.) : I. Lit. : समुद्रदस्युः and sim. comp.s. : v. Robber. II. A vessel : दस्युपोतः and sim. comp.s.

PIRATE (v.) : I. Lit. : समुद्रे दस्युतां करोति. II. Fig. : चोरयति (चुर्, c. 10.), *p.d poem* : चोरितं काव्यम्.

PIRITICAL : expr. by comp., *p. vessel* : दस्युपोतः.

PISCATORY : मत्स्य- or मीन- in comp. : v. Fish.

PISH (interj.) : perh. अरे or अरे रे.

PISMIRE : पिपीलिका : v. Ant.

PISS : I. Subs. : मूत्रम्. II. Verb. : मूत्रयति, अव- (मूत्र्, c. 10.).

PISTIL : गर्भकेशरः (?).

PISTOL : no equiv. : *हस्तासम्.

PISTOLE : हिस्पानीयसुवर्णमुद्राविशेषः.

PISTON : *सम्पीडनी ; सम्पीडननाली.

PIT (subs.) : I. A hole : (1) गर्तः ; (2) अवटः, *putting the body in a p.* : कबन्धमवटे कृत्वा (rare), Ram. ; (3) गह्वरम्. (prop. a cave), *thus men are thrown in p.s of impropriety* : एवं पुंमासोऽप्युक्त-गह्वरे पात्यन्ते, Vi. v. II. Arm -p. : q.v. : कक्षः. III. The grave : q.v. IV. Of the

stomach : मणिपूरम्. V. Of a theatre : perh. अङ्गणम्.

PIT (v.) : I. Lit. : *his face is p. ted by small-pox* : *आननं तस्य विस्फोटकेन चिह्नितम्. II. To set to fight : योद्धुमुत्साहयति (c. of सह्).

PITAPAT : *to go p.* : धुरधुरायते (nomi.).

PITCH (v.t.) : I. To fling, cast : q.v. : क्षिपति (क्षिप्, c. 6.). II. Of tents : रचयति, वि- (रच्, c. 10.) ; सञ्जयति (c. of सज्ज्), M. n. ; प्रतिविदधाति (धा, c. 3.), R. xiii. 79. III. Of times : सं-स्थापयति (c. of स्था). IV. Of prices : स्मिरोकरोति. V. To smear with p. : तिन्दुना लिम्पति (लिप्, c. 6.) etc. Ph. : *p. ed battle* : तुमुलं युद्धम्, Mah. viii.

PITCH (v.i.) : I. To alight, fall : q.v. : पतति (पत, c. 1.). II. To p. upon, select : वृणोति (वृ, c. 5.). III. Of ships : याति (या, c. 2.), क्षणमूर्द्धमपः क्षणम्, K. s. 25. 44.

PITCH (subs.) : I. The resin : तिन्दु, -कम्. II. Degree of elevation : *highest, lowest p.* : परा कोटिः, K. III. In music : *at the highest p. of the voice* : अत्युच्चैः स्वरेण. IV. Declivity, slope : q.v.

PITCHER : (1) कमण्डलु (mn.) ; (2) आरुः ; (3) बट्टी. PITCHFORK : v. Fork.

PITCHY : I. Lit. : तिन्दुलिप्त (f. क्षा) and sim. comp.s. II. Fig. : *p. darkness* : सूचिभेदं तमः or अन्धतमसम्.

PITEOUS : करुण (f. णा) : v. Pitiable, pitiful.

PITEOUSLY : करुणम् : v. Pitiable, pitifully.

PITEOUSNESS : दीनता (= wretchedness) ; or by adj.

PITFALL : (1) छद्मगर्तः and sim. comp.s. ; (2) गह्वरम् : v. Pit.

PITH : I. Lit. : मज्जन (n.) or मज्जा (f.). II. Fig. : सारः, Ki. xi. 39. : v. Essence, spirit.

PITHINESS : I. Lit. : मज्जाबहुलता. II. Fig. : सारवत्ता.

PITHLESS : (1) असारः or निःसारः (रा, ') ; (2) फल्गु (mf.n.).

PITHY : I. Lit. : मज्जाबहुलः (ला, लं) and sim. comp.s. II. Fig. : (1) सारवत् (f. ती) ; (2) सारगर्भं (f. र्भा) ; (3) ससारः (रा, रं).

PITIABLE : (1) कष्ट (f. जा), (I) *have reached this p. condition* : प्रपन्ना कष्टामवस्थाम्, R. xvi. 10. ;

(2) दीनः (ना, नं) (miserable : q.v.).

PITIABLY : (1) कष्टम् ; (2) दीनम्.

PITIFUL : I. Merciful, kind : q.v. : (1) कष्टा-
मय (f. यी) ; (2) कारुणिक (f. की). II. Piti-
able : कष्ट (f. जा), *in p. words* : कष्टार्थग्रथितम्,
R. viii. 70. III. Paltry, mean : q.v. : क्षुद्र
(f. द्रा).

PITIFULLY : I. Mercifully, kindly : q.v. :
सकष्टम्. II. Piteously : कष्टम्, (they) *spoke p.* :
कष्टममिहितम्, Ki. x. 58. III. Meanly : *p.*
dressed : दीनवेश (f. शा).

PITIFULNESS : (1) कारुण्यम् ; (2) दीनता (=wret-
chedness).

PITILESS : निष्कष्ट (f. जा) : v. Merciless, un-
kind.

PITILESSLY : निष्कष्टम् : v. Unmercifully.

PITMAN : आबटिक (f. की ??).

PITTANCE : no equiv. : perh. कष्ट्यवर्तः.

PITY (subs.) : करणा or कारुण्यम् : v. Mercy, kind-
ness. Ph. : *it is a great p.* : इदमतीव दुःखाकरम् :
v. Distressing.

PITY (v.) : (1) कष्टां करोति (with loc.) ; (2)
दयते (द्य्, c. 1. : with acc. or gen.), *why*
don't you p. me : ममापि किं नो दयसे, N. ix. 98. ;
(8) अनुकम्पते (कम्प्, c. 1. =to shew kindness
for) "गिरानुकम्पस्व", N.

PITYING (adj.) : सकष्ट (f. जा) : v. Pitiful,
compassionate.

PITYINGLY : सकष्टम् : v. Compassionately.

PIVOT : योगकीलः (?) ; विवर्तनकीलः, Williams.

PLACABILITY : (1) क्षमाशीलता ; (2) तितिच्छुता.

PLACABLE : (1) क्षमाशील (f. ला) ; (2) बहुक्षम
(f. मा), etc.

PLACARD (subs) : घोषणापत्रम्, and sim. comp.s.
(?).

PLACARD (v.) : I. Lit. : घोषणापत्रं निदधाति (धा,
c. 3.) : v. To put. II. To notify : घोषयति,
परि-, (घृष्, c. 10.).

PLACATE : शमयति (c. of शम्) : v. To appease.

PLACE (subs.) : I. Lit. : (1) स्थानम् (best
equiv.), *should not leave one's p.* : स्वस्थानं न

परित्यजेत्, H. ; (2) भूमिः or भूः, *makes p.s on (the*
roof) of the palace : क्रियन्तां प्रासादस्योपरि भूमयः,
Mu. iii ; (3) स्थलम्, Ph. : *in this p., in that p.* :

अत्र, तत्र : v. Here, there, etc. ; *nor falsehood*
has any p. in you : नानृतं त्वयि तिष्ठति, Mah. II.

Room : q.v. : स्थानम्. III. Rank : (1) स्थानम् :

(2) भूमिः, *want my p.* : मदीयां भूमिं कामयन्ते, Mu.

IV. With the idea of substitution : (1) स्थानम् ;
some read Lāsikā in the p. of Vilāsikā : केचिदि-
लासिकास्थाने लासिकेति पठन्ति, Sah. ; (2) भूमिः,
here I am in the p. of your comrades : अयं जनः ते
सखीभूमौ वर्तते, Sah. iii. V. Denoting succes-
sion : by adv., *in the first p.* : प्रथमम् ; *in the*
next p. : अपरम् (=again). Ph. : *to take p.* :
v. To happen ; *out of p. expr.* by अस्थानम्,
Ki. xi. 68. or असाग्रतम्, Si. ii. 70.

PLACE (v.) : स्थापयति (c. of स्था) : v. To put.

PLACID : शान्त (f. न्ता) : v. Quiet, calm.

PLACIDLY : expr. by adj or comp. : v. Also
quietly.

PLACIDNESS, PLACIDITY : प्र-शान्तता : v. Calm-
ness.

PLAGIARISM : expr. by चौर्यम् (=theft), as
काव्यचौर्यम् (poetical), उक्तिचौर्यम् (of language),
etc.

PLAGIARIST : काव्यचौरः, उक्तिचौरः, etc.

PLAGIARIZE : चोरयति (चूर्, c. 10. =to steal :
q.v.).

PLAGUE (subs.) : I. Lit. : (1) मारिः(री) ; (2)
मरकः, V. p. iv. 13. 53. Ph. : *cattle-p.* : पशूनां
मरणरोगः, Ka. xiii. 64. II. Any great cala-
mity : (1) उत्पातः ; (2) उपद्रवः. III. A pest :
(1) शल्यम् ; (2) कण्टकः.

PLAGUE (v.) : I. To vex : q.v. II. To
infest with p. : expr. by subs.

PLAICE, PLAISE : मत्स्यविशेषः.

PLAIN (subs.) : (1) समभूमिः ; (2) समस्थलम्, -ची.

PLAIN (adj.) : I. Smooth, level : q.v. : सम
(f. मा). II. Clear, evident : q.v. : स्पष्ट (f.
ष्ट), *in p.* : स्पष्टम्. III. Open, public : q.v. :
प्रकाश (f. शा). IV. Frank, sincere : q.v. :
स्फुटमाषिन् (f. णी =p. spoken). V. Homely,
simple : (1) सहज (f. जा =natural, as of p.

tune); (2) सामान्य (f. न्या=common, as of p. dress); (3) अलंकृत (f. ता=unadorned, poor : q.v.).

PLAIN-DEALING : I. Adj. : श्रुतु (mf. n.) : v.

Sincere. II. Subs. : अर्जवम् : v. Sincerity.

PLAINLY : I. Clearly, perspicuously : q.v. :

स्पष्टम्. II. Unreservedly, sincerely : (1)

निर्व्याजम् ; (2) निष्कपटम्. III. In other senses :

expr. by adj. or comp.

PLAINNESS : I. Clearness, perspicuity : q.v. :

स्पष्टता. II. Outspokenness : स्फुटामयिता. III.

Evenness : समता. IV. Openness : प्रकाशता :

v. Simplicity : expr. by adj., p. of dress :

सामान्यवेशः : v. Plain (V.).

PLAINT : प्रतिज्ञा, the p. is the most important part of a law-suit : सारस्तु व्यवहारणां प्रतिज्ञा समुदाहता, N. s.

PLAINTIFF : (1) वादिन् (f. नी), Si. xx. 18. ;

(2) अर्थिन् (f. नी), कार्य-, Mr. ix.

PLAINTIVE : I. Complaining : (1) परिदेविन्

(f. नी) ; (2) by comp. II. Sad, sorrow-

ful : q.v. : शोकावह (f. हा).

PLAINTIVELY : expr. by adj. or circumlo.

PLAINTIVENESS : शोकावहता : v. Sadness.

PLAIT (subs.) : I. A fold : मङ्गलः. II. A braid :

कवरी.

PLAIT (v.) : v. To fold, braid.

PLAN (subs.) : I. Project, design : (1) उपायः,

devise some p. : उपायः क्रियताम्, H. ii. ; (2)

प्रयोगः (employment of means), ask for the

success of the p. : प्रयोगसिद्धिं वृच्छ, Mal. i. ; (3)

मन्त्रणा (=plot). II. A sketch : चित्रलिपिः (??).

PLAN (v.) : I. To devise : उपायं करोति, p. ned

his death : तस्य वधोपायं चकार or वर्षं मन्त्रयामास.

II. To design : चित्रलिपिं करोति (??, : with

gen.).

PLANE (adj.) : सम (f. मा), p. trigonometry :

*समत्रिकोणमितिः.

PLANE (subs.) : I. In geo. : *समक्षेत्रम् ; धरातलम्,

where two p.s meet : धरातलयोः सम्पातः, K.

d. II. The tool : तक्षणी, Williams. III.

tree : वृक्षविशेषः.

PLANE (v.) : समीकरोति (कृ, c. 8.).

PLANET : ग्रहः, superior, inferior p. : अक्षः, उर्ध्वो ग्रहः (after Su.). Minor p. : उपग्रहः.

PLANETARY : expr. by tat. comp., p. orbit :

ग्रहकक्षा.

PLANK (subs.) : (1) फलक (mn.) ; (2) काष्ठफलक

(mn.).

PLANK (v.) फलकैः आवृणोति (वृ, c. 5.) : v. To

cover.

PLANT (subs.) : (1) लता ; (2) ओषधिः (annual

p.).

PLANT (v.) : I. Lit. : रोपयति, आ-, अमि-, (c. of

रू), trees are to be p. ed on (the banks of) tanks :

तङ्गणे वृक्षा रोप्याः, He. ; p. ing of the Peepul :

पिप्पलारोपणम्, He. : in trees p. ed by my friend

herself : द्रुमेषु सख्या कृतजन्मसु स्वयम्, Ku. v. 60.

II. To set up, put : q.v. : स्थापयति (c. of

स्था). III. To found, settle : q.v. : स्थापयति.

IV. To fit out with plants : वृक्षान् रोपयति

(with loc.).

PLANTAIN : (1) कदली (both the tree and its

fruit) ; (2) रम्मा, with thighs like (the body of)

the p. : रम्मोरुः, R. vi. 35.

PLANTATION : I. The act : रोपः, -णम्, आ-. II.

The place : (1) क्षेत्रम् (=field), sugarcane p. :

रञ्जुक्षेत्रम् ; (2) वृक्षवाटिका (=garden : q.v.).

PLANTER : I. Lit. : (1) रोपक (f. पिका), आ- ;

(2) रोपयितृ (f. त्री), आ-, "वृक्षारोपयितुः", He.

II. Owner of a plantation : tea-p.s :

*चाक्षेत्रिकाः or -क्षेत्रस्वामिनः.

PLASH (subs.) : (1) आघातः or अमिघातः (=striking)

ing) ; (2) संघट्टः (=collision), "वारिसंघट्टजो

रवः, Ram.

PLASH (v.) : p. ing of water : जलास्फालनम्, R.

xvi. 62.

PLASTER (subs.) : I. For covering walls :

चूर्णवाल्लेपः (??). II. For wounds : उपनाहः.

PLASTER (v.) : लेपं or उपनाहं ददाति (दा, c. 3. :

with loc.).

PLASTERER : लेपक (f. पिका), वि-, प्र- (?).

PLASTIC : I. Lit. : रूपद (f. दा) and sim.

comp.s (?). II. Produced by moulding :

perh. गठित (f. ता).

PLAT (subs.) : Of ground : v. Plot.

PLATE (subs.): I. A vessel : (1) पात्रम् ; (2) भाजनम्, *p. for eating* : भोजनभाजनम्, N. II. Engraved *p.* : (1) फलकम्, *copper-p.* : ताम्रफलकम् ; (2) पत्रम्, *p.s of grant* : नियमपत्राणि, M. n. on Si. xiv. 36. III. Wrought gold and silver : (1) कोशः (ambiguous) ; (2) कृते हेमरूपे, A.
PLATE (v.): रजतपत्रेण आवृणोति (वृ, c. 5.=to cover : q.v. ?), *p. d* : रजतपत्रावृत (f. ता) : v. Overlay.

PLATFORM : expr. by मञ्चः or मण्डपः.

PLATINUM : no equiv. : महारजतम् may be used.

PLATONIC : *प्राक्तनीयः (या, यं) ; प्लाटुनीयः (या, यं).

PLATONISM : *प्राक्तनमतम् ; प्लाटुनमतम्.

PLATONIST : *प्राक्तनमतावलम्बिन् (f. नी) ; प्लाटुनमत-वादिन् (f. नी).

PLATOON : गुल्मः ; v. Company.

PLATTER : भोजनपात्रम् or -भाजनम्.

PLAUDIT : प्रशंसावाच् (f.) : v. Acclamation.

PLAUSIBILITY : न्याय्याभासता and sim. expr.s.

PLAUSIBLE : expr. by circumlo., and what you have asked appears *p.* : यथेतरन्नागव्यभिवावभासते, Ki. xiv. 7. : v. Also probable.

PLAUSIBLY : expr. by circumlo. : v. Plausible.

PLAY (subs.): I. In gen. sense: (1) क्रीडा, *this is mere p.* : क्रीडामात्रमेतत्, Ra. ii. ; *in all boy's p.s* : बालक्रीडासु सर्वासु, Mah. i. 126. 15. ; *real p.* : प्रकृतक्रीडनम्, D. vi. ; *p. ing in water* : जलक्रीडा, Mah. ; *at p.* : v. To play ; (2) खेला or खेलनम् (rare) : v. Also gambling. II. A drama : नाटकम्. III. Dramatic show : अभिनयः. IV. Motion, movement : q.v. : चारः, *p. of the feet* : पादचारः, D. vi. V. Action ; use : q.v. : *foul p.* : दुश्चेष्टितम् ; *fair p.* : न्याय्याचारः, (?). VI. Scope : प्रसरः.

PLAY (v.i.): I. To frolic, sport : (1) क्रीडति (क्रीड्, c. 1.), *I will just p.* : क्रीडिष्यामि तावत्, V. iii. ; *we will p. here* : इहैव क्रीडामः, Ra. i. ; (2) खेलति (खेल्, c. 1.), *of the p. ing boys* : खेलतां बटूनाम्, U. iv. ; *I wish to play with snakes before Rākshasa* : इच्छामि राक्षसस्य पुरतः सर्पैः खेलितुम्, Mu. ii. II. Fig., to trifle : क्रीडति, *p. ing*

with Anūra for a long time : अनूरेण चिरं कालं क्रीडित्वा, V. p. v. 20. 61. III. To gamble : (1) क्रीडति, *to p. dice* : वृत्तं क्रीडति, Mr. ii. ; (2) खेलति, *to p. for love* : विना पणेन or आमोदार्थं खेलति (?). IV. On a musical instrument : वादयति (c. of वद्), *to play on a lute* : वीणां वादयति, H. V. On the stage : अभिनयति (नी, c. 1.) : v. To act. Ph. : *to p. a king* : राजायते ; *to p. a trick* : क्रीडति ; *to p. off* : प्रयुक्ते (युज्, c. 7.) : v. To use.

PLAY-BILL : *अभिनयपत्रम् ; अभिनयसूची.

PLAYER : I. On the stage : अभिनेतृ (f. त्री) : v. Actor. II. A gambler : q.v. : कितवः, *opposite p.* : प्रतिकितवः, D. ii. III. On an instrument : वादकः, *p.s. played drums* : वादका वादयामासुर्भेरीः, Mah. v. 156. 27. : v. To play.

PLAY-FELLOW, PLAY-MATE : (1) सहक्रीडकः (?); (2) सहखेलिन् (m.) (?).

PLAYFUL : I. Given to play : क्रीडासक्त (f. क्ता) and sim. comp.s, *boys are p.* : बालास्तावत् क्रीडासक्ताः, J. II. Of acts, etc. क्रीडा- in comp. : v. Also sportive, merry.

PLAYFULLY : I. Of acts, etc. : (1) क्रीडया ; (2) क्रीडापूर्वम् ; (3) परिहासेन (= in jest). II. Of men : by adj., V. p. v. 6. 50.

PLAYGROUND : रङ्गः, -भूमिः, V. p. 20. 31., Mah. i. 132. 10.

PLAYHOUSE : रङ्गः, -शाला : v. Theatre.

PLAYTHING : (1) क्रीडनकम्, *saw (the gem) Syamantaka made a boy's p.* : कुमारक्रीडनकीकृतं स्यमन्तकं ददर्श, V. p. iv. 13. 23. ; *God plays with beings like boys with p.s* : क्रीडते भगवान् भूतैर्बालः क्रीडनकैरिव, Mah. iii. 30, 37. ; (2) खेलनम्.

PLAYWRIGHT : आख्यायिकाकारः (?), C. 2. ; नाटक-कारः (?).

PLEA : I. In law : कारणोत्तरम्, Mit. II. Excuse, pretext : व्यपदेशः. III. Lawsuit : q.v. IV. Prayer : प्रार्थना.

PLEAD : I. To enter a plea : उक्तं ददाति (दा, c. 3.). *To p. not guilty* : अदोषोऽस्मीति वदति (वद्, c. 1.), *to p. justification, etc.* : प्रत्यवस्कन्दनं करोति (lit. to attack in return), Mit. ; *to*

allow a person to p. : उत्तरं दापयति (c. of दा), Mit. II. To defend, argue : *he p.ed your case very ably* : *स युक्तियुक्तं तवार्थं निपुणं प्रतिपादयामास. III. To make an excuse : expr. by subs., *p. ing headache* : शिरःशूलव्यपदेशेन. IV. To entreat : q.v. : याचते (याच्, c. 1.).

PLEADER : No equiv. : *अभिवाचकः : v. Advocate.

PLEADING (subs.) : उत्तरवादः, etc. ; better by verb : q.v.

PLEASANT : I. Agreeable, delightful : q.v. : मनोज्ञ (f. ज्ञा). II. Affable : q.v. : मिष्टभाषिन् (f. णी). III. Pleasing : q.v. : सुखावह (f. हा).

PLEASANTLY : सुखेन (=with pleasure) ; gen. by adj. or circumlo.

PLEASANTNESS : I. Agreeableness : (1) मनोज्ञता ; (2) हृद्यता ; (3) अभिरामता ; (4) रम्यता ; (5) रमणीयता ; (6) रुचिरता ; (7) काम्यता ; (8) कमनीयता. II. Sweetness : q.v. : मधुरता. III. Pleasurableness : सुखावहता and sim. comp.s.

PLEASANTRY : (1) सुखम् (=pleasure) ; (2) परिहासः (=joke) ; (3) नर्मभाषितम् (=sprightly saying), K.

PLEASE (v.t.) : I. To delight : q.v. : सुखयति, *the same rays of the moon p. the body* : पादास्त एव शशिनः सुखयन्ति गात्रम्, V. iii. II. To satisfy : q.v. : प्रीणाति or प्रीणयति (प्री, c. 9. and 10.). *when Śiva will be p.d (with you)* : प्रीते पिनाकिनि, Ki. xi. 81. Ph. : *to be p.d. to.....* : not expr., *His Majesty Chandragupta is p.d to command* : देवश्चन्द्रगुप्तः समाहापयति, Mu. iii.

PLEASE (v.i.) : (1) by passive imperative or occasionally by sim. imper, *p. sit here* : इत् आस्यताम्, U. i. ; *p. take this seat* : इदमासनम्, उपविशन्त्वार्थः, Mu. ii. ; (2) by अर्हति (अर्ह, c. 1.), अनुगृह्णाति (ग्रह, c. 9.), or प्रसीदति (सद्, c. 1.), *p. put on these ornaments* : इमान्याभरणानि धारयितुमर्हत्वार्यः, Mu. ii. ; *p. promise* : प्रसीद सन्धेहि, Ki. i. 42. Ph. : *as you p.* : यदभिरोचते भवते, V. ii. (note also यदाहापयति देवः, Mal. 1.).

PLEASING (adj.) : I. Gratifying : (1) by verb,

it is not as p. that you are without your friend : न तथा नन्दयसि मां सख्या विरहिता तया, V. ii. 13. ; (2) सुखावह (f. हा) ; (3) सुखकर (f. री) ; etc. II. Charming, delightful : q.v. : रम्य (f. म्या), *it is easy to be p. in this world* : सुलभा रम्यता लोके, Ki. xi. 11. ; *of p. deportment* : रम्यहावाः, Ki. xi. 1. Ph. : *p. to the ear* : सुलभव (f. वा) : श्रुतिमधुर (f. रा) and sim. comp.s.

PLEASURABLE : सुखावह (f. हा) : v. Pleasing.

PLEASURE : I. Opposed to pain : (1) सुखम्, *I do not seek p.* : न सुखं प्रार्थये, Ki. xi. 66. ; *the p.s of affluence* : ऐश्वर्यसुखानि, K. ; *the p. of reciprocity* : व्यतिकरसुखम्, Sa. iii. 27. ; (2) सन्तोषः (gratification) ; (3) आनन्दः (=delight). II. Will, command : q.v. : इच्छा, *at his p.* : स्वेच्छया, Vi. III. A favour : q.v. : अनुग्रहः.

PLEASURE-GROUND : (1) केलिकाननम् ; (2) विलासवनम् : v. Park.

PLEBEIAN : (1) प्राकृतः, *the p. order* : प्राकृताः ; (2) पृथग्जनः. Ph. : *p. philosophers* : ग्राम्यदार्शनिकाः : v. Vulgar.

PLEDGE (subs.) : I. Pawn, mortgage : q.v. : आधिः. II. Any security : perh. बन्धः, *the mutual affection of husband and wife is a p. against separation* : जायापत्योः परस्परप्रणयस्तयोरबिच्छेदबन्धः ; *to take p.* : प्रतिज्ञां करोति. III. A surety : q.v. : प्रतिभूः.

PLEDGE (v.) : I. To mortgage : q.v. : आधीकरोति. II. To engage : (1) बध्नाति, आ-, (बन्ध्, c. 9. ?) ; (2) प्रतिश्रणोति (श्रु, c. 5. =to promise : q.v.).

PLEDGEE : (1) बन्धग्रहीतृ (f. ग्री) ; (2) आधिग्राहक (f. हिकार).

PLEIADES : the constellation : (1) कृत्तिका ; (2) बहुला (pl. : rare).

PLENARY : सम्पूर्ण (f. र्णा) : v. Full, complete.

PLENIPOTENTIARY : महादूतः.

PLENITUDE : पूर्णता : v. Fullness.

PLENTEOUS, PLENTIFUL : प्रचुर (f. रा), *p. pepper* : प्रचुरमरिच- B.r. : v. Abundant. *To be p.* : v. To abound.

PLENTIFULLY : (1) प्रचुरम् ; (2) भूयिष्ठम् ; (3) भूरि ; (4) प्रभूतम्.

PLENTIFULNESS : (1) प्राचुर्यम् ; (2) बाहुल्यम् ; (3) प्रभूतता.

PLENTY : expr. by adj., *he has p. of money* : तस्य प्रभूतं धनम् : v. Abundant, plentiful.

PLEONASM : अधिकपदता, -त्वम् ; अधिकपददोषः.

PLEONASTIC : अधिकपद (f. दा), Kav.

PLETHORA : I. Lit. : रक्तपित्तम्, C.s. II. Abundance : प्राचुर्यम्.

PLEURISY : (1) उरोग्रहः, Wilson ; (2) वक्षोग्रहः.

PLEURITIC : उरोग्रहवत् (f. ती), and sim. comp.s.

PLIABILITY : आवर्जनीयता : v. Flexibility.

PLIABLE, PLIANT : आवर्जनीय (f. या : lit. and fig.) : v. Flexible, soft, docile.

PLIGHT (v.) : ददाति (दा, c. 3. = to give : q.v.) v. Also to pledge.

PLIGHT (subs.) : I. State, 'condition : q.v. : दशा. II. Pledge : q.v.

PLINTH : स्तम्भमूलम् (of a column) ; मितिमूलम् (of a wall).

PLOD (v.) : सततं श्राम्यति (श्रम्, c. 4.) or आत्मानम् आयासयति (c. of यस् ?), a *p.ding student* : सततपठनश्रमी or सततश्रमाध्यायी.

PLOT (subs.) : I. Of ground : भूमिभागः (?) ; क्षेत्रम् (=field) "ग्रामो ग्रामस्य सामन्तः क्षेत्रं क्षेत्रस्य कीर्तितम्", Kat. II. Conspiracy, intrigue : उपजापः II. Of a drama : कथा (story) ; इतिवृत्तम्, Tārānātha.

PLOT (v.) : उपजपति (जप्, c. 1.) : v. To intrigue.

PLOTTER : v. Conspirator.

PLOUGH (subs.) : (1) हलम् ; (2) लाङ्गलम् ; (3) सीरः or शीरः (rare). *The pole or shaft of a p.* : ईषा or ईशा ; लाङ्गलदण्डः, *the handle of a p. or p.-tail* : ईषादण्डः ; *p.-head* : लाङ्गलमुखम् ; *p.-share* : (1) फलम् ; (2) कूटकम् ; (3) निरीषम्. *P.-man* : (1) हलिन (m.) ; (2) हालिकः ; (3) लाङ्गलिन (m.) ; etc. *P.-boy* : बालहलिन (m.?) etc.

PLOUGH (v.) : (1) कर्षति, वि-, प्र-, (कृप्, c. 1.), *it was p. ed by the great Kuru* : प्रकृष्टमेतत् कुरुणा महात्मना, Mah. ix. 53. 2. ; *the village headman p.s the village with five p.s* : पञ्चमिहलैः कर्षति ग्रामं ग्रामणीः, M.n. on Ku. i. 2. ; (2) बाहयति, सं-, (c. of बह्), *shall p. low lands where water*

lodges : निज्ञां हि बाहयेद् भूमिं यत्र विश्रमते जलम्, Pa. *P. in* : बापयति (c. of वप्), *shall p. in yams near water* : बापयेत् कन्दानि च जलान्तिके, Pa. *P. up or out* : हलेन or लाङ्गलेन उत्कर्षति or उत्पादयति (पट्, c. 10.).

PLOVER : पक्षिविशेषः, perh. दयालः (comp. Beng.).

PLUCK (v.) : I. To gather : q.v. : लुनाति (लृ, c. 5.), *p. ed with her own hand* : स्वहस्तलूनः, Ku. iii. 61. II. To strip off feathers : लुनाति, *like birds whose feathers have been p. ed* : लूनपक्षाविवाण्डजौ, Mah. v. 116. 20. *P. off* : लुनाति, *P. out* : उत्पादयति (पट्, c. 10.) or सम्-उद्धरति (हृ, c. 1). *P. up* (a) eradicate : उन्मूलयति, (b) = to gather up : समारहति.

PLUCK (subs.) : I. Lit. : हृद्यकृद्भ्राणि (n. pl.). II. Courage, spirit : q.v. : सत्त्वम्.

PLUG (subs.) : रोषनी, अव-, सं- (??).

PLUG (v.) : संरुणद्धि (रुध्, c. 7.) : v. 'To stop.

PLUM : कर्कजः (strictly the jujube : both the tree and the fruit).

PLUMAGE : (1) पक्षाः (m. pl.), *seeing my golden p.* : समीक्ष्य पक्षान् मम हेमजन्मनः, N. i. 130. ; (2) पर्णाः (m. pl.), *having beautiful p.* : सुपर्ण (f. णा), Mah.

PLUMBER : सीसकारः (?) and sim. comp.s.

PLUMB-LINE : सीसकसूत्रम् (?) ; लम्बसीसकम् (?).

PLUME : I. Subs. : पक्षः : v. Feather. II. Verb : श्लाघते (श्लाघ्, c. 1.).

PLUMMET : सीसकसूत्रम् (?) ; लम्बसीसकम् (?).

PLUMP : पीवर (f. रा) : v. Fat, sleek.

PLUMPER : *पूरकम्.

PLUMPNESS : पीवरता : v. Fatness.

PLUMY : (1) पक्षावृत (f. ता) ; (2) सपक्ष (f. क्षा) ; (3) पक्षिन (f. णी) ; etc.

PLUNDER (v.) : (1) लुण्ठति, वि-, अव-, (लुण्ठ्, c. 1.), Ram, i. 4. 87. ; (2) मुष्णाति (मुष्, c. 9. : prop. to steal), *p. jewels, carry off nymphs* : मुषाण रत्नानि हरामराङ्गनाः, Si. i. 51. ; (3) अपहरति (हृ, c. 1. = to carry off).

PLUNDER (subs.) : (1) विलुण्ठितम् ; (2) लोप्त्रम् (=stolen goods : q.v.).

PLUNDERER : (1) वि- लुण्ठकः (?) ; (2) better by verb.

PLUNGE (v.i.) : (1) मज्जति, नि-, अव-, (मत्स्, c. 6.), *of the p. ing women* : निमज्जतीनाम्, Ki. viii. 53., *half-p.d* : मज्जामग्न (f. घा), D. i.; (2) अवगाहते, वि-, (गाह, c. 1. = to dive in), *to p. in the water* : पयोद्भगाहुम्, Ki. viii. 27.

PLUNGE (v.t.) : (1) मज्जयति, नि-, अव-, (c. of मत्स्); (2) gen. by मज्जयति etc., *my mind is p.d in impenetrable darkness* : अन्धे तमसि मज्जति मे मनः, Vi. v. 22.

PLUNGE (subs.) : (1) मज्जनम्; नि-; (2) अवगाहनम्; (3) विगाहः, -नम्.

PLUPERFECT : no equiv. : अतीतभूतकालः (?).

PLURAL : बहुवचनम्, *this (word) is generally p.* : अयं प्रायेण बहुवचनान्तः, S. k.; *(the words) दार, लाज, and असु are (used in) the p.* : दारलाजासूनां बहुत्वम्, S. k.

PLURALIST : बहुवृत्तिभोगिन् (f. नी : ??).

PLURALITY : (1) अनेकता; (2) gen. by adj. अनेक : v. Many.

PLUSH : वस्त्रविशेषः.

PLY : To *ply a boat* : नावं वाहयति, Mah. i. 60. 67. : v. To urge, employ, practise.

PNEUMATIC : by comp., *p. engine* : *द्रवयन्त्रम्.

PNEUMATICS : *द्रवविज्ञानम् and sim. comp.s.

PNEUMONIA : a disease : फुफ्फुसदाहः (?).

POACH : I. To plunder : मुष्णाति (मुष्, c. 9.). II. To cook eggs : no equiv. : अर्धभ्राष्टं (f. टां) करोति (?).

POACHER : जाङ्गलचौरः and sim. comp.s. (??).

POCK : (1) रक्तवटी; (2) रक्तवटी.

POCKET (subs.) no equiv. : *चोलकोषः; जेबम् (vern.).

POCKET (v.) : I. Lit. : *चोलकोषे निदधाति (धा, c. 3.). II. Fig. : आत्मसात्करोति.

POCKET-BOOK : कोषपत्रिका.

POCKET-HANDKERCHIEF : *कोषरौमालम्.

POD : (1) शमी, *p.ded grains* (pulses) : शमी-धान्यम्; (2) शिम्बा; (3) शिम्बि (f. म्बी,).

POEM : (1) काव्यम्, *composer of p.s* : कर्ता काव्यानाम्, D.; *a short p.* : खण्डकाव्यम्, Sah.; (2) काव्य-प्रबन्धः, *by writing p.s* : काव्यप्रबन्धरचनेन, K.; (3) चम्पू : (a p. interspersed with prose), *to string it* : चम्पू गुम्फति, Ch. : v. Poetry, verse.

POESY : I. The art : कवित्वम्, -ता, *p. is difficult of attainment* : कवित्वं दुर्लभम्, A p. II. Poetry : q.v. : कविता.

POET : (1) कविः, *of that old p.* : पुराणस्य कवेस्तस्य, Ku.; *a great p.* : महाकविः, Bho.; (2) सूरिः (rare), *by the former p.s* : पूर्वसूरिमिः, R.

POETASTER : perh. कविबन्धुः; मण्डलकविः, (?), Dh. i.

POETESS : (1) कविः (f.); (2) काव्यरचयित्री and sim. comp.s.

POETIC-AL : by comp., *p.-composition* : काव्य-प्रबन्धः, K.; *p. license* : कविप्रौढिः, M.n. on Si. xv. 44.; *p. genius* : कवित्वम्, J. or कवित्वशक्तिः, N.

POETICALLY : काव्यरचनानुसारेण; कविवत्.

POETICS : (1) काव्यशास्त्रम्; (2) कवितातत्त्वम्, *versed in p.* : कवितातत्त्वविद्, Bho.

POETRY : (1) काव्यम्, *p. is language of sentiment* : वाक्यं रसात्मकं काव्यम्, Sah.; *those who know to write and weigh p.* : काव्यं कर्तुं विचारयितुञ्च ये जानन्ति, Kav.; (2) कविता, *sweetness of p.* : कवितामाधुर्यम्, Bho.; (3) पद्यम् (=verse), *what is in this paper, p.* : किं पत्रिकायामिदम्?, पद्यम्..., Bho.

POIGNANCY : (1) तीव्रता; (2) उग्रता; (3) तीक्ष्णता.

POIGNANT : (1) तीव्र (f. त्रा); (2) उग्र (f. ग्रा); (3) तीक्ष्ण (f. क्ष्णा).

POIGNANTLY : (1) तीव्रम्; (2) उग्रम्; (3) तीक्ष्णम्.

POINT (subs.) : I. End : अग्रम्, *with the p. of a needle* : सूच्या अग्रेण, Mah. v. 127. 15. II. In geo. : बिन्दुः, K.d. III. A mark : चिह्नम्, vowel *p.* : *स्वरेखा. IV. Exact place : स्थलम् : v. Place. V. A particular : विषयः or पदम्, *p.s of dispute* : विवादविषयः or विवादपदम्. VI. Pass : *to such a p.* : एतावत् पर्यन्तम्. VII. Eve, verge : *on the p. of death* : मरणोन्मुख (f. खा) or मुमूर्षु (mf.n.); *on the p. of rising* : उदितप्राय (f. या); *on the p. of doing* : कर्तुमुद्यत (f. ता); *was on the p. of cutting off her head* : शिरश्चिकित्तिषयाचेष्टत, D. vii. VIII. Degree : पदम्. *Highest p.* : अग्रभूमिः, Ki. xvii. 55. IX. Note, tune : स्वरः. X. Peculiarity : q.v. XI. A cape : q.v. XII. A lively turn of thought : perh.

सह्यम्. Ph. : *p.s of the compass* : *दिग्मानविन्द्वः
or -मुलानि (n. pl.) ; *to gain a p.* : स्वार्थं साधयति ;
from your p. of view : यथा स्वया दृष्टम् (?) .

POINT (v.) : I. To sharpen : q.v. : तीक्ष्णीकरोति.

II. To aim : लक्ष्मीकरोति. III. To p. out :
q.v. : IV. To punctuate : q.v.

POINT OUT : दर्शयति, प्र-, (c. of दृष्ट), *p.ed out
the man to the king* : तं राज्ञेऽदर्शयन्नरम्, Raj.
vi. 37. : v. To shew.

POINT-BLANK : I. Adj. : स्पष्ट (f. दृष्ट). II. Adv.
(1) स्पष्टम् ; (2) निश्चार्थम्.

POINTED (adj.) : I. Lit. : तीक्ष्णाय (f. दृष्ट) and
sim. comp.s. : v. Sharp. II. Fig. : (1)
मर्माविष् (mfn.) ; (2) अरुन्तुद (f. दृष्ट).

POINTEDLY : (1) स्पष्टम् ; (2) निश्चार्थम्.

POINTER : I. Anything that points : प्रदेशिनी
(prop. the forefinger). II. A dog : आलेखिक-
कुक्करोदः.

POINTING (subs.) : I. Lit. : प्रदर्शनम्. II.
Punctuation : q.v.

POINTLESS : I. Lit. : निस्तेजस् (mfn.). II. Fig. :
(1) निस्तेजस् (mfn.) ; (2) नीरस (f. दृष्ट).

POISE (v.) : I. Lit. : समीकरोति. II. To weigh :
q.v.

POISON (subs.) : (1) विषम्, *minor p.* : उपविषम्,
Bha., *p. is medicine for p.* : विषस्य विषमौषधम्, J. ;
checked the p. in a moment : विषं क्षणादस्तन्मायम्,
D. iv. ; *gave p. to Bhima* : सीमाय विषं ददौ,
Mah. ; *digested that p.* : जरयामास तद्विषम्, V.p. ;
(2) गरम्, -लम् (rare), *it is p.* : गरमेतत्, Mah.

POISON (v.) : I. To infect with p. : विषेण दूषयति
(c. of दूष्) or मिश्रयति (मिश्र, c. 10.) or देहिष
or दिन्ने, उप-, (दिद्, c. 2.) or अनक्ति, अमि-,
(अङ्, c. 7.), *p.ed water* : विषदूषितं पयः ; *p.ed
food* : विषदिग्धमन्नम् ; *by p.ing* : विषोपदेहात्, Ka.
vii. 20-2., 16. ; *p.ed medicine* : विषपूर्वमिश्र-
मौषधम्, Mu. ii. II. To give p. : विषं ददाति
(दत्, c. 3 : with dat.), Mah. III. To kill
by p. : विषेण हन्ति (हन्, c. 2.), etc. *I will p.
myself* : विषेणात्मानमुत्सृज्यामि, K. IV. Fig. :
नाशयति, (c. of नश्).

POISONER : (1) विषदायिन् (f. नी = giver) ; (2)
विषघातिन् (f. नी = killer).

POISONOUS : (1) विष- in comp., *p. tree* : विष-
वृक्षः, Ku. ii. 55 ; (2) सविष (f. दृष्ट), "अह्यः
सविषाः", K.s. ; (3) विषमय (f. दृष्ट = full of poison,
very p.). *Not p.* : निविष (f. दृष्ट), K.s.

POISONOUSNESS : सविषता : v. Poisonous.

POKE (subs.) : अमिषातः. Ph. : *to buy a pig in a
p.* : perh. गृहे हस्तिनं क्रीणाति ; गुणगुणमहात्वा
क्रीणाति.

POKE (v.) : v. To thrust, grope. *To p. the
fire* : अग्निमुत्तेजयति, (तिज्, c. 10. : ?).

POKER : *उत्तेजनी.

POLAR : I. Lit. : *p. longitude of stars* : नक्षत्राणां
ध्रुवाः or ध्रुवकाः, Su. viii. 1. ; *the southern and
northern p. stars* : दक्षिणोत्तरे ध्रुवतारे, Su. xii. 43.
II. Northern : q.v.

POLARITY : ध्रुवामिचारिता.

POLE : I. A long staff : यष्टिः, *golden p.* :
काञ्चनी यष्टिः, Me. II. Of a carriage : (1)
धुर, -रा (f.) ; (2) युगन्धरः. III. A measure :
दण्डः. IV. In ast. : ध्रुवः, -कः.

POLE-AXE : (1) परधुः ; (2) परध्वजः.

POLE-CAT : गन्धमाज्वरः and sim. comp.s.

POLEMIC, -AL : वादानुवादिन् (f. नी) ; वादप्रतिवादिन्
(f. नी).

POLEMICS : धर्मविषयको वादानुवादः or वादप्रतिवादः.

POLICE : i.e. officer : *oh, how neglectful the
town p. have been* : अहो ! नगररक्षिणां प्रमादः, Mr.
ix. ; *by the order of the chief of the p.* : आराक्षिक-
नायकस्य आज्ञानात्, D. ii. ; *p. magistrate* : दण्ड-
नायकः, H. ; *p. administration report* : दण्डनिर्वाह-
वृत्तान्तः.

POLICEMAN : (1) रक्षिन् (m.) ; (2) रक्ष(क्षि)कः, आ.

POLICY : I. State : नीतिः, *mere p. is cowardice* :
कातर्यं केवलं नीतिः, R. xvii. 47. ; *how excellent
is Chāṇakya's p.* : अहो विचित्रता चाणक्यनीतिः, Mu.
v. II. Plan, object : आशयः. III. Prudence,
cunning : q.v. : चातुरी. IV. Of insurance :
*रक्षापत्रम्.

POLISH (v.) : I. Lit. : तेजयति (तिज्, c. 10. :
?) ; चिह्नीकरोति (?). II. Fig. : (1) विनयते
(नी, c. 1. : ?) ; (2) संस्करोति (?) : v. Also
to refine.

POLISH (subs.) : I. Glossiness : (1) कान्तिः

(?) ; (2) चिक्कता (?). II. Finish : परिष्कारः (?). III. Refinement : (1) संस्कारः ; (2) विनयः .
POLISHED (adj.) : I. Lit. : चिक्कण (f. जा ?).
 II. Fig. : संस्कृत (f. ता).
POLISHER : expr. by verb : v. To polish.
POLITE : (1) विनीत (f. ता) ; (2) शिष्ट (f. टा) ;
 (3) सौजन्यवद् (f. ती). Ph. : *p. literature* : साहित्यम्.
POLITELY : (1) सविनयम् ; (2) सौजन्येन ; (3) शिष्टतया.
POLITENESS : (1) विनीतता ; (2) शिष्टता ; (3) सौजन्यम्.
POLITIC : चतुर (f. रा) : v. Also prudent.
POLITICAL : *p. science* : नीतिशास्त्रम् ; *p. economy* : अर्थविज्ञानम् ; *p. affairs* : राजकार्याणि ; *to lead a p. life* : *राजकार्येषु जीवनमतिवाहयति ; *p. institutions* : राज्यतन्त्राणि (??).
POLITICALLY : राजतन्त्रविचारणायाम्, and sim. comp.s. (??).
POLITICIAN : (1) नीतिविद् (mfn.) ; (2) नीति-विशारद (f. दा) ; (3) नीतिकुशल (f. ला) ; and sim. comp.s.
POLITICS : नीतिः, -शास्त्रम्, Ka.
POLITY : राज्यतन्त्रम् : v. Government.
POLL (subs.) : I. Head : q.v. *P.-tax* : पुस्त-संख्याया शुल्कम्. II. A register of persons : नामावलिः (?). III. Vote, voting : q.v.
POLL (v.) : I. To clip, cut : q.v. : लुनाति (लू, c. 9.). II. To register names : नाम लिखति (लिख्, c. 6.). III. To elicit votes : *नाम-ग्राहं मतमतं निश्चिनोति (चि, c. 5.).
POLLARD : क्षिन्नाग्रो वृक्षः and sim. comp.s. (?).
POLLEN : (1) परागः (best equiv.) ; (2) रजस् (n.) ; (3) रेणुः.
POLLING-OFFICER : expr. by circumlo. : v. To poll (III).
POLLUTE (v.t.) : (1) दूषयति, सं-, वि-, प्र-, (c. of दुष्), *some animal p.d the offering* : इविः कश्चिन्मृगोऽदूषत्, Say. ; *you are p.d, you are disgraced by the wretched Rāma* : दूषिताः स्व परिभूताः स्व रामहृत्केन, U. ; *who p.s an unwilling virgin* : योऽकामां दूषयेत् कन्याम्, M. ; (2) कलङ्कयति (= to stain) ; (3) मलिनयति (= to befoul).

POLLUTION : दूषणम्, सं-, : v. Also impurity.
 Ph. : *nocturnal p.* : स्वप्ने रेतःसेकः or -पातः.
POLTROON : कापुल्लः : v. Coward, -ly.
POLTROONERY : कापुल्लता : v. Cowardice.
POLYANDRY : बहुमर्तृकता, and sim. comp.s.
POLYGAMY : बहुविवाहः, बहुपत्नीकता, and sim. comp.s. (of a man).
POLYGLOT : I. Adj. : बहुभाषालिखित (f. ता) and sim. comp.s. II. Subs. : बहुभाषाविद् (mfn. : of men) ; बहुभाषालिखितो ग्रन्थः (of works).
POLYGON (subs), -AL (adj.) : बहुभुज (f. जा).
POLYPODE : सहस्रपादः.
POLYPUS : *बहुपदः or बहुपादः.
POLYSYLLABIC : I. बहुक्षर (f. रा). II. Subs. : बहुक्षरम्.
POLYTHEISM : *बहुीश्वरवादः ; अनेकेशवादः ; बहुदेव-विश्वासः.
POLYTHEIST : *बहुीश्वरवादिन् (f. नी) ; बहुदेव-विश्वासिन् (f. नी).
POMADE, POMATUM : केशालेपः (?) : v. Unguent.
POMEGRANATE : दाहिम(म्) (mfn. = tree ; n. = fruit). *The pulp of its seed* : बीजम् ; *the kernel* : अस्त्रि (n.), N. xxii. 14.
POMMEL (subs.) : I. Of a saddle : बङ्गा, Si. xii. 6. II. A knob : q.v.
POMMEL (v.t.) : ताडयति (तड्, c. 10.) : v. To beat.
POMP : आढम्बरम्, *with great p.* : महदाढम्बरेण (?) ; श्रीः (= magnificence).
POMPOUS : (1) by circumlo ; (2) रोचिष्णु (mfn. = splendid) ; (3) शोमन (f. ना = beautiful) ; (4) उत्सिक्त (f. क्ता = inflated : of style).
POMPOUSLY : (1) साढम्बरम् (?) ; (2) आढम्बर-पुरःसरम् (?) ; (3) शोमनम् (?).
POMPOUSNESS, POMPOSIT : (1) सश्रीकता (?) ; (2) ऐश्वर्यम् (?).
POND : (1) तडागः ; (2) जलाशयः ; (3) कासारः (rare) : v. Tank.
PONDER (v.) : ध्यायति, अनु-, (ध्यै, c. 1.), *seeing Arjuna p. ing* : ध्यायन्तमर्जुनं पश्य, Mah. iii. 27. : v. To think, consider.
PONDEROUS : I. Very heavy : अतिगुरु (f. बी), etc. II. Of style : छिष्ट (f. टा).

PONIARD : छुरिका : v. Dagger.

PONTIFF : *धर्मेशः ; प्रधानधर्माचार्यः.

PONTIFIC, -AL : expr. by comp. or gen.

PONTIFICALS : *धर्मेशवेष्टः, -परिच्छदः, etc.

PONTIFICATE : *धर्मेशता, -त्वम्, etc.

PONTOON : *पुढः, *p. bridge* : *पुढसेतुः.

PONY : जुद्धघोटकः : v. Horse.

POOL : I. Of water : पल्लवम् : v. Pond. II.

In play : ग्लहः.

POOP : *(नावः) पृष्ठशिरस् (n.).

POOR : I. Indigent : (1) दरिद्र (f. द्रा) ; (2) निर्धन (f. ना=without money) and sim. comp.s., *a p. man wishes for hundred (pieces)* : निःस्वो दष्टि शतम्, J. ; *p. life* : धनहीनजीवितम्, J. ; (3) अकिञ्चन (f. ना=without anything). II. Wretched, to be pitied : (1) दीन (f. ना), *very poor state* : दशा सुदीना, Ku. xiii. 36. ; (2) वराक (f. की) (rare), *for (my) p. Silā* : सीता वराकौ प्रति, Vi. v. 22. III. Inferior, bad : q.v. IV. Of soil : (1) निर्गुण (f. गा) ; (2) असार (f. रा).

POORHOUSE : दरिद्रशाला and sim. comp.s.

POOR-LAWS : *दरिद्रविषया विषयः and sim. comp.s.

POORLY (adv.) : I. Like a poor man : दरिद्रवत्.

II. Wretchedly, *p. dressed* : दीनवेश (f. शा) :
v. Also meanly. III. Very little : अत्यल्पम्.

POORLY (adj.) : अस्तुष (f. स्ता) : v. Unwell.

POORNNESS : दारिद्र्यम् : v. Poverty.

POOR-SPIRITED : (1) जुद्धमनस् (mf.) ; (2) अल्प-
सत्त्व (f. स्वा).

POP (subs.) : (1) perh. फुत्कारः ; (2) पट्टशब्दः (??).

POP (v.) : I. To make a p. : expr. by subs.

II. Start forth : निर्गमयति (c. of गम्).

POPE : रोमकधर्मेश्वरः ; *पोपः.

POPEDOM : *पोपत्वम् : v. Papacy.

POPERY : *पोपधर्मः.

POPINJAY : I. A parrot : शुक्रः. II. A cox-
comb : q.v.

POPISH : *पोपीयः (या, यं) ; expr. by gen. or
comp.

POPLAR : *पैपलः ; वृक्षविशेषः.

POPPY : खसतिला, *p. -seeds* : खसबीजानि or खसतिलाः,
Bha. ; *p. -juice* : खसफलक्षीरम्, Bha.

POPULACE : प्रजाः (f. pl.) : v. People, multi-
tude.

POPULAR : I. Pertaining to or prevailing
among the people : (1) by comp., *hearing*
p. rumours : लोकवादश्रवणात्, R. xiv. 61. ; (2)
लौकिक (f. की), *p. instruction* : लौकिकी शिक्षा :
v. People. II. In general favour : (1)
लोकप्रिय (f. या) ; (2) जनप्रिय (f. या) ; and
sim. comp.s. III. Vulgar, common : q.v. :
साधारण (f. नी).

POPULARITY : (1) लोकप्रियता ; and sim. comp.s. ;
(2) sometimes by जनानुरागः and sim. comp.s.
=people's love).

POPULARLY : I. Commonly : लोके (=among
the people). II. To please : लोकरञ्जनार्थम्
and sim. comp.s.

POPULATE : (1) सजनीकरोति (?) ; (2) जनैः पूरयति
(पूर्, c. 10. : ?).

POPULOUS : (1) जनाकीर्ण (f. र्णा) ; (2) जनपूर्ण
(f. र्णा) ; (3) बहुलोक (f. का) ; (4) जनसंकुल
(f. ला) ; and sim. comp.s.

POPULOUSNESS : (1) जनाकीर्णता ; (2) बहुलोकता ;
etc.

PORCELAIN : no equiv. : चीनकौलालकम्.

PORCH : अलिन्दः (?), "अग्निशरणालिन्दः", Sa. v.

PORCINE : (1) बाराहः (ही, हं) ; (2) शौकरः (री,
रं), Ki. xii. 53.

PORCUPINE : (1) श्वयः, -कः ; (2) श्वाविष् (m.).
Its quill or spine : शल or शलल (mn.).

PORE (subs.) : I. Of the skin : (1) रो(लो)मकूपः ;
(2) लो(रो)मरन्ध्रम्. II. In gen. : रन्ध्रम्, *through*
p.s : रन्ध्रैः, Vi. v. 2.

PORE (v.) : साग्रहम् अधीते (ई, c. 2.) : v. To
study.

PORK : (1) शूकरमांसम् ; (2) बराहामिषम् ; etc. ;
who eat p. with garlic : ये बाराहं मांसं गृह्णन्तेन
खादन्ति, Mah.

PORKER : शूकरः : v. Hog.

POROUS : (1) रन्ध्रविशिष्ट (f. टा) ; (2) रन्ध्रबहुल
(f. ला) and sim. comp.s.

POROUSNESS, POROSITY : (1) रन्ध्रविशिष्टता ; (2)
रन्ध्रबहुलता ; etc.

PORPHYRY : शिलाविशेषः.

PORPOISE : (1) शिष्टकः ; (2) शिष्टमारः.

PORRIDGE : perh. यूपम् : v. Soup.

PORRINGER : यूपपात्रम् (?) : v. Plate.

PORT : I. Harbour : *क्रोडः. II. Bearing, gesture : चेष्टा. III. A wine : *पूतम् ; मदिराविशेषः.

PORTABLE : (1) वहनीय (f. या), *p. things* : वहनीयं द्रव्यम्, Mit. ; (2) लघु (f. ध्वी=light).

PORTAL : द्वारम् : v. Gate.

PORTCULLIS : *दारोपनी.

PORTE : तुरुष्काणां महाराजः.

PORTENT : उत्पातः, "*dire p.s*" appeared (*foreboding*) *Rāvaṇa's ruin* : रावणस्य विनाशायोत्पाता दास्त्राः समुत्पत्तेः, Ram. vi. 90. 18. : v. Also omen.

PORTENTOUS : औत्पातिक (f. की) ; (2) उत्पातशंसिन् (f. नी) and sim. comp.s.

PORTENTOUSLY : उत्पातं शंसत् (f. न्ती) and sim. comp.s.

PORTER : I. Gate-keeper : q.v. : दारपालः. II. Carrier : भारवाहः. and sim. comp.s. III. A wine : सुराविशेषः.

PORTERAGE : भारवाहमूल्यम्.

PORTFOLIO : I. Lit. : *पत्रपुस्तकम्. II. Fig. : अधिकारः : v. Office (II).

PORTIGO : निष्कारः ; "हर्ष्यादिभित्तिषु निर्गतमस्पृष्टभूमिकमुपवेशनस्थानम्", Mit.

PORTION (subs.) : I. Part : q.v. : अंशः. II. Of a wife : यौतुकम् : v. Dower.

PORTION (v.) : I. To divide, distribute : q.v. : वण्टयति (वण्ट, e. 10.). II. To endow : सौदायिकं ददाति (दा, c. 3. : with dat).

PORTLINESS : स्थूलकायत्वम् : v. Fatness, corpulence.

PORTLY : स्थूलकाय (f. या) : v. Fat, corpulent.

PORTMANTEAU : चर्मपेटिका (??) and sim. comp.s.

PORTRAIT : आलेख्यम्, *the p. of a young lady* : आलेख्यगता युवतिः, D. vi. : v. Painting. *P. status* : प्रतिमा (=image).

PORTRAIT-PAINTING : प्रतिकृतिरचना, R. xviii. 53. : v. To paint.

PORTRAITURE : I. Portrait : q.v. : जीवचित्रम्, Si. iii. 46. II. Portrait-painting : expr. by circumlo. III. Fig. : अनुकृतिः.

PORTRAY : I. To draw, paint : q.v. :

आविवक्षति (लिख, c. 6.). II. To depict, describe : q.v. : वर्णयति.

PORTRESS, PORTERESS : (1) दौवारिकी ; (2) प्रतिहारी.

POSE : I. Subs. : v. Posture. II. Verb : स्तम्भाति (स्तम्भ, c. 9.).

POSITION : I. Site, situation : q.v. : संस्थितिः.

II. State, condition : q.v. : अवस्था. III.

Posture : q.v. : स्थितिः. IV. Proposition : q.v. : प्रतिज्ञा.

POSITIVE : I. Explicit, clear : q.v. : स्पष्ट (f. ट्ट). II. Real, actual : q.v. : यथार्थ (f. र्था).

III. Confident : expr. by वद or निश्चितं मन्यते (मन्, c. 4.). IV. Of laws : perh. विहित (f. ता) : v. Opposed to negative : नियत (f. ता).

VI. In Alg., Gram : not expr.

POSITIVELY : I. Explicitly, clearly : q.v. : स्पष्टम्. II. Certainly, indubitably : q.v. : निश्चितम्. III. Absolutely : नियतम्. IV.

Really : यथार्थतः.

POSITIVENESS : I. Actualness : यथार्थता. II. Certainty, confidence : q.v. : निश्चयः.

POSSESS : I. To have : q.v. : *p. ing much wealth* : बहुधन (f. ना) : v. Having, endowed with, II. To control the will of : आविवक्षति (विश, c. 6.), *p. ed by a devil* : भूताविष्ट (f. ट्ट), K. III. To occupy the mind : अधिकरोति (कृ, c. 8.). IV. To inform : q.v.

POSSESSION : I. In law : भोगः, सम्भोगः, परिभोगः, (rarely) भुक्तिः (=enjoyment), *p. with title of long standing, without interruption, without dispute* : सागमो दीर्घकालो निरन्तरो निराक्रोशो भोगः, Mi. on Y. ii. 28. ; *p. is a proof of ownership* : भोगस्य स्वत्वे प्रामाण्यम्, Mi. ; अधिकारः (?). *To take p. of* : (1) अधिकरोति (?) ; (2) गृह्णाति, परि- (ग्रह, c. 9.), *another crocodile has taken p. of your house* : स्वदीर्घं गृहमपरेण मकरेण गृहीतम्, P. iv. 9. II. That which is possessed : (1) भुक्तिः ; (2) by circumlo. III. By evil spirits : आवेशः.

POSSESSIVE : Ph. : *p. case* : सम्बन्धः ; *p. ly* : सम्बन्धबोधनाय (?).

POSSESSOR : expr. by comp. or verb ; v. To possess.

POSSIBILITY : (1) शक्यता ; (2) साध्यता : for dif. :
v. Impossible : v. Also possible.

POSSIBLE : (1) शक्य (f. क्या), *should distinguish the p. from the im-p.* : शक्याशक्यपरिच्छेदं कुर्यात्, Ka. xi. 33. ; (2) साध्य (f. ध्या) : v. Im-p. *To be p.* : सम्भवति (भू, c. 1. = may be, may happen). *As far as p.* : यावच्छक्तिः (with all might). *Every p. means* : सर्वोपायाः.

POSSIBLY : I. Lit. : expr. by शक्यते (pass. of शक्), *what can p. be known* : यत् ज्ञातुं शक्यते. II. Perhaps, probably : q.v. : (1) सम्भवतः ; (2) सम्भावयामि etc. (= I think).

POST (subs.) : I. Of timber etc. : (1) स्तम्भः (= pillar) ; (2) षट्तिः (= pile). *P. for tying elephant* : आलानम्. II. Military : गुल्मस्नानम्, Mu. v. III. Place : q.v. : स्थानम् : v. Also office. IV. The letter-p. *पत्रवाहः.

POST (v.) : I. To affix : आसंजयति (c. of संज्). II. To place : स्थापयति (c. of स्था) : v. To put. III. To put in the mail : *पत्रवाहे ददाति (दा, c. 3.). IV. Of accounts : पत्रिकायां समावेशयति (c. of विश् : ?). V. To travel with p.horses : *राष्ट्रयानेन गच्छति. VI. To p. over, travel with speed : जवेन or क्षिप्रं गच्छति (गम्, c. 1.), Ram. VII. To p. up, acquaint : अवबोधयति (c. of बुध् : p. off put off) : q.v. : आक्षिपति (क्षिप्, c. 6.).

POSTAGE : *पत्रवाहकशुल्कम् or sim. बाह्यशुल्कम्.

POSTBOY : जहाकरिकः (foot-), D. ii., *अश्वकरिकः (horse).

POST-CHAISE : *राष्ट्रयानम्.

POST-DATE : परं कालं लिखति (लिख्, c. 6.) or निवेशयति (c. of विश्) (with loc. : ?).

POSTERIOR (adj.) : (1) gen. with पश्चात् ; (2) पश्चात्कालीन (f. ना : of p. time) ; (3) rarely अव्याच्य (f. च्या) or अवर्षाचीन (f. ना).

POSTERIORES (subs.) : (1) पश्चाद्भागः ; (2) पश्चाद्देशः ; (3) नितम्बः.

POSTERITY : (1) perh. परे (m. pl. : Vi. has पूर्व for ancestors) ; (2) सन्ततिः v. Offspring ; (3) पुत्रपौत्रादिकम् (= children etc.).

POSTERN : (1) पश्चद्द्वारम् ; (2) द्युप्रद्द्वारम् (†).

POST-HASTE : (1) जवेन ; (2) क्षिप्रम् ; (3) जवन्म्. **POSTHUMOUS** : I. Lit. : पित्रन्तरजात (f. ता) and sim. comp.s. II. Of works : लेखकमृतयोः परं प्रकाशित (f. ता) and sim. comp.s.

POSTILLION : v. Postboy.

POSTMAN : (1) पत्रवाहः, -कः ; (2) लेखहारकः. In modern sense, better use : *पत्रवाहपुरुषः and sim. comp.s.

POSTMASTER : *पत्रवाहनायकः and sim. comp.s.

POST-OFFICE : *पत्रवाहशरणम् ; पत्रवाहकुलम् ; etc.

POSTPONE : आक्षिपति (क्षिप्, c. 6.), वि- : v. To put off.

POSTPONEMENT : (1) व्याप्तेयः ; (2) विलम्बः (= delay).

POSTSCRIPT : *अनुलेखः ; निम्नलेखः.

POSTULATE : I. To assume : परिगृह्णाति (ग्रह्, c. 9.). II. To solicit : q.v.

POSTURE : (1) संस्थानम्, संस्थितिः or संस्थितम्, "एकं पादमयैकस्मिन् विन्यस्योरौ तु संस्थितम् । इतरस्मिन् तथैवोर्द्वौ बीरासनमुदाहृतम् ॥", M.n. ; (2) बन्धः (of some p.s.) Ku. iii. 45. ; (3) sometimes not expr. : *in a sitting p.* : आसीन (f. ना) : v. Also gesture.

POSY : i.e. nosegay : q.v. : कुसुमस्तवकः.

POT (subs.) : (1) घटः ; (2) कलशः (सः, -सी larger) ; (3) कुम्भः, -म्भी (rare).

POT (v.) : घटे सञ्चिनोति (चि, c. 5.), Ve. iii.

POTABLE : पेय (f. या) : v. Drinkable.

POTASH : (1) यवक्षारः ; (2) सजिः, -का.

POTATO : *गोलालुः, *sweet p.* : रसालुः, Bha.

POT-BELLIED : (1) लम्बोदर (f. रा) ; (2) तुम्बिल (f. बा) ; (3) पिचिचिल (f. बा).

POT-BOY : माण्डवाहः, -कः (?) ; माण्डहरः, -हारकः (?).

POT-COMPANION : पानगोडीसुहृद् and sim. comp.s.

POTENCY : शक्तिः, : v. Efficacy.

POTENT : वीर्यवत् (f. ती) : v. Also efficacious.

POTENTATE : अधिपतिः : v. King, sovereign.

POTENTIAL : *p. mood* : विशिष्टिक् : v. Grammar.

POT-HERB : (1) शाक (mn.) ; (2) शि(सि)धुः (rare).

POT-HOUSE : (1) शुष्का, -लयः ; (2) शुष्कापात्रम् ; (3) शौचिकापात्रम्.

POTION : gen. expr. by औषधम् or अण्डः (= medicine), H. 29.

POTSHERD : बटशकलम् and sim. comp.s. : v. Pot, piece.

POTTAGE : पू(ज्)ष (mn.), Bha.

POTTER : (1) कुम्भकारः ; (2) कुलालः, *P.'s wheel* : -चक्रम्.

POTTERY : I. The place : कुलालगृहम् and sim. comp.s. II. Earthen-ware : q.v. : कौलालकम्.

POUCH : I. Lit. : मल्ला. II. The belly : लम्बोदरम्.

POULTERER : गृहशकुनिक्रेतु (f. नी) and sim. comp.s.

POULTRY : गृहपालिताः खाद्यपक्षिणः.

POULTICE : I. Subs : उपनाहः. II. Verb : उप-नाहं ददाति (दा, c. 3. : with loc.).

POUNCE : I. Subs. : मल्लीशोषणचूर्णम्. II. Verb : *p. on or upon* : अवपत्य गृह्णाति (ग्रह्, c. 9.); *p. ing of a hawk* : श्येनावपातः.

POUND (subs.) : I. The weight : *अर्घसेरः. II. Gold-coin : सुवर्णः, -मुद्रा (?). III. For cattle : अवरोधः, -शाला (??).

POUND (v.) : I. To pulverize : (1) चूर्णयति, सं-परि-, (चूर्ण, c. 10.); (2) चूर्णीकरोति : v. Also to grind, crush. II. To impound : रुन्धि, अव-, (रुन्, c. 7.).

POUNDRAGE : expr. शतकं देयम्.

POUNDER : I. A pestle : मुस(व)लम्. II. Of persons, etc. : by comp., *ten p.* : दशसुवर्णकः (after शती of J.).

POUR (v.t.) : I. Lit. : (1) पातयति, नि-, (c. of पत्=to fall), *water was p.ed on his head* : तस्यापतन्मूर्ध्नि जलानि, R. xiv. 8. ; (2) ददाति (दा, c. 3 with loc.=to give, put : q.v.); (3) सिञ्चति, नि-, (सिच्, c. 6.=to water, sprinkle). II. To p. forth : (1) मुञ्चति (मुच्, c. 6.) : v. To discharge ; (2) वर्षति (वृच्, c. 1.) : v. To shower. III. To p. out, i.e. emit, send forth : q.v. : विसृजति (सृच्, c. 6.). IV. To utter : q.v. : उद्गिरति (गु, c. 6.)

POUR (v.i.) : I. To flow : q.v. : लवति (लृ, c. 1.). II. Of the rain : *it is p. ing* : भारा जनेन पतन्ति, Mr. v. III. To come in : समापतति (पत्, c. 1.).

POUR : I. Subs. : क्रोधावेशः. II. Verb : बोद्धी प्रसारयति (c. of दृ) or दर्शयति (c. of दृश्).

POVERTY : I. Lit. : (1) दारिद्र्यम् or दरिद्रता, *p. -stricken* : दारिद्र्योपहत (f. ता) ; *p. is unending misery* : दारिद्र्यमनन्तकं दुःखम्, Mr. i. ; *everybody seems to be in p.* : सर्व एव दरिद्रति, H. ii. 2. ; (2) निर्धनता, etc. : v. Poor ; (3) दैन्यम् (=wretchedness). II. Meagreness, want : q.v. : हीनता.

POWDER (v.) : I. To reduce to p. : (1) चूर्णीकरोति ; (2) चूर्णयति (चूर्ण, c. 10.); (3) लवशः करोति. II. To sprinkle with p., as the hair : चूर्णं ददाति (दा, c. 3. : with loc.).

POWDER (subs.) : (1) चूर्णम्, *clouds reduced to p.* : चूर्णमिवन्तो घनाः, V. i. 4. ; (2) पिष्टम्, *it was (like) grinding p.* : तद्देव पिपेव पिष्टम्, N. xiii. 19. ; (3) क्षोदः (rare).

POWDERY : I. Dusty : q.v. : पांशुल (f. ला). II. Powder-like : (1) चूर्णमि (f. मा) ; (2) क्षोदबुद् (mfn. : rare) ; and sim. comp.s.

POWER : I. Strength : (1) शक्तिः, *my p. is failing in a fight with an inferior* : शक्तिर्ममावस्यति हीनयुद्धे, Ki. xvi. 17. ; (2) प्रभावः (as disclosed in effect), *excelling the gods and demons in p.* : अतिशयितसुरासुरप्रभाव (f. वा), U. v. 4. ; (3) वीर्यम् (=strength), *triumphant p.* : विजयि वीर्यम्, Vi. i. 8. ; (4) बलम् : v. Force ; (5) सामर्थ्यम् (rare), Vi. II. Ability : (1) शक्तिः, *p. of procreation* : प्रजननशक्तिः ; (2) सामर्थ्यम् ; (3) क्षमता. III. Influence : (1) प्रभुत्वम्, -ता, *as they had no p. they could not extricate him from the misfortune* : न शेकतुस्तमप्रभुत्वादुत्तारयितुमापदः, D. i. ; *p. is founded on money* : प्रभुत्वं धनमूलं हि, H. ; (2) प्रभावः, *through my p.* : मत्प्रभावात्, Mah. *To have p. over* : प्रभवति (वृ, c. 1. : with loc.), K. *To be in one's p.* : expr. by adj. : v. Able, to defend. *As far as lies in one's power* : यावच्छक्तिः, K. IV. In Alg. : घातः. V. Forces : बलम्. VI. A spirit : q.v.

POWERFUL : I. Strong : q.v. : बलवद् (f. ती). II. Having great power : (1) प्रबल (f. ला) ; (2) विक्रान्त (f. न्ता) ; (3) पराक्रान्त (f. न्ता) ; (4) वीर्यवद् (f. ती) ; (5) ऊर्जस्वल (f. ला) ; etc. III. Efficacious : (1) वीर्यवद्, *as in very p.*

medicine : अतिवीर्यवतीष भेषजे, Ki. ii. 4. ; (2) सामर्थ्यवत् (f. ती : rare), M.n.

POWERFULLY : (1) बलवत् ; (2) प्रबलम् (?) ; (3) सबलम् (?) .

POWERLESS : (1) निर्बल (f. ला) ; (2) बलहीन (f. ना) ; (3) असमर्थ (f. र्था) ; (4) निष्प्रभाव (f. वा) ; etc. : v. Also vain.

POX : *small p.* : शीतला or बिस्कोटक ; *cow-p.* : गोबन्तः (?) .

PRACTICABILITY : साध्यता : v. Also possibility.

PRACTICABLE : साध्य (f. ध्या) : v. Also possible.

PRACTICAL : I. Not theoretical : (1) व्यवहारिक (f. की) ; (2) better by circumlo., *without sufficient p. knowledge* ; कर्मस्वपरिनिष्ठितः, Sr. i. 3. : v. Use. II. Of men : (1) व्यवहारकुशल (f. ला), D. vi. ; (2) by circumlo. III. Relating to life and practice : *p. rules* : व्यवहारनियमावलिः (?) ; *p. life* : लौकिकजीवनम् (?) .

PRACTICALLY : I. Lit. : expr. with व्यवहारः . : v. Use. II. Not nominally : (1) कार्यतः ; (2) कर्मतः .

PRACTICE (subs.) : I. Customary actions : (1) अभ्यासः, *from great p.* : अत्याभ्यासात्, Mah. i. 130. 22. com. ; (2) खुरली (military : rare), *who has had p. in the use of arms* : अस्त्रप्रयोग-खुरली, Vi. ii. 34. ; (3) शिक्षा (=learning), *gifted with use and p.* : प्रयोगशिक्षागुणभूषणेषु, Ki. xvi. 6. ; (4) अनुग्रहणम् (?) , Mah. i. 130. 24. (5) योग्या (medical or military), *to train up in p.* : योग्यां कारयति, Sr. i. 9. II. Custom : q.v. : आचारः . III. Habitually doing : (1) क्रियाप्रबन्धः, R. vi. 23. ; (2) अनुष्ठानसातत्वम्, M.n. ; and sim. comp.s. IV. Use, action : q.v. : व्यवहारः . Ph. : *consummation of bad p.s* : दुष्कर्मणां परिपाकः, Vi. V. Exercise of any profession : expr. by circumlo., *the doctor has great p.* : *बहुमिराहूयते वैद्यः . VI. Stratagem : कौशलम् .

PRACTISE (v.) : I. To perform frequently : (1) अभ्यस्यति (अस्, c. 4.), *as if p. ing peculiar restrained breathing* : अपूर्वप्राणायाममिवाभ्यस्यन्तम्, K. ; (2) अभ्यासं करोति (with gen.) ; (3) शिक्षते

(=to learn : q.v.) ; (4) परिचयं करोति, *should p. (the use of) instruments* : यन्त्राणां परिचयः कार्यः, Sr. 48. P. ed. : (1) by subs. : v. Practice ; (2) अभिज्ञ (f. ज्ञा) : v. Conversant. II. To do habitually : q.v. : नित्यं करोति and sim. comp.s. III. To carry on : *what calling do you p. sir ?* : कां वृत्तिमुपजीवित्वायः, Mr. ii. ; *I will p. here* : *अत्र व्यवहारमनुजीवामि. IV. To try artifices : कौशलं करोति.

PRACTITIONER : *medical p.* : वैद्यः : v. Physician ; *legal p.* : *व्यवहाराजीवः .

PRÆTOR : a Roman officer : *अग्रगः .

PRÆTORIAN : expr. by comp. or gen.

PRAGMATIC : Ph. : *p. sanction* : सार्वलौकिकशासनम् (?) .

PRAGMATICAL, -LY : v. Officious, -ly.

PRAIRIE : निर्वृक्षक्षेत्रम् and sim. comp.s.

PRAISE (subs.) : (1) प्रशंसा, *some sang hymns containing p.s* : केचित् प्रशंसामालीढानि सामानि जगुः, C. ; (2) स्तुतिः or स्तवः, सं- ; *p.s of Rāma* : राम्यमिष्टवः, Rām. : v. Eulogy ; (3) नुतिः (rare).

PRAISE (subs.) : (1) प्रशंसति, अभि-, (शस्, c. 1.), *cheerfully p. ing the boy from all sides* : अभितः प्रशस्य मुदा कुमारम्, Ku. xiii. 20. ; (2) स्तौति or स्तवीति, सं-, अभि-, परि-, (स्तु, c. 2. : gen. of superiors) ; (3) नौति, प्र-, अभि-, (नु, c. 2.), *p. d. the couple* : तन्मिथुनं नुनाव, Ku. vii. 90. ; (4) कीर्तयति : v. To celebrate ; (5) गायति : v. To sing.

PRAISER : (1) प्रशंसक (f. सिका) ; (2) better by verb.

PRAISEWORTHILY : expr. by adj., comp. or circumlo.

PRAISEWORTHY : (1) प्रशस्य (f. स्या) ; (2) प्रस्तु (f. स्ता) ; (3) प्रशंसनीय (f. या) ; (4) प्रशंसाई (f. ह्वा) and sim. comp.s.

PRANCE (v.) : घुबते (घृ, c. 1. : ?).

PRANK (subs.) : क्रीडा : v. Play, frolic.

PRANK (v.) : विभूषयति (भूष्, c. 10.) : v. To adorn.

PRATE : जल्पति (जल्, c. 1.) : v. To babble.

PRATER : (1) जल्पाक (f. की) ; (2) वाचाक्ष (f. ला) ; (3) वाचाट (f. टा) .

PRATINGLY : expr. by adj. or present part.

PRATTLE : I. Verbs. : जल्पति : v. To babble.

II. Subs. : जल्पितम् : v. Babble.

PRATTLER : जल्पाक (f. की) : v. Babble.

PRAVITY : expr. by adj., : *p. of nature* : नह-
स्वभावः : v. Corrupt, depraved.

PRAWN : इच्छाकः.

PRAY : I. To a deity : स्तवीति or स्तौति (स्तु, c. 2.), *p. ed the goddess in mind* : अस्तुवन् मनसा देवीम्, Mah. iv. 6. 1. : *the king with his brothers, desirous of a view, again began to p. with various formulas of p. er, invoking the goddess* : स्तोतुं प्रचक्रमे भूयो विविधैः स्तोत्रसम्मन्त्रैः। आमन्त्र्य दर्शनाकाङ्क्षी राजा देवीं सहानुजः॥ II. To entreat, supplicate : q.v. : याचते (याच्, c. 1.).

PRAYER : I. To a deity : (1) स्तवः ; (2) स्तोत्रम् : v. To pray ; (3) स्तुतिः (rare), *this p. was addressed by the son of Indra* : स्तुतिरिति जगदे हरेः सुनुता, Ki. xviii. 21. II. Entreaty, supplication : q.v. : याच्ना. Ph. : *one who grants p.s (of deities)* : वरद (f. दा) Mah. iv. 6. 7.

PRAYER-BOOK : स्तोत्रसंहिता and sim. comp.s.

PRAYERFUL : expr. by circumlo : v. Devotional, pious.

PRAYERLESS : (1) विना स्तनेन ; (2) स्तुतिमङ्गल्वा ; etc. : v. Without.

PREACH : (1) (धर्म) प्रवक्ति (वच्, c. 2. : ?) ; (2) उद्घोषयति (वुच्, c. 10. = to proclaim : q.v.) ; (3) उदीरयति (ईर्, c. 10. = to utter : q.v.).

PREACHER : (1) धर्मप्रवक्तृ (f. त्री : ?) ; (2) धर्म-
शासक (f. सिका ?).

PREACHING : I. Subs. : धर्मशासनम् and sim. comp.s. II. Adj. : v. Preacher.

PREAMBLE : प्रस्तावना : v. Also preface.

PREBEND (subs.) : वृत्तिः (=gen. term).

PREBENDARY : धर्मोपासकः (?). *P. -ship* : धर्मोपास-
कता (?).

PRECARIOUS : (1) अनिश्चित (f. ता) : v. Uncertain ; (2) संदिग्ध (f. ण्वा) : v. Doubtful.

PRECARIOUSLY : expr. by adj. or circumlo.

PRECAUTION : *he took no p. to avoid the calamity* :
तामापदं परिहर्तुं स कम्पयुपायं पूर्वं नावललस्ये.

PRECAUTIONARY : expr. by circumlo : v. Above.

PRECEDE : expr. by words meaning before, p.-ing, first, *Kālidāsa p.d Bhavabhūti* : *मवभूतेः पूर्वं बभूव कालिदासः ; *he p.s me* : *ममाग्रगः सः ; *flowers p. fruits* : उदेति पूर्वं कुसुमं ततः फलम्, Sa. vii. 30.

PRECEDENCE : I. Lit. : expr. as above : पूर्व-
वर्तिता, *p. of cause as regards effect* : कार्यं प्रति कारणस्य पूर्ववर्तिता, Par. II. Superior rank : (1) प्राधान्यम् ; (2) अग्रस्थानम् and sim. comp.s.

PRECEDENT : in law : perh. व्यवस्था.

PRECEDING (adj.) : (1) अतिक्रान्त (f. न्ता), *in the p. section* : अतिक्रान्ते पादे, S. iii. 2. ; *the merits of the preceding kings* : अतिक्रान्तपार्ष्णि-
गुणान्, Mu. i. ; (2) अग्रग (f. गा) ; (3) पूर्ववर्तिन् (f. नी) ; and sim. comp.s. : v. Also former, past.

PRECENTOR : (1) गायकाग्रणी ; (2) मुख्यगायकः.

PRECEPT : नियोगः : v. Order, instruction.

PRECEPTIVE : I. Containing precepts : नियोग-
गर्भ (f. र्मा). II. Of the nature of p.s : expr. by subs.

PRECEPTOR : गुरुः : v. Teacher.

PRECEPTRESS : (1) उपाध्याया, उपाध्यायी ; (2)
अध्यापिका.

PRECESSION : of the equinoxes : (1) अयनचलनम्,
Go. vi. 18. ; (2) क्रान्तिपातगतः, com.

PRECINCT : सीमन् (m.) or सीमा : v. Boundary,
limit. *Within the p.s of* : सीमान्तवर्तिन् (f. नी), J.

PRECIOUS : I. Lit. : (1) महार्ह (f. र्हा), *p. bed* :
महार्हशय्या, Ki. ; (2) बहुमूल्य (f. ल्या) ; (3) महार्घ
(f. र्घा). *P. stone* : उपलरत्नम्, V. m. 80. 2. ;
महार्होपलम् : v. Gem. II. Fig. : अमूल्य (f. ल्या)
and sim. comp.s.

PRECIOUSNESS : I. Lit. : (1) महार्हता ; (2)
बहुमूल्यता. II. Fig. : अमूल्यता.

PRECIPICE : (1) प्रपातः ; (2) अतटः ; (3) भ्रुगुः, D.

PRECIPITANCY, PRECIPITATION : क्षिप्रकारिता : v.
Hastiness.

PRECIPITATE (v.) : I. To throw headlong :
अवः क्षिपति (क्षिप्, c. 6.) : v. Also to fall.
II. Hasten : स्वरयति (c. of त्वर्).

PRECIPITATE (adj.) : I. Rash, hasty : q.v. : क्षिप्रकारिन् (f. जी). II. Headlong : q.v. : अवाङ्मुख (f. स्त्री).

PRECIPITATELY : I. Hastily : अविसृज्य or असमीक्ष्य. II. Headlong : q.v.

PRECIPITOUS : I. Steep : अवसर्पिन् (f. जी) ; (2) पातुक (f. का). II. Precipitate : q.v.

PRECIPITOUSNESS : I. Lit. : पातुकता ; better by adj. II. Rashness : q.v. : क्षिप्रकारिता.

PRECISE : I. Exact : (1) शुद्ध (f. स्त्री=correct) ; (2) यथार्थ (f. र्था=actual) ; (3) सुनिश्चित (f. ता=well-ascertained) ; (4) स्थिर (f. रा=fixed). II. Punctilious : q.v.

PRECISELY : (1) यथार्थतः (=actually) ; (2) नियतम् (=certainly : q.v.).

PRECISENESS, PRECISION : I. Exactness : (1) विद्युद्धता (=accuracy) ; (2) यथार्थता (=actuality) ; (3) स्थिरता (=fixedness). II. Punctiliousness : q.v.

PRELUDE : प्रतिषेधति (सिच्, c. 1.) : v. To prevent.

PRECOCIOUS : (1) अकालपरिणत (f. ता) ; (2) अकालप्रौढ (f. दा : fig.).

PRECOCITY : (1) अकालपरिणतिः ; (2) अकालप्रौढता (fig.) ; (3) by circumlo.

PRECONCEIVED : (1) पूर्वकल्पित (f. ता) ; (2) पूर्वसम्भावित (f. ता) ; and sim. comp.s.

PRECONCEPTION : (1) पूर्वकल्पना ; (2) पूर्वभावना ; (3) पूर्वबुद्धिः.

PRECONCERTED : (1) पूर्वनिर्धारित (f. ता) ; (2) पूर्वमञ्चित (f. ता) and sim. comp.s.

PRECURSOR : पूर्वचिह्नम् : v. Also harbinger, forerunner.

PRECURSORY : *p. symptoms* : पूर्वलक्षणम् : v. To forebode.

PREDATORY : (1) दस्युवृत्तिः (mf. : of men) ; (2) लुण्ठक (f. का).

PREDECESSOR : (1) expr. by अतिक्रान्त (f. न्ता) (राजा etc.) : v. Preceding ; (2) पूर्वस्व (f. स्त्रा) with a subs.

PREDESTINARIAN : (1) दैष्टिकः ; (2) दैवप्रमाणकः, M.n.

PREDESTINATION : I. The act. : expr. by

circumlo. II. The theory : (1) दैष्टिकता ; (2) often by दैवम् (=fate) : q.v.

PREDESTINATE, PREDESTINE : expr. by circumlo., *how could you so cruelly p. my separation from my beloved* : कथं वियोदयसे बन्धनमेति निर्गता क्षिपिर्ललाटन्तपनिष्ठुराक्षरा, N. i. 138.

PREDETERMINE : पूर्व निश्चिनोति (चि, c. 5.) : v. To determine.

PREDICABLE : expr. by circumlo. : v. To predicate.

PREDICAMENT : I. Logical : पदार्थः, Par. II. Condition : q.v. : दशा.

PREDICATE : I. Subs. : (1) विधेयम्, Kav. ; (2) विशेषणम्, M. n. on Si. i. 48. II. Verb : perh. अनुवदति (वद्, c. 1. : अनुवाच=subject, Kav.) ; उदित्य वदति (वद्, c. 1.) or वक्ति (वच्, c. 2.),

PREDICT : I. To foretell : *I p.ed his death* : तस्य मरणं मया पूर्वमेव कथितम् : v. To tell, before. II. To forbode : q.v.

PREDICTION : उक्तिः (=saying : exact sense from context).

PREDILECTION : पक्षपातः : v. Liking, partiality.

PREDISPOSE : प्रवर्तयति (c. of वृत्) : v. To induce.

PREDISPOSITION : भावः : v. Inclination.

PREDOMINANCE : (1) प्रबलता ; (2) प्रभुत्वम् (=dominion) ; (3) बाधिकायम् (in number).

PREDOMINANT (1) प्रबल (f. ला) ; (2) प्रमविष्णु (mf. : in power).

PREDOMINATE : expr. by adj., *with a p. ing force* : प्रभुत्वलेन : v. Also to excel.

PRE-EMINENCE : (1) सर्वश्रेष्ठता ; (2) सर्वोत्कृष्टता ; etc.

PRE-EMINENT : (1) सर्वश्रेष्ठ (f. स्त्री) ; (2) सर्वोत्कृष्ट (f. स्त्री) ; (3) सर्वप्रधान (f. ना) ; (4) अग्रगण्य (f. न्या) : v. Excellent.

PRE-EMINENTLY : (1) सर्वाधिक्या ; (2) सर्वाधिकम् ; (3) परमम्.

PRE-ENGAGEMENT : (1) पूर्वप्रतिश्रुतम्, -तिः (or श्रवः ?) ; (2) पूर्वसमयः (?).

PRE-EXIST : पूर्वम् अस्ति : v. To exist, before.

PRE-EXISTENCE : (1) पूर्वभूतिः (?) ; (2) पूर्वसत्त्वम् ; (3) better by verb.

PREFACE (subs.) : मुख्यवन्धः. N.B. विद्यापनम् and उपक्रमिका used by modern writers. S. p. b. has भूमिका.

PREFACE (v.) : expr. by subs, *he has p.d it with an essay on poetry* : *मुख्यवन्धे काव्यविषयकः प्रबन्धो निवेशितः.

PREFATORY : expr. by subs. : v. Preface.

PREFECT : नायकः (?), *p. of the city guard* : नगर-रक्षिनायकः (?).

PREFECTURE : नायकता, -त्वम् (? : the office) ; नायकाधिकारः (? : the jurisdiction).

PREFER : I. To offer, address : *to p.a charge* : अभियोगं करोति or निवेदयति (=to inform). II. To advance, raise : q.v. : उन्नमयति (c. of नम्), *p. your friends* : उन्नमय स्वबन्धुवर्गम्, K. III. To regard more : बहु (much) or अधिकम् (more) मन्यते (मन्, c. 4.) : v. Also to excel. IV. To like more : अधिकं रोचते (रुच्, c. 1. : with dat. of the person) : v. Also better.

PREFERABLE : expr. with वरम्, *a forest is p. to a life of poverty among friends* : वरं वनं.....न बन्धुमण्ये धनहीनजीवितम्, H. : v. Better (II), to prefer.

PREFERENCE : often expr. by रुचिः, अभि- (=liking) : v. Also to prefer.

PREFERENCE TO, IN : विहाय, अपहाय, etc. (with acc.), *in p. to heaps of jewels* : रत्नराशीनपि विहाय, Sa. ii.

PREFERMENT : पदोन्नतिः : v. Promotion, advancement.

PREFIGURE : प्रदर्शयति (c. of च्च्) : v. To announce, shew.

PREFIGUREMENT : प्रदर्शनम् (?) : v. Announcement, indication.

PREFIX (v.) : expr. by circumlo., *whom (they) say Kashipu with Hiranya p. ed* : वं...हिरण्यपूर्वं कशिपुं प्रचक्षते, Si. i. 42.

PREFIX (subs.) : उपसर्गः, "धातुलीनमुपसर्गं हवार्थम्", Si. x. 15.

PREGNANCY : (1) expr. by गर्भः ; (2) सगर्भता. *Signs of p.* : दोहदलक्षणम्, R. iii. 1. *In a state of p.* = pregnant : q.v. *In the first three months of p. of a woman* : गर्भिणीप्रथमद्वितीयतृतीयमासे, Sr.

PREGNANT : I. Lit. : (1) गर्भिणी ; (2) गर्भवती ; (3) अन्तर्बन्धी ; (4) आपन्नसत्त्वा, *she became p. by me* : सा मयासीदापन्नसत्त्वा, D. iv. *To become p.* : गर्भं दधाति (धा, c. 3.) or धारयति (धृ, c. 10.), R. x. 58. or गर्भो मयति (with gen. of the woman), Ku. i. 14. II. Fig. : अर्धवत् (f. ती). Ph. : *p. signification* : निगूढार्थः.

PREHENSILE : ग्राहिन् (f. जी) : v. To catch, seize.

PRE-INTIMATION : (1) प्राक्निर्देशः ; (2) by circumlo. : v. To inform, tell, before.

PREJUDGE : पूर्वं निश्चिनोति (चि, c. 5.) : v. To judge, before.

PREJUDGEMENT : विचारार्थं प्राक्निर्णयः and sim. comp.s. (?) .

PREJUDICE (subs.) : I. Lit. : (1) पूर्वसंस्कारः ; (2) विद्वेषः (=dislike). II. Injury, mischief : q.v. : क्षतिः.

PREJUDICE (v.) : I. To prepossess : *all men are p.d more or less* : *सर्वे न्यूनाधिकं पूर्वसंस्कारवशाः ; *he p.d him against me* : *स तं मयि बद्धविद्वेषं चकार. II. Injure : q.v. : बाधते (बाध्, c. 1.).

PREJUDICIAL : क्षतिकर (f. री) : v. Injurious, to injure.

PREJUDICIALLY : expr. by verb or circumlo.

PRELACY : *प्रधानाचार्यत्वम् ; -पदम् (the office) ; -अधिकारः (the jurisdiction).

PRELATE : *प्रधानाचार्यः ; आचार्यमुख्यः.

PRELATICAL : v. Episcopal.

PRELECTION : प्रबन्धः (?) : v. Lecture, discourse.

PRELIBATION : v. Foretaste.

PRELIMINARY : *p. Investigation* : प्रथममनुसन्धानम् ; (?) ; *p. observation* : मौखिकमनुशासनम् ; *p.s of peace* : प्रथमस्य पूर्वकार्याणि (?) .

PRELUDE (subs.) : I. Lit. : (1) प्रस्तावना ; (2) पूर्वरङ्गः (musical), Si. ii. 8. II. Fig., fore-runner, harbinger : पूर्वलक्षणम्.

PRELUDE (v.) : I. Lit. : expr. by subs. II. To precede : q.v.

PRELUSIVE, PRELUSORY : "*p. drops*" : प्रथमोद्दिग्धः : v. First, prelude.

PREMATURE : I. Lit. : (1) अकालपक (f. का) ;

(2) अकालपरिणत (f. ता) ; etc. : v. Ripe. II. Untimely : (1) अकाल- or असमय- in comp., *p. birth* : अकालजात (f. ता) ; (2) आकालिक (f. की) ; (3) असामयिक (f. की), *p. agitation* : असामयिकः क्षोभः, Ki. ii. 40. III. Arrived at without due evidence : perh. अपक्व (f. का).

PREMATURELY : expr. by adj.

PREMEDITATE : पूर्व संकल्पयति (c. of कृ०) : v. To meditate, contrive.

PREMEDITATION : संकल्पः, पूर्व- : v. Also contrivance.

PREMIER : (1) मुख्यमन्त्री, P. ; (2) प्रधानसचिवः, H. ; (3) मन्त्रीशः, Say. ; and sim. comp.s. : v. Minister, chief.

PREMISE (v.) : (1) उपन्यस्यति. (असु, c. 4.) ; (2) उल्लिखति (लिख, c. 6.) : v. To state.

PREMISES (subs.) : I. In logic : v. Premiss. II. Buildings and land : गृहाः (m. pl.)

PREMISS : *major p.* : उदाहरणम्, *मुलावयवः, *minor p.* : उपनयः, *अन्तरवयवः, "उत्पत्तिधर्मकं स्वात्यादि-द्रव्यमनिलमित्युदाहरणं, तथा चोत्पत्तिधर्मकः शब्द इत्युपनयः, तस्मादुत्पत्तिधर्मकत्वादनिलः शब्द इति निगमनम्, N. d. i. 39.

PREMIUM : I. Reward : q.v. : II. Commercial : अतिरिक्तदानम् (?).

PREMONITION : v. Warning, notice.

PREMONITORY : अग्रिमः (मा, मं) (=early) : v. Also to warn. *P. symptom* (of a disease) : पूर्वरूपम्, Bha.

PRE-OCCUPATION : पूर्वभोगः or -भुक्तिः : v. Possession.

PRE-OCCUPY : I. Lit. : पूर्वम् अधिकरोति (कृ, c. 8.). II. To pre-engage : *I am p.ied* : *व्याप्तोऽस्मि.

PREPARATION : I. The act : (1) उपकल्पः, -नम् ; (2) परिकल्पः, -नम् ; (3) प्र-कल्पनम् or कल्पितम् ; (4) सज्जीकरणम् (=getting ready) ; (5) साधनम् (=of food). II. Anything prepared : expr. by verb.

PREPARATIVE : expr. by verb : v. Also preliminary.

PREPARE (v.t.) : (1) कल्पयति, उप-, प्र-, परि-, (कृ०, c. 10.), *there everything necessary for coronation*

was p.d. : अग्निवेचनिकं द्रव्यं सर्वं तन्मोपकल्पितम्, Ram, ii. 12. 13. ; (2) सज्जीकरोति : v. Ready, to make ; (3) साधयति (c. of सिष् : of food), *food p.d with five roots* : पञ्चमूलेन सिद्धात्मानि, Bha. ; (4) करोति, Ram. ii. 12. 2. ; (5) योजयति, प्र-, सं-, (युज्, c. 10. : to mix, as of some medicines), Bha.

PREPARE (v.i.) : (1) सज्जीमवति ; (2) sometimes by trans.

PREPAY : पूर्व मूल्यं ददाति (दा, c. 3.) : v. To pay.

PREPENSE : *malice p.* : perh. व्यवसितद्रोहः : v. Deliberate.

PREPONDERANCE : आधिपत्यम् : v. Superiority, excess.

PREPONDERATE : अतिरिच्यते (pass. of रिच्), H. iv. 131.

PREPOSITION : कर्मप्रवचनीयः (of some p.s, Pāṇini i. 4. 83.).

PREPOSSESS : (1) प्रव्रीकरोति, *my heart p. ed by (your) good qualities* : प्रव्रीकृत मे हृदयं गुणौघैः, Ki. iii. 12. ; (2) आवर्जयति (वृज्, c. 10.) : v. Also to prejudice.

PREPOSSESSING (adj.) : हृदयहारिन् (f. जी) : v. Charming.

PREPOSSESSION : (1) पक्षपातः (in good sense) ; (2) पूर्वसंस्कारः (=prejudice).

PREPOSTEROUS : अयुक्त (f. का) : v. Also inconsistent, unreasonable.

PREPOSTEROUSLY : expr. by adj. or circumlo.

PREPUCE : (1) लिङ्गाग्रत्वच् (f.) ; (2) चर्मन् (n.) (when the sense is clear), Bha. and sim. expr. (??).

PREREQUISITE : *we will say what is p. for an enquiry about God* : ब्रह्मनिष्ठासायामपि यत्पूर्ववृत्तं नियमेनापेक्षते (ईक्ष्, c. 1.) तद्वक्तव्यम्, S.i.

PREROGATIVE : (1) अनन्याधिकारः (?) ; (2) असामान्याधिकारः (?) ; etc.

PRESAGE (subs.) : v. Presentiment, omen.

PRESAGE (v.) : पूर्व or पुरः शंसति (शंस्, c. 1.), Si. xv. 96. : v. Also to forebode.

PRESBYTERIAN : no equiv. प्रष्ट (f. ष्टा) may be used.

PRESCIENCE : (1) पूर्वज्ञानम् (?) ; (2) भविष्यविज्ञानम्.

PRESIENT : (1) पूर्वदर्शिनः (f. जी : fig.) ; (2) by verb : v. Foresee, foreknow.

PRESCRIBE : I. To dictate, direct : q.v. : निर्दिशति (दिश्, c. 6.). II. Medically : औषधं (=medicine) or अन्नं (=food) निर्दिशति.

PRESCRIPTION : I. Legal : बहुकालभोगः : v. Possession. II. Medical : औषधनिर्देशः and sim. comp.s.

PRESCRIPTIVE (adj.) : expr. with बहुकालभोगः.

PRESENCE : (1) उपस्थितिः ; (2) सन्निधानम् or सन्निधिः ; (3) by adj. *In the p. of* : समक्षम् : v. Before. *From the p. of* : पुरस्तात् or सम्मुखतः. *To the p. of* : सम्मुखम् : v. Also near. Ph. : *p. of mind* : मनःस्थैर्यम् (?) or शान्तचित्तता (?) and sim. expr.

PRESENT (subs.) : (1) उपदा, *p.s came to the lord of Kosāla* : उपदा विविधुः कोशलेश्वरम्, R. iv. 70. ; (2) उपायनम्, *fit for p.s to him* : तत्सोपायनयोग्यानि, Ku. ii. 37. ; (3) उपहारः, *if you make a p. of your son to the goddess*, (i.e. sacrifice him) : यदि त्वमात्मनः पुत्रं भगवत्या उपहारीकरोषि, H. iii. ; (4) प्राप्नुतम्, *and bringing new p.s day by day* : अहरहश्च नवनवानि प्राप्नुतान्युपहरन्ती, D. ii. ; (5) प्रीतिदायः (of love), *accepting the p.* : तं प्रीतिदायं प्रतिगृह्णा, Ram. ; (6) उपदौकनम् (rare). Ph. : *at p.* : वर्तमाने, Vi. v. : v. Now ; *in p.* : सपदि : v. Instantly.

PRESENT (v.) : I. To give freely : (1) उपहरति (हृ, c. 1.), *what the infallible (Krishna) p. ed* : यदुपाहरदच्युतः, Mah. iv. 72. 39. ; (2) उपदौकते (दौक्, c. 1.) : v. To offer ; (3) उपहारं etc. ददाति (दा, c. 3.) : v. Subs. II. To high officers : दर्शनं कारयति (c. of कृ : with gen.). III. To p. oneself : उपतिष्ठते (स्था, c. 1. = to attend on). IV. To exhibit, shew : q.v. : प्रदर्शयति (c. of धृ) ; *to p. arms* : अस्त्राणि परिदर्शयति (?). V. To give, deliver : q.v. : ददाति. Ph. : *p. a false appearance of* : विद्वम्बयति, R. xvi. 11.

PRESENT (adj.) : I. Now existing : (1) वर्तमानः (ना, नं), *who is the seventh and p. Manu* : सप्तमो वर्तमानो यो मनुः, B.p. ; लट् denotes *p.* : वर्तमाने लट्, Pāpini, iii. 2. 123. ; (2) मवत्

(f. न्ती rare), Ki. xii. 19. ; (3) आधुनिक (f. की : of now). II. In view : (1) by वर्तते (वृत्, c. 1. = to be), *you are not p.* : दूरे वर्तसे ; *my friend appears to be present before me* : जाने प्रियसखी मेऽग्रतो वर्तत इति, Sa. vi. ; (2) उपस्थित (f. ता), *as she is p.* : यदियमुपस्थिता, R. i. 87. ; (3) सन्निहित (f. ता = near : q.v.) ; (4) सम्मुखस्थ (f. स्था = before the face of) ; (5) प्रत्यक्ष (f. क्षा = before the eyes of).

PRESENTATION : I. The act : v. To present. II. Nomination : निर्वाचनम्.

PRESENTIMENT : expr. by circumlo, *I have a p. of something bad* : चेतो मेऽशुभं कथयति, see Ki. xiii. 6., xi. 8. : v. To forebode, mind.

PRESENTLY : अधुना : v. Instantly, soon.

PRESENTMENT : (1) दानम् (=giving) ; (2) प्रदर्शनम् (=exhibition).

PRESERVATION : रक्षणम् or रक्षा, सं-, परि-, अमि-.

PRESERVATIVE : (1) रक्षा ; (2) sometimes -नाणम् or -त्रम् in comp., बद्धगोधाहुलित्राणौ, Ram.

PRESERVE (v.) : रक्षति, सं-, अमि-, (रक्ष्, c. 1.), *to p. crops* : शस्यं रक्षति, Ka. v. 81. : v. Also to save, keep.

PRESERVE (subs.) : i.e. p.ed fruits etc. : no equiv. : expr. with रक्षित (f. ता), सं- (?).

PRESERVER : (1) रक्षक (f. क्षिका), सं-, परि- ; (2) रक्षितृ (f. त्री), सं-, परि- ; (3) रक्षिन् (f. जी).

PRESIDE : अधितिष्ठति, सम्-, (स्था, c. 1.), *he p.s over the world* : सोऽधितिष्ठति लोकम्, Ki. ; (2) by subs. : v. President.

PRESIDENCY : I. Superintendence : *during my p. of the council* : समामधितिष्ठति मयि or मम समामधिनायकत्वे (?). II. Province. : q.v. : *the Bengal p.* : बङ्गदेशः.

PRESIDENT : (1) अधिष्ठातृ (f. त्री) ; (2) अधिनायक (f. यिका).

PRESIDENTIAL : expr. by comp., *p. chair* : अधिनायकपदम् (?).

PRESS (v.t.) : I. To squeeze : पीडयति, सं-, नि-, अमि-, आ-, (पीड्, c. 10.), *without being p. ed* : न खलु पीडितः, Vid. i. ; *drunk after being fully p. ed* : निष्पीडितपीत (f. ता), B. xii. 18. II. To embrace : (1) निष्पीडयति ; (2) निष्पिनष्टि

(विष्, c. 7.), Ki. xviii. 13. III. To urge, constrain : q.v. : अनुत्पदि (र्ष्, c. 7.), *being p. ed about improper things* : अनुत्पदिमानः, Vi. v. IV. To impress (IV) : q.v. : चरति (च्, c. 1.).

PRESS (v.i.) : I. To crowd, throng : q.v. II. To urge : अनुत्पदि.

PRESS (subs.) : I. P. ing : पीठनम्, सं-, नि-. II. Printing-p. : *मुद्रायन्त्रम्. III. Printed publications : *the English p. is free* : अद्यक्षितान्-लक्ष्मीयमुद्रितानि. IV. Urgency : *p. of business* : कार्योपरोधः.

PRESS-GANG : नाविकषारकाः (m. pl.) and sim. comp.s. (??).

PRESSING (subs.) : expr. with निर्बन्धेन (adv.) or by verb. : v. To press (III).

PRESSINGLY : (1) निर्बन्धेन ; (2) सामग्र्यम् ; (3) निर्बन्धम्.

PRESSMAN : *मुद्रायन्त्रिकः : v. Also printer.

PRESSURE : I. Pressing : पीठनम्, सं-, नि-, विष्-, अग्नि-. II. Fig., *of trying circumstances* : expr. by भारः (=burden : q.v.). III. Of business etc. : उपरोधः. Ph. : *atmospheric p.* : वायवो भरः or भारः (??).

PRESTIGE : perh. प्रतिष्ठा or गौरवम्.

PRESUME : I. To suppose : q.v. : सम्भावयति (c. of भू), *if you p. guilt* : यदि सम्भाव्यते पापम्, Mr. ix. 36. II. To venture too far : expr. by adj. or subs. : v. Presumptuous, presumption.

PRESUMPTION : I. Conjecture, guess : q.v. : तर्कः. II. Presumptuousness : (1) साहसम् (=boldness : q.v.) ; (2) प्रगल्भता (=audacity : q.v.) ; (3) अवहेल्यः (=arrogance : q.v.). III. In law : perh. सम्भावना, अनुमानम् (=inference).

PRESUMPTIVE : Perh. सम्भावित (f. ता) ; आनुमानिक (f. की).

PRESUMPTIVELY : expr. by circumlo., *p. he is guilty* : सम्भाव्यते स पापी.

PRESUMPTUOUS : (1) साहसिक (f. की) : v. Bold ; (2) प्रगल्भ (f. ह्मा) : v. Audacious ; (3) अवहेलित (f. ह्ता) : v. Arrogant. P. -ness : v. Presumption (II).

PRESUMPTUOUSLY : (1) साहसेन ; (2) सावहेल्यम् ; (3) प्रगल्भम्, etc.

PRESUPPOSE : सिद्धं (f. डां) मन्यते (मन्, c. 4.) : v. To suppose.

PRETENCE : (1) व्यपदेशः : v. Pretext ; (2) झलम् : v. Deceit (II) ; (3) उपधिः, *with some p.* : सोपधिः, Ki. i. 45.

PRETEND : I. To feign : (1) अपदिशति, वि-, (दिष्, c. 6.), *p. ing a touch of headache* : शिरःशूलस्पर्शमपदिशन्, P. ii. ; (2) भावयति (c. of भू : rare), *p. ing fainting from a rush of poison* : भावितविषवेगविक्रियः, D. ii. ; (3) by subs. II. To p. to, claim : perh. अभिमन्यते (मन्, c. 4.). P. ed i.e. feigned : q.v.

PRETENDER : I. Impostor : q.v. II. To the throne : राजनिमानिन् (f. नी).

PRETENSION : I. Claim, demand : q.v. : अभिमानः (?). II. Pretext : q.v.

PRETERMISSION : I. Omission : q.v. II. In rhe : perh. व्याजस्तुतिः.

PRETERNATURAL : अप्राकृत (f. ता) : v. Supernatural.

PRETERNATURALLY : expr. by adj. or circumlo.

PRETEXT : (1) अपदेशः, वि-, *so that under that p. I will abduct and give her to you* : तत्तेनैवापदेशेन हत्वा तुभ्यं ददामि ताम्, K. s. x. 184. ; *under what p.* : केनापदेशेन, Sa. ii. ; (2) व्याजः, *under a p. of returning the ring* : अङ्गुलीयार्पणव्याजात्, K. s. x. 102.

PRETTILY : (1) चारु ; (2) सुन्दरम् ; (3) मञ्जु ; (4) मञ्जुलम्.

PRETTINESS : (1) चास्ता ; (2) लावण्यम् ; (3) सौन्दर्यम् : v. Beauty.

Pretty (adj.) : (1) लावण्यमय (f. यी), *only p. features do not leave you* : केवलं लावण्यमयी छाया त्वान् न मुञ्चति, Sa. iii. (2) कमनीय (f. या) or rarely कान्त (f. न्ता), *very p. wife* : सुकान्तकान्ता, Ku. ix. 2. ; (3) चारु (f. वी) ; (4) सु- in comp., *having p. eyes* : सुलोचन (f. ना), R. : v. Beautiful, charming.

Pretty (adv.) : perh. अनल्प- in comp. (not a little) or प्रायेण (=nearly).

PREVAIL : To prove the stronger : (1) अभिभवति (भू. c. 1. : with acc.), *that insanities p. over men like you* : यद्वाप्याः प्रमादेरभिभवन्ते, K. ; (2) अतिरिच्यते : v. To excel. II. To be current : expr. by adj. : प्रबल (f. ला), प्रचल (f. ला), or प्रभूत (f. ता) : v. Prevalent. III. With on, upon, or with, to persuade, induce : q.v. : अनुनीय प्रवर्तयति (c. of वृत्).

PREVAILING (adj.), **PREVAILINGLY** : v. Prevalent, prevalently.

PREVALENCE : (1) प्रबलता ; प्रचलता ; (3) आधिक्यम् : v. Below.

PREVALENT : (1) प्रबल (f. ला = predominant) ; (2) प्रचल (f. ला current) ; (3) बहुल (f. ला = abundant) ; (4) साधारण (f. जी = common) : v. Those words.

PREVALENTLY : (1) बलवत् (= forcibly) ; (2) बहुलम् (= abundantly) ; (3) साधारण्येन (= commonly).

PREVARICATE : (1) अप-लपति (लप्, c. 1.) ; (2) निद्रोतुमिच्छन् (f. न्ती) मिथ्योत्तरं ददाति, see Mu. i. 1.

PREVARIGATION : (1) अपलापः ; (2) निद्रवः ; (3) better by circumlo.

PREVARIGATOR : (1) अपलापिन् (f. नी) ; (2) निद्रववादिन् (f. नी) ; (3) by circumlo.

PREVENT : (1) नि-वारयति, प्रति-, विनि-, (वृ, c. 10.), *p. ing the entrance of all attendants* : निवारितारोपपरिजनप्रवेश (f. शा), K. ; (2) अव-रुण्डि (रुष्, c. 7.) ; (3) नि-वेषति (सिष्, c. 1.) : v. To prohibit.

PREVENTION : (1) निवारणम् ; (2) अवरोधः ; (3) निवेषः, प्रतिवेषः.

PREVENTIVE : (1) by verb ; (2) -हर (f. रा) in comp., *p. of disease* : रोगहर (f. रा) ; (3) -ह (f. ह्री = killing, destroying) in comp.

PREVIOUS : पूर्व (f. र्वा) : v. Former, preceding.

PREVIOUSLY : पूर्वम् : v. Formerly. *P. to* : v. Before.

PREVISION : expr. by पूर्व पश्यति (प्स् c. 1. = to see) : v. Foresight.

PREY (subs.) : आभिषन्, *became the p. of the*

enemies : द्विषाणाभिषन्ता ययौ, R. xii. 11. (*Beast of p.* : आभिषाशिन् (m.) or मांसादः.

PREY (v.) : I. Lit. : आभिषं गृह्णाति (प्रष्, c. 9.) मक्षयति (मक्ष्, c. 10. = to eat : q.v.). II. Fig., to pillage, rob : q.v. III. Fig., to vex, waste : प्र-बाधते (बाष्, c. 1.).

PRICE (subs.) : (1) मूल्यम्, *at what p.* : कियता मूल्येन, P. ; *we have been cruelly fixed by you as the p. of these (ornaments)* : कल्पिता मूल्यमेतेषां क्रूरेण मवता वयम्, Mu. v. 17. ; (2) अर्घः (rare), *at a very low p.* : लघीयसाधेन, D. iii.

PRICE (v.) : (1) मूल्यं स्थिरीकरोति or कल्पयति (c. of कृष्). (2) to have price, or be p.d : अर्घति (अर्घ, c. 1 ; rare), *gems have no p.* : नार्घन्ति रत्नानि, P. i. 1.

PRICE-CURRENT : पण्यमूल्यनिर्घटः (??).

PRICELESS : (1) अमूल्य (f. ल्या) ; (2) अनर्घ (f. र्घा) ; (3) अनर्घ्य (f. र्घ्या).

PRICK (v.) : I. To puncture : q.v. : विध्यति (व्यष्, c. 4.). II. To goad : q.v. : तुदति (तुद्, c. 5.). III. Fig., to sting : (1) विध्यति ; (2) तुदति, Rām. ii. 11. 24. Ph. : *with p. ed up ears* : स्तब्धकर्ण (f. र्णा), H. ii.

PRICK (subs.) : I. Puncture : वेषः, -नम्. II. A goad : q.v. : प्रतोदः. III. Stinging pain : (1) दंशः ; (2) यातना. IV. A mark : लक्ष्यम्.

PRICKLE : (1) शूक (mn.) ; (2) कण्टक (mn. = thorn).

PRICKLY : (1) शूकिन् (f. नी) ; (2) शूकवत् (f. ती) ; (3) कण्टकिन् (f. नी = thorny).

PRIDE (subs.) : I. In good sense : (1) मानः, अभि- ; (2) मानिता. II. In bad sense : (1) अहङ्कारः ; (2) दर्पः ; (3) गर्वः (best equiv.), *whose p. used to look down on the world as straw* : तृणमिव परिभूतो यस्य गर्वेण लोकः, Ve. v. III. Ornament : q.v. : अलङ्कारः *the p. of the heaven* : अलङ्कारः स्वर्गस्य (सा नः त्रियसखी.....), V. i.

PRIDE (v.) : expr. by subs. or adj., *you p. yourself without conquering me* : मामजित्वैव दर्पः, Ve. v. ; *Gauri, who p.s herself in her beauty* : रूप-गविता जीगौरी, V. i.

PRIEST : I. Family : (1) पुरोहितः ; (2) पुरोषस

(m.). II. Sacrificial : (1) ऋत्विज् (m.) ; (2) याजकः. III. Vedic : श्रोत्रियः. IV. In gen. : आचार्यः.

PRIESTCRAFT : पुरोहितानां चातुर्यम् and sim. expr.s.

PRIESTESS : (1) आचार्या ; (2) होत्री ; (3) याजिका (?) .

PRIESTHOOD : I. The office : पौरोहित्यम्. II. Priests collectively : by pl. पुरोहिताः, etc. ; ब्राह्मण्यम् (=Brahmins, the Indian p.) : v. Priest.

PRIESTLY : expr. by comp. or gen.

PRIEST-RIDDEN : (1) पुरोहितवश (f. शा ?) ; (2) पुरोहितायत्त (f. ता ?) ; (3) better by circumlo. : v. Lord.

PRIG : (1) दाम्भिक (f. की ?) ; (2) दपोद्धत (f. ता ?) .

PRIGGISH : (1) दाम्भिक (f. की ?) ; (2) दपोद्धत (f. ता ?) .

PRIM : (1) विनीत (f. ता) ; (2) by subs. : v. Primness.

PRIMACY : *प्रधानतमाचार्यत्वम् ; प्रधानतमाचार्यपदम्.

PRIMARILY : (1) आदौ ; (2) प्रथमम् : v. First.

PRIMARY : I. First : q.v. : आदिम् (f. मा). II. Chief, principal : q.v. : मुख्य (f. ख्या).

PRIMATE : *प्रधानतमाचार्यः, सर्वप्रधानाचार्यः.

PRIME (subs.) : I. Dawn : q.v. : दिनमुखम्. II. Of life : प्रौढता or प्रौढिः, in the *p. of life* : प्रौढ (f. ङ), J. III. Beginning : q.v. : आदिः. IV. Best portion : (1) उत्कृष्टभागः ; (2) better by adj. Ph. : “*p. of the moon*” : नवेन्दुकला, Sa.

PRIME (adj.) : I. Primitive : q.v. : आदिम् (f. मा). II. First : q.v. : प्रथम (f. मा). Ph. : *p. minister* : महामन्त्री, Vid. iv. : v. Premier.

PRIMER : प्रथमपुस्तकम् (?) ; बालपाठ्यम् (?) ; शिशु-शिक्षा (?) .

PRIMEVAL : (1) आदिम् (f. मा) ; (2) प्राक्कन (f. नी=old, ancient : q.v.).

PRIMITIVE : (1) आदिम् (f. मा) ; *p. state* : आदिमावस्था ; (2) प्राक्कन (f. नी=old, ancient : q.v.) ; (3) प्रथम (f. मा=first : q.v.) ; (4) मूल- in comp. (=original : q.v.).

PRIMNESS : (1) अल्पादरः (=formality) ; (2) विनीतता (=civility).

PRIMOGENITURE : I. Lit. : ज्येष्ठत्वम्. II. In law : by circumlo, the law of *p. obtains among the Ikshvākus* : इक्ष्वाकूणां हि सर्वेषां राजा भवति पूर्वजः, Ram. ii. 119. 33.

PRIMORDIAL : आदिम् (f. मा) : v. Primitive.

PRIMROSE : लताविशेषः ; *भूसेवती.

PRINCE : I. A king : q.v. : अधिपतिः. II. A king's son : (1) कुमारः ; (2) राजपुत्रः and sim. comp.s. *P. of Wales* : (इंग्लण्डीय) युवराजः.

PRINCELY : I. Lit. : expr. by ph. or comp., *p. birth* : राजवंशप्रसूतिः ; *p. virtues* : राजधर्माः. II. Prince-like : राजलक्ष्णः (शी, शं) : v. Like. III. Becoming a *p.* : राजयोग्यः (ग्या, र्यं) ; राजोचितः (ता, तं), etc.

PRINCESS : I. A queen : q.v. II. A king's daughter : (1) राजकुमारी ; (2) राजपुत्री and sim. comp.s. *P. of Wales* : (इंग्लण्डीय) युवराज-पत्नी.

PRINCIPAL (adj.) : (1) मुख्य (f. ख्या) ; (2) प्रधान (f. ना) : v. Chief.

PRINCIPAL (subs.) : I. Chief, master : q.v. : अध्यक्षः. II. Capital : मूलम्, -धनम् : *p. and interest* : मूलकलान्तरे, Li. 61.

PRINCIPALITY : राष्ट्रम् : v. Country, territory.

PRINCIPALLY : (1) प्रधानतः ; (2) प्राधान्येन ; (3) विशेषतः (=specially).

PRINCIPLE : I. A fundamental truth : perh. तत्त्वम् or मूलतत्त्वम्. II. A faculty : वृत्तिः. Ph. : *a man of p.* : सुवृत्त (f. ता) ; *a man of no p.* : लघ्विद्वत्त (f. ता). III. An element : मूलम्. IV. Source, origin : q.v.

PRINT (v.t.) : I. To impress : q.v. II. With types : *मुद्रयति (nomi.), *p. ed books* : मुद्रित-पुस्तकानि. III. To mark by pressure : perh. अङ्कयति (nomi.).

PRINT (subs) : I. A mark : q.v. : चिह्नम्. II. Type : *मुद्राक्षराणि (n. pl.), *this is bad p.* : *न शोभनान्येतानि मुद्राक्षराणि. Ph. : *this is in p.* : *मुद्रयन्त्येतद् ; *it is out of p.* : *मुद्रितमदो निःशेषितम् ; *they like to see their names in p.* : *स्वनामानि मुद्रितानि द्रष्टुमिच्छन्ति. III. A picture : q.v. :

अङ्कः IV. A journal : q.v. V. A p.ed fabric : अङ्कित वस्त्रम् (?).

PRINTER : *मुद्रयितु (f. नी), *p.'s ink* : मुद्रामसी.

PRINTING (subs.) : expr. by verb : v. Also print (subs.) (II). *P. -press* : मुद्रायन्त्रम् ; *p. -office* : मुद्राशाला.

PRIOR (adj.) : (1) प्रधान (f. ना=chief) ; (2) पौर्विक (f. की=anterior) ; (3) गरीयस् (f. सी=heavier).

PRIOR (subs.) : विहारपालः. *P.ess* : विहारपालिनी.

PRIORITY : (1) प्रधानता ; (2) पौर्विकता ; (3) गरिष्ठता : for dif. : v. Prior.

PRIORY : विहारः.

PRIZE : v. Prize.

PRISM : *क्रकचायतम्, *achromatic p.* : *अवर्ण क्रकचायतम्.

PRISMATIC, -AL : of *p. form* : *क्रकचायताकारः (रा, रं) ; *p. colours* : *क्रकचायतविरुद्धे विता वर्णाः.

PRISON : (1) कारागारम् and sim. comp.s. ; (2) बन्धनगारम् ; (3) कारा, Vi. ; (4) चारः, -कः, D., *Has escaped from the p.* : बन्धनं मित्वापक्रामति, Mr.

PRISONER : I. Lit. : (1) बन्दि (f. न्दी) ; (2) कारावदः or -वदः (डा, डं). II. Of war : बन्दि (f. न्दी) : v. Captive.

PRISTINE (adj.) : (1) आदिमः (मा, मं) ; (2) प्राक्तनः (नी, नं) : v. Former, old.

PRITHEE : प्रार्थये त्वाम् : v. Pray, thee.

PRIVACY : I. The state : (1) विविक्तता, -त्वम् ; (2) रहस् (n.). II. A private place : (1) विविक्तम्, Ki. ix. 71. ; (2) रहस् (n.) M.n.

PRIVATE (adj.) : I. Belonging to an individual : (1) स्व (f. स्वा) : v. Own ; (2) not expr., *woman's p. property* : स्त्रीधनम्, Da. II. Secluded : (1) विविक्त (f. क्ता) ; (2) विजन (f. ना) ; (3) निर्जन (f. ना) ; (4) रहस् in comp., in *p.* : रहसि : v. P. ly. III. Secret : q.v. : गूढ (f. हा). IV. Not public : *p. life* : ग्राम्यवृत्तिः (?) ; *p. education* : गृहे शिक्षा (?) ; *p. secretary* : रहःसचिवः (?) ; *p. person* : साधारण-लोकः (?) ; *p. act* : असाधारणो विधिः (?) .

PRIVATE (subs.) : साधारणसैनिकः and sim. comp.s. (?) .

PRIVATEER : I. Subs. : साधारणलोकानां वाधनपोतः (?). II. Verb : expr. by subs.

PRIVATELY : (1) रहः, R. xiii. 35. ; (2) रहसि, D. vi. ; (3) विविक्तम् ; (4) विविक्ते ; (5) एकान्ते ; (6) विजने ; (7) उपहरे (rare), D. ii. ; (8) गूढम् (= secretly : q.v.).

PRIVATENESS : (1) विविक्तता : v. Privacy ; (2) गूढता : v. Secrecy.

PRIVATION : I. Deprivation, absence : q.v. : अभावः. II. Destitution, need : q.v. : कष्टम्.

PRIVATIVE : in gram. : (1) नञर्वकः ; (2) अभाव-सूचकः.

PRIVET : लताविशेषः.

PRIVILEGE (subs.) : perh. अधिकारः ; क्षमता (power) ; विशेषाधिकारः (?) .

PRIVILEGED (adj.) : (1) by subs. ; (2) विशेषाधिकारमाज् (mfn.) and sim. comp.s. (??).

PRIVILY : गूढम् : v. Secretly, privately.

PRIVITY : i.e. connivance : योगः : v. Also knowledge. Ph. : in *p.* : गूढम् : v. Secretly ; *p.ies.* : गुप्तज्ञप्.

PRIVY (subs.) : (1) शौचस्थानम् ; (2) बर्चःस्थानम्, Mit. In the public *p. at Benares* : वाराणस्या-मुच्चारप्रसावस्थाने, Kar.

PRIVY (adj.) : I. Private, secret : q.v. II. P. to : (1) अभिज्ञः (हा, हं) (=acquainted with : q.v.) ; (2) सहायः (=accomplice). Ph. : *p. council* : राजसभा (?) ; *p. councillor* : राजसभाधिकृतः (?) , राजसभासचिवः (?) , etc. ; *p. seal* (the seal) : राजमुद्रा (?) , (the minister) : राजमुद्रा-मन्त्रिन् (m.), etc. ; *p. purse* : राजधनम् (?) .

PRIZE (subs.) : I. Of honour : (1) पारितोषिकम् (=reward) ; (2) better by circumlo., if a *p. is offered and won* : यदि भवान् मद्रकमुपन्यस्यति तदा भवते मयैतावदेयमिति पणितं तत्रोपन्यासं निस्तूर्यं लभते ; so a *p. won in a literary contest* : तथा शास्त्रविज्ञान-विवादे निमित्तं यद्विजयम्, Da. 93. II. Booty : expr. with : युद्धे प्राप्त (f. ता), N.s. or -गृहीत (f. ता).

PRIZE (v.) : I. To estimate highly : बहु मन्यते (मन्, c. 4.). II. To care : q.v.

PRIZE-FIGHTER : मल्लयोद्ध (f. द्धी : ?) ; मल्लयोधिन् (f. नी : ?).

PRIZE-MONEY : perh. जयधनम् and sim. comp.s.

PROBABILITY : (1) सम्भाव्यता, or सम्भावनीयता (=likelihood); (2) सम्भावना (=presumption) : v. Below.

PROBABLE : (1) by adv. : v. Probably ; (2) by सम्भवति (= may be) ; (3) सम्भाव्य (f. व्या) or सम्भावनीय (f. या) (rare).

PROBABLY : I. Very likely : प्रायेण or प्रायः, or *p. he is fallen from the mouth of a hawk* : प्रायेण श्येनमुखपरिभ्रष्टेन बानेन भवितव्यम्, K. ; *Sakuntalā is passing this time p. on the banks of the Mālīni* : इमां वेलां प्रायेण मालिनीतीरेषु शकुन्तला गमयति, Sa. iii. II. With probability : expr. by verb, *p. he will die* : मरिष्यतीति सम्भावयामि.

PROBATION : on *p.* : perh. परिदर्शनार्थम्.

PROBATIONARY, PROBATIONAL : no equiv. : पारिदर्शनिक (f. की ?).

PROBATIONER : perh. अन्तेवासिन् (f. नी=apprentice, pupil).

PROBE (subs.) : एषणी, Wilson; शलाका, Williams, *p.ing with a p.* : एषण्या गतिमन्विष्य, Sr.

PROBE (v.) : परीक्षते (ईक्ष्, c. 1.) : v. To examine.

PROBITY : अमायता : v. Honesty, sincerity.

PROBLEM : I. In gen. : उपपाद्यम्, K.d. II. Question, subject : q.v. : विषयाः.

PROBLEMATICAL : सन्दिग्ध (f. ग्धा) : v. Doubtful.

PROBOSCS : I. Lit. : पोत्रम् (?). II. The nose : श्रोत्रः.

PROCEDURE : prob. व्यवहारः, *criminal p.* : *दोष-व्यवहारः (-कार्यविधिः used in Bengali).

PROCEED : I. To move, go : q.v. : चलति (चल, c. 1.). II. To go on, continue : प्रवर्तते (वृत्, c. 1.) : v. To reign. III. In law ; prob. : व्यवहारं करोति. *who has p. ed against me* : केन सह मम व्यवहारः, Mr. ix. ; *निवेदयति* (to inform : q.v.). IV. To arise : (1) जायते, सं-, अभि-, उप-, (जन्, c. 4.), *desire p.s from association* : संगत् संजायते कामः, G. ii. 62. ; (2) प्र- भवति, उप-, सं-, (भू, c. 1.); *लोभात् क्रोधः प्रभवति*, H. i. 23. ; (3) उत्तिष्ठते, सम्-, (स्था, c. 1.), *p. ing from the eye* : नयनसमुत्प

(f. स्था) R. ii. 75. ; (4) उत्पद्यते, सम्-, (वृद्, c. 4.), *light p.s from air* : ज्योतिरुत्पद्यते वायोः, M. i. 77.

PROCEEDING FROM : v. To proceed (IV), arising from.

PROCEEDING (subs.) : I. Action, transaction : q.v. : कार्यम्. II. Procedure : perh. कार्यावली.

PROCEEDS : expr. by लब्ध (f. ग्धा), *p. of sale* : विक्रयेण लब्धम्.

PROCESS : I. Going on : in *p. of time* : कालक्रमेण, Ku. II. Plan, means : q.v. : उपायः. III. Legal : perh. आह्वानपत्रम्. IV. In ana. : expr. with निर्गत (f. ता) or उत्थित (f. ता).

PROCESSION : यात्रा, *bridal p.* : वरयात्रा, N. xvi. 4. ; *followers of a p.* : आनुयात्रिको जन्मः, Ma. vi.

PROCLAIM : (1) घोषयति, वि-, उत्-, आ-, (वृष्, c. 10.), *and let (them) p. your victory* : घोषयन्तु च ते जयम्, Mah. iv. 67. 20. ; *p. ing his guilt* : तस्य दोषमुद्घोष्य, D. iv. ; (2) ख्यापयति, य-, आ-, (c. of ख्या), *p. (his) advent* : प्रख्यापयन्त्यागम्, Vi. v. 1. : v. Also to announce, celebrate.

PROCLAIMER : (1) घोषक (f. पिका) ; (2) उद्घोषक (f. पिका) ; (3) by verb.

PROCLAMATION : (1) घोषणम्, -णा, *proclaim the p.* : घोषयत घोषणम्, *place for p.* : घोषणास्थानम्, Mr. x. ; (2) उद्घोषणम् ; (3) विघोषणम् ; (4) प्र-ख्यापणम् ; etc. N.B. 2 to 4 only of the act.

PROCLIVITY : प्रवणता : v. Propensity.

PROCONSUL : भोगपतिः : v. Governor, viceroy.

PROCRASTINATE : I. Trans : v. To dilay, postpone. II. Intrans : विलम्बते : v. To delay.

PROCRASTINATION : दीर्घसूत्रता : v. Delay, dilatoriness.

PROCREATE (v.t.) : जनयति (c. of जन्) : v. To beget.

PROCREATION : (1) जननम्, प्र- ; (2) उत्पादनम् ; (3) expr. by verb.

PROCREATIVE : expr. by comp., *p. power* : जननशक्तिः.

PROCTOR : I. In law : *मोक्षारः ; उपदेष्टु (m.).

II. In colleges : तत्त्वावधारकः (?).

PROCUMBENT : v. Prone.

PROCURABLE : (1) लभ्य (f. भ्या) ; (2) by verb : v. To procure.

PROCURATOR : I. Roman : भोगपतिः. II. In gen. : perh. निर्वाहकः.

PROCURE : I. To get : q.v. : लभते (लभ्, c. 1.). II. To bring : q.v. : आनयति (नी, c. 1.). III. To effect : q.v. : साधयति (c. of सिष्).

PROCUREMENT : (1) लाभः (=getting) ; (2) आनयनम् (=bringing) ; (3) साधनम् (=effecting).

PROCURER : (1) विटः ; (2) सु-रततालः : v. Also to pander.

PROCURESS : (1) कुट्ट(ट्टि)नी ; (2) दूती ; (3) शम्भली ; (4) चुन्दी.

PRODICAL : (1) अतिव्ययिन् (f. नी) ; (2) बहु-व्ययिन् (f. नी) ; (3) अमितव्ययिन् (f. नी) ; (4) स्वागशालिन् (f. नी) ; (5) दानशौण्ड (f. ण्डा : in giving) ; etc.

PRODICALITY : (1) अतिव्ययः ; (2) बहुव्ययः ; (3) स्वागशालिता, etc.

PRODIGALLY : (1) मुक्तहस्तम् (=with open hand) ; (2) महता व्ययेन and sim. comp.s. (=with great expense), Mu. ii.

PRODIGIOUS : (1) अद्भुत (f. ता=wonderful) ; (2) अतिप्रमाण (f. णा=big).

PRODIGIOUSLY : अत्यन्तम् : v. Exceedingly, extremely.

PRODIGY : I. A monster : expr. with अद्भुत (f. ता=wonderful : q.v.). II. A portent : उत्पातः. Ph. : "a p. of learning" : असाधारण-पण्डितः.

PRODUCE (v.t.) : I. To exhibit, bring forward : दर्शयति, प्र-, अमि- (c. of ष्), a surety for p. ing (a man) : दर्शनप्रतिभूः, M. II. To cause : q.v. (1) जनयति (c. of जन्), to p. heat or cold : शीतोष्णजननार्थाय, Sr. ; (2) उत्पादयति (c. of पद्) : v. Also to proceed (IV). III. To bring forth, bear : q.v. (1) जनयति ; (2) उत्पादयति ; (3) better by pass. :

v. Produced, be. IV. To yield : q.v. : ददाति (दा c. 3.), प्र-. V. To elongate : वर्धयति (c. of वृष्).

PRODUCED, BE : (1) उत्पद्यते (पद्, c. 4.), so much can be p. here : एतावदत्रोत्पद्यते योग्यम्, Mit. ; (2) जायते, सं-, प्र-, अमि-, उप-, (जन्, c. 4.), p. in water : जलज (f. जा) ; (3) भवति, a field where barley is p. : यवमवं क्षेत्रम्, A. ; (4) sometimes by deriv., p. in autumn : हेमन्त (f. नी).

PRODUCE (subs.) : (1) फलम् (=fruit), then he is to take its p. himself : तदा तस्य फलं स्वयमेव गृहीयात्, Mit. ; (2) उत्पन्नम् or उत्पन्नं द्रव्यम्, Mi. ; (3) शब्दः (=field p.) (rare), Vy.

PRODUCT (subs.) : I. Produce : q.v. : फलम्. II. Work : q.v. : कर्मन् (n.). III. In arith. : (1) गुणनफलम्, Vij. ; (2) वधः or घातः, their p. : अनयोर्घातः, Li.

PRODUCTION : I. Producing : (1) उत्पादनम् ; (2) प्र-जननम्. II. Exhibition : q.v. : दर्शनम्, प्र-. III. Produce : q.v. : उत्पन्नम्. IV. Work : q.v. : कर्मन्.

PRODUCTIVE : I. Of soil : शस्यप्रद (f. दा) : v. Fertile, rich. II. In gen. : (1) फलप्रद (f. दा) ; (2) फलद (f. दा) ; (3) फलदायिन् (f. नी). Ph. : p. of i.e. producing, causing, expr. by verb : v. To produce.

PRODUCTIVENESS : gen. expr. by adj. : फल-दायिता (rare).

PROEM : मुखबन्धः : v. Preface.

PROFANATION : (1) दूषणम् : v. Pollution ; (2) अपवित्रीकरणम् (rare).

PROFANE (v.) : (1) दूषयति (c. of दुष्) : To pollute ; (2) अपवित्रीकरोति (rare).

PROFANE (adj.) : I. Not holy : (1) अपवित्र (f. त्रा) ; (2) अगुण्य (f. ण्या). II. Impious : q.v. : अधार्मिक (f. की). III. Secular : q.v. : लौकिक (f. की).

PROFANELY : (1) धर्ममुल्लंघ्य, -अतिक्रम्य, etc. ; (2) by adj.

PROFANITY : धर्मनिन्दा : v. Also profanation, impiety.

PROFESS : I. to assert : q.v. : नवीति or ब्रूते (ब्रू,

c. 2.). II. To pretend : q.v. *P. ed* : (1) प्रतिज्ञात (f. ता=declared); (2) प्रकाश (f. शा=open).

PROFESSEDLY : (1) प्रकाशम् (=openly); (2) perh. विद्वत्.

PROFESSION : I. Declaration, avowal : q.v. : उक्तिः. II. Claim, pretension : q.v. III. Vocation, livelihood : q.v. : वृत्तिः.

PROFESSIONAL : expr. by comp., *p. pride* : विद्वानाभिमानः (?); *p. men* : विद्वानविदः (?); *p. advice (of medical men)* : वैद्यकोपदेशः (?) : v. Knowledge.

PROFESSOR : no proper equiv. : अध्यापकः : v. Teacher, master.

PROFESSORSHIP : अध्यापकपदम् and sim. comp.s. (?).

PROFFER : उपन्यस्यति (अस्, c. 4.) : v. To offer, propose.

PROFICIENCY : (1) प्रावीण्यम्; (2) कौशलम्, *attained high p. in the special arts.* : कलाविशेषेषु परं कौशलमवाप, K.; (3) नैपुण्यम्, *p. in the Purāṇas* : पुराणगणनैपुण्यम्, D.; (4) वैचक्षण्यम्.

PROFICIENT : (1) प्रवीण (f. णा), *p. in painting* : चित्रकर्मणि प्रवीणः, K.; (2) कुशलः (ला, लं); *p. in mythology and history* : पुराणेतिहासकुशलः, D.; (3) निपुण (f. णा), *p. in conversation* : आलाप-निपुणः, K.; (4) विचक्षण (f. णा), *p. in meta-physics.* : आन्वीक्षिकीविचक्षणः, D.

PROFILE : no equiv. : पार्श्वदृश्यम् (?).

PROFIT (subs.) : लाभः, *p.s of your business* : संन्यवहाराणां लाभः वः, Mu. i.; *p. and loss* : लाभालाभौ, Y. ii. 262. ; *to have p.* : लाभं गृह्णाति, Vri. : v. Also benefit.

PROFIT (v.) : (1) expr. by subs., *for p. ing one's self* : लाभार्थम्, Y.; (2) हितम् आबहति (बह्, c. 1.); (3) उपकरोति (कृ, c. 8.).

PROFIT (v.i.) : I. To gain : expr. with लाभः or उपकारः. II. To take advantage of : expr. with लभते (लम्, c. 1.), *p. ing by the opportunity* : अवसरं लब्ध्वा. III. To bring good : शुभम् आबहति.

PROFITABLE : I. Gainful, lucrative : (1) लाभप्रद (f. दत्); (2) लाभजनन (f. नी); (3)

लाभकर (f. री). II. Useful, advantageous : (1) हितकर (f. री); (2) उपयोगिन् (f. नी).

PROFITABLY : expr. by adj. or circumlo. : v. Usefully.

PROFITLESS : (1) निष्फल (f. ला=useless); (2) निर्लभ (f. भा : rare).

PROFLIGACY : (1) पापामिनिवेशः; (2) नष्टाचारता; (3) खण्डितवृत्तता.

PROFLIGATE : (1) पापनिरत (f. रता); (2) नष्टाचार (f. रा); (3) खण्डितवृत्त (f. ता); and sim. comp.s.

PROFLIGATELY : expr. by circumlo., *to spend life p.* : *पापकार्येषु जीवनमतिबाहयति.

PROFOUND : I. Deep : q.v. : (1) अतिगभीर (f. रा); (2) अगाध (f. धा). II. Fig. : प्रगाढ (f. दा), *p. reverence* : प्रगाढमक्तिः. III. Abstruse, occult : गहन (f. ना).

PROFOUNDLY : प्रगाढम् : v. Deeply.

PROFOUNDNESS, PROFUNDITY : I. Lit. : (1) अगाधता; (2) अतिगभीरता. II. Fig. : .प्रगाढता.

III. Abstruseness : (1) गहनता; (2) निगूढता.

PROFUSE : I. Prodigious : q.v. : मुक्तहस्त (f. स्ता). II. Copious, abundant : q.v. : प्रचुर (f. रा).

PROFUSELY : I. Prodigiously : q.v. : मुक्तहस्तम्. II. Abundantly : q.v. : प्रचुरम्.

PROFUSION : I. Prodigiousity : q.v. : मुक्तहस्तता. II. Copiousness, abundance : q.v. : प्राचुर्यम्.

PROGENITOR : पितृ (m.), Ki. iii. 65. : v. Ancestor.

PROGENY : सन्ततिः : v. Offspring.

PROGNOSTIC : शकुनम् (=omen : q.v.) : v. Also to forebode.

PROGNOSTICATE : सूचयति (सूच्, c. 10.) : v. Forebode, bespeak.

PROGNOSTICATION : expr. by verb.

PROGNOSTICATOR : शुभाशुमलक्षणविद् (mfn.) : v. Also prophet.

PROGRAMME : सूचिपत्रम् (??).

PROGRESS (v.) : I. Lit. : चलति (चल्, c. 1.). II. Fig. : (1) उन्नतिं गच्छति (गम्, c. 1.), etc.; (2) उत्कृष्यते (pass. of कृष्).

PROGRESS (subs.) : I. Lit. : यात्रा : v. March

(II). Increase, growth : q.v. : वृद्धिः. III. Advance, improvement : q.v. : उन्नतिः.

PROGRESSION : *a p.* : श्रेढीब्यवहारः ; *first term* : मुख्यम्, वदनम्, आदिः ; *common difference* : चयः ; *number of terms* : गुणः ; *sum* : श्रेढीफलम् ; *common ratio* : चयो गुणः ; *geometrical mean* : उत्तरो गुणः, Li. *Terms are in harmonic p. whose reciprocals are in arithmetic p.* : येषां रश्देदाशयान्तरास्ते विषमचयान्तराः.

PROGRESSIVE : I. Advancing : अग्रेसर (f. री). II. Gradual : क्रमिक (f. का).

PROHIBIT : नि-वेषति, प्रति-, (सिष्, c. 1.) : v. To forbid.

PROHIBITION : (1) निषेधः ; (2) प्रतिषेधः ; (3) निवारणम्.

PROHIBITORY : (1) निषेधिन् (f. नी) ; (2) निषेधक (f. पिका) ; (3) प्रतिषेधिन् (f. नी) ; etc.

PROJECT (subs.) : कल्पना : v. Scheme, plan.

PROJECT (v.) : I. To throw out : q.v. : प्रक्षिपति (क्षिप्, c. 6.). II. To devise, plan : q.v. : कल्पयति (c. of कृप्).

PROJECT (v.i.) : (1) लम्बते, प्र-, (लम्, c. 1.) ; (2) बहिर्वर्तते (वृत्, c. 1. : ?).

PROJECTILE : क्षेपणीय (f. या=missile : q.v.).

PROJECTING (adj.) : (1) प्र-लम्ब (f. म्बा), *having a p. belly* : लम्बोदर (f. रा) ; *with a p. nose* : प्रलम्बघोण (f. णा) ; (2) उदग्र (f. म्बा : ?), Wilson.

PROJECTION : I. The act : प्रलम्बता. II. Anything projected : expr. with प्रलम्ब (f. म्बा). III. In Math. : छेदकम्, Su. vi. 1.

PROJECTOR : expr. by verb. : v. To project, scheme.

PROLETAIRE : (1) प्राकृतः, -जनः ; (2) पृथग्जनः.

PROLIFIC : I. Of females : बहुप्रज (f. जा). II. Fertile, productive : q.v. : बहुफल (f. ता).

PROLIX : (1) सुविस्तर (f. रा), Si. ii. 24. ; (2) प्रपञ्च (f. म्बा), Mu. ; (3) प्रपञ्चित (f. ता) ; (4) विस्तीर्ण (f. र्णा) ; (5) सुदीर्घ (f. र्घा=very long.).

PROLIXITY : (1) प्रपञ्चः, -ता ; (2) विस्तीर्णता ; (3) सुदीर्घता.

PROLIXLY : (1) सुविस्तरम् ; (2) प्रपञ्चम् ; (3) सुदीर्घम्.

PROLOGUE : (1) प्रस्तावना ; (2) पूर्ववक्त्रः ; (3) नान्वी (benedictory p.).

PROLONG : (1) वितनोति (तन्, c. 8.) ; (2) विस्तारयति (स्तु, c. 10.) ; (3) by circumlo.

PROLONGATION : (1) sometimes with प्रपञ्चः, *p. of discussion* : वादप्रपञ्चः ; (2) by verb or circumlo.

PROLUSION : I. A prelude : q.v. II. A trial : परीक्षा.

PROMENADE (subs.) : I. A walk : (1) विहारः or विहरणम् (=amusing) ; (2) विचरणम्. II. A place : no equiv. : विहारप्रदेशः (?).

PROMENADE (v.) : (1) विहरति (हृ, c. 1, =to amuse), R. vi. 57. ; (2) विचरति (चर्, c. 1.), *p. d with my friends* : सह सखीजनेन व्यचरम्, K.

PROMINENCE, PROMINENCY : (1) उन्नतता ; (2) उन्नतिः, सम्-, *the p. of my mind is like the p.s of your summit* : मनसः शिखराणाञ्च सप्परी ते समुन्नतिः, Ku. vi. 66. : v. Also eminence.

PROMINENT : (1) समुन्नत (f. ता) ; (2) उदग्र (f. या) : v. High, eminent.

PROMINENTLY : (1) प्राधान्येन ; (2) विशेषेण (= specially) ; (3) स्पष्टम् (=clearly).

PROMISCUOUS : (1) प्रकीर्ण (f. र्णा) ; (2) संकीर्ण (f. र्णा) ; (3) मिश्रित (f. ता=mixed) ; (4) अविविक्त (f. क्ता=indiscriminate).

PROMISCUOUSLY : (1) निर्दिशेण (=without any distinction) ; (2) अविविक्तम् (=indiscriminately) ; (3) संकीर्णम्.

PROMISE (v.) : I. Lit. : (1) प्रतिजानीते (ज्ञा, c. 9.), *p. ing very well to Droṇa* : तथेति च प्रतिज्ञाय द्रोणाय, Mah. i. 137. 14. ; (2) प्रति-मृणोति (मृ, c. 5.), *Rāma p. d them to remedy the danger* : प्रतिशुभाव काकुत्स्थस्तेभ्यो विप्रप्रतिक्रियाम्, R. xv. 4. II. To furnish hopes : *the crops p. well* : फलाशंसीनि शस्यानि ; *he is a p. ing youth* : बधिष्णुर्यं युवा.

PROMISE (subs.) : I. Lit. : (1) प्रतिज्ञा, -तम्, *afraid of breach of p.* : प्रतिज्ञा-मङ्गवीरः, Ve. iii. ; *to fulfil a p.* : प्रतिज्ञां पूरयति, Ve. iv. ; (2) प्रतिश्रवः or प्रतिश्रुतिः (rare) ; (3) अङ्गीकारः (=avowal). II. Expectation, prospect : expr. with आशा, *a man of the highest p.* : अलासाजननोऽयं लोकः (?).

PROMISSORY NOTE : प्रतिश्रवणम्.

PROMONTORY : (1) भूनासिका, Williams ; (2) दिङ्, -कः (?).

PROMOTE : I. To exalt, elevate : (1) वर्धयति (c. of वृष्) ; (2) उन्नतिं नयति (नी, c. 1.), Mr. x. 51. II. To further, aid : q.v. III. To excite : प्रवर्तयति (c. of वृत्).

PROMOTER : (1) प्रवर्तयितु (f. त्री=setter on) ; (2) प्रोत्साहयितु (f. त्री=encourager).

PROMOTION : I. The act : (1) वर्धनम् ; (2) उन्नतिः (=exaltation). II. Honour, advancement : perh. उन्नतिः, पदवृद्धिः.

PROMPT (adj.) : I. Of men : (1) सत्त्वर (f. रा=quick, ready) ; (2) with adv. क्षिप्रम् (=quickly), अविलम्बेन (=without delay), etc. II. Of acts expr. by adv.

PROMPT (v.) : I. To incite : (1) उत्साहयति, प्र-, (c. of सृष्) ; (2) प्र-णो(चो)दयति (नृद् or चुद्, c. 10.) ; (3) प्रवर्तयति (c. of वृत्). II. To assist by suggesting : perh. : अवबोधयति (c. of बुष्).

PROMPTER : (1) प्रोत्साहक (f. हिका) ; (2) अवबोधक (f. धिका) : v. To prompt.

PROMPTITUDE, PROMPTNESS : (1) त्वरा, Ku. iii. 63. ; (2) औत्सुक्यम् (=zeal), M. n. ; (3) अविलम्बः (=want of delay) ; (4) क्षिप्रता (=quickness.).

PROMPTLY : (1) सत्त्वरम् ; (2) त्वरितम् ; (3) अविलम्बेन ; (4) क्षिप्रम्.

PROMULGATE : घोषयति, उद्-, (वृष्, c. 10.) : v. To proclaim.

PROMULGATION : उद्घोषणम् : v. Proclamation.

PROMULGATOR : उद्घोषक (f. धिका) : v. Proclaimer.

PRONE : I. Inclined, disposed : प्रवण (f. णा). II. Bent, not erect : (1) नत (f. ता) ; (2) प्रणत (f. ता) ; (3) नम्र (f. न्ना). III. With the face downward : (1) अधोमुख (f. ली) ; (2) अवाङ्मुख (f. ली) : and sim comp.s.

PRONENESS : (1) प्रवणता ; (2) नम्रता : for dif. : v. Above.

PRONG : (1) शूल (mn. ?) ; (2) शिखा (?).

PRONOMINAL : expr. by comp. : v. Pronoun.

PRONOUN : सर्वनामन् (n.) ; *personal, possessive, relative, interrogative p.* : पुस्तकाचकं, स्वस्वस्वोक्तकं सम्बन्धवाचकं, प्रक्षारकं सर्वनाम (?).

PRONOUNCE : I. To speak distinctly : उच्चारयति (c. of चर्), *how clearly he p.s letters* : अत्यस्पष्टता वक्तोच्चारणे, K. II. To utter, deliver : (1) उदीरयति (ईर्, c. 10.) ; (2) perh. उच्चारयति, *p. ing these words* : उच्चार्य वाचयामि, Ki. xi. 81. III. To declare, affirm : q.v. : व्रवीति or व्रूते (वृ, c. 2.).

PRONUNCIATION : उच्चारः, -णम्, *p. of words* : शब्दोच्चारणम्, Say. ; *knowing p.* : उच्चारणज्ञः, Si. iv. 18. *Science of Vedic p.* : शिक्षा, Say.

PROOF (subs.) : I. In gen. : प्रमाणम्, *a thing is proved by marks and p.s* : लक्षणप्रमाणाभ्यां वस्तुसिद्धिः, Say. ; *it cannot enter the precincts of p.* : तदपि न प्रमाणकोटिं प्रवेष्टुमिच्छे, D.s. II. Trial, test : q.v. : परीक्षा. III. P. sheet : *परीक्षापत्रम्.

PROOF (adj.) : *water-p.* : जलामेध (f. धा) ; *p. against argument* : युक्तिमिरहार्य (f. र्या) ; *(their) minds are p. against temptation* : चलति नयात्र हि चेत्, Ki. x. 29.

PROP (subs.) : (1) आश्रयः (lit. and fig.) ; (2) शरणम् (fig.) ; (3) उपपन्नम् (rare), R. xiv. 1. ; (4) आलम्बः, -नम् (lit.).

PROP (v.) : सं- धारयति (धृ, c. 10.) : v. To support, sustain.

PROPAGATE (v.t.) : I. To reproduce : (1) संजनयति (जन्, c. 10.) ; (2) संवर्धयति (c. of वृष्=to increase). II. To spread : q.v. : विस्तारयति (स्तृ, c. 10.).

PROPAGATE (v.i.) : शावकान् वृते, प्र-, (स्, c. 2.) or जनयति, प्र-, (जन्, c. 10.).

PROPAGATION : I. Lit. : संजननम्. II. Extension, dissemination : प्रचारः.

PROPEL : प्र-पुदति (नृद्, c. 6.).

PROPELLER : प्रचोदकयन्त्रम्.

PROPENSE : प्रवण (f. णा) : v. Prone, inclined.

PROPENSITY : (1) प्रवणता (=inclination) ; (2) शीलम् (=disposition) ; (3) व्यसनम् (=passion).

PROPER : I. Right, becoming : (1) युक्तः (का, कं), उप- ; *was it p. for you.....* युक्तं नाम मवताम्.....Ve. iii. ; (2) उचित (f. ता), क्षय-

it is p. for us to attend to the stranger : उचितं नोऽतिथिपर्ययासनम्, Sa. i. Ph. : *I will do what is p.* : यथार्हमाचरिष्यामि, K. ; *should do what is p.* : कुर्यादप्युचितम्, H. II. Own : q.v. : स्व (f. स्वा). III. Peculiar : q.v. : विशेष- in comp. Ph. : *p. noun* : perh. विशेषनामन् (n.) ; संहा, Pāṇini, Vi. 3. 57.

PROPERLY : I. Suitably, fitly : (1) युक्तम्, उप- ; (2) उचितम्, सम्- ; (3) better by adj. II. Strictly : (1) तत्पतः ; (2) यथार्हतः.

PROPERTY : I. Quality : q.v. : (1) धर्मः ; (2) गुणः. II. What is possessed : (1) सम्पत्तिः ; (2) द्रव्यम् (=thing), *immoveable and moveable p.* : स्थावरं जङ्गमं द्रव्यम्, Vri. ; (3) धनम् (=money), *woman's p.* : स्त्रीधनम्, Mi. ; (4) अर्थः (=3.), *of paternal p.* : पित्र्यस्थार्यस्य, Da. ; (5) वित्तम् : v. Money ; (6) स्वम् (rare), *divided p.* : विभक्तं स्वम्, Da.

PROPHECY : perh. भविष्यद्वाद् : and sim. comp.s. ; better by verb.

PROPHECY : (1) कथयति (कथ्, c. 10. = to say) or वि- आदिशति (दिश्, c. 6. = to direct) (when the sense is clear) ; (2) अनागतं (f. तां) or भविष्यन्तं (न्ती, ए) वदति (वद्, c. 1.), etc.

PROPHET, PROPHETERS : (1) सिद्ध (f. द्वा), *saying of a p.* : सिद्धादेशः Ram. i. ; (2) साधु (f. ध्वी), *it was told by a p. in my presence* : शिवादेशकेन साधुना मत्समक्षं व्यादिष्टा, Mal. i. ; (3) भविष्यद्वाक् (f. क्त्री : ?).

PROPHETIC, -AL : expr. by verb or circumlo.

PROPHETICALLY : (1) perh. सिद्धवद् or साधुवद् ; (2) by circumlo.

PROPINQUITY : सन्निकर्षः : v. Nearness.

PROPTIATE : (1) प्रसादयति (c. of सद्), *p d Duvāsas* : दुर्वाससं प्रसादयमास, V. p. i. 9. 18. ; (2) अनुरञ्जयति (c. of रञ्ज = conciliate).

PROPTIATION : I. The act. : (1) प्रसादनम्, जा, *attended to the p. of gods* : प्रसादनामाद्रियतामराणाम्, N. xiv. 1. ; (2) अनुरञ्जनम् (=conciliation). II. The means : दत्तिः (=offering).

PROPTIATOR : (1) प्रसादक (f. दिका) ; (2) अनुरञ्जक (f. झिका).

PROPTIATORY (adj.) : (1) प्रसादन (f. नी) ; (2) अनुरञ्जक (f. झिका).

PROPTIOUS : I. Favourable, kind : q.v. : (1) प्रसन्न (f. जा) ; (2) सद्य (f. या). II. Auspicious : (1) शुभ (f. भा) ; (2) कल्याण (f. णी) ; (3) मङ्गल (f. ला) ; (4) मङ्गल्य (f. स्वा) ; (5) कल्याणकर (f. री) ; (6) सेमकर (f. रा) ; etc.

PROPTIOUSLY : I. Kindly : q.v. : प्रसन्नमनसा. II. Auspiciously : expr. by adj.

PROPTIOUSNESS : I. Kindness : q.v. : प्रसादः. II. Auspiciousness : expr. by adj., *p. of season* : शुभतुः.

PROPORTION : I. Symmetrical arrangement : perh. अङ्गसौहृदम्. Ph. : *her body is in perfect p.* : तस्याश्चतुरस्रोभि (अन्यूनातिरिक्तम्, M.n.) षण्णुः, Ku. i. 32. ; *the building is out of p.* : *विषमपरिमाणं हन्यम्. II. Share, lot : q.v. : अंशः. III. Relation, adaptation : q.v. : सम्बन्धः. Ph. : *in p. to his strength* : तस्य वीर्यानुसारेण : v. According. IV. In math. : *सम्बन्धसाम्यम् ; *the four quantities are in p.* : ते चत्वारो राशयः समाननिष्पत्ति-युता भवन्ति, K.d.

PROPORTION (v.) : perh. समीकरोति : v. Also to adjust.

PROPORTIONAL : I. Lit. : समप्रमाण (f. जा ?). II. In math. : v. Proportion (IV.).

PROPORTIONALLY, PROPORTIONATELY : (1) यथाप्रमाणम् ; (2) sometimes प्रतिप्रतीकम् (=in every limb.).

PROPOSAL : (1) उपन्यासः ; (2) प्रस्तावः ; (3) कल्पः.

PROPOSE : (1) उपन्यस्यति (अस्, c. 4. = to put forward) ; (2) प्रस्तौति (स्तु, c. 2.) or प्रस्तावं करोति (as a beginning) ; (3) कल्पयति (कृप्, c. 10. = to devise, intend : q.v.).

PROPOSER : expr. by verb.

PROPOSITION : I. Proposal : q.v. II. In logic etc. : प्रतिज्ञा. III. In gram. : वाक्यम्. IV. In Poetry : कथामुक्तम्.

PROPOUND : (1) उपन्यस्यति (अस्, c. 4.) ; (2) उपक्षिपति (क्षिप्, c. 6.), *p. another doctrine* : पक्षान्तरमुपक्षिपन्ति, D.s.

PROPRIETARY : expr. by comp., *p. right* : स्वान्यधिकारः.

PROPRIETOR : स्वामिन् (m.) : v. Owner.

PROPRIETORSHIP : स्वाम्यम्, स्वामित्वम्, or स्वामिभावः, Da.

PROPRIETRESS : (1) स्वामिनी ; (2) by verb.

PROPRIETY : (1) सङ्गतता : v. Fitness ; (2) औचित्यम्, with p : समुचितम् : v. Also civility.

PROPULSION : (1) प्रणोदः, -नम् ; (2) प्रचोदः, -नम्.

PROROGATION : व्याक्षेपः : v. Postponement.

PROROGUE : व्याक्षिपति (क्षिप्, c. 6.) : v. To postpone.

PROSAIC : I. Lit. : गद्य- in comp. II. Dull, dry : q.v. : नीरस (f. सा).

PROSCRIBE : I. Lit. : perh. अपपात्रयति (nomi.) or अपपात्रीकरोति. II. To reject, interdict : q.v. : निरस्यति (अस्, c. 4.).

PROSCRIPTION : I. Lit. : अपपात्रीकरणम्. II. Rejection : निरसनम्.

PROSE (subs.) : गद्यम्, p. writer : गद्यलेखकः ; p. smelling poetry (i.e. intermixed with poetical feet) : वृत्तगन्धि गद्यम्, Sah. vi.

PROSE (adj.) : I. Lit. : गद्य- in comp. II. Dull, plain : q.v.

PROSE (v.) : I. Lit. : गद्येन लिखति : v. To write. II. To talk or relate in a prosy manner : perh. गद्यायते (nomi.).

PROSECUTE : I. In law : (1) अभियोजयति (युज्, c. 10. = to accuse : q.v.) ; (2) निवेदयति (c. of विद् = to inform : q.v.). II. To pursue, continue : अनुसरति (सु, c. 1.).

PROSECUTION : I. In law : अभियोगः : v. Accusation, information. II. Pursuit : (1) अनुसरणम् ; (2) अनुष्ठानम् (=perpetration).

PROSECUTOR : अभियोजकृ (m.) : अर्थिन् (m.) (=petitioner).

PROSECUTRIX : अभियोजनी, अभियोगकारिणी.

PROSELYTE : (1) मित्रधर्मग (f. गा : ?) ; (2) धर्मान्तरग्राहिन् (f. जी) : ?) : v. Convert.

PROSELYTISM : (1) मित्रधर्मग्राहणम् (?) ; धर्मान्तरनयनम् (?), etc.

PROSELYTIZE : (1) मित्रधर्मं ग्राहयति (c. of गृह् : ?), p. to Christianity : कृष्टधर्मं ग्राहयति ; (2) धर्मान्तरं नयति (नी c. 1. : ?) ; etc.

PROSODICAL : (1) by comp. ; (2) छान्दस (f. स्त्री).

PROSODIAN : (1) छन्दोज्ञ (f. ज्ञा) ; (2) छन्दःशास्त्र-विशारद (f. ज्ञा) and sim. comp.s

PROSODY : (1) छन्दस् (n.) ; (2) छन्दःशास्त्रम् ; and sim. comp.s. Pingala's p. : पिङ्गलच्छन्दःसूत्रम्.

PROSOPCEIA : समासोक्तिः, Kav. x. 11, 56.

PROSPECT : I. View : q.v. : दृष्टिः, a grand p. of the world is on view : आश्चर्यदर्शनः संलक्ष्यते मनुष्यलोकः, Sa. vii. II. Field of view : (1) चक्षुर्विषयः ; (2) with दृष्टिगोचर (f. रा). III. Anticipation : आयतिः, of unpolluted p.s : अदूषितायति (mfn.), Ki. ii. 35. IV. Expectation : आशा or प्रत्याशा (=hope).

PROSPECTIVE : I. Relating to future : expr. with आयतिः or उत्तरकालः, highly conducive to p. good : उपकारकमायतेर्मृशम्, Ki. ii. 43. II. Circumspect : q.v.

PROSPECTIVELY : expr. by circumlo. : v. Prospective (I), future.

PROSPER : I. To favour : q.v. : अनुकूलयति. II. To thrive, make gain : expr. by adj. : v. Prosperous.

PROSPERITY : I. In gen. : (1) ऋद्धिः, सम्-, fortune is p. : ऋद्धिः श्रीः, V. p. i. 8. 25. ; (2) सम्पद् (f.=good fortune), with little p. : स्वरूपया सम्पदा, Si. ii. 32. ; (3) ऐश्वर्यम् (lordly), mad with p. : ऐश्वर्यमत्त (f. ता), V.p. i. 9. 12. II. Advancement : (1) उदयः ; (2) उन्नतिः.

PROSPEROUS : I. Successful : (1) समृद्ध (f. द्वा) ; (2) श्रीमत् (f. ती) ; (3) ऐश्वर्यशालिन् (f. नी=rich). II. Favourable : q.v. : अनुकूल (f. ला).

PROSPEROUSLY : expr. by adj. or circumlo.

PROSTITUTE (subs.) : (1) वेश्या (also used as a term of reproach to other woman) ; (2) पश्यन्ती and sim. comp.s. ; (3) वेशवधूः, Mr. ; (4) साधारणन्ती, Mr. ; (5) स्वाधीनयौवना, Mr. ; v. Courtesan.

PROSTITUTION : I. Lit. : वेश्यावृत्तिः. II. Fig. : perh. नीचदृष्टिता.

PROSTRATE (adj.) : I. Lit. : (1) भूमिशय (f. या =laid on the ground) ; (2) साष्टाङ्गप्रणत (f. ता=in supplication) ; (3) पतित (f. ता=fallen). II. Fig. : broken down : अवसन्न (f. ज्ञा).

PROSTRATE (v.): I. Lit.: *will p. himself to make p. supplication*: दण्डप्रणामं कुर्वन् कायप्रपातं कुरुते, Vet.; *p. yourself before the goddess*: देव्यै दण्डप्रणामेन प्रणम, Vet.: v. To fell, prostrate (adj. II). II. To demolish, destroy: q.v.: पातयति (c. of पत्). III. To reduce, break-down: अवसादयति (c. of सद्).

PROSTRATION: I. In adoration: expr. with दण्डप्रणामः, साष्टाङ्गप्रणामः, or प्रणिपातः. II. Dejection: q.v.: अवसादः. III. Ruin: q.v.: पातः.

PROSY: perh. दीर्घसूत्र (f. त्रा): v. Also dull.

PROTEAN: fig.: (1) बहुमाय (f. या); (2) बहुरूपिन् (f. णी), and sim. comp.s.

PROTECT: (1) रक्षति, सं-, अमि-, परि-, प्रति-, (रक्ष्, c. 1.), *shall always p. self even at the expense of wife and wealth*: आत्मानं सततं रक्षेद्वैरपि धनैरपि, M. vii. 213; (2) गोपायति, अमि-, (गुप्, c. 1.), *p. ed her like the world*: उर्वीमिव जुगोप ताम्, R. ii. 3.; v. Also to save.

PROTECTION: I. Lit.: (1) रक्षा or रक्षणम्, अमि-, परि-, सं-; (2) गुप्तिः, *p. of the three worlds*: त्रिभुवनगुप्तिः, Ki. x. 15. II. That which protects: (1) आश्रयः; (2) शरणम्, *how can I seek another for p.*: कथं प्रपत्स्ये शरणार्थमन्यम्, R. xiv. 64. III. In commerce: स्वदेशपण्यरक्षार्थं विदेशीयपण्यानामुपर्यधिकशुल्कसंस्थापनम्.

PROTECTIVE: expr. by comp., *p. duties*: *रक्षाशुल्कानि.

PROTECTOR, PROTECTRESS: (1) रक्षक (f. क्षिका); सं-, परि-; (2) रक्षिण (f. णी), सं-, परि-; (3) गोपू (f. णी); (4) गोपायक (f. यिका).

PROTECTORATE: perh. शासनम्, *during his p.*: शासति तस्मिन्.

PROTEGE (f. ee): (1) आश्रित (f. ता); (2) perh. पालित (f. ता).

PROTEST (v.) I. To avow, assert: q.v.; प्रति-जानीते (ज्ञा, c. 9.). II. To p. against: विरुद्धं वदति (वद्, c. 1.: with gen.).

PROTEST (subs.): perh. विरुद्धवादः or प्रतिवादः.

PROTESTANT: *रोमकमतप्रतिवादिन् (f. नी).

PROTESTANTISM: *रोमकमतप्रतिवादः.

PROTOCOL: perh. आदिदेखः.

PROTOTYPE: I. Lit.: आदर्शः. II. Of men.: perh. गुरुः.

PROTRACT: I. To prolong: वितनोति (तन्, c. 5.). II. To delay: q.v.: विलम्बयति (c. of लम्). *P. ed.*: i.e. long: सुदीर्घ (f. र्घी).

PROTRUDE: I. Trans.: (1) प्रसारयति (c. of स); (2) perh. निर्गमयति (c. of गम्). II. Intrans: (1) उद्भिद्यते (pass. of भिद्); (2) निःसरति (स, c. 1.).

PROTRUSION: (1) प्रसारणम् (=stretching); (2) उद्ग्रेदः (=coming out).

PROTUBERANCE: I. Tumour: स्फोटः. II. Prominence, projection: q.v.

PROTUBERANT: (1) उन्नत (f. ता=raised); (2) प्रलम्ब (f. म्बा=projecting).

PROUD: I. In good sense: (1) मानिन् (f. नी), अमि-; (2) मानवत् (f. ती), अमि-, Ki. II. In bad sense: (1) गर्वित (f. ता); (2) ह्त (f. ता); (3) अहङ्कारिन् (f. णी); (4) सगर्व (f. र्वा); (5) दर्पवत् (f. ती); etc.

PROUDLY: (1) सगर्वम्; (2) सदर्पम्; (3) साहङ्कारम्.

PROVE (v.t.): I. To test: q.v.: परीक्षते (ईच्, c. 1.). II. To establish: q.v.: (1) प्रतिपादयति (c. of पद्), *in the first chapter, we have p.d that He is the soul of all us*: प्रथमेऽध्याये स एव सर्वेषां न आत्मैतत् प्रतिपादितम्, S. ii. 1.; (2) साधयति (c. of सिच्), *a thing may be p.d without (regular) proof*: असतापि प्रमाणेन वस्तु सिध्यति, S. p. b.; (3) वि-मावयति (c. of भू rare), *and does not p. what he asserts*: उक्तञ्च न विमावयेत्, M. viii. 56.: v. Also to shew. III. To verify: प्रमाणयति (nomi.), *p. ing what Yudhis-thira said*: प्रमाणयन् वाक्यमवातरात्रोः, Ki. iii. 24. IV. To suffer: q.v.: सहते (सद्, c. 1.).

PROVE (v.i.): (1) often by भवति (=to become); (2) by circumlo., *it has p.d to be false*; तदवैमि कैतवम्, Ku. iv. 9.: v. Also to turn out.

PROVENDER: for cattle: यवसः: v. Fodder.

PROVERB: जनप्रवादः, लोकवादः, and sim. comp.s.: *the p. that shame is only in the eye*: अक्षिलज्जेति जनप्रवादः, N. xiv. 30; *as the common p. is if you can get honey in the swallow wort, why*

should you go to the mountains : तथा च लौकिकानामामाणकः “अर्धे चेन्मधु विन्देत किमर्थं पर्वतं व्रजेत्”, T. ; *there is the p. the state of the mind bespeaks of coming pleasure or pain* : अस्ति खलु लोकप्रवादः ‘आगामि सुखं दुःखं वा हृदयसमवस्था कथयती’ति, Mal. v.

PROVERBIAL : expr. by subs., *p. saying* : लोकप्रवादः.

PROVERBIALY : expr. by subs. or circumlo.

PROVIDE (v.t.) : I. To prepare : q.v. : उपकल्पयति (ङृप्, c. 10.) II. To furnish, supply : q.v. : संयोजयति (युञ्, c. 10.).

PROVIDE (v.i.) : I. With *against* or *for* : expr. by circumlo : *p. against cold* : शीतनिवारणार्थं सज्जीमवति ; *p. for education* : शिक्षासुपपादयति (c. of पद्). II. To direct, enjoin : *it p.s that* : अनेनैतन्निर्दिष्टम्.....

PROVIDED (conj.) : (1) expr. with यदि and विशिष्टि, *p. he does not come to my house* : यदि स मदगृहं नागच्छेत् ; (2) sometimes by words meaning *but* : q.v.

PROVIDENCE : I. God : q.v. : विधातृ (m.). II. His care : perh., पर्यवेक्षणम् ; हस्तम् (- hand) will often do.

PROVIDENT : पर्यवेक्षक (f. क्षिका) : v. Cautious, prudent.

PROVIDENTIAL : expr. by adv.

PROVIDENTIALY : ईश्वरेच्छया ; (2) विधातृवशात् ; and sim. comp.s.

PROVIDENTLY : (1) प्रसमीक्ष्य ; (2) पर्यवेक्ष्य ; (3) विवृश्य.

PROVIDER : उपकल्पक (f. लिपका) : v. To provide, prepare.

PROVIDING (conj.) : v. Provided.

PROVINCE : I. Lit. : (1) विषयः ; (2) मण्डलम् ; (3) राष्ट्रम् (= kingdom). II. Fig., a division : (1) विषयः ; (2) अङ्गम् (subordinate). III. Business, duty : q.v. : (1) कार्यम् ; (2) नियोगः (= employment). IV. Duty : q.v. : धर्मः.

PROVINCIAL (adj.) : (1) by comp. ; (2) देशीय (f. गा=country).

PROVINCIALISM : of language : देशभाषा, K.

PROVISION : I. Providing : उपकल्पः, -नम्. II.

Provisions : q.v. III. Condition, disputation : समयः. IV. Arrangement : विधानम्.

PROVISIONAL : (1) सामयिक (f. की) ; (2) आपात- in comp.

PROVISIONALLY : (1) आपात- in comp. ; (2) आपाततः ; (3) perh. तत्कालम्.

PROVISIONS : (1) सामग्री ; (2) पाथेयम् (for a journey) ; (3) उपस्करः (=any article), *she carrying p.s and other things* : तयोद्धमान-पाथेयाद्युपस्कारा, D. vi. ; (4) वीवधः (=supplies for an army), Si. ii. 64.

PROVISO : अपवादः (=exception), Ku. ii. 27.

PROVOCATION : (1) प्रकोपनम् ; (2) क्रोधोद्दीपनम् ; (3) उत्तेजनम्, ना.

PROVOCATIVE : (1) उद्दीपक (f. पिका) ; (2) उद्दीपन (f. नी) ; (3) उत्तेजक (f. जिक्का).

PROVOKE : I. To irritate, make angry : (1) प्र-कोपयति (c. of कुप्) ; (2) कोषं or क्रोधं जनयति (जन्, c. 10.) or उद्दीपयति (c. of दीप्). II. To excite : q.v. : (1) उद्दीपयति ; (2) उत्तेजयति (c. of तिज्). III. To challenge : आह्वयते (ह्वे, c. 1.).

PROVOKING (adj.) : (1) क्रोधोद्दीपक (f. पिका) ; (2) प्रकोपन (f. नी) ; etc.

PROVOKINGLY : expr. by adj. or pres. part.

PROVOST : perh. नायकः.

PROW : (1) नावोद्गमनः ; (2) पोतायम् ; (3) sim. अग्रम् (when clear).

PROWESS : वीर्यम् : v. Valour.

PROWL : भ्रमति or भ्राम्यति, परि-, (भ्रम्, c. 1. and 4.), *p. ing about* : इतस्ततः परिभ्रमन्, P. i. 2.

PROWLER : expr. by verb. : v. Also plunderer.

PROXIMATE : सन्निकृष्ट (f. ट्टा) : v. Near.

PROXIMATELY : (1) सन्निकर्षेण ; (2) by adj. or circumlo.

PROXIMITY : (1) सन्निकर्षः ; (2) सन्नधिः or -धानम् ; (3) नैकत्वम्.

PROXY : I. A substitute : प्रतिनिधिः, *I have been sent as his p.* : स्वप्रतिनिधिः प्रेषितोऽस्मि, B. v. I. ; (2) प्रतिहस्तः, -कः, *and in procreating children, there are no p.s* : पुत्रस्योत्पादने चैव न सन्ति प्रतिहस्ताः, H. ii. 33. II. His agency : expr.

with above words. III. An authority to vote : प्रतिहस्तपत्रम्.

PRUDE : (1) अतिविनीत (f. ता ?) ; (2) मौखिक-शालीन (f. ना : ? in bad sense).

PRUDENCE : विवेकः, Ki. ii. 30. : v. Also wisdom, circumspection.

PRUDENT : (1) विवेकिन् (f. नी) ; (2) विमृश्य-कारिन् (f. नी) : v. Circumspect ; (3) प्राज्ञ (f. ज्ञा) : v. Wise ; (4) मतिमत् (f. ती = 3), Ki. ii. 52.

PRUDENTIAL : I. Lit. : विवेक- in comp. Ph. : from *p. considerations* : स्वार्थसमीक्षया. II. Advisory : उपदेशक (f. शिका).

PRUDENTLY : (1) विविच्य ; (2) प्रसमीक्ष्य ; (3) विमृश्य.

PRUDERY : (1) अतिविनीतता (?) ; (2) मौखिक-शालीनता (in bad sense).

PRUDISH : v. Prude.

PRUNE (subs.) : i.e. dried plum : *प्रोतम्.

PRUNE (v.) : अग्राणि (=tops) or अनावश्यकविटपानि (=branches) लुनाति, अब-, (लु, c. 9. : with gen.) : v. To cut.

PRUNER : expr. by verb.

PRUNING-KNIFE : (1) छुरिका (gen. term) ; (2) *विटपकर्तरिका.

PRURIENCE : कण्डूः, -तिः, -या, -यनम् (lit. and fig.), Si. i. 48.

PRURIENT : I. Lit. : कण्डूल (f. ला). II. Fig. : अभिलाषुक (f. का).

PRY : (1) अनुसन्धते (धा, c. 3. with acc.) ; (2) विचिनोति : v. To search.

PRYING (adj.) : (1) अनुसन्धिस्तु (mf.) ; (2) जिज्ञासु (mf. = inquisitive).

PSALM : स्तोत्रम् ; (more correctly) पाश्चात्यवेदस्तोत्रम्.

PSALMIST : *स्तोत्रकारः or -रचयितृ (m.) or -लेखकः.

PSALMODY : I. The art : *स्तोत्रसङ्गीतम्. II. Psalms : स्तोत्राणि (n. pl.).

PSALTER : स्तोत्रसंहिता ; स्तोत्रसंग्रहः.

PSALTERY : तन्त्रीविशेषः.

PSEUDO : expr. by मिथ्या : v. False ; कृत्रिम- : Counterfeit.

PSHAW : (1) फिक् (=fie) ; (2) अपेहि (=away) ; (६)जाः (=what).

PSYCHIC, -AL : expr. by comp., *p. knowledge* : मनोविज्ञानम्.

PSYCHOLOGIC, -AL : आन्वीक्षिकीविषयकः (का, कं), etc.

PSYCHOLOGIST : आन्वीक्षिकीविशारदः (दा, दं) ; *मनोदर्शनज्ञः (ज्ञा, ज्ञं).

PSYCHOLOGY : आन्वीक्षिकी ; *मनोदर्शनम्.

PTARMIGAN : बन्धपक्षिभेदः.

PUBERTY : (1) वयस् (n. = age), *who has attained p.* : प्राप्तवयस्क (f. स्का) ; (2) यौवनम् (=youth : q.v.).

PUBLIC (adj.) : I. Of the p. : expr. by comp. or gen., *for the p. good* : प्रकृतिहिताय, Sa. vii., लोकानुग्रहः, R. x. 31. ; *afraid of p. scandal* : जननिर्बादभयात्, Ki. ii. 10. II. Relating to the state : *p. affairs* : राजकार्याणि ; *at the p. expenses* : राजव्ययेन (better राष्ट्रव्ययेन, though uncommon). III. Not private or secret : प्रकाश (f. शा). *keeping in p.* : प्रकाशावस्थापनम्, D. iv. ; *p. woman* : प्रकाशनारी, Mr. iii. IV. Open to common uses : साधारण- in comp.

PUBLIC (subs.) : (1) लोकाः (m. pl.) ; (2) जनाः (m. pl.) ; (3) प्रकृतयः (f. pl. = subjects) ; (4) प्रजाः (=3.).

PUBLIC HOUSE : (1) शौण्डिकालयः ; (2) शुण्डापानम् ; (3) सुरापणः (?).

PUBLICAN : I. Tax-collector : q.v. II. An inn-keeper : शौण्डिकः (f. की : spirit-selling caste in India).

PUBLICATION : I. The act : प्रकाशनम् : v. To publish. II. A book or pamphlet published : प्रकाशितग्रन्थः and sim. expr.s.

PUBLICIST : *साधारणविधिकः ; साधारणविधिपण्डितः ; etc.

PUBLICITY : I. Lit. : (1) प्रकाशता ; (2) by verb, *to bring into p.* : प्रकाशीकरोति. II. Renown : q.v. : ख्यातिः.

PUBLICLY : (1) प्रकाशम् ; (2) लोकसमक्षम् and sim. comp.s.

PUBLIC-SPIRITED : perh. मनस्विन् (f. नी) ; लोका-नुरागिन् (f. नी) and sim. comp.s.

PUBLISH : I. To make public : प्रकाशीकरोति : v. To disclose, reveal. II. Of books : perh.

प्रकाशीकरोति. III. To put into circulation : प्रचारयति (c. of चर्).

PUBLISHER : (1) प्रकाशक (f. शिका) ; (2) प्रचारक (f. रिका) : v. To publish.

PUCKERED : संकुचित (f. ता) : v. To wrinkle.

PUDDING : no equiv. : मिष्टानम् may be used.

PUDDLE : I. Subs. : (1) वर्तक (rare) ; (2) perh. पक्किलजलम् and sim. comp.s. II. Verb. : पक्कीकरोति : v. Also to pollute, muddle.

PUERILE : (1) बालिश (f. शा) ; (2) बालेय (f. यी) ; (3) बालोचित (f. ता) and sim. comp.s.

PUERILITY : (1) बालिशता ; (2) बालेयता (rare) ; (3) बालिशबुद्धिः and sim. comp.s.

PUERPERAL : सुतिका- in comp., *p. diseases* : सुतिकारोगाः, Bha.

PUFF (subs.) : I. Lit. : फुत्कारः. II. Fig. : perh. ध्वानम्, आ-, अमि-.

PUFF (v.t.) : I. In gen. : धमति; आ-, प्र-, उप-, अमि-, समा- (ध्मा, c. 1.) : v. To inflate, swell. II. To drive away : अपनुदति (बुद्, c. 6.).

PUFF (v.i.) : I. To pant : विनिःश्वसिति (श्वस्, c. 2.). II. To be inflated : expr. with आध्मात (f. ता).

PUFFERY : perh. आध्मानम् ; मिथ्यासंस्तवः (or sim. स्तुतिः, R. x. 33.).

PUFFY : आध्मात (f. ता) : v. Also bombastic.

PUG : I. A dog : मर्कटाल्यः कुङ्करः. II. A monkey : q.v. : मर्कटः. III. Of the nose : *p. -nosed* : चिपिट (f. टा), -क (f. का).

PUGILISM : (1) मुष्टियुद्धम् ; (2) with adv. मुष्टी-मुष्टिः ; (3) मल्लयुद्धम् (gen. term.).

PUGILIST : मुष्टियोष (f. यी) or -योद्धृ (f. द्नी) or -योषिन् (f. नी).

PUGILISTIC : v. Pugilism, pugilist.

PUGNACIOUS : (1) कलहप्रिय (f. या = quarrelsome) ; (2) युयुत्सु (mfn. = disposed to fight).

PUGNACITY : (1) कलहप्रियता ; (2) युयुत्सुता : for dif. : v. Above.

PUISSANCE : (1) पराक्रमः ; (2) विक्रमः : v. Strength, power.

PUISSANT : (1) पराक्रान्त (f. स्ता) ; (2) विक्रान्त (f. स्ता) : v. Powerful, strong.

PULE : I. Of birds : कूजति (कूज्, c. 1.). II. To whine : रोदिति (रुद्, c. 2.).

PULL (v.t.) : कर्षति, आ-, समा- परि-, (कृष्, c. 1.), (*your*) *wife was p. ed by the hair* : कृष्टा केशेषु मार्या, Ve. v. ; *p.s out a snake from the basket* : मुञ्जलमाकर्षति पेटिकायाः, V. t.

PULL (v.i.) : (1) कर्षति ; (2) बाहयति (c. of बह्) or चोदयति (चुद्, c. 10.), Ram. ii. (in rowing).

PULL DOWN : पातयति (c. of पत्), *suddenly p.s (him) down by the hair* : केशेषु गृहीत्वा पातयति, Mr. vi.

PULL OFF : I. Lit. : निष्कर्षयति. II. To take off : q.v. : अपनयति (नी, c. 1.).

PUFF UP : I. To eradicate, extirpate : q.v. : उत्पादयति (पद्, c. 10.). II. To draw the reins : स्वापयति (c. of स्वा).

PULLING (subs.) : कर्षः, -णम्, आ-, वि-, सं-, *by p.* : विकर्षणैः, Ki. iv. 15.

PULLET : (1) चुद्रकुङ्कुटी ; (?) कुङ्कुटशावः.

PULLEY : *कर्षचक्रम्.

PULLULATE : अङ्कुरयति (nomi.) : v. Sprout, germinate.

PULMONARY, PULMONIC : फुफ्फुस- in comp.

PULP : (1) मज्जा ; (2) सारः ; (3) बीजम् (of seedy fruits), N. xxii. 14.

PULPIT : nearest equiv. पीठम्.

PULPOUS, PULPY : perh. मज्जाबहुल (f. ला) or सार-भूयिष्ठ (f. ङा) or बीजमय (f. यी) : for dif. : v. Pulp.

PULSATE : (1) चेष्टते (चेष्ट्, c. 1. = to act) ; (2) चलति (चल्, c. 1.) : v. Also to throb.

PULSATION : (1) नाडीचेष्टा (of the arteries), Bha. ; (2) गतिः (= motion), *very rapid p.* : अतिद्रुता गतिः, Bha.

PULSE : I. Of blood-vessels : नाडिः (डी), *examination of p.* : नाडीपरीक्षा, Bha. ; (*p.*) *is slow from phlegm* : कफान्मन्दगतिर्ह्येया, Bha. II. Oscillation, vibration : q.v. III. Any leguminous plant : (1) शमी- (शिम्बी)-धान्यम् ; (2) शमी- (शिम्बी)-जः ; (3) वैदलः, Bha.

PULVERIZATION : (1) चूर्णीकरणम् ; (2) रेणूकरणम् ; (3) by verb.

PULVERIZE (v.) : चूर्णीकरोति : v. To pound, grind.

PULVERULENCE : रेणुत्वम्, R. xvi. 30. : v. Powder.

PULVERULENT : v. Powdery, dusty.

PUMA : शार्ङ्गविशेषः.

PUMICE, -STONE : *बोमकम्, बोमकोपलम्.

PUMMEL : v. Pommel.

PUMP (subs.) : I. A machine : बम्बवम्, -यन्त्रम्.

II. A shoe : पादुकाविशेषः.

PUMP (v.t.) : I. To raise : q.v. : उत्सोलयति (तुल, c. 10.). II. To draw out : निष्कर्षति (कृष्, c. 1.). To p. out : i.e. to drain, empty : रिक्तीकरोति.

PUMP (v.i.) : *बम्बवेन जलमुत्सोलयति.

PUMPKIN : कुम्भाण्डः (the plant. Use n. or -फलम् for the fruit).

PUN : I. Subs. : no equiv. : श्लेषपरिहासः (?) : v. Joke. II. Verb. : श्लेषपरिहासं करोति (?).

PUNCH (subs.) : I. The drink : perh. पञ्चकम्. II. Of a puppet show : perh. पञ्चालः, -कः (comp. पञ्चालिका=doll). III. A tool : *संवेधनी. IV. A blow, stroke : q.v.

PUNCH (v.) : I. To p. out. : *संवेधन्या मिनति (मिद्, c. 7.). II. To strike, poke : q.v. : महरति (ह, c. 1.).

PUNCHY : स्थूलकाय (f. या), खर्व (f. र्वा) : v. Fat.

PUNCHEON : I. A punch : *संवेधनी. II. A cask : कुण्डम् (?).

PUNCTILIO : सूक्ष्मनियमः; सूक्ष्मविधिः, and sim. comp.s. (?).

PUNCTILIOUS : no proper equiv. : (1) सूक्ष्मनियमनिष्ठ (f. ङा); (2) विधिप्रतिष्ठ (f. नी); (3) आचारपञ्चज (f. जा); and sim. comp.s. may be used.

PUNCTILIOUSLY : expr. by adj. आचारैककष्टिः (mf.) etc.

PUNCTILIOUSNESS : (1) नियमैककष्टिः (?); (2) विधिप्रतिष्ठ (?); (3) आचारनिष्ठा (?), and sim. comp.s.

PUNCTUAL : I. Exact, precise : q.v. II. About time : (1) perh. कालानुवर्तिन् (f. नी); (2) with यथासमयम्, *you are very p. today* : अद्य यथासमयमागतो मवान्.

PUNCTUALITY, PUNCTUALNESS : (1) कालानुवर्तिता (?) ; (2) with adv. यथासमयम् or यथाकालम्.

PUNCTUALLY : (1) यथासमयम् ; (2) यथाकालम् ; (3) नियमितकाले.

PUNCTUATE : विरामचिह्नानि ददाति (दा, c. 3. : with gen.) or निवेशयति (c. of विश्, with gen.) (†).

PUNCTUATION : *विरामचिह्ननिवेशः, -नम् ; or -दानम् ; or -अङ्कनम्.

PUNCTURE (v.) : विध्यति (व्यध्, c. 4.), *p. d wound* : विद्धम्, Sr. : v. To pierce, prick.

PUNCTURE (subs.) : (1) वेधः ; (2) वेधनम् (of the act only).

PUNDIT : पण्डितः : v. Learned.

PUNGENCY : (1) तीव्रता ; (2) तीक्ष्णता ; (3) उग्रता ; (4) प्राख्यम् ; (5) कटुता : for dif. : v. Below.

PUNGENT : I. Of pains etc. : (1) तीव्र (f. त्रा); (2) प्रखर (f. रा); (3) तीक्ष्ण (f. क्ष्णा); (4) उग्र (f. ग्रा). II. To taste etc. (1) तीक्ष्ण (f. क्ष्णा), *black mustard is p. and hot* : राजिका तीक्ष्णोष्णा, Bha. ; *of p. smell* : तीक्ष्णगन्ध (f. न्धा). Bha. ; (2) तीव्र (f. त्रा). III. Of language : (1) कटु (f. also ट्टी) ; (2) मर्मविध् (mf. = piercing the vital parts, very p.) ; (3) अरुन्तुद (f. दा = 2.).

PUNISH : (1) दण्डयति (दण्ड, c. 10.) : may take two acc. If an offence is the object, expr. with the offender, *a king p. ing those who do not deserve p. ment* : अदण्ड्यान् दण्डयन् राजा, M. ; *a washerman wearing another's clothes is to be p. ed with (a fine of) three paṇas* : वसानस्त्रीन् पणान् दण्ड्यो रजकस्तु पराशुकम्, Y. ii. 241. ; *in going to a woman of the same caste, (one) is to be p. ed with the highest p. ment* : सवर्णागमने तूतमसाहसं दण्ड्यः, V.s. ; (2) शास्ति (शास्, c. 2. : rare), *he should be p. d like a thief* : चौरवच्छास्यः, V.s. ; (3) with दण्डः, *p. ing according to the nature of the offence* : यथापराधदण्ड (ण्डा), R. i. 6.

PUNISHABLE : I. Of men : (1) दण्ड्य (f. ण्ड्या); (2) दण्डनीय (f. या) ; (3) शास्य (f. स्या). II. Of men and offences : दण्डार्ह (f. र्हा) and sim. comp.s.

PUNISHER : (1) दण्डयितृ (f. त्री) ; (2) दण्डप्रणेत्

(f. नी) ; (3) शास्त्र (f. नी) or शासितृ (f. नी), Vi. iii. 34.

PUNISHMENT : (1) दण्डः, *wise men consider p. to be virtue* : दण्डं धर्मं विदुर्बुधाः, M. vii. 18. ; *to inflict p. on those who deserve it* : दण्डं दण्ड्येषु प्रणयति, 20. ; *or rarely पातयति*, B. iv. 32. ; *to award p. (fine)* : दण्डं दापयति, V.s. ; *corporeal p.* : शारीरो दण्डः, Mr. ix. ; *ignoble p.* : निकारदण्डः, Mr. ix. ; (2) दमः (rare : of fines), M. N.B. Legal writers use उत्तमसाहसम् (=highest p.), मध्यमसाहसम् (=intermediate p.), प्रथमसाहसम् (=first or lowest p.).

PUNITIVE : expr. by comp. or circumlo. : v. Punishment.

PUNSTER : श्लेषपरिहासवादिन् (f. नी) and sim. comp.s. (?) .

PUNT : (1) तरावुः ; (2) तरान्युः : v. Also boat.

PUNY : क्षुद्र (f. द्रा) : v. Small.

PUP (subs.) : कुङ्कुरावः, -कः : v. Puppy.

PUP (v.) : expr. with सूते, प्र-, (सू, c. 2.) जनयति (जन्, c. 10.) or उत्पादयति (c. of पद्) and शावम्, -कम्, etc. (=young).

PUPIL (subs.) : I. Of the eye : (1) तारका ; (2) कनीनिका. II. A scholar : (1) शिष्य (f. प्या), *should teach Brahmin p. s.* : अध्यापयेद्विद्वान् शिष्यान्, Pa. ; *your p. Mālavikā* : शिष्या वो मालविका, Māl. ; (2) छात्र (f. त्री), *hostel for p.s* : छात्रनिलयः, Va. com. ; (3) अन्तेवासिन् (f. नी) (rare), Ma.

PUPILAGE : I. Lit. : (1) शिष्यत्वम् ; (2) शिष्यावस्था ; (3) अन्तेवासित्वम्. II. Boyhood : q.v. : शिशुत्वम्.

PUPPET : I. Lit. : (1) पुतली (लिका) ; (2) पञ्चाली (लिका) ; (3) पुत्रिका ; (4) शालमञ्जी (झिका : rare) ; II. Fig. : क्रीडनकम् (=play-thing).

PUPPET-SHOW : *पञ्चालीदर्शनम् ; पुतलिकामिनयः ; and sim. comp.s.

PUPPY : I. Lit. : (1) कुङ्कुरावः, -कः ; (2) कुङ्कुर-शिशुः ; (3) बालकुङ्कुरः (f. री) ; (4) कुङ्कुरहिम्नः (f. न्मा) ; II. Fig. : of men : perh. बानरः or मर्कटः (=monkey).

PURCHASABLE : (1) क्रय (f. या) ; (2) क्रेतव्य (f. व्या) ; (3) क्रय्य (f. व्या).

PURCHASE (v.) : क्रीणाति or क्रीणीते (क्री, c. 9.), *if a purchaser, after p. ing a commodity considers it to be a bad bargain* : क्रीत्वा मूल्येन यत्पण्यं दुष्क्रीतं मन्यते क्रीयी, N.s. ; *do you p. Pandits with thousands of fools* : क्वचित् सहस्रैर्मूर्खानामेकं क्रीणासि पण्डितम्, Mah. ii. 5. 84. : v. Also to buy.

PURCHASE (subs.) : I. The act. : क्रयः (rarely परि-, सं-, उप-). II. The thing bought : expr. with क्रीत (f. ता). III. Power : q.v.

PURCHASE-MONEY : (1) क्रयमूल्यम् ; (2) मूल्यम् : v. Price.

PURCHASER : (1) क्रेतु (f. त्री) ; (2) क्रीयन् (f. जी) ; (3) क्रयिक (f. का).

PURE : I. Unmixed, unalloyed : शुद्ध (f. द्रा), वि-, *with hilts of p. ivory* : शुद्धदन्तस्त्रम् (mfn.), Mah. ii. 51. 16. ; *p. gold* : शुद्धं सुवर्णम्, Bha. II. Clear, clean : q.v. : शुद्ध (f. द्रा), वि-, *but on the p. surface of a mirror* : शुद्धे तु दर्पणतले, Sa. vii. III. Spotless, chaste : (1) शुद्ध (f. द्रा), वि-, *internally p.* : अन्तःशुद्ध (f. द्रा), Me. ; *p. fame* : विशुद्धयशस्, D. ; (2) शुचि (mfn.), *p. knowledge* : शुचि श्रुतम्, Ki. ii. 32. IV. Of language : शुद्ध (f. द्रा), वि-, Ki. V. Mere : q.v. : शुद्ध (f. द्रा), *from a p. desire for children* : शुद्धसन्तानकामैः, R. xviii. 53. Ph. : *to become p.* : शुध्यति (शुष्, c. 4.) ; *or p. yate* (pass. पू).

PURELY : शुद्धम् or gen. शुद्ध- in comp. : v. Chastely, surely, clear.

PURENESS : शुद्धता : v. Purity.

PURGATION : (1) शोधनम् (in every sense), *to practise p.* : शोधनं शीलयति, Bha. ; (2) रेचनम् (in medical sense).

PURGATIVE : I. Subs. : विरेचनम् (कम्), Bha. II. Adj. : (1) शोधन (f. नी) ; (2) शोधक (f. चिका) ; (3) रेचन (f. नी), वि-, or रेचक (f. चिका), वि- (in medical sense).

PURGATORY : यमलोकः : v. Also hell.

PURGE (subs.) : I. The act. : शोधनम्. II. A purgative : विरेचनम्.

PURGE : (1) शोधयति (c. of शुष्, in every sense), *how to p. gold* : स्वर्णस्य शोधनविधिः, Bha. : v. To purify, clear ; (2) रेचयति, वि-, (c. of रिच् : in medical sense), Bha.

PURGING (subs.) : विरेचनम्, ना : v. Diarrhoea, dysentery.

PURIFICATION : (1) पावनम्, *simply for my p.* : मत्पावनावैव, Ku. vi. 61. ; (2) शोधनम्, परि-, वि-, सं-, M.n. ; (3) शुद्धिः, सं-, वि-, परि-.

PURIFICATION, PURIFICATORY : v. Purifying.

PURIFIER : (1) पावक (f. विका : rare) ; (2) शोधक (f. विका) ; (3) by verb.

PURIFY : पुनाति, पुनीते or पावयति, परि-, वि-, (पू, c. 9. and 10.), *who p.ies sins all around* : परितो दुरितानि यः पुनीते, Ki. xviii. 37. ; *men of holy fame are world-p. ing* : लोकपावनाः खलु पुण्यलोकाः. M. n. on Ku. vi. 69. ; *wishing to p. field produce* : बलजान् पुनृपता, Si. xiv. 7. ; (2) शोधयति, वि-, परि-, सं-, (c. of शुष्) : v. To clear ; (3) पवित्रीकरोति or पवित्रयति (nomi. : in fig. sense only), *why it will not p. my language* : कथं न सा मद्गिरं...पवित्रयिष्यति, N. i. 3.

PURIFYING (adj.) : (1) पावन (f. नी), *entirely world-p.* : जगदेकपावनी, Ki. iii. 32. ; (2) पाविन् (f. नी), *O Lord, (it is due) to p. obeisance to these* : पाविन्यास्तव मव तन्नमस्क्रियायाः, Ki. xviii. 36. ; (3) शोधन (f. नी), वि-, परि-, सं-, M. n.

PURIST : perh. विशुद्धिप्रियलोककः (comp. Ki. xiv. 5.).

PURITAN : पौरातन (f. नी) ; पूर्वमन्य (f. न्या).

PURITANIC, -AL : expr. by comp. or gen.

PURITY : (1) शुद्धिः, *p. of language* : विशुद्धिमुक्तेः Ki. xiv. 5. : v. Also clearness ; (2) पवित्रता (moral) ; (3) Often by adj., *p. of life* : विशुद्धजीवनम् : v. Pure, sacred ; (4) निष्कलङ्कता. (=spotlessness) : v. Also clear, sinless.

PURL (subs.) : I. A fringe : रजतच्छुरितपर्यन्तः or प्रान्तः (??). II. A drink : no equiv. : मधु (n.) may be used.

PURL (v.) : "*p. ing stream*" : perh वर्षरवा सरित्, Ma. v. 19.

PURLOIN : मुष्पाति (मुष्, c. 9.) : v. To steal.

PURLOINER : -मुष् (mfn.) in comp. : v. Thief.

PURPLE (adj.) : I. Lit. : (1) नीललोहित (f. ता) ; (2) वार्ताकुसवर्ण (f. जा). II. Fig., bloody : शोण (f. जा).

PURPLE (subs.) : (1) नीललोहितः ; (2) वार्ताकुसवर्ण (comp. Beguni).

PURPLE (v.) : I. Lit. : (1) नीललोहितीकरोति (?) ; (2) by adj. II. Fig. : शोणोक्तोति.

PURPORT (subs.) : (1) अमिप्रायः : v. Intention ; (2) भावार्थः. or भावः (of meaning), *the p. is...* : इति भावः, M.n.

PURPORT (v.) : (1) expr. by subs. ; (2) सूचयति (सूच्, c. 10.) : v. To indicate.

PURPOSE (subs.) : (1) अमिप्रायः : v. Intention ; (2) आशयः : v. Design. (3) अर्थः : v. Object ; (4) चिकीर्षा or चिकीर्षितम् (=aim) ; (5) आकृतम् (rare), *who thus declared his p.* : इतीरिताकृतम्, Ki. xiv. 26. Ph. : (a) *on p.* : v. Purposely ; (b) *for what p.* : किमर्थम् : v. Why ; (c) *to no p.* : निरर्थकम् : v. Vain, in ; (d) *for this, that p.* : एतदर्थम्, तदर्थम् : v. For (II, III) ; (6) *to the p.* : (of arguments, words, etc.) उपपन्नम् (=appositely) or सम्यक् (=well).

PURPOSE (v.) : अमिप्रेति (इ, c. 3.) : v. To intend, resolve, wish.

PURPOSELESS : (1) निरर्थक (f. का) ; (2) with वृथा : v. Vain, in.

PURPOSELY : (1) कामसः : v. Intentionally ; (2) with subs.

PURSE (subs.) : I. Lit. : धनभण्डिका (D. ii. has रत्नभण्डिका) II. A treasury : q.v. : कोषः. III. Prize-money : perh. जयधनम्. IV. Money : q.v. : धनम्, *having long p.* : प्रभूतधनशालिन् (f. नी). Ph. : *sword and p.* : दण्डकोषौ.

PURSE (v.) : I. Lit. : भण्डिकायां निदधाति (धा, c. 3.). II. To contract : q.v.

PURSE-PROUD : धनगर्वित (f. ता) and sim. comp.s.

PURSER : पोतस्य कोषाधिकृतः and sim. comp.s.

PURSUANCE : (1) अनुसरणम् ; (2) अनुवर्तनम् ; or अनुवृत्तिः. Ph. : *in p. of* : (1) अनुसारेण : v. According to ; (2) by prest. part. अनुसरत् (f. न्ती).

PURSUANT : अनुसारिन् (f. नी), *p. to* : v. In pursuance of, according to.

PURSUE : I. To follow (in various senses) : q.v. : अनुसरति (सू, c. 1.). II. To chase :

- (1) अनुसरति (rare), *p.d the running (couple) to a great distance* : तद् पलायमानं सुदूरमनुसरतः, K. ; (2) अनुधावति (धाव्, c. 1.), *p.d by Ravana* : रावणेनानुधावितः, M.n. ; (3) अनुद्रवति (द्रु, c. 1.), *p.d by whom in war* : अनुद्रुतः संयति येन, Si. i. 52.
- PURSUER** : (1) अनुसारिन् (f. नी) ; (2) अनुधावक (f. विका) : v. Also follower.
- PURSUIT** : I. Chasing : (1) अनुसरणम् ; (2) अनुधावनम् ; (3) अनुद्रवः (rare). II. Following : (1) अनुसरणम् ; (2) अनुधावनम् ; (3) अनुवर्तनम् or अनुवृत्तिः. III. Occupation, employment : q.v. : व्यापारः.
- PURSUIVANT** : अनुचरः : v. Also herald.
- PURSY** : I. Punchy : q.v. II. Short-breathed : दुःश्वासिन् (f. नी) .
- PURULENCE, PURULENCY** : (1) पूयत्वम् ; (2) सपूयत्वम्, -ता.
- PURULENT** : (1) पूयस्त्राविन् (f. नी=running with pus.) ; (2) सपूय (f. या) and sim. comp.s. (=with pus.).
- PURVEY** : I. To provide : q.v. II. To procure, get : q.v. III. To procure food : खाद्यद्रव्याणि आहरति. (द्रु, c. 1.).
- PURVEYANCE** : I. Provision : उपकल्पनम्. II. Of food : आहारसमाहारः and sim. comp.s. III. Provisions, food : q.v.
- PURVEYOR** : perh. महामोगिकः ; आहाराधिकृतः (?).
- PUS** : पूय (mn.), bloody *p.* : पूयशोणितम्, *p. that has not come out* : अविनिःसृतः पूयः, Bha.
- PUSH** (v.) : I. To butt, thrust : q.v. : शृङ्गेण आविध्यति (व्यध्, c. 4.). II. To p. aside : (1) अपसारयति (c. of स्र) : v. To drive away ; (2) आविध्यति, *successfully p. es it from here* : तदितो निर्बन्ध्यमाविध्यति, Vi. v. 39. III. To p. forward : (1) प्रणोदयति (c. of नुद्) : v. To drive, impel ; (2) चालयति, सं-, (c. of चल्) : v. To move. IV. To press : q.v. : पीडयति (पीड्, c. 10.). V. To burst out : उद्भिन्नति (भिद्, c. 7.)
- PUSH ON** : I. Intrans., to hasten, proceed : q.v. : स्वरते (स्वर्, c. 1.). II. Trans., to urge, hasten : q.v. : प्रणोदयति (c. of नुद्) .
- PUSH** (subs.) : I. A thrust : q.v. : आवेकः. II.

- Any pressure or force applied : आघातः, अभिघातः, or समाघातः. III. P. ing aside : अपसारणम्. IV. Vigorous effort : अभियोगः. V. Extremity, emergency : सङ्कटम्.
- PUSHING** (adj.) : I. Enterprising, active : q.v. : उद्योगिन् (f. नी) . II. Bold, foward : q.v. : प्रगल्भ (f. रभा) .
- PUSILLANIMITY** : क्षुद्रमनस्कता : v. Cowardice, timidity.
- PUSILLANIMOUS** : I. Of men : क्षुद्रमनस् (mf.n.) : v. Cowardly, mean. II. Of conduct etc. : (1) कृपण (f. णा) ; (2) जघन्य (f. न्या) : v. Base, low.
- PUSILLANIMOUSLY** : (1) क्षुद्रमनस्कतया ; (2) भीस्वत् ; (3) कार्पण्येन.
- PUSS, PUSSY** : विडालः : v. Cat.
- PUSTULE** : (1) स्फोटः, -कः ; (2) रक्तजो व्रणः or sim. व्रणः.
- PUT** : I. To place : (1) स्थापयति (=to place), *p. it in the treasure box* : कोषपेटके स्थापयैनम्, V. ; (2) नि- दधाति or धत्ते (धा, c. 3.) (gen. on something low), *p. ting your feet on (my) lap* : अङ्गे ते चरणौ निधाय, Sa. ; (3) आरोपयति (c. of रुद्) (on something high), *p. on board the arc* : तस्यामारोपयेर्नावि, Mah. ; (4) अर्पयति, सम्-, (c. of ऋ) (=to give), *p.s the noose on the necks* : कण्ठे पारमर्पयति, Na. ; (5) ददाति (दा, c. 3.=4.), *presses and p.s on (her) heart* : निष्पीड्य हृदये ददाति Na. ii. ; (6) करोति (in some phrases), *p. ting (his) feet on our necks* : कृत्वा पदं नो गले, Mu. iii. 26. ; (7) निवेशयति, सं-, (c. of विश्) to lay, *if I p. it in its proper place* : यददीमहमेव यथास्थानं निवेशयामि, Sa. iii. ; (8) न्यस्यति, वि-, (अस्, c. 4 = 7.), *shall p. on the ground* : भूमौ विन्यसेत्, M. iii. 226. II. To cause to be : to *p. to death* : व्यापादयति (c. of पद्) : v. Death, to p. to ; to *p. to flight* : द्रावयति, वि-, (c. of द्रु), *p. darkness to f.* : तमोऽदिद्रवत्, Si. vi. 43. ; *p. in mind* : मनसि कारयति, (c. of कृ) : v. To remind : *p. in order* : यथावथ विन्यस्यति (अस्, c. 4.) : v. To arrange, properly ; *p. in writing* : पत्रे निवेशयति (c. of विश्) : v. To enter ; *p. in fear* : भयम्

आवेशयति (with loc.) : v. To frighten ; *p. in jeopardy* : संशयं नयति (नी, c. i) or संशयस्त्व (f. स्मां) करोति, III. In various senses : *p. a question* : प्रश्नं करोति ; *p. into Sanskrit* : संस्कृतवाचा करोति ; *the argument is well p.* : सम्यग्वादादतोषपत्तिः. III. To incite, urge : q.v. : प्रवर्तयति (c. of वृत्).
PUT AWAY : I. Lit. : रक्षति (रक्ष्, c. 1.=to keep : q.v.). II. To renounce, drive away : q.v. : निरस्यति (अस्, c. 4.). III. To divorce : लज्जति, परि-, (लज्, c. 1.).
PUT BACK : I. To delay : व्याक्षिपति (क्षिप्, c. 6.). II. To restore to original place : *p. it b.* : तत्र पुनरपि स्थापय : v. Put (II).
PUT BY : I. To put away : रक्षति. II. To lay aside : आक्षिपति (क्षिप्, c. 6.). III. To refuse : q.v.
PUT DOWN : I. To lay down : (1) अवतारयति (c. of तृ) ; (2) भूमौ etc. (=on the ground) निदधाति etc. : v. Put (I). II. To degrade : q.v. : अवनमयति (c. of नम्). III. To suppress, extinguish : q.v. : पातयति, अव-, (c. of पद्).
PUT FORTH : I. To stretch : q.v. : प्रसारयति (c. of सु). II. To send out : (1) आविष्करोति, Sa. iv. 5. ; (2) निष्ठीवति (ठीव् c. 1.=to spit out), Sa. iv. 5. III. To exert : q.v. IV. To utter, propose : q.v.
PUT FORWARD : I. To allege : उदाहरति (हृ, c. 1.). II. To promote, advance : q.v. : वर्धयति (c. of वृध्). III. To aid : q.v. : अनुकूलयति.
PUT IN : I. To introduce : निवेशयति, सं-, (c. of विश्). II. To conduct, as ships : नयति (नी, c. 1.) III. In law : perh. प्रदर्शयति (c. of दृश्).
PUT OFF : I. To postpone : व्याक्षिपति (क्षिप्, c. 6.). II. To take off, discard : q.v. : उन्मुञ्चति (मुच्, c. 6.). III. To deceive, delude : q.v. : प्रतारयति (c. of तृ). IV. Of boats : मुञ्चति, *the boat is p.o.* : मुक्ता नौ : D. vi.
PUT ON : I. To wear : (1) वस्ते (वस्, c. 2.), *for ascetics p. on simply skin and bark* : तपस्विनो हि वसते केवलाजिनवल्कले, Ki. xi. 15. ; (2) परि-

दधाति or धत्ते (धा, c. 3.) ; (3) धारयति (धृ, c. 10.) ; (4) गृह्णाति, परि-, (ग्रह्, c. 9.) ; (5) आमुञ्चति, (मुच्, c. 6.), *why have you p. on this armour* : कवचं किमासुक्मिदं त्वया, Ki. xi. 15. : v. Also clad in. II. To assume : q.v. : धारयति. III. To impute to : संक्रामयति (c. of क्रम् with loc.). IV. To impose : आसञ्जयति (c. of सञ्ज् with loc.). *P. on the crown of i.e.* to conclude, finish : q.v.

PUT OUT : I. As the tongue : बहिष्करोति. II. To stretch : q.v. : प्रसारयति (c. of सु). III. To dislocate : q.v. IV. To turn out : q.v. : बहिष्करोति. V. As the eyes : (1) उद्धरति, सम्-, (हृ, c. 1.), D. ; (2) उत्पादयति (पद्, c. 10.). VI. To extinguish : q.v. : (1) निर्वापयति (c. of वा) ; (2) शमयति, प्र-, नि-, (c. of शम्), *p. ting o. lights* : निशाम्य दीपान्, Si. iii. 45. : VII. To publish : q.v. : प्रकाशयति. VIII. To provoke, displease : q.v. : क्षोभयति (c. of क्षुम्). IX. At interest : perh. : निदधाति or -धत्ते (धा, c. 3.).

PUT OVER : I. To place in authority : अधिस्थापयति (c. of स्था) : v. To command. II. To send : q.v. : प्रेषयति. III. To postpone : व्याक्षिपति.

PUT TO : I. To add : q.v. II. To expose : q.v. *P. hand to* : हस्तं क्षिपति. *P. to sea* : नावं etc. मुक्ता समुद्रं गच्छति. *P. to trial* : v. To try. *P. to the sword* : शिरः क्षिपति (क्षिद्, c. 7.) : v. To slay, behead. *To p. to it* : पीडयति : v. To distress. *To p. to a stand* : v. To stop. See also put (II).

PUT TOGETHER : संयोजयति (युज्, c. 10.) : v. To unite.

PUT UP : I. To lodge : q.v. : वसति (वस्, c. 1. : when intrans.) or वासं ददाति (दा, c. 3 : when trans.). II. Gen. with to bear : q.v. : सहते (सह्, c. 1.). III. To expose, offer : q.v. : दर्शयति (c. of दृश्). IV. To bring up, as correspondence : समानयति (नी, c. 1.). V. To hoard, store : q.v. VI. With to, to incite : q.v. : प्रणोदयति (नुद्, c. 10.).

PUT UPON : v. To put on.

PUTATIVE : लोकाविति (f. ता) and sim. comp.s. :
v. Reputed, false.

PUT-OFF (subs.) : व्यपदेशः : v. Pretence.

PUTREFACTION : (1) वृत्तिः, *that there may not be*
p. : मा भूत् वृत्तिरिति, B. iii. 23. com. ; (2)
वृत्त्वम्, -ता ; (3) दुर्गन्धता, and sim. comp.s.
(=bad smell).

PUTREFY : I. Intrans. : वृत्तीभवति. II. Trans. :
वृत्तीकरोति.

PUTRESCENCE : v. Putrescent.

PUTRESCENT : I. Becoming putrid : वृत्तीभवद्
(f. न्ती). II. Pertaining to putrefaction :
by comp., *p. smell* : वृत्तिगन्धः.

PUTRID : (1) वृत्त (f. ता) ; (2) गलित (f. ता=
decomposed) ; (3) दुर्गन्ध (f. न्धा=bad
smelling). *P. smell* : वृत्तिगन्धः.

PUTRIDITY, PUTRIDNESS : (1) वृत्तिः ; (2) वृत्त्वम्,
-ता.

PUTTY : काचबन्धनलेपः, Williams.

PUZZLE (subs.) : I. An enigma : (1) कूटम् ;
(2) गूढम् ; (3) प्रहेलिका (=riddle). II. Per-
plexity : q.v. : चित्तसम्भ्रमः.

PUZZLE (v.t.) : व्यामोहयति (c. of मुह) : v. To
perplex, embarrass.

PUZZLING (adj.) : I. Of things : व्यामोहक (f.
हिका) : v. Perplexing. II. Of men : मूढ
(f. दा) : v. Fool, foolish.

PYGMY (subs.) : बामन (f. नी) : v. Dwarf.

PYGMY, PYGMEAN (adj.) : बामन (f. नी) : v.
Dwarfish, small.

PYRAMID : no equiv. : *परामितिः.

PYRAMIDAL, PYRAMIDICAL : परामितिनिभ (f. भा)
and sim. comp.s.

PYRE : चिता : v. File.

PYRITES : स्वर्णमाक्षिकम्, Wilson. *Hepatic p.* :
रुप्यमाक्षिकम्, W.

PYROTECHNIC, -AL : expr. by comp.

PYROTECHNICS or -NY : अग्निप्रदीपकला and sim.
comp.s. : v. Fireworks.

PYRRHIC : in prosody : द्वौ (dual).

PYRRHONIST : नास्तिकः : v. Sceptic.

PYTHON : अहिविशेषः ; अजगरः.

Q

QUACK (subs.) : I. Medical : (1) कुवैद्यः, Sr.
i. 5. ch. ; (2) मिथ्याचिकित्सकः ; and sim.
comp.s. II. A mountebank : perh. :
(1) मिथ्यामिमान् (f. नी) ; (2) दासिकः : v.
Impostor. III. Of ducks : प्रणदः : v. Noise.

QUACK (v.) : I. To act as a q. : expr. by
subs. II. To brag, boast : q.v. : मिथ्यामिमानं
करोति. III. As a duck : प्रणदति (नद्, c. 1.) :
v. Noise, to make ; cry.

QUACKERY : (1) दुश्चिकित्सा and sim. comp.s. ;
(2) मिथ्यामिमानः : v. Imposture, boasting.

QUACKISH : (1) मिथ्यामिमान् (f. नी) ; (2) दासिक
(f. की).

QUADRAGESIMA : चत्वारिंशदिनोपवासः and sim.
comp.s (?).

QUADRANGLE : I. Lit. : (1) चतुरस्रम् ; (2)
चतुर्भुजः. II. Of a house : चत्वरम् (=court).

QUADRANGULAR : (1) चतुरस्र (f. स्त्रा) ; (2)
चतुष्कोण (f. पा).

QUADRANT : I. A quarter : q.v. : पादः. II.
Of a circle : (1) वृत्तपादः ; (2) पदम् (rare),
Su. ii. 30. III. An instrument : वृत्तपाद-
यन्त्रम्.

QUADRATE : v. Square (subs. and verb.).

QUADRATIC : v. Square. *Q. equation* : वर्ग-
समीकरणम्.

QUADRATURE : in astro. : (पा)पदसंस्थानम् (after
पद of Su. ii. 30).

QUADRENNIAL : (1) चतुर्वार्षिक (f. की) ; (2)
चातुरब्धिक (f. की) ; etc.

QUADRILATERAL : (1) चतुर्भुज (f. जा) ; (2)
चतुरस्र (f. स्त्रा).

QUADRILLE : I. A game at cards : *चात्वारिंशम्.
II. A dance : *चतुरस्रनृत्यम्.

QUADRIPARTITE : चतुर्भागविभक्त (f. का) and sim.
comp.s.

QUADRISYLLABLE : चतुरस्ररम् or चतुरस्ररः शब्दः (?).

QUADRIVIUM : I. Of roads : चतुष्पथम्. II. Of
arts : चतुर्विधा.

QUADRUMANOUS : (1) चतुष्पाणि (mfn.) ; (2)
चतुर्भुजः (जा, जं).

QUADRUPLE : I. Adj. : चतुर्गुणः (जा, षं). II.

Verb : चतुर्गुणं (f. जा) करोति.

QUADRUPPLICATE : चतुर्गुणीकरोति ; चतुर्गुणं (f. जा) करोति.

QUAFF : उद्-चुलुप्सति (चुलुप्, c. 1.), Vi. v. 32. : v. To drink.

QUAFFER : अतिपायिन् (f. नी) : v. Drinker.

QUAGGA : *चित्रगर्दभः.

QUAGMIRE : अनुपम्, -भूमिः : v. Fen, marsh.

QUAIL (subs.) : (1) वर्तकः (perdix olivacea) ; (2) लावः (p. chinensis).

QUAIL (v.) : I. Intrans : विषीदति (सद्, c. 1.) : v. To give way, tremble. II. Trans : v. To quell.

QUAINT : I. Odd, unusual : q.v. : अपरूप (f. पा). II. Cunning, subtle : q.v. : विदग्ध (f. ग्धा).

QUAINTLY : expr. by comp. or adj.

QUAINTNESS : अपरूपता : v. Also strangeness.

QUAKE (v.) : कम्पते, प्र-, वि-, उद्-, (कम्प, c. 1.) : v. To tremble, shudder.

QUAKE (subs.) : कम्पः, -नम्, प्र-, उद्- ; earth-q. : अवनिप्रकम्पनम्, Ku. xv. 23. : v. Also tremor, shudder.

QUAKER : of the sect. : *बान्धवः.

QUAKING (adj.) : (1) कम्पमान (f. ना), प्र-, उद्- ; (2) वेपमान (f. ना), Q.-grass : कम्पना.

QUALIFICATION : I. The state of being qualified : expr. by adj. : v. Qualified. II. Endowment, excellency : q.v. : गुणः III. Condition, restriction : q.v. : नियमः.

QUALIFIED (adj.) : I. Fit : q.v. : (1) योग्य (f. ग्धा) ; (2) समर्थ (f. र्था) : v. Able ; (3) गुणोपेत (f. ता) and sim. comp.s. (=endowed with qualifications), first of all should wish (try) to be himself q. : आत्मानमेव प्रथममिच्छेद्गुण-समन्वितम्, Ka. iv. 3. II. Competent : q.v. : (1) योग्य (f. ग्धा) ; (2) not expr. III. Limited, restricted. expr. with subs. नियमः etc.

QUALIFY : I. To make qualified : योग्यं (f. ग्धा) etc. करोति, : v. Fit. able, q.ied. II. To modulate, vary : q.v. III. To restrict, restrain : q.v. : नियच्छति (यम्, c. 1.).

QUALITY : I. Property : (1) गुणः, the three q.ies. :

त्रिगुणम्, Ch. ; not for specifying (your good) q.ies. : न गुणानामियत्तया, R. x. 32. ; attached on account of good q.ies : गुणानुरक्त (f. ता), Ki. i. 31. ; (2) धर्मः (not of good or bad q.ies.), in pleasures whose q. is evanescent : विषयेषु विनाशधर्मसु, R. viii. 10. ; for the absence of personal q.ies. : पुरुषधर्मत्वाभावात् S. p. b. 1. 52.

II. Rank, station : q.v. III. People of rank ; (1) कुलीनाः (m. pl.) ; (2) कौलिन्यम्.

QUALM (subs.) : I. Of conscience : मनस्तापः and sim. comp.s. II. Nausea : (1) वमनेच्छा ; (2) विषमिषा (rare).

QUALMISH : (1) वमनभाव (f. बा ?) ; (2) विषमिषु (mf. : ?).

QUANDARY : संशयः v. Doubt, difficulty.

QUANTITATIVE : परिमाणसूचक (f. चिका) and sim. comp.s.

QUANTITY : I. In gen. : (1) परिमाणम् ; (2) प्रमाणम्. Ph. : what q. : कियत् (f. ती) : v. Much, how. ; a great q. of : प्रभूत (f. ता) : v. Abundant ; a little q. of : अल्प (f. र्पा) : v. Little ; that q. which : बाधत् (f. ती) : v. Much, as- ; in large q.ies : बहुशः ; in small q.ies : अल्पशः. II. In prosody : not expr., long q. : दीर्घः ; short q. : ह्रस्वः. III. In logic : अधिकारः (??). IV. In Math. : unknown q. : अव्यक्त-राशिः.

QUARANTINE : गमनागमन- or संसर्ग- प्रतिषेधः (??).

QUARREL (subs.) : (1) कलहः, affected q. : कृत-कलहः, Mu. iii. ; in (our) q. : कलहे, Vi. ii. 34. ; (2) विवादः : v. Dispute. ; (3) कलिः (rare).

QUARREL (v.) : (1) कलहं करोति ; (2) कलहायते (nomi.), G. i. ; (3) विवादं करोति : v. Also to dispute, abuse.

QUARRELLER : कलहकारिन् (f. नी) : v. Also quarrelsome.

QUARRELSOME : (1) कलहप्रिय (f. या) : the people of Gauda are q. : कलहप्रियाः गौडाः, Mit. ; (2) विवादप्रवण (f. पा) and sim. comp.s.

QUARRELSOMENESS : (1) कलहप्रियता ; (2) विवाद-परता and sim. comp.s.

QUARRY (subs.): I. For stone : (1) आकरः : v. Mine ; (2) पाषाणखली and sim. comp.s. (?). II. Of hawks : perh. मारिणो बङ्गालः.

QUARRY (v.): I. To dig : q.v. : उत्खनति (खन्, c. 1.). II. To prey : q.v.

QUARRYMAN : *उपलाकरिन् (f. णी) ; पाषाणोत्खनक (f. निका) ; and sim. comp.s.

QUART : I. A measure : no exact equiv. : कुब्जः, Williams. II. = Quarter : q.v.

QUARTAN i.e. q. ague : (1) चतुर्थकः, Ni. ; (2) चातुर्थको ज्वरः, Ni. ; श्यादिकः.

QUARTER (subs.): I. Fourth part : (1) पादः, three q.s. : पादत्रयम्, Li. ; with a third, a half and a q. of a quantity : राशिर्त्रयशतार्धपादैः, Li. ; (2) तुरीयः or तुर्यः (rare), with a q. of which : यस्य तुर्येण, Li. 23. ; (3) चतुर्थांशः ; (4) चतुर्थभागः. II. Of the heaven : (1) दिग् (f. : best equiv.), north-east q. (lit. of Śiva) : देशानी दिक्, V. from various q.s. : नानादिग्देशात्, H. ; in every q. : प्रतिदिशम्, Ki. xiv. 64. ; intermediate q. : विदिग् (rare) ; (2) आशा (f.), the eastern q. (lit. of Indra) : वासवाशा, Si. xi. 16. ; (3) काष्ठा, the northern q. : उदीची काष्ठा, Ki. iii. 55. ; (4) ककुम् (f.), the q.s. : ककुमाक्षकवालः, Si. xx. 14. ; (5) हरित् (f.). III. A region : q.v. : देशः. IV. In pl., abode, residence : (1) निवासः, the lord's q.s. shone in tents : प्रमोनिवासाः पटवेशमभिर्वयुः, Si. xii. 63. ; (2) निवेशः (of an army), the q.s. of an army : सेनानिवेशाः, M.n. ; (3) स्थानम् (= place : q.v.). Ph. : Head-q.s. : perh. प्रधानस्थलम् and sim. comp.s. V. Indulgence to an adversary : to give q. : perh. दयां दर्शयति ; and shall give q. to (lit. not strike) those who do not fight or are eunuchs, or have no weapons, or are cowards or run away, or ask for q. (lit. say "we are yours") : नाशुभ्यमानं हन्याच्च न ङ्गीवं न निराशुभम् । न भीतं न परावृत्तं न तवास्मीति वादिनम् ॥, M. vii. 91-3. VI. Of the year : (1) त्रिमासम् ; (2) मासत्रयम्. VII. Of the moon's period : expr. by शुक्ल- and कृष्णपक्षः (light, dark fortnight), VIII. Of an animal : no equiv. : पादः may be used. Ph. : at close q.s. : मिथः प्रत्यासन्न (f. ज्ञा), M.n. ;

came to close q.s. : बाहुबाहुवि व्यासजेताम् (lit. engaged arm to arm), Si. xviii. 12.

QUARTER (v.): I. To divide into four parts : (1) पादौकरोति ; (2) चतुर्धा विभजति (मज्, c. 1.). II. To divide : q.v. : विभजति. III. To lodge : q.v. : वासयति (c. of वस् : rare) ; वासं ददाति (दा, c. 3.). To be q.ed. : वसति (वस्, c. 1.). IV. To bear, as arms : विमति (वृ, c. 3.) : v. To bear.

QUARTER-DAY : perh. त्रिमासान्तदिनम् ; त्रैमासिक-दिवसः.

QUARTER-DECK : no equiv. : उन्नतपृष्ठम् (?).

QUARTER-MASTER : *साधननायकः and sim. comp.s.

QUARTER-SESSIONS : त्रैमासिकशासनम् : v. Sessions.

QUARTER-STAFF : यष्टिविशेषः ; महायष्टिः (?).

QUARTERAGE : त्रैमासिकवृत्तिः and sim. comp.s.

QUARTERLY : I. Adj. : त्रैमासिक (f. कौ). II. Adv. : (1) त्रिमासे त्रिमासे ; (2) प्रतित्रिमासम्.

QUARTERN : मानविशेषः.

QUARTO : *पादिक (f. कौ) ; पादमङ्गि (mfn.).

QUARTZ : *कार्तजः ; कार्तजोपलः, etc.

QUASH (v.): I. To crush, beat down : q.v. : मृदाति (मृद्, c. 9.). II. In law, to annul : perh. उच्छिन्नति (छिद्, c. 7.).

QUASI : expr. with aff.s कल्प (f. ल्पा), देश्य or देशीय (f. या).

QUATERNARY : perh. चातुर (f. री).

QUATERNION : I. Lit. : (1) चतुष्टयम् ; (2) चतुष्कम्. II. A syllable : चतुरक्षरम्.

QUATRAIN : perh. चतुष्पदम् (f. दी).

QUAVER (v.): I. To tremble : q.v. : वेपते (वेप्, c. 1.). II. To sing : स्वरमञ्जेन गायति (नै, c. 1.), Williams.

QUAVER (subs.): I. Of voice : स्वरमञ्जः (?). II. A musical note : चिह्नविशेषः.

QUAVERING (adj.) : with q. voice : गद्गदवाचा or गलदक्षरम्.

QUAY : घट्टः (?), उत्तरणस्थानम् (?).

QUEAN : बन्धकी : v. Also woman.

QUEASY : I. Qualmish : q.v. II. Fig. : क्षोभक (f. भिका), सं-, प्र-.

QUEEN : (1) राज्ञी, *the q. governed the kingdom according to the prescribed rules* : राज्ञी राज्यं विधिवदक्षिणम्, R. xix. 57. ; (2) महिषी (=a q. consort), *he had three q.s* : तिस्रो महिष्यस्तस्यामवन्, Ram. ; (3) राजपत्नी and sim. comp.s. (=wife of a king) ; (4) राजमातृ (f.) and sim. comp.s. (=queen-mother : often=queen dowager) ; (5) देवी (in addressing), *Q. bee* : मधुकरराजः, D.s.

QUEENLY : राज्ञ्युचितः (ता, तं) and sim. comp.s.

QUEER : (1) अपरूप (f. पा) ; (2) विलक्षण (f. पा ?).

QUEERNESS : (1) अपरूपता ; (2) विलक्षणता or वैलक्षण्यम् (?).

QUELL : I. To quiet, allay : q.v. : शमयति, प्र-, (c. of शम्). II. To subdue, crush : q.v. : दमयति (c. of दम्).

QUELLER : (1) शमयितृ (f. त्री=quieter) ; (2) दमयितृ (f. त्री) : v. Tamer.

QUENCH : I. To put out, extinguish : q.v. : निर्वापयति (c. of वा). II. Of thirst : (1) शमयति, प्र-, (c. of शम्=to allay), *thirst is q. ed with water* : पिपासुता शान्तिमुपैति बारिणा, N. (2) निवर्तयति (c. of वृत्=to destroy) ; (3) निरस्यति (अस्, c. 4.=to drive away) ; (4) अपनयति (नी, c. 1.=to remove). III. To destroy, crush : q.v. : उच्छिन्नति (छिद्, c. 7.).

QUENCHABLE : (1) निर्वापणीय (f. या) ; (2) शमनीय (f. या) or शाम्य (f. म्या), प्र- ; (3) उच्छेदनीय (f. या) or उच्छेद्य (f. द्या) ; etc. : for dif. : v. Above.

QUENCHER : (1) निर्वापयितृ (f. त्री) ; (2) शमयितृ (f. त्री) ; (3) उच्छेदक (f. दिका) : v. To quench.

QUENCHLESS : (1) अशाम्य (f. म्या) ; (2) अनिर्वाप्य (f. प्या) ; etc.

QUERIST : प्रष्टृ (f. स्त्री) : v. Also interrogator, questioner.

QUERULOUS : perh. परिदेविन् (f. नी) or परिदेवक (f. विका) : v. Also discontented, dissatisfied.

QUERULOUSLY : (1) परिदेवयत् (f. न्नी) ; (2) विरक्त (f. क्ता).

QUERULOUSNESS : (1) परिदेविता (?) ; (2) विरक्तता ; (3) अप्रसन्नता.

QUERY (subs.) : प्रश्नः : v. Question.

QUERY (v.) : पृच्छति (प्रच्छ्, c. 6.) : v. To question.

QUEST : I. Search : q.v. : अन्वेषणम्, -णा. *In q. of* : often expr. by prest. part : v. To search. II. Inquest : q.v.

QUESTION (subs.) : I. An interrogatory : (1) प्रश्नः (best equiv.), *unless you explain (my) q.s.* : न चेत् प्रश्नान् व्याकरोषि, Mah. iii. 313. 22. ; *to reply q.s* : प्रश्नान् वक्ति, 30, त्रवीति, D. vi., etc. ; (2) पृच्छा, सं-, परि- ; (3) अनुयोगः, परि-. II. Doubt : q.v. : सन्देहः, *without q., out of the q., past q.* : असंशयम् : v. Undoubtedly. III. Debate, dispute : expr. by प्रहव्य (f. व्या), *here the q. is* : अत्रेदं प्रहव्यम्... (अत्र...इति सन्दिह्यते=doubted), S. i. 3. 1., *To put to q.* : पृच्छति : v. To ask. IV. Examination, investigation : q.v. : परीक्षा : V. Torture : q.v. VI. Theme of enquiry : विवादविषयः, विवादपदम्, and sim. comp.s.

QUESTION (v.) : I. Lit. : (1) पृच्छति (प्रच्छ्, c. 6.) : v. To ask ; (2) जिज्ञासते (desi. of ज्ञा=enquire : q.v.) ; (3) प्रश्नं करोति (=ask a q.). II. To doubt : q.v. : शङ्कते (शङ्क्, c. 1.). III. Not to believe : q.v. : न प्रत्येति (इ, c. 2.).

QUESTIONABLE : सन्दिग्ध (f. द्या) : v. Doubtful, uncertain.

QUESTIONER : (1) प्रारिणकः ; (2) प्रश्नकर्तृ (m.) ; (3) जिज्ञासकः (=inquirer).

QUESTIONLESS : असंशयम् : v. Undoubtedly.

QUIBBLE (subs.) : (1) वाक्छलम् ; (2) वक्रोक्तिः ; (3) अपलापः (=denial).

QUIBBLE (v.) : वाक्छलं etc. करोति : v. Subs.

QUIBLER : (1) वाक्छलिन् (f. नी ?) ; (2) वक्रोक्तिवादिन् (f. नी ?).

QUIBLING (adj.) : वक्र (f. क्रा=crooked : ?).

QUICK (adj.) : I. Alive : q.v. : सजीव (f. बा).

Ph. : *q. with child* : आपन्नसत्त्वा : v. Pregnant.

II. Lively, vivacious : q.v. : प्रफुल्ल (f. क्ता).

III. Sharp : q.v. : तीक्ष्ण (f. द्या).

IV. Agile : q.v. : चतुल (f. ला).

V. Speedy, swift : (1)

शीघ्र (f. प्रा), *q. in motion* : शीघ्रग (f. गा); *q. in action* : शीघ्रकर्मन् (mfn.); (2) द्रुत (f. ता), *with a q. pace* : द्रुतपदम्, Ki. x. 2. ; (3) क्षिप्र (f. प्रा); (4) तूर्ण (f. र्णा); (5) त्वरित (f. ता =hasty). Ph. : *to be q.* : त्वरते (त्वर्, c. 1.) : v. To hasten.

QUICK (v.) : Quickly.

QUICK (subs.) : मर्मन् (n.), *piercing to the q.* : मर्मभेदिन् (f. नी), मर्माविष् (mfn.), मर्मस्पृश (mfn.) etc.

QUICKEN (v.i.) : I. To vivify : q.v. : जीवयति (c. of जीव्). II. To sharpen, incite : q.v. : उत्तेजयति (तिज्, c. 10.). III. To hasten : q.v. : (1) त्वरयति (c. of त्वर्); (2) by adj. : v. quick (V).

QUICKEN (v.i.) : I. To receive life : जीवत्व प्राप्नोति (आप्, c. 5.) : v. To get. II. To become lively, agile : q.v., *the heart q.s first* : प्रथममुल्लसति हृदयम्. III. To gain speed, move quicker : expr. by adv. : v. Quickly.

QUICKENING (adj.) : Of life : (1) जीवद् (f. दा); (2) प्राणप्रद (f. दा), etc.

QUICKENING (subs.) : Of the fetus : perh. गर्भसञ्चारः.

QUICKLIME : perh. : चूर्णम् or चूर्णजलम् (comp. vern.).

QUICKLY : (1) शीघ्रम् ; (2) क्षिप्रम् ; (3) द्रुतम् ; (4) तूर्णम् ; (5) आद्य ; (6) त्वरितम् ; (7) सत्त्वरम् : v. Also soon, instantly.

QUICKNESS : I. Liveliness, acuteness, sagacity : q.v. II. Speediness : (1) शीघ्रता, -त्वम् ; or शैव्यम् ; (2) क्षिप्रता, -त्वम् ; (3) द्रुतता, -त्वम् (rare) ; (4) त्वरा (=haste) ; (5) by adj.

QUICKSAND : (1) चलबालुका (?) ; (2) असंस्थितसिक्ताः (m. pl. ?).

QUICK-SCENTED : (1) तीक्ष्णघ्राण (f. णा ?) ; (2) सूक्ष्मगन्धग्राहिन् (f. णी ?).

QUICK-SIGHTED : तीक्ष्णघ्न् (mfn.) : v. Keen-sighted.

QUICKSILVER : (1) पारद् (rarely -तः) ; (2) रसः (rare), D.s.

QUICK-WITTED : (1) सूक्ष्मबुद्धि (mfn.) ; (2) तीक्ष्णधी (n. धि) ; etc.

QUIDDITY : I. Lit. : विशेषः. II. A question : वैशेषिकपृच्छा (?) .

QUIESCENCE : शान्तिः : v. Quiet, rest, repose.

QUIESCENT : शान्त (f. न्ता) : v. Quiet, calm, still.

QUIET (adj.) : शान्त (f. न्ता), प्र-, *q. like the mind of sages* : शान्तं चित्तमृषेरिव, Ki. xi. 40. ; *with the birds silent and the animals q.* : मृकान्मृजं शान्तमृगप्रचारम्, Ku. iii. 42. ; *be q. at once* : सद्यः शान्तो भव, Vi. iii. 34. : v. Calm, gentle, still. *To keep. q. i.e. not to give out* : न प्रकाशयति (with acc.) or जिह्वां रक्षति (with loc.).

QUIET (subs.) : (1) शान्तिः, प्र- ; (2) Often by adj. : v. Also calmness, rest, silence, peace. Ph. : *in q. v. Quietly.*

QUIET (v.) : शमयति, प्र-, उप-, सं-, परि-, (c. of शम्), *you q. disputes* : प्रशमयसि विवादम्, Sa. v. 7. ; *with a show of q. ed rage* : प्रशान्तसंरम्भ इव, Ki. xiv. 2. ; (2) शा(सा)न्त्वयति, परि-, उप-, अग्नि-, (शान्त् or सान्त्, c. 10.), *q. ing with sweet words* : सान्त्वयन् मधुरैर्वाक्यैः, Ram.

QUIETISM : शान्तिः, *eager for q.* : शान्तिमागोत्सुक (f. का), R. vii. 71.

QUIETLY : I. Peaceably, calmly : expr. by adj. II. Silently : q.v.

QUIETNESS : शान्तता, प्र- : v. Quiet, calmness.

QUIETUDE : शान्तिः : v. Quiet, rest.

QUILL : I. Feather : q.v. : पक्षः. II. For writing : पक्षकलमः (comp. vern.) ; लेखनी (in fig. senses). III. Of a porcupine : (1) शल (mn.) ; (2) शललम् (ली). IV. Of a lute : (1) रणः ; (2) कोणः ; (3) शारिका ; (4) परि(री)वादः.

QUILT (subs.) : तृला- or तूलिका-प्रच्छदः and sim. comp.s (??).

QUILT (v.) : to stitch in wool, silk, cotton etc. : expr. by those words.

QUINARY : (1) पञ्चक (f. का) ; (2) पञ्चगर्भ (f. र्मा : ?).

QUINCE : वृक्षविशेषः ; तस्य फलञ्च.

QUINCUNX : पञ्चकसंस्थानम् (??).

QUINQUENNIAL : (1) पञ्चवार्षिक (f. की) ; (2) पाञ्चाब्दिक (f. की) ; (3) पञ्चसमीन (f. नी ?) ; etc.

QUINSY : perh. हेष्मजा रोहिणी, Bha. iv.

QUINTESSENCE : सारः : v. Essence.

QUINTUPLE : I. Adj. : पञ्चगुण (f. जा). II.

Verb. : पञ्चगुणीभवति.

QUIP : अक्षिपः : v. Taunt, sarcasm.

QUIRE : I. Choir q.v. : II. Of paper :

*चतुर्विंशतिकम्.

QUIRISTER : v. Chorister.

QUIRK : I. Quibble : वाक्छलम्. II. Quip :

अक्षिपः. III. Trick, deceit. : q.v. : छलम्. IV.

Fancy : मनोलौक्यम्.

QUIT (v.) : I. To leave, abandon : (1) त्यजति,

परि-, (त्यज्, c. 1.), to q. life : प्राणान् त्यजति,

Mu. i. 24. ; q. ted the outskirts of Vraja :

तस्याज व्रजभूभागम् : V.p. v. 18. 32. ; (2) जहाति,

वि-, (हा, c. 3.), q. your fighting ardour :

विजहीहि रणोत्साहम्, Ki. xi. 31 ; (3) उत्-सृजति,

वि-, (सृज्, c. 1.), to q. life : जीवितमुत्सृजति, K.

II. To discharge, repay : q.v. : शोषयति,

परि-, (c. of शुष्). III. To absorb, release :

q.v. : मोचयति (c. of मुच् : with abl. of the

thing).

QUIT (adj) : मुक्त (f. क्ता), वि-, निर्-, (=released),

q. of debts : ऋणनिर्मुक्त (f. क्ता) : v. Also clear,

free. Ph. : we are now q.s. : समाः स्मः साम्प्रतं

वयम् ; to cry q.s. : समोऽस्मीति वदति (वद्, c. 1. ?).

QUITE (adv.) : I. Completely, entirely : q.v. :

(1) अशेषेण ; (2) निर्वशेषम्. II. Very consider-

ably : q.v. : (1) अति- in comp. (streng-

thened form अतीव) ; (2) अत्यन्तम् ; (3)

सातिशयम्.

QUIT-RENT : *शोषकरः ; नामकरः.

QUITTANCE : (1) निष्कृतिः ; (2) मुक्तिः ; (3) मोक्षः ;

(4) शुद्धिः.

QUIVER (subs.) : (1) तूजः ; (2) तूजीरः ; (3)

इषुषिः ; (4) निषङ्गः, at the mouth of the q. :

निषङ्गवक्त्रे, Ki. xvii. 36. ; and two great inexhaus-

tible q.s. : अक्षय्ये च अशेषुषी, Mah. i. 223. 9.

QUIVER (v.) : वेपते (वेप्, c. 1.) : v. To quake,

tremble.

QUIVERED : (1) तूजीरवत् (f. ती) ; (2) निषङ्गिन्

(f. नी) ; (3) इषुषि (mfn.), etc.

QUIVERING (adj.) : (1) वेपमान (f. ना) ; (2)

स्फुरित (f. ता), (of gentle motion : as of the

lips), स्फुरितोत्तराधरः, Ku. v. 83.

QUI VIVE : को भवान् (?). To be on the q. : सावधान

(f. ना) वर्तते ; अग्रमत्त (f. ता) तिष्ठति, etc.

QUOIT : चक्रम्. Q.s (the game) : *चक्रक्रीडा.

QUONDAM : पूर्वं (f. र्वा) : v. Former.

QUORUM : perh. निर्दिष्टसंख्या or -संख्यकजनाः and

sim. expr.s.

QUOTA : अंशः (=share : q.v.).

QUOTATION : I. The act : (1) उद्धारः ; (2)

उपन्यासः ; (3) अवतारणम् (rare). II. What is

q. ed : expr. with part. adj. : उद्धृत (f. ता),

उपन्यस्त (f. स्ता), etc.

QUOTE (v.) : (1) उद्धरति or उदाहरति (ह्, c. 1.) ;

(2) उपन्यस्यति (अस्, c. 4.) ; (3) अवतारयति

(वृ, c. 10. =to bring down), Yāska having

q.d Vedic passages : यास्केन वेदवाक्यानामवतारित-

त्वात्, Say. ; (4) उद्ग्राहयति (c. of ग्रह्), what is

q.d before you : यत्तयोद्ग्राह्यते पुरः Si. ii. 75.

QUOTH : आह ; उवाच : v. To say.

QUOTIDIAN : दैनन्दिनः (नी, नं) : v. Every day.

Q. fever : अन्त्येष्ट्युष्को ज्वरः, Ni.

QUOTIENT : (1) फलम्, dividing by their respective

divisors (we get) the same q. : स्वस्वहारेण ह्येते फलं

तदेव, Li. ; (2) गुण्यः, dividing we get the q. :

मज्जेनेन लब्धो गुण्यः, Vij.

R

RABBIT : सन्धिकान्धम् (??).

RABBI : स्वामिन् (m.) : v. Master, lord.

RABBINIC, -AL : इयुदीयपण्डितानां (gen.) or -पण्डित-

in comp.

RABBIT : शशकः (prop. hare).

RABBLE : (1) प्राकृताः (m. pl.) ; (2) पृथग्जनाः

(m. pl.) ; (3) नीचाः.

RABID : उन्मत्त (f. ता) : v. Mad. R. dog :

अलर्कः ; r. poison : आलर्कं विषम्, U. i. 40.

RABIDLY : उन्मत्तवत् : v. Madly.

RACE (subs.) : I. Lineage : (1) अन्वयः, this king

is born of that r. : तस्यान्वये भूपतिरेव जातः, R.

vi. 41. ; (2) कुलम् : v. Family ; (3) वंशः : v.

Dynasty. II. Nation, tribe : q.v. : जातिः (?).

III. March, progress : q.v. : यात्रा. IV. A contest in running : *chariot -r.* : रथचर्या (?), Mah. i. 132. 28. ; *horse -r.* : अशवावनम् (?); *to win a r.* : अशवावने etc. जयं लभते (लम्, c. 1.). V. A root : मूलम्.

RACE (v.) : I. Intrans : धावति (धाव्, c. 1.) : v. To run. II. Trans. (1) धावयति (c. of धाव्); (2) गमयति (c. of गम्), Si. v. 60.

RACE-COURSE : (1) रत्नभूमिः (gen. term); (2) perh. दीपिः, Si. v. 60. ; (3) चर्याभूमिः.

RACE-HORSE : no equiv. : (1) जवनवाजिन् (m.); (2) जवाश्वः and sim. comp.s. may be used.

RACER : I. Race-horse : q.v. II. A person : expr. by circumlo. : v. To race.

RACINESS : सरसता : v. Racy.

RACK (subs.) : I. For torture : no equiv. : *सम्पीडनी or सम्पीडनयन्त्रम्. *To put to r.* : i.e. to torment : q.v. II. Extreme pain : q.v. : यातना. R. and ruin : उच्छेदः : v. Annihilation; *go to r.* : विनश्यति : v. To perish. III. A framework : *clothes -r.* : *वस्त्रधारणी etc. IV. Vapour or thin broken clouds : q.v.

RACK (v.) : I. To torment, torture : q.v. II. To strain : q.v.

RACKET : (1) The bat : गुलिकाताडनी or -प्राहिणी, and sim. comp.s. II. Clamour, din : q.v. : (1) कोलाहलः ; (2) कलकलः.

RACY : (1) सरस (f. सा) ; (2) रसवत् (f. ती).

RADIANCE : (1) प्रभा ; (2) दीप्तिः : v. Brilliancy, lustre.

RADIANT : (1) समुज्ज्वल (f. ला) ; (2) दीप्तिमत् (f. ती) : v. Brilliant, bright.

RADIATE : (1) निर्गच्छति (गम्, c. 1. = to come out : q.v.); (2) उदेति (इ, c. 2. = to arise : q.v.), *light r.d. from the head of Siva* : शम्भुमुद्गं उदियाय तेजः, Ki. xvi. 31. ; (3) स्फुरति (स्फूर्, c. 1. = to sparkle).

RADIATION : in physics : perh. स्फुरणम् or स्फुरितम्.

RADICAL : I. Primitive, original : q.v. : मूल- in comp., r. word : मूलशब्दः or भावः (=verbal root). II. Fundamental, real : q.v. : प्रकृत (f. ता). III. In politics : *the r.s.* : *मूलपावकाः (m.pl.).

RADICALLY : (1) आमूलम् ; (2) समूलम् ; (3) मूलतः.

RADISH : मूलकः (usc n. for the root).

RADIUS : I. In Geo. : (1) व्यासार्धम्, "व्यासार्धं नयेत् केन्द्रात्", A.b. ; (2) विष्कम्भार्धम्, A.b. ; (3) त्रिज्या (जीवा) (of the meridian), Su. ii. 60. II. A bone : बाहुनलकम् (?).

RAFFLE (subs.) : गुटिकापातादिना स्वत्वनिरूपणम् (?).

RAFFLE (v.) : *to r. a horse* : गुटिकापातेनाश्वधिकारं निरूपयति (?).

RAFT : (1) उडुप (mn.), R. i. 2. ; (2) ड्रवः ; M.n. ; (3) कोलः, A.

RAFTER : तुला, "इहचुलैर्गृहेः", Si. iii. 50.

RAG : I. A piece of cloth : वस्त्रलण्डम् and sim. comp.s. II. Worn-out cloth : जीर्णवस्त्रम् ; (2) चीरम् ; (3) चीवरम्.

RAGAMUFFIN : (1) नीचजनः : v. Low ; (2) धूर्तः : v. Rogue.

RAGE (subs.) : I. Violent anger : (1) रोषः (rarely रूष्, -षा), *tears of r.* : रूषाश्रु, Si. xv. 4. : v. Anger ; (2) संरम्भः, *Sita's laugh excited her r.* : संरम्भं मैथिलीहासो निनाय ताम्, R. xii. 36. ; *the excitement of r.* : संरम्भवेगः, Ki. xvii. 49. II. Vehemence, excitement : q.v. : प्रकोपः. III. Violent passion : (1) व्यसनम् ; (2) लालसा (=longing.).

RAGE (v.) : I To be angry : q.v. : (1) संरम्भम् आप्नोति (आप्, c. 5.), एति (इ, c. 2.), etc. II. To be violently agitated : q.v. : अतितरां क्षुभ्यति (क्षुम्, c. 4.), "*r. ing Sea*" : क्षुब्धार्णवः.

RAGGED : I. Rent, torn : (1) जीर्णं (f. र्णा) ; (2) जर्जरं (f. रा). II. Rough, uneven : q.v. बन्धुर (f. रा). III. Clad in rags : (1) चीरचीवरिन् (f. णी) ; (2) कर्पटिन् or कर्पट-चारिन् (f. णी).

RAGOUT : no equiv. : *मांसरसा.

RAIL (subs.) : I. Lit. : लोहतुला (of big. r.s. : ?) or -शलाका (in r. ing). II. Fig., r. road : q.v. III. A bird : पक्षिविशेषः.

RAIL (v.) : I. Lit. : लोहशलाकाभिः आघृणोति (घृ, c. 5.) : -v. To enclose. II. To abuse, revile : q.v. : अवि-क्षिपति, अव-, (क्षिप्, c. 6.).

RAILING (subs.) : I. A fence : q.v. : लोहधृतिः

(of iron rails) or sim. वृत्तिः. III. Abuse, reviling : q.v. : आक्षारः.

RAILING (adj.) : (1) अवक्षेपक (f. पिका) ; (2) अवक्षेपक (f. पिका) ; (3) आक्षारिन् (f. जी) ; etc.

RAILROAD, RAILWAY : *लोहपथः and sim. comp.s.

RAIMENT : वस्त्रम् : v. Clothes.

RAIN (subs.) : I. Lit. : (1) वृष्टिः, excessive r. : अतिवृष्टिः, V.m. ; let the r. cease : मन्तु वृष्टेरुपशमः, H. ; r. -water : वृष्टिजलम्, Bha. (also मेघोदकम्, Mr.) ; r. of gold : हिरण्ययी वृष्टिः, R. ; (2) वर्षम्, let r. fall incessantly : वर्षमविरतं पततु, Mr. ; heavy r. came on : महद्वर्षं प्रादुरासीत्, Mah. II. In pl., the rainy season : q.v. : वर्षाः (f. pl.), one day in the r s : एकदा वर्षासु, H.

RAIN (v.i.) : (1) वर्षति, प्र-, अमि-, (वृष्, c. 1.) (taking as nom. cloud, sky, or Indra), Indra did not r. for twelve years : न वर्षं वर्षाणि द्वादश दशशताब्दः, D. ; it (lit. the sky) r.ed heavily : नमस्तलं गाढं वर्षं, Ku. ; when it (lit. the cloud) was r. ing gently : मन्दं मन्दं प्रवर्षति पर्जन्ये, P. ; (2) वृष्टिर्भवति, it r.ed heavily in torrents : धारासारैर्महती वृष्टिर्भव, H. R. off : निर्वर्षति.

RAIN (v.t.) : वर्षति, प्र-, अमि-, to r. blood : शोणितं वर्षति.

RAINBOW : इन्द्रधनुस् (n.) and sim. comp.s., r. -bearing clouds : सुरेन्द्रचापं दधतो बलाहकाः, Ri. ii. 3.

RAINFALL : (1) वृष्टिपातः, R. ; (2) वर्षपातः, Mr. v. ; and sim. comp.s.

RAIN-GAGE OR -GAUGE : *वृष्टिमापः, वर्षमापः.

RAINY : वर्षकः (का, कं), when the r. season was over : अतीति वर्षके काले, B. R. season : (1) वर्षाकालः ; (2) प्रावृष् (f.) ; (3) तपात्ययः, जलदागमः, and sim. comp.s (poet).

RAISE (v.) : I. To r. up, lift up. : (1) उत्पापयति (c. of स्था), dust r.d by horses in war : उत्पापितः संयति रेणुस्थैः, R. vii. 39. ; (2) तोलयति or तोलति, उद्- (तुल्, c. 10. and I. : physically), when the Kailāsa was r.d : कैलासे तुलिते, Vi. v. 37. ; (3) उन्नमयति (c. of नम्), to r. the face : मुख-मुन्नमयति Sa. iii. 33. ; (4) उच्छ्रयति (अि, c.

1. : rare), to r. banners : ध्वजमुच्छ्रयति, Mah. Ph. : r. ing frightful dust : उच्छ्रयाना रजो घोरम्, Ram. ; dust r.d by chariots : रथोद्धतं रजः, R. iv. 85. II. Fig., to exalt : (1) उत्पापयति (rare) ; (2) उन्नमयति, r.s some : काश्चिन्नयत्युन्नतिम्, Mr. x. 51. ; (3) उच्छ्रयति, r. ing (his) heroism : वीर्य-मुच्छ्राययिष्यन् (causal), Vi. i. 8. III. Of the dead : उत्पापयति, Kacha also r.d the dead (Śukra) : उत्पापयामास मृतं कचोऽपि, Mah. i. 73. 61. IV. Of armies : उत्पापयति, r.d an army : बलसमुत्थानमकरोत्, D. viii. V. To erect, build : q.v. : स्थापयति, प्रति-, (c. of स्था). VI. To produce : q.v. : (1) perh. उत्पापयति ; (2) जनयति (c. of जन्). VII. To excite, arouse : q.v. : उत्पापयति. VIII. Of pieces etc. : वर्षयति (c. of वृष्) : v. To increase. IX. To r. (a siege) : मुञ्चति (मुच्, c. 6.) : v. To quit, abandon.

RAISIN : मुक्कद्राक्षा, and sim. comp.s. (?).

RAKE (subs.) : I. A libertine : q.v. : लङ्घित-वृत्त (f. ता). II. An instrument : दन्तकर्तरिका, दन्तच्छुरिका.

RAKE (v.) : I. To gather : q.v. : समाहरति (ह्, c. 1.). II. To lead a dissolute life : व्यभिचरति (चर्, c. 1.). III. To r. up i.e. revive : q.v. : उत्तोलयति (तुल्, c. 10.).

RALLY (v.t.) : I. To gather again, reunite : समाहरति (ह्, c. 1.) : v. To collect. II. To banter, ridicule : q.v. : उपहसति (ह्स्, c. 1.).

RALLY (v.i.) : I. To assemble, reunite : q.v. : संभवति (भू, c. 1.). II. Fig., to recover : q.v. : सुखो or स्वस्थो (f. स्था) भवति.

RAM (subs.) : I. Lit. : (1) मेघः ; (2) उरजः ; (3) मेढुः ; (4) उरणः ; (5) एढकः ; (6) हुडुः, r. -fight : हुडुयुद्धम्, P. i. 4. : II. The sign : मेघः. III. Battering -r. : q.v.

RAM (v.) : मृन्नाति (मृद्, c. 9.) : v. To batter, butt.

RAMBLE (v.) : I. Lit. : पर्यटति (षट्, c. 1.) : v. To wander. II. Fig., r. ing talk, perh. : अव्यवस्थितसंवापः.

RAMBLE, RAMBLING (subs.) : पर्यटनम् : v. Wandering.

RAMBLER : (1) पथिकः : v. Wayfarer ; (2) पर्वटक (f. टिका, rare).

RAMIFICATION : I. A small branch : (1) प्रशाखा ; (2) प्रतिशाखा. II. Fig., member, head : अङ्गः.

RAMIFY (v.i.) : शाखाप्रशाखामिविस्तीर्णते, (pass. of स्तु).

RAMMER : (1) मुद्गरः ; (2) अयोधनः (of iron).

RAMP : I. Subs. : लम्कः. II. Verb. : लम्कं ददाति : v. To leap.

RAMPANT : I. Wild, ferocious : q.v. : (1) निरवग्रह (f. हा) ; (2) अनियन्त्रित (f. ता) ; etc. II. Standing on the hind legs : पश्चात्पादयोः स्थित (f. ता).

RAMPART : (1) प्राकारः ; (2) वप्रः ; (3) वरजः ; (4) शालः.

RAMROD : चूर्णमर्दनी and sim. comp.s.

RANCID : (1) उग्रगन्ध (f. न्धा) ; (2) उग्रगन्धि (mfn.).

RANGOROUS : (1) विदेषिन् (f. जी) ; (2) अमिद्रोहिन् (f. जी).

RANGOROUSLY : (1) परमदेषात् ; (2) अमिद्रोहेण ; (3) द्रोहबुद्ध्या.

RANCOUR : विदेषः : v. Hatred ; (2) अमिद्रोहः : v. Malignity.

RANDOM : (1) आकस्मिक (f. की) : v. Accidental ; (2) अनियत (f. ता) : v. Unsettled. Ph. : at r. : (1) अकस्मात् (= accidentally) ; (2) उच्छृङ्खलम् (= without any order, as to talk at r.) ; (3) यदा तदा (of time, as to come at r.) ; (4) प्रकीर्णम् (in speaking), Si. ii. 73.

RANGE (subs.) : I. A row, line : q.v. : (1) श्रेणिः (जी) ; (2) राजिः (जी) II. A class, order : q.v. : गणः. III. Excursion, wandering : q.v. : परिभ्रमणम्. IV. Compass, reach : q.v. : विषयः, beyond the r. of Lakshmana's arrows : सौमित्रेरपि पत्रिणामविषये, U. iii. 44. : V. Kichen-r. : *लौहयोगराजिः. VI. Of a ladder : v. Step.

RANGE (v.) : I. To arrange : q.v. : विरचयति (रच्, c. 10.). II. To wander : q.v. : परिभ्रमति (भ्रम, c. 1.). III. To have r. : expr. by subs. : v. Range (IV). IV. To rank : q.v.

RANGER : I. One who ranges or rows : expr. by verb. II. Robber : लुण्ठकः. q.v. III. Of a forest : अरण्यपालः ; वनपालः ; and sim. comp.s.

RANK (subs.) : I. A row, line : q.v. : (1) श्रेणिः (जी) ; (2) राजिः (जी). II. Of soldiers : perh. रङ्किः. Ph. : r. and file : दण्डः (= army) ; to leave the r.s : न्यूई परित्यजति. III. Place, position : q.v. : पदम्. IV. High station : (1) उच्चपदम्. and sim. comp.s. ; (2) मानः (= honour) ; (3) प्रतिष्ठा (= glory) ; (4) कौलीन्यम् (= nobility).

RANK (v.i.) : expr. by वर्तते (वृत्, c. 1. = to be) or तिष्ठति (स्था, c. 1. = to stand), character r.s at the head of all excellences : अतीत्य हि गुणान् सर्वान् स्वभावो मूर्ध्नि वर्तते, H.

RANK (v.t.) : I. To place in a line : स्थापयति (c. of स्था). II. To class, reckon : q.v. : (1) गणयति (गण्, c. 10.) ; (2) by circumlo.

RANK (adj.) : I. Exuberant, rich : q.v. : प्रभूत (f. ता). II. Rancid : (1) उग्रगन्ध (f. न्धा) ; (2) उग्रगन्धि (mfn.). III. Gross, course : q.v.

RANKLE : (1) भ्रूयायते (nomi.) ; (2) by adj. : v. Violent.

RANKNESS : I. Luxuriant growth : प्रभूतता : v. Abundance. II. Strong smell : उग्रगन्धः, -ता.

RANSACK : I. To plunder, pillage : q.v. II. To violate, ravish : q.v. III. To search thoroughly : q.v. : निपुणमनुसन्दधाति (धा, c. 3.). IV. लोडयति, -वि (लुड्, c. 10.), r.ed the forest : वनं लोडयामास, Mah. i. 66. 19.

RANSOM (subs.) : (1) उद्धारः (= release) ; (2) by circumlo., to pay a heavy r. for one's liberty : बहु धनं दत्त्वा मुक्तिं क्रीणाति (comp. H. iv. 121., "कोषशिनार्थकोषेण सर्वकोषेण वा पुनः । शिष्टस्य प्रतिरक्षार्थं परिक्रय उदाहृतः ॥"

RANSOM (v.) : धनं दत्त्वा मोक्षयति (मोक्ष्, c. 10.). : v. To release.

RANT : I. Verb : साहस्यम् or उच्चैः प्रव्रजति (लप्, c. 1.). II. Subs. : निरर्थकप्रव्रजितम् and sim. comp.s.

RANTER : उच्चैः प्रव्रजिन् (f. नी) and sim. comp.s.

RAP (subs.) : क्षिप्रगतिः and sim. comp.s. : v. Stroke.

RAP (v.) : I. To strike with a sharp blow : क्षिप्रमाहन्ति (हन्, c. 2.). or ताडयेति (तड्, c. 10.). II. To snatch away : अपहरति (ह, c. 1.).

RAPACIOUS : (1) लुब्ध (f. ग्धा); (2) लुब्धक (f. का); (3) गृह्णु (mfn.).

RAPACIOUSLY : (1) by adj. ; (2) प्रसङ्ग (= with violence).

RAPACIOUSNESS, RAPACITY : (1) लुब्धता ; (2) गृह्णता ; (= greediness); (3) आततायिता ; (4) साहसिकता (= boldness).

RAPE : I. Abduction : हरणम्, the r. of Draupadi : द्रौपदीहरणम्, Mah. II. Violence on chastity : बलात्कारेण सम्मोः, M. n. on R. x. 47., or sim. बलात्कारः, Mit. Ph.: to commit r. : बलात्कारेण रमते, गच्छति, etc. or बलाद् व्रजति, M. ; attempted to r. me : मां बलात्कारेण रन्तुमुबुक्ते, D. III. A tree : खसः (?), r.-seed-oil : खसबीजानां तैलम् (?), Bha.

RAPID : (1) शीघ्र (f. घ्रा); (2) त्वरित (f. ता) : v. Quick, swift.

RAPIDITY : (1) शीघ्रता : v. Quickness, swiftness ; (2) वेगः : v. Velocity.

RAPIDLY : (1) शीघ्रम् ; (2) क्षिप्रम् ; (3) by comp. : v. Quickly.

RAPIER : निक्षिपः : v. Dagger.

RAPINE : लुण्ठनम् : v. Plunder, pillage.

RAET (p. adj.) : (1) हर्षोन्मत्त (f. ता); (2) हृषितवपुस् (mfn.); and sim. comp.s.

RAPTURE : हर्षोन्मादः : v. Ecstasy, joy, pleasure.

RAPTUROUS : उन्मादिन् (f. नी) and sim. comp.s. Ph. : r. joy : परमानन्दः.

RAPTUROUSLY : (1) सहर्षोन्मादः ; (2) हर्षोन्मत्त (f. ता); (3) साक्षादम्.

RARE : I. In gen. : (1) विरल (f. ला), with r. dew-drops : विरलतुषारकणः, Ki. x. 28. ; अविरल-लाञ्छनहारिणश्च कालाः, Ki. x. 38. ; their advisers are rare : विरलास्तेषामुपदेष्टारः, K. (2) दुर्लभ (f. मा) and sim. comp.s. (= scarce). II. Excellent : अपूर्व (f. र्वा), I saw a rare flower-stalk : अष्टपूर्वा कुसुममञ्जरीमद्वाक्षम्, K.

RAREFACTION : (1) तनूकरणम् (?); (2) विरलीकरणम् (?).

RAREFY : I. Lit. : विरलीकरोति. II. Of air : तनूकरोति (?). Ph. : r. ed. air : सूक्ष्मीभूतो वायुः.

RARELY : expr. by adj.

RARENESS : I. Lit. : (1) विरलता ; (2) दुर्लभता. II. Excellence : अपूर्वता. III. Thinness.

RARITY : I. Rareness : q.v. II. A rare thing : अपूर्ववस्तु (n.).

RASCAL (1) दुरात्मन् (mfn.); (2) दुर्वृत्त (f. ता); (3) धूर्त (f. र्ता).

RASCALITY : दौरात्म्यम् ; (2) दुर्वृत्तता ; (3) धूर्तता.

RASCALLY : जघन्य (f. न्या) : v. Low, base, rascal.

RASE : I. To graze : घर्षति (घृष्, c. 1.). II. To erase : प्रमाद्वि (मुञ्, c. 2.). III. To level with the ground : भूमिसात्करोति.

RASH (adj.) : I. Of men : (1) अविमृश्यकारिन् (f. जी); (2) असमीक्ष्यकारिन् (f. जी); (3) अपरिणामदर्शिन् (f. नी); and sim. comp.s. II. Of acts : (1) expr. with adv.s. अविमृश्य, असमीक्ष्य ; (2) अयथालोचित (f. ता) and sim. comp.s.

RASH (subs.) : v. Eruption, pimple, itch.

RASHER : of bacon : खण्डम् : v. Price.

RASHLY : (1) अविमृश्य ; (2) असमीक्ष्य ; (3) अनालोच्य ; (4) सहसा, Ki. ii. 30.

RASHNESS : (1) अविमृश्यकारिता ; (2) असमीक्ष्यकारिता ; (3) असमीक्षा ; (4) अविवेकः ; (5) साहसम् (= boldness).

RASP : I. Subs. : *संघर्षणी. II. Verb : संघर्षण्या घर्षति (घृष्, c. 1.).

RASPBERRY : फलविशेषः.

RASURE : I. Scraping : घर्षणम्. II. Erasure : प्रमार्जनम्.

RAT (subs.) : (1) मृषि(ष)कः, the story about the r. and the cat : मार्जारमृषिकसंवादः, Mah. xii. ; (2) बाखुः, H. i. ; (3) उ(ह)न्दुरः. Ph. : I smell a r. : किमप्यनिष्टमाशङ्के.

RAT (v.) : स्वपक्षं त्यक्त्वा परान् आश्रयति, सम्-, (जि, c. 1.).

RATAN : I. The plant : (1) नेतसः, r.-like

conduct (i.e. easy submission) : बैतली वृत्ति; R. iv. 35. ; (2) वेत्रः. II. A.r. stick : वेत्रम्.

RATE (subs.): I. Price, value : q.v. : मूल्यम्. Ph. : *market* r. : आपणिकः ; r.s. : अर्थबलाबलम्, M. II. Tax : q.v. : करः. III. Of interest : expr. by circumlo. : v. Interest. IV. Of velocity : वेगः. Ph. : *at any* r. : अन्ततः, Da. com.

RATE (v.): I. To fix r.s. : अर्थ or मूल्यं संस्थापयति (c. of स्था). II. To estimate, value : q.v. : मन्यते (मन्, c. 4.). III. To reprove, censure : q.v. : उपालम्भते (लम्, c. 1.).

RATHER : I. In gen. : वरम् : v. Better (II). II. Somewhat : r. *less* : ईषदून (f. ना). : v. Little. (adv.).

RATIFICATION : (1) स्थिरीकरणम् ; (2) सत्यापनम् ; (3) by verb.

RATIFY : (1) स्थिरीकरोति ; (2) सत्यापयति : v. To confirm.

RATING (subs.) : उपालम्भः : v. Reproach, censure.

RATIO : सम्बन्धः (?). *Common* r. *two* : द्विगुणोत्तरा वृद्धिः, Li. 100.

RATIOCINATE (v.) : युक्तियुक्तं or सहेतुकं or उपपत्ति-मुदाहृत्य विचारयति. (c. of चर्).

RATIOCINATION : (1) युक्तियुक्तो विचारः, and sim. comp.s. ; (2) by circumlo.

RATION : expt. with आहारः and its syn. : v. Food.

RATIONAL : I. Possessing reason : (1) व्युत्पत्तिमत् (f. ती), *of* r. *beings* : व्युत्पत्तिमतां पुरुषाणाम्, S.i. 1. p. ; (2) व्युत्पन्नचित्त (f. ता), S. ; (3) विवेकिन् (f. नी). II. Relating or agreeable to reason : विवेकिन् (f. नी), *your* r. *mind* : विवेकिनी ते मतिः, Ki. ii. 6. III. In alg. : r. *quantity* : रूपम्, Vij.

RATIONALE : i.e. : reasons : उपपत्तिः (f.).

RATIONALISM : (1) हेतुवादः ; (2) न्यायवादः (?) ; (3) हेतुकता.

RATIONALIST : (1) हेतुवादिन् (f. नी) ; (2) हेतुक (f. की), V. p. iii. 19.

RATIONALITY : I. Of men : (1) व्युत्पत्तिमत्ता ;

(2) व्युत्पन्नचित्तता ; (3) विवेकिता. II. Of acts : विवेकिता.

RATIONALIZE : in alg : *रूपीकरोति. after मूली-करोति of A.c.

RATIONALLY : विवेकद्वारा or -द्वारेण : v. Wisely.

RATTLE (v.): I. Lit. : (1) कूजति (कूज्, c. 1.) ; (2) कणति (कण्, c. 1.) ; (3) संकीडति (कीड्, c. 1.), r. *ing* *pole* : संकीडन्ती वृः, Si. xvii. 7. II. To r. away (of men) : (1) प्रलपति (लप्, c. 1.) ; (2) वि-जल्पति (जल्प्, c. 1.).

RATTLE (subs.): I. R. *ing* noise : (1) कूजितम् ; (2) कणितम् ; (3) संकीडितम् ; r. *of* *wheels* : रथाङ्ग-संकीडितम्, Ki. xvi. 8. II. Of men : (1) प्रलपितम् ; (2) वि-जल्पितम्. III. An instrument : *शिञ्जिनी.

RATTLESNAKE : अहिविशेषः ; *शिञ्जामोहः.

RATTLING : I. Adj. : (1) कूजत् (f. न्ती) ; (2) कणत् (f. न्ती). II. Subs. : कूजितम् : v. Rattle (1).

RAVAGE (v.): उपप्लवते (प्लु, c. 1.) : v. To depredate, plunder.

RAVAGE (subs.): उपप्लवः : v. Depredation, devastation, plunder.

RAVAGER : (1) उपप्लवकारिन् (f. णी) ; (2) उप-द्रावक (f. विका) ; (3) अवमर्दक (f. दिंका) ; (4) संबाधक (f. धिका).

RAVE : I. Lit. : उन्मत्तवत् प्रलपति (लप्, c. 1.) II. To wander in mind : उन्माद्यति (मद्, c. 4.), *of the* r. *ing* (*kings*) : उन्माद्यताम्, Vi. ii. 29.

RAVEL : I. To unravel : q.v. : विश्लेषयति (c. of श्लिष्). II. To entangle, involve : q.v. : संश्लेषयति.

RAVELIN : *प्रतिशालः ; कूटविशेषः.

RAVEN : (1) द्रोणकाकः ; (2) काकोलः.

RAVEN, RAVIN (v.): v. To devour ; greedy.

RAVENOUS : I. Lit. : (1) घस्मर (f. रा), *the* r. *destructive* *Rudra* : घस्मरकालरुद्रः, Vi. iii. 48. ; (2) अक्षर (f. रा) : v. Also hungry. II. Fig. : परम (f. मा) : v. Excessive.

RAVENOUSLY : (1) घस्मरवत् ; (2) अक्षरवत् ; (3) वुधुधु (mfn.).

RAVENOUSNESS : (1) घस्मरता ; (2) अक्षरता ; (3) गृध्रता (fig.).

RAVINE : (1) कन्दरः (रा, रं); (2) कन्दरभूः ; (3) दरीभूः, -भिः.

RAVINGLY : (1) उन्मत्तवत् ; (2) उन्मादात् ; (3) उन्मादेन.

RAVISH : I. To rape : बलात्कारेण मुक्ते (मुञ्, c. 7.). or रमते (रम्, c. 1.). II. To carry off : (प्रसङ्ग) हरति, अप-, (ह्, c. 1.). III. To enrapture : हरति : v. To charm.

RAVISHER : expr. by verb : v. Also defiler.

RAVISHING (adj.) : मनोहारिन् (f. गी) : v. Charming.

RAVISHMENT : I. Abduction : हरणम्, अप-. II. Rape : बलात्कारसम्भोगः. III. Rapture, delight : q.v. : हर्षोन्मादः.

RAW : I. Lit. : (1) आम (f. मा), *r.-fish-eaters* : आममीनाशिनः, Ram. ; *r. mango* : आममाम्रम्, Bha. ; *who cuts a r.* (i.e. a r. sore) *unwittingly* : यो क्षिप्त्याममहानाद, Sr. ; (2) अपक्व (f. का = unripe : q.v.); (3) अशिद्ध (f. द्वा = uncooked). II. Inexperienced, untried : (1) (1) अपक्व-बुद्धि (mfn.); (2) अष्टकर्मन् (mfn.); and sim. comp.s. III. Of spirits : विना जलेन (= without water) or असंयुत (f. द्वा = unmixed). IV. Chilly and damp : क्षिप्रशिशिर or -वृषार (f. रा : ?). V. Unwrought, impure, etc. : perh. असंस्कृत (f. ता).

RAW-BONED (adj.) : (1) त्वगस्थिशेष (f. या) ; (2) क्षामक्षाम (f. मा), D.v. ; and sim. comp.s.

RAY : I. Of light : (1) किरणः ; (2) करः ; (3) रश्मिः ; (4) अंशुः ; (5) पादः, *r.s of the moon* : चन्द्रपादाः, V. ; (6) मयूखः, *the cold-r. ed (moon)* : शीतमयूखः, Ki. ; (7) मरीचिः, *having streams of r.s (sun)* : मरीचिमालिन्, H. ; (8) दीपितिः, *the hot-r. ed (sun)* : अशीतदीपितिः ; (9) गमस्तिः ; (10) उल्लः. II. A fish : *अंशुमत् (m.).

RAZE : I. Subs. : मूलम्. II. Verb : उच्छिन्नति (छिद्, c. 7.) : v. To erase.

RAZOR : I. For shaving : क्षुरः, *r. case* : क्षुर-माण्डम्, H. II. A fish : मत्स्यविशेषः.

RE- : (1) expr. by पुनर् ; (2) sometimes by प्रति-

REACH (v.i.) : I. To extend : q.v. : विस्तीर्यते (pass. of स्तृ) : v. Also to touch, attain, penetrate. II. To stretch the hand : हस्तं

प्रसारयति. Ph. : *as far as the eye can r.* : यावच्चक्षुषा दर्शनीयम्. (?) : v. Reach (subs.).

REACH (v.t.) : I. To stretch : q.v. : प्रसारयति (c. of स्तृ). II. To hand over : q.v. : प्रापयति (c. of आप्). III. To come to : q.v. : आयाति (या, c. 2.). IV. To attain : q.v. : अधिगच्छति (गम्, c. 1.). V. To arrive at : q.v. : आसादयति, सम्-, (c. of सद्).

REACH (subs.) : I. In gen. : विषयः, *beyond the r. of even Lakshmana's arrows* : सौमित्रेरपि पत्रिणामविषये, U. iii. 44. ; (2) गोचरः, *beyond the r. of speech and mind* : अवाङ्मनसगोचर (f. रा), R. x. 15 ; *beyond the r. of the senses* : अगोचर (f. रा), Ki. N.B. *Within r., out of r.* : often expr. by ग्राह्य, अ-, (=comprehensible, not-), गम्य, अ- (=approachable, not-), etc., *within r. of tall men* : प्रांशुलम्ब्य (f. म्या), R. i. 3. II. Capacity, influence : q.v.

REACT : I. Lit. : पुनः करोति : v. To act. II. To resist : q.v. III. To exercise a reciprocal effect : प्रतिकरोति.

REACTION : I. Counteraction : (1) प्रतिक्रिया ; (2) प्रतिकारः or प्रतिकृतिः (rare). II. Of two forces : प्रतिबातः.

READ : I. Lit. : (1) पठति (पठ्, c. 1.), *we r. in the Kāthaka* : काठके पठ्यते, S. ; *himself opened and r. it (the letter)* : स्वयमेव तदनुमुच्य पपाठ, K. ; *some r. लासिका for बिलासिका* : केचिदिलासिकास्थाने लासिकेति पठन्ति, Sah. ; (2) वाचयति, निर्-, (c. of वच्) (=to r. out), *taken and r.s* : गृहीत्वा वाचयति, An. II. To study : (1) पठति, *r. lessons for children* : पपाठ बालपाठ्यानि, V.p. 1. 17. 10. ; (2) अधीते (ह्, c. 2.), *(well) r. in the four Vedas* : अधीती चतुर्विज्ञायेषु, D.

READ THROUGH : (1) आद्यन्तं or सम्पूर्णं or अशेषतः पठति ; (2) पारं गच्छति (गम्, c. 1.). and sim. comp.s., *one who has r.t. the Vedas* : श्रुतपारगम्बन् (mfn.), R. v. 24. ; (3) तरति (तृ, c. 1. =to cross : poet), R. iii. 30.

READ, WELL- : (adj.) : v. Learned.

READABLE : (1) पाठ्य (f. द्या) ; (2) पठनीयः (या, यं) ; (3) पाठयोग्य (f. म्या). and sim. comp.s.

READER : (1) पाठक (f. ठिका), *a r. is a religious lecturer* : पाठको धर्मभाषकः, T.s. ; (2) पठित्ति (f. नी : rare), *a careless r.* : इहेन पठित्ती, N. xxii. 154. ; (3) वाचक (f. चिका = one who reads out, such as letter), *public r.* : पुस्तक-वाचकः, C. iii. ; (4) अध्येतृ (f. त्री = one who has studied).

READILY : I. Willingly, cheerfully : q.v. : सोत्साहम्. II. Quickly, promptly : q.v. : अचिरेण. III. Easily : q.v. : सुलेन.

READINESS : I. Willingness, cheerfulness : (1) सोत्साहता ; (2) उत्सुकता or औत्सुक्यम् : v. Also promptitude, quickness. II. Facility, dexterity : q.v. : लाघवम्. III. State of preparation : (1) सज्जितता ; (2) प्रस्तुतता ; (3) better by adj.

READING : I. Perusal : पठनम् or पाठः, *incessant r. of the Vedas* : अश्रान्तश्रुतिपाठः, N. ; *r.-room* : पाठशाला. II. Studying : अध्ययनम्, *r. with Tājnavalkya* : योगीश्वरादध्ययनम्, An. ; *r., teaching sacrificing* : अध्ययनमध्यापनं यजनम्, Vas. III. R. out as letters : वाचनम्, निर्ग-. IV. Scholarship, learning : q.v. V. A. lecture or recital : पाठः, *morning r.* : प्राभातिकपाठः, C. ii. VI. Section, version : पाठः, *an erroneous r.* : भ्रमग्रन्थकः पाठः, Va. com.

READING-BOOK : पाठ्यपुस्तकम्, and sim. comp.s.

READY : I. Prepared : (1) सज्ज (f. ज्जा) or सज्जित (f. ता), *be r.* : सज्जा तावद्भव, Sa. iv. ; *when the equipments were being got r.* : सज्जी-क्रियमाणे साधने, K. ii. ; (2) प्रस्तुत (f. ता) ; (3) कल्पित, परि-, उप-, (f. ता = only of things). II. Willing, cheerful : q.v. : (1) उत्सुक (f. का), परि- ; (2) उत्साहवत् (f. ती). III. On the point of, about : q.v. : (1) उद्यत (f. ता) ; (2) उन्मुख (f. खा). IV. Quick, prompt : *of r. wit* : प्रत्युत्पन्नमति (mf.n.) ; *of r. apprehension* : तीक्ष्णबुद्धि (mf.n.). V. Near, short : q.v. Ph. : *r. money* : दृक् : and an adv. तत्कालम् (= at the time) or हस्ते (= in hand).

REAL : I. True, genuine : q.v. : (1) सत्यः (ता, तं), *a r. elephant* : सत्यगजः, K. s. xii. 16. ; (2) अत (f. ता : rare), *coupling the r. and the*

unreal : सत्त्वानृते मिथुनीकृत्य ; (3) प्रकृत (f. ता) (4) वास्तव (f. वा) or वास्तविक (f. की). II. In law : (1) स्वावर (f. रा) ; (2) अन्नमेतर (f. रा) : v. Property.

REALGAR : i.e. red orpiment : रक्तधातुः.

REALIST : *यथार्थिक (f. की) ; व्याप्तिज्ञानवादिन् (f. नी).

REALITY : I. The condition : (1) सत्यता ; (2) प्रकृतता ; (3) वास्तविकता ; (4) व्यतीकृता ; (5) अकृत्रिमता. Ph. : *in r.* : तत्त्वतः, K. xviii. 27. II. Anything real : सत्यम् : v. Real. (1).

REALIZATION : I. Accomplishment : q.v. : साधनम्. II. Of ideas etc. : अनुभवः or अनुभूतिः.

REALIZE : I. To accomplish : q.v. : साधयति (c. of साध्). II. To feel vividly : अनुभवति, *as if r. ing the pain* : वेदनामनुभवन्निव, Ki. iii. 69. III. To convert into real property : expr. by circumlo.

REALLY : I. In truth : (1) यथार्थतः ; (2) परमार्थतः ; (3) सत्यम्. II. In reality : (1) तत्त्वतः ; (2) वस्तुतः (= in fact), S. p. b. 1. 69.

REALM : राष्ट्रम् : v. Kingdom, province.

REAM : of paper : *रीमम् ; पोत्रम्.

REANIMATE : I. To cheer, gladden : q.v. : प्रत्याश्वासयति (c. of श्वास्). II. To revive : (1) पुनर् उज्जीवयति (c. of जीव्) ; (2) सज्जीवयति.

REAP : I. Lit. : (1) लुनाति (लू, c. 9.), *r. ing machine* : लवित्रम् ; (2) द्विनति (द्विद्, c. 7.), *time for r. ing crops* : शस्यच्छेदनकालः, Nil. on Mah. ii. 5. 64. : Also to gather. II. To get : q.v. : लभते (लभ्, c. 1.) : v. To sow.

REAPER : I. The man : (1) लावक (f. विका) or लाव (f. वा) ; *flower-r.* : पुष्पलावी, Me. i. 27. ; (2) शस्यच्छेदक (f. दिका : of crops.). II. A machine : लवित्रम्.

REAPING-HOOK : लवित्रम् : v. Sickle.

REAPPEAR : पुनर् आविर्भवति etc. : v. To appear, again.

REAR (subs.) : I. The back : q.v. : पृष्ठम्. II. Of an army : (1) पृष्ठम्, *on the r.* : अनुपृष्ठम्, Ka. xix. 36. ; (2) पार्श्विः, *with the r. guarded* : शुद्धपार्श्विः, R. iv. 26. Ph. : *or shall put the r. in disorder and attack the front with the pick*

of the army: पश्चाद्वा सङ्कुलीकृत्य हन्यात् सारेण पूर्वतः, Ka. xviii. 58.

REAR (v.): I. To bring up, nourish: q.v.: वर्धयति (c. of वृष्). II. To raise, lift up: q.v.: उत्थापयति (c. of स्था). III. To rise on hind legs: shall strike on the eyes when (a horse) r.s.: हन्यान्नेत्रमाले दुरत्ययम्, M.n. on Si. v. 10.; r. ing; पुरुष कम्, Williams.

REASON (subs.): I. The intellect; (1) विवेकः (good r.); (2) बुद्धिः: v. Intellect; (3) मतिः: v. Mind; (4) प्रज्ञा: v. Wisdom; (5) व्युत्पत्तिः, of men endowed with r.: व्युत्पत्तिमतां पुरुषाणाम्, S. II. Ground, motive, cause: (1) हेतुः, speaks of its r.s in the (following) Sūtras: अत्र हेतुनाह सञ्ज्ञैः, S. p. b.; (2) कारणम्: v. Cause; (3) निमित्तम् (=ground), say for what r.: कथय कस्मिन्निमित्ते. Ph.: (a) for what r.: किञ्चिन्मित्तम्: v. Why; (b) without r.: अकारणम्, निरर्थकम्, (c) by r. of by abl.: v. Account of, on; (d) for that, this r.: तदर्थम्, एतदर्थम् or तन्निमित्तम्, एतन्निमित्तम्; (e) for some r. (lit. with some object): केनापि कामेन, Ku. i. 57. III. Argument: (1) हेतुः, crushing the opponent's r.s: परपक्षहेतून्मध्य, S.; (2) बुद्धिः, to prove some doctrine by mere r.s.: केवलाभिर्युक्तिभिः कश्चित् सिद्धान्तं साधयितुम्, S.; (3) उपपत्तिः, r.s have been forcibly adduced: उपपत्तिरुदाहृता बलात्, Ki. ii. 28. IV. Justice, propriety: q.v.

REASON (v.): (1) तर्कयति, वि- (तर्क, c. 10.); (2) विचारयति (c. of चर्): v. To argue, debate. Ph.: r. ing faculty: धीशक्तिः: v. Reason (I).

REASONABLE: I. Rational: q.v.: विवेकिन् (f. नी). II. Just, proper: q.v.: न्याय्य (f. व्या). III. Moderate: q.v.: परिमित (f. ता).

REASONABLENESS: I. Rationality: (1) विवेकिता; (2) धीशक्तिः: v. Also reason (I). II. Justness, propriety: q.v.: न्याय्यता. III. Moderation: परिमितता.

REASONABLY: I. Justly: (1) न्यायतः; (2) बुद्धितः; (3) सोपपत्ति. II. Moderately: (1) परिमितम्; (2) better by adj.

REASONER: (1) तर्किन् (f. नी); (2) तार्किक (f. की); (3) तर्ककारिन् (f. नी).

REASONING (subs.): (1) तर्कः; (2) विचारः, "विचारमूढः", R. ii. 47.

REASSUME: पुनः परि-गृह्णाति (ग्रह्, c. 9.): v. To assume, take.

REASSURE: पुनर् आश्वासयति (c. of शस्): v. To assure, cheer.

REBATE: लघयति: v. To lessen, diminish.

REBEL (subs.): (1) राजद्रोहिन् (f. नी); (2) राजामिद्रोहिन् (f. नी); (3) राजद्रिप् (mf. n.); (4) राजद्रुह् (mf. n.); (5) राज्ञापथ्यकारिन् (f. नी), Mu.; and sim. comp.s.

REBEL (v.): राक्षे द्रुहति (द्रुह्, c. 4.) or राजानमभि-द्रुहति or राजद्रोहं करोति or राक्षा विरोधं करोति and sim. expr.s.

REBELLION: (1) राजद्रोहः; (2) राजामिद्रोहः; (3) राजविरोधः.

REBELLIOUS: राजविरुद्ध (f. द्वा): v. Rebel (subs.).

REBOUND: I. Verb: प्रतिघाताद् उत्पतति, (पट्, c. 1.), and made the (ball) r. by striking; प्रहान्तं तं प्रहारैस्वपातयत्, D. vi. II. Subs.: expr. by circumlo.

REBUFF (subs.): I. Repulsion: (1) प्रत्यादेशः; (2) अवधीरणा. II. Repercussion: (1) प्रतिघातः; (2) प्रतिहतिः.

REBUFF (v.): (1) प्रत्यादिशति (दिश्, c. 6.); (2) अवधीरयति (अवधीर्, c. 10.).

REBUILD: प्रतिवि-द्धाति or -धत्ते (धा, c. 3.): v. To build, again.

REBUKE: I. Verb: मर्त्सयति, -ते (मर्त्स्, c. 10.): v. To censure, reproach. II. Subs.: मर्त्सना: v. Censure, reproach.

REBUKER: मर्त्सनाकारिन् (f. नी): v. Censurer.

REBUS: no equiv.: *चित्रप्रहेलिका.

REBUT: (1) निरस्यति (अस्, c. 4.): (2) प्रतिक्षि-पति (क्षिप्, c. 6.), D. s. iii.

RECALL (v.): I. Lit.: प्रत्याह्वयति (ह्वे, c. 1.): v. To call, back. II. To remember: q.v.: स्मरति (स्मृ, c. 1.). III. To annul, revoke: q.v.: निवर्तयति (c. of वृत्).

RECALL (subs.): (1) प्रत्याह्वानम् (=calling back); (2) निवर्तनम् (=revocation).

REGANT : प्रत्याख्याति (ख्या, c. 2) : v. To deny, retract.

REGANTATION : प्रत्याख्यानम् : v. Contradiction, retraction.

RECAPITULATE : संक्षेपतः कथयति, (कथ्, c. 10.) : v. To relate.

RECAPITULATION : संक्षेपतः पुनरुक्तिः and sim. expr.s.

RECEDE : I. To move back, retreat : q.v. : अपसरति (सु, c. 1.). II. To desist : q.v. : निवर्तते (हृत्, c. 1.).

RECEIPT : I. Receiving : (1) आदानम् ; (2) परि(प्रति)ग्रहः, -णम् ; (3) by verb. II. Income : q.v. : आयः. III. Note of acknowledgment : *प्रतिग्रहणम्.

RECEIVABLE : (1) आदेय (f. या), सम्- ; (2) परि(प्रति)ग्रहणीय (f. या) ; (3) परि(प्रति)ग्राह्य (f. ह्या).

RECEIVE : (1) समासादयति (c. of सद्) : v. To get gain ; (2) परिगृह्णाति (ग्रह्, c. 9.) : v. To accept.

RECEIVER : I. Lit. : (1) प्रति(परि)ग्रहीतृ (f. त्री) ; (2) प्रति(परि)ग्राहक (f. हिका) ; (3) प्रति(परि)ग्राहिन् (f. जी), *r.s (of stolen property)* : प्रतिग्राहिणः, Mit. II. A reservoir : (1) आधारः ; (2) भाजनम्.

REGENT : अमिनव (f. वा) : v. New, fresh.

RECENTLY : expr. by adj. : v. Also lately.

RECEPTACLE : (1) आधारः ; (2) निधानम् or निधिः (in fig. senses) ; (3) भाजनम् (= vessel) ; (4) आश्रयः (= refuge).

RECEPTION : I. Receiving : परि(प्रति)ग्रहः. II. Entertainment : (1) perh. परिग्रहः ; (2) उपचारः (courteous r.), C. ; (3) सम्भावना (= honouring), Ki.

RECEPTIVE : *r. of* : -ग्राहिन् (f. जी) : v. To receive.

REGRESS : I. Place of retirement : (1) शरणम् (rare) ; (2) विविक्षम् (= secluded spot) ; (3) विलम् (= hole) ; (4) विश्रामस्थानम् and sim. comp.s. II. Holidays : विश्रामकालः and sim. comp.s.

RECIPE : *r.s for making food* : अन्नानां साधनप्रकारः, Bha.

RECIPIENT : ग्राहक (f. हिका) : v. Receiver.

RECIPROCAL : I. Mutual : q.v. : परस्पर- in comp. II. Mutually interchangeable : (1) परस्परादुबर्तिन् (f. नी) ; (2) अन्योन्यप्रगुण (f. णा), Mal. i. 17. ; and sim. comp.s.

RECIPROCALLY : (1) परस्परम् ; (2) अन्योन्यम् ; (3) इतरेतरम्.

RECIPROCAT : expr. by circumlo : v. Reciprocally, interchange.

RECIPROCITY : (1) व्यतिकरः, *pleasure of r.* : व्यतिकरसुखम्, Sa. iii. 27. ; (2) विनिमयः (= interchange) ; (3) by adv. : v. Mutual.

RECITAL, RECITATION : I. Reading : (1) पाठः, प्र- ; (2) वाचनम्, निर्- (as of letters). II. Narration, description : q.v. : वर्णना.

RECITE : (1) वाचयति (c. of वच्) : v. To read ; (2) कथयति (कथ्, c. 10.) : v. To narrate.

RECITER : (1) वाचक (f. चिका = reader) ; (2) कथक (f. धिका = narrator).

RECKLESS : प्रमत्त (f. ता) : v. Careless, rash.

RECKLESSLY : (1) by adj. ; (2) प्रमादात् : v. Carelessly.

RECKLESSNESS : (1) प्रमत्तता ; (2) प्रमादः : v. Carelessness.

RECKON : I. To count : (I) गणयति, परि-, वि-, प्र-, (गण्, c. 10.), *then all his excellencies might be r.ed* : गणयतिः शेषगुणोऽपि स स्यात्, N. iii. 40. ; (2) संख्याति परि-, प्र-, (ख्या, c. 2.), *cannot be r.ed* : न शक्यं परिसंख्यातुम्, Mah. II. To think, consider : q.v. : (1) गणयति, वि-, परि-, *r. your success is not distant* : अदूरवर्तिनीमात्मनः सिद्धिं विगणय, R. i. 87. ; (2) मन्यते (मन्, c. 4.). III. To r. on or upon i.e. to depend on : (1) गणयति, वि-, परि- ; (2) सम्भावयति (c. of भू) : v. To believe, rely on. IV. To r. for, i.e. to be answerable for : expr. with दायिन् (f. नी : ?).

RECKONER : (1) गणक (f. णिका) ; (2) गणयितृ (f. त्री) ; (3) संख्यातृ (f. त्री). Ph. : *ready r.* : *सहजगणकः.

RECKONING (subs.) : I. The act : (1) गणनम्, -ना, वि-, परि- ; (2) संख्यानम्, परि-, प्र-. II. Thinking, consideration : (1) गणना ; (2)

वितर्कः (=guess). III. A statement : perh. गणना(न)पत्रम्. Ph. : *dead r. (at sea)* : perh. गतिगणना.

RECLAIM : I. Lit. : v. To claim, again. II. To effect reformation : (1) शोधयति, परि-, (c. of शुष्); (2) सत्पथे प्रवर्तयति (c. of वृत्). III. Of lands : perh. शोधयति, परि-, वि- ; (2) कृषि-योग्यं (f. ग्यां) करोति.

RECLAMATION : I. Recovery : q.v. II. In gen. : शोधनम्, वि-, परि-.

RECLINE : I. To lean back : (1) अव-लम्बते, बा-, समा-, (लम्ब, c. 1.); (2) आश्रयति, उपा-, समा-, (श्रि, c. 1.), *where other women have not r.d. अनुपाश्रितोऽन्यथा*, U. i. 37. ; (3) expr. with words meaning *pillow* : q.v. II. To lie, rest : q.v. : विश्राम्यति (श्रम, c. 4.).

RECLINING, RECLINED (adj.) : (1) नम्र (f. त्रा), अव-, प्र- (=bent, low) ; (2) शयान (f. ना=lying down) ; (3) by verb.

RECLUSE : I. Subs. : सन्न्यासिन् (f. नी) : v. Hermit. II. Adj. : विविक्त (f. का) : v. Solitary, lonely.

RECOGNITION : अभिज्ञानम्, प्रति- ; (2) अभिज्ञा, प्रति- ; (3) संविष्टिः, प्रति- (rare).

RECOGNIZABLE : (1) अभिज्ञेयः (या, यं), प्रति- ; (2) संवेद्य (f. द्या) or -दनीय (f. या), प्रति- (rare).

RECOGNIZANCE : no equiv. : दर्शनाङ्गीकारः (comp. प्रातिमाव्याङ्गीकारः, Mit.).

RECOGNIZE : I. To see likeness or identity : (1) अभिजानाति, प्रति-, सं- (ज्ञा, c. 9.), *I am r. d by him* : प्रत्यभिज्ञातास्म्येतेन, Ra. iii. ; अनभिज्ञेयपूर्वाकारं तमहमद्राक्षम्, K. ; (2) संविष्टे, प्रति-, (विद्, c. 2.), *when even my parents do not r. me* : पितरावपि यावन्मां न प्रतिसंविष्टाते, D. iii. II. To acknowledge : q.v. : अङ्गीकरोति.

RECOIL : I. Verb : (1) परावर्तते (वृत्, c. 1.); (2) व्यपवर्तते, Mah. i. 19. : v. Also to fall back. II. Subs. : (1) परावृत्तिः ; (2) परावर्तः, नम् ; (3) व्यपवृत्तिः or -वर्तनम्.

RECOLLECT : I. To remember : q.v. : स्मरति (स्मृ, c. 1.). II. To r. one's self, not to forget one's self : धैर्यं न मुञ्चति (मुञ्च, c. 6.) ; विकृतिं न गच्छति (गच्छ, c. 1.) ; and sim. expr.s. III. To recognize : q.v.

RECOLLECTION : स्मृतिः : v. Remembrance.

RECOMMEND : I. To commend, praise : q.v. : प्रशंसति (शंस, c. 1.). II. To another's favourable notice : expr. by circumlo., *I will r. you to Damayanti in such a way* : तद्विदिषे तव स्तब्धं दमयन्त्याः सविषे तथा तथा, N. ii. 47. III. To advise : q.v. : उपदिशति (दिश, c. 6.). IV. To commit, entrust : q.v.

RECOMMENDATION : I. In gen. : (1) प्रशंसा (=praise) ; (2) गुणवर्णना (=description of good qualities) ; and sim. expr.s. II. Advice : q.v. : उपदेशः.

RECOMMENDATORY : (1) गुणव्यापक (f. पिका) ; (2) गुणोच्छेदिन् (f. नी) ; (3) गुणशंसिन् (f. नी) ; and sim. comp.s.

RECOMPENSE (v.) : I. For some loss : (1) शोधयति, परि-, प्रति-, (c. of शुष्) ; (2) क्षतिपूर्णां करोति. II. To pay : q.v. : मूल्यं ददाति.

RECOMPENSE (subs.) : (1) निष्कृतिः : v. Compensation ; (2) मूल्यम् (=price) ; (3) पारितोषिकम् (=reward).

RECONCILABLE : (1) प्रसादनीय (f. या) ; (2) सान्त्वनीय (f. या), परि-.

RECONCILE : I. To conciliate : (1) मिलनं or संमिलनं कारयति (c. of कृ) ; (2) संघटयति (c. of षट्) ; (3) कोपं शमयति (c. of शम्=to appease anger) ; (4) प्रसादयति (c. of सद्). II. To make consistent : (1) विसंवादम् अपाकरोति (कृ, c. 8.) ; (2) ऐक्यं करोति.

RECONCILIATION, RECONCILEMENT : I. The act : (1) by verb ; (2) प्रसादनम् (=conciliation). II. The state : (1) मिलनम्, -सं- ; (2) संघटनम्, -ना ; (3) ऐक्यम्. III. Of figures etc. : एकीकरणम् : v. To reconcile (II).

RECONDITE : (1) गूढ (f. दा), नि- ; (2) गहनं (f. ना=difficult, obscure : q.v.) ; (3) रहस्य (f. स्या) : v. Secret ; (4) दुर्बोध (f. बा), दुर्ज्ञेय (f. या), and sim. expr.s (=not intelligible).

RECONNAISSANCE : (1) गवेषणा, -नम् ; (2) परीक्षा (=examination).

RECONNOITRE : (1) गवेषयति (गवेष, c. 10.) ; (2) परीक्षते (ईक्ष, c. 1.=to examine). Ph. : *r. ing party* : चाराः (=spices), Ram. vi. 1.

- RECONSIDER** : पर्यालोचयति (लोच्, c. 10.) : v. To consider, again.
- RECORD** (subs.) : (1) लेख्यम् or लेखः, आ-, *that he delivers the r.s of Lankā for communicating to Indra* : येन लङ्कालेख्यकमुद्बुल समर्पयति पुरन्दरश्रावणाय, B. r. ix. ; (2) perh. अक्षः, *chief r.-keeper* : महाक्षपटलिकः, B. r. ix.
- RECORD** (v.) : (1) लेख्ये or पत्रे निवेशयति (c. of विश्) or आरोपयति, सम्-, (c. of रुह्) ; (2) लिखति, अभि-, (लिख्, c. 6 = to write).
- RECORDER** : of London and other towns : प्राङ्-विवाकः.
- RECOUNT** : श्रावयति (c. of श्रु) : v. To tell, narrate.
- RECOURSE** (subs.) : (1) आश्रयः ; (2) संश्रयः. Ph. : *to have r. to* : श्रयति, -ते, आ-, समुपा-, समा-, उपा-, सं-, (श्रि, c. 1.), *having r. to spirit* : तेजः समाश्रित्य, Ki. xvii. 3. ; *will have r. to Rāma* : राषवं संश्रयिष्यति, Ram. ; *had r. to (the forest) Naimisha* : नैमिषं शिश्रिये, R. xix. 1.
- RECOVER** (v.t.) : I. To regain : (1) लभते (लभ्, c. 1. = to gain : q.v.), *spoke to her when she r.ed her consciousness* : लब्धचेतानामवादीत्, K. ; *let him r. his eye-sight* : स लब्धचक्षुर्मवेत्, Mah. iii. 297. 27. ; *if you r. your possession* : यदि लब्धा पुनरात्मनः पद्म, Ki. ii. 17. ; (2) अश्नुते, सम्-, (अश्, c. 5. : rare), *if (one) r.s his health* : यद्यरोगितां समश्नुते, Si. xiv. 13. II. To cure : q.v.
- RECOVER** (v.i.) : (1) सु(स्व)प् or प्रकृतिस्व (f. स्वा) भवति, Sr. ; (2) आरोग्यं लभते (लभ्, c. 1.) : v. Health, to gain ; (3) प्रकृतिं मज्जेते (मज्, c. 1.), Sr.
- RECOVERABLE** : (1) प्रतिलभ्य (f. भ्या) ; (2) पुनर्लभ्य (f. भ्या) ; (3) gen. by लभ्य (f. भ्या), प्राप्य (f. प्या), आसादनीय (f. या), etc.
- RECOVERY** : I. In gen. : (1) पुनर्लभः ; (2) पुनःप्राप्तिः ; (3) better by verb. II. From illness : (1) रोगसमुत्थानम् ; (2) स्वास्थ्यलामः ; and sim. expr.s.
- RECREANT** : I. Cowardly : q.v. : कातर (f. रा). II. Apostate : q.v. : धर्मघ्न (f. घ्ना).
- RECREATE** : I. Lit : v. To create, again.
- II. To refresh, cheer : q.v. : आश्वासयति (c. of श्श्). III. To repose, rest : q.v. विश्राम्यति (श्रम्, c. 4.).
- RECREATION** : (1) विनोदः (=amusement) (2) विहारः (by walking about) ; (3) विश्राम (=rest). *To take r.* : v. To amuse, rest.
- RECREATIVE** : (1) विनोदक (f. दिका) ; (2) सुखक (f. री) ; (3) मनोरञ्जन (f. नी).
- RECRIMINATE** : (1) प्रत्यभियुक्ते (युज्, c. 7.) ; (2) प्रत्यभिशंसते (शंस्, c. 1.).
- RECRIMINATION** : (1) प्रत्यभियोगः ; (2) प्रत्यभिशंसनम्
- RECRUIT** (subs.) : perh. नवसैनिकः and sim comp.s. : v. Soldier, new.
- RECRUIT** (v.) : I. To supply deficiency : पुष्पाति or पोषयति, परि-, सं-, (पुष्, c. 9. and causal) *r.ed her pretty parts* : पुपोष लावण्यमयान् विशेषान् Ku. i. 25. II. To refresh, reinvigorate (1) वर्धयति (c. of वृध् = increase) ; (2) आश्वासयति (c. of श्श् = to cheer) ; (3) प्रबलीकरोति (=strengthen). III. Of soldiers : उत्थापयति, सम्- (c. of स्था = to raise).
- RECTANGLE** : श्रुकोणः or समकोणः चतुर्भुजः.
- RECTANGULAR** : श्रुकोण (f. णा) or समकोण (f. णा).
- RECTIFICATION** : शोधनम्, परि-, सं-, वि- : v. Correction, purification.
- RECTIFY** : शोधयति, परि-, सं-, वि-, (c. of शुध्) : v. To correct, purify.
- RECTILINEAR, RECTILINEAL** : सरलरेख (f. खा) and sim. comp.s.
- RECTITUDE** : शुचिता : v. Uprightness, honesty, justice.
- RECTOR** : I. A clergyman : *ग्रामाचार्यः, ग्रामिकः. II. Of colleges etc. : नायकः.
- RECTORY** : ग्रामिकाधिकारः (province) ; *ग्रामिकावासः (residence).
- RECUMBENT** : (1) शयान (f. ना = lying down) ; (2) पार्श्वशय (f. या - on the back) ; (3) संविष्ट (f. ष्ट = sitting down) ; (4) नम्र (f. न्ना = bent, low).
- RECUR** : I. To come again : q.v. : (1) प्रत्यावर्तते (वृत्, c. 1.) ; (2) पुनर् आगच्छति (गम्, c. 1.). II. To the mind : उदेति (उ, c. 2. = to arise).

RECURRENCE : I. Return : q.v. : प्रत्यावृत्तिः.

II. To the mind : उद्भवः.

RECUSANT : प्रतीप (f. पा) : v. Refractory, obstinate.

RED : I. Adj. : (1) रक्त (f. क्ता) ; (2) लोहित (f. ता or नी) ; (3) रक्तवर्ण (f. र्णा) and sim comp.s ; (4) शोण (f. णा=crimson) ; (5) अरुण (f. णा=deep r.) . II. Subs. : रक्तः, -वर्णः and sim. expr.s.

REDDEN : I. Intrans. : (1) रक्तीभवति ; (2) लोहितायते, -ति, (nomi.) . II. Trans. : (1) रक्तीकरोति ; (2) रक्तयति.

REDDISH : (1) आरक्त (f. क्ता) ; (2) आलोहित (f. ता or नी) ; (3) ईषद्रक्त (f. क्ता) and sim. comp.s.

REDDISHNESS : (1) आरक्तता ; (2) आरक्तिमन् (m.) ; (3) ईषद्रक्तता ; etc.

REDEEM : I. To get back, buying back : (1) मोक्षयति, परि-, वि-, सं-, *if a mortgage is not r.ed* : यद्वाधिर्न मोक्षयते, Y. ii. 39. ; (2) मोचयति, वि-, परि-, सं- (c. of मुच्), *the debtor should r. (it)* : श्रुणो मोचितुमर्हति, Vri. ; (3) धनं दत्त्वा मोक्षयति, etc., Mit. II. To save : q.v. : मोक्षयति. III. To atone for : शोधयति, परि-, सं- (c. of शुष्).

REDEEMER : मोक्षक (f. क्षिका), परि-, वि-, सं- ; v. Saviour.

REDEMPTION : I. Buying back : (1) मोक्षः, -णम्, परि-, वि-, सं- ; (2) by circumlo. : v. To redeem. II. Liberation, deliverance : q.v. : मोक्षः, -णम्.

RED-HANDED : शोणितशोणपाणि (mf.n.) and sim. comp.s. : v. Bloody.

RED-HOT : (1) अमिप्त (f. प्ता=heated) ; (2) उद्बिम्ब (mf.n.=luminous) ; (3) ज्वलत् (f. न्ती=burning).

RED-LEAD : (1) सिन्दूरम् ; (2) रक्तचूर्णम् ; (3) नागसम्भवम्, A.

REDNESS : (1) रक्तत्वम्, -ता ; (2) रक्तिमन् (m.) ; (3) लौहित्यम् ; (4) लोहितिमन् (m.) ; (5) अरुणिमन् (m.=deep r.) : v. Red.

REDOLENT : (1) सुरभि (mf.n.) ; (2) सुगन्धि (mf.n.) : v. Fragrant.

REDOUBLE : r.d. : विवृद्ध (f. द्वा) : v. To increase, excite.

REDOUBT (subs.) : प्राकारविशेषः.

REDOUBTABLE : भीम (f. मा) : v. Terrible, valiant.

REDOUND : I. To conduce, bring about : q.v. II. To overflow : q.v.

REDRESS (subs.) : (1) प्रति(तौ)कारः ; (2) प्रतिक्रिया : v. Also reparation.

REDRESS (v.) : (1) प्रतिकरोति ; (2) समा-दधति or -धत्ते (धा, c. 3.) : v. Also to repair, amend.

REDUCE : I. Lit. : प्रत्यादिशति (दिश्, c. 6.) : v. To lead. II. To bring to any state : (1) नयति (नी, c. 1.), *the king by r. ing (them) to the poverty of misery* : प्रणीय दारिद्र्यदरिद्रतां नृपः, N. i. 45. ; (2) करोति in comp., *who has r.d kings to subjection* : कर्ददीकृतभृपालः, Si. ii. 9. ; (3) by circumlo., *r.d. cupid to ashes* : मस्मादशेषं मदनं चकार, Ku. iii. 72. ; (4) -सात्करोति, in some comp.s., *r. to ashes* : मस्मसात्करोति ; *r. to dust* : धूलिसात्करोति. *To be r.d* : (1) by verbs of motion : v. To become ; (2) भवति- in comp., *r.d to mud* : पङ्कमिवद्, N. i. 8. ; *r.d to ashes* : भस्मीभूत (f. ता), D.s. ; (3) -साद्भवति in some comp.s. III. To diminish : (1) न्यूनीकरोति ; (2) ह्रसयति (nomi.) ; (3) लघयति (nomi.=to lower). IV. To order : v. To arrange. V. In arith. : कथयति (=to say) and ins.

REDUCIBLE : r. to ashes : मस्मसात्करणीय (f. या) : v. To reduce.

REDUCTION : by verb : v. To reduce.

REDUNDANCE, REDUNDANCY : आधिक्यम् : v. Excess, abundance.

REDUNDANT : (1) समधिक (f. का) ; (2) अतिरिक्त (f. क्ता) : v. Excessive.

REDUNDANTLY : (1) समधिकम् ; (2) सातिशयम् ; (3) अतिरिक्तम्.

REDUPLICATE : ph. : in monosyllabic (roots), the first (syllable) is r.d : एकाचो द्वे प्रथमस्य, Pāṇini vi. 1. 1. : v. Also to double.

REDUPLICATION : अग्न्यासः, Pāṇini vi. 1. 4.

RE-ECHO : I. Trans. : (1) प्रतिध्वनयति (c. of ध्वन्) ; (2) प्रतिनादयति (c. of नद्) : v. To

echo. II. Intrans. : (1) प्रतिध्वनति (ध्वन्, c. 1.) ; (2) प्रतिनदति (नद्, c. 1.).

REED : (1) नलः(ठः), *a r. thicket* : नलया ; (2) धमनः (rare). *R. -pen* : कलमः.

REEDY : (1) नलः (ला, ल), *R. xviii. 5. ; (2) नलत् (f. ती) ; (3) नलप्रायः (या, य) and sim. comp.s.*

REEF (subs.) : of rocks : शिलोच्चयः (?).

REEF (v.) : संहरति (हृ, c. 1.) : v. To contract.

REEK : I. Subs., smoke : q.v. : बाष्पः. II. Verb : बाष्पम् उद्गिरति (गृ, c. 6.) : v. To emit.

REEL (v.) : स्खलति (स्खल्, c. 1.), *r. ing at every step* : पदे पदे प्रस्खलन्, *P. i. 4.*

REEL (subs) : I. For winding thread : आवापनम्. II. A dance : q.v. : perh. : ताण्डवम्.

REFECTION : पारणा : v. Meal, repast.

REFECTORY : perh. भोजनशाला and sim. comp.s.

REFER : I. To direct for information : *I r. you to the sage about it* : मुनिमिदं पृच्छ or जिज्ञासस्व : *he r.ed me to the letter* : स मां पत्राय or पत्रदर्शने समर्पितः v. To advise, ask, enquire, sec. II. To submit to or judge by any authority : *I r. the matter to the judge* : प्राद्विवाकमतज्ञानाय विषयमिमं निर्दिशामि ; *I r. this to the Panchayat* : पञ्चकविचाराय समर्पयामि : v. To deliver, convey. III. To ascribe : q.v. : आरोपयति (c. of हृ) ; by circumlo. : v. Cause. IV. To allude : q.v. : लक्ष्मीकरोति.

REFERABLE : expr. by circumlo. : v. To refer.

REFEREE : मध्यस्थः : v. Umpire.

REFERENCE : I. The act : expr. by circumlo. : v. To refer. Ph. : *in or with r. to* : उद्दिश्य, लक्ष्मीकृत्य, etc. : v. About (III). II. That which is referred to : perh. उदाहरणम् (= illustration) : उद्देशः, सम्- (?).

REFINE : I. To purify : q.v. : विशोधयति (c. of शुष्). II. To polish, make elegant : (1) संस्करोति (कृ, c. 8.) ; (2) विनयते (नी, c. 1.) ; (3) संशोधयति (rare).

REFINED (adj.) : I. Purified : संशुद्ध (f. द्वा). II. Polished : (1) संस्कृत (f. ता) ; (2) संस्कार-वत् (f. ती), *r. intellect* : संस्कारवती बुद्धिः, *K. ;*

(3) संस्कारपूत (f. ता), *Ku. vii. 90. III. Nice* : सूक्ष्म (f. द्वा).

REFINEMENT : I. The act : शोधनम्, वि-, सं-. II. Polished manners : (1) संस्कारः ; (2) विनयः ; (3) शिष्टाचारः. III. Subtlety, nicety : सूक्ष्मतर्कः (?).

REFINER : (1) शोधक (f. धिका), सं-, वि- ; (2) संस्कर्तृ (f. त्री).

REFLECT (v.i.) : I. To think over, ponder : (1) चिन्तयति, परि-, वि-, सं-, (चिन्त्, c. 10.) ; (2) ध्यायति, अनु-, अमि-, सं-, (ध्ये, c. 1.) : v. To think, consider. II. To censure : q.v. : अधिक्षिपति (क्षिप्, c. 6.).

REFLECT (v.t.) : I. To throw back : प्रतिक्षिपति (क्षिप्, c. 6.). II. As images : v. Reflected, be.

REFLECTED, TO BE : (1) प्रतिफलति (फल्, c. 1.), *being r. in the heart* : हृदि प्रतिफलत्, *N. iv. 13 ; the rays being r.d* : प्रतिफलति करौवे, *Si. xi. 58 ; (2) प्रतिबिम्बति (nomi.), are r. like bordering trees in a lake* : प्रतिबिम्बन्ति सरसीव तटद्रुमाः, *S. p.b. ; as if the summit of the Kailāsa r. in the nocturnal Yamunā* : यामिनीयमुनायां प्रतिबिम्बितमिव कैलासशिखरम्, *V. iii.*

REFLECTION : I. The act : expr. by verb. II. The image reflected : (1) प्रतिबिम्बम् (mn.), *saw his reflection in the well* : कूपमध्ये आत्मनः प्रतिबिम्बं ददर्श, *P. ; (2) प्रतिफलम् (rare) : v. Image, shadow. III. Consideration, deliberation : q.v. : चिन्ता. IV. Censure : q.v. : अधिक्षेपः.*

REFLECTOR : in physic : आदर्शः (prop. mirror).

REFLEXIVE, REFLECTIVE : I. In gram. : *r. verb* : expr. by कर्मकर्तृवाच्यम्. II. Thinking : *r. faculty* : धीशक्तिः.

REFLEXIVELY : in gram. : कर्मकर्तरि (loc.).

REFLUENT : (1) perh. प्रतिस्यन्दमान (f. ना) ; (2) परावर्तिन् (f. नी).

REFLUX : (1) प्रतिस्यन्दः (?) ; (2) परावर्तः or -वृत्तिः (?) ; (3) ह्रासः (= decrease : of tide).

REFORM (v.t.) : I. Lit. : प्रतिसृजति (सृज्, c. 6.) : v. To form, create, again. II. To amend, correct : q.v. : (1) वि-शोधयति, सं-, परि-, (c.

of दुष्) ; (2) दुर्मतिं नाशयति (c. of नश्), क्षिनयति (क्षिद्, c. 7.), etc. (of men : with gen.).

III. To improve, remove defects : perh. : प्र-कर्षति, उत्त-, (कृष्, c. 1.).

REFORM (v.i.) : (1) आत्मानं विशोधयति ; (2) पूतं पन्थानं मज्जेते (भज, c. 1.), Vi. iii. and sim. comp.s.

REFORM (subs.) : perh. संशोधनम् : v. Also reformation.

REFORMATION : I. Amendment, improvement : q.v. : (1) संशोधनम् ; (2) प्रकर्षः, -णम्.

II. Of one's self : expr. by circumlo. : v. Reform (v.i.). III. Lit., as of an island :

पुनरुत्थानम् : v. Formation, appearance.

REFORMATORY (subs.) : *शोधनालयः.

REFORMER : (1) संशोधक (f. धिका : ?) ; (2) धर्मप्रवर्तक (f. तिका : of religion) ; (3) by circumlo. : v. To reform.

REFRACT : of rays : perh. परावर्तयति (c. of वृत्). To be r. ed : perh. परावर्तते (वृत्, c. 1.).

REFRACTION : perh. परावर्तः or परावृत्तिः.

REFRACTORY : (1) प्रतीप (f. पा) ; (2) अविषेय (f. या) : v. Also obstinate.

REFRAIN (v.t.) : नियच्छति (यम्, c. 1.) : v. To restrain, control.

REFRAIN (v.i.) : (1) निवर्तते (वृत्, c. 1.) : v. To abstain ; (2) विरमति (रम्, c. 1.) : v. To desist, cease ; (3) by v.t.

REFRESH : I. In gen. : (1) आश्वासयति, सम्- (c. of शस्=to cheer, comfort) ; (2) अभिनन्दयति (c. of नन्द=to gladden, delight) ; (3) प्रह्लादयति (c. of ह्लाद्=2), Siva r. ed them by the cooling command of not to depart : शिवः प्रह्लादयामास तान् निषेधहिमाम्नुना, Ki. xv. 30. II. To repair, restore : q.v.

REFRESHING (adj.) : (1) प्रह्लादन (f. नी) : v. Delightful ; (2) शीतल (f. ला) : v. Cool ; (3) मधुर (f. रा) : v. Sweet ; (4) श्रमापह (f. हा=fatigue-removing).

REFRESHMENT : I. The act : (1) आश्वासनम् ; (2) प्रह्लादनम् : v. To refresh. II. Food : q.v. : अभ्यवहारः, to take some r. : किञ्चिद् अभ्यवहरति ; r.-room : *अभ्यवहारशाला.

REFRIGERATORY (subs.) : *शीतसाधनम् ; उष्ण-निर्वापणम्.

REFUGE : (1) आश्रयः, संश्रयः, or समाश्रयः, the r. of the wits : आश्रयो रसिकानाम्, K. ; take r. with enemies : द्विषतां यान्ति संश्रयम्, Ka. xiv. 13. ; (2) शरणम्, people obtaining your r. : शरणं भवन्तमधिगम्य जनाः, Ki. xviii. 22. ; r. of fire : अग्निशरणम्, Sa. iv. : v. Also shelter, abode.

REFUGEE : (1) शरणागत (f. ता) ; (2) शरणं प्रपन्न (f. ज्ञा) ; and sim. comp.s.

REFULGENCE : औज्ज्वल्यम् : v. Brilliancy, splendour.

REFULGENT : समुज्ज्वल (f. ज्ञा) : v. Brilliant, splendid.

REFUND : प्रतिददाति (दा, c. 3.) : v. To repay.

REFUSAL : I. Rejection, denial : (1) प्रत्याख्यानम् ; (2) प्रत्यादेशः ; (3) by circumlo. II. Pre-emption : पूर्वक्रयाधिकारः.

REFUSE (v.) : I. Not to grant, decline : न इच्छति (इष्, c. 6.=wish) : v. Also to forbid.

II. To reject : q.v. : (1) प्रत्याख्याति (ख्या, c. 2.), if you r. me being asked : यदि मां याचितः प्रत्याख्यास्यसि, Mah. i. 74. 16. ; (2) प्रत्याचष्टे (चक्ष, c. 1.), I r. not for any fault : अहं प्रत्याचक्षे न दोषतः, 17.

REFUSE (subs.) : (1) उच्छिष्टम् ; (2) शेषः (3) अवशिष्टम्.

REFUTABLE : (1) निराकरणीय (f. या) ; (2) निरसनीय (f. या) ; etc.

REFUTATION : (1) खण्डनम्, -ना ; (2) निरासः, your attempt for its r. : भवतस्तन्निरासप्रयासः, Khandana Khandā ; (3) प्रतिकल्पः ; (4) व्याक्षेपः ; (5) बाधनम् or बाधा (=opposition) ; (6) प्रत्याख्यानम् (gainsaying).

REFUTE (v.) : (1) निराकरोति, r. d evidence produced by a claimant by counter-evidence : बादिकृतं प्रमाणमन्यैरनिराकरोत् प्रमाणैः, Si. xx. 18. ; (2) निर-अस्यति, उत्त-, व्युत्त-, the weapon of the defeated is to be thus r. d : अनेन मग्नस्यास्त्रं निरसनीयम्, Khandana Khandā ; (3) प्रति-क्षिपति, वि-, (क्षिप्, c. 6.), r. ing this doctrine : तमिमं पक्षं प्रतिक्षिपन्तः, D.s. vii. ; (4) खण्डयति, परि-, वि-, (खण्ड, c. 10.=to break, defeat) ; (5) बाधते,

प्र-, (बाध्, c. 1. = to oppose), *as it cannot be r.d by inference etc.* : अनुमानादिभिरबाध्यत्वात्, M.n. on Ki. xi. 39; (6) प्रत्याख्याति (ख्या, c. 2.) : v. To contradict.

REFUTER : (1) निराकर्तृ (f. र्त्री); (2) निरासकारिन् (f. णी); (3) बाधक (f. धिका); (4) by verb.

REGAIN : प्रतिलभते (लभ्, c. 1.) : v. To gain, get, again.

REGAL : राजकीय (f. या) : v. Royal.

REGALE : सन्तर्पयति (c. of तृप्) : v. To satisfy, entertain.

REGALIA : I. Lit. : (1) राजलिङ्गानि (n. pl.); (2) राजचिह्नानि (n. pl.); etc. II. In gen. : (1) लिङ्गानि; (2) चिह्नानि; (3) लक्षणानि.

REGARD (v.t.) : I. To look at, face : q.v. II. To observe, (pay) attention to : q.v. : (1) आद्रियते (दृ, c. 4.), *where these three are r.ed* : यत्रैते त्रय आद्रिताः, M. ii. 234.; (2) प्रति-ईक्षते, प्रत्यव-, (ईक्ष्, c. 1.), *does not r. my partisans* : न मत्पक्षान् प्रत्यवेक्षते, D. viii. : v. Also to respect, care. III. To think, consider : q.v. : मन्यते (मन्, c. 4.). IV. To have relation to : उद्दिशति (दिश्, c. 6.), *r. ing the god* : उद्दिश्य दिक्पतिम्, N. xiii. 14. : v. About (III).

REGARD (sub.) : I. Esteem, respect, honour : q.v. : (1) आदरः, सम्-; (2) प्रतीक्षा or प्रत्यवेक्षा, *to those to whom you should pay r.* : प्रतीक्ष्येषु, R. v. 14. II. Consideration, attention, care : q.v. : अवेक्षा. Ph. : *to have r. for* : अवेक्षते (ईक्ष्, c. 1.) : v. To regard (II). III. Relation, reference : Ph. : *with, in r. to* : (1) उद्दिश्य, सम्-; (2) अविकृत्य; (3) प्रतीक्ष्य, etc.

REGARDLESS : *r. of* : अनाद्यत्य, अनवेद्य, or अगणयित्वा : v. Also careless.

REGARDLESSLY : expr. by circumlo. : v. Also carelessly, negligently.

REGATTA : perh. नौकाक्रीडा, -देवनम्, and sim. comp.s.

REGENCY : (1) शासनम् (=government); (2) perh. शून्यपालत्वम् : v. Regent (II).

REGENERATE : पुनर् जनयति (c. of जन्). *To be r.d* : पुनर् जायते (जन्, c. 4.). *or* भवति (=to become); fig. शोभयति (c. of शुभ्).

REGENERATION : (1) पुनर्जन्मन् (n.); (2) पुनरुत्पत्तिः; (3) पुनर्भवः; (4) पुनर्जननम्, etc.

REGENT : I. Governor : शासकः. Ph. : *r.s of the quarters* : लोकपालाः, R. II. In a king's absence etc. : शून्यपालः, *made you r. here* : त्वां शून्यपालमिहाकरोत्, Mah. iv. 35. 11.

REGICIDE : I. The crime : (1) राहो बधः, B.p.; (2) by tat. comp. II. The man : (1) राजहन् (mfñ.); (2) नृपघातिन् (f. नी); (3) राजघः, S.k.; etc.

REGIMEN : अन्नपानविधिः (?), C. s. : v. Diet, living.

REGIMENT : बाहिनी (?).

REGIMENTAL : I. Adj. : by comp. II. In pl., *r. dress* : बाहिनीवेषः (?).

REGION : I. Country, tract. : q.v. : देशः, प्र-, *and not in this r.* : न चास्मिन् प्रदेशे, K. Ph. : *the lower r.s* : अधोलोकः or -सुवनम्; *the upper r.s* : ऊर्ध्वलोकः. II. Of the sky : दिश् (f.) : v. Quarter. III. Of the body : देशः, प्र-, *umbilical r.* : नाभिप्रदेशः.

REGISTER : I. Subs. : perh. पत्रिका, Raj.; *अक्षवती. II. To record : *अक्षवत्यां निवेशयति (c. of दिश्) or आरोपयति (c. of रुद्).

REGISTRAR : *पत्रिकाशासकः, अक्षवत्यधिकृतः.

REGISTRATION, REGISTRY : *अक्षवत्यां निवेशनम्; पत्रिकारोपणम्.

REGNANT : (1) शासनकारिन् (f. णी); (2) शासक (f. सिका).

REGRET (subs.) : दुःखम् : v. Grief, remorse.

REGRET (v.) : expr. by दुःखित (f. ता) : v. Also to lament, grieve.

REGRETFUL : (1) दुःखित (f. ता); (2) अनुत्त (f. ता=remorseful).

REGULAR (adj.) : I. Of men : (1) नियत (f. ता); (2) व्यवस्थित (f. ता); (3) नियमानुवर्तिन् (f. नी) and sim. comp.s. II. Symmetrical, arranged in proper order : (1) अनुपूर्व (f. र्वा); (2) अनुलोम (f. मा); (3) आनुलोमिक (f. की). III. Coming in order : (1) यथाक्रम- in comp.; (2) नैयमिक (f. की); (3) नित्य (f. त्या=constant, daily). IV. Normal, proper : (1) युक्त (f. क्ता); (2) उचित (f. ता), सम्-; (3) उपपन्न (f. ञ्ना).

REGULARITY : I. Of men : (1) नियमानुवर्तिता and sim. comp.s. ; (2) व्यवस्थितत्वम्, -ता ; (3) अव्यभिचारिता. II. Method, uniformity : (1) क्रमः, अनु- ; (2) परिपाटिः(टी) ; (3) व्यवस्था. III. Symmetrical arrangement : expr. by adj. : v. Regular (II).

REGULARLY : I. In due order : (1) यथाक्रमम् ; (2) अनुक्रमम् ; (3) अनुष्णितक्रमम् ; (4) अनुपूर्वशः. II. According to rule : (1) यथाविधि ; (2) विधिवत् ; (3) यथाविधानम् ; (4) यथाविहितम्.

REGULATE : I. To adjust, arrange : q.v. : (1) संवि-दधाति or धत्ते (धा, c. 3.) ; (2) परिकल्पयति, उप-, (कृप्, c. 10.). II. To manage, rule : q.v. : (1) शास्ति, अनु- (शास्, c. 2.) ; (2) नियच्छति (यम्, c. 1. =to control). III. To adjust by rule : perh. व्यवस्थापयति (c. of स्था).

REGULATION : I. The act : (1) संविधानम् ; (2) परि-, or उप- कल्पः, -नम् ; (3) शासनम्, अनु- ; (4) व्यवस्थापनम् ; for dif. : v. To regulate. II. Rule, law : q.v. : व्यवस्था.

REGULATOR : (1) शासक (f. सिका), अनु- ; (2) नियन्त्र (f. त्री), वि-, (=controller).

REHEARSAL : I. Recital, narration : q.v. : पाठः. II. Previous practice : perh. प्रयोगः : v. To rehearse (II).

REHEARSE : I. To recite, narrate : q.v. : पठति (पठ्, c. 1.). II. To practise beforehand : प्रयुक्ते (युज्, c. 7.), *Bharata will have it r.d by the nymphs* : भरतस्तमप्सरोभिः प्रयोजयिष्यति, U. iv. **REIGN** (v.) : (1) शास्ति, प्र- (शास्, c. 2.), *Daśaratha r.ed at the head of the sages and r. ing (princes)* : दशरथः प्रशशास...यमवतामवताञ्च धुरि स्तितः, R. ix. 1. ; (2) अवति (अव्, c. 1. : rare) ; (3) राज्यं, महीं, etc. शास्ति, *while a Paurava is r. ing* : पौरवे वसुमतीं शास्ति, Sa. i.

REIGN (subs.) : (1) शासनम् ; (2) राज्यशासनम् and sim. comp.s. ; (3) by verb, *during whose r. : यस्मिन् महीं शास्ति*, R. vi. 75. ; *when he was thus killed after a r. of twelve years* : युक्क्षितौ द्वादशवर्षास्तस्मिन् व्यापादिते तथा, Raj. iv. 686.

REIMBURSE : gen expr. by ददाति (दा, c. 3. = to pay : q.v.).

REIMBURSEMENT : (1) परिशोधः, -नम् ; (2) निर्यातनम् (=repayment) ; (3) क्षतिपूरणम् (of any loss).

REIN (subs.) : I. Lit. : (1) अमीषुः(बुः), *hold, slacken the r.s* : प्रगृह्णन्तां, मुच्यन्ताम्-अमीषवः, Sa. ; (2) प्रग्र(ग्राहः), *I am holding the r.s* : धृताः, प्रग्रहाः, Sa. ; (3) रश्मिः *from tightening of r.s* : रश्मिसंयमनात्, Sa. ; (4) वल्गा, *adept in the use of r.s* : वल्गाविभागकुशलः, Si. v. 60. ; “उत्तिष्ठता शिथिला तपोत्तरवती मन्दा च वैहायसी विक्षिप्तैककार्द्व-कन्धरसमोत्कीर्णा विमक्ता तथा । अत्युत्तिष्ठतलोद्धृते खलु तथा व्यागृह्णोर्गणिके बाहानाङ्कयिताश्चतुर्दशविधा वल्गा-प्रभेदा अमी ॥”, M.n. II. Fig. expr. by circumlo. : v. Government, power.

REIN (v.) : संयच्छति (यम्, c. 1.) : v. To control, govern.

REINDEER : वल्गाहरिणः (in Bengali) and sim. comp.s.

REINS (pl.) : बुक्नौ (m. dual) : v. Kidney.

REINSTATE : प्रतिष्ठापयति (c. of स्था) : v. To restore, place, again.

REINSTATEMENT : (1) प्रतिष्ठापनम् ; (2) by circumlo.

REINVIGORATE : प्रत्याश्वासयति (c. of श्स्) : v. To refresh.

REITERATE : समभिहरति (हृ, c. 1.) : v. To repeat.

REITERATION : समभिहारः : v. Repetition.

REJECT : (1) प्रत्याख्याति (ख्या, c. 2.), *she r.ed the gods* : तथा लोकपालाः प्रत्याख्याताः, Mah ; (2) प्रत्यादिशति (दिश्, c. 6.), *r.ed him without saying (a word)* : प्रत्यादिदेशेनममाचमाणा, R. vi. 25. ; प्रत्याचष्टे (चष्ट्, c. 2.), *should not r. beds etc.* : शय्यादीनि न प्रत्याचक्षीत, K.b. on M. iv. 250. ; (4) निर-अस्यति, अप-, (अस्, c. 4. = to discard), *the lotus r.ed bees* : पद्मिनी मृङ्ग निरास, B. ii. 6. : v. To dispel, throw away ; (5) अवधीरयति (=to disregard) ; (6) निराकरोति (कृ, c. 8. =with contumely).

REJECTION : (1) प्रत्याख्यानम् ; (2) प्रत्यादेशः ; (3) निराकृतिः (with contumely) ; (4) by verb.

REJOICE (v.i.) : (1) हृष्यति, प्र-, सम्-, (हृप्, c. 4.) ; (2) मोदते, प्र-, (मुद्, c. 2.) ; (3) प्रीयते (pass.

of श्री = to be pleased) : v. To be delighted.
REJOICE (v.t.) : हर्षयति, प्र-, सं-, (c. of हृच्) : v.
 To delight, please.

REJOIN : I. To come again : q.v. : पुनर् रति
 (ह, c. 2.) : v. Also to join. II. To answer,
 reply : q.v. : प्रतिवक्ति (वच्, c. 2.).

REJOINER : प्रतिवादः : v. Reply.

RELAPSE (v.) : to r. into fever : पुनर्ज्वरेणामिभूयते
 (pass. of भू), आक्रम्यते (pass of क्रम्), etc. ;
 to r. into vice : पुनरपन्थानं गच्छति or उत्पथं याति
 etc. : v. Also to fall back.

RELAPSE (subs.) : (1) gen. by circumlo. ; (2)
 पुनःपतनं or -पातः (=falling again).

RELATE (v.i.) : I. To refer : q.v. : (1)
 उद्दिशति, सम्-, (दिश्, c. 6.) ; (2) संबध्यते (pass.
 of बन्ध्) ; (3) by a deriv. in ईय (f. या),
 the story r. ing to the hawk and the dove :
 श्येनकपोतीयमुपाख्यानम्, Mah. i. 2. 168. : v.
 About (III). II. To stand in relation to :
 expr. by सनामि (mfn. = r.d. by blood) or
 सम्बन्धिन् (f. नी = r.d. by marriage) : v.
 Relative (I), Relation (IV).

RELATE (v.t.) : (1) आख्याति, समा-, उपा-, अमि-,
 (ख्या, c. 2.), please r. it to me : तन्माख्या-
 तुमर्हसि, Mah. iii. 52. 59. ; (2) वर्णयति, उप-,
 सम्-, अनु-, (वर्ण, c. 10. = to describe : q.v.) ;
 (3) आ- चष्टे, सम्-, (चष्ट्, c. 2.), please r. this
 to (me) asking (about it) : एतदाचक्षु पृच्छतः,
 Mah. iii. 99. 40. ; (4) वक्ति, प्र-, (वच्, c. 2.),
 I will r. all this : एतत्सर्वं प्रवक्ष्यामि, Mah. iii.
 107. 46. : v. To say ; (5) कथयति (कथ्,
 c. 10.) : v. To tell ; (6) आबधति, अनु-, (c. of
 श्रु = to cause to hear : with double acc.).

RELATER : (1) आख्यायक (f. यिका) ; (2) कथक
 (f. कथिका) ; (3) by verb.

RELATION : I. Narration : (1) आख्यानम्, सम्- ;
 (2) वर्णनम्, -जा, उप- ; (3) शंसनम् ; (4) by verb.
 II. Narrative : q.v. : आख्यानम्. III. Refer-
 ence : q.v. IV. Connexion : q.v. : (1)
 सम्बन्धः (=gen. : specially of r. by marriage),
 closely related Rākshasas : अमित्रसम्बन्धा राक्षसाः,
 Vi. iv. ; it is said r. is formed by conversation :
 सम्बन्धमामाषणपूर्वमाहुः, R. ii. 58. ; (2) सपिण्डता

or सापिण्ड्यम् (of agnates) : v. Relative (1) ;
 (3) not expr., what r. do you bear to him :
 कोऽस्य सवान्. V. Relative (I) : q.v.

RELATIONSHIP : (1) सम्बन्धः (gen. term) ; (2)
 प्रत्यासन्नता (=near r.), among these, first of all
 come one's own kinsmen on account of near r. :
 तथापि प्रत्यसन्नत्वाद् प्रथममात्मबन्धवः, Mit. ; (3)
 व्यवहितता (=distant r.) ; (4) सनामिता (by
 blood) ; (5) बन्धुता (=through females) : v.
 Relative (I).

RELATIVE : I. Kinsman : (1) सपिण्ड (f. ण्डा,
 agnates up to the seventh degree), near r.s
 inherit the property of a childless (man), in
 their absence distant r.s : अपुत्रधनाधिकार्यासन्न-
 सपिण्डस्तदभावे व्यवहितः. Viv. ; (2) समानोदक
 (f. का : 8th to 14th.), Mit. ; (3) सगोत्र
 (f. त्रा) or गोत्रज (f. जा = of the same gotra) ;
 (4) बन्धुः or बान्धवः (through females) ; (5)
 सनामि (mfn. : by blood) ; (6) ज्ञातिः (=5) ;
 (7) सक्लृप्य (f. ल्या = of the same class) ; (8)
 sometimes not expr., in the absence of any r. :
 सर्वाभावे, Mit. II. Not absolute : (1) सापेक्ष
 (f. ज्ञा) ; (2) by circumlo. Ph. : r. knowledge :
 सापेक्षबुद्धिः, Par. 107. III. In gram. : *सम्बन्ध-
 बोधक (f. तिका) and sim. comp.s.

RELATIVELY : perh. तदपेक्षया or तदपेक्ष्य : v. Also
 comparative (1).

RELAX : I. Trans. : शिथिलयति (nomi.) or
 शिथिलीकरोति : v. To loosen, slacken, lighten.
 II. Intrans. : शिथिलायते (nomi.) or शिथिलीभवति
 : v. Also to abate, decrease.

RELAXATION : I. The act : शिथिलीकरणम्. II.
 The state : शैथिल्यम् or शिथिलता : v. Also
 abatement, decrease. III. Diversion,
 amusement : q.v. : विनोदः.

RELAY (subs.) : I. Supply : q.v. II. Of
 horses : expr. by circumlo., by r.s : *मार्गस्थापितैः
 प्रजविमर्हयैः.

RELEASE (v.) : मुञ्चति (मुच्, c. 6.) (=to free :
 q.v.) or मोचयति (c. of मुच् = to cause to
 free), the captive women being r.d. : बन्दिनियो
 मोचिताः, Vi. vii. 5. ; as I may be r.d. from it
 (the debt) : तस्मान्मुच्ये यथा..., R. i. 72.

RELEASE (subs.): (1) मुक्तिः, वि-, *obtaining r. from the king* : ईश्वरान्मुक्तिमधिगम्य, N. ii. 1. ;

(2) मोक्षः, -त्वम्, वि- : v. Liberation, discharge.

RELENT : *r. and speak* : जहिरि कठिनतां प्रयच्छ वाचम्, Ki. x. 51. : v. Cruelty and abandon, soft and become.

RELENTLESS : (1) कठिन (f. ना=hard) ; (2) निष्करुण (f. जा) : v. Merciless, unkind.

RELEVANCE, RELEVANCY : (1) प्रासङ्गिकता, -त्वम् ; (2) सम्पर्कः (=connexion : q.v.).

RELEVANT : (1) प्रासङ्गिक (f. की) ; (2) प्रस्तुतानु-
बन्धिन् (f. नी : ?) ; (3) संयुक्त (f. क्ता=connec-
ted).

RELIANCE : विश्वासः : v. Faith, trust.

RELIC : (1) शिष्ट (f. द्वा), अव- (=remaining) ;
(2) शव (mn.=corpse) ; (3) शरीरम् (=body :
q.v.), *did not burn his r.s.* : न चकार शरीरमग्निसात्,
R. N.B. If a part of the body is referred to,
expr. by it.

RELICT : विधवा : v. Widow.

RELIEF : I. The act : (1) साहाय्यम् (=assis-
tance) ; (2) उद्धारः (=saving, succour) ;
(3) परिहारः (=avoidance) ; (4) प्रतिकारः
(=remedy) ; (5) उपशमः (=alleviation). II.
The state : (1) सुखम् (=ease, pleasure) ;
(2) शमः (=peace, quiet). III. In sculpture :
*समावेशः, *high r.* : *उन्नतसमावेशः ; *base or low r.* :
*समसमावेशः ; *middle r.* : अर्द्धोन्नतसमावेशः.

RELIEVE : I. In gen. : (1) मोक्षयति, परि-,
(मोक्ष, c. 10.=to release, free : q.v.) ; (2)
शमयति, प्र-, (c. of शम्=to alleviate, mitigate :
q.v.) ; (3) उपकरोति (कृ, c. 8.=to help, do
good to : q.v.). II. To r. guards etc. :
perh. मोक्षयति, परि-.

RELIGION : धर्मः, *devoid of all r.* : सकलधर्मवहिष्कृत
(f. ता), San. vi. : v. Also piety, theology.

RELIGIOUS : I. Pious : q.v. : (1) धार्मिक (f. की) ;
(2) धर्मिष्ठ (f. द्वा). II. Relating to religion :
धर्म- in comp., *r. rite* : धर्मकर्मन् (n.).

RELIGIOUSLY : (1) धर्मपरतया ; (2) better by
adj. or circumlo.

RELIGIOUSNESS : (1) धार्मिकता ; (2) धर्मिष्ठता ; (3)
धर्मशीलता ; (4) धर्मपरायणता ; etc.

RELINQUISH : त्यजति, परि-, सम्-, (त्यज्, c. 1.)
: v. To leave, abandon.

RELIQUARY : शिष्टाधारः and sim. comp.s. (??).

RELISH (subs.) : I. Taste, flavour : (1) रसः ;
(2) स्वादः, आ-. II. Likeness, fondness : q.v. :
रचिः, अग्नि-. III. Something eaten with food :
अव-(उप-)दंशः, *making two or three r.es* : द्वित्रासुप-
दंशानुपपाद्य, D. vi.

RELISH (v.t.) : I. Lit. : (1) रसयति (रस्, c. 10.),
r. ing highly r. ing wine : बाष्णीमतिरसो रसयित्वा,
Ki. ix. 54. ; (2) स्वादयति (c. of स्वाद्), 55. II.
Fig. : रोचते, अग्नि-, (रच्, c. 1. : with dat. of
the English nomi.), *the ladies did not r.*
garlands : न स्त्रियो रसचिरे रमणीयः. Ki. ix. 35.

RELISH (v.i.) : (1) स्वदते (स्वाद्, c. 1.) ; (2)
(with subs.) रसः.

RELUCTANCE (y) : (1) अनिच्छा ; (2) अनिच्छुता ;
(3) वैमनस्यम्.

RELUCTANT : (1) अनिच्छु (mfn.), -क (f. का) ;
(2) विमन्सु (mfn.) ; (3) विरक्त (f. क्ता=averse) ;
(4) असन्तुष्ट (f. द्वा=disatisfied).

RELUCTANTLY : (1) अनिच्छया ; (2) by adj.

RELY ON : (1) विश्वसिति (श्वस्, c. 2. : with
loc.) : v. To trust, believe ; (2) समाश्रयति
(श्रि, c. 1. : with acc.) : v. Recourse
(have).

REMAIN : (1) तिष्ठति, अवतिष्ठते (स्था, c. 1.), *will
go wherever it likes or accustomed to this place
will r. here* : यात्यति यत्रास्मै रोचिष्यते, इहैव वा
समुपजातपरिचयः स्थात्यति, K. ; *the king r.ed there
at night* : राजा तत्रैव रात्रावतिष्ठत्, Bha. ; *one Gan-
gadatta alone r.ed* : केवलमेको गङ्गादत्तास्तिष्ठति, P. ;
not a point of the earth r.ed pathless : नास्यादपन्था
धरणेः कणोऽपि, N. x. 2. ; (2) शिष्यते, अव- (pass.
of शिष्) (=to be left as a remainder), (you)
r. only in words : कथासु शिष्यध्वम्, M. i. 142. ;
when the fame (alone) of Vikramāditya r.s :
गतवति कीर्तिशेषं विक्रमादित्ये, Va. ; *the wives of the
Vrishnis r.ing after abduction* : कलत्रं वृष्णीनां हत-
शेषितम्, Mah. xvi. 7. 68.

REMAINDER : expr. by adj. *if this is deducted
from three, the r. is* : अथैतैर्विवर्जितानां त्रयाणां शेषम्,
Li. 8. ; *and who (spent) two-ninths of the r. at*

Kāsi : नवलवयुगलं योऽवशेषाच्च काश्याम्, Li. 25. : v. Also rest.

REMAINING (adj.) : (1) शेषः (वा, व), *the r. months* : शेषान्मासान्, Me. ii. 25. ; (2) शिष्टः (हा, ष्ट), अव-, *with the r. arms* : शिष्टैर्दोभिः, Vi. vi. 25. ; (3) शिष्यमाण (f. णा), अव-, (rare), An.

REMAINS : v. Remainder, relic, corpse, body.

REMAND : I. To send back : q.v. : पुनः प्रेरयति (ईर्, c. 10.). II. To adjourn : व्याक्षिपति (क्षिप्, c. 6.).

REMARK (v.) : लक्षयति (लक्ष्, c. 10.) : v. To observe, notice.

REMARK (subs.) : (1) अनुशासनम् (?) ; (2) उक्तिः (= saying) ; (3) टीका (=note).

REMARKABLE : (1) अपूर्व (f. र्वा) : v. Singular, uncommon ; (2) विख्यात (f. ता) : v. Illustrious, famous ; (3) अद्भुत (f. ता) : v. Wonderful.

REMARKABLY : (1) विशेषेण (=particularly) ; (2) सातिशयम् : v. Exceedingly ; (3) by adj.

REMEDIAL : प्रति(तो)कार्य (f. र्या) : v. Curable, to remedy.

REMELT : पुनर्द्वयति (द्वा, c. 1. : intrans.) or द्रावयति (c. of द्वा : trans.) : v. To melt.

REMEDIAL : (1) by subs. ; (2) प्रति(तो)कारक (f. रिका) : v. Also healing (adj.).

REMEDILESS : अप्रति(तो)कार्य (f. र्या) : v. Irremediable, incurable.

REMEDY (v.) : (1) प्रतिकरोति (कृ, c. 8.), *to r. diseases* : प्रतीकाराय रोगाणाम्, Bha. ; (2) शमयति, उप-, प्र-, (c. of शम् = to quiet), *the rage for relishing poisonous pleasure cannot be r.d* : अशाम्यो विषयविषात्वादमोहः, K. : v. Also to cure, correct.

REMEDY (subs.) : I. Medicine : q.v. : औषधम्, *poison is a r. for poison* : विषस्य विषमौषधम्, J. II. Cure, alleviation : q.v. : (1) प्रति(तो)कारः, *his disease has no r.* : अप्रतिकारविकारोऽयम्, K. ; (2) प्रतिक्रिया.

REMEMBER : I. To recollect : स्मरति, सं-, अनु-, (स्मृ, c. 1. : with acc. or gen.), *I do not r. having accepted this lady* : न खलु स्वीकरणमत्रमवलाः स्मरामि, Sa. v. ; *r. ing the powers of the son of*

Indra : अनुस्मृताखण्डलसुनुविक्रमः, Ki. i. 24. : v. Also to think of. II. To keep in mind : (1) स्मरति, *r. what you say* : स्मरसि खल्वेतदात्मनो वचनम्, V. i. ; (2) हृदये निदधाति (वा, c. 3.) and sim. expr.s, N. ii. 47. III. To remind : q.v.

REMEMBRANCE : I. In gen. : स्मरणम् or स्मृतिः, सं-, अनु-, *the favour of your r.* : अनुग्रहं संस्मरण-प्रवृत्तम्, Ku. iii. 3. ; *dispelled by r.* : स्मृतिविषयः, Sa. vii. 22. II. A memorial : (1) स्मरणचिह्नम्, and sim. comp.s ; (2) perh. simply स्मरणम् or स्मृतिः ; (3) by adv. स्मरणार्थम्.

REMEMBRANGER : स्मारक (f. रिका). Ph. : *legal r.* : *स्मृतिशासकः.

REMIN : स्मारयति, सं-, अनु-, (c. of स्मृ : with two acc.), *these wild mountain sceneries r. me the Deccan mountains* : एता अरण्यगिरिभूमयः स्मारयन्ति [मां] दक्षिणारण्यभूषणान्, Ma. ix. ; *constantly r. ing the attendants of Śiva of the conflagration of Tripura* : मुदुनुस्मरयन्तं...त्रिपुरदाहमुमापत्तिसेविनः, Ki. v. 14.

REMINISCENCE : स्मरणम् : v. Remembrance, memory.

REMISS : (1) अनवहित (f. ता) : v. Careless, negligent ; (2) शिथिल (f. ला = lack).

REMISSION : I. Abatement, cessation : q.v. : उपशमः. II. Release, discharge : q.v. : मोक्षः. III. Pardon, forgiveness : q.v. : क्षमा.

REMISSLY : (1) अनवधानेन ; (2) by adj. : v. Carelessly, negligently.

REMISSNESS : (1) अनवधानम् ; (2) शैथिल्यम् : v. Carelessness, negligence.

REMIT (v.t.) : I. To send : q.v. : प्रेरयति (ईर्, c. 10.). II. To forgive, pardon : q.v. : निर्वर्तयति (c. of वृत्). III. To relax, diminish : q.v. : शिथिलीकरोति. IV. To give up, surrender : q.v. : अर्पयति, सम्-, (c. of ऋ).

REMIT (v.i.) : शिथिलीभवति : v. To relax, diminish, abate.

REMITTANCE : I. The act : प्रेरणम् : v. To send. II. The thing remitted : expr. by प्रेरित or प्रेषित (f. ता).

REMITTANT : विसर्गिन् (f. णी) and sim. comp.s : v. Intermittent.

REMANT : शेष (f. वा) : v. Remaining, remainder.

REMONSTRANCE : (1) प्रतिवादः ; (2) विरुद्धवाक्यम् ; and sim. expr.s.

REMONSTRATE : (1) प्रतिवादं करोति ; (2) विरुद्धवाक्यं वदति (वद्, c. 1.) ; etc.

REMORSE : (1) अनुतापः ; (2) अनुशयः ; (3) अनु-शोकः.

REMORSEFUL : (1) अनुतप्त (f. ता) ; (2) अनुतापयुत (f. ता) ; (3) अनुशयिन् (f. नी) ; and sim. comp.s.

REMORSELESS : (1) कठिन (f. ना) : v. Hard ; (2) निर्दय (f. या) : v. Merciless.

REMOTE : (1) दूरस्थ (f. स्था) : v. Far ; (2) अनासन्न (f. ज्ञा) ; (3) विप्रकृष्ट (f. द्वा), *r. cause* : विप्रकृष्टं निदानम्, Bha. ; *still the time for awaking is very r.* : अद्यापि विप्रकृष्टतमः प्रबोधकालः, Vi. vi. and sim. comp.s. : v. Near, not.

REMOTELY : expr. by adj.

REMOTENESS : (1) दूरता, -त्वम् ; (2) विप्रकर्षः.

REMOVABLE : (1) अपसार्य (f. र्या) ; (2) अपनेय (f. या) ; (3) बहिष्कार्य (f. र्या) ; (4) निरसनीय (f. या) ; etc. : v. Remove, removal.

REMOVAL (subs.) : I. Personal : (1) स्थानान्तर-गमनम् ; (2) अपसरणम् ; (3) often by गमनम् etc. (=going). II. Of things etc. : (1) स्थानान्तर-नयनम् ; (2) अपसारणम्. III. Driving away : (1) दूरीकरणम् ; (2) अपनयः, -नम् (=taking away) ; (3) निरासः or निरसनम् (casting away) ; (4) निराकरणम् or -कृतिः (=expulsion) ; (5) निर्वासनम् (=banishment).

REMOVE (subs.) : I. Removal : q.v. II. A step. : q.v. : मङ्गिः.

REMOVE (v.t.) : I. To move, change place : (1) स्थानान्तरं नयति (नी, c. 1.) ; (2) अपसारयति (c. of सु). II. To drive away, banish : q.v. : दूरीकरोति : v. Also to dismiss (II). III. To take away, destroy : q.v. : (1) अपनयति (नी, c. 1.) ; (2) हरति, अप- (ह्, c. 1.), *to r. thirst* ; वृष्णां हरति, Bha. ; (3) नुदति, प्र- (नुद्, c. 1.), *r.s phlegms* : कफनुत् (mfn.) ; (4) हन्ति, अप- (हन्, c. 2. = kill), *r.s phlegms* : कफापह (f. हा), Bha. ; (5) विनाशयति (c. of नश् =

destroy), *r.s cold* : प्रतिशयार्थं विनाशयति, Bha. ; (6) छिनत्ति, वट् (छिद्, c. 7. = cut off), *r.d the doubt* : वितर्कं विच्छेद, M.n. on, Ki. iv. 5.

REMOVE (v.i.) : (1) स्थानान्तरं गच्छति (गम्, c. 1.), याति (या, c. 2.), etc. ; (2) अपसरति (सु, c. 1.) : v. To go away.

REMUNERATE : मूल्यं ददाति (दा, c. 3.) : v. To recompense.

REMUNERATION : मूल्यम् : v. Also reward, pay.

RECOUNT : संमर्दः : v. Encounter, battle.

REND : दारयति (rarely घ्णाति), वि-, परि-, अव-, *rent the mountain* : द्वाारादिम्, Mah. ; *the thunderbolt rent that hole* : वज्रं तद्विलमदारम्, Mah. i. 3. 163.

RENDER : I. In gen. : करोति, *to r. clear* : विशदी-करोति, M.n. ; *to r. into Persian* : पारसीकभाषायां करोति, Raj. : v. To make, do. II. To give back : प्रतिददाति (दा, c. 3.) : v. To give, return.

RENDERING (subs.) : i.e. translation : q.v. : expr. by verb.

RENDEZVOUS : समागम- or सङ्गमस्थानम् and sim. comp.s.

RENDING (subs.) : दारः, -णम्, वि-, अव-.

RENEGADE : I. Apostate : q.v. II. A term of abuse : पाषण्डः.

RENEW : I. To make again : पुनः करोति or पुनः and the corresponding verb, *r. a fight* : पुनर्युद्धं करोति or युध्यते ; *r. studies* : पुनरभ्यनं करोति or अधीते ; *r. an application* : पुनः प्रार्थनां करोति or प्रार्थयते, etc. II. To make new : नवीकरोति.

RENEWABLE, RENEWAL : expr. by verb.

RENOUNCE : I. Not to own : (1) प्रत्याख्याति (ख्या, c. 2.) ; (2) न स्वीकरोति, अङ्गीकरोति, etc. II. To forsake, abandon : q.v. : त्यजति, परि-, सं- (त्यज्, c. 1.).

RENOVATE : नवीकरोति : v. To renew, refresh.

RENOVATION : I. The act : नवीकरणम्. II. The state : (1) नवीभावः (of things) ; (2) प्रत्याश्वासः (of persons).

RENOWN : (1) कीर्तिः, *of world-wide r.* : विश्व-विख्यातकीर्तिः, D.s. ; (2) ख्याति, प्र- ; (3) यशस (n.) : v. Fame.

RENOWNED : (1) ख्यात (f. ता), वि-, प्र- ; (2) विश्रुत (f. ता); (3) प्रथित (f. ता); (4) प्रसिद्ध (f. दा); (5) कीर्तिमत् (f. ती); यशस्विन् (f. नी); etc. (possessing renown).

RENT (subs.) : I. Of lands : करः. II. Cleft, fissure : q.v. : छिद्रम्.

RENT (v.) : I. To grant by lease : भाटकेन ददाति (दा, c. 3.). II. To take by lease : (1) भाटकेन गृह्णाति (ग्रह, c. 9.); (2) भाटयति, Viv.

RENTAL, RENT-ROLL : *करपत्रिका and sim. comp.s.

RENTER : expr. by verb : v. To rent.

RENUNCIATION : I. Not owning : (1) प्रत्याख्यानम् ; (2) निराकृतिः (=rejection) ; II. Abandonment : q.v. : परित्यागः, r. of *sitā* : सीतापरित्यागः.

REPAIR (v.t.) : I. To restore : (1) नवीकरोति, *r.ed the town* : पुरं नवीकर ; (2) पूरयति, परि-, (पूर, c. 10. : by filling up what is incomplete); (3) संस्करोति (कृ, c. 8. : by embellishing); (4) प्रतिसंस्करोति (कृ, c. 8.). II. To make amends for : पूरयति, परि-.

REPAIR (v.i.) : (1) गच्छति (गम्, c. 1.) : v. To go ; (2) समाश्रयति (श्रि, c. 1.) : v. To betake, (have) recourse.

REPAIR (subs.) : संस्कारः or प्रति- : v. To repair (v.t.).

REPAIRER : expr. by verb : v. To repair.

REPARABLE (1) पूरणीय (f. या), परि- ; (2) प्रतिसमाधेय (f. या).

REPARATION : (1) पूरणम्, परि- : v. Compensation, redress.

REPARTEE : (1) व्यङ्ग्योक्तिः (?) ; (2) क्षिप्रोत्तरम् (=quick reply : q.v.).

REPAST : (1) आहारः : v. Meal ; (2) भोजनम् : v. Food.

REPAY : (1) निर्यातयति (यत्, c. 10. : lit. and fig., in good and bad sense); (2) प्रतिददाति (दा, c. 3. =to give back, return).

REPAYMENT : (1) निर्यातनम् ; (2) प्रतिदानम् or प्रत्यर्पणम् (=giving back).

REPEAL : I. Verb, to annul : (1) लुप्सति, वि-, अव- (लुप्, c. 6. : ?); (2) खण्डयति, परि- (खण्ड,

c. 10. : ?). II. Subs., abrogation : (1) लोपः, वि- अव- (?) ; (2) खण्डनम्, -ना, परि- (?) .

REPEAT : I. To utter again : (1) पुनर् उदीरयति (ईर्, c. 10.); (2) भूयो गदति, नि-, (गद्, c. 1.); (3) द्विः (=twice) व्याहरति (ह c. 1.), *as if r.ed the same thing with an echo* : द्विरिव प्रतिशब्देन व्याजहार तमेवार्थम्, Ku. vi. 64 ; etc. : v. To utter, say, again. II. To do again : (1) पुनः or भूयः करोति or by corresponding verb ; (2) समभि- or समभिध्या-हरति (ह, c. 1.).

III. To recite, read : q.v. : व्याहरति.

REPEATEDLY (1) वारं वारम् ; (2) भूयोभूयः ; (3) पुनःपुनः ; (4) सुबुद्धः ; (5) सुबुद्धुः ; (6) अमीक्षणम् ; (7) by frequentative verbs (rare).

REPEATER : I. Reciter : व्याहर्तृ (f. र्त्री). II. A watch : *होरावादः.

REPEL : निरस्यति (असू, c. 4.) : v. To drive away, dispel.

REPELLENT (adj.) : (1) क्रूर (f. रा=fierce : as of looks); (2) प्रमाणिन् (f. नी : as a r. medicine).

REPENT : (1) अनु-तप्यते, अनुसं-, पश्चात्-, (pass. of तप्), *afterwards r.* : पश्चादनुतप्यन्ते, V. iii. 3. ; (2) by subs., “सञ्जातपश्चात्तापात्रमवती”, V. iii. ; (3) अनुशेते (शी, c. 2. : rare); (4) अनुशोचति (शुच्, c. 1. =to r. for, lament : q.v.).

REPENTANCE : (1) पश्चात्तापः or अनुतापः, “पश्चात्ताप-सम्यवेष्टः, Sa. vi. ; (2) अनुशयः, “अनुशयादनुरोदिमि चोत्सुकः”, Sa. vi. 8.

REPENTANT : (1) सानुतापः (पा, प) ; (2) पश्चात्ताप-युतः (ता, त) ; (3) सञ्जातानुशयः (या, य) ; (4) अनुतापिन् (f. नी) ; etc.

REPENTANTLY : (1) सानुतापम् ; (2) सानुशयम् ; (3) by adj.

REPERCUSSION : प्रतिघातः : v. Reverberation.

REPERTORY : कोषः : v. Treasury, receptacle.

REPETITION : I. Reiteration : (1) पुनरुक्तिः ; (2) द्विरुक्तिः ; (3) by verb : v. To repeat (1).

II. Of acts ; (1) सममिहारः ; (2) समभिध्याहारः, S.k. III. Recital, rehearsal : q.v. : व्याहारः.

REPINE : परितप्यते (pass. of तप्) : v. To grieve.

REPINING (subs.) : परितापः : v. Grief, lamentation.

REPLACE : I. Lit. : प्रतिष्ठापयति (c. of स्था) : v.

To put again. II. To supply the place of : पूरयति, परि-, सं-, (पू, c. 10.).

REPLANT : प्रतिरोपयति (c. of रू) : v. To plant again.

REPLENISH : संपूरयति (पू, c. 10.) : v. To complete, finish.

REPLETE : पूर्ण (f. र्ण) : v. Full.

REPLETION : पूर्णता : v. Fullness, satiety.

REPLY (subs.) : (1) उत्तरम्, *should give a true r. : यथार्थमुत्तरं दद्यात्*, Mit. ; *r. is of four kinds : उत्तरं स्याच्चतुर्विधम्*, Kat. ; (2) प्रतिवाक्यम् and sim. comp.s (to questions), *that I return no r. even to you : येन मवतोऽपि नास्ति प्रतिवचनम्*, V. ii. ; *gave no r. : प्रतिवाचमदत्त न*, Si. xvi. 21 ; (3) प्रत्युत्तरम् (prop. to a r.), M.n. Ph. : *to leave no ground for r. (i.e. to shut the mouth) : निरुत्तरीकरोति*.

REPLY (v.) : उत्तरं ददाति (दा, c. 3.) : v. To answer.

REPORT (v.t.) : I. To inform, relate : q.v. : आवेदयति (c. of विद्). II. To make a r. : *to r. about an abortion : भ्रूणहत्यावृत्तान्तम् आवेदयति* or प्रेरयति (ई, c. 10 = to send).

REPORT (subs.) : I. Information, relation : q.v. : (1) आवेदनम् ; (2) विज्ञप्तिः. II. That which is reported : (1) वृत्तान्तः (= news, facts) ; (2) not expr., *your majesty will be pleased to read the r. : तद्देवः पत्रारोपितं प्रत्यक्षीकरोतु*, Sa. vi. III. Rumour : q.v. : वार्ता. Ph. : *of good r. : पुण्यशस्त्रम्* (mf.). v. Fame. IV. Sound, noise : q.v. : श्रुतिः.

REPOSE (subs.) : विश्रामः : v. Rest (1).

REPOSE (v.i.) : I. To rest : q.v. : विश्रामयति (c. 4.). II. To lie : q.v. : तिष्ठति (स्वा, c. 1.). III. To rest in confidence : व्यवतिष्ठते.

REPOSE (v.t.) : I. To lay at rest : विश्रामयति (c. of श्रम्). II. To entrust : q.v. : निक्षिपति (क्षिप्, c. 6.).

REPOSITORY : (1) निधिः, *r. of knowledge : ज्ञान-निधिः* : v. Abode ; (2) कोषः (= treasury : q.v.) : (3) आगारम् (= house) ; (4) आश्रयः (= refuge).

REPREHEND : उपालम्बते (लम्, c. 1.) : v. To censure, blame.

REPREHENSIBLE : उपालम्ब्य (f. भ्या) : v. Blameable, culpable.

REPREHENSION : उपालम्भः : v. Censure, blame.

REPRESENT : I. To portray, delineate : q.v. : वर्णयति (वर्ण, c. 10.). II. To describe : q.v. : वर्णयति. III. To inform : q.v. : आवेदयति, नि-, (c. of विद्). IV. To stand in the place of : भूमौ तिष्ठति (स्वा, c. 1.), वर्तते (वृत्, c. 1.), etc. V. To personate : भूमिकायां तिष्ठति, etc., *Urvashi r.ing Lakshmi* : लक्ष्मीभूमिकायां वर्तमानोर्वशी, V. iii.

REPRESENTATION : I. Delineation, description : q.v. : वर्णना. II. Information, respectful statement : (1) आवेदनम् ; (2) निवेदनम्. III. Image, likeness : (1) प्रतिकृतिः ; (2) प्रतिरूपम्. IV. Theatrical : अभिनयः.

REPRESENTATIVE : I. Subs. : प्रतिभूः : v. Substitute, agent. II. Adj. : expr. by verb or deriv., *r. of the people* : प्रजास्थानीय (f. या).

REPRESS : नियच्छति (यच्, c. 1.) : v. To restrain, check.

REPRESSION : नियन्त्रणा : v. Restraint.

REPRIEVE (subs.) : I. Lit. : दण्डव्याक्षेपः and sim. comp.s (??). II. Respite : विश्रामः. III. Reproof : मर्त्सना.

REPRIEVE (v.) : expr. with व्याक्षिपति (क्षिप्, c. 6.) or by subs.

REPRIMAND (v.) : मर्त्सयति : To reprove, censure.

REPRIMAND (subs.) : मर्त्सना : v. Reproof, censure.

REPRINT : I. Verb : पुनमुद्रयति (?). II. Subs. : expr. with पुनर्मुद्रितः (ता, तं).

REPRISAL : प्रत्यपहारः and sim. expr.s (??).

REPROACH (v.) : (1) गर्हयति, वि-, परि-, (गर्ह, c. 10.) ; *I r.ed the garland* : तामेकावलीमगर्हयम्, K. ; (2) उपालम्बते (लम्, c. 1.), *(that you may) not be reviled by elders, r.ed by your friends* : न भिक्त्रियसे गुरुभिः, नोपालम्ब्यसे सुहृद्भिः, K. ; (3) आक्रोशति (क्रुश्, c. 1. = to cry against), *surely the birds r.ed him with (their) cries* : खगास्तमाचक्रुः शरावैः खलु, N. i. 128. : v. censure.

REPROACH : I. Censure, reviling : (1) उपा-

लम्पः; (2) तिरस्कारः; (3) अपिहोपः; (4) विक्र-
कारः; (5) गर्हणम्, -णा. II. A disgrace : कलङ्कः
v. Also scandal.

REPROACHFUL : I. Opprobrious : (1) by comp.,
r. speech : आक्षेपवचः, Ki. xiv. 25.; तिरस्कार-
वचनम्, M. n.; (2) अपिहोपक (f. पिका) and
sim. deriv. (rare). II. Shameful, vile : q.v. :
गर्हित (f. ता).

REPROACHFULLY : I. Opprobriously : (1) साधि-
क्षेपम्; (2) सोपालम्पम्; (3) by verb. II.
Shamefully : (1) गर्हितम्; (2) better by
adj.

REPROBATE (adj.) : I. Of men : (1) खण्डितवृत्त
(f. ता); (2) दुराचार (f. रा); (3) असाधु (f.
also ध्वी); (4) पापात्मन् (mf. n.); etc. II. Of
acts etc. : (1) दुष्ट (f. दृष्ट) : v. Vicious; (2)
अशुद्ध (f. द्वा=impure).

REPROBATE (v.) : निराकरोति (कृ, c. 8.) : v.
To condemn, reject.

REPROBATION : निराकृतिः or -क्रिया : v. Condem-
nation, censure, rejection.

REPRODUCE : (1) प्रत्युत्पादयति (c. of पद्); (2)
पुनर्जनयति (c. of जन्); etc.

REPRODUCTION : (1) प्रत्युत्पत्तिः; (2) पुनर्मिलनम्;
etc.

REPRODUCTIVE : v. Generative, productive.

REPROOF : (1) मर्त्सना; (2) शिक्षारः : v. Cen-
sure, reproach.

REPROVE : (1) मर्त्सयति, -ते, निर्-, सम्- (मर्त्स्, c.
10.); (2) उपालमते, सम्-, (लम्, c. 1.) : v. To
censure, reproach.

REPROVER : expr. by verb : v. Censurer.

REPTILE : (1) सर्पजातिः; (2) सरीसृपः : v. Also
snake.

REPUBLIC : *प्रजातन्त्रम्; प्रजातान्त्र्यम् (comp. L. iii.
“तेषां.....नोच्चमध्यवृद्धज्येष्ठानुपालिता। एकैक एव मन्य-
तेऽर्ह राजा राजेति”).

REPUBLICAN : I. Belonging to a republic :
expr. by comp. II.=subs., of men : *प्रजातन्त्र
(f. जी); प्रजातन्त्रानुग (f. गा); etc.

REPUBLICANISM : प्रजातन्त्रानुगः and sim. comp.s.

REPUBLICATION : perh. पुनःप्रकाशः and sim.
comp.s.

REPUDIATE : प्रत्याख्याति (ख्या, c. 2.) : v. To
reject.

REPUDIATION : प्रत्याख्यानम् : v. Rejection.

REPUGNANCE (v.) : (1) विरागः : v. Aversion;
(2) द्वेषः : v. Hatred.

REPUGNANT : (1) विरुद्ध (f. द्वा=opposed to,
contrary); (2) प्रतीप (f. पा=disagreeable,
perverse).

REPUGNANTLY : (1) विरुक्त (f. क्त=with aver-
sion); (2) प्रतीपम् (=with opposition, per-
versely).

REPULSE : I. Verb : निराकरोति (कृ, c. 8.) : v.
To drive away. II. Subs. : निराकृतिः or निरा-
क्रिया : v. Rejection.

REPULSION : निराकरणम् : v. Repulse, rejection.

REPULSIVE : Fig. : (1) क्रूर (f. रा=fierce); (2)
अप्रिय (f. या=unpleasant); (3) द्विष्ट (f. दृष्ट=

hated).

REPUTABLE : मान्य (f. न्या) : v. Respectable.

REPUTABLY : (1) by circumlo.; (2) सुष्ठु (=

well).

REPUTATION, REPUTE (subs.) : I. Fame, re-
nown : q.v. : कीर्तिः. II. Estimation, regard :
of bad r. : दुष्कीर्तिम् (f. ती); better by verb.

REPUTE (v.) : मन्यते (मन्, c. 4.) : v. To
regard, consider.

REQUEST (v.) : प्रार्थयते (अर्थ, c. 10.) : v. To
ask (II), beg, entreat.

REQUEST (subs.) : (1) प्रार्थना or असमर्थना, r.s to
stronger (men) end in evils : प्रार्थनाधिकबले विपत्फला,
Ki. xiii. 61.; (2) याच्ना, it is better that a r.
to a good man is unsuccessful : याच्ना मोघा
वरमधिगुणे, Mc. i. 6.; (3) याचितम्, प्र- (rare).

REQUIRE : I. To ask, demand : q.v. : प्रार्थयते.
II. To need, call for : अपेक्षते (ईच्, c. 1.),
r.s you as the best cause : अपेक्षते प्रत्ययमुत्तमं त्वाम्,
Ku. iii. 18.

REQUIREMENT : expr. by verb, all her r.s were
supplied : यदेव वज्रे तदपरयदाहृतम्, R. iii. 6. : v.
Requisition.

REQUISITE : (1) आवश्यकीय (f. या=necessary :
q.v.); (2) by verb : v. To require (II).

REQUISITION : (1) अनुयोगः (=demand); (2)

प्रार्थना (=request). Ph. : *to be in r.* : अपेक्षते :
v. To require.

REQUITAL : I. Retaliation, punishment : (1)
प्रति(त्ती)कारः ; (2) प्रतिक्रिया. II. Reward, com-
pensation : q.v.

REQUIRE : I. To retaliate, punish : q.v. :
प्रतिकरोति. II. To reward, repay : निर्यातयति
(c. of यत्).

RESCIND : खण्डयति (खण्ड्, c. 10.) : v. To
repeal, cancel.

RESCRIPT : शासनम् : v. Edict, command.

RESCUE (v.) : मोचयति or मोक्षयति, परि-, वि-, निर्-
(मुच् and मोक्ष्, c. 10.), *was r.d by you* : त्वया
मोक्षितः, Mr. x. : v. Also to save.

RESCUE (subs.) : (1) मुक्तिः or मोक्षः, परि-, वि- ;
(2) उद्धारः, सम्- : v. Also release, deliverance.

RESEARCH (subs.) : (1) गवेषणम्, -णा ; (2) गवे-
षितम् : v. Also search.

RESEMBLANCE : (1) सादृश्यम्, *r. between them and
Rāma* : रामस्य तयोश्च सादृश्यम्, R. xv. 67. ; *so
close r. that it cannot be ascertained* : ईदृशं सौसा-
दृश्यं येन न ज्ञायते, Na. ii. ; (2) सारूप्यम् or सरूपता,
your excellences bear our r. : गुणास्त्वदीया नः सरूपतां
मज्जन्ते, Ki. iii. 42. ; (3) साधर्म्यम् or सधर्मता (in
qualities), *(the only) r. in imitating me is (your)
great enmity* : साधर्म्यं मदनुकृतेः प्रधानवैरम्, Mu. iii.
12.

RESEMBLE : expr. by adj. or subs. : v. Like.

RESEMBLING : सद्भाः (शा, शं) : v. Like.

RESENT : क्रुध्यति (क्रुप्, c. 4.) : v. (To be)
angry, indignant.

RESENTFUL : क्रोधशील (f. ला) and sim. comp.s. :
v. Angry, irritable.

RESENTMENT : मन्युः : v. Anger.

RESERVATION : I. Keeping back, concealing :
(1) संवृतिः ; (2) संवरणम्. II. Exception, res-
triction : q.v.

RESERVE (v.) : I. To keep, retain : q.v. :
रक्षति (रक्ष्, c. 1.). II. To except : q.v. :
वर्जयति (वर्ज्, c. 10.).

RESERVE (subs.) : I. In gen. : (1) संवृतिः, *r.
only disclose one's affections* : कथयति संवृतिरेव
कामितानि, Ki. x. 44. ; *r.d mind* : संवृतिमन्मनः,

Si. xv. 11. ; (2) संवरणम्, *it is (his) r.* : संवरणं
हि तत्, Mal. i. Ph. : *without r.* : विवृतम् ; (3)
संकोचः, M.n. on Si. vi. 74 ; (4) आशङ्का
(=apprehension), *without r.* : समुद्रुताशङ्कम्, Si. :
v. Also openly. II. Of troops : परि(प्रति)ग्रहः.

RESERVED (adj.) : In disposition : संवृतिमत् (f.
ती) and sim. comp.s.

RESERVOIR : (1) जलाशयः ; (2) तडागः : v. Tank.

RESIDE : वसति (वस्, c. 1.) : v. To dwell,
remain.

RESIDENCE : I. The act : (1) वासः, नि- ; (2)
स्थितिः (=stay). Ph. : *r. abroad* : प्रवासः. II.
The place. : (1) वासः, नि- ; (2) वसतिः ; (3)
वासभूमिः and sim. comp.s.

RESIDENT : (1) by deriv., *r. of this, that place* :
इहत्य, तत्रस्थ (f. त्या) ; (2) निवासिन् (f. नी) : v.
Inhabitant.

RESIDUARY : अवशिष्ट (f. ष्टा) : v. Remaining.

RESIDUE : शेषः : v. Remainder.

RESIGN : I. To give up, surrender : अर्पयति,
सम्-, (c. of श्च). II. To relinquish, abandon :
q.v. : त्यजति, परि-, (त्यज्, c. 1.).

RESIGNATION : I. Relinquishment, abandon-
ment : q.v. : त्यागः, परि-. II. Giving up,
yielding : (आत्म-) अर्पणम्, सम्- : v. Also sub-
mission.

RESIN : (1) अरालः or रालः ; (2) धूनकः ; (3) सर्ज-
रसः.

RESINOUS : expr. by comp. or deriv.

RESIST : (1) प्रतिकूलयति (nomi.) : v. To oppose ;
(2) बाधते, प्र-, (बाध्, c. 1.) : v. To obstruct ;
(3) निवारयति, वि-, (c. of वृ) : v. To hinder ;
(4) प्रत्यवतिष्ठते (स्था, c. 1.) : v. To withstand.

RESISTANCE : (1) प्रतिरोधः (= opposition) ; (2)
प्रतिघातः (=striking against, as of forces) ;
(3) निवारणम् (=hindrance) ; (4) प्रत्यवस्थानम्
or -स्थितिः (rare).

RESISTLESS : (1) अनिवार्य (f. र्या) ; (2) दुर्निवार
(f. रा), Si. xiv. 72.

RESISTLESSLY : expr. by adj. or circumlo.

RESOLUTE : (1) स्थिरनिश्चय (f. या), *a r. mind* :
स्थिरनिश्चयं मनः, Ku. v. 5. ; (2) स्थिरमति (mfn.) ;
(3) दृढसंकल्प (f. र्णा) ; and sim. comp.s.

RESOLUTELY : (1) expr. by adj. ; (2) दृढम् (=firmly) ; (3) साग्रहम् (=obstinately).

RESOLUTION : I. Dissolution, analysis : विच्छेद-
नम् (?). II. Solution, explanation : q.v.
III. Firmness, constancy : q.v. : स्वैर्यम्.
IV. Determination, resolve : (1) निश्चयः, *it is my firm r.* : एष मे स्थिरो निश्चयः, Mu. i. ; (2) सर्गः (rare), *take up arms if this is your r.* : गुहाय शस्त्रं यदि सर्ग एष ते, R. iii. 51. : V. Decision : निर्णयः.

RESOLVABLE : विच्छेदणीयः (या, यं) (?) : v. To resolve.

RESOLVE (subs.) : v. Resolution.

RESOLVE (v.t.) : I. To dissolve, analyze : no prop. equiv. : (1) विच्छेदयति (c. of छिप् ?) ; (2) विद्रावयति (c. of द्रु = to melt : q.v.). II. To solve, explain : q.v. : व्याकरोति (कृ, c. 8.). III. In music : perh. मिश्री- or मिश्रकी-करोति, Si. xi. 1.

RESOLVE (v.i.) : I. To determine : q.v. : निश्चयं करोति. II. To pass a resolution : perh. व्यवस्थति (सो, c. 4.).

RESONANT : (1) मुखरित (f. ता), *the quarters r. with bees* : अलिमालामुखरितककुम्भः, Ma. i. 1. ; (2) प्रतिध्वनित (f. ता) ; (3) प्रति- or अनु- नादिन् (f. नी) : v. To echo, sound.

RESORT (v.) : सेवते, उप-, परि-, सं-, नि-, (सेव्, c. 1.), *sometimes r.ed to drink* : कदाचित् पानमसेवत, R. ; *the forest r.ed to by barbarians and robbers* : वनं स्लेच्छतस्करसेवितम् : v. To (have) recourse, frequent.

RESORT (subs.) : (1) expr. by verb ; (2) शरणम् (=refuge).

RESOUND (v.i.) : (1) प्रति-नदति (नद्, c. 1.) : v. To echo ; (2) ध्वनति (ध्वन्, c. 1.) : v. To sound. Ph. : *r.ing* (adj.) : v. Resonant.

RESOURCE : I. Means, remedy : q.v. : उपायः. II. In pl., fortune, affluence : q.v. : विभवः.

RESPECT : I. To honour : q.v. : (1) संमानयति (c. of मन्) ; (2) गौरवेण पश्यति (दृश्, c. 1. = look upon with r.), *he was highly r.ed* : गौरवेण दृष्टेतरामसौ, Si. xiv. 42. II. To regard, relate : q.v.

RESPECT (subs.) : I. Reference : Ph. : *with r. to* : v. R. ing. II. Honour, regard : (1) सम्मानः (=honour) ; (2) आदरः (=attention, consideration) ; (3) गौरवम् (=reverence) ; (4) पूजा or अर्चना (=adoration).

RESPECTABILITY : (1) माननीयता ; (2) पूजनीयता ; (3) पूजार्हता ; etc.

RESPECTABLE : I. Honourable : (1) माननीय (f. या) ; (2) मान्य (f. न्या) ; (3) पूजनीय (f. या) ; (4) पूज्य (f. ज्या) ; (5) अर्चनीय (f. या). II. Moderate : q.v.

RESPECTABLY : *r. dressed* : आर्यवेष्ट (f. वा) ; *r. connected* : पूज्यसम्बन्ध (f. न्धा) ; etc.

RESPECTFUL : (1) विनीत (f. ता) ; (2) सादर (f. रा) ; (3) सगौरव (f. वा).

RESPECTFULLY : (1) सविनयम् ; (2) सगौरवम्, B. xii. 8.

RESPECTING : उद्दिश्य, *r. the regent of the quarter* : दिक्पतिमुद्दिश्य, N. xiii. 15. : v. About (III).

RESPECTIVE : I. Each to each : expr. by doubling words meaning *own*, *let the employees also attend to their r. works* : स्वे स्वे कर्मण्यथ समवधत्ताप्यधिकृताः, Vi. vii. 37. II. Relative : q.v. III. Careful : q.v.

RESPECTIVELY : I. As relating to each : expr. as above. II. According to position : (1) पौर्वापर्येण ; (2) by circumlo.

RESPIRATION : I. In gen. : (1) श्वासः ; (2) श्वासप्रश्वासः. II. Resurrection : उज्जीवनम्, प्रति-.

RESPIRE : I. To breathe : q.v. : श्वसिति (श्वस्, c. 2.). II. To inhale : q.v. : आचामति (चम्, c. 1.).

RESPIRATORY : श्वास- in comp. (?) or by circumlo.

RESPIRE : I. Subs. : (1) विलम्बः (=delay : q.v.) ; (2) विरामः (=pause : q.v.). II. Verb. : (1) अवकाशं ददाति (दा, c. 3.) ; (2) by circumlo.

RESPLENDENCE : औज्ज्वल्यम् : v. Brilliancy, brightness.

RESPLENDENT : समुज्ज्वलः (ज्ञा, जं) : v. Brilliant, splendid.

RESPLENDENTLY : expr. by adj. or circumlo.

RESPOND : I. To answer, reply : q.v. : प्रति-
वाचं ददाति (दा, c. 3.). II. To suit. : q.v.
III. To pay : q.v.

RESPONDENT : I. One who answers : प्रतिवक्त्रु
(f. क्त्रो). II. In law : प्रतिवादिन् (f.
नी).

RESPONSE : I. An answer : (1) प्रत्युक्तिः ; (2)
प्रतिवादः (in disputation). II. Of an oracle :
समादेशः. III. An anthem : सूक्तम् (?).

RESPONSIBILITY : (1) भारः or भरः (=burden),
to throw r. : भरं नस्यति, Ra. ; (2) दायः (used
in Bengali) : v. Also obligation.

RESPONSIBLE : I. Accountable : दायिन् (f. नी)
(used in Bengali) or by circumlo. II. Subs-
stantial, able to pay : समर्थः (र्था, र्थ).

RESPONSIVE : I. Able or ready to respond :
expr. by verb. II. Corresponding : संवादिन्
(f. नी).

RESPONSIVELY : expr. by circumlo.

REST (subs.) : I. Repose : (1) विश्रामः, and let
this bow get r. : विश्रामं लभतामिदं च धनुः, Sa. ii.
6. ; (2) विश्रान्तिः (rare), your majesty also gets
r. in the sixth portion of the day : षष्ठे काले
त्वमपि लभसे देव विश्रान्तिमहः, Vi. ii. 1. ; (3) विश्रमः
(rare), “पश्चात्पुत्रैरुपहितमरः कल्पते विश्रमाय”, V.
iii. 1. II. In music : यतिः. III. Support,
prop. : अवलम्बः, -नम्. IV. Remainder : (1)
अवशिष्ट (f. ष्टा) : v. Remaining, remainder ;
(2) अन्ये (=others : in contrasting two).

REST (v.i.) : I. To repose : (1) विश्राम्यति (श्रम,
c. 4.), r. one day, return next morning : एकमहो
विश्रम्य शोभते प्रत्यागमिष्यति, K. ; r.ed in the cool
shade of rose-apple tree : जम्बूवृक्षस्य शीतलच्छायायां
विश्राम, Va. ; (2) विश्रामं करोति. II. To lean :
(1) अव-लम्बते, समा- (लम्ब्, c. 1. : with acc.) ;
(2) आ-श्रयति, -ते, उपा-, समा-, सम्, (श्रि, c. 1.),
the arm of Rāma on which no other (woman)
r.ed : रामबाहुनुपाश्रितोऽन्यथा, U. i. 37. III. To
stand, lie : q.v. : तिष्ठति (स्था, c. 1.). IV.
With on or with=depend on : q.v. V. To
rely : q.v.

REST (v.t.) : I. To cause to repose : विश्रामयति
(c. of श्रम्), r. the yoked (horses) : धूर्यान्विश्रामय,

R. i. 54. II. To place : q.v. : स्थापयति (c.
of स्था).

RESTING-PLACE : विश्रामस्थानम् and sim. comp.s

RESTITUTION : (1) पुनर्वाप्तिः and sim. comp.s.
(=getting back) ; (2) उद्धारः सम्- (=deli-
verance, release).

RESTIVE : (1) दुरचेष्टित (f. ता : as a r. horse),
M.n. on Si. v. 11. ; (2) दुष्ट (f. दृष्ट= vicious :
q.v.) ; (3) उन्मार्गप्रस्थित (f. ता=going astray),
M.n.

RESTIVENESS : (1) दुरचेष्टितता ; (2) दुष्टता ; (3)
better by adj.

RESTLESS : I. Unquiet, uneasy : (1) व्याकुल
(f. ला=agitated) ; (2) चञ्चल (f. ला=mov-
ing about) ; (3) विह्वल (f. ला=distressed),
my mind is r. : मनो मे विह्वलति, Gi. II. Afford-
ing no rest : expr. by circumlo., passed a r.
night : उत्सन्ननिद्रां क्षपां क्षपितवती, K.

RESTLESSLY : expr. by adj. or circumlo.

RESTLESSNESS : (1) व्याकुलता ; (2) चञ्चलता ; (3)
विह्वलता ; (4) अप्रशान्तिः (=want of quiet) : v.
Restless.

RESTORATION : I. In gen. : expr. by verbs
given under restore or cor. subs. II. Re-
covery : q.v. : समुत्थानम्. III. In English
history : *प्रतिष्ठापनम्.

RESTORATIVE : (1) बल्य (f. ल्या), Sr. ; (2)
बलवर्धन (f. नी) ; and sim. comp.s.

RESTORE : (1) often expr. by पुनर्लभते (लभ्, c.
1.), अवाप्नोति (आप्, c. 5.), etc. (=to get
back=be r.d), and Puru was r.d to his former
youth : यौवनं प्रतिपेदे च पुरः स्वं पुनरात्मनः, Mah. i.
83. 18. ; let the king be r.d to his sight and
strength : स लब्धचक्षुर्बलवान् भवेन्नृपः, Mah. iii.
297. 27. ; r.d to life (lit. form) : प्रतिपन्नमूर्ति
(mfn.), Ku. vii. 92. ; (2) प्रतिददाति or पुनर्
ददाति (दा, c. 3.) and sim. comp.s. (=to
give back) ; (3) नवीकरोति (=repair : q.v.),
(4) प्रत्यानयति (नी, c. 1.=to bring back :
q.v.) ; (5) उद्धारति (ह्, c. 1.=to save, free :
q.v.).

RESTORER : (1) प्रतिपादक (f. दिका) ; (2) प्रतिदातृ
(f. त्री) ; etc.

RESTRAIN : (1) निगृह्णाति, वि-, सं-, (ग्रह्, c. 9.), *r.ing anger by patience* : कोपं क्षमया निगृह्णन्, B. xii. 81.; (2) यन्त्रयति, नि-, विनि-, सं-, (यञ्, c. 10.), *I have r.ed my tongue so much* : एवं मया जिह्वा संयन्त्रिता, V. ii.; (3) यच्छति, नि-, सं-, विनि- (यञ्, c. 1.), *come and r. my horses* : एहि, मे त्वं हयान् यच्छ, Mah. iv. 38. 48.; (4) रुणद्धि, नि-, सं-, अव-, (रुच्, c. 7. : to stop, oppose), *whose motion cannot be r.ed* : असंरुद्धगति (mfn.).

RESTRAINER : (1) नियन्त्र (f. स्त्री); (2) निग्रहीतृ (f. स्त्री); etc.

RESTRAINT : I. In gen. : (1) यमः, सं-, नि-; (2) नि-यन्त्रणम्, -णा, वि-, सं-; (3) निग्रहः; (4) रोधः, सं-, अव-, नि-. II. Restriction : q.v.

RESTRICT : निरुद्धि (रुच्, c. 7.), *when my actions are thus r.ed by you on all sides* : आर्यैर्नैवं सर्वतो निरुद्धचेष्टाप्रसरस्य, Mu. iii. : v. Also to restrain, limit.

RESTRICTION : (1) निरोधः : v. Restraint; (2) सीमा : v. Limit. Ph. : *without r.* : यथेच्छम्, (at pleasure).

RESTRICTIVE : (1) निरोधिन् (f. स्त्री); (2) by verb or circumlo.

RESULT (subs.) : (1) परिणामः, *this is the unfortunate r. of my quietude* : एष मे प्रशमस्य कर्कराः परिणामः, Vi. iii.; (2) फलम् : v. Consequence, fruit; (3) सिद्धान्तः (r. of reasoning).

RESULT (v.i.) : उत्पद्यते (पद्, c. 4.), *r.ing from the murder of Parvataka* : पूर्वतकवधोत्पन्न (f. स्त्री), Mu. i. : v. To proceed (III); (2) परिणमते, वि-, (नञ्, c. 1.=to terminate), *it r.s from his own misdeeds* : आत्मन एव दुश्चरितमेतद्दि-परिणमयति, Vi. vii.

RESUME (subs.) : सारः or सारसंग्रहः : v. Also epitome.

RESUME (v.) : पुनरु or भूय आदत्ते (दा, c. 3.) : v. To take again. Ph. : *to r. an argument or discourse* : प्रकृतमनुसरति (सु, c. 1.=to follow).

RESUMPTION : (1) प्रत्याहारः; (2) पुनरादानम् and sim. expr.s.

RESURRECTION : (1) उज्जीवनम्, प्रति-; (2) मृतोत्थानम् after Ku. vii. 4.

RESUSCITATED : (1) उत्-जीवयति, सं-, प्रत्युत्- (c.

of जीव्), *the animal kingdom was suddenly r.* : उदजीवत् सहस्रैव जीवलोकः, Si. xx. 39.

RESUSCITATION : (1) उज्जीवनम्, प्रति-; (2) सञ्जीवनम्.

RETAIL : अल्पशः or पादशः विक्रीणीते (क्री, c. 9.).

RETAIL (subs.) : perh. अल्पशः or पादशो विक्रयः.

RETAILER : i.e. retail-dealer : perh. पादकारः; पण्यविक्रयिन् (m. ?), Ram. ii. 90. 18.

RETAIN : I. To keep, hold : q.v. : (1) धारयति, सं-, वि- (धृ, c. 10.), *boldness and ability to r.* (i.e. remember) : प्रागल्भ्यं धारयिष्नुता, Ka. i. 21.; (2) न मुञ्चति (मुच्, c. 6.=not to leave : q.v.). II. To engage, hire : (मूल्यं दत्त्वा etc.) रक्षति (रुच्, c. 1.).

RETAINER : I. Lit. : अनुगः (=follower); (2) अनुजीविन् (m.=dependent); (3) स्वपक्षः (=partisan); (4) मूल्यः (=servant). II. Retaining fee : *रक्षामूल्यम्.

RETALIATE : प्रतिकरोति, *has come to r.* : प्रतिकर्त-मुपागतः, Ki. xii. 11. : v. Also revenge.

RETALIATION : (1) प्रति(ती)कारः or -क्रिया; (2) प्रत्यपकारः (in bad sense).

RETARD : (1) विलम्बयति (c. of लम्ब्) : v. To delay; (2) रुणद्धि (रुच्, c. 7.) : v. To hinder, restrain.

RETCH : perh. विवमिषति (desi. of वञ्), or छर्दिरागच्छति (गम्, c. 1.: gen. of person). *R.ing* : विवमिषा (?) or by circumlo.

RETENTION : I. The act : expr. by verb. II. The faculty : धारणा.

RETENTIVE : (1) धारणावत् (f. स्त्री); (2) धारयिष्णु (mfn.). *R. memory* : (1) मेधा, *and has excellent r. m.* : मेधाविनी च, Mal. i.; (2) धारयिष्णुता, Ka. i. 21.

RETENTIVENESS : (1) धारणाशक्तिः; (2) धारयिष्णुता.

RETICENCE : (1) मौनम् (silence); (2) संवृत्तिः (=reserve).

RETICENT : मौनावलम्बिन् (f. स्त्री=silent); (2) संवृत्तिमत् (f. स्त्री=reserved).

RETICULAR, RETICULATED : जालाकार (f. स्त्री) and sim. comp.s.

RETINA : perh. दृष्टिः, 'दृष्टिद्वयं कृष्णगोलौ, Bha.

RETINUE : (1) परिजनः; (2) परिवारः; (3) परि-

वर्हः ; (4) परिच्छदः : v. Attendant, follower, servant.

RETIRE : I. To go away, retreat : q.v. : अपक्रामति (क्रम, c. 1.). II. To withdraw : *r.d from the world* : शान्तिमार्गोत्सुकोऽभूत्, R. vii. 71.; *you will again r. to this hermitage* : करिष्यसि पदं पुनराश्रमेऽस्मिन् Sa. iv. 19. ; *shall r. to a wood* : वनं व्रजेत्, Y. iii. 45.

RETIRED (adj.) : I. Solitary, secluded : q.v. : विविक्ष (f. का). II. From office : कर्मापसृत (f. ता), लक्षकर्मन् (mfn.) and sim. comp.s. (f.).

RETIREMENT : I. In gen. : expr. by verb : v. To retire. II. Seclusion : विविक्षता. III. From office : कर्मापसृति; and sim. comp.s. (?).

RETIRING (adj.) : I. Reserved, not forward : विविक्षप्रिय (f. या) and sim. comp.s ; (2) शान्त (f. न्ता=quiet). II. Suitable at retirement ; *r. pension* : *कर्मापसृतिवृत्तिः.

RETORT (v.) : (1) प्रत्यवस्कन्दते (स्कन्द, c. 1.) ; (2) प्रत्युत्तरं ददाति (दा, c. 3.).

RETORT (subs.) : (1) प्रत्यवस्कन्दः ; (2) प्रत्युत्तरम् (=rejoinder).

RETRACE : *to r. one's steps* : प्रत्यावर्तते (वृत्, c. 1.) : v. To return.

RETRACT : (1) perh. संहरति (ह, c. 1.) ; (2) खादति (खाद्, c. 1.=to eat up ?) ; (3) प्रत्याख्याति (ख्या, c. 2.=to gainsay).

RETRACTION, RETRACTION : (1) by circumlo ; (2) प्रत्याख्यानम् or प्रतिवादः (=gainsaying).

RETREAT (subs.) : The act : (1) अपगमनम् or अपसरणम् (=going away) ; (2) पलायनम् (=fleeing). II. The place : (1) शरणम् : v. Refuge. ; (2) आलयः (=adode : q.v.).

RETREAT (v.) : I. To retire, go away : (1) अपक्रामति (क्रम, c. 1.) ; (2) अपसरति (सु, c. 1.). II. From an enemy : पलायते : v. To flee.

RETRENCH : (1) न्यूनीकरोति : v. To lessen, diminish ; (2) लघयति (nomi.) or लघूकरोति : v. To lighten.

RETRENCHMENT : expr. by verb. ; व्ययसंक्षेपः (?).

RETRIBUTION : I. Retaliation : प्रतिकूलम्. II. Reward : q.v.

RETRIBUTIVE : perh. परिशोधक (f. धिका) ; better by circumlo.

RETRIEVABLE : (1) उद्धरणीय (f. या), सम्- ; (2) प्रतिसमाधेय (f. या).

RETRIEVE : उद्धरति, सम्- (धृ, c. 1.) : v. To recover, restore.

RETROCESSION : (1) प्रतीपगमनम् (going back) ; (2) प्रतिदानम् (giving b.).

RETROGRADE : I. Adj. : (1) प्रतीप (f. पा=reverse) ; (2) वक्र (f. क्रा=crooked : in Astro.), Su. ii. 14. ; (3) परावृत्त (f. ता=back-ward). II. Verb : परावर्तते (वृत्, c. 1.).

RETROGRESSION : (1) वक्रगतिः (of planets etc.) ; (2) प्रतीपगमनम् etc.

RETROSPECT (subs.) : गतस्थ पर्यालोचनम् ; अतीत-परिदर्शनम् (?) ; etc.

RETROSPECTIVE : *r. view*=retrospect : q.v. ; *with r. effect* : गतेन कालेन or समयेन (?).

RETROSPECTIVELY : (1) गतेन कालेन (?) ; (2) अतीतावधि (?).

RETURN (v.t.) : (1) ददाति (दा, c. 3.=to give : when the sense is clear), *to r. a reply* : प्रत्युत्तरं ददाति ; *he should r. or take back the thing within ten days* : सोऽन्तर्दशाहातदुद्भव्यं दद्याच्चैवावदतीतं च, M. ; (2) प्रतिददाति (=to give back), *it is to be r.ed to the seller* : विक्रेतुः प्रतिदेयं तत्, N.s. ; (3) प्रत्यर्पयति (c. of अ=2.), *as if after r.ing a pledge* : प्रत्यर्पितन्यास इव, Sa. iv. 21. : (5) निर्वातयति, -ते, प्रति-, (c. of यत्), *I shall r. (it)* : निर्वातयिष्ये, Mr. i. ; (6) by प्रति- (in r. : q.v.), *by r.ing evil for evil* : प्रत्यपकारेण, Si. ii. Ph. : *time for r.ing (in sales)* : अनुशयः (परावर्तनयोग्यः कालः), Kat.

RETURN (v.i.) : (1) निवर्तते, प्रति-, वि-, सं-, (वृत्, c. 1.), *to (our) governor Kanva when he r.s from his stay abroad* : प्रवासप्रतिनिवृत्ताय तातकण्वाय, Sa. iv. ; *the king has r.ed to his town* : राजा प्रतिनिवृत्तो नगरम्, V.v. ; (2) प्रत्यायाति (या, c. 2.), (=to come back : q.v.), *days gone by do not r. again* : प्रत्यायान्ति गता पुनर्न दिवसाः, J. ; (3) प्रतिगच्छति (=to go back : q.v.), *please give us (your) message here and r.* : अत्र नः सन्दिश्य प्रतिगन्तुमर्हसि, Sa. iv. ; (4) पुनरेति (इ,

c. 2.=to come again : q.v.), *cunning youth (once) past does not r.* : न पुनरेति गतं चतुरं वयः, R. ix. 47.

RETURN (subs.): I. Coming back : (1) प्रत्यागमः, -नम् ; (2) प्रतियानम् (=going back) ; (3) निवृत्तिः, प्रति-, सं-, वि-, (rare), "असन्निवृत्त्यै तदतीतमेव", Sa. vi. 10. ; (4) better by verb, *I am desirous of embracing you on your r.* : प्रत्यागतं त्वां परिगृह्णामा, Ki. iii. 54. II. Giving back : (1) प्रत्यर्पणम् ; (2) प्रतिदानम् ; (3) निर्यातनम्, प्रति- : v. To return. (v.t.). III. Produce, profit : q.v. : फलम् : v. An official declaration : *गणना, *mortuary r.* : मृत्युगणनापत्रिका (?).

RETURN, IN : प्रति- in comp. *If I do not do some good to you in r.* : प्रतिप्रियं चेद्भवतो न कुर्याम, R. v. 56. ; *S. has done befitting good to J. in r. for his life* : प्राणप्रदस्य सुसंघर्षं प्रत्युपकृतं जीमूतवाहनस्य शङ्खचूडेन, Na.v. ; *action in r.* : प्रतिक्रिया, Mr. iii.

REUNION : I. Lit. : पुनःसंयोगः and sim. comp.s. II. An assembly, meeting : q.v. : (1) सङ्गमः ; (2) समागमः.

RE-UNITE : v. To reconcile, unite again.

REVEAL : (1) वि-वृणोति, अपा- (वृ, c. 5.), *to r. one's heart* : हृदयं विवृणोति, Ki. xiv. 12 ; (2) भिनत्ति, निर्- (भिद्, c. 7.=to break), *secretly r. state secrets* : मिन्दन्ति मन्त्रं प्रच्छन्नाः, Ka. xi. 65. ; (3) प्रकाशयति (काश्, c. 10.=to give out : q.v.) ; (4) by circumlo., *through my favour all these will be r.ed to you* : सर्वं विदितमेतत्ते मत्प्रसादाद्भव्यति, Ram. i. 2. 31. ; *as it was r.ed to him* : द्रष्टृत्वात्, Say. ; *r.s divine truths to all beings* : ददाति सर्ववर्भूतानां परं ज्ञानम्, Mah.

REVEALER : (1) expr. by verb. ; (2) भेदक (f. दिका), निर्- (=breaker : as of secrets) ; (3) विवरीत् (f. व्री : rare) ; (4) प्रकाशक (f. शिका).

REVEL (v.) : प्रभूतमह्यपेयेन मोदते (मुद्, c. 1. : see Mah. xvi. 3. 10.).

REVEL, -LING (subs.) : मह्यपेयमहोत्सवः (?) ; पान-गोष्ठीमहोत्सवः (?).

REVELATION : (1) विवृतिः ; (2) भेदः, निर्-

विनिर् ; (3) प्रकाशः, -नम् : for dif. : v. To reveal. Ph. : *divine r.* : देशोन्मेषः.

REVEL(LL)ER : expr. by verb.

REVELRY : v. Revel (subs.).

REVENGE (subs.) : (1) प्रतिहिंसा ; (2) प्रत्यपकारः ; (3) वैरनिर्यातनम् and sim. comp.s (the act) ; (4) प्रति(ती)कारः or -क्रिया (=requital), *in order to take r.* : प्रतिचिकीर्षया, Ki. xi. 74. ; *if unforgivingness had not supported r.* : यद्यमर्षः प्रतीकारं मुजालम्बं न लम्भयेत्, Ki. xi. 57.

REVENGE (v.) : by subs. with gen. : v. Also to avenge.

REVENGEFUL : (1) प्रतिहिंसापरायण (f. णा) and sim. comp.s ; (2) चिकीर्षु or प्रतिचिकीर्षु (mfn. : rare).

REVENGER : प्रति(ती)कर्तृ (f. व्री=avenger : q.v.).

REVENUE : (1) करः, *annual r.* : आन्दिकः करः, M. vii. 129. ; (2) बलिः, *he took r. from them* : स ताम्भ्यो बलिमग्रहीत्, R. i. 18. ; (3) भागधेयः (rare), A. ; (4) राजस्वम् (royal) : v. Also fruit, produce.

REVERBERATE : प्रतिध्वनति (ध्वन्, c. 1.) : v. To resound, echo.

REVERBERATION : I. Of sound : प्रतिध्वनिः : v. Echo. II. Of light or heat : (1) प्रतिफलः (?) ; (2) प्रतिक्षेपः (?).

REVERE, REVERENCE (v.) : (1) अर्चयति, अभि-, सम्- (अर्च, c. 10.) ; (2) पूजयति, सम्-, अभि- (पूज, c. 10.) : v. To honour, respect.

REVERENCE (subs.) : अर्चना or अर्चा, अभि-, *r. paid by me to Krishna* : विहितं मयाच्युतार्चनम्, Si. xv. 46. ; *or if he commands your highest r.* : यदि वार्चनीयतम एव भवताम्, 18. ; (2) पूजनम् or पूजा, सं- ; (3) अपचितिः ; (4) प्रतिमानना : v. Also respect. Ph. : *Your or His r. (in address)* : मगवत् (f. ती).

REVERED, REVEREND (adj.) : (1) पूज्य (f. ज्या) or पूजनीय (f. या), सं- ; (2) अर्चनीय (f. या) or अर्च्य (f. च्या), अभि-, समभि- ; (3) माननीय (f. या) or मान्य (f. न्या), सं-, प्रति- ; (4) पूजार्ह (f. हर्ह) and sim. comp.s. Ph. : *r. sir* : मगवन् : v. Reverence.

REVERENT, REVERENTIAL : (1) मक्तिमत् (f. ती);
(2) by circumlo. : v. To revere, respectful.

REVERENTLY, REVERENTIALLY : (1) मक्त्या ; (2)
मक्तिपुरःसरम् ; (3) मक्तिपूर्वकम् : v. Also respect-
fully.

REVERIE : ध्यानम् : v. Meditation, dream.

REVERSAL : (1) परावर्तः, -नम् ; (2) परावृत्तिः : v.
To reverse.

REVERSE (subs.) : I. The back side : पृष्ठम्. II.
Misfortune : q.v. : विपद् (f.) or विपत्तिः. III.
Contrary, opposite : q.v. : विपर्ययः. IV.
Change : q.v. : परावर्तः. Ph. : r. of cold :
शीतेतर (f. रा) ; r. of white : सितेतर (f. रा) ;
etc.

REVERSE (v.) : I. To annul, make void :
perh. परावर्तयति (c. of वृत्) ; (2) खण्डयति, परि-
(खण्ड्, c. 10.). II. To change, alter :
q.v. : परिवर्तयति. Ph. : r.ing you and I : शुष्मद-
स्मदोर्व्यत्ययेन, Mu. v.

REVERSE, -D (adj.) : विपर्यस्त (f. स्ता) : v.
Contrary.

REVERSELY : विपर्ययेण : v. Conversely.

REVERSIBLE : परावर्तनीय (f. या) ; (2) परावर्त्य
(f. त्या) ; (3) by circumlo.

REVERSION : I. Reversing : परावर्तः, -नम्. II.
Reverting : प्रत्यावर्तः, -नम् : v. Also succession.

REVERSIONARY : r. heir : शेषाधिकारिन् (f. जी)
(?) ; r. interest or right : शेषभोगाधिकारः (?).

REVERT : (1) प्रत्यावर्तते (वृत्, c. 1.) ; (2) पुनर्
आगच्छति (गम्, c. 1.) : v. To come, again,
at last.

REVIEW (subs.) : I. Inspection : परिदर्शनम्. II.
Of books : पर्यालोचना (?) ; दोषगुणविचारः (?).
III. In law : पुनर्दर्शनम्, a r. (should be made)
if objections are raised against witnesses or
assessors by losing parties : साक्षिसम्भावसन्धानं
दृष्टे दर्शनं पुनः, N.s.

REVIEW (v.) : I. Lit. and in law : पुनर्दर्शनं
करोति. II. To revise, inspect : परिपश्यति
(प्श, c. 1.). III. As books : पर्यालोचयति
(लुच्, c. 10.) : v. To examine, criticize.

REVIEWER : (1) पर्यालोचक (f. चिका) ; (2) गुण-
दोषविचारक (f. रिका) and sim. comp.s.

REVILE : अपि-क्षिपति, आ-, (क्षिप्, c. 6.) : v.
To abuse, censure.

REVILER : अपि-क्षेपक (f. पिका), आ- : v. Cen-
surer.

REVILING : I. Subs. : अपि-क्षेपः, आ- : v. Abuse,
censure, reproach. II. Adj. : expr. by
comp. : v. Abusive.

REVISAL : (1) परिदर्शनम् (=review) ; (2) परिशोधः
(=correction).

REVISE : perh. परिपश्यति (प्श, c. 1.) or परिदर्शनं
करोति : v. Also to amend, correct.

REVISION : I. Revisal : q.v. II. What is
revised : शुद्धिः.

REVIVAL : I. Lit. : (1) उज्जीवनम् or सज्जीवनम् ; (2)
संज्ञालामः, चेतनागमः, etc. (recovery of cons-
ciousness) ; (3) उद्वोधनम् or वि- (=awakening).
II. Fig., as of studies : (1) पुनरुत्थानम् ; (2)
समुत्थानम् (=rise) ; (3) by verb.

REVIVE (v.t.) : I. To bring to life : जीवयति,
सं-, प्रति-, उत्- (c. of जीव्), r.ing medicine :
सज्जीवनौषधिः, U. iii. 11. II. To bring to
consciousness : संज्ञा or चेतनां लम्भयति (c. of
लम्) or ग्राहयति (c. of ग्रह्), K. III. To
awaken, arouse : बोधयति, वि-, उत्- (c. of
बुध्), the wife of Kāma was r.d by fate : विधिना
कामवधूविबोधिता, Ku. iv. 1. IV. To refresh :
q.v. : आश्वासयति, सम्-, (c. of श्स्). V. To
renew : (1) (पुनः) प्रवर्तयति (c. of वृत्), to r.
Vedic studies : श्रुतिसम्प्रदायं प्रवर्तयितुम्, M.n. on
Si. xiv. 79. ; (2) स्मरति (स्मृ, c. 1. =to bring
to recollection), Si.

REVIVE (v.i.) : I. To come to life : q.v. :
उज्जीवति (जीव्, c. 1.). II. To recover cons-
ciousness : संज्ञा or चेतनां लभते, (लम्, c. 1.),
प्राप्नोति (आप्, c. 5.), etc. : v. To get. III.
To reflourish : (1) पुनरुत्तिष्ठते, सम्-, (स्वा,
c. 1.) ; (2) by v.t. : v. Revive (V).

REVOCABLE : खण्डनीय (f. या) or खण्ड्य (f. ण्ड्या),
परि-.

REVOCATION : खण्डना : v. Repeal, reversal.

REVOKE : खण्डयति (खण्ड्, c. 10.) : v. To
reverse.

REVOLT (subs.) : राजद्रोहः : v. Rebellion.

REVOLT (v.): I. To rebel : q.v. : राजद्रोह करोति. II. To shock, be offensive : *r.ing to one's feeling* : बीमत्स (f. त्सा) : v. Disgusting.

REVOLUTION : I. The act : (1) परिवर्तः, -नम्, and by their r.s : तेषां तु परिवर्तन, Su. i. 27. ; (2) भ्रमणम् (when the sense is clear), *circular r.* : चक्रभ्रमणम्, Go. ; (3) गतिः (=motion). II. The space measured by r. : मणः, *twelve (signs) make a r.* : मणो द्वादशैव ते, Su. i. 28. ; *r.s of the Sun, Mercury and Venus* : सूर्ययज्ञशुक्राणां मणः, Su. i. 29. III. In government : राज्य-परिवर्तः, -नम्, and sim. comp.s (?).

REVOLUTIONARY : expr. by comp. or circumlo.

REVOLUTIONIST : राज्यपरिवर्तिन् (f. नी) : v. To change.

REVOLUTIONIZE : अशेषेण परिवर्तयति (c. of वृत्) : v. To change.

REVOLVE (v.i.) : (1) परि-वर्तते, आ, पर्या-, समा-, (वृत्, c. 1.), *r.ing round and round like a wheel* : चक्रभ्रममावृत्त्यावृत्त्य, Vi. vi. 12. ; (2) भ्रमति or भ्राम्यति, परि-, (भ्रम्, c. 1. and 4.), *the stars r.ing over his head* : भ्रमद्भ्रमं निजमस्तकोपरि, Go. ; (2) घूर्णति, -ते, वि-, परि-, (घूर्ण, c. 1.), *the light of lamps is r.ing* : घूर्णते दैपमचिः, Si. xi. 18.

REVOLVE (v.t.) : I. Lit. : (1) घूर्णयति, वि-, परि-, (c. of घूर्ण) ; (2) भ्रामयति, परि-, (c. of भ्रम्) ; (3) परिवर्तयति (c. of वृत्). II. To recollect, consider : q.v. : विगणयति (गण, c. 10.).

REVOLVER : आधेयास्त्रविशेषः ; *घूर्णचक्रम्.

REWARD (subs.) : (1) पारितोषिकम्, *has favoured you with this r.* : एतत्पारितोषिकं ते प्रसादीकृतम्, Sa. v. : (3) प्रति-फलम् (gen. in bad sense), *will get r. befitting his skill* : दाह्यस्यानुर्लभं फलमभिगमिष्यति, Mu. iii. ; (3) मूल्यम् (= price : q.v.).

REWARD (v.) : (1) परितोषयति (c. of तुष्), *r, and dismiss him* : तत्परितोष्य विसर्जयैनम्, Mu. ii. ; (2) पारितोषिकं ददाति (दा, c. 3.).

REWARDER : (1) परितोषयितु (f. त्री) ; (2) by verb.

RHAPSODIC, -AL : expr. by comp. or circumlo. : v. below.

RHAPSODY : i.e. slightly unconnected discourse : no equiv : असम्बद्धप्रबन्धः and sim. comp.s.

RHETORIC : अलङ्कारः, -शास्त्रम्.

RHETORICAL : (1) comp., *r. work* : अलङ्कारग्रन्थः or -निबन्धः ; (2) आलङ्कारिक (f. की : rare).

RHETORICALLY : अलङ्कारशास्त्रानुसारेण and sim. expr.s.

RHETORICIAN : अलङ्कारशास्त्रज्ञ (f. णा) and sim. comp.s.

RHEUM : cf the mucous glands : र्हेष्मन् (m.).

RHEUMATIC : expr. by words given below.

RHEUMATISM : क्वायुगतो वातः (= of the muscles), Bha. ; शिरागतो वातः ; सन्धिगतो वातः (of the joints), Bha. ; वातशोणितम् (?), C. s. N.B. वात is general name for some 80 diseases including, जूम्मा, शिरोग्रह, etc.

RHEUMY : (1) र्हेष्मलः (ला, लं) ; (2) र्हेष्मण (f. णा) ; (3) छिन्न (f. णा) (of eyes).

RHINOCEROS : (1) गण्डः, -कः ; (2) खड्गिन् (m. : खड्गः=its horn) ; (3) तैतिलः (rare). *She-r.* : खड्गिधेनुः, -का, K. ; etc. (G. § 103).

RHOMBOID : तुल्यसम्मुखमुजश्चतुर्भुजः ; *विषमायतः.

RHOMBUS : (1) तुल्यचतुर्भुजः, Li. 148. ; (2) सम-चतुर्भुजः.

RHUBARB : खेसम् (in Mahratti).

RHYME (subs.) : I. Of verses : मित्राक्षरम्. II. A verse : श्लोकः. III. Poetry : q.v. : पद्यम्. Ph. : *without r. or reason* : निष्कारणम्, etc.

RHYME (v.) : I. To accord in sound : perh. मित्रीमवति. II. To make r. : पद्यं करोति : v. Poetry.

RHYMER : (1) कविताकारः ; (2) कुकविः (=bad poet) : v. Versifier.

RHYTHM : (1) तालः ; (2) लयः (=musical time).

RHYTHMICAL : (1) तालबद्ध (f. द्वा) ; (2) तालानुगत (f. ता) ; and sim. comp.s.

RHYTHMICALLY : expr. by adj or circumlo.

RIB : I. Lit. : (1) पर्शुः, -का ; (2) पार्श्विकम् or पार्श्वि (n.) ; (3) पङ्क्तिरम् (=r.s collectively). II. Of a boat : पोलिन्दः (?). III. Of cloth : रेखा.

RIBALD : दुर्विनीत (f. ता) : v. Mean, obscene.

RIBALDRY : अकीर्तता : v. Obscenity, indecency.

RIBBON, RIBAND : Perh. पट्टबन्धः.

RICE : I. The plant : (1) शालिः (=winter r.), red (=table) r. : रक्तशालिः ; white r. : कलमः ; (2) आशुः (=aus, early r.) ; (3) ब्रीहिः (=boro, rice ripening in the rains) ; (4) बटिका (=a rice of quick growth) ; (5) नीवारः (=a wild rice). II. Husked r. : तण्डुलः, grains of r. : तण्डुलकणाः, H. III. Boiled r. : (1) अन्नम् ; (2) ओदनम् ; (3) अन्धस्, (4) मक्तम्. Ph. : r. boiled in milk with sugar : पायसम्, परमान्नम् ; r. boiled with dāl, khichri : कूसरा, Bha.

RICH : I. Wealthy : (1) धनिन् (f. नी), if we are r. with wealth undistributed and unenjoyed : दानोपभोगहीनेन धनेन धनिनो यदि, H. i. 156. ; (2) धनवत् (f. ती) ; (3) धनशालिन् (f. नी) ; (4) महाधन (f. ना), धनाढ्य (f. ळ्या), and sim. comp.s. (=very r.) ; (5) वित्तशालिन् (f. नी) ; (6) विमवसम्पन्न (f. ञ्ना) ; (7) by subs., he has friends, who is r. : यस्यायास्तस्य मित्राणि, H. i. 124. II. Costly, splendid ; q.v. : महाधन (f. ना) and sim. comp.s, r. couch : महाधनं शयनम्, Ki. i. 38. III. Abundant : q.v. : प्रचुर (f. रा). IV. Abounding in : (1) आढ्य (f. ळ्या), a fort r. in weapons and machines : दुर्गमायुधयन्त्राढ्यम्, Ka. iv. 60. ; (2) by words given under abundant, the first became r. in gems : प्रथमा बहुलसुरभूत्. R. viii. 28. ; (3) समन्वित (f. ता=endowed with : q.v.), r. in ore : खनिद्रव्यसमन्विता, Ka. iv. 51. : v. Also having. V. Of soil etc. : (1) सारवत् or गुणवत् (f. ती), Ka. iv. 50. and ix. 18. ; (2) प्रशस्त (f. स्ता) : v. Excellent. VI. Of colours : उज्ज्वल (f. ला=bright). VII. Highly seasoned : (1) घृतप्लुत (f. ता) and sim. comp.s. (=full of ghee) ; (2) सुमधुर (f. रा=very sweet), Bha.

RICHES : (1) धनम्, every one is strong with r. : धनवान् बलवान् सर्वः, H. i. 121. : v. Money, wealth ; (2) सद्बुद्धिः : v. Opulence.

RICHLY : I. With riches : प्रभूतधनेन and sim. comp.s. II. Sumptuously, splendidly : q.v. :

expr. by adj. III. Plentifully, exceedingly : q.v. : भूरि.

RICHNESS : I. Lit. : धनाढ्यता and sim. comp.s.

II. Costliness : महाधनता and sim. comp.s.

III. Abundance : q.v. : प्राचुर्यम्. IV. Of

soil : सार- or गुणवत्ता. V. Excellence : q.v. :

प्रशस्ता. VI. Of colours : उज्ज्वलता. VII. Of dishes : सुमधुरता.

RICK : राशिः : v. Heap, stock.

RICKETS : a disease : बालग्रहः (gen.), Bha.

RICKETY : I. Lit. : ग्रहजुष्ट (f. ण). II. Shaky :

शिथिलसन्धि (mfn.) and sim. comp.s.

RID : मुञ्चति or मोचयति वि-, (मुच्, c. 6. and 10.)

: v. To free, deliver. To get r. of : निःसारयति (c. of स्) : v. To remove, drive away.

RIDDANCE : मुक्तिः : v. Deliverance, escape.

RIDDLE (subs.) : I. Enigma : (1) प्रहेलिका ;

(2) प्रवह्निः, का. II. A sieve : q.v. : शोधनी.

RIDDLE (v.) : I. To clean grass : शोधयति, वि-,

(c. of शुष्), D. vi. II. To pierce : q.v. :

विश्र्यति (व्यष्, c. 4.). III. To speak enig-

matically : प्रहेलिकां वदति (वद्, c. 1.) : v. To

say, tell. IV. To un-r. : q.v.

RIDE (v.) : (1) आ- रोहति, अधि-, समधि-, समा-,

अध्या-, (रुह्, c. 1.), rose in order to r. : आरुह्युत्त-

तिष्ठत्, K. ; r. ing on it : समारुह्य तम्, K. ; r. for

the battle on a great marine monster : युद्धेऽधिर्हृदः

मकरं महत्तरम्, Ku. xiv. 9. ; (2) अधितिष्ठति (स्था,

c. 1.=be seated on), r. ing in their excellent

vehicles : स्ववाहनानि प्रवराण्यधिष्ठिताः, Ku. xiv. 13.

RIDE (subs.) : I. The act : to take a r. : अश्वेन

सञ्चरते (चर्, c. 1.) or विहरति (हृ, c. 1.) : v.

Also R. ing. II. A road : perh. वीथिः, M.n.

RIDER : I. Horse-r. : (1) अश्वारोहिन् (f. णी) ;

(2) अश्वारूढ (f. ढा) ; and sim. comp.s. II.

In gen. : आरोहिन् (f. णी) : v. To ride. III.

An addition : perh. सङ्ख्योगः.

RIDGE : no prop. equiv. : (1) पृष्ठम् (=back) ;

(2) कटक (mn.=side of a hill) ; (3) श्रेणिः,

(णी=chain).

RIDICULE (subs.) : उपहासः or अवहासः or अपहासः,

I shall merit r. : गमिष्याम्युपहास्यताम्, R. i. 3.

: v. Also contempt.

RIDICULE (v.) : उप- हसति, अव-, अप- (हस्, c. 1.),
either I shall be r.d by good men : अपहस्येऽथवा
सद्भिः, Ki. xi. 68. : v. Also to laugh.

RIDICULOUS : उप-, अप-, or अव- हास्य (f. स्या)
: v. Also contemptible.

RIDICULOUSLY : expr. by adj. or circumlo.

RIDICULOUSNESS : उप-, अप- or अव-हास्यता.

RIDING : (subs.) : I. The act : अश्वारोहणम् and
sim. comp.s., skill in r. : तुरङ्गारोहणपाठम्, D. ;
r.-habit : तुरङ्गाधिरोहणोचितो वेषः, K. : v. Horse,
to ride. II. Of a country : *मण्डललण्डः ;
प्रमण्डलम्.

RIFE (adj.) : प्रचल (f. ला) : v. Prevalent.

RIFLE : I. Subs. : आग्नेयास्त्रम्. II. Verb : हरति
(ह, c. 1.) : v. To rob.

RIFLEMAN : आग्नेयास्त्रधृत् (mfn.), -धारिन् (f. णी),
etc.

RIFT : छिद्रम् : v. Crack, cleft.

RIG (v.) : सज्जते (सज्ज्, c. 1.) : v. To equip.

RIG, RIGGING (subs.) : (1) सज्जा (=equipment); (2) रज्जवः (=ropes : of ship's r.).

RIGHT (adj.) : I. Not left : (1) दक्षिण (f. णा),
on the r. : दक्षिणतः ; wounded on the r. : दक्षिणैर्मन्
(mfn.), B. iv. 44. ; (2) वामेतर or सव्येतर (f. रा :
poet.), by the r. eye : सव्येतेरेक्षण, R. xiv.
49. ; (3) अपसव्य (f. व्या : rare). II. Straight :
q.v. : r. line : सरलरेखा ; r. angle : समकोणः.
III. Proper ; reasonable : q.v. : (1) उचित
(f. ता), सम्- ; (2) न्याय्य, (f. व्या). IV.
Real, actual : q.v. : यथार्थ (f. र्थ). V. True,
correct : q.v. : सत्य (f. त्या).

RIGHT (subs.) : I. Justice, propriety : q.v. :
धर्मः. II. Just claim, title : (1) अधिकारः ;
(2) स्वत्वम्. III. R. side : v. Right. (adj. 1.).
IV. What is r. : expr. by adj., neither I
did r. to him : एतस्मिन्नुचितं न नाम विहितम्, Vi.
v. 46. ; you are in the r. : सत्ये त्वं वर्तसे (?).

RIGHT (v.) : I. Lit. : (1) श्रज्जकरोति ; (2) समी-
करोति. II. To do r. to : उचितं विदधाति (वा,
c. 3.), व्यवहरति (ह, c. 1.), etc.

RIGHT (adv.) : v. Rightly.

RIGHT-ANGLED : (1) समकोण (f. णा) ; (2) श्रजु-
कोण (f. णा).

RIGHTeous : I. Just, proper : q.v. : न्याय्य
(f. व्या). II. Virtuous, holy : q.v. : न्याय-
परायण (f. णा).

RIGHTeously : (1) न्यायतः (=justly) ; (2) by
adj. or circumlo.

RIGHTeousness : (1) न्याय्यता (of acts) ; (2)
न्यायपरायणता (of men) : v. Piety, rectitude,
purity, propriety.

RIGHTful : न्याय्य (f. व्या) : v. Lawful, just.

RIGHTfully : न्यायेन : v. Lawfully, justly.

RIGHT-MINDED : शुद्धचेतस् (mfn.) and sim.
comp.s. : v. Honest.

RIGHTly : I. Properly, fitly : q.v. : उचितम्.
II. Truly, correctly : q.v. : यथार्थतः, r. called
"distresser of foes" : परन्तपो नाम यथार्थनामा, R.
vi. 21. III. Well : q.v. : सम्यक्.

RIGID : कठोर (f. रा) : v. Stern, severe,
hard.

RIGIDITY : कठोरता : v. Stiffness, hardness.

RIGIDLY : कठोरम् : v. Stiffly, hardly.

RIGMAROLE : गूढप्रलपितम्, and sim. comp.s.

RIGOR, RIGOUR : I. In gen. : कठोरता : v.
Stiffness, hardness. II. Intensity, severity :
q.v. : उग्रता.

RIGOROUS : कठोर (f. रा), r. imprisonment : कठोर-
निरोधः : v. Stiff, hard, severe.

RIGOROUSLY : expr. by adj. or comp. : v.
Also hardly, severely.

RILL : (1) कुसरिक् (f.), H. ; (2) क्षुद्रनदी ; and
sim. comp.s.

RIM : (1) प्रान्तः : v. Border, edge ; (2) कर्णः
(of vessels).

RIME : वननीहारः : v. Hoar-frost.

RIMY : अतिहिम (f. मा) and sim. comp.s. : v.
Frosty, frost.

RIND : (1) त्वक् (f.) : v. Bark, skin ; (2) कञ्चुकः
(=coat, shell).

RING (subs.) : I. A circle : q.v. : मण्डलम्,
dancing in a r. : मण्डलनृत्यम्. II. For : fingers :
अङ्गुली(री)यम्, -कम्, interchange of r.s. : अङ्गुलीयक-
विनिमयः, D. ii. ; r.-finger : अनामिका (but
मध्यमा, i.e. the middle finger is the Hindoo
r.-f. Hence मध्यमोपलः, Ki. ix. 2.) ; bezel of

a r. : मणिवन्धः, -नम्, Sa. v. III. A circular area : मण्डलम्, वीथिः (?).

RING (v.t) : I. Of bells : चालयति (c. of चल्) (=to move). N.B. बादयति (c. of बद्) is of striking bells. II. To fit with r.s : expr. by circumlo. III. To encircle : परिवेष्टयति (c. of वेष्ट).

RING (v.i.) : (1) कणति (कण्, c. 1.) ; (2) रणति (रण्, c. 1.) : v. To sound.

RING-DOVE : कपोतविशेषः.

RINGING : I. Subs. : (1) कणितम् ; (2) रणितम्.

II. Adj. : (1) कणत् (f. न्ती) ; (2) रणत् (f. न्ती), रणङ्गिः स्वरैः, Si. i. 10.

RING-LEADER : (1) नायकः : v. Leader ; (2) मुख्यः : v. Head, chief.

RINGLET : बलकः : v. Curl, hair. (1).

RINGWORM : दद्रु (द्रः), -रोगः.

RINSE (v.) : I. Of the mouth : (1) आचामति (चम्, c. 1.) ; (2) उपस्पृशति (स्पृश्, c. 6.) ; drinking fountain water and r. ing (the mouth with it) : पीत्वा प्रस्रवणजलमुपस्पृश्य च, R. II. To cleanse, wash : q.v. : प्रक्षालयति (क्षल्, c. 10.).

RINSING (subs.) : (1) आचमनम्, water for r. : आचमनीयम् ; (2) उपस्पृशः ; (3) प्रक्षालणम् : for dif. : v. To rinse.

RIOT (subs.) : I. Tumult, uproar : q.v. : संक्षोभः. II. In law : breach of the peace : perh. : सम्भूयाभिघातः, -अवमर्दः or -अभिद्रोहः. III. Revelry, excess q.v. Ph. : to run r. : expr. with निरवग्रह (f. हा), अनियन्त्रित (f. ता), etc. ; that (vicious elephant) has run r. in the highway : स (दुष्टहस्ती) महान्तं संक्षोभं कुर्वन् राजमार्गमवतीर्णः, Mr. ii.

RIOT (v.) : I. To be greatly excited : (1) संक्षुभ्यति (क्षुभ्, c. 4.) ; (2) सरम्भं गच्छति (गम्, c. 1.), etc. II. To revel : q.v.

RIOTER : in law : सम्भूयाभिघातिन् (f. नी), -अवमर्दकारिन् (f. णी), etc. : v. Also reveller.

RIOTOUS : expr. by comp. : v. Noisy, tumultuous.

RIOTOUSLY : (1) संक्षोभं कुर्वन् (f. न्ती) ; (2) महाशब्देन (=noisily).

RIP (v.) : पाटयति, वि- (पट्, c. 10.) : v. To tear, cut.

RIPE : (1) पक्व (f. का), परि-, वि-, सं-, with the rice r. : परिपक्वशालिः, Ki. iv. 1. ; thoroughly r. tumour : सम्यक्पक्वः शोथः, Bha. ; (2) परिणत (f. ता), r. rose-apple : परिणतजम्बुकलम्, Ki. x. 22. ; r. poetic genius : परिणतकवित्वशक्तिः, M.n. ; (3) पक्विम् (f. मा), वि-, परि- (rare), by these r. words : बाणोमिरामिः परिपक्विमामिः, N. xxii. 103.

RIPEN : I. Intrans. : (1) पाकम् एति (इ, c. 2.), गच्छति, अवाप्नोति, etc., r. ing : पाकं ब्रजन्ती, Ri. iv. 11. ; (2) पचति, परि-, (पच्, c. 1. : rare), tumours r. : पचन्ति शोथाः, Bha. Ph. : about to r. : पाकोन्मुख (f. खा), Bha. II. Trans. : (1) पक्वीकरोति ; (2) पाकं लम्बयति (c. of लम्), जनयति (c. of जन्), etc. ; (3) पाचयति, वि-, परि- (c. of पच् : rare), Bha.

RIPENESS : (1) पाकः, वि-, परि-, by the r. of the fruit : फलस्य विपाकेन, Ki. iv. 26. ; resulting from the r. of purity : पुण्यपरिपाकोपादान (f. ना), Vi. iv. ; (2) पक्वता, -त्वम्, परि-, वि- ; (3) परिणामः ; (4) परिणतिः.

RIPPLE : I. Subs. : (1) बुद्बुद्, U. ii. 46. ; (2) तरङ्गः (=wave : q.v.). II. Verb : क्षुभ्यति (क्षुभ्, c. 4. : to be agitated). R. ing (adj.) : उद्बुद्बुद् (f. दा).

RISE (v.) : I. To appear : (1) उदेति, उदयति (इ, c. 2. and 1.), r. ing slowly : मन्दमन्दमुदितः, Ki. ; for the moon has r.n : उदयति हि शशाङ्कः, Mr. i. 54. ; (2) उद्गच्छति, as soon as the sun rose : यावदेवोदगात्पतङ्गमण्डलम्, D. ii. ; clusters of clouds rose from (his) hair : उद्गुः...जलवाहावलयः शिरोरहेभ्यः, Si. xx. 66. ; (3) उत्तिष्ठते, सम्-, (स्वा, c. 1.), clouds are r.ing : मेघः समुत्तिष्ठते, Mr. II. To be up : उत्तिष्ठति, rose from the bench : पीठादुदत्तिष्ठत्, Si. i. 12. ; r. ing and washing our faces : उत्थाय च धौतवक्त्रौ, D. ii. ; r.n breaking up the earth : निर्वोत्थितं भूमिम्, Si. iv. 1. ; the bathing time having approached, the king dismissed the chiefs and rose from the assembly-hall : समासन्नज्ञानसमयो विसर्जितराजलोकः क्षितिपतिरात्मानमण्डपादुत्तस्थौ, K. III. To break out : उत्तिष्ठते, a fire has r.n in the zenana : उत्थितोऽन्तः-

पुरेडभिः, Ra. iv. 14. ; (if) he would r. to kill us : उत्तिष्ठते वधाय नः, Vi. iv. 6. IV. To advance : उत्तिष्ठते, but a r. ing enemy : उत्तिष्ठमानस्तु परः, Si. ii. 10. ; some r. and fall, some fall and r. : कोऽप्युत्थितः पतति, कोऽपि पतितोऽप्युत्तिष्ठते, Mr. x. V. To increase : q.v. : वर्धते (वृष्, c. 1.) (as of rivers).

RISE (subs.) : (1) उत्थानम्, सम्-, newly r.n moon : नवोत्थान इन्दुः, R. vi. 31. ; seeing him r. : तस्याभ्युत्थानदर्शिन्यः, R. iv. 3. ; (2) उदयः, -नम्, अमि-, in (your) r. : उदये, R. viii. 84. ; by their r. and setting : व्यसनोदयाम्याम्, Sa. iv. 2. ; (3) उद्गमः, -नम्, सम-, (=appearance, as of heavenly bodies) : (4) वृद्धिः, वि- : v. Advancement, increase; (5) उत्पातः (opposed to fall : r.ing up, lit. and fig.), H. Ph. To give rise to : उत्पादयति (c. of पद्) : v. To produce, beget.

RISER : perh. उत्थानकारिन् (f. णी) ; better by verb.

RISIBILITY : (1) हासकरत्वम्, -ता and sim. comp.s. ; (2) by adj.

RISIBLE : (1) हासकर (f. री), Si. xv. 33. ; (2) हासजनन (f. नी) ; etc.

RISING : I. Adj. : expr. by pres. part. : v. To rise. II. Subs. : v. Rise. Ph. : popular r. : प्रजासंक्षोभः : v. Tumult.

RISK : I. Subs. : सङ्कटम् : v. Danger, peril. II. Verb. : (1) संशये, सन्देहे or सङ्कटे क्षिपति, नि-, (क्षिप्, c. 6.), etc. : (2) संशयस्थं (f. स्थां), etc. करोति.

RITE (subs.) : (1) क्रिया ; (2) विधिः ; (3) कर्मन् (n.) : v. Ceremony.

RITUAL : I. Adj. : by comp. : v. Ceremonial. II. Subs. : क्रियापद्धतिः (ती) and sim. comp.s.

RITUALIST : क्रियापद्धतिज्ञ (f. ङा) and sim. comp.s.

RIVAL (subs. and adj.) : (1) often by प्रति- in comp., r. combatant : प्रतिद्वन्द्विन् (f. नी), R. vii. 37. ; r. lady : प्रतियुवतिः, Si. viii. 38. ; r. elephant : प्रतिद्विपः, Ki. xvii. 45. ; (2) समान (f. ना=equal), r.s in learning are as a rule jealous of each other's fame : प्रायः समानविद्या

परस्परयज्ञःपुरोभागाः, Mal. i. 19. ; (3) प्रतिबोधिन् (f. नी) ; (4) सपत्नी (a r. wife), r.rills : सपत्नी-निष्ठायाः, Si. ii. 104.

RIVAL (v.) : I. To emulate : q.v. : स्पर्धते (स्पर्ध, c. 1.). II. To excel : q.v. : अतिशेते (शी, c. 2.).

RIVALRY : (1) स्पर्धा (= emulation) ; (2) प्रति-बोधिना (=competition) ; (3) विरोधः (=contest, opposition : q.v.).

RIVE : विदारयति (c. of दृ) : v. To tear, split.

RIVER : (1) नदी (or नदः, of a few r.s.—the Indus सिन्धुः, the Brahmaputra ब्रह्मपुत्रः or लौहित्यः, the Son शोणः, etc.), r. bank : नदीकूलम् ; r. diver : नदीष्णः, R. xvi. 75. ; r. -irrigated : नदीमातृक (f. का), M.n. on Ki. i. 17. ; r. fish : नादेयो मत्स्यः ; (2) सरित् (f.) ; (3) सिन्धुः (f. : rare) ; (4) आपगा, Sr. ; निष्ठाया, तरङ्गिणी, स्रोतस्वती, etc. (poet.) ; (5) धुनी (or निः : rare), A.

RIVET (v.) : निबध्नाति (बन्ध्, c. 9.), with r.ed attention : निबद्धलक्षणेण, K. : v. To fasten, bind.

RIVET (subs.) : (1) कीलः, -कः ; (2) शलाका.

RIVULET : (1) क्षुद्रसरित् (f.) and sim. comp.s. ; (2) कुसरित् (f.) ; (3) निष्ठाया.

RIX-DOLLAR : मुद्राविशेषः.

ROAD : (1) मार्गः, high r. : राजमार्गः ; of r. -side trees : मार्गशाखिनाम्, R. i. 45. ; looking for r.s : मार्गेषिन् (f. णी), R. xvi. 31. ; (2) पथिन् (m. : पथ- in comp.s), although the r. is not straight to you : वक्रः पन्था यदपि भवतः, Me. i. 28. ; making and clearing r.s in the dense forest : कुर्वन्तः शोधयन्तश्च पन्थानो गहने वने, Ram. ii. 87. 7. ; bad r. (i.e. vicious course) : अपन्थाः, An. i. 4. ; where four r.s meet : चतुष्पथम्, Mit. ; (3) अप्वन् (m.), on the r. : अप्वनि, R. v. 60. ; the remainder of the r. : अप्वशेषम्, Me. i. 39. ; (4) वर्त्मन् (n.), from the beaten r. : क्षुण्णाद्वर्त्मनः, R. i. 17. ; (5) रथ्या (=high r.), r. embellishment : रथ्यासंस्कारः, R. xv. 38.

ROAM (v.) : (1) भ्रमति or भ्राम्यति, परि-, (भ्रम्, c. 1. and 4.), r.ing over countries : भ्रान्त्या देशम्, J. ; (2) अटति, परि-, (अट्, c. 1.), one day r.ing : एकदा पर्यटन्, D.

ROAMING (subs.) : (1) भ्रमणम्, परि- ; (2) अटनम्, परि-.

ROAN (adj.) : शुद्धबिन्दुकुम्भित (f. ता), कृष्ण (f. ञ्णा) and sim. expr.s.

ROAR (v.) : I. In gen. : (1) गर्जति, परि- (गर्ज्, c. 1.), *r.ing fiercely like r.ing clouds* : गर्ज-त्पर्जन्यघोरस्तनितम्, Vi. v. 53. ; (2) स्तनति (स्तन्, c. 1. : rare) ; (3) हुंकुस्ते (as of a lion), *r.s after thunder* : अनुहुंकुस्ते घनध्वनिम्, Si. xvi. 25. ; (4) by subs., *like the r.ing Nerbuddā* : रेवेव महाविरावा, R. xvi. 31. : v. Noise. II. In distress : क्रोशति, वि- (क्रुश्, c. 1.) : v. To cry.

ROAR, -ING (subs.) : (1) गर्जनम् or गर्जितम्, परि- ; (2) स्तनितम् ; (3) हुंकारः, -कृतिः(तं) : v. Also cry, noise, scream.

ROAST (v.) : (1) श्लाकरोति (on a spit), S.k. ; (2) भुज्जति (भ्रज्ज्, c. 6. = to fry : q.v. : also fig.), *r.ed Rāvaṇa* : वज्रज्ज रावणम्, B. xiv. 86.

ROAST (adj.) : i.e. r.ed on spit : शूल्य (f. ल्या), *we have to eat food chiefly consisting of r. meat* : शूल्यमांसभूयिष्ठ आहारोऽस्यते, Sa. iv.

ROB (v.) : (1) हरति, अप- (ह्, c. 1.), *by r.bing you, say, what has (he) not r.bed me of* : हरता त्वां वद् किं न मे हृतम्, R. viii. 67. ; (2) मुष्णाति (मुष्, c. 9. = to steal : q.v.), *r.bing the ocean of its beauty* : पयोषिलदमीमुष् (mfn.), N. i. 117.

ROBBER : (1) दस्युः ; (2) तस्करः ; (3) लुब्धः, -कः : v. Also thief.

ROBBERY : I. The act : हरणम्, अप-. II. In law : (1) प्रसमहरणम्, Mit. ; (2) साहसं चौर्यम्, N.s. III. Robber's state : (1) दस्युता ; (2) तात्कार्यम्.

ROBE : I. Subs. : वसनम् : v. Dress, cloth. II. Verb : वस्ते (वस्, c. 2.) : v. To dress, clothe. *R.d* : v. Clad.

ROBIN : a bird : पक्षिविशेषः.

ROBUST : (1) वृद्धाङ्ग (f. ङ्गी) ; (2) वज्रसंहनन (f. ना = very r.) : v. Strong, muscular.

ROBUSTNESS : वृद्धाङ्गता and sim. expr.s : v. Also strength.

ROCK (subs.) : (1) शिलोच्चयः ; (2) शिला : v. Stone.

ROCK (v.) : I. Intrans. : दोलायते (nomi.) : v. Also to move, shake. II. Trans. : दोलयति (दुल, c. 10.) : v. Also to move.

ROCK-SALT : (1) सैन्धवम्, -लवणम् ; (2) शीतशिवम्, A. ; (3) माणिक्यम्, A.

ROCKET : perh. हम्बा or हम्बतारा.

ROCKY : (1) by comp. ; (2) शिलामय (f. यी) and sim. deriv.

ROD : (1) दण्डः ; (2) यष्टिः ; (3) वेत्रम् (= cane).

RODOMONTADE : (1) गर्वितवाक्यम् ; (2) उद्धतवचस् (n.) and sim. comp.s.

ROE : I. Of fishes : (1) मत्स्याण्डम् and sim. comp.s ; (2) मत्स्यगर्भः, *r. is highly aphrodisiac* : मत्स्यगर्भो भृशं वृष्यः, Bha. III. Female deer : मृगी etc.

ROE, ROEBUCK : a deer : कुरङ्गः (?).

ROGATION : I. Demand : अनुयोगः (?). II. Litany : सूक्तम् (?).

ROGUE : (1) धूर्त (f. त्ता), *r.s live by snares* : जालोपजीविनी धूर्ताः, K.s. xxiv. 199. ; (2) वञ्चक (f. ञ्चिका = cheat), *where is the r. now* : स वञ्चकः कास्ते, H. ; (3) शठ (f. ठा), *hypocrites and r.s* : वैहालव्रतिकान् शठान्, V.p. iii. 18. 99. ; (4) खल (f. ला) (= mischievous) ; (5) दुर्जनः (= bad man).

ROGUERY, ROGUISHNESS : (1) धूर्तता ; (2) खलता ; (3) शठता or शाठ्यम् (cheating) ; (4) दौर्जन्यम् (= wickedness).

ROGUISH : expr. by comp. : v. Rogue, knavish.

ROGUISHLY : (1) धूर्तवत् (= like a rogue) ; (2) शाठ्येन : v. Deceitfully.

ROLL (v.t.) : I. To revolve : (1) भ्र(भ्रा)मयति, परि- (c. of भ्रम्), *r.ing all beings* : भ्रामयन् सर्वभूतानि, G. xviii. 61. ; (2) घूर्णयति, वि-, परि- (c. of घूर्ण्), *r.ing the eyes* : द्यौ घूर्णयन्, Si. ii. 16. II. On the ground : लोट(ड)यति (c. of लुट् or लुट्). III. To r. up, wrap round on itself : (1) पिण्डीकरोति ; (2) संपुटीकरोति. IV. To enwrap, encircle : q.v. : वेष्टयति, परि- (c. of वेष्ट्). V. To press with a r.er : (1) वेष्टति (वेष्ट्, c. 1. : to r. flour etc. for cake) ; (2) समीकरोति (= to level).

ROLL (v.i.) : I. On the ground : (1) लुठति or लुट्यति, प्र-, वि-, (लुठ, c. 1. and लुट्, c. 4.), *r.ing on the ground* : लुट्यन् भुवि, B. iii. 32 ; (2) वेहति (वेह्, c. i.), *to r. on the ground* : भुवि वेहनाय, Si. v. 53 ; (3) परिवर्तते (वृत्, c. 1. = turn round), *r.ing on the ground* : स्थलीषु परिवृत्, Si. v. 55. II. To revolve : q.v. : भ्रमति (भ्रम्, c. 1.), *the Ganges r.ed over the god's head for one year* : गङ्गा शिरसि देवस्य संवत्सरं ब्रजाम्, Ram. i. 45. 8. III. To r. on or away--to pass away : q.v. : गच्छति, "time r.s on" : कालो गच्छति, J. IV. To r. over and over : व्यावर्तते (वृत्, c. 1.), *by the r.ings of the snake-king* : व्यावर्तनैरहिपतेः, Ki. V. To move : q.v. Ph. : *r. -ed out at the foot of the Vindhya* : विन्ध्यपादे विशीर्णम्, Me. i. 19.

ROLL (subs.) : I. R.ing : (1) लुठनम् or लुठितम् ; (2) भ्रान्तिः ; (3) व्यावर्तनम् ; for dif. : v. To roll. II. Anything r.ed : (1) by adj. : पिण्डित (f. ता), सं-, परि, (= r.ed up) ; (2) नाली (=tube : in comp.s), *r. of cotton* : तूलनाली. III. R.er : q.v. IV. Of bread : no equiv. : *गोलकः. V. A document, register, list : q.v. : पत्रम्.

ROLLER : I. A cylinder : (1) perh. वर्तनी ; (2) वेहनम्, -नी (for rolling flour), वेलयदेहनेनैताः, Bha. II. A bandage : q.v. : पट्टः. III. A bird : लोट(ड)नः.

ROMANCE : I. Subs. : (1) आख्यायिका (=story) ; (2) अद्भुतकथा and sim. comp.s. II. Verb : to write, tell r.s : expr. by subs.

ROMANTIC : I. Strange, fanciful : q.v. : अद्भुत (f. ता). II. Chivalrous, brave : q.v. III. Of deeds : perh. रोमहर्षण (f. णा).

ROMP, -ING (subs.) : विहारः : v. Sport, frolic.

ROMP (v.) : विहरति : v. To sport, frolic, frisk.

ROOD : expr. by निवर्तनम् (=half r. or 20 rods), Li.

ROOF (subs.) : (1) छदिः ; (2) पटलम् ; (3) by circumlo., *left the window and went up to the r.* : विमुच्य तं गवाक्षं सौषस्योपरितनं शिखरमारोह, K. Ph. : *bamboo framework of a r.* : गोपानसी, Si. iii. 49. ; बंशपञ्जरः, M.n. ; *edge of a r.* : नोभ्रम्, बलीकम्.

ROOF (v.) : (1) छादयति (छद्, c. 10.) ; (2) by subs.

ROOFLESS : I. Lit. : निष्पटल (f. ला) and sim. comp.s. II. Fig., homeless, unsheltered : निराश्रय (f. या) and sim. comp.s, *living r.* : अनिकेतवासिन् (f. नी), Ku. v. 25.

ROOK : काकविशेषः : v. Crow.

ROOKERY : काकाश्रयः or in gen. खगाश्रयः and sim. comp.s.

ROOM : I. Space : q.v. : अवसरः. II. Place : q.v. : भूमिः. III. An apartment : कोष्ठः. *Top-r.* : (1) चन्द्रशाला ; (2) शिरोगृहम्.

ROOMINESS : (1) असम्बाधता ; (2) विशालता ; (3) विस्तीर्णता.

ROOMY : (1) असम्बाध (f. धा) ; (3) विशाल (f. ला) : v. Spacious, large.

ROOST : I. Subs. : (1) वासयष्टिः ; (2) यष्टिनिवासः, R. xvi. 14. ; and sim. comp.s. II. Verb : शेते (शी, c. 2.), *r.ing on trees* : वृक्षेऽशयाः, R.

ROOT (subs.) : I. Lit. : मूलम्, *r. of a tree* : तस्मूलम्, Sa. ; *a hurricane does not pluck up grass by the r.* : तृणानि नोन्मूलयति प्रभञ्जनः, H. ii. 81. Ph. : *Fibrous r.* : शिफा or जटा ; *bulbous r.* : कन्द (mn.). II. Fig. : मूलम्, *the r. of faults* : मूलं दोषस्य, Ki. xi. 20. ; *with pure progeny from the r.* : आमूलशुद्धसन्तति, Sa. vi. 28. ; *destroying by the r.* : समूलघातमघ्नन्तः, Si. ii. 33. ; *firmly taken r.* : स्थिरबद्धमूल (f. ला), B. xi. 5. : v. Also cause, source. III. In arith. : मूलम्, *cube r.* : घनमूलम्, Li. ; *to extract a r.* : मूलीकरोति, A.c. IV. Of words : प्रकृतिः. Ph. : *verbal r.* : धातुः ; *secondary r.* : नामधातुः ; *names are derived from r.s* : नाम च धातुजम्, Kāśikā.

ROOT (v.) : मूलं ब्रूयति (ब्रू, c. 9.). *R.ed* : (1) बद्धमूल (f. ला) ; (2) रुद्धमूल (f. ला), M.n. on Si. i. 38. *R. up or out* : उन्मूलयति.

ROOTLET : शिफा or जटा (=fibrous root).

ROPE : (1) रज्जुः ; (2) दामन् (nf.) : v. Also band.

ROPE-DANGER : (1) कलायनः ; (2) सूत्रायणः.

ROPE-WALK : perh. रज्जुशाला, रज्जुनिर्माणशाला, etc.

ROPINESS : चिक्छणता, : v. Stinginess, adhesive-ness.

ROPY : fig. : चिकण (f. गा) : v. Glutinous, viscous.

ROSARY : I. Lit. : perh. सेवतीग्रामः. II. Devotional : (1) अक्षमाला ; (2) अक्षसूत्रम् ; (3) जपमाला.

ROSE : (1) सेवती ; (2) शतपत्री ; (3) लाक्षा, Bha. ; oil of r. : लाक्षातैलम् (?) ; r. -water : सेवतीतैलम् (?). China-r. : जवा(पा). R. -apple (both the tree and its fruit) जम्बू. R. -wood : दारुविशेषः.

ROSEATE : v. Rosy.

ROSEMARY : लताविशेषः.

ROSIN : v. Resin.

ROSTRUM : I. Platform : पीठः. II. Beak : चञ्चुः.

ROSY : (1) पाटल (f. ला) ; (2) राजत् (f. न्ती = blooming).

ROT (v.) : I. Intrans : (1) पूतीभवति (=putrefy) ; (2) गलति (गल्, c. 1. = be decomposed). II. Trans. : (1) पूतीकरोति ; (2) गालयति (c. of गल्). For fig. sense : v. To spoil, corrupt.

ROTATION : I. Revolution : q.v. : चक्रभ्रमणम्, from the r. of the planets round the earth : ग्रहाणां भ्रमेः परितो भ्रमणतः, A.c. II. Succession : पर्यायवृत्तिः, in r. : पर्यायेण.

ROTATORY, ROTARY : r. motion चक्रभ्रमणम्.

ROTE : (1) आदत्तिः ; (2) अभ्यासः. Ph. : learnt by r. : (1) मुखस्थ (f. स्था) ; (2) कण्ठस्थ (f. स्था).

ROTTEN : I. Putrid : पूत (f. ता). II. Defecative, spoiled : दुष्ट (f. द्वा).

ROTTENNESS : I. Putridity : पूतिः. II. Unsoundness : दुष्टता.

ROTUNDA (o) : perh. सर्वतोमद्रम्, Mat. 253. ch.

ROTUNDITY : वर्तुलता : v. Roundness.

ROUGE (v.) : मञ्जिष्ठादिना रञ्जयति, अनु- (रञ्ज्, c. 10.).

ROUGH : I. To the touch : (1) बन्धु(न्ध्र)र (f. रा) ; (2) विषम (f. मा), you will have r. steps : पदानि खलु ते विषमीभवन्ति, Sa. iv. 14. ; (3) नतोन्नत (f. ता = up and down). II. Harsh, severe : q.v. : (1) रु(रु)क्ष (f. क्षा), r. mind : रुक्षचेतस् (mf.), K. (2) -कर्कश (f. शा). III. Coarse, clumsy : q.v. : स्थूल (f. ला), r. measurement : स्थूलमानम्, Li. IV. Tempestuous, boisterous :

q.v. : जुब्ध (f. ब्धा), सं-, प्र-, वि-, r. sea : जुब्धार्णवः, V.p.

ROUGH-CAST : I. Subs. : स्थूललेपः (?). II. Verb : स्थूललेपेन लिम्पति, वि-, (लिप्, c. 6.) : v. Also to whitewash.

ROUGH-DRAW : perh. स्थूलम् or मन्दं लिखति, आ- (लिख्, c. 6.).

ROUGHEN : I. Trans. : (1) बन्धुरीकरोति ; (2) रुक्षीकरोति, etc., the body red with dust : पांशुरुक्षीकृताङ्ग (f. ङ्गो), Mr. x. 2. : for dif. : v. Rough. II. Intrans : (1) बन्धुरीभवति ; (2) रुक्षीभवति ; etc.

ROUGH-HEW : perh. स्थूलं तक्षति (तक्ष्, c. 1.) or विदधाति (धा, c. 3.).

ROUGHLY : I. To the touch : expr. by adj. II. Harshly, severely : (1) रुक्षम्, (2) कर्कशम् ; (3) परुषम्. III. Coarsely : स्थूलम्.

ROUGHNESS : I. Unevenness : (1) बन्धु(न्ध्र)रता ; (2) वैषम्यम्. II. Harshness, severity : (1) रौक्ष्यम् or रु(रु)क्षता, -त्वम् ; (2) कार्कश्यम् or कर्कशता, -त्वम्. III. Coarseness : स्थूलता. IV. Tempestuousness : जुब्धता, सं-, वि-, प्र-.

ROUGH-SHOD : (1) बद्धनाल (f. ला : ?) ; (2) सनाल (f. ला : ?) ; etc.

ROUND (adj.) : I. Circular, globular : (1) वर्तुल (f. ला) ; (2) by गोलः (ला, लं) : v. Globe, globular : (3) वृत्ताकार (f. रा) and sim. comp.s, the r. earth : वृत्ताकारो भूगोलः, A.c. II. Complete : समग्र (f. ग्रा), in r. numbers : समग्रसंख्यया. III. Decided, frank : q.v.

ROUND (subs.) : I. A circle, globe : q.v. : मण्डलम्, to go r.s : मण्डलशस्त्ररति, Mah. II. Circuit : q.v. : परिभ्रमणम्. III. Revolution : q.v. : परिभ्रमणम्. IV. Cycle, succession : q.v. : पर्यायः. V. A r. dance : मण्डलनृत्यम्. VI. Of a ladder : मङ्गिः : v. Step.

ROUND (prop.) : (1) परि- in comp., to go r. : पर्येति, Su. xii. 16. ; (2) परितः (with acc.) : v. Around.

ROUND (adv.) : (1) परि- in comp., to move r. : पर्यटति, Su. xii. 19. ; (2) मण्डलशः (=circularly r. and r.) : v. Also around. Ph. : all the year r. : समग्रवर्षम्, and sim. comp.s.

ROUND (v.): I. To make r. : वर्तुलीकरोति, and sim. deriv. II. To encircle, surround : q.v. : परिगच्छति (गम्, c. 1.). III. To finish, complete : q.v. : समादधाति (धा, c. 3.). Ph. : *well-r.ed* : संस्कृत (f. ता).

ROUNDBOUT (adj.): बक्र (f. क्रा) : v. Circuitous, crooked.

ROUNDLY : I. Plainly, openly : q.v. : स्पष्टम्. II. Briskly, vigorously : q.v. : वामम्. III. Circularly : मण्डलः.

ROUNDNESS : I. Lit. : (1) वर्तुलता ; (2) गोलता ; (3) वृत्ताकारता ; etc. II. Neatness, finish : q.v. : संस्कारः. III. Plainness : स्पष्टता.

ROUSE : बोधयति (c. of बुध्) : v. To arouse, excite, awake.

ROUT (subs.): I. Mob, crowd : q.v. : जनसमूहः, and sim. comp.s. II. Defeat : q.v. : मङ्गः. III. Noise, uproar : q.v. : कोलाहलः.

ROUT (v.): भनक्ति (भञ्ज्, c. 7.) : v. To defeat, beat.

ROUTE : पथिन् (m.) : v. Road, way.

ROUTINE : क्रमः : v. Course. Ph. : *r. work* : नित्यकर्मन् (n.) and sim. comp.s.

ROVE : पर्यटति (अट्, c. 1.) : v. To roam, wander.

ROVER : I. Wanderer : q.v. II. Robber : q.v. : लुब्धः, -कः.

ROVING (subs.): (1) पर्यटनम् ; (2) परिभ्रमणम्.

ROW (v.): (1) वाहयति (c. of बह्) ; (2) प्रेरयति, (ईर्, c. 10.) ; (3) चोदयति, सं-, प्र- (चुद्, c. 10.), *r.ed by boat-men* : नाविकैश्चोदिता, Ram. ii. 52. 15. Ph. : *by r.ing* : दाशानां भुजवेगेन, Mah. i. 148. 20.

Row (subs.): I. Line : (1) पंक्तिः ; (2) श्रेणिः (णी) ; (3) राज्ञिः. II. Disturbance, quarrel : q.v. : कलहः, U. vi. 39.

ROWEL : perh. कष्टक (mn.) : v. Also spur.

ROWER : (1) पोतवाहः, -कः ; (2) नाविकः (= sailor) : v. To row.

ROYAL : (1) by com., *r. edifice* : राजमबनम् : v. King, queen ; (2) राजार्ह (f. र्हा) ; राजयोग्य (f. र्या), and sim. comp.s (=worthy of a king) ; (3) राजकीय (f. या) and sim. deriv. (=belonging to a king).

ROYALIST : राज- (or राज्ञी-) अनुगत (f. ता) and sim. comp.s.

ROYALLY : (1) राजवत्, Si. xv. 15. ; (2) नृपवत् ; (3) राजार्हम्, नृपयोग्यम्, and sim. comp.s (=befitting a king).

ROYALTY : (1) राजत्वम्, -ता, and sim. comp.s, *r. by birth* : गर्भेश्वरत्वम्, K. : v. King ; (2) राजमहिमा (=majesty) and sim. comp.s, *r. is inaccessible* : दुरासदो राजमहिमा, Mal. ; (3) by comp., *ensigns of r.* : राजलक्ष्णानि (n. pl.).

RUB (v.): I. In gen. : वर्षति, उत्-, नि-, विनि-, सं-, (वृष्, c. 1.), *r.bed diadems* : चूडामणिमिद्वद्ध (f. द्वा), R. xvii. 28. ; *r.bing his ring against a bed of red arsenic* : निदृष्याकुलि मनःशिलागिरौ, Ram. ii. 105. 17. II. To besmear : q.v. : अभ्यनक्ति (अञ्ज्, c. 7.). III. To sham-poo : q.v. : संवाहयति (c. of वह्). IV. To r. down, out, off, away, i.e. to cleanse, erase : q.v. : प्र-मार्ष्टि or मार्जयति (मृज्, c. 2. and c. 10.). V. To r. off, i.e. wear away : q.v. : क्षीयते (pass. of क्षी).

RUB (subs.): I. The act ; (1) वर्षः, -णम्, नि-, विनि-, उत्-, सं- ; (2) संवाहनम् ; (3) अभ्यञ्जनम् ; (4) संमार्जनम् : for dif. : v. To rub. II. Obstruction, difficulty : q.v. : अन्तरायः.

RUBBER : I. Lit. : वर्षक (f. पिंका), etc. II. Whetstone : शणः. III. A towel : मार्जनी. IV. In cards : *संवर्षः.

RUBBING (subs.): v. Rub (I).

RUBBISH : (1) अप(व)स्करः ; (2) उच्छिष्टम् (=refuse).

RUBBISHY : i.e. worthless : q.v. : असार (f. रा).

RUBICUND : (1) आरक्त (f. क्ता) ; (2) ईषद्रक्त (f. क्ता) ; etc.

RUBRIC : (1) व्यवस्था ; (2) विधिः (=injunction).

RUBY : I. Subs. : (1) पद्मरागः ; (2) माणिक्यम् ; (3) ताम्राशमः and sim. comp.s (poet.). II. Adj. : (1) माणिक्ययुति (mfn.) and sim. comp.s (in colour) ; (2) पद्मराग, etc. in comp. (=of r.ies).

RUCK : I. Fold, wrinkle : मङ्गिः (?). II. =mob : q.v.

RUDDER : (1) अरिष्टम्, *with r.s moving constantly*

on both sides like feet : लोलैरित्तैश्चरैरिवाभितः,
Si. xii. 71. ; (2) केनिपातः, -कः, A.

RUDDINESS : रक्तिमन् : v. Redness.

RUDDY : रक्त (f. क्ता) : v. Red.

RUDE : I. Uncivil, impolite, insolent : q.v. :
(1) अविनीत (f. ता) ; (2) अशिष्ट (f. ट्टा). II.
Boorish, unpolished : (1) ग्राम्य- in comp. ;
(2) असंस्कृत (f. ता). III. Rough, clumsy :
q.v. : स्थूल (f. ला).

RUDELY : expr. by adj. : v. Also insolently,
roughly.

RUDENESS : (1) अशिष्टता ; (2) अविनीतता ; (3)
ग्राम्यता ; (4) स्थूलता : for dif. : v. Rude.

RUDIMENT : (1) आरम्भः, प्र- : v. Beginning ;
(2) उपक्रमः, r.s of grammar : उपक्रमणिका, Vidyā-
sāgara ; (3) बीजम् (=germ, seed : q.v.)

RUDIMENTARY : (1) आदि- in comp. : v. First ;
(2) अपक्व (f. क्ता -immature).

RUE : I. Subs., potherb : ब्राह्मी. II. Verb :
शोचति (शुच्, c. 1.) : v. To mourn, repent.

RUEFUL : शोकाकुल (f. ला) : v. Mournful,
sorrowful.

RUFF : I A collar : गलबन्धविशेषः. II. A bird :
कपोतजातीयपक्षिविशेषः. III. A fish : मत्स्यविशेषः.

RUFFIAN : (1) आततायिन् (m.) ; (2) दस्युः ; (3)
साहसिकः.

RUFFIANLY : r. conduct : v. Savage, wicked.

RUFFLE (v.) : I. To fold, wrinkle : q.v. II.
To agitate, discompose, throw into con-
fusion : q.v. : क्षोभयति, वि-, सं-, प्र-, r.d : क्षुब्ध
(f. न्धा), क्षोभं गत (f. ता), etc.

RUFFLE (subs.) : I. Frill : फुल्लान्धलः (?). II.
Agitation, commotion : q.v. : क्षोभः, सं-,
वि-. III. Fold, plait : मञ्जिः.

RUG : (1) कम्बलः (=shawl) ; (2) आस्तरः, -णम्,
(=carpet).

RUGGED : I. Lit. : (1) बन्धु(न्धु)र (f. रा) ; (2)
नतोन्नत (f. ता) ; (3) विषम (f. मा). II. Harsh,
rude : q.v. : कर्कश (f. शा).

RUGGEDNESS : (1) बन्धुरता (as of surface) ; (2)
कर्कशता : v. Harshness, roughness, rudeness.

RUIN (subs.) : I. Destruction : q.v. : (1) नाशः,
वि-, प्र-, not going to r. : अविनाशिन (f. नी), IM.

n. ; (2) ध्वंसः, वि-, प्र-, my heart would go to r. :
ध्वंसेत मे हृदयम्, Ki. xi. 57. : v. Defeat, over-
throw. Ph. : in r.s. : (1) जीर्ण (f. र्णा), a
garden in r.s. : जीर्णोद्यानम्, Mu. ii. ; (2) विशीर्ण
(f. र्णा), with hundreds of buildings almost in
r.s. : विशीर्णकल्पादृशत (f. ता), R. xvi. 11. II.
Defilement : q.v. : नाशः.

RUIN (v.t.) : नाशयति, वि-, प्र-, (c. of नश्) : v.
To destroy, annihilate, defile, injure, over-
throw.

RUINED, BE : नश्यति, वि-, प्र-, (नश, c. 4.), you
are r. for ten sovereigns : विनष्टोऽसि दशस्वर्णस्य
कारणात्, Mr. ii. 10. : v. Destroyed (be).

RUINOUS : I. Destructive, injurious : q.v. :
विनाशिन (f. नी). II. Characterized by or
composed by ruin : नाश, etc. in comp. : v.
Ruin.

RUINOUSLY : expr. by pres. part.

RULE (subs.) : I. Reign, government : q.v. :
शासनम्. II. Regulation, precept : q.v. : (1)
विधिः. Ph. : conversant with the r.s of grammar :
शब्दशासनविद् (mfn.), Si. xiv. 34. ; (2)
सूत्रम् (=aphorism). III. An instrument : v.
Ruler. IV. Standard measure : प्रमाणम्. Ph. :
r. of three (in arith.) : त्रैराशिकम् ; inverse r. of
three : व्यस्तत्रैराशिकम्, Li. ; double r. : पञ्चराशिकम्,
सप्तराशिकम्, etc.

RULE (v.) : I. To reign, govern : q.v. : शास्ति,
प्र-, (शास्, c. 2.). II. To regulate, check :
q.v. : शास्ति. III. To lay down as in a deci-
sion : perh. शास्ति ; व्यवस्थापयति (c. of स्था).
IV. To mark with lines : perh. रेखामिर्
अङ्कयति (अङ्क, c. 10.).

RULER : I. Governor : (1) शासक (f. सिका),
प्र- ; (2) पालयितृ (f. त्री) ; (3) शासितृ (f. त्री),
the r. of the ill-behaved : दुर्विनीतानां शासिता, Sa.
i. 26. II. An instrument : *रेखालेखनी.

RULING (adj.) : I. Lit. : v. To rule, reign.
II. Predominant, chief : q.v. : प्रबल (f. ला).

RUM : शीघ्रः, old r. : पुराणशीघ्रः, R. xvi. 52.

RUMBLE (v.) : रसति, वि-, (रस्, c. 1.) : v.
To roar.

RUMBLING (subs.) : निर्घोषः : v. Roar, noise.

RUMINATE : I. Lit. : (1) रोमन्थायते : (2) रोमन्थम् अन्यस्यति (अस्, c. 4.), करोति, etc. II. To meditate, think over : q.v. : (1) अनुध्यायति (ध्यै, c. 1.); (2) संचिन्तयति (चिन्त, c. 10.).

RUMINATING, RUMINANT (adj.) : expr. by verb.

RUMINATION : I. Lit. : रोमन्थः. II. Meditation : q.v. : अनुध्यानम्.

RUMMAGE (v.) : I. Verb : अस्तव्यस्तं कृत्वा निपुणम् अन्विष्यति (इष्, c. 4.) : v. To search. II. Subs., r.ing : expr. by verb or circumlo.

RUMOUR (subs.) : (1) लोकप्रवादः and sim. comp.s, *the r. spread on all sides* : प्रतिदिशं लोकवादः प्रासर्पत्, D. viii. ; (2) किंवदन्ती ; (3) जनश्रुतिः ; (4) जनरवः.

RUMOUR (v.) : expr. by subs., *it is r.ed* : अस्तीयं जनश्रुतिः.

RUMP (subs.) : स्फिच् (f.) : v. Also buttock.

RUMPLE : I. Verb : संपृटीकरोति : v. Also wrinkle, contract. II. Subs., fold, plait : मङ्गिः.

RUN (v. i.) : I. Lit. : (1) धावति, प्र-, परि- (धाव्, c. 1.), *r.ning through the skies* : गीर्वाणवर्त्तमाना धावन्, K. ii. ; (2) द्रवति, वि-, (द्रु, c. 1.), *they ran out of fear* : दुद्रुवुस्ते मयात्, Mah. II. To go, pass : (1) गच्छति (गम्, c. 1.) : v. To go ; (2) धावति (rare), *for the road which runs to it* : अध्वने तत्र धाविते, N. xvii. 114. ; (3) वहति (वह्, c. 1.), *which r.s through Kalinda* : कलिन्दान्तरवाहिनी, Mat. : v. To flow. III. To melt : q.v. : द्रवति. Ph. : *r. to seed* : बीजानि भवन्ति (with gen.).

RUN (v.t.) : I. Lit. : धावयति, सं- (c. of धाव्), *if I ride and r. you* : यथाहं तव ऋष्टे समारुह्य धावयामि, P. iv. 7. II. To cause to go, move : चालयति, सं-, (c. of चल्). III. To drive : q.v. : वाहयति (c. of वह).

RUN ABOUT : (1) परि- or सममि- धावति ; (2) प्र-द्रवति.

RUN AFTER : (1) अनु-धावति, *ran a deer* : मृगमन्व-धावत्, Mah. : (2) अनुद्रवति : v. To pursue.

RUN AGAINST or TOWARDS : (1) अमि- or प्रति-धावति, *r.ning a him* : अमिधावन्, Ki. xiii. 2. ; (2) अमि-, उप-, समुप- or प्रति-द्रवति, *or ran a the river* : नदीं नु प्रत्यदुद्रवत्, B. vi. 17.

RUN AWAY : (1) अपधावति (rare), M. viii. 54. ; (2) द्रवति, वि-, भा-, प्र-, : v. Also to flee.

RUN DOWN : I. Lit. : विद्रवति : v. To r. after. II. To crush, decry. : q.v. : मृद्नाति, अव-, (मृद्, c. 9.).

RUN INTO : I. Lit. : द्रवति, *rivers r.i. the ocean* : नद्यः समुद्रं द्रवन्ति, G. ii. 28. II. =to become : q.v. : *r.i. debt* : ऋणग्रस्त (f. स्ता).

RUN ON : I. Lit. : प्रधावति. II. To continue, go on : q.v.

RUN OUT : (1) अवसीयते : v. To end ; (2) क्षीयते (pass. = be exhausted).

RUN OVER : I. To overflow : q.v. II. To trample : अवमृद्नाति. III. To go over cursorily : द्रुतं निर्वाचयति (c. of वच्).

RUN UP : वर्धते (वृष्, c. 1.) : v. To increase.

RUN (subs.) : I. R.ning : (1) धावनम्, प्र- ; (2) द्रवः, -णम्, वि- (sp. r. away). II. Flow : q.v. : प्रवाहः. III. Extent, reach : q.v. IV. Prevalence : प्रचारः. Ph. : *in the long r.* : perh. अवशेषे ; *the ordinary r. of mankind* : साधारणम्, -णलोकाः.

RUNAGATE, RUNAWAY : (1) विद्रुत (f. ता) ; (2) अपधावित (f. ता ?) : v. Fugitive.

RUNDLE : (1) विमङ्गः ; (2) मङ्गिः : v. Step.

RUNLET : (1) निम्नगा ; (2) कुसरित् (f.) and sim. comp.s.

RUNNER : I. Lit. : धावक (f. विका), प्र-. II. Courier : जङ्गाकारिकः. III. A branch : प्ररोहः.

RUPEE : (1) perh. टङ्कः ; (2) रु(रौ)प्यमुद्रा.

RUPTURE (subs.) : I. Lit. : (1) भेदः ; (2) स्फोटः, -नम् (=bursting). II. Fig., breach : भेदः, *r. between friends* : सुहृद्भेदः, H. : v. Quarrel. III. Hernia : q.v.

RUPTURE (v.) : (1) भिनत्ति (भिद्, c. 7.) : v. To break ; (2) स्फोटयति (c. of स्फुट्) : v. To burst.

RURAL : (1) ग्राम्य (f. म्या) : v. Village, rustic ; (2) जानपद (f. दी), *r. priest* : जानपदो विप्रः, R. xv. 42.

RUSE : झलम् : v. Stratagem, deceit, artifice.

RUSH : (v.) : वेगेन धावति (धाव्, c. 1. =to run : q.v.) or गच्छति (गम्, c. 1. : lit. =to go : q.v.)

or पतति, जा-, नि-, प्र- (पद्, c. 1. : lit. = to fall),
r.ing headlong into the stream of arrows : वेगेन
 प्रतिमुखमेव बाणनद्याः, Ki. xvii. 63.; *an arrow r.
 ed out of the Pināka* : निपपात (आद्बाध, M.n.)
 जवादिषुः पिनाकात्, K. xiii. 20.; *Arjuna r. ed forth
 to take the arrow* : आपपात पार्थः शरं जिहृत्तुः, 32.

RUSH (subs.) : I. The act : expr. by verb. II.

Impetuosity : महावेगः. II. A grass : तुषविशेषः.

RUSHINGLY : (1) महावेगेन ; (2) महाजवेन ; etc.

RUSHLIGHT : तुषालोकः and sim. comp.s. (?).

RUSHY : *रासमय (f. यी) and sim. comp.s.

RUSK : a buiscit : *रुस्कम्.

RUSSET : I. Adj. : (1) कपिश (f. शा) ; (2) श्याव
 (f. बा). II. Subs. : an apple : फलविशेषः.

RUST (v.) : expr. by subs. or adj. : v. Rust,-y.

RUST (subs.) : I. Of iron : (1) किट्टम् ; (2)
 मण्डूरम् ; (3) सिंहाणम् (-णम्) (rare). II. In
 gen. : मलम्, "मलं पृथिव्या बाहीकाः", Mah. viii.
 45. 23.

RUSTIC : (1) ग्राम्य (f. म्या), *you will know that
 men are not r.s* : अग्राम्यतां मनुष्याणां ज्ञास्यसि, K. ;
 (2) ग्रामिक (f. की) ; (3) ग्रामीय (f. या) ;
 (4) ग्रामीण (f. ना), *r. maidens* : ग्रामीणवध्वः,
 Si. xii. 37.

RUSTICATE (v.) : I. Trans. : निर्वासयति (c. of
 वस्) : v. To banish. II. To dwell in the
 country : जनपदे वसति (वस्, c. 1.).

RUSTICATION : निर्वासनम् : v. Banishment.

RUSTICITY : (1) ग्राम्यता ; (2) ग्राम्यभावः ; (3)
 ग्रामिकता (?).

RUSTLE : (1) मर्मरायते (nomi.) ; (2) मर्मरशब्दं
 करोति.

RUSTLING : I. Subs. : मर्मरः. II. Adj. : (1)
 मर्मर (f. रा), *r. leaves* : मर्मरपत्र-, Ku. iii. 31; (2)
 मर्मरशब्दवत् (f. ती), M.n.

RUSTY : (1) मलिन (f. ना) ; (2) मलीमस (f. सा) ;
 (3) कलङ्कित (f. ता).

RUT : I. Of animals : व्यवयः : v. Copula-
 tion. II. Of wheels : गर्तः (=hole).

RUTHLESS : निर्दय (f. या) : v. Merciless, un-
 kind.

RUTHLESSLY : निर्दयम् : v. Mercilessly, un-
 kindly.

RUTTISH : (1) मदोन्मत्त (f. ता) ; (2) मदोत्कट
 (f. टा) ; and sim. comp. s.

RYOT : कर्षकः : v. Cultivator.

S

SABAOTH : देवसेना sim. comp.s : v. Army.

SABBATARIAN : विश्रामवारसेविन् (f. नी) and
 sim. comp.s (?).

SABBATH : विश्रामवारः or -वासरः (?).

SABBATIC, -AL : expr. by comp. : v. Sabbath.

SABLE (adj.) : श्याम (f. मा) : v. Dark, black.

SABLE (subs.) : I. An animal : *श्यामकः. II.
 Its fur : *श्यामकम्, -लोमन् (n.). III. A robe :
 श्यामवेषः (?).

SABOT : काष्ठपादुकाविशेषः.

SABRE : I. Subs. : निक्षिप्तः : v. Sword, scimi-
 tar. II. Verb : खञ्जेन or निक्षिप्तेन शिरश्छिनत्ति
 (छिद्, c. 7.) : v. To cut off.

SACCHARINE : perh. शर्कर (f. री) or शर्करिक
 (f. की) : v. Sugar.

SACERDOTAL : expr. by comp. : v. Priest,
 -hood.

SACHEL : (1) मल्हा ; (2) लुद्धकोषः.

SACK (v.) : (1) लुण्ठति (लुण्ठ्, c. 1.) : v. To
 plunder ; (2) उपप्लवते (प्लु, c. 1.) : v. To
 depredate.

SACK (subs.) : I. A canvas bag : गोत्री, *buying*
 s.s : गोत्रीः क्रीत्वा, D. II. Plunder, devasta-
 tion : q.v. : घातः. III. A garment : शाणी (?).

SACK-CLOTH : शाणम् (=canvas) ; (2) गोत्रीपटः (?).

SACKBUT : बाद्यविशेषः.

SACKER : (1) लुण्ठाक (f. की) ; (2) घातक (f. तिका).

SACKING (subs.) : I. Sack : q.v. II. Sack-
 cloth : q.v.

SACRAMENT : perh. संस्कारः, *s. of baptism* *जल-
 संस्कारः.

SACRAMENTAL : expr. by comp., *s. rite* :
 संस्कारविधिः (?).

SACRED : (1) पुण्य (f. ण्या), *the most s. Brahma-
 kshetra* : ब्रह्मक्षेत्रं महापुण्यम्, Mah. iii. 83. 6. ;
s. history : पुण्या संहिता, i. I. 21. : v. Holy ; (2)
 पवित्र (f. त्रा), *s. waters* : पयः पवित्रम्, R. v. 59. ;

s. throughout the world : जगत्पवित्र (f. जा), Si. iii. 2. : v. Pure ; (3) मेघ्य (f. घ्या : rare), *full of sweet and s. flavours* : स्वादुमेघ्यरसोपेत (f. ता), Mah. i. 93. : v. Also religious, inviolable.

SACREDLY : (1) परममत्तया ; (2) साम्रह्यम् (= scrupulously).

SACREDNESS : (1) पुण्यता, -त्वम् ; (2) पवित्रता, -त्वम् ; (3) मेघ्यता, -त्वम् ; (4) better by adj.

SACRIFICE (subs.) : I. The ceremony : (1) यज्ञः ; (2) ऋतुः ; (3) यागः ; (4) इज्या ; (5) होमः ; (6) मखः ; (7) सज्जम् ; (8) सवनम् ; (9) अश्वरः : for dif. : v. Special works. Ph. : *horse-s.* : अश्वमेधः ; *human-s.* : नरमेधः ; *imperial -s.* : राजसूयः ; *present at i.-s.* : राजसूयकीः दक्षिणाः, Si. xiv. 33. II. Offering, oblation : q.v. : (1) उत्सर्गः (=abandonment, giving up : q.v.), *s. of things in the name of gods is s.* : देवतोद्देशेन द्रव्यत्यागो यागः, M.n. on Si. xiv. 20. ; (2) आलम्भः, सम्- (=killing : of animals). III. In gen. : (1) उत्सर्गः, *s. one's self* : आत्मोत्सर्गः : v. Surrender, destruction ; (2) व्ययः (=expense : q.v.), *at the s. of life* : प्राणव्ययेनापि, Mu.

SACRIFICE (v.) : यजति, -ते (यज्, c. 1. : religious), *let the son of Pāṇḍu s.* : यजतां पाण्डवः, Si. ii. 65. ; *what (men) s., give here* : यद्यजन्ति ददतीह, Hc. ; (2) त्यजति (त्यज्, c. 1. =to abandon, give up : q.v.), *s.d things to gods* : अत्यजन् (अत्यज्, M.n.) द्रव्यजातमपदिश्य देवताः, Si. xiv. 20. ; *s.s (his) life* : त्यजति प्राणान्, Mu. i. 24. ; (3) आलमते, सम्-, (लम्, c. 1. to kill), *Brāhmīns s.d the horse according to the prescribed rite* : तं तुरङ्गं यथाशास्त्रमालमन्त द्विजातयः, Mah. xiv. 89. 1. ; (4) अर्पयति, सं- (=3), 2. : v. Also to offer.

SACRIFICER : (1) याजक (f. जिक् =sacred s.) : v. Priest ; (2) यजमान (f. ना = lay s.), Si. xiv. 22. ; (3) यज् (f. ह्यो = 1 and 2) ; (4) in gen. expr. by verb : v. To sacrifice.

SACRIFICIAL : (1) by comp., *s. vessel* : यज्ञपात्रम् ; *s. ground* : यज्ञसंस्तः, Mah. ; *s. work* : यज्ञकर्मन् [(n.), Si. xiv. 1. ; (2) यज्ञिय (f. या).

SACRILEGE : (1) देवत्वापहारः or -हरणम्, and sim. comp.s. ; (2) दुष्णम् (= profanation, polluted).

SACRILEGIOUS : पाषण्ड- in comp. : v. Also impious.

SACRILEGIOUSLY : (1) पाषण्डवत् ; (2) धर्मं निहत्य and sim. comp.s.

SACRISTY : पुण्यशाला, -आगारम्, and sim. comp.s. (??).

SAD : I. Mournful : q.v. : (1) शोकाकुल (f. ला) ; (2) विषण्ण (f. ण्णा dejected) ; (3) म्लान (f. ना), परि- (=drooping, gloomy : as of the countenance). II. Causing sorrow : (1) शोचनीय (f. या), परि- ; (2) शोकावह (f. हा) and sim. comp.s. III. Naughty, wicked : q.v.

SADDEN : विषण्णीकरोति : v. To grieve, deject.

SADDLE (subs.) : (1) पर्याणम्, *mounting the s.d Rainbow* : आरोपितपर्याणमिन्द्रायुधमास्त्रा, K. ; *took off the s. from Rainbow* : व्यपनीतपर्याणमिन्द्रायुधमकरोत्, R. ; (2) पल्य(र्य)यनम्, Ph. : *both in s. and in harness* : पृष्ठेषु च रथेषु च, Mah. iv. 3. 5.

SADDLE (v.) : I. Lit. : पर्याणम् आरोपयति (c. of र्ण्), ददाति (दा, c. 3.), etc. (with loc.), K. : v. To put. II. Fig. : expr. with भारः (=burden) or by circumlo.

SADDLE-BAG : perh. पल्ययन- or पर्याणगोणी.

SADDLE-BOW : पल्ययन- or पर्याण-मुखम् (?).

SADDLE-HORSE : perh. बाह्याश्वः and sim. comp.s. Ph. : *good s.* : साधुबाहिन् (m.), A.

SADDLER : पर्याण- or पल्ययन-कारः (f. री : ?).

SADDUCEE : a sect : *सिद्धकाम (f. मा).

SADLY : I. Mournfully : (1) सशोकम् ; (2) by adj. II. Strongly : बलवत्.

SADNESS : (1) विषादः ; (2) विषण्णता ; (3) शोकाकुलता and sim. deriv. : v. Sorrowfulness.

SAFE (adj.) : (1) सुरक्षित (f. =well-protected), and *naturally s.* : प्रकृत्या च सुरक्षितम्, Mah. iii. 15. 17. ; (2) सुख्य (f. ख्या =uninjured, as of parts : v. Healthy, well) ; (3) अलङ्घ्य (f. ह्य =inviolable), *we are made s. against the enemies of gods* : त्रिदशप्रतिपक्षस्यालङ्घनीये कृते स्वः, V. ii. ; (4) निराबाध (f. धा), असम्बाध (f. धा), and sim. comp.s. (rare).

SAFE (subs.): (1) लौहपेटिका (=iron chest); (2) कोष्ठः (for stores).

SAFE-CONDUCT: अमयपत्रम् and sim. comp.s (??).

SAFEGUARD: (1) रक्षा, अमि-, सं-; (2) गुप्तिः : v. Protection.

SAFELY: (1) निराबाधम्; (2) असम्बाधम्; (3) अक्षतम्.

SAFETY: (1) रक्षा (=protection); (2) gen. expr. by adj. : v. Safe. Ph. : to promise s. : अमयं ददाति; in s. : v. Safely.

SAFETY-VALVE: *रक्षाविधानम्.

SAFFLOWER: कुसुमम्, dyed with s. : कौसुम्य (f. स्त्री).

SAFFRON: कुकुमम्, "बाङ्गीकदेशसञ्जातं कुकुमं पाण्डुरं मतम्," Bha.; dark-red with s. : कुकुमारण (f. गा), Ki. ix. 23.

SAGACIOUS: (1) तीक्ष्णबुद्धि (mfñ.); (2) सूक्ष्मधी (n. धि); (3) चतुर (f. रा=cunning); (4) कुशाम- (or-धीय-)मति (mfñ. = very s.).

SAGACIOUSLY: (1) तीक्ष्णबुद्ध्या; (2) सूक्ष्मधिया, etc.

SAGACITY: (1) तीक्ष्णबुद्धिः; (2) सूक्ष्मधीः; (3) कुशाममतिः, etc.

SAGE: I. Wise : q.v. : प्राज्ञः (f. ज्ञा). Ph. : holy s. : (1) ऋषिः; (2) मुनिः, even s.s. err : "मुनीनाञ्च मतिभ्रमः. II. The plant : perh. वर्दरी.

SAGELY: प्राज्ञवत् : v. Wisely.

SAGITTARIUS: धनुस् (mn.).

SAGO: *सायुः (both of the palm and the preparation).

SAIL (subs.): I. Of a ship : (1) वातवसनम् and sim. comp.s.; (2) perh. पताका, Mah. i.; Ram. ii. Ph. : to set s. : नावं मुञ्चति, D. vi. II. A ship : q.v. : नौः.

SAIL (v.): I. To be impelled by wind : वायुना चोद्यते (pass. of चुद्) etc., s. ing against wind : अननुकूलवातानुष्ठा, D. vi. : v. To drive. II. To set on a voyage : पोतेन (=on a boat) or समुद्रेण (by sea) गच्छति (गम्, c. 1. etc.), s. to the island : प्रवहणेन द्वीपं गच्छ, K. s. 25. 36.; s. ed on his ship : तदीयं यानपात्रमभिरुह्य प्रतल्येऽमुषिवर्षना, 40.; s. ing (vessels) : समुद्र-वायिन् (f. नी) and sim. comp.s, M.n. : v. Ship, sea, go, pass.

SAILYARD: *वातवसनसंस्तरः and sim. comp.s.

SAILOR: (1) नाविकः, D. vi.; (2) कर्णधारः (prop. = helmsman), K. s. 18. 300.; (3) पोतबाहः, -कः and sim. comp.s. : v. Ship.

SAINT: (1) सिद्धः, -जनः etc.; (2) ऋषिः (=sage); (3) भगवत् (m.=as a title). S. Anthony's fire : उदरदः.

SAINTED: I. Sacred : q.v. II. Of the dead : (1) मुक्तिमान् (mfñ.); (2) दिवं गत (f. ता); etc.

SAINTLY: (1) पवित्र (f. त्रा) : v. Sacred; (2) विमल (f. ता) : v. Pure.

SAKE: Ph. : for the s. of : -अर्थम् or -अर्थे in comp. : v. For (III, II.).

SALACIOUS: कामुक (f. को) : v. Lustful.

SALAD: *शाकावदंशः; सारदः.

SALAMANDER: गोधाविशेषः, *सौरमन्द्रः.

SAL-AMMONIAC: नैशदलम्.

SALARIED (adj.): वेतनमोगिन् (f. नी) and sim. comp.s.

SALARY: (1) वेतनम्, s. as arranged : यथाकृतं वेतनम्, N.s. : v. Pay.

SALE: विक्रयः, after s. : विक्रयानन्तरम्, Bha.; non-delivery after s. : विक्रयासम्प्रदानम्, Viv. : v. To sell. Underhand s. : अवक्रयः, Y. ii. 243.

SALEABLE: (1) विक्रेयः (या, य), even a sold article is s... : विक्रीतमपि विक्रेयम्, Y. ii. 252.; (2) विक्रीतव्य (f. व्या) (rare).

SALESMAN: (1) विक्रेतु (f. नी); (2) विक्रयकारिन् (f. नी); etc.

SALIENT: प्रधान (f. ना = chief : q.v.).

SALINE: s. taste : लवणरसः : v. Salt. Ph. : s. soil : (1) ऊषरः (रा, रं); (2) ऊषः(वा), V. p. vi. 5. 46.

SALIVA: (1) लाला; (2) सृजिका (rare).

SALIVARY, SALIVAL: expr. by comp.

SALIVATE: लालां स्रावयति (c. of स्रु).

SALIVATION: लालास्रवः or स्रुतिः or स्रवन्दः.

SALLOW: (1) आपीत (f. ता =yellowish); (2) पाण्डु (mfñ. = pale).

SALLOWNESS: (1) आपीतता; (2) पाण्डुता; (3) विवर्णता.

SALLY (v.): निष्पतति, अमि-, (पत्, c. 1.) : v. To rush.

SALLY (subs.) : I. Lit : (1) निष्पतनम् ; (2) प्रपातः. II. Fig. : flight : (1) विलासः ; (2) विलसितम्.

SALMON : रोहितनिमो मत्स्यविशेषः.

SALOON : शाला : v. Hall.

SALT (subs.) : I. Lit. : लवणम्, *sea-water is (impregnated) with s. and alkalis* : सामुद्रं जलं सञ्चारलवणम्, Bha. ; *cooked with s., ginger and asafetida* : सिद्धा लवणाद्रकहिङ्गुभिः, Bha. Ph. : *sea-s.* : सामुद्रं लवणम् or वसिरम् ; *black-s.* : विडम् ; *Sambher-s.* : वसुकम् ; *rock-s.* : सैन्धवम् or शीतशिवम्, A. II. Fig. : लावण्यम् (?). III. In chem. : expr. by लवणम्.

SALT (adj.) : लवण- in comp., *sea of s.-water* : लवणोदः ; *s.-mine* : लवणखनिः ; *s.-works* : लवण-शाला (?).

SALT (v.) : लवणीकरोति or लवणयति (nomi. ??).

SALT-CELLAR : (1) लावणिकम्, Wilson ; (2) लवणमाजनम्.

SALTED (adj.) : (1) लावण (f. णी) ; (2) लवण-संसृष्ट (f. ष्ट) and sim. comp.s.

SALTISH : ईषल्लवण (f. णा) and sim. comp.s.

SALTNESS : (1) expr. by लवणम् ; (2) लवणता, -स्त्वम् or लावण्यम् (rare), "लावण्यमस्ति बहु तत्र किमत्र चित्रम्", Amaru. ; (3) लवणः(-रसः) (of the taste).

SALTPETRE : (1) यवक्षारः ; (2) तीक्ष्णरसः (rare).

SALUBRIOUS : (1) स्वास्थ्यकर (f. री) and sim. comp.s. ; (2) निरामय (f. या) ; (3) अनाविल (f. ला), M. vii. 69. ; (4) क्षेम्य (f. म्या), M. vii. 212.

SALUBRIOUSLY : expr. by adj. or comp.

SALUBRIOUSNESS, SALUBRITY : (1) स्वास्थ्यकरता ; (2) निरामयता ; (3) अनाविलता ; and sim. comp.s.

SALUTARY : क्षेमकर (f. रा), B. xii. 6. and sim. deriv. : v. Also salubrious, beneficial. useful.

SALUTATION : v. Salute (I).

SALUTE (subs.) : I. Salutation : (1) अभिवादः, -नम् ; (2) वन्दना ; (3) प्रणामः or प्रणतिः (prop. =bow) ; (4) नमस्कारः (=3) ; (4) नमस्था (rare), N. xiv. I. II. Kiss. : q.v. : चुम्बनम्.

SALUTE (v.) : (1) वन्दते, अभि- (वन्द्, c. 1.), *I s. the parents of the world* : जगतः पितरौ वन्दे, R. ; (2) अभिवादयति, -ते (c. of वद् =to greet : q.v.) ; *I s. thee* : अभिवादये, Vc. vi. ; (3) नमति, प्र-, (नम्, c. 1. : prop. to make a bow), *always s. Suyodhana* : प्रणमन्ति सदा सुयोधनम् ; Ki. ii. 44.

SALUTER : expr. by verb.

SALVAGE : (1) उद्धृतम्, सम्- (of the property) ; (2) उद्धारः (of the compensation).

SALVATION : (1) त्राणम्, परि- ; (2) तारणम्, सं- ; (3) उद्धारः, सम्-.

SALVE : अञ्जनम् : v. Ointment.

SALVER : (1) रूप्यपात्रम् ; (2) रजतमाजनम् ; etc.

SALVO : I. Exception, excuse : q.v. II. A volley : q.v.

SALVOLATILE : *क्षय्यलवणम्.

SAME : I. Identical : expr. by तद्, *it is like it, but not the s.* : सद्य एषः, न पुनः सः, Mr. ix. ; *it is certainly the s.* : नियतं स एषः, U. iii. 12. ; *saying he is the s.* : सोऽयमितोरयित्वा, Ma. i. 25. ; *the order is to go to the very s. place* : तत्रैव गमनादेशः, Vi. iv. 43. ; *what I am, the s. is the son of Sun to you* : योऽहं सूर्यसुतः स एष मवताम्, Vi. v. 55. II. One, not different : (1) स- in certain comp.s. (G. § 109. A.), *of the s. colour* : सवर्णं (f. र्णा), Mc. ; *at the s. time* : सममेव, Ki. xiv. 44. ; (2) एकः (का, कं), *living in the s. place* : एकायतनः (ना, नं), Mah. ; *in the s. place* : एकत्र, C. i. ; *getting on the s. chariot* : एकं स्यन्दमास्थितौ, R. i. 36. III. Corresponding : समः (मा, मं) or समानः (ना, नं) : v. Equal, like, Ph. : *in the s. manner* : तथा, तद्वत् ; *s. as* : यथा...तथैव.

SAMENESS : (1) ऐक्यम् (=identity) ; (2) साम्यम् (=similarity) ; (3) by circumlo. : v. Same.

SAMPLE : आदर्शः : v. Also specimen.

SAMPLER : perh. सूचिकर्मप्रतिकृतिः, and sim. comp.s.

SANATIVE, SANATORY : (1) प्रति(ती)कार- in comp. ; (2) रोगनाशन (f. नी) and sim. comp.s.

SANCTIFICATION : I. The act : expr. by verb.

II. The state : पवित्रता : v. Sacredness.

SANCTIFIER : expr. by verb.

SANCTIFY : (1) पवित्रयति (nomi.); (2) पुण्यीकरोति; (3) पवित्रीकरोति : v. Also to consecrate, purify.

SANCTIMONIOUS : I. Sacred : q.v. II. Hypocrite : q.v. : दाम्निक (f. की).

SANCTIMONY : I. Sacredness : पवित्रता. II. Assumed : दाम्निकता.

SANCTION : I. Subs. : शासनम् (?) : v. Permission, ratification. II. Verb. : शास्ति, अनु-, (शास्, c. 2.) : v. To permit, confirm.

SANCTITY : (1) पवित्रता : v. Sacredness; (2) निर्मलता : v. Purity.

SANCTUARY : I. Of a temple : (1) गर्भागारम्, Wilson; (2) गर्भः, Mat. II. A temple : q.v. : महालयः. III. Refuge : q.v. : शरणम्.

SAND (subs.): I. Lit. : (1) बालुः, -का, *fomentation with s.* : बालुकास्त्रेदः, Bha.; *heated s.* : करम्मबालुका, V. p. vi. 5. 45.; (2) सिकता (gen. pl.), *particles of s.* : सिकताशवः; *even in s.* : सिकतास्त्वपि, J. II. In pl., *a sandy country* : मरुः, -भूमिः, *crossing the s.s of Marwar* : मरुधन्वमतिक्रम्य, B.p. i. x. 35.

SAND (v.) : I. To cover with s. : सिकतामिद् आवृणोति (वृ, c. 5.) : v. To cover. II. To ground on s. : q.v. : *to be s.ed* : सैकते पतति.

SAND-GLASS : बालुकायन्त्रम्, Su. com.

SANDSTONE : सिकतोपलः, and sim. comp.s. (??).

SANDAL : I. The tree : (1) चन्दनः; (2) रक्तचन्दनः (=red s.). N.B. (a) use n. for the wood; (b) used also for the unctuous preparation. II. A shoe : कोषी(शी).

SANDARAC(CH) : I. A tree : वृक्षविशेषः. II. Realgar : रक्तधातुः.

SAND-BLIND : perh. नकुलान्ध (f. न्धा), Bha.

SANDERS : (1) रक्तचन्दनः (red s.); (2) पीतद्रुः (yellow s.).

SANDY : I. Lit. : (1) बालुकामय (f. यी); (2) बालुकाकीर्ण (f. र्णी); and sim. comp.s. II. Sand-coloured : बालुकानिम (f. मा) and sim. comp.s.

SANE : I. Healthy : q.v. : सुख (f. स्वा). II.

In mind, not mad : (1) प्रकृतित्व (f. स्वा), "ममैव पुत्रो बायुप्रस्तम्भिरं चिकित्सितः प्रकृतित्व एव जातः", D. 11.; (2) अविचलितबुद्धि (mfn.), G.s.; (3) अनुपहतमनस् (mfn.); and sim. comp.s.

SANGUINARY : I. Of men : (1) रक्तप्रिय (f. या) and sim. comp.s.; (2) जिह्वांतु (mfn. = murderous). II. Of acts : रक्तदूषित (f. ता) and sim. comp.s.

SANGUINE : I. Hopeful : q.v. : (1) आशावत् (f. ती); (2) जातास्य (f. स्वा), *I being s.* : जातास्यया मया, D. ii. II. Ardent, deep : q.v. : गाढ (f. ढा).

SANIES : पूयम् : v. Pus.

SANITY : (1) प्रकृतिस्थता; (2) सुस्थता (only of body).

SANSKRIT : (1) संस्कृतम्; (2) संस्कारपूता भाषा, and sim. expr.s, *praised the bridegroom in s.* : संस्कारपूतेन वरं नुताव, Ku. vii. 90.

SAP : I. Subs. : रसः. II. Verb : खनति (खन्, c. 1.) : v. To undermine.

SAPID : स्वादु (f. also द्री) : v. Tasteful.

SAPIENT : प्राज्ञ (f. हा) : v. Wise.

SAPLESS : (1) नीरस (f. सा); (2) विरस (f. सा) : v. Also dry.

SAPLING : (1) वृक्षकः, Ku v. 14.; (2) बालवृक्षः and sim. comp.s.

SAPONACEOUS : (1) मेदुर (f. रा); (2) चिकण (f. णा).

SAPPER : खनकः : v. Miner.

SAPPHIC : *साफव (f. वो).

SAPPHIRE : इन्द्रनीलः or महानीलः, *a bed of s.s* : इन्द्रनीलस्थलम्, Si. iii. 11.

SAPPY : (1) रसवत् (f. ती); (2) सरस (f. सा); (3) रसाढ्य (f. ढ्या) and sim. comp.s.

SARCASM : (1) अवक्षेपः or आक्षेपः (=reproach); (2) व्यङ्ग्योक्तिः (?); (3) कर्कशपरि(री)हासः and sim. expr.s. (=bitter zest).

SARCASTIC,-AL : (1) by comp. ; (2) अरन्तुद (f. द्वा =tainting).

SARCASTICALLY : (1) साक्षेपम्; (2) साक्षेपम्; (3) by adj.

SARCOPHAGUS : a lime-stone : *मांसादः.

SARDINE : मत्स्यविशेषः.

SARDONIC : Ph. : *s. laugh* : विवृताहासः, and sim. comp.s.

SARDONYX : a gem : गोमेदः, -कः (?).

SARSA, -PARILLA : सरकटम् (?), Wilson.

SASH (subs.) : I. A belt : perh. परिकरः, *wearing a s. :* बद्धपरिकरं (f. रा). II. Of a window : perh. काचाधारः.

SATAN : *शातनः, पिशाचः (=devil, demon : q.v.).

SATANIC : (1) वैशाच (f. ची : demoniac) ; : *शातनीय (f. या).

SACHEL : v. Sachel.

SATE, -D : v. Satiatē, -d.

SATELLITE : I. Lit. : उपग्रहः. II. A dependant : पार्श्वचरः.

SATIATE : तर्पयति, सं-, परि-, (c. of तृप्), *s.d forefathers :* पितृनुताप्सित्, B.i. : v. To satisfy. *Be s.d :* तृप्यति, सं-, परि- (तृप्, c. 4.), *he was s.d when the rice was entirely finished :* सरोष बन्धस्यतृप्यत, D. vi.

SATIETY : (1) रुप्तिः, परि-, सं-, *to receive s. :* रुप्तिमधिगच्छति, Mah. ; (2) सौहित्यम् (rare), Vi. ; (3) वैतृष्ण्यम्.

SATIN : चीनम् or चीनांशुकम् : v. Silk.

SATIRE : साक्षेपणीतम्, and sim. comp.s may be used : v. Sarcasm.

SATIRIC, -AL : (1) expr. by comp. : v. Sarcasm ; (2) सावक्षेप (f. पा=reproachful) ; (3) सावहास (f. सा=contemptuous).

SATIRICALLY : (1) सावक्षेपम् (=reproachfully) ; (2) सावहासम् (=contemptuously).

SATIRIS(Z)E : perh. सावक्षेपं मुद्राति or मर्दयति (मुद्र, c. 9. and c. 10).

SATIRIST : साक्षेपणीतकृत् (mfn.), -बद्ध (f. डी), प्रणेत् (f. नी), etc. (??).

SATISFACTION : I. Gratification, contentment. (1) सन्तोषः or परितोषः, *the old husband could not give her s. :* स बृद्धपतिस्तस्याः सन्तोषाय नामवत्, H. i. ; (2) तुष्टिः, सं-, परि-, *deriving s. at night :* तुष्टिमुपेयुषां निशि, N. xvi. 111. ; (3) रुप्तिः, सं-, परि-, *great men do not get s. even with the greatest greatness :* रुप्तियोगः परेणापि महिज्ञा न

महात्मनाम्, Si. ii. 31. II. As of hunger : (1) शान्तिः : v. Mitigation ; (2) निराकरणम् : v. Removal. III. As of debts. : शोषः, -नम्, परि-

SATISFACTORILY : expr. by circumlo. or pres. part. : v. To satisfy.

SATISFACTORY : (1) gen. expr. by subs. or verb ; (2) उपयुक्त (f. का = proper, fit : as a s. reply) ; (3) तुष्टिद (f. दा), तर्पण (f. नी), etc. (=satisfying).

SATISFY : I. In gen. : (1) पूरयति (पू, c. 10. =to fill up : of the feelings), *my child, s. your curiosity :* पूरयतु कुतूहलं बत्सः, U. iv. ; (2) तर्पयति, सं-, परि-, (c. of तृप् : to satiate : as with food), *and with various drinks s.ed the great Brahmins :* तर्पयामास विप्रेन्द्रान् पेयैश्च बहु-विस्त्रैः, Mah. ii. 4. 4. ; (3) तोषयति, सं-, परि-, (c. of तृप्, =to please, delight : q.v.), *you go there and s. him and return quick :* त्वं तत्र गत्वा तं सन्तोष्य सत्वरमागमिष्यसि, H. ii. ; (4) शोषयति (c. of शुष्, =to clear : as of debts). II. To free from doubt : q.v. : प्रतिपादयति (c. of पद् =to establish : with acc. of thing and dat. of person). *To be s.ed :* (1) तृप्यति, सं-, परि-, प्र-, (तृप्, c. 4.), B. xii. 83. ; (2) तृप्यति, परि-, सं-, वि-, *still not being s.ed :* बवितुस्तया (संशयगतत्वेन, M.n.) तथापि, Ki. ii. 29.

SATRAP : (1) क्षत्रपः (?) ; (2) मण्डलेशः ; (3) मोगपतिः.

SATRAPHY : (1) मण्डलम् (=circle) ; (2) प्रदेशः (=province).

SATURATE : gen. expr. with द्रुत (f. ता), परि-, वा-, सं-, : v. To steep.

SATURDAY : (1) शनिवारः ; (2) शनिवासरः and sim. comp.s.

SATURN : (1) शनिः ; (2) शनैश्चरः ; (3) शौरिः (rare).

SATURNALIA : शनैश्चरमहोत्सवः and sim. comp.s. (?).

SATYR : वनदेवता (?) ; सत्रः (?), सत्रम्=wood, Ki. xiii. 9.).

SAUCE : उपरंशः (=relish) ; सूपः (=broth).

SAUCEPAN : सोलः, -कः : v. Also pan.

SAUCER : (1) शरावम् (?) ; (2) आहारः (stand : when sense clear).

SAUCILY : शान्तिर्वात् or शान्तिर्वाः v. Impudently, shamelessly.

SAUCY : शूद्र (f. हा) : v. Impudent, shameless.

SAUNTER : मन्दं मन्दं परिक्रामति or -क्राम्यति (क्रम्, c. 1. and 4.).

SAUSAGE : a kind of food : *शासजम्.

SAVAGE : I. Wild : q.v. : वन्य (f. न्या), like s.

Pulindas : वन्यैः पुलिन्दैरिवः, R. xvi. 19. II. Un-

civilized, unpolished : (1) असम्प (f. म्या) ;

(2) अशिष्ट (f. हा). Ph. : *Kirātas, Savaras,*

and Pulindas are different tribes of s.s : भेदाः

किरातशबरपुलिन्दा म्लेच्छजातयः, A. : v. Barba-

rian. III. Ferocious, cruel : q.v. : क्रूर (f.

रा), Si. xv. 8.

SAVAGELY : (1) क्रूरम् ; (2) निष्ठुरम् : v. Fiercely, cruelly.

SAVAGENESS : (1) क्रौर्यम् : v. Ferocity, cruelty ;

(2) असभ्यता (=barbarity) ; (3) वन्यता

(=wildness).

SAVANT : (1) पण्डितः ; (2) बुधः, -जनः : v. Wise.

SAVE (v.) : I. In theological sense : (1)

तारयति, निस्, (c. of तृ), *instantly s.d. Yayāti* :

ययार्ति तारयामासुरक्षसा, Mah. v. 122. 16. ; (2)

उद्धरति or -धारयति (ह्, c. 1. and its c., accord-

ing to its sense), *one s. himself* : उद्धरेदात्मना-

त्मानम्, V. c. ; (3) त्राति or त्रायते, परि (त्रा, c.

2. or त्रै, c. 1.), s. (me), Lord : त्राहि त्राहि

जगन्नाथ. II. To preserve : (1) त्रायते, or त्राति,

परि-, s. (your) friend : परित्रायतां सुहृदम्, Sa. vi. ;

(2) रक्षति, परि-, सं-, (रक्ष्, c. 1.), s. *him from*

Bhima : रक्षेन्न भीमाद्, Ve. iii. : v. Also to

protect, deliver. III. To lay by : (1)

संचिनोति (चि, c. 5.) ; (2) रक्षति, सं-. IV. To

spare : q.v.

SAVE, SAVING (prop.) : विहाय, अपहाय, वर्जयित्वा

etc. : v. Except ; s. *attention to elders* :

गुरुजनमुग्रभां वर्जयित्वा, Na. v.

SAVING (subs.) : I. The act : (1) त्राणम्, परि- ;

(2) रक्षा, सं- ; (3) उद्धारः, सम्- ; (4) तारणम्,

सं- ; (5) सञ्चयः ; for dif. : v. To save, II. Any

thing saved : (1) सञ्चित (f. ता) ; (2) रक्षित (f. ता).

SAVINGLY : expr. by circumlo. : v. To save, saving.

SAVINGS BANK : सञ्चितकोषः and sim. comp.s : v. Bank.

SAVIOUR : (1) त्रातृ (f. त्री), परि- ; (2) त्रायक

(f. यिका), परि- ; (3) उद्धर्तृ (f. त्री), सम्- ; (4)

सारक (f. रिका), निस्- ; (4) रक्षितृ (f. त्री), s.

of snakes : नागानां रक्षिता, Na. 77.

SAVORY (subs.) : सुगन्धिबलताविशेषः ; *शाबरी.

SAVO(u)R (v.i.) : I. To taste : q.v. ; स्वदते

(स्वद्, c. 1.). II. To smell : q.v. : expr.

with गन्धः.

SAVO(u)R (subs.) : I. Taste : q.v. : रसः. II.

Smell : q.v. : गन्धः.

SAVO(u)RY : I. Tasty : (1) सरस (f. सा) ;

(2) स्वादु (f. also द्वी). II. Fragrant : q.v. :

सुगन्धि (mfn.).

SAVOY : *कविभेदः.

SAW (subs.) : I. The tool : (1) करपत्रम्, *cut*

off by s. like teeth : दन्तकरपत्रनिकृत्-, Vi. v.

29. ; (2) क्रकचम्, "क्रकचव्यवहारः", Li. II. Pro-

verb : q.v.

SAW (v.) : क्रकचेन पाटयति (पट्, c. 10.), Mr. x.

47. or दारयति (c. of दृ), *s.ing of timber* :

दारुदारणम्, Li. 200. ; *wood for s.ing* : क्रकच्यं

काष्ठम्, Li.

SAWDUST : क्रकचचूर्णम् (?) ; क्रकच्यकाष्ठचूर्णम् and

sim. comp.s.

SAW-FISH : क्रकचमुखः ; मत्स्यविशेषः.

SAWPIT : क्रकचगतिः and sim. com.s (??).

SAWYER : (1) क्रकचिकः, Ram. ; (2) दारुदारकः

and sim. comp.s.

SAY : (1) वक्ति (वच्, c. 2.), *we s. (=reply),*

there is omniscient God : उच्यते, अस्ति सर्वज्ञं ब्रह्म,

S. ; *in the first chapter, we have said (= shewn)*

that God is the cause of the whole world : प्रथमे

पादे समस्तस्य जगतः कारणं ब्रह्मेत्युक्तम्, S. ; (2)

ब्रवीति or ब्रूते (ब्रू, c. 2.), *you better s. whether*

you can call him a man : पुरुषोक्तिः कथं तस्मिन्

ब्रूहि, Ki. xi. 71. ; *they s. (=it is said)* : आहुः,

M. ix. 84. ; (3) वदति (वद्, c. 1.), s. *what*

has not been taken away : वद किं न मे हृतम्, R. viii. 67. ; *I do not say anything to you* : त्वां न किञ्चिद्वदामि, N. iii. 134. ; (4) गदति, नि-, (गद्, c. 1.), *said again to the fine-toothed (lady)* : भूयः सुदतीं जगाद, R. vi. 37. ; (5) माषते (माष्, c. 1.), *again said fearlessly to Indra* : पुनर्माषेऽप-मयः पुरन्दरम्, R. iii. 51. ; (6) मणति (मण्, c. 1.), *the daughter of Bhima said pleased but at the same time ashamed* ; ह्रीणा च हृष्टा च वमाण मैमी, N. iii. 67. ; (7) कथयति (कथ्, c. 10. =to tell), *s. what for* : कथय कस्मिन्निमित्ते, Mu. i. ; (8) आचष्टे (चद्, c. 1.=7.), *who s. you are* : का त्वमाचक्ष, R. xvi. 8. ; (9) शंसति, आ-, (शस्, c. 1.=7.), *swan, say what she told me* : किं मामाह सा शंस हंस, N. ii. 134. ; (10) अभिदधाति or -धत्ते (धा, c. 3. : prop.=to address), *s. what I shall do for you* : तवेप्सितं किं विदधेऽभिधेहि, N. iii. 52.

SAY, -ING (subs.): (1) उक्तिः ; (2) वचनम् ; (3) वचस् (n.) ; (4) वाक्यम् ; (5) वाच् (f.) ; (6) वादः, प्र- : (7) भाषितम् ; (8) गदितम्, नि- ; (9) मणितम्, etc.

SCAB : I. A disease : पामन् (n.) or पामा, *destroying s.* : पामाहरः, Bha. : v. Also itch. II. A thin coating : किणः. III. A mean fellow : दुरात्मन् (mf.).

SCABBARD : कोषः : v. Sheath.

SCABBY : (1) पामन (f. ना) ; (2) कच्छुर (f. रा) ; (3) सिष्मल (f. ला) .

SCABIOUS : कण्डमत् (f. ती=itchy) , Bha.

SCAFFOLD, -ING (subs.): I. Lit. : मञ्चः. II.

For execution : वध्यकाष्ठम् (comp. वध्यपुरुष, वध्यभूमिः, शीर्षच्छेदनशूलः of Mr. x.).

SCALD : I. Verb : no proper equiv. : तप्त-जलादिना दहति (दह्, c. 1.=to burn : q.v.) or ग्लपयति (c. of ग्ले) or म्लापयति, परि- (c. of म्ला). II. Subs. : perh. स्फोटः ; दाहः (=burnt), P. v. 10.

SCALE (subs.): I. In pl.- a balance : q.v. : तुला : *the fulcrum* : षटः, Mit. II. Its dish : (1) शिक्कम् (=loop), *to put in the s.* : शिक्कम् आरोपयति, V.s. ; (2) पार्श्वः (=side), Mit. III. In astro. : तुला. IV. Of fishes : (1)

शल्कम्, -लम् ; (2) वल्कम्, -लम्. V. Of serpents : मण्डलम् (=circular spot), Sr. VI. Of metal etc : पत्रम् (=leaf) ; कलकम् (=plate). VII. A ladder : q.v. : सोपानम्. VIII. In music : ग्रामः, Si. i. 10. IX. A basis : (1) Often by मूलम् (=root) ; (2) परिमाणम् or प्रमाणम् (=mea- sure). Ph. : *on a small s.* : अल्पपरिमाणम्.

SCALE (v.): I. To climb. q.v. : आरोहति (रह्, c. 1.). II. To cross by s.ing : लङ्घयति, उद्-, वि-, अभि- (लङ्, c. 10.), D. iii. III. To take off s.s : व(श)ल्कयति (nomi.) ; विव(श)ल्की-करोति ; etc.

SCALENE : s. triangle : विषमत्रिभुजः.

SCALLOP : I. Verb : कल्पयति, परि- (c. of कृप्, : might be used also of s.ed oysters). II. Subs. : कम्बुभेदः.

SCALP : I. Verb : मुण्डम्, etc. त्वचयति (nomi.) : v. Also to remove. II. Subs. : मस्तकत्वच् (f.) and sim. comp.s : v. Head, skin.

SCALPEL : छुरिकाविशेषः : v. Knife.

SCALY : (1) शल्कलिन् (f. नी) ; (2) सराल्क (f. ल्का) ; (3) वल्कायुत (f. ता) ; etc.

SCAMP : (1) खण्डितवृत्त (f. त्ता) ; (2) दुर्वृत्त (f. त्ता) ; and sim. comp.s.

SCAMPER : विद्रवति (द्रु, c. 1.) : v. To run.

SCAN (v.): I. To examine attentively : q.v. : सूक्ष्मं निरूपयति (रूप्, c. 10.). II. Of verses : चरणान् विमजति (मज्, c. 1. : ?).

SCANDAL : I. Calumny : (1) निर्वादः, परि(री)वादः or अपवादः, *afraid of popular s.* : जननिर्वादमयात्, Ki. ii. 10. ; (2) वाच्यम् or वचनीयम्, *this s. will remain* : वचनीयमिदं व्यवस्थितम्, Ku. iv. 21. ; (3) दुर्वर्णः or अवर्णः, *I cannot bear this first s.* : सोढुं न तत्पूर्वमवर्णमौशे, R. xiv. 38. ; (4) निन्दा (=censure : q.v.), *s. about wife* : कलत्रनिन्दा, 33. II. Fig.; disgraceful : q.v. : कलङ्कः.

SCANDALIZE : बीमत्सं जनयति (जन्, c. 10.) : v. Also to offend, wound.

SCANDALOUS : I. Disgraceful, infamous : q.v. : कलङ्कर (f. री). II. Offensive, opprobrious : q.v. : गर्हित (f. ता).

SCANDALOUSLY : expr. by adj. or circumlo,

SCANSION : छन्दश्चरणविभागः (?) ; कृतपादगणना (?) .

SCANT : I. Adj. : v. Scanty. II. Verb : v. To stint, limit.

SCANTILY : (1) स्वल्पम् : v. Little ; (2) अप्रचुरम् ; (3) अपर्याप्तम्.

SCANTINESS : I. Want of sufficiency : (1) स्वल्पता : v. Littleness ; (2) अप्राचुर्यम् ; (3) अपर्याप्तिता. II. Narrowness, smallness : तनुता.

SCANTY : Not sufficient : q.v. : (1) स्वल्प (f. ल्पा) : v. Little ; (2) अप्रचुर (f. रा) and sim. comp.s. II. Narrow, small : q.v. : तनु (f. also न्वी).

SCAPEGOAT : fig. : (1) बलिः (=oblation) ; (2) दायिन् (f. नी ?).

SCAPEGRACE : निर्मयाद (f. दा) : v. Also prodigal.

SCAPULAR, -Y : (1) स्कन्ध-in comp. : v. Shoulder ; (2) स्कन्धगत (f. ता).

SCAR (subs.) : I. Of a wound : (1) क्षतम्, a dreadful s. : विकरालं क्षतम्, P. iv. 4. ; (2) क्षतचिह्नम् and sim. comp.s. II. Fig. : कलङ्कः.

SCAR (v.) : Chiefly in s.red : क्षताङ्कित (f. ता), किणाङ्क (f. झा, etc.).

SCARCE : विरल (f. ला) : v. Rare, uncommon.

SCARGE, -LY : (1) by adj., one s. gets a matching wife : दुर्लभा सखी भार्या, J. ; (2) कथमपि (=with difficulty : q.v.) ; (3) न (=not : of time), s. a day passed : नैकमपि दिनं गतम् ; (4) Sometimes by एव, s. I had arrived : आगतमात्र एव.

SCARGENESS, SCARCITY : I. In gen. (1) विरलता ; (2) दुर्लभता ; (3) दुष्प्राप्यता. II. Of provisions : दुर्मिक्षम् (=famine : q.v.).

SCARE : आसयति (c. of त्रस्) : v. To frighten.

SCARECROW : perh. आसनम्, वि- ; (2) by circumlo.

SCARF : no prop. equiv. : (1) सिचयः ; (2) चेलकः.

SCARIFICATION : त्वक्छेदः, -नम् and sim. comp.s.

SCARIFY : त्वचं छिनत्ति (छिद्, c. 7.) or उच्छिन्नति (छिद्, c. 6.).

SCARLET : (1) शोण (f. गा) : v. Red. ; (2) सिन्दूरसवर्ण (f. र्णा) ; (3) स्वच्छसिन्दूरमास् (mfn.) Ri. i. 24. Ph. : s. fever : उदर्षः, Wilson.

SCARP : no proper equiv. : उपसर्पः may be used.

SCATE : v. Skate.

SCATHELESS : (1) अक्षत (f. ता) ; (2) अविक्षत (f. ता) ; (3) अपरिक्षत (f. ता).

SCATTER : (1) किरति, प्र-, वि-, सं- (कृ, c. 6.), to s. the ladies : विकरितुं वधूः, Si. vi. 52. ; (2) विक्षिपति (क्षिप्, c. 6.), s.ing the scent : गन्धं विक्षिपन्, Ki. ix. 31. ; (3) वि-धूनोति, निर्-, विनिर्- (धू, c. 5. : as armies), Vi. ii. 1.

SCAVENGER : (1) खलपुः (rare) ; (2) सम्मार्जकः (=sweeper).

SCENE : I. Stage : q.v. : रङ्गः, -भूमिः. II. Part of a play : अंकांशः, Sa. v. ; परिच्छेदः (?). III. A sight, spectacle : दृश्यम् : v. Also s. ry. IV. Place : q.v. : भूमिः.

SCENERY (subs.) : I. Natural : expr. by words meaning land, place : wild mountain s. : अरण्यगिरिभूमिः, Vi. v. ; oh, how beautiful is the s. here : अहो रामणीयकमस्य [मलयपर्वतस्य], Na. i. II. Artificial : v. Scene.

SCENT (subs.) : I. The sense of smell : घ्राणम् : v. Smell. II. Smell, odour : (1) गन्धः, with the mere s. : गन्धमात्रेण, Sa. iii. ; sweet s.ed : सुगन्धिन् (mfn.), Bha. ; therefore it is not consonant to implicate here even the s. of action : तस्मात् क्रियाया गन्धमात्रस्याप्यनुमेष इह नोपपद्यते, S. ; (2) सौरभम् (=fragrance : q.v.), of uncommon s. : असाधारणसौरभः (मा, मं), K.

SCENT (v.) : I. To smell : q.v. : घ्राति, आ- (घ्रा, c. 2.). II. To perfume : q.v. : (1) वासयति (वास्, c. 10.) ; (2) सुरभीकरोति, s.ed : सुरभितः, Me. i. 53.

SCENTLESS : (1) निर्गन्ध (f. न्धा), Ku. ; (2) गन्धहीनः (ना, नं) ; and sim. comp.s.

SCEPTIC : (1) सन्देहकृत्, an honest s. : हेतुमिः सन्देहकृत्, Śrīdhara ; (2) सन्देहभृत्, V. iii. 35. (?) ; (3) हेतुकः, V.p. iii. 99.

SCEPTICAL : सन्देहभृत् (mfn.) and sim. comp.s.

SCEPTICISM : I. Doubt : q.v. : सन्देहः. II. The doctrine : हेतुकवादः (?).

SCEPTRE : (1) राजदण्डः (=mace) ; (2) छत्रम् (=umbrella : fig.), loss of s. : छत्रमङ्गः. Ph. : to hold the s.=reign : q.v.

SCEPTRED (adj.) : दण्डधार (f. री), Ka. i. 2. ;
and sim comp.s.

SCHEDULE : I. A paper : पत्रम्. II. A list :
q.v. : परिसंख्या.

SCHEME (subs.) : I. A plan : q.v. कल्पना. II.
In bad sense : मन्त्रणा.

SCHEME (v.) : कल्पयति, परि-, सं-, (कृप्, c. 10.) :
v. To plan, devise. *Sing* : कुचक्रिन् (f. जी) :
v. Also artful.

SCHISM : भेदः : v. Breach, separation.

SCHISMATIC, -AL : भेदकर (f. री) and sim.
deriv.s.

SCHOLAR : I. A pupil : q.v. छात्र (f. त्री).
II. A learned person : q.v. : पण्डित (f. ता).

SCHOLARLY : I. Learned, accomplished :
q.v. : पण्डित (f. ता). II. Becoming a
scholar : (1) पण्डितसत्त्वा (f. शी) ; (2) पाण्डित्य-
गर्भं (f. र्भा) ; and sim. comp.s.

SCHOLARSHIP : I. Learning : q.v. : पाण्डित्यम्.
II. Stipend : वृत्तिः.

SCHOLASTIC, -AL : (1) expr. by comp. :
v. School ; (2) by circumlo. : v. Also
scholarly.

SCHOLIAST : टीकाकार (f. री) : v. Commentator.

SCHOLIUM (pl.-A) : टीका : Commentary.

SCHOOL (subs.) : I. For instruction : (1)
विद्यालयः and sim. comp.s., *this is the tenth
year of your residence in s.* : अयमत्रात्रमवतो दशमो
वत्सरो विद्यागृहमधिवसतः, K. ; *erected a palatial s.* :
अमरागाराकारं विद्यामन्दिरमकारयत्, K. ; (2) मठः
(religious ?), प्रमुखाध्ययनकमठेषु मठेषु, Va. II.
System : (1) शाखा (=branch), *different s.s
of Vedas* : वेदानां शाखाभेदाः, V. p. iii. 4. 4. ; (2)
शास्त्रिन् (m. : of men), *some s.s.* : एके शास्त्रिन्,
S. iii. 2. 2. Ph. : *epitome of the various s.s of
Hindu philosophy* : सर्वदर्शनसंग्रहः. III. Fig.,
refuge, abode : q.v. : शरणम्.

SCHOOL (v.) : शिक्षयति (c. of शिक्ष्) : v. To
teach.

SCHOOLFELLOW : (1) सहाध्यायिन् (f. नी) and
sim. comp.s ; (2) सतीर्थ (f. र्था) or र्थ्य (f. र्थ्या)
(rare), Ma.

SCHOOLING (subs.) : Ph. ; *s. fee* : शिक्षाशुल्कम्.

SCHOOLMASTER : (1) शिक्षकः ; (2) अध्यापकः : v.
Teacher.

SCHOOLMISTRESS : (1) शिक्षयित्री ; (2) अध्यापिका ;
(3) उपाध्याया.

SCHOOL-ROOM : पाठशाला : v. School.

SCHOONER : नौभेदः ; मद्गुः (?).

SCIATIC (adj.) : *s. nerve* : वस्तिमार्गशिरा (?) ; *s.
pains* : वस्तिशूलकोपः (?).

SCIATICA : prob. वस्तिशूलः, Bha.

SCIENCE : I. Knowledge : q.v. : ज्ञानम्. II.
A branch of knowledge : (1) विद्या, *in the
s.s of words (grammar), argument (logic), and
truths (philosophy)* : शब्दहेतुसमयविद्यासु, D. ii. ;
learnt all s.s : सर्वा विद्या जग्राह, K. ; (2) शास्त्रम्
(as contained in books), *the s. of astronomy
consists of three branches* : ज्योतिःशास्त्रं स्कन्धत्रया-
विहितम्, V. m. 9. ; (3) विज्ञानशास्त्रम् (?=physi-
cal s.).

SCIENTIFIC, -AL : I. Used in science : expr.
by comp., *s. enquiries* : विज्ञानगवेषणा (?) . II.
Versed in s. : विज्ञानविद् (mf.) and sim.
comp.s.

SCIENTIFICALLY : (1) विज्ञानशास्त्रानुसारेण (?) ; (2)
यथाविज्ञानम् (?).

SCIMITAR : (1) खड्गः : v. Sword ; (2) निश्चिः ;
(3) करपा(रा)लः.

SCINTILLATE : I. Lit. : स्फुल्लिङ्गान् मुञ्चति, वि-
(मुन्, c. 6.). II. To sparkle : q.v. : स्फुरति
(स्फुर्, c. 6.).

SCINTILLATION : (1) स्फुल्लिङ्गनिर्गमः and sim.
comp.s ; (2) स्फुरितम् (fig.).

SCIOLIST : (1) पहल्वग्राहिपण्डितः ; (2) पण्डितमानिन्
(f. नी) ; etc.

SCION : I. Lit. : नवपल्लवः : v. Shoot. II. A
descendant : q.v. : *s.s of nobility* : कुलीनाः.
कुमाराः, N.

SCISSORS : (1) खण्डधारा ; (2) कर्तरी (?).

SCOFF (v.) : अवहसति (हस्, c. 1.) : v. To
ridicule, mock.

SCOFF, -ING (subs.) : अवहासः : v. Ridicule,
derision.

SCOFFER : (1) अवहासक (f. सिका) ; (2) उपहासक
(f. सिका).

SCOLD (v.) : मर्त्सयति, परि-, सं-, (मर्त्स, c. 10.) :
v. To revile.

SCOLD (subs.) : दुर्मुख (f. स्त्री) : v. Also shrew.

SCOLDING : I. Subs. : मर्त्सना. II. Adj. :
आक्षारक (f. रिका) : v. Also abusive.

SCONGE : I. Verb : दण्डयति (दण्ड, c. 10.) :
v. To fine. II. Subs. : (1) दण्डः (=fine :
q.v.) ; (2) दीपाधारः (of candles).

SCOOP (v.) : I. To lade out : सिञ्चति (सिञ्च, c. 6. : used by boatmen). To dig out :
कुदयति (कुद, c. 10. : its Bengali used for
s.ed out canoes).

SCOOP (subs.) : I. A lade : q.v. : दनी. II.
For boats : सेचनी. III. A hollow : q.v.

SCOPE : I. End, object : q.v. : अभिप्रायः. II.
Limit, compass : q.v. : इयत्ता. III. Room,
field : q.v. : अवसरः.

SCORBUTIC, -AL : *लवणरक्त-, in comp. ; लवणरक्तिन्
(f. नी).

SCORCH : (1) दहति, निर्, वि-, परि, (दह, c. 1. =
to burn), *everywhere the ground is s.ed with fire* :
दिशि दिशि परिदग्धा भूमयः पावकेन, Ri. i. 24. ; (2)
तपति, निर् (तप्, c. 1. = to heat : q.v.).

SCORE (subs.) : I. Mark of number : चिह्नम् :
v. Mark. II. Total number gained : expr.
by circumlo., *what is the s. : कस्य कति or किमा-
वाभ्यामासादितम्* : v. To get. III. Account,
bill : q.v. IV. Indebtedness : expr. with
देय (f. या). V. Twenty : q.v. : विंशतिः. VI.
Reason, sake : q.v. : *on the same s. : तदेवार्थे*.
VII. In music : perh. विन्यासः.

SCORE (v.) : I. To mark, note : q.v. : अङ्कयति
(अङ्क, c. 10.). II. To draw a line across :
रेखया कुन्तति (कुत्, c. 7. : after Bengali).

SCORN (subs.) : (1) अवज्ञा, -नम्, v. Contempt ;
(2) घृणा : v. Hatred.

SCORN (v.) : (1) अवज्ञानाति (ज्ञा, c. 9.) ; (2)
अवमन्यते (मन्, c. 4.) : v. To despise.

SCORNFUL : (1) अवज्ञान्यञ्जक (f. झिका) ; (2)
घृणासूचक (f. चिका) : v. Also haughty.

SCORNFULLY : (1) अवज्ञया ; (2) सावमानम् ; (3)
सावलेपम् ; etc.

SCORPION : I. The reptile : वृक्षिकः. II. The

sign : वृक्षिकः. III. An (ancient) engine :
*पाषाणक्षेपकम्, -यन्त्रम्.

SCOT : करः : v. Tax. Ph. : s. free (fig.) : अक्षत
(f. ता), अविकल (f. ला), etc.

SCOTCH : I. Verb : भिनत्ति (भिद्, c. 6.). II.
Adj. : *हिष्कादीय (f. या).

SCOUNDREL : खण्डितवृत्त (f. चा) : Rascal, mean.

SCOUR (v.) : I. To clean : माष्टि or मार्जयति,
परि-, सं-, (मृष्, c. 2. and 10.). II. To pass
swiftly over : q.v. : द्रुतं परिक्रामति (क्रम्, c. 1.)

SCOURGE (subs.) : I. Lit. : (1) कशा(वा) ; (2)
प्रतिष्क्राः(वः). II. Fury, dreadul visitation :
(1) भूमकेतुः ; (2) कालः.

SCOURGE (v.) : I. Lit. : कशया हन्ति, आ-, (हन्, c. 2.), ताडयति (तड्, c. 10.), प्रहरति (ह, c. 1.).
II. Fig. : तुदति (तुद्, c. 6.) : v. Also to
chastise.

SCOURGING (subs.) : कशाघातः etc., *deserves s. :*
करय (f. रया).

SCOUT (subs.) : (1) चारः ; (2) चरः : v. Spy.

SCOUT (v.) : I. As s.s ; चरति, सं- (चर्, c. 1.),
let the s.s s. through every hermitage : प्रतिमुनि-
निलयं ते च चाराश्चरन्तु, Ve. vi. 2. II. To reject,
scorn : q.v.

SCOWL : I. Subs. : (1) भ्रूमङ्गः ; (2) भ्रू(भ्रु or च)
कुटिः(टी). II. Verb : (2) भ्रूमङ्गं करोति or विद-
धाति (धा, c. 3.) ; (2) भ्रूकुटिं बध्नाति (बन्ध्, c.
9.).

SCRAGGY : I. Rough : q.v. : रुक्ष (f. क्षा).
II. Lean : q.v. : कुरा (f. शा).

SCRAMBLE (v.) : I. To climb up : हस्ताभ्यां धृत्वा
or गृहीत्वा आरोहति or अधि- (रह्, c. 1.). II.
For things : संमर्दं करोति (with dat.) ; लालायते
(nomi. = to shew eagerness).

SCRAMBLE, -ING (subs.) : I. Climbing : expr.
by verb. II. For things : (1) संमर्दः ; (2)
लालायितम् (= longing).

SCRAP : खण्डः : v. Fragment.

SCRAPE (subs.) : I. Perplexity, difficulty :
q.v. : कृच्छ्रम्, *got a s. : कृच्छ्रगत (f. ता)*. II.
An awkwardly bow : perh. मूर्धः कम्पः.

SCRAPE (v.) : (1) उद्घर्षति (घृष्, c. 1.) : v. To
rub ; (2) उल्लिखति (लिख्, c. 6.) : v. To

scratch. *S. together* : समाहरति (ह्, c. 1.) : v. To collect.

SCRAPER : I. In gen. : वर्षणी, निर्. II. For the tongue : उल्लेखनी (?), Williams. III. For boats : अग्निः(भी).

SCRAPING (subs.) : I. The act : वर्षणम्, उद्-. II. That which is taken off by s. : (1) उच्छिद्यम् : v. Refuse ; (2) मलम् : v. Dirt.

SCRATCH (v.) : I. Lit. : वि-लिखति, उत्, प्र-, प्रोद्- (लिख्, c. 6.), *s.ing the roots of the wings with the beak* : विलिखंश्चपुटेन पक्षती, N. ii. 2. ; *s. ed his golden stool with the feet* : पादेन हेमं विलिलेख पीठम्, R. vi. 15 II. To allay itching : कण्डूयति, -ते (nomi.), *s.ing the cheeks* : कटं कण्डूयमान (f. ना), R. ii. 36. III. To tear : q.v. : विदारयति (द्, c. 10.). IV. To s. out : प्रमाट्टि (मृज्, c. 2.).

SCRATCH (subs.) : (1) लेखा, -खनम्, वि-, उद्-, *s.es with the nail* : नखलेखाः, Ki. ix. 78. ; (2) घृष्टम् (excoriation), Sr. ; (3) क्षतम् (= wound : with a qualifying word).

SCRAWL (v.) : अस्पष्ट or स्थूलं लिखति (लिख्, c. 6.).

SCRAWL (subs.) : (1) अस्पष्टलेखः ; (2) स्थूललेखः, etc.

SCREAM (subs.) : (1) चि(ची)त्कारः ; (2) आर्तनादः and sim. comp.s (of man) ; (3) उत्क्रोशः : v. Cry.

SCREAM (v.) : (1) चि(ची)त्कारं करोति ; (2) आर्तरं विमुञ्चति (मुच्, c. 6.) : v. To cry, roar.

SCREECH : v. Scream, cry, roar.

SCREECH-OWL : (1) कालपेचकः : v. Owl ; (2) उल्लूकः, V. m. 88. 2.

SCREEN (subs.) : I. In gen. : आवरणम्. II. For a house : (1) तिरस्कर(रि)णी, *s. made of grass* : वृणगुणिततिरस्करणी, C. s. ; (2) य(ज)बनिका ; (3) काण्डपटः (for the tents), Si. v. 22.

SCREEN (v.) : (1) द्वादयति (द्वाद, c. 10.) : v. To cover ; (2) रक्षति (रक्ष्, c. 1.) : v. To protect, save.

SCREW (subs.) : I. The machine : *कर्षणी. II. A miser : कृपण (f. णा).

SCREW (v.) : I. To fasten : बन्नाति (बन्ध्, c.

9.). II. To press, squeeze : q.v. : निष्पीडयति (पीड्, c. 10.). III. To distort : q.v. SCRIBBLE (v.), SCRIBBLING (subs.) : v. Scrawl.

SCRIBBLER : (1) कुललेखकः ; (2) Simply लेखकः : (when sense clear).

SCRIBE : (1) लेखकः ; (2) लिपिकरः, *s.'s fault* : लिपिकरप्रमादः.

SCRIP : I. A bag : पुटः(टी). II. Of writing : पत्रिका.

SCRIPTURAL : expr. by comp.

SCRIPTURE : (1) वेदः ; (2) श्रुतिः ; (3) आगमः ; (4) आम्नायः.

SCRIVENER : I. Usurer : q.v. : कुसीदः II. A writer : लेखकः.

SCROFULA : (1). गण्डमाला ; (2) कण्ठमाला.

SCROFULOUS : (1) गण्डमालिन् (f. नी) ; (2) कण्ठमालिन् (f. नी).

SCROLL : (1) पटः(ट्टः) ; (2) लेख्यम्, आ-, (of writing).

SCROTUM : (1) कोषः(शः), अण्ड- ; (2) मुष्कः ; (3) वृषणः.

SCRUB : प्र-मार्ष्टि or मार्जयति (मृज्, c. 2. and 10.).

SCRUPLE : I. Subs. : सन्देहः : v. Doubt. II. Verb : संदिग्धे (दिह्, c. 2.) : v. To doubt, hesitate.

SCRUPULOUS : I. Of men : सूक्ष्मजिह्वासु (mfn.) : v. Also upright. II. Exact, nice : q.v. : सूक्ष्म (f. क्ष्मा).

SCRUPULOUSLY : (1) सूक्ष्मम् : v. Nicely ; (2) निपुणम् : v. Carefully.

SCRUPULOUSNESS : (1) सूक्ष्मजिह्वासा (?) ; (2) आशङ्का (=apprehension : q.v.) ; (3) सूक्ष्मता (= nicety).

SCRUTINIZE : सूक्ष्मं परिपरयति (स्प्, c. 1.) or निरूपयति (रूप्, c. 10.) : v. Also to examine, search.

SCRUTINY : (1) सूक्ष्मपरिदर्शनम् ; (2) सूक्ष्मनिरूपणम् ; (3) गवेषणा.

SCUFF : बेगेन उह्यते (pass. of बह्) : v. To drive.

SCUFFLE : I. Subs. : कलिः : v. Struggle, quarrel. II. Verb : कलि करोति : v. To struggle, quarrel,

SCULL : I. Skull : q.v. : कर्पूरः. An oar : क्षेपणिः.
SCULLERY : (1) पिठरम् (?), Wilson ; (2) भाण्डा-
गारम् (?).

SCULLION : भाण्डमार्जक (f. जिंका), -हालक (f. लिका), etc.

SCULPTOR : (1) त्व(त)ष्टृ (f. द्वी); (2) तक्षक (f. क्षिका).

SCULPTURE : I. Subs. : (1) तक्षकम् ; (2) त्वक्षकम्.
II. Verb : (1) त(त्त्व)क्षति (तक्ष् or त्वक्ष्, c. 1).
(2) तक्षित्वति (लिख्, c. 6. : rare), Ki.

SCUM (subs.) : I. Lit. : (1) मण्ड (mn.), *poured off rice-s.* : अक्षमण्डमगालयत्, D. vi. ; (2) फेनः (=froth). II. Fig. मलः, *the Vāhikas are the s. of the world* : मलं पृथिव्या बाहीकाः, Mah. viii. 45. 23.

SCUM (v.) : मण्डं गालयति (c. of गल्), स्नाययति (c. of स्नु), etc.

SCURF : शुष्कचर्मन् (n.) or -त्वच् (f.) : v. Also scab.

SCURFY : शुष्कचर्मावृत (f. ता) and sim. comp.s.

SCURRILITY : (1) अश्लीलता : v. Indecency ; (2) पक्षता : v. Roughness.

SCURRILOUS : (1) अश्लील (f. ला) : v. Indecent ; (2) पक्ष (f. वा) : v. Rough.

SCURRILOUSLY : (1) अश्लीलम् ; (2) व्यङ्ग्यसंयुतम् (=1) ; (3) पक्षम् (=roughly).

SCURVY : दुष्टरक्तजो व्याधिविशेषः ; *लवणरक्तम्.

SCUTCHEON : *कौलीनकोषः ; -आवरणम् ; and sim. comp.s.

SCUTTLE (subs.) : I. A basket : करण्डः. II. A hole : छिद्रम्.

SCUTTLE (v.) : (नौकातले or -पाथे) छिद्राणि करोति.

SCYTHE : (1) खड्गीकम् ; (2) लवित्रम् ; (3) शस्य-कर्तारिका.

SEA (subs.) : (1) समुद्रः, *s.foam* : समुद्रफेनः, R. xiii. 11. ; *s.-going vessels* : नौमिः समुद्रवाहिनीभिः, M.n. ; *s.-water* : सामुद्रं जलम्, Bha. ; *in the middle of the s.* : मध्येसमुद्रम्, Si. iii. 33. ; *in his heart—the s. of compassion* : दयासमुद्रे तदाशये, N. i. 134. ; (2) सागरः, *throw him into the s.* : प्रक्षिपेत् सागरे, D. vi. ; *as the s. is clear when the tide had set* : निवृत्तवेले प्रसन्न इव सागरः, Ram. v. 37. 6. ; (3) अर्जवः, *sunk in the s. of his misfortunes* : व्यसनार्जवसंमग्नम्, Ram. ii. 21. 2. ; (4)

अग्निः, and sim. comp.s., *situated on the borders of the s.* : जलवेरूपकण्ठप्रतिष्ठितम् ; *went by s.* : प्रतस्थेऽम्बुधिवर्त्मना, K.s. 25. 35., 40. 70. ; *on the s. coast* : उदधेः कूले, R. xii. 68. ; *crossing the heavy s.* : पयोधिमाविलं विलङ्घ्य, Si. i. 68. ; *growing on the s.-coast* : अम्भोषितटाधिवासान्, Si. iii. 70. ; (5) जलनिधिः, and sim. comp.s., *saw on the confines of s.-water* : पारेजलं निरनिषेरपरयत्, Si. iii. 70. ; (6) अम्बुराशिः, *the coast of the salt-s* : वेला लवणाम्बुराशेः, R. xiii. 15. ; (7) रक्षा-करः ; (8) आपपापतिः and sim. comp.s ; (9) मकरालयः. Ph. : (a) *go to s.* : समुद्रं गच्छति, वाति, etc. ; (b) *beyond the s.s* : द्वीपान्तरम् or ऊर्मिमतः पारम्, Mah. iv. 26. 17.

SEA-BEAR : *समुद्रकोलः ; श्वेतवराहः.

SEA-CALF : an animal : prob. नक्रः.

SEA-CAPTAIN : समुद्रपोताभ्यक्षः and sim. comp.s.

SEA-COOT : पक्षिविशेषः.

SEA-EAR : शङ्खविशेषः.

SEA-ELEPHANT : मातङ्गनक्रः (?).

SEA-HARE : a mollusk : विशङ्खः.

SEAHORSE : नक्रगवः (f. वी). Also =hippopotamus : q.v.

SEA-KALE : शाकभेदः.

SEA-LION : *नक्रसिंहः.

SEA-MONSTER : करियादस् (n. ?), Ki. vi. 14. ; *यादःशार्दूलः.

SEA-NEEDLE, SEA-PIKE : मत्स्यविशेषः.

SEAPORT : पोताश्रयः, पोतशरणम्, and sim. comp.s (??).

SEA-ROVER : समुद्रदस्युः (?) : v. Robber, pirate.

SEASICK : *समुद्रछर्दिमत् (f. ती).

SEASICKNESS : *समुद्रछर्दिसु (n.).

SEA-SERPENT : समुद्रनागः ; समुद्रमुञ्जः, etc.

SEAWORTHY : (1) समुद्रगमनयोग्य (f. ग्या) and sim. comp.s ; (2) सर्ववातसह (f. हा =standing all wind), Mah.

SEAL (subs.) : I. Of a letter etc. : मुद्रा, *the s. is marked with the name of Rākshasa* : राक्षसनामाङ्कितेयं मुद्रा ; *without breaking the s.* : मुद्रां परिपालयन् ; *without taking a s.* (ed pass.) : अगृहीतमुद्रः, Mu. v. II. The sea-calf : prob. नक्रः.

SEAL (v.) : I. To put a s. to : मुद्रयति (मुद्र्, c. 10.), s. it with this s. : अनया मुद्रया मुद्रयैवम्, Mu. i. ; *this is the s.ed letter* : अयं स मुद्रितो लेखः. II. To confirm : q.v. III. Shut, close : q.v. : बध्नाति (बन्ध्, c. 9.), "s. up lips" : मुखं बध्नाति.

SEALING-WAX : लाक्षा (rare राक्षा).

SEAM : I. In gen. : सन्धिः. II. Cicatrix : शुष्कमणः.

SEAMAN : नाविकः v. Sailor.

SEAMANSHIP : (1) नाविकता, -त्वम् ; (2) पोतवाहनम्, and sim. comp.s.

SEAMLESS : (1) विसन्धि (mfn.) ; (2) बीतसन्धि (mfn.) ; and sim. comp.s.

SEAR : I. Adj. : संशुष्क (f. ष्का) : v. Dry. II. Verb : निर्दहति (दह्, c. 1.) : v. To burn, scorch, dry.

SEARCH : (1) अन्विष्यति (इष्, c. 4.), to s. (his) sister : स्वसारमन्वेष्टुम्, C. vii. ; s. ing skilfully in his own house : स्वगृहे निपुणमन्विष्यन्, D. ii. ; (2) मार्गयति or मृगयति, -ते, वि-, परि-, (मृग्, c. 10.), and I cannot s. for Sītā elsewhere : न चान्यत्र मया शक्या वैदेही परिमार्गितुम्, Ram. v. 15. 61. ; (3) विचिनोति (चि, c. 5.), (whom) you are s. ing from wood to wood : विचिनोषि वने वने, Vi. v. 24. ; sleeping and sick (men) in forests should be s.ed : सुप्ता रोगार्ताश्च वने विचेयाः, Ve. vi. 3. ; (4) गवेषयति (rare), Ri.

SEARCH INTO : गवेषयति : v. To examine, enquire.

SEARCH OUT : अन्विष्य etc. उपलभते (लभ्, c. 1. = to find out : q.v.), he himself has been s.ed out : सोऽप्युलब्धः, Ve. vi. ; we could not s. them out : न हि विषो गतिं तेषां वासञ्च, Mah. iv. 26. 14.

SEARCH (subs.) : I. Lit. : (1) अन्वेषणम्, -णा, there is going on s. for this : एतत्स्वैव अन्वेषणा वर्तते, V. ii. ; (2) मार्गणम्, वि-, परि-, it was proper to make its s. : तस्य विमार्गणं नयः, Ki. xiv. 9. ; (3) विचयः, -नम् (rare), लङ्काविचयः, Ram. : v. II. Examination, enquiry : q.v. : (1) अन्वीक्षणम् ; (2) गवेषणा.

SEARCHER : (1) अन्वेष्टृ (f. ह्री), many s.s have been sent after her : अन्वेष्टारस्तां प्रति प्रभृताः प्रहिताः,

C. vii. ; (2) अन्वेषक (f. षिका) ; (3) गवेषक (f. षिका = enquirer).

SEARCHING (adj.) : (1) निपुण (f. णा) : v. Skilful ; (2) अविवृत (f. ता) : v. Attentive ; (3) सूक्ष्म (f. क्ष्मा) : v. Minute.

SEASON (subs.) : I. Of the year : (1) ऋतुः, the s.s attend him like common gardeners : उद्यानपालसामान्यमृतवस्तुपासते, Ku. ii. 36. ; (2) कालः (= time), the hot s. : निदाघकालः, Ri. II. = time : q.v. : कालः, for a s. : कश्चित् कालम्, Mu. i. ; in due s. : काले.

SEASON (v.) : I. To flavour : (1) वासयति, अषि-, (वास्, c. 10.) ; (2) often by योजयति, सं-, (= to unite), Bha. II. To habituate, accustom : q.v. : प्रगुणं (f. णां) करोति, R. ix. 49.

SEASONABLE : (1) सामयिक (f. को) : v. Timely ; (2) उपयुक्त (f. क्ता) : v. Suitable, proper.

SEASONABLENESS : (1) सामयिकता ; (2) उपयुक्तता ; (3) by adj.

SEASONABLY : (1) यथाकालम् : v. Timely ; (2) उपयुक्तम् : v. Properly.

SEASONING (subs.) : उपस्करः : v. Also relish.

SEAT (subs.) : I. For sitting : (1) आसनम्, take this s. : इदमासनमास्त्यताम्, Mu. i. ; आसनपरिग्रहं करोतु, U. iii. ; from the s. of justice : धर्मासनात्, U. i. 7. ; (2) पीठ (mn. : diminutive पीठिका = a bench, stool), on a golden-legged s. : हेमपादाङ्कितायां पीठिकायाम्, K. ; (3) पर्यङ्कः (a sort of sofa), on a golden s. covered with Ranku's skin : सौवर्णे पर्यङ्के राङ्कुवास्तृते, Ram. ii. 13. 6. ; (4) आसन्दी (= a bamboo chair), when Vaiśampāyana was s.ed : आसन्ध्यामुपविष्टे वैशम्पायने, K. ; (5) शयनम् or शयनीयम् (for lying down) : v. Bed ; (6) विष्टरः (rare), s.ed : विष्टरमाज् (mfn.), R. v. 3. II. Station, abode : (1) स्थानम्, the s. of our ancestors : स्थानं नः पूर्वजानाम्, B. xxii. 28. ; (2) धामम् (n.), the s. of fortitude : धाम धैर्यस्य, K. ; (3) आयतनम्, s. of all misconduct : सर्वाविनयानामायतनम्, K. : v. Abode. III. Regular place of sitting : perh. स्थानम्. IV. That part on which a person sits : आसनम्, Si. v. 7. V. In riding : expr. by verb.

SEAT (v.) : I. To s. oneself : आसने उपविशति, सम्-, (विश्, c. 6.), निषीदति (सद्, c. 1.), etc.

II. To s. another : आसने उपवेशयति (c. of विश्) or अग्निनिवेशयति, Si. i. 15.

SEATED : I. Lit. : (1) आसीन (f. ना), and when all of them had s. : सर्वास्तु चासीनास्तु तास्तु, K. ; (2) उपविष्ट (f. द्वा), सम्- ; (3) स्व (f. स्वा) in comp., s. in heart : हृदयस्व (f. स्वा), R. x. 19. II. Rooted : q.v.

SECANT : in math. : *विच्छेदिका.

SECEDE : (1) अपसरति (सृ, c. 1.) : v. To retire, withdraw ; (2) आश्रयति (श्रि, c. 1. = to betake to, as to a different league).

SECEDER : (1) मित्रमतप्राहिन् (f. जी) ; (2) मतान्तराश्रित (f. ता) ; and sim. comp.s.

SECESSION : (1) अपसरणम् : v. Withdrawal ; (2) मतान्तरग्रहणम् and sim. expr.s. (in opinion).

SECLUDE : I. To shut up : q.v. : निरुणद्धि (रुष्, c. 7.). II. To live in seclusion : विविकम् आश्रयति (श्रि, c. 1.) ; एकान्ते वसति (वस्, c. 1.) ; etc.

SECLUDED (adj.) : (1) विविक (f. का), in a s. spot : विविकप्रदेशे, P. i. 4. ; (2) विजन (f. ना) v. Lonely, solitary ; (3) निवृत्त (f. ता) : v. Quiet.

SECLUSION : (1) विविक्ता, -त्वम् (the state) ; (2) विविकम्, heart-satisfying s. : चित्तनिर्वृतिविषयि विविकम्, Ki. ix. 71. ; (3) रहस् (n. = privacy).

SECOND (adj.) : द्वितीय (f. या), in the s. (8th portion) : द्वितीयेऽष्टमे भागे), D. viii. ; this title does not belong to a s. (i.e. to any body else) : द्वितीयगामी न हि शब्द एव नः, R. iii. 49. Ph. : without a s. (i.e. parallel) : (1) अद्वितीय (f. या) ; (2) अतिद्वय (f. या : rare), K.

SECOND (v.) : अनुकूलयति : v. To help, favour.

SECOND (subs.) : I. Of time : (1) पलम्, वि- ; (2) विकला : v. Moment. II. Promoter, supporter : q.v. : अनुकूलकारिन् (f. जी).

SECOND-HAND : I. Not new : (1) अन्यमुक्त (f. का) and sim. comp.s. (2) पुराण (f. ना = old : q.v.). II. Not original : s. witness : श्रुतसाक्षी, Mit. ; s. knowledge : अन्यमूलं ज्ञानम् (?).

SECOND-RATE : (1) द्वितीयश्रेणीय (f. या) ; (2) मध्यम (f. मा = middling).

SECONDARY : (1) perh. द्वितीयिक (f. की) ; (2) अप्रधान (f. ना) and sim. comp.s. (= not chief : q.v.) : v. Also second-rate.

SECONDARILY : (1) द्वितीयतः (= secondly) ; (2) गौणतः (= figuratively).

SECONDER : (1) अनुकूलयितृ (f. त्री) ; (2) पक्ष-समर्थक (f. थिका) ; and sim. comp.s.

SECONDLY : (1) द्वितीयतः ; (2) द्वितीयम् ; (3) तत्र पुनः (= then again).

SECOND SIGHT : दिव्यचक्षुस् (n.) and sim. comp.s., endowed with s. : दिव्येन चक्षुषा समन्वित (f. ता), Mah. vi. 2. 10. : v. Sight.

SECRECY : (1) गूढता, नि- ; (2) गुह्यता ; (3) गोपनीयता ; (4) गुप्तिः : for dif. : v. Secret, seclusion.

SECRET : (adj.) : I. Concealed, hid : (1) गुह्य (f. दा), नि-, surrounded by s. emissaries : गुह्य-पुरैः परिवृतः, D. viii. ; (2) गुप्त (f. ता) ; (3) छद्म (f. जा), प्र-. II. What should be concealed : (1) गुह्य (f. दा), shall not disclose master's s. doings and plans : गुह्यं कर्म च मन्त्रं च न मर्तुः सम्प्रकाशयेत्, Ka. v. 31. ; (2) रहस्य (f. स्था) : (3) गोप्य (f. प्या) ; (4) गोपनीय (f. या) : v. Secret (subs.). III. Occult : (1) गूढ (f. दा), नि- ; (2) गुह्य (f. दा). IV. Secluded, retired : q.v. : गूढ (f. दा), नि-.

SECRET, KEEP : (1) निहृते (हृ, c. 2. : with abl.), keeping (it) very s. for two, three, four (days) : द्वित्रिचतुरमतिनिहृत्स्थापि, D. ii. ; (2) गोपायति (गुप्, c. 10.), (gen. with dat.), not to k. (it) s. from you : किं ते गोपायित्वा, D. vi. ; (3) नि-गूहति, -ते (गूह, c. 1. : with dat. or abl.), why do you k. this disease s. : किमेतमात्मन उपद्रवं निगूहसि, Sa. iii.

SECRET (subs.) : (1) रहस्यम्, and the s. will not ooze out : रहस्यञ्च न स्रवति, D. ii. ; not to divulge the s. : रहस्यानिर्मेदाय, D. ii. ; have you kept the s. entrusted to you : रक्ष्यते भवता रहस्य-निक्षेपः, V. ii. ; does not communicate (his) s.s. : न रहस्यानि विवृणोति, D. viii. ; (2) गुह्यम्, गोप्यम्, etc. (n. of adj.s from गूह and गुप्), if it is

• *not a s.* : न चेद्गोप्यम्, D. iv. ; *the s. being disclosed* : विवृतगुह्यः, D. iv. Ph. : (a) *in s.* : रहसि : v. Privately, secretly ; (b) *it is no longer a s. to the townsmen that* : प्रकाशतां गतोऽयमर्थो पौरेषु यथा....., Mu. i.

SECRETARIATE : सचिवसभा (?) ; सचिवशाला (?) ; and sim. comp.s.

SECRETARY : सचिवः (?), *private s.* : रहस्य-सचिवः (?).

SECRETE : I. To hide, conceal : q.v. : गोपायति (गुप्, c. 10.). II. To separate, produce : भावयति आ-, परि-, सं-, (c. of, ह्य), Sr.

SECRETION : I. As of sap : स्नावः, -णम्, आ-, परि-. II. Matter secreted : स्नावः, आ-, परि-, *watery s.* : सलिलप्रकाश आस्नावः, Sr. III. Concealment : q.v.

SECRETLY : (1) रहसि : v. Privately ; (2) गुह्यम्, नि-, *s. creating* : गुह्यमुत्पाद्य, D. viii. ; (3) गुप्तम्, *you are to tell me very s.* : स्वया सुगुप्तं जमावेदनीयम्, P. iv. 11. ; (4) छन्नम्, प्र-, (=unseen), *threw away s.* : छन्नमेव प्राक्षिपम्, D. ii.

SECRETNESS : गोपनीयता : v. Secret.

SECRETOR : (1) expr. by comp. ; (2) स्नाविन् (f. णी), आ-, परि-.

SECT : (1) शाखा (=branch) ; (2) सम्प्रदायः.

SECTARIAN : (1) शाखागत (f. ता) ; (2) साम्प्रदायिक (f. की : ?) : v. Also sectary.

SECTARIANISM : स्वसम्प्रदायानुरागः and sim. comp.s.

SECTARY : (1) शाखिन् (f. नी) ; (2) सम्प्रदायमुक्त (f. का) ; etc.

SECTION : I. Division : q.v. : छेदः, वि-, परि-.

II. Of a book : (1) परिच्छेदः ; (2) पादः, *ist s. of ist chapter* : प्रथमाध्यायस्य प्रथमपादः, Kāśikā.

SECTOR : वृत्तखण्डम्, K.d.

SECULAR : I. Worldly : q.v. : लौकिक (f. की).

II. Timely : q.v. : सामयिक (f. की).

SECULARITY : (1) ऐहिकता ; (2) सांसारिकता ; (3) लौकिकता.

SECURE (adj.) : I. Careless : q.v. II. Safe : q.v. : (1) वीतमय (f. या) ; (2) निर्विशङ्क (f. क्ता) ; (3) स्थिर (f. रा=firm), *fancying very s.* : सुस्थिरमन्यः, Si. ii. 32. II. Certain : q.v. : निश्चित (f. ता).

SECURE (v.) : I. In gen. : (1) रक्षति (रक्ष्, c. 1.) : v. Protect ; (2) स्थिरीकरोति (=to make firm or give). II. To insure : धुक् or निश्चितम् आवहति (षष्, c. 1.). III. To make fast, seize : बन्धाति (बन्ध्, c. 9.).

SECURELY : I. Fearlessly : q.v. : (1) निर्भयम् ; (2) वीतविशङ्कम्. II. Safely : q.v.

SECURITY : I. Safety : q.v. : (1) रक्षा ; (2) स्वैर्यम् (=firmness). II. Freedom from anxiety : (1) निर्विशङ्कता ; (2) निर्यद्रवता ; (3) निर्विघ्नता ; (4) निश्चिन्तिः. III. Guard, defence : q.v. : (1) गुप्तिः ; (2) रक्षा. IV. Pledge : q.v. : प्रातिमाव्यम्, *a debt for s.* : ऋणं प्रातिमाव्यागतम्, Kat. V. A surety : q.v. : प्रतिभूः.

SEDAN : शिबिका : v. Litter.

SEDATER : (1) धीर (f. रा) ; (2) शान्त (f. न्ता) : v. Calm, quiet.

SEDATELY : (1) धीरम् ; (2) शान्तम् : v. Calmly, quietly.

SEDATENESS : (1) धैर्यम् ; (2) शान्तता : v. Calmness, quietness.

SEDATIVE : (1) शीतल (f. ला=cooling), Bha. ; (2) शान्तिकर (f. री), -प्रद (f. दा), etc. (?).

SEDENTARINESS : (1) निर्योगता (?) ; (2) चलन-पराङ्मुखता ; etc.

SEDENTARY : (1) निर्योग (f. ग) and sim. comp.s. (=not active : q.v.) ; (2) चलनपराङ्मुख (f. खी ?). Ph. : *s. life* : विविक्तजीवनम् (??).

SEDGE : नलविशेषः : v. Reed.

SEDIMENT : (1) मलम् ; (2) किट्टम् ; (3) कल्कम् ; (4) खलम्.

SEDITION : (1) राजाक्रोशः and sim. comp.s. ; (2) प्रजासंक्षोभः and sim. comp.s. (=popular agitation).

SEDITIONOUS : (1) by comp., *one who uses s. language* : राजाक्रोशकारिन् (f. णी), Y. ii. 305. ;

(2) राज्यभेदक (f. दिका) and sim. comp.s. (?).

SEDITIONOUSLY : (1) राज्यभेदं प्रकल्पयत् (f. न्ती) ; (2) प्रजासंक्षोभं कुर्वत् (f. ती) ; etc.

SEDUCE : (1) दुषयति (c. of दुष) : v. To defile, pollute ; (2) नाशयति (c. of नश्=to ruin), *will allure and s. the girl* : बालां विलोभय नाशयिष्यति, D. ii.

SEDUCEMENT : v. Seduction.

SEDUCER : (1) दूषयितृ (f. ङी) ; (2) दूषक (f. पिका) ; (3) नारायितृ (f. ङी) .

SEDUCTION : (1) दूषणम्, *s. of girls* : कन्यादूषणम्, Mit. ; (2) नाराः, -नम् (=ruining) ; (3) शीलपातनम् and sim. comp.s. (only of chastity).

SEDUCTIVE : (1) प्रलोभन (f. नी) ; (2) प्रलोभक (f. मिका) ; (3) विलोभन (f. नी) or -क (f. मिका) ; (4) हारिन् (f. ङी) ; (5) आकर्षक (f. पिका) .

SEDUCTIVELY : (1) प्र- or वि- लोभ्य ; (2) प्रलोभन कुर्वत् (f. ती) ; etc.

SEDULITY, SEDULOUSNESS : अध्यवसायः : v. Diligence, industry.

SEDULOUS : अध्यवसायिन् (f. नी) : v. Diligent, assiduous.

SEDULOUSLY : (1) साध्यवसायम् ; (2) सामियोगम् : v. Diligently.

SEE (subs.) : perh. (1) मण्डलम् ; (2) अधिकारः (=jurisdiction).

SEE (v.) : I. In gen. : (1) पश्यति (च्, c. 1.), *old men s. what will come* : वृद्धबुद्धिरनागतं पश्यति, Vi. vi. ; *s.ing close by that he was unassailable even by mind* : पश्यन्नदूरान्मनसाऽप्यधृष्यम्, Ku. iii. 51. ; *I do not s. any one greater than or (even) equal to Rāma* : पश्यामि रामादधिकं समं वा नान्यम्, B. xii. 51. ; *you will s. the jaws of death* : द्रष्टव्यसि मृत्युमुखम्, D. ii. ; *to s. his dear old friend Vālmiki* : चिरन्तनमित्रमुद्दृढं प्राचेतसं द्रष्टुम्, U. iv. ; (2) ईक्षते, वि-, प्र-, निर्- सम्, अव-, सम्प्र- (ईक्ष, c. 1.), (gen. with the eye. Also=look into, look to, etc. : q.v.), *s.ing that it is the first (offence)* : प्रथममिति प्रेक्ष्य, Sa. iv. ; (3) विलोकयति, अव- : v. To look ; (4) निर्वर्णयति (वर्ण, c. 10. =to look at attentively) ; (5) निमालयति, -ते (मल्, c. 10=4. : rare), N. xi. 1. II. Beware : expr. by circumlo.

SEED (subs.) : बीजम्, *for he who sows as. gets its fruit also* : यो यद्वपति बीजं हि लभते सोऽपि तत्फलम्, K.s. xvii. 148. ; *seller of bad s.s.* : अबीजविक्रयी, M. ix. 291. ; *he who waters with descretion the seeds of work to be done* : योऽमि-वर्षति विषिबीजानि विवेकवारिजा, Ki. ii. 31. ; *whose*

s. is the asking of the daughter of the king of Videha : बीजं यस्य विदेहतनयायाच्चा, Vi. vi. 1. ; *to bear the s. of the two* : बोद्धुमुमयोर्वीजम्, Ku. v. 60. ; *as if its starry grains have been ejected by the s.-(pulp)eating time* : तारामयं बीज-मुजादसीयं कालेन निष्क्यूतमिवास्त्रिवृषम्, N. xxii. 14.

SEED-CORN, SEED-GRAIN : बीजधान्यम्.

SEED-PLOT, SEED-PLAT : prob. बीजक्षेत्रम्, बीज-भूमिः, etc.

SEED-TIME : वपनकालः and sim. comp.s.

SEED-VESSEL : बीजकोशः(वः), N. com.

SEEDLING : (1) बीजप्ररोहः ; (2) बीजलहः (rare).

SEEDSMAN : I. The dealer : (1) बीजविक्रयिन् (m.) ; (2) बीजविक्रेतृ (m.) ; etc. II. The owner : बीजवत् or बीजिन् (m.), M. ix. 49., 51.

SEEDY : (1) बीजपूर्ण (f. ङी) ; (2) बीजमय (f. ङी) ; (3) बहुबीज (f. जा) .

SEEING THAT : = since, for, because : q.v.

SEEK (v.) : I. To look for : अन्विष्यति (इष्, c. 4.), *you who are to be sought in this world* : अन्वेष्टव्यो यदसि भुवने, U. ii. 13. : v. To search. II. To endeavour to gain : (1) कामयते, अमि- (कम्, c. 10. =wish : q.v.), *sought ground with young shoots* : अचकमत सपह्णं धरित्रीम्, Ki. x. 49. ; (2) काक्षते, -ति, आ-, अमि- (काक्ष, c. 1. =1), *s.ing (your) place* : पदकांक्षिन् (f. ङी), Ku. iii. 4. ; (3) प्रार्थयते (अर्थ, c. 10.=ask, beg : q.v.), *I do not s. pleasure or wealth* : न सुखं प्रार्थये नार्थम्, Ki. xi. 66.

SEEK (v.i.) : I. To make search : अन्वेषणं करोति : v. To search. II. To endeavour, strive : q.v. : घटते (घट्, c. 1.).

SEEKER : (1) अन्वेषक (f. पिका) : v. Searcher ; (2) प्रार्थयितृ (f. ङी) : v. Solicitor ; (3) कामयितृ (f. ङी), अमि- : v. To wish, long.

SEEM : (1) दृश्यते (pass. of दृश्=to look : q.v.) ; (2) माति, आ-, वि-, प्रति-, निर्- (भा, c. 2.=to appear), *why the great city of Oude s.s. to me to be bereft of its beauty* : गतश्रीरिव मे माति केनायोध्या महापुरी, Ram. ii. 73. 21. Ph. : *it s.s. (=I think) : मन्त्ये ; it s.s. simply for my purification* : मन्त्ये मत्पावनयैव, Ku. vi. 61.

SEEMING : I. Subs. : दर्शनम् : v. Appearance,

- semblance. II. Adj. : expr. by verb : v. Also apparent (III).
- SEEMINGLY : (1) प्रकटम् : v. Openly ; (2) बहिस् (n.) : v. Externally.
- SEEMLINESS : (1) उपयुक्तता : v. Propriety ; (2) विनीतता : v. Decency.
- SEEMLY : (1) उपयुक्त (f. का) : v. Suitable, proper ; (2) विनीत (f. ता) : v. Decent. To be s. : युज्यते, उप-, (pass. of युज् : with loc.), Ku.
- SEER : I. Lit. : (1) द्रष्ट (f. द्री) ; (2) दर्शक (f. शिका) ; (3) दर्शिन् (f. नी). II. A prophet : q.v. : सिद्ध (f. द्वा).
- SEETHE : कथति or काथयति (कथ्, c. 1. and c. 10. : lit. and fig.).
- SEGMENT : (1) धनुःक्षेत्रम् or चापक्षेत्रम्, K.d. (of a circle) ; (2) खण्डम् (in gen.) N.B. S.s of the base of a triangle made by the perpendicular from the opposite angle : आबाधे or अवबाधे, Li. 137., in an obtuse a.ed t. शृणाबाधे, Li. 140.
- SEGREGATE : (1) वियोजयति (युज्, c. 10.) ; (2) विच्छेदयति (c. of छिच्) : v. To separate.
- SEGREGATION : विच्छेदः : v. Separation.
- SEIGNEURIAL, SEIGNIORIAL : expr. by gen. or comp.
- SEIGNIOR : (1) स्वामिन् (m.) ; (2) प्रभुः : v. Lord.
- SEIGNIORAGE : करविशेषः.
- SEIZABLE : (1) ग्राह्य (f. ह्या) ; (2) ग्रहणीय (f. या) ; (3) धार्य (f. र्या).
- SEIZE : I. To catch : q.v. : गृह्णाति (ग्रह्, c. 9.), to s. me : ग्रहणे मम, Mah. vii. 73. 1. ; s.s by the hair : केशैर्गृह्णाति, P. II. To take possession of : गृह्णाति, your house has been s.d by another alligator : त्वदीयं गृहमपरेण मकरेण गृहीतम्, P. iv. 9. : v. Also to enter. III. To invade, attack : q.v. : आक्रामति (क्रम्, c. 1.) : v. Also to possess. IV. To apprehend : गृह्णाति, प्र-, to s. on suspicion : शङ्कया गृह्णाति, Y. : v. To arrest.
- SEIZER : (1) ग्राहक (f. हिका), Y. ; (2) ग्रहीतृ (f. ग्री).
- SEIZURE : (1) ग्रहणम् (rarely ग्रहः) ; (2) धारणम् (=catching).
- SELDOM : (1) कश्चित् ; (2) कदाचित् ; (3) कर्हिचित् (rare).
- SELECT (v.) : चुनीते (c. 9.) : v. To choose ; (2) आहरति (हृ, c. 1. =to pick out).
- SELECT (adj.) : (1) वृत्त (f. ता : ?) ; (2) विशिष्ट (f. द्वा=choice).
- SELECTION : no proper equiv. : expr. by verb. Easy s. : सहजसंग्रहः (?) ; choice s. : उत्कृष्टसमाहारः (?) ; etc.
- SELENITE : चन्द्रकान्तः (?), -उपलः ; *चन्द्रप्रमः.
- SELF : (1) आत्मन् (m.), s.-born : आत्मन् (n. सु) ; s. -destroyer : आत्मघातिन् (f. नी) ; s. -interest : आत्महितम् ; good for s. : आत्मनीन (f. ना) : v. Also myself, himself, etc. ; (2) स्वयम् (=I myself, you yourself, etc.).
- SELFISH : (1) स्वार्थपर (f. रा) ; (2) स्वार्थपरायण (f. ना) ; (3) स्वार्थनिष्ठ (f. द्वा) ; (4) by verb, every one is s. : सर्वः स्वार्थं समीहते, Si. ii. 65.
- SELFISHLY : expr. by adj. or verb.
- SELFISHNESS : (1) स्वार्थपरता ; (2) स्वार्थपरायणता ; (3) स्वार्थनिष्ठा ; etc.
- SELL (v.t.) : (1) विक्रीणीते (क्री, c. 9.), s.ing it to others : विक्रीणानस्तदन्यत्र, N.s. ; Oh., (you) attempted to s. us like meat : प्रारब्धा मांसवद्दहो विक्रेतुमेते वयम्, Mu. v. 21. ; (2) विक्रयं करोति : I will very mercilessly s. you : करोम्येष विक्रयं ते सुनिर्वृणः, D. b. vii. 22-1.
- SELL (v.i.) : (मूल्यं) लभते, if 8 silk clothes s. for 100 (rupees) : पट्टसूत्रपटिका अष्टौ लभन्ते शतम्, Li. 55. ; (my) friend, at what price will fourteen s. : चतुर्दश सखे मूल्यं लभन्ते कियत्, Li. 56.
- SELLER : (1) विक्रेतृ (f. ग्री), it is to be returned to the s. : विक्रेतुः प्रतिदेयं तत्, N.s. ; s. of self (a slave) : आत्मविक्रेता, Mit. ; (2) विक्रयिन् (f. ग्री), shame on this s. of honour : शिङ् मानविक्रयिणमिमम् K.s. 43. 85. ; (3) विक्रयिक (f. ग्री) ; (4) विक्रयकारिन् (f. ग्री).
- SELLING (subs.) : विक्रयः : v. Sale, to sell.
- SELVA(ED)GE : (1) दशा ; (2) वस्तिः ; (3) तरी.
- SEMBLANCE : (1) आभा ; (2) आभासः ; (3) अवभासः : v. Also appearance (IV), likeness.

SEMEN : (1) शुक्रम् ; (2) रेतस् (n.) ; (3) बीजम् ; (4) बीर्जम् ; (5) तेजस्.

SEMICIRCLE : (1) अर्धवृत्तम् ; (2) वृत्तार्धम्.

SEMINAL : expr. by comp., s. *discharge* : रेतः-पातः, Mah.

SEMINARY : विद्यालयः : v. School.

SEMITONE : स्वरावरोहः (??).

SEMITVOWEL : अन्तःस्थो वर्णः (in Sanskrit) ; *अर्ध-स्वरः.

SEMPITERNAL : नित्य (f. त्या) : v. Eternal, everlasting.

SENATE : (1) मन्त्रिसभा (?) ; (2) महासभा (?) ; (3) व्यवस्थासभा (?) : as in France and universities). S. -home : समागृहम् and sim. comp.s.

SENATOR : (1) सचिवः (=counsellor) ; (2) सदस्यः (?).

SENATORIAL : expr. by comp., s. *robe* : सचिव-वेष्टः (?).

SEND (v.) : I. To despatch : (1) प्रेषयति, सं- (ईर्, c. 10.), *the rays sent forth by the moon* : प्रेरितः शशधरेण करौषः, Ki. ix. 30. ; (2) प्रेषयति, सं-, (c. of इष्), *does not s. (me) tempting things* : न विलोमनवस्तूनि प्रेषयति, D. viii. ; (3) प्रहिणोति (हि, c. 5.), *Indra sent to him the nymph Hariṇi* : प्रजिघाष हरिस्त्वै हरिणीं सुराङ्गनाम्, R. viii. 79. ; (4) विसृजति (सृज्, c. 6. : rare), *Bhoja sent an envoy to Raghu* : भोजेन दूतो रघवे विसृष्टः, R. v. 39. II. To hush, discharge : q.v. : (1) मुञ्चति (मुच्, c. 6.) ; (2) विसृजति.

SEND AWAY : (1) विसृजति ; (2) प्रस्थापयति (c. of स्था), R.

SEND FOR : आह्वयति (ह्वे, c. 1.) : v. To call, summon.

SEND FORTH : (1) विसृजति : v. To emit ; (2) ऊर्ध्वं वितनोति (तन्, c. 7.) etc. (=to send up, as branches), R. xiii. 10. ; (3) प्रसारयति (c. of सृ=to spread).

SENDER : (1) प्रेर(ष)क (f. रिका or षिका) ; (2) प्रेर(ष)यितृ (f. ष्री) ; etc.

SENDING (subs.) प्रेषणम् ; (2) प्रेषः, -णम्, सं- ; (3) प्रेर(ष)णा (rare).

SENILE : (1) वार्धक्यजन्य (f. न्या) and sim. comp.s ; (2) by circumlo. : v. Old age.

SENILITY : (1) वृद्धावस्था ; (2) वृद्धभावः ; (3) वर्णीयत्वम् (rare).

SENIOR : (1) ज्येष्ठ (f. ङा) : v. Elder ; (2) वरिष्ठ (f. ङा) : v. Superior ; (3) गुरुः, -जनः (=respectable person), *you are (my) s. : गुरवो यूयम्*, Vi. iv.

SENIORITY : ज्येष्ठता, -त्वम् or ज्यैष्ठ्यम्, s. in age : वयोज्यैष्ठ्यम् ; according to s. : अनुज्यैष्ठ्यम् : v. Also superiority.

SENNIGHT : (1) सप्ताहः : v. Week ; (2) सप्तरात्रम् and sim. comp.s (rare).

SENSATION : I. In philo. : nearest word प्रत्यक्षम्, s. is of six kinds involving smell, taste, sight, touch, hearing, and mind : ब्राह्मणं रासनं चाक्षुषं स्पर्शनं श्रोत्रं मानसमिति षड्विधं प्रत्यक्षम्, Par. II. Consciousness : q.v. : चेतना. III. Perception, knowledge : q.v. : उपलब्धिः. IV. A great impression : expr. by circumlo. : *it created s. at the time* : *जनमनस्तत्कालमाचक्रथैतत्.

SENSATIONAL : s. theory : प्रत्यक्षमतम् ; s. novel : *हृदयक्षोभिकाख्यायिका.

SENSATIONALIST : (1) प्रत्यक्षवादिन् (f. नी).

SENSE : I. Organ : इन्द्रियम्, s. of touch : स्पर्शेन्द्रियम् ; s. of taste : रसनेन्द्रियम् ; etc. Ph. : *to deprive one of the s. of sight* : चक्षुषी उद्धरति (with gen.), D. ; and *sound is the object of (the s. of) hearing* : शब्दोऽपि गोचरः श्रुतेः, Par. 53. II. Perception, feeling : उपलब्धिः. Ph. : *to have s. of* : चेतयते, D. viii. or परयति (=to see : q.v.). III. Soundness of the faculties : common s. : विवेकः ; moral s. : धर्मबुद्धिः (?) ; *to recover s.s* : संज्ञां लभते, Ma. ix. ; *loss of s.s* : धीविभ्रमः, Bha ; *one who has lost the s. of honour by decrepitude* : जरावलुप्तमानावमानचित्तः, D. i. IV. Meaning : (1) अर्थः, *otherwise the plural "daughters" has no s.* : अन्यथा दुहितर इति बहुवचनमनर्थकम्, Da. 141. ; *do not take the saying in its real sense* : परमार्थेन न गृह्यतां वचः, Sa. ii. 19. ; *have you comprehended its literal s.* : अपि गृहीतो भवताक्षरार्थः, Sa. v. ; *as the word अपि is not described in the s. of एव* : अपिशब्दस्यैवकारार्थेऽवर्णनात्, Da. ; *a vocabulary of words having various s.s* : नानार्थशब्दकोषः, Medini ;

(2) by sim. loc. in lexicons, रत्न conveys the s. of 'superior' as well as of 'gem': रत्न मेघे मनावपि, Viśva; (3) भावः. (=purport).

SENSIBLE : I. Perceptible : (1) इन्द्रियग्राह्य (f. ह्य); (2) इन्द्रियोच्चर (f. रा); and sim. comp.s. II. Capable of perceiving : विषय-ग्राहिन् (f. नी) and sim. comp.s. To be s. of = to perceive, feel : q.v. III. Intelligent, shrewd : q.v. : बुद्धिमत (f. ती). IV. As of replies : उपयुक्त (f. का) : v. Proper, suitable.

SENSIBLY : I. Lit. : expr. by circumlo. : v. Sensible (I and II). II. Judiciously, cleverly : q.v. : विविच्य.

SENSITIVE : I. Having sense : (1) चेतन (f. नी); (2) सचेतन (f. ना); (3) चेतनवद् (f. ती). II. Easily affected : (1) चलेन्द्रिय (f. या : ?), Ki. ii. 39. ; (2) by circumlo. : v. To affect, move.

SENSITIVENESS : I. Lit. : चेतनत्वम्, -ता, सं-. II. Acute sensibility : (1) चलेन्द्रियत्वम्, -ता ; (2) मृदुप्रकृतिः (=soft nature) ; (3) by circumlo.

SENSITIVE PLANT : (1) लज्जावती ; (2) लज्जालुः.

SENSUAL : I. Lit. : by comp. : v. Sense. II.

Carnal : expr. with विषय or इन्द्रिय in comp., became indifferent to s. pleasures : विषयेषु निःस्पृहो-भवत्, R. viii. 10. ; turning the mind from s. pleasures : निवर्त्य विषयसुखेभ्यो मनः, K. III. Voluptuous : (1) विषयासक्तचेतस् (mfn.) and sim. comp.s ; (2) इन्द्रियसुखनिरत (f. ता) and sim. comp.s.

SENSUALIST : v. Sensual (III).

SENSUALITY : (1) विषयासक्तिः ; (2) विषयसुखासक्तिः ; (3) इन्द्रियसुखोपमोगः ; (4) सुरतसेवा (=lewdness) ; etc.

SENTENCE (subs.) : I. Decision : q.v. : निर्णयः. II. Condemnation : दण्डाज्ञा and sim. comp.s. III. Maxim : सूत्रम्. IV. Of words : वाक्यम्, complex s. : महावाक्यम्, Sah.

SENTENCE (v.) : (1) आदिशति (दिश्, c. 6. =to order : q.v., s.d him to death : तस्य वधमादिशत् ; (2) शास्ति (शास्, c. 2. =to chastise), will be s.d to this punishment : एतेन दण्डेन शास्यते, Mr. x. : v. Punishment.

SENTENTIOUS : (1) लघु (f. ली) ; (2) लाघव-गुणोपेत (f. ता) and sim. comp.s.

SENTENTIOUSLY : (1) लघु ; (2) सलाघवम् ; (3) by adj.

SENTIENT : (1) चेतन- in comp. ; (2) सचेतन (f. ना) ; (3) चेतनावद् (f. ती) ; (4) चैतन्यवद् (f. ती) ; सचेतस् (mfn.) and sim. comp.s (having heart).

SENTIMENT : I. Thought, opinion : q.v. : मतम्. II. Feeling, passion : रसः, s. of love : शृङ्गाररसः. III. Sense : q.v. : भावः.

SENTIMENTAL : I. Of men : (1) रसिक (f. का) ; (2) सराग (f. गा : ?). II. Of plays etc. : रसभूयिष्ठ (f. ह्य) and sim. comp.s (?).

SENTIMENTALISM, SENTIMENTALITY : रसिकता, -त्वम्.

SENTINEL, SENTRY : रक्षिन् (f. नी) : v. Guard.

SEPARABILITY : (1) विभाज्यता ; (2) वियोजनीयता ; (3) विच्छेद्यता.

SEPARABLE : (1) विभाज्य (f. ज्या =divisible) ; (2) वियोजनीय (f. या) ; (3) विच्छेद्य (f. घ्या) ; (4) वियोगसह (f. हा) ; etc. : v. To separate.

SEPARATE (adj.) : (1) मित्र (f. त्रा), वि-, having s ways : मित्रपथ (f. था), R. viii. 85. ; (2) पृथक्कृत (f. ता =S.d : rare), M.n. ; (3) विभक्त (f. क्ता divided, as a joint family) ; (4) वियुक्त (f. क्ता =disunited) : v. Different.

SEPARATE (v.t.) : (1) पृथक्करोति (कृ, c. 8.), s.d the rice from the husk : तुषैस्तण्डुलान् पृथक्क्वाक, D. vi. ; (2) वि-योजयति or -युक्ते, विप्र-, विसं-, (युज्, c. 10. and 7. =to disunite), you will be s.d from your darling : वियोक्त्यसे बल्लभया, N. i. 38. ; (4) विच्छेदयति (c. of छिद्, =2) ; (4) विच्छिन्नयति (छिद्, c. 7. =to sever) ; (5) अन्तरयति (nomi. =to keep apart) : v. Also to distinguish, divide.

SEPARATE (v.i.) : (1) पृथक्भवति ; (2) विभज्यते (as a joint family) ; (3) विच्छिन्नयति (छिद्, c. 4. =be disunited) : v. Also above.

SEPARATELY : (1) पृथक्, Si. ii. 10. ; (2) मित्रम्, वि- ; (3) संकीर्णम् (?) M. n.

SEPARATION : I. The act : (1) पृथक्करणम् ; (2)

वियोजनम् ; (3) विच्छेदः. II. Disconnection :
(1) वियोगः, *s. from lightning* : विद्युता विप्रयोगः,
Me. ii. 1. ; *time of s.* : वियोगकालः, D. iii. ;
(2) विक्षेपः, *alarmed at s.* : विक्षेपकातर (f. रा),
Si. ; (3) विरहः, *state of s.* : विरहावस्था,
Me.

SEPARATOR : (1) पृथकारिन् (f. नी) ; (2) वियो-
जक (f. जिका) ; etc.

SEPOY : सैनिकः : v. Soldier.

SEPTEMBER : उत्तरभाद्रपूर्वाश्विनसंवादी युरोपीयवर्षस्य
नवमो मासः.

SEPTENARY : I. Subs. : सप्तकम्. II. Adj. : by
comp.

SEPTENNIAL : (1) सप्तवार्षिक (f. की) ; (2) सप्तवर्षीय
(f. या) ; etc.

SEPTUAGENARIAN : (1) सप्ततिक (f. का) ; (2)
सप्ततिवर्ष (f. र्षी) ; etc.

SEPULCHRAL : (1) by comp. ; (2) समाधीय
(f. या : ?).

SEPULCHRE : (1) समाधिः ; (2) प्रेतावासः and sim.
comp.s.

SEPULTURE : निधानम्.

SEQUEL : I. A succeeding part : परिशिष्टम्.
Ph. : *in the s.* : उपरिष्ठात्. II. Consequence :
q.v. : परिणामः.

SEQUENCE : v. Sequel, succession.

SEQUESTER : वियोजयति (युज्, c. 10.) : v. To
separate.

SERAGLIO : अवरोधः, *guard of the s.* : अवरोधरक्षिन्
(m.) : v. Harem.

SERENE : (1) प्रसन्न (f. ज्ञा) : v. Clear ; (2)
शान्त (f. न्ता) : v. Calm, quiet ; (3) विमल
(f. ला) : v. Pure, clean.

SERENELY : (1) प्रसन्नम् : v. Clearly ; (2) शान्तम् :
v. Calmly.

SERENITY : (1) प्रसन्नता ; (2) शान्तिः : q.v. :
Clearness, calmness.

SERF : दासः : v. Slave.

SERFDOM : दास्यम् : v. Slavery.

SERGEANT : *संरक्षकः, अधिरक्षकः.

SERIATIM : (1) यथाक्रमम् ; (2) आनुपूर्व्येण ; (3) अनु-
पूर्वशः.

SERIES : I. Continuous line : (1) तत्ति ; (2)

माला ; (3) राशिः. II. In math : (1) चयः,
Li. III. Regular succession : क्रमः.

SERIOUS : I. Grave : q.v. : गम्भीर (f. रा). II.
Weighty, important : q.v. : गुरु (f. also
र्षी). III. In earnest : expr. by न परिहसति
(हस्, c. 1. = not jest) or सत्यं ब्रवीति (ब्रू, c. 2.
= to speak truth).

SERIOUSLY : I. Gravely : q.v. : गम्भीरम्. II.
In earnest : (1) perh. गम्भीरम् ; (2) सत्यम् : v.
Truly ; (3) by circumlo.

SERIOUSNESS : I. Gravity : q.v. : गम्भीरता. II.
Importance : q.v. : गुरुता. III. Earnestness :
(1) गम्भीरता ; (2) by circumlo.

SERMON : वक्तृता (= speech) ; धर्मविषयिणी वक्तृता (?).
SEROUS : perh. जलीय (f. या) or द्वय- in comp.

SERPENT : (1) सर्पः ; (2) भुजङ्गः, -मः or भुजगः ;
(3) अहिः ; (4) पन्नगः ; (5) उरगः ; (6) नागः ;
(7) फणिन् (m.) ; (8) आशीविषः ; (9) दर्वीकरः ;
(10) दन्दशुकः : v. Snake.

SERPENTINE : (1) by comp., *s. course* : भुजङ्ग-
प्रयातम्, P. ; (2) सर्प (f. र्षी : rare) and sim.
deriv.

SERRATE, -D : (1) करपत्रनिभ (f. मा ?) ; (2) कक-
चाम (f. भा : ?) ; etc.

SERRIED (adj.) : (1) संहत (f. ता) ; (2) संक्षिप्त
(f. ट्ट).

SERUM : no equiv. : पयस् (n.) or जलम्, may be
used.

SERVANT : (1) श्रूयः, *engages a s. without fixing
his wages* : वेतनपरिच्छेदमकृत्वैव श्रूयः कारयति,
Mit. ; *you (are our) master, we (are) s.s.* : वयं
श्रूया भवान् स्वामी, M. p. ; (2) श्रूतः, -कः (rare),
if a s. does not do his work after receiving pay :
गृहीतवेतनः कर्म न करोति यथा श्रूतः, Vri. ; *s.s. are of
three kinds— superior, inferior (menial), and
mean (agricultural)* : श्रूतकस्त्रिविधो हेयः उत्तमाधम-
मध्यमः, N. s. ; *a s. paid in money* : अर्थश्रूतः ; *in
kind* : भोगश्रूतः, N. s. ; (3) सेवकः, *with her s.* :
स्वसेवकेन सह, H. iv. ; (4) दासः : v. Slave ;
(5) चेटः (= page) ; (6) किङ्करः (= domestic
s.), *by many disguised s.s.* : अनेकच्छन्नकिङ्करैः,
D. viii.

SERVE (v.) : I. Lit. : सेवते, उप-, सं-, (सेव्, c.

I.), to s. a big lord : परमेश्वरं सेवते, H. ii. 28. ; in s.ing a master : स्वामिसेवायाम्, H. ii. ; s. for salvation : संसेवन्ते विमुक्त्यै, Ki. xviii. 24. II. To wait on, attend : q.v. : सेवते, नि-, उप-, आ-, परि-. III. As in table, to s. out, to s. up : पर्यवेष्टयति (c. of विष्), s.d Brāhmaṇas : ब्राह्मणान् पर्यवेष्टयन्, Ram, IV. To do good to, benefit : q.v. : उपकरोति (कृ, c. 8.). V. To be sufficient : q.v. : पर्याप्त (f. ता). VI. To use, manage : q.v. : प्रयुज्ते (युज्, c. 7.). VII. To treat : q.v. VIII. In law, to deliver or execute : निर्वाहयति (c. of वह् : ?) : v. To summon, arrest. To s. out (i.e. to retaliate : q.v.) : प्रतिशोधं ददाति (दा, c. 3. : with gen. of the object).

SERVICE : I. Lit. : सेवा, seeking money by s. : सेवया धनमिच्छद्भिः, H. ii. 20. ; not acquainted with s. (how to serve) : सेवानभिज्ञः, H ; by s., by agriculture : नृपसेवया कृषिकर्मणा, P. ; I have done fruitless s. : सेवा कृता निष्फला, J. Ph. : I am quite at your s. : यथेच्छं नियुज्यतामयं जनः. II. Work : कर्मन् (n.), pay is the price for s. : वेतनं कर्ममूल्यम्, Mit. ; military s. : सैनिककर्मन् (n.) ; to be in s. : कर्म करोति ; out of s. : निष्कर्मन् (mfn.). III. Help : (1) उपकारः (= benefit), to render s. to friends : सुहृदामुपकार-कारणात्, H. ii. 35. ; (2) साहाय्यम् (= assistance). IV. Use : q.v. : उपयोगः. V. Religious : सेवा, divine s. : ईश्वरसेवा (after हरिसंकीर्तनम् of the Vaiṣṇavas). VI. 'Of vessels : silver s. : रजत-माजनानि (n. pl.). VII. In law : perh. निर्वाहः. SERVICEABLE : I. Useful, beneficial : q.v. : उपयोगिन् (f. नी). II. Fit for duty : (1) कार्य-क्षम (f. मा) ; (2) कर्मकुशल (f. ला), and sim. comp.s.

SERVICEABLENESS : (1) उपयोगिता : v. Useful-ness ; (2) कार्यक्षमता : v. Activity, skill.

SERVICEABLY : उपयुक्तम् : v. Usefully.

SERVILE : (1) by comp., s. state : दास- or दासी-भावः, Mah. ; (2) by adv. दासवत् : v. Also abject, mean.

SERVILELY : दासवत् : v. Also meanly.

SERVILITY, SERVILENESS : I. Lit. : (1) दास्यम् ;

(2) दासता, -स्वम् (also दासीता, -स्वम् of females). II. Slavish deference : (1) expr. with दासवत् ; (2) चरणावपातः and sim. comp.s. : v. Also meanness.

SERVING (adj.) : s.-man : चेटः ; s.-maid : चेटी. SERVITOR : I. Lit. : सेवकः : v. Servant, atten- dant. II. At Oxford : परिचारकः (??).

SERVITUDE : दास्यम् : v. Servility (I), service (I).

SESAME, SESAMUM : तिलः (= both the plant and its seed), s. oil : तिलतैलम्, Bha. ; fit for s. (as ground) : तिल्य (f. ल्या), A.

SESQUIPEDALIAN : of words : perh. बाहुदीर्घ (f. र्घी).

SESSION : उपवेशः, -नम्. Ph. : to hold criminal s.s. : *दण्डशासनं करोति ; s.s. judge : *दण्डाधिकारिणः ; s.s (the period) : *शासनकालः.

SESTERCE : मुद्राविशेषः ; दीनारपादः.

SET (adj.) : I. Fixed, intent : q.v. : दृढ (f. द्वा). II. Regular, uniform : q.v. : विन्यस्त (f. स्ता). III. Prescribed : विहित (f. ता).

SET (subs.) : I. S.ing : अस्तमयः, -नम्, R. ix. 9. : v. To set (v.i.). II. A number of things : जातम्. III. Of persons : जातिः.

SET (v.t.) : I. To put : q.v. : स्थापयति (c. of स्था). II. To lay : (1) निदधाति or धत्ते (धा, c. 3.), s.s an arrow on his bow : निजधनुर्वधे निधत्ते शरम्, B. r. iv. 25. ; (2) करोति, in special phrases, s.ting (his) feet on our necks : कृत्वा पदं नो गले, Mu. iii. 26. III. Of stones : (1) निदधाति or -धत्ते, प्रणि-, if gem is s. on lead : यदि मणिस्तुणि प्रणिधीयते, H. ii. ; (प्रतिबध्यते, P.) ; (2) खचति (खच्, c. 1. = to inlay), G. ; (3) सन्निवेशयति (c. of विश्) ; (4) योजयति (युज्, c. 10. : lit=join). IV. To plant : q.v. : रोप-यति (c. of रूप्). V. To direct ; (1) निर्दिशति (दिश्, c. 6.) ; (2) often by causal. VI. To regulate, adjust : perh. समीकरोति. VII. Of limbs : समं सन्दधाति or -धत्ते, C.s. ; to become s. : सन्धानं याति, etc., Bha. Misc. : (a) to s. a trap : पार्श्वं योजयति ; (b) to s. in motion : चालयति : v. To move ; (c) to s. sail : (1) नावं मुञ्चति, D. ; (2) lit., वातवसनमुपोल्य गच्छति ;

(d) to *s. teeth on edge* : दन्तहर्षं जनयति ; (e) to *s. right* : समीकरोति (?) ; (f.) to *s. the fire* : अग्निं ददाति (with loc.) ; (g) to *s. free* : v. To free, release ; (h) to *s. at nought* : तुषाय मन्यते (मन्, c. 4.).

SET (v.i.) : I. Of heavenly bodies : (1) अस्तं गच्छति (गम्, c. 1.), याति (या, c. 2.), ब्रजति (ब्रज्, c. 1.), when the sun was *s.ting* : सूर्येऽस्तमुपगच्छति ; when the sun had *s.* : अस्तमिते सूर्ये, Mah. vi. ; (2) अस्तगिरिम् आरोहति (रह्, c. 1.), प्राप्नोति (आप्, c. 5.), etc. (with ref. to the fabulous mount) ; the sun is *s.ting* : गिरिमस्तं मानुमान् प्रतिपद्यते ; then when the sun had *s.* : अस्तं गिरिमथारुढे मास्करे, Mah. vi. ; (3) पतति (fall), मज्जति (=sink), etc. (poet), about to *s.* : पतिष्यत्, Si. ix. 6. ; with the half-*s. sun* : सामि मज्जति रवौ, Ki. ix. 5. ; (4) अमिनिम्लोचति (म्लुच्, c. 1.) (rare). Ph. : *s.ting time* : अस्तगमनवेला and sim. comp.s. II. To undertake : q.v. : व्यवस्यति (अस्, c. 4.).

SET ABOUT : आरभते (रम्, c. 1.) : v. To begin, undertake.

SET AGAINST : प्रत्यवस्थापयति (c. of स्था) : v. To oppose.

SET APART : पृथग् रक्षति (रक्ष्, c. 1.) : v. Also to keep by.

SET ASIDE : (1) अवक्षिपति (क्षिप्, c. 1. = to cast aside) ; (2) परावर्तयति (c. of वृत्) : v. To revoke, annul.

SET BEFORE : I. To exhibit : परिदर्शयति (c. of दृश्). II. To serve : q.v. : परिवेशयति (c. of विष्).

SET DOWN : I. To enter : q.v. : निवेशयति (c. of विष्). II. To ordain : q.v. : निर्दिशति दिश्, c. 6.). III. To rebuke : आक्षिपति (क्षिप्, c. 6.).

SET FORTH : विन्यस्यति (अस्, c. 4.) : v. To display, describe.

SET FORWARD : I. To set out : q.v. II. To promote, advance : q.v.

SET IN : आगच्छति, उप-, समुप-, (गम्, c. 1.), the hot season had *s. in* : वसन्तकालः समुपागतः, Ri. i. 1. : v. To come. Ph. : to *s. in motion* :

संचालयति (c. of चल्) : v. To move ; *s. in order* : v. To arrange.

SET OFF : I. To separate : पृथक्करोति. II. With *against* : तुल्यति (तुल्, c. 10.). III. To embellish, adorn : q.v. : संस्करोति. IV. To praise : q.v. : प्रशंसति (शंस्, c. 1.)

SET ON : I. To excite, instigate : q.v. : प्रवर्तयति (c. of वृत्). II. To employ : *s. the heart on* : मनो ब्रूति (ब्रू, c. 9.) or अमिनिवेशयति (c. of विष्) (with loc.). Ph. : (a) *s. on fire* : ज्वलयति (c. of ज्वल्) : v. Fire, set on ; (b) *s. on foot* : प्रवर्तयति (c. of वृत्) : v. Also to begin.

SET OUT : (1) प्रतिष्ठते (स्था, c. 1.), Si. iii. 1. : v. To depart ; (2) चलति (चल्, c. 1.). Ki. xiv. 27. ; (3) निर्गच्छति (गम्, c. 1. = to go out) ; (4) अमिवर्तते (वृत्, c. 1. : with acc.). D.v.

SET TO : ब्रूति (ब्रू, c. 9.) : v. To bind, fasten. Ph. : *s. to music* : स्वरबद्धं(दां) करोति.

SET UP : I. To erect, raise : q.v. : उत्थापयति (c. of स्था). II. To begin : q.v. : perh. उत्थापयति.

SET UPON : v. To set on, attack.

SETTEE : शयनम् or शयनीयम् (?) : v. Couch.

SETTER : I. Of jewels : (1) योजयितु (f. श्री) ; (2) निषात् (f. श्री). II. A dog : आखेटिकः कुकुरभेदः.

SETTING (subs.) : I. Sinking : अस्तगमनम् etc. : v. Set (v.i.). II. Of stones : (1) योजना ; (2) निषानम् ; (3) सन्निवेशः.

SETTLE (subs.) : आसनम् : v. Seat.

SETTLE (v.t.) : I. To fix, establish : q.v. : स्थापयति, सं-, अव- (c. of स्था). II. To determine, decide : q.v. : व्यवस्थापयति. III. Of lands : दासयति, अधि-, (c. of वस्). IV. As an annuity : ददाति (दा, c. 3. = to give). V. To adjust, arrange : q.v. VI. As disputes : (1) निवर्तयति (c. of वृत्) ; (2) expr. with सन्धि करोति.

SETTLE (v.i.) : I. To fall to the bottom : तले पतति (पत्, c. 1.). II. To become fixed : (1) स्थिरीभवति ; (2) व्यवतिष्ठते (स्था, c. 1. : rare).

III. To fix one's habitation : (1) निवासं स्मिरीकरोति ; (2) संवसति (वस्, c. 1. : rare).
IV. To sink, as a building : सीदति, अव-, वि-, (सद्, c. 1.). V. To come to an agreement : सन्धिं करोति, Mit. : to s. out of court : मिथः प्रशमं याति, Mit. VI. To make a jointure : वृत्तिं or सौदायिकं ददाति.

SETTLEMENT : I. Establishment : स्थापनम्, सं-, अव-. II. Of lands : (1) वासनम्, अधि- (?) ; (2) संस्थापनम् (?). III. A colony : उपनिवेशः (?). IV. A dower, jointure : q.v. : सौदायिकम्. V. Adjustment, arrangement : q.v. : सन्धानम्. VI. Of debts etc. : शोषनम्. VII. Drugs : मलम्.

SETTLER : I. Lit. : वासिन् (f. नी), अधि-. II. Fig. : निर्णेत् (f. नी).

SEVEN : सप्तन्, in s. parts or ways : सप्तधा ; s. hundred : सप्तशतं(ती) ; s. collectively : सप्तकम् ; thrice s. times : त्रिःसप्तकृत्वः, Vi. ; three of us and s. of Pāṇḍavas : त्रयोऽस्माकं पाण्डवानाञ्च सप्त, Mah. i. 1. 220. ; for s. or eight days : सप्ताष्टदिवसान्, Mah. v. 160. 39.

SEVENFOLD : सप्तगुण (f. णा) or सप्तगुणितः (ता, तं).

SEVENTH : I. Adj. : सप्तमः (मी, मं). II. Subs. :

(1) सप्तमः ; (2) सप्तमांशः ; (3) सप्तांशः : v. Part.

SEVENTHLY : (1) सप्तमतः ; (2) सप्तमम्.

SEVENTEEN : (1) सप्तदशन्, s. th : सप्तदश (f. शी) ; s. times : सप्तदशवारान् ; hundred and s. : सप्तदशाधिकशतम्, Mah.

SEVENTIETH : सप्ततितमः(मी, मं). Hundred-and-s. : सप्तत्यधिकशततमः (मी, मं), Mah. ; etc.

SEVENTY : सप्ततिः, s.-nine : ऊनाशीतिः or एकोनाशीतिः or नवसप्ततिः ; s.-first : एकसप्ततितमः (मी, मं) or (rarely) एकसप्ततः (ती, तं) (after S.k.) ; s.-fold : सप्ततिगुण (f. णा) ; seven hundred and s.-five slokas : श्लोकसप्तशती चापि पञ्चसप्ततिसंयुता, Mah. i. 2. 304.

SEVER (v.) : पृथक्करोति : v. To separate.

SEVERAL : I. Distinct : q.v. II. Many, numerous : q.v. : अनेके (-काः, -कानि : pl.). III. Respective : q.v. : स्व (f. स्वा) doubled, their s. weapons : स्वं स्वं प्रहरणं तेषाम्, Mah. i. 27. 38.

SEVERALLY : I.=each : q.v. II. Separately : पृथक् पृथक्.

SEVERE : I. Of persons : (1) खर (f. रा), प्र-, was neither s. nor very mild : न खरो न च भूयसा मृदुः, R. viii. 9. ; (2) तोक्ष (f. द्वा), Ka. ; (3) निष्ठुर (f. रा) : v. Cruel ; (4) पक्ष (f. णा) : v. Rough, harsh. II. Of things etc. (1) तीव्र (f. त्रा), s. affliction : तीव्रामिषङ्गः, Ku. iii. 73. ; (2) चण्ड (f. ण्डा), प्र-, s. heat : प्रचण्डातपः, Ri. i. 10. ; (3) उग्र (f. ग्रा), s. penances : उग्रं तपस्, Vi. iii. 44. ; (4) खर (f. रा), प्र- : v. Also fierce, unbearable.

SEVERELY : (1) निष्ठुरम् ; (2) पक्षम् ; (3) चण्डम्, प्र- ; (4) उग्रम् ; (5) खरम्, प्र- ; (6) तीक्ष्णम् : for dif. : v. Severe.

SEVERITY : (1) निष्ठुरता or नैष्ठुर्यम् (=cruelty) ; (2) पक्षता or पारुष्यम् (=harshness) ; (3) प्रखरता or प्राखर्यम् (=sharpness) ; (4) उग्रता (=3) ; (5) चण्डता, प्र- ; (6) तीव्रता ; (7) तीक्ष्णता.

SEW : सीव्यति, नि-, परि-, वि- (सिब्, c. 4.), s.ed the cloth with the eye : चक्षुषा सह तद्वातः स्यूतवान्, M.n. on Si. xviii. 29. ; s.ing the garments of infamy : सीव्यति दुर्यशःपटौ, N. i. 80.

SEWER : प्रणाली : v. Drain.

SEX. : of the s.as : स्त्रीपुंसयोः, D. ii. : v. Male, female.

SEXAGENARIAN : (1) षष्टिक (f. का) ; (2) षष्टि-वर्ष (f. र्षां).

SEXTANT : per instrument : कोणमापः.

SEXTON : समाधिखनकः and sim. comp.s. (??).

SEXUAL : स्त्रीपुंस- in comp., s. characteristics : स्त्रीपुंस- or पुंस्त्रीलक्षणम्, (see V.s. 78. ch.) Ph. : s. desire : कामः : v. Passion ; s. intercourse : संसर्गः : v. Intercourse, copulation.

SHABBILY : expr. by adj. or comp., s. dressed : कर्दर्वेष (f. णा).

SHABBINESS : (1) कर्दर्यता ; (2) जघन्यता ; (3) कुत्सितता.

SHABBY : (1) कर्दर्व (f. र्षां) : v. Mean ; (2) कुत्सित (f. ता=despicable) ; (3) कृपण (f. णा=miserly).

SHACKLE : I. Subs. : निगडः : v. Chain (1).

II. Verb : निगडयति (nomi.), D. i. : v. To bind, enchain.

SHAD : मत्स्यविशेषः.

SHADE (subs.) : I. Lit. : छाया, *in the cool s. of a Jambu tree* : जम्बुवृक्षस्य शीतलच्छायायाम्, Va. ; *will enter the s. : प्रवेक्ष्यति छायायाम्*, Ve. ; *where heat is put off by the s. of banners* : ध्वजच्छायनिवारितोष्णम्, R. vii. 4. (note the form छाय for abundance). II. A shadow : q.v. : छाया. III. A spirit : q.v. : छाया, *the s.s of the flesh-eaters* : पिशिताशनानां छायाः, Sa. IV. Of a picture : छाया (?). V. A degree : Ph. : s.s. of difference : सूक्ष्मभेदाः. VI. A screen : q.v. : Ph. : *to cast into s. : तिरस्करोति*, : v. To eclipse.

SHADE (v.) : I. To shelter from heat : आतपम्, उष्णं निवारयति, (वृ, c. 10.). R, vii. 4. Ph. : *this place is not s.d* : आतपाक्रान्तोऽयमुद्देशः, Mah. iv. II. To cover : q.v. : छादयति (छद्, c. 10.). III. In painting : *अप्रकाशीकरोति.

SHADOW : I. Lit. : छाया, *the s. of the earth* : भूमेरच्छाया, R. ; *to assail even the s. of Janaka* : विदेहेराजस्य छायामप्यवस्कन्दितुम्, Vi. iii. II. Fig., faint resemblance : गन्धः (=scent : q.v.), *s. of a doubt* : सन्देहस्य गन्धोऽपि, after S., Si.

SHADOWY : I. Shady : q.v. II. Unreal, false : q.v. : छाया रूप (f. पा) (?).

SHADY : (1) by comp., *s. tree* : छायावृक्षः, R. x. 5. ; (2) छायाप्रधानः (ना, नं) and sim. comp.s, M.n. ; (3) आतपरहितः (ता, तं) and sim. comp.s. (=without heat : of places).

SHAFT : I. Of an arrow : काण्ड (mn.), *carrying s.s on the back* : काण्डपृष्ठ (f. ष्टा), Vi. : v. Also arrow. II. Handle : दण्डः. III. Of a column : दण्डः, "स्तम्भदण्डैः", D. i. IV. Of a carriage : perh. दण्डः : v. Pole (II). V. Of a mine : perh. कुपः.

SHAG : I. A kind of cloth : no equiv. : *पक्षकम्. II. A bird : मद्गुः.

SHAGGINESS : I. Lit. : लो(रो)मशता. II. Roughness : रुक्षता.

SHAGGY : I. Lit. : लो(रो)मश (f. शा). II. Rough : q.v.

SHAH : यवनराजः : Monarch.

SHAKE (v.i.) : (1) कम्पते, प्र-, (कम्प, c. 1.), *his*

lips s.ing : कम्पापरः, Ku. xvii. 16. ; *along with the trees the Lord of Prāgiyotisha shook (with fear)* : सह द्वुमैः प्राग्व्योतिषेश्वरश्चकम्पे, R. iv. 81. ; (2) वेपते (=to tremble : q.v.) ; (3) चलति (=to move : in fig. senses).

SHAKE (v.t.) : (1) कम्पयति, प्र-, (c. of कम्प), *s.ing the earth* : प्रकम्पयन् गाम्, Ki. xiv. 29. ; *as it cannot be s.n by others* : अप्रकम्प्यतयान्येषाम्, Ki. xi. 39. ; (2) धूनोति or धूनयति or धुवति or धुनाति or धूनीते, वि-, अव- (धू, c. 5., 10., 6., 9.), *he shook his body not once* : अधूनीत तन् स नैकधा, N. ii. 2. ; *Arjuna s.ing (his) bow* : विधुवति धनुः.....पाण्डुसूनौ, Ki. xvi. 65.

SHAKE OFF : निर्-धूनीते or धूनयति, अव-, वि- : v. To dispel.

SHAKE (subs.) : (1) कम्पः, *with a. s. of the head* : कम्पेन मूर्ध्नि, Ku. vii. 49. ; (2) धृतिः, वि-, अव- (rare), *the pillar which was s.ing* : स्तम्भमुपहित-धृतिम्, Si. xv. 6. ; (3) कम्पनम्, धूननम्, etc. (=s.ing).

SHAKY : अस्थिरः, (=unsteady : q.v.).

SHALL : I. As a sign of future tense : by लृट् or लुट् (not of today) (G. § 340-3). II. In injunctions : by विधिलिङ्, *s. live in woods, making a shed of leaves* : वने पर्णकुटीं कृत्वा वसेद्, V.s.

SHALLOP : तरीविशेषः.

SHALLOW (adj.) : I. Not deep : गावः (f. घा), *making rivers s.* : सरितः कुर्वती गावाः, R. iv. 24.

II. Fig. : गाव (f. घा), *s. learning* : पल्लवमाहि पाण्डित्यम्, H. : v. Also small.

SHALLOW (subs.) : गावस्थलम् (?) ; सैकतम् (=sand-bank).

SHALLOWNESS : (1) गावता ; (2) लुद्रता : v. Smallness.

SHAM : I. Subs. : व्यपदेशः : v. Pretence, deceit. II. Adj. : by comp. : v. Affected, false. III. Verb : अप-दिशति, वि-, (दिश्, c. 6.) : v. To pretend.

SHAM-FIGHT : perh. मिथ्यायुद्धम्, क्रीडायुद्धम्.

SHAMBLE : शृ(त्)ना : v. Also butcher.

SHAMBLING (adj.) : (1) वक्र (f. क्रा) : v. Crooked ; (2) विरूप (f. पा) : v. Awkward ;

(3) विषम (f. मा) : v. Uneven ; (4) चञ्चल (f. ला) : v. Unsteady.

SHAME (subs.): I. Lit. : (1) लज्जा, *like the feeling of s. in women* : लज्जेव बोधितः, Si. ii. 44. ; *casting off s.* : विहाय लज्जाम्, K. ; *feeling s.* : सञ्जातलज्जः, K. : v. Ashamed (feel) ; (2) द्वीः, *having no s.* : निर्द्वीकः (का, कं), K. ; (3) त्रया, *out of s., even my speech does not come out in words* : वागेव मे नामिषेयविषयमवतरति त्रया, K. ; (4) ब्रीहः, -हा (rare), *no one feels s. in extolling you* : ब्रीहमेति न तव प्रियं वदन्, Si. xiv. 2. II. Disgrace : q.v. : अपमानः.

SHAME (interj.): विक्र, *s. on us who bear their arms for nothing* : विकलशस्त्रभृतो विगस्मान्, Ve. iii. 11. (G. § 166).

SHAME (v.): I. To make ashamed : (1) लज्जयति (c. of लज्), Vi. v. 11. ; (2) ह्वेयति (c. of द्वी), Ki. xiii. 41. ; (3) ब्रीहयति (c. of ब्रीह), Ki. xiii. 47. ; (4) त्रययति (c. of त्रप्) ; (5) लज्जां etc. जनयति (c. of जन् : with gen.), II. To disgrace : q.v.

SHAMEFUL (adj.): (1) लज्जाकर (f. री) ; (2) ह्वेपण (f. जी), *very s., improper for maidens* : अतिह्वेपणमकुलकुमारीजनोचितम्, K. iii. ; (3) ब्रीहाजनन (f. नी) ; etc. : v. Also odious.

SHAMEFULLY : expr. by adj. or comp.

SHAMELESS : (1) निर्लज्ज (f. ज्जा) ; (2) निद्वीक (f. का) ; (3) निक्षप or निरपत्रप (f. पा) ; (4) लज्जाहीन (f. ना) ; (5) बीतबीह (f. हा) ; and sim. comp.s.

SHAMELESSLY : लज्जां विहाय, उत्सृज्य, निरस्य, etc.

SHAMELESSNESS : (1) निर्लज्जता, -त्वम् ; (2) निक्षपता ; (3) लज्जाहीनता ; etc.

SHAMPOO : संवाहयति (c. of वह्), *shall I s. your feet* : संवाहयामि चरणौ, Sa. iii. 25.

SHAMPOOER : संवाहक (f. हिका), *profession of a s.* : संवाहकस्य वृत्तिः, Mr. ii.

SHAMROCK : त्रिपत्रलताविशेषः.

SHANK I. Of the leg : जङ्घास्थि (n.). Ph. : *having long s.s* : दीर्घजङ्घ (f. ङ्गा) : v. Leg. II. Of other things : बन्धः may be used.

SHAPE : I. Subs. : आकारः : v. Form. II.

Verb : आकारं विदधाति (धा, c. 3 : with gen.) or sim. विदधाति : v. To form, make.

SHAPELESS : I. Lit. : (1) निराकार (f. रा) ; (2) निराकृति (mfn) ; (3) अव्यूर्त (f. र्ता) ; (4) विरूप (f. पा) ; etc. II. Deformed : q.v. : विरूप (f. पा).

SHAPELESSNESS : I. Lit. : निराकारता. II. Deformity : वैरूप्यम्.

SHAPELY : सुस्प (f. पा) : v. Beautiful.

SHARD : खण्डः (mfn.) : v. Piecc.

SHARE (subs.): I. In gen. : अंशः, *he gets two s.s, the rest one each* : तस्य द्वावंशौ शेपाणामेकैकः, Viv. ; *they are entitled to a third s.* : ते तृतीयोऽंशमागिनः, Viv. ; *eunuchs and outcastes have no s.* : अनंशौ ङीवपतितौ, M. ix. 201. ; “समो न्यूनोऽधिको वांशो येन क्षितस्तथैव सः । व्ययं दद्यात् कर्म कुर्याल्लभं गृहीत चैव हि”, Vri. ; (2) भागः, *apportionment of s.s* : भागकल्पना, Viv. ; *two s.s are to be given him, the rest s. equally* : तस्य भागद्वयं शेपास्तु सममागिनः, Viv. Ph. : *to go s.s* : अंशिन् (f. नी) भवति : v. Sharer. II. Of a plough : फालः : v. Ploughshare.

SHARE (v.i.): i.e. to have a s. : v. Share (subs. and v.t.).

SHARE (v.t.): I. To divide : q.v. : विभजति (भज्, c. 1.). II. To have a portion of : अंशं or भागं हरति (ह्, c. 1.), लभते (लम्, c. 1.). etc. (with gen.). III. To enjoy with others : भुंक्ते (भुज्, c. 7.) : v. To enjoy. IV. Fig. : *the boon companions s. your pleasures and pains* : समदुःखसुखः सखीजनः, R. viii. 65. ; *as if s.ing their distress* : समदुःखा इव, 39.

SHARE : (1) अंशिन् (f. नी) ; (2) मागिन् (f. नी) ; (3) अंशहरः (रा, रं) and sim. comp.s.

SHAREHOLDER : अंशमागिन् (f. नी) ; अंशग्राहिन् (f. जी), and sim. comp.s.

SHARK : I. A kind of fish : (1) ग्राहः ; (2) हाङ्गरः (rare). II. A cheat, rogue. : q.v. : वक्रवृत्तिः, v.p. iii. 1899.

SHARP (adj.): (1) तीक्ष्ण (f. क्ष्णा), *s. weapon* : तीक्ष्णमक्षम् ; *s.-pointed* : (= तीक्ष्णाग्र) (f. ग्रा), P. 44. : *s. needle* : तीक्ष्णा सुची, Kāśikā ; *intellec s. but not piercing* : तीक्ष्णा नास्त्वुदा बुद्धिः,

Si. ii. 109. ; *s. means* : तीक्ष्णोपायः, P. 3. 16. ; *euphorbia is purgative and s.* : सेतुण्डो रेचनस्तीक्ष्णः, Bha. ; *very s. shower* : सुतीक्ष्णधारा, Ri. ii. 4. ; *s. punishment* : तीक्ष्णो दण्डः, Ka. ii. 37. ; (2) नि-शि(शा)त (f. ता) (=s.-ended), *s. weapon* : निशाता हेतिः, Ki. ; *s. intellect* : निशिता बुद्धिः, M.n. ; (3) खर (f. रा), (not of smell or taste), *s.-witted* : प्रखरबुद्धिः (mf.). ; (4) तिग्म (f. ग्मा : rare), Vi. v. 53. ; (5) उग्र (f. ग्रा =not of mind etc. : in good sense); *s. arrow* : उग्रेषुः, Ki. xiv. 58. ; *s.-smelling* : उग्रगन्ध (f. न्धा), Bha. ; (6) तीव्र (f. त्रा=5), *very s.-rayed* : तीव्रतरांशुमालिन् (f. नी), Ri. ii. 18.

SHARP (subs.) : in music : perh. उत्तानः.

SHARP-EDGED : (1) तीक्ष्णधार (f. रा); (2) नि-शि(शा)तधार (f. रा); (3) प्रखरधार (f. रा); (4) धाराल (f. ला), Ku. xvi. 35.

SHARPEN : (1) उत्तेजयति (तिङ्, c. 10. : lit. and fig.), *s. ed the flower-bow with rays* : कुसुम-चापमतेजयदंशुभिः, R. ix. 39. ; (2) शाणयति (nomi. : as on a whet), *s. ed on a sharp sword* : निशित-निखिशाणित (f. ता), C. v. ; (3) श्यति, नि- (शो, c. 4. : rare), or नि-शातयति (c. of शो), *s. ed weapons* : -न्यश्यन्नस्त्राणि, B. xvii. 4. ; (4) तीक्ष्णीकरोति ; (5) क्षौति, प्र- (क्षु, c. 2. : very rare), B.

SHARPER : धूर्तः : v. Cheat, rogue.

SHARPLY : (1) तीक्ष्णम्, *roaring very s.* : सुतीक्ष्णं ध्वनताम्, Si. ii. 10. ; (2) प्रखरम् ; (3) तिग्मम् ; (4) तीव्रम् ; (5) उग्रम् : v. Sharp (adj.).

SHARPNESS : (1) तीक्ष्णता, *s. in the points of Kusa not in conduct* : तीक्ष्णता कुराग्रेषु न स्वभावेषु, K. ; (2) तैक्ष्ण्यम् ; (3) प्रखरता or प्राखर्यम् ; (4) तिग्मता or तैगम्यम् ; (5) उग्रता ; (6) तीव्रता : v. Sharp.

SHARP-SET : I. Hungry : q.v. : क्षुधावसन्न (f. त्रा). II. Eager : q.v.

SHARP-SIGHTED : (1) तीक्ष्णदृष्टि (mfn.) ; (2) तीक्ष्णदृष्ट् (mfn.) ; etc.

SHARP-SIGHTEDLY : (1) तीक्ष्णदृष्ट्या ; (2) तिग्मदृशा, etc.

SHATTER (v.t.) : (1) मृषाति, वि-, अव-, परि (क्षु, c. 9.), *the king of mountains s. ed to pieces* : विशीर्यमाणः सौलेन्द्रः, Ram. ii. 71, 17. ; blas-

phemers are naturally s. ed : देवनिन्दकः स्वयं विशीर्यते, H. iv. 42. ; (2) खण्डशः ; or सतखण्डशः मनसि (मङ्ग, c. 7. =to break to pieces) : v. To rend, burst.

SHAVE (v.) : I. With a razor : (1) मुण्डयति (मुण्ड्, c. 10.) (of the hair of the entire head), *s. ing the head* : मुण्डं मुण्डयित्वा, Mr. v. ; *the Sakas half-s. n* : अर्धमुण्डान् शकान्, V.p. iv. 3. 21. ; (2) क्षुरेण कल्पते (क्षृप्, c. 1. =to clip), etc., तदस्याः पञ्चद्वन्द्वं क्षुरक्षुप्तं शिरः कुम्भ, K. s. xii. 163. ; (3) बापयति, बा-, परि-, (बाप्, c. 10. : rare) ; (4) क्षुरति (क्षृ, c. 6.) (very rare). II. To cut off : q.v. : क्षुनाति (क्षु, c. 9.). III. To skim along : क्षावर्षति (क्षप्, c. 1.).

SHAVER : I. Lit. : क्षौरिकः : v. Barber. II. Fig. : लुण्धकः v. Also cheat. III. Col., a boy : माणवकः.

SHAVING (subs.) : I. The act. : (1) मुण्डनम् or मौण्ड्यम् (of the entire head), मौण्ड्ये प्राणान्तिको दण्डः, M. viii. 379. ; (2) क्षौरम्, *for s.* : क्षौर-करणाव, H. ii. ; (3) बापः, -नम् (rare), *s. of the head* : शिरोबापनम्, Vas. II. A thin slice : शकलम्.

SHAWL : probably कम्बलः, D. viii.

SHE : I. Pro. : सा : v. He. II. In comp. : *she-wolf* : वृको ; *she-goat* : अजा, *she-rhinoceros* : खड्गिषेनुका, K. ; etc.

SHEAF : (1) मुष्टिः ; (2) ताडः, "मुष्टिमेये तृणादिके", H.c.

SHEAR : I. Lit. : क्षुनाति (क्षु, c. 9.) : v. To cut. II. To rob, deprive : q.v. : हरति (ह, c. 1.). *Shorn of* : वीत-in comp. ; *s. of master* : वीतनाथ (f. था), R. xvi. 9. : v. Devoid of.

SHEARER : लोमच्छेदक (f. दिका), -क्षिद् (mfn.), -क्षाव (f. वी), etc.

SHEARS : (1) खण्डधारा ; (2) कर्षरी (नी ?).

SHEATH : I. Case : (1) कोषः(शः), *a s. made of tiger-skin* : वैद्यान्नकोशः ; *in a golden s.* : हेममये कोशे, Mah. iv. 42. 12. 15. ; (2) पिधानम् (=covering). II. In botany : सुङ्गा.

SHEATHE (v.) : I. To put in a case : कोषे(शे) निदधाति (धा, c. 3.), निवेशयति (c. of विश्),

अर्पयति (c. of ऋ), etc., Mah. iv. 42. 13. Ph. : to s. the sword (fig.) : खड्गं समापयति, (after परशुं समापयति, Vi. iii.). II. To be busy, thrust deeply : निदधाति.

SHEATHING (subs.) : to cover a ship's bottom : पिधानम् (?).

SHEAVE : perh. चक्रम् or -कम्.

SHED (v.) : (1) पातयति (c. of पत=to let fall), shall never s. blood : नास्मापातयेज्जातु, M. iii. 229. ; (2) मुञ्चति, वि-, परि- (मुच्, c. 6.=to discharge, let go), s. tears : मुमोचाश्रूणि, Ram. ii. 58. 25. ; (3) सृजति (सृज्, c. 6.=2.), s. tears : अल्लाक्षरन्म, B. iii. 17. ; (4) त्यजति, परि- (त्यज्, c. 1.=1.), to s. feathers : पिच्छं परित्यजति, P. iii. 6. ; (5) स्रावयति (c. of स्रु,=let flow), what (blood) was s. : यत्प्रसृसाव, Mah. iv. 63. 50. ; (6) क्षिपति (क्षिप्, c. 6.=to cast : q.v. : as lustre).

SHED (subs.) : शाला, cow-s. : गोशाला or गोष्ठम्.

SHEDDER : (1) पातक (f. तिका) ; (2) स्रावक (f. विका) ; (3) मोचक (f. चिका) : v. To shed.

SHEEN : I. Adj. : उज्ज्वल (f. ला) : v. Bright. II. Subs. : v. Brilliancy.

SHEEP : I. Lit. : (1) मेघः : v. Ram. ; (2) अविः, goats and s. : अनाविकम् ; (3) उरन्नः, a flock : औरन्नकम् (rare). II. Fig., a silly fellow : गर्हमः, (=ass).

SHEEP-COT, SHEEP-FOLD : मेघशाला and sim. comp.s.

SHEEPISH : perh. अप्रतिमः (मा, सं) : v. Diffident, stupid.

SHEEPISHLY : (1) मेघवद् ; (2) मेघ (pl. घा) इव ; etc.

SHEEPISHNESS : अप्रतिमता, -त्वम् (?) : v. Stupidity.

SHEEP-SKIN : (1) मेघचर्मन् (n.) and sim. comp.s. ; (2) औरन्नम्, etc. (rare).

SHEER : I. Adj. : शुद्ध (f. द्वा) : v. Pure, mere. II. Verb : व्यपवर्तते (वृत्, c. 1.) : v. To turn away, depart.

SHEET : I. Of cloth : (1) उत्तरच्छदः, bed s. : शय्यो- R. v. 65. ; (2) प्रच्छदः. II. Of paper : *तानः. III. Of metal : पत्रम्, s.-silver, : रजत-

पत्रम्. IV. Of water : जलराशिः, and sim. comp.s. : V. A rope : रज्जुः.

SHEET-ANCHOR : *महालङ्घरः.

SHEET-LIGHTNING : स्फुरन्ती विद्युत्, : v. Lightning.

SHELDRAKE : ईसविशेषः.

SHELF : no equiv. : *शैल्पम्. S.=sandbank : सैकतम्.

SHELL (subs.) : I. In gen. : (1) कोषः, long-s. ed (a mollusk) दीर्घकोषिका, A. ; egg-s. : अण्डकोषः ; (2) कञ्चुकः (hard s., as of the cocconut) ; (3) त्वच् (f.=bark, as of the pomegranate), N. xxii. 14. Ph. : conch-s. : शङ्खः, s.-dealer : शङ्खकारः or शाङ्खिकः ; bivalve-s. : कन्दु (mn.) ; oyster-s. : युक्तिः ; bazar-s. (used as a coin) : कपर्दः, -कम्. II. Bomb : q.v. : *आग्नेयगुली. III. Fig. : कञ्चुकः, clad in false s. of religion : कपटधर्मकञ्चुकः, D. i.

SHELL (v.) : कोषम् or कञ्चुकम् or त्वचम् अपनयति (नी, c. 1.) or निर्हरति (हृ, c. 1.), उन्मुञ्चति or -मोचयति (मुच्, c. 6. and 10.), etc.

SHELLFISH : शङ्खः (=conch), covered with s.es. : शङ्खजालसमावृतः, Ram. ; s.es and oysters bursting : प्रस्फुटच्छङ्खयुक्तिः, Vi. vi. 12.

SHELTER (subs.) : (1) आश्रयः (=refuge : q.v.), take s. with Chandragupta : समाश्रियतां चन्द्रगुप्तः, Mu. v. ; take s.in the peaks : शृङ्गाण्याश्रयन्ते, Ku. i. 5. ; (2) -त्राणम् or -त्रम् in comp. (=protection : q.v.), s. for body : तनुत्रम्, Ki. ; s. from heat : आतपत्रम्, Si. ; (3) अवकाशः (=space), to give s. : अवकाशं ददाति, R. iv. 58.

SHELTER (v.) : I. To protect, save : q.v. : त्रायति (त्रै, c. 1.). II. To give s. : आश्रयं ददाति (दा, c. 3.). III. To take s. : (1) आश्रयं याति (या, c. 3.), शरणं गच्छति (गम्, c. 1.), etc. (with gen.) ; (2) आश्रयति, -ते, सम्- (शि, c. 1.).

SHELVE (v.) : अवसर्पति (सर्प्, c. 1.), s.ing : अवसर्पिन् (f. णी), Mat.

SHELVY : (1) सैकतमय (f. यी : ?) ; (2) गूढगाथ-सल (f. ला : ?).

SHEPHERD : (1) मेघपालः, -कः and sim. comp.s., from cow-herds and s.s. : आगोपालाविपालेभ्यः, Mah. iii. 232. 52.

SHEPHERDESS : (1) मेषपाली ; (2) मेषपालिका and sim. comp.s.

SHERBET : शर्करोदकम्, Bha.

SHERD : v. Shard.

SHERIFF : an officer : *नियामकः.

SHERRY : मद्यविशेषः.

SHAW (v.) : दर्शयति (c. of दृश्) : v. To show.

SHIELD (subs.) : I. For defending : (1) फलक (mn.), with a s. glittering in the left hand : वामकर्तलस्फुरत्फलकः, C. iii. ; (2) चर्मन् (n.), carrying sword and s. : खड्गचर्मन्धरः ; without sword and s. : व्यसिचर्मन्, Mah. vii. 48. 34. 39. ; (3) खेटकः (rare), bearing sword and s. : खड्गखेटकधारिन् (f. णी), Mah. iv. 6. 4. II. Fig., defence, refuge : q.v. : शरणम्. III. In heraldry : *खेटकः.

SHIELD (v.) : रक्षति (रक्ष्, c. 1.) : v. To protect, save.

SHIELDLESS : विफलक (f. का) and sim. comp.s. : v. Shield.

SHIFT (v.i.) : I. To change, move : q.v. : व्यावर्तते (वृत्, c. 1.). II. To resort : आश्रयति (श्रि, c. 1. : with acc.).

SHIFT (v.t.) : I. To change : q.v. : परिवर्तयति (c. of वृत्). II. To move about : व्यावर्तयति : v. Also to move.

SHIFT (subs.) : I. Expedient, means : q.v. : उपायः. II. Artifice, trick : q.v. : छलम्. III. An undergarment : युतकम्.

SHIFTY : छलमिय (f. या), and sim. comp.s. : v. Deceitful.

SHILLING : रौप्यमुद्राविशेषः ; अर्धटङ्का (?).

SHIN : perh. अग्रजङ्घा : v. Leg.

SHINE (v.) : I. In gen. : (1) प्रकाशते, वि-, (काश्, c. 1.), s.ing above (other) animals : प्रकाशमानं परिभूय देहिन्, Ki. xiv. 41. ; (2) माति-, आ-, वि-, प्र-, सं-, (मा, c. 2.), as the sun s.s in a clear morning in early autumn : अमायत यथार्केण सुप्रातेन शरन्मुखे, B. viii. 2. ; (3) क्षोतते, वि-, प्र-, अमि, (क्षुत् c. 1.=to glitter), shone like the ocean in fire : विदिद्युते शिखामिरास्ति हवाम्भसां निधिः, Si. i. 20. ; (4) दीप्यते, वि-, उत्-, (दीप्, c. 4.=to gleam), s.s in heaven as if shaming the

sun : दीप्यते नाकपृष्ठस्या भस्वयन्तीव मास्करम्, Mah. ii. 11. 16. ; (5) मासते, वि-, अव-, उत्-, (भास्, c. 1.), Arundhati shone much : वमासे बह्वन्धती, Ku. vi. 11. ; (6) रोचते, वि-, (रक्ष्, c. 1. : rare), (studded) with s.ing gems : रोचिष्णुरत्नावलिमिर्विरेजे, Ki. xviii. 18. ; (7) विकसति (कस्, c. 1.), the rays shone on all sides : व्यक्तसदंशुचयः ककुन्मुखेषु, Si. xx. 38. ; (8) राजति, -ते, वि-, सं-, अमि-, (राज्, c. 1.), the son of Raghu alone shone with dignity : रराज धात्ता रघुसुतुरेव, R. vi. 6. ; (9) स्फुरति, वि-, अमि-, (स्फुर, c. 6.=to glitter) ; (10) ब्राजते, वि-, (ब्राज्, c. 1.). ; (11) काश(स)ते, वि-, (काश् or कास्, c. 1.) ; (12) चकास्ति (चकास्, c. 2.). II. To be eminent : (1) राजति, -ते, वि-, सं- ; (2) विकसति ; (3) काश(स)ते, वि- ; (4) चकास्ति.

SHINE (subs.) : (1) प्रमा ; (2) प्रकाशः ; (3) धुतिः.

SHINGLE : I. Gravel : q.v. : शर्करा. II. A plank : फलकम्.

SHINY : (1) सप्रकाश (f. शा) and sim. comp.s. ; (2) उज्ज्वल (f. ला) : v. Bright.

SHIP (subs.) : (1) पोतः, struck by a succession of billows, the s. sank in the waters of the sea : कलोलमालामिहतः पोतः समुद्राम्भस्यमज्जत्, D. ; (2) यानम्, पात्रम् (=vessel), s.-wreck ; यानमङ्गः, Ra. i. ; embarking on the s. : यानपात्रं समारुह्य, K. s. 18. 293. ; (3) प्र-बहनम् (=यानम्), and the s. went up and down every moment : ययौ च तत् प्रवहणं क्षणमूर्ध्वमधः क्षणम्, K. s. 25. 44. ; the s. wecked : तदहनं सममज्जत, 45. ; (4) बहिन्नम् (=3 : rare), early in the morning, a s. was to be seen : प्रत्यूषस्यभ्ययत किमपि बहिन्नम्, D. vi. ; (5) तरी (boat), Si. iii. 76. ; समुद्रवाहिनी नौः, -का, M.n. and sim. comp.s (best equiv.).

SHIP (v.t.) : I. To embark : q.v. : पोते आरोपयति (c. of रक्ष्) : v. To put. II. To fix : स्थापयति (c. of स्था). Ph. : (a) s. off : पोतेन विवासयति (=banish) or प्रस्थापयति (=send away) ; (b) s. a sea, prob. तरङ्गैर् अमिभूयते or तरङ्गान् लादति.

SHIP-MASTER : पोताध्यक्षः and sim. comp.s.

SHIP-OWNER : प्रवहणस्वामिन् (f. नी) and sim. comp.s.

SHIPPING (subs.) : पोतावलिः, and sim. comp.s.
SHIPWRECK (subs.) : I. Lit. : यानमङ्गः, पोतमङ्गः,
P. and sim. comp.s : v. Wreck. II. Ruin,
destruction : q.v. : विध्वंसः.

SHIPWRECK (v.) : I. Lit. : पोतं मनसि (मङ्ग, c.
9.) etc. II. Of persons : s. ed : यानमङ्गनिमग्न
(f. ग्रा = sunk), Ra. i. or -पतित (f. ता = fallen),
K. s. or मग्नपोतः (ता, तं) and sim. comp.s.

SHIPWRIGHT : prob. पोतकारः and sim. comp.s.

SHIRE : प्रदेशः : v. County.

SHIRK : परिहरति (ह्, c. 1.) : v. To avoid.

SHIRT : (1) चोलः (ली) ; (2) युतकम् (=under
-s.).

SHIVER (v.i.) : I. To shake, tremble : q.v. :
वेपते (वेप्, c. 1.). II. To shatter : चूर्णीभवति;
शकलीभवति.

SHIVER (v.t.) : (1) चूर्णीकरोति ; (2) विशकलयति
(nomi.) : v. Also to shatter.

SHIVER (subs.) : I. Fragment, bit. : q.v. :
शकल (mn.), "cracked in hundred s.s" : शतखण्डी-
भूत (f. ता). II. Tremor : (1) कम्पः ; (2)
वेपथुः.

SHOAL : I. Crowd : q.v. : संघः. II. A sha-
llow : गाधस्थलम्.

SHOCK (subs.) : I. In gen. : (1) अमिघातः (:
blow, collision : lit. and fig.); (2) अमिघङ्गः
(fig.), arising from the severe s. : तीव्रामिघङ्ग-
प्रभव (f. वा), Ku. iii. 73. ; then shot with the
quick s. : ततोऽमिघङ्गानिलविप्रविद्धा, R. xiv. 54.
III. A pile : (1) राशिः ; (2) चितिः.

SHOCK (v.) : I. To strike : q.v. : (1) अमिहन्ति
(हन्, c. 2.) ; (2) विप्रविध्यति (व्यध्, c. 4. = to
pierce : fig.). II. To heap : q.v. : ताढे
राशीकरोति.

SHOCKING (adj.) : (1) बीमत्स (f. त्सा) ; (2)
उद्देगकर (f. री) : v. Disgusting.

SHOCKINGLY : (1) बीमत्सं जनयत् (f. न्ती) ; (2)
उद्देगं कुर्वत् (f. ती).

SHOE (subs.) : (1) पादुका (rarely प्रादुः), a pair
of Kusa s.s : कुशपादुके, Ram. ii. 123. 16. ; the
illustrious (Rāma) (first) putting on and then
taking off the s.s : सोऽधिरोष्य महावेजाः पादुके व्यप-
रोष्य च, 21. ; (2) उपानह् (f.), a pair of golden

s.s : तपनीयोपानधुगलम्, Vi. iv. : (3) पाद्वयम्,
and sim. comp.s (very rare) ; (4) नालम् (for
animals ?).

SHOE (v.) : I. To furnish with s.s : नालं वव्रासि
(वन्ध्, c. 9.) (†). II. To beat with s.s :
पादुकया हन्ति (हन्, c. 2.) : v. To beat.

SHOE-BLACK : पादुकामार्जकः, and sim. comp.s
(??).

SHOE-MAKER : (1) चर्मकारः, and well-known s.s :
प्रख्याताचर्मकाराः, Ram. ii. 90. 23. ; (2) पादुका-
कारः ; (3) पादुकृत्, A.

SHOE-STRINGS : perh. पादुकाबन्धनी and sim.
comp.s.

SHOOT (subs.) : (1) प्रवाल (mn) ; (2) किस(श)-
लय (mn.); (3) पल्लव (mn.), a bed of young s.s :
नवपल्लवसंस्तरः, Ku. ; (4) प्ररोहः (=bud).

SHOOT (v.t.) : I. To discharge : q.v. : मुञ्चति
(मुच्, c. 6.) : v. Also to send, throw. II.
To wound or kill by s.ing : आग्रे यास्त्रेण (with
fire-arm) or शरेण (with arrow) हन्ति, नि-
अमि-, (हन्, c. 2.) : v. To kill, wound.

SHOOT (v.i.) : I. To discharge a missile :
आग्रे यास्त्रं or शरं etc. मुञ्चति, etc. II. As pain :
विध्यते, प्र-, विप्र- (pass. of व्यध् = to pierce). S.
ing pain : शूल (mn.). III. To germinate :
(1) by subs., does not seem about to s. forth :
न च प्ररोहामिमुलोऽपि दृश्यते, Ku. v. 60. ; (2)
अकुरयति (nomi.) : v. Also to come out.

SHOP (subs.) : I. For selling things : (1)
पण्यशाला and sim. comp.s ; (2) विपणिः ; (3)
आपणः, containing rich s.s : श्रद्धापण (f. णा), R.
xiv. 30. II. In gen. : शाला, work.s. : कर्मशाला;
barber's s. : नापितशाला.

SHOP (v.) : पणायति, -ते : v. Also to buy.

SHOP-KEEPER : (1) आपणिकः ; (2) विपणिन् (m.);
(3) पण्याजीवः and sim. comp.s.

SHOP-LIFTER : perh. पण्यतोऽलः, पण्यमुष् : v.
Thief.

SHORE (subs.) : I. Coast : (1) कूलम्, on the s. of
the Yamunā : उपकूलं कालिन्दाः, R. xv. 28. ; (2)
तीरम् ; (3) तटम् ; (4) वेला (=sea-s.) ; (5) रोषस
(n. : rare), R. viii. 33. II. A prop : (1)
उपन्नः ; (2) अवहट्टम्.

SHORE (v.) : usually with *up* : अवहन्ति (स्तम्भ, c. 9.)

SHORT : I. In size : (1) ह्रस्व (f. स्वा) : *very s. and having a s. face* : खर्वदास्योऽतिह्रस्वः, V. p. 1. 13. 34 ; *s. tree* : ह्रस्वो वृक्षः ; *s. hovel* : ह्रस्वा कुटी, Kāsikā ; (2) खर्व (f. र्वा), *having a s. stature* : खर्वकृति (mfn.) ; *like a s. man* : खर्व इव, Mu. ; (3) वामन (f. नी.) : v. Dwarfish. II. Of time etc. : q.v. : अल्प (f. ल्पा), सु-, : v. Little. Ph. : *in a s. time* : अचिरेण : v. Soon ; *for a s. time* : कश्चित् कालम्, कियत्कालम्, etc. ; *and the nights are very s.* : अत्यर्थमेव क्षणदा च तन्वी (कृशा, M. n.), R. xvi. 45. ; *to become s.* : तनुतां याति, R. ix. 38. III. Brief : q.v. : संक्षिप्त (f. क्षा). Ph. : *in s.* : किं बहुना, समासेन. IV. Insufficient : q.v. : न्यून (f. ना). Ph. : *to fall s. off* : हीयते, परि- (Pass. of हा with inst. : v. To want). V. - less than : *nothing s. of his oath* : विना तस्य मरणेन ; : v. Without, except. VI. In gram. : (1) ह्रस्व (f. स्वा : of vowels) ; (2) लघु (f. also लघ्वी : of quantities). Ph. : (a) *s. cut* : सरलः पन्थाः ; (b) *to cut s.* : आक्षिपति (क्षिप्, c. 6.), K.

SHORTCOMING : दोषः : v. Fault, failing.

SHORTHAND : i.e. s. writing : *संक्षिप्तलिपिः. S. writer : *संक्षिप्तलिपिकरः.

SHORT-LIVED : क्षणविध्वंसिन् (f. नी) : v. Fickle, transient.

SHORT-SIGHTED : (1) अदूरदर्शिन् (f. नी) ; (2) perh. ह्रस्वचक्षुः (mfn.), see Bha. ; and sim. comp.s.

SHORT-SIGHTEDNESS : (1) अदूरदर्शिता ; (2) ह्रस्वचक्षुः -ता (?) ; and sim.comp.s.

SHORT-WINDED : क्षीणश्वास (f. सा) ; and sim. comp.s.

SHORTEN (v.t.) I. In size : (1) ह्रस्यति (c. of ह्रस्) ; (2) ह्रस्वीकरोति ; (3) खर्वीकरोति ; (4) वामनीकरोति. II. To abridge, contract : q.v. संक्षिपति (क्षिप्, c. 6.), *how the long nights will be s.ed into moments* : संक्षिप्यते क्षण इव कथं दीर्घायामा त्रियामा, Me. ii. 47. III. To diminish, decrease : q.v.

SHORTEN (v.i.) : I. In size : ह्रस्वीभवति, etc.

II. As nights : (1) तनुतां याति, गच्छति, etc. ; (2) क्षीयते (pass. of क्षि), M.n. : v. To diminish.

SHORTLY : I. Soon, quickly : q.v. : अचिरेण.

II. Briefly : (1) संक्षेपतः ; (2) संक्षेपेण ; (3) समासतः ; etc.

SHORTNESS : (1) ह्रस्वता ; (2) खर्वता ; (3) स्वल्पता ; (4) न्यूनता ; (5) संक्षिप्तता ; (6) तनुता ; (7) कृशता : for dif. : v. Short.

SHOT (subs.) : I. Shooting : मोचनम् : v. Discharge. II. For killing birds, etc. गुलिका (?) . Ph. : *to fire s.s* : *आग्नेयास्त्रं मुञ्चति. III. Any missile : q.v. IV. Its reach : q.v. : विषयः. V. A marksman : *good, bad s.* : लक्ष्यभेदे कृतहस्त (f. स्ता), अकृतहस्त (f. स्ता). VI. Share : q.v. : अंशः.

SHOULD : I. Denoting obligation : by the कृत् (G. § 366-9.) : (you) *s. look at (her) as a pupil* : शिष्येव द्रष्टव्या, K. II. In the conditional : by विधिलिङ् (§ 347 : *s. have* will be expressed by लृङ्, § 345), *even if I s. give up what I have stolen all my life* : यद्यपि दद्यामाजन्मनो मुषितं धनम्, D. ii. III. As a softened form of expression : by लट् in the *Atmanepada*, if possible, *I s. think* : मन्ये, Sa.

SHOULDER (subs.) : (1) स्कन्धः, bull -s.ed : वृष-स्कन्ध (f. न्धा), R. i. 12. ; *putting sacrificial vessels on their s.s* : स्कन्धारोपितयज्ञपात्रनिचयाः, Vi. iv. 58. ; (2) अंसः (rare), *a quiver on the s.s* ; तूणीरोऽंसे, Vi. ii. 26.

SHOULDER (v.) : I. To put on the s. : स्कन्धे करोति : v. To put. II. To push with the s.s : स्कन्धेन मृद्राति, अव- (मृद्, c. 9.) etc.

SHOULDER-BONE : अंसकपालम्, Bha. and sim. comp.s.

SHOULDER-KNOT : स्कन्धामरणम्, and sim. comp.s.

SHOULDER-JOINT : (1) स्कन्धसन्धिः ; (2) चिह्न (n.), Wilson.

SHOUT (subs.) : (1) जयध्वनिः, जयरवः, and sim. comp.s (of joy) : v. Noise ; (2) कलकलः : v. Up roar ; (3) चीत्कारः : v. Scream, roar ; (4) सिंहनादः (of triumph), *raised a s.* : ननाद सिंहनादम्, Mah. vii. 180. 2. ; (5) ह्वेदितम्, -नादः

(=4), Ki. xiv. 29. ; (6) महाशब्दः, and sim. comp.s (=great noise), *high s.s suddenly rose* : सुमहास्वनः सहस्रोत्थितः, Mah. i. 133. 15.

SHOUT (v.): (1) expr. by subs. and शुचति (मुच्, c. 6.=to emit : q.v.) or करोति (=to make) ; (2) उत्क्रोशति (क्रुश्, c. 1.), *the Brāhmīns s.ed* : उदक्रोशन् विप्रमुख्याः, Mah. i. 186. 2. : v. To cry, roar ; (2) उच्चैर् नदति (नद्, c. 1.) : v. (To make) noise.

SHOVE : I. Verb : अपसारयति (c. of चु) : v To push. II. Subs. : आवेषः : v. Thrust.

SHOVEL (subs.) खन्ता, Nil. on Mah. iv. 8. 1.

SHOVEL (v.) : अव-क्षिपति (क्षिप्, c. 6.) : v. To throw, heap.

SHOW (v.) : (1) दर्शयति, प्र-, नि-, अग्नि-, परि-, सं-, उप- (c. of दृश्), *s.ed him to Indumati* : निदर्शयामास (तम्) इन्दुमत्यै, R. vi. 31. ; *s.ing affection by the mere shedding of useless tears* : निष्फलेन अश्रुपातमात्रेण कोहमुपदर्शयन्, K. ; *O, merciless fate, s. mercy (on me)* : अयि दैव निर्धूण दर्शय दयाम्, K. ; *s.ing (his) teeth* : दन्तानि दर्शयन्, V. p. v. 28. 16. ; *the Veda also s.s the unity of science* : दर्शयति वेदोऽपि विधैकत्वम्, Si. iii. 3. 4. ; *he always s.s as if his dependents were beloved friends* : सखीनिव प्रीतियुक्तोऽनुजीविनः स सन्ततं दर्शयते, Ki. i. 10. ; (2) उपदिशति (दिश्, c. 6.=to advise, inform : q.v.), *who will s. the way to the Golden town* : यः सुवर्णपुरगामिनं पन्थानमुपदेक्ष्यति, K. ; (3) कथयति (=to speak : q.v.), *it shews the excellences of the king that.....* : अनेन कथिता राज्ञो गुणा यत्....., R. x. 53. ; (4) दर्शनं ददाति (दा, c. 3.=s. one's self), *ashamed of wantonness, shame itself did not s. to the prince* : कुमारस्य न ददाति तरलतालजिता लज्जैव दर्शनम्, K. ii. ; (5) प्रतिपादयति (=to establish : q.v.). Comp. (a) *s. forth* : दर्शयति : v. To reveal, manifest ; (b) *s. off* : प्रदर्शयति, सं- ; (c) *s. up* : अग्नि-दर्शयति : v. To expose, disclose.

SHOW (subs.): I. Look : q.v. : (1) दर्शनम् ; (2) by verb. II. Appearance, semblance : (1) आभासः ; (2) by verb : भाति, प्रति- (भा, c. 2.) or भासते, अव- (भास्, c. 1.). III. A

spectacle : (1) व्ययम् ; (2) रङ्गः (for amusement) ; (3) यात्रा (=procession, theatrical s.). IV. Pretence : q.v. : व्यपदेशः. V. Display, pomp : आडम्बरः.

SHOWER (subs.): I. Of rain : वृष्टिः, *heavy s. of hail* : तुमुलकरकावृष्टिः, Mc. i. 55. : v. Rain. II. Fig. : (1) वृष्टिः or वर्षः, *sent a s. of stones* : अश्मनां वृष्टि ससर्ज, Ki. xvii. 60. ; *s. of arrows* : इधुवर्षः, Si. xx. 18. ; (2) धारा (=flow, as of tears) : (3) जालम् (=thicket, as of arrows). III. One who shows : दर्शकः, प्र-, etc., Mr. iv. 20.

SHOWER (v.) : वर्षति, प्र-, अग्नि- (वृष्, c. 1.), *s.s on them who always flatter* : तत्र वर्षन्ति योऽग्निं स्तौति, K. ; *s.ing much wealth on the bards* : वसुनि वर्षन् सुबहूनि वन्दिनाम्, N. xv. 1. (the loc. is the proper cons.) : v. Also to rain.

SHOWER-BATH : I. The place : धारागृहम् or यज्ञ- (?), R. xvi. 49. II. The act : धारास्नानम् and sim. comp.s (?).

SHOWERY : वर्षुक (f. का) : v. Rainy.

SHOWMAN : (1) दर्शयितु (f. त्री), प्र- ; (2) by verb.

SHOWY : वृष्टिहारिन् (f. णी) : v. Also gaudy, ostentatious.

SHRED : I. Subs. : खण्ड (mn.) : v. Piece. II. Verb : (1) खण्डीकरोति ; (2) खण्डयति (nomi.).

SHREW (subs.): I. Of persons : वामशीला स्त्री and sim. comp.s. II. S-mouse : (1) कुसुन्दरी ; (2) गन्धमूष (f. णी) ; (4) विचक्षण (f. णा) : v. Artful, cunning.

SHREWDLY : (1) चतुरम् ; (2) विदग्धम् ; (3) चातुर्येण, etc.

SHREWDNESS : (1) चातुर्यम् ; (2) चतुरता ; (3) चातुरी ; (4) वैदग्ध्यम् ; (5) विदग्धता : v. Also skill.

SHREWISH : कर्कश (f. शा) : v. Harsh, peevish.

SHRIEK : I. Subs. : (1) क्रन्दितम् : v. Cry ; (2) चीत्कारः : v. Scream. II. Verb : (1) आ-क्रन्दति (क्रन्द, c. 1.) : v. To cry ; (2) चीत्करोति : v. To scream.

SHRIFT : प्रतिपत्तिः : v. Confession.

SHRIKE : a bird : (1) कलिङ्गः ; (2) पिङ्गः ; (3) ब्रूया(वा)टः.

SHRILL : (1) कर्कर (f. शा) : v. Harsh ; (2) तीव्र (f. त्रा) : v. Sharp.

SHRILLNESS : (1) कर्करता : v. Harshness ; (2) तीव्रता : v. Sharpness.

SHRILLY : (1) कर्करम् : v. Harshly ; (2) तीव्रम् : v. Sharply.

SHRIMP : इच्छाकः.

SHRINE : देवालयः : v. Temple.

SHRINK (v.i.) : संकुचति (कुच्, c. 6.), *the lotus s.s.* : संकुचति पद्मम्, V.d. 7. : v. To contract.

SHRINK (v.t.) : संकोचति (कुच्, c. 1.) : v. To contract.

SHRINK, -ING (subs.) : संकोचः : v. Contraction.

SHRINKINGLY : (1) संकुच्य ; (2) संकोचम् : v. Also timidly.

SHRIVEL : (1) संकुचति (intrans.) or संकोचति (trans.) ; (2) by adj. : वलिपरीत (f. ता), and sim. comp.s. : v. Wrinkled.

SHROUD (v.) : अवगुण्ठयति (गुण्ठ्, c. 10.) : v. To cover, veil.

SHROUD (subs.) : I. Cover : q.v. : आच्छादनम्, *s.ed the dead body of Bāli* : वाससाच्छादयामास बालिनं नटणीवितम्, Ram. iv. 24. 23. II. रज्ज्वः (f. pl.).

SHRUB : I. A tree : गुल्मः. II. A drink : आसवमेदः.

SHRUBBERY : perh. गुल्मवाटिका after वृक्षवाटिका.

SHRUBBY : (1) गुल्मावृत (f. ता) ; (2) गुल्माकीर्ण (f. णी) ; and sim. comp.s.

SHRUG : I. Verb : (1) ध्रुनोति (ध्रु, c. 5. = to shake) ; (2) संकोचति (कुच्, c. 1. : ?). II. Subs. : (1) स्कन्धध्रुनम् (=shaking) ; (2) स्कन्धसंकोचः (=contraction).

SHUCK : कश्चुकः : v. Shell.

SHUDDER : I. Verb : वेपते, प्र-, (वेप्, c. 1.) : v. To tremble, quake. II. Subs. : वेपथुः : v. Tremor.

SHUDDERINGLY : expr. by adj. : सञ्जातवेपथु, सवेपथु (mfn.), and sim. comp.s.

SHUFFLE (v.t.) : I. Of cards : perh. मञ्जयति (c. of मञ्ज् : comp. मञ्जा). II. To confuse, mix up : q.v. : संकुलीकरोति.

SHUFFLE (v.i.) : I. Of cards : *तासं मञ्जयति.

II. To dissemble : q.v. : निह्रुते (ह्रु, c. 2.).

II. To play tricks : छलयति (nomi with acc.), *s.ing* : छलप्रिय (f. या).

SHUFFLE, -ING (subs.) : I. Of cards : *तास-मञ्जनम्. II. Confusion. : q.v. : संकुलीकरणम्. III. Evasion, trick : q.v. : छलम्.

SHUFFLER : (1) निह्रुते (f. त्री) : v. Dissembler ; (2) बञ्चक (f. चिका) : v. Cheat.

SHUN : (1) परिहरति (ह्र, c. 1.) : v. To avoid ; (2) वर्जयति, परि-, सं-, (वृज्, c. 10.), *shall s. joking with women* : स्त्रीभिः परिहासं वर्जयेत्, Sr. : v. To leave ; (3) न उपसर्पति (सप्, c. 1.) etc. (=not to approach), "विनीतं पातकिनमिव नोपसर्पति", K.

SHUT : (1) अपिदधाति or -धत्ते (धा, c. 3.), (*by covering*) *who can s. the doors of fate* : को नाम द्वाराणि देवस्य पिधातुमीष्टे, U. vii. 4. ; *s.-ting the ears* : कर्णौ पिषाय, Mu. i. ; (2) आ-वृणोति, सं-, समा-, परा- (वृ, c. 5. = पिदधाति), *here is a house with the back door not s.* : एतदपरावृतपक्षद्वारकं गेहम्, Mr. ii. ; *to s. the mouth* : मुखं संवृणोति, K. ; (3) दधाति or दत्ते (दा, c. 3. : only of doors by putting bolts etc.), *s. the gates quick* : दत्त द्वाराणि तूर्णम्, Vi. vi. 16. ; (4) मीलति or मीलयति, नि- (मील्, c. 1. and its c. : of the eyes), *the lion of kings s. his eyes never to open again* : अयुनस्मीलनाय निमिमील लोचने राजकुलसिंहः, C. v. ; (5) सं-वन्ते (वन्, c. 1. : rare), Ki. xviii. 2. Ph. : *to s. one's eyes to anything* : न पश्यति, K. ; *with the eyes s.* : मुकुलितनेत्र (f. त्रा), Si. xi. 10.

SHUT IN : I. To confine : q.v. : निरुणद्धि (रुध, c. 7.). II. To cover the view of : समावृणोति (वृ, c. 5.).

SHUT OUT : निवारयति (वृ, c. 10.) : v. To prevent, enclose.

SHUT OUT : I. In gen. : नि-रुणद्धि, सं-, अव-, *thus s. in a cage* : तथा पञ्जरे संरुद्धः, K. ii. : v. To confine, block up, close. II. To terminate : निवर्तते (वृत्, c. 1.). III. To cause to be silent : prob. : मुखं बध्नाति (बन्ध्, c. 9. : with gen.).

SHUTTER : in pl., of windows etc. : *आवरणम्
or आवृत्तिः.

SHUTTLE : (1) ऋ(त)सरः ; (2) सूत्रवेष्टः, -नम् ; (3)
मल्लिकः ; (4) वेमन्, Mah. i. 13. 140.

SHUTTLE-COCK : *पन्नगोलः.

SHY : I. Adj. : (1) लज्जालु (mf. ना) : v. Bash-
ful ; (2) शालीन (f. ना) : v. Modest ; (3)
कातर (f. रा) : v. Timid. II. Verb : (1)
बिभेति (मी, c. 3.), if (a horse) s.ies strike it on
the neck : श्रीवायां मीतमाह्न्यात्, M.n. on Si. v. 10.

SHYNESS : (1) लज्जालुता ; (2) शालीनता ; (3)
कातर्यम् : v. Shy (adj.).

SIB : सनामि (mf. ना) : v. Relative.

SIBILANT : I. Of letters : उष्मः, -वर्णः. II.
Hissing : q.v.

SIBYL : (1) सिद्धा ; (2) सिद्धि ; (3) योगिनी (?).

SICK : I. Inclined to vomit : (1) विवमिषु
(mf. ना) ; (2) क्षर्वात (f. ता) ; and sim. comp.s.
To be s. : वमति (वम, c. 1.) : v. To vomit ;
to make (one) s. : वामयति (c. of वम), Sr. II.
To be disgusted at : expr. with विरक्त
(f. का), विवृष्ण (f. ञ्णा), वीतस्पृह (f. हा) ; and
sim. comp.s., being s. of the world : उदीर्णवैराग्य
(f. ग्या), D. ii. III. Diseased, ill : q.v. :
(1) पीडित (f. ता) ; (2) व्याधित (f. ता) ; (3)
रुजार्त (f. ता) ; (4) रोगिन् (f. णी) ; and sim.
deriv.s. IV. Of mind : (1) पीडित (f. ता) ;
(2) व्याधित (f. ता) ; (3) उपतप्त (f. ता).

SICK-BED : रोगिण्यया and sim. comp.s. Ph. : on
or from s. : better expr. by शय्यागत (f. ता)
with a qualifying word : v. Sick (II.)

SICKEN : I. To disgust : विरक्तिं or वैवृष्णं जनयति
(c. of जन्). II. To fall sick : रोगेण or
व्याधिना अभिभूयते (pass. of भू), क्षिरयते (pass.
of क्षि), etc. : v. Also sick. III. To
languish : q.v.

SICKLE : (1) दानम् ; (2) लवित्रम्.

SICKLINESS : (1) रुग्णता ; (2) रोगाकुलता, etc. : v.
Sickly.

SICKLY : I. Unwell, weak : q.v. : रुग्ण (f. णा).

II. Of places etc. (1) रोगाकुल (f. णा), K.b. ;
(2) गदोपसृष्ट (f. हा), and sim. comp.s.

SICKNESS : I. Nausea : (1) विवमिषा (the

feeling) ; (2) वमनम् (=vomiting) ; (3) क्षयिः
(=2.) II. Illness : (1) पीडितता ; (2) अनुस्वता ;
(3) रोगिता : v. Also disease.

SIDE (subs.) : I. Of the body : (1) पार्श्व
(mn.), to sleep on the left s. : वामपार्श्वे संविशति,
Sr. ; pain in the s.s : पार्श्वशूलम्, Bha. ; sleeping
on the s.s : पार्श्वशयः (यी, यं), S.k. ; (2) पक्षः
(rare), R. v. 72. II. Of anything : पार्श्व
(mn.), in front, on the rear, and on the s.s. :
अग्रे पृष्ठे च पार्श्वयोः, A. r. vi. 1. 30. ; rises from
(this) s. of the Meru : मेरोः पार्श्वोत् प्रभवति, Mat.
120. 67. ; keep them at the s. : तं पार्श्वे कुर्वन्ति,
K. ; one who remains at the s. (attendant) :
पार्श्ववर्तिन् (f. नी) ; R. ii. 46. ; s. by s.
(=abreast) : पार्श्वपार्श्वि (adv.) ; two s.s of
an equation : द्वौ पक्षौ, Vij. III. Party. : पक्षः,
the kings on the s. of Śisupāla : शिशुपालपक्षपृथिवी-
भृतां गणः, Si. xv. 47. ; opposite s. : प्रतिपक्षः,
D.s. Ph. : the gods were on the s. of Arjuna :
देवा अर्जुनतोऽभवन्, S.k. ; पार्श्ववतोऽभवन्, Mah.
viii. 87. 51. IV. Of consanguinity : पक्षः,
on the father's, mother's s. : पितृपक्षे, मातृपक्षे, Mah.
v. 140. 10. : v. Of an argument : पक्षः, the
first s. : पूर्वपक्षः, S. VI. Of rivers : पारः, take me
on the raft to the other s. of the Jamunā :
प्रापयस्व परं पारं कालिन्दा उडुपेन माय. VII.
Quarter : q.v. : (1) दिश् (f.) ; (2) gen.
expr. with तस्, on both s.s of the road :
उभयतः पथि, Mah. v. 83. 60. ; on one s. on
the other s. : एकतः...अन्यतः, R. vi. 86. ; on
all s.s : सर्वतः, R. ; on the left s. : वामतः, D.
VIII. In geo. : भुजः (rarely बाहु or दोस्),
four-s.d : चतुर्भुजः (जा, जं), Li. ; s.s of a right-
angled triangle containing the r.a : भुजकोटी.

SIDE (adj.) : I. Lit. : by comp., s. -wind :
पक्षवातः, Mah. : v. Side (subs.). II. In-
direct : वक्र (f. का).

SIDE (v.) : पक्षे भवति (भू, c. 1.) or पक्षं गृह्णाति
(ग्रह्, c. 9.) (with gen.).

SIDEBOARD : no equiv. ; *फलकसज्जा.

SIDELONG : I. Adj. : वक्र (f. का) : v. Oblique.

II. Adv. : (1) पार्श्वतः (=on the side) ; (2)
अनुपार्श्वम् (=laterally).

SIDEREAL : तारा- in comp., *s. year* : *तारावर्षः.

SEIDWAYS, SEIDWISE : (1) तिर्यक् ; (2) तिरस्वी-
नम्.

SIDLE : तिर्यग् गच्छति (गम्, c. 1.), वि-सर्पति (सप्, c. 1.), etc.

SIEGE : रोषः, अव-, नि-, *to raise a s.* : रोषं मुञ्चति *or* sim. व्यपायाति (या, c. 2. = *to go away*), Mah. iii. 19-26. Ph. : *to lay a s. to* : रुद्धि (रुष्, c. 7.), Mah. iii. 15. 3. : v. *To besiege*.

SIESTA : दिवास्वप्नः and sim. comp.s : v. Sleep.

SIEVE : I. Subs. : (1) चालनी ; (2) तितउ (rarely n.). II. Verb. : v. *To sift*.

SIFT (v.) : I. Lit. : (1) शोधयति, वि-, परि- (c. of शुष् = *to clean*), *whose chaff and awn had been s.ed by the winnowing basket* : शूषोषित-कर्णकशास्कादीन्, D. vi. ; (2) पृथक् करोति (= *to separate*), *s.ed the rice from the husk* : तुषैस्तण्डुलान् पृथक् चकार, D. vi. II. *To examine minutely* : (1) सूक्ष्मं निरूपयति (रूप्, c. 10.) ; (2) निपुणं परीक्षते (ईन्, c. 1.).

SIGH : I. Subs. : दीर्घनिश्वासः. II. Verb : (1) दीर्घं निश्वासति (शस्, c. 1.) ; (2) दीर्घनिश्वासं मुञ्चति, नि-, (मुच्, c. 6.), *or* त्यजति, परि-, (त्यज्, c. 1.), *or* सृजति, नि-, (सृज्, c. 6.) : v. Also *to lament*.

SIGHT (subs.) : I. The act. : (1) दृष्टिः ; (2) दर्शनम् ; (3) वि-लोकनम्, अव-, आ- ; (4) ईक्षणम्, प्र-, अव-. II. View : दृष्टिपथः, -मार्गः, -विषयः, -गोचरः, and sim. comp.s, *falling within s.* : आलोक-पथावतारिन् (f. नी), Vi. ii. 45. III. Appearance, spectacle : q.v. : दर्शनम्, *as by their gay s.* : दर्शनेन लघुना यथा तयोः, R. xi. 12. IV. Eye : q.v. : (1) दृष्टिः, *diseases affecting s.* : दृष्टिगतदोषाः, Sr. ; (2) *sense of s.* : दर्शनेन्द्रियम् ; (3) रूप् (f. : rare), N.

SIGHT (v.) : (1) विलोकयति : v. *To see*. ; (2) by subs, and comp. : q.v.

SIGHTLY : (1) सुदर्शन (f. ना) ; (2) सुस्पष्ट (f. रथा) ; (3) दर्शनीय (f. या).

SIGN (subs.) : I. Mark, indication : (1) चिह्नम् (best equiv.), *by these s.s, her recognition of Nala* : चिह्नै रमीभिर्नलसंविद्व्याः, N. xiv. 22. ; *with edicts under his s. manual* : स्वहस्तकृतचिह्नसासनः,

Si. xiv. 36. ; (2) लक्षणम् ; *by these s.s, you will find out* : एभिर्लक्षणैर्लक्षयेथाः, Me. ii. 19. ; (3) चिह्नम्, (are) *the general s.s of the disease insanity* : सामान्यमुन्मादगदस्य चिह्नम्, Bha. ; (4) अभि-
ज्ञानम् (for knowing, recognizing), M. n. II. A portent, presage : q.v. : (1) चिह्नम् ; (2) लक्षणम्. III. In math. etc. : चिह्नम्. IV. Signal : (1) संज्ञा, *Chitrakā makes a s. to Vidūshaka* : चित्रलेखा विदूषकं संज्ञां लभयति, V. iii. ; (2) रक्षितम् ; *one who understands s.s* : रक्षितज्ञ (f. ज्ञा), K. V. In ast. : राशिः, *the s. of Leo* : सिंहराशिः, *when the sun was in the s. Aries* : मेघं गते पूषणि, C. r.

SIGN (v.) : I. *To beckon* : संज्ञां ददाति (दा, c. 3.), etc. II. *To put one's signature to* : नाम लिखति, अभि- (लिख्, c. 6.) *or* निवेशयति (c. of विश् = *to enter*) (with loc.), Y. ii. 88.

SIGNPOST : *संज्ञादण्डः ; मार्गयष्टिः.

SIGNAL : I. Subs. : संज्ञा : v. Sign (IV). II. Verb : संज्ञां ददाति (दा, c. 3.), लभयति (c. of लम्), etc. III. Adj. : असाधारण (f. नी) : v. Uncommon, remarkable, great.

SIGNALIZE : कीर्तयति (कीर्त्, c. 10.) : v. *To celebrate*.

SIGNALLY : बलवत् : v. Greatly, exceedingly.

SIGNATURE : expr. by verb, *a debtor should put a s. with his own hand* : ऋणी नाम स्वहस्तेन निवेशयेत्, V. ii. 88.

SIGNET : मुद्रा : v. Seal. *S. ring* : मुद्राविशिष्टमङ्गुरी-
(ली)यम्, -कम्.

SIGNIFICANCE : I. Meaning : q.v. : भावः. II. Importance, force : q.v. : गौरवम्.

SIGNIFICANT : I. Lit. : भावसूचक (f. चिका), व्यञ्जक (f. झिका), and sim. comp.s. II. Important, great : q.v. : गुरु (f. also वीः).

SIGNIFICANTLY : (1) साकृतम् ; (2) ईरिताकृतम्, Ki., and sim. comp.s.

SIGNIFICATION : अर्थः : v. Sense (IV).

SIGNIFY : I. *To mean* : q.v. : expr. with अर्थः, *it s.ies nothing* : निरर्थकमेतत्. II. *To betoken, indicate* : q.v. : सूचयति (सूच्, c. 10.). III. *To declare, inform* : q.v. : कथयति (कथ्, c. 10.).

SIGNIOR : कार्यः : v. Sir.

SILENCE (subs.) : I. Lit. : (1) मौनम्, *better to keep s.* ; वरं मौनं कार्यम्, H. ; *determining to break his s.* : तन्मौनमङ्गं चिकीर्षुः, Vet. ; *one who leaves off s.* : मुक्तमौनः, K. s. 77. 42. ; *one whose vow is to keep s.* : मौनव्रती, M. n. or वाचंयमः, R. xiii. 44. ; (2) निःशब्दता and sim. comp.s (=stillness) ; (3) शान्तिः, प्र- (=calmness). Ph. : *in the s. of midnight* : सुतजनस्तिमिते निशीथे, C. iii. II. Secrecy : q.v. III. Oblivion : q.v.

SILENCE (exclam.) : (1) तूष्णीमम् ; (2) मौनं कुरु, -व्व ; (3) शान्तम्.

SILENCE (v.) : I. Lit. : (1) मौनं लभयति (c. of लम् ; (2) मूकीकरोति, etc. II. Fig. : (1) निरुत्तरीकरोति (=to shut up) ; (2) प्र-शमयति ; (c. of शम्=to quiet) ; (3) निवारयति (वृ, c. 10.=to prevent).

SILENT : (1) मौनिन् (f. नी), *with s. steps* : चरणेन मौनिना, N. i. 124. ; *in some points you are s.* : कियत्सु मौनं (तव), N. ix. 15. ; (2) expr. with तूष्णीम् (rarely तूष्णीकः, -का, -कम्), *why are you s.* : किं भवान् तूष्णीमास्ते, V. ii. ; *seeing the bard become s.* : तूष्णीम्भूतं सूतपुत्रं निशम्य, Mah. iii. 134. 21. ; (3) मूक (f. का : poet), *with the birds s.* : मूकाण्डजम्, Ku. iii. 42. ; *when the lute became s.* : मूकीभूतवीणा, K. ; (4) निःशब्द (f. ब्दा), नीरव (f. वा), and sim. comp.s (: without any sound).

SILENT, BECOME : (1) मौनं भजते (भजू, c. 1.) etc. ; (2) उपशमयति (शम्, c. 4.) ; (3) विरमति (रम्, c. 1.) : v. To cease.

SILENTLY : (1) मौनेन (rare), K. s. ; (2) तूष्णीम् ; (3) ओषम्, Si. xvi. 16. ; (4) निःशब्दम् : v. Also secretly.

SILK : (1) क्षौमम् ; (2) कौशेयम् ; (3) पट्टः, -जम्, Mah. ii. 52. 26. ; (4) चीनम् (China-s.).

SILK, -EN (adj.) : कौशेय (f. यी), *of s. and woollen clothes* : कौशेयाविकयोः, M. v. 120. ; (2) कीटज (f. जा) ; (3) क्षौम (f. मा), *s. cloth* : दुकूलम्, *very fine pure s. cloth* : निःशासहार्ये सुचिनी दुकूले, K. : v. Also s. (subs.).

SILK-COTTON TREE : शारमलिः, -ली, -वृक्षः. Its gum : पिच्छा.

SILK-WORM : (1) कोश(व)कारः ; (2) perh. पट्टकीटः ; (3) पुण्डरीकः.

SILKY : I. Silken : q.v. : II. Like silk : क्षौमाम् (f. मा), and sim. comp.s.

SILL : I. In gen : मूलम्. II. Of a door : देहली.

SILLINESS : मूर्खता : v. Foolishness.

SILLY : मूर्ख (f. र्खा) : v. Foolish.

SILT UP : perh. अवलण्डि (ल्, c. 7.).

SILVAN : by comp., *s. scene* : वनभूमिः ; *s. diety* : वनदेवता, U.

SILVER (subs.) : (1) रूप्यम् ; (2) रजतम् ; (3) दुर्बणम् (rare).

SILVER (adj.) : (1) by comp., *s. coin* : रूप्यमुद्रा ; (2) रूप्यमयः (यी, यं) ; etc.

SILVER (v.) : रूप्येण द्वादयति (द्वाद, c. 10.=to cover : q.v. ?).

SILVER-LEAF : (1) रू(रौ)प्यपत्रम् ; (2) रजतपत्रम्, "एवं रजतपत्राणां विमुद्रिः सम्प्रजायते, Bha.

SILVER-MINE : (1) रजतखनिः ; (2) रूप्यमयी भूमिः, etc.

SILVERSMITH : (1) रूप्यकारः (?) ; (2) स्वर्णकारः (=goldsmith, who is also s. in India).

SILVERY : (1) मुक्तागौर (f. री=pearl-white), Si. iv. 44. ; (2) सुधासवर्ण (f. र्णा=nectar-coloured), Si. iv. 28. ; etc.

SIMILAR : सदृशः (शी, शं) : v. Like.

SIMILARITY : सादृश्यम् : v. Resemblance.

SIMILARLY : (1) तद्वत् ; (2) तथैव ; (3) एवम् (=so).

SIMILE : उपमा, *s.s. of Kālidāsa* : "उपमा कालिदासस्य".

SIMILITUDE : (1) औपम्यम् : v. Simile, resemblance.

SIMMER : v. To boil.

SIMPER : विद्वत् स्मयते (स्मि, c. 1.) : v. To laugh.

SIMPLE (adj.) : (1) सरल (f. ला), *very s. bolts* : सरलतराण्यर्गलानि, Vi. vi. 16. ; *your very s. good nature* : अतितरला तवेयं मधुरा सुजनता, K. ; *offending the s. (girl)* : सरलामपराध्य, J. ; *s. (commen-tary)* : सरला, S.k. ; (2) श्रुजु (f. also ज्वी), *with s. arrows* : श्रुजुमिर्बाणैः, Si. xx. 77. ; *with a s. bow* : श्रुजुप्रणामक्रियया, R. vi. 25. ; *s. nature* : श्रुजु स्वभावम्, B. ii. 15. ; *with the s. eye* :

अशुभेव चक्षुषा, Ku. v. 32. : v. Also frank, guileless.

SIMPLE (subs.) : ओषधिः (धी) ; s.s. : ओषधयः, Si.

SIMPLETON : मूढ (f. डा) : v. Fool, -lish.

SIMPLICITY : (1) सरलता ; (2) अशुभता ; (3) अर्जवम् : v. Also plainness, frankness, guilelessness.

SIMPLIFICATION : (1) सरलीकरणम् ; (2) अशुभकरणम् ; (3) विशदीकरणम्.

SIMPLIFY : perh. (1) सरलीकरोति ; (2) अशुभकरोति ; (3) विशदीकरोति (= to clear : q.v.).

SIMPLY : I. Merely, only : q.v. : केवलम् : v. Also mere. II. In other senses : perh. by adj.

SIMULATE : व्यपदिशति (दिश्, c. 6.) : v. To pretend.

SIMULATION : व्यपदेशः : v. Pretence.

SIMULTANEOUS : (1) समकालीन (f. ना) ; (2) एककालीन (f. ना) ; (3) by adv.

SIMULTANEOUSLY : (1) युगपत् ; (2) समम्, R. iv. 4. ; (3) समकालम् and sim. comp.s.

SIN (subs) : (1) पापम्, *becomes purified of all s.s. : सर्वपापेभ्यः पूतो भवति, V.s. ;* (2) पातकम्, *attacked by the (passions), (men) s. about deadly s.s., great s.s., minor s.s., and venial s.s. : तेनायमाक्रान्तोऽतिपातकमहापातकानुपातकोपपातकेषु प्रवर्तते, V.s. ;* (3) पाप्मन् (m.), *is absolved of all s.s. : तरति सर्वं पाप्मानम्, Ga. ;* (4) एनस् (n.), *he who commits a s. at night by action, in mind, or by words : कर्मणा मनसा वाचा यदेनः कुरुते निशि, At. ;* (5) अघम्, *s.-absolving (formula) : अघमर्षणम्, Vi. ;* (6) वृजिनम् ; (7) अहस् (अघस्) (n.).

SIN (v.) : पापं करोति, etc. : v. Sin (subs.).

SINCE (prep.) : (1) प्रभृति (with abl.), *s. seeing (you) : दर्शनात् प्रभृति, K. ; s. then : तदा प्रभृति, Ku. v. 55. ; ever s. he came to sight : यतः प्रभृति स मम दर्शनपथं गतः, ततः प्रभृति, Sa. iii. ;* (2) आ (with abl. or in comp.=from), *s. her birth : आ जन्मनः, Sa. v. 27.*

SINCE (adv.) : I.=s. then : तदा प्रभृति. II. =ago : *fifteen years s. : इतः पूर्वं पञ्चदशवर्षे ; long s. expr. with : चिरम् : v. Long.*

SINCE (conj.) : (1) यस्मात्, यतः or यत् (=as), Ki. xi. 14. ; (2) कुतः or कस्मात् (with abl. clause) : v. Because ; (3) हि : v. For.

SINCERE : (1) अकुञ्चित (f. मा=unaffected : q.v.) ; (2) यथार्थ (f. र्था=true, real : q.v.) ; (3) सरल (f.=simple, frank : q.v.) ; (4) विशुद्ध (f. डा=pure : q.v.).

SINCERELY : expr. by adj. or circumlo. : v. Also guilelessly.

SINCERITY : (1) अकुञ्चितता (=unaffectedness) ; (2) विशुद्धता (=purity) ; (3) सरलता (=simplicity) ; (4) निर्व्यार्जता (=guilelessness) ; (5) यथार्थता (=genuineness, reality).

SINE : ज्यापिण्डः, -कः (?). Ph. : *versed s. : उत्क्रमज्या.*

SINECURE : *to hold a s. appointment, perh. नामकर्मण्यधिकृत (f. ता).*

SINEW : I. Lit. : स्नायुः. II. In pl., fig. : बलम् : v. Strength.

SINEWY : I. Lit. : स्नायुमयः (यी, यं). II. Vigorous, firm : q.v.

SINFUL : I. Of persons : (1) पापिन् (f. नी), *very s. : पापीयस् (f. सी) ;* (2) पातकिन् (f. नी) ; (3) पापात्मन् (mfn.) ; (4) पापकर्मन् (mfn.) ; (5) पापकृत् (mfn.) ; etc. II. Of acts ; पाप-in comp.

SINFULLY : expr. by circumlo.

SINFULNESS : पापपरायणता and sim. comp.s (of men) : v. Also wickedness.

SING : (1) गायति (गै, c. 1.), *I s. and dance and play : गायामि नृत्याम्यथ बादयामि, Mah. iv. 11. 8. ; s.s (a song) expressing different states in its four feet : चतुष्पदवस्तुकं गायति, Mal. i. ; sang to whom the entire Veda : यस्मै त्रक्षपारायणं जगौ, Vi. i. 14. ; where with choristers s.ing out the fame of the Lord of wealth : उद्गायन्निर्धनपतियशः किञ्चैर्यत्र सार्वम्, Me. ii. 10. ; the female bee sang : मधकराङ्गनयोज्ज्वले, Si. vi. 20. ;* (2) of birds : कूजति (कूज्, c. 1.), *what the male cuckoo sang sweetly : पुंस्कोकिलो यन्मधुरं चुकूज, Ku. ii. 32.*

SINGE : उपदहति, परि- (दह्, c. 1.), *and my skin is s.d. : त्वक् चैव परिदहते, G. i. 30.*

SINGER : (1) गायन (f. नी) ; (2) गायक (f. यिका) ;
(3) by verb or comp.

SINGING (subs.) : I. Of men : (1) गीतिः, -त्तम्,
adapted to s. : गीतिक्षम (f. मा), Sa. vii. 5. ;
time for s. : गीतसमयः, Mr. iii. 5. ; (2) गानम् ;
(3) गेयम्, *who taught you s.* : गेये को नु विनेता बाम्,
R. xv. 69. II. Of birds : (1) कूजितम् or
कूजनम् ; (2) स्तम् (=sound), Ki.

SINGING (adj.) : I. Of men : गायत् (f. न्ती),
J. II. Of birds : मधुरस्वरः (रा, रं=sweet
toned), and sim. comp.s.

SINGING-MASTER : perh. गीतशिक्षकः or गीताचार्यः
(स शिक्षयामास च गीतवादितम्, Mah. iv. 11.
12.) : v. Also musician.

SINGLE (adj.) : (1) एक (f. का) : v. Alone.
Ph. : *not a s. man* : न कोऽपि ; *s. combat* :
नियुद्धम्.

SINGLE (v.) : gen. with out : निर्दिशति : v. To
point out.

SINGLE-HANDED : एक (f. का), *Siva s. took the
cities of the enemy* : एकोऽहरद्रिपुराणि हरः, Dh. :
v. Alone.

SINGLE-STICK : (1) यष्टिः ; (2) दण्डः.

SINGLY : I. Alone : q.v. : एक (f. का). II.
One by one : (1) एकैकम् ; (2) एकैकशः ; (3)
प्रत्येकम्.

SINGSONG : गायिका (?).

SINGULAR : I. Single : एक (f. का), *s. number* :
एकवचनम्, Sa. II. Remarkable, unpara-
lleled : q.v. : (1) अपूर्व (f. वां) ; (2) अपरूप
(f. वा=odd : spe. in bad sense) : v. Also
strange.

SINGULARITY : (1) अपूर्वता (uncommonness) ;
(2) अपरूपता (=oddness) ; (3) विशिष्टता
(=particularity).

SINGULARLY : (1) अपूर्वम् ; (2) अपरूपम् ; (3)
विशिष्टम्.

SINISTER : I. Inauspicious : q.v. : अमङ्गल (f.
ला). II. Crooked, wrong, vicious : q.v. :
दुष्ट (f. ट्ट). III. Left : q.v. : वाम (f. मा).

SINK (subs.) : झ्रमः, Si. iii. 33. : v. Drain.

SINK (v.i.) : I. Lit. : मज्जति, नि-, परि-, (मस्ज्,
c. 1.), *the vessel sank in the sea-waters* : पोतः

समुद्राम्बल्वमज्जत्, D. ; *sunk in deep mire* : महापद्मे
निमग्नः, H. i. ; *of the half sing sun* : सामि
मज्जति रवौ, Ki. ix. 5. ; *sunk in the calamity
from water which cannot be easily got over* :
मग्नस्य तोयापदि दुस्तरायाम्, Si. xiv. 86. II. To
penetrate deep : निविशते (विष्, c. 6.). III.
To decrease, fall : हासमुपैति (ह, c. 2.), अधि-
गच्छति (गम्, c. 1.), etc. IV. To go to
destruction : सीदति, अव-, (सद्, c. 1.), M.
: v. Also to decline.

SINK (v.t.) : I. To submerge, plunge : q.v. :
मज्जयति, नि-, परि- (c. of मस्ज्), or *s. him in
water* : अभ्यु चैनं निमज्जयेत्, M. viii. 114. II. To
dig : q.v. : खनति (खन्, c. 1.). III. To
degrade, ruin : q.v. : अवसादयति (c. of सद्).
Ph. : *s. sing fund* : *शोधनसारः.

SINLESS : (1) अपापः (पा, पं) ; (2) अनघः (घा, वं) ;
(3) निरेनस् (mfn.) ; (4) वीतकल्मषः (वा, वं) and
sim. comp.s.

SINNER : (1) पापिन् (f. नी) ; (2) पातकिन् (f. नी) ;
(3) पापकर्म्मन् (mfn.) ; (4) पापात्मन् (mfn.) ; (5)
पापकृत् (mfn.) ; etc.

SINUOSITY : (1) वक्रता ; (2) वक्रिमन् (m.) ; (3)
कुटिलता.

SINUOUS : (1) वक्र (f. क्रा) ; (2) कुटिलः (ला, लं) ;
(3) अरातः (ला, लं).

SIP (v.) : (1) उपस्पृशति (स्पृश, c. 6.) ; (2)
आचामति (चम्, c. 1.), *s.s the drops of sweat on
your face* : आचामति स्वेदलवान् मुखे ते, R. xiii. 20.

SIP (subs.) : (1) आचमनम् ; (2) उपस्पर्शः. *To take
a s.* : v. To sip.

SIPHON : a tube : *क्षेपणी, उत्-.

SIR : आर्यः, *whence have you come, s.* : कुत आर्यः,
Mr. ii. ; *remove s.s* : अपसरत आर्याः, Mr. x.
Ph. : "*my good s.*" : मद्रमुख.

SIRE : I. Of kings : देवः. II. Of holy men :
मगवत् (m.). III. Of father : तातः, Vi.
IV. Author, creator : q.v.

SIREN : मोह(हि)नी (?).

SIRLOIN : *s. of beef* : गोकटिः (after Bha.).

SIRNAME : v. Surname.

SIROOOO : A WIND : *सौरवातः.

SIRRAH (interj.) : रे, रेरे, अरे, or अरेरे.

SISTER : (1) भगिनी (any sort of s.); (2) स्वसु (f. = : rare), R. ; (3) सहोदरी, सोदर्या or सगर्भा (=by the same mother). *Elder s.* : अग्रजा, *Younger s.* : अवर्जा, *S.'s son* : (1) भागिनेयः ; (2) स्वलेयः (rare). *S.'s daughter* : (1) भागिनेयी ; (2) स्वलेयी or स्वस्रि(स्त्री)या (rare).

SISTER-IN-LAW : (1) ननान्द (f.) (=husband's sister) ; श्याली (- wife's s.) ; (3) प्रजावती or भ्रातृजाया (=brother's wife) ; (4) याव (f.) (=husband's brother's w.).

SISTERHOOD : I. Lit. : भगिनीत्वम् (?). II. A society : भगिनीवर्गः, भगिनीसमाजः, etc.

SISTERLY : (1) भगिनीसन्निभः (भा, भं) and sim. comp.s. ; (2) by adv. भगिनीवत्, etc.

SIT (v.i.) : I. Lit. : (1) आस्ते (आस्, c. 2.), *s. ting on the altar* : वेदिकायामासीन (f. जा), Ku. iii. 44. ; *s. by* : उपास्ते or अन्वास्ते, R. i. 56. ; *s. on or in* : अग्यास्ते, R. vi. 10. ; (2) निषीदति (सद्, c. 1.), *s. when she s.s.* ; निषण्णायां निषीदास्याम्, R. i. 89. : v. To sit down. Ph. : *to s. idly* : निष्कर्मन् (mfn.) तिष्ठते or sim. शेते (शी, c. 2. : fig.), मयाप्यस्मिन् वस्तुनि न शयानेन स्वीयते, Mr. i. II. As a court : perh. आस्ते, Mit. III. To incubate : q.v. : perh. आस्ते, उपविशति (विश्, c. 6.). IV. To fit : q.v.

SIT (v.t.) : अग्यास्ते : v. Sit (1).

SIT DOWN : I. To take one's seat : q.v. : उप-विशति (विश्, c. 6.), *s. for a moment* : मुहूर्तमुप-विशतु, Sa. i. II. In mil. : expr. with तिष्ठति (स्वा, c. 1.) : v. Also to besiege.

SIT UP : I. Lit. तिष्ठति (स्वा, c. 1.), R. i. 89. II. To watch : जागर्ति (जायु, c. 2.), *by s. ting up late at night* : रात्रिजागरणात्.

SITE (subs.) : I. Situation, position : (1) सन्निवेशः, *s. of the zenana* : अन्तःपुरसन्निवेशः, D. iii. ; (2) संस्थानम् or संस्थितिः. II. Place : भूमिः etc., *with s.s of dwelling houses* : वसतिवेशम-महीमिः, Ki. ix. 29.

SITTING (subs.) : I. The act : expr. by verb. II. Seat : आसनम्.

SITUATE, -D : (1) निषिष्ट (f. ष्टा), सं-, *s. on the banks of the Sarayū* : निषिष्टः सरयूतीरे, Ram. ;

(2) अवस्थित (f. ता) ; (3) संस्थित (f. ता) ; (4) -स्व (f. -स्वा) in comp.

SITUATION : I. Location : (1) निवेशः, -नम्, सं- ; (2) संस्थानम् or अवस्थानम् (स्थितिः). II. Post, employment : q.v. : पदम्.

SIX : षष्, *s.-faced* : षण्मुख (f. स्त्री) ; *s. oxen* : षण्मुखः ; *with the remaining s. lotuses* : षड्भिः शेषपद्मैः, Li. ; *and s. were seen in the thread* : षष्ठं षट्कञ्च सूत्रे, Li. 24.

SIXTEEN : षोडशन्, *S.-th.* : षोडशः (शी, शं), *s.-fold* : षोडशगुणितः (ता, तं), Li.

SIXTH : (1) षष्ठ, (f. ष्ठी), *with a third, one-fifth, and a s.* : त्र्यंशपञ्चांशषष्ठैः, Li. 23. ; *he was s. in descent from the moon* : सोमाद्बभूव षष्ठोऽयम्, Mah. v. 139. 3. ; (2) षाष्ठ (f. ष्ठी) (rare). *S.-ly* : षष्ठतः.

SIXTIETH : षष्टितमः (मी, मं), "षष्टितमोऽध्यायः", Mah.

SIXTY : षष्टिः, *of s.-two and half* : सार्धद्विषष्टैः, Li. ; *s.-first* : एकषष्टितमः (मी, मं) or, rarely एक-षष्ट (f. ष्ठी), S.k. ; *s.-nine* : ऊनसप्ततिः, एकोन-सप्ततिः, or rarely नवषष्टिः, एकात्रसप्ततिः.

SIZE (subs.) : मानम्, प्र-, परि-, *what is its s.* : यत्प्रमाणमिदम्, V. p. ii. 2. 3. : *of great s.* : अति-प्रमाण (f. जा), K. ; *befitting their s.* : स्वप्रमाणा-नुरूप (f. पा), Sa. i. : v. Also shape, extent, measure.

SIZED : big-s. : बृहत्प्रमाण (f. जा) : v. Size.

SKATE (subs.) : I. A fish : शंकुः, शकुचिः, or शङ्कोचः. II. An ice-shoe : no equiv. : *नीहारपादुका, -नाली.

SKATE (v.) : *नीहारपादुकया विसर्पति (सृप्, c. 1.).

SKE(A)IN : पञ्जिः (ञ्जी), पिञ्जिः (ञ्जी), प(पि)ञ्जिका.

SKELETON : I. Lit. : (1) कङ्कालः, *mules reduced to s.* : कङ्कालशेषाः खराः, U. iii. 42. ; (2) अस्थिपञ्जरः, A. II. Fig., outline : गठनम् (??).

SKETCH (v.) : आलिखति (लिख्, c. 6.) : v. To draw, portray.

SKETCH (subs.) : per पाण्डुलेखः, -लेख्यम् ; चित्रारम्भः (in drawing : ?), R. ii. 31. : v. Also plan, description.

SKEWER : I. Subs. : शलाका. II. Verb. : शलाकया वज्राति (वज्, c. 9.) : v. To fasten:

SKIFF : तरणी : v. Boat.

SKILFUL, SKILLED : (1) कुशलः (ता, तं), *I am s. in breaking and treating horses* : कुशलोऽस्त्यम्-शिक्षायां तथैवाभ्यधिकित्सते, Mah. iv. 2. 4. ; (2) निपुण (f. जा), *s. in conversing about mythological and historical anecdotes* : पुराणेतिहासकथालापनिपुणः, K. ; (3) विचक्षण (f. जा), *must be a s. master of horses* : द्रुवं ह्यहो भविता विचक्षणः, Mah. iv. 3. ; (4) प्रवीण (f. जा), *s. in painting, bold in gambling* : चित्रकर्मणि प्रवीणः, सूतव्यापारे प्रगल्भः, K. ; (5) पटु (f. also ट्टी) ; (6) विशारदः (दा, दं) ; (7) चतुरः (रा, रं) (=shrewd) ; (8) दक्ष (f. क्षा =dexterous) ; (9) प्रौढ (f. ढा), प्रगल्भ (f. ल्भा), विदग्ध (f. र्धा), पेशल (f. ला) (poet. =well up) ; (10) अधीतिन् (f. नी) or पठितिन् (f. नी) (=well-read) ; (11) भद्र (f. द्रा =good) ; (12) अमिह (f. क्षा =knowing) ; etc. N.B. (1) to (11) are cons. with loc., or rarely with dat., or inf. and (12) with gen. They are all used in comp.

SKILFULLY : (1) कुशलम् ; (2) निपुणम् ; (3) चतुरम् ; (4) सपाटवम् ; (5) कौशलेन, etc.

SKILFULNESS, SKILL : (1) कौशलम्, *greatest s.* : परं कौशलम्, K. ; (2) नैपुण्यम्, *s. in stirring anecdotes* : चित्रकथानैपुण्यम्, D. ; (3) पाटवम्, *s. in riding elephants, horses, and other animals* : मातङ्गचतुरङ्गादिवाहनारोहणपाटवम्, D. ; (4) प्रावीण्यम्, *not so much with their s.* : न तथोभयोः प्रावीण्येन, R. xv. 6. ; (5) वैचक्षण्यम् ; (6) निपुणता ; (7) चातुर्यम् (=cunning) ; (8) दाक्ष्यम् (=dexterity) ; (9) अमिहता (=knowledge) ; etc.

SKIM (v.) : I. To remove the scum : फेनं गालयति (c. of गल्) or स्नाययति, वि- (c. of स्नु), or निर्हरति (ह्, c. 1.) (with gen.) ; II. To pass over gently : perh. परितर्पति (तर्प्, c. 1.).

SKIMMER : (1) कर्ष्करम्, -री, Bha. ; (2) खजा (a. ladle), Mah.

SKIM-MILK : घोलम्, "घोलं तु मथितं तक्रम्", Bha.

SKIN (subs.) : (1) चर्मन् (n.) (=animal), *covering with a tiger s.* : व्याघ्रचर्मणा प्रच्छाद्य, H. iii. ; *splitting of the s.* (a disease) : चर्मदलम्, Bha. ; (2) त्वच् (f.) (general), *and of a serpent when*

the s. is cast off : फणावतस्य त्वचि विच्युतायाम्, Ki. xvii. 45. ; *clad in the pure s. of Ruru, he...* : त्वचं स मेध्यां परिधाय रौरवीम्, R. iii. 31. ; *reduce to mere s. and bones* : त्वगस्त्रिमात्रशेषः (वा, वं) ; (3) अजिनम् (=hide), *s. of an elephant* : गजाजिनम्, Ku. v. 67. ; (4) कृतिः (=leather : rare) ; (5) poet. by deriv., *in a sheath of goat s.* : पाञ्चनखे कोषे, Mah. 42. 14.

SKIN (v.) : I. To remove the s. : चर्मं or त्वचम् अपोहति (उह्, c. 1.) etc. (with gen.). *S.ned* : वि- or अप-लोमत्वच् (mfn.), D. viii. II. Of wounds etc. : *a wound s.s over* : व्रणस्थोपरि चर्म जायते.

SKIN-DEEP : चर्मगतः (ता, तं) : v. Superficial.

SKIN-FLING : बद्धमुष्टि (mfn.) : v. Miser, miserly.

SKINNY : चर्मभूतः (ता, तं) (?) : v. Lean, withered.

SKIP (v.) : छुवते (छु, c. 1.) : v. To leap, frisk, omit.

SKIP,-PING (subs.) : छुतम् : v. Leap.

SKIRMISH : I. Subs. : हिन्वः, -आहवः. II. Verb : expr. by subs.

SKIRT (subs.) : (1) प्रान्तः : v. Border ; (2) दशा (of a garment).

SKIRT (v.) : expr. by subs. : v. To adjoin ; border.

SKITTISH : (1) चपल (f. ला) : v. Wanton ; (2) कातर (f. रा) : v. Timid.

SKITTISHNESS : (1) चपलता : v. Wantonness ; (2) कातर्यम् : v. Timidity.

SKITTLES : a play : *नवगुटिका.

SKULK (v.i.) : निभृतं तिष्ठति, (स्ना, c. 1.) : v. To lurk, hide.

SKULL : (1) कर्परः ; (2) कपाल (mn.), *the old necklace of Brahmā's s.s* : पुरातनीं ब्रह्मकपालमालाम्, Ku. xii. 17. ; *a s. for begging* : भिक्षाकपालम्, K. ; (3) शिरोऽस्थि (=as capitis) ; (4) करोटिः (=3), Vi. v. 19.

SKULL-CAP : (1) शिरस्कम् ; (2) शिरस्त्रम् ; etc.

SKUNK : an animal : *गन्धवीरः.

SKY : (1) नभस् (n.), *s. -blue* : नमस्तलश्यामः (मा, नं), R. xviii. 6. ; *quickly descending from the*

s.ies : नमोविभागात्तरसावतीर्य, N. iii. 1. ; *thunder fell from a cloudless s.* : पपात वज्रं नमसो निरम्बुदात्, Ku. xv. 20 ; (2) व्योमन् (n.), *s. -touching* : व्योमस्पृश (mfn.), Si. iv. 31. ; (3) आकाशः, *picturesque scene drawn in the s.ies without any foundation* : आकाशे रचितममिति चित्रकर्म, Si. iv. 53. ; (4) गगनम्, *residents of the s.* : गगनसदः, Si. iv. 53. ; (5) अन्तरि(री)क्षम्, *then a voice from the s. loudly proclaimed* : अयान्तरिक्षे बाणुच्चैः प्राह, V.p. v. 28. 21. ; (6) अम्बरम्, *s. lighting* : अम्बरविकाशिन (f. नी), Si v. 3. ; (7) खम्, *ambling in the s.* : खे खेलगामी, Ku. vii. 49. ; (8) क्षीः (=heaven : q.v.), *s.-bird* : सुपक्षी, Ku. xv. 14. ; (9) विहायस् (n.) ; (10) वियत् ; (11) गीर्वाणवर्त्म, K., Ki. v. 17. and sim. comp.s. (poet.).

SKYEY : आकाशनिमः (मा, मं=like the sky) ; (2) दिव्य (f. व्या=heavenly.)

SKYLARK : भरद्वाजः : v. Lark.

SKYLIGHT : *आकाशप्रकाशः : v. Window.

SLAB : शिला (=stone : q.v.).

SLACK (adj.) : शिथिल (f. ला), *with the bow-strings s.* : शिथिलज्याबन्ध (f. न्धा), Sa. ii. 6. ; (2) क्षय (f. था), वि-, परि-, *with the ties s.* : क्षयबन्ध (f. न्धा), V.t. : v. Also loose, slow.

SLACK-EN (v.) : I. Trans : (1) शिथिलयति, *I shall not s. the opportunity of serving* : नाहं सेवावसरं शिथिलयिष्ये, Sa. iii. ; (2) क्षययति (nomi.) ; (3) शिथिलीकरोति, *s.ed his hopes about the life of his father* : पितरि जीवितारां शिथिलीकरोति, K. ; (4) क्षयीकरोति. II. Intrans. : (1) शिथिलायते ; (2) शिथिलीभवति, *tie the s.ed dress* : शिथिलीभूतमाकलय दुकूलम्, K.

SLACKLY : (1) शिथिलम्, Sa. ii. 9. ; (2) क्षयम्, R. v. 69. ; (3) शैथिल्येन.

SLACKNESS : (1) शिथिलता, -त्वम् or शैथिल्यम्, *from s. of memory* : स्मृतिशैथिल्यात्, Sa. vii. ; (2) क्षयता, वि-, परि- (rare).

SLAG : मलम् : v. Dross.

SLAIN (adj.) : हत (f. ता), नि- etc. : v. To kill, slay.

SLAKE (v.) : I. To quench, extinguish : q.v. : प्रशमयति (c. of शम्). II. चोक्षयति, *refine sugar*

s.ed in cold water : जलेन शीतलेनैव चोक्षिता शुभ्र-शर्करा, Bha. III. To go out, be extinguished : q.v. : प्रशमयति (शम्, c. 4.).

SLAM : v. Bung.

SLANDER (subs.) : अपवादः : v. Scandal, calumny, accusation.

SLANDER (v.) : अपवदति (वद्, c. 1.) : v. To defame, calumniate, accuse.

SLANDERER : (1) असूयक (f. यिका) : v. Detracter ; (2) अपवादक (f. दिका), : v. Accuser.

SLANDEROUS : (1) by comp. ; (2) परिवादिन् (f. दिनी) ; (3) परिवादगर्भ (f. र्भा) ; (4) व्यपवादकर (f. री) ; (5) सापवाद (f. दा) ; (6) आक्षारिन् (f. णी).

SLANDEROUSLY : (1) सापवादम् ; (2) सासूयम् ; (3) परिवादगर्भम्.

SLANG : (1) प्रलापः (देशभाषारूपं लुप्तवर्णमधिकवर्णं कचिद्विकृतवर्णञ्च पदजातम्), Mah. i. 143. 19. ; *s. of the boatmen* : नाविकप्रलापः (?) ; (2) अपभाषा (†).

SLANT, -ING (adj.) : अवसर्पिन् (f. णी) : v. Also oblique.

SLANTINGLY : तिर्यक् : v. Obliquely.

SLAP (subs.) : (1) चपे(र्ष)टः ; (2) चपेटिका ; (3) चपेटप्रहारः.

SLAP (v.) : (1) चपेटेन हन्ति (हन्, c. 2.), प्रहरति (ह, c. 2.), आयतं छिनत्ति (छिद्, c. 1.), etc. : v. To strike.

SLASH (v.) : I. Lit. : आयतं छिनत्ति (छिद्, c. 7.) or निकृन्तति (कृत्, c. 7.). II. Fig. : chiefly in s.ing : अस्तुद (f. दा), *when the mind is s.ed* : गढं क्षते मनसि, Ni.

SLASH (subs.) : (1) आयतच्छेदः ; (2) महाच्छेदः ; (3) अतिच्छिन्नम्, Ni.

SLATE : *शिलाटः.

SLATE : (Adj.) *शैलाटः, -कः : v. Also tiler.

SLATTERN : v. Slut.

SLAUGHTER : (subs.) : (1) विशसनम्, *vast s.* : घोरं विशसनम् ; (2) कदनम्, *the s.er of innocent Kshatriyas* : निरपराधराजकुलकदन, Vi. iii. ; (3) घातः (=killing : q.v.), *s. of the army by the enemy* : परैः सैन्यघातः, Mah. vi. 108. 28. ; (4) घातनम्, Ku. xv. 8. ; (5) वैशसनम्, *half-s.* : अर्ध-वैशसनम्, Ku. iv. 31. : v. Destruction.

SLAUGHTER (v.): विशसति (शस्, c. 1.), a calf has been s.ed : वत्सतरी विशसिता, U. iv.

SLAUGHTERHOUSE : सू(श)ना ; its owner : सौनिकः.

SLAVE (subs.): I. Lit. : दासः (f. सी), (s.s) home-bred, bought, got and hereditary : गृहजात-क्रीतलब्धपारम्परिणाः, Viv. ; who wishes to make his 's. a free man : यः स्वं दासमदासं कर्तुमिच्छेत्, N. s. ; it is s.'s property, the master is not entitled to it : तदासधनं स्वामी नार्हति, Viv. ; even a free woman married by a s. becomes a s. : दासेनोढा त्वदासी या सापि दासीत्वमाप्नुयात्, Kat. ; a born s. : गर्भदासः (f. सी), Mr. ; eating female and male s.s : दासीदासजनं भक्षयित्वा, D. vi. ; I am your attendant s. with a thousand s. girls : अहं दासीसहस्रेण दासी ते परिचारिका, Mah. i. 77. 22. II. Fig. (1) दासः ; (2) expr. by वस, a s. of the passions : इन्द्रियपरवशः (शा, शं) : v. Give way.

SLAVE (v.): I. Trans : दासीकरोति, K. II. Intrans. : (1) दासायते. (nomi.) ; (2) दास्यं or दासकर्म करोति.

SLAVER (subs.): I. A slave-merchant : दास-वणिज् (m.) (?). II. A slave-ship : दासवहनपोतः, etc. (?). III. Saliva : q.v. : लाला.

SLAVER (v.): लालायते (nomi.) ; by phrases.

SLAVERY : (1) दास्यम् ; (2) दासत्वम्, -ता ; (3) दासभावः, etc.

SLAVE-TRAFFIC, SLAVE-TRADE : दासविक्रयः.

SLAVISH : (1) दास- in comp. : v. Servile ; (2) by adv. दासवत्.

SLAVISHLY : दासवत् (lit. and fig.).

SLAVISHNESS : expr. by circumlo. : v. Servility.

SLAY (v.): (1) मारयति (c. of मृ) : v. To kill ; (2) शातयति (c. of शत्), "तदानीकमशातयत्", Mah. vii. 157. 27. ; (3) विशसति (शस्, c. 1.) : v. To slaughter ; (4) सूदयति, वि-, विनि- (सूद, c. 10.), s.ing many animals : सूदयन् विविधान् मृगान्, Mah.

SLAYER : (1) विशसितृ (f. त्री) ; (2) by subs. in comp., s. of Madhu : मधुसूदनः ; s. of Bala : बलनिसूदनः, R. ix. 3. : v. Also killer.

SLEDGE : No equiv. : *रुक्मणयानम्, रुक्मणम्.

SLEDGE-HAMMER : (1) मुद्गरः ; (2) महावजः.

SLEEK : रश्मि (f. रणा) : v. Smooth, glossy.

SLEEP (subs.): (1) निद्रा, overtaken by s. : निद्रया गृहीतः, Va ; I was overpowered with s. : निद्रया परामृच्ये, D. ; to go to s. : निद्रां याति or गच्छति, K. ; to break s. : निद्रां मनसि or भिनसि, Ma. n. ; does not s. comes to us today : आवयोनिद्राश्च किमु नोपसृचते, N. ; was sent to long s. (i.e. death) ; दीर्घनिद्रां प्रवेशितः, R. xii. 18. ; without having s. : अनुपनातनिद्रा (f. द्रा), K. ; very sound s. : अतिपक्वनिद्रा, D. ; dead s. : घोर-निद्रा, K. ; aroused from s. : विनिद्रा (f. द्रा), B. ; (2) rarely स्वप्नः, स्वापः, or सुप्तिः, in s. : स्वप्ने, D. ; fond of s. : प्रियस्वप्न (f. म्ना), K. xii. 81. ; (3) शयनम्, went to s. : शयनमगमत्, Ram. ii. 92. 24.

SLEEP (v.): (1) स्वपिति, प्र-, अव-, सम्-, (स्वप्, c. 2.) (lit. and fig.), I will go and s. in the gate-house : द्वारशालायां गत्वा स्वपत्यामि, Mr. ; s.ing at proper time : यथाकालं स्वपन्, R. ; (2) निद्राति (द्रा, c. 2.), slept pressing each other : पीडनां विदधतौ निद्रातुः, N. ; (3) निद्रायते, (nomi.), Mah. ; (4) शेते (शी, c. 2.) (prop.=to lie down) (lit. and fig.), s.ing calmly : विश्रब्धं शयानम्, Mah. ; I will not be s.ing over it : मयास्मिन्स्वप्नुनि शयानेन न स्वीयते, Mu. ; s.ing with the face down : अवमूर्द्धशयः, S. k. ; (5) संविशति (विश्, c. 6.) (=शेते), shall s. on the left side : वामपार्श्वेन संविशेत्, Sr.

SLEEP-PRODUCING : (1) स्वापन् (f. नी), प्र-, R. vii. 61. ; (2) निद्राजनन (f. नी) or -जनक (f. निका), M. n. ; (3) निद्राकर (f. री) ; and sim. comp.s.

SLEEPER : I. Lit. : (1) expr. by verb ; (2) निद्रालु (mfn.) ; (3) शयालु (mfn.). II. A beam : *संवेशतुला.

SLEEPILY : (1) सनिद्रम्, Si. xi. 18. ; (2) expr. by adj. निद्रावशः (शा, शं), निद्रामिश्रितः (ता, तं).

SLEEPINESS : नैद्रतन्त्रा : v. Sleep, sleepy.

SLEEPING (subs.): शयनम् ; (2) rarely स्वापः, सुप्तिः, or स्वप्नः.

SLEEPING-DRAUGHT : निद्राजनकमौषधम् (sec Bha. on "निद्रानाशः").

SLEEPING-HOUSE : (1) शयनगृहम् ; (2) स्वप्ननिकेतनम् and sim. comp.s (rare), B. xi. 17.

SLEEPING-PARTNER : मोगसहकारिन् (f. जी).

SLEEPLESS : (1) नष्टनिद्र (f. द्रा), and sim. comp.s, *passed the night s. ly* : उत्सहनिद्रा क्षणं क्षपितवती, K. ; (2) निनिद्र (f. द्रा : rare). N.B. विनिद्र and उद्विन्द्र are commonly applied to *awaking after sleep*.

SLEEPLESSNESS : (1) निद्रानाशः (as a disease), Bha. ; (2) निनिद्रता ; (3) निद्राभावः and sim. comp.s.

SLEEPY : I. Inclined to sleep : (1) निद्रावशः (शा, शं) ; (2) निद्रामिभूतः (ता, तं) ; (3) निद्रा-परतन्त्र (f. जा), M. n. ; (4) निद्राविषेयः (या, यं), R. vii. 62. ; and sim. comp.s. Ph. : *to feel s.* : (=wish to sleep) : (1) सुषुप्सति ; (2) शिराधिषते, Si. xi. 22. ; (3) निद्रिद्रासति, Si. xi. 4. II. Causing sleep : निद्राप्रद (f. दा), Bha. : v. Sleep-producing. III. Belonging to sleep : नैद्र (f. द्रो), "नश्यन्नैद्रतन्द्रः" Si. xi. 5.

SLEET : Perh. तुषारवर्षः.

SLEEVE : (1) पिप्पलः (?), Wilson ; (2) आस्तरणम् (? ; comp. Astin). Ph. : *to laugh in one's s.* : अन्तरं हसति (हस्, c. 1.) : v. To laugh.

SLEIGH : no equiv. : *रुद्धययानम् ; श्लाघनम्.

SLEIGHT : s. of hand : perh. हस्तलावणम् : v. Also jugglery.

SLENDER : (1) तनु (f. also न्वी), प्र-, a s. girl : तन्वी, R. vi. 25. ; a s. plant : तन्वी लता, R. xiii. 32. ; *having s. command of language* : तनु-वाग्विभव (f. वा), R. i. 9. ; *to make s.* : तनु-करोति, R. vi. 80. ; (2) कुश (f. शा), परि-, *having a s. belly* : कुशोदर (f. री), Ku. v. 42. ; *having s. limbs* : कुशाङ्ग (f. जो), N. iii. 11. ; *by s. results* : कुशेन फलेन, Sa. vi. 11. : v. Also small, feeble.

SLENDERLY : (1) तनु, प्र- ; (2) कुशम्, परि- ; (3) by adj. : v. Also little.

SLENDERNES : (1) तनुता, -त्वम्, Ku. iv. 13. ; (2) कुशता, -त्वम्, परि- ; (3) कारयम्, परि- ; (4) तानवम् (rare).

SLICE : Subs. : I. खण्ड (mn.) : v. Bit, piece. II. Verb : खण्डीकरोति : v. To cut up.

SLIDE (v.) : I. To glide, move : q.v. : विसर्पति (स्पर्, c. 1.). II. To slip : q.v.

SLIDE, -ING (subs.) : I. The act : विसर्पः, -णम्. II. The place : अवसर्पः or विसर्पः. III. In machinery : *विसर्पः.

SLIGHT (adj.) : (1) तनु (f. also न्वी) : v. Slender ; (2) अल्प (f. ह्वा) : v. Little. Ph. : *not the s. est* : न मनागपि : v. Least ; *in a s. degree* : ईषत् : v. Little (adv.).

SLIGHT (v.) : उपेक्षते (ईक्ष्, c. 1.) : v. To disregard, neglect.

SLIGHT (subs.) : उपेक्षा : v. Disregard, neglect, contempt.

SLIGHTER : उपेक्षक (f. क्षिका) : v. Also des- piser.

SLIGHTINGLY : (1) सावहम् ; (2) अनादृश्यः : v. Contemptuously.

SLIGHTLY : ईषत् : v. Little, somewhat.

SLIGHTNESS : (1) तनुता : v. Slenderness ; (2) अल्पता : v. Smallness.

SLILY : (1) छलेन ; (2) चतुरम् (=cunningly).

SLIM : तनु (f. also न्वी) : v. Slender.

SLIME : श्यानकर्दमः and sim. comp.s. : v. Mud.

SLIMINESS : (1) श्यानता ; (2) चिक्कणता : v. Slimy.

SLIMY : (1) श्यान (f. ना) ; (2) चिक्कण (f. णा = glossy) ; (3) पक्किल (f. ला = muddy).

SLING (subs.) : I. For throwing : (1) गोफणा (?), Wilson ; (2) दोला (? : used in Bengalee).

II. For bandage : *क्षयालम्.

SLING (v.) : I. To throw : q.v. : क्षिपति (क्षिप्, c. 6.). II. To hang : q.v. : उद्बभ्राति (बन्ध, c. 9.).

SLINK : व्यपयाति (या, c. 2.) : v. To creep away, flee.

SLIP (v.i.) : I. Lit. : स्खलति (स्खल्, c. 1.), *her feet s. ping at every step* : पदे पदे प्रस्खलन्ती, K. II. Fig. : स्खलति, प्र-, *letting words s.* : वचनानि स्खलयन्, Ku. iv. 12. : v. Also to fall. *To let s.* : क्षिपति, अव-, (क्षिप्, c. 6. = to throw : q.v.), *opportunities s.* : क्षितकाल (f. ला), Sa. iii. 27. III. To s. off : झंसते (झंस्, c. 1.), *the Gāṇḍīva s.s off from my hand* : गाण्डीवं झंसते हस्तात्, G. i. 30. IV. To s. away : व्यपयाति (या, c. 2.) : v. To escape, flee. V. To s. in : अलक्षितम् आ-विशति, समा- (विश्, c. 6.).

SLIP (v.t.): I. To let s. : q.v. : क्षिपति (क्षिप्, c. 6.). II. To convey secretly : अवक्षिप्तं ददाति (दा, c. 3.) : v. To put. III. To let loose : q.v. : मुञ्चति (मुञ्च, c. 6.).

SLIP (subs.): I. Lit. : (1) स्खलनम् ; (2) स्खलितम्. II. Fig., mistake, fault : q.v. : स्खलनम् or स्खलितम्, *how shall I cover this s. : केनेदं स्खलितं प्रच्छादयामि*, K. ; *when there is s. of tongue : गोत्रेषु स्खलितो यदा भवति*, Sa. vi. 4. III. A twig : q.v. : विटपः. IV. Of paper etc. : खण्ड (mn. : ?).

SLIPPER : पादुका : v. Shoe.

SLIPPERINESS : पिच्छिलता : v. Slippery.

SLIPPERY : I. Lit. : पिच्छिल (f. ला), *in the battle-field s. with mud. (formed by) blood : रणाङ्गने शोणितपङ्कपिच्छिले*, Ku. xvi. 50. II. Unstable, uncertain : q.v. : अस्थिरः. III. Of men : चपलः (ला, लं), Sa. ii.

SLIPSHOD : fig. : perh. शिथिल (f. ला = slack).

SLIT : Subs. : दीर्घच्छेदः. II. Verb : दारयति (दृ, c. 10.) : v. To send.

SLOGAN : ह्वेदितम् : v. Shout.

SLOOP : पोतविशेषः.

SLOP (subs.): I. Water carelessly thrown : expr. by circumlo. II. In pl., common clothes : स्थूलपटः. III. Dirty water : q.v. : अमेध्यं जलम्.

SLOPE (subs.): (1) अवसर्पिणी भूः, -भिः (= declivity) ; (2) प्रवणः (गा, णं), Wilson ; (3) perh. अवसर्पः.

SLOPE (v.): I. Trans. : (1) प्रवणीकरोति ; (2) आवर्जयति (वृज्, c. 10.). II. Intrans. : (1) प्रवणीभवति ; (2) अवसर्पति (सर्प्, c. 1.).

SLOPING (adj.): (1) प्रवण (f. गा) ; (2) अवसर्पिन् (f. णी).

SLOPPY (adj.): पङ्क्ति (f. ला) : v. Muddy.

SLOTH : I. Idleness : q.v. : तन्द्रा, *sleep*, s. : निद्रा, तन्द्रा, H. i. 33. II. The animal : no equiv. : *तन्द्रावहः.

SLOTHFUL : (1) तन्त्रित (f. ता), *without being s. : अतन्त्रिता सा*, Ku. v. 14. ; (2) तन्द्रालु (mfn.) ; (3) अलस (f. सा = idle : q.v.).

SLOTHFULLY : (1) by adj. ; (2) तन्त्रया ; (3) आलस्येन (= idly), or अलसम् (Si. viii. 7.).

SLOTHFULNESS : (1) तन्त्रालुता ; (2) तन्द्रा (= sloth).

SLOUCHING (adj.): प्रलम्ब (f. म्बा, = hanging down : ?).

SLOUGH (subs.): I. Of a snake ; (1) निर्मोकः, *to cast off s. : निर्मोकं विमुञ्चति*, R. xvi. 17. ; (2) कञ्चुकः, *a venomous snake with the s. shorn off : विगलत्कञ्चुकः पद्मेन्द्रः*, Vi. vi. 53. II. Of a wound : perh. कञ्चुकः or कोषः (comp. vernacular). III. A deep miry place : महापङ्कः.

SLOUGH (v.): स्खलति (स्खल्, c. 1.), *in the third week, it dries and s.s off : ततस्त्वृतीये सप्ताहे शुष्यति स्खलति स्वयम्*, Bha.

SLOVENLINESS : perh. अव्यवस्था : v. Carelessness, negligence.

SLOVENLY : perh. अव्यवस्थितः (ता, तं) : v. Careless, negligent.

SLOW : (1) मन्द (f. न्दा), *s. motion : मन्दगतिः*, P.h. ; *s. digestion : मन्दाग्निः*, Sr. ; *having s. poison : मन्दविषः*, J. ; *being s. I did not see that my companions would perceive it : सखीजनोऽप्युपलक्ष्यतीति मन्दया न लक्षितम्*, H. ; *to help s. minds : मन्दात्मानुजिह्वत्त्या*, K. ; *are not s. : न मन्दायन्ते*, Me. i. 41. ; (2) मन्थर (f. रा), *the s. maid : मन्थरा*, Ram. ; *s. to recognize : प्रत्यभिज्ञानमन्थर (f. रा)*, Sa. iv. ; (3) विलम्बित (f. ता = delayed), *quick and s. : द्रुतविलम्बित-*, P.h.

SLOWLY : (1) मन्दम् or मन्दं मन्दम्, Me. i. 9. ; (2) मन्थरम्, Ki. iv. 17. ; (3) by comp. ; *s. pressed : मन्दाक्रान्त (f. न्ता)*. Ph. शनैः or शनैः शनैः, K.

SLOWNESS : (1) मन्दता ; (2) मान्द्यम् ; (3) मन्थरता (rare).

SLOW-WORM : *मन्थरः.

SLUG : v. Snail.

SLUGGARD, SLUGGISH : (1) *तन्द्रालु (mfn.) : v. Slothful ; (2) मन्द (f. न्दा) : v. Slow.

SLUGGISHLY : (1) by adj. ; (2) मन्दम् : v. Slowly.

SLUGGISHNESS : (1) तन्द्रालुता ; (2) मान्द्यम् (slowness) ; (3) जाड्यम् (= stupor).

SLUICE : I. Flood-gate : *रोषदारम्. II. Stream : q.v. : प्रवाहः.

SLUMBER : I. Subs. : स्वापः : v. Sleep. II.

Verb : स्वपिति (स्वप्, c. 2.) : v. To sleep.

SLUR : I. Subs. : कलङ्कः : v. Stain, disgrace.

II. Verb. : कलङ्कयति (nomi.) : v. To soil, pollute, disgrace.

SLUT : (1) अविनीता ; (2) बन्धकी ; (3) दुःशीला ; etc.

SLUTTISH : अविनीत (f. ता) : v. Untidy, careless.

SLY : (1) बूर्त (f. तर्ता) : v. Rogue ; (2) चतुर (f. रा) : v. Cunning ; (3) दाम्भिक (f. की) : v. Hypocrite.

SLYNESS : (1) बूर्तता ; (2) चतुरता ; (3) दाम्भिकता : v. Sly.

SMACK (v.i.) : *it s.s. of meat* : आग्निषगन्धि (mfn.)
Sa. : v. To smell, taste.

SMACK (v.t.) : I. To make a sharp noise : आस्फोटयति (स्फुट्, c. 10.) or आस्फोटनं करोति.
II. To slap : q.v. III. To kiss noisily : perh. रभसेन चुम्बति (चुम्ब, c. 1.), Ki. ix. 47.

SMACK (subs.) : I. Loud kiss : perh. रसभ-
चुम्बितम्. II. Savour : (1) स्वादः (=taste : q.v.) ; (2) गन्धः (=smell : q.v.). III. Crack-
ing : आस्फोटनम्.

SMALL (adj.) : I. In gen. : (1) क्षुद्र (f. द्रा : not of quantity), *s. craft* : क्षुद्रनौः ; *s. whirlwind* : क्षुद्रनिर्घातः, K. ; *s. enemy* : क्षुद्रारातिः, Ve. iii. ; (2) अल्प (f. रूपा=little : q.v.), *and my intellect of s. range* : क चाल्पविषया मतिः, R. i. 2. ; *at a very s. price* : अल्पीयसा मूल्येन, D. iii. Ph. : *in a s. degree* : ईषत्, : v. Little (adv.), somewhat. II. Of the voice : v. Weak, low.

SMALL (subs.) : perh. क्षुद्रभागः, s.s. : perh. क्षुद्र-
वासस् (n.).

SMALLAGE : शकभेदः ; *भृगर्भा.

SMALLNESS : (1) क्षुद्रता, -त्वम्, *from the s. of woman's nature* : क्षुद्रतया स्त्रीस्वभावस्य, K. ; (2) अल्पता, -त्वम्, : v. Littleness ; (3) नीचता (=lowness).

SMALL-POX : (1) वसन्तः, -रोगः ; (2) शीतला (prob. =goddess of s.), *attacked with s.* : देव्या शीतलयाक्रान्ताः, Bha.

SMALL-TALK : संकथा : v. Chat, conversation.

SMART (adj.) : I. Sharp : q.v. : तीक्ष्ण (f. क्ष्णा),

II. Cunning, skilful : q.v. : चतुर (f. रा).

III. Witty : (1) रसिक (f. का) ; (2) सरस (f. सा). IV. Elegant, lively : q.v. : प्रफुल्ल (f. ह्ला).

SMART (subs.) : (1) तीक्ष्णवेदना and sim. comp.s. ; (2) शूलम्.

SMART (v.) : expr. by circumlo. : *my heart is s.ing from disgrace* : न्यङ्कारो हृदि वज्रकील इव मे तीक्ष्णं परिस्पन्दते, Vi. v. 22.

SMARTLY : (1) तीक्ष्णम् : v. Sharply ; (2) तूर्णम् : v. Quickly ; (3) शोमनम् : v. Beautifully ; (4) सरसम् (=wittily).

SMART-MONEY : no equiv. : *शूलशोधः or शूलधनम्.

SMARTNESS : (1) तीक्ष्णता : v. Sharpness ; (2) लाघवम् : v. Quickness, dexterity ; (3) वैदग्ध्यम् : v. Skilfulness ; (4) रसिकता (=wittiness) ; (5) शोभा : v. Beauty ; (6) वेगः : v. Impetuosity.

SMASH (v.) : (1) मष्णाति (मन्ष्, c. 9.), *shall I not s. the hundred Kauravas* : मष्णामि न कौरवशतम्, Ve. i. 15. ; *of s.ing misfortunes* : प्रमाथिनीनां विपदाय, Ki. iii. 14. ; (2) मृदाति, अव-, परि-, सं-, अमि-, (मृद्, c. 9.), *s.ing their armies* : बलान्यमृदात्, R. xviii. 5. ; (3) दलयति or दालयति, वि-, परि-, (दल्, c. 10.), *s.ing his head* : मृदानिमदालयत्, B. ; (4) पोथयति, अव-, (पुष्, c. 10.), Mah.

SMASH (subs.) : (1) प्रमाथः ; (2) विमर्दः, -नम् ; (3) दलनम्, परिदलनम्.

SMATTERER : (1) वार्त्तामात्रावबोधिन् (f. नी) ; (2) पल्लवग्राहिन् (f. णी) ; etc.

SMATTERING (subs.) : *s. of knowledge* : (1) वार्त्ता-
मात्रावबोधः, D. ii., and sim. comp.s ; (2) पल्लव-
ग्राहिता.

SMEAR : लिम्पति, वि-, (लिप्, c. 6.) : v. To besmear, annoint. : *s. over*, i.e. to set out : लुम्पति, वि- (लुप्, c. 6.).

SMELL (subs.) : I. The sense : ब्राणम्, *perceivable by s.* : ब्राणग्राह्य (f. ह्या), Par. II. The act : ब्राणम्, आ-, उपा-, *the sense of s.* : ब्राणेन्द्रियम्, K. ; *the faculty of s.* : ब्राणशक्तिः. III. Scent, odour : q.v. गन्धः, *having the s. of fish* : मत्स्य-
गन्ध (f. न्धा), Mah. ; *s. of wine* : मद्यस्य or

मचमवो गन्धः, Bha. ; *cannot bear even the s. of others* : नान्यस्य गन्धमपि सहन्ते, Si. v. 42.

SMELL (v.t.) : I. Lit. : प्राति, आ-, उपा-, अमि-, अव- (प्रा, c. 2.), *I smelt the diffusing scent of a flower* : विसर्पन्तं कुसुमगन्धमभ्यजिघ्रम्, K. II. Fig. गन्धं प्राप्नोति (आप्, c. 5.). (with gen.).

SMELL (v.i.) : expr. with गन्धः, *it s.s. of flesh* : इदमभिषगन्धं वाति, Sa. v. ; *s.ing like fat* : वसागन्ध (f. न्धा), Ve. iii. ; *strong-s.ing* : उग्रगन्ध (f. न्धा), Bha. or उदुगन्धि (mfn. : G. A. 25.); *honey-s.ing* : मधुगन्धिन् (f. नी), Bha. ; *s.ing elephant* : गन्धद्विषः, R. vi. 7.

SMELLING (subs.) : v. Smell. Ph. : *s.-bottle* : *गन्धकूपी.

SMELT (subs.) : मत्स्यविशेषः ; *गन्धमीनः.

SMELT (v.) : विद्रावयति (c. of द्रु) (?) : v. To melt, fuse.

SMELTER : लौहद्रावकः (?) : v. Melter.

SMILE (subs.) : (1) स्मितम्, *with a s. (i.e. s.ing)* : सस्मितम्, D.v. ; (2) विहसितम्, (rare) ; (3) ईषडास्यम्, मन्दहासः, and sim. comp.s.

SMILE (v.) : (1) स्मयते (स्मि, c. 1.), and *I s.d a little* : अहञ्च किञ्चिदस्मैषि, D. v. ; *s.d looking at me and went away* : मामभिबीक्ष्य स्मित्वा प्रातिष्ठत, D. ii. ; (2) विहसति (हस्, c. 1.), *said s.ing gently* : मन्दं मन्दं विहस्यान्वीत्, K. : v. Also to laugh.

SMILE ON : i.e. to favour : q.v. : अनुगृह्णाति (मष्, c. 9.).

SMILING (adj.) : I. Lit. : (1) स्मेरः (रा, रं), Ku. v. 70. ; (2) सस्मितः (ता, तं) ; (3) स्मयमानः (ना, नं), *I replied s. : मया स्मयमानेनाभिहितम्*, D. ii. ; (4) स्मितः (ता, तं), *with a s. countenance* : स्मितमुख (f. स्त्री), D. ii. II. Joyous : प्रफुल्ल (f. स्त्री).

SMILINGLY : (1) सस्मितम् ; (2) विहस्य : v. To smile.

SMIRCH : मलिनयति (nomi.) : v. To soil.

SMIRK : I. Subs. : विकृतं स्मितम्. II. Verb. : expr. by subs.

SMITE (v.) : I. To strike, kill : q.v. : हन्ति (हन्, c. 2.). II. Of love : expr. by मदनबाणहतः (ता, तं) and sim. comp.s, *s.ten by love, I set*

out for Srāvasti : अहं पञ्चबाणवदयः श्रावस्तीमिव्यवर्तिषि, D.v.

SMITH : (1) शिल्पिन् (m.) ; (2) -कारः, in comp., *iron-s.* : अयस्कारः.

SMITHY, SMITHERY : (1) शिल्पशाला ; (2) कर्मशाला, and sim. comp.s.

SMOCK, -FROCK : स्थूलशरी, -टिका (?) .

SMOKE (v.t.) : I. As tobacco : (1) पिबति, (पा, c. 1.), *s.ing a cigar* : परिपीतधूमवतिः, K. ; (2) सेवते, (सेव्, c. 1. : habitually), Bha. II. To purify by s. : धूमे(धे)न शोषयति (c. of शुष्) : v. To purify. III. To dry by s. : धूमे(धे)न शोषयति (c. of शुष्) : v. To dry.

SMOKE (v.i.) : धूमा(पा)यते (nomi.), *making the quarters s.* : धूमाययन् दिशः, Mah. iii. 38. 30.

SMOKE (subs.) : I. Lit. : धूमः(धुः), *dark like s.* : धूमधूम (f. धा), R. xv. 16. ; *forming clouds of s.* : धृतधूममण्डलः, Ki. xvi., 59. ; *where there is s., there is fire* : यतो धूमस्ततो वह्निः. II. Fig. : 'ending in s.' : perh. शून्यगर्भ (f. गर्भा).

SMOKELESS : (1) निर्धूम (f. मा) ; (2) विधूम (f. मा), *of s. lustre* : विधूमरोचिः, M.n. on Si i. 2. ; (3) धूमहीन (f. ना) ; and sim. comp.s.

SMOKER : (1) धूमप (f. पा) or पायिन् (f. नी) ; (2) धूमसेविन् (f. नी).

SMOKY : I. Smoking : (1) धूमा(पा)यमान (f. ना) ; (2) सधूम (f. मा). II. Full of smoke : (1) सधूम (f. मा) ; (2) धूमावरुध (f. दा) ; (3) धूमबहुल (f. ला) ; and sim. comp.s. III. Like s. : (1) धूमाभ (f. भा), and sim. comp.s. ; (2) धूम (f. भा). IV. Smelling or tasting like s. : (1) धूमगन्ध (f. न्धा : of smell) ; (2) धूमस्वाद (f. दा) ; (3) by adv. : धूमवत् : v. To savour.

SMOOTH (adj.) : (1) सम (f. मा =equal, equable, level : q.v.), *although the ground is s.* : भित्तौ समायामपि, Sa. vi. 16. ; *naturally s., glossy, and black* : निसर्गसमस्निग्धनीलः, D. vi. ; (2) रुक्ष (f. द्वा =glossy), *quieting by s. words* : शान्त्ययन् रुक्षया वाचा, Mah. iii. 37. 56. : v. Mild, soft. SMOOTH (v.) : (1) समीकरोति : v. To level ; (S) रुक्षीकरोति (in other senses) ; (3) रुक्षयति (nomi. = 2).

SMOOTHLY : (1) समम् ; (2) रुक्षम् (=softly) ; (3) सुलेन (easily).

SMOOTHNESS : (1) समता ; (2) रुक्षता (=glossiness, softness) ; (3) शान्तता (=quiet) ; (4) स्वच्छता (=clearness).

SMOTHER (v.) : I. To suffocate : q.v. II. To suppress : q.v. : प्रतिस्तम्भाति (स्तम्भ्, c. 9.).

III. To smash : q.v. : मृदाति (मृद्, c. 9.).

SMOULDER : (1) अन्तर् ज्वलति, (ज्वल्, c. 1.) or स्फुरति (स्फुर, c. 1.), s.ing rage : अन्तःस्फुरत्-कोपानलः, Vi. v. 21.

SMUGGLE : expr. by circumlo., by s.ing goods : प्रतिषिद्धानि माण्डानि निर्हरतः, M. viii. 399. : v. To import, export.

SMUGGLER : expr. by circumlo.

SMUT (subs.) : I. Obscene language : अश्लीलम्. II. मलम्. III. Lamp-black : मसी.

SMUT, SMUTCH (v.) : मलिनयति (nomi.) : v. To soil, blacken.

SMUTTY : (1) अश्लील (f. ला) : v. Obscene ; (2) मलिन (f. ना) : v. Dirty.

SNACK : I. Equal share : q.v. : समांशः : v. Half. II. Hasty repast : लब्धाहारः, and sim. comp.s.

SNAFFLE : I. Subs. : खलीनम् : v. Bit. II. Verb. : perh. खलीनयति (nomi.) ; खलीनं ददाति (दा, c. 3. : with loc.), P.

SNAIL : I. Lit. ; शम्बूकः. II. Fig. : मन्थर (f. रा).

SNAKE : (1) सर्पः, s. -sacrifice : सर्पयज्ञः, Mah. ; I

have been bitten by a s. : सर्वेणास्मि दष्टः, Mal. iv. ; (2) अहिः (=poisonous s.), all venomous s.s. are poisonous : अहयः सविषाः सर्वे, K. s. xiii.

84. ; s.-catcher : आहितुण्डिकः, Mu. ii. ; (3) मुजङ्गः, मुजगः or मुजङ्गमः, draws out a s. from the basket : मुजङ्गमाकर्षति पेटिकायाः, V.t. ; (4) नागः ;

(5) पन्नगः ; (6) उरगः ; (7) व्यालः (rare), s.-catcher : व्यालप्राही, Mu. ii. Ph. : extricated himself from the coils of s. : मोचयामास स्वदेहं

मोगबन्धनात्, V.p. v. 7. 42. ; bending the middle fold of the expanded hood : आनम्य मध्यमं फणम्,

V.p.v. 7. 43. ; sending forth poison with (their) fangs without interruption : विषमाशीमिरनारतं

वमन्तः, Si. xx. 42.

SNAKE-ROOT : *सर्पौषधिः (?).

SNAKE-WORSHIPPER : नागोपासकः (शेषोपासकः in San. 48, शेष=chief of s.s.).

SNAKY : (1) by comp. ; (2) by सर्पवत् etc. (=like a snake). Ph. : a s. person : मुजङ्गः (f. ङ्गी), V.t.

SNAP (v.t.) : I. To strike : (1) स्फोटयति (स्फुट्, c. 10.), shall not s. (the fingers) : नास्फोटयेत्, M. iv. 64. ; (2) स्फालयति, आ- (स्फल्, c. 10. : as the bow), s.ping of the bow-string : ज्यास्फालनम्, Sa. ii. 4. II. To break up : q.v. : (1) स्फोटयति (c. of स्फुट्) ; (2) भोटयति (c. of भुट्).

SNAP (v.i.) : I. To break suddenly : बुम्बति (बुट्, c. 4.). II. To make a sharp sound : कणति (कण्, c. 1.). II. To bark : q. v. : मषति (मष, c. 1.) IV. To aim : लक्ष्यीकरोति. V. To bite : q.v. : दशति (दन्श्, c. 1 : with acc.).

SNAP, -PING (subs.) : I. As of fingers : (1) आस्फोटनम् ; (2) मोदनम्. II. As of bows : आस्फालनम् or आस्फालितम्. III. Barking : मषितम्. IV. Bite : q.v. : दशः. V. Sudden breaking : (1) भोटनम् ; (2) स्फोटनम्.

SNAP-DRAGON : the game : द्राक्षास्फोटनम्.

SNAPPISH : I. Lit. : दंशनशील (f. ला), and sim. comp.s. II. Peevish : q.v. : कर्कश (f. शा).

SNARE (v.) : पाशे पातयति (c. of पत्) : v. To ensnare.

SNARE (subs.) : (1) पाशः, to lay s.s. : पाशान् योजयति ; caught in s.s. : पाशैर्बद्धः, H. i. ; (2) बागुरा, having fallen into the s.s. of bad men : दुर्जनबागुरासु पतितः, P. i. 3. ; (3) जालम् (=net), rogues live by s.s. : जालोपजीविनो भूताः, K. s. xxiv. 199. ; (4) उन्माथः (a trap).

SNARL (v.) : (1) मषति (मष्, c. 1.=bark : q.v.) ; (2) घर्षरं गर्जति, (गर्ज्, c. 1.=roll : q.v.) : v. Also to murmur, complain.

SNARLER : (1) मषक (f. षिका) ; (2) कर्कश (f. शा harsh, peevish : q.v.).

SNATCH (v.) : (1) आच्छिनति (छिद्, c. 7.), s.es away in our presence : मिषतामाच्छिनति नः, Ku. ii. 46. ; (2) आक्षिप्य गृह्णाति (ग्रह्, c. 9.),

M.n. ; (3) हरति, अप-, (हृ, c. 1. = to rob.) ;
(4) मुष्णाति (मुष्, c. 9. = to filch) ; (5) उन्मूलयति
(= to uproot).

SNATCH (subs.) : I. Lit. : expr. by verb. II.

Fig. : by *s.es* : खण्डशः ; *s.s* of moonlight :
कादाचित्कचन्द्रिका (?) .

SNATCHING (adj.) : Covetous : q.v. : गृह्ण
(mfn.).

SNEAK : छद्मम् अपसरति (सप्, c. 1.) : v. To
withdraw, privately.

SNEAKING (adj.) : fig. : कुत्सितवृत्ति (mfn.) : v.
Mean, low.

SNEAKINGLY : (1) कृपणवत् ; (2) दासवत् (= servile).

SNEER (v.) : अवहसति (हस्, c. 1. : with acc.) :
v. To deride, ridicule.

SNEER, SNEERING (subs.) : अवहासः : v. Deri-
sion, ridicule.

SNEERINGLY : (1) सावहासम् ; (2) अवहस्यः : v.
Derisively.

SNEEZE (v.) : क्षौति (क्षु, c. 2.) ; (2) by subs.

SNEEZE, SNEEZING (subs.) : (1) क्षुतम्, *s. -pro-*
ducer : क्षुताभिजननः, A. ; (2) क्षवः, -शुः, Sr. ;
(3) क्षुत् (f.) ; (4) क्षिका ; (5) हञ्जिः.

SNIFF : v. To inhale, snuff, smell.

SNIP (v.) : I. Lit. : अग्रं or अग्रभागं क्षिपति (क्षिप्, c. 7.) : v. To cut, tap. II. To pilfer :
q.v. : मुष्णाति (मुष्, c. 9.).

SNIPE : the bird : बटेरः, बटेरकः (?) .

SNIVEL (subs.) : (1) नासामलम् ; (2) सिंहानम(णम्) ;
सिंघाणम्.

SNIVEL (v.) : I. To run at the nose : expr.
by मलं स्रवति (स्र, c. 1. : with abl. of nose),
s.ing : नासास्रवः, Sr. II. Whine : क्रन्दति (क्रन्द, c. 1.) : v. To cry.

SNOB, -BISH : perh. : सन्धम्मन्थ (f. न्या), भद्रमानिन्
(f. नी), etc.

SNOOZE : v. Nap.

SNORE (v.) : I. चर्चरायते (nomi.). II. Subs. :
snoring : चर्चरः, -शब्दः.

SNORT : I. Verb. : कु(कृ)स्कारं मुञ्चति (मुच्, c. 6.) :
अनवरतपरिस्फुरन्प्रोथपुटोन्मुक्तकुस्कारेणातिजवापीत-
मनिक्षिपित नासिकाधिवरेणोद्गमन्तम्, K. II. Subs. :
कु(कृ)स्कारः or कु(कृ)स्क्रुतम्.

SNOUT : पोत्रम्, Ki. xiii. 3. Hence a *boar* is
पोभिन्.

SNOW (subs.) : (1) हिमम्, *the abode of s. :*
हिमालयः ; *s.-bound* : हिमसंरुद्ध (f. डा), Mat. ;
s.-capped summit : हिमच्छन्नमहागुह्यम्, Mat. ; *the*
whole surface covered with s. : हिमानुसितसर्वाङ्ग
(f. ज्ञी), Mat. ; *fall of s. :* हिमपातः, Mat. ;
heap of s. : हिमानी, Ki. iv. 38. ; हिमपुञ्जः, Mat. ;
s.-white : हिमगौर (f. री) ; Ki. v. 17. ; (2)
तुषारः, *flow of s. :* तुषारलुतिः, Ku. i. 6. ; *showering*
s. : तुषारवर्षा, R. xiv. 84. ; *s.-water* :
तुषारजलम्, Ki. ix. 5. ; (3) तुहिनम्, *s.-like* : तुहिन-
सच्छ (f. शी), Mat. ; (4) प्रालेयम्, *s.-cold* :
प्रालेयशीत (f. ता), Si. iv. 64.

SNOW (v.) : *it s.s* : हिमं etc. पतति (पत्, c. 1.).

SNOWY : (1) by comp., *s. mountain* : हिमाद्रिः ;
s.-famed : तुहिनयशस् (mfn.), Mat. 114. 19. ;
(2) हैम (f. मी) ; (3) महाहिम (f. मा = very s.) ;
(4) हिमवत् (f. ती = having snow) ; etc.

SNUB : perh. परामवति (भृ, c. 1.) : v. Also to
chide, censure.

SNUB-NOSE : (1) चिपिटनासा ; (2) नतनासिका.
S.d : (1) नतनासिक (f. का) ; (2) अवटीट (f. टा) ;
(3) अवनाट (f. टा) ; (4) अवभट (f. टा).

SNUFF (subs.) : I. Powdered tobacco : नस्यम्,
to take s. : नस्यं गृह्णाति, Bha. II. Burnt
candle-wick : perh. छद्मम् ; दग्धवर्तिः.

SNUFF (v.) : I. To inhale, smell : q.v. II.
to take out s. : छद्मम् अपनयति (नी, c. 1.).
S. out : v. To extinguish.

SNUFF-BOX : (1) नस्यधानी ; (2) नस्यधारः ; etc.

SNUFFERS : no prop. equiv. : कर्षेरिका.

SNUFFLE (v.) : perh. बुरबुरायते (nomi.), K.

SNUG : I. Compact : q.v. : संहत (f. ता). II.
Secret, retired : q.v. : गूढ (f. डा). III.
Comfortable, convenient : q.v.

SNUGGLE : संपृष्य शेते (शी, c. 2.) : v. To lie
down.

SNUGLY : I. Comfortably : सुखेन. II. Closely :
संपृष्य. III. Secretly : गुह्यम्.

So (interj.) : तिष्ठ or तिष्ठ तिष्ठ (from स्था).

So (adv. conj.) : I. In gen : (1) तथा, *as*
Vishnu alone is known as the best of men, so the

sages know me (alone) to be the performer of hundred sacrifices : हरिर्वैद्यैः पुरुषोत्तमः स्मृतः, तथा विदुर्मां मुनयः शतकतुम्, R. iii. 49. ; *not so much before...as* : तथा न पूर्व...यथा, Ki. viii. 41. ; *so scorched by the rays of the sun* : तथातितप्तं सवितुर्गमस्तिभिः, Ku. v. 21. ; *you should act so that you are not laughed at by men* : तथा प्रयतेया यथा नोपहस्यसे जनैः, K. ; *let him be entirely so* : तथाविधस्तावदशेषमस्तु सः, Ku. v. 82. ; *be it so* : तथास्तु, Pra. iii. ; (2) एवम्, *as sparks from burning fire are scattered in every direction, so* : ...यथाग्नेर्ज्वलतः सर्वा दिशो विस्फुलिङ्गा विप्रतिष्ठेरन्, S. 10. ; *and so of Vishnu* : एवं हरेश्च, Li. 241. ; *my child, it is so or a (mere) joke* : अयीदमेषं परिहासो (वा), Ku. v. 62. ; *don't say so* : मा मैवम्, Mu. i. ; *it is so, but...* : एवमेतत्, किन्तु..., Vi. 6. ; *when the chief of divine sages said so* (i.e. as described above) : एवमुक्तवति देवश्रुषीन्द्रे, N. v. 37. ; (3) तदत् (=in like manner : gen with यदत्), S. iii. 3. 9. II. Of degree : expr. by words meaning such : *she is so pretty* : ईशं रूपलावण्यम् ; *so excellent* : ईशगुणोपेतः (ता, तं), Ki. xi. 41. ; *so insufferable* : ईशं सुदुःसहम्, Ki. i. 43. ; *of so great-minded men* : तादृशानां महात्मनाम्, K. N.B. *so great, so little*, is gen. expr. by sim. *such, his erudition is so great* : ईशं तस्य पाण्डित्यम् ; *be so good as to...* is expr. by अनुगृहाति (=to favour) or भद्रतया (=out of goodness) ; *ever so* : v. However. III.=So that : expr. by तथा...यथा, "were let loose, s. truth be in the field" : तथा मुच्येरन् यथा मुनि सत्यमाविर्भवति : v. Also provided that.

SO AND SO : अमुकः (की, कं), *of such and such a king, son of s.* : अमुकपुत्रस्यामुकस्य महीपतेः, Vy.

SO-CALLED : नामन्, in comp. : v. Name.

SO FAR : I. With *as* : यावत् (f. ती), *so far as lies in my power* : यावच्छक्तिः, Ka. II. Abs. : एतावत् or इयत् (f. ती), *so far and no further* : एतावन्नाधिकम्. III. With *from* expr. with आस्ताम् (=let, alone) or दूरतः, *far from seeing* : दूरे तर्ज्जनम्. K. s. 25.31.

SO FORTH : v. So on.

SO LONG : I. Abs. : एतावत्कालम्, and sim. comp.s. II. With *as* or in cor. with *as long as* : expr. by यावत्...तावत्, *so l. as I live, I wish* ...यावत् प्राणिमि तावत्...इच्छामि, K.

SO MANY : I. Abs. : (1) इयत् (f. ती) : (2) एतावत् (f. ती). II. With *as many* : (1) तावत् (f. ती) ; (2) तति (in pl. with यति : rare).

SO MUCH : I. Adj. : v. Much, so. II. Adv. : (1) ईष्क् ; (2) एताष्क् ; (3) ताष्क् or तथा (in cor. with *as* : ताष्क् with याष्क् and तथा with यथा), *Arjuna did not regret so m. at the bad omen as for their emptiness* : तेनानिमित्तेन तथा न पार्थस्तयोर्यथा रिक्तयानुतेपे, Ki. xvii. 40. ; (4) by adj., *those who ask do not feel so m. shame as those who give* : न तादृशी भवति याचमानानां यादृशी ददतां लज्जा, K. Ph. : *so m. the better, the worse for him* : perh. एतत्तावच्छोभनम्, अशोभनमेव.

SO ON, SO FORTH : expr. by -आदि in comp.

SO SOON : I. Abs. : v. So (II). II.=As soon : q.v.

So so : I.=Well, well : वादम्. II. Moderately, passably : q.v.

So THEN : अतः : v. Then, therefore.

SOAK : (1) मज्जयति, नि- (c. of मस्ज्=sink) : मज्जयित्वा सितापके, Bha. ; (2) स्थापयति (c. of स्था=to put), माषाणां दालयस्तोमे स्थापितास्त्वक्क-कञ्जुकाः, Bha. S. through : v. To drench, wet. **SOAP** : I. Subs. : *साबनम्. II. Verb. साबनेन माष्टि or मार्जयति, परि-, सं-, प्र-, (वृज्, c. 2. and 10.).

SOAPY : I. Soft : q.v. : क्षिप्त (f. ग्धा). II. Sneaking : q.v.

SOAR (v.) : उत्-पतति (पत्, c. 1.) : v. To fly up, rise.

SOB (v.) : कृ(कु)त्करोति, *I spoke s.bing* : फुत्कृत्य तमवदम्, K. ii.

SOB,-BING (subs.) : (1) फुत्कारः ; (2) फुत्कृतम् ; (3) गद्गदः.

SOBBINGLY : (1) फृ(कु)त्कृत्य ; (2) गद्गदगिरा and sim. comp.s.

SOBER : I. Not addicted to drinking : न पान-प्रसक्त (f. का) and sim. comp.s. II. Not drunk : न मत्त (f. ता), क्षीव (f. ना) III.

Calm, quiet q.v. : शान्त (f. ता). IV.
 Grave, sedate : q.v. : धीर, गम्भीर (f. रा).
 SOBERLY : I. Calmly, coolly : expr. by adj. :
 शान्त (f. ता). II. Discreetly, gravely :
 विविच्य. III. Moderately : मितम्.
 SOBERNESS, SOBRIETY : I. Temperance : q.v. :
 संयमः. II. Calmness, gravity : q.v. : चैर्यम्.
 SOBRIQUET : उपनामन् (n.) : v. Also nickname.
 SOCIABILITY, SOCIABLENESS : (1) सङ्गमियता (of
 men in general); (2) मधुरालापिता (= affa-
 bility); (3) संसर्गाहिता (= fitness to be associa-
 ted).
 SOCIABLE : (1) सङ्गमिय (f. या) and sim. comp.s.
 (= fond of society); (2) मधुरालापिन् (f. नी =
 affable : q.v.); (3) संसर्गाहि (f. हि), and
 sim. comp.s. (= fit to be associated).
 SOCIAL : I. Pertaining to society : (1) by
 comp. ; (2) सामाजिक (f. की). II. Sociable :
 q.v.
 SOCIALIST : *समसंसर्गवादिन् (f. नी), and sim.
 comp.s.
 SOCIETY : I. Association : q.v. : सङ्गः, *fondness*
for s. of good men : सत्संगमियता, Vi. ii. 22. II.
 Social union : (1) समाजः ; (2) समवायः. III.
 For particular purpose : (1) समाजः, *s. of*
sages : ऋषीणां समाजः, P. i. ; (2) समितिः,
addressed the s. : समितिं वमाषे, Bh. xii. 13. ; (3)
 सदस् (n.), *eloquence in s.* : सदसि वाक्पटुता, H. ;
 (4) समा ; (5) समज्या ; (6) परिषद् or संसद् (f.);
 (7) समित्.
 SOCK : *पादावरणम्, and sim. comp.s.
 SOCKET : आधारः (= receptacle : q.v.).
 SOD : शादलम्, *covered with s.* शादल (f. ला).
 SODA : *क्षारकः, *s.-water* : क्षारोदम्.
 SODALITY : बन्धुता : v. Fellowship, fraternity.
 SODOMITE : (1) पुंसि नैधुनकारिन् (m.); (2) पुरुष-
 नेहिन् (m.) : etc.
 SODOMY : (1) पुंसि नैधुनम्, M. xi. 68., or -गमनम्,
 V.s. ; (2) पुरुषनेहः, Y. ii. 298. ; (3) गुदनैधुनम्,
 K.b. ; and sim. comp.s.
 SOFA : पर्वाङ्कः (a sort of s.) : v. Seat (1).
 SOFT : (1) मृदु (f. also द्री = mild, gentle : q.v.),
s. like the accasia : शिरीषमुद्गी, Br. vi. 34. ; s. by

nature but still strong : मृदु मकुत्ता च ससारमेव च,
 Ku. v. 19. ; (2) कोमल (f. ला), *soft-fathered*
bed : हंसतुल्यगर्भकोमलशय्या, D. ii. ; *s. style* :
 कोमला रीतिः, Kav. ix. ; (3) मृदुल (f. ला = 1),
s. flower : मृदुलं पुष्पम्, M.n. ; (4) पेलव (f. वा :
 rare), Ku. v. 4. ; (5) क्षिप्त (= smooth,
 glossy : as of s. words); (6) रुक्ण (f. द्वा)
 : v. Smooth ; (7) मधुर (f. रा) : v. Sweet ;
 (8) मसृण (f. णा = 5), *s. steps* : मसृणचरणपातः,
 Ma. n. iii. 18. ; *s. mouthed* : मसृणवाणी,
 Gi. x. 7.

SOFT (adv.) : v. Softly.

SOFTEN : (1) आर्द्रीकरोति (= melt : q.v.), *his*
heart being softened : आर्द्रीकृतहृदयः, K. ; (2)
 expr. by adj. or nomi.

SOFTLY : (1) मृदु ; (2) कोमलम् ; (3) मृदुलम् ; (4)
 पेलवम् ; (5) क्षिप्तम् ; (6) रुक्णम् ; (7) मधुरम् ;
 (8) मसृणम् : v. Soft.

SOFTNESS : (1) मृदुलता or मार्दवम्, *s. of Brāhmins* :
 ब्राह्मण्यमार्दवम्, P. ; (2) कोमलता ; (3) मृदुलता ;
 (4) पेलवता ; (5) क्षिप्तता ; (6) रुक्णता or मधुरता ;
 (7) माधुर्यम् ; (8) मसृणम्.

SOHO (interj.) : हूहो : v. O.

SOIL (subs.) : I. Ground : भूमिः or भूः, *good s.* :
 उत्कृष्टभूमिः, K. ii. p. ; *rich s.* : सारवती भूः, गुणवती
 भूमिः, Ka. ix. 18., iv. 50. ; *gravelly, stony,*
snaky s. is no s. : सशर्करा सपाषाणा सव्याला चेति
 भूरभूः, Ka. iv. 53. ; *s. whose irrigation does not*
depend on heaven : अदेवमातृका भूः, Ka. iv. 52. ;
native s. : जन्मभूमिः : v. Land, earth. II.
 Dirt, stain, dung : q.v. : मलम्.

SOIL (v.) : I. To stain, pollute : q.v. : (1)
 मलिनयति (nomi.), *dust does not s. (it)* : न रजसि
 मलिनयन्ति ; (2) कलुषयति. II. To manure :
 सारं ददाति (दा, c. 3. : with loc.).

SOJOURN : अवतिष्ठते (स्वा, c. 1. : v. To reside,
 stay).

SOJOURN, -ING (subs.) : (1) आस्थानम् ; (2) अव-
 स्थितिः : v. Stay, residence.

SOJOURNER : (1) अवस्थायिन् (f. नी) ; (2) आगन्तुक
 (f. का = new comer).

SOLACE : I. Subs. : सा(शा)न्वयनम्, -ना : v. Con-
 solation, comfort. II. Verb : शा(सा)न्वयति,

: संघ-, परि- [शा(सा)न्ध्, c. 10. : v. To console].

SOLAND or SOLAN-GOOSE : हंसविशेषः.

SOLAR : (1) by comp., *s. dynasty* : सूर्यवंशः ; *s. day* : सूर्याहः, Gan. ; *s. rays* : अर्ककिरणः, Vi. ; (2) सौर (f. री) ; (3) सावन (f. नी).

SOLDER : I. Verb : संधाति (धा, c. 3.). II. Subs. : सन्धिः : v. Also cement.

SOLDIER : (1) सैन्यः (rare), *march of s.s* : सैन्य-निर्याणम्, Mah. ; (2) सैनिकः, *with the cheers of the s.s* : सैनिकहर्षनिःस्वनैः, R. iii. 61. ; (3) योधः (=fighting man), *surrounded by various s.s* : वृतो बहुविधैर्योधैः, Mah. ; (4) मटः (=warrior) ; (5) चमूचरः and sim. comp.s (of a regiment : rare).

SOLDIER-LIKE, SOLDIERLY : I. Like a soldier : expr. with सैनिकवत् or सैनिक इव. II. Brave, martial : q.v. : *s. conduct* : मटता or भाट्यम्, Vi. vi. 11.

SOLDIERY : (1) सेना, *encampment of s.* : सेना-निवेशः, R. ; (2) सैन्यम्, *armed s.* : युक्तं सैन्यम्, Mah. iv. 19. 32. ; (3) बलम् : v. Force, army.

SOLE (adj.) : (1) एक (f. का) : v. Only ; (2) एकमात्र (f. त्रा).

SOLE (subs.) : I. Of the foot : चरणतलम् and sim. comp.s. II. Of shoe : पादुकातलम् (?). III. A fish : मत्स्यविशेषः.

SOLECISM : (1) संस्कारच्छ्रुतिः, and sim. comp.s ; (2) by adj. : च्युतसंस्कार (f. रा) or च्युतसंस्कृति (mfn.), Kav.

SOLECIST : च्युतसंस्कारपदप्रयोक्तृ (f. क्त्री), and sim. comp.s.

SOLELY : (1) by adj. एक एव (f. एकैव, n. एकमेव) ; (2) एकमात्रम् : v. Also alone.

SOLEMN : (1) पुण्य (f. ग्या=holy, sacred : q.v.) ; (2) गम्भीर (f. रा=grave, serious : q.v.). Ph. : *on s. occasions* : यात्रोत्सवादिषु, D. ii.

SOLEMNITY : I. Ceremony, rite : q.v. : क्रिया. II. Gravity : q.v. : गाम्भीर्यम्. III. Sacredness : q.v. : पवित्रता. IV. Pomp : इम्बरः, आ-

SOLEMNIZE : I. To perform, celebrate : q.v. : (1) अनुतिष्ठति (स्वा, c. 1.) ; (2) सम्पादयति (c. of पद्). II. To dignify : q.v.

SOLEMNLY : I. As ordained, formally : (1) यथाविधि ; (2) यथाशास्त्रम् ; (3) विधिवत्. II. Gravely, seriously : q.v. : शीरम्. III. With pomp : साङ्गम्बरम्, *s. accepted (her) hand* : जग्राह-विधिवत्पाणी, Mah. i. 70. 18.

SOLICIT : (1) याचते (याच्, c. 1.) : v. To beg : (2) नाथति, -ते, (नाप्, c. 1. : rare), *who does not s. the lord* : नाथन्ति के नाम न लोकनाथम्, N. iii. 25.

SOLICITATION : (1) याचना ; (2) प्रार्थना.

SOLICITOR : I. Lit. : (1) याचक (f. चिका) ; (2) अर्थिन् (f. नी) प्र-, अमि, *although he expressed that he was a s.* : अर्थित्वे प्रकटीकृतेऽपि, Vi. ii. 9. ; (3) अभ्यर्थिन् (f. नी) ; (4) प्रार्थयितृ (f. त्री) ; (5) अभ्यर्थयितृ (f. त्री) ; (6) याचित्र (f. त्री) ; (7) वनीयक (f. यिका : rare). III. In law : *समर्थयितृ (f. त्री).

SOLICITOR-GENERAL : *व्यवहारसचिवः.

SOLICITOUS : व्यग्र (f. ग्रा) : v. Anxious, eager.

SOLICITOUSLY : व्यग्रम् : v. Anxiously, eagerly.

SOLITUDE : व्यग्रता : v. Anxiety, eagerness.

SOLID (adj.) : I. Lit. : स्थूल (f. ला), *s. geometry* : *स्थूलज्यामितिः. II. Substantial, valid : q.v. : सारवत् (f. ती). III. Compact : q.v. : संहत (f. ता).

SOLID (subs.) : (1) perh. स्थूलम् ; (2) स्थूलपदार्थः and sim. comp.s.

SOLIDLY : (1) दृढम् : v. Firmly ; (2) गम्भीरम् : v. Deeply ; (3) सम्यक् : v. Thoroughly.

SOLILOQUY (subs.), SOLILOQUIZE (v.) : expr. with स्वगतम् or आत्मगतम् (=to one's self), "अश्राव्यं खलु यद्वस्तु तदिह स्वगतं मतम्", Sah. vi. : v. To say, saying.

SOLITARILY : (1) by adj. : एकाकिन् (f. नी) ; (2) विविक्तम् (= in seclusion).

SOLITARINESS : (1) विविक्तता : v. Seclusion ; (3) एकाकिता (= state of being alone) ; (3) रहस् (=secrecy : q.v.).

SOLITARY : I. Single, one : q.v. : एक (f. का). II. Retired, lonely : q.v. : (1) विविक्त (f. का) ; (2) निर्जन (f. ना=unpopulated). III. Living alone : (1) एकाकिन् (f. नी) ; *although*

they were s. : एकाकिनोऽपि, Si. ii. 4. ; *why do you lead a s. life in this lonely forest* : किमेकाकिनी वनमिदमधिवाससि, K.

SOLITUDE : I. Lonely place : (1) विविक्तम् ; (2) निर्जनं or विविक्तं स्थानम् and sim. comp.s. II. Loneliness : (1) विविक्तता ; (2) निर्जनता, etc. III. Lonely life : (1) एकाकिता ; (2) by circumlo., *you have adopted s.* : अङ्गीकृतमरण्यावस्थानम्, K.

SOLO : द्विपदी, K.

SOLSTICE : (1) अयनान्तः, Su. xii. 51. ; (2) अयनसन्धिः, com. ; (3) अयनम् (अयने दक्षिणोत्तरायणसन्धौ, com. Su. iii. 11.). *The summer s.* : कर्कटसंक्रान्तिः ; *the winter s.* : मकरसंक्रान्तिः, Su. xiv. 9.

SOLSTITIAL : expr. by comp. *s. point* : v. Solstice.

SOLUBILITY : (1) द्राव्यता ; (2) विलयनीयता ; (3) गालनीयता.

SOLUBLE : (1) द्राव्य (f. व्या), वि-, सं- ; (2) विलयनीय (f. या) ; (3) गालनीय (f. या).

SOLUTION : I. Dissolution : द्रावणम् ; (2) विलयनम् ; (3) गालनम्. II. (1) कायः (= decoction), *s. of Vāsaka* : वासकः कायः, Shārangadhara ; (2) रसः, “गृहीत्वा तं रसं पूतं गव्येन पयसा सह,” C. s. III. Explanation, exposition : q.v. : साधनम्.

SOLVE : (1) साधयति (c. of सिध्), *what is to be s.d.* : साध्यम्, K. d. ; (2) व्याकरोति : v. To expound ; (3) उत्तरं वदति (वद्, c. 1. = to reply). Ph. : *to s. doubt* : संशयं छिनत्ति (छिद्, c. 7.).

SOLVENCY : (1) वित्तवत्ता ; (2) समृद्धता : v. Riches.

SOLVENT : (1) Able to pay claims : (1) वित्तवत् (f. ती = rich), *if a surety is s.* : प्रतिभूर्यदि वित्तवान्, Mit. ; (2) समृद्ध (f. डा = affluent). II. Capable of dissolving : द्रावण (f. गा).

SOMBRE : मलिन (f. ना) : v. Dark, gloomy.

SOME : (1) कोऽपि (कापि, किमपि = certain), *s. body informs s. one from s. place* : कुतोऽपि कोऽपि कमपि पुरुषविशेषमवगमयति, Mu. v. ; *thinking s. thing or other* : किमपि किमपि मन्यन्, V. ii. ; (2) कश्चित् (काचित्, किञ्चित् = 1, also = few, short), *wait s. time* : कालः कश्चित् प्रतीक्ष्यताम्, K. ii. 34. ;

s. recited eulogistic hymns of the Rig Veda : केचिच्च : स्तुतिचतुराः समुदाहरन्, C. i. ; (3) कश्चन (काचन, किञ्चन = 2. : rare) ; (4) एके (pl. : in opposition to others, G. § 307. d.), *of s. systems* : एकेषां शाखिनाम्, S. ; (5) कतिचित् (pl. = few), *it will take s. days* : तत्र कतिचिद्दिनानि गमिष्यन्ति, P. iii. 11. ; (6) कतिपयः (या, यं), *after s. days* : गतेषु कतिपयदिनेषु, D. ; (7) कियत् (f. ती : rare), *in s. points silent* : कियत्सु मौनम्, N. ix. 15. ; (8) कियानपि, etc., M.n.

SOMEHOW : (1) कयमपि, *s. or other it has fallen from this tree* : कयमपि तदशिरादस्मात्परिच्युतः, K. ; (2) केनापि or केनचित् प्रकारेण.

SOMERSAULT, SOMERSET : perh. : मत्स्योद्गर्जनम् or ऊर्द्धपादलङ्घनम्, D. viii.

SOMETIME : I. Formerly : q.v. : पूर्वम्. II. At one time : (1) एकदा ; (2) कदाचित्, Mah.

SOMETIMES : (1) कदाचित् (rarely कदाचन), *s. at Ujjayini. s. at Hemakūṭa* : कदाचिदुज्जयिन्यां कदाचिद्धेमकूटे, K. ; *do the faults of Chandragupta s. remind his subjects of.....* : अपि कदाचिच्चन्द्रगुप्तदोषाः स्मारयन्ति.....प्रकृतीः, Mu. i. ; (2) कचित्, *s. poison acts as nectar* : विषमप्यमृतं कचिद्भवेत्, R. viii. 46.

SOMEWHAT (subs.) : expr. with किञ्चित् : v. Somewhat (adv.), little.

SOMEWHAT (adv.) : (1) किञ्चित्, *s. ashamed* : किञ्चिदुपजातलज्जः, K. : v. Little ; (2) by doubling adj.s, *s. afraid* : भीतभीतः (ता, तं), Ki. xiv. 65. ; *s. alarmed* : चकितचकितम्, Me. i. 14. ; *s. transparent* : अच्छाच्छ (f. च्छा), K. ; (3) rarely by affixes, -जातीय (f. या), -कल्प (f. ल्पा), -देश्य (f. श्या), -देशीय (f. या) to adj.s, *s. clever* : पटुजातीयः (या, यं).

SOMEWHERE : I. In or to some place : (1) कापि, *s. else* : अन्यत्र कापि, Ra. ; (2) कुत्रापि ; (3) कचित्, -अपि ; (4) कुत्रचित्, -अपि. II. From s. : कुतश्चित् or कुतोऽपि ; *from s. else* : अन्यतः कुतश्चित्.

SOMNAMBULISM : (?) (1) निद्राचारः ; (2) स्वप्नचारः, and sim. comp.s.

SOMNAMBULIST : (1) निद्राचारिन् (f. ङी) ; (2) निद्राचर (f. री) and sim. comp.s.

SOMNOLENCE, SOMNOLENCY : निद्रालुता : v. Drowsiness.

SOMNOLENT : निद्रालु (mfn.) : v. Sleepy.

SON : I. Lit. : (1) पुत्रः, *which those who have s.s get* : पुत्रिणो यां व्रजन्ति वै, Mah. i. 12. 24. ; *by my eldest s. Yadu* : मम ज्येष्ठेन यदुना, Mah. i. 83. 24. ; (2) सुतः ; (3) सुनुः ; (4) तनयः ; (5) नन्दनः ; (6) आत्मजः and sim. comp.s. : 'मास्करस्यात्म-सम्भवः,' Mah. ; (7) सन्ततिः (=offspring), *we have one s. :* अस्माकं सन्ततिस्त्वैकः, Mah. i. 12. 18. ; (8) प्रजा (=7), *child, your s.s will not inherit the kingdom* : तस्मादराज्यमाक्तात प्रजा तव भविष्यति, Mah. i. 82. 9. ; (9) by deriv., *s. of Dasaratha* : दाशरथिः ; *s.s of Kuru* : कौरवाः. Ph. : *s. of men* : मनुष्यजन्मन् (m.), Si. i. 35. II. A native : q.v. : expr. by deriv.

SON-IN-LAW : जामातृ (m.), "जामातुराश्रमम्", U. i. 3.

SONG : (1) गीतम्, *at the end of the song* : गीतान्ते, Mal. ii. ; *fond of s.s* : प्रियगीत (f. ता), K. ; *s.s of Govinda* : गीतगोविन्दम्, Gi. ; *intent to hear their s.s* : तद्गीतश्रवणैकया, K. xv. 66. ; *by the auspicious s.s of bees* : शृङ्गावलीमङ्गलगीतनादैः, P.h. ; (2) गीतिः, *by auspicious eulogistic s.s* : स्तुतिगीति-मङ्गलैः, Ki. i. 38. ; गीत्या देवं विरूपाक्षमुपवीणयन्ति, K. ; (3) गानम्, *dry s. :* शुष्कं गानम्, Sah. vi. ; *consisting of s. :* गानात्मक (f. त्मिका), Say. ; (4) स्तम् (=cry : q.v.)

SONGSTER, SONGSTRESS : (1) गायक (f. यिका) ; (2) गायन (f. नी).

SONLESS : अयुत्र (f. त्रा) and sim. comp.s. v. Childless.

SONNET : (1) गीतिका ; (2) गाथा : v. Song.

SONOROUS : I. Lit. ; विराविन् (f. णी) ; (2) शब्दन (f. ना). II. Melodious, sweet : q.v. : मधुर (f. रा). III. Clear : q.v. : स्पष्ट (f. ट्टा).

SONOROUSLY : (1) मधुरम् : v. Sweetly ; (2) स्पष्टम् : v. Clearly ; (3) उच्चैः : v. Loudly.

SONSHIP : (1) पुत्रत्वम् ; (2) पुत्रावस्था (the state) ; and sim. comp.s.

SOON : I. Without delay, early : अचिरेण or अचिरात्, *they will be s. separated from us* :

पृथगस्माच्चिरेण भाविता सैः, Si. ii. 116. ; *it will very s. bear fruit also* : अयमचिरादेव फलोन्मुखोऽपि भविता, Vi. vi. II. Quickly, speedily : (1) आशु, *as s. the king ordered* : यावदादिशति पार्थिवः.....तावदाशु, R. xi. 3. ; (2) शीघ्रम् ; (3) क्षिप्रम् ; (4) तूर्णम् ; *s. covered the ground* : तूर्णं पृथुर्वसुमतीम्, Si. v. 4. ; (5) द्रुतम्, B. ; (6) स्वरितम् or सत्वरम् (=hastily). Ph. : (a) *as s. as* : q.v. : (b) *as s.* (=willingly, readily) कामम् : v. Rather.

SOONER : I. Rather : q.v. : वरम्. II. Earlier : ph. : *s. or latter* : अद्य श्वो वा. III. More easily : expr. by circumlo., *it is s. said than done* : वक्तुमिदं सुकरं न तु कर्तुम्.

SOOT : (1) कञ्जलम् (?) ; (2) किट्टम् (?).

SOOTH : *in s. :* सत्यम् : v. Truly, indeed.

SOOTHE : (1) प्रसादयति (c. of सद् : v. To console) ; (2) शमयति (c. of शम् : v. To alleviate, mitigate) : v. Also to satisfy, caress.

SOOTHING (adj.) : I. Of medicines : शमन (f. नी), प्र-, *s. the pangs of spleen* : स्त्रीहातिशमनी, Bha. ; (2) शान्तिकर (f. री) ; (3) शान्तिप्रद (f. ट्टा). II. Sweet : मधुर (f. रा).

SOOTHINGLY : (1) मधुरम् : v. Sweetly ; (2) by comp.

SOOTHSAYER : दैवज्ञः : v. Fortune-teller.

SOOTHSAYING : शुभाशुभकथनम् : v. Also prophecy.

SOOTY : I. Lit. कञ्जलमय (f. यी ?). II. Like soot : धूमश्याम (f. मा) and sim. comp.s., G. v.

SOP : I. Lit. : perh. पिण्डः. II. Fig. : आमिषम् : v. Food, meat.

SOPHISM, SOPHISTRY : (1) हेत्वाभासः ; (2) युक्त्या-भासः, *thus many rely on arguments of s.s* : एवं बहवो युक्तिवाच्यतदभाससमाश्रयाः, S.

SOPHIST : हेत्वाभासवादिन् (f. नी) and sim. comp.s.

SOPHISTIC, SOPHISTICAL : by comp.s ; *s. argu-ment* : v. Sophism.

SOPHISTICATED : v. Adulterated, false.

SOPORIFEROUS, SOPORIFIC : (1) स्वापन (f. नी) ; (2) निद्राजनन (f. नी) and sim. comp.s.

SORCERER, SORCERESS : (1) ऐन्द्रजासिक (f. की) : v. Magician ; (2) मायाकर (f. री).

SORCERY : (1) ऐन्द्रजालम् : v. Magic ; (2) माया.

SORDID : (1) कृपण (f. जा) : v. Mean, niggardly ; (2) कुत्सित (f. ता) : v. Filthy.

SORDIDNESS : (1) कार्पण्यम् : v. Meanness ; कुत्सितता : v. Filthiness.

SORE (subs.) : (1) क्षतम्, *when the mind is deeply s.d* : गार्ह क्षते मनसि, Sr. : v. Injury, abscess, hole.

SORE (adj.) : (1) स्रज्ज (f. जा = giving pain) ; (2) कष्ट (f. टा = distressing) ; (3) उग्र (f. घ्रा = violent : q.v.) : v. Painful.

SORE, SORELY : शृशम् : v. Violently, exceedingly.

SORENESS : I. Painfulness : q.v. : स्रज्जता. II. Intensity, violence : q.v. : तीव्रता.

SORITES : निगमनम् (?), N.d.

SORREL : (1) चुक्रा (the Indian s.) ; (2) चुक्रः, Wilson.

SORROW (subs.) : (1) शोकः, *he who is affected by s. is called a coward* : यं शोकः सममिमवति तं कापुरुषमाचक्षते, C. vi. ; (2) शुच्, *should not give way to s.* : शुचो वशं गन्तुं नार्हसि, K. viii. 90. ; (3) सन्तापः (distress), *although knowing the cause of your s.* : तव विद्वानपि तापकारणम्, K. viii. 76. ; (4) मन्थुः (ambiguous), *the speed of s. was slackened* : शिथिलीभूतो मन्थुवेगः, C. vii.

SORROW (v.) : शोचति (शुच्, c. 1.) : v. To grieve, lament.

SORROWFUL : I. Full of sorrow : (1) शोकार्त (f. र्ता) ; (2) सशोक (f. का) ; (3) शोकान्वित (f. ता) ; (4) शोकोपहत (f. ता) ; (4) शोकोपसृष्ट (f. टा), and sim. comp.s : v. Also sad. II. Wretched, lamentable : q.v. : शोच्य (f. च्या) or शोचनीय (f. या), परि-, अनु-, सं-

SORROWFULLY : (1) सशोकम् ; (2) by adj.

SORRY : I. Grieved, sad : (1) दुःखित (f. ता), *one who is s. sheds tears* : दुःखितस्याश्रुपातः, Ve. iii. ; *it makes me s.* : अदो दुःखाकरोति माम्, Si. ii. 12. ; (2) सन्तप्त, अनु- (f. ता). *To be s.* : v. To repent. *To make s.* : v. To grieve.

II. Poor, wretched ; (1) कुद्र (f. द्रा) ; (2) कु- in comp. : v. Bad.

SORT : I. Subs. : प्रकारः : v. Kind, manner.

Ph. : *out of s.s* : fig. : असुख (f. खा) : v.

Unwell. II. Trans. : विन्यस्यति (असु, c. 4.) :

v. To arrange. III. Intrans. : युज्यते (pass. of युज्) : v. To suit.

SORTER : विन्यस्तु (f. स्त्री) : v. Arranger.

SORTIE : perh. : अवस्कन्दः, *to make a s.* : अवस्कन्दति (स्कन्द, c. 1.), Mal. v.

SOT, SOTTISH : I. Drunkard ; q.v. : पानमूढ (f. ढा). II. Foolish : q.v. : मूढ (f. ढा).

SOTTISHLY : expr. by adj.

SOTTISHNESS : I. Drunkenness : पानप्रसक्तिः. II. Foolishness : मूढता.

SOUL : I. The spiritual part : (1) आत्मन् (m.), *with (their) whole s.* : सर्वात्मनैव, N. xi. 2. ; *you are my s., heart, my life* : त्वमात्मा मे मनः प्राणाः, B. v. ; *individual s.* : प्रत्यगात्मा ; *animating s.* : जीवात्मा ; *rational s.* : चिदात्मा ; *pure (universal) s.* : परमात्मा ; (2) जीवः (animating s.) ; *s. the chief minister of life* : जीवो मुख्यप्राण-सचिवः, S. II. Heart, mind : q.v. : हृदयम्. III. A person : q.v. : not expr., *not a single s. returned* : नैकोऽपि निवृत्ते ; *good s.s* : मद्रमुखाः ; *poor s.* : मन्दमतिः ; etc. IV. Fig., leader, inspirer : (1) जीवनम् (= life : q.v.) ; (2) बलम् (= force : q.v.). V. Essence, chief part : q.v. : सारः. VI. After death : (1) जीवः ; (2) प्रेतः (= dead, departed s.) ; (3) Sometimes not expr., "यागाबनुष्ठायिनामेवोत्तरेण पथा गमनम्", S.

SOUND (subs.) : I. Noise : q.v. : (1) शब्दः, *the attribute of s. is applied to object emitting s.s* : शब्दिषु शब्दधर्मैर्बर्हते, M.n. on Si. v. 58. ; (2) ध्वनिः, *by the s. of drums* : पटहध्वनिभिः, R. ix. 71. ; (3) नादः, *heart and ear rending s.s* : हृदयश्रोत्रभिन्नादः, Si. ; (4) स्वनः, निः-, emitted s. : स्वनमतुनत, Si. vi. 67. ; (5) द्वादः, निर्-, s. of kettle-drums : दुन्दुभीनां द्वादः, Ki. viii. 16. II. Note : q.v. स्वरः. III. Narrow-sea : *सन्धि-सागरः. IV. A fish : सिन्धुः. V. A probe : perh. एषणी.

SOUND (v.i.) : (1) ध्वनति, प्र- (ध्वन्, c. 1.), *s.ed making the quarters re-s.* : दधान ध्वनयन्नाशाः,

Mah.; *drums s.ed being beaten* : पणवा दध्नुर्हताः, Bh. xiv. 3. ; (2) नदति, नि-, प्र-, अमि-, वि-, (नद्, c. 1.), *musical instruments s.ing* : नदस्तु तुर्येणु, R. vii. 38. ; (3) शब्दं करोति, etc., *s.ing like clouds* : अम्बुदनादिन् (f. नी), Ki. : v. Also Roar, tinkle, murmur, cry.

SOUND (v.t.) : I. Lit. : expr. by causal : *s.ing the bow* : चापं प्रध्वनय्य, Ki. xvii. 10. II. To test, examine : q.v. : परीक्षते (ईक्ष्, c. 1.). III. To celebrate, promulgate : q.v. : घोषयति (c. of घुष).

SOUND (adj.) : I. In good condition : सुस्थ (f. स्था). II. Good, pure : q.v. : सारवत् (f. ती). III. Severe : q.v. : गृह (f. also ची). IV. Deep, profound : q.v. : गमीर (f. रा).

SOUNDLY : (1) सम्यक् : v. Thoroughly ; (2) गाढम् : v. Chiefly, profoundly ; (3) भृशम् : v. Severely.

SOUNDNESS : I. Healthiness : q.v. : सुस्थता. II. Goodness, purity : q.v. : सारवत्ता. III. Profundity : q.v. : गमीरता. IV. Rectitude, orthodoxy : q.v.

SOUP : जूषः, Bha. : v. Broth.

SOUR (adj.) : I. Acid : *unripe mango is s. but tasty* : आम्रमाममम्लं स्वादु, Bha. ; *somewhat s. and sweet* : ईषदम्लञ्च मधुरम्, Bha. III. Fig., harsh, bitter : q.v. : कर्कश (f. शा).

SOUR (v.) : I. Lit. : अम्लीकरोति. II. Fig. : रुद्धीकरोति.

SOURCE : (1) प्रमवः (from which anything proceeds) and by verb : प्रमवति, *taking s. in the (mount) Mahendra* : महेन्द्रप्रमवाः, V.p. ii. 3. 13. : *the s. of treasure and force* : प्रमवः खलु कोषदण्डयोः, Ki. ii. ; *its foot is the s. of the lake called Hill-water* : तस्य पादात्ममवति शैलोदं नाम तत्सरः, Mat. ; (2) योनिः (=origin), *the s. of all, you are self-born* : सर्वयोनिस्त्वमात्मभूः, R. x. 20. ; (3) मूलम् (=root) ; (4) कारणम् (=cause) ; (5) प्रसूतिः (=parent) ; (6) आदिः (=beginning) ; (7) मुखम् (=mouth : of persons in supplying information).

SOURISH : ईषदम्ल (f. म्हा) : v. Sour.

SOURNESS : I. Lit. : अम्लता. II. Harshness : q.v. : रुद्धता.

SOUSE : I. Plunge : q.v. : मज्जयति (c. of मस्ज्). II. To steep : q.v. III. To pounce upon : अवपतति (पत्, c. 1.).

SOUTH (subs.) : (1) दक्षिणा दिक्, दक्षिणारा, and sim. comp., *these forests face the s.* : एतान्धरण्यानि दक्षिणां दिशमभिवर्तन्ते, Vi. v. ; *to the s. of the garden* : दक्षिणेन वृक्षवाटिकाम्, Sa. i. ; *to or on the s.* : दक्षिणतः, Mah. ; (2) अवाची (rare) ; (3) poet. याम्या, V.m. ; त्रिशङ्कुतिलका दिक्, K., अगस्त्याचरितारा, R. iv. 44. and sim. expr.s.

SOUTH, SOUTHERN (adj.) : दक्षिण (f. ण), s. wind : दक्षिणो वायुः, V.m. 27. 3., (gen. मलयानिलः, मलयवातः, etc. from the Malaya) ; s. ocean : दक्षिणः समुद्रः, Ram. v. 1. 2. ; s. country (the Deccan) : दक्षिणापथः, Mah. ii. 31. 17. ; s. people armed with swords : दक्षिणास्त्रासिपाणयः, Mah. xii. 101. 5. ; (2) अवाच्य (f. च्या) or अवाच् (f. ची : rare), s. alley : अवाचीं वीथिम्, D. iii.

SOUTHERLY : v. South, southern, southwards.

SOUTH-EAST : (1) दक्षिणपूर्वा or पूर्वदक्षिणा दिक् and sim. comp.s ; (2) आग्नेयी दिक् or आग्नेयो दिग्भागः and sim. comp.s ; (3) प्रागवाची.

SOUTH-EAST, SOUTH-EASTERLY, SOUTH-EASTERN (adj.) : (1) दक्षिणपूर्व (f. र्वा) etc. ; (2) आग्नेय (f. यी : poet.), s. wind : आग्नेयो वायुः, V.m. 27. 2.

SOUTHWARD, -s : expr. by adj. : दक्षिणामुख (f. स्त्री), Mah. ii. 31. 8.

SOUTH-WEST, SOUTH-WESTERN (adj.) : (1) दक्षिण-पश्चिमः (मा, मं), s. wind : वातो दक्षिणपश्चिमः, Mah. ; (2) नैऋतः (ती, तं), s. wind : नैऋतो वायुः, V.m. 27. 4.

SOUTHERNWOOD : a plant : दमनः, -कः.

SOUVENIR (subs.) : (1) प्रीतिदायः (of love), Ram. ; (2) स्मृतिदायः (?).

SOVEREIGN : a coin : स्वर्णमुद्रा, सुवर्णः.

SOVEREIGN (subs.) : (1) अधिराज (f. णी), s. of animals : मृगाधिराजः, R. ii. 41. ; ईश्वर (f. री), परम-, महा-, s. of Vidishā : विदिशेश्वरः, Mal. : v. Also king, lord.

SOVEREIGN (adj.): (1) परम (f. मा) : v. Supreme ; (2) मुख्य (f. रूपा) : v. Chief.

SOVEREIGNTY : प्रभुत्वम् (= authority, power : q.v.), s. of the world : जगतः प्रभुत्वम्, R. ii. 47. ; (2) राज्यम् (= kingdom), exercise the s. of the whole earth : सकलभुवनराज्यं कारय, Bh. ii. 56. ; to obtain the fortune of s. : साम्राज्यश्रियमधिगच्छति, Si. xiv. 88. ; (3) ईश्वरत्वम् (rare), s. from birth : गर्भेश्वरत्वम्, K.

Sow (subs.): (1) शूकरी ; (2) बराही ; (3) कोली (rare).

SOW-BREAD : a plant : शूकर- or बराहमोदा.

Sow (v.): वपति, प्र-, परि-, (वप्, c. 1.), who s. seed in other's land : ये परक्षेत्रे बीजं वपन्ति, K. ii. ; as one s.s., so one reaps : यो यद्वपति बीजं हि सोऽपि तद्वमते फलम्, K.s. xvi. 148. Ph. : to s. dissensions : भेदं जनयति.

SOWER : (1) वसू (f. स्त्री), the s. does not get the produce : न वसा लभते फलम्, M. ix. 54. ; (2) बापिन् (f. नी), s.s in other's fields : परक्षेत्रप्रवापिणः, M. ix. 49. ; (3) बापक (f. पिका).

SOWING (subs.): (1) वपनम्, K.b. ; (2) उत्ति ; (3) बापः, Viv.

SPACE : (1) आकाशम्, s. is distinguished by egress and ingress : निष्क्रामणं प्रवेशनमित्याकाशस्य लिङ्गम्, V. ii. 1. 20. : v. Sky ; (2) दिश् (f=relative s.) : v. Quarter. II. Interval : q.v. : अन्तरम्. III. Room : (1) अवकाशः, to give s. : अवकाशं ददाति, R. ; (2) स्थानम् : v. Place. IV. Of time : not expr., what s. of time : कियत्कालम्.

SPACIOUS : (1) विस्तीर्ण (f. र्णा) : v. Extensive ; (2) विशाल (f. ला) : v. Large.

SPACIOUSNESS : (1) विस्तीर्णता ; (2) विशालता ; (3) विपुलता ; (4) पृथुता.

SPADE : (1) खनित्रम् ; (2) अवदारणम् (rare).

SPAN (subs.): I. Lit. : (1) किष्कुः (also = cubit) ; (2) वितस्ति ; (3) अर्धहस्तः. II. Fig., short space : 'the brief s. of life' : तरलं जीवनम्, J. and sim. comp.s.

SPAN (v.): मिमीते, प्र-, परि-, (मा, c. 3.) : v. To measure.

SPANGLE : I. Subs. : रजतपत्रम्. II. Verb : v. To adorn, studded.

SPANIEL : आलेटिककुर् रविशेषः.

SPANISH : हिस्पानीय (f. या).

SPANK : v. Slap, to slap.

SPAR (subs.): I. Crystallized earth : *स्फटिक-मृत्तिका ; उपधातुः (?). II. A long beam : (1) दीर्घकाष्ठम् ; (2) दृष्टिः (=pole).

SPAR (v.): I. Lit. : v. To box. II. To quarrel : q.v. : विवदते (वद्, c. 1.).

SPARE (v.): I. Not to throw away : (1) न क्षिपति, वि-, विनि-, प्र- (क्षिप्, c. 1.) ; (2) संचिनोति (चि, c. 5.) : v. To save ; (3) रक्षति, सं-, (रक्ष्, c. 1. =to keep), shall s. money for calamities : आपदर्थं धनं रक्षेत्, H. II. To grant, give : q.v. : ददाति (दा, c. 3.). Ph. : s. him : मुच्यताम्, Mr. x. : v. To release. III. To give up : जहाति, वि-, (हा, c. 3. : v. To abandon). IV. To omit, forbear : q.v.

SPARE (adj.): I. Superfluous : (1) उद्धत (f. ता) ; अव्यापृत (f. ता=unemployed). II. Scanty, little : q.v. : अल्प (f. ल्पा). III. Lean, slender : q.v. : कृश (f. शा).

SPARENESS : कृशता : v. Leanness, slenderness.

SPARINGLY : (1) मितम् : v. Moderately ; (2) अल्पम् : Little.

SPARINGNESS : मितव्ययिता, -त्वम्, परि-

SPARK : I. Of fire : (1) स्फुरिष्णुः, वि-, whose s.s were scattered on all sides : विश्वक विस्तृतस्फुरिष्णुः, Ki. xvi. 51. ; (2) कणः (=particle), s. -red : कणारुणः, Si. v. 55. II. A small particle : कणः (=drop).

SPARKLE : स्फुरति, वि- (स्फुर, c. 1. : v. To glitter).

SPARRING (subs.): I. Lit. : (1) मौढा, S. k. ; (2) मुष्टियुद्धम्. II. Debate, controversy : q.v.

SPARROW : (1) चटकः, hen s. : चटका ; s. couple : चटकौ ; a young s. : चटककः ; (2) कलविङ्कः.

SPARSE : विरलः (ला, लं) : v. Thin, scattered.

SPARSENESS : विरलता : v. Thinness, fewness.

SPASM : I. In general : संकोचः (=contraction). II. The disease ; शिरासंकोचः, Bha. ; शुलम् (=cholic), हृच्छूलं पार्श्वयोश्चापि, Bha.

SPASMODIC : expr. by comp. or circumlo.

SPATTER : अवसिञ्चति (सिच्, c. 1.) : v. To bespatter.

SPATTER DASHES : *पङ्कवावरणम् and sim. comp.s.

SPATULA : लेपनी, प्र-. वि- (?)

SPAVIN : perh. सन्विशोयः.

SPAWN : I. Subs. : (1) मीनाण्डम् and sim. comp.s (of fish) ; (2) मेकाण्डम् (of frogs). II.

Verb : अण्डानि मुञ्चति, (मुच्, c. 6.), मोक्षयति (मोक्ष्, c. 10.), etc.

SPAY : I. Verb : v. To castrate. II. Subs. : निहायणो हरिणः.

SPEAK : (1) वक्ति, प्र-, (वच्, c. 2.), *I spoke to the sun of this immutable doctrine* : इमं विवस्वते योगं प्रोक्तवानहमव्ययम्, G. iv. 1. : v. To say ; (2) ब्रवीति or ब्रूते (ब्रू, c. 2.), *for good men s. of their usefulness by results and not by words* : ब्रूवते हि फलेन साधवो न तु कण्ठेन निजोपयोगिताम्, N. ii. 48. ; *Manu spoke to Ikshvāku* : मनुनिष्ठा-कवेऽब्रवीत्, G. iv. 1. ; (3) कथयति (कथ्, c. 10.) =to tell, *this s.s of the king's excellences that* : अनेन कथिता राज्ञो गुणा यत्..., R. x. 53. ; *which he was s.ing thus* : इति कथयति तत्र, Ki. iii. 37. ; (4) वदति (वद्, c. 1.=s. to), *given way to rage, he spoke as follows in very bitter and plain language* : वाचमवददति रोषवशादतिमान्ननिष्ठुरस्फुटतराक्ष-रामसौ, Si. xv. 13. ; (5) गदति, नि- (गद्, c. 1. =4.), *the lion spoke to him in human tongue* : तं मनुष्यवाचा निजगाद सिंहः, R. ii. 33. ; *the general spoke to them* : सेनान्या ते जगदिदे, Ki. xv. 7. ; (6) भाषते (भाष्, c. 1.=to say, utter), *as if spoke the same thing again* : तमेवार्थमभाषतेव, R. ii. 51. ; (7) वाचम् or गिरम् or गाम् उदीरयति, उद्गिरति, विसृजति, etc. (=make a speech). Ph. : (a) *s. out plainly* : मित्रार्थमभिधीयताम्, Sa. vi. ; (b) *formerly they also could s. like men* : पतेषामपि पुरा पुरुषाणामिव वागासीत्, K.

SPEAK ILL OF : (1) अपभाषते, *who s.s ill of great (men)* : यो महतोऽपभाषते, Ku. v. 83. ; (2) अप-वदति, -ते, “धनकामो न्यायमपवदते”, Vāmana.

SPEAK WELL OF : प्रशंसति (शंस्, c. 1.) : v. To praise.

SPEAK WITH, SPEAK TOGETHER : (1) संबदति, *the foe of Bala spoke with Nārada* : नारदं बलरिपुः

समवादीत्, N. v. 12. ; (2) संभाषते, M.n. ; (3) संकथयति.

SPEAKER : (1) वक्त्र (f. क्त्री), *indifferent to particular s.s* : वक्त्रविशेषनिःस्पृहाः, Ki. ii. 5. ; (2) वाग्मिन् (f. नी=orator).

SPEAKING (subs.) : (1) भाषितम् : v. To speak ; (2) वाच् (f.) : v. Speech.

SPEAR : I. Subs. : शूल (mn.) : v. Also lance. II. Verb : शूलेन विध्यति : v. To pierce.

SPEARMAN : (1) शूलिन् (f. नी) ; (2) शूलपर (f. रा) ; (3) शूलधारिन् (f. णी).

SPECIAL : I. Lit. : (1) by comp. ; (2) जातीय (f. या) and sim. deriv.s. II. Opposed to common : (1) विशेष in comp., *by s. injunctions* : विशेषशालः, M.n. on Ku. v. 27. ; (2) वैशेषिक (f. की : rare), *s. attribute* : वैशेषिको गुणः, Par. ; (3) विशिष्ट (f. ष्टा), *s. jury* : विशिष्ट-सभ्याः (?).

SPECIALTY, SPECIALITY : (1) विशेषधर्मः and sim. comp.s ; वैशेषिकता, वैशेषिकत्वम् (rare).

SPECIALLY : I. Lit. : जालनुसारेण and sim. comp.s. II. Particularly : (1) विशेषेण ; (2) विशेषतः ; (3) विशिष्टम् ; (4) विशिष्य, *s. to those who say the praises of Bhaimi* : विशिष्य मैत्री गुणकोर्तनकृताम्, N. xv. 1.

SPECIE : मुद्रा : v. Coin.

SPECIES : (1) जातिः, *of the same s.* : सजातीय or एकजातीय (f. या), Sr. ; *whatever is best in a s. is called (its) gem* : जातौ जातौ यदुत्कृष्टं तद्रत्नं कथ्यते बभैः, M. n. II. प्रकारः : v. Kind.

SPECIFIC : विशेष- in comp., *s. (remedy)* : विशेष-मौषधम् or मद्दौषधम् (when sense clear).

SPECIFICALLY : (1) सविशेषम् ; (2) मिश्रार्थम् (- explicitly).

SPECIFY : (1) उदाहरति (हृ, c. 1.) ; (2) सविशेषम् उल्लिखति (लिख्, c. 6.) : v. To mention.

SPECIMEN : (1) निदर्शनम् ; (2) आदर्शः (=model).

SPECIOUS : v. Plausible, showy ; s. ly : v. Plausibly.

SPECIOUSNESS : सत्तामासः : v. Plausibility.

SPECK : बिन्दुः : v. Spot.

SPECKLE : बिन्दुमिश्रितयति : v. To spot.

SPECTACLE : I. Show : (1) ध्ययम् ; (2) कौतुकम्

(=curiosity). II. In pl., for the eye : उपनेत्रम् (?).
SPECTATOR : (1) प्रेक्षक (f. शिका), uttered by s.s. : प्रेक्षकेरिताः, Mah. i. 133. 13.; (2) प्रेक्षक-जनः or -लोकः ; (3) द्रष्टृ (f. द्वा); (4) दर्शक (f. शिका), परि-.
SPECTRAL : by comp. : v. Also ghastly.
SPECTRE : (1) भूत (mn.) : v. Ghost ; (2) छाया : v. Shade.
SPECTRUM : solar s. : *सौरदर्शनम्.
SPECULATE : I. To consider, meditate : q.v. : विचारयति (c. of चर्). II. To guess : q.v. : विकल्पयति (c. of कृप्). III. In commerce . perh. कपालं सेवते.
SPECULATION : I. Meditation, consideration : q.v. : विचारः. II. In commerce : *कपालसेवा. III. Guess : q.v. : विकल्पः.
SPECULATIVE : विचारसेविन् (f. नी). Ph. : s. philosophy : दर्शनशास्त्रम्.
SPECULATOR : I. Philosophical : मीमांसक (f. शिका). II. Commercial : *कपालसेवक (f. शिका) or -सेविन् (f. नी).
SPEECH : I. The faculty : (1) वाच् (f.); (2) वाक्शक्तिः. II. Language : q.v. : वाच्. III. Utterance, address : (1) वाच् (f.) or वचस् (n.); (2) गिर (f.); (3) वाणी ; (4) सरस्वती ; (5) मारती : v. Also saying.
SPEECHLESS : मूकः (का, कं) : v. Silent, dumb.
SPEED : (1) वेगः, motion at full s. : पूर्णवेगा गतिः, M.n. ; (2) जवः, by the s. of the current : झोटो-जवेन, Mah. ; (3) रंहस् (n.), s. of wind : मास्तस्य रंहः, R. ii. 34. ; (4) त्वरा : v. Haste ; (5) शीघ्रता : v. Quickness. Ph. : may you have god s. on your way : तव वर्त्मनि वर्ततां शिवम्, N.
SPEED (v.) : शिवं or क्षेमं or मङ्गलं करोति (with gen.).
SPEEDILY : (1) आद्यु ; (2) तूर्णम् : v. Quickly.
SPEEDY : (1) by adv., and may your meeting be s. : पुनरस्तु त्वरितं समागमः, N. ii. 62. ; (2) शीघ्र (f. द्रा=quick) ; (3) जवन (f. ना=swift).
SPELL (subs.) : I. Sub. : (1) मन्त्रः ; (2) तन्त्रम्. II. Verb : वर्णयति (वर्ण, c. 10. : comp. Bengali Bānana).

SPELLING (subs.) : v. To spell. Ph. : vocabulary of words having two s.s. (forms) : द्विरूपकोषः ; s.-book : *वर्णशिक्षा (comp. वर्णपरिचय of Vidyāsāgara).
SPILT : a kind of corn : नीबारः (??).
SPEND : I. To expend : (1) व्ययति, -ते (व्यच्, c. 1.), s.ing at pleasure : व्ययमानः स्ववाञ्छया, H. ii. 95. ; (2) उत्-सृजति, वि-, समुत् (सृज्, c. 6.), s.ing money : धनोत्सर्गं करोति, Ram. ; (3) लजति, परि-, सं-, (लज्, c. 1.), receives much, s.s little : तनुत्यागो बहुग्रहः, H. ii. 91. II. To pass : q.v. : क्षपयति (c. of क्षप्).
SPENDTHRIFT : (1) अतिव्यय (f. या), H. ; (2) अतिव्ययिन् (f. नी) ; (3) त्यागशालिन् (f. नी) ; and sim. comp.s.
SPREW : वमति (वम्, c. 1.) : v. To vomit.
SPHERE : I. A globe : गोलः, celestial s. : खगोलः, Go. ; lunar s. : चन्द्राधिष्ठानगोलः, Su. com. II. Province, department : expr. by कर्म (=work) or क्षेत्रम् (=field).
SPHERICAL : (1) गोलाकारः (रा, रं) ; (2) by गोलः.
SPHERICS : (1) गोलः, an astronomer not knowing s. : गोलानभिज्ञो गणकः, Go. 3. ; (2) गोलग्रन्थः or गोलग्रन्थः (=a work on s.), Go. (गोलाध्याय is the part on S. in S.s).
SPHEROID : *उपगोलः (अण्डम्=egg may prop. be used for prolate s.s).
SPHINX : *नरसिंहो.
SPICE (subs.) : गन्धद्रव्यम्, s.s. : कर्पूरादिबर्गः, Bha. ; the three s.s. : त्रिसुगन्धि or त्रिजातकम्, Bha ; the four s.s. : चतुर्जातकम्, Bha.
SPICE (v.) : वासयति, अधि- (वास्, c. 10.), well s.d with cloves and camphor : लवङ्गेन्दुसुवासित (f. ता), Bha.
SPICY : (1) सुगन्धि (mfn.=fragrant) ; (2) वासित (f. ता=spiced).
SPIDER : (1) ऊर्जनमः ; (2) मर्कटः ; (3) लता, s's web : लताजालम् ; (4) तन्तुनामः, the s. also spins its web itself : तन्तुनामश्च स्वत एव तन्तुन् सृजति, S. ii. 1. 25.
SPIKE (subs.) : I. Of flowers : (1) मञ्जरी ; (2) बह्वरी. II. Of grain : (1) कणिशम् ; (2) शीर्षम् (=head). III. A large nail : महाकीलः (?).

SPIKE (v.) : कीलयति (nomi : ??).

SPIKENARD : (1) जटामांसी ; (2) निशिः(शी) ; (3) नलदा.

SPIKY : (1) तीक्ष्णाय (f. प्रा=sharp-pointed) ; (2) कीलयित (f. ता=furnished with spikes).

SPILL : I. Subs. : शलाका. II. Trans. : perh. क्षिपति (क्षिप्, c. 6.=throw) or पातयति (c. of पत=fall). III. Intrans. : पतति (पत, c. 1.).

SPIN (v.t.) : I. Lit. : कृन्तति (कृत्, c. 7.), *spindle is the instrument for s.ning* : तर्कुः कर्तन-साधने, H. c. iii. 575. II. To revolve : q.v. : परि- वर्तयति (c. of वृत्). III. Intrans. : घूर्णते (घूर्ण, c. 1.) : v. To revolve.

SPINACH : शाकप्रभेदः.

SPINAL : Ph. : s. column : पृष्ठवंशः : v. Spin.

SPINDLE : (1) तर्कुः ; (2) तर्कुटी ; (3) मेख्यजम् (rare).

SPINDLE-SHANKS : क्षामजङ्घ (f. ङ्गा) and sim. comp.s. : पृश्नि (णि mfn.), A.

SPINE : I. Of the body : (1) पृष्ठवंशः ; (2) करोर (mn.). II. A thorn : कण्टकः.

SPINNER : (1) कर्तक (f. तिका) ; (2) तन्तुवाय (f. यी=weaver).

SPINNING-WHEEL : perh. कर्तनचक्रम्.

SPINSTER : I. Lit. : सूत्रकर्तिका. II. An unmarried woman : अनृदा and sim. comp.s.

SPIRACLE : रन्ध्रम् : v. Pore.

SPIRAL : आवर्तिन् (f. नी : १), वि-, s. wheel : आवर्तिचक्रम् (?).

SPIRE : I. A coil : आवर्तः, -नम्, वि-. II. Of a church : (1) शिखरम् ; (2) शृङ्गम् ; (3) शेलरः (m.).

SPIRIT : I. Breath, life : q.v. : प्राणः. II. Animating principle : प्राणः, s. alone is deathless : प्राण एवैको मृत्युनाऽनातः, S. : v. Soul. Ph. : the supreme s. : ब्रह्मन् (n.) or परं ब्रह्म, Vi. III Mind : q.v. : मनस् (n.), loftiness of s. : मनसः समुन्नतिः, Ku. vi. 66. Ph. : high s.s (=joy) : प्रहर्षः ; good s.s : प्रफुल्लता. IV. Energy, vigour : (1) सत्त्वम्, loses s. : सत्त्वात् परिभ्रश्यते, H. 133. ; *evincing high s.* : कृतसत्त्ववेगः, Ki. xvii. 15. ; (2) तेजस् (mfn.), *lacking s.* : निस्तेजस्, Mu. i. 13. ; *again with the s. heightened from a*

determination (to fight) : भूयः समाधानविबुद्धतेजाः, Ki. xvii. 7. V. Of style : भोजस् (n.), Kav. viii. 4. VI. Temper, disposition : q.v. : प्रकृतिः. VII. Prevailing disposition (as "s. of the age") : रीतिः. VIII. Real meaning : भावः or भावार्थः : v. Intention. IX. A person : व्यक्तिः. X. A ghost : (1) भूतः. Ph. : *evil s.* : प्रेतः, Wilson. XI. Disembodied s. : (1) (=dead) ; (2) not expr. (as corporeality is always supposed), and the s. of the king *Daśaratha* : स च राजा दशरथः, Ram. vi. 102. 4. XII. A spirituous liquor : सुरा.

SPIRITED : I. Of persons : (1) तेजस्विन् (f. नी) ; (2) सत्त्ववत् (f. ती) : and sim. comp.s. II. Of style : भोजस्विन् (f. नी), Ki. vi. 38. III. In comp. : expr. by comp. : v. Spirit.

SPIRITEDLY : (1) प्रसमम्, Ki. ii. 28. ; (2) सोत्साहम् (=zealously).

SPIRITLESS : (1) निस्तेजस् (mfn.) ; (2) निःसत्त्व (f. स्त्वा), H. ; (3) तेजोविहीनः (ना, न), Ki. xvii. 16. and sim. comp.s.

SPIRITLESSLY : (1) निःसत्त्वम् (rare) ; (2) निस्साहम्, (without zeal).

SPIRITLESSNESS : (1) निस्साहिता ; (2) तेजोहीनता ; and sim. comp.s.

SPIRITUAL : I. Lit. : (1) expr. by comp. : (2) आध्यात्म- in comp., s. knowledge : आध्यात्म-ज्ञानम् ; (3) आध्यात्मिक (f. की). II. Fig. : (1) पारमिक or पारलौकिक (f. की=of next world) ; (2) मानसिक (f. की mental) ; (3) अमूर्त (f. र्ता=incorporeal) ; (4) सात्त्विक (f. की) : v. Pure, divine ; (5) धार्मिक (f. की) : v. Religious.

SPIRITUALISM : I. Lit. : ब्रह्मवादः. II. Modern : *भूतवादः.

SPIRITUALIST : I. Lit. : ब्रह्मवादिन् (f. नी). II. Modern : भूतवादिन् (f. नी) and sim. comp.s.

SPIRITUALITY : (1) आध्यात्मिकता ; (2) सात्त्विकता, etc. : v. Spiritual.

SPIRITUALLY : (1) ब्रह्मविद्या, B. ; (2) विद्युदध्याया, and sim. expr.s.

SPIRITUOUS : Ph. : s. liquor : सुरासवः, Mah.

SPIT (v.) : I. To eject saliva : डीवति, नि- (हिन्,

c. 1.), *s.ting on any one* : अवनिहीवत् (f. ती), M. viii. 282. ; *s.out* : निहीवति, N. xxii. 16. II. To run a s. through : श्लाकरोति, D.viii. SPIT (subs.) : I. What is s.ted : निष्कृतम्, M. iv. 132. II. For roasting : शूल (mn.). III. Of land. : खनित्रमेया भूमिः. SPITE (subs.) : I. Harted : q.v. : विद्वेषः. II. In s. of : v. Notwithstanding (II), despite. SPITE (v.) : देष्टि (द्विप्, c. 2. : v. To hate, malign). SPITEFUL : (1) by adv. ; (2) सास्य (f. या) ; (3) विद्वेषिन् (f. णी). SPITEFULLY : (1) सास्यम् ; (2) साम्यस्यम् ; (3) द्वेषात् ; (4) विदिष्टम् ; (5) द्रोहबुद्ध्या (=to injure). SPITEFULNESS : विद्वेषः : v. Harted, malignity. SPITTING (subs.) : (1) निहीवः, -नम् ; (2) निष्ठेवः, -नम् ; (3) निष्कृतम्. SPITTLE : (1) लाला (=saliva) ; (2) निष्कृतम्, (what is spitted out). SPITTOON : (1) प्रतिग्रहः ; (2) पतद्ग्रहः, A. SPLASH : I. Verb : आस्फालयति, *which is s.ed by women* : आस्फालितं यत् प्रमदाकराग्रैः, R. xvi. 13. II. Subs. : expr. by adj. : आस्फालित (f. ता). SPLEEN : I. Lit. : (1) ग्रीहन् (mn.), *enlargement of s.* : ग्रीहविवृद्धिः, *the disease called s.* : ग्रीहसंज्ञो गद्, Bha. ; (2) गुल्मः (rare). II. Rage, mortification : q.v. SPLENDID : (1) मासुर (f. रा) : v. Brilliant. ; *s.sword* : मासुरोऽसिः, N. xvi. 18. ; (2) श्रेष्ठ (f. ङा) : v. Excellent ; (3) वृन्दिष्ठ (f. ङा) : v. Chief ; (4) प्रशस्त (f. स्ता) : v. Praise-worthy. SPLENDIDLY : (1) by comp. ; *s. dressed* : उज्ज्वलवेशधारिन् (f. णी), Mr. ix. ; (2) प्रशस्तम् : v. Excellently. SPLENDOUR : (1) औज्ज्वल्यम् : v. Brilliancy ; (2) शोभा ; : v. beauty ; (3) तेजस् (=lustre), *in s. to sun* : तेजसा सवित्रा, K. SPLENETIC : I. Lit. : ग्रीहरोणिन् (f. णी) and sim. comp.s. II. Peevish : q.v. : कर्कर (f. रा). SPLICE : संयोजयति (युज्, c. 10.) : v. To unite. SPLINT : in medicine : perh. : आलम्बः.

SPLINTER : I. Subs. : काष्ठलङ्घम् and sim. comp.s (?). II. Verb : विदारयति (c. of दृ) : v. To shiver, rend. SPLIT : I. Intrans. : (1) स्फुटति, प्र-, वि-, परि- (स्फुट्, c. 1.), *heart is s.ting* : स्फुटति हृदयम्, Mr. iii. ; (2) दीर्यते, वि-, (pass. of दृ), *sound of s.ting rock* : विदीर्यमाणारमनिनादः, Ki. II. Trans., : स्फोटयति (c. of स्फुट्) ; (2) विदारयति (c. of दृ). III. Subs. : (1) expr. by verb ; (2) छिद्रम् (= hole) SPLUTTER : मकमकायते (nomi). SPOIL (v.) I. To destroy, defile : q.v. : दूषयति (c. of दुष्). II. To plunder : लुण्ठति, परि-, (लुण्ठ्, c. 1.). SPOIL (v.i.) : (1) नश्यति, वि- (नश्, c. 4.) ; (2) नष्टीभवति ; (3) नाशमेति, -उपैति, etc. SPOIL (subs.) : (1) युद्धलब्धधनम्, and sim. comp.s. ; (2) लुण्ठितम्, परि- (- plundered). SPOILER : I. Destroyer, defiler : (1) नाशयितृ (f. त्री) ; (2) दूषक (f. षिक्ता) ; etc. II. Plunderer : लुण्ठाक (f. की). SPOKE : (1) अरम् or आरा, *a row of s.s* : आरावली, V. iv. ; (2) सक्थि, *a cart with long s.s* : दीर्घ-सक्थि शकटम्, S.k. SPOKESMAN : (1) मुखम्, *therefore you become my s.* : तत्त्वं मे मुखं भव, V. i. ; (2) वक्त्रु (m.= speaker : q.v.). SPOILIATION : (1) लुण्ठनम्, परि- (=plunder) ; (2) हरणम्, अप- (=carrying off). SPONDAIC : *s. foot* : गो (m. dual). SPONDEE : गो (m. dual). SPONGE : I. Subs. : *स्पञ्जम्. II. Verb : *स्पञ्जेन माष्टि or मार्जयति, परि-, सं- (मृज्, c. 2. and 10.). SPONGE CAKE : पिष्टकविशेषः. SPONGINESS : *स्पञ्जामता and sim. comp.s. SPONGY : *स्पञ्जाम (f. मा) and sim. comp.s. SPONSOR : (1) *प्रतिष्ठात् (f. त्री) ; (2) धर्मप्रतिभूः. SPONSORSHIP : (1) *प्रतिष्ठातृत्वम् ; (2) धर्मप्रातिमाभ्यम्. SPONTANEITY : expr. with adv. : *s. of movement* : स्वेच्छया गमनशीलत्वम्. SPONTANEOUS : expr. by स्वेच्छातः or स्वेच्छया. SPONTANEOUSLY : (1) स्वेच्छया ; (2) स्वेच्छातः ; (3) स्वेच्छानुसारेण, etc.

SPOON : (1) चमस (mn.) ; (2) दूर्वी(विः).

SPOONFUL : expr. by spoon, *giving two s.s of rice* : ओदनस्य दूर्वीद्वयं दत्त्वा, D. vi.

SPORADIC : perh. असंलग्न (f. ह्य).

SPORT (v.) : खेलति (खेल्, c. 1.) : v. To play.

SPORT (subs.) : I. Play, amusement : क्रीडा.

II. Hunting : q.v. : मृगया. III. Ridicule, derision : q.v. : उपहासः.

SPORTING : Ph. : *s. magazine* : आलेखिकपत्रिका.

SPORTIVE : (1) खेल (f. ला : rare) ; (2) खेलत् (f. न्ती), *s. cupid* : खेलदनङ्गः, Gi. i. 29. ; (3) क्रीडत् (f. न्ती), *s. cuckoo* : क्रीडत्कोकिलः, Gi. i. 38. : v. Also playful, merry.

SPORTIVELY : (1) खेलम्, *marching s.* : खेलगामिन् (f. नी), Ku. vii. 49. ; (2) सखेलम् : v. Also playfully, merrily.

SPORTSMAN : मृगयासेविन् (f. नी) and sim. comp.s.

SPOT (subs.) : I. Place : q.v. : स्थानम्. II.

Speck : (1) बिन्दुः, *variegated with hundreds of silver s.s* : रौप्यबिन्दुशतचित्रः, Ra. iii. 98. 12. ; *golden s.s* : बिन्दवो जातरूपस्य, Mah. iv. 42. 1. : v. Also mark. III. Stain : q.v. : कलङ्कः.

SPOT (v.) : I. Lit. : बिन्दुमिश्रयति (चिन्, c. 10.) : v. Also to mark. Ph. : *s.ted leopard* : चित्रव्याघ्रः or चित्रकः ; *s.ted deer* : चित्रो (विचित्र-बिन्दुमिर्युक्तः) मृगः, Ar. II. To stain : q.v. : कलङ्कयति (nomi). III. To soil : q.v. : कलुषयति.

SPOTLESS : I. Lit. : v. Spot. II. Stainless : q.v. : निष्कलङ्क (f. ह्य).

SPOTLESSLY : निष्कलङ्कम् : v. Stainlessly.

SPOUSAL : विवाहः : v. Marriage.

SPOUSE : (1) पाणिग्रहीत् (m.=husband) ; (2) पाणिग्रहीती (=wife) ; (3) बरः (=bridegroom).

SPOUT (subs.) : perh. नाली : v. Pipe.

SPOUT (v.) : I. Lit. : उदस्यति (अस्, c. 4.) : v. To throw up. II. Fig. : उद्गिरति (गृ, c. 6.) : v. Also to declaim.

SPRAIN : I. Verb : perh. आक्षिपति (क्षिप्, c. 6.), Sr. II. Subs. : perh. आक्षेपः, -णम्.

SPRAY : I. Water-drop : (1) शीकरः ; (2) तुषारः (rare). II. Small branch : q.v. : विटपः.

SPREAD (v.i.) : (1) प्रसर्पति, वि- (सृप्, c. 1.), *and the rumour s. on all sides* : प्रतिदिशश्च लोकवादः प्रासर्पद्, D. ; (2) प्रसरति वि- (सृ, c. 1.), *the burning of the body is s.ing* : प्रसरति देहदाहः, Ma. ; (3) विस्तीर्यते, (pass. of स्तृ) ; (4) वितन्यते (pass. of तन्).

SPREAD (v.t.) : (1) तनोति, वि-, प्र-, (तन्, c. 8.), *s.s his while fame by his excellent qualities* : तनोति शुभ्रं गुणसम्पदा यशः, Ki. i. 8. ; (2) विस्तारयति or स्तृणाति, आ-, वि-, (c. of स्तृ 10 and स्तृ, c. 9.), *he s. the net* : तेन जालं विस्तीर्यम्, H. ; (3) प्रसारयति, वि-, (c. of सृ) ; (4) प्रसर्पयति (c. of सृ).

SPRIG : विटपः : v. Twig.

SPRIGHTLINESS : प्रफुल्लता : v. Liveliness, briskness.

SPRIGHTLY : प्रफुल्ल (f. ह्य) : v. Lively, brisk.

SPRING (subs.) : I. The season ; (1) वसन्तः, *s.-time* : वसन्तकालः, Ki. ; *s.-festival* : वसन्तोत्सवः, Pri. ; *oh, how beautiful is s.* : अहो रमणीयता वसन्तस्य, V.t. ; (2) सुरभिः (rare), *beginning of s.* : सुरभिमुलम्, Ki. x. 30. ; (3) मधुः (rare), *the s. will assist you unasked* : मधुरन्नुक्तोऽपि सहाय एव, Ku. iii. 21. Ph. : *s. of life* : अवातयामं वयः, D. viii. II. Of water : उत्स्रः : v. Fountain. III. Any source : q.v. : प्रभवः. IV. A leap : q.v. : उत्स्रवः. V. An elastic body : no equiv. : *प्लवः.

SPRING (v.i.) : I. Proceed, rise : q.v. : जायते (जन्, c. 4.). II. To leap : q.v. : प्लवते, उत्-, आ-, (प्ल, c. 1.).

SPRING (v.t.) : I. To raise : (1) उत्पातयति (c. of प्त्) ; (2) उत्पापयति (c. of स्वा), D. vi. II. To produce : q.v. : जनयति (c. of जन्).

SPRINGE : पाशः : v. Snare, trap.

SPRINGY : उत्स्रवशील (f. ला : ?), etc.

SPRINKLE (v.t.) : (1) सिञ्चति, अमि-, परि-, नि-, प्र-, अव-, सं- (सिच्, c. 6.), *s.s water on Mādhavi-plant* : माधवीलतां सिञ्चति, S. i. ; (2) उक्षति प्र-, अमि- (उक्ष्, c. 1.), R. xi. 5.

SPRINKLE (v.i.) : वर्षति (वृष्, c. 1.), मन्दं मन्दं वर्षति मेघः.

SPRINKLING (subs.) : Ph. : *s. of*=a few :

q.v. : विरल (f. ता), with a s. of dew-drops :
विरलतुषारकणः, Ki. x. 28.

SPROUT : I. Subs. : पल्लवः : v. Shoot. Ph. :
Brussels s.s. : *कपिभेदः. II. Verb. : उद्भिजति
(मिद्, c. 7.) : v. To shoot.

SPRUCE : I. adj. विनीत (f. ता) : Gentle. II.
Subs. : चर्मविशेषः.

SPRUCELY : विनीतम् : v. Gently.

SPRUCENESS : विनीतता : v. Elegance, neatness.

SPUD : कलकरी.

SPUME : हिण्डीरः : v. Foam, slime.

SPUR (subs.) : I. For horses : perh., कण्टकः.

II. Incitement : q.v. : उत्साहः. III. Pro-
jection : perh. नासा.

SPUR (v.) : (कण्टकेन) उत्साहयति, प्रोत्- (c. of सद्) :
v. To incite.

SPURIOUS : कृत्रिम (f. मा) : v. Counterfeit,
false.

SPURIOUSNESS : (1) कृत्रिमता ; (2) by adj. : v.
Counterfeit, false.

SPURN : प्रत्याख्याति (ख्या, c. 2.) : v. To reject,
scorn.

SPURT : I. Subs. : sudden effort : हठोद्यमः and
sim. comp.s. II. Trans. : वेगेन रुदस्यति or
उत्क्षिपति (अस्, c. 4. or क्षिप्, c. 6.). II.
Intrans. : वेगेन निष्पतति (पत्, c. 1.).

SPUTTER : s.ed speck : अम्बूकुतम्, U. ii. 21. : v.
Also to spit.

SPY (subs.) : चारः or चरः, a s.-eyed king : चार-
चतुर्महीपतिः, Ka. xii. 28. ; spies should go out
everywhere collecting the opinions of the people :
चराक्षरेभ्यः परितः पिबन्तो जगतां मतम्, Ka xii 26. ;
(2) अपसर्पः (rare) ; (3) स्पशः (rare).

SPY (v.) : (1) आहरति (ह्, c. 1 = to collect),
should s. out unperceived what goes on in the
harem : अन्तःपुरगतां वार्तामाहरेयुरलक्षिताः, Ka. xii.
43. ; (2) विजानाति (ज्ञा, c. 9 = to know,
ascertain) : v. Also look into.

SQUABBLE (subs.) : कलहः : v. Quarrel.

SQUABBLE (v.) : कलहायते (nomi) : To quarrel.

SQUAD : दल (mn.) : v. Party, company.

SQUADRON : I. Of army : (1) गुल्मद्वयम् ; (2)
गणः (३ of s.). II. Of shps : पोताबली.

SQUALID : (1) कुत्सित (f. ता) : v. Foul ; (2)
मलिन (f. ना) : v. Dirty.

SQUALIDITY, SQUALOR : मालिन्यम् : v. Dirti-
ness, filth.

SQUALL (subs.) : I. Scream : q.v. : चीत्कारः.

II. Of wind : चण्डवातः and sim. comp.s.

SQUALL (v.) : क्रोरति (क्रुश्, c. 1.) : v. To
cry.

SQUALLY : चण्डवात (f. ता) and sim. comp.s.

SQUANDER : व्ययति, -ते (व्यय्, c. 1), you have s.
ed your treasury : कोषांस्त्वमव्ययीः, B. xv. 17. :
v. Also to spend.

SQUARDERER : (1) व्ययिन्, अप- (f. नी) ; (2)
व्ययकारिन् (f. णी).

SQUARE (adj.) : वर्ग- in comp., s. cubit : वर्गहस्तः

SQUARE (subs.) : I. In arith. : (1) वर्गः, s. of
a s. : वर्गवर्गः, Li. ; s. root : वर्गमूलम्, Li. or पदम् ;
the root of the sum of their s.s. : तत्कृत्योयोगपदम्,
Li. 108. ; to take the s. root : पदीकरोति, A.b. ;
(2) कृतिः, its s. : अस्य कृतिः, Li. 30. II. In
Geo. : (1) वर्गः, a s. is an equal quadrilateral :
वर्गः समचतुरस्रः, A. b. ; (2) तुल्यश्रुतिस्तुल्यचतुर्भुजः,
and sim. comp.s., Li. 148. III. In towns :
no equiv. : चतुरस्रम् may be used : v. Also
court. IV. Of armies : वर्गव्यूहः (?) : comp.
पञ्चव्यूहः etc., Mah. vii. 87. 24. V. An intru-
ment : *समयज्जम्.

SQUIRE (v.t.) : I. In arith. : वर्गयति or वर्गीकरोति,
what (number) multiplied by three...s.d. : कश्चिद्
...वर्गितः, A. b. II. To settle, adjust : q.v. :
शोधयति (c. of शुष्).

SQUARE (v.i.) : I. To agree : q.v. : संबदति
(बद्, c. 1.). II. To take a boxing attitude :
मुष्टिं ब्रह्माति (बन्प्, c. 9. : with loc.).

SQUASH : I. Verb. : मृदाति (मृद्, c. 9.) : v.
To smash. II. Subs. : संमर्दः.

SQUAT (v.) : s.ing : उत्कटकासनम् ; (2) अवसन्विष-
कासनम्, Wilson.

SQUEAK, SQUEAL : I. Subs. : कर्करारावः & sim.
comp.s. II. Verb. : वारशते or वारयते (वार्श्, c. 1.
and 4.).

SQUEAMISH : I. Lit. : विवमिषु (mfn.). II.
Fastidious : q.v.

SQUEAMISHNESS : I. Lit. : विवमिषा. II. Fastidiousness : q.v.

SQUEEZE : निष्पीडयति (पीड्, c. 10.) : v. To press. *S. out* : गालयति (c. of गल्) ; *s.d out of cloth* : बल्लगलितः, Bha.

SQUEEZE, -ING (subs.) : (1) पीडनम्, सं- ; निस्- , नि- ; (2) निष्पेवः (fig.).

SQUIB : I. Small firework : स्फोटकम् (comp. फट्का). II. A lampoon : परि(री)वादप्रबन्धः, and sim. comp.s.

SQUINT (subs. and verb) : expr. by *s.-syed* : q.v.

SQUINT-EYED : (1) डेर (f. रा), -क (f. का) ; (2) कैकर (f. रा) ; (3) बलिर (f. रा) ; (4) केदर (f. रा) ; (5) डगर (f. रा).

SQUIRE : महाजनः : v. Gentleman.

SQUIRREL : (1) काष्ठविडालः ; (2) काष्ठमार्जारः, and sim. comp.s.

SQUIRT : I. Subs. : धारायन्त्रम्, R. II. Verb : उदस्यति (अस्, c. 4.) : v. To throw out.

STAB (v.) : (1) विध्यति (व्यध्, c. 4.) : v. To pierce ; (2) मिनसि (मिद्, c. 7.), *to s. in the secret* : परोक्षे मर्मभेदं करोति : v. To wound.

STAB (subs.) : (1) विद्धम् ; (2) मित्तम्, Sr. ; (3) क्षतम् (=injury).

STABILITY : स्थैर्यम् : v. Firmness, steadiness.

STABLE (adj.) : स्थिरः (रा, र्) : v. Firm constant.

STABLE (subs.) : I. For horses : (1) मन्दुरा, *s. -keeper* : मन्दुरापालः, K. ; (2) अश्वशाला and sim. comp.s. II. For elephants (the place where they are tied up or confined) : बारी, R. v. 45. III. For cattle : गोशाला.

STABLE (v.) : रक्षति (रक्ष्, c. 1.) : v. To keep.

STABLING (subs.) : I. The act : रक्षणम्. II. Stable : q.v.

STACK (subs.) : राशिः : v. Heap, pile.

STACK (v.) : राशीकरोति : v. To heap, pile.

STAFF : I. Stick : q.v. : दण्डः, *flag-s.* : केतुदण्डः, D. II. Support : q.v. : बालम्भः, -नम्. III.

Of officers : perh. वर्गः. Ph. : *he belongs to my s.* ; मदचीनलः कर्मचारी.

STAG : (1) शृगः ; (2) हरिणः ; (3) कुरङ्गः.

STAGE : I. For acting, etc. : रङ्गः, -भूमिः, -शाला, *then the whole s. was sprightly* : ततः सर्वस्य रङ्गस्य समुत्पिञ्जलकोऽभवत्, Mah. i. 133. 10. Ph. : *behind the s.* : नेपथ्ये ; *speaking off the s.* : आकाश-वचनम्, Sah. vi. II. Scaffolding : मञ्चः, *in the s.s.* : मञ्चेषु, R. vi. 1. III. On a journey, perh. (1) वसतिः, *passing three s.s.* : तिस्रो वसतीरुषित्वा, R. vii. 33. ; (2) निवासस्थानम्, and sim. comp.s ; (3) प्रयाणकम् (=march : q.v.). IV. Condition, state : q.v. : दशा, *on the various s.s of life* : दशान्तरेषु, S.

STAGE-COACH : अश्वगयानम् and sim. comp.s (?).

STAGE-PLAYER : रङ्गोपजीविन् (f. नी) : v. Player.

STAGGER : Intrans. : (1) स्खलति (स्खल्, c. 1.) : v. To reel ; (2) घूर्णते, (घूर्ण्, c. 4.) : v. To roll. II. Trans. : expr. by causal.

STAGGERS : a disease of animals : घूर्णिः (?).

STAGNANT : I. Lit. : स्थिर (f. रा) : v. Also motionless. II. Inert, dull : q.v. : जड (f. ङा).

STAGNATE : I. Lit. : स्थिरोभवति. II. Fig. : शिथिलीभवति.

STAGNATION : I. Lit. : (1) स्थैर्यम्, स्थिरता, स्थिर-त्वम् ; (2) निश्चलता. II. Fig. : (1) मान्द्यम् ; (2) क्षयता ; (3) शिथिलता.

STAIID : स्थिर (f. रा) : v. Grave, sober.

STAIN (v.) : I. In general : (1) कलङ्कयति, V.t. : (2) दूषयति (c. of दुष् = pollute), *but I will not thus s. my great vow of holding arms* : न त्वेवं दूषयिष्यामि शस्त्रग्रहमाश्रयतम्, Vi. ii. 8. ; (3) मलिनयति (nomi.), *fortune is s.ed by bowing to others* : परिणत्वा मलिनीकृताः श्रियः, Ki. xiv. 48. ; (4) आविलयति (nomi. = 3.), *why are you striving to s. your family* : व्यपदेशमाविलयितुं किमीहसे, Sa. v. 21. ; (5) कलुषयति (nomi.), *fortune s.s even what is clear* : लक्ष्मीः स्वच्छमपि कलुषीकरोति, K. II. To dye : q.v. : रञ्जयति (रञ्ज्, c. 10.).

STAIN (subs.) : (1) कलङ्कः, *the s. of the wheelwright caste* : रथकारकुलकलङ्कस्य, Vi. iii. ; *with- out any s.* निष्कलङ्कः (f. ङ्का), Ma. i. 23. ; (3) अङ्कः (=mark : q.v.).

STAINLESS : (1) निष्कलङ्क or अकलङ्क (f. ङ्का), *thus there is nobody s.* : इत्थं नास्त्यकलङ्कः कोऽपि, Va. ; (2) निर्मलः (ला, लं) : v. Pure, chaste.

STAINLESSLY : (1) निष्कलङ्कम् ; (2) by adj.

STAIR : I. A flight of steps : (1) सोपानम् ; (2) निःश्रेणिः(णी) (rare), R. xv. 1. ; (3) अषि-रोह(हि)णी, M. n. II. A single step : (1) पर्वन् (n.), R. xvi. 46. ; मङ्गिः(ङ्गी), Mc. i. 61.

STAIRCASE : सोपानपथः, सोपानपद्धतिः, etc. : v. Stair (1).

STAKE (subs.) : I. A wage : q.v. : ग्लहः. II. Of word : (1) कीलः ; (2) शकुः. II. For prisoners : शूल (mn.). Ph. : *to be in s.* : (1) संशयस्थ (f. स्था) ; (2) संशयमापन्न (f. ज्ञा) and sim. comp.s.

STAKE (v.) : I. To wager : q.v. : पणते (पण्, c. 1.). II. To pierce with a s. : कीलयति (nomi.).

STALE (adj.) : (1) यातयाम (f. मा) ; (2) पुराण (f. जा=old) ; (3) दुष्ट (f. द्या=spoiled), *s.d. water* : दुष्टं जलम्, Bha.

STALE (v.) : (1) मेहति (मिह्, c. 1.) ; (2) मूत्रयति (मुत्र्, c. 10.).

STALK (subs.) : (1) काण्ड (mn.) ; (2) स्तम्भः ; (3) वृन्तम् (=foot-s. of a flower) ; (4) मञ्जरी (of corn).

STALK (v.) : I. To walk proudly : सादोषं परिक्रामति (क्रम्, c. 1.) and sim. expr.s. II. To follow stealthily : निःशब्दमनुसरति (च, c. 1.).

STALK-HORSE : Fig. : v. Pretence, pretext.

STALL (subs.) : I. A shop : q.v. : पण्यबीधिः, -का. II. For cattle : शाला. Ph. : *s. for cattle* : गोष्ठम्. III. A seat : आसनम्.

STALL (v.) : बध्नाति (बन्ध्, c. 9.) : v. Subs. and put.

STALLION : perh. बीजाश्वः and sim. comp.s : v. Horse.

STAMEN : I. Of flower : केसरः. II. Fig., specially in pl. stamina. : (1) सारः ; (2) सत्त्वम्.

STAMMER : I. Verb : perh. तोतलायते (nomi.) II. Subs. : perh. तोतलायितम्.

STAMMERER : perh. तोतलः (ला, लं).

STAMP (subs.) : I. For using : no equiv. : *हृत्प्यः. II. Formaking impression : मुद्रा. III. Of foot : (1) पदाघातः ; (2) पादप्रहारः. IV.

Mark : q.v. : चिह्नम्. V. Miscell : *of high s.* : महामाव (f. वा) ; *ordinary s.* : सामान्यप्रकृति (mf.n.).

STAMP (v.) : I. To mark : चिह्नयति (चिह्, c. 10.). II. With the foot : पादेन अभिहन्ति (हन्, c. 2. =to strike : q.v.) or मृदाति, अव- (मृद्, c. 9. - smash : q.v.).

STANCH (adj.) : दृढ (f. द्वा) : v. Firm, constant.

STANCH (v.) : v. To stop.

STANCHION : अवस्तम्भः : v. Prop, support.

STAND (subs.) : I. Stopping, s. still: *to bring to a s.* : स्तम्भयति or स्तब्धायति : v. To stop ; *to come to s.* : स्तम्भोभवति, *to be at s.* : स्तम्भ (f. ष्वा), नि-, निस्-. Ph. : *to make a s. against* : प्रतीपयति (nomi.) : v. To oppose. II. Platform : q.v. : मञ्चः. III. For other things : *s. for lamps* : दीपाधारः ; *ink-s.* : मसीमाण्डनम्, -पात्रम् ; *salt-s.* : लवणपात्रम्, etc.

STAND (v.i.) : I. Opposed to sit : तिष्ठति (स्था, c. 1.), *stood determined to fight* : तस्मै सिसंग्रामिषुः, B. iii. 47. ; *why do you experience the pain of long s.ing* : किमिति चिरस्थितिर्दुःशोऽनुभूयते, D. v. II. Not to move : तिष्ठति, *s.ing when she stood, going when she moved* : स्थितः स्थितामुच्चलितः प्रयाताम्, R. ii. 6. ; *s. s. wretched goblin* : तिष्ठ तिष्ठ कौणपापसद, Sa. vi. III. To remain : q.v. : तिष्ठति, *I stood resolved not to leave the ground on which I slept without ascertaining the facts of the case* : नाहमिदं तत्त्वतोऽनवबुध्य मोक्षयामि भूमिशय्यामिति निश्चितमतिरतिष्ठम्, D. v. IV. To be situated : तिष्ठति, अव- or सं-तिष्ठते, *so s.s the Fig Continent, surrounding the Salt Ocean* : संवेष्ट्य क्षारमुदधिं पुच्छद्वीपस्तथा स्थितः, V.p. ii. 4. 1. V. To adhere : तिष्ठते, आ-, *who s.s with Karna and others* : कर्णादिषु तिष्ठते यः, Ki. iii. 14. VI. To be, become : q.v. : भवति.

STAND (v.t.) : I. To endure : q.v. : सहते (सह्, c. 1.). II. To withstand : q.v. III. To abide by : q.v. : तिष्ठति.

STAND AGAINST : प्रत्यवतिष्ठते, *others s. a. this* : अत्रापरे प्रत्यवतिष्ठन्ते, S. iv.

STAND BY : I. Lit. : उपतिष्ठति. II. To abide by : तिष्ठति, अवतिष्ठते, *who did not s. by their superiors' commands* : न शासनेऽवास्तित यो गुरुणाम्,

B. iii. 14. III. To assist : q.v. : prob. उपसिद्धिः.

STAND FOR : I. In place of : -स्थाने or -भूमौ तिष्ठति, वर्तते (वृत्, c. 1.), etc. II. For the sake of : -वर्ष or वर्षे तिष्ठति, वर्तते, etc. Ph. : s. for good (i.e. lie for ever, die) : संतिष्ठते.

STAND (ONE) IN : v. To cost.

STAND ON : fig. : तिष्ठते, जा- (with loc.).

STAND OUT : I. To project : q.v. : II. To s. out against : प्रखण्ड-तिष्ठते, prob. प्रतिसं-

STAND OVER : fig. : अप्रतिष्ठति (with acc.).

STAND TO : I. To abide by : तिष्ठति (with loc.). II. To be consistent with : संवदति (वद्, c. 1.); better by circumlo.

STAND UNDER : v. To endure, support.

STAND UP : I. Lit. : उत्तिष्ठति. II. Fig. : उत्तिष्ठते : v. To rise.

STAND WITH : i.e. be consistent with : expr. by circumlo.

STANDARD : I. Ensign : (1) ध्वज (mf.n.), *description of s.s. : ध्वजवर्णं नम्*, Mah. vii. 10.50. ; (2) केतुः or केतनम् ; (3) पताका (=flag) ; (4) वैजयन्ती (rare).

STANDARD-BEARER : (1) पताकिन् (m.) ; (2) ध्वजिन् (m.) ; (3) वैजयन्तिकः.

STANDING (subs.) : I. Not sitting or walking : स्थितिः, R. i. 89. II. Continuance : स्थितिः. Ph. : of long s. : बहोः कालात् (=for a long time) and sim. expr.s. III. Position, rank : q.v. : स्थानम्.

STAND STILL (subs.) : v. Stand (I).

STANZA : श्लोकः : v. Verse.

STAPLE (subs.) : I. Of iron : लोहपुटः (?). II. Market.

STAPLE (adj.) : मुख्य (f. स्त्र्या) : v. Chief. II. Market : q.v. : हट्टः. III. S. product : प्रधानपण्यम्, and sim. comp.s.

STAR (subs.) : I. Lit. : (1) तारा or तारका (not तारिका), *interspersed with s.s and darkness : तारातमोदम्बुर* (f. रा), N. xxii. 17. ; *her breast s.s. red with eye-drops* : समुविन्दुतारकितपयोधरा, D. ii. ; (2) नक्षत्रम् (sp. of the signs), *the s. under which one is born* : जन्मनक्षत्रम् ; *shooting*

s. : मङ्गलपतनम्, Sr. ; (3) ज्योतिस् (n.=lumi-nary), *I salute the chief of s.s (moon)* : ज्योतिषां पतिमहं महयामि, Pra. ; *shooting s.s* : पतमानामि (पतन्ति) ज्योतीषि, Mah. ; (4) नक्ष (rare), *surrounded all around by s.s* : परिवारितः परित नक्षगणैः, Si. ix. 31. ; (5) उडु (mf.n.) ; (6) मन्. II. Fig. : of persons : expr. by सूर्यः (=sun), चन्द्रः (=moon), and their syn.

STARBOARD : (नावो) दक्षिणपार्श्वः.

STARCH : Subs. : मण्डः (?). II. Verb : perh. मण्डयति (nomi : comp. माड देवोया) : v. Also stiffen.

STARE : I. Verb : स्तिरच्छा निरीक्ष्यते (ईच्, c. 1.) : v. To gaze : II. Subs. : स्तिरच्छिः : v. Gaze.

STARFISH : a marine animal : *समुद्रतारा.

STARK (adj.) : I. Stiff, rugged : q.v. : II. Complete, full : q.v. : समग्र (f. ग्रा).

STARK (adj.) : सम्पूर्णम् : v. Fully, completely.

STARLIGHT (adv.) : (1) तारावदात्त (f. ता) ; (2) ताराप्रकाश (f. शा) ; etc.

STAR-LIKE (adj.) : (1) ताराणिम (f. मा) ; (2) तारावमास (f. सा) ; etc.

STARLING : पक्षिविशेषः, *तारका.

STARRY : I. Consisting of, or abounding in stars : (1) तारामय (f. यी), s. *refuse* : तारामय-मस्त्रिभूषम्, N. xxii. 14. ; (2) तारासङ्कुल (f. ला =covered with stars), R. vi. 22. ; and sim. comp.s ; (3) तारकित (f. ता), D. ii. II. Starlike : q.v.

START (v.i.) : I. To set out : q.v. : प्रतिष्ठते (स्वा, c. 1.). II. To move suddenly : चकति, -ते (चक्, c. 1.), s. *ing* : चकितम्, Sah. III. *कुतोऽपि दयितस्याग्रे चकितं मयसम्भ्रमः*, Sah. iii. ; s. *ing* (=adv.) चकितम् or सचकितम्. IV. To shrink : q.v.

START (v.t.) : I. To set on foot : प्रवर्तयति (c. of वृत्), to s. *the teaching of Vedas* : श्रुतिसम्प्रदायं प्रवर्तयितुम्, M.n. on Si. xiv. 79. II. To alarm, frighten : q.v. : बासयति, सं-, (c. of वृत्).

START AFTER : अनुसरति (सृ, c. 1.) : v. To pursue, run after.

START UP : सहसा उत्तिष्ठति (स्वा, c. 1.=rise :

q.v.), *would s.* : सृष्टा व्युत्पत्त, Ku. v. 57. :
v. To awake.

START (subs.) : I. Sudden motion : चकितम्.
II. Beginning : q.v. : प्रवर्तनम्, -जा. III. A
setting out : प्रस्थानम्. Ph. : *to get or have the*
s. of : पूर्व प्रवर्तते (वृत्, c. 1. : with abl.) ; *by*
s.s., perh. हुतेः.

STARTER : of a race : perh. धावयिद् (f. नी).

STARTLE I. Intrans. : चकित, -ते (चक्, c. 1.).

II. To alarm, frighten : q.v. : उद्वेजयति (c.
of विज्) ; *s.ing* : उद्वेगकर (f. री).

STARVATION : expr. by verb : v. Also fasting.

STARVE (v.i.) : I. Lit. : शीतेन *or* क्षुभया सीदति
: जव-, (सद्, c. 1.) *or* म्रियते (मृ, c. 4.=dic).

II. Fig. : सीदति, जव-.

STRAVE (v.t.) : I. Lit. : (शीतेन *or*) क्षुभया
सादयति, जव- (c. of सद्) *or* मारयति (c. of मृ
=kill). II. Fig. : सादयति, जव-.

STARVELING : क्षुत्क्षामकण्ठ (f. ण्ठा) : v. Hungry,
lean.

STATE (subs.) : I. Condition : q.v. : (1)
जवत्वा ; (2) दशा. II. Government, sover-
eignty : q.v. : राज्यम्, Ph. : *s. affairs* :
राजकार्याणि ; *s. servant* : राजसेवक (f. बिका) ; etc.
III. Grandeur, splendour : q.v. : ऐश्वर्यम्.

STATE (v.) : कथयति (कथ्, c. 10.) : v. To say,
tell, narrate.

STATELINESS : औदार्यम् : v. Grandeur, majesty.

STATELY : उदार (f. रा) : v. Grand, majestic.

STATEMENT : उक्तिः : v. Saying, narration,
representation.

STATESMAN : (1) नीतिज्ञ (f. ज्ञा) ; (2) नयविद्
(mfn.), and sim. comp.s.

STATESMANSHIP : (1) नयज्ञता ; (2) नीतिकौशलम्,
etc. : v. Also policy.

STATICS : स्वेयविज्ञानम्.

STATION (subs.) : I. As civil, military *or*
railway : निवेशः. II. Position, rank : q.v. :
पदम्, *high s.* : उन्नत-पदम्, Ku. III. Situation,
position : q.v.

STATION (v.) : स्थापयति, जव-, (c. of स्था) : v. To
put. Ph. : *s. at Burdwan* : वर्धमाननिवेश (f. शा).

STATIONARY : स्थिर (f. रा) : v. Fixed.

STATIONER : पत्रकक्षमादिभिरेव (f. नी. : ?) and
sim. expr.s.

STATIONERY : पत्रकक्षमादि (?), and sim. expr.s.

STATISTICAL : expr. by comp.

STATISTICS : *संख्यानम्, *s. of crime* : अपराधसंख्यानम्
(?).

STATUARY : I. The maker : प्रतिमाकार (f. री)
and sim. comp.s. II. The art : प्रतिमागिनानम्,
and sim. comp.s.

STATUE : (1) प्रतिमा, *stand for s.* : प्रतिमापिठिका,
A. p. ; (2) मूर्तिः, *s. keeper* : मूर्तिपः, Mat.

STATURE : प्रमाणम् : v. Size.

STATUTE : व्यवस्था : v. Law.

STATUTORY : *s. provision* : व्यवस्थाविधिः.

STAVE : I. Of wood : काष्ठसङ्घटनम्. II. Of songs :
भागः.

STAVE (v.) : I. To burst : स्फोटयति (c. of
स्फुट्). II. With off : v. Put off.

STAY (v.) : (1) वसति (वस्, c. 1.) : v. To
live ; (2) तिष्ठति (स्था, c. 1.) : v. To remain.

STAY (v.t.) : स्तब्धयति (स्तम्भ्, c. 9.) : v. To
stop, obstruct, delay.

STAY (subs.) : I. Sojourn : (1) जवस्थितिः
(-स्थानम्) ; (2) निवासः (rare), Si. xii. 63. II.
A prop : स्तम्भः, उप-. III. Stop, hindrance :
(1) स्तम्भः ; (2) प्रतिष्टम्भः. IV. In pl., bodies :
q.v. : अङ्गिका. V. A rope : रज्जुः.

STEAD, IN : v. Instead of.

STEADFAST : स्थिरः (रा, र्) : v. Firm, con-
stant, true.

STEADFASTNESS : स्थिरता : v. Firmness, constancy.

STEADFASTLY : (1) दृढम् : v. Firmly ; (2)
सन्ततम् : v. Constantly.

STEADILY : (1) स्थिरम् ; (2) दृढम् ; (3) धीरम् :
v. Steady.

STEADINESS : (1) स्वेयम् ; (2) दायम् ; (3) धैर्यम् :
v. Steady.

STEADY : I. In gen. : (1) स्थिर (f. रा=cons-
tant, fixed), *s. minded* : स्थिरधीः, R. viii. 22. ;
one whose actions are steady : स्थिरकर्मन् (mfn.) ;
(2) दृढ (f. ङा=firm : q.v.). II. Of men :
धीरः (f. रा). Ph. : *to lead a s. life* : न व्यभिचरेति,
(वद्, c. 1.) *or* सन्ततार्थे तिष्ठति (स्था, c. 1.).

STEAK : शीतकाशी, N. xvi. 81.

STEAL (v.) : I. Lit. : (1) चोरयति (चुर्, c. 10.), *we stole so as to reduce him to earthen pots* : मुद्राणां चोरयाम, D. ii. ; *for sing* : चौर्वाय, Viv. ; (2) स्तेनयति (स्तेन्, c. 10. : rare), *for those who s. large animals* : महापशून् स्तेनयतः, N.s. ; (3) मुष्णाति, परि- (मुष्, c. 9.), *sing the valuable leather from Uddraka* : अजिनरक्षुदारकान्मुष्तिवा, D. ii. ; (4) हरति, अप- (ह्, c. 1. = to take away), *to s. paddy* : चान्वं हरति, M. viii. 320. II. Fig., *to s. away* : अलक्षितं गच्छति, (= to go) or अपसरति (= go away). III. Fig., *to s. over or upon - to slip in* : अलक्षितं समाक्रामति (क्रम्, c. 1.). IV. *To gain or win unperceived* ; अपहरति, (*your*) heart which is going to be stolen away by her : अपह्रियमाणमनया हृदयम्, K. : v. To rob.

STEALER : (1) स्तेयकृत्, *s. of gold* : सुवर्णस्तेयकृत्, K. b. ; (2) -मुष्, in comp., *s. from travellers* : पंथमुष्, Viv. ; (3) हर्तुं, अप- (f. नी), *man-s.* : नरहर्ता, Mit.

STEALING (subs.) : स्तेयम् : v. Theft, robbery.

STEALTH : I. Stealing : (1) स्तेयम् or स्तेन्यम् ; (2) चोरी (or रिका : rare) ; (3) मोषः. II. Fig. : (1) चौरिका, *marriage by s.* : चौरिका-विवाहः, Ma. i. ; (2) मोषः, *carrying off Kanakavati by s.* : कनकवतीं मोषेणापहृत्य, D. vi.

STEALTHILY : (1) चौरिकया ; (2) मोषेण ; (3) निवृत्तम् (= quietly).

STEALTHY : (1) निवृत्तः (ता, त=quiet) ; (2) प्रच्छन्न (f. जा hidden) ; (3) मौनिन् (f. नी = silent) : v. Also secret.

STEAM (subs.) : बाष्पः, *s. boat* : *बाष्पीयतरौ, *s. engine* : *बाष्पीययन्त्रम्.

STEAM (v.i.) : बाष्पायते. *S. out or off* : *बाष्पयोगेन चक्षति.

STEAM (v.t.) : *बाष्पितं करोति. *S. out* : *बाष्पयोगेन चालयति (c. of चल्).

STEAMER : *बाष्पीयपोतः and sim. comp.s.

STEED : बाजिन् (m.) : v. Horse.

STEEL (subs.) : I. Prepared iron : (1) पिनायसम् ; (2) शस्त्रम् : v. Iron, II. Weapon : q.v. : सस्त्रम्.

STEEL (v.) : (1) कठिनीकरोति (= to harden) ; (2) by circumlo.

STEELYARD : तुलायन्त्रः : v. Balance.

STEEP (adj.) : (1) उत्सर्पिन् (f. नी) ; (2) दुरारोह (f. ह् = difficult to climb).

STEEP (v.) : निःक्षिप्य स्वापयति (c. of स्वा) : v. Also to soak, Bha.

STEEPLE : (1) शिखरम् ; (2) मृद्वम्.

STEEPLECHASE : अश्वचर्या : v. Race.

STEEPNESS : (1) उत्सर्पिता ; (2) दुरारोहता : v. Steep.

STEER (v.) : चालयति, (c. of चल्) : v. To guide, move.

STEER (subs.) : बत्सतरः, K. iii. 32.

STEERAGE : I. The act : चालनम् : v. Also guidance. II. Hinder part of a vessel : पश्चात्भागः.

STEERER, STEERSMAN : (1) कर्णधार (f. री) ; (2) कर्षिन् (f. नी : rare).

STEM (subs.) : I. S. of a tree : (1) काष्ठ (mn.) ; (2) स्तम्भः. II. Of a vessel : v. row. III. Stock : q.v.

STEM (v.) : प्रतिकूलयति (nomi.) : v. To resist, oppose.

STENCH : v. Stink.

STENOGRAPHY : v. Short-hand. *Stenographist* : v. S. writer.

STEP (subs.) : I. A pace : (1) पदम्, *I cannot move a single s.* : पदात्पदमपि गन्तुं न शक्नोमि, Ra. ii. ; *at every s.* : पदे पदे, N. ; (2) क्रमः, वि- (rare), *the s. which covered the spheres of the sun and the moon* : लक्षितार्कशरिमण्डलक्रमः, Si. xiv. 75. ; (3) पादव्यासः, पदविक्षेपः, and sim. comp.s (= throwing of feet). II. Gradation, degree : क्रमः, *s. by s.* : क्रमशः, A. III. Of a ladder : मङ्गः (शिः), वि- : v. Stair. IV. Measure, plan : q.v. : उपायः.

STEP (v.) : I. To throw, set : q.v. : न्यस्यति, वि- (अस्, c. 4.). II. To move the foot : पदविक्षेपं करोति and sim. expr.s. III. To walk : q.v.

STEP-BROTHER : अन्यपितृजो भ्राता (by a different father) : अन्योदयो भ्राता (by a different mother) : v. Half-brother.

STEP-CHILD : अन्यपितृजः (f. जा) or अन्योदर्यः (f. र्या) पुत्रः (=son) or कन्या (=daughter).

STEP-FATHER : मातुः पतिः.

STEP-MOTHER : विमातृ (f.) (simply मातृ when clear, R. xiv. 22.).

STEPPE : मासं क्षेत्रम्, Me. i. 16.

STEREOTYPE : *स्थिराक्षरफलकम्. S.d. fig. : समय-गत (f. ता), Sah. vii.

STERILE, STERILITY : v. Barren, barrenness.

STERLING : I. Subs. : इलङ्घीयमुद्रा. II. Adj. : यथार्थ (f. र्था) : v. Genuine.

STERN (subs.) : पश्चाद्भागः : v. Also back.

STERN (adj.) : परुष (f. वा) : v. Harsh, rough, severe.

STERNLY : परुषम् : v. Harshly, severely.

STERNNESS : पाक्वम् : v. Harshness, severity.

STETHOSCOPE : *हृदयवीक्षणम्.

STEW (subs.) : I. S.ed meat : मांसकायः (?). II. Brothel : q.v. : वेश्यालयः. III. Agitation, confusion : q.v. : संक्षोभः.

STEW (v.) : no prop. equiv. : कथयति (कथ्, c. 1.).

STEWARDED, -ESS (v.) : परिचारक (f. रिका : v. Also manager, servant).

STEWARDSHIP : परिचारकत्वम्, -ता (rare).

STICK (subs.) : I. A staff : (1) यष्टिः, blind-man's s. : अन्धस्य यष्टिः, Mah. ; (2) दण्डः ; (3) वेष्टम् (=cane) ; (4) आषाढः (=Palasa s.), Ku. v. 30. II. As of sealing wax : perh. यष्टिः.

STICK (v.) : I. To thrust, set : निवेशयति, सम्- (c. of विश्). II. To adhere : q.v. : (1) लगति, सम्- (लग्, c. 1.), it has stuck fast : ष्टं खलु लग्ना, V. i. ; (2) निविशते (विश्, c. 1. =enter : q.v.). III. To stop : स्तम्भाति (स्तम्, c. 9.). Comp. (a) s. by : v. Stand by ; (b) s. out : v. To project ; (c) s. up : वस्त्राति (वन्ध्, c. 9.) : v. To fasten.

STICKLES : पक्षसमर्थक (f. धिका) : v. Also umpire.

STICKY : संक्षेपक (f. धिका) : v. Also glossy.

STIFF : I. Lit. : (1) संघट (f. ता=compact) ; (2) कठिन (f. ना=hard). II. Fig. : कर्करा (f. रा) : v. Harsh, rough.

STIFFEN : (1) कठिनीकरोति (=harden) ; (2) रुक्षीकरोति (=roughen).

STIFFLY : (1) कठिनम् : v. Hardly ; (2) रुक्षम् : v. Roughly.

STIFFNESS : (1) कठिन्यम् : v. Hardness ; (2) रौक्षम् : v. Roughness.

STIFLE : I. Lit. : वासरोधं करोति or वासं बध्नि, (बध्, c. 7.) (with gen.). II. Fig. : स्तम्भाति or स्तम्भवति, सं- (स्तम्, c. 9. and 10.).

STIGMA : कलङ्कः : v. Stain, disgrace.

STIGMATIZE : (1) निन्दति (निन्द्, c. 1.) : v. To censure ; (2) परिवदति (वद्, c. 1.) : v. To defame.

STILE : I. Style : q.v. II. Of steps : सोपान-पद्धतिः.

STILETTO : perh. छुरिका : v. Also knife, dagger.

STILL (subs.) : अधोयन्त्रम्, Wilson ; मध्यनिष्कर्ष-माण्डम् (माटि in Bengali).

STILL (adj.) : I. Without any noise : (1) निःशब्द (f. ब्दा) ; (2) नीरवः (वा, वं) ; and sim. comp.s. : v. Silent. II. Without any motion : (1) निश्चलः (ला, लं) ; (2) निष्कम्प (f. म्पा), and sim. comp.s. III. Quiet, calm : q.v. : शान्त (f. न्ता), प्र-.

STILL (v.) : शमयति, प्र- (c. of शम्) : v. Calm, still (adj.).

STILL (adv.) : I. As yet : अद्यापि. II. Yet, nevertheless : q.v. : तथापि. III. With comparatives : expr. with यावत्...तावत्. Ph. : s. and anon : यदा तदा.

STILL-BORN : मृतजातः (ता, तं), D. iv.

STILLNESS : (1) निःशब्दता ; (2) नीरवता ; (3) निश्चलता ; (4) निष्कम्पता ; (5) शान्तिः, प्र- ; etc. : for dif. : v. Still (adj.).

STILLY : I. Adj. : v. Still. II. Adv. : (1) निःशब्दम् : v. Silently ; (2) निष्कम्पम् (= without agitation) ; (3) by adj.

STILT : perh. पादयष्टिः, to go on s. : पादयष्टिभ्यां चरति.

STILTED (adj.) : of style : prob. *विकट (f. टा), Kav.

STIMULANT : दीपन (f. नी), coriander is relishing and s. : दीपनं रोचकं चान्यम्, Bha. ; s. to digestion : अग्निप्रदीपन (f. नी), Bha.

STIMULATE : (1) उत्तेजयति (तिञ्, c. 10.) : v.

To excite ; (2) वर्धयति (c. of वृद्) : v. To increase ; (3) दीपयति (c. of दीप्=warm up).
STIMULUS : दीपनम् : ph. : to give a s. : v. To stimulate.

STING (v.) : I. Lit. : दहति, वि- (दंश्, c. 1.),
stung by bees, men ran away : क्षुद्राग्निर्विदश्यमानेन
जनेन बुद्धे, Si. xii. 54. II. Fig. : दहति (दह्,
c. 1.=burn : q.v.).

STING (subs.) : I. The act or wound : दंशः.
II. The instrument : चञ्चुः, (=bill) is used
by M.n. on Si. xii. 44. III. Fig. : दंशः (?).

STINGILY : expr. by adj. : v. Also meanly.

STINGINESS : बहमुच्छिता : v. Miserliness, mean-
ness.

STINGING (adj.) : (1) दंशक (f. शिका) ; (2) कटु
(mfn. : =bitter).

STINGY : बहमुच्छि (mfn.) : v. Miser.

STINK : I. Subs. : दुति, -गन्धः. II. Verb :
पूतीभवति.

STINKING : (adj.) : (1) दुतिगन्धि (mfn.) ; (2)
दुति-in comp.

STINT (v.) : नियच्छति (यच्, c. 1.) : v. To
restrain.

STINT (subs.) : परिमाणम् : v. Quantity, limit.

STIPEND : दुति : v. Also pay.

STIPENDIARY : (1) वेतनमोगिन् (f. नी) ; (2)
वेतनयुज् (mfn.) etc.

STIPULATE : समयं करोति : v. To agree, promise.

STIPULATION : समयः : v. Agreement, condition.

STIR (v.) : I. Trans. : (1) विलोडयति, आ-, (c.
of लुब्), s.ring of the ocean : उदधिबिलोडनम्,
Ki. xiv. 83. ; (2) क्षोभयति (c. of क्षुब्=agi-
tate, excite : q.v. :). II. Intrans. : क्षुब्धयति
(क्षुब्, c. 4.) : v. Agitated, to be.

STITCH : (v.) : आसज्जयति (c. of सज्=adhere) :
v. Also to sew.

STITCH (subs.) : I. Of needle : गुणः. II. A
pain : शूलः.

STOCK (subs.) : I. Capital : q.v. : मूलम्, -धनम्.
Ph. : s. of cattle : गोधनम्, Mah. ; live s. :
perh. जीवसम्पत्तिः. II. Lineage, origin : q.v. :
मूलम्, of noble s. : मौल (f. ली), K. III. Store,
accumulation : q.v. : संचयः q.v. IV. Stem :

q.v. : प्रकाशः. V. Block-head : q.v. : स्खलबुद्धि
(mfn.). VI. Pillar : q.v. : स्तम्भः. VII.
Handle : q.v. : दण्डः. VIII. In pl. for
vessels : *अवहन्मः. IX. For the feet : निगडः
(fetters : q.v.).

STOCK (v.) : सम्मरति (रुच्, c. 1.) : v. To store,
provide.

STOCK (adj.) : expr. by comp., s. argument :
मूलयुक्तिः : Also chief.

STOCKBROKER : *मूलदलालः, मूलविनियामकः.

STOCK-DOVE : कपोतः : v. Dove.

STOCK-STILL : स्थावुरिवाचल (f. ला) or स्थिर (f.
रा), etc.

STOCKADE : यष्टिबृतिः : v. Fence.

STOCKING : *पादावरणम् ; चरणच्छदः.

STOIC : (1) जिनः (ना, न) (?) ; (2) निःस्पृह (f.
हृत्=indifferent) ; (3) जितेन्द्रिय (f. या=con-
tinent).

STOIC, -AL : expr. by comp.

STOICISM : (1) जैनम् (?) ; (2) निःस्पृहता ; (3)
निःसङ्गता.

STOKER : आहारिक (f. की) (?) .

STOLE (subs.) : a dress : perh. आप्रपदीनम्.

STOLEN (adj.) : चोरितः (ता, त) etc. : v. To
steal : S. goods : (1) लोप्स्यम्, Vri. ; (2) चोरितम्,
-कम्, if you do not return to the citizens their s.
goods : न चेन्नगरिकेभ्यश्चोरितकानि प्रत्यर्पयिष्यसि, D.
ii. : (3) मुषितम्, -कम्, burying the s. goods some-
where : कचिन्मुषितकं निधाय, D. ii. ; (4) चोरित-
द्रव्यम् and sim. comp.s. ; (5) होढम् (rare),
with or without s. property : सहोढमसहोढं वा, Kat.

STOLID, STOLIDITY : v. Stupid, stupidity.

STOMACH (subs.) : I. Lit. : (1) पकाशयः, Sr. ;
(2) जठरम् : v. Belly. II. Fig., relish : q.v. :
I have no s. for it : इदं मद्यं न रोचते. III.
Arrogance, haughtiness : q.v.

STOMACH (v.) : I. To bear : q.v. : सहते. II.
To dislike : q.v.

STOMACHER : an ornament : (1) वरःसूत्रम् (?) ;
(2) बद्धोभूषणम् (?).

STOMACHIC (adj. and subs.) : of medicines :
अग्निवर्धनः or अग्निदीपनः (नी, न) and sim.
comp.s.

STONE (subs.): I. Lit.: (1) अश्मन् (m.), *even a s. attains divinity*: अश्मापि याति देवत्वम्, H. ; *red s.*: (=ruby) ताम्रश्मन्, Si. iii. 7. ; (2) उपलः, *variety of (precious) s.s.*: वैविध्यमुपलानाम्, V. m. 80. 3. ; (3) शिला (not applied to precious s.s.: but applied also to s. for grinding), *sitting on another s.*: द्वितीयशिला-तलोपविष्टः, K. ; *like a (grinding) s. of gold*: कनकशिलानिमः, Ki. xvii. 63. ; (4) पाषाणः (=3.) ; (5) प्रस्तरः (=3) ; (6) ग्रावन् (m.=3) ; (7) रुणद् (f.: rare). II. In the bladder : अश्मन् (m.), *s.-breaking*: अश्मभिद् (mfn.), Sr. ; अश्मरी (the disease). III. Of fruits : अस्त्रि (n.=bone). IV. Testicle : q.v. : फलम्, *be without s.s.*: त्वं विफलो मव, Ram. i. 49. 27. V. A weight : *सत्तेरम्.

STONE (adj.): (1) by comp. ; (2) औपलः (बी, षं), *as with a s. raft*: यथा ध्रुवेनौपलेन, M. iv. 194. (3) पाषाणमयः (बी, षं), K. b. ; and sim. comp.s.

STONE (v.): *s. to death*: उपलघातं हन्ति (हन्, c. 2. after लोटघातं हन्ति, Mu.) : v. To kill, beat.

STONE-CUTTER: (1) औपलिक (f. की) ; (2) आश्मिक (f. की), etc.

STONE-FRUIT: अश्मिन्फलम् (?).

STONE-HEARTED: पाषाणहृदय (f. या) ; (2) अश्म-हृदय (f. या), etc.

STONE-PIT, STONE-QUARRY: प्रस्तरखनिः, and sim. comp.s.

STONE'S-THROW: पाषाणक्षेपः, and sim. comp.s. (comp. ह्युविक्षेपः, V.p. iii. 118.)

STONINESS: (1) पाषाणबाहुल्यम् ; (2) पाषाणसाध्यम् etc. : v. Stony.

STONY: I. Abounding in stone : (1) पाषाण-बहुल (f. ला) ; (2) उपलसङ्कुल (f. ला), and sim. comp.s. : II. Made of s. : (1) शिलामय (f. यी) ; (2) प्रस्तरमय (f. यी) ; (3) आश्मन (f. यी) ; (4) औपल (f. ली), etc. III. Like s. : (1) by comp., *s.-heart*: पाषाणहृदयम् ; (2) प्रस्तरनिम (f. मा), etc.

STOOL: I. A seat : q.v. : पीठः (ठी, ठं). II. Evacuation : मलौत्सर्गः, and sim. comp.s.

STOOP (v.i.): I. To bend the body : नम्र-नमयति (नम्र, c. 10.) or आवनमयति (वृन्, c. 10.). II. Not intentionally : expr. by मत्तपृष्ठ (f. का=sing), K. III. To condescend : (1) प्रवर्णीमयति ; (2) प्रवर्णीमयति, *s.ing* : वैतसी वृत्तिः, R. iv. 35.

STOOP (subs.): I. Lit. ; नतिः. II. Fig. : प्रवृत्तिः.

STOOPING (adj.): fig. : (1) नम्र (f. न्ना) ; (2) प्रवृत्तिप्रवण (f. णा), etc.

STOP (v.t.): I. To close, shut up : q.v. : वारयति (वृ, c. 10.) : v. Also to cover, fill up ; *shall s. all holes*: सर्वं छिद्रं वारयेत्, M. ix.

II. To obstruct, prevent : q.v. : (1) स्तम्भवति, सं-, अव- (c. of स्तम्भ), *s.ped by Hoontkara*: इन्द्रारेण स्तम्भित (f. ता) ; (2) रुणद्धि, सं-, वि-, प्रति-, अव- (वृ, c. 7.), *I will s. the passage of the sun*: रुणद्धि सवितुर्मार्गम्, B. vi. 35. ; (3) प्रतिवर्त्तयति (वन्च्, c. 9.), *s.s. good*: श्रेयः प्रतिवर्त्तयति, R. i. 79.

STOP (v.i.): (1) तिष्ठति, अवतिष्ठते (स्था, c. 1.), *s. ping for a moment*: मुहुर्तं स्थित्वा, Mc. i. 19. ; *did not go nor s.*: न ययौ न तत्सौ, Ku. v. 85. ; *if my pen does not s. for a moment*: यदि मे लेखनी क्षणं नावतिष्ठेत, Mah. 78. ; (2) शाम्यति, प्र- (शम्, c. 4.=to be quiet), *when it (the ball) s.ped, made it fly up, and on the reverse made it s.*: प्रशान्तं तमुदपातयद् विपर्ययेण च प्राशमयत्, D. vi. : v. To cease ; (3) विश्राम्यति (श्रम्, c. 3.=rest : q.v.).

STOP (subs.): I. Obstruction, hindrance : q.v. : स्तम्भः, प्रति-. Ph. : *to put a s. to*: प्रतिह-मयति (c. of स्तम्भ) : v. To stop. II. Pause, ceasation : q.v. : (1) स्थितिः ; (2) अवस्थितिः ; (3) प्रशान्तिः ; (4) विश्रान्तिः. III. In punctua- tion : विरामः, विन्दुः (?). IV. In music ; नादः (?). V. Of an organ : रुण्ठः (?).

STOP-COCK: perh. प्रतिहृन्मः or अवहृन्मः.

STOPPAGE: I. Stay, rest : q.v. : स्थितिः, अव-. II. Obstruction, hindrance : q.v. : स्तम्भः, प्रति-.

STOPPER, STOPPLE: (1) रोधः (?) ; (2) प्रतिहृन्मः (?).

STORAGE : (1) सञ्चयः ; (2) सम्भारः ; (3) समाहारः.
STORE (v.) : (1) संभरति (दृ, c. 1.), *sing money for spending* : त्याग्य संभृतार्थानाम्, R. i. 7. ; (2) संचिनोति (चि, c. 5.), *how much blood have you s.d up* : अथ कियत्प्रभृतं त्वया सञ्चितं हस्तिम्, Ve. iii. ; (दृ, c. 1.) : v. To collect ; (4) परिपूरयति (पू, c. 10. : v. To fill up).

STORE : (1) सम्भारः, *sacrificial s.s* : वसुसंभारविस्तरः, Ram. xi. 17. ; (2) सञ्चयः, *or s. of excellencies* : सञ्चयो वा गुणानाम्, Vi. ii. 41.

STOREHOUSE : (1) कोषः : v. Treasury ; (2) माण्डारम्, (of things) ; (3) आगारम् (=house) as माण्डागारम्, Mat.

STORE-KEEPER : (1) माण्डारिन् (f. जी) ; (2) माण्डाराध्यक्ष (f. क्षा) and sim. comp.s.

STOREY : (1) भूमिः, N. ; (2) तलम्, *Seven-s.ed* : सप्ततल (f. ला).

STORK : सारसः : v. Crane.

STORM : I. Of wind : (1) बाला ; (2) चण्डवातः, *heavy rain came on accompanied with violent s.* : चण्डवातं महद्वर्षं प्रादुरासीत्, Mah. iii. 143. 7. ; (3) प्रमञ्जनः ; कम्पना, -वातः, (=hurricane). II. Sing. : (1) आस्कन्दः, -जम् *or* -न्दितम् ; (2) ग्रहणम् (=taking). III. Commotion, rage : q.v. : संरम्भः.

STORM (v.t.) : (1) आस्कन्दति (स्कन्द, c. 1.) : v. To attack ; (2) गृह्णाति (गृह्, c. 9.) : v. To take.

STORM (v.i.) : I. Lit. : expr. by subs. II. Fig. : v. To rage.

STORMY : I. Lit. : (1) प्रचण्डवात (f. ता) ; (2) बालाकुल (f. ला) ; (3) बाल (f. ला=windy) ; (4) by subs. II. Violent, furious : q.v. : संरम्भ (f. रम्भा).

STORY : I. A tale : (1) कथा, *second s.* : कथा २, P. ; (2) इतिहासः, *this old s. runs about it* : अत्राप्युदाहरन्तीमितिहासं पुरातनम्, Mah. xii. 175. 2. II. History : q.v. : (1) इतिहासः ; (2) वृत्तान्तः, (what has happened to one), K. III. A lie : q.v. : बलीकः (का, कं). IV. Of a house : भूमिः : v. Storey.

STORY-TELLER : I. Narrator : कथकः, K. s. 10. 2. II. Liar : q.v. : मिथ्यावादिन् (f. जी).

STOUT : I. Lit. : स्फुल्लकायः (वा, व) : v. Fat, corpulent. II. Fig., brave, resolute : q.v.
STOUT-HEARTED : बृहन्मनस्, (mf.), Ki. xviii. 3. : v. Brave, resolute.

STOUTLY : (1) स्फुल्लतम् ; (2) प्रगल्भम् (=boldly).

STOVE : चुल्हो : v. Fire-place.

STOW : v. To store, put.

STRADDLE (v.) : अङ्गे पृथक् कृत्वा तिष्ठति (स्वा, c. 1. =remain) *or* उपविशति (विष्, c. 6.=sit) (with loc.).

STRAGGLE : व्यभिचरति (चर्, c. 1.) : v. Also to wander.

STRAGGLER : व्यभिचारिन् (f. जी) : v. Also vagabond.

STRAIGHT (adv.) : (1) सरल (f. ला), *s. line* : सरला रेखा, K. d. ; (2) शत्रु (f. जी), *making the nose s.* : नासाग्रं शत्रुं कृत्वा, Sr.

STRAIGHT (adv.) : I. Instantly : q.v. : सपदि.
 II. Directly : परम्. परावरम्, comp. दरावरम्.

STRAIGHTEN : (1) शत्रुकरोति ; (2) सरलीकरोति ; (3) by adj.

STRAIGHTFORWARD : सरलप्रकृति (mf.) : v. Also frank.

STRAIGHTFORWARDLY : (1) सरलम् ; (2) स्फुटम्. : v. Openly.

STRAIGHTFORWARDNESS : (1) आर्जवम् ; (2) सरलता : v. Frankness.

STRAIGHTWAY : सपदि : v. Instantly, immediately.

STRAIN (v.t.) : I. In gen. : आयासयति (c. of यस्) : v. Also to stretch ; *why have I s.ed myself for nothing* : किमिति निरर्थकमात्मा मयायासितः, K. II. To filter : (1) गालयति, (c. of गल्), *s.ed through cloth* : वस्त्रगालित (f. ता), Bha. ; (2) स्नाययति (c. of स्नु), *to s. through cloth* : स्नाययेत् पटात्, Bha.

STRAIN (v.i.) : I. In gen. : आयासयति (यस्, c. 4.) : v. To exert, labour. II. To filter : गलति, (गल्, c. 1.).

STRAIN (subs.) : I. The act. : (1) आयासः ; (2) आयासितम्, (rare). II. Style : q.v. : रीतिः. III. Of music : रागः. IV. Theme : q.v. : विषयः. V. Tendency : q.v. : प्रवणता.

STRAINED (adj.) : Fig. : छिद (f. हा), नेयार्मय
मवेत् छिदम्, Kāv.

STRAINER : गालनी (after चालनी) for cleansing
rice, etc.

STRAIT (adj.) : संकीर्ण (f. र्णी) : v. Narrow.

STRAIT (subs.) : I. Distress : q.v. : कृच्छ्रम्. II.

Of sea : (1) प्रणाली (?); (2) सागरसङ्कटः (?).

STRAIT-LACED : Fig. : v. Rigid, strict.

STRAIT-WAIST-COAT : वस्त्रबद्धः (?).

STRAITEN : बाधते (बाध्, c. 1.) : v. To torment.

Ph. : s.d circumstances : कृच्छ्रम् : v. Distress.

STRAITLY : संकीर्णम् : v. Closely, narrowly.

STRAND : I. Subs. : तीरम् : v. Shore. II.

Verb : v. To ground.

STRANGE (adj.) : I. Foreign : q.v. : विदेशीय
(f. या). II. Another's : q.v. : परकीय (f.
या). III. New : q.v. : (1) अपूर्व (f. र्वा) ;

(2) चित्र (f. त्रा) : v. Wonderful. IV.

Odd. : q.v. : अपरूप (f. पा).

STRANGE (exclam.) : चित्रम्, s. it was not satiated
चित्रमापदपृच्छतां न सा, N. xviii. 124. ; s., very
s., some divine (being) is rising from it : चित्रं
चित्रमुदेति कोऽप्ययमितो दिव्यः, Vi. v. 33.

STRANGELY : चित्रम् : v. Also wonderfully.

STRANGENESS : (1) विचित्रता ; (2) वैचित्र्यम् : v.
Also wonderfulness, unusuality, novelty,
oddness.

STRANGER : I. Lit. : (1) आगन्तुक (f. का) : v.
New-comer ; (2) वैदेशिक (f. की) : v. For-
eigner. II. Not acquainted with : अपरिचित
(f. ता) : v. Acquaintance.

STRANGLE, STRANGULATE : कण्ठं मर्दयित्वा or
निपीड्य मारयति (c. of मृ) : v. Also suffocate.

STRANGULATION : expr. by verb : v. Also
suffocation.

STRAP : I. Subs. : चर्मपट्टः and sim. comp.s.
II. Verb : चर्मपट्टे न न आहन्ति (हन्, c. 2.) : v.
To strike.

STRAPPING (adj.) : अतिप्रमाण (f. णा) : v. Also
tall.

STRANGURY : a disease : मूत्रकृच्छ्रम्.

STRATEGEM : क्लृप्तम् : v. Deceit, pretext, arti-
fice.

STRATEGIC : expr. by comp. or circumlo. : v.
Also skilful.

STRATEGICALLY : कौशलेन : v. Skilfully, art-
fully.

STRATEGY : युद्धकौशलम् : v. Skill.

STRATIFIED : perh. स्तरीभूत (f. ता).

STRATUM : स्तरः : v. Layer.

STRAW (subs.) : I. Of corn : (1) पलः ; (2)
पलाहः ; (3) नालः. II. Fig. : लुण्ठम्, not to care a
s. for : न लुण्ठाय मन्यते : v. To care. Ph. :
a (man) of s. : अकिञ्चन (f. ना).

STRAWBERRY : a plant and its fruit : *कोषजम्.

STRAY (adj.) : (1) उन्मुक्त (f. का) ; (2) आगन्तुक
(f. का =strange), Mit. ; (3) वृषभट्ट (f. हा), and
sim. comp.s (=separated from a flock).

STRAY (v.) : हस्ततश्चरति (चर, c. 1.) : v. Also
to wander.

STREAK : I. Subs. : रेखा : v. Stripe. II. Verb. :
expr. by subs.

STREAKY : रेखामिश्रितः (f. ता) ; क्लृप्तम्
(f. ता) : v. Striped.

STREAM (subs) I. Of water : (1) स्रोतस् (n.),
tasting waters of s.s : पयः स्रोतसामुपयुज्य, Me. i.
13. ; (2) सरिस् (f.), making s.s shallow : सरितः
कुर्वती गाथाः, R. iv. 24. : v. Also river. II.
Current : q.v. : स्रोतस्. III. Flow : q.v. :
धारा.

STREAM (v.) : वर्षति, अमि- (वृष्, c. 1. =to
shower) : v. Also to pour.

STREAMER : I. A flag : q.v. : वैजयन्ती. II. A
stream of light : *आलोकप्रवाहः.

STREAMLET : (1) कुसरिस् (f.), H. ; (2) क्षुद्र-
सरिस् and sim. comp.s.

STREET : (1) राजपथः and sim. comp.s.
(=royal s.), the high s. is frequented by
jackals : स बाह्वे राजपथः शिबामिः, R. xvi. 12. ;
(2) महापथः and sim. comp.s. (=big road),
its s.s were strewn with coral flowers : सन्तान-
काकीर्णमहापथं तत्, Ku. vii. 3. ; (3) रथ्या
(=carriage road), in every s. : प्रतिरथ्यम्, Si.
31. iii. : v. Road, way.

STRENGTH : I. In gen. : (1) बलम्, for possessing
s. : बलसाक्षितया, Ki ; to know from me the s.

and weakness of the three objects : इतस्त्रिगुणवत्-
बाधवधानम्, D. ii. ; these are the eight-fold s.
(of a state) : तदष्टाङ्गवत् स्मृतम्, Mah. xii. 121.
44. ; (2) वीर्यम्, (=manliness), equal to
Vishnu in s. : विष्णुना सस्यो वीर्ये, Ram. 21. ;
(3) शक्तिः (power), or if he has s, away
with begging : अवाप्ति शक्तिः कृतमेव याच्यया, Ki.
xiv. 20. ; (4) सामर्थ्यम् (=3), to take up s. :
सामर्थ्यमवलम्बते, M.n. ; (5) प्राणता (physical),
wonderful s. : विस्मयजननी प्राणता, K. ; (6) ओजस्
(of style), Kav. II. Force measured : expr.
by कियत् (=how many, एतावत्) (=so many),
etc. : q.v. Ph. : on the s.of : ऊ(उ)री- or उररी-
कृत्य (with acc.).

STRENGTHEN : I. Trans. : (1) प्रबलयति (nomi.),
s.s spirit : सत्त्वं प्रबलयति, Vi. ii. 15. ; (2) प्रबली-
करोति ; (3) by adj. : v. Strong : v. Also
confirmed. II. Intrans. : प्रबलीभवति.

STRENGTHENING (adj.) : (1) बल्य (f. र्या) ; (2)
बलप्रदं (f. नी) ; (3) बलप्रद (f. दा).

STRENUOUS : (1) सोत्साह (f. हा) : v. Zealous ;
साग्रह (f. हा) : v. Persistent ; (3) प्रगल्भ
(f. र्भा) : v. Bold.

STRENUOUSLY : (1) सोत्साहम् ; (2) साग्रहम् ; (3)
प्रगल्भम् : v. adj.

STRENUOUSNESS : (1) उत्साहः : v. Zeal ; (2)
आग्रहः : v. Persistency.

STRESS : I. Pressure : मारः. II. Emphasis :
गुरुत्वम्.

STRETCH (v.t.) : I. Lit. : (1) प्रसारयति (c. of,
स), s.sing the arms : प्रसार्य हस्तौ, Mah. ; to s.
thread : सूत्रं प्रसारयति, Mat. ; (2) लम्बयति (c. of
लम्=elongate), who will stretch (his) hand
to take it : को लम्बयेदाहरणाय हस्तम् : v. Spread.
II. Fig. : perh. प्रसारयति. III. विस्तारयति
(c. of स्तृ), s.sing the body : अङ्गं विस्तार्य, Vi.
v. 53.

STRETCH (v.i.) : प्रसरति : (सृ, c. 1.) : v. To
spread.

STRETCH (subs.) : I. The act : प्रसारणम्. II.
Extent : q.v. : प्रसरः. III. Effort : q.v. : यत्नः.

STRETCHER : I. Litter : शिबिका. II. In boats
etc. : पिण्डिका.

STREW : किरति, वि-, प्र-, अव-, आ- (कृ, c. 6.)
: v. To scatter.

STRICT : perh. अतिविश्र (f. ला) in every sense
: v. Also severe, firm, nice.

STRICTLY : अतिविश्रम्. (पृ) : v. Also severely,
firmly, nicely.

STRICTNESS : अशैथिल्यम् (?) : v. Severity, firm-
ness, nicety.

STRICTURE : I. Censure : q.v. : मर्त्सना. II.
In medicine : urethral s. : सूत्रग्रन्थिः, Bha.

STRADE : I. Subs. : विक्रमः : v. Step. II. Verb :
क्रामति (क्रम्, c. 1.) : v. Also to advance,
cross.

STRIFE : कलिः : v. Quarrel, dispute.

STRIKE (v.t.) : I. To hit : (1) हन्ति, बभिवि-, उप-,
आ-, परा-, समा-, वि-, (हन्, c. 2.), s.sing him on
the breast with the knee : एवं बद्धस्याहल्य जानुना,
V. p. v. 20. 65. ; s. back : प्रतिहन्ति, Ki. xviii.
1. ; s.sing the ball : कन्दुकं समाहल्य, D. vi. (not
of musical instruments) ; (2) प्रहरति, सं-
(हृ, c. 1.), struck him on the breast with a
knife : क्षुरिकयोरसि प्राहार्यम्, D. ii. ; (3) ताडयति,
बभिवि-, (तड्, c. 10.), "ओतुर्वितर्जोरिव ताड्यमानाः
Ku. i. 45. II. Of clocks etc. : it s.s one :
*एको बाधते. III. To stamp, coin (money) :
टङ्कयति (टङ्क, c. 10.). IV. Of plants : s.sing
root deep : स्त्रिण्डयुलः (ला, लं). V. To lower,
let down, as of sail : पातयति, अव-, (c. of पत्).
VI. To affect, impress strongly : (1)
उपहन्ति ; (2) अभि-प्लावयति, सं- वि- (c. of हृ),
struck with fear : भयविभ्रुतम्, Ki. xiii. 24.
VII. To afflict : to s. blind : अन्धीकरोति ; to
be struck dumb : मूकीभवति, etc. VIII. To
produce : q.v. : जनयति (जन्, c. 10.). Ph. :
to s. sail i.e. to stop : q.v. ; to s. account i.e.
to balance : q.v. ; to s. ground : भूमौ लगति ;
it s.s me : इदं मे प्रतिमाति.

STRIKE : (v.i.) : I. Lit. : v. (v.t.i.) ; s. against:
प्रतिहन्ति. II. To be stranded : भूमौ etc. लगति
(लग्, c. 1.). III. To quit work : perh.
संहताः कर्म परित्यजन्ति. IV. To lower flag : q.v.
STRIKE DOWN (v.) : पातयति, अव- (c. of पद्)
: v. To fall.

STRIKE FOR : प्रतिष्ठते (क्वा, c. 1.) : v. To set out.

STRIKE IN : I. To come in : समुपगच्छति (गन्, c. 1.). II. To interrupt : q.v. : v. Also to strike (III). III. With *with* : v. To side.

STRIKE OFF : I. To erase, deduct : q.v. : शोषयति (c. of शुष्). II. To print : q.v. III. Cut off : q.v. : विषटयति (c. of बट्), Vi. iii. 49.

STRIKE OUT : I. As fire : निवृष्य or बट्टयित्वा जनयति (c. of जन्). II. To erase, obliterate : q.v. : लुपति (लुप्, c. 6.). III. To contrive, invent : q.v. : कल्पयति (c. of कृप्). IV. To wander : q.v.

STRIKE THROUGH : भिनत्ति (भिद्, c. 7.) : v. To pierce, penetrate.

STRIKE UP : I. To strike : q.v. II. To begin : q.v. : प्रस्तौति (स्तु, c. 2.).

STRIKE (subs.) : I. Bushel : q.v. II. Combination : सम्भूय कर्मपरित्यागः.

STRIKER : (1) ताडयित् (f. त्री) ; (2) आस्फालयित् (f. त्री) (=harper).

STRIKING (adj.) : I. विचित्र (f. त्रा) : v. Wonderful ; *s. shade* : भूयिष्ठा छाया, U. vi.

STRIKINGLY : चित्रम् : v. Wonderfully.

STRING (v.) : I. Gen. : (1) ग्रन्थति (ग्रन्थ्, c. 9.), *strung the garland of speech* : वचःस्रजं जग्रन्थ, N. xiv. 13. ; *s. together* : संग्रन्थति, K. ; (2) गुम्फति (गुम्फ्, c. 1.), *another s.ing flowers* : अपरा सुमनसो गुम्फति, M. i. II. To furnish with s.s. : (1) perh. तच्चयति (nomi.) ; (2) तच्चीभिः or गुणैराकलयति or ब्रज्जाति (कल्, c. 10 or बन्ध्, c. 9.).

STRING (subs.) : I. In gen. : (1) गुणः, *bow-s.* : धनुर्गुणः, H. ; *constantly harping the s.s of the lyre* : अजस्रमास्फालितबहुकीर्णः, Si. i. 9. ; *like clouds in autumn with s.s of lightning* : घनं घनान्ते तडितां गुणैरिव, Si. i. 7. ; (2) तच्चः (-ची), *(a lute) with seven s.s* : सप्ततची ; *like a bad s.ed (lute)* : पितृबीरिव, Ku. i. 45. ; (3) तन्तुः (= thread : q.v.), *with s.s of creepers* : बह्वी-तन्तुभिः, Si. i. 45. ; (4) रज्जुः (= rope : q.v.). II. Human : शिरा, शिराभिरिव परिणतो व्रततिभिः, K. III. A series, succession : q.v. : ततिः.

STRINGENCY : कठोरता : v. Severity, strictness, hardness.

STRINGENT : कठोर (f. रा) : v. Severe, hard, strict.

STRINGENTLY : (1) कठोरम् : v. Hardly ; (2) दृढम् : v. Firmly.

STRINGY : I. Lit. : तन्तुमय (f. यी). II. Sticky : श्यान (f. ना).

STRIP (v.t.) : (1) by comp. with वि-, निर्-, or अप-, *to s. the clothes off* : विवस्त्रयति ; *to s. the bark off* : विवल्कयति ; *to s. the leaves off* : निम्पत्रयति, Mah. ; *a s.ped sword* : विकोपोडसिः, Ki. xvii. 45. ; *s.ped of the bow* : विकार्मुक (f. का), Ki. xvii. 53. ; *s.ped off, of skin* : अपस्वन् (mf.), D. vii. ; *s.ped of water* : अपपयस् (mf.), Ki. v. 12. ; (2) हरति (हृ, c. 1. = to deprive of : q.v.).

STRIP (v.i.) : विवस्त्रीभवति : v. To undress.

STRIP (subs.) : क्षण्ड (mn.) : v. Piece.

STRIPE (subs.) : I. = Line : रे(ले)खा, *variagated with black, yellow, green and pink s.s.* : असितपीतहरितपादस्वामिर्लेखामिः कल्पायति (f. ता), K. ; *s.s of striking the bow-string* : ज्याघातरेखे, R. vi. 55. II. Stroke : कशाघातः and sim. comp.s. ; *deserving s.* : कशाई (f. हाँ) or कश्य (f. रया).

STRIPE (v.) : I. With lines : ले(रे)खामिः कल्पायति (nomi.). II. To lash : (1) कशाघातं करोति ; (2) कशया ताडयति (तद्, c. 10.).

STRIPLING : शिशुः : v. Child, youth.

STRIVE : I. To endeavour, attempt : q.v. : यतते, प्र- (यत्, c. 1.), *some s.s after success* : कश्चिद् यतति सिद्धये, G. vii. 3. II. With *against* : प्रतिकूलयति (nomi.) : v. To oppose (II). III. To vie : q.v. : स्पर्धते (स्पर्ध्, c. 1.).

STRIVING : I. Subs. : यत्नः : v. Attempt, endeavour. II. Adj. : यत्नवत् (f. ती) and sim. comp.s. : v. Active.

STROKE (subs.) : I. Lit. : (1) आघातः ; (2) अग्निघातः ; (3) आहतिः (rare), *s. of arm* : जुगाहतिः, Ki. xviii. 3. ; (4) क्षेपः (=throw : as of oars) ; (5) पततः (=fall : as of thunder). II. A line : रेखा : q.v. Ph. : *with a s. of the*

pen : *एकेनैव कलमेन. III. Sudden attack : q.v. : आवेशः. IV. Masterly effort : प्रयत्नः. Ph. : *s. of policy* : नीतिकौशलम् ; *upon the s. of ten* : दशवदिका बाधते (?) ; *to keep s. (in rowing)* : यथातथं क्षिपति (?).

STROKE (v.) : (1) परामृशति (मृश्, c. 6.), *s.ing his body* : तदीयमङ्गं परामृशन्, R. iii. 68. ; (2) स्पर्शति (स्पृश्, c. 6. = to touch).

STROLL (v.) : परिक्रामति or क्राम्यति (क्रम्, c. 1. and 4.), *tell the soldiers not to s. about on the skirts of the hermitage* : उच्यन्तां सैनिका न कैश्चिदाश्रमाभ्यर्चभूमयः परिक्राम्यन्तामिति, Vi. i.

STROLL (subs.) : परिक्रमः, -णम् : v. Also ramble, wandering.

STROLLER : परित्राजक (f. जिक्का) : v. Also Rambler, wanderer.

STRONG : I. In gen. : (1) बलवत् (f. ती), *being s.* : बलवानपि, Ki. ii. 37. ; *men are s. with money* : धनेन बलवान् लोकः, H. ; *s. thirst* : बलवती पिपासा, K. ; *by s. er fate* : बलीयसा विधिना, Ki. xiv. 63. ; (2) प्रबल (f. ला), *to destroy the s. enemy* : प्रणशनाय प्रबलस्य विधिः, R. iii. 60. ; *s. pain* : प्रबला वेदना, K. ; (3) ऊर्जित (f. ता), *s. bow* : ऊर्जितं धनुः, R. xi. 64. ; *s. lustre* : ऊर्जितं तेजः, Ve. i. ; (*language*) *s. like the ruffled sea* : क्षुभितोदन्द्भ्रजितम्, Ki. ii. 40. ; (4) ऊर्जस्वल (f. ला), *those s. horses and elephants* : ऊर्जस्वलं हस्तिपुररङ्गमेतत्, B. iii. 55. ; (5) वीर्यवत् (f. ती) : v. Valiant, powerful ; (6) बलशालिन् (f. नी) and sim. comp.s. (physically). Ph. : *a naturally s. fortress* : प्रकृत्वा सुरक्षितं दुर्गम्, Mah. iii. 15. 17. II. Able, competent : q.v. : क्षम (f. मा), *s. for his work* : आत्मकर्मक्षम (f. मा), R. i. 13. III. Firm, resolute : दृढ (f. दा). IV. Sharp (as of smell) : q.v. : उग्र (f. प्रा). V. Deep (as of colour) : q.v. : गह (f. हा). VI. Undecayed : q.v. : अक्षीण (f. जा). VII. = numbering : q.v. : 1000 s. : सहस्रसंख्यक (f. का). *S. er* - superior : q.v. *To make s.* : बलं ददाति (दा, c. 3. = give or वर्द्धयति, c. of वृष् = increase).

STRONG-BODIED, STRONG-BUILT : (1) मांसल (f.

ला) ; (2) दृढाङ्ग (f. ङी) ; (3) बलसंयुक्त (f. ना) ; etc.

STRONGHOLD : कोटः : v. Fort.

STRONGLY : (1) बलवत् : v. Forcibly ; (2) दृढम् : v. Firmly.

STRONG-MINDED : (1) ऊर्जितमनस् (mfn.) ; (2) दृढमनस् (mfn.) ; etc.

STRONG-SMELLING : (1) उग्रगन्धि (mfn.) ; (2) तीक्ष्णगन्ध (f. न्धा) ; and sim. comp.s.

STROP : perh. चर्मठ (mn. : comp. चाम्ठी) : v. Also strap.

STRUCTURE : I. Organization : संस्थानम्. II Building : q.v. : भवनम्.

STRUCTURAL : expr. by comp.

STRUGGLE : I. To exert : q.v. : यत्नं करोति. II. To contend : (1) अन्योन्यं ताडयति (= to strike one another) ; (2) युध्यते (युष्, c. 4. = to fight).

STRUGGLE (subs.) : I. Contest : (1) युद्धम् (= fighting) ; (2) विवादः (= quarrel). II. Great effort : (1) प्रयासः ; (2) better by circumlo.

STRUMPET : (1) बन्धकी ; (2) पुंश्ली : v. Prostitute.

STRUT : I. Verb : सादोपं चलति (चल्, c. 1.), *s. up and down* : सादोपं परिक्रामति (क्रम्, c. 1.). II. Subs. : सादोपगतिः and sim. comp.s.

STUBBLE : नालः, -ली : v. Straw, stump.

STUBBORN : (1) दुर्दान्त (f. न्ता) ; (2) प्रतीप (f. पा) : v. Refractory, obstinate.

STUBBORNLY : (1) निर्वन्धेन (= obstinately) ; (2) निरवग्रहम्.

STUBBORNNESS : (1) दुर्दान्तता ; (2) निरवग्रहता : v. Obstinacy.

STUCCO : सुप्ता, -लेपः : v. Plaster.

STUD (subs.) : (1) a button : गण्डः ; (2) horses : q.v. : अश्वाः, अश्वीयम्, etc. ; (3) their place : अश्वशाला and sim. comp.s., *s. bred* : perh. आशालेयः.

STUD (v.) : *s. ded with stars* : तारकित (f. ता) ; *s. ded with jewels* : रत्नलक्षित (f. ता) : v. To set.

STUDENT : (1) अश्वेत् (f. ङी) ; (2) छात्र (f. ङी : v. Pupil) ; (3) by verb.

STUDIED (adj.) : I. Premeditated : q.v. : सुनिश्चित (f. ता). II. Learned : q.v. : अभीतिन् (f. नी).

STUDIO : कर्मशाला and sim. comp.s.

STUDIOUS : I. Given to study : (1) अध्ययनशील (f. ता); (2) अध्ययनपरायण (f. ना); etc. II. Eager, diligent : q.v. : उत्सुक (f. का).

STUDIOUSLY : I. Lit. : expr. by circumlo. II. Zealously : q.v. : साग्रहम्.

STUDY (v.) : I. To learn, read : q.v. : (1) अभीते (इ, c. 2.), *he s.ied this with me* : एतन्मसः सोऽभिजने, M. i. 59. ; *one who has s.ied all Sāstras* : अभीतसर्वशास्त्र (f. शा), K. ; *one who has s.ied the four Vedas* : अभीती चतुर्वेदाभ्यासः, D. v. ; (2) अभिगच्छति (गम्, c. 1. =acquire : q.v.). II. To practise, learn by rote : q.v. : अभ्यस्यति (अस्, c. 4.), *do you s. archery* : कश्चिदभ्यस्यते धनुर्वेदस्य सूत्रम्, Mah. ii. 5. 121.

STUDY (subs.) : I. अययः, -नम्, *s. of the Vedas* : वेदाध्ययनम्, H. ; (2) आगमः (rare), R. i. 15. ; (3) शिक्षा (=learning) ; (4) अभ्यासः (close s.), वेदाभ्यासजडः, V. i. 9. II. Room for s. : अध्ययनशाला and sim. comp.s. III. Meditation, consideration : q.v. : चर्चा.

STUFF (subs.) : I. Thing, material : q.v. : वस्तु (n.). II. Cloth : q.v. : पटः. III. Household goods : गृहसामग्री. IV. Nonsense, trash : q.v. **STUFF** (v.) : I. To fill up : q.v. : पूरयति (पूर, c. 10.), *s.ing the belly* : उदरपूरम्. II. To crowd : p.v. III. To fill the belly : उदरं पूरयति.

STUFFING (subs.) : i.e. seasoning : उपस्करः.

STULTIFY : (1) मिथ्याकरोति : v. To falsify ; (2) मोक्षीकरोति : v. To frustrate.

STUMBLE : I. Intrans. : स्खलति, प्र- (स्खल्, c. 1.), *strike (a horse) on the loins if it s.s* : जघने स्खलितं हन्यात्, M.n. on Si. v. 10. II. Trans. : स्खलयति, प्र- (c. of स्खल्).

STUMBLE (subs.) : (1) स्खलनम् ; (2) स्खलितम्.

STUMBLING-BLOCK : *it is a s. to many* : अत्र बहवः स्खलन्ति.

STUMP : कन्द (mn.), *was formerly reduced like a tree to a s.* : तद्विधं विहितः कुत्सकन्दः पुराणम्, Vi.

ii. 16. N.B. लावुः = a tree with branches cut off.

STUN (v.) : *to be s.ned* : (1) मुह्यति (मुह्, c. 4.), *others were s.ned* : मुह्यतुः, Ku. ; (2) मुह्यति (मुह्य, c. 1.), *he was s.ned by it* : तेनामुह्यतीदृशौ क्षतः, B. xv. 55. ; (3) by subs., *the people were s.ned by the noise* : निःस्वनेन मुह्यन्तेभामवजनस्य, K.

STUNT : बुद्धिं स्थगि (रुप्, c. 7.) or स्तम्भयति (c. of स्तम्भ्) : v. To check.

STUPEFACTION : v. Stupor.

STUPEFY : (1) जडयति (nomi.), *s.ies the mind* : अन्तर्जडयति, Ma. i. 31. ; *make even masters of speech dumb (i.e. s. them)* : वागीशानपि मूकान् कुर्वते (जडयन्तीत्यर्थः), M.n. on Si. ii. 25. ; (2) जडीकरोति, *s.ied by the sight of Shiva* : जडीकृत-स्थम्भकवीक्षणम्, R. ii. 42. ; (3) निष्पन्दीकरोति, M.n.

STUPENDOUS : (1) विशाल (f. ता) : v. Large ; (2) विस्मयकर (f. री) : v. Wonderful. "

STUPENDOUSNESS : (1) विशालता : v. Largeness ; (2) विस्मयकरत्वम् : v. Wonderfulness.

STUPID : I. Of persons etc. : (1) मूढ (f. दा) : v. Foolish ; (2) मन्द (f. न्दा) : v. Slow ; (3) जड (f. डा), *very s.* : अतिजडः, Si. xv. 21.

II. Bad : q.v. Ph. : *s. mistake* : गरीयान् भ्रमः.

STUPIDITY : (1) मूर्खता : v. Foolishness ; (2) जाड्यम्, *who completely removes s.* : निःशेष-जाड्यापहा ; *to overcome s.* : जडतां जयति, Bha.

STUPIDLY : (1) जाड्येन or जाड्याद् ; (2) मौढ्येन ; (3) मूर्खतया.

STUPOR : (1) जाड्यम् ; (2) जडता ; (3) जडत्वम् ; (4) जडिमन् (m.) : *to cause s.* : जाड्यं जनयति ; *internal s.* : अन्तर्जडिमा, Gi. vi. 10.

STURDINESS : (1) ऊर्जस्वलत्वम् : v. Strength ; (2) कठोरता : v. Hardness.

STURDY : I. Stout, hard : q.v. II. Violent : q.v.

STURGEON : मत्स्यविशेषः.

STUTTER : v. Stammer. *S.er* : v. Stammerer.

STY : I. For pigs : शूकरशाला. II. A tumour : अङ्गनम् -नी- (निका), Bha.

STYLE (subs.) : I. Method, kind : रीतिः, *the*

Gauda s. : गौडी रीतिः, Kav. II. A pencil : लेखनी.

STYLE (v.) : बद्धति (बद्ध, c. 1.) : v. To call, name. *S.d* : expr. by comps. : v. Name, term.

STYLISH : शोमन (f. ना) : v. Elegant, fashionable.

STYPTIC : रक्तरोषिन् (f. नी), and sim. comp.s.

STYX : a river : वैतरणी.

SUAILITY : (1) मनोहता : v. Plesantness ; (2) माधुर्यम् : v. SWEETNESS.

SUBALTERN (subs.) : अनुचरः (?) : v. Attendant.

SUBDIVIDE : प्रविभजति (मज्, c. 1.) : v. To divide.

SUBDIVISION : (1) प्रविभागः, R. xvi. 2. : v. Division, branch.

SUBDUE : I. Lit. : (1) बशीकरोति : v. To subjugate ; (2) विजयते (जि, c. 1.) : v. To conquer, II. To control, restrain : q.v. : नियच्छति (यम्, c. 1.).

SUBJACENT : अधःस्थ (f. स्था), and sim. comp.s.

SUBJECT (subs.) : I. As opposed to sovereign : (1) प्रजा, *quieting s.s like (his) own children* : प्रजाः प्रजाः स्वा इव सान्त्वयित्वा, Sa. v. ; (2) प्रकृतिः (rare) *everyone among his s.s* : सर्वः प्रकृतिषु, R. viii. 3. II. Philo. : विषयिन् (m.), of s. and object : विषयविषयिणोः, S. III. A matter of theme : q.v. : विषयः. IV. In gram : (1) कर्तृ (m. when nomi.) : (2) उद्देश्य (f. स्वा as distinguished from विधेय=predicate). V. Hero of a piece : नायकः (f. यिका).

SUBJECT (adj.) : (1) बशवर्तिन् (f. नी) and sim. comp.s, *he conquered kings and made them s.* : स विजित्य महीपालांश्चकार बशवर्तिनः, Mah. i. 71. 129. ; (2) बश (f. शा), *made the country s.* : देशं बशं चक्रे, Mah. ii. 30. 4. ; *everybody is s. to death* : सर्वः कालवशं याति, Mah. xii. 152. 43. (सर्वेण खलु मर्त्यम्, 12. : v. Must) : v. Also dependant, depend, possess.

SUBJECT (v.) : I. To subjugate : q.v. : बशीकरोति. II. To expose, make liable : expr. by circumlo., *cowardice s.s people in danger* :

विषदोऽमिमबन्धविक्रमम्, Ki. ii. 14. ; *foolish men s. themselves to passion* : मुढो मदनेनायास्यते, K. ; *God, without any effort, s.s men to ridicule* : अयस्तेनैव खलूपहासास्पदतामीश्वरो नयति, K. : v. Also to attack, possess.

SUBJECTION : I. The act : (1) by verb ; (2) बशीकरणम् (=subjugation). II. The state : (1) बश्यता, *my s. and your holding me under s.* : बशित्वं वो बश्यता च मम, Vi. v. ; (2) बशम् (with a verb), *bringing Karna under s.* : कर्णं बशे कृत्वा, Mah. ii. 30. 20. ; *when a son is under s.* : अस्ति पुत्रो बशे यस्य, J. ; *then they will come under my s.* : बशमेव्यन्ति मे तदा, H. i.

SUBJECTIVE, -LY : expr. by circumlo. : v. Subject, self.

SUBJECTIVITY : विषयिनिष्ठता ; better by circumlo.

SUBJOIN : निम्ने लिखति (लिख्, c. 6.) : v. Also to add.

SUBJUGATE : (1) बशीकरोति, *what quarters have not been s.d* : का दिशो न बशीकृताः, K. ; (2) बशीकरोति ; (3) बशं नयति (नी, c. 1.).

SUBJUGATION : (1) बशीकरणम् ; (2) by verb.

SUBJUNCTIVE : आशांसावाचक (f. चिका).

SUBLIMATE : of mercury : रसकर्पूरः.

SUBLIME : तुङ्ग (f. ज्ञा), Si. ii. 39. : v. High, lofty.

SUBLIMELY : (1) तुङ्गम् or उत्- ; (2) expr. by comp. or circumlo.

SUBLIMITY : तुङ्गता(त्वम्), K. ii. 60. : v. Loftiness, elevation.

SUBLUNARY : पेदिक (f. की).

SUBMARINE : सामुद्रिक (f. की) : v. Marine.

SUBMERGE : डुबायति (c. of डू.) : v. To plunge.

SUBMERSION : डुबानम् : Also immersion.

SUBMISSION : I. Subjection, obedience : q.v. : (1) प्रणतिः (=bowing) ; (2) अनुवृत्तिः (=following). II. Resignation, yielding : expr. by verb.

SUBMISSIVE : (1) प्रणतिप्रवण (f. ना), Ki. ii. 44. ; (2) बश्य (f. स्वा), *and a wife not s.* : स्त्री चावशा, H. ii. 182. : v. Subject ; (3) बचनकर (f. री) : v. Obedient.

SUBMISSIVELY : (1) प्रणितपत्न (=bowing) ; (2) by adj.

SUBMIT : I. To yield : q.v. : (1) बह्मं गच्छति ; (2) प्रणमति (नम, c. 1.= to bow), *do not always s. to Duryodhana* : न प्रणमन्ति सदा सुयोधनम्, Ki. ii. 44. : v. Also to obey. II. To refer : q.v. : उपच्छन्दयति (छन्द, c. 10.).

SUBORDINATE (adj., subs.) : (1) अधीन (f. ना= dependant : q.v.); (2) अगस्त्य (f. नी= lower); (3) अप्रधान (f. ना=not chief).

SUBORDINATE (v.) : (1) बह्मं नयति (नी, c. 1.= subject); (2) संयच्छति (यम्, c. 1.=restrain, with ins.).

SUBORDINATION : I. Subjection : q.v. : वश्यता. II. Inferiority : q.v. : अप्रधानता.

SUBORN : to s. witness : कौटसाह्यं करोति or दापयति (c. of दा).

SUBPENA : I. Subs. : आह्वानपत्रम्. II. Verb : आह्वयति (ह्वे, c. 1.).

SUBSCRIBE (v.) : I. Lit. : निम्ने नाम लिखति (लिख्, c. 6.) or निवेशयति (c. of विश्). II. Promise to pay or take : दातुं प्रदीतुं वा प्रतिजानीते (ज्ञा, c. 9.). III. To assent : स्वीकरोति (with acc.).

SUBSCRIBER : I. Lit. : expr. by the verb. : II. As of paper : ग्राहक (f. हिका).

SUBSCRIPTION : I. Act : expr. by verb. : v. Also signature. II. Sum subscribed : perh. कुन्ः (com. चौदा).

SUBSEQUENT : (1) पश्चात् in comp. ; (2) पश्चिम (f. मा : rare); (3) by adverb.

SUBSEQUENTLY : (1) पश्चात् : v. Afterwards ; (2) इत ऊर्ध्वम् ; (3) उपरिष्टात् : v. Hereafter.

SUBSERVE : अनुकूलयति : v. To promote, assist, serve.

SUBSERVIENCE (y) : निम्नता : v. Dependence, subjection.

SUBSERVIENT : निम्न (f. मा) : v. Dependent, useful.

SUBSIDE : I. To settle : q.v. II. To cease : q.v. : शाम्यति, प्र- (शम्, c. 4.), *when the wind s.d* : वाते शमतां गते, Mah. iii. 143. 22.

SUBSIDENCE (y.) : expr. by verb : v. To subside, settle.

SUBSIDIARY : (1) सहकारिन् (f. जी) : v. Auxili-

liary, assistant ; (2) अनुकूल (f. का) : v. Favourable.

SUBSIDY : (1) साहाय्यम् : v. Assistance ; (2) करः : v. Tribute.

SUBSIST : I. To exist : q.v. II. To live, be maintained : q.v. : जीवति, उप- (जीव्, c. 1.).

SUBSISTENCE : I. Existence : q.v. : अवस्थितिः. II. Livelihood, maintenance : q.v. : जीवन्म्, *to give s.* : जीवन् ददाति ; Da. 129.

SUBSTANCE : I. Essence : q.v. : सारः. II. Thing : q.v. : वस्तु (n.). III. In phil. : (1) द्रव्यम् ; (2) पदार्थः, Par. ; (3) धर्मिन् (m. : rare), S. IV. Form, matter : q.v. : दृष्टिः. V. Property, goods : q.v. : सम्पत्तिः.

SUBSTANTIAL : I. Lit. : (1) वास्तव (f. जी) ; वास्तविक (f. जी) : v. Real, material, corporeal. II. Fig. : (1) सारवत् (f. ती) ; (2) सक्षार (f. रा) : v. Valid, rich, strong.

SUBSTANTIALITY : I. Lit. : (1) वास्तवम्, S. p. b. ii. 5. ; (2) वास्तवत्वम् ; (3) वास्तविकत्वम्. II. Fig. : (1) सारवत्ता ; (2) सक्षारता.

SUBSTANTIALLY : I. Lit. : (1) वास्तवम् ; (2) वस्तुतः. II. Fig. : v. Richly, thoroughly.

SUBSTANTIATE : प्रमाणयति (nomi.) : v. To establish, verify.

SUBSTANTIVE : I. Subs. : (1) सत्त्वम्, H.c. ; (2) विशेष्यम्, A. II. Solid, firm : q.v. :

SUBSTITUTE (subs.) : I. Of men : (1) प्रतिनिधिः : v. Agent ; प्रतिहस्त, -कः, *there can be no s.s in procreating children* : पुत्रस्योत्पादने न सन्ति प्रतिहस्तकाः, H. ii. 33. II. In gen. : (1) expr. by verb or circumlo. ; (2) स्थानीय (f. या= occupying the place of), देवं पितृमातृस्थानीयमागतोऽस्मि, D. v.

SUBSTITUTE (v.) : (1) परिवर्तयति (c. of वृत्) : v. To change, exchange ; (2) स्थाने निवेशयति (c. of विश् = to put : q.v.), *s.d Sugriva for him* : सत्पदे सुग्रीवं संन्यवेशयत्, R. xii. 58. ; *Adasha is one word s.d for another* : आदेशो नाम शब्दान्तरस्य स्थाने विधीयमानं शब्दान्तरम्, M. n.

SUBSTITUTION : (1) परिवर्तनम् (=changing) ; (2) by verb, *like the s. of changes for roots* : धातोः स्थान इवादेशम्, R. xii. 58.

SUBTERFUGE : दुष्टम् : v. Artifice, pretext.
SUTERRANEAN : (1) मौम (f. मौ) ; (2) भूमि-
 in. comp., s. house : भूमिगृहम्, D. iv. ; (3)
 अन्तर्माँम (f. मौ) .
SUBTLE : I. Fine, deep : q.v. : सूक्ष्म (f.
 सूक्ष्मा) . II. Cunning, artful : q.v. : चतुर
 (f. रा) .
SUBTLETY : I. Fineness, deepness : q.v. :
 सूक्ष्मता. II. Artfulness : q.v. : चतुरता.
SUBTLY : I. Finely, deeply : q.v. : सूक्ष्मम्. II.
 Artfully : q.v. : चतुरम्.
SUBTRACT : (1) विद्योजयति (बुज्, c. 10.), by s.
 ing : विद्योजिते, Li. ; (2) व्यवकलयति.
SUBTRACTION : (1) व्यवकलितम्, addition and s. :
 सङ्कलितव्यवकलितम्, Li. ; (2) व्यवकलनम्, Vij. ; (3)
 विद्योगः or विद्योजनम्, Li.
SUBURB : (1) परिसरः, in the s.s of the city : पुरी-
 परिसरेषु, B. r. vi. 3. 4. ; (2) उपशरव्यम्, in s.s :
 उपशरवे, R. xvi. 37 ; नगरपक्वटे, R. v. 61.
SUBURBAN : शाखानगर- in comps.
SUBVERSION : (1) उन्मूलनम् ; (2) विध्वंसः : v.
 Destruction.
SUBVERSIVE : expr. by verb.
SUBVERT : (1) उन्मूलयति : v. Irradicate ; (2)
 ध्वंसयति (c. of ध्वंस्) : v. To destroy ; (3)
 लङ्घयति (लङ्घ, c. 10.) : v. To break.
SUCCEED (v.i.) : (1) सिध्यति, सं- (सिद्, c. 4.),
 if one does not s. after striving there is no fault :
 यद्ये कृते यदि न सिध्यति कोऽत्र दोषः, H. i. 31. well-
 planned actions s. : सिध्यन्ति कार्याणि सुमञ्जितानि,
 B. xii. 14. ; (2) निष्पद्यते (पद्, c. 4. =to be
 accomplished : q.v.), I have not s.ed in the
 princely work I started : राजर्षर्षः प्रवर्तितो न निष्पद्यः,
 K. ; (3) साधयति (c. of सिद् =to accomplish :
 of men : with acc.), go and s. in your wish :
 अपि साधय साधयेष्वितम्, N. ii. 62. ; you can go
 everywhere and succeed (in everything) : त्वं
 सर्वतोनामि च साधकश्च, Ku. iii. 12.
SUCCEED (v.t.) : s.ing his father (to the
 sovereignty) of northern Koshala : पितुरनन्तरमुत्तर-
 कोशलाय समधिगम्य, R. ix. 1. ; the child born of
 me s. you : मयि जायेत यः पुत्रः स मयेत्स्वदनन्तरः, Mah.
 i. 70. 75. ; shower s.ing thunder : गजितानन्तरा

दृष्टिः, Ku. ii. 53. : v. After, to get, to come,
 to follow.
SUCCEEDING (adj.) : (1) पर (f. रा=next : q.v.) ;
 (2) आगामिन् (f. नी=coming) .
SUCCESS : (1) सिद्धिः, सं-, s. comes to those who
 persevere : अभियोगमाजामङ्गुपैति सिद्धिः, Ki. iii.
 40. ; (2) कृतार्थता or चरितार्थता (=satisfaction
 after accomplishment of an object), surely
 the general had greater s. : कृतार्थता नन्वपिका
 चमूपते, Ki. xiv. 17. ; (3) साफल्यम् (=fruitful-
 ness), showing s. : साफल्यं कृत्वा, Ki. xvi. 49.
SUCCESSFUL : I. Of persons : (1) सिद्धार्थ (f. र्थी),
 for those who patiently tried do not return
 without being s. : असिद्धार्था निवर्तन्ते न हि धीराः
 कृतोद्यमाः, K. s. xxvi. 114. ; (2) कृतिन् (f. नी) ,
 you cannot consider yourself s. without conquer-
 ing Raghu : न खल्वनिर्जित्य रघुं कृती भवान्, R. iii.
 51. ; (3) कृतकृत्य (f. त्या=2) . II. Of things :
 (1) सिद्ध (f. द्या) , our attempt has been s. : सिद्धं
 नः समीहितम्, H. ; (2) सिद्धिम् (f. ती) , N. ;
 (3) सिद्धिशक्तिक (f. का) , Com. ; (4) सफल
 (f. द्या=fruitful : q.v.) .
SUCCESSFULLY : expr. by adj. or circumlo.
SUCCESSION : I. The act : expr. by verb : v.
 To succeed (v.t.) II. Sequence : q.v. :
 आनन्तर्यम्. III. Right to succeed :
 (1) उत्तराधिकारः or -रिता, -त्वम् ; (2) by verb.
 IV. Series, order : q.v. : परम्परा.
SUCCESSIVE : (1) क्रमबद्ध (f. द्या) ; (2) क्रमिक or
 आनु- (f. की) .
SUCCESSIVELY : (1) क्रमेण, क्रमतः or क्रमशः ; (2)
 अनुक्रमम्, or -शः ; (3) अनेकशः (=repeatedly ;
 q.v.) .
SUCCESSOR : (1) अनन्तर (f. रा) ; (2) उत्तराधि-
 कारिन् (f. जी=heir) ; (3) प्रत्यनन्तर (f. रा) ,
 M. viii. 185.
SUCCINCT : (1) संक्षिप्त (f. क्षिप्त) : v. Concise ;
 (2) विशद (f. दा) : v. Clear.
SUCCINCTLY : (1) संक्षिप्तम्, : v. Concisely ; (2)
 विशदम् : v. Clearly.
SUCCORY : a plant : कासनी (Williams).
SUCCOUR : I. Subs. : साहाय्यम् : v. Help, II,
 Verb : expr. by subs.

SUCCULENCE : सरसता : v. Also juice.

SUCCULENT : सरस (f. ता) : v. Also juice.

SUCCUMB : न अस्थेति (द, c. 2.), *s.ed under the disease* : गदं नात्मात्, R. xix. 53. : v. To pass.

SUCH : (1) ताच्छा : (शी, शं) or ताच्छ (mfn.) (=of that kind), *s. Kurus* : ताच्छाः कुरुवः, Mah. iv. 68. 37. ; *there was s. a sage* : आसीत्ताच्छो मुनिः, D. ii. ; (2) ईच्छा : (शी, शं) or ईच्छ (mfn.) (=of this kind), *in s. fire of litigation* : ईच्छे व्यवहारासी, Mr. ix. 39. ; *a speaker who is not of s. a mind* : यो वक्ता नेच्छासयः, Ki. xi. 41. ; (3) एताच्छा : (शी, शं) or एताच्छ (mfn.=2.) ; (4) एवविष, (चा, वं=2.), *s. personages* : एवविषा मृतयः, K. ; (5) तथाविष : (चा, वं=1.), *s. love and s. a husband* : तथाविषं प्रेम पतिश्च ताच्छाः, Ku. v. 2. ; *s. and s. : अमुकः* (का, कं) ; *in s. and s. a time, in s. and s. a place* : अमुकस्मिन् काले अमुकस्मिन् देशे, He. S. as myself : माच्छाः (शी, शं), माच्छ (mfn.), or मदिषः (चा, वं), N. iii. 71. S. as yourself : त्वाच्छाः (शी, शं), त्वाच्छ (mfn.), भवाच्छाः (शी, शं) etc., Ki. i. 43.

SUCK (v.) : I. As children : स्तनम् or स्तन्यं पिबति (पा, c. 1.) or धयति (वे, c. 1.). *thirst for s-ing* : स्तन्यपाने पिपासा, J. II. In gen. : (1) चूषति or चोषति (चुष्, c. 1.), *and with various (dishes) for s-ing* : चोष्यैश्च विविधैः, Mah. ii. 4. 3. ; (2) पिबति, (=drink), *which s.s by the root (tree)* : पादपः.

SUCKER : (1) चोषक (f. षिका) ; (2) चूषयितु (f. षी) ; (3) by verb.

SUCK, SUCKING (subs.) : *for s. : चूषणार्थम्*, Sr. vii. : v. Suction. *To give s. : v. Suckle.*

SUCKLE : स्तनम् or स्तन्यं ददाति or पाययति (दा, c. 3. or c. of पा), Sr. ; *s.d. by jar-water* : घट-स्तनप्रसवजैर्व्यवर्धयत्, Ku. v. 14.

SUCKLING : I. The act : स्तन्यदानम्. II. A child : (1) स्तन्यप (f. पा), Sr. ; (2) स्तनन्धय (f. यी) ; (3) स्तनपायिन् (f. नी) ; etc.

SUCTION : (1) चोषः ; (2) चू(चो)षणम् ; (3) पानम्, *s. of breast* : स्तनपानम्.

SUDDEN : (1) आकस्मिक (f. की), *s. noise* : आकस्मिकः स्वनः, N. iii. 1. ; (2) by adv.

SUDDENLY : (1) अकस्मात् ; (2) सहसा, *Rama s. became filled with tears* : शम्भुव रामः सहसा स्यान्धः, R. xiv. 84. ; (3) ब्रह्म (=instantly : q.v.).

SUDDENNESS : आकस्मिकत्वम्, -ता.

SUDORIFIC : (1) स्वेदन (f. नी), प्र- ; (2) स्वेदजनन (f. नी) ; etc.

SUDS : *सावनजलम् and sim. comp.s.

SUE : I. To entreat : q.v. : कृत्ययति (कृत्य, c. 10.). II. To prosecute, inform : q.v. : अभियुक्ते or -योजयति (युज्, c. 7. and 10.).

SUET : (1) वसा ; (2) मेदः.

SUFFER (v.t.) : I. To feel : q.v. : अनुभवति. II. To bear : q.v. : सहते (सह, c. 1.). III. Undergo : q.v. : याति, (या, c. 2.). IV. To allow, permit : q.v. : अनुजानाति.

SUFFER (v.i.) : (1) क्षिरयते (क्षि, c. 4.) ; (2) सीदति (सद, c. 1.), Ki. xiii. 60.

SUFFERABLE : (1) सह्य (f. ह्या) ; (2) सहनीय (f. या) ; (3) सोढव्य (f. व्या).

SUFFERANCE, SUFFERING : I. Endurance : q.v. : सहनम्. II. Pain, distress : q.v. : क्लेशः.

SUFFERED : (1) क्षिष्ट (f. ह्य), *s. from disease* : रोगक्षिष्टः ; (2) दुःखमागिन् (f. नी =miserable).

SUFFICE : expr. by adj. : v. Sufficient.

SUFFICIENCY : (1) पर्याप्तिः ; (2) पर्याप्तता, -त्वम् : v. Sufficient.

SUFFICIENT : (1) पर्याप्त (f. ता), *s. for maintenance of servants* : पर्याप्तं मूलवृत्तये, M. xi. 7. : v. Enough ; (2) यथेष्ट (f. ह्य) or यथेच्छ (f. च्छा) (=as much as desired) ; (3) प्रचुर (f. रा=abundant).

SUFFICIENTLY : (1) पर्याप्तम् ; (2) प्रचुरम् (=abundantly).

SUFFOCATE : (1) श्वासं रुणद्धि, अव- (रुष्, c. 7. : with gen.) ; (2) श्वासरुषं करोति (with gen.).

SUFFOCATION : (1) श्वासरुषः ; (2) श्वासावरुषः, etc.

SUFFRAGAN : धर्मनायकः : v. Bishop.

SUFFRAGE : सम्मतिः (?) : v. Vote.

SUFFUSE : परिप्लवते, उप- (प्लु, c. 1.), *s.d with tears* : अश्रुपरिप्लवत (f. ता) ; *s.d with blushes* : ह्रीपरिप्लवत (f. ता).

SUFFUSION : परिप्लवः or -प्लुतिः : v. Also to pervade.

SUGAR (subs.) : (1) शर्करा, *a doll made of s.* : शर्करा पुष्पिका, N. xvi. 163. ; (2) सिता, *s.ed* : सखित (f. ता), Bha.

SUGAR (v.) : I. Lit. : expr. by subs. II. To flatter : q.v. : "*s.ed word*" : मनुष्यं वाचयन्.

SUGAR-CANDY : (1) सिताकण्डः ; (2) लण्डमोदकः ; (3) मासिकशर्करा (?) .

SUGAR-CANE : इक्षुः "*plant s.*" : बाल इक्षुः ; *ripe s. juice* : पके क्षुरसः ; *scorched s.* : पौष्कः, -कः ; *red s.* : कोपकारः ; *bamboo s.* : वंशकः ; *juicy s.* : कान्तारः, -कः ; etc., Bha.

SUGGEST : (1) सूचयति (सूच्, c. 10.) : v. To indicate, intimate ; (2) लक्षयति (लक्ष्, c. 10.) : v. To show.

SUGGESTION : (1) सूचना (=indication) ; (2) इङ्गितम् (=hint) ; (3) प्रोत्साहः (=instigation) ; (4) by verb.

SUGGESTIVE : (1) सूचक (f. चिका=indicative) ; (2) by verb.

SUICIDAL : (1) expr. by comp. ; (2) आत्मघातिन् (f. नी).

SUICIDE : I. The act : आत्महत्या and sim. comp.s. *To commit s.* : प्राणान् उत्सृजति (सृज्, c. 6.=to quit life) and sim. expr.s., *I will commit. s. by hanging* : रज्ज्वात्मानमुत्सृजयामि, K., उद्ध्व्यात्मानं व्यापादयिष्यामि, Na. ii. II. The person : (1) आत्मघातिन् (f. नी) ; (2) आत्महन् (mfn.) ; etc.

SUIT (v.t.) : युनक्ति or युंक्ते, उप- (युज्, c. 7.), *do not s. a poor husband* : न गतश्रीकं भर्तासुपयुञ्जीत, Mah. iii. 286. 18. ; *what is s.ed to any one* : वद् येन युज्यते, H.

SUIT (v.i.) : I. To fit, become : q.v. : युज्यते, उप- (pass. of युज्). II. To agree : q.v.

SUIT (subs.) : I. Law-suit : q.v. : कार्यम्. II. Solicitation : q.v. : प्रणयः, Ki. xiii. 60. III. Of clothes : (1) युगलम् ; (2) युग्मम्. IV. Set : q.v.

SUITABLE : उपयुक्त (f. का) : v. Proper, fit.

SUITABLENESS : उपयुक्तता : v. Propriety, fitness.

SUITABLY : I. Appropriately : (1) यथोचितम् ; (2) यथायोग्यम् ; (3) समुचितम्. II. Accordingly : q.v. : अनुसारेण.

SUITE : I. Retinue : q.v. : परिच्छदः. II. Of rooms, etc. : perh. समष्टिः.

SUITOR : I. Solicitor : q.v. : प्रार्थयितृ (f. नी). II. A plaintiff : q.v. : अर्थिन् (f. नी).

SULKILY, SULLENLY : रूक्षम् (=roughly, harshly : q.v.).

SULKINESS, SULLENNESS : रौक्षम् (=harshness, roughness).

SULKY, SULLEN : रू(क्ष) (f. क्षा=harsh, rough : q.v.).

SULLY : कलङ्कयति (nomi.) : v. To pollute, stain.

SULPHATE : (1) of copper : तुल्यम् ; (2) red s. of iron : काशी(सी)राम् ; (3) green s. of iron. : चातुरेश्वरः.

SULPHUR : (1) गन्धकः, "चतुर्धा गन्धकः प्रोक्तो रक्तः पीतः सितोऽसितः", Bha. ; (2) गन्धारमन् (m.) and sim. comp.s.

SULPHURA(ED) : गन्धकसंपृक्त (f. का) and sim. comp.s (?).

SULPHURET : (1) of iron : ताप्य (mn.) : (2) of mercury : कज्जली.

SULPHUREOUS : गन्धकगर्भ (f. मी), गन्धकसंपृक्त (f. का), and sim. comp.s.

SULPHURIC ACID : *गन्धकास्त्रः ; तुल्यमास्त्रः.

SULTAN, -NA : अधिराजः (f. मी) : v. Emperor.

SULTRINESS : (1) प्रवृद्धतापः ; (2) अत्युष्णता ; (3) तापबुद्धिः ; etc.

SULTRY : प्रवृद्धताप (f. पा), *days were very s.* : प्रवृद्धतापो दिवसोऽतिमात्रम्, R. xvi. 45. : v. Hot.

SUM (subs.) : I. Aggregate : (1) योगः (=addition), *whose s. is hundred and one* : वयोर्योगं शतं सैकम्, Li. 27. ; (2) मानम्, प्रमाणम् (=total number), *tell me the s. of his things* : तत्त्व इव्य-प्रमाणं वद्, Li. 25. ; (3) ऐक्यम् (=total). II. Quantity : राशिः, *what s. becomes 68.....* : स्यात् को राशिर्द्विगुणसप्ततिः, Li. 21. III. Of money : no expr., *why do you spend a large s. of money* : किं महानर्थोत्सर्गः क्रियते, Mu. iii. IV. S. and substance : (1) मर्मम्, (n.) ; (2) सारः. V. Acme : q.v. : (1) परा कोटिः ; (2) कक्षितम्, M.n.

SUM (v.) : संकलयति (कल्, c. 10.) : v. To add,

compute. *S. up* : संक्षेपतो विवृणोति (वृ, c. 5.), *S.c.*

SUMMARILY : I. Briefly : q.v. : संक्षेपेण. II. Hastily, quickly : q.v. : क्षिप्रम्.

SUMMARY : I. Adj. : (1) संक्षिप्त (f. ता = brief); (2) क्षिप्र (f. ता = hasty). II. Subs. : संक्षेपः : v. Epitome.

SUMMER (subs.) : (1) ग्रीष्मः, -समयः, *a s. flower* : द्रैष्मः पुष्पविशेषः, *M.n.* ; (2) निदासः, -कालः ; (3) उष्णः, -आगमः ; (4) तपः ; (5) वर्मः, *R. xvi. 43.*

SUMMER (v.) : ग्रीष्मकालं गमयति, अतिवाहयति, etc. : v. To pass.

SUMMER-HOUSE : with waterworks : पारागृहम्, *R.*

SUMMERSET : v. Somersault.

SUMMIT : (1) शि(रो)खरम् ; (2) शृङ्गम् ; (3) चूडा : v. Peak, tip, top. *Ph. : highest s. : (fig.)* परा कोटिः : v. Acme.

SUMMON : आह्वयति (ह्वे, c. 1.) : v. To call.

SUMMONER : (1) आह्वातृ (f. त्री ?) ; (2) आह्वायक (f. विका ?).

SUMMONS : (1) आह्वानम्, -पत्रम् (?), *to serve a s. : आह्वानं ददाति.*

SUMMUM BONUM : (1) निःश्रेयसम् ; (2) परमार्थः.

SUMPTER, -HORSE : स्क्(स्त्री)रिन् (m.) : v. Pack-horse.

SUMPTUARY : व्ययनियामक (f. मिका) and sim. comp.s.

SUMPTUOUS : महार्घ (f. र्घा) : v. Costly, rich.

SUMPTUOUSLY : I. Costly : expr. by comp., *s. dressed* : महार्घेण (f. र्घा). II. Splendidly : *s. fed* : भोजनविशेषैस्तर्पित (f. ता).

SUMPTUOUSNESS : I. Costliness ; महार्घता. II. Richness, excellence : q.v. : विशिष्टता.

SUN (subs.) : I. Lit. : (1) सूर्यः ; (2) दिवाकरः ; (3) दिनकरः ; (4) आदित्यः ; (5) मास्करः ; (6) भातुः ; (7) सवित्र (m.) ; (8) अरुणः (also = sun's charioteer) ; (9) अर्कः ; (10) रविः ; (11) मिहिरः ; (12) विवस्वत् (m.) ; (13) विभावसुः ; (14) मार्तण्डः ; (15) हरिदशः ; (16) सप्तसप्तः ; (17) विकर्तनः ; (18) वर्मदीपितः. *The rising, the setting s. : उदन्तं, अस्तं यान्ताम् आदित्यम्, M. iv. 37. ; the morning s. : बाह्यारुणः, Ku. ; there is*

nothing new under the s. : *नास्ति किमन्यत् नवीनतरे ; a worshipper of the s. : सौरः (री, रं), San. II. Sunshine : q.v. Ph. : to expose to the s. (as things) : आतपे ददाति, Si. or चारयति, Bha. ; to bask in the morning s. : बाह्यातपं सेवते, V.t. ; dried in the s. : आतपे शोषितः (ता, तं), Bha. ; to go in the s. : आतपे गच्छति, Sa. iii. ; going about in the s. : आतपवह्णम्, Sa. iii.

SUN (v.t.) : आतपे or सूर्यातपे ददाति (दा, c. 3.).

SUNBEAM : (1) सूर्यरश्मिः ; (2) सूर्योद्यः ; (3) सूर्य-किरणः ; etc. : v. Ray.

SUNBURNT : सूर्यतापितः (ता, तं), and sim. comp.s. IV. : Also swarthy, dark.

SUNDAY : (1) रविवारः ; (2) रविवासरः ; (3) मङ्गलवारः ; (4) मानुवारः.

SUNDIAL : perh. बटीयचक्रम्, *Go.*

SUNFLOWER : सूर्यमुखी.

SUNRISE : (1) सूर्योदयः etc., *about s. : आदित्यस्योदयं प्रति, Mah. iv. 11. ; (2) अरुणोदयः ; (3) often by verb., before s. : अनुदिते मास्करे ; after s. : ससुस्थिते रवौ, K. ; at s. : प्रत्युन्मिषलक्षणादिभिः, D.*

SUNSET : सूर्यास्तमयः, -नम् and sim. comp.s. ; at s. : अस्तं गच्छति सूर्ये or अस्ताचलचूडावलिभिनि मास्करे ; after s. : अस्तं गते सूर्ये.

SUNDER : विरुषयति (c. of क्स्व) : v. To separate.

SUNDRY : कतिपयः (या, यं = few : q.v.) : v. Also diverse, several.

SUNNY : I. Of sun. : सौर (f. री). II. Not shady : आतपाक्रान्त (f. न्ता) and sim. comp.s.

SUP (v.) : I. To sip : q.v. II. To take a night-meal : q.v. : रत्ननी भोजनं करोति.

SUPER : expr. by अति- or अतिशय- in comp., *s.-abundance* : अतिबाहुल्यम्. *S. annuation* : अति-वयस्कता ; etc. : v. Also below.

SUPERB : अतिशोभन (f. ना) : v. Magnificent, splendid.

SUPERCILIOUS : अवलित (f. ता) : v. Haughty, arrogant.

SUPERCILIOUSLY : साबलेयम् : v. Haughtily, arrogantly.

SUPERCILIOUSNESS : अवलेपः : v. Haughtiness, arrogance.

SUPERFICIAL : I. Lit. : पृष्ठ- in comp., *s. area* : पृष्ठक्षेत्रम्, Li. II. Fig. : स्पर्श (f. क्षा). Ph. : *s. scholar* : v. Smatterer.

SUPERFICIALLY : (1) स्पर्शम् (=not minute); (2) स्वल्पम् (=little).

SUPERFICIES : (1) तलम्, K.d.; (2) पृष्ठम् (=back), *s. of sphere* : गोक्षपृष्ठम्, K.d.

SUPERFINE : I. Of texture : अतिस्ूक्ष्म (f. क्ष्मा). II. Excellent : q.v. : अत्युत्कृष्ट (f. ट्टा).

SUPERFLUITY : (1) आधिक्यम् ; (2) अतिरेकः ; (3) अतिरिक्तता, -त्वम्.

SUPERFLUOUS : (1) अधिक (f. का), *here the word आकृति is s.* : अत्राकृतिपदमधिकम्, Sah. vii.

SUPERFLUOUSLY : (1) अधिकम् ; (2) अतिरिक्तम् ; (3) बाहुल्येन.

SUPERHUMAN : (1) अतिमानुष (f. भी) ; (2) अमानुष (f. भी).

SUPERINCUMBENT : (1) अधिशयान (f. ना) ; (2) by verb.

SUPERINDUCE : आवहति (वह्, c. 1.) : v. To induce.

SUPERINTEND : पर्यवेक्षते (ईक्ष्, c. 1.) (?) : v. Also to manage.

SUPERINTENDENCE : पर्यवेक्षणम् (?) : v. Also management.

SUPERINTENDENT : पर्यवेक्षक (f. क्षिका) (?) : v. Manager.

SUPERIOR : I. In gen. : (1) ज्यायस् (f. सी), *and the enemy is s. (to you) in the strength of his arms and forces* : ज्यायार्ष ब्रवीत्यवलौकिकः, Ki. iii. 17. ; (2) अधिक (f. का=greater), *the s. animals did not torment the lower ones* : ऊनं न सत्प्रेष्यधिको ब्रवाणे, R. ii. 14. : v. Also excellent, to excel. II. A senior : (1) गुरुः ; (2) ज्येष्ठ (f. ह्य : rare).

SUPERIORITY : (1) ज्येष्ठता ; (2) ज्येष्ठ्यम्, *s. in knowledge* : विज्ञाज्येष्ठ्यम् ; (3) आधिक्यम् (=state of being greater) : (4) श्रेष्ठता : v. Excellence ; (5) वरिष्ठता (=3).

SUPERLATIVE : I. Excellent, unparalleled : q.v. : सर्वोत्कृष्ट (f. ट्टा). II. In gram : अतिशयोक्त (f. तिका).

SUPERNATURAL : अलौकिक (f. की) : v. Also superhuman, wonderful.

SUPERNATURALLY : expr. by comp. or circumlo.

SUPERNUMERARY : अतिरिक्त (f. का), *s. officer* : अतिरिक्तकर्मचारी.

SUPERSCRIBE : in letters : बाह्यनाम ददाति (दा, c. 3.), Mu. i. or लिखति, अभि- (लिख्, c. 6.).

SUPERScription : बाह्यनामम् (n.), mu. i.

SUPERSEDE : I. In office : *s.d me in this post* : मामुत्तरं पदमिदमभिजगाम. II. To set aside : व्यावर्तयति (c. of वृट्).

SUPERSESSION : I. In office : (1) by verb ; (2) अतिक्रमः (=passing over). II. Setting aside : व्यावृत्तिः or व्यावर्तनम्.

SUPERSTITION : मूढविश्वासः (?) and sim. comp.s.

SUPERSTITIOUS : I. Of men : मूढविश्वासीन् (f. नी) and sim. comp.s. II. Of rite, etc. : मूढविश्वासनिष्ठ (f. ह्य) and sim. comp.s. Ph. : *s. belief* : मूढविश्वासः (?).

SUPERSTITIOUSLY : (1) मूढविश्वासेन ; (2) by circumlo.

SUPERSTITIOUSNESS : मूढविश्वासनिष्ठा (?) : v. above.

SUPERSTRUCTURE : भवनम् : v. Edifice.

SUPERVENE : समापतति (पट्, c. 1.) : v. To happen.

SUPERVISE, SUPERVISION : v. To superintend, superintendence.

SUPINE (adj.) : I. Lying on the back : उत्तानशयः (शी, शं : in sleeping) ; अवपृष्ठ- in comp. II. Fig. indolent : q.v. : तुन्दपरिमृजः (जा, जं).

SUPINE (subs.) : तुमर्षकः क्रियाविशेषः.

SUPINELY : expr. by adj. : v. Indolently, indifferently.

SUPINENESS : (1) निरीहता (=indifference) ; (2) आलस्यम् (=indolence).

SUPPER : (1) रजनीभोजनम् ; (2) रात्र्याहारः and sim. comp.s.

SUPPLANT : (1) स्थानमधिष्ठिति (स्था, c. 1.=occupy the place : with gen.) ; (2) निष्काशयति (c. of काश्=drive out, dispel : q.v.).

SUPPLE : सुकुमार (f. रा) : v. Soft, pliant.

SUPPLEMENT : परिशिष्टम्, *s. to the Kātantra* : कातन्त्रपरिशिष्टम्.

SUPPLEMENTAL : expr. by comp.

SUPPLENESS : सौकुमार्यम् : v. Softness, pliancy.

SUPPLIANT : I. Solicitor : q.v. : कर्षिन् (f. नी). II. Submissive : q.v. : प्रवत् (f. ता).

SUPPLIANTLY : (1) कृताञ्जलि (mfn.); (2) सानु-नयम्.

SUPPLICATE : v. To entreat, beg, seek.

SUPPLICATION : अनुनयः : v. Entreaty, solicitation.

SUPPLICATORY : सानुनय (f. या) : v. Humble, submissive.

SUPPLY (subs.) : I. In gen. : सम्भारः : v. Store, to supply. II. In pl. : *to vote s.ies* : साधनान्युपकरणयति (?).

SUPPLY (v.) : I. To fill up : q.v. : पूरयति, परि- (पू, c. 10.). II. To provide : (1) आह्वयति (ह्, c. 1. = bring), *whatever asked she found s.ed* : यदेव वने तदपश्यदाह्वयत्, R. iii. 6. ; (2) संयोगयति (युज्, c. 10. = unite) : v. Also To store, prepare.

SUPPORT (subs.) : I. In gen. : (1) आलम्बः, -नम्, *s. to (men) in distress* : विपक्षिमन्त्राय करावलम्बनम्, P. h. ; (2) अवलम्बः, -नम्, *manliness is the highest s. for self* : मतमालम्बनमात्मपौरुषम्, Ki. ii. 13. ; (3) आश्रयः : v. Refuge ; (4) उपग्नः (rare), *s. ing tree* : उपग्नतरः, R. xiv. 1. ; (5) अवहृत्स्मः, *s. from knowledge* : ज्ञानावहृत्स्मः, K. II. Nourishment, maintenance : q.v.

SUPPORT (v.) : I. To bear up : q.v. : (1) अवहृत्स्माति (स्तम्भ्, c. 9.), *s. ing. me* : मामवहृत्स्म, Vi. v. 5. ; (2) आलम्बम् or अवलम्बनं ददाति (दा, c. 3.) : v. Subs. II. To nourish, maintain : q.v. : (1) मरति (भृ, c. 1.), *who must be s.ed* : अवश्यमरणीय (f. या), K. b. on M. xi. 9. ; (2) प्रासाच्छादनं ददाति (दा, c. 3. = give board and lodging). III. To countenance, aid : समर्थयति (nomi.).

SUPPORTABLE : (1) अवहृत्स्म (f. म्या) ; (2) मर्त्य (f. म्या) ; (3) समर्थनीय (f. या) : for dif. : v. To support.

SUPPORTER : I. Lit. : v. Support (I). II.

Maintainer : q.v. : मरणात् (f. नी). III. **Defender** : समर्थयिषु (f. नी).

SUPPOSABLE : (1) सम्भाव्य (f. म्या) ; (2) सम्भवनीय (f. या) ; etc.

SUPPOSE : I. To assume to be true : expr. by विशिष्टिषु or सोद्, *s. he is entirely so* : सबाविष-स्तावद्वेपमस्तु सः, Ku. v. 82. II. To imagine : (1) तर्कयति (तर्क्, c. 10.) ; (2) सम्भावयति (c. of भृ) ; (3) मन्यते (मन्, c. 4. = think) : v. Also to suspect, guess.

SUPPOSITION : (1) ऊहः ; (2) तर्कः, वि- : v. Also inference. *On the s.* : expr. with कक्षीकरोति or कक्षीकरोति (= admit : with acc.).

SUPPOSITIOUS : कूट- in comp. : v. Also false, not genuine.

SUPPRESS : I. To extinguish, destroy : q.v. : दमयति (c. of दम्). II. To restrain, check : q.v. : (1) नि-यच्छति, सं-, विनि-, (यच्, c. 1.) ; (2) निगृह्णाति (ग्रह्, c. 9.). III. To conceal : q.v. : गोपायति (गुप्, c. 1.), *Indra s.ed (his) rising satisfaction* : निजुगोप हर्षमुदितं मववा, Ki. vi. 38. Ph. : *with s.ed tears* : स्तम्भिताश्रुः, M. n. on R. xiv. 53. (अन्तर्गतवाच्यकण्ठः).

SUPPRESSION : I. Putting down : दमनम् : v. Irradiation, destruction. II. Restraint : q.v. : निग्रहः. II. Concealment : q.v. : गोपनम्. IV. Stoppage : स्तम्भः.

SUPPURATE : (1) पाकं गच्छति (गम्, c. 1.), पकतां व्रजति (व्रज्, c. 1.) : etc., Bha. ; (2) पचति (पच्, c. 1.), Bha. *S.ing or s.ive thing* : पाचनीयानि द्रव्याणि, Bha.

SUPPURATION : (1) पाकः, परि- ; (2) पकता, परि-. **SUPREMACY** : (1) प्रमविष्णुता ; (2) प्रभुत्वम् ; (3) आधिपत्यम् : v. Sovereignty.

SUPREME : I. Extreme : q.v. : परम (f. मा). Ph. : *S. Being* : परमब्रह्म. II. Chief : q.v. : मुख्य (f. म्या). Ph. : *to be s. i.e. to have mastery over* : (1) प्रमविष्णु (mfn.) ; (2) प्रमवति (with loc.).

SUPREMELY : (1) परमम् ; (2) परम् ; (3) निरति-शयम्.

SURCHARGE : v. To overload.

SURD : करणी, *adding a quadratic s. with a s.*

index 8 we get a s. with index 18 : क २+क ८ योने जातं क १८, Vīj. N.B. This ref. to the same rational quantity under the root.

SURE : I. Of things : निश्चित (f. ता) : v. Certain, undoubted. II. Of men : *feeling s. of victory* : जयं भुवं मन्वमान (f. ना) : v. To think, certain (II). III. Secure : q.v.

SURELY : नूनम् : v. Certainly.

SURETY : प्रतिभूः, to take s. : प्रतिभू गृह्णाति, Mit. ; *four kinds of s.ies* : चतुःप्रकारः प्रतिभूः, Vri. ; to stand s. : प्रतिभूतिष्ठति, Kat. ; to give time to s. : प्रतिभुवे कालं ददाति, Vri. ; (2) लघकः, to make s. : लघकं कारयति, Kat.

SURETYSHIP : (1) प्रातिमाभ्यम् ; (2) प्रतिभूत्वम्, -ता ; (3) लघकत्वम्, -ता.

SURF : (1) लहरिः(री) ; (2) कल्लोलः ; (3) उल्लोलः.

SURFACE : (1) तलम्, s. of earth : भूतलम् ; (2) पृष्ठम्. Ph. : on the s. of water : जलोपरि.

SURFET : I. Verb : (1) अतिभोजनं करोति ; (2) अतिपूरयति (पू, c. 10, as to s. the belly). II. Subs. : (1) अतिभोजनम् (lit.) ; (2) अतिपूर्तिः, -पूरणम्.

SURGE (v.) : उल्लोलति (लु, c. 1.), s.ing wave : उल्लोलः.

SURGE (subs.) : कल्लोलः : v. Billow.

SURGEON : शल्यवैद्यः or sim. वैद्यः, when sense clear.

SURGERY : शल्यम्, शल्यम्, शानम्, Sr.

SURGICAL : by comp., s. operation : शल्यकर्म, Sr.

SURLINESS : (1) कार्करयम् ; (2) कर्करता : v. Harshness, roughness.

SURLY : कर्कर (f. ता) : v. Harsh, rough.

SURMISE : (subs.) : वितर्कः : v. Supposition, conjecture.

SURMISE (v.) : शङ्कते (शङ्, c. 1.) : v. To apprehend, guess.

SURMOUNT : (1) अतिक्रामति (क्रम्, c. 1.) ; (2) अत्येति (ह, c. 2.) ; (3) तरति (तु, c. 1.), may everybody s. the difficulties : सर्वस्तरतु दुर्गाणि, V.v.

SURMOUNTABLE : (1) अतिक्रमणीय (f. या) ; (2) अतिक्रम्य (f. म्या) ; etc.

SURNAME : कुलनामम् (n.) (?) .

SURPASS : (1) अतिक्रामति or -क्रामयति (क्रम्, c. 1.)

and 4.), I see she is about s.ing Irābati : अति-क्रामन्तीमिरेरावतीं श्रेणे, Mu. i. ; (2) अत्येति (ह, c. 2.), Ki. : v. To excel.

SURPASSING : I. Exceeding : expr. by comp. with अति-, s. the sun : अस्त्रादित्य (f. त्या), Me. i. 44. II. Excellent : q.v.

SURPLICE : (1) उपरिच्छदः (?) ; (2) भीतावारः (?) .

SURPLUS : उद्भूतम्, s. amount : उद्भूतं धनम्.

SURPRISE (v.) : I. Lit. : (1) चमत्करोति, they were all s.ed with it : तेन चमत्कृताः सर्वे, Bha. ; (2) विस्मापयति (c. of स्त्रि) : v. To astonish. II. To attack suddenly : अतर्कितं पतति, (पत्, c. 1. : with loc.), Pri.

SURPRISE : (subs.) : I. Wonder : q.v. : विस्मयः. II. A sudden attack : अवत्कन्दः. III. An unexpected event : fate brings on s.s : विधिरेव तानि घटयति यानि पुमाश्चैव चिन्तयति, Bh.

SURPRISING (adj.) : विस्मयकर (f. री) and sim. comp.s. : v. Wonderful.

SURPRISINGLY : expr. by adj. or circumlo. : v. Also extremely.

SURRENDER (v.) : I. To deliver, present : q.v. : उपानयति (नी, c. 1.). II. To submit, take refuge : q.v. : (1) शरणं गच्छति, याति, etc. ; (2) मज्जते, -ति (मज्, c. 1.), s. yourself to Lakshmana : सौमित्रेऽशरणं मज्, Vi. vi. 20.

SURRENDER (subs.) : (1) समर्पणम् (= delivery) ; (2) उपानयनम् (= presenting) ; (3) प्रणतिः (= submission).

SURREPTITIOUS : मोक्षेण कृत (f. ता=done) or निवेशित (f. ता=entered), etc. : v. Stealth, fraudulent, forged.

SURREPTITIOUSLY : मोक्षेण : v. Stealthily, fraudulently.

SURROUND : (1) परिवृणोति or वारयति (वृ, c. 5. and 10.), your (men) s.ed him : तं तावकाः पर्यवारयन्, Mah. vii. 49. 16. ; (2) वेष्टते or वेष्टयति, परि-, सं- (वेष्ट, c. 1. and 10.), s.ed by the serpent's coils : सर्पभोगेन वेष्टित (f. ता), V. p. v. 7. 22. ; s.ed by the ocean : सागरेणामिसंवृत (f. ता), Ram. v. 9. 14. : v. Also to encircle.

SURROUNDING (adj.) : I, Lit. : expr. by verb.

परितस्तिष्ठति (स्ना, c. 1.) : v. Also neighbouring, near, bordering. II. Of circumstances etc. : *without knowing the s.s (s. circumstances)* : पौर्वापर्यमपरिहाय.

SURTOUT : *अव्याहारः : v. Overcoat.

SURVEY (v.) : I. To view, contemplate : q.v. : पश्यति (प्श, c. 1.), *to s. the far-reaching quarters* : दिगन्तदिच्छवा, Ki. i. : v. To see. II. To measure : मापयति, परि- (c. of मा).

SURVEY, -ING (subs.) : I. View, contemplation : q.v. : अव-लोकः, -नम्. II. Measurement : क्षेत्रमापः, -नम् (?).

SURVEYOR : I. Lit. : दर्शक, परि- (f. रीका). II. क्षेत्रमाप (f. पी), -क (f. पिका) (?).

SURVIVE (v.) : (1) जीवति (जीव्, c. 1. : when sense clear), *who else would like to s. : का मदस्या जिजीविषेत्*, Mah. iv. 20. 11. ; *he alone might s. : एकः स जीव्यात्*, Vi. iv. 10. ; (2) by circumlo., *Rati s.d Madana for a moment : मदनेन विनाकृता रतिः क्षणमात्रं जीविता*, Ku. iv. 21. : v. After, to live, remain.

SURVIVOR : (1) expr. by verb ; (2) शेष (f. वा =remaining), *the s.s submitted to him : शेवास्तं शरणं ययुः*, R. iv. 64. ; *alas ! I heard that there were ten s.s : कष्टं युद्धे दश शेवाः श्रुता मे*, Mah. i. 1. 220.

SUSCEPTIBILITY : (1) योग्यता (=fitness) ; (2) ग्राह्यता (=admissibility) : v. Also sensibility, emotion.

SUSCEPTIBLE : (1) योग्य (f. ग्या=fit : q.v.) ; (2) ग्राह्य (f. ग्रा=admissible).

SUSPECT : (1) शङ्कते, आ-, परि-, अभि-, वि-, सं-, प्र-, (शङ्, c. 1.), *from whom you s. disregard : विशङ्कते यतोऽपिधीरवाम्*, Sa. iii. 16. ; *I did not s. that I had not seen him before : अष्टपूर्वोऽजमिति यथा न शङ्कितम्*, K. ; *s.ing him that he was Nala : शङ्कमाना नलं तं वै*, Mah. iii. 75. 10. ; *s.ing something bad : अशोभनमाशङ्कमानः*, K. ; (2) by subs. : *affection s.s evil : कोहः पापाशङ्की*, S. iv. : v. Also apprehend, to guess.

SUSPEND : I. To hang up : q.v. : उद्धृज्यति (वृज्, c. 9.) : v. Also to swing. II. To defer : q.v. : निवर्तयति (c. of वृत्). III. No

equiv. : विद्वम्भवति (c. of वृज्) may be used : v. To dismiss (II). IV. To make one depend : निष् (f. क्षा) करोति : v. To depend.

SUSPENSE : (1) अनिश्चयः (=uncertainty) ; (2) सन्देहः (=doubt) ; (3) better by circumlo. : v. To waver, not know.

SUSPENSION : I. Hanging up, swinging : by verb. II. Interruption, cessation : q.v. : निवृत्तिः. Ph. : s. bridge : *उत्प्लवतेतुः.

SUSPICION : शङ्का, आ-, परि- ; *others are to be arrested on s. : अन्येऽपि शङ्कया ग्राह्याः*, Y. ; *without any s. : निःशङ्क (f. श्का)*, Bh. ; *disregarding all s.s : अगणितसर्वशङ्क (f. श्का)*, K. ; *various s.s : शङ्काततिः*, N. xiii. 25. ; *I will remove your s. : तवाशङ्कामपनेष्यामि*, Sa. v. ; *your s. is proper : साम्प्रतं ते आशङ्का*, Sa. v. : v. Also doubt.

SUSPICIOUS : (1) शङ्कित, परि-, आ-, (f. ता), *always s. : नित्यशङ्कितः*, H. i. 24. ; (2) शङ्किन् (f. नी), आ-, परि- ; *s. of my being another's wife : परपरिग्रहशङ्की*, Sa. v. ; (3) by verb or subs., *feeling s. : उपजातशङ्क (f. श्का)*, K.

SUSPICIOUSLY : (1) साशङ्कम् ; (2) by pres. part.

SUSPICIOUSNESS : (1) शङ्कितता ; (2) शङ्कितत्वम्, वि-, परि- : v. Suspicious.

SUSTAIN : विमर्ति, प्र- (वृ, c. 3.) or rarely भरति (वृ, c. 1.), *s. ed the burden of the world : बुरं धरिष्या विमराम्बभूव*, R. xviii. 45. : v. To bear ; *you s. the appearance of the discontented : विमर्षि चाकारमनिर्वृतानाम्*, R. xiv. 7. : v. To keep up, hold ; *s. poor men : दरिद्रान् भर*, H. : v. To maintain, support.

SUSTENANCE : (1) वर्तनम्, s. money : वर्तनचनम्, Da. 129. ; (2) जीवनम् (rarely), *to give s. : जीवनं ददाति*, Da. : v. Support, maintenance.

SUTLER : पण्योपजीविन् (f. नी), Ra. and sim. comp.s.

SUTURE : I. The act. : (1) सीवनम् ; (2) स्यूतिः. II. Seam : सन्धिः.

SWAB : I. Verb : माष्टि (वृज्, c. 2.). II. A brush : मार्जनी.

SWADDLE : क्षौमपरिवृतं (f. तां) करोति, Bha. : v. To surround. *S.ing cloth : क्षौमम्*.

SWAGGER : (v.) : v. To brag, strut.

SWAIN : ग्रामिकः : v. Rustic, lover.

SWALLOW (v.t.) : I. Lit. : (1) ग्रसते (ग्रस्, c. 1.), *as if s.ing up the spirit (of other)* : ग्रसमानमिवीजति, Ki. xi. 73. ; *before he is s.ed up by the human king* : बाबन्ध संग्रस्यतेऽसौ पुष्पाधिनेन, B. xii. 4. ; (2) गिल(र)ति (गू, c. 6.), *that s.s whales* : तिमिङ्गिलः. II. Fig., to put up with, bear : q.v. perh. जरयति (c. of ज : compare Bengali idiom).

SWALLOW (subs.) : I. A bird : पक्षिविशेषः. II. The gullet : गलः. III. The act : (1) ग्रासः ; (2) गिलनम्.

SWALLOW-WORT : a tree : (1) अर्कः, -पर्जः ; (2) क्षीररसः.

SWAMP : I. Subs. : कच्छम् : v. Marsh. II. Verb : v. To plunge, overwhelm.

SWAMPY : (1) अनूप (f. पा) ; (2) कच्छ (f. च्छा).

SWAN : (1) राजहंसः (ः) ; (2) मरालः.

SWARD : perh. शस्त्रम्.

SWARM (subs.) : (1) संघः ; (2) वृन्दम् : v. Multitude, throng, assemblage.

SWARM (v.) : I. To collect : q.v. : संपतति (पत, c. 1.). II. To crowd : q.v. : *s.s with bees* : शरबाभ्यास (f. सा), -संकुल (f. ला), आकीर्ण (f. र्णा), -बुद् (f. द्वा), etc.

SWARTHY : श्याम (f. मा) : v. Dark, black.

SWATH, -e (subs.) : पट्टः : v. Bandage.

SWATHE (v.) : पट्टेन वेष्टयति (वेष्ट्, c. 10.), आबुणोति (बु, c. 5.), etc.

SWAZ (subs.) : I. Rule, government : q.v. : शासनम्. II. Power, control : q.v. : बलम्, *under the s. of anger* : क्रोधबल (f. शा). III. Swing, sweep : q.v.

SWAZ (v.) : I. To rule, govern : q.v. : शास्ति (शास्, c. 2.). II. To sweep, swing : q.v. : प्रेरति (ईल्, c. 1.).

SWEAR (v.t.) : I. To make : *to s. an oath* : शपथं शपति or शप्यति-ते (शप्, c. 1. and 4.), B. iii. 36. II. To administer in oath to : शापयति (c. of शप्), *shall s. Brahmins on truth* : सत्येन शापयेद्विप्रम्, M.

SWEAR (v.i.) : शपति or शप्यति, *who have sworn*

together : संस्रुतकाः, Mah. vii. : v. Also to curse ; (2) शपथं करोति (=take an oath), *swore before her friends* : सखीनां पुरतः सशपथमभिहितवती, K.

SWEARER : (1) शप्तृ (f. स्त्री) ; (2) शापयितृ (f. स्त्री=of others) ; (3) by verb.

SWEAT (subs.) : I. Lit. : (1) स्वेदः, *s.-drops* : स्वेदलवाः, R. xiii. 20. ; (2) वर्मः ; (3) स्वेदजलम्, and sim. comp.s, Si. i. 58. II. Toil, labour : q.v. : परिश्रमः.

SWEAT (v.i.) : I. To perspire : स्विचति, प्र- (स्विद्, c. 4.), *s.ing in fingers* : स्विचामुक्ति (mfn.), Ku. II. Labour : q.v. : परिश्राम्यति (श्रम्, c. 4.). III. To tire oneself : ताम्यति (तम्, c. 4.).

SWEAT (v.t.) : To cause to s. : स्वेदयति, प्र- (c. of स्विद्), Bha. II. To emit : q.v. : मुञ्चति (मुच्, c. 6.).

SWEEP (subs.) : I. Compass, circuit : q.v. : (1) प्रसरः ; (2) परिसरः, ph. : *in one s. of the sword* : एकेनैव कृपाणप्रहारेण, K. II. Seer : q.v. III. For drawing water : यष्टियञ्चम् (?).

SWEEP (v.) : I. To cleanse : माष्टि, मार्जयति, or मार्जति, सं-, परि- (सृज्, c. 2., 10. and 1.). II. To s. away or off : बाहयति, अप- (c. of बह्), *which has swept away Vasishta* : वसिष्ठापवाहः, Mah. ix. 14. 40. III. To move rapidly over : जवेन अतिक्रामति (क्रम्, c. 1.) : v. To pass, move. IV. To beat, strike : q.v. : ताडयति (तड्, c. 10.).

SWEEPER : (1) सम्मार्जकः, etc., *the king's house-s.* : नृपतेर्गृहसम्मार्जनकर्ता, P. i. 3. ; (2) खलपूः (rare).

SWEEPINGS : (1) अवकरः ; (2) सङ्करः (rare).

SWEET : (1) मधुर (f. रा), *s. glances* : मधुराः कटाक्षाः, Ma. i. 26. ; *in the s. moon-like face of Rādhā* : मधुरे राधामुखेन्द्री, Gi. iii. 16. ; *is light, s. and removes thirst* : तृष्णात् मधुरं लघु, Bha. ; *by s. looks* : मधुरैर्निरीक्षितैः, Ki. ii. 55. ; *what does not adorn s. figures* : किमिव हि मधुराणां मण्डनं नाकृतीनाम्, S. i. 19. ; (3) मिष्ट (f. द्वा), *eating s. things* : मिष्टभोजिन् (f. नी), N. xvi. 111. ; (3) मधुमय (f. यी=honied), *by s. words* :

मधुनवीमिर्वाणिः, D. : v. Also tasteful, pleasant.

SWEETEN : I. Trans. : (1) मधुरयति ; (2) मधुरीकरोति. II. Intrans. : मधुरीभवति.

SWEETHEART : (1) बह्व्रम (f. मा), Si. vi. 26. ; (2) प्रजयिन् (f. नी), Si. vi. 13. ; (3) प्रिय (f. या), Si. vi. 15. ; (4) दयित (f. ता), Si. iii. 27. ; (5) कान्त (f. न्ता), Ki. ix. 6. ; (6) रमण (f. नी), Si. vi. 71. ; (7) कमन (f. नी : rare), Si. vi. 74. ; (8) इष्ट (f. द्वा), Si. vi. 60.

SWEETLY : मधुरम् ; (2) मिष्टम् ; (3) by comp.

SWEETMEAT : मिष्टानम्, s.s. and cakes : मिष्टानानि तवापूपान्, Ram.

SWEETNESS : (1) मधुरता or माधुर्यम्, s. of voice : स्वरे मधुरता, K. ; (2) माधुरी ; (3) मिष्टता : v. Also tastefulness, pleasantness.

SWELL (v.i.) : (1) श्वयति, प्र-, उत्-, (श्वि, c. 1.), with highly swollen fierce red eyes : शेखीयमानाखण-रौद्रनेत्रः, B. iii. 30. ; (2) स्फायते (स्फाय्, c. 1.), their martial dexterity s.ed : पस्फाये शस्त्रलाघवम्, B. xiv. 109. ; (3) स्फीतीभवति : v. Also to increase.

SWELL (v.t.) : (1) स्फाययति, परि-, आ- (c. of स्फाय्), s.ing his pride : स्फाययन् स्वं प्रभावम्, B. xii. 76. ; (2) श्वाययति (c. of श्वि : rare) ; (3) धमयति, आ- प्र- (ध्मा, c. 1. = puff up), as if swollen with sins : पापेनेवाध्यातमूर्तयः, K. : v. Also to increase, fill up.

SWELL (subs.) : I. S.ing : q.v. II. Of waves : तरङ्गमाला, and sim. comp.s : v. Wave, billow. III. As showy person : perh. स्फीत (f. ता) -जनः.

SWELLING : I. Lit. : स्फीतिः : v. Also increase, inflation. II. Of the body : (1) श्वयद्भुः, to produce a s. : श्वयद्भु जनयति, Si. ; very deep s. : प्रगाढः श्वयद्भुः, Sr. ; (2) शोथः or शोफः, ripe s. : पक्वः शोफः, Sr.

SWELLISH : स्फीत (f. ता), in a s. dress : स्फीत-परिवर्द्ध (f. ह्री), D. ii.

SWERVE : चलयति (चल्, c. 1.), Ki. x. 29. : v. To move, deviate.

SWIFT (adj.) : (1) वेगवत् (f. ती), very s. : वेगवत्तरः, K. xiii. 50. ; (2) महावेग (f. गा), K. ; (3)

जवन (f. गा), swift horse : जवनवाणि, R. ix. ; (4) प्रजयिन् (f. नी), s. camel-drivers : प्रजयिन उट्टपादाः, C. 51. ; (5) शीघ्रग (f. गा) and sim. comp.s : v. Quick.

SWIFT (subs.) : a bird : *प्रजवः.

SWIFTLY : (1) तूर्णम् : v. Quickly.

SWIFTNESS : (1) वेगः : v. Speed ; (2) शीघ्रता : v. Quickness.

SWILL : i.e. to take a s. of : अतिपानं करोति : v. To drink.

SWIM (v.) : I. To float : q.v. : तरति (तृ, c. 1.), stones will s. in water not leaves : शिला तरिष्यत्युदके न पर्णम्, B. xii. 77. II. With hands etc. : तरति, सं-, some swam across the waters with their hands : पयः केचिदतारिषुर्मुनेः, Si. xii. 76. ; s.ming in the waters : जले सन्तारन्, Vet. vii. Ph. : s.ming against the surfs : बाहुभ्यां सहरीरिखन्दन्, Raj. III. To be drenched : the earth s.s in blood : शोणितद्व्याधिता मही.

SWIM, SWIMMING (subs.) : सं-तरणम्.

SWIMMER : expr. by verb.

SWIMMINGLY : v. Successfully, smoothly.

SWINDLE : बञ्चयति (बञ्च्, c. 10.) : v. To cheat, deceive.

SWINDLER : बञ्चक (f. शिका) : v. Cheat, rogue.

SWINDLING (subs.) : (1) बञ्चना, प्र- ; (2) शङ्कम् : v. Roguery

SWINE : शूकरः : v. Boar, hog, sow.

SWING (subs.) : I. For s.ing : दोला, R. ix. 46.

II. S.ing : (1) दोलनम् ; (2) प्रेक्षनम्, हिन्दोलः (rare).

SWING : I. Intrans. : (1) दोलायते (nomi.) ; (2) प्रेक्षति (ईङ्, c. 1.), with s.ing leaves : प्रेक्षस्पत्र (f. त्रा), K. II. Trans. : (1) प्रेक्षयति (c. of ईङ्), s.ing them : ताः प्रेक्षयन्, R. xix. 44. ; (2) बान्दोलयति (nomi.) ; (3) हिन्दोलयति (nomi.)

SWINISH : शूकरसन्निभ and sim. comp.s (?).

SWITCH : पिङ्गा : v. Rod, twig.

SWIVEL : संवन्धनी (?).

SWOON (subs.) : (1) मूर्च्छा ; (2) मोहः, प्र-, Ku. iii. 73.

SWOON (v.): (1) मूर्च्छति (मूर्च्छ, c. 1.); (2) मुञ्चति (मुच्, c. 4.); (3) मोहं गच्छति; etc.

SWOOP: I. Subs.: अवपातः. II. Verb.: वाकस्मिकावपातेन गृह्णाति (ग्रह, c. 9.=sieve: q.v.).

SWORD: (1) अस्ति; *s.s* whose sharpness has been increased by case-hardening: असयः पानवद्वित-
तेक्ष्णाः, K.; *fortune dwells on the edges of s.s*:
सङ्गीरसिधारासु निवसति, K.; *without s. or shield*:
श्वसिचर्मम् (mfn.), Mah. vii. 48. 39.; (2) सङ्घः,
whose is this s. with golden hilt in a sheath of
cow-skin: कस्य हेमत्सवः सङ्घो गन्धे कोशे समर्पितः,
Mah. iv. 42. 13.; (3) निक्षिप्तः, *he striving with*
a s. in his hand: हस्तेन निक्षिप्तशृङ्गा स दीप्तः, Ki.
xvii. 56.; (4) कृपाणः, *having a great s.*: महा-
कृपाणं कलयत् (f. स्त्री), Ku. xv. 43.; *use (your)*
s. on this Śudra-sage: विसृज्य शूद्रमुनौ कृपाणम्, M.
ii. 10.; (5) करपाल (बाल or बार); (6) तरवारः(लः)
or तरवारिः.

SYCAMORE: वृक्षविशेषः.

SYCOOPHANCY: चाटुकारिता, -त्वम्: v. Flattery.

SYCOOPHANT: (1) चाटुकार (f. री); (2) चाटुकारिन्
(f. वी): v. Flatterer.

SYLLABIC: expr. by comp.

SYLLABLE: अक्षरम्, *vocabulary of words of one s.*:
एकाक्षरकोशः; *descriptions of metres with feet of*
eleven s.s: एकादशाक्षरपादवृत्तमेदः, P. h.; *words of*
three s.s with penultimate D.: दृष्टिः, Med.

SYLLOGISM: न्यायः, *s. is not required for what is*
ascertained: न निर्णीतार्थे न्यायः प्रवर्तते, N.d.

SYLLOGISTIC: (1) न्याय- in comp.; (2) न्याय-
सङ्गत (f. ता) and sim. comp.s.

SYMBOL: (1) चिह्नम्: v. Sign, mark; (2) प्रति-
रूपम् (=representative).

SYMBOLICAL: (1) by subs.: *he is (merely) s.*
of piety: स धर्मप्रतिरूपकः, M. xi. 9.; (2) लाक्षणिक
(f. वी=significant, indicative: q.v.).

SYMMETRICAL: (1) सुष्ठु (mfn. ?); (2) सम (f.
मा=even).

SYMMETRICALLY: (1) सुष्ठु; (2) by comp.

SYMMETRY: (1) सौष्ठवम्(?); (2) साम्यम् (=even-
ness).

SYMPATHETIC, -AL: (1) समानुभूति (mfn.); (2)
सदय (f. वा=kind); (3) क्षिण्य (f. ग्वा=loving).

SYMPATHETICALLY: (1) सहानुभूता; (2) सदयम्
(=kindly); (3) क्षिण्यम्.

SYMPATHIZE: I. To feel: q.v.: अनुभवति (भू,
c. 1.: with acc.). II. To have considera-
tion for: भावियते (भ, c. 4.).

SYMPATHY: I. The feeling: (1) सहानुभूति(?);
(2) प्रेमम् (n.=love), *subdivided by s.*: प्रेम्णा
समानीय विमज्जमानः Ki. iii. 33. II. Kindness,
compassion: q.v.: दया.

SYMPHONY: एकतानता: v. Harmony.

SYMPTOM: (1) लक्षणम्; (2) चिह्नम्; (3) लिङ्गम्,
are the general s.s of insanity: सामान्यमुन्मादग-
दस्य लिङ्गम्, Bha.

SYNAGOGUE: (1) सभाजः: v. Assembly; (2)
सभागृहम्: v. Hall.

SYNCHRONISM: (1) यौगपद्यम्; (2) समकालीनता:
(3) एककालिकता.

SYNCHRONOUS: (1) समकालीन (f. ना); (2)
एककालिक (f. वी); etc.

SYNCOPE (subs.): I. Swoon, fainting: q.v.:
मूर्च्छा. II. In gram: मध्याक्षरलोपः(?).

SYNDIC: प्रविशेचकः, *s.als*: *सभा or समितिः.

SYNECDOCHE: लक्षणा, Kav.

SYNOD: धर्मसमवायः and sim. comp.: v. Assem-
bly.

SYNODICAL: expr. by comp.; ph.: *s. month*:
चान्द्रमासः.

SYNONYM: i.e. synonymous word: q.v.

SYNONYMOUS: एकार्थवाचिन् (f. वी) and sim.
comp.s, of *s. terms*: एकार्थवाचिनां पर्यायशब्दानाम्,
Say.

SYNOPSIS: सारसंग्रहः: v. Epitome.

SYNTACTICAL: expr. by comp.; ph.: *s.*
arrangement: यथाशास्त्रविन्यासः(?).

SYNTAX: (1) शब्दविन्यासः(?); (2) कारकादिप्रक्रिया.

SYNTHESIS: (1) संकलनम्(?).

SYNTHETIC, -AL: expr. by comp.

SYPHILIS: (1) फिरे(रि)ङ्गः, -म्याधिः, Bha.; (2)
उपदंशः (gen.), Sr.

SYPHILITIC: फिरे(रि)ङ्गिन् (f. वी), Bha.

SYRINGE: I. Subs.: *सीरङ्गम्. II. Verb:
*सीरङ्गयति (nomi.).

SYSTEM: I. Proper method: perh. प्रतिपद्-

पद्धतिः. II. Branch : q.v. : शाखा. Ph. : *the solar s.* : सौरं जगत् : v. World.

SYSTEMATIC, -AL : expr. by comp. or adverb.

SYSTEMATICALLY : (1) यथापद्धति ; (2) अनुक्रमित-क्रमम् (=in order).

SYSTEMATIZE : पद्धतिं गृह्णाति (वन्च्, c. 9. : with gen.) ; etc.

T

TABARD : तनुभावारः (?) and sim. comp.s.

TABBY : कल्माषित (f. ता) : v. Dappled, spotted.

TABERNACLE : दृष्यम् : v. Tent.

TABLATURE : a picture : आलेख्यम्.

TABLE : I. Lit. : (1) फलकम् ; (2) पत्रम् (=leaf).

II. A picture : आलेख्यम्. III. Fig. : पत्रम्, *t. of contents* : निर्घण्टपत्रम् ; *interest-t.s* : कुसीदपत्रम्.

IV. Of hand रेखाविन्यासः or रेखाः (f. pl.). V.

A piece of furniture : no equiv. : *स्तम्भलम्.

Ph. : *to keep a good t.* : भोजनविशेषानुपकल्पयति (c. of कृष्ण्). T.-cloth : *स्तम्भलास्तरणम्.

TABLELAND : मालं क्षेत्रम् and sim. comp.s.

TABLE-TALK : I. Lit. : *स्तम्भलालापः. II. Fig. : विश्रम्भलालापः, etc.

TABLET : v. Table (I), plate.

TABAR, TABRET : पणवः : v. Drum.

TABULAR : no equiv. : फलकीकृत (f. ता).

TACIT : expr. by adv. : v. Also silent.

TACITLY : (1) तूष्णीम् (=silently : q.v.) ; (2) मनसा (=in mind).

TACITURN : I. Reserved : q.v. II. Silent : q.v. : मौनिन् (f. नी).

TACITURNITY : मौनम् : v. Silence.

TACK : I. To fasten : q.v. : बन्नाति (वन्च्, c. 9.). II. To turn : q.v. : व्यावर्तयति (c. of वृत्). II. A nail : कीलः. IV. A rope : गुणः.

TACKLE, -ING (subs.) : मज्जा : v. Ship, equipment.

TACKLE (v.) : I. To harness : q.v. : II. Seize : q.v.

TACT : perh. वेदव्यम् or कौशलम् : v. Skill.

TACTICIAN : perh. युक्तिकुशल (f. ला) : v. Skilful.

TACTICS : perh. युक्तिकौशलम् : v. Skill, strategy.

TADPOLE : भेकहिम्नः and sim. comp.s. : v. Young.

TAG : I. Subs. : अग्रम् (=point). II. Put a t. to : v. To put.

TAIL : I. Lit. : (1) लाङ्गूलम् ; (2) पुच्छ (rarely पिच्छ) (mn.) ; (3) बालः, -विः ; (4) लज्जः (rare). II. Fig. : पुच्छ (mn.).

TAILED : (1) लाङ्गूलिन् (f. नी) ; (2) पुच्छवत् (f. ती) ; and sim. comp.s.

TAILLESS : (1) निर्लाङ्गुल (f. ला) ; (2) पुच्छहीन (f. ना) ; etc.

TAILOR : (1) सौचिकः ; (2) तुजवायः, Ram. ii. 83. 15. ; (2) सेवनकर्तृ (m.) and sim. comp.s. com.

TAILOR-BIRD : (1) चक्षुसुचिः ; (2) डण्डुकः.

TAILORING : (1) सूचिकर्मन् (n.) ; (2) सूच्यासेवनम्, etc.

TAINT (v.) : दूषयति (c. of दुष्) : v. To stain, pollute.

TAINT (subs.) : I. Corruption : q.v. : दूषणम् II. Stain : q.v. : कलङ्कः.

TAKE (v.t.) : I. In general : (1) गृह्णाति (वच्, c. 9.), *t.ing and looking* : गृहीत्वा निरीक्ष्य, Mu. i. ; *t. up arms* : गृहाण शस्त्रम्, R. iii. 51. ; *t.n but afterwards released* : गृहीतप्रतिमुक्त (f. का), R. iv. 43. ; *he took the way of running pigs* : जग्राह स द्रुतवराहकुलस्य मार्गम्, R. ix. 59. ; *did she t. (it) from the hinds* : तथा गृहीतं नु मृगाङ्गनाभ्यः, Ku. i. 46. ; *when he t.s your hand solemnly* : अनेन पाणौ विधिबद्धं गृहीते, R. vi. 63. ; *intending to t. the arrow* : शरं भिगुक्षुः, Ki. xiii. 32. ; *without t. ing beetles* : अगृहीतताम्बूल (f. ला), C. v. ; *took a few mouthfuls* : कतिचिद् कवलान्यगृह्णात्, C. v. ; *rustics t. (it) otherwise* : अन्यथा गृह्णन्ति ग्राम्याः, C. vii. ; *do not t. advice* : न गृह्णन्त्युपदेशम्, K. ; *to t. all forms* : विषयरूपत्वं ग्रहीतुम्, K. ; *to t. venerable men by service* : ग्रहीतुमार्यान् परिचर्यया, Si. i. 17. ; *so long as Rākshasa is not t.n* : अगृहीते राक्षसे, Mu. i. ; *when they t.ing your signs* : तेषु गृहीतसंकेतु, Mu. i. ; *are t.n as if by evils stars* : ग्रहीतव गृह्णन्ते, K. ; *t. the pride of*

killling a woman : गृहाय बभूवपौस्वम्, N. iv. 53. ; *His Majesty who has t.n his name well* : तस्य सुगृहीतनाम्नो देवस्य, C. vii. ; (2) बादते, सन्- (हा, c. 3. : physically), *ting the girl by the hand* : कन्यामाददानः करेण, Ku. ; *for t.ing is for spending* : आदानं हि विसर्गाय, R. : v. Also to catch, hold, view, understand. II. Special. Ph. : *to t. food* : आहारं करोति ; *t. rest* : विभ्रामं करोति ; *t. aim at* : लक्ष्यीकरोति ; *t. root* : मूलं ब्रह्माति ; *t. compassion* : दयां करोति ; *t. fire* : अग्निमुपैति ; *t. courage* : समावसिति ; *t. leave of* : आमन्यति ; *t. oath* : शपथं करोति ; *t. pains* : परिश्रमं करोति ; *t. place* : v. To happen ; *t. part* : हस्तं ददाति ; *t. care of* : रक्षति ; *t. effect* : सकलीभवति ; *t. wine etc.* : मद्यं etc. सेवते, नि- (सेव्, c. 1.), Ni. ; *time for t.ing medicines* : भैषज्यसेवनकालः, Bha. ; *it is time to t. bath and food* : समयः खलु ज्ञानभोजने सेवितुम्. V. v. 11. III. To conduct, convey : q.v. : नयति (नी, c. 1.).
TAKE (v.i.) : I. To have effect : *to t. well* : हितं करोति. II. To resort : q.v. : श्रयति (अि, c. 1.). III. To please : q.v.
TAKE AWAY : I. To take, carry : q.v. : आदत्ते. II. To remove : q.v. : (1) अपनयति, वि-, *the darkness of rage should be taken away* : रोषमयं तिमिरमपनेयम्, Ki. ii. 36. ; (2) हरति, अप-, *I will t. this fortune by gambling* : कृतेन श्रियं हरिष्यामि, Mah. ii. 56. 1. ; (3) अपवहति (वह्, c. 1.), *t.ing away the bladder* : झोमापोह, D. viii.
TAKE DOWN : I. Lit. : अशो नयति etc. II. To write down : लिखति (लिख्, c. 6.).
TAKE FOR : v. To take, regard, view.
TAKE IN, INTO : I. To take, as water : गृह्णाति. II. To cheat : q.v. : विप्रलभते (लभ्, c. 1.). III. To contract : q.v.
TAKE OFF : I. To remove : q.v. : (1) अपनयति, *t.ing off their helmets* : अपनीतशिरस्त्राणाः, R. iv. 64. ; (2) उन्मुञ्चति (मुञ्च, c. 6. : only of shoes, etc.), *t.ing them (the shoes) off* : तदुन्मुञ्च्य, Vi.
TAKE ON : I. To assume : गृह्णाति. II. To lament : q.v.
TAKE OUT : I. Lit. : बहिष्करोति, *t.ing out his son*

from the granary : तत्पुत्रं कुशलाद्बहिष्कृत्य, H. ii. II. To remove : q.v. : अपनयति.
TAKE ROUND : परिणयति, Ku. vii. 80. : v. Take, round.
TAKE TO : सेवते, (सेव्, c. 1.), *everyday took to hunting* : सदा सिधेने मृगधाम्, K. s. xi. 3. : v. Betake.
TAKE TO ONESELF : v. Take upon oneself.
TAKE UP : I. In gen. : गृह्णाति, परि-. II. To begin : q.v.
TAKE UPON ONESELF : स्वयं स्ववस्यति (सो, c. 4.) : v. To undertake.
TAKER : (1) ग्रहीत् (f. ग्री) ; (2) नेत् (f. नी) ; etc. : v. To take.
TAKING (adj.) : मोहन (f. नी) : v. Charming, attractive.
TALO : (1) अन्नम्, -कम्, *calx of t.* : अन्नकमत्सम् (n.) ; (2) अम्बरम् ; (3) गिरिजम्.
TALE : I. Story : q.v. : (1) कथा, *narrate some t. to me* : कथामाख्याहि मे कांचित्, K. s. x. 3. ; (2) आख्यानम्, उप- (=narrative) ; (3) आख्यायिका (=romance). II. Enumeration : गणना, परि-, Me. i. 22.
TALENT : I. Natural ability : शक्तिः : v. Genius. II. Intellectual ability : धीशक्तिः and sim. comp.s. III. A coin or weight.
TALENTED : धीशक्तिसम्पन्न (f. ज्ञा) and sim. comp.s. |
TALISMAN : I. Amulet : q.v. : कवचः. II. Magic : माया.
TALK (subs.) : (1) आलापः, *it is the t. of the remotest corners* : दिगन्तरेष्वयमालापो वर्तते, K. : v. Conversation ; (2) उक्तिः : v. Saying, rumour ; (3) जल्पः, -नम् or जल्पितम् (=idle t.) ; (4) कथा, सन्- (=chat), *and having other t.* : अन्यामिथ कथामिः, K. ; *I will hear their private t.* : शृणोमि विश्वस्तकथितान्यासाम्, Sa. iii.
TALK (v.) : (1) आलपति, सं- (लप्, c. 1.) : v. To converse ; (2) आपते, सं- (माप्, c. 1.) : v. To speak, say.
TALKATIVE : (1) जल्पाक (f. की), *with t. women* : जल्पाकीभिः सह स्त्रीभिः. B. vii. 19. ; (2) जल्पनशील

(f. ला), and sim. comp.s. ; (3) बहुभाषिन् (f. णी) and sim. comp.s.

TALKATIVENESS : (1) बहुभाषिता, etc. ; (2) by adj.

TALL : (1) उच्च (f. चा, =high), *she has protruding eyes, is very t.* : कठोरनेत्रा सात्युषा, M. p. 69. 30. ; *from a t. tree* : उच्चतरोः, Si. vii. 38. ; (2) दीर्घ (f. र्वा=long), *and (she) who is very t.* : अतीव या च दीर्घा, V. m. 70. 20. ; (3) प्राहु (mfn. : rare), *which can be reached by a t. (man)* : प्राहुल्य (f. म्या), R. i. 3.

TALLNESS : (1) उच्यता ; (2) दीर्घता (only of person) ; (3) प्राहुता (rare).

TALLOW : मेषादीनां वसा : v. Fat.

TALLOW-CANDLE : वसावर्तिः (?) and sim. comp.s.

TALLY (v.) : संबदति (वद्, c. 1.) : v. To agree, fit.

TALLY (subs.) : I. Match : q.v. : अनुरूप (f. पा). II. *व्यवहारदण्डः.

TALMUD : श्रुदीयसंहिता.

TALON : नखरः : v. Claw.

TAMARIND : I. The tree : (1) चिन्ना, -वृक्षः, D. ; (2) तिल्लिडी(ली) ; (3) अम्लि(म्बी)का. II. The fruit : (1) चिन्ना, -फलम् ; (2) तिल्लिडी, -कम्.

TAMARIND-FISH : [चिन्नासरसहितः] रहसः, Bha. (ईछीराः or ईलीराः, Wilson).

TAMARISK : (1) काडुः(द्वः), -कः ; (2) पितुलः (ambiguous).

TAMBOUR, -INE : डिण्डिमः : v. Drum.

TAME (adj.) : I. Of animals : (1) गृह्य (f. वा =domestic : q.v.) ; (2) ग्राम्य (f. म्या = village : q.v.) ; (3) विनीत (f. ता). II. Spiritless : निस्तेजस् (mfn.), and sim. comp.s. : v. Also dull.

TAME (v.) : (1) दमयति (c. of दम्), *t.ing all* : सर्वदमन (f. नी), Sa. vii. ; (2) विनयति (नी, c. 1.), *as if to t. the wild beasts* : वन्यान् विनययन्ति वृहत्सत्त्वान्, R. ii. 8.

TAMELY : कापुस्ववत् : v. Meanly.

TAMENESS : I. Lit. : विनीतता : v. Tame. II. Fig. : निस्तेजस्कता : v. Also dullness, meanness.

TAMER : (1) दमयितृ (f. णी) ; (2) विनेतृ (f. णी), etc.

TAMPER WITH (v.) : I. To meddle : q.v. : II. To corrupt : q.v. : (1) दूषयति (c. of दूष्) ; (2) बरीकरोति (=get over).

TAN : I. As leather : शोषयति (c. of शुष्). II. To make brown : श्यामीकरोति.

TANDEM : *to drive t.* : अग्रपश्चादथौ चालयति etc.

TANGENT : *स्पर्शरेखा.

TANGIBLE : I. Lit. : स्पर्शनीय (f. या) : v. To touch. II. Perceptible, palpable : q.v. : प्रकट (f. टा).

TANGLE : v. Entangle.

TANK : I. Of water : (1) तडागम् ; (2) दीर्घिका (long t.) ; (3) बापी (=square t.) ; (4) जलाशयः (in gen.). II. A vessel : कुण्डम्.

TANKARD : चषक (mn.=cup).

TANNER : चर्मशोषक (f. षिका) and sim. comp.s.

TANTALIZE : perh. आशां वर्द्धयति (c. of वृष् = raise hope).

TANTAMOUNT : expr. with फलित (f. ता) : v. Equivalent.

TANYARD : चर्मशोषणचत्वरम् and sim. comp.s.

TAP (v.) : I. To base a hole : छिद्रयति (छिद्र, c. 10.). II. To hit lightly : लघु आहन्ति (हन्, c. 2.).

TAP : (1) लघुघातः ; (2) मृदुचपेटः ; etc.

TAPE : no equiv. : *तेपः.

TAPER (Sus) : दीपिका (?) : v. Light.

TAPER, -ING (adj.) : (1) दृष्टानुपूर्व (f. र्वा) ; (2) गोपुच्छाकार (f. रा), M.n. ; etc.

TAPESTRY : चित्रयवनिका (?) : v. Screen.

TAPEWORM : कुमिः, *removes t.s* : कुमिनुत् (mfn.), Bha.

TAPIR : a pig-like animal : *तापीडः.

TAR : I. Subs. : (1) सर्जरसः ; (2) सरसद्रवः ; (3) रासः, व- . II. Smear with t. : v. To besmear ; *t. red* : वरासहित (f. ता), etc.

TARANTULA : a spider : *तारन्तकः.

TARDILY : क्षिरेण : v. Slowly.

TARDINESS : v. Slowness, lateness.

TARDY : (1) चिरकृतिः (या, वः : of men) ;

(2) with चिर- in comp. or चिरेव or चिरन्वित
(=delayed) : v. Slow, late.

TAKE : I. A weed : ककुमेदः. II. In commerce :
कयः.

TARGET : I. A shield : कुप्रचर्मन् (n.). II. Aim :
लक्ष्यम्.

TARGETEER : चर्मचरः and sim. comp.s.

TARIFF : (पण्य) शुल्कपत्रिका and sim. comp.s. (?).

TARNISH (v.t.) : दूषयति (c. of दुष्).

TARNISH (v.i.) : मलिनोभवति : v. Also dull.

TARRY : विलम्बते (लम्ब, c. 1.) : v. To stop.

TART : I. Adj. : अम्ल (f. म्ला) : v. Sour. II.
Subs. : *अम्लीयम्, t. fruit : अम्लीयं फलम्.

TARTAR : (1) दन्तशर्करा ; (2) पुष्पिका ; (3) दन्त-
मलम् ; (4) पिप्पिका.

TASK (subs.) : (1) कर्मन् : v. Work ; (2) भारः :
Burden.

TASK (v.) : I. Lit. : कर्मं न्यस्यति (अस, c. 4.).
II. To take to t. : अनुशास्ति (शास्, c. 2.) : v.
Also to task.

TASSEL : perh. पिच्छः.

TASTE : I. The act : (1) स्वादः, -नम्, जा- ; (2)
रसः, -नम्. Ph. : to have a t. of : v. To
taste. II. Flavour, relish : (1) स्वादः, जा- ;
(2) रसः, so t. of tongue : तथा रसो रसज्ञायाः, Par.
III. The sense : रसनम्, of t. of sight : रसनं,
चाक्षुषम्, Par. IV. Critical judgment, liking :
रुचिः, men have different t.s : मित्ररुचिर्लोकः, R.

TASTE (v.t.) : (1) स्वादयति, आ- (c. of स्वद्), to
t. blood : शोणितमास्वादयति, Mu. i. 8. ; (2)
रसयति (रस्, c. 10.), to t. wine : वाक्वीं रसयति,
Ki. ix. 54.

TASTE (v.i.) : स्वदते (स्वद्, c. 1.), N. iii. 93.

TASTE OF (v.t.) : I. To taste : q.v. : रसयति.
II. To smack of : (1) स्वदते with an adj. or
adv., t.s of garlic : सलघुनः (ना, नं) स्वदते ; (2)
by comp. with स्वाद (=flavour).

TASTEFUL : I. Savoury : (1) स्वादु (f. also द्वी),
sand-water is cool and t. : चिकिरं शीतलं स्वादु,
Bha. ; (2) रुच्य (f. रुच्या=relishing) ; (3)
रुचिकर (f. री=2.) ; (4) रोचन (f. नी=2.). II.
Showing good taste : (1) रुच ; (2) रुच्य-
प्राहिन् (f. नी) and sim. comp.s.

TASTEFULLY : expr. by adj. : v. Also neatly,
skilfully.

TASTEFULNESS : I. Lit. : (1) स्वादुता ; (2) रुच्यता ;
(3) रुचिकरत्वम् ; (4) रोचनत्वम्. II. Fig. : (1)
रुचता ; (2) रुच्यप्राहिता, and sim. comp.s.

TASTELESS : (1) नीरस (f. सा) ; (2) विरस (f.
सा) ; (3) अरस (f. सा) ; (4) रसहीन (f. ना).

TASTER : Lit. and fig. : (1) रसयितु (f. नी) ;
(2) स्वादयितु (f. नी).

TASTILY, TASTINESS, TASTY : v. Tastefully,
tastefulness, tasteful.

TATTER : चीरचोवरम् : v. Rag. T.ed : जीर्ण
(f. र्णा).

TATTLE, TATTLER : v. Babble, babbler.

TATTOO : I. Subs. : पट्टप्रवादः and sim.
comp.s. II. Verb. : संरजयति (रज्ज्, c. 10.)
(?).

TAUNT : I. Verb : अपिहितपति (क्षिप्, c. 6.) :
v. To censure, abuse. II. Subs. : आक्षेपः :
v. Censure, abuse.

TAUNTINGLY : (1) साक्षेपम् ; (2) साधिक्षेपम् ; (3)
सोपाक्षेपम्.

TAUTOLOGICAL OR TAUTOLOGOUS : t. (*expres-
sion*) : पुनरुक्त (f. क्ता).

TAUTOLOGY : (1) पुनरुक्तिः ; (2) पुनरुक्तम्, -त्वम् (ता).

TAVERN : पथिकाश्रमः.

TAWDRY : बहिरुज्ज्वल (f. ला).

TAWNY : (1) पिङ्ग (f. ज्वा) ; (2) पिङ्गलः (ला, लं) ;
(3) पिराङ्ग (f. ज्नी) ; (4) कपिलः (ला, लं) ; (5)
कङ्कः (रा, रं) ; (6) कटु (mfn.).

TAX : (1) करः, M. viii. 307. : v. Revenue ;
(2) शुल्कः : v. Custom.

TAX (v.) : I. Lit. : करं न्यस्यति (अस, c. 4.)
or निदधाति (धा, c. 3.) (with loc.). II. Fig.,
as to t. one's energies : आयासयति (nomi.).
III. To censure : q.v. : अनुशास्ति (शास्,
c. 2.).

TAXABLE : (1) करयोग्य (f. ग्या) ; (2) कराहं (f.
हं), etc.

TAXATION : indirect and direct t. : *व्यवहिता-
व्यवहितकरनिधानम् or -स्थापनम्.

TEA : चहा, to take t. : चहां पियति.

TEACH : अव्यापयति (c. of ह : with double

acc.), *taught you the Medantas*: वेदान्तान्ध्वजीगपत्, An. iii. 13.; *अध्यापितव्योशनसापि नीतिम्*, Ku. iii. 6.: v. To instruct.

TEACHABLE: (1) अध्यापनीय (f. या); (2) शिक्षार्ह (f. हर्), etc.

TEACHER (1) अध्यापक (f. पिका); (2) शिक्षक (f. क्षिका); (3) शिक्षयितृ (f. त्री). *Religious t.*: (1) उपाध्याय (f. यी); (2) आचार्य (f. र्गानी).

TEACHING (subs.): (1) अध्यापनम् (the act); (2) शिक्षा (=instruction: q.v.).

TEAK: I. The tree: जर्जः. II. The wood: जर्जम्, -काष्ठम्.

TEAL: a bird: इमराशिः (रि: also -री or -ली).

TEAM: expr. by pl. or with युग्म (f. ग्या = yoked), *t. of oxen*: गावः; *t. of horses*: युग्माः (when sense clear).

TEAMSTER: expr. by वाहक etc. (=driver: q.v.).

TEAR (subs.): I. Lit.: (1) अश्रु (श्रु, n.), *shedding of t.s.*: अश्रुपातः, Ve.; *her breast starred with t.-drops*: अश्रुविन्दुतारकितपयोधरा, D. ii.; *veiled with continuous flow of t.s.*: अश्रुजोतो-स्वगुष्ठितः (ता, तं) D. i.; *with cool t.s* (i. e. of joy): शिशिरेणाश्रुणा, D. v.; (2) बाष्पः, -जलम्, etc., *the throat almost choked with t.s.*: बाष्प-कुण्ठकण्डः, D. v.; *drew t.s in the shape of sap from boughs*; अकरोत्.....क्षुतशाखारसबाष्पदूषितान्, R. viii. 70.; (3) अलम्बनम्, *blinded by t.s.*: अलम्बनतया, R. xiv. 2.; (4) नयनजलम्, and sim. comp.s. II. Rent, fissure: छिद्रम्.

TEAR (v.): I. To rend, shatter: q.v.: विदारयति (दृ, c. 10.). II. As letters: छिनत्ति (छिद्, c. 7.=to cut), *torn garment*: छिन्नं वस्त्रम्; *t.s away (or off) in our presence*: मिषतामाच्छिनत्ति नः, Ku. ii. 46. III. To pluck, pull: q.v. IV. Move violently: बाधति, परि- (धाद्, c. 1.). Ph.: *t. open*: छित्त्वा उन्मुञ्चति (मुच्, c. 6.): v. To open.

TEARFUL: (1) साश्रु (mf. n.); (2) पर्यश्रु (mf. n.); (3) अश्रुसङ्कुल (f. ला); (4) सबाष्प (f. प्या), etc.

TEARFULLY: expr. by adj. or comp.

TEARLESS: (1) निरश्रु (mf. n.) and sim. comp.s.

TEASE: क्षोभयति (c. of क्षुम्): v. To vex.

TEAT: दुग्धः v. Also nipple.

TECHNICAL: I. Lit.: पारिभाषिक (f. की). II. As of objection: कूट- in comp.

TECHNICALITY: I. Lit.: पारिभाषिकत्वम् (-ता). A t. term: पारिभाषिकशब्दः. III. As of objection: कूटता or त्वम्.

TECHNICALLY: (1) परिभाषानुसारेण; (2) better by adj.

TECHNOLOGY: I. Of arts: शिल्पविज्ञानम्. II. Of terms: परिभाषा, *general t.*: सामान्यपरिभाषा, Mit.

TEDIOUS: I. Tiresome, wearisome: q.v.: क्लान्तिकर (f. री) and sim. comp.s, *if it is not very t.*: तद् यदि नातिलेदकरम्, K. II. Slow: q.v.: मन्थर (f. रा). III. As a writer: दीर्घसूत्र (f. त्रा).

TEDIOUSLY: I. So as to tire: (1) expr. by circumlo.; (2) अतिदीर्घम् (=very long). II. Slowly: मन्थरम्.

TEADIOUSNESS: I. Wearisomeness: (1) लेद-जननत्वम्, -ता; (2) by circumlo. II. Slowness: मन्थरता. III. As of writings: दीर्घसूत्रता.

TEEM (v.): expr. with, प्रचुरः (रा, रं): v. To abound, abundant.

TEETH (v.): expr. by दन्त and a verb उद्गन्धति (गन्, c. 1.), जायते (जन्, c. 4.), etc., *T.ing* i.e. dentition: दन्तोद्गमः.

TEGUMENT: वेष्टनम्, आ-, Bha.: v. Covering.

TELEGRAM: *ताडिती वार्ता.

TELEGRAPH: I. Subs.: *तडिदार्ताविहः. II. Verb.: *ताडितेन सन्दिशति (दिश, c. 6.).

TELEOLOGY: श्रीमांसा (?); हेतुविद्या (?).

TELESCOPE: *दूरबीक्षणम्, -यन्त्रम्.

TELL (v.t.): (1) कथयति (कम्, c. 10.), *learnt without being told*: अकथितशिक्षित (f. ता), K.; *when I tell the history of (his) former life*: जन्मान्तरवृत्तान्तं मयि कथयति, K.; *that (my) internal wish is told by the eyes*: यच्चक्षुषेव हृदयामिच्छा कथ्यते, K.; *whom should I tell*: कस्य कथयामि, K.; (2) आवेदयति (c. of विद्=inform, narrate), *I will t. (you) everything from the beginning*: आदितः प्रवृत्तिं सर्वं निवेदयिष्यामः, K.: v. To say, relate.

TELL (v.i.) : I. In good sense : expr. with गुणः (effect) or बलं (strength) द्यवते. II. In bad sense with on : दुर्बलीकरोति.

TELLER : (1) कथक (f. किका) ; (2) कथयितृ (f. नी) ; (3) जावेदक (f. दिका) .

TELL-TALE : i.e. informer : सूचकः.

TEMERITY : साहस्यः : v. Boldness, rashness.

TEMPER (v.) : I. To mix : q.v. : संमिश्रयति (मिश्र, c. 10.). II. To soften, mollify : क्षिपी करोति. III. Of steel, etc. मुदूकरोति (?).

TEMPER (subs.) : I. Character, nature : q.v. : शीलम्. Ph. : bad t.ed : कोपन (f. ना) : v. Irritable. II. Due mixture : सम्मिश्रः.

TEMPERAMENT : प्रकृतिः : v. Nature, character.

TEMPERANCE : perh. संयमः, t. in eating and drinking : पानाशनसंयमः (?); t. society : पान-संयमसभा (?); v. Moderation.

TEMPERATE : I. Moderate : q.v. : मित (f. ता). II. Cool, calm : q.v. : शान्त (f. न्ता). III. Continent : q.v. : संयत (f. ता), perh. : t. zone : *नातिशीतोष्णमण्डलम्.

TEMPERATELY (1) मितम् ; (2) शान्तम् ; (3) संयतम्.

TEMPERATURE : उष्णमानम् (?) धर्मपरिमाणम् (?) etc.

TEMPEST, TEMPESTUOUS : v. Storm, stormy.

TEMPLE (subs.) : I. A sacred building : (1) देवालयः and sim. comp.s, t. of Śiva : शिवायतनम् Vet. 20. ; empty t. : शून्यं देवकुलम्, Mr. ii. ; t. of the mistress of the world (Durgā) : भुवनेश्वरी-देवतालयः, Bh. ; t. of Vishnu : विष्णोर्दिकेतनम्, Kaj. : v. House, edifice ; (2) सिद्धायतनम्, t. of Śiva : शूलपाणेः सिद्धायतनम् K. ; (3) मठः, P. ; (4) विहारः (of Buddhas). II. Of the head : (1) शङ्खः ; (2) कुम्भः.

TEMPORAL : I. Worldly : q.v. : सांसारिक (f. की). II. Of the temple of the head : by comp., t. region : कुम्भदेशः.

TEMPORARILY : (1) स्वल्पकालम् and sim. comp.s.

TEMPORARY : (1) अचिरस्थायिन् (f. नी) ; (2) स्वल्पकालिक (f. की) ; etc. : v. Also transient.

TEMPORIZE : I. To be a time-server : झुन्दो-झुण्डि (श्, c. 7.) or अनुवर्तते (श्, c. 1.). II. To delay : q.v. : विस्तम्बते (लम्, c. 1.).

TEMPORIZER : (1) झुन्दोऽनुरोपिन् (f. नी) ; (2) समवाजुवर्तिन् (f. नी) ; etc.

TEMPT : I. To allure, entice : q.v. : प्रलोभयति (c. of लुम्). II. To attempt, try : q.v.

TEMPTATION : (1) प्रलोभनम् ; (2) विलोभनम्, who is not allured by other t.s : अद्वुतस्य विलोभनान्तरेः, R. viii. 69.

TEMPTER : (1) प्रलोभक (f. मिका) ; (2) विलोभक (f. मिका) .

TEN : दशनम् (mf.,), t.-armed : दशयुजः (जा, जं) ; twice t. : द्विदशाः ; in t. ways : दशधा ; t. times : दशकुलः, दशबारान् ; in the t. quarters : दशतु दिक्षु R. viii. 29.

TENABLE : (1) रक्षणीय (f. या) ; (2) by verb. : v. To keep.

TENACIOUS : I. Pertinacious : q.v. : प्राहिन् (f. जी). II. Retentive : q.v. : धारणावत् (f. ती). III. Glutinous : q.v. : श्यान (f. ना).

TENACIOUSLY : साग्रहम् : v. Persistently.

TENACITY : I. Pertinacity : ग्राहः. II. Retentiveness : q.v. : धारणाशक्तिः. III. Glutinousness : श्यानता, -त्वम्, आ-.

TENANCY : भूम्यधिवासित्वम् or गृहाधिवासित्वम् (?), a right of t. : भूम्यधिवासाधिकारः (?).

TENANT (subs.) : भूम्यधिवासिन् (f. नी) (?), t. of house : गृहाधिवासिन् (f. नी) .

TENANT (v.) : (1) अधिवसति (वस्, c. 1.=inhabit : q.v. ; (2) मादयति (=hire : q.v.).

TENANTRY : अधिवासिवर्गः and sim. comp.s (?).

TENON : मत्स्यविशेषः.

TEND : I. To take care of : (1) चारयति (c. of चर, : only of cattle, etc.), t.ing cattle at distance : चारयन्तो दूरे गाः, V. p. v. 9. 3. ; (2) पालयति (पाद्, c. 10. : gen.), t.ing cattle : गाः पालयन्तो v. p. v. 8. 1. II. To conduce : (1) कल्पते, परि- (ङ्, c. 1.), and tend to their protection : कल्पते रक्षाय, Sa. v. 8. ; (2) उपपद्यते (पद्, c. 4.), t.s to my state : मन्त्रावायोपपद्यते, G. xiii. 18. III. Direct, aim : q.v.

TENDENCY : (1) प्रवणता or प्रावण्यम् ; (2) स्वभावः.

TENDER (adj.) : I. Soft, delicate : q.v. : सुकुमारः (रा, र), delicate weapon : सुकुमारवज्रम्, K. ; in this t. age : जस्मिन् सुकुमारवयसि.

II. Compassionate, kind : q.v. : *t. sentiment* :
कस्मिन् रसः, U. ; *the hearts of good men are always*
t. : कस्यार्थाणि सतां खलु भवन्ति सदा चेतांसि.

TENDER (v.) : उपनयति (नी, c. 1.) : v. To offer.

TENDER (subs.) : उपन्यासः : v. Offer.

TENDERLY : I. Softly : q.v. : क्षिप्तम्. II.

Kindly : q.v. : कल्पम्.

TENDERNESS : I. Softness : q.v. : सौकुमार्यम्. II.

Kindness : q.v. : कल्या.

TENDINOUS : शिराल (f. ला) : v. Sinewy.

TENDON : (1) शिरा ; (2) कायुः : v. Sinew.

TENDRIL : तन्तुः (=thread).

TENEMENT : I. In law : स्वातन्त्र्यम्. II. A house : भवनम्.

TENET : मतम् : v. Opinion, doctrine.

TENFOLD : expr. by adj. दशगुण (f. जा).

TENNIS : क्रीडाविशेषः, *t. ball* : *विश्लेषकन्तुः.

TENOR : I. Lit. : भावः : v. Purport. II. In music : मध्यमस्वरः (?).

TENSE (subs.) : कालः (=time) : v. Grammar.

TENSE (adj.) : आतत (f. ता) : v. Stretch.

TENSION : I. Lit. : आततिः (?). II. Severity, rigour : q.v.

TENT (subs.) : I. Of canvas : (1) पटवेशम् (n.) and sim. comp.s, *in the way the lord's stays were in t.s* : पथि प्रमोनिवासाः पटवेशमभिर्बन्धुः Si. xii. 63. ; (2) दृष्यम्, Si. xii. 65. II. Roll of lint : perh. पट्टः.

TENTIVE, -LY : expr. by circumlo. : v. To try.

TENTED : expr. by comp. : v. Tent, to have, to cover.

TENTH : I. Adj. : दशमः (नी, मं), *t. (in descent) from Prajāpati* : दशमः प्रजापतेः. Mah. i. 70. 1. ; *Hundred and t.* : दशाधिकशततमः (नी, मं). II. Subs. : (1) दशमः, *a t. was collected by (her) lover* : दशमकः संगृहीतः प्रियेण, Li. 24. ; (2) दशमाराः ; (3) दशाराः.

TENUITY : तानव्यः : v. Thinness.

TEPID : (1) कपोष्ण, कदुष्ण, or कोष्ण (f. ण्या) ; (2) ईषदुष्ण (f. ण्या) ; (3) कुतपः (पा, पं : rare).

TEPIDNESS : (1) कपोष्णता ; (2) ईषदुष्णता ; etc. : v.

TERGIVERSATION : Evasion, prevarication.

TERM (subs.) : Limit, end : q.v. : अवधिः.

II. A period of time : (1) काळावधिः ; (2) not expr. ; (3) अवधिः (absol.), *or if you wait for a term* : अव वेदवधिः प्रतीक्षते, Ki. ii. 16. III.

A word : q.v. : *here the word paṣu* : अत्र पशुपदम्,

Kav. viii. IV. In plu. = agreement : q.v. :

समयः, *as t.s (have support) in justice* : न्यायमवयव

इव, Ki. xii. 17. V. State of intercourse :

भावः, *good t.s* : सद्भावः : v. Friendship ; *bad*

t.s : असद्भावः. v. Enmity. VI. In arith. :

पदम्, *seven t.s* : सप्तपदम्, Li. 93. ; *first t.* :

वदनम्, आदिः Li. 100 ; etc.

TERM (v.) : अवधिषते (पा, c. 3.) : v. To call, name.

TERMAGANT : दुर्दान्तकलहप्रिय (f. या) and sim. comp.s. (?).

TERMINAL : (1) अन्त्य (f. न्त्या) : v. Last ; (2) सीमा in comp. : v. Boundary.

TERMINATE : I. Intrans. : expr. by subs., *t.ing syllable* : अन्त्यवर्णः : v. To end. II.

Trans. : समापयति (c. of आप्) : v. To finish.

TERMINATION : (1) अन्तम् : v. End. ; (2) अवसानम् : v. Conclusion.

TERMINOLOGY : परिभाषा, Mit.

TERN : जलकुक्कुटविशेषः.

TERNARY : T. number : त्रिकम्.

TERRACE : I. Balcony : अलिन्दः. II. Roof : छदिः (m.). III. Raised ground : perh. वन (mn.).

TERRAQUEOUS : (1) जलस्थलमयः (यी, यं) ; (2) जलस्थलात्मक (f. रिमका) ; etc.

TERRENE, TERRESTRIAL : I. Pertaining to earth : (1) by comp., *t. globe* : भूगोलः ; (2) पार्थिवः, (की, वं) ; (3) मौमः (नी, मं). II. Relating to this life : (1) ऐहिकः (की, कं) ; (2) सांसारिकः (की, कं) ; (3) लौकिकः (की, कं).

TERRIBLE : (1) घोरः (रा, रं) ; (2) दाहण (f. जा), नि- : v. Frightful.

TERRIBLY : (1) बलवत् ; (2) गह्व (=deeply) ; (3) अश्रुत् (=exceedingly).

TERRIER : कुक्कुटभेदः ; *मौमिकवन् (m.).

TERRIFIC : (1) भीषण (f. जा) ; (2) मौमः (मा, मं) : v. Also terrible.

TERRIFY : भीषयते (c. of भी) : v. To frighten.

TERRITORIAL : expr. by comp., *t. boundaries* : देशसीमा, R. xvi. 1.

TERRITORY : (1) राष्ट्रम् : v. Kingdom ; (2) देशः, प्र- : Country, province.

TERROR : I. Great fear : q.v. : आसः, सं-, परि- II. Object of dread : आसकर (f. री) and sim. comp.s, *a t. even to the sages* : आसजनन-मपि तत्त्वविदां, Ki. xii. 6.

TERSE : (1) लघु (f. also स्त्री), Si. ii. 23. ; (2) सावधान्वितः (ता, तं), Ki. xi. 38. ; (3) संक्षिप्त (f. ता=brief, concise : q.v.), Si. ii. 24.

TERSELY : expr. by adj.

TERSENESS : लाघवम् : v. Terse.

TERTIAN : तृतीयकः, -ज्वरः.

TESSELATED : विचित्र (f. त्रा : ?).

TEST : I. Verb. : परीक्षते (ईक्ष्, c. 1.) : v. To examine. II. Subs. : परीक्षा : v. Examination. III. Means of trial : (1) प्रमाणम्, *you are the only t.* : यूयमेव प्रमाणम्, Sa. v. 25. ; (2) by circumlo.

TESTAMENT : I. A will : *इच्छापत्रम्. II. Of the Bible : संहिता, old : प्राचीनसंहिता.

TESTAMENTARY : *इच्छापत्रविहित (f. ता) and sim. comp.s.

TESTATOR, TESTATRIX : *इच्छापत्रकारिन् (f. जी) and sim. comp.s

TESTICLE : अण्डम्, -कोषः(शः) ; (2) मुष्कः ; (3) वृषणः, *t.s.* : वृषणौ.

TESTIFY : I. As a witness : साक्ष्यं ददाति (दा, c. 3.). II. In gen. : प्रवीति or ब्रूते (ब्रू, c. 2.). *if one ties falsely* : अयं चेदन्तं ब्रूयात्, Mit. : v. To tell, speak.

TESTIMONIAL : *प्रशंसापत्रम्, and sim. comp.s.

TESTIMONY साक्ष्यम्, *a witness giving false t.* : साक्षी साक्ष्यं मृदा ब्रुवन्, Mit. : v. Also evidence.

TETANUS : षण्णुह्वारः.

TETHER : I. Verb. : बध्नाति (बन्ध्, c. 9.). II. Subs. : बन्धनरज्जुः.

TETRAD : (1) चतुष्टयम् ; (2) चतुष्कम्.

TETRARCH : मण्डलेशः (?) : v. Chief.

TETTER : बहुविशेषः.

TEXT : I. Original writing : मूलम्, *I shall not*

write any thing outside the t. : नायुक्तं लिखते किञ्चित्, M. n. II. Of scripture : (1) वचनम् ; (2) मन्त्रम् (f. of the Rigveda).

TEXTILE : (1) तान्त्रव (f. वी) ; (2) तन्तुनिर्मित (f. ता), etc.

TEXTUAL : (1) by comp. ; (2) मूलापेक्ष (f. क्षा) and sim. comp.s.

TEXTURE : I. Lit. : तान्त्रवम्. II. Quality of threads : गुणः. III. Arrangement : विन्यासः.

THAN : (1) by abl., *the people of Mathurā are richer t. the people of Pātnā* : माथुराः पाटलीपुत्रेभ्य आढ्यतराः, S. k. ; *swifter t. the mind* : मनसोऽप्या-द्युतरम्, Ki. xiii. 22. ; *and the king who gave more t. was asked for* : नृपोऽपिकामादधिकप्रदश्च, R. v. 31. ; *dearer to you t. I.* : मयाः प्रियतरस्तव, K. ; (2) sometimes by comp., *more t. twenty times* : अधिकविशान् बारान्, Au. : v. Also more. N.B. In old books the *ins.* is often used for the *abl.* : कोऽन्वस्ति दुःखिततरो मया दुष्कृतकर्मणा, Ram. ii. 59. 30.

THANK : धन्यवादं करोति (?).

THANKFUL : (1) कृतज्ञ (f. ज्ञा) ; (2) कृतवेदिन् (f. नी) ; etc.

THANKFULLY : (1) धन्यवादपुरःसरम्, and sim. comp.s (?).

THANKFULNESS : (1) धन्यवादः or धन्यवादित्वा (?) : v. Gratitude.

THANKLESS : I. Of men : अकृतज्ञ (f. ज्ञा) : v. Ungrateful. II. Of work, etc. : यः (या, यत्) न प्रशस्यते : v. To praise.

THANKLESSLY : expr. by circumlo.

THANKS : धन्यवादः (?), *thanksgiving* : perh. स्तुतिपाठः.

THAT : I. Demonstrative pronoun : तद्, *t. object* : सोऽर्थः, D. iii. ; *in t. season* : तस्मिन् समये, R. xvi. 53. ; *narrated all t.* : तत्सर्वमाचक्ष्वी, Mah. : v. Also this. Ph. : (a) *t. is to say* ..... : इत्यर्थः, तस्य युनोऽपि विषयवैराग्यादिगुणसम्पत्त्या ज्ञानतो बृहत्त्वमासीदित्यर्थः, M.n. (N.B. Use..... : इति यावत्, when a full explanation is not given, मनीषिणो विदुषो दोषहृत्येति यावत्, M. p.) ; (b) *t. is not expr., by object t. is by sound etc.* M.n. II. Relative pronoun=who,

which : q.v. III. Conjunction, introducing clauses or sentences as object of the preceding verb. : (1) expr. with इति, *would think t. they adore him out of fear* : मन्वेति मयादर्वन्ति मामिति, Mah. v. 88. 3. (note the use of direct speech) ; *t. he might allow the race of Nimi.....* : दिश्यतां कुलमिदं निमेरिति, R. xi. 49. ; *we hear t. king has come to the Janasthāna* : श्रूयते राजा जनस्थानमागत इति, U. iii. (N.B. Sometimes इति is understood as t. in English : “श्रूयते तौ महात्मानौ नरनारायणाबुधौ । तपो बोरमनिर्वैर्यं तप्येते गन्धमादने ॥”, Mah. v. 96. 14.) : (2) by acc. after trans. verbs, *knowing t. his end was born* : जानन्नपि जातमन्तमात्मनः, Si. i. 67. ; *informed t. a golden shower had fallen from heaven* : हिरण्यमयीं वृष्टिं शशंसुः पतितां नमस्तः, R. v. 29. ; (3) with यथा or यत्, *Vasistha said t. they would go and live in the hermitage of Vālmiki* : वशिष्ठस्य वाचः ‘यथा वाल्मीकि-तपोवनं गत्वा तत्र वत्स्याम इति’, U. ii. ; *this is new rule t. one repents after killing an enemy* : अयं नूतनो न्यायो यदराति हत्वा संतापः क्रियते, H. ii. Ph. : *granting t. expr. by* : अस्तु, स्ताम्, सन्तु. IV. Introducing reason etc. : (a) *so t. : यथा... तथा, do so t. (he) hears from your messenger* : यथा तव सन्देशहराच्छृणोति तथा विधीयताम्, R. iii. 66. ; (b) *in order t. : यथा...तथा* : v. Also for (II), to ; (c) *in t.=because* : q.v. Ph. : *oh that* : expr. with कञ्चित् : v. To wish.

THATCH : I. Subs. : (1) छदि ; (2) छादनम् ; (3) पटलम्, A. II. Verb. : (तुणादिना) छादयति, आ-, (c. of छद्), t.ed : तुणाच्छादित (f. ता) and sim. comp.s or simply तुण- in comp.

THAW (v.) : I. Intrans. : प्रवति (द्रु, c. 1.) : v. To melt. II. Trans. : द्रवीकरोति. III. Subs. : हिमलुति : and sim. comp.s.

THE : I. The definite article : (1) not expr., *I salute the parents of the world* : जगतः पितरौ बन्दे, R. i. 1. ; *the king said* : राजोवाच, H. ; *in the house of Vasudeva* : वसुदेवस्यनि, Si. i. 1. ; (2) by demonstrative pronouns, *where shall I get the bird* : कः प्राप्यते स पतंगः, N. xiii. 40. ; *the day is advanced* : कठोरीभूतोऽयं

दिवसः, U. ii. II. Of distinction : by इति rarely अस्तु, *we are the Rāma and Lakshmana* : आवां तौ रामलक्ष्मणौ, An v. ; *and you are the Lakshmana* : त्वं पुनरसौ लक्ष्मणः, Vi. v. III. With comp. adv.s : (1) with यथा यथा..... *tथा तथा, the closer the sound of the drums came, the more excited the hostile army (became)* : उपागमच्च यथा पटहरवः समीपतां तथा तथा हृषित-वपुर्दिशाच्छ्रुः, Si. xvii. 43. ; “रोमकूपनिवहं यथा यथा नैषकस्य व्यापातया तथा चित्रमापदपतुष्णता न सा”, N. xviii. 124. ; (2) with यावत् यावत्.....तावत् तावत्, M.n. Ph. : *the more so* : विशेषतः (=specially).

THEATRE : (1) रङ्गः (both lit. and fig.) : v. Stage ; (2) नाट्यशास्त्रा and sim. comp.s. (the house) ; (3) रङ्गगते जनः and sim. comp.s. (the people).

THEATRICAL : (1) expr. by comp., *t. tutor* : नाट्याचार्यः ; (2) नाटकीय (f. या=dramatic), Si. ii. 8.

THEISM : ईश्वरवादः and sim. comp.s.

THEIST : ईश्वरवादिन् (f. नी) and sim. comp.s.

THEME : (1) विषयः : v. Subject ; (2) वस्तु : v. Thing.

THEFT : (1) चौर्यम्, *to commit t. at night* : राजौ चौर्यं करोति, M. ix. 276. ; *implements of t. : चौर्यसाधनम्*, Mit. ; (2) स्तेयम्, *and (taking) grass for cattle is not t. : तुणञ्च गोभ्यो घ्रासार्थम्, अस्तेयम्*, M. viii. 339. ; (3) मोघः (rare).

THEN : (1) तदा (of time, rarely of cause), *when...t. : यदा...तदा*, Ku. v. 18. ; *t. (he) knew* : तदा विवेद, Ki. iii. 18. ; (2) तदानीम् (of time), *but t. by the narration of the story of her life* : तदानीन्तु स्ववृत्तान्तकथनेन, K. ; (3) ततः (of sequence and cause), *t. when your Highness came away* : ततः कल्पागते देवे, K. ; *what t. : ततः किम्*, K. ; *first of all splendour, t. sound, t. dust* : प्रतापोऽग्रे ततः शब्दः परास्तदन्तरम्, R. iv. 30. ; *if she does not vanish from my sight, t. I shall ask her all these* : तच्च हि मे दर्शनपथाप्रापयति ततः...सर्वमेतदेनां पृच्छामि, K. ; *and t. (as a question)* : ततस्ततः, Mr. ii. ; (4) अथ (of sequence at the head of a sentence), *t. at*

the end of the song : अन्त गीतावसाने, K. ; (5) *तर्हि*, (of time and cause : rare), *t. the world is learned* : तर्हि पण्डितः संसारः, U. ii. ; *what t.* : किं तर्हि, S. i. 2. 1. ; (6) *तत्* (causal), *t. how is the gentle Rāma now to be consoled* : तत् कृपामिदानीं राममद्वाञ्छासनीयः, U. ii.

THENCE : ततः and तस्मात् (in every sense).

THENCEFORTH, THENCEFORWARD : (1) ततः प्रवृत्तिः ; (2) तदवधि ; etc.

THEOLOGIAN : (1) परमार्थविद् (mf. n. ?) ; (2) ईश्वरविज्ञानविहारः (f. वा : ?) ; and sim. comp.s.

THEOLOGICAL : expr. by comp., *t. subject* : अध्यात्मविषयः (?).

THEOLOGICALLY : तत्त्वविज्ञानसूत्रेण and sim. comp.s.

THEOLOGY : (1) परमार्थविद्या (?) ; (2) ईश्वरविज्ञानम् ; (3) तत्त्वज्ञानम्.

THEOREM : (1) सम्पाद्यम् (?) ; (2) प्रमेयोपपाद्यम्, K.d.

THEORETICAL, -LY : expr. by comp. or circumlo. : v. Speculative.

THEORIZE (v.) : perh. मतं कल्पयति, प्र-, उप- (c. of कृष्).

THEORY : I. Doctrine : q.v. : मतम्. II. As opposed to practice : विज्ञानम्. III. Exposition : q.v. : विवृतिः.

THERAPUTIC (adj.) : शान्तिकरः (f. री), etc. : v. To cure.

THERAPUTICS : वैषज्यविज्ञानम् and sim. comp.s.

THERE : (1) तत्र, *of t.* : तत्रत्य (f. त्या : rare) ; (2) अमुत्र (=yonder t. : rare), D. vi. N.B. Not expr. when used pleonastically, *t. is a town called Valabhi in Saurāṣṭra* : अस्ति सौराष्ट्रेषु बलभी नाम नगरी, D. vi.

THEREABOUT, -s : I. Of place : तत्र कचिद्. II. Of number : उप- in comp., *ten men or t.* : उपदशपुरुषाः.

THEREAFTER : After that : ततः परम्. II. = and then : (1) ततः ; (2) तदनु ; (3) तदनन्तरम्.

THEREAT : (1) तत्र ; (2) तस्मिन् (loc.).

THEREBY : (1) तेन ; (2) by येन (=by which), *t. I will play with you* : येन ह्रीयाम्यहं त्वया.

THEREFORE : (1) अतः (=for this), *t. it is more boldness to say...* : अतः...इति वचनं साहस-मात्रम्, S. 4. ; *t. spirit* : अतएव प्राणः, S. 23. ; (2) तस्मात् (=from that), *t. ब्रह्मणः is objective genitive* : तस्माद् ब्रह्मण इति कर्मणि षष्ठीः ; (3) ततः (=2). : v. Then ; (4) तत् (=2 : rare), *t. here* : तदिह, S. i. 2. 2. ; (5) तेन (=2), *as regards this women are t. better* : तेनात्र वरमङ्गनाः, V. m. 74. 12.

THEREIN : अत्र (=in this : q.v.) or तत्र (=in that : q.v.).

THEREINTO : तत्र : v. That, into.

THEREOF : (1) अत्थ (=of this : q.v.) or तत्थ (=of that : q.v.) ; (2) by comp., *arising t.* : ततस्तथ (f. स्था), Ki. i. 27. ; *men t.* : तत्रस्थाः

THEREUPON : तत्र : v. Then.

THERewith : तेन (=with that : q.v.).

THERMOMETER : *तापमानम्, -यन्त्रम्.

THESIS : I. Proposition : प्रतिज्ञा. II. Dissertation : प्रबन्धः.

THICK (adj.) : I. Dense : q.v. : घन (f. ना), *t. black hair* : घननीलशिरोरुहः, Ri. iv. 16. II. Muddy, dirty : q.v. : कलुषित (f. ता). III. Large (as a t. volume) : q.v. : बृहत् (f. ती). IV. Of voice : expr. by subs., *the voice becomes t.* : स्वरोपघातो भवेद्, Sr. V. Dull : q.v. : IV. In measurement : expr. with वेषः (=thickness).

THICK (subs.) : मध्यम् (=middle) : v. Also dense.

THICK, THICKLY (adv.) : I. Closely, densely : q.v. : expr. by comp., *t. sown* : घनोत्त (f. ता) ; *t. covered* : सान्द्रावृत (f. ता) ; etc. II. Quic-ckly, uninterrupted : q.v. : निरन्तरम्.

THICKEN : I. Intrans. : घनीभवति, etc. II. Trans. : घनीकरोति, etc.

THICKET : गहनम् : v. Wood.

THICK-HEADED : (1) स्थूलवी (n. पि) ; (2) जड-बुद्धि (mf. n.) ; and sim. comp.s.

THICKNESS : I. Lit. : (1) घनता ; (2) सान्द्रता ; (3) better by adj. II. In measurement : (1) वेष (=depth), Li. ; (2) विस्तृतिः (=breadth as of a heap of bricks), Li. 198. ; (3)

विष्वः (as of wood), Li. 203. III. Of voice :

(1) स्त्रोपवातः ; (2) स्वरमङ्गः ; and sim. comp.s

THICK-SET : (1) संहत (f. ता) : v. Compact ;

(2) निविड (f. डा) : v. Dense.

THICK-SKINNED : Fig. : (1) कठिन (f. ना = callous) ; (2) सहिष्णु (mf. = forbearing).

THIEF : (1) चोरः, open t.ves such as merchants :

प्रकाशचौरा वणिगादयः, Viv. ; t. -catcher : चोरप्राहः,

Kat. ; (2) तत्करः, for putting down t.s : तत्कर-

प्रतिषेधार्थम्, M. ix. 266. ; (3) स्तेनः, who give food

and lodging to t.ves : मकावकाशदातारः स्तेनानाम्,

N. d. ; (4) मोषः, -कः, seeing a t. : मोषामिदृशेन,

M. ix. 274. ; (5) कुम्भिलः, -कः ; (6) मलिनच्छुचः ;

(7) पाटच्छरः. N.B. 5 to 7 are rare.

THIEVE : स्तेनयति (स्तेन्, c. 10.) : v. To steal.

THIEVISH : I. Lit. : by comp., II. Secret : q.v.

THIEVISHNESS : चौर्यशीलता and sim. comp.s : v. Also secrecy.

THIGH : (1) ऊरुः, t.s : ऊरु, Vc. ; (2) सक्थि (n.), long-t.ed : दीर्घसक्थि (f. क्था : v. Gram. A. 11. and 56).

THIMBLE : perh. अङ्गुलिभम् or -त्राणम् and sim. comp.s, Mah.

THIN (adj.) : (1) सूक्ष्म (f. ह्मा), t. oil : सूक्ष्म तैलम्, Bha. : v. Fine. ; (2) तनु (f. also न्नी), t. dress : तन्वयुकम्, Ri. iv. 3. : v. Slender, lean, little ; (3) विरल (f. ला : rare), having t. arrangement : विरलमक्ति (mf.), R. v. 74. : v. Rare, scarce.

THIN (v.) : (1) कृशयति (nomi. = make slender) ; (2) विरलयति (nomi. = make less close).

THINE : त्वदीयः (या, यं) : v. Thy.

THING : (1) वस्तु (n.), sir, what t. is to be given to your preceptor : किं वस्तु विद्वन् गुरुवे प्रदेयम्, R. v. 18. ; .....why I have been confined or why I have been brought here, about these t.s my curiosity has not been removed : किमर्थं बाहं बद्धो बद्धा वा किमर्थमिहानीत इत्यत्र वस्तुन्यहमनपगतकौतुक एव, K. ; (2) द्रव्यम् (= material), he who injures, breaks or crushes t.s : क्षतं मङ्गात्मनोर्वा कुप्याद्रव्येषु यो नरः, Kat. ; (3) विषयः (= object : q.v.).

THINK : (1) मन्यते (मन्, c. 4.), t.ing that title of

lord only remains with you : मत्वा मन्वं प्रमुखा-
शेषम्, R. v. 22. ; if you t. much of what I say :

अस्माकमुक्तं बहुमन्यते चेत्, B. iii. 53. : v. Consider,

suppose ; (2) चिन्तयति, वि-, सं-, परि-, अनु-

(चिन्त्, c. 10. = reflect) he simply t.s of fears

to come from you : स चिन्तयत्येव मियत्स्वदेव्यतीः,

Ki. i. 23. ; while I was thus t.ing : इत्येव

चिन्तयन्तम्, K. ; (3) ध्यायति, अनु- (ध्यै, c. 1. = 2.)

t. of the child in womb : प्रजानिवेकमनुध्यायत, R.

xiv. 60. ; (4) स्मरति, अनु- (स्मृ, c. 1. = rem-

ember), to t. of heaven : दिवः स्मर्तुम्, Ki. v.

28. ; (5) अभ्येति (ह, c. 2. = 5), t.s only of me :

मानेवाभ्येति, Ki. xi. 74.

THINKER : (1) सूरिः ; (2) मुनिः (= sage).

THINLY : (1) तनु : v. Slenderly ; (2) विरलम् :

v. Rarely ; (3) by comp., t. populated :

विरलजन or अल्पजन (f. ना).

THINNESS : (1) तनुता : v. Slenderness ; (2)

सूक्ष्मता : v. Fineness ; (3) विरलता or वैरल्यम्

(= scarcity).

THIN-SKINNED : Fig. : Sensitive : q.v.

THIRD (adj.) : तृतीयः (या, यं), in the t. place :

तृतीयतः ; for the t. time : तृतीयवारम् ; there is no t.

course : अन्या गतिर्नास्ति. Ph. : t. estate i.e. com-

monalty : प्रकृतयः (f. pl. ?).

THIRD (subs.) : I. A t. part : (1) तृतीयार्शः ;

(2) तृतीयभागः ; (3) त्रिभागः ; (4) त्र्यंशः, two-t. s :

द्वौ त्र्यंशौ, Li. ; (5) त्रिलवः, two-t. s : त्रिलवद्वयम्,

Li. II. In music : गान्धारः (?).

THIRDLY : (1) तृतीयतः ; (2) तृतीयम्.

THIRST (subs.) : (1) तृष्णा (lit. and fig.), t. for

wealth : धनागमतृष्णा, J. ; t., you are still not

satisfied : तृष्णे नाश्नापि सन्तुष्यसि, J. ; (2) पिपासा

(lit.), to quench t. : पिपासां प्रतिकर्तुम्, D. viii. ;

to remove t. : पिपासामपनयति, D. ; very great t. :

अतिप्रबलपिपासा, K. ; (3) उदन्ध्या (= 2 : rare),

quenching of t. : उदन्ध्याप्रतीकारः, Vc. vi. ; (4)

तृष् or तृषा (= 1 : rare).

THIRST (v.i.) : (1) तृष्यति (तृष्, c. 4. : lit. and

fig.), Ki. xi. 74. ; (2) उदन्धयति (nomi. : lit.

rare), B. iv. 44.

THIRSTY : (1) तृषितः (ता, तं), I am t. : तृषितोऽस्मि

Vc. vi. ; (2) तृषार्तः (तौ, तौ) ; (3) पिपासितः

(ता, तं); (4) सत्पुष्पः (पुष्पा, पुष्प); (5) विपासु (mf. n.); (6) पुष्पाशुतः (रा, र); (7) पुष्पाकुलः (जा, जं).

THIRTEEN : त्रयोदशन् (mf. n.). T.-th : त्रयोदशः (शी, शं).

THIRTIETH : (1) त्रिंशः (शा, शं); (2) त्रिंशत्तमः (मी, मं).

THIRTY : त्रिंशत् (f.), t.-fold : त्रिंशद्गुणः (जा, जं).

THIS : (1) by पतद्, who is t. Rāma : क एष रामः, Pra.; t. speech of Uddhava : औद्धवी वाचमेनाम्, Si. ii. 118.; for t. I live : एतदर्थं हि जीवामि, Mah.; (2) by एतद्, through t. row of young plants : जनया बालपादपवीथ्या, Sa. iii.; t. way, gentlemen : इत इतो भवन्तः, Sa. ii.

THISTLE : a plant : मृगालपुच्छः (?).

THITHER : तत्र. T. wards : तं देशं प्रति and sim. expr.s.

THONG : (1) वस्त्रा; (2) वस्त्री; (3) चर्मरज्जुः, and sim. comp.s.

THORN : I. A prickle : कण्टक (mn.). II. Fig. : कण्टक (mn.), avoids heroes like t.s : शूरं कण्टकमिव परिहरति, K. III. A thorny plant : कण्टकिन् (f. नी), -वृक्षः (or लता).

THORN-APPLE : I. The tree : धुस्तु(स्तु)रः. II. The fruit : धुस्तुरम्.

THORNY : (1) कण्टकिन् (f. नी); (2) कण्टकावृत (f. ता), and sim. comp.s.

THOROUGH : (1) सम्यक् (मीची), t. instruction : सम्यग्विनियनम्, D. ii.; (2) सम्पूर्ण (f. जाँ=full, complete : q.v.), Pr.; t. master : (1) पारग (f. गा); (2) पारङ्गन् (mf. n.).

THOROUGHbred : (1) आणानेय (f. यी); (2) महाकुलीन (f. ना); etc.

THOROUGHFARE : राजमार्गः : v. Street, road.

THOROUGHLY : (1) सम्यक्, after being t. instructed : सम्यग् विनीय, R. v. 10.; (2) आद्यन्तम् (=from beginning to end) : v. Also fully.

THOU : I. Subs. : त्वम् (G. ch. xviii.). II. Verb : त्वं करोति, one should avoid t.ing and calling seniors by name : त्वद्गारं नामधेयञ्च ज्येष्ठानां परिवर्जयेत्, Mah. xii. 193. 25.

THOUGH : -अपि : v. Although.

THOUGHT : I. In gen. : (1) चिन्ता, with hun-

dreds of t.s : चिन्ताशतैः, K.; (2) विचारः (= consideration); (3) ध्यानम् (=meditation).

II. Idea, notion : q.v. = मतम्. III. = mind : q.v. : बुद्धिः, evil t.s : द्रोहबुद्धिः; she could not express her t.s : मनोगतं सा न शशाक संसिद्युः, Ku. v. 51.

THOUGHTFUL : I. Of men : (1) चिन्ताशील (f. ला); (2) चिन्तापरायण (f. या), and sim. comp.s. II. Attentive, careful : q.v. III. Full of thought : चिन्ताकुल (f. ला), and sim. comp.s. : v. Waking.

THOUGHTFULLY : (1) विचिन्त्य; (2) विचार्य; (3) विमृष्य.

THOUGHTFULNESS : (1) चिन्ताशीलता; (2) चिन्ताकुलता; etc. : v. Adj.

THOUGHTLESS : I. Lit. : निश्चिन्त (f. न्ता). II. Careless : q.v. : प्रमत्त (f. ता).

THOUGHTLESSLY : I. Lit. : निश्चिन्तम्. II. Carelessly : q.v. : अविमृष्य.

THOUSAND : (1) सहस्रम्, not less than four t. verses : अन्यूनचत्वारि ऋक्सहस्राणि, V. m. 107. 11.; two t. : द्वे सहस्रे; ten t. : दश सहस्राणि; t. arms : दोष्णां सहस्रम्, Mah.; (2) दशमताम् (ती) (rare). T. times : सहस्रकृत्वः; t.s of times : सहस्रशः; in t. ways or parts : सहस्रधा; ten t. : अयुतम्; hundred t. : लक्षम्; the t.-eyed (Indra) : सहस्राक्षः; the t.-armed (Arjuna) : सहस्रबाहुः; the t.-rayed (sun) : सहस्रायुः; the t.-headed (sun) : सहस्रशीर्षः.

THOUSANDTH : I. Adj. : सहस्रतमः (मी, मं). II. Subs. : सहस्रांशः.

THRALL : दासः. v. Slave.

THRALLDOM or THRALDOM : दास्यम् : v. Slavery.

THRASH : I. Lit. : निस्तुषीकरोति. II. To beat soundly : पृषं प्रहरति (ह, c. 1.), t.ing : पृष-प्रहारः and sim. comp.s.

THREAD (subs.) : (1) सूत्रम्, golden t. : सुवर्णसूत्रम्, Si.; (2) तन्तुः; t. of hope : आशातन्तुः, Ma. ix. 25.

THREAD (v.) : I. To string : q.v. : सूत्रयति. II. To t. one's way : प्रसर्पति (सर्प्, c. 1.) : v. To go, move.

THREADBARE : I. Lit. : सुवदरि (f. द्रा), Mr.

ii. 7. II. Fig. : शुष्कगर्भ (f. गर्भ).

THREADY : (1) सुजमय (f. यी); (2) तन्तुमय (f. यी); (3) तान्तव (f. वी).

THREAT : (1) विभीषिका, *by various t.s.* : विभीषिकाविभीषीभिः Mah. ii 41. 1. ; (2) तर्जयत् or तर्जितव, सं- (3) मीषा, M.n.

THREATEN : I. Lit. : (1) तर्जयति, सं- (तर्ज, c. 10.), *t.ed much against Dhanamitra* : धनमित्र-मुह्यन् वदतर्जयत्, D. ii. ; *t.ed them* : तावतर्जयत्, R. xii. 41. ; (2) मीषयति (c. of मी=frighten : q.v.). II. Fig. : expr. by circumlo. : *it t.s rain or t.ing weather* : वृष्ट्याशंसि दिवसम् ; *weather is t.ing* : प्रवृत्तीदति कष्का : v. To bespeak, impend.

THREATENINGLY : तर्जयत् (f. न्ती), सं- : v. To threaten.

THREE : त्रि, *by the t. states* : तिसृमिरवस्थामिः, Ku. ; *t. times* : त्रिः ; *in t. ways* : त्रिधा or त्रेधा ; *t. or four* : त्रिचतुराः (n. pl. त्रि); *interest at t. percent per mensem* : त्रिकं शतं मासस्य वृद्धिः, M. viii. 143. ; *the t. Vedas* : त्रयी ; *the t. objects of life (virtue, wealth and love)* : त्रिवर्गः ; *the t. spices (cinnamon, nutmeg, and cardamoms)* : त्रिजातकम्, D. ; *a heifer t. years old* : त्रिहायणी ; *for t. nights* : त्रिरात्रम्. त्रयम् is often affixed to express t. : *t. years* : वर्षत्रयम्. T. score : v. Sixty.

THREE-CORNERED : (1) त्रिकोणः (जा, णं); (2) त्र्यक्षः (जा, णं).

THREE-EYED : (1) त्रिनयनः (ना, नं); (2) त्रिनेत्रः (ना, नं); (3) त्रिलोचनः (ना, नं).

THREEFOLD : त्रिगुणः (जा, णं) : v. Also three.

THREE-FOOTED : (1) त्रिपदः (दी, दं). (2) त्रिपादः (दा, दं).

THREE-HEADED : (1) त्रिमूर्ध (f. मूर्ध) (the form त्रिमूर्धन् is also found) ; (2) त्रिशिरस् (mfn.) ; (3) त्रिशीर्षकः (का, का).

THREE HUNDRED : त्रिशतम्, T.th : त्रिशतः (ती, तं) or त्रिशततमः (मी, मं).

THREE-LEAVED : (1) त्रिपत्रः (पा, पं); (2) त्रिपर्षः (पा, पं), etc.

THRESH : मृशति or मर्दयति, सं-, परि-, (वृष्ट, c. 9. and 10.). Ph. : *t.ing floor* : कलः (वी).

THRESHOLD : I. Lit. : (1) देहली ; (2) द्वारपिण्डी ; (3) गृहावमहणी ; (4) रुधुम्बरः (rare). II. Fig. : प्रारम्भः : v. Beginning.

THRICE : (1) त्रिः ; (2) त्रिवारम्. T. seven (i.e. twentyone) times : त्रिःसप्तकृत्वः ; *t. ploughed* : त्रिगुणाकृतः (ता, तं) or त्रिहस्यः (स्वा, ह्यं), *t. as long as that* : तत्समासिगुणदीर्घः (वाँ, वं).

THRIFT : I. Thriftiness : मितव्ययः, -यिता : v. Frugality. II. Growth, increase : q.v. : (1) संवृद्धिः ; (2) विवृद्धिः.

THRIFTILY, THRIFTINESS : v. Frugally, frugality.

THRIFTY : मितव्ययिन् (f. नी) : v. Frugal, sparing.

THRILL : I. Subs. : (1) वेपथुः (=shivering) ; (2) रोमाञ्चः, and sim. comp.s (=horripilation), *a t. came over the bodies of the sages* : मुनीनामङ्गानि रोमाञ्चं विमराम्बभूवुः, Ki. xv. 53. II. Verb : expr. by subs. T.ing : लो(रो)महर्षण (f. णा), Mah.

THRIVE : वर्द्धते (वृष्ट, c. 1.), *t.ing* : वर्धिष्यु (mfn.), Si. v. 14. : v. Also prosperous.

THROAT : (1) कण्ठः ; (2) गलः : v. Neck.

THROB : I. Verb : (1) कुङ्कुरायते (nomi.), Mr. 1. ; (2) दुर्दुरायते (nomi.) ; (3) वेपते (वेष्ट, c. 1.) : v. To palpitate. II. T.bing : (1) कुङ्कुरायितम् ; (2) दुर्दुरायितम् ; (3) वेपनम् (=quake).

THROE : यातना : v. Pain.

THRONE : I. Lit. : सिंहासनम् and sim. comp.s, *seated on t.s* : सिंहासनस्थान्, R. vi. 1. ; *ascended the paternal t.* : भजे पैतृकमासनम्, R. xvii. 28.

II. Fig. : क्षत्रम्, *one who has lost his t.* : क्षत्रह (f. ह्य), Mah. : v. Kingdom.

THRONG : I. Subs. : जनसमूहः and sim. comp.s : v. Crowd, multitude. II. Verb : expr. by जनाकीर्ण (f. णी) and sim. adj.s : v. To crowd.

THROTTLE (v.) : गलं निष्पीडयति (पीड्, c. 10. =press) or निष्पीड्य मारयति (=t. to death).

THROUGH (prep.) : I. On account of : q.v. :

t. fear : मयात् : v. For. II. By the agency of : (1) -मुनेन (=by the mouth of), *I have asked his Majesty t. Nipusika* : मया निपुषिका-मुनेन याचितो महाराजः, Mal. iii. ; (2) द्वारेण or द्वारा (from द्वार and -र=door), *I shall spread some snare t. her* : तद्वारेण किञ्चिज्जादमारुच्यम्, D. iii.- III. Throughout : q.v. IV. With verbs of motion : by ins., *t. this row of young plants* : अनया वातपादपबीड्या, Sa. iii. ; *now passes t. the region of clouds* : कचित्पथा सञ्चरते वनाजाम्, R. xiii. 19. V. From the other side of : -अन्तरेण, *to listen t. a clink* : क्षिप्रान्तरेणा-कर्णयति.

THROUGH (adv.) : expr. by adj. *all* : q.v. : *to read a book t.* : समग्रं ग्रन्थं पठति ; *to see t.* : सर्वं पर्यति ; etc.

THROUGHOUT (prep.) : *t. the town* : सर्वत्र नगरे ; *t. the year* : समस्ते वर्षे ; *t. one's life* : आगन्मनः (=from birth) ; *t. the world* : यावत्संसारमण्डलम् : v. Also all.

TEROUGHOUT (adv.) : (1) सर्वत्र (=everywhere), *in this poem the metre t. is* मन्दाक्रान्ता : अत्र काव्ये सर्वत्र मन्दाक्रान्तावृत्तम्, M.n. on Me. ; (2) आद्यन्तम् (=from beginning to end) ; (3) अशेषतः (=entirely : q.v.).

THROW : (1) क्षिपति, *throw a mace at the prince* : राजपुत्राय क्षिप्ते दण्डम्, M. p. 127. 18. ; *to t. (him) on the ground* : क्षेप्तुकाममवनौ, Ki. ; *who has thrown her eyes on the bed* : शयने निःक्षिप्ताक्षी, Gi. vii. 1. ; (2) अत्यति (अत्, c. 4.), *throw a dirt on him* : तस्मिन्नास्वदिवीकाकम्, R. xii. 23. ; (3) पातयति (c. of पत्=fell), *t.ing of dice* : अक्षपातनम्, Mah. ii. 59. 4. com. ; श्रुतौ पातयति, V. iii. 13. (4) वपति (वप्, c. 1. : only of dice), *t.ing dice* : अक्षानुपवा Mah. : v. Also to cast, discharge.

THROW ABOUT : (1) विक्षिपति, *as if t.ing about the light of the sun* : प्रभां रवेर्विक्षिपन्निव, Ki. xvi. 50. : v. To scatter.

THROW AROUND : परिक्षिपति : v. To encircle.

THROW AWAY : I. To spend, squander, waste : q.v. : क्षिपति, प्र-, निः-, वि-. II. To reject : q.v. : (1) निरत्यति ; (2) अपात्यति.

THROW DOWN : (1) पातयति (c. of पत्=fell), *seizes (him) by the hair and t.s (him) d.* : केदेषु गृहीत्वा पातयति, Mr. vi. ; (2) अयः क्षिपति, etc.

THROW IN : v. To throw, put, give up.

THROW OFF : I. Lit. : क्षिपति, प्र-, निः-, *t.ing off the collyrium of (her) eyes* : अक्षयोनिःक्षिपदञ्जनम्, Gi. xi. 11. : v. Throw. II. To discard, drive out : q.v.

THROW OUT : I. To reject, dispel : q.v. : निरत्यति. II. To t. up : q.v.

THROW TOGETHER : I. Lit. : (1) संक्षिपति ; (2) समत्यति. II. To bring together : v. Together.

THROW UP : (1) उत्क्षिपति, *t.ing up for a moment* : क्षणोत्क्षिप्त, Si. i. 4. ; (2) उदत्यति, *t.ing up fortitude* : उदत्यैर्यम्, Ki. viii. 50.

THROW (subs.) : क्षेपः, वि-, प्र-, निः- (the distance of), *an arrow's throw* : ह्युविक्षेपः, Mah. ; *t.ing away of a moment* : क्षणक्षेपः, Si. xii. i. ; *t.ing off* : क्षेपणम्, V. p. v. 20. 54. ; *t.ing down* : अवपातनम्, B. p. x. 44. 4.

THROWER : (1) क्षेत् (f. ह्री) ; (2) क्षेपक (f. पिका) : v. To throw.

THRU (subs.) : (1) दशाः (f. pl.) ; (2) बर्तयः (f. pl.).

THRUSH, THRUSTLE : पक्षिविशेषः ; सारिका (f.).

THRUST (v.t.) : आविध्यति (व्यप्, c. 4.) : v. To push. Comp.s (a) *t. at* : आविध्यति : v. To attack ; (b) *t. away* : निरत्यति (अत्, c. 4.) : v. To dispel ; (c) *t. in, into* : निवेशयति, तं- (c. of विश्) : v. To put, enter ; (d) *t. off* : आविध्यति : v. To push ; (e) *t. on* : प्रचोदयति (चुद्, c. 10.) : v. To impel, encourage ; (f) *t. out* : अपसारयति (c. of स्र) : v. Drive out ; (g) *t. through* : मिनति (मिद्, c. 7.) : v. To pierce.

THRUST (subs.) : I. Blow, stroke : q.v. : आघातः. II. With the fist : मुष्टिः. III. A wound with a pointed instrument : निजम्, Ni.

THUD : निर्बोषः : v. Loud noise.

THUMB (subs.) : (1) अङ्गुष्ठः ; (2) पृष्ठाङ्गुलिः.

THUMB (v.t.) : अङ्गुष्ठेन स्पृशति (स्पृश, c. 6. =to

touch) etc. (Comp. *मुकुताङ्गुणेन तञ्जीताङ्गम्*, M. n. on Si. i. 9.).

THUMBSREW : *अङ्गुलमर्दनी.

THUMP : I. Verb : आहन्ति (हन्, c. 2.). : v.

To strike. II. Subs. : आवातः : v. To blow.

THUNDER (subs.) : I. The noise : q.v. : (1)

मेघनिर्घोषः ; (2) घनध्वनिः ; (3) स्फूर्जद्भुः, वि. II.

Roar : q.v. : गर्जितम्. III. T.-bolt : q.v.

THUNDER (v.) : गर्जति, परि- (गर्ज, c. 1.). : v.

Roar. T. out : सगञ्जितम् उद्गिरति (गृ, c. 6.)

: v. To utter, emit.

THUNDERBOLT : (1) वज्रम्, about to hurl t. :

वज्रं मुमुक्षन्, R. ii. 42. ; (2) कुलिसम्, t.-holder :

कुलिसम् (m.), Ki. x. 16. ; (3) अशनिः, struck

with t. : अशनिहत (f. ता), K.

THUNDERER : I. Lit. : स्तनयितुः : v. Roar. II.

Of gods : (1) वज्रिन् (m.) ; (2) वज्रपाणिः, etc.

THUNDER-STROCK : (1) वज्राहतः (ता, तं) ; (2)

अशनिताडितः (ता, तं) and sim. comp.s. N.B.

In fig. sense, इव (= as if) is added.

THURSDAY : (1) गुरुवारः ; (2) बृहस्पतिवारः ; (3)

गुरुवारः ; (4) लक्ष्मीवारः.

THUS : (1) इत्थम्, the king first argued t. : इत्थं नृपः

पूर्वमबाहुलुचे, B. i. 23. ; (2) एवम्, while the

divine sage was talking t. : एवमादिनि देवर्षौ, Ku.

vi. 84. ; (3) इति (to connect a quotation),

R. viii. 75. Ph. : t. much : एतावत् : v. Much,

so ; t. far : एतावतीं भूमिम्, K.

THWACK : ताडयति (तद्, c. 10.) : v. To strike.

THWART (v.) : मोघीकरोति : v. To frustrate,

defeat.

THYME : सुगन्धिगुल्मविशेषः.

TIARA : मुकुटम् : v. Crown.

TIBIA : जङ्गाया अग्रस्थि.

TICK : I. An insect : दृक्. II. Credit : q.v.

III. A covering : आस्तरणम्. IV. A noise :

perh. दीकितम्.

TICK (v.) : perh. दीकते (दीक्, c. 1.). : v. Also

to beat.

TICKET : I. Subs. : *त्रिकटम् ; निर्दर्शनी : v. Also

mark. II. Verb : *त्रिकटयति.

TICKLE : I. Lit. : perh. कुतकुतयति (nomi.), t.ing

sensation : कुतकुतम्. (?) II. Fig. : v. To excite.

TICKLISH : expr. with कुतकुतम्.

TIDAL : expr. by comp.

TIDE (subs.) : I. Lit. : वेला, the sea-t. flows on

the day of the full moon : पूर्णिमादिने समुद्रवेला

चरति, P. i. 12. ; rising t. : वर्द्धमाना वेला, Raj. ;

the t. is coming on : वेलेयमागच्छति, Na. ; spring-

t. : पूर्ववेला (?). II. Fig. : current, stream :

q.v. : झोतस् (n.). III. Time : q.v. : वेला.

TIDE OVER (v.) : तरति (दृ, c. 1.). : v. To

cross.

TIDILY, TIDINESS, TIDY : v. Neatly, neatness,

neat.

TIDING : वार्ता : v. News.

TIE (v.) : sometimes with up and down : (1)

बन्नाति (बन्ध्, c. 9.). : v. To bind, fasten ;

(2) योजयति (nomi.), t.d him up with the arms

like a beast with a rope : एनं योज्यामास बाहुभ्यां

पशूं रसनया यथा, Mah. iii. 9. 61. : v. Also

restrain, check, string.

TIE (subs.) : बन्धः : v. Bond.

TIER : पंक्तिः : v. Row, line.

TIERCE : in music : गान्धारः. (?)

TIGER : व्याघ्रः. Tigress : व्याघ्री. T.-skin : व्याघ्रचर्म,

M.n. ; a sheet of t.-skin : व्याघ्रकोशः, Mah. iv.

42. 12.

TIGHT : (1) अशिथिल (f. ला) ; (2) दृढ (f. द्वा)

: v. Firm. Ph. : with the very t. bark :

अतिपिण्डेन वल्कलेन, Sa. i.

TIGHTEN : I. To make firm : दृढयति (nomi.).

II. As reins : नियच्छति (यम्, c. 1.). : v. To

restrain.

TIGHTLY : (1) अशिथिलम् ; (2) दृढम् : v.

Firmly.

TIGHTNESS : (1) अशैथिल्यम् ; (2) दृढ्यम् : v.

Firmness.

TILE (subs.) : *सम्परः.

TILE (v.t.) : *सम्परैः द्वादयति (c. of दृढ्). T.d

house : *सम्परगृहम्.

TILER (subs.) : *सम्परिकः.

TILL (prep.) : v. Until. T. now : अद्यावधि ;

t. death : आ मृतोः.

TILL (v.t.) : कर्षति (कृष्, c. 1.). : v. To culti-

vate.

TILL (subs.) : i.e. money-box : *टकुपेटी ; उकु-
पारः.

TILLAGE : (1) कृषिः, -कर्मन् (n.) ; (2) कर्मन्.
(rare).

TILLER : कृषक or कर्मक (f. पिका) : v. Cultiva-
tor.

TILT (subs.) : I. An awing : वितानम्. II. A
combat : v. Tournament.

TILT (v.) : I. To incline : आवर्जयति (वृज्,
c. 10.). II. To practise t. : प्राशुक्रमस्यति
(अश्व, c. 4.).

TIMBER : काष्ठम् : v. Wood.

TIMBREL : डिण्डिमः : v. Drum.

TIME (subs.) : I. Lit. : (1) कालः, *from t. to t.* :
काले काले, Mc. ; *by this t.* : इयता कालेन, D. iii. ;
in the course of t. : कालेन, Ve. iii. or कालक्रमेण,
Ku. or गच्छति काले, K. ; *t. should not be thrown
away* : न कालः परित्यज्यः, Vi. ii. ; *without los-
ing any t.* : विहाय कालहरणम्, Vi. iv. ; *I will not
waste my t.* : न कालं हास्यामि, Sa. iii. ; *for a
long t.* (=for some hours) : महान्तं कालम्, K. ;
after a long t. : (=after many years) : बहोः
कालात्, U. ii. ; *of the same t.* : समकालीनः
(ना, नं) ; (2) समयः (=definite t.), *by this t.* :
अनेन समयेन, K. ; *at the wrong t.* : असमये, Sa. i. ;
at the right t. : समये, R. iii. 13. Ph. : *pleasant
for the t. being* : आपातरम्यः (म्या, म्यं), Ki. xi.
12. (note the position of आपात) ; *in a short
t.* : अचिरेण ; *in the mean t.* (=meanwhile :
q.v.) ; *at the t. when* : यदा...तदा, Ku. ; *at the
same t.* : समम् or एकावसरम् ; *at another t., at
other t.s.* : अन्यदा, R. ; *at t.s.* : v. Sometimes ;
at that t. : v. Then ; *at this t.* : v. Now ; *at
any t.* : यदा, तदा ; *of the present t., of our t.* :
इदानीन्तनः (नी, नं) ; *of that time* : तदानीन्तनः
(नी, नं) ; *hard t.s.* : आपत्कालः ; *five t.s., six t.s.,
etc.* : पञ्चदशः, षट्दशः etc. ; *many t.s.* : बहुशः.
II. Time of the day : वेला, *ascertain what is
the t.* : कावर्ता का वेला वर्तत इति, Mu. iv. ; *dinner
t.* : भोजनवेला, P. iii. : v. Musical measure :
(1) हयः, *in t. mean, slow and quick* : मध्य-
विह्वलितलये हुतलये च, D. vi. ; *her steps keeping t.* :
पदध्यासो जयमुपगतः ; (2) तालः (=beating t.).

TIME (v.) : expr. by circumlo. : v. Time,
regulate.

TIMELINESS : (1) सामयिकता, -त्वम् ; (2) better
by adj.

TIMELY (adj.) : (1) by comp., *by t. showers* :
समयवर्षितया, R. ix. 3. ; (2) सामयिक (f. की),
un-t. agitation : अस्सामयिकक्षोभः, Ki. ii. 40. ;
(3) यथासमय (f. या) and sim. comp.s., *t.
risers* : यथाकालप्रबोधिः, R. i. 6. ; (4) कालिक
(f. कालिकी : rare), *un-t. flow* : अकालिकी
प्रवृत्तिः, Ku.

TIMELY (adv.) : (1) काले ; (2) यथाकालम् ; (3)
यथासमयम्.

TIMEPIECE : कालाशमानम्.

TIME-SERVER : perh. कालानुवर्तिन् (f. नी), समवानु-
रोधिन् (f. नी) ; etc.

TIMID : (1) ऋतु (mf.n.) ; (2) भीरु (f. also रु) ;
(3) कातर (f. रा) : v. Also fearful.

TIMIDITY : (1) साध्वसम् : v. Fear ; (2) कातर्यम् ;
(3) भीरुता, -त्वम् ; (4) ऋतुता.

TIMIDLY : (1) by adj. ; (2) समयम् : v. Fearfully.

TIMOROUS, TIMOROUSLY, TIMOROUSNESS : v.
Fearful, -ly, -ness.

TIN : (1) रङ्गम् ; (2) वङ्गम्.

TINCTURE : I. Of colour, etc. : जामा. II. An
extract : लेपः (?).

TINCTURE (v.) : expr. with आमा or छाया.

TINDER : (1) इन्धनम् ; (2) एषस् (n.).

TINGE : I. Subs. : (1) आमा ; (2) छाया. II.
Verb : रङ्गयति (रङ्, c. 10.).

TINGLE : रणरणायते (nomi.) (?), *t.ing* : रणरणः (?).

TINKER : कांस्यकार (f. री = brazier).

TINKLE : (1) कणति (कृ, c. 1.) ; (2) शिक्ते
(शिङ्, c. 7.).

TINKLING (subs.) : (1) कणितम् ; (2) शिञ्जितम्.

TINMAN : (1) वङ्गकार (f. री) ; (2) रङ्गकार (f. री).

TINDEL : perh. रङ्ग (f. री : both lit. and fig. :
comp. राता).

TINT : v. Tinge, colour.

TINY : क्षुद्र (f. द्रा) : v. Small.

TIP (subs.) : (1) जयम्, *t. of the nose* : नासाधम्,
J. ; (2) शिखरम् (rare), *having a whetted t.* :
निश्चितशिखर (f. रा), C. vi.

TIP (v.) : I. Lit. : expr. by subs., *tiped with gold* : सुवर्णम् (f. ङा) : v. To put. II. To top. : q.v. III. Tip up, incline : आवर्णयति (वृष्, c. 10.).

TIPPET : (1) प्रैवेयम्, -कम् (?) ; (2) प्रीवावारः (?) .

TIPPLE : अतिपानं करोति : v. To drink.

TIPPLER : अतिपायिन् (f. नी) : v. Drunkard.

TIPSILY : expr. by adj., *as if t.* : क्षीव इव, Ki. xvi. 46.

TIPSY : क्षीव (f. ङा) : v. Drunk.

TIPTOE : I. Lit. : (1) पादाग्रम् ; (2) प्रपदम्. II.

Fig. : *t. mirth* : आपादमस्तकं हर्षः ; *t. of expectation* : आनखान्ता आशा.

TIRADE : अपिज्ञेयः : v. Declamation, censure.

TIRE (subs.) : Head-dress : उष्णीवम्. II. For wheels : लोहवलयः (?) .

TIRE (v.t.) : क्षेद्यति (c. of सिद्) : v. To fatigue. *To be t.d* : परिश्राम्यति (अय, c. 4.) ; *you are also t.d* : यूयमपि परिश्रान्ताः, Sa. i. : v. Fatigued.

TIRESOME : (1) क्षेदकरः (री, रं), *if it is not very t.* : तच्चरि नातिक्षेदकरम्, K. ; (2) कुमजनन (f. नी) ; (3) श्रमकर (f. री) ; (4) बायासक (f. सिक्ता) ; etc.

TIRO : v. Novice, unskilful.

TISSUE : I. Brocade : q.v. II. Of the body : *fibrous t.* : जालम् (?) , Sr. III. Succession, series : प्रवन्धः.

TITAN : (1) दैत्यः ; (2) दानवः ; (3) असुरः.

TITHE : (1) दशांशः ; (2) दशमांशः ; (3) दशमभागः.

TITILLATE, TITILLATION : v. Tickle, tickling.

TITLE : I. Name, appellation : q.v. : नामम् (n.), *t. page* : *नामपत्रम्. II. Right : q.v. : (1) अधिकारः ; (2) आगमः, Mi. III. Rank : q.v. : उपाधिः. IV. Inscription : q.v.

TITLE-DEED : (1) आगमः, -पत्रम् ; (2) पट्टोलिका (rare).

TITTER : v. Laugh, ridicule.

TITTLE : लेशः : v. Iota.

TITTLE-TATTLE : विजल्पितम् : v. Babble.

TITULAR : (1) नाममात्र (f. ङा) ; (2) by adv. : नाम्नेव : v. Name.

TO : I. With verbs of motion : by acc., I

was taken to the edifices of the princess : मीनोद्ग कन्यकाजिकेतनम्, D. vii. (G. § 162-3). II. Expressing indirect object : by dat., *showing to the queen* : दर्शयन् पत्न्यै, R. (G. § 180.). III. With inf. : by inf., *I have come to impart the knowledge* : विद्यां दातुमुपागतोऽस्मि, Ki. v. 23. (G. § 279-83). IV. With special verb : q.v. V. In comparison to : by gen., *who are other archers to me* : के मम बन्धिनोऽप्ये, Ku. iii. 10. (G. § 211, 209), VI. Of direction : *to the north-west of Kailāsa* : कैलासात् पश्चिमोदीच्याम्, Mat. : *to the north of Nishadha* : निषधस्योत्तरेण, Mah. (G. § 207, 196). VII. = towards : q.v. VIII. = up to : q.v. : आ with abl. or in comp., *to the coast of the four oceans* : आ पारेर्मन्धतूर्णामन्मोचीनाम्, Mu. iii. 24. IX. Expressing number : expr. by comp., *to the number of five hundred* : पञ्चशतसंख्यक (f. का). X. In other senses : *hand to hand* : हस्ताहस्ति ; *to one's face* : सम्मुखे ; *"to his ruin"* : स्वप्राणाय ; *"she to his image was made"* : सा तदनुल्पा कृता ; *"I have a king here to my flatterer"* : अयं राजा मम स्तावकभूमौ वर्तते.

TOAD : मण्डूकः : v. Frog.

TOADSTOOL : a plant : छत्रविशेषः.

TOADY : चाडुशील (f. ङा) : v. Sycophant.

TOAST : I. Subs. : सुष्टं रोटिखण्डम्. II. Verb. : *युज्जति* (अस्त्र, c. 6.) : v. To fry. Ph. : *to drink a t.* : *जलपानं करोति.

TOBACCO : ताम्रकूटः or -कुट्टः, -कः.

TOBACCONIST : ताम्रकूटविक्रयिन् (f. नी) and sim. comp.s.

TODAY : अद्य, *of t.* : अद्यतनः (नो, नं), तद्विषयता-मद्यतनो दिवसः. P. : v. Also now.

TODDY : (1) ताडिः(ही) ; (2) ताडी.

TOE : (1) अङ्गुलिः, -ही (when the sense is clear), R. vi. 15. ; (2) पादाङ्गुलिः, -ही and sim. comp.s. *The great t.* : पादाङ्गुलः or sim. अङ्गुलः, (when the sense is clear). Ph. : *from top to t.* : आ केशप्रादा नखान्तात्, At.

TOGETHER : I. In gen. : (1) एकत्र, *these families t. number fourteen* : एतान्येकत्र चतुर्दशकुलानि, K. ; *all excellences do not live t.* : न वसन्त्येकत्र सर्वे गुणाः,

VI, i. 35. ; (2) सह, gen. in comp. (=co-), *coming out t.* : सहैव निर्वृत्ति, Ki. xiv. 56. ; *living t.* : सहवसतिः, Sa. ii. 3. ; (3) समम् (rare), *flow t.* : समं सञ्चलेत्, Ki. xiv. 45. II. With verbs. : सम् in comp., *mix t.* : संमिश्रयति; *live t.* : संवसति, etc. III. T. with : सह (rarely साकम्, समम् or सार्धम् with ins.) : v. With.

TOIL (subs.) : I. Labour : (1) परिश्रमः, *the t. of going to a hermitage* : तपोवनगमनपरिश्रमः, Sa. 1. ; (2) कुशः, *t. when fruitful is no t.* : सफलः कुशो न कुशः, M.n. on Ku. v. 36. ; (3) आयासः : v. Fatigue. II. A net : q.v. : बाधम्.

TOIL (v.) : परिश्रमं or कुशं करोति : v. To labour.

TOILET : श्रृङ्गा, वि-, Ki. ix. 1. : v. Dress, ornament.

TOILSOME : (1) कष्टकर (f. री) ; (2) कष्टसाध्य (f. व्या) ; (3) कुशकर (f. री), etc.

TOKEN : चिह्नम् : v. Mark, sign.

TOLERABLE : I. Lit. : (1) सह्य (f. व्या) ; (2) सहनीय (f. या) ; (3) सोढव्य (f. व्या). II. Moderately good : perh. नातिमन्द (f. न्दा : comp. Bengali).

TOLERABLY : *t. good or clever* : नातिमन्द (f. न्दा) ; *t. cold* : नातिशीघ्र (f. व्या) ; etc.

TOLERANCE : v. Toleration.

TOLERANT : expr. by verb. : v. To tolerate.

TOLERATE : (1) सहते (सह्, c. 1.) : v. To bear ; (2) क्षमते (क्षम्, c. 1.).

TOLERATION : (1) क्षमा ; (2) तितिक्षा : v. Forgiveness.

TOLL (v.) : चीरं बाधयति : v. To sound.

TOLL (subs.) : (1) शुल्क (mn.), *t.-collector* : शौल्किकः ; (2) करः (=tax).

TOLL-BOOTH : I. Lit. : शुल्कस्थानम् and sim. comp.s. II. Prison : कारा.

TOMATO : विनालीय- or विनालीय-हिण्डरिः.

TOMB : समाधिः. T.-stone : समाधिफलकम् (?).

TOMORROW : (1) श्वः, *day after t.* : परश्वः : *t. morning* : श्वः प्रभाते, Ram. ; *of t.* : श्वस्तनः (नी, न) or श्वस्त्य (f. स्त्वा) ; (2) कल्पम् (also=yesterday).

TOMTOM : I. A drum : q.v. : डिडिडम्. II. A cart : बानविशेषः.

TON : मानविशेषः, expr. with मणः (about 80 lbs.).

TOPE (subs.) : I. Voice : q.v. : स्वरः. II. Manner : (1) भावः ; (2) चेष्टा or चेष्टितम्, D. viii. III. In music : स्वरम्, *quarter t.* : ऋतिः, Si. xi. 1. IV. Of the body : बलम् : v. Strength. V. In painting : औज्यवत्यम्.

TONGS : (1) संदशकः ; (2) कङ्कमुलः.

TONGUE : I. Lit. : जिह्वा, *I cannot hold my t.* : न शक्नोम्यात्मनो जिह्वां धारयितुम्, V. ii. : *I cannot keep my t.* : जिह्वां रक्षितुं न शक्नोमि, V. ii. ; *I have controlled (my) t. in such a way* : एवं मया जिह्वा संयजिता, V. ii. ; (2) रस(स)ना, *the Vedas were on the tip of his t.* : तस्य किल छन्दसि रसनामे, D. vii. II. Speech, language : q.v. : वाक्, in human t. : मनुष्यवाचा, R. ii. 33.

TONIC (adj. and subs.) : (1) सर्वदोषहरः (री, र) (=remover of all disorder of the system), Sr. ; (2) मेधाशिवलवर्धनः (नी, न) (=improving memory, appetite, and strength), Sr. ; (4) बल्य (f. व्या=strengthening), Bha.

TO-NIGHT : अद्य रात्रौ, निशि, नक्तं or रजन्याम्

TONNAGE : expr. with मारः (=weight, burden : q.v.).

TONSIL : कण्ठकोतस (?), Bha.

TOO : I. Also : q.v. : अपि, he t. : सोऽपि. II.

Very : अति- or सु- in comp. *t. long (of time)* : सुचिरम्, K. ; *t. long (of direction)* : सुदीर्घ (f. र्घी), G. ; *t. great a load* : अतिमारः, H. : v. Also excessively.

TOOL : I. Lit. : (1) उपकरणम्, *t. and apparatus of artisans* : शिल्पिनां व्रज्योपकरणम्, Mah. ii. 5. 128. ; *t.s by which he earns his livelihood* : यद् यद् यज्योपकरणं तेन जीवन्ति जीविकाय, N. s. II. Fig. : *he is a mere t. in his hands* : स तेन यज्य-वञ्चात्यते.

TOOTH : (1) दन्तः, "skin of t. : दन्तवेष्टः", Sr. ; *while t.ed* : शुद्धदन्त (f. न्ती). Ph. : *t.-powder* : दन्तशोधनचूर्णम्, Sr. ; *t. picker* : दन्तस्य निर्वर्धकम्, H. ; ii. ; *having fine teeth* : सुदन्त (f. ती), R. ; (2) दशन (mn.), *marks of teeth* : दशनचिह्नम्, Si. ; (3) रदः (rare), *row of teeth* : रदावली, Ku.

xvii. 43. Ph. : *on the teeth of* : i.e. in spite of : expr. with gen. or loc. : *on the teeth of the Vedas* : वेदेषु जागरूकेषु, D.s. ; *in the teeth of us* : भिषतां नः, Ku. ii. 46.

TOOTH-BRUSH : (1) कुर्वकम् or दन्तधावनकुर्वकम्, Sr. ; (2) दन्तधावनम्, Sr.

TOOTHLESS : (1) दन्तहीन (f. ना) ; (2) वीतदन्त (f. न्ता) ; etc.

TOOTHsome : स्वादु (f. also द्नी) : v. Palatable, tasty.

TOP (subs.) : I. Tip, peak : q.v. : अग्रम् ; (2) शिखरम्, *from the top of a tree* : तरुशिखरात्, K. II. A *playing t.* : भ्रमरम्.

TOP (adj.) : (1) अग्र- in comp., in the *t.-most summit* : अग्रसानुषु, Ki. ix. 7. : v. First ; (2) मुख्य (f. ल्या) : v. Chief ; (3) मेढ (f. डा) : v. Superior, excellent.

TOP (v.) : I. Lit. : v. Top (subs.), to cover, put. Ph. : *t.ed with white clouds* : श्वेतमेघकृतशीर्ष (f. र्णी), Mat. 116. 5. II. Overcome, surpass : q.v. : अतिक्रामति (क्रम्, c. 1.).

TOPAZ : (1) पुष्परामः ; (2) पीतसारः ; (3) पीतारमन् (m.) and sim. comp.s.

TOPE : I. Buddhist : स्तूपः. II. Of trees : (1) स्तूपः ; (2) काटः.

TOPIC : विषयः : v. Subject.

TOP-KNOT : चूडा : v. Crest.

TOPOGRAPHY : संस्थानवर्णनम्, -ना (?) and sim. comp.s.

TOPPLE : पतति (पत्, c. 1.) : v. To fall.

TOPSYTURVY : (1) अस्तव्यस्त (f. स्ता) ; (2) विपर्यस्त (f. स्ता).

TORCH : (1) उल्का, *moved about with t.es in their hands* : उल्काहस्तौ विचेरतुः, Ram. vi. 53. 7. ; *with hundreds of lighted t.es* : उल्काशतैः प्रवृत्तितैः, Mah. ; (2) उल्मुकम् (rare).

TORMENT (v.) : (1) खलीकरोति, *this man is t.ed by the head gambler* : अयं सयिकेन खलीक्रियते, Mr. ii. ; (2) बाधते : v. To vex, trouble, pain.

TORMENT (subs.) : (1) यातना ; (2) यन्त्रणा ; (3) कारणा.

TORMENTOR : expr. by verb or subs.

TORNADO : पूर्ववायुः and sim. comp.s. : v. Storm, wind.

TORPEDO : I. A fish : श्वेदुत्कः. II. An engine : *प्रमाथिनी.

TORPID : नड (f. डा) : v. Numb, slow, inactive.

TORPIDITY, TORPOR : जाड्यम् : v. Numbness, slowness.

TORRENT : I. Of rain etc. : (1) वारा ; (2) जलारः : v. Rain. II. Stream : q.v. : स्रोतस् (n.) : v. Also flow.

TORRID : उष्ण (f. ष्णा) : v. Hot.

TORTOISE : (1) कूर्मः ; (2) कच्छपः ; (3) कमठः. Ph. : *t. -shell* : कमठपृष्ठम्, Ma. n.

TORTUOUS : बद्ध (f. द्धा) : v. Crooked.

TORTURE (subs.) : यातना ; (2) कारणा (rare), *of the eighteen t.s* : अष्टादशानां कारणानाम्, D. ii.

TORTURE (v.) : यातना or कारणां ददाति (दा, c. 3.) : v. Also to pain, torment.

TORTURER : (1) यातनादायिन् (f. नी) ; (2) by circumlo.

Toss (v.) : I. Trans. : विक्षिपति (क्षिप्, c. 6.) : v. To throw about, scatter, roll. II. Intrans. : (1) विक्षिप्यते (pass. of क्षिप्) ; (2) हस्ततः स्पन्दते (स्पन्द, c. 1.) : v. Also to roll.

Toss (subs.) : (1) उत्क्षेपः -नम्, सं- ; (2) क्षेपः : v. Throw.

TOTAL (adj.) : (1) सकल (f. ला), *t. number of lotuses* : सकलकमलसंख्या, Li. 28. ; (2) समग्र (f. ग्रा) : v. All, whole.

TOTAL, TOTALITY (subs.) : (1) साकल्यम् ; (2) समष्टिः ; (3) ऐक्यम्, Li. 85.

TOTALLY : सम्पूर्णम् : v. Fully, wholly.

TOTTER : हलति, प्र-, वि- (हल्, c. 1.) : v. Waver, stagger.

TOUGH (v.) : (1) स्पृशति, rarely with परि- or सं- (स्पृश्, c. 6.), *you t. her eyes* : वद्वि स्पृशसि, Sa. i. 24. ; *this will not t. me* : न मां स्पृशेदयम्, Mah. ; (2) by subs., *what can be t.ed* : स्पर्शवत् (f. ती), Par. 56. : v. Also affect, feel.

TOUGH (subs.) : स्पर्शः, -नम्, or rarely स्पृष्टिः, सं-, परि- ; *pleasure of t.* : स्पर्शसुखम्, Ki. ; *admit-*

ting of t. : स्पर्शकम् (f. ना), Sa. i. 29. ; *t.ing my foot* : मत्पादस्पर्शिका, Vi. iv. : v. Also contact.

TOUCH AT, TOUCH ON OR UPON : स्पर्शति : v. To touch.

TOUCHING : I. Adj. : हृदयस्पर्श (mfn.) : v. Pathetic. II. = about : q.v. : उद्दिश्य.

TOUCH-ME-NOT : a plant : क्षताविशेषः.

TOUCHSTONE : कषः, नि-, "कषपाषाणनिषे नमस्तत्ते", N.

TOUCHY : कोपन (f. ना) : v. Irritable, peevish.

TOUGH : (1) कठिन (f. ना = hard); (2) दृढ (f. ना = firm); (3) गुरु (f. also वी = heavy : as of meat), Bha.

TOUGHNESS : (1) कठिन्यम् : v. Hardness ; (2) दृढता or दृढ्यम् : v. Firmness ; (3) गुरुत्वम् : v. Heaviness.

TOUR : परिभ्रमणम् : v. Travel.

TOURIST : (1) परिभ्रमणकारिन् (f. जी); (2) पर्यटक (f. टिका); etc.

TOURNAMENT : सादिनां नियुद्धम् or क्रीडायुद्धम् (?).

Tow : I. Verb : कर्षति (कृष्, c. 1.) : v. To drag. II. Subs. : स्थूलशानम् and sim. comp.s. : v. Rope. Ph. : to take in t. : बद्धा नयति, (जी, c. 1. : comp. Bengali).

TOWARD, TOWARDS : (1) प्रति in comp., t. *Siva* : ईशं प्रति, Ku. v. 31. ; t. the north-east : देशार्त्तं दिशं प्रति, V. i. ; (2) अग्नि (gen. in comp.), t. evening : अग्निसायम्, Si. i. 16. ; t. *Ayodhyā* : अय्ययोध्यम्, B. ii. 49. : v. Also to (VI).

TOWARD, TOWARDLY : अनुविधायिन् (f. नी) : v. Compliant.

TOWEL : गान्धर्वार्जनी and sim. comp.s.

TOWER (subs.) : I. Lit. : लट्टः (?). II. Fig. : t. of strength : बलपुस्तम्भः.

TOWER (v.) : उपरि तिष्ठति (स्था, c. 1.) : v. To stand, high.

TOWLINE : i.e. towing rope : गुणः (?).

TOWN : नगरम् (री); (2) पुरम् (री).

TOWNSMAN, TOWNSWOMAN : (1) नागरिक (f. की); (2) पौर (f. री); (3) पौरजनः (f. वधूः).

TOWNHALL : पौरशाला (?) and sim. comp.s.

TOY : I. Subs. : क्रीडनकम्. II. Verb. : v. To play, sport.

TRACE (v.) : I. To draw : q.v. : आश्लिषति (श्लि, c. 6.). II. With out : आस्रावयति (c. of सद्) : v. To find out.

TRACE (subs.) : I. Mark : q.v. : चिह्नम्. II. Foot-print : q.v. : पदवी. III. Of a carriage : प्रग्रहः (ग्राहः).

TRACE (subs.) : I. Mark : q.v. : चिह्नम्. II. Way : q.v. : मार्गः.

TRACE (v.) : (1) विमार्गयति (मृग, c. 10.) : v. search ; (2) अनुसरति (सृ, c. 1.) : v. To follow.

TRACKLESS : I. Markless : expr. by circumlo. II. Without any path. : निःसञ्चार (f. रा) and sim. comp.s.

TRACT : I. Place, region : q.v. : भूभागः. II. Treatise, book : q.v. : प्रबन्धः.

TRACTABLE : विषेय (f. या) : v. Docile, submissive.

TRADE (subs.) : (1) वाणिज्यम् (rarely वणिज्या = commerce); (2) व्यवहारः (= business); (3) व्यापारः (= 2); (4) व्यवसायः (= 2).

TRADE (v.) : वाणिज्यं करोति, K. s. vi. 47. ; *one who t.s in paddy* : धान्यव्यवसायिन् (f. नी); *one who t.s in book* : पुस्तकविक्रयिन् (f. जी) : v. To sell.

TRADER : (1) वाणिज्यकारिन् (f. जी); (2) विक्रयिन् (f. जी = seller : q.v.).

TRADESMAN : पण्यविक्रयिन् (f. जी) : v. Shop-keeper.

TRADITION : *handed down by t.* : अनेकबृद्धपरम्परा-समागत (f. ता), K. : v. Also rumour, history.

TRADITIONAL, TRADITIONALLY : expr. by circumlo. : v. Above.

TRADUCE : अभिशंसति (संस्, c. 1.) : v. Calumniate.

TRADUCER : अभिशंसक (f. सिका) : v. Calumniator.

TRAFFIC : v. Trade.

TRAGEDIAN : *महानाटककृत् (mfn.) ; लोकनाटककार (f. री); etc.

TRAGEDY : *महानाटकम्, लोकनाटकम्, etc.

TRAGIC, TRAGICAL : I. Of a tragedy : expr.

by comp. II. Fatal, mournful : q.v. : दुःखम् (f. न्ता).

TRAGI-COMEDY : *मिश्रनाटकम्.

TRAIL (subs.) : I. Foot-print : q.v. : पदवी.
II. Scent left : गन्धः.

TRAIL (v.) : आकर्षति (कृष्, c. 1.) : v. To drag, draw.

TRAIN (subs.) : I. A series, succession : परम्परा.
II. Retinue : q.v. : परिवर्हः. III. Railway :
*लौहशकटमार्गः. IV. Of dress : पुच्छः (?). V.
Of army : perh. परिवर्हः.

TRAIN (v.) : I. Educate, instruct : q.v. : विनयति
(नी, c. 1.). II. To accustom, exercise :
q.v. : परिचर्य करोति, *t.ed to arms* : परिचितशस्त्र
(f. न्ता) : v. Conversant.

TRAINING (subs.) : शिक्षा : v. Instruction, education.

TRAIT : लक्षणम् : v. Feature, mark.

TRAITOR, TRAITOROUS : (1) विश्वासघातक (f.
तिका) ; (2) विश्वासहन् (mfn.) ; (3) विश्वासघातिन्
(f. नी).

TRAMMEL : I. Subs. : बन्धः : v. Fetter. II.
Verb : बन्धति (बन्ध, c. 9.) : v. To fetter,
bind.

TRAMPLE : मृशति (मृद्, c. 9.) : v. To crush,
overwhelm.

TRANCE : perh. प्रमोहः : v. Also ecstasy.

TRANQUIL : शान्त, प्र- (f. न्ता) : v. Calm,
quiet.

TRANQUILLITY : शान्तिः, प्र- : v. Calmness, peace.

TRANQUILLIZE : सा(शा)न्त्ययति (सा[शा]न्त्य, c. 10.) :
v. To quiet, pacify.

TRANSACT : (1) करोति : v. To do ; (2) निष्पा-
दयति : v. To accomplish.

TRANSACTION : I. The act : (1) करणम् ; (2)
अनुष्ठानम् : v. Accomplishment, performance.
II. Act, affair : कार्यम्.

TRANSCEND : अतिक्रामति (क्रम्, c. 1.) : v. To
surpass.

TRANSCENDENT, -AL : (1) सर्वातिशायिन् (f. नी) ;
(2) सर्वातिरिक्त (f. न्ता), R. i. 14. ; etc.

TRANSCRIBE : लिखति (लिख्, c. 6. : when sense
clear) : v. To copy.

TRANSCRIBER : लिपिकरः : v. Copyist, writer.

TRANSCRIPT : perh. प्रतिलिपिः or प्रतिलेखः.

TRANSFER (v.) : *I t. the case in another court* :

*विचारकान्तरे समर्पयाम्यर्थम् ; *t. red to another division* :

*विभागान्तरं प्रेषित (f. ता) : v. To send,
deliver, give.

TRANSFER (subs.), TRANSFERENCE,
TRANSFERABLE ; expr. as above.

TRANSFIGURATION, TRANSFIGURE : v. Trans-
formation, transform.

TRANSFIX : I. Lit. : प्रवयति (वे, c. 1.), *t.ed*
with dart : प्राप्तप्रोत (f. ता), Vi. : v. Also to
pierce. II. Fig. : अहीकरोति : v. To stupefy.

TRANSFORM : *she will be t.ed into a plant* : सा
सतामावे परिणतरूपा भविष्यति, Vi. iv. ; *as if t.ed* :
रूपान्तरेणैव परिणत (f. ता), K. : v. To change,
form.

TRANSFORMATION : (1) रूपान्तरपरिणतिः ; (2)
परिवर्तः (=change).

TRANSFUSE : I. To pour : q.v. II. To pass,
pervade : q.v.

TRANSFUSE : (1) संक्रामणम् ; (2) संक्रान्तिः.

TRANSGRESS (v.) : I. Trans. : अतिक्रामति, वि-
(क्रम्, c. 1.) : v. To break, violate. II.
Intrans. : अपराधयति (राष्, c. 4.) : v. To
offend, sin.

TRANSGRESSION : I. The act : अतिक्रमः, वि- : v.
Violation. II. Offence, fault : q.v. : अपराधः.

TRANSgressor : I. Lit. : expr. by verb or
comp. : v. Violator. II. Offender, sinner :
q.v. : अपराधिन् (f. नी).

TRANSIENT : I. Fleeting, passing : (1) अचिर-
स्थायिन् (f. नी) ; (2) चञ्चलः (ला, ल), *wealth*
is t. : चञ्चलं वस्तु, Ki. xiii. 53. ; (3) चपलः
(ला, ल =unsteady), *life is very t.* : जीवन-
मतिशयचपलम्, J. ; (4) अनित्य (f. ला =not
eternal). II. Momentary, hasty : क्षणिक
(f. का).

TRANSIT : क्रान्तिः (?), *t. of Venus* *गुरुक्रान्तिः.

TRANSITION : expr. by circumlo. : v. Change.

TRANSITIVE : सकर्मकः, "अनु सर्वेषां सकर्मकतायान्ति"
Kapāda.

TRANSITIVELY : expr. by adj. or subs.

TRANSIENTNESS : (1) क्षणभङ्गता ; (2) अस्थिरता etc. (=transientness).

TRANSITORY : क्षणभङ्गः (रा, र) : v. Transient.

TRANSLATE : I. Lit. : (1) करोति (=render) ; (2) भाषान्तरिकरोति (?) . II. To transform : q.v. III. By death : लोकान्तरं गति (नी, c. 1.). *t.d* : लोकान्तरगत (f. ता) ; etc.

TRANSLATION : I. The act : *t. into English* : इंग्लीशभाषायां करणम्. II. What is translated : *भाषान्तरिकृत (f. ता : ?). III. Removal, transformation : q.v.

TRANSLATOR : *भाषान्तरिकारक (f. रिका) ; better by verb.

TRANSLUCENT : स्वच्छ (f. च्छा) : v. Clear, lucid.

TRANSMIGRATE : v. To emigrate, migrate.

TRANSMISSION : expr. by circumlo. : v. Below.

TRANSMIT : I. To send : q.v. : प्रेरयति (ई, c. 10.). *To be t.ted* : (=to pass) : q.v. : गच्छति (ग, c. 1.). II. To suffer, to pass through : *iron t.s electricity* : *लौहेन विद्युच्चिप्यति.

TRANSMUTATION : परिणति : v. Change.

TRANSMUTE : परिवर्तयति (c. of वृत्) : v. To change.

TRANSPARENCY : I. Lit. : स्वच्छता : v. Clearness. II. A picture : *स्वच्छालेख्यम् or -चित्रम्.

TRANSPARENT : अच्छ (f. च्छा), सु- : v. Clear.

TRANSPIRE : I. To become public : q.v. : प्रकाशीभवति. II. To come out : निःसरति (स, c. 1.).

TRANSPLANT : स्थानान्तरे रोपयति (c. of रुह्) : v. To plant.

TRANSPORT : I. Carry, convey : q.v. : गति (नी, c. 1.). II. To banish : द्वीपान्तरं गति. III. To delight : q.v.

TRANSPORT (subs.) : I. Conveyance : (1) नवणम् ; (2) better by verb. II. A ship : प्रवहणम्. III. Rapture, ecstacy : q.v. : हर्ष-निर्भरः. IV. Of passion : क्रोधावेशः and sim. comp.s.

TRANSPORTATION : I. Conveyance : वाहनम्. II. Banishment : द्वीपान्तरविवासनम् and sim. comp.s.

TRANSPOSE : विनिमयते (ने, c. 1.) : v. To interchange.

TRANSPPOSITION : (1) विनिमयः (=interchange) ; (2) व्यत्ययः ; (3) व्यत्यासः.

TRANSVERSE : व्यत्यस्त (f. स्ता) : v. Also inverse.

TRANSVERSELY : (1) व्यत्यासेन (?) ; (2) तिर्यक् (=obliquely).

TRAP (subs.) : कूटम् : v. Snare.

TRAP (v.) : v. To ensnare, entrap.

TRAP-DOOR : (1) कूटद्वारम् (?) ; (2) पक्षद्वारम् (=side-door).

TRAPPINGS : (1) सज्जा (=equipment) ; (2) भूषा (=ornament).

TRAPEZIUM : अतुल्यलम्बकं क्षेत्रम्, Li. 160. ; *विषम-चतुर्भुजः.

TRAPEZOID : समलम्ब क्षेत्रम्, Li. and sim. comp.s.

TRASH (subs.) : expr. by adj. : असार (f. रा), तुच्छ (f. च्छा) or निरर्थक (f. का).

TRAVAIL : v. Labour, toil.

TRAVEL, TRAVELLING : (1) परिभ्रमणम् ; (2) पर्यटनम् ; (3) विचरणम्.

TRAVEL : (1) भ्रान्त्यति or भ्रमति (भ्रम्, c. 4. and 1.), *I have t.ted through many countries* : भ्रान्तो देशमनेकम्, J. ; (2) गच्छति, परि- (अद्, c. 1.), *t. the holy places* : तीर्थाणि पर्यटस्व, Mah. ; (3) विचरति (to move about), *he t.ted over this world* : व्यचरत्स महीमिमां, Mah. iii. 135. 50. ; (4) चक्रन्त्यते (from कृम् : rare), Mah. iii. 136. 1. : v. Also to go.

TRAVELLER : (1) पथिकः (=wayfarer), *became t.s in the forest by the bank of the Bhāgīrathi* : भागीरथीतटवने पथिकावभूताम्, C. r. ii. 53. ; (2) पान्थः (=1) ; (3) परिभ्रमणकारिन् (f. नी) and sim. comp.s (rare).

TRAVERSE : I. To cross : q.v. : तरति (तु, c. 1.). II. To travel : q.v.

TRAVESTY : v. Parody.

TRAY : (1) भाजनम् (?) ; (2) वापादः (?) .

TREACHEROUS : (1) विश्वासहन्तु (f. नी), and *t. men* : विश्वासहन्ता च नरः, M.p. 15. 7. ; (2) विश्वासघातिन् (f. नी), *I am not t. Rākshasa* : नाहं विश्रम्भघाती राक्षसः, Mu. v. ; and sim. comp.s.

TREACHEROUSLY : (1) निक्लसा (=wickedly), M.p. 15. 41.; (2) शास्त्रेण (=deceitfully : q.v.).

TREACHEROUSNESS, TREACHERY : (1) विषास-मङ्गः; (2) विम्रमघातः; etc.

TREACLE : (1) गुडः (=molasses); (2) गुडोच्छिद्यम् (the refuse).

TREAD (v.) : क्षुण्ति (क्षुद्, c. 7.), *momentarily trodden by the Jādava's forces* : क्षुण्णः क्षणं यदुपलैः, Si. v. 11. ; *were trodden upon by chariots* : चुक्षुदिरे रथोपैः, Si. iii. 27. ; *from the trodden path* : क्षुण्णाद्वर्त्मनः, R. i. 17. : v. Also to press, put.

TREAD : (1) पादव्यासः; (2) चरणपातः; etc.

TREASON : (1) राजद्रोहः; (2) राजाभिद्रोहः, and sim. comp.s.

TREASONABLE, TREASONOUS : (1) by comp.s.; (2) राजद्रोहिन् (f. जी) ; etc.

TREASURE (v.) : संचिचोति (चि, c. 5.) : v. To store.

TREASURE (subs.) : I. Lit. : (1) कोशः(पः), *t. is the life of those who possess it* : कोषः कोषवतां प्राणः, H. ii. 92. ; (2) धनम् (=money; riches). II. Fig. : (1) रत्नम्; (2) धनम्; (3) माण्डवम्, *t. of a son* : पुत्रमाण्डवम्, Vi. B. r.

TREASURER : (1) कोषाध्यक्षः; (2) कोशाधीशः, Vi. vi. 1. ; and sim. comp.s.

TREASURERSHIP : (1) कोशाध्यक्षता and sim. comp.s.; (2) अर्थाधिकारः, H. ii.

TREASURE-TROVE : (1) निधिः, *like a poor man getting t.* : निधिं लब्ध्वेव निर्धनः, S.p. ; (2) निष्ठातं धनम् and sim. comp.s.

TREASURY : (1) कोशः(पः) : *should send the second half to the t.* : द्वितीयमर्धं कोशे निवेशयेत्, V.s. ; (2) कोशगृहम् and sim. comp.s., R. v. 29. ; (3) माण्डागारम् (=store-house), Y. i. 320. ; (4) माण्डारम् (=3), *employees in t.* : माण्डारिकाः, M.n. on R. v. 29.

TREAT (v.t.) : I. To behave, act : q.v. : आचरति, सम्- (चर्, c. 1.), *should t. (grown up) sons like friends* : पुत्रं मित्रवदाचरेत्, J. Ph. : *to t. with respect* : v. To respect ; *to t. with contumely* : v. To despise. II. To describe :

q.v. : वर्णयति (वर्ण, c. 10.). III. To satisfy : q.v. : तर्पयति, सं- (c. of तृप्). IV. Medically : (1) चिकित्सति (चित्, c. 1.), Sr. ; (2) उप-चरति, उपा-, (चर्, c. 1.), *should t. him with febrifuges* : सं चरन्तैः समुपाचरेत्, Sr. ; (3) उपक्रामयति (क्रम्, c. 1.) (rare), *having t.ed me with gesticulations, charms, prayers, meditations etc.* : मां मुद्रातन्मन्त्रयानादिभिस्सकम्, D. ii. T. with : i.e. negotiate : सं-चरति or -चते (चा, c. 3.).

TREAT (subs.) : *to give a grand or rich t. to* : भोजनविशेषैः सन्तर्पयति.

TREATISE : (1) ग्रन्थः; (2) ग्रन्थः (= book).

TREATMENT : I. Behaviour, conduct : (1) आचरणम्; (2) व्यवहारः; (3) वृत्तिः. II. Medical t. : (1) चिकित्सा ; (2) उपचारः; (3) उपक्रमः (rare). III. Description : q.v. : वर्णना.

TREATY : I. Negotiation : सन्धानम् or सन्धिः. II. Agreement, condition : पत्रम्, *t. of peace* : सन्धिपत्रम् ; *t. of marriage* : विवाहपत्रम्.

TREBLE : I. Lit. : त्रिगुण (f. वा). II. In music : तार (f. रा). III. Verb : त्रिगुणी-करोति or त्रिगुणयति.

TREBLY : (1) त्रेधा or त्रिधा ; (2) त्रिगुणम् (=three-fold).

TREE : (1) वृक्षः, *t.-planter* : वृक्षरोपयिता, Hc. ; (2) तर्हः, *who wear bark of t.s* : तत्त्वत्कवासस् (mf.), R. viii. 11. ; (2) द्रुमः, *full of t.s* : द्रुमवत् (f. ती), R. ix. 26. ; (4) पादपः, *a t. with thick shade* : घनच्छायः पादपः, Hc. ; (5) वनस्पतिः (=large t.), *made of five t.s* : पञ्च-वनस्पतिरचितः, V. m. 79. 39. ; (6) महीवृक्षः ; (7) शाखिन् (m.) ; (8) द्रुः ; (9) अनोकहः ; (10) वनराजिः.

TREFOIL : (1) त्रिपर्णः (?) ; (2) त्रिदलः ; (3) त्रिपत्रः (?).

TRELLIS : v. Lattice.

TREMBLE : (1) वेपते, प्र- (वेप्, c. 1.), *king's mother* : वेपमानजननी, R. xi. 65. ; (2) कम्पते, प्र- (कम्प्, c. 1.), *he made the kings t.* : नृप-गणमसावकम्पवत्, Si. xv. 3.

TREMBLING (subs.) : कम्पः : v. Tremor.

TREMENDOUS : बोर (f. रा) : v. Immense, huge, terrible.

TREMENDOUSLY : बोरम् : v. Also immensely, exceedingly.

TREMENDOUSNESS : बोरता : v. Also greatness, largeness.

TREMOR : (1) वेपथुः, *some were in t.* : केचिद्वेपथु-
मासेदुः, B. iv. 43. ; (2) कम्पः, प्र-, *already t. from
old age* : प्रागेव जरसा कम्पः, Sa. vi. 29.

TREMULOUS : (1) कम्प (f. ग्मा) ; (2) वेपमान
(f. ना) ; (3) कम्पमान (f. ना) ; (4) खोल (f.
क्षा), व्या- (=shaking : of things).

TRENCH : I. Subs. : (1) खातम् (=ditch) ; (2)
परिक्षा (round a fort etc.) ; (3) नाली, प्रणाली
(channel for irrigation) ; (4) बालबालम्
(round a tree). II. Verb : खातं or प्रणालीं
करोति : v. Also to dig.

TRENCHER : I. A digger : खनकः. II. A vessel :
काष्ठभाजनम्.

TRENCH UPON : v. To encroach.

TREPAN : I. Subs. : perh. दन्तशङ्कुः, Sr. II.
Verb : v. To cheat, deceive.

TREPIDATION : उद्वेगः : v. Alarm, agitation.

TRESPASS (subs.) : I. Lit. : अतिक्रमः : v. Trans-
gression, offence. II. In law : अतिक्रम्य प्रवेशः
(?), *house-t. by night* : अतिक्रम्य रज्ज्यां गृह-
प्रवेशः (?).

TRESPASS (v.) : I. Lit. : अतिक्रामति (क्रम, c.
1.). II. In law : अतिक्रम्य प्रविशति (विश, c.
6.). III. Of time : हरति (हृ, c. 1.).

TRESPASSER : expr. by verb.

TRESS : कवरी : v. Curl, hair.

TRIAD : (1) त्रयम् (f. यी) ; (2) त्रिकम्.

TRIAL : I. Examination : q.v. : परीक्षा. II.
Judicial : विचारः. III. Affliction, calamity :
कुचक्रम्.

TRIANGLE : (1) त्रिभुजम्, *right-angled t.* : कोटिभुज
or शत्रुभुजं त्रिभुजम्, Li. 125. (समकोणत्रिभुजम्),
K.d. ; *acute-a. t.* : अन्तर्लम्बं त्रिभुजम् ; *obtuse-a.
t.* : बहिर्लम्बं त्रिभुजम् ; *base of a t.* : मूः, भूमिः,
क्षमा, etc. ; (2) त्र्यक्षम् ; (3) त्रिबाहुकम्.

TRIANGULAR : (1) त्रिकोण (f. णा) ; (2) त्र्यक्ष
(f. क्षा) ; etc.

TRIBE : जातिः : v. Caste, race, nation.

TRIBULATION : कष्टम् : v. Trouble, calamity.

TRIBUNAL : I. Seat of a judge : and sim.
comp.s. II. Court : q.v. : धर्मसभा.

TRIBUNE : प्रजापालः.

TRIBUTARY : करद (f. दाः perh. also of rivers),
who has made (other) kings t. : करदीकृतभूपालः,
Si. ii. 9.

TRIBUTE : I. Lit. : करः, *pay in kind some t. to
Yudhishtira* : युधिष्ठिराय यत्किञ्चित् करपण्यं प्रदीयताम्,
Mah. ii. 28. 15. II. Fig. : उपहारः (=pre-
sent : q.v.).

TRICE : निमेषः, *in a t.* : निमेषमात्रेण or मात्राद्,
R. iii. 61.

TRICE (subs.) : I. Artifice, stratagem : q.v. :
(1) छलम् ; (2) छत्रम्. II. Juggler's : माया,
in all the t.s of Sambara : शम्बरस्य मायासु. III.
Play : q.v. : खेला or खेलितम्.

TRICK (v.) : छलयति (छल्, c. 10.) : v. To
deceive.

TRICKERY : छलम् : v. Deceit, deception.

TRICKLE : मन्दं मन्दं स्रवति (स्रु, c. 1.) : v. To
ooze, flow.

TRICKSTER : वञ्चक (f. शिका), प्र- : v. Cheat,
deceitful, rogue.

TRIDENT : त्रिशूलम्, *T.-handed (Śiva) शूलपाणिः*.

TRIENNIAL : (1) त्रैवार्षिक (f. वी) ; (2) त्र्यब्धिक
(f. वी) ; etc.

TRIFLE : I. Subs. : expr. by adj. : v. Triffl-
ing. II. Verb : खेलति (खेल्, c. 1.) : v. To
play. *To t. away* : क्षिपति (क्षिप्, c. 6.) : v.
To waste, spend.

TRIFLING (adj.) : (1) तुच्छ (f. च्छा) ; (2)
निरर्थक (f. का=useless) ; (3) लघु (f. also ली
=light) ; (4) क्षुद्र (f. द्रा=small).

TRIGGER : अवहट्मः.

TRIGONOMETRICAL : expr. by comp., *t.
survey* : त्रिकोणमितिमापः.

TRIGONOMETRY : त्रिकोणमितिः.

TRILATERAL : त्रिभुजः (जां, जं) and sim. comp.s.

TRILL : v. Quaver.

TRILLION : दशपरार्द्धम् or परःपरार्द्धम्.

TRIM (v.) : कल्पयति (कृप्, c. 10.) : v. To
clip, arrange, dress.

TRIM (adj.) : कृत् (f. क्षा) : v. Neat.

TRIM, TRIMMING (subs.): परिकल्पः : v. Also dress.

TRINITY : त्रयैकत्वम् (?) "एकैव दृष्टिर्बिम्बिदे त्रिषा सा, K. vii. 44.

TRINKET : अलङ्कारः : v. Ornament.

TRIO : त्रयम् or त्रयी, Si. ii. 8.

TRIP (subs.): I. An excursion : भ्रमणम्. II. A tremble : स्खलितम्.

TRIP (v.): I. Intrans. : स्खलति (स्खल्, c. 1.). II. Trans. : स्खलयति (c. of स्खल्).

TRIPARTITE : त्रिभाग- or त्रेषा-विभक्त (f. का) and sim. comp.s.

TRIPE : I. Entrails : अन्नाणि (n. pl.). II. Stomach : जठरम्.

TRIPLE : Treble.

TRIPLER : I. Lit. : त्रिकम्. II. Of verses : त्रिशेषकम्.

TRIPOD : त्रिपदी.

TRIPOS : mathematical t. : गणितपरीक्षा (?).

TRISYLLABIC : (1) त्र्यक्षर (f. रा) ; (2) त्रिक (f. का) .

TRISYLLABLE : (1) त्र्यक्षरम् ; (2) त्रिकम्, 'म' is the technical name of a t. whose every syllable is long : सर्वशुद्धोक्तस्य मसंज्ञा परिभाष्यते, P. h.

TRITE : (1) क्षुण्ण (f. ण्णा) , if one leaves out the subject of Rāma, because it is t.: यदि क्षुण्णं पूर्वैरिति जहति रामस्य चरितम्, A. n. i. 9.

TRIUMPH (subs.): I. Victory : q.v. : विजयः. II. Roman : विजयोत्सवः.

TRIUMPH (v.): I. Exalt, celebrate victory : विजयोत्सवं करोति. II. To gain victory, win : q.v. : विजयते (जि, c. 1.). III. To thrive, prosper : q.v.

TRIUMPHAL : जय- or विजय- in comp., t. arch : जयतोरणम्.

TRIUMPHANT : (1) जयिन् (f. नी) , वि-, in the t. seat : जयिन्यासने, Ki. xviii. 38. ; (2) जैत्र (f. त्री) ; (3) जित्वर (f. री) , वि- ; (4) जयशालिन् (f. नी) ; and sim. comp.s.

TRIUMVIRATE : त्रिजनशासनम् and sim. comp.s (?).

TRIUNE : त्रिकैक (f. का) (?) and sim. comp.s.

TRIVIAL : v. Trifling.

TRIVIALITY : (1) तुच्छता ; (2) क्षुद्रता (=small-

ness) ; (3) निरर्थकता (=uselessness) : v. Also trifle.

TROGHEE : (1) तावः (Wilson) ; (2) गद्वी (dual) ; (3) बादिगुरुद्विकम्.

TROOP : I. In pl. : सैनिकाः or सेन्याः : v. Also forces, army. II. Company : q.v. : गुण्यः. III. Collection, multitude : q.v. : वृण्यः.

TROOPER : सारिन् (m.) : v. Horseman.

TROPE : रूपकम् : v. Metaphor, figure.

TROPHY : (1) जयस्तम्भः (column) ; (2) विजय-चिह्नम् (mark) ; etc.

TROPIC : (1) अयनवृत्तम् (?). Ph. : the space within the t.s : क्रान्तिबलयः.

TROPICAL : I. Metaphorical : q.v. II. Belonging to the t.s : क्रान्तिबलय- in comp.

TROT : I. Subs. : चो(चो)रितम्, -कम्. II. Verb : चोरितकेन याति (या, c. 2.) etc. : v. To go.

TROTH : विश्वासः : v. Faith.

TROTTER : चोरितकुरावो हयः and sim. comp.s.

TROUBLE (subs.): (1) कष्टम् (in every sense) ; v. Distress, pain, calamity ; (2) कुशः (=toil), forgot her t.s : कुशं विसम्भार, M. n. on Ku. v. 86.

TROUBLE (v.): (1) क्षिप्नाति, परि-, सं- (क्षिप्, c. 9.), even the keeping up of what is gained t.s : क्षिप्नाति लम्बपरिपालनवृत्तिरेव, Sa. v. 5. ; (2) बाधते ; (बाध्, c. 1. =harass), t. good citizens : बाधन्ते मद्रिकाः प्रजाः, Mu. ; (2) पीडयति (पीड्, c. 10.) : v. To pain. Ph. : don't t. yourself : अलमलमायासेन, S. iii.

TROUBLESOME : (1) कष्टकर (f. री) ; (2) कुशेरावह (f. हा) , and sim. deriv. Ph. : a t. fellow : कष्टकः (=thorn).

TROUBLOUS : t. sea : क्षुब्धार्णवः : t. misery : बाधकं कष्टम्.

TROUGH : द्रोणिः(णी).

TROUSERS : अश्वराधारः, and sim. comp.s.

TROUT : मत्स्यविशेषः.

TROWEL : (1) कर्षी (?) ; (2) कर्षीशः (?).

TRUANT : कर्मपराङ्मुख (f. स्त्री) : v. Idle, lazy.

TRUCE : I. Peace : q.v. : सन्धिः. II. Cessation : विरामः, a t. to your frolics : विरमन्तु तव सेवा.

TRUCK : I. A cart : शूकरः. II. Barter : q.v.

TRUCKLE : बाहु करोति : v. To flatter.

TRUCULENT : क्रूर (f. रा) : v. Savage, cruel.

TRUDGE : मन्दरं चलति (वच्, c. 1.) or प्रवति (प्रच्, c. 1.).

TRUE : (1) सत्य (f. ला), *whose blessings are t.* : (i.e. not falsified) सत्याशिस् (mfn.), Ki. ; *one not t. to his words* : असत्यसम्ब (f. म्बा), H. ; (2) तथ्य (f. म्बा), *one whose sayings are t.* : तथ्यशिस् (mfn.), R. ; (3) यथार्थ (f. र्था=actual real : q.v.); (4) वास्तविक (f. की=3) : v. Also genuine, false. Ph. : *it is t.* : सत्यम् ; *it is very t.* : शुक्लम्, उपपन्नम् (proper).

TRUTH : सत्यम् : v. Truth.

TRULY : (1) सत्यम् ; (2) तथ्यम् ; (3) वस्तुतः (= in fact) ; (4) यथार्थतः (=really).

TRUMP : I. Subs. : रङ्गः (?). II. Verb : तर्पयति (c. of तृप्).

TRUMP UP : v. To invent, fabricate.

TRUMPERY : expr. by adj. असार (f. रा) : v. Trifling or कृत्रिम (f. मा=counterfeit, false).

TRUMPET : I. Subs. : तूरी. II. Verb : v. To proclaim.

TRUMPET-FLOWER : पाटला (लिः, also लम् for the flower only, Sa. i. 3.).

TRUMPETER : I. Lit. : तूरीवादः, -कः. II. Proclaimer : उद्घोषयितृ (f. नी).

TRUNCHEON : (1) दण्डः ; (2) यष्टिः.

TRUNDLE : v. To roll.

TRUNK : I. Of an elephant : (1) कुण्डः, -म्बा, -दण्डः, *a small t.* : कुण्डारः, Vi. i. 53. ; (2) हस्तः, R. v. 45. ; (3) करः, *by the t.s of elephants* : नागकरैः, M. n. II. Of the body : (1) कवचः (=headless t.), *saw their own t.s dancing on the ground* : भुवि नृत्यन्तौ स्वकवचावपश्यताम्, Ku. xvi. 49. ; (2) गण्डम् (= body). III. Of a tree : (1) स्कन्धः ; (2) काण्ड (mn.), म- ; (3) खातुः (of a lopped tree). Ph. : *grand t. road* : सुमहामार्गः (?).

TRUSS : I. Bandage : पट्टः. II. Bundle : कूर्चः.

TRUST (subs.) : I. Confidence : (1) विश्वासः, *never repose your t. on women and courts* : विश्वासो नैव कर्तव्यः स्त्रीषु राजकुलेषु च, H. ; (2) विश्रम्भः, *out of t.* : विश्रम्भतः, Mu. v. 7. ; (3) प्रत्ययः, *give*

him things on my t. : मत्प्रत्ययेवास्य इच्छं देहि, Mit.

II. Any thing t. ed : (1) निःशेषः ; (2) न्यासः, Ph. : *t.-property* : विश्वासपत्रम्.

TRUST (v.) : I. To believe, confide : q.v. : विश्वसिति (वच्, c. 1.). II. To entrust : q.v. : न्यस्यति (वच्, c. 4.).

TRUSTEE : विश्वासपत्ररक्षितृ (f. नी) and sim. comp.s.

TRUSTWORTHY, TRUSTY : (1) विश्वासार्ह (f. र्हा) ; (2) विश्वासयोग्य (f. म्बा), and sim. comp.s. : v. Also confidential.

TRUTH : I. What is true : (1) सत्यम् ; (2) तथ्यम् ; (3) श्रुतम् ; (4) अवितथम् and sim. comp.s, *t. although sweet* : प्रियमप्यमिष्या. II. Trueness : (1) सत्यता, -त्वम् ; (2) तथ्यता, -त्वम् ; (3) याथार्थ्यम् or यथार्थता ; (4) तत्त्वम्. Ph. : *in t.* : सत्यम् : v. Truly.

TRUTHFUL : I. True : सत्य (f. ला). II. Of men : सत्यवादिन् (f. नी) and sim. comp.s.

TRUTHFULLY : सत्यम् : v. Truly.

TRUTHFULNESS : (1) सत्यता (of words etc.) ; (2) सत्यवादिता (of men).

TRY : I. To examine : परीक्षते (ईच्, c. 1.), *I have tried you forming (this) illusion* : मायां मयोद्भास्य परीक्षितोऽसि, R. ii. 62. II. Judicially : (1) विचारयति (c. of चर्) ; (2) परवति (वच्, c. 1. =to see), *shall not t. (cases) on these days* : तिथिष्वामु न परयेत्, Mit. III. To attempt, endeavour : q.v. : यतते, *I will t. to save his life* : प्राणरक्षणे तावदस्य यत्नमाचरामि, K.

TRYING (adj.) : (1) कष्टकर (f. री) ; (2) by subs. कृच्छ्रम् : v. Difficulty.

TUB : द्रोणिः (नी), *golden t.* : कणकमयद्रोणी, K.

TUBE : (1) नासः (स्त्री, लं) ; (2) नासिका (?).

TUBER : कन्द (mfn.).

TUBERCLE : सूक्ष्मग्रण and sim. comp.s.

TUBEROUS : (1) ग्रन्थिल (f. ला) ; (2) ग्रन्थिमत् (f. ती) ; etc.

TUBULAR : नालाकार (f. रा) and sim. comp.s.

TUCK ; I. Subs. : गुञ्जः (?). II. गुञ्जयति (nomi.).

TUESDAY : (1) मङ्गलवारः ; (2) कुजवारः ; (3) अङ्गारकवारः, M. n.

TUFT : I. Of hair : (1) चूडा ; (2) शिखा.

T. ed : (1) चुवाल (f. ला) ; (2) शिखिम् (f. नी), etc. II. Of mangoes : पल्लवः.

TUG : I. Verb : कर्षति (कृष्, c. 1.) : v. To pull. II. A boat : पोतविशेषः.

TUITION : शिक्षा : v. Instruction.

TUMBLE (v. and subs.) : v. Stumble, fall.

TUMBLER : I A glass vessel : काचपात्रम्. II. A pigeon : लोटेनः. III. A mountebank : q.v.

TUMID : स्फीत (f. ता) : v. Inflated.

TUMOUR : स्फोटः, -कः : v. Also swelling.

TUMULT : I. Confusion : q.v. : (1) तुमुलम् ; (2) सङ्कुलम्. II. Up roar : कोलाहलः.

TUMULTUOUS : (1) तुमुल (f. ला) ; (2) सङ्कुल (f. ला) ; (3) झुञ्च (f. ञ्चा = agitated) ; (4) विह्वल (f. स्ता = bewildered), R. v. 49.

TUMULTUOUSLY : (1) तुमुलम् ; (2) सङ्कुलम्, etc.

TUN : कुण्डम्.

TUNE (subs.) : I. An air : रागः. Ph. : out of t. : विस्वर (f. रा) ; in t. (adv.) : रिष्टस्वरम्. II. Harmony, peace : q.v. : ऐक्यम्.

TUNE : perh. सारयति (c. of सु) : comp. Bengali, Mr. iv.

TUNEFUL : सुस्वर (f. रा) : v. Melodious.

TUNER : perh. सारक (f. रिक्ता).

TUNIC : चोलः, -ली.

TUNNEL : (1) कुल्या ; (2) सुर(र)ङ्गा.

TURBAN : (1) उष्णीषम् ; (2) शिरोवेष्टनम् ; (3) शिररुद्धः.

TURBID : (1) कलुष (f. वा) : v. Dirty ; (2) पङ्क्ति (f. ला) : v. Muddy.

TURBOT : *महाचन्द्रः.

TURBULENCE : संक्षोभः : v. Confusion, agitation, disorder.

TURBULENT : I. Tumultuous, agitated : सङ्कुञ्च (f. ञ्चा). II. Not quiet : दुर्दान्त (f. न्ता).

TURF : I. Subs. : शाद्वलम् (?). II. Verb : शाद्वलेन चिनोति, (चि, c. 5.). (?).

TURGID : स्फीत (f. ता) : v. Inflated, bombastic.

TURGIDITY : (1) स्फीतता, -त्वम् ; (2) by adj.

TURMERIC : (1) हरिद्रा ; (2) काञ्चनी (rare).

TURMOIL : संक्षोभः : v. Agitation, disquiet.

TURN (subs.) : I. Revolution : q.v. : वाक्वर्तः, -नम् or वाङ्मतिः. II. Bend, curve : बङ्कः. III. Change, vicissitude : q.v. : परिवृत्तिः. IV. Alternation : पर्यायः, by t.s, in t. : पर्यायिण or पर्याय- in comp., Ki. xvii. 18. V. Successive course : वारः, one day a hare's t. came : अथ कदाचिच्छशकस्य वारः समायातः, H. VI. Of mind : गतिः : v. Also inclination. VII. Of expression : मङ्गिः(ङ्गी) : v. Also form. VIII. Of requital : good t. : उपकारः ; ill t. : अपकारः. IX. A short walk : परिक्रमः. X. Course : q.v. : गतिः. XI. Occasion, opportunity : अवसरः.

TURN (v.t.) : I. To revolve, roll : q.v. : घूर्णयति (c. of घूर्ण). II. To change : q.v. : परिवर्तयति (c. of वृत्). III. To reverse : q.v. : विपर्यासयति (c. of अस्त). IV. To adopt, divert, utilize : q.v. : to t. into good account : सफलीकरोति ; to t. into ashes : मस्मीकरोति ; to t. into some use : उपयोजयति ; to t. one's eyes : नेत्रं पातयति ; to t. one's attention : अवधानं दहति ; to t. the back : पृष्ठं दर्शयति : v. To shape, form : q.v.

TURN (v.i.) : I. To revolve, roll : q.v. : घूर्णते (घूर्ण, c. 1.). II. To change : q.v. : (1) परिवर्तते (वृत्, c. 1.) ; by अवति, to t. into red : रक्तीभवति. III. To t. out : q.v.

TURN ABOUT : from side to side : पार्श्वपरिवर्तन or विवर्तन करोति ; by t.ing about in the bed : शय्योपान्तविवर्तनैः, Ta. vi. 4.

TURN AGAINST : I. प्रतीपयति (nomi.). II. Intrans. : प्रतिङ्गुलीभवति.

TURN AWAY : I. To remove : q.v. : अपनयति (नी, c. 1.). II. Drive out, dispel : q.v. : दूरीकरोति. III. Intrans. : परामुखीभवति, विमुखीभवति ; etc., (although) she generally t.s away from me : कामं न तिष्ठति मदाननसम्मुखीयम्, Sa. i. 32 ; when I look she t.s away : अभिमुखे मयि संवृत्तमीक्षितम्, Sa. ii. 12.

TURN BACK : I. Trans. : परावर्तयति (c. of वृत्). II. Intrans. : परावर्तते (वृत्, c. 1.).

TURN DOWN, TURN IN : v. To fold.

TURN OFF : I. Divert : विवर्तयति (c. of वृत्). II. To dismiss, discharge : q.v. : दूरीकरोति.

TURN OUT (v.i.) : I. To happen : q.v. : सम्पतति (पत्, c. 1.). II. To become : q.v.

TURN OUT (v.t.) : (1) बहिष्करोति (कृ, c. 8.), *ordered to t. him out* : तं बहिष्कर्तुमादिदेश, M. c. ; (2) निःसारयति (c. of सू) : v. To drive out, expel.

TURN OVER : I. To upset, overturn : q.v. II. Of pages : उत्क्षिपति (क्षिप्, c. 6.), *t.ing over the next leaf* : अनन्तरं पत्रमुत्क्षिप्य, C. iii. III. To transfer : q.v.

TURN ROUND : परि- वर्तते, परा-, वि- (वृत्, c. 1.), *t.ing round and seeing the king* : परिवृत्त्य राजनमवलोक्य, Ve.

TURN TO : i.e. to refer to : पश्यति (प्शू, c. 1.).

TURN TOWARDS : अभिमुखीभवति, सम्मुखीभवति, (with gen.).

TURN UP : I. To appear : आविर्भवति. II. To occur : q.v.

TURNCOAT : स्वपक्षत्यागिन् and sim. comp.s. : v. Also renegade.

TURNER : perh. (1) कौन्दिक (f. की); (2) कुन्दाजीवः.

TURNIP : no equiv. : शालगोमः (comp. Bengali).

TURPENTINE : prob. देवदारुकोष्ठः, Sr. ; श्रीवातः (Wilson).

TURPITUDE : दुष्टता : v. Baseness, wickedness.

TURRET : (1) तल्पः ; (2) शिरोगृहम् ; (3) प्रासाद-भूजम्.

TURTLE : (1) कूर्मः ; (2) कच्छपः ; (3) कमठः.

TURTLE-DOVE : कपोतविशेषः.

TUSK : (1) दन्तः, *t.ed* : दन्तिन् or दन्तावलः ; (2) दंष्ट्रा (of lions etc).

TUTELAGE : v. Minority, guardianship.

TUTELARY : *t. deity* : (1) इष्टदेवता, अपिष्टदेवता, U. or rarely : मनीषिता देवता, Ku. v. 4.

TUTENAG : (1) तुल्यम्, -कम् ; (2) तुल्यज्ञानम्.

TUTOR : I. Subs. : गुरुः : v. Teacher. II. Verb : शिक्षापयति (c. of शिक्ष).

TUTORSHIP : expr. by tutor.

TWAIN : Ph. : *in t.* : द्विधा or द्वेषा : v. Two.

TWANG : I. Subs. : (1) टङ्कारः ; (2) टङ्कितम् : v. Noise, clang. II. Verb : टङ्करोति : v. To sound.

TWEEZERS : (1) सन्दर्शः (?) ; (2) कङ्कमुलम् (?).

TWELFTH : I. Adj. : द्वादशः (शी, सं). II. Subs. : द्वादशांशः or द्वादशभागः.

TWELVE : द्वादशन् (mfn.), *t. hundred* : द्वादशशतम् ; *t. thousand* : द्वादशसहस्रम् ; *t. times* : द्वादशकल्पः ; *lasting t. years* : द्वादशवार्षिकः (की, कं), U. ii.

TWELVEMONTH : *for a t.* : द्वादशमासान्, Vas. : v. Year.

TWENTIETH : (1) विंशः (शी, सं) ; (2) विंशतितमः (मी, मे).

TWENTY : विंशतिः, *with t. arrows* : विंशत्या शरैः ; *three hundred and t.* : शतत्रयं विंशतिश्च, Li. or gen. : विंशत्यधिकत्रिंशतम्, Mah.

TWICE : (1) द्विः ; (2) द्विवारम्, *T. born* : द्विजः (जा, जं) ; *t. ploughed* : द्विगुणाकृतः (ता, तं) ; *t. as valiant as he* : तस्माद्विगुणपराक्रान्तः (न्ता, न्तं) ; *t. a day* : द्विरहः.

TWIG : (1) विटपः (=branch), "कोमलविटपानुकारिणौ बाहू," Sa. i. 21. ; (2) प्रशाखा (=b. of a b.) ; (3) पल्लवः (=sprout).

TWILIGHT : (1) सन्ध्या (sp. of evening), Ki. ix. 9. ; *morning t.* : पूर्वसन्ध्या, Si. xi. 40. or प्रातः-सन्ध्या, M. n. ; (2) उषस् (n. =dawn) ; (3) दिनमुखम् and sim. comp.s (=2) ; (4) दिनान्तः and sim. comp.s. (= evening).

TWIN : (1) यमः (मा, मं), *these t.s* : यमौ, Ki. i. 36. ; (2) यमजः (जा, जं), *we are t. brothers* : भ्रातरावावां यमजौ, U. ; (3) यमलः (ला, लं), *The t.s* (constellation) : मिथुनम्.

TWINE (subs.) : सूत्रम् : v. Thread, rope.

TWINE (v.) : v. To entwine, encircle.

TWINGE : I. Subs. : शूलम् : v. Pain. II. Verb : expr. by subs.

TWINKLE (v.) : I. Of the eye : निमिषति (निष्, c. 6.) : v. To close, open ; *without t.ing* : निनिमेषम्. II. To sparkle : स्फुरति (स्फूर्, c. 6.).

TWINKLE, TWINKLING (subs.) : I. Of the eye : निमेषः, *in the t. of an eye* : निमेषमात्रम् or -मात्रेण. II. Sparkling : स्फुरितम्.

TWIRL : v. Turn, roll, revolve, revolution.

TWIST : मोदयति or मोदयति or मोदयति (मुट्, मुट्, मुट्, c. 10. : Also=kill by t.ing the neck), Mr. v.

TWIST, TWISTING (subs.): मोदनम्, मोहनम् or मुहनम्.

TWIT : उपालम्भते (लम्, c. 1.) : v. To reproach, revile.

TWITCH : आकर्षति (कृष्, c. 1.) : v. To pull.

TWITTER : प्रजल्पति (जल्प्, c. 1.) : v. To chatter.

TWO : द्वि, *t.-year old* : द्विवर्ष (f. वर्ष) : *in t. ways or parts* : द्विधा or द्वेषा ; *of t. months* : द्विमास्य (f. स्या) ; *two-hundred and fiftieth* : पञ्चाधिकद्विशततमः (श्री, सं), Mah. ; *t. or three days* : द्विमास्यद्वयानि, R. v. 25. : v. Also both.

TWO-FOLD : (1) द्विगुण (f. भा) ; (2) द्विगुणितः (ता, तं).

TYPE : I. Model : आदर्शः. II. Mark, stamp : q.v. : चिह्नम्. III. Printing letters : मुद्राक्षरम्.

IV. Kind, species : q.v. : प्रकारः.

TYPICAL, -LY : expr. by comp. or circumlo.

TYPEIFY : आदर्शयति : v. To represent.

TYPOGRAPHER : (1) मुद्रविद्, (f. श्री) ; (2) मुद्राङ्कयिद् (f. श्री).

TYPOGRAPHICAL : expr. by comp.

TYPOGRAPHY : (1) मुद्राङ्कनम् ; (2) मुद्राङ्कितम्.

TYRANNICAL : expr. by comp. : v. Tyrant, tyranny.

TYRANNICALLY : (1) निष्ठुरम् (=cruelly) ; (2) मर्दयत् (f. न्ती=crushing : q.v.).

TYRANNICIDE : I. The act. : प्रजापीडकहत्वा and sim. comp.s. II. The killer : प्रजापीडकघातिन् (f. नी) and sim. comp.s.

TYRANNIZE OVER : (1) निष्ठुरं शास्ति (शास्, c. 2.=rule rigorously) ; (2) पीडयति (पीड्, c. 10.—oppress : q.v.).

TYRANNY : (1) निष्ठुरशासनम् (=cruel government) ; (2) प्रजापीडनम्, जनमर्दनम्, लोकमर्दनम्, and sim. comp.s (=oppression of people).

TYRANT : I. A monarch : अर्षीशरः. II. Oppressor : q.v. : (1) प्रजापीडक (f. डिका) ; (2) लोकोपद्रावक (f. डिका), and sim. comp.s.

TYRO : v. Novice.

U

UBIQUITOUS : (1) सर्वव्यापिन् (f. नी) (=all-pervading) ; (2) सर्वगतः (ता, तं), Ku. v. 58.

UBIQUITY : सर्वगतत्वम् : v. Omnipresence etc.

UGLY : (1) ऊ(ठ)वस् (n.), *with large u.s.* : पीनोक्त (f. श्री) ; (2) बापीनम् ; (3) स्तब्धः (gen. human). "*U. less lambs*" : स्तब्धहीना मेघशायः.

UGLINESS : I. Lit. : (1) वैरूप्यम्, *with superfluous u.* : वैरूप्यपीनदृक्त्वेन, R. xii. 40. ; (2) कुरूपता ; (3) कदाकारता ; (4) अनभि रूपता ; (5) विकृतता. II. Badness : कुत्सितता.

UGLY : I. Lit. : (1) कदाकार (f. रा) ; (2) कुरूप (f. पा) ; (3) विकृत (f. पा) : v. Deformed. II. Bad : q.v. : कुत्सित (f. ता) ; *u. wound* : कुत्सितं व्रणम्, (comp. Bengali).

ULCER : (1) प्यूत्रणम् ; (2) विद्रधिः (=abscess) ; (3) नाडीव्रणम् (a deep u.).

ULCERATE, ULCERATION : expr. with ulcer, -ated.

ULCERATED, ULCEROUS : (1) प्यूत्रणिन् (f. नी) ; (2) प्यूत्रणोपहत (f. ता) ; etc.

ULTERIOR : उत्तर (f. रा=succeeding) : v. Also remote.

ULTIMATE : चरम् (f. मां) : v. Last, final.

ULTIMATELY : अन्ततः : v. Lastly.

ULTIMATUM : चरमामिच्छन्तिः, and sim. comp.s.

ULTRA : I.=excessive : अति- in comp., *u.-democrat* : अतिप्रजातन्त्रिन् (f. नी). II. Beyond : पार- in comp., *u.marine* : समुद्रपारीण (f. ना) ; *u.montane* : पर्वतपारीण (f. ना) ; etc.

UMBEL, UMBELLA : *प्रतलस्तम्भः.

UMBILICAL : (1) नाभि- in comp., *u. cord* : नाभिनालम्, R. v. 7. ; (2) नाभ्य (f. स्या).

UMBRAGE : I. Lit. : छाया. II. Resentment : q.v. : असन्तोषः. Ph. : *to take u.* : कुपयति (कुप्, c. 4.) ; *to give u.* : विरजयति (रज्, c. 10.).

UMBRELLA : (1) छत्रम् (state) or छत्रा (common), *an u. of peacock's tail* : मयूरपिच्छमयी छत्रिका, K. ii. ; (2) आतपत्रम् ; (3) वर्मवारणम्, Ku. xiv. 3.

UMPIRE : (1) मध्यस्थ (f. स्था) ; (2) मध्यम (f. मा), R. xiii. 7.

UN : (1) अ- (अन्- before vowels) in comp. ; (2) नि- in comp. ; (3) दि- in comp. (rare) : v. Also devoid of.

UNABASHED : (1) निष्हीकः (का, कं) ; (2) निहृत्स्न (f. र्जा) : v. Also shameless.

UNABATED : अक्षीय (f. या) : v. Undiminished.
UNABLE : (1) अक्षम (f. या) ; (2) असमर्थ (f. या) ; (3) अक्षमः (या, मं) ; (4) अनीत (f. या) : v. Able, can.
UNACCENTED : अनुदात्त (f. या) .
UNACCEPTABLE : (1) अमाह (f. या) ; (2) अपरि-
 माह (f. या) ; (3) अप्रतिमाह, (f. या) ; (4)
 अग्रणीय (f. या) ; etc.
UNACCOMPANIED : (1) असाहाय (f. या) ; (2)
 अद्वितीय (f. या) : v. Alone.
UNACCOMPLISHED : (1) अनिष्पन्न (f. या) ; (2)
 असमाहित (f. या) ; etc.
UNACCOUNTABLE : I. Inexplicable : q.v. II.
 Irresponsible : q.v.
UNACCUSTOMED : (1) अपरिचित (f. या) ; (2)
 अनभिज्ञ (f. या = unacquainted) ; (3) अननुभूत
 (f. या = unfelt), u. to ornaments : अननुभूतभूषण
 (f. या), Sa. iv.
UNACKNOWLEDGED : (1) अप्रतिपन्न (f. या) ; (2)
 अननुपेत (f. या), etc. : v. To acknow-
 ledge.
UNACQUAINTED : (1) अनभिज्ञ (f. या) : v.
 Acquainted.
UNACTIONABLE : (1) अव्यवहार्य (f. या) ; (2)
 व्यवहारायोग्य (f. या), etc.
UNADORNED : अनलङ्कृत (f. या) : v. Adorn,
 ornament.
UNADULTERATED : (1) असंमिश्र (f. या) ; (2)
 विद्युद्ध (f. या = pure).
UNADVISED : expr. by part.s असमीक्ष्य or अविविच्य.
UNAFFECTED : I. Unmoved : निर्दय (f. या) :
 v. Hard, unkind. II. Unfeigned, sincere :
 q.v. : अकृत्रिम (f. या). III. Not influenced :
 (1) अनभिभूत (f. या) ; (2) असूट (f. या).
UNAFFECTEDLY : (1) अमायया ; (2) अवैलक्ष्येण :
 v. Sincerely.
UNAIDED : (1) असाहाय (f. या) ; (2) निःसहाय
 (f. या) ; (3) साहाय्यहीन (f. या) ; etc.
UNALIENABLE : (1) अविच्छेद्य (f. या) ; (2)
 निर्विचटनीय (f. या) ; (3) अहार्य (f. या) .
UNALLOYED : (1) असंमिश्र (f. या = unmixed) ;
 (2) शुद्ध (f. या), वि- (= pure : q.v.).
UNALTERABLE : (1) अविकार्य (f. या = immov-

able) ; (2) अहार्य (f. या = immovable) : v.
 Constant, fixed.
UNAMBIGUOUS : असन्दिग्ध (f. या) : v. Un-
 doubted, clear.
UNAMIALE : अमिय (f. या) : v. Amiable,
 pleasant.
UNANIMITY : (1) ऐकमत्यम् ; (2) एकचितता ; (3)
 ऐक्यम् (= unity).
UNANIMOUS : (1) एकमत (f. या) ; (2) एकचित
 (f. या) ; (3) by subs., about this the Śāstras
 are u. : शास्त्राणामनैकमत्यम्, H. i.
UNANIMOUSLY : (1) एकचित्तीयम् ; (2) ऐकमत्येन ;
 (3) by circumlo., u. cried out : एकवाक्यं विवमुः
 R. vi. 85.
UNANSWERABLE : I. Irrefutable : निरुत्तर (f. या).
 II. Not responsible : अदायिन् (f. या), (?).
UNAPPALLED : अपमयः (या, य) : v. Undaunt-
 ed, fearless.
UNAPPEASED : अपसन्न (f. या) : v. To appease,
 satisfy.
UNAPPROACHABLE : I. Lit. : अगम्य (f. या) :
 v. Inaccessible. II. Fig. : दुर्गम्य (f. या) :
 v. Also unrivalled.
UNAPT : (1) अयोग्य (f. या) : v. Unsuitable ;
 अकुशल (f. या) : v. Unskilful.
UNAPTLY : (1) अकुशलम् ; (2) अदक्षम् ; etc.
UNARMED : अशस्त्र (f. या) ; (2) निरायुध (f. या) ;
 (3) विशस्त्र (f. या), and sim. comp.s.
UNASKED : (1) अपृष्ट (f. या) ; (2) अवाचित (f.
 या) : v. To ask.
UNASPIRATED : अल्पप्राण (f. या) .
UNASPIRING (adj.) : (1) निराकाङ्क्ष (f. या) ; (2)
 निःस्पृह (f. या) ; etc.
UNASSAILABLE : (1) अपृथ्य (f. या), Ku. iii.
 51. ; (2) दुष्प्रवर्ण (f. या), R. ii. 27. and sim.
 comp.s.
UNASSISTED : v. Unaided.
UNASSUMING : नम्र (f. या) : v. Humble.
UNASSUMINGLY : (1) by adj. ; (2) नम्रीभ्यः ;
 (3) विनीतवत्.
UNASSURED : I. Adj. : अनिश्चित (f. या) : v.
 Uncertain. II. Adv. : (1) अनिश्चितम् ; (2)
 अविश्वास्य.

UNATTAINABLE : (1) दुष्प्राप्य (f. प्या) ; (2) अलभ्य (f. म्या) ; (3) दुरासद् (f. दा) ; etc. : v. To attain, get.

UNATTENDED : (1) असहाय (f. या) ; (2) असहायिन (f. नी) : v. Also alone.

UNATTESTED : (1) by circumlo. : v. To attest ; (2) अप्रमाणित (f. ता=unauthenticated).

UNAUTHENTICATED : (1) अप्रमाणित (f. ता) ; (2) अप्रामाणिक (f. की) ; etc.

UNAUTHORIZED : (1) अनियुक्त (f. क्ता) ; (2) निरनुमत (f. ता) ; etc.

UNAVAILABLE : v. Unattainable.

UNAVAILING (adj.) : निष्फल (f. द्वा) : v. Ineffectual.

UNAVOIDABLE : (1) अनतिक्रमणीय (f. या) ; (2) अपरिहार्य (f. र्या) ; etc.

UNAWARES : (1) अतर्कितम् ; (2) अलक्षितम् : v. Also suddenly.

UNBAKED : (1) अपक्व (f. का) ; (2) आम (f. मा).

UNBAR : (1) निरर्गल्यति (nomi.) : v. Bar, to remove.

UNBEARABLE : असह्य (f. द्वा) : v. Intolerable, insufferable.

UNBECOMING : (1) अविनीत (f. ता=indecorous) ; (2) अनुचित (f. ता=improper).

UNBELIEF : अविश्वासः : v. Disbelief, infidelity.

UNBELIEVER, UNBELIEVING : v. Disbelieving, infidel.

UNBEND : I. Lit. : सरलीकरोति. II. To relax : शिथिलयति (nomi.).

UNBENDING (adj.) : दुरानम्य (f. म्या) : v. Also hard, cruel.

UNBIASED : अनावर्णित (f. ता) : v. Impartial.

UNBIDDEN : (1) अचोदित (f. ता) ; (2) अनाहूत (f. ता) ; etc.

UNBIND : मोचयति (मुच्, c. 10.) : v. To loosen, free.

UNBLAMABLE, UNBLAMED : अनिन्द्य (f. न्द्या) : v. Blameless.

UNBLEACHED : u. cloth : निष्प्रवाणिः or निष्प्रवाणम्.

UNBLEMISHED : निष्कलङ्क (f. द्वा) ; (2) निर्मल (f. दा) ; (3) निर्दोष (f. पा).

UNBLEST : विहिङ्मागधेय (f. या) : v. Unfortunate.

UNBLUSHING (adj.) : निर्लज्ज (f. ज्जा) : v. Shameless.

UNBOLT : निरर्गल्यति (nomi.) : v. Bolt, remove.

UNBORN : अजात (f. ता) : v. Born.

UNBOSOM : to u. one's self : हृदयं विवृणोति (वृ, c. 5.) : v. Disclose, reveal.

UNBOUNDED : (1) असीम (f. मा) ; (2) निरवधि (inf.) ; (3) अनन्त (f. न्ता=endless).

UNBRIDLED : (1) अनियन्त्रित (f. ता) ; (2) उद्दाम (f. मा) : Unrestrained.

UNBROKEN : I. Lit. : (1) अमग्न (f. घ्ना) ; (2) अमिन्न (f. ज्ना) ; (3) अलक्षित (f. ता). II. Not trained : (1) अशिक्षित (f. ता) ; (2) अविनीत (f. ता).

UNBRUISED : (1) अक्षत (f. ता) ; (2) अपरिक्षत (f. ता).

UNBURDEN : भारमपनयति (नी, c. 1.) : v. To remove.

UNBURNT : I. Lit. : अदग्ध (f. ग्धा), etc. II. Unbaked : अपक्व (f. का).

UNBUTTON : *निर्वृदामयति (nomi.), अपबुदामीकरोति.

UNCALLED FOR (adj.) : (1) अनाहूत (f. ता ?) ; (2) निरर्थक (f. र्थिका=needless).

UNCEASING : अविरत (f. ता) : v. Incessant.

UNCEASINGLY : अमान्तम् : v. Incessantly.

UNCENSURED : अनिन्दित (f. ता) : v. To censure, blame.

UNCEREMONIOUS : (1) मन्दादर (f. रा) ; (2) अनादर (f. रा) ; (3) by comp.

UNCERTAIN : (1) अनिश्चित (f. ता) ; (2) सन्दिग्ध (f. ग्धा=doubtful).

UNCERTAINTY : I. The state : (1) अनिश्चयः ; (2) संशयः (=doubt). II. Anything uncertain : (1) अशुभम् ; (2) अनिश्चितम् ; etc.

UNCHAIN : अपनिगल्यति (nomi.) : v. Chain, remove.

UNCHANGABLE : (1) अपरिवर्तनीय (f. या) ; (2) अपरिवर्त्य (f. र्त्वा) : v. Immutable.

UNCHANGEBLY : (1) स्थिरम् (=firmly) ; (2) निश्चितम् (=certainly).

UNCHARITABLE : अनुदार (f. रा) : v. Harsh, censorious.

UNCHARITABLY : अनुदारम् : v. Harshly, unmercifully.

UNCHASTE : (1) असत् (f. ती in morals) ; (2) अशुचि (mfn. = impure).

UNCHECKED : (1) अनियमित (f. ता) ; (2) निरवग्रह (f. हा) ; (3) निर्गल (f. ला) ; etc. n.b. Use n. for adv.

UNCIRCUMCISED : अन्ध्रवस्त्रम् (mfn.) (?) and sim. comp.s.

UNCIVIL : (1) असभ्य (f. म्या) ; (2) अशिष्ट (f. हा) ; (3) अविनीत (f. ता) .

UNCIVILIZED : (1) असभ्य (f. म्या) ; (2) बर्बर (f. रा) .

UNCLE : I. Paternal : (1) पितृव्यः ; (2) ज्येष्ठ-
तातः (father's elder brother) ; (3) कनिष्ठतातः
(f.'s younger b.), Vi. ; (4) सु(सु)हृतातः. (=3).

II. Maternal : मातुलः.

UNCLEAN : (1) अशुद्ध (f. डा) ; (2) अशुचि
(mfn.) : v. Clean, dirty.

UNCLEANNES : (1) अशुचित्वम्, -ता ; (2) अशुद्धता
-त्वम् : v. Also dirtiness.

UNCLOSE : विद्वणोति (वृ, c. 5.) : v. To
open.

UNCLOTHE : विवस्त्रयति (nomi.), u.d : विवस्त्र
(f. स्त्रा) : v. Naked.

UNCLOUDED : (1) निरञ्ज (f. ज्ञा) ; (2) व्यञ्ज
(f. ज्ञा) ; (3) अपमेव (f. वा) ; etc.

UNCLOVEN : u.-hoofed : एकशफ (f. फा) or एकखुर
(f. रा) .

UNCOMELY : (1) विरूप (f. पा) : v. Ugly ; (2)
अनभिमत (f. ता) : v. Unpleasant.

UNCOMFORTABLE : perh. असुख (f. स्त्रा) : v.
Comfortable, pleasant.

UNCOMFORTABLY : असुखेन or असुखम् or अपसुखम्
etc.

UNCOMMON : (1) असामान्य (f. न्या) ; (2)
असाधारण (f. नी) ; (3) अपूर्व (f. र्वा) .

UNCOMMONLY : (1) by circumlo. ; (2) अत्यन्तम्
(= exceedingly : q.v.).

UNCOMPOUNDED : (1) अमिश्र (f. म्रा = unmixed) ;
(2) अयुक्त (f. स्त्रा = not joined).

UNCONCERN : expr. with चिन्ता (= care) or
बादरः (= attention) or अवेक्षा (= inspection).

UNCONCERNED : (1) नीतादर (f. रा) ; (2)
अनादर (f. रा) : v. Indifferent.

UNCONDITIONAL : (1) अनिवद्ध (f. डा) ; (2)
अनियमित (f. ता) ; etc.

UNCONFORMABLE : विस्तबादिन् (f. नी) : v. Con-
formable, agreeable.

UNCONGENIAL : (1) प्रतिकूल (f. ला = unfavour-
able).

UNCONNECTED : (1) असंबद्ध (f. डा) ; (2)
असम्बन्ध (f. न्धा) ; etc.

UNCONQUERABLE : (1) अजेय (f. या) ; (2) अजय्य
(f. म्या) ; (3) अविजेय (f. या) ; etc.

UNCONQUERED : (1) अजित (f. ता) ; (2) अविजित
(f. ता) ; etc.

UNCONSCIONABLE : v. Unreasonable, enor-
mous.

UNCONSCIOUS : I. Insensible : (1) अचेतन (f.
ना) ; (2) विसंज्ञ (f. ज्ञा) ; (3) विगतचेतन (f.
ना). II. Not sensible, aware : expr. by
verb : न चेतयति (c. of चिद्) or जानाति (ज्ञा,
c. 9. = know : q.v.).

UNCONSCIOUSLY : (1) अजानत् (f. ती = not know-
ing) ; (2) अज्ञानतः (= unknowingly).

UNCONSCIOUSNESS : I. Insensibility : अचेतन्यम्.
II. Not knowing : expr. by circumlo.

UNCONSECRATED : (1) अप्रतिष्ठित (f. ता) ; (2)
अप्रणीत (f. ता) ; etc.

UNCONTAMINATED : (1) अदूषित (f. ता) ; (2)
अस्पृष्ट (f. हा = untouched).

UNCONTESTED : निर्विवाद (f. हा) : v. Undis-
puted.

UNCONTROLLABLE : (1) अतिग्रहणीय (f. या) ;
(2) असंयम्य (f. म्या) ; (3) अनियन्त्रणीय
(f. या).

UNCONTROLLED : (1) अनियमित (f. ता) ; (2)
असंयत (f. ता) ; etc.

UNCOUPLE : (1) विवटयति (वट्, c. 10.) ; (2)
विद्योजयति (युज्, c. 10. = disjoin).

UNCOURTEOUS : (1) अदक्षिण (f. जा) ; (2) अविनीत
(f. ता) ; (3) असभ्य (f. म्या).

UNCOUTH : विरूप (f. पा) : v. Odd, strange.

UNCOVER : अपावृणोति (वृ, c. 5.) : v. Divest, strip.

UNCOVERED : (1) अनावृत (f. ता) ; (?) अनाच्छादित (f. ता) ; etc.

UNCREATED : असृष्ट (f. हा) : v. To create.

UNCTION : I. Lit. : (1) अङ्गनम्, अभि- ; (2) आलेपः, -नम् ; (3) विलेपः, -नम्. II. Fig. as in address : किम्बता or कौम्यम्.

UNCTUOUS : (1) किम्ब (f. ग्वा) ; (2) चिक्कण (f. वा) ; (3) मसण (f. वा) .

UNCULTIVATED : I. Lit. : (1) खिल (f. ला = waste) ; (2) अप्रतिहत (f. ता) . II. Fig. : (1) असंस्कृत (f. ता) ; (2) अविनीत (f. ता) .

UNCURBED : निरुबध् (f. हा) : v. Unchecked.

UNDAUNTED : निर्भीक (f. का) : v. Fearless.

UNDAUNTEDLY : expr. by adj. : v. Fearlessly.

UNDECAYED : (1) अक्षीण (f. जा) ; (2) अशीर्ण (f. जा) ; etc.

UNDECAYING : (1) अक्षय (f. या) ; (2) अक्षय्य (f. द्या) : v. Imperishable.

UNDECEIVE : भ्रम निरस्त्यति : v. Mistake, to remove.

UNDECIDED : अनिश्चित (f. ता) : v. To decide, doubt.

UNDECKED : (1) अमण्डित (f. ता) ; (2) अभूषित (f. ता) ; etc.

UNDEFENDED : of cases : अविप्रतिपन्न (f. जा) .

UNDEFILED : (1) अदूषित (f. ता) ; (2) अदूषत (f. ता) : v. Also pure.

UNDEFINABLE : अनिर्वचनीय (f. या) : v. To define.

UNDENIABLE : प्रत्याख्येय (f. या) : v. To deny.

UNDENIABLY : (1) निर्विवादम् (= indisputedly) ; (2) निःसन्देहम् (= undoubtedly) .

UNDER (adj.) : I. Lit. : (1) अधर (f. रा) ; (2) अधस्- in comp. ; u. current : अधःप्रवाहः ; u. garment : अधोशुकम्. II. Subordinate : q.v. : u. teacher : अनुशिक्षकः.

UNDER (prep.) : I. Below, beneath : q.v. : तले (with gen.). Ph. : u. one's hand : हस्ततलगत (f. ता) , Mu. iii. II. Fig. : u. this pre-text : अनेन व्यपदेशेन : v. With ; groaning u. pain : पीडातर्प (f. तर्प) , V. p. v. 1. 26. ; u.

misfortunes : विपदि : v. in : u. act nine : नवव-
विषयसुसारेण. III. = less than : कन- in comp.,
and boys u. sixteen : बाहो वाच्यूनवोऽसः, Ap. ;
for those who are u. eleven years of age :
मूलैकादशवर्षस्य, Ap.

UNDERAGE (adj.) : अप्राप्तवयस्क (f. स्का) and
sim. comp.s : v. Minor.

UNDERDONE : असम्यक्सिद्ध (f. हा) : v. To do.

UNDERGO : (1) अनुभवति : v. To suffer ; (2)
अधिगच्छति : v. To get, become.

UNDERGROUND (adj.) : अन्तर्नीम (f. नी) . Ph. :
u. building : भूमिगृहम्, D. iv. ; u. passage : सुरङ्गम्,
-ग्रा, D. ii.

UNDERHAND : (1) परोक्षे (= in the back) ; (2)
गूढम् (= secretly) .

UNDERLIE : लीयते (ली, c. 4.), meaning u. ing
and not clear : अर्था लीना अनिर्मलाः, Sr.

UNDERLINE : अधो रेखयति (nomi.) or रेखया अङ्कयति
(अङ्क, c. 10.) .

UNDERLING : अनुजीविन् (f. नी) : v. Depen-
dant.

UNDERMINE : I. Lit. : सुरङ्गां करोति. II. Fig. :
गूढं नाशयति (c. of नाश्) : v. To destroy,
infuse, secretly.

UNDERMOST : अधस्तम (f. मा) ; (2) नीचैस्तम (f.
मा) ; etc.

UNDERNEATH : अधस् : v. Below, beneath.

UNDERRATE : I. lit. : v. To undervalue. II.
Fig. : लघु मन्यते (मन्, c. 4.) : v. To con-
sider, estimate.

UNDERSONG : v. Chorus.

UNDERSTAND : I. In gen. : (1) बुध्यते (बुष्, c. 4.), did (he) u. it to be a golden lotus : अनु-
त्तं काञ्चनमम्बुजान्म किम्, N. i. 122. ; then made
him u. (i.e. informed) : अथैनं प्रत्यबोधयत्, R. i.
74. ; u. (i.e. learn) this from me : मत्संकाशाधि-
बोधत, M. i. 119. ; (2) अवगच्छति (गच्, c. 1.),
foolish men u. the loss of friend as thorns put in
the heart : अवगच्छति मूढचेतनः भियनारां हृदि शस्त्र-
मपि तम्, R. viii. 38. ; (3) अवैति (इ, c. 2.) :
v. To know ; (4) गृह्णाति (गृह्, c. 9.) : v.
To comprehend ; (5) उपलभते (लभ्, c. 1.) :
v. To perceive. II. To imply ; here the

nominative is understood : अत्र कर्तोऽयः ; *open. or understood* : प्रकाशः सुचितो वा.

UNDERSTANDING (subs.) : I. Intellect : q.v. : बुद्धिः. II. Feeling, harmony : *good u.* : सद्भावः ; *to come to an u.* : देवमुपगच्छति.

UNDERTAKE : I. To begin : q.v. : आरम्भे (रम्, c. 1.). II. To attempt : q.v. : व्यवस्यति (सो, c. 4.). III. Accept : q.v. : अङ्गीकरोति.

UNDERTAKER : I. Lit. : (1) अनुष्ठाय (f. श्री = performer) ; (2) आरम्भ- (f. श्री = beginner). II. Of funerals : प्रेतकर्मनिर्हारक (f. रिक्ता) (?) .

UNDERTAKING : (1) कर्मन् (n.) : v. Work ; (2) व्यवसायः : v. Attempt.

UNDERVALUE : I. Lit. : न्यूनमूल्यं कल्पयति (c. of कृष्ण). II. Fig. : लघु मन्यते (मन्, c. 4.) : v. Also despise.

UNDESERVED, -LY : expr. by circumlo. : v. To deserve.

UNDESERVING (adj.) : अनर्ह (f. र्हा) : v. Unworthy.

UNDESIGNEDLY : (1) असंकल्प्य ; (2) अज्ञानतः (= unknowingly) ; (3) अकामतः (= unintentionally).

UNDESIGNING : निष्कपट (f. टा) : v. Artless, sincere.

UNDESIRABLE : (1) अनाकाङ्क्ष्य (f. द्या) ; (2) न वाञ्छनीय (f. या) ; etc.

UNDEVIATING (adj.) : (1) अव्यभिचारिन् (f. जी) ; (2) अविचलित (f. ता) : v. Steady.

UNDIGESTED : I. Lit. : अजीर्ण (f. र्जा). II. Fig. : perh. : अविम्यस्त (f. स्ता).

UNDIMINISHED : (1) अक्षीण (f. णा) ; (2) अनपचित (f. ता) ; (3) अजातहास (f. सा) ; etc.

UNDISCIPLINED : (1) अशासित (f. ता) ; (2) अविनीत (f. ता = untrained).

UNDISGUISED : (1) निरुद्धणन् (mfn.) ; (2) निर्व्याज (f. जा) ; (3) अमाय (f. या), etc.

UNDISPUTED : (1) निर्विवाद (f. दा) ; (2) अविप्रतिपन्न (f. ता) ; अविवदित (f. ता) ; etc.

UNDISTURBED : (1) अनुत्पन्न (f. न्या) ; (2) निराकुल (f. सा) ; (3) निर्वेग (f. ता) ; etc.

UNDIVIDED : (1) अलङ्घित (f. ता) ; (2) अविभक्त (f. ता) ; etc.

UNDO : I. To unite : उन्मुञ्चति (मुञ्, c. 6.). II. Ruin, destroy : q.v. : हन्ति, उप- (हन्, c. 2.). III. To reverse, annul : q.v. : परावर्तयति (c. of वृत्).

UNDONE : I. Lit. : अकृत (f. ता). II. Ruined, done for : (1) हत (f. ता), *alas ! I am u.* : हा हतोऽस्मि, K. III. Reversed : q.v. : (1) परिवर्तित (f. ता) ; (2) खण्डित (f. ता).

UNDOUBTED : (1) असन्दिग्ध (ग्धा, ग्ध) ; (2) निःसन्देहः (हा, ह) ; (3) निःसंशयः (या, य) ; (4) असंशयः (या, य) ; (5) अविवृण्व (व्याः व्यः) : v. Certain.

UNDOUBTEDLY : असंशयम् ; (2) निःसंशयम् ; (3) निःसन्देहम् ; (4) असन्दिग्धम्.

UNDRAW : अपसारयति (c. of सृ).

UNDRESS (v.) : वस्त्रं or बासः अपनयति (नी, c. 1.) or अवतारयति (c. of तृ) or उन्मुञ्चति (मुञ्, c. 6.).

UNDRESS (subs.) : perh. लघुवासस् (n.) and sim. comp.s.

UNDRESSED : of food : (1) असंस्कृत (f. ता) ; (2) अनुपस्कृत (f. ता).

UNDUE : अनुचित (f. ता) : v. Improper, unworthy.

UNDULATE : (1) तरङ्गायते (nomi. = wavy) ; (2) expr. by adj.

UNDULATING, UNDULATORY : (1) मञ्जुर (f. रा = curling) ; (2) उच्चतावनत (f. ता = high and low) ; ऊर्मिमत् (f. ती = wavy).

UNDULATION : (1) मञ्जुरता ; (2) उच्चनीचता ; (3) ऊर्मिमत्ता or स्वम्.

UNDULY : (1) अनुचितम् : v. Improperly ; (2) अतिरिक्तम् : v. Exceedingly.

UNDUTIFUL : अमत्त (f. ता) : v. Dutiful, disobedient.

UNDYING : अमरः (रा, रं) : v. Deathless, unfading.

UNEARTH : उत्खनति (खन्, c. 1.) : v. To dig up.

UNEARTHLY : (1) अपार्थिव (f. बी), R. vii. 34. : v. Earthly.

UNEASINESS : (1) असुखम् ; (2) अनिर्वृतिः ; (3) कष्टम् : v. Distress.

UNEASY : (1) अनिर्बृत (f. ता) ; (2) असुखिन् (f. नी) ; (3) उत्कण्ठित (f. ता = anxious).
UNEDUCATED : अशिक्षित (f. ता) : v. Ignorant.
UNEMBARRASSED : (1) अनाकुलित (f. ता) ; (2) अबाधित (f. ता) ; etc.
UNEMPLOYED : अव्यापृत (f. ता) ; (2) निर्व्यापार (f. रा) ; (3) निष्कर्मन् (mfn.).
UNENCUMBERED : perh. अवन्ध (f. न्वा) or अग्रस्त (f. स्ता).
UNENTERPRISING : (1) निरुद्यम (f. मा) ; (2) निरुद्योग (f. गा) ; etc.
UNENVIABLE : (1) निस्पृहणीय (f. या) ; (2) अनाकांक्ष्य (f. ह्या) ; etc.
UNEQUAL : (1) असम (f. मा) ; (2) असमान (f. ना) ; (3) विषम (f. मा).
UNEQUALLED : अप्रतिम (f. मा) : v. Incomparable.
UNEQUALLY : (1) असमम् ; (2) विषमम् ; (3) वैषम्येण ; (4) असमानम्.
UNEQUIVOCAL : असन्दिग्ध (f. र्वा) : v. Clear.
UNERRING : I. Lit. : अभ्रान्त (f. न्ता). II. Fig. : (1) अमोघ (f. वा) ; (2) अव्यर्थ (f. र्वा).
UNEVEN : v. Unequal, undulating.
UNEVENLY, UNEVENNESS : v. Unequally, inequality.
UNEXAMPLED : (1) अनिदर्शन (f. ना) (?) ; (2) अपूर्व (f. र्वा = unprecedented).
UNEXCEPTIONABLE : (1) अनवय (f. वा) ; (2) निरवय (f. वा) ; अवाच्य (f. च्या) ; etc.
UNEXPECTED : (1) अचिन्तित (f. ता) ; (2) अतर्कित (f. ता) ; (3) असम्भावित (f. ता) ; etc.
UNEXPECTEDLY : (1) अतर्कितम् ; (2) अचिन्तितम् ; (3) असम्भावितम्, etc.
UNFADING (adj.) : (1) अस्मान (f. ना) ; (2) अपरिस्मान (f. ना) ; etc.
UNFAILING : (1) अव्यर्थ (f. र्वा = not vain, effectual) ; (2) अक्षय (f. या = inexhaustible).
UNFAIR : असृजु (mfn.) : v. Dishonest, improper, deceitful.
UNFAIRLY : (1) अनार्जवेन ; (2) अन्यायेन ; (3) अपर्येतः.
UNFAIRNESS : अनार्जवम् : v. Dishonesty, insincerity.

UNFAITHFUL, -LY, -NESS : v. Faithless, -ly, -ness.
UNFASHIONABLE : (1) असम्मत (f. ता) ; (2) अप्रचलित (f. ता = not current).
UNFASTEN : उन्मुञ्चति (मुच्, c. 6.) : v. Tie, to remove.
UNFATHOMABLE, UNFATHOMED : (1) अगाध (f. वा) ; (2) अतलस्पर्श (f. र्वा) : v. Deep, profound.
UNFAVOURABLE : (1) प्रतिकूल (f. ता) ; (2) प्रति (= against) in comp. : v. Favourable.
UNFAVOURABLY : expr. by circumlo.
UNFEELING : अहृदय (f. वा) : v. Unkind, merciless.
UNFEIGNED : अकृत्रिम (f. मा) ; (2) निर्व्याज (f. जा) ; (3) अकृतक (f. का).
UNFEIGNEDLY : (1) अकृत्रिमम् ; (2) निर्व्याजम् ; (3) by comp.
UNFETTER : विनिगडयति (nomi.) : v. Fetter, to remove.
UNFINISHED : (1) असमाप्त (f. ता) ; (2) अनवसित (f. ता) ; etc.
UNFIT (adj.) : (1) अयोग्य (f. र्वा) ; (2) अनर्ह (f. र्वा) ; (3) अनुपयुक्त (f. का) ; etc.
UNFIT (v.) : expr. by adj.
UNFITNESS : (1) अयोग्यता ; (2) अनर्हता ; (3) अनुपयुक्तता.
UNFIX : I. Lit. : v. To release. II. To dissolve : q.v.
UNFOLD : (1) विवृणोति (वृ, c. 5.) : v. To open ; (2) विस्तारयति (c. of स्तृ) : v. To expand.
UNFORESEEN : अचिन्तित (f. ता = unexpected : q.v.) : v. Also foresee.
UNFORGIVING : (1) अमर्षण (f. गा) ; (2) अक्षमिन् (f. जी) ; (3) अक्षान्ति (mfn.).
UNFORMED : I. Not formed : (1) अकृत (f. ता) ; (2) अवहित (f. ता) ; (3) अनिमित (f. ता). II. Dissolved : नष्टम् (f. वा) and sim. comp.s.
UNFORTUNATE : (1) दुर्भाग्य (f. र्वा) ; (2) हत-
 माय (f. र्वा) ; (3) मन्दभाग्य (f. र्वा) ; (4) अभाग (f. गा) ; (5) विविष्टभाग्येय (f. वा) ; etc.

UNFORTUNATELY : (1) दुर्भाग्यवता ; (2) दुर्घटान् ; (3) दुर्दैववशात्, etc.

UNFOUNDED : (1) अदृक् (f. का) ; (2) निर्मूल (f. ला) : v. False.

UNFREQUENTED : विरलसञ्चार (f. रा) : v. To frequent.

UNFRIENDLY : (1) विमित्र (f. या) ; (2) अमित्र (f. या) : v. Friendly, inimical.

UNFRUITFUL : (1) अफल (f. ला) ; (2) निष्फल (f. ला) ; (3) फलहीन (f. ना) ; etc.

UNFRUITFULLY : (1) निष्फलम् ; (2) वृथा (in vain : q.v.).

UNFULFILLED : (1) अनिष्पन्न (f. दा) ; (2) अनिष्पादित (f. ता) ; (3) असमाहित (f. ता) ; (4) असाधित (f. ता) : v. To fulfil.

UNFURL : (1) विवृणोति (वृ, c. 5.) : v. To open ; (2) विस्तारयति : v. To expand.

UNFURNISHED : (1) अपरिबर्ह (f. र्हा) ; (2) असज्जित (f. ता) ; etc.

UNGAINLY : विरुप (f. पा) : v. Awkward, ugly.

UNGEROUS : अनुदार (f. रा) : v. Generous.

UNGENTLEMANLY, UNGENTEEL : (1) अमद्र (f. द्रा) ; (2) असम्य (f. म्या) .

UNGODLY : I. Lit. : निरीश्वर (f. रा) . II. Wicked, sinful : q.v. Ph. : *u. hours* : असमयः.

UNGOVERNABLE : (1) अशासनीय (f. या) ; (2) अनियम्य (f. म्या=uncontrollable) ; etc.

UNGRACEFUL : कदर्य (f. र्या) : v. Awkward, inelegant.

UNGRACIOUS : I. Unmerciful : अपसन्न (f. दा) . II. Unpleasant : अशोमन (f. ना) .

UNGRAMMATICAL : (1) च्युतसंस्कार (f. रा), Sah. ; (2) च्युतसंस्कृति (mf. n.), Kav. ; (3) व्याकरण-लक्षणहीन (f. ना) ; (4) व्याकरणविरुद्ध (f. दा) ; etc.

UNGRATEFUL : (1) अकृतज्ञ (f. दा) ; (2) अकृत-वेदिन् (f. नी) etc.

UNGRUDGINGLY : (1) निरापत्ति ; (2) निरापत्तिपूर्वम् ; (3) अप्रतिबाध्य ; etc.

UNGUARDED : (1) अरक्षित (f. ता) and sim. comp.s.

UNGUENT : (1) अभ्यञ्जनम् ; (2) लेपः, विलेपनम् ; (3) अनुलेपः ; (4) समाबन्धः, -नम् ; (5) उपदेहः.

UNHALLOWED : (1) अपवित्र (f. त्रा) : v. Profane, unholy.

UNHAPPILY : I. Unfortunately : q.v. : दुर्दैवान् . II. Miserably : q.v.

UNHAPPY : I. Miserable : q.v. : (1) असुखिन् (f. नी) ; (2) अनिर्वृत (f. ता) ; (3) दुःखिन् (f. नी) . II. Unfortunate : q.v.

UNHARNESSED : मोचयति (मुच्, c. 10.), *u. d. the horses* : मोचयमास दुरजान्, Mah. v. ii. 100-2.

UNHATCHED : I. Lit. : अघृत (f. ता) (?) . II. Fig. : असंकल्पित (f. ता) .

UNHEALTHINESS : (1) असुखता (of men, etc.) ; (2) अस्वास्थ्यकरत्वम् (of places) ; etc.

UNHEALTHY : I. Of men, etc. : (1) असुख (f. स्वा) ; (2) रोगवत् (f. ती) ; (3) आमयिन् (f. नी) ; etc. II. Of places, etc. : (1) अस्वास्थ्यकर (f. री) ; (2) रोगाकुल (f. ला) ; (3) आमयाविल (f. ला) ; and sim. comp.s.

UNHEARD : I. Adj. : अश्रुत (f. ता) , *u. of before* : अश्रुतपूर्व (f. र्वा) . II. Adv. : expr. by अदत्तकर्ष (f. र्णा) and sim. comp.s.

UNHEEDED : (1) अवधीरित (f. ता) : v. To neglect.

UNHEEDFUL, UNHEEDING : अनवधान (f. ना) : v. Unmindful.

UNHESITATINGLY : अविकल्पम्, P. : v. Boldly, fearlessly.

UNHINGE : विसन्धीकरोति (?), *u. d.* : अपसन्धि (mf. n. : ?).

UNHOLY : (1) अपुण्य (f. प्या) ; (2) अपवित्र (f. त्रा) ; (3) अपूत (f. ता) ; etc.

UNHOPED FOR : (1) अनाकाङ्क्षित (=unexpected) ; (2) आशातीत (beyond hope).

UNHURT (adj.) : (1) अक्षत (f. ता) ; (2) अपरिक्षत (f. ता) ; (3) अविक्षत (f. ता) ; etc.

UNICORN : एकःशृङ्गः or एकशृङ्गिन् (m. : ?).

UNIFORM : I. Adj. : (1) एकाकार (f. रा) , सारूप (f. पा) and sim. comp.s. ; (2) एकविध (f. वा) and sim. comp.s. (= of the same kind) ; (3) समान (f. ना=even) ; (4) विशेषक (f. पिका =distinguishing) . II. Subs. : विशेषवेषः.

UNIFORMITY : (1) सारूप्यम् ; (2) ऐकविध्यम् ; (3)

साम्यम् ; (4) वैशेष्यम् ; (5) नियमः : for dif. : v. Uniform.

UNIFORMLY : निवतम् : v. Constantly, always.

UNILITERAL : (1) एकाक्षर (f. रा) ; (2) एकवर्ष (f. र्वा) .

UNIMPAIRED : (1) अक्षत (f. ता) ; (2) अविकल (f. ला) ; (3) अन्न (f. ना) ; etc.

UNIMPEACHABLE : (1) निरवयव (f. वा) ; (2) अनिन्द्य (f. न्वा=irreproachable) .

UNIMPORTANT : (1) लघु (f. also जी) ; (2) अगुरु (f. also र्जी) ; etc.

UNINHABITABLE : (1) न वासयोग्य (f. ग्या) ; (2) अवास्तव्य (f. व्या) ; etc.

UNINHABITED : (1) निर्मातृव्य (f. वा) ; (2) निर्जन (f. ना) ; (3) निर्मलुच्य (f. व्या) ; (4) अमालुच्य (f. वा) ; and sim. comp.s.

UNINJURED : (1) अक्षत (f. ता) : v. Unhurt ; (2) अविकल (f. ला) ; (3) अत्रण (f. वा) .

UNINTELLIGIBLE : (1) दुर्बोध (f. वा) , and sim. comp.s. ; (2) अस्पष्ट (f. ट्टा=not clear) .

UNINTENTIONAL : expr. by adv. : v. Also undesigned.

UNINTENTIONALLY : (1) अकामतः ; (2) अकामात् ; (3) अकामेन .

UNINTERESTING : न हृदयग्राहिन् (f. जी) or हृदयजन्य (f. मा) .

UNINTERRUPTEDLY : अविच्छिन्नम् : v. Incessantly.

UNINTERRUPTED : (1) अविच्छिन्न (f. वा) ; (2) अपरिच्छिन्न (f. वा) : v. Also incessant.

UNION : (1) योगः, सं-, समा-, *when even one's body and soul are heard to have u. and separation* : स्वसरीरसरीरिणावपि श्रुतसंयोगविपर्ययो यदा, R. viii. 89. ; संहतिः (the state of being united), *u. is good for men* : संहतिः श्रेयसी पुंसाम्, H. i. 35. ; (3) सङ्गमः or समागमः (=meeting).

UNIQUE : (1) अद्वितीय (f. या) ; (2) अपूर्व (f. र्वा =unprecedented) .

UNISON : एकतानः(लः) : v. Also concord.

UNIT : मूलम्, *u. of measure* : मानमूलम्.

UNITARIAN : (1) अद्वैतवादिन् (f. नी ?) ; (2) अद्वयवादिन् (f. नी ?) .

UNITARIANISM : (1) अद्वैतवादः (?) ; (2) अद्वयवादिता, -त्वम् (?) .

UNITE : I. Trans. : (1) योजयति, सं-, समा- (दुष्, c. 10.) : v. To join ; (2) संहति (हृ, c. 2 : as in a work), *they u. dly* : एते संहताः, H. i. 36. ; (3) संघटयति (c. of वट्=to couple), *to u. Bhaimi with him* : अनेन भैमी घटयिष्यन्, N. i. 46.

II. Intrans. : (1) संयुज्यते. (pass. of युज्) ; (2) better by part.s.

UNITED (adj.) : of persons : (1) संहत (f. ता) ; (2) मिलित (f. ता) .

UNITEDLY : (1) by adj. ; (2) सम्मूय : v. Also together.

UNITY : I. Oneness : एकता, -त्वम्, *The doctrine of u.* : अद्वैतमतम्, -वादः. II. Agreement : (1) ऐक्यम् ; (2) ऐकमत्यम् (unanimity). III. In math. : एकः.

UNIVERSAL : (1) सार्वभौकिक (f. की) ; (2) सार्वभिक (f. की) ; (3) सार्व (f. र्वा : rare), Si.

UNIVERSALITY : (1) सार्वभौकिकत्वम् ; (2) सार्व-त्रिकता, -त्वम् ; (3) सर्वसाधारणता.

UNIVERSALLY : (1) सर्वत्र ; (2) सर्वतः ; (3) विश्वतः ; (4) विश्वक्.

UNIVERSE : विश्वम्, *glory to Thee, the Creator of the u.* : नमो विश्वसृजे तुभ्यम्, R. : v. World.

UNIVERSITY : विश्वविद्यालयः (विश्वविद्यालयः is now used) .

UNIVOCAL : I. Of words : एकार्थ (f. र्वा) . II. of sound. : एकतानिक (f. की) .

UNJUST : I. Of men : (1) अन्यायपर (f. रा) ; (2) अपार्षिक (f. की) ; etc. II. Of acts : (1) अन्याय्य (f. व्या) ; (2) न न्यायसङ्गत (f. ता) ; etc.

UNJUSTLY : (1) अन्यायतः ; (2) अन्यायेन ; (3) अपर्यतः.

UNKIND : (1) निर्दय (f. या) ; (2) दयाहीन (f. ना) ; etc. : v. Merciless.

UNKINDLY (adv.) : (1) निर्दयम् ; (2) निष्करुणम् ; (3) निष्कृपम्.

UNKINDLY (adj.) : (1) अप्रिय (f. या) ; (2) अस्निग्ध (f. र्वा) ; etc.

UNKINDNESS : I. The state : (1) निग्रहः, (=dis-favour) ; (2) निःश्रेयता (=want of affection) ; (3) निर्दयता (=mercilessness). II. Unkind act : निर्दयव्यवहारः and sim. expr.s.

UNKNOWNLY : (1) अज्ञानतः ; (2) अज्ञानम् (f. ती) ; (3) अज्ञोपपूर्वम् ; etc.

UNLACE : मोचयति or मोक्षयति (मुच्, or मोक्ष, c. 10.) .

UNLAWFUL : (1) अवैध (f. वी : ?) ; (2) विधि-विरुद्ध (f. दा : ?) ; etc.

UNLAWFULLY : (1) विधिविरुद्धम् (?) ; (2) विधि-विरुद्धम् (?) ; etc.

UNLAWFULNESS : (1) अवैधता (?) ; (2) विधि-विरुद्धता (?) ; etc.

UNLEARN : (1) मनसो निष्कारयति (c. of कार्) ; (2) स्मृतेरपास्यति (अस्, c. 4.) : v. To drive out, forget.

UNEARNED : (1) अशिक्षित (f. ता) ; (2) अविद्वत् (f. दुषी) ; (3) अज्ञ (f. दा) : v. Ignorant.

UNLESS : (1) न(नो)चेत्, *please reply u. it is secret.* : न चेद्ग्रहस्य प्रतिबन्धमर्हति, Ku. v. 40. ; (2) यदि न (sometimes यदि is understood), *u. those who are dependents like me* : न स्यादन्त्योऽन्त्यहमिव अनो यः पराङ्गीनवृत्तिः, Mc. i. 8. : v. Also except.

UNLETTERED : अशिक्षित (f. ता) : v. Unlearned.

UNLIKE : (1) असम्प्रा or विसम्प्रा (f. स्त्री=dissimilar) : v. Like, different ; (2) with न and नत् in comp. (in contrasting), *u. his father* : न पितृवत्.

UNLIKELY : असम्भव (f. दा) : v. Improbable, not likely.

UNLIMITED : (1) असीम (f. मा) ; (2) निरवधि (mfn.) ; (3) अनन्त (f. न्ता=endless) .

UNLOAD भारमवतारयति (c. of तृ) or अवरोपयति (c. of ह्) ; etc. (with gen.).

UNLOADED : (1) अपभार (f. रा) ; (2) अवरोपित-, अवतारित-भार (f. रा) , etc.

UNLOOK : (1) उद्घाटयति (c. of घट्) ; (2) उन्मुद्रयति (nomi.) ; etc.

UNLOOKED FOR : अनाकाङ्क्षित (f. ता) : v. Unexpected.

UNLOOSE : (1) शिथिलीकरोति ; (2) शिथिलयति (nomi.) : v. To loose.

UNLUCKILY : दुर्भाग्यवशात् : v. Unfortunately.

UNLUCKY : दुर्भाग्य (f. ग्वा) : v. Unfortunate.

UNMAN : पौर्षं हरति (ह, c. 1.) , नाशयति (c. of नश्) ; etc. (with gen.).

UNMANAGEABLE : (1) दुर्विनेय (f. वा) ; (2) अविवेय (f. वा) ; etc.

UNMANLY : (1) कापुल्य in comp. ; (2) स्त्रेय (f. वी=effeminate).

UNMANNERLY : (1) असम्भ्य (f. म्बा) ; (2) अशिष्ट (f. दा) ; (3) असौम्य (f. म्बा) ; etc.

UNMARRIED : (1) अण्ड (f. दा) ; (2) अविवाहित (f. ता) ; (3) अकृतोद्वाह (f. दा) ; (4) अपरिणीत (f. ता) ; etc.

UNMASK : छद्मं हरति (ह, c. 1.) or भ्रंशयति (c. of भ्रंश्) ; etc. (with gen.), *u. sd* : अपच्छद्मम् (mfn.) ; भ्रष्टच्छद्मम् (mfn.) ; etc.

UNMATCHED : (1) अप्रतिम (f. मा) ; (2) अद्वितीय (f. वा) : v. Incomparable.

UNMEANING : (1) निरर्थक (f. का) ; (2) अनर्थक (f. का) ; (3) शुन्यार्थक (f. का) ; etc.

UNMEET : अयुक्त (f. क्ता) : v. Unfit.

UNMERCHANTABLE : अविक्रीयः (या, यं) and sim. comp.s.

UNMERCIFUL : (1) निष्करुण (f. णा) ; (2) निर्दय (f. दा) ; (3) निष्कृप (f. पा) ; (4) गतकृण (f. णा) ; (5) निष्ठुर (f. रा=hard) ; etc.

UNMERCIFULLY : (1) निष्ठुरम् ; (2) निष्कृपम् ; (3) निर्दयम्, etc.

UNMERITED : expr. by circumlo. : v. To deserve.

UNMINDFUL : अनवहित (f. ता) : v. Careless.

UNMISTAKABLE : असन्दिग्ध (f. ग्वा : undoubted : q.v.).

UNMIXED : (1) अमिश्र (f. मा) ; (2) असंमिश्र (f. मा) : v. Also pure.

UNMOLESTED (adv.) : (1) निरावापद ; (2) निस्पृहवत् ; (3) निस्पृहवत्, etc.

UNMOOR : मुञ्चति, मोचयति, उत्त- (मुच्, c. 6. and 10.) .

UNMOVED : अविचलित (f. ता) : v. Also firm.

UNMUSICAL : (1) वित्तर (f. रा) ; (2) अपस्वर (f. रा) ; etc.

UNNATURAL : I. Lit. : (1) अस्वामाधिक (f. की) ; (2) स्वभावविरुद्ध (f. दा) , etc. II. Affected : q.v. : कृत्रिम (f. मा) .

UNNECESSARILY : (1) निरर्थकम् ; (2) निष्कारणम् ; (3) निष्प्रयोजनम् ; (4) दृषा (=in vain).

UNNECESSARY : (1) अनावश्यक (f. का) ; (2) अनावश्यकिय (f. या) ; (3) निष्प्रयोजन (f. ना = needless).

UNNERVE : बलं or सत्त्वं हरति, अप- (दृ. c. 1.) : v. To weaken.

UNNOTICED : (1) अलक्षित (f. ता) ; (2) अनालक्षित (f. ता) ; etc.

UNNUMBERED : असंख्यात (f. ता) : v. Innumerable.

UNOBJECTIONABLE : expr. by circumlo. : v. To object, -ion.

UNOBSERVED : I. Adj. : अलक्षित (f. ता) ; etc. II. Adv. : अलक्षितम्.

UNOBSTRUCTED : (1) अबाधित (f. ता) ; (2) अप्रतिबन्ध (f. न्बा) : v. To obstruct.

UNOCCUPIED : I. Having no employment : निर्व्यापार (f. रा), M.n. ; and sim. comp.s. II. Of land : perh. अनावृत (f. ता) and sim. comp.s.

UNOFFENDING : निरपराध (f. बा) : v. Innocent.

UNPACK : (1) उद्घाटयति (c. of घट्) ; (2) उन्मुञ्चति (मुच्, c. 6.).

UNPAID : I. Not discharged : अशोधित (f. ता) etc. II. Not paid : अदत्तवेतन (f. ना) etc.

UNPALATABLE : (1) अनास्वाद्य (f. बा) ; (2) अस्व्य (f. च्या) ; etc.

UNPARALLELED : (1) अद्वितीय (f. या) or rarely अतिद्वय (f. यी) : (of things), u. tale : अतिद्वयी कथा, K. ; (2) अप्रतिम (f. मा) (=incomparable).

UNPARDONABLE : (1) न क्षमाई (f. हाँ) ; (2) अक्षान्तव्य (f. व्या) ; etc.

UNPEOPLED : निर्जन (f. ना) : v. Uninhabited.

UNPERCEIVED : I. Adj. : अलक्षित (f. ता) and sim. comp.s. II. Adv. : अलक्षितम् and sim. comp.s.

UNPERFORMED : असमाप्त (f. ता) : v. Incomplete, imperfect.

UNPLEASANT : (1) अप्रिय (f. या) ; (2) अमनोह (f. हा) ; (3) अशोमन (f. ना) ; etc.

UNPLEASANTNESS : (1) अप्रियता ; (2) अमनोहता ; (3) अशोमनत्वम्.

UNPLOUGHED : (1) अकृष्ट (f. हा) ; (2) अविकृष्ट (f. हा).

UNPOLISHED : (1) असंस्कृत (f. ता) ; (2) अनुपस्कृत (f. ता) ; (3) अपरिष्कृत (f. ता) ; etc.

UNPOPULAR : (1) लोकविमिय (f. या) ; (2) जनविरागमाण् (mfn.) ; etc.

UNPOPULARITY : (1) लोकविमियता ; (2) जनविरागिता ; etc.

UNPRACTISED : (1) अनभ्यस्त (f. स्ता) ; (2) अनभिष्ट (f. हा =unacquainted) : etc.

UNPRECEDENTED : (1) अपूर्व (f. र्वाँ) ; (2) अदृष्टपूर्व (f. र्वाँ) ; etc.

UNPREJUDICED : (1) अपक्षपातिन् (f. नी) ; (2) by circumlo.

UNPREMEDITATED : (1) असंकल्पित (f. ता) ; (2) अनाकलित (f. ता) ; etc.

UNPRETENDING : (1) अविकल्पन (f. ना) ; (2) निरमिमान (f. ना) ; etc.

UNPRINCIPLED : (1) अपरमर्निष्ठ (f. हा) ; (2) असद्वत् (f. ता : of men) : v. Wicked.

UNPRODUCTIVE : निष्फल (f. ला) : v. Fruitless, productive.

UNPROFITABLE : निरर्थक (f. का) : v. Useless.

UNPROMISING : (1) अवर्द्धिष्णु ; (2) by circumlo.

UNPROFITIOUS : (1) अमङ्गल (f. ला) ; (2) अशुभ (f. बा) ; etc.

UNPROTECTED : (1) अरक्षित (f. ता) ; (2) अनमिरक्षित (f. ता) ; (3) अगुप्त (f. ता) ; etc.

UNPUNISHED : (1) अदण्डित (f. ता) ; (2) अशसित (f. ता) ; (3) by circumlo.

UNQUALIFIED : I. Unfit : q.v. II. Not restricted : अबाध (f. बा).

UNQUESTIONABLE : (1) असन्दिग्ध (f. न्बा) : v. Undoubted ; (2) निर्विवाद (f. हा =undisputed).

UNRAVEL : अपावृणोति (वृ, c. 5.) : v. To disclose, reveal.

UNREASONABLE (1) अन्याय्य (f. व्या =unjust) ; (2) अपरिमित (f. ता =immoderate).

UNREGENERATE : I. Lit. : अनुवर्जित (f. ता). II. Fig. : अप्राप्तसंस्कार (f. रा).

UNRELENTING : (1) निर्दय (f. या) ; (2) निष्पुत्र (f. रा) ; (3) निष्करुण्य (f. बा) ; etc.

UNREMITTING : (1) अविरत (f. ता) ; (2) बहिमान्त (f. ता) ; (3) सन्तत (f. ता) ; etc.

UNRESERVED : असंयत (f. ता) : v. Unrestrained.

UNRESERVEDLY : I. Frankly : (1) असंयतम् ; (2) असङ्कोचम्. II. Without any limitation : असंयतम्.

UNRESTRAINED : (1) असंयत (f. ता) ; (2) अयञ्जित (f. ता) ; (3) अनियञ्जित (f. ता) : v. To restrain, check.

UNREVENGED (1) अप्रतिहृत (f. ता) ; (2) अप्रतिहिंसित (f. ता) ; etc.

UNRIGHTEOUS : (1) अन्याय्य (f. व्या=unjust) ; (2) अन्यायपरायण (f. वा : of men) : v. Irreligious, impious.

UNRIGHTEOUSNESS : (1) अन्याय्यता, etc. (of acts) ; (2) अधार्मिकता, etc. (of men).

UNRIPE : (1) अपक्व (f. का) ; (2) अपरिपक्व (f. का) ; (3) अपरिणत (f. ता) ; (4) आमः (मा, म=mau) : v. Ripe.

UNRIPENESS : (1) अपक्वता ; (2) अरिपक्वता ; etc.

UNRIVALLED : (1) अद्वितीय (f. या) ; (2) अप्रतिम (f. मा) ; (3) अप्रतिरूप (f. या) ; (4) अतुल (f. ता=incomparable : q.v.)

UNROLL : अघा-वृणोति, वि- (वृ, c. 5.) : v. To open.

UNRUFFLED : (1) अक्षुब्ध (f. ब्धा) ; (2) असंक्षुब्ध (f. ब्धा) : v. Calm, quiet.

UNRULY : अवश (f. शा).

UNSADDLE : पर्याणम्, etc. अपनयति (नी, c. 1.=remove : q.v.). U. d. : व्यपनीतपर्याण (f. णा), K.

UNSAFE : (1) असुरक्षित (f. ता=unprotected) ; (2) साबाध (f. बा=obstructed).

UNSALEABLE : (1) बविक्रीय (f. या) ; (2) अविक्रेतव्य (f. व्या) ; etc.

UNSATISFIED : (1) अपृप्त (f. ता) ; (2) असन्तुष्ट (f. हा) ; etc.

UNSAVOURY : (1) अस्वादु (mf.n.) ; (2) विरस (f. ता) : v. Also offensive.

UN SAY : प्रत्याख्याति (f. ख्या, c. १.) : v. To contradict.

UNSEAL : (1) मुद्रासुद्धादयति (c. of चद्) or अप-

नयति (नी, c. 1.) ; (2) उन्मुद्रयति (nomi.) ; (3) विमुद्रयति (nomi.).

UNSEARCHABLE : (1) अमार्ग्य (f. र्ग्या) ; (2) दुर्गम (f. वा=impenetrable).

UNSEASONABLE : (1) अकाल- or असमय- in comp. ; (2) आकालिक (f. की) ; (3) असामयिक (f. की).

UNSEASONABLY : (1) अकाले ; (2) असमये ; (3) by comp.

UNSEEMLY : (1) अनुचित (f. ता=improper) ; (2) अविनीत (f. ता=indecent).

UNSELFISH : (1) अस्वार्थपर (f. रा), etc. ; (2) उदार (f. रा=liberal).

UNSERVICABLE : अनुपयोगिन् (f. नी) : v. Useless.

UNSETTLE : (1) आकुलयति (nomi.) ; (2) क्षोभयति (c. of क्षुम्=agitate).

UNSETTLED : (1) अस्थिर (f. रा) : v. Uncertain ; (2) अव्यवस्थित (f. ता).

UNSHACKLE : मोक्षयति, परि-, वि- (मुक्ष्, c. 10.) : v. To release, free.

UNSHAKEN : अप्रकम्प्य (f. म्प्या), Ki. xi. 39. ; etc. : v. To shake, firm.

UNSHEATH : कोषात् उद्धरति (हृ, c. 1.), M.n. : निष्कर्षति (कृष्, c. 1.=to draw out), etc. U. ed : (1) विकोष (f. वा), Ki. xvii. 45. ; (2) निष्कोश (f. शा), Vi. vi. 53.

UNSHIP : पोताधिष्ठापयति (c. of क्रम्), बहिष्करोति, etc.

UNSHORN : (1) अकृत (f. ता=uncut) ; (2) अहृत (f. ता=unrobbed).

UNSIGHTLY : (1) विरूपदर्शन (f. ना) ; (2) अप्रियदर्शन (f. ना) ; etc.

UNSKILFUL, UNSKILLED : (1) अकुशल (f. ला) ; (2) अनियुग (f. णा) ; (3) अदक्ष (f. क्षा) : v. Skilful.

UNSKILFULNESS : (1) अकौशलम् ; (2) अदाक्ष्यम् ; (3) अनेपुण्यम् ; etc.

UNSOCIABLE : सङ्गविमुख (f. खी) and sim. comp.s. v. Sociable.

UNSOLICITOUS : (1) अनुद्दिष्ट (f. ष्टा) ; (2) निरद्देश (f. णा) ; (3) निश्चिन्त (f. च्छा).

UNSOPHISTICATED : सरल (f. ला) : v. Simple, sincere.

UNBOUND : I. In gen. : असार (f. रा). II. Of health : अनुत्त (f. ला) : v. Sound.

UNSPARING : I. Merciless, severe : कठोर (f. रा). II. Liberal, profuse : q.v.

UNSPEAKABLE : (1) अकथनीय (f. मा) ; (2) अनाख्येय (f. या) ; etc.

UNSTABLE : अस्थिर (f. रा) : v. Inconstant, fickle.

UNSTAINED : (1) निष्कलङ्क (f. द्वा) ; (2) अकलङ्कित (f. ता) ; etc.

UNSTEADINESS : (1) अस्थैर्यम् ; (2) अस्थिरता or त्वम् ; (3) अनवस्थितिः : v. Fickleness.

UNSTEADY : (1) अस्थिर (f. रा) ; (2) अनवस्थित (f. ता) ; (3) चञ्चल (f. ला=fickle).

UNSTRING : I. Lit. : (1) by circumlo. : v. String, to remove, free ; (2) शिथिलयति (nomi. :=loosen). II. Fig. : शिथिलयति (nomi.) : v. To slaken.

UNSUBSTANTIAL : असार (f. रा) : v. Substantial.

UNSUCCESSFUL : (1) अकृतार्थ (f. र्वा : of men) : v. Successful ; (2) निष्फल (f. ला : of acts) : v. Fruitless.

UNSUCCESSFULLY : expr. by circumlo.

UNSUITABLE : (1) अनुचित (f. ता) ; (2) अनुपयुक्त (f. का) ; (3) अयोग्य (f. य्या) ; etc.

UNSUITABLENESS : (1) अनौचित्यम् ; (2) अनुपयुक्तता ; etc.

UNSUITABLY : expr. by comp. or circumlo.

UNSULLIED : अदूषित (f. ता) : v. Unstained.

UNSUSPECTING, UNSUSPICIOUS : अनाशङ्कित (f. नी) ; etc.

UNTAMABLE : (1) दुर्धम (f. मा) ; (2) अदम्य (f. म्या) ; (3) दुर्दान्त (f. न्ता) ; etc.

UNTENABLE : (1) असुरक्ष (f. का) ; (2) by circumlo.

UNTENANTED : निरधिवास (f. सा : ?) : v. Tenant, devoid of.

UNTHANKFUL, UNTHANKING : अकृतज्ञ (f. ज्ञा=ungrateful) : v. Thankful.

UNTIDINESS, UNTIDY : v. Slovenliness, slovenly.

UNTIE : (1) मोचयति or मोक्षयति (मुच् or मुक्ष्, c.

10. =release), shall u. him : रज्ज्वं मोचयेत्, Sr. ; (2) शिथिलयति or कथयति (nomi. :=loosen), the tight knots being u.d by preceptors : गुरुभिः कथयन् प्रश्निः, N. xxii. 154. ; (3) विप्रज्जाति (प्रज्ज्, c. 9. : rare), Sr.

UNTIL : यावत्, u. the day and whole night passed : यावत्पातरासतः शर्षटी च सर्वा, D. vi. : v. Till.

UNTIMELY : I. Adj. : (1) असामयिक (f. की) ; (2) आकालिक (f. की) ; (3) by comp., u. death of men : अकालमरणं नृणाम्, M.p. vii. 2. II. Adv. : (1) अकाले ; (2) असमये ; etc.

UNTIRE : (1) अह्वान्त (f. न्ता) ; (2) अस्तिच (f. चा) ; etc.

UNTO : v. To.

UNTOLD : I. Not told : अनुक्त (f. का), etc. : v. To tell, related. II. Not counted : अलङ्कृत (f. ता).

UNTOUCHED : I. Adj. : (1) अस्पृष्ट (f. ट्टा) ; (2) असम्पृक्त (f. का). II. Adv. : अलङ्कृत्य, etc.

UNTOWARD : विषम (f. मा) : v. Perverse, stubborn.

UNTRAINED : (1) अशिक्षित (f. ता) ; (2) अधिनीत (f. ता) ; (3) अनागमित (f. ता : rare).

UNTRIED : I. Not tested : अपरीक्षित (f. ता). II. Judicially : अनिर्णीत (f. ता).

UNTRODDEN : अनुगुण (f. ण्णा) : v. To tread.

UNTRUE : असत्य (f. ला) : v. False.

UNTRULY : मिथ्या : v. Falsely.

UNTRUTH : (1) असत्यम् ; (2) अनृतम् : v. Falsehood, lie.

UNTWINE, UNTWIST : अपावृणोति (वृ, c. 5.) : v. To open.

UNUSUAL : (1) असाधारण (f. नी) : v. Uncommon ; (2) अपूर्व (f. र्वा), oh ! your such sloth is u. : अपूर्वमावस्थमहो तवेष्टाम्, N. ix. 90. : v. Strange, wonderful.

UNUSUALLY : expr. by comp. or circumlo. : v. Also exceedingly.

UNUTTERABLE : (1) अनिर्वचनीय (f. वा) ; (2) अनाख्येय (f. या) ; (3) अकथनीय (f. या) ; etc.

UNVARNISHED : Fig. : अकृत्रिम (f. मा) : v. Unaffected, plain.

UNVEIL : अपावृणोति (वृ, c. 5.) : v. To open.

UNWARRANTABLE : अन्याय (f. व्या) : v. Un-just, improper.

UNWARY : अनुर (f. ता) : v. Careless.

UNWAVERING : अविचलित (f. ता) : v. Firm, constant.

UNWEARIED : (1) अकान्त (f. ता) ; (2) अक्षिप्त (f. ता) ; etc.

UNWELCOME : (1) अनमित्र (f. ता) ; (2) अप्रिय (f. ता = unpleasant).

UNWELL : अनुत्थल or अस्वस्थ (f. स्था), *became u.* : अस्वस्थोऽभूत्, K. s. viii. 23. ; *looks very u.* : बल-वस्त्वलशरीरा ध्रुवते, Sa. iii. : v. Also ill, sick.

UNWHOLESOME : (1) अनपक्व (f. व्या) ; (2) अहित (f. ता) : v. Wholesome.

UNWILDDY : I. Unmanagable : q.v. II. Big, heavy : q.v.

UNWIND : विप्रज्जाति (ग्रन्थ, c. 9. = untie) : v. To open, free.

UNWISE : अज्ञ (f. ज्ञा) : v. Ignorant, foolish.

UNWISELY : दूढतया : v. Foolishly.

UNWITTINGLY : (1) अज्ञानतः ; (2) अज्ञानात् ; (3) अवोचपूर्वम्.

UNWORTHILY : (1) अनर्हम् ; (2) अयोग्यम् ; (3) by circumlo.

UNWORTHINESS : (1) अनर्हता ; (2) अयोग्यता ; (3) निरता = absence of excellences : of men.

UNWORTHY : (1) अनर्ह (f. र्हा) ; (2) अयोग्य (f. व्या), *I am u. of this* : अयोग्या वयमेतस्य, Mu. vii. ; (3) by circumlo. : v. To become.

UNWRAP : अपावृणोति (वृ, c. 5.) : v. To open.

UNWRITTEN : (1) अलिखित (f. ता) ; (2) मौखिक (f. की = verbal).

UNWROUGHT : (1) अकृत (f. ता) ; (2) असंस्कृत (f. ता) ; etc.

UNYIELDING : (1) अनावर्जनीय (f. या) : v. To yield.

UNYOKE : I. Lit. : मोचयति or मोक्षयति (मुच् or मुक्ष, c. 10.). II. To separate : q.v. : विभोजयति (युच्, c. 10.), *u. d.* i.e. unrestrained : उच्छृङ्खल (f. ला).

UP (adv.) : (1) उत्- in comp., *going up and down* : उत्सर्पणपसर्पणम्, B.p. x. 44. 4. ; *with arms up* : उद्गाहु (mfn.), R. i. 3. ; (2) ऊर्ध्वम्,

up, sidewise and down : ऊर्ध्वं तिरस्वीनमप्य, Ki. xvi. 50. ; (3) उपरि, *if they look up and up* : उपर्युपरि पश्यन्तः, H. ii. 2.

UP (subs.) : I. Lit. : उत्तम. II. Fig. : उत्तिः : v. Down.

UP (prep.) : v. Against.

UP TO : (1) by comp. with आ, *lord of the earth up to the ocean* : आसमुद्रक्षितिः ; *working up to fructification* : आकलोदयकर्मन् (mfn.), R. i. 5. ; (3) पूर्वन्तः in comp., *from brother up to husband* : भ्रात्रादिमर्तुपूर्वन्त (f. स्ता), D. 72. ; (3) यावत् (with acc. : rare), *up to marriage* : परिणयनं यावत्, D. 77.

UPBRAID : मत्स्ययति (मत्स्य, c. 10.) : v. To reproach.

UPHILL : I. Lit. : उत्सर्पिन् (f. जी). II. Difficult : विषम (f. ज्ञा).

UPHOLD : समर्थयति (अर्थ, c. 10. : v. To support, defend).

UPHOLSTERER : *उपस्कराजीवः and sim. comp.s.

UPLAND : उच्चभूमिः and sim. comp.s.

UPON : उपरि (with gen.) : v. On.

UPPER : (1) उपरितन (f. नी) ; (2) ऊर्ध्वतन (f. नी) ; (3) ऊर्ध्व (f. र्ध्व) ; (4) ऊर्ध्वस्थ (f. स्था) ; (5) उपरिस्थ (f. स्था) ; (6) उत्तर (f. रा), *u. half* : उत्तरार्धम्.

UPPERHAND : Ph. : *to get the u.* : अभिभवति (भू, c. 1.) : v. Also ascendancy.

UPPERMOST : सर्वोपरिस्थ (f. स्था) : v. Upper.

UPRIGHT : I. Erect : q.v. : उत्तत (f. ता). II. Honest, just : q.v. : शुचि (mfn.).

UPRIGHTLY : I. Erectly : दृढायमान (f. ना). II. Honestly : शुचि.

UPRIGHTNESS : I. Erection : q.v. II. Honesty, justness : q.v. : शुचित्वम्, -ता.

UPROAR : (1) कोलाहलः ; (2) कलकलः ; (3) हल-हलायितम् : v. Also tumult, quarrel.

UPROOT : (1) उन्मूलयति, सं- (nomi.), *u. ing big trees* : उन्मूलयन् महावृक्षान्, Mah. ; *to u. the enemy* : उन्मूलयिष्यन् विपक्षम्, Ki. ; (2) मूलोच्छेदं करोति, etc.

UPSET : परावर्तयति (c. of वृत्) : v. Overturn, overthrow.

UPSHOT : परिणामः ; v. End, conclusion.

UPSIDE : अपराधः and sim. comp.s. Ph. : to turn u. down (fig.) : अस्तव्यस्त (f. स्तां) करोति-

UPSTART : (1) नवोत्थान (f. ना) ; (2) नवदि (mfn.) ; etc.

UPWARD, -s : I. Of direction : (1) ऊर्ध्वम् ; (2) उपरि ; (3) उच्चैः (=high). II. Of number : अधि- or अधिक- in comp., u. of twenty : अधिकविंश (f. शा), An.

URBAN : (1) पौर (f. री) ; (2) नागर (f. री) ; (3) नागरिक (f. की).

URBANITY : दाक्षिण्यम् : v. Politeness. refinement.

URCHIN : (1) बटुः ; (2) माणवकः.

URETHRA : (1) मूत्रमार्गः and sim. comp.s. ; (2) मूत्रस्रोतःपथः, Bha.

URGE : (1) प्रोत्साहयति (c. of सह) : v. To incite ; (2) प्रचोदयति (चुद्, c. 10.), u. d the charioteer to go quick : चोदयामास शीघ्रं याहीति सारथिम्, Ram. ii. 39. 42. ; (3) अनुत्प्रेक्षति (रुष्, c. 7.) : v. To press.

URGENCY : I. Importunity : (1) अनुरोधः ; (2) ग्रहः or ग्राहः ; (3) निर्बन्धः. II. Pressure : (1) उपरोधः ; (2) भारः (=burden).

URGENT : (1) गुरु (f. also र्गी=important) ; (2) उपरोधक (f. धिका=pressing).

URGENTLY : (1) निर्बन्धेन (=pressingly) ; (2) बलवत् (=forcibly).

URINAL : *मूत्रग्रहः (-ग्राहः) and sim. comp.s.

URINARY : I. Adj. : by comp. II. Subs. : मूत्रशाला and sim. comp.s.

URINE : (1) मूत्रम्, to void u. : मूत्रम् उत्सृजति or विसृजति, मूत्रोच्चारं करोति, etc. ; (2) प्रस्रावः.

URN : (1) कुम्भः ; (2) कलसः (स्त्री, सम्).

USAGE : व्यवहारः : v. Use, practice.

USE (subs.) : I. Employment, application : (1) प्रयोगः, u. of words : पदप्रयोगः, N. xxii. 84. ; popular u. is of more force than grammar : व्याकरणाद्योके प्रयोग एव बलीयान्, Com. ; (2) व्यवहारः, making u. of signs on account of deafness : अधिरतया संज्ञाव्यवहारिन् (f. जी), K. II. Utility : (1) उपयोगः, does not know my u. : समोपयोगं न जानाति, H. ii. ; (2) प्रयोजनम्

(=need), of no u., i.e. simply to fill the feet : निरर्थकं, पादपूरणमात्रप्रयोजनम्, Kav. vii. ; (3) अर्थः : v. Object, purpose. Ph. : to be of u., i.e. useful : q.v.

Use (v.t.) : I. To put to purpose : (1) उपयुक्ते, योजयति. (युज्, c. 7. and 10.), onions u. d with herbs : शाके पलाण्डुवपयोजितः, Bha. ; I wish to u. all that (in satisfying) great Brahmins : अहमिच्छामि तत्सर्वमुपयोक्तुं द्विजाग्नेभ्यः, Mah. ii. 33. 19. II. To employ : (1) प्रयुक्ते or प्रयोजयति (युज्, c. 7. and 10.), no one u. s the word Daivata, in the masculine : देवतराण्यः पुंसि न केनचित् प्रयुज्यते, Kav. vii. ; in u.ing once : सकृत्प्रयोगे, Mit. : v. Also to practise. III. To treat : q.v. : व्यवहरति (ह्, c. 1.). IV. To spend : q.v.

Use (v.i.) : I. Of habitual past. : expr. by पुरा and लट् : you who u. d to be aroused : पुरा विबोध्यसे, Ki. i. 38. II.=accustomed, acquainted with : q.v.

USEFUL : (1) उपयोगिन् (f. नी) ; (2) हित (f. ता=beneficial, wholesome : q.v.) ; (3) by subs. : v. Use (II).

USEFULLY : (1) सोपयोगम् ; (2) सफलम् (=fruitfully) ; (3) न वृथा, etc. (=not in vain) ; (4) by circumlo.

USEFULNESS : उपयोगिता, N. ii. 48. : v. Fitness, benefit, use (II).

USELESS : (1) निरर्थक (f. का) ; (2) निष्प्रयोजन (f. ना) ; (3) निरुपयोग (f. गा) ; (4) अनुपयोगिन् (f. नी) ; (5) वृथा in comp.

USELESSLY : (1) निरर्थकम् ; (2) निष्प्रयोजनम् ; (3) वृथा (=in vain).

USELESSNESS : (1) अनुपयोगः, -गिता ; (2) निष्प्रयोजनता ; (3) निरर्थकता.

USER : in law : व्यवहारः : v. Use, practice.

USHER : I. Of a court : शोषकः, Mr. ix. II. A teacher : अनुशिक्षकः.

USHER IN : I. To admit : q.v. : प्रवेक्षयति (c. of विश्). II. To bring on : आबहति (बह्, c. 1.).

USUAL : (1) साधारण (f. जी) : v. Common ; (2) प्राधिक (f. की=found as rule) ; (3)

अव्यवहारिक (f. की = customary); (4) लोकप्रिय (f. की = popular); (5) प्रसिद्ध (f. ज्ञा = well-known).

USUALLY : (1) साधारण्येन (= commonly); (2) प्रायेण (= as a rule : generally).

USURPATORY : कदाधिकारः or कलमोपाधिकारः, u.sary : कदाधिकारिन् (f. जी).

USURER : (1) कु(कौ)सीदिकः ; (2) वार्षिकिकः ; (3) वृद्धाजीवः.

USURIOUS : (1) कौसीद (f. दी) or कौसीदिक (f. की); (2) विपुल (f. ला = enormous : as u. rate).

USURP : बलाद् गृह्णाति (ग्रह्, c. 9.) or आत्मसात्करोति.

USURPATION : बलाद्ग्रहणम् or आत्मसात्करणम्.

USURPER : बलाद्ग्रहणिन् (f. जी) or आत्मसात्कारिन् (f. जी).

USURY : (1) कुसीदम्, -पयः poverty from u. : कुसीद-द्वारिद्र्यम्, P. ; (2) वार्षिक्यम् ; (3) कौसीदम्.

UTENSIL : (1) माण्डम् ; (2) उपकरणम् ; (3) उपस्करः.

UTERINE : u. brother : अन्यपितृजो भ्राता, K. b.

UTERUS : (1) गर्भशय्या ; (2) गर्भकोशः ; (3) गर्भाशयः ; (4) जरायुः.

UTILITARIAN : उपयोगवादिन् (f. नी), u. doctrine : उपयोगवादः.

UTILITY : उपयोगः : v. Use, usefulness.

UTMOST : परम (f. मा) : v. Extreme. Ph. : to the u. of one's power : यावच्छक्तिः ; to try one's u. : यावच्छक्यं यतते ; the u. limit : परा कोटिः.

UTOPIAN : perh. काल्पनिक (f. की) or मनःसृष्ट (f. टा).

UTTER (adj.) : सम्पूर्ण (f. र्णा) : v. Complete, entire.

UTTER (v.) : (1) उद्-ईरयति, (ईर्, c. 10.) ; (2) व्या-हरति, उदा-, (ह्, c. 1.) ; (3) उच्चारयति (c. of चर्) : v. To pronounce, speak.

UTTERANCE : (1) उच्चारः, -णम् (= pronunciation), easy of u. : सुखोच्चार्य (f. र्णा) ; (2) व्याहारः, व्याहरणम् or व्याहृतिः ; (3) उदीरितम्, सम्- ; (4) उद्गारः or उद्गिरणम्.

UTTERLY : अक्षेपेण : v. Wholly, completely.

UTTERMOST : v. Utmost.

UVULA : (1) उपजिह्वा ; (2) अलिजिह्वा ; (3) घुण्डिका.

UXORIOUS : (1) स्त्रीवर्य (f. र्या), P. ix. 7. ; (2) स्त्रीविषेयः (वा, वं) ; (3) स्त्रीवश (f. शा) ; etc.

V

VACANCY : I. The state : (1) शून्यता ; (2) रिक्तता. II. Vacant post, etc. : (1) शून्यम् ; (2) रिक्तम्.

VACANT : शून्य (f. न्या) ; placing me in v. (throne) : शून्ये संप्रतिषाद्य माम्, Mah. iv. 38. 17. ; scarcely went towards her house with a v. mind : शून्या जगाम भवनाभिमुखी कथञ्चित्, Ku. iii. 75. ; having v. looks : शून्याकृति (mfn.), Ki. xvii. 39. : v. Also empty, free, unoccupied.

VACATE : उत्सृजति (सृज्, c. 6.) : v. To relinquish, leave, empty.

VACATION : (1) अवकाशः (?) ; (2) विरामः (?) .

VACCINATE : गोबीजं निवेशयति (c. of विश्) (?) .

VACCINATION : गोबीजनिवेशनम् (?) and sim. comp.s.

VACCINE : I. Cow's : गव्य (f. व्या). II. Of vaccination : by comp.

VACILLATE : दोलायते (nomi.) : v. To waver, swing.

VACILLATING (adj.) : of men : अस्थिर (f. रा) : v. Fickle.

VACILLATION : अस्थिरता : v. Fickleness, inconstancy.

VACUITY, VACUUM : (1) शून्यम् ; (2) खम् (rare).

VAGABOND : (1) अविज्ञातनिवास (f. सा), Mit. and sim. comp.s ; गूढचारिन् (f. जी), M.n. ix. 260. ; he leads a v. life : स गूढं चरति वासो न ज्ञातः.

VAGARY : (1) भ्रमिः (?) ; (2) भ्रान्तम्, वि- (?) .

VAGRANCY : *गूढचारिविषयको विधिः.

VAGRANT : v. Vagabond.

VAGUE : (1) अनिश्चित (f. ता) : v. Uncertain ; (2) सन्दिग्ध (f. ण्वा) : v. Doubtful.

VAGUELY : (1) अनिश्चितम् : v. Uncertainly ; (2) सन्दिग्धम् = doubtfully.

VAGUENESS : (1) अनिश्चयः (= uncertainty) ; (2) सन्दिग्धता (= doubtfulness).

VAIN : I. In gen. : (1) निष्कल (f. ला = fruitless : q.v.), *one whose efforts are v.* : निष्कल-प्रयत्न (f. ला), M.n. on Ki. ix. 46. ; (2) निरर्थक (f. र्थिका = useless : q.v.), *advice is now v.* : इदानीं निरर्थकः, कलु उपदेशः, K. ; (3) व्यर्थ (f. र्थ = 2.) ; (4) मोघ (f. घा), *made her hand v.* : तत्पाणि मोघं वितेने, N. iii. 5. ; (5) बुधा- in comp. : *v. jest* : बुधापरीहासः, N. ix. 25. ; (*your*) *wits are v.* : बुधाममः, Ki. v. 45. II. Proud : बुधामिमामिन् (f. नी), and sim. comp.s. III. Showy, ostentatious : q.v.

VAIN, IN-, VAINLY : बुधा, *do not talk in v.* : न बुधा वाक्यं समुच्चार्यताम्, J. ; (2) व्यर्थम्, *and why are you tiring yourself in v.* : व्यर्थं परिश्राम्यसि वा किमर्थम्, N. iii. 13. ; (3) मुधा, *why in vain* : किमर्थं मुधा, Ve. iii. 4. ; (4) निरर्थकम् (= 2) ; (5) निष्कलम् (= fruitlessly).

VAINGLORIOUS : बुधामिमामिन् (f. नी) and sim. comp.s : v. Boastful.

VALE : उपलका : v. Valley.

VALEDICTION : आमन्त्रणम् : v. Farewell.

VALEDICTORY : expr. by comp.

VALERIAN : a plant : जननी (Wilson).

VALET : (1) पार्श्वचरः ; (2) पार्थिकः ; (3) चेटः.

VALETUDINARIAN : (1) रोगिन् (f. नी = sickly) ; (2) दुर्बल (f. ला = weak).

VALLANT : (1) विक्रान्तः (f. न्ता) ; (2) पराक्रान्त (f. न्ता) ; (3) पराक्रमशालिन् (f. नी) ; etc. : v. Also brave, strong.

VALIANTLY : (1) साहसपूर्वकम् ; (2) सक्रियम्, etc.

VALID : (1) प्रबल (f. ला) ; (2) बलवत् (f. ली) : v. Strong, sound, good.

VALIDITY : (1) प्रबलता ; (2) प्राबल्यम् ; (3) बलवत्त्वम्, -ता : v. Strength, soundness.

VALLEY : (1) उपलका ; (2) द्रोणी (Wilson).

VALOUR : (1) विक्रमः ; (2) पराक्रमः ; (3) विक्रान्तिः : v. Also boldness, prowess, strength.

VALOROUS : विक्रान्त (f. न्ता) : v. Valiant, brave.

VALUABLE : I. Adj. : बहुमूल्य (f. मूला) and sim. comp.s : v. Costly, rich. II. Subs. : (1) बहुमूल्यद्रव्यम् and sim. expr.s.

VALUATION : मूल्यनिरूपणम् and sim. comp.s.

VALUE (subs.) : I. Price (lit. and fig.) : q.v. : (1) मूल्यम् ; (2) अर्थः ; *as it is about all value* : अनर्थत्वात्, H. II. Precise import : मूल्यः.

VALUE (v.) : I. Lit. : मूल्यं or अर्थं निरूपयति (मूल्य, c. 10.) or स्थापयति, सं- (c. of ला). II. Estimate : q.v. : (1) मन्यते (मन्, c. 4.), *so v. much* : बहु मन्यते, An. ; (2) आकलयति (कल, c. 10.) : v. To consider.

VALUER : I. Lit. : (1) मूल्यनिरूपक (f. पिता) ; (2) अर्थसंस्थापक (f. पिता). II. Fig. : expr. ed by verb.

VALVE : I. Of a door : कपा(वा)ट (mfn.). II. Of a machine : perh. पिधानम्.

VAMPIRE : I. A ghost : (1) भूतः ; (2) प्रेतः. II. An extortioner : (1) निष्कर्षक (f. पिता) ; (2) चूषक (f. पिता). III. A bat : मङ्गारी.

VAN : I. Front : q.v. : मुखम्. II. Car : q.v. : यानम्.

VANDALISM : बर्बरिकत्वम्, -ता : v. Also cruelty, ferocity.

VANE : बाजुदरौनी and sim. comp.s.

VANGUARD : (1) अग्रानीकम् ; (2) नासीरचराः, (m. p.) ; (3) सेनामुखम्, etc.

VANISH : (1) नश्यति, वि- (नश्, c. 4.) : v. To disappear ; (2) पलायते (अल्, c. 1. = fly), *so long this account will not v.* : तावदिदमाख्यानं न पलायिष्यते, H. iv.

VANITY : (1) बुधामिमानः ; (2) मिथ्यामिमामिता ; and sim. comp.s.

VANQUISH : पराजयते (जि, c. 1.) : v. To defeat, conquer.

VANQUISHER : जेतु (f. नी) : v. Victor.

VANTAGE, VANTAGE GROUND : अग्रभूमिः : v. Also superiority.

VAPID : (1) विरस (f. ला) ; (2) नीरस (f. ला) ; (3) रसहीन (f. ना).

VAPOROUS, VAPOURY : I. Lit. : वाष्पमय (f. नी). II. Fig. : असाह्य (f. रा).

VAPOUR : I. Subs. : वाष्पः. II. Verb : निकल्यते (ल्, c. 1.) : v. To break.

VARIABLE : (1) अस्थिर (f. रा) : v. Inconstant ; (2) चञ्चल (f. ला) : v. Fickle ; (3) परिवर्तन-शील (f. ला = changeable).

VARIABLENESS : (1) अस्थैर्यम् : v. Inconstancy ; (2) चञ्चलता : v. Pickleness ; (3) परिवर्तनीय-शीलत्वम् (= changeableness).

VARIANCE : भेदः ; v. Difference, dissension.

VARIATION : परिवृत्तिः : v. Change.

VARIED : विविधविषयक (f. वा) : v. Various.

VARIEGATE : (1) चित्रयति (nomi.) ; (2) चित्री-करोति ; (3) कर्तुरीकरोति ; (4) शब्दीकरोति, V.d : (1) चित्र (f. वा) ; (2) चित्रविचित्र (f. वा) ; (3) कर्तुर (f. रा) or कर्तुरित (f. ता), v.d like the dove : कपोतकर्तुर (f. रा), Ku. iv. 27. ; (4) किमीर (f. रा) or किमीरित (f. ता), v.d with planets : ग्रहादीचकिमीरित (f. ता), N. xxii. 18. : (5) शब्द (f. वा), the v.d sky : शब्दं विहायः, Vi. vii. 26. ; (6) कम्पर (f. रा : rare).

VARIETY : I. Diversity : (1) वैविध्यम् ; (2) विविधता. Ph. : v. of=various : q.v. II. Difference, kind : भेदः, प्र-, *paṭi is a v. of cloth* ; पटिः पटभेदे, Medini. Ph. : *men have v. of tastes* : मित्ररचिलोकः, R.

VARIOUS : (1) विविध (f. वा), and with v. wild : *rice* : विविधैश्वर्य नीवारैः, Mat. ; *I was the v. object of their glances* : विविधमहमसूयं पाण-माकोकितानाम्, Mal. i. 24. ; (2) नानाविध (f. वा) or नाना (=many), of v. colours : नाना-रागविराग (f. गा), Mah. ii. 68. 48. ; of v. hues : नानावर्ण (f. र्ण), Mat. ; (3) बहुविध (f. वा) and sim. comp.s, with v. means of cheating : नैकविधविप्रलम्भोपायैः, D. i. ; v. weapons : पृथिविवाणि शस्त्राणि, Ki. xvi. 34.

VARIOUSLY : (1) बहुधा, R. x. 26. ; (2) नैकधा or अनेकधा ; (3) विविधम् ; (4) by circumlo.

VARNISH : I. Subs. : कुङ्कुमः -कः, (Wilson). II. Verb : कुङ्कुमयति (nomi.) (?).

VARY (v.i.) : (1) भिद्यते (pass. of भिद्) ; (2) with मित्र (f. वा) वि- : v. To differ.

VARY (v.t.) : I. To alter, change : q.v. : परिवर्तयति (c. of वृत्). II. To diversify : नानाविध(वा) करोति : v. Various.

VASE : (1) कुम्भः ; (2) कलशः. (सः)

VASSAL : प्रजा : v. Subject.

VAST : विपुल (f. वा) : v. Large, enormous.

VASTLY : विपुलम् : v. Largely, immensely.

VASTNESS : विपुलता, -त्वम् : v. Largeness, im-
mensity.

VAT : वृषभाण्डविशेषः, कुण्डम्.

VATIGNATE : v. To prophesy, predict.

VAULT (subs.) : I. Arched roof : खोदकशीर्षम्, (Wilson). Ph. : v. of heaven : नभोमण्डलम्, and sim. comp.s. II. Cellar : गुप्तिः (?). III. Leap : q.v. : लम्कः.

VAULT (v.) : I. To form a vault : expr. by subs. : v. To form, vault. II. To leap : लम्कं ददाति (दा, c. 3.).

VAUNT : विकल्पते (कल्प्, c. 1.) : . To boast. V.ing : विकल्पना.

VAUNTER : विकल्पित्वा (f. नी) : v. Boaster, boastful.

VEAL : (1) गोवत्समांसम् ; (2) वत्सामिषम् ; etc.

VEER : I. Intrans. : परावर्तते (वृत्, c. 1.). II. Trans. : परावर्तयति (c. of वृत्) : v. To turn, change.

VEGETABLE (subs.) : for table : शाक (mn.), *we shall now speak of v.s* : शाकान्यत ऊर्ध्वं वक्ष्यामः, Sr.

VEGETABLE (adj.) : (1) उद्भिद् (mfn.) ; (2) उद्भिज्ज (f. ज्जा) ; (3) औद्भिद् (f. दी), *the v. kingdom is fourfold* : औद्भिदन्तु चतुर्विधम्, C. s. (Sr. uses उद्भिज्ज in a different sense).

VEGETATE : I. To grow, come out : q.v. : उद्भिज्जते (pass. भिद्). II. Fig. : perh. शाक-वृत्तिमुपजीवति, etc.

VEGETATION : I. Germination : उद्भेदः. II. Plants : उद्भिद् (mfn.).

VEHEMENCE : चण्डता, प्र-, उत्- : v. Sharpness, speed.

VEHEMENT : चण्ड (f. ण्ड), प्र-, उत्- : v. wind : चण्डमस्तु, Ki. xvii. 44. : v. Sharp, strong.

VEHEMENTLY : (1) चण्डम्, प्र-, उत्- ; (2) by comp. : v. Also sharply, strong.

VEHICLE : I. Carriage : q.v. : यानम्. II. Medium : द्वारम्.

VEIL (v.) : अवगुण्ठयति (गुण्ठ, c. 10.), *with the body covered and (head) v.ed* : संवीताङ्गोपगुण्ठित, M. iv. 49. : v. To cover.

VEIL (subs.) : अवगुण्ठनम्, *let me remove your v.* ;

अपनेष्वाभि तावसेज्जगुष्ठनम्, Sa. v. : v. Also cover, screen.

VEIN : I. Animal : (1) शिरा (gen. term) ; (2) धमनी (=artery) ; (3) नाडी. II. Of leaves : शिरा, K. III. Of stones : रेखा or लेखा, full of v.s. : रेखाकीर्ण (f. र्णा) , V. m. 82. 4. IV. Fig. : stream, train : q.v. : स्रोतस् (n.). V. Temper : q.v. : स्वगतिः.

VEINED, VEINY : (1) शिराल (f. ला) (?) ; (2) by comp.

VELOCITY : (1) जवः ; (2) वेगः : v. Speed.

VENAL : v. beauty : वय्यकी ; v. prostitute ; v. services : मृतकसेवा ; v. servant of Minerva : हानपथ्यो वणिक्, Mal. : v. Also corrupt.

VENALITY : (1) धनमेवता ; (2) by circumlo. : v. Also corruption.

VEND : विक्रीणीते : v. To sell.

VENDER : विक्रयकारिन् (f. णी) : v. Seller.

VENDIBLE : विक्रय (f. या) : v. Saleable.

VENERABLE : (1) पूज्यतम (f. मा) : v. Reverent, respectable.

VENERATE : समम्यर्चयति (अर्च्, c. 1.) : v. Revere, respect.

VENERATION : अर्चा : v. Reverence, respect.

VENEREAL : v. disease : योनिरोगः, Sr. ; v. (i.e. aphrodisiac) treatment : बाजीकरो विधिः, Bha.

VENESECTON : (1) शिराव्यधः, Sr. ; (3) शिरावेधः.

VENGEANCE : प्रतिहिंसा : v. Revenge.

VENIAL : (1) लघु (f. also स्त्री=light) ; (2) मर्षणीय (f. या=forgivable).

VENISON : (1) मृगमांसम् ; (2) हारिणं मांसम् ; etc.

VENOM : विषम् : v. Poison.

VENOMOUS : सविष (f. वा) : v. Poisonous.

VENT (v.) : विसृजति (सृज्, c. 6.) : v. Emit, throw.

VENT (subs.) : I. In gen. : खिद्रम् : v. Aperture, hole. II. Sale : q.v.

VENTILATE : I. To fan. : q.v. : वीजयति (वीज्, c. 10.). II. To cause air to pass : the house is well v.d. : वायुप्रसारवहुलं गृहम्. III. To circulate : प्रचारयति (c. of चर्).

VENTILATION : I. Lit. : वायुप्रसारः and sim. comp.s. II. Fig. : प्रचारः.

VENTILATOR : I. A machine : वायुप्रसारिणी (?) II. Publisher : प्रचारक (f. रिका).

VENTRICLE : कोषः(सः) ; fourth v. : चतुर्थकोशः.

VENTRILOQUISM : (1) गान्धर्वाणी ; (2) उद्गर्वाणः.

VENTRILOQUIST : गान्धर्वादिन् (f. णी) and sim. comp.s.

VENTURE (subs.) : I. Bold undertaking : साहस्यम्. II. Risk : सङ्कटम्. Ph. : at a venture : सहसा : v. Suddenly.

VENTURE : I. To risk : q.v. II. To attempt : q.v. Ph. : nothing v. nothing gain : उद्यमेन हि सिध्यन्ति कार्याणि न मनोरथैः, H. 36.

VENTURESOME, VENTUROUS : साहसिक (f. की) : v. Bold, dangerous.

VENUE : स्थानम् : v. Place.

VERACIOUS : (1) सत्यवादिन् (f. णी) ; (2) सत्यवाच् (mf.) ; (3) सत्यगिन् (mf.) ; (4) सत्यशील (f. ला) , etc.

VERACITY : (1) सत्यवादिस्त्वम्, ता ; (2) सत्यमापणम् ; etc.

VERANDAH : (1) वरणः ; (2) निष्कारः.

VERB : (1) धातुः (verbal root), intransitive v. : अकर्मको धातुः, Kanada ; although the v. 'to do' is transitive : यद्यपि कृधातोः सकर्मत्वमस्त्येव ; (2) क्रिया (conjugated).

VERBAL : I. Oral : (1) वाचिक (f. की) , now I wish to hear the v. message : वाचिकमिदानीं श्रोतुमिच्छामि, Mu. v. ; (2) वाचनिक (f. की). II. Of words : (1) by comp. ; (2) शाब्दिक (f. की) ; (3) शाब्द (f. स्त्री). III. Literal : q.v. : पदानुपदिक (f. की ?).

VERBALLY : I. Orally : वाचा, and sim. expr.s. II. Lit. : पदानुपदम्.

VERBATIM : (1) पदानुपदम् ; (2) यथाव्याहृतम् ; etc.

VERBENA : सुगन्धितुषविशेषः.

VERBIAGE, VERBOSITY : (1) वाग्विस्तारः ; (2) वाक्प्रपञ्चः ; (3) भूयसी वाक्, Si. ii. 23. ; etc.

VERBOSE : (1) वाग्बहुल (f. ला) ; (2) विल्लीर्ण (f. र्णा=frolics).

VERDANT : (1) हरित (f. ता) : v. Green ; (2) शादल (f. ला) : v. Grassy.

VERDICT : निर्णयः : Decision, opinion.

VERDIGRIS : शादलकिट्टम्, शादलमन्त्र, etc.

VERDURE : (1) शादः ; (2) शास्त्रता : *v. of* = verdant : q.v.

VERGE (subs.) : I. Border, edge : प्राप्तः. II. Rod : दण्डः. Ph. : *on the v. of ruin* : पतनोन्मुख (f. की) : *v. About*.

VERGE (v.) : I. To incline, slope : q.v. : लम्बते (लम्ब, c. 1.). II. Fig. : *v.ing on middle age* : मध्यमोपान्ते वयसि वर्तमानयोः, Va.

VERGER : (1) दण्डिन् (m.) ; (2) दण्डधरः ; (3) वेणिन् (m.).

VERIFICATION : (1) by verb ; (2) समर्थनम्, ना : v. Also examination.

VERIFY : (1) प्रमाणयति (nomi.) ; (2) समर्थयति (nomi.), *I would v. this proverb...* : इति लोकवाक्यं समर्थयेयम्, D. vi. : v. Also to prove, establish.

VERILY : (1) सत्यम् : v. Indeed, truly ; (2) नूनम् : v. Certainly.

VERISIMILAR, VERISIMILITUDE : v. Probable, probability.

VERITABLE, VERITY : v. True, truth.

VERMILION ; I. Lit. : सिन्दूरम्. II. Fig. : शोण (f. जा) : v. Red.

VERMILION (v.) : सिन्दूरेण रञ्जयति, अग्निः, अनु- (रञ्ज, c. 10.).

VERMIN : कृमिः or कृमयः (m. pl.).

VERNACULAR : I. Adj. : जन्म- in comp. : v. Native, country. II. Subs. : (1) मातृभाषा ; (2) भाषा (when sense is clear).

VERNAL : (1) वसन्त- in comp. ; (2) वासन्त (f. स्त्री) ; (3) वासन्तिक (f. की) ; etc.

VERSATILE : I. Unsteady : q.v. : चञ्चल (f. ला). II. Readily applied to various subjects : *of v. genius* : सर्वदक्ष (f. स्त्री) : v. Skilful.

VERSE : I. Poetry : q.v. : कविता. II. Stanza : श्लोकः. Ph. : *a poem of seven hundred v.s* : सप्तशती. III. Metrical line : (1) चरणम् ; (2) पादः ; (3) पदम्.

VERSED : (1) अग्निष्ठ (f. स्त्री) : v. Knowing ; (2) विशारद (f. स्त्री) : v. Proficient.

VERSICLE : छन्दकविता, and sim. comp.s.

VERIFICATION : छन्दोबन्धः ; श्लोकरचना ; and sim. comp.s.

VERIFIER : (1) कवयितृ (f. स्त्री) ; (2) पद्यरचयितृ (f. स्त्री) and sim. comp.s.

VERSIFY : (1) कवयति (nomi.), Bho. ; (2) पद्यं करोति, etc.

VERSION : authorized v. : *परिनिष्ठितव्यावृत्तिः : v. Translation.

VERTEBRA : पृष्ठवंशास्त्रि (n.) ; (2) मांससन्धिः (?).

VERTEBRATY, -E : (1) कपोलम् (f. स्त्री) ; (2) पृष्ठवंशयुत (f. स्त्री) and sim. comp.s.

VERTEX : शीर्षम् : v. Top, summit.

VERTICAL : I. Upper : q.v. : ऊर्ध्वतन (f. स्त्री). II. Perpendicular : q.v. Ph. : *v. circle* : अक्षरम् ; *v. parallax* : अक्षान्मनम् ; *prime v.* : सम-मण्डलम्, Su.

VERTICALLY : (1) अक्षोमुखम् ; (2) अवाङ्मुखम् : v. Also perpendicularly.

VERTIGO : भ्रमम् : v. Dizziness.

VERY (adj.) : I. Real, actual : q.v. : expr. by adv. सत्यम् etc. II. Same : q.v., *he is the v. man* : अयं सः. III. Emphatic : expr. with एव, *it is the v. same forest* : एतत्तदेव हि वनम्, U. ii. 22. ; *these are the v. same mountains* : एते त एव गिरयः, U. ii. 23. ; *this very day* : अद्यैव, Ve. iv. 1.

VERY (adv.) : (1) अति- in comp., *v. scarce* : अतिदुर्लभम् (f. स्त्री) ; (2) सु- in comp. (=good), *v. many* (=good many) : सुबहु (mf. n.) ; *v. far*, (=good distance) : सुदूरम् ; *v. hot* (=well heated) : सुतप्त (f. स्त्री) ; (3) by comp. or super., *v. heavy rain* : बह्वीयसी वृष्टिः, Si. iii. 6. ; *v. quick* : क्षेपीयस्, Vi. v. 15. ; *v. swift* : द्रुततर (f. स्त्री), Si. xi. 8. ; *v. big* : विपुलतर (f. स्त्री), Si. xi. 5. : v. Also exceeding, extremely.

VESICLE : perh. कोषकः ; छुद्रकोषः ; etc.

VESICULAR : I. Lit. : कोषकमय (f. स्त्री). II. Hollow : q.v.

VESPER : I. Evening : q.v. : सन्ध्या. II. Evening star : सायन्तनी तारा.

VESSEL : I. A receptacle : (1) पात्रम् ; (2) भाजनम्. II. A ship : q.v. : यानपात्रम्. III. Of the body : नाडिः(री) : v. Vein, etc.

VEST (subs.) : I. Gen. : वस्त्रम् : v. Garment. II. Spe. : चोदः -स्त्री.

VEST (v.) : I. To clothe : q.v. II. To invest : q.v.

VESTAL : I. Lit. : prob. वास्त (f. वी : वास्तु = Gr. estia, L. vesta). II. Pure, chaste : q.v.

VESTED (adj.) : as rights : व्यवस्थित (f. ता) : v. Fixed.

VESTIBULE : देहलिः(ली) : v. Also porch.

VESTIGE : चिह्नम् : v. Mark, trace.

VESTMENT, VESTURE : वास्त् (n.) : v. Dress, clothes.

VESTRY : मञ्जनशाला (?) and sim. comp.s.

VETCH : a plant : (1) दिदलम् ; (2) द्विपत्रम्.

VETERAN : v. soldiers or v.s. : योधाः परिष्ठयुद्धाः ; v. skill : पक्कौशलम् ; v. politician : अन्यस्तनीति-शाल (f. ज्ञा), B. xii. 14. com. : v. Experienced, old.

VETERINARY : v. surgeon : (1) पशुचिकित्सकः ; (2) शालिहोत्रो वैद्यः, (a class of), P. v. 10. ; v. art : पशुचिकित्सा.

VETO : I. Prohibition : प्रतिषेधः. II. To prohibit : प्रतिषेधति (सिप्, c. 1.).

VEX : (1) बाधते (बाध, c. 1.) : v. To harass ; (2) कोपयति (c. of कुप्) : v. To enrage ; (3) पीडयति (पीड्, c. 10.) : v. To pain.

VEXATION : कष्टम् : v. Distress ; (2) दुःखम् : v. Pain ; (3) क्लेशः : v. Trouble ; (4) बाधा, (rare).

VEXATIOUS : (1) बाधक (f. धिका) ; (2) कष्ट (f. दा) ; (3) क्लेशकर (f. री) ; etc.

VEXATIONOUSLY : expr. by pres. part. or circumlo.

VIAND : भक्ष्यम् : v. Food.

VIATICUM : (1) पाथेयम् ; (2) सम्बलम् (=provisions).

VIBRATE : I. Intrans. : दोलायते (nomi.) : v. To swing, move. II. Trans. : ब्रामयति (c. of ब्रम्) : v. To roll, swing.

VIBRATION : (1) ब्राम्दोलनम् ; (2) दोलायितम् ; (3) स्फुरितम् (?) .

VICAR : I. Substitute : प्रतिनिधिः. II. An officer : *अन्वाचार्यः.

VICARAGE : I. Residence : *अन्वाचार्यवासः, etc.

II. The benefice : *अन्वाचार्यधिकारः : or *अन्वाचार्यधिकारः (when sense is clear).

VICARIOUS : expr. by comp. or gen.

VICE : I. Wickedness : (1) अपर्ययः ; (2) पापम् : v. Sin. II. Fault : दोषः ; v. Also demerit, passion. III. An instrument : संश्लः. IV. =in the place of : स्वले or स्वाने with gen.

VICE-CHANCELLOR : *उपप्राध्विकाकः ; *अनुपमर्शासकः.

VICEGERENT : प्रतिनिधिः : v. Deputy.

VICEROY : (1) मोगपतिः, (= governor) ; (2) राजप्रतिनिधिः (?) ; etc.

VICEROYAL : expr. by comp. V. ty : मोग-पतिशासनम् (=government).

VICINAGE : सन्निधानम् : v. Neighbourhood.

VICIOUS : I. Defective, imperfect : q.v. II. Wicked, corrupt. : q.v. : दुष्टः (द्रा, ष्ट), Mit. III. Unruly : (1) दुष्टः (द्रा, ष्ट) : v. elephant : दुष्टहस्ती, Mr. ii. ; (2) व्यालः (ला, ष), Ki.

VICIOUSLY : (1) दुष्टतया : (2) दुष्टम् ; (3) by circumlo.

VICIOUSNESS : (1) दुष्टता, -त्वम् ; (2) व्यालत्वम्, -ता (of animals) ; (3) दुष्टतता, -त्वम् (=wickedness).

VICISSITUDE : (1) परिवृत्तिः (=change) ; (2) विपर्ययः (=reverse).

VICTIM : I. Lit. : बलिः : v. Sacrifice, offering. II. Fig. : expr. by verb : v. To destroy, cheat.

VICTIMIZE : उपहारीकरोति : v. To offer, sacrifice.

VICTOR, VICTRESS : (1) जेत् (f. जी), वि- (gen. with gen., acc. with acc.), v. of armies : विजेतारं सेनाः, Vi. iv. 18. ; (2) जयिन् (f. नी), the v.s over titans. : असुरविजयिनः, Vi. ii. ; (3) जिष्णु (mfn. : rare), Si. xii. 3.

VICTORIOUS : (1) वि-जयिन् (f. नी), v. prowess : विजयि वीर्यम्, Vi. i. 8. ; (2) जेत् (f. जी), v. hymns : जैत्रातुबाकान्, Vi. iii. 23. ; (3) जित्वर (f. री : rare) : v. Also to conquer, vanquish.

VICTORIOUSLY : expr. by circumlo.

VICTORY : जयः, वि- ; to gain a v. : विजयं प्राप्नोति, Ki. xviii. 43. ; eager for v. : जयैषिन् (f. नी),

R. III. 57. Ph. : *s. to your majesty* : दिव्यत्वं
 रात्रि, Sa. v. ; अव अव अव महाराज, N. xix. 2.
VIRTUAL : I. In pl. : आचक्षते : v. Also
 food. II. Verb : v. To supply, give.
VICTUALLER : आचक्षन्ति (f. श्री). and sim.
 comp.s.
VICTUALLING-HOUSE : आचक्षन्ता, and sim.
 comp.s. (?).
VIE WITH : स्पर्धते (स्पर्ध, c. 1.) : v. To emulate,
 rival.
VIEW (subs.) : I. Sight : q.v. : दृष्टिः. II.
 Prospect, appearance : q.v. : दृष्टिः. III.
 Opinion, judgment : q.v. : मतम्. IV.
 Design, intention : q.v. : आशयः. Ph. : *with*
what v. : किमुदितम् ; *with this v.* : एतदर्थम्. V.
 Notion, mind : q.v. : नीतिः, *of liberal v.s.* :
 उदारधीः (n. वि).
VIEW (v.) : समीक्षते (ईक्ष, c. 1.) : v. To see,
 look, descry.
VIEWLESS : (1) अदृष्ट (f. दृष्ट=unseen) ; (2)
 अदृश्य (f. दृश्य=invisible) ; etc.
VIGIL : (1) जागरणम् ; (2) जागर्या ; (3) जागर्तिः
 (rare).
VIGILANCE : I. Vigil : q.v. II. Carefulness :
 q.v. : अवहितत्वम्.
VIGILANT : I. Lit. : जागरूक (f. का). II. Fig. :
 (1) जागरूक (f. का) ; (2) अवहित (f. ता) : v.
 Careful.
VIGILANTLY : (1) सावधानम् ; (2) अग्रमारेण ; (3)
 by adj.
VIGOROUS : (1) तेजस्विन् (f. नी) ; (2) बोजस्विन्
 (f. नी) ; (3) ऊर्जस्वल् (f. ला) : v. Strong,
 powerful, vehement.
VIGOROUSLY : (1) बलवत् : v. Vehemently,
 sharply ; (2) बलवत् : v. Strongly ; (3)
 तस्सा (=speedily).
VIGOROUSNESS : (1) तेजस्विता ; (2) बोजस्विता ;
 (3) ऊर्जस्वत्वम् ; (4) वीर्यवता, etc.
VIGOUR : (1) वीर्यम् : v. Strength ; (2) तेजस्
 (n.) : v. Spirit.
VIKING : v. Pirate.
VILE : अवन्त (f. स्वा) : v. Low, base,
VILELY : अवन्तम् : v. Lowly, basely.

VILENESS : अवन्तता, -त्वम् : v. Lowness, base-
 ness.

VILIFICATION : कुत्सनम् : v. Deformation,
 calumny.

VILIFIER : कुत्सयितु (f. श्री) : v. Defamer,
 detractor.

VILIFY : कुत्सयति (कुत्स, c. 10.) : v. To defame.

VILLA : ग्राम्यं गृहम्, and sim. comp.s. (?).

VILLAGE (subs.) : (1) ग्रामः, *head of a v.* :
 ग्रामाध्यक्षः, V.s. ; ग्रामणीः, M.n. ; *head of ten v.s.* :
 दशाध्याक्षः, V.s.

VILLAGE (adj.) : (1) ग्राम- in comp., *v. priest* :
 ग्रामयाजकः ; (2) ग्राम्य (f. स्वा) ; (3) ग्रामीण
 (f. जा), *v. women* : ग्रामीणवध्वः, Si. xiii. 37. ;
 (4) ग्रामीयः (या, यं) ; (5) ग्रामिकः (f. की).

VILLAGER : (1) ग्रामिन् (m.) ; (2) ग्रामिकः ; (3)
 ग्रामवासिन् (m.) and sim. comp.s. ; (4) by
 adj., *saw v.s. drinking spirit* : ग्राम्यान्पश्यत् कपिशं
 पिपासतः, Si. xii. 38. ; *invited by the v.s.* :
 ग्रामीणैर्निमन्त्रिताः, P. v. 5.

VILLAIN : दुर्वृत्त (f. ता) : v. Rogue.

VILLAINOUS : दुर्वृत्त (f. ता) : v. Roguish,
 wicked.

VILLAINY, VILLAINOUSNESS : दुर्वृत्तता : v.
 Roguery, wickedness.

VILLEIN : (1) दासः (=slave) ; (2) प्रजाः
 (=subject).

VINDICATE : (1) प्रतिपादयति (c. of पद्=estab-
 lish : q.v.) ; (2) प्रमाणीकरोति (=to prove) ;
 (3) रक्षति (रक्ष, c. 1.=defend) ; (4) समर्थयति
 (अर्थ, c. 10.=support).

VINDICATION : (1) प्रतिपादनम् ; (2) प्रमाणीकरणम् ;
 (3) परिरेक्षणम् ; (4) समर्थनम्, for dif. : v. To
 vindicate.

VINDICATOR, -Y : (1) प्रतिपादक (f. दिका) ; (2)
 परिरेक्षक (f. क्षिका) ; (3) समर्थयितु (f. श्री) ; etc.

VINDICTIVE : प्रतिकारपरायण (f. जा) : v. Revenge-
 ful.

VINDICTIVELY : expr. by adj. or circumlo.

VINDICTIVENESS : (1) प्रतिकारपरायणता ; (2) प्रति-
 जिघांसता ; etc.

VINE (subs.) : व्राह्म, -वता, *mountain v.* : पर्वतजा
 व्राह्म, Bha.

VINERY : द्राक्षागृहम्, and sim. comp.s ?.

VINEGAR (1) शुक्रम्, *v. is digestive* : शुक्रं पाचनम्, Bha. ; (2) चक्रम् ; (3) शौचिकम्.

VINEYARD : (1) द्राक्षावाटिका ; (2) द्राक्षाक्षेत्रम्, etc.

VINOUS : I. Of vine : by comp.s. : *v. spirit* : द्राक्षारिहम्, Bha. II. Wine : by comp. : *v. wine*.

VINTAGE : I. Produce : द्राक्षा. II. Season : द्राक्षाहरणकालः and sim. comp.s.

VINTNER : (1) मद्यविक्रेतु (*f. व्री*) and sim. comp.s. ; (2) शौण्डिक (*f. व्री=caste*).

VIOLATE : I. To transgress, break : *q.v.* : लङ्घयति, उट्- (लङ्घ्, *c. 10.*). II. To ravish, defile : *q.v.* : चर्षयति, (चर्ष्, *c. 10.*).

VIOLATION : I. Transgression : *q.v.* : (1) लङ्घनम्, उट्- ; (2) व्यतिक्रमः ; (3) मङ्गः (=breach). II. Defilement, rape : *q.v.* : चर्षणा.

VIOLATOR : I. Transgressor : उल्लङ्घक (*f. षिका*). II. Defiler : *q.v.* : चर्षक (*f. षिका*).

VIOLENCE : I. Force, strength : *q.v.* : बलम्. II. Vehemence, speed : *q.v.* : तरस् (*n.*). III. V. to chastity : बलात्कारः. IV. Any outrage : (1) साहसम्, *highest v.* : उत्तमं साहसम्, *N.s.* ; *one who abets v.* : यः साहसं कारयति, *Y.* ; (2) सहोषलम् (*rare*), *Mit.*

VIOLENT : I. Vehement : प्रचण्ड (*f. ण्डा*) ; (2) उग्र (*f. ग्रा*) : *v. Sharp* ; (3) गाढ (*f. डा*) : *v. Deep* ; (4) गुरु (*f. also वी*) : *v. Heavy* ; (5) प्रबल (*f. ला*) : *v. Strong, powerful*. II. Outrageous : साहसिक (*f. की*). *Ph.* : *v. end* : दास्यः परिणामः ; *v. death* : अपघातः.

VIOLENTLY : चण्डम् : *v. Vehemently* ; (2) प्रचण्डम् ; (3) प्रसमम् ; (4) उग्रम् : *v. Sharply* ; (5) अतीव ; *v. Exceedingly*.

VIOLET (subs.) : I. The flower : पुष्पविशेषः. II. A colour : नीललोहित (*f. ता ?*).

VIOLIN : (1) सा(श)रङ्गी ; (2) पिनाकी.

VIPER : दण्डयुकः (*lit. and fig.* ; ?).

VIRAGO : I. A female warrior : स्त्रीयोधी. II. A vixen : *q.v.*

VIRGIN (subs.) : (1) कुमारी ; (2) कन्या (=girl).

VIRGIN (adj.) : I. Lit. : (1) by comp. ; (2)

कौमार (*f. री* : *rare*). II. *Fig.* : शुद्ध (*f. ता*), वि- : *v. Chaste, pure*.

VIRGINITY : (1) कौमारम्, *he who deprived my v.* : यः कौमारहरः, *Kav.* ; (2) कुमारीत्वम् ; (3) कन्यात्वम्.

VIRGO : the sign : कन्या, -राशिः.

VIRILE : (1) पुंस्व- in comp. ; (2) वीर्य (*f. वी*) ; (3) वीर्येय (*f. वी*).

VIRILITY : पुंस्त्वम् ; (2) पुंस्त्वम् ; (3) पुंशक्तिः ; etc.

VIRTUAL : (1) वास्तव (*f. वी*) ; (2) वास्तविक (*f. वी*) ; (3) by adv.

VIRTUALLY : (1) वस्तुतः ; (2) यथार्थतः (=really, truly : *q.v.*).

VIRTUE : I. In gen. : (1) धर्मः, *v. and vice* : धर्माधर्मौ, *Par. 161.* ; *riches alone (will be) the show of all v.s* : धनमेवाशेषधर्महेतुः, *V. p. iv. 24. 22.* ; (2) पुण्यम् (as opposed to sin.). II. Excellence, merit : *q.v.* : गुणः. III. Strength, power : *q.v.* : शक्तिः.

VIRTUOUS : I. Of men : (1) धार्मिक (*f. की*) ; (2) कर्मशील (*f. ला*) ; (3) साधु (*f. also ध्वी=good*) ; (4) पुण्यात्मन् (*mfn.*) ; etc. *Ph.* : *a v. woman* : सती : *v. Chaste*. II. Of acts etc. : (1) धर्म्य (*f. र्म्या*) ; (2) पुण्य (*f. ग्या*) ; (3) साधु (*f. also ध्वी*) ; etc.

VIRTUOUSLY : (1) धर्मतः ; (2) धर्मेण ; (3) धर्मात्सारेण ; etc.

VIRULENCE : (1) कटुता : *v. Bitterness* ; (2) उग्रता : *v. Sharpness*.

VIRULENT : (1) उग्र (*f. ग्रा*) : *v. Sharp* ; (2) कटु (*mfn.=bitter*).

VIRULENTLY : (1) उग्रम् : *v. Sharply* ; (2) चण्डम् : *v. Violently*.

VIRUS : विषम् (=poison : *q.v.*).

VISAGE : (1) आस्यम् : *v. Face* ; (2) आकारः : *v. Countenance*.

VISCERA : अन्त्राणि (*n. pl.*), *to remove the v.* : निरञ्जयति (*nomi.*).

VISCID, VISCIOUS : (1) रवान (*f. ना*) ; (2) सान्द्र (*f. न्द्रा*) ; (3) शीन (*f. ना* : *rare*).

VISCIDITY : (1) रवानता ; (2) सान्द्रता ; (3) शीनता (*rare*).

VISIBILITY : (1) दृश्यता ; (2) दृष्टिम्यता ; (3) दृश्योपरता ; etc.

VISIBLE : (1) दृश्य (f. दृया) ; (2) दृश्योपर (f. रा) ; (3) दृष्टिम्य (f. म्या) ; etc. : v. To see, sight.

VISIBLY : I. Lit. : प्रत्यक्षम्, प्रत्यक्षतः. II. Apparently : q.v. : प्रकाशम्.

VISION : I. Sight : q.v. : दृष्टिः. II. An apparition : दृष्टाया : v. Shade, spectre.

VISIONARY (adj.) : (1) काल्पनिक (f. की) ; (2) अवास्तव (f. वा=unreal).

VISIT (subs.) : (1) साक्षात्कारः ; (2) दर्शनम्, सं- (=seeing) ; (3) अभ्यागमः (=coming).

VISIT (v.) : (1) पश्यति (दृष्, c. 1.) : v. To see. ; (2) अगच्छति (ह, c. 2.) : v. To come ; (3) साक्षात्करोति, *you should be v.ed* : त्वमेव साक्षात्करणीयः, Si. i. 31.

VISITANT, VISITOR : अभ्यागत (f. ता) : v. Guest.

VISITATION : I. Visit : q.v. II. Inspection : परीक्षणम्. III. Of nature etc. (in bad sense): दुर्विपाकः.

VISTA : दृष्टी : v. Avenue.

VISUAL : (1) दृष्टि- in comp. ; (2) दृष्टिगत (f. ता) ; (3) चाक्षुष (f. पी).

VITAL : I. Lit. : by comp., v. air : प्राणवायुः : v. Life, spirit. Ph. : v. part : मर्मम् (n.). II. Essential, necessary : q.v.

VITALITY : (1) जीवनम् (=life : q.v.) ; (2) सजीवत्वम् (as of plants) ; (3) स्पन्दितम् (of limbs).

VITALLY : I. Lit. : expr. by circumlo. II. Essentially, particularly : q.v.

VITALS : I. Lit. : मर्माणि (n. pl.). II. Fig. : आश्रयः : v. Support.

VITIATE : दूषयति (c. of दुष्) : v. To corrupt, pollute, destroy.

VITIATION : दूषणम् : v. Corruption, pollution, destruction.

VITREOUS : (1) काचज (f. जा etc.=produced from glass) ; (2) काचमय (f. यी=consisting of glass.) ; (3) काचाम (f. मा etc.=resembling glass).

VITRIFY : काचीकरोति (?).

VITRIOL : I. Blue : (1) तुल्यम्, -कम् ; (2) विषुव-कम् (rare). II. Green : (1) कासी(शी)कम् ; (2) पुष्पकम् (rare).

VITUPERATE : आक्षिपति (क्षिप्, c. 6.) : v. To censure, revile.

VITUPERATION : आक्षेपः : v. Censure, reproach.

VIVACIOUS : प्रफुल्ल (f. ह्य) : v. Lively, active.

VIVACIOUSLY : (1) प्रफुल्लम् : v. Cheerfully ; (2) तेजसा (=vigorously).

VIVACIOUSNESS, VIVACITY : (1) प्रफुल्लता (=cheerfulness) ; (2) तेजस्विता (=vigorosity).

VIVA-VOCE : v. examination : मौखिकपरीक्षा.

VIVID : (1) विचित्र (f. त्रा=picturesque) ; (2) विशद (f. दा=clear).

VIVIDLY : विचित्रम् ; (2) विशदम् ; (3) by circumlo.

VIVIFY : जीवयति (c. of जीव्) ; (2) सजीवीकरोति ; (3) जीवनं ददाति (दा, c. 3.).

VIVIPAROUS : (1) जरायुजः (जा, ज), Sr. ; (2) जीवजः (जा, ज), Up.

VIXEN : I. A quarrelsome woman : कलहप्रिया and sim. comp.s II. A she-fox.

VIXENISH : (1) खिक्किरी ; (2) खिखिबन् ; etc.

VOCABLE : (1) शब्दः (=word) ; (2) वचनम् (=term).

VOCABULARY : (1) अभिधानम् ; (2) कोषः ; (3) शब्दार्णवः.

VOCAL : I. Lit. : (1) वाग्विशिष्ट (f. ह्य) and sim. comp.s (=endowed with voice) ; (2) वाचिक (f. की=oral : q.v.). II. Sonorous : q.v.

VOCATION : (1) वृत्तिः ; (2) व्यवसायः ; (3) कर्मम् (n.) : v. Business.

VOCATIVE : (1) सम्बोधनम् ; (2) सम्बुद्धिः.

VOCIFERATE : उत्क्रोशति (क्रुश्, c. 1.) : v. To shout, cry out.

VOCIFERATION : उत्क्रोशः : v. Noise, shout.

VOCIFEROUS : महाराब्द (f. द्वा) and sim. comp.s : v. Noisy, tumultuous.

VOCIFEROUSLY : महाराब्देन : v. Noisily, tumultuously.

VOGUE : व्यवहारः, words in v. : व्यवहृताः शब्दाः ; it is not in v. here : मानेच्छो व्यवहारः ; (2) रीतिः (=fashion).

VOICE: I. In gen.: स्वरः, *the Brahmin's v. has been changed with fear*: नीतिमिवत्सरो ब्राह्मणः; *it seems to be the distressed v. of Mādhyāya*, अये माधव्यत्वेवास्वरः; Sa. vi. II. Opinion: मतम्, *with one v.*: देव्यमत्येन; *he has no v. in the matter*: न तदस्तगतमिदम्. III. In gram.: वाच्यम्, *active v.*: कर्तृवाच्यम्; *Passive v.*: कर्मवाच्यम्; *reflective v.*: कर्मकर्तृवाच्यम्; *neuter v.*: भाववाच्यम्.

VOID (adj.): I. Empty, vacant: q.v.: शून्य (f. न्या). II. Devoid: q.v.: *v. of anything*: अकिञ्चन (f. ना). III. Null, invalid: (1) निरर्थक (f. का); (2) अकिञ्चित्कर (f. रा), असिद्ध (f. द्वा). Ph.: *such a document is v.*: तदप्रमाणं लिखितम्, N. s.

VOID (subs.): (1) शून्यम्; (2) रिक्तम्; (3) शून्यं स्थानम्; etc.

VOID (v.): I. To empty: q.v.: शून्यीकरोति. II. To nullify: निष्फलीकरोति. III. To emit, discharge: q.v.: उत्सृजति (सृज्, c. 6.). Ph.: *to v. excrements*: (1) गुमति (गु, c. 6.); (2) हृदति (हृद्, c. 1.).

VOIDABLE: perh. निरसनीय (f. या), विवर्जनीय (f. या), etc.

VOLATILE: I. Passing into air: वायुपरिणामशील (f. ला) and sim. comp.s. II. Fickle: q.v.: चञ्चल (f. ला).

VOLATILITY: I. Lit.: वायुपरिणामशीलता. II. Fickleness: चञ्चलता.

VOLCANIC: expr. by comp.s. or circumlo.

VOLCANO: आग्नेयगिरिः (?), ज्वालामुखः (?); and sim. comp.s.

VOLITION: संकल्पः: v. Will.

VOLLEY: वर्षः, *v. of stones*: अश्मवर्षः: v. Shower, discharge.

VOLUBILITY: I. Lit.: चञ्चलता. II. Fluency: q.v.: वाचालता.

VOLUBLE: I. Lit.: चञ्चल (f. ला). II. Fluent: q.v.: वाचाल (f. ला), Me. ii. 33. Ph.: *having v. tongue*: चपलजिह्वा (f. द्वा).

VOLUME: Of books: खण्ड (mn.): v. Also book. II. Of solids: अन्तर्गतं वनफलम्, Li. 176. III. Collection, *v. of smoke*: धूममालिः (जी),

Ku.; दृष्टसंहतिः, Ki.; *v. of dust*: धूलिसंघः; *v. of water*: जम्बुराशिः.

VOLUMINOUS: विस्तीर्ण (f. जी): v. Large, extensive.

VOLUNTARILY: (1) कामतः; (2) इच्छापूर्वकम्; (3) संकल्पपुरःसरम्, etc.

VOLUNTARY: expr. by adv.: v. Also intention, spontaneous.

VOLUNTEER (subs.): स्वैच्छासैनिकः (?).

VOLUNTEER (v.): अवाचितमर्पयति (c. of वृ) or उपानयति (जी, c. 1.).

VOLUPTUARY: (1) विषयासक्त (f. का); (2) विषयसङ्गिन् (f. जी); (3) भोगनिरत (f. ता), etc.

VOLUPTUOUS: I. Sensual, licentious: इन्द्रियसुखनिरत (f. ता) and sim. comp.s. II. Luxurious, charming: q.v.: मनोहारिन् (f. जी).

VOLUPTUOUSLY: expr. by adj. or circumlo.

VOLUPTUOUSNESS: I. Sensuality: इन्द्रियसुखनिरतः, -आसङ्गः, and sim. comp.s. II. Luxuriousness, pleasantness: मनोहारिता.

VOLUTE: perh. आवर्तः, -नम्.

VOMIT (v.): (1) वमति (वम्, c. 1.), *v. ed blood*: रक्तं ववमुः, B.; (2) हृदयति (हृद्, c. 10.: rare), *blood drunk and then v. ed*: पीतच्छृङ्खितरक्तम्, Vi. i. 35. *V. up*: (1) उद्धमति; उद्धगिरति (गु, c. 6.).

VOMIT (subs.): I. Matter vomited: (1) वान्तम्; (2) हृदितम् (rare). II. An emetic: वमनम्, *to give a v.*: वमनं ददाति or sim. वामयति (c. of वम्), Bha.

VOMITING (subs.): वमनम्; (2) वान्तिः; (3) हृद्वनम् or हृदितम् (rare); (4) वमधुः (rare).

VOMITIVE: (1) वमनम् (f. जी), *give a v.*: वमनं पाययति, Sr.; (2) वान्तिकर (f. री); (3) वान्तिद (f. दा); etc.

VORACIOUS: वस्त्र (f. रा), *the women of Madra are v.*: वस्त्रा मद्रिका इति, Mah.: v. Greedy, gluttonous.

VORACIOUSNESS, VORACITY: (1) वस्त्रता; (2) जीदरिक्ता: v. Also greediness, gluttony.

VORTEX: (1) आवर्तः; (2) आवर्तनी; (3) व्रजिः.

VOTARY: (1) मन्त्र (f. का); (2) by comp., *v.ies of Siva*: शैवाः: v. Also worshipper.

VOTE : (subs.) : no equiv. : सम्मतिः (=approval) may be used.

VOTE (v.) : I. To give v. : सम्मतिं ददाति (द, c. 3. : ?). II. To elect : q.v. : वृत्ति (व, c. 5.). III. To provide, supply : q.v. : उपकल्पयति (वृत्, c. 10.).

VOTER : सम्मतिदायिन् (f. नी) and sim. comps.

VOTIVE : वक्तिपूर्वमुपाहृत (f. ता=offered) or उपाहृत (f. ता=put).

VOUCH : I. To call upon to witness : साक्षीकरोति. II. To attest, confirm : q.v. : दृश्यति (nomi.).

VOUCHER : Lit. I. expr. by verb. II. A document : प्रमाणपत्रम्.

VOUCHSAFE : I. To permit : q.v. : अनुजानाति (हा, c. 9.). II. To deign, condescend : q.v. : प्रसीदति (सह, c. 1.).

VOW (subs.) : (1) व्रतः, -तम् (=religious), *breach of v.* : व्रतमङ्गः, K. ; (2) संकल्पः (=resolution) ; (3) प्रतिज्ञा (=promise).

VOW (v.) : प्रतिज्ञां करोति, *Arjuna v. ed his death* : गोपहीनिना तस्य वचः प्रतिज्ञातः, Vc. ii. : v. To promise.

VOWEL : (1) स्वरः, *short v.* : ह्रस्वस्वरः ; (2) अन्तः (t.t), *ending in a v.* : अन्तः (f. न्ता), S.k.

VOYAGE (subs.) : (1) समुद्रयात्रा (by sea) ; (2) जलयात्रा (by water).

VOYAGE (v.) : expr. by subs.

VULGAR : (1) ग्राम्य (f. म्या=rustic), *you will know that men are not v.* : अग्राम्यतां अनुभूयानां ह्यास्यसि, K. ; *although the words.....are v.* : अग्र.....शब्दा ग्राम्या अपि, Kav. vii. ; (2) अस्म्य (f. म्या=not civilized) ; (3) अल्पम् (f. म्या=low, mean).

VULGARISM : I. Of manners : ग्राम्या रीतिः, Kav. ix. 13. Of words : ग्राम्यः शब्दः.

VULGARITY : (1) ग्राम्यत्वम् ; (2) अस्म्यता ; (3) अल्पता : v. Vulgar.

VULGARLY : I. Commonly : q.v. : साधारणतः. II. Meanly, lowly : expr. by comp.

VULGARIZE : (1) ग्राम्यीकरोति.

VULNERABLE : (1) श्रेय (f. वा) ; (2) वृत्त (f. म्या=assailable). Ph. : v. point or part :

क्षिप्रम् or रन्ध्रम् ; *well guarding all v. points* : सुनिश्चितम्, Ka. xviii. 25.

VULPINE : I. Lit. : by comp. : v. Fox, jackal. II. Artful, crafty : वृत्त (f. तर्त).

VULTURE : I. Lit. : (1) वृत्तः ; (2) शत्रुनः (comp., शत्रुन in B.). II. Fig. : perh. वृत्तः (from वृत्तः comp. वृत्तिर्निश्चितम् शत्रुनोर्वापितं धनम्, D. viii.).

VULTURINE : (1) comp. ; (2) गात्र (f. व्री : rare).

W

WAD : I. Subs. : लोटम् (?). II. Verb : लोटयति (nomi : ?).

WADDLE : (1) खेलति (खेल, c. 1.=play) ; (2) चरति (चर्, c. 1.=move). *W.ing* : हंसगति (mfn.) and sim. comps.

WADE : कच्छेन गच्छति (गच्छ, c. 1.=to go : q.v.) or तरति (तृ, c. 1.=cross : q.v.).

WAFER : no equiv. : वैमारम्.

WAFT : I. To drive : q.v. : वाहयति (c. of वह्). II. To float : q.v. : वृषते (वृ, c. 1.).

WAG (v.t.) : (1) चालयति (c. of चल्=move), *w.ing of tail* : लाङ्गूलचालनम्, H. ii. 42. ; (2) विधूनयति (धू, c. 10.=shake), *by w.ing their tails* : लाङ्गूलविधूननैः, M.n. on Ku. i. 13.

WAG (v.i.) : (1) चलति (चल्, c. 1.=move) ; (2) धुवति (धू, c. 6.=shake).

WAGER : I. Subs. : (1) पणः, *counter w.* : प्रतिपणः, Mah. ii. 60. 7. ; (2) ग्लहः, *description of different kinds of w. s* : ग्लहप्रभेदवर्णनम्, D. ii.

II. Verb. : (1) पणते (पण, c. 1.), *one who has no property cannot w. another's property* : अस्त्यो अशक्तः पणितुं परस्वम्, Mah. ii. 67. 47. ; (2) ग्लहते (ग्लह, c. 1.), Mah. ii. 61. 1.

WAGES : I. Lit. : वेतनम् : v. Salary. II. Fig. : मूल्यम् : v. Price.

WAGGERY : v. Roguery, criticism.

WAGGISH : v. Mischievous, frolicsome, witty.

WAGON : प्रवहयम् : v. Cart, carriage.

WAGTAIL : a bird : (1) लङ्गणः ; (2) लङ्गणेलः ; (3) लङ्गणीयः.

WALF : अमितातस्वामिकं or अस्वामिकं द्रव्यम्.

WAIL : शोचति (शुच्, c. 1.) : v. To lament, bewail.

WAILING (subs.) : परिदेवनम् : v. Lamentation, cry.

WAIN : गोवहनम् : v. Cart, carriage.

WAINSCOT : no equiv. : फलकिनी may be used.

WAIST : मध्य (mn.), having slender w. : कुसमध्य or तनुमध्य (f. व्या), M.n. on Ku. i. 39.

WAISTCOAT : no equiv. : उरश्चोलः may be used.

WAIT (v.) : (1) प्रति- ईक्षते, अप- (ईच्, c. 1.), w. for a short time : कालः कश्चित् प्रतीक्ष्यताम्, Ku. ii. 54. ; (2) प्रति-पालयति परि-, अनु-, (पाल्, c. 10.), where will you w. for me : क पुनर्मां भवत्यः प्रतिपालयिष्यन्ति, V. i. ; (3) तिष्ठति (स्वा, c. 1. =to stay : q.v.) ; (4) सहते (सद्, c. 1. =bear up), w. for two months : सहस्व मासद्वयम्, D. i.

WAIT ON OR UPON : I. To attend : (1) उप- तिष्ठते (स्वा, c. 1.), I will w. on the king : उप- स्वास्यामि राजानम्, Mah. iv. 2. 1. ; (2) उप-आस्ते, अनु- (आस्, c. 2.), w.ed on by Arundhati : अन्वासितमरुन्धत्या, R. i. 56. ; (3) उपचरति (चर्, c. 1.) ; (4) सेवते, उप-, (सेच्, c. 1.). II. To await : q.v.

WAITER : I. An attendant : परिवेषक (f. विका). II. A tray : q.v.

WAIVE : त्यजति, परि-, (त्यज्, c. 1.) : v. To relinquish, abandon.

WAIVER : in law : आक्षेपः : v. Abandonment.

WAKE (subs.) : I. Lit. : जागरणम्. II. Track : पदवी.

WAKE (v.) : I. Trans. : प्रबोधयति (c. of बुच्) : v. To awake, arouse. II. Intrans. : बुध्यते, प्र-, वि- (बुच्, c. 4.) : v. To awake.

WAKEFUL : (1) जागरूक (f. का) ; (2) जागरणशील (f. ला) ; etc.

WAKEFULNESS : (1) जागरणम् ; (2) जागर्या ; (3) जागरूकत्वम्, -ता ; etc.

WALK (v.) : पादभ्यां चरति (चर्, c. 1.), गच्छति (गच्, c. 1.) or क्रामति (क्रम्, c. 1.) : v. To go, to move. W. to and fro : परिक्रामति.

WALK, WALKING. (subs.) : पादचारः : and sim. comp.s. W. about : परिक्रमः, -नम्, W. for amusement : विहारः or विहरणम्.

WALKER : पादचारिन् (f. जी) and sim. comp.s. : v. Above.

WALL : I. Of a house : (1) मितिः ; (2) कुण्डम्. II. An inclosing w. : (1) प्राकारः ; (2) वरजः ; (3) साक्षः. Ph. : (a) to drive to the w. : अवसादयति (c. of सद्) ; (b) to go to the w. : अवसीदति (सद्, c. 1.).

WALL (v.) : प्राकारेण आवृणोति (वृ, c. 5.) : v. To surround.

WALLET : (1) गोषी (=sack) ; (2) मक्का (=bag).

WALLOW : (1) लुठति (लुठ्, c. 1.=roll) ; (2) क्रीडति (क्रीड्, c. 1.=sport).

WALNUT : I. The tree : अक्षोटः (also आक्षोटः). II. The fruit : अक्षोटम्.

WALRUS : नक्रः (?).

WALTZ (subs.) : I. A dance : प्रतिलोमानु- लोमत्वम् ; *आवर्तनम्. II. A music : *आवर्तन- सङ्गीतम्.

WALTZ (v.) : expr. by subs. and करोति.

WAN : विवर्ण (f. र्णा) : v. Pale, languid.

WAND : (1) दण्डः ; (2) यष्टिः ; (3) वेत्रम्.

WANDER : (1) भ्रमति or भ्राम्यति, परि- (भ्रम्, c. 1. and 4.), w.ed about the world : परिव्रजाम नेदिनीम्, V.p. ; (2) अटति (अट्, c. 1.), w.ing through forest again and again : अटाव्यमानोड- रण्यानीम्, B. iv. 2.

WANDERER : (1) भ्रमणकारिन् (f. जी), परि- ; (2) परिव्रामक (f. मिका) etc.

WANE (subs.) : (1) हासः ; (2) क्षयः : v. Decrease, decay.

WANE (v.) : (1) हासयुपैति (ह्, c. 2.) ; (2) क्ष्वं गच्छति (गच्, c. 1.) ; etc.

WANING (adj.) : (1) by comp., w. fortnight : क्षयपक्षः, Ki. ii. 27. ; (2) क्षयिन् (f. जी) ; (3) हासगामिन् (f. नी) ; etc.

WANNESS : विवर्णता : Paleness, languor.

WANT (subs.) : I. Destitution, absence : (1) अभावः, w. of money : वनाभावः ; (2) राहित्यम् ; (3) रहितता, त्वम् ; (4) हीनता, त्वम्. N.B. (2) to (4) chiefly in comp. II. Indigence, poverty :

q.v. : इच्छितम्. III. Anything wanted :
अमावा, to supply w.s. : अमाव पूरयति. IV. Need :
प्रयोजनम्.

WANT (v.) : I. To be without : इच्छते, परि-
(pass. of हा), nothing is w.ing in you : आर्यस्य
किमपि न परिहास्यते, Sa. i. ; w.ing in riches :
कनहीन (f. ना) : v. Devoid of. II. To require,
need : (1) अपेक्षते (ईक्ष्, c. 1.), that it would
w. other visible illustrations : येनाम्यत्र च्छ निदर्शन-
मपेक्षेत, S. i. 4. ; (2) आकाङ्क्षति (काङ्क्ष्, c. 1.),
here it w.s अपेक्षितम् : अत्र अपेक्षितमुत्साकाङ्क्षति,
Kav. vii. III. To long for, wish : q.v. :
इच्छति or इच्छते (इक्ष्, c. 5.), whatever she w.ed
she found brought to her : यदेव वने तदपश्यदाकृतम्,
R. iii. 6.

WANTON (adj.) : I. Sportive : विलासिन् (f. नी
specially of men). II. Unrestrained : अनिय-
ञ्चित (f. ता). III. Luxuriant : प्रचुर (f. रा).

WANTON (v.) : विलासति (लस्, c. 1.), w.ed with
her : तया सह विलासत, H.

WANTONLY : I. In gen. : सविलासम्. II. With-
out restraint : अनियञ्चितम्.

WANTONNESS : (1) विलासः ; (2) विलासिता : v.
Also sportiveness.

WAR (subs.) : (1) संग्रामः ; (2) समरः ; (3) रणम् ;
(4) सम्प्रहारः ; (5) संयुगः ; (6) बाणिः ; (7) सम्परायः ;
(8) विग्रहः : v. Also battle. Ph. : w. cry. :
(1) सिंहनादः ; (2) ह्वेडा or ह्वेडितम्, -नादः ; etc.

WAR (v.) : (1) विग्रहाति (ग्रह्, c. 9. : lit. and
fig.) ; (2) संग्रामवति, -ते (rare) ; (3) संग्रामं
करोति, etc. : v. Also to fight.

WARBLE : कृणति (कृञ्, c. 1.) : v. To sing.

WARBLER : expr. by verb : v. Also singer.

WARD (subs.) : I. Custody, protection :
q.v. : रक्षा. II. Opposed to guardian : perh.
रक्षितो बालः. III. Of a town etc. : विभागः.
IV. In fencing : अपसारणम्.

WARD (v.) : निवारयति (वृ, c. 10.) : v. To
prevent, dispel.

WARDEN : रक्षक (f. रक्षिका) : v. Keeper, guard.

WARDER : (1) रक्षक (f. रक्षिका=guard) ; (2)
द्वारिक (f. की=gatekeeper : q.v.).

WARDROBE : I. A closet ; वस्त्राधानम्, and sim.

comp.s. II. Clothes : q.v. : वस्त्रादि (n.
pl.).

WARE, WARES : वस्तुम् : v. Commodity,
goods.

WAREHOUSE : *पश्याधानम्, द्रव्यनिधानम् and sim.
comp.s.

WARFARE : युद्धम् : v. War, battle.

WARILY, WARINESS : v. Cautiously, cauti-
ousness.

WARLIKE : I. Disposed to war : (1) रणप्रिय
(f. या), युद्धदुर्नद (f. दा) and sim. comp.s. ;
(2) युद्धुस्तु (mfn.=desirous of w.). II. Mili-
tary : q.v. : सार्वाभिक (f. की).

WARM (adj.) : I. Hot : q.v. : तप्त (f. ता). II.
Fig. : चण्ड (f. ण्डा) : v. Vehement, sharp.
III. Rich : q.v. Ph. : to be or feel w. : चर्म-
मनुभवति.

WARM (v.t.) : तापयति, -ते, प्र-, सं-, (c. of तप्), w.
yourself : स्वगान्नाणि प्रतापयस्व, P. iii. 19. : v. To
heat.

WARM (v.i.) : fig. : (1) दीप्यते (दीप्, c. 4.) ;
(2) by adj.

WARM-HEARTED : (1) सरलहृदय (f. या) ; (2)
सहृदय (f. या).

WARMLY : I. Lit. : उष्णम्. II. Vehemently :
चण्डम्. III. Cordially : साम्रहम्.

WARMTH : I. Heat : q.v. : उत्पाः. II. Vehe-
mence : q.v. : चण्डता. II. Zeal, enthusiasm :
q.v. : उत्साहः.

WARN : (1) सतर्कयति (nomi. : ?) ; (2) उपदिशति
(दिष्, c. 6.=advice).

WARNING : (1) सतर्कः (?) ; (2) उपदेशः (=advice :
q.v.).

WARP (subs.) : तानः, V. d. i. I. 24.

WARP (v.) : I. Trans. : आवर्तयति (c. of वृत्) :
v. To turn, bend, deprave. II. Intrans. :
आवर्तते (वृत्, c. 1.).

WARRANT (subs.) : I. Authority : क्षमता. II.
The writ : क्षमतापत्रम् (?).

WARRANT (v.) : I. To authorize : क्षमतां ददाति.
II. To justify : समर्थयति (अर्थ्, c. 1.). III.
To assure : q.v.

WARRANTY : perh. प्रत्ययपत्रम् and sim. comp.s.

WARREN : (1) शकभूमिः etc. (for rabbits : ?).

WARRIOR : (1) यदः ; (2) योयः ; (3) योयु (m.) : v. Also hero.

WART : किञ्च (= scar, corn).

WARY : अग्रमत्त (f. त्त) : v. Cautious, careful.

WASH (v.) : (1) धावते or धावयति (धाव्, c. 1. and 10.), w. (his) feet : पादौ धावत्, Mr. iii. ; (2) क्षालयति, प्र- (क्षाल्, c. 10.), w.ing in water : जलक्षालनम्, K. ; to w. out infamy : अयसः प्रक्षालयति, Mah. ; (3) नेनेक्षि or नेजयति, निर्- (निज्, c. 3. and 10. : rare).

WASH (subs.) : I. W.ing. : (1) धावनम् ; (2) क्षालनम्, प्र- ; (3) नेजनम् निर्-. II. A lotion : लेपः, वि-, आ-. III. Marsh, fen : q.v.

WASHHAND BASIN : हस्तधावनमाजनम्, and sim. comp.s.

WASHHAND STAND : धावनमाजनाधारः, and sim. comp.s. (?).

WASHERMAN : (1) रजकः ; (2) नेजकः, निर्-, Y. ii. 141. ; (3) वस्त्रधावकः.

WASHERWOMAN : (1) रजकी ; (2) रजकवत् ; etc. ; v. Above.

WASP : (1) बरटा ; (2) गन्धोली.

WASPIH : Irritable, passionate.

WASTE (v.t.) : I. To wear, impair : (1) क्षिणोति, परि-, अव-, प्र-, सं- (क्षि, c. 5.), without w.ing the body : तनुमक्षिण्वन्, M. ii. 100. ; he is to be w.d : परिक्षीयत एवासौ, H. ii. 95. ; (2) अवचिनोति (क्षि, c. 5.), if (it) is afterwards w. d. : अर्वाक् चेदपचीयते, Mit. II. To ruin, destroy : q.v. : क्षिणोति, it does not w. the reputation of warriors : न तदशः शक्यतां क्षिणोति, R. ii. 40. III. To squander : q.v. : क्षपयति (c. of क्षि), when the night was w.d : अथ क्षीणार्वा क्षपायाम्, K. : v. To pass, spend, throw away.

WASTE (v.i.) : (1) क्षीयते (pass. of क्षि) ; (2) अपचीयते, (pass. of चि) ; (3) क्षयं याति (या, c. 2.) ; etc., it gradually w.s : स्तोकं स्तोकं क्षयं याति, Mr. x. 2.

WASTE (subs.) : I. In gen. : (1) क्षयः, in the case of immovables shall be made to pay the w. : स्थावरस्य क्षयं दाप्यः, N. s. ; (2) अपचयः, increase and w. : उपचयापचयौ, Mit. ; (3) अपव्ययः

(=squandering) ; (4) क्षेपः (=throwing away). II. W. land : (1) क्षिण्वन्, substitution of w. : क्षिण्वन्, Viv. ; (2) क्षिण्वन् and sim. comp.s.

WASTE (adj.) : Of lands : (land) that lies w. for one year is half-w. : एकवर्षपरित्यक्तभूमिः, Viv. : v. Waste (subs. : II.). II. Desolate, empty, desert : q.v.

WASTEFUL : (1) अपव्ययिन् (f. जी) ; (2) क्षपाय-यिन् (f. जी) ; etc. : v. Prodigal.

WASTE-PIPE : (1) परि(री)वाहः ; (2) उच्छिष्टवहनली.

WATCH (subs.) : I. Keeping awake : जागरणम्. II. Protection : q.v. : रक्षा. III. Guard : q.v. : रक्षिन् (m.). IV. Of time : (1) प्रहरः ; (2) रात्रिः. V. A time-piece : कालमापः.

WATCH (v.) : I. To observe : अवचरे (वा, c. 3.). II. To tend, wait on : q.v. : उपारते (वास्, c. 2.). III. To guard, protect : रक्षति (रक्ष्, c. 1.).

WATCH (v.i.) : I. To be awake : जागर्ति (जागृ, c. 2. : lit. and fig.). II. To wait : q.v. : प्रतीक्षते (ईक्ष्, c. 1.). To w. over : पर्यवेक्षते (ईक्ष्, c. 1.) : v. To look into.

WATCHFUL : I. Of men : v. Wakeful. II. Of nights etc. : जागर- or प्रजागर- in comp.

WATCHFULLY : (1) सजागरम् : v. Also carefully, cautiously.

WATCH-HOUSE, WATCH-BOX : (1) उद्घाटः (?) ; (2) पिठरम् (?).

WATCH-MAKER : कालमापकार (f. री) and sim. comp.s.

WATCHMAN : (1) रक्षिन् (f. जी), आ- ; (2) रक्षक (f. क्षिका) ; (3) प्रहरिन् (f. जी).

WATCHWORD : perh. प्रत्ययवाक् (f.) : v. Also signal.

WATER (subs.) : Lit. : (1) जलम्, cool w.-drinking : शीतजलपानम् ; rain- w. : दृष्टिजलम् ; sea-w. : समुद्रं जलम् ; how to purify bad w. : दुष्टजलस्य निर्दोषीकरणोपायः, Bha. ; (2) पारि (n.) ; (3) जम्बु (n.) ; (4) सहिलम् ; (5) आपः (f. pl.) ; (6) अपचयः ; (7) जम्बु (n.) ; (8) पक्वम् (n.) ; (9) शोथम् ; (10) नीरम् ; (11) पानीयम् : Ph. : by land, etc.

W. : लब्धेयं च लब्धेयं ; *it will not hold w.* :
नृपि प्रमादोति न्येदमित्ते, D. i. 1. ; *first w.* :
अर्धो नृपि (?) , V. m. 82. 5. II. Urine :
q.v. : प्रसावः, *to make w.* : प्रसावं or मूत्रं करोति,
An.

WATER (v.t.) : I. To wet with w. : (जलेन,
सलिलेन, etc.) सिञ्चति, जमि-, प्र-, (सिञ्च, c. 6.), *is*
w.ing the Mddhav plant : माधवीलतां सिञ्चति, Sa.
i. ; *richly w.ed with tears* : क्षान्पायिता नेत्रजलप्रसेकैः,
B. xi. 5. ; *these trees have been w.ed* : उर्वरं
क्षन्मिता एते वृक्षाः, Sa. i. II. To give w. : जलम्
etc. पाययति (c. of पा) ; *he w.ed the horses* :
इयान् पाययामास वारि सः, Mah. vii. 100. 15. ;
place for w.ing horse : अश्वानामुत्पानम्, Mah. vii.
99. 58.

WATER (v.i.) : I. Of the eyes : वारि मुञ्चति (मुञ्च,
c. 6.). II. Of the mouth : लालायते (nomi.).

WATER-CARRIER : (1) जलवाहकः ; (2) उदवाहः,
and sim. comp.s.

WATER-CLOCK : कपालयन्त्रम्, Su. xiii. 23.

WATER-CLOSET : *शौचकोष्ठः.

WATER-CRESS : शाकमेरुः.

WATERED : *well w.* : जलभूयिष्ठ (f. डा) and
sim. comp.s ; *w. by rivers* : नदीमातृक (f. का).

WATERFALL : (1) प्रपातः ; (2) जलप्रपातः.

WATER-FOWL, WATER-HEN : जलकुङ्कुटः (f. टी).

WATERING-PLACE : I. Lit. : प्रपा. II. A sana-
torium : जलसेवनम् (नी).

WATER-LILY : कमलम् : v. Lotus.

WATERMAN : I. Boat-man : नाविकः. II.

Water-carrier : q.v.

WATER-MELON : I. The fruit : (1) गोडुम्बम् ;
(2) सेटु (n.) ; तरम्बुजम्. II. The plant : (1)
गोडुम्बः ; (2) सेटुः.

WATER-MILL : जलमार्ण चक्रम्, जलचलचक्रम्. etc.

WATER-POT : (1) बटः ; (2) कमण्डलुः ; (3) कलसः
(large w.).

WATERPROOF : जलानेय (f. वा) and sim.
comp.s.

WATER-SNAKE : (1) जलम्बासः ; (2) जलसर्पः ; etc.

WATERPOUT : (1) उद्वजः (?) ; (2) जलस्तम्भः
(?, Akshoy).

WATERWHEEL : घटीचक्रम् (?).

WATERWORKS : perh. जलकर्मन् (n.) or जलीय-
कर्मन् and sim. comp.s.

WATERY : (1) by comp. ; (2) जलमय (f. नी)
and sim. comp.s. (=consisting of, abound-
ing in, water) ; (3) जलीय (f. वा) etc. (=of
w.).

WATTLE : I. Hurdle : काष्ठवन्धः. II. Of cocks :
कुक्कुटः.

WAVE (subs.) : (1) तरङ्गः, *large w.s* : बृहत्तरङ्ग-
ज्ञान्, R. ; (2) ऊर्मिः, *w. crowned* : ऊर्मिमाखिन्
(f. नी) ; (3) मङ्गिः : v. Also billow.

WAVE (v.t.) : (1) धूलयति (धू, c. 10. =shake :
q.v.) ; (2) चालयति (c. of चल्=move : q.v.).

WAVE (v.i.) : (1) ध्रुयते (pass. of ध्रु.) : v.
Shake ; (2) चलति (चल्, c. 1.) : v. To
move.

WAVER : दोलायते (nomi.), *with w.ing mind* :
दोलायमानचेतसा ; *w.ing* : अकृतनिश्चय (f. वा = un-
settled, unsteady : q.v.) : v. Also to reel.

WAVY : (1) तरङ्गित (f. ता), *w. bank* : तरङ्गितं
सैकतम्, Ki. iv. 6. ; *making the banners w.* :
तरङ्गितालम्बितकेतुसन्ततिः, Ki. xiv. 28. ; (2) ऊर्मि-
मत् (f. ती) ; (3) ऊर्मिमाखिन् (f. नी) ; (4)
मङ्गिमत् (f. ती), M. n. ; etc.

WAX (subs.) : I. Of bees : (1) सिक्यम् ; (2)
मधुच्छिद्रम्. II. For sealing : लाक्षा. III. Of
the ear : (1) तोकम् ; (2) कर्णमलम्.

WAX (v.) : I. Intrans. : वर्धते (वृष्, c. 1.) :
v. To increase. II. Trans. : लिम्पति (लिप्,
c. 6.) : v. To besmear.

WAXEN, WAXY : (1) सिक्यमयः (यी, यं=made
of wax) ; (2) सिक्यारु (f. का=coated with
wax.) ; (3) सिक्यम (f. मा=like w.).

WAY : I. Road : (1) मार्गः, *to give w.* : मार्गं
ददाति, Mr. x. ; *to lead the w.* : मार्गमादिशति,
Sa. v. ; (2) पन्थाः, *tell me the w. which leads to*
the hermitage of Agastya : अगस्त्याश्रमस्य पन्थानं ब्रूहि,
U. ii. ; *broad in improper w.s* : अपये पदमर्पयन्ति,
R. ix. 74. ; (3) अञ्चन् (m.), *going a little w.* :
गत्वा कश्चिदञ्चानम्, K. ; *accidentally in the w.* :
अञ्चनि दैवयोगात्, R. v. 60. ; (4) वर्त्तन् (n.), *one*
who has lost his w. : प्रनष्टवर्त्तन् (mfn.), K. ;
women go the w. of their husbands : प्रमदाः पति-

वर्षगाः, Ku. iv. 33. Ph. : *I have come such a long w.* : यतावती भूमिमायातः, K. ; *this w. your majesty* : इतो इतो देवी, V. ii. ; *did you not see (meet) the Queen on the w.* : न खल्वन्तरे त्वया दृष्टा देवी, Sa. vi. ; *make w.* : अन्तरमन्तरम्, Mr. x. ; *which w. is the wretch gone* : कतमेन दिग्भि-
मानेन गतः स जातमः ? V. i. ; *right of w.* : गमनाधि-
कारः. II. Device : q.v. : उपायः. III. Manner,
method : q.v. : प्रकारः. Miscell. : *in two, three, many w.s* : द्विधा, त्रिधा, बहुधा ; *by w. of illustration* : निदर्शनरूपेण.

WAYFARER : (1) पथिकः ; (2) अश्वनीनः ; (3) अश्वन्यः ; (4) अश्वगः.

WAYLAY : पथि अवस्कन्दते (स्कन्द, c. 1. = attack : q.v.) or निवृत्तं प्रतीक्षते (ईक्ष्, c. 1. = wait : q.v.).

WAYSIDE : expr. by comp., *w. trees* : मार्गशास्त्रिनः R. i. 45. : v. Border.

WAYWARD : प्रतीप (f. पा) : v. Perverse, wilful, forward.

WAYWORN : (1) अश्वग्रान्त (f. न्ता) ; (2) अश्वना परिह्वान्त (f. न्ता), Ki. xi. 2. ; and sim. comp.s.

WE : वयम्. Ph. : *here are we* : इमे स्मः, Sa. iv.

WEAK : (1) दुर्बल (f. ला), *the strong would have roasted the w.* : अपच्यन् दुर्बलान् बलवत्तराः, M. vii. 20. ; *w. digestion* : दुर्बलोऽग्निः, Bha. ; (2) अवल (f. ला), *eating their own w. brothers* : अवलस्व-
कुलाग्निः, N. ii. 10. ; (3) बलहीन (f. ना), S. ; (4) क्षीणबल (f. ला), Bha. ; and sim. comp.s. : v. Also feeble, slender, decay. Ph. : *w. point* : दोषः (fault : q.v.), छिद्रम् (= hole : q.v.).

WEAKEN : (1) दुर्बलीकरोति ; (2) बलक्षयं करोति (with gen.) ; (3) बलं हरति (ह, c. 1. = remove : q.v.) or क्षिणोति (क्षि, c. 5. = waste : q.v.).

WEAKLY : I. Adj. : क्षीणबल (f. ला) : v. Weak. II. Adv. : (1) दुर्बलम् ; (2) by adj. or circumlo. : v. Also in vain.

WEAKNESS : I. In gen. : (1) दुर्बलता, -त्वम् or दौर्बल्यम्, *w. of a king* : दौर्बल्यं राज्ञः, M. viii. 171. ; *w. of the senses* : इन्द्रियाणां दौर्बल्यम्, Bha. ; (2) अवल (rare), *strength and w. of the*

energy : अविमलदासम्, M. n. on Si. ii. 36. ; (3) बलहीनता and sim. deriv. s. II. Poetic, fault : q.v. : व्यसन्नम्.

WEAL : I. Welfare, happiness : q.v. : सेवम्. Ph. : *for the public w.* : प्रकृतिहिताय, Sa. vii. II. Mark of a blow : क्षतचिह्नम्.

WEALTH : I. Riches : (1) वज्रम् (= pro. money), *what is the use of w. (to one) who does not give, does not eat* : वनेन किं यो न ददाति नाश्नुते, H. ; (2) वसु (n. = 1), *not only the w. of the monarch* : वसु तस्य विमोर्न कैवल्यम्, R. ; (3) विमवः ; (4) वैमवम् ; (5) वैश्ववम् ; (6) सम्पत्तिः (= property) ; (7) वित्तम् (= 1). II. Prosperity : q.v.

WEALTHY : महापण (f. ना) : v. Rich.

WEAN : I. Lit. : स्तन्यं त्यागयति, परि- (c. of त्यज्) or हापयति, परि- (c. of हा) or विसर्जयति (c. of स्ज्). II. Fig. : विवोजयति (जुज्, c. 10) or विषदयति (षट्, c. 10.) : v. To separate.

WEAPON : (1) शस्त्रम्, *when victory was not inter-
cepted by w.s* : शस्त्रैरव्यधीयमानविजयः, Vi. 4. 51. ; (2) अक्षय (properly a missile), *various w.* : विविधमक्षयम्, Ki. xviii. 46. ; (3) आयुधम् ; (4) ग्रहरणम् ; (5) हेतिः (rare).

WEAR (subs.) : I. Waste : q.v. : क्षयः ; परि-
अव-. II. Dress : q.v. : वासस् (n.). III. Dam : वन्धः.

WEAR (v.t.) : I. To put on : q.v. : धरति or धारयति (धृ, c. 1. and 10), *ornaments worn by women during the life-time of their husbands* : पत्न्यौ जीवति यः स्त्रीमिरलङ्कारो धृतो भवेत्, Mit. ; *clothes etc., worn by a father* : पितृधृतं वस्त्रादिकम्, Mit. Ph. : *w.ing apparel* : परिधानवासस्, (n.) and sim. comp.s. II. To impair : क्षिणोति (क्षि, c. 5.) : v. Waste.

WEAR (v.t.) : क्षीयते (pass. of क्षि) : v. To waste.

WEAR OFF : (1) नश्यति (नश्, c. 4.) : v. Des-
troy ; (2) अपगच्छति (गच्छ, c. 1.) : v. To go away.

WEAR OUT : I. By use : (1) जीर्णीकरोति ; (2) जर्जरीकरोति. II. Intrans. : जीर्यति, परि- (जु, c. 4.) ; (2) जीर्णीभवति ; (3) जर्जरीभवति. III. To fatigue, tire : q.v. : सप्तयति, अव- (c. of षट्).

WEARIED : (1) क्लान्त (f. स्ता) ; (2) परिक्लान्त (f. स्ता) : v. **Fatigued**.

WEARINESS : (1) क्लमः ; (2) क्लान्तिः : **Fatigue**.

WEARISOME : (1) श्रमजनक (f. नी) ; (2) आयासकर (f. री) ; (3) स्वेदजनक (f. निका) ; etc.

WEARY (adj.) : I. **Fatigued** : q.v. : क्लान्त (f. स्ता). II. **Wearisome**.

WEARY (v.) : आयासयति (c. of वृत्) : v. To **fatigue**.

WEASAND : v. **Windpipe, throat**.

WEASEL : (1) नकुलः ; (2) वस्त्रुः (rare).

WEATHER (v.) : I. To air : q.v. : II. To sail to the windward of : प्रतिवातमतिक्रामति (क्रम, c. 1.) : v. To cross. III Fig. : तरति (त, c. 1.) : v. To cross, bear, sustain.

WEATHER (subs.) : (1) by circumlo. ; (2) कालः (=time : q.v.) ; (3) दिनम्. Ph. : *bad w.* : दुर्दिनम्, बार्दलम् ; *good w.* : सुदिनम्.

WEATHER-BEATEN : (1) वाताहत (f. ता : by wind) ; (2) कम्पनाहत (f. ता : by hurricane) ; etc.

WEATHERCOOK : वायुपदशिनी and sim. comp.s.

WEATHER-GLASS : वायुयन्त्रम्.

WEATHER-WISE : वातादिज्ञानविद (mfn.) and sim. comp.s.

WEAVE : वयति, व- (वे, c. 1.), *w.ing cloth* : पटं वयन्तौ, Mah. i. 3. 140.

WEAVER : (1) तन्तु(व)वायः (पः) ; (2) कुवि(पि)न्दः ; (3) पट्टकारः, -कः.

WEB : I. gen. : जालम्. II. Of the eye : पटलम्.

WEB-FOOTED : जालपादः (f. दा) ; *a w. animal* : कश्चिजालपादः, D. i.

WED : परिषयति (नी, c. 1.) : v. To marry.

WEDDED : Fig. : आसक्त (f. का) : v. **Attached**.

WEDDING : विवाहः : v. **Marriage**.

WEDLOCK : विवाहः : v. **Marriage**.

WEDNESDAY : (1) बुधवारः ; (2) बुधवासरः ; (3) सौम्यवारः.

WEED (subs.) : I. A noxious plant : (1) कृच्छः, *to take up w.s* : कृच्छमुद्धरति, M. vii. 110. ; (2) वृक्षारिक्, R. t. ; (3) perh. अगच्छः (comp. Bengalee आगाक्षा). II. **Widow's dress** :

perh. छिद्रनिवसनम्, D.v. ; चीरम् or चीवरम् (prop. rag).

WEED (v.) : उद्धरति (वृ, c. 1.) ; (2) निर्दासति or -क्षति (दा, c. 2. or दा, c. 4.).

WEEDER : (1) निर्दातृ (f. नी), M. vii. 110. ; (2) कृच्छोद्धर्तृ (f. नी) and sim. comp.s.

WEEK : सप्ताहम्, *every w.* : सप्ताहात् सप्ताहात्, Sr ; *w. -day* : वारः.

WEEKLY : I. Adj. : साप्ताहिक (f. की). II. Adv. : सप्ताहे सप्ताहे.

WEEN : मन्यते (मन्, c. 4.) : v. To think.

WEEP : (1) रोदिति, प्र-, अमि- (रुद्, c. 2.), *how will you get (her) w.ing* : रुदता कुत एव लभ्यते, R. viii. 85. ; *embracing (me) w.ing* : सहदितं परिष्वज्य, D. iii. ; (2) विलपति (लप्, c. 1. =bewail) ; (3) अश्रूणि पातयति (=shed tears) : v. Also to cry.

WEeping (subs.) : (1) रोदनम् ; (2) रुदितम् ; (3) क्रन्दनम् ; (4) क्रन्दितम् ; (5) विलापः (=lamentation).

WEeping-WILLOW : वृक्षविशेषः ; नम्रशाखः.

WEEVIL : कीटविशेषः, *जालकीटः.

WEIGH (v.t.) : I. Lit. : (1) तोलयति or तुल्यति (तुल् or तुल्, c. 10.), *if increases when w.ed* : तुलितो यदि वर्धते, N.s. ; (2) तुलायां करोति or धारयति (prop. in a balance), *if truth is w.ed with thousand horse-sacrifices* : अश्वमेधसहस्राणि सत्यञ्च तुलया ष्वतम्, H. iv. 131. II. As anchor : तोलयति, उद्- : v. To lift, raise. III. To ponder, consider : q.v. : विमृशति (मृश्, c. 6.) Comp., *w. down* : v. To overcome, oppress.

WEIGH (v.i.) : expr. by subs. or adj., *The dove w.ed greater* : गुह्यतर एव कपोत आसीत्, Mah. iii. 197. 21. ; *what does it w.* : किंमारमिदम्. Comp. *w. upon* : पीडयति (पीड्, c. 10.) : v. To press, pain.

WEIGHING (subs.) : I. Lit. : तोलनम्. II. Fig. : विगणनम्, -ना : v. Consideration.

WEIGHT : I. For measuring : मानम्, उद्-, *true and false w.s* : पूर्वापूर्व माने, P. ; *names of w.s* : मानपरिभाषा. II. Heaviness, burden : q.v. : भारः, *w. of iron* : लोहभारः, P. III. Importance : q.v. : गुह्यत्वम्.

WEIGHTY : गुह्य (f. also वी) : v. Heavy, important.

WEIR : (1) बन्धः (?) ; (2) योगः (?) , Mah.

WELCOME (adj.) : I. Lit. : स्वागत (f. ता) . II. Propitious, good : q.v. : शुभ (f. मा) .

WELCOME (v.) : (1) समाजयति (समाज्, c. 10.) : v. To greet ; (2) अभिनन्दति (नन्द, c. 1.) : v. To cheer, salute ; (3) सत्करोति ; पूजयति (पूज्, c. 10.) : v. To honour.

WELCOME (interj.) : स्वागतम् (with dat.) .

WELCOME (subs.) : I. Lit. : स्वागतम्, w. to you sir : स्वागतमायायि, Mr. i. ; bade him w. : तस्मै स्वागतं व्याजहार, Mc. i. 4. II. Fig. : समाजनम् : v. Greeting, salute, honour.

WELD : संयोजयति (युज्, c. 10.) : v. To unite.

WELFARE : (1) क्षेमम्, tending to w. : क्षेमकर (f. री), B. ; (2) हितम् (=good : q.v.) ; (3) मङ्गलम् ; (4) कल्याणम् ; (5) कुशलम् ; (6) श्रेयस् (n.) .

WELKIN : नमस् (n.) : v. Sky.

WELL (subs.) : (1) कूपः, blind w. : अन्धकूपः, Va. ; w.-maker : कूपकृत्, He. ; (2) अन्धः (rare) Of a ship : गुप्तिः.

WELL (adj.) : (1) कुशलम् (f. नी), is your preceptor w. : कुशली गुरुस्ते, R. v. 4. ; is Chāru-datta w. : अपि कुशलं सार्यबाहुपुत्रस्य, Mr. ix. ; (2) सुखशरीर (f. रा : in body) : v. Healthy ; (3) सुख or स्वस्थ (f. स्था), in a few days you will hear your father is w. and recovered to his health : कतिपयेरेव दिवसेः पुनः त्वां प्रकृतिमापन्नं स्वस्थं श्रोष्यसि पितरम्, C. v.

WELL (adv.) : (1) सु- in comp., w.-born : सुजात (f. ता) ; w.-bred : सुमिश्रित (f. ता) ; w.-done : सुकृत (f. ता) ; w.-favoured : सुदर्शन (f. ना) ; w.-formed : सुरूप (f. पा) ; w.-known : सुप्रसिद्ध (f. स्था) ; w.-read : स्वपीत (f. ता) ; etc. ; (2) सुष्ठु ; (3) साधु (=w.-to-do) ; (4) सम्यक्. W. off : आढ्य (f. ङ्या) : v. Rich, prosperous.

WELL (interj.) : (1) बाह्य (=very well) ; (2) no expr. when concessive, w., what next : ततस्ततः ; w., be it so : मयसु ; w., I am going : मया तावद्गम्यते. Ph. : w.-done : i.e. admirable, साधु साधु ; w.-affected, well-disposed : हितवृद्धि (mf.) and sim. comp.s.

WELL-BEING : कुशलम् : v. Welfare.

WELL-INFORMED : (1) वृत्त (f. वा) ; (2) निवेदिता (mf.) ; etc.

WELL-MEANING : (1) सदाशय (f. वा) ; (2) सद्भिप्राय (f. वा) ; etc.

WELL-NIGH : प्रायेण : v. Nearly.

WELL-VERSED : (1) सम्यक्विनीत (f. ता) ; (2) स्वकीतिम् (f. नी) ; etc.

WELL-WISHER : (1) हितैषिन् (f. नी) ; (2) हित-काम (f. मा) ; (3) शुभाकाङ्क्षिन् (f. नी) ; etc.

WELTER (v.) : लुठति (लुट्, c. 6.) : v. To roll.

WEN : अर्बुदम् (?) .

WENCH : (1) बन्धकी ; (2) पुंश्ली ; (3) दुर्वृत्ता.

WENCH (v.) : अभिसरति (सृ, c. 1.) : v. Also to fornicate.

WEND : to w. one's way : गच्छति (गम्, c. 1. =go, pass : q.v.) or गगच्छति (=come : q.v.) .

WEST : (1) पश्चिमा दिक् and sim. expr.s : v. Quarter ; (2) प्रतीची ; (3) दायी दिक् and sim. expr.s.

WEST, WESTERLY, WESTERN : (1) पश्चिम (f. मा), in the w. sky : पश्चिमे नमसि, Ki. ix. 5. ; (2) पाश्चात्य (f. स्था), with the w.erns whose strength lay in horse : पाश्चात्यैर्यसाधनैः, R. iv. 62. ; (3) प्रतीच्य (f. च्या) or rarely प्रतीचीन (f. ना) .

WESTWARD, -s : प्रतीचीममितो दिग्म्, Mah. ; and sim. expr.s.

WET (adj.) : (1) नार्द्र (f. द्रा), the hair being wet with rain : नलार्द्रालिका, Mr. v. 34. ; by the w. track : नार्द्रपदपङ्क्तिः, R. ix. 59. ; (2) छिन्न (f. वा), w. clothes : छिन्ने वाससी, Mr. v.

WET (subs.) : I. Wetness : नार्द्रता. II. Rainy weather : दुर्दिनम्.

WET (v.) : (1) नार्द्रीकरोति ; (2) छेदयति, सं-, प्र-, (c. of छिद्), and water does not w. him : न चेनं छेदयन्त्वापः, G. ii. 23.

WET-NURSE : स्तन्यदात्री बाली, Viv. ; and sim. comp.s.

WETHER : छिन्नवृषभो मेघः, and sim. comp.s.

WETTING : (1) दीपनार्द्र (f. द्रा) ; (2) नार्द्रिण (f. ना), etc.

WHALE : शिबि, R. xiii. 10. M.S. शिबिश्चिः—w. eater, a fabulous sea-monster.

WHALE : *शिविपीतः, शिविपदः.

WHARF : (1) बह्वः (?); (2) वनः (?); (3) गुल्मः (?).

WHAT (interj.): (1) किम्, w. disgrace of Droṇa : किं किं भारद्वाजस्य परिमदः, Ve. ; (2) कथम्, w. *lying with me* : कथं मया सह स्वर्षते, Mu. ; (3) आः, w. is this also to be asked : आः इदमपि किं प्रह्वः, Pra.

WHAT (interro.): किम्, w. kind, sort : कीदृशः (री, री) ; w. is his mother by caste : किमीया नात्मास्य माता, D. viii. ; w. then : ततः किम्, K. ; w. is (he) doing now : किञ्चापारः सम्पति, Sa. vii. ; w. is this trial for Rāvaṇa : इरा-कम्बरस्य कैवा परीक्षा, B.r. ; w. is his object in sending such a message : एवं सन्दिशतस्तस्य कोऽभि-प्रायः, K.s.

WHAT (rel.) : that which : q.v. : यद्.....तद्.

WHATEVER, WHATSOEVER : (1) यद् यद्, w. sin : यद्वैयत्पापम्, Mah. i. 4. : v. Also soever.

WHEAL : I. Mine : q.v. : खनिः. II. Scar : किणः.

WHEAT : गोधूमः (both the plant and grain).

WHEATEN : (1) गोधूम- in comp., w. powder : गोधूमचूर्णम् ; (2) गोधूममय (f. री).

WHEEL : चाटुभिर्विप्रलम्भते (लम्, c. 1.) : v. To coax, flatter.

WHEELER, WHEELING : v. Flatterer, flattery.

WHEEL (subs.): (1) चक्रम्, two-w.ed carriage : द्विचक्रं यानम् ; potter's w. : कुलालचक्रम् ; (2) रथाङ्गम् (poet.).

WHEEL (v.): I. Trans. : आवर्तयति (c. of वृत्). II. Intrans. : आवर्तते (वृत्, c. 1.) : v. To roll, revolve, turn.

WHEELBARROW : हस्तङ्गमं चक्रम् (?) and sim. expr.s.

WHEELWRIGHT : चक्रकार (f. री : ?) ; (2) रथ-कार (f. री).

WHEEZE : स्रग्ध्वम् or बोधेय स्रसिति (स्र, c. 2.), Sfr.

WHEEL : स्रग्ध्विणेयः.

WHELP : शवः-कः, lion's w. : सिंहशवः : v. Young.

WHEN : I. Rel. : (1) यदा, w. (she) saw no other source for acquiring him : यदा सत्काश्रिमेऽन्यं विधिं नापश्यत्, Ku. ; w. I heard that Arjuna had won Draupadi : यदाशौचं द्रौपदीं निजितामर्षुर्मेन, Mah. ; (2) by loc. absol. (when denoting sequence), w. Chandrāpida said this : इत्यमिहित-वति चन्द्रापौडे, K. ; w. the night had declined : अवसन्नायां रात्री, H. ; (3) यदि (rare). II. Interro. : (1) कदा, w. did Paraśurāma conquer the heaven and the hell : कदा तु खलु परशुरामो रसातलनिधिवबोजेता, B.r. ; I donot know w. : न वेदि कदा....., Ku.

WHENCE : I. Rel. : (1) यतः, w. you apprehend disregard : विराहस्ते मीढ यतोऽवचीरणाम्, Sa. iii. 16. ; (2) यस्मात्. II. Interro. : कुतः, whence have you come : कुतो मवान्, Mr. ii. ; (2) कस्मात्.

WHENEVER, WHENSOEVER : (1) यदा यदा ; (2) यदा कदाचित् ; (3) यदि (rare).

WHERE : I. Interro. : (1) कुत्र, w. did you get this : कुत्र त्वयैतत्समासादितम्, Sa. ; (2) क, w. is that destroyer of the ten-headed : कासौ दशस्यान्तकः, Bho. II. Relative : यत्र, w. Rāma passed sometime : यत्र रामः कञ्चित् कालमुवास, K.

WHEREAS : (1) यतः ; (2) यस्मात् : v. Since.

WHEREBY : I. Relative : येन. II. Interro. : केन.

WHEREFORE : I. Rel. : यदर्थम्. II. Interro. : किमर्थम् : v. Why.

WHEREIN : I. Rel. : यत्र. II. Interro. : कुत्र.

WHEREOF : I. Rel. : यस्य. II. Interro. : कस्य.

WHERETO : I. Rel. : यत्र. II. Interro. : कुत्र.

WHEREUPON : यदन्तरम् (=after which) ; तथा (=then).

WHEREVER : (1) यत्र यत्र ; (2) यतो यतः ; (3) यत्र कुत्रचित् (rare).

WHERRY : सुप्रव्रीकाविशेषः.

WHET (v.) : शाणयति (nomi.), with an edge cleared by w.ting : शाणेन चौतधारया, N. xvi. 20. : v. To sharpen.

WHET (subs.): I. W. stone : शाणः (जी). II. Fig. : v. Stimulus.

WHETHER (pron.): कतरः (रा, र) : v. Which (inter.).

WHETHER (conj.): *they w. tigers or lions* : हे व्याघ्रो वा सिंहो वा, S. iii. 2. 9. ; *it is doubtful w. the word प्रायः here refers to only air, or soul, or the supreme spirit* : तत्र संशयः किमिह प्रायशब्देन वायुमात्रमभिधीयते, उत जीवः, अथवा परं ब्रह्मेति, S. 28. ; *w. it is the supreme spirit or something else* : तत् किं परं ब्रह्म त्वादाहोस्त्वित्परान्तरम्, S. iii. 1. : v. Or.

WHETSTONE : (1) शणः (also -अश्मन् etc. : v. Stone), (my) axe which has been whetted on the w. of enemies' heads : रिपुशिरःशणशतः कुठारः, Vi. iii. 28.

WHEY : (1) मत्तु (n.) ; (2) दधिमण्ड (mn.).

WHICH (rel.) : यद् : v. Who, what. *W. of two* : कतरः (रा, ए) ; *w. of many* : कतमः (मा, -ए).

WHICH (inter.) : किम् : v. Who, what ; *w. of two* : कतरः (रा, -ए) ; *w. of many* : कतमः (मा, -ए).

WHICHEVER : यो यः (या या, यद् यद्) : v. Whoever, whatever.

WHIFF : I. Subs. : फुत्कारः or फुत्कृतम्. II. Verb : फुत्करोति.

WHIG : no equiv. : *विगः.

WHILE (subs.) : *for a little w.* : कियत्क्षणम् or किञ्चित्कालम्. *After a long w.* : विरेण : v. Time, moment. Ph. : *not worth w.* : निष्फल (f. ला) : v. Vain.

WHILE, WHILST (1) यदा : v. When ; यावत् (as a conj. : with तावत्).

WHILE, -AWAY : गमयति (c. of गम्) : v. To pass.

WHIM : कामचारः : v. Caprice, freak.

WHIMPER : ब्रूकरोति : v. To cry.

WHIMSICAL : (1) कामचारिन् (f. बी) ; (2) चञ्चल (f. ला) : v. Capricious, fickle.

WHINE : I. Verb : v. To complain, murmur. II. Subs. : v. Complaint, murmur.

WHINNY : (1) खिटखिटायितम् (=murmur) ; (2) कन्दितम् (=cry).

WHIP (subs.) : (1) कशा(पा) (also=w.ping), Si. v. 10. ; (2) प्रतिष्कषः (शः : rare) : v. Also scourge.

WHIP (v.) : कशपा इति (इप्, c. 2.) or कशपायति (c. of तद्) ; (2) कशापायं करोति.

WHIRL : I. Trans. : घूर्णयति (c. of घूर्न्). II. Intrans. : घूर्णते (घूर्न्, c. 1.) : v. To revolve. III. Subs. : घूर्णः : v. Revolution.

WHIRLPOOL : (1) जलावर्तः ; (2) जमिः(मः) ; (3) जमरः, -कः ; (4) जलगुल्मः ; (5) जलघूर्णः ; (6) बावर्तनी.

WHIRLWIND : (1) चक्रवातः ; (2) वातावर्तः ; (3) वायुगुल्मः ; etc.

WHISK : I. Subs. : कृच्छ्रम्. II. Verb : आलोकयति (c. of लुङ्).

WHISKER : (1) गुम्फः (?) ; (2) गुम्फलोमम् (n. ?).

WHISPER : (subs.) : (1) expr. by verb. ; (2) जनरवः (=rumour).

WHISPER : (v.) : I. Lit. : (1) कर्णयुक्ते वदति (वद्, c. 1.), V.p. ; (2) कर्णाकषि कथयति (कप्, c. 10.), *all the Yādavas w.ed among themselves that Prasena was not murdered by anybody else* : नान्येन प्रतेनो हन्यत इत्यस्मिन् एव यदुक्तोः कर्णाकर्ण्यकथयत्, V.p. ; (3) कर्णे जपति (जप्, c. 1.).

WHIST : I. Subs. : तासक्रीडाविशेषः. II. Silent, silence : q.v.

WHISTLE : शीरयति (nomi. : ?) ; शीरं ददाति (दा, c. 3 : ?).

WHISTLE (subs.) : I. W.ing : शीरः, -शब्दः (?) : v. Also cry, noise. II. An instrument : वंशः (?) .

WHIT : लेशः : v. Iota. Ph. : *not a w.* : न मनागपि ; *every w.* : सर्वथा.

WHITE (adj.) : (1) शुक्ल (f. क्ता) ; (2) श्वेत (f. ता) ; (3) धवल (f. ला) ; (4) सित (f. ता) ; (5) गौर (f. री) ; (6) शुभ्र (f. ब्रा).

WHITE (subs.) : I. The colour : (1) शुक्लः, -वर्णः ; (2) श्वेतः, -वर्णः, etc. II. Of the eye : श्वेतमागः, Bha. and sim. comp.s.

WHITEBAIT : शुभ्रमत्स्यविशेषः.

WHITEN : I. Trans. : (1) धवलयति (nomi.) ; (2) धवलीकरोति ; (3) शुक्लीकरोति ; etc. Intrans. : (1) धवलायते (nomi.) ; (2) धवलीभवति ; (3) श्वेतीभवति ; etc.

WHITENESS : (1) शुक्लता, स्वम् ; धवलता, -स्वम्, etc. ; (2) शौक्यम् etc. ; (3) श्वेतिमम्, धवलिमम्, सितिमम् (m.) ; etc.

WARTWASH : I. Subj. : युवाकेतः. II. Verb. : युवया विमृशति, वा- वि- (विप्, c. 6.).

WEATHER : I. Interro. : (1) कः ; (2) कुत्र. II. Rel. : यत्र.

WHITEN : (1) ईष्यन्तु (f. छ्वा) ; (2) आरवेत (f. ता) ; etc.

WHITLOW : (1) चिप्पम् ; (2) नखपत्रः.

WHITSUNTIDE, WHITSUNDAY : *रवेतार्कवासरः.

WHIZ : शशशपावते (nomi. : ?).

WHO : I. Interro. : किम्, *w. is here* : कः कोऽत्र नोः, U. ; *w. does not know Agastya* : कः पुनरगस्त्यं न जानाति, B.r. ; *w. is this girl* : केन कन्यका, K. II. Rel. : (1) यद्, *I w. with two arms* : योऽहं दास्यां युजाम्याम्, Vi. vi. ii. ; *whom the wise call resplendent lustre* : प्रेक्षं धाम यदा-मनन्ति सुविचः, Vi. iv. 30. (G. § 145) ; (2) by bah. comp. (G. § 298).

WHOEVER : v. Whosoever.

WHOLE (adj.) : (1) सकलः (जा, ल), *the w. māuntain* : सकलः शैलः, Ki. xiii. 16. ; (2) समग्र (f. ग्रा), *the w. kingdom* : समग्रं राज्यम्, K. ; (3) कृत्त (f. क्त्वा) ; (4) अखण्ड (f. ण्डा) : v. Also entire.

WHOLE (subs.) : (1) साकश्यम् ; (2) कात्स्न्यम् ; etc. Ph. : *w. of=whole* (adj.) : q.v. : *w. of the Rāmāyaṇa* : समग्रं रामायणम्.

WHOLESALE : *w.-dealer* : स्तूपविक्रयिन् (f. णी : ?) ; *w.-purchase* : स्तूपक्रयः (?).

WHOLESAME : (1) पथ्य (f. ध्या), *is generally very w. for all animals* : सर्वप्राणिनां सामान्यतः पथ्यतमः, Sr. ; (2) हित (f. ता =good), *absolutely w.* : एकान्तहित (f. ता), Sr. ; (3) सेम्य (f. ध्या =salutary : q.v.).

WHOLLY : (1) साकश्येन ; (2) कात्स्न्येन ; (3) समग्रम् ; (4) सम्पूर्णम् ; (5) अशेषेण ; (6) निरवशेषम्.

WHOOPE : *war w.* : (1) सिद्धान्तः ; (2) स्वेष्टा, -हितम्.

WHORE : वेश्या : v. Prostitute, harlot.

WHOREDOM : (1) वेश्यावृत्तिः and sim. comp.s. (of women) ; (2) वेश्याप्रसक्तिः and sim. comp.s. (of men), *to commit w.* : वेश्यां भुञ्जे मचरे, सेवते, etc.

WHOREMONGER : (1) वेश्यागामिन् (m.) ; (2)

युज्यन्तुः ; (3) विदः ; (4) गम्यः (rare), "हुतशिष्टानां गम्यमानां विमेषावैरपरम्," D. ii.

WHORESON : वेश्यापुत्रः and sim. comp.s.

WHOSOEVER : (1) यो यः (या या, यद्यत्), *at whomsoever lady the beloved (Krishna) looked* : यो यो भिवः प्रेक्षत, Si. iii. 16. ; (2) यः कश्चित् or कश्चन (या काचित् or -चन, यत्किञ्चित् or -चन) (=any one w. G. 301).

WHY (adv.) : (1) किम् (not absol.), *w. are you thus tiring yourself for nothing* : व्यर्थं परिनाम्यसि वा किमिच्छम्, N. iii. 13 ; (2) कुतः or कस्मात्, *w. because the word soul (is used)* : कस्मात् आत्म-शब्दात्, S. ; (3) किमर्थम् (=for what object) ; (4) किञ्चित् ; (5) किं कारणम्, केन हेतुना, कस्माद्धेतोः, etc. (=for what reason).

WHY (interj.) : *w. what have I done* : किं नाम मया कृतम् ; *w. yes I say so* : वाहं ब्रवीम्येवम्.

WICK : (1) दशा ; (2) वृत्तिः, -का ; (3) पिञ्जलम् ; (4) तैखिनी.

WICKED : I. Of men : (1) दुष्ट (f. द्वा) ; (2) दुर्वृत्त (f. ता) ; (3) दुरात्मन् (mfn.) ; (3) पाप-कर्मन् (mfn.) ; (5) पापम् (f. रा) ; (6) खल (f. ला) ; (7) पापमति (mfn.) and sim. comp.s. II. Of acts : (1) दुष्ट (f. द्वा) ; (2) पाप- in comp.

WICKEDLY : (1) दुष्टतया ; (2) दुर्वृत्ततया ; (3) दुराचारतया ; etc.

WICKEDNESS : (1) दुष्टता ; (2) दुर्वृत्तता ; (3) दुराचरता, etc.

WICKER : (1) वैदल (f. ली) ; (2) वैषव (f. ली), *w. -work* : वैदलम्.

WIDE : (1) विस्तीर्ण (f. र्णा) ; (2) विशाल (f. ला) ; (3) विपुल (f. ला).

WIDE, WIDELY : (1) विस्तीर्णम् ; (2) विशालम् ; (3) विपुलम्. Ph. : *w. awakes* : सुप्रबुद्ध (f. द्वा) ; *w. open* : सुविस्तृत (f. ता) ; *w. -spread* : बहुविस्तीर्ण (f. र्णा) ; etc.

WIDEN : (1) विशालीकरोति ; (2) पृथक्करोति ; (3) by adj.

WIDENESS : (1) विस्तीर्णता ; (2) विशालता ; (3) पृथुता.

WIDOW : (1) विधवा ; (2) गतमर्तृका ; (3) रण्डा (specially as a term of abuse). *A w. before puberty* : बालविधवा ; *a childless w.* : अवीरा, A.

WIDOW (v.) : विधवां करोति. *W.ed* : (1) अनाथः (वा, व) ; (2) गतमृतक (f. का) and sim. comp.s. *Un-w.ed lady* : अविधवा, Me. ii. 38.

WIDOWER : (1) मृतमार्तः, P. iv. 9. ; (2) मृतपत्नीका, and sim. comp.s

WIDOWHOOD : वैधव्यम्, *burning with w.* : वैधव्यता-पितः (ता, तं), Ki. xi. 6.

WIDTH : (1) विस्तारः ; (2) व्यासः ; (3) परिमाणः : v. Breadth.

WIELD : (1) धारयति (वृ, c. 3.=hold); (2) प्रणयति (नी, c. 1.=manage).

WIFE : (1) भार्या ; (2) जाया ; (3) पत्नी ; (4) दाराः (only in m. pl.) ; (5) स्त्री ; (6) वधूः ; (7) कलत्रम् ; (8) सहपत्निनी (not used absol.) ; (9) परिग्रहः (rare), *although I have many wives* : परिग्रहवस्तुत्वेऽपि, Sa. *A rival w.* : सपत्नी. *Taking a w.* : दारपरिग्रहः. *To supersede a w.* : अधिगच्छति (विद्, c. 6.), R. *W. of a teacher* : उपाध्यायी ; *w. of a spiritual guide* : आचार्यानी ; *w. of Indra* : इन्द्राणी.

WIG : *कैशिकम्.

WIGHT : माणवकः : v. Person.

WILD : I. Lit. : (1) by comp., *by w. plants* : वनलतामिः, Sa. ; *w. mountain scenery* : अरण्य-गिरिभूमिः, Vi. ; (2) वन्य (f. न्या), *w. instrument of sustenance* : वन्यं वित्तिसाधनम्, R. v. 9. ; (3) आरण्य (f. न्या), -क (f. का), *w. animal* : आरण्यो मृगः, M. v. 9. ; (4) वनजात (f. ता) and sim. comp.s ; *w. animal* : वनजं सत्त्वम्, Ki. xiii. 8 ; *marshy and w.* : अनूपोत्पन्नं वनोत्पन्नं च, Mat. 117. 45. II. Fig. : v. Savage, rude. III. Violent, unrestrained : q.v. : दुर्दान्त (f. न्ता). IV. Bewildered, mad : q.v.

WILD, WILDERNESS (subs.) : I. Forest, wood : q.v. : वनम्. II. Desert : q.v. : मरुः, -भूमिः.

WILDLY : (1) उन्मत्तवत् (=madly) ; (2) व्याकुलम् (=bewildered) ; (3) चण्डम् (=violently).

WILDNESS : I. Lit. : (1) वन्यता ; (2) better by adj. II. Irregularity : q.v. : उच्छृङ्खलता, त्वम्. III. Savageness, ferocity : q.v. : IV. Alienation : विग्रमः.

WILE : झलम् : v. Trick, pretext, deccit.

WILFUL : I. In good sense : (1) by adv. (2) कामतः कृत (f. ता) ; etc. II. Persevere, headstrong : (1) स्वेच्छिन् (f. ची) ; (2) स्वेच्छाचारिन् (f. ची) ; etc.

WILFULLY : (1) कामतः ; (2) कामात् ; (3) स्वेच्छापूर्वकम् etc.

WILFULNESS : I. Voluntariness : expr. by adv. II. Obstinacy : (1) कामचारः, कामचारितः ; (2) स्वेच्छाचारिता ; etc.

WILLY : (1) झलेन ; (2) मायया ; (3) झलना ; (4) सकपटम्, etc.

WILL (v.) : I. To resolve, determine : q.v. : (1) संकल्पयति (कृप्, c. 10.) ; (2) संकल्पं करोति. II. To direct, order : q.v. : निर्दिशति (दिश, c. 6.). III. To devise by will : *इच्छापानेन इवाति (वा, c. 3.). IV. Denoting future : expr. by लुट् or लुट् (Vide Grammar).

WILL (subs.) : I. Volition : संकल्पः. II. Desire, wish : q.v. : कामः, *against one's will* : अकामतः, M. III. Testament : *इच्छापत्रम्.

WILLING : I. Desirous, consenting : (1) इच्छुः (mfn.), -क (f. का) ; (2) सकाम (f. मा), *a w. woman* : सकामा स्त्री. II. Chosen, desired : इह (f. हा), अमि-.

WILLINGLY : (1) साग्रहम् (=zealously) ; (2) सानुरागम् (=ardently).

Willow : वृक्षविशेषः

WILY : (1) बहुचल (f. ला) ; (2) कपटप्रिय (f. वा) ; (3) चतुर (f. रा=artful).

WIN : I. In a contest : जयति, विजयते (जि, c. 1.), *I have won* : जितम्, Mah. ii. 61. 27. ; *I won (the case) first* : जित एव मयायं प्राक्, Mit. II. To gain, get : q.v. : लभते (लभ्, c. 1.), *what is won in a controversy* : यद्वादाद्विजयं, विवादे यद्विस्तीर्णं लब्धम्, Da. 93.

WING : v. To shrink, start.

WING : perh. इच्छः.

WIND (subs.) : I. Lit. : (1) वायुः, *with favourable w.* : अनुकूलेन वायुना, Mah. i. 148. 20. ; (2) वातः, *head w.* : प्रतिवातः, D. vi. ; (3) मृदुलः, *gentle w.* : मृदुपवनः, V. iv. ; (4) अमिहः, *w. -footed* : अमिहर्हस्, (mfn.), Mah. ; (5) सधीरः, -कः ; (6) मरुः ; (7) मास्तः. II. Of stomach :

मृदु. III. Flunelence : q.v. IV. Breath : वायुः.

WIND (v.t.) : I. To bend : कर्तुं or कुट्टितुं मञ्जुवति (वज्र, c. 1.) or र्पति (वज्र, c. 1.), w. ing : v. Crooked. II. To turn : q.v. : वायवर्ति (वज्र, c. 1.).

WIND (v.t.) : I. To turn, twine : वायवर्ति (c. of वज्र). II. To blow : q.v. : वृषति (वृ, c. 10.).

WIND UP : I. Lit. : सम्पुटीकरोति. II. To conclude : उपसंहरति, (व, c. 1.).

WINDFALL : I. Lit. : *बाहुपातः. II. Fig. : आकस्मिकसमागमः and sim. comp.s.

WINDING (subs.) : वक्रः : v. Bend, crookedness.

WINDING-SHEET : आच्छादनम् : v. Shroud, cover.

WINDLASS : *उत्तोलनयन्त्रम्, उत्तोलनी.

WINDMILL : *बाहुचर्च चक्रम्.

WINDOW : (1) वातायनम्, *taking to the w. s* : वातायनसंश्रित (f. ता), R. vi. 24. ; (2) गवाक्षाः, *the w.s filled with the faces* : व्याप्तान्तरा मुखैस्तासां गवाक्षाः R. vii. 11. ; (3) जाह्नः (ली, जम्) *another looking through the w.* : जाह्नान्तरप्रेक्षितचटि-रन्या, R. vii. 9.

WINDWARD (adj.) : वाताभिमुख (f. ली) and sim. comp.s.

WINDY : (1) वातल (f. ली) ; (2) वातमय (f. ली) and sim. comp.s.

WINE : (1) मद्यम्, *to drink w.* : मद्यं पिबति ; *to take w.* : मद्यं सेवते, Ni. ; *new w.* : नवमद्यम्, Sr. ; *w. -pot* : मद्यमाण्डम्, P. ; *destroying the smell of w.* : मद्यगन्धनाशनम्, Bha. ; (2) मदिरा, *w. -tasting* : मदिरास्वादः, Si. ; (3) मधु (poet.), *sweet w.* : स्वादु मधु, Si. ; (4) सुरा (=spirit), *to make w.* : सुरां करोति, Mah. ; (5) जाह्नवः (=liquor), *taking of w.* : जाह्नवसेवनम्, D.

WINE-BIBBER : (1) मद्यपः ; (2) मद्यपायिन् (m.) ; (3) सुरापः.

WINE-SELLER : शीरिष्ठः (f. ली, the Śūri caste).

WING (subs.) : I. Lit. : (1) पक्षः, *protected me with his own w.s* : स्वपक्षान्तां मानरक्षद्, Vi. v. 5. ; *stretched the w.s and flew up to heaven* :

विस्तृत पक्षी नम उपपात, Mah. i. 25. 17. ; *root of a w.* : पक्षतिः, N. ii. 2. ; (2) पतनम् ; (3) गन्तु (m. : rare). Ph. : *on the w.* : डीवते : v. To fly. II. Fig., as of an army : पक्षः, *who formed side-w.s and w.s* : के ते प्रपक्षौ पक्षौ वा, Mah. viii. 46. 6. Ph. : *under the w.s of* : expr. by : वाहितः (ता, त).

WINGED : (1) पक्षिन् (f. ली) ; (2) पक्षवर (f. ली) ; (3) पतन्निन् (f. ली) ; (4) पक्षयुक्त (f. ली) ; etc.

WINK (subs.) : Of the eye : निमेषः. II. Hint : (1) नेत्रसंकेतः ; (2) अक्षिसंज्ञा, and sim. comp.s.

WINK (v.) : I. Of the eye : (1) निमिषति (विष्, c. 6.) ; (2) निमीलति (मीळ्, c. 1. =close).

II. To make a sign : नेत्रेण संज्ञेतं ददाति (दा c. 3.) or संज्ञां करोति. W. at, i. e. connive : उपेक्षते (ईष्, c. 1.).

WINNER : (1) जयिन् (f. ली), Mit. : v. Victor ; (2) लब्ध (f. ली =gainer) ; (3) by verb.

WINNING : I. Subs. : (1) by verb : v. To win ; (2) लाभः (=profit) ; (3) अर्जितम् (=earning). II. Adj. : हृदयहारिन् (f. ली) : v. Charming.

WINNOW : I. Lit. : शोधयति, वि- (c. of वृष्) : v. To cleanse, purify. Ph. : *w. ing fan* : सू(शु)र्ष (mn.). II. Fig. : to sift, examine : q.v.

WINNOWER : (1) शोधक (f. ली) ; (2) पाषक, -निः (f. ली).

WINNOWER-FAN : सू(शु)र्ष (mn.), D. vi. ; (2) प्रस्फोटनम् (rare).

WINTER (subs.) : I. The season : (1) हेमन्तः (Nov.-Jan.) ; (2) शिशिरः (Jan.-March) ; (3) हिमलग्नः, Si. ; (4) तुषारकालः, Ki. , and sim. comp.s. II. =year : शरद् (f. =autumn), *ten thousand w.s passed* : शरदामयुतं ययौ, R. x. 1.

WINTER (v.) : हेमन्तं गमयति (c. of गम्), नयति (ली, c. 1.), etc. : v. To pass.

WINTERY, WINTRY : I. Lit. : expr. by comp. II. Cold : q.v. : शीत (f. ता).

WIRE : I. Subs. : (1) तन्त्रम् (ली) ; (2) तारः. II. Verb : ताडिततन्त्रेण प्रेषयति (c. of हृष्) : v. To send.

WISDOM : (1) प्रज्ञा ; (2) ज्ञानम् (=knowledge : q.v.) ; (3) बुद्धिः (=intellect : q.v.)

WISE : I. Having wisdom : (1) प्राज्ञ (f. ज्ञा) ; (2) विद्वान् (f. ज्ञा) ; (3) प्रज्ञावान् (f. ज्ञा) ; (4) धीमान् (f. धी) : v. Intelligent ; (5) ज्ञानिन् (f. ज्ञा) : v. Learned ; (6) विवेकिन् (f. ज्ञा) : v. Prudent. II. Of acts etc. : w. saying : उपमापितम् ; w. action : ज्ञानयुक्ता क्रिया ; w. intellect : विवेकिनी मतिः ; w. deportment : विवेकव्यवहारः ; etc.

WISE (subs.) : v. Manner, way. Ph. : in no w. : न कथञ्चन ; in any wise : केनापि प्रकारेण.

WISEAORE : (1) पण्डितामिमानिन् (f. नी) ; (2) पण्डितमन्त्र्य (f. न्या) ; etc.

WISELY : (1) प्रज्ञया ; (2) ज्ञानेन ; (3) सविवेकम् (=prudently) ; (4) प्रसमीक्ष्य (=considerately) ; (5) सम्यक् (=well).

WISH (v.) : इच्छति (इष्, c. 6.), I w. to know from the beginning : आदितः श्रोतुमिच्छामि, Mu. ii. ; (2) अभिलषति (लष्, c. 1.), w.ing valour : विक्रममभिलषत् (f. न्ती), Ki. xvii. 64. ; (3) कामयते, अभि- (कम्, c. 1.), I do not w. such decrepitude : तां जरां न कामये, Mah. ; (4) बाष्पति (बाष्प्, c. 1.) ; (5) काङ्क्षति (काङ्क्ष्, c. 1.) ; (6) by desi. : v. Also to long.

WISH (subs.) : (1) इच्छा ; (2) कामना ; (3) मनोरथः ; (4) इष्टम् ; (5) ईप्सितम् ; (6) बाष्पितम् : v. Desire.

WISP : a small bundle : कूर्च (mn.), -क (mn.).

WISTFUL, WISTFULLY : v. Eager, eagerly.

WIT : I. Intellect : q.v. : धीः. II. Humour : (1) प्रज्ञा (?) ; (2) सरसता (?). III. A witty man : वाक्चतुर (f. रा) and sim. comp.s (?). Ph. : to w. ; तद्वया : v. Namely.

WITCH : (1) षाकिनी ; (2) मायाविनी ; (3) मायिनी ; (4) कुहकिनी.

WITCHCRAFT : माया : v. Sorcery.

WITH : I. Denoting instrument, means : by ins., to play w. dice : अक्षौर्दीव्यति, Ve. i. 13. ; not only w. (their) hearts : न केवलं हृदयेन, N. xi. 2. ; he was looked w. greater respect : गौरवेण दृष्टोत्तरामसौ, Si. xiv. 43. II. Along w. : by ins. gen. with सह (or rarely) साकं, सार्धम्,

समम्, to live w. Brahmins : प्राणवैर्यसि, Mah. i. 84. 2. ; did not burn himself w. the queen : न चकार स्त्रीरनभिसाह सह देव्या, R. viii. 72. ; w. Uddhava and Balabhadra : सार्धमुद्धवसीरिष्याम्, Si. ii. 2. ; w. your fame, your body is getting thin : परैति कार्यं यस्या समं वपुः, Ki. i. 39. III. Denoting manner : (1) by adv. with स, w. pleasure : सहर्षम् ; w. alarm : सोद्वेगम् ; (2) by adj., w. great pleasure : मुरा परमवा युतः ; w. stick in hand : दण्डवत्तः ; etc. ; the goddess w. ten arms : दशभुजा. IV. On the side of : the divine sages were w. the sons of Pāṇḍu : देवर्षीणां गणाः पाण्डवतोऽभवन्, Mah. viii. 87. 51. V. In the opinion of : expr. w. मतम्, "w. the ancients" : प्राचां मते. VI. With verbs denoting resentment etc. : by dat. (G.). Ph. : one w. another : (1) परस्परम् ; (2) अन्योन्यम्. N.B. w. with verbs is also expr. by सम्- in comp., to live w. : संवसति.

WITHAL : (1) सममेव (= at the same time) ; (2) तथा च (=likewise).

WITHDRAW : (1) अपनयति (नी, c. 1.) : v. To remove, take away ; (2) संहरति, उप-, प्रति- (ह्, c. 1. =draw back), w.ing and throwing : संहारविशेषौ, R. v. 45. ; (3) अपकर्षति or अपा- (कृष्, c. 1.) : v. To draw away, draw off.

WITHDRAW (v.i.) : (1) अपक्रामति (क्रम्, c. 1.) ; (2) अपसरति (सृ, c. 1.) : v. To retire, flee.

WITHER : I. Intrans. : म्लायति (म्लै, c. 1.) : v. To fade, waste. II. Trans. : म्लापयति, परि- (c of म्लै).

WITHERS : स्कन्धः, -देहः.

WITHHOLD : (1) संहरति (ह्, c. 1. = draw back), w. your anger : क्रोधं संहर, Ku. iii. 72. ; (2) निगृह्णाति (गृह्, c. 9.) : v. To restrain, check ; (3) प्रतिवह्णाति (वह्, c. 9.) : v. To obstruct.

WITHIN (adj. or adv.) : अन्तरः : v. Inner, inward, in.

WITHIN (prep.) : I. Inside : w. the house : अन्तर्गृहम्, गृहाम्यन्तरे or गृहमध्ये : v. Also in. II. Of time : w. ten days : अन्तर्दशाहात्, M. viii. 222 ; w. a week : सप्ताहमध्ये, K.b. or सप्ताहाम्यन्तरे, Mit. or सप्ताहात्, M. viii. 108. ;

W. Also in III. In the limits of: *w. sight*: दृष्टिकोण (f. रा); *w. one's power*: दृष्ट्यन्तर्गत (f. जी); *w. arrow-shot*: बाणविषय (f. बा); etc.

WITHOUT (prep.): I. Before nouns: (1) विना (with ins. or acc., rarely with abl.), *I cannot remain a moment w. you*: न शक्नोमि यमता विना कृपमप्यवसातुम्, K. ; (2) by negatives, *w. eyes He sees, w. ears He hears*: परवत्यवचक्षुः स मृणोत्सकर्म, S. : v. Devoid of; (3) अन्तरेण (with acc. : rarely), *there is no pleasure w. God*: अन्तरेण हरिं न सुखम्, S.k.; (4) ऋते (with acc. and abl.), *w. a general*: ऋते सेनाप्रणेतारम्, Mah. v. 150-2. (5) by parts, वर्जयित्वा (=leaving off) etc.; "न मूरिदाहं विरहस्य सत्किमाय", Ki. i. 12.; "न ह्रीन्निवाप्यनुपादाय प्रत्यक्षादिव्यवहारः सम्भवति", S. II. Before parts: अ (अन्, before vowels), *w. reducing dust to mud*: अक्षीत्वा पङ्कतां धूलिम्, Si. ii. 34.; *w. being seen*: अवक्षिप्तः (ता, तं), etc. III. Outside of: q.v. : बहिः (with abl.).

WITHOUT (adv.): बहिः, *lying w.*: बहिःस्थ (f. स्था) : v. Externally, outside.

WITHSTAND: प्रतिकूलयति (nomi.) : v. To resist, oppose

WITNESS (subs.): I. *The person w.ing*: साक्षिन् (m.), *one w. is no w.*: एकश्चासाक्षी, V.s.; and among women, *women (will be) w.es*: स्त्रियः स्त्रीषु च साक्षिणः, N.s.; *in the absence of w.es*: साक्ष्यमात्रे, M.; *to cite, swear, examine w.es*: साक्षिणः दिरुति, शपयति, परीक्षते, M.; *w.es for the prosecution, for the defence*: साक्षिणः पूर्ववादिनः, उत्तरवादिनः, Y.; *ear-w.*: श्रुतसाक्षी, Mit.; *to produce w.es*: साक्षिण उपन्यस्यति, Mit.; "जागर-दुःखसाक्षिणी निशा च शय्या च", N. i. 49. II. *Testimony*: साक्ष्यम्, *to bear w.*: साक्ष्यं ददाति, Y.

WITNESS (v.i.): साक्ष्यं ददाति (दा, c. 3.), Y. or बहति (बहु, c. 1.).

WITNESS (v.t.): I. To see or know: q.v. : (1) प्रत्यक्षीकरोति, *I will w. the king's doing*: राजप्रेष्यतान् प्रत्यक्षीकरिष्यामि, Sa. vi.; (2) expr. by subs. II. To testify: q.v.

WITNESS: (1) प्राज्ञवाचिन्; (2) सरलोक्तिः; (3) मूर्खवाचकः (?).

WITZALLY: (1) सरसम् (=humorously); (2) बुद्धिबिदात्मक (?); (3) मद्भग (?).

WITTY: (1) प्राज्ञ (f. ज्ञा=wise); (2) रसिक (f. ज्ञा=humorous) : v. Also wit (III).

WIZARD: मायाकारः : v. Magician, sorcerer.

WOAD: सताविशेषः.

WOE: I. Subs.: दुःखम् : v. Distress, sorrow.

II. Interj.: (1) हा (=alas); (2) विक्षु (=shame).

WOEFUL, WOEFULLY: v. Sorrowful, sorrowfully, calamitous, miserable.

WOLF: (1) वृकः, *she-w.*: वृकी; (2) कोकः; (3) ईहामृगः (rare).

WOLF'S BANE: वत्सनामजातीयो वृक्षभेदः.

WOMAN: (1) स्त्री, *for as w. should not leave (their) husbands*: अत्याज्यो हि यथा मर्ता स्त्रीणाम्, M.p. 71. 11.; *w.'s (separate) property*: स्त्रीपणम्, Da. 53.; (2) नारी, *six vices of w.*: नारीणां दूषणानि षट्, H. 114.; (3) अङ्गना, *what fault w. really have*: दोषोऽस्ति सत्यं कतरोऽङ्गनानाम्, V.m. 74. 6.; (4) प्रमदा, *that w. follow the way of their husbands*: प्रमदा पतिवर्त्तगा इति, Ku. iv. 33.; (5) अवज्ञा; (6) योषित्; (7) वधूः (sp. married w.); (8) कामिनी; (9) जितम्बिनी; (10) विज्ञासिनी; (11) सीमन्तिनी; (12) वरारोहा; (13) मयकाशिनी; (14) by adj., *young w.*: युवती; *old w.*: वृद्धा; *w. with beautiful brows*: सुभ्रूः. N.B. 8. to 13 are for beautiful w.

WOMANISH: स्त्रीण (f. जी) : v. Effeminate.

WOMANISHLY: स्त्रीवत् (=like a woman), Ve. v.

WOMANLY: (1) by comp.; (2) स्त्रीण (f. जी) : v. Feminine.

WOMB: गर्भः : v. Also uterus.

WONDER (subs.): I. Astonishment: (1) विस्मयः, *with eyes blooming with, w.*: विस्मय-विकसिताक्षी, D. i.; (2) चमत्कारः, चमत्कारिता; (3) आश्चर्यम्, -त्त्वम्; (4) चिन्नीया (rare). II. *Anything w.ful*: (1) अद्भुतम्, *great w. to us*: महद्भुतं नः, Vi. iv. 50; (2) आश्चर्यम्, *it is a great w.*: इदमेव महदाश्चर्यम्, K.; (3) चिन्म (=strange: q.v.), *it is no w.*: नैतच्चिन्म, Sa. ii. 16.

WONDER (v.) : (1) विस्मयते (स्मि, c. 1.), *neither w.ed nor felt dejected* : न विस्मियते न विपतयते, Ki. xi. 5. ; (2) gen. by subs. or adj. : *w.ing at the speech* : तां मुखा सञ्जातविस्मयः, K. ; *w.ing* : सविस्मयः, R. xvi. 6.

WONDERFUL, WONDROUS : (1) आश्चर्य (f. ची) ; (2) अद्भुत (f. ता) ; (3) विस्मयकर (f. री) ; (4) विस्मयजनन (f. नी) ; (5) विस्मापक (f. पिका).

WONDERFULLY : expr. by adj. or circumlo.

WONT : I. Subs. : रीतिः : v. Habit, custom.

II. Adj. परिचित (f. ता) : v. Accustomed, practised.

Woo : वाचते (वाच्, c. 1.), Vi. i. 59. : v. To beg, solicit.

WOOD : I. Of trees : (1) काष्ठम्, to cut w. : काष्ठं पाटयति, Mah. iii. 297. 2. ; *made of w. of trees* : तस्मां काष्ठैर्बद्धित (f. ता), V. m. 79. 39. ; *w.-cutter* : काष्ठिकः, K.s. vi. 43. ; (2) दार (n.), *the enemy of Mura h s transformed himself into w* : दारभूतो मुरारिः, Ha. ii. ; (3) by comp., *with a pestle of catechu w.* : खादिरेण मुसलेन, D. vi. II. Forest : q.v. : वनम्, *went to w.* : प्रस्थितो वनम्, Mah.

WOODCOCK : वनकुक्कुटः, or काष्ठकुक्कुटः, Mat.

WOODED : v. Woody.

WOODEN : (1) काष्ठमय (f. ची) ; (2) दारमय (f. ची) ; (3) दारव (f. ची) ; (4) by comp.

WOODLAND : (1) वृक्षभूमिः ; (2) वृक्षावृतभूमिः etc.

WOODMAN : I. Forester : q.v. : जाटविक (f. ची). II. Wood-cutter : काष्ठिक (f. ची).

WOOD-NYMPH : वनदेवी and sim. comp.s.

WOODPECKER : (1) काष्ठकुक्कुटः ; (2) दारवाघाटः (तः) ; शतपत्रकः.

WOOD-PIGEON : वनकुपोतः and sim. comp.s.

WOOD-SORREL : (1) चुक्रिमा ; (2) चाङ्गेरी.

WOODY : I. Wooden : q.v. II. Wooded :

(1) वृक्षावृत (f. ता) ; (2) वृक्षाकीर्ण (f. ची) ; (3) तक्षूयिष्ठ (f. डा) ; and sim. comp.s. III.

Wild : q.v. : वन्य (f. न्या).

WOER : (1) विवाहादिन् (f. ची) ; (2) विवाहकाम (f. मा) ; etc.

WOOF : प्रतिवहः, यथा एकेनैव तन्मुना तानप्रतिवहन्ती भवति, V. d. ii. 24.

Wool : (1) षो(रो)णम् (n.) ; (2) ऊर्ष (primitive of sheep) ; (3) by comp. : *made of wool's w., rat's w. and dog's w.* : षो(रो)णं रेशम् बार्णशणम्, Mah. ii. 51. 3.

WOOL(L)EN : (1) ऊर्षमय (f. ची), *w. marriage-string* : ऊर्षमयं कौतुकस्तम्बम्, Ku. vii. 25. ; (2) जीर्ष (f. ची), *w. and silk fabrics* : जीर्षश्च राहुमञ्चैश्च बहुलं जीर्षं तथा, Mah. ii. 51. 26. ; (3) षो(रो)णमिश्रित (f. ता), M. n. ; (4) षो(रो)णम् (f. मा), Nil.

WOOLLY : I. Lit. : षो(रो)णम् (f. ता). II. W.-like : ऊर्षमय (f. मा).

WORD (subs.) : I. Lit. : (1) शब्दः, *low w.* : अपशब्दः ; (2) नामम् (n. = name), *of primitive, derivative and compound w.s* : स्ववैयक्तिकमिनामां नाम्नाम्, H. c. ; (3) पदम् (= formed word), *here the w.* पद्युः अत्र पद्युपदम्, Kav. viii. II. In plu. : saying : q.v. : वचस् (n.) or वाच् (f.), *by the haughty w.s* : वचोमिरुद्धैः, Ki. xiv. 1. ; *one whose w.s can be trusted* : जातवाच् (mfn.) ; Sa.-v. 27. Ph. : *a man of few w.s* : मितमात्रिन् (f. ची), R. i. 7. III. Promise : q.v. : (1) वाक्यम् ; (2) वचनम्. IV. Tidings, news : q.v. : सन्देशः. Ph. : *in a word* : किं बहुना ; *in a few words* : (1) समासतः ; (2) समासेन.

WORD (v.) : *simply w.ed* : विशदशब्दविन्यस्त (f. स्ता) ; *well-w.* : सम्यग्वाचयित (f. ता) : v. To express, declare.

WORDY : (1) बहुशब्द (f. न्दा), -क (f. का) ; (2) विस्तीर्णवाच् (mfn.) ; etc.

WORK (subs.) : (1) कर्मन् (n. : in every sense), *to leave w.* : कर्म त्यजति, Y. ; *who commencing a w.* : कर्मारम्भं तु यः कृत्वा, Mit. ; *driver's w.* : यन्त्रकर्म, Si. xvii. 35. ; (2) क्लिप्ता, *this w. of Kālidāsa* : क्लिप्तामिनां काश्चिरासत्य, V. i. 2. ; *obstruction to religious w.s* : धर्मक्लिप्ताविघ्नः, Sa. v. 15. ; (3) कार्यम्, *in this important w.* : कार्यं गुरुषु, Ku. iii. 13. ; (4) कृतिः (rare), *in a w. of Kālidāsa* : काश्चिरासत्य कृतौ, Mal. i. : v. Also occupation, labour, deed.

WORK (v.i.) : I. To labour : q.v. : कर्म or कार्यं करोति, *you do not w.* : न कर्म करोषि, D. vi. ; *will w. like w.-men* : कर्म कर्मकरवत् करिष्यति, Si.

II. To spend : q.v. : (1) खर्च करति (f. र्च, c. 3.); (2) exps. with दुष्.

WORK (v.t.) : I. To manufacture, make : q.v. : करोति. II. To make w. : कर्म कारयति : v. Also to toll. III. To move (as a machine) : q.v. : आकषति (c. of षत्). IV. To embroider : q.v.

WORK OUT : I. To accomplish : q.v. : निष्पादयति (c. of दृष्). II. To invent : परिकल्पयति (c. of दृष्). III. To efface : q.v.

WORK UP : I. To raise : q.v. II. To employ, use : प्रयुजे (युज्, c. 7.).

WORKHOUSE : *कर्मशाला, अनाथाश्रमः (=asylum).

WORKING (subs.) : (1) कार्यप्रणाली (?) ; (2) परिणामः (=result, fruit).

WORKMAN, WORKWOMAN : (1) कर्मकरः (f. री) ; (2) कर्मकारः (f. री) ; (3) कर्मकारिन् (f. जी) ; (4) शिल्पकारः (f. री=artisan).

WORKMANLIKE : (1) कर्मठ (f. ठा) ; (2) दक्ष (f. क्षा=skilful : q.v.).

WORKMANSHIP : I. Skill : कर्मकौशलम् and sim. comp.s. II.=work : (1) कर्मन् (n.) ; (2) निर्माणम् (=manufacture).

WORKSHOP : (1) कर्मशाला (?) ; (2) शिल्पशाला ; (3) आवेशनम्, प्र-.

WORLD : Lit. : (1) विश्वम् (=universe), of w.-wide reputation : विश्वविख्यातकीर्तिः, D.s. ; conducive to the good of the w. : विश्वजननीः (ना, नं) Si. i. 41. ; supporter of the w. : विश्वन्मरः, Si. i. 38. ; (2) जगत् (=the whole w., also particular w.s), the w. is now an empty withered wilderness : शून्यमनुजा जीर्णारण्यं जगत्, U. i. ; the whole w. from God to worm : आत्रक्ष कीदृशान्तमिदं समस्तं जगत्, V. m. 74. 20. ; (3) लोकः (any w.), the w. of gods : अमरलोकः, Vc. vii. ; has left the w. (i.e. died) : परलोकमितो यतः, Vc. iii. 15. ; (4) युवजम् (= 3), the three w.s robbed of their jewel : परिमुषितरत्नं त्रिभुवनम्, Ma. v. 29. ; (5) संसारः (= living w.), throughout the w. : द्वावर्त्तसारमण्डलम्, Si. ; (6) भूः (= earth : q.v.). Ph. : in this w. : इह : v. Here ; of this w. : रेहिकः (की, कम्) ; of the next w. : पारलोकिक (f. की) or आधुनिक (f. की), D. ii. II. People : q.v. ;

लोकः. III. Mundane w. : संसारः, marks of the w. : संसारमार्ग (also sim. मार्गमार्गम्, मोक्षमार्गः, etc.). To renounce the w. : संन्यस्यति (न्यस्, c. 4.) ; aversion to w. : वैराग्यम्.

WORLDLY : I. Lit. : (1) रेहिकः (की, कं) ; (2) संसारिक (f. की) ; (3) रेहलौकिकः (की, कं) ; (4) by comp. II. Devoted to world : (1) विषयासक्त (f. क्त), w.-minded : विषयासक्तचेतस्, (mfn.) and sim. comp.s ; (2) संसारनिष्ठ (f. ष्ठा) and sim. comp.s (?) .

WORM : I. The animal : (1) कीटः, w.-eaten : कीटैर्विद्ध (f. ष्ठा), V. m. 79. 87. ; (2) कृ(कि)मिः, of w.s, insects, and butterflies : कुमिकीटपतङ्गानाम्, M. xii. 56. II. Of the stomach : कृ(कि)मिः, destroying w.s : कुमिन् (f. ष्ठा), Bha.

WORMY : (1) कुमिल (f. ला) ; (2) कुमिन् (f. णी) ; (3) कुमिमय (f. यी) ; etc.

WORRY : (1) बाधते, प्र-, सं-, वि-, (बाध्, c. 1.) ; (2) क्लिप्ति (क्लिप्, c. 9.) : v. To trouble.

WORSE : I. In gen. : (1) अधिकदुष्ट (f. ष्ठा=more faulty) ; (2) निकृष्टतर (f. रा=more low) ; (3) पापीयस् (f. सी=more wicked ; etc.) II. In health : अधिकरुण (f. र्णा) etc. : v. III. sick.

WORSE (adv.) : (1) निकृष्टतरम् ; (2) पापीयस् (n.) ; etc. : v. Above.

WORSHIP (subs.) : (1) उपासनम्, -ना ; (2) पूजा, -जनम् ; (3) अर्चना, -नम्, जमि-. Ph. : Your w. (in address) : देवः or धर्मावतारः.

WORSHIP (v.) : (1) उपास्ते, (आस्, c. 2.), who w.s other gods : योऽन्या देवतामुपास्ते, San. iv. ; (2) पूजयति (पूज्, c. 10.), I will describe how to w. Śiva : शिवपूजां प्रवक्ष्यामि, A. p. : v. Also to honour, serve.

WORSHIPFUL : (1) अर्चनीय (f. वा), जमि, सममि- ; (2) पूज्य (f. व्या) or पूजनीय (f. वा) ; (3) उपास्व (f. त्या) or उपासनीय (f. या) ; etc.

WORSHIPPER : (1) उपासक (f. सिका) ; (2) पूजक (f. यिका) ; idol-w. : प्रतिमापूजकः ; (3) by comp., w. of Energy : शक्तः ; w. of Vishnu : वैष्णवः ; (4) नक्त (f. क्त=attached to) ; w. of Gaṇeśa : गणेशमक्तः ; w. of Yama : यमपरायणः, San. 34.

WORST : I. Adj. : I. (1) दुष्टतम (f. मा=very faulty); (2) पापिष्ठ (f. द्वा=very wicked); (3) कष्टतम (f. मा=very distressing); (4) अतिनिष्ठ (f. द्वा=very bad); etc. II. Adv. : expr. by adj. or comp. III. Subs. : कष्टतमा दशा and sim. expr.s.

WORST (v.) : परामवति (धृ, c. 1.) : v. To defeat, overthrow.

WORSTED (subs.) : (1) और्जस्यम् (?); (2) ऊर्जातन्तुः (?); etc.

WORT : लताविशेषे नवसुरायाश्च.

WORTH (subs.) : I. Value, price : q.v. : अर्थः. II. Excellence, virtue : q.v. : गुणः.

WORTH (adj.) : expr. by comp., *what is it w.* : किमुत्थमिदम्; *w. much* : बहुमूल्य (f. स्था); *w. little* : अल्पार्थ (f. र्था); *w. while* : साम्प्रतम्.

WORTHY : Adj. : योग्य (f. र्था) : v. Deserving, fit. *To be w. of* : अर्हति (अर्ह्, c. 1.) : v. To deserve, -ing of. II. Subs. : मान्यजनः and sim. comp.s.

WORTHILY : (1) योग्यतया; (2) by adj. or circumlo.

WORTHINESS : (1) योग्यता, -त्वम्; (2) उपयुक्तता, -त्वम्; (3) अर्हता, -त्वम्.

WORTHLESS : (1) निर्गुण (f. णा), गुणहीन (f. ना), and sim. comp.s (=without any virtue); (2) असार (f. रा), अकिञ्चित्कर (f. री), etc. (=good-for-nothing); (3) अ- (=not) in comp., *w. object* : अपात्रम्, Mu.; *w. thing* : अद्रव्यम्, Ku.

WORTHLESSNESS : (1) निर्गुणता, -त्वम्; असारता, -त्वम्; etc. : v. Above.

WOUND (subs.) : (1) व्रण (mn.), *w.s are of various shapes* : नानाकृतयो व्रणाः, Ni.; (2) क्षतम् : v. Hurt; (3) ईर्मम् (rare).

WOUND (v.) : (1) विध्यति (व्यद्, c. 4.=to pierce : q.v.); (2) हन्ति (हृन्, c. 2.=to strike), *w.ed with horns* : विषाणैर्हतः, Ni.; (3) क्षिणोति (क्षि, c. 5. : rare), *w.ed her deeply in the heart* : इमां हृदि व्यापतपातमक्षिणोत्, Ku. v. 54.; (4) दुहति (दुह, c. 6.) : v. To hurt. *W.ed* : (1) क्षत (f. ता), परि-; वि-; (2) मथित (f. ता); (3) कुतमथ (f. णा) and sim.

comp.s. *Severely w.ed* : कृतविकृत (f. ता); *Mortally w.* : निम्नमर्थम् (mn.).

WOVE, WOVEN : v. To weave.

WRANGLE : कलहावधे (nomi.) : v. To quarrel.

WRANGLING (subs.) : कलहः : v. Quarrel.

WRAP : अवगुण्ठयति (गुण्ठ्, c. 1.) : v. To cover, envelop.

WRAPPER : (1) आवारः; (2) आवरणम्; (3) दुर्लभिका (rare).

WRATH : रोषः : v. Anger, rage.

WRATHFUL : रोषण (f. णा) : v. Angry.

WRATHFULLY : (1) सरोषम्, etc.; (2) by adj. : संरुष (f. र्था), etc.

WREAK : साधयति (c. of सिच्) : v. To execute, satisfy.

WREATH : (1) माला; (2) माल्यम् (flowery); (3) स्रग् (f.=2).

WREATH : I. To string : q.v. : ग्रथ्णाति (ग्रन्थ्, c. 9.). II. To encircle with a w. : *w.ed his neck* : कण्ठे गुणं निवेशयामास or आसङ्गयामास, R. vi. 83.; *w.d* : स्रजान्वित (f. ता), N. xv. 1. : v. To put, adorn.

WRECK (subs.) : I. Ship-w. : q.v. : पोतमङ्गः and sim. comp.s. II. The thing w.d : (1) मङ्गपोतः; (2) नष्टनौका, etc. III. Ruin, destruction : q.v. : उच्छेदः, सम-.

WRECK (v.) : I. Trans. : (1) मनकि (मङ्क्, c. 7.=to break : q.v.); (2) नाशयति (c. of नश्=destroy : q.v.). II. Intrans. : मण्यते (pass. of मङ्क्).

WREN : पक्षिविशेषः; स्वर्णचूडः.

WRENCH : I. Verb. : बलादाकर्षति (कृच्, c. 1.=to pull : q.v.) or आक्षिपनति (छिद्, c. 7.=to carry off). II. Subs. : बलादाकर्षणम् or आच्छेदः(तिः).

WREST : I. To wrench : बलादाक्षिपनति. II. To disort, writhe : q.v.

WRESTLE : (1) मल्लयुद्धं करोति; (2) बाहुयुद्धं करोति; (3) बाहुबाह्वि युध्यते (युच्, c. 4.).

WRESTLER : (1) कल्लः; (2) मल्लः; (3) बाहुयोधः.

WRESTLING (subs.) : (1) मल्लयुद्धम्; (2) बाहुयुद्धम्; (3) मल्लकीडा.

WRETCH : I. In bad sense : दुरात्मन् (mn.).

v. Wicked. II. A miserable person : (1) बराक (f. की) ; (2) मन्दभाग्य (f. ग्या) : v. Unfortunate.

WRETCHED : I. Miserable, pitiable : q.v. : (1) दीन (f. ना) ; (2) बराक (f. की : only of persons : v. Poor). II. Contemptible, low : q.v. : जघन्य (f. न्या).

WRETCHEDLY : expr. by adj. or comp., w. -dressed : दीनवेष्ट or जघन्यवेष्ट (f. वा).

WRETCHEDNESS : (1) दीनता : v. Misery ; (2) जघन्यता : v. Lowness.

WRIGGLE : इतस्ततश्चलति (चल्, c. 1. = to move : when intrans.) or चालयति (c. of चल् : when trans.).

WRING : I. Lit. : आकुञ्चति (कुञ्, c. 1.) : v. Also to twist. II. Fig., with out, off, etc. : निष्पीड्य बहिष्करोति : v. Also to squeeze.

WRINKLE : I. Subs. : बलिः(ली), the body filled with w.s. : बलीसङ्गतगाम् (f. ग्री), Mah. i. 82. 6. ; three w.s. : बलित्रयम्, Ku. i. 32. II. Verb : expr. by subs.

WRINKLED : (1) बलितः (ता, तं), eyes with w. edges : बलितापाङ्गलोचनः, Ki. xi. 4. ; (2) बलिमत् (f. ती) ; (3) बलितः (मा, मं).

WRIST : मणिवन्धः, -नम्.

WRIT : (1) शासनम् ; (2) लेखः (=writing).

WRITE : लिखति (लिख, c. 6.), to w. with one's own hand : स्वहस्तेन लिखति, Y. ii. 89. ; I saw this couplet written on it : तस्याभिमामलिखितामार्यामपर्यम्, K. ; he has written this back : इदमनेन प्रतिलिखितम्, Mal. i. ; getting a letter written by Śakaḍāsa in these words : एमिरक्षरैर्लेखं शकटदासेन लेखयित्वा, Mu. i. ; what is not written on our minds : अस्माकं चेतसि किं नाम न लिखितमस्ति, Ana. vii. : v. Also to compose.

WRITER : I. Lit. : लेखकः, be the w. of this Bhārata : लेखको भारतस्याख्य मय, Mah. 77. II. Author : q.v. : प्रणेत् (f. ग्री). III. A scribe : (1) लिपिकरः ; (2) लेखकः.

WRITHE : I. To shrink : q.v. : संकुचति (कुच्, c. 6.). II. To distort : आकुञ्चयति (c. of कुच्).

WRITING (subs.) : I. The art of w. : (1)

लिपिः, ignorant of w. : अलिपिज्ञः, N.s. ; (2) लेखः(खा) ; (3) ले(खि)खतम्. II. Anything written : (1) लेखः, looking at the w. : लेखमवलोकयन्, Mu. v. ; (2) लेख्यम् (=document) ; (3) लिखितम्. III. Hand-w : (1) लेखः(खा) ; (2) लिखितम्, Mu. v. IV. Composition : (1) लेखः (f. खा) ; लि(ले)खनम् ; (3) लिखितम्.

WRONG (adj.) : I. Unjust : q.v. ; अन्याय्य (f. व्या). II. Improper : q.v. : अयुक्त (f. का). III. Erroneous : q.v. : भ्रान्त (f. न्ता). IV. False : q.v. : मिथ्या.

WRONG (subs.) : I. Injury : q.v. : अपकारः. II. Injustice : q.v. : अन्यायः. III. Error : q.v. : भ्रमः. IV. Fault : q.v. : दोषः.

WRONG (v.) : I. To injure : q.v. : अपकरोति. II. To find fault unjustly : मिथ्यादोषं विक्षिपति (क्षिप्, c. 6.), न्यस्यति (अस्, c. 4.), etc.

WRONG-DOER (1) अपराधिन् (f. नी=offender) ; (2) अपकारक (f. रिका=injurer) ; (3) उत्पीडक (f. डिका=tormentor).

WRONGFUL (1) अन्याय (f. या) : v. Unjust ; (2) दुष्ट (f. टा) : v. Wicked.

WRONGFULLY : (1) अन्यायतः : v. Unjustly ; (2) दुष्टभावेन : v. Wickedly.

WRONGLY : (1) मिथ्या : v. Falsely ; (2) अयुक्तम् : v. Improperly ; (3) अन्यायतः : v. Unjustly.

WROTH ; क्रुपित (f. ता) : v. Enraged.

WROUGHT : (1) कृत (f. ता) ; (2) संस्कृत or उपस्कृत (f. ता). W. iron : कुशी.

WRY : (1) वक्र (f. क्ता=crooked : q.v.), w-necked : वक्रग्रीव (f. वा) ; (2) विकृत (f. ता =deformed : q.v.), w.-faced : विकृतानन (f. ना).

X

XENODOCHY : अतिथिसेवा and sim. comp.s.

Y

YACHT : केलिपोतः : v. Boat.

YAK : चमर (f. री), a fan made of y.'s tail (an ensign of royalty) : चामरम्.

YAM : आलु(र)कम्, Bha. Note the following species : (1) रखालुकम् ; (2) काडालुकम् ; (3) मङ्गालुकम् ; (4) पिण्डालुकम् ; (5) हस्तालुकम् ; (6) सतालुकम्.

YANKEE : of United States : *अयङ्कः.

YARD : I. A court : अङ्गणम्, प्राङ्गणम् ; (2) चत्वरम् ; (3) अजिरम् (rare), Ki. i. 16. II. A measure : गजः, Li. III. of a sail : कूप-काष्ठम् (?).

YARN : I. Lit. : सूत्रम् (general name). II. Fig. : दोषकथा.

YAWL : नौविशेषः ; *पोतकः.

YAWN (v.) : जृम्भते, वि-, प्र-, (जृम्भ्, c. 1.) : v. To gape.

YAWN (subs.) : (1) जृम्भा ; (2) जृम्भणम् ; (3) जृम्भितम्, etc.

YE : यूयम् (pl.) ; युवाम् (dual).

YEA : I. In assent : वादम् : v. Ycs. II. More-over, also : q.v. : तथा. *Y. more* : अधिकञ्च.

YEAR : (1) वर्षम्, *in three y.s* : वर्षत्रयेण, K. ; *for twelve y.s* : द्वादशवर्षाणि, D. vi. ; *became ten y.s old* : बभूव दशवार्षिकः, D.b. vii. 15. 44. ; *lasting twelve y.s* : द्वादशवार्षिकः (की, कं), U. ii. ; (2) बत्सरः, सं-, Li. 50. ; (3) अब्दः, *in the 8th. y. from conception* : गर्माष्टमेऽब्दे, M. ii. 36. ; (4) हायनः, (*a cow*) *four, three y.s old* : चतुर्विहायणी, H. c. i. 4. 338. ; (5) समा (mostly in pl.), *14 y.s* : चतुर्दश समाः, Vi. iv. 41. ; *for 100 y.s* : सहस्र-समम्, B.p. 4. ; (6) शरद्, (=autumn) : v. Winter. Ph. : *last y.* : पक्ष्, A. ; *of last y.* : पक्ष (f. त्री) (rare) ; *this y.* : ऐषमस, A. ; *y. before last* : परारि (inde.), A. : *of y. before last* : परारित्र (f. त्री) (rare).

YEARLY : I. Adj. : (1) वार्षिक (f. की) ; (2) वात्सरिक (f. की) ; (3) आब्दिक (f. की) ; (4) प्रतिवार्षिक (f. की) ; etc. Half-y. : (1) आर्ध्मासिक (f. की) ; (2) अर्धवार्षिक (f. की) ; etc. II. Adv. : (1) वर्षे वर्षे ; (2) प्रतिवर्षम् ; (3) अनु-वत्सरम्, etc.

YEARN : (1) स्पृहयति (स्पृह्, c. 10.=long for : q.v.) ; (2) किञ्छति (किङ्, c. 4.=to have affection for) ; (3) उत्सुकायते (nomi.=to be eager).

YEARNING (subs.) : (1) स्पृहा (=longing) ; (2) वात्सल्यम् (=affection) ; (3) औत्सुक्यम् (=eagerness).

YEAST : (1) सुरामण्डः ; (2) किण्व (mn.) ; (3) अमिषवः.

YEAL : I. Subs. : चीत्कारः : v. Scream, cry. II. Verb : उत्क्रोशति (क्रुश्, c. 1.) : v. To scream, shout.

YELLOW : (1) पीत (f. ता) ; (2) पीतवर्ण (f. र्णा) ; (3) पीतल (f. ला).

YEALLO-BIRD, YELLOW-HAMMER : हरिद्राक्षः.

YELLOWISH : (1) आपीत* (f. ता) ; (2) हरिद्राम (f. मा) ; etc.

YEOP : मयति (मष्, c. 1.) : v. To bark, cry.

YEOMAN : (1) गृहस्थः (?) ; (2) गृहपतिः (?) ; (3) क्षेत्रपालः (?) .

YES : (1) अय किम्, *do the Rishis bear message from Kanva, y.* : किं कण्वसन्देशहारिणस्तपस्विनः ? अय किम्, Sa. v. ; *y. by your favour my mercantile business is not failing* : अय किम्, आर्यस्य प्रसादेन नाखण्डिता मे वणिज्या, Mu. i. ; (2) वादम् (=very well, indeed) ; (3) एवम् (=so, with एव=just so) ; (4) by repetition of verb, *y., I have heard of him* : अस्ति, श्रूयते, Sa. i. ; *'y., you have guessed all right* : सम्यगुपलक्षितं भवत्या, Sa.

YESTERDAY : (1) ह्यस्, *of y.* : हस्तन (f. नी) ; (2) पूर्वैः (=on the previous day) ; (3) कल्यम् (=day gone by as well as day coming).

YESTERNIGHT : (1) गतरात्रिः ; (2) कल्यरात्रिः ; and sim. comp.s.

YET : I. Nevertheless : (1) तथापि, *yet I am desirous of hearing* : तथापि शुश्रूषहम्, Si. i. 29. ; (2) not expr., *although it is infested with fierce animals, y. it is frequented by sages* : क्रूर-सत्त्वापि गुनिजनसेविता, K. ; (3) परन्तु (=but : q.v.). II. Of time : (1) अद्यापि, *I y. think of her* : अद्यापि तां चिन्तयामि, J. ; (2) अद्युनापि, *where y. in the rainy season* : अद्युनापि यत्र जलप्रसमये, K. ; (3) इदानीमपि. III. Further, over and above, *y. blacker* : अधिकतरकृष्ण (f. ञ्मा) ; *y. another reason* : अपरमपि कारणम् : *y. a little longer* : एतदधिकं कियत्कालम्.

YEW : शाखोदजातीयवृक्षविशेषः.

YIELD : I. To produce : q.v. (1) स्ते (सु, c. 2.), *y. ed gems in mines, crops in fields and elephants in forests* : खनिभिः सुषुवे रत्नं क्षेत्रे शस्त्रैर्वनैर्नगान्, R. xvii. 66. ; (2) ददाति, प्र- (दा, c. 3. give), *y. ing every crop* : सर्वशस्यप्रद (फ. दा). II. To give up, relinquish. II. To concede, allow, permit : q.v. : अनुमन्यते (मन्, c. 4.).

YIELD (v.i.) : I. To give way : q.v. : वशं गच्छति (गम्, c. 1.), एति (ह, c. 2.) ; etc. II. To comply with : अनुमन्यते (मन्, c. 4. : with acc.).

YIELD (subs.) : उत्पन्नम् : v. Produce, fruit.

YOKE (subs.) : I. Lit. : युगः, *fit for y.* : युग्य (फ. य्या), K. v. 49. II. A pair : q.v. : युग्य. III. Fig. : योक्तुम् : v. Bond.

YOKE (v.) : (1) योजयति (युज्, c. 10.) ; (2) योक्तुयति (nomi.).

YOKE-FELLOW : सहचर (फ. री) : v. Companion.

YON, YONDER : expr. by अद्, *the y. waters of Pampā* : अमूनि पम्पासलिलानि, R. xiii. 30. *Y.* (i.e. further on) : अमुत्र, K.

YORE : of *y.* : पुरा : v. Formerly.

YOU : त्वद्, *therefore you* : स त्वम्, R. ii. 45. ; *y. yourself* : त्वमेव, Ku. v. 67. *y. alone know* मूमेव जानीष, Sa. v. 25.

YOUNG (adj.) : (1) युवन् (फ. ती), *having a y. wife* : युवजानिः, B. v. 13. ; *y. camel* : दासेरयुवा, Si. ; *y. sugarcane* : युवेक्षुः, Bha. ; (2) तरुण (फ. जो), *y. wife* : तरुणी भार्या, H. ; (3) बाल (फ. बा = very *y.* child) ; *y. plant* : बालपादपः, Sa.

YOUNG (subs.) : (1) शवः, -कः ; (2) अर्धः, -कः ; (3) पोतः, -कः ; (4) हिम्बः, -कः : v. Also child.

YOUNGER : (1) यवीयस् (फ. सी), *y. sister* : यवीयसी स्वसा, R. xvi. 85. ; (2) कनीयस् (फ. सी), D. Ph. : *y. brother, sister* : (1) अनुज (फ. जा) ; (2) अवरज (फ. जा) ; (3) अन्तरज (फ. जा) ; (4) जवन्यज (फ. जा).

YOUNGEST : (1) कनिष्ठ (फ. डा) ; (2) यविष्ठ (फ. डा) ; (3) जवन्य (फ. न्या (rare), *although y., senior in virtues* : जवन्योऽपि गुणव्येष्टः, Sca.

YOUR : (1) त्वदीय (फ. या) ; (2) तावक (फ. की) ;

(3) तावकीन (फ. ना) ; (4) युष्मदीय (फ. या) ; (5) यौष्माक (फ. की) ; (6) यौष्माकीन (फ. नी).

YOUTH : I. The age : (1) यौवनम्, *seeking pleasures in y.* : यौवने विषयैषिणाम्, R. i. 8. ; *a girl in the prime of y.* : नवयौवना, R. ix. 7. ; (2) तारुण्यम्, *exchange of y.* : तारुण्यविनिमयः, C. r. ; (3) नवं वयस् (n.), Ku. v. 41. ; (4) प्रथमं वयः, K. II. The state : (1) यौवनम्, -दशा, H. ; (2) तारुण्यम्, -अवस्था. III. A young man : (1) युवन् (m.), *ascetic y.* : तपोधनयुवा, K. ; (2) तरुणः, *y. are fond of young women* : तरुणस्तावतरुणीरक्तः, J. ; (3) युवजनः.

YOUTHFUL : (1) यौवनवत् (फ. ती) ; (2) तरुणवयस्क (फ. स्का) ; etc. : v. Also young.

YOUTHFULNESS : तरुणवयस्कता and sim. comp.s. : v. Youth.

Z

ZANY : मण्डः : v. Buffoon.

ZEAL : (1) उत्साहः ; (2) औत्सुक्यम् ; (3) उत्सुकता, -त्वम् ; (4) सोत्साहता, -त्वम् ; (5) आग्रहः.

ZEALOT, ZEALOUS : (1) उत्साहवत् (फ. ती) ; (2) सोत्साह (फ. हा) ; (3) उत्सुक (फ. का) ; (4) आग्रहिन् (फ. जी) ; etc.

ZEALOUSLY : (1) सोत्साहम्, *who carried orders z.* : सोत्साहं धृतरासनैः, Vi. vii. 10. ; (2) औत्सुक्येन ; (3) उत्सुकम् ; (4) आग्रहम्.

ZEBRA : an animal : *चित्रगर्दभः ; चित्ररासमः.

ZEBU : (1) ककुषत् (m.) ; (2) वृषभः = ox : q.v.

ZEDOARY : a plant : (1) सटिः(टी) ; (2) कर्क- (बूँ) रकः ; (3) द्राविडकः.

ZENITH : (1) उच्चस्थम् ; (2) शिरोविन्दुः, *z. distance* : नतम्, Su. iii. 15.

ZEPHYR : I. Lit. : पश्चिमानिलः and sim. comp.s. II. Poet. मलयानिलः, मलयवातः and sim. comp.s. (lit. : of Malaya).

ZERO : (1) शून्यम् ; (2) विन्दुः ; (3) खम्, Vij.

ZEST : I. Lit. : रोचकम्. II. Relish, taste : q.v. : आत्सादः.

ZIGZAG : (1) अङ्गुष्ठ (फ. डा ?) ; (2) बक्र (फ. का = crooked : q.v.).

ZING : a metal : दस्ता.

ZODIAC : (1) ज्योतिष्यक्रम् ; (2) मन्त्रक्रम् ; (3) राशि-
चक्रम्, *sign of the z.* : राशिः.

ZONE : I. A girdle : q.v. : मेखला. II. Of
the earth : *मण्डलम् (?), *torrid, frigid z.* : *वर्म-
मण्डलम्, शीतमण्डलम्.

ZOOGRAPHY : *प्राणिविवरणम् and sim. comp.s.

ZOOLOGICAL : expr. by comp.

ZOOLOGIST : *जीवविज्ञानविशारद् (f. दा); प्राणितत्त्व-
विद् (mfn.); and sim. comp.s.

ZOOLOGY : *जीवविज्ञानम् ; प्राणितत्त्वम् ; and sim.
comp.s.

ZOOTOMY : *जीवव्यवच्छेदः and sim. comp.s.

SHORT BIOGRAPHY OF ANUNDORAM BOROOAH

Introductory: The latter half of the nineteenth century witnessed a glorious band of workers in the field of Sanskrit research in India. This gifted brotherhood included among its members the late R. C. Dutta, Raja Rajendralal Mitra, Swami Dayananda Saraswati, Pandit Indrajī Bhavani, Sir Ramkrishna Gopal Bhandarkar and Anundoram Borooah. The last, by dint of his earnestness of purpose and his life-long devotion to the cause of Sanskrit scholarship, has won an imperishable name in the annals of Indian Sanskrit research. Thirty-five or forty years ago, no Indian *savant's* name had excited greater admiration and applause than Borooah's and this feeling was rightly echoed in the *Lahore Tribune* of those days,—“Sri Borooah's Sanskrit scholarship is as profound and accurate as it is extensive. We are proud of him as a nation, and we earnestly hope that our brightest youths may follow his noble though very arduous path.”

Borooah was a member of the Indian Civil Service, and was for some years in charge of a heavy district in Bengal. The scope of his work and the range of his scholastic investigations which he strenuously carried on in the midst of his busy official duties show him, to quote Prof. Cecil Bendall's words in the *Trubner's Record*, 1889, “to have been a kindred spirit with administrators like Colebrooke and Burnell among the illustrious dead, and the small band of living workers like Grierson, Fleet and R. C. Temple”.

Borooah is a fine flower of western culture. The profound erudition of the oriental scholar combined with the critical spirit of the west, imparted to Borooah's works a peculiar value and lustre. As the greatest intellectual representative of the “benighted province of Assam”, Borooah is the glory of the Assamese; and Assam has not produced a greater man during the space of ninety-five years that she has come under British rule. His name has been an example and an inspiration to thousands of the youths of Assam.

Life: Anundoram Borooah, B.A., I.C.S., Barrister-at-Law, was born in May, 1850, at North Gauhati in the district of Kamrup, Assam. This Kamrup forms at present only a fragment of the greater Kamrupa Empire of yore, hallowed by the names of Narakasur, Bhagadatta, Bana, Bhaskara Varma, Naranarayan, Pratap Singha Swargadeo and Rudra Singha Swargadeo among her kings; Jongal Balahu, Cilarai and Lachit Bar Phukon among her heroes and soldiers; Usha, Rukmini, Behula, Joymati and Phuleswari Barkuanri among her women; Dak, Sankar Deva, Madhava Deva, Purusottam Vidyabagish and Anundoram Dhekial Phukon among her saints and literateurs; and Momai Tamooli Barborooah and Rajmantri Purnananda Buragohain among her ministers and statesmen. Anundoram belonged to the well-known Majindar Borooah family of Assam. His father, an Assamese gentleman of the older type, was for some years a *Sadar Amin*, a post equivalent to a modern Deputy Magistrateship.

Through the efforts of his learned father, Anundoram was initiated into the vast potentialities of the *Deva Bhasha* even during his childhood. With the help of an erudite Sanskrit Pandit who was appointed to teach him Sanskrit, Anundoram mastered and got by heart the whole of the immortal lexicon *Amarakosha* before he was fourteen, at which age he also passed the Entrance Examination of the Calcutta University. He read for the first Arts Examination in the Presidency College of Calcutta, and there he had as his teachers the great educationists, Mahamahopadhyaya Mohesh Chandra Nyayaratna, C.I.E. in Sanskrit, and Sir (then Sri) Gurudas Banerji in Mathematics. Borooah had as his class-mates the late R. C. Dutt, I.C.S., B. L. Gupta, I.C.S., and Kartick Chandra Mitra, M.A., F.R.S. and as his contemporary college friends the Right Honourable Syed

Ali, P.C., Sir Surendranath Banerji, Kt., and the poet Babu Nabin Chandra Sen. Sir Gurudas Banerji has once fittingly remarked,—“The First-year Class of the Presidency College of 1865 was a splendid one containing many very brilliant students, . . . and Mr. Borooah was unquestionably the brightest of this bright band of young students.”

Anundoram stood sixth in the First Class in the F.A. Examination held in December 18, 1866, securing the Duff scholarship in Mathematics, and in January, 1869, he stood third in the First Class in the B.A. Examination of the Calcutta University. Emulating the noble example of the glorious *trio*, Surendranath Banerji, Beharilal Gupta and Ramesh Chandra Dutta, who had left for England a few months ago, Borooah made up his mind to proceed to England, and sat in the competitive examination for the State Scholarship tenable in England. The Syndicate of the Calcutta University in their sitting of the 29th January, 1869, elected Borooah to the scholarship. Besides the state scholarship, Sri Borooah won by open competition the Gilchrist Scholarship as well, and the total value of these stipends amounted to £100/- a year.

Borooah proceeded to England in the spring of 1869 with H. Woodrow, M.A., sometime D.P.I. of Bengal, who had taken a kindly interest in this young prodigy from Assam, and had introduced him to Lord Mayo, the then Viceroy and Governor-General of India. Borooah joined one of the Civil Service coaching institutions in London, studied Science in the London University and Law in the Middle Temple. His aptitude for scientific study was so great that Dr. Carpenter, Professor of Zoology in the London University and Principal of the University College, London, once remarked,—“Mr. Borooah was the most inquisitive student that I have ever come across.” Borooah passed the I.C.S. Examination in 1870, was called to the Bar in the subsequent year, and is said to have passed also the B.Sc. Examination of the London University. He stood high in Mathematics in the Civil Service Examination. During his stay in England Borooah contracted intimacy with the late Taraknath Palit, Kt., D.L. (then Sri) and it ceased only with the death of Borooah. It may be noted here that Borooah was the first Assamese graduate, the first Assamese Barrister and the first Assamese Civilian, and that up to the present time no other Assamese, has been successful in the open competition for the I.C.S.

Borooah returned to India in the autumn of 1872, and was appointed Assistant Commissioner of the Sibsagar District in his own province, Assam. After a year of service in Assam, Borooah secured transfer to Bengal where he passed the remaining years of his life. His short stay in Sibsagar was marked by his scholastic habits, and his independence of attitude for which he had occasional misunderstanding with his superiors. His usual dress was the old-fashioned aristocratic *chouga and chapkan* and he used to have a book by his side even in the court which he read in the intervals of his magisterial functions.

Borooah served as an Assistant Magistrate in several places in Bengal; and when after a prolonged agitation, which had as its great patron and supporter, Sir William Hunter, Indian Civilians were first entrusted with the charge of districts, Borooah and R. C. Dutt were eventually District Magistrates and Collectors. And as it is always the case, when Indians are given fair opportunities to prove their mettle they respond magnificently, Borooah and Dutt discharged their duties without any hitch or trouble and thereby paved the path for the Indians in securing the highest responsible posts under the Government.

Borooah did not allow his literary zeal to be damped by the heavy responsibilities of a Magistrate's duties; there issued forth from his pen every year books after books—lexicons, grammars, editions of old Sanskrit texts and compilations from old Sanskrit authors. In 1881, Borooah projected the compilation of a comprehensive Grammar of the Sanskrit Language in twelve volumes of one thousand pages each, and to be able to consult the oriental books and manus-

cripts of the British Museum, London, he took two year's furlough from November 1881, and sailed for England. He carried on his investigations in England, and in this undertaking his great helpers were Prof. Cecil Bendall, the Keeper of Oriental Books in the British Museum, Mr. Nicholson, the Bodleian Librarian at Oxford, and Dr. Reinhold Rost, the learned Librarian of the India Office. After collecting sufficient materials Borooah returned to India in October 1883.

In 1885, Borooah was appointed Fellow of the Calcutta University, and was attached to the Faculty of Arts. Two years after he was placed for the second time in charge of the Noakhali District in Bengal; and there by his learning, benevolence, sympathetic treatment of the people, and various acts of public utility Borooah won the heart of the people. Schools and markets were established in Borooah's name, and tanks were dug in the interior parts of Bengal and named after him. The learned *Burra Sahab* of Noakhali used to place at his gate always a man with a few baskets of rice, and any beggar would have his share at any hour of the day. When Borooah went out to the *Mofussil* he had with him an additional cart loaded with provisions and food which he distributed among the needy folks as they clustered round to catch a glimpse of the Indian magistrate. All these sound romantic and legendary, but it was for this reason that Borooah's name had spread an irresistible charm over the hearts of the people of Bengal. Borooah helped many poor students with books and money, and educated a meritorious Bengali student even in England. He had a staff of erudite Sanskrit *Pundits* whom he paid handsomely. This learned *congerie* of orthodox *Pundits* helped Borooah in the mechanical portions of his literary endeavours. As an official too, he won the trust and confidence of the Government.

In the winter of 1888 Borooah became ill. A sudden attack of paralysis, aggravated by an ill-advised sea-bath, disabled him, and he took leave for three months. He went to Calcutta, lived at the Ballygunge residence of his old friend, Sir Taraknath Palit, and placed himself under treatment of the best allopathic, homeopathic, and *Ayurvedic* physicians of the day. But even their united efforts failed to cure that fell disease. Borooah passed away in the afternoon of the 19th January, 1889.

Literary Works: Borooah's literary career spread over a period of twelve years only; and considering the shortness of the period, the character of his productions, both in their qualitative and quantitative aspects was simply marvellous. His *English-Sanskrit Dictionary* appeared in three volumes between 1877 and 1880, and for many years it was the only work of its kind written by an Indian. On the completion of this *magnum opus*, Borooah was congratulated from all quarters, including among them the illustrious names of Lord Northbrooke, Governor-General of India, and Prof. F. Max Muller. To the second and third volumes of his Dictionary, Borooah prefixed two other original and useful works, viz., his *Higher Sanskrit Grammar* and *Ancient Geography of India*.

This was followed by an edition of Bhavabhuti's *Mahaviracharitam* with Borooah's lucid commentary in Sanskrit called *Janakiramabhasya*, after his beloved brother Janakiram Borooah. Borooah's next literary ventures were, first, a critical dissertation, named *Bhavabhuti and his place in Sanskrit literature*, which contained an exhaustive treatment of the *Ramaic* drama, besides Bhabhuti and his age; and secondly, *A Companion to the Sanskrit-reading under-graduates of the Calcutta University*, being a few notes on the Sanskrit texts selected for the F.A. and B.A. Examinations. Small though in bulk, the latter books are an important contribution to Sanskrit scholarship. Borooah's comments were suggestive rather than detailed.

The next literary enterprise of Borooah was, to quote Mr. R. C. Dutt's words, "a Sanskrit grammar of formidable size and erudition." In 1881, Borooah projected the compilation of *A Comprehensive Grammar of the Sanskrit Language: Critical, Analytical and Historical*, in twelve volumes

of one thousand pages each. Its object, as described by Borooah in a prospectus which was circulated among his friends, and lovers and promoters of Sanskrit culture—"was to simplify the rules of grammar as far as possible, to examine their historical growth, and illustrate them fully from the existing literature, both ancient and modern, and to offer a complete commentary on all the Vedas." The first volume of the series, which was on Sanskrit Prosody, came out in 1882 under the somewhat eccentric title of Volume X. The next volume was on Letters and their changes, *Nanartha Samgraha*, which came out in 1884 as Volume III of the series. The learned world was startled at the encyclopædic character of Borooah's great undertaking. Professor Max Muller wrote to Borooah from Oxford, "I confess I felt almost overwhelmed by the grandeur of it, but if only you carry out some portion of it, you will have done a very useful work. . . . It is a great undertaking and will require for its completion a long life, a long purse and long patience."

Borooah did not live to complete this great literary project. The remaining years of his life were spent in publishing scholarly editions of *Sarasvatikanthabharanam*, Amara's *Namalinganusasanam* with the commentary of Khiraswami, *Dhatukosha* and *Dhatuvrittisara*.

Besides these Sanskrit works, Borooah had arranged to compile a Dialectal Dictionary of the Bengali language, and had for this purpose negotiated with the Government of Bengal for its help and co-operation.

Borooah was a Sanskrit poet of no mean order. In his edition of *Mahaviracharitam* he had added towards the end of each Act a few autobiographical verses in Sanskrit. These scattered lines, and his *Invocation* to the Sanskrit Muse prefixed to the second volume of his Dictionary show how this eminent Indian Sanskritist had assimilated the rhythm and melody of the language of his forefathers.

Conclusion: Borooah's useful career was cut short by his untimely death; but his indefatigable exertions on behalf of Sanskrit learning will always be an example to the rising generations of India. His earnestness of purpose is best manifested in his confirmed bachelorhood. As a member of the Indian Civil Service, enjoying the highest emoluments and honour open to an Indian, Borooah could have lived a life of ease and comfort. But Borooah, whose love of Sanskrit did not allow him to share his heart with any earthly object preferred to remain a bachelor; and when he was pressed by any friend to marry he would simply point to the vast array of books in his magnificent library and say,—“This is the darling of my life demanding from me my best energy and attention.”

To Borooah, “Sanskrit is dearer than any other language. Its music has charms which no words can express. Its capability of representing every form of human thought in most appropriate language is probably not rivalled, certainly not surpassed by any other language.” Borooah always regretted that “Sanskrit research seemed yet to attract very few scholars”, and he hoped “that the day is not distant when our countrymen will care more for our home literature than they do now for Shakespeare and Bacon, for Addison and Johnson”.

Borooah's broader outlook, his intense love of Sanskrit, and his realisation of the glorious past and the present decadence of the *Deva Bhasha* led him to neglect the more immediate demand of his own mother language and literature, viz. Assamese, which could not well afford to spare a man of genius of Sri Borooah's calibre from its service; but on the other hand, it freed him from the provincial patriotism which sometime forces people to lose sight of the greater demands of our common mother India. Borooah used to say when any of his zealous countrymen tried to impress upon his mind the necessity of diverting his literary activities towards the cause of Assamese language and literature,—“whatever I do for our common mother India will be

shared in due course by my own Assamese fellow countrymen who form an essential factor of the greater Indian brotherhood."

Borooah's passionate devotion to the cause of Sanskrit learning displaced all other ties from his mind. He was extremely reserved and uncommunicative, and did not like to court ephemeral glory and reputation by playing to the gallery, or by making speeches at the slightest provocation. As a silent and unpretentious worker, who maintained the lofty tenure of his mind and the steadfastness of his purpose in the midst of the career, Borooah occupies a place of honour in the rank of the selfless servants of India. What he could do had he not died at the age of thirty-nine reminds us of the measureless potentialities of the glorious "might-have-beens" of the world of which Borooah is a remarkable example.

Here we cannot resist the temptation of quoting the beautiful words of Borooah's great contemporary, Bolinarayan Borah—one of the pioneer Indian Civil Engineers from Cooper's Hill, England,—"Sri Borooah's singleness of purpose was his great characteristic. The industry and application which it demanded made him lead a too sedentary life. He sought little recreation, relief, change and variety. He burnt his candle at both ends, had naturally to pay the inevitable penalty. His life was a meteoric flash and blaze, which burnt up the substance in its lightning course, dazzling mankind for a moment and disappearing for ever from view."

APPENDIX II

APPRECIATIONS OF ANUNDORAM BOROOAH

1. *Sir Gurudas Banerjee*, Kt., M.A., D.L., PH.D., formerly Vice-chancellor of the Calcutta University, sometime Puisne Judge of the Calcutta High-Court, in a letter to Dr. S. K. Bhuyan, dated Narikeldanga, Calcutta, January 24, 1912, said:

"In compliance with your verbal request made to me yesterday, I have much pleasure in sending you the following note embodying my reminiscences regarding the late Mr. Anundoram Borooah.

"I became acquainted with Mr. Anundoram Borooah as a first-year student of the Presidency College in 1865, when I was temporarily appointed as an Assistant Lecturer on Mathematics in that College. I came into contact with him almost everyday for a period of one year and the impression he left on my mind was a very favourable one. He was very modest and unassuming, and he did his work in the class remarkably well. There was no problem in Mathematics, simple or difficult, set by me in the class, which Sri Borooah failed to solve. He was quick in arriving at his solutions and they were generally simple and ingenious. The first-year class in the Presidency College that year was a splendid class, containing many very brilliant students, such as the late Sri R. C. Dutt, the late Babu Kartick Chandra Mitra (who afterwards obtained the Premchand Roychand studentship and was for many years a leading pleader of Midnapur), Babu Trailokyanath Bose, for many years a leader of the Dacca Bar, Sri B. L. Gupta and Babu Umākali Mukherjee, one of the leading Vakils of the High Court. Of these Babu Kartick Chandra Mitra, Trailokyanath Bose and Umakali Mukherji were exceedingly good in my subject; and *Sri Borooah was unquestionably the brightest of this bright band of young students*. It is worthy of note that his class-fellows never grudged to admit his superior merit. It is a matter of deep regret that his brilliant career of public service was cut off so early."

2. *Sri Bolinarayan Borah*, C.E. (Retd.), formerly Executive Engineer, Assam, in a letter to Dr. S. K. Bhuyan, dated *Rothiemy*, Darjeeling, November, 19, 1919, said:

"I am in receipt of your letter of the 14th instant, in which you ask me to contribute whatever reminiscences I have of the late Sri A. Borooah, towards the compilation of his biography that you have undertaken, as you are under the impression that I was a close friend of his, and that therefore I was in a position to tell you many things about him. Excuse me saying that you are mistaken in both these respects. I was no personal friend of Sri A. Borooah, indeed I hardly ever came in contact with him; and consequently I can tell you very little about him that is not well-known to anybody else. He was too great a genius and a too sedentary worker to be a close friend of any man.

"I met him in school days in Assam for two or three years, but we hardly exchanged a word, as he had the habit of being rather reserved, exclusive, and too attentive to his books, which unfortunately I was not. Since he left Assam after passing the Entrance Examination in 1864, we never met again. I was not in Calcutta when he was there, I was not in England when he was there. His service was mostly in Bengal, and mine in Assam. So, except for a little correspondence on business matters, I had never come across him. But I knew that he had a great aptitude for Sanskrit studies, for he was known to have been able to recite from memory the whole of *Amarakosha* even at the early age of 12 or 14. He had an aptitude for Mathematics in 1866 at the First Arts Examination of the Calcutta University, and I believe first too in the Indian Civil

Service Examination in 1870. In 1869 he won the State Scholarship of £200 a year tenable for 3 years, and the Gilchrist Scholarship of £100 a year tenable for 5 years in England, having stood first in the respective competitive examinations.

"Sri Borooah continued his Sanskrit studies even after he had entered Government Service, and his monumental work, the Sanskrit Dictionary, besides other Sanskrit works on Grammar, will for all time remain as standing evidence of his genius and industry in the philological line. It was in his contemplation to take in hand a Comprehensive Dictionary of all the Dialects of Bengal when his career was cut short by an all-too-early and sudden death.

"He never married. Being wedded to literature alone, he devoted to it all his talents, all his capacity for work, all his energy and all his leisure. But let it not be supposed that he never meant to marry. For even so early as at the age of 24, on his return from England he was said to have shown to a friend the portrait of what he called his "intended bride." But literature, his second love, seems to have displaced all other ties from his mind. This singleness of purpose was the great characteristic of Borooah. The industry and application which it demanded made him lead a too sedentary life. He sought little recreation, relief, change and variety. He burnt his candle at both ends, and had naturally to pay the inevitable penalty. His life was a meteoric flash and blaze, which burnt up the substance in its lightning course, dazzling mankind for a moment, and disappearing for ever from view.

"From the above it may perhaps appear to many that this great man was a mere machine, that cannot be credited as having a soul and human sympathy, a mere word-making and figure-calculating machine. But it is not so. His work in the cause of learned humanity is the best proof of his human feeling. His solitude was only the necessary condition of his work. He did not live as an ascetic away from mankind. He lived and worked among men, with men, and came in daily contact with them while discharging his official duties. At home in his private work, he was constantly in company of learned Pandits, and in correspondence with Indian and European scholars. He had a few intimate friends too, though they must necessarily be few, for he did not seek cheap popularity by playing to the gallery, or by showing himself all over the shop, or by making speeches at the slightest provocation. As Emerson said,—“It is easy in the world to live after the world's opinion: it is easy in solitude to live after your own, but the great man is he, who, in midst of the crowd, keeps with perfect sweetness the independence of solitude,”—and I think Sri Anundoram Borooah was just such a great man.

"Sri Borooah was an Assamese by birth. He has been an exemplar to Assamese youths for the last half century, and even as such he has done great good to Assam. But it would be too provincial to call him Assamese and claim him for the little region of Assam. He really belonged to the region of literature. He is claimed by all scholars as belonging to their own class. He is claimed by all India as the enricher of her literature. He is claimed by Bengal, where he did his life-work. He is even claimed by the little town of Berhampur, where he possessed a local habitation, and where he intended to live and work after retirement from service. After satisfying all these claims, the little village of North Gauhati, where he had his parental home, will not have left much for her share. Nevertheless he was first an Assamese, and next all else, and it is an Assamese gentleman at last that has now first undertaken to write his biography, in spite of all the claims of all the scholars from London to Berhampur.

"Thanking you, Sri Bhuyan, for your courtesy in referring to me for any information I could possibly give you towards the compilation of your biography, and regretting very much that, not having ever come in personal contact with its subject, my contribution is necessarily poor and futile."

3. Prof. Cecil Bendall M.A., Keeper of Oriental Books, British Museum, London, in *The Tribune's Record*, No. 245, 1889, recorded:

"I have been asked to contribute a notice of the life of Anundoram Vaduya (Borooah). His death is announced in the *Indian Magazine* for March, as having been caused by fever and paralysis, but I cannot hear of any obituary notices by his friends, such as might have been expected to appear in the Indian Press. I understand that he died as long ago as the beginning of January last. Pending fuller information from such quarters, I venture to subjoin the few facts of his life that I have been able to ascertain together with some notice of the useful works by which his name will be long remembered among Sanskritists.

"The deceased scholar was born in 1850, being the second son of Gargaram Vaduya and his wife Durlabheswari, of Gauhati (Gawhatty) in Assam. Of his family and caste I have no means at hand of ascertaining any further facts, though I think that his caste-name is not uncommon in Assam. I may here note in passing that my transcription of his name is taken from the Nagari title-page of his edition of the Mahaviracharita, where his name appears as वदुया ।

"I have never heard the name pronounced by an Assami, but probably 'Borooah' is as misleading as 'Oude' and the other popular spellings to which the average resident in India clings with such tenacity. He was educated at Presidency College, Calcutta, and graduated B.A. at the Calcutta University in 1869.

"Proceeding to England as a candidate for the Civil Service, for which he was selected in 1870, he matriculated at the London University in the same year, and entered as a student of the middle Temple, and in 1872 was called to the Bar. He revisited England at least once, for I met him in London about 1884. His manner with strangers at least was very reserved and retiring.

"Of his career as a civilian, which he commenced in Bengal in 1872, I have little or nothing to say. At the time of his death he was Joint Magistrate and Deputy Collector of Jessore.* But I cannot forbear to remark that his life gives us all an example, whether in government service or out of it, to show that a mass of routine work need not crush out literary activity when a man is really in earnest. As a rule the Civil Service of India has done little for the literature and science of the country, the exceptions to this being chiefly men in the Educational Department. But certainly, Anundoram Vaduya's twelve well-spent years of service* show him to have been a kindred spirit with administrators like Colebrooke and Burnell among the illustrious dead, and the small band of living workers like Grierson, Fleet and R. C. Temple. Vaduya's first work appeared in May, 1877, and from its Preface we find that it was commenced about 1873 and announced in March 1876. This was his 'Practical English-Sanskrit Dictionary', a most original and truly practical work. Not content with commencing with such a *magnum opus* as a dictionary, he added to its second and third volumes two new and original works, viz. his 'Higher Sanskrit Grammar' and a list of Sanskrit geographical names, illustrated by a valuable prefatory essay. Both are thoroughly original works, and rather suffer by being united with the Dictionary; the latter is I believe still a unique contribution to Indian research, though only a small one, the great value of the former (now published separately) may be seen from the frequent references to it in Dr. J. S. Speijer's recent work on the same subject.

"In the same year, 1877, appeared the edition of Bhababhuti's Mahaviracharita already referred to in passing, which was followed in 1878 by the essay on Bhababhuti intended to have formed a part of the same book. A third work was completed by Vaduya in 1877, and appeared

---

*Sri Borooah was at the time of his death Offg. District Magistrate and Collector, Noakhali. He had then completed 16 years of service.

in 1878, viz. his "Companion to the Sanskrit-reading Undergraduates of the Calcutta University." This consists of criticisms on the commentaries of the two set portions of Kavyas in the University curriculum for 1878, and forms with the works last mentioned, Vaduya's sole contribution to the criticism of Kavya literature. But small in bulk though it is, I cannot but consider it an important contribution to Sanskrit scholarship. European editions of Sanskrit classics generally consist of text with, occasionally, a few original explanatory notes, and at best more or less meagre extracts from the great native commentators. Indian editors, on the other hand, do not really elucidate either text or commentary, but compose a learned super-commentary, which is often, as in the case of Taranatha on the 'Siddhanta-Kaumudi' obscurer than the work professed to be explained. Vaduya takes a most useful middle-course, and without being carried away by the authority of Mallinatha or even by that of Amarsingha or Panini, explains both commentary and text. This is most useful to the European student. There are plenty of helps for Kalidasa and Manu themselves; but for the due understanding of Mallinatha, Govindaraja or Kulluka, to what work can one refer a pupil? My own acquaintance, such as it is, with these important scholiasts was first derived, in orthodox fashion, from the mouth of my 'acharya' (Vaduya's teacher too, at Presidency College by the by), who himself was instructed by duly qualified Brahmins; but I question whether the average European student is in a position to study these writers as they deserve. Here, then, was a good and new departure worthy of imitation by Sanskritists, in all lands, and especially in India.

"Vaduya's remaining works are devoted to the sides of Sanskrit study in which he evidently felt most interested, lexicography, grammar and *ars poetica*. To the first mentioned class belongs the work which he was publishing at the time of his death, a new edition of the Amarakosha, with several unpublished commentaries, while with the second and third we may rank his 'Dhatu-Vritti-Sara' published in 1886, his collections of and the extensive work on Prosody which he published in 1882, under the somewhat eccentric title of Volume the Tenth of a projected Comprehensive Sanskrit Grammar. These substantial volumes each carefully planned and worked out might well have occupied the leisure of even a far less busy man for a good twenty years.

"But it is not only on the extent of this good scholar's work that I would insist. There is something also in its method and spirit that demand our attention. We often hear complaints of the effect of Western education in India; that the old learning is passing away giving place to an ungodly and bastard veneer of European instruction (I fear I must proudly call it education), tending to replace the grand old figure of the Pandit of old, by that terrible production of the nineteenth century known as the Babu, the butt of satire both European and native as well. Yet Anundoram Vaduya, born near and educated in Bengal, the hotbed of 'Babu-dom', a seeker and a successful seeker of Government employ, the chief prize of this curious educational compromise, never lost his interest in the problems of Sanskrit scholarship.

"Evidently well-grounded in Panini (and where, I would ask the advocates of English education for India, can we find a finer educational instrument than the great Indian Grammars studied in the light of modern research?), Vaduya brought to bear on the criticism of Sanskrit texts, something of the spirit of what we understand by classical scholarship. He neither discusses the old scholiasts and grammarians with the slavish obsequiousness of a mere follower of tradition, nor yet ignores them like the uninitiated foreign critic, but rather weighs one with another and adjusts the results by the standard of modern research.

"Such seems to me the character of Vaduya's work, and it is because I so strongly feel the value of his example to all of us oriental students, whether European or native, that I have ventured to draw out this notice to greater length than I had at first intended."

APPENDIX III

OBITUARY NOTICES ON BOROOAH

1. *Sri Ramesh Chandra Dutta*, I.C.S., C.I.E., in the Preface to his 'Civilisation of Ancient India', 1888, writes:

"Amongst my countrymen the great reformer Raja Rammohan Ray and Dayananda Saraswati turned their attention to Sanskrit Literature. . . . and lastly my learned friend Sri Anundoram Borooah of the Bengal Civil Service has published a handy and excellent English-Sanskrit Dictionary, and is now engaged in a Sanskrit Grammar of formidable size and erudition."

Sri Dutt adds in a footnote to this passage: "Since the above lines were written, the author has received the sad intelligence of the death of the talented scholar. His untimely death is a loss to Sanskrit scholarship in this country which will not be easily remedied. To the present writer the sorrow is of a personal nature, as he enjoyed the friendship of the deceased for twenty years, and more—since the old College days in this country and in England."

2. *Dr. Gurudas Banerjee*, M.A., D.L., as Vice-Chancellor of Calcutta University, in his Convocation Speech, 1890, said:

"During the year under review we lost by death or retirement eleven of our colleagues in the Senate and the brief retrospect of the past would be incomplete if I were not to record our deep sense of regret for that loss. (Then follow references to the death of Reynolds and Kabiruddin Ahmed)."

"Sri Anundoram Borooah was a distinguished graduate of this University, and a no less distinguished member of the Civil Service. Amidst the engrossing duties of this office, he could find time to plan and partly execute literary works of profound scholarship, and it is a matter of no small regret that untimely death prevented him from completing them."

3. *The Hindu Patriot*, January 21, 1889, wrote:

"We deeply regret to announce the death of Sri Anundoram Borooah, c.s., on Friday last from fever and paralysis. He was a highly cultured man and his scholastic attainments were well-known through the country. His Sanskrit Grammar and Dictionary were worthy of a scholar, who had made this branch of knowledge a special study. As a distinguished public officer he enjoyed the confidence of Government and the good opinion of the people, and gave satisfaction wherever he went. He rose to be a District Magistrate when his career was unfortunately cut short. His early death is a loss to this country in general and to his service."

4. *The Indian Mirror*, January, 22, 1889, wrote:

"We deeply regret to hear of the death of Mr. A. Borooah, c.s., on Friday last in Calcutta. The number of covenanted civilians among our countrymen is not very large, and Sri Borooah's loss is a great one indeed. He was a distinguished Sanskrit scholar, and did much to further the cause of Sanskrit learning. His premature death is mourned by the whole native community."

5. *Sir Surendranath Banerjee*, in his autobiography '*A Nation in Making*', 1931, writes:

"Among the Indian candidates who competed with us for the Indian Civil Service in 1869 was another remarkable man whose early death deprived the world of a Sanskrit scholar of great promise—I mean Anundoram Borooah. In regard to him also there was the difficulty about the age to which I have referred; but, the point having been settled in my case, it was no longer raised in his. He came from Assam and distinguished himself at the examinations of the Calcutta University. Having obtained a state scholarship, he went to England to compete for the Indian Civil Service. He secured a place for himself among the successful candidates in 1870. As a member

of the Indian Civil Service he combined the duties of an administrator with extraordinary devotion to literature, and at the time of his death, I understand, he was engaged in preparing a dictionary (grammar) of the Sanskrit language which, alas, never saw the light. His was a case of blighted promise which in its fruition would have enriched the world of letters."

